R-5754

IOANNIS PIERII VALERIANI BELLVNENSIS, HIEROGLYPHICA,

Seu DE SACRIS AEGYPTIORVM ALIARVMQVE GENTIVM LITERIS COMMENTARII:

Summa cum induſtria exarati, & in libros quinquaginta octo redacti: quibus etiam duo alij ab eruditiſſimo viro ſunt annexi.

Hæc poſtrema omnium editio præter iconas & varia numiſmata affabrè elaborata, non ſolùm variarum hiſtoriarum, veterumque inſcriptionum monimenta continet, verùm etiam præter Ægyptiaca, & alia pleraque myſtica, tum locorum communium ingentem ſyluam: tum ſacrarum literarum, in quibus haud raro & CHRISTVM ipſum & Apoſtolos Prophetasq; huiuſmodi locutionibus vſos fuiſſe videmus, exquiſitam interpretationem: quippè cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud ſit, quàm diuinarum humanarumq; rerum naturam aperire.

Acceſſere nunc primùm [illegible] ad marginem [illegible] cum Declama-tiuncula pro Barbis [illegible]

CVM INDICE GEMINO.

A-6-209

VENETIIS, M DC IIII.

Apud Io. Antonium, & Iacobum de Franciſcis.

Quæ Memphis ſacris nectit monumenta figuris,
Illorum hæc vnum nobilis effigies.
Ingenium, doctrina, ſtylus fœlicior, vno
Omnia dixiſti nomine, Pierius.

LECTORI.

HAbes in hiſce Commentariis non ſolùm variarum hiſtoriarum, numiſmatum, veterúmq; inſcriptionum explicationem, verumetiam præter Ægyptiaca & alia pleraq; myſtica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione ſyluam: tum ſacrarum literarum, in quibus haud rarò & Chriſtum ipſum & Apoſtolos, Prophetáſque huiuſmodi locutionibus vſos fuiſſe videmus, exquiſitam interpretationem, vt ſanè non temere Pythagoram, Platonem, alióſque ſummos viros ad Ægyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cum hieroglyphicè loqui nihil aliud ſit, quàm diuinarum humanarúmque rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

Extraict du priuilege du Roy.

PAr grace & Priuilege du Roy eſt permis à Barthelemy Honorat, Libraire à Lyon d'imprimer ou faire imprimer en tel volume & langue qu'il voudra ce preſent liure intitulé *Hieroglyphica, ſiue de ſacris Aegyptiorum, aliarumq́ gentium literis Commentarij, à Ioanne Pierio Valeriano &c.* Et faict defenſe ledict Seigneur à tous Libraires, Imprimeurs, ou autres de quelque qualité qu'ils ſoyent, de non imprimer ou faire imprimer, vendre ou diſtribuer en ſes païs, terres & Seigneuries autres que ceux qu'aura faict imprimer ledict Honorat: Et ce iuſques au temps & terme de dix ans, à compter du iour & datte que leſdicts liures ſeront acheuez d'imprimer, ſur peine d'amande arbitraire & de cõfiſcation des liures & figures qu'ils auroient faict faire. Et à fin qu'aucun ne puiſſe pretendre ignorance du preſent priuilege, ledict Seigneur veult & entend que l'Extraict d'iceluy eſtant mis au commencement ou à la fin dudict liure, ſerue pour toute notification. Car tel eſt ſon plaiſir, nonobſtant oppoſitions & appellations quelconques: comme plus à plein eſt contenu eſdictes lettres patentes dudict priuilege. Donnees à Paris le douzieſme iour de Iuillet l'an mil cinq cents ſeptante cinq. Signé

Par le Conſeil

DE NEVFVILLE.

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI, FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆQVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI,

Ioannes Pierius Valerianus. S. P. D.

CVM mecum reputo, COSME *Princeps Illuſtriſſimè, reputo autem ſæpiſſimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatiſſimę vitæ tuæ, negotiorumque electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ conſenſu, in iam tenera ętate, ditioni ampliſſimæ præponerent, & in hanc celſam honoris ſedem extollerent, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporum perturbatione ferre ac ſuſtinere poſſes, ſanequàm pro eo ac debui, ſolicitus eſſe cœpi. Verùm cùm actionis adminiſtrationiſque tuæ progreſſum, & quam uitæ rationem complexus es, conſidero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, ut etiam planè uideã te fortunæ locum illum, ſingulari omnium beneuolentia & ſumma Virtutis exiſtimatione non ſolùm tueri potuiſſe, ſed etiam eam uirtutis opinionem de te concitauiſſe, ut uel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono uero que Principe ſoleat expectari uel maximus, huiuſce iam non adumbratam imaginem, ſed luculentam expreſſamq; formam nobis exhibuiſti: atque ut inſigne commodum ſubditis tuis adferre poſſes, in primis operam dediſti, ut tanquam agrum melioribus ferendis ſegetibus deſtinatum, Lolio zizaniave, ſic Rempublicam tuam labe uitijſque contagioſis perpurgares, dum corruptores coerces, externas diuini nominis contumelias, blaſphemias, periuria, & id genus extrema ſcelera pro uirili, iureque tuo prohibes, emendas, tollis, ac punis: nihilque magis è tua dignitate, nec rem Deo (huius enim miniſter & eſt, & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis ſalubriorem exiſtimaſti, quàm ſi ad huiuſcemodi honeſtatis ac pietatis ſcopum & metam in curriculo tuo gnauiter & ſtrenuè contendas: pro quo etiam labore & indefeſſo ſtudio certò nouiſti tibi diuinitùs immortale præmium eſſe propoſitum, cùm tam glorioſi conatus & curſus dux & magiſter* CHRISTVS *prolixè polliceatur illis rerum omnium feliciſſimos ſucceſſus, qui Religionem puriorem ardenter amant, & ornare ſedulò contendunt. Quamobrem,* COSME *Princeps ornatiſſime, fas mihi ſit quæſo, meo quodam more, & ſingulari quadam erga te gentemque ueſtram pietate, liberiùs quædam uſurpare & adferre, quæ ex officio prætermittere non poſſum, teque exhortari, & admonere, uel iam currentem (ut dici ſolet) incitare potiùs, ut quem hactenus animum ad publica iuuanda commoda attuliſti, eum non deponas, ſed tibi etiam atque etiam uigilandũ, ac pro Republica conſilio & labore excubandum exiſtimes: ſtudiaque omnia, cogitationes & curas in ijs rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas, in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſſis. Hoc ipſum facilè totum aſſequeris, ſi Deum verum in* CHRISTO *verè, vt facis, agnoſcens, ſumma fide & ſeruantia colas, ames, venereris, & gloriæ ſanctiſſimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ, conſeruandæque dies noctesque ſtudeas in Domino, ad quòd es adhibitus, publicam, vt hactenus feciſti, ſalutem quæras ſubditorum incolumitatem cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, uel iam inſtitutam conſerues, florentem ditionem legibus, iuſtitia, concordia ſtabilire pergas. Magnum, inquies, eſt hoc & arduum munus, moleſtiarumq; plenum, & quod non niſi ab ijs prſtari poteſt, quibus diuinitus peculiare donum conceſſum eſt: mihi autem homini ſatis alto perfruenti otio hęc perſcribere longè faciliùs, quàm inuenire quenquam qui ad hunc ſcopum propriùs collimet. Rectè ſanè, ſed quorſum hæc? Ut teipſum, clariſſime princeps, reſpicias, teque eum eſſe firmè credas in quem Deus Optimus Maximus immenſa ſua benignitate, tam ampla conferre voluit beneficia vnumque conſtituere Ducem, ac veluti paſtorem, magnis & latè diſſitis populis, vt eos commodè, prudenterq; regendo paſcendoque in hoc tuo principatu idea quędam ſanctę Reipublicæ eluceres. Ideoque duos prę claros tibi comites addere voluiſti, Iuſtitiam & Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatem ciuium & populorum conſeruas & contines: altera, ad veram ſalutem, veramq; felicitatem omnes conuocas, & proprio laudabiliq; exemplo tantùm non adducis, Reſpice igitur,* COSME *Princeps, munus tibi aſſignatum à Deo, talentumque tam liberaliter tibi impertitum, ac cœleſte tuum illud nomen non ſine diuino numine ideo tibi obueniſſe, vt (quod olim de Sparta prouerbium iactatum eſt) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutum genere exornes. In primis autem, vt decet verę virtutis amatorem artes quibus doctrinæ liberales continentur, ſtudio, liberalitate, & officijs tuis complectaris: inſunt enim in artibus illis fontes & cauſę ſapientiæ virtutum, legum, & honeſtæ diſciplinæ quæ omnia quàm principatui & prouincijs tuis neceſſaria ſint, vnus omnium Principum optimè nouiſti, qui nullis ſumptibus, laboribus nullis peperciſti, vt præſtantiores ingenuarum artium Doctores Gymnaſijs pręficerentur, iuuentutemque liberaliter inſtituerent. Et ſi quis tandem inueniatur, qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignum iudicas, ac benignè complecteris,*

Ad Illuſtriſſ. Coſmum Medicem

ctteris, auctoritate defendis, foues, & dignis præmiis ornas, vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctiſsimos quoſque certatim ingenij ſui partus libenter illi commendare, cuius uel nominis ſplendore, gratiam & ornamentum ſcriptis conciliant ſuis. Quam quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in veſtra ſum clientela, committendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quam incredibilem ex iſta magna dignitate animis ſuis perciperent, ſcriptis declararent, vellentq; te hunc ſummum honorem ex tuo merito ſplendore lautiſſimè adminiſtrare, ego vnus in tanta omnium lætitia tacerem, nec ſcripto teſtificare com nunc omnium noſtrum gaudiū ex eo potiſſimùm natum eſſe, quòd te vnum in hac durioris temporis propugnatione diuinitùs delectum videmus, qui literas, literatoſque viros ſingulari benignitate foues, atque illuſtras, ac aduerſus intolerandam inſcitiam, & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiuſce perceptæ meæ lætitiæ aliquam ſignificationem darem, commentarios ſatis multos diuerſorum amicorum, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de ſacris Ægyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus conſtrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel deſcribendis, vel tractandis magnam operam & ſedulum ſtudium nos poſuiſſe, boni omnes, qui noſtra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quàm verò feliciter id à nobis tentatum ſit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles ſuſtinuimus, dum earum rerum explicationem adferre ſtuduimus, quæ naturæ obſcuritate uarietateque inuolutæ, multiſq; obſtructæ difficultatibus, plurimorum, vel inſigniter eruditorum hominum ingenia exercere detinereq; potuerint, vt etiam æquiorem mihi fore Lectorem ſperem, vbi viderit me primum tanta rerum varietate, magnitudine ac difficultate maximo ſtudio, maximaque animi contentione in hoc argumento elaborare voluiſſe, & honeſto exemplo multorum ſtudia excitare. Quanquam hoc loco extiterunt, qui in ipſo operis veſtibulo à tam laborioſo me deterrere ita ſtuduerunt incepto, vt etiam vel arrogantiæ vel imprudentiæ nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis exiſtimarem aliquam abſolutam explicationem me nunc tandem huic tam obſcuro argumento adferre, & tam immenſam rerum abditarum ſeriem ex Ægyptiorum ſacerdotum arcanis eruere poſſe conſiderem. Quin potiùs rei difficultate ob oculos verſata, inexhauſti operis laborem declinandum cenſuerunt, præſertim cùm in huiuſmodi enodandis non pauci ex Græcis & Latinis barbariſq; ſcriptoribus omne ſtudium & operam ſine fruge conſumpſerint, quod opus tale rerum atque artium omnium propemodùm rationem, naturamque comprehendat. Præterea vetuſtis earum literarum monumentis, partim temporum, partim hominum incuria deperditis, ea dicebant ſcriptorum inopia laborandum eſſe, vt ſi ætas, ſi ingenium, alia pleraque adeſſent, vix tamen ad exitum perducere concederetur tantæ molis argumentum, quod idem adeò ſit ex hominum memoria ſublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vſui ſit hæc elucubratio futura, cùm preſertim hoc ipſo tempore nullus quantumlibet profunda eruditione ſit, qui vel obeliſcos, qui Romæ aut alibi adhuc viſuntur, vel admirandam illam Bembi menſem intelligat, aut interpretari poſſit: vanumque eſſe, ingenium in eo pertinaciùs intendere, quod te nunquam omninò ſperes aſſecuturum. His ego reſponſum volo, me non eſſe neſcium plurima ex his vna cum Ægyptiorum regno, doctrina, inſtitutione, ac ferè omni eorum nomine ita eſſe abolita, vt ſi vel ipſe reuiuiſcat Heraiſcus, qui fertur olim omnia ſacerdotum eorum monumenta, literaſque myſticas vno ſtatim obtutu intellexiſſe, rerumq; ſimul interpretationem confeciſſe, iam nunc laboret incaſſum, ſi quid tale aggrediatur. Sed eſto non poſſe me, non poſſe alium quempiam totum hoc ſacrum perluſtare idcircone præclaro & laborioſo incepto deſiſtendum, quòd vni omnia præſtare negatum ſit? Idcircone veterum numiſmata & ſtatuas artificioſiùs elaboratas, quas tanto ſtudio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto ſumptu reſarcire curamus, quæcunque fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilę, in fornacalem ignem ad vſum calcis conijciemus? quomodo enim nobis vel voluptati, vel admirationi eſſe poterunt ſi non vndecunque perfectę fuerint, quando nihil iſti dignum putant, pretioſum nihil, niſi quod eſt abſolutiſſimum? Agè igitur, Cosme, *ſi horum ſententiam probas, monumenta aliquot tum vetera, tum recentia ex amœniſſimis tuis ædibus abijce, ſtatuas illas mira Michaelis Angeli Bonaroti induſtria fabrefactas, è Diui Laurentij templo eliminandas cura: nam & illis aliquid deeſt & hæ extremam artificis deſiderant manum, vt de his tantùm loquamur, quos in noſtra commentationis ſerie duces libenter ſuſcipimus. Plinium habere domi nemo velit, profeſſus enim ſe naturalis aut mundi hiſtoriæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquiſiuit, in orbis deſcriptione multa prætermiſit, montes aliquot non recenſuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piſcium, auium, ſtirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatem parum accuratè propoſuit? Quid Plutarchum, quid Ælianum, quid Athenęū, quid Pauſaniam memorem, cùm horum nemo omnia quæ in ſuſcepto argumento dici potuiſſent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in ſcribenda hiſtoria laus eſt, vt eādem pleriſque veterum eripuerit, & cum vel primis parem habeat? Huiuſne incomparabilis viri ſcripta reijciemus, quod in ea temporum ſerie aliquot annorum hiſtoria concisior ſit? Id exiſtimo nemo, niſi prorſus humanarum rerum imperitus approbauerit. Tu certè,* Cosme *Princeps, domeſtico idipſum improbas exemplo, qui quanto potes ſtudio, quicquid reparari poteſt, inſtauras: & quorum virtutes vel imitaris, vel etiam excellis; eorum etiam imagines vel opera ſtudioſè perquiris. Sed ne in hoc multus ſim harum commentationum labor nulli rei magis mihi uidetur aſſimilandus, quàm illi de quo dixi ſtatuarum effodiendarum & inſtaurandarum ſtudio: vt enim illæ vtcumque mutilæ, gratæ eſſe ſolent, ſic noſtra hęc (niſi me inſtituti operis fallat amor) etſi non omnia complectentur, habitura tamen ſpero aliquid, quod ſeſe humana ingenia oblectare poſſint. Nihil igitur mihi cum illis ſit,*

Qui quod deſperent inuicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolint prohibere chiragra.

Nouimus humanarum virium terminos circumſcriptos, & aliquid eſſe prodire tenus, ſi non datur vltrà. Quamobrem quis tandem iniquiore in eum erit animo, qui mortalium ingenia, induſtria & laboribus ſuis quocumque modo vel delectare vel iuuare conetur? Nam de præſentis argumenti vel oblectatione, vel vtilitate, quam earum

rerum

rerum explicatio & cognitio affert, ſi velim pro dignitate dicere nullus vnquam exitus reperietur. Quòd ſi vnicuique rei non exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, ſcriptorum opinio eſt, literas has, quibus inde vſi ſunt Ægyptij, tunc primùm excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœleſtium rationem primi mortalium indagaſſe traduntur, duas diuerſa materia columnas conſtituerunt, lateritiam vnam, alteram lapideam, in quibus totum de conſummatione mundi arcanum exſcriberent: ſunt enim qui deſcriptionem huiuſmodi, animalium cæterarumq; rerum figuris conſtitiſſe aſtruerent, in quibus tamen Philoſophi, Poetę, Hiſtorici, diuinarum etiam diſciplinarum ſententias deliteſcere viderunt. Conſtantiſſima enim fama celebratum fuit, ſacerdotes illos Ægyptios omnem naturæ obſcuritatem adeò manifeſtè ſibi cognitam profeſſos, ut eandem quaſi per manus traditam, diſciplinam hæreditariam poſſiderent. Hac ipſa præclara fama commotus admirandus ille Pythagoras, Ægyptum ſibi adeundam luſtrandamq; putauit, ac ab iiſdem ibi ſacerdotibus talia cepit arcanarum rerum documenta, ut non abs re de illo paſſim dictum ſit:

Mente Deos adijt, & quæ natura negauit
Viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit.

Tantaq; huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiam è vita deceſſiſſe fertur) ex eius domo templum facerent, ac veluti numen colerent. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; Princeps, & Philoſophorum Deus & haberetur & vocaretur, nonne id Ægyptiacæ peregrinationi debet referre acceptũ? Nonne Moſes ipſe, quem Pharaonis filia adoptauit, regioque modo, peritis Ægyptiorum adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni ſapientiſque nomine honoratus eſt? Sed ne in conquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica inſtituendi ratione ſimilitudinem habere comperio diuinas noſtrorum literas, ita omnia myſtico quodam ſenſu ſcripta quæcunque Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœleſti Spiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouoq; inſtrumento cùm Aſſertor noſter ait: Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud ſibi voluit, quàm hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud: Ieſus in parabolis loquebatur ad turbas, nonne ſermones ſuos arcano quaſi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apoſtolos ab vſitato loquendi more receſſiſſe, vt ſacra de Deo dicta à cęteris ſcriptis, ſicut merita dignitate, ita & forma quadam diſcernerentur, ne cœleſtium myſteriorum maieſtas paſſim & indiſcretè pateſceret, ſanctumq; Canibus, & margarita Porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandriæ Regem, pleriſque audientibus affirmauit, non licuiſſe Gręcis Hebraicam hiſtoriam attingere, quin illuſtrium ſcriptorum quoſdam eam rem tractare auſos, aduerſa mentis valetudine & langore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto deſtitiſſent, tanquam id arcanum profanis eſſe gentibus manifeſta ira Numinis interdictum. Ad quod ipſum ſi nunc multi reſpicerent, modeſtiùs aliquando ſe gererent. Vides enim quæ de humana diuinaque diſciplina vetuſtas illa ſub rerum verborumq; quorundam inuolucris occultauerat, & quod peritiſſimi quinque inter ſe hoc veluti ænigmatum genere vti conſueuerunt. Mihi igitur vitio verti non debet, ſi omnem operam & ſtudium ad harum rerum explicationem contulerim, quas tanto in pretio à præſtantiſſimis quibusque ſemper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo ſummæ laudi datum, quòd Primi unum vel alterum ex his locum interpretati ſint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et ſi is non ſum, qui cum illis auſim eruditione contendere (fuerunt enim ex iis quos æquus amauit Iupiter) ſi quid tamen non intermiſſus labor, & in euoluendis remotioribus libris perſeuerantia valent, non vnum iam aut alterum locum, ſed ad multa volumina de arcanis huiuſmodi, aliqua poſteritatis gratulatione me conſcripſiſſe grati, ni fallor, profitebuntur, ac oblectationem & vtilitatem ab harum rerum tractatione non diſiunxiſſe. Maximas certè commoditates & vtilitates conſequemur, ſi ex multis expertibusq; rationis animantibus exempla ſumere voluerimus, & virtutum, quas ſequamur, & vitiorum, quæ fugiamus. Nec deerit occaſio rectè ſentientibus, qui accommodatè ad religionem noſtram hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiam arborum & herbarum conſideratio nouis otioſa eſt, cùm B. Paulus, & ante eum Dauid ex rerum creatarum cognitione, Dei magnitudinem & dignitatem intelligi tradent. Quæ cùm ita ſint, quis noſtrum tam torpeſcenti ac terrenis fæcibus immerſo erit animo, qui ſe non innumeris obſtrictum à Deo beneficijs fateatur, cum ſe hominem creatum videat, & omnia quæ cœlo, aere, aqua, terraq; continentur, hominis cauſa generata eſſe, ſeq; non ſolùm rerum cæleſtium contemplatorem eſſe, verum etiam eorum omnium quæ vniuerſum complexu ſuo continet, Dominum eſſe conditum? Hæc ſi ita ſuis viribus & animo expenderentur, atque oculis quotidie cernuntur, mirabilem excitarent in nobis erga Deum amorem. Verùm iam tempus, ut quæ, coniunctiſſimis efflagitantibus amicis, commentarijs ſingulis comprehenſa ſint, vno veluti obtutu ſpectanda exhibeam, quos quidem commentarios, optime Princeps, ad te mitto, ut quibus poſſim officijs meam in te fidem, perpetuamq; obſeruantiam declarem vehementer etiam atq; etiam rogans, vt hos ipſos ad te venientes, id eſt, munuſculum Pierij tui, quo ſe præſtantem virtutem tuam memoria ſempiterna colere velle declarat, ne aſpernere, libroſq; ipſos vnà cum authore tuendos conſeruandosq; ſuſcipias. A Leone animantium omnium præſtantiſſimo fortiſſimoq; auſpicandum putaui, in quem cum oculos attentius conieciſſem ſtatim ardentiſſimus ille animi tui vigor affulſit: quarè nemini conuenientiùs quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari poſſe iudicaui: meq; ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ ſemper fuit Leonum altrix, magna ſpes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè eſſet apud te conſecuturus. Multo enim indiget cibo, nec quicquam hodie noui, qui liberaliùs ac libentiùs vno te ſit impenſam hanc, quæ tua eſt humanitas, facturus, cùm præſertim largiſſima tibi ſit earum rerum copia, quibus Leo meus paſcendus eſt: mox verò vbi vires adeptus idoneas fuerit, tuorum literatorum ope curaq; ſaginatus, nulla noſtra verecundia theatris exhibitus, ſpectaculo quouis publico, feliciſſimis tui nominis auſpicijs, emittatur. Vale.

AMPLISSIMO VIRO DOMINO
NICOLAO DE LANGES,
EIVSDEM LOCI LAVALLII, &c.

DOMINO, PRÆSIDIQVE INTEGERRIMO, LITERARVM literatorumque Patrono ſingulari, IOAN. PISEV. Aruer. S. P. precatur.

QVOD erat mihi optandum maximè, vt aliquando a te ſummis beneficijs cumulatus, quoniam nullam prorſus gratiam referre poſſem, tibi ſaltem debere apud omnes ingenuè profitendi aliqua non vulgaris occaſio daretur, nunc datam oblatamque maiorem in modum lætarer, niſi magnitudo tuorum erga me meritorum ingenium ita meum obruere viſa ſunt, vt ne potuerim vnquam vlla meditatione parem verborum copiam excogitare: nec aliud occurrat, niſi animum memorem & gratum polliceri, precàriq; perpetuo, vt ſuperi cumulatè referant gratiam optimè merito, quod mihi ob fortunæ tenuitatem omnino non licèt. Certè, quemadmodum qui ſunt ære alieno obſtricti, nec habent vnde ſoluant, verſuram facientes aliunde mutuò ſumunt pecunias vt creditoribus vſuras pręſtent, ſortemque procraſtinentur, atque ita creditoribus auferendo diem, fidem ſuam tueantur, ita ipſe ex locupletiſſimo, pretioſiſſimo, inexhauſtoque PIERII VALERIANI theſauro, hoc eſt, ex eruditiſſimi vel potiùs omniſcij viri Commentarijs hieroglyphicon, omniumque elegantium & reconditarum ſcientiarum monumentis fructus aliquot depromere mihi neceſſe fuit, æs alienum alieno ære diſſoluendo. Peropportunè autem accidit ex animi ſententia, vt Bibliopola (qui nunquam labori, nec ſumptibus pepercit, quò vulgares libri, qui ex ipſius taberna prodirent libraria caſtigatiſſimè politiſſimeque in vulgus exirent) me ante paucos menſes adiens obtulit P. VALERIANI Hieroglyphica (quę ſtatuerat typis excudere quàm elegantiſſimè ac emendatiſſimè fieri poſſet) pęlegenda, caſtigandaque, & innumeris mendis repurganda, quibus audierat ſcatere. Accepi conditionem, haud inuitus, non tam ſatisfaciendi omnibus ſpe, quàm progrediendi quantum poſſumus, voluntate multa tamen a nobis emendata additionibuſque fortè non infrugiferis aucta (non auſim dicere illuſtrata) & locupletata, maculis infinitis quæ Typographorum incuria vel temporum iniuria irrepſerant, conati ſumus reſtituere. Quid facerem? neque verò cuipiam dubium eſſe debet, quin author vbi primùm commentarios ſuos edere decreuiſſet, eadem emendatiſſimè in publicũ exiſſent; vt qui in eiſdem elucubrandis, ornandis ac expoliendis ferè xx. annos impendiſſet, vt ipſe alicubi teſtatur, atque ſingulos ſingulis Principibus, Cardinalibus, plurimiſque eoſdem nobilitate, doctrina, ingenio, omnibuſque virtutibus ornatiſſimis viris donare deliberaſſet, vt illis nihil perfectius, quoad eius fieri potuit, eſſet vnde non vulgarem ab ipſis gratiam retulit: cuius rei teſtis locupletiſſimus Aegydius Cardinalis Viterbienſis appoſitiſſimè reſcribens PIERIO VALERIANO, Aegypti gloriam ipſum inſtaurare eodem tempore, quo Solimus Turcarum Imperator acceſſiſſet videlicet Sultanorum rebus profligatis a Mammeluchis Tabulas, ſigna marmora, & quidquid ibi ſplendoris erat, debebat, ac diripiebat: ipſique PIERIO gratulatur quod ſe diuinis lucubrationibus tot etiam huius ętatis luminibus inſereret, quibus Dijs comitibus, ſapientiæ veteris, diuinę eruditionis, arcanarum ſacrarumque literarum monumenta reponeret, ignota mortalibus arcana, erueret, lucem canæ doctrinæ poſt tot ſæcula ab inferis reuocaret, & alia quę idem Cardinalis rectiſſimè diſertiſsimeque diſſerit. Argumenti enim luculentiſsimi varietas, reconditioriſque literaturę, lectionem facit periucundam, optabilem, vtiliſsimamque in quo ſe noſter PIERIVS totius antiquitatis ſcientiſsimum commonſtrauit: in Geometricis, Arithmeticis, Aſtrologicis, Muſicis, Geographiciſque exercitatiſsimum eſſe oſtendit, atque omnes numeros doctrinarum & ſcientiarum expleuiſſe. Comprehendit ſiquidem materia hieroglyphica rerum atque artium propemodum omnium rationem, naturamque: hinc fragmentorum marmoreorum, obeliſcorum, veterumque numiſmatum cognitio pendet. Scriptorum autem eſt opinio, tunc primum excogitata, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœleſtium rationem primi mortalium indagaſſe perhibentur, duas diuerſæ materiæ columnas erexere, lateritiam unam, alteram lapideam, in quibus, vt noſter PIERIVS autumat, totum de conſumatione mundi arcanum exſcriberent, deſcriptione videlicet animalium, arborum cæterarumq; rerum figuris. in quibus tamen Philoſophi, Poetæ, Hiſtorici, diuinarum etiam ſcripturarum ſententię deliteſcere viderant. Sic Sacerdotes illi Aegyptij naturę obſcuritatem ſibi perpetuam quaſi per manus traditam diſciplinam hęreditariam poſſiderent, quarum rerum fama commoti Plato, Pithagoras, primariique

alij

Alij Philoſophi Aegyptum ſibi adeundam luſtrandamque putarunt. Quid? quòd Hieroglyphica, inſtituendi ratione, ſimilitudinem prorſus habere videntur cum diuinis noſtrorum literis, ita omnia myſtico quodam ſenſu ſcripta, quæcunque Prophetæ cœleſti ſpiritu afflati protulere: quinimò in nouo inſtrumento. Aſſertor noſter (vt verba Pierij vſurpem) ait: *Aperiam os meum in parabolis & in ænigmate antiqua loquar.* Nunquid idem redemptor noſter in parabolis loquebatur ad turbas? nonne ſermones ſuos arcanos quaſi velamine contegebat? Inde ſe vitem, patrem, agricolam & vinitorem, pioſque palmites aſſerebat: quandoquidem nil aliud eſt hieroglyphicè loqui, quàm diuinarum humanarumque rerum naturam aperire. Non autē (vt audeo affirmare) a pluribus ſæculis liber plauſibilior, vtilior, omniq; doctrina magis refertus euulgatus eſt his hieroglyphicis, quibus tot dierum noctiumque ſudores, tot inabditiſſimis rebus eruendis, lucique dandis conatus impendit Pierius. At verò quoniam idem liber innumeras propè inſcriptiones, eaſque non præteritas, tum ducta, ſculpta, cuſa, inciſa, & marmore celata ſigna, numiſmata veterum, aliaque infinita ingeniorum atque artium præclariſſima myſtica & iucundiſſima monumenta, tabulas, picturas, artificumque induſtrium opera continet, cui potiùs meritò conſecrari lucubratiunculæ hæ noſtræ quàm tibi (vir clariſſime) debent, qui tot venerandæ antiquitatis documenta domi habeas, vt etiam eruditi hortorum tuorum parietes (vt ita dicam) loquuntur: muſæumque tuum tot operum haud vulgarium illuſtre quotidie ab exteris & peregrinis frequentetur, quod, primarij magni, intimique Conſilij Regij Senatores, alijque togati a te humaniſſimè (more tuo) excepti, inſpicientes admirabundi, ſe nunquam antea vidiſſe opera confeſſi ſunt antiquiſſimi operis ex ære, auro, argento editi vnà cum artificioſiſſimis egelmatibus, inſtructam. Nec prætereo tuam Bibliothecam voluminibus tum excuſis, calamo exaratis refertiſſimam. Sunt quoque aliç cauſſæ cur laborem meum ſub tuo nomine apponere volui, ac debui: quandoquidem hoc qualecumque a me profectum, domi tuæ natum eſt, tibique tuo iure debetur, quemadmodum Pierius noſter hos 58. lib. diſtributos totidem literatorum nominibus inſignierit viris totius Europæ ampliſſimis, alluſione videlicet nominis, aliaque cauſſa conuenienti, congruentiſſimeque coaptata. Sic has meas vigiliolas tibi vni, qui mihi non inſtar 58. virorum, ſed omnium do, ſacro, conſecro. Abs te autem peto, vt qua me beneuolentia complecti ſoles, eadem munuſculo huic præſtes, quod me conſecuturum non diffido propter admirabilem tuorum morum ſuauitatem, ſummam humanitatem, ſingularem benignitatem, pietatem integerrimam, vitæ moderatione conſpicuam, quæ neque horum morum, neque ſunt, ſed propria tua non commemoro, affabilitatem ſermonis ad conciliandos omnium animos rem potentiſſimam. Nunc autem cùm nihil ſit totius vitæ ſuç curriculo clarius atque illuſtrius, vt qui 50. annis omnibus iuridicis, magiſtratibus ſummis honorificè, & integerrimè perfunctus es, non committam, vt dum ea quç in omnium oculis verſata ſunt, oratione amplificare ſtudeo rebus clariſſimis tenebras offundere videar, ſed & optimè quoque tibi ceſſit, ac feliciſſimè huic prouinciæ, quod ſucceſſorem deſignaueris meritiſſimum, eruditiſſimum ac integerrimū cui lampade a te ſibi tradita, ſummo cum ſuo honore, ac omnium ſatisfactione illuſtrat & clarificat, alioſque honores quos primus ſui ordinis adeptus eſt tanquam magnifico in theatro, omnium maximo applauſu perfunctus eſt. Reliquum eſt, vt quando hoc tribuiſti humanitati tuæ vt me pluſquam ſeptuagenarium, valetudinarium, omnique ferè auxilio deſtitutum benigniſſimè ſuſceperis, tribuas idem conſtantię vt ſuſcepto foueas. Laborabo interea, quoad eius fieri poterit, vt nos tuo pręſidio non indignos audias, & omnes cognoſcant.

* * *

D. O. M.

ET AETERNAE MEM. D. IOAN. PIERII VALERIANI EPIGRAMMA.

Ante alios quos terra dedit, quos Itala virtus,
Aeterno ſemper dignus honore coli eſt.
Nam ſanctæ ſeu mentis opes, ſeu candida puri,
Spectes ingenij lumina, primus erat.

In eiuſdem obitum Epitaph.

Docte iaces, tua fama viget, tua ſcripta leguntur.
Felix, qui potuit viuere poſt obitum.

IO. GREGORIVS Carnutus Pariſ.

AVTHORES QVORVM TESTIMONIIS IN HIS Commentariis vſus eſt Pierius.

ABSINIS Rhetor.
Abſyrtus.
Acron.
Aelianus.
Aegyptij ſacerdotes.
Aeneas Platonicus.
Aeſchilus.
Africanus in Georg.
Agriculturę libri Conſtant. Imp. inſcripti.
Albertus Magnus.
Alcinous Platonicus.
Alexander Aphrod.
D. Ambroſius.
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius.
Apollodorus.
Apollonius Rhodius.
Apollonij Rhodij interpres.
Appianus Alexandrinus.
Apuleius.
Aratus.
Arati interpres.
Ariſtophanes.
Ariſtophanis interpres.
Ariſtides Adrianus.
Ariſtoteles.
Arrianus.
Arthemidorus.
Athanaſius.
Athenæus.
D. Auguſtinus.
Auſonius Burdegalenſis.
Auerroes.
Baſilius Magnus.
Beda Venerabilis.
D. Bernardus.
Biblia ſacra.
Boetius Seuerinus.
Callimachus.
Caſſiodorus.
Catullus.
Cebes Thebanus.
Cenſorinus.
Chariſius Soſipater.
D. Chryſoſtomus.
Cicero.
Claudianus.
Clemens Alexandrinus.
Clemens Pontifex.
Cleomodes.
Columella.
Cornelius Celſus.
Cornelius Fronto.
Cornelius Tacitus.
Demetrius Triclinius.
Demetrius Phalereus.
Demoſthenes.
Didymus.
Diodorus Siculus.
Dionyſius Halycarnaſſæus.
Diogenianus.
Dion Cocceius hiſtoricus.
Dion Pruſenſis Chryſoſtom.
Dioſcorides.
Ennius.
Eucherius.
Euripides.
Euſebius.
Euſtrathius.
Eutropius.
Feſtus Pompeius.
Flauius Voſpiſcus.
Florentinus de re Ruſtica.
Fortunatus.
Franciſcus Petrarcha.
Fulgentius.
Galenus.
A. Gellius.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Pont.
Hali Amberagel.
Haliabbes Arabs.
Harpocration.
Heliodorus.
Heraclides Ponticus.
Hermes Aſtronomus.
Hermes Triſmegiſtus.
Hermolaus Byzantius.
Herodotus.
Herodianus.
Heſiodus.
Heſiodi interpres.
Heſychius Hieroſolymitan.
Heſychius Grammaticus.
Hierocles.
D. Hieronymus.
Hippocrates.
Homerus.
Homeri interpres.
Horatius.
Horus Apollo.
Iamblicus.
Io. Picus Mirandulanus.
Io. Reuchlin Phorcenſis.
Ioannes Scholaſticus.
Ioannes Stobæus.
Ioannes Scotus.
Io. Grammaticus Zezes.
Ioſephus.
Irenæus.
Iſaacius Zezes.
Iulius Capitolinus.
Iulius Firmicus.
Iulius Frontinus.
Iulius Pollux.
Iulius Nypſus.
Iuſtinus Hiſtoricus.
Iuuenalis.
Lactantius Firmianus.
Lactantius Statij interpres.
Lucas Minoritanus.
Lucianus.
Lucretius.
Lycophron.
Macrobius.
Manethon.
Martialis.
Maritianus Capella.
Maximus Tyrius.
Michael Byzantius.
Muſonius.
Nicander.
Nicandri interpres.
Nicephorus.
Nonius Marcellus.
Numenius.
Oppianus.
Origenes Adamantius.
Orpheus.
Ouidius.
Pandectæ Iuris.
Papinius Statius.
Paulus Diaconus.
Paulus Iuriſconſultus.
Paulus Oroſius.
Pauſanias.
Petronius Arbiter.
Petrus Aponenſis.
Philo Iudæus.

Philo-

Authorum nomina.

Philoſtratus.
Phocylides.
Phurnutus.
Pindarus.
Pindari interpres.
Plato.
Plautus.
Plinius in Naturalibus hi-ſtorijs.
Plinius iunior.
Plotinus.
Plutarchus.
Pontius Paulinus.
Porphyrius Philoſophus.
Porphyrion Grammaticus.
Priſcianus Grammaticus.
Probus Valerius.
Probus Æmilius.
Proclus Lycius.
Procopius.
Propertius.
Prudentius.
Pſellus.
Ptolemæus Alexandrinus.
Quintilianus.
Quintus Curtius.
Quintus Calaber.
Ruffinus Aquilegienſis.
Salomon Trecenſis.
Seneca.
Seruius Honoratus.
Sextius Medicus.
Sextus Aurelius hiſtoriographus.
Sibyllini libri.
Sidonius Apollinaris.
Silius Italicus.
Solinus.
Sophocles.
Spartianus.
Speuſippus.
Stephanus de Gentibus.
Strabo.
Suetonius.
Simeon Antiochenus.
Syneſius.
Tertullianus.
Themiſtius.
Theocritus.
Theocriti interpres.
Theodorus Gaza.
Theon Arati interpres.
Theophilus Iuriſconſultus.
Theophraſtus.
Theophylactus.
Diuus Thomas Aquinas.
Thucydides.
Tiberius Donatus.
Tibullus.
Titus Liuius.
Trogus Pompeius.
Tryphon Grammaticus.
Valerius Flaccus.
Varro.
Vectius Baſſus.
Vegetius.
Veterum varia numiſmata.
Victorius Donatus.
Virgilius.
Vitruuius.
Vlpianus Iuriſconſultus.
Xenophon.
Zenodotus.
Zezes.
Zoroaſtres.

AVTHORVM QVORVM TESTIMONIIS in Hieroglyphicis Pierius vſus eſt, Finis.

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE SCRIPTVRAE QVAE HIC PASSIM EXPONVNTVR, INDEX.

GENESIS.

Cap. III. Inſidiaberis calcaneo eius. 632.f
Eodem. Homo ipſe tuum obſeruabit caput,& tu illius calcaneum. 360. d.e
6 Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis,quia caro ſunt. 602.e
9 Anima illius in ſanguine eſt. 214.d
23 Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. 149.c
35 Reges de lumbis tuis egrediuntur. 348.d
36 Tauri decor eius. 35.b

EXODI.

Cap. XXVIII. Et fecerunt ueſtimentum poderem ſub umbone,&c. 424.d
33 Poſteriora mea uidebis, faciem, &c. 223.a

LEVITICE.

Cap. II. Quicquid obtuleris ſacrificij, ſale condies, &c. 313.b
2 Cùm autem obtuleris ſacrificium coctum in clibano de ſimila. 346.d
6 Quæcumque illa attigerit, ſanctificabitur. 360.e
8 Sacrificium pro ſacerdotum conſecratione,pollices manuum & dexterorum pedum, hoſtiæ ſanguine oblinuntur. 366.f.
8 Azymorum calathus ab Aarone & filijs eius offerendus. 397.b.c.
11 Et quicunque morticinia eorum tetigerit, &c. 405.b
11 Vt adoretis Talpas & Veſpertiliones. 252.d
15 Vertantur in lapides,donec pertranſeat populus tuus Domine. 526.d
17 Vbi monemur ſanguinem non eſſe comedendum. 214.d
19 Manus eius offerant hoſtiam Domino. 357.f.
21 Non radent caput neque barbam. 329.a
22 Si fractum,ſi cicatricem habens. 74.f
Si non poterit manus eius inuenire. 364.d
23 Septem diebus comedetis azyma. 375.b
23 Animam quæ peccauerit,offerre donum ſimilam cum oleo. 561.a
23 Panes duo primitiarum dicti ex duabus decimis ſimilæ fermentatę. 397.c
23 Salices de torrente ſumi præcipiuntur. 556.f
27 Omnis æſtimatio ſiclo,&c. 199.b
27 De conſecratione,præſertim Aaronis. 338.c
28 Ad imas tunicæ fimbrias aurea cur tintinnabula, malaque punica. 505.a
Pótifex humeros primùm præcingi iubetur, mox logium aſſumere. 400.d

DEVTERONOMII.

Cap. VIII. De Diſpade,ubi terrificam illam deſcribit ſolitudinem. 165.a
12 Vbi ſanguinem hoſtiarum pro anima eſſe,monet Moſes. 213.c
17 Quicunque rex fuerit conſtitutus,non multiplicabit ſibi Equos. 41.a.b
21 Si mulierem quis ex hoſtico uiderit,ut uxorem ducere concupiſcat. 327.c
23 Locum habebis extra caſtra,&c. gerens paxillum in baltheo. 136.d
25 Pro menſura peccati erit & plagarum modus, &c. 392.e
32 Comedit Iacob,& impletus eſt, & recalcitrauit. 35.b
32 Funiculus hæreditatis ſuæ Iſrael. 380.f
32 Sanguinem uuæ biberunt. 567.b
33 Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina eius,&c. 366.d
33 Et ſanguinem uuæ biberet meraciſſimum. 567.d

IVDICVM.

Cap. VI. Si ros in ſolo uellere fuerit, & rogo ut ſolum uellus ſiccum fit. 403.c
5 Curuatis genibus biberunt. 57.c

REGVM.

1 Reg.5. Arca Domini iuxta locata,noctu fractũ diſſilijſſe,maneque dorſum,&c. 330. c.
1 Reg.24. Canem mortuum perſequeris. 53.a
1 Reg.28. Mulierem quæ Pythonem habeat,ſibi ſiſti cupit Saul. 147.a
2 Reg.9. Ecquis ego ſum ſeruus tuus,&c. 452.a
2 Regum 22. Aſcendit fumus de naribus eius. 337.b
3 Reg. 12. Minimus digitus meus compactior eſt lumbis patris mei. 348.d
3 Reg. 1. Ponite filium meũ Salomonem in Mulam. 123.a
4 Reg.4. Mors in olla eſt. 553.b
4 Reg.6. Eliſæus uidit auxiliares equites in monte. 39.a

IOB

Locorum Sacræ Scripturæ Index.

IOB.

Cap. III. Si non ex uentre matris meæ dux illis fui. 354.d
17 Manus domini tetigit me. 360.f
38 De cuius utero egreſſa eſt glacies? 354.f
39 Quis dimittet Aſinum liberum. 119.a
30 Num derelinquet oua ſua in terra, ut quæ puluis,&c. de Herodio. 173.a
Nunquid in ſapientia tua plumeſcit accipiter ibidem.
Struthio in terra relinquit oua ſua,&c. 251.a

PSALMORVM.

Pſal. 1. Tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum,&c. 528.e
Hic arbori ſimilis eſt ad aquæ riuum ſatæ. 643.d
7 Caligo ſub pedibus eius. 404.f
8 Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. 370.f
10 Palpebræ eius interrogant filios hominum. 334.d
17 Deus poſuit tenebras latibulum ſuum. 293.a
18 Pes meus ſtetit in uia recta. 366.f
20 Quoniam pones eos dorſum. 330.e
21 Ego ſum uermis,& non homo. 78.c
21 Circundederunt me Canes multi. 55.c
22 Circundederunt me Vituli multi, Tauri pingues,&c. 35.b
26 Ne repellas me. 235.c
26 Delinquentis hominis brachium conteritur. 364.d
28 Dominus diluuium inhabitare facit. 407.a
29 Vox Domini quæ Ceruos perficit. 71.a
31 Nolite fieri ſicut Equus & Mulus. 43.a. 122.e
31 Conuerſus ſum in ærumna mea dum configitur ſpina. 583.c
35 Homines & iumenta ſaluabis Domine. 97.c
38 Tabeſcere feciſti quaſi araneam animam meã. 272.e
39 Ecce cõmẽſurabiles poſuiſti dies meos. 377.b
39 Seruaſti me ne deciderem in lacum. 407.c
40 In Idumæam extendam calceamẽtum meum, 430.e.f
41 Abyſſus abyſſum inuocat. 407.b
44 Eructauit cor meum uerbum bonum. 344.d
44 Cum nobis aderas, inimicos noſtros cornu petebamus. 35.a
49 Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas,&c. 341.a
50 Aſperges me Domine hyſſopo,& mundabor. 643.b.c
57 Furor eorum par eſt anguium furori. 143.a.b
27 Alienati ſunt peccatores ab utero, ira eis ſecundum ſimilitudinem. 144.b
58 Conuertentur ad veſperam,& fame conficientur ut Canes. 53.a
59 Moab lebes ſpei meæ. 594.e
63 Tenuiſti manum dexteram tuam. 362.d
63 Super oues paſcuæ tuæ. 398.d
64 Quoniam calix in manu Domini. 595.c
65 Igne nos examinaſti,&c. 497.a
66 Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. 366.f
67 Et virtus eius in nubibus. 404.f
67 Congregatio Taurorum in Vaccis populorũ. 35.b
67 Extimula feras ex arundineto. 604.d
68 Lingua Canum tuorum hoſtium,&c. 48.e
69 Fiat menſa eorum in laqueum. 398.d
70 Quaſi prodigium factus ſum multis. 200.d
70 Donec annunciem brachium tuum generationi omni quæ ventura eſt. 357.b
72 Penè effuſi ſunt greſſus mei. 592.e
73 Mei penè moti ſunt pedes. 365.c
73 Tu confringes caput Draconis in aquis. 153.a
77 Ego confirmaui columnas eius. 532.d
77 Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. 567.c
77 Exacerbauerunt Altiſſimũ in inaquoſo. 402.e
77 Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. 380.f
78 Deum exquiſiui manibus meis nocte coram eo. 357.b
79 Exterminauit eam Aper de ſylua. 87.b
80 Educto de petra melle ſaturauit eos. 405.b
80 Vaſtauit vineam tuam, Domine, Sus, ſylueſtris. 84.f
80 Manus eius ad cophinum ſeruierunt. 594.e
81 Et erit tempus eorum in ſeculum. 140.e
83 Inuenit Turtur nidũ, ubi poneret pullos ſuos. 224.d
83 Inuenit ſibi Paſſer domum. 208.d
83 Deus meus pone eos ut rotam. 414.e. 415.b
90 Anni noſtri quaſi aranea reputantur 272.d
91 Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et, Confringet Deus Cedros Libani. 541.b
92 Senectus mea in oleo pingui. 563.b
101 Factus ſum ſicut Nyctorax in domicilio. 205.a
102 Renouabitur ut Aquilę iuuentus tua. 193.c
103 Qui facit Angelos ſuos ſpiritus,& miniſtros ſuos flammam urentem. 632.c
103 Inter montes tranſibunt aquæ, potabunt eas omnes beſtiæ agri. 405.a
103 Herodij domus dux eorum. 172.f. 177.c
106 Deſerta reddidit flumina,& aquarum fluxus in ſitim tranſmutauit. 405.c
109 Ex utero ante luciferum genui te. 354.f
109 Dixit Dominus Domino meo ſede à dextris meis. 359.b
113 Iordanis conuerſus retrorſum. 313.b.c
115 Calicem Salutaris accipiam. 595.c
115 Pretioſa in conſpectu domini mors Sanctorum eius. 623.e
117 Labores manuum tuarum comedes. 363.c
123 Erepta anima noſtra ſicut Paſſer de laqueo

queo,&c. 208.d
125 Sicut torrens in Auſtro. 406 d
125 Sicut ſaggitæ in manu potentis. 445.c
130 Impiorum conciſæ ceruices. 329.c
134 Educit nubes ad extrema terræ,fulgura uertit in pluuiam. 468.d
136 In ſalicibus,in medio eius ſuſpendimus organa noſtra. 556.f
138 Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. 380.f
146 Et pullis Coruorum inuocantibus eum alimenta ſubminiſtrat Deus. 234.f

PROVERBIORVM.

Cap.1.Fili mi,audi doctrinam patris,&c. 185.b
5 Non reſpicies ad mulierem meretricem:fauus enim diſtillans,&c. 263.c
6 Vade ad formicam o piger,&c. 74.d.f
7 Donec transfigat ſagitta iecur. 347.c
7 Quaſi bos ductus ad uicti nam. 31.c
30 Lepuſculus plebs inualida. 127.b
30 Effodiant eum Corui de torrente. 235.c
30 Lepuſculus ſapientibus ſapientior 120.f
30 Ceruus amicitiæ,& gratiarum pullus fabulentur tecum. 71.a

ECCLESIASTES.

Cap. IX. Melior eſt Canis uiuus, Leone mortuo. 52.e
21 Florebit amygdalum, & pingueſcet locuſta, &c. 549.c
21 Et diſſipetur capparis. 550.d.e

CANTICORVM.

Cap.1.& IIII. Oculi tui Columbarum. 283.a
Cap.1.Oſculetur me oſculo oris ſui. 617.c
2 Vox Turturis audita eſt in terra noſtra. 224.d
2 Capite nobis Vulpes paruas, quæ dæmoliuntur uineas. 130.e
5 Fratruelis meus albus & rubicundus. 425.c
5 Similis es tu fratuelis meus damulæ, aut hinnulo Ceruorum. 71.a
5 Comæ tuæ iunctę canalibus. 634.e
7 Statura tua ſimilis facta eſt palmæ. 537.c

SAPIENTIAE.

Cap.XII. Miſiſti anteceſſores exercitus tui ueſpas. 267.b.c
12 Melior eſt iniquitas uiri, quàm mulier benefaciens. 349.c

ECCLESIASTICI.

Cap.VI. Cauendum ne animos, ueluti Taurus, extollamus. 35.a
10 Si momorderit Serpens in ſilentio. 147.a

ESAIAE.

Cap.1. Caupones tui miſcēt uinum aquæ. 404.d
Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis. 127.b
2 Proijciet idola, &c. ut adoraret Talpas & Veſpertiliones. 132.e
Mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem. 404.e
Mandatum eſt nubibus, ne pluerent imbrem ſuper ueniam Soreth. ibid.f
De Seraphim du. .us, qui ſenis ſinguli alis præditi,&c. 319.b
Erit cubile Draconum, & paſcua Struthionum. 251.a
38 Sicut pullus Hirundinis,ſic clamabo. 225.b
40 Quis menſus eſt pugillo aquas? 378.d
55 Venite, emite abſque argento & abſque commutatione uinum lac. 265.a

HIEREMIAE.

Cap.IIII. Ventrem meum uentrem meum doleo. 344.c.354.f
5 Vos igitur non timebitis me,qui poſui arenam terminum maris. 358.e
8 Turtur & Hirundo & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui. 224.d.246.d
17 Clamauit Perdix,congregauit quæ non peperit. 247.a
46 Fugite ab occurſu gladij, quem Columba umbrabit. 220.f

EZECHIELIS.

Cap. XII. Vę ijs qui aſſuunt ceruicalia ſub omni cubito manuum. 378.f
16 E catena circa collum tuum. 432.e
Et impoſui tibi armilllas circa manus tuas. 438.f
17 Aquila grandis magnarum alarum. 196.d
32 Et extraham te in hamo meo, & extendam te ſuper terram,campos implebis,&c. 487.a.b
34 Et cùm puriſſimam aquam biberetis, reliquā pedibus veſtris turbabatis. 247.c
37 Aperiam ſepulturas ueſtras,& educam uos de Babylone. 407.c
47 Ioſeph duplicem funiculum habet. 380.f

OSEAE.

Cap.VII. Corda eorum ſicut clibanus incaluerunt. 346.d

MICHEAE.

Cap VII. Tu Peccata noſtra in profundum mare demerges. 310.f

Locorum Sacræ Scripturæ Index.

ABACVC.

Cap. III. Quia aſcendes ſuper Equos tuos. 37.b. 39.a.
3 Vbi dicit, in aquas ſalſas armentum a Deo inducendum. 402.f.
3 Fluminum terra ſcindetur. 405.c.
3 Venter meus turbatus eſt in me. 354.f.
3 Pro iniquitate uidi tentoria Aethiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian. 355.b
3 Boues non aſſiſtunt ad præſepia. 398.d.

SOPHONIAE.

Cap. I. Extendam manum meam ſuper Iudam, & ſuper habitantes Iſrael. 360.e.f.

ZACHRIAE.

Cap. IX. Ecce Rex tuus ueniet tibi. 116.f.

MATTHAEI.

Cap. VI. Cum facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te. 633.b.c
6 Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera. Ibid. 367 a.
10 De calceamentis, pedibus non inducendis interpretatio. 601.a.
10 Qui non habuerit odio animam ſuam, perdet eam. 633.a.
13 Simile eſt regnũ cœlorum reti miſſo in mare. 316.e.
15 Nõ decet panem filiorum dare Canibus. 55.c.
15 Quare uos trãſgredimini præceptum Dei propter traditionem ueſtram? 404.d.
17 De iuuene lunatico, qui nonnunquã in ignẽ, nonnunquam in aquam, &c. 471.d.
17 Si quis habeat fidem quantum eſt granum ſinapis. 604.f.605.c.
19 Facilius eſt Camelum per foramen acus intrare. 124.f.
23 Camelũ deglutiunt, & Culicem liquãt. 124.e.
24 Vbi fuerit cadauer, illic & Aquile congregabuntur. 194.d.
24 Orate, ne fuga ueſtra fiat hyeme uel ſabbatho. 404.f.
26 Triſtis eſt anima mea uſque ad mortẽ. 633.c.

MARCI.

Cap. X. Calix quem ego bibo. 595.c.

LVCAE.

Cap. XXIIII. Piſc... os comeſt. 316.c.

IOANNIS.

Cap. VIII. Ni lauero te, non habebis partem mecum. 632.f.
12 Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolũ manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. 623.c.

ACT. APOST.

Cap. II. Diſpertitæ linguæ tanquam ignis. 341.a.
5 Illi autem ibant a conſpectu concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro, &c. 392.e.

D. PAVLI AD ROM.

Cap. II. Qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis 344.d.

AD CORINTH.

1. Cor. 15. Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur. 587.a.b.

AD COLOSS.

3 Coloſſ. 3. Mortui eſtis, & uita ueſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. 623.c.

AD EPHES.

Cap. IIII. Sol non occidat ſuper iram ueſtram. 594.d.e.

AD PHILIP.

Cap. I. Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. 627.c.
3 Cauete Canes, cauete malos operarios. 48.e
4 State in Domino. 57.c.

AD HEBRAEOS.

Cap. VII. Adhuc enim in lumbis patris erat, quãdo obuius ei factus eſt Melchiſedech. 348.d.
11 Circumierunt in melotis. 576.d.

APOCAL.

Cap. XVI. Et uidi de ore Draconis ſpiritus tres immundos in Ranarum ſimilitudinem. 299.b.
17 Aquæ quas uidiſti, ſuper quas meretrix illa ſedet. 405.c.

Indicis locorum Sacræ Scripturæ, Finis.

AVTHORIS VITA AB ANTONIO VERDERIO BREVITER ENARRATA.

IOANNES PIERIVS VALERIANVS, Belluni (quæ Marchiæ Taruiſinæ ciuitas eſt (patre in bellum profecto natus, amico fuit ab ineunte ætate erga literas animo, ſed cùm annum ætatis, ſuæ nonum uix impleuiſſet, parente uita functo domeſticarum rerum cura a literarum ſtudio diſturbatus potiùs eſt quàm auerſus: eiq; exigua res domi cùm eſſet, matre & duabus ſine dote ſuperſtitibus ſororibus, multarum tantùm ſolicitudinum per legitimam ſucceſſionem poſſeſſor factus, Patritijs quibuſdam Venetis ſeruire per egeſtatem coactus eſt. Atque hæc de ſe ipſe teſtatur omnia, quadam qua uitæ ſuæ calamitatem luget Elegia:

Duriter eductus ſum primò, dum pater abſens
Horrida pro patrijs finibus arma gerit:
Dumque ille Augurdi per culmina militat ardens,
Et ſubit horrendæ ſæua pericla necis:
Aptus eram ſtudijs. Studium mea ſola uoluptas:
Otia ſed ſtudijs nulla fuere meis,
Vix bene finieram nonum tum paruulus annum,
Multiplicis ceſſit quum mihi cura domus.
Tractabamque puer non pauca negotia ſolus,
Dum pater Adriacas ſæpe frequentat aquas.
Adde quod inuiſis diſtentum litibus illum,
Illum mi rapuit mors inopina patrem.

Et paulò poſt:

A patruo demum Venetas accitus ad undas,
Vix menſes noſtro uiximus ære decem
Patritius igitur ſeruire coegit egeſtas
Aerumnoſa, bonis inuida principijs.

Et poſtea:

At genitrix pauper, geminæ ſine dote ſorores,
Quas miſeras fruſtrà ſpes fouet una mei
Expoſcunt a me fraterni præmia iuris,
Sed chartas nullas, carmina nulla volunt.

Ab Vrbano demùm Valerio patruo ſuo diſciplinis liberali homine dignis inſtitutus, eam eruditionem adeptus eſt quam quiſque ex eius operibus perſpicere poteſt. Commilitonem habuit qui eodem præceptore uſus eſt Leonem X. Pont. Max. qui erudiendus Vrbano Bolzanio Bellunenſi non ſine delectu traditus eſt. Vrbanus enim uir doctiſſimus, & literarum Græcarum peritiſſimus habitus eſt, in quibus perdiſcendis opera Conſtantini Laſcaris uſus eſt quem Byſantio rediens quò ab Andrea Gritto poſtea Venetorum Principe perductus erat, Meſſanæ offenderat, reuerſus in patriam cum ſe Venetijs recepiſſet ibi magna auditorum frequentia Homerum interpretatus eſt, Inſtitutioneſque edidit in linguam Græcam: Ex hac uita functo Venetijs Pierius Valerianus noſter præ foribus diui Nicolai magnę, ut uocant, Domus hanc inſcriptionem poſuit:

VRBANO BOLZANIO BELLVNENSI, MINORITANAE FAMILIAE SACERDOTI SVMMAE INTEGRITATIS, ET INNOCENTIAE, QVI GRAECAS LITERAS EXTORRES IAMPRIDEM, ET PROCVL A TERRA ITALA EXVLANTES NOBIS SVMMA TVM DOCENDI, TVM SCRIBENDI CVRA PRINCEPS ASSERVIT:

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS EX FRATRE NEPOS, INSTITVTIONIS EDVCATIONISQVE MEMOR POSVIT. VIXIT ANNOS LXXXI, MENSES III. DIES XII. IN VOLVNTARIA PAVPERTATE FELICISSIMVS, IN OMNES QVOAD POTVIT SEMPER OFFICIOSVS, NVLLI VNQVAM INIVRIVS. M. D. X L V. Menſe Aprilis.

Meruit quoque Vrbani Nepos Pierius cui Hippolytus Medices princeps Illuſtriſſimus, Cardinalis poſteà factus, erudiendus, monenduſque traderetur. Hieronymum Donatum & Andream Grittæum Patritios Venetos ſumma ſibi neceſſitudine deuinxit: Baptiſtæ Egnatio, Marco Antonio Sabellico præceptori, Cælio Calcagnino, Ioan. Manardo, Achilli Bocchio, Syncero Sannazario, Romulo Amaſæo, Cornelio Muſſo, & Arnoldo Arlenio, plurimiſque alijs uiris magna doctrina & eruditione pręditis familiaris fuit, ac Petrum Bembum quadam ad Vrbanum patruum Epiſtola amicum ſuum ſpeciatim appellat. Ioannis Petri illi fuit peculiare nomen (ut ipſemet fatetur) priuſquàm M. Anto-

Antonius Sabellicus id Venetijs in Pierium immutaſſet, illudque meritò feciſſe uidetur Sabellicus, eò quod Petrus Valerianus charus fuit Muſis, quæ Pierides dictæ fuere a Pieri Macedoniæ regione, Emathia ante dicta. Hæc enim Muſarum parens, domuſque eſt, a nemore ita appellata, cui nomen eſt Pieris: quin & a Pieria Pierius deducitur, unde Pierium carmen dicimus. Virgilium collatis uarijs codicibus emendauit, cuius in hac re laborem commendat ſummoperè Ludouicus Viues ſub finem libri tertij de tradendis diſciplinis. Carminum libros aliquot, Hieroglyphica, ſiue de ſacris Aegyptiorum literis commentarios, Sphæræ compendium, & Pro ſacerdotum barbis ſcripſit, cui libello videlicet barbarum defenſioni Epiſtolam ad Andream Alciatum præfecit F. Minutius Caluus Romanus Typographus, qua Caſtigationum illius in Pandectas meminit, ac de fulminum ſignificationibus, ut ipſe teſtatur Hieroglyphicon lib. 43. Scripſiſſe fertur & alia in quæ nondum incidi. Cùm Iulius Cæſar & Scaliger in Hypercritico omnes Poetas notet: *Olim*, inquit, *Pierij non pauca uidimus, quæ propter temporis longinquitatem nunc excidere nobis: etiam neſcio quid de Carpione & Catullo. Verùm earum ſcriptionum nihil extat apud nos in præſentia, fortè inter alias congeries, eius Ioathas repertus eſt a me. Quare de ipſo aliquid dicendum etiam arbitror, quem equidem huic ſubiunxi: quod uterque longè abborrebat a profanis atque impudicis argumentis. Ille uitia inſectancto, præmia bonis proponendo, hic exemplo diuini illius uiri qui pro Ieſu nomine mortem cum uita commutare minimè dubitauit. Præſertim cùm affixa Poemati Epiſtola & uir Chriſtiani ſapiat animum, & eadem dicat quæ Palingenius, ſed talibus adornata numeris ac figuris orationis, ut non ſolùm ſapiens, ut ille, ſed etiam Poeta, non uerſificato (quod neglexit ille) appellari mercatur. In opere autem ipſo cùm materia tenuis eſt & ieiuna, tum vulgaris. Quare uix capere poteſt Poeticæ corpus eloquentiæ. Ille autem contrà nititur multis conatibus obruere ſplendorem orationis, nihilque omittere quod cum ſimplici Chriſtianaque ueritate inoffenſum Poetæ ſtudium coniungere ualeat.* Planè aduerto Scaligerum hæc in illum eructaſſe ne ei innotatus abiret. Cæterùm Pierius poſtquàm tot ſui monumenta reliquiſſet, ſenio confectus Patauij diem ſupremum obijt, non ſine luctu eruditorum totius Academiæ, & præcipuè Petri Carrarij, & Ioannis Baptiſtæ Carrarij eius amicorum, qui Tumulum quo reconditum fuit Pierii corpus in Baſilica D. Antonij decorarunt hac inſcriptione:

PIERIO VALERIANO

BELLVNENSI POETÆ RHETHORIQVE AMPLISSIMO, CVIVS PIA VMBRA NON POENITENDVM HIC TVMVLVM SORTITA EST: NAM VT OPTABILIS IN PATRIA, ITA SPECIOSVS PATAVII SVPREMI OFFICII DECVS FATO AMISSVM, VIRTVTE RECVPERAVIT. PETRVS CARRARIVS, AC IOANNES BAPTISTA ROTA, PATAVINI VNANIMES GRATO HOSPITI POSV.

Pieridas dum Pierius ſectatur, & Orci
Nil timet inſidias, hunc fera mors rapuit.
Illa necem, æternæ oſtentant hę munera vitę.
Hinc medicus vitæ Pieriusq; neci.
Abſtulit hęc annos triſtes: at præmia laudum
Atque animam hæ ſeruant, inuida mors moritur.

[library stamp]

GLi Clariſſimi Signori Capi dell'Illuſtriſſimo Conſiglio di Dieci infraſcritti, hauuta fede dalli Signori Riformatori dello Studio di Padoua per relatione de i due a ciò deputati, cioè del Reuerendo Padre Inquiſitore, & del circonſpetto Secretario del Senato Giouanni Marauiglia, che nel Libro intitolato Ioannis Pierij Valeriani Bellunenſis Hieroglyphica, non ſi troua coſa alcuna contra le Leggi, & è degno di Stampa, concedono licenza, che poſſa eſſer ſtampato in queſta Città.

Datum die 17. Nouemb. 1603.

D. Zuane Malipiero.
D. Nicolò Contarini.
D. Agoſtino Nani Caualiero.
} Capi dell'Illuſtriſs. Conſiglio di Dieci.

Illuſtriſs. Conſ. X. Secretarius,
Leonardus Ottobono.

INDEX
RERVM ET VERBORVM
MEMORABILIVM
LOCVPLETISSIMVS.

A

A Litera. pag. 505 c. 507 a 508.f
A, litera abſolutionis nota 175.b
A, litera cur prima 30.d
A, triplex quid in veterũ monumentis ſignificet 539.b
Aete 151. c & ſeq.
Aaron cur Vitulum, & cur Hircum immolarit 29.a
Aaronis dexteræ auriculæ extremum cuius hoſtiæ ſanguine tangebatur 538.a
Ab actoris nomen meruit Abrahã 235.c
Abantes quomodo comam geſtandam primi excogitarint 316.f
Abderitæ à Ranis è regione ſua expulſi. 310.d
Abdicatio filiorum 211.b
Aberranti in ſyluis viam monſtrant Elephan es 19.c
Abionitarum hæreſim aboleuit D. Ioannes Euangeliſta 195.b
Abliguritor omnium 277.c
Abliguritoris indicium 615.c
Abolitus 308.d
Aborigenes quo caſu Romæ manſerint 219 b
Abortus 106.f, 144.e
Abradere in rotundum capillorum faciem prohibitum. 326.e
Abrahã moralem innuit philoſophiam 401.c
Abraxas Baſilidis 179.b
Abſentia diuturna 199 b
Abſinthium marinum 612.d
Abſinthij ſymbolum, 612.d. vis ibid.
Abſolutũ nihil in humano opere 298.e
Abſtemius per noctuam indicatus cur, 204 e
Abſtinentia cibi potuſque 125.c
Abſtinentiæ tenuitas 505.a
Abſurda res 31.b
Abyſſus 407.b
Abyſſum cur vocarint Dei iudicia Prophetæ 293.a.b
Academia noua à Carneade 211.c
Acæna 379.b
Acanthias. 271.c
Achelois 506.f
Achilles ceruorum medullis enutritus. 66 f. vnde dictus, ibid. Chironi curandus à Peleo datus inuiolabilis præter pedes 367.a
Achilis ad tumulum, quæ libamina ferunt quotannis Theſſali 587.b
Achilles Bochius Bononienſis 64.d
Achilles Maſſeus 149 d
Accipiter Soli dicatus 622.e
Accipiter, eiuſq; ſymbola 209.c
Accipiter animi ſymbolum, 210.f. idem & Oſiris Plutarcho, 210.d. Inſigne erat Sagittariorum venatorũ militum, 215.b. c. quando feminæ conſortium appetit, 210. d. ſacerdotij ſymbolum, ibid. ſanguinis ſymbolum, 213 c. ſurſum volans quid, & deorſum, quid. 210.e
Accipitris artificioſa pugna, 215. b. oſſa ex tibijs aurum attrahunt, 210.d. ſignificatio in ſacris 210.f
Accipitres ſeptem vulturem inſectantes quid 215 a
Accipitrina herba ad oculorum morbos cur adhibetur 210.d
Accuſator inanis 244 f
Acerbitas 565.b
Acoti conficiendi ratio. 619.b
Acinacem atteſtari Scythis maximum iuramentum 454.e
Acinaces ibid.
Acoris auidus 266.d
Acridophagi in Aethiopia 287.b
Actæon a ſuis Canibus deuoratus, quid 69.c
Actæus dæmon 419.b
Actiaca victoria 14.d
Actiæ matris Auguſti ſomnium 152.e
Actij Synceri laus 198.e. 229.a
Actus in menſuris, quid 369.b
Acuti hominis ſymbolum 577.b
Ada regina Carũ obſonia exquiſita Alexandro mittit 598.b
Adad quid Aſſyrijs 14.d
Adagarus, quid ibid. & 12.e
Adam quid Hebræis 212.e
Adami cingulum quid ſignificet 571.a
Adami pomum ibid.
Adamas 439.a
Adamãti collatus Chriſtus & Iob 439.c
Adamantem emollit hircinus ſanguis 440.d
Adelbertus Brauẽburgi regulus iniquè ab Atrone Mogũtino deceptus 362.f
Adianton 618.e
Ad Gallinas, villa 540.d
Adlocutio, multorum numiſmatum inſcriptio 339.a
Admetus iunxit Leonem & Aprum 2.c
Admirator ſui 63.a
Adoleſcentis generoſi natura qualis eſſe debet 49.c. 552.d
Adonis, 464 f. ab Apro confectus quid, 88.d, e. huius ſimulachrum ibid.
Adoranti conuenit ſtare 57.a
Adoratio ibid.
Adoratio per circulum indicata 411.b
per manus ſymbolum 361.c
Adoraturos ſedere iubet Pythagoras 58 d
Aduena 259.b
Aduentus vel migratio 481.c
Aduerſarius contradicens quo ſigno in lucem editus 322.e
Adulatio 504.d
Adulationibus deditus 571.c
Adulator 265.b
Adulator & ſcurra 52.f
Adulatorum illecebræ, 118.f. infidelitas 266 f
ab Adulatoribus peſſundatus 64.b
Adulteræ coniugis maritus 96.d
Adulteri qua pœna affici ſoliti 131.c
Adulterium per Murænam 296.f
Aedes, 526 f. ędificatio 533.a
Aedificationis principium vnde. 496.f
Aedilis curulis, 462.d. ædilium ordines duo ibid.
Aedituus 461.a
Aegidius Viterbienſis. 168. e. 464.d
Aegilus, Athinienſibus tribus. 569. a
Aeginetarum iuuentuti pollices præciſi ab Athenienſibus 372.f
Aegira Achaiæ ciuitas 596.f
Aegon Argiuorum rex ut creatus. 189.b
Aegritudine conflictatus 212.d
Aegyptus 174.d, 474.d
Aegyptus cœli imago, 345.c. cur per cor ſignificabatur, 327. b. per Crocodili ſymbolum, 294.e. humida & calida, 345. a. Romanos effœminauit, 41.b.

* * quid

quid in Diuinis literis ſignificet. 213.a
Ægyptiacæ literæ quæ 507 a
ægyptiaci ſoli fertilitas vnde 7 d
ægypti captiuitas quid 213.b
ægypti deliciæ 41 c
ægypto quomodo promiſſa libertas ibidem
ægyptius ſophiſta 299.b
ægyptij ſummi Aſtronomi 638 c
ægyptij ab Aethiopibus multos ritus dicuntur accepiſſe. 204 d. a Cambyſe diuexati. 9. b. a quibus ſignificationes ſuas communicebantur. 54. e. ciuitates multas in Hetruria fundauerunt. 432. d. cadauera vitro condita diu aſſeruabant 49. b. diuino cultu ſeruientes carnibus abſtinent & vino. 599. b. cur maritimis abſtinuerint. 315 a noctem cum die pari horarum numero aſſidue partiuntur. 295. c. quomodo mundum partiebantur 184.c
ægyptij & Phœnices quomodo Solem, Lunam & Stellas Deos intellexerint. 469.c
ægyptij reges ac ſacerdotes vino abſtinebant 567.b
ægyptiorum opinio de mundi figura. 26. c. peculium in gregibus. 615.c.d. ſtatuę quales 530 d
ægyptiorum Iupiter quis 32.f
ægyrenſes Amorem & Fortunam in eodem delubro colebant 413.b
ægythus auis quæ Aegyptijs 256.e
æliani locus 281.b
ælij Veri Imp. lectulus qualis 585.a
ælio Pertinaci ſignum datum de inuadēdo regno, quale 239.c
ælurus & felis an idem animal. 134. e. f. cur Lunæ ſimulachrum 135.c
æluri oculi ad Lunæ vices vel maiores vel minores 134.e
æmatheolicę ſues ſolidis ſunt vnguibus, & non diuiſis 89.c
æolipilæ 141.e
æneæ Platonici locus 268 f
æolus cur Hippotæ filius dictus 140.f
æoli filij & filię ibid.
æqualitas 214.f
æquinoctia 57.c
æquitas in elephanto 15.b
æquiuoca, cuius ſint Xenophontis, ignoratur 327.a
aer 401 c.640.b
aeris elementum per accipitrem. 215.c
aeris ſymbolum per columbam 219.c
ærei claui cur confingendis nauibus aptiſſimi 527.a
æris ſignandi mos a Iano inuentus. 323.b
æris ſoliditas ac diuturnitas 148.e
ærumnę 407.b.497.a
ærumnoſus 416.d.e
æs perpetuitatem denotat 521.a
æs olim pecudum nota ſignatum 100.e
æſchinem tragicam ſimiam vocauit Demoſthenes 62.d
æſchilus primùm excogitauit colubras Eumenidum crinibus obuolutas. 160.f
æſchyli dictum de leonis catulo, 4.e. locus. 205.c tragœdię 565.c
æſculapius. 158.f. 554. d. cur intonſa barba. 329.a. cur Serpetis inſignia geſſet. 160.d. in ſolitudine Titthei mōtis expoſitus. 49 a. capella aitur ibidem. ſub anguis ſpecie multis apparuit. 160 d
æſculapij caput cur laurea redimitum. 541.a
æſculapij ſimulachrum. 554. d. imberbe apud ſolos Sicyonios 329.a
æſculapij ſimulachro cur canis adſculptus 49.a
æſculapio attributa ars. 465.b cur gallū ſe debere dixerit Socrates. 141. c cur immoletur gallina 240.f
æſtas 86.f.589.c.641.d
æſtas & hyems 87.c
æſtryi Germani aprorum formas pro armis geſtabant 87.c
æſymnio Megarenſi quid reſponderit Apollo 175.a
ab ineunte ætate libidinoſus 285.c
ætatum diſtinctio varia 390.e
æternitas. 474.a. cur per baſiliſcum indicata 141.c
æternum, perpetuumque 40.c
æthera cur patrem putauerunt nonnulli. 433.b
æthereus ardor 402.d
æthiopia quid ſonet Hebræis 213.b
ęthiopes pij fuerunt olim. 204. d. publico damnati iudicio ſponte ſibi mortem conciſcebant. ibid. vbinam habitent 345.a
æthiopum ad epulas cur Iupiter cum reliquis dijs inuitatus dicatur ibid.
æthiopum pedes tumori obnoxij. 32.d
ætatis ſpecies duæ 195.c
ætnę montis lucum incolebant canes. 49 b
affectus morum vt ad aſſecutionem perueniatur, excitat 246.f
affectus humani. 593. c. voluptarij. 567.a
affectuum malorum diſſipatio 162.b
africa. 589. b. huius fertilitas. ibid. domita quomodo pingebatur. 16. f. muliebri ſpecie effigiata 579 b
africæ ſymbolum per ſcorpium. 162.c
africani elegans ſententia 36 f
agamemnonis clypei inſcriptio 4.e
agamemnonem cur Homerus equiparauerit boui 4.b
agathocles graui obſidione preſſit Carthaginenſes. 491.a.b
agathocles Siciliæ tyrannus a Timęo hiſtorico notatus 209.c
agathyrſus 149.c
agelaites 255.b
ager quid in Diuinis literis ſignificet. 583.a
ageſilai dicterium de ſagittariis 446.c
aggerum conſtruendorum norma ab hirundinibus accepta 225.b
aggreſſio 219.a
aglaus alter, prouerbium 115.c
agmen 266.f
agni aurea Atrei, quid 99.b
agnus 98.e.f
agni inſolito colore nati quid portendāt & quibus imperium 99.b
agricola 89.a
agricultura 80. f. 455.a.489.c.513.b. 560.e
agricultura monſtrauit Saturnus. 323.b
agrigentini taurum Phalaridis in mare proiecerunt 27.c
agrippa omnibus diis templum dedicauit. 528. e. Sex. Pompeium maritimo pręlio vicit 462 f.483 c
aiax Locrenſis draconem manſuetum in deliciis habuit 159.a
ala animārum Platoni quæ 212.e
alas pedibus addere 626.e
aleus Telephum expoſuit in Panthium montem 66.f
alaſtores dęmones 419.b
alba cur ad Dei cultum adhibita 416.e
albi veſte decorabantur liberti manumiſſione accepta 426.b
albanæ 425.a
albertus Magnus alitur 6.e.141.b
albini natale ſolum quod 189.b.c
albino Clodio quid portendebant cornua 72.b
albis veſtibus delectatur Deus 419.c
albis veſtibus vti in Imperatorum Rom. funeribus mos olim 318.e
alcathus Leonem occidit 340.f
altea cur leoni, cauda dicta 6.b
alcedo 253. b. rarò apparet ibid.
alcedonis nidus qualis ibid.
alcedonum incubatus tempore, mare tranquillum ibid.
Alceſte Admete regis coniux 156.c
alcibiadis coturnix 248.b
alcithoe cur in veſpertilionem mutata. 232.e
alcmæonis de ſapore ſententia 240.c
alcyonij dies 25.c
aldi Manutii inſigne 483.c
alectoriæ gemmę vis 391.c
alexandrum Aeropum Theſſalis equitibus præfecit Alexander Magnus. 226.d
alexand. Macedo Iouis Ammonis filius fabuloſè creditus 4.d
alexander puellas Darij captiuas ſumma integritate ſeruauit 351.a
alexandri Bucephalus 32.f
alexandri capiti inſidens hirundo quid 225.c commentum aduerſus ingruentem ſomnum. 175. continentia. 353. a. effigiem qui geſtabant, proſpere ſibi omnia ſucceſſura putabant. 321.a. mos in prębendis auribus tam reo quam accuſatori. 336.f. numiſma cur leoninum ſpolium habeat. 2. f. reſponſum Adęriginæ Catum 598.e
alexandri ſtudioſiſſimus Antoninus Seueri filius 321.b
alexandro an meritò fulmen attributum, 466.f
alexandrum decimumtertium Deum ad duodecim ſuos colebant Athenieſes. ibid.
alexandri Aphrodiſæi locus 635.c
alexander Medicus trucidatus 478.e
alexander Phereus haſtam qua Polypheranem interimit conſecrauit 448.e
alexander Seuerus ex leporinę carnis eſu formoſus factus 127.c
alexandri Seuerį mortem indicans portentum 541.b
alexandria cur vocata Leontopolis. 2.f
alexandriæ vrbis prima deſcriptio farina ſignata 259.b
alienæ opis indigus 285.c
alienigenarum procus 296.e
alienus ab amore 122.b
alimonia 571.a
alilat & Ora tal Arabum Dii 362.e

alis

Index Hieroglyphicorum.

alis iſingnita erant capita ſacerdotum Aegyptiorum 215.c
alithæus Turrianus 534 e
allium militiæ ſymbolum 608.f
allio incitantur ad pugnam galli. 242 e, neque allium neque fabas eſitandas, prouerb. 608.f
allium odit Leopardus 75.c
almæ ſignificatum 181 c
alpini milites 136 e
aloiſius Cornelius 523.b
alta, & altum 408 d
altum nil ſapiens 252.e
alumine oblita materia non ſuccenditur 163.c
amans ardet 163.a
amaranthus 587.b
amarities de vitæ dulcedine 264.d
amaſios cadauer combuſtum a Cambyſe in ignominiam 492.f
amatæ rei deſertor 616.d
amator 163.a
amatores mortui 494.e
amatoriæ deliciæ, 134. d, illecebræ. 218.f
amatorium 613.c
amazones è ſerpentum corijs tegumenta bellica faciebant 435.b
amethyſtus contra ebrietatem ſtat. 441.b
ambiguæ oues quæ 100 d
ambres liber Aegyptiacus 398.e
D. Ambroſio puero apes in labellis cōſediſſe dicuntur 262 d
amicitia 50.d
amicitia firma 314 d
amicitiæ confirmatio 594.f
amicitiæ hieroglyphica plurima. 580.e
amicus inutilis & ingratus 225.e
amicorum comparandorum ratio. 562.d
ammianus Marcellinus Græcanico fuit ingenio 372 f
ammiani Marcellini locus 625 c
ammonius Alexandrinus Origene & Porphyrio diſcipulis clarus. 120 f
amolitio 342 e
amor 445.b, 494.b, 502.e, 516.d
amor fidem nutrit 628.e, f
amor alatus 574.d
amor geminus quomodo exercendus. 223 c
amor mutus, 575. a, occultatuſne an cæcus, 517 c, perditus 575.a
amoris firmitas 280 f
amoris impuri ſatietas 276 f
amoris indicium, 610 e, nutrimentū, 163.b, petulantia, 14 d, progreſſus, 574.e, laquei & retia, 517.c, radij in amantium oculis qui, 445.b, ſymbolum, 583.c, vulnera 445.b
amoris veri fructus 377.a
amori cur alæ attributæ 214.f
amori perſuadendi magna vis ineſt. 257 c
amorum agminis deſcriptio, ac luſus, 554 d, 220 d
amphilocus Olenios ab anſere adamatus 220.e
amphion a quo lyram acceperit. 502 e, 503 b
amplitudo nominis 152.a
amuletum 342.e
amygdala pro canitie 399.c
amygdalę floris multitudo, aliarum etiam frugum feracem annum pollicetur 549.e
amygdalus temperantiæ hieroglyphicum 549.c
anacharſis quo geſtu dormire deprehenſus 351.b
anacharſis Scythæ dictum 565.c
anacharſis ſtatuit quid inſcriptum. 351.b
anacreontis verſus de faſtu muliebri. 42.b
anaxagoras cur iudicarit hominem ſapientiſſimum omnium animantiū. 358.e
anaxagoræ opinio de Sole 470.e
anaxilas Rheginus 129.b
anaxarbeni cur oleas habeant fęcundiſſimas 564 d
anceps conſilij 107.c
anchoræ hieroglyphica 483.c
anchoræ alligatus Delphinus quid. 276 d
anchoram habuerunt Indi pro caduceo 484.f
anchoris duabus inniti ibid.e
anchua piſcis 306 f
ancile 449.b
andreas Phyſicus ad Nicandrum gloſſemata adiecit 296.e
anemona 586.f
angelus Cæſius 426.f
angelus Colotius 228 e, 339.a
angeli 476 f, 333.b
angelorum cura quæ, 476.f, hierarchię tres, ibid. nomina & munera, ibid. & 476.a
angelos nos vocamus, quos Gentiles Genios 49.b
angeronæ effigies qualis, 373. a, etymon ibid.
angleuarij 154.f
anguilla, 297.d, & ſeq. mutationē non facilè fert, ibid.c, mortua ad fundū reſidet ibid b
anguillæ generatio 270.a, b
anguillarum captura copioſa quando, ibid.
anguimanos cur vocarit elephantos Lucretius 15.c, d
anguineū ouum quod, 156 e, ad iudiciorum victoriam confert ibid.
anguineos pedes habuerunt Gigātes. 160.f
anguipedum Syrtium hiſtoria elegās. 145.c
anguis ſignificata 137.c, & ſeq.
anguis caudam admordens quid 150.f
anguis, niſi anguem comedat, non fiet draco, prouerb. 150 e
anguis quo tempore exuuium deponat 139 b
anguium magica vis conglobata in Aethiopia 156.f
anguibus vis magna ineſt 142.f
angulus ſolidus 640 c
anima 212.e, 478 d
anima Deuſve 386.e
anima hominis 440.a
anima cum aereo vehiculò 632.d
anima & corpus 636.f
anima corporis affectibus tangitur, 286.d, generat cogitationes, 325 c, d, purpurea, 289.b, ſanguine nutriri videtur 213.c
anima leonis cur vehemētius moueatur 5.c
animæ hominis in corpore ſtatus. 631.b
animæ & animi differentia 212.d
animæ cum corde commercium. 212.e
animæ ſubſtantia non eſt ſanguis. 213 c
animę per piſces indicatæ 315.c
animam ſponte non exturbandam cur indicarint veteres 490.f
animæ humanæ vineis comparantur. 568.e
animæ defunctorum 637.b
animas mortuorum in fabis, habitare. 601.c
animaduerſio 454.f
animaduerſio ſeuera 323.a
animal nullum homine diutius viuere exiſtimat Ariſtoteles 216.e
animal nullum ſacrificandum putabant Theologi veteres 600.d
animalia fœcundiora quæ, 8 e, frigida & timida quæ, 279.a, natura ducta in morbis ſibi medentur, 616. e, f, rationis expertia voluptate afficiuntur 123.b
animalia tertij generis non gignunt. 122 e
animalium curandorum cauſa. 436.e
animalibus omnibus quibus ſanguis, iiſdem & cor eſt 214.e
animalibus qui primi veſcebantur, penuria frugum id coacti fecerunt. 599.c
animus 210.f, 592.e
animus ad humilia deiectus, 173.b, alatus Zoroaſtri, 216.d, a uitijs depurgatus, 306 f, diuinis intentus, 172.f gratus, 276 f, regendus, 592.e, ſuauitate permulcendus 263.a
animus viraque 490.f
animi afflictio, 266.f, candor, 229.c, deſponſio, 45.a, elatio deſcripta, 13.c, puritas, 241.c, vis labefactata, 82.f, pulchritudo 632.d
animi corporiſque uires 1.c
animi feritas per quercum ſignificata. 545.c
animi magnitudo in canibus 51.c
animi patria non eſt corpus 199.c
annæ Samuelis precatio qualis. 291.c
annibalis conſilium Antiocho datum in nauali prælio quale 153.a
annibalis ſtratagema 613.c
annona 518.e, 589.a
annonæ felicitas & penuria 28.d, e
annus 140.e, 411 c, 471.c, 520.f, 535.a
annus menſeſque 9.c
annus cur per palmam indicetur. 535.a
annus Aegyptius 409.c
annus iniens 323.b
anni Aegyptiaci rationes duæ. 415.c
anni conſtitutio apud Perſas, 179. a, qualitates quatuor, 325.a, tempora tria Aegyptijs 418.e
anni ſymbolum cur vultur 179.a
annum quomodo metiebantur Aegyptij ibid.
annum unum viuunt paſſeres mares. 207.b
annorum centena 179.c
annorum certus numerus 87.a
anſer, 244 d, cur detrimenti ſymbolū, 244 f, cur liquidis & frigidis delectetur cibis 245.c

Anſeris exempla amoris erga homines 244.f
Anſeris ingenium auerſum a poeticis ſtudiis ibid.
anſeri honores a Romanis inſtituti. 244 d
anſeres Taurum montem penetrantes cur lapillis roſtra ſua occludãt.ibid.
anſerum iecoribus canes paſcendos inſtituit Heliogabalus 244.d
anſerum oletum omnia adurit. ibid.f
anſer poeta peſſimus ibid.f
antegoras poeta quid reſponderit Antigono 315.a
anteuorta & Poſtuorta 323.a
anteus 62.c
anteus ab Hercule colliſus quid. 351 c
anthanis 512.e
anthia piſcis 303.a
antracinæ veſtes 297.b
antropius taurum dedit Agamemnoni & Menelao 29.d
antigoni dictum argutum 1.c
antiochi numiſma 639 e
antiochi laus ab æqualitate 272 e
antiochus cognomento Accipiter. 225.b
antiochus Soter 507.c
antipathia inter camelum & equum. 125.c
antipatri epigramma de Platone.194.e
antipatri parſimonia ficta 425.c
antiquitas 509.a
antiſthenis dicterium.41.b.in adulatores,65.a,in Athenienſes 283.b
antiſthenis argutum reſpõſum ad Diogenem 267.b
antoninus Pius cur ſemper in vrbe ſederit 149 b
antonini Pij manſuetum ingenium. 243.a
antonino imperium portendit agnus vellere in fronte purpureo 24.d
L. Antoninus Fab. Quadratus torquibus & armillis a Titio Cæſare donatus 512.f
antoninus agnellus 446.f
antoninus Bechus Tiberium oppreſſit. 241.b
antoninus Moroſthicanus 273.b
antoninus Muſa viperas edendas dedit 158.f
M. Antoninus Paſſer 409.a
antonii ab Vrſicino deprecatio. 360.f
antonii triumuiri numiſma 626.f
anubis 51.a
anubis Cynopolitarum Deus 316 f
anubis & Oſiris expulerunt Gigantes ex Italia 51.a
anularis digitus cur odoribus illinebatur ab Aegyptiis ſacerdotibus. 433.c
anulus,433.b.ornatus & ſignandi cauſa circumferebatur ibid.
anulum arctum non geſtandum cur dixerit Pythagoras 374.f
anulum geſtare flamini Diali cur non licebat 546 e
anulum vnum duntaxat olim habere vnicuique licebat 433.b
anulorum quibus ius negabatur,ibid. vſus vnde propagatus 374.e
aornus fluuius piſces habet vocales. 311.a
apaturiæ Palladizonam virgines Trœzeniç ante nuptias dedicabãt.409.e
apelles cur fulmen in Alexandri manu pinxit 466.e
aperta vis 487 b
aperto pectore 343.c
aphrodiſias 512 f
apiaſtrum apibus gratum 618 f
apis,200.d,regni ſymbolum,261. vitæ ſociæ amatrix 262.b
apes D. Ambroſio, Pindaro, Platoni pueris in labellis conſederunt, 262. d.Dionyſio & Hieroni regnum quomodo præmonſtrarint. 261. c 262.b
apes ignorant venerem,265.a,oderunt homines a coitu olidos, ibid.vnde generentur 36.f
apum artificium a Virgilio deſcriptũ, 265 b,politia eleganter a Plinio deſcripta 261.b
apum examen in faucibus leonis a Sãſone ſtrangulati,264.e,in iuba equi Dionyſii 261.b
apum rex aculeo caret 261.a
apim cur non paſſi ſint Aegyptii bibere ex Nilo 489 b
apium luctus indicium 555 a
apollo 576.b
apollo Agyieus, 531.a. Delphicus. 274.f
apollo fidicen,230.e. Meliates, 576.d Thyreus 511.b
apollo Muſarum Deus 641 f
apollo cur per corui ſymbolum, 236. d,per gallum,241.c,per lupum,104. c,per gryphem 234.d
apollo in Delphinum mutatus, 474.f tibus libenter cecinit 504 f
apollinis affectus expreſſus ab Ouidio,53 c,d,cum Hecate certamen, 134 f,Panionii ædem quomodo primum ædificandam putarint Græci, 531.c, d. Muſæ,506. d, e, ſagittę in Græcos immiſſæ 446.e
apollinis pedibus ſerpens triceps ſubiiciebatur 160.e
apollini cur cigni ſacri 229.a
apollini Lyceo cur templum dicatum apud Sicyonios 108.f
apollini quędam animalia dicata. 241.c
apollonius 512 f
apollonii Rhodii locus 166.c.340.e
apollonius Thyanęus 75 b
apollonii Thyanæi præſagium ſuæ cõmorationis apud Barſanum 9.c
apolloli 31.c,194.e
apothooſis Imperatorum, 31.a,191.a fœminarum, 239.c, multis regibus decreta 466.f
appetentia 165.b
appetentis vis in hepate 185.c
appetitio affectum excitat 146.f
appetitus rationi obſiſtit 623.c
appion Grammaticus cymbalum mũdi a Tiberio vocatus 76.f
apponi cor aſini obiectum 116.f
aptera ciuitas vnde nomen ſortita. 214.f
apua piſcis,306.f. Veneri ſacra. 307.a
apua ad ignem,prouerb. 306.f
apuarum copia cur apud Megarenſes, 307.a
apuleianæ fabulæ argumentum.585.a
aqua 640.c
aqua mihi hæret 365.b
aqua cœleſtis 622.d,59.c
aquæ vocabulo quæ ſignentur,403.b, c,& 406.f
aquæductus, & fontes leoninis figuris ornati 8,d
aqua generationis cauſa putarũt multi,& cur 77.b
aquam ranæ dare,prouerb. 315.b
aqua & aere naturam rerum conſtare putabant Aſſyrii 316.f
aquarum ſegregationes apud Moſen quid 211.e
aquis comparata diſciplina 403.b
aquila 188.f, & ſeq.
aquila Aurelianum infantem de cunis ſuſtulit, 189.c, carnem bubulam in Maximi cellam & Iouis Præſtitis, ſacellum abiecit,ibid.Claudii dextero humero conſedit, 189 b, dedicata iuſtis Imperatorum & regum, 187 f.in educanda prole iniqua,192. e.Gordii curtus iugo inſidens, 189. b Ioui geſtat tela,195.a,lapidem in nido collocat, 195. c, mactandam Helenam liberauit, 191.c. Maximo imperii auſpicium dedit 189.c
aquila oſſifraga quæ 191.c
aquila panem de manu Octauiani rapiens quid 189.c
aquila pollet viſu, 194.f,quibus imperium & regnum præmonſtrauerit,189.b,& ſeq. quot vno tempore pariat,189.c,volucrum regina,190.f vnde dicta 27 b
aquila vulturina 191.c
aquilæ conſpectus felicitatem indicat 189.c
aquilæ cognomento gaudebat Pyrrhus 190.f
aquilæ etymon 195.b
aquilæ nidus cum pullis a C. Mario puero repertus quid portendebat, 189.b, pennæ aliarum auium pennas contactu corrumpunt,192.f,pręconium ex Soſithei dicto 194.f
aquilæ ſenectus prouerb. 193.c
aquilæ cur bellum cum ſerpente, 160 a, cur tantum tribuerit Pindarus 190.f
aquilam ſacrarunt Perſæ ante Romanos 188.f
aquilæ duæ in culmine domus, vbi Alexander natus 190.d
aquilę gerendis rebus ſe duces præbentes 190.d
aquilarum duarum ex auro apud Delphos ſignificatio,190.d,inſignia quędam,ibid.pulli a vulturibus diſcerpti 182.d
aquilis ſeneſcentibus roſtrum magis incuruatur 193.c
aquilæ Pontifici opinio improbatur. 181.b
aquileiæ expugnatio quibus indiciis præcognita 171.c
aquilinus lapis ad multa remedia. 195.c
aquilo, 636. f, & quatenus uocetur dexter, & quomodo pro dæmone accipiatur 24.e
aquilone ſpirante gignitur maſculus fœtus 26.d
aquilus color 15.b
ara 5.6.d
ara Dianæ deæ ex cornib.ceruinis.68.a
ar[illegible] 527.c
arabes [illegible] 362.e

arabia

Index Hieroglyphicorum.

Arabia cur nullum ſuillum genus habeat 83.a
arameorum opinio de duabus legibus 464.e
aranearum telæ quid Ariſtoni Chio. 271.f
araneus 192.d
aranearum telæ quid in Sacris. 192.e
arati locus 233.b
arationis partes procuratæ 29.b
aratrum 513.a
araxa fœmina, 148.e, ex Hercule filios genuit tres ibid.
arbiter geniuſve 49.b
arbores ſine tempeſtate cecidiſſe, ſuaq; ſponte mox reſurrexiſſe 551.c
arbuſta terrenis mentibus aſſimilata. 537.c
arca fœderis cur ex cedro ſit fabrefacta 541.b
arcæ Noes ligna cur quadrata 415.c
arcades cur rudes dicti 85.a
Proſelenes cur 474.f
arcadum geſtamen quale, ibid. mos in eligendo rege 2.e
arcam Domini vaccæ fœtæ traxerunt. 31.e
arcana tempore patefieri 631.a
arcana reuelata 285.a
arcana ſacrorum 245.c
arcana tegenda 60.f
archangelorum cura quæ 476.f
archemorus celebritatis Nemeorum cauſa 554.f
archidami dictum in Chiorum legatum 312.f
architecturæ per hirundinem 225.a
arcus, 444.f, cur fuerit dedicatus Amori 445.b
ardea, 256.f, per coitum ſanguinem ex oculis emittit, ibid. tempeſtatis ſignum ibid.
in Areopago rei velato capite cauſam dicebant 635.a
argaman 465.a
arge 506.e
argentum liquidum 626.d
argiphon cur Mercurius dictus. 161.a
argiui, & Argiuorum numi 134.e
argiui primùm vſi ſcutis ligneis. 447.b
argus 617.a
aries 101. & ſeq. 603.a
aries in Iſocratis ſepulchro cur adſcriptus 102.a
aries in Sacris literis quid 98.d
arietinum caput cur Hammonis ſignũ. 102.f
arij Lacedæmoniorum regis epiſtola. 196.f
arion quo habitu delphino vectus. 274.e
ariſtander Thelineſius 226.d
ariſtandri Thelmeſij diuiſio dentium. 341.d
ariſtandri ſententia de oleo 563.a
ariſtides Italicas res deſcripſit. 191.c
ariſtippus quid obiecerit Diogeni. 44.f
ariſtippi reſpõſum de diuitibus & philoſophis 397.a
ariſton quibus ſimiles aiebat dialecticæ ſectatores 284.f
ariſtonymi dictum in adulatores. 65.c
ariſtophanis locus 298.d
ariſtoteles & Plinius de fucis diſſidet. 267.a
ariſtot. locus 54.a, 271.a, 302.f
ariſtotelis conſilium Calliſtheni datũ quod, 244.e, ſcomma in Athenienſes, 397.b, ſententia de Taranda. 279.c
ariſtotelis non videtur legitimus liber, De mirabilibus auſcultationibus. 254.d
ariſtoteli conciliatus Plinius 303.a
ariſtoximus quomodo perierit. 524.e
arithmetica quomodo ab Aegyptijs oſtendatur 402.d
arma, armorumq; genera varia 443.b,c
arma bellica 542.d
arma per ſapientiã adminiſtrãda. 446.e
armorum apparatus ſine corde irritus. 69.b
armatam Venerem cur coluerint Lacedæmonii 443.c
armatos Deos omnes cur finxerint Græci 443.c
armenica prima pelta 450.d
armenica ſecunda pelta 450.d
armenius mus 134.d
armi 439.a
armillæ, 439.a, vnde dictæ ibid.
armillarum donis & coronis honeſtati qui ibid.
armillarum ſymbolum quod ibi.
aromata ſuper ignem quamobrem impoſita 495.c
aromatarius 257.a
aron agreſte cur paſcatur vrſa 76.d
aroneæ ſtirpis mares tantum cur ſacrificato veſcebantur 349.c
arriani locus 313.b
ars naturæ victrix 521.c
ars & ingenium 184.f, 624.d
artes cur per manus ſignificẽtur. 356.f
artes inanes 597.b
artes nullæ ante ignis vſum ſunt repertæ 496.f
artium inuentores 624.d
artibus proprijs eluſus 258.f
arſinoes miſerabilis interitus 200.f
artaxerxes cognomento Mnemon, ficubus & pane hordeaceo veſci coactus 599.a
artaxerxis Mnemonis de fici & hordacei panis præſtantia teſtimonium. 569.b
artemiſia quale ſepulchrum ſtruxerit. 215.b
articulus 382.f
artificium 268.b
artificioſum opus 517.b
aruales fratres 590.d
arueris 179.b
aruiragus 456.d
aruncum quid vocet Plinius 93.b
arundo menſuræ ſignum 604.e
arundinis flocci efficacia ibid.
arundinis & filicis inter ſe inimicitiæ. 611.c,d
arundo in manus tradita Chriſto, quid indicarit 604.d
aruſpex 132.f
aſcia 455.a
aſcolia ſacra cur Baccho inſtituta. 93.a,b
aſconii Pedani locus 89.c, 111.b
aſcolopax 243.c
aſelliceps homo 115.c
aſello fabulam narrare ſurdo ibid.
aſia per tres ſerpentes indicata 152.f
aſilus, 268. quomodo naſcatur ibid.
aſina animal eſt ad onera portanda genitum, 116.f, fœtus excludit in tenebris 119.b
aſina prioris populi ſymbolum. 116.f
aſinæ pullus iuniorem populum indicat ibid.
aſinus Aegyptius ibid.
aſinus ab omni rationis vſu eſt ſemotus, 116.d, animal dæmoniacum, 117.a, humanæ commoditatis aſſiduus miniſter 121.b
aſinus in fabulis quis, 115.c, in ludis quis, 116.d, ad lyram, ibid. inter ſimias, 117.c, ſalutis augurium dedit, 120.d
ſapientiæ ſymbolum 121.a
aſinus putandarum vitium author & præmonſtrator 121.a
aſini auricula 116.e
aſini cutis poſt obitum vtilis 120.f
aſini portantis iuuentutem, & ſerpentis fabula 139.b,c
aſini & ſali auiculæ odium vnde. 256.e
aſini vmbra, prouerbium 249.b
ab aſino excuti prouerbium 117.c
aſinum currentem pingere, ibid. literas docere 116.d
aſinum parere ibid.
aſini Apollini mactati, 117.a, auditu præter mures cæteris præſtant animantibus, 26.f, 118.f, ad bellum gerendum apud Saracoras adornantur, 117.b, difficulter occiduntur, 116.d, extra prouinciam non peregrinãtur, ibid. omnium quadrupedum inuerecundiſſimi 116.f
aſini Paleſtini equos pernicitate prouocare dicuntur 118.f
in aſinos poſt obitum deijci 116.e
aſinaria mola, ex Euangelio deſumpta 118.f
aſininæ vngulæ abortiuis euocandis proſunt 119.a
aſio auis, 257.b, imitatrix ibid.
aſio Fauonis flantibus apparet ibid.
aſopus 506.f
aſpalatho tactus ceruus moritur, 67.b
aſparagus 612.f
citius quàm aſparagi coquantur, prouerb. 613.a
aſperitatis ſymbolum 583.b
aſpicere, quid in ſacris ſignificet. 333.c
aſpis alita ab Aegyptio 159.a
aſpis cur dicta ſomniculoſa a Siſenna, 143.a
aſpidum ictus letalis ibid.
aſſentatoribus nullum genus animantium pernicioſius 65.b
aſſertor 546.f
aſſertor multorum 301.c
aſſes lignei & ſcortei a Numa populo dati in congiario 29.c
aſſidere cuipiam 461.c
aſſyrii cur abſtinuerint piſcibus, 315.c, cur columbam coluerint. 219.c
aſtabora 489.a,b
aſtaſoba ibid.
aſtræa 634.f
aſtræa dicta Ceres Poetis 213.c
aſtrologia 402.d
aſtutia praua 246.f
aſtyagis ſomnium 566.f
atalantæ ceruus dicabatur 71.b

Index Hieroglyphicorum.

Atecotti iuniores 155.b
athalaricus Romanum imperium atriuit 179.c
athenarum arcana myſteria vniuerſum orbem eluſerunt 552.c
athenienſes Aegyptiorum coloni. 323.b
athenienſes Samis vſtione multati φ vrſam Dianæ interfecerunt in Munychio eius ſacello natam, 113.c, hoſpites & aduenas omni officii genere proſequebantur, 400.e. Niciana clade venditi pro ſeruis apud Syracuſas 40 e
athenienſes quodnam votum fecerint Dianę, & cur, 96.d, quot deos coluerint 466.f
athenienſium nobilitas 621 b
athenienſium in boue mactando mos, 30.e
athenienſium malè conſulta noctua fortunare dicebatur 203.a
athenodorus philoſophus 509 b
atlantus 62 e
atlas. 532.f, cur cœlum geſtare fingatur ibid.
athleræ oleo delibuti certabant, 367.a
athleræ ſiccis ficubus paſti. 571.c
atomis ſuis quid ſibi voluerit Democritus 138.e
atrati & atratæ veſtes 426 d
atramentarius piſcis lolligo 287 c
atramentum in aquas euomit ſepia, atramentique vis ibid.
atrei & Thyeſtis diſcordia vnde, 99.c
atri feſtique dies 131.c, 288.e
atropos 515.a
atrum & nigrum 287.c
attica ficubus nobilis 571 c
attilæ datum augurium per ciconiam, 171.c
attonis Moguntini Archiepiſcopi impr. bonum factum 362.f
auaritia 364 e
audiendi promptitudo 95.a
auditorum frequentia 46 f
auditus 68.b
auditus ex leporino ſimulachro intelligitur 127.a
auditus è longinquo 132.e
auditus promptus 26.f
auditu quænam ex quadrupedum genere præſtent ibi.
auerroes ab Ariſtotele diſſentit in teſtibus 348.f
aues cęli 605.a
aues ex arborum folliculis natas in Britannia fabulantur nonnulli, 270 d
augurium mortis 108.f
augurijs in captandis mos ſacerdotū, 490.e
D. Auguſtini laus 181.f
auguſtale inſigne 491.c
auguſtus cingulo ex vituli marini pelle confecto cur vſus 540.d
auguſtus infans ranas obſtrepentes ſilere iuſſit 300.e
auguſtus nepotes ſuos literas & natare docuit 61.a
auguſti Cæſaris numiſma 637.b
auguſti geneſis 94.f
auguſti milites 136.e
auguſti præſagium ex dracone 152.e
auguſto decretus currus ex quatuor elephantis 16.f
auguſto in littore deambulanti è mari ad pedes proſilijt piſcis 295.b ibid.
auguſtus menſis 487.a
aulicorum vita
aureliano Imper. quo præſagio imperium oſtenſum 152 e
aurelius augurellus ſenex ſcripſit Chryſopœiam carmine 229.b
aureoli tyranni tumulus 295.b
auriga cœleſtis quis 464.d
auris conſecrata Memoriæ 333 f
auriculas aſini quis non habet 128.e
auribus cur careb... Iouis ſimulachrū apud Cretenſes 337 a
auritus ibid.
aurum ſolare metallum Chymicis, 210.d
auri nomen quid 213.a
auſonij locus 422.d
auſpicium regium 221.a
auſpicia Canaria 55.a
auſpicia, portentaque felicia per aquilam 169.a, b
auſter quomodo accipiatur 26 e
auſtri flatus fęminęum fętum producunt 26 e
autocabali 547.b
authores veteres multi noſtra ætate in lucem prolati 360.e
authoritas 44.f, 533.b
authoritas per manus ſymbolum, 358.d
authoritas imperatoria & triumphalis honos 559.c
autumnus 641.d
auxeſiæ ſimulachrum cur ex olea, 562.d
auxiliares 324 e
auxilij imploratio 225 b
auxilij imploratio apud Scythas qualis 28.f
azymorum calathus, quid 397.c
azymorum feſtum amaritudine & humilitate celebrabatur 266.c

B

B Litera 507.a
Baccheia ſuppellex 546 f
Baculi & virgæ differentia 438.e
bacchus 33.b, 464.f, 546.d
bacchus cur tauro & pardali ſimilis dicatur 33.b
bacchus idem & ſol nonnullis, 140.f
bacchus Sicytes 570 e
bacchus taurinis cornibus inſignitus, 597 a
bacchi ſimulachrum ex vite aut ficu apud Naxios fieri ſolitum 570.c
baccho delphinus adpictus 274.f
baccho cur dedicata ferula, 587.c, cur obliuio ibid.
baieth Aegyptiis quid, & Bai 212.d
balbino & Gordiano ſtatuæ cum elephantis decreta a ſenatu Rom. 20.d
baltheus 433.a
baptiſmus 425.c
baptiſmus vera purificatio 310.f
barba in Sacris literis quid 329.a
barba intonſa cur Aeſculapius 329.a
barba ſymbolum virtutum ibid.
barbam cur ſe geſtare dixerit Diogenes 328.f
barbam cur ſoli Lacedæmonij rauntaiunt ibid.
barbam nutrire ſacerdotibus mandatum 329 a
barbam perpetua declamatione laudauit Pierius 328.f
barthol. Carolus Picolomineus 92.e
bartholomæus Lampridius 435.c
baſilidis Abraxas 179.b
baſilius Magnus philoſophiæ latebraſ omnes penetrauit. 445.a
baſiliſcus, 140 b, in honore habitus ab Aegyptiis ibid.
baſiliſcus ex ibidis ouo 175.a
baſiliſcus ſtella 142.f
baſiliſci ſanguis cur a pleriſque adſeruabatur ibid.
baſiliſci ſibilus quibus ſit formidabilis 141.a
baſſiano Antonino quales ſtatuæ decretę a Macrino Imperatore 460.d
batauі milites qui 155.a
batti nauigatio 463.c
beatitudo futuri ſeculi 262.e
bebrycia Lauri effectus 547.a
becn phrygibus, quid, 96 e, quid Scythis 96.e, f
beelphegor 241.b
beelzebub dęmon muſcæ hieroglyphicum 352.e
belbi 269.a
bellator ſtrenuus 110.d, 78.e
bellatori aliquando cedere neceſſe. 55.b
bellatorem decet ſæuitia. 2.e
bellerophon coercuit amoris petulantiam 12.e
bellerophontis imago 464.d
bellica columna quænam dicta Romæ 531.c
bellicus apparatus, vel caſtra 355.b
bellona Minerua 563.a
bellonæ templum 531.c
bellum, 36 e, 101.b, 423.c, 447.b, 492.f 531 c
bellum indictum 444.e
bellum marinis fluctibus comparatum 484.e
bellum pax 528.f
belli incommoda & damna 156.d
belli nubes 406.f
bello inutilis 372.e
bembi ænea Aegyptiaca tabula mirę antiquitatis 173.c, 198.e, 233.c, 331.c
benedictus Agnellus 448.e
benedictus Lampridius 301.c
beneuolus 243.c
benignitas 191.c
D. Bernardus 48.f
de D. Bernardo quæ ſomniauerit mater prægnans ibid.
bernardus Vibienius 163.e
bernardinus Maffæus Card. 137.b
bernardinus Pollanus 163.b
bernardinus Tomitanus 370.e
berſabea quid Hebræis 408.d
betæ & bliti differentia 618.d
bianenſes 153.c
biantis philoſophi dictum ad Aliattū regem 608.d, e
bibaces cur aquilæ ſenectuti comparentur 193.c
bibaciſſimus 307.c
biblia quo tempore conuerſa in linguam Græcam a lxx. interpretibus 181.b
bicipitium 321.f
bifrons cur Ianus 213.b
bile caret columba 221.c
bithon & bithonis robur 33.c

bithyni

bithyni iudicia ex aduerſo Solis cur exercere conſuerant 332.d
blittea meretrix 617.c
blitti ſymbolum ibid.
blondi opinio ventilatæ 173.c
boca piſcis vocalis 311.a
bœotij anguillas dijs immolare conſueuerunt 310.d
boetij locus 623.c
bœotij ſtupidi dicti 85.c
bonum de malo deligere 582.f
bonum omen 120
bona citò labentia 528.f
bona dea, uel perſephone 630.f
bonorum obſequium 24.b
bonorum cæleſtium affluentia 632.d
boreas 161.b
bos ab Argo cuſtodita cur 28.f
bos ad ſacrificium quomodo ducebatur a Perſis 28.d,e
bos arator triclinium Veſpaſiani aſcendit 27.d
bos intiger a Germanis Bononiæ toſtus 249.c
bos per linguam inambulat 29.a
bos ſub iugo, prouerbium 30.f
bouis effigies in Athenienſium numiſmate 29.a
bouis pretium, 27.c, ſignificatio 30.f, ſignificatum in Sacris literis Ibid.
boui honor habitus a ueteribus 31.b
bouis unde nomen 29.c
bouem Deliorum pecuniam cur putarint nonnulli 30.d
bouem occidere, antiquitus capitale 29.c
bouem quando ſacrificabant Lacedæmonij 243.a
bouem quando ſacrificabant Romani 34.d
boues olim uocati Itali 30.e
boues arantes imaginari, quid 29.a
boum cornua cur fœno circumligabantur 35.a
boum natura 34.f
bouillo ex téſo corio quomodo opem implorabant Scythæ 28.f
braccati milites 589.b
brachiati milites qui 155.c
bracteatæ argento pennæ 605.a
braſſica uitibus inimica ebrietatem arcet 619.a
breſcit 464.f
bretti populi & brettus 202.f
breuis uita 377.b
briareus Centimanus 309.c
britannia urſorum ſæuitia nobilitata 113.c
britanni olim anſerem religioſum opinabatur 201.c
bromus Bacchus 253.c
brumalia quando celebrantur Ibid.
brucia uocata olim Italia 203.a
brutum hebetem putabat Tarquinius 97.e.f
brutorum cultus unde apud Aegyptios 59.b
bubalus, primus omnium Fortunæ ſimulachrum Smyrneis effinxit 497.a
bubulci nomen in familias Romanas admiſſum 30.c
L. buca numum cudit Cæſari 412.f
bucephali 32.f
bucephali equi apud Theſſalos ibid.
bulla 431.c
bullæ geſtamen unde acceptum. ibid. unde dicta, ibid.b, puerile geſtamen fuit ibid.
bulla cordis erat figura 343.c
bulla primus omnium donatus Tarquinij Priſci filius 432.d
bulbi hieroglyphicum 614.f
bulborum efficacia ibid.
buſiridis nomen unde 33.b
butio accipitris genus quod 210.d
bythonis & Cleobis fratrum pietas 561.b

C

C Litera, condemnationis nota. 175.b
caballitica 473.c
cacus Auentinus 114.d,e
cadauera vitro condita adſeruabant Aegyptij 49.b
caduceatoris munus 603.c
caduceus 155.c, & ſeq. 626.e,f
caduceis numiſmata inſignita multa 156.f
cæcitas 132.d, 336.f
cædes multiplex 578.e,f
cælij Calcagnini laus 56.e
cæpæ efficacia 607.c,d
cæpis cur non ueſcantur Aegyptij. 608.d
cela vocatur elephas Maurorum lingua 16
cæſar 454.d
cæſar apud Gades inſpecta Alexandri imagine ingemuit 467.c
cæſar conſternatus, non inuento corde in bouis opimi extis 335.a
cæſar regium nomen reſpuit 434.f
cæſaris mors in Solis ſignis indicata 472.d,e
C. Cæſaris numi ſymbolum 16.e
calamitas 140.e
calamitatis ſignum 604.d
calathiſcorum effigies columnis Aegyptiacis addi ſolita 532.e
calathus azymorum, quid 397.b
calathus Cereris 532.e
calauria Apollini ſacra 274.f
calcaneum, ac huius hieroglyphica 368.d
calcaneum, & tenere calcaneum. 367.b
calcaneum flectere 16.d,e
calcamenta Aegyptiorum papyracea 601.a
calceus 430.f
calchas augur. 207.c
calendæ Auguſti Baccho dicatæ. 619.a
calenus Megaram cepit 5.b
calidi facultas 465.c,d
caliga 428.d
caligare 499
caligula Cæſar 428.e
C. Caligula vetera familiarium inſignia nobiliſſimo cuique ademit. 439.a
C. Caligulę coronæ explicatorię dictę 477.b
C. Caligulę ſceleratum facinus animo conceptum quod 454
calix multa in Diuinis literis ſignificat 595.b, pro mortis cruciatu ponitur, Ibid.c. ſupplicij ſymbolum 615.a
calliditas, 148.f, doloſa 130.d
callimachi locus 276.f
calliope 507.a
caluaria aſini ad loci fertilitatem facit 120.e
calumniator 338.d
calumniatores cur baſiliſco comparari 142.d
columnijs afflictus 141.c
calx 368.d
calidonij apri mater quæ 63.d
cambyſæ anima in leone reperta a Pythagoricis 9.b
cambyſes abolere conatus eſt immanẽ hominem ſacrificandi morem, 491.b, diuexauit Aegyptios 9.a
cambyſes de Simandij ſepulchro aureum circulum ſuſtulit 389.b
camelus ad duodecimum diem ſine potu perdurat 125.c
camelus animal profanum 124.c,d
camelus animantium omnium tortuoſiſſimum eſt 125.f
camelus matrem ſuam nunquam ſuperuenit 125.b
camelus quaſi camerus 124.e
camelus quatuor femora gerit 124.c
cameli ſitientes a poetis ſunt appellati 125.c
cameli manſueti biliſque expertes. 125.c
campegianæ familiæ claritas 481.a
campeſtre, genus indumenti 430.e
campeſtres elephanti quales 18.d
camus 514.d
cana cur fides Virgilio 362.e
canaria auſpicia 55.a
cancellus pinnophylax, & pinnotheres 285.c
cancer 284.e
cancer cur inter ſidera collatus 285.a
cancer in numis quid 272.b
candelabri ſignificatio in ſacris quæ. 561.c
candida vel obſcura quænam dicimus 407.c
candulus 62.e
canicipes 56.f
canicula 409.c
caniculæ ſidus frugibus inimicum 55.b
canis cur uocatus Diogenes 52.f
canis deſcribitur 47.c
canis & gallus cur ad parricidij ſupplicium adhibebantur 144.d
canis in Diuinis literis quid 53.a
canis mira induſtria conijcientis lapillos in amphoram oleariam 236.f
canis qualis expetitur a uenatoribus. 54.e
canis quomodo militis officium uideatur obire 51.c
canis ſerpens in Tænaro 50.f
canis ſimulacro Mercurii cur abiectus 240.e
canis viuus in Diuinis literis, quid 52.e
canis fidei ſymbolum 604.e
canis fidelitatis mira quędam exempla 50.d,e
canis imprudentia 116.e
canis oculum habere quis dicatur. 55.b
canis ſignificatio in Diuinis literis quę ſit 48.e,f
canis uſus quis 55.b,c
canem comedebant Oxyrynchitæ populi 316.f

Index Hieroglyphicorum.

per Canem quando iuret Socrates. 49.f
canes alebantur in Daulia in Mineruę templo 49.a
canes Alexandro Macedoni miſſi ab Albaniæ rege 51.c
canes fellis uitio medentur decerpto gramine 76.e
canes in crucem quando rapti a Romanis 55.b
canes laribus dijs præſides 49.a
canes quibus Dijs ſacri 55.a
canes ſepulchrales apud Hircanos. 183.b
canes mutos quos uocet Dominus 48.f
canities 328.e
canities per amygdalam intelligitur 549.c
canopi aſturum inuentum 591.c
canterius in foſſa 45.e
cantharis 79.a
cantharus 77.a,b
canthari typus 54.b,f
capa'des anguillæ 310.e
caper ab Hercule domitus, quid 95.c
caper cur Baccho mactabatur 92.b
capro inſpecto elephantus fugit 17.c
in capris an riualitas 96.e
caphziel 465.c
caphiatæ 516.e
capillus Veneris, & eius uires 618.e
capitale apud quos, bouem interimere 30.e
capparis 613.e
capparim libidinem non perfrigerare, contra recentiorum opinionem. 550.d
capra 92.f, & ſeq.
capra per aures an ſpiritum emittat & recipiat ibid.
capram aheneam Phliaſij cur colebant 92.b
capram in Acropolim Athenis adire lege prohibitum. ibid.
capra in ſacris, quid 94.d
caprarum cornua qua ratione uitibus fertilitatem adferunt ibid.
capriceps auis liene caret 255.b
capricornus 637.b
caprificus 557.a
caprifici ramus Iunonis ſimulachro cur appoſitus ibid.
caprifici uis 25.b,c
caprimulgus 258.e
caprotina Iuno ibid.
caprotinæ Nonæ 557.b
captator 305.c
captiuitas 361.a
captiuitatis impatiens 114.f
captiuitatis prudens declinator 304
captiui ſub haſta vendebantur 447.c
caput, ac manus hieroglyphica 319.b
caput abraſi malum portendit 327.c
caput adiurare & deuouere 321.a
caput Chriſti cur ſpinis fuerit coronatum 583.a
caput humanum ad mundani orbis ſimilitudinem compactum 320.d
caput leonis quid notet 2.e
capitis hieroglyphicum 610.e
capitis raſitatio ſeruitutem indicabat 326.e
capiti manus impoſita, quid 321.a
capita, Cæſarum æde tacta de cœlo, omnibus ſtatuis deciderunt ibid.
in capite conſilij ſedes 622.e
capitibus brutorum, humana corpora inſignierunt Aegyptij 329.b
capys 149.c
car Cyrum vulnerans quo præmio honeſtatus ab Artaxerxe 224.f
carboni, de abroſis faſcijs à muribus, quid reſponderit Cato 133.b
cardamus circumpullantes herbas exareſcere cogit. 192.f
cardinales ſacerdotes 532.b
cardo ibid.
carduus in ſacris quid 583.b
cardui ſcolymus 586.f
carneæ deæ ſacræ 602.a
carneades ad ſummam peruenit ſenectutem 112.d
caro ſufrigida, & humoris plena ſomnos ciet 128.e
carnes lupinis dentibus laceratæ cur dulciores 100.f
carolus Magnus purpuram imperatoriam ab interitu primus uindicauit. 179.a
carpere 342.b
carpocrates hæreticus 338.e
cartadulorum regio 59.a
carthaginenſium immanitas in ſacrificandis nobilibus adoleſcentibus Saturno 491.b
caryatarum opprobrium 531.b
caſſander Antipatri, Abderitis à ranis profligatis agrum in Macedonia cõceſſit 299.c
caſſita Gellij conſiderata 172.f
caſſus lumine 334.c
caſtigatio 9.a,455.b
caſtigatio ingenua 587.c
caſtigatio ſalutifera 612.d
caſtimonia 430.d
caſtimonia è concupiſcentia 353.c
caſtimoniæ ſymbolum 615.b
caſtitas 220.e,555.c
caſtitas per apes 165.a
caſtorea 131.b
caſtorum capita pileata cur 421.a
caſtra bellicusque apparatus 355.b
caſtra quomodo fabricata, & caſtrenſia ornamenta, honoresque, 456.f, 57.a
cataracta 406.e
catena 518.f
cathedra 461.b
cato grammaticus dictus Latina Siren. 208.d
catonis in lucronem dictum 342.d
M. Catonis Propprætoris nummus qualis 361.a
catonis ſententię in Romanorum luxum 314.f
catonis ſcomma in Lentulum 342.f
catuli locus, 6.d. 129.b, 226.d, 310. 334. f, 471.b, 473.c, 493.c
catulina carne epulæ celebriores olim 55.a,b
catulus leonis in Republica non alendus 4.f
cattus 134
cauertianus vicus 13.c
caucaſo alligatus Prometheus 625.b
cauda 349.a
cauda, leonini n[illegible] 6.d
caudex Comicis, quod 341.a
cecinna Volaterranus cur hirundines ſecum in expeditionibus ferebat 227.b
cecropis an euocata anima 7.b
cecropis effigies biceps cur 323.b
cedrus 641.b
cedrus æternitatis eſt hieroglyphicum 541.b
cedri conſideratio ibid.
cedro digna loqui qui dicantur ibid.
ceionij Poſthumij augurium de oblata teſtudine 283.b
celebritas 467.c, 475.c, 504.e
celeritas 37.a, 215.c, 467.c
cenchrenę, leones uocatę. 10.d
cenei haſta prouerb. 448.d
cenſorinus quo tempore floruerit 179.c
centauri forma duplex, quid 43.a
centaurorum forma & ſignificatio. 32.d
centenariæ cænæ quæ 86.f
centipeda piſcis 306.d
centum centenarius numerus 385.c
centurio 388.d
centurionis ſignum quomodo figurabatur apud ueteres 457.a.d
cephalus piſcis 304.e
cephali quomodo capiantur Venetijs ibid
cephas nomen Diuo Petro conueniẽs 322.f
cephion muſa 506.f
cephus auis 232.f.a.b.c
ceramicus 530.c
cerberus 636.f
cerberi hieroglyphica 50.f
cercopithecus cur cynocephalus. 56.a
cercopithei 59.a
cercopitheci ſibimet aliquando caudas abrodunt 277.c
cerebrum & cor regitur a Sole 339.a
cerebro læſo homo interit 643.b
ceres 45.c, 68.b, 495.a, 554.c, 589.a
ceres unde dicta 68.e
ceres eadem & Venus 45.c
ceres legifera 13.c, 29.a, 213.b
ceres uecta draconibus 161.b
ceres & Falcralis flamen 429.d
cereri ſacrificatur ſus 81.d
ceruæ ii lupi ſeptentrionalibus regionibus frequentes 112.f
ceruus 64.e. ſeq.
ceruus acerrimi auditus eſt. 26.f
ceruus fiſtula paſtorali demulcetur. 64.c
ceruus Indicas & Græcas uoces intelligens 65.c
ceruus poſt coitum ſolitarius in ſcrobibus deliteſcit 68.f
ceruus torquem aheneum collo geſtans ab Agathocle interfectus 70.e
cerui ætas quatenus ex cornibus & dentibus noſcatur, ibid. pugna cum ſerpente, 310.e, ruminatio, 66.d, 70. f, viuacitas 148.e, 70.e
ceruum enecans Hercules, quid. 68.d
cerui in Dianæ tutela, ibid. unde dicti ibid.
cerui quomodo ab Sicilia in Calabriã tranſnatant 67.a
cerui vocati fugitiui 68.e
ceruis Achaicis cornu deciduã reciduaque annis omnibus 71.c
ceruini cornu fumus ad abigendos ſerpentes remedium 66.d

ceruix

Ceruix ſuperbiæ ſymbolum 329
ceruix audaciæ & feracitatis ſymbolũ ibid.
ceruix ſummiſſionis ibid.
cerulus auis 253.c
ceſſatio 461.c
ceſpitatio 42.d
chabriæ Athenienſis dictum,3.b.69.b
chalos amnis manſuetos fert piſces 316.f
chamæleon 179.b
chaos 84.e
chares 69.c
charitas 219.b
chedar Arabibus,quid 641.b
chelidonia herba 227.b
chenoſiris 546.d
cheppa Venetorum piſcis quis 306 f
cherubin ſpecies quæ apud Ezechielẽ 437.c.
cherubin ſuper ſedere,quid 461
chius a Darianis militibus euerriculata 486.f
chij Homeri imaginẽ numis impreſſerunt 521.b
chimera,94.e,deſcriptio,14.d.c,ſymbolum 147.c
chiron,43.a, an Achillem inſtituerit 66.f
clamydes 427.a
chœnix 592.d
chœnices farinæ binæ Regibus Spartę ad cœnam non euntibus mittebantur ibid.
chærogrillus erinacius 80.f
Chriſtus 405.c,470.f,525.b,585.c
chriſtus homo Deus 12.f
chriſti anima nequaquam apud inferos paſſa 3.c
chriſti humilitas 204 f
chriſti quinque vulnera per pentalpha 508.d
chriſti ſepulturæ ſymbolum ex ſacra hiſtoria. 3.a
chriſti ſymbolum per Pelicanum. 201.b
chriſti victoria 530 f
chriſtum geſtare humeris, quid. 157.c
chriſtianæ pietatis ſucceſſus 482.f
chriſtophori veri quinam 157.c
cibariæ donationes caniſtris offeruntur 591.b
cibus antiquitus Athenienſibus ficus, Arcadibus glans, Caramanis palmæ Indis calami, Mæotijs milium, Perſis cardamum 600.d
cibus pro doctrina 538.d
cibus in ſacris literis,quid 397.c
ciborum uarietate ſatur. 86.f
cicada 270.e
cicada ore caret, ibid. per quamnam corporis partem emoduletur ibid.
cicadæ cantus unde ibid.
cicadę maximè indigenę ibid.
cicadæ fœminæ taciturnæ creduntur ibid.
cicer 602.f
cicer erucas ab oleribus arcet 603.a
cicero 602.f
ciceronis locus.99.b,206.f,244.f,268.f,310.e,313.a,368.f,389.c,393.a,451.b,
ciceronis & Virgilij lectione Tacitus Imp.offendebatur 266.e
ciceronis falſum dictum in Metellum 236.d
ciceronis ſomnium de Augſti imperio 514.e
ciceroni obiectum quòd homo nouus 271.b
ciconia 159 b, & ſeq.
ciconia lingua caret.172.e, menſis inferri vetita, 172. e, cur vigiliarum, cuſtodumque vrbium ſignum, 171. c, qui ſe à noctuarum inſidijs defendat 181.c
ciconiæ perpetuum bellum cum ſerpentibus 173.b
ciconiæ quomodo pullorum ſuorum incolumitati proſpiciant 616.e
ciconiam occidere multiſ gentibus capitale fuit, & cur 172.e
cicuma 171.a
cicurare leonem quid portendat 4.e
cidaris 434.f,435.b
cinedum cur uulpem vocarint Siculi 130.e
cinaræ fructus 610.f
cincius Manlius 520.f
cinclus auis,cur alienis nidis oua ſua ponat 259.b
cinctus Latinis quid 348.d,428.f
cingani vnde dicti 259.b
cingulum Hieremiæ 429.c
cinnamus auis 257 b
circulus 411.a
circulus obliquus 639.f
circulus cęli, vocatus Iupiter a Perſis 411.b
circulus principium miraculorum 413 b
circumactu corporis adorandum iubet Pythagoras 411.b
circunciſio, 59. b, antiquiſſima apud Aegyptios, ibid. ab Abrahamo vt ſignum Hebræis data ibid.
ciſſibia 59.c
cithara 546.f
citheronius Leo vocatus Gyllus 2.e
citò confectum 613.a
citrus 642.b
ciuis oppreſſus a peregrino 30.e
ciuium ſeruator 543.c
ciuibus genuinum eſt inuicem ſibi inuidere 286.e
ciuilis 423.a
ciuilibus ſeditionibus creſcens 298.d
ciuica corona quamobrem ſit ex quercu facta 543.c
ciuica corona donatis quę & quanta tribui ſolita 543.e
ciuitas 641.e
cladis præſagium 53.b
claritas 471.a
claritas ex poetarum ſcriptis 530.f
clari uiri 416.f
claudiani locus 137.c,153.a
claud. Cæſar in ſpectaculis exhibuit pantheras Africanas 111.b
claudium Aſellium quomodo eluſerit Iubellius Taurea 45.b
Claudus cur fingatur Vulcanus. 186.e
clauis 521.c
clauus 520.d
clauum in Mineruę templi poſtica parte quis fingebat 520.e,f.
cleanthis reſponſum 121.b
clearchus 196.f
clearchus Heracleinſis fulmen geſtauit 497.a
clementia 8.f,46.8.f,595.a
clementia Imperatorem præcipue cõmendat 20.d
clemẽs Agrippæ Poſthumi ſeruus cur in Hetruria latuerit 326.e,f
clemens animus 597.b
clementis cognitionum opus, 78. d, ibid. ex eodem locus recognitus ibid.
cleobes,33.c, matrem currui impoſitam ad Iunonis templum vexit. ibid.
cleomedis opinio de mundi figura 26.e
cleomenes cum Scythis meri potationibus contendit 566.d
cleo cur ſic vocatus Larus Ariſtophani 232.f
cleopatræ virilis animus 328.f
clepſydrarium vſus ubi primum. 58.d
clibanus 345.c,e
clio 506.f
clipei & culpei differentia 451.c
cliti inſolentia quæ 467.a
clitor fluuius piſces progenerat vocales 311.c
clotho 515.a
clupea,367.a, Lunæ naturam imitatur ibid.
clypeum neutro genere 451.c
clypeus aureus in D. Claudij honorem Romę in curia affixus 452.d
clypei Agamemnonis inſcriptio 3.c
clypei Gręcorum Neptunum, Troianorum Mineruam pictos habebant. 452.d
clypei militibus ab Imperatoribus honori dabantur.451.c. Dijs dedicabantur ibid.c
clypeos qui merebantur ibid.
clypeis inſcribebantur facta pulchra ibidem.
clupeiæ lapis quartanæ medetur 306.f
cnidum miſſa nauis a Periandro cur in alto mari remorata 202.f
cochlea Romanas delicias auxit 287.b
cocis uel cotionis exemplum 51.c
coccygium 255.a
cocnyx ibid.
coei 284.e
cœleſte rerum omnium promptuariũ. 352.d
cœleſtes ſpiritus 476.f
cœleſtium bonorum affluentia 632.d
cœlibaris haſta quę 442.c
cœlum 413.a,345.c,445.c
cœlum cur cœruleum 621.a
cœlum decimum 440.f
cœlum nil niſi ſanctum profert 24.d
cœlum quo motu rotetur 26.d,e
cœlum ueteres pro capite. 320.d
cœlum fęcundũ cur dixerit Heſiodus 402.b
cœlum unde dictum 475.c
cœli tres regiones 736.f
cœli alieni impatiens. 397.c
cœli fęcunditas. 350.c
cœli uirilia Saturni falce reciſa, quid 803.b
cœlo alieno melior effectus. 577.c

cœli

cœli aquei 612.d
cogitatio 81 c
cogitatio alta 195 a
cogitatio uel ſenſus imaginationem creat 146.f
cogitationes generat anima. 325 c
cogitationum procellis quomodo obuiam itur 401.c.d
cohortes,earumque inſignia 153.a
coitus incœpti indicium quod 390.d
collegium nullum ſine præuaricatore 779 c
collyrides conſperſæ 563.c
coloes 489 c
color niger Soli dedicatus 236.d.e
coloris nigri ſignum quod 218 e
coluber gaudet latebris 145.a
coluber terræ filius & indigena 156.e
colubrorum ingens uis in Sardium ſuburbanis locis quando uiſa ibid.
columba 218 & ſeq.
columba aeris ſymbolum 220.d
columba argentea cui aurum in dorſo quid 222.f a b
columba caret bile 221 c
columba cur ab Aſſyrijs colebatur 219 c
columba fuſca Prophetis,quid 218.f
columba munda & ſimplex. 224.d
columba quieta 221.b
columbæ eſus contra contagium 221 c
columbę & ueſpertilionis diſcordia 251.d
columbę etymon 219 a
columbę felix auſpicium fuere Aeneę & Iulio Cæſari 221 a
columbæ natura actionesque myſticæ explicata,& quomodo ad uſus trans ferendæ 223 a.b
columbę obſonium Regibus parabatur graſſante peſte 221.c
columbæ oculos habere, quid 223.a
columbæ cur parcant Syri 219 c
columbarum alæ gypſo illitæ ſummiſque tectis affixæ,quid 221.a
columnę,ac earum ſymbola 529.b
columnæ muliebres,uirginales 532 d
columnæ Traiano & Hadriano erectę 829 c
columnarũ ſignificatio in ſacris 532.d
in Columnis ſtatuæ pleriſque a Senatu decretæ 529.c
columna haſtilia 90.f
colus 514.f
colus & capilli in ſacris,quid 325.c
comeſtationes pernicioſæ ualetudini 145 a
comethus Dianæ tẽplũ uiolauit 590.f
cõpotatio amicitię cauſa iſtituta 694.f
conditorium 347.a
condonatio 560 f
concentus cur odori comparatus 398.d
concha Veneri dicata 286 d
conchylium 290.e
concordia 500.f,541.b,per caduceum indicata 156.e,f,per cordis ſymbolum 347. b, per cornices indicata 205 c,per mel & lac, 264.a, per pauonem 237.a.b
concordia unde dicta 501.c
concordia rei familiaris 246.e
concordia rerum 122.d
concordiæ ſymbolum 626.f
concordiæ diſcordiæque effectus 18.f
concupiſcentia 183.c
concupiſcentiæ ſignum umbilicus 353 c
concupiſcendi uis 637.a
concupiſcere quid 347.c
congiarium 460 f
congri & polypi certamen 278 a
congruere uocis etymon 176.d
coniugium 374.e,510 a
coniugij commoda 497 c
coniugij fidem non uiolant columbæ 218.e
coniugis mores ferendi 297.b
coniugula myrtus cur dicta 642 a
coniunctio maritalis 447.c
coniza animalibus pernicioſa 615.c
conſcientia igne examinata 345.c
conſenſus 361.c
conſilium 432.e
conſilium per cordis ſymbolum 345.e
conſilia occulta 612.e
conſuetudo pernicioſa 258.e
conſularis magiſtratus annuus 422.b
conſulatus primi hieroglyphicum 385. c
conſultatio 461 c
conſultorum bene ſtabilitas 323.c
conſummatio 184.e
conſummationis ſacrificium 338 e
conſtantia 41.a,163.a
conſtantij Imper. pompa Romam ingrediens 153.a
conſternatio multitudinis 93.a
contatio 457 b.c
contemplatio 338. d
contemptibilis 570.d
contemptor diuum 333 c
contentio laudis 128.f
continentia 148.e,351.a
continentia in quibus rebus conſiſtat 424.f
continentiæ exemplum in tauro 24.d
continentiæ fructus 549.c
contrarietas 412.e,446.d
contumacia 143.b
contumax 253.a,338 c
contumelioſus 246 f
conuerſio hyemalis quæ 281.a
conuiciorum contemptor 192.d
conuiuia lautiora piſcibus olim erant opiparè inſtructa Romanis 314 f
cor 174.e,343.c
cor, animæ receptaculum, 344. e, uoluntatis fons, 183. c, conſilium, & rerum agendarum radicem continet 344.c
cor Dei in ſacris,quid 344 d
cor habet & iecur omne animal quod ſanguine præditum eſt 344.d,e
cor hominis anniculi duarũ eſt drachmarum 211.c
cor in ſeniũ vergens imminuitur,ibi.
cor, per anularum digitum,212.d,per anuli hieroglyphicum 433.b
cor omnibus,qui ſanguis 214.d,e
cor quibus dicatur exedi 212.d
cordis aperta ſimplicitas 60.d
cordis cum ſanguine commercium 214.d
cordis figura cur bulla 343.c
cordis ſignificata 347 a
cordis ſymbolum 326
cora Hetruriæ promontorium 326. e, f
corax primus Rhetoricam docuit Syracuſis poſt Hieronis obitum, 236. d
corbes fragmentorum duodecim doctrinam duodecim Apoſtolorum ſignificant 594.e
corculum 344.d
cordatus 337.b
corij vſus in militaribus tegumentis 423.c
corinna molico carmine ſuperauit Pindarum 434.f
corinthiacæ ędes quibus Dijs ſacræ 529 a
corinthiacæ columnę ibid.& 532.d
cornabulia 616.d
cornabulia figuribus quæ 76.d
corneæ pocula 597.a,b
cornea porta 629 a
cornelia Annia quam ſe viro in arcam cum viro defuncto damnauit 532 e
cornelius Biteruinus præſul 178.d
cornelius Tacitus mendacij arguitur 120 e,f
cornelij Caſtalij Feltrenſis epigrammata feſtiuiſſimum 312.f
cornelij Nepotis ſententia improbata 172 c
cornicari 206.d
cornix, 205.a, duo tantum oua excludit ibid.
cornix aliquot hominum ætates dicitur viuere 206.f
cornix concordiæ ſymbolum 205.c
cornicis & noctuæ conſuſus ſanguis coire non poteſt 204.e
cornicis ſepulcro & columnæ honos habitus a Marthe rege. 206.d
cornices ad Palladis arcem non aduolabant Athenis 205.c,d
cornicum oculos effodientem puerum damnauerunt Areopagitæ 207.a
cornicum oculos configere, prouerbiũ 206.f
cornu copiæ 596.e
cornua 437.b
cornua antenarum 35.b
cornua cerui 71.c
cornua elephanti ſpecioſa 18.d
cornua fluminibus attributa cur.27.c
cornua honoris & potentię ſignum. 71.c
cornua in libris quæ vocent 353.b
cornua multa in numiſmatis,multiplicis cõmoditatis indicia ſunt.596.e
cornua poculorum vſum prębuerunt. 597.a
cornuum differentia in boue mare & fœmina 30.f
cornu milites 257.e.154.f
corona vnde dicta 437.b
corona aurea quæ 439.e
corona ciuica non temerè data. 344.e
corona vrbs 205.c
coronæ Muſarum ex pennis 214.f
coronæ poetarum ex quibus conſtabant 547 b
coronæ Regię quot radiis conſtabant. 72.d
coronæ Regiæ forma 437.b
coronis ſe ornarunt ueteres conuiuia celebrantes ibid.
corpus 419.b
corpus animæ receptaculum 594.d
corpus humanũ quod pretius a pictoribus

ctoribus & ſtatuarijs habeatur. 4 ſ c.d.e
Corpus Lunare 306.f
corpus nullum ſine næuo 579.c
corpus vel immunditia 386.d
corpus vas appellatum 594.d
corporis forma 58.b
corpora nullis odoribus delibuta auream ſuaueolentem emiſerunt. 597 c
corpora per ætates & ſecula imminuũtur 376.d
corpora noſtra ſalicis hieroglyphico ſignificata 642.a
correctio 218.f 419.a
corrugare frontem 5 c
corruptor omnium 164 d
corſicum mel p rum ſuaue 261.b
cortonacenſes milites qui 153.b
coruus.234.animal inauſpicatiſſimũ. 236 d
coruus contumaciæ nota inuſtus. 235.b.ibid c
coruus cur Apollini ſacer 236.d
coruus emiſſus a Noe,quid 235.c
coruus lapideus Diodori theronis ſepulchro impoſitus a Metello.236.d
coruus lauro ſibi medetur 221.c
coruus a Phębo miſſus, vt aquam adferret 235.b
coruus quo tempore pullos excludat. 236.e
corui crocitatus frequentioris pluuiæ indicium 219.a
corui lapillos in vaſa fictilia conijcientis mira hiſtoria ibid.
corui ouo nihil efficacius ad intingendum capillum 236.e
corui quibus malum augurium fuerint 235.a.b
corylus vitibus vicinitate ſua nocet. 93 c
corythalię Dianę quodnam ſacrum fecerint Lacedæmonij 96.d
coſmas Genus 309.a
coſmi Medicis laus 15.b.23.b.318.d
Coſſ.166.f.coturnix 247.a
coturnix Alcibiadis è ſinu volãs 247.c.d.cur Herculi ſacrificabatur. 248.d.e.ſimulac biberit, reliquam aquã turbat.247.c. cur impura habeatur. 247.b.cur maligna.ibid b.cur veratrum appetat. 248. d. eius impietas aduerſus Lunam.247. b. cur ea veſcebantur Aegyptij. 247. b. cur a menſis ſummotæ a nonnullis medicis. 248.d
crabrones ex aſini cerebro 36.f
crapula 9.c
craſſus vxores tres abſque luctu ſepeliuit 282.f
craticula 346.f
cratis Pergameni hiſtoria de aquila. 191.c
creatio 620.f
creator mundi ibid.
crepuſculum 478.c
creſcendi vis a Luna eſt 473.b
cretam per cupreſſum ſignificari.551.c
cribrum 398.e
cribrum cur ſub ſepia ponãt Aegyptij. 397 a
crimen 349.c
criſpi Paſſieni dictũ de adulatiõe.65.b
crocodilus 191.c.622.d
crocodilus elinguis eſt 291.c
crocodilus ibidis admota penna obtorpeſcit 175.a.b. vbinam oua ſua ponat 292.f
crocodili adeps ad quid vtilis. 293.b
crocodili morſus incurabilis ibid.
crocodili oculi quales 292.e f
crocodili ouum quale ibid.
crocodili robur in cauda 292.f a
crocodili & ſcorpi genuinum odium. 161.c
crocodili tergus corticoſum, durumque 293 a.b
crocodili viſus in aquis hebes, in terris acerrimus 292.f
crocodilo vbinam veſcebantur. 294.d
crocodili manſuefacti ibid.
crocodilorũ hoſtes cur delphini.276.e
crocuta 110.f
crœſus Lampſacenis excidium interminatur 553.c
cromyonia 82.d
crotoniatæ bonæ valetudinis laude inſignes 148.d
crucis Dominicæ ſignum minimè fortuitum 538.e
crudelitas 452.f.animaduerſionis ſeueritatiſque indicium 453.c
crura femoraque concidua 124.f
cubica figura cur ſemper recta. 416.d
cubitus geometricus 378.e
cubitus in menſura quis ibid.
cubitus regius quis ibid.
cubus 418.e
curculus.254.d.timidiſſimus ibid.
cuculus boni auguri eſt auis 255.a
cuculus in Iunonis ſceptro 254.f
cuculum cur paruæ aues fugiant.ibid.
cucumeres infanti febricitanti apponi vt cutem contingant, feruorem omnem in ſe recipiunt 121.c
cucupha 170.f. & ſeq.
cucurbita quid præſagiat 609.c
culex 266.d
culices ex coſtis generantur 266.f
culicum ſæuitia in Leones 6.e.f
cultus canis 54.f
cumis in antris reſponſa dari ſolita. 419.b
cuneus 520.f
cuniculus 129 b
cunicula bubula 76.d.616 e.contra ſerpentes valet ibid.
cunilam & pulicariam herbam reformidat polypus 280.e
cupiditas late profuſa 419.a
cupiditates & affectus terræ filii.623.c
cupreſſus arbor funeſta 551.f
cupreſſus a carie & vetuſtate immunis 553.a
cupreſſus in tutela Ditis 552.f
cupreſſus mortis indicium ibid.
curæ variæ 578.f
curatii iuniores 154.d
curis 447.b
curuca 254.d
currus 462.e
currus in ſacris 464.f
curru nuptiali quot, & qui uehebantur 463.b
curulis ſella 462.f
curuunguia animalia non alenda 4 f.a
cuſtodia. 102.d.175.c. 244.d. 322.f 477.c
cuſtodiæ ſymbolum 593.b
cuſtos 151.a.332.f
cyamon 601.c
cybele 554.d
cybele, quæ & tellus, cur mater hominum dicatur. 463.c.ibi. cur capite turrita ibi.
cybeles currũ cur trahant Leones.13.b
cybeles ſymbolum pinus 554.d
cybira 220.d
cychrei templum in Salamine 151.c
cyclopes monoculi cur 335.a
cygnus 228.f.& ſeq.
cygnus morti proximus dulcius canit. 228.f
cygni cur Phœbo ſacri 229.a
cygni de ſicantur nautis 230.f
cygni ſuauius canunt Fauonio flante. 230 d
cygni ſymbolo poetæ nuncupantur. 229.a
cylabię heroi Phaſelitę offerebant Salſamenta 310.e
cyllenius cur vocatus Mercurius.364.f
cylonẽ cur trucidarint Athenięſes.6.d
cynica familia vnde 47.a
cynici.269.c.moleſti & impudẽtes.ib.
cynocephalus deſcribitur.56.f. & ſeq.
cynocephalus cur in fontium apicibus ſtatuebatur.57.c. Mercurio ſacer 58.e
cynocephalus pari conſenſu cum Luna afficitur 56.f
cynocephalus piſce non veſcitur.59.b
cynocephalorum lacte viuebant Numidę 56.f
cynomia 269.c
cynopolitarum Deus quis 326.f
cyoniæ Deæ cur ſacra fiebant 55.a
cypariſſa Celtarum regis filia 552.e
cypariſſo vnde nomen ibid.
D.Cypriani laus 218.f
cyprus Veneri ſacra 219.a
cyrenenſium pietas in Saturnum. 572.d
cyrnii populi cur longæui 263.a
cyrillus aduerſum Iulianum Apoſtatam ſcripſit 333.a
cyrilli locus emendatus 413.a
cyrus a cane nutritus cur 54.f
cyrus mulus eſt dictus 122.d
cyrus & Ochus idem apud Tertullianum 120.e
cyri ſomnium de ſolis contactu.471.c
cythera 502.e
cytherea vnde dicta 502.e
cytheriacum pectinem cur dixit Naſo. 441.c

D

D Litera cur vſurpata pro quingentis 394.d
Dædali nepos cur Athenis ab arce pręceps datus. 247 f.a. Idem in perdicem mutatus,quid ibid.
dędali ſtatuis cur vincula iniecta 517.b 193.b
dæmon malus 157.c
dæmon præſes naſcentibus 157.c
dęmones aquei laſciuiæ prefecti.316.d
dęmones improbi ibid.
dęmones leonina fronte viſi 7.c
dæmones per ranas 300.d
dæmonum genera ſex infra Lunarem globum 419.b
dæmonum varia nomina ibid.
dæmoniaca natura ibid.
dactyli 643.c
dagon Palæſtinorum idolum conſpicuum 364.d
damageti ſtatua qualis 416.f

Damiæ ſimulachrũ cur ex olea. 562.d
damnatio 446.e
damnum & vtilitas 310.f
dan ſerpens a Moyſe factus 148.e
danaus cur ędem Apollini Licio voue rit 108.d.e
dan. Ranerius 331.b 389.b
daph. puella a Spartanis nomine Paſiphaes culta 539.a
daphne cur ſic dicta ibid.
dardanus in Samothraciam nauig. 448.e
dardano nupſit Pallantis filia ibid.
dardanorum pecunia, & Dardanię nomen 242.f
darii vagina ornatu Græcanico, quid. 454.f
darii palla quæ, qualisve 215.a
daſyppus an idem cum lepore. 129.a.b
daſyppus & lepus vterque hirtipes dicitur ibid.
debiliora a validioribus abſumuntur. 193.a
decempeda. 379.b. decempedator ibid.
deceptio 487.a
decemuir quibus notis indicabatur. 389.b
decius cur aurea corona donatus. 439.a
declinator inſaniæ 17.c
decuſſatio 102.f
deditio 451.a
deditiii qui 422.d
defenſio 451.c
defenſores milites qui 354.e
dei triplex poteſtas 636.c
delectatio 147.b. 571.a
deliciarũ torrens Pſalmographo quis. 406.d
delicioſus 378.f
delicta humana 422.e
delicti pœna 625.b
deliberatiuum genus orationis 14.e
delyrii piaculum 89.b
delio natatore indigere 61.b
delphinus 274.d
delphinus amoris ſimulachrum. 45.c chorææ circumuolutus, quid 483.c 276.d. cur Baccho adpingebatur. 274.f. a Cupidine alato frænatus. 276.d. futuræ tempeſtatis indicium. 275.a omnium animalium velociſſimus 275.c.d. piſciũ rex 275.b venatione proſecutus a veterib. 274.e
delphini beneficio ſeruati Arion, Palęmõ, Phalantus, Taras, Telemachus, & alii 274.e
delphini imagine colebatur Neptunus Sunii 275.a
delphinum pingit in ſyluis, prouerbium 277.a
delphinum nare doces, prouerb. 275.c
delphini cur crocodilorũ hoſtes. 276.e humani generis amatores. ibid. quibus diis dicati 274.f
delphis aquę duę, ex auro, quid. 196.e
delton vocata Aegyptus 174
demadis dictum ad Philippum quod. 69.c
demetrii vana inſolentia 467.a
demetrii Triclinii opinio expenſa. 183.c
democratia 176.d
democritus quid per atomos indicare voluerit. 13... quod conſilium fratri datum 73.c
democriti reſponſum ad longiorem vitam aſſequendam quale 263.a
demolitio 513.a
demonactis feſtiuum reſponſum de fu miminis 408.f
demonſtratiuum genus orationis. 14.e
demoſthenes notatus 29.b.c
demoſthenes quænam obiecit Philocrati 314.f.a
demoſthenis enthymemata lucernam olebant 493.b
demoſthenis in noctuæ cultum exclamatio 102.e
demoſthenis locus 203.a
dena 389.a
denario numero finiuit omnia Romulus quæ inſtituit 419.b.c
dentes in infantibus quãdo primò pullulant 502.f
dentes ſuos aliquando excutiunt elephanti 18.f
dentium diuiſio ex Ariſtandri ſententia 342.d
deoſculatio Hebræis, quid 361.c
depontani ſenes cur appellati. 170.d
depopulatio 75.c
derceto & Atagarte 316.f
deſidere 461.c
deſignatio & ſcopus 182.e
deſolatio 486.f
deſpicatus 53.a
detrimentum per anſerem 244.f
detrimentum per dentium ſymbolum. 342.d
deucalionis enatatio qualis 176.e
deus Opt. Max. 469.c
deus a quibus circundetur 401.a.b
deus in humano corpore 77.c
deus per accipitrem indicatus 170.d. per ciconiam 172.f. per circulum. 411.b per crocodili ſymbolũ. 29.c per oculi ſymbolum. 333.a per ſeptenarium numerum 388.e per ſpiritum ę appellationem 377.c
deus non delectatur niſi in albis veſtibus 425.a
deus pater 328.e
dei aduentus 558.d. cognitio cur paucis. 293.a.b. dextera, quid. 359.b ſapientia. 526.f. vis. 363.b
de Deo cognitionem ex operibus perpendimus 117.a
a Deo & ſacris alienus 88.c
de Deo, diſputare non eſt omnium. 350.d. diſputandum ſobriè. 360.e
deorum capita. 611.a coronæ ex variis herbis ac plantis. 436.f. cultum inſtituit Mercurius. 340.d. rotę cur octo radiis compactę. 414.f. ſimulachra cur ex cupreſſo fieri ſolita. 553.a
dextera manus in ſacris, quid 362.d
dexteræ manus ſymbola 359.b
dexterę & ſiniſtrę mundi partes, quę. 26.d
diabolus 95.c
diadema. 433.d ibid.
diadumeno ambulanti in agro pileum abſtulit aquila 189.
diagoræ Rhodii ſtatua 416.
dialectica 364.f. 400.f. 402.e
dialectica Lunę equiparata a Chiromacho 474.e
dialectica per araneam 272.f
dialectica qui indicata 266.f
dialectica quę nihil ad res facit inanis eſt 597.b
dialecticæ ſectatores quibuſnam ſimiles dixit Ariſton. 284.f
dialecticam polypi ſimilem cur dixerit Carneades
diana 33.a. 473.b
diana Lucina per mulum 305.a
diana regina cœleſtium proportionẽ & intelligentiarum 627.d
diana ſtrangulata 516.f
diana παυρωπὶς ἢ ταυρω 33.a
diana vel Hecate triceps 51.a
dianæ ædes ſacræ quæ 529.b
dianæ ædem quomodo conſtruendam putarint veteres 532.d
dianæ ædem ſacrauit in Auentino Seruius Tullius 68.e
dianæ Corithaliæ quod ſacrum fecerint Lacedęmonii 96.d
dianæ ſimulachrum alatum 11.c
dianæ ſimulachrum apud Lacedęmonios. 516.e. mammoſum 236.e
dianę Soluizoniæ templum 429.a
dianæ Triclariæ ſacrum 590.f
dianæ vel Hecates ſimulachrũ. 325.a quis primus triceps excogitauerit. ibid.
dianæ votum factum ab Athenienſibus. & quod 56.d
dianam gaudere telis & capreis ac fugacibus ceruis, quid 70.d
diaulus 380.d
dicacitas 258.d
dicacitatis caſtigatio 270.f
dictatori cur nefas equitare 44.f
dictyma, Pallas vocatur Nicandro. 541.c
dido 634.e
didrachma 187.a
dies atri feſtique 131.c
dies per pauonis ſymbolum 239.a
dieſpiter 498.d
difficultas 45.b
difficilis atque moroſus 312.e
digitus 370.f. 376.e. 382.f
digitus anularis. 374.d. cur odoribus illinebatur ab Aegyptiis. ibid.
digitus auricularis 374.f.a
digitus Dei 370.f
digitus medius 373.c
digitus menſurarum omnium minima. 375.c
digito vno caput ſcalpere 371.b
digiti & numeri 382.f
digitorum diuiſio ibid.
dignitas ſacroſancta 71.c
dii 447.c.d
dii laneos habent pedes, prouerb. 517.b
dii lares 49.a
dii manes 322.f.a
dii marini cur cœteris fœcundiores a poetis ponantur 313.b
dii omnes 528.e
dii Penates 448.e
dii præſides homini naſcenti quatuor.
... Lacedemonios quomo... 357.a.b
... 449.a
... rotunda cur dedicarint ve... 528.e

dilu-

Diluuium,407.b,dimenſio 375.c
dingua 339 b,c
diocletiano datum oraculum quod 2.c
diocletiani milites Iouiniani vocati. 197.b
diodorus rhetor quo honore iam defunctus a Metello diſcipulo affectus ſit 236 d
diodorus Siculus in hieroglyphicis indagandis non incurioſus fuit 322.d
diogenes cur barbam ſe geſtare dixerit, 328.f.cur vocatus canis,52.f. cur carpebat Muſicos 501.a
diogenes quid reſponderit Alexandro mittenti oſſiū plenam ſportulā.52.f
diogenis anceps interrogatio 43.a
diogenis Cynici dictum 616.d
diogenis dictum de adulatore & obtrectatore 65.b
diogenis dictum in adoleſcentem luxu delicijsque corruptum,545 c. Aliud eiuſdem de puero impudico. ibid.
diogenis dictum apud Xeniadem ſeruiens 1.c
diogenis iocus in athletas 81.c d
diogenis opinio de ſapore 341.b
diogenis ſalſum dictum, 12.c. quid ei obiectum ab Ariſtippo,44.f. quid ei reſponderit Antiſthenes 267.b
diomedes cur templum excitauit Hippolyto 428.f
diomedis filiæ 42 f
dionyſius 546.d
dionyſius Aegyptiis Oſiris dicitur. 546 d
dionyſius cur ad mare fugiſſe fingitur. 274 f
dionyſii Halicarnaſſei locus,183.a.dionyſium cur taurina ſpecie figurabāt antiqui 24 f
diophanes 263.a
diophanes Lacedæmonius 91.c
dioſcorides Aſtrologus 211
dioſcoridis verſio caſtigatur 613.a
dipſas 164.e.& ſeq.
dipſadem quid vocarit Apollonius poeta 165 a
diſceſſio ſubita 280 e
diſcinctus 348.d.e.428.f
diſcincti milites 447.c
diſciplina bona 501.b,c
diſciplina tota aquis cōparata.403.a.b
diſciplina vera 157.c
diſciplinæ diuinę 263.c
diſciplinæ exoticæ 263.c
diſciplinæ humanæ 399.b
diſciplinæ per Mercurium 340.e
diſciplinarum ordinem primus excogitauit Salomon 401.b
diſcipulorum pedes loti in cœna domini,quid 367.b
diſcordia 101.a 495.b
diſcordia militaris 235.a
diſcordiis ciuium locupletatus 298.d
diſerta proles 33.c
diſſimulator ingenii 110 f
diſſimulator turpitudinis 136.d
diſſolutio 520.f
diſtinctio 83.b
dithyrambum uincens bouem aſſequebatur 33.b
ditis pectora adamantina cur 439.c
diti & Saturno ſignificarunt decumatos homines Pelaſgi 491.a
diues auarus 366.e
diuitum variæ auocationes 124.f
diuina maieſtas 464.d
diuina prouidentia 184.d
diuina in occulto 61 f
diuinorum ab humanis ſeparatio 312.d
diuinitas per capitis ſymbolum 319.c
diuinitatis indicium cur triangulum æquilaterum 418.e,f
diuirenſes, Gallicana legio 215.c
diuitiæ an ſapientia prius optanda 397.a
diuitiæ elatum faciunt 239.a
diuitiæ fortunæ appellatæ 597.a
diuitiæ viciſſitudinariæ 239.a
diuitiarum flagellator 240.e
diuitiarum turpitudo 238.f
diuitias per ſpinas intelligi in Sacris literis 583 c
diuus,460.e.diuturnitas 545 a
D.M.literæ, quid 322 f
dochme 377.c
docilitas 339.b
docilitatis & obſequii memorabile exēplum in cane 52.e.f
doctor virtutis 98.d
doctoris munus 242.e
doctores & prophetæ, ibid.& 491.c d
doctrina 461.b.c
doctrina cœleſtis 403.a
doctrinæ firmitas 605.c
doctrina imperiove præſtantes. 321.a,b
dodonæum oraculum,491.a, quomodo interpretatus ſit Hercules ibid.
doli fallaciæq; 161.c
doli occulti 518.f
doliches 380 e
doliola ſacellum Romæ 593.b
dolia duo, quid indicabant ibid.
dolium quid in Platonis Gorgia, ibid. & dolium perforatum, quid. ibidem c.d
domeſtica animalia duo nunquā manſueſcentia ſunt, hirundo & muſca. 269 b
dominator 3.c
dominium 152.d,320 d
dominium æquum 336.f
dominicus Michael Venetus 29 c
domitia Auguſta quæ 239.c
domitianus muſcas perfodiebat 18.d
domitianus cur Meduſæ caput pro pectore geſtare ſolitus 322.e
domitiani inſtabilitas in Domitiam uxorem 239.c
domitiani nocturna viſio de auro gibbo,quid 222.f
domitiani mors per Solis ſigna cognita 471.b
domitiani ſigillum 165.c
domus regia cur in medio imperij totius ſita debeat eſſe 149 c
dores vertunt ζ in δ 161 b
doricæ ędes quibus Diis ſacræ 529.a
doricæ columnæ 529.b
dorſum 330.d
drachma 186.f,a,b
drachma argenti 10.f
drachmæ duæ ſiue co 186.f
draco ab Aeſculapio educatus, 159.c. conſpectus, felix prodigium, 152.e cur Palladi dicatus 151.b
draco heſperidum,hortorumq; cuſtos. 138.f
draco quinque iugerum magnitudine. 161.a
draco Tauri pater 33.b
draconis etymon 148.f.151.c
draconis multa δεκαβοιων 29.c
draconi uiſus acutiſſimus 202.e
draçones inter ſerpentes qui 150.e
draconum inuolucrum in caduceo. 155.c
draconibus vecta Ceres, quid 161.b
draconarij 153.a
dromoclidis auara improbitas 363.b
druſi a continentia commendatio. 24.e
dualis numerus cur immunditiam ſignificet 386.d
ducenta ibid.
dulcedinis ſymbolum 569.a
dulcium appetitus 262.f
duo 386.d
duo millia 391.b
durandum 510.f
duritas & firmitas oſſium leonis 6.d
durities emollita 560.d
dyas 489.b

E

E Litera 505.e
Ebrietatis remedium 255.c
ebrietas quomodo vitanda 587.c
ebrietates deteſtandæ 145.f.a
ebrioſitas in panthera 111.a
ebrioſitatis remedium 618.e
eccleſiæ unitatis ſymbolum 579.b.c
echeneis vnde dicta 501.c
echidua Heſiodo, quid 14.e
echidna cur dicta Nympha 138.f
echinus marinus 289.b,c
echinus terreſtris 79.c,f
echini etymon 280.b c
echini terreſtris duo genera 80.f
echinus unum nouit magnum 80.d
edomitum a virtute vitium 167.a
educatio vniuſcuiuſque vitam inſtituit 169.b,c
effœminatio 127.a
effœtus 393.b
electores Imperij quando conſtituti 180.d,e
elementorum concordia 250.e
eleemoſina 561.c
elephantiaſis curatio 642.b
elephantus fugit inſpecto capro 17.c
elephas murem capiens, quid 18.d
elephas porco uiſo fugit 19.c
elephas ſolus diutius homine viuit, ac animal aliud nullum 206.e
elephantis dotes 15.b,& ſeq.
elephantis ſtudium Romę ad umbram Lunæ 19.a.b
elephanti campeſtres aliis dociliores, montani praui & inſidioſi,paluſtres dementiores & leues 19.a,b
elephanti cur turbidam aquam bibant 18.e
elephanti Luna noua flumine ſe purificant: ſermonem patrium intelligunt 19.b
elephanti cum ſerpentibus certamen aſſiduum 16.d,e
elephanti partus longiſſimus 18.e
elephanto cor duplex ineſt, ſecundum Mauros 20.c
elephantum nulla belluarum prudentior 19.a
elephanti mirabilis hiſtoria 20.f,a
elephantorum genera tria 19.a
elephantum natu maximus gregem ducit 20.e

elephantum cur Lucam bouem uocarunt 18.e
eleus ager quorum generoſitati conſecratus 322 e
elicius Iupiter unde 467.b
eliſæus pueros paruulos ei illudentes deuouit 114.e
eliſæi uiſio quæ 39 a
elienſes mulieres cum Baccho preces funderent, quid petebant 24 f
eloquentia 623.a,c
eloquentia grata per aques 261.c
eloquentia per caduceum expreſſa, 157 b, per manum dilatam, 365.a, per pſittacum 231 c
eloquentię neceſſaria calliditas & prudentia 157 b
eloquentiæ ſymbolum per Sirenas. 268.d
eloquentiæ uis 339 c,468 d
per Herculem expreſſa 339 c
elops piſcis 303.b
elorus cicures piſces producebat. 314 e
elpenoris tumulus 542.e
eluſus ſuis artibus 258.f
elutio 612.e
emiſſor per coruum 235 b
emerepes Phrynidi muſico cur duas chordas è lyra bipenni exciderit 503.c
empedoclis carmen de ſeipſo 185 a
empedoclis de anima ſententia 538 f
empedoclis opinio de corde expenditur, 211 c, de mundi partibus dexteris aut ſiniſtris 26.e
emunctæ naris quis dicatur 3 7 c
encœniare 310.d
encobomata 427 a
encyclopædia 399 c
endymion 627 b
eneph Aegyptiorum Deus 620.f
enhippi ſcutum 449 b
enneaſium nemus 352 f
epaminondas 131.c
epaminondam cur ſocium muneris cooptauit Pelopides 324 f
epandytis 424 d
ephemerus 270 d
epigramma ab oraculo in Nicocreontis regis gratiam enunciatum 320.d
epigrammatum locus 564.f
ephod 440.d
epidaurus 636.f
epies Aegyptius 141.d
epimetheus 624.e
popæus Palladi templum erexit. 561.a,b
equæ uento grauidæ 43.b
equarum ſilueſtrium copia in Syria 43.b
E.Q. uictoria 40.e
equitare habetur magnificum 44.f
equus cur leone ad bellū aptior 36.e
equus cur profanus Aegyptijs 44.f
equus fluualis 294.f
equus Marti immolabatur 46.d
equus multifariam in numis diuerſis conſpicitur 39.c,d
equus Platonis 42.d
equus Soli & uentis mactatus a Lacedemoniis 46.d,e
equus uiuus dicatus Ioui, a Salentinis igne coniectus ibid.
equi apud Sardos colubros quo tempore deuorarunt 156.d,e
equi charactere inuſta frons Athenienſium captiuorum apud Siracuſas 40.e
equi & equitatus Domini, quid Abacho vocati 39.a
equi fabrefacti a Dionyſio Argiuo quales 43.c
equi fluuiales impietate notati 144.d.e
equi ſacri quibus Diis 46.d
equi ſignificatio in diuinis literis 36.e 39.a
equi ſoluti & paſcentes, quid 39.c
equi Theſſalici 32.f
equorum affectus in dominos 39.b
equorum zelotypia 43.b
equis albis quo tempore vehuntur Romæ præſules 44 f
equis cur comparatur Diomedis filiæ 42.f
equis & velis, prouerb. 37.b
equis quando cœperint Romani eſſe ſuperiores 34.e
equinis a pedibus ſede procul, prouer. 44.a
eraſmus Roter fallitur. 290.f & 393.a
eraſmi Roterodami laus 24.d
eraſmi Roter. mordacitas de eſu piſcium 315.b
ercynæ ſimulachra 161.b
eremita 119 c
eremitæ per deſerta Thebaidos & montem Sinam 599.c
eretrienſes è Xerxis militibus euerriculatione abducti 486 f
erichtonius cur inuidiam indicat 166.f
erinacius 80.f
erotes malo nauis affixus 247.a
erucæ ab oleribus quomodo arceantur 603.a
eruditus impurus 193 b
eruditus quis verè cenſendus 465.c
eryeinæ Veneris templum 494.f
erithacus 259.a
eſaiam ſuſtulit Manaſſes 325.c
eſth Hebræis quid 186.c
eth Aegyptijs quid 212.e
ethicæ philoſophia 401 c
euboici opiſtocomæ 226 f
euchemus Arcas 2.e
euentus ineſpectati 122.f
euerriculatio quomodo fiebat 486 f
euiratio 350 d
eumolpus Athenienſes profligauit. 156 d
eunomi citharœdi ſtatua 271.c
euphranor 530.d
europa, 731.b, a Ioue rapta ibid.f
euphratis ſymbolum & etymon. 213.b,c
euryſthenis muſa 506.f
euterpe ibid.& ſeq.
euthymonis ſententia de Nili exundatione 489.a,b
exanimatus minima de cauſa 307 b
exanguis de nequitia redditus 256.f
excæcare oculos populi, quid 358.f
excandeſcentiæ cauſa 5.c
excellens 451 b
exceſſus 390.f
excubiæ 242.d
excubias diſponunt grues 175.c
exultatores 155.b
exhæredator filiorum coruus 234.f
exoſculationes cur apud Romanos faciȩ 219.c
exoſſare catulos ſuos leo cur pingatur 6.d
expectationem fruſtratus 232.d
expergefactio 606.d
expiatio peccatorum 641.f
explicationis ſacrificium 338.e
exploratio 442.d,477.b
externæ aues ex Hiſpania miſſæ in Italiam 246.f
extincta libido 351.c
exundare 200.d
ezelino portentum oblatum a pica. 232.e

F

F Geminum vt in antiquorum monumentis intelligatur 539.b
Faba Aegyptiis inſtar numinis 601.b
faba funeſta habita ibid.b,c
fabæ eſus prodigioſa ſomnia parit. 280 d
fabę in iudiciis cur olim eſitatæ. 602.d
fabis abſtinendum ibid.c.d
fabis ſuffragia ferri ibid.
fabariæ calendæ ibid.d
fabius Caluus Rauennas 350.f
fabius Maximus cur Ouiculæ cognomento adeptus 97.b
fabii cunctatoris virtutes 45.a
fabio Max. primum conceſſus equus. 44.f
Q. Fabius Eburnus Iouis pullus. 245.b
fabius Virg. Spoletinus 39.c,81.a
fabio Valenti augurium ab aquila oblatum. 190.d. Vitellio contra Othonem ibid.
fabella de leone, vrſo, & cane 9.a
faber lignarius 306.e
fabricæ præfecti, quinam milites. 153.c
fabrilia inſtrumenta in ſquatinæ capite 306.e
fabula oraculi Iouis Ammonis 4.d,e
facelitis dea 316.f
faces, 493 c. Cupidini dicatę ibid.e
facienda neſciri tutiſſimum in expeditionibus 34.d
falconarii milites 154.f
falſum cur ex ſpeculo ſignificatum. 442.e
falx, 455.a. Saturno cur tributa 590.d
fama 38.d,446.f
fama longè lateque propagata 466.f
fames, 53.a, 287.a, id famis uocabulum ibid.
fame moriens ſignificatur per aquilam 193.c
familia prodiga 119.c
familiæ amplitudo 338.d
familiaris rei accumulat 277.b
familiaris rei concordia. 246.e
familiarum imagines & picturæ quando inuentę 149.b,196.f
farina Hebræis quid 397.b,c
farre uictitauit pop. Rom. diu 28.e
faſcia ad diadema pertinet 434.e
faſcia candida Regum inſigne ibid.f
faſcia moleni Aeliam Romæ ambiens qualis 30.f
fatum, 431.d,476.e,509.a,515.a. unde dictum 398.f
fati definitio ex Cryſippo 477.a.b
fati poteſtas 626.e
fatuitas 570.d
fatuitatis ſymbolum 609.b
fatuus & inſulſus 617.c
fatuus per cepphum 233.c
faunus 521.a,b
faunus anguis 146.b

faunus

Faunus & Picus quo pacto in rete implicari a Numa Pompilio 467.b
fauor, 372.d. eius contrarium 528.d
fauoris ſignum oculus 333.c
fauſtina viſa ſibi in ſomnis ſerpentes parere, quid indicarit 161.a
fauſtinæ cur aquila virorum more in conſecratione data 239.c
D. Fauſtinę Pię ſimulachrum 460.e,f
fauum & mel in ſacris, quid 264.e
febris lethalis a Sole 79.b
febris medela 63.a
febris quid, & unde dicta 6.d
febris ſępe capras moleſtat 94.f
febre torquentur leones 6.d
fel a Marte regitur 101.b
felis 637.c
felicitas, 99. b. 157. a, 482. d, 566. f, 569.f
felicitas animorum futura 222.f
felicitas unde oriatur 595.b
felices ſeniores milites 136.e
felis an idem animal cum ęluro 134.f
feles cur Lunę comparati 512 d
femoralia 430 d
fera peculiariter dictus Leo 6.d
feracitas, 177. a, 568. d, hieroglyphicū eiuſdem ibid.
feracitatis pręcognitio 255.b
Ferdinandi II. Neapolitani regis nummus 338.f
feritas 545.c
fermentum 398 d
ferocia belli fracta 446.d
ferocia emollita 112 d
ferocitas, 101. b, euitanda, 35. a, in timiditatem verſa 71.b
ferocitas per ceruicem 329.c
ferocitate poſita aſſumpta manſuetudo 13.c
ferox a manſuetudo ſuperatus 256.e
ferre in oculis 336.e
ferula cur Baccho dicata 587.c
feſcenina locutio 428 d
feſtinantia 306.f
feſti opinio de mundi partibus 26.f
feſti Pompeii locus emaculatus. 316.d 369.a
fiber, & eius etimon 131.b
fibri cur in venatione ſibi teſtes auellant ibid.c
fibri partes poſteriores cur piſcium loco a multis habitæ ibid.
fibulare 430.e
ficulnus pro imbecillo & contemnendo 570 d,e
fiſcus alimonię ſymbolum 571.c
ficus Carthaginis & Romani Imperii ruinę cauſę ibid b
ficus dulcedinis hieroglyphicum 589 a
ficus & oliua quam latè ſint ab alieno ſolo plantandę 379.b
ficus quandoque ominoſa 569.b
fici materia fabricis minimè idonea. 570. e, ſub ficu requieſcere, quid. 569.b
fides 49.c, 432.b. 628.e
fides cana cur Maroni 362.e
fides lubrica 427.b
fides per manum dexteram 362.e
fides uel hoſti ſeruanda 362.f
fidei creditum 427.b
fidem honos ſuſtinet 628 e,f
fidius Deus 628.e
fidem in manibus cur colebant Arabes 362.e
fidelitatis rara quædam exempla in cane 50.d
fidelium ſimplicitas per aſellum exprimitur 116.f.& ſeq.
filius per vulpanſerem indicatus. 201.c
filii alieni pro ſuis educati 256.d
filii conſpirantes in matrem 144.d
filii in patrem iuſtę uindictæ hiſtoria. 169.c
filix cur Pieris vocetur a Græcis. 611.c
filix ſerpentes fugat ibid.
filix Struthiocamedi pennis aſſimilata ibid.
filicis & arundinis inter ſe inimicitię. ibid.c, d
finis in diuinis literis quid 354 f
finis 419.b
finis per pedem indicatus, 367. b, per umbilicum 353.a
firmitas 516.f, 531.c
firmitas amoris 280.f
firmus Aegypti tyrannus adipe crocodili cur ſe perunxerit 293.b
fiſſa vngula 83.c
fiſtula 503.c
flagellum 360.f, 513.b,c
flamen aſſiduus Ioui inſtitutus a Numa Pompilio 460.d
flamines unde dicti 422.d
flaminio Conſuli oſtentum quondam acciderit Aretii 45.a,b
flaminicis ſacerdotibus quales fiebant calcei 601.a
flāma proſperi euentus ſignum 493 a
flammeum 424.f
flammeo cooperta noua nupta ducebatur ad maritum 414.e
flammis vermis quis Apuleio 163.b
flectere genua, quid 16.d
flos futuri boni prenuntius 549.b
flos iuuentutis hieroglyphicum, ibid.
flos regius 586.e
florentia ſemper leones aluit 15.b
florentiæ ſitus amęnus 586.d
florentini ſcriptoris de re ruſtica laus. 94 f
florius Mareſius 47.a
florum ſignificatio 34.d
florus auis 256.d
fluctuare 407.a
fluctus exundantes in ſacris quid ſignificent 406.f, 407.a
flumen & flumina 405.c
flumina cum ſole cur dicantur genus humanum enutrire 471.b,c
fluminibus cęſariem offerebant Græci 558.d
fluuialis equus cur diffidii ſymbolum 312.e
fluuii 27.b, 556.f
fluuii cornigeri cur appellati 27.b
fluuiorum fontiumq; ſimulachra cum urnis figurantur 489.a
fęcunditas 100.d, 128.e, 240.f, 604.f
fęcunditas vera 597.c
fędus 362.d
fęderum firmitas ibid.
fęmina bouum grauiorem mare vocē habet 27.a
fęminæ & pauonis naturę conſenſus. 239.
fęmina vocabulum in ſacrificiis, quid, 349.c,d, quid eam deceat 24.f
fœminę loquaciores turtures vocatæ Theocrito 214.e
fœminæ maribus morigeræ quo elogio honeſtabantur 210.f, 211.a
fœminarum conſecratio 239.c
fœminarum interitus 327.b
fœminis Romanis capitale erat uinū guſtare 219.b,c
fœni manipulos pro vexillis habuit Romulus 428.e
fęnum habet in cornu 35.a
folia quid in Diuinis literis ſignificent 571.b
fontes 405.a
fontes & aquęductus, cur leoninis figuris ornati 7.c. & ſeq.
forma 410.e
formica 75.c. & ſeq.
formica Soli cur immoletur in Iſthmo ibid.d
formicæ & veſpertilionis diſcordia. 251.c
formicæ Neroni mortis appropinquantis præſagium attulere, 75. a, Tiberio ferales fuerunt ibid.
formicæ quomodo fugentur 616.e
formicarum eſu, morbi opem ſibi comparat vrſa 76.e
formicas candicantes habet Paphnus inſula 75.a
in formicas qui poſt obitum abeant, 74.e,f
formicaria bona 75.a
formidator inanium 106.d
formido 67.a
formido ſublata 68.d
formidoloſus & imbellis 349.e
formidoloſiora ſunt animalia, quæ frigidiora 67.c
fortis 124.f
fortis ſignificatio 57.a
fortitudo 439.b, 344.f
fortitudo per Tigrim amnem 213.b
fortitudinis ſimulachrum 2.d,e
fortuna, 485. c, 413. a, huius ſimulachrum ibid.b,c
fortuna fecunda 637.b
fortuna amatoria 596.f
fortuna redux 486.d
fortunæ aduerſæ domitor 110.d
fortunæ idolum Aegiræ 596.f
fortunæ ſimulachrum 40.e
fortunę ſpecioſæ inconſtantia 71.c
fortunæ ab exili in altum euectus. 251.a.b
fortunarum contemptus 282.f
foſſa 407.e
frænata ferocitas 38.f
frænum 513.c
frænum Corinthi inuentum a Pallade, 39.a, Lapitharum inuentum 37.c
fręnum per anchorā indicatum. 484.f
fragilitas humana 433.a
fragilitatis indicium arundo 603.c
framea 440.a
franciſcus Bandinus 92.f
franciſci Robortelli laus 370.d
fridericus II. elephantos in Italiam ex Idumea tranſuexit 20.e
frigidi facultas & vis 465.c
fringilla 257.c
frontem glabram imaginari per ſomnium, quid 326.f
frontes cur abradendas iuſſerint Lacedemonii ibid.
fructus ex laboribus 30.f
fructus per ouem exprimitur 99.c
frugalitas 564.d,e

Frugalitatis varia exempla 598.e,f
frugem lætam prænunciantia 29 a
frugum opulentia 29.a,591.b
fuca piſcis 305.c
fucus a fure differt 267.a
fuga 53.b
fuga popularis 264.d
fuga per dorſi ſymbolum 330.e
fugacitas 66.f
fugientia ſequi ſine ſpe 297.c
fulgentij locus 511.a
fulgura in ſacris literis,quid 468.d,e
fullonis officium quod 366.e
fulmen 466.d
fulmen,Iouis ſupremi geſtamen. 466.e
fulmen lauri folia non ſcit 539 c
fulminis natura 466.e
fulmine nil celerius 467.c
fulminum eliciendorum rationem inuenit Numa Pompilius 467 b
fulminum ſignificationes & naturam deſcripſit Pierius 468.d
fumus 498.e
fundamentum 366.d
T.Fundilius Gemilius cur inter cætera oleum legauerit 563.a
fungi hieroglyphicum 609.a
fungum vna nocte naſci,prouer. ibid.
funes primum ex corio 514.d
funibus metiebantur terram Aegyptii 380.f
funiculi menſura ibid & ſeq.
funus 183.a.b.554.e
furacitas 358 f
fur & fallax 625.c 626.d
fures & fuci qui 267.a
furijs agitandum quem dicant Aſtronomi 33.c
furor familiaris leoni 6.d
furor implacabilis, 143. a. indomitus. 6.b
furor per crocodilum 293.c
furor poeticus 548.d
fuſus 514.f
futurum opus,uel quid agendũ 339.a
futuri ſeculi beatitudo 262.e.f
fy 84.f

G

Gabriel 464.f.& ſeq.
Gabrielis vox & vis in Deo, quid 359.b
geon amnis 213.a,b,348.f
galba quid inſtituerit Nerone mortuo 454.e
galbæ quale occupandi imperij præſagium oſtenſum ſit 328.e
galea 455 c
galeni & Ariſtotelis diuerſa ſententia de teſtibus. 348.f
gallienus ambitioſus & impurus. 70.d
gallieni Imp.carmen 219 a
gallina 240.e,f
gallina auri venerium.240.e,cur Aeſculapio dicata,240.f,& ſeq.quid Theologis ibid.
gallinæ per quietem viſę,quid ibid.e
gallinæ quomodo à fele tutæ 241.a
gallinago 244.c
gallonij gula notata 172.d
gallus vigilantiæ ſignum 625.c
gallus gallinaceus,241.b,Apolloni dicatus, 241. c, Lunæ dicatus, ibid.d. cur in patricidę culeum inſuebatur, 144. d. cur maximè animal ſolare, 76.cur Mercurio dicatus 242.d
gallus inſidens Tiberi humero, quid 241.a,b
gallum nutrire quid Pythagoræ ibid.c. immolabant Lacedemonii parta uictoria, 243 a, quando ſacrificabant Spartianę, 34 e, cur perhorreſcat leo 7.a, pro vinearum incolumitate mactabant Methonenſes 243 b
gallum ſe debere Aeſculapio cur dixerit Socrates 241.c
gallo inſignitus clypeus Idomenei, 242.d,in Gallo mira vis 243.b,c
gallinaceus pullus excluſus in manu Liuiæ,quid 241.b
gallinacei pugnaciſſimi in Rhodo inſula 242.f
galli allio incitantur ad pugnam,ibid. e, in Perſide primum orti, 242. f. & ſeq.
gallorum exemplo pugnantes confirmauit Themiſtocles ibid.
gallorum ſpectaculum quot annis Pergami ſolitum edi,242.a, b, Athenis etiam à Themiſtocle inſtitutũ.ibid.
galli populi quas artes ſtudioſius exercuerint olim 339 c
galli ter cantando excitarunt, dictum Neroni 241 b
galli ſacerdotes Deum matri Miniſtrabant 350 e
gallinarum tumultus contra Neronem 241. b
gallicum genus leporum 129 b
gallorum mores in oſculo adhibendo 219 a
ganeæ 86.e,314.f, & ſeq.
ganges fluuius 213 a
ganymedes 542.e
garamantes ſtruthiorum oua cur perquirant 165.b
garamantarum pilei unde 422.f
garrulitas 205.c,216 d,232.e
garrulitas vana 270.f & ſeq.
gedeonis petitio à Deo quæ 403.b,c
gelanor a Danao expulſus 108 d,e
gelon Carthaginenſes debellauit apud Himeram 491 b
gelonẽ quomodo ſeruarit lupus 109.a
gelonus 148.e
gemar Arabibus quid 643 c
gemmę 439.b,440.per totum.
gemmæ alectoriæ vis 242.f
gemmæ in ornatu Veneris 290 e
gemmarum cura moroſa ridetur 441.e
generatio 77 b
geneſis 155.c
genetiæ mactabantur canes 55.a
genetrix per E,media ſyllaba, & Venus Genitrix 359.a
genitale 570.f
genitura humana unde 347.c
genium ex myrto ſignificari 541.b
genii nobis appoſiti 49 b
genios piæ ſe ferunt Lares ibid.
genſericus quo tempore Romam cęperit 179.c
gentes per piſces indicatę 316.e
gentium doctrina 402.f
gentium multarum ſocietas 579.b
genua flectere,quid 16.d. & 368.f
genus humanum 286.d
geometria 411.a
geometricus cubitus 378.e
georgius Anſelmus 25.c
georgium Vallam docentem audiuit Pierius 488.e
gephyreorum ſimulachrum in exercitu 156.d
geranius mons unde dictus 176 e
gerendarum rerum ſumma quibus rebus conſiſtat 321.c
gerenius cur uocatus Neſtor 38 c
germani bouem integrum Bononia in Caroli V. coronatione torruerunt 149 c
germanorum inſtitutum olim in ducẽdis vxoribus 31.a
germinatio 231.b
geruli dicantur 594.e
geryon cur multis manibus & pedibus dicatur præditus 324 e
geryonis boues abacti quid 27.c,524.d
geryones Hercules oppreſſit ibid.
gibberoſus homo quis 330.d
gibberoſi aſtuti 276.f
gigantes quandiu perſecutus eſt bello Oſiris 327.a
gigantes quos nocauerit Commodus Imp. 260.f
gigantum anguinei pedes,quid 367.b
gillæ herbæ uirtus 76.d
gladius 452.f
gladij ancipites in ſãctorum manibus. 453.c
gladium cur portet iudex ibid.
glandis ſignificatum 545.c
glanis piſcis 308.d
glaucem citharistriam adamauit & anſer & aries 244.f
glaucoma 517.c
glaucapis cur uocata Pallas 166.d
glaucopis Minerua 202.e
gloriæ calcar 230.d
glorię ſublimitas 529.c
glorioſus 239.b,432.f
gordino tertio quadrigæ elephantorum decretæ 20.d
gordij currus iugo aquila inſidens. 189.a,b
gorgiæ tragœdiæ cur reprehenſæ. 565.c
gorgoneum caput adſculptum ſcuto Mineruæ 202.e
graculæ lauri folio annuum faſtidium purgant 221.c
gradus in menſuris quid. 378.f
græci 471.c
græculus Romæ ferocem taurum quomodo ducebat 25.b,c
graphium quid uocet uulgus,79 a, gratia,441.a,gratia relata, 191.c,d, gratiæ ſymbolũ,583.c,gratiam qui uocent Theologi 333.c,d
gratiarum pullus quis 71.a
gratus animus 49.c,171.a
grauis anima, quo ſymbolo ſolet exprimis 10.d
gregorij Patriarchæ Conſtantinopolitani hæreſis 272.d
grillus conciliando ſomno eligitur. 286.a
grus auis 175.c.& ſeq.
grus biceps feracitatis indicium 177.a
grues cur in ſublime uolantes lapidem aſſumunt 176.e,f
gryphs 233.c,d,e
gryphus Syriæ rex ibid.e
guefactus Aegyptiorum rex cibũ mendicare coactus 598.f
guido Aſcanius Sfortia Card. 15. a, de gula multatus 289.a
guſtatus 341.b,c

Frugalitatis varia exempla 598.e,f
frugem lætam prænunciantia 29.a
frugum opulentia 29.a,591.b
fuca piſcis 305.c
fucus à fure differt 267.a
fuga 53.b
fuga popularis 264.d
fuga per dorſi ſymbolum 330.e
fugacitas 66.f
fugientia ſequi ſine ſpe 297.c
fulgentij locus 511.a
fulgura in ſacris literis,quid 468.d,e
fullonis officium quod 366.e
fulmen 466.d
fulmen,Iouis ſupremi geſtamen.466.e
fulmen lauri folia non ſcit 539 c
fulminis natura 466.e
fulmine nil celerius 467.c
fulminum eliciendorum rationem inuenit Numa Pompilius 467 b
fulminum ſignificationes & naturam deſcripſit Pierius 468.d
fumus 498.e
fundamentum 366.d
T.Fundilius Gemilius cur inter cætera oleum legauerit 563.a
fungi hieroglyphicum 609.a
fungum vna nocte naſci,prouer. ibid.
funes primum ex corio 514.d
funibus metiebantur terram Aegyptii 380.f
funiculi menſura ibid & ſeq.
funus 183.a.b.554.e
furacitas 358 f
fur & fallax 625.c 626.d
fures & fuci qui 267.a
furijs agitandum quem dicant Aſtronomi 33.c
furor familiaris leoni 6.d
furor implacabilis, 143.a. indomitus. 6.b
furor per crocodilum 293.c
furor poeticus 548.d
fuſus 514.f
futurum opus,uel quid agendũ 339.a
futuri ſeculi beatitudo 262.e.f
fy 84.f

G

Gabriel 464.f.& ſeq.
Gabrielis vox & vis in Deo, quid 359.b
geon amnis 213.a,b,348.f
galba quid inſtituerit Nerone mortuo 454.e
galbæ quale occupandi imperij præſagium oſtenſum ſit 328.e
galea 455 c
galeni & Ariſtotelis diuerſa ſententia de teſtibus. 348.f
gallienus ambitioſus & impurus. 70.d
gallieni Imp.carmen 219.a
gallina 240.e,f
gallina auri venenum.240.e,cur Aeſculapio dicata,240.f,& ſeq.quid Theologis ibid.
gallinæ per quietem viſę,quid ibid.e
gallinæ quomodo à fele tutæ 241.a
gallinago 244.c
gallonij gula notata 172.d
gallus vigilantiæ ſignum 625.c
gallus gallinaceus,241.b,Apolloni dicatus, 241. c, Lunæ dicatus, ibid.d. cur in patricidę culeum inſuebatur, 144.d. cur maximè animal ſolare, 76.cur Mercurio dicatus 242.d
gallus inſidens Tiberi humero, quid 241.a,b
gallum nutrire quid Pythagoræ ibid.c. immolabant Lacedemonii parta ui ctoria, 243 a, quando ſacrificabant Spartianę, 34 e, cur perhorreſcat leo 7.a, pro vinearum incolumitate mactabant Methonenſes 243 b
gallum ſe debere Aeſculapio cur dixerit Socrates 241.c
gallo inſignitus clypeus Idomenei, 242.d,in Gallo mira vis 243.b,c
gallinaceus pullus excluſus in manu Liuiæ,quid 241.b
gallinacei pugnaciſſimi in Rhodo inſula 242.f
galli allio incitantur ad pugnam,ibid. e, in Perſide primum orti, 242.f. & ſeq.
gallorum exemplo pugnantes confirmauit Themiſtocles ibid.
gallorum ſpectaculum quot annis Pergami ſolitum edi,242.a,b, Athenis etiam à Themiſtocle inſtitutũ.ibid
galli populi quas artes ſtudioſius exercuerint olim 339 c
galli ter cantando excitarunt, dictum Neroni 241 b
galli ſacerdotes Deum matri Miniſtrabant 350 e
gallinarum tumultus contra Neronem 241. b
gallicum genus leporum 129 b
gallorum mores in oſculo adhibendo 219 a
ganeæ 86.e,314.f, & ſeq.
ganges fluuius 213 a
ganymedes 542.e
garamantes ſtruthiorum oua cur perquirant 165.b
garamantarum pilei unde 422.f
garrulitas 205.c,226 d,232.e
garrulitas vana 270.f & ſeq.
gedeonis petitio à Deo quæ 403.b,c
gelanor à Danao expulſus 108 d,e
gelon Carthaginenſes debellauit apud Himeram 491 b
geloné quomodo ſeruarit lupus 109.a
gelonus 148.e
gemar Arabibus quid 643 c
gemmę 439.b,440.per totum.
gemmæ alectoriæ vis 242.f
gemmæ in ornatu Veneris 290 e
gemmarum cura moroſa ridetur 441.e
generatio 77 b
geneſis 155.c
genetiæ mactabantur canes 55.a
genetrix per E,media ſyllaba, & Venus Genitrix 359.a
genitale 570.f
genitura humana unde 347.c
genium ex myrto ſignificari 541.b
genii nobis appoſiti 49 b
genios piæ ſe ferunt Lares ibid.
genſericus quo tempore Romam ceperit 179.c
gentes per piſces indicatę 306.e
gentium doctrina 402.f
gentium multarum ſocietas 579.b
genua flectere,quid 16.d. & 368.f
genus humanum 286.d
geometria 411.a
geometricus cubitus 378.e
georgius Anſelmus 25.c
georgium Vallam docentem audiuit Pierius 488.e
gephyreorum ſimulachrum in exercitu 156.d
geranius mons unde dictus 176 e
gerendarum rerum ſumma quibus rebus conſiſtat 321.c
gerenius cur uocatus Neſtor 38 c
germani bouem integrum bononia in Caroli V. coronatione torruerunt 249 c
germanorum inſtitutum olim in ducẽdis vxoribus 31.a
germinatio 231.b
geruli dicantur 594.e
geryon cur multis manibus & pedibus dicatur præditus 324 c
geryonis boues abacti quid 27.c,324.d
geryones Hercules oppreſſit ibid.
gibberoſus homo quis 330.d
gibberoſi aſtuti 276.f
gigantes quandiu perſecutus eſt bello Oſiris 327.a
gigantes quos uocauerit Commodus Imp. 260.f
gigantum anguinei pedes,quid 367.b
gilla herbæ uirtus 76.d
gladius 452.f
gladij ancipites in sãctorum manibus. 453.c
gladium cur portet iudex ibid.
glandis ſignificatum 545.c
glanis piſcis 308.d
glaucem citharistriam adamauit & anſer & aries 244.f
glaucoma 517.c
glaucapis cur uocata Pallas 166.d
glaucopis Minerua 202.e
gloriæ calcar 230.d
glorię ſublimitas 529.c
glorioſus 239.b,432.f
gordino tertio quadrigæ elephantorum decretæ 20.d
gordij currus iugo aquila inſidens. 189.a,b
gorgiæ tragœdiæ cur reprehenſæ. 565.c
gorgoneum caput adſculptum ſcuto Mineruæ 202.e
graculæ lauri folio annuum faſtidium purgant 221.c
gradus in menſuris quid. 378.f
græci 471.c
græculus Romæ ferocem taurum quomodo ducebat 25.b,c
graphium quid uócet uulgus,79 a, gratia,441.a,gratia relata, 191.c,d, gratiæ ſymbolũ,583.c,gratiam qui uocent Theologi 333.c,d
gratiarum pullus quis 71.a
gratus animus 49.c,171 a
grauis anima, quo ſymbolo ſolet exprimis 10.d
gregorij Patriarchæ Conſtantinopolitani hæreſis 272.d
grillus conciliando ſomno eligitur. 286.a
grus auis 175.c.& ſeq.
grus biceps feracitatis indicium 177.a
grues cur in ſublime uolantes lapidem aſſumunt 176.e,f
gryphs 233.c,d,e
gryphus Syriæ rex ibid.e
guefactus Aegyptiorum rex cibũ mendicare coactus 598.f
guido Aſcanius Sfortia Card. 15.a, de gula multatus 289.a
guſtatus 341.b,c

guſtus

Guſtus perfectus in qua parte cõſiſtat ibid.
gyges centimanus, 359.c, cur hyemem denotet ibid.
gygis anulus qualem habuerit lapidem 156.f
gylippus depeculator 203.b
gymnaſium 562.e,f
gymnica certamina funeralibus celebrari ſolita ibid.

H

H Pro S. apud antiquos nonnunquam ponebatur 372.d
habenas tenere 513.c, d
hadrianus Imper. æqualitatis ſtudioſiſſimus, 224.f. pacis ſtudioſus, 560.e,f pauonem Mycenis in æde Iunonis dedicauit 238.f
hadriani Sexti P.M. ingenium 103.c
hæreditas, hæredipeta 183.a
hæreditaria portio ſorsque 380.f
hærere aquam 365.c
hæres inuiſus. 61.c
hæreticus, 250.f, hęretici ranę hieroglyphico notantur 292.b
halieuticon opus a Nigidio elucubratum 304.f
hallus cur dictus pollex 372.e
hamum 102.e,f
hamus 487.a
hanno Ammonita Dauidicis nuncijs barbam abſtulit 329.a
hanno Charthaginenſis cur exul 4.e
hannonis elephantus mirum ingenium 20.f
hara, & ex hara productus 85.a,b
harpagium, locus in chalcide 542.e
harpocrates 373.b
harpocrates, ſilentij ſignum, 291.c, ſigillum cur in anulis geſtabatur 373.b
haſſida auis 173.a,c
haſta, 446.f, geſtamen inter maximos honoris habitum 447.b
haſtam appellarunt ſceptrum regium Agamemnoni Bœotij 448.d
haſta donantur uiri fortes 447.c
haſtæ puræ 447.b
haſtas pro dijs coluerũt veteres 447.c
hazir Arabes ſuem appellant 173.c
hebdomada in albis quæ & cur 425.b
hebetior in Venerem ex eſu palumbiũ 220.e
hebræi quanam in re reprehenſi ab Appione & Iuliano 92.a,b
hebræorum gens ſalaciſſima 263.b,c
hecate triceps 51.a, 629.a
hecates & Apollinis certamen, 134.f, & ſeq.
hecates fabula 146.d
hecates ſimulachrum 541.c
hecatombe 191.b
hector comam per terga fuſam geſtabat 326.f
hectoris cadauer oleo roſaceo obunxit Venus 584.f
hedera cur Baccho ſacra, 548.d, celebris apud Aegyptios, 546.d, Dionyſio ſacra eadem Libero Patri cur dicata, 546.e omnibus ſeneſcentibus adhæreſcit, 547.c, ſuffumigata occiduntur ueſpertiliones 232.e
helias quomodo Baalis ſacerdotes riſerit 292.d
helei ſerpentis ope uictoriã aduerſus Arcadas conſecuti 159.a.b
heledo polypi ſpecies unde dicatur. 277.c
helenam mactandam liberauit aquila. 191.c
heliogabalus perdicum plumulis inſtratis uſus 245.c
heliogabali luxus, 86.f. bipedum & quadrupedum ſpurciſſimus 95.b
heliopoli primum phœnix ortus, 198.f. & ſeq.
heliotropium 617.a
hellico Heluetius 571.b
helluo per crocodilum 294.c
helluones taxati 600.e
heluidio Pertinaci quondam ſpectrũ oblatum ante mortem 454.e
henricus Imper. quando declaratus 180.d
hepar a Ioue regitur 340.d
heptaporta 506.f
heptabolus lacus 489.b
heraclides ioco ſe a Ptolemæo illuſus 120.f
heraiſcus 373.b
herbam dare 372.d
herbæ aculeis armatę quid in ſacris literis indicent 583.b
herbis plantisque variis dii varii coronati 436.f
hercules 523.a
hercules Aegyptius primus Leonis geſtauit inſignia 11.a
hercules benigne interpretatus eſt oraculum Dodonæum 491.a
hercules cancrũ deuincens quid. 284.f
hercules ceruũ enecans quid. 68.a. 68.d
hercules cur dictus aurea mala ſecum aſportaſſe 99.a
hercules Gonzagæ Cardinalis Mantuanus 396.d
hercules Libycus Syrtes anguipedes effugiens quid 145.c
hercules oleaſtro fratrem uictorẽ propoſitis certaminibus coronauit. 563.a. ex oleaſtro lucum ſeuit. ibid.
hercules omnium virtutum idea. 147.c
hercules populum ad Græcos tranſtulit 554.f
hercules puer in cunabulis angues profligauit ac eliſit 147.a
hercules Pylo bellum intulit 38.e
hercules Theſtii filiabus virginitatem imminuit, 96.d. primus Iunoni capras immolare inſtituit ibid.
herculis ad inferos deſcenſus 554.f
herculis claua 544.f
herculis columnarum ſymbolica interpretatio 402.f
herculis furor in liberos 5.a.b
herculis nodus 155.c
herculis pgenitores unde oriũdi. 546.f
herculis ſacrum 575.c
herculis ſignum ſummæ nobilitatis ex ære Romę etiamnum extat. 573.b. 576.f
herculis ſimulachrum in Capitolio interpretatur ibid.
herculis virtutes tres ibid.
herculi quare ſacrificabatur coturnix a Phœnicibus 248.d
herculi qua forma galli faciebãt 339.c
herculeus taurus 25.a
herculani humores, ſeniores 197.a
herculianus Leo quid 11.a
herculianus morbus aquilino lapide exploratur 195.c
hermaphroditi apud ſolos Lunenſes 185.a,b
hermæa forma cur quadrata 416.d
hermęa ſigna qualia 364.f
hermes vnde dictus 340.d
hermolaus Byzantius Stephanum in compendium redegit 202.f, 274.f
herodes Athenienſis in Neptuni templo dicauit delphino inſidentem Palæmonem 274.d
herodis ſcomma in Bradeam 474.f
herodotus putat leænam ſemel tantum parere 8.e
herodes & heroum ſtatua quales. 530.d e
heroibus cur draco ſacer 151.b
herſiliæ filius cur bullæ geſtamine decoratus 432.d
herus & Leandri fabula quid. 351.c
heſiodus contra Proclum defenſus. 226.f, 227 a
heſiodus quare difficulter profecit. 539.c
heſiodi an germanum poema de ſcuto Herculis 166.d,e, 495.a
heſiodi locus. 38.d, 138.e,f, 186.d, 207.b, 226 f, 262.d, 277.c, 376.f, 463.b, 498.f
heſiodi verſus duodecim è Theogonia cur ſuſtulerit Seleucus, & quos. 441.c,d
heſiodo laureum ſceptrum a Muſis datum, quid ſignificet 939.c
heſperus 478.e
heſychij Hieroſolymitani laus. 357.b 437.c
hetruſcorum doctrina de prodigiis a quibus manarit 355.e
hexapus 379.a
hierarchiæ angelorũ quot. 476.f, 477.a
hieremiæ locus 111.c
hieroglyphicè loqui, quid 568.f
hieroglyphici ſenſus celebritas & dignitas 222.f, 223.a,b
hieron cur laudatus a Pindaro 40.e
hieron puer a patre expoſitus 261.c
hieronymus Fracaſtorius 534.d
hieronymus Mandolus 92.e
hieronymus Vuolſius 317.c
D. Hieronymi locus. 384.f, opinio de Pelecano 201.b
hilaritas. 336.d, 437.b, 542.d, 363.b 565.b,c
hilaritatis ſymbolum 565.b,c
hippicum menſurę genus quod. 380.d
hippobinos homo quis. 42.f. & 43.a,c
hippoceruum noſtra vidit ætas dono miſſum Franciſco Galliarum Regi a Friderico Mantuæ Duce 71.c
hippocrates cur pileatus. 422.e, ab Aeſculapio oriundus ibid.
hippolytus Medices Card. 469.b
hippolyti Medicei liberalitas 133.b
hippolyti Medicei mors 478.f
hippolyto cur templum excitarit Diomedes 428.e,f
hippomanes 43.c,d
hipponis ſentẽtia de cęli figura. 345.a de procreatione 307.b,c
hippota Neſtor 38.e
hippopornos 42.f, 43.a
hippopotamus, 295.a, huius petulantias ibid.
hippotoontis poetæ ſententia 2.e
hircus aial libidinoſũ, 95.a,b, ſomolarum

ſarum puellarum collegio nutriebatur Mendeſio ciuitate ibid.
hirci hœdique immolandi in ſacris, quid 95.b
hircini adipis uis in uite 93.c
hirpi & hirpini 163.c
hirquitilare,& hirquitalli 390.e
hirundo 307.a.b
hirundo in Pyrrhi tabernaculo nidū poſuit 227.a
hirundo 224.f
hirundo literas ad pedes alligatas portans 227.b
hirundo uolitans ſupra caput Alexandri,quid 226.d
hirundinis ars & ingenium 225.a
hirundinis caput ſe habere qui imaginatur,quid denotet 227.a
hirundines ædium conſtruendarū normam commonſtrarunt 225.a
hirūdines cur a tecto ablegauit Pythagoras 225.c
hirundinum Muſęa Ariſtophani quæ 226.d
hiſpania 129.b
hiſpania per Geryonis ſymbolum 324.d
hiſpanicum leporum genus 129.b
hœdi in Diuinis literis,quid 95.b
homerus nullius diſciplinæ neſcius 345.a
homeri defuncti anima qua ſpecie euocanda 230.f,231.a,b
homeri locus, 151.a,195.a,221.b,233.b,303.a,b,511.b,639.d
homerum in pauonem abijſſe,cur dixerint Platonici 239.a
homo 643.c.491.a
homo bulla 433.a
homo ingluuioſus, intēperans,in ſues condendus 85.c.d
homo arbori ſimilis 634.d.e
homo mentis impurę 252.e.f
homo nihili ac nequam 62.d
homo rarę conſuetudinis 253.c
homo qui uel ſuam uel alienam ferocitatem edomuerit 4.e.f
homo quomodo uertitur in belluam 42.f
homo ſolus an comitiali morbo laboret 248.d
hominis natura 634.d
homini ætas ut plurimùm annorum octoginta & unius 211.c
hominem cur ſapientiſſimum omniū animantium iudicauit Anaxagoras 358.e.f
homine diutius nullum uiuit animal præter elephantem 106.e
homines utriuſque naturæ 185.a.b
homines in lupos tranſmutari 108.d
homoloſtorum ſacrificium quale 28.f
honor ſummus 447.a
honos fidem ſuſtinet 628.e.f
honos & uirtus 619.a.b
honorē quibus tribuerit uetuſtas 28.e
honores 451.b.c
honoriani iuniores 154.d
honoriani milites 89.a
horæ 617.b
horæ nomen 295.c
horæ Græcis Latiniſque,quid 325.b
horæ per fluuialem equum 295.c
horæ quæ,& unde nomen 342.e,f
horarum obſeruandarum ratio priſca 57.c,d
horatij locus, 14.d,24.e,d,80.e,89.b,100.e,f, 140.d, 144.f, 145.a, 151.b, 170.d,172.e,220.d,226.e,230.f,238.f, 254.e, 262.e, 353.a, 362.f, 418.f, 513.a,528.e,626.d,628.d,e,641.e
horcij Iouis ſtatua 89.c
hordei a uitio conſeruandi ratio 541.a
horomazes quot deos in ouum incluſerit 342.f
horrificum 160.f
horoſcopus 342.e,f
horti in tutela Veneris ſunt 351.a
horus Aegiptijs quis 342.e
horus apparuit Oſiridi 36.e
horus Apollo a Philippo quodam Græcè redditus,331.c.mutilus & imperfectus ibid.
hoſpitalitatis iura 159.a
hoſtia humana, 90.f, quibus Dijs immolabatur ibid.
hoſtis infenſiſſimus 447.a
hoſtis profligatus 172.d
hoſtis uictus 109.b
hoſtium cædes mutua 161.c
hoſtium mutua detrimenta 204.d
hoſtibus quæ optanda dixit Antiſthenes 69.b
humana uita 471.b
humanæ uitæ lubricitas 37.f
humanæ uitæ commercia 526.e
humanæ rotę,474.f, cur ſex tantum radijs compactę ibid.
humeri quid in ſacris literis 330.e
humanitas 419.a
humilitas 210.e,368.f
humor parens omnium rerum ſecundum Aegyptios & Thaletem Mileſium 344.f
hyacinthinus color 424.d
hyacinthus in florem mutatus 641.f
hyæna 109.b,c
hyęna an alternis annis mas & fœmina ibid.c
hyęnę & pantheræ odium 110.f
hyantes 85.c
hyca 308.e
hydra 166.& ſeq.
hydrargiron 626.d
hydriam in ſacram ędem geſtabant venerabundi Aegyptij 591.c
hyemale ſolſtitium 281.a
hyemalis conuerſio quæ ibid.
hyems 641.d,e
hyemis inclementia Romæ maxima 552.d
hyemis ſymbolum per cornicem. 207.b
hyllus Herculis filius 2.c
hymnus 442.e
hypenemia oua quæ 280.f
hypocrita 250.f
hypocritæ ſimulachrum 204.f
hypoditis 424.d
hypomochlium 521.c
hyſſopi ſymbolum 612.e,f
hyſteria feſta 90.e

I

I Litera 505.c
Iacob contemplationem indicat. 401.c
Iacobus Sadoletus 209.a,229.c
iacobus Sanazarius,qui & Actius Syncerus,ſenex ſcripſit poemata 229.a,b
iacobi Ziegleri preſtantia in mathematicis 61.c
iactura 536.f
iactura per caluitium 327.c
iatyſus ciuitas ob picturam Protogenis ſeruata 602.f
ialyſum quanta diligentia pinxerit Protogenes ibid.
iamblichi laus 324.b
iamidæ 48.d
iana olim vocata Diana 140.f
ianus & iani templa quadrata 528.e
ianus æris ſignandi morem inuenit, 323.b, cur aliquando quadrifrons, 325.b, cur biceps, abſque manibus, & pedibus,363.b. cur bifrons 323.b
ianus Cluſius & Patultius,522.d, Geminus barbatus,323.b.primum ualuas, ſeras & claues excogitauit 522.d
iani etymon,140.f.filiæ quatuor,325.b duodecim coloniæ, 527.c, templa quadrata ſpecie 528.e
ianum Saturni filium cur ruſtici lapidibus obruerint 325.b
iani 526.e
ianiculi nummi aliquot 323.b
ianus Vitalis Panormitanus 420.d
ianuarius Lenæus 253.c
iaſoni Venus cur iynga dederit 258.d
iapſis gratiam hominum conciliat. 441.a
iberis olus,eiuſque natura 193.a
ibis auis,174.d. cur Mercurio dedicata, ibidem, e. cur ſalutis ſimulachrum. 174.f. duas ponderat drachmas. 174.e
ibis prima litera Aegyptijs 507.a
ibidis ouum baſiliſcum profert 175.a
ibes candidæ & nigræ vbi 174.c
ibes cur Aegyptum ſignificent ibid.
ibidum præſidio Moſes quomodo exercitum per loca a ſerpentibus occupata duxerit. 174.f
icarius 424.e
icarius pater ab ebriis colonis interfectus 567.b
ichneumon quo pacto crocodilum interficiat 294.f
ichthiophagorum genus vnde,313.b,c
icoſaedrum 640.c
ictu vno exanimatus 289.a
ideas Platonis cur τερετίσματα uocauit Ariſtoteles 270.f,271.a
idomenei clypeus gallo inſignitus 241.d
idumæa ficus a Chriſto cur deuota 569.c
iechonias inhonoratus 592.f
ieiunio curantur Venereæ voluptates 147.b,c
ieiunia Romani Cereri feruntur inſtituiſſe 600.e
ieiunia à veteribus recepta ibid.
ieiunus 304.e
iephtę deteſtabile facinus 91.a
ieſus quomodo aſſeruerit nos in libertatem 32.e
ignarus hominumq; locorumq; 115.c
ignauia 113.f.358.f.368.d
ignauia honorata 433.c
ignis 622.c.640.a
ignis ab Aſſertore noſtro in terram miſſus 134.e
ignis à Prometheo furatus, quid 184.f
ignis conſideratio duplex 496.e,f
ignis cur internuncius dictus 526.f
ignis ex collis leonis oſſibus 6.d
ignis hieroglyphica 491.c,f.& ſeq.

ignis

Index Hieroglyphicorum.

ignis duplex 186.d
ignis per fumi ſymbolum, 498.e, f, & ſeq.
ignis ſignificatio in ſacris quæ, 497.a
ignis Veſtalis 491.c
ignem adorabant Perſæ, & Lycij, 497.c
ignem aqua permiſcere 495.b
ignem formidat leo, & cur 6.f
ignem gladio diſſecare 453 c
ignem Perſæ omnibus numinibus anteponebant 591 c
ſuper igne ſolicitus 6.f
ignobili a genere ad claritatem euectus 286 a
ignobilitas 257.b
ignominia 392.e
ignorantia 316 e
iliados Mineruæ templum 49.a
iligneí folij calcati a leone vis 7.a
ilithya 424.d, 495.b
illecebræ amatoriæ 218.f
imaginat. excitat appetitionem, 146.f
imagines & familiarum inſignia, non ſunt recentioris ętatis inuenta, 149.b, 196.e, f
imagines in anulis geſtare ſolebant veteres, & quorum 433.c
imaginibus maiorum illuſtrium cur Romani atria ſua compleuerint, 547.c
imbecillitas 133.c
imbecillitas & mos 581.c
imbecillitas humana 581.c, 586.f
imbecilius fortiori aſſurgens 252.f
imbellis 349 c
imbres alijs aquis magis nutriunt, 403.b
imbres per corui ſymbolum 235.a
immortalitas 642 b
immoderatus impetus 41.a
impatiens alieni cœli 297.c
impatiens famis 107.b
impedimentum 302.e, 358.f, 368 f
imperator 149.c
impo..duo ibid.
imperatoris optimi munus 172 d
imperatoris cui paribus cum Auguſto honoribus honeſtandi 17.a
imperatorum & regum iuſtis dedicata aquila 191.a
imperatoria maieſtas 198.e
imperitia 499.a
imperitia & imperiti hominis ſimulachrum 329 b
imperitus diſceptator 124.d
imperitus ne literarum de diuinis diſſerere audeat, lege cautum eſt 415.b
imperatorum pręcipitium
imperium 39 a, 454.f, 463.a
imperium firmum 545.e
imperii Romani tres inſignes mutationes 180.d, e
imperii ampliator 462.f
imperii maieſtas ſumma 471.b
imperii ſumma 446.c
imperio doctrinave pręſtantes 321.a
imperfecti ſymbolum per ranam, 298.e
impetus 87.c
impetus hoſtilis 406.f
impietas per hippopotamum 295.b
impietati prælata pietas 170.e
impius ingratusque 220.d
imploratio 134.f
imploratio auxilij 225.b
importunitas ac impudentia 268.f
impoſtura 236.f
improbitas 110.f, 288.d
improbitas edomita 295.b
improbitas meretricia 106.d
improbitas per anſerem 244.f
improbi probique viri deſcriptio & parallelon 255.c, d
impudentia 55.b, 62.e, 116.f
impuritas 247.b
impurus 241.a
impurus amator 53.c
impuri amoris conditio 277, f, 278.a
inæqualitas 74.f
inæqualium concordia ibid.
inanis animus 594.d
inanis gloria 75.b
inanitatis ſignificatum 604.d
inaquoſum, quid in ſacris literis ſit, 402.e
inarculum 579.b
incaratio 258.d
incœpta magna irrita 285.b
incolumitas 76 c, 274.d
incolumitatis ſymbolum 539.b
inconſtantia 284 f, 323.c, 480.d
incontinentia reprehenſa 24.e
incrementum noſtrum ex quibus conſtet 471.b, c
incrementum præmaturum 556 e, f
incubones 96.d
incus 510.f
incudes a Ioue ad Iunonis pedes appenſæ, quid 511.a
indemnis fuga 106.e
index digitus, 372.f, idem Medicus, Lichanus, Salutatorius dictus. ibid.
indicti belli ſignum apud Romanos quod 444 e
indici elephanti ferociſſimi 19.a
indicum mare magnas habet teſtudines 282.f
indigena vel nobilis 621 b
indorum mos in traiiciendis fluuiis elephantis 18.e
indorum oratio pro concilianda ſibi principum beneuolentia 584.e
indorum quædam gens longæua cur, 159.b
indocilitas 85.a, 117.c, 120 f, 339.b
indulgentia 393.b
indumenta 423.a
inexpugnabilis 439 b, c
infamia 373.c, d
infernum 407.c
infernorum rotæ cur quatuor radijs tantum compactæ 414.f
infinitum 508.e
infortunium 132 f
infortunii magni tutela 296 d
ab infortunijs potentior 107.f
infrænis oris finis infortunium, 41.a
ingenium 624.d
ingenium velox 194.f
ingenii acumen 60.f
ingenio acuti ore, cur ſint quibus purius eſt cœlum 577.b
ingenia recta debilitantur verecundia, 269.b, c, peruerſa confirmantur audacia ibid.
ingluuioſus 304.f
ingrati erga parentes 350.e
per inimicitias illuſtratus 608.e
iniquitas 521
iniquus amor 575.a
iniuriarum ultio 256.c
innocentia 98.e, 349.c, 537.c
innocentia per manum ſymbolum. 357.c
innocentia per piſcem 316.d
innuus 621.a
inquietudo 207.a
inquilinus 285.b
inſatiabilitas 307.a, 354.d
inſcitia cur ueſpertiliones 252.d
inſidiæ 486.f
inſignium cauſæ 436.e
inſipientia 200.e, 251.a, 474.e
inſolentia 42.d
inſomnia uide Somnia
inſomnia tribuunt leoni 2.f
inſtauratio 198.f
inſtauratio per echinum 290.e
inſtitutio 397.b
inſtitutio ex elementorum natura ſpectatur 401.c
inſtitutio per cœli ſymbolum 402.e
inſtitutio per hirundinem 224.f
inſulares homines peſſimi habiti 312.e
incontaminata munditia 134.d.e
intellectus agens 625.c
intellectus æthereus 224.e
intellectus efficacia 605.b
intelligentiæ uis 624.d
interitus 75.a
interpres 484.f
interquieſcens 66.f
inuerecundus 298.f
inueſtigatio 73.c
inuictus 294 e
inuidia cur per Hydram indicata 166.f
inuidiæ amuletum 432.f
inuidi ciuitatibus inutiles 590.f
inundatio 7.c.d
inuolucrum draconũ in caduceo, quid 155.c
Io. Antonius Pollio, 67.a.b. Geloum primas 588.d, e, f
Ioan. Baptiſta Montanus Veronenſis 469.c, doctiſſimus medicus 469.a.B
Io Cornelius Fantini F. 431.a
D. Io. cur per aquilam indicetur, 195.a, b. cur locuſtis tantùm & agreſti melle nutritus 602.e
Io. Grymanus Patriarcha 273.a
Io. Iacobi Fuggeri laus a literis literatosque iuuandi ſtudio 317.a, b
Io. Laſcaris 488.e
Io. Petrus anteà uocatus Pierius 178.e
Io. Sicus 370.e
Io. Manardi Ferrarienſis laus 356.e
iolaus apud Thebanos in diuinis cultus honoribus 555.b
iolea Thebis celebrata 542.c.d
ionatha mel guttans, quid 263.b, c
ionicæ ædes quales, & quibus dijs ędificatæ 528.f
iordanis allegoricè, quid 157.c
iordani Bonizij domus euerſa 171.c
iordanis conuerſus retrorſum quid 313.b.c
ioſippus a fratribus uenundatus, 28.d, e, idem ſomniorum interpres ibid.
ioſippi parentes ac fratres in Aegyptiorum commercia non admiſſi 616.d
ioſippi ſomnium de Sole, Luna, Stellis 572.d

Iuliæ Piæ numus 519.a
iouiani Pontani carmen de Palmarum amore 537.a,b
iouiani & Iouiniani iuniores & ſeniores milites 197.b
iouij ordines militum 88.f
iouis Ammonis oraculi fabula 4.d,e
iouis cerebrum uocatus ſcarijs 304.f
iouis Horcij ſtatua qualis 466.e
iouis Labradei ſimulachrum 454.f
iouis prouidentia 335.a,b
iouis pullus dictus Q. Fabius Eburnus 245.b
iouis regnum quale Platoni 460.d
iouis Serapidis ſimulachrum apud Sinopenſes quale, 320.e,f, apud Megarenſes 335.b
iouis ſimulachrũ abſque auribus, quid 336.f
Iouis ſimulachrum cupreſſinum peruetuſtum 553.a
iouis ſtatua in ſubdiali ara quibus 335.a
ioui ſtantes ſacrificabant. 57.b,c
iouem Aegyptij ſpiritum dicebant 142.d
iouem fulmina iere cur confinxerit uetuſtas 466.e
iphicrati duci quomodo animos adiecerit Socrates 243.a
iphigenia & Oreſtes Dianę ſimulachrum ex Taurica regione detulerunt Lacedæmona 516.c
iphigenia in quænam animantia mutata dicatur 70.d,e
ira 114.d
ira delinita 545.c
ira laceſſita 20.e
iracundia 60.e
iracundia iuſta & neceſſaria quę. 114.c
eiuſdem effectus ibid.
iracundia ex tarditate ferocior 21.b
iracundiæ non obnoxius 221.a
irænei laus 83.c.383.a
iris cœleſtis 641.b
iris herba ibid.
iris cur aeripes & procellipes 218.d
irriſio 118.d,e,1..e
irritatio 453.c
irritum 365.c
iſaac cur quadragenarius Rebeccam duxerit 392.c
iſaac naturæ philoſophiam indicat. 401.b,c
iſachar aſinus à patre appellatus, Geneſis cap.49. 115.c
iſis 409.c
iſis cultum animalium inſtituit 59.a
iſis legum inuentrix 397.b,c
iſis prima repertas ſpicas capite circuntulit 437.a
iſis ſuperius hemiſphærium 51.a
iſidis nauis 483.b
iſidis numen maximum Aegyptijs. 135.b
iſidi dicatę tęnię quales 410.e
iſidorus Cynicus Neronem in quibus carpebat 501.a
iſigoni Cirni ſententia de uiperina carne 159.b.501.a
iſocrates quanam ętate ſcripſerit Panathenaicam orationem 229.a
iſocratis ſepulchro cur magnus aries adſculptus 102.d
iſocrati ſtatua decreta Athenis 532.a
iſraeliticus populus cur non aſcendebat in montem Domini 360.e
iſraeliticis quo loco lex data. 213.a,b
iſraeliticos appellauit paſtores ouium Appion ignominioſè 97.c
iſthmia cur inſtituta 553.c
iſthmiaci certaminis præmium, ibidem
itali vocati boues olim 30.d,e
italia ibid.
italia olim bruttia vocata 202.f
italicum leporis genus quod 129.b
italicum ſtadium quot pedum 379.c
iteratio frequens 375.a
ithypalli 547.b
iubari ſtellæ nomen vnde 45.b
iubellius Taurea quomodo eluſerit Claudium Aſellium 41.f
iudæa 643.c,d
iudæa per palmæ ſymbolum 536.e
iudæi 21.b
iudæi aſini caput adorare conſuerunt, 118.e
iudæi etiamnum hodie humano ſanguine ſacra faciunt 91.b,c
iudæi piſcem, niſi pinnatum & ſquamoſum non attingunt 309.c
iudæorum ſcenopegia in Bacchi celebritatem fiebant 464.f
iudex 363.a,b
iudices integri eſſe debent 451.e
iudicum ſtatuæ Thebis ſine manibus cur 363.a,b
iudiciale genus orationis 14.e
iudiciorum ſeueritas 289.c
iudicium abſolutum vnde 176.d
iudicium compoſitum 501.a
iudiciis capitalibus cicutę ſuccum propinabant Athenienſes 545.c
iugare iouis, inuentum eſt 520.d
iugerum 379.c
iugum 519.a,b,447.c
iugum aheneum Horatio, quid 519.b
ſub iugum mittere 447.c
iugi ſpecies quæ 519.b
iulianus Imp. vigilantia prēditus maxima 176.d
iulii Cæſaris cædem præmonſtrās prodigium 540.d
iulii Cęſaris equus humanis propemodum erat pedibus 39.a.b
iulij Capitolini locus 463
iulij Firmici incuria 24.c
iulij Medicis laus, clementiaque. 468.e,f
M. Iunius Nypſus 375.c
iuniores quos vocet Ser. Tul. & quos Varro 390.e
iuno, quatuor elementorum ſymbolum 631.a
iuno 90.e,138.f,336.d,473.b 552.f,557.b,586.e
iuno ab Ixione adulterij ſolicitata. 631.b
iuno a Ioue vincta catenis aureis, 511.a, cur dicta Lucina 336.d
iuno conſeruatrix, 150.e, domina, ibid.
iuno pronuba 239.c
iuno regnorum præſes habita 579.a
iunonis ſimulachrum apud Argiuos quale 11.b,c,254.f,255.a
iunoni cur oues ambiguę ſacrificabantur 100.d
iunoni quales olim hoſtias immolabant Aegyptij 90.f
iunonius 516.f
iunonis flos 586.e
iupiter. 31.f,325.a,415.d,466.e,520.d
iupiter cum reliquis diis cur ad Aethiopum epulas inuitatus 345.a
iupiter Elicius vnde 467.b
iupiter Latialis 90.f
iupiter mundi anima 465.c
iuramentum ſuper ferro candenti in Liuonia 498.d
iurare per altare, quid 345.b
iurgioſus 540.f
iuriſconſulti cœno implicati qui. 310.d
ius in armis 443.c
iuſtitiæ 29.a,182.d,535.c,634.f
iuſtitia per Euphratem fluuium, 213.b,c, per oculi ſymbolum, 332.d, per ternarii ſymbolum, 418.e, per ſtruthiocamelum 250.d
iuſtitia ſpeculatrix ac vindex 332.d
iuſtitiæ cultus 13.a
iuſtitiæ locus Platonicis quis, 432.e,f
iuſtitiæ ſeueritas 453.b
iuſtitiæ ſimbolum 610.d
iuſtitiam quomodo depinxerint veteres 453.b
iuſtitium 253.b
iuuenalis locus, 10.e,34.e,205.c,215.c 314.f,385.b,432.f,474.f
iuuentus 549.b
iuuentus renouata 193.c
iuuentus ſemper ſpei plena 195.c
iuuentuti redditus 139.b,c
iynx, 257.c,d, linguam habet longam. ibid.d
iynx a Venere cęlitus allata 258.d

L.

Labori defeſſus, ..d, ſeruilis, 120.f
Laboris alieni fructus, 205.c,305.b
Laboris tolerantia 176.f
a laboribus quies 32.d,39.c
labrax piſcis 233.a
lac gallinaceum 597.b
lac quid Pindaro 262.d
lac ſanguis eſt colore tantum mutato. 599.b
lactis & mellis guſtu imbuebantur infantes a lauacro 265.a
lacte & melle fluens terra, quid. 262.f
lacedęmonii cur frontem abradendam iuſſerint, 326.f, equum ventis immolabant, 46.d,e. Iudæorum conſanguinei per Abrahamum haberi volunt, 196.f. Leuctrica pugna propemodum oppreſſi 243.a,b
lacedæmonii per aquilā indicati, 196.f
lacedæmonii quid reſponderint Alexandro, cum Deus haberi cupiuerit, 466.f, eorũ inhoſpitalitas, 400.e
lacedæmoniorum mos iam parta uictoria 243.a
lacerta exiccata in viperā mutat, 144.d
lacheſis 515.a,c
lachrymæ 209.e,441.b
lachrimarum hieroglyphicũ, 608.d,e
lacones 451.d
lacones pileati pugnabant 421.a
lactantius de Phœnice poema, non hiſtoriam ſcribit 199.a
lactantius Ptolemęus 92.a
lactantii locus 600.f
lactantii Tertullianique opinio improbatur 199.b

C. Lælius

C.Lælius eodem ſemper vultu 54.f
lælius Taurellus 23.a
læna veſtis 426 f
lætitia 27.c,564.e,f
lætitiæ interturbata 618.f
lætitiæ dator Bacchus 574.d
lætitiæ indicium 614.e
læua manus quemnam indicet numerum 382.f
læua vis in Deo quæ 359.b
laidis tumulo leænæ ſimulachrum impoſitum 10.e
lais quo pacto fuerit obruta a Theſſalis mattonis 283.a
lamachum ſocium ſibi cooptauit Nicias,& cur 324.e,f
lamina 407.c
lampadum ludus 490.f
lampſacum cur ſalaci Deo ſacra. 567.a,b
lampridij locus 561.b
lampyris 163.b
lanata in pelle cur noua nupta ſedebat 100.d
lancea 446.f
lanceato dare & accipere 447.b
lanuij clypei abroſi a muribus 133.a
laodice 485.a
lapis 523.c
lapis è cœlo lapſus, quale ſignum. 524.e
lapis & caudex quid Comicis 150.f
lapidem tetragonum colebant Arabes. 523 c
laqueus 516.d
laqueum mellitum quid vocarit Diogenes 261.c
latæ,ſiue Larundæ humanis capitibus ſacrificatum 610.f
largitio cicerum 603.a,b
larus 232.f
larus cur Herculi dicatus 232.f
iarus cepphus,prouerb. 233.c
latum vocauit Cleonem Ariſtophanes 232.f
lares cur caninis tergoribus velabantur 49.a
laruarum laceſſitor 110.d,e
laruis non terretur leo 1.c
laſciua mollities 361.b
laſciuiæ pœnitentia 68.f
laſon 339.b
latebræ 76.f
latebris gaudere colubrum quid. 145.a
latini manumiſſi qui 422.d
latro 87.b
latrocinium 293.c
latum vnguem cedere 575.c
laudabilia facienda 75.c
laudatio ſimilis irrigationi 402.e
D.Laurentius qualis 347.a
laureatæ literæ 540.e,f
laurentius Iuſtinianus Patriarcha. 188.e
lauretum Liuiæ Auguſtæ 540.d
laureus ſcipio indicet 541.a
laurei ſceptri Heſiodo dati ſignificatio 539 c
laurus Soli conſecrata 629.c
laurus,538.f. Apollinis inſigne ibid. eiuſdem ignea vis,ibid vſta reſonat, ibid.
laurus Bebrycia 540.f. Delphica cæteris præſtantior ibid.
laurus ſuffitionibus adhiberi ſolita. 540.c
laurus cur Apollini ſacra,538.f, cuſtodiæ ſeu tutelæ conſecrata 539.b
laurus triumphantium inſigne.539.c,d
laurus vaticinij ſymbolum 539.a
lauri delphicę baccarum magnitudo. 576.d
lauri folia fulmen non icit 539.b
lauri folia viridia Pompeij faſcibus a Lucullianis militibus illigata quid portenderint 540.d,e
lauri folio annuum faſtidium purgant graculæ, merulæ, palumbes, perdices 221.c
laurus lætitiæ victoriarumque nuncia. 540 e,f
lauro ad dormientium caput appoſita, vera videri ſomnia 539.a
laurum fugiunt anſeres 244.e,f
latini milites, eorundemque inſigne. 215 c
lazarus Bonamicus 309.b
laureum ſcipionem geſtare quid.221.c
laurium 203.b
leænæ partus rarior cur quibuſdam viſus 8.e,f
leænæ ſcorti ſimulachrum 10.e,f
leænam ſemel tantùm parere putant Aegyptij 8.e
legifera Ceres 225.a
legio viceſima 512.f
legumina,vel fructus pro gentilitijs nominibus vſurpata 603.a
leguminibus cur abſtinendum 602.a
leliuron 419.b
lenonum improbitas 62 d
lenti qui 453.b,c
leo cur cœlo adſcriptus,2.d,cur ſolare animal,2.f,cur ſuperatus fingatur ab Hercule 11.a
leo dominator animaliũ, 3.c, domitus ab homine,quid 4.f
leo & aper iuncti ab Admero 1.c
leo gallum cur perhorreſcat 7.a,b
leo parciſſimi ſomni cur 2.f
leo percuſſorem mira obſeruatione noſcit 9.a,b
leonis anteriora mẽbra robuſtiora. 2.d
leonis a Samſone ſtrangulati examen apum faucibus fauos ingeſſit. 264.e
leonis X Pont.inſignia 519.c
leonis effigies 1.b
leonis etymon 2.f
leonis herba 554.f
leonis herbæ natura 7 c
leonis magnanimitas 1.a,b,c
leonis membra ſingula myſtici ſignificati argumentum præbent 1.a
leonis partes anteriores & poſteriores, quid 12.f
leonem ex vnguibus ęſtimare, vndenam ortum 375.c
leonem Megara deuaſtantem confecit Alcathus 340 f
leonem quid vocet Martialis 10.d
leones animoſiores qui, 1. b,c, pauidi magis qui ibid.a,c
leones Domini,& Magnę Deæ currui ſuccedentes,quid 13.b
leones inſomnes cur nonnulli putaurint 2.f
leones ſemper febri cruciantur,6.d,leones vbi locorum a culicibus infeſtentur ibid.
leonina ſocietas 4.d,e
leoninum caput,per ſomniũ, quid. 2.f
leonini capitis ſignificatio 2.f
leonis excandeſcentiæ ſignum 5.b
leonardus Iuſtinianus 188.e
leontopolis vocata Alexandria. 3.a
leopardus allio fugatur 616.e
lepos obortus in mœſtitia 264.e
lepus ἀπὸ τοῦ λάειν dicitur, quod aſpicere eſt 126.f
lepus cur Veneri dedicatus 575.b,c
lepus Græcum vocabulum 129.a
lepus impurum animal in diuinis habetur 127.a,b
lepus marinus 307.b
lepus mar & progenerat,& fętum concipit 128.e
lepus oculos interdormiendum patefactos oſtentat 126.f
lepus palpebris clauſis vigilat,adapertis dormit ibid.
lepus quaſi leuipes 129.a
lepus tute es,& pulpamentum quęris. 127.a
lepus Veneri præcipuè debetur. 127.c
leporis occurſus ominoſus & improſper 127.b,c
lepores auriti a poetis uocati 127.a
lepores maſcuio fœminæ omnes ab Archelao vocati 128.e,f
lepores qui primus in Siciliam portauerit 129 b
leporum tria genera ibid.
leporina caro melancholiam alit.128.e
leporinæ carnis eſus formoſiores facit homines ibid.
leporinus ſomnus 126.f
lepra quid in ſacris literis ſignificet. 612.e,f
leptianorum inſtitutum 594.e
lerij peſſimi 312.e,f
lesbia virgo a delphino ſeruata.274.e
lesbus a Darianis militibus euerticulata 486.f
lethargi remedium 606.d
leucadica virgo mirificè a pauone adamata 239.b
leucothoe cur in veſpertilionem mutata 252.e
leuctricarum puellarum necem indicauit canis 50.d
leucus piſcis ſacer Theocrito 303.b
leutychides Lacedæmonius 161.a
leuitæ cur iuſſi abradere pilos omnes corporis 326.d
leuitas 272.f
leuitas in moribus 54.f
lex,legisque appellatio Hebræis,quid. 397.b
lex quando data 32.e
legis iugum impoſitum Iudæis. 32.d,e
leges 437.a,519.c
lex diuina de plantandis arboribus myſticè interpretata 576.e
leges,vetus & noua 425.c
legum inæqualitas 272.e
libani medulla ablata a rege barbaro quomodo intelligendum. 541.b
liber 139.a,509.a
libero Patri ædes ſacrę quæ 529.b
libero Patri gratiſſima victima aſinus. 587 c
liberalitas per manus ſymbolum. 356.b
liberorum propagatio 490.f
liberorum procreatio, quorum inuentum 184.f,185.a,c
libe-

Index Hieroglyphicorum.

Liberales artes quæ 397.a,b
liberaliſſima benignitas 595.e
liberalitas 591.b
liberatores patriæ 421.b
libertas 421.a,425.b,566.e
libertas & liberatio a moleſtijs 320.f
libertas Chriſtianorum vera quæ 32.e
libertas per explicatas manus 3 9 a
libertas triplex 422.f
libido 94.e,162.d,e,593.b,c
libido extincta 351.c
libidinis antidotum 147.b,c
libidines 593.b,c
libidinoſus ab ineunte ætate 285.c
libidinoſus quomodo per oculi indicium 334.f
libitinatorum munus 49.b,c
libri 405.a
lichanus 372.f,373.c
lien quænam ad ſe trahat 54.e,f
lienis vitia 53.c
lienem tenuiſſimum habet canis. 53.c
liene laborantibus riſus difficillimus. 54.e
lilium purpureum 585.b
lilium cur flos Iunonius, cur item Regius 586.e,f
lilium ſpei ſymbolum eſt 585.c
lilia offerebant Nymphis Gentium ſacerdotes 586.e
limi oculi 308.f
limpidæ aquæ 407.c
lingua 339.b,c
lingua coercenda,291.c, diſſecta in ſacris præconi tradebatur,340.d, Mercurio ſacra,340.d, optimum & peſſimum in homine, ibid. plectri inſtar 341.a,b
ligna ferrea, veritatis indicium Pindaro 341.a,b
linguæ cum auribus cognatio 623.b
linguę victimarum Mercurio adolebatur 340.f
linguaces 258.d
lingua ciuitas quæ 202.f
linum, linique opificium 429.b
lintea veſtis 427.a
linteæ veſtes in ædes ſacras inferendę. 429.c,d
liria 623.b
lirioeſſa ibid.
litatio 440.d
literæ 58.e,288.e
literæ lauro reuinctæ 540.e,f
literæ ſeptem 505.b
literarum Aegyptiacarum characteres, 507.a
literarum honos apud Aegyptios. 307.a
literarum ſymbolum 603.b
liuiæ Auguſtæ lauretum 540.d
liuiæ currum cum elephantis decreuit Claudius 16.f
liuius Podocatharus Cypri Archiepiſcopus 282.d
liuor 184.d
loca aurorum explicata vide in propriis eorum nominibus
loculi in, quem vexilla fingebantur, 538.e
locuples 177.b
locupletatio 320.f
locupletatus diſcordiis ciuium. 298.d
locuſta marina 278.d,286.e,f
locuſtæ & polypi inimicitiæ 278.d
locuſtæ ſegetes depopulantur, 287.a, ſaltu pernices ſunt ibid.
locuſtarum certamen ibid.
locuſtis quibuſnam veſcebatur Io. Baptiſta 286.f
locuſtis aluntur multi in Aethiopia, 286.f
logium, Pontificium ornamentum quale 440.d
lolium 590.f
loligo fundit atramentum 287.c
longæui ex doctis qui 211.c
longo poſt tempore prodiens 299.a
longo tempore aliquid effectum, 18.e
loquendum rariſſime & iucunde cum regibus 244.e
lotos arbor,478.f, cur Apollini ſacra, ibid. capillata, ibid. vbi potiſſimum fructificet 558.e
loca bos 18.c
lucani ſcarabei 79.a
lucani locus 26.f
lucas Euangeliſta 34.e
lucas minoritanus 383.a
lucerna 490.e,f
lucerna ardens dictus Ioannes Baptiſta 492.d
lucernæ Ariſtophanis Grammatici, Cleanthis, Demoſthenis, Epicteti, 493.b,c
lucernæ ſignificationes ibid.c
lucetius 498.d
luciani libellum de Mercede côductis conuertit Pierius in linguam Latinam 263.a
luciani locus 623.a,c
luciani locus emendatus 263.a
luci date quid 251.c
luci fuga ibid.
lucina 473.b
lucina cur dicta Iuno 336.d
lucina dicta Diana 305.a
lucretij locus 7.a,13.b,66.d,e,138.d 140.f,147.c,186.e,205.c,d,248.d 271.c,347.b,350.e,463.b,c,489.b,c 490.f,593.c
lucrum 338.d,625.c
lucrum per capitis ſignum 320.f
luctus 336.d
luctus & querimonia 226.e
lucubratio 493.b
lucubrationes per luſciniæ ſymbolum.
lucumon Hetruſcus 431.c
ludi Circenſes 463.c
ludi Taurij quibus Dijs, & cur inſtituti 27.b
ludi teſtacei Romæ.
ludouicus Aliger 534.e
ludouicus Beccadellus Archiepiſcopus Raguſinus 598.d
ludouicus Podocatharus Card. 282.d
lumbi per Veneris ſymbolum. 347.c
lumen in diuinis literis, quid. 203.c
luminis maiori violentia 497.b,c
lumina & luminaria cur vocentur viri clari 471.a
luna. 11.c,56.f,78.f,135.b,472.e & ſeq.
luna cur lunus virili genere aliquando 473.c
lunare corpus 630.d,e
luna menſisve 324.e
luna Perſarum indicium 471.c
lunæ quæ & Iſis 410.d
luna quid Pythagoræ,472.e, qua parte ſemper clara & conſpicua ibid.f
luna τύχη cur dicta 155.c,d
luna comparata dialecticæ 474.d,e
lunæ ſimulacrum 621.e
lunæ & Solis coniunctio ibid.
lunæ & Solis certamen 135.b
lunæ facies varia 472.f
lunæ ortus 57.a
lunæ ſymbolum 607.d
lunæ varietas admirabilis 410.e
lunæ veſtatio 483.b
lunæ noue adorandæ mos 57.a,b
lunata pellis Martiali quæ 474.f
lanulas geſtandi mos Romanor. ibid.
lupa intra quot dies pariat 107.c
lupanaria vnde dicta 106.d
lupercalia.55.a quo primùm inſtituta. ibid.
lupinis dentibus laceratæ carnes cur dulciores 100.e
lupus 104.f,& ſeq.
lupus ab Athenienſibus cultus. 105.a
lupus ſcillæ contactu conuellitur. 131.a
lupi & equi antipathia 64.f
lupi nomen in ſacris quid 105.c
lupi ſaxum extimeſcunt 106.d
lupum tenere auribus prouerb. 107.c
lurconem quomodo taxauerit Cato. 243.c
luſcinia 231.a,b
luſcinia modulationis ſtudioſiſſima, 231.b, pullos ſuos erudit ibid.
luſciniæ quo tempore aſſiduè cantet. ibid.
luſcinię Druſo & Britannico dociles fuere Græco Latinoque ſermone. ibid.
luxurioſæ deliciæ 85.c,d
lyæus a ſoluendo dictus 546.e
lyæi nomen vnde 573.b
lyciſca cur Meſſalinæ cognomentum. 106.d
lycabantha per annum dicimus. 105.a
lycopolitani lupum colunt ibid.a
lycurgus ſacrificium humanum Dianæ offerri ſolitum in Epheborum flagra conuertit 516.e
lycurgi de liberorum inſtitutione concio 169.c,d
lycus dæmon 419.b
lydiæ rex 454.f
lydorum equi, Cyri camelorum odore conſternati inſidentes præcipitauerunt 125.c
lynceus claſſem Carthaginenſium a Lilybeo Siciliæ promontorio proſpectare & recenſere ſolitus 113.a
lynx in genere luporum recenſetur a plerique 112.f
lyncis acutiſſimus obtutus 113.e
lynci Ceruario cognomentum inditum 112.f
lynces connexa montium viſu penetrare feruntur 113.a
lyncei oculi a lynce ibid.
lyncei oculi a Lynceo Idæ fratre Argonauta dicti 113.a
lyncurius lapis ex concreta lyncis vrina 112.f
lyra 500.f.& ſeq.
lyra cur in manu Mercurij ſtatuebatur. 503.b,& quot chordarum 503.b
lyræ forma ibid.
lyſander feliciter aduerſus Athenienſes pugnauit 524.e

lyſimachi

Lyſimachi inſolentia arrogantiaque, 467.a, huius uanitatem quomodo ri ſerit Paſiades ibid.
lyſippus cur haſtam in manu Alexandri poſuerit 466.f
lytrę 131.b

M

M Litera 452.e
macarij hæreſis 272.d
macedo 108.e
macies ex inedia 113.c
macilentia echini ſymbolum 290.d
macilentia gracilitasque diuiniati pro pior quam obeſitas 489.c
macriana familia Alexandri effigiem quaſi ſibi familiarē habuit 321.b.c
macrinus Imperator quas ſtatuas decreuerit Baſſiano Antonio 460.d
macrobii locus 629.a
magna mater 90.e
magnanimitas leonis 1.b
magnanimitas per pudenda 349.b
magni Dij qui 448.e
magnorum Deorum ſimulachra unde aduecta & quò translata ibid.e.f
magnus conatus cum dolo 130.f
mago annulorum ingentem aceruum effudit in Curia apud Carthaginenſes 434.d
maia 91.e
maiorum ferenda difficultas 594.e
maioribus parendum vel apum exemplo 261.a.b
mala cogitatio 130.e.f
mala bonitatis ope ſuperanda 581.b
mala Veneri dedicata 574.d,e
maledicentia 455.b
maledicus 289.f
maleficiorum amuletum per veſpertilionem 252.d.e
malignitas perditiſſima 247.c
malleus 510.f.511.b.c
malum ex bonis initiis ſubſecutum 175.a
malorum irritamentum 511.b.c
maluæ ſylueſtris ſuccus veſpis aduerſatur 267.b.c
malus Punica in Iunonis honorem plantatur 516.f
mali arboris & fructus hieroglyphica 573.c.d. & ſeq.
malus dæmon 146.f.147.a
mamæ ſomnium de Alexandro filio 152.d.e
manalis lapis 523.c
manardus medicus 56.e
manaſſes quincunceps 325.c
mandragorę ſoporifera uis radix eius vſus nunc incognitus 613.b.c
mandri in India 286.f
mandro à remis ad imperium venit 570.d.e
mandronis nauis ibid.
manes cur dicti 323.a
manethon Aegptius fallitur 2.f
mania larum mater 610.f
manicę 519.a
manilij locus 311.b.314.d
manipulus 428.d.e
manipularis ibid.
mænobarbuli 197.a
manus & earundem vſus 356.f. & ſeq.
mantinea 512.f
mantuani numis impreſſerunt Maronis imaginem 321.a
manus ad digitos vſque inuoluta, 362.e. verſa ad oſculum expoſita, quid, 361.b.c. coccino pręligata. 427.c
manus Dei, quid 357.a.b
manus dextera & læua quem numerum indicent 382.f
manus in triclinio Veſpaſiani viſa, quid 358.d
manus manum ſcabit, prouerb. 360.d
manus ſiniſtra compreſſis digitis 364.e
manum admouere.360.d. eam deoſculari ſolent adorantes 361.c
manus artium miniſtræ 356.f
manus complicatæ non ſunt amicis tradendæ. 364.e. inter loquendum non mouendę 371.b
manus poſt tergum reiectę, quid. 360.f
manuum ablutio quid veteribus 357.c
impoſitio 362.d
manus plures ſe habere qui ſomniauerit, quid. 363.b
manus remittere. 359.b. tollere. 361.c
manumittendi rationes quot, & quæ. 422.d
manſuetudo 19.c 34.f.98.e.562.d
manſuetudinis miræ exemplum in elephanto Romæ 20.d
mappa 426.e.f
maraſſus 150.d
marathro lippientes oculos depurgant angues 76.e
marcelli laus 40.e
marcia & Mattia 424.e
marciæ concubinæ plurimum tribuebat Commodus Imp. 491.c
marci Aurelij ſtatuæ forma conſiderata 371.c
M.T. Ciceronis locus 530.d
marcomani 154.d
marcomani iuniores. 155. Seniores. ibid.
marcus Craſſus agelaſtos 54.f
marcus Craſſus cur dicterijs non carpebatur a Sicinio 35.a
marcus Euangeliſta cur Leonis imagine figuratur 3.c
marcus Mantous Patauinus iureconſultus egregius 500.d
mare 406.e.512.e
mare. ἀτρύγετον 314.d. cur perniciem vocarint Aegyptij. 311.b. mundi venter.320.e.nihil Ioue dignum produxit.309.c. nullius frugis eſſe dixit Homerus 311.c
mare perturbatum in inſomnis, quid. 320.e
mare per ventris ſymbolum 354.d
maris aqua ad purificationem adhibetur 310.e
maris imperium 275.a.b
mare cur Saturni lachrymas uocarit Pythagoras 311.b
mares inter animalia grauius ſonant fœminis præterquam in bubus 27.a
mares animi 349.c
mares animi Marti attributi 46.d
maris & fœmina fœtus quibus indiciis cognoſcatur 25.c.f
marium interitus 327.b
maritalis coniunctio 447.c
maritalis copula per cornices 205.b
maritima antiquitus oia ſacra 303.a.b
maritus coniugis adulterę 96.d
marius Bandinus 92.e
marius Maffęus 158.d
mars & Mauors vnde dicti 105.b
mars & Venus per duos accipitres 210 f.211.a
mars Vltor 44.d
marti cur ſacer canis 55.a
marti equus ſacer 46.d
marrhes rex quem honorem habuerit cornici 206.d
marſias cur ſuillam dicatur caudam habuiſſe 85.a
martialis locus 10.d.46.e.134.d.183.a 216. d. e. 289. b. 303. b. 352.f.353.b 426.e.429.c
martialis & Quirinalis focij 460.d
mortes animal 134.e
maſculus & fœmineus fœtus quomodo deprehendatur in tauro 25.c.d
maſculi vocabulum in ſacrificijs 349.c
Maſſiniſſæ Regi munera miſſa cum ſella curuli à Romanis 462.d.e
maſurii interpretatio de Angeronę ſimulachro 373.a.b
mater ſiue naturæ genius 180.e
matris nomen in diuinis literis 185.b
materia prima 639.f
materia formaque 510.e
mathematicus 96.f
matrimonium concors 502.d
matronarum impudicitia 122.f
matthęus Macingus Venetus 291.a
maturandum 483.c.d
maturitas 276.d
mauritania 40.d
mauritanites milites 154.e
mauri feroces 40.d
mauri occurſus Hadriano fatalis 552.f
maximiani Imper. milites cur Herculiani vocati 197.a
maximini imperium ſerpentis iudicio premonſtratum 152.d
maximo Imp. aquila dedit auſpicium imperii 189.c
Mecœnas pręcipuus Auguſto amicus 300.d
medicæ arboris caſus Romę Leoni X. P.M. fatalis 551.d
medici prudentia qualis eſſe debeat 161.d.e
medici tam manus quàm cor eruditæ debent eſſe 356.e
medicos eſſe in Aegypto cur dictum. 174.f
medicina multifariam ab oraculis peti ſolet 221.c.e
medicina lucrum non ſanitatem quærens inanis ars eſt 597.b
medicina petita a Dijs 221.c
medicinę ſymbolum per ciconiam. 171.b
medius digitus, 373.c. Idem medicus, infamis, impudicus ibi & 386.e
medium 352.f
medium hominis vbi ibid.
meditatio 371.a
medulla carent oſſa leonis 6.d
medus aſinus primum vim equæ intulit 122.d
meduſa 165.c.e
meduſę caput quid 38.d
meduſę caput Domitianus cur pro pectore geſtare ſolitus 322.e
meduſę figmentum vnde 435.c

Medu-

Meduſæ cur ſerpentinum caput. 165.c
megaclis Athenienſis cenſura de Heſiodo 166.d,e
megaleſius dæmon 417.b
megarenſes cucumis abundat. 307.a
megarenſium factum ad fugandos Antipatri elephantos quale 17.c
megarenſium mores, & megaricæ ſphinges 10.e
megarenſium ſtratagema aduerſus Antipatrum 82.d,e
megarenſibus quid acciderit ferarum effractis carceribus 4 f
mel, ac ab eo metaphoræ diuerſæ. 262 f
mel adulationis ſymbolum, 612.d, cur in ſacrificijs offerri prohibetur, 263.b,c, quid Pindaro 262 d
mel Corſicum aliquid amari habet. 263.a,b
mel & fimum in ſacris, quid 264.f
melis vſus vitam diuinis producit. 263.a
melle & lacte fluens terra, quid. 262.e
melle & lacte imbuebantur infantes ſuſcepti a lauacro 264 f
melle ſæpe vſi Pythagorici 263.a
melampus 73 b
melas & melon cur vocatus Nilus. 191.f
meleta 506.f
melicerta, 274.d, huius corpus in Iſthmo a delphino expoſitum 274.d,e
melicerta, qui & Palæmon 555.a
meliſſæ hiſtoria 266.d
meliti Euboici ſententia de olore. 229.b
militæna 618.f
mellophori 577.a,b
melo vocatus aliquando Nilus. 490.d
melon & Melius Hercules 100.d
melote, quid 576.d
memnonis ſtatua 558.d
memoria grata accepti beneficii. 625.a
memoria 49.c
memoria diuturna 456 d
memoria mali obliteranda 594.d
memoria poſt obitum extincta. 257.b
memoriæ conſecrata auris 338.f
memphi templum Serapidis. 320.e
memphitica inſcriptio de Aegypti libertate 4.c
menalij equi quales Pharmis 43.c
menalippus Dianæ templum violauit 590 f
menandri locus 170 d
menander Samarita hæreticus 146.e
menapes ſeniores milites 153.b
menapij 52.d,450.d
mendacium 288.d
mendacium in extrema parte nigreſcit. 231.c,f
mendacia cur imbecilla 341.a
menis rex cur ab Aegyptijs malè audiuit 85.c,d
menoni in vxorē data Semiramis, 220.f
mens quid Tullio, 142.e, a ſenſu decepta, 146 e, verborum fons 48.d
mentis attonitæ conſternatio. 279.c,d
mentis erigendæ ſignum 504.e
mentis frater eſt os 48.d
mentis vehemens agitatio 514.e
menſarij 528.e
menſis 473.c,d
menſis cur bos appellatus, 24.f, cur per palmam 335.a
menſes ſinguli dijs ſingulis, & quibus attributi 140 f, 141.a
menſium Græcorum diuiſio 324.e
menſura a quibuſnam principium ſumere debeat 375.c
menſura digitorum filia ibi.
menſura qua ſit ad ſalubritatem bibendum 110.e
menſurarum nomina 376.d,e
menſurarum & ponderum ratio cur incerta 386.c,d,380.f
mephiboſetha Ionathæ filius 53.a
mercator & mercatura 625.c
mercatorum ſtationes in Ianis habebantur 315 b
mercurius 79.a,340.d,625.b,619 c
mercurius vel efficax ſermo 550.f
mercurius χρυσόρραπις, 157 b. Deorū præco, 340.d, concordiæ ſignū, 626.f, coitus & ſermocinationis dominus, 174.e, cur vocatus Cyllenius, 364.f, cur Latonæ committitur ad Xanthi fluuij ripam, 340.d, magno ſilentio colebatur ab Aegyptiis, 291.c, primus literas Aegyptijs communicauit, 517 a, c, primus verba in ordinem redegit, 340.d, rationis & veritatis Deus, 416.d, ſermonis præſes 340 d
mercurius Triſmegiſtus 627.a
mercurij ſimulachrum apud Corinthios cum ariete cur, 102 d, apud Tanagræos quale ibid.
mercurij ſimulachro cur canis adijciebatur 340 e
mercurio cur arundo adſculpta, 60, c cur dicatus gallus, 242. lacte cur ſupplicarum 567.a
mercurio linguæ victimarum a quibus adolebantur 540.f
per Mercurium in Sacris quid denotetur 419.b
mercurium Nilo prognatum putabant Aegyptij 291 c
meretrix 10 d
meretrix per mel 263.b,c
meretricia peculātia per equinam imaginem indicatur 43.b
meretricia procacitas 42 f
meretrices quænam amatoribus ſuis comprecantur 65.a
meretriculas quamnam poeſim vocarit Plato 280 d
merops 170.e, huius pietas in parentes ibid.
metulæ lauri folio annuum faſtidium put ant 221 c
meſſalina 106.d
meſſalinæ ſalacitas 134.d
meſſenij 445.e
meſſeniorum exitium vnde animaduerterit Theolcus vates 569.c
meſſis in Diuinis literis, quid 589.c
meſſis per falcis ſymbolum 590.d
meſſoris ab aquila liberati hiſtoria. 191.c,d
meta 399.a
meta triangularis & quadrangularis quæ 419.a
metallis ſingulis Planetarum nomina tributa 626.d
metellus coruum lapideum impoſuit ſepulchro Diodori rhetoris 236.d
meteore 335.a
methona 243.b
meticuloſus 18.e
metrodorii Sceptii ridicula obſeruatio in cantharides 79.a
metus quid 549.b
metus comes potentiæ 18.e
michael 464.f,465.a
michael angelus occidentali veneto præpoſitus 465.a
michaelis vox quid 359.b
michael Silius 20.f
michaelium familia Veneta 29.c
midas cur aſininis auribus fuiſſe prædicetur 116.d,e
midas Satyrum capiens, quid 95.c
midæ puero formicæ in os tritici grana congerebant 75.a
midæ quomodo Phrygiæ regnum præmonſtratum 189 a,b
migratio 481.c
milanionis ceruus dicebatur 70.d
milichius a nonnullis appellatus Bacchus 570.e
miles 51.c
miles Romane, Aegyptum caue, cur dictum 41.f
milites cur vulpibus aſſimilari ab Ariſtophane 130.e
milites fugientes galeati lepores vocati a Cornificio poeta 127.b
milites mulieroſi 162.d
militaris diſciplina 171.c
militaris ordo 88 f
militaria ſigna vocalia & muta 34.d
militia 608.f
militarium ordinum inſigne. 30 a,b
milium, 591.a, ex milio præſumptus panis, incolumitatem præſtat contra venena ibid.
militiæ antiquæ veſtigia Rom. apud Maſſæos 153.b
mille nonagintaquinque cur taciturnitatis ſignum 395.a
millenarius numerus quibus ſignis notabatur 389.b,c
millenarii numeri nota, & reliquorum quæ 392.f,393.a
milliarium 380.d
milo Crotoniates Iunonis ſacerdos, 516.f, cur in certaminibus inuictus, 242.f, cur a Theocrito celebratus. 33.c
milonis ahenea ſtatua in Olympia eiuſdemque ſignificatio explicata. 516.f
miluius 177.b
miluii Britannis ſacri ibid.c
miluiis procumbere prouerb. 177 b
in miluios qui dicantur conuerti. 177.c
mimon dæmon 419 b
mimus 257.c
minæ & pax 156.d,f
minerua 624.f
minerua Arcadica 517.a
minerua Pythagoricis cur per triangulum æquilaterum, 418.f, cur Trigemina ibid.c
minerua ταυροπόλος 33.b
mineruæ clypeo adſculptum Gorgoneum caput 202.e
mineruæ ſymbolum per noctuam. ibid.
mineruæ tertium vniuſcuiuſque menſis diem dedicarunt Aegyptij. 418.f
mineruæ Operatrici ſacer gallus. 242.e

minuſe-

Miniſterium 363.e,d
minotauri effigies quando extollebatur. 34.d
minutio Auguri cur bos aurata poſita 28.e
mirmillones 486.f
miſeratio 181.c,291.b,527.c
miſericordia uel pietas 642.b
miſericordia per genu 368.f
mithridatis contra uenena remedium. 615.c
mittere ſub iugum 447.c
mitra 435.b
mitylenæi Sapphus imaginem numis impreſſerunt 321.a
mixta 13.c
moderatio 429.e
moderator 332.e
modeſtia 24.f,425.c
modeſtini Iureconſulti locus 513.a
modius 59.b
modio ſuperſedere,quid ibid.e
mola,526.e,molaris lapis ibid.
molles per comæ ſymbolum 326.f
mollities 308.d,618.d
mollities laſciua 371.b
monarchiam probauit Iſocrates. 192.e,f
monodos cur uocatus Pruſię regis filius 110.e
monſtra domita ab Hercule, quid. 50.f
montani elephantes quales 19.a
monumenta aliquot uetuſta diuerſis locis extantia 582.d,c
monumenta uetuſta in agro Belluneſi. 222.d
mora 252.d
moralis philoſophia diſcenda 400.d
morbus grauis 478.d
morbi ab Deorum iram referebant ueteres 221.c
morborum ſingulorum ſinguli erant medici apud Aegyptios 174.f
morborum tranſitus in rebus inanimis. 121.b,c
mordacitas 284.d
mores ciuiles imperfecti 267.c,e
mores coniugis ferendi 296.f
mores occulti 91.d
mores praui 590.f
morum diſſolutio & inſtabilitas 109.c
uarietas 111.b
moribus aliorum accommodatus 178.e
a moribus bonis bonis alienus 83.a
moroſitas 452.e
moroſus atque difficilis 289.c
morpho Venus 516.d
mors 337.c,449.a,454.e,515.c,552.f 553.b
mors difficilis 283.c
mors & imbecillitas 634.e
mors in diuinis literis,quid 203.c
mors per pellis hieroglyphicum 355.a
mors pro amaritudine 553.b
mortis hieroglyphicum per noctuam. 203.c
mortis indicium Cupreſſus 552.f
mortes duæ 492.e
morſus canis rabidi 54.d
morſus ieiuni hominis peſtilentior. 147.c
mortalium duæ conditiones 309.c
mortui exenterati & aromatibus delibuti Alexandriæ diutiſſime conſeruabantur 211.c
mortuorum uentres cur eximebant Aegyptii 87.a,354.e
morus arbor 556.f,557.a
morus paraſitus in cœparum alique comedones inuehitur 607.c,d
moſes cornibus inſignis effingitur.
moſes infans in profluẽtem expoſitus, a Thamura Pharaonis filia ſeruatus 403.a
moſes rogatus ab Iſraelitis, ut ueluta facie loqueretur,& cur 437.b
moſi cur ab aqua nomen inditum. 403.a
moſis ſerpens æreus quid myſticè. 148.e
motacilla 258.d
motus a dextris partibus oritur 367.c
motus omnis a corde initium habet. 344.f
Mula equum peperit pilo flauo 123.b
mulorum partus oſtenti loco habitus. 122.f
muli cur uehiculo lunæ adhibiti ſunt. 121.e
mulorum vſus tempore belli plurimus 122.d
mulier ad delinquendũ procliuis. 349.c
mulier malè morigera 119.a,b
mulieris amor 493.b
mulieris grauidæ appetentia effræn. 616.f
mulieres caſtigandę admonẽdęq; 587.c
mulieres a Luna debent eſſe diuerſæ 283.a
mulieres honori ſtudioſas eſſe debere 629.b
mulieroſus 68.f
muliebris curæ uanitas quæ 441.c
muliebris ſalacitas 135.c
muliebris ſtatuta 416.f
muliebris uirtus 443.c,d
muliebre officium 100.d
muliebres columnæ 531.d
mulus ter anno parit 305.a
munditia intaminata 134.d,e
mundus duplex 630.d
mundus 77.a,475.a,528.d
mundus uel uniuerſum 621.a,b
mundi machina, 93.c,d,137.c,f, mens Sol,332.e,moles 140.c,320.d.moles plena Deo,558.e,partitio apud Aegyptios,184.c,f, hieroglyphicum. 621.c
mundi partes quænam dexteræ,& quę ſiniſtræ 26.d
municipibus iniurius ſuis 229.b
munificentia 17.a,603.a,b
munimentum 131.a,456.e
munimentum ab inſidijs 171.b
multatus de gula 289.a
multimammia Diana 251.c
multiſcius quo ſigno in lucem editus, 325.c
multitudo per nouenarium numerum 388.f
multitudo,& unus a multis,qd 200.d
multitudo infeſta 75.a
multitudo per uicẽnalẽ numerũ 388.f
multiuolus 250.f
murenæ,296.e,f, an ſerpentibus copulentur ibid.
murenæ & thriſſæ euocantur concentu & tintinabulis 65.c
murænis exponebant olim ſeruitia Romani proceres 296.f
muri pro corona accepti 437.c
mus 133.a
mus albus quis dicatur, 134.d. auditu præſtat,26.f,in conuiuio candelã tenuit 58.e
muris arroſio pniciosa portẽdit 133.b
muris ſalacitas 134.d
murium palatũ in guſtu ſagaciſſimum 133.c
mures negligit elephantus 18.d
muſa 322.d,505.b,d
muſæ cum Appolline 506.d,f
muſæ tres Apollinis filiæ quæ 506.f
muſæ unde dictæ 521.b
muſarum coronæ ex pennis 214.f
muſarum fons in Parnaſſo excitatus a Fama 38.d
muſarum afflatus 639.d
muſas meretriculas appellauit Plato. 263.c
a muſis & Gratijs alienus 314.e
muſæa hirundinum quæ 226.d
muſca 268.f,& ſeq.
muſca in ſacris literis,quid 269.a
muſca,inſigne ĩ Locrũ clypeis. ibid.b
muſcæ pertinacia ab Homero improbata ibid.a
muſica 402.d,502,d
muſica ſuauis uini guſtu cõcitat 565.e
muſica per cicadam, 271.b,c, per cygnum,230.d,e,per luſciniã 231.a,b
muſici cur reprehenſi a Diogene 501.a
muſtela cur inauſpicatũ animal 132.f
muſtela cur a Thebanis colebãt 133.a
muſtela marina 305.e
muſtelæ genitale, ſtranguriæ remediũ 133.a
muſtelæ rutam carpunt ab eſu colubrorum 76.e
muta ſigna militaria 34.d
mutili 532.f
mutua officia 123.c
mutuo muli ſcabunt ibid.
mycenatum portis ſtatuebãtur leonis effigies 21.f
mycenis pauo in æde Iunonis ab Hadriano dedicatus 238.f
mycerinus Aegypti rex 24.e
mycerini Aegyptii coloſſi quales 363.c,d
mychæa Veneri ſacra 145.a
myiodem muſcarum Deum imprecatus Hercules 269.e
myonia 134.d
myrias 419.a
myrtilo cur iratus Cæſar 434.f
myrmidonum fabula 74.e
myrtilus 464.d
myrtus 442.a
myrtus ab Hecates templo ſummota. 146.d
myrtus corona funebris 542.e
myrtus pro pudendo muliebri 541.e
myrti Veneri dedicata ibid.b
myrti conſideratio ibid.c
myrti ramus hilaritatis indicium 542.d
myrto coronari ſoliti milites 436.f
myrthea corona triumphantium militũ capiti geſtata quid indicant 541.c,d
myrteæ uirgæ hieroglyphica ſignificatio ibid.c

N

N Literæ nota 452.
N.D. literæ,quid indicent ibid.
N.L. literarum notę, quid 175.b,452.f
Nabuchodonoſor 84.f
Nabuchodonoſoris ſomnium 524.f

Nabucodonoſor Hieroſolymam cepit 196.d,e
nauij locus 275.b
næuus 579.c
nanael 465.b
narciſſus flos 641.f
narciſſus puer in florem conuerſus. ibid.
nares in ſacris, quid 337 b
naſamones quo pacto ſepeliri uoluerint 460 d
naſanes uocati Gryphes 324 e
naſturtii oleris uis 193 a
naſus 337 b
naſus ſimus petulantiæ ſignum. 276.e
naſi adunci ſignum quod 194 d
nationes totius terræ in quot partes diuiſæ 61.b.c
natorum obſequium erga parentes. 13.b
natura humana 472 f
natura rerum uarietate delectatur. 144.f
naturalis philoſophia 400.f
nauigatio 177.c
nauigatio cita 275.c
nauigatio ſecunda 230.f
nauigatio tuta 289.c,d
nauigationis authores 483.b
nauis 481.c,& ſeq.
nauis apud Athenienſes colebatur in Theſei memoriam 482.d,e
nebrias 305.c
nebridius qd a Iuliano petierit 254.b
nedes fluuius 569.c
neceſſitas 497 a
neceſſitas in caduceo ſignificata 156.d
neceſſitates tres naturales 637.a
neceſſitudinis auerſator 256.f
neceſſarium, primum eſſe debet 30.d
nefaſtus dies 452 f
negotia publica declinanda 601.c
nemeea certamina quare iſtituta 554 f
nemeeus uictor 554.f
nemeeorum uictoribus ex apio uiridi corona texebatur 553 c
nemeſis 575 c
nemeſeos ſimulachrum ibid.
nemeſeos ſimulachrum & inſcriptio. 378.e
nemeſeos locus ubi 338.f
nemeſeos ſignum 514.d
neomenia dies quis 472.f
nephthe 179.b
nephthys inferius hemiſphærium 51.a
neptunus 27.a
neptunus delphinis imagine ubinam colebatur 275.a
neptunus piſcis cuiuſuis ſignum 275.b
neptuno ſacrificabant thunnum piſcatores 310.e
nequitia 276.e,313.a,517.c
nequitia immoderata 245 c
nequitia inueterata 350.f
nequitia in temperantiam uerſa 41 b
nequitiæ facinoroſitas 9..a,b
nequitiæ frænum 601.c
neritos taurus 33.b
nero Claudius quonam ætatis anno ſublatus eſt 328.e
nero ſerpentis ope ſeruatus 159 a
neronis ſomnium de formicis, 152.e,f, ſomnium de aſturcone ſuo 39.b.c
neſciri facienda tutiſſimum in expeditionibus 34.d
neſſam ah 484.a
nicarchi epigrammatis explicatio. 385.a,b
nicagorę apparuit Aeſculapius ſub anguis ſpecie 159.c
nicādri locus, 42.f, 141.b, 143.c, 162.d, f. 164 e, 165.c, 235.a
nicias imbecillo fuit corpore 324.e,f
nicippus Cous 4.d
nigidius opus halieuticum elucubrauit 304.f
nigra præcordia Homero quæ. 408.d
nigræ Veneris ſacellum ubi 351.c
nigris fluuius 489.b
nigri coloris ſignum quod 218.c
nigrum & atrum 288.d
nico Attica meretrix cur ἄξ uocata. 95.a
nicon dæmon 415.b
nicolaus Cerdatus 238.d
nicolaus Leonicenus 331.b
nicolaus Leonicus Thomæus ibid.
nicolaus Leonicus Patauii Ariſtotelē Gręcè prælegit 279.c
nicolai Leonici Thomæi laus 219.c
nicolaum Leonicum docentem audiuit Pierius 279.c,488.f
nicolai Rodiuili præſtantia ac laus. 443.a
nicolaus Scōbergus Card. Campanus. 459.a
nicoſtrati Iambi in garrulitatem. 226.d
nilus 506 f
nilus per aquilam indicatus, 194.f, fertilis, fœtifer, pio uis, 489.b,c,e, cur cū tribus urnis figuretur, ibid a, cur Melas & Melon uocatus, 194.f, totius humoris fons 345.a
nili diluuium 344 e,f
nili diluuium quonam anni tempore. 7.c.d
nili fontem phialā appellauit Timęus 489.a
nili ſimulachrum quale, 484. cur ex nigro lapide ibid d,e
ninus Bactrianos Semiramidis induſtria expugnauit 220.f
niſus a Minoe interfectus 634.e
nitedula uermis 163.b
nitores 56..f
nixidia ſigna, 369.a, cur ſic dicta, & a quo Romam portata ibid.
nobilitas 420.f
nobilitas generis 271.b
nobilitas per annulum indicata, 434 d per Lunam indicata 474.f
nobilitatis nullum diſcrimen apud Aegyptios 600.f
nobilis, uel indigena 521.b
nocte meditandum 561.f
noctua 202.d,& ſeq.
noctua fortunare dicta Athenienſium etiam male conſulta 203.a
noctua in Hieronis haſta uiſa, 202.e, inſidens haſtæ Pyrrhi, 203 c, lethale quid & inauſpicatum affert 203.b
noctua noctis domina 203.c
noctua uolat, prouerb. 203.a
noctuæ & cornicis immortales inimicitiæ 203.b
noctuæ Laurioticæ quæ ibid.
noctuæ qua ratione pecuniam ſignificabant 203.b
noctuarum artificioſa pugna 215.b
noctuis pugnantibus opem fert accipiter ibid.
nocturna oua vini odium inducunt. 204.e
nocumentum abſconditum 546.d
nodus Herculis 526.e,f
nonaginta 394.f
nonæ Caprotinæ 557.b
nomadum ruſticitas aſperrima. 219.c
nomiſmatis Lyſimachi origo 3.c
noricæ alpes quales lepores progignant 129.b
noſora vel noſola 313.c,d
nothus 121.c,d
nouaeula in fortunæ ſimulachro 413.c
nouenarius numerus multitudinem ſignificat 166.f
nouem, nongenta 388.f
nox in ſacris, quid 478.e,f
nox per pauonem. 239. a, pro morte. 203.c, ſtudiis commodiſſima. 493.c
nubes 404.e
nubes belli Virgilio, quid 407.a
nucis iuglandis hieroglyphicum. 550.d
nullius frugis opus 453.c
num, Aegyptiis, quid 7.c,d
numa Pompilius inuenit rationem eliciendorum fulminum 467.b
numa Pompilius Ioui Flaminem aſſiduum ſacerdotem inſtituit 469.d
numa populo dedit in congiario ligneos & ſcroteos aſſes 29.c
numa Pompil. quomodo deceperit Picum & Faunum dæmones 467.b
numæ ancile 449 c
numen 497.c,d
numen improfanabile 601.b
numerota proles 336.e
numidæ cynocephalorum lacte viuebant 56.f

N V M I.

Numus L. Aelii Aurelii Commodi. 294.f
T. Aelii Cæſaris Antonini 527.a
L. Aelii 360.f
M. Agrippæ 275.b,483.c
M. Agrippæ Coſſ. I I I. 462
Alexandri Pii Imp. 585.b
Antonini Pii 17.a,157.a,191.b,189.a,b 304.a,360 f,414.,421.a,450.e,468. 474.d,486.a,527 ..,528 f, 589.b
Antiochi 11.b,507.c,639.e
argiuorum 134.e
Aſia recepta 152.f
Athenienſium 29.c
Auguſti 194.f,294.f,476.d,482.d,637.b 13.c
Auguſti patris 191.b
M. Aurelii Antonini Brit. 626.f 480 f
Aurelii Cæſaris 149.c
M. Aurelii Seueri Alex. 149.c
Cæſaris Dict. I I I. 152.f
Caligulæ 460.e
Caracallæ 421.a
Celphalæniorum 40.e
cibiratici numi conſideratio 220.d
Claudii P. T. Aug. 585.b
Clodii Pupieni 460.f
Conſtantii Imperatoris 528.f
Corinthiorum 37.c
Dominæ Auguſtę Imp. 239.c
Domitiani 486.d,527.b,528.f
Domitiani Coſſ. X I I I. 460.f

Druſi

Index Hieroglyphicorum.

Druſi 157.a,
Fabarij 141.b
Fauſtinæ, 13.c, 205.c, 238.f, 239.c, 412.f
414.d, 473.a, 527.a
Gallieni, 37.b,c, 70.d. 112.e, 111.b, 234.
d, 292.f, 444.f
Germanici Imp. Cæſaris Aug. 414.d
Ser. Galbæ 421.b
Gordiani Pij 360.f, 465.b. 422.f
Gratiani 361.b
Hadriani, 38.d, 70.d, 40.d, 162.e, 169.b,
19.b, 362.f, 482.d, 527.b. 560.e, 585.
b, 589.b
Hadriani tertium Coſulis 324.e
Hadriani Traianique Impp. 363.a
Hieremiæ 413.e
Iani 323.a,b, 481.c,d
Iani bicipitio imberbi, 323.c, & eius bi
cipitio barbato ibid.
Iuliæ Auguſtæ 460.e
Iuliæ Mamææ 550.e, 157.a
Iuliæ Piæ 189.a, 577.a
Iuliæ Piæ Felicis 576.b, 238
M. Iul. Philippi Aug. 304.d, 460.f
L. Liuinæi Reguli 589.c
Lucillæ Auguſtæ 576.b, 304 d
Lyſimachi 3.c
C. Mamilij 49.c,d, 60.c
C. Marij 29.a
Q. C. Marij 16.f, 174 d
D. Marianæ 240.d
Maximiani Pœni 391 b
Maximiani 460.f
Diuæ Maximinæ 240.d
Metij Macri 476.d
Q. Naſidij 275.b, 483.a
Neptuni imagine 275.a
Neroniani 40.d
Neronis Cæſaris Auguſt. 460.f, 512 d,
536.b
Neronis Claudij 275.a
Neruæ 39.c, 414.d, 421.b, 460.e
Neruæ Traiani 414.f, 486.d
Noctuarum numiſmata varia.
202.f
Octauiani Auguſti 191.b
Otacillæ 424.c
Papiriani 40.d
L. Pap. Curſoris 38.d
Diuę Paulinæ 239 c
Peloponneſium 284.d
Pertinacis 191.b
Diui Pet. Pij patris 192.b
Philippi Imp. munus 17.a
M. Pletorij Aed Cur. 462.d
C. Poblicii Q. F. 2.e
Pomponij Muſæ 501.d
C. Poſthumii 53.b
Pyrrhi 190.f
Romanorum 643.c
Diuæ Sabinæ Auguſtæ 191.b
Sabinæ Aug. Hadriani Aug. 424.e
Saloninæ 102.e, 473.b
Sagittarij nummi qui 446.e
Sapphus imaginem numis impreſſere
Mitylenæi 321.a
Scipionis numus argenteus 16.f
Scribonij Libonis 500.e,f
Seleuci numus 33.c
Septimij Getæ 486.d
L. Septimii Seueri 17.a
Seueri Alexandri Aug. 473.a
Seueri Macrini Aug. 157.a
Seueri Pii 560.f
Syracuſanorum 27.b, 40.e
Tenedius numus 323.a, 454.f, 455.a
Tib. Cæſaris. M. L. Thorij 250.d
Tib. Claudii 157.a, 421.a, 585.b
Tigranis 434.e
Titi numus 536.e,f
Q. Titi 37 c
Titi Veſpaſiani 276.d, 460.e, 589.a,
483.c
Veſpaſiani 29 a, 156.f, 191.b
Vitellii Cæſaris 629.a
Numi aliquot Herculis claua ſignati.
544.f
numi argentei a ſenatu Auguſto decre
ti conſideratio 529.c
numi argentei cuiuſdam inſcriptio.
57.b
numi bigati, & quadrigati 463.c
numi cancri figuram habentes 284.e
numi continentis muliebre caput ga-
leatum conſideratio 322.e,f
numi cuiuſdam argentei habentis an-
gues tres conſideratio 152.f
numus Cybeleium habens caput. 554.d
numi duos ſerpentes continentis con
ſideratio 180.f
munus gallinaceorum conflictu ſigna-
tus 242 e,f
numi, in quo quadriga cum victoria,
conſideratio 162.e
numi noctuarum varii 202.f
numi ranam habentis conſideratio.
300.d
numi ſcortei 29.c
numus ſerratus quis 455.c
numi veteres 418.d
numi uictoriati 214.f
numiſma Athenienſium 29 b
numiſma tricipitis Serapidis 324.f
numiſmata aquilam præferentia.
191.a
numiſmata plurima cum ſerpentibus
quare cuſa 158.f
numorum aliquot conſideratio, 94.f,
190.f, 275.a,b, 294.c,f, 303 c,d, 363.
a, 367.c, 424.e,f, 460.d,e, 467 c, 476.
e,f, 477.c, f 513.b, 536.e,f, 539.b 543.
c,d,e, 546.e,f
nupta noua 611 b
nupta noua cur in pelle lanata iubeba
tur ſedere, 100.d, curru vecta tradu-
cebatur, 463.a,b, quibus modis du-
cebatur in domum ad maritum.
494 f, 495.a
nuptæ nouæ offertur colus & fuſus in
agro Bellunenſi 515.b
nuptiæ, 255.a. 463.b. 494.f, 515.b 536 f.
550.d
nuptiæ per tricenarium numerum.
391.c
nuptiarum fœdera cur ſacramẽto ignis
& aquæ ſanciebantur 496 f
nuptiarum hieroglyphicum per corni-
ces duas 205.b
nuptialia 90 e. 496 f
nupturæ olim camelis virginibus ſup-
plicabant 115.b
nutriel, 465.a nurſiæ antrum 419.b
nutricationis facultas 251.c
nyctęretum herba 617.c
nycticorax 240.f
nympha cur dicta echidna 138.f
nymphis fontanilibus ædes ſacræ.
529.a

O

O Litera 505.c
Obcæcatus in ſacris quis dica-
tur 354.d,e
obdurari & excæcari quempiã à Deo,
quid 258.f
obedientia per aurium ſymbolũ. 338.e
obeliſci Aegyptiorum 530.d
obliuio cur dedicata Baccho 587.c
obolus, 187.a. obſcœnitas 545.c
obſcura vel candida quæ dicantur.
407.c,d
obſequium, 52.e, obſonatores, 314.f,
315.a
obturus amatorius 25.b
occaſus 292.f
oceanus Nemeſeos pater 489.a
oceanus rerum parens Homero 77.b
occiſi pro patria 530.f
occultum conſilium 34.d, 622.e
ochus auaritia famoſus 120.e
ochus compulit Aegyptios imaginem
aſini auream adorare ibid.
ochus Perſarum rex ab Aegyptijs per
aſini ſimulachrum notatus ibid.
ochus Perſarum rex Apin iugulauit.
452.f, 453.a
ochi crudelitas ibid.e
octaedrum 640.b
octauiani epiſtolæ ad Tiberium locus
explicatus 359 b
octauiano panem de manu rapuit aqui
la 189.c
octo, octingẽta, 538 f, octoginta, 394.f
oculus cur Dei ſignum 333.a
oculus mentis quãdo rectè cernit, 194.d
oculus, Solis cognomentum apud an-
tiquos 545.b
oculus Venereus quis Heſiodo 334.e
oculi Dei in diuinis quid ibid.
oculi emiſſitij, hominis doloſi ineptiq;
ſigna ſunt. 299.a, fores animi Pole-
moni, 331.b, morientibus operiebã
tur, in rogo patefiebant 335.a
oculorum caliginis remedium, 608.e,
615.b,c
oculis explicantur motus animorum.
331.b
oculos iuſtitiæ quales dicebat Chryſip
pus 332.d
oculatus 337.d
odoacer Italiam afflixit 179.c,d
odium 583.a
odium per piſcem interpretatũ. 311.c,d
odia capitalia 611.c
odoramenta in diuinis literis, qd 585.a
odorari in ſacris, quid. 337.b
œdipus Coloneus in ſenectute conſcri
ptus à Sophocle 229.a
œnomai equi qua rõe terrefacti. 107.b
œnotria 202.f
œſtrũ fluuialis materia producit. 268.e
offenſionis illatæ pęnitentia 447.a
officium muliebre 100.d
officia mutua per manus 359.c
olea, 559 c,d, & ſequen. quid in ſacris.
561.c
olea Athenis conflagrata litẽ excitauit
inter Palladem & Neptunum. 502.e,
de eadem ibi enata fabula 562 c.d
olea a quibus inuenta, 563.a,b, cur A-
nazarbi Ciliciæ ciuitate ſit fęcundiſ
ſimi, 564.e, cur Iupiter coronari ſo-
litus, 563.c, cur Mineruæ ſacra, 564.
d, inimica quercui 545.c
oleę æternitas 562.e
oleæ baccas veteres parſimoniæ cauſa
apponebant 564.d
oleæ ramus lana circũuolutus a quib. ge
ſtari ſolitus, 561.c,d. ramuſculus cur
in

in Mercurij manu, 560.e. ramum ſertis coronatū vouit Apollonius Theſeus, 562.d. ſacra ſtirps quando ſponte conflagrarit apud Mileſios 562.d
oleis veſcens Plato cur è Diogene irriſus 564.d
oleaſter in ſacris, quid 561.c
oleaſtro coronabantur Olimpionicæ. 563.a
olfactus 54.d.e
oleum in perturbatos maris fluctus infuſum, tranquillos facit 562.d
oleum legatum a nonnullis ad gymnica certamina 563 a
oleum cur concitandæ inſaniæ pharmacum vocarit Anacharſis, 562.e. cur extra corpus quàm intra abſumi maluerit Epaminondas ibid.
oleum terra erupiſſe trans Tyberim Augusti temporibus 561.a
olei fons repentè exortus ad Oxum flumen in Alexandri exercitu 563.a
olei ſignificatum, 263.a. ſignificatio in ſacris, 560. f. vas plenum in Panathenaicis victoribus dari ſolitum. 563 a b
oliua quàm longè ab alieno ſolo plantanda 379.b
oliuæ ſurculum columba in arcā Noe importauit 560.d
de Oliua plantanda legendave, Rutilij Tauri præceptum 564.d,e
oliuarius Caraffa roſarum odorem ferre non potuit 79.b
olla in diuinis literis, quid 592.f
olla ſuccenſa & a Hieremia uiſa, quid 492.f
ollas pulſitabant per vrbem Lacenæ mulieres in Regum ſuorum iuſtis. 592.e
olor 228 f. & ſeq.
olor cur inhoſpitalis Pindaro 229 b
olores ſeſe mutuò depaſcentes ibid.
olympia Alexandri matri fulmen per ſomnium oblatum, quid 468.d
olympiæ ſomnium de dracone quid portendebat 152 e
olympiacum ſtadium 379.c
oneſili Regis caput cur honorificè ſepultum 261.c
onites cunilæ ſpecies 76.d
onirocritarum commenta a quibus deſumpta 335 c
onocrotalus 200.d,e
operis laborioſi finis, ad fructum reſpicere debet 99.c
opera laudabilia 438 f
ophiomachus 286.f
opis 90.e,f
opis imploratio 28.f 462.d
opis Deæ ſimulachrum quale 360.d
opis Deæ ſimulachro ſerpentes appoſiti, quid 150.e
opi ſedendo rem ſacram faciebant, 57.b, opem ferre 360.d
oppiani locus 277.c
oppida condere, inter ingentia facta recenſebantur 530 e
oppidis condendis quis mos 24.f
opiſthocomæ vocati Euboici 326.f
oportunitatis captator 79.c
oppugnatio manifeſta, 386.a. occulta. ibid.
optio 133.c
opulentia 75.a, 99.a
opulentia felicitatis pars 560.f
opulentus 134.f
opus 356.f
opus & labor 30.f
opus inane 272.d
oracula conſulta vt medicina multifariam peteretur 221.a
orta Sergius 433.b
oratal & Alilat Arabum Dij 362.e
oratio, vel eloquentia 625 b
orario ardens 345.b
oratio ornata 641.e
orationis profectus 430.e
orationis firmitas 625.c
M. Oratius conſul 520.f
oratores vani notati 310.d
oratoria ars mercenaria inanis eſt. 597.b
oratoriæ partes tres 14.e
orbis dominium 150.e
orbis terrarum 61.b.4 3.c,d
orbem in quot partes diuiſerint Aſtrologi 61.b,c
orbitas 336 e
ordinis obſeruator 176.f
ordines equeſtri Tarentini 40.f
oreiteæ ſuriæ 371 c
orgyia 379.a
oriens 16.f
origanum 616 d,f
origanum carpit teſtudo cum viperam ederit 76.d
origanum cur frumenti aceruis circumſpargendum ibid.
origanum imponunt plagæ Ciconiæ cum vulnus a ſerpentibus acceperint ibid.
origani ſpecies 516.e
origenes immeritò poetas taxat 299.c
origenes Latinus valde corruptus 3 b
origenis codex emaculatus 556.d
oris iris per colubrum indicata 142.f
oritæ pane ex piſcibus confecto vtuntur 59.b
ori[illegible] 51
[illegible]menus dæmon 419.b
orontis de ſupputatorum digitis ſententia 384.e,f
orpheus 501.b,c
orpheus cur in cygnum emigraſſe dicatur, 230.e, qua ſpecia huius anima foret euocanda ibid.e
orphei ſimulachrum in Lebethris, 552. f. ſudorem emiſit ibid.
orta ſeneſcere 329.a
ortus 29.f
ortus & obitus rerum 101.c
ortus Apollo, vide Horus oryx 96.f
os & oris fabrica 342.d
os non habere, quid ibid.
oſcorzones viperas vocant Hetruſci. 150 d
oſculandi manus Imperatoris mos. 362.d
oſculum ſimbolicis Theologis, quid. 627.b
oſculo licebat olim apud Romanos obuias quaſque mulieres excipere. 219.c
oſcula apud Lacedęmonios conceſſa. ibid. apud Megarenſes in honorem Dioclis, ibid. Apud Niſæos ibid.
oſcus rex, & populus 150 d
oſiris 32. f, 88.d,e, 139.a, 179. b, 350.e, 545.b
oſiris & Anubis expulerunt Gigantes ex Italia 51.a
oſiris eodem, quo Ceres, inſignitus geſtamine 591.b
oſiris Gigantes bello perſecutus 327.a
oſiris idem qui Dionyſius 332.f. 546.d
oſiris Iupiter, pater, iuſtus, dux 225.a
oſiris vox quid Aegyptiis 327.b
oſiridis imago quæ 332 c.f. 622.d
oſiridis peregrinatio 327.a
oſiridis tænię 410.f
oſſa leonis dura 6.d
oſſifraga aquila quæ dicatur 191.c
oſtentum quoddam acciderit Flaminio Conſuli 45.b
oſtenta varia 152.d,e,f
oſtranicæ & ſcorteę pecuniæ 29.c
oſtrea, 286.d, e. cui Deo dedicata. ibid.
othocarus Bohemiæ rex oblatum imperium reſpuit 180.d
otij ſtudioſus 257.b
otis auis 252.f
otidum caro ſuauiſſima ibid.
otus auis modulamine afficitur 65.c
oua Zephirea, hipenemia, vel ſubuentanea quę 180.f
ouatio 541.c.d
ouiculæ cognomentum cur tributum Fabio 97.b
ouidij locus, 27.b, 55.a, 164.f, 166.d, 248.d, 265.b, 313.c, 323.b, 334.f, 339.a, 390.e, 410.d, 464.e, 481.c, 494.e, f, 557.c, 558.e, 627.a, 634.f. 641.e
ouidij Halieuticon opus 304.f
ouiles mores 97.b
ouili pecoris hoſtia cur vocata maxima 98.e
ouis 97.a & ſeq.
ouis leonem pariens, quid portendat 4 d
ouis unus, multa dicta 100.e
ouis lupique antipathia 101.a
ouem offerre Deo, quid 97.c
ouem quando ſacrificabant Romani. 34.e
oues ambiguæ quæ. 100.d
oues antiquitus in honore habitæ. 99.a
ouium paſtor quis in ſacris 98.d
ouum pro carne vitarum 599.b
oxy mala Perſica 642.b
oxyrynchitæ piſcem pro Deo coluerunt 316.f

P

PAcificator 361.a, 628.d
Pacificatio 371.c
Pacuuij locus 138.d
pacilię piſces 311.a
pęti oculi 334.e
pagurus piſcis 285.a
palemon Grammaticus M. Varronem literarum porcum appellauit, 81 b, arrogantiſſimus fuit ibid.
palęmon puer delphino vectus, 274.d. eidem nautę vota faciunt ibid.
palęmon, qui, & Melicerta 555.a
palæſtini arcam Domini prædam abduxerunt 364.d
palæſtini doloſi 130.e
palamedes cur pullum equinum Soli ſacrificandum putarit 46.e
palamedis reſponſum ad Vlyſſem 176 f
palamnæi dæmones 419.b
palato an guſtus ſedes inſit 339.c

palcę

Index Hieroglyphicorum.

Paleæ in ſacris literis, quid 589.c
palæologi Athenienſium, qui 16.d
paliurus quid in ſacris 583.d
palladium 448.e
pallatis filia nupſit Dardano ibid.
pallas armata 446.f
pallas 33.d
pallas, palladiſque ſtatua 435.e
pallas cur dicatur de cœlo deſcendiſſe, 320.d. cur Meduſæ caput prætendat 169.c. cur vocata Tritonia 418.f
pallas & Iuno ex vulture 184.e.f
pallas ex Iouis capite cur dicatur nata, 185. pandoram comens & ornãs inducta ab Heſiodo. 441.c, per ſeptenarium numerum. 388.e, trib. infauſtiſſimis beſtijs delectata opinione Demoſthenis. 201.e, Vulcano matrimonio collocata, quid 184.f
palladis Neptunique certamen 512.f
palladi vnde nomen. 39.a, cur dicatus draco. 151.d, dedicatus tertius cuiuſq; menſis dies ab Aegyptijs. 428.f, templum erectum ab Epopæo. 561.a,b
palladem & Vulcanum maculo fœminas iudicatum Aegyptij. 184.f
palladem Nicander Dictynna vocat. 541.c
pallium & palliatæ comediæ 423.a
palma 534.f.& ſeq 643.b
palma ænea Athenis in Delphici Apollinis templo dedicata, 636.f, cur victoriæ ſignum, 536.d.e. cruci Dominicæ aſſimilata, 538.d, in quo a cunctis arborum generibus differat, 537.c. Trallibus Cęſarianę victoriæ indicium fuit contra Pompeium 536.e
palmæ materies incorrupta, 535.c, oſſicula contra faſcinationes ibid.c
palmę ſpecies piorum vitam cur ſignificet 537.c
palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum ſuam Auguſtus tranſtulit in compluuium deorum Penatium 536.e
palmæ maritali copula coniunguntur 537.f
palmarum alia mas, alia fęmina ibid. earundem mutuus amor ibid.
palmarum dies 643.c
palmis Iudæa abundans ibid.
palmata tunica 428.d
palmus 376.f
palmi dimenſio cur varia ibid.
paludamentum 426.f
palumbes ægrotæ lauri folio ſibi medentur 221.c
palumbis etymon 220.e
de palumbibus diſtichon ibid.
palumbus Diadumeno auſpicium dedit ad imperium, 221. Alexandro Seuero ibid.
paluſtres elephanti quale 19.a
paluſtris cur fingantur Hydra 166.f
pan 475.b,c, 621.a, cur fiſtulam ſeptẽ calamis compactam & pectus varijs inſigne ſtellis habeat. ibid.
pan cuius filius fuerit 94.d
panici furores 65.c.d
panathenaicam orationem in ſenectute ſcripſit Iſocrates 229.a,b
pandectarum locus reſtitutus, 379.a,b, 433.b. 481.b
pandonis filiæ quæ 226.f
pandora 446.d.631.e
panis doctrinę ſymbolum 594.d
panis geſtamen ex hinulea pelle. 139.a
panis ſimulachrum quale 473.c
panos in Nymphas procacitas, 93.c, ſimulachrum in hortis ibid.
panos Lycei veneratio 55.a
Pantheon M.Agrippæ 528.e
panthera 110.f & ſeq.
panthera fœmina mare ferocior. 113.c
panteræ etymon 110.f
pantheræ odore delectantur multa animalia 110.f
pantheræ pellis cuius rei ſignum. 94.d
pantherę metuunt hyænam 110.f
papauer 609.c
papauer cur vereale dictum ibid.
papaueris hieroglyphicum ibid c.f
pauperum capita a Tarquinio Superbo decuſſa 609.f
papilio imbecillitatis ſymbolum. 270.d
papinij 28.e.374.c
papyrus cur bulla decoratus 432.d
papyrii victoria 542.f
papyrus curſor 38.d,467.c
papyrus frequentiſſimam opem in re cibaria præſtat 599.a,b
papyraceis calceis vtebantur ſacerdotes Aegyptii 601.a
par copula 519.b
paraſanga 380.e
paraſitandi ars 257.b,e
paraſitus piſcis 285.c
pareæ 476.e
parcæ & Horę cur Iouis ſimulachri capiti ſuperpoſitę 315.b
parcæ tres quando depingendę 515.a
parcis & fato Iupiter ipſe ſubiectus. 315.b
pardo quid reſponderit vulpes. 130.d,e
parentes venerari conuenit, & a quibus filiis 169.b,c
parientium leuati labores 369.a,b
pariundi facilitas 301.f
parnacides 417.a,b
parricidę ſupplicium 144.d,305.b
parto fruens 306.d
parturientium difficultas & facilitas per manus 358.f
partus 522.e
partum cuſtodit aquilinus lapis 195.c
paruo contentus 599.a,b
paſcha Domini cum amaritudine comeditur 264.d
paſcha quo tempore celebrabatur 41.b
paſiades Bizantinus quomodo irriſerit vanitatem inſolentiamq; Lyſimachi 467.a
paſiphae 632.d
paſſer 207.b,c,& ſeq.
paſſeris ſignificatio in diuinis 208,d
paſſerum eſitatio rem veneream adiuuat 207.c
paſſeres cur Veneris currum trahunt. ibid.
paſſus 379.a
paſtinaca piſcis 305.b
paſtinacæ piſcis ictus quo medendus. ibid.
paſtophori 461.a
paſtores ouium apud Aegiptios pene profani, & cur 97.c
pater, mater, liberi 472.d
paterfamilias parcus 119.c,d
paterna difficultas 192.e
paterna diligentia in filiis educandis. 308.d
patientiæ 519.c
patria 352.f
patriæ liberatores 421.b
pro patria occiſi 530.f
D. Patricij puteus in Hybernia 419.b
patrimonium per hirundinis nidum. 225.b
patrocinium fruſtra imploratum 204.e
patulcius Ianus 522
pauitatio 450.f
paulatim quid effectum 515.c
paullus gemino 501.a
paulus Iouius 301.a, eiuſdem eruditio & laus in hiſtoria conſcribenda. ibid.b.c
paulus Iuſtinianus 188.d
D.Paulus quoſnam a fratrum commercio ſubmouet 286.e
paulus vas pretioſum 594.e
D.Pauli Epiſtolarum locus 354.e
pauſanię virtus platæo prælio 531.b
pauo Iunoni cur dedicatus 238.f
pauone laudata ſuperbior, prouerb. 239.b
pauones in Samo prius repertæ 238.f
pax 423.b,559.c,590.e
pax per caduceum indicata 528.f
pax, bellum 156.f
pacis commoda 564.d,589.a
pacis minarumque hieroglyphicum. 156.d
peccatorum expiatio 641.f
pecten. 441.c. Veneri ſacer ibid.
pectus 343.c,456,e
pecunia, 29.b,c. ex corio bubulo olim, 29.c, unde dicta 100.c
pecuniæ per noctuā ſignificatæ 203.b
pecunioſos & cum crumenis cur finxerint Deos Phœnices 443.c
pedibus addere alas 626.e
dedicæ 519.a
pepiculi ſcarabei 79.a
pegaſus, & unde natus 38.d
pellum 449.a
pelaſgi nomen cur inuidioſum 275.e,d
pelaſgi decumatos homines Diti atque Saturno ſacrificarunt 491.a
pelecanus, 200.d.e,& ſeq. Chriſti ſymbolum, 201.b, quomodo cum pullis capiatur 200.e
pellethronius 159.c
pellis 354.f,355.a
pellem animantis geſtare, mos fuit heroicus 11.a,b
pelopides cur laudetur 311.b,c
peloponnenſij 284.d
pelops unde meruerit Hippodamiæ nuptias potiri 541.b
pelopis auriga 464.d
pelunum nigras habet ibes 174.d
pelta 449.c
peltæ forma ibid.d
pemonis Bellunenſis laus 24.e
penates Dii 448.e,f
penna uolatus hieroglyphicum 611.c
pennæ aquilæ cur aliarum auium plumas corrumpant 193.a
pennæ argento bracteatæ 605.a
pennigera oratio 623.c
pentalpha 507.c,e
pentagonum 639.e

Penula 428.e
pephnos inſula candicantes haber for mieas 75.a
pera 429.b
perditio 492.f,498.f
perditio per maris ſymbolum 406.f
perditio rerum 240.f
perditio, 245.b, doloſus & aſtutus. 246.f
perdicis impetens ſalacitas 245.c
perdicis ſignificatio Theologis quæ. 245.c,d
perdicem uirili genere appellandum putauit Marcellus 245.b
perdices quæ nobiles, quæ ruſticæ. 246.f
perdicum plumulis in ſtratis uſus Heliogabalus 245.c
perdicum dolus in fallendo venatore 246.e
peregrinantes in Aegypto barbam & comam nutriebant 327.a
peregrinatio 227.a
peregrinus 108.d
perennitas 459.c,d
perfectio 377.b,411.c
perfectum nihil in opere humano, 298.e
periander pueros nobiles caſtrandos iuſſit, decretumq; mox reuocauit, 302.f,qua arte ſibi principatum ſtabilierit 610.f
pericles cur pileo uſus,& quare σχινοκέφαλος dictus.422.e,456.d,e, ciere fulgura & tonitrua dictus 468.d,e
periclis ſtatuę cur caſſide tectę 456.d,e
periclymenus 38.e
periculi uitandi ſolertia 304.e
contra pericula munitus 80.e
periculorum fuga 275.a
periculis in euitandis aſtutia 246.e
periculoſus 453.b
pernicies 81.c,d,160.e.293.b
pernicies ſummota 267.b
pernicitas equi mira 37.a
perpendiculum 533.a
perpetuitas 523.c d
perpetuitatem cur Aegyptij per Solē & Lunam indicarunt 473.a,c
perſephone 630.f
perſę,446.e,equū Soli ſacrificant,46 e homines aquilino naſo cōmēdabāt, 190 e,f,per Lunam ſignificati. 474 f
perſæ milites cur uocati galli. 242.f, 143.a, quo pacto ducebant bouem ad ſacrificium,28.e,f,ſacrarunt aquilam ante Romanos,188.f,per Solē Deum unicum putarunt 470 d,e
perſarum munditiες 136.d
de Perſis uictoria 531.b
perſeuerantiſſimi mores 163.a,b
perſeus,38 d,Pinnipes cur. ibid.e
perſica militia
perſicū pomum cordi mirificè cōferre, 578.e,Iſidi cur ſacra ibi.unde tráſlatum,577,c,d, cordis ſymbolū,578.e
perſici pomi efficacia 577.c
perſpicua poma ſingula tricenis nummis quandoque æſtimata 578 f
perſii locus,172.e,177.b,288.e,347.c, 397.a,410.f
perſuabilitas 433.a
perſuaſio 486.e
pertha canis & ciuitas Alexandri 55.c
pertinacia 42.d,269.a
pertinax ſacrificans,cor in extis bouis non īuenit eo die quo occiſus 344.e
perturbator 268.e,f
pes in menſuris quis 378.d
pes ſupra pedem poſitus,quid 368.d
pes ſçuus antè porrectus,quid 367.c
pedes ac horum hieroglyphica, 365. c,& ſignificata 366.d
pedes in Deo quid ibid.
pedes anguinei Gigantum, quid. 367.b
pedes per locuſtas indicati 287.b
pedes recti & retorti 367.b
peſcenij Nigri continentia 24.e
peſcenij Nigri reſponſum militibus. 598.f
peſtilentia 108.f,446.e
peſtilentia in mulieres grauidas ſęuiēs Romæ quando 27.b
petalum 435.b
petra quid in ſacris 524.f
petronij Arbitri locus 276.e
petrus Alexander 273.b
petrus Aliger 534.e
petrus Melinus,31.a,70.b,260.d,327. a,426.f
petrus Victorius 36.d
petro piſcatore quibus in rebus opus. 186 d,e
petulantia 116.e
petulantia domita 95 c,d
petulantia pernicioſa 208.d
petulantiæ finis 147.c
petulantiæ frenum 25.a
petulantię ſupplicium 131 c
petulantes iuniores 55.c
phęaces a piſcibus olim abſtinebant. 314.e
phalangiæ patricidio infames 144.d
phalantus ubi naufragium fecerit. 274. d, e, a delphino ſeruatus. ibid.
phalaris ſcomma in fratres de mutua peruerſitate inter ſe contendentes. 313 a
phalaris ſtratagema 74.d
phalaridis Taurus in mare proiectus ab Agrigentinis 27 b c
phalerę 438.e,f
phallophori 547.c
hpanes 139.a
pharao uſus conſilio Ioſippi quomodo famem ab Aegypto depulit 28.e
pharaonis cor indurare,quid 258.f
pharetra 444.f
pharſelitę offerebant ſalſamenta Cylabre heroi 310 e
phiala 495.b
phidias cur teſtudinem Veneris ſimulachro ſubiecerit 283 a
phidias Victorię ſignum in Marathone cum phiala ſculpſit 489 a
phidias uiſo leonis ungue totam feri magnitudinem repręſentauit 375.c
phigalenſium Ceres qualis 45.c
philautia 63.b
philemon lucubrationes ſuas ſolitus erat carè diuendere 364.e
philemonis auaritia 509.b
philippus quidam Hori & ſacerdotum Aegyptiorum lemmata in Grę cam linguam uertit, 224.e,170.f.175.c
philippi Imp.numus 17.a
philippi ſomnium poſt Olympię nuptias quale 3.a
philocrati quænam obiecerit Demoſthenes 314.f,315.a
philomela in hirundinem mutata. 226.e
philonis laus 144.f
philonis pharmacū Θεῶν χεῖρες 221.c
philoſophia communicata 50.f
philoſophia politioreſque literę a Chriſtiano homines minime contēnenda 159.b,c
philoſophię triplex partitio indicata in Abraham,Iſaac,& Iacob 401.c
philoſophi uiri munus 50.f
philoſophi cœno inuoluti qui 310.d
philoſtrati locus emaculatus 19.a
philotis ancillæ memorabile facinus. 557.b
philoxenus gruis gulam optabat 341.c
philon Hebreus,quid 213.a
philiaſij cur ahenam capram inauratā colebant 93.b
phocæ coriū fulmine non icitur.296.d
phoca.296.d,ſomniculoſa ibid.
phocion orationum Demoſth.ſecurus 454.f
phocylides carmen reſtitutum 312.f
phœbe maſculino genere 473.c
phœbus Gryphencus 234.d
phœbi inuentum medicina 465.b
phœnix auis 198.f,& ſeq.
phœnix Orientales habitat ſolitudines,ibid.f unicus eſt ibid.
phęnicis mors & origo ibid.
phœnices ad cuculi cantum meſſem faciebant 255.a,b
phœnices inter homines qui dicuntur 200.d
phœnices plantas diuinis honoribus coluerunt 436.f
phœnices cur Deos cum loculis & crumenis finxerint 443.c
phœnices duos aliquando uiſos qua ratione dictum 199.a
a phœnicibus honor habitus boui 30.d
pholis piſcis 306.d
phormis Menalij equi quales 43.c
phoſphorus 11.a,478.e
phratoris lepidum reſponſum 592.d
phryges imbelles notantur 242.f
phthia in columbam mutata 220.d
phthiriaſis 100.e.f
phyſignomica indicia in facie humana 58.f
phytalus Cereris hoſpes 571.c
pica buccinatorū cátum imitata 232.e
pica cur Baccho dedicetur 232.e
pica & huius docilitas ibid.f
picturæ in Palladis templo conſideratio 311.b,c
pierius libellum de Fulminibus ſcripſit, 468.d, pro ſacerdotum barbis declamationem conſcripſit 328.f
pierius quonam aſtu circumuentus a Rolandino Virdunenſi, 237.a, ſacrarum literarum ſtudioſiſſimus. 178.c,f
pierij nomen ex Petro Sabellicus authori primus impoſuit 178.e
pierii Græcum epigramma,alteri Gręco reſpondens,565.a,epigramma de Petri Melini nomine,260 e,f.epigrāma de uirtute per labores acquirenda 535.b
epigramma in Framarianum,165.a,epigramma in Simię improbitatē.62.f, 63.a.Nenia in Alexandrū & Hippolytum Mediceos, 479.a.e, opuſculū de ſatione croci 548.f.pceptores q. 488.

488. e.f. proteſtatio de hoc colligendo hieroglyphico argumento. 284.c.
ſtudium in hiſce Cōmentarijs quod 24.f
Pierio Commentarius de Scarabeo quo modo ſurreptus 79.d
Pierius parte Muſarum ſeptem 506.f
pietas 33.c,74.e.f,170 e, 462.e,529.f
pietas & amor in filios 200.f,201.a
pietas impietati præferenda 295.a
pietas in elephante 19.b
pietas noſtræ ſtabilitas 524.f 525.a
pilius 420.f
pileus libertatis ſinum 421.a
pilei forma 422.f
ad pileum vocati ſerui, quid 421.b
pilea quibus ex rebus conſui ſolita apud Romanos 422.f
pili veterum cogitationum indices. 325.c.d
pimpinelus 273.b
pimpleis Nympha 506.f
pindarus cur multum aquilæ tribuerit 190.f
pindari dictum in ſtolidè iudicantes 63.c
pindari laus 406.d
pindari locus 69.a,258.e,278.f. 403.a,b.497.a
pinguedo 563.b
pinna 285.b.c
pinnæ in mœnibus 250 e
pinus exciſa ſemel nunquam repullulat 553.b
pinus Iſthmiaci certaminis præmium, 553. mortis indicium. ibid.b. naturę imago ibid.c
pinum pro abolitione, ſupremoque excidio ibid.
piorum cœtus 472.f,568 e.f
piſcatorij ludi vbi & quo tempore celebrati 316.d
piſcis ganæ ſymbolum. 314 f. natura vorax eſt, 309.c. nequam niſi recens. ibid.
Piſce non veſcuntur Iudæi niſi pinnato & ſquamoſo ibid.
piſce taciturnior, prouerb. 311.a
piſces ad ieiuniorum conſolationem indulti 315.b.c
piſces vocales qui & vbi 311.a
piſces argenteos in templa Facelitidis detulerunt Syrij 316.f
piſces maſuetos fert Chalos amnis. ibid.
piſcibus cur abſtinendum dixerit Pythagoras. 316.d. cur abſtinuerunt Aſſyrij 316.f. opiparè inſtructa lautiora Romanorum conuiuia. 314 f. veſci ſolis ſacerdotibus licuit apud Aegyptio. 315.b
piſcibus orientibus geniti dicaciſſimi ſunt 311.b
Piſtaciorum maris & fœminæ amor. 537.b
Pittacus quomodo Phrynonem vicerit 486 f
pithecuſæ inſulæ 62.e
Plagæ flagris inflictæ Aſiniatæ vocatæ 115.c.d
planetæ Fatorum miniſtri 509.a
plani piſes ſacri Plinio 303.b
plantę ratione loci magni minusve pollent 44.d
plantarum gignendi promiſcua virtus 630.f
plantatio fructiferarum arborum quid ſignificet in diuinis literis 576.d.e
platani folium arcet noctuas 171.b
pantani folio Ciconiæ arcent noctuas nido ſuo 76.e
platani folia arcent veſpertiliones 252.e
platea auis & platalea 200.d
plato cur equo conſcenſo ſtatim deſilierit 345.a
plato ſenex ſcribendo moritur 229.b
platonis locus 624 d,638.c.639.f
platonis Axiochi locus caſtigatus. 359.a,144.f,147.b,112.e,f
Platonis epitaphium. 194.e. equus 42.d ideas cur tereriſmata vocarit Ariſtoteles. 270. f. 271.a. inſtitutum in eligendo Academiæ loco improbatur. 249.b. regna duo quæ. 464.d,e. 465.c
platoni puero apes in labellis conſederunt 261.c.d
plauſus 358.f,451.b
plauti locus, 89.b,105.b,111.b,131.b, 145.a,225.b,253.b.495.c,617.c
plebicula 423.c
plenilunium 630.e
phlegye filiam compreſſit Apollo 49.a
plenilunij vis in conchillis quæ. 285.a
plethrum 380.d
plinij locus. 11.a,70.f,156.f,234.e, 257.c,268.d,275.a,302.f,379.b, 529.c,628.e
plotes 304.e
plumbum, 521.b, plumbei homines, plumbeumque ingenium ibid.
plurimi, per quinquagenarium numerum 393. b,c
plutarchus antiquitatis indagatur curioſiſſimus, 127. a, author fide dignus, 52.f, Romanorum hiſtoriarum hoſti 189 b
plutarchi locus conſiderandus. 270.f 215 c,246.f,456.d,e
pluti oculos cur angues duo dicantur lambere 151.b
pluto 88.d,622.e
pluto Adamas cur 439.b,c
pluto Gręcis qui Aegyptius Serapis. 320.f
pluto puer pacem in vlnis geſtat. 566.f
plutonis caput galea tectum. 455.c,d
plutonis cur ab Herculea ſagitta uulneratum, quid 445.a
plutonem cur Solem interpretentur nonnulli 455.c,d
pluuia per araneum 270.e
pluuiæ indicium per corni frequentiores crocitatus 236.f
pluuiæ uocabulo quæ ſignentur, 403.a c 404.d
pocula 597.a
podagroſus 32 d
poderes 424.d
poematis genus circulus 412.d
pœnitentia 346.f
pœnitere 445.b
poeſis, 280.d, cur polypo ſimilis, ibidem
poeta 547.a,b
poeta cigni ſymbolo 229.a
poetæ encomium, 199.c, nomine Deus colitur, 299.c, ſymbolum per ranam, ibid.
poetæ gloriæ ſtudio trahuntur, 230.d mali qui, 310.d, qui laudandi, qui ve improbandi 299 c
poetarum coronæ quibus contextæ. 547.a,b
poetis cui hederaceę coronæ attributæ 548.d
poetis ſola gloria, & victuri nominis cupiditas inſita 539.a
poetas immerito taxat Origenes. 299.c
poetas lacte ſimul & melle paſci, quo modo intelligendum 547.b
poetica vis ibid.
poeticæ amęnitas 261.d,e
polemon quo pacto ſolęciſſimum inepti actoris manu factum reprehenderit 365.a,b
pollex ſublatus quid, 372. d, verſus, quid ibid.d
pollicis etymon 372.e
pollices cur ſponte ſibi nonnulli amputauerint ibid.
pollices inter ſe vinciendi mos in ſocietate conſtituenda 371.b,c
pollulæ 604.e
pollutus morte locus 551.c
polluti in tabernaculum non admittebantur apud Moſen 400 d
polygnoti opus 119.c
polymnia 507 a
polyphtanes ab Alexandro Phereo interemptus 448.d
polypus multa deuorat 277.c
polypus atramentum in aquas effundit, 287.c, auerſatur dulcia, 280. e, colorem mutat. 278.e, cur parum viuat 280.f. cur poetices ſymbolum, 280.d cur Veneri adſculpebatur, ibid.f. famis impatiens 277.c
polypus ingēti magnitudine puteolis repertus 280 f, 281.a, parricidio notatus, 144.d. ſalaciſſimus 280.f
polypi caput horrenda ſomnia parit, 280,d. caro qualis 279.a
polypi & congri certamen 278.d
polypi ſimilem dialecticam dixit Carneades 277.e
polypo ſuper in diuerſa abeunt Plinius & Plutarchus 277.c
polypi cur formidoloſi 278.e
polis uocatus Sol 199.c
Gn. Pompeius mollitiei ſigno notatus 371.b
pompeii Magni currum quando ſubierint elephanti 16.f
Pompeio cur obiectum, quòd regiæ maieſtatis affectaret inſignia. 434.e
pompilus 303.b
pomponiæ Scipionis Africani matri draco circumfuſus 152.e
pomponij Læti laus 229.c
pomum pro boue Herculi oblatum. 575.c,d
Pomum Veneri dedicatum 577.a
pomorum hieroglyphicum 583.a
poma in armum iegere, quid 444.d
ponderum & menſurarum ratio cur incerta 376.d,380.f
ponere pedem 366.d
pontanus omnium ingenia fouit. 229.c
pontanus ſenex ſcripſit Vraniam & Meteora 229.a,b
pontani laus 496.e
pontifex 454.d
Pontifici Hebræorū geſtamen pectoris quod

quod qualeve 440.d
Pontus cur polypos non habeat, 280.f
popa 30.e
populus arbor ab antiquis venerata. 554.e
populus temporis ſymbolum. ibid.e
Herculi dicata ibid.
populus Iudaicus aſino aſſimilatus. 116.f
populus lege coercitus 618.f
populus regi ſuo obſequens 261.e
populoſitatis ſymbolum 579.a
porca ſulcus 89.a,b
porca triginta capitum fętum pariens Lauinij 87.a
porcare 89.a,b
porcus, 81.a,b,& ſe. animal profanum. 123.c,d. Cereri mactabatur 89.c,d
porcus fœminino genere ibid.d
porci cultus 89.f
porci grunnitu audito fugit elephas. 17.c
porcum immolabant inſania laborantes 89 b
porcum tangere non licebat Flamini Diali 84.e
porci è Megarenſibus in Antipatri elephantos immiſſi 82.e,f
porci quonam aſtu Parauij abducti. 133.c,d
porcos in pugnam inſtruebant Spartaci 85.a
poroſitates exhalabiles inſunt rebus omnibus 278.f,279.a
porta cornea, 574.d. eburnea ibid.
portæ inferiorum adamantinæ, 439.b,c
portenta & auſpicia felicia per aquilam 189.b
portentoſi partus qui habendi ſint. 189.c
porticus Perſica Lacedæmone. 531.b
portunus 274.d,522.d
poſitum 533.a
poſſeſſio 485.b
poſteriora in diuinis quid ſignificent. 223.a
potentia pernicioſa 192.f
potentia quo pacto euadit amabilis. 224.f
potentiæ comes metus 18 e
potentiæ excellioris hieroglyphicum. 541.b
in potentioris ditionem redactus. 282.f
poteſtas Dei triplex 636.f
poteſtas inferior 612.f
præcipitantia 65 c,d
pręco deorum Mercurius 340.d
præconi tradebatur lingua in ſacris diſſecta ibid.
præcox profectus 245.c
D. Præcurſoris caput. 611. a, b, victus quis 286.f
præ fame moriens 193.c
pręfectus militum 152.f
prægnantia 472.d
prægnantiæ diſſimulatrix 119.b
prę maturum incrementum 556.e,f
pręſagitura 182.f
pręſagium 132.e
præſentialis magiſter militum quis. 40.f
pręſtantia 334.f
præſtare & excellere, exundationis vocabula 199.c,d
prætexta Romanorum inſigne. 427.c
prætextatæ fabulę ibid.
pręſiniani & Pręſina factio 463.c
prauitas edomita. 66.d,e, innocua. 162.d
prauarũ cogitationũ excuſſio. 525 b,c
prauitatem aliorum, bonorum operũ ope peruincendam 581.b
preces 365.a,b
priamus ad ſtatuam Iouis in ſubdiali ara confugit 335.b
priapus 352.e
priapi ſimulacra in hortis quid 351.a
primogenita ſacrificari præceptum, homine & aſino exceptis 121.b
princeps, 51.b, imbecillus, 114.f, ſibi tantum ſtudens 193.b,c
principis æqualitas ad populorum animos conciliandos mirè efficax. 224 f
principes ex quibus ſacra faciebant pro expiandis delictis 17 c
principum ceptri cuiuſdam deſcriptio 295.a
principatus 545.b
ad principatum ineptus quis ſit 41.a
principatuum cura circa quæ ſit, 476.f
principatũ ad quem referendũ. 410.f
principium anni cur aries 103.a
principium & finis 508.f
principium egregium ciro deſtitutum 117.b,c
principiũ per ventris ſymbolum. 354.d
principii ſymbolum per caput. 319.b
principia occulta 455.c,d
principiis obſiſtendum 130.f
probi viri quietus animus 256.d
probi uiri a potentioribus ignominioſè accipiuntur 98.d
probi liber De notis antiquis parum caſtigatus, & cur 389 b
procellæ 406.f,407.a
procidere 361.a
procli ſententia de gallis & Angelis ſolaribus 7 b
proclíuus ad vitia 369 a
procne in luſciniam mutata 226.e
procraſtinationis damna 80.f
procreationis partes quatenus a viro & fœmina 307.b,c
procuratoribus pro ſpongiis vtebatur Veſpaſianus 307.c
procus vetulipeta 101.c
prodigus 239 b
prodigij quod ad Polydori tumulum Aeneę ſe obtulit, interpratio. 542.d
profanus 44.e,f,84.e
profanus per anguillam 297.c
profectionis olim cerimoniæ. 570.e,f
profectus cum ætate 113.b
profugium 527.b
profugus 38.d,e
progenies antiqua 600.f
progrediens longo poſt tempore. 299.a
progreſſio 570.e,f
progreſſus vitę 380.f,381.a
proles maſcula, & proles fœminea. 25.c.f
proles numeroſa 336.e
prometheus 624.d
prometheus, quibus legibus a vinculis liberatus 377.e
promethei cor a vulture arroſũ, quid, 184.d, cor arroſum ab aquila. 194.f
promptuarium cęleſte rerum omniũ. 352.d
promuſcis elephantis 15.c
pronubis digitus & anulus 374.e
properantia 107.c
prophanum 309.c
propheta 47.c,e
propheta cani aſſimilatus ibid.
propheta Hebræis cur dicatur Videns 398.e
prophetæ 357.a,404.e,f
prophetæ Apis nomine appellati. 264 f
prophetæ Videntes appellantur 29.c
prophetæ quinam olim uocati 48.d
prophetæ & doctores 242.e
prophetarum oracula 264.f
propitiatorium qua longitudine fieri demandatum 396.e
Propertij locus, 207.a,215.a,218.e, 411.b,423.b,494.d
proſelenes cur uocati Arcades 474.f
proſerpina 90.e,f,473.b,630.f
proſerpina & Serapis magnorum dæmonum principes 320 f
proſerpinæ canes mactabantur 55.a
proſper Publicola Sancrutius 57.b
propter Sanctacrutius 104.d
proſperitas 109.a,475.c,d,188.f, 189.a
proſperitas firma 524.e
proſperitas rerum per aquilam
proſperitas vitæ 206.e
protheus cur in uarios ſe mutare vultus fingantur 436.d
protogenis pictoris continentia 602.f
prouentus 353.a,363.b,589.c
prouidentia 73.c,d,114.d,224.d. 528.f
prouidentia diuina 321.c,d
prouinciæ princeps 150.f
prouinciarum ſubiugatio 16.e
prudentia, 160.d, 165.c, 166.d, 176.e, cur per morum arborem, 557.a, per Gangem fluuium. 212.f, per Iani bicipitium 323.a
prudens captiuitatis declinator 304.f
prudentij locus 618.e
pruina in ſacris, quid 404.f
prunulus Pieri pręceptor 488.e
pruſię ſtratagema in prælio nauali. 153.b
pſalmi circulares qui 412.d
pſalmmetichus 96.e,f
pſaphon Libycus qua ratione diuinos honores aſſecutus ſit 231.c,d
pſittacus 231.c
pſittaccus cur humanam uocem priùs referat ibidem.
pteropholi qui Plutarcho 215.c
ptoemphanes canem uiuum pro rege elegerunt 51.c
ptolomæus Alexandro cur magnam pecuniam miſerit 4.d
ptolemęi Lagi beneficio Biblia cõuerſa in linguam Græcam a lxx. uiris. 181.b
ptolomæi Lagi ſuperſtitio 320.f
ptolemæus quidam cur κεραυνὸς uocatus 467.c
ptolemæo Aegypti regi quæ dona miſſa a Romanis 462.e
publia Corn. Aunia ſe uiuam ultrò in arcam cum viro damnauit 217.c
pudenda 249.a
pudicitia 422.e,586.d,e
pudicitia quare uelata facie pingebat, 224.d, columbis prima & peculiaris 218.d,e, in quibus cõſiſtat. 424.f, turturis ſymbolum indicata 223.c
pudor 428 d,522.d
pudoris cura apud Aegyptios maxima 283.a,b

pudoris

Pudoris ſimulachrum cur & vbi ab Icario erectum 424.e
puellæ ab Athenienſibus vrſæ appellatæ 114.d
puellæ innuptæ domi clauſæ cuſtodiebantur ibid.
puellarum quàm matronarum ornatus olim ſumptuoſior 532.d
puellas Darij captiuas magna integritate ſeruauit Alexander 351.b
puellaris ætas 114.d
puellares ineptiæ 575.b
pueri recens nati cor duas ponderat drachmas 174.e
puerorum ſenumque uita qualis. 593.a
pueritia 389.b,c
puerperium 429.a
pugilum iuramentum quale 89.c,d
pugiones 456.e
pugna anceps 455.c
pugnæ initium 451.b
pugnacitas 36 f,224.e,f,267.b
pulchra incœpta turpiter cedentia. 287.c
pulchritudo 586.d
pulchritudo ſine fruge 553.a
pulicaris 616.d,e
pulicum defectus 254.f
pulicum ſignificatio myſtica ibi.
pullaria arca vel cauea in caſtris. 456.f 457.a
pullus color lugubris 218.e
pullus gallinaceus excluſus in manu Liuiæ 241.b
pulli columbarum quibus conueniant 221.b,c
puluis in ollam iniectus ab elephanto cur 17.b
pulpa 643.c
puniceis pennis terretur ceruus 67.a
punici mali ſymbolum 579.a
punica mala tam magna quam parua, granorum numero non diſſident. 579.b,c
punicorum ferocitatem myrtus iuxta ſola plurimum iuuat 580.e
purgamentum 540.e
purificatio 310.e
purificator 366 e
puritas 429.c,d,495.c
puritas animi per gallum 241.b
puritas maritalis 496.f
puritatem adamarunt Aegyptii.313.a,b
purpura 288.f,289.a
purpura vorax 288.f
purpuræ linguæ acuta & valida, ibid.
purpuræ quomodo capiantur. 289.a
purpurea anima quomodo intelligendum 289.b
purpureum & purpuraſcere ibid.
purpureus color pudoris indicium. 428.d
puteal 500 f
putei,& puteorum foſſuræ 408.d
pygmæorum ſtatura 377.c
pygon 378.e
pylos quomodo capta 38.e
pylo cur bellũ intulerit Hercules.ibid.
pyralis ac pyrauſta 163.b
pyramis 639.f
pyramidis baſis 419.b
pyramides in Aegypto a quo ædificatæ ibid.c
pyrrhus Aquilæ cognomento gaudebat 190.f
pyrrhi haſtæ inſidens noctua,203. c,d, interitus quis, ibid. in tabernaculo hirundo nidum poſuit, 227.a, modeſtia in vſurpanda gloria 190.f
pyrrhi cuiuſdam hæreſis 277.d
pyrrhicæ boues in Epiro 24.d
pythagoras cur mare vocauerit Saturni lachrymas 311.b
pythagoras iubet adoraturos ſedere. 57.b,c.Tyrrhenus fuit,431.c.Aegyptios adiit ibid.d
pythagoræ preceptum de anulo arcto non geſtando, 374. f, de animabus curuos vngues habentibus 4.f
pythagorici plurimùm melle uſi.263.a
pythicum ſtadium 379.c
pythones 160.e
pythones dæmones & ſerpentes. 47.a
conſulendos prohibuit Deus. ibid.

Q

Q Literam veteres olim excluſerũt. 462.f
quadragenariũ numerum in flagris & plagis excedere, ignominioſum apud Hebræos 391.e
quadraginta ibid.
quadrans Raticus 482.d
quadrantalia deorum ſimulachra apud Arcadas 416.d
quadrantaria fœmina 416.f,417.a
quadratum 415.c
quadratus vir 416.f
quadriennium 409.c
quadrifrons 325.a,b
quadrifrons cur aliquando Ianus. ibid.b
quadrigarum agitatoribus abſynthium propinatum 612.e
quadrigas Soli conſecraras Rhodii quotannis in mare abiiciunt 46.e
quadrigati numi 463.c
quadringenta 387.a
quadrupedis Moſaici vitia 42.d
qualitas vniuſcuiuſque rei tribus plurimum propoſitionibus comprehenditur 365.a
quartanas ſanat clupeæ lapis 306.f
quatodecimani 197.b
quaterna millia 392.f
quat Hebræis,quid 200.d
quatuor 387.a
quatuor anni qualitate 325.a,b
quatuor Dii præſides homini naſcenti qui 155.c,d
quercus fortitudinis ac diuturnitatis ſymbolum 544.f
quercus iuxta nucem in glandem ſata emoritur 192.f
quercus oleæ inimica 945.c
quercus principatum oſtendit 545.b
quercus vnde dicta 543.b
querna corona quare data 543.c
quercus & oleæ odium 560.d
quies 58.d,e
quies a laboribus 32.d
quietam columbam quid Græci. 221.a,b
quinarius & quaternarius numerus. 639.d
quingenta 387.c
quinquagenarius numerus multitudinem denotat 166.f
quinquaginta 393.a
quinque 387.a
quintę legionis ſignis adpingebantur elephanti,& cur 16.f
T.Quintij feſtiuum dictum 284.d
quintiliani locus emaculatus. 371.c
quintiliani locus expenditur. 384.f, 618.d
quintiliani ſententia de orantis geſtu. 365 a
Gn.Quintilius 520.e
quintilii de agricultura ſcripſerunt. 245.a
quinti Cęcilii Metelli dictum celebre. 34.d
quintus Fabius Eburnus Iouis pullus. 245.b
quirinalis 460.d

R

RAbidi canis virus 54.d
Rabioſi canis vrina calcata nocet, ibid.
Rabies in cane a ſplene eſt 53.c
Rabies in homine quãdo cognita.54.d
racemorum magnitudo incredibilis. 586.d
radices hyſſopi ſaxa penetrant. 612.f
radius 437.b
radii ſolares 444.f
raia, 305. c, d, ejuſdem machinamentum ibid.
rana,298.e,cum grilio 299.b,Mecœnatis,299 c,d,prædita eſt verecundia, 299.a, ſanguinem non niſi in oculis habet 298.f
ranæ dare aquam prouerb. 300.d
ranę vbinam obmuteſcant 300.d
ranas obſtrepentes ſilere iuſſit Auguſtus infans ibid.
rapacitas 177.c
raphael 464.f,465.a
rapina 211.a
raptor 105.c
rapum, Solis hieroglyphicum 608.f
ratio 501.c
ratio & cupiditas 41.c
rationis modus breuis 419.a
rationis cum appetitu pugna 623.e
ratiocinatio 131.a
rationale ornamentum Pont. quale. 440.d
receptus tutus 106.f
recordarionis hieroglyphicum 338.f
rectus tenor 533.a
redactus in potentioris ditionem.282.f
redemptio 392.f
reditus in viam 245.c,d
refibulare 430.e
reflandum non eſt in ventum 80.d
refugium 484.d
reginien 485.c
reginaldi Poli Card.laus 559.a, c
regnum 438.e
regni ſolicitudo, 192. e, f, ſymbolum per apes 261.c
regreſſus 367.c
remedium 541.a
remedium in febrem nactus 6.e
remedia contra ſcorpiones 162.e
remeligo 302.e
remittere manus 359.b
remiſſio 393.b
remora 302.d
renes a Venere reguntur,340.d, in Veneris ſunt poteſtate,347.c, vnde dicti ibid.
repandi roſtrum animal delphinus. 274.c
reptatus ſerpẽtum quid myſticè.245.a
reptile 138.f

repugnantia rerum 122.d
repulſa ignominioſa 235.c
de repulſa pudor 69.a
requies,ignauiaque 368.f
res geſta communis 269.b
rei d. nemicæ ſtudioſus 305.c
reipub. negocia alacri animo ſuſcipienda 261.b
rerum diuinarum cognitio vnde petendi 639.d
rerum omnium gerendarum ſumma quibus rebus conſtet, 321.c,d, progreſſus per calcaneum,430.e,f, proſperitas per aquilam indicata, 188. c, 189.a,viciſſitudo 512.d
rerum mutatio 631.c
rerum natura 639.f
reſpub. Curia 642.b
reſipiſcens 471.a
reſipiſcentia 346.e,503.c
reſipiſcentia per hirundinem. 227.b
reſipiſcentiæ ſymbolum.
reſtitutor 361.b
retia & retium hieroglyphica. 466.e,f
reuerentia in matres 125.b
rex.513,c,d,per apis ſymbolum.261.a, b,per elephantum deſignatus, 15 c, e,optimus,150.f, potens imbecillioris artificio peritus, 21,c, tutelaris, 151.a,vilium affectator 18.d
regis inter apes munus 260.a,b
regis pij & miſericordis ſymbolum. 191.c
regi ſuo obſequens populus. 261.a
reges fulminare dicuntur, 296. d, pro Dijs habiti a multis nationibus. 467.a
regum aures innumeræ 116.e
Regibus etiam mortis impetandæ ius per internuncium ſacerdotibus Memphiticis erat 204.d
regia claritas 435 b,c
regia poteſtas 434.e
regium augurium 9.b,c
rhadamanthus truculentos vrſis ingerere ſolitus 114.d
rhamnus in ſacris,quid 583.b
rhea dea cur ab Aſſyrijs colebatur, 316. f, cum Saturno rem clam habuit 179.a,b
rheginorum moneta quæ 129.b
rhemnij Palæmonis arrogantia. 81.b
rhetor Corax 236.d
rhinoceros,21.b,eiuſdem cum elephāto pugna ibid.
rhinocerontis effigies miſſa Leoni X. ab Emanuele Luſitanorum rege. 21
rhodia 506.f
rhodii quadrigas Soli conſecratas quotannis in mare iaciunt 46.e
rhodos inſula pugnaciſſimos habuit gallos 241.d
rhombus 514.e
riſus 54.e
riſus leuitatis ſignum ibid.f
riualitas 101.c
robur 2.d
robur per pollices ſignificatum. 372.e
robur Romanorum in legionibus. 40.e
ex robore nati qui dicti 545.c
robuſtus 21.c
robuſtus & robur vnde dicta 544.f
rodere 342.d
rodulphus Habsburgi comes 180.d
rolandini Galli Virdunenſis impoſtura 237.a
roma capta a Genſerico 179.c
domita ab Odoacro,ibid. c,d, quadrata,419.a,vetus ibid.
roma per mulieris caput 322.e,f
romæ antiquum nomen Cephalō fuit, ibid.
romæ caput galeatum 456.e
romæ nomen publicari vetitur 322.e
romanæ virgines nutriebant diligentiſſimè Veſtalem ignem 491.b,c
romanus per togam 423.a
Rom. Coſſ. 454.f
romani cur equum mactare ſoliti. 40.d originem ſuam ad matrem referre ſtudent, 322.e,f, quando cœperint eſſe ſuperiores etiam equis 40.e
romanorum auguria 643.e
romanorum mos in ſacrificijs 3.e
romanum imperium quot annos durauerit 179.c
romani imperii mutationes tres. 180.e
romulus & Remus cur Martis filii dicti 109.a
romulus vbi educatus 419.b,c
romulus Amaræus. 73.a,309.b,484.d
roris vocabulo quæ ſignentur 403.a
roſa humanæ imbecillitatis hieroglyphicum 582.c
roſa ſine ſpinis conſiderata venuſtatis amoris & gratiæ ſignum eſt 585.a
roſa ſpinis ſepta,humanæ vitæ ſpeculum 582.f
roſæ afflatum quomodo deſcripſerit Virgilius 584.d,e
roſæ odor ſcarabeum enecat 585.a
roſam quanti fecerint Indorum Magi. 584.e
roſę in ſepulchrorum ornatum adhibitæ 582.d
roſæ quomodo fragrantiores fiant.
roſarum halitum multi oderunt 79.b
roſas loqui,prouerb. 582.d
roſaceum Homero cognitum 584.f
roſcii hiſtrionis claritas 152.d
rota & rotæ deorum 414.e,f
rotæ humanæ & inferorum ibid.
rota curriculis quot conſtet apſidibus. 230.d
rotunda templa cur veteris Diis dedicarunt 528.e
ruab. 634.d
rubecula auis,vel ſyluia 259.a
rubeta rana quæ 299.c
rubi ſymbolum 583.a
rubicunda veſtis 426.f
rufus Prætorius cur ſcazonte profeſſus 172.d
rugitus leonis animantibus formidabilis 3.c
ruminatio 83.c
ruminatio in ſacris,quid 70.f
ruminantia animalia,carent altera dentium parte 314.f
ruſticitas per ranam 300.d
ruta continentioris vitæ hieroglyphicum 615.b,c
ruta ſi iuxta ficum ſeratur,mitior euadit 569.b
rutam cur exhorreſcant ſerpentes. 615.b

S

S Pro H.nonnunquam apud antiquos ponebatur 372.c
S.quid Romanis,& cur tricliniis & digitarum foribus ſuperponatur. 373.b
Sabaci Aegyptiorum regis ſucceſſus, 32.d
ſabech 101.b,c
ſabellicus 229.c
ſabellicus aliquando noctu vidit,333. b, ab Vrbano didicit Græcas literas,ibid. Pierii præceptor.178.e,174.c
ſaccium 426.d,e
ſacer piſcis quis Homero 303.a,b
ſacer ſcriba Aegyptiis cur. 322.f,323.a
ſacerdos 59.b,435.b
ſacerdotis boni munus 47.c
ſacerdotis negligentia,error maximus, 48.c
ſacerdoti Aegyptio non licebat equo vehi 39.d,e
ſacerdotes Aegyptii 426.d
ſacerdotes aſſentatores & aulici magna in orbem importantes mala, 211 a.Auiorum,590.e, mali taxantur 310.d
ſacerdotes tantum circuncisi erant apud Aegyptios,59 c.Memphitici ſupra Reges erant 204.d
ſacerdotum Aegyptiorum eruditio. 138.e
ſacerdotum amictus qualis 429.c
ſacerdotibus indumenta ex lino cur imperata 601.a
ſacerdotibus licuit piſcibus veſci apud Aegyptios 315.a,b
ſacerdotes quales eſſe oporteat. 326.d
ſacerdotium 601.a,612.e
ſacerdotium ſummum 440.e
ſacerdotii ſacroſancti ſymbolum. 142.f
ſacoma corona qua ratione deprenderit Archimedes 237.a
ſacrarum rerum cognitio 630.d
ſacramentum 89.c
ſacrificium ibid.
ſacrificia in luſtratione quæ ibid.
ſacrificiorum ritus quo tempore inſtituti 526.f,527.a
ſacrificandi homines immanem morē quis ſuſtulerit 491.b
ſacrificantes primi,herbas & flores nō animalia adhibuerunt 600.d
ſacrificato quibus licitū veſci. 449.c,d
ſacrarum literarum profeſſor 47.c
ſacrorum initia,14.e,arcana,345. c, d, tempus 504.f
ſacris initiatus 270.e
ſaturnia occulta 47.c,d
in Sai picturæ conſideratio. 311.b,c
ſagacitas 337.b
ſagacitas & ſagire 54.d,e
ſagacitas iuuenilis ſenili experientiæ præpoſita 206.f,207.a
ſagitta Herculea vulneratum cor Plutonis,quid 445.a
ſagittæ 444.e,f,& ſeq.
ſagittarum ſymbolum 603.c
ſagittarii Neruii 155.a
ſagittarii ſenteres Orientales 40.f
ſagittarii Venatores 215.c
ſagum 423.b
ſagunenſes milites 153.c
ſal & mare cur aduerſabantur Aegyptii 313.a

Sal cur hoſpitibus ante alios cibos apponitur, 314.d,e, in menſa euertere, cur ominoſum ibid.d
ſal, quo paſſim utitur Germania, unde colligatur 312.d
ſalis ſignificatio in diuinis quæ 313.b
ſalacitas, 86.f, per crodilum 293.c
ſalacitas prolifica 207.c
ſalacitatis nomen, quid 313.a
ſalamandra, 162.f, & ſeq. an ignem extinguat 163.b
ſalamandra impunè veſcuntur ſues. 164.d
ſalij 108.e, 452.f
ſaliorum ornatus quis 462.c,f
ſaligna falx cur Priapo attributa. 556 d
ſalix 555.c
ſalix an fructum ferat 556.e
ſalix caſtitatis indicium 555.c.d
ſalix vinculorum ſymbolum ibid c
ſalicis etymon 556.e,f
ſalicis ſemen in uino potum ſterilitatem inducit 556 e, 557.a
ſalicem cur ὠλεσίκαρπον vocarit Homerus 516.d
ſaliua ieiuni hominis ſerpentibus letalis 147 c
ſalmonei inſana arrogantia 467 a
ſalomon Trecenſis 360.f
ſaltatio per turturis ſimbolum 224.e
ſalubritas 221.b,c, 102 d, 174.e,f
ſalubritas per gallinæ ſimbolum, 240.f 241.a
ſalubritatis indicium 609 c
ſalus 159.b, 302 c,f, 449.c, 482.d
ſalus per capitis ſignum 311.a
ſalus auis aſino inimica cur 266.e
ſalutatio 361.b
ſalutatorius digitus 372.f
ſamnium armatura 250.e
ſamphoræ equi 452.e
ſamſonis robur in capillis 634.e
ſamſonis coma 327.c.d
ſamſonis quæſtio Palæſtinis propoſita 264.e
ſamuelis anima an per incantationes euocata 147 a
ſandrocottus Indus 9.c, 16 d
ſanguis animę vehiculum nonnullis, 213.c, a Marte regitur, 340.d. antiquitus pro uino poſitus 567.b
ſanguis cur libaminibus, quę pro anima fiebant, apponebatur 213 c
ſanguine placare Deos improbarunt Aegyptij 527.a
ſanguinarius 307.a
ſanitas 612 e
ſapientia, 415.c, 641.f, cur in quadrato lapide conſtituta 415.c
ſapientia, 450. f, 596.d. per aurium ſimbolum, 337.a, per noctuam ſimbolum, 201.e. homine largita 624 e,f
ſapientię arma firma & ſtabilia, 456.e, vis 416
ſapientiæ perfectæ uir 398.f
ſapientię vanę ſtudium 402.f
ſaper quomodo exploretur 341.b,c
ſaporem ubi collocet Ariſtot. ibid.
ſapor rex quid Conſtantio Imp. ſuadere conatus ſit. 131.c
ſaporis Regis geſta non quod 102.f
ſapphirus 440.e,f
ſardanapali incuria 151.f
ſargus 305.b
ſarmatæ 46.e
ſartago 346.e,f
ſaturnus, 51.b, falce Cęli pudenda abſcidit, 350.e, 494.b. filios deuorans, quid, 138.e. in equum verſus, quid. 37.b, laneo vinculo ligatus 517.b
ſaturni beneficia, 323.b, etymon, 517.b regnum quale Platoni 464.d
ſaturno decumani homines ſacrificati. 491.a
ſaturno quæ gentes ſacrificabant iuuenes & proprios filios 91.a
ſaturnalia 491.a
ſatyrum capiens Midas, quid 95.c
ſatyri quibus in locis. 49.e
ſauromatę equos alunt ad ſacra & cibum 46.e
ſaxum in quo Herculis effigies, colebant Thraces 523.c
S B O quid Aegyptiis 397.b
ſcabellum 461.b
ſcalenus figura quæ 419.b
ſcaphos olus 193.a
ſcarabeus 76.f. & ſeq.
ſcarabeus ex aquis primum in lucem prodit, 77.b. roſæ odore necatur, 585.a, ſignum Romanorum militum 78.e
ſcarus, 304.f, Iouis cerebrum Ennio. ibid. quomodo captiuitatē declinat. ibid. ſolus piſcium ruminat ibid.
ſcaurobates in Semiramin inuectus. 220.f
ſcelus 453.a
ſcenopegia Iudæorum in Bacchi celebritatem fiebant 464 f
ſceptrum, 438 d.f, Auguſti manibus fulmine excuſſum quid indicarit, 545.b ex querno trunco quid ſignificet. 545.a regium 513.a
ſceptri cuiuſdam deſcriptio 295.a
ſceptra regia ciconię capitibus inſignita, 170.e, ſchenus 380.f
ſcillæ contactu conuellitur lupus. 131.a
ſcincus vel ſcingus 293
ſcipio 439.c
ſcipio laureus quid ſignificet. 540.a
ſcipio Africanus 623.c
ſcipionis dicterium de ſcuto & gladio 451.a, celebre dictum ad Antiochi legatos, 38.f, ſcomma in Pompeium 504.f
ſcipionis numi argentei inſcriptio. 16.f
ſcipionem laureum geſtare, quid. 221.e
ſcolopendra piſcis 306.d
ſcorſi exemplum de ſeditione 49.c
ſcorpius 161.c
ſcorpii cauda quot habeat compages, 162.e, 388.f
ſcorpij cœleſtis uis 162 d,e
ſcorpii & crocodili odium mutuum. 161.c
ſcorpio quænam corporis partes dedicatæ. 162.d
a ſcorpio ictus ſi ſuper aſinum ſederit, tranſibit in illum dolor 121.b
ſcorta unde dicta 355.a
ſcortæ & oſtracinæ pecunię 29.c
ſcribonius Libo 500.e
ſcriptorū ſanctorū lucubrationes quid præſidij attulerint nobis 465.c,d
ſculptura antiqua in Aeſculapii pro noua Roma 495.b
ſcutum Herculis, an Heſiodi Opus. 166.d
ſcuta 449.b
ſcuta haſtis illiſa, quid 451.a
ſcutis continebantur imagines. 451 b,c
ſcutis ligneis primùm uſi Argiui. 449.b
ſcytha Herculis filius 148.e
ſcythæ ab Aegyptijs inſtituti 454.e
ſcytharum iuramentum maximum quod, ibid. mos in ope imploranda, 28.f, ſagittę quo ueneno infectæ. 144.e
ſebaſtianus ſagittis impetitus 446.e
ſebaſtianus Corradus, atq; huius Quæſtura laudatur 343.b
ſeceſpita 445.b
ſeceſſus 289.b
ſecundi Theodoſiani 40.f
ſecuris 451.f
ſecuris & Lydorum & Romanorum geſtamen ibid.
ſecurim cur ream conſtituerint in iudicio Athenienſes 30.e
ſecuritas 336.f, 460.f, 522.d 531.c
ſecuritas occioſa 303.c, 304.d
ſecuritas periculis libera 304.c
ſecuritas per gallinam & rutam 241.a
ſecuritas per ueſpertilionem 252.d,e
ſecuritatis ſymbolū in multis veterib. numis 304.d
ſecuritatis ſymbolum 611.c
ſedatus animus 502.e,f
ſedda olim quę nunc ſella 339.b
ſedechias in captiuitatem abductus. 196.d
ſedere 461.c
ſedes 459.c
ſedes firmiter ſtatuta 195.c
ſeditioſus 286.e,f
ſegnities 283.c
ſegregationes aquarum apud Moſen, quid 312.d
ſelenotropium 617.a
ſeleucus Antiochiam condidit 485.a cur uerſus XII. ex Heſiodo ſuſtulit, 441.c,d. dies compoſuit cum Scandrocotto 15.b
ſeleuci genus & numi, 485.a, & anulus ibid.
ſella uel ſedes 459.c
ſella Curulis 462.f
ſella eburnea ſedebant Conſules cùm magiſtratum inibant 462.e
ſemel tantùm enixa 8.e
ſemele 146.e
ſemel in utero 517.b
ſemel quando prolificum 390 d,e
ſemen quid in ſacris literis 583.a
ſeminum uirtus & generatio 630.f
ſemicrinitum caput 327.a,d
ſemicium triſte leonum cur dixerit Lucretius 6.d
ſemiramia procacitas 220.e
ſemiramis cui nuſperit, 220.f. effecit ut Perſæ matrum filiarumque ſuarū cōiugia non abhorreāt 220.d. immoderatæ libidinis fuit, 220.f, Σιμβρὴν uocata, ibid. ubi nata & educata 220.e
ſemiramin ſub ſpecie columbæ colebant Aſſyrij ibid.
ſemita quid Theologis, quid uia 415.f
ſenecæ locus 183.a, 428.d, 634.a
ſenectus 328.e

ſe

ſenectus cur omnia deſperet 549.b
ſenectutis indicium 549.c
ſenectus miſera 327.c
ſenes & ſeniores qui 390.e
ſenex muſicus 228.f
ſenibus cur ſupercilia grandiora 336.d
ſeniorum inter ſe certamen 170.d
Senſus, 387.b, 504.f, a voluptate deceptus, 146.e, maximè brutus 82.d
ſenſus velocior 625.c
ſenſus & intellectus ſignificatio. 146.e
ſenſum quinam admirati ſint, quive aſpernati. 82.e
ſenſus communes in corde 212 e
ſenſus quinque per virgines prudentes & fatuas indicati 146.f
ſenſuum expers 525.e,525.d
ſententia præpoſtera 368.d
ſentiendi vim a ſole habent homines. 473.b
ſentes in ſacris, quid 583.b
ſepes 437.a
ſepia 287.c,396 f,397.a
atramentum in aquas euomit 287.c
ſepia melanuros 288 d
ſepiæ machinationem 306 d
ſepias promontorium 288.d
ſeptem, & ſeptingenta. 387.c
ſeptem & ſeptuplum quid Hebræis. 375.a
ſeptenarij numeri proportio valde muſica eſt 505.b
ſeptentrio, 570.f, eius hieroglyphicum. ibid.
ſeptentrioni ineſt vis maſcula 26.d
Septima decoctio perfectionem indicat 375.b
P. Septimij Getæ numus 413.c
ſeptuaginta 394.f
ſeptuaginta interpretes quo tempore Biblia verterunt in linguam Græcam 181.b
ſepulchri ſignificatum per cor 347.a
ſepulchra nobilitatis 552.e
ſepulchrorum aliquot inſcriptiones. 582 d,e
ſepultura 407 c
ſerapis cur a multis colebantur 320.f
ſerapidis epigramma de totius mundi mole, 410.d, e, ſimulachrum 28.e
ſimulachri caput quod, 320.d. eiuſdem ſignificatio ibid d,e
ſerapidis tricipitis numiſma 325.a
ſerapi cur magnificæ templa dedicata & ubi 320.e,f
ſeres populi longæui 206 f
ſeriphium abſinthium 611.e
ſermo. 364.f. 621.c. cur cibo cōparatus, 346.d, efficax vel Mercurius, 350.f, inanis, 351.a, pro liquore aut rore pluuio acceptus, 594 d, per oculi hieroglyphicum, 333.c, vrbanus, cibus eſt animi 594.d
ſermonis intellectus duplex 364 f
ſermonis præſes Mercurius 340.d
ſermone nimio extenuantur corpora 115.b
ſerpens 636.e,f
ſerpēs Apollinē prouocās in Delphis, 160.e, caudam depaſcens, quid, 138.e gignitur ex humano cadauere 36.f
ſerpentis effigies a Moſe ex ære in conium ſum… cur 158.f
ſerpentis effigies quid cōmoſtrabāt Valentiniani, 156.d, ſpolium Neroni p amuleto commendatum a matre. 152.f
ſerpentes alatæ volant ex Arabia in Aegyptum 174.f
ſerpentes puellarum amaſij reperti. 148.d
ſerpentium ſymbolica tractatio, 137. & ſeq.
ſerpentium coria Amazonibus tegumentorum bellicorum vſu præſtabant 435.c
ſerra 455 b,e
ſerra pugnare ibid.c
ſerra ad ſquatinæ piſcis oſſis ſimilitudinem effecta 306.e
ſeruij locus 629.a
ſerui fugitiui vocati olim cerui 68.d
ſeruilis improbitas 421 b
ſeruitus. 594.e, 519.b,c, a longa, 337.c, per anuli ſymbolum, 374.f, per aſininas aures, 337.e, per pedum ſymbolum, 366.f, per raſitationes capitis 326.e
ſeruitutis indicia inter ſomniandum quæ 38.f
ſeſonchoſis 349.b
ſeſoſtres ibid.
ſeſoſtris Aegypti rex 444.d
ſeſoſtris nauis 483.b
ſeſſio 449.a
ſeſſus 58.d,e
ſeſſus Deo accommodatus 558.e
ſeueri Alexandri Imperatoris numus. 361.b
ſeueri imperium quo præſagio pręmōſtratum 152.d
ſeueritas peculiaris ſenibus 335.c,d
ſexagenarius numerus. 385.c, viduitati dicatus 394.e
ſexaginta ibid.d
ſexta Parthica legio quæ 154.f
ſexcenta 387.c
ſex & ſenarius numerus ibid.
ſextans 376.f
ſextodecimus numerus 390.d
ſibi ſoli natus 297.a,b
ſiccus pro paupere 307 c
ſiciliæ vmbilicus vbi 352.f
ſicilicus quo ſigno figurabatur 389 e
ſicinius cur dicteriis non laceſſiuerit M. Craſſum 35.a
ſicinius Dentatus quodnam factum primus fecit Marti. 90.f
ſicinius Dentatus donatus torquibus. 438.d
ſicius 187.a,392.f
ſiculi a Romanis orti 129.a
ſicyonij, Suarij, Aſinij & Porcarii a Cliſthene vocati 120.e,f
ſiderum, idearumque cœleſtiū virtutes Lunari corpore ſuſcipiuntur. 473.c
ſigna militaria 493 a
ſilenus 622.f
ſileni 60.f,61.a
ſileni Alcibiadis 61.a
ſilentium, 340.f, 486.e, opportunum. 244.d, per indicem digitum, 372.f, per piſcis ſymbolum, 311.a, per ranæ rubetæ ſymbolum 299.c,d
ſilentii ſymbolum 578.d
ſilii Italici locus 39.b,183.b
ſilurus 308.e
ſimandii regis Aegyptii ſignum 2.d
ſimandii Regis bibliothecæ inſcriptio. 398.e
ſimandii ſepulchrum aureo circulo ſpoliauit Cambyſes 411.c,d
ſimion Antiochenus 170.f
ſimi naſi indicium 276.e
ſimia 61.c,d
ſimia vrnam euertens, ac ſortes diſſipans 62.d
ſimiæ paſtione liberatur a febre leo. 6 e
ſimiam cur tantopere oderit leo. ibid.
ſimiæ triſtes Luna cana 57.a
ſimulachri Cereris apud Phigalenſes explicatio 45.c
ſimulatio per picam 232.e,f
ſimulationum inuolucris obiectus. 287.c,d
ſimulator 579.c,d
ſinapis unde nomen habeat, 605.c, oculis infeſtum ibid.
ſinapis allegorica conſideratio, 605.c, & ſeq.
ſinus 427.b
ſiphonum & tuborum aquæ cur per leonina capita eructare ſoleant. 8.d
ſirenes 207.c
ſirenum aureæ illecebræ ſuſpenſæ in Apollinis templo 208.d
ſirius 409.c
ſirius ſtella 476.f
ſiſtere, ſiſtendique ſignum 520.d
ſiſtrum 511.c,d
ſiticuloſitas 164.f
ſitus cur per corui ſymbolum 236.f
ſitis ex morſu dipſadis, epota theriaca ſedator 165.a,b
ſitis & ſitibundi ſignificatum 165.b
ſmaragdus, 212.f, 440.f, Veneri dicatus ibidem.
ſmerdes Magus 215.a
ſimulacis cum hedera ſimilitudo. 548.e
ſpeciebus quatuor diſtinguitur ibid.
ſimilacis flos coronis intextus quid ſignificet ibid.f
ſimilacis fructus elegantia ibid.f
ſmynteus cur etiam uocatus Sorex. 135.b
ſmyrneorum Fortunæ ſimulachrum. 40.e
ſobrietas 97.a,441.b
ſobrius nemo cantat 566.d
ſobrios vicus Romæ 567.a
ſocietas 371.b,c
ſocietas leonina 4.d,e
ſocrates eodem ſemper vultu 54.f
ſocrates cur dixerit ſe gallum debere Aeſculapio, 241.c, quando iurat per canem 49.c,d
ſocratis opinio de Sole 470.d
ſocratis ſomnium de Platone per cygni imaginem 229.b
ſol 37.c, 78.f, 111.c, aurea gleba Euripidi, 470.d. Græcorum indicium. 471.c, mundi mens, 332.e, vnde dictus, 469 c, d, cur Ceutimanus dictus, 359.c, cur per palmam, 536.d, per accipitrem, & cur, 209.c, per tricipitium Serapidis 325.a
ſol & Bacchus idem numeri 111.c
ſol & flamma cur dicantur mortale genus enutrire 471.b,c
ſol & terra 12.d,e
ſol, eiuſque hierogliphica 469,e,f
ſol, ſoliſque vis 352.d,e
ſolis ſimulachrum 622.d

Index Hieroglyphicorum.

Solis & Lunæ certamen in procreandis animalibus 135.a
ſolis ortus cur per lotum arborem indicatus, 557.c, ſimulachrũ per Phœnicẽ, 199 c, ſymbolũ 608.f, uię.327.b uis & beneficium 155 c,d,332.f
ſolis uis ibid 639.d
ſolis & Lunæ coniunctio 622.e
ſoli cur dedicati leones 2.f,3.a
ſoli equus mactatus a Lacedæmonijs & Perſis 46.d,e
ſolem, Lunam ſtellaſque quomodo deos intellexerint Aegyptij, & Phęnices 470.d
ſolem Oſiris apud Aegyptios ſignificat 622.d
ſolem quomodo alloquebantur Indi pro concilianda Principum beneuolentia 584.e
ſolem variæ gentes Deum putauerũt. 469.c
ſolaris annus 415.c
ſolares radij 444.f
ſolini locus 176.e
ſolitaurilia 89.c
ſolitudo 201.c
ſolitudo per aquilæ pullum indicata. 192.e
ſolicitudines 499 a
ſolitudinarius 128.f,259.a
ſoloiuncus 397 a
ſolſtitium 265.c
ſolſtitium hyemale 281.a,367.a
ſolſtitium vel tempus annuum. 1[illegible]9.b
ſolſtitiales mundi partes appellauerunt dexteras Aegyptij 26.d
ſoluere zonam 428.f
ſoluizonię Dianæ templum 429.a
ſomniculoſa cur aſpis dicta 143.a
ſomniculoſus 296.d,613.b
ſomnium pincernę Pharaonis a Ioſippo interpretatum 566.e,f
ſomnia Aſtyagis 566.f
ſomnia vera & falſa 628.f
ſomnus admoniti ad aliquid aggrediẽdum qui 22.d,e
ſomnus 340.e,628.f
ſomnus Neſtoris perſona compellans Agamemnonem 151.a
ſomnia, ſomniorumque interpretationes variæ: vt ſi quis per quietem ſomniarit aures plures ſe habere 338.d, boues arantes imaginari 49.a
caput caninum vel equinum ſe habere 38.f
caput ingens ſe habere 320.f
capitis partem dexteram denudatam. 327.d
caput leoninum 3.c
ceruum inſtantem tergo 66.d
dentes amiſſos dextera parte 25.c
equum qui ſe portet 38.f
formicas 74.f
frontem capillis glabram 326 f
fulmen vibratum 408.d
gallinarum gregem ad ſe venientem. 240 e
lyram nuptiarum tempore uidere. 502.d
manus plures ſe habere 363.b
manus pulchras 356.f
mare perturbatum videre 354.d
mulier ſe in uirum commutatam. 327.c
naſum non habere 337.c
nauem vel ratem videre 461.c,d
occipitium caluum 327.c
oculos tres ſe habere 336.e
pectus ſibi transfixum 445.b
puer in ſenem ſe mutari 328.e
ſenex ſe in puerum mutari ibid.
ſolem obſcurari 471 b,c
ſpicas in aure natas 589 c
ſtatura ſe vaſtæ magnitudinis eſſe. 530.c
ſtellas in mare vel terram cadere. 478.d,e
ſupercilium coloratum & denſum. 336.d
uini hauſtu ſe attentari 564 f
umbilicum, & quæ circa eum 352.f
uniones 441.b
uuam ſe videre 566.f
ſomni parciſſimus eſt leo 4 b
ſomnum captantes Mercurio victimarum linguas adolebant 340.f
ſophiſta per cancri ſymbolum, 284.f, per ranæ ſymbolum 299.a,b
ſophiſtæ, 82.f, 166.e,f, 474.d,e, cuitandi 82.f
ſophiſtarum nugæ, 128.e, oppreſſio. 284.f
ſophocles in ſenectute ſcripſit Oedipum Coloneum 229.a
ſophoclis locus 531.a
ſorex Hecateo, prouerb. 234.f
ſoricis etymon 133.c
ſoricis & ſuis conſenſus naturę. ibid.
ſoſithei dictum in laudẽ aquilæ. 194.f
ſoſpolis Deus ab Heleis cur colebatur 159.a,b
ſoſpitamentum 483.a,520.e
ſpartiatarum mos in ſacrificiis 34.c
ſpartanorum origo 151.c
ſpathalæ 535.c
ſpeculum 442.e
ſpes fallax 631.b
ſpes certa de re ambigua, 297.c, irrita, 363.c, per florum ſymbolum indicata 585.b
ſpei definitio, 149.a,b, fruſtrator, 284.e, ſimulachrum per oleum 563.c
ſpeuſippi vel Antipatri epigramma ad Platonis ſepulchrum 193 e
ſphæra ænea de Maximi ſtatua dela pſa Antiochiæ q̃d portẽderit. 413.b
ſphærica figura 412.f
ſphinges cur appellatæ meretrices, 10.e, humanicipites, 14.f, ubi naſcantur. 60.e
ſpica 589.a
ſpicas repertas Iſis prima capite circumtulit 589.a
ſpina dorſi 347.b
ſpinæ pro diuitiis, 583.b,c, quid indicent in ſacris literis ibid.c
ſpiræ ſerpentum quid myſticè 145 a
ſpirillum quid uocet Opilius 93.b
ſpiritalis motus 622.f
ſpiritus 142.e
ſpiritus pro ſuperbia & animi elatione 612 f
ſpiritus almus 370.f
ſpiritus ſanctus, eiuſque dona ſeptẽ. 375 b
ſpiritus ſanctus in columba 219.b
ſpiritus ſibi redditus 454.d
ſpiritum quid uocauit Anaxagoras. 142.e
ſplen a Saturno regitur 340.d
ſplene laborantibus riſus difficillimus. 54.e
ſplendor nominis 491.d
ſpolium leoninum, virtutis ſignum. 11.a,b
ſpongia 307.c
ſportula 592.d
ſportulam oſſium plenam dono miſit Diogeni Alexander 52.f,53.a
ſquamæ in ſacris quid 316.e
ſquatina 306.e
ſquilla 285.c
ſtabilimentum 484.e
ſtadium, 379.c. Italicum quale, ibid. Pythicum, ibidem. Olympiacum. ibid.
ſtare 227.a
ſtare conuenit adoranti 57.a
ſtare in diuinis literis, quid ibid.c
ſtarnæ aues quæ nunc Romanenſibus. 246.f
ſtathmus 382.a
ſtatii locus 166.e,457.c,627.a
ſtatuę Aegyptiorum quales 530.d
ſtatuæ giganteæ obtortis ſunt cruribus 160. f
ſtatuarum celebritas in columnis, antiqua eſt 529.e
ſtatuarum triumphalium ornamenta quæ, 462.e,f
ſtella 475.a,& ſeq.
ſtella crinita Iulio Cęſare ſublato ſtatim apparuit 476.d
ſtellę aliquot Arctico polo affixæ repellunt aquam a terra 358.d,e
ſtellæ cur exortu Solis extingui videãtur 472.e
ſtellę mundi oculi 627.b
ſtellę per ſomnium in mare vel terram cadere viſę, quid 478.d,e
ſtellarum ſignificatum in ſacris, quod. 476.f,477.a,b
ſtellio 286.f
ſtephanum de Gentibus Hermolaus Byzantius in compendium contraxit 274.f
ſtephani de Vrbibus locus. 172.d 323.c
ſterilitas 122.e,556.e
ſterilitas multarum propria 122 f
ſtipula in ſacris literis quid 589.c
ſtola 425.c
ſtoliditatis ludibrium 117.c
ſtomachus 173.c
ſtomachus a Luna regitur 340.d
ſtrages Megarenſiũ a leonibus edita. 4.f
ſtratoclis improba auaritia 363.b
ſtrenuus 447.b,449.b
ſtruppearia feſta 611.a
ſtruthiocamelus, 249.c, & ſequen. ambiguus inter terreſtria & aeria. 250.e
ſtruthiocamelus currit perniciſſime. 250.f.a, incubatu oua non fouet, nec pullos nutrit 250.f
ſtruthiocamelus: cur colla tantum frutice occultet 252.a
ſtruthiocameli pennæ æquales, 250.d, earundem uſus ad conos bellicos & galeas adornandas 250 e
ſtruthiocameli ſtoliditas. 250 d,251.a
ſtruthiorum oua diſſecta in ęquas partes Garamentis præbent uſum pileorum 422.f
ſtruthiorum oua cur perquirant. Garamantes 165 b
ſtudiorum profectui, corporis officiũ incommoda 249 b
ſtudioſus otii 257.b

***** Stultitia

Stultitia 97.a,b
ſtulti ad cribrum, prouerb. 398.f
ſtupidus tarduſque 85.c
ſtupor 19.a
ſtupor & admiratio 165.c
ſturio an ſilurus 308.e
ſuauitas ex aſperitate 612.f
ſuauitas ſublata 569.c
ſubare 87.a
ſubdere colla iugo 519.b
ſubdiales ædes quibus Diis ædificantur 529.a
ſubiugatio 519.b
ſubiugare ibid.
ſublimitas 210.e
ſublimium appetitor 606.d
ſublimium rerum indagator 176.e
ſubſidium 455.c
ſubucula 424.d
ſubulci templa non ingrediebantur apud Aegyptios 884.e
ſubuentanea oua quæ 180.f
ſuburranenſium & Sacrauienſium contentio ſuper equino capite 46.d
ſucceſſus voti 142.f
ſueſſanorum pecunia 243.a
ſuetonii locus 411.b,451.b
ſuffeni Catulliani 63.a
ſuffibulum 425.a,b
ſuis viribus pollens 15.c
ſuos tantum curans 245.a
ſubtilii Galbæ canterius prolapſus in ipſa longi itineris porta 45.a,b
ſumma 533.b
ſumma calliditas ingenii 4.d
ſummiſſio 330 d
ſumptus publici priuatique 412.e
ſuperbia.42.d,in pulmone.612.f,ſuper ceruicem 329.c
ſupercilium 335.c,338.d
ſupercilium tutela Iunonis 336.d
ſupercilium in luctu veteres ſolebant vellicare ibid.
ſuperciliorum contractio 5 c
ſuperciliosi qui dicantur 338.d
ſuperflua ſummota 327.c
ſuperhumerale ſacerdotale Aegyptiorum 440.d
ſuperſtitione nationes omnes aliquando contaminatæ 104.f
ſupparum 427 a
ſupplex 360.f
ſupplices apud veteres coronatos fuiſſe 538.f
ſupplicatio 561.c
ſupplicationes quando fieri ſolitæ. 527.a,b
ſupplicium capitale 595.c
ſupplicij ſignificatum 615.a
ſuppreſſa 521.c
ſurditas 68.e,258.f
ſurditatis ſymbolum 604.e
ſuſæ vnde dictæ apud Perſas 586.d
ſus Bœotia 85.c
ſus cur in Creta ſacra 88.f
ſus Mineruam 85.b
ſuis grunnitum fugit elephas 82.e
ſuem tangere non licebat Aegyptijs. 84.e
ſuæ nullum animal pluribus varijſque conditis aptius 81.b,86.e
ſues Aematheoliticæ ſolidis ſunt vngulibus 89.c
ſues agreſtes ſemel pariunt in anno idque æſtate 86.f
ſues cephalalgiam curant eſu cancrorum fluuiatilium 76.e
ſuibus dentes atterabantur apud Salaminios 82 d
ſuilla caro aciem ingenij obtundit. ibid.
ſuillæ carnis laus 86.d
ſuillum genus cur nullum in Arabia. 83.a
ſuillo generi cur pepercerint Aegyptij. 89.a
ſybaritarum interitus quando 561.b
ſybaritarum mollities cur gallinaceos in vrbe non patiebantur 242.e
ſycomori hieroglyphicum 570.d
ſydus 475.c
L.Syllæ legionum exemplum 51.c
ſyluia auis, vel rubecula 259.a
ſymeon puerulus tridenti a Iudæis in ſacrificium trucidatus 118.e
ſyncerus Actius Sanaſarius 198.e
ſynodi ſextæ locus emendatus 98.e
ſyphaci cur dona miſſa ſint a Romanis 462.e
ſyracuſana menſa quæ Platoni 86.f
ſyracuſani 40.e
ſyracuſanorum numus 27.b
ſyri cur columbæ pepercerint 219 c
ſyrij detulerunt piſces argenteos in templa Facelitidis deæ 316.f
ſyrtes anguipedes 145.b,c

T

TAbanus 268.d
Tabellarij fides 206.d
Tabularum in Theodoſii inſignijs interpretatio 321.c
taciturnitas 395 a
taciturnitas leænæ 10.e,f
tacitus Imper. amariores cibus appetijt,266.e.Idem Virgiliani carminis dulcedine offendebatur,& Ciceronis lectione ibid.
tenia quæ 410.c
tæniæ,Iſidi dicatæ quales.Ibid.e. Oſiridis quales ibid.
talaria 626.d,e
talaria pennata Mercurij 216.d
talpa,132 d,liquidius audit 152.e
talpæ cor ad præſagium confert. ibidem.e
thalthibius, cur porcum, quem Agamennon pro iuramento ſtatuerat, in mare præcipitem dedit 89.c
talus,princeps libidinis locus.367.a,b
tanagræorum peſtilentiam quomodo Mercurius expiauerit 102.d
tanaquil in templo M.Anci diu aſſeruata 515.b
tantali ſymbolica interpretatio, 366.e
taranda 279.c
taras delphino vectus 274.d
tardas aues quas vocent Hiſpani. 252.f
tardigrada teſtudo 283.c
tarentini 40.f
tarquinij Priſci filius cui omnium primus donatus bulla 432.d
tarquinio Priſco ex itinere pileum abſtulit aquila 189.b
tarquinius Superbus papauerum capita decutit 610.f
tarquinij Superbi currus fictilis. 463.a metus angue conſpecto, quid. 150.f
tarquiniorum origo 610.f
taruiſi leones,quid 14.f
tauri populi qui 33.a
tauricæ Dianæ ſacrificium quale. 9[illegible].f
taurij ludi quibus diis,& cur inſtituti. 27.b
taurina ſpecie fluuii qui 27.b
taurus animal venereum 637.b
taurus deſcribitur, 24. & deinceps lupo ſuperatus apud Argiuos, quid. 30.e, dextro obligato genu manſuete ducitur,28.e,f. Soli a Perſis dedicatus 26.e
taurus cœleſtis cur Veneri dicatus. 24.d,e
taurus Herculeus 25.a
tauri auricula quid 27.a
tauri collo alligatæ caprifici vis quæ. 557.b
tauri ſignificata 23.c,d
tauri ſignificatum in ſacris 35.b
tauri temperantia,23.c,robur ibi.
taurum quando ſacrificabant Spartiatæ,34.e. Tauricipites fluuii 27
taurorum immolatio Hebræis, quid. 25.a
tauros cur immolabant Neptuno, & quales 27.b
taygeto in monte ventis equum immolabant Lacedæmonii 46.d,e
tegea Arcadiæ ciuitas 545.c
tegos pro lupanari ibid.
telamones 532.f
telemachus delphino ſeruatus 274.e
teleſillæ cur galeata ſtatua erecta. 530.f
telephus 66.f
tellus duplex 629.c
tellus cur hominum mater dicta. 463 b,c
telum vnde dictum 445.b
temonis hieroglyphica 488.c
temonem nauibus immittere a quibus didicerint homines 177.c
temperantia. 286.f,378.e,349 a, 429.a 514 d,557.a
temperantia,modeſtiaque 286.f
temperantia elephanti 17.b
temperantia per cubiti ſymbolum. 378.e,f,per Nilum 213.c
temperantiæ vis 147.b,c
tempeſtas per ardeam, 257. a, per ſepiam 288.d
tempeſtatis mutationē patefieri. 631.a
tempeſtatis præſagium per echinum. 289.c,d
templa ſacra,Floræ,Herculi,Marti,Lunæ,Proſerpinæ, Soli, Veneri, quæ. 529.a
tempus 139.c,477.b,554.e
temporis diuturnitas 535.b
temporis ſignificatio varia 140.e
tenacitas 546.e
tenebræ funeſtumve 292 f
tenebræ in diuinis literis,quid 203.c
tenedia ſecuris 323.a
tenedus quomodo a Darianis militib. vaſtata 486.f
tenediorum regis lex quæ 45.f,455.a
tentamentum 498.d,e
tētoria ex quib.rebus fieri ſolita 355.b
tercēta ſexagintaquinque,386. f,387.a
tereus Thrax Procnen duxit in vxorē. 227.f.Philomelam deflorauit.228.a
terga dare 330.e
teriungi milites 129.c
terminus 129.b,182.f,368.e,3[illegible]9.a
terminus lapideus Capitolii 523.e

terna

terna millia 392.d
ternarius numerus cur Palladi & iuſtitiæ dicatus 419.a
terra 527.c,640.b,156.d,e,463.b
terra & aqua 511.a
terra cur omnium mater credita. 473.b
terra frugifera 28.e,f
terra quæ,& Maia 90.e,f
terra per Scorpium indicata 162.e
terræ filius coluber 156.e
terræ fines omnes in Dei manu eſſe cur dixerint veteres 358.d
terrarum dominatio 196.d
terrarum vmbilicus 196.e
terrenorum cum cœleſtibus temperatura 617.a
terrenis addictus 287.b
terrificus leo 3.b,c
terror 165.c,322.e
terrenis in ſacris,quid 556.f
tertii Theodoſiani 421.c
tertiodecimani 52.e
tertulliani laus 199.b
teſtacea plenilunio magis pingueſcũt, 285.a
teſtamentum nouum eget auxilio veteris vetuſque noui 407.b
teſtamentorum tabulæ apud veteres quo modo ſignabantur 433.b
teſtes fibri Pontici præſtantiores. 131.b
teſtes quantum ad genituram conferant 348.f
teſtes virtutis indicia 350.d
teſticulos ſibi ſecuiſſe vel abſtuliſſe quis dicatur 350.d
teſtimonia ſeruorum contra dominos nulla 203.b
teſtudo 282.f
teſtudo cur Veneris ſimulachro appoſita a Phidia 283.a
teſtudo prudentiæ ſimbolum 629.b
teſtudo ore robuſtiſſima 284.d
teſtudinis munimentum 283.b
teſtudinis ſegnities diſticho expreſſa, ibid.c
teſtudines vbi magnæ 282.f
tetragrammaton 435.b
tetragrammaton nomen ineffabile. 292.d
teuthis 517.a
thaipſali milites 153.c
thalia 506.f
thallus mercator 32.a
thamura Moſen puerum ex profluente exemit 403.a
thebani vnde oriundi 151.c
thebarum inſigne fuit draco ibid.
thebis cur iudicum ſtatuæ ſine manibus 363.a,b
thebiorum natio peſtifera 141.c
theleſilla,eiuſque ſtatua 456.d
thelyo 506.f
themiſtocles gallorum exemplo confirmauit pugnantes 242.f
themiſtoclis argutum reſponſum. 41.b
theocriti locus. 43.c,96.e,258.d, 307.a 403.b
theocriti Pharmaceutria ex Euphorionis Minis tranſlata 307.a
theodori Gazæ laus 76.d
theodoſiani militiæ inſignia 421.c
theodoſiani,ibid.ſecundi ibid.
tertij ibid.
theodoſii inſignia qualia 321.c
theodotionis Epheſii opinio reiecta, 181.a
theognidis locus 278.f
theologia 250.f,252.f,415.b
theologiæ munus 400.f,401.a
theophraſti de viperis ſententia.144.d.e
theriacum 159.c
therſites cur dicatur in ſimiam mutatus,62.f. πιθηκίμορφος dictus ibidem.
theſeos barbam tondere noluit 329.a
theſeus primus anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedit. 326.f, 329.a
theſeus primus palmæ pretium inſtituit 535.c
theſſali coronas amaranthinas primi excogitarunt, & libamina quotannis ad Achillis tumulũ ferunt.587.b
theſſallis quinam erant bucephali.32.f
theſſi filiæ quinquaginta ab Hercule vitiatæ 95.c,96.d
thetis in ſepiã cõmutari ſolita.287.c,d
theu Platoni quis 292.d
theutates Propertio quis ibid.
tholos 288.e
thomas Campegius epiſcopus Feltrenſis 481.a
thomas Miliarius 249.a
thomas Petroſanctius 388.d
thorax, 456.e, & deinceps thoracum indago in paludibus explorandis qualis 131.a
thraſybulus Mileſius 610.f
thraſybuli ſimulachro cur adſculpta muſtela 213.f
thraſybuli ſtatua in Olympia 48.d
thrion fici folium cur dictum. 570.e,f
thronax mons 255.a
thunus,308.e,f,huius captura ubi. ibi.
thunnum piſcatores Neptuno ſacrificabant 310.e
thuribulum 345.b,495.b
thus in Sacris, quid 496.d,e
thyrſus circunfuſa hedera coopertus quid ſignificet 546.d
tiara 435.b
tibiæ Veneri ſacræ,504.e.Pani attributæ ibid.
tibicines,expectare prouerbium. ibid.f
tiberius a quo oppreſſus 241.b
tiberius fulmina coruſcationeſque ex pauceſcens lauream ſibi imponere ſolitos 539.c
tib.Gracchus quo geſtu ſe populo cõmendarit 321.a
tiberius Imp.noctu vidit 333.b
tiberij Cæſ.ſerpens a formicis conſuſus quid portendebat 152.e
tib.Cæſaris numus 250.d
tib.Claudii Cæſ.numus 359.a
tib.Gracchi oppreſſio per angues in galea ſignificata 160.f
tiberij humero inſidens gallus, quid. 241.a,b
tiberii Imper. nequitia 241.b
tibulli locus 139.c,220.d, 514.f, 547.c
tigranes candidam faſciam ad Pompeii pedes abiecit 434.e
tigris 111,c.& ſeq.
tigris audito tympani ſono inſanit, ita ut ſemetipſam dentib.impetat. 112.f
tigris cur vocata ſagitta ab Arme. 445.c
tigris equum citatiſſimum ter repetito curſu aſſequitur 112.e
tigris fluuius vnde dictus 213.b
timidus minima quaque de re 254.d
timo Demeam aſſentatorem ligone percuſſit 65.b
timoleon cum Bomilcate & Aſdrubale feliciter pugnat 555.b
tinea 306.d
tintinnabulum 505.a
tippula 272.f
tireſias 73.b
titanum genitalia deſecta,quid 351.c
titi Liuij imago Patauij qualis 372.f
T.Liuij locus 452.d,26.e
titi Veſpaſiani numus 276.d
titillatio 347.b,567.a,b
titoplus 506.f
titulus,435.a, Numa rege factus ibid.
tityi iecur,a uulture cur fingatur abrodi 183.c
toga & togata comedia 423.a
toga picta 428.d
toga utebantur & viri & mulieres. 423.a
tolerantia 513.c
tondere in ſacris, quid 326.d
tonitrus 27.c
tonitrus vocatus filius Clearchi. 467.a
torcularis hieroglyphicum in ſacris literis 568.d
torpedo piſcis 301.c
torpedini piſci ignauia præditus cur aſſimiletur 302.d
torques 438.e
torques aheneus in corui collo inuentus, qui ab Agathocle venando interfectus fuit 70.e
torquem qui meruit duplam conſequebatur annonam 438.e,f
torquium ſpecies 438.f
torquibus donatus Sicinnius Dentatus 438.e
torquilla 258.d
torrens 406.d
tortuitas unde dicta 25.b
toruum tueri ibid.
toto & aperto pectore 25.d
tractabilitas 125.b.c
tragelaphi in Diuinis literis qui 71.b
traiana aqua 414.f.415.d
traiani columna, coloſſum habuit ſuperimpoſitum 529.c
traiani Hadriani numus 363.a
tranquilli locus 268.e,f
tranquillitas 253.b
tranſmutatus 254.f
tranſuerſum digitum non ſecedere 375.c
trapezitarum menſæ in ianuis habebantur 325.b
trecenta 386.f
trepidatio 127.b,c,221.b
tria 386.e
tria mala quæ 497.a
trias 401.b,d
triangulum æquilaterũ cur diuinitatis indicium,418.e,f,cur Minerua,Verticigena Tritogenia ibid.f
tribas mulier per gallinam. 240.c
tribunitia poteſtas ab Imperatoribus vſurpari ſolita 428.e
tributum remiſſum Italiæ a Nerua. 39.c
tricaranus Geryon 324.d
tricenarius numerus 385.c

Tricipitium 324.d
tridens 487.512.e
triginta 391.c
trigla 305.a
cur Dianæ dicata ibid.
trium & trinitas rerum 428.d
tripos aureus Socrati adiudicatus. 590.f
triticum a lolio repurgandum 590.f
tritobœtis,quid 418.f
tritogenia 418.f
triton cur biformis pingebatur. 310.f
tritone 506.f
tritones tubicines in Saturniæ ædis faſtigio 504.d
tritonia cur vocata Pallas 418 f
tritura quo anni tempore potiſſimum fit 503 b
triumphator 360.f
triumphus 462.e,f
trochilus 464 d
trochili ad hiantem crocodilum accedunt pabuli gratia 294 d
trœzen 512.e,f
trœzenij Neptunum colunt ibid.
troiani belli tempus ex paſſeribus auguratus Dalchas 207 c
trophonius,eiuſque ſimulachra 161.b
triphoniam oracula ibid.
truculentia 372.d
tuba,504.p.Marti dicata ibid.
tuborum & ſiphonum aquæ cur per leonina capita ſoleant eructare. 8.d
tumultus 444.e,f
tunica & tunicatus 423.c
turbidam aquam cur bibant elephanti 18.e
turbines 406.f,407.a
turbo pueriſis 514.e
turcarum matutinales acclamationes quales 411.a
turdus,258 f, ſibi mortem cacat ibid.
turdus ſurditate laborat ibid.
turribulum 495.b
turtur 223.b,c,& deinceps
turtur tibiarum cantu delectatus. 224.e
turturis continentiſſima viduitas.223. c,oblatio in ſacris quid, 223. c,d, pulli quid 124.d
turturum par quis dicatur obtuliſſe. 218.f,quando Deo offerimus. ibid.
tutela 484.d
tympanum 505.a
tyndarus cur Venerem coniecit in vincula 516.d
tyndarus raptæ filiæ iniurias quomodo putauit vlciſcendas 46.d
typho 612.e
typho latrocinijs infamis.293.c,ab Oſiride domitus 295.b
typhon 179.b
typhonis ſuem inſectantis fabula. 84.e
tyrannus per polypi ſymbolum.278.d
tyranni ſymbolum per noctuam.204.f
tyrij Apollinem ſuum cur Alexandrinum cognominarunt.516.f,cur Deorum ſtatuis vincula iniiciebant.ibi.
tyrij cur Carthaginem ædificare intermiſerint 31.a
tyriorum numus 483.b
tyrrheni nauigandi facilitate claruerunt,275.c. Delphini cognominati. ibid.

V

VAcca Veneri dedicata 27.a
Vaccæ vox quid in ſacris literis 31 c
uacillatio 365.c
ualentiniani quid per ſerpentis effigiem commonſtrabant 156.d
ualentianenſes milites 129.c
ualeria Luperca ab aquila liberata. 191.c
ualerianus Soranus cur neci traditus. 373.a
ualetudo inoffenſa 587.b
ualetudinis diuturnę proſperitas.263.a
ualidior a deteriore ſuperatus 110.e
uanæ ſapientiæ ſtudium 202.f
uaniloquentia 82.e
uaniloquentia euitata 17.c
uarię,genus Pantherarum 111.b
varietas rerum grata 144.f
M. Varro literarum porcus appellatus a Palæmone 81.b,85.b
uarro nauali corona donatus a Pompeio 483.c
uarronis opinio de mundi partibus. 26.d
uas animæ quid D.Paulo 592.f
uaſa indignationis quæ ibid.
uaſa pro ſeruitiis ponuntur 594.c
uaſtitas 161.a
uaticinium 539.a
uaticinii ſymbolum laurus ibid.
uaticinia ex cane quis primus deſumpſerit 48.d,e
ubertas 595.b
uectis 521.c
uehemens cupiditas 258.e
velamen ſimulachri fidei album fuit. 362.e
uelia 257.b
uedius nebulo reprehenſus a cicerone. 59.a
uehemens appetentia 68.d
ueientana quando ſylua exaruit,540.d
velocitas 275.c,445.c,616.e
uelocitas negotiorum 33.c
uenator 518.d,e
uenationis antiquæ ratio in Sicilia dū ceruos venantur 67.b,c
ueneficiorum amuletum 108.d
uenenatarum ſagittarum ictus quomodo ſanabantur 212.d
venia 374.f
uenus 88.d,541.c,285.b,c
unde dicta 516.d
uenus ἀλιγένης,313,a, cum pectine cur Romę aliquando colebatur, 441.c, cur eadem barbara ibid.
uenus Genitrix, 356.a, eidem templū erectum,& a quo ibid.
uenus in antro ſtatuta,& quare,375.c, malo inſignis ibid.b
uenus Morpho 516 d
uenus θυμβρη vocata,220.f,verecunda 351.c,vult crapularum non famelicum 87.a
ueneris armatæ ſimulachrum cur apud Lacedæmonios,443.c,d,currum cur trahant paſſeres, 207.c, digreſſio ab Erycis monte 219.a
ueneris Erycinæ templum 494.f
ueneris in tutela ſunt horti 351.a
ueneris Micheæ ſacra quæ.145.a,uirginę ſacellum vbi,351.c, prophanatæ tēplum,283.a,ſedes in lumbis, 219.a, ſimulachrum inſidens arieti, 101.c, ſymbolum,610.d,e,ſtatua ibid.
ueneris ſimulachro cur teſtudinem addiecerit Phidias 283.a
ueneri cur adſculptus polypus,280.f, cur dedicatæ columbæ.219.a,dicata concha 286.d
uenerem cur compedibus conſtringendam finxerint veteres,351.a,b, cur in vincula coniecerit Tyndarus, 516.d, languentem excitantia. 614.f
uenerem ſpinoſas in pectore curas ferere 582.f
uenter,353.c,originis indicium ibid.
uenter caret auribus,prouerb. 354.e
uenter mare aliquando denotat. ibid.d
uentris varia ſignificata ibid.d,f
in uentrem pugnos ingerere 354.e
uentriloqui qui dicantur in ſacris. 354 f
uentum atteſtaris, Scythis maximum iuramentum 454.e
uento grauidæ factæ equę 43.b
uentorum præſagium per echinum. 289.c,d
uentis equum immolabant Lacedæm. 46.d,e
uenuſtas 127.c,441.a
uenuſtatis ſymbolum 583.c
uepres delictorum ſymbola 583.a
uer 641.d
uer & hyems 177.a
uer,hyems,ſol 359.c
ueratrum cur appetant coturnices. 248.d
uerbenæ deſcriptio 611.a
uerbum quid theologis 195.b
uerba per gladij ſymbolum 453.a
uerborum fons mens eſt 48.d
uerecundia 342.d
L.Veri Aug numus 414.d,e
ueritas 432.e,436.d
ueritas fidem parit 628.f
ueritas, ueritatiſque ſignum nudum. 470.e
ueritatis dulcedo 572.d
ueritatis ſymbolum 578.e
uernum tempus 177.b,255.a,225.c
uerni temporis amœnitas 103.a,b
uerriculum 486.f
uerſicoloris veſtis 427 a
uerſipellis 279.b
uerticigena 418.f
ueſontes 450.e
ueſpa vnde procreetur 267.b
ueſpæ 36.f
ueſparum habitationes & cellæ quales 267.c,d
ueſpis aduerſatur mala ſylueſtris, ib.c
ueſpaſię partus treis,& quernos ramos fatales totidem prę monſtrati. 545.b
ueſpaſiano aliquot ex plebe miraculoſe ſanauit 322.d
ueſpaſianus de lotio uectigal exigebat 18,d, procuratoribus pro ſpongiis utebatur 307.c
ueſpaſiani ſignum 366.d
ueſpaſiani triclinium aſcendit bos arator 28.f
ueſpaſiano recens electo defuit authoritas 322.d
ueſpertilio 251.a,& deinceps
ueſpertilio ſola uolatilium lac & mammas habet 251.c
ueſpertilionis & colūbę diſcordia.252.d
ueſpertilionis & formicæ diſcordia.ib.

ueſperti

Index Hieroglyphicorum.

Veſpertiliones arceantur platani foliis. ibid. occiduntur hedera ſuffumigata. ibid.
veſpertiliones in ſacris quid ſint. 252.e,f
ueſpillo 49.e
ueſta 185.c,448.f,496.e,f
ueſta ſedens ſculpi pingiq; ſolita 460.e
ueſtæ rotundam ædem Numa Pompilius conſecrauit 527.c
ueſtæ ſimulachrum quanam figura erat 496.f
ueſtales virgines 425.a
ueſtalium initia 558.d
ueteres minus uitioſi in philoſophando 349.a
uetuſtas 547.c
uetuſtas quibus honorem tribuit 28.e
uetuſtatis ſymbolum hedera 547.c
uexatio 355.a
ugolinus Campegius 481.b
uia in diuinis literis,quid 366.f
uiæ & ſemitæ differentia 415.a
uiæ per pedes ſymbolum 366.f
uictimæ quales & quæ numinibus immolabantur 90.f,91.a
uictor hoſtis 109.b
uictoria 34.d,434.f,536.d,540.e,f
uictoria & gloria per accipitrem. 214.e,f
uictoria maritima,462.f, naualis,483.c. perpetua,214.f,per galli ſymbolum, 243.a,per noctuam apud Athenienſes,203.a, cur per oleum indicatur. 562.f
uictoriæ Daualæ Piſcariæ principis laus inſignis 217.a & deinceps
uictorię preſagium 53.b
uictoriæ ſignum cur alatum 214.e,f
uictoria uti neſcius 278.d
uictoriati nummi 214.f
uictoriani rhetoris locus 58.d
uictus frugalis commendatur 600.d,e
uictus prouiſio 18.e,f
uidentes appellantur Profetæ 325
uidua perſeuerantis continentię. 218.d
uiduitas 394.e
uiduitas continentiſſima 223.c
uiere 516.d
uigilantia 126.f
uigilantia cuſtodiaque 2.f
uigilantiam præſtant ranæ oculi,luſciniæ carne 299.a
uigilia perpetua nullum utitur animal. 2.f
uigiliæ ſpeculationesque 171.c
uigintí 390.f
uincentius Caprilis 356.e
uincula iugalia Maroni quæ 374.e
uinculum 374.e
uinculum per anuli ſymbolum 374.e
uincula 363.c
uincula iugalia 428.f
uindemiæ prouentus plenus unde præſagitur 255.b
uindemiarum licentia in regno Neapolitano 566.e
uindices milites qui 155.a
uindicta 9.a
uinearum incolumitas 243.b
uineas infeſtant Africi venti 243.b
uinitor 220.d,e
uinum ad iucunditatē,non ebrietatem creatum 565.a
uinum in acetum conuerſum quomodo reſtituatur, 619.b. in ſacris oblatum, ſanguinis ſignum,567.b.marina commixtum aqua faciliùs conſeruatur, 274.f, mentem, non ſecus ac alæ corpus, attollit 566.e
vini odium ex eſu ouorum noctuæ. 204.e
uino apud Carthaginenſes quibus interdictum 566.d, intemperantius vtentes melancholicos fieri, 567.a, nullum tormentum efficacius ad veritatem eliciendam adhibetur,232.e olim abſtinebant Romanæ mulieres,quarum una ob reſignatos cellæ vinariæ loculos ſui media necata, 566.d, ſe ingurgitare cur adoleſcentibus quandoq; permiſſum 566.e
uina vetuſtas commendat 547.c
uiolæ quomodo fragrantiores fiant. 608.e
uipera an mariti caput amputet,incertum 143.b,c
uiperę dente tactus nulla deinceps venena reformidat,159.b,iecur conditum aduerſus ſerpentum ictus remedium ibid.
uiperæ edebantur in deſperatiſſimis morbis, 248.d, in Arabia cur innoxiæ,159.c,quomodo abortum mulieribus adferant 144.e
uiperarum uterus an a catulis exedatur 144.d,e
uiperis conditis veſcentes diutiſſime uiuunt 159.b
uiperalis herba 615.c
uiperino ictui uipera remedium eſt. 159.b
uir probus 416.d
uir frugi, uxor prodiga 119.c
uir paterve cur dictus ſcarabeus 78.e
uir undecunque perfectus 70.f
uiri amor in mulierem infidam 288.e
uiri probi animus quietus improbi inquietus deſcribitur. 255.c,d, ſermo. 343.c
uiri ſymbolum per barbam 328.f
uiris loquacibus extrema lingua perforata 623.b
uirago 113.c,133.a
uires 438.d
uires cedere ſapientiæ & eloquentiæ. 11.b
uiribus ſuis pollens 617.b
uirga cur Palladi accommodatur.157.b
uirgæ & baculi differentia 438.e
uirgilii locus 31.b,34.d,38.f.43.b,90.d,90.f,91.a,111.c,112.d,140.d,f, 148.e,151.b,c,183.c,184.d,196.e,f,207.b 221.b,222.e,230.f,231.a,233.c, 135.a,291.f, 294.f, 325.a,347.b,c,349.c, 351.a, b,365.a, 366.f, 375.a,398.f, 406.f, 413.c, 423.a,c,424.f,447.a,b, 448.e,f, 449.b,c,462.d,f. 463.a,464.e,465.b, 476.d,490.d, 491.c,492.f, 493.a,b,504.d,e, 506.f, 509.a,518.e,560.e,562.d. 587.a,621.b, 628.f, 629.a,630.f
uirgilij locus in appendicibus 582.e,f
uirgilij opuſculum de roſa 584.d
uirginales columnæ 532.d
uirginitas 440.f
uirginitatis imago per apes 295.a
uirgo abſciſſis capillis 634.e
uirgo capillos erectos habens ibid.
uirginis ſignum cur vitem auerſetur 119.b
uirginem parere non abſurdum 188.a
uirgines armatæ quæ 443.c,d
uirginum cuſtodia 283.a
uirgula diuina quę Ciceroni 157.b,c
uirtus,11.a,b,544.f, eneruata delicijs, 79.b,ſolida 438.e
uirtus indagatrix cur draconi aſſimilata 148.e
uirtus munimentum quod auferri non poteſt 456.e
uirtutis decor 327.c
uirtutis doctor 98.d
uirtutis ac Honoris imagine 529.a,b
uirtuti cedit improbitas 295.b
uirtutes labore comparantur 335.b
uirtutis radices amaras eſſe, fructus uero ſuauiſſimos 549.c
uirus hippomanis quale 43.c,d
uis aperta 518.f,487.b
uis leoni peculiaris 2.e
uis animi labefac 82.f
uiſcum unde proueniat 258.f
uita 344.d,497.b
uita breuis 378.d
uita humana 471.b
uita diuina 491.b,c
uitalis 211.b,c
uita animuſque 490.e
uitalis per cordis hieroglyphicum. 344.d
uita morsque per oculi ſymbolum. 335.a
uitæ breuitas 3.c,377.b
uitæ humanæ conditio 309.c,e
uitæ humanę curſus 375.b,c
uitæ progreſſus 380.f,415.a
uitam inſtituiſſe ſapienter qui dicantur 65.b
uitellij Ceſaris numiſma 629.a
uitelliana dominatio crudelis 28.f
uiterbienſis columna cum duabus accipitribus quid denotare uidetur. 215.b
uitij emendati ſignum 580.d
uitia 518.f
uitiis diuitiiſque nomen idem 125.a
uitijs quis dicatur liberari 41.b,c
uitioſus 31.c
uitis Rheæ ſacra 566.f
uitis ſupra caput Hecates prætendi ſolita quid ſibi uelit 546.d
uitis cui Chriſtus ſe comparat, palmitumque eius conſideratio 568.f
pro uitibus ſacrum 93.b
uitula indomita deſcripta ab Horat. 42.e
uitulari,& uitulantes,quid 27.c
uitulus 637.b
uituli hieroglyphicum quod 27.c
uituli ſignificatio in ſacris quæ 35.a,b
uitulum offerre,quid 24.f
uiuacitas 70.e
uiuificare in ſacris literis,quid 203.c
ulna 379.a,b
ultio 112.e,266.c
ultio diuina 625.b
ultio per digitos commorſos indicata. 371.a
ulyſſes ordinis deſertor 176.f
ulyſſes πολύτροπος 278.e
ulyſſis caput pileatum,420.f,genus nobile ibid.
ulyſſis ſocij non niſi neceſſitate coacti piſcantur 314.e.f
ulyſſis ſocij quō uirga uel in bruta uel in homines transformati 157.b
ulyſſi naufrago Pallas oleum attulit quo perungeretur 584.f
ulyſſi qui reſponderit Palamedes. 176.f

ulyſſis etymon 116.d
umbra 403.a
vmbræ odoratæ miram inſpitarunt fra grantiam 599.c
umbilicus,& eius ſignificata 352.f
umbilicus terrarum ubi 196.e,f
uncia 376.e
uncus 521.a
undecim & duodecim 389.c,d
ungẽdi cadauera mos Aegyptiis 619 c
ungi & unctio,& non ungi, in ſacris, quid 366.f,367.a
unguentum in Aaronis barba,quid. 585.a
ungues demordere,& rodere 371.a
ungula bifida 83.b
ungula duplex 83.c,d
ungula bifida in ſacris,quid 83.b
unicornis quomodo capiatur 72.d
unigenitus 77.c
uniones gemmæ 441.b
unitas 470.d
unitas & unio 418.d
uniuerſalia rerum multis uoluminibus explicauit Mercurius 340.c
uniuerſum vel mundus 621.a,b
uniuerſi Deus 475.a
unius diei uita 270.d
uocalia ſigna militaria 34
uocalis prima 175.b,30,d
uocalibus ſeptem muſica expreſſa. 505.b
uocis qualitates quot quæve 505.b
uocũ compoſitiones apud Aegyptios quam uim habeant 212.d,e
C. Voctienus cur a Senatu punit 372.e
uolare uerba,Horatio quid 214.f
uolcanalia quando celebrari ſolita. 528.d
uolcanus 495.e,f
uolcani templum apud Aetnam 49.b
uolumen 161.a,b
uolumen unde dictum 353.b
uolumina ſerpentum quid denotent. 145.a
uoluminum cornua quæ 353.b
uoluntas bona per errorem obfuſcata. 499.a
uoluntaris fons,cor 183.c
uoluptas,390.d,e,ex patientia, 337.a b,mature extincta,147.c, uera quæ, 148.f, uires eneruat ibid.d
uoluptatem ex myrto ſignificari 541.b
uoluptates quomodo coercendæ. 357.a
uoluptatum ac maiorum affectuum diſ ſipatio 173.a,b
uoluptuaria Venus 123.b
uoracitas inſatiabilis 305.c
uorago 407.c
uortuna 413.a,b
uot. X X. notæ in numis & aris quid ſibi uelint 390.a
uoti inefficacia 175.a
uota concepta,& nuncupata 345.b
uox humana,quid 292.d,e
upupa 255.b
Vpupa quid Theologis ibid.c
Vpupa vuis ueſcens immodicè,quomo do ebrietati medetur 255.c
ut Hebraica lingua quid ſignificet. 114.e
ut Madianitarum rex ab Iſraelitis occi ſus quid ſignificet 114.c
urbanus Bolzanius Pierij patruus 331.a 338.f
urbanus Græcas literas docuit 231.b
urbes cur olim editis in locis poneban tur 463.c
urbium origines uariè ab authoribus traduntur 150.d
Vriel 464.f,465.a
urina rabioſi canis 54.d
urinator 61.a,296.e
Vrna Oſiridi dedicata 591.c
Vrnæ tres 489.a
urſa auerſis veſtigiis cauum irrepit.114. d,fœmina mare ferocior,113.c, fœtum edit ſine oculis, 113.b, fœtum lambendo perficit 113.b
in urſas abire,quid 114.d
urſus quomodo capturã euadit 114.d 114.f
urſi caput imbecillum ibid.f
urſi primùm antra habitationibus com moda oſtenderunt 113.c
urſi ex Britãnia aduecti ad pop.Rom. ſpectacula maximæ admirationi fue runt, 113.c, quamdiu pedum ſuctu uiuunt,ibid.c, ſalutis ergò aluearia inceſſunt 114.f
urſis nomen ab irritatione olim impo ſitum 114.e
Vrſina ferocia Hieroſolymitani excidii indicium 114.e
urtica in ſacris literis, quid 583.b
urus aut difficulter aut nunquam capi poteſt 114.f
urus bos Germanicæ ibid.
utilitas & damnum 310.c
uua in ſomniis uiſa, quid portendat. 566.f
uuæ laxatio quomodo cohibeatur, 619.b
Vulcanus 622.f
uulcanus claudus cur fingatur 186.e
ulcani parentes qui ibid.d
uulcano iuncta Pallas,quid ibid.
uulcano piſciculi pro animis humanis dabantur 315.c,316.d
uulcanum & Pallada maſculo fœmi nas iudicarunt Aegyptii 184 e,f
uulpanſer 201.c
uulpeculæ pelli aſſuenda Leonis ſpo lia, prouerb. 130.f
uulpes 129.c
uulpis lepidum reſponſum ad pardum 130.d
uulpis lupique nomen a Prophetis nunquam ad bonum uſurpatum. ibid.e
uulpi quid reſponderit leæna de prolis fecunditate 8.e
uulpem cur ſiculi cinædum uocarint 130.d
uulpinari quid & unde ibid.d
uulnus amatorium 144.f
uulnera amoris 445.b
uulnerat culex ſuſurrando 125.a
uultur,178.f, & ſeq. a uento concipit, 179.a,quot oua parturiat,179.b,uiua non attingit 182.d
uulturis cœleſtis afflatus quamnam habeat uim 182.f
uulturis cor amuletum ad uaria 182.e nidũ nemo uidit,183.b,præſagitura ubi ſtrages futura ſit, ac acies cõcurſuræ,182.f, ſtudium in educãdis pullis,181.c,uiſus & odoratus exquiſitiſſimus 2.e
uultures omnes fœminæ 181.e
uultures pro ſepulchris apud Iberos. 183.b
uulturum oua zephyrea & hypenemia 180.f
uulturina aquila 191.c
uulturina penna parturientes adiuuat, 181.a
uxor cur ducenda 497.a
inimica marito 143.b
malum neceſſarium 497.a

X

XEnophontis nomine liber de Aequiuocis 225.b
xenophontis locus 179.a
xerxen fefellit inſomnium 563.b

Y

YGræcorum ſæpe apud Latinos v. 506.d

Z

ZPro S.ueteres frequẽter uſi 554.d
zabulum 511.c
zachariæ Chimios dictum quod. 397.b
zadchiel 465.b
zamael ibid.
zamolxis ſententia de oculis 331.b,c
zaræ manus de matris utero porrecta, quid 427.c
zelotypia 125.a
zelotypia equorum 43 c
zeno dialecticorum argutias eludebat. 592.e
zenonis Cittiei reſponſum de conuiuij hilaritate 112.d
zenonis ſententia de Dialectica 272.f
zenobia commendatur 24.e
zenodoti error 163.b
zephyrea ſunt uulturum oua 180.f
zephyro flante canunt ſuauius cygni. 230.d
in zerintho Samothraciæ oppido immolabantur & epulabantur canes. 55.b
zodiacus 621.a,639.f
zona 428.e,f
zonam uirgineam,uel diu ligatam ſoluere ibid.f
zopyrus Pyrrhum iugulauit 203.c
zoroaſter 497.c,498.d
zoroaſter recentior 7.a
zoroaſtris flumina quatuor 212.e
zoroaſtris ſententia de animo. ibid.

F I N I S.

GRÆCARVM VOCVM QVAE TOTO OPERE OCCVRRVNT INDEX.

A

Ἀγκυλοποὺς 462.d
Ἀγγαὶ 531.a
Ἀδιάντου ἔτυμον 255.c
Ἀετίτης lapis 195.c
Ἀείφυλλος palma 535.c
Αἴθων 130.d
Αἰλουρόμορφος ſcarabeus 78.f
Ἀκροδάκτυλον 372.d
Ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ 242.e
Ἀλιγονὶς Venus 313.b
Ἀλλὰ σὲ γνῶθι 238.f
Ἄλλομαι 372.e
Ἀλωπεκίζειν, καὶ ἀλωπεκᾶν 130.d
Ἀμᾶν 507.b
Ἀμφίκυρτος Luna 410.e
Ἀνάγκη naſcentium Deus 155.c
Ἄνθος auicula 256.d
Ἀνοσιότης 453.a
Ἀντέρως 494.e
Ἀντιπελαργεῖν 169.b
Ἀντίχειρ 372.c
Ἄξιον ὀβελίσκου, prouerb. 530.d
Ἄπειρον 508.e
Ἀπείρων γῆ 413.c
Ἀποσκορακίζειν, ἀποσκορακισμὸς 235.c
Ἀργειφόντης Mercurius 343.c
Ἀργενὸς 343.c
Ἄργος 239.a
Ἀρετὴν ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι dixit Antiſthenes 456.e
Ἀρητευεὺς Polluci quid 114.d
ἐν Ἀρχῇ 412.f
Ἀστρεχύων, 409.c
Ἄτομαι boues quæ 24.d
Ἀτιμαγελεῖν ibid.
Ἀτιμαθλῶαι 392.e
Ἀτρυγετὴς 401.f
Ἀτρύγετον mare 314.d
Ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα ἢ ἀποθνήσκων, prouer. 314.e
Ἀφυαι 314.d
Ἀφύη 306.f
Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων 481.e

B

Βαλανοφάγοι 545.c
Βατράχου ἔτυμον 199.b
Βιβασὼν 293.c
Βλέπειν ταυρηδὸν 25.b
Βῆμα 378.f
Βουβάλιον 23.c
Βουζύγης vocatus Dionyſius 24.f
Βουλὴ 185.b,c
Βουλιμία 53.a
Βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε 29.b
Βοῦς ἐπὶ φάτνῃ 32.d
Βούφαρος 29.a
Βουφόνος 30.e
Βοῶπις 25.b
Βῶ 29.a
Βωμὸς φεύξιμος 527.c

Γ

Γ Litera 507.b
Γ in δ vertunt dores 161.b
Γαῖος 31.a
Γαμψώνυχα ζῷα 4.f
Γαστὴρ ἡ θάλασσα 354.d
Γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα ibid.e
Γαστρίζειν ibid.
Γλαὺξ ἵπτατο 203.a
Γρυποῦ genus duplex 190.f
Γυπαίετος 191.c, pullos ſuos faſtidit. ibid.

Δ

Δ Litera 507.b
Δαφνηφάγοι 539.a
Δεκάβιον multa Draconis 29.c
Δεκάπους 379.b
Δέλτωτον 507.b
Δελφινόσημος Vliſſes cur 232.f,253.a
Δῆγμα ἀσπίδος 143.a
Δήματρα 161.b
Δημοφάγοι 35.a,b
Διάκτορος Mercurius 340.d
Δίκης ὀφθαλμὸς 332.d
Διομήδεια ἀνάγκη 42.f
Διχότομος Luna 410.e
Δρέπανος 455.a
Δυαρχία ἐξ ὑπάτων δύο, numi inferi ptio 150.f
Δυοδεκαθέων conuiuium Auguſti quale 141.a
Δῶρον 378.d,359.b

E

Ἔαρ 256.f
Ἐγέλασεν ὁ λέων, παροιμία 6.d
Ἐέρση 262.d
Ἑκατηβελέτης Apollo 160.e
Ἑκατόγχειρ 359.c
Ἐκκορηκορώνη 205.b
Ἐκπερδικίζειν 246
Ἐλαφιαία Diana 70.d
Ἔλαφον ἄνδρα quemnam vocent Græci 68.d
Ἔλαχες τὸ μ, prouerb. 452.e
Ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδὲν 19.a
Ἑλικοβλέφαρος oculus quis 334.e
Ἔμπλοκαι 279.a
Ἐννεαγηρακορώνη 206.e,338.f
Ἐννεαδεσμισφόνδυλος 388.f
Ἐννεάκεντρον ἢ ἐννεάδεσμον 385.f
Hydra ἐννεακέφαλους καὶ πεντηκοντακέφαλος 393.c,288.f
Ἐξέφηβος 390.e
Ἐξιχνιάζω 381.a
Ἐξωσίζειν 5.a
Ἔπεα πτερόεντα cur dixit Homerus. 214.f
Ἐπιθυμία 348.f
Ἐπίπεμπτον 387.b
Ἐπισκύνιον 5.c
Ἐριούνιος Mercurius 340.e
Ἔρυμα 494.f
Ἐρωδιὸς unde dictus 256.f
Ἔρως dæmon naſcentium 155.c
Ἑστία 185.c
Εὐγνίδες 100.d
Εὐτραπεῖν 508.e
Εὐρύβρομος leo 3.c
Εὐφρονὴ 493.c

Z

Ζάζαι 520.d
Ζῶα cur Iouem Græci 498.d

H

Ἡμεροτρόφις χοίνιξ 592.d
Ἠριγένεια 105.a
Ἠύγενειος leo 1.c

Θ

Θεὸς unde dictus 333.a
Θεῶν χεῖρες Philonis Pharmacū 221.c
Θῆρα 518.e
Θουρειτὰ Mars 2.d
Θὼθ 292.d
Θυμελέοντες 2.d
Θυραῖος Apollo 522.d
Θύται 89.c

I

Ἴδε πῦρ ἀφύα 306.f
Ἱέραξ 212.e
Ἱερὸν 303.a
Ἱκετήρια 562.d
Ἴκτινος, 177.b
Ἱπποδὸν nimpha 37.a
Ἱππότα 38.d
Ἰχθύων μὴ γὰ ζεῖν 311.a

K

Κακοῦ τρέπεται χρὼς 278.e
Καλλιγέλωτος obolus 282.d
Κανθάρου σοφώτερος 77.b
Κάππα 452.e
Καρδίαν μὴ ἐσθίειν, quid Pythagoræ. 213.d
Καρηκομῶντες Græci cur 326.f
Καρικὸν θῦμα 55.a
Καρπὸς 363.c
Καταρτίζειν 71.a
Καταχθόνιος Iupiter 335.b
Κενοδοξία 75.b
Κεραυνὸς cur vocatus Ptolæmeus. 467.c
Κερδὼ 304.e
Κιγκλίζειν 259.a
Κίχλης σοφώτερος 258.f
Κοινὸς πόρνος vocatus Agatocles. 209.c
Κοντῷ πλεῖν 483.b
Κοππατίαι equi 452.e
Κόρον ἔχει καὶ μέλι 262.f
Κατὰ κοσκίνῳ prouerb. 398.e
Κόσμος 475.c
Κριὸς ἀσελγόκερως 101.b
Κρόμμυον 608.d,e
Κρότωνος ὑγιέστερον 548.d
Κρώζειν 206.d
Κυανέψια 562.d
Κῶον θήλω cur dixerit Theocritus. 230.d
Κύλλοι 364.f
Κυνόμυια 55.b
Κυπαρίττου καρπὸς 553.a
Κύω κύων 53.c
Κωτίλλειν 226.d

Λ

Λ in Lacedæmoniorum ſcutis 452.d
Λάας, λᾶος, λᾶαος, λαὸς 526.d
Λαγὼς unde formetur 127.a
Λαλεῖν 339.b
Λείρια 586.e
Λαικασμὸς ibid.d
Λέων ἐγέλασεν 6.d
Λήκυθοι 562.f
Λιθύη πυροφόρος 589.b
Λιτοφρένος ſalamandra 165.c
Λογογράφος vocatus Demoſthenes ab Aeſchine 493.b

Λόγος

Index Hieroglyphicorum.

Λόγος quid D. Ioanni 195.b
Λυκηγενέτης 105.a
Λύκος πρὸς τὸν βοῦς παιδεύει 106.f
Λυκοσπάδαι 107.a
Λυκόφρονις 105.b

M

Μαραδρὸν 139.a
Μάχαιραν ὀξεῖαν ἀποστρέφειν 453.b
Μελανούρων μὴ γεύεσθαι 288.d
Μέροπες homines 170.f
Μῆλον 99.a
Μηνοειδὴς Luna quæ 410.e
Μήτε νεῖν, μήτε γράμματα 61.b
Μισῶ μνάμονα συμπόταν 373.b
Μνημονεῦον gẽmis inſculptum. 339.1
Μονόκερως 22.d
Μονόκερος μόσχος quid Orpheo 24.f
Μορφὼ 444.d
Μύδρον Solem eſſe putauit Anaxag. 470.d
Μῦς ὄλεθρος 133.c
Μύωψ 268.e
Μυκηνιὰν cur uocabant Neptunum. 27.3
Μύρμηξ ἢ κάμητος 75.a
Μυχὸς 145.a

N

Νασθηκοφόροι 587.c
Νοῦς 146.f
Νοῦς quid Anaxagoræ 142.e
Νηκτιπόλον 617.c

O

Ὀβελίσκου ἄξιον 530.d
Οἶστρος 268.e
Οἰωνὸς 181.a
Ὀλολύγων φωνὴ 298.f
Ὀλοσχῖνοι 288.e
Ὁμορόφιους χελιδόνας μὴ ἔχειν, quid 226.d
Ὄνος quid ſignificet 118.f
Ὄνου ὦτα pagus Phrygiæ 116.e
Ὀργιάζειν 365.b
Ὀρθρογόη καὶ ὀρθροβόη χελιδὼν 226.f
Ὄφεως ὄμμα 151.b
Ὀσχοφορία 562.d
Ὄφιν θάλπεις καὶ σὲ ὄφις 147.b
Ὀφθαλμὸς ὕφαιμος Luciano quis. 334.e
Ὀφιοδεῖροι Spartani 151.c
Ὀφιοκτόνος Argiphon 161.a
Ὀψοφάγοι 314.f
Hori Apollinis loci aliquot vel emaculati, vel accuratius expenſi. 5.a, 18, e, f. 30 f, 70.e, 150.f, 171.a, 180.f. 200.f. 202.d, 203. c, 207.c, 215. c, 247.b, 247.c, 251.b. 281.a

Π

Παλαιστὴ menſura quæ 377.a
Πανδήμιος 101.c
Πανσέληνος Luna 410.e
Παρθενοκτονία quando ſublata 191.c
Πάροχοι qui 463.b
Περιφερομένος προσκυνεῖν 411.b
Πηχὺς 378.e
Πιθηκόμορφος cur dictus Therſites. 62 f
Πίθος 593.b
Πέρδικος ποῦς καὶ σκέλος 240.e
Περιελεύσεις αἱ 279.a
Περιστερὰ 219.a
Πληγαὶ 279.a
Ποδάρκης 66.f
Πολιὰς 512.f
Πολύτροπος Vlyſſes 278.e
Πορφυρέσκεν 288.b
Ποσειδωνιὰς 512.f
Πόσις καὶ πόθος 610.e
Πρωτότερος περιστερᾶς 221.a
Πρόβατον 99.a
Προβατίου βίον ζῆν, καὶ προβάτων ἦθος 97 b
Πτερόεντα ἔπεα 214.f
Πυαιεψία 562.d
Πυρετὸς 6.d
Πυρίχνος æthe. cur Orpheo 498.d
Πυρφόρος λιβύη 589.b

P

Ῥα 439.c
Ῥακὸς 475.b
Ῥινόκερος 22.d
Ῥινὸς 163.c
Ῥόδου ἔτυμον 585.a

Σ

Σ in equis, quid 452.e
Σάλος 365.c
Σεισοπυγὶς 258.d, 259.a
Σεμναὶ deæ quæ 100.d
Σεῦτλον 618.d
Σηπιοτικὸν atramentum 288.e
Σηπιοτικὸν 397.a
Σθενίας 512.f
Σκοροδίζειν 242.f
Σκύζειν 5.c
Σκῶπες 204 f
Σπεῦδε βραδέως 276.d
Σπιθαμὴ 276.e, 377.c
Σορὸ 133.c
Στέφανον μὴ δρέπειν 437 a
Στηλογραφία 530 e
Συγκεχυμένα corpora 138.d
Σχοινοκέφαλος cur dictus Pericles, 422.e, 456.d, e
Σῶκος Mercurius 340.e

T

Ταραντινίζειν 40.f
Ταύριος Neptunus cur
Ταυριδὸν βλέπει 25.b
Ταυροειδὴς ſcarabeus 78.f
Ταυροκέρανοι fluuij cur 27.b
Ταυροπόλος Diana, & cur dicta 33.a
Ταυροφάγος Bacchus 33.b
Τελασσαι 532.f
Τελείεσθαι 411.c
Τέλειον 419 b
Τερετίσματα 271.a
Τετρακτὺς 337.a
Τεττιγοφόροι Athenienſes 271.b
Τραγίζειν 390.e
Τρέω 221.b
Τρήρων ibid.
Τριόρχης accipiter 309.c
Τρυγὸν 305.b
Τυφλότερος ἀσπάλακος 132.d
Τύχη Luna cur dicta 155.c.d
Τυχὴ φερεπόλος 413.b
Τῶ πρίω τὴν ἐγχέλυν 297.c
Τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι 232, e, f
Τῶν σχοίνων χείμαρρος 380.f

Υ

Υ Litera 84.f
Ὑγίεια 639.c
Ὑγεια καὶ ὑγιαίνειν 508.d
Ὑκα 308.e
Ὑνορίνειν 87.c
Ὑπόπτεροι ἵπποι Pindaro qui 216.d
Ὕραξ 133.c
Ὗς 84.f
Ὗς διὰ ῥόδων 83.a
Ὗς ἐκώμασεν 85.b
Ὕφαιμος ὀφθαλμὸς Luciano quis. 334.e

Φ

Φάρος 29.a
Φάσεις, αἱ 410.e
Φάσσαι columbæ quæ 218.e
Φερεοῖκος cochlea 287.b
Φερεπόλος τύχη 413.b
Φεύξιμος βωμὸς 527.c
Φιλοστέφανος olea quæ 563.a
Φρένες μέλαιναι Homero quæ 408.d
Φυτικὸν 473.b
Φυτὸν 44.d
Φωλάδες ἄρκτοι 13.c
Φωλεύειν 306.d
Φῶς φίλον χαῖρε 490.e

X

Χα[illegible]ν 508.e
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, prouerb. 360.d
τὸν Χεῖρα ἐπιβάλλειν 360.d
Χελιδωνίζειν 225.c. 226.d
Χλωάμυκον 617.c
Χιλὸς 66.f
Χλαῖνα 426.f
Χοιροπολεῖν 87.a
Χρυσόμηλον quemnam vocarit Diogenes 97.b
Χρυσόρραπις Mercurius 157.b

Ω

Ὠδινολύον 312.f
Ὥσεις, αἱ 279.a

ΤΕΛΟΣ.

IOANNES PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM,

DE IIS QVAE PER LEONEM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

B

LIBER PRIMVS.

MVLTA quidem ſunt, quæ de Leone tam Philoſophi quàm Hiſtorici, necnon Aruſpices diſſeruere, ſed neque ueriora, neque admiranda magis ab eorum ullo, quàm ab Aegyptijs ſacerdotibus & obſeruata, & poſteritati commendata ſunt: tot ea ſcilicet extant, quæ viri illi totius auſim dicere arcanorum naturæ conſcij, ſuper animalium ingenijs maximè omnium diligenter explorauerũt. Eam verò eſſe in Leone præſtantiam norint omnes, vt, vel ſingula eius mẽbra non eorum tantùm ſacerdotum inuentione, ſed & gẽtium, ętatumq; penè omnium conſenſu, myſtici alicuius ſignificati argumentum præbuerint. Tot ſunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies, varijs hieroglyphicis expreſſa, nunc magnanimitatem, nunc animi corporiſq; vires, nunc Solem & terram, nunc natorum erga parentes obſequium, nũc animi domitorem ſignificat, alijs mox picturis amoris petulantiam, Oratoriæ facultatis partẽ, vigilantiam, cuſtodiam terrificũ hominẽ, dominatorẽ, Nili incremẽtum, clementiam, vindictã, & pleraq; alia commonſtrabat. Nulla tamẽ naturæ vi admirabilior eſſe iudicatur, quàm ipſa, qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primũ omnium ordiemur, quam Aegyptij ſacerdotes ea de cauſa per Leonẽ pictum intelligi volebant, quòd inter quadrupedes nullum aliud animal præſtare magis animo exploratum habuere. Eam pręterea Leonis eſſe imaginẽ, vt magni & generoſi animi ſimulachrũ præ ſe ferat, ut in Phyſiognomorum obſeruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas,[a] faciem obrotundam, & ad radiorum ſimilitudinem iubas vndecũque diffuſas, quibus colla armoſque veſtiat. Id enim Leonum genus animoſius eſſe theatra Romana ſæpius oſtendere. Atq; hæ quidẽ quò

De magnanimitate Leonis.

a Leoni pcipua generoſitas, tũc cum armos veſtiunt iubæ.

C diffuſæ magis, vulnerum eò magis contemptum indicant. Eos Homerus υγενέως appellat, de quibus dicitur: *Leonem non terreri laruis, neque à ſibula excipi.* Quare[b] Diogenes cùm apud Xeniadem ſeruiret, amicis uolentibus eum redimere, negauit uelle ſe: *An neſcitis*, inquiens, *Leones non ijs ſeruire à quibus aluntur, ſed altores potiùs ſeruire Leonibus?* Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius cùm urgentibus hoſtibus olim retrocedere cogeretur, negabat ſe fugere, ſed utilitatem a tergo ſitam perſequi. Huiuſmodi uerò faciem horridè iubatam in morem hiſtricis irritatæ aſpicias in Antonini numo: qualeſque illi ſunt, quos throno Solis Aegyptij ſubiecere affinitatem demonſtrantes, quam cũ ipſo Deo iubarum imitatione habere uiderẽtur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omninò ſunt qui criſpioribus breuioribuſq; ſunt iubis. Neq; aliud ſibi uult diuina lectio, cùm Dei populum ſicut catulũ Leonis exurgere, & ſicut Leonem exilire ſcribit. Quanta enim illa ſunt indicia magni animi, cũ quis crucem ſuam tollit, & Chriſtum ſequitur, cùm Principum furias contemnit, cùm ferocia, ſæuaq; uerbera aſpernatur, cùm cęſus deniq; gladijs, bidentis inſtar, nullam neque murmure, neque querimonia conſternationem oſtendit, cùm uicto ſeculi terrore, ſpretiſque corporis pœnis, igni, beſtijs, tortoribuſq; traditur? deſpicit enim & contemnit omnia quæ ſunt in poteſtate mortalium, & imitantur eum qui, *Leo de tribu Iuda* nuncupatur, atque hic demum ille homo eſt impauidus, qualem dari ſibi Democritus poſtulabat ad ſummi boni ſpecimen, qui ſcilicet animum a terrore liberaſſet.

b Diogenis & Antigoni apophtegmata.

Antonini numiſma.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

AIunt uerò Admetum Leonem & Aprum iunxiſſe, ex quo illum animi corporiſque uirtutes copulaſſe intelligendum eſt. Per Leonem enim animi uim, per Aprum, ut ſuo loco dictum

inuenies robur corporis interpretātur. Addunt, eum eodem argumento Apollini, atque Herculi acceptiſſimum fuiſſe, quo media ſapientia, & ingenitę cuiuſdā uirtutis indole ſibi conciliaſſet. [a] Quinetiam Poetæ feroces in bello viros μωλέοντας vocare conſueuerunt. D

a Pugnaces ac frementes ut Leones, μῶλος, pugna, fremitus.

R O B V R.

EST & illud hieroglyphicum, per anteriora Leonis robur ſignificare, propterea quòd is eo animali membra [b] illa robuſtiora ſunt: ab excellēnti enim vi quaꝗuam vniuſcuiuſq; rei ſignificata ſua Aegyptij deſumebant. Expreſſit robur hoc Lucret. Carus cùm ita ſcripſit:

Principiò genus acre Leonum ſæuaque ſecla
Tuta eſt Virtus.

b Præſertim caput pectus ibi. Plin lib. 8. cap. 36. &

Neque alia de cauſa Leonem cœlo adſcriptum multi prodidere, niſi ꝙ Soleo tempore quo ſignū id permeat, maximè ſit validus atq; robuſtus: moxq; degeneret in poſteriora declinans. Quia uerò, ut Pauſanias ait, decet bellatorē hominem in cōflictu aduerſus hoſtem, omni poſthabita māſuetudine atq; clemētia ſęuire: Lacedęmonij Martem θυρειτᾶν appellauere, eoq; ſpectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέοντος α̉γριος οἶδεν. Cuiuſmodi ſignū in Simandij Aegyptiorum regis nominatiſſimi ſepulchro ſpectari ſolitum authores tradunt, quem Leonis ſpecie figuratum hoſtes in fugam uertere uidiſſes: ut ex eo & animum & robur, & uigilantiam Regis perſpicere liceret. E Videre uerò eſt in Neruæ Traiani numo fortitudinem hanc ita figuratam, ut claua leonino inſideat capiti: per clauem, fortitudinem ſignificari dictum eſt in Roris commentario, per caput uerò leoninum, animi generoſitatem interpretamur: utroque enim opus eſt, qui Ducis inuicti nomen affectet ſibi uendicare. Quod uerò pertinet ad Leonis robur, tradunt authores Hyllum Herculis filium, eò quòd uiribus præſtaret, Leonem Citheronium cognominatum, quem cùm Euchemus Archas interfeciſſet, Rex a Megarenſibus ſalutatus eſt, apud quos oraculum erat, cum ſibi adſciſcendum, qui Leonem interfeciſſet. Quod ſimile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad ſe rerum ſummam peruenturum acceperat ab oraculis, quum primùm Aprum interemiſſet: ob idque cùm plurimos confeciſſet Apros, queri per iocum ſolebat, ſe quotidie Apros interficere, nunquam autem Imperatorē declarari, donec virum nomine Aprum iugulaſſet. In numo quodā pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere eſt fortitudinis ſimulachrum, quod Leonem ſuffocat claua a pedibus ſtrata, pharetra cum ſagittis anteposita. Hippothoon Poeta robur hoc leoninum pulcherrimo deſcripſit ſenariolo, quem apud Io. Stobæum inuenimus γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν, cuiuſmodi uerba ſenex, ille dicit apud Ariſtophanem, Veſpis, ἐγὼ τἐμὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρείττον ἢ πολλῶν κίκιννυς νεανιῶν. Leonis ſenectam, maximè florente hinnulorum iuuentute meliorem eſſe ſcribit Hippothoon: & ſenex ille Ariſtophanicus ſenectutem ſuam pubeſcenti multorum iuuenum virtuti gloriabundus anteponit. Cicero uerò in Officijs, uim non aliter Leoni peculiarem eſſe dicit, quàm Vulpeculæ fraudem.

Traiani numiſma.

C. Poblicij Q. F. numiſma.

V I G I L A N T I A   C V S T O D I A Q V E.

VErum enimuerò, per Leonis caput Aegyptij ſacerdotes uigilantiam atq; cuſtodiam oſtendebāt. F Cauſam addebant, ꝙ ſolum hoc ex animalibus recuruos ungues habentibus, ſimulatq; natum eſt, cernit, atq; hinc Plutarchus ſolare animal Leonem haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω [c] τὸ θεωρῶ, inditum aiunt etymologiarū indagatores. Somni præterea parciſſimi eſt, oculosq; habet inter dormiēdum ſplendeſcētes, ac quodammodo patefactos, quod in cuſtodiæ ſignū recepere: & ſanè multi crediderūt Leones omninò inſomnes eſſe, quod Manethon Aegyptius in ijs quæ ſcripſit ad Herodotū tradit. Huiuſce rei argumentū nonnulli obſeruauere, ꝙ caudam aſſiduè inter quieſcendū motat. Cæterùm incredibile eſt, ut putat Ariſtoteles, animal ullū perpetua uti uigilia: ſed inde perſuaſi ſunt, qui talia ſe obſeruaſſe profitētur, ꝙ Leo minores habet oculos, palpebraſq; perexiguas, ut nō oculū poſſit penitùs obtegere, intuentiq; ſplēdor ille ſeſe offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare ſemper ſomni expers eſſe videatur. Quapropter ſignificāter admodū, non tātùm Mycenarum [d] portis, ſed etiam reliquorum ædificiorum, præcipue uerò fanorum ualuis, ædiumque ſacrarum in ueſtibulis Leones, tanquam diuinorum cuſtodes, ut eſt paſſim cernere, ſtatuebantur. Quique ijs inſomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumant, eandem

c Video, ſpeculor & contemplor.

d Sed & Fulgētius Gallū Mercurio attribuit, ob mercaturā vigilantiā. Portis ualuiſq; fanorū cur Leonina capita affigantur.

A cum Leone conditionem habenti, quippe qui parenti igneoque oculo terram conſpecto perpetuo at- *Alexãdri ſomnus.*
que infatigabili tueatur. Cùm verò conſtet, Alexandrum magnum præter alia quæ in homine præ-
clara fuerunt, vigilantiſſimum etiam fuiſſe, quod in exemplo à Grue ſumpto alibi diximus, non mi-
ror, etſi aliæ etiam huius rei cauſæ eſſe poſſunt, eum in numis quibuſdam Leonino ſpolio caput indu-
tum ſpectari, ab cuius altera facie ſimulachrum Iouis eſt ſedens, læua baculo innixus, dextera Aqui-
lam prætendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nempe quod ab Hercule per Caranum primum Macedoniæ
regem duceret genus: Nam Hercules Nemæi Leonis ſpolio vbique inſignis conſpicitur, vel quod exi-
miæ magnitudinis Leonem, ſpectante Spartanorum legato, ſtrauit. Quamquam non ſum neſcius, *Philippi*
Philippum Regem poſt Olympiæ nuptias, per quietem ſibi viſum coniugis aluo inſignem infixiſ- *Regis ſom-*
ſe bullam, cuius ſculptura Leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidam eſſe, & animoſum *nium.*
filium parituram, coniectores periti reſpondere. Hinc Alexander in matris honorem Leonis ſpolio
maximè gauiſus eſt: & eadem de cauſa cùm ſomnio monitus Alexandriam in Aegypto ædificaſſet,
eam Leontopolim appellauit, quamuis eius ſucceſſores Alexandriam à conditore ipſo maluerint vo- *Leontopo-*
citari. Quod verò pertinet ad Leonis ſomnum. Phyſiologos ait Adamantius hæc de catulo Leonis *lis.*
ſcribere, eum quippe ſimulac natus eſt, tribus diebus & tribus noctibus dormire, tum deinde patris
rugitu tanquam tremefacto concuſſoque cubilis loco, catulum dormientem expergefieri, eoque trahit
dictum illud à Iacobo in ſacra lectione: *Catulus Leonis Iuda ad prædam (fili mi) aſcendiſti, requieſcens*
accubuiſti vt Leo, & quaſi Leæna, qui ſuſcitabit eum? Atque etiam illud ex ſecundo Balaamis reſponſo:
Recumbens vt Leo requieſcet, & quaſi Leæna, quam ſuſcitare quis audebit? quod dubio procul ad Chri-
ſti ſepulturam pertinet. Sedenim intelligere etiam poſſumus dormiſſe eum ſicut Leonem, ob ſplen-
B deſcentes inter dormiendum oculos, vt ſcilicet diuinitatem ipſam cum eo nihil quicquam ſopitam in-
telligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum ſplendeſcentibus à nobis additum eſt, ea de cau-
ſa factum, vt aurem iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapſi ſunt,
quod animam Chriſti putarunt per tempus illud, quo cadauer eius ſepulchro conditum fuit, apud in-
feros paſſam, quod humana ipſa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autem
Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt fere paſſim valde corruptam eſſe.

TERRIFICVS.

ATque eo quidem ſigno quo robur & vigilantiam indicabant, eodem & terrificum hominem,
qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, ſignificabant: cuiuſmodi ſimulachrum in Agamem- *Agamem-*
nonis clypeo fuiſſe, Pauſanias teſtis eſt, ad formidinem alijs incutiendam. Quod quidem *nonis cly-*
ſcutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inſcriptione etiam adiecta. *peus.*
Quod ita reddere poſſumus,
Οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ᾽ ἔχων ἀγαμέμνων.
Terror hic eſt hominum, quique hunc gerit eſt Agamemnon.
Eſt autem Leo eius naturæ, vt etiam ſi ferum nihil molitur, intuentes tamen terreat: [a] ea eſt in ocu- *a Plin lib.*
lis eius vis, ea maieſtas. Vnde tam Græci quàm Latini Poetæ terrorem deſcripturi, comparationem *8. cap. 16.*
ab huiuſmodi animalis ferocia libentiſſimè deſumpſere. Meritò itaque Chabrias Athenienſium dux, *Leonis na-*
vel, vt alij, Philippus Macedo, dicere ſolebat, formidabiliorem eſſe Ceruorum exercitum duce Leone, *tura formi*
quam Leonum duce Ceruo. Atque tanta porrò vis, tantuſque vigor animali alioqui robuſtiſſimo, ita *dabilis.*
C in oculis conſiſtere tota videtur, ut eorum uel minima offenſione, ſupra quàm credibile ſit, debilitari
videatur, leuiſſimique obiectus amictu, pecude ignauior fiat, quod & in theatris ſæpius Roma ſpe-
ctauit, & Lyſimachi exemplo comprobatum eſt, quem Alexander [b] Magnus in idem clauſtrum *b Plin. ibid.*
cum ferociente Leone incluſerat, ille verò hanc ingreſſus viam domita ſtrangulataque belua, & *& Plutar-*
Regi admirationi fuit, & vitæ conſuluit ſuæ, meruitque ut huiuſmodi factum æterna numiſmatum *chus in A-*
memoria prorogaretur: Quin non in oculis tantùm eius terror, uerùm etiam in rugitu conſtat: ita- *lexand.*
que: Pindarus eum εὐρύβρομον Olympijs, hoc eſt, *Latè rugientem*, uocat, Ageſidamo, vt in Vulpe dixi- *Lyſimachi*
mus. Id uero fit tanta ferarum omnium trepidatione, ut (quod Ambroſius cum Baſilio teſtatur) ani- *præclarum*
mantium multa, quæ uel eius impetum per celeritatem euaſerint, horrenda tamen eius indignantis *factum nu-*
audita uoce, ueluti ui quadam perculſa atque attonita conſternentur, & plerunque ita deficiant præ *miſmate*
metu perdita, ut nullo negotio capiantur. Quinetiam qui per ſomnium imaginatus fuerit habere ſe *teſtatum.*
Leoninum caput, [c] Oniro[illegible] uolunt eum in aduerſarios terribilem fore ſignificari, nonnunquam *c Arthemi-*
uero & principatûs & dominationes aſſecuturum. Ab huiuſmodi uero rugitus magnitudine Marcus *dorus li. 1.*
è quatuor, Euangeliſtis unus, Leonis imagine, ut eſt à Daniele præuiſus, ita in hodiernum uſque diem *cap. 39.*
hieroglyphice figuratur, quod ipſo ſtatim operis initio uocem [d] in deſerto clamantem ingenti ore tonat. *Marci Euangeliſtæ imago hieroglyphica.*
Ita Eucherius. *d Nempe D. Ioan. Bapt.*

DOMINATOR.

SAnè Baſilius Leonem pro Dominatore animalium rationis expertium ponit: obſeruatumque eſt *Ouis Leo-*
in oſtentis, ut ſi forte mulier aliqua Leonem pariat, fore ut ab externis gentibus uinceretur *nes pariês.*

ea Reſpublica, in qua id contigiſſet: quod non in humano tantùm genere, ſed etiam in quocumque D alio diuerſæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud Aruſpices. Obſeruatum eſt in Co inſula cùm Ouis de grege Nicippi cuiuſdam priuati hominis Leonem peperiſſet, non fuiſſe huiuſce rei euentum irritum arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa ſocietate leonina, quæ longè plura ſibi aſſumit quam relinquat, de qua Ariſt. I.C. ex Vlpiano Caſſium reſpondiſſe refert, [a] *Societatem talem coiri non poſſe, vt alter lucrum tantùm, alter damnum ſentiret*, & hanc ſocietatem Leoninam ſolitum appellare L. ff. XVII. L. pro Socio. l. XIX. & Dion. Chryſoſtomus ſermone περὶ βασιλεία. Homerum ait ſapienter Boui æquiparaſſe Agamemnonem eo verſu.

Ouis Leones partus.

a Societas Leonina qua.

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel Leoni, vel Aquilæ ſimilem dixit, propterea quòd dominationis ea ſunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

Fabula elegans.

NIhil vero grauabor antequam in argumentum huiuſmodi fabulam ſubiungere, quæ mortalibus vtili admodum documento futura ſit. Diuulgata per orbem erat fama oraculi: quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrum Macedonem breui ad ſe venturum, quem filium eſſe confitebatur ſuum: ſolicitari hinc ad obſequium terræ Reges, Principem vt ſibi conciliarent inter ſe certare muneribus: præcipuèque Ptolomæus Aegypti Rex, Dei ſui filium veneraturus, magnam pecuniæ vim parat, quantum ſcilicet vectigalis uno die ex Nili oſtijs & Memphiticæ vrbis portorijs collegiſſet. Erant uero cuiuſque generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totum ſine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt ſponte veterinam operam, Mulus, Equus, Aſinus, & Camelus, qui pecuniam cum fide conuectendam ſuſcepere. Hi uix biduum à Memphi progreſſi, facti ſunt obuiam Leoni, qui & ipſe intellecto Herculis cultu, quem Macedo ſuſcepiſſet, dum rebus ſtudet ſuis, Regem ſalutaturus iter in Macedoniam tendebat. E Data itaque & accepta hinc inde ſalute, cùm deſtinatum, ut fit, omnes iter enarraſſent, adſciſcitur comes Leo quaſi cuſtos atque præſidium aduerſus latrocinantes affuturus. Hic de pecunijs certior factus, habere dixit ſe quoque certam drachmarum ſummam, quas pro commeatu ferret, ſed eſſe illas ſibi plurimùm incommodas, quod oneribus geſtandis nequaquam aſſuetus eſſet: rogat itaque, vt ſi oneris additamentum, leue ſingulis futurum inter ſe diſpartitum, ſuſcipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obſequuntur illi officioſiſſime, ac paucas admodum illas Leonis drachmas inter ſe diuiſas in ſacculos quiſque ſuos admiſcent, iterque mox continuant ſuum. Venerant in pingues Aſiæ campos, cùm Leo armentorum multitudine conſpecta, dies aliquot ibi commorari è re ſua fore deſignauit, ſimulataque laſſitudine aliquot dierum quiete ſibi opus neceſſe dixit, quaſque depoſuerat pecunias repoſcit: illi adapertis confeſtim ſacculis, ipſum quæ ſua eſſent, ſibi deſumere licere inquiunt. Leo cùm pleraſque alias magno numero drachmas eadem nota ſignatas in unoquoque ſacculo conſpexiſſet, læto magnoque rugitu edito: *Drachmæ*, inquit, *meæ multas admodùm drachmas ſingulæ peperere*, atque mox quotquot erant ſui ſimiles abſtulit pro ſuis. Quid quod Hannonem [b] Carthaginenſem præclarum virum, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferunt, quia Leonem ferundis oneribus aſſuefecerat: argumento inde capto, ut Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέμασι ad Traianum, quòd qui Leonem cicurare potuiſſet, ad longè maiora etiam aſpiraret.

b Plin. 7. ibid.

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM FEROCITATEM EDOMVERIT. F

M. Antonij Leones.

EOdem oſtento, mortalium triumphus, Leones iunctos à M. Antonio, atque id quidem ciuili bello generoſos ſpiritus iugum ſubituros, portendere. Id quod Cicero in Philippicis illi obijcit, dum currum eius Leonibus iunctum, imperioſi hominis inuidiam oſtentare memorat. Et in Epiſtolis ad Atticum, qui augurium id formidabat, ait: *Tu Antonij Leones pertimeſcas, caue, nihil eſt illo homine iucundius*, & quæ ſequuntur reliqua. Sanè hominem, qui arte, ingenio uel authoritate longè potentiorem ſe, addicat ſibi atque ſubijcit, per Leonem ab homine domitum intelligimus: quippe quòd feræ alioqui ferociſſimæ ualidiſſimæque impetum ferocitatemque ſopire mollireque potuerit. Hac utitur comparatione Nazianzenus, vbi Baſilium ait non modò ſibi conciliaſſe priùs Euſebium, ſed in ſuam ita ſententiam attraxiſſe, ut eius conſilijs & monitis, in omnibus parere uideretur. Notum ex Hiſtorijs quid Megarenſibus acciderit, apud quos Caſſius Leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquiſſet. Cùm uerò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenſes ferarum carceres effregerunt, earum uinculis relaxatis, ut irruentibus hoſtibus obiectæ, negotium eis tantiſper faceſſerent, dum ſibi per moram aliquam conſulere poſſent; ſed enim longè aliter euenit, quia Leones in ciues ipſos truculenti ſæuitia conuerſi, tantam inermium ſtragem edidere, dum obuios quoſque adoriuntur, ſternunt, atque dilacerant, ut ſpectaculum id fuerit [c] vel ipſis hoſtibus perquàm miſerabile. Atque ut huiuſmodi multa prætereamus, iam uerò Pythagoricum præceptum eſt, animali curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non eſſe: quippe rapacitatem è ciuitate ſummouendam. Idem ſentit Aeſchylus, cum Leonis catulum in Republica non alendum eſſe dicit his uerbis:

Caſſij Leones.

c Ariſtoph. in Rhanis. & Valer. Maximus lib. 7. cap. de ſapienter dictis.

A *Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,*
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν,
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
Catulum Leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne Leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto cenſet admittendos, Pythagoræ præceptum ſecutus, in quo ſapienter quidem Aeſchylus hæc ſuper Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cæterum ſi accepti fuerint: æquo animo ferendos. At Euripides, vt Ariſtophanicus clamat Dionyſius Ranis, ingenuè magis locutus, ſiquidem vt apud Homerum habetur: *a Nullum firmum fœdus cũ hominibus & leonibus.*

οὐκ ἐστὶ λέουσι καὶ ἀνδράσι ὅρκια [a] πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmenſum itaque furorem, quo quis impotentius exardeſcat, ſignificare ſi collibuiſſet, Leonem effingebant catulos ſuos diſcerpentem, imò exoſſantem, vt Græcũ vocabulum ἐξοστίζοντα interpretemur, non autem ἐκσοΐζοντα (vt in vulgatis Hori exemplaribus eodem Capite bis poſitum nihil ſignificat) quo quidem furore [b] correptum olim Herculem authores tradunt, eoque inſaniæ prouectum, vt B non hoſpitis tantùm filios enecarit, verùm & in ſuos ipſius vſque adeò ſæuire ſolitum, vt eos interfecerit: quod non abſimile eſt à pictura Leonis proprios catulos diſcerpentis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit, hæc dicit. *b Hinc Ariſtophanes ἡρακλέους ὀργὴν ἔχων. Leonini furoris deſcriptio.*

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρον αὐτὸς Ἀπόλλων
Ἠέ τινος κηρῶν, ἢ ἐριννύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἐοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμὸν,
Μαινόμενος κατὰ οἶκον ὅδ' ἔμπλεος ἐσκεφόνοιο.
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι
Βαλλομένους ὑπὸ πατρί.
Infelix qui miſſilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erynnios impia tela,
Gnatis ipſe ſuis furijs agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipſa cruore aſperſa nataret.
Hos ego confoſſos manibus cecidiſſe paternis
Iuſſa oculis ſpectare meis, miſerabile viſu.

Poetæ [c] quoque noſtri Leonem iracundum notant, unde illud apud Horatium: [d] *Promethea inſani Leonis uim ſtomacho appoſuiſſe noſtro*, cùm de excandeſcentia loqueretur. Elegantiſſimè quoque, neque non eruditiſſime Lucretius cauſam furoris iſtius perquirit, cuius carmina non iniucunda, quæ repetantur, ponere non piget: *c Ouid. Metaph. li. 14. Armeniæ Tigres iracundique Leones. d Horat. 1. Carmi.*

C *Sed calidi plus eſt illis quibus acria corda*
Iracundiaque mens, facile efferueſcit in ira,
Quo genere in primis vis eſt violenta Leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerumque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.

Superiùs verò dixerat, cùm de varietate animi loqueretur:

Eſt etiam calor ille animo quem ſumit in ira,
Cùm ferueſcit, & ex oculis micat acriùs ardor.

Eius verò indicium excandeſcentiæ eſt, cùm caudæ verberibus ſeſe excitare viſus fuerit, quod ita Heſiodus tangit in Herculis ſcuto:

----Πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσὶ γράφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus ſecutus Galliambico ſuper Atti. dixit:

Age cæde terga cauda, tua verbera patent
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Et quæ ad furoris incitamentum & indicium ſequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν [e] Græci dixere: & ſuperciliorum contractionem ἐπισκύνιον vocant. Index autem præcipuus eſt Leonini animi cauda, perinde ac Equorum aures, eaque propriè in Leone dicitur Alcea, quòd præcipuum in ea robur conſtet, vel quòd incitamentum quoddam ſit ad aſſumendas uires animumque commouendum: initio iratum terram flagellant, increſcente uerò excandeſcentia *e σκύζειν, irritari. ἀλκὴ enim re.*

terga etiam ſua verberant id ea de cauſa fieri putat Alexander Aphrodiſeus, quòd eorum anima vehe- D
mentius moueatur, ſitque vltionis admodùm appetens, cauda verò vtatur veluti homines manu, qua
illi ſe plerumque in excandeſcentia complodere ſolent: ita animalia hæc ira commota cùm id quod ſe-
ſe lædit vlciſci nequeunt, eo ſibi modo ſolatium ſolent excogitare. Eſt itaque furor Leoni familiaris,
vnde apud Maronem[a], *Iræque Leonum*, legitur, & Ouidius: *Iram vultus habet*, de eiſdem ait quare
Poetæ Leonem peculiariter feram dicunt, ita Callimachus:

a Aeneid. lib. 7.

Θηρὸς ἀσερτάζω δέρμα κατωμαίδιον.

Quòd verò catulos ab eo exoſſari pingerent, cauſa eſt, quòd medulla Leoni vel nulla, vel perexigua eſt, vt omnium animalium ſolidis omnino oſſibus conſtare videantur, quaſi inde accreſcat furor: quod labor his confringendis ſic mercede minor, cùm minimum id ſit, quod fructui poſſit inſeruire. Sunt præterea oſſa illa dura adeò, [b] vt ex eis colliſis, ignis veluti ex ſilice excutiatur. Hinc animal eſt maximè febri obnoxium. Febrem verò nihil aliud eſſe, quàm ſuperantem totius corporis calorem Medicorum omnium conſenſu manifeſtum eſt. Febri denique nomen ab igne Græcum [c] πυρετὸς à feruore Latinum eſt: quo morbo Leones toto vitæ tempore cruciari feruntur, eaque de cauſa Lucretius *triſte Leonum ſeminium* appellauit. Sane prouerbium hinc emanauit, [d] ἐγέλασεν ὁ λέων quotiens rarum aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictum eſt in Cylonio ſcelere ſubnotando, cùm ſcilicet indoluiſſet demum Athenienſis populus Cylionem per factioſiſſimas factiones quietum Reipubl. ſtatum interturbare, & quaſi poſt diuturnam mœſtitiam ad hilaritatem demum reſpexiſſet, vt impetu in hominem facto, eum vel inuiolabilis Deæ templum aufugientem perſecuti ſint plerique, diſtractumque inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

b Definitio febris.
c Seruius in Virgil.
d At potius Leonis rictus quàm riſus.

REMEDIVM IN FEBREM NACTVS.

EO itaque incommodo vexantur Leones, tametſi vnus Albertus negat eſſe eos febriculoſos, cui in Germania nato, alito atque educato, vbi totum ferè vitæ ſpatium conſumpſit, vtrùm de Leone loquenti potior ſit adhibenda fides, quàm Aegyptijs inter Leones quodammodò genitis, cumq; ipſis totũ vitæ tempus verſatis, alij viderint. Ego ſane diſciplinas eorum in huiuſmodi re ſecutus, compertum eſſe dicam Leonem febri correptum [e] vel ſi ad furorem vſque exæſtuet, vnius paſtione Simiæ liberari. Quapropter Aegyptij ſacerdotes ſi febricitantem hominem & ſibimet auxilia comparantẽ ſignificare vellent, Leonis Simia veſcentis hieroglyphicum ponere ſoliti ſunt: tanta enim indignatione Simiam fert Leo, ut nullum animal auidiùs perdere deſideret. Cauſa eſt animalis petulantia, Leonem indigniſſimis modis exagitantis. Nam ſimul ac uel ex arbore aliqua, uel ex alio tuto latentique loco nacta fuerit occaſionem Leonem inſiliendi, pro magno habet negotio caudæ ſeſe eius applicare, natibuſque affigere, atque ita quibuſcumque poteſt ludibrijs Regi ſuo illudere, quod cùm impatienter ferat Leo, impotenter admodum in huiuſmodi animal efferaſcit: quæ plenius in Cynocephali commentario diſcuſſimus. Sed ut mirari deſinamus animal adeò ignobile generoſiſſimo cõmnium infeſtum eſſe, ſcimus etiam Culices in Leonum greges petulanter adeò ferocire, ut eos magna interdum clade ad internecionem adigant. Inter enim arundineta Meſopotamiæ Leones innumeri iuxta fluminum ripas & fruteta vagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi molliſſima eſt, ſemper innocui: verùm vbi per æſtatem cœlum exarſerit, regionibus ijs æſtu candefactis ambuſtiſque propemodùm, ipſi tam vapore ſideris, quàm multitudine culicum agitantur, quorum denſiſſimis examinibus per eas terras omnia referta ſunt: qui quidem ad ſplendorem oculorum, tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palbebrarum libramentis mordicùs inſidentes. Hinc Leones cruciati diutiùs, aut fluminibus, ad quæ remedij cauſa confugiunt, abſorbentur, aut amiſſis oculis immaniùs efferaſcunt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad Orientem latè diffunditur plaga, huiuſmodi beſtijs oppleretur. Id ſibi compertum eſſe teſtatur Ammianus Marcellinus, Rerum geſtarum libro decimooctauo.

E
F

e Plin. ibid.
Simiæ & Culicũ in Leonem petulantia.

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATque hoc quidem animal, quod ignẽ ingenitum, & in ipſis oſſibus abſtruſum geſtat, ignem tamen præcipuè formidat, adeò vt nihil æquè uereatur atque prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius, quod & Homerus teſtatur eo carmine:

Καιόμεναίτε δέταις τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.
Ardenteſque faces, quas quamuis ſæuiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: Πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτους ἀκμᾶντι δεινοτάτων σχάσαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Aegyptij ſacerdotes, hominem ſuper igne formidoloſè ſolicitum, & quaſi veſanientẽ, oſtendere ſi uellent, Leonis ſimulachrum, & faculam

pinge-

A pingebant. Id nos vix authoribus credebamus antequàm & Florentiæ, & demum Romæ Leones hac potiſſimùm ratione domari conſpiceremus. Simulacrum hoc in marmore cæſum Romæ vidi via Leoniana, quæ ad populare m ædem ducit, erutum fruſtum ex Auguſtorum mauſoleo. Leo erat humi ſeſſitans capite ſublato, & in tergus verſo: in tranſuerſum adſculpta erat fax pinea cum nuce in ſummo capulo, tæniaq; à facie in Leonis tergus porrigebatur. Quamuis verò apud authores ſcriptum repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiuſmodi ſignificari, quàm, uti dicebamus, eum qui ſuper igne pauidus eſſet: ſi tamen liceat mihi ſententiam his meam admiſcere, rei iſtius interpretationem eſſe dixerim, edomitum furorem. Cauſam cur ita ignem expaueſcat Leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis uis præcipua in oculis conſiſtat: quiq; oculos ſicciores calidioresq; habent, ij maximè omnium ignem auerſantur. In idem verò ſignificatum adduci poſſit ilicis foliū Leonino pedi ſubiectum: ſiquidem Magi ferunt Leonem ilſceo folio calcato torpeſcere: eandemq; uim eſſe folio ſcilæ traditum à Zoroaſtre, non illo inquam antiquo, ſed qui poſt Plutarchum fuit.

Simulacrū Romæ in via Leoniana.

RELIGIOSA FORMIDO.

ET ne longiùs à Leonina formidine digrediamur, Gallum [a] is identidem, & præcipuè album, vt Ambroſ. ait, à quo etiam Pythagoras abſtinendum [b] iubet, mirum in modum perhorreſcit; quod pro ſymbolo colendæ diuinitatis accipi quidam prodidere. Siquidem Gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra conſtare Leones
B *Inq; tueri, ita continuò meminere fugat.*

diuinum quiddam præ ſe fert, vti latiùs in Commentario de volucre ea perſcripto, diſſeruimus. Diuinitatem verò omnis terrena poteſtas reformidat, ac reueretur. Leones porrò cùm Deū mari ſint dedicati Terræ, ipſi addicti intelliguntur, & ſuperiùs bonam Leonis partem, quippe quòd à iubis eſt reliquū, terram præſe ferre dicebamus. Sed enim aliam huius formidinis cauſam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, Gallum & Leonem præcipuè ſolaria eſſe animalia; ſed cur Gallum Leones uereantur, non poſſe nos à materia, ſenſuve rationem aſſignare, ſed à ſuperni tantùm ordinis contēplatione: quià ſcilicet, præſentia visve ſolaris virtutis magis Gallo infuſa ſit, quàm Leoni conceſſa, quod ex eo coniectare videtur, quod exploratum omnibus eſt, applaudere illum hymnis ſurgenti Soli, quaſiq; iubar eius aduocare, eo præſertim tempore, quo ex medio Antipodum cœlo digreſſus ad nos deflectitur. Affirmat etiam ſolares quoſdam Angelos in Galli effigie nonnunquam apparuiſſe, qui cùm in ſe ſine forma ſint, nobis tamen, qui ſumus in certam effigiem informati, forma ſe præditos ea videndos exhibuere. Contra verò Dæmones nonnunquam Leonina fronte viſos, qui obiecto Gallo repentè in auras euanuerint, quare ſolent etiamnum diebus his, ſuperſtitionis eius ſtudioſi, gallinaceum pullum in pelliciendis eis conſilij cauſa præmactare. Ad hæc tradunt Græcorum nonnulli, qui doctrinam Aegyptiorum ſequuntur, animam Cecropis, quem in Leonem tranſmutatum credebant immolatis Gallis gal-
C linaceis, characteribus quibuſdam ſubſcriptus euocari, ſeq; illam eis oſtendere: quod tamen eſſe ludibrium Aeneius Euxitheus affirmat, Dæmonesq; ita nos præſtigijs fallere contendit. Quòd verò Dæmones, qui Leonina fronte apparuerint, obiecto euaneſcant Gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine conſtituta, quæ inferiora ſunt ſuperiora ſemper vereri coguntur. Quemadmodum pleriq; uiri, dum uirorum diuinorum imagines intuētur hoc ipſo aſpectu vereri ſolunt turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex ſectæ ſuæ præcepit ait eſſe

----Gallorum in corpore quædam
Semina, quæ cùm ſunt oculis immiſſa Leonum
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, vt nequeant contra durare feroces.

Mirum verò quod veteres obſeruarunt, Leonem etiam herbam ita nuncupatam, quæ ſurculis ſeſe circumplicando plurimùm nocet, Gallum ita abhorrere, vt ſi puella adhuc intacta, menſtrua tamen, nuda paſſis crinibus leguminum ſegetem circumeat, Gallum in manibus habens, exareſcat gramen id, prorſusq; deficiat. Id qualecumq; eſt, à Democrito tamen traditum eſt, vt aſſerit Sotion. Sed qui alieniores à ſuperſtitione ſunt, arcanamq; naturæ uim quandam contemplantur, Semina aiunt Galli ſanguine contingi debere, hæcq; ita ſata ab Leone herba nulla poſtmodum iniuria affici.

a Plinius vbi ſuprà. Gallus cur Leoni formidabilis ſit. b Quod mēſi ſacer & horarum nūcius ſit.

Cecropis Anima euocata.

INVNDATIO.

INcrementum verò Nili, quę MVM qui Aegyptiaca lingua nūcupant, quod apud nos ſignificat Nouum atque recens, oſtendere cùm uellent, Leonis identidem hieroglyphicum faciebant: quippè cum Sol Herculei Leonis terga adit, Nili diluuium excitat, duplumq; recentis aquæ Sole

in eo ſigno commorante ſæpiùs exundat; quæ vis aquæ per ſpatioſam Aegypti planitiem latè diffuſa, D
ſolum ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipſi tantùm indigenæ ſibi alimenta colligunt, ſed magnam orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarum redundantiam, quam Leonis beneficio conſequi ſe quotannis experiuntur, inſtitutum eſt, & apud gentes omnes uno iam conſenſu receptum, vt canales, tubiq; & ſiphones, qui aquam eructant, per terebrata foramina in Leonina capita ad id locis opportunis adſculpi ſolita, aquam immittant, quæ inde ex Leoninis rictibus euomi uideatur. Qua ratione autem capita ea Leonum in ſimis præcipuè conſtituenda ſint, quoque ordine diſponenda, atque ut ea tantùm quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem uſque, qui cœleſtem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hæc ſolidis, uti quæ cadit uis aquæ per tegulas in canalē ne deijciatur per intercolumnia, neve tranſeuntes perfundat, ſed ea tantùm quæ ſunt contra columnas, ex ore ructus aquarum emittere debeant, Vitruuius latè docet. Obſeruauerat ſiquidem is, aquarum redundantiam per Leonem apud Aegyptios ſignificari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificijs fieri paſſim uiderat. Et ut ſemel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquæ ductibus quibuſcunq; prominebant, Leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc diſciplinam oſtentat. Et vt alia diſſimilem, Romæ in Area Lateranenſi Leones duo ſunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij ſtatuam poſiti, qui dubio procul fontibus inſeruiebant. Indicio ſunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vſque immiſſa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundæq; intercauatus. Tale aliquid obſeruaui in agro Brixiano extra portam Orientalem ad ſecundum lapidem, vbi iuxta uiam, quæ tota magnis aquarum riuis atque diuortijs inſtructa eſt, Leo marmoreus antiquiſſimi operis, vtris inſtar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in ijs tantum quæ ad aquam euomendam pertinent, Leonum effigies apponi conſueuerunt: verùm etiam propterea quòd Leo, cœleſtis ille, inquam, aperire claudereq; videtur aquarum cataractas. Atque in hæc uſque tempora nunquam antiquata eſt ueterum conſuetudo, vt oſtiorum clauſuræ, claues, annuliq; foribus affixi, Leoninis rictibus ornentur, quod apud Aegyptios factitari ſolitum ait Theon in Arati Commentarijs; quamuis quòd ad oſtia pertinet, ad eam, de qua ſuperiùs dictum eſt, cuſtodiam potius reſpicere, quàm ad aquarum fluctus, crediderim. Illud non omittam, quod Horus Apollo tradit, in ſupplicationibus pluuias expoſcentibus, pleriſq; in locis Leonum ora uino prolui fuiſſe morem. Sed aduertendum eſt vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos. E

Leonina capita aquas eructantia.

Leonū effigies in tubis.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm verò perſuaſum haberent Aegyptij, Leænas ſemel tantùm in uita parere, id quod cum Herodoto pleriq; alij prodidere: mulierem itidem, quæ unius tantùm filij mater fuiſſet, per Leænam ſculptam ſignificare conſuerunt. Et in hanc ſententiam Aeſopi fabula ueteribus ſcriptoribus approbata. Cùm Vulpes Leænæ fœcunditatem ſuam obijceret in generoſitatis commendationem, illam uerò inceſſeret, quòd & ſemel in uita, & unum tantùm pareret: Leænam reſpondiſſe, ſe quidem ſemel & unum parere, ſed eum Leonem. Huius raritatis cauſam pleriq; reddere commenti ſunt, eamq; potiſſimùm adinuenere, quòd catuli in utero iam unguibus obortis matricem deſcindant, ediq; partum, ea unguium acie in enixu lacerata: vel quòd unà cum primo partu locos amittat, quam deliram eſſe fabulam [a] Ariſtoteles aſſeuerat, easq; vel quinquies uita parere, quod explorauerit in terra Syria, demonſtrat. Primùm enim quinque, ac per annos ſingulos uno ſubinde pauciores, donec ad unicum, & mox ad ſterilitatem declinauerint, in qua reliquum uitæ ſpatium degant. Aliàs magna ex parte geminos: quod per longam annorum ſeriem Florentiæ experimento compertum eſt: ſed quum plurimùm ſex, nonnunquam etiam unum. Philoſtratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota uita parere: primò quidem tres, mox duos, inde unum: uiſam tamen aliquando Leænam, quæ octo utero geſtarit. Sed enim quam Philoſophi rationem raritatis huiuſce in pariendo conati ſunt inuenire, Baſilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factum ſit, vt animalium ea quæ facilè capi poſſent, longè eſſent cæteris fœcundiora: quocirca tam Lepores, quàm Damæ, quàm etiam Oues, ferè ſæpiùs & geminos pluresq; pariunt fœtus, ne genus deficiat feris ijs, quæ ſanguine gaudent, carniuoræq; ſunt. At ea quibus pro cibatu cætera ſunt, certum eſt longè minus fœcunda eſſe: quapropter ait, *Leonis vix vnius Leæna mater euadit*, quæ quidem raritas pariundi, cum non alij animalium generi certiùs contingat. meritò Aegyptij, quod in pluribus accidit obſeruantes, ſemeliparam per Leænæ hieroglyphicum oſtendebant. F

Aeſopi fabella.

a Sic Plin. lib. 8. c. 16.

CLEMENTIA.

PRæter hæc, alia quoque ſuper Leone hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi, qui literas hieroglyphicas interpretati ſunt, ſed potiùs obſeruatione inuenta mihi uidentur, breuiter attingam. Ex ijs clementia eſt, quæ per Leonem [b] & ſubſtratum hominem, ita tamen ut Leo ſit incolumis, ſignificatur: propterea quòd iniſſtiſſimè ſolicitatus ab homine Leo, dummodò ſit intactus, non unguibus eum lacerat, nec ulla iniuria afficit, ſed quatit ſolùm, atque ubi ita perterruerit, dimittit, quod ita Ouid. ſcribit:

b Sic Plin. Leoni tantum ex feris clementia in ſupplices proſtratis par eſt. Ibidē.

Corpora

A *Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe Leoni.*

Ad huiuſmodi ſignificatum non fruſtrà vidimus in Seueri Pij Aug. numo ſimulachrum mulieris, quod Leoni exporrecto inſidet, manu quidem vna haſtam terræ affixam tenens, altera fulmen quaſi abijciens, non autem in iaculandi geſtu, cum inſcriptione huiuſmodi, INDVLGENTIA ARG. IN CAR. neque quicquam aliud legi poteſt. *Seueri Pij Aug. numus.*

CASTIGATIO.

PRæter clementiam, ineſſe Leoni caſtigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditum ab Eudomo citat Aelianus, Leonem, Vrſam, & Canem eodem contubernio à magiſtro quodam alitos & educatos, ſine vlla iniuria aliquamdiu pacatiſſimè coniunxiſſe, ac ſi domeſtica & eiuſdem generis animalia fuiſſent, verùm cùm Vrſa quodam impetu percita contubernalem Canem dilaceraſſet, commotum Leonem violati hoſpitij ſcelere, in Vrſam proruiſſe, eaq; pariter dilacerata, meritas pro Cane pœnas exegiſſe.

VINDICTA.

LOnge verò diuerſum à ſuperiori ſignificato eſt, quod vlciſcendi ſtudium per Leonem telo confoſſum pleriq; pingere inſtituerunt. Vulneratus enim Leo obſeruatione mira percuſſorem nouit, & in quantalibet multitudine vnum appetit, & ſi detur copia, fœdiſſimè lacerat & diſcerpit. Ferunt Iubæ Maurorum regi præſtantis animi iuuenem fuiſſe comitem, dum per deſerta Africæ rerum ſuarum componendarum ſtudio, rex cum exercitu proficiſceretur, ex itinere verò Leonem obuiam factum à iuuene illo ipſo ſagitta percuſſum in ſyluam receſſiſſe, anno verò pòſt cùm Iuba rebus ex voto compoſitis eàdem copias traduceret, eundem illum Leonem obſeruato iuuene, à quo vulnus acceperat, vnum illum è tam magno militum numero violentiſſimo curſu hoſtiliter aggreſſum, nulla vi cohiberi potuiſſe, quin correptum iuuenem miſerabiliter dilacerare[t], nemineq; aliorum læſo vltione ea contentum, deceſſiſſe. Pythagorici porrò animam Cambyſæ regis Aegypti in Leone ſe deprehendiſſe aiebant, vnde illi animus imperij cupidiſſimus fuerit, & maxima quæque ſemper appetierit. Cæterùm, hæc quoque poteſt aſſignari cauſa: quòd illis temporibus, quibus claruit, neminem in vltionem eò magis propenſum fuiſſe notum eſt, qui nunquam Aegyptios perſequi odijs armiſq;, & omni vexationis incommodo affligere deſtitit, eis ſemper infenſus, donec in omni Aegypto rerum potitus, ſacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractando, defeſſus potiùs quam ſatiatus eſt. Facit ad hoc illud, quod viſi Leonis oſtentum, belli principium coniectores atque augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos exprimitur.

B

Λέοντας ἰδεῖν δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

Viſæ Leonum imagines noctu indicant occidionem ab hoſtibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui Regibus augurium darè Leones ſoliti ſunt, vt is qui Iuliano Imperatori Gordiani tumulum cum exercitu prætergreſſo, ſeſe obtulit, immaniſſimo corpore eius aciem inuaſurus, à qua multiplici telorum ictu confoſſus eſt. Obitus enim Regis ex quo portendebatur, inquit Ammianus. Verùm anteà Maximino Cæſari cum Narſeo Perſarum rege iam congreſſuro, itidem Leo & Aper ingentes trucidati ſimul oblati ſunt, tamen euenit, vt is ea fera admodùm gente ſuperata, incolumis & ſine damno diſceſſerit. Et Sandocrotus Indus obſcuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinaſſet, feſſusq; ſomnum in ſylua captaret, à lambente Leone ſudorem ſibi ſenſit abſtergi, quoque pacto inde præfectis Alexandri oppreſſis, Indiæ regnum inuaſerit, à Trogo traditur.

C

ANNVS MENSESQVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non abs re fuerit commemorare, quòd Leæna, quæ catulos octo utero geſtabat, à uenatoribus in Meſopotamia cæſa exenterataq;, quo tempore Apollonius Tyanæus eò iter faciebat, indicauit eo interpretante, annum unum, & menſes octo illum apud Barſanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potiùs annos IX. interpretaretur, cùm ex paſſere & pullis octo à Serpente deuoratis, apud [a] Homerum annos identidem nouem Calchas intellexiſſet: *Editi iam illi fuerant*, reſpondit Apollonius, *hi verò adhuc in vtero nondum fœturam compleuerant: quare menſibus potiùs quàm annis aſſimulantur.* *Leana cæſa in Meſopotamia quid.* *a Iliad. B.*

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad ſatietatem uſque crapulatum, per Leonem fruſta carnium depaſcentem indicari uelint. Animal ſiquidem hoc cibo incontinenter admodum utitur, multaq; deuorat ſolida, ſine ullo diſſectu quæcunq; poteſt, mox à ſaturitate nihil biduo aut triduo edit: quam ſcilicet uoracitatem Iuuenalis tangit, vbi *multa paſcendum carne Leonem*, dixit: atque inde fit, vt grauis *Voracitas Leonis.*

grauis illi ob cruditatem exhalet anima quæ teterrimi ſemper odoris eſt. Quocirca nonnulli grauem animam ſignificantes, Leonis os hians facere conſueuerunt. Huius fœtoris ergo, Martialis videtur muliebre pudendum Leonem appellaſſe verſu : D

Quare ſi pudor eſt Ligella, noli
Barbam vellere mortuo Leoni.

Taxat enim eam, quæ cùm vetula eſſet, pilos vellere pertētaret; & alij lupanar olidum dixere. Quamquam non deſint, qui loci huius interpretationem longius acceſſitam ad Cenchrenas, quas Leones Nicander appellauit, referant: huiuſmodi enim Serpentes morſu ſanguinem exorbent, & genitale ſemen ex pretioſiſſima ſanguinis decoctione fieri Medici conſentiunt, vnde dixit Iuuenalis :

Accipiat ſanè mercedem ſanguinis.

MERETRIX.

Sphinges Megaricæ.

SAnè meretrices per Leænæ nomen intelligi, multis veterum ſententijs & monumentis conſtat. Tale aliquid habes apud Ariſtoph. Lyſiſtrate in iuramento fœminarum, *Non ſtabo Leæna in Tyrocneſti.* Huiuſmodi petulantiæ cauſa Ezechiel Hieroſolymam Leænam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus eſt in Aegyptum. Alium rurſus catulum Ioachim, quem in cauea, vt ſeptuaginta ediderunt, Nabuchodonoſor Babylona traduxit: Michael Byzantius meretrices quaſdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite manſuetudinem præ ſe ferrent, cæterùm corpore reliquo Leonino, rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinges in opprobrium dici ſolitum de meretricibus, ob impuros ſcilicet mores Megarenſium, quos veterum ſcriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poetæ ſenariolus admodùm venuſtus: E

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par eſt Leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus, cui Leænæ ſimulachrum appoſitum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenſo: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua præcipuè laſciuiunt arietes: de quibus loco ſuo diximus.

TACITVRNITAS.

Armodij & Ariſtogitonis factum celebre.

LEænæ verò elinguis ſimulachrum ex ære, quod Athenienſes ſtatuere, Iphicratis opus ex effigie quidem Leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu, taciturnitatem eius indicabāt. Cùm enim Armodius & Ariſtogiton de liberanda à tyrannis patria conſiliū inijſſent, coniuratioq; delata eſſet, comprehenſam illi Leænam ſcortum eorum vtriq; admodùm familiare, ad montem uſque tormentis uarijs excruciarūt, ea tamen conſtantiſſimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, ſupra fœmineam imbecillitatem fortitudinis admirandæ memorandum exemplum: quam Athenienſes, vt honoribus honeſtarent, ne ſcortum tamen celebrare uiderentur, eiuſdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, erigendum decreuere. Conſtantiſſimum meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò noſtri animoſiores fierent, cùm leui adeò de cauſa repertæ ſint vel mulieres, quæ tam forti animo pro amicorum ſalute non ſolùm tormenta parui fecerint intolerabilia, ſed ſpontè ſuum ipſæ cruciatum auxerint; Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniurator confiteri poſſet, ſi etiam victa voluiſſet. F

CYZICENI.

Cyzicenorum pecunia.

SI quis uerò incidat in monetam, quæ Leonis imaginem ex una parte habeat, ex altera uerò Cybelem deorum matrem ſciat eam eſſe Cyzicenorum pecuniam, quæ celebris admodùm eſt, ob id quòd pulcherrimè ſculpti erant, & quòd pro XXVIII. drachmis Atticis imputabantur, quæ ſumma ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atque hi ſunt Cyziceni ſtateres, qui rem egregiè factam indicabant.

Magorum porrò ſuperſtitio, conſiderata Leonis alacritate pernicioſſimoq; curſu, muſtulæ dentem Leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atque adeò imbecillitatem adhibere commenta eſt, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemum & Dinomachum medicos contentione, vno eorum Leoninum, altero Ceruinum corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuerſia uerò omnis inter eos eſt, dum ille fomentum aliquod miſerabiliter implorat, vtrùm Ceruus an Leo magis pedibus ualeat, atque

A corum vter alacriori feratur curſu. Meritò igitur Virgilianus [a] Aeneas, *tergum Getuli immane Leonis* dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in ſtadio coronam meruerat, niſi dolo Niſi fuiſſet interturbatus. *a Aen. li. 5.*

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid verò ſibi velit Herculanus Leo, magis diuulgatum eſt, quàm vllo ſit opus commento latiùs declarare. Illud tamen non omiſerim, Herculem illum Aegyptium, qui cum Oſiride, vt Antiquitatum ſcriptores tradunt, Italiam ab amariſſimo Gigantum iugo liberauit, per Leonem intelligi, neque quemquam alium. Plures enim Hercules fuiſſe, & Arrianus & Diodorus hiſtorici prodidere: hunc autem omnium primum Leonis inſignia geſtaſſe, tradunt. Cæterùm Heraclitus Ponticus, ſuperatum ab Hercule Leonem ideò fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima ſcripſerunt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimùm laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum eſt ex ijs quæ anteà dicta ſunt, animal id per ſemetipſum immoderatis animis excitari. Sunt tamen [b] qui per Herculem myſticè Solis lumen intelligant, Leo verò cum Soli dicatus ſit manifeſtum eſt quid ſibi velit Hercules, & Leo. Nam & hinc Iubari ſtellæ nomen, qui Phoſphorus eſt, quòd ſplendor eius in modum Leoninæ iubæ diffunditur. *b Macrob. li. Saturn. lib. 1. ca. 20.*

VIRTVS.

VTcunque verò Leoninum ſpolium virtutis hieroglyphicum eſt, eaque de cauſa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres poſuere, ideoque Diogenes [c] conſpicatus quendam eo ornatu ſibi glorioſè placentem, exclamauit: *Ecquid virtutis indumentum vituperas?* Sed enim
C non Leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis geſtare pellem, heroicum fuiſſe morem, didicimus ex Apollonij commentarijs, vbi Poeta ſcribit: *c Apud D. Laertiũ in Diogene Cynico. Diogenis dictum.*

Δέρμα δ' ὅμεν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμους.

Et apud Virgilium [d] Euandrus: *d Aen. li. 8.*

Demiſſa ob læua Pantheræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SAPIENTIÆ.

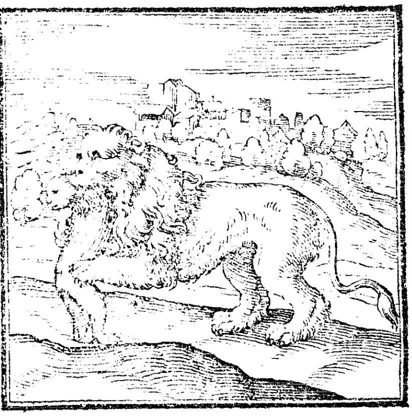

Antiochi numus.

IN Antiochi numo videas Leonem quendam propemodùm humi procumbentem, & ſuperuolantem Noctuam, quod nonnulli veſpertinum crepuſculum indicare arbitrati ſunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per autem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiuſmodi hieroglyphici figmentum ſignificare crediderim, vires cedere ſapientiæ. Nam per Leonem Robur, per Noctuam Mineruam intelligi, ſuis locis commentaria hæc oſtendere. Eiuſdem argumenti eſſe puto Leonem in numo, cuius inſcriptio eſt, ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus in limit ad humum ſupernè uerò caduceus exporrigitur, ut ſcilicet id oſtendat, uires quantumlibet feroces ſapientium eloquentiæ cedere. Numum uidi apud Maffeos Romæ. Quòd uerò ſignum Iunonis Argis ſpectabatur pal
B mite redimitum, ſubiecto pedibus eius corio Leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercam utriuſque priuigni exuuijs inſultantem oſtenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni uitem induxit, Rem huiuſmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE ELOQVENTIÆ.

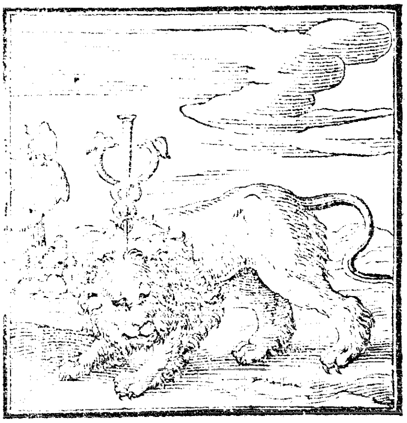

LVNA.

VIſebatur in Olimpiæ templo Dianæ ſimulachrũ alatum, dextera Pantheram, ſiniſtra Leonẽ continens. Per alas, uolucrem Lunæ curſum interpretamur, quę ſeptem uiginti dierum ſpatio totum permeat ſigniferum, quem Sol uix animo tẽporis ſpatio perluſtrat. Panthera, uarietates eius indicat, quas unoquoque menſe XII. ſuis nominibus deſignatas alibi recenſuimus. Leo, Solis uim demonſtrat, qui ſplendorem ſibi comparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radijs illuſtratur:

SOL

SOL. TERRA. D

Veterũ ſimulachra radiata.

FIeri etiam ſolita erant apud ueteres ſimulachra quædam radiata, ita tamen, ut unius ſimulachri radij omnes ſurſum uerſus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur: atque ita conformata, uectanda Leonibus commendarentur. Sciendum autem ex Vectij commentatione, Solem & Terram ex eo figmento ueteres intellexiſſe, quippe quos Aſſyrij ADAD, & ADAGARTIN uocabant: ADAD quidem Solem, qui radijs deorſum inclinatis inferiora uiuificat, mulcet, educat: omnium quippe terra naſcentium author, ADAGARTIN uerò Terram, quæ conceptam a ſolaribus radijs uirtutem, eandem, quam licet, ſurſum uerſus erigit. Ita ueluti ſponſa uiri appetens, ut Platonicũ dictum interim uſurpemus, rerum omnium ſuarum ſtipata fœtu, ſeſe habendam exporrigit. Sedenim ipſa Leonis effigies utrunq; referre uidetur hieroglyphicum: quippe quæ anterioribus, partibus Solẽ eſcribit, poſterioribus uerò Terram. Quod tamen ADAGARTIN, pro Tellure poſitum putat Vectius Baſſus in Commentario Germanici, qui Phenomena ſcripſit, ubi de Erigone agitur. *Virginem*, inquit, *dici Cererem arbitrati ſunt plerique, ſpicarum quas tenet indicio: alij Adagartin malunt.* Sunt qui & Fortunam, quoniam ſine capite aſtris inſeritur. Nigidio Figulo placet iuſtitiam, uel æquitatem, quo nomine etiam Terram ipſam dici alibi comprobauimus, & Legiferam ubique Cererem apud Poetas appellari comperias, ut ab iuſtitiæ nuncupatione: neque hoc quidem alienum uideatur, & cum Tellure iuſtiſſima conſenſum habeat. Hinc apud Maronẽ proſpero terrę ſubiugandę omine Aeneia puppis:[a] *Prima tenet roſtro Phrygios ſubiuncta Leones.* Veluti etiam hominem inſidentem Leoni nonnunquam uideas, quem is ſtimulo regat, quod eſſe ſui animi regem omninò uidetur ſignificare: neque enim Aeneium illud ad ſacra tantum patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: neque ſolum reſpicit beneficium, quod, ut additum eſt, fuerit,

ANIMI DOMITOR.

a Aen. li. 10.

----Ida[b] profugis gratiſſima Teucris.

b Aen. ibi.

Leonis duplex natura.

Subijciuntur uerò Leones Magnæ Deę uehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis, atque tam uariè a ueteribus tradita, ad unum eundemque demum intellectum tendunt. Demùm hæc duplex in Leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus uerò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirãtur, cur Leonis effigies in Diuinis noſtrorum literis, modò Chriſto, modò Demoni attribuatur: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, uti ſupra diximus, pro maligno uerò, Petrus epiſtola prima *rugientem Leonem* dixit: & Dauid, *Libera a Leonibus vnicam meam*, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quę ſunt Leonis, fortitudinis, & regię uirtutis habere ſignificatum, atque ita pro Chriſto poni. Nam Ireneus ubi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo uim & authoritatem oſtendi diſputat, Leonis imaginem ait id prȩmonſtraſſe, quę uni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa, inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum. Caudam enim ſubter uterum cùm fugit ſubijcit, cauda ferit ex obliquo per inſidias, quę omnia Demonem exſcribunt, quo nihil a bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius. F

CHRISTVS HOMO DEVS.

c A Plin. lib. 8. c. 36.

DEnique, ut etiam aliter philoſophemur, cęleſtis eſt anteriore parte Leo, idcò admirãda Chriſti opera, uerã nobis ante oculos proponens diuinitatẽ. *Nemo enim qui a Deo non ſit*, ait Nicodemus. *opera ea facere poſſit quę ipſe faciebat.* Poſteriore terrã ſapere uidetur: ea frigida eſt, inuę ad minima quędã: Galli[c] quippe cantũ, pretentam facem leuis obiectum amictus, quin ad Si-

A miam, & ilicis folia, atque etiam ſcillæ Leo timidus eſt, & ad fugam promptiſſimus. Et humanus Chriſtus mortem timet,perpetuæ non ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis, effugere cruciatum tentat,patremque orat, vt acerbiſſimus a ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere non poſſet. Quòd ſi vtraque natura in Chriſto eſt, Leo cùm ſit eiuſmodi,rectè in Diuinis literis modò Deo,modò mortalibus accomodatur.

IVSTITIAE CVLTVS.

EA verò præcipiè de cauſa eorum ſententiam approbarim,qui ferociores quoque animos iuſtitię ſeſe ſubijcere per hieroglyphicũ huiuſmodi arbitrantur quia nuper in Gauartiano agri Bellunenſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero numi,ab quorum vna facie mulier corona inſignis longaque induta palla ſedet,manum ad enſis inuerſi capulum extendens, ita vt apex ipſius capuli volam impleat,literæ circumſcriptæ, IVSTITIA. Ab altera facie,eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectam retrò dextram apenſo, læua ſupra Leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt LEONIS HVMILITAS.

LEones autem domitos, & magnæ Deæ currui ſuccedentes,Lucretius alter interpretatur,qui velit figmentum id ſignificare,liberos quantumlibet feroces obſequentes eſſe debere parentibus: ait enim,
B
Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles,
Officijs debet molliri victa parentum.

NATORVM OBSEQVIVM ERGA PARENTES.

AGRICVLVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo conſideraſſe videtur, [a] Leonem idq; terræ ſymbolum, vti paulò antè dicebamus: mox quia genus id animaliũ in longinquis, & a nobis remotiſſimis regionibus inuenitur, nullam ait eſſe terræ partem tam remotam, quam coli ſubigique non oporteat: ita omnes, quæ vel hieroglyphica ſunt,vel quoquomodo myſtica, in ſuam quiſque artem vel diſciplinam, quam profitentur, trahunt, Diodorus autem, vti ſuus eſt mos, hiſtorias ſibi confingit ex commodo ſuo, Leoneſque ideò Cybeles currum trahere confictum ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrum verò curru vehatur Dea,an ſella ſedeat,quantũ ad ſignificatum pertinet, parui refert: nam in Fauſtinæ numo Cybellem Turritam Leoninæ ſellæ inſidentem videas,quæ orbem intra manum &
C genu tenet:inſcriptio eſt, MATRI MAGNÆ.

a At Macrobius Satu.li.1 ca. 21. Cybelem terrã ait,& Leonem Solẽ.

Fauſtinæ numus.

MIXTA QVID.

FEROCITATE POSITA *aſſumpta manſuetudo.*

QVod verò pluribus in antiquorum monumentis, præcipueq; ſepulchralibus cernere eſt, Leones aliquod animal apprehendiſſe, quippe vel ouem, vel Taurum, vel Anguem, vel huiuſmodi quippiam ex eo conijcere potes, ſepulti animum aut naturam talem fuiſſe, eiuſmodi eſt illud, quod apprehenſum fuerit: quippe ſi Ouem, vel Agnum, ut in ſepulchro quodam Romæ ſub Aeſculapij pronao habetur, intelligas hominem ferocitate demolita,manſuetudinem amplexatum: ſi Taurum, temperantiã: ſi Anguem, prudentiam, vel quid huiuſmodi: prout animalis,quòd detentum fuerit,ſignificatum exiget, interpretaberis. Si verò hoſtiliter captum vel diſcerptum,eius natura hoſtem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Aug. Cęſ. validiſſimę formę Leonem videas, qui ſeruum ſuperat dentibus in armos affixis: quod fortè referri poteſt ad Actiacam victoriam,quam is

Aug. Cęſ. numus.

Apollinis fauore eo ſecutus eſt, in qua, vt apud [a] Maroné,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

pauorem enim ex Ceruo loco ſuo ſignificare diximus.

ACTIATA VICTORIA.

D

[a] Aeneid. lib. 9.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæſierit hic aliquis, quid ſibi velint Leonis anteriora, quæ in Chimæra fuiſſe traduntur, cuius figuram Homerus ita deſcipſit:

Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulátiam, quæ fuerit a Bellerophóte coercita, ſignificare clari plerique authores volunt. Huiuſmodi.n. sũt amoris initia, qui primo ſtatim inſultu Leonina feritate nos aggredi videtur, dictũq; eſt Epicharmi Comici.

[b] Sic Lucretius. Prima Leo, poſtrema draco, media ipſa Chimera. Amoris initia.

Δομιτὴς ἔρως λεοντεία δυνάμει θαλερός.

Amoris mollitiem Leonis robore domitandam.

Eoque reſpexiſſe videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait.

Vix illigatum te triformi.

Pegaſus expediet chimæra.

Capra procacitatem atque laſciuiam ſignificat, cui animoſus idem Heros fortiter obſtitit, Draco verò inſultus, pugnamque adeò periculoſam, quæ omnia ex peculiaribus Commentarijs toto hoc operæ ſuis quæque locis explicantur.

TRES ORATORIAE PARTES.

E

NAzianzenus verò, necnon interpres Heſiodi, per chimæram tres Rhetoricæ partes intelligunt; Iudicialem quippe per Leonem, ob terrorem quem res incutit: Demonſtratiuam per Capram, quod in eo genere dictio plurimùm ſoleat laſciuire: Deliberatiuam demùm per Dacronem, ob varietatem argumenrorum, longioresque circunductus, & ſpiras quibus in perſuapendo opus eſt: vnde etiam monſtri mater fingitur ab Heſiodo, [c] Echidna nomine, per quam ποικίλον νοῦν καὶ πολυειδῆ, intelligi contendunt, quippe *mentem multis & uarijs præditam diſciplinis*.

[c] Ouid. lib. 3 faſt.

SACRORVM INITIA.

NEque prętereunda eſt Leonis facies illa, quę omnium prima viſa eſt Ezechieli, per quam eius diſciplinę periti aiunt initiandorum ſacrorum admonitionem nobis ablatam. Eam verò in primis viſam, quòd a Principium vita ſoleat totius populi conſenſus legem ſibi coſtituere. Ad ualuas igitur templorum, ſuſtinendis modò poſtibus, modò hyperthyris, modò pronais locorum vbique Leones ſubiiciuntur: vt cum Maronis dicto, vel præcipio potiùs ſummi Deo præcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullã eſſe gentem tam efferam, neque animum tam indomitum, qui non poſſit religionis cicuratione beneficioque molliri, atque ita miteſcere, vt nullum inde ſit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, vt ferè paſſim inſigniora tépla habent, Taruiſij ſunt, quorum vnus in pronao cathedralis Eccelſiæ a dextera Draconem alatum vngibus impactis comprimit. Draco autem retorto collo Leonis pectus admordet, ſignificans, quod praua quidem cogitatio corinceſſit, fortis verò animus eam actutum elidit: a læua autem Leo alter Leunculum apprehenſum pectori ſubijcit ſuo, demonſtrans, quòd generoſus quippe animus ſeipſum vincit. F

SPHINGES QVID.

QVas verò Sphingas humanicipites, reliquo corpore Leonino pro templis proſtrare locorum vbique [d] cernere eſt, ſunt qui figmentum omninò hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præſtare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatum ex capite intelligi diſſeruimus. Leonem autem brutorum omnium principem eſſe, manifeſtum eſt, qui humano ſubiectus imperio reliqua ſecum trahit. [e] In Diuinis uerò literis, imperium, in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga ſanè menſtruum ex parte dimidia virginis formam præ ſe tuliſſe, figmento Grecorum tradit Adamantius. Alij interpretantur totius terrę dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia ſeſe ſubiiciant, imperiumque ſuſcipiant.

[d] Idq; antiquitùs, ante valuas téplorum Aegyptiorũ, ex Clemente Stromatũ lib. 5. cuius rei ſignificatio. ibid. habetur.

[e] Geneſ. c. 1.

A

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM, Card. S. Floræ, de ijs quæ per Elephantum & Rhinoceronta ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER SECVNDVS.

B TERRESTRIVM *animalium hieroglyphica publico ſpectaculo emiſſurus, Leonem in primis, quippe eorum dominum, auſpicijs inclytiſſimi Coſmi Medicei, Florentinorum Ducis exire procuraui, & quòd ſtudium clariſſimæ eius ciuitatis ſemper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, & quod generoſa eorum magnanimitas in ipſo Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiuſmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neque vaſtius neque portentoſius natura rerum tulit, ſed deformitatem beſtiæ tot dotibus, ipſiſq; tã præclaris inſigniuit, vt in omni vitę tenore humanum genus (quod* ſanctius animal *Poetæ canunt) ab eo bruto ſi non ſuperatum, certè laceſſitum eſſe videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à ſe natura ſuggerente & morum & virtutum documenta præbeat: quòd homines niſi doceantur, vix aſſequi poſſe fateantur: ſed multa ſunt, quæ ab eo, tanquam à morũ idea, homines deſumere & imitari coacti fuerint. Eſt.n. Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia inſignis, æquitate ſumma, cõſpicuus, præcipuus declinator inſaniæ, vaniloquentię hoſtis, pietatis cultor, & ea celebris manſuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur: in iram autem nunquam efferatur, niſi acerbitate iniqua, enormique aliqua iniuria concitatus, denique regale & ipſe animum, ne omnia hic accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem (Reuerendiſſ. Domine) tibi, non vt te doceam: non enim Sus Mineruam, aiunt, ſed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplíſque citatis comprobabuntur. Nec ad quemquam ex veſtro ordine hic Commentarijs mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quam ad eum, qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ ſupra ętatem in te conſpiciuntur, commendatione longè clariſſimus & eſſet, & haberetur. Vale.*

SVIS VIRIBVS POLLENS.

C VT igitur ab ijs ordiamur, quæ ſuper Elephanto Aegyptij tradiderunt, hominem in primis opulentum, ſuis quippe viribus pollentem, aliorum nihil indignũ, qui dicere tutò poſſit, *In me eſt omnis ſpes mihi*, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc, imò per vnam tantum eius promuſcidem, hieroglyphicè ſignificabant, in eam.ſ. admirationem adducti, quòd talem, tantamque habeat, vt ea vna officijs ferè omnibus illi optimè ſufficiat, ea vice manus vtatur vnde ẽt nomen hẽt, ea bibat, ea cibum ad os admoueat, eam rectori, cuius omnibus imperijs ſe præbet obſequentiſſimum, erigat, efferatque, ſiue is in ceruicẽ animalis ſummam ſuſtolli voluerit, ſiue ad terram deſcendere: quin arbores eadem proſternit, in acie tela de manibus dimicantium detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proijcit, & quotiens immerſus per aquas ingreditur, ea ipſa edita in ſublime reflat atque reſpirat. Proprio itaque & eleganti vocabulo Lucret. hac de cauſa elephantos, *Anguimanos* dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar Anguis quoquò verſum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui viſos ætate noſtra affirmarint gladium longitudine duorum cubitum ad promuſcidem alligatum geſtantes, atrociſſimas in bello cædes edidiſſe. Sane quantum ad vires pertinet, nunquam ſe Cato apud Ciceronem, ait, cum adoleſcens eſſet, vires Tauri aut Elephanti deſideraſſe: quod dubio procul indicat, inter bruta, Tauros & Elephantos viribus alia omnia antecedere.

Promuſcis Elephantis arma omnia.

R E X.

AD hæc, Aegiptij Regem hominem per Elephanti ſimulachrum intelligebant, non ea tantum de cauſa, quòd cùm gregatim ſemper ingrediantur, is qui maximus eſt natu gregem ducit, quòd in

regibus eligendis multarum nationum, & gentium mos fuit, vt id muneris ſenioribus demandaretur: vnde apud Hebræos *Seniores*, apud Athenienſes *Palæologo* apud Romanos *Senatores* rerum habenas moderari ſoliti ſunt: verum propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat: adeo notabiliter, vt animalia reliqua, calcaneum verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul oſtendit ſupplicabundum non eſſe, flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè, præditus eſt, indicat. Nam apud Philoſophos morum inſtitutores, [a] pes indicium eſt affectus illius qui humilioribus applicatur. Penes verò quem ſit rerum poteſtas, decet quidem eum humanum eſſe, humaniſque rebus commoueri, genua verò flectere non oportere, manifeſtum eſt. Habitus & in oſtentis Elephantus, regiæ ſublimitatis ſignum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus eſt, ſoluſque tunc omnium priuatus Elephanti dominus fuit vt legere eſt apud Fl. Vopiſcum. Nam & Scãdro Cotto Indo, homini humili genere nato, qué Alexander Magnus ob linguæ procacitatem interfici iuſſerat, pernici fuga elapſo, cùm mox latronibus contractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorum dominatione liberaturus, viſendæ magnitudinis Elephantus ferus vltrò ſe obtulit, & velut dormita manſuetudine eum in tergum ſuſtulit: quod eum regem futurum portẽto fuit: nec fefellit euentus. Siquidem oppreſſis Alexandri præfectis, Indiæ ſibi regnum aſſeruit, eaque authoritate polluit, vt Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cum Indiã affectaret, regno illi relicto res cum eo componere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum aſſiduum cũ Serpentibus certamen gerere tradunt Elephantos: Serpentes autem inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita terrarum orbem, prouincias, & regiones pro vario picturæ geſtu, ſignificare oſtendimus, eas verò qui domitari voluerit, viribus in primis eſſe præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello neceſſaria ſunt facilè comparet, & cum ipſis prouincijs arma ſemper excercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipſa rerũ humanarum cognitionem hoc exemplo deſcripſit: quippe quæ Elephantum ſuis viribus optimè præmunierit, & quæ regẽ addeceant adiecerit ornamenta, moreſque & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulò infrà docebimus, elargita ſit. Quòd uerò pertinet ad prouinciarum ſubiugationem, uidere eſt in [b] C. Cæſaris numo Elephantum promuſcide ſurrecta, aduerſus quem Serpens quaſi concertaturus inſurgit: in altero videas Serpentem ipſius Elephanti pedibus obtritum, in quo inſcriptio eſt, CÆSAR. Potes ex illo, laceſſitum bello, & ex hoc, confectum intelligere. Neque vero me fugit, Elephantum Maurorum lingua *Cæſam* appellari ſolitum, quod Spartianus in Aelio Vero tradit, primumq; Cæſaris cognomine nuncupatum, qui Elephantum occiderat. Sed inepta hæc inſcriptionis cauſa mihi uidetur: crediderim autem potius ad munificentiam ſpectare, qua Cæſar Elephantos exhibuerit.

a Pes humilitatis indicium.

b C. Cæſaris numus.

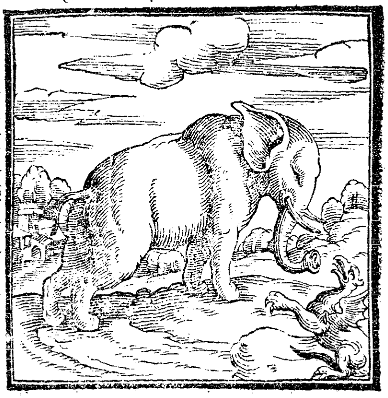

C AE S A R.

D E F

AFRICA.

Qvem uero Elephantum in [c] Q.C. MARII numo compereris, Ibidibus adiectis, hieroglyphycum id Africam prouinciam ab eo domitam, ditionemque imperij in Aegyptum uſque propagatam, ſignificare crediderim. [d] Elephanti porrò Pompeij Magni currum ſubiere Africo triumpho, & in numo argenteo admodum pulchro [e] Scipionis Imp. inſcriptio, cuius galea Elephantini capitis ſpeciem habet, infernè aratrum, ante ſpica poſita eſt: quæ omnia ad Africæ triumphum, & annonam inde largiter aduectam ſpectant: inſcriptio, Q. METELLVS.

c Q.C. Marij numus.
d A altera conſulatu viginti Elephantos in circo pugnaturos produxit. Pli. li.8.c.7
e Scipionis numus.

V. LEGIO.

IN militaribus uero ſignis, Elephanti legionis quintæ uexillis appingebantur propterea quod C. Cæſare aduerſus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium ſibi contra Elephantos dari poſtulauit, reque ſtrenue geſta reliquæ uictoriæ occaſionem præbuit.

ORIENS.

SEd Auguſto currum ex quatuor Elephantis S. P.Q. Romanus in numis decreuit, quod, ut puto, ſpolijs Orientis onuſtus Imperatorium inde triumphum duxerit. Id honoris Tib. Cæſar poſt adeptum Imperium patri deferendum curauit, quod ipſa teſtatur inſcriptio, quæ ſic habet: TIB. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO. AVGVST. S. P. Q. R. Eundem honorem Claudius Auiæ Liuiæ Circenſi pompa, currum quippe Elephantorum Auguſtæo

ſimilem

A ſimilem decernendam curauit. Sed & D. AVG. Veſpaſiano currus ex quatuor Elephantis in numo eſt, cuius latus alterum inſcriptionem habet ad reliquos honores tertij Conſulatus: nam qui ſua virtute ad Imperatorij faſtigij culmen euectus erat, re in Oriente bene geſta, paribus cum Auguſto honoribus honeſtandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam ſubiugatam hieroglyphice ſignificabit. Eſt & [a] Philippi Imperatoris numus, in quo Elephantus videtur gradiens ſub magiſtro, cum inſcriptione, AETERNITAS AVG.

D. Veſpaſiani numus.

a Philippi Imp. numus.

MVNIFICENTIA.

EST autem inter virtutes regias illa, quæ ſolet ante alias populorum beneuolentiam conciliare, munificentia, hac oſtentãda magni principes Elephanto plurimùm vſi ſunt. Hinc videas in Antonini Pij numo Elephantem promuſcide in ſemicirculũ ſurſum verſus lunata, cuius inſcriptio eſt, MVNIFICENTIA AVG. Atque itidẽ in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VII. Elephas: eſt promuſcide in eundem modum curuata, cum eadem ipſa inſcriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Namque hoc eos ſpectaculis exhibitos oſtendit: atque hinc eorum Imperatorum intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen commiſcere, modò in ſaltationem, modò vt funes ſcanderent & inambularent edidere. Quod ſi ad eorum quoque animalium liberalitatem trahere volueris, ſanè munificos hos & liberales inuenias ſiue ij [b] curatoribus ſuis, ſiue etiam [c] puellis, quarum amore ſe captos oſtendere, munera elargiri ſoliti ſunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumque in educatores animum ſcribit Aelianus, exemplo illius, qui pro domino multùm diuque pugnauit, eumque ſagittis interfectum, promuſcide ſublatum ad præſepe ſuum aſportauit.

Antonini Pij, & Seueri Pertinacis numus.

b Stra. lib. 15.

c Plin. li. 8. c. 5. Aelia. li. 7. c. 43.

TEMPERANTIA.

B SEd quid illud, quod etiam in temperantiæ ſignificatum aut eius, qui ſeruare modum in rebus norit, per Elephantum qui cibum caperet, exprimebant? Aſſuetus enim certæ pabuli menſuræ, ſi quid largius opulentiùſque appoſueris, tantum aſſumit quantùm quotidiana conſuetudine paſcere ſit inſtitutus. In Syria [d] cum domi quidam educaretur, magiſter accepta hordei menſura, dimidium ſingulis diebus interuertebat, cumque aliquando præſente domino totam illi menſuram appoſuiſſet, ſimulatq; animaduertit Elephantus duplicatam eſſe pabuli portionem, hordeum id in partes duas promuſcide diſgregauit, tam æquas, vt ſi vel modio quis dimenſus eſſet, vnaque magiſtro portione derelicta, conſuetam ſibi partem abſumpſit: cuius facti meminit [e] Plutarchus.

d A Plutarcho in libello quæ animalia aquatilia an terreſtria, &c.

e Ibid. Plutarchus.

AEQVITAS.

NEque quidem exemplum aliud prætereũdam, ex quo æquitatis etiam idem hoc animal ſeruãtiſſimum eſſe fateamur. [g] Quidam menſuræ quæ magiſtro impẽdebatur, & lapillos, & puluerẽ immiſcebat, quo de põdere aliquid fraudaret: animaduertit Elephas apud illum carnes elixari, accedenſq; cinerem è foco in ollam, paria facturus, iniecit.

DECLINATOR INSANIAE.

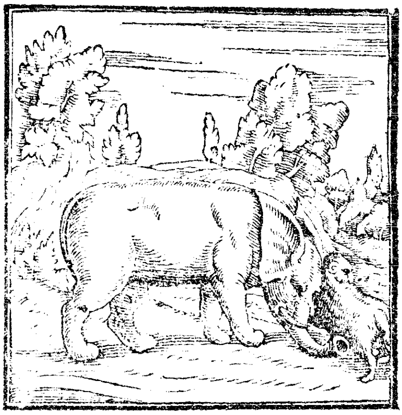

EST illud verè regiũ, inſanos & dementes homines euitare. Quapropter Aegiptij hominem tali prudentia præditũ, ut nihil ſibi cũ ſtultis & fatuis eſſe vellet, oſtendere cùm ſtuderẽt, Elephantũ & Caprum hieroglyphicè ponere ſoliti ſunt: ac de Capro quidẽ ſuo cõmentario quæ vſui venerunt, perſcripta ſunt. Cauſam picturæ huius eſſe C dicunt, quòd Elephantus inſpecto Capro quamprimũ fugit, tantum eſt inter eos naturę motuumq; diſſidium, vt virtus, vitium nullo poſſit pacto tolerare. Facit ad hoc etiã antiquiſſimum Moſaicæ legis inſtitutum, quo principes ubi deliquerint, ſacra facere admonemur ex Hirco, cùm alioqui priuati homines Capram vel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA EVITATA.

CVm verò vaniloquum genus hominũ Regi cuipiã deſpectui habitũ, ac ſedulò euitatum oſtẽdere curaſſent, Elephantũ & Porcũ appingebant, Elephas enim Porci audito grunnitu, in fugam ſe proripit eueſtigiò num ſecùs ac generoſiores Equi, præſertim Scythici, Aſinorum ruditũ impotenter admodũ exhorreſcunt, quod exemplo Darij exploratum eſt. Nihil porrò quicquam tã conueniens Regi, quàm dicacitatem, vaniloquentiãque ab ædibus ſuis procul ſummouere: eãque inimicam ſibi conſtituere, vt adagio receptũ ſit, *Fidẽ regia aſſeuerando in iis, quę omnino credi volumus atteſtari.* De Porcis autẽ, quos pice oblitos, & mox igne inflammatos Megarẽſes in Antipatri Elephãtos immiſerint, eoſq; ita fugarint, in Porci ipſius commentario hiſtoria recitat.

REX VILIVM ASSECTATOR. D

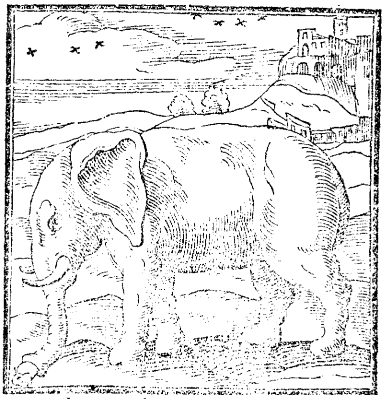

QVIA verò cornua animaliũ nulli maiora, neque ſpecioſiora quàm Elephanto, hac ipſa etiam de cauſa regem oſtendit: cornua enim, vt in Cerui cõmentario declaratum eſt, dignitatis & ſublimiũ honorũ ſignificatum habẽt. Hominẽ igitur Aegyptij ampliori aliqua dignitate tituloq; honeſtatum, qui tamen nulla vel maieſtatis, uel decori ratione habita, viliſſima queque ſectaretur, ſordeſq; omnes perſcrutaretur: ſignificare ſi vellent, hieroglyphicum Elephãti qui mures venaretur proponebant indignus quidem tam vaſta molle labor. Eademque nota inurendũ facinus, quo [a] Domitianum iam Imperatorem ſtylo muſcas perfodientem deriſum accepimus: vel patrem eius Veſpaſianum [b] de lotio vectigal exigentem, quamquam eius lucelli odor ei bonus videretur [c] Verum ſuper hac re notum adagiũ. *Mures negligit Elephantus.* Ac ne quis cauilletur, Elephanti dentes inſignes eſſe, non cornua contendit, tum aliquorum animalium exemplo, quibus aut in ſupercilio, aut in naribus cornua naſcantur: tùm quod per aliquot annorum periodos corrupta decidant, & noua ſuppullulent, ignèque molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quòd in cranio oriantur.

a Suetonius in Domitiano. ca 3.
b Suetonius in Veſpaſiano, cap. 16.

METICVLOSVS

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipſi ad ſuã (quod aiunt) vmbram expaueſcãt: E ita potentię comes additus eſt vniuſcuiuſque rei metus. Elephantum autem conſternationis hieroglyphicum eſſe manifeſtum, ſi pręſertim ij ad ſtagna limpidę aquę, vnde ſeſe tanquam in ſpeculo contemplari queant, deducti pingantur, quam ſpeciem ſupra modum reformidat, aut certè abhorrent, & aduerſantur, eaque de cauſa turbidam omninò bibunt. Atque hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarum prouentus eſt, ſi quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilaſque noctes obſeruare conſuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVNT qui pullum Elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enaſci cœperint, ſi lõgo quid temporis interuallo factum ſignificare voluerint: hunc enim vtero geſtari Theophraſtus decennium ſcribit, quanquam [c] Ariſtoteles, Aelianus, & alij annos longè pauciores ponant. Vtcunque ſit, vulgatum inde dicterium eſt, *Citius Elephantos parere*, quotiens tarditatem negotij alicuius inceſſere voluerimus. De iis verò quæ minimè fieri poſſe ſperemus, Ennius dixit, *Priùs locuſta peperit Lucam Bouem.* Ita enim priùs Romani vocauerunt Elephantos, quod a noſtris in Lucania primùm viſi.

c Citatur a Plin. in præfatione hiſtoriæ nat.

VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum ſuper Elephanto, vt ſi hominem frugi, & de victus ratione maximè ſolicitum indicare vellent, Elephantum pingerent dentes ſuos terra concedentem. Eum ſiquidẽ aiunt, ſimulac caducos dentes ſuos intellexerit, ſponte auellere, & terra infodere. Verum ego crediderim potiùs *Vitę ſuę proſpicientem*, quàm *Victui* legendũ, Philippumque ipſum deceptum aliqua forſitan Aegyptij vocabuli æquiuocatione. F Manifeſtum enim eſt ex receptorum authorum probatione, Elephantos dentes ſuos nonnunquam venatu alliſos arboribus excutere ſcientes ſe eorum cauſa peti vt ita prȩda derelicta vitæ ipſi ſuę proſpiciant. Et ne indicio ſint venatoribus, quotiens præ ſenecta deciderint, eos etiam tũ humo concedunt: vnicuique tamen ſit integrum quam maluerit ſententiam ſequi.

CONCORDIAE DISCORDIAEQVE EFFECTVS.

HVIC verò ſignificato ſubijciemus illud, quod nõnulli Salluſtij ſententiam, quæ eſt, *Concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur*, nouo commento pingere, non tamen infeliciter excogitarunt. In illo, Formica in Elephantum creſcit oppoſito caduceo: in hoc Elephantus in Formicam deſinit, aqua & igni pro rebus maximè contrarijs adiectis. Verùm ex huiuſmodi figmento ſi caduceum & aquam & ignem ſummoueas, perfectus etiam intellectus ſignificari poteſt: quippe qui minimorum æquè ac maximorum cognitionem ſit optimè conſecutus, omniumque vnam quaſi ſcientiam coniunxerit. Sed enim interpretamentum hoc perinde ac illud arbitrarium eſſe, non inficior. Sed dicet aliquis, Quorſum Elephantus ad Formicam? Plutarchus porrò de Formica multa magnificè locutus, quod animal eſt omnium minimum, ita de maximo non diſſimilia ſe dicturum profitetur.

A

S T V P O R.

AT quæ hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo, vel Cicerone id aſſerente,[a] libro de Natura Deorum 1. *belluarum nulla prudentior*, ſtuporis tamen notæ propter vnam vaſtitatẽ non nullis habitus fuit, vt legere eſt apud Diogenianum: cui Philoſtratus etiam ſubſcribere uidetur, dum neque Elephanto, neque dentibus eius quicquam eſſe cum lyra dixit, neque quidem cum peritis uiris: cuius hæc in Amphione uerba ſunt, quæ quidem ideò Græcè ponere libuit, quia in impreſſis exemplaribus corrupta leguntur: Ε᾽λέφας ἐδαμȣ̃ τὸν λύρας ὥσποι ἄνθρωποι εἰδότες ὅτε αὐτῷ θηρίω, ȣ̓δ᾽ ὅτι τοῖς κέρασι αὐτȣ̃ χρῶντες quod perinde eſſet, atque illud quod de Aſino fertur, *Nihil illi cũ lyra.* Quin & Plautus in hanc ſententiam: *Meus ait herus Elephanti corio tectus, non ſuo eſt, neque plus habet ſapientiæ, quàm lapis.* In quam ſententiam Græci dicunt [b] ἐλέφαντος διαφέρεις ȣ̓δὲν. Et Tertullianus eum Beſtiam uocat inſulſiſſimam, etſi aliquam in Diuinis literis præ ſe ferat imaginem. Eucherius hominem cum ſigno huius dicit indicari, qui magna & enormia ſcelera perpetrarit, citato ad hoc Salomonis loco: *Et adducebant ad Salomonem Simias & Elephantos.* Et tamen Indici, cùm omnium ſint ferociſſimi, adeò ut difficulter cicurari poſſint, ad inſtrumenti muſici pulſationem cantilenarumq; modulationes animum intendant, aureſq; ad audiendum arrigunt, atque hinc ita demulcentur, ut nullo alio medicamento efficaciùs compriment ferocitatem. Sanè tria Elephantorum genera authores ponunt, paluſtres, montanos, & campeſtres, Paluſtres omninò dementes leueſque eſſe montanos prauos & inſidioſos, campeſtres manſuefieri faciliùs, & longè dociliores aiunt, quos nequaquam ſtupidos exiſtimant illi, qui eos in theatris figurarum notas & mutationes uarietateſq; callere, multorum teſtimonio compertum aſſerunt. Romæ illud accidiſſe proditum eſt, cùm eorum grex & ſaltationes, & orbium lubricationes edoceretur, indociliorem fuiſſe unum, qui cum a magiſtris increpatus & caſtigatus eſſet, noctu uiſus eſt ad umbram Lunæ inſtitutionis documenta illa per ſemetipſum attentare, meditari, & exercere. Verùm hæc non ita fortè uideantur admiranda, quæ fame magiſtra diſcere cogantur, illa potiùs admiremur, quæ faciunt, fieri nullis unquam legibus inſtituti, probitate, prudentia & æquitate, nullis ferè animantibus inferiores.

a Philoſtr. lib 2 de vita Apollon. Elephas proximus homini prudentia & conſilio.

b Ab Elephanto nil differt.

B

P I E T A S.

QVid quòd ſponte ſua, naturæ quadam ſublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obſeruant? Noua enim apparente Luna, ſpontè, ubi iure ſuo degunt, uiuo ſe flumine purificant: ſi morbis infeſtantur, Deorum auxilium implorant, herbas cœlum uerſus iaciunt, earum internuncio eò preces allegante, qui quidem geſtus excipiendus eſt ab ijs, qui pietatem ex Elephanto picto exprimere uoluerint. Iidem humanis proximi ſenſibus, ſermonem patrium intelligunt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati, mortem infamæ uitæ præferunt, quam interdum, alia ſibi conſciſcendæ mortis occaſione negata, inedia finiciunt. Quoties uerò in theatris oppreſſi, amiſſa fugæ ſpe, uulgi miſericordiã ſupplicarunt, & quadam ſeſe lamentatione complorantes, totum caueæ conſeſſum in lachrymas concitarunt?

C

M A N S V E T V D O.

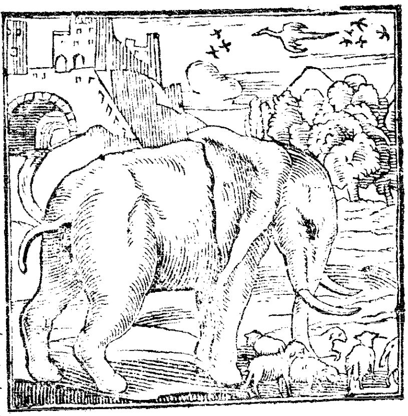

CVm tamen tanta ipſi ſint æquitate, manſuetudineque, ut crudelitatis alienæ miniſterio fungi minimè cogi poſſint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, contra minùs ualidas feras pugnare prorſus negãt: cumq; maioribus non niſi laceſſiti, & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent, ne quid obterant imprudentes: tantaq; illi imbecillioris huius gregis tenet reuerentia, ut uel feri ex Arietis conſpectu mirificè cicurentur, leneſq; atque tractabiles fiant. author Plutarchus Simpoſiacõn XII. Quid quòd aberrantem hominem in ſolitudine factum obuiã non modò non trucidant, aut alia afficiunt iniuria, ſed clementer [c] & placidè ſeſe duces præbent, & uiam illi commonſtrant? Quod uerò de ſermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certum eos inter ſe habere tradit [d] Oppianus, verùm non niſi a magiſtris ſuis intellectũ.
Iam illud ætati noſtræ claro innotuit experimento, eos magiſtri ſui dicto audientes eſſe, ſiue pro-
grediendum, ſiue regrediendum ſit: quem feriant, quibus abſtineant, quos inuadant, ubi temperan-
dum iræ, ex ipſius magiſtri ſermone cognoſcere, ut non immeritò confirmata ſit opinio; *Huiuſmodi*

c Plin. cap. 4. lib. 8.

d Elephantes inter ſe colloqui, ἐλέφαντες ἐω᾽ ἀλλήλοις λαλȣ̃σι.

a Epiſtola ad Martiũ.

eſſe quandam illi belluæ cum genere humano ſocietatem, vt M. Tullij [a] dictum ſuper ea re identidem uſurpemus. Cùm igitur Elephas iuſti & immoderati imperij ſpecies quodammodo eſſe uideatur, meritò Regis nomen, tum ob uirtutes, quas ſuperiùs in eo recenſuimus, tum ob hanc ipſam manſuetudinem atque clementiam, adeptus eſt. M. Antonius cognomento Philoſophus, nihil quicquam eſſe dicebat quod Imperatorem Romanum magis commendaret gentibus, quam clementiam, eaque de cauſa, neque quidem in rebelles ſuos ſæuitum uoluit. Hæc Cæſarem Deorum adſcripſit numero, hæc Auguſtum conſecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de cauſa Senatus Rom. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imper. immanitate contraxerat, clementiſſimis Impp. Maximo Balbino & Gordiano ſtatuas cum Elephantis decreuit. Quamuis alia de cauſa Gordiano tertiò quadrigæ Elephantorum decretæ ſunt, quippe ut qui Perſas uiciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto manſuetudo fuit quam recitat Plutarchus? Romæ cum pueri quidam per laſciuiam elephanti promuſcidem ſtylis pupugiſſent, iratus ille unum ex illis arripuit, cum in ſublime iaculaturus, ſublatoque ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, ſocij morituri uicem deplorantium, tanto omnium mœrore elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter depoſuit, ſatis habens metu illo puerilem audaciam caſtigaſſe. D

IRA LACESSITA.

QVamuis uerò ita natura manſueti ſint, in iras tamen acriter incitantur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiore, immaniter efferaſcunt, *Iuſtus enim* (ut in Diuinis habetur literis) *cum iraſcetur peior eſt*, eoque caſu tam hoſtibus quàm ductoribus ſuis pernicioſi ſunt. Quam in eo animali naturam cum non ignoraret Annibal, eam in uſum ſuum conuertit: quippe cum in Prealti fluminis tranſitum elephantos compellere non poſſet, neque materiæ, qua naues conficeret, copiam haberet, ferociſſimum elephantem ſub aure uulnerari iuſſit, percuſſoremq; tranſnatato ſtatim flumine procurrere: Elephas exaſperatus ad perſequendum ſui doloris authorem, tranſiuit amnem, & ita reliquis idẽ audendi exemplum fecit, ut Stratagemicõn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idq, in traijciendo Rhodano factum Liuius tradit, quamuis uariatam actæ rei memoriam eſſe conſiteatur. Sanè Mauri [b] affirmant cor duplex elephanto eſſe, altero quidem iraſci, altero ad lenitatem induci, atque hoc illud eſt quod horum utrunque munus ſupra modum exequitur. E

b Cor duplex Elephanto.

Sanè elephas ad hęc uſque tempora longa ſeculorum ſerie in Italia fabuloſus habitus eſt, neque hominum quiſquam adduci poterat tam deformem immanemque belluam, qualem quantamque in picturis aſpiciebant, ijs dotibus excellere, quibus apud rerum ſcriptores inſignis habebatur. Nam quamuis trecenteſimo abhinc anno Fridericus II. Imperator. Elephantum ad nos ex Idumea tranſuexerit, & ſuperiori ętate alter in Italia uiſus fuerit, nihil tamen præter corporis uaſtitatem, quod celebratione dignum cenſeretur, ſuper illis memorię proditum extabat. Cęterum omnem hiſtorię antiquæ fidem adimpleuit Hanno [c] Elephas, quem initio diximus ab Emanuele Luſitanię rege, Indięque triumphatore, Leoni X. Pont. Max. dono miſſum, ac nos Romę uidimus Reuerendiſs. Domine, qui tanta ingenij, intelligentiæ atque docilitatis exempla pręſtitit ea ętatula (quadrimus enim huc aduectus erat) ut non modò quæ a ſcriptoribus tradita fuerant credamus, uerùm authores ipſos in hoc animantium genus quaſi inuidos, eleuaſſe plurima, quę longè magnificentius illuſtranda fuerant, ſuſcipio ſit. Hinc factum, ut ad eius ſignificata, & eorum cauſas recenſendas effuſior acceſſerim, qui priuſquam animal inſpicerem, ne pro anilibus fabulis eorum bona pars acciperetur, ueritus fuiſſem. Illud autem profiteri poſſumus, de reliquis animantibus quęcumque fidem excedere uideantur, ſcriptorum authoritati nos acquieſcere: ſuper elephanto uerò quæcunque admiranda traduntur, nos in Hannone, uel paria, uel ueteribus illis longè maiora, oculta fide deprehendiſſe, cuius rei Romam ipſam frequentiſſimũ totius orbis theatrũ teſtem appellamus. Sed minimè loco hoc diſſimulandum, quod ſuper eiuſdem Hannonis ingenio Michael [d] Syluius, regis, ſui ad ſummum Pontificem orator, ſummæ, ut noſti, uir integritatis, fideiq; ſanctiſſimæ, atque alij narrauere, remque multorum teſtimonio comprobauere. Cum deſtinaſſet Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo domum ire, naui quam inſcenderet iam inſtructa parataque ad profectionem, nullo unquam pacto per aliquot dies fieri potuiſſe, ut Hanno uel duci ſe ad nauim, uel ſi quo modo adductus fuiſſet, eam uellet inſcendere, uſque adeò auerſabundus profectionem huiuſmodi reformidabat. Cumq; Rex ſuper ea re ſolicitus admodùm eſſet, magniſque pollicitationibus unumquemque inuitaret, qui deducendi, aſportandique Hannonis negotium ſuſcepiſſent, neque quiſquam nomen profiterentur ſuum, inſuſurratum demùm eſt regis auribus, cui belluæ magiſtri dolo hęc fieri: quippe qui puellę cuiſdam amore perditus, ęgrè ferret ſe in tã longinquas regiones ablegari, proindeq; Hannoni perſuaſiſſet ne ſe F

c Hanno Elephas.

d Simile ferè exemplũ Chriſtop. a Coſta in libello de Aromatibus.

abduci

A abduci pateretur abuehendum,quippe cum in loca ſterilia,inamœna & barbara, vbi ludibrio contumeliiſque omnibus tanquam hoſticæ terræ animal afficeretur, neque victui neque ornatui eius vel neceſſaria,vel commoda ſuffectura: longum ad hæc iter & incommodum, & vaſtum maris æquor arandum,vt ſatius eſſet in qua tunc erat terra quamprimum contrucidari,quam per totum viarum difficultates ad ærumnoſiſſimam denique vitam peruenire. Rex hac re cognita, magiſtrum Hannonis ad ſe quamprimum accerſiri iubet, ſeque dolos eius comperiſſe dicit, ageret itaque vt intra triduum Hanno in nauim imponeretur,idque ni properè fieret,interminatus eſt actutum ſe hominem extremo ſupplicio affecturum,vt alijs exemplo eſſet,qui mandatis regiis fucum facere auſi eſſent. Hac [a] regis aſperitate territus Elephanti magiſter,cum nullam in cunctatione ſalutem intueretur, diſcipulam bel luam aggreditur,docet ſe maleuolorum quorundam fraude ſubornatum,qui & felicitati vtriuſque in uiderent,& regni optimo malè obtemperantes eſſent,lógè autem ſecus rem habere,quam illi mentiti eſſent. Siquidem non immania & effera loca profecturi erant,ſed ad vrbem orbis terrarum dominam, amœno loco ſitam,vbi rerum deliciarumque omnium quotquot vel auidiſſimi cuiuſque cupiditate expeti poſſint,copia fertiliſſima redundaret. Ibi eſſe Principem,cui totus penè terrarum orbis aſſurgeret, apud quem is in delicijs habendus eſſet:& tanquam Luſciniæ pullus,lautitiarum blanditiarumque affluentia nutricandus,proinde bono animo eſſet,ſecumque primo quoque tempore lætus & alacer nauem inſcenderet, affuturos nauigationi Deos curſum omnem incredibili fœlicitate proſecuturos. Ita Hannonem ab eodem magiſtro in aliam ſententiam deductum,vbi ſigna data ſunt,vltrò nauem conſcendiſſe,neque vlla vnquam imperia toto itinere detractaſſe.

a Recens et memorabilis hiſtoria.

DE RHINOCERONTE.

B QVI Rhinoceronta in Domitiani numis inſpexere,quid id ſignum ſibi velit, quæritare ſolent. Ego factum id ad Principis adulationẽ dixerim,qui animalia huiuſmodi ſpectaculis obtulerit cuiuſmodi munus illud fuit,quod à Valerio Martiale celebratur:

Præſtitit exhibitus tota tibi Cæſar arena,
Quę non promiſit prælia Rhinoceros.
O quam terribiles exarſit pronus in iras,
Quantus erat cornu,cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARDITATE FEROCIOR.

SVNT enim qui lentitudinem iraſcendi, an nullũ mox adhibitum modum excandeſcentiæ,per huius animalis hieroglyphicum intelligant. Nam in eo conueniunt authores magna id indigere irritatione,ſed vbi iraſci cœperit, eſſe ferociſſimum,quod & altero Martialis expreſſit Epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magiſtri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Deſperabantur promiſſi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus antè furor.
Namque grauem gemino cornu ſic extulit Vrſum,
Iactat vt impoſitas Taurus in aſtra pilas.

C SVNT qui Volentes potentem aliquem Regem imbecillioris alicuius artibus vexatum intelligere, Elephãtum pingunt in certamen à Rhinoceronte laceſſitum. Naſcitur hic ſiquidem natura hoſtis Elephanto, longitudine ei penè pari,ſed cruribus multò breuioribus,colore buxeo,ut ait Plinius.[b] Cornuis ad ſaxa limato ſe pugnæ præparat: in dimicatione aluum maximè petit, quam eſſe molliorem intelligit,eaque perfoſſa,actutum ſuperat Elephantum.

REX POTENS IMBECILLIORIS ARTIFICIO PETITUS.

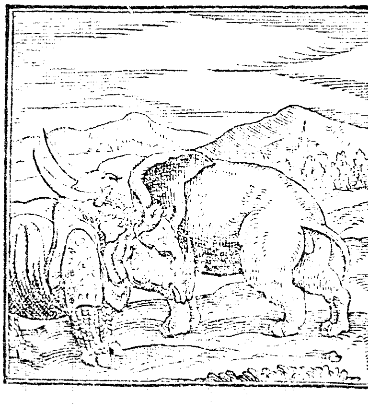

b lib.8.c 20

ROBVSTVS.

SANE' fortem atque robuſtum Diuinæ literæ,vt Eucherius tradit,per Rhinocerontis imaginem accipiunt illud que Iobi ex Hebræo affertur. *Nunquid vult Rhinoceros ſeruire tibi? Terribilis*,ait is,*fera Rhinoceros, cui gemina in naribus cornua:* atque ita [c] in Domitiani numis obſeruauimus, in quib. Rhinoceros ſpectatur nares gemino cornu iſignis, qualem celebrat Martialis: Præterea qui nuper allatus eſt ex India inferiori ad Luſitaniæ regem cuius imaginem ad Leonem x. P. M. traſmiſſam vidimus, vnum quidem in nare cornu habet, alterum ſupernè prorumpit, non adeò magnum, ſed præualidum eſſe Luſitani omnes, qui animal viderunt, atteſtantur. At longè curioſius hoc videndum in Diuinis ſi

c Domitiani numus.

quidem

quidem literis μονοκέρωτα, & ῥινοκέρωτα, Vnicornem ſcilicet & Maricornem pleriſque locis confuſum acceptum fuiſſe nimirum è nouis veteribus Theologis, qui cũ hiſtoriam ignorarent, duo hæc vnũ eundemque eſſe crediderant, ita vbique ab aliis Vnicornem, ab aliis Naricornem vno eodemque loco poſitum inuenias. Id quod accidiſſe puto, quod, vti diximus, plerique horum idem eſſe animal arbitrati ſunt Rhinoceronta & Monoceronta: cum alioqui longè diuerſa ſint, ſeparatimque à Plinio vtrumque poſitum, qui libro octauo, capite poſt vigeſimum primo, Monocerontem aſperrimam ait feram, reliquo corpore Equo ſimilem, capite ceruino, pedibus Elephanto ſimilis, cauda Apro, mugitu graui, vno cornu nigro media fronte cubitorum duum eminente. Quæquidem deſcriptio eum ſignat, quem vulgus Halicornum vocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem eſſe, vt non niſi puellæ virginis ope capi poſſit, quam venatores ibi ſtatuerint ſedentem, quò animal id potum pabulatumve ſe conferre animaduerterint. Accurrere enim Vnicornem ad puellam huiuſcemodi, inclinatumque caput in eius gremium collocare, altiſſimoque mox occupari ſomno, ſignoque venatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atque hoc vnius tantum cornu præmio, quod contra venena pollere prædicant: ramenta quippe eius efficaciſſimè ſanare, & toris ſtratis partem eius impoſitam, ſi quid veneno vitiatum apponatur, ſudorem emittere. Rhinoceronta verò eodem libro Plinius capite xx. ponit, qui in cornu non in fronte habeat, ſed in naribus, alterum eum à Dracone hoſtem genitum Elephanto, & quæ ſuperius allata ſunt de vtriuſque pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglіphicum eſſe fortis & robuſti viri, vti ſuperius dictum, notat Eucherius citato ex Iobe loco, *Nunquid volet Rhinoceros ſeruire tibi?* Et apud Balaam ſcriptum inuenias, *Cuius fortitudo quaſi Rhinocerontis*, vt Latinæ pleræque omnes habent interpretationes, quamuis Sancte, *Vnicornis* reddiderit. Igitur ſi quid ariolandum, cum Pſalmo hoc vigeſimoprimo comparatio referatur ad animalia robuſtiſſima & indomita, diuinumque auxilium contra eorum imperium atque vim imploretur, quippè ut Chaldæi & Arabes expoſuerunt, *Salua me à feroci fortiſſimo ſicut Leone, & à rege potente, cuius potentia ſit ſicut Naricornis*, eamque plerique lectionem probent, non dubitarim aſſerere hoc loco *Rhinocerontis*, legere. Vbi verò Pſalmo XXVIII. mentio ſit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebræos, quod Græci reddidere ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini, verbum verbo reddentes, *Dilectus quemadmodum filius vnicornium*: vetus etiam traductio *vnicornium* habeat, nulli dubiũ eſſe crediderim, quin caſtior iſtius loci lectio ſit μονοκερώτων. Atque hæc, mi Domine, ſunt quæ ſuper Elephanto, qui Rhinoceronta ſecum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu, qui ætatem omnem, horaſq; omnes aſſiduæ lectioni ſoles impendere, longè illuſtriora reconditioraque forſitan inueneris, quæ ſi ad manus meas peruenire non potuerunt, indulgendum eſt mihi: non enim ignarus es, quantum mihi Principum obſequia, negotiorumque perturbationes de ſtudiis literarum ſubtrahant, crebriſque me interpellationibus auocent. Quare tu, atq; alij, qui vitæ meæ rationem inſpicitis, illum eſtote æquiores, cum præſertim admoneat Maro Neminem eſſe qui poſſit omnia.

Monocerõtis ac Rhinocerontis deſcriptio, & eius in diuinis hieroglyphicum.

D E

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVRELLVM, ILLVSTRISSIMI COSMI DVCIS FLORENTINORVM IVRI PRAEFECTVM,

de iis quæ per Taurum & Bubulum omne genus ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TERTIVS.

B *IN publica peccare commoda videar, doctiſſime Taurelle, ſi Tauri mei mugitus neſcio quos, Sereniſſimo Duci Coſmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis nõ ſim neſcius eum ſtudioſorum commodis applaudere, maiorum ſuorum exemplo, qui omnes ſummam & eam æternam laudem comparauere, dum ſcilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atque adeò in ipſa clariſſima ciuitate Florentia florere, & in honore eſſe, omni ſtudio conatuque omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatiſſimus nunc in tanto rerum Italicarum motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus eum accedam, tametſi ſapientiſſimè, & magna cum ciuium ſuorum commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam ſtudiumque ſenile in ętate tam viridi, admirentur. Quare Taurello potiùs amico benigniſſimo eum alendum curandumque dedi, cui cibus is, quo Taurus noſter paſcitur, ſufficit abundè, vt cùm opportunum fuerit, reſq; ipſa monuerit: ſuo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo ſunt laudabilia, atq; magnæ etiam admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principemque ingenio prędantem, quibus dotibus animal polleat, et, ſi dicere licet, quibus virtutibus inſignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterque faciunt, cùm illi ad hęc agendo nati ſint, & vnuſquiſque ab animo ſuo, qui ratione pollet, poſſit exempla deſumere: quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vſq; adeò ſunt in nobis admirandę: ſed quæ fera faciunt animalia, quibus ſinguli ferè ſingulis motus ſunt impertiti, ſi vltra naturæ ſuę fines prouehantur, eò pretioſiora iudicantur, quò magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiuſmodi multa admiranda ſuper Elephanto proximo Commentario ad Reuerendiſſ. Sfortiam cõmemorauimus, quibus non inferiora forſitan de Tauro uel Bouillo omni genere dicturi ſumus.*

C

TEMPERANTIA.

ADMIRABILEM quandam in Tauro continentiam cùm animaduertiſſent Aegyptij, Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienũ, cęterùm modeſtiæ ſeruantiſſimum, ſignificare ſi vellent, Taurum naturę admodùm robuſtę ac validę faciebant, cuiuſmodi ſpecié Philoſtratus Paſiphæ deſcripſiſſe mihi videtur, cùm ductorem illum gregis, pugnacem, ſuperbum, exultantẽ, ſpecioſum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice craſſa, palearibus latè longèque pendentibus, armis ad aſpectum inhorreſcentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inſcriptio eſt, [a] M. L. THORIVS. Cauſam huius hieroglyphici eam Philoſophici tradunt, quòd animal *a M. L. Thorij numus.*
hoc ſit calidiſſimum, atque inguine præcipuè potens, ita vt vno tantum initu citra motum impleat efficaciſſimè: quòd ſi contingat, vt a naturali aberrarit loco, Vaccam ea inquam occurſarit parte, qua præditus eſt inguinis firmitate, vulnerat, non ſecus ac ſi telo eam acutu impetijſſet. Vſque adeò verò ſemen illi promptuarium eſt, vt exectum Taurum impleſſe tradat Ariſtoteles, atque hinc plerique veteres ſcriptores, viri pudenda Taurum appellauere, vt muliebria βυβαλιον. Animal tamen hoc in libidinem vſque adeò concitatum & furens, non ſæpius quàm his die inſcendit: a conceptu verò ipſius Vaccę modeſtus, caſtusque nihil vlteriùs tentat. Huius rei cauſam in Vacca multi ponunt, quæ Taurum propter rigorem genitalis, nimiamque tentiginem, veluti Ceruæ etiam, neque non Teſtudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit [b] Horatius de fugitiua puella: *b In Epod.*

Nondum

Nondum ſubacta ferre iugum valet, D
Ceruice nondum munia comparis
Aequare, nec Tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.

Sed enim ſpectandum hoc exemplum continentiæ habere cauſam in Tauro, manifeſtum eſt ex eo, quòd ſponte Taurus a conceptu diuortio quaſi facto, ſecubat, ac, vt in Epiro maximè videre eſt, triũ plerunque menſium ſpatio non apparet, ſed errabundus, vt apud Virgilium [a] eſt, *Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas*, &c, quod ait [b] Ariſtoteles, ἀτιμαγελεῖ, quod non infeliciter quidam *Abarmentatur* dixere, hoc eſt, ſeorſum a Vaccarum conſortio, grege conuictuque paſcitur. Quod dictum volui, vt vnuſquiſque ſciret quo geſtu Taurus pingendus ſit in continentiæ ſignificatum. Vt verò ad verbum ἀτιμαγελεῖ, & ex hiſtoria ad prouerbium reuertamur, hæc eò ſpectant, vt impoſitum petulantiæ modum, & probatiſſimam ex ea pictura continentiam intelligamus: atque ita fortè accipiendum illud apud Theocritum, [c] ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, *in ſyluam abſceſſit Taurus*, ſed hæc tamen, quia copioſe & feliciter ſunt ab eruditiſſimis pleriſque viris, præſertim Eraſmo [d] Roterodamo, tractata, nos non vlteriùs proſequemur. Neque verò me latet in Epiro Pyrrhicas [e] Boues fuiſſe miræ magnitudinis, quæ, quia Veneris expertes eſſent, & omninò intactæ cuſtodirentur, ἀταύρας dicebantur: ſed hoc illis hominum cura, non natura dabat. Eædem neque iungebantur, ideoque *Iniuges* dictæ, quòd incontaminatæ pudicitiæ ſymbolum præ ſe ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum neſciat, indicium. Ex ijs autem ſatis manifeſtum eſt, nos in libidinis temperantia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procaciſſimum, & in riuales pugnaciſſimum eſſe conſtat. Quare haudquaquam leui de cauſa cœleſtis ille Taurus Veneri dedicatus, neque Venus temerè a ſapientiſſimis Poetis Aurea vocitati eſt, quæ quidem ſynceram, caſtam & puram generandi cupiditatem cœlitùs inſpirat, non laſciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quam voluptatibus dediti mortales, dum appetentiùs æquo per ſummam incontinentiam conſectantur, cogi ſe vi ſiderum affirmare audent, quò ſuæ velum impudentiæ prætendant, cùm tamen a cœlo nihil non vndecunque ſanctiſſimũm emanare veriſſimè dicat Plato. E Sed enim ſi non ex ciuilis vitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum preceptis, ſi non denique legum minis ad honeſtatem inſtitui potuimus, agè, agè, iam a brutis rectam viuendi rationem adipiſcamur, & ingenium eorum ſecuti, noſtræ opem feramus imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe preditum Druſum, fama canit, qui ſe vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conſeruauit. Et quod de Tauri ſecubitu dicebamus, Peſcenium quoque Nigrum ferunt ignarum rei Venereæ fuiſſe, niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi exempla in hiſtorijs etiam recentioribus, vt de Pemone Bellumenſi, quem Vtinenſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummamq; prudentiam, Principem ſibi delegere. Neque ſua in hoc fraudandum laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Aureliani Imp. etiam hoſtis epiſtola commendetur, quæ Gallieno Rempub. negligenter adminiſtrante, imperium ſibi comparauit. Eam ferunt cùm ſemel concubuiſſet, expectatis menſtruis ſe continere ſolitam, ſi pręgnans eſſet, ſin minus, poteſtatem quærendis liberis viro conceſſiſſe. Vulgò tamen apud Seras nefas eſt a conceptu fœminam adiri. Eius continentię atque modeſtię cauſa, qua Boues, ita vt oſtenſum eſt, commendantur, Mycerinus Aegypti rex Cheopis filius, filiam, quæ ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe a patre ferret indigniſſimè, lignea Boue auro ſolido ſuperinducto condidit. Et antiquiſſimis Hebręorum ſacris offerre Vitulum, eſt carnis impotentiam peruiciſſe, vt Origenes in Leuitico interpretatur. Exempla verò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquam interſerimus: quia totus hic noſter labor ad eorum vſum ſuſceptus eſt, qui pictura delectantur, vt pręter Aegyptiaca, & alia pleraque myſtica hiſtoriam etiam habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare poſſint. F

a Eclog 6.
b lib. 6. de natura animalium.
c In Idyllio Thyonicho.
d Chil. 1. Cen. 1. pro. 43.
e Ad Pyrrhi reges cura Plin. l. 8. c. 45.
Venus cur aurea dicta.
Hieroglyphicorum vſus.

MODESTIA.

NEque alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quem colebãt, preces funderent orare ſolitas, vt βοέῳ ποδὶ, Taurino quippe pede ad ſe veniret, niſi vt ſuam ita modeſtiam oſtentarent: nihil enim minus fęminã decet quã pręcipitantia, vel ardor audacię. Quare Dido [f] Virgiliana cùm modeſta inducitur, breuiter, & vultum demiſſa profatur. Figurabant verò Gręci Dionyſium Tauri ſpecie, quòd eundem, & Oſirim intelligebant, de cuius probitate atque iuſtitia ſummiſque in humanum genus beneficijs, multa multis in locis hoc commentarij genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βουγενής, quaſi bouigenam, aut ex bouillo genere, dicere vellent cognominabatur. Quòd verò ſuperiùs dictum eſt, cœleſtem Taurum pios & honeſtos atque legitimos amores afflare, non ſum neſcius Iulius Maternum ijs impudicitiam minari, qui Taurum habuerint in horoſcopo: maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere, ne notam eam cœlo inuſſiſſet immeritò. Huius ſanè fertilitatis, & pręſentaneæ ſeminis facultatis ergo inſtitutum aiunt boni ominis cauſa, vt in condendis oppidis ſulco illo primigenio imprimendo, Bos mas non caſtratus, & Vacca iungerentur, & cùm ſacrificabant circum mœnia, quinto quoque anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat, vnicornem quippe Vitulum. Et Euſtatius Ἰλιάδα, menſem ait Bouem dici: vtpote qui ſit generationis effector.

f Aen. 4. l. 4.

PETV

A

PETVLANTIAE FRAENVM.

Taurus ab Hercule ſuperatus.

ADhæc Niliaci illi ſacrorum cuſtodes, cum hominem à priori petulantia ſibi modeſtiùs conſulentem ſignificare vellent, non ſimplici forma Taurum, ſed Caprifico caput, colla armosq; redimitũ, pro iſtiuſmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico.n.ea vis eſt, vt laſciuientium Taurorum, & quantumuis ferociẽtium naturam vſque adeò compeſcat, eorum collo circumdata, vt immobiles propemodũ eos reddat: cuiuſmodi Taurum ab Hercule compreſſum domitũque myſtico fabulamẽto Græcia confinxit, perinde ac reliqua etiam monſtra ſuperata, ceſſiſſe virtuti vitium hieroglyphicè ſignificant: tametſi non ſum ignarus, quæ de Tauro Herculeo traduntur, referri à pleriſq; ad Acheloum amnem, cuius fabula, quia omnibus eſt ſcholis tritiſſima, mihi nunc eſt diſſimulanda. Origenes Adamantius Taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iuſſa eſt, per Hebræorum legem, ſignificare dicit apud nos ſuperbiæ tumorem, & inſolentiam eſſe mactandam. De vitulo verò in holocauſtum offerendo, copioſiſſimè ſcribitur ab eodem in Leuitico homilia ſecunda.

OBTVTVS AMATORIVS.

B NEque tamen illud omitti debet, Obtutum amatorium, qui modeſtia ſeruata fiat, ad Tauri oculos referri ſolitum à peritiſſimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Conuiuijs, & Phædone, & alibi, eadem ferè ſententia poſitum animaduertas, tametſi nonnulli rem ad indignationis ſignificatum retraxere, toruumque tueri interpretantur: quo ſignificato apud Ariſtophanem ſuper Aeſchylo dictum, ἔβλεψεν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω, *Aſpexit igitur Tauricè ad humum lumina deiectus*. Hac enim facie iratus Aeſchylus inducitur ab Ariſtophane. Neque ſum neſcius toruitatem à Taurorum ferocia dictam, vt etymologiarum authores tradunt, qui toruitatem Tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè diſſimile eſt βοῶπις, quo quidem oculorum pulchritudo, atq; gratia ſignificatur. In ijs tamen quos ſuperiùs citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modeſtia primas obtinet, iſque plurimùm fieri ſolet in obliquum, & id toruum eſt.

BONORVM OBSEQVIVM.

Taurus numo impreſſus.

ALia porrò picturę ſpecie, hominẽ ea modeſtia prędìtum, vt facilè eum queas à perperam factis auertere, indicare ſi vellent, Taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim ſi dextero alligaueris genu, manſuetum & vincula conſequentem inuenies. Hoc cùm Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidam effeciſſet, ducto ſæpius ferociſſimo Tauro per vniuerſam urbẽ, quem tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritiſſimi Magi nomen apud imperitos aſſecutus eſt. C Edomitæ autem ferociæ hieroglyphicum apud Georg. Anſelmum vidi, impreſſum numo Taurum cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore cruore læuo genu flexum, ſub querno ſtipite, à quo laurea pendebat: ab altero latere caput Leonino ſpolio armatum. Inſcriptio, MILOCROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij ijdem ſacerdotes, vbi maſculam prolem myſticè deſcribere vellent, Taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabant, ſi uerò fœmineum fœtum exprimere voluiſſent, eundem in læuam auertentem ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt, Taurũ à conceptu deſcendentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum, ſi ab læua abſceſſerit fœmineũ eſſe fœtum. Adhæc Parmenides, fœtum tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cum a dextera locorum parte editur, matri verò, cum ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro verò fœminam, tantique eſſe dextrarum ſiniſtrarumque partium in maribus fœminiſque cognoſcendis obſeruationem, vt ſi mammarum prægnantis mulieris dextra flacceſcat, macraue repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortum fieri dicant: ſi uerò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginati dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorum obitum ariolantur: ex ſiniſtra uerò, fœminarum. In dextra autem parte uteri mares ſæpius moueri mares, in læua uerò fœminas conſtat. Albertus ſibi compertum ait, mulierem

quandam fœminas tantùm parere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuum latus decumberet, admonitam verò cępiſſe in dextram conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neque verò diſſimulandum quod ab Aegyptiorum commentum facit, Septentrioni vim maſculam in eſſe, quod neque quidem Ariſtoteles diſſimulauit; docet enim is, ſi maſculos plures creari volumus, admiſſuræ tempore, dies ſiccos, & halitum Septentrionis eligendum eſſe: & contra eum ventum greges paſcendum: ſin verò fęminas generari velimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd vis in eo vento muliebris inſit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: *Si marem velis, Aquilone ſpirante ad miſſuram faciendam, ſi fœminam, Auſtro.* Sedenim de læuis dexteriſq; mundi partibus magnum eſt inter authores diſſidium. Vnà enim cum Aegyptijs dexteras mundi partes Solſtitiales, ſiniſtras Brumales intelligit Empedocles, de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τῶν χειμερινῶν. Neque deſunt qui primas olim fœminas ad Ortũ, & Meridiem terra genitas, mares verò ad Septentrionem & Occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtoteleſque alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initium motus, læuas autẽ occiduas, tradidere, vt idem Galenus recitat, πυθαγόρας καὶ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῷα, ἀφ' ὧν ἀρχὴν εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinæ linguæ lib. v i, cęlum ait dici templum, eius autem cęli partes quatuor conſtitui, ſiniſtram ab Oriente, dexteram ab Occaſu, anticam ad Meridiem, poſticam ad Septentrionem. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera contrarium mundo curſum agere, quippe læuum ſemper illo in dexteram præcipiti: quamuis Feſtus anticam eam cęli partem, quæ ad Meridiem Sole illuſtratur, dexteram vocat, ita enim anticam interpretatur: poſticam verò ad Septentrionem, ſiniſtram. Alcinous in Græcorum monumentis adnotatum ait morem ſacrificandi ſeruatum diu, vt circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum, Zodiaci quadã imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum vergens: mox verò à dexteris læuorſum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contra Aegyptiorum poſitionem T. Liuius libro ab Vrbe condita primo, dexteras ad Meridiem partes Augurum inſtituto, ad Septentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Ad hanc ſententiam facit quod Pſalmo apud Heb. 89. legitur, *Aquilonem & dextrum tu creaſti*, quod nonnulli Auſtrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis verò conſentiunt & Chaldæi, qui Auſtrum ponunt. Sedenim & Auſter pro Mari non ineptè accipitur, ſi ſphæra recta ſtatuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Aegyptij, quos Cleomedes, non poſtremi nominis author, ſecutus eſt: ipſam mundi totius figuram aliter deſcripſere, vtpote qui Auroram eſſe caput, Borealia dextera, Auſtralia ſiniſtra conſtituere: maritimiſque piſcibus; tum ob alias cauſas, quas loco ſuo recenſuimus, tum ob id præcipuè abſtinebant, quod Nilum à ſiniſtra ortum, quippe fœminea fœcundaque parte, in dexteram quippe virilem ſterilemque (ita enim erant eorum commenta) illapſum: quippe vbi mare ſit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipſius ſterilitate ſuo loco diximus, atque ita dexteram oram, hoc eſt, maritimam conſiderato Aegypti ſitu, perditionis ſymbolum ſtatuebant. Neque hic diſſimulandum, quod apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenias eum uocari Dexterum, & ita ipſum quoque ſibi Dexteri nomen adſciſcere. Nam & Hieronymus quartis Hebręorum caſtris Aquilonem dexterum appellari tradit, ſed falſum ait nomen, cùm de Dæmone eius venti domino intelligatur, qui vndecunque ſiniſter ſiniſtra omnia mortalibus ſuggera appetenda. Cauſam tamen Eucherius ſuper Dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quod perperàm agere volenti, dexter adſit obſecundando, ſuadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm eſt, ait, in Sacris literis diabolum geſtare Aquilonis nomen, eaque locutione quicquid bonis conatibus aduerſatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atque omnia frigefacit, & ob id & infideles & impij, contumaces ſceleratique homines, eo notantur hieroglyphico. Vnde illud, *Ab Aquilone pandetur omne malum.* Et quia flatus vehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exſuſcitat, dictum eſt, *Ab Aquilone exardeſcent mala ſuper terram.* Tetigerẽ & Poetæ noſtri dexteras læuaſque cœli partes. Sedenim Maro & Naſo, nullius addicti iurare in verba magiſtri, eas non diſtinxere. Lucanus Aegyptiorum adhæſit factioni, & ſententiam ipſe ſuam declarauit eo loco,

Ignotum uobis Arabes veniſtis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

hoc eſt, in Auſtrales partes non porrigi. In hoc autem id intereſt, vbi quis vniuerſi ſtatuat caput, quo ſuper argumento plura dicere noſtri non eſt inſtituti, quare ad ipſas rerum ſignificationes reuertamur.

Quæ dextera ac leua mundi partes.

AVDITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent Ceruus & Bos: quamuis, vt in Aſino dictum, Ariſtophanis interpres Murem & Aſinum præferat: quod alij viderint. Sedenim Ceruus, quamuis acerrimi ſit auditus, tantiſper tamẽ eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas vbi demiſerit, non ſolùm non præſtat auditu, verùm etiam laborat ſurditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ ſemper, atque eo præſertim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non ampliùs quàm per horas ad ſummum tres afficitur, eo tempuſculi ſpatio niſi Taurus acceſſerit, naturam colligit, neque anteà quàm uigeſimo poſt die mas à fęmina repetitur, quod rarò

A tamen accidit: quia Taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce ſtatim accurrit. Eaque de cauſa Aegyptij ſacerdotes per auriculam Tauri pictam, & auditum obſequij ſedulitatem indicabant. Pari modo Iuuenca quoque Tauro ſe morigeram præbet. Sanè Vaccam Aegyptij Veneri dedicarunt, quam cœleſtem vocant, & Iſidis ſuæ frontem cornibus inſignitam oſtentabant: quippe ob obſequium quo ipſa quoque Tauro paret, ſimulac incitari eius ad Venerem mugitum audierit. Licèt verò ſingulis animantibus voces propriæ adinitum ſint, vt Suibus, & Capris, & Ouibus, nulli tamen grauior quàm Bubus fœminis. In reliquis porrò animalium generibus mares grauiùs ſonant quàm fœminæ: in Bubus è contrario eſt, ait Ariſtoteles, nam Boum fęmina grauiorem, quàm mas vocem habet.

NEPTVNVS.

AT cũ mugitus pelagi Taurino ſit non abſimilis, & ipſi Neptuno Tauros immolabant, & eũ ab eodẽ mugitu μυκυτὰν appellabant: quia idem Deus à ſacerdotibus nonnunquã ταύριος nũcupatus eſt. Quos verò Tauros Neptuno ſacros eſſe volebant, vndecũque nigros deligi iuſſerunt, vt ita pelagi colorẽ exhiberent. Atram enim, nigram, obſcuramve maris aquam dicere mos vbique eſt, vnde etiam Aquilam, ab aquæ colore, quippe fuſco, dictam volunt, Deumque ipſum cæruliconium, & cæruleo indumento veſtitum paſſim inuenimus. B Adhæc pectus illi præualidum, armique Taurorum in morem carnoſiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracuſanorum numo latum conſpicias portum, in cuius medio ea membrorum habitudine Taurus procumbit, Delphinis circùm colludentibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquàm Neptuno, ſed inferis dijs inſtituti erant ad ſedandam peſtilentiam, quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas ſæuiebat: inde ſcilicet ortam, quòd caro Taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò, qui ταύριος vt apud Heſiodum in Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum ſonum, quæ, vti dicebamus, Boum inſtar mugitant: alij, quia Neptunus Taurina induebatur galea, vel quia ita eum Bœotij vocitabant, a Tauri ſacrificio, quod illi erat inſtitutum, de quo Maro:

Syracuſanorum numus. *Laudi Taurij.*

Taurum Neptuno, Taurum tibi pulcher Apollo. *Aen. li. 3.*

FLVVII.

QVin & fluuios ipſos cornigeros, vel ταυροκεράνυς, hoc eſt, tauricipites, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, paſſim effingunt. Hinc Tibris Maroni,

Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum,
Et gemina auratus Taurino cornua vultu *Aene li. 8.*
Eridanus. *Georg. li. 4*

Vt apud Ouidium in Metam. *Granico nata bicorni*, non vt vulgata habent exemplaria, *Gracili cognata Granico*. Sic Tauriformis Aufidus Horatio. Nam & Taurum a Perillo Phalaridi dono datum, Gelonis C ſtudij fuiſſe imaginem, apud Pyndarum in Pythijs legas. Et Timæus taurum eum, quamuis ita dicatum ab Agrigentinis in mare proiectum aſſerit, ne qua tam ſæui tyranni memoria ſupereſſet. Compluribuſque demùm in locis flumina Taurina ſpecie fingi ſolita comperimus: vt Eurotas apud Lacedæmonios, Cephiſus apud Argiuos Aſopus apud Sicyonios & Phliaſios fuere: quem tamen Athenienſes humana facie figurabant, cornibus tantum a fronte prominentibus, ſiue propter mugitum, quem, vti dictum eſt, ciere flumina taurorum inſtar videntur, & taurorum inſtar atrocia ſunt, vt Feſtus ait, ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorum lapſibus attribuuntur.

Li. 4. Carminum.

TONITRVS.

QVod verò pertinet ad mugitum, mythologi Philoſophi abactas Geryonis Boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi Philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa, quòd Poetæ plerumque tonitrus auditos Mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebant. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumque rigore coarctatus, ſimul ac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LAETITIA.

LAte verò diffuſum eſt hyeroglyphicum illud, vt per Vituli ſignum lætitia ſignificetur: vnde etiam Vitulari verbum, hoc eſt lętitię ſignum prębere, & exultando geſtire, apud veteres Vitulantes, gaudentes, lętabundoſq; dici cõperias: vt nõ temerè apud collectores Hebręos legas, laſciuientem currentemq; taurum per ſomnium imaginari, futuræ lętitię ſignum eſſe: addi verò lucri

aduentantis ſignificatum ſi per huiuſmodi quietem paſcentes uiſi fuerint. Eius uerò laſciuiæ cauſa D
Pſalmographus clamat *circumdatum ſe a Vitulis multis, & a pinguibus Tauris obſeſſum*.

ANNONAE FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam uerò & in ſomnia, & in id Bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia
proponuntur, qua ratione quòue modo Bouillum pecus annonæ feracitatem, atque itidem pe-
nuriam ſignificet, ex Diuinis noſtrorum literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum, Satis
enim cōſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius ob inuidiam fuerit a fratribus ue-
nundatus, atque in Aegyptum adductus, ubi longam ſeruierit ſeruitutem, utque poſtmodum primas
apud regem obtinuerit, poſteaquàm nocturnam eam imaginem, quæ ſeſe Pharaoni altiùs dormienti
Pharaonis ſomnij interpretatio. obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem Boues, pulchro, hilari & pingui aſpectu,
ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptem alię deformi macie paluſtri eo loco emergentes ex-
ceptas conficerent. Rex uerò exiſtimabat ſeptenas ſpicas cernere multa fruge conſpicuas, & quæ
iam ſecari poterant, eos totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare uidebantur
(hoc uerò uiſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis experitur, primo additum, at-
teſtatum facit, ut etiam in Gedeonis uellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſſimus, eximiam
quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimæ illæ Boues cum
frugiferis ſpicis inſpectæ denunciarent, quippe quod ſit animal agrorum cultui præcipuè idoneum,
telluris felicitatem per eas interpretari oportere, cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, unde
uiſę eſſent illę Boues emergere, idque per ſpicas, quę hilari eſſent aſpectu, manifeſtiùs ſignificari, an- E
norum quippe ſeptem lætiſſimum prouentum, cętera, quę his aduerſa apparuiſſent, totidem anno-
rum famem demonſtrare, quę ubertatem illam eueſtigio ſubſecutura eſſet. Eſt nimirum palus ſterili-
tatis indicium, ſterilisque paſſim tum a Poetis, tum ab Oratoribus appellatur. Cùm autem interpre-
tationem huiuſmodi ei approbaſſet. Rex Ioſippi conſilio fretus, non modū famem ab Aegypto depu-
lit, ſed finitimos etiam populos abundè ſaturauit. Aiunt itaque Aegyptij, eius beneficij memores, ho-
minis gratiam ita relatam uoluiſſe, ut ſimulachrum Serapidis cum modio in capite, huius rei monu-
Serapidis ſimulachrū. mentum eſſe decreuerint. Sed enim alibi de Serapi. Mirum autem memoratu eſt, quantum honoris
uetuſtas ijs attribuerit, qui humano uictui uel induſtria, uel cura, uel opè priuata conſuluiſſent. Liuius
author eſt, auratam Bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri poſitam a populo cullata ſti-
pe, quòd farris pretium intimis nundinis ad aſſem redegiſſet. Farre enim uictitaſſe populum Rom. per
CCC. annos ab Vrbe condita, Verrius Flaccus prodidit.

TERRA FRVGIFERA.

APud Perſas, barbara cerimonia, Bos fronte in Leoninam faciem conformata, ex antro corni-
bus erreptus educebatur ad ſacrificium, de quo Papinius.

Indignata ſequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm Taurus plurimùm terrenum animal ſit, terrę
& inferis poteſtatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente
dedicatus vim eam oſtendere videbatur, quam Sol in vni-
uerſam terram exercet. Quòd autem extraheretur ex an-
tro, deliteſcere vim eius in terræ viſceribus indicabat, quā
vt euocarent, & frugum feracitati conſulerent, ſacrificij ge
nus id inſtituerunt, de quo etiam in Leone. Neque quidem
alia de cauſa Bouem quandam ab Argo tot luminibus præ F
dito cuſtoditam fabulantur, niſi vt terram ipſam oſtenderēt
noctu ab ipſo cœlo tot ſtellarum luminibus inſignito, non
indiligenter obſeruari, donec a Mercurio, quippe a Sole con
ficiatur, cuius oriente iubare, ſtellarum lumina paſſim ex-
tingui videantur. Quid autem aliud portendere viſus eſt
Bos ille arator, qui decuſſo iugo triclinium, in quo cęnabat
Veſpaſianus irrupit, ac fugatis miniſtris quaſi repēte defeſſus, procidit ad ipſos accumbentis pedes cer
uicemque ſummiſit, niſi terrarum orbem amariſſimo Vitellianæ dominationis iugo preſſum, opem a
gente Flauia depoſcere, quæ iam rerum eſſet potitura? Terram itaque Bos eo oſtento præ ſe tulit.

OPIS IMPLORATIO.

HAec autem opis imploratio per Bouem facta, adducit in memoriā alteram Scytharū more,
bouillo interueniente corio, factā: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri ſolebat ma
ctato Boue, in corio cuius, qui opē ſibi afferri ab amicis poſceret, reiectis in tergū manibus
ſeſſitabat: qui verò auxilium pollicerentur; dextero pede corium calcabant præfati quantum præſtare
poſſent, quē morem latè ſcribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus *Toxaris*. Et quod ab hoc fer-
tur de Homolottorum ſacrificio, qui fœdera ſancientes Bouem in minutiſſimas partes diſſecabant,
etiamnum durat apud eoſdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phaſim accollunt, nunc Cercaſ-
ſios appellatos, eos nonnulli Ziccos eſſe volunt: hi autem ſi grauem aliquam iniuriam acceperint,
implo-

A imploraturi amicorum auxilium Bouem mactant, pelleq; detracta & humi diſtenta, in eaq; ſedentes, carnibus Bouis in minutiſſima fruſtra diuiſis, partem vnicuique aduenienti porrigunt quiq; accipiunt: ita ſe eo fœdere deuinctos intelligunt, ut ſe, fortunaſque ſuas omnes parati ſint exponere pro amicis, qui viſcerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi verò Boues iuncti in numo Veſpaſiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atque alij ſimiliter iugati in C. Marij C. T. numo, nimirum arationis partes procuratas, & rei frumentariæ commoda declarant: nam & apud coniectores, ut ſuperiùs dictum, arantes Boues imaginari, lætiſſimam prænunciant frugem, & opitulentam rerum felicitatem. Quin & nomen Boui a nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim ſuo in exercenda terra continuò nos paſcit. Hinc Græci βόφαρον, felicem agriculturam vocant, quibus φάρος agricultura eſt, & Bouis etiam epitheton. *Veſpaſiani & C. Marij C. T. numi.*

IVSTITIA.

QVoniam verò ipſa frugum opulentia ſæpè ſub iuſtitiæ vocabulum cadit, eaque de cauſa Gentes legiferam Cererem appellarunt: longè conuenientiùs Diuinæ literæ per Bouem eos intelligunt, qui iuſtitiæ iugum trahunt, boniſq; & frugalibus operibus laborem ſuum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Moſe: *Non alligabis os Boui trituranti*, quod & mox ita declarat: *Nunquid de Bobus cura eſt Deo? an propter nos vtique dixit, quia debet in ſpe qui arat, arare, et qui triturat, in ſpe fructus percipiendi?* Et Hieroſolymitanus Heſychius pleriſq; Diuinarũ literarum locis Bouem poni pro homine ait, qui iuſtitiæ ſit operibus intentus idq; eſt Bouem offerre in ſacris, vt Ouem, à malis abſtinere. Alibi verò Aaron Vitulum præ ſe & pro domo ſua, tanquam iuſtus, Hircum verò pro peccato iubetur B immolare. Sed quod obſeruat Heſychius memoria repetẽdum, in Leuitico Pontificem, hoc eſt, Doctores prohiberi ad Arcam teſtimonij quocumque tempore ingredi, ne vtique curioſiùs inquirãt, quemadmodum verbum caro factum eſt, quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus eſt: quomodo exinaniuit ſemetipſum, & in cœlis manſit. Horum enim fides ſalutem affert, periculum inquiſitio. Sed tũc demum indulgetur vt ingrediatur, cùm pro peccato Arietem in holocauſtum obtulerit, tunicam linteam induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea ſuccinctus fuerit, linteam cydarim impoſuerit capiti, hoc eſt, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem, corpuſque, nitidus, caſtus, iuſtus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreque, hoc eſt, ſapientia redimitus.

PECVNIA.

ATheníenſes autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numiſmatis honeſtarunt, id autem didrachmum erat, vt nono libro Pollux, vnde prouerbiũ, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, *Per linguam Bos inambulat*: de ijs qui accepta ab aduerſarijs pecunia, mox præuaricati ſuſceptas cauſas deſeruere, vti feciſſe Demoſthenes fertur: qui etiam id ſibi gloriæ vertit, quòd vt taceret, plus accepiſſet, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero Boum pretium rebus præſtitum inuenias, vt illud Iliad. β, ἑκατόμβοιο ἕκαστος, quorum ſinguli ſcilicet flocci centũ aureis numis æſtimabantur. Id enim honoris Boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo conſequimur vtilitates, vt in aureorum numorum parte vna Bouis effigies, in altera principis facies cuderetur. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoque ſpectare Didus mercaturam, aſſeuerare non auſim, tametſi Tib. Conato commentum placet: & Græcorum nonnulli ante Numam ſcorteas & oſtracinas pecunias in vſu fuiſſe dicunt: quod & Tranquillus literis mandauit, & illud fama tenet, aſſes ligneos & ſcorteos ab eodem Numa, qui poſtea ferrum admixto ære ſignarit, in congiario populo datos. Apud rerum ſcriptores inuenias ſæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, ſcortea perſoluiſſe ſtipendia, mox illatis pecunijs iuſtum vnicuique pretium reſtitutum. Præclara Venetijs eſt Michælium familia, quæ aureos inſculptos clypeis geſtat, quod illi honori, vt aiunt, datum: quia bello quod cõtra Saracenos pro Hieroſolymis Balduino Rege ſuſceptum fuerat, duce claſſis & Venetiarum Dominico Michaele deficiente ſtipendiorum commeatu, qui remigibus & ſocijs naualibus exolueretur, excogitauerit is corium ſignare minutioribus fruſtis, idque pro ſtipendio, alijs pro argenteorum, alijs pro aureorum pretio numeratis, imperauit promulgatione ſolenni, vt pio certi pretij denarijs a lixis & cauponibus, & cuiuſque mercis inſtitoribus acciperentur, multa indicta recuſantibus, ita occurſum exercitus neceſſitati, cumque domum reuerſus eſſet, publicam fidem perſoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias ſcorteas eas haberent, totidem argenteas ijs, alijs aureas repræſentauit. Sed numus hic ſcorteus, qui a Numa diſtributus, teſſeræ potius vicem geſſit, quàm pecuniæ, temporarius enim fuit. Numum tamen ſcorteum, D. Hieronymus agnoſcit. Nam quod de Boue pretij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἐννεάβοιον, inſtitutam legimus: quod interpretes nonnulli nouem Bouem pretio comparatam intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In ſpectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco prænunciare ſolitus erat tot Boues datum iri, vnde [illegible] quidam, Bouem Deliorum potiùs fuiſſe numum, quàm Athenienſium. Cæterum Plutarchus Bouis figuram in numis

Bouis effigies in numiſmate Athenienſ.

Scortei numi.

cu..ere inſtitutum a Theſeo tradit, vel ob Taurum Marathonium, quem ipſe edomuerit, vel ob Minois ducem, quem ſingulari certamine deuicit, vel vt hoc honore Bobus præſtito ciues ad agriculturam alliceret. Sanè Plutarchus, vt idem in Publicolæ vita, Bouis pretium centum obolis imputabatur, ... nummis Pollux (vt ſuperiùs dictum eſt) didrachmum tradat, pecudis verò decem. Prius enim cùam numorum vſus eſſet, pecudibus atque iumentis plectebantur ſontes: Quare bouis, pecudis, ſuiſque etiam ſigna plerumque in numis inciſa ſunt. D

VOCALIS PRIMA.

SEd vt ad rem noſtram reuertamur, a Phenicibus etiam eſt honos habitus Boui, qui literarum, vt fama eſt inuentores, primæ vocalis nomine Bouem appellitabant, cùm animal ſit humano vſui maximè neceſſarium. Quod verò neceſſarium eſt, vti dicit Heſiodus, neque ſecundum, neque tertium eſſe debet, ſed primum ilicò: prima verò litera eſt A, quæ ſuapte natura ex imo barathri, nullius veluti reliquæ inſtrumenti indiga, vt putà linguæ, dentium aut labiorum, libera pronunciatur, primaque in infantibus articulata dignoſcitur. At & terra, cuius ſymbolum eſt Bos, prima omniũ humanæ conſuluit infirmitati, prima alimenta ſubminiſtrauit, prima rerum omnium vſus, vtilitatem, ab ea poſcentibus, elargita eſt.

ITALIA.

Italiæ etymon.

ROmani porrò tantum honoris Boui tribuerunt, vt Italiam ipſam olim ab Italis, nuncupatis Bobus, appellatam prædicent, quamuis Græcorum figmento, Eratoſtheniſque in primis confictum ſit, Italiam ab Italo rege dictam, qui Ermogeti ſucceſſerit. Non temerè tamen Varro Boues cæteris pecudibus honore præſtare, præſertim in Italia, & propter vtilitatem, & propter cognomen exiſtimauit. Neque dedignati ſunt Romani, quod memorat Plutarchus, bubulci nomen in familias admittere perinde, ac etiam & Porcios, & Caprarios dici ſe alij non erubuerunt. E

CIVIS OPPRESSVS A PEREGRINO.

VIſebatur olim in Argiuorum foro Taurus a Lupo ſuperatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum ſiquidem animalium portento, dum comitia procraſtinatur, oblato, victoreque Lupo, omnium ſuffragia ad Danaum declinarunt, quem, vtpote externum Lupum eſſe dicebant, cùm Gelanor inter eos verſatus ciuilia eorum negotia tractaſſet: ideòque ciuis, vti Bos humanæ conſuetudinis conſortia non reformidat, haberetur. Argiui itaque figuram eam rei monumentum eſſe voluerũt, quòd in Lupi commẽtario latiùs explicauimus. Antiquiſſimam porrò legem fuiſſe, memoriæ proditum eſt, eum qui Bouẽ occidiſſet, non aliter capite damnari, quàm ſi ciuem interfeciſſet. Vnde apud Athenienſes Erechtheo imperante, cum ſacro quodam Bouem mactare neceſſe eſſet, vt ſacrum ritè perageretur, ne qui legi fraus fieret inſtitutum vt Popa, quem illi βυτόνον appellabant, ſimul ac Bouẽ percuſſiſſet, relicta ad aram ſecuri, arrepta ſtatim fuga ſolum verteret, & ex Attica prorſus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum ſit ſecurim ipſam in iudicio ream conſtituere: ex quo illa iudicandi quotannis conſuetudo poſtmodum inoleuit. Apud priſcos etiam Romanos, inuenias capitale fuiſſe, ſi quis Bouem interemiſſet. F

Athenienſiũ lex aduerſus Bouis percuſſorem.

OPVS ET LABOR.

Hori locus emẽdatus.

DE opere demùm & labore hieroglyphica paſſim vulgata ſunt, deſcripta quidem cornua, caputve Bouis, maris opus, fœminæ verò, laborem anxietatemque ſignificare, quamuis in impreſſi Hori codicibus βοὸς dictio vtroque lemmate deſideratur: ſcribendum enim eſt ex vetuſtis codicibus manuſcriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας, & inferiùs, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Diſtinguuntur verò a cornuum ſpecie mas & fœmina, quippe quòd marium & maiora & tortuoſiora ſint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conſpicua, cuiuſmodi ferè ſunt nouæ Lunæ cornua: ſed in hoc ſignificato nonnulli ſarcula, ligones, & ſi Deo placet, raſtra etiam ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminæque differentia, Bouillum caput exertum pelle, purgatumque carne, pro labore & tolerantia proponant.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET ſi fructum ex laboribus perceptum indicare velint, caput huiuſmodi floribus & corollis redimitum faciant, corymboſque & ſerta hinc inde cornibus ſuſpendant: cuiuſmodi faſcia molem Aeliam ambibat, vt fruſta quædam, quæ adhuc integra operis parte permanſerunt, oſtendunt: ſiue id ſa-

A id ſacrificiorum, videlicet Tauroboli, aut quid huiuſmodi, ſit indicium, cùm iuxta viciſſim & patina adſculpi ſoleat, quod præcipuè in templorum parietibus, inter triglyphos ubique ſpectamus, eaque de cauſa capita illa coronata plurimùm habentur: ſiue larga laborum præmia interpretari malimus, ut Romæ in eadem Adriani mole patina, munificentiam Bouillo capite, labores, ſiue res fortiter geſtas oſtētantibus. Nam poſt uitæ præclarè actæ curſus laboresque ſuperatos, apotheoſis ipſa præmium Imperatorijs familijs decernebatur, aut excitabantur mauſolea, uel pyramides, uel columnæ, quæ ibi conditos ſupra mortales euectos gloria commonſtrarent. Apud Petrum Melinum Romæ uidimus ahenum Bouis caput antiquiſſimi operis ſcitè factum & uenuſtè, quod olim fuit ad trabis alicuius ſimam, aut mutilum, aut coronam, pro fultura accommodatum, eo omninò geſtu factum, ut laborioſo nixu ſuſtentaſſe aliquid uideatur: eſt enim caput gutturi appreſſum, criſpantibusque palearibus conatus ſpeciem oſtentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laborisque ſignificatum referendum eſt. Memorabile ſanè ueterum Germanorum inſtitutum fuit, uxori ducendæ Boues iunctos, frænatum Equum, & ſecutum cum framea gladioque mittere dotis nomine, ut uxor (ait Tacitus) uenire ſe laborum periculorumque ſociam his incipientis matrimonij auſpicijs admoneretur, idem in pace, idem in prælijs ſe paſſuram, auſuramque. Laborem enim iuncti Boues, bellum paratus Equus, & data arma denunciabant. Apud authores Græcos inuenias Bouem, quod terræ laboribus exercendis ſit deſtinatus, λᾶον appellari. Apud Mathematicos Tauro aſcendente genitos, laborioſos atque perpetuæ deditos ſeruituti, propterea quòd animal ad iugum præcipuè natum eſt. Qua de cauſa Tyrijs Carthaginem ædificare aggreſſis, intermiſſum opus eſt Bouillo capite adinuento, alioque urbis mœnia tranſlatæ: uidebatur enim oſtentum id nil niſi laborem & anxietatem minitari, donec Equi mox adinuento C capite, læti alacreſque belli ſignum excepere. Horum alterum Virgilius diſſimulauit, qui fabulam ſcribebat, non hiſtoriam, rem tamen agnouiſſe uiſus, quòd *bello genus intractabile* futurum dixit, ſed *facilem victu per ſecula gentem*: quippe quæ uel iugum acceptura eſſet, uel fræno coercenda, quamuis non poſtremi nominis interpretes *facilem victu* interpretari malint, ad uictum comparandum: qua in ſententia Seruius eſt.

Germanorum olim mos in ducēda uxore

ABSVRDA RES.

ATque ne à Boue & Equo longiùs diſcedamus, eſt illud ex horum alterutro hieroglyphicum: ut cùm abſurdè & imperitè factum quid oſtēdere uoluerimus, Boue cum clitella, uel Equū aratro adiunctum figuremus, quam quidem rem & abſurdam ſanè, & ab cuiuſlibet ingenio uel uiribus alienam prouinciam innuere uolumus: quod luculenter uno uerſu cōplexus eſt Horatius:

Optat ephippia Bos piger, optat arare Caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epiſtolis ad Atticum tangit, ubi lib. 5. inquit: *Non noſtrum onus, bos clitellas.* Dixit enim Cicero 5. ad Atticū libro: *Clitellæ Boui ſunt impoſitæ, illane, non eſt noſtrum onus, ſed feramus.* Sed ad noſtra redeamus.

IVDAEI.

IN Diuinis literis Iudæi (ut ſæpe dictum) hieroglyphicè per Bouem intelliguntur. Nam Hieroſolymitanus Heſychius Bouem eum accipit, qui mandata tantùm legis ſimpliciter obſeruat, vtpote quòd Bos ſit laboris ſignum. Eucherius ſignificationem ad omnes trahit, qui uitā laboribus exer- B cent: & Moſaicum illud: *Non alligabis os Boui trituranti*, interpretatur, ut neminem mercede ſua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

APoſtolos quoque per Boues accipit, qui ſuſcepto Chriſti iugo uniuerſum terrarum orbem Euangelico uomere perarauerunt. Illud uerò: *Quaſi Bos ductus ad victimam*, quod pro uecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omninò intelligit, qui pro ſalute noſtra eam quaſi ſtultitiam ſuſcepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientium manus lauacrum aheneū Boues XII. ſuſtinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & poſteriora occultabant. Per Boues eo geſtu hieroglyphicè factos, Gregorius Paſtores Eccleſiarum intelligit, quorum aperta & in propatulo propoſita opera cernimus, ſed quæ ipſi clàm faciant ſentiantve, Dei iudicium, non noſtrum eſſe debet; id enim ait ſibi uelle, quòd eorum lateant poſteriora.

Lauacrum templi.

VITIOSVS.

QVod uerò pertinet ad Vaccam, per hieroglyphicum eius Diuinæ literæ, ut idem tradit Eucherius, hominem uitijs, quæ corporis ſunt, plenum indicant, citato loco ex Pſalmo; *Inter Vaccas populorum.* Sed illud de Vaccis fœtis, quas Palæſtini ad trahendam arcam Domini ſine rectore iunxerunt, Vitulis earum intra caulas domi detentis, ita interpretatur, fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectus torqueantur, illi alligati à recto tamen itinere non declinent; quia arcam Domini portant, mandata quippe eius menti firmiter inſidentia. Et idem alibi ad Valerianum: *Tunc verè Bethſamis tendimus, cùm uiam rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiamſi affectus pignorum auocent minimè declinamus.*

PODAGROSVS,

D

Tauri cœleſtis figura.

SEd quid illud, quo ex Bouillo pede, podagroſum hominem ſignificabant? Bos enim præcipuè vngulis cum dolore articulorum laborat, quo quamuis non intereat, vngulas tamen interdum amittit, & pedes vehementer intumeſcunt: vnde fictum ab Aegyptijs, Tauri cœleſtis pedem extra regionem ſuam in Aethiopas exporrigi, quorũ & pedes, & articulos eſſe tumori egregiè obnoxios, exploratum eſt, & in Italiam tranſgreſſos, pauciſſimos inuenias qui non articulorum vitio laborent.

A LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò Bos, & præſepi redditus, partam à laboribus quietem oſtendit, quod antiquiſſimũ Aegyptiorum hieroglyphicum Græci adagio proſecuti ſunt, βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, *Bos ad præſepe*, dicentes, cùm exautoratum hominem, & donatum iam rude otioque & tranquilliori vitæ reſtitutum ſignificare voluerint: quia ſcilicet moris eſt ab laboribus Boues ad præſepe ſiſtere, atque illis pabulum ſubminiſtrare: quamquam ſunt qui prouerbium ad mollioris vitæ ſignificatum detorqueant, & ingenium à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidem Hebræi coniectores, ceſſationis & ignauiæ ſignum eſſe dicunt, cùm quis dormientes Tauros uidere ſe per ſomnium uiſus fuerit. Vtcumque autem, XII. illi maiores, qui regnum à Sabaco Aegyptiorum rege relictum ſponte moderandum ſuſcepere, vt oneri magis quàm honori tantam regni curam ſibi fuiſſe teſtarentur, in celebri illa pyramide, quam commune collegarum omnium ſepulchrum conſtruxere, contignationem tecti, quæ vno cõſtabat lapide, preſepibus adſculptis inſigniuere: ad quæ ſcilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demùm eſſent. Huic contrarium eſt, *Bos ſub iugo*, de ijs qui perpetuo labore fatigantur. Quòd verò nos ab Ieſu aſſerti in libertatem cenſemur, id ita intelligendum, Iudæis impoſitum fuiſſe legis iugum, tanquam ſeruis, vt quaſi per vinculum ad præceptorũ obedientiam traherentur, atque ita Deo ſeruire diſcerent, & aſſuefierent, præcipit enim lex: *Non mœchaberis, Non occides*. An verò nos, quia ſumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & ſicariam ſine metu faciemus? nequaquam, imò nobis neque quidem concupiſcere, neque vel iraſci præceptum eſt. Arctiora igitur ſunt iugi noſtri vincula, at non ita, ſi rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperam agamus. Aſſertor noſter precidendas monet vitiorũ cauſas, vt neque quidẽ facere quicquam præter ius & fas in animum inducamus, Hæc enim eſt vera libertas, cũ noſmetipſi ſpontè abijcimus vitiorum iugum, cũ libidinũ ergaſtula confringimus, & è malarũ cogitationũ voraginibus emergẽtes, vinculis omnibus expediti, in ſynceritatis liberos cãpos euadimus, abſtinemusq;, non tanquam ſerui à flagitijs, metu flagri: ſed tanquam ingenui, piè ſancteq; educati, ſpontè probi modeſtiq; filij, & quia patrẽ diligimus omni ſtudio, meditatione conatuq; monitis eius ita obtemperare contendimus, ut ne cogitare quidem vllum velimus ſcelus. Boni enim qui ſunt, niſi ſpontè boni ſint, nullum ex bonitate ſua præmium aſſequuntur. Nam Abraam, Enoch, Noè, & Patrũ plerique alij, ſine legis ſeruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data eſt, cùm ſeruili contumacia non modò Moſi non audire, ſed ipſius etiam Dei, qui videntes eos atque ſentientes in libertatem ex Aegyptiorum oppreſſione aſſeruerat, mandata detrectare pertinaciſſimè cœperunt, & quæ plurima in hanc ſententiam diſputat Irenæus. Sed iam ad diuerſorum deorum, quos ſub Bouilla imagine ſuperſtitio antiqua coluit, conuertemur.

E

BVCEPHALI.

F

PRæterundum autem non eſt, etiamſi κατὰ πάρεργον, Bouili capitis notam Equis inuſtam, illis ex ſigno dediſſe nomen apud Theſſalos, quippe ut Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat Equos ea nota inſignitos, cuiuſmodi fuit nominatiſſimus ille Bucephalus, qui Alexãdro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant Equum eum a Bouillo capite, uel à cornibus, quibus animal id præditum fuiſſe dicitur, ita nuncupatum. Nã quòd Equi nonnulli apud Theſſalos Bucephali uocentur, oſtendit Ariſtophanes ἀναγύρῳ, Quantæ uerò commendationis eſſent Equi Theſſalici, uel Delphico probatur oraculo:

Theſſalicus præſtat ſonipes, mulierque Lacena.

& quæ proſequitur Strabo.

IVPITER.

NEque verò Græci tantùm mutatum in Bouem Iouem confinxerunt, uerum etiam Aegyptij Iouem illũ ſuum, qui & Oſiris, & Pater, & Iuſtus, & Dux, & Rex, & Conſultor in ſacris eorũ literis appellatur, per Bouem indicarunt, eumque Apim cognominauerunt. Quem quidẽ tãto proſecuti ſunt cultu, vt ingentia ſuper eo volumina ſcripta fuerint a pleriſque, eoque vanitatis progreſſum, vt eum Boue alioqui ſterili genitum prædicarent. Bouem namque fulgure afflatam fieri grauidam, eoque conceptu Apim naſci perſuaſum habuere; de quo quidem cùm nulla ſit magis decantata fabula, conſultò ego illam præteribo, ſi modò ſigna tãtùm quibus Apis inſignitus eſſet, indicauero.

Toto

A Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadræ præ ſe ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos: qui verò multis locis ſculptus viſitur, Lunę etiam ſpeciem in latere geſtat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille eſt Apis, quem Hebræi Moſe in monte moram trahente, ſibi Deum conflauere, eam ſecuti conſuetudinem, quam in Aegypto eſſe conſpexerant.

DIANA.

INuenies etiam Dianam, quam Tauri, Scythica gens, colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, vt apud Apollodorum, & à cornuum figura ταυροπός, ταυρῶ verò apud Taurios. Cur verò ταυροπόλος vocaretur, varia eſt opinio: dicunt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος περίεισι πάντα, alij, quia Taurum à Neptuno in Hippolytum immiſſum œſtro afflixo, per vniuerſam terram exagitauerit. Alij dicunt, Iphigenia cùm è Scythia in Africam aufugiſſet, Deæque ſimulachrum dicaſſet, ταυροπόλον Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata eſſet. Alij nomen ex Hiſtoria ea deſumptum putant, quòd Nicander ait Taurum à Diana ſuppoſitum loco Iphigeniæ, cùm eam in Aulide Græci eſſent immolaturi: quamuis Phanodemus Vrſam eam fuiſſe dicat, plerique verò Ceruam, tanta fuit in ea ſuperſtitione varietas, & inconſtantia.

PALLAS.

QVin & Pallas ταυροπόλα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dediſſet, iuſſit vt vbi Taurus è naui proſilijſſet, ibi Mineruæ ſimulachrum erigerent: ita enim numen conciliari poſſe, proſperamque illis nauigationem futuram. B Accidit autem vt Taurus is in Andrum inſulam exiliret, memores ergo pręcepti, Reges ſtatuam erigendam curauere, quæ poſtea id cognomenti Mineruę dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, ut ſuperiùs dictum eſt, in Tauri nuncupationem uenit, quem ταυροφάγον ueteres appellauere: propterea quòd, ut Sophocles author eſt, qui Dithyrambum uiciſſet, Bouem aſſequebatur præmium, ueluti Tragicis olim Hircus debebatur. Ariſtophanes tamen nomen id in Cratini contumeliam detorquet, quaſi ebrium inſimularet. Apud Athenęum legere eſt, Bacchũ Tauro & Pardali eſſe ſimilem, ob ebrioſorum uiolentiam: uinoſam enim eſſe Pardalim, loco ſuo poſitum, Lycophron eum omnino Taurum uocat, poetę Draconem Tauri patrem canunt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed ut ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis inſtar excipiebatur, & apud Heliopolim Taurus Soli ſacer erat, quem Neriton appellabãt. Illud verò fabuloſum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuiſſe Taurum, qui maculas per ſingulas diei horas permutaret, de quo Macrobius. Verum hoc nihil ad hieroglyphica.

BITHONIS ROBVR.

QVi uerò Taurus humanis humeris geſtatus Argis uiſebatur, Bithonis factũ indicabat: qui ſuo fretus robore, dum Argiui Ioui ſacrificarent, Taurũ in humeros ſuſtuliſſe fertur: ſummũ enim uirium experimentum apud veteres erat Tauris robore præſtare. Hinc Milo apud Theocritum C celebratus, qui Taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Buſiridis nomen, quòd duos ſolus Boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Aegypti rex, quem Poetæ crudelitatis in humanum genus atrociſſimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & Taurus, & alibi tantùm cornua ſpectantur: quippe quòd Alexandro ſacrificaturo, ſylueſtrem Taurum è vinculis elapſum ambabus tenuit. In eius ſtatuis vinnonnunquam cornua ſuperaddita. *Seleuci numus.*

PIETAS.

IN antiquis operibus iuuenes duo ſubiecti iugo, currum trahere conſpiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impoſitam ad Iunonis templum vexerint. Hiſtoriam & Pauſanias & alij tradidere.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo verò Tauri inter ſe pugnare per nocturnam imaginem viſi, negotiorum velocitatẽ præſagire dicuntur: vt Hebraicæ quædam ſomniorum interpretationes prodiderunt. Aſtronomi eum furijs agitandum dicunt, cui decimus octauus Tauri gradus naſcenti affulſerit, eaque de cauſa locum eum Tauris duobus ſeſe cornu petentibus ſignatum veteres voluere.

DISERTA PROLES.

HEbræi verò iuniores cornupetam Taurum per ſomnium imaginari, indicium eſſe dicunt diſertiſſimæ prolis ſuſcipiendæ: quò fortè ſpectat Virgilianum illud, Taurum Pollioni paſcendum,

Iam

Iam cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam, D

propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem ſunt ingeniorum fœtus, κατὰ πάρεργον & hoc addam (quamuis non ſum neſcius, quid Grammatici ſuper locutione, quæ noua eſt, diſputent) dici tamen poſſe Virgilium ad Pindaricum illud reſpexiſſe, quod Olympijs habetur Epharmoſto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetuſtate commendare congruum eſſe, à nouitate autem poemata. Flores enim pro recentiore poſitum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

Signa militaria duo apud Romanos.

APud Romanos ſigna militaria, alia Vocalia, alia Muta dicebantur. Vocalia, quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt ſcilicet aut noctu, aut in peragendis vigilijs, aut explorationibus obeundis, ac in ipſa quoque interdum acie, cùm tumultu omnia confuſa eſſent, ipſi ſe uiciſſim noſcitarent. Muta, varijs animalium figuris elaborata preferebantur, ſed ſuũ queq; ſignificatum habebant: quippe vt vnum exempli cauſa ponam. Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm ſecretò & tacitè rem gerendam admonebantur: oſtendebat enim hieroglyphicum id, cõſilia ducum non minùs occulta eſſe debere, quàm fuerit Minotauri ſedes, quippe Labyrinthus. Hic ille ſapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quonam exercitum huc illuc agitaret: *Si putarem,* reſpondit, *tunicam meam meorum eſſe conſiliorum conſciam, eam actutùm abſcinderem, comburerémque.* Tutiſſimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda neſciri.

VICTORIA.

MActatus autem Bos, quales vbique locorum conſpiciuntur, victoriæ plurimùm, partique triumphi ſignum erat: præſertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiuſmodi ſignificato, E

—Duc in Capitolia magnum, Cretatumque Bouem.

Id verò obſeruatione dignum eſt, quod Spartiatæ in hoc ſacrificij genere diuerſam à Romanis rationem ſecuti ſunt. Nam cùm Romani, victoria per hoſtium cædes parta, Bouem ſacrificare conſueſſent, cùm verò ſine pugna & ſanguine rerum potiti eſſent, Ouem immolare, hi contrà in victoria pacata Taurum ſacrificabant, ſi verò pugnando viciſſent, Gallum: quandoquidem ampliora, magiſque homine digna, quæ ratione atque prudentia, quàm quæ vi atque corporis tantùm fortitudine confecta eſſent, indicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

Bouis alati hieroglyphicum.

ET quoniam multa ſunt, quæ de pietatis noſtræ inſtitutis ad hanc faciunt doctrinam, quæ Chriſtianorum conuentus ſanctionibus ſuis per imagines exprimenda conceſſere, ea nequaquam diſſimulanda ſunt cuiuſmodi ea eſt, quę per alatum Bouem Lucam Euangelij ſcriptorẽ oſtẽdit, ſiue propter eam ipſam Tauri continentiam atque temperantiam, de qua facta eſt ſuperiùs mentio, cùm Lucas ipſe caſtiſſimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnemque vitam egerit incorruptus, immaculatus, ſine vxore, ſine liberis, in cœlibatu perſeuerans, nullum vnquam Veneris vſum nouerit: ſiue propterea quòd per Vituli myſticum vultum, Chriſtum nobis prędicat immolatum, quem Dauid ſuper altare prædicit imponendum, atque manſuetudinem: quam præ ſe tulit Deus homo factus, teſtimonio ſuo literarum monumentis illuſtratam poſteritati commendauit: ſiue quòd à ſacrificijs, vel à ſacerdotio ſumat, vt ait Eucherius, operis exordium. Ita enim ſcribit, *Fuit in diebus Herodis ſacerdos nomine Zacharias:* quam interpretationem admittit etiam Irenæus. F

MANSVETVDO.

QVantum verò pertinet ad animalis iſtius manſuetudinem, Lucretius Poeta ita cauſas eius reddidit:

At natura Boum placido magis aere viuit,
Nec nimis irai fax vnquam ſubdita percit
Fumida ſuffundens cacæ caliginis vmbras:
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtroſque ſita eſt, Ceruos, ſæuoſque Leones.

Paulò verò antè, cùm de varietate animi loqueretur, manſuetudinem hanc in aereis corporibus eſſe contenderat: & quia cauſas reddiderat, cur Leo indignabundus eſſet, cur Ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium ſpecies amplexari, ſic ſubdit:

Sic hominum genus eſt, quamuis doctrina politos
Conſtituat pariter quoſdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiuſque animi veſtigia prima,
Nec radicitus euelli mala poſſe putandum eſt:
Quin procliuiùs hic iras decurrat in acres,

Ille

A *Ille metu citiùs paulò tentetur, at ille*
Tertius accipiat quædam clementiùs æquò:
Inq; alijs rebus multùm differre neceſſe eſt
Naturas hominum varias, moreſque ſequaces.

Prout verò varijs affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur, cui per eam ſit aſſimilis: nam in brutis ſimplices plurimùm ſunt naturæ, ut initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

Fœnum Tauri cornibus alligatũ quid.

QVAM diuerſum autem illud eſt, quòd manſuetudinem ex Boue picto ſignificantes, ferocitatē itidem & furibundam petulantiam per Taurum indicabant, vbi fœni faſciculum cornibus alligaſſent, recepta ſunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius.

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Pſalmographus noſter eodem vtitur dicterio, dum Pſalmo 44. dicit, *Cùm nobis aderas, inimicos noſtros cornupetebamus:* κερατιοῦμεν enim habet Græcus codex, proq; valida & victrici pugna Theologi commentantur: Et VI. Eccleſiaſtici capite legas, *Cauendum ne animos veluti Taurus, extollamus.* Quod verò attinet fęnum, id ideò factitari ſolitum, ait Plutarchus, vt ferocitatem laſciuiamque ex nimia pabuli vbertate reſultare admoneremur. Dicterium verò celebritatem accepiſſe à Sicinio quodam proditur, qui cùm effuſiſſima dicacitate omnes carperet, vni M. Craſſo parcere compertus eſt; curque vni illi parceret, interrogatus, fœnum eum in cornu geſtare reſpondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarum Boum cornua fœno circumligare, quo obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendum. Eo figmento Heſiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγυς, Gręcum vocabulum Latinum facere) nuncupauit, qui quidem diuitiarum opulentia laſciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Eſt & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haud quaquam aſpernandum. Sed illud potiùs afferamus, quod Pſalmo XXII. ſcriptum, *Circumdederunt me Vituli multi, Tauri pingues obſederunt me*, vbi interpretes per Vitulos plebeiam Iudæorum multitudinem intelligunt, laſciuientem quippe, ſolutamque iuuentutem omni prorſus regula carentem; per Tauros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris anteſtabant. Pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moſes in hanc ſententiam futura longè præuidens: *Comedit, inquit, Iacob, & impletus eſt, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne diſtentus eſt, & obductus, & dereliquit Deum factorem ſuum.* Eodem modo accipiunt Theologi dictum Pſalmi LXVIII. *Taurorum congregationem*, Pontifices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ eſſent, Chriſtumque & Apoſtolos ferociter inceſſuri forent. Minimè verò loco hoc prætereundem eſt, quòd Theologi noſtri Iacobis prædiuinationem de Ioſippo, *Tauri decor eius*, transferunt ad Chriſtum: Taurus quidem ob vtramque diſpoſitionem, alius ferus, vt iudex: alius manſuetus, vt Aſſertor, qui generi humano ſalutem dedit, cuius cornua eſſent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus.

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuerſas gentes etiamnum ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deijciens de cęlo in terram. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: *In concupiſcentia ſua ſubneruauerunt Taurum*, de Chriſto identidem intelligi volunt, cuius
C neruos ſacerdotes præcipuè, claues ſuffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS D
AD PETRVM VICTORIVM, DE IIS QVAE PER EQVVM SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVARTVS.

CVperes, Petre Victori, ut ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoque hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuiſſe me accepiſti, quę fuerint Equi quoque ſignificata apud eoſdem Aegyptios tibi deſcribi. Verum ſcias, pauca ea eſſe quæ ſuper Equo Sacerdotes illi tradiderint, quippe qui animal uti profanum aſpernabantur: neque enim Sacerdoti licebat equo uehi. Sed enim Græci, Latiniq; neq; non Hebræi, multa ſuper eo ſcitu digniſſima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter.n.id quod obſequi tibi iucundiſſimum exiſtimabam, inuitauit me ad huiuſmodi lucubrationem animalis ipſius dignitas, uigor, & naturæ eius ſpectatiſſima quædam excellentia. Non enim ex eo genere eſt, quod parui facere debeamus, cum tot ex Equum humano generi commoditates obueniant, E *ſiue domeſticis, ſiue publicis ſit uſibus adhibendus. Sed fruſtrà hic Equum laudare aggredior, cum ſuper eo tam multa, & tam pręclara toto paſſim Commentario reperiantur, quæ qualia nam ſint, hinc iam, ut inſtituimus, dicere incipiamus.*

BELLVM.

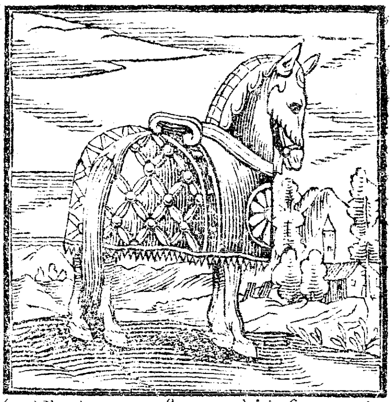

PRimum uerò omnium Equi hieroglyphicum eſt, belli ſignũ eſſe, clariſſimo Virgilij teſtimonio, dicentis:

Bello armantur Equi, bellum hæc armenta minantur.

Et Duellicam, Equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexiſſe Aegyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horum quippe, poſt obitum, apparuiſſe Oſiridi, quem multarum rerum uſum edocuerit, præcipueq; quod animal bello utilius eſſet ſciſcitanti, Equum ei negotij maximè commodum, reſponderit. Cumq; Oſiris Leonẽ preſtare arbitraretur, reſpondiſſe Horum: Poſſe quidẽ eum auxilio eſſe, uerùm ubi ſemel fugam arripuiſſet, irreuocabilẽ abire: cum alioqui bellatori neceſſe eſſet nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rurſum hoſtes aggredi, proq; loco & tempore Fortunę ſeſe imperijs accommodare, idcircoq; Equũ omnibus his officijs omninò magis officioſum eſſe. Vnde Zenophon tertio de Græcorum reditu: *Vna* (ait) *Equites re preſtant, quòd in fuga certius eſt illis ſubſidium.* F Ariſtoteles in Ethicis, uirtutem in Equo eam præcipuè laudat, qua ſit ad currendum portandumque hominem idoneus, & ad inuadendum, expectandumque hominem hoſtem minimè formidoloſus. Galenus de Partibus *Prævalidum*, ait, *animal eſſe generoſum*, cùm ἰσχυρὸν dicit: μή τε ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

—— *Generoſius pullus in aruis.*

VESPAE.

PVGNACITAS.

NEque temerè Veſpas ἱερογλυφικῶς ex Equino cadauere ſignificari tradiderunt Aegyptij: imò non temerè eſſe dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere Veſpæ progenerentur. Hoc enim tantùm apud Horum ſuper Equo reperias, & peruulgatus apud omnes verſus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab Equis, ſed Apes ab origine Tauri.

Diligẽtes enim rerum naturalium obſeruatores ex Bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere, ex Aſini cerebro crabrones, vti ex Equo veſpas, atq; ex humano cadauere ſerpẽtẽ Non tñ hic ſimpliciter veſpæ intelligendum, ſed quod per veſpam identidem ſoliti eſſent ſignificare, per cuius hiero-

glyphi

A glyphicum pugnacitatem & infeſtum aduerſus hoſtes ingenium oſtendebat: de qua inter inſecta loco ſuo diſſeruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium eſt Equus: quodq; apud Lucretium, *Fortis Equi vis*, legitur, Marcellus *celeris* exponit, eoque ſpectare volunt Virgilianum illud,

---*Quidnam egregium ſi fœmina forti Fidis Equo?*

vbi Arruns Camillam Equi pertinacitate fretam, non virtute ſua ſtrenuam incuſat. Multa verò inuenias apud rerum ſcriptores ſuper Equorum pernicitate: ſed id ego tantum memorabo, quod Alanis a Probo Imperatore deuictis, Equus in prę da repertus eſt, qui, vt captiui atteſtabantur, centum ad diem paſſuum millia decurreret, perque octo vel decem dies vigore minimè fracto perduraret. Sedenim eam in militaribus Equis fugacitatem Imperator ipſe cōtempſit, repudiatumque fugitiuo militi potiùs quàm forti conuenire indicauit. Ἱπποθόην Nympham apud Heſiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes: vim quippe aquarum eam intelligētes, qua nauigia curſu celerrimo rapiuntur. Quique Neptuno appinguntur Equi, pernicis eiuſdem curſus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim Equorum curuumque vſum affatim ſuggerunt, vnde & Equos, & currum Neptuno videmus attributos: Nam is apud Maronem, *Aen. lib. 11.*

Flectit Equos curruque volans dat lora ſecundo. *Aen. lib. 1.*

Iam & prouerbium a Cicerone vſurpatum eſt ſuper celeritate, tum Equis, tum velis. ad Quint. Frat. *Sic ego* (ait) *te ſæpe excitante curſu, corrigam tarditatem tuam tum Equis, tum velis.* De omni verò conatu adhibito, in Officijs, ſic ait: *Cū his velis Equiſq; decertandum eſt.* Aſtronomi vndecimo Virginis gradu Equū admouent ad hominis velocitatē indicandam, qui cū eo ſit gradu lucem auſpicatus. B Appingebatur verò Neptuno Equus anteriore parte figura ſua, poſteriori verò effigie piſcis, qui caudā in ſpira replicaret, quod veteres ſculpturę paſſim, & pleriq; Gallieni numi palam faciunt, in quibus inſcriptio eſt, NEPTVNO CONS. AVG. Nota prætereà eſt fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, perculſa a Neptuno petra exiliſſe ferum Equum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiuſmodi. *Gallieni numi.* Paſſim verò apud veteres Neptunus Equeſtris dictus. Aiunt inſuper, primo illi Equo, quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuiſſe, adeò ſibi concors in nugis tota Gręcia ſemper fuit, vt nulla ſit tam abſurda fabula, quę aliquo aſſertionis teſtimonio careat. Quodque fictum a Poetis eſt, Saturnum in Equum verſum, quem tunc etiam pernicitatę inſignem canunt, vti Maro,

---*Pernix Saturnus, & altum*
Pelion hinnitu fugiens impleuit Equino. *Geor. lib. 3.*

Quidam ex Aſtronomis ad aſtri velocitatem figmentum referunt, cùm ampliſſima cœli ſpatia diurno motu velociſſimè tranſcurrat, ſi quanto diſtet interuallo, quamque magno circuitu ſupra planetas reliquos feratur, conſiderauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardiſſimus planetarum omnium videatur. Ab huiuſmodi pernicitate Abacuntis prophetę dictum, *Quia aſcendes ſuper Equos tuos*, Theologi de Apoſtolis prędictum volunt, vnde repentina ſalus eſſet omnibus pijs prouentura. Et vnius ſanè celeritatis ergò Virgilianus Aeneas præmia proponit, *Equum inſignem phaleris*, ei, qui pedum curſu primùs metam attigerit. Et in numiſmatis, nunc Equus currens, nunc ipſe Pegaſus, alijs adiectis cuſus, ſumma rem alacritate geſtam oſtendit. *Abac. c. 3.* *Aen. lib. 5.*

SOL.

ALias verò alatus Equus Soli etiam attribuitur. Nam in Gallieni numis alatus Equus eſt cū inſcriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegaſus, quaſi non ſatis ex eo C expreſſa eſſet celeritas, qua in obeūdis Reipub. negotijs vſus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuſo additę alę, cuiuſmodi ſpecie Mercurius in aliquot veterū monumentis conſpicitur inſignitus. Non deſunt verò qui Pegaſum in monetis etiam Corinthiorum fuiſſe tradant, quem Eubolus, Anchiſe, τὸν παλλάδος πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo innectum Pegaſo, frenum aureum dono a Pallade per ſomnium accepiſſe commemorat, vnde poſteà in frenandorum Equorum vſus ad poſteros emanarit, eoq; monumento voluerint Corinthij rei memoriam teſtatam eſſe. Maro autem noſter fræna Lapitharum inuentū tradit eo Georgicon loco, *Gallieni numiſma & Q. Titi.*

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyroſque dedere
Impoſiti dorſo, atque Equitem docuere ſub armis
Inſultare ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos.

HVMANAE VITAE LVBRICITAS.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant ſignificato, quòdque illi pube tenus humana forma, reliquum Equina fingantur, vitę noſtrę terminum pernici curſu occupari ſignificare putent: propterea quòd mira lapſi lubricitate incauti ſemper arripimur. Nullus enim tam ſenex, qui ſe annum adhuc non ſperet ſuperaturum. Sedenim Centauro alibi erit locus ſuus.

D

F A M A.

Papyrij Curſoris et Hadriani numus. NOn ſum verò neſcius, authores eſſe, qui Pegaſum, qualem quippe paſſim in Hadriani & L. Pap. Curſoris, & aliorum quorundam numis aſpicimus, famæ potiùs quàm celeritatis indicium eſſe contendant. Naſcitur is ex Meduſæ cæde: ſiquidem virtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum eſſe Meduſæ caput, oſtendimus in Serpente, cum de Domitiani geſtamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Muſarum excitat fontem in Parnaſſo: quippe φ illuſtrium virorum præclara facinora, vatibus ſcribēdi ſuggerunt argumentum. Quòd verò in Papyrio a re ipſa etiā cognomento Curſoris honeſtato, ex Pegaſo alacritatem & feſtinantiam hominis ſignificari dixeramus, Capræ inſuper fugacis ſpolium & fulmen & ſagitta, quę in eodem ſpectantur numo, ad noſtrum faciunt intellectum.

P R O F V G V S.

SEd quoniam eſſe video qui Perſea quoque Pegaſo inuectum putent, examinandus eſt apud Heſiodū locus de Scuto Herculis, *ἱπποτα πέρσευς* a Poeta dictum, quo loco Cōmentatores aiunt, animaduertendū *ἱππότα* profugum ſignificare, eamque eſſe gloſſographorū interpretationem. Auus enim Acriſius Perſea domo expulit, quem minimè moris eſt vſquam Equitem inducere, ſed talaribus à Mercurio acceptis præditum aera perſulcare, de quo ſic Ouid. Metam. lib. 4.

E

---Pennis ligat ille reſumptis
Parte ab vtraque pedes, teloq; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aera findit.

Odiſſe. γ. verſ. 68. Vnde etiam Catullo Pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies *ἱππότα* Neſtorem, pro Profugo, vt vetuſtiores Grammatici interpretantur, eo *τῶν βοῶν ας* loco,

Τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέσωρ.
His inde Gerenius exul Neſtor ait.

Talemque recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intuliſſe, propterea quod Neleus eū a cęde Iphiti purgare recuſaſſet. Tum etiam propter filiorum eius inſolentiam, qui cùm duodecim eſſent, eo freti numero, pręclara omnia ſibi pollicebantur. Diu verò bellum protractum, neq; quandiu Periclymenus, vnus ex ipſius Nelei filijs, vixit, vrbs vnquam capi potuit: poſteà verò quàm is mutatus in Apē Herculano currui explorator inſedit, ſummonente prodenteque Pallade extinctus eſt, ab Hercule, capta itidem euerſaque Pylos eſt, vndecimque Neſtoris fratres interempti. Sedenim Neſtor prius emiſſus fuerat ad Generios, vbi educaretur, qui ſolus ſuperſtes in patriam inde reſtitutus eſt, & ab educationis loco Gerenius, ab effugio verò, quo ſaluatus eſt, *ἱππότα* nominatus.

F R AE N A T A F E R O C I T A S.

VVlgatiſſimum illud eſt argumentum, hominem feroci inuictoque animo imperio tamen & rationi obſequentē, hieroglyphicè per frænatum Equum ſignificari. Hinc Panætius apud Cic. Africanū ſolitum ait dicere, *Vt Equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere ſoleant, vt his facilioribus vti poſſint: ſic homines ſecundis rebus effrænatos ſibique præſidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere.* Animal nimirum ferox atque magnanimum, quòd leges tamen ſubit, *nec frenum depulit ore,* ut ait Horatius de Equo qui hominis opem implorauit, ſeque frænari ſit paſſus. Et Maro:

F

Sed tamen ijdem olim curru ſuccedere ſueti
Aene. li. 3. *Quadrupedes, & fræna iugo concordia ferre.*

Plut. in ipſius vita. In huiuſmodi ſententiam eſt Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Aſiam traiecíſſent, iſque legatos demùm de pace miſiſſet ad Scipionē, reſpondit is: *Id priùs factum oportuit, non poſtquam & frænum & ſeſſorem accepiſſet.* Sed illud quoque animaduertendum eſt, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum eſt quippe, vt apud Maronem, *caput acris Equi*, hinc gentem fore bello egregiam præmonſtratum. Quod verò ſubiungit, *Facilem victu*, non de Bouillo capite vt Seruius, ſed de ipſo eodem Equino intelligendum, cuius oſtenti ea ſit interpretatio, vt *facilem victu per ſecula gentem:* facilem, quæ tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianam accedit ſententiam, quamuis in Tauri commentario Seruianum intellectum illuſtrare conati ſumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui ſe caput Equinum, uel Caninum, vel Aſininum habere ſomniarunt, in ſeruitutem uel id genus ærumnas dedendos eſſe ſuſpicantur. Sunt enim tria hæc animalia ſeruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo uiſum aiunt in ſomnis Equum qui ſe portet, polliceri, vt amica amantis imperio facilè ſit ſubijcienda, morigeraque in poſterum futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferiùs loco ſuo recitabuntur.

Aene. li. 1. *Artemidorus lib. 1. cap. 39.*

In

A In Diuinis literis, vbi Eliſæus montem auxiliaribus Equitibus plenum per adapertos pueri oculos conſpexit, quoſque vates Abachus Domini Equos, & Equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænum diſciplinæ ſanctioris accipiunt, iugumque ſuauitatis, quæ ab ipſo Domino proficiſcitur, portant, eiuſque ſpiritu regi patiuntur: *Beataſque* illas appellat, *quę dorſum curauere ſuum:* vt dorſo verbum Dei ſeſſorem accipiant, cuius fræna patiantur, & quoquouerſum ille impulerit iter arripiant, eiuſque denique habenis moderati, non ex libidine ſua, ſed tanti ſeſſoris arbitrio flectatur, curſum ineant, & conſiſtant. Eucherius ſanè inueniri ait in Diuinis literis, Equum pro viro ſanctitate prædito poni, eoque ſpectare Abachuntis illud alibi dictum, *Qui aſcendes ſuper equos tuos.* Sanè Græci Palladi nomen ab Equo domito inditum tradunt, &, vti ſupra diximus, apud Pindarum legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum, & in Ilij captura *inſtar montis Equum* Græci Palladi dedicarunt. Hoc uerò ſignificat ferocitatem omnem doctrina molliri atque cicurari, quod ita luculenter Horatius expreſſit: *Abac. c. 3.* *Aene. li. 2.* *Epiſt. 1.*

Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

IMPERIVM.

IN augurali verò diſciplina per Equos Imperium ſignificatũ ſæpe fuiſſe, cõperimus, ut qui apud C. Iulium Cæſarem natus eſt humanus propè pedibus, ungulis ſcilicet in digitorũ modum ſubſciſſis. Ei enim orbis terræ imperium portendi, Aruſpices reſpõdere, apud quẽ Equus huiuſmodi eſſet editus. Eum itaque Cæſar magna aluit cura, nec patientem ſeſſoris alterius primus aſcendit. Cu- *Suetonius in C. I. Cæſare c. 61.*
B ius etiam inſtar pro æde Veneris genitricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita deſpectui ſemper habuerit, ut ab incœpto nunquam ullo, prodigijs quantumlibet aduerſis abſterritus aut retardatus ſit. Sed enim eadem animalis ſpecies, quæ imperium illi præſagiuerat, eadem (inquam) & mortem præmonſtrauit. Siquidem Equorum greges, quos in traijciendo Rubicone conſecrauerat, ac vagos ſine cuſtode dimiſerat, paulò antè quàm occiſus eſſet, comperit pertinaciſſimè pabulo abſtinere, ubertimq; flere. Eo porrò affectu Equi plerique in dominos ſunt, ut eos interemptos lugeant, inquit Plinius lachrymaſque interdum deſiderio fundant. Vnde non inſcitè de Pallante Virgilius. *Aene. li. 11.*

Poſt bellator Equus poſitis inſignibus Aethon
It lacrymans guttiſque humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forſitan affectu alterius Equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit ſonipes, arrectiſque auribus acrem
Hinnitum effundens ſternit tullere Vageſum.
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorſo:
Hinc rapidum glomerans curſum per lubrica pinguis
Stante cruore ſoli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac Domini conſiſtit in ore iacentis:
Inde inclinatus collum, ſummiſſus, & armos,
De more inflexis præbebat ſcandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed ut ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditum eſt, quemadmodum Nero aſturconem, quo
C maximè delectabatur, poſteriore corporis parte in ſimiæ ſpeciem abijſſe, per quietem uidere uiſus, ac tantum capite integro hinnitus edere canoros, oſtento fuit quòd illa Equi ferocitas in ſimiæ ludibrium eſſet abitura. Dedit & Aelio Pertinaci feroci viro, qui poſt ſublatum Commodum imperium arripuit, inuadendi regni ſignum Equus. Nam ea qua natus eſt hora, Equus pullus in tegulas aſcendit, atque ibi breui temporis ſpatio commoratus, ſimul & decidit & expirauit. Quod quidem huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ ſublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. *Suetonius in Nerone cap. 46.*

A LABORIBVS QVIES.

QVid uerò ſoluti paſcenteſque in Neruæ numis Equi ſibi uelint, cauſæ ibidem literæ declarant. in hunc ſcilicet modum: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud, quod in Boue ad præſepe tractauimus. Sed accipiendum potiùs de tributo, quod Italia omnis in uehiculationes exoluebat, ut & Magiſtratuum ſarcinæ, & exercituum, & alia huiuſmodi publica tranſportarentur, quod tributi genus Nerua uti oneroſum nimis Italiæ remiſerit uniuerſæ: qua de ſententia plura dicerem, niſi doctiſſimus planè uir Fab. Vigil. Spoletanus rem exactiſſimè pertractaſſet.

ITALIA.

SVnt qui putent Equos in hoc numo Italiam ſignificare, eòque adducuntur argumento, quòd in argento numo & aliquot æreis obſeruatur caput Equi frænati cum inſcriptione, ROMA.

Ab eius occipitio ſceptrum, in cuius ſumma parte caput itidem Equi videatur, ab altera parte Roma ipſa galeata, vti mos eſt. Alij numi ſunt cum Equinis capitibus ab vtraque parte ſingulis cum inſcriptione, ROMA. Sed enim cùm Equum ipſum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obſeruauerim, neque Italiam, neque aliam quampiam prouinciam, regionemve, aut ciuitatem ſignificare contenderim: ſed aut bellum, aut itinerationem, aut decurſionem, ut in Neronianis pleriſque aut velocitatem, vt in Papyrianis, & alia, prout locis ſuis explicantur. D

MAVRETANIA.

Hadriani numus.

NIſi qui ſi videant in Hadriani numo Equum a pedite rectum cum inſcriptione, MAVRETANIA (ita enim ſcriptum per E ſecunda ſyllaba) intelligere velint prouinciam eam in ditionem acceptam, vel quid huiuſmodi. Sanè aliquot ex huiuſmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera Equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat: quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimùm vtitur ea prouincia.

MAVRI FEROCES.

QVin poſterioribus etiam ſeculis militares quidam ordines, qui ſub Equitum Magiſtro militabant, dimidio rutili coloris Equos duos in alba parma ſeſe quodammodo laceſſentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interpoſito, præferebant, iiq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per Equum ſignificari crediderim, fortè ſuſpicati ſunt ex eo numo qui Equum exultantem habet, flore quodam ſupernè ſito, ab cuius altero latere inſcriptio eſt, ROMANOR. E

EQ. VICTORIA.

CVr verò potiùs non putemus numum hunc in rei geſtæ monumentum eſſe cuſum? quia bello Punico, quod cum Hannibale geſtum eſt, cęperint aliquando Romani etiam Equis ſuperiores eſſe, cùm priùs robur eorum omne in legionibus conſiſteret; flos enim ille ſupernè additus principium atque ſpem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Aene. li. 6.

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Siſtet, Equis ſternet Pœnos.

Cephalæniorum numus.

At in Cephalæniorum etiam numis Equus ſignari ſolitus eſt, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ ſimulachrum fuit a Bupalo quodam probo ſanè viro factum, in cuius capite pullus Equinus inſidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pauſaniam in Meſſenicis.

SYRACVSANI.

Iersnis numus.

VTebantur & Syracuſani Equi nota. Nam Athenienſibus illis, qui apud Syracuſas capti Niciana clade pro ſeruis veniere ſub haſta, frons Equi charactere inuſta eſt. In aliquot eorum numis Equus & ſeſſor habetur, cum inſcriptione, ΙΕΡΩΝΟΣ: quod nimirũ eius in Equeſtri militia, ſed præcipuam in certaminibus gloriam oſtendit, quem ea de cauſa tot laudibus Pindarus Poeta immortalitati conſecrauit. Aliæ quoque Reſpub. atque alij plerique Principes Equi ſigno vſi ſunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiam ſpectet. F

TARENTINI.

Numus Tarentinorũ.

QVin etiam in numo, cuius inſcriptio ΤΑΡΑΣ, Eques etiam iaculator inſpicitur, ob Equeſtrem ſcilicet militiam, quam egregiè Tarentini ſunt exercere ſoliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex Equitibus huiuſmodi conſtitutos, & ταραντινίζειν verbum, eo ſe militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui verò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auerſi proſilientes a centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appoſitum erat, ita vt ab ipſa pelta trames coloris eiuſdem ad rubrum vſque ambitum protenderetur, eius ordinis erat inſigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij ſub magiſtro militum Præſentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam Equus erat in imo parmæ ferrugineæ colorationis, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui ſub eodem militum magiſtro ſtipendia faciebant. Hi nimirum Theodoſii principatu in militiam electi.

CON-

A

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum Equum in cærulea parma geſtabat, in medio viridis orbis conſtitutus, cui quadrupes toto inniti pectore uidebatur, ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ ſub magiſtro peditum merebat: Conſtantio quippe Principe inſtituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipſa adhortari videtur, ut & hiſtoriæ ſacræ myſterium, quantum ad Equum pertinet, reuelem. Nam pro immoderato & rationis experte impetu Equum poni apud Legislatorem Moſem, ex eo manifeſtum eſt, quòd non deſignari principem Equorum educatorem dicit, quod ita capiendum eſt, ex Philonis ſententia, ut ineptum eum ad principatum exiſtimemus, qui uoluptatibus cupiditatibusq; & nequitiæ deditus ſtare loco neſciat, *& fræna ferox ſpumantia mandat.* Lex ipſa eſt Deut. cap. 17. *Quique rex fuerit conſtitutus, non multiplicabit ſibi Equos, nec reducet populum in Ægyptum: Equitatus numero ſubleuatus, preſertim cùm Dominus præceperit vobis, vt nequaquam amplius per eandem viam reuertamini.* Nam qui talia mente concipit, effræno illi & feroci Equo ſimilis eſt, de quo vulgatum adagium, *Secede Equinis à pedibus procul,* ab Equo, inquam illo, qui ſemper Aegyptum, hoc eſt, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit inſultare, quocirca frenis catenisq; compeſcendus eſt, niſi velimus in perniciem rapi, & noſmetipſos vnà cum fortunis dare præcipites. Nam, vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων ϛομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τέλος δυϛυχία, *In frenis oris exlegisque dementię finis infortunium.* Sæpe autem in Diuinis literis Equus aberrantem & vagum hominem indicat, qui ſine ratione vlla feratur: ut, *Fallax Equus ad ſalutem.* &, *Nolite fieri ſicut Equus & Mulus, quibus non eſt intellectus.* Callidum verò Antiſthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret Equum in pompa quadam Equeſtri, hinnitu crebro ferocique excelſos ſpiritus præ ſe ferentem, is qui hominis iactantiam libenter inceſſebat, *As tu,* inquit, *videris bonus Equus euaſurus.* At Themiſtocles, cùm mutatos eius mores ex procaciſſimo in maximè temperantem plerique admirarentur. *Annon,* inquit ille, *videtis aſperos & indomitos pullos in optimos Equos euadere?* Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi deſcribens ait:

Virgil. Aeneid. lib. 3

B

Forte per effuſas inflata ſuperbia turbas
Infræni volitabat Equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod verò ſuper Aegypti delicijs dictum, D. Ambroſius ex Apoſtoli dictatis eo tempore ait, Paſcha celebrari, quo Iſraelitici Aegyptum reliquere, ſolennitatemq; eam, animarum tráſitum interpretari, a vitijs ad virtutem, a corporis affectibus ad animi conſtantiam atq; ſobrietatem, a malitiæ nequitiæq; fermento, ad veritatem & ſtabilem ſynceri propoſiti firmitatem: molitiem quippe in Aegyptijs, & alia multa carpit Hadrianus, maximeq; optare videtur, vt melius eſſet morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis. MILES ROMANE AEGYPTVM CAVE Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati ſint multi, ſolicitique aliquando Romani fuerint ne Ptolemæum armis in regnum reſtituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eaq; longè verior eius oraculi uidetur interpretatio, præceptum ſcilicet eſſe illis hoc velamento, ut quibus datum eſſet imperio populos regere, Aegyptum cauerent, quippe delicias & mollitiem, eaq; omnia quæ mox fortiſſimum id genus hominum ut primùm laſciuire cœpit, turpiter adeò effœminarunt, ut peſſum penitus ierint, Imperio in eos translato, quos ut omnium deſpicatiſſimos expuebant & omni contumeliarum genere inſectabantur. Sed quantò erat ominoſior Aegyptus Pop. Romano, ſucceſſum tantò proſperitatem Aegyptijs ex Romanorum aduentu in regionem eam, oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Aegyptijs ſcriptum erat, tum demum Aegyptum liberam fore, cum in eam ueniſſet Romani faſces, eorumq; prætexta, quod apud Proclum Grammaticum ſe legiſſe teſtatur Pollio: nimirum qui uirtutem & rerum diſciplinam admittit, uitijs liberatur. Sed enim Romani pace iam terra mariq; parta, molles Aegyptiorum delicias ſuſcipere, illi, delicijs amotis, priſtinam Romanorum uirtutem induſtriamq; ſibi mox uendicauere. Sed alio loco de faſcibus dicendum erit. Quod uerò facit ad rem, Adamantius ad dictum illud de Ioſippo, *Et totius Ægypti principatum obtinet,* ita philoſophatur: *Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omneſque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim eſt totum Ægypti principatum gerere.* Vide uerò Chryſoſtomum oratione quam habuit in uigilia Epiphaniæ, de Aegypto multa in hanc ſententiam diſſerentem.

Aegypti delicia.

Vt Cicero lib. 1. Epiſtolarum.

C

Nempe, Romanos.

RATIO ET CVPIDITAS.

ESt tale aliquid apud Platonem in Phedro, qui rationem atque cupiditatem per dexterum & ſiniſtrum bigarum Equos intelligendum proponit, improbiq; ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris uſque illiſum præcipit:

Donec humi ſonipes temeraria crura ſuperbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,

Mox facili des lora manu, pariterque feratur
Obſequio parens mannus vterque tuo.

SVPERBIA, PERTINACIA. CESPITATIO. INSOLENTIA.

Equi Moſaici vitia quatuor, ex Philone.

NAm & in Moſaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum ſeſſore in mare proijcienda deperdendaq; ſint. Elatum in primis pedem illum, quem Superbiam illi uocauere, quam pes alter comitatur, qui ſecum trahit velocem ad uitæ perniciem procliuitatem, in quam frequenter admodùm ceſpitat, cernuusq; canterij more in foſſam lapſabundus corruit. Ex poſticis pes alter, malæ perſeuerantiæ ſubſequentem pertinaciam oſtendit, alter: perperam factorum exultationem, quæ omnia effrænum & exultantem Platonis Equum mira ſimilitudine deſcribunt. Iocosè verò Teius Anacreon, cùm muliebrum faſtum, arrogantemque animum inceſſeret, puellam quandam Equino comparauit pullo, in quem nemo adhuc inſcendiſſet, atque ita aſſultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur; cuius ſententiæ verſus hi ſuperſuere.

Πῶλε Θρηικίη τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλέως φεύγεις, δοκέει δὲ
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι
Τοὶ καλῶς μὲν ἄντοι τὸν χαλινὸν
Ἐμβάλλοιμι ἡνίας ἔχων
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι
Κοῦφά τε σκιρτῶσα παίζεις.
Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Οὐχ ἔπεμβάτην.

Quos quidem vtcumque potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

Pulle Thraicia ecquid, ò me
Toruè luminibus petitum
Impiè fugis? videris
Nil quidem ſapere: at perita
Pulchrè eris tibi: ſi lupatos
Illigauero, moxque habenas
Sumpſero, atque circumuertero
Metæ in ambitum, atque finSm.
As tu, amœna prata paſcis,
Molla ſed laſciuienti,
Non erit magiſter vſquam.
Seſſor, inſultare qui te
In modum probè inſtruat.

Ad hoc facit lepidiſſima Ode illa Horatiana de indomita Vitula:

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec Tauri ruentis
In vomerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuijs grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis.

Et altera, vbi hæc ſunt ſuper Equa:

Quæ velut latis Equa trima campis
Ludit exultim metuitq; tangi
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.

Quòd verò Anacreon mulierem Equini pulli cognomine vocitarit, facit idem Nicander, metaphorã eandem ſcitè proſecutus: ubi de ijs agit, quæ contra venenum vtilia ſunt, puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim Lac pulli, pro Lac puellare, Anacreontio vocabolo poſuit, eo verſu:

Θηλυτέρης πώλοιο χέας ἀπὸ ἄλλο τε νύμφαις.

quòd caſtigatiùs in manuſcriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, &, ſi fieri poſſit, virginis, viridiſſimo ſcilicet ætatis flore vigentis, balſamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλασσάμοιο ſcriptum eſt) inſtillandum monuit. Hic interpretes non de Equini pulli lacte dictum uolunt, ſed de muliebri: quòd Eraſiſtrati authoritate confirmant, dicentis ἐν τῷ περὶ θανασίμων, vtile eſſe lac muliebre.

MERETRICIA PROCACITAS.

DIomedis verò filię (illius inquam Thracij Regis inſaniſſimi) libidinis furore famoſiſſimæ, Equis, quæ aduentantes deuorent, comparantur a Poetis. Vnde ortum prouerbium tradunt authores Græci Διομήδειος ἀνάγκη. Atque ita interpres Ariſtophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur, quanquam Euſtathius hoſpites a patre ſolitos interimi, & Equis in pabulum apponi tradit, fabulam ſcilicet locutus, quam à Poetis fictam uno omnium conſenſu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clariſſimis authoribus excerpſimus, vnicuique magis conſtet, a peritis vſurpatum inuenias ἱππόβινον appellari hominem, qui ſit libidini Venereisque negotijs intemperanter dedi

tus,

A tus: quod nomen ab Equi natura deductum, ignorat nemo. Ad quòd ἱππόπορνον ad extremam dicimus contumeliam, cum ſupremam cuiuſpiam nequitiam, & immoderatam laſciuiam exprobramus. In Diuinis quoque literis dictum eſt in hanc ſententiam, inſanientes quoſdã factos in fœminas, quod vnuſquiſque ſuper vxorem proximi ſui hinniebat. Equinam vates ille dedit homini vocem, vt Equinam in eo petulantiam argueret. Nõ enim eſt hominis homo, homo, diceret Adamantius, ſed ea quis nequitia præditus homo, Equus eſt: ut homo in honore poſitus, nulla tamen præditus ſapientia, homo Iumentum eſt: Iumentis enim inſipientibus is perquàm ſimilis habetur: Et generatio Viperarum, de qua Dominus, Homouipera appellari poteſt. Neque aliud quippiam hieroglyphicè per duplicem formam Cẽtauri intelligi vult, Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotieſcumque enim accidit, ut ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent ardorque cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, ſeruitioque addicat ſuo propter turpitudinum obſequia homo in belluam vertitur. Ridiculè uerò facetèque admodum Ariſtophanes, Xenophantis, ruſticorum morum hominem & furibundum a Nebulis, ſub Centauri ſpecie repræſentari dicit. Ipſumque Chironis nomen ex ſignificatione, quod & deteriorem ſignificat, ioco anſam dedit, cùm Centauros duos inter ſe pugnantes in tabula peſſimè pictos Diogenes conſpexiſſet: interrogauit enim, vter eorum Chiron eſſet, viſus de nomine quærere, cum ſenſu, vter peior eſſet intelligeret. Et quoniam in diuinis literis, qui turpibus & immundis officijs detinentur, lumenta dicta ſunt, pecoraque prona & uentri obedientia, fornicatores, Hieroſolymitanus Heſychius Admiſſarios eos Equos vocat, hieroglyphico admodùm proprio. Idẽ Pſal. 31. *Nolite fieri ſicut Equus & Mulus*, quod ita expoũt interpretes, *Nolite amore mulierũ furere ſicut infrænes Equi*. Notum enim eſt, eos ſuam ad voluptates intemperantiam hinnitu ſubinde prodere,

Voluptuoſorum hieroglyphica

Homouipera.

B vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honeſtum, quid turpe ſit prorſus ignorant. Sedenim meretriciam hanc petulantia a tam multis per Equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio meliùs & pleniùs expreſſit, vbi Georg. lib. 3. ita canit:

Scilicet ante omnes furor eſt inſignis Equarum,
Et mentem Venus ipſa dedit: quo tempore Glauci
Potniades malis membra abſumpſere quadrigę:
Illas ducit amor trans Gargara, tranſque ſonantem
Aſcanium, ſuperant montes, & flumina tranant:
Continuoque, auidis Vbi ſubdiua flamma medullis,
Vere magis, quia uere redit calor oſſibus, illæ:
Ore omnes verſæ, in Zephyrum ſtant rupibus altis,
Exceptnatque leues auras, & ſæpe ſine vllis
Coniugijs vento grauidæ, mirabile dictu.
Saxa per, & ſcopulos & depreſſas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non Solis ad ortus:
In Boream Corumq; ue aut vnde nigerrimus Auſter
Naſcitur, & pluuio contriſtat ſidere cœlum.
Hinc demum Hippomanes, vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab inguine virus,
Hippomanes, quod ſæpe malæ legere nouercæ,
Miſcueruntque herbas, & non innoxia verba.

Ad hoc Plin. lib. 4. cap. 21. & lib. 8. c. 41.

C Sed neque minor eſt Equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vtriuales acerrimè caſtigent. Viſum enim aiunt, in Syria, vbi ſylueſtrium Equarum armenta vulgò paſcuntur, præire ducem, qui ſi iunior aliquis libidinis cauſa æquam inſcenderit eam initurus, ita indignetur, vt eum nulla interiecta mora perſequatur, donec comprehenſum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus continẽtiores ſunt. Abſyrtus enim ait Equum, vbi ſe concepiſſe nouit, marem vlteriùs non admittere, Neque verò hoc loco prætereũdum, quod & ad Hippomanis vim, & immodicam Equorum impotentiam & ſubitam in Venerem concitationem pertinet, venenum illud, quod ſæpe malæ, vti dicebamus, legere nouercæ, a furore, in quem agit Equos, appellatum, tanti eſſe roboris & efficaciç: vt cùm Phormis quidam Menalius Equos duos a Dionyſio Argiuo fabrefactos in olympia dicaſſet, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, ut autem alij, in liquatum metallum immixto, conſtiterit allectos ita eſſe Equos ad initium ſui, vt non niſi flagellis amoueri potuerint. Hiſtoriam ponit Pauſanias. Varia autem eſt antiquorum ſuper Hippomane viru ſententia. Nam Theocritus Heſiodum ſecutus, plantam eſſe videtur exiſtimaſſe, qui φαρμακεύτρια dicat:

Ιππόμανες φυτόν ἐςι παρ' ἀρκάσι. Τῷ δ' ἐπὶ πᾶσαι.
Κὴ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

Equi Zelotypia laborant.

De Hippomane plenè Ariſt. li. 6. ca. 12. de Natu. Animal.

De Hippomane varia opiniones.

idq; periti, diligentesque agnoſcunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduerſantur, neque plantam eſſe Hippomanes, neque tale aliquid in Arcadia naſci aſſeuerantes: idque vnum veriſſimum autumant, quod de caruncula, fici inſtar, in pulli fronte recens editi inhærente traditum eſt a Theophraſto. Agnoſcit tamen & Crateuas plantam, eamque fructum habere fici ſylueſtris inſtar, folium verò fuſcum docet, quemadmodum papauer: quin & ſpinoſum eſſe, idque veneficiis amatorijs immixtum

mirificè pollere : hic nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φύμα hoc eſt , tuberculum , fronti quippe huiuſmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φύμα , poſuit , atque ita facilè de caruncula poſſe intelligi. Sed enim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri , nimirum ad plantam referri debet : non enim dicendum , pullos in Arcadia tantùm editos , Hippomanes in fronte geſtare , quod omnibus ferè accidit vbicumque locorum genitis . De plantis verò veriſſimum eſt , aliàs alio loco naſci , vel pollere magis hoc quam illo loco prouenientes: ſed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius , quæ eſt Hippomanes , æquiuoco orta eſt , cùm tria ſint vocis huius ſignificata : vnum uirus illud , quod Equa in libidinem concitata emittere ſoleat è natura , de D

Georg. li. 2 quo Maro,

---Lentum diſtillat ab inguine virus,

idque tantus author, in re ſeria vero dici nomine Hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus :

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores ,
Hippomanes cupidæ ſtillat ab inguine Equæ.

Manifeſtum enim eſt ex horum deſcriptione , Hippomanes hic neque pro planta , neque pro caruncula poni. In Arcadia autem eſſe plantam , etiam furoribus amatorijs damnatam , cur inficiari poſſit quiſpiam , non video , antiquis tot authoribus rem ipſam agnoſcentibus . Inueniri demùm carunculam, inſtar caricæ , in fronte pulli applicitam, quam mater niſi mordicùs decerpſerit deuoraueritque , ab amore curaque educandi filij abalienetur , Theophraſto , Plinio , & alij id tradentibus , qua de re idem Maro,

Aen. li. 4. *Quæritur & naſcentis Equi de fronte reuulſus*
Et matri præceptus amor,

cauſam nullam video cur quiſpiam aduerſetur . Neque audiendi ſunt, qui nihil aliud Hippomanes apud Maronem & Theocritum addã & Tibullum ſignificare contendunt , ſcholijs in Dioſcoridem, niſi furorem grandem (vt eorum verbis vtar) & vbique adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocem eam trium eſſe rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari poſſunt , vocabulum ſubſtantiuumque verùm indicauerimus . Neque tamen negamus , ἵππον locutionem plerìſque nominibus applicatam, magnitudinem proceritatemque ſignificare, vt ἱπποσέλινον, ἱππομάραθρον, & multa huiuſmodi , quæ ſuperfluum eſt enumerare : ſed hæc non ſunt tanti , vt negare poſſint Hippomanes ueram eſſe in Arcadia plantam , cuius figuram , neque non uim amatoriis ueneficijs peculiarem , Crateuas apud Theocritum deſcripſerit: neque carunculam auferant , quæ ſit omnibus manifeſta, neque diſtillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij , Probi , Ariſtotelis denique ipſius authoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt hæc tria uirus illud, planta Arcadica , & ficulneus ille tuber, a maleficis propinata. Hæc fortè nos moroſiùs proſecuti ſumus ; quàm ſuſcepti operis ratio poſtulaſſet, ſed grauiſſimo uiro, ætate noſtra præſtanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur , reſpondendum fuit, ſi Veneri Poetæ noſtri, ſi Romani, ſi Siculi dignitatem, in ſuo cuiuſque genere ſummorum, tueri concedatur. E

PROFANVS.

SAne quidem Aegyptij ſacerdotes animal hoc alioqui tam generoſum , tam utile , tam domeſticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanũ intelligi decreuere : cuius rei cauſam eam fuiſſe ſuſpicor, quæ maiores etiam noſtros in Italia ab eo abſtinere tam religioſè iuſſerit, ut a ſacrorũ flamine minimè tangeretur , propterea quò damnatum inter uenena fel habere proditum eſt . Alij rem ſimpliciùs interpretantes, dicunt inde factum ne ſi longiùs digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret ſacris. Ea enim de cauſa ſacerdotum etiam noſtrorum familijs data otia , ne profanis occupationibus , aut curis diſtraherentur, ſed in precibus tantùm Deo alligandis occupati eſſent , & laudes illi ſepties in die dicerent. Perſeuerauit autem in noſtra uſque tempora, ut primores Antiſtites Equo per urbem uehi , ſolennibus præſertim diebus , contra morem & decorum haberentur: præter quàm uno maximè omnium feſto die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur : tunc enim in albis Equis omnes Præſules conuehi moris eſt. F

AVTHORITAS.

CVmque apud Romanos ueteres Dictatoria dignitas admodum ſacroſancta eſſet , uetuſta quadam lege, nefas Dictatori erat equitare. Cauſas alias atque alias memorat Plutarchus in uita Fabij : ſiue quòd maiores uires pedeſtribus ineſſe copijs arbitrarentur, proptereaque oportere Imperatorem in phalange permanere , neque locum deſerere : ſiue quòd eius principatus authoritas & magna eſſet, & quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum adminiſtratione , uoluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo uideri : Fabio tamen Maximo Dictatori deſignato , poſt cladem ad Thraſymenum acceptam , primùm Equus conceſſus in tanto rerum diſcrimine quo principatus magnitudo, ac moles oſtenderetur, maiorisque apud omnes authoritatis haberetur. Eſt enim Equus animal omninò ſuperbum , & equitare magnificum habetur. Vnde Ariſtippus apud Horatium cum Diogenis utilitatem argueret, ſplendidiùs multo eſſe dicit , *Equus ut me portet, alat Rex*. Id uerò Diogenes,

Plutarch. in uita Fabij Max.

A genes, ac plerique alij, Philoſopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cùm in Equũ aliquando conſcendiſſet, ſtatim deſilijt ad terram, ſe vereri, dicens, μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne Equino quopiam faſtu contaminaretur.

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd vt ad imagines noſtras reuertamur, in lapillo Onyce argumentum multiplex vidi artificioſè admodùm ſculptum. Equino enim capite eſt, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda pulli gallinacei, literæ ſunt, FAB. Ex quo quidem figmento virtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator inſignis fuit. Nam principatum in bello, ex Equino capite: prudentiam, ex humano pectore barbato: prouidentiam & contationem, atque etiam ſpeculationem ex pedibus gruinis: victoriam, ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium cauſæ in ſuis quæque Commentarijs ſunt explicatæ.

ANIMI DESPONSIO.

NEque fortè ingratum fuerit hieroglyphicum, quo deſperatio, aut rei, quam quiſpiam aggreſſus fuerit, inauſpicatus ingreſſus ſignificetur, vbi quis Equum ceſpitátem, aut prioribus prolapſum pedibus appingeret, cùm ipſa præſertim res, & prouerbio & augurijs veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: *Rideo*, inquit Galba, *canteri*, Siſinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nam cum Sulpitius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipſam canterium ſuum animaduertiſſet cecidiſſe: *Rideo*, inquit, *canteri te*
B *iam lapſum eſſe, cùm tam longum iter iturus, vix id ſis ingreßus*. Ex oſtentis verò vnum ſufficiat commemoraſſe, quod Flaminio Conſuli feroci viro Aretij fertur obtigiſſe; cùm is indignè ferens per mediam iam Italiam vagari Pœnum, atque obſiſtente nullo cœdibus & incendijs omnia vaſtátem, ad ipſa Romana mœnia oppugnanda proficiſci, ſigna ocyùs conuelli iuſſiſſet, cùm primùm in Equum inſilijt, Equus repentè corruit, Conſulemque lapſum ſuper caput effudit; inauſpicati nimirum incœpti ſignũ, quo paulò pòſt ipſe cum exercitu concidit, fœdiſſima ad Thraſymenum clade ſuperatus.

DIFFICVLTAS.

NEque indecenter inter picturas huiuſmodi referetur Equus in foſſam prolapſus, aut in voraginem aliquam demerſus, vbi luti tenacitate pertinaciſſimè detineatur, neque ſeſe valeat expedire: ſi negotij alicuius difficultatem, aut incommodũ exprimere voluerimus, quippe quòd plurimùm ita eſt canteriorum natura, quos oneribus comportandis addidicimus: vt ſi aliquam in voraginem deciderint, tam ob onus, quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnum, in quo recumbunt, ſupra modum implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuium à Iubellio Taurea Cápano obiectum, *Minimè ſis canterius in foſſa*, cùm longo certamine cum Claudio Aſellio Rom. delaſſatus ſe ſubducere meditaretur, cuius rei non apparente ratione, ad dolos conuerſus hoſti ſuaſit, vt Equo dimiſſo in cauam viam deſcenderet, vbi ſecum pedes congreſſurus eſſet. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interpoſita cunctatione feciſſet, Taurea eo iactato dicterio, admiſſo ſtatim Equo profugit: quaſi dicere voluerit, nolle ſe eò demittere, vnde difficillima futura eſſet emerſio.

Liu. libr. 3. Decad. 3.

CERES.

C SEd vt nihil quod ad Equi imaginem faciat, quantum induſtria conſequi poſſumus, omittamus, fuiſſe legimus apud Phigalenſes ſimulachrum Cereris in antro conſecratum, habitu ſedentis in petra, Equinis capite comaq; , cætera muliebri ſimile: adnexis Draconũ & ferarum pluriũ imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demiſſa, in cuius manu vna Delphinus, in altera Columba ſuſtineretur. Sed enim quamuis huiuſmodi ſimulachrum Cereris nonnulli fuiſſe dicát, ego tamen Veneris potiùs crediderim, niſi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem ſignificatur, incitamẽtum eſſe illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non eſſe ab laſciuia alienũ, ex ijs, quæ paulò antè diximus, manifeſtum eſt. Draconum ſpiras, amatorios nodos, voluptariaſque implicationes ſignificare ſuper Serpente indicat commentarium. Delphinum amoris ſimulachrum eſſe, tam ex hiſtoria, quàm ex tot Veneris ſignis, quibus id genus piſcis admonetur, alibi comprobauimus. Columbam denique referre Venerem, ſuo capite diſputatum eſt. Acquieſcendum tamen Pauſaniæ, Cererem eam eſſe dicenti. Sed enim, vt in fine diſſeruimus, eandem eſſe Cererem & Venerem Ptolomæi Aſſertoris tempore declaratum eſt. Cæterùm poteſt huiuſmodi picturæ ſpecies ipſius etiam rerum naturæ hieroglyphicum eſſe: Equinum quippe caput ob inſitam animali pernicitatem, innuere velociſſimos cœleſtium orbium motus, Columbam tractus aerios, vt ſuo loco dictum eſt, Mare Delphinum, vt in numis paſſim, Anguium inuolucra, ſinuoſos omnium toto terrarum orbe lapſus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente teſtatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animatium omnes oſtendere videntur. Saxum terræ firmam & ſtabilem ſedem, ſua ſe ſoliditate continentem ſignat. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum cauſis & originibus minus adhuc comperta deliteſcunt, vt in ſimulachris Iſidis caput pedeſque ex nigro lapide: de qua re dictum eſt alibi.

Simulachrum Cereris eiuſque declaratio.

QVI

QVIBVS DIIS EQVI SACRI.

D

Qvod verò Marti primùm omnium ſacer Equus eſſet, ex eo conſtat quòd Decemb. Idibus illi Equus, qui à dextra victor fuiſſet, immolabatur. Dextera enim maſculina cenſeri diximus in Tauro, & mares animos Marti paſſim videmus attributos de quo latiùs in pudendi virilis interpretatione, neque non in Scarabæo. Sacrificij verò huius cauſam nonnulli putãt, vt Martem hoſtia, quæ illi plurimùm eſſet accepta, conciliarent. Nam & Pauſanias ait, Tyndarũ raptæ filiæ iniurias vlturum, cum Menelao marito porcis alijs in locum vnum conuocatis, immolato priùs Equo, vt bellum aduerſus Troianos ſuſciperent, iuramento adegiſſe. Neque deſunt qui ſacrum quod Decemb. Idib. fieri ſolitũ dicebamus, Octobri mẽſe factum autument: eaq; de cauſa Equum eũ Octobrem itidem appellatum, fuiſſeq; non leuem Romæ de capite eius contentionem inter Suburranenſes & Sacrauiẽſes, vt id ſcilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunque verò, Equus panibus caput redimitum habens, Octobris Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideò verò Equum potiùs quàm Bouem immolabant: quia Equus animal bello dicatum, ad frugum potiùs perniciem, quàm auctum, ſpectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam authores ſunt, Equos à Romanis non ideò mactari ſolitos, vt Martem ſibi conciliarent, ſed vt ſupplicium ex eo ſumerent, per quem conſtat Troiam fuiſſe captam, vnde ſe oriundos illi profitebantur. Sed enim perfrigida & ieiuna admodùm calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen: vt populus tot virtutibus inſignis, immeritum animal quotannis ita multarent, quique grauiſſimas iniurias hoſtibus ſæpe condonare ſoliti eſſent, vni huic immortali in Equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedemonij verò, vt Feſtus aſſerit, Equum ventis in monte Taygeto ſoliti ſunt immolare, eundemque ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quàm latiſſimè diſpargeretur. Cæterùm Pauſanias Soli Equum in eo monte tradidit à Lacedæmonijs mactari ſolitum Perſarum more. Hinc Curioni Xenophon Equum donat, quem Soli ſacrificet, cùm eam apud Perſas eſſe Solis victimam non ignoraret. Idem author eſt, apud Sauromatas Equos ad ſacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium noſtrum.

Equus Marti ſacer Romanis.

E

Venit ab epoto Sarmata paſtus Equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quòd Græci Sauromatas, vt Plinius libro quarto. Apud Stephanũ diuerſi ſunt populi, quamuis vtraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus Equus, viuus in ignẽ conijciebatur, perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Solij conſecratas in mare iaciebant: quòd vulgatum eſt eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de cauſa quòd Tridentis ictu terra Equum excierit, quatuor Equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philoſtratum in Heroicis, legas pullum Equinum coloris albi, & fræni ſelloriſq; adhuc ignarum, Soli ſacrificandum pro victoria aſſequenda, idque ſuaſu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium, dum circumſident Troiam, inſpexiſſent. Has quaſdam veluti phaleras Equo libuit addere, quas ſumptu noſtro comparatas ſi quis approbaret, ijs vteretur, qui verò ornatum alium expetiuerit, vel ex alijs quærat, vel impenſa ſibi comparet ſua.

Nempe Martialẽ lib. 1. Epig.

F

A

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS QVAE PER CANEM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVINTVS.

CVI verò potiùs Canem meum, ſacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, ſed mea huc aductum diligentia, dono dare debueram, quàm tibi, mi Flori iucundiſſime? Quotieſcunque enim ea conſiderabam, quę ſapientiſſimi illi viri per Canis hieroglyphica ſignificari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum ſacerdotem, dum tutelares Deos, eo poſito, ſubinnuebant, dum grati animi ſignum, dum memoriæ & amicitiæ ſimulacrhum, dum vatem, dum philoſophum, ac ipſum literarum authorem Mercurium, fidem, obſequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, ſpecies offerebatur: cuius ſtudium in diſciplinis, integerrimos mores inſignem pietatem, liberrimi beneuolentiſſimiq; animi candorem & ſynceritatem, tam longa multorum annorum experientia perſpexiſſem. Sed parum exiſtimabam hac me cogitationis hilaritate perfuſum, niſi rem ipſam ſcriptis etiam mandare ſtuduiſſent, atque ita longè affluentiori voluptatę commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui: non vt quæ Canis fuerint ſignificata, docere te mihi conſilium eſſet, ſed vt ſepius inter ſcribendum relegendumq; obueniret, unde ego bonitatis tuę frequentiùs memor hac ipſa diuturniùs iucunditate perfruerer. Reliquum eſt, vt ex beneuolentiſſimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam contemplere, perinde ac commendabiles ego mores tuos pręclaris, quæ Cani attribuuntur, dotibus æquiparare ſoleo; quippe qui exiſtimem, ſperemq; velut ille ad Heroum, deorumq; ſimulachra contemplanda natura ipſa promptiſſimus inuenitur, tu quoque, quod non ignauiter facis, Canem vitę quoddam exempla, tibi ſis propoſiturus. Verùm agè, iam ex ipſo commentario Canis ipſius ingenium exploremus.

B

SACRARVM LITERARVM PROFESSOR.

IN primis autem rerum diuinarum profeſſorem per Canis effigiem interpretabantur: propterea quòd eũ, qui ſacras literas profeſſurus ſit, id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis inſtar aſſiduè latret, hominum vitia nunquam inceſſere deſiſtat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod & Canes faciunt in eos, quos herilis non eſſe familiæ, vel viſu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebręos habentur Elias, Hieremias, Ezechiel, Oſee, ac plerique alij. Talis apud Græcos cum primis Diogenes, cui Cynicus, nomen, à Cane vulgò etiam dictitatum, & ab eo Cynica familia, perpetua vitæ auſteritate celebris. Cui quidem haud multùm abſimilis altera per omnem penè orbem in noſtram vſque diem propagata, quamquam ea ſanctioribus apud nos inſtitutis, & verioris diſciplinæ profeſſione, laudabilioreque profanæ cuiuſque rei contemptu, ſub eodẽ duplici panno, & perpetua pedum nuditate conſpicua. Non defuerunt enim unoquoque tempore, qui luxum & delicias aſpernarentur, paruoq; & minimò cõtenti, cùm vitã ipſi a vitijs liberam profiterentur, impuros omnes reprehenſionibus arguerent, caſtigarentque. Atque huc denique progredi debet ſacerdos optimus, vt dum nullum flagitioſum hominem verbis incaſtigatum præterit, vel ipſam impudentiæ notã minimè pertimeſcat.

C

Miniſtri verbi Diuini munus.

Franciſcani Capuccini.

PROPHETA.

SAne propter increpandi libertatem Prophetam adſimilauimus Cani, eique latranti. Huius ſignificati ratio alia apud Horum eſt, quia ſcilicet præter reliquorum animalium morem ſimulachris Deorum cuſtodiendis Canes apponuntur, eaque ipſi identidem intuendo videntur admirari, non ſecus ac Propheta meditationi deditus, omnem cogitationis ſuæ conatum dirigit in Deum. Sanè

fanorum

fanorum antiſtites, ſacrorumque & oraculorum interpretes, Liuius Adaſtro, Prophetas vocat, de quibus ita: D

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, ſanctæ ita caſtè qui curant ſacra.

Animaduertendum eſt autem, omnem Canis vſum aut a latratu, aut, dentibus expeti, Ac de mordacitate quidem ſatis. Quod verò ad latratum facit, non ignoremus eſſe os interpretem eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: ſanè Propheta vates itidem eſt, perque os ipſa mens ex imis arcaniſque adytis oracula ſua promulgat: frater enim mentis eſt os, mens verò verborum fons: atque ita per os excogitata omnia, veluti fluenta de fonte profluunt. Sedenim quia parum eſſet aliorum vitia damnare, deterrere, dilacerare, niſi ad rectam viuendi rationem omnia conuerterentur: ad ipſius (inquam) diuinitatis contemplationem dirigerentur: cùm Aegyptij ſacerdotes animaduertiſſent Canẽ (vti ex fragmẽtis Hori dicebamus) præter aliorum animantium morem, ad ſimulachra Deorũ aſpectare, firmoq; ea lumine contueri, quaſi Propheta idem factitare ſoleat medicationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia referentur: atque is hinc futurorum ſcientiam aucupetur, gieroglyphicum huiuſmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artem hanc diuinandi, teſte Tullio putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè ſeculis conſecuti, & ab his acceptum crediderim: quod Traſybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, ſtatua eſt in Olympia poſita, per cuius humerum dextrum Muſtela obreperet, & diſſectus Cani exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij ſignum interpretor, cùm nonnulli tradant Traſybulum a Cane vaticinium excogitaſſe. Nam & Muſtelæ cor linguæ ieiunæ ſuppoſitum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pauſanias tamen incompertum ſibi eſſe profitetur, quis primus è Cane vaticinia deſumpſerit: tametſi Traſybulum ſcripſit ſolum hoc aruſpicinæ genere vſum, eiuſq; E rei coniecturam ex ſtatua, quam in Olympia illi poſitam commemorauimus, deſumi ut uerò ad Prophetam reuertamur, Grego. Pont. cùm profeſſores legum Sacerdotes appellari dicat, eoſdem ait & Prophetas nonnunquam appellari conſuetum eſſe, quòd talem animum gerere debeant, qualem ſuperiùs in Cane deſcripſimus: id quod a pleriſque minimè præſtari idem his uerbis lamentatur: *Sæpe namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimeſcunt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis cuſtodiæ paſtorũ ſtudio, ſed mercenariorum vice deſeruiunt,* quia Lupo ueniente fugiunt, *dum ſe ſub ſilentio abſcondunt.* Hos itaque per Prophetam Eſaiam, Dominus increpat, *Canes mutos* eos appellans, *qui latrare nequeant.* Ne verò quis in vates & ſacerdotes calumniæ anſam ex eo capiat, quod D. Paulus ait *Cauete canes, cauete malos operarios*, Ambroſius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm eſt, ut reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda ſunt quæ ad Eſaiæ increpationem addidit Ezechiel? *Fili hominis* (ait) *ſpeculatorem dedi te domui Iſrael, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris non annunciaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur a via ſua impia, & uiuat, ipſe in impietate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram.* Quod quidem eò periculoſius eſt ait Heſychius, quòd ignauia hæc pluribus eſt nocumento: ſacerdos enim negligens, aut ipſe peccans, aut non uendicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes ſunt, ad ſimilia ideoque Legiſlator in Leuitico, peccatum ipſius ſacerdotis, *Peccatum populi*, appellauit.

Prophetarum munus.

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambroſij ſententia ad excubias pro ſalute dominorum refertur, debereque nos F ait is, promptuarium tenere verbum, ne quaſi mutæ canes commiſſam nobis fidei cuſtodiam, quodam præuaricationis ſilentio deſeruiſſe videamur. Hoc eodem ſignificato Theologi accipiunt illud ex LXVIII. Pſalmo: *Lingua canum tuorum hoſtium intingetur ſanguine*, vbi per canes, Chriſti ædium ſacrarum antiſtites interpretantur: hi ſi quidem parandi ſunt in aduerſarios, qui gregibus inſidias meditantur, vt Oues ab omni hoſtium iniuria tutæ cuſtodiantur. Quam propemodùm ſententiam ſecutus Plato libro de Repub. II. vbi militem ciuitatis cuſtodem informat: *Naturam, ait, generoſi adoleſcentis, qui ad diſciplinam huiuſmodi educetur, nihil differre a generoſi Canis ingenio, utrumq; ipſorum ſagacem eſſe oportere, manſuetum erga ſuos, aduerſus autem hoſtes immitem.* Nã eo generoſi Canis natura, vt erga familiares & notos ſit mitiſſimus, aduerſus verò alienos & ignotos ferociſſimus, quos ſimulac viderit, ægrè ferre ſe indicat, etiam ſi nihil quicquam mali ſit ab eis perpeſſus, ſufficereque ad inimicitias ſatis habet, ſi qui recens venerit, non fuerit è domeſticis. Non abs re igitur, qui D. Bernardi, viri de pietate Chriſtiana optimè meriti, vitam ſcribunt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in ſomnis eſſe, Catulum ſe candidum, dorſo rutilum, & latrantem in utero geſtare, vnde illi a ſapiente viro reſponſum, futuram eam optimi Catuli matrem, qui diuinarum ædium cuſtodiam ſuſciperet, latratùmque aſſiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam Canis comes, & viator Angelum comitatur, quem Raphael in libro Prophetico non ocioſè ſibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

Plin. lib. 8. c. 40.

D. Bernardi matris ſomnium.

A

DII LARES.

EAdem ratione Canes apud Ethnicos Laribus præſides fuiſſe dicuntur, Deosq; ipſos Romam ideò caninis pellibus induerant: quòd ſicuti Canes mites manſuetiq; ſunt in domeſticos, in alienos verò feri, formidoloſiq; ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita eſſet, haberentur. Proditum ſanè memoriæ eſt Iliados Mineruæ tēplum in Dalia fuiſſe, in quo Canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus ſe mites, manſuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros uerò feri, atroces ac indignabundi ſemper irruerint. Neque deſunt hodie barbarorum nationes aliquot, quę Canes hoſtium cadaueribus quoquo modo conquiſitis alant, eosque in prælia mox ducant, quibus in hoſtem immiſſis fœdiſſimæ interdum ſtragis ſpectaculo perfruantur. Aeſculapij ſimulachro, quod Epidauri fuit, a Thraſimede Pario Arignoti filio elaboratum, Canis adſculptus aſſiſtebat, cùm Deus in throno ſedens dextera baculum teneret, læuam ſupra Draconis caput porrigeret, cuius meminit Pauſanias. Eius argumenti eam ait hiſtoriam fuiſſe: quòd Aeſculapius in ſolitudine Titthei montis expoſitus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compreſſerat, a Capella alitus, & a Cane cuſtoditus fuerit.

Tobiæ c. 4.

Nempe in nouo orbe. Plin lib. 8. cap. 40.

Aeſculapij ſimulachrum.

B

ARBITER GENIVSVE.

SEd aliam Chryſippus rationem cur Lares Caninis tergoribus velarentur, attuliſſe dicitur: quippe quòd ipſi genios prę ſe ferunt, qui cuſtodiæ noſtræ ideò tanquam arbitri ſint delegati, vt improbè factorū dictorumq; pœnam a nobis exigant ſceleraq; & impietatem omnem vlciſcantur, quotiens humanitate poſthabita in brutorum vitam declinauerimus, quam ipſi genij, non ſecus ac ſagaciſſimi Canes inſequātur, & ad merita ſupplicia pertrahant. Hoc ipſum Cenſorinus, multis aliorum opinionibus allatis demum affirmat, eſſeque genios ita aſſiduos nobis obſeruatores appoſitos, vt ne puncto quidem temporis longiùs abſcedant. Atque hi ſunt, qui nos nonnunquam impellunt, ſæpe reuocant, prout nunc ſalutaria, nunc pernicioſa appetierimus. Sed noſtræ pietatis author, ne ab alijs hęc quæramus, Genios cuſtodiæ noſtræ appoſitos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie contueri commonuit. Meritò itaque Laribus (quando ijdem & genij ſunt, nos Angelos dicere maluimus) Canis, vtpote tutelare animal, hieroglyphicè dedicabatur. Sed non ſine piaculo videor mihi præterire poſſe, quod apud veteres ſcriptores legi, Vulcani templum apud Aetnam Siciliæ montem fuiſſe, cuius lucum incolerent Canes, qui caſtè pieque adeuntibus adblandirentur: impuros verò polutosq; rem quaſi diuinitus præſagientes miſerabiliter lacerarent:

Lib. de die natali c. 2.

Matth. 18.

Vulcani tēplum.

VESPILLO.

EX his itaque factum, vt Aegyptij veſpillonem ſacrorumq; tutelarem, æditumumq; libitinarium per Canis effigiem indicarent, obſeruato firmo illo immobiliq; obtutu, quo animal id ipſa Deorum hominumq; ſimulachra cuſtodię ſuę credita, contēplatur. Nam cum apud Aegyptios cadauera vitro condita, non adipe ſuillo, ut nonnulli ſunt interpretando decepti, in longum tempus

C adſeruarentur, erantq; & libitinarij quibus curę erat ea cuſtodire, eò ſpectare crediderim Canem apud Maffęos Romæ, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, ſurrecto verò capite inſcriptionem, quę huiuſmodi eſt, intuentem.

C. IVLIO VRBANO ET
IVLIAE OPTATAE CON
TVBERNALI, ET C. IV
LIO VRBANO PECV
LIARI FILIO
POST SVIS

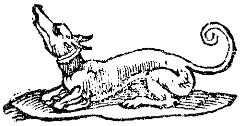

GRATVS ANIMVS.

NEque tamen ignoro eſſe aliquos, qui huiuſmodi hieroglyphicum, quo ſcilicet Canis uel ſimulacrum aliquod, vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem ſignificare contendant Canis porrò illos qui de ſe benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuius rei paulò poſt mirifica quędam exempla ſubijciemus.

MEMORIA.

VNde & memorię ſimulachrum Canis eſt, quę ſcilicet circa preterita verſatur: & in Prudentię tricipicio, id ſibi uult caninum caput, cùm Leoninum, intelligentiam, & præſentium conſiderationem: Lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffuſiùs explicauimus. Socrates quoque tunc per Canem iurat in Phędro, cùm illam Lyſię orationem memorię tradidiſſe firmiter arbitratur.

Macrob. in Satur. c. 20 ſub finem.

FIDES.

IN Phædone verò per Canem iurat, cùm putat fidem & obſequium præſtandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij numus eſt, qui limitibus metandis S. C.

C Mamilij nummus.

E præfe-

præfectus aliquandiu fuit, in quo Canis ei videtur allatrare, eo quippe ſignificato, vt fidem præſtandam in primis admoneatur is, qui negotio eiuſmodi præficitur. D

AMICITIA.

EIus verò fidei ratione habita hieroglyphicũ pro amicitia plerumque Canis ponitur, in qua quidem primùm fides expetitur ex Cicerons & omniũ ſententia: mox animus, ſi vſu veniat, ad promerendum promptiſſimus. Mirificè uerò ſpectatur in Canibus illa officioſa adeò dominorum adulatio. At hic mihi temperare nequeo quin amoris & fidei exempla quædam commemorem, quæ in ipſis Canibus eluceſcere plerunque comperiuntur. Nam Leutricas puellas tres a Spartanis iuuenibus quibuſdam conſtupratas, mox occiſas, & in puteum deiectas indicio Canis Scedaſo patri peregrè aduenienti, & latratu & curſitatione ad puteum fuiſſe proditas, nunc diſſimulabo, alia quædam maioris forſan admirationis repetiturus. Confoſſo enim inteſtinis bellis ciue Romano, aiunt non potuiſſe quempiam caput eius abſcindere, vſquequò Canem, qui dominum cuſtodiebat, proque eo ferociter pugnabat, ab inſtantibus interemptum ſummotumque vidiſſent. Ambroſius refert, occiſo Antiochiæ milite, Canem cadaueri comitem adſtitiſſe, qui dum eiulatu mœſto rapti domini deſiderium diu teſtaretur, ingentem hominum coronam ad fidelitatis ſpectaculum contraxerit, donec eo inſpecto qui cædem patrauerat, in eum inſilierit: tamque diu prehenſum continuerit, donec re patefacta, percuſſor ſit in ſupplicium raptus. Illud verò præcipuè eſt admiratione dignũ, quod ab Aeliano traditum eſt: Colophonium quendam vnà cum ſeruo & Cane, mercatũ in Ioniam conceſſiſſe ad vrbem Theon, cumque ſeruus, qui pecunias ferebat, naturæ ſatisfacturus aliquantulùm a uia deflexiſſet, loculo humi depoſito immemorem abiiſſe, Canem ad eius cuſtodiam perſtitiſſe, donec illic reinfecta, quòd pecuniæ non aderant, rediiſſent, Canemque in eodem loco apud marſupium offendiſſent, quòd abſque potu, ciboque diu perſeuerauerat, ita reddito depoſito, expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchum de Pyrrho fertur? nempe eum aliquãdo factum obuiã Cani, qui cadauer herile cuſtodiebat, vbi triduum abſque cibo permanſerat: quod cùm Pyrrhus ſepelire iuſſiſſet, Canem ſibi diligenter curandum imperauerit: euenit vt haud ita multò pòſt Pyrrhus exercitum luſtraret, aſſidebat regi Canis, tacitusque quieſcebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præſtò fuerũt, exiliit ſtatim Canis vbi eos adeſſe vidit, magnoque hoſtes latratu inceſſens ad Pyrrhum identidem reſpectabat, vt non illi ſolùm, verùm omnibus qui aderant facti ſuſpicionem concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimiſque quibuſdam indiciis conquiſiti, ſcelus confeſſi ſunt, atque ita pœnas iuſſi pendere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantæ fidelitatis Canem habuit, vt cùm mortuus & in rogo poſitus eſſet, ſubſecutus itidem Canis in pyram ſeſe coniecerit, & concremari pertinaciſſimè voluerit. Fuit & Polo hiſtrioni apud Græcos celeberrimo Canis, qui poſt impoſitũ rogo dominum in eaſdem ſponte ſe coniecerit flammas: & alius eodem quo ſaltator Theodorus ſepulchro conditus fuerat, Catellus includi voluit. Iamque & Eupolidis Poetæ comici Canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo ſepultoque domino præ mœrore & ipſe contabuit, erepti domini deſiderio tandem extinctus. E

Fidei in Cane exempla.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Cerberi mythologia.

HIeroglyficum & Cerberus argumentum habet: Græcorum enim nonnulli non incongruè forsã exiſtimarũt, abſtractum Herculis opera ex obſcuris Erebi penetralibus tricipitẽ Cerberum, patefactum ab Heroe Philoſophiam, quę prius in arcanis deliteſcebat, indicare, Ea verò una ceruice contenta, tribus diſtinguitur capitibus, quorum vnum Rationi, Naturæ alterum tertium Moribus inſeruit. Vnde præter edomita tot monſtra, Herculem ipſum ferunt ſagittas in Iunonem iaculatum, & Plutonem etiam telo, ut Homerus inquit, triſulco ſauciaſſe. Philoſophus enim vir, dum ſolerti indagine ſublimia quæquæ perueſtigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, donec quicquid illud fuerit aſſequatur. Neque quidẽ locus vllus eſt, neque abſceſſus tam remotus, tã abditus, tam inacceſſus, quò non peruenerit Philoſophia. Terræ ſiquidem hæc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atque etiam ferire, hoc in quam eſt rerum naturam enanciſci, tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis & utilibus legibus addicit: vt de Poeta Flaccus etiam ait: F

Horat. lib. de art. poe.

----Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector, & iræ.

Cœlum demum inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxium eſſe poteſt aucupator, cunctaque proſpectat, & adamuſſim omnia num recta ſint, explorat. Herculis ad hæc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris vſus, Philoſophiam, monſtra verò animi vitia ſignificare interpretatur in Floridis Apuleius. Atque, vt ad Cerberum reuertar ſunt qui rem ſimpliciter accipiant, caninis eum capitibus effictum a Poetis, propterea quòd Tartareus cuſtos habeatur. Hiſtoriam tamen Heccatæus Mileſius ſuper eo tradit Serpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa Canem appellarint, quòd morſu eſſet admodùm lethifero, hominesque quos iciſſet, ſtatim interficeret, eumque ab Hercule deductum ad Euriſthea. Sed hæc ſcriptorum ſemper fuit licentia: vt ex commodo quiſque ſuo fabulas confingeret. Mihi autem magis arridet figmentum prius poſitum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipſam interpretari videam.

ANV-

A

ANVBIS.

ADdemus & Anubim Deum per Canis effigiem ab iiſdem Aegyptijs figuratum: de quo veteres quidem hiſtorici prodidere, vnà eum cum Oſiride gigãtes ex Italia pepuliſſe. Canino verò capite fuiſſe eum, eo commentum, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod, vti dictum eſt ſuperiùs, Canibus eſt admodùm peculiare: eaque de cauſa Canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in veterum numis compluſculis obſeruaui.

ORIZON.

DIANA

SEd enim ſuper Anubi Plutarchus longè eruditiùs rem perſcrutatus, remotiora diſciplinarũ penetralia recludit, ac terminatorem in ſphæram circulum per Anubin in fabulis, per Canem inſcriptione ſacra hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Aegyptios inferius hemiſphærium eſſe contendit, Iſin verò ſuperius, lucidum hoc & diurnũ, obſcurum illud & nocturnum; vtriuſq; verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu viſu pariter fruatur. Eandem enim vim apud Aegyptios Anubis habet, quã apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnum omninò caput Caninum, Equinum alterum humana verò figura tertium adſculpebatur: quod tamen, hiſpida & ruſticana facie ſimulabant, cuius picturæ hieroglyphicive cauſam in Equo latiùs enarrauimus.

B

SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnum interpretentur, quòd omnia ex ſeſe pariat: atque ita ſi. & luminis, & tenebrarum particeps: quia materia obſcura eſt, forma verò conſpicua. Qui fabulas de ijs, quæ rerum initio facta fuerint Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atque hinc Canis figmentum excogitatum.

PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam poſita ſunt de Cane ſignificata, ſacerdotes ijdem Aegyptij, ſi Principem aut Legiſlatorem ſignificare vellent, Canis hieroglyphicum cum diademate, ſiue faſcia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda: proptereà quòd veluti *leuiſomna Canum*, vt cũ Lucretio iocer, *fido cum pectore corda* in Deorum ſimulachris diligenter obſeruãdis detinentur, ſic etiã Princeps, qui iura ſit daturus, Regem qui anteacto tẽpore claruerit nudum contemplari debet, quidq; ſibi velit ea faſciola, examinare: id quod omniũ maximè Periclem Athenienſem factitare ſolitum perhibent. Quotieſcunq; enim is Magiſtratum aliquẽ inibat, ipſa honoris delati inſignia, & vnumquodq; geſtamen pro cõcione alloquebatur, quid C ea ſibi vellent, qualem virum poſcerent percõtabatur, ſeq; mox ad perſonam quam induebat, ſtrenuè decenterq; gerendam abhortabatur, tanta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesq; mel in os eius infantis conieciſſe faterentur. Quòd verò faſcia regium ſit inſigne, oſtẽdimus cõmentario de Geſtaminibus reliquis. Atqui Ptoemphanes populi Africæ parte Canis nõ effigiẽ, pro Principe coluerunt, ſed viuũ ipſum pro rege ſibi delegere, cuius motũ obſeruabãt, ac ex eo quid faciundum, vbi ſtandum, quò progrediendum, religioſiſſima quadã auguratione intelligebant.

Pericles Magiſtratum ineuntus quid faciebat.

MILES.

ABſque faſcia verò Canis, copula tñ religatus, non incongruum eſt ſacramẽto addicti militis hieroglyphicũ, copula. ſ. obedientiæ iuramentũ præ ſe fert: Canis verò ipſe militis officiũ, quod pręcipuũ eſt, intentũ eſſe ducis imperio, ſiue iter arripiendum, ſiue pugna ineunda ſit, ſiue vbi receptui cani cœptũ ad ſigna redire: quæ quidẽ obſequia à Canibus obſeruari quotidie videmus. Quid verò illud, ꝙ ſi inter ſe Canes rixẽtur, offeraturq; fera æquè illis inuiſa, facta ſtatim inter ſe pace vnanimiter in ferã cõuertũtur? cuiuſmodi decet milites eſſe, q tametſi inter ſe aliqñ diſſideãt, aduerſus tñ cões hoſtes vnanimiter ꝑliantur, cuiuſmodi exẽplũ in L. Syllæ legionibus habemus, q̃ cùm pernicioſa ſeditione furerẽt, efferatis Imperator annũciari iuſſit hoſtẽ adeſſe, & ad arma vocantiũ clamorẽ tolli, atque ita diſcuſſa ſeditio eſt, vniuerſis aduerſus hoſtes animũ intẽdentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, ſeu vt alij, Cocio Dacarum Dux, cùm diſſociatũ bellis ciuilibus pop. Roman. intellexiſſet, neque tamen fortunam tentandam arbitraretur, metuens externo bello pax inter ciues conciliaretur, hortantibus ſuis, & acriter depoſcentibus occaſionem arripiendam, duos ille Canes in conſpectu

Simile quiddam narrat Q. Curtius li. 9. de Sudracis & Mallis.

E 2 popu-

popularium commiſit, ijſque acerrimè inter ſe pugnantibus, mox Lupum amiſit, quem protinus Canes, omiſſa inter ſe ira vno ſtatim animo aggreſſi ſunt: eoque exemplo Dux ipſe continuit barbaros ne pugnam inceptarent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoque generoſitas animi requiritur in ſtrenuo milite, ne is, vt ſuper Aenea Virgil. neque auerſos dignetur ſternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir fœminas, pueroſve. Comperta eſt hæc eadem in Canibus animi magnitudo, velut in eis, quos Albaniæ rex Alexandro Macedoni dono miſit: nam cùm ex duobus quos habebat vnum huic dediſſet, exploraturus Alexander animalis vigorem, iuſſit Vrſos, mox Apros, & deinde Damas emitti, ille verò contemptu immobilis iacebat. Sed enim Alexander ſegnitie tanti corporis offenſus, eum interim iuſſit, quod vbi Regi nunciatum, alterum miſit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaque Leonem primò, moxque Elephantum induxit, quos Canis ſtatim ſtrauit: cuius inſignem pugnam Plinius accuratiſſimè deſcripſit XL. octaui libri capite 12. D

MENAPII.

Minimè mirum igitur, quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Conſtantino vſque ad Theodoſium, Honorium inferiores pleroſq; alios, ſub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus Canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat, hic verò Canis infernè poſitus ſub ipſa pelta ſurſum verſis, erat is eius ordinis inſigne, qui MENAPII dicti, ſub magiſtro militum per Thracas ſtipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

Canem eodem geſtu inuerſum in altero clypeo vidi, ſed qui cærulei coloris eſſet, parma identidem alba, cuius vmbilicus aureus, quem ruber circulus ambibat, ab altero denſioris luti cæruleo ipſe quoque circumſcriptus, inſigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiuſdem, militiæ ordo fuit, ſub eodem magiſtro militum. E

OBSEQVIVM.

Erat & illud hieroglyphicum, quòd Aegyptij ſacerdotes obſequium, & ad domini iuſſa nutumve regreſſum ſignificare ſi vellent, Canem conuerſo in dorſum capite pingebant. Nullum porrò animal Cane magis eſt dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuoces: etiamſi ſit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iuſſus inſequi prouolet: eum deniq; quotiens erit libitum vltro citroq; verteris. Theologi noſtri veteres dictũ illud ex Eccleſiaſte, *Melior eſt Canis viuus Leone mortuo*, ita interpretantur, vt obſequij iſtiuſmodi rationem habuiſſe videatur: nam per Leonem mortuũ, ait Eucherius, cacodæmonem intelligunt, de cuius ſalute nihil vlteriùs ſperandum eſt: non enim poteſt ad pœnitentiàm redire. Per Canem autem viuum aberrantem quidem, & interdũ contumacem hominem accipiant, qui tametſi nonnunquã præuaricator fuerit & ceruicoſus, ad obſequiũ tamen & meliora reduci poteſt. Et, vt ad Canimorigerum admodùm ingeniũ reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obſequij facillimæq; docilitatis exemplum in animali huiuſmodi recitare, idq; in theatro Marcelli, ſpectatore Veſpaſiano, editum. Mimus eò quidã Canem introduxit omnibus ferè ſaltationibus eruditũ, qui cùm ægritudinẽ poſtmodùm ſimularet, panẽ Mimus porrigebat, eo detracto pharmacũ propinauit, mox is trementi ſimilis cruciari, diſtorqueri, capitiſq; grauedine laborare viſus, demùm quaſi mortuus concidere ſeq; exporrigere, permittereq; vt quoquouerſum traheretur, huc & illuc abijceretur, vti fabulæ cõmentum exigebat. Opportunè, autẽ cùm res poſceret, ſenſim mouiſſe ſe tanquã è profundo aliquo ſummo concitatũ, proſiliſſe demùm, & ſigna quædã veluti lætitiæ & exhilarationis edidiſſe, atque alia pleraq; magna omniũ admiratione colluſiſſe. Hæc author ille teſtatur, qui nihil vnquã ineptè moliri deprehẽſus eſt. Sed quod pertinet ad obſequiũ erga dñm, habet hoc Canis cõmune cũ Suibus, de quibus cõpertum, ait Plinius, furto abactos, agnita voce ſuarij, merſo nauigio inclinatione lateris vnius, ad dñm remeaſſe. F

Eccleſ. c. 9.

Memorabile Canis obſequiũ.

ADVLATOR ET SCVRRA.

Svnt qui adulatorem, blandiloquium, & mordacem ſimul ſcurram, per Canis hieroglyphicum oſtendant, quorum alter in obſequiũ plus æquo pronus, & alter quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus. Diogenica hæc eſt interpretatio ipſius ſe de teſtimonio. Nam is interrogatus ab Alexandro, ob quæ facta Canis nomẽ vulgò ſortitus eſſet: *Quia*, inquit, *dentibus blandior, non dentibus oblatro, malos etiam mordeo*. Quin & cõiectores, vt apud Hebræos legi, eũ qui per nocturnã quietem imaginatus ſit Canẽ videre, obtrectatoribus obiectũ fore præſagiũt. Alexãder idẽ dũ ſibi luſum quærit,

Diogenis ſcomma in Alexandrum.

ſportu

A ſportulam Diogeni oſſium plenam dono miſit. Accepit eam Cynicus & ſuperaddidit: *Caninus hic quidem cibus, ſed donum haudquaquàm regium.* *Ibidem D. Laertius.*

FAMES.

CAninam quandam famem memorant, quam Græci βυλιμίαν appellauere, nos *Eſuritionem* dicere poſſumus: vtcumq;, Dauides hanc eruditiſſimè tetigit Pſal. 58. ubi canit: *conuertentur ad veſperam, & fame conficientur vt Canes, ciuitates hac illac peruagantes,* cùm futurã Iudeorũ inẽdicitatẽ præſagiret: nã & ipſum famis uocabulũ frequenter pro mẽdicitate uſurpatum inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris litteris plurimùm inuenias Canem pro re humili, abiecta & contemptibili poſitum. Quem ſermonem ne quis Neapolitanorum tantum eſſe putet, de Mephiboſeta Ionatæ filio legimus, cùm inſperatis à Dauide beneficijs affectus eſſet, & continuò menſæ Regiæ ſodalitio dignatus, dixiſſe eum, humilitatem profeſſus ſuam. *Ecquis ego ſum ſeruus tuus, vt reſpiceres ſuper Canem mortuum, cui ego ſum ſimilis?* Et Dauid ipſe, cùm Regem ſuum Saulem ſe hoſtiliter inſectãtem in manibus ſolum habuiſſet, chlamydis regiæ oram præcidiſſe contextus, ſubſecutus eum clamauit: *Quem perſequeris Rex Iſrael? quem perſequeris? Canem mortuum perſequeris.* *1. Reg. c. 24.*

FVGA.

QVod ſi fugam notare uoluerimus, Canem identidem, ſed ſubiecta inter crura cauda, figurabimus. Hieroglyphici cauſam, nemo eorum quos in hoc argumento ſequimur, explicauit. Figmentum ego à re ipſa dubio procul ſumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, ut eum qui animum deſpondeat, uel ab incœpto propter ignauiam perculſus meticuloſè deſiſtat, ſubijcere eum inter crura caudam, obijciamus. Quotiens enim Canes fugam arripiunt, præ metu abacti, caudam inter crura ſubijciunt. Quod cùm inſigniter etiam in Lupo obſeruatum ſit, Maro elegantiſſimè rem ipſam deſcripſit, ut ſuo loco dictum eſt. *Etiamnũ Gallico.* *Aene. lib. 11.*

C

CLADIS PRAESAGIVM.

IN Aruſpicina memoriæ proditum eſt, huiuſmodi geſtum caudæ utero ſubiectæ, in uictimis quæ adolerentur, futuræ cladis præſagium dediſſe: obtorta uerò ſi foret cauda, bellorum difficultatem portendere, ut apud Didymum legere eſt.

VICTORIAE PRAESAGIVM.

ALiter autem curſum perciti, ſeu prædam inſequantur, ſeu temerè laſciuiant, ſurrectam, aut exporrectam caudam habere ſolent: cuiuſmodi effigies eſt in numo C. Poſthumi, in quo cernere eſt currentem Canem, cauda ita uti dicebamus, ſurſum uerſus incuruata, quod quidem in hoſtijs crematis obſeruandũ ex aruſpicum diſciplina futurę uictorię portentum erat. Sed enim in numo eo currentem Canem, celeritatem ſignificare conijcimus ex iaculo, quod eſt infernè ſitum; unde rem properanter confectam, uictoriamue citò partam, ſi ſequamur Aruſpices, id indicabit. *C. Poſthumi numus.*

IMPVRVS AMATOR.

B

SVnt etiam qui ſatis impuros amatores exprimant per ſimulachrum Canis, non ea tantùm de cauſa, quòd κύων, vt Euſtathius interpretatur παρὰ τὸ κύω, quod amare eſt, deducatur, ſed quòd Lepores auidiori quodam affectu conſectetur, quorum ſignificatum inter nequitias improbiores repoſuimus. Neque quidem Ouidius ſignatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuiſſet, quàm luculentiſſima ea, quam ponit comparatione, his verſibus decantata.

Vt Canis in vacuo; Leporem cùm Gallicus arno
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis iamiamq; tenere
Sperat, & extenſo ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis
Morſibus eripitur, tangentiaq; ora relinquit.
Sic Deus & Virgo eſt, hic ſpe celer, illa timore:
Qui tamen inſequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor eſt, requiemq; negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo ſplenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuerſum ad lienem attinent, Aegyptij ſacerdotes per Canis hieroglyphicum ſignificabant. Gracilimum enim ac tenuiſſimũ lienem Canis habet, quòd vel mors, vel rabies eum inuaſerit, à ſplene eſt, quinetiam ipſi qui correptum rabie Canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac ſplenetica plurimum ea labe affecti pereunt: & qui Canem eo morbo laborantẽ diſſecuerit, ea afflatus exhalatione, *Rabioſi Canis virus contagioſum*

contagionis vim efficaciſſimam experitur. Vrina quoque rabioſi Canis quomodocumq; calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiam non rabidi, tam pernicioſa vis eſt, vt ſi quis in id ſuum conieceerit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido Cani contagioſum adeò virus ineſt, vt omnia rabiant, quæ momorderit, excepto homine. Nam quæ illi accidit ex huiuſmodi contagione lues, mania eſt, vt eruditiſſimi hac ætate uiri diſputant: nam & Feſto rabies propriè morbus caninus eſt. Quod uerò ſcribit Ariſtot. Canes ipſos interire morbo hoc, & quæ morſa ſunt πλὴν ἀνθρώπε nonnulli clari quidem uiri πρὶν legunt, vt celeriùs, quàm homo intereant, exponant. Sed enim vt ea miſſa faciam, quæ hominibus à rabioſo Cane morſis accidiſſe longo poſt tempore Albertus & Auicenna prodidere, legi apud Plutarch. rabiem in homine non fuiſſe cognitam diſcretamve ab alijs morbis Ariſtotelis tempeſtate, neque inde vſque ad Aſclepiadem cuipiam innotuiſſe. Cæterum hæc ipſi uiderint clariſſimi uiri, qui rem enucleandam ſuſcepere. Illud ego ſuper hoc addam: uniuſcuiuſq; Canis morſum tam pernicioſum eſſe, ut ferant, eum qui ſemel fuerit à Cane læſus, peſtilenti contagione Gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu ſuo vitiare, eiusq; introitu alterius vulnera aggrauari. D

OLFACTVS.

Canis ſagacitas. Eadē Pli. lib.8.c.40.

SEd vt ad Canis ſignificata redeamus, olfactum Aegyptij ſacerdotes per id animal inter alia ſignificabant: nempe eum qui, quod priùs latuiſſet indagine ſua deprehendere, ex huiuſmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim conſtat olfactum eſſe Cani præcipuum, de cuius ſagacitate (eam enim præcipuè Canibus attribuit Cicero, & à ſagire, quod acutè ſentire eſt, deductum aſſerit) plurima paſſim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutiſſimè abſuerit agnoſcunt olfactu ſolo, & ignotum quoque ſi repentè ueniat. Scrutantur in venatu ueſtigia atque perſequunrur, contantem ad feram inquiſitorem loro retrahentes, etiam ſi aquam ea tranſilierit, & abdititiſſimo quouis loco ſeſe occultauerit. Illud ſanè quotidianum in Canibus, præcipuè Gallicis, ut quem priùs numum alicui eorum oſtenderis, abduciq; mox è conſpectu Canem iuſſeris; ac ſub aliquo tapete uel ſtragulo numum eum abdideris, introductus mox Canis ac numum inquirere iuſſus olfactu ſolo fretus rem tibi quamprimùm deprehendat, latebrasq; ubi numus erat abſconditus, & latratu & exultatione ſignificet. E

RISVS.

Medicorū ſuper riſu opinio.

QVia uerò Canis circa lienem ea quæ ſuprà memorauimus paritur, totaq; animalis uita independere uidetur, factum eſt ut Aegyptij ſacerdotes quæ ſuper riſu conſiderarent, per Canem identidem explicarent. Rariſſimum enim uel difficilimum eſſe riſum ijs qui ſplene laborant, Medici tradunt, & ea eſt Canis prærogatiua, ut is à uenatoribns maximè expetatur, qui faciem magis, ut vulgò aiunt, melancholicam præ ſe ferat: ſignum enim id eſſe bonitatis aiunt, pernicioresq;, & in curſu perſeuerantiores, qui tales ſunt, eſſe prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad ſe recipere & attrahere, quæ ſanguinem benignum, clarum, copioſum & lucidum reddant, quem inde riſus & hilaritatis cauſam authores eſſe putant: quippe quòd ex ita affecto ſanguine ſpirituum excitetur multitudo, claritasq; animam exhilaret. Sed enim hoc utcumque habeat, coniectores etiam, ut apud Artemidorum legere eſt, ex ſplene in ſomnis uiſo & riſum, & uoluptates augurantur, Canibus uerò cùm lien & tenuis, & uitio maximè obnoxius ſit, neceſſe itidem eſt eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab ijs uerò quæ uel abſunt, aut ſupra modum adſunt animali cuipiam, Aegyptij ſignificationes ſuas comminiſcebantur. Accidere uerò facile poteſt, ut alicuius hominis memorijs natura huiuſmodi ſit indicanda, ut in M. Craſſo, qui ob id Agelaſtos uocitatus, ut in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem ſemper vultu eademq; fronte fuiſſe, proditum eſt. F

LEVITAS IN MORIBVS.

VErum habet ſuum & riſus ipſe ſignificatum. Interpres enim Apollonij riſum leuitatis ſignum eſſe dicit, unde ſapienter Iſocrates, importunum riſum minimè amandum eſſe monuerit.

CVLTVS CANIS.

Cyrus à Cane nutritus.

SAnè aliæ quoque nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis teſtatum reliquere. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorem, à cane nutritum ſuorum omnium aſſeueratione, ſiue ſtudioſè conficta fabula fuerit, quò uenerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuere cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere ſit cœptum. Annuo enim ſupplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, uiui in furcas arbore ſambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta uideretur. Alioqui genito mane Catulo, res diuina hoſtiarum unde fieri ſolita, adeò puro eos ad cibum exiſtimabant, adeoq; numinibus placandis idoneos, fuiſſeq; olim celebriores epulas catulina appoſita, noſtrorum ſcriptorum teſtimonio ſatis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias, Saturione.

A

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus Canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ Græci Proſerpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Licæi venerationem celebrabant, Canem immolabant; quoniam natura ipſa Lupis Canes aduerſarentur. Alij cœptum hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti conſtans fama eſt eum a Lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro inſtituta nonnulli afferunt, Maroniano præcipuè verſu freti, *Aen lib. 8.*

Euander gelida monſtrat ſub rupe Lupercal,
Parrhaſio dictum Panos de more Lycæi.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ Deæ propter partus facilitatem ſacri erant. Sed animaduertendum eſt pleriſque locis Cyoniæ vocabulum corruptum eſſe ſcriptorum negligentia, qui lyoniã fecere: vel quòd arbitrati ſunt a ſoluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedęmonios Marti Canis propter audaciã & inuadendi promptitudinẽ efferebatur: eorum enim ephebi inter ſe certaturi, priuſquã certamen inirent, Canis catulum illi Deo, vtpote fortiſſimo, victimam ex cicuribus uali diſſimã offerre ſe arbitrabãtur. Ex alijs Græcis nemo, ut Pauſanias ait, præter Colophonios, talibus sũt operati: hi enim Catellã nigram Triuię ſacrificabant. Et Canibus mos fuit Canem immolare, unde καρινὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auſpicia, quibus apud Gatulariã portam rutilę Canes non procul ſcilicet a rubro colore ſacrificabantur, vti ait Atteius Capio, cùm pro frugibus contra vredines atque ſæuitiam Caniculæ ſideris faciebant. De ſacrificio huiuſmodi Ouid. Faſtorum 4. *Canaria quid.*

Pro Cane ſidereo Canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil niſi nomen habet.

Plerique tamen ideò factum dicunt, vt flaueſcentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus eſt admodum inimicum. Non ignoramus autem Thracas cum alibi, tum pręcipuè in Zerintho Samothraciæ antro, nihil ferè libentiùs immolare, & epulari ſolitos quam Canẽ, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo Canẽ, (vt nonnulli aiunt,) ab Archilai Canibus interceptus, miſerrimè laceratus eſt. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Cratere Theſſali inuideorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud regem, Canes eas immiſſas fuiſſe, corrupto pecunia Lyſimacho, earum curatore.

B

IMPVDENTIA.

NAm id quoque Canis eſt ſignificatum, eaque de cauſa apud Homerum Helena ſe Canẽ accuſat: quòd abominanda tot malorum cauſa atque author fuerit, ita Hectorẽ allocuta δᾶερ ἐμοῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoque accuſatus ab Achille κυνὸς ὄμματ' ἔχειν. Nam, vt apud Pollucem legimus, Canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens eſt, cui ſi etiam importunitatem adieceris, Homeri eiuſdem κυνόμυιαν feceris pro impudentiſſimo, Muſcæ ſcilicet & canis ingenio copulato Cynomiam Euthymius ſyluestris Muſcæ genus agnoſcit, quod inter cætera Muſcarum genera eſt impudentiſſimum: de qua Pſal. 77. quamquam ſuper hac alibi. Hinc Catullus impudentiam expreſſit Aemen codicillos reddere pernegantem Canem cenſet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem oſtenſuri, duobus Zodiaci locis canino capite hominem ſtatuunt: ſecundo quippe Arietis gradu, & Capriconi XVII. Sed nos hic de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iuſtitia vel pietate audeat unumquemque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodo ſpes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

C

PETVLANTES IVNIORES.

NOn pręteribo hic militarem ordinem eorũ, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur, ſub magiſtro militum per Illyricũ: ij enim, ut aſſumptũ nomen hieroglyphica pictura teſtarentur, Canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei Canis, ſupernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt ueterum quorundã eſt interpretatio, in Diuinis literis Romani milites, qui Pilato præſidi adſiſtebãt, Canes vocitantur, vti Pſ. 21. *Circundederunt me Canes multi*, quippe qui ſecundũ legem immundi cenſerentur, atq; admodum etiã impudentes eſſent, conſpuendo ſacroſanctam Dñi faciem, caput eius arundine percutiendo coronã ſpineã affigendo, & omni opprobrij genere cęli Regem deludendo, uti eius miniſterij mortales pene omnes. Eoque Theologi trahunt Dñi dictum in Euangelio: *Non decere ſumptum de filiorum manibus panem dare Canibus*. Quæ quidẽ notæ ſi a Canino genere elui poſſent, nihil ferè inter animalia rationis expertia Cane uenerabilius haberetur, ut qui non ciuitates modò ſibi honori poſitas habuerint: quod ab Alexandro Magno factum eſſe, amiſſa Cane Perth a nomine, Theopompus ait, uerùm etiam longè maiora præconia monumentaque ſecundum Aegyptios ritus omninò meruiſſe videantur. *Pilati Canes.*

PIERIVS

D

PIERIVS VALERIANVS AD CAECILIVM CALCAGNINVM, DE IIS QVAE PER CYNOCEPHALVM, Simiam, & id genus reliqua ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER SEXTVS.

IVCVNDISSIMVM illud hoſpitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit, vt ea omnia incommoda quæ perpeſſus eram, iacturasque omnes, quas in tanta rerum conuerſione feceram, inciperem obliuiſci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neque non Florentinæ vrbis, atque adeò totius Italiæ turbationes & motus fugientem, otij tandem cupidum in patriam meme recipere feſtinantem, iungere iter iuſſiſſes, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præſtantibus, magnam mœrori meo conſolationem adhibuiſti, ſuauiſſimisq; illorum ſermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuiſti: præcipuè verò eruditiſſimo Menardo illo tuo ſæpiùs vocato. Ea demùm fuit vtriuſque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim: ita uterque veſtris me lucubrationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotiſſima queq; profundiſſimæ eruditionis arcana, apud authores veteres deliteſcentia, è tenebris eruebas; ille, dum Medicinæ Philoſophiæq; loca pleraque, abſtruſosq; ſenſus, & longa annorum ſerie ad hunc uſque diē ignorata, multis ægritudinibus remedia lucidare adnitebatur. Hinc factum, vt ego à vobis tali refectus cibo, cùm primùm ad Ægyptiaca mea Commentaria datus eſt reditus, veſtræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum veſtrorum fructu fraudare voluiſtis, ſtatim cogitarim amicitiam tam honeſta de cauſa olim uobiſcū initam, aliquo teſtimonio comprobare. Atque ita Cynocephali Ægyptiaci Commentarium (id enim ob veritatē ipſam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, niſi me ſtudiorum meorū ratio fallit, fortè non indignum, quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametſi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit ſaltem, vt meæ erga te beneuolentiæ ſignum ſit atque monumentū, opto. E

Cynocephali deſcriptio.

NAM Cynocephali, quem Latinè *Canicipitem* interpretabimur, hieroglyphica, tum multa ſunt, tum eo nullum apud Aegyptios ſanctius animal, neque ſacratius fuit. Eadem penè forma eſt, qua caudata Simia, & propter eā ſimilitudinem ipſe quoque, *Cercopithecus*, appellatur. Sed enim noſter is corporatura maior, validior, efferatiorq; eſt facie caninæ ſimilior, unde & nomen apud Græcos accepit quamuis: multa in hoc genere ſunt quæ humanam potiùs faciem, quàm caninam referunt, facileq; apud nos mira manſueſcunt cicuratione Cynocephalorum, de quibus hìc agimus, lacte & Numidæ & Meniſmi viuunt armentis ex eo genere comparatis, maribus præter ſobolis cauſam interemptus: quod ideò dictum volui, ne quis Cynocephalum hūc, de quo dicturi ſumus, accipiat, ut multi perperam, pro genere illo hominum, quod & Megaſthenes, & pleriq; alij prodidere, capitibus eſſe caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus uenatu & aucupio veſci. Nam, ut optimè noſti, agreſtes homines huiuſmodi Pauſanias Euphemo quodam ex Caria oriundo, viſos tradit in inſulis Oceani, quo tempeſtate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret. F

LVNA.

Viſus defectus in Cynocephalo.

CVmprimis autem Cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicum: propterea quòd animal id pari quodam afficitur conſenſu cum Lunæ coitu. Nam ipſa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore ſoli coniuncta tranſit, nobisq; videtur penitùs euanuiſſe: Cynocephalus mas ipſe quoq; viſu deficere comperitur, neq; interim cibum capit, ſed humi procumbens ægrè habet, quaſi Lunæ raptum ingemiſcat. Fœmina verò præter id quòd ea queq; luminibus capitur, & cū mari pari afficitur ægritudine, ſanguinē inſuper egerit è natura. Quapropter alebantur

A tur in templis Cynocephali, ob id potiſſimùm, vt Solis & Lunæ coitus exploratiſſimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias triſtes Luna caua: nam affectus idem omninò in id genus omne diffunditur, quamquam in Cynocephalis & maior & exploratior eſt.

LVNAE ORTVS.

ADORATIO.

Cynocephalus erectus, adorationis hieroglyphicum.

ALiud eoſdem Aegyptios ſacerdotes Cynocephalus ſtans Lunæ ortum ſignificabat, ad eam ſpeciem addebant, vt manus in cœlum ſublatas haberet, & diadema regium capite geſtaret, propterea quòd, vt dicebamus, Cynocephalus valde ſolicitus eſt ſuper ortu Lunæ, qua caua angore afficiatur, prorſuſque cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illuceſcere, & ipſe viſus particeps fieri quaſi Deo agat eo geſtu gratias, & ſacerdotij ornatu quodam inſtructus indeptam vtrique lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideò verò ſtantē pingi voluere, quod ſtare conueniat adoranti, quem morem fuiſſe etiã apud Romanos, indicat Val Martialis in Epigr.

Multis dum precibus Iouem ſalutat,
Stans ſummos reſupinus vſque in vngues Aethon.

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece

B ſuſtollendi, Horatius attigit Ode illa:

Cælo ſupinus ſi tuleris manus,
Naſcente Luna ruſtica Phidile,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares, auidaque porca.

Quinetiam Virgil. ſtatum & ſublatas in cœlum manus eſſe adorationis indicium oſtendit: vbi Anchiſen inducit obſeruato augurali portento illo, quo flamma caput Aſcanij corripuerat, molleſque comas tactu innoxia lambere viſa fuerat: is namque,

——Oculos ad ſydera lætus. *Aen. lib. 2.*
Extulit, & cælo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in atteſtationem intonuiſſet, & delapſa cœlo ſtella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurriſſet, ſignaretque vias, tum longo limite ſulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor ſe tollit in auras, *Ibidem.*
Affaturque Deos, & ſanctum ſidus adorat.

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indicium eſt, ac ſeſe Deo applicantis, qui nulla prēditus vacillitate, ſtabilis firmuſque permanens, vt cuncta moueantur author eſt. Videre eſt in argenteo quodam numo, quem benè literatus adoleſcens Proſper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndum dedit, huius argumenti ſimulachrum cum inſcriptione, VOT. PVB. quæ ſuſcepta ſunt in gratiam IMP. CAES. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditum autem eſt, ſtantes Ioui ſacrificaſſe. votaque & preces allegaſſe, ſed cùm Opi rem ſacram faciebant, illique ſupplicabant, votave concipiebant, ſedentes id facere ſolitos: eo ſcilicet ſigno eam eſſe terram matrem indicantes. Sed enim Pythagoras proprio dogmate adoraturos ſedere iubet, quamuis Plutarc. vſurpatum a Numa dicit, vt hinc colliga- *Adoranti cur ſtare conuenit.*

C mus, vota rata firmaque eſſe debere. Quod verò ad ſtatum pertinet, magiſter noſter Paulus Apoſtolus toties ſtandum admonet, dum dicit: *State ergo, neq; velitis iterũ ſummittere vos iugo ſeruitutis, & illi ſemper inhærere.* Atque alibi: *State conuerſi ad Dominum*, & alibi: *Quoniam tunc viuimus, ſi ſtatis ad Dominum conuerſi.* Et in Gedeonis militia exauthorantur illi, qui ad aquam ducti flexere genua, & in terrã procidere: qui verò ſtantes accepta in manum aqua eam lambere obſeruati ſunt, ad pugnam delecti rem fortiter geſſerunt. Quinetiam in Nicæno Concilio ſtatutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecoſtes, ſtantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipſo Reſurrectionis Dominicæ die vſque ad certos dies, de quibus dicere noſtri non eſt inſtituti: nam toto anno plures eſſent colligendi, idq; importunum videretur. De ſuſtollendis verò manibus loco ſuo, in Manuum Commentario, plura.

AEQVINOCTIA.

AEquinoctium vtrumque Aegyptij ſacerdotes ἱερογλυφικῶς ſcribere ſi vellent, Cynocephalũ ſedentem effingebant, cauſam eam ſecuti, quòd animal id utriuſque æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei ſingulas, ac duabus itidem noctibus eiuſmodi, potus excrementa profundi: undè abſurdè factũ, vt ſedentem Cynocephalum in fontium apicibus ſtatuant, quaſi iugem & perennem aquã ex eo ſibi conciliari arbitrentur. Adhæc, in his ipſis temporũ carnibus Cynocephalus duodecies, horis quippe ſingulis, quanto poteſt argutiore ululatu uociferatur. Etenim horarum obſeruandarũ ratio Clepſydris priùs excogitata eſt, quarum precipuus uſus in urbe Achanta trans Nilum: fuit ubi inter alia, uas admodùm ingens erat, in quod ſingulis diebus ſacerdotes ſinguli numero trecenti & ſexaginta, ad anni ſcilicet rationem qui apud eos habebatur ſubductis inter- *Vſus Cleſ ydrarum vbi primũ.*

calaribus

calaribus, quinque de quibus in Vulture ſatis dictum eſt, aquam ex Nilo deferebant, quę ſuo emiſſa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum eſt poſteà tum vocis, tum ſoneri tympani ſignificatione, more Cynocephali eas diſcernere. Mos autem, vti dictum eſt nuper, erat apud Aegyptios, vt in horologijs aqueis Cynocephalum adſculperent, ex pene cuius fiſtulato aqua deſtillaret, ea adhibita diligentia, vt quantum ſatis eſſet immitteretur, neve cauum nimis arctum, neque nimis patens eſſet, hoc nimis celerem effuſionem, illo ſtrangulationem ſæpius efficiente. Ex iis verò quæ ſupra poſita ſunt datur intelligi, quónam ſit animantium id genus, quod nullo expreſſo nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius in Rhetoricis temporis finitionem quærit. Ait enim is, Triſmegiſtum, quum in Aegypto eſſet, ſacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obſeruaſſe, idq; pari ſemper interpoſito tempore: vnde ipſe diem per duodecim horas dimenſum eſſe coniecerit, exindeque hunc horarum numerum conſtitutum: quamquam ſunt qui velint ex cœli dimenſione, quæ ſecundum muſicam rationem in duodecim partes diuiſa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Aſtronomi enim diem & noctem, quotquot alteruter horarum noſtrarum fuerit, in horas ipſi ſuas XII. ſingulos partiuntur. Aquam porrò maiores noſtri, quantū per totum diem ſufficeret, exceperunt tenuiſſimo cauo diffluentem, eaque in duodecim partes diuiſa, ex partibus horarum numerum ſtatuerunt.

QVIES.

QVantum verò pertinet ad ſeſſum, ſeſſus, vt Iamblichus ad Porphyr. ſcribit, quietis indicium eſſe videtur, de quo plura inter arbores diſſeruimus, vbi Deum in lato ſedentem ab antiquis, idq; ex Naſamonum inſtituto, pingi ſolitum, & qua cauſa declarauimus. In æquinoctiis verò illa vtriuſque temporis æquè dimenſi paritas, quietis cuiuſdam indicium haberi poteſt, cùm nihil ſubſultet, quod alterutram partem inquietet: vtraque verò firma ſtabiliſq; in æquilibrio conquieſcat. E

LITERAE.

LIteras quoque per Cynocephli ſimulachrum intelligebant Aegyptij: quia quoddam eorum genus eas callere exiſtimabant, ſeq; illis ob literarū cognitionem cognatos eſſe. Simul ac enim Cynocephalus in templū inductus erat, eorum ritu educandus colenduſque, ſacerdos illi albiolum calamū & ſepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere eſſet quod in cultum recipi deberet: quippe ſi quid ſcribendo cognationem ſuam approbaſſet: ea de cauſa Mercurio ſacer erat, qui literarum omnium author habebatur. Ex quo iam credere poſſumus, Simiam olim latrunculis ludere didiciſſe, & Elephantum literarum Grecarum doctum in puluere ſcriptitaſſe, Muremque, quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuijs candela diſcumbentibus prætenta, daduchi miniſterium præſtitiſſe. Mira hęc fortaſſe videantur ijs, qui ſententiam Anaxagoræ probant, animalia omnia ab homine rationem habere duntaxat actiuam, paſſiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentem quamque mentis interpretē dicunt, nunquam habere. Sed enim & Pythagoras & Plato aſſerere videntur rationis participes animas eſſe, vt eorum animantiū quæ uulgò rationis expertia uocentur, tametſi ratione non utantur, tum propter incongruam ineptamque corporum compaginem, tum uerò quòd diſſerendi facultate careant, ut in Simiis, & id genus alijs humani cuiuſcumque ferè operis imitatricibus eſt cernere. Quinimò Diogenes his etiam intelligentiæ aeriſque participatum impertit, quæ ut magis minuſve ſint humanæ figuræ ſimilia, ita magis minuſve intelligant. E conuerſo autem, ut apud Ariſtotelem & Phyſiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipſaque corporis ſpecies ad brutorum aliquod refertur: utpote Aſinina labia craſſa quippe prominentiaque, tarditatem & ſtuporem ingenij. Caninas maxillas iracundiam ſimul & fidelitatem, hiſpidam anguſtamque frontem, quippe Suillam, impuritatem morum, indocilitatemque hominis indicare: atque ita ferè ſingulis in articulis, ingenium noſtrum ad brutorum ſimilitudinem explorari. Pari igitur ratione Cynocephali, Simiarumque genus omne, quorum bona pars mira quadam ſimilitudine faciem humanam, pedes autem & manus omninò referunt, humano itidem ſenſui & operationi, artibusque propinquiora ſunt, & propemodum intelligere nobiſcum pariter iudicātur. Non prætereo hic, quod ad hanc pertinet ſimilitudinem, quo Galenus in aggreſſionibus Anatomicis ait, ſe multas Simias & Cynocephalos diſſecaſſe, ſi humani corporis copia non affuiſſet, miramque in ijs ſimilitudinem cum humano corpore deprehendiſſe: quare Ennius rectè admodum ſcribit.

Simia quàm ſimilis brutiſſima beſtia nobis:

Sed eſto ſimilitudo hęc ingenij cauſa. Quid hi ſuper Elephante dicturi ſunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuerſius? Ei tamen beluæ eſſe quandam cum genere humano ſocietatem, M. Tullius in Epiſtolis, ex confirmata hominum opinione, non negat.

Plinius lib. 8. cap. 54.

Mus in cōuiuio.

Per brutorū aliqua, hominum mores ſignificantur.

VNDE

A

VNDE BRVTORVM CVLTVS APVD AEGYPTIOS.

ALi verò coliq; animalia, quæ rationis expertia dictamus, ſunt qui ab Iſide tradant inſtitutum, quę honorem hunc coniugi, eidemq; fratri Oſiridi præſtandum induxerit, magna agrorũ parte ſacrificulis adiudicata: moremq; fuiſſe initio, vt quę quiſque vellet animalia in hunc vſum aleret, quibus vita functis, tanquam Oſiris occubuiſſet, luctum inſtaurabant. Cæterùm poſteà delectum habitum & Cynocephalo in primis honorem attributum propter excellentem quandam, vt rerum periti aſſerunt, animalis iſtius naturam humano propemodùm generi proximam: vt verò profani putant, quippe qui rerum hiſtorias ex uulgo mutuantur, factum aiunt, propterea quòd Oſiris huiuſmodi Satyrorum genere ſit plurimum delectatus, uti noſtro etiam tempore vaniſſimi plerique faciunt. At Romanis etiam id nequitię genus in vſu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd ſibi obuiam factus cum duobus eſſedis & rheda equis iuncta & lectica, quodque in eſſedo haberet Cynocephalum, neque deeſſent etiam Onagri: quare nunquam hominem nequiorem autumat ſe uidiſſe. Quin verò & Satyros eos appellatos conſtat. Magna horum vis in ſubſolanis Indorum montibus, quæ Cartaduſorum dicitur regio, humana propemodùm effigie, tamq; quadrupedes quàm rectè currentes, tantæ pertinacitatis incurſu, ut propter velocitatem non niſi ſenes aut ægri capiantur. Atque hinc ridiculum illud Alexandri Magni militibus obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos inſigniq; magnitudine conſpicati, qui ad exercitus ſimilitudinem, quem inferne ſub ſignis progredi obſeruabant, ordines & ipſi ſeruare uidebantur, in eos velut in hoſtes montium iuga inſidentes impetum fecerunt, ſuiq; erroris admoniti a locorum peritis, non ſine rubore arma inhibuerunt.

Vedius a Cicerone cur reprehenſus.

Meminit Q. Curtius

SACERDOS.

C

SEd ut ad hieroglyphica redeamus ſacerdotẽ etiã hieroglyphicè per Cynocephalũ Aegyptij ſignificabant, propterea quòd aiunt animal id neq; piſce, neq; pane ex piſcibus confecto veſci, quali Oritæ plurimùm utuntur. Indorum ea gens, qui nullum alium cibũ nouere, quos unguibus diſſectos ſole torrent, atq; inde panem ex his faciũt, ut Clytarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quàm piſcibus arefactis & piſtillo tuſis, ac demum in offas coactis, veluti pane: cuiuſmodi religio in Chriſtianæ quoq; pietatis collegia quædam emanauit, quæ perpetuã carnium abſtinentiam ſibi conſtituerunt, quod tamen apud eos honeſtiori de cauſa & longè maioribus argumẽtis inſtitutum: externi tamen ſacerdotes & piſce, & huiuſmodi etiam pane veſcebantur, quo Aegyptij tantùm abſtinebant piſcemque hi demùm omnem, ut Commentario ſuo dictum, religioſè admodum abhorrebant, eaq; potiſſimùm de cauſa, tanto Cynocephalum cultu proſequebantur, in quo ſuæ religionis timorem obſeruarent.

Carnium abſtinẽtia.

CIRCVNCISIO.

B

CVmq; circuncisionis ritum Aegyptij ſuſcepiſſent, animaduertiſſentq; Canicipites hos circuncisos naſci, rati, non temerè ſed diuinitùs ei animantium generi id obtigiſſe, maiori eos habuere venerationi, vnam eandẽq; cognationem cum illis omninò profitentes. Circũcidere verò antiquiſſimum fuiſſe Aegyptiorum inſtitutum, ab eisq; ritum ſumpſiſſe Iudæos, Diodorus fabulatur, quem ſecuti ſcriptores quidam alij, proprium hoc, & vetus Aegyptiorum arbitrati ſunt quem morem Colchi, utpote Aegyptiorum coloni, neque non Hebræi apud eos educati, poſteà tenuerint. Sed eorum hęc eſt fabula: qui diuinarum literarum hiſtoriam tam longa annorum ſerie apud populos nationesque omnes receptam, obſcurare conati ſunt, cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus ſubſcribunt, qui circumcidere genitalia Iudęorum inſtitutum aſſeuerant. Sedenim qui veterum monumenta ſtudioſiùs perſcrutantur, Abrahamum norunt ſignum populo ſuo dediſſe circuncisionem, qua ſui ab Aegyptijs diſtinguerentur. Non igitur diceret Irenęus, ad ſimilitudinem Cynocephali circuncidebant Aegyptij, ſed ab Hebręis ritum hunc Aegyptiorum natio magna ex parte ſuſcepit, quæ virum illum per annos multos in Aegypto degentem, & de diuinis aſſiduè diſſerentem admirata eſt, pluribus & veteribus & nouis ſcriptoribus id aſſerentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum eſt, quod ex hiſtoria deſumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Aegyptios non fuiſſe, cuius rei Pharonis filiam teſtem appello locupletiſſimam, quæ cum in ripa profluentis fluuij Moſem comperiſſet, eueſtigio circumciſum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd ſi circuncidendi mos Aegyptiorum itidem fuiſſet, quinam ex hoc ſigno in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam ſuſpicari licet, non omnium Aegyptiorũ inſtitutum fuiſſe mutilationem huiuſmodi, ſed ſacerdotum tantùm, ut a prophanis ſecernerentur, quod apud Hæbreos ſemper populariter obſeruatum eſt. Notum illud eſt, Iudęos olim contra Hadrianum mouiſſe bellum, qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

Circumciſionis Aegyptiorum antiquus mos

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

D

Circunciſionis myſtica ſignificatio.

DE myſterij autem ratione, varia traduntur ab authoribus penè omnibus, ſed præcipuè quidem nihil præter obſcœnorū munditiam ea re quæſitum exiſtimant. Alij figuram eam fuiſſe aiunt, ſed quam ne ipſi quidem Hæbrei ſatis intellexerint. Non deſunt qui id inſigne ob eam cauſam genti inditum putent, quo numeroſa illa progenies cœlitùs Abrahamo promiſſa, à cæteris eſſent gentibus diſcreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc circuncidendi cordis figuram & typum aſſerunt, quòd ea pars quæ circunciditur, ſimilitudinem quandam habeat cordis: iuſſiſſe verò Deum vt ea nudaretur, quò oſtenderet, aperto & ſimplici corde oportere nos viuere, vt pote quæ in ea corporis parte, quæ omnium ferè gentium ritu pudoreque velari ſolet, inſtituta ſit: quia ſecretioris illius circunciſionis, quæ in corde fieri debet, indicium fuit. *Circunciſi enim ſumus*, inquit Apoſtolus, *circunciſione non manu facta*. Nam & Prophetæ identidem clamant: *Circuncidite duritiam cordis veſtri.* Declamant ſuper hoc Lactantius, Eucherius, Irenæus, Græci Latinique omnes. *Nam illa*, inquiunt, *carnis mutilatio in Iudæis, niſi ſignificaret cordis circunciſionem, careret vtique ratione, quia ſi Deus id vellet tantùm, à principio ſic hominem formaßet, vt præputiū non haberet.* Quę verò ſuper hac re multa admodùm magiſter noſter Paulus ſenſerit, cùm ſint quotidie impiorum manibus, & publicè recitentur, ſuperuacaneum ea repetere iudicaui, idq; ſat fuerit monuiſſe, Origenem Adamantium ſuper hoc legendum epiſtola ad Romanos capite 2. libro 2. & alibi paſſim, ita tamen ne Chryſoſtomum, Baſilium, & ex noſtris neminem prætereamus.

IRACVNDIA.

E

ADhæc AEgyptij ſacerdotes iracundiam per Cynocephalum indicabant. Eſt enim Cynocephalus ante omnia animalia iracundus, indignabundusque, de quo id dici poteſt, quod de Pane Theocritus,

Καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. quaſi dicamus,
Semper acerba illi pro naribus aſſidet ira.

Sphinx.

Nam omnino & Panes, & Satyros, & Sphingas, & Simias, & Cynocephalos idem propemodùm genus, diuerſis tamen inter ſe diſtinctum ſpeciebus, authores ponunt. Naſcuntur verò Sphinges apud Troglodytas Aethiopes, forma haud ei diſſimili qua pinguntur, fuſco pilo, mammis in pectore geminis, monſtro ſimiles, ſunt etiam paulò pinguiores: naturam habent in cicurationem admodùm procliuem, pluribus exercitijs diſciplinisque aptam. Albertus quoque inter Simiarum genera Sphingem agnoſcit, inſignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem ſubnigri & oblonga. Harum ego vnam Veronæ cùm eſſem, vidi, mammis illis & glabis & candidis, à pectore propendentibus: circunducebat eum circulator quidam Gallus, ex ignotis anteà inſulis recens aduectam. Oſtentabat idem cuniculos noſtris quadruplo maiores, mira quippe corporis obeſitate diſtentos, & quod, niſi quis viderit, crédere vix queat, præditos quaternis ſingulos genitalibus, humanorum digitorum inſtar & ſimilitudine cohærentibus. Ipſa verò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorſo hiſpido ſupra modum, fuſco & oblongo admodùm pilo, eoque denſiſſimo. Rector læuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem ſecum ambulare, & loco etiam ſaltare interdum & obgannire faciebat, multàmque hinc à ſpectatoribus ſtipem aucupabatur.

Cuniculi ex ignotis inſulis.

F

ARCANA TEGENDA.

Sueton. in eius uita cap. 50.

POrro Sphinges in Aegyptiorum templis hieroglyphicè admonent myſtica dogmata, præceptaque & inſtitutiones ſacras, per ænigmatum modos à profana procul multitudine inuiolata cuſtodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergo taciturnitatis effigie, huius tabellas & literas ſignare die delectatus eſt Octauianus Auguſtus, quam poſteà repudiauit vſus inde fœlicis ominis cauſa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

EA verò haſtæ Palladiæ cuſpidi ſubiecta, vt in ea Mineruæ ſtatua, quam Athenis olim fuiſſe erectam ait Plinius, oſtendit nihil tam abditum & reconditum eſſe, quod ingenij acumine exeri, & palàm proferri non poſſit: ita quidem Sphinges. Atqui Cynocephali vocantur: corpore ſunt deformi, ferum omninò, vti diximus initio, atque indomitum animal, quod nulla ratione modoque ſeuit, ſupercilio aſpectuque ſunt horrido & truci, genuinam, qua de ſupra dicebamus, bilem ex facie poſſis agnoſcere.

DIVINA IN OCCVLTO.

Sileni q. d.

ADdentur & Sileni Cynocephalo: ſunt enim & hi, vt Pauſanias atteſtatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ętatis iam prouectioris eſſe cœperint, Silenos appellare conſueuerunt, quorum

A rū hieroglificū erat, diuinitatē in re quapiā delіteſcere. Erant em̄ Sileni, vt ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, ima gūculæ quędā ſectiles, ita concinnatæ, ut diduci & explicari poſſent, q̄ vbi clauſæ erant, nihil aliud quàm ridiculā & mōſtroſam quandā tibicinis ſpeciē oſtentabant: ubi uerò aperiebātur, uenerabile numen aliquod exerebāt. Hinc Alcibiades Sympoſio, Socratē Silenis ſimilē eſſe dicit, q̄ is longè alius eſſet interiùs intuēti, q̄ ſummo habitu uideretur. Vnde etiā Σιληνοὶ ἀλκιβιάδου dici ſolet, de re quæ prima frōte uilis ac ridicula uideatur, interius tamen ac propiùs contēplanti ſit admirabilis.

VRINATOR.

SEd enim, ne reliqua Cynocephali ſignificata p̄tereamus, per ſimulachrū eius vrinatorē etiā intelligebant, q̄nquidē animalia reliqua inter natandū obhorreſcere, rugiſq; ſtrigoſa fieri perhibentur: unus Cynocephalus, ut apud Horū eſt, in quemcunque locum tranare perrexerit, nullo vel ſqualoris, vel horroris indicio fertur enatare, cuius natationis facilitas unà cum literarum peritia, quę potiſſimum in Cynocephalo diſcernuntur, eam animali conciliant laudem, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt ſcilicet & literas & natare didiciſſent: contrà verò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliuſq; diſciplinæ aut exercitij B participes, Athenienſes dicere ſolebant, μήτε νεῖν· μήτε γράμματα, neque quidem natare, neque literas, cuius prouerbij mentionem facit in legibus Plato, atque etiam Ariſtides in Apologia quadam. Quòd verò hæc liberalia eſſent ſtudia, apud Tranquillum legimus, Octauianum Auguſtum nepotes ſuos & literas & natare: aliaque rudimenta per ſe plerumque docuiſſe. Iam & de Caligula ad eius ignominiam dictum, quòd admodum docilis ad cætera, natare neſcierit. Porrò vrinator non eſt ſimpliciter poſitum ſed eum ſignificat qui profunda quæque perueſtiget, vnde locus apud ſcriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregie enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

PEr idem animal orbem terrarum ἱερογλυφικῶς Aegyptij ſignificabant. Nā cum duas & ſexaginta primarias terrę habitabilis regiones ponerent, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Aſtrologiæ memorat, obſeruarunt magna in id genus animalium cura adhibita, partes totidē in Cynocephalo moriente, quę quotidie ſingulæ perirent mox, & ſecundo & ſexageſimo die quod reliquum eſſet corporis interiret. Erat verò apud eos ſacerdotes ſumma religio, vt quicunque ſingulis diebus intermortuus eſſet, articulus pręſecaretur, riteque vnguentis more ſuo obunctus ſepeliretur. Quòd verò mos fuerit Aegyptiorum vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Chriſtianos diutiſſimè mos hic, quod ex Tertulliano cōiectari poſſumus, ita dicente: *Si Arabiæ quærun tur, ſciant Sabæi pluris, & carioris ſuas merces Chriſtianis ſepeliendis profligari, quàm Dijs fumigandis.* Sed vt ad orbis partitionem reuertamur. Deus excelſus, diceret Clemēs, penes quem rerum omnium poteſtas eſt, in ſeptuaginta & duas partes diuiſit totius terræ nationes, eiſque principes Angelos pręfecit, mox Chriſtus Apoſtolos totidem antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimiſit, qui Euangelium prędicarent. Aſtrologi, ſuam quandam ſecuti commoditatem, ſexagenis tantùm partibus orbem diuiſere, de quibus ita Proclus in Sphera: *Sed nec interualla circulorum in toto orbe a ſe inuicem* C *ſtata ſunt: verùm pro ſphærarum deſcriptione ad hunc modum diſpenſari ſolent. Diuiſio in LX. partes meridiano quouis circulo, Septentrionalis circulus a polo ſexageſimarum partium quiſq; interuallo notatur, Aequator ab vtroque tropico ſexageſimis quaternis diſtat.* Reliqua ex Iacobo Zieglero huius doctrinæ peritiſſimo, cognoſcere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cum Principem is neminem virum in Italia, atque adeò in ipſa vrbe Roma repeririſſet, a quo ſuſciperetur, tu ipſe mi Cœli, hominem & probum, & literatum, vti Anacharſin Solon, complexus in contubernium tuum admiſiſti, & vt doctrinam ſuam poſteritati cōicare poſſet, per ea, quę illi præſtas commoda, effeciſti.

Mundi diuiſio.

Aegyptiorum mos vngendi cadauera.

DE SIMIA.

HAERES INVISVS.

IAm verò quędam ſuper Simia cōquiramus, quæ ſuper id traditur, quòd ijdem ſacerdotes, vbi hęreditatem in inuiſos collatam ſignificare uoluiſſent, hieroglyphicum Simię quę paruulam penè Simiolam duceret, facere conſueuerunt: cuius argumenti cauſam eam apud Horum legas, quòd duas ipſa Simiolas vno partu perfert. Sed enim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio proſequi videatur. Quam verò curandam ſuſcipit, moroſè adeò complectitur, & ante ſe comprehēſam geſtat, oſtentat omnibus, tractarique gaudet, gratulationem

intelligens, vt magna ex parte fœtum ipſa ſuum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum, quem negligere cœperat, educare cogatur in eum omni mox conuerſa cura. D

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

Idem Philoſtratus in Ariſtide.

VVlgatiſſimum verò illud eſt, & omnium ſcriptorũ ætatumque teſtimonio receptum, Simiã pro deſpicatiſſimo & maximè nequam homine haberi, vt pro Cteſiphonte Demoſthenes, Aeſchinem tragicã eſſe Simiam dicit, quòd perſonatus quodammodò verborũ grauitate videretur, cùm alioqui peſſimus atque nequiſſimus ciuis eſſet. Et Dion hiſtoricus de obtrectatoribus, *Quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dici ſolet, Simias.* Apud Cic. in Epiſtolis. Simiam inuenias pro nihili homine poſitum. Quòdque Hiſtorijs Græcis memoriæ mandatũ eſt, Simię, quã rex Moloſſorũ in delicijs habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculũ ab Ioue Dodonæo petiuiſſent de victoria ſciſcitantes, legatique vas illud in quo inerant ſortes collocauiſſent vrnam euertit, ſorteſque diſſipauit. Negant verò Hiſtorici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedemonijs vllum vnquam oſtentum hoc triſtius accidiſſe: nã quæ præpoſita erat oraculo ſacerdos, dixiſſe fertur: *De ſalute Lacedæmonijs eſſe, non de victoria cogitandum.* Neque verò Plautus inepte Simiam beſtiam, nunc nihili vocat, nunc nequiſſimam, in Milite, ac Pſeudolo, & in Rudente, pro lenone in ſomniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil eſt ſceleſtius neque perditius, ingrato dubio procul & inuiſo mortalibus genere, *quódque eſt*, vt ipſe dicit, *Deorum odium atque hominum.*

Moloſſorũ Regis Simia.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem ſua diſſimulantem vitia, turpitudinemq; domeſticã occultantem, notare ſi vellent Aegyptij, Simiam micturientem faciebant: ipſa enim eſt ea verecundia predita, vt quotieſcunq; lotium fecerit, excrementũ illud (quod etiam in fæce reliqua feles faciunt) effoſſa obruat terra, aut alia quapiam re ſuper ingeſta omninò occultat. Sed quoniã impreſſi codices in damno ſunt, quantum ad Simiæ nomen, quæ ſit caſtior lectio, in Fele, hoc eſt, in Aeluro, diſputatur. E

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

MIhi quidem longè ſignificantiùs per Simiã impudentia videtur oſtendi poſſe, quàm huiuſmodi verecundia. Ea ſiquidè partibus ijs, quas verecundia occultari iubet, aſſidua ſeſſione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbum exhibet ſpectaculum: & eius generis mares, præcipueque Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet ſpectatorum theatro, ſatijs cum impudentia pudendi tractatione laſciuiunt, eorum inſtar fatuorum: quos nunc Aegyptij, vt omnibus ad Nilum locis palam eſt, Mauriq; & Turcæ omnes ſimul ac talia perpetrare conſpexerint, magnopere venerantur, ſummaque & innocentia & ſimplicitate præditos arbitrantur: remq; putant admodùm piam ſe facere, ſi cumulatim in hos ſtipem contulerint. Sed vtcunq; illa, Pithecuſæ inſulæ, quod ad hanc facit morum prauitatem, notæ ſunt in Tyrrhæno mari, quibus nomen inditum a Simijs, in quas Candulus & Atlantus, ut apud Harpocrationem ex Aeſchili Sardiani iambis legitur, fratres, omnium ea ætate profligatiſſimi impoſtores a Ioue transformati ſunt, cùm aduerſus eum quoque fallaciarum machinas admouiſſent. De quibus ita Ouid. in Fabulis:

Inarimem, Prochytamque legit, viridique locatus
Colle Pithecuſas, habitantum nomine dictas:
Quippe Deum genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exoſus, gentiſque admiſſa doloſæ
In deforme viros animal mutauit, vt ijdem
Diſſimiles homini poſſent ſimileſque videri.

Therſitis inſolentia notatur.

Sanè quidem petulantiã quis hoc ſcriptionis genere ſignificaturus, nullo commodiùs animali vtetur, quàm Simia: cuius improbitate conſiderata: Plato in Ciuitate ſua Therſitem ait, illũ omnium qui ad Ilium venere turpiſſimũ, tantæq; impudentiæ monſtrũ, vt Achillem Agamemnoni exprobrare nihil veritus fuerit ſeque heroibus ingerere temerarius aſſueuerit, in Simiã commutatũ eſſe, imitariq; adhuc hominum facta, non re, ſed ſpecie ipſa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam ſi cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit inſolentiæ, vt ne Regibus quidem Imperatoribusq; ipſis quicquam parceret, minimè mirum, ſi, poſtquam in bruta tranſiuit, eundem animi tenorem ſeruat. importunitatemque omnem aduerſus Leonem ipſum, ferarum omnium regem, exercet. Sanè Licophron Therſitem ipſum πιθηκόμορφον appellat, & vulgò genus hominum huiuſmodi Simijs ſolemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando luſimus ſermonem ad Leonem X. P. M.

Denique ſic petulans generoſo infenſa Leoni
Simia, quæ natibus, caudeq; & clunibus huius,

A

Tantùm animi eſt paruis, affixa procacibus auſis,
Hoc tam magnum animal vexatque agitatque, nec vllam
Eſſe moram patitur, Muſca importunior: apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,
Lubrica dum fidit ſaltu, leuibusque lacertis,
Deque ſuo quærit ſibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

REliquum hic erat, vt ex eorumdem ſacerdotum dictatis remedium febris ex Leone Simiam veſcente ſignificari ſubijceremus, ſed ſuper hoc ſatis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVo ſit in prolem ſuam affectu Simia, paulò antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtam Simiam aptè ſignificari poſſe contenderent, qui ſcilicet ſine riuali dicta factave ſua vnicè amant & venerantur. Generoſum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc eſt, cæco amore ſui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos videri ait inſipientibus, quàm Simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim in Pythijs, *καλὸς τοι πίθων παρὰ παισὶ, Bella quidem Simiola eſt pueris.* Nam & Horatius adulatorē in obſequium plus æquo pronũ, ita ad diuitis nutum mutari ſcribit, *Vt credas mimum partes agitare ſecundas.* Simia verò mimum exſcribit, quòd vna omnium maximè atque efficaciſſimè quęcunque fieri viderit imitatur. De philautia Syneſius, vir literatiſſimus, cum epiſtolas accuratiùs a ſe ſcriptas aliquando colligeret, vereri ſe dixit, ne quod Simijs accidit, eueniat ſibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpiſſimos pariant, putant ipſæ tamen eos eſſe omnium formoſiſſimos. Atque vtinam, mi Cœli, non idem & ego fallar, qui tantùm vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conſcribendis exhauſerim, vt quod nunc hominum eſt ingenium, poſteaquàm me ſtudioſorum animos oblectare exiſtimauero, ludibrio ſim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Aegyptiarum fabulæ, cùm nunquam ſatis temporis per ætatem etiam longiſſimam ſuperſit vt vel Latina vel Greca diſcere quis poſſit? quãto ſatius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis ſex circiter & quinquaginta huius argumenti commentarijs periere, vel eloquentiæ, vel traducendis authoribus Græcorum optimis impendiſſe: aut, ſi frigidus obſtaret circum præcordia ſanguis: mihi potiùs latenter inſtituiſſe viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauiſſimasque tot ægritudines contraherem, neque tamẽ hinc vllam apud potentiorum quemquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, non inficior, dicturi ſunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus eſt error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis alijs non vſquequaque diſplicuerit, ſatis me conſecutum arbitratus habeant ſibi ſua regna Reges, reſpondebo, meamque iudicio trium circiter amicorum induſtriam approbari vſque adeò æſtimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercędem cumulatiſſimè perſolutam, rationibus meis ſim nulla contatione relaturus. Vale, meque Manardo, more tamen illo tuo, plurimùm commenda.

Generoſũ Pindari dictum.

B

Pierius 24 annos in his Hierog. contexẽdis impendit.

C

 D

PIERIVS VALERIANVS
AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVAE PER CERVVM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER SEPTIMVS.

SINGVLARIS *illa mentis integritas, ſummaq; eruditio tua (Achilles Bocchi nobiliſſime) noſtræq; amicitiæ firmitas, perpetuaq; conſtantia iubent, vt quantum in me eſt, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me deſituram aſſiduè celebrẽ: ſiue nos coniunxerit olim ſtudiorum ſimilitudo ſiue fortunæ quædam paritas (quòd eodem tempore pari malitia tibi Bononiæ, mihi Romæ eaſdem diſciplinas profiteri contigerit) eorumdemq; amicorum, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi cauſæ maiores extiterunt, quàm congreſſus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi ſalutiferi, cùm triſtiſſimo illo meo, Italiæq; totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te ſuperiori æſtate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui ſapientioribus ſermonibus mœrorem, miſerias, calamitateſq; meas molliret, alleuaretq; magis, quàm amiciſſimæ officioſiſſimæq; conſolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetuſtatis exempla perq; ea quæ ætate noſtra conſpexeramus, de humanarum rerum viciſſitudinibus differentem, audire plurimùm iuuabat. Accedebat huc, tua illa verborum bonitas, mira vultus hilaritas, & feſtiua ſemper oratio, qua me ita deliniri ſentiebã, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere poſſet vtilius, nihil accommodatius. Tecum itaque totos illos dies eſſe, tecum ambulare, tecum ſedere nunquã deſtiti donec maximam eius, quæ me tum oppreſſerat, anxietatis partem a ceruicibus meis excuſſiſſe mihi viſus es, ægritudiniſq; illius feritatem non parum mitigaſſe. Poſteà verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem verſa eſt fortunam, elapſus è cuſtodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos reſtituti, mihiq; res ſatis bellè ſucceſſere, factum eſt, vt me tot iam laborũ difficultatumq; nihil omninò pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate ſum egere vertitus, liberiuſq; mihi otium indultum eſt. Vnde datus eſt ad literarum ſtudia reditus, & deſertæ diu Muſæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractaſſe me olim noſti hieroglyphica, diutiùs in ſitu eſſe minimè permitterem. Accinxi me itaque ad poliandum, eo tunc conſilio, ut ſi niueus doctorum amicorum calculus acceſſiſſet, modò hoc, modò illud Commentarium emitterem. Quod vt commodiùs fieri poſſet, eruditiſſimis viris amicis meis libellos ſingulos ſingulis inſcripſi: ut ipſi non magis mea, quàm ſua cauſa, quod corrigendum exiſtimaſſent, accuratiùs emendare quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd ſermones illi, quos calamitoſo meo illo tempore tecum ſuiſſe repetebam, argumentum id præcipuè habuiſſe memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in pleroſq; Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorum delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos ſynceriores veridicoſq; propemodùm faſtidiret, plurimumq; adulatores ſubdoloſq; paraſitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui eſſe hieroglyphicum apud Ægyptios, ut ſi hanc iudicij captiuitatem indicare vellent, Ceruum fiſtula illectum pingerent: vt ſi quæ huiuſmodi tendiculæ pararentur, haberet ſcitus homo quod ſibi proponeret præcipuè fugiendum.*

E

F

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura ſignificabant. Quòd verò Ceruo inſitum natura ſit paſtorali fiſtula, uel ſuaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantaq; hinc affici voluptate, ut immemor ſui nullo prorſus negotio capiatur, uel iniecto alicundè telo, quod propter animi abalienationem adeſſe tunc minimè ſuſpicatur, e veſtigiò transfodiatur: atque ita fiat adblandientium præda, aliquod ludibrio ſuo conuiuium exhilaraturus: quemadmodum cum pernicie ſua ridiculi fiunt, qui

leno

Dictū Antiſthenis. Laertius in eius vita.

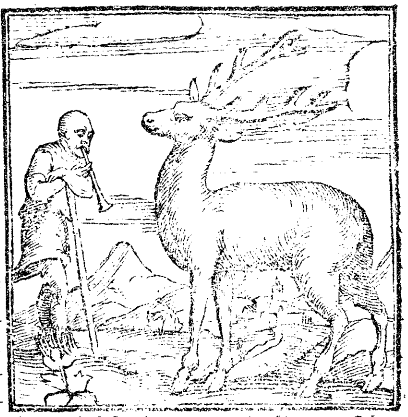

A Ienocinijs iſtiuſmodi ſeſe offerunt capiẽdos: vt rectè mihi Antiſthenes Philoſophus dixiſſe videatur, *Longè ſatius eſſe in Coruos, quàm in adulatores incidere.* Hæc iam tunc in congreſſu illo Bononiẽſi dicta, puto meminiſti, cùm tu, ut ſemper ſoles, doctè aliquid declamare, ſubiecisti: Sapiẽtiſſimè quidem Antiſthenes, qui ut iuuentutem ſuam (nam ea potiſſimùm ętas huic obnoxia eſt incõmodo) ab Archilochęę Vulpis calliditate liberaret, utili omnibus documento futurus, Coruos aiebat nõ tam hominibus obeſſe, quàm adulatores. Corui ſiquidem corporis tantùm oculos effodiunt, quos ne utiles quidem non poſtremi nominis Philoſophi exiſtimauerunt: alij, ut contemplationis impedimentũ neſcio quod, ſpontè effoſſos, abiecerunt. Adulatores uerò mentis, quæ noſtri diuina pars eſt, oculos eruunt, intellectũ ſcilicet atque iudiciũ, quibus tantùm reliquis præſtamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis euenire neceſſe eſt, ut nihil fiat humanitati reliquum. Idem etiam dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus ſuis comprecari, præter unam mentẽ atque prudentiam: ita adulatores ijs quos aſſectantur, omnia felicia ominari, præterquàm ſapere, ac ſeipſos noſcere. Addidiſti etiam illud, quod Criſpus Paſſienus dicere ſolebat, non eſſe claudendum oſtium adulationi, ſed aperiendum: uelut ſolet amicæ, quæ ſi fores impulit, grata eſt, ſi effregit, gratior: prodeſſe

B enim is hoc arbitrabatur, ut homo inde qualis eſſe debeat, admoneretur: Reſpõdi ego: Argutè quidem Paſſienus opinabatur, ſed pauciſſimi, quos ardentiſſima uirtus undecunq; munierit, hoc aſſequi potuerunt, reliquis pleriſq; omnibus, ob humanæ naturæ imbecillitatẽ periculum imminet, ne ſi ad hæc aures patefecerint, tanquam Vituli inter Lupos circumueniantur, ut Cratetis Cynici ſententia declarauit. Contrà uerò ſapienter illi uitam inſtituerunt, qui non ad oſtentationem uiuunt, non populares aures captant, ſed ſibi rerum ſuarum conſcij, rationem ipſam, ueram uiuendi ducem, ſibi propoſuerũt. Quare cùm ueritas ſemetipſum noſcere doceat, impediat adulatio, illa uirtutis uiam, hæc uitiorum ſemitam collaudet, illa bonis, hæc malis parere compellat: reijciatur à nobis penitùs adulator, more Philoſophi Timonis, qui Demeam aſſentatorem ligone percuſſit. Nullum enim animantium genus aſſentatoribus, ait Plutarch. pernicioſum magis, nullum quod citiùs iuuentutem in præcipitium agat, nullum quod faciliùs fortunas, honores, uitam deniq; ipſam radicitùs euertat. Ideoq; Diogenes interrogatus, quæ beſtia morſum haberet nocentiſſimum: *Si de feris*, inquit, *interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adulator*. Nam ueluti aucupes blandulo quodam ſtridore & mellita uocula ſimplices auiculas, aut uiſcum implicant, aut in pedicas inijciunt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne ſcelus impellit, eoq; impulſum & inuolutum, in uitam demùm calamitoſam trahit, perq; caput & pedes in profundiſſima ærumnarum uoraginem demergit. Rectè itaque dicere ſolebat Ariſtonymus: *Ligna dum ignem nutriunt ab ipſo conſumi ditiores, dum adulatores alunt, ab eis labefactari*. Excepiſti tu. Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriã illud mihi reuocaſti, quod & Phauorinus Philoſophus Actæonis fabulam a ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſſint, dominũ. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendandi ſunt, qui, quod in uita pernicioſiſſimum eſſet animaduertentes,

C vrbaniſſimo dicterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam notos, admonere voluerint, ne peſſima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiam in tam procliuia vitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq; ignominię, contumelijs atque ludibrijs expoſiti, eorum quibus ſe ſuaque omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm Muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, Equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici ſuauitate, Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſuefeciſſent. Murænas, quoque & Triſſas, piſcium genera, euocari concentu & tintinnabulis, exploratum eſt vulgò: quamuis Murænas genituræ tantùm tempore, vtpote quæ Serpentium ſequi ſibila feruntur, quibus eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humeroſq; iactare, ſaltare, & nutare vertice, quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum Muſica eſt exitio veluti Ceruis, quapropter hinc potius Aegyptij hieroglyphicum ſuum deſumere voluerunt. Sanè quo minus mirum ſi, Ceruum Muſicæ modulos intelligere, apud Aelianum legitur eum Indicæ vocis callere, humanaſermonemq; percipere, neque alium quempiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho Ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui Muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

PRAECIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq; ac nulla ratione ſeſe mouentem (vt plerumque furores ſunt qui Panici vocantur: quippe cùm nulla vrgente cauſa quis in fugam ſe proripiat, negotiumve,

Vipera Ceruo inimica. quod præ manibus erat, ſtatim abijciat, incœptumq; deſerat) Aegyptij per Ceruum & Viperam appictam intelligebant, Pugna enim huic eſt cum Serpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariumq; ſpiritu extrahit renitentem, vt luculenter his verſibus Lucretius. D

Naribus alipedes vt Cerui, ſæpe putantur
Ducere de latebris Serpentia ſecla ferarum.

Ideò ſingulare abigendis Serpentibus remedium, Ceruini cornu ſuffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo Viperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit: ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poeta refert:

Propter diſſimilem naturam, diſſimilesq;
Texturas inter ſeſe, primasq; figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atque aſpera tactu.

Aen. lib. 2, c. 13. Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre ſe Ceruum quempiam inſtantem tergo, longeq; ſequentem futurum vt qui tale ſomnium viderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtrà timet.

PRAVITAS EDOMITA.

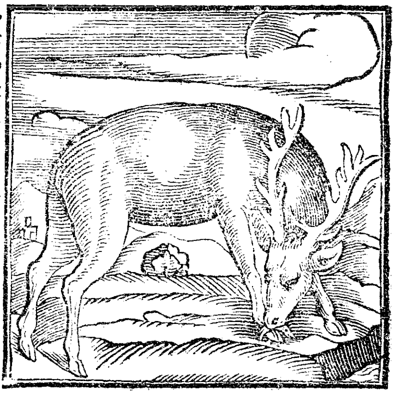

Vipera natura. SI quid verò ad vetera ſignificata addere concedatur, cum Vipera ſit profligatiſſimis tota vita ſceleribus inquinatiſſima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenumq; eius atrociſſimum, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi feciſſe videbitur, ſi quis vel Regem, vel Magiſtrum, vel Iudicem quempiam in ſcelera vindicem ſeſe acerrimum exhibentem, per Ceruum & extractam è cauernis Viperam, quã mordicùs apprehenderit, figurarit. Eodem etiam hieroglyphico virum intelligemus, qui morum impuritatem corrigat, ſcelera eluat, prauitatem emendet, &, quod idem ait Poeta, E

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem ſtatuat cupidinis atque timoris,
Exponatq; bonum ſummum, quò tendimus omnes:
Quale ſit, atque viam commonſtret tramite paruo,
Quà poſſimus ad id recto contendere curſu,
Quidve mali immineat rebus mortalibus olim.

Hoc enim eſt maleficum Serpentem, qui clàm in inſidijs excubat, è latebris extrahere, extractumq; interficere, interfectum denique deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuum dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem Ceruum deſcribebant. Ea verò fugacitas Ceruo natura inſita. Hinc Lucretius: *Et fuga Ceruis A patribus datur, & patrius pauor incitat artus.* Quam verò pedum alacritatem in Achille fuiſſe authores tradunt, F

Achilles, quare ſic dictus. vt ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς paſſim ab Homero vocitetur, ſunt qui autument inde partum, quòd eius infantia ſub Chirone fuerit Ceruorum medullis plurimum enutrita. Porrò illum allecutum eſſe Ceruos abſque Canibus, & retium inſidijs, Pindarus in Nemeis canit:

Κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολίων θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate Cerui ſuperfluum eſt verba facere, cùm ſcriptis omnium in primis celebretur, præcipuè verò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconum chorus, Ariſtophanica Lyſiſtrate dicat, ſaltandum pedibus eſt tanquam Ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine poſitum eſt, Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd ſine cibo fuerit educatus, χιλὸς enim cibus & ſuccus eſt; ille verò crudis tantùm ferarum artubus paſci fuerit aſſuetus. Sed & quod de Chironis inſtitutione circumfertur, mirum ab Homero nuſquam huius rei mentionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui poſt Homerum fuerunt Poetæ pleriq; omnes educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Aleus Auges pater in Panthium montem expoſuerat, à Cerua educatum eſſe, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipſum oſtendere videtur: Cerui quippe nutricatum ſignificat.

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem curſum perniciosiſſimũ Aegyptij ex Cerui currẽtis ſpecie intelligi monuiſſent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit, conſiſtensq; manet, dum qui ſequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum eſt, vt hominem aliquam laboribus ſuis requiem interponentẽ ſignificare ſi vellent, currẽtem quidem Ceruum pingerent, ſed retrò ſpectantem,

cùm

A cùm in ſoliùs tantum fugacitatis ſignificato caput ſurrectum ſtatuerent, vt cornua per dorſum demiſſa reſiderent. Ideò verò Ceruus dum fugit, interquieſcere cogitur, quòd tenui imbecilloque eſt inteſtino, quòd leuiter etiam percuſſum rumpi poſſit, cute adhuc integra permanente. Denique imbecillum adeò animal eſt Ceruus, vt tactus ab aſpalatho (ea eſt ſpinæ ſpecies) emoriatur. Verùm hoc & alia de cauſa, & alio etiam poteſt modo pingi, quippe ſi tres pluresve Ceruos natantes feceris capitibus alterius clunibus impoſitis, atque eorum primum auertentem ſe quaſi ad poſtremum locum: quo quidem officio mutuò ſe adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æſtatem, pabuli gratia: idq; plurimùm iuxta vrbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis ſuper aquas extantis haud facilè ſuſtinent, inter natandum ſinguli ſuper anteriores lumbos caput imponunt: dux verò cùm defeſſus eſt ad vltimum tranſit locum, atque ita mox alius atque alius labore cum quiete communicato, incolumes tranſeunt. Si cui tamen quòd ſuperiùs poſitum eſt hieroglyphicum magis placuerit, res in medio poſita eſt.

Ceruus cur inter currendu quieſcat.

FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemque per Ceruum & puniceas pennas prætentas ſignificari omnibus innotuit, tam ex ijs qui Animalium hiſtorias conſcripſere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnũ attonito quodam pauore perculſum Ceruo æquiparat *puniceæ ſepto formidine pennæ*, Libet verò loco hoc de pennis ad Ceruorum formidinem excogitatis hiſtoriam enarrare, quæ non tantũ Virgilij carmen explicabit, verùm etiam hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi ſocius, ſtare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationem, quæ ſic fieri ſoleat. Nobiles vbi renunciatum fuerit Ceruorum greges vſquam oberrare, alter alterum inuitantes properè conueniunt, afferuntque ſi- C cum Scorpionem aut arcum ſinguli; & faſciculum virgarũ, quæ omnes ferrea cuſpide præpilatę ſint: quarum caput alterum in ſummo perforatum eſt, funiculo perpetuo per virgas ſingulas ea trãſmiſſo, longitudo earum ad pedes quatuor, vel circa. Cùm ad locum peruenere vbi Ceruos congregatos norunt latè diffuſi equites peditesque modum agri, quanto ſatis eſt ambitu circumſiſtunt, ſtationemque vnuſquiſque ſuam per interualla certa ſuſcipiunt. Hic faſcem quiſque ſuum explicat, primaque virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decem pedũ circiter interuallum ſingulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciũt, donec Ceruos vndecumque concluſere. Virgis ita diſpoſitis pennarum punicearum, quas in hunc uſum magno numero fugatas habent, faciſculos licio ſuſpenſos ad traductum per virgas funiculum hic & illic alligant, qui aura vel leuiſſima impulſi varia iactatione mouentur. Stationarij mox in proxima ſe quiſque abdũt uirgulta, ſagittiſque intentis expectant taciti. Liciorum hoc ſeptum ingreditur eques tantùm unus cum odoriſequis Canibus, ijſque non admodùm magnis. Hunc uenationis magiſtrum uocãt. Is ubi gregem nactus eſt, ſenſim accedit, latratuque Catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes unà fugam capeſſunt, at cùm ad licia pennasque illas penſiles peruenere, ſubitò pauefacti vlteriùs progredi non audẽt, ſed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuam non procul flectunt, & rutilantes faciſculos illos proſpectantes tanquam muro incluſi circumaguntur: ſubſequitur magiſter nomine quemque uocans ex ſtationarijs, prout unicuique ſit proximus, atque huic primum uel ſecundum, illi tertium aut quintum aut ſeptimum ex libidine ſua telo excipiendum deſtinat, futurum ſagittario dedecori & ignominiæ, niſi oblatum a magiſtro ſauciarit, uel ſi alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magiſter ita agmen tandiu circumagit quaſi per pomœria progreſſus, donec ita præda omnis per omnium B uices concidat exanimata. Hæ ſunt itaque pennæ illæ, quarum formidine attoniti ſtupidi ve facti Cerui, abalienato prorſus animo conſternantur. Has enim non aliter pauent, quàm Elephanti colorem album, Tauri phœniceum ac rubicundum, Tigres tympanorum ſonitum, Vrſi Leonesue nappam, amiculumve in caput iniectum, de quo locis ſuis. Sed quod ad Ceruum pertinent, dant hoc nonnulli animalis ſtoliditati, ingenitoque cuidam ſtupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omninò ſunt hi meticuloſi, quia frigidiuſculi. Philoſophi enim animalia eò omnia formidine magis laborare tradunt, quò frigidiora ſunt, idq; quotidiano comprobatur experimento. Ceruos uerò eſſe frigidos, lacryma dulcis argumento eſt, quæ ſalſuginoſa eſt Apris, qui magna pollent calliditate. Hinc fit, ut ille fugiat, hic hoſtem adoriatur, proq; uiribus iniuriam ulciſci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini Philoſophi, eaque de cauſa mihi ſæpius citandi, luculenta ſuper hoc carmina recitemus:

Virg. lib. 3. Georg.

Ceruorum venationis antiqua ratio.

Quare Cerui ſint meticuloſi.

At ventoſa magis Ceruorum frigida mens eſt,
Et gelidas citiùs per viſcera concitat auras,
Quę tremulum faciunt membris exiſtere motum.

Atque idem ſuperius dixerat:

Eſt & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris, & concitat artis.

Huius rei doctrinam ſecutus Horatius ait,

Quem tu Ceruus vti vallis in altera
Viſum parte Lupum, graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Gręci ἔλαφον ἄνδρα omninò dixerunt, pro maximè formidoloſo. Et Cleonymum taxat Ariſtophanes timidiſſimum hominem, quem Nebulæ per figuram Cerui referebant. Sedenim quod de animalis frigiditate Philoſophi diſſerunt, longè aliter apud Eutym. inueni, vt in ſubiecto habetur hieroglyphico. D

VEHEMENS APPETENTIA.

VEhementiſſimi enim deſiderij ſignum eſſe Ceruum ad aquæ fontem ad ſpectātem, Diuinæ indicant literę dum ita canunt; *Quemadmodum ſitibunda Cerua inhiat ad aquarum riuas, ita anhelat anima mea ad te Deus.* Cerua enim ſuapte natura ita calida eſt, aiunt ſacri Interpretes, vt frigidiſſimis reptilium carnibus mirificè releuetur: ideòque eas auidiùs appetit, quibus abſumptis naturali illo calore κατὰ τὸν ἀντιπάθειαν magis ac magis concitato, ſtudioſiſſimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVod autem Herculem Ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, ſumptum ea Poetarum fabulis argumentum, in quo tamen hieroglyphicus deliteſcit intellectus, pauorem è mortalium vita ſublatum ex eo ſignificari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus eſt. Sed quantùm ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiuſmodi in ſeruis præcipuè deprehendatur, vtpote qui ſeorſum ab ingenua liberalitate ſint vel educati, vel inſtituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quòd omninò timidorum eſt, Cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerū ignauiam obijcit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Feſtus ſeruos fugitiuos vnius tantum literæ mutatione Ceruos nuncupari ſolitos tradit. Sedenim, vt eo vocitarentur nomine, non ipſa tantùm fugacitas in cauſa fuit, verùm etiam hiſtoria. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ ſacraſſe, diemque inſtituiſſe Idibus Auguſti, quo die ipſe ſerua natus eſſet: mos verò erat, vt Deæ ara ex cornibus fieret, cæſorumque Ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipſiuſq; Dianæ ſimulachrum vt in pleriſque numis habetur, cum Ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius eſſe tutela dicerentur. Ab vtriuſque igitur rei ſimilitudine, & ſcurrili propemodùm in regem ioco, ſerui fugitiui Cerui cœpti ſunt appellari. Addam id, animalia ea Ceruos quaſi geruos dictos, quòd cornua geſtant vſque adeò grandia. Nam & Ceres quaſi Geres a gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putant. Illud verò ſeruile identidem eſt, quod onus tam magnum Cerui gerunt capite, quoniam ponderum geſtatio ſit ſeruorum propria.

Homerus Iliad. lib. 1. E

AVDITVS ET SVRDITAS.

Aene. li. 1. Terentius i Andrea.

Quomodo fiat auditus & ſurditas.

Ariſt. li 9. de nat. animalium.

SVrrectas auriculas Cerui, auditus acris ſignificatum eſſe, oſtendit illud, quod ὦτιν ἑςῶσι prouerbium fertur. quod *arrectis auribus*, Maro, & *arrigere aures* Terentius interpretatur. Contra verò pro ſurditate eaſdem demiſſas pingere moris eſt: quia tunc Cerui acutiſſimè audiunt, cū ſurrectas aures protendere, cùm verò eas dimiſere, vix proximum excipiunt ſonum. Nam cū auditus, vt placet Empedocli, fiat illiſi ſpiritus in clauiculatam aurium partem introrſus adnexam, quam tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celſo loco ſitam, pulſuique obuiam, accidit vt negato per huiuſmodi aurium depreſſionem ingreſſu, ſurditas obueniat neceſſariò. Alia quædam Medici comminiſcuntur, ſed quæ nihil ad rem noſtram attinent: hoc ſiquidem ſignificatum ex guſto deſumitur auris quæ cum ſurrigitur, patent: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Ariſtoteles Ceruos ait, cùm aures demiſerint, facilè capi, quòd inſidias non ſenſerint: cùm verò eas intenderint, facilè inſidiarum admoneri. F

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulieroſum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, Ceruū exporrecto genitali pingebant. Is ſiquidem cùm vrgente iam Venere coitū appetit, non in vna tantū immoratur, ſed mutat, breuiq; interpoſito tempore aliam atq; aliam ſuperegreditur. Aiūt uerò Ceruorum coitum non eſſe ſtatarium, vt reliquorum animalium, ſed Ceruam ſimulac marem accepit, identidem currere, applicitumque Ceruum & rem nihilo ſecius peragentem dorſo uectare: illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter ſubſequi, nec niſi re peracta deſilire.

LASCIVIAE POENITENTIA.

Ceruus cur et quādo latitet.

ILlud ſpectandæ probitatis exemplum eſt, quod uolentes hominem propter propriam petulantiā, qua lapſus fuerit, pudore affectum ingenuo ſignificare, Ceruum in ſcrobe deliteſcentem oſtentabant. Is enim cum fœminam implerit, ſeparatur per ſe ipſe, & propter libidinis graueolentiam ſolitarius ſcrobes fodit: fœtent enim ut Hirci, facies quoque eorum nigreſcit aſpergine, ut Hircorum. Degunt igitur hac deſtinatione quouſque imber accidat, ablutiq; inde paſcua repetunt.

A

DE REPVLSA PVDOR.

ALia itidem de cauſa latitare Ceruum cùm obſeruaſſen: antiquis hominem, qui vel candidatus turpem eſſet repulſam paſſus: vel partam dignitatem amiſiſſet, Vatiniana aliqua affectus ignominia: & propterea tanto perfuſum pudore, vt in frequentiora loca prodire non audeat, oſtẽdere ſi vellent, Ceruum marem ſine cornibus inter virgulta fruticeſve abditũ pingere ſoliti ſunt. Cornua enim mares tãtùm habent, quibus amiſſis tandiu præ pudore latent, quoad altera renaſci cœperint. Alij, dicunt, non præ pudore fieri hoc a Ceruo, ſed natura duce, quod ſe latebrarum præſidio tutari velit, qui ſe armis priuatũ cernat: veluti ſepia atramento fuſo ſuę conſulit incolumitati, ne capiatur, & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quòd verò plerique Hiſtoriæ animalium ſcriptores fœminas è Ceruis ſine cornibus eſſe tradunt, longè diuerſum eſt ab eo quod Olympijs ponit Pindarus ode quæ Theroni ſcribitur εἰς θεοξένια. Ita enim ibi χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν ἄξοντ᾽ ἄν ποτε ταΰγετα ἀντεθεῖσ᾽ ὀρθωσία ἔγραψεν ἱράν, quo loco interpres introductum ait à Poetis cornutam Ceruam, cuiuſmodi ea fuit quæ Telephum lactauit. Poſitum hoc idem ab Anacreonte, ſed a Cenodoto correctum ob vulgatam hiſtoriam, quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd ſcripſerat Anacreon, ἀγανῶς οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν ὅς᾽ ἐν ὕλαις κεροέσσης ὑπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς
C ἐπτοήθη: prolocutione κεροέσσης, quod cornigeræ ſignificat, Zenodotus, is èmunctę naris cenſor ἐροέσσης repoſuit, hoc eſt, deſideratæ vel amabilis. Subiungit interpres, inuentas tamen aliquando, nec incongruum eſſe aliquas habere cornua: quemadmodum in Elephantis, de quibus tradunt Aethiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, vt obſeruauit Amyntianus, huius generis fœminæ ſine dentibus eſſe conſpiciantur.

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXcogitarunt etiam iuniores hieroglyphica quædam argumenta, quæ paſſim referre, vt vt depoſcere locus videbatur, haudquaquam puduit, cuiuſmodi hoc eſt, quo apparatum belli cum fruſtratorium & inanem eſſe, niſi præſens ardenſq; adſit animus, per Ceruum magnis inſurgentem cornibus ſignificari poſuerunt. Naturam enim inquiũt, Ceruo, animali admodùm degeneri, cornua magnitudinis adeò ſpectandæ ac aſperitatis horrificæ contribuiſſe, quò argumentum eſſet, eos qui audacia & fiducia ipſi prẹditi non eſſent, fruſtra vllum armorum apparatum, & inſtrumenta bellica comparare. Dicere ſolebat Antiſthenes, bona omnia a Diis hoſtibus optanda, pręter vnam fortitudinem: illa enim quotquot eſſent, non eſſe poſſidentium, ſed eorum qui armis præſtarent, & viribus pollerent. Nam niſi ad opes & potentiam pręſens acerque animus adiiciatur, facilè vel ipſa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabrię Athenienſium ducis dictum, quod & Phiipppus vſurpare ſolitus, formidabiliorem eſſe Ceruorum exercitium Leone duce, quàm Leonum duce Ceruo. Tantùm is animorum vigori, quo Dux ipſe polleret, tribuebat, idque multis ſtratagematũ exem-
B plis apud rerum ſcriptores paſsim verum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat, adulaturus, ἔγνως ἄν ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὸν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρης ἐστρατήγει, Noſſes, inquit, ò *Rex ciuitatis robur, ſi Athenienſiũ Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuiſſet.* Chares enim Dux fuerat Athenienſium. Non omittendum hic, quòd Tertullianus noſſe ait, ſe Chryſtiani gregis paſtores aliquos in pace Leones, in prę lio Ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſsimus, ad ineptias tollendas feruentiſsimus, neque animos puſillos, neque ignauiam quorundam ferre poterat.

D. Laertius in eius vita.

Antiſthenis & Chabriæ dictũ egregium.

In Apologetico.

A C T AE O N.

FRiuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio ſuper Actęonis fabula, de qua ſuperiùs mentionem fecimus, qui conuerſus ideò dicatur in Ceruũ, & a canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis, quę venando ſubierat demùm cõſideratis, ętate iam ingraueſcente timidior factus, in Ceruum transformari ſit viſus: cũque Canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idque a Canibus laceratũ eſſe ſignificare, cùm potiùs hiſtoria, non fabulę cuiuſquam figmentum, inuento huic dederit argumentum, Actęonem enim & Cippum cornutos editos, Plinius author eſt. Quin apud Max. Tyrium legas, apud Corinthios, Bacchiadarũ famulus in Actęone Dorico ad deſcente diſcerpẽdo admiſſum,

Pli. lib. XI. cap. 37.

Læuo

Bœtio illi aſſimilatum, in quo Actæon à veris eſt Canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianam per iuga montium errantem gaudere telis, & Capreis ac fugacibus Ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertant: ſunt qui vetuſtam Philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quæ Ceruum aſſequuntur, hieroglyphicè ſolares radios indicare velint, quorum ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, vbi Luna eſt, conditione, & appareant & obducantur. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretatur: D

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

Dianam autem Capreis & Ceruis tantum gaudere, Homerus dicit, Leonibus autem minimè: nempè quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi Leones non habentur. Elei ſanè Dianam ἐλαφιαῖαν vocant, ut apud Pauſaniam eſt, quamuis aliter alij nomen interpretantur. Videas tamen paſſim Dianæ ſimulachro Ceruum ut plurimùm in venatum obijci, qualem præcipuè ſpeciem in Hadriani numo cernere eſt, cum inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In alijs quoque eiuſdem Hadriani Dianę itidem Epheſiæ ſimulachrum geminis duum Ceruorum inter ſe auerſorum clunibus inſidere conſpicias, atque aliter in alijs. Et Cerua eſt in multis Galieni numis cum inſcriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impuriſſimo, vt Deos omnes ad ſui cuſtodiam & conſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes, quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis ſuis eadem inſcriptione cudendas curauit: quorum vis magna paucis ante annis in agru Bellunenſi reperta eſt. Neque tamen Dianæ tantùm, verùm etiam Milanioni, & Atalantæ heroibus Ceruus dedicabatur, quorum ſimulachra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda conſtitiſſet in Ceruam demutatam, ac ipſius Dianæ numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in Taurum ait, Phęodimus in Vrſam, atque ita omnia variant in Gręcorum fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes. E

Hadrioni & Galieni numi.

VIVACITAS.

Cerui ætas vnde dignoſcatur.

Viuacitatem ex picto Ceruo ſignificari, quod Aegyptiorum commentum eſt, magis exploratum arbitror, quàm vlla ſit opus commentatione perquirere. Datum enim illi eſt à natura, ut quàm diutiſſimè uiuat. Verùm cùm id ſacerdotes oſtendere volebant, cornua maximè ramoſa faciebant, ſiquidem unoquoque anno ramus horum cornibus adijcitur: ſed vt nonnulli obſeruarunt, non vltra ſex annos ab eo tempore ſimilia reuiuiſcere, neque ętatem inde diſcerni poſſe, ſed ex dentibus, quos tunc cùm grandęuus eſt, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim experimento compertum eſt, cornua ſeneſcentium aſperiora quotannis fieri enormioraque, pluribusq; tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in ſenium vergant. Animaduertendum autem in manuſcriptis Hori codicibus antiquis, πολυχρόνια σημαίνει ſcriptum, non πολυχρόνιον, ut in impreſſis habetur, quod *multa tempora* interpretandum eſſet. Sed parui hoc momenti Agathoclea Syracuſanorum tyrannum ferunt Ceruum venando interfeciſſe, circa cuius collum torquis erat aheneus, ſuperinducta iam pelle tectus, in quo huiuſmodi legebatur inſcriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ: quem Princeps ipſe magna veneratione ſuſceptùm Dianę ſtatim conſecrauit, diutiſſimeque apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianę templo, cuius meminit Ariſtoteles, torquis ille conſpicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidere, plerique plures, plerique pauciores: quod quidem vtcumque ſe habeat, receptiſſimum eſt eos eſſe viuaciſsimos, & viuacitatis elogio paſsim à Latinis Gręcisque ſcriptoribus appellatos.

Auctor Aelianus, nec abſimile exēplum in Chronicis Francorum tempore Caroli ſeptimi.

VIR VNDECVMQVE PERFECTVS. F

Sed iam tēpus eſt vt ruminationis ſignificatū exequamur, ſi priùs tamen locū apud Plinium expenderimus, ubi de Cerui ruminatione loquitur, quē ſylueſtrium tunc ruminare, cum a nobis aluntur, dicere uidetur: quaſi cicuratio ſit ruminationis cauſa. Sedenim, uti reor, vel aliquid deeſt, vel quò adduci non poſſum, Ariſtotelem non expreſsit, qui eo probat argumento Ceruos ruminare: quia idem faciunt alti a nobis. At enim: *Ex feris ea tantùm ruminare nouimus quæ aliquando cum hominibus degunt vt Ceruus: hunc enim ruminare manifeſtum eſt.* Huius verò rei ſignificatum eſt Diuinis literis interpretandum: ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non eſſe dicimus, quod quidē eo velamento ſubinnuit, eum qui ſacris ſit initiaturus, pietatis meditatione, neq; doctrina iudicioq; præſtare oportere Bifida ſiquidē vngula diſcernendi doctrinam, & ſingulorum indicat examinationem, quam per ipſas rerum diſtinctiones aſſequimur, vt rectum ab indirecto, lepram à non lepra diſcernere poſsimus: ruminatio verò, ut ſæpe dictum, pietatem, & diuinarū rerum meditationem oſtēdit: horum qui altero careat, tāquam ineptum reijeciendus,

Alterius

A *Alterius ſiquidem: Altera poſcit opē res & coniurat amicè*, diceret Horatius de quo tamen ſignificato in Porco latiùs ex Philone. Eoque forſitan ſpectat dictum illud ex 29. Pſal. vt apud Græcos eſt, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, *Vox Domini quæ Ceruos perficit*, vel, vt alij, *Præparat*. Significat verò καταρτίζειν, inſtruere aliquem ad negotium quod exequendum ſuſceperit. Vox igitur Domini, quæ Ceruos, hoc eſt, viros non indignos qui admitantur ad ſacra, inſtruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea eſt, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam inſtitutionem, per Apoſtolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes, nobis innotuit. Adamantius, cuius ſententiam Euthymius mihi ſequi videtur, eò rem trahit: vt eos viros Dominus ad profectum ſapientiæ ducat, qui Serpentes ſint aſſiduè perſecuturi (qui ſermo merè eſt hieroglyphicus) hoc eſt, bellum cum hæreticis, & falſorum dogmatum authoribus geſturi, diabolique tentamenta conatuſque eius omnes exuperaturi, quo debellato certamine, triumphandi mox cantare valeant ex altero ſupra quadrageſimum Pſalmo. *Quemadmodum anhelat Ceruus ad fontes aquarum, ita ſitibundus ſit animus meus ad te Deus*. Sitiuit, inquam, animus meus Deum · cum qui fortis eſt, qui viuit. His verò Ceruis montes excelſi peruij, ſublimitas quippe cæleſtis illuceſcit, ſupremæque doctrinæ faſtigium, quod nubes omnes exuperat, quò ſimulac mortalium inſidiis appetuntur, aut Canum latratibus exagitantur, tutò cōfugient, & ſine perturbatione ſoſpitantur. Vbi verò in Diuinis ipſis literis, in Prouerb. quippe Salomonis legitur, *Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum*, gieroglyphicè quidem, ait Eucher. ita interpretantur, vt Ceruum amicitiæ, accipiendum putent Chriſtum, totius dilectionis & charitatis magiſtrum: nam & alibi, & præcipuè in Cantico, Chriſtus ex Cerui imagine deſcribitur, vt eo loco: *Similis es tu fratuelis meus damulæ, aut hinnulo Ceruorum*. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, niſi columbinum, ac perinde S. Spiritum, qui ſit omnium gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vſurpant, χαρισμάτων diſtributor? Admonemur ergo per Salomonis præceptionem, vt ſemper Chriſti, vel Spiritus Sancti ſolatia requiramus. Sed antequam cornuum Ceruinorum genera prætereamus, id obſeruandum, è Ceruorum genere qui cornibus latis ſunt, Tragelaphos vt tradit Eucher. Diuinis literis nuncupari. Animaduerti interdum è ſummis fraxini arboris ramis naſci quid ad huiuſmodi cornuum ſimilitudinem, ſurculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox ſpeciem Virgiliani viſci more creſcat, & vario flexu modò in ſpiram, modò inſtar achanti, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid ſit lignum omninò eſt, atque admodùm ſolidum, ſed forma lata ſtrijsque multiplicibus loricata.

Vox Domini quid.

Prou. c. 31.

Cant ca. 5. Columbinus pullus.

B

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus eſt a cornibus, quę propter latitudinem & ſtrias huiuſmodi ircinis admodùm ſimilia ſunt ramoſa tamen, ſed non in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem noſtra vidit ætas, anteriore parte Equum poſteriore Ceruum ſeſſoris & ephippij patientem, ingreſſu tamen incommodo, vtpote qui modò aſſultu, infeſta modò ſuccuſſatione ſeſſorem conquaſſaret? Miſit hunc dono Fridericus primus Mantuæ Dux Franciſco Galliarum Regi, ſalutis noſtræ anno XXXIIII. ſupra M. D. Quòd ſi quid huiuſmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem ſignificare, qui mox in pauidum eueſtigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

C

DE CORNIBVS.

SPECIOSAE FORTVNAE INCONSTANTIA.

QVoniam verò Ceruus ad Lunæ ſimilitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & ſideri cornua & decidere & ſuccreſcere uidentur) hieroglyphicum nonnulli ponunt Cerui cornua: ſi quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum aſſiduo fortunæ rotatu, varioque euentu, ſignificare uoluerint, Solis enim animalium cornua recidiuaq; annis omnibus Ariſtoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere: eoſque, vt ſuprà dictum præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia acceſſu petere, donec alia renaſcantur, quamuis caſtratis aiunt, neque decidere, neque ſi priùs deciderint, renaſci. Toto uerò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, authoritatis & imperij indicia eſſe commonſtrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HInc aliud naſcitur hieroglyphicum vt ſacroſancta dignitas ex vnoquoque cornu ſignificetur, quod antiquiſſima omnis veterum indicat diſciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentię ſignum tam apud Gentiles, quam apud Chriſtianæ pietatis cultores, quique eos pręceſſerunt Hebręos, habita ſunt cornua. In Diuinis ſiquidem libris cornu paſſim pro Regia dignitate poſitum reperimus, complexaque ſimilitudine quadam inter ſe, cornu, radium, & coronam. Inde Moſes cornibus

Cornu ſacris ſignificationes.

bus inſignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radijs quibuſdam igneis promicare videbatur: adeò vt Iſraeliticus populus cùm ſplendorem eum ferre non poſſet, oculis ad obtutum cæcutientibus, ab eo, vt uelata facie verba faceret ſtudioſiſſimè contenderunt. Eadem porrò dictio apud Hæbreos, & cornu & coronam denotat. Vnde ſæpius apud Latinos in Diuinis literis cornu pro Corona poſitum legimus, paſſimque ex inſtituto veteri coronę regiæ radiorum referunt ſimilitudinem: vt non temerè olim inſtitutum ſit eas Apollineo capite duodecim precioſis lapillis confici. qui ſplendore ſuo promicantes caput vniuerſum radijs illuſtrarent. Totidem autem radiis coronas regias conſtare, tum ex numis veterum, monumentisque aliis vel ære fuſis, vel marmore inciſis tum ex *Virg. Aen. lib. 9.* Virgiliano carmine videmus, ubi Latinus fœdera certaminis inter Aeneam & Turnum ſancturus, ſic ait: D

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt,
Solis aui ſpecimen.

Significarunt & in portentis cornua dignitatem, vt purpurea illa, cum quibus Bos albus olim natus, Albino Clodio tum primùm in lucem edito: Imperatoriam enim illi dignitatem portendiſſe, perſuaſum eſt. Quæ quidem ille iam grandis cùm Tribunus effectus eſſet, in templo Apollinis Cumani ſuſpendit, ſortesque illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante temultu
Siſtet, Equis ſternet Pœnos, Gallùmque rebellem,

Sed hæc verboſiùs fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi *Virg. Aen. lib. 6.* Bocchi. Sed noſti Cerui cornua eſſe inſigniter ramo, quæque τῦ πασσάλυ τρόπον pro cœnaculis ad parietes affigantur, in quorum ſcilicet ramos hoſpites domeſticique omnes, annulos, ſudaria, pileos, & id genus multa ſoleant appendere, cùm ſe uel cœnaturi. vel accubaturi, volunt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ Ceruinis cornibus applicata reperiſti. Quæ quidem ſi tuæ non reſpondent expectationi, quid ego veniam a te deprecer, qui maximè omnium vnus noſti occupationes meas? Pro ſumma verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus aliis monilibus adornetur: vnde aliquod eo ſanctiſſimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur. E

F

A

PIERIVS VALERIANVS
AD ROMVLVM AMASAEVM,
DE IIS QVAE PER FORMICAM,
& Scarabeum, & Echinum ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER OCTAVVS.

QVod maximè omnium animalium duo te, Formica.ſ.& Scarabeus (quorum vitę alterum negotioſæ eius, alterum quæ in naturæ Deorumq; contemplatione verſetur, hieroglyphica ſunt) in admirationem traxerint, minimè mirum eſt, cruditiſſime Romule, cum & veteres Philoſophos omnes in certamen commiſerint, vtrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum eſſet ingenium altercantes, & an ea uera ſint, quę lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in Formica non modo ſenſum, verum etiã mentem rationemq; atque memoriam eſſe. Pythagorici enim, vt optimè noſti, animam omnem, quæ ſenſibus & memoria ſit prædita, rationis identidem atq; etiam orationis eſſe participem aſſeuerant: neq; interioris tantum, uerum etiam exterioris, qua vniuſcuiuſq; generis animalia, quantum neceſſe habeant, inter ſe mutuò loquantur. Minimè uerò mirum eſſe, eorum quæ Bruta uocamus, verba non diſcerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cum barbarorum etiam multorum verba minimè diſcernamus, qui vtrum loquantur an vociferentur, diſtinctè ſatis non ſanè poſſumus intelligere. Quamquam proditum eſt, fuiſſe etiam apud antiquos, qui ſermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampum & Tireſiam præcipuè memorent, & multorum ſcriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referũt in amicorum cœtu & audiſſe & intellexiſſe Hirundinem alijs nunciare Aſinum prope vrbem onuſtum tritico cecidiſſe, triticumque humi diffuſum. Philoſtratus vbi hiſtoriam iſtiuſmodi narrat, Paſſerem fuiſſe ſcribit, quem ita loquentem Apollonius intellexit. Vtcunque verò, caluiſſe eum & auium & brutorum id genus linguas, uno omnes cõſenſu tradunt. Sedenim parum hoc mihi uidetur, quod, ut alia miſſa faciamus, Formicæ Scarabeiue inter ſe loquantur, cum alia in his ſpectemus, quę prudentiam, quæ pietatem, quæ legum obſeruantiã, quæ agendarum intelligendarumque rerum, quæ in Philoſophis interdum negotium faceſſere conſuerint, notitiam præ ſe ferant, quod in multis humanæ uitæ commoditatibus illa ipſa quotcumque animalia nobis documento fuerint, & uiuendi propemodum rationem indicarint. Sed ne ego ineptus, qui ſuper his ad Romulum Amaſæum cruditiſſimum eloquentiſſimumque virum diſſeram. Sedenim dabis hoc amicitiæ noſtræ, vt etiam liceat ineptire: deque ijs ſermonem facere, quæ tu decies in anno longè diſertius & eruditiùs è ſuggeſtu publico docere ſoleas. Noſtram verò hanc diligentiam non eſt vt obſcuram quiſpiam exiſtimet, quòd in tam tenui moremur inſecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula deliteſcant: quæ cum Aegyptij ſacerdotes diligenter cõtemplati eſſent, hæc per Formicam ſuis hieroglyphicis adſcriptam ſignificari voluerunt.

Brutorum ſermo à nõnullis intellectus.

B C

INVESTIGATIO.

DIligentiſſimam in primis inueſtigationem, ſolertiamq; in ijs comparandis, quæ ad uſum uitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum oſtendebant. Formica ſiquidem ea quoq; deprehendit, quæ quiſquam accuratiſſimè occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidiè omnia terrarum opera uiſitatione ſua colluſtrat: quapropter in Iſthmo Soli Formica immolari ſolita.

PROVIDENTIA.

MOx & prouidentiam demonſtrabant: quia memor hyemis cibaria comparat & recondit, & cellas promptuarias facit, ſemina interim ne naſcantur morſu ſecat, abroſaq; condit, ne rurſus in fruges exeant è terra, atque inutilia inde ſibi ad uſum alimenti fiant. Quin etiam ſi ea imbre madefacta ſenſerit, profert atque exſiccat, idq; eo tantùm tempore, cum tranquillum atque ſerenum cœlum præſenſerit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrem effluxiſſe conſpexeris, cùm à Formicis expoſitum eſt frumentum: quod ſupra humanæ intelligentiæ captum eſſe negarit nemo, niſi pauciſſimos commemorare velimus, ea inſignes præſagitura: uti Democritum fuiſſe memorant, quem tradunt iuſſiſſe fratri, cœlo admodum ſereno, ut quam rapidiſſimè poſſet meſſem omnem ſub tecta inferret, atque effuſiſſimum paulò poſt diluuium ſubſecutum. Adhęc, hanc prudentiam, ſiue cœleſtium cognitionem Formicæ adſcribit Aelianus, ut cum nonum à Lunę coitu diem inauſpicatum norit,

Summa Formicæ prouidentia.

nunquam eo die de latebris exeat. Sed vt ad aſſeruandæ frugis prouidentiam reuertamur, ea ſi homini largius, aut pari ſaltem cum Formicis portione conceſſa eſſet, Phalaris Agrigentinorum tyranus loca quædam in Sicilia munitiſſima, tam paruo negotio minimè cepiſſet. Is enim ſimulato cum oppidanis fœdere frumenta quæ reſiduò habere ſe dicebat, apud eos depoſuit: deinde data opera, vt cameræ rectorum, in quibus ea condebantur, reſciſſæ pluuiam reciperent, frumentaq; ita computreſcerent, illos fiducia additi commeatus proprio tritico abuſos, primo æſtatis initio aggreſſus, in inopia compulit ad deditionem. Quod vt exemplo nobis ſit, ſacræ etiam literæ adhortantur, quæ pigros deſideſq; admonent: vt ad Formicam ſe conferant, atque illa prudentiores fieri contendant. Salomon Formicam minimum terræ animal, ſapientiorem ſapientibus aſſeuerat: propterea quòd ſibi præparat in meſſe cibū. Deus verò, vt arbitratur Adamantius, induſtriam hanc vel quaſi prouidentiæ ſimilitudinem Formicis dedit, vt alijs ratione vtentibus perſpicuum eſſet exemplar, quò Formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipſi quoque aggrederentur, vſui neceſſaria compararent, & parta diſcerent aſſeruare. D

Sapient. 6. Prouerb. 6.

LABOR INDEFESSVS.

ADhæc laboris perſeuerantiam ex Formica picta ſignificabant; nam ea non interdiu ſolum, uerum etiam noctibus laborem exercet. Quanta uerò diligentia eandem ſemper itat viam, neque vnquam aberrat à loco, in quo quicquam repoſuerit, quanto nixu ſemina, qua præ pondere geſtare non poſſit, pedibus protrudit, quàm officioſè aliæ feſſis ſuccedant, opemque afferunt, vt meritò ſit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius Cicadam eluſerit, cum illi, vt in fabulis eſt, reſpondit, *Aeſtate quæ cantaueris hyeme ſalta*. Aeneas Platonicus in Teophraſto, vbi diſſerit Euziteus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium ſectari, cuius vitam, dum in humanis eſſent, imitabantur, ad diligentiſſimam hanc inueſtigationem, ſolicitoſq; labores Formicam accommodat, quam, ſi ita eſſet, Vlyſſes poſt obitum aſſectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus eſt, in quo quid virtus, & quid patientia poſſet, intueremur, idemq; laborioſus omnium Poetarum celebratione decantatur. Plato autem in Phędone tradit, eorū animas, qui popularem ciuilemq; virtutem abſq; Philoſophia, conſuetudine exercitationeq; freti, exercuerint, in Formicas abire poſt obitum. Nam & ea quę de Myrmidonibus narratur fabula, Theagenes eo quod ſuper Aegina ſcribit opere, quem ſcriptorem Pindaricus interpres citat, Aeginetas ait, olim in ſubterraneis ſpeluncis habitaſſe, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere ſolito, mox fructus congeſtos introferre: vnde à Formicarum ſimilitudine nomen illis Myrmidonum acceſſerit, Sed enim de Myrmidonibus priſcorum fabula eſt, ne Græci vnquam nugari deſinant, Iouem in Formicam mutatum Eurymeduſam Archelai compreſſiſſe, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput. E

Fabula Myrmidonum. Lib. tertio, & Zezis hiſtoria 133. ſeptima chiliadis.

PIETAS.

Mutua formicarum officia.

REcte autem & pietatem, quæq; mutuò mortales mortalibus officia debent, per Formicam expreſſeris, ſi commeare eas in formicarium ſpectes, Formicæ alterius cadauer inferentes: prodire ex cauo aliquas; factaſq; obuiam quaſi conſternatas retrocedere, bis idem terq; factitare, alias demum vermiculos ab inferiori loco, vtpote redemptionis præmia, quibus cadauer redimant, conuectare: alias verò tentare, ſi quæ diſſectæ fuerint, vt partes committant, & cohærere faciant, impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per ſe demum redire queant. Quòd ſi quis, vt Aeliano teſte Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, ſola huius rei contemplatio admiratione errorem emendare poteſt. Quantum verò pertinet ad victus conuectationem, Petrarcha noſter maluiſſet hæc de Ape potius, quàm de Formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nam & in fabulis eſt, Formicas, quæ nunc ſunt, homines aliquando fuiſſe agreſtes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes ruſtici damnantur, furaces ſcilicet & raptores, qui licèt in id genus animalia fuerint tranſmutati, priſtinum tamen conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerunt. Animaduertendus verò locus eſt Leuitico cap. XXI. *Si fractum, ſi cicatricem habens*: vbi Septuaginta pro *Si fractum, Si formiculoſum* repoſuere, per quem loquendi modum hieroglyphicum ſcilicet interpretes eum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & ſecularia negotia conferat neque penſi habeat quicquam niſi ut cibo potuq; ſaturetur: quandoquidem hæc Formicarum vita, vt quæ ventri apta ſint & commoda, vndecunque contrahant congregentq; vt notat Heſychius, illudque Solomonis de quo ſuperius, *Vade ad Formicam, ò piger, & vias eius conſidera*, ita intelligit, nempè quia pigrum ignauumq; ad negotia prouocabat, non ut qualia Formica facit, rapto ſcilicet viuendo, faceret, ſed ut laborem, diligentiam, prouidentiamque eius in rectis operibus æmularetur. F

INAEQVALITAS.

Morū diſsimilitudo.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in cenſu, & in omni denique vitæ colore ſignificantes, Camelum & Formicam pingant, laborioſum vtrumque animal, ſed facie, magnitudine, reliquoque ingenio magnopere inter ſe diſſident, vt nullis comparationis

terminis

A terminis circunſcribi valeant. Apud Aegyptios,fateor,hieroglyphicum hoc nō haberi, ſed vſitatiſſimi prouerbij citatio,μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet. Lucianus. 1. epiſtola. Satur.

OPVLENTIA.

ILlud exploratum ſatis,opulentiam per Formicas ſignificari, non tam apud Aegyptios, quàm etiā apud Aruſpices,ſiue de noſtratibus,ſiue de Indicis intelligamus:quarū hæ quidem victui neceſſaria oppido congerunt,Indiæ aurum, & pretioſam ſuppellectilem accumulant:ut non immeritò Formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures ijs portendi aſſeuerant, apud quos illæ rem congerant:veluti Midæ illi Phrygi,cum puer eſſet,dormienti Formicæ in os tritici grana congeſſere,ex quo diuitiſſimum hunc fore ita prædictum eſt, vt euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui Formicæ,infeſtæ multitudinis ſignum apud Aruſpices fuere, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præſagium attulerunt,qui ſibi viſus eſt per ſomnum pennatarum Formicarum multitudine oppleri.Nam & paulo poſt concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio,quæ Serpentem ab eo in delicijs habitum adhuc viuentem corroſere:nam Aruſpices cauendum ſibi eſſe à multitudine reſponderunt. Sunt qui inauſpicatas eſſe putent,ob colorem,qui omnino feralis eſt,quanquam in Pephno inſula Laconiæ Formicæ candicant. Fatales Formicæ.

INTERITVS.

IN vniuerſum autem coniectores ideo Formicas indicium eſſe mortis aſſeuerant, quod terræ filiæ ſint,& ſubterraneis cauis habitent,quo identidem mortuorum cadauera inferuntur. Artemidorus lib. 3. cap. 6.

B

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT ſolis literarum profeſſoribus lætum eſt, ex Onirocritarum diſciplina Formicas: in aures ob ambulātes imaginari ſiqdē aiūt puerorū multitudinē hinc ſignificari,q̄ ad audiēdū cumulato numero ſit aduentura,unde Martialis in optatiſſima Grammatici commoda iocatus ait.

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatiſſimi ſapientiſſimique morum ſcriptores quidam κενοδοξίαν per Formicæ hieroglyphicū expreſſere. Inanem noſtri gloriam dicunt,qua nos ipſos ſupra modum & meritum æſtimamus, tacitique nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi receſſibus, cogitationiſque delicijs paſcitur & educatur. Formica uerò in cauernis ſeſe libenter continet, nec niſi neceſſitatis cauſa prodit in propatulum: cum ſcilicet aut ſpeculatum, aut prædatum properat,vel congeſtas opes curat, de quarum ſolicitudine ſuperius ſatis dictum. Habet uero hoc Formica cum Cenodoxia ſimillimum,quòd laboribus & fructibus inſidiatur perinde ac inſidioſa peſtis:hæc quidquid præclarè egerimus,& quaſcumque adoreas acquiſiuerimus,labefactare furtim aggreditur,illa in opes iam partas:hæc in virtutes &,partam iam exiſtimationem populabunda. Fecimus quid in bello fortiter,fors & corona donati ſumus,ſurrepit hæc clanculum,& folia decerpit ſingula,dum noſtra nos facinora narramus,& glorioſum militem,ut in comediarum fabulis eſt,imitamur. Prudenter aliquid cauimus,id quicquid eſt Cenodoxia uitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, deſtruit illud gloriatio,efficitque ut de quo benemeriti fuerimus, maleficio ſe a nobis affectum putet:operamque ita & oleum perdamus. Plurimum temporis in ieiunijs,in vigilijs,in orationibus,in continentia animi,corporiſque moderatione,ſine vlla mentis auerſione conſumpſimus,aduenit Cenodoxia,quæ fructum omnem,quem per labores tot collegeramus,rapidiſſimè depopuletur. Ingenioſe,doctè,& accurate aliquid conſcripſimus,ſed dum nos ipſi illud efferimus,& aut noſtros nos non apparere labores ingemiſcimus,aut eorum uenditione moleſta gloriam affectamus,Cenodoxia illa, illa inquam ſtatim obſcurat,quæ alioquin futura erant illuſtria:proq; ingenio,ſtoliditatem: pro doctrina, imperitiam,pro ſtudio,negligentiam obiectat. Danda itaque eſt opera,ut laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria ſponte naſcatur,ſed cum eam uiſi fuerimus acquiſiuiſſe,negligamus potius quam efflagitemus:ita enim cumulatior,& corollaris etiam aucta vltro percita ſubſequitur. Siquidem. Artemidorus lib. 1. cap. 26. Cenodoxia incōmoda. C

Virtus ipſa ſibi pretium eſt,nihil indiga laudis.

diceret Claudianus,eam tamen uel inuitam honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

SEd vt ad Aegyptios reuertamur,agrorum vaſtationem & infrequentia facta loca,quæ populoſa prius fuerant,per Formicam & Origani faſciculum ſacerdotes illi ſignificabant,per Formicā,vti ſuperius declaratum eſt,hieroglyphicum populi,quod paſſim iam habetur,per Origanum,ſolitudinem eius intelligentes. Ea ſiquidē herba loco appoſita qua Formicæ meant,modico vel ſalis,vel ſulfuris puluiſculo ſimul inſperſo,efficit vt iter deſerant,ſuiſque relictis cauernis alio migrent. Nam & Origanum eiuſque uirtutes.

Sotionis in agricultura præceptum eſt, Origanum ſylueſtre frumenti aceruis circũſpargere, ne Formicæ grana depopulentur. Sed ſi actutum eas tollere quis velit, experimento compertum eſt, facilius ſummoueri poſſe, ſi captas aliquot combuſſeris, & cinerem in cauum inieceris: in agro verò ſi candefactum ferrum in ceſpitem vbi nidificant impegeris. Eſt verò Origanum herba vulgo etiã nota Romę, & alijs Italiæ locis, Latinè Cunila bubula appellatur, quam vt pote præcipuè ſuam Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, ut prouerbio fertur, aptiſſimam ſalſamento. Cæterum cum permultæ eius ſpecies ab authoribus referantur, eademque varijs cognomentis appelletur, ſatis fuerit atteſtari Cunilam bubulam eſſe, quæ ὀρίγανον Græcè dicitur, quam à Teſtudine, cum ea Viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, contra Serpentes priuatim, quæ Cunila bubula appellatur: apud Ariſtotelem, Ciconiæ cum vulnus acceperint (eas enim cum Serpentibus aſſiduè dimicare cognitum) Origanum plagæ imponũt. Theodorus Gaza vir accuratiſſimus, vbicunq; ſit Origanũ interpretandũ, Cunilã reddit, quorum fuerunt teſtimonia adducẽda, quia nonnulli Cunilam bubulam eandem & Origanum eſſe, pertinaciter negant. Addam illud, cum inter tres præcipuas Origani ſpecies Onites connumeretur, doctiſſimos ætate noſtra viros de hac non parum dubitare, eamque ſibi incognitam ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes ſpeciem quandam Origani, caule, folijs, & floribus grandioribus vulgo apud nos prouenientem, Pulegium aſininum vocant (vnde putarim Onitis vocabulum, vtpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui Aſinus eſt, comodiſſimè deduci poſſe) apud nos ita Latinè interpretatum; ea verò herba nimirum Cunila eſt. Ne verò cuipiam mirum adeo uideatur ineſſe vim eiuſmodi gramini tam vulgari, vt Formicas fuget, Ambroſius herbam quandam memorat Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis ſuis excluſo fętu ſuperiacere ſoleat, eoque pacto pullos ab Luporum incurſu deprædationeque tutari. Lupus enim folium huiuſmodi vſque ad fugam abhorret. Leopardus vero Allium ita ſibi ſentit abominabile, atque contrarium, ut ſi quis eo locum vbi ille moretur, confricuerit, exilire cogatur & aufugere. Aelianus primo de naturis Animalium ſcribit, Noctuas à Ciconijs ſuo nido procul ſummoueri, Platani eo folijs importatis, quorum contactum Noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem illabentes, Ciconiaſque ita pullorum ſuorum incolumitati proſpicere, quibus aſſiduè Noctuæ inimicabiliter inſidiantur: de quarum alitum inimicitijs ſuo loco dictum eſt. Neque verò Ciconiæ tantum, Turtureſue aut Teſtudines medelam ſibi nanciſcuntur naturæ ductu, uerum etiam & Canes & Sues, & ex animalibus pleraque alia. Canes quidem, cum fellis uitio laborant, gramen illud ſuum decerpũt. Sues, ſi cephalalgia crucientur, fluuiales Cancros inueſtigant. Muſtelæ rutam, ſi quando colubrum comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiuſce rei quænam ſit cauſa, non otioſè quæritur à quibuſdam: quippe cum animalia hæc talia neque didicerint ab alijs, neq; quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ ſuis ſint ægritudinibus vtilia: quæ nos alijs diſputanda in medio relinquemus, ijs iam cõtenti quæ ad ueterum picturas declarandas facere uidebuntur.

Athenęus lib 3

Eadem omnino referűtur infra lib. 58.

Idem lib 58. infra.

Gilla, Allij, & Platani uirtutes.

D

E

INCOLVMITAS.

FOeliciter mihi quidã uidentur excogitaſſe, ut ſi hominem grauiore aliquo morbo confectum, minimæ tamen rei cuiuſpiam ope incolumitati redditum ſignificare uellent, Vrſam lingua in Formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: Vrſam enim ferunt Formicarum eſu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito degluticrit, morbi opem ſibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit cum primum è ſpecu prodit, ubi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreſte paſcitur (eã Dracontij ſpeciem Medi ponunt) cuius acerbitas inteſtinum inedia concretum laxat: quod ſi nullam attulerit opem, Formicis eo modo deuoratis, incolumitati priſtinæ reſtituitur.

F

LATEBRAE.

DE latebris uero in quibus aliquis ſe contineat, per Veſpertilionis alam, & Formicam indicatis, inter reliqua Veſpertilionis ſignificata dicimus.

DE SCARABEO.

AC de Formica quidem hæc dicta ſufficiant. Quod uerò pertinet ad Scarabeum, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius eſt appellitare ſolitus, rideri à pleriſque uiſus, quod curioſa nimium interpretatione, Solis operu m ſimilitudinem uermiculo tã exiguo, tam bruto ineſſe collegerit, ad excuſandos gentis ſuæ ritus: quæ pilularem Scarabeum magna ex Aegypti parte inter numina coluerit, quẽ reliqui ẽt in fabulis tãta ueneratione proſecuti ſunt, ut ſcribere non dubitarint, quemadmodum Scarabeus inexorabilẽ ſe uel ad Iouis preces oppoſuerit, qui multis ab eo uerbis contendebat, ut cum Aquila rediret in gratiã, coactũq; Iouem ipſum alia rõne tantæ iræ obuiam inimicitiæ. Cæterum ſi quæ de Scarabeo traduntur uera ſunt, uera aũt ut credamus eſſe, non ipſius Appionis tantum authoritas, uerum & Ariſtotelis & Plutarchi, & aliorum ſcriptorum excellentium conſenſus efficit, imo ut nihil hi ſcripſerint, q̃ paſſim noſmetipſi fieri poſſumus oculata fide perſpicere, non uerũ aſſeuerare, peruicacis eſſet ingenij. Tã igitur ſuper operibus eius admirãda cũ ſint, tñ abeſt ut uel

Apion,

A Appion, vel Aegyptij alij ſacerdotes, qui ſignatè adeo rem interpretati ſunt, ridendi videantur, vt merita potius, hoc eſt, magna & ingenti laude fraudandum minimè ſit eorum inuentum.

MVNDVS.

CVr enim quis Aegyptios ſacerdotes irrideat, quòd mundi ſpeciem, motuſque ipſos per Scarabeum ſignificare tradiderint, non ſatis video, ſi pilulas illas, in quibus ſeminium ex ſeſe primũ habuerint, ac in vermiculos primum, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipſius imaginem & rationem fieri compertum eſt. Scarabeus enim certo anni tempore bubulum excrementum nactus, materiam eam ſibi ſuſcipit elaborandam, quod primo ſtatim Pacis ſuę verſu mordet Ariſtophanes, αἶρ᾽ αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazam Poeta pro Excremento poſuit, vtcunque primum ex ea pilulas conficit, vt iam mundi ipſius formam initio imitetur, mox eas ab ea ortu occaſum verſus poſticis impellens pedibus, non intermiſſa rotatione, protrudit, ipſe interim auerſus ortũ ſpectat: quaſi de induſtria id det operam, vt cœli ipſius exemplar intuendo imaginem eius exprimere conetur. Quid verò illud, quòd inter trudendum à Subſolano in Africum fertur, quaſi aſtrorum curſui fieri obuiam contendat, qui quidem proprio motu ab Africo ad Subſolanum eſt? Neque me præterit, eſſe qui non bouilum, ſed aſininum excrementum ad hoc opus deligi autumant: & ab eo inter volutandum genitale ſemen fimo ſuperfundi comminiſcentur, vnde materies ipſa concipiat. Addunt etiam, vt hiſtoria ſit veriſimilior, nomen ipſum conuenire, quòd Canthon aſinus ſit, vnde Cantharus inſectum id denominetur. Sed hæc varietas ad nos nihil: cum de pila ſermo ſit, quam ex fimo Scarabeus informet, atque mox in aquas uolutando protrudat.

Mundi varij motus per Scarabeum.

GENERATIO.

PRoximum huic ſignificatum eſt, rerum procreationem atque principium, ex eiuſdem animalis imagine ſignificare. Siquidem ex aquis in lucem prodeunt Scarabei, veluti rerum omnium
B generationem ab aquis eſſe Philoſophi non poſtremæ authoritatis autumant. Homerum quippe ſecuti, qui totiens Oceanum rerum Parentem omnium appellat. Nam ea quis quotidie nõ tueatur, ſcãdere aquas in cœlum, diceret Plinius, eaſdemq; cadentes omnium terra naſcẽtium eſſe cauſam, fruges inde gigni, arbores fruticeſque viuere, vitalem etiam herbis animam elargiri, omnes denique terræ vires aquarum eſſe beneficia? Quod uerò Scarabeos diximus ex aquis primam lucem auſpicari, ex hiſtoria cognoſcere eſt: quòd ſcilicet ſimul ac pilæ illæ ex fimo fabricatæ ſunt, Scarabeus terram infodit, vbi eas per dies octo & viginti ſepultas occulat, quot itidem diebus Luna duodecim Zodiaci ſigna perambularit, atque hæc hyeme potiſſimum rigente fiunt. Dumque ita pilæ terra coopertæ confouentur, animantur primum in vermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamen vti folliculo quodam incluſi, non autem & uigeſimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & ſingulas, vti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit: vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitum conciliare non ignorat, ac proinde mundi ipſius generationem quandam aſſimilare, orbe inde Lunæ nouæ orir incipiente. Pilæ autem in aquis mollitæ primum, atque haud ita multo poſt adapertæ cum fuerint, informati iam excludantur Scarabei, & nigrum it campis agmen. Quod ſi Formica tanto hominum conſenſu prouidæ titulum conſecuta eſt, ꝙ in conuectandis aſſeruandiſque prædis admodum ſedula eſſe uideatur, quos honores habendos Scarabeo excogitabunt mortales, qui non humanarum tantum rerum peritos eos, verum & cęleſtium, & diuinarum propemodum non ignaros intueantur? Certe nõ immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbium celebratur, ab ijs qui ſingularem in eo vermiculo ſapientiam animaduerterunt.

Scarabei ortus & generatio.

C

VNIGENITVS.

QVod uerò apud Aegyptios legitur. Vnigenitum hieroglyphicè per Scarabei figuram ſignificari, non eo tantum modo accipiendum, quo quempiam unicum filium Vnigenitum appellari conſueuimus, ſed ea etiam de cauſa, quòd ab uno tantum genus agnoſcat: imò quòd ſolus ipſe ſibimet ſeminium fuerit: ſinguli enim ex pilulis ſingulis procreati, nequaquam habent ad quod genus referant ſuum, ſed abſque ulla propagine, nulla maris genitura, nullo fęminæ conceptu, vermium ſpontè naſcentium inſtar: in eam ſpeciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere uidetur locus is, ut quo æquiores Aegyptijs ſimus, Deum optimum maximum humano corpore aſſumpto, Scarabei ſimilitudinem ſubijſſe, Theologorum dictis oſtendamus: neque uerò quiſquam indignum facinus clamitet, Deum ipſum, omni admiratione maiorem, inſecto omnium uiliſſimo, teterrimo, putidiſſimoque aſſimilari, qui legerit apud D. Auguſtinum Soliloquijs, de admiranda Chriſti humanitate dictum: *Bonus ille Scarabeus meus, non ea tantum de cauſa, quòd vnigenitus, quod ipſemet ſui author, mortalium ſpeciem induerit: ſed quod in hac fæce noſtra ſeſe volutarit, & ex ipſa naſci homo uoluerit.* Neque ueritus eſt probus ille Theologus, pietatis & integritatis columen, dum in nitidiſſimo Dei fulgore contemplando, hominiſque ex oppoſita parte cloacalem quendam putorem expendendo, ſubturpiculam locutionis quodammodo ſtomachoſæ nauſeam, delicatiori cuipiam habi-

Chriſtus cur Scarabeus dictus & Vermis.

habitam deriſui,qui ſatis exploratum habere,Deum ſe Vermem etiam per Prophetam appellaſſe,proindeque eos qui tanti myſterij cognitionem aſſequerentur,ac perinde ſtercorariam Scarabei procreationem ex hiſtoria callerent,dictum vtroque pollice probaturos. Quòd verò ad Pſalmographi dictum pertinet, *Ego ſum Vermis,& non homo*,fuere nonnulli,qui pro *Sum Vermis,ſum Scarabeus*,traduxere, quaſi diceret,*Contemptiſſima res ego ſum.* Euthymius ita ex Chriſti perſona humiliare ſeſe Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex,alibique ſe *Canem mortuum* appellare,vt libro Regum legitur. Qui verò putant dictum hoc propter humanam Chriſti generationem,quæ abſq; vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur,quòd quemadmodum Vermis è pluuia naſcitur de ſuper in terram veniente, ita & Chriſtus ſuperno ſancti Spiritus in Virginem aduẽtum generatus eſt: quam ob cauſam Chriſtus Vermis dicitur. Reliqua videris apud Adamantium Cõcione in Luca quartadecima,quam de Domini circunciſione conſcripſit. Porrò Auguſtini dictum eo quoque deduci poteſt,quòd Aſſertor noſter ait,*Ego ſum Vermis,& non homo*: quia ſcilicet,ex mare & fœmina homo naſci ſolet,ego verò non ex maſculo & fęmina ſecundum ritum humanum,atque naturam,ſed in exemplum Vermis natus ſum, cuius non ex aliunde ſemen,ſed in ipſis in quibus coaleſcit corporibus, eſt origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur qualecumque, non vocabulis tantum uitiatum, verum ſententijs etiam deprauatum: in quo quidem multa à malignis ingenijs in inſtitutionis noſtræ ludibrium inculcata ſunt. Sed hæc corrigere alterius fuerit cenſura,illud hoc loco tantum attingam,quod circa 6. libri finem ſcriptum eſt: *Nos ut Canthari libenter volueremur in ſtercore*, vbi is qui gloſſemata quædam adſcripſit, non *Canthari*, ſed *ut Cantherij* legendum putat,ratus nimirum Campanum prouerbium ad hoc facere,*Cantherius in foſſa*. In epiſtolis verò bonus ille vir quiſquis cenſor fuerit, ſed non ſatis eruditus, audacter *Cantherij* fecit,cum *Canthari* dubio procul ſit legitima lectio,ex hac ipſa quam retulimus hiſtoria naturali deſumpta. Sed ne quid quod ad Vermem facere ſuccurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquam cogitationis inquietudinem hieroglyphicè ſignificat, quod Eucherius ad Eſaiæ dictum trahit,*Vermis eorum non morietur*.

Pſal. 42.

Quod refertur à T. Liuio Decad 3. li. 3.

D E

VIR PATERVE.

CVm verò ita naſcatur Scarabeus,vt nullo fœminæ beneficio progignatur,ſolaque patris cura, labore & diligentia vitam auſpicetur(non enim fœmineum eſt inter eos genus,hinc fit,vt Aegyptij ſacerdotes PATREM ſignificaturi,Scarabei prætulerint imaginem : & vbicumque maris officium,maſculamque vim exprimi voluerint,non alio magis uterentur hieroglyphico: nam veluti pro maris & fęminei ſexus ſymbolo Vulturem pingebant,quòd illa abſque patris ope procrearetur, vti commentario ſuo diſputatum eſt,ita virum ob ſimilem,quam attulimus, cauſam,per inſectum huiuſmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

Virg. li. 1. Aeneid. Iliad. li. 7.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendantur,ſi viriles fuerint virorumque ſit bella gerere, Maronis Homeriq; præcipuè authoritate, illi ipſi ſacerdotes maſculam virtutẽ atque ferociam per Scarabeum expreſſere: cuius imaginem anulis inſculptam milites geſtaſſe, tradit Aelianus,de quo plura apud Plutarchum libro de Iſide & Oſiride. Erat & ſignum Romanorum militum,Scarabeus,quo virilem animum præſtare ſe debere admonerentur,neque muliebriter quicquam meditari facereve,eaque de cauſa dictum ab Horatio,

De Arte Poetica.

Tyrtęuſque mares animos in martia bella
Verſibus exacuit. F

Aenei. li. 1.

Contra vero & Phygas & ἀχαΐδας, in effœminationis opprobrium Virgilius & Homerus, vterque ſuos appellauit: quod nihil ſaperent maſculum,ſed muliebri torpore ignauiaque ceſſarent.

SOL.

Plin. lib. 30 cap. 11.

CVm verò plures ſint Scarabeorum ſpecies,trium Aegyptij meminere,quarũ vna αἰλουρόμορφος appellatur: quæ ſcilicet Felis faciem mira refert ſimilitudine eſtque radijs quibuſdam inſignita,eaque de cauſa Solis hieroglyphicum formam hanc eſſe uoluerunt. Aiunt verò αἴλουρον,qui apud Latinos nunc Cati:nunc Felis nomine receptus eſt, oculorum pupillarumque uſum cum Solis curſu, ἀντιπαθείᾳ quadam commutare: quippe quæ & noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores fiunt,& acutius cernunt,ad ortum uſque iubaris,inde ſenſim incipiunt hebetari meridiem verſus: atque ita quo magis ad occaſum declinat Sol, eo minus obſcuriores fieri. Adhæc Scarabeo digituli ſunt uniquique triginta,totidemque ſunt menſis dies,quibus Sol ortu continuo gradatim per ſingula ſigna curſum peragit ſuum.

LVNA.

ALtera ſpecies bicornis eſt, ideoque ταυροειδὴς appellata, Tauri quippe inſignis facie. Hæc Lunæ ſubijcitur: propterea quòd cœleſtem Taurum Aegyptij Lunæ exaltationem commentati ſunt. Gigni hos ex Vermibus, Ariſtoteles,qui lignis aridis innaſcuntur, aſſerit. Primum.n. Vermes ipſis immobiles fiunt,mox diſrupto putamine id Scarabeorum genus exit. Ceterum Plinius

genus

A genus hoc cui Tauri cognomẽ cornicula dedere, terreſtre putat, eos idcirco alij terræ Pediculos vocăt. Lucanos appellat Nigidius, quibus cornua, prælõga biſulcis dẽtata forcipibus, in cacumine cũ libuit ad morſum coeuntibus, quales infantiũ remedijs ex ceruice ſuſpendũtur, eos in Veneta regione Grãphos, quaſi Ceraphos, hoc eſt bicornes appellamus. Cornicula ea nõ tantũ collo ſuſpẽſa ad quartan..., quibus id remedij applicat Plinius, verũ etiã in fridiuſcula lauatione vrinatoribus ad neruorum ſtuporẽ, qui plerumq; fit in aquis, amuletum creditur: nã & id incommodi vulgo Gramphum vocitamus. *Plinius ib.* *Gallicè, la grampe.*

MERCVRIVS.

ERat, & ſua hieroglyphico Mercurij ſpecies dedicata: quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodũ diſſimilis. Neq; ſum neſcius, quendam etiã eſſe paruum admodum Scarabeum frumenta erodentẽ, qui Cãtharis appellatur, oritur is ex crucis fici, piri, & pini: fiunt.n.ex his omnibus Vermes: cæterum hi poſtmodum more Muſcarum coeunt. Ridiculã Metrodorus Sceptius obſeruationem ponit, noſtro etiam tempore haudquaquam abolitam in frumentis oleribuſq; ab earum iniuria ſoſpitandis, quod in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem Cantharidum, menſtruas quippe mulieres ire per media arua, hortoſue, retectis (ſit verbo venia) ſupra clunes veſtibus, erucaſq: ita, ac Vermiculos Scarabeoſque, ac noxia alia decidere. Alibi ſeruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctuque diſſoluto, verſu eo pronunciato, φεύγετε κανθαρίδες λύκος ἄγριος ὑμᾶς διώκει, *Faceſſite Cantharides, Lupus agreſtis uos inſequitur.* Cauendum verò ne id oriente Sole faciant, ſementem.n.tunc areſcere proditum eſt. *Metrodori Sceptii ridicula obſeruatio.*

LETHALIS A SOLE FEBRIS.

B ADhæc Aegyptij hominem lethali febre extinctum, quam ſub dio ſolares radios perpetiendo contraxerit, ſignificare ſi vellent, Scarabeum cæcum effingebant: oculos quippe, vel acu, uel alia leui cuſpide trãsfoſſum, ita, vt exoculatus omnino videretur. Aiunt enim ſolares radios Scarabeo inimicos eſſe quibus ſi uehementius impetatur, accidere, vt ſtatim obcæcetur: ſimulac verò cæcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATque hic tã egregius bellatorũ ductor, tã alienus à mollitie eſt, vt cũ primũ venereas roſas olfecerit, emoriatur, quaſi virtutẽ quantumuis maſculã illecebris eneruari documẽto ſit: quod quidẽ, vel ab Ariſtotele traditũ, anſam dat hieroglyphico nõ inſulſo: ſi, puta, quis velit Hãnibalem durũ Capuæ deſidentem, effœminatum pingere, ſcutũ illi cũ Scarabei ſigno tribuat, oras verò clypei roſarũ ſertis ambiat, aut quid huiuſmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti, qui roſarum halitum ferre non poſſunt, atq; in ijs pretij quantiuis viri. Nam cũ Romæ eſſem, vidi Oliueriũ Caraffam magnæ celebritatis Cardinalem, qui roſarum tẽpore quotãnis ſecedere cogebatur, ſeq; intra ſuos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere cuſtodibus ad oſtia diſpoſitis, ne quis, aut ſalutantum, aut amicorum officij gratia ingredientiũ roſam inferret. Et in Romana nobilitate inſignis ...r Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis roſarum odore plurimũ offendebatur. Atq; hæc de Scarabeo, quæ memoria complecti potui ſuccurrerunt, plura omninò ſcripturus, niſi Commentarium, quod eo ſuper olim paraueram Vulturi adiunctum, ex clariſſimi viri Alberti Pij Carporũ Comitis ſcrinio ſurreptum, & à neſcio quo bibliotapho, vel fuco potius, in Germaniam aſportatum, adhuc deſiderarem. *Roſarũ halitus nonnullis granis.*

DE ECHINO TERRESTRI.

C EChinum Aegyptij, quod hactenus legerim, literis ſuis nõ inſeruere, multa tamẽ ſuper eo ſignificata Græci Latiniq; excogitarunt, quæ admiratione ingenij propemodum cum ijs quæ Formica ſuper, & Scarabeo diximus, conferri poſſint: atq; ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vti ſi exemplo futura; cuiuſmodi illud eſt, quod in primis commemoratu dignum exiſtimaui. *Tempori, & occaſioni inſeruientem. Echini terreſtris cautio magna.*

OPPORTVNITATIS CAPTATOR.

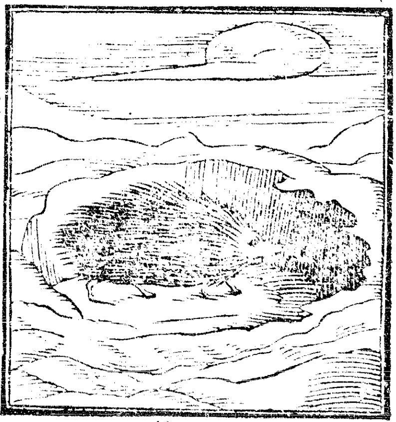

HOminem quippe temporum omnium conditioni ſeſe accommodãtem per id animal ſignificari, &, quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύοντα. Nouit ſiquidem Echinus (de terreſtri nunc loquor, nam de marinis inter piſces alibi agetur) cubilia ſua Aquilonum, & Auſtrorum mutatione commutare. Duas enim cubilibus feneſtras facit, alteram Notum uerſus, Boream uerſus alteram, quaque parte ventum futurum præcognoſcit, feneſtram obturat, alteram recludit: ſin intra tectum alatur, ad parietem diſcedit. Quod Cyzici quidam cum obſeruaſſet, conſecutus opinionem eſt apud omnes, vt uentos qui ſpiraturi eſſent, ex ſe ipſe præcalleret: quod alij Byzantij eueniſſe tradunt, fortè quod tunc rerum ſumma apud Byzantinos eſſet. Sed

ubicunque illud acciderit, ſatis nobis eſt id ab Echino fieri, quod documento nobis eſt, præcauere fieri poſſit, ne imminens nos occupet calamitas, ea ſi vicerit, ne aduerſus præualentis fortunæ impetum reluctabundi fruſtra fatigari velimus: flectendam verò uiam uelis, cum obniti contra non detur, quoque trahit fortuna, iter intendendum. Non enim eſt, ut idem inquit Phocylides, in uentum reflandum. Quin potius tales ſimus: ut quo nos cumque rapit tempeſtas, æquo animo deferamur, atque, vt optimè Virgilius monet, ſi quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia ſcilicet: D

Aene.li.5.

Mutati tranſuerſa fremunt, & veſpere ab atro
Conſurgunt venti, atque in nubem cogitur aer,
Nec nos obniti contra, nec tendere tantum
Sufficimus, ſuperat quoniam fortuna, ſequamur,
Quaque vocat vertamus iter.

Atque hoc illud eſſe crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum ſuper animalis huius prudentia ita ſcribit:

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.
Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus.

Vel vt numerum reddamus,

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Salomon Erinacium inter animalia terræ minima, quæ ſapientibus ſapientiora ſunt, nominat, ut Septuaginta edidere. Nam Leporem uulgata editio ponit.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

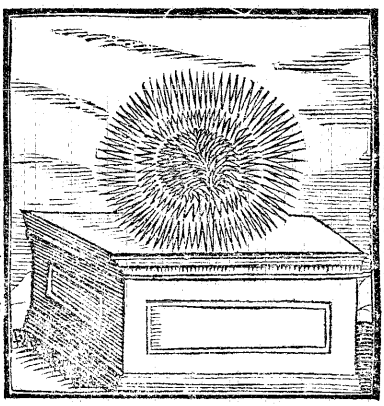

Illud quoq; ſuper Echino ſignificatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius, hominem ab inſidijs, & periculis, ac cuiuſcumque fortunæ caſibus tutum oſtentent. Siquidem is ſimul, atque ferarum ſe impetentium odorem latratumve ſenſerit, in orbem ſeſe colligit, roſtro pedibuſq; intrinſecus, teſtudinis more contractis, tergore omni pilæ inſtar conglobato, ſpiniſque, quibus undecumque munitus eſt, ad incolumitatem erectis oriatur, contactum ſuum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem reſpexiſſe uidetur Horatius Poeta, cum ſe ita contra fortunæ impetum præparatum ſcribit, ut ſua inuolutus uirtute tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit: E

Lib.3.Car. ſub finem.

Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores.
Nunc mihi, nunc alij benigna:
Laudo manentem: ſi celeres quati
Pinnas, reſigno quæ dedit, & mea
Virtute me inuoluo, probamque
Pauperiem ſine dote quæro.

PROCRASTINATIONIS DAMNA.

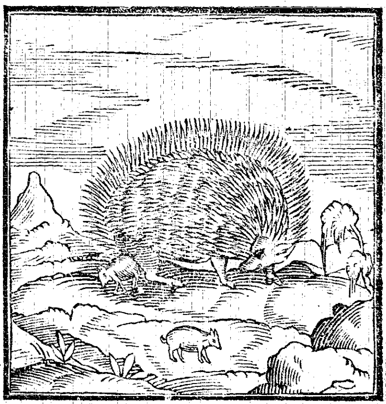

Atque hoc tam prudens alioqui animal in opportunitate captanda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procraſtinationem ingruentis, hieroglyphicum eſt, ſi illi fœtus adijciatur ſuus. Id enim malum ex contatione maius effectum oſtendit, propterea quod aluo ſtimulata quandiu poteſt partum differt, quo fit ut fœtus magis inoleſcens, maiorem poſtmodum pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omninò ſunt, maritimum, & terreſtre, utrique nomen apud Græcos ἐχῖνος. Terreſtris, de quo iam diximus, omnibus innotuit ſub Erinacij nomine. Huius quoq; ſpecies duæ ſunt, Suilla, & Canina, quæ quidem rictu, & pedibus, aut Suillis, aut Caninis ſimilibus diſtinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacei chœrogrilli nuncupantur, magnitudine propè mediocrium Cuniculorum, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimq; in eremo, quæ eſt contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita ſpinoſo defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem poſſint. Par huic cum Formica ſolertia comparando uictu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantum eſt inuidiæ nota, quod cum optimè norit ſe propter cutem præcipuè peti, cuius uſus poliendis velleribus inſeruit, ſimulac in periculum ſe adactum uidet, urina ſua emiſſa tergus omne conſpergit, ſibi conſcius id inde putreſcere, aculeoſque ſpontè mox decidere. F

Ariſt. de partib. animal. libr. 4. c. 5. Plini9 lib. 9. c 31. Echini terreſtris ſpecies duæ.

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM SPOLET, DE IIS QVAE PER SACRAM SVEM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER NONVS.

Palæmonis dictum de M. Varrone.

PALAEMONEM *olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratũ, literarum eum Porcum appellaſſe, tanta ſibi interea earũ prærogatiua adrogata, vt Virgilium diceret iam tum de ſe præſagiſſe, cum cecinit:*

Audiat hæc tantum, vel qui venit ecce Palæmon.

B *vnum ſe quippe futurum, qui ſe de ſcriptoribus iudicaturus eſſet, cuius ferulæ, atque cenſuræ omnes veterum, & iuniorum lucubrationes ſubijci deberent, natas ſecum literas, ſecum interituras ſumma vanitate iactaret. Hic eſt Rhemmius Palæmon patria Vicentinus, cuius monumẽtum hodie in Sumano monte agro Vicentino imminente, cum epitaphio oſtenditur: vbi rus ei fuiſſe veriſimile eſt, cum aliàs etiam agricolationis, & vineti ſtudioſiſſimum fuiſſe, & C. Plinius oſtendat, ſed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à Grammatico, qui literarum tyrocinia doceret: non ab inſano, aut inepto viro quopiam effuſum, ſed vt diuinitus potius editum accipimus: nam & olitor ſæpe non contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de cauſa literarum Porcum, vel à Palæmone, vel ab alijs appellatum aſſerimus, quod ſcripta eius ſint vlla in parte lutulenta, vel ex hara producta: ſed quia nihil ſit Varrone ipſo, neque lautius, neque copioſius, neque magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conſcripſerit, magnæ ſtudioſis omnibus vtilitati futura, niſi acerbiſſima temporum clades theſauros eos poſteris inuidiſſet: quare is omnium conſenſione vir doctiſſimus, ac omnium diſciplinarum parens, totius prædicatione vetuſtatis habitus. Quod verò doctrina eius Porco æquiparata ſit, ea eſt cauſa, quod nullum animal à Sue, pluribus magiſque varijs condimentis aptum, quod nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vſui magis expoſitum, quinquaginta propè ſaporibus ex eo, vt veteres obſeruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copioſior, neque lautior humano victui materia ſuppeditetur: perinde, ac multa, & varia Varronis ſcripta argumentum nullum intactum reliquere, ſplendidiſſimoque rerum omnium apparatu vniuſcuiuſque animi famem expleuere. Hæc igitur cum ſuper Varrone ipſo meditarer, fortè accidit vt ſcripta quædam mea recognoſcerem, quæ ſcilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eaque inter amicos diuiderem, mei erga ſe, vel amoris, vel obſeruantiæ teſtimonium, prorupit ex his ecce Porcus Ægyptius, quem aufugere tentantem cum poſtico arreptum pede comprehendiſſem, cui dono conuenienter hunc mitterem cœpi circumſpicere. Varronem quippe aliquem depoſcebam: hic mihi tu Fabi Vigil occurriſti mortalium eruditiſſime, cui merito hanc condimentorum lautitiem ἢ συγκλιὼν ὄψου ποικιλίαν, quam de Porco memorant, vti Varroni congruam, ita tuæ perquam ſimilem opulentię dedicarem. Nam tu quoque nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantamlibet doctrinæ partem intactam reliquiſti, quæ de diuinis humaniſque ſtudijs, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacumque demum re, vel dici, vel excogitari poſſunt, tuo illo magno ingenio, feliciſſimaque memoria complexus es: vt vix alterum ætate noſtra conſpiciam, quem Varroni illi literatiſſimo conferre poſſim. Quare Porcum hunc meum tibi deberi merito indicaui, cuius immolatione ſanctiſſimum amicitiæ fœdus tam piè ſemper inter nos cultum, & obſeruatum, quæ tua eſt animi ſynceritas, ſpero me perpetuo confirmaſſe.*

A Pli. li. 8. cap. 51.

C

PERNICIES.

Diogenis iocus in athletas.

ÆGyptij Sacerdotes vt odium, quo ſuille genus omne perſequebantur, literis teſtatum ſuis relinquerẽt, pernicioſum hominem Suis hieroglyphico ſignificari inſtituerunt. Eſt enim natura animal admodum vitioſa, prurituimpotens, Luna maximè deficiente: conſtatque pariter eorum corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepraque, & putida ſcabie contaminari. Quinetiam frequens Suillæ carnis eſitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de qui

Prima Ceres auida gauiſa eſt ſanguine porcæ, Ou. 2. Faſt. Bellunenſium ſtatutum.

bus interrogabat quidam, cur icti non ſentirent: *Quia*, reſpondit ille, *Suillis ac Bubulis carnibus educati ſunt*, ad animum ſcilicet uertens quod alter de corpore quæſierat. Huiuſmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Adhæc maleficum eſt etiam monſtrum: quia ſatis cladem non exiguam infert, damnoſamque facit pauperiem, dum teneriorem ſegetem non depaſcit modo, ſed & fœdè proculcat, & roſtro eruit. Vnde primum hoc animal Cereri ſacrificatum Poetæ teſtantur, & fabulæ exortæ ſunt de Cromyonia Sue Apri Calydonij matre, vno ex Theſei laboribus. Itaque Salaminij lege ſtatuerunt, vt eorum Suum dentes attererentur, qui ſegetibus cladem aliquam intuliſſent, de quo publicè ſtatutum eſt apud Bellunenſes meos. D

SENSVS MAXIME BRVTVS.

De Sue intellectus myſticus.

Pli. li. 8. c. 5. Cicero de finibus. li. 5.

PRæcipuè verò fuit apud Aegyptios de Sue ſignificatio, vt per eius ſimulachrum intellectu myſtico, ſenſum materiæ penitus affixum, atque illi præcipuè coalitum indicarent: quod licet in animantium omnium, nedum in omni brutorum genere conſpiciatur, neſcio quo pacto tamē lōgè magis brutum in Sue plurimum apparere, vnicuique manifeſtum eſt. Hic verò ſenſus rationi plerunq; ſeſe conſtituit aduerſarium, non aliter quam materiæ ratione habita, corpus animæ tam multis in negotijs reluctatur, de quo præclara Platonis in Phædone ſententia, τῷ μὲ θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδῆ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδῆ, καὶ διαλύτῳ, καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον ἂν εἶναι σῶμα, *Animam quidem per quam ſimillimam eſſe parti ei, quæ diuina eſt, & immortalis, & intelligibilis, & vniformis, & inſolubilis, & eodem ſemper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem ſimillimum humano, & mortali, & incognito, & multiformi, atque diſſolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem habeat modo.* Ex argumentis autem huiuſmodi, quicquid apud Philoſophos altercationis eſt in explorandis naturæ ſecretis, emanauit: alijs rationem rerum, alijs ſenſum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde, ac animam eſſe aſſerentibus, his hunc cogitationi, veluti, & ipſos corporis affectus propinquiorem eſſe concertantibus. Quare minimè mirum eſt Aegyptios, & qui diſciplinam eorum ſecuti ſunt, in contemplandis ijs potiſſimum quæ à corporibus diſſeparata viderentur, occupatos, Porcum quippe animal ſenſui tantum deditum aſpernatos eſſe: quippe qui corpus identidem ſuummet, vt in Papyro commonſtrauimus, minimi faciebant, eiuſque alendi, curandique negotium perexiguū ſuſcipiebant, ſenſui, quem falli in vnoquoque animantium facillimè poſſe ſuſpicabantur, parciſſimè fidem adhibebant. Contra verò Ariſtoteles, quique eum ſequuti ſunt, ſenſum ita ſunt admirati, ut eum cogitationibus omnibus prætuliſſe videantur. Sed noſtra nos ſignificata proſequamur. E

VANILOQVENTIA.

Sus Elephāto inuiſus Plin. lib. 8. cap. 9.

AEgyptij autem ſacerdotes, vt apud Horum eſt, ſi uaniloquentiam hieroglyphicè ſignificare vellent, & Suem, & auerſum Elephantum ſculpere conſuerunt: idque perinde erat, ac ſi rationem à brutali ſenſu auerſum oſtendere uoluiſſent. Nam cum Elephanti ſignificata Commentario ſuo conſcriberemus, eum in omni ferè uirtutis numero, ſi de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodum participem inueniebamus. Huic Sus opponitur, qui antipathiæ ipſius cogente ui, vſque adeo eſt Elephanto inuiſus, ut ab eo nullo poſſit concilio tolerari, ſed quumprimum auditus fuerit eius grunnitus, fugam Elephas arripere cogatur. Nota hiſtoria eſt, quemadmodum Megarenſes ab Antipatro afflicti, cum ad manifeſtum exitium premerentur, uterenturque ille Elephantorum robore, excogitarint Porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in Elephantorum gregem immittere: quo facto ualidiſſimum Regis conatum negotio minimo irritum reddere, victoria per ingenium ſibi comparata. F

VIS ANIMI LABEFACTATA.

ANimoſum alioqui hominem, qui tamen improuiſa aliqua ſpecie ſit exterritus, per Porcum, & fugientem Leonem exprimere quorundam inuentum fuit. Aiunt enim Leonem Suis cōgreſſum declinare, uiſumq; aliquando cū Suem aggrederetur, ut ſetis horrentem aſpexit, aufugiſſe. Sed enim hoc Leoni haudquaquam accidit ob naturæ diſſidentiam, ut elephanto, ſed ob horrificam Suis indignati ſpeciem, quam cogebatur exhorreſcere.

SOPHISTAE.

Suilla abſtinebant Hebræi.

ET ut, quod initio dicere cœperamus, proſequamur ſacerdotes illi cum nihil æquè abhorrerent quā inanes ſophiſtarum nugas, & cauilloſas uerborū argutias, argumentorumq; decipulas in naturæ uiribus indagādis eiuſmodi notæ hominē per Suis hieroglyphicū ſignificabāt. Eodē intellectu apud Hebræos ſuilla abſtinere pceptū ait Philo admonitoſq; nos ea diuina lege, ut ſophiſtas euitaremus, pcuitabilē hmōi animalis impuritatē: illi.n. acutiſſimis tantū accuratiſſimiſq; rerū diſtinctionibus, quod p bifidā animalis ungulā interpretātur, quaſi luto inhæſitātes, ita illis adhæreſcunt

A reſcunt, vt inde nunquam auelli poſſint, ſed ad extremam vſque ſenectutem ibidem computreſcunt: nam & Porci nihil illuſtre, nihil purum, nihil limpidum amant, ſed turbida tantum, ſpiſſa & ſordida & fæculenta ſectantur, inq; his præcipuam ſtatuunt voluptatem.

Hinc Horat. 1 epiſt. Amica luto ſus, & D. Petrus in epiſt. ſus in volutabro. Prouerb. Sus per roſas Auctor Eudemus.

A BONIS MORIBVS ALIENVS.

PEr Porcum itaq; inhæſitantem luto, vel, vt Cratetis intellectum ſequar, roſas conculcantem diſpergentemq; à bonis honeſtiſq; moribus alienum hominem indicabant. Nam cùm Diuinæ paſſim literæ roſas, & odorata omnia ponant pro vitæ morumq; ſynceritate, Suſque ita roſas aſpernetur, vt de ijs qui ſiniſtro, prauo, maleficoque ſunt ingenio dicatur, aptiſſimum excogitatum eſt hieroglyphicũ: ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetem vſum aiunt opuſculo quod γείτονας vocauit. Quin viuere in Arabia Suillum genus vllo genere poſſe negant, quippe cùm ea regio ſit odoramentorum altrix, à boni cuiuſque odoris hoſte meritò declinatur, & vt luculentiſſimè Lucretius:

Denique amaricinum fugitat Sus, & timet omne
Vnguentum: nam ſetigetis ſubus acre venenum eſt,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
B *At contrà nobis cœnum teterrima cùm ſit*
Spurcities, eadem ſubus hæc tam munda videtur,
Inſatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eodem ſpectat quod Aſſertor noſter, *Nolite*, inquit, *margaritas veſtras ante Porcos proijcere*, eos qui ſcelerum tantum fœtoribus illuuieq; delectantur, per Porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquã odorem ſuauiſſimum expetentes. Nam quod ad lutum pertinet Ciceronis ſcomma eſt actione in Verrẽ VI. *Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis veſtigijs inuenimus?*

Ciceronis ſcomma in Verrem.

DISTINCTIO.

ADhæc ſciendum, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & diſtinctionis ſymbolum eſſe: quòd apertiùs dicunt, cùm oportere Sacerdotem monent, vt lepram à non lepra ſciat internoſcere, ſcelerum quippe differentias: iuſtum ab iniuſto, & à curuo rectum, Horat. Poeta diceret.

COGITATIO.

RVminatio autem, vt in Ceruo dictum eſt, memoriam & cogitationem indicat. Vtroq; autem honorum opus eſt, ſi recto & ſapienti iudicio eſſe volumus: præſtandum quippe diſcernendi acumine: vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE, hoc eſt dandam eſſe operam diſciplinis, quæ veritatis lumẽ ſubminiſtrent, ſi ſacra tractare volueris. Sed parum id profuerit niſi & memoria, iudicium, bonæque mentis acceſſerit examinatio. Hinc exploditur Sus, qui licèt vngula ſit fiſſa, minimè tamen ruminat. Tales ij ſunt, quanto hodie numero, Dij boni, qui, licet recti prauiq; cognitionem optimè callere videantur, cœno tamen volutati, cum doctrinam ipſi ſuam ad rectam viuendi rationem minimè dirigãt, C optimè, vt Menander ait, peruè praua ſectantur. Diuinarum enim literarum doctrina, vt cum Origene loquamur, non ſolùm Sacramentorum debet ſcientiam continere, verum etiam mores geſtaq; informare diſcentium. Plerique alij quoque dixerunt, ruminare eſſe deuouere ſe ad legis meditationem: fiſſam verò vngulam habere, inter mundum & immundum diſtinguere: hoc quidem literarum & pręceptionum peritiam habere, illud verò meditationem eſſe, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia diſpenſat, in omnibus cogitationem, quam veteres Prophetæ *Eructationem*, vt noſtri reddunt, appellauere vt. *Eructauit cor meum verbum bonum:* quamcumque enim virtutem a vitio ſeligeremus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitum aſſuefacere debemus Seligere uerò, eſt diuidere literam à ſpiritu, & quædam ſecundùm hiſtoriam ſolam edocere, quædam ſecundùm contemplationem, quædam verò ſecundum utrumque intelligere. Nam qui pręſtare hoc idoneus eſt, ille mundus: qui verò unius tantũ partis eſt particeps, immundus. Hæc Heſychius. Neque diſsimulanda eſt Irenæi meditatio ſuper hoc loco, qui cum proximè fuerit ad Apoſtolorum tempora, multa diuinæ illius ſynceritatis interpretamenta percepit: cuiuſmodi hoc poſito ex lege. *Quæcunque ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda eſſe: quæcumq; autem aut neutrum, aut alterum tantum horum habent, vt immunda ſegregari.* Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de patre & Filio tradita ſunt ab Eccleſia firmiter credunt, & in utroque requieſcunt: utpote quæ ſit eorum firmitas qua duplici ſunt ungula, & inſuper Dei traditiones die noctuque meditantur, cogitationes ſuas bonis operibus accommodantes, quæ quidem pręcipua eſt ruminantium uirtus. Immunda autem, quæ neque in Deum fidem habent, neque traditiones eius meditantur, cuiuſmodi ſunt qui uocantur Ethnici, idololatrę, abominationibuſque dediti, nil ſyncerum, nil laudabile ſapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant,

Ruminare. Fiſſam vngulam habere.

ungulam

vngulam verò duplicem non habent, Iudæi ſunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm D
in ore ſunt, ſed neque Patrem & Filium agnoſcunt, neque ſenſum à litera diſtinguere ſunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant, quo in numero ſunt Hæretici, qui ſacras ſemper literas euoluunt, argutaſque rerum finitiones perueſtigant, & quicquid vel ineptè vel impiò ſentiunt, aliquo ſemper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt: ea tamen neſciunt, aut nolunt ad veri ſenſus examinationem conuertere, ad iuſtitiam, ad bonos mores dirigere, quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoſcere, colere, & toto mentis affectu venerari profitentur: quid tamen aut Pater, aut Filius ſtatuerit, ne minimùm quidem meminiſſe volunt. Et ne

Pia parens a fis. longè exempla repetamus, cuinam hominum generi magis in ore eſt IESVS CHRISTVS, quàm ijs qui hodie concordiam vnanimitatemque totius Chriſtianiſmi, quam vnam ſibi IESVS CHRISTVS DEI Filius à nobis omnibus depoſcit, auerſantur, & eam admittere Cane peius & Angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, inceſtus, adulteria promiſcua, ſacrorum cenſuum direptiones, conciliandi ſe Deo contumacia, promiſſæ diuinitùs expiationis abnegatio, ſacrorum ferè omnium irriſio, & omnium quæcumque dictu factuque abominanda ſunt, profligatiſſima expeditio. Quod non noſtri modò Prophetæ præuidere, ſed Maro ipſe, non noſtri generis vates, diuinaſſe videtur, cùm hæc ſcribit oracula.

Georg. lib 3

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter ſe legibus vrbes
Arma ferunt, ſæuit toto Mars impius orbe:
Vt cum carceribus ſeſe effudere quadrigæ,
Addunt ſe in ſpatia & fruſtra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas. E

PROFANVS.

Ab Herodo to lib. 2. MEritò igitur per Porci ſimulachrum Aegyptij profanum intelligebant, Suſque tantæ apud Aegyptios abominationis erat, vt ſi quis eum vel incuria tetigiſſet, cum ipſis ſtatim veſtibus ad fluuium lotum abiret, ſubulcique nullum omninò templum ingrederentur, connubioque aliorum prohiberentur. Scythæ quoque Sues adeò contemnebant, vt ne alere quidem eos in regione ſua vellent. Apud Romanos, Flamen Dialis Porcum tangere ſine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, & pietati, etiam noſtris fuit Pontificibus, ne de Sue cognomentum profiterentur? atque ob eam cauſam inſtitutum, vt Romanus Pontifex, quamprimùm deſignatus eſt, honeſtum aliquod ſibi nomen aſſumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu Porci, eſſet incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium ſe uocari iuſſit. Neque uerò ſum

Panſeleno cur ſuilla vſi in cibũ neſcius, ex Aegyptiorum cognatione ſolos Panſelenos ſuilla in cibum vſos, propterea quòd aiunt, Typhona cum Suem inſectaretur, lineum ſepulchrum apud Pãſeleon offendiſſe, in quo Oſiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat aſſeruabatur, atque eo prouectum odio, quod illi aduerſus Oſirim peculiare fuit, membra eruta diſcerpſiſſe, mox in rei tam nefandæ memoriam Panſelenos populos ex Sue conuiuia inſtituiſſe: quaſi liceret iam ſepulchro eo tam fœde profanato, in profligatiſſimum quodque præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere.

NABVCHODONASOR.

INuenies in Diuinis literis Nabuchodonaſor, quem παντοχοδοιόσορον Geographus Strabo appellat. F
Suis nomine uocitatum Pſalmo LXXX. *Vaſtauit vineam tuam Domine Sus ſyluestris:* idque ea de cauſa, quòd in voluptatum luto volutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet: quanquam loco hoc nonnulli Salmanaſarem potiùs intelligi volunt. Nos autem per Suem, uti ſupe-

Voluptuoſi per Suem ſignificati. riùs ex Heſychio dictum eſt, eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorum, ſed ea non rectè utitur, utpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque immundæ deditus, de quo Petrus, *Praſtaret his iuſtitiæ viam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſancta ſibi tradita diſciplina ignauiter derelicta:* quandoquidem his uerè accidit prouerbium, *Canis ad vomitum ſuum reuerſus*, &, *Sus lota in volutabro cœni.* Omnes denique qui uel immunditiæ, uel gulæ uel reliquæ incuriæ ſe metipſos dedunt Porcorum & Canum uitam deſumpſiſſe lex intelligit, inquit Irenęus. Quin & idipsũ nomen ὗς opprobrij cuiuſdam indicium facit: nam uocalem ipſam υ, Caius Iulius Romanus ubi de præpoſitionibus diſſerit, ad uituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ

Increpatio in Iudæos. χρυσιόχοῳ teſtimonio, additam poſtea fuiſſe F, literam, noſtroſque Fu dixiſſe, mox Fufe, hodie paſſim Fy, cum putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc Pſalmographi teſtimonium, *Saturati ſunt Porcina*, quam lectionem Eucherius ita agnouit, ut hieroglyphicum etiam eius interpretaretur, Iudæos quippe arcanis Diuinæ legis prius inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt, priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos: dumque negant Chriſtum, eandem impietatem, dicit etiam ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa Interlinearis uulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditiem hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerunt paruulis ſuis, addit: *Dixerunt enim Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.* Animaduerte

tamen

A tamen in Hebraico ſcriptum eſſe, *Beni*, quod filios ſignificat, non porcinam. Sed n. ne à hieroglyphicis noſtris auocemur, argumentum hoc de humanis hoſtijs à Iudaico populo immolatis, commodiori loco, in ipſo calce operis, vbi multa huiuſmodi repeterentur, ſine vllius fortè moleſtia percurremus.

INDOCILITAS.

FVerunt ſanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluere: nam apud phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida, capillis ſurſum verſus erectis, indocilitatis indicium eſt manifeſtiſſimum: eſt enim animal maximè brutum Sus, nullumque animalium magis indocile, cum reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum viuunt, vſus, vel induſtria, vel frugalitas proſit: ſuillum autem pecus nihil afferat vtilitatis, niſi mortuum tantum: quamquã Spartanorum inuentum fuerit Porcos in pugnam inſtruere, & ad bellandum idoneos reddere: Porcorum enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam Coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morem educatis inſtructiſque magno rei bene gerendæ augurio ijs præſumpto, quorum Porci viciſſent. Eius tamen indocilitatis ergo Marſyas, qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodum habuiſſe: quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiam ceſſerit. Et Philoſtratus Arcadas Rudes appellat, & Suibus ſimiles, tum ob alia multa, tũ quòd arborum fructibus, vti Sues, plurimum turgeant, ſintque, vt ait Horatius, *fruges conſumere nati.* Eadem ratione ex hara productum, non ſchola, ait M. Tullius in Piſonem, indoctum & illiteratum ſignificare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hipocratis Coi, Medici illius clariſſimi filij, ob indocilitatem & incóptos mores à Comicis proſciſſi, Suem ſapere ferebantur, non ſecus ac Varronem ipsũ, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus Grammaticorum dicaciſſimus literarum Porcum vocitabat: ipſe enim hunc literatum quidem, ſed ſine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum ſciri expediret, in faſcem conijceret maiore curioſitate, quàm iudicio: nihil ſatis penſi aut conſtituri habens, quid aut quantum diceret. Quanquam, ut initio diximus, Palæmonis dictum, in Varronis laudem, ob doctrinæ copiam & varietatem, qui lautiſſimus ac ſuauiſſimus fuerit animorum paſtus, modeſtiæ cauſa propoſuerimus intelligendum. Ceſſit denique res in prouerbium, vt cũ imperitiſſimum quemque eruditiſſimo cuipiam ſeſe conferre viderimus, *Sus Mineruam*, dicamus, quod ita Theocritus expreſſit, ὗς ὑπ' ἀθηναίαν ἔριν ἤρισε. Et eodem ferè intellectu quo Aſinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἤκουε. Subijciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de ijs qui faciunt quid ineptè admodum & imperitè: nam illud, *Sus Mineruam*, Feſtus, Pompeius exponit, cum is id docet alterum, cuius ipſe eſt inſcius. Atque vtinam, mi Fabi, prouerbium in me non intorqueatur, qui de his ad te ſcribere ſim aggreſſus, & pleraque etiam alia argumenti huiuſcemodi commentaria ad aliorum inſtitutionem elucubrarim. Quid (dicent naſuti plerique viri) ſibi vult aulicus vir iſte cum Commentarijs de ſacris Aegyptiorum literis? quaſi non ſatis ſit ad multarum rerum elegantem declarationem Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad ſcientiam Plato vel Ariſtoteles, totque alij Græci atque Latini ſcriptores, qui nihil intactum reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, ſufficiat. Sed quid agerem, ſi quãdo mihi temporis aliquid ab officijs vacuum relinquebatur? Luderemne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam inſaniendi modo? At nunquam ita otioſus fui vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. Venaretur (addent) confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret, quo ipſe ſibi non inuiſus eſſet, & nulli moleſtus viueret, neque nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi ſemper & pila fuit, hæc venatio, hæc cõfabulatio mea: inuitum nemineẽ ad lectionem traho, mihi ipſe luſi, inuidia nulla ſit, ſi vnuſquiſque ſua nouerit ire via.

Sus inutilis dum uiuit.

Epiſt. 1. Prouerbiũ

B

STVPIDI TARDIVE.

C PAri cum Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ ſupra modum dediti eſſent, craſſaque hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, Porcos cognominatos aiunt authores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mneſimachus, & Alexis: vnde adagium ὗ Βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum conſtat Bœotios Sues aliquando nuncupatos: propterea quod Hyantes, qui expulſi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, ſumpta inde cauillandi cauſa, ut pro Hyantibus ὕας, hoc eſt, Sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gẽtem eam voracitati deditam atteſtantur. Porrò Pindarus Olympijs: fugere ſe ait Suem Bœotium, probrum ſcilicet ſtupidi & ſtolidi, quod inflictum erat ſui generis hominibus.

Sus Bœotica.

LVXVRIOSAE DELICIAE.

PErvetuſtum autem fuit apud hieroglyphicos Aegypti ſacerdotes, delicias, uictus, luxum, & laſciuiam ex Porci ſimulachro ſignificare. Argumento eſt columna in æde Thebis Aegyptijs olim erecta, in qua plurimæ in Menin regem execrationes deſcriptæ erant qui primus omnium

Menis uoluptas notata

H Aegyptios

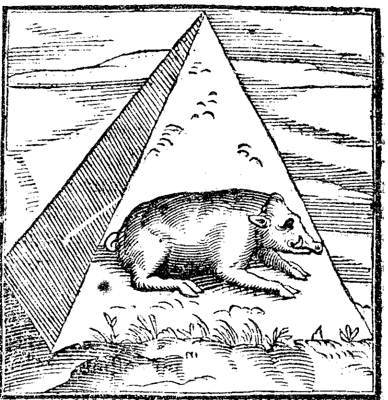

Aegyptios a parſimonia ad luxuriam, a modeſtia ad intemperantiam, à virtute ad effœminationem illexit, quapropter ſimulachrum eius Porcum eſſe voluerunt. Meritò itaque Rhadamantus apud Claudianum huiuſmodi genus hominum petulans, ingluuioſum, & vorax, in Sues condendos damnat eo loco, D

Atqui deſidia ſemper vinoque grauatus,
Indulgens Veneri, voluit torpeſcere luxu,
Hunc Suis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophõ Socratem ait in conuiuijs, ad quę non niſi coactus accedebat, temperatè ſemper atque parciſſime cibum cepiſſe, iocoq; dicere ſolitum, Circen multis huiuſmodi appoſitis homines in Sues conuertiſſe, Vlyſſem verò mutari minimè potuiſſe, quòd Mercurij memor eſſet, qui conſilium ei dederat, tum ſuamet parſimonia & abſtinentia vteretur. Tale aliquid apud Muſonium libro de Victu legas. Plotinus quoque cum animal hoc maxime voluptarium agnoſceret, vbi diſſerit de Palingeneſia in id eos reuerti dicit, qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiuſmodi vita poſuit, ſcitè notatur ab Horatio, qui ſectatores eius cognomento Porcorum nominauit in Epiſtolis.

Epiſt. ad Alb. Tibullum.

Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege Porcum.

G A N E A.

Caro Porci delicata valde

Var. lib. 2. de re ruſtica.

SAne quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæum legere eſt, ex maza & ſuilla carne deſcribit. Verrius ait, à Suilla veſci carnibus cœptum, quòd animal id nullius eſſet vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro ſale datam aſſerebat ne putreſceret, ait Chryſippus, nihil porrò Sus habet præter eſcam, nullumque animal pluribus & diuerſioribus condimentis idoneum, vt non temere T. Quintius Romanorũ Imperator (ſunt qui T. Flaminiũ ponant) dum apud Chalcidenſem hoſpitem diuertiſſet, variaq; ſibi appoſita fercula obſeruaſſet, admiratus fuerit vnde ei ſolſtitiali tempore tam varia, & tam multa venatio contigiſſet: *Atqui*, inquit, *hoſpes, omnes iſtiuſmodi dapes ex Sue domeſtico fuerunt.* Tum (quod addidiſſe non pigeat) promptè Quintius, & acutè: *Talis eſt*, inquit, *ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij haſtati aut legionarij phalange compoſiti, verum omnes Syri ſunt.* Porrò nihil, vti ſuprà dicebamus, ea carne parabilius, & omniũ epularum vſui magis expoſitum: nam quinquaginta propè ſapores ex eo, teſte Plinio, excogitatos ſupra memorauimus, neque alio ex animali numeroſiorem ganeę materiam ſuppeditari. Hinc apud Comicos, lucrones, paraſiti, ganeoneſque ſerui, ſuillam ſemper ſibi depoſcunt, pernam, glandem, ſumen, callum, penitam offulam, & ſimilia. Et ſeruus ille Plautinus cum ſe ſolum domi ac ſine arbitro relictũ iri ſperaret, *Quanta*, inquit, *pernis peſtis erit, quanta lumbis.* Galenus porrò Suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroes quoque Porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam aſſeuerat: veluti hominibus natura cognatiorem, & humanum ſuillumq; ſanguinem in oĩbus exactã hẽre ſimilitudinem, perinde ac etiam carnis eandem eſſe rationẽ, optimi quique Medici ſcriptis prodidere. E

Lib. 8. c. 51

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborum varietati deditum per paſcentem Suem ſignificari: facile enim is vnicuique aſſueſcit cibo, neque ſuis parci fętibus, neque ab humanæ carnis eſu refugit: Os enim porci vulgus prouerbio appellat quaſi rotundum, & quod nullo eſcæ genere abſtineat, omnia voret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horreſcat. Ita denique animalia hęc gaudent pabuli mutatione, & copia, implenturque carne, & obeſiores facti mirificè opimantur ipſa cibi uarietate, cuiuſmodi menſam Plato Syracuſanam uocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, epiſtola quadam ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiam Horatius inter delicias eas quas Ode prima libri tertij recenſet, Siculas etiam dapes ponit, cuiuſmodi diſtentum ingluuie Dionyſium minorem Ariſtoteles refert in Politia, quem nonnunquam ad nonageſimum uſque diem ebrium perſeueraſſe tradunt. Neque abſimilem huic Heliogabalum Lampridius inceſſit, qui nunquam minoris quam centum ſeſtertijs cœnarit, Vnde centenarias cœnas, Septimius Florens, Apologetico, uituperat: cum alioqui centenariæ cęnæ à centum aſſibus ex ære dictæ ſint, ut Grammatici ueteres interpretantur. Sed de ſeſtertijs alibi. F

Os Porci cur ita vulgo dicatur.

Pla. li. 3 de Repub.

SALACITAS ET AESTAS.

ESt & ſalacitatis ſignum ipſa Sus, *qua pecude*, ait Cicero, *nihil genuit natura fęcundius*, neque aliam eius improbitatis cauſam afferunt, quàm & multiplicem & aſſiduam uoracitatem: cum longè aliter euenire in agreſtibus uideamus, quippe qui ſemel, & eodem ferè omnes die, ut Plutarchus ait, æſtate ſcilicet incipiente, fœtum edant, unde uulgatum eſt dicterium, *Non expectandum vlterius pluuiam, cum Sus pepererit.* Itaque nonnulli Suem hanc pro æſtate ponunt, de quo quidam uerſus uulgatus à Plutarcho recitatus.

Μηκέτι

A Μηκέτι νυκτὸς ὕειν ἧκεν τέκη ἀγριοτέρα σῦς.

Domeſticæ verò & ſæpius, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam diximus pabulorum vbertatem, quæ genituræ redundantiam plantis etiam, nedum animalibus affatim ſubminiſtrat. Eandem in homine ſalacitatis cauſam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ *vult crapulatum Cypris, haud famelicum:* quod ab Achæo ſumptum, qui multo ante dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ Κύπρις πικρά *amara Cypris eſt eſurientibus.* Noſtri dixerunt, *Sine cerere & Baccho friget Venus.* Sanè quidem Aegyptij mortuorum ventres eximere, & in ſole diſcindere ſoliti ſunt: vt qui ſcelerum omnium cauſa eſſent, atq; ira vel expiarent, vel vti de impulſore pęnas ſumere viderentur. Huic verò ſalacitati congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à Porco finxere, quod corpus proſtituere, quæſtuiq; exponere ſignificaret. Apud Ariſtophaneum χοιρὸν, ideſt, Porcum, pro muliebri natura poſitum inuenies, ac noſtri identidem Porcum, virgineum inguen blando & iocoſo vocabulo appellauere. Iidem ſubare dicunt nequitiæ verbum, quo in Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam translatum, quod eſt perditè impudenterque & brutorum more commiſceri.

Terẽtius in Eunucho.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis vero Porcellos ſupra mammarum numerum editos, tot annorum eſſe ſignificatores volunt, quot numero nati ſunt: ideoque Porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fętum peperit, portendiſſe volunt, xxx. annos illos exigendos fuiſſe, priuſquam Lauinienſes oppidum Albã conderent: parere enim oportet Porcas quot mammas habent, vt obſeruat Varro, ſi minus pariant, fructuariam idoneam non eſſe, ſi plures, portentum. Eius autem Suis quæ fuerit Aeneæ portento, ac Porcorum veſtigia, ſuis adhuc tẽporibus apparuiſſe, affirmat Varro. Ideo, quòd eorum ſimulachra ahena in publico loco ſtatuta erant, & corpus matris à ſacerdotibus, quaſi in ſalſura fuerit, oſtentabatur. Ita nullo vnquam tempore defuerunt, qui ſub diuini cultus velamento, huiuſmodi aliquo inuento B rudes inſipientium mentes per ſuperſtitionem modo hanc, modo illam deludere cogitarint.

Porca Portentoſa.

LATRO.

NEque quidem prætereunda Sus eſt tot antiquis ſcriptoribus celebrata, quam Cromyoniam nuncupatam, vt prædictum eſt, Theſeus dicitur ſuſtuliſſe: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabuloſe, vt eiuſmodi pleraque, certamen id à Græcis confictum putent, fuiſſe verò hanc mulierem, quæ latrocinijs regionem omnem infeſtaret, nonnulli prodidere. Sũt qui Aprum Pſalmo 79. *Exterminauit eum Aper de Sylua,* pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Veſpaſianum præmonſtratum velint, qui Iudæos bello afflixit, quòdque ſequitur, *Singularis ferus depaſtus eſt eam,* Titum hunc eſſe aiunt eius filium, qui aſſumpto ad Imperium patre, profectoque Romam ſolus remanſit, Hieroſolymamque oppugnatione conſumpſit, & ita Eucherius accipiendum cenſet.

Sus Cromyonia.

IMPETVS.

QVid vero illud, quod omnium Poetarum conſenſu, impetus & bellica ferocitas per Suem, uerum eam agreſtem, indicatur? Ferocem enim bellatorem ſi velint inſigniori aliquo uocabulo honeſtare, Apro eum ſimilem dicunt. Apud Ariſtophanem, in Lyſiſtrate, mulierum chorus, *Si per Des,* inquit, *hodie me commoueris, ſoluam ego Suem meum.* Et eadem comędia, Laconum chorus minatur ſe cum Leonida tanquam Apros irruturum. Nam pugnacitas uſque adeo illi propria eſt, ut prouocatus à uenatore minime fugiat, ſed ultro pugnam capeſſat, & in oſtentata tela nihil ueritus irruat: unde in prouerbiũ C ceſſit, cum de audacibus aut nimimum promptis loquimur, ad nos uenire per haſtam ut ſylueſtrem Suem. Romani noſtri, ut ſæpius animaduerti, uenatores eos ignominia notant, qui feruente iam uenatione Apro conſpecto, illum non illico prouocauerint: atque hinc de eo qui ſibi rixas contentioneſue quæritat, ὑν ὀρίνειν dicitur. Harum rerum cauſa extremæ Germanorum gentes, Aeſtyi appellatæ, pro armis formas Aprorum olim geſtare ſolitæ, una cum Matris deorum inſigni, qua ſuperſtitione etiam inter hoſtes ſeſe tutos arbitrabantur. Apri porrò uim, & fulmineum illud robur admiratur Oppianus, quandoquidem in uenatione oppreſſus, tandem cum occubuerit, dentes uſque adeo ignitos præ ſe ferat, ut ſetæ de collo adhuc trepidantibus auulſæ, dentibuſq; admotæ, quaſi prunis ardentibus applicitę concriſpentur, ſiq; propius adhæreſcant, concrementur. Sane Canes ſi tunc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis ſtigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluæ iſtius ferocitatem & impetum (ut κατὰ πάρεργον hoc dicam) facilè declinari poſſe docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat, qui Cancri ungulas ac pedes alligatos geſtarint. Quod uero Aprum hunc Vniteſtem Homerus dixit, haudquaquam huiuſmodi coitus raritatem, ut aliqui putant, indicat, ſed hiſtoriam ipſam, quã ueriſſimam eſſe dicit Ariſtoteles: plerumque enim inter paſcendum eo quo defertur impetu truncis & ſtipitibus acutis teſtes atterit, ut uix unus interdum relinquatur incolumis.

Hinc Martial. lib. 10. Apri pugnacitas.

Huc ſpectat illud Horatij Aut cu Tonãtis, &c. 4. Carm. Ode 2.

AESTAS ET HYEMS.

AEſtatem per ſetam Suem ſignificari tam ex hiſtoria, quam ex uulgato dicterio docuimus, Nunc cur Aper hyemale temporis hieroglyphica imagine ſignificaret, referendum. Hyemis

Adonis ab Apro confecti hieroglyphicae explicatio. vtique facies hiſpida eſt, aſpera & horrida, hiſpidus, aſper & horridus eſt Aper. Humida, lutoſa, pruinoſaque hyems eſt, humidis, lutoſis pruinoſiſque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur ob-laſciuire ſibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, paſcitur. Adonin ab Apro confectum, mythologi prodidere, quem Venus luget inſolabiliter, id quid ſibi velit, operepretiũ fuerit explicare. Adonin myſteriorum interpretes Solem eſſe autumant, Hemiſphæria duo ſtatuunt Aſtronomi, lucis vnum, tenebrarum alterum. Fines deſcribunt in Zodiaco, hemiſphęrij ſuperioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vſque permeatam, inferioris à Libra ad extremos vſque Piſces. In ſuperioribus autem his ſignis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus ſuperius hemiſphærium, lutulenta Sus inferius. Cum igitur Sol nobis excipi videtur a tenebris, Adonis ipſe conficitur, hinc reliquum eſt, vt Venus luctu & mœrore contabeſcat: quæ luce quã amabat priuata, lugubrem quodammodo pallam induere cogatur. Hinc idem apud Aegyptios longè quæſitus Oſiris, & Cereris tandem inuentus diligentia. D

V E N V S.

DIu vero apud Ptolemæum cognomento Aſſertorem, diſputatum ferunt à peritiſſimis viris de Plutone, declaratumq; demum eſt eundem eſſe & Oſirim & Plutonem. Cererem autem eandem ac Venerem haberi, cui cum nitor & munditia ſit cordi, meritò ſibi proponit Suem ſemper abominabilem, animal vti manifeſtum eſt, ſpurciſſimum, quod in Adonis elegantiã vſq; adeo ſæuire geſtiat. Sanè apud Sicyonios, cum victimarum omnium femora Veneri adoleri ſolita eſſent, vnius tantum Suis ob huius facti memoriam, femora non adurebantur. Quoniam verò Venerem hic eam ponimus quam Cœlitem appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac ſplendoris ſtudioſa eſt, non humilem vulgaremq; quæ ſuæ conſcia turpitudinis in antro ſecubat, fornicibus & arborum vmbris ſepta, minimè abſurdum eſt, quod ex veteribus nonnulli tradidere ſuillum genus adeo inuiſum Veneri, quòd immundiſſimi ſunt Sues ex omni manſueto pecore, vti ſuperius oſtenſum eſt. E

A D O N I S.

Hyemis figura. QVa demum effigie oſtentaretur Adonis iſte in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu viſebatur, obnupto ſcilicet capite, ſpecie triſti, faciem manu læua, dextra amictum ſuſtinente, in quem lacrymæ confluere videbantur: quæ omnia ſpeciem hyemis deſcribunt.

C H A O S.

Sues tenebrarũ ſymbolum. ET quoniam ita ſunt mortalium ingenia, vt quod ab vno aliquo ſcriptore ſit excogitatum, aut memoriæ mandatum, nunquam alij deſint qui priorum induſtriam labefactare conentur, ſunt qui tradant Aegyptios non ea de cauſa ſuillo generi peperciſſe, quod impurum id eſſe decreuiſſent, ſed venerationis ergo, quod animal id tenebrarum ſymbolum haberetur: cumque illi tenebras longe antiquiores luce prædicarent, cuiuſmodi quippe erat illud quod dixere Choas inanis, bruta, & ſtupens materia, formæ expers, ac tenebrarum omnium conceptaculum, eaque de cauſa Porcum tenebrarum & cæcitatis ſimulachrum eſſe profiterentur, quod oculos ita ſupernè obumbratos ſupercilij prominentia ſortitus eſt, vt cœlum tot luminibus inſigne, tot lampadibus illuſtre, nunquam intueatur, cernuus verò ſemper humum deſpiciat, terram inquam ipſam, & noctis & totius obſcuritatis parentem vnicè contempletur, congrua admodum viſa eſt ſimilitudo, & vera ſympathia: vt qui tanto cultu tenebras proſequerentur, animal auerſum à luce identidem: admirarentur: nam ea quoque de cauſa Crocodilum, vt loco ſuo dictum videbis, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodiſeus Suẽ ait pronum adeo, ciboq; deditum, vt ſi fortè ſurſum aſpicere cogatur, protinus ſtupore perculſus ſileat ob inſolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque conſenſum cum ea quendam habere. Lunæ vero ſunt pulla omnia dedicata. F

P O R C I C V L T V S.

QVinimo adijciunt, non Aegyptios tantum id honoris Porce habitum voluiſſe, verum alias etiam gentes Porcum inter numina collocaſſe. In Creta enim ſacra erat Sus, quod creditum ſit animal hoc naſcenti Ioui mammam ſummiſiſſe, puerique vagitum, ne audiretur a quopiam, grunnitu peruiciſſe: licet hoc Amaltheæ Capræ aſſignent plurimi, uſque adeo nullum apud uetuſtatem illam totius imperitam ueritatis, tam impudens mendacium erat, quod uanitas eorum temporum non amitteret, & religioſiſſimè approbaret.

M I L I T A R I S O R D O.

POrcum ſanè Romani inter ſigna militaria non ſunt admittere dedignati: quæ quintum continebãt locum, & inſtructæ aciei rationem figuramve quandam, *Porcinam frontem* appellabant.

I O V I I.

Sus rufi coloris quid. IN geſtaminibus verò militaribus Romanorum quæſierit fortè aliquis, quid ſibi velit Sus coloris rufi, abitu quodam ſedenti, poſitis quippe clunibus, ac reliquo corpore ſurrecto, quæ ſpectatur in

A in cæruleo clypeo,cuius marginem ruber ambit circulus. Inſigne hoc erat eorũ ordinum qui IOVII. appellabantur,Diocletiani principatu,& ſub illuſtri viro,Magiſtro peditum nuncupato, militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur albus clypeus,cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circunſcriptus. Circulo innitebantur dimidiati Porci duo coloris praſini,alter alterum inſpectante. Inſigne hoc erat eorum militum,qui Honoriani vocati ſunt,ab Honorio Principe inſtituti,hique ſub Magiſtro equitum ſtipendia faciebant.

AGRICOLA.

SEd vt ad Aegyptios redeamus,ſunt qui aliam etiam affirment cauſam cur animal hoc Ægyptij voluerint eſſe inuiolabile: nempe quòd apud eos Porci agricolationis vſus præſtarent,frumentariãq; rem alicubi ſolis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Eudoxus ait propinquiorem Nilo regionem accolunt,quæ ſatis mollis & irrigua eſt,nullo aratri,raſtrive aut ſarculi vſu freti, ſuillibus tantum veſtigijs terram ſubigunt: exundante ſcilicet Nilo remoleſcit terra,cumque redierit in alueum ſementem faciunt,inde Porcos abigentes occulunt & terræ mandant,dum illi & rictu terram ſubuertunt,& ſparſa per agrum ſemina pedibus occulcant. Sanè Latini vtiliſſimum ſatis ſulcum Porcam appellauere,rarum eum ſcilicet,qui deducitur aquæ deriuandæ gratia: quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcare pro prohibere vſurpauerunt, quamuis Varro elatam terram inter duos ſulcos ideo Porcam vocari dicit,ꝙ ea ſeges frumentum porricit. Sic cum Dijs exta dabant Porricere dicebant. Quoniam autem mirificè inter ſe congruunt hieroglyphica cum ſacrificiorum ritibus, ꝙ vtraque iiſdem cauſis plurimum inniti uideantur(nam vti paulò antè poſitum eſt hieroglyphicum vaniloquentiæ per Porcum,quem Elephantus auerſetur,in ſacrificijs identidem immolatur Porcus, ab laborantibus delirio verborum,atq; etiam inſania, ꝙ terrenis præcipuè ſenſibus addictus applicitusq; eſt,ſponteque & voluptuoſè admodum inhæſitat luto,laſciuiæ,turpitudinumq; ſimulachrũ habetur: idem in ſacrificijs Maiæ,& Diis terrenis offertur,& ita demum in pleriſq; aliis hieroglyphicis,
B idem conſenſus eſt)non incongruam rem me facturum exiſtimaui,ſi de Porcorum immolatione plenius quædam appoſuiſſem,ab eo autem quod delirio ſuper nuper attigeramus,incipiam.

Porca vtiliſſimus ſulcus.

DELIRII PIACVLVM.

IMmolari ſiquidẽ Porcũ ab laborantibus inſania verborumq; delirio multiſcius Plautus indicat Monæchmis

Nunc ipſi naturæ Deo mihi reſpondeas
Adoleſcens,quibus hic pretijs Porci veneunt,
Sacres,ſynceri:nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem inſanum eſſe te certo ſcio.

In eandem ſententiam Horatius Sermonibus.

Immolet equis Hic Porcum Laribus.

quod is inſania minimè laborare videretur qui diues, neq; periurus neque ſordibus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò myſterijs Porcus ſacrificari ſolitus,vt animalium ſoli Sues θύται ἀπὸ τοῦ θύειν.quod immolare eſt,meruerint appellari. Latinè ſacres tenent adhuc: & in veteri comœdia Sues miſterici nũcupantur,eaque laudatiſſima erat hoſtia, ſi quis inuentus eſſet,Porcus,qui ſolidas vngulas,non diuiſas haberet. Quod ne cui mirum videatur, ſciendum eſt
C ex Ariſtotile,in Macedoniam Aematheolicas Sues vnguibus eſſe ſolidis.

SACRAMENTVM.

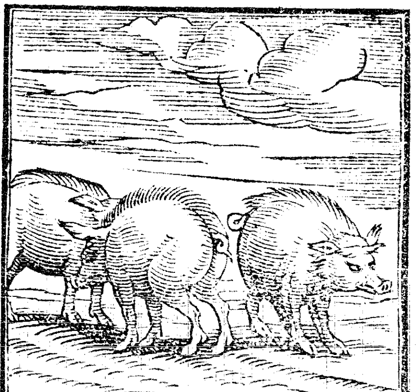

PEr Porcum ſanè iurare Agamemnonem apud Homerum legimus. Et pugiles certamen inituros iuxta Horcij Iouis ſtatuam in Elide mactato Porco iurare ſolitos,ſine fraude ſeſe comparaſſe, tradit Pauſanias. Quinetiam iudices præfectoſque certaminum eodem ſacro, & apud eandem ſtatuam iuraſſe tradit. Nulli verò Porcum illum per quem illi iuraſſent edere licuiſſe: quare Talthibus Homericus Porcum: quem Agamemnõ pro iuramento ſtatuerat,arreptum in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, Cenſores Romanos completo quinquennio, luſtrari ſolitos,ſacrificia de Sue,Oue,Tauro facientes, quæ vnica dictione SOLITAVRILIA vocabantur,vt obiter apud Pedianum in Diuinationem corrigas,quod duabus locutionibus diſſitum legitur in vulgatis codicibus, *Soli taurilia*. Ceteri autem Porcus, vti dictum, in primis mactabatur,

Porcus in iuramentis adhibitus.

faſt.

ſiue quod paſtu ſegetum & diſſipatione,magnas aruis inferat clades,vt apud Ouidium,

----Prima putatur
Hoſtia Sus meruiſſe mori,quia femina roſtro
Eruerit pando,ſpemq; interceperit anni.

ſiue conciliandæ fœcunditatis gratia, cum animal ſit (vt id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi ſanè ſacrificio Cereali Porcam auream & argenteam nuncupatam,ait Atteius Capito:quæ etſi numero hoſtiarum non ſint,nomen tamen earum habere,alteram ex auro,alteram ex argento factam. Propudiatus verò Porcus dictus eſt,vt idem aſſerit Capito,qui ſacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum & exolutio omnis recontractæ religionis eſt. Sed vt ad fœdus reuertamur, Porco etiam cæſo ſacra fieri ſolita,quotiens inter populos confecto bello,vel pax fieret,vel fœdera cõfirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, *Cæſa iungebat fœdera Porca,* dixerit, Quintilianus, quædam,ait non tam ratione quam ſenſu iudicantur: vt illud, *Cæſa iungebat fœdera Porca,* fecit elegans fictio nominis:quod ſi feciſſet,porco vile erat. Quod verò Seruius ait falsò dictum à Virgilio, Porca, ꝙ ad hoc ſacrificij genus Porcus adhiberetur, Tranquillus in vita Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit,Porca Ceſa,inquit,tametſi Liuius quoque Porcum ſtatuit, Sed enim apud Feſtum inuenies, hæc Porcus,in ſacrorum Pontificalium libris ſcriptum eſſe. Porcam autem dicit Veranius,quę familiæ purgandæ cauſa Cereri itidem ſolita eſt immolari,quod pars quędam eius ſacrificij fieret in cõſpectu eius mortui,cuius funus inſtituebatur. Extant autem etiam hodie ſacrificiorum huiuſmodi veſtigia Romano ſolo:nam veteri quodam inſtituto in defuncti memoriam corbes ſuillæ carnis atque etiam bubulę in fruſta conciſæ oſtiatim circunferunt, ſingulisque ædibus fruſtum carnis vnum impendunt, quique lautiorem hanc faciunt viſcerationem, Panem & vini ſextarium adijciunt.

Capite 25.

NVPTIALIA.

Mos antiquus in nuptiarum initijs.

Ab Eraſmo Chil.4. centur.1. Prou. 14.

QVinetiam nuptiarum initijs,antiquis Regibus Porcum mactare mos erat. Et potentiores quique viri in Hetruria nuptialibus conuiuijs,nouæ nuptæ maritique Dijs tutelaribus Porcum immolabant:quod etiam priſci Latini & Græci in Italia factitabant. Vnde is, qui ſponſam ducturus cum omnia apparaſſet,& ſpe ſponſæ fruſtratus eſſet,exclamauit.

ἀπωλολον γ᾽ ὖς, καὶ τάλαντον, καὶ γάμος.

Perijt quidem Sus, & talentum,& nuptiæ

Hyſtoria ſanè feſta erant,quibus Sus Veneri mactabatur Argis inſtituti,cuius rei meminit Callimachus:quamquam apud Sicyonios omne animalium genus Veneri,ut alibi diximus,præter vnum Suẽ ſacrificari ſolitum inuenias, Ariſtoph. *Sed Veneri Porcus non ſacrificatur.* Cauſam ſuperius expoſuimus.

TERRA IVNOVE.

Maia Dea Porcus ſacer.

MActabatur etiam Maiæ ſed prægnans,quæ omninò terra eſt,&,vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum,quæ etiam in ſacris Magna mater,& Opis vocabatur,cui ſceptrum etiam in ſiniſtra manu addebatur,quod eam Iunonis potentiam habere putabant. Quamquam ſunt qui Maiam eandem Proſerpinam interpretantur,ideoque illi Porcam fieri, Suemque mori meruiſſe, quia femina,vti dictum eſt,pando eruerit roſtro. Proſerpinam verò eſſe vim ſegetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam,per mitius verò tempus in ſuperiori apertaque regione commorantem,mythologi docuere. Maiæ autem Porcus ſacer erat: quò illi cum alio quopiam nullo quam cum terra quicquam commune eſſe manifeſtius intelligamus,ſitque denique,vt Flaccus ait, *amica luto ſus*: victimæ enim numinibus aut per ſimilitudinem,aut per contrarietatem immolabantur,qua in ſententia Virgilius dixit.

Epiſtola 2.

Et in uerubus torrebimus exta colurnis,

Georg. li. 2.

in antipharmacum ſcilicet: vt hoſtia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de cauſa præceptum ab eodem fuerat,ne inter vites corylus ſereretur, quamquam Feſtus colurnũ haſtile ex corno arbore mauult eſſe,quam ex corylo:contra verò Soſipater Chariſius colurnum barbariſſimum eſſe,literarum tranſmutatione dicit,cum ſit Corylus arbor,ita enim apud eum ſcribitur.

HVMANA HOSTIA.

Hominum, vt & porci mactatio vſitata.

Vt Pomponij Melæ lib. 2. ca. 1.

Val. Flacci arg. lib. 2.

Iuuen. Saty. 15.

Aen. lib. 10

REliquum eſt,vt de humanis hoſtijs loquamur,quando conſtat Porcos id beneficij humano generi contuliſſe,vt pro nobis,in huiuſcemodi ſacrum ipſi ſuccederent. Nam ſcelera illa mactandorũ hominum vbique ferè locorum admiſſa,minimè fabuloſum habetur:manifeſtum ſiquidem eſt eiuſmodi fuiſſe ſacrificium Tauricæ Dianæ,quod receptorum authorum fide teſtatiſſimum videmus. Neque quidem Scythæ ſolum hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitam barbaris ipſis feritatem id feciſſe minimè mirum videtur;ſed & Aegyptij antiquitus tales Iunoni hoſtias immolarunt Romani quoq; ipſi Iouẽ,quem Latialem vocabant,humanis hoſtiis coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illuſtris,primus apud Romanos hoc ſacrum Marti fecit. Sed enim alios quoq; fuiſſe dicit Athanaſius,qui poſtquam à bello victores rediiſſent,captiuos per centurias diuiderent,deque ſingulis vnum deſumentes,eum Marti iugularent. Hinc Virgilian. Aeneas Pallantis ſatis Manibus facturus

--Sulmone

A ----- *Sulmone creatos.*
Quatuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens,
Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuoque rogi perfundat ſanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni coloſſum apud Carthaginem fuiſſe memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quiq; ad eum peruenire adoleſcentes ſacrificandi cauſa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacq; ſacrificij crudelitate diutiſſimè prolem ipſi ſuam mactauerunt Deo, qui & filios ſuos deuoraſſe perhibetur: mox cum aliquando ſcelus abhorruiſſent, ſeruitia in hunc vſum emere inſtituerunt. Subſecuta inde peſtis eſt, mox obſidio grauiſſima, quare illi Saturnum ſibi ſuccenſere rati, trecentos impuberes ingenuos ſacrificarunt, quamuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Galli etiam morem hunc ſacrificandorum iuuenum in Saturni cultum (D. Auguſtino teſte) ſuſceperunt. Phœnices quoque atque Cretenſes eò & ipſi prouecti ſunt inſaniæ, vt filiorum ſacrificijs Saturnum ſibi placari arbitrarentur, ne inhumanitatis iſtius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hoſtias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiam, patrimis & matrimis, vt maior eſſet vtrique parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apoſtata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis hoſtijs abuſi ſint, cum in ore omnium verſetur Iephtæ Galaaditarum principis deteſtabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, ſi victor reuerteretur, illum Deo ſe immolaturum quicumque primus de ſuæ domus foribus egreſſus occurriſſet ſibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia vnigenita, cum tympanis & choris gratulabunda occurreret prima, qua conſpecta ſciſſis ſibi veſtimentis infelicitatem ſuam, & luctuoſam filiæ calamitatem miſerabiliter deplorauit, neque tamen impio abſtinuit ſacrificio, cum generoſa virgo viriliter inſtaret, ne pater voti reus fraudaret Deum, duum tantum menſium implorata mora, qua in montibus virginitatem ſuam defleret: quo elapſo tempore ad patrem magno animo redijt, ſeque obtulit ſacrificandam. Sed id impiè Iulianus & Appion faciunt, quòd Iudæos omnes in vnum eundémque ordinem redigunt, atque adeo Chriſtianorum, quoque inſtituta, detortis præpoſtere horum exemplis malignè admodum inſectantur, contumacium & à diuino præcepto præuaricantium moribus innixi, quos neque nos vnquam imitati ſumus, nec ab vllo vnquam pio ſuſcepti: idque diſſimulant illi quod à regio Pſalmographo tam acriter improbatur, vbi Pſalm. 6. ſupra 100. clamat, præuaricatores quoſdam a vera pietate ab alienatos eo dementiæ prolapſos, vt & filios & filias ſuas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationemque ſuam exaggeraret, eiuſdem ſtatim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum ſuorum ſanguinem ab eis effuſum, & Chananæorum ſimulachris oblatum, terra fœdiſſime polluta, quæ ſcelus tantum, & uſque adeò impium, execrari uideretur. Quin & Chryſoſtomus, oratione contra Iudæos tertia, obijcit eis, quòd filios & filias ſuas dæmonijs immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, ſed de ſacrificio piorum, Deo ritè facientium loquitur, non eſſe eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum ſacris receſſerunt. Chryſoſtomus præuaricatores taxat, quia dæmonijs ea faciebant. Et tamen hodie ſunt inter Iudeos, qui cum non poſſint Chriſtianæ ſeueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano ſanguine ſacra faciant excogitarunt: eo quippe à thermis, à cucurbitularijs quouis pretio promercati: ita eo in uitreum aliquod uas infuſo, & ad ardentes carbones admoto exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad ſanguis ille deferbuerit, ad mandata adſiſtentibus, & ad omnia quæ ijs ſciſcitati fuerint reſpondentibus. Sed ut hæc non a Iudæis Domini, ſed a malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumque noſtrum iam rude donaturi honeſta etiam miſſione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij conſecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de ſacris Deorum opus admodum curioſum elucubrauit, Porcum ait loco hominis immolari cœptum ab Athenienſibus: nam prius, uti dictum eſt, qui centum homines cecidiſſet, Marti hominem faciebat. Magna igitur ſuillo pecori gratia debetur, cuius immolatione uita ſit humano generi condonata.

Saturni coloſſus aheneus.

Iudic. c. 11

Sacra à Iudæis hodie facta quomodo.

B

C

 D

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMAEVM, NOBILEM SENENSEM

DE IIS QVAE PER GREGALIA quædam ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVS.

*GREGALIVM nonnullorum ſignificationes ex Aegyptiorum adytis erutas, ſuper qui-
bus multa, literatiſſime Lactanti, apud egregiè probum virum Hieronymum Mandolum
Picolomineum cœnantes in amœniſſimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commenta-
rium redigerem ſuaſiſti: quò argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucũdam,
& vt addebas, etiam optabilem, quòd ſuper his Græci pauca admodum dixiſſent, Latini ve* E
*ro pene omnes huiuſmodi ſcientiam propemodum ignoraſſent: minimè quidem hi atq; illi ta
citurí, vel rem adeo doctam in tenebris & ſitu computreſcere permiſſuri, hæ ſi diſciplinæ tunc cognitæ fuiſſet.
Quota enim ea portio eſt, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & ſi qui alij talia curarunt,
vix primis libatam labijs attigerunt? Suaſu igitur incitatus tuo, quæcumque hic & illic comperiſſem, &
ex veterum precipuè numis potius quam ex libris didiciſſem, in vſum tantum aſſeruabam meum, quòd Prin-
cipes, quos colimus, huiuſmodi antiquitatum cognitione delectari plurimum animaduerteram, vt ſcilicet pro
re, quæ naſci poſſet, interdum haberem quod ſuper his non inepte neque imperitè dici videretur: quædam.n.
omnino huius generis eſſe mihi perſuadebam, Poſtea vero quam & tu, & Bartholomęus Carolus Picolomi-
neus, neque non Marius Bandinus ſodales tui, tam emunctæ naris viri, quique vna cœnabant, egregiè ipſi quo
que literati, induſtriam ſtudiumque hoc qualecumque meum commendare cœpiſtis, tuque præclara tot, quæ ſci
tu iucunda in veterum numis obſeruata, explicaſſes, eſſentque omnes eo in argumento facti attentiores, faci-
lè impetraſti, imo, vt verius loquar, perpuliſti, ne iſtiuſmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia ui
deretur oblectatura, deſererem. Aiebas enim Latinos hac ſcilicet in re Græcis inferiores eſſe, quòd præter Mar
cum illum Varronem, & noſtrum Plinium, vixque alterum ab eo, neglexiſſe quodammodo viſi fuerint erudi
tionem, quam Græci tam veteres quam iuniores tanto ſtudio amplexi ſint, vt ne leuiſſima quidem contempſe
rint, & ita res tam publicas quam priuatas munitiſſimè perquiſierint, eaſque memoriæ commendare nequa-
quam erubuerint, vt nihil in protritis, curtiſque etiam ſcrutis prætererint, cuius aliquam non habuerint
rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm in rebus cognitionem, ad noſtram vſque etatem
perueniſſe. Fuiſſe noſtros ſeueriores, & ſublimium tantum materiarum amatores, accidereque hinc, vt eo-* F
*rum multa, quæ ad ritus, ad mores, ad rem domeſticam, ad negotij quotidiani vſum faciunt, per noſtrorum
incuriam incognita nobis ſint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm ſuorum res perqui
rentes noſtræ obuiam ierint negligentiæ: plurima nouerimus, quorum neminem eorum qui nunc eruditi ha-
bentur, pœnitere poſſit: & quæ plurima in hanc ſententiam diſſeruiſti. In hoc igitur ſtudium cum, quãtum per
occupationes meas licebat, auidius incubuiſſem, multa conſcripſi commentaria, quæ tamen emendare non
potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, inceptum opus ſæpius interru
pere, cogitationeſque meas alio omnes auertere. Et quia te in primis impulſore factum hoc eſt, neceſſe quoque
tibi fuerit horum partem recognoſcere, polire, caſtigareque: ne vel ego tibi fruſtra paruerim, vel tu, vir admo
dum grauis, rem nihili conſuluiſſe videaris. Quæ tibi obuenerunt, ea ſunt, de quibus ſermo tunc noſter fuit, cũ
vir rariſſimus Franciſcus Bandinus Archiepiſcopus veſter numiſmata in agro ſuo nuper inuenta magno nu-
mero, in menſam noſtram iuſſiſſet effundi, in quorum bona parte Hirci, Oues, Arietes ſignati erant: traxere
hęc reliquum gregem, vt vna viderentur caula poſſe commode coerceri.*

DE CAPRA.

ESTO igitur prima de Capra conſideratio, quoniam ea vago laſciuoque admodum ingenio prædi
ta, & vorandi auiditate hac illac curſitans, locoque ſtare neſcia, è grege prima omnium prodijt.

AVDIEN-

A AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Aegyptij hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, Capram ponere ſoliti ſunt, quam per aures perinde atque per nares ſpiritum & emittere, & viciſſim recipere vna Aegyptius tam Archelaus quam Alcmæon authores grauiſſimi prodidere: quamuis opinionem hanc maximè reprobat Ariſtoteles, humanamque diligentiam id nulla adhuc diſſectione deprehendiſſe, aut ſenſu aliquo euidentiore conijcere potuiſſe, firmiter aſſeuerat: Aegyptijs tamen commentum placet. *A Plin lib. 8. ca. 50.*

CONSTERNATIO MVLTITVDINIS.

SVnt qui multitudinem vniuſcuiuſque caſu conſternatam obſtupefactamque indicare volentes, Capram villo à mento dependente comprehenſam pingant. Accidit enim, vt ſi earum vnam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ ſtent veluti ſtupidæ, ſuos in illã vnam oculos conijcientes. Sunt verò qui loco hoc modo Eryngium, modò Moly, vel Origanum etiam quærant, quem caulem ſi Ouis: Capella ve paſcendo auulſerit, & in ſublimi conſpicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur: neque prius pabul memor fiat, quam caulis ille à paſtoribus ab ore pecudis abſtractus abijciatur. Cuius fabulæ authores etiam citant Ariſtotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehẽſa Capræ barba, quam Opilius B Aurelius Spirillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali hiſtoria deſumpſimus. *Caprarum grex attonitus. Plin. ibid.*

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem ſibi vellet hieroglyphicum aheneæ Capræ inauratæ, quam Phliaſij tanto cultu proſequebantur, ut illi etiam preces allegarent, Pauſanias declarat. Quippe cùm manifeſtum ſit, ſydus, quam Capram appellant, exortu ſuo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluere, vt ne id accideret, ea potiſſimum ratione caueri poſſe iudicarunt. Animal porrò id cum ſit ex domeſticis omnibus damnoſiſſimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitum, morſu noxio vniuerſa germina abrodens, &, ut more Iuriſconſultorum, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt: ut beſtia quæ morſu peſtilẽti vitibus maximè nocet, immolata, Deũ vitibus conciliaret. Nam & Aſcolia ſacra, de quibus Virgil. *vnctos ſalière per vtres*, ea de cauſa Baccho ſunt inſtituta: quia utres ex hircinis capriniſque pellibus fieri conſuerunt. Quoniam uerò Caper uitẽ abrodens eam ueluti ueneficio uitiat, excogitatum eſt in Bacchi gratiam id in utres ludibrium, ut ſcilicet eos flatu tumefactos per humum diſponerent, ſuperque eos ſaltationibus laſciuirent, unde lubricitate pellis ſuopte pingui delibutæ pingues identidem fallerentur, præcipiteſque ſaltatores, ſine ullo tamen incommodo, conciderent effuſumque omnium riſum excitarent. Eadem antipathiæ cauſa dictum à Virgilio autumant: *In Corinthiacis. Præſertim vitibus ex Plin. ibid. lib 2. Geor. Ibid. lib. 2.*

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim uitibus uicinitate ſua nocere, experimento compertum eſt: quamuis Feſtus colurna haſtilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo uelit. Contra uerò inuentum eſt ex tam peſtilente in uites animali maximam capere utilitatem, eiuſq; beneficio augeri uindemiam: ſiquidem apud Afri C canum legas, cornua Caprarum numero tria circum arborem, cui uitis maritata ſit, in terram affigi, acumine deorſum immiſſo, ore cornuum ſupra terram paululum extante, ut pluuia, uelut in uas influere poſſit, id factum uberrimæ fertilitatis in uitibus auxilium eſſe. Nihilo ſecius, ut idem Africanus author eſt, non morſus tantum uitem lædit, uerum pulmo etiam eius contra uini uim arma capit, ſi aſſetur, & ebrioſo cuipiam in cibum detur: efficit enim ut uapor ille, qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterq; diſfletur & euaneſcat. Quin etiam hircinus adeps, quo falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in uite generentur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI MACHINA.

HIeroglyphicum erat & Panis ſignum, ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hiſpidã oſtendebat, humana uerò leuitas atq; mollities, tranquillũ & defæcatum æthera, mundi ipſius ducem. Huic inſuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam ſatiata libido; mundus ſiquidem aſſiduè rerum ſpecies progenerat, & humore plurimum utitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare ſimulachrum Panos tã ſyluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis ut tutelaris apponebatur. Commentitium uerò eſt, ꝙ Pana nonnulli ita *Pan. mundi hieroglyphicum.*

dictum

dictum arbitrantur,quia Penelopes & totius turbæ procorum filius fuerit,qua in ſententia Theocritiana eſt apoſtrophe ad Penelopem,Syringe, θεὸν τέκες ἰθωτῆρα, quem quidem Epimenides ex Ioue & Calliſtone genitum aſſerit,poematibus: gemellus enim fuiſſe Pana & Arcada. Sed Ariſtippus,Arcadico,Iouis & Nimphæ Aeneidos prolem agnoſcit. Sed qui veterum fabulas ſpeciem quandã eſſe Philoſophiæ autumant,deliteſcentem in illis doctrinam ita ſolent explicare,vt Pana ideò dici velint, ꝙ vti monueramus,ſimulacrum eius vniuerſi naturam exprimat: forma enim eius rebus quaſcumque tuemur accõmodata eſt. Cornua ſiquidem & Solis & Lunæ ſimilitudinem eſſe perhibent. Nam alibi cum de Moyſe loqueremur,radiatam eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de cauſa docuimus,quod apud Hebræos radius & cornu ſint vniuoca. Pantheræ pellem,ſtellarum, ut Probus arbitratur,ut quidam alij,ſimulacrum eſſe terræ,quæ mira ſit varietate conſpicua: inferioris partis villos omnium terra naſcentium imaginem haberi Fiſtulam,ſpirantium in orbe toto ventorum imitationẽ Caprinam faciem,repentinas procellarum turbationes,quæque toto aere ſunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta,ſyluoſa loca,per crurum exilitatem,montium abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentam illi attribuunt,quod dubio procul labores,quos operibus mortales impendũt, indicaret. De Hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit,alio loco dictũ. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit,ex Capræ ſymbolo iuſtos intelligi ex Gentibus ꝓcipuè venientes,eoque ſpectare Salomonis dictum: *Capillatura tua ſicut grex Caprorum,quæ reuelatæ ſunt ex Galaa*, ſumpta ſcilicet inde ſimilitudine: quod Capræ de ſublimi cibum petunt, veluti pij quæ supernè ſunt ad animi cibum inueſtigant. D

Cant. ca. 4.

LIBIDO.

CAprinum adhæc genus in Chimæra: Capra enim & Chimæra idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita,medium tenet,quod libidinis affectum notat,ea videlicet de cauſa quod huius generis animal in libidinem & procacitatem ſit immodicum, hœdoſque petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deque Satyris idẽtidem capripedibus eadem omnium conſenſu feruntur,non poſſe quidem eos libidine ſatiari. Minimè verò fabuloſum eſſe de Satyris commentum,oſtendit Plinius,qui illos in Subſolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal perniciſſimum,ut propter velocitatem niſi ſenes,aut ægri capi nequeant. Sed & Pauſanias hęc de illis audiſſe ſe profitetur, Euphemum quendam probatæ fidei uirum,aliquando ſibi narraſſe,cum in Hiſpaniam nauigaret,aduerſa tempeſtate ſe in exteriorem Oceanum eſſe delatum, poſtq; multorum dierum nauigationem,ad inſulas quaſdam deſertas perueniſſe,quas homines ferino trucique aſpectu ſylueſtres inhabitabant,corporibus hirtis,pilorum colore ſubrufo,caudis equina penè maioribus præditi,qui poſteaquam nautas illuc aduectos inſpexiſſent,ocyus omnes ad extremum littus accurrere, uocem quidem nullam,ſed ſtridorem quendam informem & inarticulatum emittentes, in fœminas autem quæ naui illa caſu uectabantur,eos adeo furioſos inuaſiſſe, ut ægrè ab iniuria etiam cæſi flagris abigi,ſummouerique potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur,inhibita naui procul in anchoris ſtetiſſe,barbaram uerò quandam mulierem,quam ſecum habebant,in littus expoſuiſſe,in quam omnes petulantiſſimè debacchantes,per omnia corporis caua libidinem exercuerint: caſque Satyrorum inſulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem aſſerebat. E

Geor. li. 4.
Plin. li. 7. cap. 2.
De Satyris hiſtoria ex Pauſania.

FEBRIS.

SVnt qui febrem ex Capræ ſimulachro ſignificent: propterea quod animal id eo ſemper incommodo laboret: hinc anima illi ſemper ardentior,ita vt attacta paſtu exurere videatur. Vehementem uerò in quocunque animali calorem,febrem eſſe,tum Ariſtoteles,tum alij prodidere. Ea autem de cauſa in eius uenditione dominus ſanitatem præſtare minimè cogitur,tantum verò ſufficere,ſi eam eo die bibiſſe comediſſeque profiteatur. Florentinus author admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta,etiam de re ruſtica non incurioſè conſcripſit,ita ſemper febricitare Capras ait,ut ſi quando deficiat febris,intereant. F

AVGVSTI GENESIS.

IN numis quibuſdam argenteis Capricorni cœleſtis ſignum hieroglyphicè cuſum aſpicias, indicat id,ut ex Tranquillo didici,Auguſti geneſim. Nam cum Theogenes Mathematicus,ad quem in ſeceſſu Apolloniæ unà cum Agrippa comite acceſſerat,genituram eius inſpexiſſet, exiliſſetque & adoraſset eum,tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit,ut ſchema ſuum uulgauerit,numumque illum argenteum nota ſideris Capricorni,quo natus eſt,percuſſerit. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni ſignum eſt in piſcem deſinens,quod ſphæram intra priores pedes poſitam euoluere videtur, ab altera parte Auguſti caput.

Suet. in Auguſto c. 94 hac ad verbum. Auguſtianus.

MERETRIX.

VT uerò redeamus ad Capram: ea cum peſtilenti morſu præcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodum hieroglyphico, ſymbolum habetur, ab ore quippè cuius damna tot

mortali

A mortalibus inferuntur: nam veluti germina præcipuè Capra perueſtigat, quæ deſpacitur auidiſſimè, ita meretrix cupida eſt in primis adoleſcentioris ætatis, vtpote quæ ob imperitiam magis idonea ſit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quoniam mercatorem adoleſcentem Thallum, qui in Atticam caricas, & mel Hymettium empturus aduenerat, abligurìſſet, θαλλὸς autem germen eſt quem luſum haud iniucundè Machon ita explicat:

Nicò Attica meretrix.

ἐπεκαλεῖτο δ' αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ' ἐραστὴν ποτὲ θαλλόν.

quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Eſt, quod amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter abſumpſit.

Neque aliam ob cauſam Capræ lumbi ſacrificijs offerri apud Hebræos prohibebatur, niſi quia neceſſe erat lumbum eſſe immaculatum, vel, vt alij integrum, ſeu vt alij, perfectum. Capra verò cum pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non poteſt.

NEQVITIAE FACINOROSITAS.

Tauri, & Hirci Venerea libido comparatur.

MErito, itaque viri libidinoſi probra, & impudica facinora notare ſi vellent Aegyptij ſacerdotes, Hircum potius, quam Taurum pro hieroglyphico fingere inſtituerunt. Taurus enim licet inguine ſit præcipuè validus, & in re Venerea perpetranda promptiſſimus, non tamen inſcendit quoad anniculus fiat, neque quidem iuuenca recentior quam annicula Venerem patitur, niſi oſtento: Hircus verò ſeptima poſteaquam natus eſt die, vt apud Aelianum eſt, alij ſeptima dixerunt hebdomada, rem
B Veneream aggreditur, improle tamen, & infœcundum ſemen eijciens, veluti Tauri quoque vſque ad bimatum: licet alioqui non niſi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim Hircus cœlerius porrò quam quoduis aliud animal inſcendit, recteque ab Horatio libidinoſus appellatur, cuius fœcunditatis gratia inter Deos inſipienti ſeculo annumeratus aliquando eſt, perinde ac Panes, & Satyri. Is quippe apud Aegyptios Mandeſio ciuitate multarum, & formoſarum puellarum collegio curabatur, ſacro incluſus fano, cui ſelectiores Capras non intelligenter educabant: author eſt Plutarchus. Et Veneris ſimulachrum, quæ Hirco inſideret, Pauſanias obſeruauit, non alia de cauſa puto, quam ob huiuſmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quæ Hircum humero geſtet, vigeſimoſecundo gradui Virginis adſcripſere, ex eo impudicitiam eius ſignificatur; qui gradu eo oriente natus eſſet. Huic generi brutorum ſimilis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquam iterauit præter vxorem: ille, ut Alexander Seuerus ait, non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedum ſpurciſſimus. Iam verò Sacræ literæ dum Hircos Hœdoſq; immolandos monent, nequitiam omnemque libidinē iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiuſmodi etiam interpretamentum habes apud Cirillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè ijs accedam, qui opus id adſcribunt Adamantio. Hœdi autem ferè paſſim in Diuinis literis hieroglyphicè pro perditis, & nequam hominibus libidinis, & aliorum ſcelerum facinoribus inquinatis deſignantur; idq; manifeſtiſſimè cognoſcitur ex eo, quod Dominus noſter conſummationem ſeculi, vt ait Heſychius, narraturus, ouibus à dextera ſtatutis, pollicitus eſt eis iuſtorum benedictionem; in hos autem ſiniſtra ſegregatos, dira illa omnia, quæ in profligatiſſimum quemque decernuntur, comminatus eſt. Ita uerò pro ſceleribus Hircus poni
C tur, vt in Diuinis literis ſtatuatur ante aras Hircus viuens ſacerdoſque vtraque manu ſuper caput eius impoſita confiteatur vniuerſas populi iniquitates, delicta, admiſſaque prauè, & impotenter, omniaque in eius caput increpans aggerat, mox per hominem certum in inuium deſertamq; ſolitudinem emiſſū deportari iubeat. Illud etiam addunt ad cauſam, quod aſperum gerit pilorum indumentum: aſperum interpretantur peccato refertum, atque ita mortale genus omnia myſticè per Hircum accipitur, quia nihil eſt peccato aſperius, diceret Heſychius. Sedenim quod de Capro emiſſario tetigimus, ſunt qui eū ſignum eſſe uelint profugarum legionum, quæ à Deo defecerunt, quæque in fœditatem, & horrorem damnatæ in omne ſeculum, ceciderunt.

Auctor Lãpridius.

DIABOLVS.

Hircus diaboli ſymbolum.

ADamantius itaque Hircum, ait, Diaboli ſymbolum eſſe, vbi ita interpretatur: *Cum verò ad martyrium duceris, Hircum obtuliſti, quia ſcilicet authorem peccati Diabolum iugulaſti.* Hinc vulgo receptum, vt malo Dæmoni cornua paſſim attribuantur. Nequitiam porro per Dæmonem intelligi, in humanicipite Serpente loco ſuo declaratum eſt. Iam hirſuta apud Eſaiam inuenias genera Dæmonum, hos nonnulli etiam doctiſſimorum, Incubones, vel ſatyros, aut quoſdam ſylueſtres homines putauerunt. Maximus Tyrius, ubi Mide fabulam ſcribit, qui Satyrum per inſidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetraſſet, *Satyrum*, inquit, *ebrioſum Dæmonem, infuſo in frontem mero, captum eſſe.*

PETVLANTIA DOMITA.

Herculis Proculus libido.

GRæci autem Poetæ Caprum ab Hercule domitum ea de cauſa finxerunt, quod is cum procaci laſciuia homines ipſos antecelleret, domitus à uirtute, impoſitum petulantiæ modum, extinctoſque libidinis æſtus, ſuppreſſoſque procacitatis impetus demonſtraret. Nam eius nequitiæ

vir

vir fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur iniiſſe: & vt apud Athenæum eſt, idem ſeptem diebus quinquaginta filiabus Theſtij virginitatem imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuaſit, vel ex epiſtola ſua manifeſtum eſt, qua ſe nocte vna captiuas decem ex Sarmatia conſtupraſſe gloriatur, ſeque inter fortes annumerari affecta, dum mollitiem ſuam maximè commemorando manifeſtat. Quod verò Iunoni Capras immolare primus Hercules inſtituerit, id ea de cauſa factum, quod alterius hoſtiæ ſibi facta copia non fuerit, cum ei Deæ ſacrificare vellet: propterea quod ſibi aduerſus Hippocoonta pugnanti aduerſata non eſſet, quæ res tangitur à Pauſania libro 3. At Lacedemonij Dianæ cognomento Corythaliæ ſacrum in agris facientes, non niſi Caprarum carnes in obſonium adhibebant, neque aliud animal præter id in huiuſmodi ſacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas, Athenienſes, quo tempore Perſæ cum ingentibus copijs Athenas deleturi in eorum fines inuaſerant, Dianæ votum feciſſe, tot illi ſe Capras immolaturos, quot hoſtes occidiſſent. D

ADVLTERAE CONIVGIS MARITVS.

Sumptum videtur ex Odyſſ. li. 1.

NEque illud inuentum adeo nouum eſt, vt nullam ſapiat antiquitatem, quod hodie vulgo Caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim, & hoc apud veteres hieroglyphicum, atque illud inſuper adagium ferebatur in ſpurios, ſi de patre quiſpiam quæritaret, vt τ̃ μητέρος ὡς αἴξ, reſponderent, *Matris quippe, vti Capra, itidem*, vtpote qui de parte incertum ferret, propterea quod Capellis nullum ducem paſtores conſtituunt, vt ait Ariſt. veluti ſuos Ouibus Aries, ſuos Bubus Tauros, & ita pleriſque alijs. Caprarum ſiquidem natura inſtabilis, lubrica, atque mobilis admodum eſt, quare Hœdus in Caprilibus à matre tantum dignoſci poteſt. Merito itaque uir, de cuius liberis vxor tantum poſſit internoſcere, Hircus appellabatur, & ἱερογλυφικῶς per Hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc ſententiam, *Putare cæteros Hircos*, dixit. Quod verò ſunt non illiterati viri, qui dicterium inde ſumptum putant, quod Hirci ſuas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiamſi coram ſpectauerint, vt quem notat Iuuenalis cum dixit. E

Doctus, & ad calices vigilanti ſtertere naſo:

aliter traditum ab Aeliano legimus, qui ſentire Hircos riualitatis affectum teſtatur exemplo Grathis paſtoris Calabri cuius dormientis cerebrum Caper cornibus in eum incitatis eliſerit, propterea quod deprehenſus eſſet ab eo cum Capella quam amabat Venerea copula miſceri: de quo Probus Georgicω̃n primo, ſed, uti dictum fuit, copioſius Aelianus. Ruſticum enim, & imperitum id genus hominum, hac plurimum nequitia famoſum inuenias, vnde iocus apud Theocritum:

ὡπόλος ὅκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται.
Τάκεται ὀφθαλμὼς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγοιος.
Aepolus inſcendi videat ſi quando Capellas,
Liquitur obtutu, quod non Caper ipſe creatus.

Becchũ vocabuli antiqui etymõ.

Quod verò vulgo Becchum eiuſmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx ſit adultera, atque etiamnum animal hoc ita uocitent, antiquiſſimam eſſe dictionem, in Græcorum habetur commẽtarijs. Apud hiſtoricos enim legere eſt: Pſammetichum Aegypti Regem Phrygiorum antiquitatem, de qua magna inter Phrygas, & Aegyptios contentio fuerat, in Aegyptiacis pueris humano omni conſortio inhibito educatis, eo argumento deprehendiſſe, quod ex ſuapte Bech pronunciarent, quæ uox propriè Caprarum, & Hircorum eſt, eoque vocabulo Phryges panem appellarent. Roſtrum verò auium pleriſque nunc Italiæ locis, olim verò tota Gallia Becchum nuncupabatur, & becchare paſſim pro mordere decerpereue dicitur. Quaſi verò fuerint primitus homines à Capris enutriti, naturaque ipſa uocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam magis neceſſaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatum, vt antiquiſſimi omnium haberentur. Quaque ratione balantes Oues, & latrantes Canes appellamus, eadem illi becho Hircos vocauere. F

DE ORYGE.

INter minores Aegyptijs greges Oryx eſt, quem nonnulli Caprarum adſcribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus ſolum aduerſo pilo eſſe authores tradunt.

MATHEMATICVS.

Obſeruatio Mathematica Aegyptiorum de Oryge.

PEr hoc animal pictum, aut ſculptum, Mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: ſiquidem Aegyptij, cum Sothen aſtrum illud ſuum, quam nos Caniculam appellamus, magno cultu proſequerentur, idque die, quo præcipuè oriretur, ſoliciti admodum eſſent, animaduerterunt, Orygem ſideris eius ortum ſentire, atque etiam clamore edito ſignificare, quaſi vel ortum nũciet, uel, ſaluere iubeat. Sed enim eo tempore quo aſtrum illud oritur, aiunt Capras omnes, quotquot Aegyptus habet, conuerſas ad ortum proſpectare, peractamque ita reuolutionem cum fide fieri exploratam, conſentireq; in id Mathematicorum ſupputationes. Quinetiam, vt nonnulli alij tradunt, Oryx ſtat cõtra, contueturq; ſtellã, ac veluti numen adeſſe ſentiat, procũbit adorabũdus: quare primas illi partes in

huiuſmodi

A huiuſmodi ſignificato tribuere, cum συμπάθεια tam inſignis cum eo ſidere animal moueret, & ea uiderent ab eo deprehenſa, quæ longa mortalium ſtudia non niſi multarum ætatum ſucceſſu, & obſeruationibus per manus traditis, conſequi potuere: cœli motu præſertim aſſiduè uariante, quadamq; ueluti trepidatione vacilante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturæ cum Sirio, quòd velut ille *ſitim ſemper affert mortalibus* (ut Maro dixit) *ægris*, hic aſſiduam, imò perpetuam ſitim perfert, & ex natura loci potu omninò caret. Quare virum perpetuò ſitientem, imò dixerim ego maximè ſobrium, per huius animalis effigiem ſignificabant: quin & remedia ſitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore hauſtis ſaluberrimi reperto. *Aeneid. lib. 10.*

DE OVE.

OVis nunc perſequar ſignificata, uerùm ea non tam ab Aegyptijs quàm ab Hebræis & Græcis authoribus deſumpta, quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet uerò ſecum hæc dictio Agnum ſimul & Arietem.

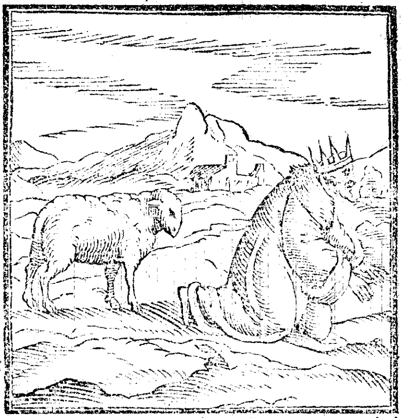

STVLTITIA.

IN primis autem ſignificatum illud ſuper Oue comperi ut ex eius ſimulachro ſtultitia ſignificaretur: nam uſurpatione uulgi, Ouis cognomento inſipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβατίου βίον ζῆν. De ſocordia verò ſtoliditateq; animalis illud in ore omnium, B προβάτου ἦθος, *Inſtar Ouis* Latini dicunt, quod more Ouium Græci. Et Ariſtophanes, Veſpis, ad huiuſmodi ſtoliditatem reſpiciens, confidere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in ſomnijs ponit ouilem fœtum in Tarquinium cõcitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem ſolo proſternat, quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetẽ æquè ac pecus eſſe putabat, nomine etiam ex re quæ ſimulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè ſapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemq; & taciturnitatem adamaret, neque ad capeſſendas diſciplinas promptitudine aut docilitate vlla præditus eſſe indicaretur, magnamque de ſe torporis & inſipientiæ ſuſpicionem apud domeſticos concitaſſet, Ouiculæ cognomento appellatus eſt. Porrò autem in Sacris, cùm Ouem offerre Deo admonemur, expertes rationis motus, inſipienteſq; cogitationes, & quæcunque per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus: ſed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, ſed ſplendidè veſtitum. *Vellus aureum.* Nam & prouerbium illud, vti ſuperius, *Ouiles mores* de ijs qui minimum ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ pleriſque locis homines diuinæ inſtitutionis expertes, indociles que nunc Oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis ſublimitatem ſuſpicere nequeunt: ſed cum ſoli ſint voluptati deditι, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci eſt nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. *Ouis in ſacris hieroglyphicum.* De huiuſmodi genere hominum quòd rectè olim inſtituendum eſſet, dictum aiunt, *Homines & pecora ſaluabis Domine.* Nam quòd Dominus præcipit, eum qui volun-C taria dona offert, de Bubus vel de Ouibus offerre, ex vtroque Iumento ſimilem deſignans hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neque ad malitiam haberet: ſed traheretur ab alio, vti & Boues & Oues, quæ animalia ſunt inſigniter manſueta, eos qui manu trahunt facilè ſequentia, ideoque non omnium hæc munera, ſed Iudęorum tantum eſſe videbantur: propterea quod illis, tametſi uirtutis nihil operarentur, ſufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atque huc Dauidicum illud citat Heſychius, *Homines & Iumenta ſaluos facies Domine.* Neque ſum neſcius, paſtores Ouium apud Aegyptios ignominiæ cuiuſdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Ioſephum eſt, Iſraeliticos populos appellitabat: neque ipſi hoc in hiſtoria ſacra diſſimulant. *Pſalmo. 35* Sed vt ſimplicitatem illam uiuendi, quæ colligitur tam ex noſtra, quam ex antiqua gentium penè omnium memoria, prætereamus (certatim enim ſcriptores omnes primum hoc humanæ vitæ inſtitutum laudibus omnibus ad cœlum ferũt) eſt & myſtica interpretatio, qua Aegyptij poſteriores ij, qui à priſcis illis longe deſciuerant, non paſtores ipſos, ſed paſtorum ſignificatum odio proſecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiuſque uoluptatibus indulgere ſibi permiſerit, dubio procul hos, qui recta moneant, quadam veluti exeecratione declinabit. Atque id denique erat in cauſa, vt abolitis iam antiquioribus illis priſcorum ſacerdotum inſtitutionibus, qui papyro victitabant, qui caſtimoniã & ſynceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delicias & illecebras prolapſi, in quas curſu effuſiſſimo ferebantur, cœperint paſtores huiuſmodi pariter aſpernari & abominationi etiam habere: vtpote qui, ut ait Horatius, nil vellent ab ijs audire, nil diſcere quod ægros leuare poſſet, fidis offenderentur medicis,

medicis, amicis iraſcerentur, ſi quando eos funeſta veterni ſuffocatione arcere properarent. Sic & Cainus paſtorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non potuit, cùm ipſe terrenis tantùm affectibus emancipatus eſſet. Sic paſſim etiam nunc probi modeſtique viri a potentioribus ignominioſè accipiuntur, ſceleſti, impoſtores, paraſiti, & ambubaiarum collegia in honore ſunt, & quæcumque appetierint commoda conſequuntur, atque ita demùm. D

Potores, bibuli, media de nocte Falerni,
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad paſtores noſtros reuertamur, paſtorem Ouium Ambroſius interpretari videtur diſceptatorem rationis, doctoremque virtutis. Et vbi ſcriptum, *filios Arietum Domino offerendos*, principes Eccleſiarum exponit Eucherius: & Oues intelligit eos, qui ſimplici, vera, puraq; fide pietatem hanc noſtram amplectuntur: de quibus Chriſtus, *Oues meæ vocem meã audiunt*, & ad Petrum: *Paſce Agnos meos*. Quo ſuper exclamat Salomon. *Paſce animas pecorum tuorum:* de quibus ſcriptum eſt, *Arietes duos in primitiarum ſacrificio ad ſeptem Agnos immaculatos anniculos, & Vitulum vnum de armento adijci debere.* Præclara quippe mandata, diceret Heſychius, & virtutes quas ſequi alias velut Oues oportet, ad primam illam oblationem applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis inſtructus Arietem obtulit in holocauſtum, per Arietem Theologi, vt idem Heſychius, Chriſtum intelligũt immolatum: ille enim ducatum præbere Ouibus euntibus in paſcua, & ad egreſſum ingreſſumque à caulis & in caulas ſolet: ſicut & Chriſtus dux perfectæ conuerſationis eſt, à quo videlicet ea ſumpſit exordium, atque ideò intrare per ſe & exire Ouibus præcipiebat.

Aries oblatus quid.

INNOCENTIA.

ANte alia autem tam Ouis quàm Agnus hieroglyphicum eſt innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum ſapientiſſimè ſcriptum libro de Liuore: *Meminiſſe debemus quo vocabulo Chriſtus plebem ſuam appellet, quo titulo gregem ſuum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Chriſtiana Ouibus æquetur: Agnos vocat, vt Agnorum naturam ſimplicem, ſimplicitas mentis imitetur.* E

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, ſimplicem, ac egregiè manſuetum hominem, eundemq; immaculatum, ac pectore candidiſſimo præditum hieroglyphicè ſignificare qui volunt, Agnum pingere conſueuerunt: id enim manſuetiſſimum eius ingenium expoſcere videtur. Nam & ipſo vocabulo ἀγνος puritatem caſtitatemque ſignificat. Et antiqui ſacrificuli auguresque Maximam hoſtiam ouili pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, ſed ab animo placidiore. Comprobant etiam hoc Sacræ literę, & noſtri Seruatoris inſigne: Agnus, ab omni Chriſtianorum antiquitate ſumma exceptus veneratione: de quo fertur illud a priſcis vatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt Agnum coram tondente obmutuiſſe, Agnum patibulo applicitum anniuerſaria nobis commiſeratio & ploratus redintegrat. Et præcurſor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito commonſtrauit. Hoc verò picturæ genus cùm ſynodo ſexta iam antiquarum eſſe percepiſſem, neq; ſatis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me contuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς Ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν ἀληθινὸν, ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων Ἀμνὸν χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσι ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου Ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ. Ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτὸν τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γινομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id eſt, *In quibuſdam venerandarum imaginum picturis Agnus digito præcurſoris indicatus delineatur, qui receptus eſt in effigiem doni illius optatiſſimi, quo genus humanum Deus Opt. Max. boneſtauit: cui Gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim ſub eo velamento verum Agnum, ad quem dictata noſtrorum veterum reſpexere, Chriſtum Deum noſtrum oſtentat. Nos verò figuras, & deſcriptiones veterum, prout ſunt veritatis notæ, præfigurationeſque Eccleſiæ conceſſæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratiſſimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum præferimus, ipſam rei veritatem, vt quæ illa veterum dictata iam adimpleuerit admittentes. Vt igitur quod perfectum atque abſolutum eſt in picturationibus etiam, quæ omnium oculis obijciuntur, deſcribatur, Agnum: qui peccata mundi tollit,* CHRISTVM *Deum noſtrum humana poſthac effigie, pro antiquo Agno pingendum eſſe decernimus: quippe qui per huiuſmodi figuram, humilitatem verbi illius quòd à Deo proceſſit, intelligamus: memoreſque ſimus, cum noſtri corporis exuuias ſuſcepiſſe, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis ſalutifera deceſſiſſe, mundumque inde redemptum eſſe, manu quaſi præuia doceamur.* Quid verò ſuper his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij viderint Decret. de conſecratione, diſtinctione 3. capit. ſextam ſanctam Synodum. Traducere enim mihi religio fuit, F

Ouis vel Agnũ maxima hoſtia

cum

A cum illa iam ſint ab Eccleſia recepta. Quin & Ouem pro manſuetudine poni paſſim videas, præcipuè vero in Euangelica, uti dictum, diſciplina, vbi Oues ab Hœdis ſegregandæ prædicuntur. Vitam ſiquidem illi peragunt intaminatam, qui manſuetudinem amplectuntur, & ab eo qui mitis, eſt, & humilis corde, ſuſcipiunt morum rationem, paratique ſunt tanquam Oues ad iugulationem, ſi ſit opus, trahi, ut Dominum imitentur. Sane Ouem Heſychius hominem præ ſe ferre tradit in Diuinis literis, qui ſimplex admodum ſit, neminique noceat, & à perperam factis abſtineat: de quo plura alibi. Hędi uero petulci ſunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitijs expoſita conſectantur.

OPVLENTIA.

APud alios hiſtoriæ ſacræ ſcriptores, Ouis eſt prouentus etiam & feracitatis indicium, cui Grecæ dictionis vox ipſa etiã fauere uidetur. Nã vt pleriq; interpretantur, πρόβατον quaſi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam ſignificat, quæ ad uictum faciũt. Sed ut in Ouibus perſiſtamus (latum enim eſt τοῦ προβάτου uocabulũ) vbi Heſiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi: propterea quod principes olim paſtoralem uitam agere ſoliti ſunt. Sane ueteres in tanto Oues honore habuere, vt ex ijs tantum opes fieri exiſtimarent, & pecuniam & peculium inde dicta Iuriſconſulti tradunt, ideoque fictum Oues lanã olim auream habuiſſe, Hinc cum Hercules ex Africana uictoria nihil præter Oues abegiſſet, aureæ mala ſecum aſportaſſe dictus eſt, μῆλον enim dicitur Ouis, & ea locutione pomum vſurpatur. Sunt enim *Herculis aurea mala.* qui ſcribant in illis hortis, qui Heſperidum fuiſſe dicuntur, oleaſtros tantum progerminari: alij autem
B cotonea ibi lætiſſime prouenire tradunt, eaque a colore Aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria ſtatuuntur in antiquiſſimis ex ære ſtatuis, cotonea ſunt, de quorum, ſignificationibus loco ſuo inter arbores diſſeruimus.

FELICITAS.

IN Hetruſca diſciplina obſeruatum inuenio, felicitatem ex Oue portendi: preſertim ſi Ouis inſolito colore fuerit, quod mihi Virgilius optime tetigiſſe uidetur, ubi, Pollione dicit. *Aeclog. 4.*

Ipſe ſed in pratis Aries iam ſuaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit uellera ſucco

De quo legitur apud Hetruſcos. *Purpureo aureoue colore Ouis ſi aſperſa fuerit, Principi ordinis & generis ſumma cum felicitate largitatem auget, genus progeniem propagat in claritate, lætioremque efficit.* Ex quo nata inter greges Atrei aurea Agna, principium diſcordiarum illi ac Thyeſti fuit, fratre ſcilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragedia Atreo, de Nat. Deorum III. *Aurea Agna Atrei.*

Addo huc quod mihi portento cęleſtum pater.
Prodigium miſit regni ſtabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Auream enim Agnam Thyeſti puero natam, & Pauſanias & Plato meminere: animalque id ex lapide impoſitum eius tumulo, eiuſdem rei monumentum, Pauſanias idem atteſtatur. Eſto autem hoc apud hiſtoricos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatum, tunc præcipue cum Agnus natus eſſet vellere in fronte purpureo in villa Antonini cuiuſdam plebeij viri, eo die atque hora, qua Ge-
C ta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus eſt. Verum is in cuius ædibus Agnus editus fuerat, cum Imperium Antonino ex hoc portendi audiſſet ab Aruſpice, de ſe dictum putans, ne fatum propalaretur, Agnum ſtatim occidit, quod omen fuit Getam, qui & Antoninus uocabatur, vt ſubſecutum eſt, ab Antonino fratre necandum eſſe, quod apud Aelium Spartianum, & alios habetur: uſq; adeo authores ea etiam quæ nihil attinent, in vſum aſciſcunt ſuum. Eædem Oues Diadumeno naſcenti Imperium portendere, cum in agris patris Oues purpureæ duodecim natæ eſſent, quarum vna tantum varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambroſius, eum ad eroganda multa idoneum, atque itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoſcopum Ariete fuerit in lucem editus. Nam hoc animal & vellus abſque vllo dolore moleſtiaue deponit, & a natura facilè rurſum eodem veſtitur. In eandem ferè ſententiam Ambroſius interpretatur diuinam legem, vbi Aſinam Oue mutandam in ſacrificijs inſtituta Dei iubent. Aſina quidem animal laborioſum, Ouis uero frugi, & non parui prouentus. Fructu igitur mutandum eſſe laborem, dicit Dominus, id ſub hoc verborum velamento ſubinnuens, quod uniuſcuiuſque laborioſi operis finis ad fructum reſpicere debeat. Neque tamen ignoro eſſe qui ſimpliciter intelligi uelint præceptum hoc, ea de cauſa, quod Aſina ſit immunda, ideoque in Ouem, quę munda eſt, commutandam. Sunt qui hoc uerborum inuolucro dicant, laborem & induſtriam omnem affectu ſimplici commendandam, per Ouem ſimplicitatem tantum, ut etiam ſuperius dictum eſt, accipientes. Qui vero profundius rem exquirere ſibi uidentur, liberandam aiunt animam ab ijs quę fructum non habent, cuiuſmodi ea ſunt quæ ſolo ſenſu percipiuntur, cum fructus per Ouem omnino exprimatur, per Aſinam uero ſenſus ipſi materię ſimpliciter appliciti. *Aſinã Oue mutandam cur præceptum.*

MVLIEBRE OFFICIVM.

D

Nouæ nupta in pelle lanata quid.

QVod verò nouam nuptam ueteres in pelle lanata conſidere iubebant, veſtutum referre morem videtur, quòd id ueſtimēti olim vſui fuerit. Sed illud magis veriſimile, quòd hoc geſtu adductas, ſe ad præſtandam lanificij operam merito polliceri videntur. Nam ad hæc vſque tempora pleriſq; Italiæ locis, poſteros quam noua nupta mariti domum ingreſſa eſt die, illi è geniali thalamo, manè prodeūti obuiam propinqui fiunt, colum, fuſum & lanam, acum & forficem, rutabulum peniculum, quodque cuique in promptu fuerit inſtrumentum, omneque uas domeſticum offerentes: quò ea muliebris haud ignara officij, ſe non ad delicias & voluptates, ſed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi ſint curanda, veniſſe reminiſcatur.

FOECVNDITAS.

SAne quidem Iunoni regnorum & opulentiæ præſidi, partuumq; ſoſpitatrici, Oues ambiguę, hoc eſt, ut Bebius Macer ait, cum duobus Agnis altrinſecus alligatis ſacrificabantur à matronis, q̄ gemellos peperiſſent. At Sicyonij graues Oues Dijs beneuolis & fortunatis, quas ipſi εὐμενίδας, Athenienſes σεμνὰς vocabant, felicitandæ rei domeſticæ cauſa immolare conſueuerunt. Herculi quoq; diuitiarum & prouentus Deo, Ouis ramis quatuor impoſita pro Boue, qui ſe ſacris ſurripuerat, litaſſe perhibetur: vnde ipſe Melon, & Mellus appellatus, quod Latinè diceretur Ouilius. In Pomi verò commentario plura ſuper hoc narrabuntur.

PECVNIA.

Aegl. 2.

AD hæc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint Pecuniam à pecudibus appellatam, quod peculium, vti ſuperius oſtenſum, olim omne à gregum numero cenſebatur, eaque de cauſa Maronianus Corydon diuitias oſtentaturus ſuas dixerit, E

Mille meæ Siculis errant in montibus Agnæ.

Ouis maſculino genere.

illud tamen ſatis conſtat, æs prius nota pecudum ſignatum à Seruio Romanorum rege; vnde Varro etiam, vt apud Marcellum eſt, *Vnum ouem multā dictam.* ait, cum citatus neque reſpondit, neque excitatus eſt. Vnum uero uirili genere dixit: ſiue quòd numum intelligeret, ſiue ad imitationem Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum eſt etiam in antiquiſſimo, quem Romæ uidi, codice. In commentarijs tamen ſacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic Ouis, & hæc Agnus, ac Porcus: quæ, inquit Feſtus, non ut uitia, ſed ut antiquam conſuetudinem teſtantia debemus accipere Ex quibus omnibus liquido apparet, non ineptè Pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

Veſtes ex vellere Ouium à Lupis occiſarum cur aptiores ad pediculos progignendos. Carminum lib. 4. Ode 1.

SVnt qui hominem pediculoſitate confectum ſignificare ſi velint, ouillam illi pellem inducant, quam Lupi caput impactis dentibus dilaceret: ſiquidem Ouium quas Lupus occiderit pelles, ac uellera, & facta ex his ueſtis, longe quā cætera aptiora ſunt ad pediculos procreandos. Quod cū ſit tum ab Ariſtotele, tum ab alijs receptum, quæſiere multi cauſam, illudq; cupedinariorum experimēto deprehenderunt, carnes huiuſmodi quę lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores eſſe: quod tactū ab Horatio volunt, ubi inter ea quæ iucūdiora delicijs regis enumerat, Hędum ēt ereptum Lupo recēſet, quod ego tamen ad frugalitatem potius retulerim, utpote qui eo loco parſimoniā in primis laudet, hiſque tantum carnibus fruatur, quæ aut inemptæ ſint, aut niſi abſumantur, perituræ. Vel ex eo magis F iucundum, quia qui ſemel amiſſus erat, ſit receptus. Sed utcunq; illi, ſane dulcedinis huius cauſam eſſe dicunt caliditatem, & igneam prope uim, quæ ſit in aīa Lupi, vtpote quæ oſſa uel duriſſima in utero liquefaciat, ariditate permolita, eueniréq; inde ut carnes facilius atque celerius putreſcant, ſi morſu fuerint huiuſmodi uitiatæ: lanaſq; identidē contaminatas, cōtagionem illam etiā in ueſtibus pertinaciter pręſeruare. Cæterū ſunt qui iudicent hoc nō a calore, uel putredine prouenire, ſed ab aſperitate potius, & ut Medicorum utar uocabulo, Vellicatiua quadam ui, quæ carnē ſcabritiæ interterat, pruritumq; ſuſcitet: unde poſtmodum humanæ cutis humore corrupto, pediculi ſuboriantur, abſurdumq; eſſe dicunt

Homerus omniſcius.

aſſerere uim illam à Lupi ſpiritu, morſuve vſq; adeo in uellera diffundi, quæ totiens abluantur, ſolentur, depurgentur, inungantur, deſiccentur, ac propemodum excoquantur. Referunt uero uenatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, uno, ut ita dicam, ſpiritu ſuffocata, ſolidiora, minuſque putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerum omniū doctrina inſignis, ſiue coria, ſiue lora commendet Bouis ea dicit eſſe ἶφι κταμένοιο ictu quippe ualido mactati. Itaq; eorum quæ neq; morbo, neq; ſenecta pereunt, ſed iugulatione, coria ualidiora ſunt, neruoſioraq; At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterq; aut continenter exagitata defatigataq; perimantur, præſertimq; ſi ferro ſaucientur, facile putreſcere, neq; in alterum diem aſſeruari poſſe. Boum aūt quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam uim & in pelles, & in uellera, quin & in ungues penetrare: præcipue autem ſi mordentur a feris, vngues etiam ipſos obnigreſcere, ſanguine, humore, & medullis etiam ipſis præ timore & cruciatu contaminatis indiciumque id rabis eſſe. Quare minime mirum, ſi contagio huiuſmodi etiam

in

A in vellera diffluat,coriaque tentet, & omnia denique computreſcere compellat. Atque hinc pediculoſitatis ſignificatum.

DISCORDIA.

DIſcordiam verò & mores maximè diſſimiles Aegyptij Poetæq; omnes ſignificare cum volunt hieroglyphicè,Lupum & Agnum,aut Ouem ponũt, Vnde Apud Horat. legas,

Lupis & Agnis quanta ſortito obtigit.
Tecum mihi diſcordia eſt.

Et de maximè inter ſe diſcrepantibus Ouidius ait,

Nat Lupus inter Oues.

Aiunt verò eam eſſe antipathiæ vim,ut plerunque Agni recenter nati,neque vllius animalis extra cauſas effigiem intuiti, audito repente Luporum ululatu ex animaſcant,ſubitarioque eo perculſi metu,mortui concidant. Quinetiam periti rerum prædicant horum animalium in anima etiam in eadem naturæ diſſenſione perſeuerare. Ouillas enim fides ſi alijs ex lupino inteſtino factis fidibus aſſocientur & abſonas & præ metu mutas permanere,Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Epo.Ode 4 Lupi et Ouis antipathia.
B Oppianus:ſimulac enim pulſantur,ouillum mutum eſſe,lupinum ſolum exaudiri.

DE ARIETE.

FEROCITAS.

SEd quantum in Agno manſuetudinis ſuperius agnoſcebamus, tantum in Ariete ferocitatis experimur: ſimul enim ac cornua accreuerunt, pugnaciſſimi fiunt neque ſe tantum in ſuo genere laceſſunt, incurſanteſque inuicem arietant, verum & homines impetunt in bellumque prouocant. Vnde etiam dicterium celebratur, κριὸς ἀτελγοκέρως:qua fortè de cauſa Marti cœleſtis Aries dedicatus, & ſi qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicitur:in eo verò ſedes iracundiæ,& bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebræos Arietes,apud nos iracundiam iugulari debere,putat intelligendum. Aries natura ferox.

BELLVM.

SIue igitur pugnacitas hæc in cauſa fuerit,ſiue ſanctius inſtituti homines,cum aliqua affecti eſſent iniuria, vltionis procurationem nõ à ſe, vtpote qui ex manſueto
C & innocuo eſſent genere procreati,proficiſci,ſed ab hoſtium improbitate atque iniuſtitia, indicare,teſtatumq; facere vellent,indicturi cuipiam bellum,Arietem per Fæcialem præmittebant,quem in hoſtium fines immitteret:vel honeſtam ita cauſam ſuam oſtenſuri,quòd non niſi prouocati bellum gerere cogerentur: vel quod alij malunt,ut hoſtilem agrum ſuæ iam prædæ expoſitum indicarent. Vtcunque ſit, *Aries*, vt ait Heſychius, *vexilli noſtri, hoc Crucis, hieroglyphicum eſt, Crux uerò redemptionis: Aries ille*, inquam, *qui pro Iſaache in holocauſtum oblatus eſt, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderunt, à cornibus religatus*. Sabech verò Remiſſio interpretatur, quia Crucem,quæ remiſſionis virgultum fuit,præmonſtrabat.

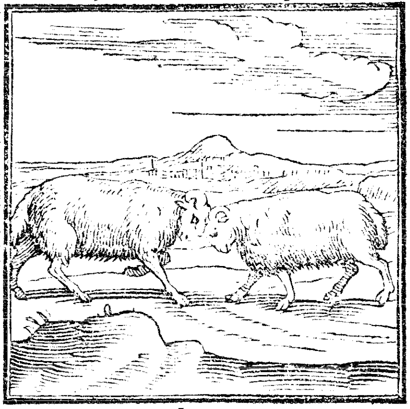

RIVALITAS.

SVnt qui riualitatem hieroglyphicè per Arietes duos cornibus ſe inuicem laceſſentes ſignificari dicant,quãdoquidem in eiuſmodi certationem amoris cauſa ferri eos perhibent:quippe qui offenſionem intelligant ſibi fieri, ſi quas amant Oues,ab alijs ſaliri conſpexerint,quod Hirci plurimum negligentes,ſuſque deque ferre ſolent.

VENVS.

IN huiuſmodi verò Venerei affectus hieroglyphicum Aries multis eſt ueterum monumentis impoſitus. Nam qui ante Corinthi urbem intra priores pedes Leænæ, Aries libidinis hieroglyphicum.

quæ Laidis tumulo impoſita erat,viſebatur,libidinem nimirũ eius meretricis indicabat. Erat,& apud D
Eleos in templo Veneris ſimulachrum eius inſidens Arieti, Scopæ, vt Pauſanias ait, opus, eique cognomen erat πανδήμιον, quod arietinæ procacitati uidetur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad Arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem, qui uetularum concubitum aſſectaretur, nonnulli notandum cenſuere: quod is primum uetuſtiores fœminas inire conſueuerit, quarum facta copia nouellas minimè perſequatur.

SALVBRITAS.

Mercurius cum Arietem quid,

MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris inſidente ſolitum effingi eumq; κριοφόρον Pauſanias ait appellatum. Erat id partæ ſalubritatis hieroglyphicum, quandoquidem Mercurius expiatione Arietis, quem circum vrbem geſtauerit, peſtilentiã, quæ Tanagras inuaſerat, ſuſtuliſſe dicitur: in cuius facti memoriam, die eius feſto pulcherrimus quiſpiam ex Tanagræa iuuentute delectus, Arietem humeris impoſitum frequentiſſima totius ciuitatis pompa circũ mœnia geſtare cõſueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios verò æneum Mercurij ſimulachrũ viſebatur, cui Aries aſſiſtebat. Cauſam fuiſſe Pauſanias dicit, quod Mercurium maxime omnium deorum cuſtodire greges, prouentuſq; ex eis augere perſuaſum ſit. Sed enim cum ita Mercurio faciundæ Deo præſidi Aries apponatur, maximumq; humanæ vitæ præſidium ſit oratio, vt comici Græci dicterium eſt, minimè mirum, ſi Iſocratis Rhetoris ſepulchro Aries triginta cubitorũ adſculptus fuit, in quo Sirẽ cubitorum ſeptem inſideret: nam ea quoque orationis ſuauitatem indicabat. Et ferũt Aſtrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Iſocratis ſepulchro diſcedamus, propè etiam menſa appoſita, quæ Poetas haberet ac eiuſdem præceptores, in quibus & Gorgias aſtronomicam ſphæram inſpectabat, & Iſocrates ipſe omnifariæ doctrinæ hauriendę cupidus adſiſtebat. E

HAMON.

IN Saloninę numo Aries eſt cum inſcriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum ſculpturis frequentiſſimum habetur, pręcipueque Hammonem Deum, ſpeciem illa ſua reciprocicorni (vt Laberij dictum vſurpem) ſignificabat. Hunc vulgus Iouem, Aegyptij Solem eſſe contendebant, cornuaque radios oſtentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen eſt in Gallieni numo Arietem inſcriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem vero ueteres ſalutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando, dictum interpretabantur, exque arietino capite eundem Deum, qui omnium ſaluti proſpiceret ἱερογλυφικῶς intelligebant. Hecatęus Abderita Aegyptios ait Hammonis voce vſos, cum ſe inuicem ſalute prępoſita compellarent, allocutoriamque eſſe uocem, qua boni ominis cauſa Deum in primis ita uenerarentur. Iſque mos in pleriſque noſtrę pietatis collegijs obſeruatur, ut quicumque pulſauerit, non prius ad colloquium admittatur, quam ad Virginis Deiparę ſalutationem reſponderit. Cumque veterum mos eſſet, in mortuorum conditorijs bene defunctis ominari, eos Dijs manibus commendabant: alij columnas, quæ ſepulchris erigebantur, inſcriptionis huiuſmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adſculptis inſignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuum varietate laſciuirent. Sed quod ad Hammonem attinet, ſcriptores rerum paruula quędam cornua in utroque tempore eum habuiſſe ferunt. Qui verò penitiorem doctrinam perſcrutati ſunt, proprium id Iouis nomen apud Aegyptios fuiſſe tradunt. Alij dicunt arietinum caput ideo Hammonis eſſe ſignum, quod is Aegypti rex, pręclaris admodum rebus à ſe geſtis, in galea vſus ſit arietini capitis inſigni. Aiunt & cum Herculi illi vetuſtiſſimo ad eum uiſendi ſtudio profecto ſe olim oſtentaret, arietino capite, quem mactauerat, uertici ſuo impoſito, & pelle ea uilloſa circundatum, alia pelle amictum Heroen admiſiſſe. Et Saporis Regis geſtamen celebrat Ammianus, aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & inſigne militiæ, & quaſi ſodalitatis cuiuſdam ſuæ, recentiſſima memoria Carolus fortiſſimus Burgundionum Dux, Caroli V. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput ſingulis pro geſtamine imponendo, & Arietini capitis cognomento ſodalitatem vocando, eam Tottionis aurei vulgo appellarunt, quod ea locutio caput arietinum lingua patria deſignaret.

Gallieni numus.
De cuius oraculo à Gell. lib. 3. cap. 3.
F

Hammon arietino capite.

L'ordre de Toiſon d'or.

DE-

A

DECVSSATIO.

SEd vt hæc, quamuis ad vetuſtatis imaginem vſumque facta, miſſa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo conſpicuus, qui rerum temporumque diuiſionem, æquaſque vtrorumque portiones oſtentat: vniformem toto anno diei noctiſque partitionem, auctum, & decrementum æquilibrio ſemper appenſum. Cur verò Aries huic ſit diſpenſationi præfectus, ea affertur cauſa: quod proprium illi eſſe aiunt ab æquinoctio verno ſuper dexterum latus incubare, veluti Sol quoque ad Septētrionales, quippe dexteras, vt Aegyptij ſtatuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio ſiniſtro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & auſtralia ſigna occupare conſpicitur. Pari propemodum ratione malorum ſemina ipſis fructibus incluſa, brumali die ſpontino motu cōuerti in contrarias partes obſeruatum: quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium altrix eſt, retro cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad ſpecierum earūdem progenerationem tendere videantur.

De Ariete ſigno cæleſti.

PRINCIPIVM ANNI.

APud Aſtronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico, variaque eſt ingeniorum ſedulitas iſtius rei rationem afferre conantium: Hebræis præſertim nonnullis Libram potius caput aſſerentibus, quod par fuerit omnia perfecta, & ſeminibus fęta ſummo ab opifice creari, eo verò tempore fruges omnes maximè maturuiſſe. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis ſolennitatem celebrandam, quo liberati ſunt ex Aegypto. Sed quod aiunt tunc temporis nonnulli, quo mundus eſt genitus, Arietem cœli medium tenuiſſe: in mundi quippe vertice conſtitiſſe, quiſnam id potuerit coniectare non video, cum in ſphærica cœli figura, neque vertex, neque imum, neque ortus, neque occaſus, qui eodem temporis articulo ſint, ijdem eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nam niſi omnibus ea ratio gentibus inſeruiat, admittenda non eſt. Solem verò qui dicat in hoc, vel illo ſigno fuiſſe, nemo non intelligat. Aſtronomi quidem fuiſſe in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his authoritatem adiungit, dum ita ſuper verni temporis amœnitate canit:

B

Georg. li. 2.

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,
Cum primum lucem pecudes hauſere, virumque
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immiſſæq; feræ ſiluis, & ſidera cœlo:
Nec res hunc teneræ poſſent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, friguſque caloremque
Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

Quod verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæſierim, optime Lactanti, non ineptè me feciſſe arbitror, qui te fortè gregalium ruſticitate, ſtyloque modoque paſtorali, virum tam elegantem, offenſum, & delaſſatum ſuſpicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum ſoles, boni conſule, & Pierium virtuti doctrinæq; tuæ dedititiſſimum, vt facis ama.

C

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM, NOBILEM ROMANVM,

DE IIS QVAE PER LVPVM, HYAENAM, Lyncem, Vrſum, Pantheram, Tigrim, & Vrum ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VNDECIMVS.

NEscio quo tuo fato acciderit (optimè lepidiſſimeque Proſper) vt qui mortalium es iucundiſſimus in truculentiſſimas omnium feras incideris. Tibi enim ludis meis Ægyptiacis, quos propediem iſtic Pataiuj ſum commiſsurus, ducti ſorte obtigere, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrſus, Panthera, Tigris, & demum Vrus, cum quibus tibi ſit, quantum animis viribuſque valeas, congrediendum. Has omnes, vel captiuas facias, vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores neceſſe eſt, lege ita ſodalitia, coſmogerijs comitijs decernente mandanteque exceptione, quæcumque poſſit excogitari, ſummota penitus. Scio, adhæc, firmiſsimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui à beſtiarum venatione paſtuque ſemper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum acerbi quicquam, aut æquum iuſtumve minus continere, quod ea potius de cauſa decretum eſt: quia nouæ indomitæque feræ cicurandæ cum eſsent, neminem habuimus, quem in huiuſmodi negotio tibi præferendum exiſtimaremus. Tanta enim eſt vultus animiq; alacritas tui, vt facilè ſperemus, ſimulac in theatrum deſcenderis, illæ que furorem, feritatem, rabiem, aut ſæuitiam quæque ſuam in te concitarint, futurum, vt tu ſola Gelaſini tui hilaritate omnes actutum manſuefacias, & ſimulac ſemel arriſeris, adblanditusſve fueris, ad pedès tibi omnes e veſtigio procubituras. Vidimus enim ſæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus eſt mos, dicto aliquo ſalſo, aut liberiore aliqua admonitione tactos, caſtigatoſq; contra te irritaras, ſimulac furore perciti, & impotentes irruerent in te minabundi, ad ſolam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione perculſos ſubſtitiſſe, conſternatoſq; animi omnem ſtatim indignationem amiſiſſe, ſponteq; tibi ſeſe dedere, & quibuſcumq; rebus gratificari poſsent obſequium polliceri. Quare cum velut Orpheus lyra, moduliſq; tu ſola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furoremq; delinias, age nulla iam contatione exhibitas à me feras aggredere, victoriam ex illis omnino reportaturus: quia in Ægyptiorum fanis alitæ, atque educatæ literas mihi videntur didiciſſe. Proinde facilè erit iuueni literatiſſimo eas quoquo voluerit trahere, & ad omne obſequium paratiſſimas efficere, id quod iam in Lupo, qui prodijt primus experiri potes.

DE LVPO.

DEriniqve mihi facere videntur, qui Aegyptios ſolos de brutorum cultu deriſui habent, atque conuitijs, & cauillationibus etiam perſequuntur, cum nationes ferè omnes eadem fuerint ſuperſtitione aliquando contaminatæ, præſertimque tota Græcia, quæ maximè omnium ſapientiam ipſam aluiſſe prædicatur, Romanaque reſpublica, apud quam cæremoniæ primas ſemper partes obtinuere. Græci enim Lupum in honorem Apollinis venerabantur, in Martis, atque adeo Romuli Remique venerationem Romani. Alias etiam belluas afferre poſſem, quæ apud hos, & alios, diuinos ſibi honores aſciuere. Sed quoniam de Lupo dicere propoſitum eſt quod ad eum attinet præcipuè proſequemur.

APOLLO.

Virg. Aen. li. 9. vbi et Lupus dicitur Martius.

Lupus Apollini dicatus.

FVit autem, vti dictum, fera hæc pleriſque locis Apollinis memoriæ dedicata, eiuſq; ſimulachri ea aſſeritur cauſa: quod oculorum acie potens adeo ſit, vt noctis tenebras euincat, acutiſſimo quippe polleat viſu, intempeſtaque nocte, etiamſi Luna ſileat, clariſſimè tamen intueatur, & in prædijs inuadendis poſt nocturnam famem antelucanum tempus obſeruet, à Sole autem totum eſt lucis beneficium. Vtraque verò de cauſa: & quod potens lumine eſſet, & quod ante lucem prodiret ad

prædam,

A prædam, Lycopolitana Thebaidos in Aegypto ciuitas hieroglyphicum Lupi forma Apollini dedicauit, eique in Lupi ſpecie ſacra faciebant: tantoque apud eos ciues cultu habitus eſt, vt cum Lupum tanquam Deum venerarentur, ſoli ex Aegyptijs Ouibus veſcerentur. Hinc ipſum Solem Homerus λυκηγενέτην vocat, non ea quidem cauſa, quod in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus aſſeuerat, recens admodum eſt, neque temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat, ſed veluti diem ἠριγένειαν, propterea quod ἦρ, hoc eſt, diluculum generet, ita Solem λυκηγενῆ dixit, quod matutini ſplendoris author ipſe ſit, vel potius quod Lycabanta progeneret, hoc eſt, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à Luporum ſimilitudine quaſi inditum: illi ſiquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicus inuicem apprehendunt, longoque ordine ſeriatim aquis immerguntur, tutoque tranſmeant, id quod Sol ipſe in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam ſerie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in ſignis Apollinis Lupos adſculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Celebatur, & apud Athenienſes in Apollinis gratiam Lupus, quique forte animal id interfeciſſet, lege damnationis promulgata parare iubebatur, quæ ei funerando forent neceſſaria: vt ita magiſtratus quod ſui iuris eſſet officium exequi viderentur, & religione Reſpublica ſolueretur. Eam huB iuſce cultus nonnulli cauſam memorant, quod Latona prægnans per 12. dies in Lupum tranſmutata, Delon ſe contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter Lupæ certa anni dimenſione omnes intra dierum 12. ſpatium pariunt, quod Philoſtephanus tradidit Commentarijs, de quo inferius latius.

Macro. idē Satur. li. 1. cap 17.

Hom. Ilia. lib. 4.

Athenis Lupi ſepeliebantur.

M A R S.

MArti idem dedicatus, ſiue, vt eſt in fabulis, propter Romuli Remique educatum, quod deridet Feſtus, qui velit non à ruma, ſed à virtutum magnitudine vtrique fratrum inditum nomen, quod ῥώμη, notum apud Græcos vocabulum, fortitudinem ſignificet, vt inde ſcilicet ij nomen adepti ſint, veluti ἀπὸ τοῦ ἀλκῆς Alcides, ſiue propter ipſam voracitatem, quæ in bello crudiuora eſt: inde in Sacris etiam literis legas, *Gladius meus deuorabit carnes.* Hinc, & Mauorti nomen, vt nonnulli arbitrati ſunt, quaſi mares vorantem dicere voluiſſent: bellatores enim mares eſſe debere, & mares dici, alibi oſtenſum, *Martios* porro Lupos Virgilius *Martiales*. Horatius uocat. Et apud Plautum eos in tutela Martis cognoſcit Strabax adoleſcens, ita profatus: *Fuit ædepol Mars meo iratus patri: nam Oues illius haud procul abſunt à Lupis.* Græci ſanè Poetæ λυκόφρονας uocant ſtrenuos bellatores: validi enim omnino ſunt Lupi, & in fallendis hoſtibus aſtutiſſimi. Robur verò eorum plurimum in armis eſt, ut apud eundem Plautum:

Lupus Marti dicatus.

Quaſi Lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Ob aſtutiam uerò Pindarus aduerſus inimicos comparare ſe unumquemque monet λύκοιο δίκαν, more Lupi: ad id ſcilicet reſpiciens, quod Lupus tortuoſis ambagibus ueſtigia perplexa ponit modo hac, C modo illac procurrens, ut non facilè, qua te parte ſit inuaſurus, aſpicias.

Lupina audacia præditos. Heſichius.

R A P T O R.

BEllicoſis uerò uiris pleriſq; omnibus is natura mos inſitus, ut conuectare iuuet prædas, & uiuere rapto, id quod etiam inter præcipua uirtutum ſuarum præconia, magnificè, atq; glorioſè admodum recenſere ſolent. Vnde furacem, & raptorem hominem per Lupum oſtendi, multi aptum, & congruens exiſtimarunt hieroglyphicum: quod quidem minimè alienum eſt à ueterum diſciplina, eorum maximè Philoſophorum conſenſu, qui palingeneſiam poſuere, ut remotiorem doctrinam illam, quam ab Aegyptijs acceperant, nouo commento huiuſmodi fabularum inuolucris occultarent. Illi enim hominem, qui ſemper promptus, & paratus fuiſſet ad rapinas, poſt obitum in Lupum abire tradiderunt, ut in Phædone Socrates: quæ tamen dictata Porphyrius, & Iamblichus non ſunt paſſi diutius in tenebris latitare; ſed quid ea ſibi uellent, latiſſimè oĩa pandere curæ pretium habuere. Hos ſecutus Poeta Claudianus, prædones ait, ab Rhadamanto Lupis obijci ſolitos, ridiculeque, ut aſſolet Ariſtoph. Simonem bonorum publicorum depeculatorem exprimi per Lupum à Nebulis iocatur. Et Lupi nomen in Diuinis literis, ut obſeruarunt Theologi, non ſecus, ac Vulpeculæ, ſemper in mali cuiuſpiam ſignificatum accipitur. At cacodæmon eſt interdum Lupus, plerumque tamen raptor in Euang. *Intrinſecus autem ſunt Lupi rapaces.* Quod uerò Iacob ait, *Beniamin Lupus rapax, manè capiet prædam veſpere autem reddet*, de Pauli conuerſione dictum, & Eucherius, & alij plerique putant.

Militum natura, & hieroglyphicum.

IMPRO-

IMPROBITAS MERETRICIA. D

ET qui meretriciam improbitatem per Lupæ ſimulachrum ſignificari contendunt, hieroglyphicum nimirum id à rapacitate deſumptum autumāt. Notum. n. meretrices Lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de cauſa Meſſalina flagitioſū Imperatoriæ maieſtatis dedecus

Iuuenalis. Lyciſcæ nomē mētiri delectabatur, de qua Satyricus Poeta:

Tunc nuda papillis
Conſtitit auratis nomen mentita Lyciſcæ.

Cicero in Miloniona, *Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper Lupas ducebat.*

FORMIDATOR INANIVM.

Lupi trepidatio ex lapidum ſtrepitis. ATque hoc tam bellicoſum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantum ſtrepitu, terreri ſolet. Vnde ſacerdotes Aegyptij, ſi quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine conſternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex Lupo, & ſaxi telo aliquo propè aſſito facere conſuerunt: ita. n. eſt eorum ingenium: vt qui neque ferrum euitent, neque fuſtem tremiſcant, lapidem tantum impendio perhorreſcant, cuius ictum adeo pernicioſum ſentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computreſcant, vermibus quam ocyſſimè redditis. Quinetiam reperti ſunt, qui vel duorum concuſſu lapidum ſtrepitum cientes, ferociſſimos à ſe Lupos abegerint. Nobis

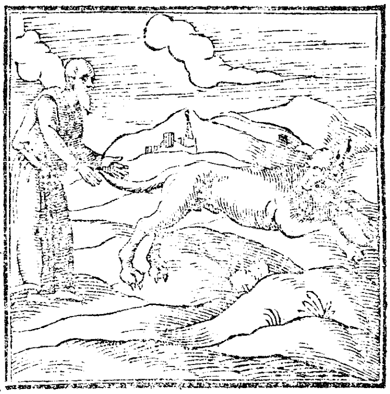

E

Patris I. Pierij factum. pueris narrare ſolebat Laurentius pater, hō minimè vanus, aut fabuloſus, cū is ex Noricis Alpibus in Bellunenſem agrū deſcenderet, via plurimū ſcrupuloſa, ſibi nocte præuēto ad quintū ab vrbe lapidem repentè tres Lupos viſendæ magnitudinis apparuiſſe, quos cū qua ratione ſummoueret ſecū agitaret, id ſibi diuinitus incidiſſe mēti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctē Equus ad præſepe religabatur, altero capite manu cōprehēſo, id cœperit pone trahere, ꝙ qdē annulis fibuliſq; aliquot ferreis præditū, cū ingētē p viā ſtrepitū cieret, ſaxeoſq; ſcrupulos quotquot incurſādo offendiſſet, excitaret, pterrefacti repētè Lupi, quaſi vis magna canū incubuiſſet, præpropere fugā arripuerūt. Nō prætermittā ſup hac Lu-

Plato li. 1. de Republ. & Theocritus in Idyllio 5. pi trepidatione, hominē à Lupo præuiſum ſubito cōſternari, & vocē amittere, ꝙ nō ex Virgilio tm̄, ſed & ex Platone in Politicis habetur, atque ita vice verſa, ſi homo prius Lupum viderit, eum eadem pati.

INDEMNIS FVGA.

De hoc veneno Plin. li. 8 c. 22. HOminem in hoſtes illapſum, qui parua admodum iactura facta euaſiſſet, oſtendere ſi conſtituiſſent, Lupum extrema cauda glabrum facere conſueuerant: is enim agitatus à venatoribus, quaſi conſcius ſibi amatorium virus exiguo eius ineſſe villo, ne captus humanæ omninò ſatisfaciat uoluntati, eum abijcit: aiunt enim non idem pollere, niſi viuenti direptum.

TVTVS RECEPTVS. F

EVm verò q vel pdatū, uel in aciē pgreſſus, maiore incūbēte ui q̄ ſuſtinere ſe poſſe cōſideret, ſe nulla accepta clade in tutū recepiſſet, indicare ſi vellēt, currētē Lupū, cauda pcipuè ſub uterū immiſſa reductaq; proponebāt. Sūma. n. Lupo calliditas in periculis declinādis, primūq; illi ſtudiū fuga ſibi cōſulere, ſeq; ſoſpitē ſyluis reddere, vn̄ λύκος πρὸ τοῦ βοῶ.

Adagium. σπεύδει, habet in adagijs. Reducere uerò caudā ſub uterū, pcipuū eſt ſignū pauitatis. Quod cū Maro noſter nō ignoraret, ingeniū eius deſcripſit his uerſibus, quos recitare nō pigeat.

Aen. lib. 2.
Ac velut ille, priuſquam tela inimica ſequantur,
Continuo in montes ſeſe auius abdidit altos
Occiſo paſtore Lupus, magnoque iuuenco,
Conſcius audacis facti, caudamque remulcens
Subiecit pauitantem vtero, ſyluaſque petiuit.

ABORTVS.

Lupi cum Equa diſſidentia. SAcerdotes ijdē Aegyptij ſi mulierē abortiētē indicare uellēt, picturā eā inſtituerāt, qua Lupus ab Equa calcibus impeteret, uel aliquo mō calcaretur: propterea ꝙ perſuaſum habebatur, ita ea inter ſe natura diſſidere animalia, vt prægnās Equa, ſi Lupū tetigiſſet, ſtatim abortū faceret, neq; hoc effici de tactu ſolū, uerū ēt ſi ueſtigiū tantū illius preſſiſſet, tantam ineſſe Lupo ueneficij uim, vt oīnò abortiret.

AB

A

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

Equi, & Lupi diſſenſio.

LOnge verò diuerſum illud, quod hominem ex infortunijs calamitatibuſq; beatiorem, potentioremque factum ſignificare ſi vellent, Equum, in cuius clunes Lupus morſum infixiſſet, effingere conſuerunt: fuerunt enim Equos, quibus dimicatio cum Lupis fuerit, præſtantiores reddi. Eos Græci λυκοσπαδας, nos volſilupos dicere poſſumus: non ea quidem de cauſa, quam nonnulli commenti ſunt, ita eos, à frænatis Lupis, vtpote animoſis ferocibus appellatos, ſed quia multorum experimento compertum eſt, pullos, qui cum Lupo certarint, euaſerintq; in bonos, & velocipedes mox euadere: huiuſmodi enim euentus Equos, & animoſiores, & perniciores reddi: imò quia, & animoſi, & agiles fuerint, effugerunt: factoque ita in feris periculo ſolemus eos approbare, idque omnium conſenſu receptum. Qui tamen ab iniuria ita ferox euadi, longè ignauior fit naturæ ſecreto quodam, ſi, vt Pamphilus lib. Rerum naturalium tradit, Lupi veſtigium calcarit: tunc enim ait, eum cruribus obtorpeſcere. Quinetiam tanta eſt illi cum Equo naturæ diſſenſio, vt eum quantumlibet ferocem, & generoſum, vel mortuus, & terra conditus abſterreat: inuentique ſunt hodie qui omniuolam Principum quorundam impotentiam eluſuri, cum Equum haberent inſigniorem, quem loci dominus ſibi depoſcebat, admoniti ſunt Lupinum inteſtinum in via qua producendus erat Equus, clanculum ſepelire, eaq; mox Equus in Principis conſpectum eductus, ſimulac inteſtini odorem ſenſit, nulla vnquam agitatione, nulliſque ſtimulis impelli potuit vt ea tranſiret: atque ita, vel ſternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatus à Principe, priori domino ſuo relictus eſt. Addam, & hoc naturæ miraculum; Equis terminum doloribus cruciatis nullum præſentius eſſe remedium, quã inteſtini lupini cinctus, quem Romæ in vſum huiuſmodi aſſeruari apud pleroſque comperi. Quod verò de conſternatione dicebamus, non ſunt noua hæc commenta: vt terriculamenta infodi ſoleant, quæ vel hoc, vel illud animal inſigniter abhorreat. Nam apud veteres quoque viguit hæc ſuperſtitio, vt eo loco, qua iter acturi

B

ſunt Equi, in foſſa aliqua his terrorem incutiant, & ab incepto curſu auerſum auertant, vel conſternati vlterius progredi recuſent. Porro Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidiſſe, vt obiter ſepelirentur, quibus non Oenomai monò Equi perterrefacti ſiat, verum omnes quotquot illac in poſterum curſum arripuere, extitiſſeque loco nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

Ibid. Plin. lib. 8 c. 22.

IDem hominem famis impatientem exprimere ſi curaſſent, Lupum vel hiantem ore, vel terram mordicus apprehendentem hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cum prædæ inhiat, rictu latè diducto currit, alioqui ſi prædæ copia non fuerit, peculiare habet, eſuriens terram deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad ſaturitatem à Lupo fieri contendant, ſed vt iumentum aliquod inuaſurus grauior, & ponderoſior factus, prædam citius defatiget, cui ſtatim, qui mos eſt illi, ſe dentibus appenderit, quæ quidem eſt Alberti opinio. Sed quoniam ita in Luporum ingenium incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem authorem de Lupi cuiuſdam induſtria pro comperto ponitur: hunc ſcilicet cum animaduertiſſet ſyluestrem quandam Suem cum numeroſo fœtu ad locum auena ſatum itare, pabuli gratia, oſtendiſſetque proſtratum arboris truncum ramis etiamnum proſtrantibus, arrepto in os ligno librarum circiter XI. ſuper truncum efferri ſaltu aſſueuiſſe, ac in ramos repere, mox adueniente cum prole Porca, vnum curſu rapido de Porcellis arripit, in arborem feſtinanter ſcandit, ibique tuto conſiſtens rapto potitur, & in matris conſpectu fruſtra adgrunientis, & ſæuientis filium depaſcitur.

Lupi induſtria.

PROPERANTIA.

C

CElerius quid maturatum per Lupi catulum ſignificari ſemel tantum reperi: Lupam enim intra XII. parere dies fabulantur Aegyptij. Sed enim Philoſtephani ſuper hoc verba, vt locum ſuperius tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectè accepta ſunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere uidetur, XII. eſſe certos anni dies quibus Lupæ omnes pariant. Ariſtoteles ſanè, quod fœtum XII. tantum geſtent dies, eſſe inexploratum ſibi profitetur: perinde ac illud etiam, quod aiũt, eas ſemel tantum in vita parere.

ANCEPS CONSILII.

Auribus Lupum tenere quid.

VVlgatum autem, & adagijs, & hieroglyphicis illud eſt, hominem qui Lupum auribus teneat, ſignificare quempiam in eo ſtatu, quo negotium aliquod, neque relinquere, neque exequi tuto poſſit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberijque præcipuè vſurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere cõfingit auribus ſe tenere Lupum: neque quo modo dimitteret eum à ſe inuenire poſſe, neque qua ratione retineret, ſcire. Et cauſa eius ambiguitatis ſponte ſatis manifeſta eſt, quam hic repetere mihi minimè neceſſarium videtur.

Suetonius in Tiberio.

VE-

VENEFICIORVM AMVLETVM. D

ILlud potius referam, hominem tutum à veneficijs per Lupi roſtrum ſignificari: quòd perſuaſum eſt id ſi portis præfixum fuerit, veneficia ei non obeſſe familiæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum commemoratio adducit in memoriam mihi, homines in Lupos transformari minimè olim fabuloſum habitum. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo pòſt anno rurſum faciem receperit humanam, apud Pauſaniam legere eſt, & apud Plinium: peculiareq; id Arcadibus fuiſſe, vt trans paludem quandam prouecti, in Lupos abirent, & ſi per nouennium humanas carnes abſtinuiſſent, decimo pòſt anno eodem reuerti, vnde tranſuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito ſenio. Ac etiam Auguſtinus de Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidiſſe.

Plin. lib. 8. cap. 22.

PEREGRINVS.

CIuem ex Boue, animali quippe domeſtico, nobiſcum alito atque educato ſignificari loco ſuo diximus. Ex Lupo autem peregrinum intelligi, hiſtoria eadem oſtendit. Danaus enim cùm in Argiuos mouiſſet, peteretq; Gelanorem expelli, qui tunc Argis imperabat, Lupum & Taurũ pugnantes conſpicatus, ſe Lupi vice ſtatuens, quinam foret pugnæ exitus operiebatur. Lupo verò victoria potito, ædem Apollini Lycio vouit: atq; ita rerum potitus eſt, cum facilè ciuibus perſuaſum eſſet, Deos victorem Danaum per portentum eiuſmodi deſignare, quòd Gelanor inter eos educatus eſſet, hic verò peregrinus foris aduenìſſet, itaq; in Imperium aſcitus expulſo Gelanore: eaq; de cauſa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantium effigies ex ære quàm diutiſſimè permanſerunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inſpectas exhorruit, domeſtici admonitur oraculi, tunc inſtare ſibi fatalem diem, cum Lupum & Taurum pugnantes aſpexiſſet. Quantum uerò pertinet ad portentum, eadem ſentiunt Pauſanias & Plutarchus, Gelanorem per Bouem, Danaum per Lupum acceptos: ſed in re geſta referenda in diuerſa abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum ſcribit, Pauſanias ciuibus animaduerſũ, ciuiliq; contentione de Imperio certatum, dilatiſq; in alterum diem comitijs, manè monſtrum id accidiſſe, populiq; iudicium fuiſſe, vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus ſolum verteret. E

Pyrrhi Regis prodigium.

MACEDO.

MAcedonem Herculis comitem, qui ſub Oſiride militauit, ea de cauſa per Lupum ſculptum intelligi, Diodorus aſſerit: quòd is Lupi geſtamine delectaretur. Iam & Romani veteres Lupum inter militaria ſigna ſtatuere.

SALII.

IN recentiorum verò Impp. Theodoſij, Honorij, & quorundam aliorum domeſtico canone, quo legiones ordineſq; totius eorum militiæ recenſentur: Saliorum quoq; habetur inſigne, qui eo appellari nomine, ſub militum Præſentiali nuncupato, militabant: parma quippe, cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in ſummo cuius roſa erat, à medio Lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florẽ ſupernè poſitum ſpectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, ſi qui Saliorum ſibi nomen adſumpſerant, Martis etiam animalia in geſtaminibus habere voluerunt.

Saliorum inſigne.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruſpicina ſanè inuenias Lupum mortis auſpicia feciſſe: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicoſiſſimo, exitium portenderunt Lupi circiter quingenti ſimul ingreſſi vrbem: in quam ipſe ſe receperat, cùm in Italiam aduerſus Maximum & Balbinum profectus eſt. Et coloniam quã C. Gracchus inſtaurata Carthagine, quam Iunoniam appellauerat, deduxiſſe fertur infelicem futuram Aruſpices dixere: propterea quòd Lupi bis metas ibi poſitas ſubito incurſu ſubuerterãt, infauſtum huiuſmodi oſtentum eſſe aſſeuerantes. Et ea Iudæorum clade quam ſub Hadriano paſſi ſunt, Lupi & Hyænæ per vrbes paſſim irruentes vlulabant. F

Lupi aliquãdo portentoſi.

PESTILENTIA.

APud Philoſtratum Lupus futuræ peſtilentiæ ſignum eſt, vbi Palamedes, propterea quod Lupi ex Ida frequentes in pueros qui caſtris miniſtrabant, impetum fecerant, ſuadet Apollini Lycio ſacrificandum, qui feras eas ſuiſmet ſagittis interficeret, ac ſimul imminentis peſtilentiæ calamitas ſummoueretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de cauſa, quòd ferunt aliquando Lupos ita eorum gregibus infeſtos, vt nullum poſſent ex re pecuaria fructum percipere: quare conſulto Deo reſponſum acceperunt, ex ligno quodam arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, eumq; admixtũ carnibus feris exponẽdũ, quas cũ illi guſtaſſent, internecione periere. Sed & apud

Palamedes cur Apollini Lycio ſacrificandũ ſuaſerit.

Thrœ

A Thrœzenios Dianæ Liceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pauſanias putat, expulſis Lupis.

PROSPERITAS.

Feliciorib us verò auſpicijs Lupa geminos Marte ſatos educat. Trogo enim commentum placet, ea de cauſa Romulum & Remum Martis filios dictos, quod nutricem Lupam habuerint: propterà quòd Lupa in Martis tutela eſſet: hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis vberibus inhiant. Eadem in ſomnis vberibus ſuis Seuerum alit in Imperij futuri præſagium. Neque prætereundum quod Geloni Syracuſano adhuc puero,& in ſcholis rudimenta prima diſcenti, Lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo ſubduceretur. Nam cùm & preceptor eius,& frequentes diſcipuli in ludo literario eſſent, viſendæ magnitudinis Lupus irrupit, Geloniſq; tabulis morſu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non ſegniter tenens Lupum ſequebatur: poſteà verò quam foras proceſſere, gymnaſium repentè corruit, magiſtrumq; & condiſcipulos oppreſſit, Gelon incolumis euaſit. *Lupa & Lupi auxilium memorandũ.*

HYAENA.

Eram penè Hyænam præteriturus, authorum offenſus perplexitate, tam diuerſa ſuper ea tradentium, vt parum cognita eſſe animalia ſuſpicarer: ſed quoniam non ei legi addictus ſum, vt animalium hiſtoriam perſcribam, ſed quæ tantùm ad Aegyptiorum commenta faciant perquiram, cuiuſmodi ea ſint, ex ijs quæ colligimus, intelliges.

B

VICTVS HOSTIS.

Hieroglyphicum Hyænæ præcipuum erat, contentionem, vt apud Aegyptios ſacerdotes reperi, ſignificare. Quod ſi victum hoſtem intelligi voluiſſent, eum à dextro latere ſtatuebant; quòd aiunt, ſi ad dexteram conuerſa cum venatore pugnam inierit, eam ſemper eſſe potiorem. Nam cum flecti niſi circumactu totius corporis nequeat, ſpina continua per collum & dorſum totum porrecta, prægreſſi hominis veſtigia occupare conatur: quod ſi ſucceſſerit, quaſi magica quadam vi, quæ in eius tantum dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentum hominem, & ſi Equo inſideat, decidere: atque ita omninò victum interfici. *A Plinio lib. 28. c. 8.*

VICTOR HOSTIS.

Si in victorem hoſtem ſignificare vellent, animal idem cum venatore ab læua congreſſum effingebant, quòd diuulgatum eſt Hyænam ſi non ab læua hoſtem occuparit, nihil ea magica vi pollere ipſam verò quaſi attonitam deficere, ac nullo penè negotio capi. Sed enim quæſierit aliquis, ſi pingenda ſit Hyæna animal orbi noſtro incognitum, qua figura ſit. Tradunt eam magnitudine & colore Lupi præditam, hirſutiorem tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorſum totum ſetis durioribus inhorreſcenti: neque imaginarium eſſe animal, vt plerique ſuſpicantur, de quo grauiſſimi tot authores permulta quam diligentiſſimè diſſeruerunt, quæ niſi ex vſu ijs cognita fuiſſent, haud quaquam puto eos in re vana atque mendaci vſque adeò laboraturos. *Ibidem Pl. Hyæna deſcriptio, à Plin. lib. 8. c. 30.*

C

MORVM INSTABILITAS.

Inſtabilem verò quempiam, nihil quippe in eodem vitæ tenore ac modo quem ſibi propoſuiſſent, perſeuerantem, ſed alias quidem probum, fortem, audacemq; tam animi quàm corporis ſui domitorem, alias verò improbum, inualidum miſerumq; & ad cupiditates omnes impotentem, ſignificare ſi vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere conſuerunt: huic ſiquidem animali vtramque ineſſe naturam, & alternis annis eſſe marem, alternis fœminam fieri Aegyptij præcipuè prodiderunt, & Aegyptios ſecuti pleriq; alij. Cæterum Ariſtoteles commentitium hoc eſſe profitetur, vulgoque perſuaſum eas annua vice ſexum permutare: quia captæ aliquot (per quàm rarò autem capiuntur, præſertim fœminæ) tenellæ adhuc ſiue genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideò grauidas cuſtodiunt, morſuq; prolem maſculam vbi detur occaſio caſtrant. Licèt non ſum neſcius traditum à grauiſſimis authoribus, habere quid Hyænam ſub cauda poſitum figura ſimile genitalis fœminæ ſed ſine vllo meatu, ſub quo meatus excrementorum ſit, virile verò ſimiliter atque in Lupis & Canibus habetur. Fœmina etiã præter ſuum illud, ſimile vt mas habet ſub cauda ſine ullo meatu, quo excrementorum meatus eſt, ſub eo genitale verum habet. Id ita eſſe contendit Ariſt. qui difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur aſſentiri. Sed miror ni hoc tam veteres quàm recentiores authores diuerſos ab Ariſtoph. tam conſtanter ire: quod ab ijs temerè fieri haudquaquàm adduci poſſum, cũ præſertim Aelianus Hiſtoriæ huiuſmodi ſcriptor diligentiſſimus tradat, τὴν ὕαιναν ποτὲ μὲν ἄρρενα εἶναι θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θήλειαν· εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετὰ ταῦτα ἄρρενα. κοινωνοῦσι δὲ ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμοῦσί τε καὶ γαμοῦνται.

καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος πᾶν ἀμείβουσαι τὸ γένος. Hyęnam ſi quando quis marem inſpexerit, eandem mox fœminam videbit; ſin modò fœminam, poſteà marem aſpiciet. Promiſcuè verò coitu alterutræ coniunguntur, ineũtq; & ineuntur, per annum vnum ſexus viciſſitudinem alternantes. D Quiquidem author, cùm Ariſtotele longè poſterior fuerit, id ſcriptis credere minimè auſus eſſet, niſi aut compertum ipſe, aut fide dignorum teſtimonio certum habuiſſet. Accedit & Tertulliani ſcriptoris & doctiſſimi & diligentiſſimi authoritas, qui ita ſcribit, *Hyænam ſi obſerues, ſexus annalis eſt, marem & fœminam alternat.*

ADVERSAE FORTVNAE DOMITOR.

Plinius li. 28. cap. 8.

ADuerſas uerò calamitates, & infortunia toto uitæ curſu intrepidè ſuperantem hominem inſignire ſi uellent. Hyænæ corium indutum eum pingere ſolebant: quippe quòd ex Magorum ſuperſtitionibus perſuaſum eſt, qui corium id induerit, aut aliquis ex eo ſecũ habuerit, quaquà eum uel per medios hoſtes penetraturum, neque futurum quenquam qui illi iniuriam inferre auſit, uſque adeò hinc eius incolumitati cautum eſſe, ut iam credi poſſit, eos qui linguam Hyænæ ſub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à Canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

Hyænæ hieroglyphicũ à Latinis ſumptum.

HAec ab Aegyptijs ſacerdotibus ſuper Hyęna tradita ſunt. Vnum addidere Latini, ac pulcherrimum quidem hieroglyphicum, ut ſi hominem laruas, ut ita dicam, inceſſentem, neq; defunctorum quieſcere permittentem, maledicta quippe & accuſationes in mortuos ingerentem commiſcentemq; notare uellent, Hyænam in ſepulchretis monumentum aliquod effodientem faciant: cùm ſatis exploratum ſit ab uno hoc animali ſepulchra erui inquiſitione cadauerum, quòd ſit humanę carnis auidiſſima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in uita Gordiani tertij, decemque tunc temporis fuiſſe in urbe Roma profitetur. Viſa uerò tunc eſt illa dentis unius perpetua ſeries, qua prædita eſt Hyæna: id quod ne mirum adeò ſit, in quibuſdam etiam hominibus aliquando ſpectatum. E Nam Pruſiæ regis filius unum tantum os habuit dentium loco, obq; id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abſtinendo ab eſu carnium conſcripſit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam uocitari: ſed Crocutam authores diuerſam ab Hyæna ponunt. Reliquum eſt de antipathia quæ intercedit Hyęnę cum Panthera, dicere, qualeque inde factum ſit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius ſignificata memorabimus.

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIORA DETERIORE SVPERATVS.

Panthera & Hyæna antipathia.

QVam tetrum animal Hyæna ſit, quamq; aſpectu fœdum, ex ijs quæ ſuperius allata ſunt, conſtare unicuique poteſt. Longè uerò diuerſa eſt Panthera, qua nulla penè fera eſt uillorum uarietate ſpecioſior, uehementior nulla, nulla impetuoſior, uehementior: uis tamen occulta quędam Hyęnę Pantheram exuperat. Quare cùm ſacerdotes Aegyptij ſuperatum ab inferioribus, uel à deterioribus hominem intelligi uellent, duo tergora, Pantherę unum, Hyęnę alterum committebant, aſſuebantq;: ſiquidem compertum eſt, tanta inter ſe repugnantia ea diſſentire, ut ſi ſimul aſ-

Plinius li. 8. capit. 3.

ſuantur, uel etiam contraria ſuſpendantur, Panthērę pili decidant, Hyęnę uerò nullo detrimento afficiantur, quę quidem tanto eſſe Pantheris metu dicitur, ut occupatę ab ea, tanta animum conſternatione deſpondeant, ut ne reſiſtere quidem conentur. F Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuſcunque generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyęnę corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præſtant hoc etiam, quod Hyęnę tergus in Pantherę pilos efficit, quod Aquilarum pennę, quæ admixtas reliquarum alitum pennas deuorant.

IMPROBITAS.

INſatiabilem autem hominem & omnium appetitorem, per Pantheram ſignificari ea de cauſa fertur, quòd nullum non animal ea uenatur, unde illi nomen: nam Panthera Grecum omninò uocabulum agnoſcit Varro, quòd ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur, ſiue quòd omnium penè ferarum coloribus uariegata ſpectetur: nam & hę atq; Tigres maximè omnium animaliũ

Panthera cur ſic dicta.

uarietate inſignes perhibētur. Sanè inter Pantheras, Pardalin fœminam, Pardum marem pleriq; agnoſcunt. Ariſtophanes huius non immemor improbitatis, Pardali notam inurit impudentię, cum neque ignē neq; Pardalin ęquè impudentes ait atque fœmina eſt: quippe quę omnia corripiat atq; conſumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominem Aegyptij ſuorum vitiorum diſſimulatorem, quique prauum, quo præditus eſſet, ingenium ita occultaret, ne vel à domeſticis deprehendi poſſet, Pantherę ſimulachro notabant,

A notabant. Ferunt enim eius odore mirè ſolicitari quadrupedes, ſed capitis toruitate terreri: quod ipſa docente natura ſatis intelligens, occultato eo, ac odoris tantum facta copia inuitatas corripit: atque hæc eſt eius in venando ſolertia: quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, niſi credamus, ait, de Pantheris quicquid dictum eſt. Sentiunt tamen cum Ægyptijs Ariſtoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno ſtudio Pantheram ſectari odore eius delectata: quod, niſi Plinius odorem pro ſuaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre poteſt, cum ferarum & omnium dubio procul animantium odor, quotidiana mortalium experientia. Canibus innoteſcat. Quin Equi odore tantũ Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata eſt loco ſuo hiſtoria, quemadmodum Cyrus aduerſus numeroſiſſimum Crœſi equitatum dimicaturus, Camelos contra inſtruxerit, quorum odore conſternati Equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Crœſi conatum ita fruſtrati.

EBRIOSITAS.

QVod autem odore vſque adeo intenſo Panthera polleat, eam Philoſophi cauſam arbitrantur, ꝙ maxima prædita ſit caliditate, indeque odorem illum excitari: cumque ita cum vino conſenſum quendam habere videatur. Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam ſunt qui per eam ebrioſitatem intelligant, hieroglyphicum à re ipſa deſumptum ego crediderim: ſunt enim Pantheræ vini admodum auidæ, & à uenatoribus ebriæ plerumque capiuntur, fontibus quo potatum eunt, ſuauiſsimo, perueteri potentique vino medicatis, tanta copia, ut fonticuli aquula longe ſuperetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera perueſtigant. Interdum ne rem perditum eant, & ſimul operam eludant, ſi latebrarum commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defoſſas in fontem vno immittunt capite, altero in locum vbi deliteſcunt, adducto, obſeruatoque animalis aduentu, per vtrem ad hoc paratum ſtatim tubo vinum infundunt, quod vinum veluti vena de fonte proſiliens, meracitate ſua magis illectat, réq; celerius maturat, illis plerumq; antea, quam ſitim expleuerint, procidentibus. Vidimus ſanè numum antiquiſſimum ex ære, quod apud Maſſæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitum, ab altera verò facie Panthera & Thyrſus pulcherrimo opere cuſi ſunt. Et in Gallieni pleriſque Pantheræ nota eſt cum inſcriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin eſſe contendant, de qua paulo infra dicemus.

Venatorũ ratio in Pãtheris capiundis.

B

MORVM VARIETAS.

QVoniam verò Panthera varijs eſt maculis colorata, plerique morum uarietatem per eius pellem oſtendere inſtituerunt. Nam & earum genus variè ab authoribus appellatum, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus eſt apud Pædianum locus vbi *Vercias* pro *Varias* hactenus fere paſſim lectum eſt; de Pantheris enim illic loquitur Aedem & Africanæ ſimpliciter uocabantur, quod in Africa frequens admodum eſt earum genus fuitque vetus Senatuſconſultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæſar in ſpectaculis, ut apud Tranquillum eſt, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum verò pertinet ad colorum varietatem, iocosè dictũ apud Plautum in Epidico, vbi Theſprio variè ſe valuiſſe dicit, cui reſpondet Epidicus, *Caprigenum & Pantherinum genus ſibi non placere:* in quo quidem non coloris tantum uarietate ſenſus eſt, vt Interpretum bona pars opinatur, ſed ab ipſius Capræ natura ſumptum, quæ ferè ſemper febricitat. Quod verò ſpectat ad Pantheram, varietas morum non ex vario eius colore tantum intelligitur, ſed, quod & vehemens eſt, & ad impetus propenſa, & pernix, corporeque ad agitationem perquam idoneo. Vnde per eã in Diuinis literis varij animorũ motus indicantur, de qua Hieremias: *Nunquid Aethiops pellem ſuam immutauit, & ſuam Pardus varietatem?* quod non ſolum, inquit Ambroſius, de figura, ſed etiam de mobilitate furoris accipitur eo quòd Indorum populus & atri homines Aethiopum genus, ad fidei pietatiſque candorem inuitati, tenebroſis terræ cauernis inſueti, inquietiſue ac mobilibus mentis atque animi mutationibus decolorati, boni propoſiti gratiam tenere non poſſint, neque ad emendationem correctionemue ullam remeare, qui ferinam ſemel induerit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui ſubdolus & uarius ſit in humano genere peruertendo.

Africanæ Panthera.

C

DE TIGRIDE.

APud Aegyptios Tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentiſſimè: de qua ſignificata illa præcipue celebrantur, quæ ad immanitatẽ, ad ſæuitiã, ad vltionem, ad pernicitatẽ, ad amorem erga filios pertinent: quinetiam apud aliquot gentes diuini cultu particeps iudicata.

SOL.

SOlis enim ſimulachrum eſſe perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, vt vetus Græcorum habet Theologia, eaque apud Indos in honorem Solis culta. Indi ſiquidẽ clunes eius tantum menſis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiam abſtinebant. Idque ea de cauſa, quòd hoc animal ſimulac ortum eſt priores pedes attollere fertur uerſus exorientem Solem, quem Solis adorandi morem Maro videtur expreſſiſſe, cum XII. Aeneidos ſcripſit.

Illi ad ſurgentem conuerſi lumina Solem.
Dant fruges manibus ſalſas.

Ita in ueteribus habetur exemplaribus.

Tigris, cur in honorem Solis culta apud Indos.

D

FEROCIA OMOLLITA.

Hircanæq; admorunt vbera Tigres. Virg. lib 4. Aen. Hinc Ouidius de Baccho loquēs lib 3. Met. Tigrides currus Bacchi iunctæ quid. Virg. in Bucol. Daphnis & armenias curru ſubiungere Tigres.

QVod vero pertinet ad ferociam, per animalis iſtiuſmodi effigiem deſcriptam, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poetæ cum hominis cuiuſpiam immanitatē egregie notare volunt, Hyrcanas illas Tigrides his vbera prædicat admouiſſe. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique authores ſunt, indicant moderatum vini vſum ferociētis animi ſæuitiā demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum omnem exuperans crudelitatem, Maroneo delinitus vino, Vlyſſi mollius adblanditur. Et heroes illi Troiani apud Homerum eundem, qui laudibus arguitur vini vinoſus, ferocitatem ſæpe, æſtuantiſque bile cordis acerbitatem vino delinire, hominique valde irato, apud Plautum propinandum edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim cōſentaneum, cibo p tuque rigato corpore, ab eo diſcuti triſtitiam. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cum Philoſophus eſſet, & natura ſeuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: *Atqui*, inquit ille, *Lupinum ſuapte eſt natura amarum, dulceſcit tamen aqua maceratum.* Atque hoc illud eſt, quòd Armenias curru ſubiungere Tigres, Bacchi Orgijs inſtitutum.

V L T I O.

Nota hiſtoria de Tigridis amore erga ſuos.

E

VLtionem ſignificare qui uolunt, Tigridem & Equum ab ea dilaceratum pingunt Nota eſt hiſtoria, quemadmodum eius venator, fetus recens editos obſeruat, ad quos cum mater pabulatum abierit, auferendos perniciſſimo fertur Equo, ſurreptiſque catulis, qui ſunt ſemper numeroſi, in curſum fertur quāto poteſt citatiſſimum: reuerſa Tigris vbi nidum vacuum reperit velociſſimo curſu totam circum luſtrat regionem, donec fugientem venatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetum, ille ſtatim vnum è catulis proijcit, ſuſcipit hunc Tigris mordicus, & retrouerſa in nidum refert, alacri mox curſu eadem veſtigia repetit, exiguoque temporis interuallo venatorem aggreditur: ille rurſus catulum alterum abijcit, curſuque nunquam intermiſſo nauem verſus prouolat. Suſcipitur hic quoque, & rapidiſſima velocitate reportatur, idque & tertio, & interdum quarto fit, donec venator conſcenſa naui uix duobus & nonnunquam vno tantum catulo ablato aufugiat, Equo relicto, in quem illa poſtea quàm fruſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit vltionis ſæuitiam, totumque diſcerpit, & miſerabiles ſocij furti pęnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebręo eſſe dicit Eucherius, Tigris perijt: eo quod non fuerit prædam aſſecuta, quod de fęminea arrogantia dictum volunt.

P E R N I C I T A S.

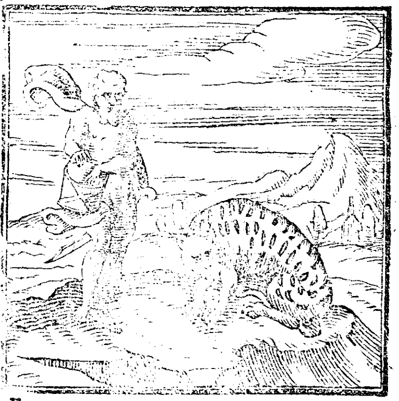

IAm pernicitatis ſignificatum ex ijs quæ ſupra dicta ſunt, deſumitur, cum citatiſſimum Equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

F

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietaſque, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria cōſideratur: mox & vltionis ſtudium, cum in relictum Equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Muſis auerſum ingenium, omnemque Muſicæ lepiditatem odio proſequētem, per Tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonum exhorreſcere, vt eo audito mirabiliter inſaniat, eoque furoris prouehatur, ut ſemetipſum dentibus impetat, viſceraque ipſa ſua fęde dilaceret atque diſcerpat.

D E L Y N C E.

Lynx quid.

LYncē in Luporū genere pleriq; recenſuerunt, eiq; Ceruario cognomentū indidere. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci θῶας vocāt, arbitrentur. Sed enim θῶες ex Hyæna & Lupo mixto genere naſcūtur. Vtcunq; verò authores varient, Lyncē Plinius animal eſſe peregrinū & in Aetiopia frequens ait: Ceruarios aūt Lupos Septentrionalibus regionibus frequētiſſimos eſſe conſtat. Sed parum me mouerit eandē ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nā quæ videmus in Ceruario Lupo, ea in Lynce identidē reperiuntur, acutiſſimus quippe obtutus, macularū in pelle varietas: vnde apud Maronē, *Maculoſæ tegmine Lyncis*, & quod omniū manifeſtiſſimū eſt ſignū, Lyncurius lapis ex concreta eius aīalis vrina.

A

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cum Lyncem omnium quadrupedum clariſſimè cernere conſideraſſent, hominem, qui uiſu maximè polleret, ſignificaturi, animal id hieroglyphicum poſuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium viſu penetrare: neque defuere Philoſophi, qui fieri poſſe hoc commentati ſunt ex imagine, quæ certo ab terra ſpatio ſummo in aere pendeat, quam Lynx, vtpote quæ ſit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauum aliquod vas numo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipſius vaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentante: quippe rerum earum radijs in aquę ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quæ aqua inde ſubducta, uaſculi curuitate intercipitur, ac ne videri poſſit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutiſſima ſit, plerique putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, pætos illos oculos quos lyricis toties laudibus extollit, Ceruarios appellauit, ad id ſcilicet alludens, quod Lyncem ætas noſtra Lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumant, qui ea quoque quæ ſub terra condita eſſent ſpectare ferebatur. Poetæ ſanè plerique penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè uerò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditum, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, aque ita coniecto in arborem pilo confoſſum interfectumque ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybæo Sicillæ promontorio portu Carthaginis exeuntem proſpectare, & numerum cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorum teſtimonio fertur, de quo Horatius.

Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus.

Plinius id aſſerit li. 8. c. 38. Sed hoc Dioſcorides & Matthæolus fabuloſum putăt. lib. 2. c. 74.

Lyncei oculi unde.

B

DE VRSO.

SEd iam appellat Vrſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſſi ſunt ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM AETATE.

HOminem originis principio deformem, mox formoſum effectum, ſiue cuius uita ineunte ętate diſſolutior fuerit, nullaque ratione moderata, cũ ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Aegyptij ſacerdotes intelligere cum vellent, Vrſam fœtam pro hieroglyphico ponere conſueuerunt. Compertum ſiquidem eſt, Vrſam fœtum edere ſine oculis, ſine pilis, cruribuſq; propemodum & membris alijs indiſcretum, informem deniq; carnem: Catto minorem, maiorem Mure, de qua vngues tantum promineant, cætera ſanguis concretus eſſe uideatur: quem poſtea pectori femoribus apprimendo: fouet eodem incubitu quo uolucres oua, paulatimque ita conformat, & lingua ſubinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortandos, ne prolem noſtram, quantum ad animi rationem pertinet, inſtar Vrſini partus initio editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarum linguis lambendo curemus, ut ad humanam, quippe rationis participem, effigiem conformetur. Nam de lingua, quæ ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus Commentario.

Vrſæ fœtus qualis.

EX INEDIA MACIES.

Mores occultos.

ADdunt hominem inedia confectum intelligi per Vrſam in ſpecu latitantem, & ore pedes lambentem, cuius quidem pigerrima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, commercij ſocietatiſque cuiuſlibet euitatrix, quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atque

C

itidem corpus ſimile ſortita eſt, graue, compactum, indiſtinctum, prægelidæ feræ, quæ ſpelæis in primis gaudet, accommodatũ, vnde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam, vt Theophraſtus & Soſtratus aiunt. Vrſi primum antra habitationibus commoda oſtenderunt: hi ſiquidem tempore dierum circiter X L. licet longè plures alij ponant, quibus in receſſu aliquo deliteſcunt, priorum pedum ſuctu uiuere, ac nihil edere peribentur. cui rei documentum habetur, captum per id tempus inteſtino inani eſſe, atque ita id conniuere, ut adductum prope cohæreat. Id uero libenter ab eo fieri tradit Aelianus, cum ſe præpinguem ſenſerit, ac pleniore corpore grauatũ, quo pinguedine concocta fiat agilior. Apud Euſtachium legas Athenienſes aliquando famis ultione multatos indignata Diana, quod Vrſam, quę in Munychio eius ſacello nata eſſet, interfeciſſent, ut ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientiſſimum ſuſtuliſſent.

Vrſa natura qualis.

VIRAGO.

MVlierem præſtantem animis, non molli, ſed uirili uigore præditam plerique ſignificare dum volunt Vrſam pingunt, Pantheram alij: ſunt enim hæ ex omnibus animalibus, maribus ſferociores animoſioreſque, cum in cæteris fœminę ſint omnino molliores, Plutarchus tamen non Vrſam, ſed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera: ubi rationem ineſſe brutis diſputat. Cæterũ in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, uxorem quam timet Lęnam uocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrſorum autem ſæuitia nobilitatæ ſunt, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia uelut ex altero terrarum orbe, longa & periculoſa nauigatione, ut tunc uidebatur temporis adducti Vrſi ad populi Rom. ſpectacula maximæ fuerunt admirationi.

PVELLARIS AETAS. D

Puellæ oli Vrſæ dictæ, & quare. QVia vero ſuapte natura Vrſæ cohibent ſe intra frutices vel ſpelæa, niſi quantum pabulationis gratia prodire coguntur: isq; mos plurimũ in recte inſtitutis ciuitatibus obſeruatur, vt innuptæ puellæ domi clauſæ cuſtodiantur, non abſurdè nonnulli commenti ſunt, puellas Vrſæ ſimulachro referre: nam & hoc quoque ſapit antiquitatem. Siquidem apud Euripidem Hypſipilæ, & apud Ariſtoph. Lemnijs, ac Lyſiſtrate, puellas apud Athenienſes olim Vrſas vocari ſolitas legimus, & apud Pollucem ἀρκτεύεσθαι verbum inuenias, quod Latinè ſonat in Vrſas abire. Id verò erat, cum puellæ, antequam nuptiarum tempus appeterent, pudicitiæ cauſa Dianæ conſecrabantur.

PROVIDENTIA.

Vrſæ calliditas. NEque illud diſſimulandum, licet ab Aegyptijs minimè traditum, quòd per recedentem in cauum Vrſam, nonnulli prouidentiam ſignificari volunt. Vrſa enim, ut apud Aelianum legas, ita prouida eſt, vt ſaluti ſuæ conſultura, cum ſe in cauum recipit ad peculiarem inediam, ne per veſtigia deprehendi poſſit, tantum illi natura calliditatis indulſit, auerſis veſtigiis irrepat retrò: eo ſcilicet modo quo traxit Auentinas Cacus in antra boues, atque ea ſpecie venatores fallat, cum egreſſa inde videantur, non autem ingreſſa.

NEque deſuere qui per Vrſi ſimulachrum iram immanem intelligi voluerint, quod id animal immodicis ſoleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum ſolere Vrſis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes, qui ſub primo & vigeſimo Tauri gradu naſcitur, Vrſum ibi ſtatuunt retrò ſpectantem, hoc eſt, ad ea quæ facta ſunt indignantem. Hinc Martialis lib. 6.

----Rabido nec perditus ore,
Sic placidus licet, & lambat digitoſq; manuſque.

Vrſæ etimon. Ita enim, ut Theocritus, ποτὶ ῥινὶ καθῆται. Quin ab irritatione nomen olim Vrſis impoſitum: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram ſignificat, & Vr Madianitarum Rex ab Iſraelitis occidione cæſus, ſignificat, ut Adamantius interpretatur, affectum huiuſmodi ab ijs qui Deum ſequuntur debere protinus abſcindi. Alij nequaquam abſcindendum cenſent, ſed veluti ſubſidio paratum diligenter aſſeruandum: ut cum res poſtularit, aduerſus noſmetipſos, pro ijs quæ inutiliter turpiterve geſſerimus, iraſcamur, quam ſolam animi perturbationem etiam Epictetus ſapienti cedit. Hæc enim iuſta, & neceſſaria iracundia eſt, ut noſtri cenſent, qua unuſquiſque in ijs quibus errauit, aut perperam geſſit, indignatur, & ſemetipſum incuſat. Ex qua quidem indignatione ignis quidam in nobis accenditur, qui uelut in arum ſterilem immiſſus, conſumptis excoctiſque uoluptatis peſſimę radicibus, bono diuinarũ inſtitutionum ſemini glebam præparat fœcundiorem. Atque hic ille ignis eſt, quem ſe Aſſertor noſter profitetur in terram immiſſurum, atque ut ſuccendatur, non indiligentem operam daturum. Alibi uerò indignatio, ferociaque vrſina in Diuinis literis indicium fuit Hieroſolymitani excidij, ut Eucherius interpretatur 4. Reg. Nam cum Eliſæus aſcenderet in Bethel, ſcandenti ſemitam obuiam facti ſunt pueri paruuli de ciuitate egreſſi, qui illudebant ei dicentes, *Aſcende Calue, aſcende calue.* Quos Eliſæus indignitate rei commotus, in Dei nomine deuouit, continuoque Vrſi duo de ſaltu proximo prodierunt qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id ſub figura tunc geſtum, Imperatores duos præmõſtrabat Veſpaſianum & Titum Romanorum Principes, qui poſt duos & quadraginta annos ab aſcenſu Domini, ceptis Hieroſolymis, tantam Iudæorum deſolationem fecere, vt deletum penitus ſit eorum regnum. E

Hieroſolymitani excidij figura. Regum c. 2

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ad uerbũ Plin. lib. 8. cap. 36. CIuitatem ab imbecillo rectam Principe ſignificare qui volunt, Vrſi caput pingunt: inualidiſſimum enim eſt Vrſo caput, quod contra, Leoni fortiſſimum. Aiuntq; Vrſos aluearia non mellis pabulive vllius gratia inceſſere, apeſque irritare, ſed ſalutis ergo, ut ſcilicet apum aculeis ora vulnerati, ſanguineque ita emiſſo, grauedini qua plurimum laborant, remedium comparent. Venatores noſtri aiunt, ſi maior aliqua vis, quam ſuperare deſperet, Vrſo incubuerit, eum ſibi conſcium imbecillitatis, qua caput eius laborat, ſi fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus ſupra caput tollere, iiſq; pectinatim firmiter complicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem ſe dare, atque capturam euadere. F

DE VRO.

NOn innotuit Aegyptijs Vrus bos Germanica, ſed ante feras alias egregiè ſylueſtris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PEr quem, eum qui ſibi mortem conſciſcat, ne in manus hoſtium cõcidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum propoſuerũt. Eſt enim Vrus eiuſmodi, qui propter ferocitatem uel nunquam, uel difficulter capi poteſt; quod ſi eo inciderit, unde deſperet poſſe euadere, ſemetipſum præ ira ſuffocat, uſque adeo ſe genitum ad libertatem putat, qua denique nihil vnicuique animantium generi optabilius eſſe uideatur.

PIE-

A

PIERIVS VALERIANVS
AD PETRVM CVRSIVM ROMANVM CIVEM, DE IIS QVAE PER ASINVM, MVLVM, ET CAMELVM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DVODECIMVS.

*NE fortè Commentaria ea Petre Curſi lepidiſſime, quæ multa adeo nudius tertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tã Ægyptijs, quam Græcis, atque etiam Latinis, ſuper Aſini ſignificationibus tradita commemo*B *raueram, curæ pretium fore duxi, quantum ſolicitudine præſtare potui; primo quoque tempore pleniori obſequio tibi ſatisfacere. Videbaris enim illa, quod facilè animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & audinſculè, vt ita dicam, deglutire: ſed vix adduci poteras, ſcriptores illos veteres in Aſino perſcrutando fuiſſe adeo curioſos, & quoniam vmbra etiam eius in vaniſſimi negotij prouerbium ceſſerat, reliquum etiam corpus paruipendendum exiſtimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter diſſerueram, quam quæ alias ſparſim à me fuerant ea re ſuper adnotata, eorum citatis teſtimonijs, qui talia memoriæ prodidere, vbi tantum res depoſcere videbatur: nam minus omnia tunc ex tempore dicere aggreſſo ſuccurrebant. Quare tunc non pauca prætermiſſa ſunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant, quæ quidem nunc qualitercunque à me conſcripta ſint, benignè accipias velim. Et ſi minus tibi lucubratio ipſa ſatisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animumque meum exiſtimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, ſatis plurimum facere ſtuduiſſe: non enim recens mea erga doctrinam, & ingenium tuum beneuolentia, firmaque, atque conſtans amicitia, quæ ab ipſo primum die, quo Romam diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificum in dies accepit incrementum: acceſſit, & tam vnanime concorſque contubernium, continuatiſque per annos aliquot iucundiſſimus. Ita ego pluribus, atque ijs non leuibus de cauſis tibi ſemper coniunctiſſimus, ſcripta cogitationeſque meas communicare tecum maximè conuenients exiſtimaui, quod docti integerrimique amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in cauſa ſunt, ſi quid admoneant, vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus afficiunt, ſi probent. Sed enim quid oneris gerat Aſinus inſpiciamus.*

C

IGNARVS HOMINVMQVE LOCORVMQVE.

Homo Aſelliceps quid denotaret. Idem vſurpatur à Gallis, Italis, Hiſpanis.

CVm primis autem rerum omnium ignarũ per Aſellicipitem hominem ab Aegyptijs ſacerdotibus ſignificari, & Horus, & pleriq; alij prodidere, eamq; imperitiam in eo præcipuè notari volebant, quæ plurimũ ex ſolitaria accidit educatione: quippe cũ quis tanquã Aglaus alter, intra priuatos parietes ſemper altus, & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tuliſſet foras, oportere ſcilicet hunc parũ experientem eſſe, & officiorum hoſpitalium inſcium. Iſrael itaque diu apud Aegyptios educatus, & hieroglyphicωn optimè peritus, cum Iſacharem filium ſuum Aſinum appellaſſet, intra terminos eum occubiturum dixit. Non enim lõgius peregrinari ſolent Aſini, vt Equi, & Muli, ſed intra prouinciam, in qua nati ſunt, plurimum contineri. Addidere etiam prouerbium in imperitos, *Aſinus ad lyram:* quod non admodũ abſimile eſt ab Horatiano illo, *vt qui narraret Aſello fabellam ſurdo,* hoc eſt, obſtupefacto, quique nullum ex ea re ſenſum perciperet. Ideoq; Cicero in Piſon.: *Quid nunc te Aſine literas doceam?*

 non

non opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Adeo enim ſubiecti adductique fuſtibus ſunt Aſini, vt uulgus paſſim verbera plagaſque flagris inflictas, Aſiniatas uocitet. Hanc ſanè mentis tarditatem Scipio apud Numantiam ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, *ſi quintum pareret mater eius, Aſinum fuiſſe parituram.* Quin & Iunius Baſſus homo dicaciſſimus, uulgo Aſinus appellatus, ob ſtuporem ridiculoſque mores. Ob huiuſmodi ludibrium, & ignauiæ contemptum, qui pilæ ludo uictus eſſet Aſinus appellabatur: qui uerò uiciſſet, Rex, quem morem tangit Plato, in Thæteto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc reſpexit etiam Horatius, cum epiſtola ad Mecœnatem ſcribit: *At pueri ludentes, Rex eris aiunt, ſi rectè facies.* Contra verò quod ad peregrinationem attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de cauſa ſapientem effectum putat, quod is D

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

Vlyßis nomen vnde.

quique, vt ait Horatius, *Quid virtus, & quid ſapientia poſſit, vtile nobis, propoſitum eſt exemplar:* nomen ipſum inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquam ignobiles ſcriptores interpretantur ὅλων ξενόν, omnium quippe hoſpitem: nam Aeoles, quod alij uerterunt ὀδυσσεύς λ, litera quam amant, incolumen retinuerunt, eoſque Latini ſecuti ſunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen ſum neſcius, Icarium eius patrem aliam nominis afferre cauſam, Odyſſea, quæ nihil quicquam eſt nunc ad commemorandum neceſſaria. Aſinus porro in fabulis pro Imperitiſſima perſona ponitur, & in argumento ſtuitatis, atque dementiæ ſemper habetur, in quem demum uti Plotinus innuere uidetur, ille redit, qui ſenſus expers, brutalem, & ſtolidam uitam uixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cũ bruta reliqua ratione aliqua uti fateatur, Aſinum tantum, ac pecudem ab omni rationis uſu ſemotos reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, ſed plures inter homines eiuſmodi ingenio præditos confidenter aſſeuerat. Huius non immemor ſtoliditatis Ouidius, Midam, quod ſententia ſua ruſticam Panos cantilenam diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatum à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in Aſini auriculas demutarentur. Interpres tamen Ariſtophanis, Pluto, ut hæc quoque repetamus, tres memorat cauſas cur Midas aſininis auribus fuiſſe prædicetur, ſiue quod acutiſſimi eſſet auditus, cuiuſmodi ſunt Aſini, quos præter Mures cæteris animantibus auditu præſtare tradunt: ita enim interpres ille, quiſquis is eſt, ſcribit, ὁ ἐπεὶ ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μυός. Hinc Apuleianus Aſinus de ſe ait: *Recreabar quod auribus grandiſſimis præditus cuncta longulè etiam diſſita ſentiebam,* ſiue quod Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα *Auriculæ Aſininæ*, ſiue quod exploratoribus accuratiſſimè ſit uſus, delatoribuſque plurimum delectaretur: vnde illud de principibus fertur, *Regum aures innumeræ.* E

P E T V L A N T I A.

IMmodicam verò petulatium luxuriam per animal hoc in Diuinis literis notari, indicio eſt, quod celeber ille Propheta ait: *Quorum carnes ſunt, vt carnes Aſinorum.* Et Plato dum antiquorum figmenta ſequitur, ne ſacratioris illius doctrinæ, quam apud Aegyptios perceperat, arcana propagaret, hæc non incurioſè tractauit, ac de alijs quidem animalibus paulm multa, de Aſino verò hoc præcipuè dixit diſputante apud Phœdonem Socrate: *Homines, qui fœdis concupiſcentiis manus dediſſent, ventrique dediti per inertiam, atque laſciuiam ingloriam inutilemque egiſſent vitam, neque quicquam penſi pudorisve habuiſſent, in Aſinos poſt obitum deijci.*

I M P V D E N T I A.

Cur per Aſinũ impudentia ſignificetur.

SVnt enim qui per Aſinum impudentiam ea de cauſa ſignificari uelint, quod aſinus ſua tantum commoda deſtinatiſſimo quodam animo proſequatur, & modo ſuæ morem gerat voluntati nihil penſi habeat, caſtigationes contemnat, uerbera etiam nihili faciat. Id in aſino uitium ita notat Xenophon, vt de ſe V. de Græcorum reditu, dicat: *Eo inquam tempore, ſi quem iniuriæ vllo genere laceſſiui, non poßum non confiteri, vel Aſinis me, qui eſſe dicuntur omnium quadrupedum inuerecundiſſimi, inuerecundiorem fuiße.* Quod uerò Ioſippus cor aſini, & Canis impudentiam, obijcit Appioni, hac eadem ſententia in vno ſtoliditatem, & imperitiam, in altero maledicentiam inceſſit. F

P O P V L V S I V D A I C V S.

Iudæi Aſinæ comparati.

ET populus Iudaicus, vtpote qui ſublimioris doctrinæ, quæ in Diuinis eorum literis deliteſcit, intellectum minimè percipiunt, ſimplicitatemq; ſcriptorum tantum proſequuntur, ob huiuſmodi ſtuporẽ, & imperitiã aſinæ aſſimilatur, quam Chriſtus poſthabuerit inſcenſo eius pullo, q factus eſt ea doctrina dignus, quam ille nos docuit. Aſina enim illa, ut Græci Theologi deprehẽdere, populi prioris ſymbolum fuit, quæ ſcripti onus pertulerit: eſt enim animal ad onera natum, & labores genitum, vt Eucherius dicit, ſuper quam Apoſtoli ueſtimenta ſua iniecere, hoc eſt, ueterem hominem exuere. Pullus uerò, de quo Zacharias: *Ecce Rex tuus veniet tibi iuſtus, & ſaluator ipſe pauper ſedẽs ſup pullũ Aſinę,* propter priſtinam imperitiam, iuniorem indicabat populum, aſinæ quidem filiũ, ut Euangeliſtæ cum pleriſque alijs reddidere, nonnulli filium ſubiugalis poſuere, animalis quippe, quod operibus, & officijs ſeruilibus omnibus ſubijcitur, plerique Gentilium nationem appellarunt, quæ Chriſtum inſidentem tulit, promiſſamque à Prophetis, & lege ſalutem minimè deſpexit: *Agnouit enim Aſinus preſepe Domini ſui.* Hoc porro citato loco Eucherius: *Per Aſellum,* ait, *quem inſedit Dominus,*

Cap 9.

ſimpli-

A *ſimplicitas fidelium exprimitur: plebs ſcilicet quæ Dei notitiam non habebant, quam Chriſtus regendo, & præſidendo, ad Hieruſalem hoc eſt, ad pacis conſpectum, adducit.*

A DEO ET SACRIS ALIENVS.

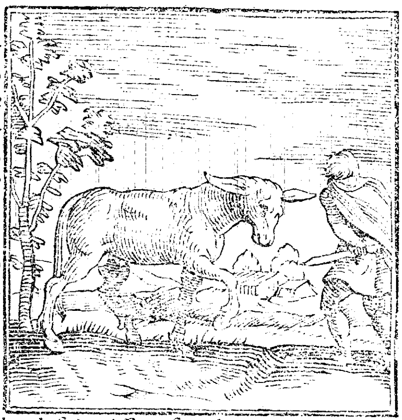

Aegyptiorum odiū in Aſinū.

ASinum porro Aegyptij adeo impurum exiſtimabant, vt animal etiam dæmoniacum arbitrarētur, propter quandam cum eo ſimilitudinem. Quo verò oſtenderent eum admoueri ſacris minimè debere, hominem cum ſeceſpita poſitis in terram genibus effingebant, cum enſe ad mactationem parato, ſed manibus poſt terga religatum: inde Aſinum apponebant, euentum rei nimirū fore irritum indicantes. Oderant autem id animal Aegyptij, non propter imperitiam, & ineptias tantum, & contumelioſam eius naturam, verum propter colorem etiam ex albo nigroq; confucatum, quem à Deorum ſacrificijs alienum abominabātur. Erat verò apud eos mos, vt Aſinum ludibrias omnibus inceſſerent, luto ceſpitibuſque paſſim impetitum, contis etiam ſtimularent, quaque ſe locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles deſpicatiſſimoſque homines emanarit, *Aſinus Ægyptius*. Apud Hyperboreos tamen inſtitutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim
B Apollini Aſinos mactabant. Nam vt apud Callimachum legere eſt,

> Τέρπουσι λιπαρὰι φοῖβον ὀνοσφαγίαι.
>
> *Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex Aſino.*

Citat Apollodorum etiam Clemens Stromatis, de huiuſmodi ſacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum, eorū iugulatione dicunt, propter aſſultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterque occidi ſoleant magnis quantumlibet ictibus percuſſi. Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo ſacer habebatur, ob verendi ſcilicet enormitatem, qua ſupra modum præditi ſunt Aſini: atque inde ſunt ad generandum admodum ſegnes, compertumque eſt omnes alios ea genitalis productione conſpicuos, ad generationem ineptos eſſe, quod in emiſſione per eam longitudinem ſemen tranſmeans, & hebetetur, & frigidius fiat. Neque verò noſtro tantum tempore viri huiuſmodi Aſinorum inſtar habentur, ſed olim etiam, vt gratiſſimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animalium modum prominente Onos appellatus eſt, eaque de cauſa ditatus, & Herculis ſacerdotio præpoſitus. Tacebo Heliogabali emiſſarios, in huiuſmodi genus monſtrorum conquiſitionem: tacebo noſtrorum etiam temporum opprobria.

Aſinus cur Priapo dicatus.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO *deſtitutum.*

NEque abſurdum eſt ſignificatum illud, quod ex vulgi prouerbio deſumptum eſt, cum præclarè venuſteque aliquid inchoatum cito deſeritur, currentem Aſinum pingere. In ore enim omnium eſt, Aſini ſucculſationem parum admodum procedere. Sanè legas apud Aelianum, Aſinos, eos præcipuè qui ſunt in Mauritania citatiſſimo gradu curſum inchoare, paruoque confecto itinere cito deficere, vnde neceſſe ſit eos ad Equos alligatos reſti attrahere. Hinc Trigæus Ariſtophanicus
C ſuum illum ſcarabeum Aſinum appellat: monens ſcilicet, ne curſu nimium pernici viam auſpicetur, ſed paulatim, & ſenſim volet, vt labori ſuſſicere poſſit, quod longè ſecius accidit in Indicis, qui quidē, vt idem Aelianus author eſt, cum iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimque progrediendo feruntur incitatius, rapidiſſimeque gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea ſunt quæ de Aſinorum ſtoliditate traduntur, vt ſubinde ſit ad eam redeūdum, quam ſi apertius Aegyptij deſcribere voluiſſent, animal omnium maximè docile deligebāt, Simiarum quippe gregem, inter quas Aſinum, vel ſaltare, vel tibijs canere, vel etiam diſceptare fingebant: rem quidem tam dictu, quam ſpectatu ridiculam, ſed quæ in receſſu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter fænatum Aſinum in huiuſmodi ſignificatum proponebant, quippe quod animal ſit minus idoneum ad diſcendum. Vnde Horatius,

> *Infælix operam perdas, vt ſi quis aſellum*
> *In campum doceat parentem ducere fræno.*

Vnde etiam Mathematici eum qui ortu ſuo ſextumdecimum Leonis gradum ſortitus ſit, indocilem futurum præſagientes, frænatum Aſinum tunc oriri fingunt: irritam eo modo inſtitutionem futuram indicantes. Eſt apud Platonem Legum III. iuxta finem, prouerbium, *Ab Aſino excuti*, de ijs qui gratia, & magna, vel difficilia profeſſi, ab incœpto turpiter deſiſtunt. Sed enim miror, vnde Grammaticus quidam adductus ſit, vt Platonis prouerbium hoc ita ſit interpretatus, vt de ijs dictum voluerit, qui relictis voluptatibus, & inquinamentis quibuslibet voluptificis, & belluinis (hęc enim eius verba sūt)

Prouerbiū ex Platone

ad me-

ad meliorem mentẽ regrediuntur, cui quid aliud reſpondeã, quam vt ipſius Platonis verba ſubijciam? D τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεται ἔμοιγε οἷον πέρ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. *Cuius verò rei gratia hæc dixerimus, mihi oſtendendum eſt, oratioque ipſa tanquam Equus hinc, atque inde coercenda, ne effrænum veluti os nacta, ipſoque dicendi impetu prouecta, vti prouerbium eſt, ab Aſino quopiam excidat.* Sed cum is, & hic, & alibi ſæpe cadat ab Aſino, in luto hominem hæſitare permittamus, neque tollere rurſum fractum crure Planum procuremus. Id verò eo magis indignè ferendum, quod teſtimonium ſibi accerſit ex Euangelica lectione, quam ſupra citauimus, vbi Seruator noſter Aſinæ pullum obequitat, neque intelligit longè aliud eſſe, inuectari Aſello in vrbem Hieroſolymam, aliud ab Aſino excuti, vel mente alienari, nam & iocus ex locutionis enunciatæ ambiguo reſultat, cum ἀπ' ὄνου etiam ἀπὸ νοῦ ſonare uideatur.

IRRISIO.

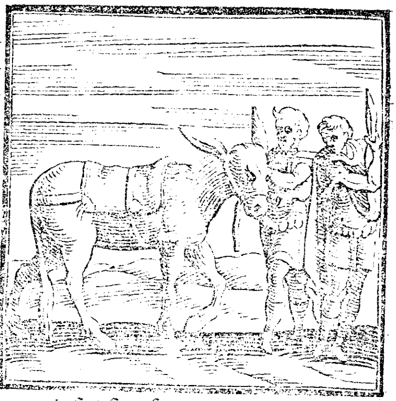

VT verò reliqua proſequamur: eſt & irriſionis indicium Aſinus, propterea quod rictu labijſque latè diductis, dentibuſque deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appreſſa ad aures manu aſininas auriculas imitantur, vnde Perſianum illud in huiuſmodi deriſionem, *Auriculas Aſini quis non habet?* Sanè Diogenes cum ei quidam diceret, *Multi te derident: Et illos*, inquit, *fortaſſis Aſini*. Altero ſubijciente, *Sed illi non curant Aſinos, At neque ego illos*, inquit.

Perſij Diogeniſq; dicterium.

SOPHISTARVM NVGAE.

SIlentio præterire non poſſum, Sophiſtas noſtros, cum aſino illo ſuo tam fœdo, tam ſpurco, tam abominabili, quem ita in delicijs habent, vt ſine Aſino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediantur. Nulla vnquam tam grauis, neque tam ſeria res in conſultatione ponitur, vt non ipſi Aſino ſuper agendum cenſeant: E ſedenim ijs optimè res cum aſino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, diſciplinam omnem ſuam oſtentant, ac omnium ignari, quodque peius eſt, indociles, de re nihili ſemper altercantur. Ad horum porro ſimilitudinem Democritus Iudęos ponit, qui in ordinarijs, vt inſcriptio eſt, hiſtorijs, eos tradit aureum aſini caput adorare conſueſſe, ſingulíſque ſeptennij ſpatijs alienigenam ſemper hominem inſidijs exceptum, in cõuentibus ſuis membratim diſcerpſiſſe, quod & Plutarchus Cheronæus Sympoſiacis quæſtionibus, & Cornelius Tacitus hiſtorijs memoriæ prodidere: quam vti manifeſtiſſimam calumniam, ab Appione olim excogitatam, & Ioſephus conſtantiſſimè refellit, & Adamantius contra Celſum acriter redarguit. Noſtra tamen tempora Symeonem puerulum Tridenti videre, quem blanditijs illectum, & in ſynagogam perductum, Iudæi ſocialiter eo ſacrificij genere trucidarunt, ſtylis per vniuerſum corpus infixis, vnde ſanguinis quiſque guttam uiuis artubus exhaurirent. Teſtis ara facti, quæ quotannis ibidem à pijs inuiſitur.

ADVLATORVM ILLECEBRAE.

Aſinus inter flores, quid.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quod ueluti maiores noſtri ſeruos ebrios, lingua pedibuſque titubantes in liberorum conſpectum ad vitij ludibrium, producebant, quo ipſi diligentius cauerent, ne in huiuſmodi turpitudinem inciderent: ita ſacerdotes F Aegyptij aſinum inter flores, & vnguenta ſtatuebant, quorum nihil ad ſenſum eius pertineret, ex hoc ſcilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè aſſentatorum machinis inſidiatur, indicantes: cum inde riſui, & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum aſſentationes aucupantur. Plerique enim, magni alioqui viri, à Muſis, & Gratijs alieniſſimi, omnique turpitudinis genere ſpurciſſimi, coram tamen, & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non ſolum commendari patiuntur, verum etiam niſi facias, indignantur.

IGNAVIA.

Pernicitas quorundã Aſinorum.

APud multos aſini ſignificatum eſt ignauia, quæ quidem cum ſit omnibus nota, ſuperfluum eſt eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæſtini aſini excipiendi ſunt, qui Equos ipſos pernicitate prouocare dicuntur: traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris expeditione, inuentos ait aſinos, qui Equos curſu facilè ſuperarent. Nam cum ad eos equites proximè acceſſiſſent, curſum illi arripiebant, cumq; longius profecti eſſent interim reſtitabant, atq; ita ſæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi aſinos non ad onera cõportanda, ſed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucem ſanè legas per ὄνον inter alia ſignificata interiorem dici molam, ita à tarditate ceſſationeve, quæ aſino propria eſt, appellatam. Et populos quoſdam memorat Xenophon, qui non alia uictitant induſtria, uel arte, quam fodiendis τοῖς ὄνοις, hoc eſt lapidibus ijs, qui ad Ones fabricandos idonei ſunt. Et in ſacris noſtrorum literis, ubi uulgata interpretatio habet, opus eſſe, vt mola aſinaria ſuſpendatur, ὄνῳ tantum apud Græcos legitur. Denique ne

rem

A rem tam apertam multis inferciamus ambagibus, Catullus idipſum intelligit, cũ ſuper Aemylio quodam impuriſſimo dicit: *Et non piſtrino traditur, atque Aſino;* Ne legamus, *atque Aſinus*, hoc eſt: *perinde ac Aſinus*, vt erudituli quidam putant neve interpretemur lectionem, *atque Aſino*, ad concitandum. ſ. circa molam aſinum, vt nonnulli ex commentaribus exponunt. Sed vt ad aſininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antiſthenes, cùm Athenienſium iudicium in creãdis magiſtratibus notaturus, ſuadebat eis, vt aſinos ad agriculturam deligerent, quos cùm illi negarent idoneos ad arationem; *Atqui*, inquit ille, *non ſatis uobis eſt Magiſtratum elegiſſe, ſiue aptus, ſiue ineptus vir ille ſit ad gerendum?*

Dictũ Antiſthenis, ex D. Laertio in eius vita.

EREMITA.

SEd quoniam de Onagro facta eſt ſuperiùs mentio, minimè prætereundum eſt quòd Diuinæ literæ per Onagrum Eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis ſuccedentes, in ſolitudinarijs & ab hominum veſtigio ſemotis locis vitam degunt, vni Deo tantum dediti, quod tradit Eucher. de quibus dixerit Iobes, *Quis dimittet Onagrum liberum?* ſed quia ſequitur, *Et vincula eius quis ſoluit?* de Iudæis quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALE MORIGERA.

SVnt qui mulierem conceptum euitantem, aut virum admittere nolentem per aſinam, & fuſtem inhærentem tergo, deſignent: ea enim ſemen à coitu reijcit, niſi interpelletur: quamobrem ſtatim poſt coitum neceſſe eſt eam verberari agitariq; & ignauiam qua prædita eſt ſolitudine caſtigari. Quinetiã mares ipſos fuſtibus ſalire cogunt, unde uulgo mos eſt, uiros minimè officioſos, aſinos appellare. Quid uerò illud, quòd huiuſmodi pertinacia demortui etiam ſpolijs inhæreſcit? ungulæ ſiquidem aſininæ uiuentem partum
B enecant, mirificeq; maturant: quare Medici abortibus euocãdis, nec aliter, eas in ſuffitum adhibere conſueuerunt.

PRAEGNANTIAE DISSIMVLATRIX.

MVlierem ad hęc prægnantiam occultantem notare cũ uolunt, parietem aſinam pingunt. Obſeruatum.n.eſt, id eam impendiò cauere, ne uel in conſpectu hominum, uel in luce pariat: quare ducenda eſt in tenebra, cum excludendi tempus aduenerit.

Aſina in occulto pariens.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

PVllus uerò aſinæ nunc Solſtitium, nunc tempus annuũ indicat, quòd eo tempore plurimùm & pariant, & admittantur, ut eorum ſeminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo naſcatur tẽpore, quod eius imbecillitati ſit idoneum: annum enim integrum omninò geſtant.

Plin. lib. 8 c. 43.

VIR FRVGI, VXOR PRODIGA.

MInimè prætereundum eſt illud, quod inſignium pictorum & ſculptorum etiam opere nobilitatum eſt, ut cũ uirum in re cumulanda ſolicitum, neq; aſſiduos quantum-
C libet labores declinãtem, uxorem uerò prodigam, & ad omnia perdenda diſſipandaq; intentam hieroglyphicè ſignificare uellent, hominem ſparti funiculum torquentem, illam uerò Aſelli effigie aſſidentem à tergo, & opus quantumcunq; fieret abrodentem, effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuiſſe dicãt, meminere uerò & Pauſanias & Plinius, ac mox comę tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis inſculptum marmore obſeruatum. Hinc quid ſibi uelit Propertianus uerſus, admonemur.

Aſellus fune abrodes, quid.

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternumque tuam poſcat Aſelle famem.

Prop. lib. 4 Eleg.

Illud κατ̀ πάρεργον addam quod Pauſanias ponit, Aſellam, non aſellum marem in pictura ſpectatam, quæ funem abroderet. Plutarchus commentarijs περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, ſed Aſinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS. FAMILIA. PRODIGA.

DIodorus aſinorum imaginem iſtiuſmodi apud Ægyptios oſtentari tradit: aſinum quippe unum longioris funis nodos complicare, ac alios a tergo clanculum diſſoluere, uno porrò eodemque argumento cum ſuperiori, quòd nonnulli Ionicum figmentum putant, cæterùm pictorum & ſculptorum

ptorum ingenio variatum. Alterum tamen hoc patremfamilias frugi, familiam verò prodigam & perditam oſtendit: nimirum enim nodum plicare, ſignificat congerere, accumulare, rem facere: diſſoluere verò, deſtruere, diſperdere, atque prodigere. Sanè apud Plin. vbi opera Ariſtolai Pauſiæ filij recenſentur, inter alia eſt piger qui appellatur Ocnos ſpartum torques, quo aſellus abrodit: quamquam hoc eo ſignificato accipi poteſt: vt ignauorum opera excipi à pernici intelligamus. D

Pli. lib. 35. cap. 11.

BONVM OMEN.

Simulachrũ Aſini ab Auguſto dicatum, quid.

QVod verò ſimulachrum & Aſini & Aſinarij æneum eſt ab Auguſto dicatum, vtriuſq; nomen in cauſa fuit, quòd ab his ipſe victoriæ præſagium cepit, cum apud Actium ei in aciem deſcendenti facti obuiam eſſent, agaſoniſq; nomẽ Eutycho eſſe, beſtiæ verò Niconi intellexiſſet: quid .n. non benè ominaretur victoriç nomen bonç fortunç iunctum? Sed habuit auguriũ hoc aliquid qđ mouere poſſet, cùm tam ſpecioſa eſſent nomina: quid autem in illo fuerit. mirum eſt, quod C. Mario apud Fanniam Minturnis cuſtodiæ credito, aſinus, qui ruditu quodam ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte curſu rapido profectus, ſperandæ ſalutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali ſi quis ægrotet, vidiſſe aſinum qui à lapſu ſe ſuſtulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, *Viden' vt. Aſinus ſeſe erexerit:* decumbentem indicat ſurrecturum?

VINITOR.

Aſini officijs.

NE tamen animalis iſtius ſtuporem, ſegnitiem & ruditatem vſquequaq; deludamus, grati animi opus fecerimus, ſi qua nos parte iuuerit, expoſuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere non alio nos doctore didiciſſe, nonnulli tradunt, quàm aſino, quando is putandarum vitium & author & præmonſtrator fuerit. Nam abroſo ab eo vitis palmite, vindemiam inde feraciorem prouenire obſeruatum eſt: idq, ſumma ſecuti diligentia mortales, lætiorem ſibi quotannis E prouentum compararunt. Eius rei monumentum Naupliæ ſpectabatur, vbi lapideus aſinus grata poſteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quod is neque mortuus quidem officium facere deſiſtit: ſiquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depoſitam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Perſarum regem ἱερογλυφικῶς, per aſini ſimulachrum in primis Aegyptij notauere, quicum maxima intercedebant odia, vt fieri ſolet, inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicãt. Hic eſt Ochus ille auaritia in primis famoſus, adeò vt vrbem eandem intrare nunquam voluerit, ne aureos, qui ſinguli ſingulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnũ miror apud Tertullianum Cyrum eundem & Ochum dici, hunc inquam Aegyptij ſceleratum pollutumq; aſinũ cognomento vocitabant, in quos ille, vt Dion ſcripſit, hæc eſt retorquere ſolitus, *Aſinus profecto ueſtrum deuoucbit Bouem, Apinq; ita poſtmodum mactauit, Aſiniq; eos imaginem auream compulit adorare, quo nihil illi unquam ignominioſius, accepere.* Falſum verò illud eſt, & ab omni veritate alienum, quod Cornelius Tacitus tradit de aſinino capite, quo de ſuperius à Iudæis loco numinis habito, in quo impudentiſſimè mentitur, & ea de cauſa mendaciorum loquaciſſimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus eſt in Iudçorum origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Lybia oriundos ſcribit, modò Aethiopum prolem comminiſcitur, & in omnibus quæ de Moyſe loquitur, deliria mera ponit. Aegyptiorum autem exemplo, Cliſthenes cùm infeſtiſſimo Sicyonios odio proſequeretur, eorum tribus in ridicula F cognomenta commutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας, tum χοιρεάτας appellando, *Suarios* quippe, *Aſinios, & Porcarios.*

Cyrus & Ochus.

LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

REceptum & illud eſt, ſeruilem laborem per aſinum clitella inſtratum ſignificare, cuius rei cauſa magis vulgo nota eſt, quàm verbis explicari neceſſe ſit: quippe quòd animal indefeſſi ſit laboris, vnique & perpetuç onerum uectationi uexationibuſque alijs damnatum eſſe uideatur. Porrò legas in Eccleſiaſtico: *Cibus, uirga & onus Aſino, ut panis & diſciplina & opus ſeruo.* Aſini etiam cutis poſt obitum, ne quid eius unquam requieſcat, foraminibus dilacerata, aſſiduæ cribrorum inſeruiat agitationi. Quod porrò laboris ſignificatum etiam ad ſomnia progreditur: ſi quis enim, ut alibi diximus. aſini ſe aures habere imaginatus fuerit per quietem, ingruere homini ſeruitutem & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiam ſi quis aſininum ſe caput habere ſomniauerit. Sed quod ad hanc ſententiam facit, nequeo illud diſſimulare, quod iocosè actum à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem feſtiuiter illuſit. Nam cùm is librum cui titulum fecerat πόνου ἐγκώμιον, Regi ſibi obuiam facto, quidque præ manibus haberet interroganti, obtuliſſet, Rex accepto libro, π primum tituli elementum ſtatim abraſit, atque ita pro Laboris laudatione, Aſini commendationem legendum oſtendit, quippe ὄνου ἐγκώμιον, labores ſcilicet illos, quos tot ille laudibus in cœlum extulerat, ad aſinum potius quàm ad hominem ſpectare. Ita enim delicioſum ac molle potentio

Ptolemæi iocus.

A tentiorum genus ingenuis etiam laboribus induſtriæq; generoſæ, laudabilibuſque vigilijs illudunt,
cum fruges conſumere nati,tantillum hoc etiam gloriæ,quod per genij fraudationem quærimus, ini-
quiſſimè inuident. Sed illud in Ptolemæi,ſcomma facetè Lucianus Menippo, decretum recitat apud
inferos ex Caluarij dicto,vt diuitum animæ, quæ rurſus in vitam remittendæ eſſent, in aſinos demi-
grarent, donec in tali rerum ſtatu, ad multa annorum millia aſini ex huiuſmodi aſinis renati onera
ferrent,atque inſuper à pauperibus agitarentur. Meminiſti autem doctiſſime Curſi, argumentum hoc
ſermoni noſtro anſam præbuiſſe,cum in medio conuiuio in magnorum quorundam hominum inſolē-
tiam acriter excandeſceres,qui otio & laſciuia diffluentes,& omni nequitiæ genere cōtaminati, litera-
tos viros omnes laborum cauſa aſinos appellauerant: fuerint,aiebas,qui ſtupidos,qui profanos,qui ri-
diculos,qui animalia maximè omnium bruta aſinos exiſtimarint. Lōge diuerſum illud eſt, quod apud
Hebræos,præcipuè Cabaliſticos,aſinus eſt ſapientiæ ſymbolum,cuius quippe ideam conſtituunt SA-
PHIROTH, eam afferentes rationem,quòd eum qui ſapientiæ ſit operam daturus, victu admodum te-
nui,& eo plurimum plebeio contentum eſſe oporteat,cuiuſmodi parſimonia præditum eſſe aſinum i-
gnorat nemo adhæc,penuriam,laborem,plagas,& famem patientiſſimè tolerare,neque ad vllam excā
deſcere contumeliam,vndecumque illata fuerit, animo eſſe paruum, inopem atque ſimplicem: vt qui
nullum inter carduos & lactucam diſcrimen habeat,corde ſit minimè vafro,minimè cupiditatibus cō
taminato,bile ita careat,ut cum omni animantium genere pacem ſibi perpetuam conſtituerit,nec vllū
ſit onus quod detrectet,quod non obſequiosè ſuſcipiat,& ſi ſit opus, pro Boue terram proſcindat,plau-
ſtrum trahat,præcipuè verò machinæ maximè omnium neceſſariæ piſtrino æternum ſeruiat,ligna,po-
ma,olera,frugum genus omne comportet,ſit denique totius humanæ commoditatis aſſiduus & infati-
gabilis miniſter,vt etiam,quod aiunt,myſteria portare compellatur. Meritò itaque Ammonius Alexā
B drinus Magno Origene & Porphyrio diſcipulis clarus,aſinum his condiſcipulum fertur adhibuiſſe.
Neque verecundatus Cleanthes appellatione huiuſmodi confidentiſſimè reſpondit, *Aſinus quidem
ſum,ſed qui portare poßum ſarcinam Zenonis.* Valebit igitur Ariſtot.qui opere de Moribus non quemcū-
que fortem eſſe exiſtimat, qui quamcumque toleret vel ignominiam: vel calamitatem vel incommo-
dum,uirtutemque ullam negat in patientia ſitam eſſe: homo mollis,& delicatus,qui tamē liquido per-
ſpiciebat,ſi fortitudo partem haberet in patientia,futurum dubio procul ut aſinus animalium fortiſſi-
mus haberetur. Hæc atque alia multa in aſini commendationem declamaſti. Atq; ego acerbiorem tuā
iram illam hoc ſermone commitigaueram,qui labores quidem agnoſceremus, omnem vero ignauiam
ad eos haud grauatè relegaremus,qui cautum lege ueteri ſciremus,utilitatis quę ex frugi adeo animali
percipitur ratione habita,vt honore cum hominibus pari dignaretur. Nam cum primogenita ſacrificari
præceptum ſit homo tantum atq;aſinus excepti: vt ille ſcilicet,certo prætio redimatur: hic,Oue,anima
li iumentorum omnium pretioſiſſimo innocentiſſimoque commutari poſſit. Sed ne vllum officioſiſſi-
mæ ſeruitutis genus huic brutorum generi deſit,noſtris etiam morbis nos leuare, ac eos ad ſe recipere
perferreq; natura ipſius vi quadam occulta minimè detrectarunt. Nam ut Apul.lib.de re Ruſtica ait,ſi
quis à Scorpione ictus ſuper aſinum aſſederit ad caudam conuerſus,tranſibit in aſinum dolor,& is pro
percuſſo torquebitur. Addit & Democritus fabulam ſuam,qui ait,percuſſum à Scorpio ſi ſtatim ad a-
ſinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, *Scorpius me percuſſit*,non doliturum amplius,dolore
ſcilicet in aſinum tranſeunte,qui mox pedendo emoritur,ut Zoroaſtes addit. Facetiores quidam, mor-
bos ſuos phratoribus,quos itinere caſu obuiam habuerint,commendare ſolent,ſiq; illi addixerint,tran
ſire ad eos incommodum,donatorem liberari. Sed præſtat id potius,quàm is κατὰ πάρεργον referre, quod
C hic morborum tranſitus in rebus etiam inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios præceptis de re
ruſtica legimus,ſi lactans adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti,
hinc vnū,inde alterū admouendos,ut cutem contingant,feruorē omnem in cucumeres tranſire,infan-
tem incolumen fieri,Sed iam tempus eſt ut Aſinorum ſuccuſſatione delaſſati,in Mulum aſcendamus.

In Sapiente quæ requiratur.

Fabula Democriti.

DE MVLO.

QVoniam uerò progenerat Aſinus Mulum,par eſt,vt Mulum Aſino ſubijciamus: mox à laborum
ſocietate Camelum Mulo ſubiungamus.

NOTHVS.

AB eo verò incipiam ſignificato quod vulgo magis protritum eſt. Spurium enim hominem co-
gnomento Muli nemo non appellat,atque olim ea de cauſa Mules Lunæ vehiculo adhibue-
runt:quia veluti Mulus non ſuo genere,ſed alieno creatur,ſic ea Solis,non ſuo fulgore lucet,
quod & Catullus noſter agnoſcit,vbi,*Sue notho es lumine Luna*,dicit. Nam quod alij factum hoc ob ſte
rilitatis ſimilitudinem dicunt, quod ſcilicet Luna perinde ſterilis ſit atque Mulus, dicere non auſim,
qui acceperim à Cabaliſticis, Planetarum, ſtellarum, atque adeo cæli totius vires, rerum omnium
formas in unum lunare corpus, tanquam in matricem infundere, eamque poſtmodum parturien-
tium in morem vi ſua ſpecies nouatuſque omnes conformare, factaſque & adultas omnium oculis

Lunæ vehiculo cur Muli adhibiti.

oſtentare. Quòd ſi res ita ſe habeat, ea ſit ne ſterilis appellanda, viderint alij. Nothum verò, qui ſine patre ſit, hominem nuncupare, non tam ſeculi noſtri mos eſt, quam remotioris etiam ætatis, ob adulterinum, qui nulli non innotuit, conceptum. Cyrus tamen legitimo quamuis matrimonio generatus, Mulus eſt dictus: propterea quod generoſiore matre natus eſſet, Aſtyagis quippe Regis filia cum pater Medorum imperio ſubiectus eſſet, de quo verſus feruntur huiuſmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur ſimulac Mulus Medorum inuaſerit regnum: D

ἀλλ᾽ ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μηδοῖσι γίνηται.
καὶ τότε λυδὲ πελαυρὲ πολυψηφίδα παιξέδρην
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ᾽ αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per Mulum bellicas tempeſtates intelligunt, propterea quod plurimus ſit belli tempore Mulorum vſus. Ferunt uerò Medum Aſinum primum Equæ uim intuliſſe, eaque inde grauida facta, mortales id ſeminij parare didiciſſe.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt præterea qui hominem alienum ab amore Mulæ ſimulachro notari velint: propterea quod ea ſit tantæ cõtra amorem efficaciæ, ut puluerem in quo ſe Mula uolutauerit, corpori inſperſum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti, bone Deus, eſt ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, concordia ſcilicet repugnantiaque rerum, in hoc quoque animalium genere ſuperſtitioſa Magorum ſedulitate deprehenſa. Nam quæ ipſa adeo ſterilia ſunt diuerſiſſimi tamen generis fęcunditati conferunt: ſiquidem ſetas aiunt ex cauda Mulæ, ſi iunctim euellantur, inter ſe colligatas in coitu, mulieres cogere, ut etiam inuitæ concipiant. E

STERILITAS.

Plin. lib. 8. c. 44.

SEd præcipuum apud Aegyptios eſt Mulæ ſignificatum, ſterilitatem indicare, cuius partum prodigioſum eſſe ad expiationem vſque, veteres credidere. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id authores tradunt, quod animalia quæcumq; tertij ſunt generis, diuerſis quippe generibus prognata, non gignant. Quas uero Theophraſtus in Cappadocia, & Syria vulgo parere exiſtimauit, Ariſtot. diuerſum ponit genus, quos Hinnos appellant: fert hos præcipue terra Syria ſupra Phœnicem, qui ſimilitudine quadam nomen Mularum acceperunt, cum genus omninò diuerſum ſit. Coeunt hæc animalia & mutua inter ſe ratione progenerant. Alemæon in Mularum genere mares ideo ſteriles eſſe dicit, quod tenuem admodum adeo genituram habeant, ac perinde frigidiuſculam, fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noſter & Empedocles tradidere: breues enim illis ſunt, humileſque & reſtricti, Venerique auerſe coaliti, ut neque genitura recta in illos labi, neque ſi illabatur percipi poſſit, id quod in diſſectionibus Diocles optimè ſe obſeruaſſe confirmat. Eandẽ porrò ſterilitatem per Mulum exprimunt & Diuinæ literæ. Nam Pſalmo XXXI. Mulo fieri ſimiles prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac Equus etiam. Hoc inſuper ſterile eſt animal, quippe nulla uirtutis ſemina concipit, nec fructum vllum producit, atque hoc partim malè affectæ naturæ cauſa, qua præditum eſt, partim propter inertiam qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauiſſimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrum ita Equorum generoſitati conſecratum eſſe, vt Mulorum genus non ferat intra regionem, etiamſi admittatur Aſinus & rem peragat, Equam non concipere, quod plurimum admiratur Pauſanias. Vtcumque vero hæc habeant, nemo ignorat ſterilitatem, quæ Mularũ propria eſt, fuiſſe cauſam, cur partus huiuſmodi in annalibus aliquando obſeruati, habiti ſint oſtenti loco: bonum vero an malum oſtenderent, in ambiguo eſſe facit euentorum varietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coſs. cum Mula in Apulia peperiſſet, totum annum domi foriſque tranquillum fuiſſe comperimus, ſiniſtra tamen quædam obnunciata. Sed quod omnium pernicioſiſſimum Rom. Reipub. fuit inter Cæſarem & Pompeium exorta bella Mulæ partu edito, L. Paulo, L. Marcello Coſſ. multi prodiderunt. Cumque alia Romæ ad 12. portas peperiſſet M. Lepido, Munatio Planco Coſſ. ſubſequutæ ſunt nonnullæ ſociorum direptiones, dum bella per Brutum & Caſſium in prouincijs gererentur. At nihil quicquam tale euenit. L. Scipione, C. Lælio Coſs. cum identidem Mula Reate peperiſſet. F

Muli ac Mulæ cur ſteriles.

Ex Mularũ partu euẽtus varij.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quoſdam matronarum notam in partubus ex Mulæ patientis prodigio ſignificari: quod earum pilenta Mulis iunctis trahi ſolita ſint, ut numis aliquot ſpectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALijs magna rerum molimina Mularum partus oſtendere, in ijs præſertim rebus, quę præter ſpem & expectationem omnium accidere: vt Dario Babylonem eluſa totiens opera oppugnãti, quam tunc demum cepit, vt vulgatiſſima eſt hiſtoria, cum ex peruulgato per hoſtes ipſos omine, Mula Zopyri, cuius conſilio, opera, ingenio & fide vſus eſt in eo negotio peragendo, fœtũ ediđiſſet. Simile & illud fuit, quod Galbã ad res nouas animoſius tentandas confirmauit, apud quẽ Mula

pepe-

A pepererat. Nam Zopyrus inde animum ſumpſerat, quod Babylonios conuiciabundos è propugnaculis audierat inclamare, *Darium non ante urbe potiturum quàm Mula peperiſſet*, euentumque rei apud ſe compererat. Galba qui ſui omen exceperat, qui Aruſpicibus rerum ſummam puero promittentibus reſponderat, cum Mula pepererit. Habet enim Mula regium neſcio quid etiam in Diuinis literis, ut Reg. 3. Dauid, *Ponite filium meum Salomonem in Mulam meam:* dicens meam, oſtendit, quòd & ipſe in Mulam ſedebat. Nobis vero (mi Petre) quid ſperandum, quidve timẽdum eſt, qui Mulæ fœtum domi nuper inſpeximus? Anno enim hoc ſalutis noſtræ duodeuigeſimo ſupra milleſimum & quingenteſimum, Leonis X. ſexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtri nece publico luctu ne faſtus fuit, apud ampliſſimum dominum meum Iulium Card. Medicens, hora lucis tertia, Mulæ, vti noſti, partus editus. Quod ſi quis, ut Galbæ, protẽdi huic aliquando ſummam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem, & ſpem hominum, qui vulgo illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq; peritia omnia ſibi pollicentur. In vnum precibus à Deo depoſcendum: ne, quod factum eſt Pauli & Marcelli conſulatu, Iulij Pompeijque diſcordiæ, in magnam vrbis perniciem ſuſcitentur: ne quod Lepidi, Planciique conſulatu accidit, inteſtina bella miſerabiles ſociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod, & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumque in Italia urbium capturas, populationes, incendia, vaſtitatem inducat, cum præſertim tam dira ea ſint, quæ ſidera quæ fatidici vates, vetuſta etiam de noſtris temporibus oracula, nocturnæ diuinæque ſæpius exauditæ uoces, breui futura minitantur, quibus conſentire videtur præſaga mali tacita quædam in mortaliũ omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo

B freti, quicquid euenturum eſt forti animo tolerandum nobis proponamus, inceptumque laborum ingenuorum iter, dum licet alacriter peragamus. Sed illud non omiſerim, Mulas non ſui generis tantum animalia parere aliquando viſas, verum etiam Equos, ut anno circiter M.D.LXII. in Arenate Brutiorum agro, Mula Equum peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis, quem poſt Loiſius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem miſit.

Suetonius in Galba, cap. 4.

Ex Mula Equus.

VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demum, quam ſuperius poſuimus, ergo, qui laſciuum hominem, Venere quippe non ad prolem, ſed ad uoluptatem tantum atque ſpurcitiem utentem ſignificaſſent, vel Mulum qui Equam ſaliret, vel Mulam ſurrecta cauda prurientem, pinger conſueuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerandum inepto, genitalia tamen, ad uoluptatem natura conceſſit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neque uoluptatis, neque iraſcentiæ, neque cupiditatis ſenſu affici contendunt, mouerique ad huiuſmodi incitationes naturæ quodam impulſu, vt, uel ſe ſoſpitent, vel ſpecies propagentur. Neque quidem dicendum aſſerunt, Leonem audentem animoſumque eſſe, neque quidem Ceruum pauidum, ſed quodammodo pauidum, illumq; quodammodo animoſum: perinde ac ſi dicerent, animalia hæc neque cernere, neque audire, ſed quodammodo cernere, audireque quodammodo, neque vociferari, ſed quodammodo uociferari, atque vt ſemel dicam, ea non omnino viuere, ſed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

C EO vero modo quo prouerbijs argumentum datum, hieroglyphica ſæpius excogitata, & huiuſmodi picturationum ſpecies adinuenta: ut ſi quis Mulos duos mutuo ſe ſcabentes pingerit, mutuam operam ſignificari conijciamus, ex eo quod huiuſmodi vtimur adagio, idipſum innuentes, cum ſcilicet dicimus, *Mutuo Muli ſcabunt*. Quamuis ſunt qui prouerbium hoc non niſi ad improbos & imperitos ſeſe inuicem efferentes ſpectare putent. Scripſit vero M. Varro librum eo titulo, cuius teſtimonium citat Nonius. Recte uero accommodari poterit pictura hæc ad id, quod Horatius ridet Epiſtolis.

Adagium.

Frater erat Romæ Conſulti Rhetor, vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores.
Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mutius illi.

Et de Poetis paulò poſt.

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus depoſcere viſus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine creſcit.

DE CAMELO.

IPſa quidem munerum laborumque, uti dicebamus, ſocietas, quæ Camelo cum Aſinis & Mulis coniuncta eſt, exigere uidetur, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniam uerò cum Porci ſignificata recenſeremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac Suem

L 2 depre-

deprehenderamus, inde uidetur exordiendum, ut qua de cauſa ueteres id exiſtimarint, explicemus. Por- D
cum enim ideo profanum oſtenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen eſſet biſida: alterum hoc
lõge diuerſum animal, profanum & ipſum tamen, propterea quod vngula ſit ſolida, tametſi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

Cameli myſtica ſignificatio.

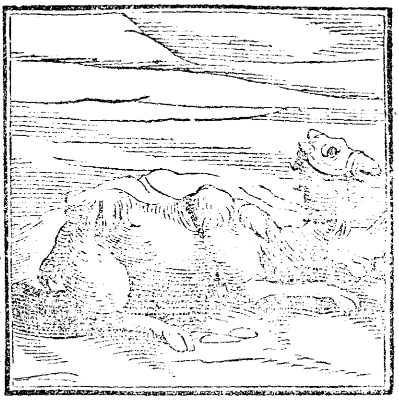

VNde fit ut per Camelum myſtico ſenſu illi notentur, qui diſtinguendi ſeligendique ratione minimè præditi ſunt: qui ſcilicet ſacra profanis, humana diuinis nullo diſcrimine commiſcent, ruminantes utique uelu ti & Cameli faciunt, argumentorum ſcilicet formas aliquas concipientes, ſententiam modo hanc, modo illam animo agitantes. Sed enim ſolipedes qui ſunt, hoc eſt, imperiti, neque rerum neque verborum diſcrimina diſcernentes, ita omnia confundunt, ut curuum à directo nequeant internoſcere. Quocirca, non immerito apud Chriſtianæ pietatis proceres lege admodum ſeuera cautum eſt, ne quis literarum imperitus, acutiſſimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquã diſſerere cõfidentius audeat. Neque porro ad Theologicam ſpeculationem dabatur acceſſus, niſi de diſceptatorijs & naturalibus diſciplinis exactiſſima fuiſſet quæſtio prætentata. Verum omnia iamiam.

In peius ruere, ac retrò ſublapſa referri:

vſque adeo quæ friuola ſunt, nulliuſque momenti, ſtudioſius conſectamur: quæ vero pondus habent,
quæ locupletem veræ diſciplinæ redundantiam ex toto, ut aiunt, calatho elargiri poſſunt, uix attingi- E
mus. Iure igitur eos reprehendit Aſſertor noſter, qui culicem liquant, Camelum uero tanquam potabi-
lem deglutiunt: Culicem enim liquant, hoc eſt, minutiſſimè mandunt illi, qui minima tantum in lege
peruestigant, quibus ſtudioſius inſiſtant, ubi omnes ingenij uires intendant, Camelum uero, hoc eſt,
peruerſorum actuum tortuoſitatem, aut quæ alioqui magni ſunt momenti, deglutiunt, hoc eſt, paruipẽ-
dunt, nullo quippe manſu, ruminationeve deuorát: quaſi nihil ad rem pertineat, ſacra habere ludibrio,
& ſceleratiſſimis quibuſque facinoribus inquinari. Cæterum cum plurima ſint ſuper Camelo adnota-
tu digna, miror Aegyptios tam parce eius vſos hieroglyphico, cum præſertim animal eſſet illis admodũ
familiare. Sed enim illi dubio procul, ut etiam in Equo fecerunt, à ſacris alienum animal ſedulo a-
uerſabantur.

CRVRA FEMORAQVE CONCIDVA.

Camelus unde.

NAm vix illud ab eis proditum conſtat, vt hominem, cui inter gradiendum femora incuruari vi-
derentur, eaque de cauſa ſegnius ingrederetur, per Cameli ſimulachrum exprimerent: propte-
rea quod, vt ipſi aſſerunt, ſolus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi Cameli cogno-
mentum, aſpera in lenem litera commutata, quaſi Camerus antea diceretur παρὰ τὸ καμπτειν, quod
incuruo ſignificat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt præter Aegyptios author eſt Herodotus, qua-
tuor in poſterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Ariſtoteles, ge-
nua ſingula ſingulis cruribus eſſe contendens, totidẽq; artuum flexus, vt verò plures eſſe videantur,
euenire propter alui interuallum, latamque femorum diuaricationem. Vtcumque verò Philoſophi de- F
re diſputent, Aegyptij per huiuſmodi picturam, hominem qui ſub pondere deficere quodammodo vi-
deretur Claudius Cæſar, quem ingredientem deſtituebant poplites minus firmi.

Suetonius in D. Clau. cap. 30.

FORTIS.

ESt tamen in Camelo mirus dorſi vigor, & onerum gerendorum robur indefeſſum, fame etiam, ac ſiti pertinaciſſimè tolerata, in plures ſub onere perſeueret dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, Libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem, & validum virum eũ pollicentes, qui vno horum gradu ſupra Finitorem emergente, natus eſſet.

OPVLENTVS.

Matthæi locus explicatur, c. 19

QVoniam verò ſunt qui Aſſertoris noſtri ſententiam in opulentos dictam, *facilius, ſcilicet Camelum per acus foramen intrare, quàm diuitem in Regnum Dei*, ita accipiant, vt non de Camelo animali ſit intelligendum, ſed de grandiori quodam reſtium genere: ſciendũ ex Origenis ſentẽtia, de animali potius accipiendum: eaque de cauſa diuitem Camelo comparatũ, quod Camelus omnium animantium, ſi formam ſpectes, tortuoſiſſimum ſit, vt (ueluti ſuperius dictum) ea de cauſa plura femora, pluraq; genua habere videatur, ita plura diuitum negotia, pluresque, atque variæ ſunt auocationes, cupiditateſque, quibus implicari eos, diſtrahi, rapiq; neceſſe eſt. Anguſtius verò acus foramen, arctiorem arguit viam, quæ ducit ad uitam, ut idem ait Adamantius. Denique Camelus ruminat quidem, ſed ſolida eſt ungula, ueluti plerique diuitum cogitant quidem, agnoſcuntque quid agendum, ſed propter peccandi facilitatem occaſionemque ſæpius oblatam, cum cruribus ſint infirmioribus, iiſque perplexis, lõgè procliuius in libidines, & reliqua vitia dilabũtur. Nã, vt prima ad Timoth. epiſt.

Paulus

A Paulus ait, *Radix eſt omnium malorum cupiditas, raroque diuitiæ niſi cum iniuſtitia congeruntur:* tali inquit Eucherius, adminiſtratione res iſta capitur, tali cuſtode ſeruatur, adeo quædam ſocietas eſt penè etiam nominis duabus his rebus, vitijs & diuitijs, unde olim nos ita luſimus.

De vitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum eſt,
Nomen idem vitijs diuitijſque datum.

Operæpretium verò mihi videtur hoc loco, quod ſuperius diſſimulauimus, interpretationem Eucherij piam admodum ſubtexere dicti illius, *Liquantes culicem, Camelum autem deglutientes: Culex*, inquit ille, *ſuſurrando vulnerat, Camelus autem ſponte ſe ad ſuſcipienda onera inclinat*. Liquauerunt ergo Iudæi culicem, cum una omnium ſucclamatione ſeditioſum latronem dimitti petierunt. Camelum autem glutierunt: cum eum qui ad ſuſcipienda noſtræ mortalitatis onera ſponte deſcenderat, ut extinguere tur clamando peruicerunt.

ZELOTIPIA.

SVnt qui per Camelum zelotypiam ſignificent: propterea quod animalia reliqua tempore quo rei Venereæ cupidine, uel rabie potius incitata geſtiunt, in ſuum tantum genus ferociunt, ac ſæuiunt: Camelus autem in hominem etiam, atque in vnumquodque aliud animal efferaſcit: & vſque adeo ſibi timet ab omnibus, vt ſolitudines petat, & id temporis ab omnium conſortio diſſeparatus ſolam fęminam affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

ILlud etiam tam ad eruditionem, quam ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiam in matres ſignificari tradunt: is enim nunquam matrem ſuperuenit ſuam: quin etiam ſi quis cogat, ipſe non patitur. Iam cum aliquando admiſſarius non haberetur, curator pullũ matri opertæ admiſit, qui dum coiret delapſo operimento agnouit matrem, & quamuis coitum abſoluerit, memor tamen commiſſi ſceleris, paulo poſt vbi data eſt occaſio, Camelarium morſu defixo interemit, quæ quidem pientiſſima modeſtia, cum ſit Camelis admodum familiaris, inde factum facile crediderim, quod olim nupturæ Camelis virginibus ſupplicabant. Quæ verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Ariſtotele ſumpta ſunt, quæ Auicennæ etiam aſſenſu confirmantur. Simile quoddam aduerſus matrem accidit Equo cuidam regis Scytharum, qui ut facinus expiaret, ſemetipſum præcipitem ex editiſſimo loco dedit, atque ita animam efflauit. Cæterum nõ ita faciunt Equi omnes. Quin Ariſtoteles tunc perfectum eſſe armentum dicit, cum parentes ſuam ineunt prolem: quod par crimen eſt cum eo, qui matrem tentat, ad quod Ouidiana Myrrha reſpexiſſe uidetur, cum dixit,

—— Fit Equa ſua filia coniux.

Cameli reuerẽtia in matrem.

Idem ſupra lib. 4.

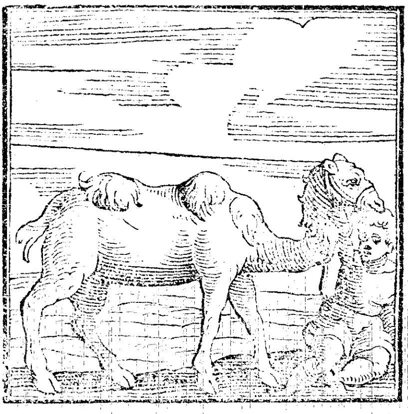

TRACTABILITAS.

ESt & illud inter hieroglyphica reponendum, ꝙ per Camelum à puerulo rectum, manſuetudinem maximè tractabilem aptè ſignificarunt. Siquidem manſueti adeo ſunt Cameli, atque bilis tam expertes, vt vaſta illa moles minimi cuiuſque puerulis arbitrio gubernetur. Contra uero Equus, cum generoſo ſit animo ac prę feroci, magna aduerſus Camelum afficitur antipathia, neque aſpectum odoremve eius ferre poteſt. Notũ eſt, quod ſuperius attigimus, quid C egerit Cyrus aduerſus ualidum Lydorũ equitatum, cui ſuas copias impares ſuſpicabatur: ingentem enim is Camelorum gregem ante pedites in acie prima ſtatuit, factoq; Lydorum equitum impetu, ſimulac Equi Camelorum odorem hauſere ſubito conſternati, non ſolum inſidentes præcipitauerunt, ſed peditum quoque ordines protriuerunt, atque ita pars illa cui: Crœſus plurimum fidebat, eluſa.

Ouid 6. Metam.

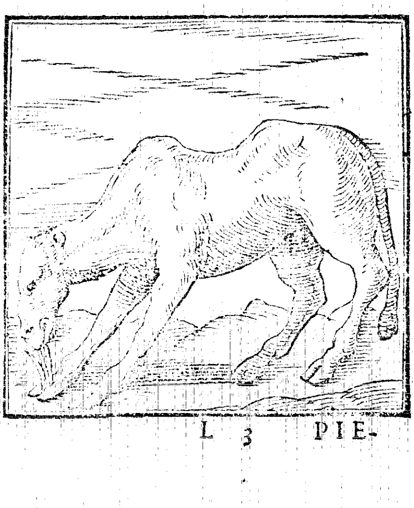

CIBI POTVSQVE ABSTINENTIA.

LOnga autem ieiunia, & diuturnæ ſitis tolerantiam per idem animal ſignificari, ex eo manifeſtum eſt, quod nullum animal tanta inſigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neque dies pluries ſitim tolerat: cum ſatis conſtet in duodecimum uſque diem Camelos ſine potu perdurare, vnde à Poetis *Sitientes*, appellantur. Habes iam Petre Curti, Aſini, Muli, atque Cameli laborioſorum animalium ſignificata, quantum memoria complecti potui: reliqua tu, ſi argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo ſupplere poteris.

A Plin. li. 8 c. 18.

 D

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS QVAE PER LEPOREM, VVLPEM, ET ALIA MINORIS GENERIS QVAEDAM ANIMALIA Significantur,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSTERTIVS.

IVCVNDISSIMVS *frater tuus Vendrandus, quem præter cognationem, ob ſummum ingenium & bonarum literarum ſtudiū vnicè diligo, proximis hiſce diebus, vt noſti, Roma in patriam ſe contulerat, pauciſſimoſque dies hic moratus, de digreſſu cœpit illico cogitare: conatus ſum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cum omnino Venetias ſibi quamprimum redeundum repeteret, non hic temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio eſſet Illuſtriſſimo Cardinali Medico Mecœnati noſtro, qui eum ſatis ægrè dimiſiſſet, eius fidiſſimo, & æquè gratiſſimo ſeruitio tantiſper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, ſuaſi etiam vt magis properaret, qui patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim quem formauerim, quem, ſi licet, ornauerim, mox coluerim, & colam ſemper vita hos dum reget artus, ob ſummam animi præſtantiam, & optimam vtriuſque linguæ cognitionem, bonarumq; artium & diſciplinarum omnium ſtudium: vt uerè oculus ſummi Antiſtitum ordinis cenſeatur, tum ob ſingularia & aſſidua propenſiore animo in me meoſque officia, & ampliſſimam eius munificentiæ largitionem, quibus iugiter ſuos fouet, & amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum ſylueſtrium & externarum, Nicolao Cordato Iuriſconſulto noſtro dono dederam, æquum viſum fuit per fratrem, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportunæq; Lepuſculū alueram, educaueramque ablactatum à paruulo, neque non Vulpeculam, & ipſam cicurem, nec noſtri generis Felem, ſed Aegyptiacam, diuerſumque à noſtris Murem, eum autem ob nouitatem Ponticis fortè ipſis minimè poſthabendum. Fibrum etiam ex Pannonia, Muſtelamque & Talpam ex Italia, quos in vnam omnes incluſos caueam ad te perferendos eidem Vendrando commēdaui: Quæ dona ſi quam tibi uoluptatem attulerint, gaudebo, ſin verò tu tam ſeuerus es, ut nullis neque nugis, neque delicijs mouearc, de conſtantia & ſupercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ ſignum, qualecunque ſit, pro loco & tempore aliquod exhibuiſſe.* E F

DE LEPORE.

PRæcipua ſunt Leporis ſignificata, vigilātia, auditus, effœminatio, pauor, venuſtas, fœcūditas, ſolitudo, conatuſque ſummus: quorum cauſa quantum per otium licebit, noſtra hac commētatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

Plin. li. 11. cap. 37. AEgyptij ſanè ſacerdotes per Leporis hieroglyphicū vigilantiam in primis intelligebant. Cauſam ponit Horus: quod Lepus oculos inter dormiendum patefactos oſtentet, vnde etiam in adagium ceſſerit, *Leporinus ſomnus*: quotiens vigilantiam eius qui dormitare uideatur, intelligendam proponimus, cum tamē perſpicaciſſimis oculis omnia quæ vſu veniant, in agendis rebus perluſtrare nō ceſſet Xenophon ad hæc ſcribit, Leporem palpebris clauſis vigilare adapertis dormire, vt non temerè forſitan nonnulli Leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod aſpicere eſt dictum exiſtimarint.

AVDI-

A

AVDITVS.

PLutarchus verò totius antiquitatis indagator curioſiſſimus diſciplinarumque omnium quantumuis abditarum explorator accuratiſſimus, à quo longè plura quam ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi poſſunt, ex Leporino ſimulachro, auditum hieroglyphicῶs intelligi apud Aegyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omnium animalium habet, auritique ideo ob excellentiam vocantur à Poetis. Quin & ipſa locutio λαγώς, vt nonnulli *Virg. lib. 2* ex Græcis interpretantur, ab aurium magnitudine conformata eſt: ſiquidem οὖς ὠτός, vt ſcis, auris apud Dores, quæ tamen locutio iam apud omnes recepta eſt, & λα, particula ampliationis eſt, augetque ſignificatum, vt *Perauritus* Latinè ſonet.

EFFOEMINATIO.

EST præterea Lepus eneruatæ cuiuſdam effœminationis ſignum, huiuſmodi hieroglyphico iam paſſim inuulgato: idque tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in laſciuioribus delictis una cum Perdicum plumulis ſubalaribus habuit, quamque lepidiſſimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis ſcorto, tum etiam propter pulpamenti vim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatum, quod Terentius, vt Flauius Vopiſcus atteſtatur, ab eo mutuatus eſt, *Tute lepus es, & pulpamentum quæris*, à Græcis verò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addunt *Liuij Andronici dictum.* ad cauſas eximiam etiam timiditatem, qua maximè laborant, quod aut mollium hominum, aut muliercularum proprium eſt. Lepus itaque in Diuinis literis impurus eſt, qui quidem licet ruminet, vngulam tamen bifidam non habet, ſed pedes diuaricationibus pluribus, ijſdemque admodum infirmis
B diſſitos. Quoniam verò delicatæ admodum eſt imbecillitatis, Iudaicum ſignificat populum, ait Heſychius, de quo Salomon, *Lepuſculus plebs inualida, poſuit in petra cubile ſibi*, Timidus etiam eſt Lepus, *Prou. 30.* qui cubile habet in corde formidoloſi Iudæi, quod ita notat vox Diuina, *Væ cordibus trepidis, & manibus remiſſis*. Laſciuia in Lepore plus quam delicata, quem gentes, vt ſuo loco dictum, Veneri dedicarunt. Eadem in Iudæis improbitas, Eſaiæ teſtimonio, dicentis: *Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij?* Sed de laſciuia gentis huius, atque procacitate, multa paſſim teſtimonia ſuo loco, & tempore dicentur.

TREPIDATIO.

QVod verò formidinis, & trepidi pauoris hieroglyphicum Lepus habeatur, facit id ſupremè timidum eius ingenium, cui pauor ſupra vnumquodque aliud animal peculiaris, à quo, vti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim formidare eſt. Vnde Demoſthenes in Aeſchinē inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ αἰεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν. *Lepori ſimilem viuis vitam, pauitans, & tremens, impendentia ſemper flagra proſpectant.* Hinc Cornificij Poetæ dictum memoratur ciui libello, qui milites ſuos ſæpè fugientes, Galeatos lepores in opprobrium appellitabat. Apud Hebręos Saphan occultationem, vt ita dicam, ſignificat, & locutio ea per ω ſcripta Lepuſculum ſignificat: quod inſitam huic animali pauitationem, ſi dicere concedatur, notet, qui ſcilicet in cubilibus libentiſſimè delitescat. Atque hinc factum vt Leporis occurſum Augures ominoſum, improſperum, & inauſpicatum dixerint, quod quidem non noſtri tantum temporis vulgus credit, ſed ueteribus etiam perſuaſum fuiſ-
Horat. 3. Carm. od. 2.
C ſe teſtatur ſenariolus,

> Φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.
>
> *Inauſpicatum dat iter oblatus Lepus.*

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lyſandrum ponunt, Corinthiorum vrbem aggreſſus cum Leporem ex loco muris vicino excitatum animaduertiſſet, omine in hoſtes conuerſo, futurum ait ad milites vt hoſtes facilè caperentur, eius quippe caſu vſus ad incendendos eorum animos, & taxandam hoſtium ignauiam, quod vrbs ea minimè bellicoſa uideretur, quam tuti adeo Lepores inhabitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuque militum, Lepus vrbem verſus curſum arripit: hunc milites toto temerè agmine concito inſequi cum cœpiſſent, curſuque, & clamoribus acrius deterrerent, Romani, qui propugnaculis ſtabant, vrbem eo impetu peti veriti, cui ſe longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari conſenſu deſertis mœnibus ad terram ſe ſummiſere. Barbari occaſione freti, ſellis Equorum, & veterinorum ad mœnia in cumulum aggeſtis, per eas nullo reluctante in mœnia euaſere, Leoninamque vrbem (primaria nunc Romanæ urbis eſt regio hæc) nullo negotio ceperunt.

VENVSTAS.

Lepus Veneri ſacer

EST, & venuſtatis ſymbolum Lepus, Venerique fœcunditatis ergo chariſſimus omnium exiſtimatur, cui non ſine religione ſacer eſt, & inter eius delicias adnumeratur. Operæpretium verò eſt apud Philoſtratum in picturis videre Leporem hunc, ſub arbore malo inter Amores otiantem, quem decidentia terræ poma depaſcentem, multaque ſemeſa prætereuntem modo hæc, modo illa commo-

dentem, vbi illi deprehenderunt, ibi tum alius complosis manibus, clamore alius, alius chlamyde vẽtilata iactataque perterrefaciunt, ſuperuolitant alij feram vociferatione illam excitãtes, & modo huc, modo illuc curſu percitam agitant: pedeſtres alij veſtigia conſectantur, alius tanquam aliquid iaculaturus impetum in eam facit, alioque auertit, alius Lepuſculi cruribus inſidias molitur: ille vbi in vlnas iamiam apprehenſus eſt, molliſſima pilorum lubricitate fretus, minimo ſe negotio expedit, ſublimiſque ſublatus ſaltu, capturam euadit. Riſu itaque Amores diffluunt, collabienteſque præ laſciuia, & nimia cachinnorum agitatione, alius in latus, alius ſupinus, reſupinus alius, per herbas paſſim ſtrati prouoluuntur. Sagittam verò nemo vnus intorquet, ſed viuum capere contendunt gratiſſimam Veneri matri victimam oblaturi. Atque ita Lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc, & Valerij Martialis teſtimonium, qui perſuaſum mortalibus ait, ex Leporinæ carnis eſu formoſioris venuſtioreſque fieri homines, falſo, & mordaci eius Epigrammatis ioco: D

Leporinæ carnis eſus efficax

Si quando Leporem mittis mihi Gellia, mandas,
Formoſus ſeptem Marce diebus eris:
Si non derides, ſi verum Gellia mandas,
Ediſti nunquam Gellia tu Leporem.

Et quod ſuper Alexandro Seuero dictitatum eſt, quem & formoſum, & humanum, & cultum, & venuſtum, & affabilem ex aſſidua Lepuſculorum eſitatione factum aſſerebant. Vnde uerſus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit, & Lepus comeſus,
De quo continuum capit leporem,

Plin. ibid

Tum Plinius vbi ex Catonis ſententia ſcribit Leporis aſſumpto cibo fieri ſomnioſos, vel fieri, vti nonnulli legunt, Somnos, aut, quod magis placet, formoſos: ſtatim enim ſubiungit, tum vulgo etiam perſuaſum, conciliari ex eo corpori gratiam. Sed quod ad ſomnioſos pertinet, Medici dicunt, Leporinam carnem melancholiam alere, & ſenſus ſpiritales obſtupefacere, quia craſſum generat ſanguinem, vt libello de Victus ratione Pſellus ait: nam caro ea ſubfrigida omninò eſt, & humoris plurimum habet, quæque eiuſmodi ſunt eſcæ, ſomnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de induſtria quod impuri faciunt amatores, ope Leporis amorem ſibi conciliantes: quod etiam libenter eſt à Philoſtrato diſſimulatum, quando ſpurciſſimum id genus hominum perniciosum eſt, neque dignum vt à quopiam redametur, cum in amore conciliando candor ſynceritaſque mentis, non magicæ violentiæ conquirendæ ſint. E

FOECVNDITAS.

Nimirum verò fœcunditatis hieroglyphicum eſt Lepus, animal vtpote rei Venereæ deditiſſimum. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem ſuperfœtat, neque vllum unquam parturiendi facit interuallum. Mas uerò præter id quod more marium progenerat, fœtum ipſe quoque concipit, & excludit, parique cum fœmina modo educat. De quo ſcribit Archelaus, benignam fuiſſe naturam, quæ innocua, & eſculentis tantum nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam utramque uim tradiderit, ac maſculo fœminas eſſe omnes, ac ſine mare æquè gignere uoluerit. Ariſtoteles tamen hoc omninò pernegat, maremque in ijs, & fœminam ſeparatim agnoſcit: quia uerò fœmina ſæpenumero, marem ſuperueniat, factum ut rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cæterum Archelao Philoſtratus, Plutarchus, & plerique alij ſubſcripſere, qui cum longo poſt Ariſtotelem tempore fuerint, neque quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquam credibile eſt eos rem, de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio temerè auſos aſſeuerare. Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in utero partum ait fœminas tamen non niſi ad conceptum idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mutationem per uarias uices fieri, dubio procul affirmat, quod alij uiderint. F

Idem Plin. lib. 8. c 55.

SOLITVDINARIVS.

Leporis prudentia in ſe conſeruando. Prou. cap. 39.

Non imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium, & reliquorum contubernia declinantem, per Leporem in cauum ſe proripientem deſcripſere: nunquam enim duos pluresve in eodem cubili uerſari comperias, ſed qui maximè uicini ſunt, unius, uel circa iugeris interuallo ſecubant: cumq; ſe recipiunt cubitum, ne deprehendi poſſint, multum prius hac, & illac diſcurrunt, ueſtigiaque uarijs ambagibus obturbant, poſtremo magno ſublati ſaltu, in cauum quieturi proſiliunt, author Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, Lepuſculum ſapientibus ſapientiorem dicit, qui cum optimè ſuam intelligat imbecillitatem, ad cauernoſas lapidum latebras confugiat, infirmitatemque ita ſuam tueatur.

CONTENTIO LAVDIS.

Æmulationis ſymbolum.

Pulcherrimum uerò mihi commentum illud inter hieroglyphicas literas uidetur, quo ueteres Aegyptij contentionis illius ſtudium, quam Aemulationem appellamus, ab Heſiodo maximo opere commendatam, cum iurgioſam, & inuidã illam alteram uituperet, per exanimatũ Leporem, & Canem ſeſe cohibentem effingebant, cuius picturæ cauſam Plutarchus idem pulcherrimè delineauit,

A lineauit: Canes, dicens, qui lepores inſequantur, ſi contigerit vt eos vi necent, diſcerpere, & ſanguine ſeſe proluere inquinareque mirificè gaudent: quod ſi animum Lepus deſponderit, neque vllum iam effugio locum ſupereſſe viderit, quod plerunque accidit, quantumcunque ſpiritũ habet in intentiſſimo conſumat curſu, vt ita deficiat exanimeturque, tunc compertum eſt Canes ſimulac ita exanimem conſpexerint, omnino non attingere, ſed conſiſtere, ſibique temperare, motare caudas, argumentumq; manifeſtum omnino præbere, ſe non carnium ſed victoriæ tantum gratia decertaſſe: atque hoc ſæpiſſimè, & paſſim euenire, vna venatorũ omnium aſſeueratione confirmatur. Quod verò de Leporis curſu dicebamus, id in memoriam adducit quod reprehẽditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit, ſe à præceptore audiuiſſe Leporem quaſi leuipedem dici. Sedenim apud Varronem legas Leporem Græcum eſſe vocabulum, Siculoſque quondam è Græcis λέποριν dicere, cum tamen non neget facilè euenire potuiſſe, vt cum à Roma Siculi ſint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulum illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuerſia nunc magna eſt, vtrum Daſypus, & Lepus vnum idemque ſit animal, an diuerſa, loco Plutarchi ſuperius citato manifeſtè ſcriptum, *Canes qui daſypodas inſequantur*. Mox de eodem animali: *Quod ſi* λαγωὸς *animum deſponderit*. Vterque autem omnino hirtipes, id ſibi vult δασύπους. Iam, & antiquum dictum

De Daſypo & Lepore authorũ opinio.

B oſtendimus, δασύπους κριῶν, quem Liuius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen Daſypum diſtinguit à Lepore, vt eo loco: *Pili acutè exeunt Daſypodi in buccis intus, & in pedibus, quę vtraque Trogus, & in Lepore deprehendit.* Et alibi: *Coagulum inutile Leporis, Hædi laudatum, præcipuum tamen Daſypodis*. Alibi: *Lepus omnium prædæ naſcens, ſolus præter Daſypodem ſuperfœtat.* Alibi: *Superfœtant, & Daſypus, & Lepus tantum.* Alibi: *Daſypodes omni menſe pariunt, & ſuperfœtant, veluti Lepores:* qui quidem loci, vt cõgruant, Delio indigent natatore, ita confuſa omnia. Sedenim quæ Plinius de pilis loco primo poſuit, mera ſunt Ariſtotelis verba. Sunt autem ex peritis qui Daſypodem Plinio poſitum pro cuniculo arbitrantur, quem nuſquam nominat Ariſtoteles. Sanè Varro tria ponit Leporum genera, vnum Italicũ, primis pedibus humilibus, poſterioribus altis, ſuperiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idque plurimum candidum, quales paſſim Alpes etiam Noricæ progignũt. Tertium quos Hiſpania producit, ſimiles noſtratibus ex parte quadam, hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum, atque idem animal eſſe contenderit ex Plutarcho, aut alijs, idque liquido docuerit gratiæ illi merito debebuntur.

HISPANIA.

VLtimum autem genus hoc, omnino Hiſpaniæ eſt hieroglyphicum, vt cernere eſt in quibuſdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hiſpaniam inſigniuit, vbi dixit in Epigrammatibus, *Cuniculoſæ Celtiberiæ fili*. Leporem verò, & currum Rheginorũ fuiſſe monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cum Olympia viciſſet, Rheginorum numis, & Leporem, & currum impreſſit, de quo etiam Ariſtoteles lib. Rhetoricorum tertio. Aiunt verò Lepores in Sicilia olim non fuiſſe, importatos verò per hunc Anaxilam, hanc illi memoriam compa-

Plin. lib. 8. cap. 55.

C raſſe, aduectionem enim ex curru ſignificari, niſi quis victoriam malit.

TERIVNGI MILITES.

OBſerues autem alicubi Lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius mediũ rubra occupat columella, ſupra quam pila lutea, facie inſignis humana, coloris identidem lutei ſuſtinet. Geſtamen id erat ordinis TERIVNGORVM ſub magiſtro militum præſentiali merentium.

Militia veteris parmæ.

VALENTIANENSES.

IN eadem veteri militia, lutea erat parma viridi circulo circumſcripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum vſque porrigebatur: inde duæ lunulæ coloris eiuſdem ſeſe in aduerſum incuruabant, inferiori parte columellæ applicitæ, ſuperiore aliquantulum diſſidentes, a medio verò columnæ Lepores duo dimidij, colore ipſi puniceo, ſed denſiore, in diuerſa proſiliebant. Inſigne hoc erat, vt vetuſta indicant monumenta. VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui ſub illuſtri viro magiſtro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VLpem Lepori ſubiungere non incongruum videtur, quare eius quoque ſignificata ſuſcipiã explicanda: quamquam apud Aegyptios ſuper ea nihil, aut minimum quid traditum reperias. Tota verò Vulpes Græcorum, & Latinorum eſt.

CALLI-

CALLIDITAS DOLOSA.

D

PEr eam vtique vafrum, callidum, aſtutumque hominem, ac dolis omnibus inſtructum ſignificari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi ſub Vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius atteſtatur. Et apud Varronem inſignis adeo eſt animalis huius calliditas, vt Vulpinari inde verbum confictum fuerit, quod ἀλωπεκίζειν dixere Græci, cum aſtutè doloſeque fieri aliquid, exprimere ſignificantius voluerint, atque etiam pro decipere ἀλωπεκάω, hanc αἴθωνα Pindarus Olympijs Ageſidamo nuncupat, idque διάπυρον, quippe promptitudinem, & ſagacitatem morum ſignificare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari ſunt,

Non Marcel. ex Varrone.

—— Τὸ γὰρ
Ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἡ ἀλώπηξ,
Οὔτ' ἐρίβρομος λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος.

hoc eſt, *Neque callida Vulpes, neque latè rugientes Leones quem à natura acceperint morē immutarint.* Vulpem ſanè Siculi ob verſutiam facillimamque in deludendis Canibus motationem, dolique promptitudinem, Cynædum appellauere. Denique hæc, vbi quid vafrè ſciteque dictum factumve fuerit, in Aeſopicis fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comœdijs, atque apud Philoſtratum fabularum choream circa Aeſopum laſciuientem ducat, & Vulpibus apud Claudianum, Rhadamanti ſententia, fallacium hominum animæ immittuntur. Aſſertor noſter ſuper Herode loquens: *Dicite*, ait, *huic Vulpi*, ſubdolam nimirum, & vafram eius aſtutiam notans, de qua Plutarchus in Moralibus ait: *Pardum Vulpem olim contemnere ſolitum, quod ipſe tot colorum lepore pellem variegatam haberet, cui Vulpes reſpondit, in animo ſibi eſſe eam colorum varietatem: quam ille haberet in tergore.* Ideo autem Vulpem ſenem laqueo capi non poſſe, dictitatum. Et vt ſemel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec Vulpis, nec Lupi nomen unquam fuit ad bonum aliquod uſurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, *Partes Vulpium erunt, tradentur*, indicat in manus doloſorum, & fallacium verſutorumque hominum, diceret Euthymius, cuiuſmodi feruntur eſſe Palæſtini, à quibus Saul vna cum exercitu in inſidias tractus, occidione occiſus eſt. Quamuis Adamantius dici de ijs interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hi Vulpes illæ, quæ vineas Domini corrumpunt, vt apud Theocritum pueriulo fœcundam vitem cuſtodienti, Vulpes duæ inſidiantur: quarum vna matureſcentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Ariſtophanes Equitibus, milites Vulpibus aſſimilauit, quod racemos eſitent per agros, diſſipatiſque vitibus non exiguam, quaqua incubuerint, pauperiem faciant.

E

MALA COGITATIO.

ILlæ verò (ut ad ſacra redeamus) quæ Canticorum Cantico Sponſi iuſſu capi iubentur, quia nouæ teneraque vitium germina corrodunt, prauæ cogitationes ſunt, & intelligentia peruerſa; quæ à genio malo ſuggeritur. Nouellas porro Vulpes occupari iubet, prius ſcilicet, quam adoleſcant, & altius inſideant, fiantque aduerſus rectè uiuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initijs eſt, de corde facilè poteſt exturbari: quæ ſi frequenter iteretur, diutiuſque inſueſcat permanere, quodam quaſi vſucapionis iure, animam facillimè ad conſenſum adducit: confirmato autem intra cor conſenſu, procliuis inde eſt ad peccandum effectus. Hinc illa Naſonis admonitio:

Opprime dum noua ſunt ſubiti mala ſemina morbi,
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primum tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis. Itaque.
Principijs obſta, ſero medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.

F

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omnique arte doloque factum, hieroglyphicè veteres oſtendere voluiſſent, Leoninæ pelli Vulpinam aſſuebant, quarum altera uires, altera fraudes indicaret: id quod, ut inquit Plutarchus, adagij loco ſæpè vſurpatum eſt à Lyſandro. Dicere namque ſolebat is: *Leonis ſpolia Vulpeculæ pellem aſſuendam*, quippe, ubi per uires ſufficere non poſſes, & aſtum, & dolos adijciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hoſtes dolo fraudeque decipiendos conuerterat. Quā ſententiam ſecutus Maro, *Dolus an virtus quis in hoſte requirat?* ait. Dixerat uerò longè prius Pindarus in hanc ſententiam.

Plutar. in Lyſandri vita.

Aen lib. 2.

Pindar. in Iſthmijs.

—— Τόλμα γὰρ εἰκὼς

A Θυμὸν ἐριβρέμεδαν θηρῶν λεόντων
Ἐν πόνῳ, μῆτιν δ᾽ ἀλώπηξ,

Leonibus vaſtum rugientibus audacia animum miniſtrat ad inuadendum, conſilium verò Vulpes.

RATIOCINATIO.

AD hæc nonnulli adiungunt, hominem diſcurſu mentis, & ratiocinatione vtentem, per Vulpem ſignificari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludoſam aliquam regionem peragratura, ſi de ſoli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an ſtrepitum ſentiat exploratura, quem vbi percepit, non eſſe ſoli firmitudinem coniecta, ſed infirmum, & voraginoſum locum, ideoque non progreditur, nullo verò audito ſonitu, omni ſemota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obſeruabat Plutarchus, perinde ac ſi quod ſtrepit moueri cognoſcat, quod mouetur infirmum eſſe, quod verò infirmum inacceſſibile. Tradit idem author, Thracas in paludibus explorandis huiuſmodi Vulpium indagine plurimum vti, quas in obſequium aſſuetas alunt, & ad huiuſmodi negotia præmittunt. *Vulpis indagatio diligens.*

MVNIMENTVM.

QVod ſi munimentum ab inſidijs alibi per platani folium à Ciconia geſtatum, nidoque illatum ſuo, & per rutæ ramuſculum ad aliam Gallinæ ſummiſſum, ſignificari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per Vulpem, quæ ſcillam geſtet exprimere: illa enim ſcillam
B latebris apponit ſuis, vt à Luporum iniuria tuta ſit. Nam Lupum conuelli aiunt ſcillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri ſignificata dicturus, id primum ambigi video, nunquid is Caſtor ſit, quo de apud Horum mentionem factum inuenimus. Nam qui Caſtoris ingenium, mores, & faciem deſcribunt, eadem ipſa pingunt, quæ veteres noſtri de fibro retulere: eundemque, & fibrum, & Lytram Varro ponit, fibroſque eos appellari quaſi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris, in quibus maximè verſantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia ſibi parant. Vnde Plautus: *Sic me ſubes quotidie quaſi fiber ſalicem.* Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo poſuiſſe. Vnde in ſagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuerſam à fibro velint, & fibrum à Caſtore, Caſtoremque à lytra aliud eſſe animal contendant. Sedenim tres eiuſdem generis ſpecies obſeruarunt Scythæ, ruſticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie, & colore, neque non magnitudine diſtinxere, delicatiſſimum omninò Lutram appellantes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuerſa facere, mutare domicilia pridiè quam flumen creſcat, in conuectandis in cauum pomis, miræ eſſe ſolertiæ. Horum porro teſtes Caſtorea nuncupari: vimque maximam eſſe ijs, qui naſcuntur in Ponto, in alijs regionibus non æquè pollere. *Fiber quid vnde dictus, & eius ſpecies.*

PETVLANTIAE SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Aegyptij ſacerdotes eum, qui pœna ſit affectus ob nequitiam, qua fuerit in muliere aliqua petulans, ſignificabant. Proditum enim eſt, fibrum in venatione deprehenſum ſuos
C ſibi teſtes abſcindere, atque eos proijcere, gnarum ſe eorum præcipuè aſſequendorum cauſa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna ſolent, vt deprehenſi præſectis teſtibus dimittantur. Omnibus *Pœna adulterorum.*
verò animalibus natura duce oſtenſum, vt & commoda ſua norint, & nocentia contrariaque ſciant declinare. Hinc illud epiſtola Saporis regis ad Conſtantium Imperatorem, cui ſuadere conabatur, vt bona Aſiatici regni dimiſſa parte, quieti, & incolumitati ſuæ conſuleret, hoc beſtias factitare dicens, quæ cum aduertant cur maximo opere capiantur, illud propria ſponte amittant, ut uiuere deinde poſſint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cum capitur, negat Seſtius diligentiſſimus Medicinæ: quinimo paruos eſſe ſubſtrictoſque, & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe: adulteri autem renibus eiuſdem, qui ſunt grandes, cum veri teſtes ex igni admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, veluti mellis ceroſi, odoris grauis, guſtu amaro, & acri, vt ſternutamenta olfactu moueant. Vtcumque verò, ſiue ſponte, ſiue ui teſtes auferantur, cum ſatis conſtet eos ea præcipuè de cauſa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, ut per id animal id ſupplicij genus oſtenderetur, quo mœchorum laſciuia puniri conſueuit, atque ita malè tractari.

ATRI FESTIQVE DIES.

SVnt qui atros feſtoſque dies per fibros ita diſtinguant, vt cum feſtum ſignificari velint, anteriora eius pingant, propterea quod populi plerique, qui noſtræ pietatis ritu viuunt, à Ponto, & à Septentrione in Pannoniam vſque porrecti, anterioribus membris pro carne ueſcuntur, poſterioribus piſcis loco: caudam uerò eius animalis, quæ præpinguis prægrãdiſque eſt, ſalitã plurimum conditamque pro tarico piſculento habent, eaque ieiuniorum tempore, quo nobis eſt conſtitutione Pontificia *Dierum diſtinctio per fibros.*

tificia carnibus interdictum eſt, menſis inferunt: eiuſmodi enim dies pleræque nationes Atros vocát, quibus carne veſci ex lege noſtra non licet. Ea verò illi ratione ſe tuentur, quod poſteriores fibri partes aquis ſemper innatantes, piſcem di.. nt, & eſſe arbitrentur: quia ſcilicet animal id tam aquaticum eſt quam terreſtre, cum in extremo riparum ſemper degat, partem quæ caput verſus tendit, terræ dedicarunt, & carnem eſſe voluerunt. D

DE TALPA.

QVoniam verò Talpa nonnihil habet ſimilitudinis cum fibro, quod ipſa quoque in terræ cauis habitat, vt de ea poſt fibrum dicamus, admonemur.

CAECITAS.

VVlgatiſſimum eſt Talpam pro cæcitate poni, vulgatiuſque prouerbium, τυφλότερος ἀσπάλακος: propterea quod animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum eſt, lucemque ita habeat aduerſariam, vt ſimulac ad diurnam claritatem eductum fuerit, emoriatur. Atque hoc illud eſt quod in Academicis quæſtionibus ait Cicero: *Quid Talpam? num deſiderare lumen putas?* Nihil ea prorſus videt, neque quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obſeruarunt alij habet vtique partes eaſdem omnes quibus oculi integri conſtant, nigricantem quippe illum orbiculum, & quod intra eum continetur, quam pupillam vocant, atque etiam portionis albidæ ambitionem, ſed non tam liquido, quam oculi conſpecti, & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc poſſunt, propter cutis, quæ craſſiuſcula circum obducta eſt, corpulentiam: vtpote cum natura inter generandum lædatur, atque ita opus inchoatum relinquatur. Vtcumque, apud Heſychium Talpa huiuſcemodi cæcitatis ergo hieroglyphicum eſt, & ignorantiæ, cum oculus ſua pollens vi, cognitionis, & intelligentiæ ſignũ habeatur. Eucherius hæreticos per Talpam in Diuinis literis accipit: vtpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipſum liquidæ veritatis lumen minimè diſcernunt. E

AVDITVS E LONGINQVO.

NEque verò deſunt, qui auditum ex quantumuis remoto loco per Talpam ſignificari tradant, liquidius ſiquidem audiunt Talpæ obrutæ terra, tam denſo, atque ſurdo naturæ elemento. Quinetiam exploratoribus mos eſt, caput in ſcrobem aliquam ſummittere, cum procul aduẽtantes turmas, vel equitatum præſentire voluerint.

PRAESAGIVM.

Cor Talparũ ad præſagium vtile.

FVerunt, & qui per hoc animal præſagium intelligi aſſeuerarent. Explorarunt ſiquidem Magi, vt Proclus tradit, cor Talpæ ad præſagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam atteſtatur, veteres illi diuinatores ſimulac Talparum corda deglutiſſent, accipiebant ſubinde præſentem animam Dei ritu vaticinantem: quod ſimilitudinem quandam habet cum auditu illo promptiſſimo: ſiquidem quæ præſagimus minimè cernentes, ſentire videmur tamen. Fuiſſe verò Talpam in cultu apud imperitam rerum vetuſtatem didicimus ex Eſaia, vbi dicit: *Simulachra quæ fecerat ſibi, vt adoraret Talpam, & Veſpertiliones.*

DE MVSTELA.

IDem verò vaticinium Muſtelam huc accerſit, quod perſuaſum ſit quandam eius diſciplinæ uim in ea conſiſtere. F

ARVSPEX.

ARuſpicem enim, vel eum qui quoquomodo futura prædiceret, per eius imaginem ſignificari dixerunt; eaque ob idipſum Thraſybuli ſimulachro, quod in Olympia dicatum erat, adſculpta fuit, vt meminit Pauſanias: illi enim præter diſſectum Canem, qui iecinoribus patefactis adiecebat, Muſtela quoque dexterum humerum obrepebat: ſingula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PEr eandem pictam infortunium etiam intelligebant: animal enim inauſpicatum infauſtumque eſſe perhibetur ijs, quorum habitet domos: inſidiatur ſiquidem domeſticis animalibus, præſertimque auibus, tam altilibus, quam nidum ſub tecto facientibus, eaſque ad internecionem vſque perſequitur. Occurſus eius pleriſque religioſus habetur. Alij etiam in negotijs obeundis, uel nomen ipſum horreſcunt: utpote contrarium efficaciæ.

VIRAGO

A

VIRAGO.

HOrus Aegyptiacus author ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem oſtẽdi, propterea quòd oſſeo ſit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne ſignificatũ hoc apertius explicem, quamq; inter ſeſe mulieres turpitudinem, abſq; viris exercere nonnunquam depræhenſæ ſint. Id potius ponam, ſingulare ſtranguriæ remedium eſſe genitale id, ſi raſum tritumq; detur: vt Ariſt. de hiſt. animalium teſtatur. Nam & Strophilus ſcribit, muſtelæ genitale eſſe ſolidum inſtar oſſis, cuius ramenta, ſi in potu dentur, ſingulare remediũ ſit vrinæ ſtillicidio. Eam a Thebanis coli ſcribit Aelianus, ꝙ Alcmenę Herculi pariundo laboranti, opem tulerit haud contemnendam. *Muſtela genitale.*

DE MVRE.

MVrem aſſociari ſibi depoſcit muſtelæ nomen, cùm præſertim in omni familiari ſupellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre ſoleat, quàm muſtela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum.n. eius eſt ſignificatum, vt hieroglyphicum detrimenti ſit atq; perditionis is ſiquidé, vt apud Ciceronem eſt, dies ac noctes aliquid ſemper rodit, ac omnia quæ rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in oſtentis quoq; ſi mures aliquid corroſiſſent, pernicioſa portendi aiebant ijs, quorum inſtrumentum aut opus eſſet, quod ita corruptum erat: ueluti ante Marſicum bellum: quòd clypeos Lanuuij abroſiſſent maximum id portentum aruſpices dixerunt, & eorum quæ ſubſecuta ſunt *Portenta ex Murib. aliquid corrodentibus*
B incommodorum indicium, Iam & Carboni Imperatori mures exitium abroſis faſcijs, quibus in calceatu vtebatur, portendere. Sed ſalsè riſit hęc Cato, cùm eum quidam conſuleret, quid oſtenti eſſet, quòd ſorices noctu caligas abroſiſſent: reſpondit enim is, non eſſe oſtentum ſi ſorices caligas abrodant, ſed ſi caligæ ſorices ipſos abroſiſſent. Sedenim Cicero, quamuis id & ipſe ridere uideatur, cùm iam Reſpublica titubare cœpiſſet, Platonis politiam corroſam turpiter à muribus apud ſe deprehendit. Et ſi parua licet conferre cum magnis, nos quoque portenta hæc tetigere. Nam quum primum Romam applicui, ſedemq; ibi fixi, ne miſerrimas incenſę, deuaſtatę, ac penè dirutę patriæ calamitates, fœdiſſimaſq; clades ante oculos in dies mihi atrociores ſpectando fieri ſentirem, mihi accidit, ut pulcherrimum Horatij opuſculum, quod in delicijs habebam, mures à licijs, quibus conglutinatus erat, protinus abroderent, omnibuſq; paginis ita diſceſſis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggreſſi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatuſque erat, inquinarunt, quod oſtenti loco fuiſſe, euentus poſteà comprobauit, non eſſe tunc Romę locum Muſis, & amœnioribus his diſciplinis: idque magna & ſtudiorum meorum & diuturni temporis iactura compertum habui, donec uiceſimo poſt anno, ex quo hùc migraueram, Hippolyti Medicei diſcipuli mei liberalitate atque beneficentia, fui tandem ſubleuatus, vſu rerum ad vitæ neceſſitatem, quod ſatis eſſe duxi, ſuffecturo.

OPTIO.

C EOdem utebantur hieroglyphico ſacerdotes Aegyptij, ſi optionem atq; iudicium ſignificare uoluiſſent. Mus quippe plures diuerſoſque panes aut poma nactus, puriſsimum optimumque ex omnibus quo ueſcatur, deligit. Quapropter in paniſicijs emundis, optionẽ ex huiuſmodi murium indicio facere ſolitum eſt multis. Idem in fructibus alijs, præſertimq; melopeponibus, ſumma nepotum curioſitate obſeruari uidemus: cùm eos meliores eſſe conſtet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari uidetur, quonam modo authores intellexerint eorum palatum in guſtu ſagaciſsimum eſſe. *Melopepones meliores, qui.*

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi poſſe tradant: is ſiquidem minimo quoque incommodo exanimaſcit: plerunque uerò ſponte moritur effluentibus inteſtinis, hinc κατ' μυὸς ὄλεθρον dici ſolet, qua ſimilitudine Menander vſus eſt, ut citat Aelianus lib. [illegible] cap. 10. cum ualetudinarius quiſpiam ipſa fuerit naturę imbecillitate conſumptus. Muribus enim in vniuerſum uita breuiſsima, unde muſculus apud Horatium alteri ait: *Viue memor quàm ſis æui breuis*. Sunt qui putent ſoricem ea de cauſa dictum, quia σορὸν apud Gręcos putridum ſignificet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sedenim multò magis placet eorum ſententia, qui quemadmodum ſuem ἐκ ὑός à nobis factum conſtat, ita ἐκ ὕρακος ſoricem deductum aſſeuerant. Nicander ſanè ὕρακας mures appellauit Aeolum lingua, apud quos ὗς, hoc eſt, ſus, ὕραξ dicitur. Murem uerò, quòd roſtrum habeat ſuilli per quàm ſimile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obſeruauit. Sus uerò ſorexque tanta concordia naturę conſentiunt, ut quod Magi tradunt, ſi quis muris iecur in ficu porco uorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grunnitu ultrò deinceps aſſectetur quocunque ierit; quod ego Patauij factum memini nonnullorum iuuenum aſtu, *Mus Soris dictus.*

M qui

qui ganeæ potiùs quàm diſciplinis dediti erant, non ſine totius viciniæ querelis, quæ ſibi porcos incertis authoribus abduci lamentabatur. D

AMATORIAE DELICIAE.

LOnge verò diuerſum illud, quod illecebras amatorias, petulcioreſque laſciuias per album murem ſignificare, non Aegyptiorum modò commentum, verùm & Græcorum fuit. Nam de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque prodita: ſed præcipuè mihi videtur Plautus rem expreſſiſſe, vbi Phroneſium Dinarcho ſuadere conatur, vt multiuolus ſit in re venerea, ſic enim ait: *Sed tamen cogitatò mus puſillus quàm ſit ſapiens beſtia, ætatem qui vni cubili nunquam committit ſuam, qua ſi vnum obſideatur, aliunde profugium quærit.* Moris verò fuiſſe muris nomine amatoribus ablandiri, Ex Epigrammatarij verſu noſcitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Author Aelianus li.12 c.10. Ob notiſſimam vero muris ſalacitatem, mulierem quandam portentoſæ libidinis, qualem noſtri Meſſalinam fuiſſe memorant, ab Epicrate Myonam, quaſi nos Murinam dicamus, appellatã ait Aelianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

Mus albus quis. QVem verò intelligat Aelianus & Philemon per album murem, nemo ex noſtris, quod hactenus legerim, explicauit: ſi tamen ad Plinium & alios probatiſſimos authores aſpexeris, eum eſſe conijcies, quem Armenium vocamus, villi pelliumq; mollitie delicatum, Franciſci Petrarchæ verſibus pro caſtitatis hieroglyphico nobilitatum: vtpote qui, delicatioris cuiuſdam munditiæ exemplar haudquaquam ignobile eſſet, cui ſcilicet ſpurcitia tanta ſit abominationi, vt limo ante oſtium caui illito, capi potiùs à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm ſanctioris ſit amoris proprium: intemeratæ caſtitatis ſymbolum, quæ diuina tantùm flamma ſuccendatur, à periti ſſimis rerum ponitur. E

ARGIVI.

INuenitur & in numis muris ſignum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuiſſe, Plutarchus ait, apud quos fuiſſet moris, vt numum imagine muris inſignitum cuderent.

DE FELE.

Plin.li.10. cap.73. Varia Felis nomina. SI pro Aeluro Felem reddidero, ſatis ſcio paratos emiſſarios eſſe qui me dentibus inuadant. Sed enim quæ Plinius de Fele refert, dum quærit quo ſilentio, quàmque leuibus veſtigijs auibus obrepant Feles, quamque occulto ſpeculatu in muſculos inſiliant: tum ea quæ ab Anniano Poeta memorantur apud Gellium, quæ ab Aegyptijs eo ſuper ſunt memoriæ prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiunt, aut minores, domeſtico huic animali, quod Albertus modò cattum, modò Murilegum appellat, congruere manifeſtum eſt. Sunt & qui Muſionem vocent: Felem autem alij, quæ vulgò Felina, alij qui Martes appellatur, eſſe volunt, eoque & Varronis & Columellæ authoritatem trahunt. Nam quæ illi vnà cum Nicandro de venatu auium clandeſtino nocturnoque tradunt, Martem id facere ſatis exploratum eſt. Sed quoniam de harum nomine plerique certant, ne temerè vni magis quàm alteri faueamus, Aeluri vocabulum interim vſurpabimus, de quo in antiquo Feſti Pompeij codice hæc adinueni: *Eſt Aelurus animal Leoni cùm procreatur perſimile, olim ſylueſtre: maximè muribus aduerſatur, ſalax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem Lunæ creſcunt & decreſcunt. Nam veluti Luna pro ſolaris luminis participatione faciem quotidie variat, ita Aelurus pari cum Luna conditione afficitur: nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc ſe plenum, nunc dimidiatum, nunc cauum, nunc tuberoſum oſtentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murum ſtrages Aelurorum oculi, vt minuti Lunam ariolantur.* Quibus quidem verbis neſcio an explicatiùs cattus noſter domeſticus è quopiam deſcribi poſſit. Sed quoniam de Aeluro ſatis conſtat, de Latina locutione nondum per hos liquet, quamuis totiens Cicero Felem & Canem inter Aegypti numina ſocialiter enumeret, dubio procul cattum intelligens. Aeluri ipſius, ſi catti nomen ita abhorrent, ſignificata referamus. F

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominem in manus hoſtium illapſum, qui miſerabiliter auxilium imploret, indicare vellent, Soricem pingebant ab Aeluro comprehenſum: exauditur enim ſtatim miſerabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorantis, vbi mus in dentes incidit eiuſmodi: vnde prouerbium: *Sorex Hecaten.* Cauſam Simnius Capito ſic interpretatur: quòd is qui in manus hoſtium incidit, illorum ducem implorat. Eſt verò Aeluros (vt Verrius ait) ſub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commiſiſſe, argumento propoſito, vt ipſi quoque certatim animalia conformarent atque producerent, terræq; theatrum implere procurarent, tum Apollinẽ ſtatim hominem protuliſſe, aduerſus quem

Prouerbiũ & eius explicatio.

Hecate

A Hecate Simiam oppoſuerit à ſe factam exceptam riſu rem, Apollo Leone terribili producto, interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinci, Aelurum genuit. Maiore hinc Apollo effuſus riſu Murem in Hæcates ludibrium protulit, illa magis indignata cum ui non poſſet uincere, ad artes conuerſa, Simiam in Leonem, Aelurum in Murem acriter incitauit. Leo diu à Simia natibus eius affixa, tota eſt arena ad furorem vſque exagitatus, Mus aufugiens ad Apollinis pedes procubuit, atque ita ſeruatus. Vlturus autem Leonis iniuriam Deus vim medicam in Simiæ ſanguinem immiſit, qua Leo febre correptus ſanaretur: atque ita factum, ut Leo ſemper Simiæ paſtum appetierit, Aeluri autem genitale ſemen ita reddidit igneum, ut eius generis fœmina, de re omni animantium generi uoluptuoſa, & angi & cruciari ad miſerabilem uſque uociferationem, compellatur. Alij rem tametſi manifeſte fabuloſam, ita geſtam memorant: Solem & Lunam initio rerum in certamen deueniſſe, ut terram animalibus replerent, cura eiuſmodi illis à ſummo opifice demandata, ſtatimque Leonem ea, qua inſignis eſt, ſpecie à Sole conformatum, Lunam verò æmulatione concitam, cum Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertiſſet, neque opus id æquaturam ſe confideret, Aelurum protuliſſe, animal quippe Leoni per quam ſimile, ſed & armis & ſpecie tanto inferioribus, quanto Luna ipſa Sole deterior eſt. Oborto interim inter Deos riſu, indignatum Solem eam fuiſſe Lunæ temeritatem, ut ſecum auſa eſſet contendere, Murem eueſtigio procreaſſe, vt Aeluri contentionem eluderet: tum Lunam maioribus ingenij uiribus conuocatis, quantacumque potuit arte conatuque, quantoque maxime ſtudio proficere potuit Simiam progenuiſſe: id quoque animal cum ridiculum adeo apparuiſſet, eluſuſque omniũ cachinnatione Lunæ conatus fuiſſet, adeo id indigne Luna tulit, ut ſempiternas inter Simiam & Leonem, neque non inter Aelurum & Murem, commiſerit inimicitias.

Altera pro uerbij declaratio.

L V N A.

B Apud Aegyptios ſanè Aeluri præcipuum hieroglyphicum erat, vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna Aelurum ueneratione proſequebantur. Satiſque conſtat eũ qui animal eiuſmodi vel incuria occidiſſet, populari tumultu variis ſuppliciis male tractari, & enecari ſolitum: cuiuſmodi ſuperſtitionis exempla in Romanum ciuem edita ſunt Ptolæmei illius tempore, qui à Romanis in ſocietatem & amicitiam receptus eſt. Porro nullum apud Aegyptios Iſide numen maius, neque uenerabilius fuit. Iſis vero, quamuis & Aſtrocyona è cęleſtibus ſignis addictum habeat, in primis tamen accipitur pro Luna. Quicquid uero cum Luna conſenſum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo vero Soli Luna maxime dicitur aduerſa, Aeluros lunare animal, ſympathiæ ui animalia Soli notabiliter ſubiecta, genuino quodam odio proſequitur: utpote Soricem, qui totus eſt Solis, adeo ut etiam, uti dictum eſt ſuperius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

Aeluri ueneratio apud Aegyptios quanta.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid vero ſibi vellet Aeluros ille in ſũmo Siſtri apice, ſub quo forma illa orbicularis, cui quatuor ueluti tintinnabula mobilia æquis inter ſe interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum eſt: ſignificabat enim hæc ſpecies omnia, quæ generationi corruptioniq; obnoxia ſunt, lunari globo ſubjci, infra quem omnia mouentur & alternant, quippe quæ ſint ex quatuor illis principijs, quæ Elemẽta placuit appellari, conflata, igne quippe terra; aqua, & aere. Cur uero animal hoc Lunæ ſimulachrum excogitaſſent, ea affertur cauſa, quod tum varium eſt colore & aſtu, tum noctu magis quam interdiu exercitio deditum. Eſt præterea fęcundæ admodum ſalacitatis temperaturæque cum Luna per quam C ſimile. Nam unum primo parere fertur, inde duos, inde tres, inde quatuor, atque ita viciſſim ad ſeptimum uſque peruenire, ibique ſiſtere, ita ut toto uitæ curſu octo & uiginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Adhæc eius facies à ſeptimo quoque die, in aliam ſpeciem abit. Verum quæ de animali traduntur, fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantum ad Solis curſum quotidie commutentur, uerum etiam ab incremento decrementoque lunaris globi quotidie varient, quod tum in alijs; tum in ijs, quos Syrianos uocamus, liquido apparet. Nam qui Aelurum deſcribunt, & varijs cum maculis inſignem memorant, eam ſibi ſpeciem uidentur propoſuiſſe.

Aeluri, & Lunæ ſympathia.

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVod uero ſalaciſſimam fœminam per Aeluri fęminæ ſimulachrum nonnulli ſignificari dixerint, non ea tantum cauſa fuit, quod plurimum Lunæ fœcunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra marique luxuriat, admirarentur, quam etiam quod ipſius animalis ingenium ita affectum animaduerterent: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initium vix pati poſſunt: in quo, propter ignitam genituræ vim plurimum, uti dictum eſt, cruciantur, mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, niſi pareant. Vnde vulgò nunc homines, qui operam nequitiæ dant incontinentius, & pudore proſtituto laſciuiunt, *Cattorum commercia frequentare*, dictitamus,

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS. D

VItiorum diſſimulatorem per micturientem Simiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſſis inueneramus: poſtea uerò quam & manuſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidem uero propius uiſum eſt, cum eo omnes ingenio Catti ſint, ut quanto poſſunt ſtudio ventris excrementa, vel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, uel alia re quapiam omnino occulant. Aegyptij ſane cum in propatulo ac uijs ipſis cibum caperent, Cattorum tamen exemplo uentrem domi exonerare, atque id quidem clanculum, aſſuerant. Munditiem hanc Hebræi quoque iubentur obſeruare, ut Deut. 23. *Locum habebis extra caſtra ad quem egredieris ad requiſita naturæ, gerens paxillum in Baltheo, cumque ſederis, fodies per circuitum, & geſta humo cooperies quo releuatus es.* Qui mos & apud Perſas tantæ fuit religionis, ut qui alio quopiam inſpiciente non modo quicquam non euomerent, ſed ne lotium quidem emitterent, quique palam id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid uero quod ad hãc uſque diem aiunt Alexandriæ urbe Aegypti, totius orbis emporio frequentiſſimo celebrata indigenas expuentem quamquam non aliter abhorrere, quam apud nos ludibrio, & reprehenſioni ſit obnoxius, qui palam uentris crepitum emiſerit?

AVGVSTEI.

Signa militaria Catto inſignita.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas, picturaſque & geſtamina contendit, minimè diſſimulanda ſunt legionum atque ordinum inſignia, quæ ſe pro re obtulerint: nam plerique homi-num, cum in huiuſmodi ſigna picturaſue incidunt, quid ea ſibi uelint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Aegyptijs enim ea primordia ſumpſerunt, uel haud quaquam diſſimilia ſunt ab eorum inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, ut uetuſtæ indicant inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI uocabantur: hi ſub magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Erat uerò Cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber circulus ambibat, late marginem circumplexus, geſtus eius, ut currentis, reflexo in dorſum capite. E

FELICES SENIORES.

ALibi dimidius Cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore ſpectabatur, qui à margine rubro ſurrectus, pedibus ad luſum compoſitis, adblandiri videbatur. Inſigne hoc erat, quantum ex uetuſtis ipſius reliquijs colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui ſub eodem magiſtro peditum militabant.

ALPINI.

SVb eodem Duce ſignum etiam militare fuit, in quo Cattus coloris punicei diluti, recta facie progrediens, habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Geſtamẽ hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam, Io. Antoni chariſſime, nolim otium tuum curioſitate aliqua mea interturbare, dum moroſa & leui forſan dictione ſtudiorum tuorum curſum intercipio. Hæc igitur pro qualicumque minuſculo ita ex improuiſo comparato, ſatis fuerint: de reliquis, ſi argumentum minimè diſplicuerit, alias plura coram conferemus. F

A

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISSIM. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS QVAE PER SERPENTEM, IN GENERE SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSQVARTVS.

IVCVNDISSIMA illa amicitiæ ſuauitas tuæ, meuſque erga te cultus, & peruetus admodum obſeruantia, quæ Romæ primum, vel à primis laudatiſſimæ adoleſcẽtiæ tuæ annis inſtituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capeſſendum conceſſeras, clariſſimum uirtu B *tum tuarum, ingenijque ſanctiſſimi cognitione aucta eſt: & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt, ut nullo vnquam tempore, neque longiſſimo quantumuis loco remotus, immemor tui eſſe poſſim. Quare, licet aliquot abhinc annis te non uiderim, nuncq; maximè longè abſis, & in Cardinalatus ſplendorem aſſumptus, neceſſe eſt te magnis omnino negotijs & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhæreſcis, ac ſi te coram continuo conſpicerem. Hinc factum eſt, vt cum domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tãtopere uidere concupiſcis, recognoſcerem, eaſque in libellos vnamquamque ſuos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportune necns fecerim, non ſat ſcio: at certè amanter & ex officio à me factũ hoc certo ſcio: vt ſcilicet haberes iſtic in iſta quæ fulges amplitudine, ſi tibi tantulum horæ vel à publicis curis, vel à tuis ſanctioribus ſtudijs vacuũ relinqueretur, quod cum Pierio tuo loquerere, qui te ſemper vnicè ſancteque coluit ac obſeruauit. Neque tamen tanquam ſummæ eruditionis tuæ neſcius, arbitratus ſum noui me quicquam allaturum tibi: verum quia nullum unquam abs te ſermonem vberiorem, dum vna fuimus, haurire me ſolitum meminerim, quàm de literis & diſciplinis, id dedi operam, ut de literis & diſciplinis noſter hic per libellum, quem ad te miſi, congreſſus eſſet. Erit verò ſermo de ijs quæ per Serpentis imaginem apud veteres ſignificabantur, quibus & Aegyptij ſacerdotes, & plerique alij, pro lite is vſi ſunt: quæ quamuis fortè haud incognita ſint tibi, decies tamen repetita placere ſemper poterunt, quæ de doctrina ſemel placuere: quare, te ad rem recognoſcendam, vbi primum per otium licuerit, ſpero non inuito animo acceſſurum.*

ANGVIS, atque adeo reptilium aliquot ſignificata dicturus, cum pro varia eorum pictura, diuerſiſq; ſpeciebus, varia idẽtidem ſignificata ſint, curæ pretium eſſe exiſtimaui genus eiuſ- C modi prius tractare, cuius effigies excogitata eſt auſpicacior, auguſtiorque, magno apud veteres in cultu habita, cærulæa quippe facie, colore nitido, ſquamis pellucentibus, capite minime formidoloſo: à quo noſtræ erit dictionis initium. Cum his Baſiliſcum enumerant, tametſi eius animalis uiolentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Poſt Baſiliſcum Aſpis eſt, ac mox Vipera, à quibus Aegyptij multa hieroglyphicõn argumenta deſumpſere, & diuinæ noſtrorum literæ horum ſæpe mentionem faciunt: ſed Diana illum religioſè præferunt, qui opem omnibus præſentaneam polliceatur: quare quænam ſint ea quæ hinc ſignificentur, dicere iam incipiamus.

MVNDI MACHINA.

MVndum vniuerſum Aegyptij ſacerdotes ſcribere volentes, Anguem qui caudam propriam depaſceretur, eumque varijs inſignem maculis pingebant, de quo Claudianus. *Serpẽs caudam depaſcens quid.*

Perpetuumque virens ſquamis, caudamque reducto
Ore vorans, tacito relegens exordia lapſu.

Quod dubio procul ſignificat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cum ſolui cœperint, ſiue paulatim imminui atque deficere, in ſeſe recipi, fierique illud propemodum, quod apud quoſdam Aethiopiæ populos aſſiduo eſt in vſu: qui cum nullo alio nutriantur cibo quàm piſcium, humana deinceps cadauera piſcibus obiectant, victum quem ab eis acceperant ex ſeipſis rependentes. Hæc verò cauda ab ſuo animali corroſa, receptæ authoritatis aſſumptum illud ſignificat, quod vno omnium conſenſu fertur, decrementum vniuſcuiuſpiam rei, alterius incrementum eſſe. Aiunt verò Phœnicum hoc fuiſſe hieroglyphicum, per Draconem in orbem redactum, caudamque

ſuam deuorantem, id exprimere, vt appareat mundum ex ſeipſo ali, & in ſe reuolui. Nam cùm æterna ſint elementa, neque corruptione, neque variatione per ſe vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi ſubiecta videntur, ea parte qua ſpecierum informationi admiſcentur, vi tamen ipſa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil ſeparatim ſignificantibus apud Chalcographos, ſiue impreſſores librarios dicere malimus, nomina componuntur; quæ aliquid copulata ſignificant, mox vtilitate ipſa, impreſſo notatoque libro quantum vſui venerit, recepta nomina ipſa, dictioneſque omnes corrumpuntur, ſolutæ literæ incolumitati priſtinæ, generique ſuo reſtituuntur, & in alterius formæ vſum aſſeruantur, ita corpora quæ Græci συγκεχυμένα, iuniores Philoſophi confuſa, hoc eſt, in vnum cōflata, dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuique cœperint, ſigillatim in eadem ipſa reſoluuntur elementa, aliarum itidem ſpecierum compoſitioni obnoxia, ac ſemper expoſita: quod ex noſtris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentiſſimis his verſibus alludens.

Quicquid eſt hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, ſepelit, recipitque in ſeſe omnia,
Omniumque idem eſt pater, indidemque eadem
Quæ erunt deintegro, atque eodem occidunt.

Eodem reſpexit Lucretius, cùm dixit:

Denique iam tuere hoc circum, ſuperaque quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex ſe
Omnia, quod quidam memorant, recipitq; perempta:
Totum natiuum mortali corpore conſtat:
Nam quodcunque alias ex ſe res auget alitque,
Diminui debet, recreari cum recipit res.

Sed ne multa adeò congererent Aegyptij ſacerdotes, neve longis diſcere volentes ambagibus implicarent, cum omnem illi naturæ obſcuritatem maniſeſtè adeo ſibi cognitam profiterentur, & quaſi per manus proditam hæreditariam diſciplinam poſſiderent, vno contenti hieroglyphico mundi conditionem omnem expreſſam eſſe voluerunt. Serpens igitur caudam depaſcitur ſuam, vt generum immortalitatem, qua rerum naturam Deus inſigniuit, oſtenderet: vt principium ad finem directum eſſe, finemq; ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis, ex fructibus verò ſemen, in quo planta ipſa delitescit, atque ita principium ex fine. Sic nihil denique viuum intra mundum perit: ſed eorum quæ nobis interire videntur, ſolæ mutantur ſpecies: de quibus Virgilius, nec morti eſſe locum dixit. Idem per atomos ſuos Democritus intellexit: quamuis vocabulum nonnulli contendunt impropriè eſſe dictum, indiuidua tamen corpora ea eſſe voluit, quæ diſiuncta cum fuerint, neque legantur, neque internecionem recipiant, nec ſectionibus diuidantur, ſed omne per æuum infinitam in ſe retineant ſoliditatem. Hoc illud idem figmentum eſt, quòd Saturnū, quem pro tempore figurant, aiunt filios deuorare ſolitum, Iouem verò interceptum, lapide ſuppoſito, quem Saturnus deglutierit. Terreſtria porrò huic varietati commutationique rerum plurimum obnoxia eſſe, per huiuſmodi figmentum indicabant: animam verò quæ per Iouem, vt Plotinus interpretatur, fingitur, immortalem eſſe. Sanè Heſiodus, poſteaquam prolem à Saturno & Rhea ſuſceptam enumerauit, illud ſtatim adiecit.

Quid per atomos Democritus.

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὥς τις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο.

Atque hos deglutit Saturnus, ut ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes. Naſcuntur è terra rerum ſpecies, & in terram mox recidunt: nam Rhea deflexus eſt, & corruptio mundi. Quæcunque igitur tempus protulit, eadem tempus abſumit: vnde ſacris quibuſdam apud nos dicitur, puluerem eſſe hominem, & mox in puluerem reuerſurum.

Non omittenda verò ſunt quæ de figura Anguis, Mundum ipſum mira ſimilitudine referentis, veteres Philoſophi quaſi ludentes conſcripſere, ipſam rerum ſpeciem vniuerſam non temere oculis omnium ſubijcientes. Siquidem pro corpore quod habet, grauiſſimum eſt animal, perinde ac terra, quæ ponderibus librata ſuis ob grauitatem inſitam, in centrum vndecunque recidit. Præterea verò toto diſtentus humi corpore, per terram repit, vnde etiam genus id nomen accipit, modo Serpens, modo Reptile nuncupatum. Sed quoniam huiuſmodi terræ hieroglyphicum loco ſuo copioſius tractabitur, ne nunc ſtylo vniuerſi ſpeciem percurrenti moram aliquam interponam, omittetur. Eſt præterea lubricißimum, quem admodum aqua, atque inter ſerpendum pandos ac repandos vndarum flexus imitatur: & apud fabularum ſcriptores Draco eximius erat, qui Heſperidum hortis in inſula poſitis tutelaris effingebatur, & antra quædam ipſas circum terrarum oras replicare inſtar anguium Socrates ait, Phædone. Quinetiam Heſiodus Echidnam ait dimidia ſui parte Nympham, dimidio altero immanem Anguem, pro quo interpretes vapores accipiunt exhalantes à mari, neque non omnem humoris vim. Nympha vero eſt ob id, quod ſubminiſtrat nutrimentum. Serpens, propterea quòd flumina tortuoſis ambagibus feruntur perinde ac Serpentium, vt dicebamus, corpora ſinuoſis plurimum flexibus obrepunt. Sed quod facit ad Nympham, quæ loci omnino genius eſt, occulta quippe

Serpentis & Mundi ſympathia, ac conſenſus.

vis

A vis illa quæ,quę graminibus,& plantis vitam fouet,actumq; ſubminiſtrat, ignarus non ſum,quoſdam alios Draconem hortorum cuſtodem pro radicibus arborum accepiſſe, quod tortuoſæ ſint vti Serpentes,& in terram adactæ, perinde ac Anguium genus in terræ viſceribus plurimum deliteſcit: ita verò Draconis ſpeciem hanc pomis operam præſtare vt aſſeruentur: radicibus enim, aut cæſis,aut exſiccatis,poma etiam auferri neceſſe eſt. Aerium verò ſpiritum, de quo latius in Baſiliſci ſignificationibus dicetur inferius,per ſibila,quæ vel ad audientium horrorem nonnulli eorum excitare ſolent,intelligimus. Squamæ verò,ſtellarum mundum ambientium varietatem,quique ignes in ſupremo micant orbe, hieroglyphicè, ſignificant:nam & hinnuleæ pellis varietatem,quam Pan geſtare fertur, ſtellas ex maculis imitare,ait Probus. Eandem Libero patri attributam, idem ſignificare tradit Euſebius lib. de præpar. Euang. primo, vbi Oſirim,Sirium, Liberum, Solem, & Phaneta, ex Homeri, Emolpi, & Orphei verſibus eundem eſſe diſſerit,de quo loco ſuo plura erunt inferius repetenda. Eſt & alia ſuper hoc conſideratio: quod anguis hyberno ſitu membrana corpori, præcipuè autem oculis, obducta obcæcatur,verno verò tempore fœniculum paſtus,id Græcè μάραθρον eſt eiuſque ſucco oculos inungens, impedimentum illud exuit,& acutiſſimo quo pollet viſui reſtituitur, ſenectutemque ita ſingulis deponit annis,nuduſque propemodum vernat,& glabro corpore iuuenis,vt Maro ait, *Aen. lib. 2. ab Homero Iliad. 3.*

Lubrica ſublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò,membranam ſcilicet quam deponit,ita exuit,vt à capite orſus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorem,exteriore in interiorem uerſa,cute intus altera ſubnaſcente. At mundus quoque(de inferiori hoc mundo loquimur)hyemali tempore pruinoſo,quodam non modo obcæcatus, ſed vndecunque obductus ſitu,annuo peracto ſpatio,Zephyris flare incipiētibus,ſqualorem abijcit, quæ-
B que rerum ſemina intus fuerant ſuperioris defectu caloris obſtruſa occultaque,extra aperiuntur excluduntur que,ac ſenectute depoſita,per vices iterum iuueneſcunt. Quinetiam quæcunque de Anguis renouatione traduntur, cum hac ipſa mundi noſtri renouatione conſenſum habent: ferunt enim Colubrum cum exuere incipit, ab oculis primum detrahi, ita ut occæcari uideatur, tum caput exuitur, glabrumque hoc omnino ante quam reliquum corpus,apparet. Arbores quoque oculos primum exerunt, gemmas alij vocant,germen alij: ſed oculatio inde,inſitionis genus, mox exſinuant flores, paulatimq; fructum fœtus aperiunt. Neque vere tantum exuit Anguis,verum etiam autumno, & pro locorum tēporumque conditione: æſtate etiam, Ariſtotele hoc aſſerente: licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam non vere tantum hæc facere,ſed æſtate autumnoque omni,tot ſpecies, tantoſque ortus, varioſq; nouatus aperire,pro regionum ſitu,ac rerum natura conſpicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt verò qui per Anguem, & Leberida hieroglyphicè, hominem oſtendant iuuentuti redditum,ſi uel de morbo,aut alia aliqua luce, aut calamitate ſqualorem, atque maciem deſpoſuerit, ſitque demum habitior,atque validior factus. Libet uerò fabellam ſuper huiuſmodi renouatione,ex Nicandro,& eius interpretibus recitare. *Fabula ſuper hominum renouatione.* Mortales enim,aiunt,impetraſſe olim à dijs multis precibus vt perpetuo iuuentutis munere donarentur, atque ita nunquam in poſterum ſenio contabeſcerent,ſed quamdiu unicuique uiuere permiſſum eſſet, integris uiribus, & florenti ſemper ætate, vegeti perſeuerarent. Hanc igitur ſimulac benignitate Iouis accepiſſent,imperitos adeo rerum fuiſſe, ut eam Aſino uectandam commendarint, hunc uerò ſiti confectum ad fontem quendam perueniſſe, in quo
C Serpens loci cuſtos ſtatiuam habebat cuſtodiam: cumque inde bibere tentaſſet, à Serpente prohibitū, neque alia conditione bibendi facultatem illi factam,quā ut id omne quod uehebat onus, Angui mercedis nomine conceſſiſſet: ex eo inde tempore omnes Angues ſenectute ſingulis annis abiecta iuueneſcere,homines uerò ſenio confectos,emarceſcere, ac ſtoliditatis pœnas luere, quod iuuentutem tanto expetitam ſtudio negligenter cuſtodiſſent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetuſtas,
Cur nos anguſta conditione ſumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis uarij admodum Græci ſunt, eaſque unuſquiſque ſuo ex commodo,&,ut adlibuerit comminiſcitur,fuerunt alij Promethea cum cœleſtem ignem furatus eſſet, eumq; mortalibus communicaſſet, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retuliſſe: quod cū Iuppiter approbaſſet,pharmacum hominibus,quo ſenectutem amolirentur,elargitus eſt,quod donum Aſino vectandum illi deſtinarint,atque illa mox ſubſecuta de Aſini imprudentia, de Serpentis aſtutia, de commutatione,quæ ſuperius enarrata ſunt. Meminit huius fabulæ Sophocles,κωφοῖς. Quoniam uerò Aſinus ille,& ſitim eo contulerat factum eſt,ut ex pacto Serpens eam quoque ſibi uendicaret,hinc ſupra modum illos ſiticuloſitate plerique eorum pertentare ſolent quos momorderint: de quo tamē plura loco ſuo dicuntur,ubi Dipſadis ſignificata recenſemus.

TEMPVS.

Quomodo Serpens tēpus ſignet, ac immortalitatem.

ERat autem aliud hieroglyphicum Serpentis, caudam ſuam ſub guttur attractam occultantis: eaque ſpecies in Saturni dextera manu ſtatuebantur, quem pro annuo circuito, pro tempore,

Greg. li. 1. Ouid li. 10 Metam.

pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum ſcriptis accepimus. De annò apertiſſimè Maro: D

Atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus.

Quod vero Serpens temporis ſignum eſſet, cauſam Cyrillus hanc ſubijcit, quòd in longitudinem porrigitur, & multis complicatur ſpiris, quæ ſunt multæ dierum annorumque ſeries, taciteque proſerpit, nullo edito ſtrepitu, vnde Poeta non incelebris dixit,

Labitur occultè, volubilis fallitq; ætas.

Verum ea quoque cauſa eſſe poteſt ſuppreſſæ caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præſenti, aut à futuro conſideratur, quæ omnia incerta nobis omnino ſunt: præteritum ſiquidem intueri minimè poſſumus, & cum principio careat, neque mente quidem concipitur, futurum longe minus, quia nondum eſt, & finis eius prorſus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus.

Præſens verò cum ſit inſtabile, velociſſimeq; tranſcurrat, vix percipi poteſt: veluti, ſi digitum in defluentem aquam intingamus, diſcernere non poſſumus vtrum in præterita, an in futura, an in præſenti: quia præterita iam elapſa, futura nondum adhæſit, præſens puncto ipſo ſtatim elabitur: quæ cum omnia cognitioni noſtræ ſubducantur, Aegyptij forſitan pro hieroglyphico huiuſmodi caudam ita reduci occultarique voluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & vocabulum ipſum, Temporis, hieroglyphicam omninò ſignificationem, vt hoc obiter attingamus, & à pernicioſa Saturni vi non admodum alienam. Nam Poetæ *Tempus edax rerum* eſſe dicunt. Neque Latini tantum, verum etiam Syri & Hebræi dictionem Tempus, pro calamitoſo rerum ſtatu ponere cõſueuerunt. Nam, *Et erit tempus eorum in ſeculum*, primo & octogeſimo Pſalmo legas, & huiuſmodi paſſim multa. Quod vero hic *in ſeculum* legitur, interpretes de calamitatibus dictum volunt, quæ poſt neglectum Chriſtum perpetuo erant Iudæos oppreſſuræ. E

MVNDI MOLES.

Elemẽtaris orbis figura.

SVnt qui aliam etiam picturam ſimulachrumve mundi fuiſſe dicant, vt, ſcilicet intra circulum æreum Serpentis effigiem accipitrino capite inſignem circumducerent, ad ⊖ propemodum literę ſimilitudinem: ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, Serpente bonum dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennẽt. Sed non elementarem hunc orbem tantum ex hieroglyphico huiuſmodi colligimus, verum etiam, & cœlum ipſum, quod ſub Iani figmento fabularum inuolucris occultatur. Ianum enim ab eundo dictum, peritiores aſſerunt. Mundus itaque initium ex ſe faciens, cum in ſe reuertatur, figuræ ipſius, quæ poſita eſt, rationem oſtendere videtur.

Macrob. li. 1. c. 9.

ANNVS.

CAeterum, quia Ianus vbique anni dominus decãtatur, quem à circuitu vocatum dicebamus, eundemque ac Apollinem intelligunt, ueluti Dianam Ianam olim appellatam affirmãt, quos vtriuſque anni arbitros eſſe teſtatur antiquitas, pręcipuè verò Virgil. cum dicit,

----Vos ò clariſſima mundi
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum,
Liber & alma Ceres. F

Greg lib. 1.

Nam & Lucretius ſerpere Solem dixit, vt annum ſtruat:

Annua Sol in quo contundit tempora Serpens.

Macrob li. 1. cap. 18.

Quod verò Maro Liberum & Cererem huc inculcarit, doctiſſimè factum. vtpotè qui apud Orpheum legerat, ἥλιον ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Ariſtotelem eundem Solem & Bacchum eſſe, de quo nos apertius alibi. Dionyſium eundem & Bacchum, & Liberum & Solem, aut igneam ſolis vim, non ex Orpheo tantum, ſed & Euripide, Ariſtotele & Euſebio Macrobioq; citatis indicauimus: vbi apud eundem Virgilium ex antiquis codicibus legendum oſtendimus, *Qui ducitis annum*, ſcilicet Liber & alma Ceres: licet, *quę lumina*, idem ſit.

AEOLVS

IPſa autem macularum varietas, & anni ſignificatum in Serpente detectum, id in memoriam adducit, quòd Aeolum eiuſdem varietatis gratia vetuſtas tempeſtatibus præpoſitum eſſinxit, per quẽ annum ipſum intelligebant: eaq; de cauſa Hippotæ filium dixere, quòd celeri curſu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt naſcantur ad curſum, quod loco ſuo diſputatum eſt. Habere verò Aeolum filios XII. ait Homerus, mares ſex, fœminas totidem. Menſes ij ſunt, ait Phurnutus, quorum qui fœcundi fruges omnium vſui reponunt, fęminæ dicantur: qui verò ſteriles ſunt, mares habeantur. Apud alios longe ſecus inuenio, ex religione quippe veterum menſes ſingulos ita Dijs ſingulis adſcriptos, vt Ianuario Iuno præficiatur, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus,

Maio-

A Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres. Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Veſta Decembri. Apud celeberrimum Cardinalem Hippolitum Medicem cippũ Romæ vidi marmoreum, obrotundum, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circumſculpta ſunt: qui quidem cippus indicans Auguſti Octauiani menſam illam, qua de Suetonius mentionẽ facit, conſueſſe eum, & ſodales amitiores ad duo denarium vſque numerum deorum habitu cœnitare, & δωδεκαθέων conuiuium celebrare: ad eius certè rei argumentum mirificè conformatus eſt. Nam, & figura quæ pro Apolline ſculpta eſt, Auguſti ipſius faciem totam refert, & exſcribit, quod & in plerisque alijs eius Dei ſtatuis factum obſeruauimus. Sed nos ad Anguem noſtrum reuertamur, quo ſuper animaduertit pleroſque figuram eius in orbem circumducti, & caudam nunc occultantis, nũc admordentis, nunc depaſcentis, confundere, quod ita diſtinguendum eſt. Quæcumque de mundi anniq; varietate reciprocationeq; dicta ſunt, ea per caudæ morſum intelliguntur. Sed enim, cum æternitatem, ſiue, vt nonnulli malunt, æuum ſeculumve ſignificabant, Serpentem pingebant cauda tantum ſub corpus, ita vt deliteſceret, reducta: ſic enim circuitus ille perpetuus intelligebatur. *Sueton. in Auguſto, c.70.*

BASILISCVS.

ANguis autem huius ſpecies ea erat, quem VRAEON Aegyptij, Baſilicum Græci vocant. Animal id duodecim non amplius digitorum magnitudine, vt authores noſtri prodidere, cãdida in capite macula, & quodam diademate, vnde regium illi nomen, inſigni ſiue Baſiliſcus ea de cauſa dictus fuerit, quod eius aſpectum reliqua Serpentium genera vereantur. Hic ſanè flexu B haudquaquam multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciunt Serpentes, ſed celſus, & erectus à medio incedit: quæ omnia cum Nicandri verſibus his optimè quadrant, *Baſiliſci deſcriptio.*

Τεκμαίρου δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπυστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος,
Ξανθὸς ἐπὶ τρία δῶρα φέρον μῆκός τε, καὶ ἰθὺν
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου ἀπαραχθεῖα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμοῦσιν ὅτ' ἐς νομὸν ἠὲ καὶ ὕλην. *Hæc à Plin. li.8.c.21.*

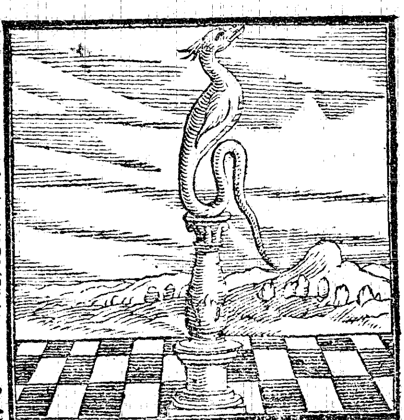

Surrectum verò pectus in animali huiuſmodi, in obeliſcis, & alijs Aegyptiorum monumentis animaduertas: præcipuè verò in numo quodam qui Fabatio cuſus eſt, in cuius altera facie caput eſt cum ſpolio capræ, ab occipitio vaſculũ in modij formulam, quale etiam in Antonini Auguſt. & aliorum quorundam numis cernere eſt: nuſquam verò frequentius, quam in Aegyptiaca Bembi tabula ex ære, vbi Baſiliſci huius forma ſæpè conſpicitur, capite aliàs accipitrino, aliàs, humano, aliàs, vt hic figurauimus. Quod verò Albertus de ouo Galli gallinacei fimo obruto tradit, quodque inde Baſiliſcus enaſcatur, ſitq; figura eius omnino Gallo ſimilis, cauda tamen ſerpentina, fabuloſum indicant peritiores.

AETERNITAS.

C SEdenim cur Aegyptij per hoc potius colubri genus, quam per aliud quodquam ſeculum, æternitatemve ſignificarent, cauſa erat, quod inter ſerpentium genera hoc vnum interfici vi non poteſt, ſi Horo Niliaco hieroglyphicõn nonnullorum authori fides adhibenda eſt: quinimo tanta huic vni vis eſt, vt animalia reliqua ſolo ſibilo fuget, quo audito ferunt omnes auium cantus coerceri, fruticeſq; & herbas non vllo morſu, ſed olfactu aſpectuve ſolo enecari. Archelaus tradit, vt apud Aelianum habetur, veterinum olim iumentum in Africæ ſolitudine quadam defeciſſe, ad cuius cadauer Serpentes plurimæ ventitarint, vt eius viſcera depaſcerentur, interim Baſiliſci audito ſibilo omnes profugiſſe, aut in ſabulum ſeſe abdidiſſe: progreſſum verò Baſiliſcum, per otium ſine cuiuſpiam tumultu quantum appetierat eſitaſſe, cumque ſatur iam abiret, iterum edidiſſe ſibilum, quod indicium fecerat ſerpentibus alijs ad eſcam tutum patere reditum, atque ita eas oblatam prædam repetijſſe. *Sibilus Baſiliſci.*

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HAec igitur Baſiliſci vis, quæ ſine morſu pernicioſa ſit, argumentum hieroglyphici dedit Aegyptijs ſacerdotibus, vt ſi hominem à calumniatoribus male acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum ſignificare uellent, Baſiliſcum apponerent: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quam faciat Baſiliſcus: clam ſi quidem illi Principum auribus inſuſurrant, nullo palam morſu infixo, quo diluendi anſa præripiatur, atque ita plerique falſo delati, extrema quæq; pertulere. Sed ne talem, ac tantam Baſiliſco uim ineſſe quiſpiam admiretur, Thebiorum natio peſtifera adeo fuit, vt uel ſolus oris eorum halitus exceptus, interimendi uim habuerit, illorumque præſentia non animalibus tantum, verum etiam ſatis noxiam fuiſſe: de quibus hæc, & alia ſecundo Sympoſiorum Didymus.

OCVLI DIVVM.

D

Baſiliſci oculi clauſi, & aperti quid.

IN ea tamen religione Baſiliſcus habitus apud Aegyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebant, oculoſque eo artificio concinnabat, & vt claudi, & aperiri poſſent. Hunc ſimulatque oculis adapertis proferebant, vniuerſa Aegyptus lætitia, atque hilaritate perfundebatur: perinde ac ſi deorum oculi eos aſpicerent, opemque præſentem omnibus pollicerentur: in luce igitur, & in propatulo omnes eſſe, riſui, & iocis, atque conuiuijs dare operam. Quod ſi clauſis eum oculis extuliſſent, ibi tum omnia mœrore luctuque confundi, auerſos, & iratos eſſe Deos exiſtimari, abdere ſe omnes in tenebras, & obſcura penetralia, miſerabilique deploratione pro ſe quemque niti, vt deorum indignationem quacunque poſſent ratione mitigarent. Non fuit horum ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Aegyptios nominatiſſimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt verò hæc magis innoteſcant, Iouem Aegyptij authore Plutarcho, ſpiritum eſſe dicunt, ſpiritus nulli animalium vehemétior quam Baſiliſco: ideoque nulli magis diuinitatis ſymbolum quadrat.

SPIRITVS.

Anaxagoræ de ſpiritu opinio, cui aſſentitur Virgilius. Aen. li. 6.

POrro Anguis apud eos hieroglyphicum eſt ſpiritus illius, qui per vniuerſam mundi molem diſflatur. Anaxagoras quoque quatuor elementis conſtitutis, quæ per Anguem ſignificari ſtatim initio diximus, rectorem adiungit, ſiue ſpiritum, ſiue Deum, ſiue mentem, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus diſciplinæ affirmat dicens: E

Principio cœlum ac terras, campoſque liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque aſtra
Spiritus intus alit, totamque infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is ſpiritum, & mentem dixit M. Tullius, Platonis ſententiam, quæ in libro de Anima eſt, ſecutus, principio terram ait ſitam in media mundi parte, circunfuſam eſſe hac animabili ſpirabilique natura, cui nomen aer.

AEOLIPILAE.

Aeolipila quid.

NOn imperitè igitur qui Aeolipilas cauant, ſolent illis in conuexo Draconem ſuperinducere, ex cuius ore circa medium ſito ſpiritalis illa fiſtula promineat, quæ ventum proflet. Sunt verò pilæ huiuſmodi æreæ, cauæq́; in quas per anguſtiſſimum punctum humore inſtillato, vbi ad ignem admotæ concaleſcere cœperint, & efferueſcete, ſpiritum vehementem admodum efflant: humor ſiquidem caloris vi rarefactus, magnam aeris copiam generat, cuius cum minimè capax ſit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere, cui ſi tantillum argenti viui infundatur, ex diſcordia, quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

F

SVCCESSVS VOTI.

Sãguis Baſiliſci in quãto pretio olim.

TAntam verò affinitatis cum Dijs exiſtimationem Baſiliſcus aſſecutus eſt, vt auſi olim ſint mortales, ſanguinem eius difficillimè conquiſitum curioſius aſſeruare, Saturni eum ſanguinem appellantes: quem ſi penes ſe haberent, exiſtimabant, & ſucceſſus petitionum à Poteſtatibus, & à Dijs etiam precum, morborum remedia beneficiorumque munera largius impetrari. Aſtrologi quoque Baſiliſco tantum tribuunt, vt ſtellam in corde Leonis ſitam, Baſiliſcum appellent, quam Chaldæi rerum cœleſtium reginam, & dominam exiſtimarunt, quod in Arati commentarijs tradit Theon, vbi de Leone agitur: neque diſſimulat. Nicephorus in Aſtrolabij ſtructura. Quamquam in vniuerſum ineſſe Anguibus vim magicam ad gratiam ſibi comparandam, Magi tradidere, quibus perſuaſum eſt primum uniuſcuiuſque Draconis ſpondylum, mulcere aditus Poteſtatum, Principumque gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi verò Serpens ſacerdotum inſigne oblongo obuolutus pileo geſtabatur, monumento erat, ut ſi quis contra Reges (penes enim ſacerdotes Aegyptiorum erat imperium) auderet inſurgere, ſciret ſe in uenenatos morſus incurſurum.

ORIS VIS.

HAc autem de cauſa oris uim deſcribere ſi uoluiſſent, colubri ſignum protuliſſent: nam coluber nullis alijs corporis partibus ualidior, quam ore ipſo. Celebratum eſt illud ad horrorem incutien-

A cutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cum virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aſpidum ictui vel nullum, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Aelianus: compertumque eſt plerumque ictu læſos huiuſmodi, vix horis quatuor ſuperfuiſſe. Et Moſes cantico, venenum Aſpidum ait inſanabile. Euſtathius, eam morſu lethiferum ſomnum ſuperinducere: Plinius, ea percuſſos torpore & ſomno necari tradit, eaque de cauſa ſomniculoſa dicitur à Siſenna. Color Aſpis plurimum niger, quibuſdam & cineritius, quandoque etiam Aſpidis fulua deprehenſa eſt, quam ego in agro Bellunenſi vidiſſe olim reminiſcor.

Aen. lib. 2. Libr. 1. de natura animal.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem Diuinæ literæ per Serpentem voluminibus implicatum, & qui *linguis miſcet ore triſulcis* (ita enim deſcribitur irritatus) expreſſere, Pſal. 58. legas; *Furor eorum Serpentini furoris inſtar, & ſicut Aſpis,* & quæ ſequũtur. Incomparabilis porro eſt in Angue furor, qui ſimulac ſe læſum ſenſit, ita veſanè furit, ut nunquam abſiſtat, donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius. Et quoniam feritate, vti dictum, reliquas colubras Aſpides antecedunt, poſito genere, ad iſtius accedit ſpeciem quæ maximè ſit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud deſumitur hieroglyphicum: ſunt enim qui contumacem hominem, nulli quippe legum imperio, vel magiſtratuum edicto, potentiorumve iuſſis parere deſtinatum, per Aſpidem aurem obturantem, aptè ſignificari tradant: ea ſiquidem vbi ſe excantationibus acceſſiri ſenſerit, ſta-
B tim vna in terram aure defoſſa, alteram cauda obturat, ne carminum vocem exaudiat: atque ita Magorum conatum eludit. Veram autem eſſe Serpentium excantationẽ, maniſeſtiſſimè conſtat Pſalmo 57. vbi Dauid ita canit: *Furor eorum par eſt Anguium furori, ſicut Aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas, quæ vocem rite quantumlibet excantantium non exaudiat.*

Serpentiũ vera excantatio.

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

ADhæc Vipera ſuo quodam ingenio prædita, extra ordinem ſua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem, quæ virum oderit ſuum, cui mortem etiam intentet, neque niſi coitus tantum gratia blandiatur, per pictam Viperam ſacerdotes illi intelligebant: ea ſiquidem, vt apud Horum eſt, cum mari copulatur, caput eius ori inſertat ſuo, atque in concubitus conflictu nimia voluptatis vi ſuperata, capite maris mordicus amputato, maritum extinguit. Id cum Plinius, Nicander, Galenus, tum plerique alij authores grauiſſimi tradant, miror Albertum unum è noſtris, eo natum eos redarguere, qui dicant Viperam in coitu mariti caput amputare. Sed miſſa faciam quæ Galenus & alij ſcripſere in hanc ſententiam, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda
C fuerint:

Viperæ generatio.

Plin. lib. 10 cap. 62.

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυγὼς
Περκνὸς ἔχις θύησι τυπὴν ψολόεντος ἐχίδνης,
Ἡ' νίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἄμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοί,
Τεινόμενοι ἔχιες ἐπ' διὰ μητρὸς ἀραιήν.
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἱ ἢ γὰρ βαρύθει ὑποκύματι τοίδε καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ ſic Latinè traduci poſſint:

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuijs, cum forte acres mas luridus atræ
Coniugis euaſit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, namque illa in apertas
Excipiens ſemen fauces: caput inde mariti
Complexu in dulci abſcindit: mox damna parentis
Extincti fera progenies vlciſcitur, aluo
Materna abroſa, & catuli ſine matre oriuntur:
Sola etenim hęc animat fœtum, reliquæ oua colubrę
Per ſyluam excludantque fouentque in cortice prolem.

Neque me præterit, eſſe qui alia quædam Serpentium genera animal parere tradant, qua ſuper hiſtoria multum diuque annis proximè elapſis decertatum eſt inter literatos viros, lite adhuc ſub iudice deſtituta, cum etiam fuerint ętate noſtra, qui has quas putamus Viperas utriuſque ſexus electas,

viuarijs

viuarijs incluſere,eaſq; aliorum inſtar animalium coniungi, concipere, parere, educareque fœtus ſuos D
experimento compererint,nullo parentum deſiderato. Quòd ſi quis in hoc negotio plura depoſcat, ab editis iam eorum libris deſumendum fuerit. Sanè alia etiam eſt Viperæ generatio: ſiquidem Ariſtot. vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exſiccatam ait in Viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua proſequamur,filios aduerſus matrem conſpirantes, Aegyptij ſacerdotes per eiuſdem Viperæ hieroglyphicum notabant. Quod ſi quis hominum tantum ſceleris admiſiſſet,articulatim eum acutis calamis cæſum, iubebant uiuum ſuper ſpinarum aceruos comburi; merito maximum omnium ſcelus indicantes ei mortem inferre, à quo uitam quis accepiſſet. Hac uerò de cauſa dicunt Viperas in parricidæ culeum includi ſolitas:nam Simia,quam Iuuenalis innoxiam appellauit, filios,ut in Cynocephalo diximus,ſuos necare ipſa ſolet. Canis uerò & Gallus non alia de cauſa creditur cum his idem ſubire ſupplicium,niſi quia & ipſi impiè facere uidentur,quòd & ſorores & matres ipſas ſaliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantum animantium genus eo ſcelere contaminatur,uerum etiam phalangia,ut & Polypos & fluuiales Equos taceam,eadem prorſus impietate notata ſunt, hæc enim fœtu numeroſo, quippe ſupra triginta interdum, edita, matrem, quam primum orta fuerint interimunt,nonnunquam & patrem, eo Viperis immaniora quod illæ naſcendi neceſſitate,hæc iam nata,nulla cogente cauſa,nullo inuitante commodo, ſponte ſe parricidio polluunt.Non prætereibo quòd Theopraſtus negat,Viperarum uterum à catulis ſuis exedi: namq; author ille ſummæ inter Græcos diligentię, aliam in his maternę mortis cauſam comminiſcitur, diſrumpi quidem ſpontè uterum, utpote qui anguſtus adeo ſit, ut tam numeroſæ prolis multitudinem & incrementum capere non poſſit,Idē marinis acubus euenire,quas admodum tenues,prolis multitudo diſrumpi cogat.Quod uerò Dominus Phariſæos Viperarum ſobolem uocat,ad Dauidicum illud ſpectare dicit Irenæus,*Alienati ſunt peccatores ab vtero, ira eis ſecundum ſimilitudinem Serpentis:* ſiue quia uenenum ſemper ſub lingua promptiſſimum habebant, ſiue quia erga patrem ingrati abdicatiq; ſunt, nullam hęreditatis partē aſſecuti,ſiue ob perplexas uias,quas à recto itinere declinantes occupabant, per ambages & deuia progredientes. E

Parricidæ ſuppliciū.

Pſal.57.

A B O R T V S.

PRæter hæc ſunt è iunioribus, qui abortiuum incommodum per Viperam mulieris pedi ſuppoſitam ſignificare commenti ſint, quod apud ueteres nuſquam memini me legere. Figmenti tamē huius cauſam minùs explodendam,apud Plinium olfeciſſe uideor: ſiquidem is traditum ait a ueteribus,mulierem prægnantem ſi Viperam ſiue ſtudio, ſiue incuria tranſcenderit, abortum facere uſq; adeò Viperæ uenenum uel afflatu ſolo,in humani generis perniciem graſſatur,ſitq; ita Serpens ea humanorum partuum faſcinatrix, quod ille ritè parere non liceat: ut minùs iam miremur uenenum illud quo Scythę ſagittas ſuas inficere conſueuerunt, irremediabili ſcelere, non alijs libentiùs rebus confici ſolitum,quàm Viperina ſanie, & humano admixto ſanguine.

Vipera mulieris pedi ſuppoſita, quid.

V V L N V S A M A T O R I V M.

QVæ uerò de morſu Viperę ponuntur à Platone Sympoſio, eius ſcilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur,niſi ijs qui ſimiliter ęgrotant,myſticè,uti ſuus eſt mos,poſita ſunt. Sed cur Platoni ueritatis diſcipulo innitamur, cùm liceat homini Chriſtiano Platonis ipſius pręceptores,Prophetas quippe & ſapientes alios legere, qui de mundo,& ijs quę ſupra mundū ſunt, accuratiſſimè diſſeruere,cęleſtiſq; numinis afflatu cognita, mortalium ingenijs cognoſcenda propoſuere,perque eos ad eam, quę uera & ſola eſt, ſapientiam peruenire? In hoc autem Serpente,ſacratioribus interim interpretationibus omiſſis, noſtrę nobis imbecillitatis conſcij humaniora quędam proſequamur: quę ſi non ad diuinorum intelligentiam,ad mores certe, & uitę noſtrę conditionem facere uidebuntur,eamque ingrediemur uiam, quam admirandus Philon primus omnium uidetur aperuiſſe. Dicemus igitur,uiperinum hunc morſum ſpectare nimirum ad illud amatorię mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per Serpentem, qui Adamum decepit, probatiſſimorum authorum opinione deſignatur: in illo enim, ut hi tradiderunt,uoluptatis,nequitię mollitieique fomes deliteſcit. Pictarata ſiquidem cutis,ut cum ipſo Philone & alijs ſuper hoc latius philoſophemur, uarias delicataſq; rerum omnium illecebras prę ſe ferre uidetur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quā rerum uarietate(cuius experimentum eſt in pictura,in fictili fabrilique arte qualibet)aliqua ratione digeſta. Quin & natura ipſa uarietate ad laſciuiam uſque delectari uidetur. Plantarum enim diuerſi colores flores,uaria germina,ſpecioſi fructus,& alia atque alia forma,hiſq; atq; illis coloribus intincti,ac multiformes animalium facies, uiſum oblectant: quibus ſi ſupra modum delectemur in eorum admirationem nimium illecti, inhęſitare uidemur luto, pronique in faciem procumbere, totoq; uentre ſerpere: terreno enim ueſcimur cibo, poſt habito cœleſti: nam,ut optimè ait Horatius. F

Viperinus morſus q̄d in Diuinis

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,

Vltrà

A *Vltra quam ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.*

Illo prius aptè propoſito ſubſequitur:

--Quid cenſes munera terræ.

Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis & ore?

Adhæc comeſſationes & ebrietates, gulæ miniſtræ, non minus quàm mordax Serpens miſeros artus animæ depaſcuntur, Reptatus autem nihil aliud ſignificat, quam animum qui attolli nequeat in ſublime, ſemperque deiectus ad ſola terræ commoda prorepat. Spiræ conglobataque volumina mille, quibus aſſidue decipimur, laqueos intento veluti digito demonſtrant. Latebris gaudet coluber, latebris & uoluptas impura, quæ ueluti in ſcrobibus & hiatibus, in humanis quoque ſenſibus occultatur. Hinc apud Græcos Mycheæ Veneris ſacra, quæ in ſpecubus & abditiſſimis penetralibus celebrantur: μόχος enim ſeceſſus eſt. Et ſcitè Lyſiteles Plautinus adoleſcens Trinummo, amorem laſciuum latebricolarũ hominum corruptorem vocat. Super hoc Tertullianus ita declamat: *Abſcondat itaque ſe Serpens quantum poteſt, totamque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat, alte habitet, in cęca detrudatur, per anfractus ſeriem ſuam euoluat, tortuosè procedat, nec ſemel totus lucifuga beſtia.* hæc ille. Venenoſa verò ſibila veluti ſurrepentis ipſius mali blandimenta quædam ſunt: nam boni ſpecie decipimur. Adhæc futurum dicit Deus, ut homo Serpentis caput obſeruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principium contagionemque mentis ex multiplicis voluptatis vſu indicat, cum eius præcipua vis noſtræ inſideat cogitationi. Per calcem verò, animæ pedem intelligimus, quæ illa eſt portio deſpicatiſſima, qua materiæ, vti ſolo innitimur, altrix inquam, & cibaria poteſtas, libidinis irritamentum, & voluptariæ totius laſciuiæ magiſtra. Eſt hæc, inquam, Philonis ſententia, cui D. Ambroſius è noſtris libenter accedit, & ex Serpentis ſpecie figuram delectationis intelligi aſſeuerat in Hexamero, & ad Sabinum epiſtola. Nam & Origenes reptile venenatum in nobis eſſe dicit, cum mulierem aſpeximus ad concupiſcendum eam, atque vt in ea penetralia & ſacra adyta ſubeamus, vnde ſublimiora quædam ad puriorem aerem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nonne idem Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæque eius integritate perpetua loquens, eam ait neque Serpentis perſuaſione deceptam, neque venenoſis eius flatibus infectam? Cyprianus de Serpente eodem contra Nouatianum: *Plus metuendus eſt,* inquit, *& cauendus inimicus cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem fallens occultis acceſſibus ſerpit, unde & nomen Serpentis accepit: ea eius eſt ſemper aſtutia, ea eſt circumueniendi hominis cæca & latebroſa fallacia, ſic à principio ſtatim mundi fefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.*

Voluptatis & Viperini morſus conuenientia.

Gen. c. 3.

B

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycam ponit D. Chryſoſtomus oratione 5. ab iſtiuſcemodi commento non admodum alienam. Eſſe quidem in Lybia ferarum genus ex promiſcuo beſtiarum plurium, & diuerſorum generum coitu progenitum, id autem immane admodum, ſæuumq; & ferociſſimum circa Syrtes plurimum verſari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum paſtum conquirere quam auidiſſimè. Eius verò monſtri naturam faciemque forma eſſe huiuſmodi conſpicuam: corpus quidem muliebre, idque admodum formoſum, laſciuè tumentes papillæ, totumque pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidiſſimo, mira ab eius oculis proſiliebat hilaritas, quæ intuentem quemlibet in amorem procliuiter alliceret, reliquum autem corporis horridum, & ſquamarum ſcabritie aſperum & intractabile, inferne demum in longum anguem deſinebat, cuius caput in extrema parte poſitum acre admodum eſſet & mordaciſſimum, alis non eſſe præditum, ſed ſphyngis inſtar factum, neque tamen eloqui, vt illæ faciunt, ſed Draconum in morem ſibilum tantum edere acutiſſimum. Feras has tota Lybia plurimas, atque omnium quæ quot & qualibuſcumq; pedibus ingrediantur velociſſimas, vt nemo eſſet tam alacer, qui earum inſultus effugiſſe gloriari poſſet. Animalia itaque reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate ſua fretæ ac robore, per uim aſſequuntur, & opprimunt, ſed unum hominem dolo tantum blanditijſq; adoriuntur, & ſuperant: vtpote, quæ pectoribus tã amabilibus oſtentatis, ſpectatores uti præſtigijs implicant, fallaciſſimoſque amoris laqueos intentant, conciliandis congreſsibus admodum idoneæ: in hos quippe cum inciderint, nullum cient tumultum, nihil hoſtile minantur, immotæ verò manent, oculis interim ad terram magna cum modeſtia deiectis, inſtar ſpecioſæ lepidæque fœminæ ad colloquij congreſſum inuitant, lenocinijſque omnibus alliciunt: ſimulac verò quis, ut uoluptuoſorum hominum imprudentia eſt, cominus acceſſerit, extemplo eum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tandiu prius occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata ſit occaſio: inſurgit extemplo Serpens à tergo aggreſſus, apprehenſumque lethali morſu transfigit, veneneque immiſſo necat eueſtigio, mox cadauer miſerabile Serpens, & feræ ipſę lętantes unà ſocialiter depaſcuntur. Adhęc addit, Herculem Libycum iter ea facientem in eas incidiſſe, quas ubi primum è longinquo proſpexiſſet, curſum arripuerit perniciſſimum, illę autem cum diu nec ignauiter ſubſecutę, prędam tamen eam nanciſci minimè potuiſſent, indignatione ſuccenſę omnem in ſe crudelitatem conuertere, ora pectoraque unaqueque ſua fœdiſsimè dilacerata diſcerpentes. Ita monitos eſſe nos debere, ut more Herculis, improbitatem atque laſciuiam tantummodo fugiendo ſuperemus. Quod quidem figmentum, ex aurea illa

Fabula de Vipera ex D. Chryſ.

C

Hercules Libycus.

Eccleſiaſtici ſententia mihi deſumptum videtur, *Peccatum tanquam Colubrum fugiendum*, paratum id enim eſſe: vnumquemque ad ſe accedentem, haud grauatè ſuſcipere. D

FAVNVS ANGVIS.

Eadem habetur lib. ſ de Myrto.

HVic per quàm ſimile eſt quod apud antiquiores Græcos ſuper Hecate proditum: eam alij Semelem vocant, quæ tandiu Fauni patris nequitiæ reſtitit & obluctata eſt, etiam virga myrtea verberata, & vino oppreſſa: donec ille in Anguem transformatus, filiam ſpiris vndique colligatam, improbitati ſuæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerunt, ab Hecates téplo longè ſummota myrtus: vitis ſupra caput ſigni eius extenſa, vinumque, quod proprio nuncupare nomine non licebat, ſub lactis vocabulo inferri ſolitum: quique ibidem paſſim obrepunt innoxij Serpentes: quæ quidem fabula facilè oſtendit eandem diuinarum humanarumque rerum diſciplinam vniuerſo mortalium generi diuinitus in vſu habitam, ſed ab alijs nullo verborum aut rerum inuolucro, ab alijs ſenſu myſtico, ab alijs per ſymbola, ab alijs per ſimilitudines, per fabulas ab alijs memoriæ ſcriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, poſteris per manus proditam: laceſſit enim aſſiduè humanum genus, quod & Apoſtolus Paulus apud Deum quæritur, *Faunus pater naturæ ſtimulis importunus*, ideſt, originis ipſius compages coagmentatioque, & modo myrto, hoc eſt, imaginatione Veneris, modo vino, hoc eſt, lætitia & hilaritate, modo ſpiris ingentibus, hoc eſt, multiplici voluptatis ipſius varietate ſuggeſta, nos oppugnat, perque eam demum exuperat. Atque hæc illa patris domus, cuius obliuiſci nos debere, admonet Propheta.

SENSVS A VOLVPTATE, MENS A SENSV DECEPTA. E

Lapſus uiri & mulieris. Menandri Samaritæ error.

MVliebris porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes, pro ſenſu accipitur, viri verò pro mente, vnde quidam Adam, terrenam mentem interpretati ſunt. Hic igitur ſiue Faunus, ſiue, vt noſtri rectius, Serpens accingit ſe primum ad expugnandam mentem, ſubuertendumque intellectum. Hic ſua virtute opibuſque fretus, hoſtem repellit acerrimè, vti Adamum decet. Quid ille vafer & malignus? Eam adoritur, ſenſus ipſius obiectat commoda, delicias proponit omnes, voluptatum explicat illecebras, quarũ guſtu vel minimo expugnatur Euæ imbecillitas, illa incautum opprimit Adamum, mendaciumque commenta, lenocinio ſuo atque blanditijs eum cogit aberrare. Athanaſius ſanè, cum puritatem animi, quæ in Adamo primitus fuit, ſpiritualium rerum cõtemplatione tantum occupato, metaphoricè Paradiſum a Moſe nominatum oſtendiſſet, ibidem adiecit, quo pacto ſenſus mentem à ſpiritualium rerum meditatione Serpentis, conſilio, ad corporis voluptates auerterit abſtraxeritque. Diuus Aug. in 48. Pſal. *Singulis* inquit, *noſtrum ineſt mulier hæc: quippe caro noſtra, Eua eſt, quæ ſeducit uirum, ideſt, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapſum calcanei nomine quod a Serpente fuerit impetitum, Prophetæ appellauerunt.* Hinc Menander Samarita occaſionem ſumpſit ſceleſti pernicioſiq; dogmatis, qui nuptias, & generandi ſtudium, à Viperinæ naturæ ſanata mentiebatur emanaſſe.

SENSVS QVINQVE.

Saturnus νοῦς appellatus.

IN Euangelica lectione virgines quinque fatuæ, totidemque prudentes, cum lampadibus producuntur, quæ, ut Ambroſius putat, ſenſus quinque in ſapientibus ſuo lumine lucidos, eoſdemq; in inſipientibus erroris tenebris effuſcatos indicarent, Quare uidendum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipſe dicit, carmine, commentus ſit Saturnum ſatum νοῦν appellari, quod νοῦ Græcè Senſus dicatur, quem pro Mente & intellectu poni paſſim inuenimus, niſi ea de cauſa uocabulum vſurpemus, quòd per ſenſum, vt Ariſtotelici, ad rerũ cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quod tamen alicubi νόος ſignificatum vſurparit pro ſenſu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Ariſtotelem ſecutus, λόγον à Νοῦ emiſſum prædicabat, rationem quippe à ſenſu proficiſci: de quo Irenæus lib. 11. cap. 39. & 40. nam hæc nunc noſtri non ſunt negotij Duo verò ſunt, ſi credimus Ariſtoteli, quæ noſtri ad vnumquamque rem motus cauſa ſunt, vel ipſa ſcilicet cogitatio, ſi nunc intellectum vereamur appellare, vel ſenſus: rerum enim aut vtilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas exiſtimamus, imaginatio, vel ab ipſa cogitatione procedit: quia tales fore exiſtimamus, vel ab eo quod ſenſu experti ſumus. Ipſa igitur uel cogitatio vel ſenſus, imaginationẽ creat, imaginatio ſtatim excitat appetitionẽ, appetitio affectũ, affectus motũ, vt ad aſſecutionẽ perueniatur. Noſtri igitur primi parentes duo, intellectus & ſenſus. Intellectũ verò hic accipio cogitationẽ quæ certo fit curſu peracta. Sẽſus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipſoque deliciarum paradiſo perfruitur; vbi vero intellectus ſeſe ſenſui manciparit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quieteq; ad labores, & inuiſas rerum omnium turbas eijcitur. F

Intellectus Adamo, ſenſus Euæ attributi.

MALVS DEMON.

QVod vero malum dæmonem per Viperinam figuram indicamus, multorum conſenſus accedit. Nam & apud D. Hieronymum Draco inter Diaboli cognomenta numeratur, & diabolus

A bolus locutione Mali ſæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, *Sed libera nos a malo,* quod tamen ipſe, *libera nos à maligno,* protulit. Sed præcipuè Eccleſiaſtici 10. eo loco: *Si momorderit Serpens in ſilentio, ſi quem,* ait is, *Serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conſcio, eum peccati veneno infecerit,* & quæ ſuper pœnitentia ſequuntur. Et cauſam addidere nonnulli, linguæ mutationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius miniſter eſt aliud porrò lingua loquitur aliud corde meditatur, his Dominus ait: *Generatio Viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mali?* Et in diuinis literis alibi: *factum ſilentium in cœlo,* legas, *dum committeret bellum Draco cum Michaele Archangelo,* alibi, contritum ab Aſſertore noſtro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos, & huiuſmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum eſt, & Pytho Serpens apud gentiles effingitur, quem Apollo ſagittis confecerit, quod quid ſibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in geſtis Pauli, qui vnum ex his exire iuſſerit è muliere, quam is occupauerat: propterea quod clamitabat illa, & Paulum & eius comites eſſe ſeruos ſummi Dei, qui viam ſalutis annunciarent. *Id verò dolebat Paulus,* inquit Origenes, *quod indignum iudicaret ſermoni ſuo è Pythoni ſpiritu teſtimonium exhiberi.* Et Reg. 1. *Saul mulierem, quę Pythonem habeat, ſibi ſiſti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret.* Sunt qui dicant (vt hoc κατὰ πάρεργον admonemus) Samuelis non animam, ſed imaginem Pythoniſſæ aggeſtam, ſunt qui Dei permiſſu veram animam aſſerant, vt ex calamitatis, quæ Sauli toties prædicta fuerat, aſſeueratione, acrius cruciaretur: alioquin, vt Deut. 18. *maximè eum abominatur Deus qui Pythones conſulat.*

Pythones quid.

DELECTATIO.

QVantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemque, vt ſuper pectus ſuum, & vtero incumbens ſuo, ſit ſemper inceſſurus, Serpens: q͞d

B vt diximus, Philoni, Ambroſio, Athanaſio, & alijs ſubſcribentibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quod deuouit Serpentem Deus, vt terra perpetuò veſceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab alijs recitatam ſerijs his admiſceam, adagium illud ex ea tantum attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis ſanguinē deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyanæo, ut memorat Philoſtratus, dictum ὄφιν θάλπεις, δὲ σὲ ὄφις *Anguem concupiſcis, teq; Anguis,* q͞d is ſcilicet mulieres appeteret, & ab eiſdem identidem expeteretur. Quid Plato? nonne Moſaicam ſecutus hiſtoriam ait Phædro dæmonem aliquem. in ipſo ſtatim principio rebus humanis voluptatem immiſcuiſſe, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauiſſimæ beſtiæ, maximæque calamitati, natura inſeruerit?

Geneſ. c. 3

Adagium, ex Menippea fabula

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANimaduertendum verò eſt naturam oſtendiſſe nobis, ieiuni hominis ſputo Serpentem necari poſſe, ex quo tacitè ſubmonuit, Venereas voluptates libidiniſque ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc ſine Cerere & Baccho, vt ait ille, omninò frigent. Et Matth. 9. adoleſcens ab impuro oppreſſus dæmone nonniſi oratione & ieiunio curari poteſt, ut Aſſertor noſter admonuit. Et quoniam ſunt quibus commentitium hoc videtur, aſſerit id Galenus περὶ κράσεως tertio: aſſerunt idem Alexander Aphrodiſeus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & plerique alij rerum naturalium ſcriptores, qui rem ita tradunt: *Si ſaliua ieiuni hominis in os, vel vulnus Scorpionis, uel Serpentis, vel alterius uenenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis eſſe.* quod & Lucretius his verſibus tangit:

C *Eſt itaque vt Serpens, hominis quæ tacta ſaliuis*
Diſperit, ac ſeſe mandendo conficit ipſa.

Cauſam Philoſophi perſcrutantur, aiuntque fieri hoc ob magnam inter vtrumque animal contrarietatem: Serpens ſiquidem frigida & ſicca eſt corporatura, homo autem calida & humida, hinc alterum alterius viſu tactuque exhorreſcere, humanoque ſputo tactum Anguem æquè fugere, ac ſi feruentem in aquam incidiſſet, id ſi penetrarit in fauces extingui. Quod vero aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis ſaliuam, ſciendum & ab ieiunio quoque morſum eſſe peſtilentem.

Plin. li. 28. cap. 4. Serpens à ieiuni hominis ſputo necatur

PETVLANTIAE FINIS.

NEque abſimile eſt à ſacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem deſierit. Amorem enim laſciuum per figmentum illud ſignificari tradunt authores optimi, cuius finis quinam alius eſſe poteſt, niſi voluptuoſa procacitas? quæ tamen, vt ex voto facta tranſactaque omnia ſint venenum demum interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, ſunt explicata, vbi & quid ſuper hoc Heſiodi interpretes aſſerunt, addidimus. Talis dubio procul Serpens incautam Eurydicem afflixiſſe fingitur à Poetis.

Plin. li. 28. cap. 4.

VOLVPTAS MATVRE EXTINCTA.

HErculem vero, quem vetuſtas illa pro uirtutum omnium tam animi, quam corporis idea propoſuit, Angues etiam num in cunabulis eliſiſſe canunt: quippe eum innuentes, qui ad magna

præclaraq; negotia ſit natus, debere, vel à teneris vnguiculis extinguere uoluptates. Meritò igitur inſigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus ſculptum videas, atque in numis etiam, cuiuſmodi ille eſt, cuius altera facies inſcriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ Literæ verò reliquæ in numo quem attrectauimus, detritæ ſunt. Quod ſi qui figuram huiuſmodi autumant inſtitutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem ſcriptorum omnium conſenſu, Crotoniatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico ſeptem viri, qui reliquos virtute præceſſerant, pariter Crotoniatæ omnes ſint reperti, quod latiùs apud Strabonem libro Geographiæ ſexto. Vnde etiam dictum illud emanarit. κρότωνος ὑγιέστερον. Deque optima valetudine Platus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegetaque magis omninò ea ſunt, quæ minùs ſeſe voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad Anguem reuertamur, ne adeò mirum ſit eum voluptatis & libidinis habere ſignificatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amaſios aliquando deprehenſos eſſe, omniaq; amoris & nequitiæ ſigna præbuiſſe: veluti is, qui Aetoliæ cuiuſdam amore captus, noctu eam adire ſuetus, puellæ corpori circunfuſus, hac atque illac illabens, illam nunquam neque vltrò, neque inuitus lædebat, opportuneque ſub diluculum recedebat, quod cùm ij, quibus puella curæ fuerat, intellexiſſent, eam aliò migrare compulerunt: Serpens per triduum & quatriduum non adeſſe, ſed diligenter accurateque circuire illam quæritans, quam vbi mox inuenit, caſu illi obuiam factus, non vti ſolitus erat mitis & blandus, ſed aſper & horridus in eam inſiliit, manibuſque primùm ſpira ad corpus adſtrictis, caudæ reſiduo femora flagellabat, leuem quidem iram præ ſe ferens, quæ licèt indulgentia aliqua permixta eſſet, caſtigationem tamen aperte demonſtraret.

Serpens Aetoliæ amaſius puellæ.

D

ARAXA.

E

NEQVE quidem diſſimulandum, quod Scythæ huius ſalacitatis ergo, quæ per Serpentem ſymbolicè fingitur, Araxã famoſæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, ſemiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus reliqua Viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios tres genuiſſe, Agathyrſum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox authores fuiſſe perhibentur.

Num. cap. 21. Ver. 14.

CONTINENTIA.

IN ſacris Hebræorum literis, Dana Serpentem æreum Moſeos admonitu factum legas, qui aduerſantem voluptatibus virtutem præ ſe ferebat, hominemque à peſtifero quouis veneno ſoſpitem reddebat: ea eſt cõtinentia, atque coſtantia, atque ideò ex ære, hoc eſt fortiori perenniorique materia conformatur: æs enim valdè ſolidum eſt, neque vlli obnoxium rubigini, quare *nexas ære trabes*, apud Virgil. legas, ad perennitatem catenarum, & *monumentum ære perennius*, apud Horatium eodem ſenſu. Idem & viuentium ſalubritati aduerſus putreſcentia, efficaciſſimo eſt remedio. Acuti quoque mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putreſcant, vel, vt diutiſſimè ſaltem aſſeruentur, efficiunt.

Aen. lib. 1. Carm. lib. 3. ode vltima.

CALLIDITAS.

F

SED neque calliditas prætereunda eſt, quæ per Serpentis imaginem indicatur. Et Moſes prudentiſſimum inter bruta Serpentem dixit. Animal præterea motu varium eſt, atque ad ſubſidium defenſionemque præcipuè paratum, quòdque hoſtem vlciſci probè poſſit & norit. Draconi verò ſimilis eſt virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perſcrutetur, rimeturque ſtudioſiſſimè, ideoque ab acuto viſu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo ſignificari diximus, vt quod inſtat agamus: ea demum vera voluptas eſt, quæ ex intellectu depurgato, & ſano ſenſu perfectiſſima redditur, vnde abſolutum oritu iudicium quo freti poſſumus noſmetipſos prudenter tueri, atque ſapienter conſeruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morſiunculæ, & voluptatum vulnera, intortique deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne teperãtia depellat, longeque ſummoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduerſaria, Equum hæc, utpote ferocientis improbitatis, & uitioſæ cupidinis ſimulachrum, mordeat, atque ita uitio proſtrato, ſeſſorem in uirtutis æqua planitie ſanum, incolumemque ſiſtat.

A

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFAEVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN ALIQVOT SIGNIS MILITARIBVS, deq; caduceo ad rem ipſam.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSQVINTVS.

B *CVi verò opuſculum hoc alterum de quibuſdam Serpentis ſignificationibus, in ſignis præcipuè militaribus, deque caduceo nuncupem potius, quam tibi Clariſſime Achilles? qui præter abſolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incurioſus aſſectator, cuique hęc domi naſcũtur tam patris tui viri elegantiſſimi cura, quam accuratiſſima aui illius tui clariſſimi diligentia: qui cum a ſecretis Pauli Veneti II. P.M. eſſet, quantulumcumque otij publicis à negotijs ſurripere poterat, totum id rerum barũ cognitioni ſtudioque tradebat, meq; fateor à vobis mutuo accepiße plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, poſt rem arbitrio meo digeſtam, iuſtum æquumque exiſtimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, ſed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expreſſa ſignificata, quarũ figurę imagineſq; apud vos laudabili cura cuſtodiuntur, illudq; præcipue familiaribus nobilium domorum inſignibus argumentum, contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem ſcriptum oſtendiſti, quod ex ipſa vetuſtate deſumptum, & apertiſſimè comprobatum perlegiſti. Subieci, me quoque ſentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaboraſſe Imperatorum veterum, atque adeo militum inſignia, & in parmulis & in ſignis more noſtro picta fuiſſe multa enumeraui, præſertim eorum qui Serpentem protuliſſent: nam circa caduceum ſolicitus plurimum eße videbaris, & quæ de principatus hieroglyphicis multa diſſerui, inſtiſti mox, vt ea omnia conſcriberem, quòd per otium ea recognoſcere conſtituiſſes. Quàm primum igitur mihi quoq; per otium licuit, quod optare te tantopere contenderas, efficere procuraui, idque quam libentiſſimè, qui quantum in lucris ponerem non ignorabam: ſimulque mihi ſtimulus addebatur ad ſtudia hæc, veluti poſtliminio reuiſenda: quæ in multarum occupationum quaſi concurſu, diutius fuerant intermiſſa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius reſarciri poſſe videbam, vt ita minimè fortè peritura eſſet lucubratio mea, quæ talem tantumque ſibi argumenti huius non lectorem modo, verum etiam adiutorem comparaſſet: cenſuram enim doctrinamq; tuam ſpero mihi plurimum profuturam.*

C

IMPERATOR.

PRIMVM igitur hierogl[illegible]m in hoc genere illud erit, quod ad rerum ſummam pertinet. Sacerdotes enim Ae[illegible] ſi vellent Imperatorem, aut potentiſſimum quempiam Regem per inſtituras ab[illegible]ines indicare, Anguem, vt apud Niliacum Horum eſt, in ſpiram collectum faciebant [illegible]alarij cuiuſdam ſpecie in voluminum medio ſtatuta: ſiquidẽ domus regia in impe[illegible]ius centro ſita eſſe debet, vt omnium æquè commodis conſulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. ſuæ vrbem iubet in medio regionis, quo ad fieri poteſt, poni. Et Gen. 23. cum dicendum eſſet, *Erat autem Ephron longè princeps Hethæorum*: ſcriptum inuenias ad huius inſtar hieroglyphici, *Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios*. Hinc rerum ſcriptores memoriæ non temere prodiderunt, Antoninum Pium in vrbe ſemper ſediſſe, vt ita medius nuncios vndique citius accipere poſſet, ideoque ne longius abeſſet, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia ſua tantum in Campania nonnunquam viſere contentus: quamuis eſſe ſcio, qui factum hoc ab eo dicant, quòd grauem eſſe prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci exiſtimaret. Diodorus autẽ licet alia quoque Serpentis ſignificata commemoret, quin tamen & imperium ex eiuſdem animantis pictura intelligi poſſit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita deſcribunt, vt eum manu Serpentem comprimere indicent, cuiuſmodi ſimulachrum eſt in numo Aurelij Cæſ. Auguſt. Pij filij, in quo ſigillum eſt, Serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti.

Regia domus ubi eſſe debeat.

Numus Aurelij Cæſaris.

OSCVS.

D

Oſci populi, & Capyt vrbis origo. Capys accipiter.

MAnethon Aegyptius author, quiſquis ille fuit, ait Oſcum, qui Tyrrhenis imperauit, inſigne Serpentis habuiſſe, Oſcoſque, ait Seruius, populos dici vbi plurimum Serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oſcum hunc aiunt coloniam eo tranſmiſiſſe, Hetruſcis tunc Italiæ ferè totius rerum potientibus, urbemque in ea regione longe principem, ab accipitris, augurio, quem Hetruſca lingua Capym appellabant, nominaſſe, vt ſcriptores quidam uetuſtiores memoriæ prodiderunt: licet tempore ſuccedente creditum ſit, eam ita à campeſtribus locis nuncupatam. Poetæ uerò Hecatęum ſecuti, eoſdemque Hecatęus, Capym Troianum virum vrbis authorem fuiſſe tradunt, & ab eo nomen. Sed hęc vtcumque fidem faciant (in nulla enim re magis authores diuerſi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci ſibi omnia adſcribunt, Latini ſua poſſidere contendunt, nationes pleræque aliæ non ignobiles eſſe volunt) ſatis conſtat Oſcum, Aegyptiorum principum more, Serpentis inſigne geſtaſſe, & Oſcos eius colonos inde nuncupatos. Oſcus dubio procul Hetruſcum nomen eſt, & apud eos ad hęc vſque tempora Viperæ Oſcorzones appellantur, ſi modo Vipera Serpens ille ſit, qui tota Venetia vulgò Maraſſus dicitur. Et ſacræ apud nos literę Serpentem principis elogio nominarunt, dum ait Aſſertor noſter, fore, vt huiuſmodi princeps foras eijciatur, cum de diabolo loqueretur, qui per Serpentem multis in locis vtriuſque inſtitutionis noſtræ figuratur. Hanc inrerpretationem D. Ambroſius è noſtris nequaquam aſpernatur.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij cauſa, in Iunonis quoque dextera Serpentis caput ſtatuebatur, in læua uerò lapideum ſceptrum: cum Iuno ipſa dominij præſes apud gentes haberetur. incederetque, ut ipſa de ſe apud Virgilium dicit,

Aen. lib. 1.

---Diuum Regina, Iouiſque
Et ſoror & coniunx.

E

IVNO CONSERVATRIX.

Iulia Mamea numus.

NAm in Iuliæ Mameæ Aug. numo ſimulachrum eſt, ſinos fluentes collectum, læua haſtæ adnixa, dextra Anguem in ſpiras conuolutum porrigente, vbi Anguis omnino Imperium, haſta Defenſionem indicat: quod ut conijciam facit inſcriprio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

Dictum in potẽtiores.

SErpentes quoque Leonibus, qui Opis deę ſimulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem, uel orbis ipſius dominium ſignificabant. Argutum uerò dictum apud Gręcos, contra potentiores ciuili quadam libertate iactari ſolitum, ὄφις ει μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: hoc eſt, *Anguis, niſi Anguem comedat, non fiet Draco.* Nam inter Serpentum genera, Dracones ij uocantur, qui corpore ſunt immaniore, uaſtioreque magnitudine, tametſi pro quocumque Angui plerunque nomen hoc authores uſurpant. Quem igitur Imperatorem ſtatuas, eo adagio, aiebant illi, ei neceſſe eſſe Reges & Principes multos deglutire, ut ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO.

Græcorum numiſma.

IN Græcorum etiam numis dominium per Serpentum effigiem ſignificari obſeruauimus: nam in numo quodam uideas Serpentes duos ad ſemicirculi curuaturam inuicem ſpectantes, caudis introrſum incuruatis, cuius inſcriptio dominium penes duos eſſe demonſtrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ ΕΞΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertius exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δυο. F

PROVINCIAE PRINCEPS.

QVod ſi regem Aegyptij, prouinciæ tantum alicui iura legeſque dantem pingere uoluiſſent, dimidiatum, ut apud Horum eſt, Anguem figurabant, per animal quidem Regem, per ſegmentum uerò, quòd non uniuerſo imperaret orbi, ſubindicantes: omnipotentem ſiquidem ex integro Dracone intelligi, ſuperius oſtenſum eſt. Sanè Anguis ille, qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiumque reddidit, cum à columna lignea repente elapſus omnes uertiſſet in fugam, tota rei miraculo curia conſternata, nimirum ſignificabat, nouum & inexpectatum principem, eundemque iuuenem L. Brutum, de columna lignea hoc eſt, de ſtupore, quem diu ſimulauerat, prodituram. Labis enim & caudex, pro ſtupido & alienatę mentis homine, apud Comicos ponitur.

Accidit anno ab Vrbe cond. 242.

REX OPTIMVS.

SI uero regem optimum ſignificare procuraſſent (κάλλιστον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) Anguem utique in orbem collectum effingebant, cauda mordicus apprehenſa, ſed regis nomen in ſpirę medio deſcribebant, Quin etiam certam Anguis ſpeciē, μικρὶ

cogno-

A cognominatam, huic ſignificato adhibebant. Cur verò Anguem fingerent ſibi caudam admordentē, authores quos ſequimur nuſquam tradunt: ſed ſi ariolari licet, indicabat, omnia vſque ad minima, vltimaque curæ eſſe Regi, qui bonitatis nomen ſit adepturus, cum ea præcipuè de cauſa Sardanapalus, & plerique alij infames habiti ſint, quòd ſimulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura ſibimet tantum vacare, ſeque vnos curare inſtituerunt.

REX TVTELARIS.

Qvod ſi Regem Aegyptij ſuum, vel alium quempiam in obeliſcis aut monumentis alijs, curam populi ſui geſſiſſe regiam atteſtarentur, eumque tutelarem fuiſſe commonerent, Anguem vigilem, vertice quippe ſurrecto, elatoque pectore ſculpebant, cuiuſmodi ſpecies adhuc pleriſque locis inſpicitur: hic verò pro regio nomine CVSTOS inſcribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundum eſſe deceat Regem, cui gentium regnique tutela ſit curæ credita: quare apud Homerum Somnus Neſtoris perſonam indutus, his verbis compellat Agamemnonem: *Vigilantia in Rege neceſſaria. Homerus Iliad. 6.*

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Quam ſententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere ſomnum
Nocte uirum, ſub conſilio, ſub numine cuius.
Tot populi degunt, cui rerum cura fideſque
Credita ſummarum.

Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclare geſtis omni laude maior, cum minimè præſtaret, ſomnolentiæ taxatione male apud Romanum populum audiebat, author Plutarchus libro ad Traianum
B Imper. de ciuili inſtitutione. Sanè verò Dracones à viſu, quem acutiſſimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de cauſa dedicatur, quia nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt, prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitiis tam acutè cerneret quam Aquila, aut Serpens Epidaurius, puto prouerbium ſecutus, ὄφεως ὄμμα. Neque temere Ariſtophanes finxit Angues duos Pluti oculos in gratiam Aeſculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpiſſet. *Serpentis oculus.*

HEROS.

Qvod autem Heroibus in vniuerſum Draco ſacer habeatur, ea de cauſa Plutarchus, Agide, factū putat, quòd ex medulla hominis Serpens gigni ſoleat, quod non ignorauit Virgilius, cum ad Anchiſæ tumulum hæc accidiſſe memorauit: *Draco cur Heroibus dicatus. Aen. lib. 5.*

—Adytis cum lubricus Anguis ab imis,
Septem ingens gyros ſeptena volumina traxit
Amplexus placidè tumulum, lapſuſque per aras:
Cæruleæ cui terga notæ, maculoſus & auro
Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus
Mille trahit uarios aduerſo ſole colores.
Obſtupuit Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & læuia pocula Serpens,
C *Libauitque dapes, rurſuſque innoxius imo*
Succeſſit tumulo, & depaſta altaria liquit.

Quod quidem non temere fictum à Poeta, ſed ex hiſtoria deſumptum. Athenienſibus enim cōtra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, Serpens draco in naui dicitur apparuiſſe, ſecundiſſimorum, quæ proſpere ſubſecutæ ſunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templū fuit Cychreo, vt apud Pauſaniam eſt, dicatum, quòd Apollo reſponderit, Serpētem illum Cychreum heroem fuiſſe, qui auxilium allaturus adueniſſet.

EPAMINONDAS.

Epaminondas autem Imp. ille clariſſimus, qui ad Mantineam tam fortiter occubuit, Draconis
geſtamine inſignis fuit. Eo vero loco vbi prælium commiſſum eſt, columnam erexit antiqui-
tas, cum clypeo Draconem in eius memoriam ſculptum oſtentante. Quod Pauſanias ideo fa-
ctum arbitratur, quòd is ex Spartiatarum cognatione, quæ Thebis erit antiquiſſima progenitus dice-
retur, quorum id gentile eſſet inſigne: quippe quòd à ſeminio anguineorum dentium, quos Cadmus
ſeuerit, oriundi eſſent: Spartanoſque ipſos in Laconia inde origiñe duxiſſe nonnulli credidere, quos *Spartani cur ὀφιοδ. olim.*
olim ὀφιοδείρους nuncupatos alia de cauſa hiſtorici tradiderunt; cum enim annonæ caritate labora-
rent, compulſi ſunt Serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vſum
conuertere. Sed quoniam de clypeis & geſtaminibus militum atque cohortium multa dicturi ſu-
mus, quia id præcipuè contendebas, ut aduerſus eruditorum quorundam ſententiam veterum

 exempla

exempla tibi ſuggererentur, quo non eſſe nouum inſtitutum, familias varijs geſtaminibus tum colorum, tum diſſectionum, atque etiam inſculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, inſtrumentive alicuius adiectione diſcerni, comprobare poſſes, priuſquam ad horum explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum, & nominis claritatem per Anguem commonſtrata dicere neceſſarium eſt. Sed prius aliqua de oſtentis. D

AMPLITVDO NOMINIS.

IN oſtentis enim ſummam nominis amplitudinem portendere Anguis fertur, nó ijs tantum quæ ad imperium, aut alium quemcumque principatum attinent, ſed ad ea quoque quæ, vel ingenio, vel arte celebritatem ſibi aliquam comparauere, vt in hiſtrione Roſcio, artis ſuæ gloriam præmonſtrauit: cum enim puerum Anguis dormientem noctu complicaſſet, pater ad aruſpices detulit, qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano verò, quamuis modicis parentibus ortus eſſet, ſummum tamen imperium Anguis portendiſſe fertur, cum eius pueri peluim plerunque cinxiſſet, neque vnquam occidi potuiſſet: poſtremo matrem eius, quæ templi Solis ſacerdos erat, & aruſpicinæ non ignara cum hoc vidiſſet, Serpentem quaſi familiarem occidere noluiſſe. Pari præſagio Seuero imperium præmonſtratum eſt, cui dormienti, vt Spartianus ait, in ſtabulo, Serpens caput cinxit, & ſine noxa, expergefactis, ac acclamantibus familiaribus, abijt. Quin, & Maximini iunioris, quem pater ſecum Imperatorem appellauit, caput dormientis Serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autē ſomnia, nonne ipſa quoque, vel in conceptu, vel in partu, quotiens Draconem obtuliſſent, eiuſdem amplitudinis prænuncia fuerunt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quam puerum eum pareret, ſomniauit ſe Dracunculum enixam edidiſſe. Nam & Alexandro Macedoni Draco dominij claritatem præſagiuit, qui matri Olympiæ congreſſus eſt in ſomnijs. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum eſt, & ipſi Draco circunfuſus nihil attulit nocumenti. Dedit, & Auguſto Imperij præſagium oſtento ſimili. Nam cum Actia mater eius ad ſolemne Apollinis ſacrum media nocte ueniſſet, poſitaque in temploque lectica, dum cæteræ quoque matronæ dormirent, obdormiſſet, viſus eſt Draco repente ad eam irrepere, pauloque poſt digreſſus: illa uerò expergefacta, quaſi à concubitu mariti ſe purificauit, & ſtatim in corpore eius extitit macula veluti picti Draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeo vt publicis inde balneis perpetuo abſtinuerit. Sedenim facilè fuit oſtenta, quæ principibus viris, aut nobilitate, aut opibus claris accidiſſent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare: quid autem de ſeruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus vænalis cum Romam delatus eſſet, deprehēſus eſt dum quieſceret, habere ſub capite Draconem in ſpiram complicatum, quem Thracia itidem mulier conſpicata uaticinandi periti ſſima, ſignum eſſe dixit magnæ cuiuſdam, & formidabilis potentiæ, quæ tamen infauſtum eſſet exitum habitura. Idem Serpens ubi defectus caſu aliquo fuerit, imperij ad eſſe finem identidem oſtendit. Nam Tiberius Cæſar Serpentem Draconem in delicijs habere ſolitus, eique manu ſua cibum miniſtrare: quem cum is corroſum à Formicis reperiſſet, monitus eſt cauēdam ſibi eſſe uim multitudinis: Formicas enim populi ſignificatum habere, non fabula tantum Pelei Theſſaliæ Regis, uerum, & portenta, & prodigioſa ſomnia declarant. Nam & Nero paulo ante quam extingueretur, uiſus eſt ſibi per ſomnium pennatarum Formicarum multitudine oppleri. Sedenim de Formica loco ſuo plura. Quod ad Serpentem pertinet, idem Nero, qui Serpentis ſpolium à matre pro amuleto commendatum, brachio alligatum aliquandiu geſtauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tunc id perquiſiuit incaſſum, cum omnia contra ſe fremere comperiſſet, maternæ erga ſe pietatis ſerò memor. E F

Mamæa ſomnium.

Actia ſomnium. Sueton. in Aug. c. 94.

Suet. in Nerone c. 46.

ASIA.

Tres Serpētes quid in numis.

ANtea uerò quam militalia ſigna promoueam, ſcrupulus ille mihi uidetur eximendus, quod nonnulli per Serpentes tres, Aſiam prouinciam ſignificari putant, non ſecus ab Ibes Aegyptum, Elephanti Africam, Cuniculus Hiſpaniam, Equus Italiam, quæ ſigillatim ſuo quæq; Commentario declarata ſunt. Id ea de cauſa ſuſpicari uidentur, quod numi plerique argentei conſpiciuntur, quorum inſcriptio eſt, CÆSAR IMP. VII. ab altero latere Angues tres, quorum duo pectoribus hinc inde ſinuosè ſurrectis attolluntur, tertius iacens, capite caudam unius, cauda uerò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria ſurrigitur calathiſco inſiſtens: quippe ad ipſius terræ Aſiaticæ feraciſſimam vbertatem ſignificandam. Inſcriptio uerò eſt, ASIA RECEPTA. Sedenim, ego Angues eos tres indicare crediderim, Imperium Romanum tres iam orbis partes occupaſſe: Europā enim diu poſſederant, Africam paulo ante ſubiugarant, nunc Aſia recepta, & ad reliquas applic[illegible], tertiam quoque partem adepti uidebantur.

PRAEFECTVS MILITVM.

Cæſaris numus.

QVod uerò pertinet ad inſignia militum, numus eſt Cæſaris Dict. III. in quo Victoriæ caput eſt, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, ſtola ad

pedes

A pedes demiſſa, capite, vti mos, galeato, ancile ſiniſtrà geſtans, læua trophæum, quod humero inhæret, ſuſtentans, à latere verò Serpens Draco prorepit capite ſurrecto, magnis voluminibus terga trahens cuius inſcriptio eſt, C. CLO. VI. PRAE. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In ſacris literis legas, Draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Pſalmo quarto ſupra LXX. habetur, quod milites, cēturiones & duces eos ſignificat, qui fuerant à Pharaone immiſſi, vti Iſraeliticum populum perſequerentur: ij aquarum mox inundatione ſuffocati ſunt, atque ita contriti, quodque mox ſequitur phraſi longe inſigniori, *Tu confregiſti caput Draconis*, Pharaonem ipſum intelligit. Qui myſticum ſequuntur ſenſum hæc ad Chriſtum referunt, qui dæmonis vim omnem ſuſtulerit. *Capita draconum in aquis contrita.*

COHORTES.

QVIN & cohortium erant inſignia, perque ſingulas earum, vt Flauius Vegetius ſcribit ferebantur ad prælium à Draconarijs, quo nomine κατ' ἐξοχὴν, ſigniferos omnes appellitabant Quo verò pacto geſtarentur, videre eſt apud Ammianum Marcellinum, vbi pompam deſcribit, quā Conſtantinus Imp. vrbem ingrediens duxit: *erant enim*, vt is inquit, & *Dracones haſtarum aureis gemmatiſque ſummitatibus illigati, biatu vaſto perflabiles, & ideò velut ira perciti ſibilantes*, caudarumque volumina relinquentes in ventum De iis Claudianus. *Inſignia cohortum.*

Manſueſcunt varij vento ceſſante Dracones.

Erat vero ſignum Draconis purpureum, vt idem Ammianus atteſtatur. Atqui non in ſignis tantum Serpentes militibus vſu fuere, ſed viui etiam, pugnatoribus ſociis auxilium non contemptibile præſtitere. Legimus enim Annibalem monſtraſſe Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hoſtium claſſem vaſcula iaculentur Viperis plena, quarum metu perterriti hoſtes à dimicatione, & nauticis miniſteriis impedirentur. Idem cùm Pruſias iam cedente claſſe ſua feciſſet, victor euaſit. Antique verò illius militiæ veſtigia quædam habentur apud vos Maffæos Romæ, in Canone quodam circa Teodoſij tempora, & aliquanto etiam priùs confecto, in quo militum omnes ordines recenſentur, geſtaminaque ipſa ſuis etiam coloribus picta conſpiciuntur, quæ quiſque manipulus turmaque, ex quadrupedibus vel alitibus, vel ex colorum varietate ſigna ſibi deſumpſiſſent: ex quibus quæ facerent ad Anguem, quoniam id operis ordo ſibi depoſcere videbatur, ſubijcere non importunum iudicaui. *Annibalis ſtratagema.* B

SENIORES MENAPES.

EX his enim ſeniores Menapes dicti, Anguem luteum pro inſigni habebant in parma viridi, cuius marginem ruber limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autē Serpēs terga infernè habebat, caput & caudā ſurſum verſus inflectebat. *Varia Militum inſignia.*

CORTONACENSES.

QVI verò coloris alibi Draconem præferebant in rubra parma, cuius umbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior praſinus, albus exterior, ij Cortonacenſes appellabantur, & cum ſuperioribus vtrique ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant.

THAIPSALI.

C NAM qui ſub equitum Magiſtro militabant Thaipſali, niſi codex in damno eſt, & Theſſali, fortè caſtior lectio ſit, nuncupati, cæruleum geſtabant Anguem, terga læuam verſus porrigentem, in dexteram vero caput & caudam incuruantem, qui geſtus in Cortonacenſibus diuerſus erat. Horum uerò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam Colubri, uiolaceus erat orbiculus.

PRAEFECTI FABRICAE.

INTER geſtamina verò Fabricæ præfectorum, quæ ſex numero erant, dimidiatus Serpens luteus in horum vno conſpiciebatur, parma cærulea, aureus umbilicus, margo ruber: intra quem à læua parte: Onyx paruus cum Aethiopis ſigillo. Sequebantur ij uirum illuſtrem, Magiſtrum officiorum appellatum.

SANGVINENSES.

SED Angues duo in huiuſmodi militum geſtaminibus colore rubro, ſiue, uti ex Ammiano diximus, purpureo, ad ſimilitudinem X. Græcæ literæ in tranſuerſum ſiti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat inſigne, qui ſub Magiſtro peditum merentes, Sagunnenſes appellabantur.

BIANENSES

HVMANICIPITIS autem Serpentis effigies, in cærulea parma ipſe quoque unicolor, ſpiris duabus circa umbilicum aureum datis, capite eo humano ſuperarrecto, & in auerſum reſpiciente,

ciente, cauda aliquantulùm infernè ſummiſſa propendenteque geſtabatur à militibus, qui ſub Magiſtro militum per Illyricum merebant. Bianenſes nuncupati. D

HONORIANI IVNIORES.

ERAT inter hos quoque mutilati Serpentis inſigne, cuiuſmodi eorum habebatur, qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id fruſtum luteum, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & ſegmentum quadra erat & ipſa lutea, angulis in os & in cæſuram uerſis, in qua teſſella conſpiciebatur purpurei coloris. Intra Anguem parma omnis rubra, extra tergum circulus albus ducebatur, umbilicus erat argenteus. Erant ij ſub illuſtri uiro equitum Magiſtro.

MARCOMANI.

SVB eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipſi quoque Serpentem præferebant coloris identidem lutei, in alba parma, cuius aureus erat umbilicus. Inter ſegmentum & caput, lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

CONTRA uerò in nigra parma luteus erat Serpens eodem cirunductus modo, & ipſe curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & inciſionem collocato: umbilicus ad angulos rectos decuſſatus partes duas aduerſis angulis oppoſitas albas, duas cæruleas habebat. Geſtabant hoc Curatij iuniores, ſub eodem Magiſtro equitum militantes.

MAVRIALITES

AT dimidij duo, ſeque inuicem inſpectantes albi coloris in parma uiridi, quam margo ruber ambibat, eorum erat geſtamen, qui ſub eodem Magiſtro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoque parmæ umbilicus decuſſatus erat tranſuerſis lineis, cuius duæ oppoſitæ partes albæ, aduerſæ cæruleæ. E

FABRICAE.

PRæter ſex illa inſignia, quorum ſuperius mentionem fecimus, præfectus Fabricæ ſeptem alios ordines ducebat totidem geſtaminibus inſignes, in quorum vno Serpens luteus dimidia ſui parte conſpicuus, capite truncique parte cæſa in læuam verſis, parma cærulea. Inter Serpentis caput atque ſegmentum orbiculus erat luteus vmbilicus quoque in obliquum decuſſatus, partim aureus, partim argenteus erat.

DEFENSORES.

DVos vero Angues in caducei ſpeciem implicatos, capitibus ad oſculum coeuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi geſtare ſoliti ſunt qui Defenſores vocabantur. Horum præfectus erat illuſtris vir, militum Præſentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiam caduceus, hoc eſt, totis expreſſis Anguibus, iiſque vna cum baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, inſigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat ſub Magiſtro militum per Orientem.

F

ANGLEVARII.

SVb militum autem Præſentiali Angleuarii erant, quorum inſigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius ſummitate pila erat, vnde Angues prorumpebant, & ad oſculum iuxta parmæ medium adflectebantur. Parma erat ſapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI.

AT ſub Magiſtro militum præſentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum geſtamen erat parma tota lutea, ſed nigro circulo aliquantulum interius circunducto, in medio cuius Angues rubri duo, non è baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſſi ad oſculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpectum luteo, duabus in medio nigris lineis, à dextera ad læuam in parallelum diſſecantibus, in ſuperiore cuius parte T. centurionis ſignum notatū erat: de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magiſtri militum Præſentialis militia, geſtamen erat in parma tota purpurea, Angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtrique aures acutæ, longeque ſurrectæ. Hi non baculo, ſed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ ſuſtinebat

Angues)

A Angues) vnde mox in ſuperiorem caducei partem curuabantur: fulcrum illud lato ſpatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. Medium huius ſpatij vmbilicus aureus occupat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur.

VINDICES.

IIs proximi erant, & ordine, & præfectura vocati vindices, qui cæruleas Mori inſtar colubras in caducei morem flexas, pro inſigni habebant in parma tota lutea, vbi Angues pedamento committebantur appliciti coalitique: aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat, & Magiſter peditum ordines aliquot caduceis inſignes, ex quibus præcipuè erant ſagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorum ſcilicet parma coloris erat praſini, rubro circũducto limbo. Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo Angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad oſculum: in circuli ſe formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum ſocij erant, qui cęruleos geſtabant Angues in caducei morem flexos, in parma tota rubra. Anguium verò pedamentum album erat, veluti ſquamis acutis quatuor altera ſuper alterā ſcandentibus, quarum apices infernè ſummittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

B

MARCOMANI IVNIORES.

IIs additi erant Marcomani iuniores, qui, & ipſi caducei formam præferebant: albas quippe Angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad Angues vſque coloris eiuſdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEque quidem hinc aberant ſeniores Marcomani, qui hunc eundem ſecuti præfectum, praſinas habebant caducei colubras in alba parma, quam luteus ambibat circulus, rubra uerò erat ſedes pro fulcro ſuppoſita, cui applicitæ erant colubræ.

ATECOTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoque, quorum geſtamen erant Angues ex caduceo luteæ, cum rubro pedamento in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum Anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecoti iuniores appellabantur:

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magiſtrum peditum ſequebatur, quibus nomen erat Excultatoribus. Geſtabant ij caduceum ex luteis Anguibus auritis, quorum terga criſpis acutioribus inhorreſcebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

C

BRACHIATI.

QVi verò ſub Magiſtro equitum caducei geſtamen vſurpabant, albas præferebant colubras, cum pedamento identidem albo in parma praſina, quam ruber ambibat limbus, hique Brachiati vocabantur. Reliqua uerò inſignia, quæ innumera penè ſunt, per commentaria cæterorum animalium, vt loco quæque congruebant, ſingula diſpoſita ſunt: partim in arma, & ſigna reliqua militaria cõgeſta. Nunc quia res nobis cum Angue eſt, & in caduceum incidimus, ſatis habituri ſumus, ſi reliqua caducei ſignificata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CAducei ſpecies tota prorſus Aegyptiaca eſt, quam Mercurio præcipuè veteres conſecrarunt, Draconibus duobus, mare ſcilicet, & fœmina, parte media voluminis ſui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis: quorum primæ partes reflexæ in circulum preſſis oſculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocantur, ornanturque alis ex eadem capuli parte naſcentibus.

GENESIS.

ARgumentum huius hieroglyphici commenti ad genituram hominis, quæ geneſis appellatur, Aegyptij protendunt, deos præſides homini naſcenti quatuor eſſe memorantes, δαίμονα. τύχην, ἔρωτα, ἢ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem, & Lunam intelligunt: quod Sol author ſpiritus, coloris, & luminis, humanæ uitæ genitor, & cuſtos eſt, idcoq; naſcentis dæmó creditur. Luna τύχη, quia corporum præſes.

Hominum natiuitatis præſides quot, & qui. Ex Macr. lib. 1. c. 19. Satur.

præſes eſt, quæ fortuitorum varietate iactantur. Amor oſculo ſignificatur, Neceſsitas nodo tinnæ mentis velocitatem indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrum verò Draconum, iter vtriuſque flexuoſum oſtendit: quæ omnia, & pleraque alia Macrobius diligenter examinauit, à quo, quæ diffuſius quis exponi quæſierit, petendum. Occultam ſanè rerum originem per Serpentis effigiem Valentiniani commonſtrabant, poſitionem inteſtinorum noſtrorum, per quæ eſca infertur, in exemplum adducentes, quæ ſerpentinæ ſpiræ inſtar in vtero deliteſcens, occultatæ in nobis genitricis ſubſtantiæ ſpecimen habeat. D

MINAE PAXQVE.

Népe Suidas, & Poly lib. 4 hiſtor.

Hinc illud Δόρυ κύρυκειον, Haſta caduceū à Suida, & Polyb. libr. 4. Hiſtor.

SVnt authores haudquaquam aſpernandi, qui Serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas, & pacem ſimul oſtentare putent: cuiuſmodi ſimulachrum Gephyrei armato exercitui prætuliſſe ferunt, cum Eumolpus Athenienſes profligauit: illi enim Caduceum prætendentes, & pacem quietis, & minas inſultantibus, offerre viſi.

TERRA.

Macr. li. 1. ca 19.

Anguis terræ ſignum.

INterpretationem eam quæ Caduceum ad geneſeos ſignificatum trahit, Aegyptiacam eſſe nō negarim, ſed alia quadam ratione à Macrobiano commento ſeciore. Siquidem Aegyptij, cum maximè omnium humanum genus ex cœno genitum profiterentur, colubros terræ filios eſſe non ignari, prout etiam in oſtentis aliquot accipiuntur, fingentes colubros ita mutuo complexu ad oſculum tēdere, omnem indicant humanitatem, ſi ſalua eſſe velit, oportere in eiuſmodi concordiam conuenire: Caduceatores itaque Serpentes eo complexu coniunctos præferunt, vt eos qui alijs iniuriam facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quod verò terræ ſignum ſit Anguis, pleriſque hiſtoriarum locis, ſed eo præcipuè reperias, vbi Crœſus aduerſus Cyrum bellum ſuſcepit: eo enim tempore vis colubrorum ingens in ſuburbanis Sardium locis repentè coorta eſt, quos Equi in paſcua dimiſſi paſſim deuo- E
rarunt, reſponderunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes, indigenas conſumerent; indigenam enim eſſe colubrum, terræque filium, Equum verò, & aduenam, & bellicoſum hoſtem, de quo ſuo ſatis dictum Commentario.

CONCORDIA.

VErum ſi quid in longa huiuſmodi rerum indagine ariolari licet, putarim ego picturationem hanc in pacis, & concordiæ ſignificatum inde ſumptam, quod Serpentis effigies pleriſq; locis pro bello, & odio, funeſtaque alia quauis clade poni ſolita eſt: oſculum autem, & pacis, & concordiæ ſignum eſſe, negarit nemo. Quin & ſacræ pietatis noſtræ literæ pacis oſculum identidem atteſtantur. Virga, vt loco ſuo latius oſtenditur, tum diſciplinam, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igitur pietate grauis, & eloquentia potens, altercantes aggreſſus, nullam bello ſalutem eſſe docuerit, dubium bellorum omnium euentum dixerit, funeſta pernicioſaq; demum eſſe bella commonſtrarit, & quæcumque alia ad huiuſmodi rem pro loco, tempore, perſoniſque facientia excogitare, & eloqui potuerit, perfacilè is diſcordes animos in concordiam trahet, duoſque Angues; hoc eſt, odia mutua doctrinæ ſuæ virga in vnum obligabit, quibus ad oſculum coeuntibus conuenire animos, & ad concordiam conuerſos eſſe, meridiana luce clarius apparebit. Neque me fugit, eſſe ouorum genus in magna Galliarum fama, quod anguineum appellant Druidæ, quod ex numero ſuorum ouorum faciant Angues, conuoluentes ea, & ſaliuis faucium corporumque ſpumis conglomerātes, vt tandem fiat ex multis vnum: ſiue Angues ea ſint oua ſpiris ita conglobati, artificique complexu adſtricti ſaliuarumq; pro- F
fluentium humore concreto cruſta ſuperinducatur. Vtcumque, id ſanè conſtat: ouum hoc quodcumq; ſit, ad victorias litium, & ad conciliandos ſibi Regum aditus mirè laudari: perinde ac etiam pinguem Anguis in pelle Dorcadum (ne Draconum, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto conferre ad iudiciorum victoriam, perhibetur, cuiuſmodi rebus magica ſuperſtitio mortalium plurimos eludit. Quod ſi hoc credibile videatur, Philoſtrato etiam, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibenda eſt: qui Gygis anulum habuiſſe lapidem ſcribit, qui mōtanis Indiæ locis, criſtatorum quorūdam Draconum capitibus inſit. De quo quidem anulo multa Plato libro de Iuſto, & ab eo Tullius in Officijs, quod is qui cum geſtarat, pala in volam conuerſa, à nemine ſpectaretur, quamdiu pars illa palam attingeret.

Ad verbū à Pli. li. 29. ca 3 Ouum anguineum.

Plin. ibid.

Et li. 2 de Republ. & lib. 10.

PAX.

Plin. ibid.

PLeriſque ſanè locis videre eſt Anguium huiuſmodi globos, in vnam quaſi maſſam adſtrictos, de iugorum verticibus ad ima peruolui. Et in Aethiopia aiunt tantam Anguium vim conuenire, conuoluique in gyrum inuicem, vt montis ſpeciem procul aſpicientibus reddant: cuiuſmodi quidem complexus Anguium, & frugifera eorum concordia, cauſa, vt Plinius inquit, videtur eſſe, quare exterę gentes caduceum in pacis argumentum circundata effigie, Anguium fecerint, neque enim criſtatos eſſe in caduceo mos eſt. Adhęc, numiſmata tot caduceis inſignita, pacis inſcriptionem pręferunt; vt in numo Cęſ. Veſp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. ſigillum eſt cum caduceo, & ramo oliuę, inſcriptione adiecta, PAX AVGVSTI. Vidimus, & numum aureum Bononiæ apud Achillinos

Veſpaſiani ſigillum, et numus.

A in quo ſimulachrum alatum eſt, cum caduceo & Serpente quodam à pedibus abeunte, cuius inſcriptio eſt, PACI AVGVSTAE. Illius ſanè Serpentis abitus ablegatum alio bellum oſtendit. Aliæ in hoc numo literæ ſunt, TIB. CLAVD. CAES. AVG. P. M. TR. P. Nam in altero ex ære eiuſdem Tib. Claudij numo alatum ſigillum eſt: dextera, veſtimentum à pectore ad faciem tollens: læuâ, caduceum exporrigit, pedibus Serpentum ſinoſum calcat, quod Bello oppreſſo pacem condanatam omnino ſignificat. *Tiberij Claudij numus.*

F E L I C I T A S.

CAduceo verò ſi cornu copiæ adijciatur, felicitatis indicium eſt, quod in eiuſdem Veſpaſiani, & aliorum numis obſeruauimus. Nam & Hadriani numus eſt eodem ſignificato, atque inſcriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVG. Vidimus etiam in Antonini Pij numo caduceum & oliuæ ramum fructibus & folijs onuſtum, cuius eſt inſcriptio, FELICITAS AVG. In Seueri verò Macrini Auguſti numo, non oliuæ, ſed haſta in læua eſt manu, caduceus dextera prætenditur: inſcriptio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Haſtam autem intra alia ſignificata humanæ etiã ætatis indicium eſſe alibi oſtendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo, Deæ læuo cubito columellæ aſſurgentis capitulo innititur dextera caduceum tenet: inſcriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Columna enim habet neſcio quid in ſignificato quod ad publicum pertineat: de qua loco ſuo plura. Ex his dubio procul conſtat, quid ſibi velit caduceus ille, cui ſitus eſt in medio cornuum duorum in numo Druſi, quidque ſolus ille in numo cuius inſcriptio eſt, M.. LETORI CEST. EX S. C. *Hadriani Traiani Antonini Pij Seueri, Imper. & Iuliæ Mameæ numi.*

E L O Q V E N T I A.

B SEd quia Serpentem pro aſtu poni docti ſumus, ex Ariſtotele dicente, animalia quædam eſſe aſtuta per ſe, ſicuti ſunt Serpentes, magis verò ex lectione ſacra, quæ prudentiam huic in primis animali tribuit, ea etiam de cauſa Angues caduceo complicari putamus: quòd oſtendere voluerint, & calliditatem & prudentiam neceſſarias eloquentiæ, quæ per virgam ſignificatur, quippe quæ regat dictis animos. Neque deſunt qui virgam auream in Mercurij manibus, à qua Deus ipſe χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant, qui & ſcitè & opportunè norit orationem contexere, ſignum eſſe contendunt. *Id eſt, auream virgã geſtans, Home. Odyſ. ε. verſ. 87*

S A P I E N T I A.

VIrga verò Palladi totius ſapientiæ, Deæ, ab Homero paſſim accommodatur. Vlyſſis quoque ſocij vno virgæ capite, falſa quippe perſuaſione ac inſipiẽtia, in brutorum ſpecies transformantur, altero virgæ capite: vera quippe diſciplina ac rerum peritia, in humanam reſtituuntur effigiem. Reliqua verò taceo, quæ Moſes vbique virgæ fretus munere ſcribitur effeciſſe: nam alibi ſuper hoc ſuus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea eſt diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorum ait: *Quòd ſi omnia nobis, quæ ad uictum cultumque pertinent, quaſi virgula diuina, ut aiunt, ſuppeditarentur.* Atque C hanc dicendi formam apud alios etiam authores inuenies, qui ex hoc effuſiſſimam eam Dei Opt. Max. munificentiam intelligunt, quæ omnia ſecundat, fortunat atque felicitat. *Virga Palladis quæ. Hom. Odiſſeæ v & π Homerus Odyſſ' κ.*

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc Scipionem noſtri ſic figurant, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, coloſſæ magnitudinis figuram humanam pingant, quæ Chriſtum puerulum in humeros ſuſtulerit: quod, ut mea fert opinio (nam hiſtoria omnino apocrypha eſt) ea de cauſa fit, vt ſi Chriſtum geſtare humeris, hoc eſt, veram ſapientiam enanciſci volumus, dandam eſſe operam impenſiſſimam diſciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapides quorumcunque amnium curſus profunditatemque, ac torrentium impetus facile ſuperemus. Et quod Iacob ait, *In virga noſtra Iordanem pertranſeamus*, ſanè Iordanis vel quoduis aliud flumen, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: virga diſciplinam, ſine qua non eſſe progrediendum Græco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationum occurſibus deturbantur, nullis vndarum quantumlibet inturgentium fluctibus immerguntur: pedibus veò per ima vel ipſius pelagi demerſis, vix crure genuve tenus alluimur: capita autem, ut ait ille, condimus intra ſidera, Deumque ipſum ſuſtinere humeris uidemur, ac veri demum euadimus χριστοφόροι. in quos vbi ſagittæ fuerint immiſſæ, eadem in iaculatores ſuos ſpontè retorquentur, in vulgata habetur hiſtoria. Quid enim in vniuerſa literarum peritia facilius quam eorum calumnias repellere, ac ſuiſmet vnumquemque iaculis conficere, qui ſanctiſſima noſtræ pietatis inſtituta vel inceſſere, vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei ſit præſidio ſirmata magni utrique numinis munimento quam validiſſimo roborata? *Nempè Chriſtophorum.*

 D

PIERIVS VALERIANVS
AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFAEVM ROM. PATRITIVM. DE IIS QVAE PER AESCVLAPIVM, GORGONAS, Hydras,& id genus alia ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSSEXTVS.

TIBI verò elegantiſſime Mari,tertium de ſerpentum ſignificationibus commentarium dedicãdum indicaui, vt vniuerſa hæc materia,quæ à vobis honoratiſſimis fratribus magna ſui parte profecta eſt,ad vos identidem rediret,laudaſtiq; ea quę ad Reuerendiſſ. Cardinalem,quæq; ad Achillem fratres tuos miſeram,ſignificaſtiq; libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen deſideraſſe quædam alia,vt opus abſolutum vndecũque videretur,præter Aeſculapium,fabuloſa ſcilicet illa,Gorgonas, Hydras, & id genus alia:tum quædam venenatorum genera,Dipſadem,Scorpium,Salamandram,quod in illis quoque ineſſe debere hieroglyphica auguraris:proinde curaſti,vt hæc mihi nomine tuo per Florum noſtrum ſignificarentur, ne contentus ijs eſſe vellem,quæ duobus illis Commentarijs collegiſſem. Reſpondi,dilectiſſ. Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuę,quòd ita me admonueris,mearumque nugarum,qualeſcunq; eſſent,curam ſuſcipere dignareris:ſed quod in prioribus illis non omnia ſim complexus, minimè per negligentiam eſſe factũ ſcias,imò quia veritus ſum vos fratres viros tam præſtantes,magnis & innumeris Chriſtianæ Reipub. negotijs oppreſſos,dictione mea tam leui diutius occupare,ſummumque fuiſſe breuitatis ſtudium,ne in publica peccarem commoda,ſi tempora eorum longo morari ſermone voluiſſem. Quoniam verò ita te cupere declaraſti, vt illa ad argumentum hoc adderentur,dedi operam vt ea quoque colligerem,quæ cum longè plura eſſent,quã pro corollario ſubijci poſſent,eadem impeditus uerecundia,ne nimia nugarum congerie importunus fierem,lõge tolerabilius eſſe indicaui,ſi reſidua hæc in vnum,idq; iuſtum adſtruerem commentarium, ac veluti Serpẽs linguis micat ore triſulcis, *tribus itidem libellis loqueretur.Nam ſi alituum pleraque quadrupedum multa humani tantum corporis aliquot,multa de plantis,de piſcibus & alijs rebus non admodum pauca, cur non & tria de tanta Serpentium varietate conſcribi poſſent? Sed enim hoc tertium nulli conuenientius dedicari debuit quam tibi,qui author impulſorque fueris, ut ea conquirerentur, egoque importuni notam perbelle declinauero,cum tu ipſe crabrones in te ſponte tua concitaris.* E F

Vale.

AESCVLAPIVS.

ANGVIS ſignificatum apud Romanos, perinde ac apud Gręcos & Aegyptios, ſanctum ſemper fuit, per quem nimirum ipſum ſalubritatis Deum Aeſculapium intelligebant, quod numiſmata, quod marmora, quod Gręcę Latinęque omnes hiſtorię teſtantur:plurimæque paſsim ſtatuę, per quarum crura & genua Serpens flexuoſis uoluminibus implicabitur, locorum vbique Romæ, ac in toto terrarum orbe conſpiciuntur. Ineſſe quidem Angui remedia multa, experimento compertum eſt, neque ullum eſſe aiunt apud Medicos uolumen, quod Anguium in ægritudinibus beneficia non latiſsimè demonſtret, ut minus miremur Serpentis effigiem ex ære in contum ſurrectam à Moſe, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ ſe in itinere tam longo oggerere potuiſſent, diuino ſpirante prętidio liberarentur, de quo loco ſuo plura diximus. Quinetiam, ut ad remedia reuertamur, inuentum eſt ab Antonio Muſa Auguſti medico, in vlceribus inſanabilibus Viperas edendas dare, miraque ita celeritate perſanare. Et quamuis pernicioſa multa ſint ex Anguibus exempla,non ita tamen alienum à ratione eſt eorum genus,ſi modo,quę bruta honeſtè atquè prudenter facere uidentur, ratione ea fieri concedamus: ut non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta pręſtiterint, & eam iuſtitiæ partem exercuerint, quæ in homine rarò admodum inuenta perhibetur.

In Angue remedia multa.

Author. Plin li 30 cap. 13.

Quinetiã Elephantũ morbis ſanant.

HOSPI-

A

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus Aſpidem ab Aegyptiaco viro quodam patriæ religionis ſuperſtitione tam familiariter alitam, vt ad menſam aſſiduè ventitaret, quæ cum catulos enixa eſſet, quorum unus hoſpitis filium enecauit, regreſſa parens, intellecto facinore, filium & ipſa ſuum morte multauit, ac uoluntarium exilium ſibi in perpetuum delegit. Apud Philoſtratum legere eſt, Aiaci Locrenſi Draconem manſuetum in delicijs fuiſſe, cui cibum de menſa communi miniſtrabat, quemque perinde ac Canem ſecum comitem adducebat: addit, eum quinque cubitorum magnitudinem expleſſe. Neque illud prætermittendum, quantum ad ſalutis ſignificatum pertinet, publicatum eſſe, Neronem à percuſſoribus, quos in eum Meſſalina immiſerat, Serpentis ope ſeruatum, cum è puluino, vbi ipſe quieſcebat, ſe proferens, eos abſterruiſſet: ſiue ea fabula fuerit, ſiue Serpentis exuuiæ, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu geſtauit, ac tædio tandem maternæ memoriæ abiecit: rurſuſque, vti alio Commentario diximus, extremis ſuis rebus fruſtrà requiſiuit, quippe qui ſperaret aduerſus infortunia, quæ vndique iam pertimeſcebat, amuletum id ſibi profuturum.

Suetonius in Nerone cap. 6.

Suet. Ibid.

S E R V A T O R.

QVinetiam ferũt Heleos aduerſus Arcadas dimicaturos, Serpentis ope victoriam conſecutos, ablato ſibi puero dum in aciem deſcenderent, quem nudum ante omnes ordines ſtatuerunt, Arcadibuſque irruentibus pueris in Draconem mutari viſus, cuius horrenda ſpecie perturbati Arcades, diſruptis ordinibus fugam turpiter arripuere: in cuius rei monumentum Helei ſacello ibi erecto, ubi condi Serpens viſus fuerat, Soſipolim inde Deum religioſiſsimè coluerunt.

Vrbis conſeruatorẽ.

B

S A L V S.

MEritò verò ſalutis ſignificatum Serpens ſibi vindicaſſe uidetur, à quo, vt initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præſens admodum eſſe remedium Viperam ipſam exuſtam, & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius, vbi homilia 17. ſuper Numero ſacrificiorum dæmonicorum uirus per ſacrificia, quę olim Deo offerebantur, depelli dicit: veluti Serpentium uenena medicamentis nihilominus ex Serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Ceberem obſerues, Viperę dente ſemel tactum quempiam, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui Viperę iecur conditum ſemel hauſerit, nullius inde Serpentis ictum pertimeſcere debere. Quid verò illud quod à Dioſcoride traditum eſt, homines qui Viperis conditis in cibum vti conſueuerint, longiora vitæ ſpatia producere, & ad ſummam ſenectutem incolumes peruenire? Iſigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia Viperinis carnibus alantur: adhæc, neque capiti, neque veſtibus eorum, noxia corpori ineſſe animalia, eamq; cauſam videtur Tertullianus afferre, cur tanta ſit Ceruo viuacitas: quippe quòd ipſe ætatis ſuæ arbiter Serpente paſtus, veneno augeſcit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Baſilij rudimenta commendans, philoſophiam & politiores alias literas à Chriſtiano homine minimè contemnendas eſſe diſſerit, Viperam in exemplum adducit, ex carne cuius ſingulare remedium grauioribus morbis excogitatum eſt, id ad hanc vſque diem à maxime fera pernicioſaq; beſtia κατ᾽ ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant Viperas in Arabia, vbi balſamum colligitur, innoxias ictu: quòd uenenum balſami leniatur ſucco, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametſi κατὰ πάρεργον, quod apud Theophraſtum legas, Viperarum morſibus tibicinem qui moduletur adhibitum efficacitatem habere medicinæ. Quæ quidem commemorare libuit, vt non immeritò numiſmata tot cuſa exiſtimemus, quæ Serpentem habent cum inſcriptione Salutis: veluti ille eſt numus in ſpiram collectus cuius inſcriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiuſdem numo Serpens eſt tractu ſinuoſo, tortilique obrepens virgæ, quam ſignum ibidem adiectum dextera humi applicat. Atque in alio Dea ipſa læua virgam gerit, dextera poculum Angui porrigit: inſcriptio, SALVS AVG. COS. III. In alijs, ipſe ſella ſedens pateram porrigit Angui ſuo de loculo exeunti, caputque pateræ admouenti: inſcriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. ſedenti ſimulachro pateramque porrigenti aſſurgit Anguis, cum inſcriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne ſingula commemorem, quæ quidem ſunt innumera, Commodi, Criſpinæ, & aliorum per Angues denique omnes Salutem intellexere. Quod autem ferunt Aeſculapium ſub Anguis ſpecie Romani legati nauem ſponte ingreſſum, cum ipſi Epidaurum aduerſus peſtilentiam opem imploraturi ad nauigaſſent, ſcribunt Græci tale aliquid ſibi etiam obtigiſſe, cum ipſe idem Deus Draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus eſt. Neque deſunt qui ſuper Aeſculapio comminiſcantur hiſtoriam, educatum quippe Draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethonius à florum vbertate nuncupatur, Throna enim flores vocant lingua Theſſala. Addunt Anthonius à florum vbertate nuncupatur. Addunt eum cum fuiſſe nigrum, vtero ſubuiridi, figura pulchra; triplici dentium ordine, fronte & ſupercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam ſub mentum reducti,

Idem apud Mateclum in Dio. lib. 6. c. 47.

Dioſ lib. 2. cap. 16. Aegyptios etiam vipe rina carne veſci ait Gale. li. 3. de alim fa cult.

C

Numiſmata plurima cum Serpẽtibus quare cuſa.

De Aeſculapio ſub anguis ſpecie hiſtoria

barbæ ſpeciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem ſorices inſigunt, perquam ſimilis etiam cum vehementer lædere conabatur. Genus hoc Serpentum aſſidue cum Aquila bellum gerere aiunt, ſæpèque in eius nidum prorepere, ouaque depaſci, ac illi ſemper inſidias ſtruere, cum præſertim ad prædam abuolarit, quaſi Iouem vlciſci velit, qui dominum ſuum fulmine ſuſtuliſſet. Horum autem conflictum operæpretium eſt apud Nicandrum legere. Sed vt apud Pauſaniam eſt, Dracones qui Aeſculapio appingebantur, colore erant ſubflauo, quales in Epidauria tellure tantum inueniri tradit. Cum verò Aeſculapius Apollinis, hoc eſt, ſalubritatis filius fingatur, ideò nonnulli dixere, Serpentis eum inſignia geſtare, quòd homines cum in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neque non Heſiodus, citò ſeneſcant ſalubritate adueniente iterum iuueneſcere videantur. Spectatur hoc idem in Sole, dum ab hyemali ſenecta ad vernam ſeſe proripit iuuentutem. D

Quia Aeſculapius fulmine periiſſe dicitur ex Virgil lib. 7. et Orpheo in Argon.

PRVDENTIA.

QVod ſi medicinæ rationem habeamus, Serpens hic prudentiam indicare videbitur: nam & Aſſertoris noſtri dictum eſt, nos eſſe debere prudẽtes, admonẽtis, *ſicuti ſunt Serpentes*. Ideo ex Valẽtinianis quidam ſophiam illam ſuam Serpentem factam dicunt: quapropter & contrariam extitiſſe factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infudiſſe, eaque de cauſa Serpentem omnium ſapientiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cum prudentia non præſentia tantum examinet, verum & lapſa & futura meditetur, & tanquam e ſpecula proſpectet, medicum exſcribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, penſitare diligenter.

Medici prudentia. Ab Homero Iliad. α.

Ος ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiam ſimulachro factum inuenies, cuius pedibus ingentis vaſtitatis Serpens triceps ſubijciebatur. Capita ea, Canis vnum, Lupi alterum tertium Leonis, de quo alibi diſſeruimus, & prudentiæ ſignum id eſſe demonſtrauimus. E

PERNICIES.

VIſebatur autem in Delphis apud oraculum Serpens, qui ſingulari certamine uideretur Apollinem prouocare, obſeruatum à Plutarcho: pernicies enim ſaluti ſemper aduerſatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ ſpeculæ receſſu, ob ueterum quippe artificum admirationem, uiſuntur, Iulius II. admirandæ illud vetuſtæ artis & ingenij ſignum reſtituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, vbi Vipera ſerpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temere illa facta, ſed tũ hæc quæ modo retulimus, tum Pythonis, hoc eſt, ægritudinarij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius.

Statua Apollinis Romæ à Iulio II. reſtituta.

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies, uſque ipſum Octauiani Auguſti videtur eſſe, eiuſque iunioris lineamenta quæ ſpectantur in numis, repræſentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt ſcribit Adamantius, Dracones alijque Serpentes miniſtrare perhibentur. Sed de ijs alio commentario plura diſſeruimus.

GIGANTES.

DIodorus quoque per Serpentem uoluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipueque Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppreſſere. Et Commodus Imperator, uti legere eſt apud Lampridium, homines obtortis pedibus, utpote Draconteis, Gigantes appellare ſolitus, eoſque ſagittis ex Libidine configere. Et ſtatuas giganteas penè omnes obtortis cruribus vẽdeas, ut anguipedes illos Terræ filios oſtentent: nam & naſo anguineos habuiſſe pedes ait gigãtes, quũ centum quiſque brachijs cœlum capere conati ſunt, eo verſu. F

Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues, Ouid. 5. faſt.

Horatius. 2. Car. Catull. in Argon.

--Cum centum quiſque parabat
Inijcere anguipedum captiuo brachia cœlo.

Et in Aetna Maro:

His natura ſua eſt aluo tenus, ima per orbes
Squammeus intortos ſinuat veſtigia Serpens.

HORRIFICVM.

Pauſa. in Achaicis.

QVas verò colubras Eumenidum crinibus obuoluta aiunt, ab Aeſchylo Poeta tragico primum excogitatum Pauſanias atteſtatur: cum antea nihil neque in his, neque in alio quopiam ex infernis deis quicquam eſſe horrificum exiſtimaretur. Manifeſtiſſimum eſt enim totum hoc terroris argumento confictum: loca tamen ea terribilia eſſe ex Aſſertore noſtro totiens audimus, vbi ſit fletus & ſtridor dentium, & quæ paſſim ſacræ literæ de gehenna ponunt. Vt verò ad Anguium terrificũ hieroglyphicum reuertamur, non temere Tib. Gracchus timuiſſe videtur, cum in ſpacioſa galea, qua in bellis uti conſueuerat, Angues offendit oua peperiſſe, illoſque iam formatos, paulo antequam multitudine Quiritum oppreſſus, interficeretur.

A

VASTITAS.

IAm Draconem, quem mali ſignificatum habere dicunt, Crocodili nonnulli ſpeciem eſſe putant, fortaſſe quia vaſtiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè creſcunt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tempore Draconem fuiſſe quinque iugerum magnitudine, cui Boues & Oues in cibum Indi miniſtrarent. Alij omne Serpentum genus indifferenter accipiunt cuiuſmodi mōſtrum Annibal à tergo ſubſequi proſpexiſſe fertur: belluam quippe vaſtam & immanem circumplicatam Serpentibus, quæ quacunque incederet, omnia arbuſta, virgulta & tecta peruertebat, quod vaſtitatem Italiæ portendere diuinitus intellexit. Neque temerè Fauſtina uiſa ſibi in ſomnis Serpentes parere, ſed ex his unum ferociorem, cum Antoninum & Commodum in utero geſtaret, quod uita deinde Commodi uoluptuoſa ſimul ac pernicioſa, reipſa comprobauit, non hominem, ſed immanem Hydrum ad humani generis internecionem emiſſum. Argiphontem Pauſanias dictum ait Mercuriū, quia ὀφιοκτόνος fuerit, Serpentem quippe ſuſtulerit, quem nonnulli ἄργην uocant, uel quaſi ἀργὴς, ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cæde abſtineat: pacis enim Deus eſt Mercurius. Quamuis Leutychidas Lacedæmonius Ariſtone patre nobilis, neque ſua obſcurus uirtute, portenta hęc atque alia eludere conſueuerit: nam cum propinquioris portæ claro circumuolutus eſſet, monſtrumque id eſſe uates denunciaret: *Minimè mihi quidem uidetur*, inquit, *ſed ſi clauis Draconi circumuoluta eſſet, monſtrum eſſe aſſeuerarem.*

Fauſtinæ ſomnium. Ἑρμείας ἀργειφόντης, Mercurius Argitida. Hom. Odiſ. α. verſu. 38. quod Argum interfecerit, ut ibi Euſt. Serpentis interfector.

VOLVMEN.

B

ALibi cur Dracones Cereri vectandæ adhiberentur, explicuimus, ſed quoniam nihil prætereundem exiſtimaui, quod in ſignificationum argumentum apud ſcriptores veteres comperiſſem, addendum quoque fuit, ſcripta lucubrationeſque in Anguium nomen deuenire: ſiquidē Zezes Heſiodi interpres Dracones, quibus vecta Ceres Proſerpinam quæritabat, ſignificare ait uolumina, quæ Triptolemus de agricultura conſcripſit, eoque loco δημήτερα, Terram matrem interpretatur: conſueſſe enim Dores γ in δ uertere, ita quæ γημήτηρ, ὡ δημήτερα mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulachra quædam iuxta Ercynam fluuium in ſpecu quodam fuiſſe memorat Pauſanias, quę dicata erant cum ſceptris, circa quæ Dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarū rerum ignari, Aeſculapij & Hygię ſimulachra exiſtimabant, cum tamē & Ercynæ & Trophonij eſſent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas Dracones conſecrauit, ſiue ob oraculorum prudentiā, ſiue ob rei, quæ in promptu erat ſimilitudinem, quod oracula Trophoniana ſubterraneo in ſpecu reddi ſolita: in ſpecu autem & ſubterraneis cauernis Angues libentiſſimè latitare ignorat nemo. De Trophonio pleni ſunt doctorum ętatis noſtrę libri.

Sed & veterum, ut Euripidis in Ione Ciceron. Tuſcul. lib. 1. Ariſt. in Nubibus.

BOREAS.

BOream quoque uentum aiunt hieroglyphicè Viperinis caudis, pedum loco, prędirum figurari, qua quidem ſpecie inſignis cum Orithyę raptu in Olympię uiſebatur, in donario à Cypſelidis dicato.

C

DE SCORPIO.

INter ſerpentia Scorpius non habet locum, ſed quia uenenoſum eſt animal, hic minimè prętereundus fuit; ſuper eo tamen partem eam tractare prius inſtituimus, quę cum Crocodilo negotium habet.

HOSTIVM CAEDES MVTVA.

HOſtes enim duos pari conditione inter ſe dimicantes, uiciſſimque in damna mutua concurrentes, oſtendere, uellent Aegyptij ſacerdotes, Scorpium & Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter ſe odio flagrantes, ſimulatque alter alterum inſpexerit, in mutua funera ſponte rapiuntur, amboque eadem dimicatione perimuntur. Quia uero & terreſtris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hic dubio procul intelligendum. Quod ſi rem eueſtigiò peractam indicare noluiſſent, Crocodilum Scorpio ſubiectum pingere mos erat: ictus enim Scorpij quamprimum interimit Crocodilum: ſin diſtractam diutius pugnam, difficulterque in necem deuentum oſtenderent, ſuperatum à Crocodilo Scorpium faciebant: is enim motu ſegnis, longè diutius laborat antequam hoſtem aſſequatur, & interficere poſſit.

Crocodili cum Scorpio odium.

Citatur à Commentatore Nicandri.

DOLI FALLACIAEQVE.

TErreſtris uero Scorpius doli atque fallacię ſignum habetur imprimis, eſtque apud Sophoclē Captiuis, prouerbium in hanc ſententiam, ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ quippe *ſub omni lapide Scorpium inſidiari*. Sic & Theriacis Nicander:

Σκορπίος ἀφροΐδὴς ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius inſidias parua ſub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per Scorpium notat, vbi illa: *Noſti quendam barbarum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem pre morum acritudine vulgus appellat.* De inſidijs verò quæ poſt aliquam felicitatem ſubſecutæ fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: *Quæ uirum, ut Scorpius, ultima ſui parte percuſſit.* Quin & Mathematici, vel Ambroſio teſte, percuſſorem, & ad inuadendum ex inſidijs promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentem exceperit. D

INNOCVA PRAVITAS.

Scorpius in diuinis.

IS in aquam merſus ſi fugetetur, innocuam ſignificat prauitatem: quandoquidem & ipſe & Serpentes alij, qui præualent in ſicco, ſi præcipitentur in aquam, ut Cyprianus ait, præualere non poſſunt, innoxijque efficiuntur. Diuinæ verò literę per Scorpium indicant & diabolum & eius ſectatores, de quibus Euang. *Dedi uobis poteſtatem calcandi ſuper Serpentes & Scorpiones.* De Serpente autē, quod ad hanc rem facit, ſatis ſuperque ſuperius dictum eſt.

LIBIDO.

Mathematica de Scorpio obſeruatio.

ADhæc, libidinem & nequitiam Scorpius pictus oſtendit, eique ex humani corporis partibus pudenda ſunt dedicata. Ei ſigno Mars dominatur, adulteriorum ſemper infamia notatus. Et milites omnes mulieroſos, ait Ariſtoteles. Et ſupra finitorem prodeunte Scorpio ortos Mathematici laſciuos eſſe dicunt, quare huc fortè ſpectat illud D. Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: *Cauendum, ne arcuato vulnere Scorpij vulneretur.* Cœleſtem uerò Scorpium, ob aculeum, qui eſt inſtar teli, ſunt qui uelint humani generis perditionem ſignificare: cum Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas poſita, matrimonij concordiam oſtendat. E

TERRA.

AB eiſdem Mathematicis deſumptum crediderim id Scorpij ſignificatum, ut pro terra nonnunquam figuretur: aiunt ſiquidem illi necem à terreſtribus animalibus ijs obuenturam, quibus Mars in Scorpio certo quodam loco repertus fuerit. Adhæc numus quidam eſt, in quo quadrigæ ſunt, cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput eſt cum laurea, & alis, ab occipitio cuius fuſcina eſt & Scorpius, quod victoriam terra mariq; partā ſignificare uideatur.

AFRICA.

Hadriani numi.

VTrum uerò doli fallaciæque Pœnorum, quæ tot bellis vniuerſo terrarum orbi per tot annos innotuere, an corporum color fuſcus, an quid aliud argumētum dederit, vt Scorpius Africæ terræ ſymbolum haberetur, diu multi quæſiuere. Id ſanè conſtat, in Hadriani quibuſdam numis, Scorpionum non aliter Africam ſignificare, quàm Cuniculus Hiſpaniam, Equus Italiam oſtentet. In quam ſententiam ut adducar, facit ingens atque adeò pernicioſa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduerſus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata: cum dormitum eunt pedes allio, atque etiam lectos ipſos illinire. Animaduertendum verò, ſi Scorpium pingere contingat, ne quis Nicandri uerſu decipiatur, vbi author ille dicit, à cuſpide nouem compagibus ſpondylos contineri:

Hoc remedium à medicis nō numeratur, licet plurima aliame morēt Dioſ. lib. 2. c. 11. ibiq; Mattheolus.

---- *Τοιῷ δ' εἰ ἐπὶ κέντρῳ*
Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπερτείνου σικερέης. F

Ἐννεάδεσμοι non eſt ibi ſimpliciter pro nouem nodis poſitum, ut Antigonus & Demetrius arbitrati ſunt, ſed pro multis, ait interpres: ſeptem enim tantum compages habere caudam Scorpij, manifeſtum eſt, ſępe uerò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quinetiam Nicander idem *ἐννεάκεντρον* dixit, de eo qui duos tantum aculeos haberet, quæ quidem opinio eſt Apollodori. Et de nobis, numero ſeptē unicuique cernere uolenti facile conſtabit.

DE SALAMANDRA.

SAlamandra quoque inter malefica uenenoſaque animalia recenſetur: quare illam quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Eſt hęc Crocodilo terreſtri facie per quam ſimilis, licet non ſit Stellione maior, maioris quippe lacertę magnitudine, quales ego in Bellunenſis agri ſaltibus, Caſtalionco ſeceſſu meo magnis imbribus excitatas aſpexi: & in fontis mei cuiuſdam aquę ductu, quē macerie atque ceſpitibus ſtruxeram ſeptimo poſt anno cum eum reficerem, multas inueni ipſum fluentis aquę marginem accolentes paruo inter ſe diſtantes interuallo, ea ipſa figura coloribuſque prędítas, qua pingitur ab authoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem undique ignibus impetitum, ſiue claudibus ijs quę per ignem ſignificantur obiectum, minimè tamen ulla ex ijs parte lęſum ſignificare ſi uellent Aegyptij ſacerdotes, Salamandram

A mandram pingere conſueruнt: ea ſiquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi rigor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quam glacies.

Salamandræ rigor. Ex Ariſt. contra tamen Plin. li 10 c. 67. & Gall li. 3. de tempera.

C O N S T A N T I A.

NAzianzenus pro conſtantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non ſolum lætari dicit, ac viuere, ſed eum omninò etiam extinguere. Ita ſe cum Baſilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes verſatos gloriatur: quinetiam cũ profeſſione ſua, atque conſtantia ſuppreſſiſſe.

A M A T O R.

SVnt qui per huiuſmodi ſpeciem, per Salamandram quippe in igne poſitam, amatorem oſtentẽt, quod amorem ex igne ſignificari apud omnes vulgatum ſit, vt in Facibus latius à nobis dictum, & ardere ſe amantes omnes profiteantur: cumque ita vitam in æſtu trahant, eruditè ſe feciſſe putant, ſi figuram huiuſmodi ardoris ſui ſimulachrum prætulerint. Sed enim, hoc haudquaquam probatur, quia ſi Salamandra ignem rigore extinguit ſuo, ea vtique non æſtuat, quod in primis amator ſentire ſe clamat: vtpote qui, vel intimis medullis exuratur, vel lentis penitus ignibus maceretur, hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cum *feruidus ſit puer Veneris, Cupidoque ſemper ardentes acuat ſagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta*, & quæ plurima in hunc modum Poetæ ſcribere conſueuerunt, uti etiam apud Maronem, *Cæco carpitur igni Dido, agnoſcitque eadem veteris veſtigia flammę, vritur infœlix, ardet amans, traxitque per oſſa furorem, ac totam incenſa per vrbem debacchatur.* Mitto quod fabulantur alij, Salamandram igne paſci, atque ideo amantem referre: quod ille ſit huic veluti cibus,

B quo ſe oblectet aſſiduè.

Vritur infœlix Dido Virg. 4. Aen. &c.

Amatorũ ardor.

A M O R I S N V T R I M E N T V M.

SIgnificantius enim hoc exprimi potuiſſet, ſi beſtiola illa poſita eſſet paulo Muſca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem ſalit, atque inambulat, id quod in Cypro inſula uideri authores tradunt ærarijs fornacibus, vbi chalcites lapis ingeſtus diebus compluribus crematur, de qua quidem illud ſpectandum maximè, quod quamprimum longiore paulo volatu à flammis abſceſſerit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyrauſtam vocant. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lampade id attribuit, quod minutulo cuidam Papilionum generi ineſſe videmus, æſtiuis temporibus, veſpertino crepuſculo ſtatim incipiente, quam Apuleius nouo, vti ſuus eſt mos vocabulo Flãmidem appellat, multi Nitedulam, certè Greci Lampyridem uocitarunt. Verum hęc qua de loquimur Cypria, longè alia eſt. Quod uerò dictum eſt Salamandram inambulatione ſua ignem extinguere, authores grauiſſimi ſunt qui contra vna cum Sextio ſentiunt, ignemque ab ea lædi omninò negant, idq; Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neque adhuc aliquis ſe uidiſſe teſtabatur: nos verò eam non modo ardentes prunas non extinguere, uerum etiam eueſtigio emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruiſino, hoſpite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij uerò qui rem ut exploratam, & ipſi ſcribunt, cauſam etiam inueſtigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim ſine ſquamis, & cute eſſe, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo ſingula quæcunque contingerit humectet multo magis, quam Limaces faciant, humoremq; illum à corpore tam longè diffluentem, uim eam habere, ut ignem extinguat quem attigerit, ἀπόρρινον

C ea de cauſa Nicander eam appellat, ſiue quod cute careat, quæ ῥινὸς dicitur, ſiue quod à cute humor ille largius emanet.

Pyralis, et Pyrauſta cum Salamandra cõparatio. Hæc ex Ariſt li 5. c. 19. de hiſt. Animaliũ,

H I R P I.

NE uerò adeo alienum à fide uideatur, Salamandram, & aliquod aliud animal poſſe per medium igne incolume tranſire ſcimus familias quaſdam agro Faliſcorum fuiſſe quæ ſuper ambuſtam igni ſtruem ambulantes non adurerentur. Hirpos illas uocauere, & ob id perpetuo
s.c. militiæ, omniumque aliorum munerum uacationem habuiſſe. Sed enim ætate noſtra uidimus Ro-
mæ Benedictum quendam Teutonicum, arte ſpeculorum fabrum, qui non temerè profitebatur ſe per
flammas medias inceſſurum, citra ullum, uel capilli unius detrimentum, quem, & plurimum, & Teu-
tonico ritu ualde promiſſum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactum plumbum immitte-
re, idque ex candenti patella in uolam accipere, æquè, ac ſi argentum uiuum, aut tepida fuiſſet aqua:
introductus olim ad hoc ſpectaculum ab ampliſſimo uiro Bernardo Vibienio, qui mox magni nomi-
nis ſacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conſpectu cuius hæc
fiebant, cum ego tanti Præſulis manum oſculaturus acceſſiſſem, quadriennio ante quam is ad ſum-
mum Pontificatum aſcendiſſet. Quod uerò aiebat Benedictus hoc ſe arte magiſtra facere, quippe qui
vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne ſaluas uellet, id in memoriam adducit, quod Var-
ro ait, Hirpinos eos, de quibus paulo ante dicebamus, ſolitos medicamento quodam pedum plantas
tingere, atque ita per ignem ambulantes *multa*, ut Virgilius, *premere veſtigia pruna*. Inueni uerò,
quod ad hanc rem facit apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes

Per mediũ ignem ambulantes.

Nomine. Leonis X.

Plin li.10. c.67.

Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditum, vt ſi quis eius ſanguine, vel manus, vel veſtem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiuſmodi medicamini admiſcent alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in Quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam ſuccendi non poſſe: idque eſſe verum, Sylla in Archelaũ bellante comprobatum. Sanè laricem inter arbores, neque flammam emittere, neque niſi longa, & vehementi exuſtione in carbones abire manifeſtum eſt, quod in fornacibus exploratum, reliquis lignis admixtum longo temporis interuallo conſumi. Hoc, & Cæſari expugnationes caſtelli cuiuſdam, quod Larignum nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra ſummam admirationem cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpaſium appellant, de quo Pauſanias, ardere id perpetuo ante Mineruæ illius ſimulachrum, quod cœlo, vt fama fuit, delapſum, in Acropoli viſebatur, Pataui ego pro ellychnijs in lucernis aliquando vſus ſum: materia enim integra, & incolumi perdurante, tandiu ardet, quamdiu oleo intinctum fuerit. Naſcitur id inter venas aluminis, ac veluti denſior quædam cartilago interſpergitur, cuiuſmodi ſunt granatorum malorum interſepimenta. D

Hoc ex Vitru. & Plinio. Sed falſo ex Mattheolo li.1. cap. 74. in Dio.

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd vt ad Salamandram redeamus: nunquid eorum quoque nobis arriſerit ſignificatum, qui dãnoſum hominem, omnes quibuſcum verſetur aliqua pernicie, aut iniuria labefactantem, & quacunque inceſſerit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram oſtendi voluerunt? quippe cui ſit pernicioſa adeo vis, vt arboris quam irrepſerit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito diſtans, ait Plinius, atque his quædam magis exitialia, quæ apud authorem ipſum latè recenſentur. Illud ſanè admiratione dignum quod traditur ab Aeliano, ſues Salamandra impunè veſci, verum vbi quis eius Suis, qui Salamandram deuorarit, carnem ederit, præſentaneo eo veneno correptum interimi. E

li. 14.ca.4. Salamandra multũ pernicioſa.

DE DIPSADE.

Deſcriptio Dipſadis.

A Frigidiſſimo animali ad ardentiſſimum accedere, ad hiſtoriæ nonnunquam venuſtatem pertinet: quare incommodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipſadis ardore proueniant, memorabimus. Animal id reptilium pernicioſiſſimum, corpore modico, ac viperino perquam ſimili, ſed ad ictum violentiſſimo, de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

Ναὶ μὴν διψάδος ὁμώσεται ἐν γὰρ ἐχίδνῃ
Παυροτέρη θανάτου ἢ θοώτερος ἵξεται αἶσα
Οἷσις ἐν σκήψῃ βλοσυρὸν δάκος.

Dipſadis hanc ſpeciem iuret quis, ni minor inſit
Vipereo generi vis mortis, at ocyor ijs qui
Aſſixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Vocãt etiã cauſonem ano atem, preſterem melanurum.

Figuram eius Soſtratus à reliquis colubris ita diſtinguit, ut eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus diſtinctam, corpore reliquo albicante: F

SITICVLOSITAS.

Ex Aeliano lib 9. de hiſtor. animal.

CErnere olim erat in littore, quod è regione maioris Sirtis inter Libyam, & Aegyptum porrigitur, columnam quandam, in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes Serpens impactis dentibus affigebat, ſpiriſque volubiliter implicabat. Erant, & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabant, adiacebant paſſim, & ſtruthiorum oua hinc inde ſtrata temerè. Quæ quidem ſpecies tota prorſus hieroglyphica hominem ſignificabat bibaciſſimũ, vel ardentiſſima confectum ſiti, vt Lucianus interpretatur, id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accommodari poteſt: nam ea ſiti laborat in primis. Serpens verò ille circa pedem obuolutus, & mordicus inhærens, Dipſas erat. Veneno verò hæc eſt plurimo, & immedicabili, quoſque momorderit, vſque adeo inflammat, vt propemodum exardeſcere uideantur, ac igne veluti circumfuſo concremari. Supremè verò ſitiunt, quoque magis potant, eo potandi auidiores fiunt, vt ſitis ea nulla aquarum ui ſedari poſſe uideatur: uerum eo magis ſæuire quo magis alluitur, & irrigatur, perinde, ac ſi quis ignem oleo ſuperfuſo extinguere conaretur. Hinc nõ infacetè nomen coniunxit Ouidius, cum lenam quandam temulentam, Dipſadem appellauit:

Διψας ſitim ſignificat
Διψας ſiticuloſa.

----Eſt quædam nomine Dipſas anus.
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roſeis ſobria vidit Equis.

Neque fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetiſſimum æuo noſtro ſcurram luſimus, Ouidiano luſui ſubijcere. Id eſt huiuſmodi:

Narrabat

A *Narrabat quidam vim Dipſados exitialem,*
Perpetuam infundat quæ pede fixa ſitim:
Nempe ſitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Oſtia, vel magnis ſtagna perhauſta cadis:
Interiore loco Libyę, Garamantas ad ipſos,
Quà fouet arenti Struthius oua ſolo.
Quippe vbi quis miſer exſpatiatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duę dextra famulæ, totidemque ſiniſtra
Hæc gerit, hæc pleno vaſe propinat aquas,
Illa propinatis alius ſuperingerit, illa
Nec mora, nec requies, pocula mille parat.
Frammarianus ad hæc, hanc ò mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officioſa pedes.

Sapienter itaque, vt reliqua, Moſes Deuteronomio inter maximè pernicioſa animalium genera Dipſadem poſuit, vbi terrificam illam deſcribit ſolitudinem, in qua erat Serpens flatu adurens, quippe Baſiliſcus, & Scorpio animal inſidioſiſſimum omnium, mox adiecit, & Dipſas, quod ut atrocius redderet ſubiecit, & nullæ omnino aquæ, quæ ſcilicet opem eſſent aliquam allaturæ. Eadem de cauſa Apollonius Poeta terram aridam dipſadem uocat. Admiratur autem Aphrodiſeus, cur illi quos animal hoc momorderit, ſitim illam intolerabilem Theriaca epota ſedent, cum genus id medicaminis ex ſiccis & calidis rebus conficiatur: neque adduci poteſt id alia ratione fieri, niſi mutuo conſenſu quodam Vipera-
B rum, & quæ admiſcentur carnes, antipathiam habere aduerſus quoduis animal venenoſum.

Theriaca ſitim ſedat.

APPETENTIA.

NEque verò ſitis ipſa ſimpliciter paſſim intelligenda, ſed nonnunquam pro effrænata rei cuiuſpiam appetentia capitur: nam & ſitibundum pro maximè cupidum authores ponunt: & ſitim Onirocritæ nihil aliud prę ſe ferre autumant, quàm auidiſsimam cupiditatem. Ipſa porro ſitis hieroglyphicè ſępe ponitur in Diuinis literis, vt Ambroſius ſuper hydropico in domo Phariſęi curato diſſerit: nam ſitire impium dicit, dum huius mundi bona concupiſcit. Iam & ſitire aurum, in huiuſmodi ſignificationem paſsim inuenias, non aliter quam & *auri ſacra fames*. Poeta dixit. Deliteſcit autem, ut ad Dipſadem reuertamur, Anguis id genus in inſidijs inter Struthiorum oua, quę Haramãtes non id cibum tantum perquirunt, uerum etiam ad uaſculorum & poculorum uſum: quippe qui propter ſolum aridum & exuſtum argilla carent, quę nos uaſa noſtra fictilia conformamus. Quinetiã eiuſmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, diſſectis, elegantiſsimos ſibi pileos faciunt, ex ouis ſingulis binos, quibus capita obtegant, eoque geſtamine plurimum delectantur.

Sic Artemidorus li. 1. c. 68. Sitire nil aliud eſt quam concupiſcere.

Vt Thomiris Scytarũ Regina obiecit Cyro. 7. Virg 3. Aeneid.

DE MEDVSA.

MEduſa quoque figmentum licet fabuloſum, aliqua ſubminiſtrauit hieroglyphica.

C
TERROR.

ILla enim horrificis Anguium hiatibus tremenda, terroris ſignificatum habuit. Prefectum uerò caput id à Perſeo, terrorem ſummotum ab eo patria procul indicat, uirtute duce, quę per falcatum enſem, & interpoſitum ſpeculum effingitur.

PRVDENTIA.

IN hiſtorijs Theogneti antiquitatum ſcriptoris (nam alium Poetã Comicum memorat Athenæus) Meduſa legitur ex tribus Phorci filijs magis aſtu pollens, quæ regnum a patre derelictum in magnam auxerit opulentiã, atque eius prudentię cauſa ſerpentinum caput illi confictum a Poetis. Cęterum Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quæ morſu lædunt genita dicit ex guttis eius ſanguinis, qui ab obtruncato Gorgonis capite diſtillauit: quamuis Acuſilaus nata hæc ex Tiphonis ſanguine aſſeueret. At Nicander Heſiodi teſtimonio τιτάνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à ſanguine nata hęc mauult: quod tamen apud Heſiodum, in ijs quæ extant operibus, non inuenitur: quare nonnulli ſcribunt Heſiodum, à Nicandro falsò citatum, qui poetarum morem & licentiam non examinant: cum etiam Oratoribus in declamandi genere tam nomina, quàm hiſtorias pro commodo ſuo commutare, atque etiam pręter fas quędam in uſum ſuum extorquere concedatur.

Meduſæ deſcriptio, et ortus.

Hæc Pauſanias in Corinthiacis, In ædificatione Alexandriæ.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam uerò Meduſam Domitianus Imperator pro pectore eſt geſtare ſolitus, ut in pulcherrimo eius ſigillo ſpectauimus, omnino ſtuporem, quem de ſe omnibus in negotiis quæcunque

tractaret

tractaret concitatum volebat, ſignificaſſe tradunt: quamuis nonnulli non alia de cauſa factum putant, niſi vt patris geſtamen vſurparet: nam in pulcherrimo Veſpaſiani ſigno apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpoſitam aſpexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruæ volũt, quòd numen id ſibi colendum præcipuè ſuſceperat: nam clypeus huiuſmodi Serpentum horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Euſtathius ideo Glaucopin appellatã cenſeri ſcribit, quod ex Poetis nonnulli Dracones Glaucopas vocitarint: quamuis & à formidoloſo aſpectu dici poſſe non inficiatur, quòd Leones illi, qui præcipuè Regij nuncupantur, quoſque loco ſuo inter alia ſignificata ſymbolum terroris eſſe oſtendimus, Glauci à colore nominentur. D

Veſpaſiani ſignum.

Vel potius à Noctua oculis, quæ illi ſacra. Caput Meduſæ quid.

PRVDENTIA.

NEque tamen deſunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore ſtatutum, prudentiæ, vti id ſuperius ſignum eſſe contendant, quæ locum habeat in pectore: qua qui præditi ſunt, facile alios cõfundere, vel imperitiæ redarguere, ſaxeoſq; quodammodo reddere, vbi adhibuerit, poſſint. Apud Poetas tamen Pallas Meduſæ caput ad incitandum, uel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius, loquente Perſeo.

Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in aduerſo, quos fecit, ſuſtinet Angues.

Idq; præcipuè cernere eſt in ſcuto Herculis apud Heſiodum: quamuis non ſum neſcius, eſſe multos qui opus id Heſiodi illius celeberrimi, quippe vt Naſo,

Seruantis pecudes uallibus Aſcra tuis,

eſſe negent, alios qui ad CCL. tantum carmina Heſiodi, reliqua ſubiuncta ab Ariſtophane Grammatico contendant. Sane Megacles Athenienſis legitimum agnoſcit opus, ſed Heſiodo ſuccẽſet, quod Vulcanum finxerit matris inimicis arma fabricaſſe. Apollonius Rhodius & Steſichorus Heſiodi omnino eſſe volunt: ait igitur. E

ἐν γὰρ᾽ σφιγμένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αὐγεδ᾽ ἀνατείσασα.

Quem Statius ita ſecutus eſt:

Sectæ prętendens colla Meduſæ
Ceu ſtimulis accendit Equum.

DE HIDRA.

ERam me iam de his Anguium uoluminibus explicaturus, cum maiori me obuolutum negotio conſpexi, ſupererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggreſſa moraretur, quare ope Herculis implorata, ipſam quoque ita confecimus.

SOPHISTAE.

Numerus multitudinis. Nouem capita habentem. Aen. li. 6. Aen. lib. 1.

HYdræ ſignificatum, cuius vno præciſo Anguineo capite, alia atque alia eueſtigio repullularent, multi alijs atque alijs modis interpretati ſunt, nos ea contenti eſſe poſſumus expoſitione, quam Plato, Euthydemo, poſuit, vbi per eam perinde ac per Cancrum, ſophiſticas ait nugas ſignificari. Hydram Pauſanias vno tantum capite præditam ſcribit: ſed enim Piſander Camireus multa illi capita tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam uocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro noſter ſequitur, vbi dicit: F

Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra.

Sed enim hi numero vſi ſunt, multitudinem ſignificante, more Poetico: numerus enim nouenarius, neque non quinquagenarius, ex ijs ſunt qui multa ſignificant, ut illud apud eundem Maronem, *Quinquaginta intus famulæ*, pro *plurimæ*. Ita ἐννεαγηρα κορώνη, in Arati carmine, pro *multæ uiuacitatis*, quod ſuperius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti commentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi paſſim numeri illi recenſentur, qui tam apud Græcos, quam apud Latinos pro multitudine vſurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ ſpeciem ſignificari tradunt, ideoque in nullo alio monſtro domitando Herculem magis laboraſſe, quam, ut Horatius ait, *ſupremo tandem fine domari* comperit. Ea vero paluſtris fingitur, & è ſordido cœno pullulare, quod non niſi in abiecto vilique animo reperiatur: qua de cauſa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare cõfinxit: ita reliqua quæ ſuper ea conſcribit, ad Hydræ ſignificatum omnia quadrare comperies. Nam & Erichthonium, quem alij pedes Anguineos habuiſſe, alij Serpentem illi ad cuſtodiam datum ſcribunt, inuidiam ſignificare nonnulli arbitrati ſunt: ea enim poſt res præclare geſtas ſuboriri ſolet, & in cordis penetralibus occultari, uirulento ad cuſtodiam adiecto ſpiritu. Atque hoc illud odium eſt, quod Diodorus ex ſerpente picto ſignificari tradit.

Erichthonius.

EDOMI

A EDOMITVM A VIRTVTE VITIVM.

HAbet,& pietas noſtra heroas ſuos, quorum è numero fortiſſimum illum cœlo intulit, qui fatalē Draconem ex vrbi ſubiecto lacu quotidie proſilientem, nunc longo voluminum tractu ſpatioſa per arua latè proſerpentem, nunc ſpiris implicatum collectumque in inſidijs per frutices, & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum lethiferaque die noctuq; ſibila diſpergentem, immani venenoſarum faucium hiatu lethum omnibus intentantem, nulloq; non die mortalium aliquem deuorare ſolitum, interfecerit. Non temerè hæc literarum monumentis tradita: tametſi rem vti geſtam Cōcilia maiorum noſtrorum actis inferendam vetuerunt. Videtur enim hæc picturæ ſpecies vnumquemque admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quæ dubio procul per Serpentem exprimi cōſuerunt, fœdaſq; voluptates ex lacu, hoc eſt, ex infirma fluxaque mollitie mentis emergentes, ſinuoſis voluminibus, hoc eſt, varijs delectamentorum laqueis manuſque pedeſque hominum implicantes, arctiſſimiſque vinculorum nexibus obſtringentes, nullo timore perculſus ſummouere contendat, ſimulque odium, & æſtuantia indignati cordis incitamenta: vnde rixæ, contumeliæ, calumniæ, peſſimæque perſuaſiones ortæ, magna ſemper rerum humanarum pernicie, vti ſibila teterque halitus per cogitatus aureſque noſtras illabentes, extinguere aggrediatur: malos denique affectus, prauoſque mores omnes, qui graſſatoris veluti quodam inſultu animum incautum adoriuntur, cuius puritatem, quæ per virgūculam intelligitur, virulenta contagione turpiter labefactant, lethalique morſu in pedes affixo, vniuerſum corpus contactu vitiant, pro ſerpenteque in dies magis peſtilenti morbo fœdiſſimè interficiunt, firmo conſtantique propoſito perdormitet, animumque incolumitati nitorique ſuo aſſertum reſtituat patri. Operæpretium eſt videre, quemadmodum virgunculam puellam expoſitam adapertis faucibus,
B rictuque latè diducto in parentum, ac totius vrbis conſpectu iamiam inuadere tentaret ingluuioſus Draco, vtque tam præſtans animi iuuenis intrepidè eum aggreſſus, vibrato pilo, ferroque per os medium adacto, pertranſitaque ceruice terga illa immania transfoderit, attolentemque interim iras, & cerula colla tumefactum, harena moribundum ſtrauerit, fruſtraque volumina illa terrifica quatientem replicantemque, pluribus tandem ictibus ad ſaxum alliſo capite confecerit, atque ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero conſecrationem etiam fuerit aſſecutus.

Herculis victoria, herois noſtri Chriſti victoriam aptè repræſentans.

PIERIVS VALERIANVS
AEGIDIO VITERBIENSI,
CARD. S. P. D.

IMPIE *me facturum exiſtimo, niſi ſtudiorum meorum, qualiacumque eſſe poſſunt, rationem omnem ad te deferam, quem humaniſſimum ſemper eorundem moderatorem habui. Nam duriſſimis etiam temporibus, cum ea omnia deeſſent quæ vniuſcuiuſque ingenium ad labores inuitare ſolent, rebuſque ſæpius deſperatis, non Romam tantum, verum etiam ipſa literarum ſtudia deſerere ſolicitarer, cum præſertim eſſē*
C *non ſemel in officij ſocietatem à Banniſio, qui de Maximiliano ſuo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen authoritas tua in cauſa fuit, cur non vſq; adeo animum deſponderem: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumq; tuum pollicendo, bono me ſemper animo eſſe iuſſiſti. Neque per te ſtetit, dum modo æquiora fuiſſent tempora, quin aliquod ſtudijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis, & beneuolentiæ tuæ præſidio ſuſtentatus, anguſta illa omnia ea conſtantia pertuli, quam in tot annos firmiſſimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmaſſent frequētiſſimæ illæ adhortationes tuæ, cum tanta me charitate complecterere? cum me non priuatim modo, ſed publicè etiam commendares? Poterone ego vnquam dememiniſſe præclariſſimæ illius concionis tuę, quam frequentiſſimo totiuſue Vrbis, an orbis dicam, cōſeſſu, tantæ vir authoritatis habuiſti, vbi cum è re nata quædam ætatis noſtrę lumina laudibus in cœlum extuliſſes, quæ tua de me quoq; ſpecula, quæ prædicatio fuerit, Roma (ſcimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuerſa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiſeris, non quod merita poſtularent mea, id tamen de me iudicium teſtimoniumque tuum multarum inde vigiliarum incitamentum fuit? Hinc factum, vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Ægyptiaca illa commentaria de rerum ſignificationibus, tot annorum vigilias, tot dierum, atque noctium ſudores, tot in reconditiſſimis rebus eruendis luciique dandis conatus, in eam demum ſpeciem informarim, vt conſpici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore poſſe confidam. Quod verò in huiuſmodi negotio abſoluendo reliquum eſt, cum vniuerſum opus inſignire nunc ſpecioſis literatorum hominum nominibus conſtituerim: argumentaque ipſa partiri, ne vno continenter libro complexa, odioſum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quoſdam deſignaui, quorum hortatu modo hoc modo illud à me conſcriptum eſſet (noſti hoc Πλουταρχικὸν) id enim maximè commodum viſum eſt, quod ambitioni prætexerem amicorum ſcilicet impulſu me tam multa elaboraſſe, quando hodie id plurimum vitio verti video, quod laborioſa quis difficilia aggredi auſus ſit,*

quod

quod honeſtam induſtriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam D
propoſui, qui mihi talia meditanti ſuffragati ſunt: cumque tu omnium maximè non modo album adieceris cal
culum, ſed author penè fueris, ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè debitus es, cuius nomi-
ni lucubrationum huiuſmodi partem nuncuparem. Quod ſi meum hoc inſtitutum non aſpernatus fueris, fac ex
te ſciam, quod præcipuè animal tibi velis inſcribi. Putes verò inuitatum te ad Corytianas cœnas, in quibus di
ſcumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te ſummo opere diligi, & à quibus
te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantum honoris extra ordinem tibi habendum ſit, vt eius animalis,
quod tibi apponi iuſſeris, ferculum accipias. Obſecro verò te, pro ſummo meo erga te cultu, & incomparabili
obſeruantia, ne aliter huc deſcendere dedigneris, quam vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnã
conferre te non erubuiſti, & meam hanc qualemcunque grati animi declarationem eo vultu ſuſcipias, quo me
ad exhibendum huiuſmodi munus totiens accendere conſueſti.

ÆGIDIVS CARDINALIS
PIERIO VALERIANO
SVO S. P. D.

QVANTVM *me commouerint literæ tuæ, ſuauiſſime mortalium Pieri, vt ſine incre*
dibili voluptate cogitare, ita verbis ſatis aſſequi nunquam poſſem. Nam tametſi an
tiqua illa amicitia noſtra, omnia quæ ab amiciſſimo expectari poſſunt, ab humaniſſi E
mo iſto ingenio tuo mihi expectanda eſſe pollicebatur, non erat tamen vt vnquam,
aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis lumi-
nibus, poſſe me hominem admodum tenuem, & obſcurum inſeri, ſperare auderem.
Sed vt nihil infelicius quam in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quam in bo-
na. Mentis enim iſtius bonitas fecit, vt nec huius temporis abſentia diuturna obfue
rit, nec mea ſuperiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim, & peccatum. Dicis enim, cũ
laborares rebus parum ſecundis, minus arridente fortuna: perſæpè te à me fuiſſe in bonam ſpem erectum, &
ad melius ſperandum confirmatum. Diſperеam, ſi quid vnquam occurrit mihi in vniuerſa vita, vnde plus an
gar, erubeſcam, doleam, quam quod ſolis verbis iſto tunc officio functus ſum, cuius ego rei cum recordor (re-
cordor autem frequentiſſimè) non modo facti, aut infecti potius me pœnitet, verum etiam mei ſupra quam co
gitare quis poſſet, & piget, & pudet. Quod verò, & boni conſulueris, & bene merentiſſimis iſtis clariſſimiſ-
que viris annumerari me ſtatueris, facis, vt cum iure illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo iſta iu
re tribuantur, grauiſſimo obſtringar ære alieno, quo quidem non ſum in contrahendo promptior, quam futurus
ſim, ſi vnquam dabitur, in ſoluendo. Animal mihi peculiare eſt cœnis inceptum Ciconia, vbique non obſcurum
exemplum pietatis, non ab Ariſtotele, & ſenſilium ſtudioſis modo memoriæ proditum, verum à Theologia ar
cana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, vt
nihil poſſit, aut reperiri ſacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, ſi videbitur, auem vt in hominibus paſcẽ-
dis ineptam, ita in alendis parentibus laudatam commendare. Quod ſi id minus ad rem, quam tibi propoſui-
ſti, facit, dici poſſet, quando Ciconiam ad dapes ferre non eſt, Columbam ſimilem afferri licere. Sed iam Sus non
vlterius Mineruam. Ego non ad Corytianas cœnas, vbi quandoque quaſi digladiatum pugna pluſquam Cen F
tauria, ſed velut in arcanum Corytium ſpecum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus, & pulcher, ac paulo
poſt totus auguſtus, & verè ſacer, habitarique à Dijs, & dignus, & creditus. Nam ſi datores ἑάων Dij, quis
neget antrum Muſæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Ægypti gloriam inſtauras, quo Turca euer-
tit? ſimulq; illa ſenſit inde malum dæmonem militiam delentem, tyrannide prementem ſigna, ſtatuas, marmo
ra, & quicquid antiqui ſplendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus non cæmenta, non ſaxa, non va-
nas pyramydes, ſed ſapientiæ veteris, ſed diuinæ eruditionis, ſed arcanarum ſacrarumque literarum ſepulta
monumenta reponere, ignota mortalibus arcana inſtaurare, lucem canæ doctrinæ, quam à Græcis abeſſe audi-
uit Solon, poſt tot ſecula ab inferis reuocare. O felicem Ægyptum: longè quidem illa felicior à te facta eſt cum
cecidit, quam cum ſtaret: illa enim humi ſita à Selym Turcarum Principe occupari potuit, hæc, vt ſapiens Cico
nia altum in cœlo nidum ſtruens, in æuum tuta viuet ſempiternum. Vale. Romæ M. D. XXV. VII.
Id. Aprilis.

A

PIERIVS VALERIANVS AD AEGIDIVM VITERBIVN. CARD. DE IIS QVAE PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET Gruem ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

B

ECce tibi, Præſtantiſſime vir, Ciconia illa tua pietati cultrix, Sacerdoti omnium pientiſſimo dedicata, quam tu ſcilicet, non reliquis tantum volucribus, verum & vniuerſo amantium generi ſolitus es anteponere; quippe quod adeo peculiaris & ingenita ſit illi pietas, vt & ipſum humanum genus, in huiuſmodi capiendi adorea, longo poſt ſe interuallo reliquiſſe videatur. Hinc non in Aegyptiacis tantum hieroglyphicis ſculpta, verum etiam in Romanorum principium numis ſummo cultu cuſa reperitur.

PIETAS.

VIdere enim eſt eam paſſim in Hadriani numis, inſcriptione etiam adiecta. Pietas Auguſta. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officijs inſignem: quippe quæ parentes nunquam deſerat, ſenectutem eorum curans, non modò ſeneſcentium, ſed quotieſcumque opus eſt, vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem, nec matrem errore huc & illuc cibi cauſa patiuntur, ſed operam dant, vt in cubili maneant, & eorum labore paſcantur, quos ipſi genuerunt, educaruntq;. Vnde pientiſſimum illud ἀντιπελαργεῖν, vſurpatum in adagiis. Et antiquiſſima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, *de parentibus*, vt ita dicamus, *renutricandis*. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipſius leges curioſius veſtigemus, cum in ſacris literis, poſt tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à ſummo Deo ſit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primum popularibus literis
C mandata eſt, vt omnibus eſſet in promptu fugiendorum, expetendorumque notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, vt ſi diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore proſequamur. Vnde ſenariolus ille dictitatus in ſcholis,

Hadriani numi. *Lex Pelargica.* *Ho. Ili. Δ.*

ἱκανῶς βιώσεις, γηροβοσκῶν οὖτα γονεῖς
Οὖαὲ τοκῆσι

Diu viues, ſenectam ſi parentum nutrias.

Quam ſententiam Homerus ita ſibi ſurripuit:

Θ ρεπτὰ φίλοις ἀπέδωκε μινυνθάδιος δὲ οἱ αἰών.

Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura eſt morte peremptus.

Cæterum Athenienſes eos tantum filios huic legi addictos uoluerunt, qui vel diſciplinis, vel honeſtis artibus fuiſſent à parentibus inſtituti: qui verò negligenter educati eſſent, nihil eos parentibus debere. In hanc ſententiam Boetius hiſtoriam recitat minimè contemnendam, libro de Inſtitutione ſcholaſtica, de eo qui malè à patre inſtitutus, cum poſt multa & enormia ſcelera per patris indulgentiam perpetrata: traheretur ad crucem, accerſito ad ſe patre, quaſi pietatis officio veniam actæ per flagitia vitæ petiturus, dum oſculum ſe ferre ſimulat, ei naſum dentibus amputauit · memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem eſſe, quæ vniuſcuiuſque vitam inſtituat, & ſiue boni, ſiue mali euaſerimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obijciat quis, ingenium vnicuique ſuum in utero matris ipſius attributum, cum vel in brutis animalibus Lycurgus, concione ſuper libe rorum inſtitutione, rationeque legum ferendarum habita, oſtenderit ex duobus catulis, quos ab eiuſdem matris vberibus ſubductos, in ſyluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, ubi aliquantulum adoleuiſſent in media concione ſimul emiſſos, ad patinam hunc in medio poſitam,

Hiſtoria de puero malè inſtituto.

P ad

ad Leporem illum, qui ſtatim emiſſus erat, inſequendum accurriſſe, atque hoc illud eſt quod apud Horatium legimus : D

Horat. epiſ. 3. lib. 3.

> *— Venaticus ex quo*
> *Tempore Ceruinam pellem latrauit in aula,*
> *Militat in ſyluis catulus.*

In ſines im pietas.

At quanto magis honorandum eſt ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum eſt humanum genus, cum ſatis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupiſſe, ut ſenes quicumque ſexageſimum ętatis annum exceſſiſſent, de ponte in ſubiectum profluentem deijcerentur, aut, ſi fabula eſt, tam perdito fuiſſe quemquam ingenio, qui rem vſque adeò abominandam commentari ſit auſus. Vtcumque, fabula inde anſam cepit, quod aliquando ſenes eius ætatis Romæ in Senatum adferenda ſuffragia non admitterentur. In Comitia verò per pontem, qui colliculos duos iungeretur, tranſitus erat, qui verò prohiberentur, eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifeſtas fabulas, bona Feſti & Eraſmi venia omittamus: alij lege longè iniquiore ſanxerunt, ea ætate ſenes mortis inter ſe certamen inire vt inutilis, quod illi cenſebant, ætas faceſſeret, victuſque neceſſaria & iuuenibus, & adultis viris largius ſuppeterent, quod moris in Iulide Co inſulæ vrbe Menander fuiſſe notat, ut apud Stephanum legitur. Menandri vero verſus qui ſuperant, ita legi debent:

Feſtus Pō peius ex Si ſinnio capi tone.
Eraſ. Chil. centur. 5. prouerb. 37.

> καλὸν τὸ κίον κομιμὸν ἐςὶ Φανία,
> οὐ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
> *Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,*
> *Cui læta non eſt vita, ne triſtis ſiet,*
> *Ferro iubentur præſecare incommoda.*

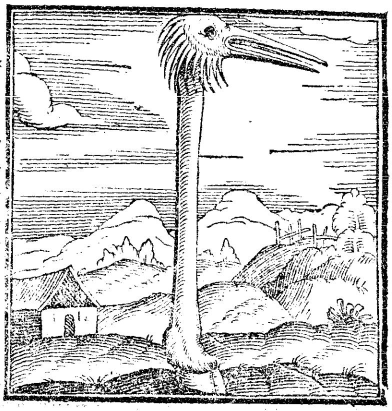

Vltimum hoc, quæ legis ſanctio eſt apud Stephanum nō habetur: ſed ex hiſtoria omninò ſubiungendum. E

IMPIETATI PRAELATA PIETAS.

Auctor Suidas. Aegyptiorum documētum memorabile.

IN piſcium Commentario cum Hippopotami ſignificata recenſeremus, memorabile illud Aegyptiorum documentum recitauimus, quo illi ſceptra regia in ſumma parte Ciconiæ capitibus inſignita faciebant, fluuialis Equi vngulis in imum appenſis, ex eo innuere volentes, amplexandam, colendam, ſuſcipiendamque eſſe pietatem, gratumque animum ingrato præferendum: impietatem vero, cuius hieroglyphicum eſt Hippopotamus, peſſundādam. Amphibium enim animal hoc patrem ſolet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id ſceptri in aliena Bembi tabula ita habetur.

DE MEROPE.

Lib. de natura animal.

SVnt qui Meropem etiam in hoc ſtatuant ſignificato, cui pietatem eandem in parentes Ariſtot. attribuerit. Eam Aelianus omninò in Ciconiarum genere poſuit eſſeque in parentes ea nutricandi pietate, ut eorum ſenium haud quaquam operiatur, quibus pientiſſimam educandi curā impendat, ſed quamprimum volare cęperit, ſponte animum ad neceſſaria parentibus ſubminiſtranda conuertat: quapropter eam auium iuſtiſſimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica conſcripſit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus eſſe accipitrinum, uentrem albicare, tergum & apicem auro ſimiles, genas candidas, roſtrum magnum indeque nomen conſecutam, quod procliuis admodum ſit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericum eſt. Sunt qui Gangrenam eam vocent. Id verò inſigne eſt in eius ingenio, ut paritura huc & illuc tranſmigret idētidem, vt ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi poſſit. Verum enimuerò diuerſum hoc Merops habet à Ciconia, quod cunabula in terra facit, corporis grauitate ſublime petere prohibita, in ſpecu itaq; nidificat, ſex pedum defoſſa altitudine: quod & de Caſſita fabuloſè perhibetur. At Ciconia nidum in altiſſimarum abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quonam è loco venirent, quòve ſe referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad regium illud ſceptrum pertinet, Plutarchus hoc de Grue ſentire videtur, opuſculo cui titulus: *Quænam ſint prudentiora animalia, terreſtria an aquatica.* Gruem enim facit fluuiali Equo oppoſitam, ea qua de ſuperius cauſa dictum eſt. F

Meropis figura.

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quædam ex hieroglifico literarum Aegyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, ſatis curioſè collegit, & Græco ſermone ſcripta poſteritati commendauit, Cucupham quendam nominat in huiuſmodi pietatis ſignificatum.

Nomen

A Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitum vocabuli nouitate: ſiue potius ea Cicuma ſit, quæ & ipſa parentum curam ſuſcipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recenſetur. Sed enim, in his faci le ſum ijs, qui certiora compererint, acquieturus.

Cucuphæ in genitorem pietas.

GRATVS ANIMVS.

SEd vtcumque, gratum animum is per eius alitis hieroglyphicum ſignificari dicit apud Aegyptios: propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam repẽdit, quo ales ipſa fuerit educata: in eodem enim loco vbi fuerit à parẽtibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eoque cibum importat (τρόφας enim in manuſcriptis codicibus antiquis, non πρυφὰς, legitur) idque quoad reſumptis pennis ipſi ſibi ſufficere queant. Atque hæc eſt, quam ait in ſacris ſceptris prærogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiandi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Græci proprietatẽ explicemus, nimirum legere eſt, in eiuſmodi ſceptris πέλαργον adſculpi, quæ dubio procul Ciconia eſt. Atque ego animaduerti quibuſdam in numis huiuſmodi ſceptri ſpeciem Ciconiæ capite inſignem eſſe.

Reciconiare.

VERNVM TEMPVS.

HAbetur & tepidi temporis hieroglyphicum Ciconia: quippe quæ aduceniente hyeme in tepidiores regiones tranſmigrat, verno verò tempore nos inuiſit: quare Petronius eam felici compoſitione

Exulyems.

B Exulyemem vocauit. Hinc in æſtatis pictura Ciconiã nonnulli addidere, quando conſtat eam ex erraticis auibus æſtatis aduentum eſſe.

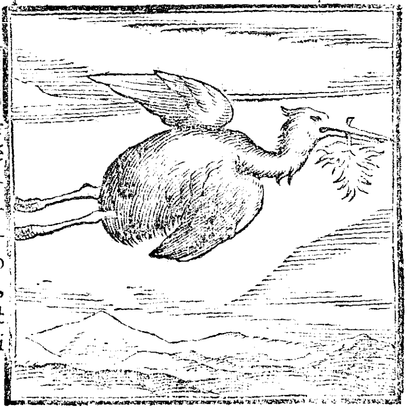

MVNIMENTVM AB INSIDIIS

INuenio & munimentum ab inſidijs atque veneficijs, per Ciconiam platani folium geſtãtem ſignificari: ea ſiquidẽ huiuſmodi folio nidis impoſito, editis ouis ea ab Noctuarum iniuria defendit. Compertum enim eſt, ſi Noctua ea cõtigerit, faſcinari: incubationem quippe omnem, ac ſi oua eſſent ſubuẽtanea, irritam fieri, quod obſeruauit Aelianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eo non accedat Noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim commune eſſe poteſt aliti lethali, cum arbore geniali? Vel eam ineſſe folio vim dicemus, vt ab eiuſmodi faſcinatione valeat oua liberare.

Platani folium geſtãs Ciconia, quid.

MEDICINA.

QVod ſi Ciconiam ore tenentem origani ramuſculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam ſibi comparatam indicabit: nam eius herbæ paſtione Ciconiæ ſtomachi faſtidium leuant.

Quinetiã origani ſubſtratu ſerpẽtes fugãtur Dioſc. li. 3. cap. 28.

VIGILIAE SPECVLATIONESQVAE.

IN augurali diſciplina, Ciconiæ vigiliarum cuſtodumque vrbium ſigna perhibentur, propterea quòd
C ædium faſtigia & acroteria plurimum inhabitant. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurum vt Aquileiam, quam per triennium obſederat, multiſque oppugnationibus attriuerat, expugnaturus eſſet: viſæ ſiquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtuſque ſuos ſublatos roſtris per rura foras aſportare, unde ille vrbem eueſtigiò perituram præſagiuit oſtenſoque militibus augurio, expugnatione per quam propere parata, uoti compos euaſit. Et, ſi parua ponere cum magnis licet, Patauij ſub Ezelini dura dominatione, cum iniecta eſſet Iordano Bonzio, viro ſtrenuo tyrannicidij cõcepti calumnia, ob quam is damnatus eſt, domuſque eius diſiecta, & à fundamentis euerſa, obſeruatũ eſt paucis ante diebus Ciconiã, quæ in ſumma illarum ædium turri nidum ſtruxerat, paulatim nidum ipſum auellere cœpiſſe, moxque eum in Manfredi Cuticelli turrim tranſtuliſſe, ibique oua poſuiſſe, quod caſu factum credere difficillimum eſt.

Augurium Attilæ.

MILITARIS DISCIPLINA.

ESt & militiæ hieroglyphicum Ciconia, in ea ſiquidem frequẽter illud agitatur, qua quis ratione locũ ponendis caſtris præcipiat, vel ſi maior ingruat vis, quo pacto motis caſtris hoſtem fallat. Compertum verò eſt huius generis alites, magno numero certo congregari loco, ex omnique prouincia omnes in vnum cogi, vt nulla ſui generis relinquatur cui liberum ſequi fuerit; idq; prædicta

diſciplina.

velut die,& ſiue diſcedant,ſiue adueniant,etiam obſeruantes fallunt,quòd nocturnis vtrumque temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter ſe in concionis morem agitare eas obſeruatum eſt? vt in Come Pithonis parentibus Aſiæ campis congregatæ inter ſe commurmurant: tamque ſeuerè diſciplinam hanc exercent,ut eam quæ nouiſſimè aduenerit,lacerent,atque ita cęteris negligentię caſtigatæ admonitis,caſtra ſubito volatu mouent,& vnanimi profectione commeant. D

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimum verò illud optimi eſt Imperatoris munus, vt hoſtes longè à patrijs ſedibus ſummoueat. Serpentem loco ſuo belli & ingruentis calamitatis eſſe ſignum, multis oſtendimus argumentis: atqui nullum animal contra Serpentes acrius, neque aſſiduè magis dimicat,quam Ciconia,quare honos illi Serpentium exitio habitus,capitaleque fuit pleriſque gentibus, ſi quis Ciconiā occidiſſet,pœna eadē legibus ſtatuta,quæ homicidis,quod Theſſalos religioſè admodū obſeruaſſe,tradit Plinius, & plerique alij. Et apud Stephanū de vrbibus legas, Θεσσαλία ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεσι πελαργοὺς κτείνειν, τοὺς γὰρ τὴν χώρας ὄφεις ἀναιροῦσιν. Id quod notatum uolui, ne quis ταλαροὺς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de cauſa parcitur, prohibitum ſit eam menſis inferre: non aliter quam Bouem olim occidere atque ciuem, eidem ſubijciebatur ſupplicio. Sed ueluti neque Boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinam & ipſæ raptæ, in quo tamē hoc illi acceſſit honoris, ut cum delicati alij cibi plurimum ab hoc, vel illo ganeone priuatim conquiſiti laudatique fuerint, una Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit, de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenſerem tantum approbabat, ita ſcripſit:

Theſſalorum lex.

Ciconia in epulis data. In Sermon.

----Quid tum Rhombos minus æquora alebant, E
Tutus erat Rhombus, tutoque Ciconia nido,
Donec uos author docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, ut apud Porphyrionem legimus, quidam Aſellum dicunt, inſtituit, ut Ciconiarum pulli mandarentur: iſque mox repulſam in Prætura paſſus, huiuſmodi ſcazonte prociſſus eſt:

Ciconiarum Ruffus iſte conditor,
Hic & duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tullit ſeptem:
Ciconiarum populus vltus eſt mortem.

Cornelius Nepos, qui principatu Auguſti obijt, cum ſcriberet de ſaginandis alitibus, Turdoſque paulo ante cœptos ſaginari monuiſſet, addidit: *Ciconias magis placere quàm grues*, quamuis longè ſecus humanum mox palatum indicauit: nam Grues inter primas, Iouij etiam noſtri iudicio commendantur.

I R R I S I O.

PRætereundus non eſt Perſianus locus, per quem Ciconiam illuſionis & ſuggillationis ſignum haberi dicimus, vbi dicit:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinſit.

Ad id ſcilicet reſpiciens, quòd petulciores homines cum quempiam ludibrijs inceſſere aggrediuntur, ſoleant digitis in vnum adſtrictis exporrectiſque, quaſi Ciconiani roſtri ſpeciem reddentes, identidem pinſando abeuntes eludere: qui mos in Principum aulis frequentiſſimus. F

D E V S.

ADdemus & illud, poſſe etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non ineſſe linguam obſeruatum, ideoque earum uocem murmurationi potius eſſe ſimilem, quam clangori. Nam & Crocodilum ea de cauſa Dei ſimulachrum Aegyptij ſtatuebāt, de quo ſuo dictum Commentario: elinguis enim omnino eſt Crocodilus, idq; tam ſignificat Deum taciti omnia ſilentio perficere, quam non debere nos ſuper eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij ſatis admirari.

Ciconia & Crocodilus elingues.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEque uerò minori obſeruatione dignum illud, quòd purum animum, ſupra terrenas fęces elatum, & diuinarum tantum rerum meditationi deditum, per Ciconiam hieroglyphicè ſignificant ſacræ etiam noſtrorum literæ. Faſtigia enim apiceſque rerum ſemper quæritat Ciconia, quique Hebraicam ſequuntur lectionem apud Pſalmographum, quod vulgò legitur: *Herodij domus dux eorum*, ij reddunt, *Ciconiæ domicilium abies præbet*: uel, *Ciconia nidum ſuum ponit in abiete*, arbore ſcilicet ſupra reliquas uerticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum diſciplinis memini, te Pater ampliſſime, pro concionibus declamitare: nidos ſcilicet eius alitis in excelſiſſimis abietibus poſitos oſtendentem, multa ſuper ea ex undecimo Le[illegible]ici capite, octauo apud Hieremiam quinto apud Zachariam, & tertio ſupra centeſimum Pſaln[illegible] morantem præcipuè: verò trigeſimonono Iobis

Pſalm.103.

locum

A locum declarantem, qui nõ intellectus, longè alienum habeat ſenſum, quàm plerique interpretes opinati ſunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primiſque manifeſta atque clariſſima apparet prouidentia, inter quas Haſſida iſta tua eſt, quam noſtram eſſe Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: *Num illa relinquit humi oua ſua, vt quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet*: Quem locum interpres tuus enarrans, ait nequaquam ita eſſe, ſed Haſſidam auem vt clementiſſimam, ita & prudentiſſimam, eminentiſſimis in ſpeculis arboribuſq; montiumve aut ædificiorum apicibus nidificare, humo humilibuſve locis minimè credere, animalium acceſſum, omneſque fortunæ caſus inacceſſæ altitudinis altiſſimo conſilio cauere: quamuis Latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò Theologos, quos enumerabas, multa ineſſe Ciconiæ diuina lumina, omnium ſupremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Naſci præterea pleraſque, imò innumerabiles animas tantæ lucis faſtigio ineptas, raras admodum aptas: propterea quod corpore mortali obtectæ ſunt, cuius ſi quando obliuiſcantur, gradum illum eminentiſſimum, ut aſtrum proprium, ſemper ante oculos habituræ ſunt, ita vt nidum illum antiquum agnoſcant, quæque inferiora illo ſunt, contemnant & aſpernentur. *Iob c. 39.*

VOLVPTATVM ET MALORVM AFFECTVVM DISSIPATIO.

HAbet & hoc Ciconia commune cum ſuperis, q vti dicebamus, bellum illi aſſiduè cum Serpe tibus eſt: quod quidem animantium genus i B proſus terreſtre eſt, ut humi repat, humi ſemper vel adhæ ſcat, vel in abditiſſimas ſe terræ latebras occultet. Ita an mus qui mortalium delicias auerſetur, terrenoſque affectu humi propemodum obuolutos longè ſummoueat, & peni tus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ Serpe tem dilaceret, aptè ſignificabitur. Serpentem verò inter ali ſignificata petulciorum voluptatum, molliumque illecebr rum ſymbolum eſſe, pleriſque locis toto hoc opere declara tum eſt, ſuo vero Commentario pleniſſimè. *Ciconiæ bel lum cũ ſer pentibus, quid.*

ANIMVS AD HVMILIA DELECTVS.

AD hunc itaque modum Ciconiæ nidulantur: ſed ſi ſuper ea vnquam mentio ſit, quod humi oua deponat, alterius ſignificati gratia confictum, quaſi rem ab ingenio ſuo alieniſſimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicum, animus ad humilia deiectus. Aliqua eſt omninò anima talis, atque vtinam non innumerabiles huiuſmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas vergant, totæ aſſurgant, totæ humanas res contemnant, totæ diuinis aſpirent; quadam tamen vulgarium animarum labe contagioneque fit, ut cum alijs mortalibus verſentur, eorumque curas inaniſſimas in neceſſarijs parãdis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, ho-
C roribus, aliiſque id genus, ſexcentis procurandis, innitentur. Atque ita auis cœli gratia nata, dum ad humana ſerpit, humi oua collocare dicta ſit, & à ſanctiſſimis naturæ ſuæ inſtitutis aberrare. Memini verò & illud diſputaſſe te, Latinorum aliquot per Haſſidam, Caſſitam interpretatos, fabuloſeque Gellium fabulam commentum de nidificatione in agris & in ſegetibus, ſed cum apologum, non hiſtoriam ſcripſiſſe: dicebaſque Latinos noſtros, vnà cum Græcis, quippe qui ſint ad diuinos ſonos ſoli barbari, cum ſacris literis careant, aſpirationem grauem in C literam mutare ſolitos, & pro filio Noa, Ham, ſcriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondum in aſportando D. Marci corpore Suum tergis operto, exclamatum ſcribere, *Cancir Cancir*, ab ijs qui Alexandriæ cuſtodes erant, cum Hazir Arabum lingua enunciaſſent, quæ vox Suem ſonat, eſſe verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non abſimilem, & hos, & illos æquè ſuillam abominari, manifeſtum eſt. Qui quidem error à quodam noſtri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum inſtitutionum ex hiſtoriæ tam veteris quàm nouæ libris, ſupra quam dici poſſit, auctus eſt. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis ſignificata ſpectare videbantur, quæque ad rem ipſam attinerent, ita ut vides, qua potuimus cura, collegimus:

A. Gellius lib. 2. c. 29.

Affinitas linguæ Arabicæ & Hebrææ.

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxiſſe meo fortè putes animo.

Hæc demum eſt illa Ciconia quam per literas apponi tibi iuſſeras, Pater ſapientiſſime: inſipidam illa quidem futura, niſi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, largeque ſuperfuſis, commendationem aliquam acquiſierit. Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

D E I B I. D

DE Ibi nunc dicere conſentaneum eſt, quæ quidem omninò eſt Ciconiæ ſpecies, excelſa ea quidẽ, rigidis cruribus, procero roſtro, multo tamen alta quàm noſtra. Atque eadem in Aegypto duplici genere diſtinguuntur: ſunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Peluſium tantum non ſũt cum in reliqua tota Aegypto habeantur: ideò verò candidæ appellatæ, quia capite ſunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contra apud Peluſium tantum, in cætera Aegypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco. Sed quæ candidæ dicuntur, pedibus ſunt humanis propè ſimilibus, & graciliori capite.

AE G Y P T V S.

Q. C Marij numus.

QVæ quidem geminæ ſpecies in Aegypto tantum repertæ, argumentum dedere, vt Ibes geminæ pro Aegypto ipſa figurarentur: vt pote quæ ei tantum regioni familiares & propriæ eſſent. Eas in huiuſmodi ſignificatum paſſim in obeliſcis videas. In numis verò Q. C. Mari, obſeruauimus Ibes Elephanto adhibito: earum quippe regionum hieroglyphica, quas ipſi ditioni Romanæ ſubiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignum effeciſſent. Sunt verò aues hæ ita Aegypti propriæ, ut extra eam regionem viuere non poſſint, aſportatæque ocyſſimè moriantur. Eſt alia ratio, cur Aegyptũ hieroglyphicè ſignificarent Ibes nempè cum ea regio Delton, à Δ Græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Idibus ſimilitudinem habet, quod alites hæ literam eam inceſſu pedum, interſtitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur, idemque roſtrum patefactum ſignat: ποιεῖ γὰρ ἡ τῶν ποδῶν διάστασις πρὸς ἀλλήλους, ὡρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον.

Aegyptus Delto dicta.

C O R. E

Ibis pōdus.

QVoniam verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & ſermocinationis dominus habebatur, hales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo poſitum, Aegypti habere ſignificatum oſtendimus. Verum alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea ſimulac nata eſt, ſi perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente: quod vtiq; pondus eſt par cordi nuper nati pueruli, ἡ γὰρ ἶβις φασὶν ἐκκολαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμὰς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò cauſam aliam adducunt: quia ſcilicet ſuapte natura Ibes cordi mirificè conferant, de quo apud eos locupletius. Sed enim ſuper hoc in Accipitre plura.

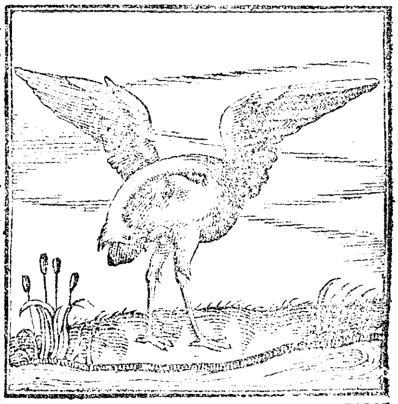

SALVBRITAS.

Cur Ibes ſalutis ſimulachrũ. Nẽpe clyſtere.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad aſſlubritatem vſu eſt, commonſtrauit, roſtri aduncitate per eam partem ſe proluens, qua reddi ciborũ onera maxime ſalubre, & in primis neceſſarium eſt, eo illa geſtu figurata, ſalubritatis apud Aegyptios hieroglyphicum fuit Eo autem præſentaneo remedio cum vulgò vterentur Aegyptii, euenit, ut poſtquam eius vtilitas vniuerſo terrarum orbi communicata eſt, dictitatum ſit, in Aegypto oẽs eſſe Medicos: quod ab Homero ſumptum multi poſtea vſurparũt. Acceſſit huc ciborum abſtinentia, ſuccorum herbarumq; non incurioſa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamẽ Aegyptij deprehendere, inſtitutumq; apud eos, vt ſingulorum morborum ſinguli eſſent medici: vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt cauſam, cur Ibes ſalutis ſimulachrum eſſent, quod ex Arabia in Aegyptum volent alatæ Serpentes, quibuſcum Ibes certamen ineunt, Aegyptioſq; ab earum iniuria defendunt. Earum verò Serpentium alæ minimè pennatæ perhibentur, ſed Veſpertilionũ alis perquam ſimiles, gloria ſubtiliq; membrana quadam inſignes. Nota eſt hiſtoria, quemadmodum Moſes florente iam ætate, ut Ioſephus memoriæ prodidit, Aegyptiorum copiis aduerſus Aethiopas hoſtes infeſtiſſimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus, qui is per loca magna vi Serpentũ occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis inſtrumentis in arcarum ſpeciem contextis incluſerit, incolumemq; ita exercitum earũ alitum ope, præſidioque ad hoſtes traduxerit.

Aliquantũ tamen ſuſpecta.

F

MALVM

A

MALVM EX BONIS INITIIS SVBSECVTVM.

Ortus Baſiliſci.

PErniciem aliquam ex inſtitutis optimis ſanoque cõſilio ſubſecutam, Aegyptij ſignificare ſi voluiſſet, Ibin, & Baſiliſcum facere conſueuerunt: ſiquidem ex Ibidis ouo Baſiliſcum naſci, plerique veterum tradiderunt. Cauſamque inſuper eam Philoſophi afferunt: quod auis ea multiuora ſit, & Serpentum venenatorumque genus omne abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipſa prædita, animal id perniciofum efficiant. Aegyptij ſanè cum Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA VOTI.

DEſidem, ac adeo eneruatum hominem, vt nulla in re ſibi ſufficere poſſit, fruſtraque omnia tẽtet, & aggrediatur, neque vllius rei compos per ſummam ignauiam euadat, hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite geſtantem effingebãt: compertum enim eſt, animal id ad rapinam, & impetum alioqui promptiſſimum, ſi penna Ibidis demulceatur, ita obtorpeſcere, ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem priſtinæ

Penna Ibidis.

B rapacitatis violentiam obliuiſcatur, tanquam aliqua faſcinatione ſit repentè demutatus. Quinetiam Serpentum genus omne reddi immobile, penna huiuſmodi ipſis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re ruſtica.

VOCALIS PRIMA.

ERat, & Ibis auis primæ literæ ſymbolum: ſiquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Aegyptijs communicauit, Ibin primam eſſe literam voluiſſe. Sed enim ipſa quoque literarum elementa nõ apud Aegyptios tantum, ſed etiam apud Græcos Romanoſque hieroglyphicum aliquid habuere: vt, A indicium erat abſolutionis, C condemnationis, N verò, & L, compe-rendinationis, per quam non liquere ſignificabant. Vniuerſi enim iudices, vt Pedianus ait, in ciſtam tabellas ſimul conijciebant ſuas, ſingularibus literis ſignatas. Interdum etiam ſententiam ſuam cur quis damnaret, aut cur abſolueret, perſcribere conſuerant.

DE DAGNIDE.

INter Aegypti aues celebris eſt Dagnis, ab infeſta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo eſt.

EBRIETAS.

PEr eam ſupra coronam aliquam ſtatutam, ebrietas ſignificabatur: eas enim uolucres Aegyptij in ſympoſijs, quibus redimiti eſſent coronis aduincire ſoliti ſunt, vt aſſiduè morſiunculis uellicando

C cantitandoque, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

GRuum ſignificata in poſtremis minimè habenda ſunt, quibus multa cum humana diligentia, recteque regendæ familiæ ratione, communia ſunt.

CVSTODIA.

Vigilantia Gruum. Eadē Plin. li. 10 c. 23. ad verbū.

SEd illud in primis referam, quo exercitus ducẽ ab hoſtium inſidijs ſe cuſtodientem ſignificabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc eſt, lapillum pede ſuſtinentem: illæ. n. excubias ordine ſuo tota nocte diſponũt, lapillumq; ideo prenſant, vt laſſatis ſomno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam cõdito, alternis pedibus inſiſtentes. Philippus ille, qui breuiſſima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc γρηγορεῦσαι κατ' ἄρδινας, Romano vocabulo, tunc à Græcia cũ imperio recepto, uſus eſt. Harũ alitũ uigilantiam imitatus Alexãder Macedo, ſi qñ peruigilandũ eſſet, ne ſomni violentia opprimeretur, uas aheneum prope thorum adſiſtebant, ſupra quod brachiũ exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argẽtea manu cõplexus, quæ ſi qñ ipſe

ſomno vinceretur, elapſa, ſonoro ſtrepitu ſomnum abrumperet. Sic enim idem author Iulianum Cæſarem abſque pila, vel inſtrumento alio, quotiens, & quantum voluiſſet, euigilaſſe profitetur. D

DEMOCRATIA.

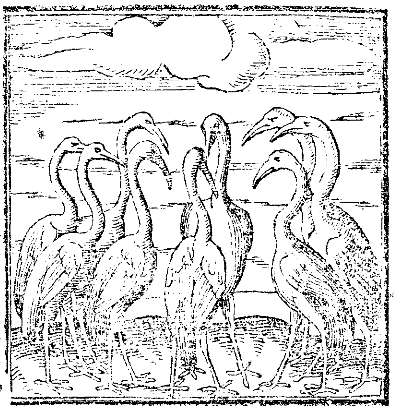

EX eo verò collegio, quod Grues celebrant inter ſe, nõnulli dicunt democratiam hieroglyphicè ſignificari: cũ pluribus enim conſultandum, ſi quid rectè feciſſe voluerimus, & felicem rebus noſtris ſucceſſum optauerimus: Aeſymnio Megarenſi honeſtiſſimo loco nato, dum ſuper hoc conſulta poſceret, reſpõdiſſe Apollinem Delphicum ait Pauſanias: referret ad multos ſi gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim ſententijs auditis, facile eſt quod optimũ ſit diſcernere. Ea de cauſa Megarenſes, ne vllam interpretandi oraculi occaſionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum ſepulchra habere deinceps decreuere: nam plures eſſe mortuos manifeſtum. Sanè quidem apud noſtros: conſenſus vnioque partium in eandem ſententiam, aut rem, Latino vocabulo formam ab ipſis Gruibus videtur accepiſſe, vt inde CONGRVERE, pro CONVENIRE dicamus.

Nunquam enim ſe ſegregãt, ſiue cum volant, ſiue cum paſcunt.

PRVDENTIA.

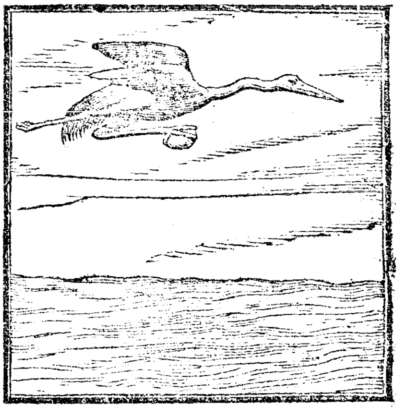

SI autem volantem Gruem cum lapillo pinxiſſent hieroglyphicum id prudentiam ſignificare dicebatur. Ex probatiſſimis enim authoribus didicimus, Grues dum in ſublime volant, lapillum ideo geſtare, vt lapſu illius explorent, ſupra terramne an mare volitent, quod intelligũt ex ſono, ac proinde conſidendumne, an vlterius procedendum ſit. Maximus Tyrius cauſam aliam memorat lapilli aſſumendi. Nam quoniam in volatu fluitare videntur inſtar nauis, quam agitent impellantque vndæ, ſuæ ſibi cõſciæ imbecillitatis, antequam volatui ſe credant, lapillum roſtro ſuſcipere, quo vnaquæque earum, veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamque habeat ſalutis ſuæ cuſtodiam. Atque hoc eſt quod apud Solinum legas, Grues harenã deuorare, ſublatiſque lapillis ad moderatam grauitatem ſaburrari. Quarum prudentiam cum Deucalion non ignoraret, eum à diluuij clade ſeruatum auium earum beneficio: hunc enim Pauſanias ait ad ſuperuolantium Gruum clangorem enataſſe, atque ideo mentem, in quem demum enaſiſſet, Geranium, in harum alituum honorem, appellaſſe. E

Hæc à Plinio, vbi ſuperius.

Sed, & apud Pliniũ d. c. 23. lib. 10.

Nã Grues Græcè γέρανοι.

Prudentia Gruum maxima.

SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVod ſi abſque lapillo volantem Gruem figuraſſent, hominem ſublimium indagatorem, & eorũ quæ terra procul, & à materia remota ſunt ſtudioſum ſignificari volebant. Ipſa enim præpes altiſſimè uolat, ut longè lateq; ſpeculetur. Quod ſi ſubſidere nubes infra deſpexerit, nunquam ad terram ſe demittit vſque adeo tempeſtates, & vẽtorum procellarumq; motus ſummo ſtudio declinat: vtpote quæ ſit quietis amantiſſima. Si verò acciderit ut in tempeſtate aliqua deprenſa ſit, confeſtim ad terram ſe confert, atque humi potius quieſcit. Quod ſi quam in alitem Plotinus hominem tranſmutari dixerit, qui abſque ſapientia ſublimia tractauerit improbius, cum nullam ille ſpeciem ponat ſublimis huius uolatus, nempè Gruem ipſam ex Plotini ſententia commodè pinxerimus. F

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum, & illud eſt, quod alij excogitarunt: hominem qui cum ætate mores minimè commutauerit, ſed eodem ſemper ingenio perſeuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates fere omnes mutantur, nigreſcereque in ſenecta perſpiciuntur, ſed Gruum eodem ſemper colore perſeuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

QVinetiam in moribus eadem propoſiti conſtantia conſideratur, cum Grues in uolatu ordinem pertinaciſſimè ſeruent. Quare Palamedes apud Philoſtratum, Vlyſſi obijcienti literas, non ab eo, ſed à Gruibus inuentas, reſpondet is Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinueniſſe, verum ad ordinem, quem nunquam Vlyſſes ſeruare didiciſſet, earum curam referri. Vlyſſem enim aiunt, quotiens in bello, aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Aeneæ obuiam fieret, ordinem deſerere ſolitum, & ad imbecilliora declinaſſe.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum verò laboribus hominem ſignificantes, alas, vel pedes Gruum in manibus eius ſtatuebant: ferunt ſiquidem, non laceſſere vllo labore, qui neruos ex alis, aut cruribus Gruis habeat.

FERA-

A

FERACITAS.

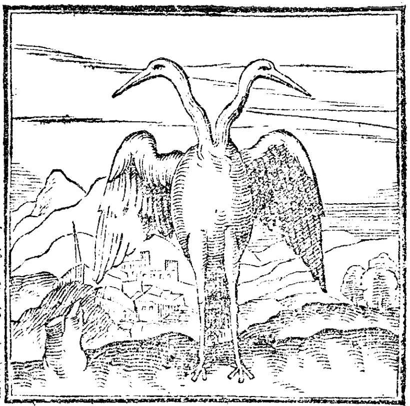

IN oſtentis, Grus biceps feracitatis indicium eſt. Ap pion enim tradit, Oenæo in Menide rerum domino bi cipitem Gruem apparuiſſe, vberrimamq; eo anno an nonam in Aegypto fuiſſe. Ad hæc, auem ſub alio Rege con ſpectam quatuor capitibus inſignem, lætiſſimumque fru gum omnium prouentum ſubſecutum.

VER, ET HYEMS.

SVnt qui per venientam Gruem, tempus uernum, per abeuntem, hyemem ſignificari tradant: quandoquidē ea ales omninò eſt veris, & hyemis nuncius, modo veniens, modo recedens: propterea quod calorem, & frigus peregregiè præſentiat. Itaque cum frigus ingruit, altè ſubla ta vaſtum quid inclamat: cum verò clementius eſt nacta cę lum, per interualla vocem emittit, & taciturna propemodū allabitur: atq; ita, uel ex acceſſu, uel receſſu, & ex earum voce, nunc ueris, nunc hyemis admonemur. *Grus uer, aut hyemē nunciat.*

DE MILVIO.

B NE verò picturæ deſint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cum æſtatem Cicada, au tumnalem, uindemiam Epops, brumale tempus Alcyone, uer Cuculus, Luſcinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiuſmodi ipſe quoq; hieroglyphicorum caueam includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipſe quoque uerni temporis hieroglyphicum, propterea quod ales ea uerno primum tempore incipit apparere, certiſſimumque ſit eius nuncium. Vnde etiam prouerbium emanarit, *Miluijs procumbere*: qui ſcilicet pauperum ſit mos, hyeme iam de ſæuiente, qua ma lè ſemper afficiuntur, aduentantibus Miluijs procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli ſolent, ut apud Suidam legas. Ariſtophanes ait, eo apparente contrarium autumno tempus ingruere, adeſſeque tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνο apud Græcos in aduentu, quod tanto ſcilicet deſi derio expectatus accedat. Hanc autem loci temporiſque cognitionem ſacræ etiam noſtræ literæ per Miluium oſtendunt, in quibus habetur: *Miluius in cœlo non ignorat tempus ſuum: Turdus, & Hirundo, & Ciconia tempus ipſæ quoque aduentus ſui obſeruauere, populus autem meus iudicium Domini non cognouit.* *προκυλινδεῖται ἰκτίνω, prouoluitur ad Miluios.* *Sumptum ex auibus Ariſtophanis.*

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latiſque agrorum poſſeſſionibus ditiſſimum, per Miluij volantis hieroglyphicum ſignificari tradant: ſiquidem is dum prædam enanciſcitur, ſpatioſiſſima aeris interualla uno oberrat impetu, quaſi latifundia deſcripturus. In huiuſmodi ſignificatum Iuuc nalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua paſcua laſſis.

Et Perſius prius dixerat:

C *Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.*

RAPACITAS.

SEd enim Philoſophi antiquiores illi qui doctrinam ab Aegyptijs magna ex parte mutuati ſunt, deque hominum moribus per palingeneſiæ figmenta diſſeruere, cuiuſmodi eſt Plato, quiq; eum ſecuti ſunt Plotinus, & Harpocration, Boethus, & Numenius, rapacitatem per alitem huiuſmo di intelligi tradidere, hominesque eos qui auaritiæ ſtuduiſſent, promptique ſemper, ac parati ad imbe cilliorum expilationes, & rapinas, & uiolentas tyrannides fuiſſent, in Miluios, ac lupos conuerti, ut So crates, Phædone, diſputat, abireque omnia id ea genera opinati ſunt, quorum in uita moribus ſimiles fuiſſet. In Diuinis quoque literis Miluus pro graſſatore prædoneve ponitur, Pſalmo, ubi ſecundū He bræos haberi ait Eucherius, *Milui abies domus eſt.* Ariſtophanes ad hanc alludens rapacitatem ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον καὶ ἅρπαγα τρέφων *alitur*us *omnituum, ac rapacem Miluum.* Admiratur Plinius rapaciſ ſimam, & famelicam ſemper auem, nihil rapere unquam ex funerum ferculis: quæ ueteres erant ad ſe pulchra afferre ſoliti, perſuaſi ſcilicet defunctorum animas eundem tenere ſenſum, & iiſdem affici vo luptatibus, quæ unicuique, dum uiueret, placuiſſent. Addunt, & aram Olympiæ, quam alites huiuſmo di nunquam infeſtarint. Idem ſacri ſunt apud Britannos, non enim Miluium ijs occidere licebat. *Miluus omniuorus.* *Plin. li. 10. c. 10.*

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, ſunt qui gubernandi rationem ex Miluij uolantis hieroglyphico ſignifi cari tradant, propterea quod multorum ſit opinio, ait Plinius, didiciſſe homines ex Miluijs temo nem nauibus immittere, quippe cum obſeruaſſent Miluium cauda modo hac, modo illac flexa, vice claui uolatus ſui curſum dirigere, natura ſcilicet in liquido cælo monſtrante, quod opus facto eſ ſet in humido profundo. *Plin. ibid.*

 D

PIERIVS VALERIANVS AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM BITONTINVM, DE IIS QVAE PER VVLTVREM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSOCTAVVS.

INTERROGASTI *me, Præſul honoratiſſime, quænam illa ſit Vultur mea, quam libris*
editis, Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sed .n.
ſcias me olim Romæ dediſſe eam videndam clariſſimo Alberto Pio, Carporum Prin
cipi eruditiſſimo, verum ex eius ſcrinio, vna cum aliquot alijs huius notæ ſcriptis à E
neſcio quo laborum alienorum ſuppreſſore ablatam, & in Germaniam aſportatam.
Cuius facti indicium eſt, quòd docti quidam viri, cum opuſculum id legiſſent, Hori eſ
ſe arbitrati, ſcriptis prodidere, Horum Apollinem de ſacris Aegyptiorũ literis à Io.
Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi eſt peculiare nomen
(cur .n. id inficiar?) priuſquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus, id Venetijs in
Pierium immutaſſet. Sed Horus Apollo à me non eſt conuerſus, frequenter verò in ſcriptis huiuſmodi citatus:
argumenti enim huius alios etiam authores, eoſque multos habui, ut cumque, ea deperdita lucubratione, alterã
reparaui: ablati enim illius reliquis archetypi toto pluteo diſſipatis, hanc priori illi non abſimilem informaui,
quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter ſignificaſti: quod quidem ſum-
mæ tuę erga me humanitati potius, quàm vlli ſtudiorum meorum merito attribuerim, & tamen in ijs aliquid
eſt, vnde huiuſce generis lucubrationes tibi forte minimè diſplicituras mihi confingam: ſiquidem ego libentiſſi
mè, hanc occaſione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad noſtræ pietatis doctrinam, diuinarumq;
literarum interpretes me conferre ſoleo. Ex ijs verò tam multa excerpſi, vt profiteri valeam, authorem alium
neminem meo huic argumento, quod multis iam commentarijs auctum eſt, plura ſuppeditaſſe. Neque enim ego
vnquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, ſacras noſtrorum li-
teras, utpote ſqualorem, quod vnum obijciunt, quendam præ ſe ferentes, attingere pertimeſcunt: ſed enim in ea
ſemper ſententia fui, nullam eſſe lectionem quæ plus afferre poſſit eruditionis, quam ſanctorum hominum, qui
diuina tractant, inſtitutiones. Nam ſi artium ferè omnium liberalium finis denique eſt, vt veram edocti ratio
nem, bene honeſteq; viuere adlaboremus, fateor me, quantulumcumque hoc ſtudiorum genere aſſequi licuit, F
non plura, neque admirabiliora ex quibuſuis diſciplinarum quarumcumque magiſtris exhauſiſſe, quã ex my-
ſteriorum, quæ ad pietatem noſtram faciunt, interpretibus: ſiue rerum naturam, ſiue morum ſynceritatem, ſi-
ue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inſpexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc
tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam aſſiduè in omnium doctrinarum lectione verſatus es, quiq;
alios hæc per doctiſſimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copioſè doceas potius, quam à quoquã
doceri poſſis. Idcirco his omiſſis, ad rem ipſam, quam, qualiſcumque ſit recognoſcere cupis, accedamus.

DE VVLTVRE.

EVOLVCRVM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias: ſiue pecu
liare in eius vita, & ab omni vulgore remotos mores, ſiue conceptum, partum, educationé-
que alitis, ſiue excellentes quaſdam ingenij dotes, ſiue ſignificata varia per eam in pictu
ris, in portentis, in dicterijs poſita conſideres. Neque illa quidem plebi obuia, & vnicui
que expoſita, ſed magnis Regibus atque Dijs accommodata, ipſis etiam Philoſophis, ac peritiſſimis
Theologis explorata: per huius namque ſimulachrum hieroglyphicumue, annum, matrem, ſiue, vt
apud Ammianum eſt, naturæ uocabulum, mundum, intuitum aut ſpeculationem, terminum, hære
dipetam, ſtragem, præſagituram, miſerationem, iuſtitiam, liuorem, Pallada, Iunonem, & quædam alia,
ueteres ſignificabant.

ANNVS.

A

ANNVS.

QVoniam verò ex ea præcipuum erat anni ſignificatum, qua ratione ſit id receptum, operæpretiũ fuerit explicare. Vultur, vt apud Aegyptios habetur, trecentos eos quinque, & ſexaginta dies, quibus annuum conficitur tempus ordine mirifico dipartitur. Nam cum annum Aegyptij per tres tantum qualitates metirentur, ver quippe, æſtatem, & hyemem, quæ ſingula tempora centum viginti diebus conſtare voluerunt, ac vti Theopompus ait, hyemem Saturnum, æſtatem Venerem, ver uerò Proſerpinam appellabant, quinque inſuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant. Vultur verò ad eiuſmodi partitionem anni accommodata, cum primum concitata fuerit ad conceptum, qui fit à vento, quinque continuos dies ſine cibo, & potu conſumit in eiuſmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum, & viginti dies prægnans manet, totidemque diebus pullos educat, reliquos c x x. dies immunis eſt, ſuarumque tantum rerum ſatagit, neque prægnationi, neque educationi intenta. Summotis itaque intercalaribus, ad antiquiorem illam rationem trahere poſſumus ſupputationem illam Xenophontis, libro qui περὶ προσόδων inſcribitur: vbi ſex mancipiorum millia, ſi ſinguli ſingulis diebus obolum lucrifaciant, vnoquoque anno hos ſexaginta talenta uectigalis allaturos: ſic enim c c c l x. dies in unius anni tempus videtur enumeraſſe. Sed ne quid, quod vel vtile, vel delectabile eſſe poſſit, prætereamus, ſuper horum quinque dierum, qui anno ſuperant, argumento, fabella fertur: quemadmodum Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idque ubi Sol exploraſſet, imprecationibus deuouerit, neue menſe, neue anno pareret. Mercurium uerò Deæ amore captum hoc inijſſe conſilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deam talorum ludo illectam detinuiſſe, atque ita ab ſexageſimo quoque die lucem vnam interuertiſſe, donec dies ſibi quinque comparaſſet, quos anno vertente certis illis temporibus elapſis, immunes, liberos, exemptoſque cum nuſquam nomina dediſſent, ad anni ſupplementum accommodaret: factumque ita eſt, ut per huiuſmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Aegyptij habent, Deorumque ſuorum adſcribunt genethliaco. Ferunt uerò die primo Oſirim, rerum dominum futurum, editum: ſecundo Aruerim, quem Apollona, & ſeniorem Horum nonnulli uocant, tertio: Typhona uerum hunc intempeſtiuè, neque proprio meatu egreſſum, ſed ex diſrupto latere: quarto, Iſim: quinto Nepthen, quam nonnulli finem, vel potius interitum, alij Venerem, alij Victoriam appellarunt. Satis hæc ad intercalares dies quinque. Quid uerò ſibi de d'js quinque commentum uelit apud Plutarchum quærere licebit. Neque uerò hic numerum illum c c c l x v. cœlorum, cuius Principem Abraxam Baſilidis deliramenta conſtituerunt, curioſius proſequar, ne rem tam ſeriam inanibus, & ridiculis fabulis infarciam. Illud addam, quantum ad anni rationem pertinet, quod Vmbricio teſte Plinius ſcribit: Vulturem oua x i i i. parere, quod ad inſtar totidem Lunæ coitionum accipio, quæ per uniuerſum annum potiſſimum obſeruantur. Porro, annus etiam apud Perſas in dies c c c l x v. deſcribebatur: eaque de cauſa igni illi ſuo, quem Sacrum, & Aeternum vocabant, totidem ſacerdotes iuuenes inſtituerant, qui canentes, ignem quaqua geſtaretur, ſequerentur.

Aegyptiaca anni dimenſio, & ſuper hoc fabula.

B

Dies Aegyptiorũ intercalares.

Pli. lib 10. Nimirum, Ede Ignis Domine. author Maximus Tyrius.

ANNORVM CENTENA.

C

ANnum itaque per Vulturem apud Aegyptios ſignificari non leui de cauſa, manifeſtum eſt. Ab hoc aliud ſequitur hieroglyphicum, ut per eandem alitem, uel ſenio confectam, vel demortuam, centum annos intelligamus: eam enim augures magna ſemper religione ſunt obſeruare ſoliti, ac per ſingulas Vultures annorum centena totidem portendi tradiderunt, duodecimque illas quas Romulus obſeruauit, Imperium Romanum ad m c c. annos duraturum oſtendiſſe, quod obſeruatum à Vectio tradit Varro, exceptum mox à Cenſorino, qui circiter milleſimo ab vrbe condita anno claruit, quod ita poſtmodum eueniſſe, fœda, ac miſerabili totius Italiæ clade, quodque acerbius eſt, totius literaturæ interitu, ſatis conſtat. Nam quo tempore capta eſt vrbs Roma, & in ciues omnes occidione, aut miſera captiuitate ſæuitum à Genſerico, qui doloſè ſeruis impoſitis eam occupauit, anni circiter m c c v i i i. ab ea condita numerantur, vt Paulus Diaconus in ijs quæ addidit Eutropio, neque non Oroſius recenſent, penèque tunc perijt Romanum nomen. Quare Vectij quadrat interpretatio, tamet ſi hanc Romani Imperij ruinam nonnulli properantius annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamen (ita in numis nomen eius inſcribitur, non Halaricus) qui Vrbem quatuor, & x l. annis antea inuaſerat, Imperatore Romano incolumi, non extinctum, ſed valde attritum Imperium eſt. Neque ſum neſcius, Imperij ſpeciem, quæ ab Auguſto inceperat, in Auguſtulo finitam, qui metu Odoacris, qui totam Italiam ſibi armorum ui ſubdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam ſpontè abiecit, maieſtatemq; illam depoſuit, barbaro tyranno tota rerum conceſſa poteſtate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter m c c x x i x. à C. Cæſare d x v i i. à ſalute noſtra c c c c l x x v. Sanè dignitas hæc apud noſtros, Occidentales ſcilicet, ad c c c c x x x. annos non reſumpſit purpuram, quam omnium primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vendicauit. Eo uerò tunc miſeriæ redacta eſt Rom. maieſtas, vt Odoacer ipſe de Roma Odoacria uocanda cogitarit, quo nominis etiam Romani memoria aboleretur, factumq; omninò fuiſſet, niſi qui melius, aut piè magis ſentiebãt, perſuaſiſſent Regi, maiorem illi apud

Vandalorũ Rege.

omnes

omnes gloriam futuram, Romam domitam, quam Odoacriam inſtauratam. Neque verò prætereundum eſt, in noſtrarum etiam miſeriarum memoriam, quod rerum ſcriptores prodidere: Octauiano etiã primo Conſulatu augurium captanti duodecim ſe Vultures, vt Romulo, oſtendiſſe, atq; iam ex eo tẽpore, anno quippe vitæ vigeſimo ad monarchiam aſpirabat, quæ longa annorum ſerie ad nos vſq; permanauit, ſi non Imperij viribus, ſaltem titulo tenus: licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum poſtmodum reſtituta, prout temporum viciſſitudines permiſere. Quorum quidem temporum hiſtorias ſi perpenderimus, ad annos circiter M C C. ab Auguſto, inuenimus Pontificum totiuſque Senatus decretis magnum id Imperij nomen abolitum, perque annos multos adulterinam fuiſſe Imperatoris nuncupationem. Quamquam, ne tam venerabili titulo defraudaremur, aliquot poſt annis, ſanctiſſimo Gregorij v. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione anſa præbita eſt, vt ea maieſtas per Electores certos conſeruaretur, cuiuſmodi ſuffragiorum ratione poſt Othonem, Othonis ſecundi filium, primus omnium Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando deſpicatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex vocatus ab ijs ad Imperium capeſſendum, ultro contempſerit, qui pluris Bohemiæ Regem eſſe exiſtimaret, quam Romæ Imperatorem, atque illi tandem ad Rodolphũ Habsburgi Comitẽ, qui Magiſter curiæ Othocari erat, deuenere. Sed ne longius ab inſtituto noſtro recedamus: qualiacumque hæc fuerint, illud inter hæc obſeruatione dignum mihi videtur, ter iam hanc annorum M C C. ſupputationẽ, tribus in maximis Imperijs, æquo propemodum temporis ſui curriculo, inſignes admodum rerum mutationes adduxiſſe. Primam, à Romulo ad Genſericum, ſiue quis ad Odoacrem maluerit: ſecundam, ab Octauiano Auguſto ad Fridericos: tertiam Conſtantinopolitanam à Fl. Conſtantino ad Conſtantinum eum, qui oppreſſus ab Othomano Turcarum duce, vitam, & Imperium finiuit, qui etiam eiuſdem nominis matrem habuit cum Imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij Principes anni mille centum ſupra unum, & nonaginta decurrerant. Neque obſtat, quod à Valente Mathematico inſpecto vrbis horoſcopo prædictum ſit, Imperium id ad annos DCXCVI. duraturum, quia poſt eam annorum ſummam qualeſcumque fuerint Principes ſiue viri, ſiue fœminæ, à maximi tamen Conſtantini inſtitutis pendere videbantur. Sub Turca verò longè alia Imperij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus ſuperinducti. Itaque cur annorum centena per ſingulas Vultures ſignificarentur, inde ſumptum, quod eas ad centum vſque annos viuere compertum eſt apud antiquiores, quibus adſtipulatur Ambroſius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

Septemuiros deſignatos.

Ab hoc oriunda domus Auſtriaca.

D

E

MATER SIVE NATVRAE GENVS.

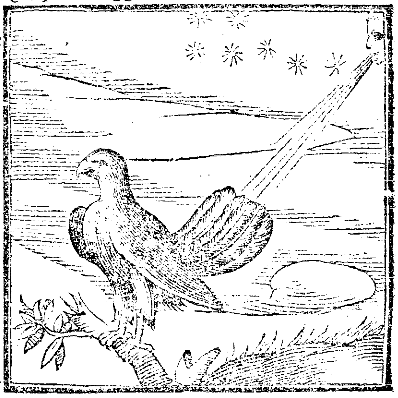

CVm ergo in genere Vulturum mas nuſquam inueniatur, omnes autem fœminæ ſint, vtpote quæ ex vento concipiant, manifeſtum eſt cur Aegyptij ſacerdotes per eam alitem vropygio ſurrecto, atque ad Aquilonem verſo, matrem, aut naturam ipſam intelligerent: mater ſiquidem fœmineum eſt animal. Vultur enim, vti dictũ, tempore conceptus appetente, quod per quinque dies illos quos ſupra memorauimus, producitur natura in aquilonẽ vt Aegyptij tradunt, in Eurum, vt Plutarchus, exporrecta adapertaque, ab eodem initur, non ſecus, ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sed enim hic diſſimulare nõ poſſum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὀργύξω, conficto, ultimoque Hori capite appellato, uerba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύξῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γύψ, cum in codicibus manuſcriptis, iiſque pleriſque quos euolui, non ὀργύξῃ, ſed ὀργάξῃ ſcriptum reperiatur: vti etiam aliquanto poſt de coeunte Vacca, capit. πῶς ἀκούειν. ἐπεὶ δ' ἂν γὰρ ἡ θήλεια ὀργῶσα σύλληψιν ἢ ὀργᾷ ἢ οὐ πλεῖον ἢ ἐς ὥρας τρεῖς. Quæ porro de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in impreſſis capite ſunt, non ultimo. Perdurat uerò Vultur quinque eos dies pertinaciſſimo ieiunio macerata, tale eſt eius in concipienda prole ſtudium, atque cupiditas. Neque quidem negarim alia etiam eſſe uolucrum genera (ἀῤῥένους enim non γῦπας, in caſtigatis Hori codicibus legitur,) quæ vel inter ſe ſi mas non adſit, fœminæ, æquè ſaliant, mutua libidinis imaginatione concipiant, uel, ut nonnulli arbitrati ſunt, ipſo puluere in naturam ui pruritus attracto, cuiuſmodi ſunt Columbæ, Gallinæ, perdices, Anſeres, & Vulpanſeres, quarum tamen oua irrita, minimeque prolifica ſunt, ad cibi tantum vſum facientia, minora reliquis, ac minus iucundi ſaporis: cæterum magis humida. Tertulianus: *Gallina, ait, ſortita eſt de ſuo parere, ſed Vultures fœmina tantum parere aiunt.* Oua huiuſmodi, quia, ut plerique omnes aſſerunt, ex uento generantur, & *Zephyria, & Hypenemia*, quaſi ſubuentanea dicere uelint, appellantur. Eos uerò non audiendos dicit Ariſtoteles, qui dicunt, uerè tãtum hæc fieri, incubatione derelicta, cum & iuuencæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterum idem author, qui ſubuentanea omnia infœcunda eſſe uult, in quodam auium genere exiſtere ſimile piſcibus, ſpontina oua ad fœcunditatem progenerantibus, non inficiatur, quod nimirum de Vulturibus in primis fertur. Eas porro author is quoque uolare uerſus Auſtrum, atque ita ab Aquilone iniri prægnanteſque fieri tradit, perque tres annos parere, quod etiam apud agricultores Conſtantini legimus.

Tempus cõceptus Vulturum, & modus.

F

Oua Zephyria, & Hypenemia.

A mus. Apud Hæſiodum οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vultures, quarum oua ſubuentanea ſunt, abſque ma-
ris copula, neque alia earum generatio reperitur. Neque deſunt interpretes etymologici, qui dicant,
οἰωνὸς quaſi οἶος, quod οἶος ὢν ſibi ſit: quippe qui ſine maris auxilio ex vento concipiat. In cuius qui-
dem fœcunditatis commendationem illud addere non incongruum eſt, quòd non intra ſuum tantum
genus ea felicitas continetur, ſed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna *Nempe in Hiſpania.*
ſiquidem vulturina ſubiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiuſmodi
conceptu fertur, ne quis fabuloſum putet, inter quadrupedes etiam Equas aliquot ex vento cōcipere, *De B. Mariæ virginitate dubitantiū peruerſitas eluditur.*
Probus ex comperto refert, quod & D. Auguſtinus, diuinarum humanarumq; rerum peritiſſimus, af-
firmat, & velociſſimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haud quaquam fabuloſè di-
ctum. Baſilius Magnus ex hoc omnibus animaduerſum cupit, ut cum noſtrum arcanum nonnullos
homines irridere conſpexerimus, quaſi fines naturæ cancelloſq; egrediatur, quòd fieri non poſſe con-
fendant, ut virgo pariat, virginitate ipſius integra, illæſa atque intemerata perſiſtente, contemplari de-
bere nos, Deum exempla pleraque iam inde ab initio præmiſiſſe, ex ipſaq; natura rerum ſemina quæ-
dam conſperſiſſe, vnde poſſet vnuſquiſque, vbi quod alta iam mente conceperat, effeciſſet, talibus mi-
rabilibus fidem adhibere, atq; ita ijs occurrere voluiſſe, quorum ſtupori ne dicam, an peruerſitati, nihil
quicquam aliud perſuadere queas, quàm quod vel manibus attingut, vel oculis aſſequuntur. Hinc ait
Ambroſius, neminem ſubuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium ſcriptoribus refraga-
ri: cum verò uirginem diuino afflatam numine peperiſſe audierint, riſum incœptare. Tangit hoc idem
Adamantius, vbi Celſo reſpondet, duplex Almæ ſignificatum ex Hebræorum interpretatione obiectā
ti. Sed enim, de intacta virgine, non autem de adoleſcentula (quod Theodotion Epheſius & Aquila Pō
ticus intelligendum fruſtra conantur perſuadere) prophetatum eſt priuſquam in Babylona fieret popu
li tranſmigratio, hoc eſt, antea quam Medi & Perſæ principatum inuaderent. Reddita autem ſunt hęc
B in ſermonem Græcum ab ipſis Iudæis multum ante tempora aduentus Domini noſtri, ut nulla relin-
quatur ſuſpicio, inquit Irenæus, ne fortè morem nobis gerentes Iudæi, hæc ita ſint interpretati, qui qui
dem ſi cognouiſſent nos futuros, & his teſtimonijs vſuros, quæ ſunt ex eorum ſcriptis, nunquam &
hæc & monumenta Prophetarum reliqua comburere dubitaſſent. Venerunt igitur in Latinorum ma-
nus Gręco ſermone tranſlati Hebræorum libri, multo antequam Romani Iudæos in poteſtatem rede-
giſſent, Macedonibus quippe adhuc Aſiam poſſidentibus. Ptolemæus enim Lagi cupiens bibliothe-
cam, quam Alexandriæ ſtruxerat, illuſtribus ſcriptorum omnium monumentis implere, ab Hieroſoly-
mitanis petijt fieri ſibi copiam vt eorum libri in Græcum ſermonem transferrentur. Illi, qui tunc Ma *Immo Septuaginta duo.*
cedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriuſque linguæ cognitione præſtantibus,
ad Ptolemæum miſerunt: qui ueritus, ne, ſi inuicem conſultarent, ueritatem abſconderent, eos omnes
in ſingula contubernia ſeparauit, iuſſitque, ut vnuſquiſque pro ſe librum transferret, eoque in libris
ſingulis ordine ſeruato, opereque perfecto, omnibus mox conuocatis, & per libros ſingulos interpreta
tionem ſuam vnoquoque eorum proferente, ita omnium ſententiam eandem eſſe conſtitit, ac ſi ab vno
tantum traductiones omnes emanaſſent. Neque tamen ignoto eſſe qui rem aliter geſtam narrent, & Pē
tateuchum tantum à LXX. traductum contendant, & non ſeparatos, ſed vnanimi concordia ſententiam
vnoquoque ſuam proferente: Sed ego & Irenæo, & antiquis alijs potiorem adhibeo fidē. Quare nō eſt
vt calumniatores, Almam, iā excogitent, & loco Virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, ſub-
ſtituere contendant. Plurimum verò (ut ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, pleroſque ad
hibere fidē Hiſtoricis Philoſophiſq;, hæc de Vulture & alijs aliquot animātibus, quæ ſine maris coniū
C ctione concipiunt, indubitato tradentibus, & Deum negant, qui hæc in aliquot alijs animalibus facit,
poſſe etiam in hominibus idem, ubi adhibuerit, facere. Et Græcorum pleriq; credunt homines primū
ex limo procreatos, nos non credemus ex dimidia humanæ ſubſtantiæ parte, iuſſu Dei, imo eo de ſe ita
ſtatuente, fieri potuiſſe, ut IESVS ex eo filius naſceretur? Eſto igitur Vultur documento nobis, ne myſte
rium illud ſacroſanctum, vnde uera ſalus, ueraque felicitas nobis obtigit, fabuloſum fuiſſe, vel minimū
quidem ſuſpicari vnquam in animum inducamus.

MISERATIO.

ADhæc Aegyptij ſacerdotes miſerationem per Vul-
turem femora ſua roſtro proſcindentem, exprime-
bant: illa enim centum & uiginti diebus, quibus
in filiorum educatione detinetur, nunquam ad prædam lon
gius prouolat, uni illi curæ intenta, ne pullos deſerat, deque
propinquo tantum quæ fuerint in promptu conuenatur.
Quod niſi aliud quicquam ſuggeratur occuratve, quod filijs
in alimentum paret, ipſa ſuis femoribus roſtro uellicatis ſan
guinem ciet, quem filijs exugendum præbeat tāta curat cha
ritate, ne illi uictus egeſtate deficiant. Sanè verò factū hinc
crediderim, ut maiores noſtri, cum incomparabilem prorſus
Aſſertoris noſtri miſerationem, qui pro ſalute noſtra ſangui-
nem ſuum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autē

Vulturis, Pelecani & Phœnicis erga ſuos amor comparatur.

Pelecanum, in ſacroſanctæ crucis apicem ea ſemorum uellicatione ſpectandam, popularium omnium oculis erexerint. Nam quamuis omnino per Pelecanum incredibilis erga filios amor hieroglyphico lōge alio ſignificetur, nuſquam tamen apud antiquiſſimos rerum ſcriptores, qui ſaxum hoc euoluerunt, legimus auem aliam, quam Vulturem, ſemorū ſuorum uellicatu pullos ſuos paſcere conſueſſe: Phęnicem tamen & ipſam vellicare femora, ſed, vt ſuo loco diſputatur, non ut eo filios alat, quos nullos habet, ſed ut ex eo fuſo vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phęnicem. Alia uerò ratione mortem oppetere Pelecanum, ut filios ſoſpitet ſuos, Aegyptij tradiderunt; de quo quid illi tradiderint, ſuo diſſeruimus Commentario. D

IVSTITIA.

Vulturum innocētia. Herodotus Vulturem ab Hercule pro iuſtitiæ ſymbolo habitam tradit, quòd ea iuſtiſsima omnium auium, quæ volatilibus ueſcantur, iudicetur eaque de cauſa ſemper apud eum magnę ęſtimationis fuiſſe, lętarique ſolitum cum inter res agendas Vulturem aſpexiſſet. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquam interficit, quod Accipiter & Aquilę faciunt, cadaueribus verò contenta, nullius unquam auis paſtione pollui uiſa eſt, ut Aegyptij obſeruauere. Eadem fructus nunquam lędit nec ulla in re animali cuiquam manſueto nocet. Quare mirum uidetur quod traditum eſt à Dionyſio, Aquilarum pullos, quorum nidus erat in Palma, quę Tarquinij Superbi regię incumbebat, dum parentes abiunt incurſu ſubito à Vulturibus diſcerptos. Sed id uidetur ea pręcipuè de cauſa diri prodigij loco habitum, ꝙ cędes ea ab hoc animantis genere profecta ſit, quę in animatum animal ſęuire minimè conſuerit. *Hæc à Plutarcho, in problematis 1 er. an. 219.* Vtcumque, non immeritò innocentes Vultures Hermodorus Ponticus apud Plutarchum dicit: nam & ab ijs quę maximè nocere ſoleant animantibus, mortale genus liberant. ex volucribus, n. in auxilio contra Serpentes primā aiunt eſſe Vulturem, corq; eius alitis habentem, tutum eſſe non ſolum à Serpentum impetu, ſed etiā à ferarum & latronum periculis, & vt aliquid omnino dicant, à Regum etiam indignationibus incolumem euadere. E *Nec quidē in cadauera ſui generis Plut. ibid.*

DESIGNATIO.

Viſus Vulturum acutiſsimus. Alia quędam ex Vulturæ hieroglyphica commenti ſunt Aegyptii ſacerdotes, ex ijs quę ab ea plurimum fieri obſeruarunt. Nam ſcopum, ſiue locum, quo quis tendere deſignarit, per eam alitem alte uolantem expreſſere: propterea quod Vulturem ſupra reliqua omnia animantia acutiſsimo viſu pręditam aſſerebant, atq; oriente Sole occaſum uerſus aſpicientem, decedente uerò ad orientem ſpatioſiſsimis quantumlibet interuallis eſculentum, quod vſui ſuo competit, proſpectum enanciſci, unoque ad id uolatu, quaſi ſagittā ad ſcopum ferri. Quinetiam, ut D. Hieronymus atteſtatur, tranſmarina cadauera ſentiunt. *Quin triduo antea aut biduo volant ubi cadauera futura ſētiūt. Plin. lib. 10. c. 6.* Sunt autem qui viſui, ſunt qui odoratui, quo ſagaciſsimè pollent, rem adſcribant: ſed utcumque hoc ab ingenijs hominum diſputetur, illud ſatis conſtat, Aegyptios intuitum ea loci deſignatione, in remotiſsimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum ſignificaſſe.

TERMINVS.

Vulturum prouidētia maxima. Qvinetiam circunſcriptum terminum per eiuſdem alitis picturam intelligi volebant: propterea quod, ſi conflictus vſquam futurus eſt, locum ipſa pręſcribit, ubi acies concurſurę ſunt, & pugnam initurę, quo ſeptem ante diebus, ut Aegyptij tradunt, aut, ut alii, triduo tantum pręuolant. *Et Callides in Trinummo Megaronidis.* Hinc illud apud Plautum, in Truculento, de cœnipeta Dinarchus ait: F

Iam quaſi Vulturij triduo prius prediuinant quo die eſuri ſint.

Sunt alij qui te Vulturium uocant.

PRAESAGITVRA.

Ab hac verò pręſagiendi vi, quòd tot ante dies vbi ſtrages futura ſit pręſentiunt, ijdem ſacerdotes Aegyptij pręſagituram ex Vulturis ſimulachro ſignificabant: ijdemque aſſerunt, conſueſſe priſcos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obſeruarent in quam nā exercitus partem Vultures imminerent, inde commonefacti ſtragem ibi futuram, ubi earum alituum grex frequentior incubuiſſet. Quę quidem huiuſmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes Aſtronomus eum, qui Vulturis cœleſtis afflatum ab horoſcopo ſortitus fuerit, ſapientem, & prouidum in negotijs obeundis futurum aſſerit, imperiumque ſuum (nam & Regē fore pollicetur) ualide numine, animoque, conſilio & prouidentia optimè valiturum. Quod ſi priuatæ vitę fuerit, pecunioſum omnino futurum, multos eius auſpicijs bene res geſturos, magnaſque diuitias comparaturos. Præter hęc etiam aſſerunt, futurum eum militum ductorem, cui Vultur uolans in horoſcopo feliciter affulſerit, eundemque magnis ſemper negotijs deditum, honoratiſsima quæque modo in hanc orbis partem, modo in illam appetiturum, quo nomen in longinquas regiones extendat, populoſque, ciuitates & regna extera ditioni ſuæ ſubijciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Auguſto, inſeruiant, & ſtudijs omnibus obſequantur.

A

HAEREDIPETA.

IVniores hæredipetam, mortuorum quippe bona captãtem, per Vulturem ſignificari tradunt: vnde mordax apud Senecam dictum, *Si vultur es, cadauer expecta*, huc etiam illuſit Martialis epigrammatarius.

Seneca lib. 15 epiſtolarũ, epiſtola 96

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò Diuinæ literæ, neque Aquilam, neque Vulturem menſis inferri volunt. Hic Adamantius illos in ijs nominari putat, qui alienis mortibus incumbunt, qui arte fraudeve teſtamenta ſubijciunt, velut mortuorum cadaueribus inhiantes: propterea quod his auibus ſemper mortuorum, ait, corporum cibus eſt, & ex cadaueribus nutriuntur, & viuunt. Ea verò de cauſa profanæ ſunt in Diuinis literis, vt ait Hieroſolymitanus Heſychius, quod per eos homines intelliguntur, qui rixis, & bellis gaudent, ut cadaueribus, viſceribus quippe miſerorum, & atro ſanguine depaſcantur, cum minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum caſibus paſci, & enutriri.

Profanæ in Diuinis literis Vultures habita.

FVNVS.

SVnt, qui Marti Vulturem dedicatam aſſerant, quod diuerſo ab alijs ingenio prædita, omnem viuentium conſuetudinem abhorreat, ſtudiumque omne ſuum circa huiuſmodi cædes intendat, atque demum funeſta omnia hieroglyphicè ſignificet. Sanè cum natura omnia in ſeſe recipiat, ſitque decidentium omnium receptaculum, Vulturque, vti ſæpe dictum, naturam exſcribat, non mirum, ſi quæ ſpontè cadauera nanciſcatur, tam pro naturæ quam funeris ſigno accepta eſt à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro ſepulchro, ſicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti ſepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Natalis Comes in Mythol. libr. 2. cap. 7.

B

Vultur ſepulchralis.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Examina obſcœnus conſumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: *Alitibus linquere feris.* De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippenſi prælio cuidam ſuppliciter ſepulturam precanti reſpōdit, *Iam iſtam in uolucrum poteſtate fore.*

Aen. li. 10.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinum hominem, & ignotum omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè ſignificari dicant: propterea quod multæ Vultures exercitum ſequentes repentè apparere ſoleãt, volatu ſemper ob raritatem prodigioſo, & tamen vnde, conſtat nemini: quapropter eos ex diuerſo orbe nobis incognitos aduolare plerique putant, argumento, quod nemo, ut Herodotus Bryſonis Rhetoris pater aſſerebat, nidum Vulturis vidiſſet. Illæ ſanè in excelſiſſimis, & inacceſſis rupibus nidificant: & quamquã difficulter nidum, aut pullos eius alitis uideris, aliquando tamen uiſos tradit Ariſtoteles.

Ideoque nidos nemo attigit Plin. lib 16 ca. 6.
Negat id ibidē Plin.

CONCVPISCENTIA.

C

QVod verò poetæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem, vt apud Maronem legere eſt,

Aen. lib. 6.

—Per tota nouem cui iugera corpus,
Porrigitur, roſtroq; immanis vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundaq; pœnis
Viſcera: rimaturq; epulis, habitatque ſub alto
Pectore: nec fibris requies datur vlla renatis.

Idem fere Hom Odyſ. λ.

Ab Aegyptiacis commentis haudquaquam diſſimile eſt. Anima enim, vt Philoſophi Poetæque veteres commentantur, in portionem rationis participem unam, & rationis expertem alteram diſpertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata eſt portio, ſupra ſenſum, & ſenſibilia ſublata, quanto poteſt luctamine, tanquam Vulcani congreſſum effugiat Pallas ſemetipſam ſibi aſſerere meditatur: quæ uerò aliena eſt à ratione brutis proxima, temerè omnia, uel appetit, uel concitat. Appetentis autem uim totam in hepate Philoſophi plerique conſtituunt. Quare quod concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur: ſiue ea Vultur, ſiue, ut alij quidam, Aquila ſit, quę illud abrodat. Vtcumque, noctu ait Heſiodus tantum accreſcere, quantum die fuerat abſumptum, propterea quod mentis agitatio noctu præcipuè uigeſcit, cogitationeſque, & conſilia noctu undique ſuggerantur. Sedenim, quia dictũ eſt, ſuperius, Vulturem odoratu ſagaciſſimo ad putre linem deferri: cogitationis inquiunt nonulli principium, motuſque omnis à corde proficiſcitur, qui quidem eſt uoluntatis fons, ut ex Homero, & Poetis alijs tam Græcis, quam Latinis accepimus. A corde igitur eſt, quod male habet iecur, itaque Tityus ratione hac à Vulture lacerantur. Sedenim Triclinius apud Pindarum uiſcera Tityi à ſerpentibus diſcerpi depaſcique dicit, quæ quidem eſt Poetarum licentia: non in his fabulis tantum, uerum etiam in hiſtorijs, ex commodo ſuo quæcumque uoluerint narrare.

Animæ partitio.
Idem fere Lucretius lib 3.
Heſiodus i Theogoni.

D

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hierogliphyco hoc interpretantur, eoque ſpectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ ſemper lacerat,comesq; mentem,
Viuit pectore ſub dolente vulnus:
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus,ſoboleſve clara Phœbi.

In quam ſententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter,Nicagoras,& Ariſtoxenes accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVod denique Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant,Aegyptiacæ eruditioni longè accommodatius eſt. Vulturem enim in mundi modum conſiderant. Cui pictura illa etiam applicatur cauſa,quod mũdus celeri quadam volubilitate verſetur,& cadauerum naſcentium occidentiumque perennitate paſcatur:cumque in corde ſapientiæ ſedem veterum plerique poſuerint,alitis huius cor depaſcentis hieroglyphicum,ali ſuſtentarique mundum diuinæ ſapientiæ prouidentia,quæ nec ipſa finiri nouit,nec mundus ceſſare ab eius alimentis vel tantillũ queat,manifeſtiſſimo ſignificat argumento.

CONSVMMATIO.

E

Perfectionis figura,eiuſque declaratio.

NEque illud parui momenti myſterium eſt,quod cum perfectum quid in rerum natura Aegypij ſacerdotes indicare vellent, Vulturem & Scarabeum ponere conſueuerunt:vtpote qui ex duobus his ſimulachris Palladem & Vulcanum,vt ipſi aiebant,intelligerent. Comprehendebant autem picturam hanc vno tantum argumento,ex quo maſculo fœmineum,vt dicam,ſexum ſignificari profitebantur. Ita tamen imagines diſponebant,vt ſi Vulcanum ſignificare vellent, Scarabeum primò inceptarent,mox in Vulturem deſinerent:ſin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium ſumẽtes,in Scarabeum deſinebant. Cæterum quia primo ſtatim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latius explicabimus pro eorum inſtitutione,qui nondum rerum naturalium ſacris initiati ſunt.

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem imprimis non ignorari velim,cœlo in ſuperius & inferius hemiſphærium diuiſo Aegyptios quod ſupra finitorem eſt Palladi conſecraſſe,quod verò infra ab oculis ſemper noſtris ſummotum,Iunoni dedicaſſe. Et quoniam cœlum ipſum muliebri genere Vraniam,non οὐρανόν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat,vocitabant,vtpote quæ Solis,Lunæ,ſtellarumque omnium mater haberetur,& Vulturem,vt ſæpe dictum,omnino fœminam intelligerent,vtrumque itidem hemiſpherium, quo cœlum conſtat vniuerſum,per Vulturis hieroglyphicum exprimebant: atque ita tam Pallada quàm Iunonem,ſimulachro Vulturis ſignificabant. Quinetiã vnicuique muliebri ſigno alitem hanc pro geſtamine addidere,atque ita demum vnamquamque Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in vniuerſum Aegyptij ex mare atque fœmina conſtare profitebantur,ſolos vero deorum Vulcanum & Pallada maſculo fęminas aſſerebant,cum tamen vti caſtigatiores Hori codices habent, ſupra Vulcani caput Scarabeum, ſupra verò Mineruæ Vulturem ſtatuere ſoliti eſſent. Atqui mundum ex Scarabeo,qui tantum mas eſt, ab eiſdem intelligi,ſuo oſtendimus commentario:ex Vulture autem Pallada ſignificari,quæ ſupremum eſt hemiſphærium,ac muliebri ſexu perhibetur,ut paulò ante dicebamus atque ita fieri vt Palladis & Vulcani opera,quicquid in rerum natura cernere eſt,formam conſequatur,& ad abſolutam ſpeciem redigatur. Nam Pallas ingenio capaciſſimo freta,nihil non concipit,nihil non parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus,ignis ſui accedente beneficio,omnia quæ fuerint diſſoluenda liquat,cõtra verò alia cogit in duritiem,firmoque concretu peruincit. Atque hoc illud eſt quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat:nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Heſiodiani interpretes vitam uariis artibus implicatam exponunt. Neque ſecius in ijs quę ad ſapientiam ſpectant,de quo poſt latius dicemus,operatur.

F

Ad hæc Natalis Comes Mythol. lib. 3. cap. 5.

ARS ET INGENIVM.

Palladis cũ Vulcano copulatio quid. Cõtra Nat. Comes loco prædicto.

EA verò de cauſa commenti ſunt Aegyptii Vulturem adiungere Scarabeo,qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatam fingunt. Vſurpatum autem à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obſeruatur,duas has vires in eadem ſubſtantia meditari,quarum altera contẽplatur,quòd munus eſt Palladis; altera præeſt corpori,quod ad Vulcanum ſpectat, eaſq; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sedenim,alij omnium hanc cœleſtium animorum prærogatiuã eſſe dicunt,vt vtrumque obeant munus, concipiendi quidem per contemplationem,quæ à ſuperiori poteſtate eorum infunditur intelligentiæ,ſimulque agendi inferiorum corporum cura, quæ ſibi credita regant,inſtruantque qua ratione per afflatum datur,atque etiam è periculis eximant, & ſoſpite

valetudi-

A valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles, cùm ſe Deum iam effectum aſſeueraret, puerum & puellam eſſe ſe dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem atteſtantur:

Χείρετ᾽ ἐγὼ δ᾽ ὑμιν θεὸς ἀμβροτος οὐκέτι, θνητός,
Ἠ᾽ δὴ γὰρ ποτ᾽ ἐγὼ γενόμην κουρητε κορόσε.
Immortalis ego, haud quaquam mortalis habendus,
Sumq; valete omnes, puer ecce, puellaq; factus.

Atqui etiamſi rem vlterius ſcrutari voluerimus, hominem, de quo apud Philoſophos conſideratio vtriuſque ſexus eſſe comperimus: vnde quantum pertinet ad intellectum, nullum diſcrimen Socrates inter marem & fœminam diſcernebat, eandemque virtutem atque docilitatem in vtroque deprehendebat: cœleſtemque illum nos etiam talem agnoſcimus, cuius appellatione & angeli ipſi, & ſæpe mali dæmones intelliguntur, cui nuncupationi noſtræ etiam Sacræ literæ adſtipulantur: frequentiſſimumque hoc apud Prophetas de bonis Angelis, ac de malo etiam dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio ſcriptum eſt: *Inimicus homo hæc fecit.* denique apud antiquos, quamuis duos hos tantùm Aegyptij maſculo fœminas ducerent, in deos omnes vtriuſq; ſexus teſtimonia reperias. Quin etiã minimè commentitium eſt, vtriuſque naturæ homines inueniri, qui partem inter ſe vtramq; peruagant, cuiuſmodi ſunt populi ſupra Naſamonas, confineſq; illis Maclias, Calliphanis teſtimonio ſatis cogniti, ac in reliqua etiam Europa deprehenſi, ne apud ſolos Lunenſes Hermaphroditum exiſtimet Annalium commentator Feneſtella, ſeueraq; admodùm lege cautum, vt quem malint ſexum eligant, altero ſi abutantur capitali ſupplicio puniendi. Qui verò Hermaphroditi ex marmore facti paſſim reperiuntur, facie quippe muliebri, mammiſq; notabiliter tumentibus, aluo coxendicibuſq; grandioribus, viriliq; natura procaciùs excitata, ad ſuperiorem intellectum referri debent. Huius imaginis ſimulachrum pulcherrimum Romæ apud Petrum Melinum vidi. Sed vt ad deos, de quibus agebamus, reuertamur:

Nempe Androgynum.

Homines vtriuſque naturæ. Atque hic li. quæres aliquis de ſtat. hom.

B Aegyptij tum alia pleraque, tum præcipuè liberorum procreationem, ſententia à Græcorum fabulis aliena inuentum eſſe aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humique fouendam condit. Vultur ex habitu ſuperioris aeris prolem ſuſcipit, iuncta hæc hominem efficiunt, in cuius diſpoſitam materiam animus immittitur cœlitùs, dum ſcilicet embryon in matris vtero coaleſcit. Porro quod Vultur & matris, & Palladis ſymbolum eſt apud Aegyptios, id in memoriam adducit, quod in Diuinis literis. Mater ſæpe hieroglyphicè pro Sapientia ponitur, vt apud Salomonem Prouerbijs: *Fili mi, audi doctrinam patris*, id eſt, Dei, *& non diſcedas à lege matris tuę*, id eſt, ſapientiæ. Quòd verò natam ex Iouis capite Pallada confinxere, ſciendum eam pro intellectu Iouis accipi, in eiuſq; prouidentia conſiſtere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua ſuperſtitione Sapientiæ templa eaque potiſſimùm in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuum animæ regimen emanare iudicarunt, quod & alij poſteà multis experimentis cognitum prodidere. Præterea, veluti caput ſuperior pars humani corporis eſt, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ cauſa, vertexque deorum, vt apud Euripidem eſt:

Natal. Co. d. l. 3. ca. 5.

Lucidus hic terrę qui circumfunditur ęther.

Nullo præterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum Scarabeo ſine compare genito, cõmercium inire poſſit. Virtutis ſiquidem generatio diuerſa eſt ab eiuſmodi rebus, quæ partium concubitu fiunt. Hunc Iouem nonnulli aiunt conſilium (ita enim βουλὴν exponendum) deglutiſſe, & mox Palladem edidiſſe: quippe conſultor & ſapiens ſit habendus, non alia quàm conſilij via ad prudentiam deuenire poteſt. Alij fabulam aliter contexuere, dum Iouis caput à Vulcano comminutum aiunt,

Sitq; ita de patrio uertice nata dea.

C Ignis ſiquidem, quo in operibus ad demonſtrandam naturæ puritatem vtimur, humanæ eſt inſtrumentum induſtriæ. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis exquirit, ſi fuerit inuentum, id is & parere, & tanquam fętum edere videtur. Sane vetuſtas (id enim ſæpè repetendum) Mineruam omnium operum inuentricem ſapientiſſimam ponit, & omnia apud nos per Filium facta ſunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Minerua ſine qua factum eſt nihil, noſter quippe Ehieh, hoc eſt, artifex, quod nomen ſecundo loco literæ ſacræ ponunt, nutu conſilioque intimo ſummi Dei, non inferiorum operũ more, ſed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbijs: *Et Ehieh ſecundum ſe artifex, & Ehieh diliciæ quotidianæ.* Noſtri: *Cum eo eram cuncta componens, & delectabar per ſingulos dies.* Ita ſemper diuina dubio procul, diſpenſatione apud nationes omnes aliquis ſemper veritatis fulgor illuxit. Nam ignis quem Hebræi, vt Reuchlin obſeruauit, Eſth vocant, vnum eſt ex prioribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑστίαν, Romani Veſtam facere, de qua Ouid.

Natal. Co. ibidem.

Huc accedit, quod quidã ait appellatiõem Ἀθηνᾶ ζ, ce guatam eſſe vocabulo Adonai.

Ouid. lib. 6. faſto.

Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorum nominum obſeruatio, quæ ad omnium ferè gentium, quæ diſciplinis vſæ ſunt, vſum faciunt, diligenter animaduertenda, ita enim habent:

Hebræi,	Hu,	Ehieh,	Eſth.
Græci,	ζεὺς,	ἀθηνη,	ἀφροδιτη.
Latini,	Iupiter,	Minerua,	Venus.
Theologi,	Idem,	Ens,	Ignis.
Antiqui,	ox,	Cęlum.	Aether.

Denique, *Deus*, inquit Apoſtolus, *qui dixit in tenebris lucem ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in perſona Ieſu Chriſti.* D

IGNIS DVPLEX.

CVm itaque Pallas tranſlucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmēta huiuſmodi prætereamus, meritò Vulcani nuptias auerſatur, vt in virginitatis ſuæ puritate perſiſtat: neq; quidem ea coniugem aſpernatur, ſed ab eo cōtingi contaminariue minimè patitur, ſiquidem is, quo vtimur, ignis, qui materiæ adhæreſcit, ære tamen commiſtus, Vulcanus eſt. Affectat is nuptias Palladis, quantoque conatu poteſt ſurſum verſus erigitur, ac niſi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodammodo in ergaſtulis detineretur, nimirum ſponſę thalamū aſcenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id aſſerente, quorundam verò commento, Iunonis tantum, vt apud Heſiod. *Heſiod. in Theog.*

ἥρη δ' ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγῆσα

Γείνατο. ---

Illuſtrem Iuno nulli coniuncta marito

Vulcanum genuit.

proptereà quòd denſiori applicitus materiæ, atque vti pauimento adglutinatus, ne ad ſublimia ſuſtolli poſſit, coerceatur. Inferiora autem hæc Iunoni adiudicata eſſe tunc oſtendimus, cùm infernum hemiſphærium eam ſortita eſſe commemorauimus. Quare Varro dicere ſolebat, Vulcanum intelligi de vehementiore, vtpote fabrili fornacalique igne, Veſtam verò de domeſtico. Vtcumque autem, flamma nihil aliud eſt quàm aer craſſiuſculus incenſus, inferior verò aer hic Iuno, ſic ea Vulcanum generat. Claudus idem perhibetur, ſiue quòd ob denſum materiæ meatum, conſenſum habet cum ijs quæ vmbram reddunt, vmbræ verò pleræque omnes obliquæ ſunt, neque ſine ſolido corpore eſſe queunt: inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat abſque aliquo quaſi ligneo baculo, ſiue quia ſuperioris mucronis motum diuerſum & inæqualem ab inferiori vbi depaſcitur, efficit, qui cùm ſit omninò tardior, claudicare Deum ideò dixere. Verùm apud Homerum vtroque pede claudicat: quia ſcilicet nunc in dexteram nunc in læuam agitatur, dum aerem perrumpere contendit, cuius denſitas ne aſcendat ad Palladem, obſiſtere videatur, inde cùm ſit corpori adalligatus dum ſe vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedem tentat è compedibus extrahere, vnde morari quoquouerſum, & vndequaque diſtorqueri cogitur: atque ita ſpeciē hominis vtroque pede claudicantis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem: nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vſum adinuenere, in ardentem materiam aliquam fulmine tactam incidere, atque ita mox vtilitate cognita, ad igniaria deuentum, quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primam ita Lucretius ponit: *Teſtatur hoc Homerus in Hymno Vulcani. Vulcanus quare claudus.* E

Illud his in rebus, tacitus ne fortè requiras,

Fulmen detulit in terras mortalibus ignem

Primitùs, inde omnis flammarum deditur ardor.

DRACHMAE DVAE, SIVE COR.

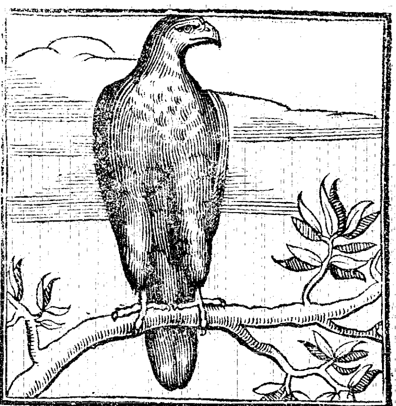

HIs igitur notis Aegyptij tā in myſterijs ſuis edocēdis, quàm in naturæ ſecretis aperiendis, & ciuiliū morū præceptis proponēdis vtebātur. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodem ſcriptionis genere nō recedebāt, vt ſi de Mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas oſtēdere voluiſſent, Vulturē, ait Horus, ponebāt. Cauſam nōnulli cōmenti ſunt: quia vnitas apud Aegyptios duarū drachmarū inſtar æſtimatur. Vnitas verò vna cum binario, totius eſt numeri generatio. Merito itaque ſi drachmas duas indicare vellet, Vulturem pingebāt, quandoquidem & matris & generationis prærogatiua polleat, perinde ac vnitas ipſa vnà cum binario, numeros omnes generat. Quare cùm ita mater eſſe videatur, optimè Vulturi competit. Vtcumq;, curta ſunt hæc in exēplaribus Hori, qđ alij viderint, ſi caſtigatiora in exemplaria inciderint: Cæterùm, ſi ariolandum ſit in re vſq; adeò perplexa, putatim ego, Cor hinc ſignificari, qui legerim apud eoſdē ſacerdotes, vel qui doctrina eorum interpretati ſunt, infantium anniculorum cor duabus drachmis ponderari, augeri autem per annos ſingulos drachmis itidem duabus, ad annos vſque quinquaginta: inde per annos alios eodem decreſcere æquilibrio, quod ad id vſque tempus auctum fuerit hominemq; tunc deficere, cùm ad drachmas iam duas cor ipſum redactum fuerit: ita vitam humanam centum annis plurimùm circumſcribi, niſi aut negligenter, aut intemperanter actam, ipſa ſibimet, vbi Turdela, incommoda compararit, ſeque parte aliqua fraudauerit: nam cor affectum iniuria, & tranquillitate ſua defraudatum, pro moleſtiarum portione properantiùs efflacceſſit & deficit. Quæ quidem cùm admodùm inſignia ſint apud Aegyptios, non uno erunt loco repetenda. Id autem annorum ſpatium cum Vulturinæ congruat vitæ, ſitque vitæ omnis in corde ſita, facilè vnicuique conſtare puto, cur drachmæ F *Cor per Vulturem. Vita hominum centū annorum. Didrachmæ vſus.*

A drachmæ duæ ex Vulturis ſimulachro ſignificentur. Sanè verò, ſiue numus hic fuerit duab. drachmis imputatus, qui Vulturis imagine ſignaretur, ſiue alia fuerit eius nota, illud manifeſtum eſt, Didrachmam apud veteres numi pondus fuiſſe, quem ſuo nomine Siculum Hebræi uocabant, qui quidē 20. obolis imputabatur, frequentiſſimuſque eſt huius locutionis vſus in Diuinis literis, vt alij ſiclum, alij didrachmam ponant. Nam Leuit. cap. 7. ſupra 20. vbi Legiſlator pretium ponit quo ſe redimere poſſit, is qui honorem animæ ſuæ Deo vouerit, legas, *à quinto anno ad vigeſimum qui ſe Deo uouerit, ſiclis viginti poſſe redimi*. LXX. Interpretes, *viginti didrachmis* reddidere. Ita illud pretium maſculi à vigeſimo anno vſque ad ſexageſimum, *quinquaginta ſicli argenti ad menſum Sanctuarij*, ijdē LXX. tranſtulerunt, *quinquaginta didrachmæ*, & multa paſſim huiuſmodi. Adeo verò illis arridebat Didrachmæ vocabulum, vt ſi drachma vna eſſet enunciandum didrachmæ dimidium potius, quàm drachmam vnam, aut ſicli dimidium ponerent: cuius facti rationem, & cur hoc pondus *Sanctum* appellaretur, legas apud Hieroſolymitanum Heſychium, libro eius 7. in Leuit. cap. 27. Atque vt huius monetæ pondus ad tēporis noſtri vſum deducamus, ſciendum Obolum eius pretij eſſe qui Romæ nunc literis aliquot immutatis Baliocus, quaſi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pondus eſt eius numi, qui Romæ Iulius hodie uocatur: Venetijs Marcellus argenteus eiuſdem ferè ponderis eſt, vti etiam Ferrariæ: atque Mantuæ vulgò Buxoloti nomine. Aureus quoque numus drachmæ ferè pondus æquat, atque ita ſiclus argenti vel didrachma, vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: non enim hæc ad vnguem explanari poſſunt, propter locorum varietatem, quia Iuliæ monetæ Romanæ pretium, extra Romanæ Pontificiæve ditionis loca, minoris quam Romæ æſtimatur: contra Mocenicus, moneta Veneta, extra Venetorum ditionem pretioſior eſt quam apud ipſos, vel B eorum ſocios. Aurei quoque tam pretio variant, quàm uarij ſunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis in eodem genere parua admodum differentia. Atque hæc ſunt, eruditiſſime Præſul, quæ doctrinam Aegyptiorum ſecutus ſuper Vulture conſcripſeram: neſcio an plura in archetypo fuerint, quem ſurreptum initio conqueſtus ſum, puto tamen hæc ad huiuſmodi myſterij cognitionem factura ſatis. Multa verò de induſtria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus faſtidio eſſet: & otij quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cum multa alia, ac penè innumera ſint in huius generis commentaria, ſi per otium licuerit, redigenda, ut amicis argumentum hoc, vix vlli hactenus attentatum, depoſcentibus, quantum pro tenuitate mea præſtare potero, ſatisfaciam.

Siclus.
Baliocus.
Iulius.
Marcellus.
Buxolotus.
Mocenigus

 D

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISSIM. ABBATEM D. PAVLVM IVSTINIANVM, DE IIS QVAE PER AQVILAM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSNONVS.

SVMMVM *ingenij tui acumen, ſuauiſsimi mores, incomparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iuſtiniane uir rariſsime, ut Aquilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim: quippe quod tu alitis huius pleraſque, vt ita dicam, uirtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed* E *potior nimirum cauſa fuit, quod Iuſtinianæ familiæ geſtamen eſt Aquila aurea, quia ſcilicet progeniem hanc ex Iuſtiniani Imp. ſanguine deduci, omnibus eſt exploratiſſimũ, celeberrimi illius, inquam Imperatoris, qui Bizantij præcipuè claruit, & vniuerſo profuit Orienti. Illi ſiquidem Aquilam in ſignis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui uerò Occidenti, quod in hanc vſque diem continuatur, fuſcam, bicipitem autem vtramque, ſed uno tantum corpore conſpicuã: quod hieroglyphicum erat adminiſtrationem atque potentiam in duos diuiſas, unius tamen eſſe conſilij atque uoluntatis. Ex ea uos progenie progreſſi, in Venetamque nobilitatem cooptati, regias virtutes ineſſe uobis per ætates ſingulas teſtatiſsimum effeciſtis, Fabiorumque Romanorum exemplo, bello Hieroſolymitano pro Chriſtiana pietate contra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæſi, mox uno tantũ, qui uenetijs ſupererat, uitamq; cœlibem Deo uouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulſo, reparata familia, ex qua breui poſt tempore tot illuſtrium Senatorum effulſere lumina: Marcus Iuſtinianus, ſummæ uir probitatis: Beatus ille Laurentius, ſacra literatura ſcriptiſque nobilis, ſanctitate vitæ inſignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latiniſque literis ornatus: adde Bernardos, Vrſatos, procuratores ipſos quoque, & honoratiſsimis legationibus functos: vltimum hunc inſuper vigilantiſsimum claſsis Venetæ Imperatorem: ætate uerò noſtra Sebaſtianum & Antonium literis & diſciplinis eximios, qui legationibus ipſi etiam ad ſummos quouſque principes feliciſsimè adminiſtratis, patriæ chariſsimi gentis huius ſplendorem offuſcari minimè permiſerunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, & à te ſtudioſiſsimè cultam, appellarem, quam Venetię prædicant, admirata eſt Patauium, Gallia nouit uniuerſa, & vbiubi literarum ſtudia floret, omnes geſtiunt celebrare: ſed de re omnibus manifeſta, ne actũ agam, neue modeſtiam offendam tuam, qui mauis probus eſſe, quam uideri, longior non ero. De te uerò quid ſentiam, quid reliqui ſummis laudibus efferant, non tibi, ſed ſeculis ſpero me aliquando in propatulo poſiturum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.* F

DE AQVILA.

Aquilæ cõmendatio.

AQVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cum nulla ferè fuerit in uniuerſo terrarum orbe pars, quà daretur acceſſus, quam auſpicatiſſimo ductu Romanæ non ſubiecerit authoritati. Quamuis non ſum neſcius, Perſas multo ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti ſimilem ſacraſſe. Huic autem vni aliti, ætatum & aruſpicum omnium conſenſu, id honoris datum, ut magnarum rerum proſperi ſemper euentus ſignificatione, auſpicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immuſculum ac Vulturium longè anteiret: reliquarum verò volucrum oſtenta, quæcunque oblata eſſent interuentu ſuo aboleret, neque per aerios tractus omnes, ulli cederet, quam fulmini. Cum uerò auſpicia portentaque omnia ferè ſimiles quaſdam habeant ſignificationes cum Aegyptiorum hieroglyphicis, & manifeſta inter ſe germanitate conſentiant, non abs re fuerit in Aquila primum auguria, mox hieroglyphica percurrere: ut hoc honoris ei tribuatur cuius eſt in auguriis prærogatiua.

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaque eius ſignificatum eſt, vt oblatam diuinitus proſperitatem oſtendat, quod iam inde initium ſumpſit, quod Anacreon author antiquiſſimus ſcribit, Iouem aduerſus Titanas

profe

A profecturum, ſacrificium Cœlo feciſſe, Aquilæque volatum proſpero ei auſpicio victoriam portendiſſe: quæ cum ſubſecuta eſſet, inſigne bellicum auream inde Aquilam geſtaſſe. In huiuſmodi autem auguriis id veteres obſeruabant, ut quo geſtu Aquilam ſpectaſſent, magni dicerent intereſſe. Nam ſi volantem conſpexiſſent, fauſtiſſimum & citra puluerem augurium putabant, uti Arexion Parrhaſius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin verò ſedentem animaduertiſſent, magnũ omnino eſſe augurium, præclaræque rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimum eſſet adeundum: propterea ꝙ ſedentem Aquilam aues reliquæ infeſtare conſueſſent, cuiuſmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum eſt, cum Epheſo ad Cyrum iter arriperet: dexterę. n. Aquilæ quæ ſedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandæ, vt poſtmodũ probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum eſt, ꝙ vna omnium animantium idem apud gentes, nationeſque omnes ſemper indicarit, cum pleraq; alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, ut quanto huic uel illi feliciora protenderẽt, infauſta aliis & ærumnoſa magis minitarentur, quæ locis quæque ſuis toto opere commonſtrantur. Verum Aquila cui non ſemper proſpera felixque fuit? Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata ſunt, in quibus illa fuerit otioſa? ſiue quis Aſſyriorum, ſiue Medorum, ſiue Perſarum hiſtorias percurrat: ſiue Græcorum, atq; adeò Macedonum monumenta reſque præclarè geſtas memorauerit: ſiue Romanorum, qui mox omnium excepere gloriam, famam celebritatemque, & ſublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquam Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam ſacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, ꝙ Aquila currus Gordij, pauperis alioqui viri, iugo per totum diem inſedit: vnde Phrygiæ regnum Midæ eius filio præmõ-

Ex Aquilæ geſtu varia auguria.

B ſtratum. Vel illud potius, ꝙ cum apud Argiuos Heraclidarum familia defeciſſet, ex qua Regem eligere mos illis antiquitus fuerat, qui Rex creari deberet per oraculum ſciſcitantes, reſponſum accepcrũt, Aquilam id oſtenſuram, paucisque admodum poſt diebus, Aquila ſupernè delapſa ſuper Aegonis domo conſedit, atque ita omnium conſenſu Aegon Rex creatus. Hieroni quoq; Siculo admodum adoleſcenti, priuatæ fortunæ homini Aquila, quę primo bello quod iniit, in eius clypeo reſedit, Regem eum aliquando futurum indicauit. Vulgatiſsima ea ſunt quæ de Tarquinio Priſco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abſtulit, futuri, ut Tanaquil vxor interpretata eſt, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulanti, Aquila pileum abſtulit, quem in capite cuiuſdam regiæ ſtatuæ depoſuit, id honoris aruſpicibus adoleſcenti pollicẽtibus. Et quoniam in noſtra deuenimus: C. Marius cum nidum Aquilæ cum ſeptem pullis puer adhuc in agro reperiſſet, eumq; gremio ſuſceptum ad patrem detuliſſet, is admiratione motus, conſultis aruſpicibus, ſepties penes filiũ rei ſummam futuram accedit, ꝙ in tot, quos geſsit, conſulatibus apparuit, quos eo numero primus omnium aſſecutus

Iul. Obſequens de prodigijs.

Portentoſus partus

C eſt. Quamuis Plutarchus, Romanarũ quodammodo hoſtis hiſtoriarum, rem ideo fabuloſam exiſtimat ꝙ authores tradant Aquilam non vltra duos parere, tametſi Muſæus dixerit ab ea tres excludi, vnum ali, duos abdicari. Cui reſponderi poteſt, id oſtento feciſſe fidem, quod & patri adminiſtrationem incuſſerat, præter morem ſeptem genitos: illi. n. portentoſi partus Varroni noſtro ſunt, qui longè morem excedunt, vti porca quæ triginta capitum fętus enixa. Aeneæ augurium dedit. Cæterum, quod ad numerum facit huiuſmodi, Albino etiam ſeptima poſtquam natus eſt hora, conuiuio quod eius celebritati deputabatur, cum ei fierent nomina, ſeptem Aquilæ paruulæ de nidis allatæ ſunt, & quaſi ad locũ circa cunas pueri cõſtitutæ: quod omen pater eò procliuius admiſit, ꝙ rariſsimum eſt in illis regionibus vbi Hadrumentum, huius natale ſolum in Africa, videre Aquilas. In huiuſmodi oſtentum accepit Octauianus, ꝙ ſibi ad quartum lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiſo panẽ de manu rapuerit, cumque altiſsimè volaſſet, rurſus ex improuiſo leuiter delapſa reddiderit. Eadem nunquam antea Rhodi conſpecta, ante paucos dies quam Tiberius inde reuocaretur, felici admodum auſpicio in culmine domus eius aſſederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, ſub Caio demum fratris filio Conſulatum adepti, quamprimum cum faſcibus ingreſſus eſt forum, præteruolans Aquila dexteriore conſedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifeſto. Acie autem Bebryacẽſi, priuſquam concurſum eſſet à militibus, Aquilæ duæ in conſpectu omnium conflixere, victaq; altera, tertia ſubuenit à ſolis ortu, quæ victricem abegit. Ita duobus inter ſe decertantibus Imperatoribus, Veſpaſianus, qui Orienti præerat, rerum potitus eſt. Quin & Maximo, qui turbulentiſsimis Reip. temporibus Imperator electus eſt à Senatu, vt Maximini obuiam iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alii dicunt, carpentario, auſpicium Imperij dederat Aquila, cum eo nato carnem bubulã, & quidem multam in eius cellam proieciſſet, quæ anguſto patebat impluuio, eam denique cum iaceret, nec quiſquã auderet attingere religionis timore, iterum ſuſtulit,

Plutarchus notatur.

Qui partus portentoſi.

Suetonius in eiuſdẽ vita, c. 94.

Suetonius in Tiberio cap. 14.

ſuſtulit,& in proximum ſacellum,quod erat Iouis Prçſitis,detulit. Eadem oſtento huiuſmodi infan- D
tem adhuc Aurelianum vinctum faſciola ſine vlla noxa de cunis ſuſtulit,& in aram quæ iuxta ſacel-
lum fortè ſine ignibus erat,depoſuit. Verum hæc temerè fortè accidere potuerunt,cum nulla non die
ignobiliſſimis etiam viris Aquilæ ſeſe oſtentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant,
I. Pierij ſuperſtitio.
quorum tamen nemó vllam aſſequitur celebritatem. Oſtenta in aliis obſeruata, ꝙ eorum qui ad al-
quam rerum amplitudinem euehuntur,dicta factaq; omnia,quantumlibet leuia repetuntur,& oracu
lorum inſtar in acta referuntur. Sed demus hoc contentioſis. Illud puto non negabunt, alicuius eſſe
momenti,ꝙ Aquilæ gerendis rebus tam ſæpe ſe duces exhibuerint,& quaſi diuinitus miſſæ, vel quid
agendum oſtenderint,vel quo res euaſuræ eſſent præmonuerint. Cum natus eſſet Alexāder Macedo,
Aquilæ duæ tota ea die prępetes ſupra culmen domus inſederunt, omen duplicis Imperij, Europæ
Aſiæque præ ſe ferentes. Ea autem quæ à claſſe incontinentem progreſſa,ibique firmata, augurio fuit,
Perſas terra,non mari debellandos eſſe, Alexandri ipſius interpretatione,ſecus quam Parmenio ſenti
ret,Et difficillimo eo prælio,quod cum Darianis apud Arbellam commiſſum eſt, quo nullum vnquā
acrius inter eos fuit,Aquila paululum ſupra caput Alexandri placidè volitare viſa nec armorum ſoni
tu,nec gemitu clamoreve vllo morientium territa,diuq; circa Equum ipſius regis pendenti magis q̃
volanti ſimilis apparuit,præſagio,vel indicatione potius,quò res euaſura eſſet,manifeſtiſſima. Augu-
rium huiuſmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cum is exercitum in bellum ageret,ip-
ſo profectionis die Aquilam leni meatu,prout agmen incedebat veluti ducem viæ prouolaſſe,longum
que per ſpatium,nullo gaudentium militum clamore,augurium accipientium,& alitem ſaluere iubē-
tium,terrefactam,ita iter continuaſſe,ut haud dubiè magnæ & proſperæ rei omen acciperetur. Eiuſ-
modi auſpicij lætitia Vitellio fuit,copia aduerſus Othonem præmittenti,ſiquidem,à parte dextera re-
pentè Aquila aduolauit,luſtratiſque ſignis ingreſſos viam lenſim anteceſſit. Et memorabili ea pugna, E
qua Locrorum xv.millia tantum ducenta & viginti millia Crotonenſium profligarunt, qua pugnabāt
parte locri, Aquila ab acie nunquam receſſiſſe fertur, eoſque tandiu quoad vincerent circumuolaſſe.
Quid,quæ Deiotaro Regi augurium dedit,ex itinere diuertendum? cui ille obſecuturus cum eſſet,cō-
Val. Max. lib. 1. c. 5.
claue mox illud, vbi Rex manſurus erat, ſi ire perrexiſſet,proxima nocte,corruit. Eadem Mario redi-
tum cum ſumma gloria triumphabundum pollicita eſt,cum Anguem arreptum vnguibus dilaceraſſet,
& in aquas abieciſſet,& in occaſum inde verſus abuolaſſet: quæ Cicero luculentiſſimis carminibus
in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

Fulua ſuper omnes Aquila habita.

OMnibus igitur nationibus & gentibus Aquilam in oſtentis Imperii magnitudinem porten-
diſſe,multis exemplis apparuit. Cæterum cum multę ſint Aquilarum ſpecies, eam Aegyptij
ſacerdotes in regio hoc ſignificato deligebant, quæ à nigricanti colore Fulua poteſt appella-
ri: huic enim Rex deorum Iupiter,*regnum*, vt Horatius ait,*permiſit in aues vagas:* in ea regiæ
virtutes omnes elucelſcunt: quippe quæ viribus omnium præſtantiſſima una fœtus ſuos alit atque edu
cat: vna pernix,concinna,polita,apta,intrepida,ſtrenua,liberalis,minimè inuida,minimè petulans,ve
rum quadam etiam modeſtia prædita: ea non clangit,non lippit,non murmurat,ſed regios deniq; mo-
res,regiam prorſus maieſtatem in omnibus imitatur. Quinetiam inuenias homines, eo naſo prędítos,
Naſi aquilini Typus.
cuiuſmodi Aquilæ roſtrum eſt,pro regiis ęſtimari ſolitos,Quod Plato tradit, & Plutarchus receptum
aſſeruit. Perſęque hominum id genus mirum in modum commendabant,eiuſmodique fuiſſe Cyrum, F
hiſtoriarum authores tradunt,atque ea ſe ſpecie factum gloriari ſolitum. Sed quoniam roſtri τοῦ γρυπὸς
illud eſt, quod iſti regium exiſtimant animaduertendum duplex eſſe τοῦ γρυποῦ genus: vnum
cui à fronte ſtatim naſus inſurgit,id impudentis animi ſignum ponit Ariſtoteles, ſimilitudinemq; eā
ad coruum propius accedere: alterum,cui naſi curuatura ſeparatur à fronte, circaque medium intume
ſcit,& in vnci ſpeciem exit. Hoc eſſe magnanimitatis indicium,& ad Aquilam referri, Philoſophus
Pyrrhi apophtegma, et numus.
idem tradit. Meritò itaque Pyrrhus quoque multis à ſe rebus magnificè pręclareque geſtis, Aquilę co-
gnomento plurimum gaudebat: quanquam ea erat modeſtia,ut non omnem ſibi rerum geſtarum glo-
riam vſurparet,ſed bonam eius partem in milites trasferret. Nam cum aliquando rebus bene geſtis do
mum rediſſet,illumque milites Aquilam appellitarent: *Per vos*, inquit, *Aquila ſum, qui veſtris armis
veluti pennis ſublevor.* Vidimus eius numum, in quo Aquilam cum fulmine ſub pedibus iacente,& ra-
mis duobus quernis in coronam flexis,cum inſcriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ ab altera parte caput
eſt,quod alij Pyrrhi ipſius eſſe dicunt: nam inſcriptio Epirotarum videtur ad Regem ſpectare. Quer-
na verò corona,quę apud Romanos hieroglyphicum eius eſt,qui ciuem ſeruarit,in hoc numo glandes
Chaonias,& oracula Iouis Chaoniæ ſignificare poteſt. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrum
reginam ab Ioue declaratam,veluti Delphinum piſcium,vtriuſque pernicitate genus omne ſuū exu-
perante. Hinc idem ait, Aquilam in ſceptro Iouis pręfigi ſolitam. Neque verò mirum, Pindarum vbi-
que honoris tantum Aquilę tribuiſſe, cum Aquilę apud Thebanos non aliter inter numina coleren-
tur,quam Cynocepali,Crocodili,& alia quędam bruta apud Aegyptios in cultu fuere,& vt ſumus paſ
ſim totis his Commentariis oſtenſuri,pro dijs habita.

A

APOTHEOSIS.

CVm igitur Imperatorem, atque regem Aquila deſcriberet, eorum etiam iuſtis dedicabatur, qui filijs ſuperſtitibus decedebant: eos enim inter diuos referre mos erat: cuiuſmodi morem Herodianus in Seuerianis iuſtis latiſſimè proſequitur, ex quibus Aquila, ſimulac ignis pyræ ſubiectus eſſet, ex intimo ſuggeſtus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cœlum referre videretur, eamque in numiſmatis videre eſt, nonnunquam cum ſpolis, nonnunquam cum faſtigio: ſic enim ſuggeſtum illum, in quo cadauera Principum cremabantur, Cicero videtur appellaſſe, cuius formam apud Herodianum legimus, & in pleriſq; numis conſpicimus. Vſque adeo verò ſunt Imperatoribus Aquilæ dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deſeruerint, deque cœlo, quibuſcunque modis poſſent ſigna dederint, ſi qua poſſet ad ſalutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero ſigna mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus ſibi viſus eſt per nocturnam imaginem in cœlum rapi. Et Octauianum Auguſtum, cum luſtrum in Campo Martio magna populi frequentia conderet, Aquila ſæpius circumuolauit, tráſgreſſaq; in uicinam ædem, ſuper nomen Agrippæ ad primam literum ſedit, vnde aruſpices interpretati ſunt, eum paulo poſt moriturum, quod haud ita multo poſt euentus comprobauit. Videre autem eſt in numo, cuius inſcriptio eſt DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilam igni ſubiecto, quod ego ad iuſta eius retulerim: quamuis nonnulli ſacrum eſſe putant, propterea quod Imperatoriora, quæ Græci Hecatomben appellant, ex centum Leonibus, & centum Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiam, quod tradit Iulius Capitolinus in uita Maximi, & Balbini. Sed nihil hoc ad Auguſtū, de quo nihil tale memorię proditum. In numo, cuius inſcriptio eſt, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila eſt pilæ inſidens, quaſi eum ſupra cœli cõuexa ſublatum eſſe velit innuere: nam altera inſcriptio eſt, CONSECRATIO. Atque hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquam cum fulmine, nonnunquam etiam Antoninum ipſum inter alas geſtans: nonnunquam verò cubicularem lectulum in cœlum tollens, cum inſcriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunenſi in agro reperiuntur argentei, ex uno latere pulcherrimum ipſius Antonini caput habent cum inſcriptione, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam aræ rotundi ambitus inſidentem, inſcriptio, CONSECRATIO. Verum etiam in Veſpaſiani numo Aquila eſt quæ pilam geſtat, atque eiuſdem alis tabernaculum corymbis, & ſertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipſe ſceptrum ab Aquila recipere uidetur, quaſi illi ab Ioue delatum eſſet Imperium, quod & inſcriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Auguſtæ Aquila eſt cum fulmine, & inſcriptione. CONSECRATIO, quamuis in fœminarum iuſtis Pauo, non Aquila, eſt adhiberi ſolita: de quo in Pauonis commentario.

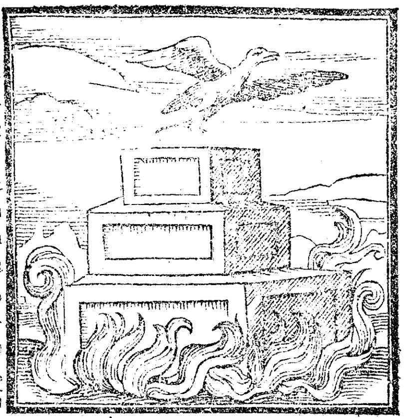

Aquila Principum iuſtis dicata.

Propter perſpicacitatem, uerum nō propter rapacitatē. Suetonius in Auguſto.

B

Octauiani Auguſti numus.

Pertinacis numus.

Antonij Pij numus.

Hadriani numus.

Sabinæ Auguſtæ numus.

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ uirtutes, illaque in primis, quod pium, & miſericordem Regem, qui ſcilicet uictum, & neceſſaria inopibus eroget, oſtendere qui uolunt, Aquilam eã proferunt, quam à vigore, quo egregiè prædita eſt, Oſſifragam appellant: ea. n. pullos, quos ſub Aquila, uel montana Ciconia, inuida illa inquam, & famelica, quam Græci γυπαιετόν, noſtri aliquot uulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentes adhuc operam deſiderantes, cum uolandi facultatem nondum adepti fuerint, ad ſe recipit, atque educat, benigneque tuetur, dum quantum ſatis ſit adoleuerint.

Oſſifraga dicta.

C

BENIGNITAS.

QVæ quidem manſuetudo fecit, ut iuniores (nam apud Aegyptios commentum huiuſmodi non inueni) ſi benignitatem commodiſſimo hieroglyphico explicare vellent, Aquilam cum alia quauis alite ex eadem olla cibum capientē, fingerent. Sed quoniam in Aquilæ benignitatem incidimus, miſſum illud facere non poſſum, quod admiratione dignum apud Plutarchum legi, vt ſi cui argumentum placuerit, totius hiſtoriæ ſcenam ſibi pingendam curet. Cum peſtis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerunt mali uim ceſſaturam, ſi quotannis nobilem aliquam virginem immolaſſent. Obſecuti Lacedæmonij, oraculi fidem approbauerunt. Forte uerò euenit vt Helenę ſors obtigerit, quę cum mactanda duceretur Aquila deuolans ſacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum ſuper iuuencam demiſit, cuius prodigij argumento παρθενοκτονία, id genus ſacrificij ſublatum eſt, quod memoriæ prodidit Ariſtodemus. Idem olim eueniſſe Romæ in Valeria Luperca, & eadem de cauſa, tradit Ariſtides Italicarum rerum uolumine decimonono, quem idem Plutarchus citat.

Virginis cædes.

RELATA GRATIA.

CRATES uerò Pergamenus, quod, & Steſichorus Poeta poemate proſecutus eſt, hiſtoriam ab eiuſmodi beneficentia non abſimilem recitat. Nam cum decem, & ſex meſſores

meſſores quendam è ſocijs aquatum miſiſſent, reperit is apud fontem Serpentem, qui complexus Aquilam arctiſſimis eam ſpiris implicitam ſuffocabat. Ille, falce meſſoria armatus erat, audacter progreſſus, ferro Serpentem diſſecuit, Aquilam liberam abire permiſit: cumque hauſta in vrnam aqua redijſſet, ſocijs ſingulis poculum miniſtrauit, mox cum & ipſe quoque bibere vellet, præſto adfuit Aquila, quæ poculum ab ore diſpulit eiectum procul, dumque meſſor factum miratur, & Aquilam quam probè nouerat, increpat, eamque apud ſocios ingrati animi ream agere meditatur, videt eos, & hic, & illic concidentes vitam exhalare: vnde ſimul, & aquã, quam illi biberant, veneno infectam, & ſe periculo ſubductum intellexit, beneficiumque in volucrem optimè collocatum, manifeſtiſſimè cognouit. D

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum verò illud eſt, & verè regium, quod Aquila eſt conuiciorum contemptrix? Vnde nonnulli commenti ſunt Aquilam figurare ſtatu immobili concidentem, nulla pennarum aſperitate terribilem, neque hiatu roſtri minacem, iuxta hanc Cornicem ſummittere, eo geſtu, vt & laceſſere, & conuicia facere videantur, ſi conuiciorum contemptorum hieroglyphicè referre voluerint. Cornicem enim aiunt ſolere Aquilam laceſſere, & in certamen quodammodo prouocare: illam verò, non plus Cornicis conuicia, & importunitatem facere, quam Elephas Culicem. E

Aut Aquila culicem αἰγύπτιος τὴν ἐμπίδα, ſub. non curat.

PATERNA DIFFICVLTAS.

Pygargus dicta.

SEdenim ab his diuerſa ponere videntur Aegyptij ſacerdotes, qui moroſum patrem, & difficilicem admodum in filios, per eius generis Aquilam cui Pygargo nomen ab albicanti cauda eſt, ſignificari voluerint, ſiue hæc γυπαιετὸς ſit, de qua ſuperius: ea enim maximè omnium animaliũ pullos faſtidit ſuos: vt non immerito Plotinus eos qui ſine ratione modoq; ciuitates, atq; imperia gubernanda regendaque ſuſceperint, poſt obitum per παλιγγενεσίαν Aquilas fi ri dixerit. Damnat, & Baſilius in hoc ingenium Aquilæ, & in educanda prole ſua iniquiſſimam appellat.

SOLITVDO REGNI.

Malum vbi plures regnant.

QVod verò per Aquilam regni ſolitudinem intelligimus, ſunt qui factum ea ratione defendant, quod regium eſſe dicant, vnum è filijs hæredem inſtituere, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, ait Ouidius,

Non bene cum ſocius regna Venusq; manent.

Et apud rerum ſcriptores quotidie legimus, potentiſſimas vrbes euerſas, clariſſima deleta regna, illuſtres familias extinctas, & in populos omnia malorum genera debacchari cœpta, ſimulac poteſtas regia pluribus fuerit communicata. Quinetiam Iſocrates, quamuis de regimine multa quoquo verſum diſputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum ſumpſerit, videatur, æquabiliorem tamen ciuibus monarchiam oſtendit: propterea quòd illa ambitiones, omnium popularium diſſenſionum ſemen, extinguat, quod cum Ariſtoteles quoque mirum in modum approbaret, Homeri ſententiam ſecutus, quod diſputationibus ſuis pondus adderet, & authoritatem, verſum eius citauit: F

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω,
Εἷς βασιλεύς.

Multos eſſe duces haudquaquam proderit: eſto
Rex vnus.

Non indecenter igitur Aquila, vt uulgato per Ariſtotelem Muſæi verſu fertur,

Tres parit, atque duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, vti ſuperius oſtendimus, ſpecierum diuerſitas in eo genere efficit, ut contraria ſuper altis natura authores ſcribere videantur. Vtcumque uerò, educationis huiuſmodi ratione habita, per Aquilæ pullum ſolitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

Pennarum aquilarum

QVinetiam ijdem ſacerdotes Aegyptij potentiam cuiuſpiam, quæ ſocijs, & amicis omnibus perniciosa eſſet, per Aquilæ pennas ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidem ea uis eſt, ut aliarum auium plumas, ſi commiſceantur, interterere, & quodammodo deuorare videantur, quod & in te[illegible]ribus Pantheræ, atque Hyænæ identidem fieri compertum eſt. Pantherinum quippe tergus Hyænæ cedere ſuo loco diximus. Eandem inter iuglandem, & quercum antipathiam eſſe, ſcribit Plinius, tanto quidem naturæ diſſidio, vt ſi quercus iuxta nucem iuglandem ſata ſit, prorſus emoriatur. Eſt &

illud

A illud huic miraculo perquam ſimile, quod de cardamo fertur. Olus id apud Perſas vſitatiſſimum, cuius natura eſt humorem omnem terræ ad ſe ita attrahere, ut reliquæ circum pullulantes herbæ cogantur exareſcere: de quo prouerbium eſt apud Ariſtophanem. Id alio vocabulo Scaphon vocant, Iberis eſt Dioſcoridi, Aegyptijs Semeth, Naſturtium Romanis. Cauſam verò ſuper Aquilæ pẽnis Philoſophi commentantur, quod cum auis ipſa ſit omnibus alijs infenſa, deriuet vis ipſa animalis in res quoque eius inanimes, per ſympathiæ contagionem. Alij peſtiferam maleolentiæ vi n quandam ineſſe aliti deprehendere, propter quam tacta ab ea facilè computreſcant, indicio eſſe reliquias eius heſternas neque ab ea ipſa, neque ab alio quopiam animalium reperi. Permeare verò contagionem eam etiam in pennas, quæ alienas, iuxta ſe poſitas adurere propemodum pro comperto traduntur. Ita eius qui rerum ſumma potiatur maieſtas, fulgore ſuo reliquos obſcurat, & ueluti micantiſſimum Solis iubar, vbi exortum fuerit, lucem omnibus ſtellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorum Principum tyrannidem & rapacitatem, quibus non ſine rerum tuarum iactura poſſis adhæreſcere. Quomodocũque autem quiſpiam acceperit, natura hoc comparatum, ut debiliora à ualidioribus abſumantur.

Hinc Coel. Rhodc Cardamo ſimilis. in præ poc nates. Dioſc. lib. 2. cap vlt.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis, quæ rem hanc auſterius tractant, Aquila, Gryphus, Haliætus, & Miluius rapacitatem ſignificant, & à ſacris ut immunda reijciuntur: per quas alites, ut ſignat Heſychius intelligimus eos, qui ſublimia quidem perſcrutari uideantur, cęli quippe motus & rationem ſtellarum, ſitum atque naturam, quæq; ſuperioribus in elementis igne & aere fiunt uarietates, contemplationi uigilijsque, non ſua tantum cauſa ſed aliorum etiam inſtitutionibus dediti, uita tamen & impuri ſint & malefici, dum uel inſidias alijs intendunt, uel ſordida quæque conuenantur, ſuarum ita rerum ſatagentes, B ut ad commoditates ſuas omnia contrahant, inexplebilique auaritia æſtuantes, non ſuis tantum fruãtur, ſed imbeciliorum quoque bona diripiant, qualem Hieronymus notat lib. de Viuendi forma, ad Ruſticum monachum, ſuper Eremita quodam, qui publicas priuataſque eleemoſynas in ſuum, & ſuorum tantum vſum uerterat. Ita enim ſcribit: *Vidimus & planximus Craſi opes unius morte deprehenſas, vrbiſq; ſtipes quaſi in vſum pauperum congregatas ſtirpi & poſteris derelictas.*

MALVS DAEMON.

NOn imperitè igitur Aquila diuo Gregorio malignus eſt ſpiritus, animarũ raptor. Vt verò ea quę de pernicioſa dominatione dicta ſunt, quæ omnia ad mundi huius Principem accommodari poſſunt, iam prætereamus, habet & hoc proprium Aquila: quòd piſces ab alto aere conſpicata, eos præcipiti curſu delapſa rapit. Piſces verò animarum hieroglyphicum eſſe, dictum Commentario ſuo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

ADiungunt ad hæc Aegyptij ſacerdotes, Regem rerum tantum ſuarum ſatagentem, neque aliorum incommoda calamitatesve miſerantem, per quam propoſuiſſent Aquilam oſtẽdi, eã quippe in aſtruendo nido ſolicitam: illa ſiquidem, in ſolis excelſis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longe ſublimius auolat, quàm, uolatilia reliqua. Hinc fit, ut ab aliarum auiũ conſortio atque conſuetudine ſeſe abducere uideatur, qui quidem pleriſque Regibus mos eſt, qualem in Hadriano ſexto Pont. Max. viro Batauo vidimus, qui humanam omnem conſuetudinem ita aduerſabatur, ut non niſi propria vel vtilitate, vel neceſſitate cogente, ſui uidendi copiam faceret. Quod ſi, C quod raro admodum uidiſſes, ſpatiatum in ſubiectos Pontificio palatio campos obequitaret, nullis accitis comitibus, nullo, ut Pontificum mos eſt, æris tinnuli ſigno dato, iter arripiebat: ſimulac principes, antiſtiteſque & cohors reliqua ex officio aſſecuti eſſent, Equum ipſe, nullius ſalutationem moratus, citatiore greſſu perurgebat, conſpectumque omnem hominum, tanquam nihil ad ſe eorum ingenium pertineret, effugere properabat, ſeque in intimas palatij latebras occultabat.

Facit aliquatenus prouerbiũ Aquilã volare doces. Hadrianus. VI P. M. viuendi modus.

PRAE FAME MORIENS.

QVod ſi hominem eo mortis genere periturum, quod Homero Platonique omnium eſt miſerrimum, iidem ſignificare voluiſſent hieroglyphicum habebant Aquilæ, cuius roſtrum eſſet enormiter incuruatum: ſeneſcentibus enim Aquilis roſtrum ſupernum accreſcit adeò, incuruaturque ſubinde magis ac magis, ut nulla demum aperiendi data copia, inedia plerunque deficiant & extinguantur. Hinc illa in bibaces, *Aquilę ſenectus*, exprobatio: quippe quæ amiſſa edendi facultate, humorem aſſiduè ſorbillare cogitur, uitamque aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac ne uſquam deſint Grę corum fabulæ, commẽti illi ſunt, fuiſſe olim hominem, qui hoſpitem affeciſſet iniuria, proindeque deorum ira in Aquilam commutatum, inque ſceleris pœnam eo affectum malo, ut fame conſumeretur.

Fame mori miſerrimũ. Homerus. Odyſſ. μ. Plato li. 3. de Rep. Αετοῦ γῆρας E Plin. lib. 10. cap 3. Ariſtoteles lib 9 de Natur. Anim.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædam iuniores, ut illud ex Pſalmo interpretentur, *Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua*, quod neſcio cur nonnulli legunt, *Reuocabitur*, cum Græcè ſit ἀνακαινισθήσεται. Diuus

Pſalm. 102.

Hieronymus Aquilam ait, vbi conſenuerit, pennis ſupra modum grauari, ideoque fontem ab ea quæri, cuius aſpergine pennas egerat, quibus leuata calorem intra ſe colligit, ſanatique tum primum oculos, mox ab immerſatione, in iuuentam redire: Eucherius Aquilas ait vi nimiæ ſenectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis ſuis viciſſim miniſtrantibus paſci, donec deterſo ſenij veterno, cum pennis volandi etiam vſum recipiant. D. Auguſtinus Aquilam ait ſenio grauatam roſtri immodicè creſcentis aduncitate eò redigi, quòd paulò ante dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllo pacto capere poſſit, impulſam itaque naturæ vi, collidere roſtrum ad petram, cuius attritu excuſſa ea parte quæ redūdabat, ad cibum redire, atq; ita ex eo ſenio reparari, vt omninò iuueneſcere uideatur. Noſtri petram loco hoc Chriſtum intelligunt, proque roſtro obunco, prauitatis peruerſitatisq; opera, quod Phyſiognomici eius figuræ naſum, uti ſuperius dictum, iracundiæ & rapacitatis indicium eſſe volunt, huiuſmodique homines auaros plurimum alieni appetentes, & vltionis ſtudioſos inueniri. Vitia verò hæc non alia excuti ratione, quam per Chriſti diſciplinam queunt, atque ita pro iuuentutis renouatione animi depurationem intelligunt. Corpus enim noſtrum ab adoleſcentia pergit in ſenium: verum anima ſapientis, pij probatique viri, à ſenecta in adoleſcentiam tranſmittitur, atque ita homo hic exterior flacceſcit, & deficit in dies, interior verò eo magis vigeſcit ac renouatur, quo diutius in iuſti honeſtiq; meditatione exercitioque vitam degit. Tale aliquid apud Platonem inuenias, dicente Socrate, *Tunc ſanè mentis oculus acutè cernere incipit, cum corporis oculus incipit hebeſcere.*

A P O S T O L I.

Aquila Apoſtoli.

QVod verò legitur in Euangelio Matthæi, *Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilę congregabuntur*: per cadauer, Adamantius Dominicæ paſſionis myſterium interpretatur: per Aquilas, Apoſtolos, de quibus etiam dixerit Eſaias: *Aſſument pennas ſicut Aquilę, & currēt, & non laſſabuntur, & ibūt, & non eſurient*: ſiue vt alibi legitur, *Curent & non laborabunt, iter facient, & non laſſabuntur.* Huic interpretationi adſtipulatur etiam Eucherius, qui loco hoc Euangelico pro Aquilis, ſanctas animas accipi tradit, & Salomonicum illud, *Aquilæ in cœlum*, de Chriſti aſcenſu intelligi debere contendit. Quòd ſi ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma, ſiue illud Speuſippi fuerit, in Platonis ſepulchrum, quem ut diuinum antiquitas uniuerſa uenerata eſt, cuius ille animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in Aquilæ ſpeciem agnoſcit:

Epigrāma in Platonis ſepulchrū à D. Laertio in Platone.

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τινός, εἰπὲ
　Ἀστερόεντα θεοῖς αἶκον ἀποσκοπέεις,
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς ὄλυμπον
　Εἰκών. σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc uolitas dic: nunquid ab aſtris
*　Hic habitare Deum forte aliquem intuita es?*
Imò anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
*　Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.*

I N G E N I V M V E L O X.

PIndarus cum alijs pleriſque locis, tum præcipuè Nemeis, ingenij promptitudinem & velocitatem per Aquilam oſtendit, ſumpta ab eo comparatione, quòd prædam etiam ualdè procul diſtantē mira pernicitate nanciſcatur, viſuque ita polleat, ut profundiſſima quæq; proſpectet, quæ omnia ingeniorum acumini ſunt accommodata. Idem, cum Bacchilidis, & æmulorum ſuorum gloriam eleuat, Coruos illos, ſe vnum Aquilam iactat, quòd promptiſſimo ingenio nihil non concipiat quantumlibet arduum, & à terra mariq; remotum, mox & ſtyli uelocitate quæcumque conceperit aſſequatur. Ad huiuſmodi rerum amplitudinem alludere mihi uidetur Ariſtophanes, Auibus cum Athenienſibus aut adulaturus, aut eorum ſpes inanes eluſurus, ait, αἰετὸς ἐν νεφέλησι γένησαι. Nimirum enim oraculum acceperant Athenienſes, fore vt tanto urbes reliquas poſt ſe interuallo relinquerent, quanto Aquila reliquas aues uolatu ſuperat. Et Soſithei dictum illud celebre ſuper vi eius impetuoſa:

Aquila in nubibus oritur.

Εἷς μυρίους ὄρνιθας ἀετὸς σοβεῖ.

Vna Aquila innumeras exagitabit aues.

N I L V S.

ATque Aquila hac quidem de cauſa Nili fluminis hieroglyphicum in ſacris Aegyptiorum literis habita: quoniam enim Nilū perniciter currere, tantaq; profunditate inſurgere, obſeruatum eſt primum Promethei tempore: eam enim fuiſſe Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor diſcerperet: quippe cum cauſas incrementi perueſtigare non poſſet, ab Hercule demum Aquilam cohibitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim foſſarū deriuio coercuerit, Prometheaq; omnes exundationis cauſas edocuerit. Inter autem ueteſta Nili cognomenta Aquilæ nomē inuenias, quod nomen à colore nonnulli dictum putant, vtpote qui, ut Maro ait, *viridem Aegyptum nigra fœcundat arena*, & æquora ab colorari Catullus inquit: nomenque illi è limo quem trahit, factū aiunt Etymologici: nam mare in longa inficit ſpatia, eaque de cauſa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Auſonio, & alijs: idque etymon in nomine à nigrore Feſtus & Seruius agnouere.

Natalis Com lib. 4. cap. 6.

μέλας niger.

A

ALTA COGITATIO.

NON defuere tamen, qui Aquilam huiuſmodi Promothei cor abrodentem, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem ſignificare contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hæſitemus, quæ noſtri ſuper Aquila ſenſerint, potiùs aperiamus.

Auctores Theophraſtus et Aeſchilus.

DIVVS IOANNES.

SANE homines cùm ſolam auium omnium Aquilam eſſe diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela geſtare crediderit, inde perſuaſi ſunt, quòd eam omnium maximè oculo valere conſpexerant, longiſſimoque interuallo minutiſſima queque diſcernere, Homeri ad hoc accedente teſtimonio ita dicentis.

ὥς αἰετὸς ὅν ῥά τε φασὶν.
ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶν.

Ut Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præſtare volucres
Ante alias, quotquot cælo ſpatiantur aperto.

E thymno Mercurij, ubi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, vt neq; ipſum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inſpexiſſet. Hinc Theologi noſtri D. Ioannem Euangelij ſcriptorem per Aquilæ hieroglyphicum à diuinis illis vatibus præmonſtratum deprehendere. Sanè Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acutè uidendo dictam nonnulli ex ueteribus aſſerunt, utpote qui Aquilam quaſi aculam ab acumine dictam uelint: quamuis, ut paulò antè dicebamus, alij ab aquilo colore uocem ducant: eſt enim aquilus color fuſcus & ſubniger, ab aqua denominatus. Vtcumque autem, acutiſſimi uiſus Aquila eſt Ioannes, qui oculi acie in altiſſimæ diuinitatis receſſum directa, præ omnibus maximè ſuperioris naturæ ſecreta reuelauit, cuius facies Ezechieli uiſa ſupremum ex quatuor locum obtinere, qui ad abolendam Abionitarum hæreſim, quæ Chriſtum hominem tãtùm, non Deum etiam aſſeuerabat, ad altiſſima remotiſſimaque rerum principia præpetibus euolauit pennis, deque penitiſſimo diuinitatis nido nitidiſſimas ac maximè pellucidas illas gẽmas ſurripuit, quæ poſtmodùm intuentium oculis quantumlibet conniuentibus, hallucinantibusque micantiſſimi luminis claritatem attulere. Illic enim erat lux uera, quæ ſola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumq; rerum omnium λόγος initio fuiſſe, atque penes Deum ipſum denique Deum, ipſam eſſe rationem, quæ apud nos ſub Verbi nomine recepta eſt: ut reliqua miſſa faciam, tam multis diuinæ ſapientiæ luminibus illuſtrata. Hæc eſt denique illa Aquilæ uolitantis effigies, diceret Irenæus, quam ſacri præuidere uates, quę Ioannis noſtri beneficio, ſpiritus in Eccleſia aduolitantis gratiam manifeſtat. Nam hic altè exorſus principium, quod à patre eſt, effigiem Verbi, qui refertur in filio, & præclaram eius generationem enarrat: tanta cum fiducia rem tam arduam aggreſſus, ut Aquilæ ſymbolo meritò figuretur. Ioannes, inquam, ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur hieroglyphico, ipſa ſuſceptæ lucubrationis materia ſublimis, ait Eucherius, & ab ipſo rerum principio repetita, in cauſa fuit. Proinde cùm volatu ſublimi in ipſam Dei omnipotentis aulam elatus ſit, & oculorum aciem viſu præpollens, in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo anteà mortalium ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium: *In principio erat Verbum.*

Hinc Horatius.

Cur in amicorũ vitijs tã cernis acutũ, quam aut aquila.

Aquilæ etymõ, eiuſque ad D. Ioan. relatio.

B

STATVTA FIRMITER SEDES.

C

HOc quoque ſacerdotum Aegyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quæ ſaxum geſtaret, hominẽ ſignificare, qui firmam ſtabilemq; in ciuitate, locovè aliquo, ſedem ſibi poſuiſſet: illa enim ſimulac nidum ſibi comparauit, quò poſſit firma & inconcuſſa rem ſuã procurare, lapidem quempiã exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neque aliã huius rei cãm ſacerdotes illi tradidere, ſatis habentes conſtructi nidi firmitatem per huiuſmodi argumentum indicaſſe. Nam & firmandis nauibus, priuſquam anchoræ vſus repertus eſſet, id opis ſaxa contulere, id ꝙ Apollonius Argonautas feciſſe ſcribit, vt minimè mirum ſit, ſaxum, etiam in Aquilæ nido poſitum, inſeruire ſtabilitati. Cæterum, lapidem hunc eum eſſe credere poſſumus, qui ἀετίτης appellatur, *Aquilinum* Latini dicunt, ad multa remedia vtilem, adque id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum inſidias cuſtodit. Idem muliebribus fœminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodeſſe, pariundique facilitatem inducere comperitur. Eo incenſo morbum Herculanum, hoc eſt, furorem qui plerumque ex atrabili accidit, qua potiſſimum Herculem laboraſſe tradunt, explorari putant. Inædificari nido aſſerunt authores noſtri, nihil igne deperdere, prægnantem eſſe, alio velut in vtero ſonante. Sed vim illam medicam non niſi in nido direptis pollere, magorum tradit ſuperſtitio: neque tamen in omnium generum nidis inueniri, ſed Melænaeti tantùm, Pygargi, Morphni, ſiue vt Homerus, Perc ni, atque Gneſij Duas verò Aetitis ſpecies agnoſcit Zoroaſtres, vnum denium & ſolidum, alterum rarum & inanem, ineſſeque ſolido vim illam perficiendi fœtum, & vſque ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hic multa ſuper lapide ſignificata, quandoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerum ſtabilimentum Aegyptij ſignificare commenti fuerant: eaque fir-

Saxum loco anchoræ.

Aquilini lapidis ſpecies & vtilitas.

Auctor Plinius li. 36. cap. 21. & Dioſcorides lib. 5. capit. 108. Plinius libro 10. c. 3. hæc omnia.

mitas ad Capitolij immobile ſaxum referenda uidebatur, quæque ueteres paſſim de cultu lapidis ſanxiſſent, utq; uel nomen ipſum magni inſtar numinis aliquando habitum, quæq; hic pietas noſtra de petra ſentiret: ſed quoniam nobis cum Aquila res erat, quę lapidis eſſent, in commentario quod eſt ſuper ædificiorum partibus, transferre, ibique commodiùs de argumento huiuſmodi diſſerere conſtituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia ſupereſſent. D

TERRARVM DOMINATIO.

Ezec. c.16. ET vt longo circumuecti circuitu rurſus ad Imperij ſignificatum reuertamur, noſtræ etiam ſacræ literæ, per Aquilam terrarum dominationem intellexerunt, vbi apud Ezechielem legimus: Aquilam viſendæ magnitudinis, quæ latè paſſis alis, immánique membrorum ductu: oppleta plumis, varietate inſignis, vnguibus ferox & minabunda, præpeti volatu ad Libanum applicuerit, Cedrique inde medullam, tenelloſque ſurculos euulſerit, tota aliorum frondium ſummitate decerpta: ad hæc, ſuccisis etiamnum vitium ſeminibus, quæ omnia Babylona tranſlata ſunt, ibique ſata. Neque huic abſimilem alteram adiecere, quæ vitium earum palmites deprædaretur. Per priorem illam noſtri aiunt, Nabuchodonoſora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc, Aegypti tyrannum, quorum prior Hieroſolymam cepit, & populum cum Rege ipſo Sedechia principibuſque alijs in captiuitatem abduxit: alter verò, cùm bellum aduerſus Aſſyrios mouiſſet, Iſraeliticum populum ſeruitutis affectum tædio ad ſe traduxit. In vtroque Rege, Aquilæ hieroglyphicum proponitur, ſed longè latior interpretatio eſt in ea quæ Nabuchodonoſora deſcribit. Alæ ſiquidem diffuſæ, numeroſos indicant exercitus, quos ille ſecum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud ſibi volunt, quàm diuitias, quibus locupletiſſimus eſſet. Varietas plumarum, rerum ab eo geſtarum gloriam indicat. Armorum horrorem, vngues. Libanus, Iudeæ claritatem atque celſitudinem longa annorum ſerie conſpicuam: vnde ille medullam Cedri auulſerit, quippe nobilitatem extirparit, & ſummas quaſque frondes decerpſerit, hoc eſt, ne tenerrimę quidem Regum proli, ętati ſcilicet infirmę, pepercerit. Sed enim totam oraculi ęnigmatici ſeriem interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima. E

Aquila gemina pro Nabuchodonoſore, & Pharaone.

AQVILARVM INSIGNIA QVAEDAM.

QVod verò initio dicebamus Iuſtinianam familiam aurea inſignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas geſtaminibus huiuſmodi innotuerit. Sed illud prius dicam, quod diſſimulandum in huiuſmodi narratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos ſcilicet, duas fuiſſe Aquilas ex auro, quod monumentum erat terrarum vmbilicum apud eos eſſe, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidente dimiſerit, quę pernici volatu in aduerſum allapſę, ſupra Pythona factæ obuiam ſunt: quo loco deſignato, declaratum eſt ibi terrę habitabilis medium eſſe, iſque honos geminis Aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ conſtituerentur. Atque hinc illud innoteſcit, quod in Marenianis appendicibus legitur:

Delphis terrarum medium.

Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythius orbis vmbilicum. F

Meminit Nat. Com. lib.4. c.10.

Ab Apolline autem ad Reſpubl. & milites tranſire ipſo narrationis ordine inuitamur, ad eorum igitur inſignia quædam oſtendenda calamum conuertemus: gentilem enim ſcutorum vſum, variaſque in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant ſtemmata, cognationeſque tametſi viri haudquaquam contemnendi, eſſe hæc recentioris ætatis inuenta exiſtimarint, nos antiquiſſimi moris eſſe, & hic, & alibi toto opere diſſeruimus.

LACEDAEMONII.

NAmque Aquila, quæ Draconem arreptum geſtet, Lacedæmoniorum rempublicam oſtendit, huiuſmodi enim ſigno literas illi publicè obſignabant. Tradit hoc Ioſephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arij eorum regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum ſententia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij ſe, per Abrahamum Iudæorum eſſe conſanguineos: proinde gentem ipſam hortabantur, ut quæ Lacedæmoniorum eſſent, pro ueteri neceſſitudine communia ducerent. Epiſtolam eam Ioſephus ait complicatam figura quadrangula fuiſſe, eoque obſignatam argumento, quòd ſuprà poſuimus. Quòd uerò deſignarit epiſtolam fuiſſe quadrangulam, alios atque alios indicat complicandarum epiſtolarum modos, apud hos uel illos extitiſſe: alij enim paginis, alij tabellis, uoluminibus alij in umbilicos complicatis ſcribere conſueuerunt.

Literæ Lacedæmoniorũ ad Hebræos.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracleensium Tyranno, qui Iouis ſe filium dixit, in publicum prodeunti, aurea Aquila uelut argumentum generis præferebatur.

HERCV-

A

HERCVLIANI IVNIORES.

EIuſmodi coloris Aquila, quippe lutea trunco inſidens in parma lutei Sapphiri, cuius marginē eodem colore, ſed admodum dilutiore, circulus ambibat, Herculianorum iuniorum erat, qui ſub Magiſtro militum Præſentiali militabant: quod in antiquis quibuſdam eius militiæ commentarijs inueni apud Maffęos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores verò Herculiani, cæruleam Aquilam alis vtrimque paſſis habuere in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quem nigra linea circumducta in partes duas æqui diſtantes diſſecabat. Erant verò Iouiniani, ſiue, vt apud Vegetium eſt, Iouiani, atque Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ ſena millia militum habebant, quos Diocletianus, qui ſe Iouem Latinè uocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule ſe gerebat, cum ad Imperium perueniſſent, pro merito virtutis ita nominibus à ſe inditis, appellandos cenſuere, eoſque cunctis legionibus prætulerunt. Tela verò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos uocabant, eoſque portabant ſcutis inſertos, iiſque opportunè iactis, hoſtes equoſque priuſquam non modo ad manum, ſed ad ictum miſſilium peruenirent, graui admodum percuſſione conſauciabant, Imperatoreſque illi horum opera bella plurima confecerunt. *Herculiani & Iouiani qui.*

B

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorum autem qui Iuniores vocabantur, inſigne erat Aquilæ apotheoſis, redimiculo ſupra caput impoſito. Ales ipſa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primum circulo claudebatur, inde altero ſapphirei coloris toto margine complectebatur. E pectore autem Aquilæ, aureus extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream geſtabant Aquilam in parma cærulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CAerulei coloris aliquanto diluti Aquilam geſtabant. Quartodecimani, qui ſub Magiſtro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma, inſidebat orbi cæruleo denſioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verum hæc ſatis fuerit attigiſſe, ne opuſculum vniuerſum inſignibus & geſtaminibus farciamus. Hæc atque alia pleraque huiuſmodi ſcriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ ſi proſequi uelim, nullus vnquam futurus ſit modus: quare manum de tabula, ſitque iam ſuper Aquila ſatis ſuperque declamatum.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISSIM. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVAE PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM Alias Aues ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVS.

TIBI verò (SINCERE ACTI cariſs.) Phœnicem & Pelecanum, quique in ipſam hiſtoriæ ſeriem quibuſdam ueluti laqueis detenti ſeſe inuicem implicuerunt, ſociatique in hunc locum aptiſsimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Paſſerem, dedicare conſilium fuit. Ac Phœnicem quidé ea de cauſa, quod veluti ille admirabili quadam inſignis pulchritudine, uiſu rariſsimus, poſt longiſsima temporis interualla conſpicitur, ita Latinæ linguę nitor, & eloquentiæ cultus, ornatuſque per tria fermè Phœnicis ſecula deſiderati, ætate demum noſtra, beneficio, opera, & labore plurimum tuo ſuſcitati, ſpectandos ſeſe theatris iam omnibus exhibuere. E *Pelecanum ob eam, qua præcipuè commendaris, in amicos omnes charitatem atque beneficentiam, ut nemo unus hodie magis amico amicus, quã Syncerus Actius eſſe prædicetur. Noctuam, quæ tuarum indicium ſit lucubrationum, quas Minerua haud quaquam inuita, elegantiſsimas elaboraſti. Cornicem, ob diuturnitatem, quæ ſcriptis debetur tuis, non modo vno plus ſæculo, ſed perpetuo ſumma omnium commendatione uicturis. Paſſerem ab orationis tuę Veneres cupidineſque qua nihil ſuauius, neque iucundius excogitari poteſt. Sed enim quę multa atque pręclara de ingenij tui ſublimitate dici poſſent, ea conſulto prætereo, quia tu longè maiores quam mea te capere poſſit commendatio: quis enim Soli lumen afferre, niſi fatuus quiſpiam aggrediatur? Igitur cum tuo ipſe ſis ſplendore clarus, principatum hinc in literaturę candore tuum, ſuo ſe pręſidio tuentem miſſum faciemus, quodque noſtrum eſt inſtitutum, ad animalium quę interpretanda ſuſcepimus, ſignificationes conuertemur, quæ quidem quales & cuiuſmodi ſint quamuis tu eas tum ex Gręcis Latiniſque ſcriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa uenerabilis antiquitatis tabula ęnea, quam ſimul apud Bembum inſpeximus, potes edoceri, quę omnem Aegyptiorum hiſtoriam antiquiorem, argento atque auro delineatam oſtentat. Quid tamen & nos ſuper his compererimus, ex ipſo Phęnice indicare incipiemus.*

INSTAVRATIO. F

AEGIPTII ſanè ſacerdotes, cum longa quid annorum ſerie intermiſſum, & iam antiquatum eſſet: quippe ludi, ſacra, ceremoniæ, ſupplicationes, mores, rituſve aliqui, triumphorum ſplendores, vel quid huiuſmodi, eueniſſetque poſtmodum vt eadem inſtaurari contigiſſet, Phęnicem in huius rei ſignificatum ſculpere conſuerunt. Vnicum. n. plerique omnes authores tradunt Orientales habitare ſolitudines, ab omni hominum commercio viſuque ſeparatũ. Nomen illi Plinius inditum ait à Phœnice arbore, quæ palma Romanis eſt, ob id, quòd ex Syagrorum genere vna quæ in Chora eſt intermoritur, ac ex ſeipſa renaſcitur. Phœnix quoque noſter vbi moriendi tempus ipſemet aduentare præſenſit, poſt annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Aegyptum fertur, vbi ad numia demiſſus (ita enim Aegyptij rem memorię prodiderunt) roſtro ſemetipſum uellicat, acceptoque ex eo uellicatu vulnere, cruorem emittit, ex quo primum ceu vermiculus naſcitur, mox pullus fit alter, forma priori ſimilis: qui quamprimum pennas indeptus eſt, confert ſe vna cum patre in Heliopolim, quæ in Aegypto eſt, vbi primum Phœnicem ortum, ait Athenæus, què ſimulac uenerit, oriente mox

D. Hieronymus ad Præſidiũ, Indiam habitare ait. Plin. li. 10. cap. 2. Ortus Phœnicis.

te mox

A te mox Sole oritur, nouo pullo in regna ſua tranſmigrante. Vnde minimè mirum eſt, duos aliquando Phœnices ſimul viſos proditum ab hiſtorijs. Alij ſcribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam vrbem geſtari Smyrnea ſphæra reconditum, quod non inficiatur Adamantius: ſed enim cuius textoris manu obrotunda illa ciſtula contexatur, maximè velim edoceri, Ouidius hoc priùs dixerat decimoquinto Metamorphoſeos: vnam eſſe alitem quæ ſeſe ipſa reparet atque reſeminet: nam vbi vitæ ſuæ ſecula compleuit, ſtructo in palmæ alicuius vertice, ex caſia, nardo, cinnamomo & myrrha, nido ſe ſuperimponit, finitque in odoribus æuum, inde Phœnicem alterum renaſci de patris corpore: qui cùm ſatis virium per ætatem indeptus fuerit, vt oneri ferundo ſufficiat, nidum è ramis auellat, ſuaque incunabula & ſepulchrum patris in Heliopolin deferat, atque vt ipſe dicit, repo natante ipſius Solis fores: res quippe ingenioſiſſimo quouis Poeta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Aegyptijs ſacerdotibus alterum defunctum, illum ſummo cultu ſuſcipi, cui myſtæ iuſta ea ritè redderent, quæcumque in reliquis alijs ſacris animalibus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius ſenator togatorum, vt aiunt, diligentiſſimus, tradidit, quæque inde nouis adiectis ad fabulam commentis poſteri licentioſiùs ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod aſſerit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum authorum teſtimonio fabulentur, quæ ſit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. *lib.10.c.2.* Obijciet aliquis Lactantium, ſummum, non inficior, virum: ſed is, vt etiam Ouidius poema ſcribit, non hiſtoriam. Ego ſanè ſuper Phœnice atque Pelecano, de quo paulò poſt, ſuperque nonnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadem in regione, locisque vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati ſunt, ac ea perinde conſpicere aliquando potuerunt, quàm iis, qui auditu tantùm eorum naturas excepere.

B Quamuis verò de moriendi modo, deque funerandi ratione ſuper Phœnice ſcriptores diuerſi abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt, atque conſenſum, vt Phœnicem nouum ex præmortui corpore fieri nequaquam, inficientur, eſſeque hoc pleniſſimum, atque firmiſſimum futuræ reſurrectionis ſpecimen, Tertullianus aſſeuerat: quippe qui de Phœnice loquens ait: *Ille ſemetipſum libenter funerans renouat, natali fine decedens, atque ſuccedens iterum Phœnix: vbi iã nemo, iterũ ipſe, qui nõ iam alius idem.* *Tertullianus ſuper Phœnice.* Quid expreſſius in hanc ſcilicet reſurrectionis cauſam? aut cui alij rei tale documentum? (de reſurrectione quippe loquitur.) Addit & hæc etiam ſcriptis ſuis: *Et florebis,* inquit Deus, *velut Phœnix*: id eſt, de morte, de funere, vti credas de ignibus quoque ſubſtantiam corpori exigi poſſe, Proſequitur mox rationes ſuas: *Multis Paſſeribus anteſtare nos Dominus pronũciauit: ſi nõ & Phœnicibus, nihil magnum.* Inde ſubijcit Ironiam: *Sed homines ſemel interibũt, auibus Arabiæ de reſurrectione ſecuris.* Ita ille paſſim acerrimus Chriſtiani nominis propugnator, labentem hanc aciem reſtituere contendit, cui veluti ſacræ innixus anchoræ, vxorem quoque vna eius commemoratione, ad vidualis pudicitiæ obſeruationem adhortatur. *De viduitate.* *Probè enim uxor,* inquit, *quæ maritũ in pace præmiſit, pro anima eius orat, & refrigerium interim poſtulat ei: & in prima reſurrectione conſortium, offertq; annuis diebus dormitionis eius,* & quæ plurima omnium lectione digna proſequitur.

ABSENTIA DIVTVRNA.

VTcumque autem de morte Phœnicis traditum ſit, Aegyptij ſacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutiſſime domo procul abfuiſſet, per hanc alitem ſignificabant: propter viuacitatem autem, animam hic diuturno tempore verſatam. Nam animi patriam non eſſe C corpus, ſed nos hic, quandiu viuimus, peregrinari, non Aegyptij tantùm, ſed Græcorum Latinorumque authores præſtantiſſimi, noſtraque in primis pietas, paſſim admonuere.

SOL.

CVm verò Phœnix vnicus omninò eſſe perhibeatur, & pulchritudine volatilium genus omne longo poſt ſe relinquat interuallo, quippe qui ſit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo, cæruleã caudam roſeis pennis diſtinguentibus, criſtis faciem caputq; plumeo apice, vt Plinius diceret, honeſtatus, ſimulachrum Solis ab Aegyptijs ferebatur, cui, quòd ſolus ſit, à raritate nomen: quo quidem nihil admirabile magis intuemur, dũ lumen ille ſuum longè lateq; per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu, veluti ſuprema quadam inundatione diffundit, eaque de cauſa πολὺς cognominabatur, id enim eſt apud Philippum Aegyptij vocabuli ſignificatum voce Græcanica inductum, à multarum ſcilicet dotum opulentia, magnitudineve: quia omnia ſibi collata latiſſimè ſuperat & excellit.

Phœnix Sole denotat.

Plinius ſibi. Solis etimõ à Macrobio lib.1.ca.20.

PRAESTARE.

AEgyptij denique cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiuſque beneficio perfruantur quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis, & in Septen-

trionem declinantibus grauis, Aegyptijs ſolis eſt commodus: Nilo tunc ſcilicet exundante. Cùm verò per Phœnicem Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem ſignificabant. Neque tamen ſimplex erat apud eos exundationis vocabulum, ſed id PRAESTARE ET EXCELLERE etiam indicabant, atque vti cuiuſquam eſſet in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote claritas, ita eum exundare dicebant. Nos quoque rariſſimos doctrina virtuteque viros, qui longè reliquos antecellunt, Phœnices appellare conſueuimus. Oppoſito verò modo, *Multitudo*, pro vtilitate ponitur: vt, *Vnus è multis*, apud Plin. i Epiſtolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominibus. Et apud Ciceronem *Multi* ſæpe eodem ſenſu. In ſacris literis Pſalmo 70. *Quaſi prodigium factus ſum multis*, hoc eſt, imprudentibus, inſipientibus & ignobilibus. D

DE PELECANO.

EX eadem ſolitudine Pelecanus occurrit, quam Latini Plateam vt putat Gaza, vocauere. Nam ſunt qui Plataleam eam apud Plinium vocandam exiſtiment, voce hac ex Ciceronis de Natura Deorum, lib. 2. deſumpta. Idem nomen apud Hæbreos Quat, à nonnullis Pelecas, ab alijs Onocrotalus interpretatur. Pelecanum ſanè auem paruam eſſe, quæ ſolitudine delectetur, Eucherius ſcribit, Eſſe tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, paſsimque in ſtagnis, & lacuſtribus locis habitare, penè Cygnis ſimile, niſi quòd paulò maiores ſunt. Atq; hi forſan Onocrotali, quos Veneti ſyllabis aliquot ademptis Crotos vocant. Deuorant hi conchas auidiſsimè, multitudinemque laxo admodùm ingeſtam gutturi euomunt, atque ita mox quod aptum cibo quaſi coctum abſumunt, cruſtas negligunt. Deque genere hoc dubio procul quæ dicturi ſumus hieroglyphica deſumuntur. E

Quòd collū mergens in aquam rudit ū edat. ὄνος κρό-ταλισμός, aſinus & ruditus. Pelecani in nidificādo cōſuetudo.

INSIPIENTIA.

INſipientem hominem, quippe qui nullam rerum rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum ſignificari tradunt Aegyptij, propterea quòd auis ea cùm poſsit in editionibus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita ſe à multorum iniuria ſubducunt, ea, ſatis cum imprudentia ſpatioſas areas perquirat, in quibus terra defoſſa oua ibi edita deponat: quod ſimulac animaduerſum eſt à paſtoribus, vel ab ijs qui id genus alites aucupantur, vbi primùm pulli excluſi ſunt, eò properant, & uel aridis Boum excrementis, uel alio quopiam fomite locum ſepiūt, mox ignem inijciunt· (ἐμβάλλουσι enim in manuſcriptis codicibus, non πεβάλλουσι) Pelecanus autem quamprimùm conſpexit fumum, ocyùs aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quaſſatione quærit extinguere: cæterùm, ignis uentilatione agitatus, uehementius incenditur, perſtat illa nihilo ſecius flammas alis, uerberare, rata ſe opem ita filijs allaturam: ſed enim contrà accidit quàm ſperarat: quia pennis omnibus ita exuſtis euolandi facultate priuatur, atque ita minimo negotio capitur. Animaduerte uerò in antiquis Hori codicibus eſſe, ὑφ' οὗ κατακαιόμενος τὰ ἑαυτοῦ πτερά, non ut in uulgatis, κατακαιόμενα Hinc Aegyptij reliqui, qui ſacris initiati, non erant, alite hac nulla religione ueſcebātur, pietatem autem in filios huiuſmodi, uitio dabant inſipientiæ. Dicebant enim Pelecanum non conſultò, uti Vulpanſeres faciunt, ad id certamen ferri, ſed per imprudētiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίαις enim, non εὐνοίαις in manuſcriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauſpicatò genitam ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore proſequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de ſuperiùs mentio facta eſt, punctis ijs præſignant, quæ profanam eam, & à menſis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanum, quæ Septuaginta interpretes cum Ibide, Porphyrione, Cygno, Herodio, & Charadrio nominant, ideò cum his omnibus profanum decreuere: quòd longiguttures ſunt, ſi neuum licet proferre uocabulum: quæ autem alites ſunt huiuſmodi, cibum non ex aere, aut ex arboribus aucupantur, ſed uel à terra, uel ex mari fluminibuſue aut ſtagnis, ut Ibis Serpentes uenatur, Porphyrion Vermes, Pelecanus & Cygnus Piſces: ex earum figura hominem ſcilicet intelligentes, qui cibo poſthabito cæleſti, terreno paſcatur, aut marino, hoc eſt, mentem ad inferiora deficiat, diuinoque neglecto cultu, humana quæque, atque ea & ſordida & parum utilia perquirat. Sordidi enim Vermes, ſordida reptilia. Piſces uerò parum conferunt ad nutrimentum: de quibus loco ſuo diſputabimus. F

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SAcerdotes tamen Aegyptij alitem hanc cum primis ſacram uenerabuntur, eique parcendum exiſtimabant, & honoris cauſa nullo pacto ut menſis inferretur, æquum arbitrabantur: cum factū id, quòd pro filiorum ſalute neci ſe tam atroci dederet, non imperitiæ ſtuporiue, aut imprudentiæ

A dentiæ imputarent, ſed comparabili paterni affectus charitati, ſupremæque miſerationi, qua erga filios maximè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eoſque tranſuerſos ſeducere, non ſine ſpe fugæ, quòd Vulpanſer agit, parui omninò momenti eſt. Femora etiam, quod Vultur facere perhibetur, vellicare, ut excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquandiu, non magni admodum eſt cruciatus. Sedenim, in adeò penetrabiles furentis ignis ardores inijcere ſe, eaque perſeuerantia tam cruciabili tormento terreri, ſuprà quàm excogitari poſſit admirandum. Quòdnam enim animal tam fatuum, tam ſtupefacto ſenſu inueniemus, quod ad unius prunæ tactum non è ueſtigiò reſiliat? quod adeò robuſtum atque impauidum, ut accenſam non expaueſcat flammam? Animoſi atque imperterriti ante omnia animantia Leones, illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporiſque uigore præditi, conſternantur ſtatim ad unius pretentę faculę conſpectum, præque timore propemodum exanimaſcunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam, audacter accedit, ardorem in membra ſingula intolerabili cruciatu penetrantem ſentit, neque loco dimouetur: exuritur penè tota, neque tantillum quidem conſternatur: patientiſſimaque conſtantia uigens, ſaluti filiorum intenta potiùs, quàm ſuæ, mortis genere omnium atrociſſimo conficitur, tanta in eo charitas, tantus amor, tanta uis pietatis eluceſcit: & quiſpiam audebit eam ſtuporis inſimulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc ſententiam Arſinoes recordatio, quæ à Ptolemæo fratre inſidijs & fraude decepta, cum percuſſores in duos filios impuberes immiſſos à fratre conſpicata, eſſet, complexa eos ad ſe fugientes, ea parte qua vulnera filijs intendebantur, diu corpus ſuum cędendum oppoſuit, multiſque ita vulneribus ſaucia, eorum tamen ſaluti conſulere non potuit: illi enim in matris gremio inter oſcula ipſa truculentiſſimè trucidati ſunt. Quòd ſi Pelecanum ſimili caſu ſeſe morti obijcientem, inſipientem appellauerimus, longè quidem inſipientiorem Arſinoem dicemus, quę ita pro filijs trucidari pateretur: cum præſertim ipſa non ad mortem, non ad vincula, ſed ad nuptias & regni ſucceſſionem à Ptolemæo depoſceretur. Sed tantum abeſt vt vel Arſinoe, vel Pelecanus ſint imprudentiæ damnandi, vt omnium conſenſu merita, hoc eſt, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admiretur, charitatem, minimè fraudandi eſſe iudicetur.

Pelecanus commendatur à pietate in ſuos.

Arſinoes pietas.

B

MISERATIO.

SEdenim, noſtri quoque cum Aegyptijs ſacerdotibus in hoc pingendi genere conſentientes, Pelecanum pro miſeratione ponunt, & Aſſertoris noſtri hieroglyphicū in ſumma cruce ſtatuunt, qui nos ſoſpitaturus, atrociſſima torqueri morte voluerit. Agnoſcit & Eucherius Pelecanū pro Chriſti ſymbolo, quamuis Hieronymus tradit eam pullos ſuos roſtri percuſſu interficere, pęnitentem mox factum, nido in ipſo per triduum lugere, poſtremò ſeipſam grauiter vulnerare, & ſanguinem ſuum ſuper filios effundere, quo illi perfuſi reuiuiſcant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitē, vt etiā alijs pleriſque perſuaſum eſt roſtro pectus diſſecantem pingunt, vt ita fuſo ſanguine filios alat ſuos, ab Aegyptiorū hiſtoria valdè alienum eſt: illi enim Vulturem tantùm, vti ſuo
C diximus Commentario, id facere tradiderunt, neque non, vt paulò antè dicebamus, Phęnicem, ſed hunc non pietate adductum, vti Vultur, ſed fato ita coactum ſuę conſulere poſteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & eſcam fameſcentibus ſubminiſtrant: verùm ijs quæ à parentibus in eos proficiſcuntur, haud quaquam paria. Quòd verò Celſus perſuaſum facere nititur, eos humanum genus ſuperare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

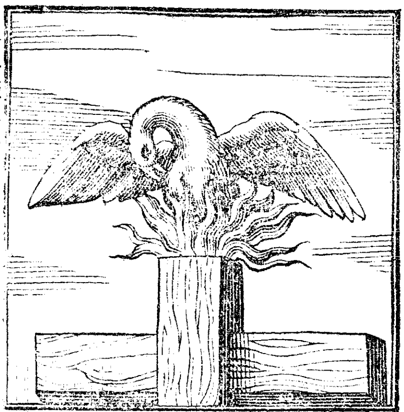

Vt pſ. 101.

Pelecanus Chriſti ſymbolum.

SOLITVDO.

NOſtræ autem ſacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, ſolitudinem interpretantur, cuius factū ſe eſſe ſimilem Dauides canit: quia ſcilicet, errabundus tunc per ſolitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationem euitaret, quod vt apertius explicaret, nycticoracis etiam ſimilitudinem adiecit, qui quidem non luce, ſed tenebris in comparandis vitæ ſuæ neceſſarijs plurimum fruitur.

Pſal. 101. verſ. 7.

DE VVLPANSERE.

SEd ne longiùs ab hac in filios charitate diſcedamus, inſigne illud quoque exemplum incomparabilis amoris eſt quòd à Vulpanſere præſtatur.

FILIVS.

FIlium, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, ſcribere ſi vellent Aegyptij ſacerdotes, Vulpanſeris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc, ex Anſerum genere, qua lautiores epulas non

Vulpanſeris pietas in ſuos.

norat

norat olim Britannia, tanto filios amore proſequitur, vt ſi vnquam accidat, ut cum filijs in venatores incidat, ſimulatque conſpecti ſunt illi, pater, & mater ſponte accurrunt, ſeque ipſos venatoribus dedũt, & ut ita eos à filijs aliorſum auertant; διασωθῇ, enim non διασωθῇ, in antiquis manuſcriptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergo uiſum eſt Aegyptijs, animal huiuſmodi magna proſequi ueneratione. In ijſdem enim manuſcriptis exemplaribus eſt, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον non autem σοπβάλλεις, vt habetur in impreſſis. Porro Britanni, qui, vti dicebamus, Vulpanſerem in delicijs habebant, noſtrum Anſerem religioſum opinabantur, eoque abſtinebant. Nam cum de moribus eorum Cæſar loqueretur, eos dixerit Anſerum cibo non ueſci, perinde ac etiam, neque Lepore. Verum iſtud olim. D

Anſer olim religioſus Britannis.

DE NOCTVA.

RElíquum eſt ut & Noctuæ, & aliarum auium quas promiſi ſignificata proſequamur, quæ cum noſtrates ſint, Latinis, & Græcis plurimum innotuere: quare de his longè certiora ſumus allaturi.

MINERVA.

Hæ et Noctuæ, vt ait Ouidius Nocte volant, ſeroque trahunt à tempore nomẽ.

PRimarium Noctuæ ſignificatum eſt, ut Minerua p hieroglyphicum eius intelligatur, de qua ipſa Glaucopidis etiam cognomentum ſumpſit: ſiue propter cæſium oculi colorem, quo qui præditi ſunt, præſtantioris, & acutioris ingenij feruntur eſſe: ſiue propter lucubrandi contemplandique munus, quod animi uis nocturni potiſſimum temporis ſilentio uegetatur. Qua de cauſa Dracones etiam, Gorgoneũ quippe caput, ægidi adſculpebantur. Acutiſſimum enim eſſe Draconi uiſum ex eo potiſſimum apparet, quod ab intuendo illi nomen, ut in Serpentis commentario copioſius. E Addunt alij tertiam quandam cauſam: quia nuſquam Noctuarum uis maior quam Athenis, ubi dea ipſa præcipuè colebatur, unde prouerbium illud emanarit, γλαῦκας *Athenas ferre* ſiue id ob Noctuarum copiam, ſiue ob numorum multitudinem, qui Noctuæ ſignum habebant. Acerbè uero Demoſthenes in huiuſmodi Noctuæ cultum luſit, cum è carcere populi Athenienſis elapſus fugeret: nam ad Palladis arcem ſubinde reſpectans, ſublatis manibus: *O pallas*, inquit, *urbium domina, cur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris? Noctua, Dracone, & populo?* ex vna fortè cæcitatem, ex Dracone liuorem animorum, ex populo inſtabilitatem, & inconſtantiam intelligens.

Meminit Cicero ad Q. fratrẽ, & ad Torquatum. Plut. in eiuſ. vita.

SAPIENTIA.

SAnè uerò cum Minerua conſilij prudentiæque Dea diceretur, aliquot in oſtentis Noctua ſapientiæ ſignum fuit, ut quæ in Hieronis priuati adhuc hominis haſta conſediſſe conſpecta eſt, primo bello quod inijt: nam aruſpices hinc eum cautum in conſilio futurum prædixere, id quod ſapientiſſimum totius eius uitæ regimen comprobauit.

VANAE SAPIENTIAE STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ ſtudium lucubrationeſque ipſas, interpretationem eiuſmodi non reſpuit Baſilius, ſed eos intelligi uult, qui uanæ ſapientiæ ſtudijs incumbunt. Nam, ut illius aſpectus noctu quidem ualet, Sole autem illuceſcente non mediocriter obfuſcatur, ita iſtorum hominum mens acutiſſima quidem ad inanium rerum cognitionem eſſe uidetur, hebetiſſima uerò caligineque oppleta, ad ueram lucem hallucinatur, neque liquido quicquam intueri poteſt. In hanc ferè ſententiam Hieroſolymitanus Heſychius Noctuam comedi prohibitum ait: quia lucis beneficio noctè polleat, interdiu cæcutiat: ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione, & ſcientia plurimum gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non poſſunt. F

NOCTVARVM NVMISMATA QVAEDAM.

IN numis aliquot uideas Palladis ipſius ſimulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad orã vmbonis adiecta, virga à pectore ad ſolum applicata, cui uidetur inniti: nam uirga, ut in caduceo diſputatum diſciplinam oſtẽdit. Sub vmbone Noctua eſt: inſcriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum, cum Pegaſo in plano galeæ. Sunt uero Brettij, quos nos Brutios uocamus, ut Hermalao Byzantio, qui Stephanum deſlorauit, placet, à Breto Tyrrhenorum ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidiſſe fertur: quin & regio ipſa Brettia nuncupata, neque non, & Lingua. Ariſtophanes, μέλαινα δ᾽ αὐτῇ γλῶσσα βρεττία πάρην. Antiochus autem Italiam uocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi uerò uidere eſt in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte Noctua eſt proſtrato innitens carcheſio, iuxtaque quadrigæ cum uictoria laurea circunducta cum baccis. Huiuſmodi

Brettij ſiue Bruttij quid.

A iuſmodi autem numos argenteos magno numero comperies. Literæ in nonnullis quæ legi poſſunt, ΑΘΕ, à tergo caput ipſius Palladis galeatæ, varijque admodum ſunt hi Noctuarum numi.

VICTORIA.

PORRO Noctua Athenienſibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam uolatus in adagium ceſſit, Γλαῦξ ἵπταται *Noctua volat*, cum profligatos hoſtes, & ſubſecutam uictoriam innueret. Id verò ſibi proponebant: propterea quod auis hæc, uti dictum, Mineruę ſacra crederetur, quę quidem dicta eſt etiam malè conſulta Athenienſium fortunare. Atque hac de cauſa Demoſthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis verſus citat. *Ex Zenodoro & Suida.*

ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται,
αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
παλλὰς ἀθηναίη χεῖρας ὑπέρθεις ἔχει.

Noſtra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neque Deorum immortalium arbitrio peritura eſt. Talis illi contigit cuſtos, magnanima ſcilicet potentiſsimo patre genita Pallas Athenæa, quæ manus ſupra caput eius habet. In adagijs autem, rebus quibuſcunque feliciter & ex animi ſententia ſuccedẽtibus, dici conſueuit vſitatiſſimum apud eos illud, *Noctua volat.*

PECVNIAE.

APud eoſdem Noctuæ ceſſerunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lyſandri à Gylippi ſeruo dictum, *Multas ſub domini ſui tegulis Noctuas cubitare.* Gylippus enim *Dictũ ſerui Gylippi.*
B cum ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem aſportare iuſſus erat, partem interuertiſſet, eã ſub ædium ſuarum tegulis occultauerat, cumque ſeruorum teſtimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callide admodum ille commentus eſt rem aperire ſub eo verborum inuolucro: vt indicio pecuniarum facto neque ille accuſaſſe dominum uideretur, neque ius vllum uiolaſſe, Athenienſis tamen reipub. commodo conſuluiſſe. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias, non, vt nonnulli putant, à circunducta in numis laurea, quæ admodum cõſpicua eſt, ſed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſmodi numis non modo laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiam ramo inſidentes cudi, eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de ſuperius meminimus. In aliquot procumbẽtem Leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ΑΝΤΙΟΧΟΥ, quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccubuiſſe ſignificat. Sunt aliquot num, in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt, eos diobolares fuiſſe tradunt, quibus verò Noctuæ duę impreſſę ſunt, quatuor obolis expendebantur. *Ariſtophanes in auibus, γλαῦκες λαυριωτικαί.*

MORS.

APud Aegyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicum, vulgatiſsimo iam etiam apud nos & Oratorum & Poetarum teſtimonio, Noctuam lethale aliquid, aut inauſpicatiſsimum infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignificationis duplicem inuenio: vnam, quòd cum Cornix uilæ longioris ſymbolum habeatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis quam aliarum auium inſidiari repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, & vel pul-
C los, uel oua Cornicis inuadere, atque deperdere. Nam & in manuſcriptis Hori codicibus legas ἀρφνω γλαῦξ ἐπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν, quæ ultima locutio in impreſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt, quod mors furtim irrepit, & nox pro morte ponitur, ut illud: *Aen. li. 10.*

In æternam clauduntur lumina noctem.

Et alibi. *Aen. lib. 6.*

Sed nox atra caput triſti circumuolat umbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius Lumen in Diuinis literis pro Dei, iuſtitia, fide proſperiſque cunctis poni autumat: contra Tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate, aduerſiſque omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atque etiam mortis acerbitate. Denique Diuinæ literę mortem ſæpe pro uniuerſa calamitatum ſtrue ponunt, ſicuti etiam uiuificare, pro liberare à periculis & ęrumnis: ita enim interpretes exponunt illud Pſal. LXXI. *Et conuerſus uiuificaſti me.* Demum Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quod uerò nocturno cantu ſuo infortunium ſemper aliquid minitetur, Pyrrhi tantum Epirotarum Regis exemplum ponam, qui cum Argos expugnatum duceret, infeliciſsimę atque ignominioſiſsimę mortis ſignum accepiſſe fertur à Noctua, quę haſtę illius ex itinere inſediſſet. Nam cum is detracto inſigni à galea, ne internoſceretur, in Argiuos oppidanos cœdem incœptaſſet, aniculę cuiuſdam filius eum haſta leuiter vulnerauit. At cum Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Argiui mater, quę ſuperbè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus manibus arreptam ſuper Regis galeam effudit: quo ictu cum exanimatus concidiſſet, Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detractaque galea fertur gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi occulis attonitus, & os & mentum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim, quod ab lictore ferebatur ad damnatum *Tenebræ pro anguſtijs vt & nox.* *Pyrrhi Regis infortunium.*

publico

publico iudicio, præſertim apud Aethiopes, à quibus Aegyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos ante omnes extitiſſe, familiaritates eorum commerciaque cum dijs, & inuicem agitata conuiuia, de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facile indicant ita fuiſſe tunc hominibus perſuaſum. Eo verò ſigno viſo reus ſpontè ſibi mortem conſciſcebat, magno & ſibi, & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem ſuum vt numen venerabantur, vulgoque adorabant. Atqui ferunt quendam per hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquam periculo ſe abſtraheret, zona à matre ſtrangulatum: adeò perſuaſum fuit genti, non licere mortem magiſtratuum pronunciatione decretam, exilio vel ſubterfugio quopiam alio commutare, vt iam ſeuera Lacenarum exempla in deſertores filios edita mirari deſinamus. Quamuis verò Regem illi ſuum tanto cultu, & obedientia proſequerentur, ſupra Regem tamen, qui Meroem incolebant, Memphitici ſacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuiſſe mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriuſque in demortui locum, cùm libitum eſſet, conſtituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda ſuſcepimus, reuertamur. D

Cõſule Platonē in Timeo. Ari. 1. Metaphyſ. Strab. li. 17.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

Noctue cũ Cornice diſſidium.

SI verò hoſtes duos capitali odio detrimenta, & inſidias alterum alteri ſempiternis indignationibus molientes, manuſque mutuarum cædiũ ſanguine commaculantes, notare vellent Aegyptij ſacerdotes, Noctuã, & Cornicem proponere conſuerunt, quarum vſq; adeò immortales ſunt inimicitiæ, & hæc, & alia in mutuo ſemper damno odium exerceant. Cornix enim interdiu oua Noctuæ rapit, abſumitque ſibi conſcia Noctuam interdiu cæcutire. At Noctua contrà, vti dicebamus, noctu in oua Cornicis inuadit, quæ ſubfuretur ac edat: ſicque altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter ſe temperaturam nullo modo congruentem, facit, ſunt qui exploratum ſe habere dicant, confuſum vtriuſque ſanguine coire non poſſe. E

Ab Aeliano l. 3. ca. 9.

ABSTEMIVS.

Oua Noctuæ.

LOnge ſalubrius eſt ſignificatum illud, quo hominem ſibi ab ebrietate cauentem ſignificare volentes, Noctuam oua ſua deſugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea vi pollere, vt ſi per triduum ebrioſis in vino dentur, tædium eius adducant, & abſtemios homines reddant: quod etiam apud Philoſtratum aſſertum comperi: qui abſtemium ſcribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur ſi priuſquam vllum vini guſtum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi ſorbillanda propinentur: vini enim odium inde ſuboriri, quia temperantior hinc fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, vt ſi hominem ad alicuius miſericordiam, patrocinij vel ſalutis cauſa euentu irrito confugientem, ſignificare vellent, Paſſerem & Noctuam ſoliti eſſent figurare: ſiquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infeſtas artes declinare ſtuduerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio ſperet ſe periculum euitare poſſe: ſed enim, ibidem intercipiuntur, vbi ſibi perfugium adeſſe propoſuerant.

TYRANNVS.

Hoc eſt coruus nocturnus. Suidas. Νυκτικόραξ τὰς οἰκουμένας φεύγων τῶν οἰκιῶν τὰς ἐρήμους προσέχει Nicticorax habitatas domos fugiẽs, deſertas incolit. Noctua dì prohibita.

HVius quodammodo generis eſt Nycticorax, quæ tyrannidem ſignificat, ob occultationem ſcilicet conſiliorum, quę diſſimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic ſignificato Callimachus auſam dedit, qui tyrannos loqui veluti σκῶπας ait, σκῶπες verò αἰνυκτικόρακες dictæ, quaſi σκλωπες, quòd ſcilicet eorum ſermones nocturni plurimi ſint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimùm obſtrepunt. Et quoniã ales hæc mihi inter lucubrandum obſtrepuit, minime pręterců da fuit, vt omen eius eluderemus. F

HYPOCRITA.

EAm Diuinæ literæ inferri mẽſis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm ſtrepitum nullum, tumulum nullum, inſidias nullas mouent, ſed hypocritæ triſtes, omnem manſuetudinis, modeſtiæ, benignitatiſque colorem præ ſe ferunt, clàm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria conſectantur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infauſta negotia, deque culminibus ædium lethalia quæq; meditatur, & nuſſum quieſcentibus tumultum excitat inauſpicatiſſima.

CHRISTI HVMILITAS.

Chr. ſtus & Chriſtiani Nycticoraces dicti.

EAdem verò cauſa, qua Chriſti humilitatem agnoſcimus in humana forma ſuſcipienda, quem ſcilicet, modò Vermem, modò Scarabeum, modò quid eiuſmodi aliud in Diuinis literis appellatum

A rum comperimus, Nycticoracem quoque nuncupatum Theologi veteres obſeruauere, & ipſum inquam,& vnumquemque ex iis, qui eum tempore hallucinationis ſectabantur: nempe quod tā Chriſtus,quam Chriſtiani,deſpectui ludibrioq; fuerint apud Gentes. Vnde Paulus: *Nos Chriſtum prædicamus crucifixum,Gentibus quidem ſtultitiam,Iudæis ſcandalum.* Eoque ſpectare aiunt Pſalmi dictum: *Factus ſum ſicut Nyctorax in domicilio;* de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eādem alitem putent,& qui hanc Bubonem eſſe contendant: neque tamen deſunt, qui Orientalem eſſe auem autument,noſtris parum cognitam,apud quos nominis tantum interpretatio manifeſta ſit, nocturnus quippe Coruus.

DE CORNICE.

Cornicem ea potiſſimum de cauſa Noctuæ ſubiunximus, ut qui ſummam ex utraque diſcordiam intelligi oſtenderamus,ex altera tantum,quippe Cornice, concordiam ſignificari comprobemus: ſi tamen cur Martem, & Venerem per Cornices duas Aegyptij ſignificarent,oſtēdi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantum oua oriri compertum eſt,inde autem & marem & fœminam pariter excludi. Quòd ſi,quod rarò accidit, geminos uel mares,uel vtramque fœminam gigni contigerit,cœlibem vtrunque vitam agere,coniugatorum uerò: ſi alterum moriatur, marem cū nulla vnquam alia Cornice copulari,neque etiam ſemel uiduata fœmina, marem unquam amplius quærit uſque dum viuit: ſed ut apud Maronem eſt, *Sola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.* Vnde fit, ex Ae- *Auctore Ouidio lib. 2. Metam. Mars & Venus per duas cornices.*
B gyptiorum diſciplina, vt in Cornicem unam tantum incidentes, inauſpicatum eſſe mortales putent: quod Aelianus etiam tradit,uiduato ſcilicet animali obuiam facti,ac perinde cœlibem ſolitariāque, hoc eſt,triſtem,ac neceſſarijs deſtitutam adminiculis, uitam degendam eſſe. Hinc etiam Zezes apud Heſiodum,vbi Poeta uxorem auſpicato ducēdam monet, ſi,ait interpres is, *Cornices duas obſeruaueris.* Sunt qui auem hanc inauſpicatæ omnino putent garrulitatis: à quibuſdam autem impēdio laudatur.

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, iiſdemque Cornicibus geminis,congreſſum maritalis copulæ legitimum indicabant, quòd aiunt, eas ita inuicem copulari, quemadmodum homines naturali more coniūguntur. Hinc illud,quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ corui nam ſpeciem habent,rarò coire ſolent,identidemque ſacrum matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia,uel improbioris laſciuiæ nequitia debet, multos legimus,non niſi liberorum quærendorū cauſa coniungi ſolitos,à conceptu ſibi temperaſſe: qui quidem modus & tenor & ſobriè ac honeſte ſeruatus in cauſa fuit,ut per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum. *Cornices pro nuptijs*

CONCORDIA.

CAeterum, quia in nullo unquam uitæ colore ac ſtatu concordia magis expetitur, quàm in maritali commercio, Cornix hinc ipſa concordiæ ſymbolum habetur: ideoque vulgò Græci,ut Hori interpres Philippus obſeruauit,nuptialibus feſtis ἐκκορηκορώνη clamitare conſuerant, cum tamen ignora- *Cornicis clamor in nuptialib. feſtis antiquus.*
C rent,ex inſtituto ueteri Cornicem in nuptijs omine auſpicatiſſimo nominari ſolitum. Animaduertendum autem in Græcanica illa ſucclamatione aliquid deſiderari,uidendumque apud Aeſchylum, Danaidibus,ita ſcribi, συν κόροις τε,καὶ κόραις,κἀν τῷ βίῳ ἐκκορῶ, pro κορας κορώνας Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciandum, ἐκκορεῖ κόρους κορώνας,quod neſcio quid eſſe volebant,quod cantilatum uerecundiam iis,qui liberis operam dabant,auferret,quæ ſi quis uberius ſibi declarari cupiat,ad commentaria Pindari ſe conferat,in Pythijs,ode tertia. Sed ut ad concordiæ hieroglyphicum reuertamur: alitis huius ſimulachrum ſæpè uidimus in Fauſtinæ Auguſtæ numis,cum inſcriptione, CONCORDIA. Eoq; nimirum Iuuenalis reſpexit,cum ueterē concordiam dixit nido increpitare, quamuis ſuperiore ætate fuerunt,qui Ciconiam ad hoc ſignari arbitrati ſunt: ſed enim,quam in numis conſpeximus,nihil habet quod ad Ciconiæ effigiem referri poſſit. *Satyra 1.*

CORONA VRBS.

COrnix uerò in manu Palladis,cuius ſimulachrum aheneum ſub dio Coronæ viſebatur, ciuitatis ipſius & nomen,& nominis cauſam ſignificabat. Ait enim Pauſanias, Coronem ciuitatē ideo eo nomine nuncupatam fuiſſe,quòd in fundamentis,dum urbs ea in Peloponneſo conderetur,ahenea Cornix inuenta fuerit,ea verò κορώνη Græcè nimirum eſt. *Corone vrbs Meſſeniorum in Peloponeſo.*

GARRVLITAS.

SEd eſto,fuerit Cornicis ſimulachrum in manu Palladis in clara admodum Peloponneſi ciuitate, longè ſecus Athenis,ubi Cornices ad arcem Palladis non aduolabant,de quo Lucretij ſunt carmina in hunc modum.

Eſt & Athenæis in montibus, arcis in ipſo

D

Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quo nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cum fumant altaria donis.
Vſque adeo fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili cauſa Graium ut cecinere Poetæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipſa ſuapte.

Natalis Comes libr. 4. cap. 5.

Ex græcorum igitur ipſorum ſententia, abiecta repulſaque Cornix à Pallade eſt, vtpote quæ meditationum peruigilio infeſta ſit, & mentis agitationem interpellet obturbetque garrulitate ſua, cuius eſt hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari uerbum, quo utitur Perſius:

Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id Græcè κρωκεῖς, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

Perſius Saty. 5. Ariſtophanes in Pluto.

SEd enim, ea quæ ad Crocodilorum vrbem ſupra ſepulchrum quoddam Cornix in columna ſublata erat, fidelem operam in tabellario munere præſtitam indicabat: huiuſmodi enim honos & ſepulchri & columnæ habitus eſt olim Cornici à Marrhe Aegyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuiſſet, quò uolandum, aut ubi ſiſtendum, ſumma docilitate perdocta. Sepulchrum id viſebatur ad paludem Myridis appellatum.

PROSPERITAS VITAE.

IVſtum vitæ ſpatium ab homine feliciter decurſum, Aegyptij ſacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cum Cornicem vita functam figuraſſent. *Viuere enim Cornices, multos dicuntur in annos:* & Lucretius, *Cornicum ſecla uetuſta* dixit. Compertum verò eſt ex alitis huius viuacitate, carnes etiam eius in cibum ſumptas, non tantum ad diuturniorem vitam conferre, verum etiam in longiſſimis morbis, & carnes eſſe, & nidum contritum illinere vtiliſſimum. Quod autem tradiderunt Aegyptij centum eas annos ſuperare, animaduertendum eſt, annos, de quibus ſacerdotes illi mentionē faciunt, quadriennes eſſe ſingulos, ratione à Sotheos ortu ſupputata: quatenus ſcilicet ſuperantibus vnoquoque anno ſolari horis ſex, integer demum dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectum annum abſoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multum diuerſi abeunt ab Aegyptijs. Neque me præterit, Ariſtotelem arbitratum, nullum animal homine diutius viuere præter Elephantum: quod ſi ad huius ætatis ſpatia referamus, breuiſſima admodum erit viuaciorum animalium vita. Ceterum, Aegyptiorum traditioni ſubſcribunt pleriq; authores minimè contemnendi, acceptiſſimumque illud apud omnes dictum, *Cornice uiuacior:* ut non temerè mihi videatur Heſiodus ſcripſiſſe.

E

Quot annos viuat Cornix.

Citatur à Plutarcho Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων.

Ter tria ſe cla hominis tráſmittit garrula Cornix.

Quatuor at peragit cornicis tēpora ceruus.

ἐννέα τοὶ ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων.

Et reliqua de animalium ætatibus ex grauiſsimis authoribus exploratiſsima. Quem ſecutus Plutarchus eo opuſculo, quo bruta etiam ratione uti diſſerit, ὧν ἑκάστης φησὶν ἂν ἀποθάνῃ ἄρρην, ἐουκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύει γενεὰς ἀνθρώπων, *quarum uniuſcuiuſque vir ſi occubuerit, non breue temporis ſpatium, ſed nouem hominum ætates vidua permaneat.* Theon tamen in Arati carmine ἐννεά γηρα κορώνη, non pro nouē ætatibus, ſed pro multis accipiendum cenſet, eſſeque tantumdem ac ſi πολύγηρα κορώνη dixiſſet: eā enim eſſe nouenarij numeri uim, ut pro multitudine accipiatur, de quo etiam in caudam Scorpij diſputatū à nobis eſt, ſuper Nicandri uerſu. Quinque itidem ætates hominum Cornicem viuere legas apud Ariſtophanem. Pſalmographus autem intra octoginta annos plurimum ætatem hominis concluſit, quæ ſumma in Cornice eſſet quadringentorum annorum. Atqui receptū eſt apud noſtros ex Diuinis Hebræorum literis, aliquos noningentos circiter annos peruixiſſe, qui, ut etiam ad ueterem Aegyptiorū rationem ſupputentur, quadrimeſtribus annis ad calculum reductis, ut nonnulli accipiunt, eruntomninò anni rationis noſtræ multo plures, quam nunc viuitur. Sed ut ſacra miſſa faciamus, quorum fides à Theologis abſque controuerſia eſt accipienda, nonne Seras adhuc populos ſupra ccc. annos viuere prædicant? Quare ſi fides rerum ſcriptoribus adhibeatur, nihil hic diuerſum ab alijs allatum ab Ariſtotele fatendum erit: ſi modo is nullum animal homine diutius uiuere profeſſus eſt. Sed fuerit uaria annorum ratio pro locorum, & gentium inſtitutis, dummodo uno authorum omnium conſenſu Cornix viuaciſsima reperiatur.

F

Multum ſeneſcentem cornicem. Cicero pro Muræna, & pro Flacco. Macro. lib. Saturnalium 7. D. Hieron. aduerſus Ruffinum.

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIAE PRAEPOSITA.

Prouerbiū eiuſque explicatio.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius uiuacitatis ergo prouerbium factum aiunt, *Cornici oculos confixere*, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vſi ſunt, uolentes antiquitati uel ſtablitam, uel diminutam authoritatem nouo iuniorum inuento commonſtrare. Porrò Ciceronianum illud pro L. Muræna, *Inuentus eſt ſcriba quidam Cn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit:* eo ſpectat, ut inueniſſe eum rationem oſtēdat, qua legum ſacrorumq; interpretibus authoritatem & exiſtimationem immi-

A imminueret, cum eo præcipuè nomine cooperentur à rudi populo, quod faſtis diebus penè ſingulis ab eis petendi eſſent, ut ex eius arcani peritia cognitioneque creſcerent, ſuâque illam ſcientiam magis ac magis populo uenditarent: is verò cum ſingulis diebus ediſcẽdos faſtos populo publicaſſet, re iam diuulgata peruicit, ut in minori deinceps pretio ſacrorum interpretes haberentur, atque ita conſilia eorum de tuenda exiſtimatione prorſus euertit, Cornicumque demum oculos confixit, fama per magnam inuidiam ſibi comparata. Quod verò ad mentis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiuſdam ingenio & ſagacitate diſſerit, pluribuſque eius vaframent is & impoſturis enarratis, ut vno omnia verbo claudat, ait.

Poſſet & attentos aſtu cæcare maritos,
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex hiſtoria, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quod is Cornicum oculos ſtudioſius erueret, pernicioſiſsimæ mentis id ſignum eſſe iudicantes, quæ multis malo futura eſſet, ſi adoleuiſſet. *In Georgicis lib. 1.*

INQVIETVDO.

B Horum hominem in aſsiduo motu, mentiſque agitatione ita uerſatum, ut neque dum cibum capit interquieſcat, per Cornicis pullos ſignificari tradit. At rectius per Cornicem, & duos illos pullos ſuos dixerimus: hæc enim uolans, uolantes identidem pullos aliquandiu paſcit. Nihil verò magis negotioſum hominem indicat, quàm & rerum ſatagere, & nihilo ſecius interim aliquid eſitare.

HYEMS.

Apud Heſiodum Cornix eſt hyemis ſymbolum, ut eius interpres eo verſu tradit:

Μήρι ἐφεζωμένη κρώζη λακέρυζα κορώνη.

quod ita Maro tranſtulit:

Tum Cornix plena pluuiam uocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Apertius Euphorion: ὑετομάντιςὅτε κρώζει κορώνη.

DE PASSERE.

Longe diuerſum à Cornice Paſſeris eſt ingenium, ac perinde uitæ breuitas anguſtiſsima: Paſſerum enim mares anno diutius durare non poſſe compertum eſt, cuius rei cauſa ſalacitas, incontinentiſsima, quæ tot hominum etiam ante diem effœtos exhauſtoſque viribus tradit ſenectuti.

ANNVVM VITAE TEMPVS.

C Sed enim & Aegyptij, & aliæ quoque nationes, tempus annuum per Paſſeris hieroglyphicum intellexere. Nam & Calchas, in artificio augurandi genere celeberrimus, ex Paſſerum numero, quot Serpens deuoraſſet, belli Troiam tempus auguratus eſt, qui pro Paſſeribus annos, pro Angue tempus intelligeret: ut in Serpente Saturnum ſignificari ex huius animalis geſtamine demonſtratum. Solum enim *Tempus edax rerum tuque inuidioſa vetuſtas omnia deſtruitis.* Quare iam taceat Epicurus, neque amplius portenta derideat, neque vlterius aſſeueret Paſſerem nihil ſimile habere cum annis, cum & Græcorum diſciplinæ, & hæc Aegyptiorum oracula teſtatiſsimum relinquant, tempus annuum ex figura Paſſeris non temere ab Homero & alijs poſitum.

Homerus Iliad. lib. 2. Ouid. li. 15. Metam. Sed et Aeſchilus in Eumenib. Χρόνος καθαιρεῖ πάντα γηράσκων ὁμοῦ, *Simulſe neſciens cum ſta tempus deſtruit. Figura & pictura paſſeris. Hinc illud paſſere ſalacior.*

PROLIFICA SALVBRITAS.

Idem Aegyptij ſacerdotes ſi prolificum hominem, & petulantiæ intemperantius deditum ſignificare uellent, Paſſerem pingebant πυρίτην, fuluum quippe, & æris inſtar rubicundum: non autem pyrgetem, quod nonnulli turricolam interpretati ſunt, cum exemplaria Hori manuſcripta πυρίτην legendum indicent. Paſſer enim titillatione immodica, & ſeminis ubertate concitatus, uel ſepties vna hora fœminam ſalit, nunquam egens genituræ. Eiuſmodi porrò ſalacitatis obſeruatio effecit, ut ad langueſcentem Venerem excitandam Paſſeres in cibo, uel eorum oua Medici propinarent, ideoque eos Veneris currum trahere mythologi confinxerunt. Iam & Therſicles ait Paſſerum eſitationem rem Veneream plurimum adiuuare.

SIRENES.

Qvin & Sirenas, quæ ſuauitate cantus & mollibus quibuſdam illecebris, illectos homines apud ſe ad mortem uſque ſerua ur detinuiſſe, Paſſeris effigiem à pectore ſupra, fœmineam verò infra

 habuiſſe,

habuiſſe, tradũt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alij aues eas fœminea tantum facie fuiſſe prodiderint. Has verò Veneris illicium ſignificare vſitatiſſimo hieroglyphico, negat nemo. D

Iſacius, Theopõpus in Calleſchao, & Ouid. lib. 3. art. aman.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ ſubſequitur ex nequitia, per Sirenis imaginem ſignificari: eoque tradunt nautas illos apud Homerum cantilenis illectos, exitij ſibi cauſam comparaſſe. Sapiẽtiſſimumque ideo Vlyſſem fingunt, quod ſociorum auribus cera oblitis, pereundi periculum ſuſtulerit, ſibique cauerit, ne illi quicquam, quod impetraret, aut nutu ſignificaret, facerent, ad malum ſe vinculis alligari paſſus, neque prius diſſolui, quam in tuta ſuperato periculo, euaſiſſent.

Homerus lib. μ. Odyſ.

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquentiæ, feliciſſimaque perſuadendi vi poſuerunt, vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et pollonius Tyaneus apud Philoſtratum, in Apollinis templo ſuſpenſas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiuſmodi ſignificatum. Atque, ut ad Paſſerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicum nonnunquam pro anima ponunt, quæ uoluptatibus & ſenſui dedita facile ſeducatur, nequitiæque laqueis identidem irretiatur: vnde Pſalmographus ille fatidicus plurimum exultat, *animam ſuam ereptam eſſe, ueluti Paſſerem, de venantium laqueis.* Et Pſal. 82. *Inuenit ſibi Paſſer domum*, qui ſcilicet prius erat erraticus & vagabundus, modo his, modo illis illecebris auocatus, At vbi ſacras cœpit ædes frequentare incolereque, domum eſt ſibi viſus inueniſſe. E

Sic Philoſtratus in Iſocrate, Iſocratem Sirenem vocat.

Paſſer pro anima.

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRAESTANTISSIMVM, DE IIS QVAE PER ACCIPITREM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSPRIMVS.

*COMMENTARIA de ſacris Ægyptiorum literis, quæ aliquot ab hinc annis inter va-
rias occupationes, quæ ſtudiorum meorum curſum ſæpiùs interrupere, conſcripſeram,
prout ab amicis, modò hoc, modò illo poſcebantur, ita ſua ſingulis diſtribuere conſueui:*
B *tota enim hæc lucubratio ad eorum fuit obſequium accommodata. Inter hæc tamen,
cùm Accipitrem pleriq; à me extorquere contenderent, impetrare minimè potuerũt,
quòd eum, honoratiſſ. Pater, præcipuum mei erga te cultus & obſeruantiæ argumen-
tum eſſe conſtitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neque non humani-
tatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberaliſſimè perſecutus es, id
ſemper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficys gratiam referre poſſem, quantum ſaltem
tibi deberem, apud omnes ingenuè profiterer, Accipitri itaque meo id præcipuè mandaui, vt quaquà iter ar-
riperet, quaque expatiaretur, ſi modò probante Deo volatum auſpicatus eſſet, Sadoleti merita, locorum vbi-
que meo nomine prædicaret: neque tamen magni ſe effeciſſe aliquid arbitraretur, ſi doctrinã hominis in vno-
quoque diſciplinarum genere abſolutiſſimam, ſi ſummum ingenium, ſi beatiſſimam eiuſdem eloquentiam at-
teſtaretur (non enim noſtra hæc indigent prædicatione, quæ ſua ſe vi, per vniuerſum iam terrarum orbẽ im-
mortali cum laude diuulgarunt: nomenque nullo vnquam tempore intermoriturum ſibi ipſa peperere) ſed ijs
quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs
aulæ noſtræ conflictibus caſtiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quo-
rumcumque res iuuandas, officia præſentiora. Natos è literatis hominibus pleroſque ſibi, natos alios patriæ,
domeſticiſve ſuis, alios ita huic vel illi, vt perfactiones etiam reliquos inſectentur: Sadoletum vnum ad totius
humani generis commoditatem huic ſæculo ab immortali Deo datum. Hæc ſecum allaturus eſt. Accipiter no-
ſter, quem pro teſtimonio opera ipſa tua omnibus cognitiſſima ſubſequentur, neque non omnium, quotquot æ-
tate noſtra viri probi ſunt, ſucclamatio conſenſu mirifico repetita. Sedenim tu, qui vt literatiſſimus es, ita
etiam humaniſſimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negotium*
C *facere conetur, armaque eius omnia ſibi aſſerere meditetur, qui tametſi nihil proficere videantur, de ridiculo
tamen conatu delectabile poſſunt ſpectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Ægypto attulerit, ex-
plicare incipiam.*

DE ACCIPITRE.

ACcipitris quidem ſignificata multa, & admodum varia ſunt, cum ex eo victoria, celeritas, aer, ſacerdotium, Sol, Deus, Animus, & Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico ſchemate oſtendantur, quorum cauſas ſigillatim explicare noſtri fuerit inſtituti.

Vnde Euãthes in fabuloſis illũ ſacrum Soli, ideſt Apollini tradit, cũ Homero.

SOL.

PRæſtantiſſima autem omnium apud Aegyptios conſideratio ſuper Accipitre fuit, vt Soli eum æquipararent, ſolariſque vigoris ſymbolum, hieroglyphicumque inter volucres omnes conſtituerent: propterea quod animal eſſet geniture, vt compererant, fœcundiſſimæ, eaque de cauſa in eo genere τριόρχην recenſebant, quem Latini Butionem appellarunt, ſiue quòd re ipſa tres habeat teſtes, ſiue quòd duos tantæ ſalacitati ſufficere non poſſe crediderint. Ea nuncupatione Agathoclem Siciliæ tyrannum à Timæo hiſtoriarum ſcriptore notatum obſeruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuiſſe tradit, nec minus petulanter reliquum ætatis tempus in nequitia peregiſſe. Cæterũ Accipiter propter

ὄρχης teſticulus.

Communẽ meretricẽ, vel ſcortũ profanum.

id quòd egregiè eſt prolifica vi prædirus, id etiam commune habet cum Sole, quod & viuaciſſimus D
eſſe perhibetur, & iubaris ipſius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit, vt Medici ad oculorũ morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum conſenſus etiam tranſit ad metalla. Siquidem ferunt oſſa ex eius tibijs admota auro, ita id attrahere, quemadmodum Magnes ferrum ſibi cogit adhæreſcere: nimirum enim Chymici aurum ſolare metallum ponunt. Porrò, Accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantium. Plutarchus, qui eundem Oſirim & Solem interpretatur, omninò propter eximiam videndi facultatem hoc aſſertum putat. Habet & aliam cum Sole ſimilitudinem Accipiter, quòd, vt perhibent, triceſimo quoque die ſoleat fœminæ conſortium appetere, vti Sol eo circiter temporis interuallo ſuperato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortalium religio, Medicinæ inuentum Appollini adſcribentium, vt in deſperatis à clinica medicina morbis, cuiuſmodi quartanæ ſunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, perſuaſum ſit vel puluerem, in quo ſe voluauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficaciſſimo.

D E V S.

Cur Deus per Accipitrem.

SEd cur ego diſſimulẽ, quod ab Euſebio refertur ſuper alitis huius præſtantia, vt inquit ille, à Zoroaſtre traditum, Deum Accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quę labem nullam aut corruptionem ſentiant, primus ingenitus, neque interiturus vnquam, partium expers, ſibiq; ipſe ſimillimus, bonorum omnium origo atque author, rerũ pater omnium optimus ac prudentiſſimus, ſacrum iuſtitiæ lumen, abſolutiſſima naturæ perfectio, eiuſque inuentor & ſapientia: quas dotes cum Soli plerique attribuant, quanto magis eius authori ſummo conueniunt, qui tabernaculum ſuum in eo, vti apud ſcriptores diuinos legitur, collocauit. E

S V B L I M I T A S.

Hinc hom. Illud, lib 5. Θάσσονες ἰρήκων, per niciter acci pitre.

MOtum adhæc philoſophantis cuiuſpiam, qui rectà feratur in ſublime, nulla prauæ rationis fallacia perplexitateve labefactatus, ſed quicquid hic conſpexerit, ſtati... ſurrigat ad Deum, ijdem ipſi ſacerdotes oſtendere ſi vellent, Accipitrem ſurſum verſus aera captantem pingere conſuerunt. Cetera enim volatilia, ſi curſum arripuerint in ſublime, obliquo ferri tractu, curuatiſq; ſpatijs agi coguntur, neque rectà curſum poſſunt intendere. Solus autem Accipiter ſublimipeta recto meatu volat.

H V M I L I T A S.

COntra verò, ſi a ſublimium conſideratione ſeſe adhæc inferiora demiſerit, quaſque ibi ideas conſpexerat in centro hoc recognoſcat, neque ab recto quicquam aberrarit itinere, volentes indicare, Accipitrem identidem ſeſe ad terram demittentem faciebant: nam volucres reliquæ, veluti ſurſum verſus volaturæ, per circuitus, aſcendunt, ita cum deſcendunt, tranſuerſo, tortuoſoque uolatu id facere coguntur. Verùm Accipiter, vti ſurſum uerſus efferendus, rectà fertur, ita ſi supernè delapſus, ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

A N I M V S.

Animus alatus.

CVm itaque potiores volandi partes Accipitri datæ ſint, animuſque ſit Platoni alatus, ſint uolatilia etiam in Paradiſum deliciarum: quippe in animam ad hominem adducta, quod uarios ipſius cogitatus oſtendit, non immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ab ea quæ ſuperius dicta ſunt, animi ſimulachrum habetur apud Aegyptios: hique duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter ſublimipeta eſt, cum cogitationem in Deum & in cœleſtia ſurrigit: humipeta uerò, cum ſe ad ea, quæ terræ beneficia ſunt examinanda applicauerit. Accipitrem igitur ſurſum uerſus tendentem ſi quis pingat, animum qui ad diuina ſuſtollatur intelligemus, quem ſi ad inferna delabentem effinxerit, Philoſophum præcipuè Peripateticum, cuius ſcilicet, omnis contemplatio circa materiam uerſatur, delineatum intuebimur. In uniuerſum autem, ut Heſychius ait, uolatilia in ſacris literis homines oſtendunt qui contemplationi uacant, terrenis ſe negotijs haudquaquam immiſcentes: quòd ſi neceſſe fuerit ab ea ſe deijcere, ſtatim reuolant in ſublime. Nam & Eucherius ſanctum uirum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis: ſiue ea de cauſa quam ſuperius attigimus, ſiue quia uolucris hæc præcipuè, mutata ueteri penna, inſigniter renouatur. Ita uir qui ſe Deo dedicat, inueterata prioris uitæ ſtudia proijciens, ſimplicem bene uiuendi regulam aſſumit, ad quam omnem uitæ ſuæ rationem dirigat eoque ſpectare Iobis dictum, *Nunquid in ſapientia tua plumeſcit Accipiter?* F

M A R S E T V E N V S.

Marti & Veneri cur dicati accipitres duo vtriuſq; ſexus.

ERat & illud apud ſacerdotes Aegyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos utriuſque ſexus Accipitres intelligebant, quorum marem Marti, fœminam Veneri

A neri dedicabant. Cauſam figmenti eam memorant, quòd reliqua fœminei ſexus animalia maribus concubitum aſſiduum depoſcentib. minimè morigera ſint, quod una præſtat Accipiter: trigeſies enim uno die requiſita, quantumlibet ſeceſſerit, appellata à mare iterum atque iterum obſequitur, fœminas uerò maribus morigeras, ſiue ut in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem procliuiter pronas, elogio Veneris Aegyptij honeſtabant: difficiles autem, ruſticas & moroſas, ab huiuſmodi cognomento repellebant. Alia item cauſa eſt cur Martis uocabulo Accipiter accipiatur: quia ſcilicet ex traditione quadam aſtronomica ſanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter eſt egregie ſitibundus: eſt autem animal omninò uiolentem, imperioſum, cædis cruoriſque auidum. Hinc apud Platonem in Phœdone, legas eorum animas qui dominationum per uiolentiam, & iniuriam & rapinas exercuerint, poſt obitum in Accipitres & Miluios abire.

R A P I N A.

Accipitrũ eſus interdictus: & vſus ad quid.

HVnc quoque ſacræ literæ Leuitico menſis inferri prohibent: propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem diſciplinam, ut diceret Heſychius, cicuratur, & imperata facere aſſueſcit, uſus tamen eius ad ſimplicium auium exitium expetitur. Hi ſunt: qui ſacerdotalem huius uel illius familiæ uitam profeſſi, meliora ſecuti uidebantur, ut nihil iam his ad hominis uerè Chriſtiani tranquillitatem abeſſe uideretur. Principum tamen aulas affectantes, ad rapacitatem, ad priſtinos reuerſi mores, & ſuis & aliorum libidinibus inſeruientes, diuina profanaque omnia commiſcent: hinc hæreſum fauor, atque fomentum, hinc bellorum adhortationes, impulſioneſque, hinc bonorum preſſuræ uexationeſque, populorum cędes, urbium incendia, regnorum euerſiones, terrarumque deſolationes oboriuntur. Sic olim Baſilius, ſic Athanaſius, ſic Chryſoſtomus, ſic magno numero alij malè habiti: ſic nunc armorum ſonitum totus ferè Chriſtianus orbis exciuit, quę tragœdia quam ſit habitura cataſtrophen, nemo coniectare poteſt, calamitatem tamen in Chriſtianum nomen facilè omnes
B præſagire poſſunt.

F I L I O R V M   A B D I C A T I O.

Aquilæ & accipitris, conuenientia.

SImile quid Aquilę in Accipitre accidere tradunt Aegyptij, cum ſcilicet tria pariat, unum tantum ouum ſeligere, fouere, ac alere, reliqua uerò duo confringere. Quapropter ijdem ipſi ſacerdotes, ſi quem filios domo exactos ablegantem exprimere voluiſſent, Accipitrem fœtam, vel incubantem pingere ſoliti erant: ita tamen rem accipiebant, ut qui abdicaret, uel à ſe reijceret, propter egeſtatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre cauſa fertur, cum in Aquila non indigentia, ſed faſtidium in cauſa ſit, ut unum tantum alat. Ferunt autem incubationis tempore ungues Accipitri decidere, quorum adminiculo deſtituta, fit vt uix ad alimenta, quę uni ſufficiant conquirenda, idonea ſit: quare, ne qui reliquus eſt unus pereat, omne in eum ſtudium & diligentiam impendi.

V I T A   V I T A L I S.

SEd illud interim obliuiſci nolim, alitem hanc indicium eſſe uitalis uitæ: ſiue id propter ſanguinem, cuius eſt auidiſſimus: ſiue propter Solis imaginem, quã exſcribit: ſiue, quòd receptum erat apud Aegyptios, circa centeſimum ætatis annum, ut ſuprà dictum eſt, Vulturis Commentario hominem ex defectu cordis deficere, ut Plinius etiam atteſtatur: nam, ut Varro tradit, hominis anniculi cor, quod ſæpè in his Commentarijs repetendum erit, duarum eſt drachmarum, atque ita ſingulis annis vſque ad quinquageſimum, accedunt binę, conſtatque hominis quinquagenarij cor centum drachmis. Ab
C eo tempore, annis ſingulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat, creditumque inde, ex defectu humani cordis non vltra centeſimum annum poſſe homines uiuere: cuiuſmodi vitæ terminum in homine ſtatuiſſe uidetur etiam Dioſcorides (Aſtrologum illum Dioſcoridem intelligo ex cuius dictatis ea excerpſit Varro) ille enim hac ipſa ratione compertum ſe habere ſcripſit Alexandriæ, inter libitinarios, quorum ibi cura mortuos exenteratos, & aromatibus delibutos diutiſſimè conſeruare, hominem plus centum annis viuere non poſſe, eaque de cauſa Empedocles, quem in hoc Ariſtoteles ſecutus eſt, ante omnia cor iudicauit increſcere, quod hominis vitam maximè contineat. Quamuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nonnulli aliter, quorum bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & Diuinæ noſtrorum literæ viginti inſuper addunt, neque amplius cuiquam eſſe conceſſum aſſerunt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ noſtræ decreto quaſi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adijciunt, Moſem ſolum, Dei (vt Iudæorum libri loquuntur) familiarem, centum vigintiquinque annos vixiſſe, qui cùm quereretur quòd iuuenis interierit, reſponſum ei ferunt à numine, neminem plus eſſe victurum: hæ Pollio. Plurimum verò octoginta & vnum à natura & à ſyderibus conceſſum aiunt, quod vitæ ſpatium his potiſſimum condonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionyſio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratoſthem & Xenocrati Platonico liberaliter conceſſum. Qui verò centeſimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia eſt, quæ dicitur Noua, neque non Cleantes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Iſocrates Rhetor, & Gorgias Leontinus, cum alijs pleriſque memorantur.

Hominis anni completi ex Dioſcoride, et alijs.

S 4   AEGRI-

AEGRITVDINE CONFLICTATVS.

Cauſa præmaturi ſenij. Odyſſ. τ. Heſiod. 1. ἔργων. Cor ne edito.

QVod autem dictum eſt imminui cor in ſenium vergentibus, ſunt qui cor dentibus ambeſum pro homine ponant, qui ægritudinibus afflictetur. Nam Homerus frequenter admodùm ijs & exedi, & conſumi cor ait, qui vehementiori aliqua animi ægritudine conflictantur, quòd ipſe vnà cum Heſiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in ſenium ire peſſum aſſeuerat, fatalemque neque non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia noſtra comminui. Pythagoras quoque volens nos admonere, vnicuique vitæ ſuæ curam minimè negligendam eſſe, eruditè ſimul ac ſapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc eſt, adhibendam eſſe diligentiam, ne noſmetipſos ægritudinibus ſubijcere contendamus, quæ potiſſimùm in cauſa plerìſque ſunt, vt dono diuum conceſſus vitæ curſus interrumpatur.

ANIMA.

Animus conſilij διάνοια, quo ſapimus: anima ψυχὴ, qua mouemur, & ſentimus.

QVoniam verò Latini ſermonis authores, animum quo ſapimus, animam qua viuimus eſſe dicũt, nos eorum ſecuti diſtinctionem, cùm ſuperius de ijs, quę ad animum pertinent ex propoſito argumento diſſeruimus, nunc quæ ad animam faciant exequemur: quamquam differentiã eam non vſquequaque receptam video, vnde neceſſe ſit interdum, vel in eodem vtrumque ſignificato ponere, vel alterutrum vſurpare. Animam igitur quę noſtrę ſit uitę fundamentum & ſedes, Aegyptij ſacerdotes per Accipitrem intelligi voluere, quandoquidem BAIETH apud eos is eſt, qui apud Græcos ἱέραξ, apud nos Accipiter: Aegyptiaca verò elementa illa ſi per ſyllabas diuidantur, BAI per ſe animam, ETH verò cor ſignificat. Vtebantur enim illi libenter ex huiuſmodi compoſitione uocibus, ex quibus ipſa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebręos frequentiſſimum eſt, vnà cum locutione ipſa, res etiam qualis, cuiuſmodive ſit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, conſtare id ex aqua & aere doceant: cùm Adam dicunt, & craſſam qua compacti ſumus terræ materiam, & inſitam ſimul mentem oſtendunt: mentem enim terræ applicitam id nominis ſignificare tradit Philo. Sed iam quid commercij anima cum ipſo corde habeat, videamus. Aegyptiorum opinio fuit, cor eſſe animæ receptaculum, quaſi igitur nominis coagmentatio ſignificetur, & ineſſe anima cordi conſtet, per Accipitris ipſius picturam animæ reminiſcebantur. Neque quidem Aegyptij tantùm, verum & Stoici animam in corde potiſſimum ſtatuerunt: ſentiendi enim vires omnes ad ſenſum, quem ex re ipſa communem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autem, ſi Ariſtotelem ſequimur, in corde eſt. Neque abſurdè dixerimus, ab eo mari quinque corporis ſenſus, viſum, auditũ, guſtatum, odoratum, tactum, quaſi quinque maria mediterranea, diffuſos intrare corporis cõtinentem, quæ manifeſta Platonis in Theæteto ſententia fuit. Quòd verò ſuper animo paulò ante dicebamus eum Accipitri comparatum, imò alitem ipſam pictam congruum huius eſſe ſymbolum, redigit in memoriam mihi Zoroaſtris dictum: *Alatum quippe eſſe animum*, quod apud Platonem latiſſimè diſſeritur, decidentibuſque alis præcipitem eum in corpus ferri, illiſque mox ſuccreſcentibus ad ſuperos reuolare. Sed percontantibus eum diſcipulis, quo pacto alis bene plumantibus animos volucres ſortiri poſſent: *Irrigetis*, inquit, *alas aquis vitæ.* Iterum ſciſcitantibus, vnde has aquas peterent: ſic per parabolam, qui erat hominis mos, reſpondit: *Quatuor amnibus Paradiſus Dei alluitur, & irrigatur, indidem vobis ſalutares aquas hauriatis.* Quæſierit verò aliquis, quinam hi fluuij ſint, vt ſi Accipitrem merſare ſuum ibi velit, eos nanciſcatur. D. Ambroſius flumina Zoroaſtris quatuor, virtutes totidem, in quas diuiditur ſapientia, prudentiam quippe, temperantiam, fortitudinem, & iuſtitiam intelligit, fontemq; eſſe ſapientiam, ex quo flumina hæc quantacumque ſunt deriuentur: nam in Diuinis literis fons paſſim accipitur pro ſapientia, ad quem accedere ſitientes, admonemur, de quo plura in cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarum, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eam intelligentiam capit, quæ, vt inquit, Alcinous, eſt intellectio quædam in anima quæ corpori ſit applicita, nõ ea quæ animo à corpore ſoluto conuenit: ea igitur, cùm labem à corpore contraxit, nunquam ſeſe tollere humo poterit, niſi fluminibus, quæ poſita ſunt, infeſtum eluerit ſcelus. Quoniam verò, ſunt qui duram metaphoram contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratem (ea enim ijs amnibus nomina faciunt) pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnem in hominum vita principatum obtinent, minimè fuerit importunum hæc latiùs interpretari.

Cicero li. 1. Tuſcul. Cor ipſum animus videtur.

Quid rei cum corde habeat anima.

Fluuij animi quatuor.

E

F

PRVDENTIA.

Primus fluuius.

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro Prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculum, praſinum lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentium ſæpius accipimus, vnde diuinum numen per Prophetam ait: *Odi illius Aurum & argentum*, de quo quidem alio loco commodius. Deuoluit & ſplendidum carbunculum, in quo ſcilicet animæ noſtræ viuit igniculus, qui ſi tempore ſuſcitetur, neque apta fomenta deficiant, micantiſſimum ignis fulgorem totis ſit ædibus exhibiturus, vt in anima corpori inſita, pennarum radices actæ altius inhæreſcant, quæ ſi prorumpere ſemel cœperint, breui ſint omnem corporis molem per

A ſublimen aera libraturæ. Per Smaragdum verò virorem intelligas: porrò autem quæ virent, viuacitatem præ ſe ferunt. Oſtendit præterea viror, præteriti ſeminis vitam. Aurum fulgore ſuo præſentium rerum pretia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum ſit, quidve aduentet, aperit: quæ tria ſunt prudentiæ munera. Ganges ad hæc (Phiſon eſt Hebræis) vocabulum ſignificare tradunt oris mutationem, ſiue dicere velimus, ſermonis varietatem: non enim Ganges vnam tantum gentes circuit, ſed, vt aiunt, omnem terrarum orbem ambit, &, vt nonnulli opinati ſunt, vel myſticè rem intelligentes confinxere, in Libyam vſque prolabitur: manifeſte enim accipiendum, mythologum ad non hiſtoriam, ſed ad myſticum aquarum ſenſum animum adieciſſe. Atqui prudentiæ munus eſt prodeſſe quamplurimis, neque vllam tam remotam, tam efferam gentem prætermittere, quam beneficio non demereatur: ideoque in omnem terram exiuit ſonus eorum, qui nos piè ſancteque inſtituerunt.

TEMPERANTIA.

Secundus.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quem Temperantiam intelligi volunt. Alluit Nilus planitiem Aegypti. Aegyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarum illecebras ſignificat, vt de ferociente Equo, ſuo dictum Commẽtario, qui latos Aegypti campos gaudet inſultare. Lex igitur Iraeliticis data eſt, in Aegypti captiuitate detentis, hoc eſt, nequitiæ ac effœminationibus impuriſſimè deditis, vt ex Aegypto quã ocyſsimè recederent, ſuccinctiq; lumbos Agnum ederent, quod eſt temperantiæ ſi[illegible]um: caſtos enim oportet, & viuo ablutos flumine, ſacra Deo ferre, ſupremique numinis Paſcha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis eſt, à quo terrarum etiam Aethiopicam perlui dicunt: nempè vt deſpicatiſſimum corpus abluat, & libidinis ardore extinguat. Aethiopia enim, vt non-B nulli diuinarum literarum interpretes exponunt, abiecta, vilis, deſpicata ſonat, cuiuſmodi noſtrum eſt corpus Aethiopiæ perquàm ſimile, quod ſcelerum infectæ maculæ deturpant, & aduſque nigri coloris ferruginem inficiunt.

FORTITVDO.

Tertius.

TErtius amnis Tigris eſt, qui fluuiorum omnium velociſſimus perhibetur, nomenq; illi tam animali omniũ rapaciſſimo, quàm fluuio velociſſimo, à ſagitta eſt, Armeniorum linguæ: qua enim parte ex Armenia in Meſopotamiam labitur, ibi propter rapidiſſimam velocitatem Tigres ſagitta dicitur. Per hanc fortitudinem interpretantur: quòd fortitudo curſu quodam pernici concitata, obſtantia quæque demoliri atque proſternere videatur, nulliſque obicibus oppoſitiſque molibus, aut obſtaculis impediri, quin quò ferri deſtinarit, eò victrix prorumpat.

IVSTITIA.

Quartus.

QVartus eſt Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iuſtitiæ ſymbolum eſſe. Ex nulla ſiquidem virtute opimiores lætioresq; fructus colligi feruntur, quàm ex æquitate. Hinc Ceres, quod ſæpe diximus *Legifera* Poetis, eademque *Aſtræa*. Hinc tellus ipſa iuſtiſſima, ac ipſius iuſtitiæ ſimulachrum perhibetur. Putant verò plerique Euphratem ἀπό τοῦ εὐφραίνειν appellatum, quod nulla res magis, quàm æquitas ac iuſtitia, humanum genus lætitia perfundat, & hilaritate repleat affluẽtiùs. Ex his igitur manifeſtum eſt, quibus aquis im-C plumis Accipiter noſter luſtrari poſſit, atque identidem ita pluméſcere, eaſque alas emittere, vt non ſupra nubes tantùm, quod faciunt grues, ſeſe attollere, verùm ſuper omnes cœlorum orbes efferri valeat, parique cum Aquila honore acceptus, in ipſius Iouis gremium audeat volitare.

Ver. 1. Geor. Fundit humo facilem victum iuſtiſſima Tellus.

SANGVIS.

Sanguinis legis veteris interpretatio.

HAbet prætereà ſimilitudinem Accipiter cum anima, vt aquam omninò non bibat, ſed ſolo ſanguinis ſuctu ſitim leuet, quo vno & anima ipſa nutriri quodammodo videtur. Ideò, veteri illo inſtituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, ſanguis apponebatur. Et Deuteron. XII. ſanguinem hoſtiarum pro anima eſſe monet Moſes, idcircoque non debere nos animam comedere cum carnibus. Paſſim verò Leuitico monemur, ſanguinem non eſſe comedendum, quia vniuſcuiuſque carnis anima ſit in ſangune. Sed præcipuè capite 17. interminatur Deus exitium cuilibet, tam ex domo progenieque Iſraelis, quàm etiam hoſpitibus & peregrinis, qui apud eos diuertiſſent habitarentve, ſi ſanguine veſci auſi fuerint: quem ea de cauſa datum eis aſſeuerat, ut ſuper altari per eum animas ſuas expiarent, eſſetque ita ſanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod reſiduum eſſet, terra operiretur. Quod uerò dictum, *Vniuſcuiuſque animam in ſanguine eius eſſe*, nequaquam intelligendum eſt, ſubſtantiam animæ eſſe ſanguinem, ait Heſychius, ſed quòd ſocietatem cum carnem per ſanguinem habeat. Vnde quidam ſanguinem *animæ Vehiculum* appellarunt, emiſſus enim ubi frigere cœperit, à carne diſſoluitur, auolatque anima. Eaque de cauſa Aegyptij, ſi ſanguinem ſignificare uoluiſſent, Accipitris imaginem faciebant. Multorum ſanè, opinio fuit animam eſſe ſanguinem, ſiue ut Empedocles arbitrabatur, in ſanguine. Hinc illud apud Poetas, *Purpuream vomit ille animam*. Et, *Vitam cum ſanguine fudit*, & alia huiuſmodi. Et apud Ouid. Pythagorico monitu

Vnde illud Αἷμα ϗ ψυχὴ, Sanguis et anima.

Virgil. li. 9. Aeneid.

Aen. lib. 2.

exturbare

exturbare quorumcumque animalium cognatas nobis animas nefanda cæde ideò prohibemur, ne ſanguine ſanguis alatur, & in hanc ſententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio ſignificato accipi purpuream animam, alio de Piſcibus commentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu colligenda, ſi ſanguinem ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantum ad eos pertinet qui ſanguinem animæ commiſcent, ego non ita fuerim impius, vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus capite nono Geneſeos ſcriptum eſt, *Anima illius in ſanguine eſt:* cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per ſe vitalis ſit, ſuaque ſe contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnum eundemque interitum hominis, & iumentorum, & æquam vtrorumque conditionem, ex impiorum opinione poſuerit: ex ſua tamen ſententia, puluerem ad terram reuerti, ſpiritum ad eum qui dederat, aſſeuerat. Baſilius ad hæc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, *Educat terra animam viuentem,* brutorum tantùm animã eſſe ſanguinem diſputat. Ait verò ſanguinem coactum in carnem ſuapte natura verti, carnem autem corruptam in terram redire, vnicuique manifeſtum: itaque iumentorum animam terream quandam eſſe naturam. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas ſuas, Equorum, & Canum, in eadem ſpecie collocare, quique ſeipſos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos Piſces olim fuiſſe reminiſcantur, idque aſſerere non erubeſcant: quos quidem Piſces fuiſſe nemo ſanæ mentis dixerit, quo verò tempore iſthæc literarum monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm Piſces fuiſſe, quiſquis mente iudicioque polleat, dubio procul aſſeuerarit. Illud verò commercij cordi eſt cum ſanguine, vt ex Philoſophorum obſeruatione compertum ſit, cor ijs omnibus eſſe, quibus & ſanguis: id quod etiam de iecinore proditur. Neque tamen infirma eſt eorum opinio, qui nonnihil ſanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorum, qui ſanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarum conceptacula diffundatur: nuſquam enim niſi in corde ſanguinem concreſcere, ex Medicorum & Ariſtotelis traditione didicimus, in quo quidem primùm oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latiùs libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de ſanguine diſſeramus, ea conſulto præteribimus quæ dici poſſent, ſi quid cordi, quid iecinori, quid arterijs, quid venis inſeruiat, & vnde triplex animæ poteſtas originem & fundamentum cõſequatur, repetere voluiſſemus: ſedenim hæc ita breuiter tacta ſufficere viſa ſunt, pro redditione cauſæ, cur talia ſacerdotes Aegyptij pingere commenti eſſent. Illud addam, ſanguinem religioſiſſimo Hebræorum ritu in ſummo cultu ſemper habitum, quem ex alite qualibet effuſum ſimulac oſtenderint, inſperſo puluere ſepelire pro magno negotio habent, quòd perſuaſum illis ex Prophetarum dictatis, ſanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorum depurationem facere: ſed non intelligunt, myſterium id ad pretioſiſſimum Chriſti ſanguinem ſpectare, cuius aſpergine maculæ omnes noſtræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

D

E

Cor enim ex Ariſt. fons arteriarum, ue narum, ſẽſuum.

VICTORIA GLORIAVE.

Accipitris ſuper alites reliquas præſtantia.

DEnique propter eas dotes, quas huic aliti natura ſupra volatilium aliorum conditionem elargĩta eſt, factum, vt in vniuerſum Accipiter eſſet excellentiæ hieroglyphicum, precipueq; victoriã ſignificaret: nam reliquas omninò volucres volatu antecellit. Neque fruſtrà Theoclymenus apud Homerum, obſeruato Accipitris auſpicio, Telemachum bene ſperare iubet, eiuſque genus in Ithaca ſuprà reliquorum omnium gloriam potens, celebre & illuſtre futurum pollicetur. Ea ſanè Accipitris prærogatiua eſt, vt agilitatis in volando principatum obtineat, ab eoque deſumantur præclara illa alarum inſignia, quæcumque in huiuſmodi deueniant gloriæ ſignificatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum paſſim in numis, & monumentis alatum, quia uictoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit amplexaque gloriam per ſummum æthera latè uolat, perque immenſos terrarũ tractus expatiatur, offenſiones impedimentaque omnia agilitate ſua declinans. Hinc ipſi numi Victoriati dicti, quibus Druſus in tribunatu plebis octauam partem æris argento miſcuit. Hinc Muſis coronæ ex pennis, quas ex Sinerem alis euulſere, poſtquam eas certamen impulſu Iunonis congreſſas facile ſuperauerant, Euſtathius & Pauſanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas ſpontè alas depoſuiſſe dicant reique monumentum eſſe Apteram ciuitatem, ea de cauſa cognominatam. Vtcumque uerò, ad id Homerum alluſiſſe ait Euſthia, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noſter ſecutus *uolare uerba* dixit. Et noſtri per pennas columbæ deargentatas in Pſalmo ſermones Dei interpretantur, ut ait Adamantius, quod merum eſt hieroglyphicum. Philoſophi ad diſſectionem aeris, quæ uerborum tanquam alarum illapſu fiunt, id referendum autumant, Sedenim de Muſis, alibi locus erit ſuus.

Euſtathius in Odyſſ. μ. & Pauſanias i Bœoticis.

Verba alata.

Et ſemel emiſſum volat irreuocabile varbum.

VICTORIA PERPETVA.

Victoria alata, & ſine alis.

QVamuis autem & in Olympia, & vulgò eſſet alatum Victoriæ ſimulachrum, apud Atheniẽſes tamen exarmatũ alis cernebatur, vt & Pauſanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq; id fuiſſe ſignum dedicatum, in cuius dextera manu, malum Punicũ eſſet, in læua galea, de quo ita Harpocratiom: λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθηνᾶς ξόανοις ἄπτερον, ἔχον ἐμ μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν

ἐν τε

A ἐν τε τῇ εὐωνύμῳ κρατὸς ἐτιμᾶτο. Id ea de cauſa factum Pauſanias tradit, ne Victoria diſcederet Athenis,ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud ſe perpetuò detineri poſſe arbitrati ſunt Athenienſes, dum alarum omen, veluti quoddam inſtabilitatis ſignum, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur,ad frequentiſſimas in eo rerum viciſſitudines referuntur, vt Propertius, de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non fruſtrà ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum;
Scilicet, alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraque non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro viſæ, quæ Darij humeris inhærentes, vna Aſiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victoriæ ſignum protendere. Solitus vero eſt Darius, qui ſibi totius orbis victorias proponebat, pallam geſtare auro diſtinctam, quam aurei Accipitres tres, velut roſtris inter ſe concurrerent adornabant,literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ,inter alas & ſingulorum caudas diſpoſitis. Et Antiochus magnarum ſibi cóſcius expeditionum,quia multa ſtrenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat,vrbes innumeras ſubegerat,longa uictoriarum continuatione illuſtris, Accipitris cognomine uocari geſtiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturem inſectabantur, uictoriæ eius ſignum hieroglyphicè conſtituti fuere, quam uiri ſeptem in Smerdis Magi exitiũ coniurati,aſſecuti ſunt, uotiqùe compotes facti, patriam ab

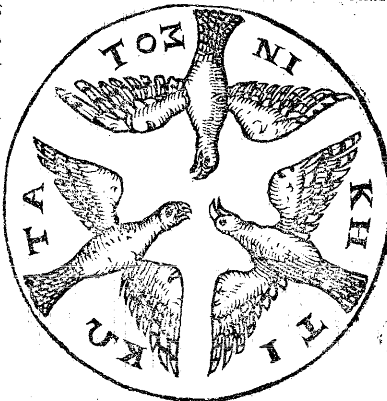

B illegitimo Rege liberauerunt. Ille ſiquidem,regnũ ſibi nullis natalibus comparauerat, ueluti Vultur, nõ ex legitimo conceptus,ſed ſine patre generatus ex uento. Eſt & illud uictoriæ ſignificatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij ſpectatur, duo ſcilicet Accipitres ex diuerſo aduolantes, per quos, ut nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus,& Oſiridis à Brunduſio motus in Gigantes,neq; non uictoria deſcribitur. Neque uerò e a ſolum de cauſa,quòd Accipiter uolatu præſtet, quodque alæ uictoriæ attribuuntur,ales ea uictoriæ ſymbolum eſt:uerùm ob id etiam,quòd eius pugna tam artificioſa eſt,eoque aſtu patratur,ut neceſſe ſit hoſtem,qui cum ea cógreſſus fuerit,omninò uinci. Nam ſi cum fortiori res agatur, tum ſeſe in aere reſupinat,ungues ſurſum uerſus intendens dimicat, alas uerò caudamque inferiùs expandit, quibus uice ſoli fungatur. Vnde fit,ut cùm aduerſarius uoti compos fieri minimè poſſit, uel re infecta abire cogatur,uel omninò ſuperetur: Quæ quidem ſolers dimicatio,cùm ſit etiam Noctuarum propria,quę maiore circundante multitudine reſupinæ pedibus repugnant, collectæq; in altum roſtro & unguibus totæ teguntur,Accipiter ſimulac pugnam animaduertit,aduolat Noctuis opem allaturus, atque ita quodam naturæ conſenſu eis auxiliatur. Nam & Noctua apud Athenienſes uictoriæ hieroglyphicũ fuit, de qua ſuo loco, quæ ad rem ſpectabant, diximus. *Cur victoria ſymbolum Accipiter.*

Sed minimè κατὰ παρέργους puto ponere, quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ uidi, militarem ordinem fuiſſe qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea

C geſtabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, inſigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea geſtabant, & ſub eodem Magiſtro peditum merebant: eo tamen diſcrimine, quòd Sagittariorum Accipiter caput in alam læuam uertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum inſigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore,unà cum Tauro, in ipſius Tauri commentario dictum inuenias.

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem uolantem, per quem alij uictoriam interpretantur, celeritatem ipſe ſignificari tradit: propterea quòd in uolatu ſit omnium uolucrum uelociſſima, uultque ſignificatum ad res domeſticas transferri, quæ citò fiant. Leges & Pterophoros apud Plutarchum, Othonis uita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum inſignia forent ſurrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis: *Aligeres.*

Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.

AER.

Accipiter ad hęc paſſis alis figuratus, elementum aeris indicat apud Aegyptios ſacerdotes. Atque adeò alę pennatorum ſingulę aerem ſignificant: utpote ſolum Auibus proprium, perinde ac aqua Piſcibus, terra alijs atque alijs ſolum eſt. Animaduertẽdum uerò,locum de pennis aliſue corruptum eſſe in impreſſis Hori codicibus, legique debere, ut in manuſcriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν ἢ ἀέρα. Inde quędam deſiderari,quæ ad aliud pertinent ſignificatum. Sunt qui uentos

ex ea

Ventus, quid.

ex ea ſpecie ſignificari tradant. Ventus autem nihil aliud eſt, quàm incitatus & fluens aer. Triclinius apud Pindarum Pelopis ἵππους ὑποπτέρους velociſſimos exponit. Sunt qui cœleſtium corporum ortum hinc interpretentur. Nam quæ ſidera ſuper horizontem attolluntur, volucrium in morem ſugere, & per immenſum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercurium talaria, nimirum Homericum illud innuunt, quòd verba ipſe volucria nuncupauit. Eadem ratione Irin & aeripedem & procellipedem vocant, quæ deorum ſit internuncia, vt apud Maronem legimus: D

Virgil. li. 4. Aeneid.

Irin de cœlo miſit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

Sedenim cùm etiam animi ſignum ſit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium eſſe poteſt, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatem. Sedenim, ſiue victoriam, ſiue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre ſignificari dixerimus, tantundem eſſe videtur.

SACERDOTIVM.

Neque quidem tabellarij tantum alas geſtare iuſſi, verum etiam ſacerdotes Aegyptij capita habuerunt alis inſignia: quod quidem geſtamen ideò ſuſceperunt, quòd Accipitur ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictabant librum olim puniceis literis perſcriptum, Thebas ad ſacerdotes detuliſſe, in quo quidem libro, qui cultus, quique honos dijs deberetur, quaque ratione ſacra plurima procuranda eſſent, notatum erat. Hinc eos ſacerdotes à Poetis noſtris Criſtatos appellari comperias, vt apud Martialem:

Linigeri fugiunt calui, criſtataque turba,
Inter adorantes cùm ſtetit Hermogenes. E

Habes honoratiſſime vir, Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidem tuo ſublimi ingenio dignam, neque multiplici eruditioni tuæ neceſſariam, ſed cultus & obſeruantiæ in te meæ pignus. Neque enim is ego ſum, qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimùm creſcere: ſed ſi illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, ſciam me laudis plurimùm comparaturum.

Vale.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTR. HEROINAM VICTORIAM DAVALAM PISCARIAE PRINCIPEM,

DE IIS QVAE PER COLVMBAM, TVRTVREM, ET HIRVNDINEM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSSECVNDVS.

B

MAGNI *omninò ponderis eſt Pindari, Lyricorum principis, dictum illud, alio quamuis numero, in hanc certè ſententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent.

Nam ſcriptor quantumlibet elegans & eximius, ſi vana & inania mandare literis aggrediatur, putè purpura Simiam veſtiat, nihil aliud aſſequatur, niſi vt omnibus ſit deriſui atque ludibrio. Si verò facta inclyta præclaraque ab inepto imperitoque ſcriptore celebrentur, neglecta ſtatim turpiter exoleſcent. Hæc dum mecum reputo, honoratiſſima VICTORIA, *tuamque erga deſideratiſſimum coniugem pietatem conſidero, illiuſque res præclarè geſtas Muſarum tuarum elegantia decorari conſpicio, fortunatiſſimum Principem appello, qui cum tot ante annos è vita migrauit, per te quotidie reuiuiſcat, clariorque & illuſtrior euadat. Te autem non minus beatã, quæ materiam ſuſceperis tam inſignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriam tam illi ſit, quàm tibi ſine dubio paritura: ideoque veſtræ plurimum gratulor fœlicitati. An non ille egregiè fœlix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatiſſimus, rebus tot tantiſque ſapientiſſimè procuratis, glorioſiſſimeque confectis, poſt optima illa ſpolia tam præclara ad Ticinum parta, quaſi ſplendidius nihil in poſterum expectare poſſet, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicam, tam doctam, tali præſtantem ingenio, eaque facundia & arte ſcribendi præditam? vt quantum ille rerum geſtarum ſplendore illuſtris eſt, tantum tu ſcribendo, & vnum illum celebrando, clariſſima paſſim habearis, in ambiguoq; poſueris, vtrum ille res illas prudentius fœliciuſve fecerit, an tu ea doctius & elegantius victuræ memoriæ commendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemiſiam feciſſe, quæ marito celebrationis tantæ ſepulchrum ſtruxerit, vt inter ſeptem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mauſolea facis, quotidie nouas ſtatuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, ſed quæ in animis hominum ſitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari poſſint, nulla vetuſtatis edacitate conſumi. Quem referent Muſæ, viuet, meritò Poetæ clamant, & è claſſe tua vnus, iſque ſummus, fabricas has eludens, exegiſſe ſe monumentum ære perennius, regalique ſitu pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemiſiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiſcere putreſcereque neceſſe ſit, ſed ex politiſſimis poematibus, quæ donec erit hominum memoria, ſumma cum vtriuſque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorẽ quendam affectum, charitatemq; decantat, quòd flammis iniecta mariti arſerit. Imò ſuperſtitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior: vtpote quæ vtrique acciderit pernicioſa: ſibi, quòd ſe auſu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, iiſque affligi pœnis voluerit, quas ſuperi mortem ſibi conſciſcentibus ſtatuere: marito autem, quòd manes eius non ea tantum morte tam miſerabili meſtos reddiderit, ſed vt de ſupplicijs etiam eiuſdem, ſi quis apud manes ſenſus, æternum cruciaretur, effecerit. Altera huic non abſimilis, P. Cornelia Annia, clara ſatis fœmina, quæ ne in deſolata orbitate ſuperuiueret, viuam ſe vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit. Sedenim, furor hic, profectò furor, non amor fuit: cuius vecordiæ teſtimonium vt tranſiret ad poſteros, teſtamento etiam cauit, vt ſacrificio ſuper arcam Plutoni & Proſerpinæ peracto ea roſis exornaretur. Sed faceſſant exempla hæc à pietate inſtitutiſque noſtris alieniſſima. Longè glorioſius proferet ſe forſitan Alceſte Admeti Regis coniux laudatiſſima, quæ mori ipſa pro mariti vita, quem fata ſub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutua inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraque ſunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu ſuccenſa, mortem ideò non affectaſti, quòd viuendo, diuum nobis maritum*

C

T ingenij

ingenij tui clariſſimi opera repræſentas, & quod admirabilius eſt, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud ſuperos incomparabili fruatur beatitudine, tua tamen pietatis officijs, ſenſu neſcio quo, rerumque noſtrarum, quæcunque illum tangit, cura, iucundiorem hilarioremque efficis, ac beatiorem. Cùm itaque inſignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda ſis, cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam, & Turturem tibi dedicare: vt commentarium hoc ſantiſſimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ teſtimonijs his non eges, ſed mihi iucunditatis illius, quàm ex virtutum tuarum contemplatione percipio, monumentum ſit, atque conſeruatio. Tu quid fuſci coloris Columba apud Ægyptios, quid Turtur ſacris eorum literis ſignificaret, & quæ veluti in comitatum accedunt, ſi adlibuerit, leges. Ego me ſatis animo feciſſe videor, ſi quam antiquiſſimi ſacerdotes illi viduitatem quibuſdam rerum imaginibus occultabant, noſtro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innoteſcere contigerit. D

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIAE VIDVA.

QVAMVIS multa eſſent apud Aegyptios, & nationes alias Columbæ ſignificata, illud tamen in primis continentiſſimis illis ſacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cum animal alioqui procaciſſimæ ſalacitatis eſſet, laſciuiæque notam apud omnes ferè gentes contraxiſſet, incomparabile tamen exemplum continentię, ſummamque pudicitiam in ea deprehendebant: quòd marito fidem ſeruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perſtaret, ſignificare illi cum inſtituiſſent, Columbam nigram pingere commenti ſunt. Pudicitia ſiquidem, Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant, cõmunemq; ſeruant domum, quam niſi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata eſt, alij non copulatur. Si verò iuſſa ſit à domino tranſire ad ſecundas nuptias, fidem eandem ſeruat ſecundo qua ſe priori obſtrinxerat, vt Propertius: E

Nigra Columba.

Exemplo iunctæ tibi ſint in amore Columbæ,
Maſculus, & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in ſua illa Monogamia hanc in exemplũ trahit, nos ad ſimplicitatem eius prouocatos ea de cauſa differens: quòd ea auis non innocua tantùm ſit, verum etiam pudica, quam vnam vnus maſculus nouit. Nigram autem illam Aegyptij faciebant, id ſcilicet indicantes, quòd ad ſecundas nuptias non tranſiſſet, ſed atrata viri prioris deſiderium præ ſe ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gentium mos eſt, quamuis apud Romanos in Imperatorum funeribus veſtibus albis, vt Plutarchus & Herodianus aſſerunt, vtebantur. Venetos autem Padanoſque omnes atratis vti veſtibus, quòd Phaethontis caſum adhuc lugent, fabuloſus idem Plutarchus ait: ſiue, quia niger color firmitatis & perſeuerantiæ ſignum. Colores enim alij ex vno in alium tranſeunt, obſcurioriſque corporis admiſtione denſiores fiunt: ſed vbi ad nigrorem peruentum eſt, ibi conſiſtitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam eſſe, vt pudicitiam ita cuſtodiant ſuam, at earum tantum, quas Greci φάσσας vocant, pullis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigeſimum ſępius & quadrageſimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò, quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter ſeruat, & Coruis & Cornicibus & Graculis communem eſſe perhibent. Columbarum autem oblationem in ſacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoque mentem ſtabili firmitate perſeueraturam Deo, vti vero coniugi, ſociemus. F

Pullus color in luctu.

Corui, cornices, graculi cœlibes.

CORRECTIO.

Columba Noaqualis

SEd & ille Columbarum pullos, aut par Turturum obtuliſse dicitur apud Adamantium, qui aliquem abſterruerit à vitijs & ſceleribus, hortandoque monendoque ad animæ ſimplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emiſſam ab Noe Columbam lapſorum imaginem præ ſe ferre commentatur. Sed his iam aliquantulùm inſiſtamus, cum nequaquam Diuinæ literæ ſint ab hoc argumento diſſimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde ſignificata etiam variari. Sed hic ſeries exigit, vt prius de fuſca loquamur, de aurea, atque argentea ſuo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam Oleæ virentis ramum ore geſtat, fuſca ponitur à Prophetis, eſſeque indicium perhibetur mentis, quæ à perperam factis iam abſtineat, ſeque quieti dedat, hoc eſt tranquilitati, quæ non niſi inde purgato à vitijs animo locum habet. Sub veſperam hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem eſt, ac ſi momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ fœlicitatis diceremus. Sub veſperam, inquam, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priuſquam infectum eluerit ſcelus, atque ita perpetui carceris ſupplicio afficiatur. Promiſſam enim eſſe veniam ei, qui paratus ſit in poſterum bene, piè & honeſtè viuere, & à quibus emerſerit vitijs & voraginibus abhorrere, alio loco indicat vropygium auri fulgore illitum: de quo tamen apertius diſputatur inferius. De Olea quoque, quæ ſit miſericordiæ ſignum, ſuo loco dictum.

ILLECEBRAE AMATORIAE.

QVod verò ſacerdotes Aegyptij per volucris huius ſimulachrum illecebras amatorias ſignificarent, duabus vtriuſque ſexus Columbis ſeſe inuicem exoſculantibus adpictis: ea de cauſa factum,

A factum, quòd illæ non prius ad Veneris copulam, quam ad oſculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mæcenatis dictum illud, *Columbatim labris inſerens labra.* Extant & Gallieni Imp. carmina ſatis luculenta, quibus laſciuiam huiuſmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio, quod ipſe luſit, cum fratrum ſuorum filios iungeret:

Ite, ait, o pueri, pariter ſudate medullis
Omnibus inter uos, non murmura ueſtra Columbæ,
Brachia non Hederæ, non uincant oſcula Conchæ.

Ea autem de cauſa, quod oſculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterum Athenæus ob id factum putat, quod in Cypro Columbæ primum repertæ indeque ad gentes alias tranſmiſſæ. Veneri enim ſacram eſſe Cyprium, omnes norunt. Propter verò ſalacitatem eam quæ notiſſima eſt in Columbis, Albertus non inepte nomen ijs inditum ideò putat, quod lumbos colant in Venerem quippe ſe vltro incitent, ingenita nequitia ſtimulatæ, cuius ſedem in lumbis eſſe, alibi diſſeruimus. Apollodorus quoque in ijs quæ de dijs conſcripſit, columbam Veneri ſacram laſciuiæ ergò dicit, nomenq; illi Græcè περιστερὰν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd ſupra modum amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim perſuaſum habuere Venerem ab Erycis monte digreſſam, per dies nouem ſtato ſingulis annis tempore ſeceſſum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere: abire enim illas Deæ ſuæ comites, nonam verò poſt diem aduentare vnã reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox uno turmatim agmine reuerti, atque hinc gaudio exultantes Venerem adeſſe profitebantur, diemque eum hilarem, cantibus & iocis feſtiuum atque iucundum celebrabant.

Cur Veneri dicata Columba. Cuius currus ab hic trahebatur ex Ouid li. 13. Metam.

B

CHARITAS.

e quòd mutuis ſeſe oſculis Columbæ ſuauientur, anſam dedit vt charitatẽ, amoris quippe pij rtutem hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apoſtolum citat Origenes, qui de charitate locutus, Columbam protulerit. Eruditiſſimus etiam Cyprianus tam vitæ ſanctitate quam facundia clarus, in ijs quæ aduerſus Nouatianũ pro unitate concordiaq; piorum omnium ſcripſit: *Idcirco*, ait, *& in Columba uenit Spiritus ſanctus, ſimplex animal, & lætum, non felle amarum, non morſibus ſæuum, non unguium laceratione violentum, cuius ingenium eſt hoſpitia humana diligere, unius domus conſortium noſſe, cum generant ſimul filios educare* (ita enim legendum eſt, non edere) *cum commeant uolatibus inuicem coherere, communi conuerſatione uitam ſuam degere, oris oſculo concordiam pacis agnoſcere, circa omnia demum humanitatis omnem implere legem.* Noti ſunt humaniſſimi Gallorum omnium mores, qui paſſim oſcula tanto ſtudio colunt, ut honori ſibi ducant, ꝙ adueniens hoſpes uxorem, ſorores, filias etiamnum uirgines oſculo adhibito ſalutauerit, & in amplexũ acceperit, & in gremiũ ſibi aſſidere iuſſerit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quaſq; mulieres excipere oſculo, quod ideo Cato inſtitutum tradit, ut explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis guſtare vinum, idcoque ferunt fœminam, quæ ſub Romulo vinum biberat, à marito impunè occiſam. Apud Lacedæmonios oſcula non conceſſa modo, ſed etiam inſtituti Ludi, propoſitaque præmia ijs, qui ſeniores lepidius ſuauiarent, Niſæorum id inuentum, & à Megarenſibus etiam in honorem Dioclis obſeruatum. Nam & illæ Romanorum exoſculationes, ut fœmineo generi honos haberetur, ſancitæ ſunt, ut apud Plutarchum legitur, libro de claris Mulieribus: nempè quòd Ab originibus in Tyberim inuectis, Roma quædam nomine: inter mulieres quas ſecum adduxerant nobilis, author fuit, ut claſſis abſumeretur incendio, unde coacti ſint ibi ſedem figere, quod cum illis feliciter ſucceſſiſſet, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auſpicatiſſimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum aſperrima ruſticitas inceſſitur, quorum tanta fuit ſeueritas, ut ne filios quidem ſuos oſcularentur. In Diuinis noſtræ pietatis monumentis ipſum Aſſertorem noſtrum legimus charitatem, ut ita dicam, frigidam in Simone hoſpite, quòd oſculo non fuerit ab eo exceptus, exprobraſſe. Et ſacris Pontificijs Romæ ritu ſolenni per mutuas exoſculationes pacis augurium celebratur

Gallorum mores humaniſſimi. Plin lib. 7. & Valer. max de inſtit. antiquis lib. 1.

C

Ipſe etenim caſta dum operatur mente ſacerdos,
Oſcula dat, quæ dent ille vel ille alijs.

AER.

Credidere nonnulli Columbam ab Aſſyrijs coli in Semiramidis gratiam, ſed authores Græci in Rheæ potius memoriam: utpote qui aſſerant, aerem & aquam potiores eſſe partes, in quibus oſtentet ſe natura rerum, parique ratione abſtinere eos à piſcibus. Cum verò uolatile vnũ quodque animal ſit aeris indicium, Columbam præcipuè nũcupatione hac, hieroglyphicòve veteres honeſtarunt, quod domeſticis alitibus nulla neque longius domo, neque diutius abuolet, tecti tamen lariumque memor ſumma fide reuertatur, & manſuetiſſima nobiſcum conſuetudine diuerſetur. Obiectabunt Hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad ſibi domeſticam tamen ſedem redeat, ſed illæ nunquam cicurantur, neque ulla nobiſcum conſuetudine ſocientur: ſiue ea potius fuerit huius honoris cauſa, quod illi tanta ſit cum aere familiaritas, vt ibi tutius quam humi uerſari uideatur, tanta quæ ſit eius uolatus facilitas, ut Maro dicat.

Aen. li. 5.

Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas:

perniciſſimus enim eſt eius volatus. Vnde Heſychius Columbam, neque non Turturem hierogly- D
phica ponit hominis, qui meare ſublimia quæque facillimè penetret, & contemplationi ſit egregiè de-
ditus, Meritò itaque Syri qui aerem vſque adeo colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita
tangit Tibullus:

Numus Cibyraticus.

Quid referam ut uolitet crebras intacta per urbes
Alba Palæſtino ſancta Columba Syro?

In numo ſanè Cibyratico Colũba cuſa hanc loci religionem mihi uidetur indicare. De urbe hac Horatius.

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea eſt, quamuis & alia ſ[…] minoris Phrygiæ. In numo autem inſcriptio eſt ΚΥΒΙΡΑ: Signũ,
Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamaſſe, eiuſque formam in Co
lumbæ ſpeciem commutaſſe: traditum ab Aeliano. *Sed hoc nihil facit ad Aegyptiaca*. Quod verò de
Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatum, ut Perſæ matrum filiarumque ſuarum con-
iugia non abhorreant, utpote quæ filium ad ſtupri uſque conſuetudinem adamaſſe fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inuſta eſt Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus patrem ro-
ſtro impeti, & à matris conſortio tentat abigere, eiuſque coniugij locum occupare. Qua propter
Aegyptij ſacerdotes impium ingratumque hominem ac, in eos qui de ſe bene meriti fuerint, perduel-
lem, ſignificare ſi uellent, *Columbum*, inquit Horus, *aut pullum eius, qui matrem ſolicitaret*, *facere con-
ſuerunt*.

CASTITAS.

E

Palumbes vnde dicti.

SEd eſto laſciuum animal Columbinum genus, contra Palumbes parciſſimi coitus ſunt, ideoque
quod Parcant lumbis, Albertus exiſtimat appellatos. Nam & qui frequentiori vſu eos in cibum
ſumptitare conſuerint, in Venerem hebetiores redduntur: quare non inſcitè illud de alitibus hu
iuſmodi dictum:

Martialis in Apophoretis.

Inguina Torquati tardant, hebetantque palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit eſſe ſalax.

SEMIRAMIS PROCACITAS.

QVoniam uerò, uti dictum, fama eſt Semiramin ſub effigie Columbę ab Aſſyrijs coli, Gnidius
ſcribit eam a Columbis enutritam, & in Columbam inde conuerſam, qua ſpecie colebantur a-
pud Aſſyrios, id quod de petulca eius improbitate intelligendum eſt: tametſi quos Diodorus ci-
tat, eam & modeſtam, & nota admodum integritate præditam fuiſſe prædicant, neque eam ignobili-
ter natam inficiantur: vtpote quæ circa ſtagnum quoddam in parte Syriæ, in crepidinem aquis promĩ
nentem proiecta, aliquandiu fuerit ab aquatilibus uolucribus, quæ apricatum eo ſe recipiebant, miro
propemodum ſtudio educata: quippe quæ non ſolum alimenta congererent iacenti, ſed perinde eam
fouendo, ac implumes pullos ab omni aeris iniuria protegerent, quoad paſtores creberrimo volucrum
concurſu, inſolitaque trepidatione moti, ex proximis inſulis eo conuenientes iacentem extulerunt,
alitamq; apud ſe diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorẽ conceſſere. Sed enim, de famoſa F
eius fœminæ procacitate, Scaurobates Indorũ Rex apud hiſtoricos ita in eam inuehitur, ut paſtora-
le ſcortum, ut Aſſyrij Regis concubinam fuiſſe proclamet, ut nullum egerit diem in caſtris ſine adulte
rio, raroque ullus ad eam adulter bis admiſſus fuerit. Satis verò conſtat tam immoderatæ libidinis
fuiſſe, ut Equum abominabili probo turpitudineque adamauerit, authore Iuba. Eam ſanè ob libidi-
nis feruorem Euphorio θιμβρὴν, hoc eſt, Ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde
ac Callimachus Venerem eo uerſu θιμβρῆς κύπριδος ἁρμονίην, ideſt, *ardentem Cypridis harmoniam*. Hanc
Hieremias quoque Columbæ notauit elogio, cum Babylonios Hebræorum excidio uenturos uatici-
naretur: *Fugite*, inquiens, *ab occurſu gladij, quem Columba vibrabit*; per Columbam Babylonis conditri
cem, & eius populi authorem innuens. Quod autem vates hic fatidicus eam gladio inſignem inducit,
de feroci & impigro eius ingenio multa rerum ſcriptores tradidere, ſed illud præcipuè facinus memo
randum, quod Nino Bactrianos obſidente, Menon hanc, vxorem quippe ſuam, accerſiuit, quæ ubi pri-
mum in caſtra uenit, Mulier acri ingenio, Bactrianæ arcis ſitum contemplata, confeſtim uiro rationẽ
oſtendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab una parte præceps, atque in profundam uallem
inſigniter abrupta, quam hoſtes velut inacceſſam, nullo præſidio cuſtodiebant. Huc audax mulier cũ
paucis, quos ſibi ad id facinus delegerat, per loca ab hoſtium oculis maximè auerſa, atque eadem a[…]pe-
ra & confragoſa, præter ſpem omnium obrepſit: unde cum ſeſe ueluti cęlo delapſa hoſtibus (quorum
oculos Aſſyrius, dum negotium conficeretur, ſubita oppugnatione ab omni ſenſu eorum quæ fierent
longe auerterat) ex improuiſo obtuliſſet, Bactriani omni ſpe retinendæ ulterius vrbis abiecta, alij alio
præcipiti fuga dilapſi, vrbem in regis arbitrio reliquere.

Semiramidis nefanda libido.

Semiramis facinus memorãdum.

REGIVM

A

REGIVM AVSPICIVM.

ADnumerantur verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auſpicia faciant. Hinc Maronia-no Aenæ, Columbæ geminæ à matre in auſpicium miſſæ, Et Cæſari originem inde trahenti proſpero fuerunt oſtento, cùm palmam eam nidis frequẽtare cœpiſſent, quam ipſe caſtris, locũ capiens, inter ſyluas quas cædebat repertam, conſeruari, vt omen victoriæ iuſſerat: ea enim de cauſa mirum & inuſitatum videbatur, quòd id auium genus duram & aſperam frondem ſtudioſè ſoleat e-uitare. Et eadem die qua natus eſt Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbũ regium paruulum attulit, & in cunis poſuit dormiẽti, receſſitq; ſine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruſpices dixerunt, Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, conſulti quid haberet auſpicij, quòd anicula quædam, quo die natus eſt, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuiſſe, Columbarum alas gypſo illitas in ſummæ felicitatis ſignum ſummis tectis affigere. Hoc Euthymius. *Columbarũ oſtenta varia.*

A SE MINIME IRACVNDVS.

QVod verò de bilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Aegyptij ſacerdotes hominẽ natura ipſa nequaquam iracundum, qui tamen aliorum peruerſitate commoueri poſſet, oſtendere cum volebant, Columbã pingebant vropygio ſurrecto: propterea quòd eã, vti dictum, vel non habere bilem, vel ſi habeat, in vropygio eſſe tradunt authores veteres. Vnde Græci cùm manſuetudinem exprimere vellent, ἠπίη πελειάς, hoc eſt, *quieta Columba*, dicere conſueuerant, & πρᾳότερος περιστερᾶς, eodem ſignificato. Quæ cùm porrò ſit gregalium omnium manſuetiſſima, iudicata eſt a Moſe pu- *Puriſſima Columba.*

B riſſima, vt inquit Philo, veluti ex ſolitarijs ſola Turtur delecta, quę in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temere Dauide aduolandi deſiderio ſuccenſus, vt ſeſe periculis eximeret, pennas ſibi dari cupit, vt inſtar Columbę volare poſſit. Pſalmo L V. Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuoſioreſque alites, nempè quia eadem prędita eſt manſuetudine, tractabilitateque & ſimplicitate, qua Rex ipſe inſigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam authores Grӕci, quin & oſculorum, propter quę ſit Veneri dedicata, & quod ea de cauſa Dis adoleretur, quod fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO.

ILlud autem vulgatiſſimum eſt hieroglyphicum Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Grӕcos τρήρων hoc idem ſignificat, à τρέω enim deducitur, quod trepidare eſt. Et Poetæ tam Græci quàm Latini paſſim in pauidis hanc vſurpant comparationem, vt Homerus: *Πέλειαι τρηρῶνες, columbæ timidæ. Homer. Odyſſ μ. verſu. 63.*

αἱ δ' βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hæ pauidis greſſu ſimiles abiere columbis,

Quam ſimilitudinem Maro ita tranſtulit: *Timidãue columbam, Marullus.*

Præcipites atra ceu tempeſtate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

C CAeterum, quamuis aliqua det impietatis exempla, nihilo ſecius inter animalia maximè pura recenſetur: propterea quòd perſuaſum eſt eam carere bile, vti dictum morboſaq; & peſtilẽti quãtumlibet tempeſtate ſęuiente, qui non alia quàm earum carne veſcatur, contagio eiuſmodi non contaminari. Quare ſi peſtis vnquam debacchari cœpiſſet, nihil aliud in obſonium Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus Vitulum alioqui & Anſerem ſimplicem tantùm, eorum Regum cibum fuiſſe contendit. Sanè Florentinus lib. de Re ruſtica, pullos columbarum neceſſarios eſſe dicit ijs, qui vires à morbo recolligunt. *Trepidas vrgere colũbas, Ouid. 5. Metam. Odyſſ μ. Aenei. l. 2. Carnes Columbinæ victus.*

MEDICINA PETITA A DIIS.

CVm verò aliquem, medicina ab aliquo Deorum pręmonſtrata, à morbo conualuiſſe oſtendere voluiſſent, Columbam, vel, vt ſcribunt alij, Palumbem (nam hęc etiam in augurijs aliquando confunduntur) lauri ramuſculum roſtro geſtantem exprimebant. Ales enim ea quotiẽs ęgrotare cęperit, lauri, folio decerpto ſibi ipſa medetur. Neque verò palumbes tantùm, ſed & Graculę, Merulæque & Perdices lauri folio annuum faſtidium purgant. Coruus quoque occiſo Chameleonte, qui etiam victori nocet, lauro infeſtum virus extinguit. Vnde dicterium frequentiſſimũ eſt apud Grӕcos, *Scipionem laureum geſtare*, de ijs qui in aliquas inſidias lapſi, vitę periculum feliciter euaſerint. Medicinam autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & ſuis quoque temporibus petitam memorat Plinius. Illi enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti eſſent, ſoliti erant in triuijs aut ſacris locis deponi, operientes vel oracula, vel ſomnia, quibus quid ad ſanitatem facere, edocerentur. Pręterea non contemnenda fuit veterum opinio, quam Homerus ſequitur morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq; ab eiſdem opem poſcere neceſſarium eſſe Philon Medicus Pharmaca quędam ſummę efficacię, quę ipſemet concinnare ſolitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd non aliter ad ſalubritatem conferrent, quam ſi dij ipſi manus ſuas ad curationem appoſuiſſent. *Columbæ herba quæ vocatur Hel ſiue purgatur. Plin. li. 8. cap. 27. Plinius ibidem. Prouerbiũ Grӕcorum Δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν. Auctor Suidas. Deorum manus.*

Et Aſtrologi quoſdam homines à geneſi eo fato naſci prædicant, ut uotorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum eſt Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites plerique, & cum his Ptolemæus, cui poſtea Aegypti regnum obtigit, ſagittis ueneno intinctis ad gami regnum, vel, vt alij ſcribunt, in Muſicanis, cum vulnerati eſſent, neque remedium ullum ad ſalutem inueniretur, Draconem in ſomnijs, qui herbam quandam ore geſtaret, oblatum regi, qui remedium ſibi ex illa imagine commonſtratum ratus, exquiſita inuentaque herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nonnulli tradunt, potionibus inſtillata, cunctos ſanauerit. Solitum enim eſſe Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & ut à dæmonibus quoque ferretur permittere, ut noſtra nunc miſſa faciamus, ex multis ueterum memoriis & Poetarum teſtimonijs confirmatur. Nam quod pertinet ad Aeſculapium, quem ægritudinum cauſa conſulebant, in agro Bellunienſi Læbactiorum uico memoria eſt huiuſmodi. D

Exemplũ memorandum.

A S C L E P
I O. P. X E-
L I V S P O-
L I O M O-
N I T V S P O.
S V I T.

Et Pannonìam è Noricò è Bellunẽſi territorio proficiſcentibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT
C VALERIVS
VALERIANVS
EX VISV P.

Iliad. β. in principio.

Multaque huiuſmodi paſſim reperiuntur. Quod uerò traditum eſt à Poetis, Homerus, qui ſomnium ab Ioue eſſe ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandum, ſomno ab Ioue miſſo, Nauſicaam à Pallade, ut in agrum progrediatur, quò ſuſciperet Vlyſſem, & multa paſsim eodem modo. Virgilius quoque hanc ipſam rem latiſsimè & hic & illic proſecutus, nuſquam tamen plenius, quam vbi de Latino loquitur. E

Aen. li. 7.

At rex ſolicitus monſtris, oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucoſque ſub alta
Conſulit Albunea, nemorum quæ maxima ſacro
Fonte ſonat, ſæuamque exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omniſque Oenotria tellus
In dubijs reſponſa ferunt, huc dona ſacerdos
Contulit, & cæſarum ouium ſub nocte ſilenti
Pellibus incubuit ſtratis, ſomnoſque petiuit.
Multa modis ſimulachra uidet uolitantia miris,
Et varias audit uoces, fruiturque Deorum
Colloquio, atque imis Acheronta affatur Auernis,
Hic & tum pater ipſe petens reſponſa Latinus,
Centum Lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atque harum effultus tergo, ſtratiſque iacebat
Velleribus, ſubita ex alto uox reddito luco eſt.

Vt qui ex aquis ſulphureis naſcitur.

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

Oracula diuina.

SEd quoniam incidimus in oracula, nuſquam ego plura notis hieroglyphicis ſimilia comperio, quàm in Diuinis noſtrorum literis, ita omnia ſenſu myſtico conſcripta quæcumque Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati ſpiritu protulere. Talis eſt argentea Columba illa, cui aurum in dorſo, poſteriorem partem uerſus inductum, Significat quidem hoc, ut Theologi noſtri interpretantur, inſtare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis aſſequatur, quæ præ manibus ſit, & ante oculos ſita, eam per argentum, quo anteriores Columbę iſtius partes bracteatæ ſunt, accipiunt. Longe autem pretioſiorem illam, quæ ſubſecutura eſt poſt obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt: ſi modo, uti ſuperius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ ſurculo reuertamur. Nam & apud aruſpices profanos, feliciora tempora ſubſecutura indicatum eſt, ex aureo gibbo, quẽ ſibi acceſsiſſe in tergus Domitianus Imp. paulò ante quam interficeretur, per nocturnam imaginẽ uiſus erat ſe videre. Eucherius Columbam illam argento illitam, cuius poſteriora in ſpecie ſplendentis auri radiabant, ſignificaſſe ait, prima quæque in Diuinis literis argento fulgere, occultiorem uerò ſenſum longè pretioſiorem, ueluti aurum rutilare, longaque admodum diſceptatione rectè procuratum oſtendit, ut illa ſermonum, qui de Diuinis haberentur, caſtitas intemeranda à promiſcuis cunctorum oculis, in abdito ſepoſita, ſuo quaſi quodam uelamine pudicitiæ contegeretur, cœleſtibus obumbrata myſterijs, ſicut ſecreto ipſa ſuo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud ſibi vult: *Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar*: quã hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud: *Ieſus in parabolis loquebatur ad turbas*, niſi ſermones ſuos myſtico ſenſu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apoſtoli ab vſitato loquendi more receſſerunt, facilia in promptu habentes, magna in receſſu continentes. Quod ea de F

Suetonius in Domitiano, c. 15.

cauſa

A cauſa congruum fuit, ut ſacra de Deo dicta à cæteris, ſcriptis, ſicut merito, ita & ſpecie diſcernerentur, ne illa cœleſtium arcanorum dignitas paſsim & indiſcretè pateſceret, ſanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita conſecrata vaſa templi inuoluta promiſcuus populus ferret, nec tamen conſpicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in iis, quæ de formula ſpiritalis intelligentię ſcripſit: *Poſteriora in diuinis incarnationem* (admiſere enim uocabulum Theologi) *Filij Dei, quæ ſubſecutura eſſet, indicare*: eoque ſpectare quæ per Angelum Moyſi dicta ſunt, *Poſteriora mea videbis, faciem autem meam uidere non poteris*: quia, ſcilicet, *Patrem nouit nemo niſi filius, & cui uoluerit filius reuelare*. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteam eã, putiſsimo ſcilicet candore ſpectabilem fuiſſe dicunt, quæ ſupra caput aſtiterit, Aſſertori noſtro, dum ſanctiſsimæ illi aſpergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorum cantico, ea intelligitur anima, ut tradit Adamantius, quæ diuinas literas non in ſuperficie primoribuſque, ut aiunt, labris, ſed intimum uſque ſenſum exquirit. Duabus hæc dum ſedet, alis regitur: iiſdem nixa fertur in ſublime. Volamus, cum philoſophica quadam morte ſeparati à corpore, rapimur ad diuina: ſedemus, cum in amicorum conuentu atque conſortio, de ſobrietate, de temperantia, de modeſtia ſermones varios commiſcemus: cuiuſmodi illi ſunt qui nos quotidie monent, ut cum Columba pro cantu gemitum edamus: cum ſcilicet, quæ perperam à nobis facta ſunt expendimus: id procuremus, vt ueluti Columba felle careamus, hoc eſt, iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus: ut Columba oſculis inhiemus, quippe pacem ipſam undecumque perquiramus: vt Columbæ gregatim uolitemus, piorum ſcilicet, conuentus candida ſimplicitate prædito frequentemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli eſſe iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamur: vt Columba, cum cibum ſumimus, meliora grana ſecernamus, dicta quidem præ- B ceptaque ad inſtitutionem & bonos mores facientia, à turpibus ſeligentes, ea guſtare properemus, vt Columba cadaueribus veſci abominemur, affectus ſcilicet qui corpori ſunt inſiti, qui ſenſibus adblandiuntur, auerſemur: ut Columba in petræ foraminibus nidulemus. Petram, Chriſtum diuinæ lectionis Magiſtri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum noſtrum imponere debeamus, vt Columbæ iuxta riuos & fluenta reſideamus, ut vmbra Accipitris inſpecta, ſi fortè impetum in nos fecerit, poſsimus eum cõmodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cælitus ſtillantem pro Diſciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbẽdum admonemur, vt à mali dæmonis fraudibus ita nos facilius ſubducamus. Vt Columba geminos pullos enutriamus. Columbam amorem ſuperius ſignificare dictum. Geminos igitur amores educemus: vnum, quo Deum piè colamus: alterum, quo mortales alios ardenti quadam charitate proſequamur, quæ quidem ſi præſtiterimus, nihil nobis ad bene beateque viuendum eſt in poſterum de futurum.

Exodi cap. 33.

Quomodo fiet homo Columbæ ſimilis.

Cant. 1. & 4.

DE TVRTVRE.

PArum Aegyptij cognita Turtur fuit niſi plura ſuper ea tradiderunt, quam legatur apud Horũ. Sed enim, minime ueriſimile eſt, ſacerdotes eos in uniuerſa rerum natura toto uitæ tempore uerſatos, non longe plura ac pene innumera intellexiſſe, quam ea pauciſsima, quæ, ut Plautus diceret, *Fruſtillatim hic & illic conſpiciuntur*. Sed quoniam doctrina hæc prorſus extincta eſt, ſatis nobis fuerit, ſi quando corpus ipſum ab inferis reuocare non poſſumus, aliquam tamen rei umbram ob C oculos exhibere, ſiue ab Aegyptijs, ſiue ab Hebræis, ſiue à Græcis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLerique igitur continentiſsimam viduitatem exprimere cum uolunt, Turturem in aliquo ramo inſidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita ſe ab aliarum uolucrum conſortio ſeparat, tantique mœroris exempla exhibet, ut nunquam inde ſocietatem inire cum alio quopiam patiatur, ſed quod reliquum eſt vitę, abſque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, ſola uolet, neque in frondeſcenti ramo unquam inſideat, eaque omnia faciat, quæ ad luctum ſpectare, & ad uiduitatis ac ſolitudinis mœrorem exprimendum aptiſsima uel in homine videantur. Eiuſdem eſt etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, ſed in eodem comparis deſiderio perſeuerat. Quinetiam dum uiui ſunt, mas nullam aliam adit, quam eam unam, qua cum ſemel coniunctus fuerit, & identidẽ fœminam ſuum ipſa marem unum tantum agnoſcit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationẽ, quod nullus adhuc hominum neque quidem ipſe Paulus, auſus eſt legem uiduitatis pręſcribere: & tamen una inueniatur auicula, quæ nos ſponte in continentiæ moribus antecellat. *Audiant*, inquit Baſilius, *mulieres ipſæ, ut animalia rationis expertia uiduitatis honeſtatem indecoro iterati connubij anteponãt, ſi hæc auicula, recordatione conſortis, coniugium alterius abnuit, ſua contenta ſolitudine.*

Mira Turturum uiduitatis continentia & coniugij.

PVDICITIA.

APud Hebręos ipſos omnino reperias Turturum per pudicitiam ſignificare: ſiquidem, ut apud eundem Baſilium habetur, in Circunciſione par Turturum, aut duos pullos columbarum

Par turturum quid

offerre mos erat, quod indicium eſſet pudicitiæ, ac vitæ continentis exemplũ. Origenes porrò, ſiue ea Cyrilli fuerint, quæ in eandem prorſus ſentẽtiam pleriſque locis & huic & illi inſcripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cum mentem noſtram Dei verbo velut uerò coniugi ſociauerimus, ſicut hoc genus auium vnum atque illud idem caſtum ſeruare coniugium dicitur. Addit alibi, Apoſtolos, cum de caſtitate ſermonem habent, eam per Turturem quam memorauerint, intelligi. Diuinæ ſiquidem literæ per Turturem vnamquamque animam caſtitate præditam intelligunt, de qua Pſalmo 82. dictum uolunt: *Inueniſſe eam nidum, vbi ponere pullos ſuos*, hoc eſt Eccleſiam, piorum ſcilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret. Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus, pudicitiam à Romanis velata facie pingi ſculpique ſolitam: & apud alios Teſtudini æquiparatam, quòd pudicarum eſt ſeſe domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in ſecretioribus & remotis à multitudine locis vitam tranſigit, aut deſerta montium diligens, aut ſecreta ſyluarum à frequentiore auium aliarum cœtu ſequeſtrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio verò Turturis, & Columbæ in ſacris literis ſignificat, vt Heſychius exponit, hominẽ contemplationi deditum, qui munus offerat ſuum in ſcientia & manſuetudine ſpirituali: hic enim opus eſt prudentia, vt non excedat legis conſideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit: quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas ſibi neceſſarias fore uiderit, ita ut eius exẽ-

Hier. c. 8. plo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: *Turtur, & Hirundo, & Ciconia cuſtodierunt tẽpus aduentus ſui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini.* Columba autem munda & ſimplex, præſentiæ ſancti Spiritus eſt index, quales eſſe oportet eos, qui diuinarum literarum contemplationi ſe ſe dedicarunt: quam quidem ſimplicitatem Ieſus, Aſſertor noſter Apoſtolis ita commendauit, ut eos E ſimplices eſſe debere ſicut Columbas identidem admoneret, & beatos mundo corde plurimum affirmaret. Ideoque Ezechias cum neque altum ſapere vellet, neque maiora ſe quærere paratur eſſet, *Meditabor*, inquit, *vt Columba.*

SALTATIO.

APud Philippum illum, qui ſacerdotum Aegyptiorum lemmata quædam Græcè ſcripta poſteritati tradidit, ſaltatorem hominem & tibijs deditum, per Turturem ſignificari comperio, neque quicquam aliud: nam eam omnino tibijs mirum in modum affici compertum eſt, quarum etiam audita modulatione, dare eam motus incompoſitos, & ſaltationem imitari dicunt: quinetiã eo cantu in inſidias allici, atque capi. Ad huiuſmodi ſaltationem addemus; quod Theocritus Idyllio

Hinc illud Zenodori, ex Plotio Menandr. Τρογόνος λαλίστερος *Turture loquacior. Et Aelianus lib. 12. cap. 10.*

cui Συρακούσιαι titulus eſt, loquaciores quaſdam fœminas Turtures uocat: illæ enim non ore tantum garrulitatem oſtentant, uerum etiam caudæ motu, qua propemodum obſtrepere videntur.

INTELLECTVS AETEREVS.

Cant. c. 2. AT in Diuinis literis Turtur intelligentiam, quæ à diuino Spiritu eſt, ſignificat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorum loco: *Vox Turturis audita eſt in terra noſtra*: neque inficiatur idem de Columba dici. Sed Spiritum ſanctum ex Columba tunc intelligi vult, quando, quæ de ſacris literis diſputatio commentarioque profertur, ea manifeſta eſt & adaperta: tunc verò ex Turture, cum res altis obſcuriſque myſterijs agitatur.

F

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit Turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaque non minus garrula quam Turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam ſecuti, ſignificata eius ſuperioribus duobus, priuſquam abuolet, excipiemus, quæ ſunt huiuſmodi.

AEQVALITAS.

Eadem Pl. li. 10. c. 33. Aequalitatẽ in epulis. Quia forſan adultiores pullos circum agi docet, & foris ſaturitatem emittere, & alia, quæ Plin. lib. 10. c. 33

AEgyptij per Hirundinem in primis, quæ filijs ſuis cibum ſubminiſtraret, hominem intelligebant, qui liberis æquas hæreditatis portiones diſtribueret: neque non Principem, qui ſe ciuibus æquaret ſuis, neque ullo vellet ornatu vel apparatu magis quam reliqui ſumptuoſiore accipi. Hirundo ſiquidem, mira filios alit æquitate, ſingulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligẽtia, ne qui ſemel acceperit, bis accipiat: atque ita, ut par ſit omnium ſportula, procuret. Aequalitatis iſtiuſmodi adeo ſtudioſus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericum illud obſeruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐίσης indigeret: quoque obſonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, ſæpe fercula de menſis aliorum, etiam infirmorum apponi ſibi iubebat. Nihil etiam ad conciliandos ſibi populorum animos æquè principibus prodeſt, quam æqualitatis oſtentatio. Nam cum potentia ſuapte natura odioſa ſit, per moderationem maximè omnium euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis Hirundineis in aliquot veterum monumentis obſeruatum, hieroglyphicum inſtitutionis eſſe contendant, argumentumque eiuſmodi ad Oſiridis & Cereris benefi-

A beneficia in mortales collata, referant: quòd ſcilicet, ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres eſt Poetis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum ſacris Aegyptiorum literis, Oſiris Iupiter, iuſtus, pater, dux, & conſultor omnium habetur, quæ ſiue ad inſtitutionem, ſiue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudioſum ædificationis hominem, quique ampla ædificia, vel etiam oppida condiderit, per Hirundiné, quæ nidũ aſtruat, intelligi nõnulli volunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros conſtruere, domos cæmentitias ædificare didiciſſe nos, qui de architectura ſcripſerunt authores optimi, tradidere. Operæ pretium verò eſt ſpectare alitis artem, & ingenium. Cùm nidum luto conſtruit, ſtramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac ſi quando euenerit vt luti copia non ſuppeditetur, ipſa ſe totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omninò illi materia deſit ad fabricandum. Manifeſtum autem induſtriæ huius argumentum in Heracleotico Aegypti oſtio præſtant vſque adeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vaganti Nilo inexpugnabilem opponentes ſtadij vnius ſpatio, vt id humano opere perfici vix poſſe credatur: vnde mortalium primi, qui caſulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones conſtruendas acceperunt.

Hirundinũ in nidis cõſtruẽdis induſtria. Iiſdẽ penè verbis Plinius lib. 10. cap. 33.

Indidem ex Plinio.

PATRIMONIVM.

B HAereditarium patrimonium ex aſſe filijs relictum, per nidum Hirundineum apud ſacerdotes Aegyptios ſignificare tradit Horus, hieroglyphico inde deſumpto: quòd ab auium nulla nidus tanto labore, tanto ſtudio, tam diuturnus, & poſteris quoque vſui futurus ædificetur: nam ſi parentes intereant, eam adeunt hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde ſibi neceſſaria comparare poſſint, norunt. Agnoſcit hoc Baſilius, vbi ait: *Nemo paupertatem deploret ſuã, neq; is de ſua vita deſperet, actũmq; iã eſſe de ipſa putet, cui nihil eſt de patrimonio relictum: non enim deſunt artes & induſtriæ, quibus ſi nos exercere voluerimus, neq; Hirũdinibus deteriores eſſe, vitã commodè agere valeamus.* Huius verò hieroglyphici argumentũ ex eo deſumptum ſcribit Horus, quòd vti ſuperiùs dictum, Hirundo vſque adeò filiorum commodis ſtudet, vt vel peritura, dum aqua perfuſa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentiſſimum, nihilo ſecius ſedem filijs paratura, opus perficere conatur.

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontem (quiſquis ille fuerit) eo libello, qui titulo De æquiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè ſignificari: nidus enim patriam, os verò adapertum clamorem, & implorationem oſtendit. Hinc illud in Ezechiæ Cãtico: *Sicut pullus Hirundinis, ſic clamabo.* Vnde admodùm eruditè Plautus Hirũdines obijcit in ſomnium Demonæ, quas Simia ſolicitabat, qui ſit filium ſtatim penes lares ſuos in phano Veneris opem implorantem, inuenturus: illa enim, Hirundinum more, quodammodo transfretauerat, & ad conſuetas ſibi ſedes, domum quidem paternam, delata erat.

C AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni, tum inutili, tum ingrato & per difficili, comperias: quippe qui moribus noſtris, & familiaris vitæ rationi difficulter aſſueſcat, Hirundo ſiquidem noſtro magis quàm vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiſcum verſata, noſtra omnium maximè familiaris atque domeſtica, nullam tamen nobis vtilitatem affert, nunquam manſueſcit cicuraturve. Proinde verno, hoc eſt, tranquillo aduentante tempore, nos inuiſit, & quaſi in officio futura præſtò eſt: hyeme verò, hoc eſt, turbido cœlo inſtante, aduerſaque fortuna ingruente profugit: qua ſimilitudine vtitur ad infidam amicitiam notandam, author Rhetoricorum ad Herennium. Eaque de cauſa Pythagoras eas à tectis ablegauit: id ſcilicet innuere volens, huiuſmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto conſuetudinem & amicitiam cum illis ineundam eſſe. Id quod & Plutarchus Sympoſiacõn octaua decade latiùs explicauit, quæ, ne tam multa congeramus, breuitatis cauſa præterimus.

Hirũdo nõ cicuratur.

VERNVM TEMPVS.

ILlud verò nulli non innotuit, Hirundines plures conuolantes à mari verni tẽporis indicium eſſe, cùm vulgatum ſit adagium: *Vnam tantùm Hirundinem ver non facere.* Accedit huc Ciceronianum ſcõma in C. Verrẽ, vbi dicit: *Satiſne vobis magnam pecuniam Venerius homo, qui è Chelidonis ſinu in prouinciam profectus eſt, Veneris nomine quæſiſſe videtur?* Alludit, inquit Aſconius, ad nomen, quod Hirundo, quam Chelidona Græci vocant, Veris, id eſt, temporis verni ſit amica: illa enim adulto ſemper verè præſtò eſt, totamq; apud nos æſtatem agit. Atque hoc illud eſt quod Horatius ait: *Cum Zephyris & Hirundine prima.* Et apud Ariſtophanem, Equitibus, παῖδες οὐχ ὁρᾶθ᾽ ὥρα νέα χελιδών. Apud Athenæum legas Rhodijs præcipuum fuiſſe morem ſub tempus vernum Hirundinem inuitare, idq; χελιδονίζειν

Ex Ariſtotele i Ethicis.

Scomma in C. Verrem.

ϑωνίζειν dicebant. Apud Ariſtophanem Hirundo chlænam uendere, theriſtrum emere ſuadet: præteriiſſe quippe hyemem admonuit, adeſſe verò æſtatem. D

GARRVLITAS.

Hoc eſt: Pueri, nonne videtis, ecce noua hirundo.

CAeterum D. Hieronymus & Cyrillus cum Ariſtotele conſentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὁμοροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abſtinendum à commercio garrulorum & ſuſurronum intelligunt, quam quidem ſententiam corroborat Alexandri hiſtoria, quem cùm quieſcentem Hirundo quædam magno garritu ſupra Regis caput importunè volitans interturbaret, Ariſtander Thelmiſeus pro domeſticis accipiendum, qui Alexandro inſidia pararent, interpretatus eſt, quas tamen facilè deprehenderet, idque garritum indicare, quod euentus poſtmodùm comprobauit, Alexandri Aeropi, quem ex amicorum numero Theſſalis equitibus præfecerat, conſilio patefacto. Sanè κωτίλη ἡ χελιδὼν Heſiodo, propter garrulitatem, vnde Poeta is κωτίλλουσα formauit. κωτίλλειν enim garrire eſt, eoque cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Ariſtophanes, Ranis, Muſæa Hirundinum vocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior ſit. Sunt qui ſuper hoc D. Hieronymum impugnent: ſed ij fabuloſè potiùs, rhetoriceque laſciuium, quàm quicquam ſani afferant, præter ea quæ deſumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicoſtrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Theognis apud Athenæū lib. 8.
Hirundines ne habeas ſub eodem tecto.
Garrula hirundo.
Επιζοχλίδες.

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.
Loqui ſi indeſinenter, multaque & velociter,
Prudentiam indicaret, vtique Hirundines
Fortaße quàm nos ſapere dicantur magis. E

LVCTVS ET QVERIMONIA.

ALij Pythagoricum idem ſymbolum interpretantes referũt ad tragœdiã, quaſi triſte omen, lugubreque argumentum ſecum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannem Grammaticum in Heſiodi Commẽtarijs legimus, cùm prius Philomela Pãdionis eſſe, nunc Hirundo auis τηρεύς, φησὶ, μὲ ἐβιάζετο. *Tereus, inquit, mihi vim intulit.* Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelam in Luſciniã abiiſſe idem author Procnæ, non Philomelæ id obtigiſſe dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν Ἴτυν ὀδύρεται. *Et Procne in Luſciniam commutata Ityn deplorat.* Item apud Ouidium habemus.

Sola virum non vlta priùs mœſtiſſima mater,
Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis non expreſſo nomine, Luſciniæ tamen ſimilem dicit:

Nidum ponit Ityn flebiliter gemens, F
Infelix auis eſt Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium: quòd malè barbaras
Regum eſt vlta libidines.

Et Catulus eodem modo:

Qualia ſub denſis ramorum concinit vmbris
Daulias abſumpti fata gemens Ityli.

Sentit idem doctiſſimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæſtio, quoniam ſuper eadem Hirundine dixerit Heſiodus:

Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδών.
Quem manè gemens Pandionis excit Hirundo.

Ορθρογόη exponunt interpretes, clamoſa, non autem diluculò flens: cùm Hirundo tota clamitet die, non autem manè tantùm, aut veſperi, veluti facit luſcinia. Sed hic quoque quantum pertinet ad cantus querimoniam & fletum, quæſtionem mouet Proclus, Platonis nixus teſtimonio, nullam alitem dicens dolore affectam canere: quare quod Heſiodus de Hirundine ὀρθρογόη ſcripſit, is ὀρθροβόη legendum cenſet, quæ ſcilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiam teſte ſcimus auem nullam afflictam canere. Sedenim, haud quaquam leuiter, ſed ex arte Poeta dixit Hirundinis loquacitatem lamentationem eſſe, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationem paulò antè ex Ioanne Grammatico retulimus. Sed quoniam modo Proclus lugere negat Hirundinem, cùm eam Pandionis filiam agnoſcat? quóve modo ὀρθροβόη ſcribendum contendit, cùm non matutino tantùm, ſed toto vociferetur die, diluculò verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis ſententiam conuertamur: ille nimirum, de auibus, quatenus aues ſunt, afflictas eas non canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filijs attribuunt, ad eam, quæ de ijs fabula vulgata eſt, reſpiciunt. Verùm operæ pretium eſt fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digeſta eſt, poemate de Tereo, ſubtexere. Pandiona quidem, ait is, Athenienſem filias habuiſſe Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium ſuſcepit,

Terei fabula.
Ouidius li. 6. Met. & Maro in Sileno.

Aliquo

A Aliquo verò poſt tempore accidit, vt Tereus Athenas repetierit, Philomelam ad Procnem vxorem deducturus in Thraciam, quam in Aulide Bœotiæ deflorauit, linguamque eius abſcidit, ne quid ad ſororem deferre poſſet. Cùm verò hęc in Thraciam appuliſſet, hiſtoriam vt acta fuerat, acu pingit, remque ita omnem manifeſtat. Procne re cognita Ityn filium diſcerpit, patrique Tereo epulandum apponit. Hic verò vbi ſe filium abſumpſiſſe cognouit, eas erat diſtricto iam gladio interfacturus, quas Dei miſerti, ut aiunt, in aues tranſmutarunt, & Procne quidem Luſcinia facta, Ityn abſumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, aſſiduè clamat. Ille uerò in vpupam mutatus, ποῦ ποῦ gemens dicere videtur. Hæc cum filium meum diſcerpſiſſent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquiſſimo Poetæ dare poteſt, qui ſorores infeliciſſimas, etiam aues factas, ſortem quamque ſuam, quaſi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

Alij, per nūcios ſuo ſanguine, ſcriptū ad ſororē miſit.

Itys cōuerſus eſt in Phaſianū, Strabo. libro 9.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere ſe Hirundinis caput imaginari, peregrinationem ſignificat: id enim earum auium præcipuè proprium, vtpote, quæ neque quidem apud parentes degere ſoleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum poſuit, rerum quæ peregrè inſtituerat, irritum euentum oſtendit. Indicauit id ipſum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionyſio priori arcem relinquenti, cum ibi nidularentur, reditum portendere.

B

RESIPISCENTIA.

SVnt qui reſipiſcentiam per Hirundinem acu transfoſſam oculos indicent: ea ſiquidem, ſi vulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei cauſam commentantur, imperfectionem quandam qua prædita ſit, natura quippe nondum vires omnes ſubminiſtrante: in pullis enim tantum hoc euenire: quare ſi punctu læſi eorum oculi fuerint, ſupereſſe vigorem adhuc luminis, quem natura ipſa ſubminiſtrat. Lumen autem pro Sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & inſipientia tenebras, vnicuique manifeſtum crediderim. Tertullianos addit, vti eam ad hoc chelidoniæ ſuæ beneficio, cuius, ſcilicet herbæ ſucco pullorum oculos oblinat, atque ita viſum reſtituat. Ne tamen nullus ſit nobis ex Hirundine vſus, Cecinam Volaterranam equeſtris ordinis virum, legimus comprehenſas Hirundines in vrbe, ſecum in expeditionibus afferre ſolitum, quas poſtmodum victoriæ nuncia amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito uictoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cum obſideretur præſidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad ſe mox cum epiſtola rediiſſe, ut lino ad pedes eius alligato, nobis ſignificaret, quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

Hinc chelidoniā herbam ab his inuentam tradunt, Mattheol. in Dioſcor. lib. 2. c. 49. Plin. li. 10. cap. 33.

Vſus ex Hirūdine, quis.

 D

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM,

DE IIS QVAE PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, Et alias aliquot Aues ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSTERTIVS.

OPTIME quidem, doctiſſimè Coloti, vt totius es antiquitatis ſtudioſiſſimus, bonarumq; diſciplinarum egregiè peritus, mecum ſæpe de non contemnendis veterum ſcriptorum inuentis, quocunque ſcripta fuerint argumento diſſeruiſti: etiam ſi non vſquequaque eorum enteſcat eloquentia: quæque ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorum lectione, & eorum etiam qui remotiora quædam literis mandauere, de prodigijs, de ſomnijs, de ſacrificijs, deque multis antiquorum ritibus, & inſtitutis collegeras, mecum communicaſti, quæ licet ex vſu iam receſſerint, delectant tamen, & veterum ſcripta reddunt ad intelligendum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & menſuris comperiſti, quæ pauciſſimi hactenus perſpexere, licet idem ſaxum voluere plerique ætate noſtra conati ſint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaque viciſſim, qualiacunque eſſent, auſcultare dignatus es. Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere poſſumus, intactam, vel parciſſimè à nonnullis traditam, intentas eſſe, ad Ægyptiorum ſcilicet hieroglyphica ſtudioſius anhelare, longamque iſtiuſmodi rei ſeriem iam inſtructam, non tamen abſolutam, quam tamen, quanta poteram feſtinatione vrgebam, vt quod anguſtia temporis inuidebat, induſtria & vigilantia ſuppleret: ſubinnuere viſus es mihi, cupere te quamplurimum, quæ ſuper Olore conſcripſiſſem inſpicere: nimirum enim quod ſenio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atque feſtiuo conueniebat, popoſciſti. Quare ego tuo huiuſmodi ſtudio delectationeque perſpecta, nihil contatus Olorem ad te miſi: poeticam quippe alitem optimo Poetæ, cantatricem in ſenectute ſua, ſuauiſſimam ſeni lepidiſſimo, qui ætatem iam grandiorem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamque ſecutus diligentiam, Muſas curſu nunquam intermiſſo proſequi perſeuerat. Subſecutæ autem ſunt Olorem aliæ quoque eiuſdem ingenij volucres, Luſcinia, Pſittacus: quinetiam nonnullæ earum æmulæ, ſed præ raucitate ſua mimæ illarum potius, quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus neceſſe eſt caueam pares vnicuique ſuam: quia tua indigent ſaginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura eſt, viro eorum, quibus alites meæ paſci queant, opulentiſſimo. Sed vt iocari deſinamus, tu vale, & quantulumcunque id eſt quod exhibere potuimus, boni, vti ſolitus es, conſulito: quod enim ab amiciſſimo profectum eſt, id & ames, & charum habeas neceſſe eſt.

E F

SENEX MVSICVS.

Hinc illud κύκνειον ᾆσμα. Cygnea cantio. Aelian. de na. Animal. Quo tempore cantat Cygnus potiſſimù. Vnde Lucianus in Cygno, eos aſſerores, Phœbi vocat Ἔποψ, Græcè, Latinè vpupa.

ÆGYPTII Sacerdotes ſenem Muſicę ſtudioſum per hieroglyphicam Cygni effigiem ſignificare conſueuerunt: quippe quem omnes eo ſuauius modulari ferunt, quò magis in ſenium vergit. Muſicæ uerò illi ſymbolo (vt hoc obiter interpretemur) cõpoſitiſſimos mores intelligebant, ueluti in ſenibus mores ipſos compoſitiores, & ſibi maximè conſonos eſſe par eſt: de ijs loquor, qui Colotio ſimiles, ſanctius inſtituti, vitam integerrimá, & à turpitudinibus alienam peregere. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciuſq; canere aſſirmat, cum ſe breui præſentiunt morituros, quaſi lętantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius miniſtri ſunt, migrationem parent. Addit, homines quoſdam, cum ipſi mortem expaueſcant, Cygnos quoque falſo criminari, cantuſque huiuſmodi dicere doloris argumentum eſſe, quem ex aduentante morte conceperint, ſed enim, haudquaquam animaduertunt, in omni volatilium genere nullam eſſe auem, quæ uel in eſuritione, uel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo ſe affectam ſentiat, emoduletur, cantilletve: non Luſciniam quidem ipſam, non Hirundinem, non Epopem,

quarum

A quatum cantum,& luctum & querimoniam eſſe fabulantur. Sibi verò videri neque quidem aues has, neque Cygnos præ dolore canere, ſed quia Phœbo ſacræ ſunt,eaque lætitia concitatæ, forſan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præſagiunt. Hinc M. Tullius Tuſculanis quæſtionibus Cygnos, ait, *non ſine cauſa Apollini dedicatos eſſe, ſed quòd ab eo diuinationem habere videantur: quia prævidentes quid in morte boni ſit, cum cantu & voluptate moriantur.* Omninò autem quod de morte narratur, falſis aliquot experimentis compertum eſt,tametſi Lucretius Poeta peruulgatam tangit opinionem,cum eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum,ad hoc & Horatium & alios reſpexiſſe,cum Poetas Cygni ſymbolo nuncuparunt. *Cic Tuſc. lib.1.*

POETA.

NAm veluti Cygni ſenio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem organis affectis ſuauiorem ſimul,& vocaliorem emittunt vocem, ita etiam boni Poetæ, quo per ætatem magis profecerunt, ſcribere itidem ſolent elegantius & ſapientius. Sic Oedipus Coloneus opus ea conſcribens ætate,qua propter ſenium author deſipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatæ actus inſaniæ reus,omnium quæ anteà conſcripſerat operum cultiſſimum iudicatum eſt. Et Iſocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus muſicum eſt,& certis conſtat numeris) Panathenaicam orationem,omnium quas anteà ſcripſiſſet luculentiſſimam,poſt octogeſimum vitę annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poemata pleraque, Aurelius Augurellus Chryſopœiam, & alij plerique ętate noſtra bene literati viri eo ſuauius Cygneum hoc melos emodulati ſunt, quo magis viſi conſeneſcere. Sic tu Muſas aſſectaris, quæ ſalis & leporis plurimum præ ſe ferunt: denique omnia quæ ad eruditionem ſpectant,non ignauiter perueſtigas. An verò Platonem diſſimulare poterimus, quem annum circiter octogeſimum agentem ſcribendo vita functum aiunt? Vt fabuloſum minimè videatur,quòd Socratem perhibent per quietem exiſtimaſſe nouellum ſe Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè ſumptis euolauerit in ſublime, ætheraque omnem ſuauiſsimo clangore compleuerit,poſtridieque Platonem ab Ariſtone patre ei commendatum in inſtitutionem: uiſoque ſtatim puero dixiſſe Socratem ferunt,eam eſſe auiculam,cuius imago nocte proxima ſibi per ſomnum fuerat obuerſata. *Senũ opera elegãtiora.* B *Auctor Diogenes Laer. li 3. in Platonis vita.*

MVNICIPIBVS INIVRIVS SVIS.

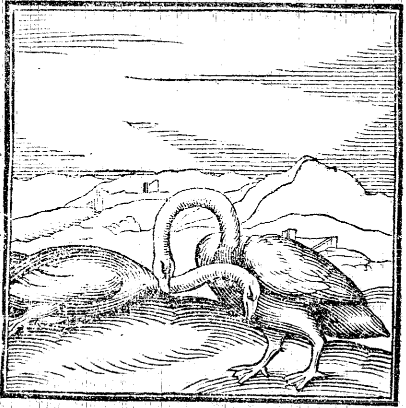

SEd, ut etiam attingamus Poetarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus ſuis iniuriũ hieroglyphicè ſignificare. Siquidem Olores in uolucrum genere id habent peculiare ut alter alterum depaſcatur, atque inter ſe morſus conuertant: unde illum crediderim Pindaro *Inhoſpitalem* appellatum: id quod neſcio qua æmulatione præſtantiæ, in Poetis præcipuè, & nunc eſſe,& fuiſſe ſemper exploratiſſimum eſt. Nam vt ipſi aiunt, *Ideoq; ab Hercule occiſum.*

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd, Meliſtus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam eſſe dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præſtò ſunt,conticeſcere cogantur.

ANIMI CANDOR.

C SEd fuerint hæc improborum exempla: cum ego bene literatos viros eo benigniores candidioreſque ſemper expertus ſim, quò magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanũ aiunt, omnium ingenia fouiſſe, de nullo vnquam et cum familiariſſimis obloqui ſolitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquennium audiui,tanto candore prędìtum agnoui, ut quia nulli vnquam detraheret, neminé carperet, neq; manifeſtos quidem hoſtes inceſſeret, quos profeſſionis initio, moleſtiſſimos inuidia homini compararat, & ꝙ omnes alba quod aiunt,linea notaret,non emũcti ſatis iudicij plerumq; retulerit notam. Talem fuiſſe Romę Pomponiũ Lętum aiunt, qui licèt à multis iniuria laceſſeretur, nunquam tamen ipſe maledicendo calumnias propulſare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu,talis Iacob. Sadoletus,cuius nomen ętate noſtra in Modeſtiæ appellationem abijt. Sunt itaque Cygni,qui verè literati ſunt, qui benigni, qui nulla ſyncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris eſt indicium Cygnus,quẽ omnes inſignem memorant albedinis epitheto,ne λευκότην albitudinem vt Plautus,dicam. Ita apud Ouidium: *Eruditiores viri, benigniores.* *In epiſtola Didonis Aenea, & Virgil. 3. Georg. Paſcentem niueos Cygnos, ait.*

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Vir. Eeg. 7. *lib. de nat. animal.* Et, *candidior Cygnis*, Apud Virgilium. Theocritus ea de cauſa θῆλυν κύκνον dixit, quod fœmineus color plurimum à candore commendari ſoleat. Albos autem eſſe à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus. D

GLORIAE CALCAR.

IDem uerò Poetæ hoc commune cum Cygnis habent, quod gloriæ ſtudio trahuntur, fauoriſque & laudationis omninò ſunt auidiuſculi,

Nec petitur ſacris niſi tantum fama Poetis.

Cygni quoque tunc ſuauius canunt, cum Fauonius eos ad cantum viſus fuerit inuitare: ζεφυρῷ γὰρ χρήσονται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ καὶ ἐνοδίῳ, ait Philoſtratus Phaethonte. Sed longè venuſtius & plenius id recenſet, ubi paluſtria & aquatica loca uerbis pingere conatur. Aelianus quoque non canere eos ait, niſi flante Zephyro.

MVSICA.

QVod quidem ideò repetendum duxi, quia ſi quis Muſicam ipſam aptiſſimè deſcribere voluerit, non aliam libentius ſpeciem imitabitur, quam quę in hunc modum a eo authore oculis ſubijcitur. Ex Oloribus verò qui vocaliores ſunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, ſidunt, ubi argutum neſcio quid certandi ſtudio uidentur emodulari. Cantilenæ verò ſignum videas puerulum alatum, qui uen- *Zephyri pictura.* tus Zephyrus eſt, is enim cantum Olorib. inſpirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiuſmodi eſt aura eius quam libenter adeò captamus. Olorum uerò plumæ identidē afflatu eo ſurriguntur, quippe quę repercuſſu venti commouentur. E

APOLLO FIDICEN.

Deſcriptio Apollinis, fidicinis. APud Card. Hippolytum Medicem, alumnum meum, ſignum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen eſt: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum, ea Cygni dorſo ſuſtinetur, Cygnus ipſe collo ſuauiter reflexo, roſtroque ad chordas verſo, parem cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera, Dei dextro innititur genu, eaque plectrum continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote ſignum, Deum ipſum non ſemper arcum tendere, ſed aliquando tacentem Muſam cithara ſuſcitare. Et hæc quoque faciunt ad Muſicæ ſignificatum.

ORPHEVS.

SAnè Plato Aegyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cum felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cum à mulieribus fędè diſcerptus exceſſiſſet è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum emigraſſe mutata ſpecie: vt, qui inſignis Muſicos fuerat, Muſicam itidem perſeuerantius exerceret. Hinc locum mutuatus eſt Horatius noſter, cum in Cygnum abire ſe ſcribit ad Mecœnatem: F

Iamiam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, naſcunturq́ … *leues*
Per digitos, hume … *plumæ.*

Et cum piſcium ſilentio vocaliſſimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoque piſcibus
Donatura Cygni, ſi libeat, ſonum,

Platoni, ea ſuper Orpheo ſcribenti adſentitur Aeneas Philoſophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Aegyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari poſſe docet, Orphea Cygni ſpecie euocandum ait. Quòd ſi quis Homerum euocare uoluerit, oportere eum Luſciniæ formam indutum apparere: de qua paulò poſt.

NAVIGATIO SECVNDA.

Aeneid. lib. 1. CVm uerò Cygni & aquis & Fauonio plurimum gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ ſolis nautis veluti Aquila tempeſtati, Columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

Ni fruſtrà augurium vani docuere parentes,
Aſpice biſſenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo

A *Aut capere, aut captas iam deſpectare uidentur:*
Vt reduces illi ludunt ſtridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantuſque dedere:
Haud aliter puppeſque tuæ, pubeſque tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno ſubit oſtia velo.

DE LVSCINIA.

VEluti poſt Orphea, ex antiquorum traditione, meritò ſuccedit Homerus, ita poſt Cygnum Luſcinia locum tenet: quando, vt paulò ante dicebamus, Cygnus Orphei, Luſcinia Homeri ſimulachrum eſt.

MVSICA.

NOn immeritò autem Muſicam, atque omnibus eam numeris abſolutam, per alitis huius hieroglyphicum ſignificari tradiderunt: ſiue multiplicem uocis varietatem, ſiue delectabilem ſuauitatem, ſiue pertinacem in ea continuationem admiremur, vt vna denique perfecta Muſicæ ſcientia ſonum moduletur, quem nunc continuo ſpiritu in longum trahat, nunc inflexo variet, nunc conciſo diſtinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuſcet. Quid cum ſecum ipſa murmurat, quam plena, quam grauis, quam acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atque vbi viſum eſt, vt ſonus ipſe vibrans, vt ſummus, vt medius, ut imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit, quibus Muſicæ leporibus enarrandis, cum Luſcinia Plinius ipſe contendere videtur. Vt iam Luſcinias taceamus Græco & Latino ſermone dociles, Druſo & Britannico Claudij filijs, fuiſſe. Huic autem aui tam genuina, tam uoluptaria eſt modulatio, vt, ſi Ariſtoteli credendum eſt, obſeruatum ſit eam pullos erudire: quòd ſi procul à matribus alantur, non ita ſuauiter, neque ita peritè cantant: id quod tamen non mercedis neque gloriæ ſpe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam induſtriam calcaria potiſſimum adhibentur, ſed vnius delectationis gratia qua ſeſe oblectant. Quod ſi qua vnquam auis fuit, ex cuius cantilenis homines Muſicam excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirum Luſcinia eſt, quàm habuiſſe magiſtram neminem pudere debeat, dummodo uim in hac re alitis non ignauiter aſſequatur.

Cur Muſica hieroglyphicum luſcinia.

B

Plinius li. 10. cap. 29. hac omnia.

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Luſciniam indicant: propterea quòd auis ea, cum primum ſylua frondibus incipit opacare, diebus, ac noctibus quindecim aſſiduè canat, lætitiã teſtata, quam ex uerni temporis aduentu præſentit: ab eo verò tempore canit quidem, ſed nõ aſſiduè.

LVCVBRATIONES.

QVare factum, ut qui eam vernis menſibus per totam ferè noctem dulci eo modulamine delectari obſeruarunt, vigilantiam ex eius hieroglyphico, nocturnaſque lucubrationes ſignificari dixerint. Nam niſi literarum ſtudijs ſumma ineſſet delectatio, mirificuſque concentus, pro vniuſcuiuſque ingenij captu, haud facile reperias, qui laborioſis vigiliis temere uelit inſeneſcere, atque aſſidua mentis agitatione conſumi. Cui quidem ſententiæ fauet, quod Heſiodus ea ſimilitudine, quam de Luſcinia ab accipitre in altum rapta, miſerabiliterque conquerente, poſuit. Per Luſciniam, ut interpretes addunt, Poetam cauſa modulationis intelligi, ſemetipſum ſcilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per Accipitrem verò iudices, ob rapacitatem, qui Perſæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

Pl. ibidem.

In literarum ſtudijs mirificus concentus.

C

DE PSITTACO.

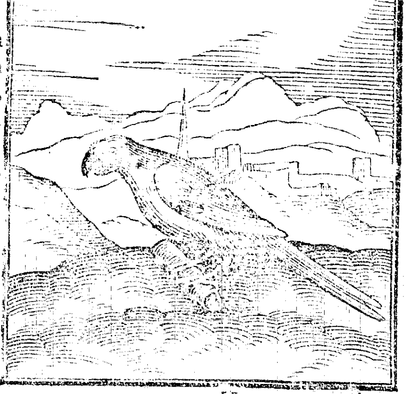

PSittacum apud Aegyptios, de quibus aliquid habuerim non inueni: ſed authores, nationeſque reliquæ, auem in humani ſermonis imitatione omnium maximè admirabilé, indictam minimè reliquere.

ELOQVENTIA.

PEr eius enim effigiem eloquentem hominem, qualem ſe negat Tullius reperiſſe, ſignificabãt, cum nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet voces, id quod ideo præſtat, quòd linguam habeat latiorem, carnoſioremq;, & humanæ propemodum ſimilem: nam quæ anguſtam habent, literas proferre non poſſunt. Atque hanc veriſimile eſt inter eas, quas Pſaphon Libicus enutriuit & inſtituit, principatum obtinuiſſe: ille enim, cum alioqui vir

Hic ψάφωνος ὄρνιθες, Pſaphonis aues. Auctor Apoſtolius in collectaneis.

eſſet perditiſſimus, & omni ſcelerum obſcœnitate contaminatus, uiam excogitauit, qua non modo ſe purgaret infamia, ſed diuinos etiam honores poſt mortem aſſequeretur. Aues enim magno numero in ſeductum penetrale clauſit, quas cicuratas, nemine conſcio, docuit canere, *μέγας θεὸς Ψάφων*, *magnus Deus Pſaphon*: mandauitque moriens, ut penetrale illud nulla interpoſita mora diſiectis feneſtris pate fieret: atque ita prouolantibus per vrbem totam, totumque agrum auibus, *& magnus Deus Pſaphon*: vbique Græcè concinentibus, factum, ut ſit creditus Deus, & templa ſacraque illi fuerint inſtituta. D

DE PICA.

Ideoque a Galeno inepta imitatione ſirenis taxatur lib. 2. de differ. pulſuum.

EST & Picæ docilitas ad humana uerba, ſed quoniam non ita liquidè nec concinnè loquitur ut Pſittacus, & quadam omnino raucitate ſermonem obfuſcat, præfractoque ſono ſyllabas enunciat, eſtque memoria minimè tenaci, ut niſi quæ didicit frequentius replicari audierit, facile obliuiſcatur, ideo non meruit, ut Pſittacus, eloquentiæ titulum ſibi uendicare.

GARRVLITAS.

Nat. Com. lib. 5. c. 12. Cur Baccho Pica dicata. Epiſtola ad Torquatū. Idem Plinius li. 14. c. 22. Hinc illud Athenai lib. 2. οἶνος καὶ ἀλήθεια, vinum & veritas.

SEd pro garrulæ potius loquacitatis hieroglyphico poſita eſt: quod & in rudis plebeculæ ore quotidie uerſatur, garrulos Picæ cognomento vocitamus: ea enim & loquacitate plurima, & aſſidua vocum mutatione inſignis eſt: vtpote quæ diebus ferè ſingulis diuerſam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergo Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimum ebrij valent, *& arcanum demens detegit ebrietas*, atque, ut apud Horatium eſt, E

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?

Sed enim, ſuper hoc plurima apud Platonem in Legibus, ubi nullum tormentum, ad ueritatem eliciẽdam, uino efficacius adhiberi poſſe diſſerit. Mira ſunt, quæ de Pica Plutarchus refert, quæ alioquin loquaciſſima, auditis Romæ buccinatoribus obſtupefacta ſiluerit e ueſtigio, tantoque ita ſilentio dies aliquot meditata, repente, quaſi expergefacta omnem eum buccinarum ſonum, harmoniam, & numeros ſumma omnium admiratione reddiderit. In portentis quoque Pica ſermonis ſignificationem habet, vt ea quæ Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiam, & in eius humeros delapſa, indicium fuit, populũ cui plurimum in loquendo ſtudium, ad eius authoritatem ſe nullo negotio collaturum: pauloque poſt, anteaquam mœnibus appropinquare, affuerunt ab ea urbe legati, qui ſe duci dederent, pacataque ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli uerò ſcribunt, huiuſmodi Picam militari ſigno inſediſſe, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipſe expeditionibus omnibus ſeriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

EST & mendacij, ſiue ſimulationis hieroglyphicum Pica: vtpote quæ anteriore parte candida ſit, poſteriore autem nigricet, amicum ſcilicet purum atque ſyncerum affatu primo ſimulet, mox vel decipiat, uel eludat. De his Pythagoræ dictum aiunt, *τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι*, *minimè guſtandum ex ijs, quibus eſt nigra cauda*: non admittendos in amicitiam homines, ſimulatores, & diſſimulatores hypocritas. Quod uerò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, *τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται*, *mendacium quippe in extrema parte nigreſcere.* F

DE LARO.

ET quoniam à Muſicis elegantibuſque uolucribus in clamoſas incidimus & importunas, Larum quoque neſcio quid obſtrepentem audiamus.

EXPECTATIONE FRVSTRATVS.

Hinc illud promittũt montes pro nugis, & Larus, & mons.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter ſit fruſtratus, oſtendere ſi uellent, Larum ſigurabant: illa ſiquidem clamore arguto admodum cum parturit uociferatur, partuſque edit plumoſos utique ac apprimè pennatos, cæterum carne admodum exigua. Sunt qui hanc auem eandem cum Ceppho eſſe putent, prouerbio decepti quod circumfertur, *λάρος κέπφος*. Sed enim diuerſam eſſe Larum alitem à Ceppho, inde mihi ſuſpicio eſt: quòd Laro longè aliud eſt ingenium, quam Ceppho ſit. Cepphus enim ad cibum tenuia quæque ſectatur, vt etiam marina ſit ſpuma contentus: Larus uerò inter uoraciſſimas numeratur, omniuorumque animal eſſe fertur, unde ſit à ueteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuiſſe prædicant. Neque temere Ariſtophanes, Nebulis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron uocarit. Præterea Heſychius Hieroſolymitanus, Larum ait eſſe auem, quæ tam in mari quam in terra uerſetur, & vtriuſque partis cibo quem plurimum & undecumque perquiſitum deuoret, enutriatur: perque

eam,

A eam piorum menſis Leuitico prohibitam, eos à Theologis accipi, qui circumciſionem ſimul uenerabantur,& baptiſmum minus aſpernabantur: de quo Paulus,ipſo diuinarum inſtitutionum primordio reſtitit in faciem Petro, licet ipſe Timotheum,vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidiſſet. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari poſſe manifeſtum, qui vitam ſuæ libidinis arbitrio degendam inſtituere,modo Iudæorum rigorem in Diuinis literis æſtimantes, modum, iis tantum quot ad uoluptatem ſuam faciunt,excuſſo legis iugo, omnia ſibi licentius permittentes Chriſtianumque dogma in eo tantum ſectantes,quod de ſummi Dei clementia,plus quam audere debeat, ſibi pollicentur:mox perfractis vtriuſque agonis carceribus,effuſiſſimo curſu in Mahumetiam, aut ſi quid hoc perditius, libertatem,& vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari uocabulum pertinet,cum adoleſcens adhuc eſſem, Luciani opuſculum *De iis qui mercedem ducti bliena quadra degunt*, vt ea ferebat ætas, Latinum feci. In eo locus eſt, ὅπ' χείρη τῇ ἄγρᾳ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον τοῦ χανὼν τὸ δέλεαρ. Illud. καθάπερ ὁ λάρος *veluti gauia feceram*, ſecutus Gazam, qui Baron Gauiam reddit ex Eucherio,qui ubi de Laro mentio eſt in Pentateucho, eam Gauiam eſſe dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur,decepti,modo Gauiam, modo Mergum traduxere. Ita & ego,cum alia non extaret lectio, quam præ manibus habebam, profitebar: ſed poſteaquam Romæ in uetuſtum Palatinæ bibliothecæ codice incidi,reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ lectione longe caſtiore ſcriptum eſſe. Piſcis hic eſt edaciſſimus,quem Lupum Latini vocant. De piſce autem, & hami eſca eo Luciani loco agitur,non de alitibus. Sed vt ad Larum noſtrum reuertamur,uerſus Homeri eſt, τῶ ἐν τῆς ὀδυσσείας, *De Laro uocabulo.*

Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

B vbi Mercurii ornatus omnis ſcribitur: quem locum Maro Aeneid. quarto totum ſibi deſumpſit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendum eſt,ita eloquitur.

Hic toto præceps ſe corpore in vndas
Miſit, aui ſimilis quæ circum littora,circum
Piſcoſos ſcopulos humilis uolat,æquora iuxta.

Hic Seruius. *Incongruum*, inquit, *heroico credidit carmini, ſi Mergum diceret*, vt alibi Ciconiam per periphraſin poſuit: *Georg. li. 2*

Candida venit auis longis inuiſa colubris.

DE CEPPHO.

SEd quoniam & Cepphus ipſe ſuam habet ſignificationem, quē is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS.

CEpphus vbique hieroglyphicum eſt fatuitatis, & ſtuporis,quo animal id egregiè laborat. Ferunt ſiquidem eum ſpuma marina uictitare,cuius rei non ignari piſcatores,ſpumas è litore collectas eminus proiectant,ita uolucres adeſcam allectantes: mox cominus, inde etiam manu C porrigentes,facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari uidetur,ea, vt arbitror,ratione adductus,quod Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè in Georgicis expreſſerit,atque vbi ille κέπφον hic Fulicam poſuerit. Arati carmina ita habent: *Georg. li. 1.*

Καὶ ποτε καὶ κέφποι, ὁπότε δίον ποτέωνται,
ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται
πολλάκις δ' ἀγρίαδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῦναι
αἴθυιαι χέρσαια τινάσσωνται πτερύγεσσι.

Virgilius ita reddidit:

Cum medio celeres uolitant ex æquore Mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora,cumque marinę
In ſicco ludunt Fulicæ:

quòd verò vna iungantur λάρος κέπφος in adagiis, geminatum eſſe opprobrium dixerim,ut, *lapis, caudex*,apud Terentium: & quod ad Mergum & Fulicam noſtros facit, *ſcortatores,nebulones*, & alia huiuſmodi apud Horatium. *Prouerbiũ.*

DE GRYPHE.

EXigere videtur rerum ſeries, ut qui ab olore Phœbea alite exorſi ſumus, Gryphes identidem Appollineos ſubiungamus: tametſi quid hi ſibi vellent, nunquam compererim apud Aegyptiorum hieroglyphicorum interpretes. Aegiptium tamen eſſe commentum Bembea oſtendit tabula, in qua Gryphes multis variiſque formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie con-

ſpiciuntur: paſſimq; in terra Græcia, & Italia vniuerſa, quaque Romanum olim Imperium extendebatur, in myſticæ huius Philoſophiæ vſum figurari.

APOLLO.

HI ſiquidem, auritum animalis genus, qui capita habent Aquilæ, cætera Leonis, ut plerique tradidere: & ut in ahenea Bembi menſa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, veteresque eos Apollineo currui ſuccedere finxerunt, Grypheneumque Phœbum hac de cauſa uocitatum à nonnullis manifeſtum eſt: quod ita tangit Claudianus:

At ſi Phœbus adeſt, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorſit ab axe.

Gallieni numiſma.

Et in Gallieni numis Gryphes cuſos inſpicias, cum inſcriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in ſuo quæque genere reliquis imperātia complectuntur, ueluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis ſui magnitudine vbertateque reliquos omnes alere, & illuſtrare videtur: merito itaque ſacris profaniſque rebus omnibus, aris, ſepulchris, vrnis, templis, publicis priuatiſque ædibus cuſtodes paſſim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, Leonina inferioribus ſpecie eſſe dicant, ſed Equis haud abſimilem: uerum quæ capita cum incuruis roſtris Aquilarum more, ſed ea aurita habeant: ita enim ab Ariſtæo Proconeſio memoriæ ſuper his proditum tradit Pauſanias.

NASONES.

INuenies aliquando Naſones, id enim nomen à naſi magnitudine eſt, Gryphos nuncupatos: quo quidem cognomento Syriæ Rex, Gryphus Cleopatræ filius appellatus eſt: fuit enim is viſenda naſi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commentari pergam, cum rerum ſcriptores dubitent an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono ſupra quadrageſimum libri decimi, Plinius ſententiam atteſtatus ſuam, ait: *Pegaſos Equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate roſtri, illos in Scythia, hos in Aethiopia, fabuloſos reor.* Idem tamen quarto libri XXXIII. ca. apud Scythas ait aurum à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ hiſtoriæ opinione. Nam illud Virgilianum, *Iungentur iam Gryphes Equis*, nihil aliud ſibi vult, quàm euenturum ut ea, quę minimè fieri poſſunt, protinus fiant: aeria quippe animalia cum terreſtribus eidem iugo ſummittātur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorſum Hydra multiceps? quorſum triceps Geryon? quorſum tribus compacta feris Chimæra? quorſum Sphinges, & monſtra alia? niſi ut partium complexum oſtendant: veluti ex uerbo & diuerſis nominibus oratio conſtituitur. Quare qui ſimplicium ſignificationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum interpretationem accedet quæ cum tibi, mi Coloti, cognitiſſima eſſe non ignorem, ſuperuacuum duxi plura ſuper his inculcare.

De Griphe Plinij iudicium

Virg. Ecgl. 8.

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi uidebar plus nimio tibi obſtrepuiſſe, cumque coronidē ducere pararem, viſus mihi ſum crocitantem audire Coruum, quaſi ſe quoque Phœbeam alitem venditaret, & in harum conſortium admitti ſe quoque poſtularet. Non ineptum iudicaui, qui orſus eſſem à candidiſſima, deſinerem in nigerrimam, a uocaliſſima in rauciſſimam, quòd ſciebam antipathiam iſtiuſmodi in naturæ rebus conſiderandis ſua habere voluptatem. Tu igitur, neceſſe eſt ſummittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni cōſulas.

FILIORVM EXHAEREDATOR.

Pli. lib. 10. cap. 13. Coruus pullos ſuos nō alit.

COrui autem figura hieroglyphicum hominis, qui liberos ſuos exhęredaret, abdicaretve, aut domo quoquo eijceret modo: aiunt enim eum pullos ſuos, ſimulac uolandi poteſtatem aſſecuti fuerint, nido expellere, mox & regione tota interdicere, quod uſque adeo ſit amans ſolitudinis. Faciunt hoc & ſubaquilę, quarum greges vſquā difficulter inuenias. Authores noſtri, qui rerum naturalium hiſtoriam conquirūt, magna ex parte ſcribunt, Coruum pullos quidem parere, ſed eos nō alere, męſtitia ſcilicet affectū, quòd eos, ſimulac excluſi ſunt, pennis candicantibus præditos aſpiciat, ac perinde vix à ſe genitos arbitretur. Vtcunque pro maximè laborantibus inopia, Pſalmographus ait: *Et pullis Coruorum inuocantibus cum alimenta ſubminiſtrat Deus.* Cum enim ita fuerint, tanquam adulterini à parentibus deſtituti, vel rore cęlitus diſtillāte, vel minutiſſimis quibuſdā animalibus, quæ nidos eos circūuolāt, nutriuntur, in ſupremæ benignitatis, ſummæq; prouidentiæ diuini numinis argumentum. Eucherius hunc filios fideles doctrina cęleſti imbutos, ex infidelibus tā

Pſal. 146.

parenti

A parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit.

IMBRES.

IN augurijs Coruus, perinde ac Cornix, de qua dictum alibi, imbrium ſignificationem habet: Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήεα κρώζοις, vbi ait interpretes, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσι οἱ κόρακες καὶ φυλακολογῶν ὕδατος ἀρχομένοιο διὸς περὶ σῆμ' ἐγένετο. Quem Virgilius ſecutus, de pluuiæ portentis ait: Georg. li. 1.

-- Et è paſtu decedens agmine magno
Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

DISCORDIA MILITARIS.

Corui Aquilā inſectantes.

LOngè autem diuerſo à Cornice ſignificato Coruus accipitur: quippe cùm ea, vt ſuo loco dictum, ſit concordiæ ſignum vt pleraq; Poetarum elogia indicio ſunt: Corui contrà, futuram quandoque inter collegas diſcordiam oſtenderunt, Aquilam, quæ Auguſti tentorio ſuperſederat, duo numero inſectantes, à qua & afflicti, & ad terrā deiecti ſunt, cùm is ad Bononiam Trium virorum copias traduxiſſet, Philippo rerum exitum, qualis inde ſubſecutus eſt, præſagiente. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intendenti, infauſti ominis ſignum, Corui ſublimi volatu ſe mutuò inceſſentes, quorum afflicti quidam, ac penè diſcerpti,
B in illius conſpectu ad terram decidere.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, eſt cur apud eos aliquantulum immoremur. Emanſorem ex Coruo figurato ſignificari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officium ſuũ deſerat, veluti miles ignauus, qui ad conſtitutum diē adeſſe iuſſus, domi deſederit. Secundo Faſtorum habemus, Phœbum, cùm Ioui ſacrum facere inſtituiſſet, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmiſiſſe, qui cùm inſediſſet fico quæ acerbos adhuc fructus habeat, tamdiu moratus eſt, quoad maturi fierent: inde paſtus Anguem corripit, quem ad Apollinem defert, eum aduerſarium cauſatus moram inieciſſe, ne aquam haurire potuerit, quem Phœbus cùm mendacij redarguiſſet, Coruum inde damnauit, vt quamdiu ficus lacteus eſſet, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè ſeculis Coruus, in Diuinis literis contumaciæ huiuſmodi nota inuſtus eſt: præmiſſus ille ſiquidem ab Noe ipſa ex arca, vt pacatæne res eſſent exploraret, circa ſordes deſinentis diluuij deſedit, quod quidem, vt Hieroſolymitanus Heſychius philoſophatur, ſignum fuit futuros homines, qui admiſſi ad ſacra, ſublimiſque ſcientiæ myſterijs initiati, animo poſtmodùm inconſtanti, qui ſub fuſcarum pennarum veſte delitefcebat, præclara incœpta ignauiter fruſtraturi eſſent, inſtitutionis probæ ſanctæque conſortia derelinquentes: vt inter Domini diſcipulos Iſcariotis filius Iudas tam turpiter, quàm flagitioſè defecit à Domino. Sanè Cyprianus ad Nouatianum, Coruum hunc emiſſum à Noe, neque reuerſum, quòd ad cadauerum paſtum ſe conuerterit, hæreticos indicare ait, qui ſece-
C dentes ab Eccleſia, ad meliora, ad membra quippe ſua redire minimè curant, ſed cum immundo grege perpetuis ſordibus volutantur. Has volucres Abraham frumenta depaſcentes abegiſſe dicitur, vnde nomen meruit Abactoris: nimirum indicaturus futurum, vt is Aſſertoris, liberatoriſque nomen aſſequeretur, qui prauorum hominum collegia ſummoueret, qui impios tolleret, qui de ſacris literis, quæ animorum paſtus ſunt, malè ſentientes opprimeret. Ita Samſon, vt Hieronymus quintis ſupra vigeſimis caſtris Hebræorum ait, à fructibus ſuis aues abegit, Vulpes, quæ vineas exterminabant in vincula compegit, interfectoque Leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

Hinc prouerb. Coruum miſimus. Gilbert Cognatus, Céture. 1. prou. 161.

Coruus emiſſus à Noe, nec reuerſus, hæretici.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectum deſtinatumve, aut quid aliud ita expoſitum, id hieroglyphico manifeſto intelligimus, quod ignominioſè repulſum fuerit, è conſpectuq; ſummotum. Et quoniã dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contẽptius, neque abiectius, Eucherius monet eum ipſum in Diuinis literis per Coruum intelligi, eo apud Salomonem loco: *Effodiant eum Corui de torrente*, atque hinc prouerbium apud Græcos Comicos vſitatiſſimum, ἐς κόρακας. Sed eruditè atque copioſè alij de prouerbio. In ijſdem Diuinis literis Pſal. x x v i. legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad huiuſmodi prouerbium trahunt verbumque ἀποσκορακίζομαι; Suida agnitum dicunt, eo ipſo Dauidico citato verſu: & ignominioſæ repulſæ mentione facta Latini ſimpliciter. *Ne repellas me*, reddidere. Sed enim Euthymius innuit poſſe id verbi ex metaphora ſcoriæ deſumi: nam ſcoria ſpurcitia illa eſt, in omni metallo, quæ tanquam fex, nulli vtilis operi proijcitur, indeque fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere, & nomen ἀποσκορακισμὸς, contemptus.

Prou. c. 30. Ariſtoph. ì Nubibus. & i Pluto. & Euripides in Hecuba.

RHETOR. D

A quo, Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν.

Malicorui malũ ouũ. Vide de Protagora & Euathlo. A Gell. lib. 5. cap. 10. Diodori ſepulchrum.

SVmuntur etiam hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui poſt Hieronis obitum primus Rhetoricam Syracuſis docuit: propter cuius celebritatem Metellus Diodorum rhetorem, quo magiſtro vſus fuerat, iam defunctũ honoraturus, Coruũ lapideũ eius ſepulchro impoſuit: quaſi antiquiſſimo illi Coraci ſimilem indicare vellet. Cæterùm Cicero rem ſalsè detorſit, cauillatus in Metellũ, rectè eum feciſſe, propterea quòd diſcipulum non dicere, ſed volare docuiſſet, inconſtantiam ſcilicet Metelli, qua male audiebat, eo ſcomate perſtringẽs.

APOLLO.

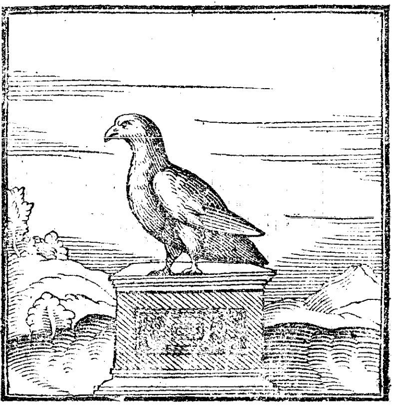

QVòd verò Coruus hieroglyphicum Apollinis haberetur, nonnulli ea de cauſa factum exiſtimãt, qua Caper Baccho, Sileno Aſinus datur, & eadem ratione in antipharmacum alijs alia. Inauſpicatiſſimum, aiunt, animal, auſpicatiſſimo oraculorum authori meruit immolari. Sedenim, aliud eſt hoſtia hac, vel illa Deo cuipiam facere, aliud ſpecie ſua Deum ipſum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras eſſe huius, vel illius hieroglyphica, quorum figura poſita Deus ſtatim ſuus intelligatur. Igitur alij dicunt: propterea quòd medijs æſtiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat ſuos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid ſibi cum Sole intercedere ſignificat. Inde legere eſt apud Petronium: E

Coruus Soli dicatus.

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim, cùm Porphyrius dicat libro *De abſtinentia carnium*, colorem nigrum Soli dedicatum: quòd eius calore humana etiam corpora fuſciora nigrioraque reddantur, ſitque Coruus inter aues maximè niger, manifeſta eſt cauſa cur is Apollini ſacer habeatur. Porrò Brachmanæ colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorum cantico, *Crines*, ait, *eius vt abietes, nigri ſicut Corui.* Auem autem eam Apollini priùs familiarem fuiſſe, neque non inſigni candore præditã Apollinis mox indignatione, quòd ad ſe dilectæ Coronidis crimen detuliſſet, in eam nigritiam demutatum fabularum ſcriptores, Heſiodum ſecuti, meminere. Sed Artemo Pindarum cõmendat, qui, in Pythijs, diſſimulata quæ de Coruo fertur hiſtoria, Apollinem ipſum ſcripſerit per ſe Iſchios, & Coronidis furtum deprehendiſſe. Anaximander in Horoſcopicis libris Apollini ſacrum ideo Coruum facit, quòd ſolus inter omnes aues vocum ſignificationes, quas accuratè admodùm augures obſeruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum eſſe vt ad intinguendum capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius, & niſi inter tinguendum ore oleum contineatur, dentes quoque ita nigros effici, vt mox vix poſſint elui. F

SITIS.

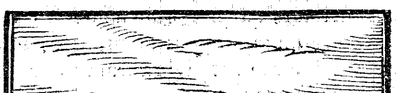

Hinc prouerb. Coruus aquas. Ex Hyginio, & Aeliano li. 1. de nat. animal.

COruum ſuperiùs ſiti damnatum ab Apolline dicebamus, ideoq; hieroglyphicum eſſe incommodi eiuſmodi, eaq; de cauſa Nicandrum ſcripſiſſe, frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indicium eſſe. Sedenim, Corui natura ipſa ſiticuloſi ſunt per ſexagenos præcipuè æſtatis dies, quibus uentris pro fluuio laborant, vltroque potu abſtinent, vt incommodo illi obuiam eant, aluumque ſiſtant. Quare ſi conſilium eius animalis pẽſitemus, Sobrietatem conuenientius quàm ſitim hanc vocitabimus.

IMPOSTVRA.

NOn poſſum loco hoc diſſimulare, quàm aptè quiſpiã impoſtorem per Coruum ore ſaxum tenentem, & vrnam appoſitam ſignificarit. In Libya ſiquidem ſiticuloſa admodùm regione, viri aquam, quam de remotis admodùm fontibus aut fluuijs attulerint, in fictilia vaſa ad hoc comparata diſtribuunt: quæ alioqui ventre ſunt admodùm capaci, ore tantum patent quantùm ſatis eſt ad gallinaceum ouum recipiendum, eaque minus obturata, ad captandum nocturni aeris beneficium, per ſumma domorum tecta diſpo-

A ſponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immiſſiſque in vrnas capitibus humorem ſorbillant, qui ſimulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus ſe vidiſſe affirmat) quos afferentes in aquam ſubinde deijciunt, atque ita ſurgente in dies humore, ſiti conſulunt ſuæ. Idem ſcribit de Cane, qui lapillos in amphoram oleariam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio poſſet ſuo. Dicet aliquis, Philoſophum hinc, aut Geometram ſignificari potiùs, quàm ſycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamque corporum inter ſe repugnantiam, atque ceſſionem cognoſcant, natura ipſa docente, & Coruus & Canis, & qui maiora etiam de intellectu ſuo miracula profitentur: in hoc autem probè norunt neceſſe futurum, vt in corporum conflictu alterum alteri cedat: eam quippe intelligant rationem qua coronæ illis ſacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracuſanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego verò ipſa edoctus re, impoſtorem potiùs oſtendi ex huiuſmodi hieroglyphico dixerim. Fuit ſiquidem mihi Romæ famulus natione Gallus patria, vt ipſe aiebat, Virdunenſis, Rolandinus ille, quem probè noueras Coloti facetulum, & morionem nō ſanè illepidum, & cum primis oficij memorem ſui, cuius opera vtebar plurimùm in ſcribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat vini Cretici cadus generoſi admodùm atque ſuauiſſimi, iuſſi, vti mos eſt talia non credere famulis, diligentiùs aſſeruari, amicis aduenientibus, potiùs quàm mihi vſui futurum, interdū tamen vnciatim minimum quid hauriebatur, intermouebat ſubinde famulus nectar (ſic enim ipſe vinum id appellitabat) facilè, ſi parcere ita pergerem, in maſſam obdurari poſſe, atque etiam lapideſcere. Putabam ego de firmitate dici, quam vinum indies veteraſcens acquirebat, atque, *Bene ſanè* reſpondebam. Quid autem? venit æſtas, viſumque eſt cadum, ne conciperet æſtum, loco dimouere, cumque in commodiorem cuppam B transferre vellem, vix duobus inde ſextarijs effuſis, nihil amplius effluebat, ipſo tamen pondere permanente. Quid ſit miror, operculum ſupernè tollo, introſpicio, rem immiſſo intrò digito perueſtigo, atque ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis eſt magnitudine ad ſummum vſque cadum aggeſtam, quam non in cuppam, ſed in vimineam corbem transfundere neceſſe fuit. Ita aſtutulus ille veterator quotidie aliquid ſubducebat, & ne tubulus, qui paulò infrà cadi medium immiſſus erat, aliquando rem proderet, ad exhauſti uini modum lapillos eos, amoto ſupernè operculo, qua liquor infundi ſolet, immittebat, oppletoque ita calculis cado, ut nullum ampliùs infarcire poſſet, ſatis iam colluctatus, non expectato ut res propalam fieret, domo emigrauerat. Atque hæc certò mihi uidetur, quæ ueriſſimè dici poſſit impoſtura, tot per tres continuos menſes lapillis ſubducti liquoris loco fraudulenter impoſitis, Sed agnoſco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamen ita auribus tuis familiarem ſcio, vt poſt tot auium clangores eam imitari non erubuerim: tua quippe fretus beneuolentia, quæ dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ poſtularent occupationes: itaque omnia boni conſules, & ut tuus eſt mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

Idē & Plinius lib. 10. cap. 43.

Impoſtura famuli Pierij.

 D

PIERIVS VALERIANVS
AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM, IVRISCONS.

DE IIS QVAE PER PAVONEM, GALLVM, Gallinamque, Gallinaginem, Anſerem, Perdicem, & Coturnicem ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSQVARTVS.

PERQVIRENTI mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaque, Gallinagine, Anſere non noſtri generis, Pendice & Coturnice ex ſacris Aegyptiorum literis in haſce noſtras miſiſſem, dono darem, Cordatiſſime Nepos, ex meis te potiſsimùm delegi, cui hæc familiariora guſtu ex clientum noſtratium, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentant, & veluti ſuperpondia ad te deferunt pro tuis reſponſis in perſonarum & fortunarum ſuarum tutelam, vt grauioribus illis vera (ni fallor) Philoſophiæ ſtudijs delaßatus, te ad harum lectionem quandoque transferas: moxque tibi: & amicis tuis lautiores menſas pares, exhibeas, qui his optimè ſaturati, ex earum indicijs, ſeu ſignificationibus te referente ſecunda veluti cœna animum pariter paſcant & oblectent, conferantque quantum hæ his ſalſamentis ſapidiores epulæ, & quotiens ad huiuſmodi diſcubuerint, & palato & animo ſimul faciant ſatis: quas etiam Petrulo noſtro propinabis, quem iam videre videor diſcumbentem, & ſupra ætatem maiora ſatis audentem: cui Dij tutelam fortunent. Reliquum eſt, vt & tu de tuarum reliquijs mihi communices: ſin minùs (quando plures non flagitem quàm præſtare poßis) præſcriptis verbis tecum experiar. Vale. E

IVNO.

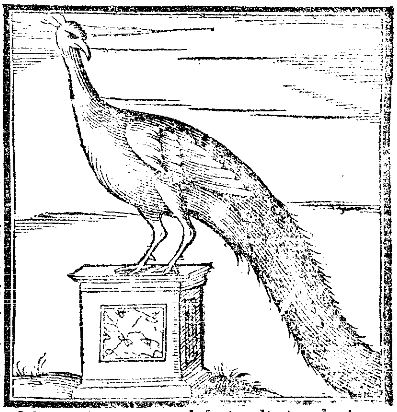

Nat. Comes lib. 2. c. 4.
Iulia Piæ & Fauſtinæ numus.

IVnoni Pauo præcipuè dedicatus erat, Deamq; ipſam nonnulli ſolo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo ſignum Iunonis eſt, cum haſta & patera, Pauone iuxtà appoſito, cũ inſcriptione, IVNONEM, caſu quarto, quod lectu rarum eſt. In Fauſtinæ verò numis idolum identidem eſt: cum lancea & patera, à cuius pedibus Pauo: inſcriptio eſt, IVNONI LVCINAE. Iunonis autem auem eſſe hanc, eiuſque currui ſuccedere nonnulli ideò confingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam ſignificat: ea verò cùm exponitur ſpectanda, omniũ in ſe oculos contrahit. Verùm ideò. Pauones Iunoni conſecratos putat Athenæus, quòd huiuſmodi aues in Samo inſula priùs repertæ fuerint, indeq; ad gẽtes alias delatæ: ſacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impreſſus Pauo, vt idem Athenæus author eſt. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat. F

Vide Ouid. li. 2. Meta.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

Dictum Theophraſti.

CAeterum, plerumq; diuitiarum finis in turpitudine conſiſtit, taleſq; ſunt Pauonis pedes, qua re Theophraſtus ſuper hoc ſapienter dixit, τ' ἄλλα περιγνῶθι, cùm admonere vellet, in ſpecioſa rerũ oſtentatione etiam alia circumſpicienda perſcrutandaque eſſe: quaſi multa turpia & fœda viſu dictuque, ſub tam formoſa ſpecie deliteſcant: quod Theophraſti dictum ita Horat. expreſſit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota,
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.

Huiuſ-

A Huiuſmodi ſunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argentove foris amplificè decorati, intrò uerò ſimulac inſpexerit, nihil lætabile, nihil delicioſum deprehendas: ſed adulteria infanda, inceſtus, ſacrilegia, turpiſſimas cædes, & omne ſcelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, ut antiquus Phoclydes ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβρις ἀέξει *Diuitiæ elatum faciunt, ſcelera impia adaugent*. Argumentum autem huiuſmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda paſſa, vnoque elato pede oſtentatoque figurabit.

DIVITIAE VICISSITVDINARIAE.

ASt hominem qui modò diuitijs afflueret, modò rerum inopia premeretur, varioque euentu fortunæ volubilitatem iacturis, & donis experiretur, ſignificare qui vellent pro hieroglyphico Pauonis tantum caudam facere conſueuerunt: caudam is ſiquidem, ſingulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumque earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarum ſimilitudine factum crediderim, vt Homerum Platonici dixerint in Pauonem abijſſe, qui tantum rerum varietatem poeticis coloribus ornatam explicuerit.

Plin. li. 10, cap. 20. Huc ſpectat prouerbiũ ποικιλώτερον ταῶνος, Pauone magis varium.

NOX.

NOctem verò ſignificantes, Pauonem ſurrecta in orbem cauda figurabant. Nam cum Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus inſignitum, neque aliud quidpiam per Argum quàm cœlum nocturno tempore, ſi detur dicere, oculatiſſimum intelligerent, atque illi nomen à ſplendore atque velocitate inditum profiterentur (vtrumque enim ἄργος ſignificat) neque alio tempore micantiſſimi ſtellarum radij coruſcarent ſplendeſcerentque, quàm nocturno, datus eſt fictioni locus, vt per B oculatam eius alitis caudam nox ipſa, ſenſu myſtico hieroglyphicoque ſignificaretur.

Αργος quid.

DIES.

QVod ſi diem innuere voluiſſent, eandem ipſam volucrem demiſſa cauda pinxiſſent: quaſi tunc nox ſtellas occulere videatur, cum dies ipſe cœperit aduentare, tamque diu latitent ſtellæ, quandiu Sol ſupra terram eſt.

GLORIOSVS.

VErum eadem ſpecies quæ noctem ſignificabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim pretioſam eam caudę ſuppellectilem tum plurimum oſtentat, cum plurimos ad ſe ſpectandum aduenire conſpexerit: quòd ſi nullum admirari, adeſſeve cognouerit, eam recondit veluti indignatus. Hinc Ouidius, *Laudata Pauone ſuperbior*, de valde ſibi placente dixit. Quoniam verò fœminarum eſt proprium, qualibet in re ſibi applauſum quærere, glorioſaſque eſſe, inter Pauonem & feminam mirus quidam naturę conſenſus eſt: vt minimè mirum ſit virginem in Leucadia vſque adeò adamatam à Pauone, quem ipſa aluerat, vt ea defuncta ipſe etiam commori voluerit.

Hoc à Pli. li. 10. c. 20.

Lib. 13. Metamor.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nonnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine deſcribunt, in quibus quidem cauda miræ conſpicitur pulchritudinis, verum ea neque ad volatum, neque ad motum vtilis: cum pleriſque alijs omnibus volatilibus cauda: vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiuſdam attributa ſit, aut etiam vt motum iuuet, vicemque remorum ſubminiſtret: Pauoni verò ea tam ampla, tam ſui prodiga, ad ſolam colorum oſtentationem data.

CONCORDIA.

C IN numo DOMITIAE AVGVSTAE IMP. DOMIT. Altera facie Pauonis effigies cum inſcriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia eſt, quam Domitianus Auguſtam ſalutauit, poſteaquàm ex ea filium ſuſceperat, mox eam repudiauit, repudiatam ob inſtabilitatem ingenij cępit iterum deperire, iterumque eam duxit, quaſi populi precibus coactus: atque huc ſpectare crediderim Concordiæ, quæ ſcilicet maximè omnium in connubijs expetitur, inſcriptionem. Pronuba enim Iuno cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat reſtituta: ſiue quòd cum ſe Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari.

Domitiæ Auguſtæ numus.

FOEMINARVM CONSECRATIO.

SEd enim in Fauſtinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inſcriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inſcriptio hæc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem inſidentem dorſo inter alas ſuſtollit: eadem, quę in ſuperiori eſt inſcriptio, quippe CONSECRATIO. Obſeruatum enim eſt in fœminarum conſecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniam, è faſtigio emitti, prout in marium apotheoſi Aquila Iouis ales emittebatur, quamuis in Diuæ Sabinæ Auguſtæ numo Aquila, non Pauo ſit. Videmus etiamnum Fauſtinæ Piæ numum, in quo Aquila imagunculam cum radio geſtat, cuius inſcriptio eſt eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum, Fauſtinæ Aquilam

Auguſtarum fœminarum numi.

ritu

ritu uirorum datam, quæ uiro ipſa dederit imperium, quod etiam iure ſuo pleriſque in rebus adminiſtrabat, non ſine Marci Antonini coniugis, uiri undecunque probatiſſimi nota, cui cum amici ſuaderent, principis ſui ignominia offenſi, repudiandam eſſe Fauſtinam, ſi nollet eam occidere, quæ, vt fama erat, Commodum ex adulterio concepiſſet, & apud Caietam conditiones ſibi & nauticas & gladiatorias elegiſſet: *Atqui*, reſpondit ille, *fieri hoc minimè poteſt, niſi dotem etiam reddiderimus*: dos autem erat Imperium, quod ille à ſocero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamen cuius inſcriptio eſt, DIVAE MAXIMAE, cum muliebri capite, quod Lunæ inſidet cornibus ſurſum uerſis, ab altera facie ſolus Pauo eſt, cauda in rotam paſſa: inſcriptio, CONSECRATIO. Horum numorum uis magna, dum hæc ſcribebam, eruta eſt in agro Bellunenſi uico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. Ad huius ſimilitudinem factus eſt numus ille quem Romæ apud Colotium, alterumque apud Georgium Anſelmum Parmæ uidi: in quo ſcilicet, Pauo eſt cauda in rotam effuſa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ ſingulæ conſpiciuntur, circumcircà, CONSECRATIO, ab altera facie muliebre caput occipitio uelato, literę DIVAE MARINIANAE Inferiorum ea Auguſtorum aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi. D

DE GALLINA.

GAllinæ ſignificant, quæ Pauoni ſubtexere uiſum eſt, in hunc modum habeto.

TRIBAS.

MVlierem tribadem, uel quæ maris officium aggredi non erubeſcat, uel etiam quæ uiro dominari affectet, per Gallinam, quæ criſtam erexerit, caudamque ſuſtulerit, cuique etiam parua quędam calcaria promineant, intelligi ueteres tradiderunt: ea ſiquidem, ubi marem, quod nonnullæ faciunt, pugnando uicerit, cucurire incipit, & exemplo marium tentat coitu ſuperuenire, Gallinaſque reliquas perinde ac ſi rem peragere poſſit, ſolicitat, & ſaliendo defatigat, criſtam caudamque erigit: atque ea incedit ſpecie, ut non facilè inde ſit, utrum mas an fœmina ſit, internoſcere. E

DIVITIARVM FLAGELLATOR.

VIrum uerò qui opulentiſſimas diuitias prodegerit, &, ut apud Horatium eſt, res maternas atque paternas fortiter abſumpſerit, ſignificare qui uolunt, Gallinam aureos numos depaſcentem pingunt, de qua miraculum id proditur: ut ſi auro liqueſcenti Gallinarum membra miſceantur, illud in carnes eas conſumi deprehendatur, atque ita ſit, ut Gallina ſit auri uenenum. Tradit hoc Ariſtoteles, atque eum ſecutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per ſomnium Gallinarum gregem ad ſe uenientem, & domum ingredientem inſpexerit, & diuitijs, & honoribus auctum iri. Quinetiam addunt, ſi Gallinæ ita per quietem viſæ, puſillę admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præſagiri.

PERDITIO RERVM.

Sirenes cũ pedib. Gallinaceis, quid.

QVi fabulas delectabili Philoſophandi genere commenti ſunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs, & voluptuoſa nequitia homines ad ſe traherent, illecebriſque irretirent, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæſitantes fęde cõputreſcerent. Harum pedes Gallinaceos fuiſſe tradunt, intellectu à ſuperiore non diſſimili. Scribunt enim huiuſmodi fabularum interpretes, ſignificari ex hoc, hominem libidinibus dedictum, fortunas ſuas perſeueranti ſtudio diſpergere, inutiliterque prodigere, cuiuſmodi eſſe Gallinarũ morem cum pleno aceruo paſcuntur, aſpicimus. F

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquando pullorum, qui ouo ex vnico excluduntur: ouorum etiam, quę nonnullæ gemina ſingulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patauij vidimus, tertio etiam nonnunquam addito, verum eo abortiuo, ſola quippe cartilagine conſpicuo, fœcunditatem per Gallinam & ouum ſignificari velint. Sanè de Gallinarum fęcunditate Albertus multa. Illud mihi ſatis fuerit adnotaſſe, quod apud Macedones Gallinam repertam aiunt, quæ oua duodeuiginti ſemel ediderit, & in cubitu binos pullos ex ouis ſingulis excluſerit. Sed à mirifica omninò alitis fœcunditate factum, vt Theologi veteres Gallinam pro piorum conuentu poni tradiderunt: ideoque dictum in Euangelio, ait Heſychius: *Sicut Gallina congregat pullos ſuos ſub alis*.

Fœcunditas Gallinæ mirabilis.

SALVBRITAS.

QVæ verò Gallina apud ueteres Aeſculapio eſt immolari ſolita, ſalubritatis indicium erat: proptereà quòd id ſacrificij genus ideò ferunt inſtitutum, quod harũ caro leuiſſimę ſit digeſtionis, ac

ac perinde languentibus commoda. Huius rei locupletiſſimum teſtimonium, apud Angelum Colotium deprehendimus: magnam quippe pedum gallinaceorum copiam proximis diebus defoſſam iuxta cippũ, in quo Romæ Aeſculapij ſtatua erecta erat, loco qui hodie Viuarium appellatur: quis enim tanto numero pedes eiuſmodi eo congeſſiſſet, niſi ſacrificiorũ reliquias ibidem relinquere mos fuiſſet?

S E C V R I T A S.

ATqui,veluti per Lauri ſurculum in ore Columbæ,& per Platani folium in Ciconiæ nido ſecuritatem ſignificari prodidimus,cur non etiam per gallinam, ad alam cuius Rutæ ramuſculus applicitus ſit,ſecuritatem eodem modo pingi,hieroglyphicumq; ſapere fateamur? ſiquidem,Africanus in ijs,quæ de re agraria Conſtantinus Cæſar colligi mandauit,ait,gallinas a fele tutas fore,ſi Rutæ ſylueſtris ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas:neque à Vulpibus,neque ab infeſto quopiam alio animali contingi.

Ruta in gallinis ſecuritatis ſymbolum.

D E G A L L O.

GAllinacei galli ſignificata quædam diſſimulare noſtræ fuerit uerecundiæ: vtpote, quæ vix ſaluo uerborum pudore ſcribi queant. Id tantum dicamus,gallum alitem,eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus gallinaceum aliquando gentem ipſam gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe,cui Viennæ pro tribunali iura reddenti,gallinaceus ſupra humerum,ac deinde capiti ſuperaſtiti,quod ipſum venturum in alicuius gallicani hominis poteſtatem portendi, vt Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio,primo aduerſariarum partium duce,oppreſſus eſt,cui Toloſę
B nato,cognomen in pueritia Becco fuit:ea verò voce gallinacei roſtrum & olim appellabant, & nunc vniuſcuiuſque alitis nuncupant: quam locutionem à Phrygijs,omnium antiquiſſimis emanaſſe alibi diximus, quod illi cibum Bech dicunt uocabulo genuino. Exorto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſſim columnis adſcriptũ eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT: ariè ſcilicet, ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa.

Sueton. in Vitellio capit 9. Herodotus lib 2. Suetonius in Nerone cap. 45.

T I B. I M P. N E Q V I T I A.

QVantum verò ad alitis petulantiam pertinet, crediderim ego pullum illum gallinaceum, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in vtero geſtantis cum ipſa exploratura,an eſſet marem paritura,ouũ incubanti gallinæ ſubduxiſſet,idq; nunc ſua,nunc miniſtrarum manu adeo vſque fouiſſet,ut pullus excluderetur: non tantum ſexum in Tiberio portendiſſe,quam ſalacitatem & procacitatem eam,qua ille mox famoſiſſimus fuit.

P V R I T A S A N I M I.

SEd quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex galli ſimulachro apud ueteres intelligi ſolitam,comprobemus? Pythagoræ pręceptum eſt gallum nutrire: quod nihil
C aliud ſibi vult, niſi vt diuinam animi noſtri partem,diuinarum rerum cognitione,quaſi ſolido,& cœleſti propemodum ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cum animi ſui diuinitatem, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturum, Gallum Aeſculapio,ideſt,animorum Medico,iam extra omne morbi diſcrimen poſitus debere ſe,dixit: cum enim de corpore migrandum intelligeret,conualuiſſe prorſus,arbitrabatur. Vt verò interpretantur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd lethali eo ſumpto pharmaco,ſanitatis beneficium iam ſentiret, cum exiret à corpore,à quo omnes animi morbi ſcatere pullulareque ſentiuntur. Lactantius Firmianus Septimius Florens Apologetico, neque non illi omnes,qui cum Ariſtotele Platonis verba,non ſenſu,cauillis inceſſunt,hoc diſſimularunt, in quo ſummæ ſuperſtitię veritas deliteſcebat. Sed ut animi Medicum cum his diſſimulemus: non deſunt Platonis interpretes,qui Galli huiuſmodi ſacrificium eò trahunt,ut animas in cœlum migrantes Phæbo pæana canere comminiſcantur.

Præſertim candidum, a quo etiã abſtinendum, quod Menſi ſacer, & horarum nũcius. D. Laertius in Socrate.

A P O L L O.

INter ea quæ Apollini dicata ſunt,quippe Arietem,Crocodilum, Scararabeum, Accipitrem, Leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico, & a Porphyrio recenſetur. Inſitum autem eſt Gallis, inquit Proclus,numen Apollinis aduocare, & ueluti propriis canticis aſſurgenti applaudere: &,vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum eſt ſponte ſua,nos vero ſacris hymnis canimus gallicinio. Luciferum uenturæ lucis prænuncium excitari,obductum caligine cœlum apperiri, dari copiam ut patefacta iam uia, errores ambageſque omnes declinemus, canente Gallo,valetudinariis aliquam ſalutis,aut ſalutem alleuationis ſpem affulgere,meticuloſos trepidatione liberari,&

Gallicinij proprietates. Atq; etiã à Pauſania, in prioribus Eliacis.

X multa

multa quæ per inſidias parabantur diſſipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia ſunt. Neque verò Soli tantum, verum etiam Lunæ dicatum eſſe Pythagoras aiebat. Pauſanias, vbi ſtatuas eorum qui cum Hectore ſingulari certamine congredi, coniectis in vrnam ſortibus, minimè recuſaſſent, ab eo prouocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait, Idomenei clypeum Gallo gallinaceo inſignitum fuiſſe tradit, propterea quod is à Minoe & Paſiphae duceret origenem, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari conſtat: quia ortum eius præſentiat, & cantu indicet mortalibus. D

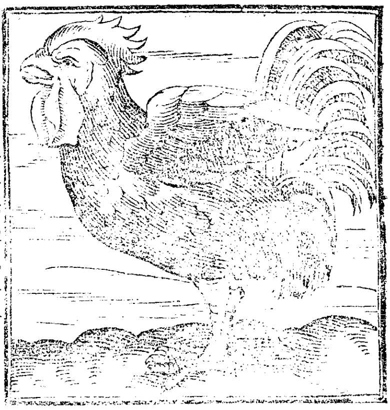

EXCVBIAE.

QVia verò Gallus à prima mediæ noctis inclinatione ſolet, *explaudentibus*, vt Lucretius ait, *alis*.

Auroram clara conſuetus uoce uocare.

matutino crepuſculo, matutinis aſtris Deum itidem laudātibus quotidie commodulatur, excubiarum & uigiliarum ſignum apud antiquos fuit: eaque de cauſa Mercurio dicatus ferebatur. Ac ut noſtra quoque attingamus, eo multo ante lucem canente aberrans reſipiſcit Petrus, & vt Ambroſius ait, expergeſactus facti culpam inceſſit ſui, amaroque fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeo ſit, quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

Tempus reſipiſcentiæ D. Petri, à Matth. c. 26.

PROPHETAE DOCTORESVE. E

Doctoris munus.

SVnt qui ſuper hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & ſacræ diſciplinæ Doctores hieroglyphicè per Gallum accipi: propterea quod illi inter vitæ præſentis tenebras, uenturam lucem quaſi cantando prænunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, *Nox præceſsit, dies autem appropinquat.* Eſt & illud congruum doctoris munus, ut quibus, quid, quando, & quomodo ſit quidpiā indicandum, inſerendumque animis, debeat ueluti diuinitus cognouiſſe: non enim, inquit Eucherius, vna eademque cunctis exhortatio conuenit: quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atque conſtringit. Itaque Gallus certa per interualla modo hos, modo illos excitat, & antelucanum tempus diſcrimine ueluti quodam dipartitur.

PVGNACITAS.

Pauſanias in priorib. Eliacis.

Vel quod præſcia ſit futuri temporis.

IN Eleorum arce, Pallados ſimulachrum ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea ſurrecto: quod pugnacitatis hieroglyphicum eſſe Pauſanias arbitratur, cum tamen non inficietur Gallum Mineruæ, cognomento Operatrici ſacrum eſſe. Sanè Sybaritæ, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe eſſe prohibuerunt, ne nocturni ſomni quietem interpellaret. Ideoque & fabriles omnes artes ablegauerant, ut memoriæ prodidit Athenæus, ne quid eſſet, quod uoluptates ſuas interturbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatem, Nicander Alexipharmacis, ἀιχμηταῖς νεοσσοῖς inquit, *pugnacibus* quippe *pullis Gallinaceis* exponit interpres: qui vt inter ſe dimicent aſsiduè nati uideantur, cum præſertim pugnam ſemel cœptam identidem repetant, neſcij cedere: unde Græcum illud adagium, ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ, *inſultat Gallus*, de redintegrantibus certamen: & Martis pullum eū uocat Ariſtophanes, Auibus Non eſt illud diſsimulandum, quod licet ſint animalia ad pugnam nata, inuentum tamen eſt incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. F

Ἀρέος νεοττὸν. Lucianus in Gallo, & Diogenes Laer in uita Diogenis.

Quod verò ait [illegible]omon, *Gallus ambulans inter Gallinas lętus*, Eucherius imperij eſſe dicit ſignificationem. Quòd ſi [illegible]mum incideris Gallinaceorum conflictu ſignatum, ſcias eum fuiſſe Dardanorum pecuniam, P[illegible]luce teſte: nam illi magnum pugnacitatis decus ſibi antiquitus uſurpauere. Hinc honoratum ſemper apud Maronem Dardanis nomen, cum ſecus Phryges ferè ſemper velut imbelles notarentur. Iam & Chryſippus Gallorum æmulatione nobis adijci ſtimulos ad fortitudinem, atque inde quodammodo calcaria ſubijci ſcribit, libro de Iuſtitia. Themiſtocles quoque Gallorum exemplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitum confirmauit, cum oſtenderet eos non pro patria, neque pro penatibus, neque pro maiorum ſepulchris, vxoribuſve, aut liberis id incommodi aggreſſos, ſed ea tantum de cau[illegible], ne vincerentur, nolle alterum alteri cedere. Omnium verò pugnaciſsimos Gallos habuiſſe fertur Rhodos inſula: neque quidem adhuc ibi degenerauit ea uolucrum huiuſmodi ferocitas, & uiſenda proceritas, ut in quibuſdam inde Romam allatis, ipſi conſpeximus. A Galli verò pugnacitate factum, ut gemma Alectoria, quam in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriam dicatur eam geſtantibus comparare, qua Milo Crotoniates vſus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius libro XXVII. cap. X.

Hæc à Pli. l. 3. c. 12

PERSAE MILITES.

PErſarum porrò milites Galli nuncupantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant, eaque de cauſa Artaxerſes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo vulneraſſe creditus eſt, eo honeſtauit præmio, ut Gallum aureum in lancea præfixum ante aciem ferret: author Plutarchus. Sed enim Athenæus Gallos in Perſide primum ortos ait, unde fortaſſe cognomentum id Perſæ

pot[illegible]rint

A potuerint habuiſſe. Ariſtophanes,vt ſuus eſt mos omnibus illudere, Gallum ait olim Perſis imperaſſe,vnde adhuc criſtatos in caſſidibus. Quæ verò ſimulacra tria totidem Gallis adblandientia,ſpectantur in Antonij Pij Auguſti numo,crediderim ego,ad manſuetiſſimum eius ingenium ſpectare,vt qui pugnacitatem commitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quanto potuit ſtudio emollicrit: vtpote qui mallet vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes occidere, ſoluſque omnium Principum ſine ciuili ſanguine,& hoſtili etiam,quantum ad ſe pertineret, vixerit. *Antonini Pij Auguſti numus.*

SVESANI.

VNus autem Gallus toto ſurrectus corpore, cum phoſphoro à tergo ſtella addita, vt inſcriptio indicat, *Sueſanorum pecunia fuit.* *Sueſanorũ pecunia.*

VICTORIA.

IN augurali verò diſciplina Gallus eſt victoriæ ſignum: propterea ꝙ auis illa victa ſilere ſoleat,canere ſi viciſſet. Hinc Lacedæmonij,vt apud Plutarchum eſt,cum hoſtem viribus profligaſſent,Gallum immolabant: qui Bouem tunc ſacrificare ſoliti eſſent, cum ſine cæde victoria obtigiſſet. Ferunt Socratem Iphicrati duci animos adieciſſe,cum Gallinaceos coram Callia pennis & roſtro dimicantes ei præmonſtraſſet: quod & Themiſtocles,vti diximus,ad ſuos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus,refert Tullius hiſtoriam, ex Calliſthene Leuctricæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propemodum oppreſſit, cum apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco ſic aſſiduè canere cœpiſſe, vt nihil intermitterent: tum augures dixiſſe, Thebanorum B eſſe victoriam. Pergami omnibus annis ſpectaculum Gallorum edi ſolitum ſcribit Plinius, idque Athenis etiam inſtitutum à Themiſtocle, ſuperatis Perſis, ait Aelianus quamquam ea & ludicrò fieri apud Lucianum & Herodianum legas. *Plin. idem lib. 10. c. 2.*

VINEARVM INCOLVMITAS.

MEthona ciuitas eſt in Thrœzeniorum agro, cuius incolę Gallum pro vinearum incolumitate mactare ſoliti ſunt,vt Africi venti,qui eas plurimum infeſtant, incurſionem vel auerterent,vel ſaltem emollirent: cùm enim flare inſtiterunt, vitium oculos exurunt, ſpemque vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruſpicibus, ſacri genus hoc inſtituere,vt viri duo Gallum vnum,& eum album,manu vterque ſua apprehenderent,& in diuerſa abeuntes trahendo diſcerperent, partemque vterque ſuam manu preferentes vineta loci omnia perluſtrarent,donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locum,vbi Gallum diſſecuiſſent vbique partibus vtriuſque humi defoſſis,nullum eius anni incommodum ſe paſſuros perſuaſum habebant: iuuitq; ſors vt quandiu ſacrum id celebrauere,res illis ex voto ſuccederet. Quid verò ſit in cauſa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

C *Vt nequeant rabidi contrà conſtare Leones,*
Inque tueri,ita continuò meminere fugat.

nempè cum utrunque animal ſolare ſit,ex magorum obſeruatione ineſſe maiorem ſolaris virtutis vim Gallo,quàm Leoni: idcircò Leonem potentiori cedere,ſatis ſuperque in Leonis commentario diſputatum à nobis Proclique ſuper hoc opinio recitata. *Proclus in lib. de magia.*

IMPIETAS.

NEque prętereundum eſt illud,quòd ex imagine Gallinacei impietas ipſa hieroglyphicè figuratur: is enim matrem ſalit, ut hippopotamus, & patrem etiam immaniter inceſſit, eaque de cauſa ſapientiſſimi Legumlatores Gallum unà cum Vipera,& Cane in parricidæ culeum includendum cenſuerunt,ut qui eiuſdem criminis rei ſunt,eodem ſupplicio ſimul afficerentur, & pœnas pares luerent, Notum illud apud Ariſtophanem,quòd Philippides,qui patrem verberauerat,exemplo Galli factum tuetur ſuum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad ſe nominis ſimilitudo, ut Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis ſuper ea nihil Aegyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolum hominem per Aſcolopaca,quam Gallinaginem Latini vocant,pictam intelligant, quòd auium nullam maiore erga hominem ſtudio affici compertum ſit. Magnitudo uolucri, quanta Gallinæ eſt, roſtrum longum: attagenæ color.

DE ANSERE. D

SEd vt ad cohortales redeamus, de Anſere dicendum: de qua tamen nulla apud Horum mentio: quamuis libellus ille qui ſupereſt, valdè curtus ſit.

CVSTODIA.

Plin. idem li.10. c.22. SVnt qui per Anſerem pictum cuſtodiam interpretentur, idque ex Romana potius hiſtoria deſumptum, quàm ab Aegyptijs traditum. Neque tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio: quippe qui naturæ admodum pauidæ cum ſit, peruigili cura, vt acutiſſimus eſt ad ea ſentienda quæ latent, facilè excitatur: & minimo quoque ſtrepitu expergiſcitur, vt ita olim Vrbem ipſam ſedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conſeruarit: vnde illi honores apud Romanos inſtituti: quamquam Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniumq; bonorũ morũ illuſor, eos ita ſit vltus, vt Canes iecinorib. Anſerũ paſcendos inſtituerit. Illud verò iuniorũ commentum eſt, per Anſerem alligatũ ad anchoram, firmã cuſtodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indiciũ eſt, vt loco ſuo dictum.

SILENTIVM OPPORTVNVM.

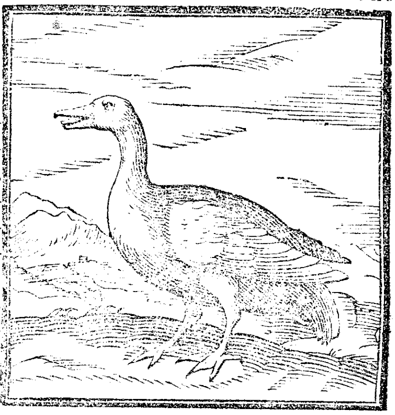

Anſerum hic induſtria. NEque hoc ab Aegyptijs obſeruatum, vt ſilentiũ in tempore ſeruatum, per Anſerem qui lapillũ roſtro apprenderit, ſignificetur. Auis enim hæc quę clamore grauiter obſtrepenti ferè ſemper clangit, vt etiam inter paſcendum ſilere nequeat, exemplo eſt humano generi taciturnitatis, etiã, vbi res exigit, obſeruãdę: quippe quę ſalutem ſuam alto interdum ſilẽtio tueri ſoleat. Illę ſiquidem, vt Ammianus author eſt, ab Orientali calore inualeſcente, in Occiduam plagam tranſmeare conſueuerunt, cumque Taurum montem Aquilis abundantem penetrare cęperint, fortiſſimarum volucrum vim pertimeſcentes roſtra ſua lapillis occludunt, ne vlla vel extrema neceſſitate clangor elici poſſit: ijſdemque collibus agiliore volatu tranſcurſis, tutum iam iter nactæ, E
Plut. in Alexandro, Val. Max. lib.7 c 8. calculos proijciunt. Neque me præterit, eruditiſſimũ virum de diſciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritum, hęc quæ Ammianus de Anſeribus ſcribit, Gruum eſſe aſſeuerare, quòd alij viderint. Res hæc mihi ſuggerit in memoriam nõ imprudens *Ariſtotelis conſilium.* Ariſtotelis conſilium, quod Calliſtheni ſectatori, & propinquo ſuo dedit, cum eum ad Regẽ Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quàm rariſſimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitę poteſtatem & necis in acie linguæ geſtaret.

IMPROBITAS.

Laurus inimica anſeri. ALioquin Anſer in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ ſe ferre videtur. Hinc Homerus in ſomnij præſagitione, procos p Anſeres innuit, eiuſque inauſpicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibuſdam vitio data eſt. Auerſum enim adeò eſt à poeticis ſtudijs Anſeris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam ſibi exitialem, ſi eius folia veſcatur, intelligit, pertinaciſſimè fugiat. Nam cùm natura ſit admodum calidus, liquidis & F
frigidis delectatur cibis, lauationeſque amat, & ea declinat quę perniciem afferre poſſint. Laurum verò igneam eſſe ſuo *Meminit Aelian. li. 9. c.39. & Plin. li.10. cap.22.* loco diximus. Non diſſimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anſerib. amoris erga homines exempla vt proditum de eo qui puerum Amphilochum, Oleniũ genere deperierit, quod & Clearchus & Theophraſtus teſtatũ reliquere. Et Glaucen Ptolemæi Regis cithariſtriam memorat Plinius, quam Anſer, & eodem tempore Aries ẽt adamarint. Alius Lacydi Philoſopho comes perpetuò dr̃ adhęſiſſe, vt nuſquã ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederet̃.

DETRIMENTVM.

ESt & detrimenti hieroglyphicũ Anſer paſcens: ꝓptereà ꝙ quacunq; ille oletũ ſuũ ſparſerit, adurere oĩa ſoleat: neq; quicq̃ magis uel ſatis uel pratis officere, q̃ ſi eo pabulatũ Anſeres immittantur. Quinetiã eorũ ſtercus, ſi muria diſſoluat̃, & olerib. inſpergat̃, oĩa viriabit. Tum Anſer ille poetarũ ꝑdiſſimus, q̃ inter Olores ſatis cũ impudẽtia ſtrepere notat̃ à Marone, à Cicerone quoq; carpit̃: ꝙ illi Falernũ fundũ Antonius dono dediſſet: ꝗ niſi & improb. & ꝑditorũ morũ fuiſſet, cõiectura eſt Antoniũ id minimè facturũ: eoque ſpectat Ciceronianũ illud in Antonium, *Anſeres de Falerno depellendi ſunt.*

ACCVSATOR INANIS.

Accuſatorum diuerſa ratio. ET ne longiùs ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roſcio, Anſerem inuenias pro eo accuſatore poſitum, *qui obſtrepat tantum, noceat tamen nihil*, cùm Canis non tantum allatret,

A rret,ſed etiam mordeat. Eius verba ſunt non importunè repetenda Anſeribus cibaria publicè locantur,& Canes aluntur in Capitolio,ut ſignificent,ſi fures venerint:at fures internoſcere non poſſunt, ſignificant tamen ſi qui noctu in Capitolium venerint, & quia id eſt ſuſpicioſum,tametſi beſtiæ ſunt, in eam partem potius peccant quæ eſt cautior. Quod ſi luce quoque Canes latrent, cum Deos ſalutatum aliqui uenerint,opinor his crura ſuffringantur.quod acres ſint etiam tum,cum ſuſpicio nulla ſit. Simillima eſt accuſatorum ratio:alij ueſtrum Anſeres ſunt,qui tantummodo clamant,& nocere non poſſunt:alij Canes,qui & latrant & nocere poſſunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

NEque illud diſſimulabimus, quod hominem qui ſuæ tantum familiæ curam ſuſcipiat,aut rerum tantum ſuarum ſatagat,quid rei gerant alij ſecurus,ac minimè curioſus,per Anſerem ouis incubantem,apto admodum hieroglyphico indicare poſſumus Anſerem ſiquidem,ut Quintilij, qui de agricultura quàm diligentiſſimè ſcripſerunt,tradidere,aliena oua in ſuo etiam genere fouere nequaquã ſolent:quare curatores eorum,dum oua pariunt certis characteribus vniuſcuiuſque fœtum ſignare debent,atque ita vnicuique ſua ad nouem ſupponere.

DE PERDICE.

DIſſimulãda fuerat & Perdix,ne pudendum ſuper ea ſignificatũm propalam proponeremus, ſed quoniam ſuſcepti operis ordo nos compellant, nihil eſt ſupprimendum, quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenerim. Habere uerò poteſt Perdix cum chortalibus locum,quòd ea quoq; domi alitur,ſaginatur & cicuratur. Sed enim vitia ideo ponuntur,vt reprehendi poſſint,quodque abominabile videatur mortales audientes ipſi abſterreantur.

B

AMOR TVRPISSIMVS.

IMpudiciſſimum hominem, tamque efferata nequitia perditum, vt in conſanguineis quoque nullo pudore ſit petulans, ſignificare ſi uellent Aegyptij ſacerdotes, Perdices duas pingere ſunt ſoliti: ipſæ enim coniuge viduatæ, ſeſe inuicem abutuntur. Mares quippe,ut cernere eſt ex iis qui domi alũtur, inter ſe tumultuant,clamitant pugnamque de coitu conſerunt, quos cœlibes uocant: qui autem victus in pugna fuerit, ſequitur victoris Venerem, neque aliud pugnæ præmium, niſi victum à victore pollui. Verum hoc non fieri ſemper,ſed certo anni tempore,obſeruatum ait Ariſtoteles. Illud ferè ſemper,ut cum primum pullus exire cœperit, à mare ſubigatur, nec tibi mirum adeò videatur, ꝙ Marcellus Perdicem ex auibus virili genere appellandum dicat,Varronis authoritate niſus. Romani ſanè pro huiuſmodi notæ puero,pullum dicere ſoliti ſunt: vnde Q. Fabium,cui Eburno propter candorem cognomen fuit,pullum Iouis appellarunt,quod natis eius fulmine icta fuerit, quaſi eam Iupiter appetiſſet: cum potius interpretari debuerint, & eum, & eius amatores omnes igne perdendos eſſe. Apud Auſonium quoque, Marcum quendam impudiciſſimum fellem pullariam dictum reperias. In fabulis fertur à quibuſdam,Perdicem venatorem matris amore deflagraſſe, ut eadem improbitas ſit filiorum in matres,quæ in eo alitum genere parentis eſt in filios. Sunt qui figmento hiſtoriam,ſunt qui Philoſophicum ſenſum applicent,ſed ipſa uolucris impudica procacitas,argumentum fabulæ procul dubio ſuppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantum cauſa uidetur Heliogabalus Perdicum plumulis in ſtratis,in puluinaribus,ac etiam accubitis paſſim uſus, quantum naturæ ſimilitudine: cum portentoſus ille,uir ne dicam an brutum potius,nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorſus omni perdito atque profligato.

Atque facinoris uerecundia conſumptum fuiſſe.

Heliogabali ſtratum.

C

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd ut ſemel dicam, nihil ad eneruatiſſimam libidinem, & impotentiſsimam ſalacitatem exprimendam Perdice commodius, quę plerunque de coitu tanta efferatur rabie,tantaque æſtuat libidinis intemperantia, ut mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fęminæ: quocirca illæ vt fœtus ſoſpitent ſuos, oua modo huc,modo illuc,quo mares fallant,transferre coguntur.

Plin li. 10. cap. 23.

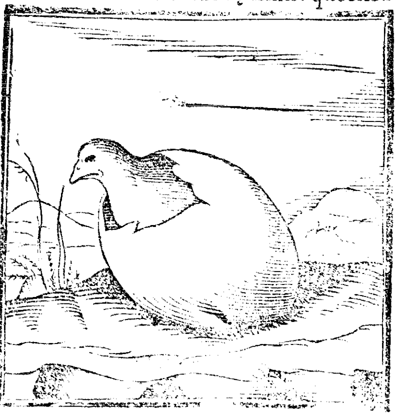

PRAECOX PROFECTVS.

POteſt & celer profectus ex Perdicis pullo,uerum eo qui adhuc corticis parte aliqua ueſtito,ſignificari. Perdix ſiquidem moræ velut impatiẽs minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur: ſed occupatis ſpatijs ſpontè erumpit, pertuſoque ouo vbi primum caput exeruit,pedeſque protulit, reliquo adhuc adhæreſcente cortice, procurrit,ſibique cibum enaſcitur.

Perdix more impatiens.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominem aliquãdiu, falſaq; ductum opinione,ſed viæ demum redditum,& recta ſentientem oſten-

dere qui uolunt, Perdices duas grandiores faciunt, pullis aliquot inter vtramque pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua ſua fracta compererit, tanto incubationis ſtudio afficitur, ut aliena ſurripiat, nidoque infoueat ſuo: uerum illud euenit quod diui Hieronymus & Ambroſius ex Hieremia tradunt, ut cum pullos eduxerit, illos amittat: hi ſi quidem audita illius uoce quæ oua pepererat, naturæ vegetatione perculſi, hac veluti nutrice deſerta, ad eam ſe conferunt, quæ oua illa vnde excluſi eſſent, ediderat. Clamaſſe, inquit uates, Perdicem, pulloſque quos minimè pepererat congregaſſe, familiamque ita ſuam imprudenter auxiſſe, interimq; pullis ad matris uocem procurrentibus, derelictam hanc inſipientiæ ſuæ demum admoneri. Noſtri tamen Theologi hiſtoriam hanc aliter interpretati ſunt: alij enim per Perdicem malum dæmonem accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione ſibi ſperat enutrire. Per oua, ſpem, quam de ſubigendis eis, & ſub imperio ſuo detinendis concipit. Per eam uerò auem, quæ uera mater eſt, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, uti legitimam & naturalem matrem, ſimulac uocem eius audierimus, deſerta falſa, procurrimus. Adamantius per Perdicem aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdicis inſtar malignum, fraudulentum. callidum, quodque decipiendis uenatoribus multum inſumit operæ: vbi tamen veræ matris, ſanctioris quippe inſtitutionis, vox audita fuerit, eos deſeri, atque ita pœnas ſuæ inſipientiæ luere. D

Perdix aliena oua confouens, hæretici.

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEque tamen aues hæ ita ſemper in libidinem efferaſcunt, vt non interdum ardor ille deferueat, & unanimi concordia mas & fœmina rem familiarem curent: quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter ſeſe partiti, excludatque uterque ſua, atque educet. Quod quidem anſam dedit, ut rei familiaris concordiam in conſortibus, per duas Perdices incubantes exprimere plerique uoluerint: cui rei aduerſari uidetur, quod ſuperius de perdita earum incontinentia dictum, ubi marem oua frangere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id non ſemper, ſed interdum recidere poſitum. E

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS.

VAFERRIMA.

Ariſt. lib. De nat. anima. c. 9 Plut. libro utrū prud. animalia terran. marina. Ariſtoph. in Auibus. Adagium Perdicis crus, & perdicis pes.

QVinetiam vaferrimum in periculis euitandis hominem, aſtuque maximè pollentem ſignificantes, Perdicem & uenatorem pingunt, quæ quo pacto ſectantem eludat, & Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus, acuratiſſima narratione perſcripſerunt: quæ ſcilicet pullos adhuc inuolucres ſupinos proſterni, ſeque ſtramentis & paleis obtegi, aduentante uenatore, ad ſibili ſignificationem aſſuefaciat ipſa uerò ante aucupis pedes prouolans, ſui ſpem capiundi faciat mox abuolet, ab ſubinde redeat, donec ita illudens abducat eum à pullis procul, repetitoque mox ſibilo, ut Ariſtophanis interpres ait, abuolandum iam admoneat. Eoque ſpectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Ariſtophanem inueniūt, & ab eo adagium in claudicantium aliorum ludibrium emanaſſe. Sed eſto aliquid in ſignificato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiem ſpectare prouerbium opinemur, cum ſcilicet ſubdolo quempiam ingenio hac progreſſurum ſperas, ille tamen e veſtigio illac ſic proripit, atque ita uacillatione ſpectantium ſpem eludit, ut iter eius, aut rerum progreſſus euentumque nunquam certa poſſis coniectura deprehendere. Nam qui verſus apud Athenæum citatur, ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiuſmodi pedum inconſtantiam, titubationemque eam quæ oritur ex nimio potu, facere uidetur: *pedes. n. tentat uinum luctator doloſus*, vt apud Comicum eſt. Nullum autem inter aues animal Perdice doloſius neque aſtutius; vnde illud Ariſtophanicum, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculum euadere: ait enim eius interpres, οἱ γὰρ λαμβάνοντες κάρφη τοῖς ποσὶ, ὑπτίους ἑαυτοὺς ῥίπτουσιν, καὶ οὕτως ἐπικαλύπτουσι, καὶ ἐκκλίνουσι. *Stramenta enim pedibus contrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant.* Atque hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, utra prudentiora ſint animalia, terreſtria ne an marina. F

CONTVMELIOSVS.

Perdicum duo genera

ADdunt & contumelioſum hominem per alitem hanc ſignificari: quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſſidere, & altercari viciſſim aſſidue conſueuerint. Sunt uerò Perdices aliæ nobiles, aliæ ruſticæ. Nobiles longè grandiores ſunt, ſyluaſque & ſaltus plurimum incolunt: ruſticæ arua & ſegetes peruagantur. Grandiores illæ ſunt etiam picturatiores, & pleriſque Italiæ locis nomen retinēt incolume. Romæ tamen Starnas vocant, de quibus forte Plinius dixerit: *Miſit Hiſpania externas aues.* Ruſticæ longè minores, fuſciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem utriuſque ingenium, ſed doloſiores, pugnacioreſque ruſticæ, quas nunc Italia à ſono vocis *Quaglias* fere vbique vocat.

ASTVTIA PRAVA.

HIeroglyphicum etiam ſapit Græcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem ob inuenta artis ſuæ arma quædam admodum vtilia, per inuidiam ab Athenarum arce

ſumma

A ſumma præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus ſit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cùm à ſapiétiæ arce deciderint, à rectis honeſtiſque ſtudijs alieni facti, tametſi aſtutia freti aliqua ſuis in rebus excellere videantur, hiſque tractandis ſuper alios attolli, ſordidis, tamen & improbis negotiationibus impliciti, ſublime nihil ſapiunt: ſed humi volitantes, doliſque & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantùm ſtudent, libidinum & cupiditatum ſuarum laqueis & retibus impliciti obuolutique: eo Perdice deteriores, quòd illis vaferrima eſt ars ad elabendum, capturamque declinandum, quòd Græci dicunt ἐκπερδικίζειν: hi neque capti fugam moliuntur, neque ſi euadere poſſint, ſtudium adhibent vllum vt ſalui fiant. Aſtuciæ huiuſmodi cauſa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine ſignificari dixerit, eo loco: *Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit.* Hier. c. 17.

DE COTVRNICE.

IN Coturnice multa ſunt quę cum Perdice conueniunt, pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium victricem mirata eſt Alexandria, vrbe quippe tota in aliis huius præconijs occupata. Hanc Erotes Aegypti procurator moroſitate neſcio qua impotens, in ludibrium emit, atque aſſam deuorauit, quo facto iuſſus eſt ab Octauiano Auguſto malo nauis aſſigi. Eſt & par improbitas naturæ, neque odioſa minus, eo verò magis deteſtanda: quòd ad hanc impietas inſuper accedit & deorum contemptus, religioniſque odium, & quantum illa ferocire poteſt, execratio. *Hinc prouerbium ὀρτύγων ἀναπλέως εἶναι, Coturnicis naturam induere, in pugnaces.*

IMPVRITAS.

B PEreius enim hieroglyphicum ſacerdotes Aegyptij impuritatem indicabant, vbi vulgati codicis Græci mendum animaduertas, in quo Oryx quadrupes animal pro Coturnice poſitum, & ita traductum: neque enim quicquam de Oryge apud Horum, apud quem in vetuſtis codicibus manuſcriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent τοῦτο μόνον τῶν πτηνῶν quod ſatis manifeſtum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de cauſa impura Coturnix habebatur, quòd quotieſcunque Luna oritur, inauſpicatos clangores excitat aduerſus eam, non quæ Deum ſaluere iubeat, aut laudatione proſequatur, vt Solem gallinacei, ſed manifeſtiſſima det indignationis aduerſus eam ſigna, quod apud ipſos magna dabatur impietati cùm ſummo Lunam cultu proſequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, τοῖς γὰρ ἐμπροσθίοις αὐτοῦ σκέλεσι διορύσσων τὴν γῆν) pupillaſque ſibi identidem conſcribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidem intueri patitur, atque eandem facit in ipſius Solis tam diuini aſtri exortu: qui mos nonnullis Aethiopum nationibus in Solis ortu, quem velut hoſtem maximè reformidant, & ne ſpectent, in loca paluſtria fugientes, vbi non alia fruticum aut ſyluarum copia fuerit, ibi deliteſcunt, Deum omni execratione proſequentes. Antiqui verò Reges (namque non niſi ſapientes eligi ſolitos tum temporis, ſatis conſtat) cognita Coturnicis natura, quæ verum horoſcopi ſignaret emerſum, *Impura Coturnix, cur.*

C animalis iſtius opera tanquam gnomone quodam vtebantur: non otioſè in id intenti, certum exortus ipſius punctum deprehendebant. Quapropter ſacerdotes ſolum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum vſum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant: vtpote quod contentionem quandam (deſideratur enim ἀντιδικίαν vulgatis in codicibus) præ ſe ferre videretur aduerſus præcipuum Deum ſuum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in ſolis, vbi libenter habitat, locis, ſi quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, ſimulac biberit, aquam reliquam roſtro pedibuſque corrumpere, lutoſamque reddere, puluere etiã in eam ingeſto, nititur: ne cuipiã alteri animali ad potum appetatur: quæ quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Aegyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiuſmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto ſupra trigeſimum capite, dicens: *Et cum puriſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbatis.* Sed enim Aegyptios nõ tã maligni in alios monere mores, quos in turbanda Coturnix aqua profiteatur, quam ipſa aduerſus Lunam impietas, & ingrati animi ſignificatio, cùm tot à Luna ſint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vſui neceſſariæ ſunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam ſunt, quæ turbulentam & craſſam ſuauius bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriunt, quàm pede protrita terra aquam ſpiſſiorem effecerint. Neque aliter potu gaudent Elephanti quoque, ſed ij ne imaginis ſuæ toruitate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnici Alcibiadis magiſtra fuit, *Ezec. c. 34* *Lunæ beneficia.*

Plutar. In Alcibiade.

qui dato Pericli conſilio de ratione potiùs non reddenda, tranquillam ciuium ſuorum quietem perturbaturus eſſet. Nam cùm iam primas in republica partes occupaſſet admodum adoleſcens, fortcque ſententiam in Senatu de re ſeria diceret, vt eius ſinu Coturnix euolauit, quæ tamen totius Senatus curſitatione capta, Alcibiadi, non ſine uenatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita eſt. Quantum uerò pertinet ad alitis huius eſitationem (ut hoc pro corollario ſubijciamus) non defuere Medici qui eas menſis ſummouerent, tum quia ueneni ſemen illis gratiſſimus cibus, cùm propter comitialem morbum, quem, ut Plinius tradit, ſolæ omnium animalium ſentiunt præter hominem, eaque de cauſa ueratrum appetere feruntur. Ariſtoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere aſſeuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoque comitialem ſentire profitetur. Quod uerò de ueratro dicebamus, ita apud Lucretium legas: D

Pli. lib. 10. c. 23.

Præterea nobis veratrum eſt acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad uenenum ſpectans:

Ecce coturnices inter ſua prandia viuunt,
Forſitan & fiunt inde frequenter anus.

Hæc Athenaus lib. 9. Coturnix Herculi ſacra. Auctor Zenodorus.

Nam ut in Serpente dictum, excogitatum eſt in morbis deſperatiſſimis Viperas edendas dare: unde non modò ſalus, ſed uitæ etiam ſubſecuta ſit longitudo. Cur uerò Phœnices Coturnicem Herculi ſacrificarent, cauſa eſt, quòd in fabulis eum ab hac alite ſeruatum aiunt: hunc enim Iouis & Aſtreæ filium in Lybiam profectum, à Typhone occiſum eſſe autumant, Iolaumq; Coturnicem eius naribus admouiſſe, cuius odore fuerit in uitam reſtitutus: & ne mendacio locuples abeſſet teſtis, uulgatum eſt etiam dicterium ὄρτυξ ἔσωσεν Ἡρακλῶ τὸν καρτερόν, *Fortem Coturnix ſoſpitauit Herculem.* Alij eum dicunt eius alitis eſu à comitiali morbo, quo inſigniter laborauit, liberatum eſſe: quo ſi tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit, ut ſympathiæ ut aliqua tacitaue atque incognita naturæ potentia, uel nidore uiuæ, ut nonnulli ponunt, alitis uſtulatæ, uel eſu potiùs, morbi genus id fugaretur, atque ita Hercules uitæ redditus fuiſſe uideretur, quod eſt uero ſimilius. Sed ne, Vir clariſſime, te magnis & aſſiduis Reipublicæ negotijs detentum ulterius demorer, mira hæc minimè uidentur eſſe: quia uarijs medicina modis prodeſt, noxia modò per ſimilitudinem cognitionemque naturæ deducendo, modò per diſſenſionem contrariamque uim expellendo, modò ſenſim abrodendo, modò per diſſolutionem mitigando, alijs atque alijs inuentis, quæ ſalutaria quis nouit, adhibendo, ut tam contraria quàm conſentanea pro morbi qualitate prodeſſe comperiantur. E

PIERIVS VALERIANVS
AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN.

DE IIS QVAE PER STRVTHIOCAMELVM ET MINVTIORES ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSQVINTVS.

B *CONTENDERAM ſuperioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te aßiduitate tam pertinaci, tamdiu literarum ſtudijs inſeneſcere permitteret: id enim è re tua fore, & ad ſalutem tuam facere plurimum arbitrabar, ſi feruor ille adoleſcentiæ tuæ, aliqua otij interpoſitione cohiberetur: proinde aliquid comminiſceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogereris, vt aliquando nobiſcum amœniori cuipiam tete concederes hilaritati, paulò poſt ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus ſine fultura corporis ſuſtineri poteſt. Neque mihi ſatis placet, quòd Platonem illum tuum aiunt ſponte atque ex animi ſententia, Academiæ locum minimè ſalubrem delegiſſe, vbi Philoſophantium apud ſe corpora macerarentur, deliberaque fierent: ſiue mea hæc ſemper fuit imbecillitas, & ad hanc vſque ætatem natura ſpontè valetudinaria: ſiue perſuaſum habeam incommoda corporis ſtudiorum profectui plurimum officere. Quantam enim ego hinc iacturam fecerim, ſum mihimet ipſe conſcius. Et quantum cœli carc: è triſti quippe quodam ſenio in proſperam, nitidam firmamque virilitatem tranſmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perſeuerantiam, & legendi ſcribendique labores tolerandos longè alacriorem factum me ſentio. Tu, quod magis probes, quidque tibi magis conferre ſoleat ipſe videris, dummodò valetudinis atque firmitatis ratio: in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus feſtiuiſſimus eſt, quod depopoſceram: tu verò reſpondiſti, venturum te libenter, ſi modò per dies hos, quos in patria conſumpturus eſſes, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, neve vlla nos tempeſtas, aut caſus, ne minus res cum auibus eße poßet, interturbaret, auiarium varijs alituum generibus inſtructum comparaui: idque totum tibi, ludoque tuo deſtinaui. Tu cum veneris, quid facturus ſis vide ſimulac conuiuium ex ijs inſtruere conſtitueris, vtrum ſimplices has carnes, ſine vlla peregrinæ iucunditatis aſpergine, ſine Apitiano vllo artificio ſis appoſiturus: an, quia nonnullæ forſitan fatuæ, & ſine ſucco videbuntur, hic condimenta illa aromataria Venetijs allata ſis adhibiturus: ea verò quàm ſuauia, quàm odorata, quàm pretioſa. Propera igitur, vt quando per Ægyptum aucupia noſtra ſumus exercituri, apud Cleopatram facias, nos cenitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum ſtruices apparabo, tu corollaria & ſecundas menſas addere collatitio illo, vti conſueueramus, more non grauaberis.*

C

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE quidem meminiſſe potes, optimè Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit ſacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuiſti enim rei geſtæ, cum Bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, varijs alituum generibus, aliorumque eſculentorum farciminibus compleuere, lætum hilaremq; diem ex his omnibus vna toſtis celebraturi. Ita nos tunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, viſendę magnitudinis alitem, minutioribus pleriſque auiculis in eius aluum ingeſtis confarciuimus. In collatitijs verò noſtris cęnis illis, quas poſt relictam Romã patriæ redditus, teque ſodali iucundiſſimo reperto propoſueramus, ſingula tantum ſingulis ciborum genera per ſortem educebantur. Noſti multa eius multiplicitatis eſculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret ſumptuariæ, quæ inter nos ſancita fuerat: res enim variæ ſub vno vel farinaceo integumento, vel omaſi cuticula deliteſcebant: ſed non id ganeæ, verum hilaritatis cauſa. Quare cum hæc fieri ſoleant in ludum, nos quoque ludum boni ominis cauſa proſecuti, ingenti illi minores, alias aues ingeſſimus.

Plin. eadē lib. 10. c. 1. ingeſſimus. Maxima ea omninò auium, ſi modò auis appellanda eſt, cui plumæ tantum ſunt, non tamen volatus: cui crura pedeſque atque vngulę, non forma tantum, verum etiam magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij diſputabunt, nos plumatum alatumque animal in volucrum ordinem interim admittemus. D

IVSTITIA.

HVius ſanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter ſe ſunt, iuſtitiam & æqualitatem erga omnes ſignificant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vſus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud noſtros, cuiuſmodi illæ ſunt quæ in eo numo habentur cuius inſcriptio, TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIV. Ibi enim pennæ huiuſmodi in quodam ſerto ſitæ ſunt ſupra frontem ſigilli, cui ſubiecta eſt inſcriptio, IVSTITIA. Numum Bononiæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium ſolum Iuſtitiæ caput in numo eſt, cum eodem pennarum æqualium geſtamine, iiſdem literis, quippe, IVSTITIA. Sedenim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli ſtolidi adeò ſunt, vt cum colla fruticibus occultauerint, latere ſeſe exiſtiment: ſuccurrit Carneadis diſceptatio, qui Iuſtitiam nihil aliud eſſe quam meram inſaniam profitebatur. *Carneadis diſceptatio*

PINNAE IN MOENIBVS.

AD eiuſdem ſpeciei ſimilitudinem murorum ſumma fabricari ſolita, cauſam dedere vt Pinnæ vocarentur, ab iis, vt Varro ait, quas inſigniti milites habere in galeis ſolent, & in gladiatorib. Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris. E

ἐπάλξεις, id eſt, Summitates. Hinc Pinirapij Retiarij.

ELEMENTORVM CONCORDIA.

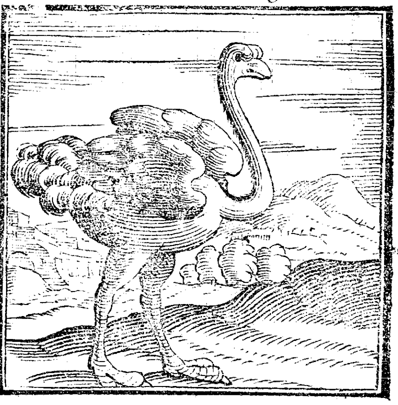

SAnè ſi quis Aegyptiorum more elementorum concordiam indicare voluerit, non imperitè picturam eā proponet, quam ipſe rerum opifex per animalia id prę ſe ferentia, conſiderandam propoſuit, Lutram ſcilicet, vel eius loco marinum Vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra ſiquidem, & Vitulus marinus, media ſunt animalia inter terreſtria & aquatica, vinculumque illud oſtendunt, quo terrę applicitę ſunt aquæ, ſuiſque coercentur finibus: quia Diuina prouidentia cum arenam terminum maris poſuiſſet, leges etiam impoſuit aquis, ne fines tranſgrederentur ſuos Struthiocamelus autem ambiguus eſt inter terreſtria & aeria: verè enim volucris non eſt, quæ nequaquam è terra, vt volucris, attolli poteſt: pennæ autem alęque illi ob id tantum à natura datæ, vt curſum adiuuēt. Crura verò, vti dictum bouilla propemodum, vngulaſque biſulcas habet. Denique inter elementa omnia, & cœlum ipſum, homo intermedius eſt conſtitutus. Ita per huiuſmodi picturam tota ipſa rerum machina deſcribitur. F

MVLTIVOLVS.

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil ſibi adſciſcente ponunt, videlicet qui ſacræ adſcriptus militiæ, profanis tamen negotijs implicetur, iiſque tantum tractandis occupetur. Nam quod alatum eſt, contemplationem refert & exſcribit, ſed propter vaſti corporis magnitudinem tollere ſe humo nequit, alis tamen, vti dicebamus, ad curſum vtitur. Quod pedes bouillos habet, terræque ſemper adhæreſcit, quæ terræ ſunt ſignificata ſuſcipit: ita enim videtur Heſychius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingreſſum attinet, tametſi volare nequit perniciſſimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuiſſe: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarum quaſi velificatione procurrebant, vt ſtatim equites deſperata præda, inſequi deſiſterent. *Plin. li. 10. cap. 1.*

HAERETICVS.

QVod verò ſuperius diximus ex Heſychio, Eucherius quoque per animal huiuſmodi hæreticum hominem ſignificari tradit: qui habere quaſi videtur ſapientiæ pennas, volare tamen non poteſt.

HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Eſaia: *Erit cubile draconum, & paſcua Struthiorum*, Parit ſiquidem oua Struthio, verum, vt alibi diximus, neque illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi vim addoceat, nullos tamen *Eſai. c. 34.*

filios

A filios per vlum bene actæ vitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: *Struthio in terra relinquit oua ſua, & obliuiſcitur quòd pes ea ſit conculcaturus.*

INSIPIENTIA.

ADhæc, vti paulò ante dicebamus, genuina illa animalis ſtoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abſcondentis, inſipientię hieroglyphicum haberetur: vtpote qui cùm auiũ ſit grandiſſima, ita vt altudinem equitis equo inſidentis excedat, ſi tamen colla tantùm frutice occultauerit, latere ſe totam exiſtimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite ſecuta eſt, diceret Tertullianus, nuda, qua maior eſt, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struchiocamelo, non ex ſtupore fieri contendit: ſed quia ſit ſibi conſcius habere ſe caput admodùm debile, occultare id quamprimùm ſtudeat. *Plin. ibid.*

DE VESPERTILIONE.

MONSTRVOSA quoque eſt Veſpertilionis effigies, multaque in ſe myſtica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

B PRæcipuumque illud apud Aegyptios fuit, vt per animal huiuſmodi ſignificarent hominem qui debilibus & exiguis viribus ſiue nobilitatis, ſiue fortunæ, ſiue etiam ingenij præditus, ita tamen repentè emerſerit, vt non ſe tantùm humo ſuſtuliſſe, ſed ſubdito volatu elatus in ſublime ferri videatur: cuiuſmodi exemplorum plena Roma ſemper fuit. Veſpertilio ſiquidem licet pennas non habeat, ſola tamen membranula fretus volat, ita vt difficulter diſtinguas, ſit ne auis, an mus. Quare apud mythologus argutè vafreque duas eludit muſtelas, dum ſe alteri auem, alteri ſe murem venditat, atque ita capitis periculum euadit. *Hæc a Pli. li. 10. c. 61.*

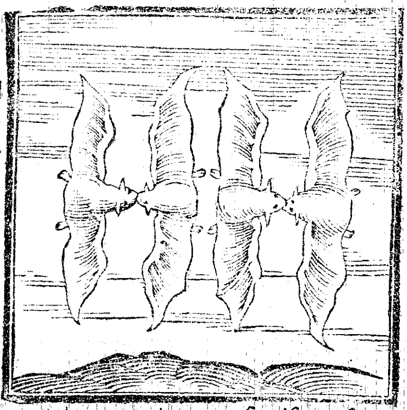

OFFICIA MVTVA.

MIrum verò illud inter hoc tã brutum genus, quòd tanta ſe humanitate complectuntur, vt nulla conueniẽtiùs ſpecie figurave officia mutua deſcribas, quàm per Veſpertiliones alterum ab altero catenatim depẽdentes. Habet enim id genus animalium mutuam inter ſe quandam beneuolentiam, ſæpeque veluti catena quadã contexta, ſi qua vlli vis inſeratur, mutuò ſibi cohærent, imbellitati ſuæ opem ſibi inuicem afferentes viſęque ſunt alia ab alia alarum hamis vnius ad alterum porrectis pendentes, longum veluti funem produxiſſe.

C NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVlierem iidem ſacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutricantem ſignificare ſi uellent, eandem ipſam alitem pingebant: quippe quæ ſola uolucrũ & dẽtes & mamillas humanis ſimiles habet, lacteq; nutrit pullos, uberibus mulierum in modum admotis. Nam Aegyptij, ab iis quæ in unoquoque genere reliquorum naturam aut mores excederent, ſignificationum ſuarum argumenta deſumebant. Quod uerò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi fœlicitatem indicaturi Dianæ ſimulachrum memmoſum effingebant, cuiuſmodi illud fuit quod Epheſi tamdiu tanto concurſu uiſitatum, eamque Latini ea de cauſa multimammiam appellarunt, cuius exempli multa hodie Romæ uetuſta ſigna conſpiciuntur. Minimè uerò prætereundum eſt, hoc loco in impreſſis exemplaribus Hori perperàm legi, Γύναικα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγραφοῦσι cùm ex manuſcriptis codicibus antiquis & hiſtoria ipſa legendum ſit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγραφοῦσι hoc eſt, *Volentes pingere, Veſpertilionẽ identidem dentibus & mammis prędità pingunt.* Inde ſequitur pro redditione cauſę, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει. *ſiquidem ſola ex omni volucrum genere, & dentes ſimul & mammas habet.* Quorſum enim dentes & mammæ ad Turturem alitem minimè monſtruoſam? *Plin. ibid.* *Dianæ ſimulachrũ mãmoſum.*

L V C I F V G A.

QVod ſi hominem latebris & occulto ſe eſſe gaudentem, uel qui rei cuiuſpiam metu perculſus in apertũ minimè prodire audeat, ſignificare uellent, Formicam & Veſpertilionis alam ad pingere conſueerunt. Aiunt ſiquidem, eam eſſe inter Veſpertilionem & Formicas naturæ diſcordiã, ut ſi ala tantùm Veſpertilionis Formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur. *Veſpertilionum & Formicarũ antipathia*

MORA.

MORA. D

QVin etiam ſunt qui tradant credi ſolitum, Formicam eò nunquam exire, quò Veſpertilio vel ſemel acceſſerit, atque ideo Formicam ſub Veſpertilionis ala poſitam, & moræ, & tarditatis aut impedimenti ſignificatum habere. Tranſit & ad Columbas huiuſmodi ſympathia: quia, vt Florentinus libro de re Ruſtica ait, Columbæ ſtationem minimè deſerunt, ſi Veſpertilionis caput ſupra turrim poſueris.

Cum formicis, ſcilicet.

INSCITIA.

COgnitionem alibi per lumen ſignificari diximus: vnde etiam Dare luci, pro Declarare, & edocere, ſæpe legimus: contrà verò inſcitiam per tenebras intelligimus, vnde Hallucinari, pro decipi per ignorantiam. Quoniam verò Veſpertilionis ea natura eſt vt tenebris gaudeat, neq; lucem ferre poſſit, Diuinæ literæ dum Veſpertilionem à ſacris ſummouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligunt virum, in quo nullum diſciplinarum, aut veræ inſtitutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucher. Veſpertiliones in Diuinis literis idolorum mōſtra ſunt: Propheta: *Vt adoretis Talpas & Veſpertiliones.* Sunt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idem ſentit.

Triplex Hieroglyphicon veſpertilionis

SECVRITAS,

NEque deſunt qui ſecuritatem indicaturi, Veſpertilionem inuerſo capite pingant: is enim circūlatus domui viuus, & ſuper feneſtram vel in hyperthyro, aut ipſis in valuis inuerſo capite affixus, maleficiorum amuletum creditur, Plinio etiam id tradente, quod adhæc vſque tempora pleriſque locis factitari videmus. Contrà verò, ſi quis eam amoliri arcereque ab ædibus velit ſuis, platani folia ſuſpendat. Africanum enim in his quæ de agricoltura conſcripſit, Veſpertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiuſmodi folia ſuſpenſa conſpexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera ſuffumigata. Nam eas qui ſuſtuliſſet ſe profiteri ſigno aliquo velit hieroglyphico, Veſpertilionem faciet hederæ folio inſidentem, Nam Alcithoe Leucothoeque ſorores apud Ouidium, ſpreuiſſe Bacchi ſacra finguntur, eaque de cauſa in Veſpertiliones mutatæ, vnde ſuffitum hĕderæ ita exhorent, vt eo etiam necentur. E

IMPVRAE MENTIS HOMO.

HEſychius ait eam hieroglyphicum eſſe hominis, qui ſerò & parcè fidei documenta ſuſceperit: inq; illis mente non ſatis firma uerſetur, ſed in ambiguo omnia reponat, neque ſciat de terra ſua exire, ſed in quibus genitus eſt latebris libentiſſimè deliteſcat, Chriſtianus demum ſit, ſed parum fidelis: ſerò enim Veſpertilio prodit, ſub ipſum quippe crepuſculum ueſpertinum, atque ubi tribus aut quatuor ſpatiolis uolatum exercuerit, à noctis tenebris occupatur, neque longè fertur, ſed ſupra circumque tecta ſemper uolitat: cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamque inhabitabat, derelicta, priſtinam ſcilicet imbecilitatem & craſſam originem nobis poſthabendam admonens, perinde ac etiam ſeparari nos à parentibus, & ſequi Dominum doctrina moneat Euangelica. Veſpertilio demùm utrùm ales an muſculus ſit, extat in ambiguo, cùm, uti paulò antè diximus, ipſemet in fabulis perſuadeat Gallo ſe eſſe Murem, Catto uerò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, ſed membranulis innixus, neque pluma, ſed pilo, atque eo quidem murino, ueſtitur. Ita homines plerique uolatu qualicumque præditi, baptiſmatis tantùm tinctum aſſecuti, apud Catholicos Chriſtum fatentur Petrum Eccleſiæ ſpecificè præpoſuiſſe, apud hæreticos impudenter delirant atque præuaricantur, apud Iudæos Chriſtum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quàm Chriſtianos inceſſunt. Impuriſſimum hominum genus, non modò Veſpertilionibus perquàm ſimile, ſed cui meritò ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι nomen inditum ſit: abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum. F

DE OTIDE.

ΩΤΙΔΑΣ Græci dicunt, quas aues Tardas Hiſpania, damnatas in cibis: propterea quòd oſſibus eius effractis, teter odor ex medulla ad tædium uſque extemplò ſequitur. Sedenim Xenophon earum carnem ait multò ſuauiſſimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu aſſerit, quòd nihilo quàm Perdices longiùs prouolent, celerrimeque fatigentur. Aegyptij ſacerdotes hanc quoque hieroglyphicis annumerarunt.

Plin. li. 10. c. 23. eadē.

IMBECILLVS FORTIORI ASSVRGENS.

QVippe ſi hominem imbecillum qui ferociori potentiorique aſſurgeret, ac in rebus gerendis ſententijſque dicundis primas illi partes cederet, ſignificare ij uellent, aut ita faciendum admonere,

A monere, Otidem autem, & Equum adpingebant: illa ſiquidem ſimulac Equum aliquem in conſpectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam veluti venerationis oſtétatione excipit: circumque volitando, & ſubſequendo deducendoque, officium facere quodammodo uidetur.

Otidis demiſſio.

NIL ALTVM SAPIENS.

CVm verò Otis omninò auis ſit, animi eſt identidem ſignum: alatus enim animus paſſim apud Platonē. Sed hæc animum indicat ignauum ac ſtupidum: quippe quæ tarda eſt, corpulentiaque adeo grauis, vt vix ſeſe terra attollat, ita terreni etiam affectus, quo quiſpiam detineatur, indicium eſt: quippe qui nihil ſublimè ſapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT ſi quis contumacem aliquem & monitoribus aſperum, ab omnique bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & Canem pinget: nulla enim auis Canem exhorreſcit præter Otidem, quæ ſuæ ſibi conſcia tarditatis, ſimulac Canem conſpexerit, latrantem audierit, ſtatim arrepta fuga ſe condit in latebras. Per Canem autem ſuo commentario, Sacerdotem præcipue ſignificari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquiſque bonis moribus diſſerentem, contra impios ſcilicet & improbos oblatrantem. Eum igitur qui ſubfugitet & ſacerdotes, ingenio plu-B rimum contumaci eſſe conſentaneum eſt.

Canis Otidiani micus quid.

DE ALCEDONE.

ALcedonem, quod hactenus viderim, Aegyptij non poſuerunt: ea verò apud Italos ſua habet ſignificata.

TRANQVILITAS.

QVorum vulgatum illud eſt, per Alcedoni nidum rerum quorumlibet tranquillitatem indicari: mare ſiquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus incubantque, mira pacari ſerenitate compertum eſt. Eſt verò nidus ille miro artificio ex piſciculorum oſſiculis & ſpinulis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis figura cucurbitæ, præter vnum perexiguum cauum, quà ingrediendi & exeundi ſit parentibus aditus: cętera concluſus.

Hæc à Pli. li. 10. c. 32.

IVSTITIVM.

TRanſit & ad res ciuiles figuræ huiuſmodi ſignificatum: nam hæ ad maris varietates accommodantur: eſt enim iuſtitij monumentum, ideoq; à Plauto dictum, *Alcedones eſſe iuxta forum*. Ad ſuſpenſas enim fori procellas, fluctuationeſque & turbines, hoc aptiſſimè refertur. Nam & Horatius *merſarius ſe* ait, *ſi quando res agere adlibuerit, ciuilibus undis*. Ita dies Alcyoniæ, dicuntur, quibus fora cōticeſcunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, ut luculentiſſimo carmine Simonides tradidit, ſeptem ante brumam, dum ſcilicet incubat, & ſeptem à bruma, poſteaquam pulli excluſi fuerint: quibus quidē diebus ea tranquillitas non ſemper noſtris locis, in Adriatico quippe ſinu, contingit, neque etiam Tyrrhena ora: at in Siculo mari ferè ſemper. Fit verò bruma, ut Heſiodi interpretes ſcripſere, menſe Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipſi uocant, & eo menſe a Latinis Brumalia celebrari dicūt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sedenim Traiani temporibus, quod de ætate ſua Plinius profitetur, ad 8. Calend. Ianuarias fuit, quo die natus eſt noſtræ ſalutis Aſſertor. Accidit autem brumā, treſquę cardines reliqui, in octaua ſingulorum, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorum aliquot neglectam intercalationem, minimè nunc reſpondere comperias: nam octaua capricorni, circa uigeſimam eſt nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Aſtronomorum diligentiæ dimittamus.

Plautus in Caſina, & ἀλκυονίδας ἡμέρας, h. l. cynios dies ex Ariſto. in auibus. dies Alcyoniæ quid. Horat. prima epiſtola Ibid. Plin. Sed hoc reparatū eſt Calēdario Gregoriano.

CONSVETVDINIS RARAE HOMO.

ALcedonem præterea pingebant, quotieſcumque vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus uerſatum ſignificare. Alcedonem ſiquidem videre eſt omnium rariſſimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamque ipſam apparet, & vbi primum per portum non plus quam nauem circumuolauerit, ſtatim abit, vt nuſquam præterea conſpiciatur: de quo apud Steſichorum latius. Cauſam huius nidulationis hybernæ quærit Albertus, eam eſſe ſuſpicatus, quòd auicula ea rara adeò ſit textura, ut æſtate propter nimiam corporis auiditatem progenerare nequeat: hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. Non diſſimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones ubi ſeneſcunt, Cerulos vocari. Verum Ariſtoteles diſcernit inter ſe diuerſas, Alcedonem, Cerulum, & Cornicem. Sunt qui harum marem Cerulum vocent, idque verum eſſe tradunt interpretes Theocriti.

Plin. ibid.

DE CVRVCA. D

SVnt pleraque de quibus Aegyptij parum, alij multum locuti ſunt: quæ tamen quoniam Aegyptiacis commentis non diſſimilia ſunt: in Struthiocamelum hunc infarcienda videntur, atque in his Curruca & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

Cuculus in nido Currucæ nidifica. Hinc Iuuenalis, Tu tibi nunc Curruca places.

DE quibus vulgatiſſimum apud omnes ſcomma, hominem per eam ſignificari, qui filios adulteri nos pro ſuis paſcat. Cuculus enim Currucæ abſumptis ouis, in eius nido ſua potiſſimum oua ponit, utpote qui ſe ignauum minimeque idoneum agnoſcat, qui poſſit pullis neceſſaria comparare. Suæ igitur ſibi conſcius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis ſuæ tutelam: quippe qui omnium auicularum iniurijs ſit expoſitus, vereaturque ne ſi nidum ſtruat, minimò inde negotio depellatur, idcirco ad alienas confugere opes pergit. Curruca itaque oua illa fouet & excludit, atque educat pro ſuis. Ariſtoteles, ſi modò legitimum eſt id opuſculum, *De mirabilibus auſcultationibus* accidere hoc in Helice tradit, addit & in Palumbium aut Turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

Cuculi uocabulū in iniuriam abijt.

CVculus, quia timiditate maximè omnium auium excedit, adeo vt a minimis quibuſque auiculis conuellatur, eaſque præ metu fugitet, commenti nonnulli ſunt, hominem minima quæque expaueſcentem, per alitis huiuſmodi picturam ſignificari. Vnde conuicia illa, ſiue quempiam adulteræ vxoris maritum dicere volumus, ſiue ignauum, ſiue ſtupidum, aut nullo animo præditum hominē notare, Cuculum appellamus, ut apud Horatium Sermonibus: E

Tum Prænestinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus cui ſæpe uiator
Ceſſiſſet, magna compellens uoce Cuculum.

Eadē fere Pli. lib. 18. cap. 26. & huc alluſit Plautus in Aſinaria, At etiā cubat cuculus, ſterge amator, id domum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia ruſtici circa viam arbuſta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantam uerborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, contenti eos Cuculos iterum atque iterum appellaſſe. Ego cum Octobri menſe Roma Neapolim proficiſcere, in eiuſmodi iocos incidi, per continuum diem conuicijs huiuſmodi delectatus Quare cum Acrone dicere poſſumus, hoc autem ipſa renouimus, quemadmodum uiatores quos in itinere vindemiatores per agros conſpexerint, conuicijs agitare gaudeant, illique ita reſpondere, vt Cuculum cum appellent quaſi pigrum, ignauum ſcilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum eſt, & quod à Porphyrione dicitur, ſubfrigidum: hodie ſiquidem res, agitur calumnijs etiam vehementioribus: uiatores enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nunc alijs atque alijs conuicijs inceſſunt: illi contra, ſiue ciuis, ſiue magiſtratus: ſiue Rex ipſe occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendiſque retectis turpiſſima quæque minatur: præſertim ſi celſiſſimis quæ frequentes tota regione ſunt arboribus inſederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoque, tempore uindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atque hoc illud eſt quod Flaccus ait: *Durus uindemiator & inuictus, cui ſæpe uiator ceſſiſſet.* Quoniam verò ſpecies Cuculi certo anni tempore non multum differt ab Accipitre, locus fabulæ datus, quam in Arati uita Plutarchus refert. Ipſa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent ſe conſpecta, quæ nullam præ ſe ferat ferocitatem: quoniam, reſponderunt, ſuſpicamur te aliquando futuram Accipitrem. F

TRANSMVTATVS.

POſſumus igitur hominē, qui vel mores vel effigiem ita commutarit, ut alius penè videatur, per eandem hanc auem ſignificare. Ita enim figuram immutare creditur, & in aliud tranſire genus, cum inter Accipitres omnino numeretur, licet vnguibus ſit haudquaquam aduncis, neque capite Accipitri ſimilis, ſed colore tantū, roſtro quoq; magnitudineq; columbino potius quā Accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

Pulices quid.

ALij porrò, quoniam Aegyptios animaduerterant de pulicum defectu deſcribendo ſolicitos fuiſſe, quippe origanum in eo ſignificato propoſuerant, addidere ipſi Cuculum, & humanum veſtigium, qua ſpecie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primum audiat alitem illam, ſi dexter pes circumſcribatur, ac ueſtigium id defodiatur, non gigni pulices, vbicumque puluis eo veſtigio compreſſus, ſparſus fuerit, Hæc obſeruarunt Magi. Pulicum uero nuncupatione, humiles ſordidæq; curæ ſunt intelligendæ, quibus implicati vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut ſculpere inſanientis vanique ſit ingenij, ob exiguitatem, quæ minus repræſentari poteſt, vſu tamen loquendi frequenter vſurpantur.

IVNO.

Iupiter, in Cuculum mutatus. Pauſanias in Corinthiacis.

PAuſanias, vbi opera ea recenſet quæ Mycenis ſpectatu digna viderentur, in ſceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculum inſediſſe dicit: eaque de cauſa ſignum ita fieri ſolitum, quod

Iunonis

Iunonis deſiderio Iupiter aliquando in eam auiculam ſe conuerterit: tam inania illi de dijs ſuis comA miniſcebantur. Quinetiam locum Coccygium appellatum authores celebrant, in quo Iupiter in Cuculum ſit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouem Iunonis congreſſum appetijſſe, rem tamen occultare voluiſſe, mutatum itaque in Cuculum, abijſſe in montem qui tunc Tronax, poſteà verò Coccyx appellatus eſt, eoque & Iunonem conceſſiſſe, quæ ſimulac aſſedit, Iupiter in eius auis effigie ad eam aduolauit, ſeque in eius genua proiecit: repulit hunc Iuno excuſſo peplo, at ille ſtatim mutata facie acceptus ab ea eſt. Hinc apud Argiuos Iunonis ſimulachrum in throno collocari, in manu verò ſceptrum poni, ſupra quod Cuculus. O lepidos & otioſos deos, qui puerilibus his nænijs delectarentur: ſed longè magis ineptos, qui talia ſcriptis mandare non erubuerunt.

NVPTIAE.

CVm verò vincula iugalia curę ſint Iunoni, putarim ego boni ominis cauſa, Cuculum deæ dedicari ſolitum: boni eſt enim augurij Cuculus, noſtrique ſolent ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius ſi in cibum autumnali tempore veniat, cęteros ſapores exuperat.

At in Gallia contra.

VERNVM TEMPVS.

EST & verni temporis ſignum Cuculus: id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,

Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exultare hominem dicit, quia uerum eo nuncio veris aduentum intelligant. Piſtotherus apud Ariſtophanem, Auibus, vbi Cuculum Aegyptijs imperaſſe dicit, tam eos ait quàm Phęnices ad cantum huius auiculæ, tanquam ad imperium, triticum & hordeum demetere ſolitos: tempeſtiuior enim apud eos meſſis, quàm in Græcia & in Italia fit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

HOminem qui nulla iucundiore conſuetudine poſſet ad riſum allici, quòd eius expers eſſet, veluti Socrates fuiſſe fertur, oſtendere ſi vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omninò carere tradunt; in liene verò ſedes eſt riſus, ueluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaque de cauſa dictum, Columbam ſummam ſignificare manſuetudinem, quòd bile careat.

Sedes riſus, amoris libidinis et iracund. …

DE VPVPA.

FERACITATIS PRAECOGNITIO.

VPupam Aegyptij cum pinxiſſent, prçcognitam vindemiæ feracitatem, ſiue lętum ac plenum vindemiæ prouentũ indicabant, lętitiam ſcilicet aliquam affuturã, ut in Vite latius explicatur. Quia ſi ante vindemię tẽpus valdè clangere audita fuerit, nimirũ uini redundantiam prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

HOminem verò ebrietate laborantem, ac ſibi remedium comminiſcentem, ſignificare cum vellent, Vpupam & Capillum Veneris herbam pingebant: Vpupa ſiquidem vuisueſcitur immodicè, ita vt plerunque inde ebria fiat, ac ſimulac ſe tentari ſenſit, Capillo Veneris decerpto efficaciſſimè ſibi medicatur. Herbam hanc ἀδίαντον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc eſt, eo quòd minimè marceſcat, neque quidem ſi aqua perfundatur, immergaturve, neque bruma putreſit, ut herbę reliquæ. Summouent autem Vpupam Diuinæ literæ, quam piorum menſis inferri nolunt, querulam quippe volucrem, lugubrem atque luctuoſam, quæ nihil vnquam niſi mœſtum & triſte meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominem vitijs deditum intelligunt Theologi: propterea quòd nemo magis querulus, magiſque mœſtus aſſiduè eſt, quàm unuſquiſque uir improbus atque flagitioſus: ſollicitat hunc admiſſorum ſcelerum conſcientia, vel inquietum exercet admittendorum cupiditas & impotentia. Nam ſi tumore ſuperbiæ turgeſcat, quæ illi vnquam hilaritas arridebit? Faſtu cruciatur aſſiduè, neque ullos tantos putat honores, qui quod affectat explere poſſint. Repulſam paſſus eſt, infeliciſſimum ſe mortalium putat. Auarus eſt, ſi iactura quantulacunque fiat, vicem deplorat ſuam: ſi prędam cui inhiabat elapſam videt, miſerè cruciatur. Quid iracundus? an non ſtatim ut incenſus eſt pęnas vitij dat ſui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui irę, cui rixæ, cui ſine cauſa manus ſanguinarię. Quid inuidus? nonne ſuimet carnifex indefeſſus? Quid libidinoſus? mentita eſt amica, æſtuat immenſum, expleuit cupiditatem ſuam, languet & erubeſcit. Quid vorax? diſtentus eſt, ægrè habet: fameſcit, extorquetur. Quid ebrioſus? aret guttur, pulmo inflammatur, potauit, mente capitur, titubat, ſemianimis deficit, atque vt ſemel cum Flacco dicam,

Perpetuò virentem. A Plinio lib. 2. c. 21.

Vpupæ hieroglyphica in Diuinis explicatio.

An ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci, D

quàm improbus animus qui ſit improbitati, facinoribusque addictus flagitioſis? Contrà uerò probus modeſtuſque uir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit ſemper, equanimis erit ſemper gaudentem hilaremque ſeſe ſcit à Deo uocari, exultantem ſacris admoueri. Repulſam patitur, modeſtè fert: iactura afficitur, paruo contentus eſt: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: ſolicitatur à maligno, reſiſtit audacter, lætumq; tunc triumphum agere ſibi uidetur, cum ſemetipſum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè ſumit, ut neque mentem offuſcet, neque debilitet corpus, nullaque demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari poteſt, quæ in rectè factorum conſcientia requieſcit, cum ſe pium cogitet, cum ſe uitam puriter egiſſe reminiſcitur.

DE FLORO.

LOngè diuerſum ab Otide eſt ingeniũ Flori: nam quantum illa uenerationis in Equum oſtendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ.

FEROX A MANSVETO SVPERATVS.

Flori auis deſcriptio. FErocem hominem ab humiliore manſuetioreque ſuperatum, per Florum auiculam, quam ἄνθον Greci uocant ſignificabant. Paluſtris auis ea eſt, coloris pulchri, oculorũ acie non ſatis ualens, quæ cum Equo ſemper pabuli gratia dimicat; herba enim uterque paſcitur. Illa uocem eius interdum imitatur, inſilienſq; aduerſus Equum, dorſum occupat, quamque maximo poteſt morſu colla armoſque uellicat: hiſque auxilijs freta, eum plerumque fugat. E

DE SALO.

QVando uerò in has incidimus inimicitias, non diſſimiles ab his recenſebimus, quæ inter Salum & Aſinum habentur ingentes.

INIVRIARVM VLTIO.

Aegythus ſiue Salus. AEgythum Aegyptij, quem Latini Salum uocant, Aſini ulcera roſtro excauantem pingunt, ſi hominem illatas filijs iniurias ulciſcentem ſignificare uolunt. Nidulatur hæc plurimum in ſpinis, acciditque ut Aſinus prutitu ulcerum excitatus, ſcabendi cauſa ſe conferat ad ſpineta, atque ita atterat ulcera, nidoſque diſſipet: quod quidem illa adeò pauet, ut cum etiam uocem rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaque Salus ob eam iniuriam in Aſinum inuolat, ulceraque eius roſtro impetit, affixaque pertinacius quanto maximo poteſt conatu excauat. F
Denique atrox uſque adeò odium inter eos eſſe autumant, ut ſi utriuſque ſanguinem commiſcueris, ſponte ſe uterque ſubducat ac ſeparetur, antipathia, ne coeat, pertinaciſſimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI uerò Florum una cum Salo pingerent, hominem qui alterius neceſſitudinem pertinaciter auerſaretur, ſignificabant: quare aues illæ aut auerſę inuicem, aut capitibus ſaltem obtortis in diuerſa pingendæ ſunt. Commenti cauſa ea eſt, quòd implacabiles inter utranque inimicitiæ intercedunt, neque ullo pacto fieri poteſt ut harum quoque ſanguis exhauſtus commiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc, alter inde contrahitur, quàm oleum ab aqua ſubducitur, uſque adeò natura ipſa diſſident. *Plin. li. 10. cap. 74.* Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minime congruat, ſitque pertinaciſſimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictũ, Cornix atque Noctua. Namque ut nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimilium ſui, quàm natura: ita etiam diſſimilium nihil auerſum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

Quod ſudet ſanguinem. HOminem ita libidinis uſu confectum exhauſtumque, ut propemodũ exanguis ſit affectus, oſtendere qui uellent, Ardeolam illã pelam pingebant, quę Gręcè ἐρωδιός dicitur: ea de coitu ita angit, ut ſanguinem ex oculis emittat, remq; ſummo cum dolore peragat clamore uaſto atque admodùm inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Grecos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἱδρῶι: nam ἔαρ quandoq; ſanguinem ſignificat. In collectaneis Suidę Grammatici dictam uolunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, ꝙ in paludoſis

A paludoſis & humidis locis verſetur, quaſi helodium dicas. Sunt qui eas inter Grues recēſeant: ſunt qui ſimilem Grui dicant, & Diuinarum literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Pſalmorum editio habet, *Herodij domus dux eſt eorum*, varia tradiderunt. *Pſal. 103.*

TEMPESTAS.

SEd enim D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignū autumat. Sed enim apud Maronem Ardea & Fulica diuerſæ ſunt uolucres, tametſi utraque ſit in dicium tempeſtatis: ait enim, *Idem Plin. lib. 18. c. vltimo. Georg li 1. Plin. ibid.*

-- Cumque marinæ
In ſicco ludunt Fulicæ, notaſque paludes
Deſerit, atque altam ſupra uolat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIS.

HOminem ex aromatum mercimonij diteſcentem ſignificantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia uerſatur, quæ ſurculos Cinnami congerit, ex quibus nidum ſibi conficiat: quocirca indigenæ plumbatis eum ſagittis decutiunt, mercis gratia: neque aliud mihi ſuper ea com B pertum eſt. *Hæc à Plinio lib. 10. c. 33.*

DE VELIA.

STVDIOSIVS OTII.

STudioſum otij & commodorum hominem indicare qui uolunt, Veliam auem pingunt: ea enim in vmbra & aura æſtatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cum in eos qui otio literario dediti ſunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem eſt, tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGnobilem hominem, atque uti dici ſolet, Terræ filium, notare ſi vellent, Aſionem illum pingebant, qui diuerſus à perenni eſt, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius; cuiuſmodi, qualiſque ſit: cæterum Fauonijs tantum flantibus eum apparere conſtat, ueluti etiam plerique homines ignobiles, potentiorum tantum fauore aliquo, tali quippe adſpirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute, nulla muniti diſciplina ad clariſſimas interdum dignitates euehuntur, omnibus vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc eſt genus maximum, quibus pluma aurium modò ſurrigitur, unde & nomen illi: otus enim Græcis eſt, de qua C quidem apud Athæneum plura comperies. *Aſionis generatio incognita. Idem Plin. lib. 10. c. 23*

MIMVS.

PEr hanc auem plerique mimum atque paraſitum exprimunt: non enim à mimica multùm diſtat ars paraſitandi, quam ita deſcribit Horatius: *Eaſdē aues quidam dicunt σκῶπας.*

Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi.
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas ſæuo dictata magiſtro
Reddere, uel partes mimum tractare ſecundas.

Eſt enim hæc auis omnium maximè imitatrix, &, vt Plinius ait paraſita, & quodam genere ſaltatrix. *Plin. ibid.*

CORNVTI.

HAec in clypeo atque inſigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, ſub Magiſtro peditum merebant, ordinis eius ſignum fuit qui CORNVTI appellabantur. eratque ales praſini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipſe luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYnx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncem compluſculis in locis apud Plinium corruptè ſcriptum offendes, indice etiam illo tam copioſo, eodem errore perplexè notato: quippe qui uolucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam quæ noſtra hæc Iynx eſt, *Quidamēt verticellū, a colliuerſura uocant.*

 arbitrati,

arbitrati, Fringillam hanc vulgò dicunt, vt Gaza putat. Græci plerique Romani ſermonis nō uocem, ſed ſignificationem ſecuti σεισοπυγίδα, Latini à caudæ continuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum inſignita eſt, alij Turbinem, alij aliter nominarunt; ſed nos Plinianæ codicis macula iam eluta, ad ſignificata noſtra reuertamur. D

DICACITAS.

Hæc à Pli. li. 10. c. 47.

PEr eam pictam nonnulli dicacem hominem intelligunt, propter inſignem linguæ longitudinem: linguam enim habet Serpentibus ſimilem, quam in longum menſura quatuor digitorum exporrigit, rurſumque contrahit intra roſtrum non complicatam, ſed terreni lumbrici more collectam, & in ſe ſe reductam. Communis autem ſermo verboſos garruloſque homines, ab inſtrumento ipſo linguaces appellare ſolet. Sed ad linnguam id etiam addemus, quod pedes habet Iynx, binis vtrinque digitis inſignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

Quomodo pro ueneficijs comburatur docet Andreas Tenedius in nauigatione Propontidis.

PAſſim verò præcipuum ales hæc fuit in cantationum ſignum: propterea quòd ei amatorium quid natura ineſſe perſuaſum eſt. Quinetiam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationeſque comparantur, vno uocabulo Iyngas Græci vocauere. Hinc apud Theocritum intercalare illud, Pharmaceutria.

ἴυγξ ἕλκε τετῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scribit Pindarus, Venerem Iynga cęlitus attuliſſe, quam Iaſoni daret, carmenque docuiſſe, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἰυγγὶ δ' ἑλκόμενος ἦτορ dixit, vehementem cupiditatem ſignificare volens, ut eius interpretes exponunt. Iynx enim, ut interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationem noſtram ad cupiditatem & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pithus eam filiam fuiſſe, propter perſuadendi vim: maxima enim perſuadendi uis ineſt amori, nihilque tam incredibile, dici poteſt, quod amanti non perſuadeas. Vnde rectè Ouid. *Credula res amor eſt.* Addunt, eam amatorijs veneficijs incitaſſe Iouem in amorem Ius. Sed enim Callimachus Echus filiam dicit, & Iouem (tanta eorum tēporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficijs coactum, vt ſecum rem haberet: vtcunque, mox ab irata Iunone in eiuſmodi auiculam transmutatam, veneficijſque amatoriis conſtruendis damnatam. E

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

PErnicioſæ conſuetudinis hominem indicaturus quiſpiam, Caprimulgum auem pingat: ea enim inter capras familiariter uerſatur, appetitque earum vbera ſugere: quod cum fecerit, vber extinguitur, Capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO. F

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

Κίχλα χέζει αὐτῇ κακόν. Turdus ipſe ſibi malum cacat. Meminit Seruius 6. Aen. & Ariſt. lib. 9. de nat. animal.

HOminem qui technis & commentis, conſiliisve, aut artibus propriis eluſus malè perierit, & vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, oſtendere qui uolunt, Turdum uiſcatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, ut inquit Plautus, *ipſa ſibi auis mortem cacat:* viſcum enim nō prouenit, ait Plinius, niſi maturatum in uentre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei ſimile, de ijs qui in eligendo ſibi malo ſunt procliuiores, & aduerſa mox quæ in ſe ipſi contrahunt, Deo imputant, cum nihil aliud ſit, *Indurare cor Pharaonis, &, Excæcare oculos populi apud Deum,* quàm gratiam ſuam quæ ſe largè uolentibus infundit, a prauè & iniquè agentibus auertere. Nam ſimulac quis Deum dereliquit, quæ bona ſunt aſpernatus, amiſſa Spiritus gratia, omnibus inde afficitur incommodis, uiam rectam non uidet, & contumacem ſe opponit ad admonitiones, nullo pollet animæ ſenſu, ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum a Deo excæcari, & obdurari, quemadmodum Solem occidentem receſſu à nobis noctem facere; cum alioqui nihil à Deo niſi bonum emanet, quemadmodum à Sole ſemper lumen & calor.

SVRDITAS.

Turdo ſurdior Zenodorus ex Eubuli Dioniſio.

ALioqui Turdus ſurditatis indicium eſt, cum omnium auium eo plurimum incommodo laborare Turdum, manifeſtum habeatur. accedit huc, quod prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

A

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

SOlitudinarium hominem qui ſignificant, Erythacum auem pingunt,quæ quidem ita ſeceſſu ac ſolitudine gaudeat, vt rarò duas vel in eodem ſaltu reperire poſſis. Eam Theodorus modò Syluam,modò Rubeculam appellat: alterum à ſyluarum deſertis,alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur. *Quidã ſic hyeme, vocant: æſtate verò Phœnicurum, à cauda rubea. ἀπὸ τοῦ ἐρυθαίνομαι, i. à rubeſcẽdo.*

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam ſignificari. Cauſam Aelianus affatim explicauit,qui Cinclum auem eſſe dicit imbecillam, inualidamq; adeò, vt nidum ſibi ipſa parare non poſſit,alieniſque ideò nidis ouifœtare. Eſt & apud Suidam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudæ motatione ſit σεισοπυγίδι. Ea nimirum Iynx eſt, de qua nunc agebamus. Hanc ſanè vulgus pleriſque locis,Græcum vocabulum exprimendo,*Codaquaßulam* dicit. Interpretes Theocriti hoc ipſum agnoſcunt,& *κιγκλίζειν,lumbos motare*,dicunt:quod Latini *fluctuante lumbo* reddidere.

CINGANI.

B

CVm itaque Cinclus inops adeò ſit,neque certo vſquam lare vtatur,nonnulli errones illos qui nunc totum terrarum orbẽ mendicabundi cum chiromanticis vxoribus, & liberis peragrãt, nuſquam certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus,Cinclos ab auis huius ſimilitudine appellatos arbitrantur. *Cingani Galli Boemios vocãt.*

ADVENA.

QVamquam in vniuerſum omne genus auium quod aruſpices pro peregrinis,aduenis & conuenis accipitur: vt oſtenti eius declaratione patuit,quod Alexandro oblatum eſt, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Aegypto modulum ab architectis depoſcebat, forteque eueniſſet vt neque gypſus,neque alba terra vſpiam inueniretur,quo ſitum & magnitudinẽ cupido Regi deſcriberent,architecti ad farinæ opem ſe contulerunt,eaque diſſeminata quaquà vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depaſcendam auidiùs aduolarent; quo quidem oſtento territus eſt Alexander: ſed aruſpices reſpondere, proſpera vrbi ex hoc portendi, quod futura eſſet omnium & nutrix & alumna, ſoliq; vbertatem eſſet alienis quoque gentibus largiſſimè communicatura.

D

PIERIVS VALERIANVS

AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM RO. SENATVS CANCELLARIVM,

DE IIS QVAE PER APEM, ET ID GENVS CAETERA SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSSEXTVS.

VOLATILIVM *ſignificationes, quas in aliquot digeſſimus commentaria, legiſſe te ſcribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præſens decus & ornamentum, in quibus & Apem habere voluiſſes, quæ, quòd mellifica eſt, ad domus tuę gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde, ſi quam, vt ſuperiori anno feciſti, ædium tuarum partem picturis ornare pares, habiturum te ſperas tui generis argumentum, quo literatorum oculis poſſis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quot tibi fore gratum intellexeram.* E *Sed quod à melle te maiorum tuorum nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morum potiùs tuorum ſuauitate comparaſſe: ſiue id ſumma humanitas meretur tua, ſiue affabilitas iucundiſſima, cuius lepore omnes ad te trahis tibique deuincis, vt de te verè dici poſſit, fauum mellis in ore tuo ſedem poſuiſſe: ſiue perlegans ille ſcribendi tenor tuus, vbi ſolutam orationem aut carnem facis, amœniſſima quadam dulcedine legentem afficiunt, euenit, vt vndecumque merum mel & ſis, & habearis. At plenus rimarum ſum, neque me cohibere poßum quin epigramma illud cœnis noſtris ſodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poeticæ ſtudioſißimum, aliquando Poetam agere?*

Romulei certant lepidò certamine vates,
　Nominis ecqua viget congrua cauſa tui.
Nam qui ex te norunt manare poetica mella,
　Mellinum à merito nomen id eſſe volunt.
Atque alij malunt correpta parte Melinum
　Dicere, Pegaſeum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo diſcrimine amandus,
　Seu mihi Mellinus, ſiue Melinus eris: F
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
　Pangis, & oranti ſpargis ab ore melos.

Id quod eò tibi glorioſiùs accidit, quòd horum infelicitas temporum pauca admodum nunc oſtendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditioniſve felicitate capiantur: eoq; alieniores plerique à doctrinæ ſtudijs euadunt, quò ſunt magis natalium ſplendore aliquo illuſtrati. Tu verò, cùm ex ea ſis domo ortus, in qua ſummi plerique viri gentiles, tui & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, inſignia rerum à ſe geſtarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, tituloſque foris, arma pro ſalute patriæ victricia, diuitias honeſtiſſimis artibus comparatas, nihil rerum harum amplitudine cõtentus, à teipſo ſplendorem excitare quæſiuiſti: vt clariſſima ea familia dignus euaderes, patreque in primis tuo Senatore ſemper optimo, apud quem tanta educatus es ſanctitate. Acceſſere mox bonæ artes, & egregiæ diſciplinæ, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu ſucceßuque aßecutus es, vt paucißimi omninò ſint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecum gradum hodie conferre poſſint. Sed quoniam non de literis tantùm, ſed de totius vitæ tuæ integritate, atque animi magnitudine, ſi quis de te loqui cœperit, ſermo faciendus eſſet, parentumque tuorum benignitas omnis explicanda, qui me omnibus humanitatis officijs proſecuti, quam in filios exercere par eſt, beneuolentiam, charitatem, & ſtudium in me omne præſtiterunt, his in commodius tẽpus dilatis, quod nunc agendum inſtat, Apem ipſam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatum, ne Fucus etiam, belluo ille ſatis impudens, & moleſtißimi Culex & Veſpa ſeſe intruderent, repellere nunquam potui, ac ne vllus & moleſtiæ & importunitati finis eſſet, Muſca etiam, Cicada & Araneus ſe his admiſcuere. Tu quidem ſtrenuè nimirum & ex prudentia tua feceris, ſi, ne ab eorum aliquo lædare, caueris. Verùm agè, quid Apes ſibi velint videamus.

POPVLVS

POPOLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POpulum Aegyptij ſacerdotes obſequentiſſimum Regi ſuo ſignificare ſi uellent, Apem faciebant illam utique breuem, uariam, & in rotunditatem compactilem, quæ ſola ex animalibus Regem, more hominum, habet, quem uniuerſum Apum agmen conſectatur, æquè atque homines Regi obtemperantes. Rex uerò uel aculeo caret, uel ad offenſionem minimè exerit, quæ quidem præcipua eſt in Rege uirtus, qui in obeundis uitæ officijs, non magis iuſtitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam oſtentare debeat. Ac de populo quidem agnoſcit hoc idem Plotinus libro. *De ſuo cuiuſque genio*, qui ciuilem hominem, popularibus utique ſtudijs deditum, ſed qui perfectam uirtutem conſequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui uerò ciuilem uirtutem ad amuſſim aſſecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

Apis ſola ex animalibus Regem habet. Plin. li. 11. cap. 5.

R E X.

MEritò itaque Regem, qui populos unanimi beneuolentia ſibi deuinxerit, oſtendere qui uellent, examen Apum proponere conſueuerunt: ſiquidem is foras non procedit, niſi migraturo examine, cumque procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni nō patitur reliquo tempore. Cum populus in labore eſt, ipſe, inquit Plinius, opera intus circuit ſimilis exhortanti, ſolus immunis: circa eum ſatellites quidam lictoreſque aſſidua cuſtodientes auctoritate. Cum proceſſere, ſe quæque proximam illi cupit eſſe, & in officio conſpici gaudet. Vbicunque conſedit, ibi cunctarum caſtra ſunt. Miſſam facio miram earum circa Regem obedientiam, ut feſſum humeris ſubleuant, ualidius fatigatum ex toto portant, multaque huiuſmodi, in quibus enarrandis tanta utitur ſuauitate Plinius, ut eas ipſas Apes in eius ore mellificare dicas, unde Lepor ille tam dulcis eloquentiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, ut plerique contendunt, ſed naturæ ipſius diuinæ beneficio, quæ uel bruta eouſque prouexerit, ut pleriſque in rebus ratione preditos imitentur. Nos uerò uult admonitos, ut ubi Apum mores cognouerimus, ducibus parere non recuſemus, negotiaque ad Reipublicæ ciuitatumque ſalutem opportuna alacri animo ſuſcipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui ſub pietatis ſpecie ſuam obtegunt ignauiam, ſuoque tantum otio & commodis conſulentes, negotia ſubfugitant, & ueluti genus humanum oderint, humanas ēt conſuetudines auerſantur. Adeò uerò eſt Apes, ut Muſonius obſeruat, conuerſationis & uitæ ſociȩ amatrix, ut ſi ſola relinquatur, deſiderio tabeſcat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & ſimilitudinem referri poteſt. Atque huc ſpectat Plutarchi illud ſuper exilio dictum, *Nos quaſi Formicæ, uel Apes, ſi ex una uel cauerna uel alueario exciderimus: hoſpites externique eſſe uidemur.* Hoc ipſum examinis ſignificatum in aruſpicina ēt reperitur, cuiuſmodi ſignum Dionyſio, paulo antè q̃ regnare cœpit oblatum eſt, qui cum Equū è uoraginibus, in quas demerſus erat, nulla prorſus contentione extrahere potuiſſet, diſceſſerat, ut Poliſtus ait: ȩgrè ferens: cum aūt aliquantulum progreſſus eſſet, ſubitò exaudiuit hinnitum, ad quem conuerſus Equum alacrē lȩtus aſpexit, cuius in iuba examen Apū conſederat, imperij quod occupauit indiciū. Nam Equū ſubiugationi frænoq; aptū eſſe, ſuo diximus cōmentario.

Regis Apum, ſimul & hominū ſympathia.

B

R E G N V M.

AC ne ab Sicilia tam ſubitò diſcedamus, Hieroni quoq; iam iuſſu patris expoſito, propterea ꝙ ex ancilla natus eſſet, ne nobilitati paternȩ dedecori foret, tamen ita humanȩ opis indigenti Apes in os mella congeſſere: quo oſtento pater ab aruſpicibus admonitus, filium recolligendum duxit, moribus & diſciplinis ijs erudiendū curauit, per quas poſtmodum ad prȩmonſtratam Regni maieſtatem facilè peruenit. Ita uerò nomini regio fauorabiles ſunt Apes, ut in cauſa fuerint, ne Oneſili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathunij ſupra portam vrbis ſuſpenderant, inſepultū diutius maneret: in id enim iam exanimatum examen Apum mella congeſſerunt, fauiſque refecerunt. Hinc loci incolȩ oraculi ſuper hoc requiſiti, reſponſo moniti, caput honorificè ſepelierūt, Oneſiloq; quotannis, vt Heroi, ſacra inſtituerūt.

C

Nā & Apib. eſt principatus Pl. lib. 11. c. 5.

GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, ſuauem eloquentiam per hieroglyphicum Apis ſignificari. Quamquam Diogenes ſuæ morem geſſurus mordacitati, orationem blandam, vt pote ad fallendum uel ad gratiam parandam, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis conſediſſent: ex quo reſponſum eſt, ſingulari illum ſuauitate orationis futurū. Ita

Plin. li. 11. cap. 17.

Ita præuiſa eloquentia eſt in infante per Apem. Et huiuſmodi tale D. Ambroſio è noſtris contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Idem & Pindaro Poetæ accidiſſe Pauſanias tradit, cum is puer adhuc Thebis digreſſus æſtiuo tempore Theſpias proficiſceretur, calore exuperante aliquantulum à via declinauit, & ſub vmbra nonnihil acquieuit, cui in ſomnum ſoluto Apes in os mel congeſſere. Et ita demum quemcunque veteres ab eloquentiæ ſuauitate commendarent, eum ab Apibus nutritum dictitabant. Sic & Theocritus Comatam beatiſſimum ait, cui huiuſmodi nutricatio contigiſſet. Apud Heſiodum, Theogonia, Muſæ amicorum linguis rorem inſtillant, in caſtigatis enim exemplaribus, non ἀοιδὴν, ſed ἐέρσην legitur: D

Et Homerus Iliad. α. de Neſtoris eloquẽtia γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν, ab eius lingua fluere mel, ait.

Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην.

vbi interpretes ἐέρσην δρόσον interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ ſuauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Iſthmijs poſuit, ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici ſucceſſu, quem Iupiter propinat, vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex cõmendatione & laudibus percipitur, ſi præſertim ille ab eloquenti & erudito, viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teſte Themiſtocle, nulla ſuauior exaudiri poteſt.

POETICAE AMOENITAS.

Plin. Nem. Ode. 3. Ego tibi hoc mitto mel mixtũ albo cum lacte.

OMnium autem conſenſu receptum eſt, per Apis hieroglyphicum Poeticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatium; *Fidis enim manare Poetica mella:* & vt ait doctiſſimus vndecunque Varro, *Apes cauſa Muſarum eſſe dicuntur volucres:* quòd ſi quando diſplicatæ ſunt, cymbalis & plauſibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorũ ſuauitatem & elegantiam, per mel candido lactè commixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura eſt, ac perinde genium & venam indicat. Mel verò, propterea quòd magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam ſignificat. Hinc clamat Horatius: E

Vos ò Quintilius ſanguis carmen reprendite, quò non
Multa dies & multa litura coercuit, & quòd
Perfectum decies non caſtigauit ad vnguem.

Et ipſe de ſe, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam ſcribundis verſibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoque.

Non enim temerè vſque adeò aſſurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoſcat & vena diuite copioſum, & magno ſtudio & arte ſimul elaboratum. Quin & ſuam fert ſuper hoc loco ſententiam:

Ibidem.

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæſitum eſt. Ego quid ſtudium, ſine diuite vena,
Nec rude quod poſſit uideo ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

F

QVæſierit hic ſanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum ſe populum ſuum in terram lactè ac melle fluentem: paſſim enim hieroglyphicum aliquid ſapit diuinarum literarum ſermo. Igitur Theologi noſtri, referente Heſychio, hoc ad futuri ſeculi delicias beatitudinemq; transferunt: quòd ex cibis, quibus hic utimur, nihil his ſuauius neque dulcius inuenitur: cum quia ſine labore cõparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa abſque ulla ſolicitudine, ſine dolore, ſtudio nullo, apparatu nullo, conditura nullius egentia, tanquam effuſo copiæ cornu ſuggeruntur.

DVLCIVM APPETITVS.

APes autem quia dulcia tantum guſtant, ſi paſcentes pingantur, hominem hieroglyphicè ſignificant, qui dulcibus tantum rebus delectetur, dulciaque omni cura ſtudioque perquirat. Horatius cum dulcedinem & ſuauitatem, quodque maximè placeret, exprimere vellet, *Si iuuat & melli eſt*, inquit Plutarchus libello. De coniugalibus præceptis, *Mulier*, ait, *quę uiri primo congreſſu territa coniugalem inde copulam ſubfugitat, ſimilis eſt ijs qui Apicularum aculeis patienter ſe offerunt, mella ipſa reformidant.* Ad eandem reſpiciens iucunditatem Catullus, ſuum illum Paſſerem, *Lesbiæ ſuæ delicias*, cum maximè lepidum indicare velit, *mellitum* fuiſſe dicit. Denique Virgilianus Damœtas cum Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud ſibi vult, niſi ut copioſiſſima rerum omnium, quæ ſuauiſſimæ iudicentur, ubertate diteſcant. Egregiè verò Pindaricum eſt, mel pro ſuaui, tranquillo, & maximè expetendo, amabilique bono ponere, quare de Olympijs victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν: quod exponunt interpretes, *Victores uitæ reliquum agere in terra melliflua*, hoc eſt, tranquilla deinceps ſuauique perfrui quiete. Idem cum κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, *mel etiam ſatietatem habet*, nihil aliud voluit exprimere, niſi ſupremam quandam ſuauitatem atque dulcedinem ineſſe melli, quæ tametſi ſupremè delectabilis eſt, ſatietatem tamen afferat, quam ſententtiam παραδόξικῶς, protulit.

Mellis ſuauitas.

Ideo Græci quicquid ſuaue & amabile ẽ, μελίτηρον vocant.

Paulò

A Paulò ſecius Horatius ſenſum eundem attigit, vbi dixit, *Dulcia ſe in bilem vertunt:* quod tamen ex Phyſica diſciplina eſt ab eo ſumptum: aiunt enim Medici, cibaria dulcia confeſtim in bilem abire. *Hinc Plautus dulce amaro comparat in pſeudolo, & Truculento.*

DIVTVRNAE VALETVDINIS PROSPERITAS.

INuenio vitæ proſperitatem ac inoffenſam valetudinem in longa æui ſpatia productam, per hieroglyphicum Apum in fœcundo oleæ ramo conſidentium ſignificari: id quod mihi Democriti reſponſum in memoriam adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitam aſſequi poſſet: interiora, reſpondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum oſtendit, animum quantacumque fieri poteſt ſuauitate permulcendum, hilaritatemque vndecunque captandam, omni prorſus amaritudine atque acerbitate procul ablegata, neque quicquam quod exulceret, intromittendum, corpus verò exercitio conſolidandum, quod quidem in otio torpeſcere neceſſe ſit. Nam vt commentario ſuo dictum, oleum inter alia ſignificata, exercitium quoque denotat. Sed enim Ariſtoxenus Pythagoricos plurimam melle vſos tradit. Neq; tãtùm calidi panis ſuffitu Democritus vitam dies aliquot in amicorum obſequium produxiſſe fertur, verùm & vapore mellis naribus admoto. Omninò autem ferunt, quibus mellis vſus frequentior fuerit, uitam diutiùs producere, Contrà uerò, qui cibis acidis delectentur, breuioris eſſe uitæ. Sanè Cyrnios populos, qui ſcilicet Corſicam inſulam incolebant, longæuos uixiſſe tradit Athenæus, quòd aſſiduè mellis uterentur cibo. Nam & Diophanes, qui de re ruſtica libros conſcripſit, longæuos euadere dicit, qui mellis eſitatione delectati fuerint. Præſtat uerò in ſenecta ipſa plurimùm pane & melle paſci: neque enim ſolùm, ut is aſſerit, uiuacitatem adiuuat, ſed & ſenſus omnes ſanos & integros cuſtodit. *Cyrnij populi longæui.*

B Quamuis, quod ad Athenæum ſpectat, noſtri mel Corſicum dicant habere aliquid in ſe, quòd amaritudinem ſapiat, unde dixerit Ouidius de nefaſta exitiali cera:

> *Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,*
> *Tuque negaturis cera referta notis,*
> *Quam puto de longæ collectam flore cicutæ*
> *Melle ſub infami Corſica miſit Apis.*

Et Maro priùs dixerat,

> *Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos,*

Inſanioſum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copioſiùs ediſſent, & uomere & excernere cogebantur, neque quidem omninò ſtare poterant. *Heracleæ in Ponto mel conflatur, quod cum edere mente abalienantur. Dioſcorides li. 2. cap. 75.*

MERETRIX.

SEd quoniam trahente rerum fluxu impegimus in mellis uitia, minimè diſſimulandum quòd quadrageſimis Hebræorum caſtris Hieronymus putat Ionathan contra deteſtationem patris guſtaſſe mel intellectu myſtico, quod ſcilicet deſtillat à labijs mulieris, & forte deprehenſum uix populi precibus liberatum. Porrò mel non offertur in ſacrificijs Dei, & cera quæ dulcia continet, non lucebat in tabernaculo, ſed oleum puriſſimum, quod de oliuarum exprimitur amaritudine. Quòd uerò ſit ueriſimilis Hieronymi coniectura ſuper Ionatha. Ariſtoteles tum milites pleroſque omnes mulieroſos eſſe, tum ſcriptores rerum qui recenſent Hebræorum mores gentem eam eſſe ponunt ſalaciſſimam. Sed Ionathan pro innocentia ſua dicentem mihi uideor audire: *Cur igitur ego conqueſtus*

C *palàm ſum, ſatis impudenter feciſſe patrem meum qui populum tam longæ addixerit eſuritioni, ut uel modico cibo, quem ſors obtuliſſet, ſuorum uires retuerit inſtaurari? Quorſum ulla hic impudicitia? Nam quomodo ego, qui à ſole exoriente hoſtes uno tantùm comitatus famulo, cum per inacceſſas crepidines ad eos irrepſiſſem, quotquot obuiam habui aggreſſus cecidi, & in fugam uerti, & mox accitis meis, ad ueſperam uſque per ſeuerantiſſima occidione perſecutus ſum, quo pacto delicijs & genio uacare potuiſſem, qui pro ſummo Dei noſtri honore, populique totius incolumitate, ad extremam uſque delaſſationem confectus eram? quare illa obſecro adulterina, conficta, ſubdititia, nequaquam à tam probo, tam pio, tam acri ueritatis propugnaculo, tam immeritò de me unquam cogitata credideritis.* *Ionathe innocentia ſua verba.*

EXOTICAE DISCIPLINAE.

VT uerò nos mellis dãna proſequamur, id etiã addemus, quòd Hieroſolymitanus Heſychius non Poeticam tantùm, uerùm omnẽ Gentium doctrinã per mellis Apumue hieroglyphicũ ſignificari tradit, quod in ſuauitate uerborum & eloquij dulcedine tota conſiſtit, rerũ autem inanis ſit. Et que trahunt Salomonis illud ex Prouerbijs: *Nõ reſpicies ad mulierem meretricem, fauus enim diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouiſſima autem illius amara quaſi abſinthium.* Quo minùs mireтur, ſi, qui longo poſt tempore ſucceſſit, Plato quoque Muſas ſui temporis meretriculas appellauit. Præceptum uerò, ut paulò antè dicebamus in Diuinis literis, ne quicquam mellis in ſacrificium Domino adoleatur, ſed in munus primitiæ eius offerri poſſint. Præcipit enim ex parte, illius ſapientiæ primitias offerri non autem pleniùs ea uti: quippe ut fides noſtra non in ſapientia hominum conſiſtere uideatur, ſed in uirtute Dei, ut Paul. in priore ad Corin. epiſt. Ea uero de cauſa mel, ut ait Eucherius, in ſacrificijs offerri prohibebatur: quia reſoluti blandimentis deliciarum, aut *Prouerb. cap. 5. In ſacrificijs ur mel prohibitũ.*

dulcedine

dulcedine voluptatum, non poſſunt myſteriorum Dei eſſe participes. Hinc Paſcha Domini comedi cum amaritudine iubetur, quia ſit ſemper auſtera diſtrictio veritatis. D

DE VITAE DVLCEDINE AMARITIES.

ATtingemus ea quoque, quæ complexu rerum poſſint in orationem abſolutam coaleſcere: vt ſi quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quòd anteactæ vitæ ſuauiſſimum otium & trãquillitatem exaſperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit: non alia congruentiùs pictura ſignove vtetur, quàm figurato mellis fauo, de ſummo cuius abſinthium pullulet, herba nimirum amariſſima, quod quidem Lucretianum illud ſapere videtur, quod in noſtræ vitæ conditione frequenter occurrit.

Sic Plato in Philebo πικρῷ γλυκὺ μεμιγμένον ait amaro dulce ad mixtũ aut γλυκὺ πικρὸν dulce amarũ, à Cic. Ad Attic. epiſt. lib. 5.

-- Medio de fonte leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipſis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti ſunt nonnulli popularem fugam per examen Apum, & ſubiectum fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis conſternantur, in fugamq; vertantur, quàm fumo ſuppoſito. Atque hac ſimilitudine vtitur Apollonius Argonautis, in deſcribenda Bebryciorum fuga, ſimulatque interemptum Amycum conſpexere.

OBORTVS IN MOESTITIA LEPOS.

SEd longè ſuauius illud eſt quod per Apes ex cadauerosi Leonis ore prodeuntes innuitur. Pingi poteſt hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, inſigniorem fuerit exiſtimationem aſſecutus, aut inimicorum contumelijs affectus clarior euaſerit, aut ex illatis iniurijs creuerit. Mordaciſſimus eſt enim Leo violentus, & ferox. Apes vero in eius faucibus mellificantes, proſpera & ſuauia quæ ſubſequuntur indicant. Verùm hiſtoria vetus anſam huic hieroglyphico ſubminiſtrauit, quippe Samſon Dauidanus tribulis, cùm in ferociſſimi Leonis occurſum illapſus eſſet, vltrò belluam adortus eam ſtrangulauit, peremptamque ex publica via in ſyluam proximam pertraxit, eamque ibi in abſcondito reliquit. Paucis verò poſt diebus proiectæ belluæ cadauer inuiſurus eò rediit, vbi mira res oculis obiecta eſt: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occeperant. Vnde illi poſteà quæſtionis argumentum fuit, quam Palæſtinæ iuuentuti diſſoluendam propoſuit, *Qui fieri poſſet, ut truculenta immaniſque res eademque uoraciſſima, ſuauiſſimum ex ore cibum erogaret.* Cuius quidem quæſtionis hiſtoriam ſolius vxoris ſilentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditam, exclamatio Samſonis plena acerbitatis exaudita, *Nihil eſſe fœmina fallacius.* E

PROPHETARVM ORACVLA.

Prophetæ Apes dicti.

MInime verò prætereunda ſunt etiam alia, quæ ſacris noſtrorum literis traduntur: *Quàm dulcia faucibus noſtris eloquia tua ſuper mel & fauũ ori meo.* Et alibi: *Iudicia Dei dulciora ſuper mel & fauum.* Omnis enim Prophetia ſuaues cœleſtis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella cõponit. Et Debbora libro Iudicũ Prophetiæ particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes denique Prophetiæ ſub Apis nomine comprehenduntur, eorumque faui ea ſunt oracula quæ literis mandauere. Atque hoc eſt bonum illud mel, quod comeſſe iubemur. Quicumque enim oracula ea diuina meditatione complectitur, ſcriptis vatum noſtrorum ſermonibus alitur & recreatur, is mandatum illud diuinum exequitur, quo præceptum eſt, *Comede mel fili*, bonumque id eſſe reipſa protinus expetitur. Quod autem de Aſſertore noſtro prædictum eſt, *Mel comedet*, mel hic Adamantius noſtra de virtute colloquia ſignificare profitetur. Quotieſcunque enim de abſtinendo à voluptatibus, de domitanda nequitia; de iuſtitia, de prudentia ex animo diſſerimus, ſermonis iſtiuſmodi ſuauitatem libentiſſimè paſcitur Deus, hoſque liquores aſſiduè ſitibundus inquirit, cui ſi nequitiæ, ſi puſillanimitatis, ſi ſcelerum & ſtultitiæ amarulenta pocula propinauerimus, guſtum vt offenſus refugit, & vt fel odioſum auerſatur. F

CONCORDIA.

ET quia amoris erat infantes à lauacro ſuſceptos lactis & mellis guſtu primùm imbuere, nonnulli hoc ad concordiæ ſignificationem factum autumant, Tertulliano ita dicente: *Indi ſuſcepti lactis & mellis concordiam prægustamus.* D. etiã Hieronymus aduerſus Luciferarios de hac ipſa re in hũc modũ: *Nam & multa alia quę per traditionẽ in Eccleſiis obſeruantur, authoritatem ſibi ſcriptę legis uſurpa rũt, ut in lauacro ter caput mergitare, deinde egreſſos lactis & mellis prægustare cõcordiã.* Id tametſi faciũt iam

A iam adulti, quandam tamen infantiæ ſignificationem præ ſe ferunt. Fuit verò aliquibus mos, vt loco mellis, vinum cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obſeruatum eſt, vt tinctis ſacro lauacro ad eiuſmodi innocentiæ, quæ præcipua eſt in parua ea ætatula, ſimilitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoque Tertulianus Eſaiæ dictum trahit: *Venite, emite abſque argento, & abſque commutatione, vinum & lac.* *Eſaia.c.55*

C A S T I T A S.

INcorruptam adhæc virginitatem, & caſtum animi propoſitum, per Apem ſignificari id argumẽto eſt, quòd ipſæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus præceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula ſuperueniant, ſed mulieres, quæ Veneri operam dederint acrius inuadunt, quique vel vinum potum, vel vnguenta oleant. Nam & Maro eas ignorare Venerem his verſibus atteſtatur. *Apes Veneris inimica.*

Georg. li. 4

Illum adeo placuiſſe Apibus mirabere morem,
Quod nec concubitu indulgent, nec corpora ſegnes
In uenerem ſoluunt, aut fœtus nixibus edunt,
Verum ipſæ folijs natos, & ſuauibus herbis
Ore legunt,

Hinc Pythiis ait Pindarus, σέδ' ἐν τούτῳ λόγῳ χρησμὸς ὄρθωσε μελίσσας, quo loco interpres ſubiecit: *Propriè quidem Apes ſacras Cereris miniſtras appellauit, impropriè uerò omnes alias, propter animalis puri*
B *tatem.* Nam & alibi ſacris eam Apibus delectari dicit. Alij Nymphas ſacrificiorum præſides appellari tradiderunt. In Diuinis quoque literis Apem virginitatis imaginem eſſe dicit Eucherius, nulla tamen cauſa reddita: quia ſcilicet eam ſatis ex Marone cognitam arbitraretur.

A D V L A T O R.

VErum aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempè ſimulachrum eam eſſe adulatoris: vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ ſpiculum, atque ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, ſignificare: loquendo enim mellis dulcedinem proponunt, re verò ipſa, vulnus inferunt. *Vt melle litus gladius obiectus D. Auguſtino, ad Hieronymo.*

V L T I O.

NEque defuerunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ ſignum in Diuinis literis eſſe dicerent, citatis ex Propheta locis: *Et Apis quæ eſt in Aſſur.* Et, *Circundederunt me ſicut Apes.* *Pli. lib. 11. c. 10. Apes ceſſantiũ inertiã notant mox, & puniũt morte. Ibidem Plin.*

A R T I F I C I V M

NAm illud quod Salomon ait: *Vade ad Apem, & diſce ab ea quam laborioſa ſit operatrix*, vnicuiq; manifeſtum eſt artificij ſedulitatiſque illam eſſe hieroglyphicum, Virgilio præſertim naturam eius tam luculenter explicante, vt uerſus eos & decies & centies memoria repetiſſe neminem vnum pœnitere poſſit:

Namque aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
C *Exercentur agris, pars intra ſepta domorum*
Narciſſi lacrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suſpendunt ceras: aliæ ſpem gentis adultos
Educunt fetus. aliæ puriſſima mella
Stipant, & liquido diſtendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti,
Inq; vicem ſpeculantur aquas & nubiba cæli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto,
Ignauum fucos à preſepibus arcent.
Feruet opus, redolentq; thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (vt idem identidem repetam) libertateque illa fretus ſua, diligentiam hanc & aſſiduam in re facienda curam improbaturus parcos aiebat Apibus eſſe ſimiles: quæ vti ſemper victuræ laborarent. In quam ſententiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic nos non nobis mellificatis Apes.

S O L S T I T I V M.

ESt & ſolſtitij æſtiui hieroglyphicum Apes, quòd ſuo ad labores egreſſu, ut apud Ariſtotelem habetur, ſolſtitium ... denunciat: eo quippe tempore, quaſi ferias quaſdam celebrent quieſcentes. Sed iam tempus eſt, ut & nos quoque tandem aliquando quieſcamus ab intenta adeò Apum harum inquiſitione: ſi modo vnum quod haudquaquam prætereundum eſt, ſubiunxerimus, quod ab Mnaſea Patræo de Apibus ſcriptum traditum eſt, eas humanũ genus ab eſu carnium, ad arborũ fructus & *Hæc plene à Natal Com lib 5 cap. 11.*

hortenſia olim auocaſſe, condimento ſcilicet ſubminiſtrato, per quod vniuſcuiuſque cibi, ſubacidi etiã, & amari, ſapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiuſmodi recitat hiſtoriam. Peloponneſi, ait ille, Meliſſa quædam cum fauum Apum inueniſſet, prima omnium guſtauit, mox & aqua dilutum bibit, remque alijs indicauit, animaliaque ipſa de ſe Meliſſas appellari, & ab hominibus ſumma cura & diligentia curari obſeruarique mandauit. D

Apes dictæ Meliſſæ.

DE CVLICE.

DE ſuauitate dulcedineque hactenus locuti, Meliſſæ temperamentum ſecuti, quod ipſa non inſulsè, oppoſitis iuxta ſe ſimulque poſitis, excogitauit de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicum eſt Culex.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de cauſa cœptum eſt, propoſito Culice, hominem acidis illectum indicare: quòd Culices obſeruaſſent non admodum cupidè appetere dulcia, ſed acida quam auidiſſimè. Leuia hæc forte uideantur, ſi quis ſimpliciter acceperit. Sedenim veluti per mel omnem rerum iucunditatem intelligebamus, ita per acorem quicquid eſt amænitati contrarium, nobis fuerit proponendum. Eſſe enim homines, qui iucunditatem omnem auerſentur, veriſſimum eſt, & ne longius exempla quæramus: erat mihi nepos natura adeo triſti, ut ſi quem hilarius ridentem audiuiſſet, vltro ſtomacharetur & excandeſceret, in reliquis vitæ muneribus quantiuis pretij, & bonus & prudens. Erat & alter ita riſui hilaritatique deditus, vt ad obnũciatas quorumcumque hominum calamitates riſu difflueret: quinetiam ad patris & matris incommoda vel ærumnas, etiam ſuas effuſiſſimè cachinaretur. Præterea qui Principum vitas ſcribunt, hæc etiam quamuis humilia conſectantur, vt indifferentem in uictu Iuliũ Cæſarem, & qui conditum oleum pro viridi appoſitum minimè fuerit aſpernatus: aut Octauianum Auguſtum minimi fuiſſe cibi, atque ferè vulgaris, ſecundario pane, piſciculis minutis, caſeo bubulo preſſo delectatum, atque alios huiuſmodi alijs. Quod verò ad rem quæ præ manibus eſt, pertinet, Tacitum Auguſtum Vopiſcus tradit amariores cibos appetiuiſſe: quare minimè mirum, ſi Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis ſuauitate, ad inſectationem vſque offenſus eſt. E

Genera culicum aceſſens natura gignit Plin. li. 11. cap. 35.

Nepotes duo authoris diuerſæ omnino naturæ.

Huc forſan ſpectat quod ſupra libro 19. ca. de Principe ſibi tantum ſtudẽte, ait de Hadriano Põt. Max. & Iouius in hiſtoria.

Amaritudo.

ANIMI AFFLICTIO.

SEdenim cadit & in ſacra nonnulla ciborum amaritudo, vbi iubet Deus Azymis veſci amarulentis, quæ ſcilicet πικρία ſit immixta: quippe animam affligendam: nullaque illi corporis dulcedinem per certos dies indulgendam. Feſtum enim illud nihil remiſſum, nihil voluptuoſum, nihil luxurioſum, nihil lautum ſibi depoſcit, ſed ſola animi afflictatione, & amaritudine, atque humilitate celebratur. Huiuſmodi eſt propitiationis dies: cum enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conſpectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

EST genus Culicum minutum admodum in volatilium inſectorum genere, quod animal in aere ſuſpenſum, oculi viſum inter volitandum fallit, niſi aciem intenderis validiſſimam, corpus tamẽ cum inſederit, acutiſſimo maximèque tenui ſtimulo terebrat: ita quem volitantem cernere nequiueтat, læſus ſtimulantem ſentias. Puto eum eſſe, quem Eucherius in Culicum genere aculeis permoleſtũ ait in Diuinis literis, Cyniphem appellatum, cuiuſmodi atrocitatis illud eſt, quam Serapicam vulgò Romæ uocant. Per hoc animal Aegyptiorum plagis adnumeratum, Dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & ſubtilibus uerborum ſtimulis animos terebrat, & tanta calliditate circũuenit, ut deceptus nec videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoque doctrinæ Ariſtotelicæ ſpineta attribuit, contra Heluidium. F

DE COSSIS.

AGMEN.

INgruentem quidem Culicum multitudinem Aegyptij ſignificare ſi uellent, Coſſos vermiculos ſi non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modo loquimur, modo ſcribimus. Idque ea de cauſa, quod ex huiuſmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicum multitudine infeſtum aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaqua feruntur ſunt incolis omnibus moleſtiſſimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaqua iter fecerit, & moleſtus & damnoſus eſt. Quod ſi vllo vnquam tempore experimento compertum fuit, infeliciſſima hac ætate noſtra tot cõtinuis annos magna cum totius Italiæ clade perſpeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hoſtibus, qui viterum potiti eſſent: cuius mali cauſa eſt militũ improbitas, ſummam diſciplinæ militaris gloriam in ſola rapacitate reponentium.

De coſsis Plin. li. 17.

Exercitus, quantumlibet amicus, damnoſus.

DE

DE FVCO.

ADiungendus fuerat Api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus ſemper inſidiatur: ſed quoniam dulcedinis antitheton ad Culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus vtilitatem, delicias, gloriam ſibi comparantem ſignificare ſi vellent, Fucum pingebant. Sunt hi grandiſſimi inter Apes. Sedenim Fucos Fureſq; apud noſtros confundi uideo. Plinius Fures inter illas grandiſſimos eſſe dicit. Ariſtoteles Fures maiores quidem Apibus, ſed minores Fucis agnoſcit. Vtcumque, mellificandi nullam Fucus habet curam, ſed otioſus intus deſidet, vel cum exit effert ſeſe fuſim in ſublime, gyroſque volitat cum eiuſdem generis animalibus, qui exercitum quaſi faciunt, quod vbi ſatis iam fecerint, quaſi ſe velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait: *De fucis Plin. l. 11. c. 11. eadẽ.*

Ignauum Fucos genus à præſepibus arcent,

DE VESPA.

APud Horum legas Veſpam ex corrupto Crocodili ſanguine, vel ex eius cadauere procreari. Noſtri *De Veſpis Plin lib. 11. cap. 22.*
B ex Equino eam cadauere naſci volunt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcumque, Veſpa cum apud Aegyptios corruptum oſtenderet Crocodilum, eadem ratione perniciem ſummotam extinctamque ſignificabat: quando, vti ſuo commentario dictum eſt ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnoſa mortalibus illata commonſtrat.

PVGNACITAS.

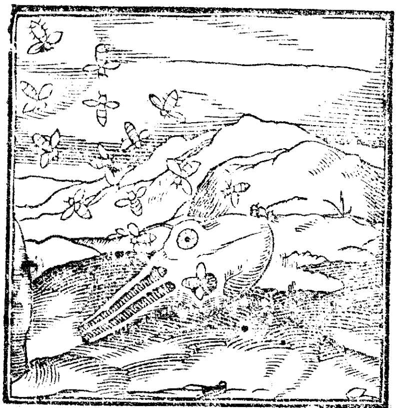

CAeterũ Philoſophi vetuſtiores pugnacitatem per hanc innuere videbãtur. Nam & Equus, ex cuius corrupto ſanguine Veſpa oritur, belli eſt indicium, vt ſuo commentario probatum. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demoſthenes, vt apud Stobeum περὶ διογένους διατριβῶν, Antiſthenem ait aliquando à Diogene correptum, vt qui exili admodum voce homines caſtigaret, reſpondiſſe: *Veſpas itidẽ ſonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimum habere.* Quare apud Aeneam philoſophum Platonicum, Euxitheus dum Theophraſti dicta diluit, ſiquæ ille opinabatur vera eſſent, *Veſpæ*, inquit, *item Hector colligabitur*, ambo .n. caput varia galea redimiti ſunt, ac perinde pugnaciſſimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora ſubinde κορυθαίολον vocat. Et mulierum chorus apud Ariſtophanem, Lyſi-
C ſtrate, quieturum ſe dicit, niſi acceſſerit aliquis, qui tanquam Veſparum examen fodicare ſe, vel irritare aggrediatur. Atque hæc omnia noſtra ſunt. Sapientiæ enim 12. habemus: *Miſiſti antecеſſores exercitus tui Veſpas, ut illos paulatim exterminarent.* Importunum fortè cuipiam videatur, ſi κατὰ πάρεργον remedium ſubiecero contra hanc Veſparum pugnacitatem, ſedenim quod utile vel commodum pleriſque futurum eſt, nunquam ego iudicauerim importunũ. Bellicoſo mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, ut plerique tradunt, dicta, Veſpis aduerſatur, præcipue ſylueſtris: cuius ſucco, ut Demageron & Pexamus ſcribunt, qui ſeſe illeuerit, à Veſpis nõ impetitur neque pungitur. Quinẽt ſi quis punctus iã fuerit, eius herbæ ſucco, aut contuſis & impoſitis folijs ſanatur, apertiſſimo nobis documẽto, ut cum res nobis cũ furioſo fuerit, lenitatẽ amplectamur, quoq; acerbioribus ille verbis excãduerit, nos mitioribus reſponſis ignem extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος. *Agitatorẽ galea Iliad. lib 3. verſiculo 314.* *Malua veſpis aduerſa.* *Sermo maximum eſt furoris antidotum eſt remedium.*

IMPERFECTI MORES CIVILES.

PLato *Phædone*, eos qui popularem ciuilemq; virtutem, quam temperantiã aut iuſtitiam nuncupat, exercuiſſent: non eã quidẽ ex doctrina Philoſophorum, atq; ex eorũ ſententia deſcriptam, ſed ex cõſuetudine quadã exercitationeq; ad aliorum exemplum acquiſitam, poſt obitũ in Veſparũ, Apumve, aut Formicarum genus migrare contendit: his enim omninò aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis ſimilitudinẽ quandã pręſe ferat: nã & ipſę collegia celebrãt, tribuſq; & cẽturia diſtingũt, habitationeſq; ſibi conſtruunt magnificẽtiſſimas, in quibus cellę fauorũ in morẽ ſexãgulæ oẽs. Sed Apũ texta metarũ quaſdã propemodũ formas imitãtur, Veſparũ caſtra potius ſunt, & Mauſolea, orbiculari ambitu, tabulatis ſup altera alteris aggeſtis. Huiuſmodi fabrica mirificẽ cõſtructa, cũ Belluni eſſem, ad me allata eſt ex cuiuſdam ſyluæ ſolitudine. Septẽ ſunt cõcamerationũ orbes, alter ſuper alterum duorum *Veſparum habitationes mirificẽ conſtructa.*

digitorum interuallo impoſiti, pilarum columellarumque interſtitio diſtincti, vt vnicuique commodum ſit ſpatium ad eundum & redeundum ad domos ſuas. Diameter orbium ad quintum vſque duodecim circiter digitorum, à quinto reliqui faſtigiatim coarctantur, vti vltimus ad quinos ſenosve digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris ramo appenſus erat, cruſta supernè ad omnes ventorum & pluuiarum iniurias contemnendas ſolidata munitaque. Infra hexagonales cellæ confertiſſimæ, ita reliqua tabulata eadem cruſta, celliſq; eiſdem fabrefacta, ſuiſque columellis ſingula ſuſtentata. E ſuperioribus verò ſtationibus beſtiolæ omnes abuolauerant, medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuiſſimo, pro tegumento vniuſcuiuſque loculi ſuperinducto, quorum aliquot cum ſuſtuliſſem, animaduerti Veſpas capitibus imum adactis, domos eas omnes compleuiſſe. Quæ verò in inferioribus erant tabulatis, tanquam embrya videbantur vermiculorum inſtar imperfecta: ipſa quoque eo tegumento, tanquam hybernæ cochlæ, ſed admodum tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam aſſeruabantur: quæ tamē omnes, ſiquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctæ ſunt, neque tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma ſtatuq; ſpectantur. Expectabam quidem ueris temperiem, vt quid acturæ eſſent exploratum haberem, ſed nihil vlterius proceſſit. Fabrica apud me remanſit, non ſine magna omnium, qui eam conſpiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tantumque in conſtruendo ædificio tam operoſo, perſeuerantiæ beſtiolis his ineſſe obſtupeſcentium. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, vbi lib. XI. cap. 8. ſupra vigeſimum, *Aculeus*, inquit, *in ore vt Aſilo, ſiue Tabanum dici placet*. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum ſit & ſubdititium, vt pleraque adhuc alia apud authorem eundem addita: quæ niſi peritorum hominum diligentia vetentur, in diligentiæ illi nomen inurant. Aſilus enim diuerſus à Tabano eſt, Græcè, ἶςρ, vel Marone interprete, D

Tabani & Aſini differentia.

Georg. li. 3.

> *Cui nomen Aſilo*
> *Romanum eſt, æſtrum Graij dixere vocantes.* E

Tabanus vero muſca eſt lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præterea eſt Aſilus, Tabanus numeroſiſſimus. Aſilum, inquit Ariſtoteles, latiuſculis quibuſdam beſtiolis, quæ in fluuijs ſupernatant, enaſci: quamobrem magna Aſilorum copia circa aquas, vbi id genus beſtiolarum, quæ Tabanos verò ex ligno. Item Soſtratus de animalibus quarto, œſtrum è fluuiali materia naſci tradit, μυίωπα verò ex lignis. Idem Ariſtoteles alibi ſanguinea dicit animalia Tabanos & Aſilos, & paſſim demum de ſingulis ſeparatim meminit.

PERTVRBATOR.

Hinc prouerbium οἴστρῳ παραλῆτες Oeſtro percitus: hoc addito Iuno fertur vaccam Io. in furorem egiſſe. lib. 3. Georgic. Aſili deſcriptio ex Virgilio.

PEruulgatum verò illud eſt, ut per hieroglyphicum Aſili ſignificetur is, qui aliorum otia perturbat, quietiſque rebus tumultum aut moleſtiam affert: eſt enim is, ut Maro cecinit.

> *Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſyluis*
> *Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther*
> *Conſonant ſyluæq; & ſicci ripa Tanagri,* F
> *Hanc quondam monſtro horribiles exercuit iras*
> *Inachiæ Iuno peſtem meditata iuuencæ.*

Maronianus autem verſus de Aſilo Romana voce dicto nimirum, oſtendit verba illa apud Tranquillum ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno eſſe, ſi, vt vulgata habeant exemplaria legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς. quare caſtior omninò lectio ſubſtituenda. Nam illud quoque quod magna eruditione viri commenti ſunt de longis tibijs, adhuc non liquet.

DE MVSCA.

De muſcæ pertinacia, extant verſus Homeri Iliad. p.

INſtat demum, nobiſque negotium faceſſit importuniſſima beſtiola, quæ licet ab omnibus ſolita ſit abigi, pertinacia tamen ſua peruicit, vt de ſe multi multa ſcribere cogerētur: nos ea tantum quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem ſanè atque impudentiam Aegyptij ſacerdotes notare ſi vellent, Muſcam haud indecenter faciebant: eam enim vt ſæpius & aſſiduè expellas, & à te ſummouere contendas, tanta tamen impudentia prædita eſt, vt identidem redire, infeſtare te minimè vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, ſiue loquare, ſiue dormias, ſiue bibas, ſiue cibum capias, ſiue legas, ſcribas, parata ſemper adſtat, vt in faciem inſiliat tuam, infeſta, importuna, incommoda, nulli rei niſi faſtidio de ſe concitando idonea. Hinc apud Ciceronem ſecundo de Oratore, ridicule dictum de moleſtiſſimo iuuene, *Abige Muſca puer*. Hinc Platonicus vir Aeneas ſummæ Philoſophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophraſti commenta deludentem, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta ſectari, eiſque inhærere, quorum opera viſæ fuerint imitari, ut Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: *Muſca item Hyperbolum trahet*: quippe par fuit vtriuſque impudentia.

PER

A

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinaciſſima,qua nunquam rebus quietem eſſe ſinit, tanti fuit, ut inter prælia deorum grauiſſimaſque res Poetarum principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perſeuerantiam memoriæ demandandam,hieroglyphicumque proponendum, quo ferox hoſtis inſultat hoſti,neque moram neque requiem dat vllam, donec vulnus indixerit,& audaciæ confidentiſſimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur. *Iliad li. 14*

Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ σητέασίν ἐνῆκεν,
Ητε ᾗ ἐργομένη μάλα περ χρὸς ἀνδρομένοιο
Ιχανάα δακέειν.

Id eſt, Atq; illi muſcæ vim intra præcordia miſit, Quæ quãuis de pelle viri ſit ſæpe repulſa, Aſſultat morſura tamen

Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prædicant, cuius Muſca eſt hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoſcit:nunquam enim ceſſat ille humanum genus modis omnibus infeſtare,& modo hos,modo illos ad perniciem laqueos tendere,ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obſeruauerat, etiã Eucherius, Muſcam in Diuinis literis modo pro cacodæmone,modo pro impuro atque malefico homine, mod pro idololatriæ ſpurcitia poni, eo Salomonis citato loco: *Muſcæ morituræ exterminant olei ſuauitatem:* hoc eſt,adeo malignum eſt Muſcarũ genus,ac perinde Beelzebub,vt vel ſi moriendum ſit, dum aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virturem aliquam infringat, ſe quoque ſimul perdi pro nihilo habeat. *Muſca Beelzebud hieroglyphicum.*

RES GESTA COMINVS.

MVſca etiam aliquando in Laconum clypeis inſigne fuit, quam cum quidam non omninò vera maiorem in parma figuraſſet,obijcienti quòd latitandi cauſa id feciſſet: *Imò*,reſpondit, *ſignum eſt me tam proximè ad hoſtes accedere, vt Muſca ab eis internoſci poſſit.* *Plutar in apophet laconicis.*

B

INDOCILITAS.

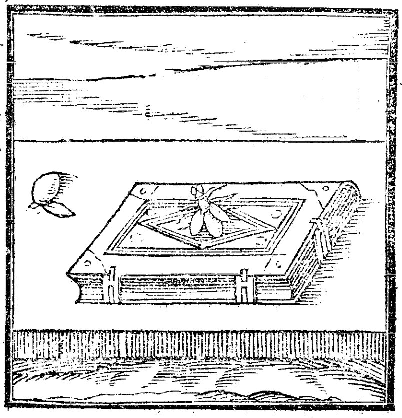

QVin etiam indocilitatis hieroglyphicũ eſt muſca: nullum ſiquidem omnium animantium minus docile exiſtimatur,neque minoris intellectus. In qua ſententia eſt Plutarchus Sympoſiacon octaua decade, duo tantũ domeſtica animalia eſſe dicens,quæ nunquam humano conuictu manſueſcant,neque tactum admittant,neque conſuetudinem,neque vllius rei aut diſciplinæ communionẽ:quippe Hirundinem & Muſcam,quam ſemper & indocilem,& feram permanere, vti omnibus patet, aſſeuerat. Videre etiã eſt in hominibus,eos egregiè temerarios & impudentes eſſe,omniaque audere,qui nulla elegantiori doctrina prędiſunt:contra alios quo peritiores fuerint,eò modeſtiores verecundioresq; eſſe. Hinc apud Horatium hominem notar videas,qui cum Athenis per annos aliquot libris inſenuiſſet,Romam reuerſus ſtatua taciturnior ingrederetur:quipp[illegible] vulg[illegible] lentius ille ex imperiti vulgi opinione deſumptus. cum nimirum intelligat H[illegible]ratius,probum doctumque virum,eſſe male eruditum,quam videri popularemque auram illam protinus aſpernari. Denique verũ illud eſt quod Plinius Nepos ait Epiſtolis,recta ingenia debilitari verecundia,peruerſa confirmari audacia:atque ita quò quis imperitior,eò impudentior atque iactantior euadit, quod Græco etiam axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θάρσος λογισμὸς δ᾽ ὄκνον φέρει *Imperitia quidem audaciam,eruditum vero rerũ examen timiditatem affert.* Merito itaque viro forti odioſa Muſca,& ſapienti temeritas. Ideoque Hercules eas ſuo de ſacello abegiſſe dicitur, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympię ſacro fortium carmine, Tauro,deo eidem,vt aiunt,immolato,nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc ſuperius Beelzebuben diximus ex Hieronymo. *Animalia duo indocilia.* *Myodes Deus muſcarum.*

C

CYNICI.

IN ſacris noſtrorum literis habetur Cynomyiæ mentio non contemnenda:quippe inter Aegypti flagella enumerata. Muſcam eam caninam plerique dicunt, adiecta ſcilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorum ſectam animali huic perſimilem dicit Adamantius, qui ad reliquas improbitatis ſuæ deceptiones, voluptatem etiam & libidinem inter bona ſumma commemorabant. Nam quòd moleſti eſſent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorum eſt teſtimonio manifeſtum: quòd verò & impudentes, uel unius Diogenis improbum facinus indicat, qui vel medio in foro ſpectante populo, hominem, ut ipſe iactabat, plantare non erubeſcebat. Ita plerique hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauiſſima quæque ipſi ſibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus eſt de Cyconyia, quæ non Muſca canina, vt quidam putant, Pſalmo ſit accipienda, ſed Muſca potius omnimoda: quod ſi admittatur, non per y Græcam literam ſcribi debet prima ſyllaba, ſed per œ diphthongum: atque ita dicendum eſſet pro Cœnomya, Muſcarum genus omne. *Cynici Muſcis ſimiles.*

DE EPHEMERO.

APud Cimmerium Boſphorum Hypani fluuio, veluti folliculos acinis maiores ferente, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarum appellare poſſumus.

VNIVS DIEI VITA.

Muſcæ & Papilionis vita breuiſſima. Hæc à Columella li. ix. de Apibus.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui non vltra vnius diei ſpatiũ vitam produxerit, nonnulli ſignificandum cenſent. Id enim animalis genus vt eruperit è folliculo, in pomeridianum vſque diei tempus viuit, & volat, mox deſcendente ſole macreſcit, & languet: deinde occidente morit̃, vita non vltra diem vnum prorogata. Eiuſdem imbecillitatis eſt papilio, in grandiſſimæ Muſcæ ſpeciem, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra ſuam araneam conditi transformatique erumpit, candidoque exceptus velo, oua, haud ita multò poſt Papauerum ſeminibus paulò maiora, edit plura numero: mox intra pauciſſimarum horarum ſpatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari poſſet hieroglyphicum, quod indicaret, re bene geſta uitam exhalatam, ut Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum feciſſe legimus. Ac ne quis commentitiũ ac fabuloſum cenſeat, quod ſuper Ephemero authores tradunt, ut Bombycem prętereamus, quem tota iam Italia domi unuſquiſque contueri poteſt, in Britannijs fluuius eſt uel, ut nonnulli tradunt, Euripus potius, qui totam fermè inſulam diuidit, utrinque in ripæ marginibus arbores ſunt, quæ folliculos ad oui anſerini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in ſubiectam aquam decidentes, ſimulac molliti fuerint, aperiuntur, deque ſingulis ſingulę excluſę aues abuolant, Pipionibus paulò minores, candore inſigni, aliſque adeò plumatis, ut altè ſtatim auferantur, neque quò migrent ulli adhuc compertum aiunt. E

DE CICADA.

Theopõpus apud Ath. lib. xi. τέτιξ κελαδεῖ, cicada ſtridet.

VT uerò beſtiolis his finem imponamus, admonet Cicada, quæ continuati ſoni raucitate moleſta, nos omninò videtur edocere, vt eius exemplo tædio eſſe caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica proſecuti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

Sacræ literæ vt Cicada.

AEgyptij ſacerdotes hominem ſacris initiatum, & myſticæ diſciplinæ peritiam aſſecutũ, per Cicadam ſignificabant, in eam ſcilicet admirationem adducti ꝙ animal tam exiguum nullo oris commodo, non faucibus, non lingua præditum, tam argutè caneret tamen, tamque altum inſonaret. Eſſe huius inſtar doctrinam myſticam, & ſuas prǽſertim literas, quę nullo ſyllabarum cõplexu, nulla partiũ orationis textura conſtructę, ſed ſola animalis cuiuſpiam, vel alterius rei reprǽſentatione, abſolutę ſignificationis orationem facere videantur, quę ſeſe longè diuerſo ab alijs literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Aegyptij Cicadam, ut apud Horum legere eſt, per aculeum, emodulari, ꝙ motũ ſuo ſtridorẽ cieret, veluti plectrum quo citharæ pulſantur: ore quippe caret Cicada, eademq; cęca eſt, prolixum tñ quiddam, compactũ indiuiſumque gerit, ſimile ei quod linguę ſpeciem refert in ijs, quib. aculeus in ore eſt, eoque ipſo rorem haurit, ꝙ vnũ illi & peculiare eſt, alimentũ. Vnde apud Maronẽ:

Dum cytiſo paſcentur Apes, dum rore Cicadæ. F

Cæterum de ſono diuerſa eſt aliorum ſententia: quippe qui attritus ſit interioris ſpiritus. Quinetiam experimento compertum eſt, Cicadam non canere per oris aculeum, ſed colliſo, attrito agitatoque frequenter cauo vtero, quod pueri digitorum ſtimulatione non ſemel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

Item & illud, τέτιγα πτεροῦ συνειλήφας Cicadam alare corripuiſti Lucianus ĩ pſeudo logiſta.

CVm verò ſonus ipſius animalis argutus quidam ſtridor potius ſit, quàm cantus vllus, & ſtrepitu aures offendat natum inde prouerbium, *Cicadæ vterum ne ſcabito:* quotiens reprimenda eſt cuiuſpiam dicacitas aut petulantia, vt ſi pergat dicere quod vult, ſcurrilique aut maledico morſu impatientiorem aliquem tetigerit, ipſe poſtea repercuſſus, quæ nollet audiens erubeſcat. Et quod in hanc ſententiam ait Heſiodus:

Εἰ δὲ κακόντ᾽ εἴποις, τάχα καὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiuſmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchum plura. Proclus Diadochus putat Cicadæ cantum ex alarum, qualeſcumque ſunt. attritu prouenire: ait enim, ὁ τέτιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι, τρίβων ἑαυτ. καὶ ἦχον ἐκπέμπων: *Cicada canit alarum freta miniſterio, ſemetipſam applodens, & ſtrepitum ita ciens.* Quod & Heſiodus agnoſcit, πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων.

VANA GARRVLITAS.

CVr autem nonnulli vanam & inanem garrulitatem per Cicadam ſignificari dixerint, ex Ariſtotele, quem non intellexerunt, deſumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia diſſeparatas, prioribus analyticis τερετίσματα eſſe dixerit: quippe, vt nonnulli aiunt interpretes, nihil niſi inanem

cantilenæ

A cantilenæ cuiuſdam garrulitatem præ ſe ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunũ & impudentem, ita Demetrius Philoſophus notat, cùm à Domitiano pulſus Italia cum Apollonio quæreretur: *Cicadis*, inquit, *impunè licet obſtrepere, nobis ne quidem mutire fas eſt*. Apud Ariſtophanem νεφέλαις quæ iuſtus ſermo commendauerat; iniuſtus ait Cicadarum plena eſſe. Sed enim quantum ad Ariſtotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, ſi dixerimus diſcipulum longè honeſtius, quàm alij putent, de præceptore ſuo loqui, ſanctiuſque ſentire ſuper ideis, quàm interpretes, noſtri præſertim temporis opinentur: quippe cum Ariſtoteles de ijs tractaret quæ facerent ad demonſtrationẽ per ea, quæ ipſe conſtituit artis elementa, non obijciẽdas huc, ait, ideas Platonis: quia τερετίσματα ſunt, hoc eſt, myſticum quiddã ſapiunt, atque ideò nihil ad demonſtrationem qua de nos hic agimus, conferunt: ingenij illud, atque animi ſupra ſenſum elati negotium eſt, hoc quod præ manibus eſt nobis, vni applicitum eſt ſenſui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia ſignificata Myſterium etiam ſignificat, & ſuperius Cicadam myſtici hominis hieroglyphicum Aegyptijs eſſe commonſtrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis ſignificatum Acanthidem lenam vocat, ſermonis tæ-
B dio & loquacitate, auriumque offenſione: nam acanthias Cicadæ epitheton eſt: quin & Cicadæ ſpecies Heſychio. Aiunt porrò, ex eo animalium genere fœminas ſemper taciturnas eſſe: quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua ſint egregiè præditæ.

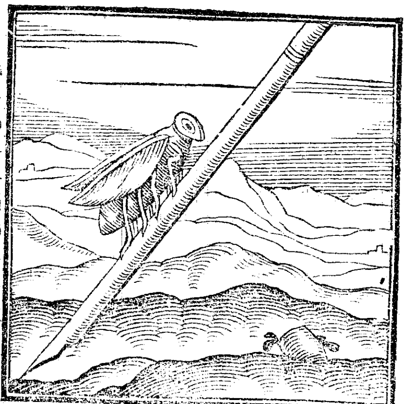

τερετίσματα quid.

Hinc illud τέττιγος εὐφωνότερος. Cicada vocalior.

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienſes generis nobilitatem ſignificaſſe: quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc eſt, Cicadigeros eos appellat, ꝙ apud Athenienſes inſtitutum erat, Cicadas ex auro capitis ornamento geſtare, quæ indigenas & ingenuos, ab aduenis & ſeruis diſtinguerent. Cauſam nonnulli comminiſcuntur, ꝙ Cicadæ maximè omnium animalium indigenę videantur: in ea ſiquidem regione qua genitæ, viuunt moriunturque, cum reliqua ferè oĩa animalia aliquo migrent, neque ſedem ullam firmã habere perſeuerent. In vnaquaque verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria ſua claruerint, obiectatumq; ideò Ciceroni totiens in opprobriũ, ꝙ vir nouus eſſet: quia plurimũ odioſa ſolet eſſe nouorũ hominũ ambitio, cũ Remp. in q̃ recens adſciti fuerint, adminiſtrare cõtendũt.

Cicada omnium animaliũ indigena.

MVSICA.

QVamuis autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuere qui Muſicem hinc intelligi cenſuerint: ideoque Cicada in citharędi ſtatua citharę inſidens, hieroglyphicum dedicabatur, quẽ morem Strabo latius in-
C terpretatur: quamquam nuſquam deſunt Græcorum fabulæ, Eunomi citharędi ſtatuam celebrantiũ cum cithara, cui Cicada inſideret, propterea ꝙ is cũ Ariſtone Rhegino, Pythijs, muſico certamine deſtitutus eſt, chorda vna fracta: verum aiunt Cicadam adfuiſſe ſuperuolantem, quæ ſuppleuerit vocis illius vicem. Et apud Theocritũ paſtor, qui Thyrſin commendare vult à carminis ſuauitate, melius eum canere quàm Cicadas, ruſtica & paſtorali ſimplicitate, dixit. Deque hac Plotinus mihi videtur intellexiſſe potiſſimum, cum homines muſicis modulis affectos ac delinitos, in animalia muſica renaſci diſſerit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuiſſe olim quoſdam muſicos homines cui cantu adeò allicerentur, ut præ modulatione cibumque potumque negligerent, eoque demum macilentiæ redactos, ut in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio cibo quam cantu leuent. Videre uerò eſt homines eos qui ſermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti ſunt, corpore eſſe maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari ſermone nimio, Philoſophi profitentur, quorum è numero Lucretius noſter ita Philoſophatur:

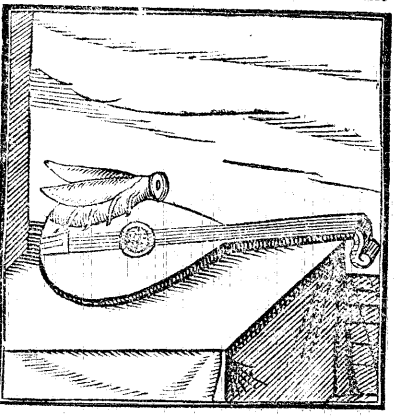

In Daphni de ſic τέττιγος ἐπεὶ τύγε φέρτερος ᾄδεις. Canis melius quacũque Cicada.

Ne te fallat item quid corporis auferat, & quid
Detrahat ex hominum neruis, ac viribus ipſis
Perpetuus ſermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præſertim ſi cum ſummo eſt clamore profuſus.

Sed ſatis iam obſtrepere cum Cicada viſi ſumus: quare ſit iam nugandi modus.

DE ARANEO.

IMportunum fortè videatur inſectis his,atque ijſdem volatilibus Araneum aggregare: ſed traxit me beſtiolæ leuitas propemodum volatilis,ut inter hæc locum ei conſtituerem. Præterea,veluti nullus eſt illi angulus imperuius, haudquaq̃ vlla erit inuidia,ſi huius quoque cõmentarij angulũ occuparit.

INANE OPVS.

Huc ſpectat illud Afranij apud feſtũ, Tam ne arcula tua è plena aranearum. Myſtica aranearũ explicatio.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliuſque pretij aut momenti rem ſignificari didicimus, vbi de ſe ipſe iocatus ait:

—Nam tui Catulli
Plenus ſacculus eſt Aranearum.

Quod ſibi deſumpſit Lucianus in Pſeudologiſta, εὐρῶτος ϗ ἀραχνίων μεςὰ, *carie & araneis oppleta.* Verum & ex hiſtoriæ ſacræ ſcriptoribus,ſignificatum idem Præſulibus noſtris non improbatum accipimus. Eo ſiquidem tempore atque hora,qua Gregorius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & Macarius,& Pyrrhus & ſocij qui vnam in Domino Noſtro IESV Chriſto naturam & voluntatẽ aſſerebant, centum & quinquaginta Præſulum ſententia damnati ſunt, plurimæ Araneorum telæ, maxima omnium admiratione,in medium populum cecidere: ex quo ſignificatum eſt,eas hæreticorũ ſordes Aranearum inſtar inanes fuiſſe,eoque conuentu ſolennique iudicio diſiectas eſſe. Nonageſimo ſanè Pſalmo de infirmitate huiuſmodi legas: *Anni noſtri quaſi Aranea reputantur:* nã ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem uerò minimo quolibet occurſu diſſipatur. Alio Pſalmo: *Tabeſcere feciſti velut araneam animam meam,* ſuper eadem imbecillitate humana dictum volunt. Et earum telę,ut Eucherius, concupiſcentiæ noſtrę opera ſunt,quę nulla denſantur ſoliditate, venti cuiuſlibet humani iniurię expoſita. Apud alios ita interpretatum inuenias: *Exile admodũ animal eſt Aranea,& anima flagellis & amaritudine conſcientiæ perculſa macerataq; attenuari videtur:* contrà,cum genio dat operam, *Pingueſcere* dicitur, *& opiparè ſaginari.* Sunt qui ex Hebraico non Araneã,ſed Tineã hic ponant.

Pſalm. 90.

Pſalm. 38.

PLVVIA.

Proſolans ſi dies mitis ſit futurus,prædiuinant n. ventos imbreſque. Plin. li. 11. cap. 10.

ALioqui tela huiuſmodi futuræ indicium eſt pluuiæ: quòd animal id ſereno texere quodammodò vereatur, non ignarum ſerenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium eſſe aerem, quibus ambobus opera ſua diſſipari contingit: nubilum verò,vtpote craſſiorem glutinoſioremque, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INAEQVALITAS.

Hæc ab Anacharſide, vel à Solone Valer. lib 7. cap. 2. Diogenes Laer. libro cap. 3. Plut. i Apopht.

VVlgus verò non ineptè per Aranearum telas & retia,apto admodum hieroglyphico legum notat inęqualitatem: propterea quòd ueluti Muſcę & uolatilia alia puſilla ſi in eas inciderint,capiuntur & pereunt,fortiora uerò animalia perrupto texto facilè quoquò libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atque caſtigant,potentioribus uerò nihil aduerſantur,qui eas ex arbitrio tollunt,ſcindunt,abrogant,& refigunt. At nõ ita ANTIOCHUS tertius,qui ciuitatibus ſibi ſubditis ſcripſerat, vt ſi quid vnquam per literas mandaſſet quod legibus aduerſaretur, ne curarent, tanquam illud eſſet ſe neſciente ſcriptum.

DIALECTICA.

Opinio Ariſtonis de Dialectica

PEr Araneas ARISTON Chius Dialecticorum ſermones intelligebat,quę quidem artificioſè admodum elaboratæ eſſent, nulli verò inſeruirent vſui. Eandem idem diſciplinam cœno in vijs iacenti aſſimilabat, nulli quippe viilitati eſſe,ingredientibus autem & impedimento & moleſtiæ. Idem eos qui diſciplinæ huic operam curioſius darent,ijs qui Cancros largè veſcerentur ſimiles eſſe dictitabat: exigui enim cibi cauſa circa magnum teſtarum cumulum occupari. Dialecticã uerò omnem Zeno Philoſophus iuſtis quidem menſuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur,ſed paleas,aut quiſquilias alias id genus.

DE TIPPVLA.

VErum ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti neque ſentienti, ex improuiſo huc irrupiſſe, quare quid ea quoque ſibi velit, videamus; etiamſi nihil ab Aegyptijs quod meminerim, ſuper ea traditum habeatur.

LEVITAS.

Aen. li. 10.

SVnt qui ſummam leuitatem, vtputà quam Maro de Camilla canit, per Tippulam aptè ſignificari poſſe dicant. Beſtiolæ quippe genus id ſex pedibus præditum, ſed tantæ leuitatis, vt ſuper aquam currens non deſideat. Hinc Plautus: *Neque Tippula leuius eſt pondus, quàm fides lenonia.*

PIERIVS VALERIANVS

AD NOBILISS. MAXIMEQVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVAE PER DELPHINVM ET POLIPVM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSSEPTIMVS.

B LVSTRICIS *diebus, qui proximè præterierunt, cùm, pientiſsime Præſul, purificationis ergò puluinaria ſeptem te ſecuti inuiſiſsemus, eſſentque vnà tecum eruditiſſimi viri Angelus Colotius, Baptiſta Caſalius, Pimpinclus, Antonius Maroſticanus, & Petrus Alexander, quibus candidus nil terra tulit, quorum commendatione tuam ego amicitiam recens indeptus eram, multaque inter equitandum de ambitioſiſſimo monimentorum ſtudio, quod veteribus illis adeò placuiſſet, vltrò citroque dicerentur: ſuggerebant enim argumentum tot diſiectorum paſſim ædificiorum moles tam immanes, quæ tota geſtatione noſtra occurrebant, magnamque dicendi materiam ſumminiſtrabat arcana illa pingendi calendique ratio, quæ apud eos fuiſſet, qui mutam quandam orationem per rerum imagines mente concipiendam, non vllo vocis ſono, literarumve complexu enunciandam excogitaſſent, authoribus dubio procul Ægypti ſacerdotibus, quos vniuerſæ mox nationes, vbi vlla rerum diſciplina vigeat, tacito conſenſu cunctis in operibus imitari ſtuduiſſent. Sub hoc ſermone Quirinalem prætervecti, ad altæ ſemitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquiſsimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto ſigna etiamnum pleraque vetuſtiſsima ſub ruderibus ſubterranei eius templi reperta a vobis fuerant, ad quæ ſpectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. Inter ea autem opera, præcipuum erat Veneris ſimulachrum quæ Cupidinem manu regebat, ipſe verò Delphinum cauda apprehenſum ſurrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem ſolo mordicùs apprenderat. Hic tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id ſibi vellet argumentum. Neque aberant ex loci curatoribus qui viſitantium opiniones exceperant innumeras, plurimum verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliaque illa ad ornatum tantùm appoſita putarent: vel ſi quod in ea re conſilium fuiſset, certè non vllum aliud, niſi vt ſtatuæ venè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facilè lapſuræ niſi adminiculis huiuſmodi veluti adglutinatæ præſepitæq; ſuſtentarentur, neque alterius cuiuſpiam rei ſignificationem præ ſe ferre, niſi fortè quis diceret, venerem mari ortam, maternisque pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuque mi Domine, ad me conuerſus, quid ſuper hoc mihi videretur postulaſti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi diſciplinam, tuque, Vir ampliſsime, libenter auſcultare me viſus es, meamque dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogaſti me, vt quæ ſuper Delphino & Polypo huiuſmodi diſseruiſſem, ea ſcriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentiùs examinare. Feci quod petieras, idque libenter admodùm, quòd magnoperè gaudebam datam mihi occaſionem, qua poſſem tibi tam ſtudioſo, tam pio, tā planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot induſtriam ego meam, quantulacunque eſſe poterat, exercuiſſem. Miſi igitur ad te piſces eos duos quos popoſceras, atque ea ſimul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprenſa ſunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in ſagenam immiſit: & Polypus cirris, & quibus exaſperatur cotyledonibus, retus, plurima ſecum attraxit, nullo diſcrimine congeſta. Ea vtiliane eſſent, an inutilia, nolui meum eſſe iudicium, ſed ipſum rete prout eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit, quæ vſui fore videbuntur, verriculo in ſiccum attracto, ſeligere: quæ minus ad rem facient, eijcere. Sed antequàm ad complexum figurarum, quas explicaturi ſumus, aggrediamur, neceſſarium eſſe viſum alterutrius ſimplicia ſignificata percurrere: vt habita ſingulorum cognitione, faciliùs coagmentationem ipſam conficere poſſimus.*

DE

 E

DE DELPHINO.

INCOLVMITAS.

Eſt enim φειρηὲ φιλάνθρωπος, quinetiam, aiũt, παιδεραςὼν.

INcipientes igitur à Delphino, id in primis referre libet, quod totiens in humani generis beneficium ceſſit: quippe pleriſque mortalium extremo vitæ periculo laborantibus ab animali hoc ſpontè auxilium allatum. Neque enim temerè frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab vndis eius opera ſeruatos factum opinamur. In Neptuni ſiquidem templo, quòd apud Iſthmon erat, viſebatur Palæmon puer ſuper Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Athenienſis dicauerat. Nam & Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus eſt, cui, vt apud Virgilium habetur, *ſeruati votum ſoluunt in litore nautæ*, vt Glauco, & Panopeæ.

Georg. lib. 1.

TARAS.

QVod verò ſignum in argenteo numo Delphino vehitur, TARAS is eſt, vt etiam indicat inſcriptio, de quo Ariſtoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numiſma Numum dicit appellari, in quo Taras Herculis Delphino vectus. Quanquam apud Aſiaticos quoque puerum Delphino inſidentem fuiſſe innumis, tradit Strabo. Sed Phalantũ Lacedæmonẽ memorat Pauſanias, qui Tarentum coloniam duxit, priuſquàm Italiam attingeret naufragium in Criſæo mari feciſſe, cui D Delphinus opem tulerit, ſublatumque dorſo in littus incolumen expoſuerit. Steſichorus hiſtoriam huic ſimilem Crithei teſtimonio recenſet, Telemachum Vlyſſis filium cùm adhuc puer in alto maris littore luſitaret, in ſubiectas aquas corruiſſe, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum ſurrexerint, & expoſuerint: idcirco patrem Delphinorum inſigne poſtmodùm ſtudioſiùs adamaſſe, eamque ſculpturam & in enſe, & ſcutis habuiſſe, & in annulo vſum pro ſigilo. Quare apud Lycophronem eum δελφινόσημον appellari comperias, quod ea etiam de cauſa fortè dictum exiſtimes, quòd Philoſtratus eum ſubſimum fuiſſe dicit. Delphini verò & ſimo admodùm roſtro ſunt, vnde animal Repandiroſtrum, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quaſi vocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionem Delphini opera & vectatione, de latronum nautarum manibus liberatum: cuius rei teſtimonium diutiſſimè in Tænaro habitum donarium, ex ære Delphinus cum inſidente Arione, quod argumentum in numis etiam cuſum vidi, cum quippe nudum Delphino vectum, dextera victoriam prætendere, læuà lyram ſuſtinere. Præteteamuſque Heſiodi Poetæ per errorem in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percuſſoribus abiectum, à Delphino inter Locridem & Eubœam expoſitum: & Melicertæ corpus, quod in Iſthmo Delphinus expoſuerat inuentum à Syſipho. Virginem quandam Lesbiam vetuſti authores tradidere cum amatore ſuo demerſos in aquam, Delphinorum auxilio incolumes euaſiſſe. Veteres denique Delphinum tanta veneratione proſequebantur, vt eum neque venarentur, neque vllo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem, vſque noſtram propagata eſt, cùm multos reperias, qui Delphinum vel interficere, vel veſci ea de cauſa ſcelus putent: quòd quædam illi ſint cum humano genere commercia, promptuariumque ſit nauigantibus auxilium. F

Delphinus δελφινόσημος dictus.

BACCHVS.

QVòd verò Delphinum Bacco adpingunt, non ſolùm ad fabulam ſpectat, ſed etiam ad hiſtoriam: quòd uinum marina aqua mixtum faciliùs conſeruatur, vt Columella ſcribit ſe ab agricola patruo didiciſſe. Et Dionyſius hac de cauſa ad mare fugiſſe fingitur, quod apud Athenæum habemus. Cur verò aqua maris adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioſcorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho ſolùm, verùm etiam Apollini Delphines dedicantur, multaſque eius aras apud Græcos Delphinis inſculptas fuiſſe, Plutarchus atteſtatur. Ad hæc nonnulli addunt, Apollinem Delphini ſpecie adnaſſe ad Delphos, apud quos præcipuè colitur, quamquam & Delphi anteà fuerant Neptuno ſacri, vti Calauria Trœzeniorum inſula Apollini, quæ loca mox dij ipſi inuicem permutarint, vt apud Pauſaniam eſt. De Calauria tamen neſcio quid diuerſum tradit Stephanus, cuius opus *De gentibus*, Hermolaus Byzantius in compendium redegit. Quantum verò pertinet ad Apollinem in Delphicum tranſmutatum, Creticum commentũ aiunt: illi enim Apollinem totius ſalutis authorem celebrabant, neque quemquam vllum euadere infortunium arbitrabantur, niſi Apollinis ope ſoſpitaretur: ad quod fortè tacitè reſpexit Horatius, Sermonibus, vbi ſe garruli cuiuſdam importunitatem, qui hominem necabat, euaſiſſe gauiſus ait, *Sic me ſeruauit Apollo*: quamuis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum,

Quia Neptunus Delphinum inter ſydera retulit. Higinis in fabulis & Aratus in Aſtronomicis. An quia Delphũ ſuſcepit ex Melantho.

Cretes

A Cretes denique ab vnoquoque malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos tranſmutatos, ea de cauſa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ ſeruati fuerint.

PERICVLORVM FVGA.

APud noſtros etiam vulgò Delphini ſunt tuti receptus indicia: quippe qui quotiens futuram tēpeſtatem præſentiunt, in portus accurrere, deque vndis exilire cernuntur, quaſi velint reliquos inuitare, vt in ſtationes properè ſe recipiant, neque nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futuræ tempeſtatis prognoſticum eſſe minimè contemnendum, vbi viſus fuerit in maris ſuperficie frequentiùs ſe vibrare, aut plures quodammodo laſciuire inter ſe colludentes. Cauſam philoſophi deprehendere, quòd hyemali procella ingruente, conſurgunt exhalationes ab imo mari, quæ hyemis fomenta ſuggerunt, calorque tunc in Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria ſit agitatio, eueńit vt idem animal ſæpius emergat, ſeque frequentiùs oſtentet. Vnde illud apud Plinium, *Delphinos tranquillo mari laſciuientes, flatum ex qua veniat parte præſagire.*

Prognoſticum tempeſtatis Delphinus.

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem ſignificat, vt pro aqua marique ipſo paſſim in numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus ſub Delphinis imagine colebatur. Neptuno verò aquarum domino nullo nó in ſigno eius adſculpebatur. Pulcherrimus extat numus, cuius inſcriptio eſt, NERO CLAVDIVS CAESAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. vbi Neptunum ipſum videas in portu ſedentem, id enim quietis indicium: dexterâ temonem terræ adprimentem, quod ſignum B nauigationis eſt in portum foſſilem: læuâ verò Delphinum amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem oſtendit, iramque & commotionem fluctuum omnem ibi demolitam. Ibidem celeberrima illius ædificij forma eſt, cum inſcriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuerſi generis minutiſſima figura elaboratas, non ſine magna artificis commendatione conſpicias. Atque vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis ſignum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione, facta:

Anquia velociſſimum omniū animalium, ocior volucre ac telo. Plin. lib. 9. cap. 8.

Neronis Agrippæ & Q. Naſidij numi.

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, altera flores continere: vtpote qui ſit hinc terræ dominus, inde maris. Eſt & in numo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci ſignum S. C. cuſum, in quo Neptunus læuâ tridenti altè innititur, dexterâ verò Delphinum exporrigit. In Q. Naſidij numo nauis eſt cum ſtella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio poſito, infra Delphinus eſt: inſcriptio, NEPTVNI: quod tutam Q. Naſidij nauigationem Neptuni beneficio peractam indicat. Tam igitur ex ijs quæ dicta ſunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno ſacrum intelleximus, quàm reliquarum etiā aquarum ſymbolum, ex celebri Corinthiorum ſigno, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus ſitus erat, ſub cuius pedibus Delphinus aquā effundebat. Sed enim cùm hæc multa ſint, hæc de Neptuno dicta ſufficiant: ſi modo id addidero, quòd per Neptunum vice verſa, vnuſquiſque etiam piſcis accipitur, vt apud Næuium: *Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem:* C hoc eſt, piſces, olera, panem: vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

ESt & illud præcipuum ex Delphino ſignificatum, vt ſit velocitatis indicium aut mirificæ agilitatis. Conſtat enim vnicuique maris accolæ, quanta ſe velocitate Delphini iaculentur: quæ cùm refertur, incredibilis habetur ijs qui non ſpectarint. Eſt autem dubio procul velociſſimum omnium animalium tum aquatilium tum terreſtrium: quippe qui malos etiam nauigiorum maiorum ſuperſiliant, perinde ac ſagitta pernices, vt apud Ariſtotelem habetur, ἁπάντων δοκεῖ εἶναι ζώων ταχύτατον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑπεράλλοντος πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè præditus eſt, prouerbium emanauit, *Delphinum nare doces*, ſi quis imperitus peritiſſimum inſtituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruam: quod, eruditiſſime Præſul, in me forſitan non immeritò retorſeris, qui de ijs ad te ſcribere cœptarim, quæ tu longè me pleniùs & meliùs alios docere poſſis. Nā & illud noſti, Nemeis, Mileſiam ſaltu perniciſſimum Delphino aſſimilatum à Pindaro.

Pli. vbi ſupra.

Δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις.

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus eſt nauigandi ſignum: ſiue quod ipſi naues obuiam factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducant. Ab ea verò ſulcandi maris facilitate qua Tyrrheni plurimùm olim claruere, qui piraticam exercentes vniuerſo ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti ſunt, cùm præſertim Pelaſgi referente Mirſilo, Crotone occupata Tyrrhenam etiam regionem inuaſiſſent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas

Auguſti numus & Titi.

etiam Pelaſgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorum nomen, idque apud Maronem ſemper ad contumeliam ponitur. D

MATVRITAS.

PEruulgatum verò illud eſt, quòd maturè agendū ſignificat, ſi Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt obuoluatur, vno cunctationem, altero celeritatem ſignificante quæ ſimul iuncta, inuicemque temperata, maturitatem faciunt: & quod Horatius ait, *Et properare & ceſſare* indicant, id Græci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Auguſto tribuant, quòd & adagium & ſignum huiuſmodi ſolitus ſit identidem repetere. Habetur ea ſpecies, qua Delphinus anchoræ ſe circumuoluit, in Titi Veſpaſiani numis. Sed fortè non diſpliceat in huiuſmodi ſignificatum trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffæos inſpexi Romæ, Bouem humana facie perſonatum, ſupra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per Bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria eſt. Actionem uerò ex humana facie colligimus quòd hominum proprium in primis ſit in res gerere: quamquam de Boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM AETATEM.

Plin. ibidē lib.9.ca.8.

INuenio etiam ex Delphini ſimulachro amorem in ſimpliciorem ætatem ſignificari, quem puerilis ætatis amaſium non uno exploratum eſt exemplo, qualia ab utroque Plinio referuntur: ut non immeritò tot in numis Delphinum cernere ſit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris ſtatuas pleraſque uidimus, quibus adſculptus eſt Cupido, qui uel Delphino inſideat, uel alio quoquo modo regat eum apprehenſum.

GRATVS ANIMVS. E

NEque tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pauſanias, qui grati animi ſignum in hoc animali ſe uidiſſe in Poroſelene Ioniæ urbe teſtatur: inclamatus enim à puero, properare ad eum ſolebat, ſubiectoque dorſo ei, ſi adlibuiſſet, ad uecturam ſeſe accommodabat: propterea quòd ab eo redemptus piſcatorum manus euaſerat, curato etiam uulnere quod illi fecerant. Ab Egeſide proditum ait Plinius, in Ialyſo Rhodiorum urbe Hermiam puerum Delphino longa conſuetudine uectari ſolitum per fluctus, ſed ſubita mox procella ſuperueniente demerſum. Idemque Naupacti etiam accidiſſe, à Theophraſto eſt literarum monumentis traditum. Admiratur Plutarchus tantam animalis iſtius humanitatem, ſiquidem non educatione, ueluti Canes & Equi, non ulla alia neceſſitate, uelut Elephanti Pantheræque & Leones ab hominibus liberati, ſed genuino quodam affectu ſponte ſint humani generis amatores: ideoque Crocodilorum hoſtes infenſiſſimi, propterea quòd Crocodilus humano ſemper generi inſidiatur, atque ita ipſa naturæ repugnantia inimicitias generat.

lib.9. ca.8. hæc omnia.

NEQVITIA.

PHyſiognomici ſanè laſciuos & petulantes eos in primis indicant, qui ſimum, vt Delphini, naſum habeant: proptereaque Socrati nequitia, quam ex ipſa facie præ ſe ferret, vitio data eſt, quòd ita ſe natura affectum inficias non iuit: cæterùm ſe naturam continentia domuiſſe, id quod etiam Plato in Sympoſij ſine multis argumentis teſtatum facere eſt aggreſſus.

ADVLATORVM INFIDELITAS. F

Adulatorum natura.

NOn prætereo hic, quòd Socion Philoſophus ait Delphinum adulatorem eſſe, qui ciborum reliquijs, quæ à nauigantibus affatim in mare proijciuntur, allecti comiterque accepti ſaturatique, natantes quandiu affatim vnda ſubeſt ac ſuppetit officioſè comitatur: in ſiccum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicus in hoc vitæ curſu dum plana faciliaque & proſpera omnia ſunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm verò ſcrupea difficiliaque acciderint, ſtatim abſcedunt, de quibus Horatius noſter:

At vulgus infidum & meretrix retro
Cum fæce ſiccatis amici
Periura cedit, diffugiunt cadis
Ferre iugum pariter doloſi.

GIBBEROSI.

Gibba futurorū indicium. Et repādi roſtrū Sueton. Domitiano c.23. Horat. de arte poetica.

VVlgo verò vſurpatum, vt gibberoſos Delphini cognomento notemus. Et antiquiſſimus author Pacuuius, animalia hæc Incuruiceruicum pecus appellauit. Sed & gibba ſuum habet ſignificatum: vtpote quæ futurorum indicium ſit, vt apud Tranquillum aruſpices Domitiani gibbam per ſomnium ſibi acceſſiſſe viſam interpretati ſunt. Et quoniam pars eſt prudentiæ, futura præuidere, gibberoſos aiunt omnes aſtutos eſſe multaque pollere ſagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAxime verò mihi natura ipſa per Delphinum philoſophari videtur, quem terra procul, adeò violentum, pernicem atque agilem eſſe iuſſerit, eundem autem ſimulatque terram attigerit,

A tigerit, vix in arenam exceptum confeſtim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè abſurda, contraria, & ſibi valde repugnanti, *Pingit Delphinum in ſyluis*. Ita impatiens eſt animal hoc terreni ſoli. Adagium verò eſt in eos qui magnum aliquid polliciti, minimũ præſtiterint, δελφῖνος ἐν χερσῳβία. Quæ quidem eo ſpectant, vt cum amorem ex Delphino ſignificari oſtenderimus, eatenus amorem omnia virtutis experimenta præſtare admoneamur, quatenus terra procul in alto ſeſe exercet, & in ſublime ſæpius ſeſe cœlum verſus, marinæ vnde purificatione expiatus, ac ſereni tantum aeris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, vti Serpentes, Sues, & alia quædam, voluntariæ mollitudinis indicia ſunt, tum ipſam rei venereæ ſpurcitiem innuunt, quo ſimulatque Delphinus acceſſerit, ſtatim expirat. Huiuſmodi enim eſt impuri amoris conditio, ut cum quis id, quod longo temporis interuallo appetierit, ſtudioſiuſque ambiuerit, aſſecutus eſt, in amando deinceps flacceſcere ac refrigerari uideatur: plerumque etiam vel faſtidio, vel odio ſuccedente, tam alienus ab amata re fiat, ut nihil magis auerſetur. Hinc illæ deceptorum querelæ.

Horat. de arte poet.

Vis Delphini in terra

Cui mea virginitas auibus libata ſiniſtris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido.

Te propter Lybicæ gentes Nomadumq; tyranni
Odere, infenſi Tyrij: te propter eundem
Extinctus pudor, & qua ſola ſydera adibam
Fama prior, cui me moribundam deſeris hoſpes?

Hinc illud Demoſthenis de Laide, tãti pœnitere non emo, lib. 4. Aeneid.

Quare Lyſias apud Platonem amantes ait, cum primum libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere, id quod in eo accidit amore, qui turpitudini ſit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quiſpiam pro dignitate ſatis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifeſtum eſt.
B

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud authores, quos legere licuit, habentur, Delphini ſignificationibus, ad Polypum res ipſa, quæ præ manibus eſt traducit, vt demum quid ſibi velit Delphinus, qui Polypũ mordicus apprehenderit, conijcere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij ſacerdotes hominem qui rem familiarem ex quibuſcumque rebus, vtilibus ſimul ac inutilibus, nullo diſcrimine, nulliuſque rei ratione habita, cõgereret augeretque, ſignificare ſi vellẽt, Polypum pingere ſoliti ſunt. Ille enim cum prodigè admodum multa deuoret, prudens tamen rei familiaris omnia temere colligit & conuenatur, & in cubili ſuo recondit, ſelectiſque utilibus atque conſumptis, inutilia mox, quippe teſtas, & Cancrorum cruſtas, & putamina conchularum, & ſpinas piſciculorum abigit. Eos Aelianus vehementes ait eſſe ad uorandum quæcumque oblata fuerint, eſſeque adeo impotentes, ut ne paſtu quidem mutuo abſtinere deprehendantur: quique in retibus minores incluſi fuerint, maiorum eſcam eſſe.

Huc forsã ſpectat τὸ λύποδος νόσον ἴχε. Polypi menſẽ obtine. Vide. Plin. lib. 9. c. 29.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

C QVin etiam eum qui aliena abligurierit, & ſua mox abſumat, notare cum vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum eſſingebant. Aſſerunt enim authores Aegyptij, Polypum ita famis impatientem eſſe, vt ſi alius cibus non ſuggeratur quem deuoret, proprijs flagellis veſcatur. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ' ἐμαυτὸν ὡς πολύπους (quem uerſum citat Athenæus:) *Ipſum me comedo ut Polypus.* Heſiodus quoque ἐν ἔργοις cum Aegyptijs ſentiens de Polypo ait, ὅ τ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, *quique ſuo exoſſis pede ueſcitur.* Præterea Oppianus Halieuticis, ἀλλ' γλαφυρῆσιν, ἀνεζόμενοι θαλάμησι πλήξαντες δαινύνται ἑοὺς πόδας ἠύτε σάρκας ἀλλοτρίας. Idipſum Aelianus aſſerit, venatione deficiente ſuis eum veſci cirris, alijs mox pro ijs qui abſumpti fuerint ſuccreſcentibus. Heledonem autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ ἑαυτὴν ἔδειν, quod ſemetipſam edat, appellatam, Polypi ſpeciem etymologici Grammatici, contendunt. Nam & Pherecratẽ ſummæ authoritatis uirum, hæc eadem de Polypo ſenſiſſe tradunt. Quin & Carneadem id ipſum agnouiſſe manifeſtum, cum Dialecticam Polypi ſimilem eſſe dictitaret, qui præ fame ſuamet flagella paſceretur. Eos uerò aucta iam doctrina peritiores factos, in ſuaſmet opiniones mox graſſari, eaſque deſtruere: quæ quidem curioſius à me conquirenda fuerunt, quia Plinius Ariſtotelem ſecutus id fieri negat, quique reperti ſint corroſa habere brachia, id eis à murænis vel congris eueniſſe aſſerit, cum quibus aſſiduum certamen habent. Plutarchus tametſi in Ariſtotelis ſententiam ſuper hoc nonnunquam illabatur, cum Aegyptijs tamen hoc idem tradit, qui tam præſtantium authorum ſcripta arguere mendacij vereatur: quaſi uerò non & alia ſint animalia, quæ ſuamet membra in cibum abſumant, cum Cercopithecos uideamus totas interdum ſibimet caudas abrodere quare cautio eſt, ne qui animalibus huiuſcemodi delectantur carnes eos attingere permittant, quia ſimulatque carnibus aſſueti fuerint, eius facti auidiores, morſus in ſemetipſos vltro conuertunt. Id ego cum hæc ſcriberem, apud Mediceos proceres domi fieri à quodam efferacioris naturæ Cynocephalo quotidie conſpiciebam.

Negat Pli. 9. cap. 29.

D.

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem victoria potitum, vti tamen victoria neſcientem, intelligere cum vellent, ſacerdotes iidem Congrum & ſubiectum Polypum pingebant. Qua ſpecie potuiſſet Annibal figurari, cum ſtrage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexiſſet. Aiunt verò, quotiens Polypi cum Congris certamen ineunt, à Congris facilè ſuperari: cæterum nullam eſſe Congris facultatem, vt Polypos depaſcere valeant, quòd ij læuore atque lubricitate corporis, qua ſunt egregiè præditi, morſus hoſtium effugiant, & mutilatis tantum aliquando flagellis elabantur.

Plin. ibid.

TYRANNVS.

QVod ſi hominem Aegyptij municipij ſui longè principem, ſed tyrannica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & Locuſtam adpingebant: Locuſtæ ſiquidem dominationem uidentur in Polypos exercere, primaſque inter eas obtinere partes, vt apud Horum legitur. Cæterum Ariſtoteles priores Polypo tribuit, tantoque eum terrori formidinique eſſe ſcribit, vt ſi Locuſta Polypum in iiſdem retibus eſſe ſenſerit, præ metu exanimetur quamprimū extincta. Habet hæc Gammari ſimilitudinem, longè tamen maior atque vaſtior eſt, & albicantior, cum Gammari ſubnigricent: quamquam & nigricantes admodum Locuſtas in Liguſtico mari eſſe conſpexit. Pedes huic vtroque ex latere quini, iis adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum, octoni verò Gammaris. Sed eſt ſuus de Locuſta locus in cruſtaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

E

PEruulgatum verò illud eſt, vt homo, qui ſe varijs hominum moribus accommodet, ſitque omniū, vt Launi dicunt, horarum, per Polypum ſaxis adhærentem exprimatur, quem maximè omnium colorem mutare conſtat, iiſque ſimilem reddere quibus appropinquauerit ſaxis. Huic autem ſimiles eſſe homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationem aucupantur, ſeque eorum, apud quos degunt, uoluntati atque ſententijs in omne obſequium proni dedunt, omni poſthabita ingenuitate. Cauſam demutationis iſtiuſmodi multi reddere conati ſunt, eamque alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id aſtu quodam faciat. Naturalem, quod tranſlucidum ſit eius corpus. Neceſſariam, quòd præ metu ita tranſmutetur, ut homo etiam pro varia cordis concitatione, hoc vel illo colore genas perfunditur: Voluntariam ſanè reprehendit Diuus Ambroſius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, ut incautos ad ſe piſces trahat, eoſque deuoret. Theophraſtus id in genuinam quandam animalis ignauiam reijcit, quòd vbi conſternatus ſit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominem facere dicebamus, unde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, *mutatur color ignaui*. Formidoloſi enim omninò ſunt Polypi, propterea quod admodum frigidi, eaque cum primis demutationis cauſa perhibetur: id quod apertius Phocylides damnat: quòd ſi ea ſit mutationis cauſa, reprehenſioni omnino obnoxius uideatur. Sedenim plerique ueterum ingenium huiuſmodi vſque adeo approbauerunt, ut etiam proponerent ad imitandum, ea de cauſa potiſſimum Vlyſſem eſſe habitum ſapientem aſſeuerantes, quòd verſuto eſſet ingenio præditus, vnde ei apud Homerum πολυτρόπου cognomentum, & ſuauidicus ita ſuadet Pindarus.

à Nazianzeno.

Plutarchus in cauſis naturalibus problemate, cur Polypus colorē mutet, ex Homero Iliad. v.

F

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ
μάλιστα νόον προσφέρων
Πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει.

quam ſententiam ita ex commodo tranſtulimus;

Age age colori Polypi
Mentem apparatus optimè
In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipſum Theognis, cuius ſententia eadem cum Pindarica;

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret Polypus,

Eſt enim vbi Theognidianus verſus ita legitur:

Πουλύποδος ὀργὴν ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ προσομιλήσει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Id eſt, mētē habeas vafri Polypi, qui protinus illa Se quibus admonuit ſaxa colore refert. Nempe τῇ ἀγορᾷ ἰχρήσθαι. vti foro. Cauſa mutationis coloris in Polypo.

Sedenim improbat hoc Baſilius Magnus, adulatoremque vocat Polypum libro *De gentilium lectione*: quod veluti ille colorem ad ſubiecti ſoli ſpeciem demutat, ita paraſitus ad audientium uoluptatem ſententiam ſtudeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt, eò ſpectat, ut ſtudium omne in calliditate dexteritateq; viuendi reponamus, ut ſimulare, neque non diſſimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæſimus, euitare ſciamus: quod ſi virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino neceſſe eſt, ut faciliorem & minus inuidioſam vitam peragamus. Libet verò demutationis iſtius cauſas altius repetere, atque ipſam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis ſcribendo ſubijcere, tam probabilia mihi uidentur, quæ ſuper hoc ueteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Poroſitates quippe exhalabiles ineſſe

A rebus omnibus,quas vel cernere, vel attrectare liceat: neque enim animalibus, neque plantis, neque terræ & mari tantum, verum etiam lapidibus manifeſtè inſunt ſpiramenta quamplurima, quinetiam in ære & ferro, omnia enim ſponte vitiantur, cum aliud exhaletaſſiduè, parique ratione diffletur, atque interteratur: per poroſitates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ intercluſæ, quæ ad elementi ſui puriſſimi ſimplicitatem redire feſtinant,fæxque corpori adhereſcit,quæ rubigo eſt in ijs quæ rubigini ſunt obnoxia: putredo in ijs quæ putreſieri apta ſunt, atque hinc omnia tendunt ad internitiem. Eam poroſitatum exhalationumque naturam nonnulli arbitrio ſuo ἐμπλοκὰς dixere πληγὰς alij, alij verò ὤσεις τινὰς καὶ πειελδύσεις. Maximè verò maritimis in petris, quę ſalſuginoſa maris aſpergine alluuntur refrigeranturque par eſt partes has, & meatus huiuſmodi deprehendi, cum hę tenuiſſimo quodam halitu corrumpantur, licet id in ſolidiorib.oculata fide minimè poſſis explorare, propter materiæ denſitatem & pororum conſtipationem. Cæterum ſi Polypi carnem intueare, ſine vlla prorſus contatione poroſiſſimam, & tranſmeatibus aptiſſimam iudicabis: exoſſis enim ea eſt, vt Heſiodi dictum vſurpem,& mira quadam raritate perſpicua. Cum itaque pauore aliquo perturbatur,tota ferè vi ſenſibili ſeſe colligente,quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor ſanguis coit,corpus reliquum prę ſe quidem ſatis tranſlucidum, tum maximè rareſit, & tranſmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemuis, albo excepto, propter aliquam omninò craſſitiem, quæ ſuppoſitum inumbrat corpus,facillimè contrahere poteſt,atque ita tranſmutari.

B

DE CHAMAELEONTE.

INuitat rei ſimilitudo, priuſquàm reliqua Polypi ſignificata recenſeamus, loco hoc de Chamęleonte,deque Taranda dicere: quorum alter colores corporis,vti Polypus pro corporis cui adhęſerit,ratione, muta: alter uicinarum rerum colores nullo attactu, ſed ſola tantum attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PEr Chamæleonta Verſipellem hominem ſignificari uolunt, ſed quod nonnunquam Polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitioſum ſemper autumant; quod mutationem huiuſmodi non niſi in more faciat,quamquam in eo & diuerſo uitę tempore colores mutari tradit Ariſtot. Sanè Chamęleon paucas in corde tantum ſanguinis habet guttas, quęque ſanguine ſunt exiguo animalia,omnia frigidiora ſunt: quæ frigida identidem & timida. Vtcumque verò accipiatur Chamæleontis natura, ſiue id ingenita uigoris debilitate faciat, ſiue quòd corpus, uti apud Leon. X. P. M. Romę uidimus, uitreum propemodum atque tranſlucidum habeat,uno omnium conſenſu uerſipellis,putà Vlyſſes quiſpiam, aut Lyſander, aut Alcibiades, per Chamęleontem figurari poteſt. Hunc, ut Tertullianus ait, pellicula ambit, corporis, nullus ineſt ſuccus, pectus uix à terra ſuſpendit, gradum magis demonC ſtrat, quàm explicat, ieiunus ſemper & defectus, oſcitans ueſcitur, follicans ruminat,de uento cibus. Hoc ſoli Chamęleonti datum, quòd vulgò dictum eſt, de corio ſuo ludere. Quod uerò apud Plinium legitur de portentoſa eius magnitudine, quæ par ſit Crocodilo, uiderint alij: nam quem nos apud Leonem X. uidimus, uix palmum excedebat.

χαμαιλέον, ὁ εὐμεταλώτερος.
Chamæleōte mutabilior.
Ariſt. li. 2. de Natura. anim.
Plin. li. 8. cap. 33.

DE TARANDA.

SEd enim ſi Taranda innotuiſſet Aegyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut Chamæleonte uerſutię huiuſmodi ſignificatum deſumpſiſſent. Fera ea eſt apud Sarmatas inuentu rara, captuque difficilis,de qua Ariſtoteles Philoſophus eo libello, quem de admiranda hiſtoria conſcripſit hęc memoriæ prodidit, ut ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Ariſtotelem ipſum nobis ea qua ſcripſit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythiæ populos reperiri, Bouis magnitudine, capite Ceruino,admirandę admodum & ſingularis naturę,ſiquidem ad omnes locorum & fruticum apparentias,ſetarum colores,quibus totum corpus hirtum conueſtitumq; habet,illicò permutare. Quòd ſi ſuper hoc philoſophari liceat animali nondum nobis uiſo, dixerim ego, quemadmodum in Polypo τὸ διαφανον, quo corpus eius tranſlucidum eſt, & in Chamęleonte etiam tranſmeabile dicebamus, ita ſetas Tarandę pari modo perſpicuas eſſe, ut facilè coloris cuiuſlibet aura in eas tranſiliat, diffluenteſque ad ſe ita colores repręſentet.

Deſcriptio Tarandæ ex Nicolao Leonico.
Tranſparens.

MENTIS ATTONITAE CONSTERNATIO.

HOminem adhęc, ut ad Polypum reuertamur, ſubito aliquo pauore ita conſternatum attonitumque,ut neque periculum neque damnum quod urgeat ſentire uideatur, per Polypum ſignificare

Polypi captura quo modo fiat.

Eadẽ Pli. lib. 9. c. 29.

mos erat: ſiquidem is ita meticuloſus eſt, quod Athenæus atteſtatur, vt vel ſtrepitu audito, vel piſcatore viſo, minimè cedat, aut fuga ſibi conſulat, ut reliqui faciunt piſces: ſed aut ſaxis q̃ in próptu fuerint ſeſe aplicat, aut captantis manum apprehendit, cruribuſ[illegible] ſe alligat, neque alia ferè eſt eorũ captura. D

P O E S I S.

Πολύποδος κεφαλῆ. Hæc à Plutarcho in lib. Quomodo ſint adoleſcentib. audiẽdi poetæ, qui ſic refert.

ADdunt & hoc hieroglyphicum inueniri, vt ſi ſacerdotes ijdem Aegyptij poeſin exoticã ſigificare uellent (nam de ſua ſanctius ſentiebant) Polypi caput figurarent, quod quidẽ eſculentis appoſitũ ſuauiſſimi ſaporis, ganeæque iucundiſſimum eſſe perhibetur: cęterum horrenda prodigioſaque ſomnia parere deprehenſum eſt. Quocirca ſi quis futura de inſomnijs cõſulturus eſſet, ab eſu Polypi abſtinere pręmonebatur, perinde ac ẽt ne fabas ederet. Perſimilem aũt huic eſſe poeticen dictitabant, quæ fabulas amatoriaſque illecebras ſectaretur, ipſo quidẽ dicendi lepore delectabiles, ſed bonis morib. & honeſtiori diſciplinę maximè pernicioſas: cuiuſmodi genus Meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate ſua iuſſit exulare. Nolim tñ in hoc albo diuinã illã poni, quæ ſanctioribus eſt morib. accõmodata, q̃ non nihil habere diuinitatis non inficiatur Ariſtoteles, q̃ cęlitus afflari cõfirmat Plato, quę apud oẽs gentes nationeſq; oẽs in ſummo ſemper cultu habita, ipſo ẽt ſanctitatis nomine celebratur.

D I S C E S S I O S V B I T A.

Polypi eſcis addictiſsimi.

AEgyptij ad hæc, ſi quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè poſſe videatur, ſubito tamen euentu aliquo abalienatum ſignificare ſi vellent, Polypum & publicariã herbam adpingebant. Polypi enim ita eſcis adhæreſcunt, uel auelli inde non poſſint, & quamcunq; rem apprehenderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati uideantur: quod ab Homero ſumptum Ouidius ita luculenter expreſſit, Metamorphoſ. quarto: E

Vtque ſub ęquoribus deprenſum Polypus hoſtem
Continet, ex omni demiſſis parte flagellis.

Eos enim potius detrunces, quàm poſſis ullo conatu petris, aut quicquid apprehenderint, auellere, & ut Nazianzenus ait, ſi quis eum de cubilibus trahere per uim uelit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipſius petris affixum aliquid relinquet. Admota tamen cunila herba reſilire protinus dicuntur, quòd odorem eius ferre non poſſint. Quæ uerò ſit cunila ſiue pulicaria, quàmque uarijs nominibus ab authoribus appelletur, ſuo commentario inter ſagminea ſignificata diſſeruimus. Aiunt & aquam dulcem ſuperinfuſam eadem pollere ui, quòd natura ipſa Polypus dulcia omnia auerſetur, & omni gaudeat amaritudine: eaque de cauſa non inueniri Polypos in Ponto: quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs ſupra aliorum marium ſaporem dulceſcere quodammodo uideatur. Alij mare id à Polypo vitari putant: quia ſit animal ob imbecillitatem ſuam frigoris impatiens, marè uerò illud ad Boream quippe uergens, aſſiduis penè frigoribus obnoxium eſſe; manifeſtum.

A M O R I S F I R M I T A S.

polypi morſu Delphini detenti.

VT uerò demum ad eam Veneris ſtatuam deueniamus, quæ cauſa fuit vt tam multa ſuper Delphino & Polymo conquireremus, ſuperfluum quidem eſt ſuper Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cum amoris in eo ſigna tot deprehenderimus. Quod autem pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatem ex Polypo ita Delphini morſu detento intelligendum contenderent, id quod ex ipſa ſeſe applicandi pertinacia, qua inſignis eſt Polypus conijciebant. Ego verò tres argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę uitia Theophraſtus in Polypo præcipua deprehendit, deuitanda eſſe amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atque agilitate adſumpta: quandoquidem, ut ait Ouidius, *Ingenij eſt experientis amor*, atque vbi multa in hanc ſententiam diſputauit, concludit demum, ut F

Qui non vult fieri deſidioſus, amet.

Plin. li. 9. cap. 29.

Vel, quoniam diligentiſſimus eſt rerum cumulator Polypus, intelligi poſſe arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia congeſtas, citò, ubi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterque diſſipari. Quàm extemplo enim, ait Lyſiteles Plautinus, ſæuis ſagittis percuſſus eſt, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ ſequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium eſſe oſtendimus, Polypum uerſutiæ, dicere poſſemus, admoneri nos eo ſigno uerſutiam amanti cum primis apprehendendam, &, quod fieri ſolere Plato dicit, in amatæ rei mores tranſmigrandum: uti quippe Polypus in colorũ mutationibus, prout vnicuique rei adhæſerit, facit. Sedenim ea potius de cauſa Veneri Polypum adſculpi exiſtimandum, quòd inter piſces ſit omnium ſalaciſſimus, adeoque libidini deditus, ut nimio Veneris vſu omnibus defectus viribus debilitetur, neque iam ad cibum ſibi conquirendũ idoneus effectus, minimo negotio ab alijs capiatur, & à paruulis quibuſque piſciculis, Cancellis & Cancris exedatur, obſeruatum ab Aeliano. Quinetiam aiunt eos ob huiuſmodi nequitiam non amplius anno uiuere; id quod eadem de cauſa Paſſeribus etiam accidere tradit Ariſtoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebros partus, ocyſſimè deficere. Quamquam aliquando repertus ſit Polypus aceracei

generis

A generis magnitudinem excreuiſſe, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per ſubterraneum cauum ingreſſus, noctu apothecam ſalſamentorum plenam depopulabatur (eius enim amaritudinis auidiſſimos eos eſſe paulò antè oſtendimus) donec re demum patefacta, vix à magno hominum numero confectus eſt.

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADdemus & illud in manuſcriptis Hori codicibus legi, δύο πολύποδες συνηγμένοι καὶ βεβηκότες δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι. quod eſt, *duos Polypos vinculis coercitos, & progredientes tamen, curſum Solis quem in brumali conuerſione peragit, ſignificare*. Quamquam impreſſorum codicum lectio, quæ eſt δύο πόδες, nequaquam diſpicet: ſed ſi progeſſum exprimere volueris, videndum eſt, ſi pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuerſione ſermo eſt, quæ, vt ſphæræ conſideratione manifeſtè licet inſpicere, progreſſum Solis omninò contatiorem oſtendere videtur: in ultimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus: Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quàm lentiſſimè diurnos parallelos conficere uidetur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum ijſdem fermè diebus repetitio, dum conuerſio peragitur, ut ſtare loco potius Sol, quàm quoquam motu ſuo progredi uideatur. Quare ſiue pedes, ſiue Polypos colligatos accipere malueris, non ſum admodum laboraturus: mihi ſatis fuerit, & codicum ſuper hoc uarietatem, & ipſam rei, quæ ſignificatur, hiſtoriam declaraſſe. Tu uerò, quamquam cogitationes B has noſtras ſublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro ſumma tamen humanitate, qua præcipuè commendaris, deſpicere haudquaquam uelis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum: quique Deo, ut tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aſpernari debent, quod eodem, unde originem traxerit, periodo quodam ſuo redire animaduerterint.

D

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM,

DE IIS QVAE PER TESTVDINEM, COCHLEAM, CANCRVM, Et id genus teſtacea ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSOCTAVVS.

PROXIMIS *hiſce diebus, Ampliſſimè pater, cum mihi agalmatum tuorum ſupellectilem aperires, antiquiſſimique operis, ex ære, auro, argento ducta, & marmore cælata ſigna numiſmataq; plurima veterum illa ingeniorum atque artium monumenta minimè contemnenda delectabili ſpectaculo mihi propoſuiſſes, habere te opera hæc in delicijs, ea plurimum de cauſa dicebas, quòd à ſummæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquenſi patruo tuo comparata congeſtaque fuiſſent. Quem virum generoſis natalibus inſignem, Medicina celebrem, Philoſophia clarum, vitæ integritate laudatiſſimum, virtutes ipſæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinem eam extulerunt. Proinde quiduis eſſet apud te quid illius memoriam renouaret, ſiue veſtis, ſiue vas, ſiue libri, ſiue quæ tam multa extant doctrinæ eius commentaria, tanquam ſacra omnia à te cuſtodiri, & in honore etiam haberi: dignum quidem eius hominis inſtitutum, qui optima quæque ſibi ad imitandum propoſuerit. Quæ quidem cum tibi acciderent iucundiſſima, eo quoque non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterum monumentis illis & myſtica, & in doctrinæ alicuius receſſu deliteſcentia inter ſpectandum explicabam, interpretabarque: cuiuſmodi illud fuiſſe memini, quid ſibi vellet Teſtudo Veneris ſubiecta pedi: quid altera ex ære cuprove Damaſceni operis in vſum, vt coiectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium tranſmitti poſſet, atque ita geſtari: quid in nummis aliquot Teſtudo alia. Quæ tibi cum expoſuiſſem, poſtulaſti ea tibi ſcripto credita exhiberi, quod quidem libentiſſimè feci, cum id ſemper ſtuduerim, vt quacunque poſſem ratione meum erga te animum aperire, id ſedulò facerem, quod incomparabilis probitas tua, benigniſſimaq; comitas, & egregia quædam mentis tuæ ſynceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptiſſima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunque poſſes occaſione demereri, ſemper appetiiſti. Sed quoniam parum me tibi præſtitiſſe videbar, ſi Teſtudinis tantum ſignificata conſcripſiſſem, addidi ad eam quædam alia ex eodem teſtaceorum genere, quæ non minoris mihi viſa ſunt eruditionis, quàm quæ Teſtudine ſuper efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij ſacerdotes ex Cancro, Locuſta, Pinnis & huiuſmodi alijs deſumpſere, quæ omnia quantum memoriæ ſuccurrerunt, vno commentario enarrata conſcriptaque tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cuſa, vel ſculpta inciſaque videris, aut menſis illata conſpexeris, Pierij tui memineris velim, qui te ſummo cultu, ſummaque ſemper eſt obſeruantia proſecutus.* E F

DE TESTVDINE.

TEſtudo igitur inter cruſtacea primum occupabit locum, quoniam ipſa narrationis iſtius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc ſymbolorum genere eſt admodum ſpecioſa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

a Plin. lib. 9. c. 10. hæc omnia.

HOminem in potentioris cuiuſquam poteſtatem adeò redactum, vt nullum iam ſperet effugium, oſtendere qui volunt, Teſtudinem ſolari percuſſam radio, ac ſupernatantem in aquæ ſummo pingunt. Ipſa enim uehementioribus Solis radijs impetita ita exſiccatur, ut in gurgitem deferri nequeat, idque præcipuè mari Indico, ubi & multæ & magnæ ſunt, & Solis uis acrior, unde fit ut uel facillimè capiatur, uel cum in prædam mergi non poſſit, inedia extinguatur.

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate noſtra ingenia perelegantia, quæ cum uarijs fortunæ ictibus impeterentur, quos contrà mira adniterentur alacritate, fortunæ aduerſæ contemptos impetus, per hominem nau-

fragium

A fragium in Teſtudinis huiuſmodi agitatæ fluctibus tergus inſilientem, effingerent, ſolari addito radio, cuius beneficio ne abſorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr verò Phidias cum Veneris ſimulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, Teſtudinem altero eius pede preſſam appoſuerit, multi quæſiuere: præſertim cum Pauſanias rei ſignificatum alijs relinquat interpretandum. Sedenim illud potiſſimum ex interpretatione prudentum fertur, Phidiam innuere voluiſſe, virgines cuſtodiendas eſſe, coniugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas eſſe debere: vtranq: enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus præceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuerſas eſſe, quæ cum iam a Sole abſceſſit, lucida claraque cernitur: eadem cum Soli ſucceſſit, euaneſcit, contra verò debet vxor modeſta præſente tantum viro à cæteris conſpici: eodem verò abſente, domi agitare ac ſeſe occulere. Nam & Salomon ſeptimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis ſigna id etiam notat, quòd domi ſe cohibere non poſſit, ſed publica loca, fora, plateaſque celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adoleſcétiores, quæ otioſæ diſcunt alienas domos perambulare. Conſueſse vero Mulieres teſtudineas ſecum imagines geſtare, quas Veneri dedicarent, ex eo manifeſtum, quod Theſſalæ matronę Laidā meretricem illam inclytam ligneis Teſtudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere poſtea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cędem in templo admiſerant, ut confeſſione ſceleris veniam petentes deam ſibi placarent. Et id geſtaminis fuiſſe Teſtudinem tuam facile crediderim, cum ita concinnata ſit, vt licio ſuſpendi poſſit. Apud Aegyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum eſſet calceorum vſu, quò prodi-
B re palam verecundarentur, ac veluti Teſtudines intra ſua ſe tecta cohiberent. Hinc Antiſthenes anſā nactus eludendi Athenienſium vanitatem, ſe nunquam ſolo in quo nati eſſent exceſſiſſe gloriantium: *Commune hoc*, inquit, *habetis cum Teſtudine & Cochlea.*

Veneris ſimulachrū à Phidia ſe ctum quomodo. Sumptum à Plutar. lib. de præceptis coniugalibus.

D. Laertius in eius uita.

MVNIMENTVM.

ALij per Teſtudinis corticem munimentum intellexere, quod ita eam natura munierit, ut contra tela poſſit ipſa per ſe ſufficere, & iniurias propulſare. Hic itaque receptus, & ad omnes incurſus oppoſitum propugnaculum, anſam dedit adagio, ut quotiens aliquid valde turum velimus innuere, in primiſque ſecurum eſſe dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, *quantum Muſcarum ſolicita eſt Teſtudo.* Cuius ominis felicitatem ſecuta Cæſariana familia, domeſticum eum morem habuit, ut paruuli domus eius in teſtudineos alueos excepti lauarentur. Quāpropter Ceionius Poſthumius nato iam Albino filio, cum ingentem Teſtudinem à piſcatore muneri accepiſſet, uir literatus iam inde magnam ſpem concepit de futura filij nobilitate, curari itaque Teſtudinem iuſſit, & infantuli miniſterijs diceri. Exemplaria Hori quæ impreſſa circumferuntur, in huiuſmodi ſignificatum ὄρτυγος ὀςέον habent, interpreteſq; Coturnicis os reddidere. Sed in manuſcriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hanc ſententiam: teſtudines enim Orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν. quod fodere eſt, vel excauere, apud Vitruuium legas, à quarum ſimilitudine bellica etiam machina ad fodiendos, excauandoſque muros comparata, Teſtudinis nomen habet: nam & Horus ſignificati iſtiuſmodi cauſam redditurus ait, διότι δυσπαθὲς ἐςὶ τοῦ ζώου ὀςέον, propterea quod os animalis huiuſmodi difficulter admodum frangi diſſoluive poteſt,
C quod in munimenti ſignificato quid ſibi velit Coturnicis os, haudquaquam video.

Auctor ſuidas.

Idque à ſimilitudine reptilis, quod caput nunc exerat, nūc reducat, quæ falx dicta. Vnde teſtudineum inceſſum dicimus.

MORS DIFFICILIS.

HOminem lethalibus vulneribus quantumuis altè acceptis difficillimè morientem, per Teſtudinis abſciſſum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta ineſt eius carni viuacitas, vt earum caput præſertimque marinarum, auulſum buſto, conniuentes aliquandiu oculos oſtentet, connitentque ad admotam manum: quinetiam ſi ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALias pigrum ſegnemque hominem, aut rei cuiuſpiam tarditatem atque contationem ſignificare qui vellent, Teſtudinem gradientem pingere conſuerunt, quam Pacuuius feliciter Tardi gradam appellauit: lento enim adeo gradu mouetur, ut in prouerbiū emanarit in ſegnes & pigros. Hinc Plautinus Aegio, *Teſtudineum hunc tibi grandibo gradum*, inquit, *ſi fuſtem ſumpſero.* Et apud Ammianum lepidiſſimum diſtichon legas de Teſtudinis tarditate:

Θᾶττον ἦν λευκοὺς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα καππαδόκην.

Promptius eſſe albos Coruos, uolucreſque Chelonas,
Quam quenquam eſse probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam aſſerunt animal hoc contagioſa adeò pollere ſegnitie, vt ſi pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obſeruarunt Magi.

Huc referri poteſt Adagium Diogeniani. Prius teſtudo curſu leporem præterierit.

MORDACITAS. D

SVnt qui mordaciſſimum hominem atque egregiè maledicum, per Teſtudineum caput exertis dentibus intelligi velint: nam Teſtudo ore eſt omnium robuſtiſſimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiam, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnenſium numis Teſtudo cudebatur: vnde, vt legere eſt apud Pollucem dicterium illud emanarit, ἀν ἀρετὰν κῃὶ τὰν σοφίαν νικᾶντι χελῶναι, quod in adoleſcentiæ noſtræ præludijs neſcio quibus ita tranſtulimus:

Quando Chelonis vincitur ſapientia,
Atque ipſa virtus, Atticum vt prouerbium eſt.

A T. Liuio li bello Maced lib. 6. Me..init & Plut. in vita T. Flaminij.

Vnde obolum Eupolis καλλιχέλωνον dixit. Ad id verò quod Peloponneſiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cum Achæi expeditionem aduerſus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Teſtudinum caput extra Peloponneſum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

TEſtudo in numis obſeruata, alterius numi reminiſci facit, in quo Paguri forma cuſa eſt: quare hinc ad eius generis ſignificata tranſimus. E

COEI.

CAncer in numis, compactile ſcilicet genus id quod corpore eſt obrotundiore, cuiuſmodi plerique cęleſte ſignum figurant in Zodiaco, Chiorum indicat Rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: ſedenim niſi quiſpiam author eſſet, numus argenteus id ſatis indicaret, in quo Pagurus is eſt cum inſcriptione ſupernæ ΚΩΙΩΝ, infernè ΑΕΤΚΙΠΠΟΣ.

SPEI FRVSTRATOR.

Alias πομπήσεις, id est, efficies.

PLerique hominem à pulchris inceptis deſiſtentem, & ſpem omnium ignauiter fruſtrantem, intelligi cum vellent, Gammarum noſtrum fluuialem pingere ſoliti ſunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cum à te capi facillimè poſſe putes, retrouerſum uelociſſimo ſeſe curſu eiaculatur: vnde vulgò etiã in aliqua re falſis, quam ſe nactos arbitrarentur, Gammarorum venationem obijcimus. Hęc verò receſſus obliquatio adeò Cancris propria eſt, vt Ariſtoph. Pace, dixerit, οὔποτε νικήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν, *Rectum iter vt carpat Cancer non viceris vnquam.* Atque fortè non deerunt qui dicterio huiuſmodi mihi ſępè negotium faceſſant, ſi vnum aut alterum noſtri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neque mihi profuerit, rem Latinis ingenijs hactenus intactam, excogitaſſe, primumque in lucem efferre, me ſcilicet omnia non uidiſſe clamitent, eorum quæ ex paucis didicerint obliti: cum tamen omnia ea quę ad hoc negotium accommodari poſſunt, non una hominum uita, ſed neque multa etiam ſecula ſint indagini ſuffectura.

INCONSTANTIA. F

Idq; ſemper obliquo corpore, & in omnem partẽ mouens greſſum.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholaſticus, ſcalarum anacephalęoſi, hominẽ qui modò riſui indulgeat, modò luctui, modò auſteritati atque temperantiæ ſe reddat, modò delicijs diffluat, & uoluptatibus implicetur, Cancro ęquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in tranſuerſum gradienti, miraque uitam ſuam inconſtantia traducenti: uirque is ſapientiſſimus, de ingenij eiuſmodi profectu nihil ſibi quicquam pollicetur, quod ad ullam ſit unquam frugem peruenturum.

SOPHISTA.

Huic καρκίνον, quaſi καρὰ κινοῦν ἀπὸ nendo capite.

Ariſtonis de dialectica opinio.

EIuſdem ſubterfugij cauſa ſophiſtam ſignificare qui uolunt, Cancrum pingunt: eos enim huic animali perſimiles Plato dicit, Euthydemo, quos ubi ualidiori aliqua ratione deuictos comprehenſoſque putes, tunc retro fugaci curſu elapſi per diuerticula atque ſubterfugia, maiorem priore tibi laborem intentant, ſi vilem ac inanem prorſus curam eos conſectandi ſuſceperis. Sedenim non in ſophiſtas tantùm, ſed in ipſam etiam Dialecticam obortum eſt à Cancro cauillum. Nam Ariſton Philoſophus, vt eam eluderet, dicere ſolebat, eos qui Dialecticã enixiori conatu ſectarentur, ijs aſſimilari qui Cancris ueſceretur: cibi enim admodum exigui gratia, circa oſſa tam multa numero, tantum laboris inſumi.

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturæ, qua Hercules tot immanium monſtrorum domitor, in opprimendo etiam Cancello laboraſſe porticibus penè omnibus oſtentatur, nihil aliud ſibi vult, ut ueteres inter-

A pretantur, quàm ſophiſticas eas nugas huius obtritas diſciplina. Fabuloſè verò iocatur Plato, cum Herculem aduerſus Cancrum deſudaſſe dicit. Quòd verò Cancer ſit inter ſydera collocatus, nonnulli ea de cauſa confictum volunt, quia conuerſione regreſſuque tam peculiari eo in animali animaduerſo, per eius imaginem oſtendere voluerint Solis curſum: qui cum eo progreſſus fuerit, retrorſum auferri, ac tantumdem aufugere videatur. Veluti Caper oppoſita ratione confictus, quia Solis ab eo ſigno, toto poli noſtri tractu, altiora petere contendat: Caper enim dum paſcitur, accliuiora editioraque loca perquirit. Huiuſmodi verò commentum non ex orbis totius conditione, ſed ex cœli noſtri ſitu ſpheraque ipſa ad arcticum obliquata excogitatum eſt: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij ſigna attolli: ad id tamen faceret, quòd Solis progreſſus & regreſſus omninò à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, ſecto duobus locis æquinoctiali conſideratur.

Cur inter ſydera collocati Cancer, & Caper.

ABCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtendere quis vellet, Pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabant: conſtat enim eos nocturno tēpore, admoto lumine, de penitiſſimis etiam cauernis euocari. Ea verò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorem accurrunt, quòd id omne genus teſtacea noctu plurimum paſci ſolent: cōpertumque eſt, plenilunio ea magis pingueſcere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copioſioribuſque tunc eſcis enutriri, vnde pinguiores fiant: vt ij exiſtimant qui plenilunio nullam ineſſe vim cœlitus hæc in cruſtaceis efficiendi, remque ita ad commodiorem naturæ rationem deducunt, quam-
B uis vna cum Baſilio Magno, magna Philoſophorum pars ſentiat.

Qui piſces face euocātur.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem oſtendere qui vellent, Cancellum illum qui vulgò Gammaruſius dicitur, pingenbant: is enim ſemper eſt concharum hoſpes, perque vacuas conchulas modò has, modò illas, pro vt excreſcit, mutat domicilia, atque ita ſemper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud videatur, ꝙ commenti ſunt nonnulli Elephantum cum Gammari cauda pingere, ſi magna incępta fruſtrà & inaniter ceſſiſſe notare vellent, non ſecus ac illud Horatianū eſt, ex montium fętura murem ridiculum enaſci. Sedenim cùm res ipſa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntͬ excogitaſſe huiuſmodi ſpeciē, quę non tam ſignificato, q̃ pictura ipſa riſum poſſet excitare.

Parturiēt montes naſcetur ridiculus mus. De Art. poet.

DE PINNA.

C QVæ Pinnæ commercia cum Cancellis habent, depoſcere videntur vt eas Cancro ſubiungamus. Nam vt Theophraſtus ait, vita fortaſſe conchis ſeruari non poſſet, niſi ope Cancri. Pinnæ autem in concharam genere ſunt.

ALIENAE OPIS INDIGVS.

VIrum qui ſe atque ſua negligenter curet, neque ſine alterius ope conſiliove poſſit conſulere rebus ſuis oſtendere ſi vellent Aegypti ſacerdotes, Pinnam & Cancellum paruum pingere conſueuerunt: nam is in Pinna conditus in vtruſque ſatagit vſum: conchula enim præ fame pateſacta, piſciculi veluti ad eſcam alliciuntur, quos vbi Cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ ſtatim labra morſu vellicat, illa eo ſigno admonita concham occludit, atque ita eſculentis potitur: eo verò cuſtode priuata, breui, vt Ariſtoteles aſſerit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronem, cuius verba repetere non fuerit importunum. *Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua ſquilla ſocietatem coit comparandi cibi: itaque cum piſciculi parui in concham innatauerint, tum admonita ſquillæ Pinna morſu comprimit conchas, ſic diſſimilibus beſtiolis communiter cibus quæritur.* Cancellum verò huiuſmodi, tum à venatione, tum à cuſtodia, Græci Pinnotherem & Pinnophylaca nuncupauerunt. Eſt hæc ſquilla parua admodum, quàm nonnulli Paraſitum piſcem vocant: vtpote qui ſit dapis affectator: colore albido eſt, corpore perpuſillo, cauda fere ſemper ſubter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata.

Pinna & Cācellus ſimul picti, quid.

AB INEVNTE AETATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ętate cœperit in petulantiam laſciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fętus oſtentantem ſuos intelligebant: conchulę enim huiuſmodi in cōcha genitæ, anteq̃ excludantur, inter ſe quamprimum coire dicuntur, ut non immeritò concha ipſa ſit Veneri dicata, atque eam ex concha genitā veteres fabulentur. Concha itidem Cyprū deuectam canunt, ꝙ nonnulli ad ſalacitatem referūt, quę concitetur ex earum cibo: non ſecus.n. ac oſtrea, libidinoſa eſſe perhibent.

Cur concha Veneri dicata.

D

DE OSTREIS.

ILla enim Helleſpontiaco ludibrio, ne Deo dicam, ita dedicantur, uti concha Veneri putarim ob earum copiam, quæ Lampſaceno littore, totoque Helleſponto ingens eſt, vnde Ityphallico veteris Poetæ ipſi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
Helleſpontia, cæteris oſtreoſior oris.

qui verſus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

Oſtreorum myſtica ex plicatio. Pulcherrima parenæſis.

PEr ea verò picta ſculptave humanum genus ſignificari, Philoſophorum antiquiſſimi tradiderunt: Hinc diuinus Plato humanum genus Oſtreorum ſimile eſſe dixit: nulla enim potuit ſimilitudine noſtræ imbecillitatis naturam ſignificantius explicare, cum Oſtrea indicium eſſe dixit animi in corporis carcerẽ & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, ut neceſſarium ſit hominem corporis affectibus tangi, vel inuitum. Quid uerò aliud illa vel diuinæ, vel ſtellaris eſſentiæ ſcintilla hic patitur, niſi quod dum corpori adhæreſcit, & vinculis ſe coerceri ſentit, & in quodam obſcuritatis carcere detineri? vnde fit, vt ſuæ plerumque immemor originis, modo ſenſui ſe, modo appetentiæ ſubijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata eſt, rapiatur in præceps. Piſcatore igitur Petro opus eſt, qui nos aut ſcopulis auulſos, aut de imo maris fundo erutos, Aſſertori noſtro littora reuiſenti, pœnitentiæ prunis aſſos in eſcam apponat: vt ita abſumpti in ipſius Diuinitatis amplexu, ad ſublimioris vitæ conſortia tranſeamus. Quod verò teſtam. Oſtrea pro pelle habent, quæ ſine eorum interitu auferri non poteſt, eorum ſunt hieroglyphicum, qui nec ſquamas ignorantiæ deponere poſſunt diuinis admonitionibus quantumlibet inſtituti, nec cultrum ſpiritus ſuſcipere patiuntur: qui quidem, vt Hieroſolymitanus Heſychius ait, etſi in mari Baptiſmatis inueniantur, etſi in fluminibus Pęnitentiæ: abominabiles tamen ſunt, cumque uitam ſortiti ſint in ſacri lauacri tinctura, uocationem tamen regenerationemque corruperunt, dum neque pinnulas, neque ſquamas induere procurarunt, ſublimem uidelicet uitam, cognitionemque diuinorum, quæ cęleſtis eſt: ſed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus detinentur, & propterea in his qui ſquamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis ſeruientem, maledicum, ebrioſum detractorem, legum bonorumque morum corruptorem à fratrum commercio ſubmouet; Oſtrea enim hæc ſunt, & id genus reliqua, quæ ſine ſquamis & pinnulis eſſe deprehenduntur.

Nam ſicut nos à teſta teſtudinẽ, ſic Græci ὄςρεαι ἀπὸ τῶν ὀςρακῶν, idest oſtreas à teſtis dicunt.

E

DE LOCVSTA.

Piſcis, inquam, ex genere cruſtaceorum.

LOcuſta quid iuncta Polypo ſignificaret, eo loco declaratum, vbi Polypi ſignificata receſuimus. Quid verò ipſa per ſe ſignificet, nunc dicendum.

SEDITIOSVS.

Sic etiam Heſiodus. ζηλοῖ δὲ τε γείτονα γείτων, æmulus eſt vicinus vicino.

POpularis ſeditionis ſtudioſum hominem ſignificare qui volunt, Locuſtas duas marinas ſeſe inuicem incurſantes pingunt: videre enim eſt ſæpe vniuerſas, tanquam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter ſe cornibus Arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem ſæuire, & *geminum eſt ciuibus*, inquit Pindarus, *inuicem inuidere.*

F

TEMPERANTIA.

QVoniam verò incidimus in Locuſtam, nominis adducti ſimilitudine, quid per terreſtrem etiam ſignificaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij Stellionem interpretantur, nos terreſtrem Locuſtam eſſe comperimus. Per hanc Aegyptij modeſtiam, temperantiam atque continẽtiam intelligebant: quippe quæ nequitiæ virtutes oppoſitæ ſunt ea ſiquidem Serpentem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipſa autem crura habet, quæ corpuſculum altè tollant humo à terraque interim eorum innixu reſiliat, & feratur in ſublime, colliſoque Serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere neſcius, ab ijs diſiungi ab alienarique aſſiduè meditetur. Non diſſimulabo hic ſacræ lectionis locum, de Præcurſoris uictu quem conſtans fama eſt Locuſtis veſci ſolitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locuſtarum campeſtrium intellectu abhorreant cauliculoſque herbarum neſcio quos, quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiſcuntur, quibus noſter ille veritatis Præcurſor veſceretur. At qui Diodorus, & alij authores grauiſſimi, populos in Aethiopia quoſdam agnoſcunt, qui non alio quoquam cibo vtantur, quam Locuſtis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gentem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megaſthenes dederunt, Locuſtis, ali Agatharchides, & alij prodiderunt, trecentoſque eorum vicos annumerant. Eſt autem hæc viridis, & prioribus pedibus longiſſima, ijſque admodum gracilibus, quos motat aſſiduè. Manifeſtiſſimè verò in hoc Præcurſoris cibo Locu-

Vt Suidas, & quadã alij.

ſtam

A ſtam animal agnoſcit Adamantius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: *Non habuit domeſticum mel, & humana diligentia percolatum, ſed ſylueſtre, minus quippe iucundi ſaporis: vtpote qui eo ad vitæ tantùm vſum & neceſſitatem, non ad delicias vteretur, ex alitibus verò non grande præpinguene ullum, quo ſe liberiùs [illegible] poſſet: ad [illegible], quæ cibum præberet delicatiorem: ſed exiguum admodùm uolucre, quod vix à terra aſſurgeret, ſaltitaretque potiùs quàm uolaret.* Quid plura quæritamus? conſtanter aſſeritur, Locuſtas eius fuiſſe cibum, paruulum animal, & illi ſatis mundum.

FAMES.

SVnt qui per huiuſmodi Locuſtam, famem intelligant: proptereà quòd magnam ſatis inferunt calamitatem, cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ ſegetes inuaſerint, magna clade radices abrodẽtes: quare Diuinatrix apud Theocritum dicitur. Cùm enim ap[illegible]it, famis eſt prænuncia. Multa Locuſtæ huius ſignificata ponit Eucherius, ſed quoniam nullam [illegible] cauſam adducit, in quo nos præcipuè verſamur, ea prætermittenda iudicaui: vnum illud tan[illegible] quòd per comparationem Reſurrectionis Dominicæ ſimilitudo quædam ſit, cùm aſſul[illegible] per Locuſtam ſignificari: nullum enim è terreſtribus animal tanta ſe pernicitate pro[illegible] corpuſculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint. Theoc. in Meſſoribus, Μάντις καλαμαία ἀκρίς, id eſt, locuſta ſtipularis diuinatrix.

PEDES.

B INuenies in Diuinis literis aliud Locuſtæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem Eccleſiaſte, pro Pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: *Florebit amygdalum, & impinguabitur Locuſta*: hoc eſt, ſuperueniẽt cani, & pedum accedet tumor, podagra ſcilicet, quæ plurimùm ætatem grandiorem infeſtat, quod nos à ſexto ſupra quinquageſimum quatuor iam annis non ſine cruciabili dolore, acerbiſſimaque ſtudiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo ſacerdotio miſerabiliter al[illegible]. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentiùs examinauimus, quòd ſuper his varia eſt multorum interpretatio. Eccl. c. 21.

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter eſculenta piſcium vice pauperibus accepta: quę tamen olim altilis effecta, illataque menſis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam Diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde ſimilitudine libenter ſumpta, ſi quem ſenſui deditum, vt voluptatibus brutorum inſtar inhæſitatem oſtendere voluerint. Heſiodus eam felici compoſitione φερέοικον appellauit, quam domiportam dicere poſſemus, quòd ita ſit domui ſuæ applicata, vt eam ſecum aſſiduè portet. Ad hoc forſan facit Plutarchi in lib. de amore diuitiarum. Κοχλίου βίος, Cochleæ vita.

C

DE SEPIA.

SEpiam quidem inter cruſtacea recenſere minimè congruum videbatur: quia tamen dorſum oſſeo illo integumento inſtar clypei munitum habet, huc ipſa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID verò præcipuum ſuper Sepia ſignificatum apud Aegyptios ſacerdotes erat, vt per eam ſignificarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omninò ſpecioſa virtutis exempla videbatur, & per ſummam inde ignominiam fœdè lapſus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cum ſpectandam ſe venatoribus præbuerit, ſimulatque in ſe aciem inſtrui conſpexerit, & claſſicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaque ita venatoribus congrediendi c[illegible], elabitur. Quòd ſi inter fugiendum acciderit, vt aperto iterum campo deprehendatur, ſtatim in effuſam atramenti nubem ſe recipit, atque ita ſæpius ac identidem fruſtratur venatoris ſpem, nulla ei facta copia vt deprehendi poſſit, idque non in congreſſu tantùm facit, ſed plerumque etiam [illegible] quodam, atque etiam inſidiandi. Effundunt verò ſuum id atramentum & Polypus & Lolligo, quam vulgo piſcem Atramentarium vocant: verùm ij non niſi metu perculſi, Sepia verò non modo cum metuit, verum, vti dicebamus animi interdum gratia. Ei verò atramento tanta vis ineſt fuliginis, vt ſi in lucernam addatur, ſummotis reliquis luminibus, adſtantes omnes fœdo liuore coloratos oſtentet, vt Aethiopes videantur. Hæc Plin. lib. 9. c. 29. Hinc Horat. in Ser. Hic nigræ ſuccus lolliginis.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HVjuſmodi verò occultationis cauſa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam commutari ſolitam, dum vel eluderet, vel ſeriò fugitaret Pelea illam inſequentem. Nam & promontorio cuidam Natalis Comes Mythol. li. 8. c. 2. ex Zen. hiſtor. Abs. Chil. 2.

cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditum, vbi factum hoc perhibent. Ita denique hominem qui multis ſimulationum inuolucris tegeretur eſſetque occultæ multiplicisque naturæ, per pictam Sepiam notabant. D

MENDACIVM.

Huc ſpectat quod Mateon apud Athaneũ de Sepia. Quã cũ ſit piſcis, ſola albũ nouit & atrum.

ALij mendacium ex hoc figmento intelligi volunt: propterea quòd, vt Grammaticus Tryphõ ait, ἐν τοῖς ἐχάτοις μόρεσι μελάινεται καὶ ἀμαυροῦται, *in extremis* quippe *partibus nigreſcit, & obſcuratur.* Callidi enim impoſtores, mendaciorumq; confictores, ſolent ſemper aliqua præijcere, quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inſpectandis dum oculi ſunt intentiores, aſtutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniam verò atramentum id, quo ſeſe occulit effuſo in cauda eſt, ea de cauſa Melanuros appellatur. Atque hoc Pythagoram intellexiſſe volunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, *de ijs quę nigra ſunt cauda guſtandum non eſſe.* In hanc vero ſententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: *Multis enim ſimulationum inuolucris tegitur, & quaſi velis quibuſdam obtenditur vniuſcuiuſque natura, frons, oculi, uultus perſæpe mentiuntur, oratio uero ſæpiſſimè.*

IMPROBITAS.

Hor. 1. Ser. Nigri ſeu atri hieroglyphicum.

QVod tamen ſymbolum Plutarchus libro *De liberis educandis*, ita interpretatur, vt ſuboſtendere dicat, commercium cum improbis non habendum eos ſcilicet qui à uirtute ad turpitudinem ſe recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrũ uel atrum pro moribus infamibus & pernicioſis accipitur. Hinc illud diuulgatum: *Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.* Porro dies atri, qui sũt infauſti, inauſpicati, lugubres, & infelices appellantur: quamuis noſtri vulgo dies atros intelligant, qui ieiunijs deſtinati ſunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium delicijs præcipitur abſtinendum. E

LITERAE.

AEgyptij ſanè cùm literas ſignificare uellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus ſigillatim diſputare alterius loci eſt: nam eorum omniũ, quæ literas & diſciplinas indicarent, certum conſcripſimus commentarium. Quod uero ad Sepiã attinet, quæ pro Theca atramentaria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſcripturamque ipſam ſignificet, non apud Aegyptios tãtum habetur, uerùm & apud noſtros, uti Perſianum illud oſtendit:

Citra λευκὴν ἡμέραν διαγαγεῖν, albũ diem agere. Plut. In Pericle.

> *Tum queritur, craſsus calamo quòd pendeat humor,*
> *Nigra quod infuſa uaneſcat Sepia lympha.*

Atramentum ſane Græci σηπιότικον appellant, Tholos uero eſt Ariſtoteli, qui Sepiæ ineſt. Heſychius ex eo uocabulo turbamentum interpretatur: id enim τεταραγμένον oſtendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

Auxilium mulieri à viro: non viro à muliere.

SVnt qui amorem coniugalem in uiro firmum, in fœmina lubricum, ſignificare ſi uelint, Sepiam tridente confoſſam, pro iſtiuſmodi rei hieroglyphico faciant: propterea quod in eo genere, ſi fœmina percuſſa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæq; quacunque poteſt ope auxiliari cõtendit: quod ſi mas ictus fuerit, fœmina ſui tantùm ſolicita, quamprimum fuga ſibi ſalutem quærit.

TEMPESTAS. F

A Plin. lib. 9. cap. 29.

SVnt & tempeſtatis argumentum Sepiæ: nam pictæ, ita ut in aquæ ſummũ exiliant, magnas procellas paulò poſt erupturas indicant. Cauſam reddit Plutarchus: quia cum mollia omnia frigus impendio caueant, hæc vna præcipuè cum ſit ea carnis nuditate mollitieque, neque teſta, neque pelle, neque ſquamis munita, ſed unum tantum tegumentum oſſeum in doſo ſortita, tempeſtatem facillimè præſentit: igitur ueluti frigus euaſura, neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incommodum illud uidentur euitare. Quare Polypus etiam pari propemodùm mollitiæ præditus, ad terram properat, ſeque petris alligat, uentorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA.

Longitudine digitali.

IN hunc gregem ueniet & Purpura, ſuis & ipſa ſignificationibus inſignis, de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus eſt, præſens erit examinatio.

MALEDICVS.

Athe. libr. Dipno λιχνότερα τᾶν πορφυρᾶν. Pli. li. 9. c. 36.

MAledicum hominem probos improboſque æquè carpentem ſignificare qui uolunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & ualida eſt, ut ea & conchulas, & quaſcunque ſui generis teſtas perforare poſſit: quæ cum ita ſint: omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, *Purpura uoracior*: de quo apud Athenæum plura comperies.

DE

A

DE GVLA MVLTATVS.

ATque inde forte prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguam eſcas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, ſignificare volunt, conchylium huiuſmodi naſſæ per linguam applicitum pingunt: ſiquidem eius captura in hunc ſæpiùs efficitur modum: paruæ dēſæq; admodum naſſæ Strombus piſcis includitur, hūc auidiſſimè captat Purpura, quem ſimulac illuc occluſum olfecerit, inſerta per naſſæ iuncos lingua cum aſſequi contendit, dumque ille uolutatione luctatur, ea magis ac magis linguam protendit: accidit verò vt in eo conatu tumeſcat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atque ita detenta per linguam captiua fiat. Verum hoc picturæ genus in huiuſmodi ſignificatum aliter etiam figuratur, conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguam morſu comprehenderit. Piſcatores ſiquidem cum Purpuram norint concharum paſtionem auidius appetere, has in naſſas magno numero coniectas in mare demittunt, oblongo fune ad naſſas alligato: ſentiūt optatam eſcam Purpuræ, porrectiſque intra naſſarum iuncos linguis, eas infeſtant, at illæ aculeo extimulatæ incolumitati ſuæ conſulturæ contrahunt ſeſe, corticibuſque clauſis morſu per quam acri linguam infeſtam comprimunt, pertinaciſſimèque detentam haudquaquam amittunt, atque ita pendentes ſua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

Quomodo capiatur Purpura.

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem verò interemptu vno ictu oſtendere qui uolunt, Purpuram ſaxo eliſam pingunt: ſiquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis ſuæ vſum parant, ſaxo vno ictu collidendas, unde ſubitarius ille ſanguis ad tinctum optimus emanat: quod ſi ictu fefellerit, neque Purpura ſtatim exanimata fuerit, fruſtra repeti, quia præ dolore ſanguis in vniuerſum corpus diffuſus euaneſcat. Hinc aiūt

B

Horum totiēs de iis qui ualido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte ſublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc *Purpuream vomit ille animam*, nunc quid huiuſmodi ſæpe protulerit. Quāuis ad ſanguinem, in quo anima ſedem habeat, Seruius hoc referri putat, de quo ſatis in Accipitris commentario dictum.

Purpurea mors cur dicta.
Aen. li. 9.

SECESSVS.

SVnt qui ſeceſſum per Purpuram oſtendant: propterea quòd Purpura non niſi in imo reperiatur pelago, vnde verbum apud Apollonium Argonauticon primo, πορφύρεσκεν, quod purpuraſcere dicere poſſumus, vbi profundum eſſe interpres exponit, ea quam memorauimus Purpuræ natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, Poetæ ſæpius poſuere.

Virgil. 4. Georg. *In mare purpureū uiolentior influit amnis. & Cicero mare purpuraſcere ait, 2. Aca.*

DE ECHINO.

MArinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propemodum figura, cochleari cruſta, ſcabritie uaria: crebris lineamentis rectilineis, quatenus in ſphęrica figura fieri poteſt, picturata, iiſdem quibus terreſtris armatus ſpinis, verum iis micantioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore ſplendeſcentibus, qua parte roſtrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibboſior: atque is eſt de quo Martialis ait,

Cortice depoſito mollis Echinus erit.

C

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque vt ad eius ſignificata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, vel nulla vnquam ratione conſuetudinem inire poſſis, ex hieroglyphico eius commonſtrabant: quippe quem quaqua tractare volueris, aſperitate renitentiaque, horridum experiare, atque itidem ex hoc aſperitatē eam, quam Horatius damnat, agreſtem, inconcinnam, atque grauem, per hoc animal notabant: nā & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ' ἀντίφρασιν plerique impoſitum aſſeuerant, quia ſcilicet haberi non poſſit propter ſpinas, quaſi Latinè velis intractabilem dicere: quamuis ſunt qui de nomine id ſentiant, ut Echinum dictum velint, ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν οὐσῶν, quòd ſcilicet ita ſeſe cohibeat, vt nulla carnium appareant veſtigia neque ſigna.

Vnde Prouerbium Ἐχίνου τραχύτερος Echino aſperior. *Vel quia Græci ἐχῖνον hirtū uocant.*

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud ueteres vaſa Echini nomine nuncupata, quę ſcilicet animalis iſtius imaginem referebāt, quorum in iudiciis vſus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de dietetis, & dicaſtis agit, Echinum aheneum, aut opere fictili factum habere conſueuerunt, in quem teſtium dicta, ſcriptaque iudicia coniicerentur. ex quo ſignificabatur, non licere cuipiam impune illis manus admouere, neque inuertere, aut immutare quicquam, ſine graui ſupplicio.

NAVIGATIO TVTA.

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant; ille ſiquidem imminente tempeſtate, quàm non ſecus ac terreſtris ventos præſentit, attractis lapillis ſeſe munit, arenaque ni-

 mium

Echinus auguriorũ interpres, præſertim nautis.

uium inſtar ſaburrat, ne vi fluctuum vlla verſari iactarique poſſit: id enim maximè cauet ne aculeis ex- D
armetur. Baſilius Magnus audiſſe ſe profitetur à quodam rerum maritimarum peritiſſimo, qui diceret, habere ſe pro comperto, Echinum cùm ventorum perturbationem ſæuitiamque maris præſenſiſſet, calculum correptum haud exiguum ſubijſſe, ſeque ſub ipſo tanquam anchora ſtabiliuiſſe. Sanè quidem nautæ ſimulac eos id factitare conſpiciunt, futuram hoc indicio ventorum agitationem tempeſtatémque præſagiunt, nauigiáque continuò pluribus anchoris infrænant. Amiratur Ambroſius in Hexamero, quo ingenio is iſta collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli ſæpè homines aere perturbato, quod plerumque res ſine tempeſtate ſuccedat, non falli Echinum, & homini rationis participi documento eſſe. Vnde animali tam exiguo tanta ſcientia, vt non modò quod futurum eſt infortunium antè præuideat, verum etiam qua ratione impendenti periculo ſit obuiam eundum, non verbis, non ſophiſmatis, non ambagibus oratorijs, ſed re ipſa commonſtret?

MACILENTIA.

ADhæc macilentiſſimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem ſit hoc peculiare, vt nullam intus carnem contineat, foris & ſpinulas & cruſtam, vti dictum, coclearium tantùm habeat: inueniuntur in eo tamen nigra quædam vice carnis, quæ vtcumque ſint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, eum ad annum integrum aiunt abſtinere cibo. Non relinquam intactum quod apud Euſtathium legi, interna ventris Echinum appellata, vnde Callimachus, E

ὄντε μάλιϛα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνον.

De Boue quem cupidè magis affectantur echinum.

Idque ea de cauſa, quòd intra ſe cibum contineat, quod præcipuum eſt ventris munus.

INSTAVRATIO.

Echini mira reſtauratio.

EXercitum, aut quid huiuſmodi ex diſſipatis reliquijs inſtauratum, ſi quis pingendo ſignificare uoluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in fruſta diſcerptus, ſi proijciatur in mare, confluentibus ſponte in vnum partibus, iterum committitur, & efficaciſſimè ſolideſcit.

DE CONCHYLIO.

COnchylium quoque aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi poteſt: tametſi animal ipſum hoc non admittatur, ſed quos generat vniones.

LACHRYMAE.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent: quòd ſcilicet eam maximè comptam eſſe deceat, & delicijs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot ſua quædam habent ſignificata, F
veluti Vniones, quos lacrymarum ſymbolum eſſe plerique prodidere: ſumptum ſcilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per viſas in ſomnis margaritas oſtendi tradunt: nam & apud Suidam legas, μαργαρίται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. VIRVM MATTHAEVM MACINGVM VENETVM,

DE IIS QVAE PER CROCODILVM, ET ALIQVOT amphibia ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSNONVS.

B *POTERIT, & merito quidem, eruditiſſime Macinge, aliquis, qui non equo fortè erga nos animo fuerit, utrumque noſtrum ad Chriſtianæ pietatis uindices deferre, qui ſanctiſſimum amicitiæ tam mutuæ, tam antiquæ numen tanto ſub ſilentio, Aegyptiorum quodammodo ſecuti religionem, coluerimus. Aegyptiaca enim prorſus eſt hæc ſuperſtitio, Deum ſub ſilentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & ſacri canones imperent, uel ſentit, uel ſibi ſequendum credendumue propoſuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterque puniendus eſt. Manifeſtum autem eſt, Aegyptios olim Crocodilum adoraſſe, quod nos non modo abhorremus, ſed & Poetæ ueteres, qui mores hominum facilè tolerant, modo ſatyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modo ut rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Cauſam tamen eam Aegyptij allegare ſoliti ſunt, quòd Crocodilus ſilẽtij ſit hieroglyphicum, quandoquidem animal id lingua careat, & ita ſilentij ſignificatum præ ſe ferat, quod uterque noſtrum per tot annos nimium ſuperſtitioſè coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiam anſam demus, exiſtimaui ſilentio huic nuncium remittendum, atque ita in uiam redeundum, id quod ut tu quoque facias adhortor. Miſi itaque ad te ſequeſtrem Crocodilum ipſum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & ſigna, cauſam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam uerò Crocodilus hic ab intima uſque Aegypto iſtuc Venetias traducẽdus fuit, exenterare eum oportuit; & accuratiſſimè ſalire, loco uerò fecis exemptę, infarciuimus in uterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murænam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam Ranã. Animalia in quam hæc utcumque adduci potuerint, ad te miſi, ruptoque ita ſilẽtio me piorum conſortio aggregaui. Tu, ſi qua in ijs quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio utaris tuo, reliqua, quæ nullius apud te momenti uidebuntur, ἐς κόρακας, ut dicitur, proijcias licet.*

C

DE CROCODILO.

QVONIAM à Poetis noſtris, atque etiam à pleriſque alijs Aegypto ea eſt obiecta infamia quòd & monſtra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipſam nationem ſacra, locum haberet, diſſerendum: ita fiet, ut quid imperiti colerent, quid ſapientes intelligerent, manifeſtum fiat, atque inde minus eorum ſuccenſeamus Philoſophiæ.

DEVS.

COlebant ſiquidem Aegyptij Deum ſub Crocodili, quod nõ inficiamur, imagine, propterea quod ſolus inter animalia elinguis eſſe deprehenſus eſt, quod Diuinitatis munus eſſe perhibent. Nã & in Pythagoræ ſymbolis habetur, linguam in primis eſſe coercendam, ut Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc ſententiam ſapiens ille neque illiteratus vir, qui opuſculum, *De moribus*, carminibus ſcriptum edidit, dum eum Deo proximum eſſe ait, qui ubi ratio poſtulat tacere norit: Deus enim ſub alto profundoque ſilentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumque merita inſpicit, proque re, loco & tempore ſingula moderatur. Quod verò de dijs ſilentium apud eos eſſet, vel Harpocrates indicarit, cuius effigiem preſſo obſignatoque ore ideo dedicarunt, quod cæremonias rituſque ſuos qua ratione inſtituti eſſent, in vulgus propalari nolebãt, atque ita ſacra inuolui ſilentio procurabant. Quin & Mercurium illum ſuum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto ſilentij cultu proſequebantur, ut ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem

Silentium ad Deum maximè ſpectat, & quare. Hinc illud Γλώσσης πρῶτον ἀλλῶν κράτει θεοῖς ἑπόμενος. Linguã ante omnia coercere, Deum imitans Nem pe in ſacris Iſidis & Serapidis.

Θωθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio noſtro Theutotes eſt, alium fuiſſe dicunt, qui ſcilicet D
Argum interfecit quique leges illis atque literas tradidit, à quo Septembrem menſem eo nomine vocitarunt. Et Cabaliſtæ Dei miniſtros aiunt propitios nobis fieri, vel ſi tantum nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, ſignataſve geſtauerimus, etiamſi ore nunquã enunciemus, præcipuèque TETRAGRAMMATON diuinitus datum nomen ineffabile, noſtræ cum Deo reconciliationis ſignum: propterea quod literarum quibus notatur, ſatis eſt reminiſci. Meritò itaque Helias ſacerdotes Baalis ridet 3. Reg. 18. dum eos adhortatur maiore vti uoce, quòd eorum Deus in Diuerſorio forſan eſſet, aut in itinere, aut certè obdormiſceret, ita fieri poſſe vt excitaretur. Sed quid nos tot Gentilium fabulas euoluimus, cum ſacræ inſtitutionis noſtræ literæ in templis quotidie canant: *Te decet ſilentium Deus in Sion?* Aequum eſt quippe vt tacito verecundoque ſilentio trepidationem, quã ex tantæ maieſtatis conſideratione concepimus, profiteamur. Et, *Sileat omnis terra Deo.* In quam ſententiam Petrus apud Clementem, *Quæ ſummo ſunt ſilentio honoranda. Deus enim,* vt Cypria. ait, *non vocis, ſed cordis auditor eſt.* Nam & Anna Samuelis mater, quæ typum Eccleſiæ præ ſe tulit, ante conceptũ, cum ſterilitatem deploraret, Dominum non clamoſa petitione, ſed tacitè & modeſtè intra ipſas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, ſed manifeſta fide: loquebatur non voce, ſed corde, quia ſic ſciebat Deum audire, ideoque quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter poſtulauit. Et Publicanus quem Dominus probat, non erectis impudenter ad cœlum oculis: neque ſublatis indecenter manibus pectus ſuum tundens, & peccata ſua conteſtans, diuinæ miſericordiæ auxilium implorabat. Habet inſuper Crocodilus eam cum Deo ſimilitudinem, quòd eius ſolius oculi pellicula tenui translucidaque fronte demiſſa obteguntur, atque ita cernat, cum alijs ita minus cernere videatur. Ita oculum Dei perluſtrare, intuerique omnia res ipſa indicat, cum nos eum nequaquam E
cernere, aut noſtratia hæc explorare, plurimum opinemur. Sed quantum pertinet ad ſermonem, noſtra in primis eſt pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HAEC DICIT DOMINVS, cum ſimplex ſit Dei ſubſtantia, neque membris vllis, neque compagibus compoſita: non igitur os neque linguam habet Deus qui loqui poſſit. Id verò ſic accipiendum, vt tunc Deus loqui uideatur, cum aliquid inſpirat in ſanctorum fatidicorumque vatum corda, vel etiam vocis ſonum afflatu ſuo facit ad eorũ aures peruenire. Nam ſi vox humana aer ictus dicitur poteſt & vox Dei dici aer ictus vel vi, vel volũtate diuina. Itaque illuminata mens per Dei Spiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur: quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non poteſt. Preterea, vti Adamantius inquit, veteres Deo ſermonem attribuere, quia cum norint homines hoc miniſterio voluntatem alterius alteri innoteſcere, agnoſcant ea quæ ſibi per Prophetas deferuntur, Diuinæ indicia eſſe voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, niſi ea locutus diceretur: cum eorum ſenſus nequaquam percipere poſſit, voluntatem cuiuſpiam per ſilentium inter homines indicare poſſe.

Hinc ſpectat, Θεοῦ ἄλκιμον ὄμμα. Ocul' Dei fortiſſimus καὶ πάντα νοήσας, ut ait Heſiodus operum lib 1. & omnia luſtrans. Quomodo Deus loqui dicatur.

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere ſi voluiſſent geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet inſtar Suis, verum ex toto ferè corpore prominentes, & emiſſitios. Atque ita pars ea, quæ lucis conceptaculũ tam inſigniter extet, exortui uidetur aſſimilari. Eſt tamen & alia ratio iſtius ſignificati, quod animal hoc ſuapte vi nullo parentum incubitu fomentove, formam & lucem acquirit, velut Sol per ſemetipſum exoritur. Crocodili enim tam fluuiales quam terreſtres cum in ſicco partum ediderint, oua ſua terræ committunt gremio, quibus tamen ſemper aſſident, dum catuli animentur, & excludantur. Locũ F
verò eligunt, ad quem ſummo actu eo anno egreſſurus ſit Nilus, quaſi diuinatione quadam oua transferentes. In numis verò aliquot ſimulachrum Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum ſublata, eàque paſſa: quod in Gallieni pleriſque numis habetur, inſcriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipſos, Maro non uno loco videtur explicaſſe:

Vbi primos craſtinus ortus
Extulerit Titan, radijſque retexerit orbem.

Hæc adverbum, Plin. lib 8. c. 25. Gallieni numus.

OCCASVS.

QVod ſi Occaſum identidem pingere procuraſſent, Crocodilum humi toto profuſum corpore deliniabant: quippe quiuam incubantis ſpecie, ſponte enim ad ima quæque ferri gaudent, immerſique fluuijs humi libenter obrepunt, ſoloque adhæreſcunt, Delphinorum & aliorum hoſtium metu, quòd norunt quàm molli tenuique cute in ventre ſint, Dies prætereà maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, temporis utrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari uidentur, qui nobis emergere matutino tempore, veſpertino immergi uidetur. Adhæc Crocodilo viſus in aqua hebes, extra acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occaſu obſcura omnia, exortu clara atque perſpicua redduntur.

Plin. ibid.

TENEBRAE FVNESTVMVE.

TEnebras autem (quo uocabulo tam funus, atratumque pomparum apparatum, quam mortem ipſam, quæ lumina claudit decedentium, intelligebant) ſignificare cum adlibuiſſet, Cro-

codili

A codili caudam faciebant: is enim ſimulac animal aliquod ceperit, caudę opera utitur ad exanimandũ: ea enim captiuum uincit, ac mox plectendo conficit. Vis ſiquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda ſitum. Id uerò commodè figurabitur, ſi abditus in ſpecu, ſola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium eſt ſpelæa ſubire, in quibus quatuor interdum menſes hyemis media pertinaci deliteſcit, vnde fortè tenebrarum deductum eſt ſignificatum. Sed enim hæc ét ad eam facere opinionem poſſunt: ꝙ ideò Crocodilum colerent, quia hinc ét diuina quædam ſpecularentur. *Plin. ibid.* Nam ꝙ Dei ipſius & caput & ſubſtantia imperſcrutabilia ſint, cum Crocodilo faciunt in ſpecu latitante: quare Seraphin faciem atque pedes Dei uelare ad arcam Domini dicuntur, ꝙ diuinæ maieſtatis principiũ atque finem verbis nemo ualeat explicare, neque picturatione vlla declarare, definire uerò nulla prorſus circumſcriptione quiſpiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionem profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à poſterioribus diceret Ariſtoteles. *Dei cognitio ex operibus.* Quare Gentes admonebat IESVS Deus noſter: *Si nolitis mihi credere, credite operibus quæ ego facio.* Ita igitur ſapientes illi Crocodilum imaginati ſunt in ſpecu, cauda tantum exerta abſconditum. Nam Pſalm. etiam 17. dicitur Deus poſuiſſe tenebras latibulum ſuum, vt planè ſignificetur, obſcura multis & incognita eſſe, quę de Deo pijs tãtum innotuerunt: vtpotè quę Deus ipſe occultat in tenebris, &, vt Origenes Adamantius ait, manifeſtum eſt raro admodum perueniſſe ad homines Dei cognitionem, idque pauciſſimis contigiſſe: ſiue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantiſſimæ lucis radios cæcutimus, ſiue ꝙ inquinata mens eius non recipit puritatem, ſiue ꝙ humanum hoc corpus adeò fęculentum animum etiam obturat, ne poſſit ſpiritum eius admittere, ſiue quòd intellectus noſtri virtus ſit adeò imbecilla, vt immenſitatem eam nulla

B capere poſſit coniectura. Nam & de Moyſe legimus, eum, vbi Deus eſſet, caliginem ſubijſſe, Deique iudicia Prophetæ Abyſſum vocare conſueuerunt. *Dei iudicia Abyſſus.* Quin & IESVS ipſe: *Nemo,* inquit, *cognouit Filium niſi Pater, nec Patrem niſi Filius, & cui Filius reuelauit,* & in hanc ſententiam paſſim à noſtris plurima. Eaque de cauſa, Ioannes Filium lucem ponit, quia is & ſeipſum illuminat, & Patrem in conſpicuo ponit, qui adhuc lateret in tenebris, niſi per Filij manifeſtationem innoteſceret. Nobis verò niſi lux illa orta eſſet, adhuc in vmbroſa mortis regione ſederemus, diceret Eſaias. Vnde autem, niſi diuino diſpẽſante Spiritu, imaginatus eſt Orpheus dicere, *Nox quæ lucem emittis?* Quod & Pſalmographus: *Emitte lucem tuam & veritatem tuam.* Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, vti Diuinę literæ paſſim memorant. Sed plura ſuper hoc dicturi ſumus in ignis commentario, vbi faces.

PERNICIES.

IN vniuerſum aũt per id animal ſculptum, malum, damnumve aut pernicies alijs illata, ſi Diodoro credimus, apud Aegyptios ſignificabatur, omninoque inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim eſt multæ rapinæ, vnguibus ad diſcerpendum promptiſſimis, morſu aſpero teroque, vt quod dentibus lacerat, nunquam ſanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui ſe adipe eius fieri perunxerit. Quod factitaſſe Firmum Aegypti tyrannum, qui oppreſſus eſt ab Aureliano, teſtimonio Aurelij Feſtiui, Vopiſcus tradit.

SALACITAS.

C ERat & ſalacitatis indicium, vt ipſi dicunt Aegyptij: propterea quòd abundanti fœtura prolici ſunt Crocodili, libidiniſque uſque adeo contagioſæ, vt è dextera eorũ maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credantur ſtimulare. Terreſtris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, roſtrum & pedes in albo vino poti, laſciuiæ cupiditates accendere apud magiæ ſcriptores legas, & huiuſmodi quædam apud Dioſcoridem & Plinium.

De Chinco ibid Pli. et Dioſ lib 2. cap. 9. qui ſcincũ nominat σκίγκον, & ibi Matth.

FVROR.

FVrorem ad hæc Aegyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta eſſet, per Crocodilum ſemetipſum verberantem indicabant: propterea quòd is irrita prædæ cuiuſpiam ſpe fruſtratus, in ſemetipſum furit, ſupra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, inſidiaſque & latrocinia, quæ contra uiatores exercentur, per idem animal etiam oſtentabant. Et Typhonem, quem βεβαιᾶνα dicunt, in Crocodilũ abijſſe aſſeuerabant: *Typhon in Crocodilũ.* tametſi nõnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem aſſiduè negotiatoribus inſidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cum illi honores omnino decreti eſſent, ex manſuetis animalibus Aſinum illi nutriebant, ex feris verò Crocodilum & fluuialem Equum. Inſtitutum enim erat apud eos, quibuſdam Dijs, ne nocerent tantum ſacra facere: atque ita quò magis illos ſibi conciliarent, animalia eiuſdem ingenij, quò illos fuiſſe perſuaſum habebant, colere conſueuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Oſiridi illatas vleiſcerentur, de Crocodilo veſci lege ſinguli tenebantur. Certo igitur die conuenari ſolebant: & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à ſe bene geſtę monumentum teſtimoniumque proſternebant.

HELLVO.

Crocodilus voraciſſimus. *Plin. ibid.* IDem ſacerdotes helluonem ſignificantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo ſatur, quem immodicè ſumit, ſomno ſopitus in littore ſe proſternit eſculento ſemper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ Senatores & Reguli dicuntur, pabuli ſe gratia conferunt, inuolãteſq; dentes depurgant, atque ita magis & magis ad potentiorem hiatum ſcabendi dulcedine prouocant, quod Ichneumon perpetuus eius hoſtis, ſi quando fuerit conſpicatus, ſaltu ſe in guttur eius immittit, introque progreſſus, donec feri cor morſu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideò ſignificari per Crocodilum tradunt: propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deijci ſoleant, quare eadem mox digeſta & indigeſta per os reiectare neceſſe habet, quæ mox aues aduolantes depaſcantur: perinde ac qui præter ſatietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipſi non poſſuat, euomere coguntur. Qui verò cultui habiti à ſacerdotibus nutriebantur, tanta erant manſuetudine, vt non modo vocem accerſentium agnoſcerent, & attrectari paterentur, verùm etiam fauces adapertas porrigerent, denteſque manibus depurgari, abſtergique linteo permitterent.

D

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

Pli. eadem cod. lib. 28. cap. 8. COmmenti ſunt nonnulli, hominẽ qui nulla ſanguinis claritate, minimiſque principijs ad ampliſſimas, celeberriſmaſq; dignitates, ad opes, ad honores euectus eſſet, per Crocodilũ, & ouũ eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initijs, in tantam excreſcere magnitudinem. Ouum enim non multo maius edit quàm Anſeris, & fœtus inde excluſus pro portione eſt: attamen ad cubita vſque quindecim, vel etiam ſexdecim creſcendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri aſſerant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Aeſopica fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & ſua & antiquorum præclara facinora apud Vulpem extollente: cui argutè illa reſponderit, ex cute vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi.

E

INVICTVS.

Plin. ibid. ADdunt nonnulli, laceſſitum iniurijs hominem, neque tamen ſuccumbentem aut victum, per Crocodili tergus ſignificari: propterea quòd id ſupernè corticoſum adeò ſit, vt contra omnem ictum, inuictum habeatur. De vigore verò eius elangueſcente, ſi quis eum penna Ibidis demulceat mitigetque, in Ibidis commentario dictum eſt loco ſuo. Apud Horum inuenias Veſpam ſuperuolitantem Crocodilo indicium eſſe, vel ipſius animalis ſanguinem corruptum, vel Crocodilum mortuum: Veſpa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoque myſticè, cum mala ea quæ per Crocodilum ſignificantur, indicare vellent, facta iam mitiora vel omninò ſublata: aliter frigida, & inanis ea eſſet interpretatio.

AEGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmam, in æreis pleriſque numis habetur, cum inſcriptione, COL. AEG. Colonia Aegyptus. Ab altera facie duo ſunt humana capita, quorum alterum ad Orientem ſpectat nauali corona inſigne: literæ ſupernè ſunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipſa ſignificatur Aegyptus. Quòd verò ſit religatus ad palmam, Auguſti omninò victoriam oſtendit, quam etiam in obeliſco campi Martij notari iuſſit, Aegypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Auguſti vnum, alterum Agrippæ eſſe crediderim, de quo Virgil. F

Tempora nauali fulgent roſtrata corona.

Aenei l. 9. Auguſt. numus, & Commodi. In alio Auguſti numo argenteo Crocodilus eſt, ſupra quem ſcriptum, AEGYPTO infrà CAPTA. ab altera facie Auguſti caput, cum circumductis literis, CAESAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prælium nauale Aegyptiorum & Perſarum pinxiſſet, quod in Nilo, cuius aqua eſt mari ſimilis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertiſſimo hoc declarauit, quod arte non poterat: Aſellum enim in littore bibentem, κατὰ πάρεργον pinxit, & Crocodilum inſidiantem. Eſt & numus L. AEL. AVREL. COMMOD. vbi Commodus ipſe ſub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læuà clauam ſuſtentat, dexterà Aegypto ſiſtrum prætendenti ſpicas porrigit. Inſcriptio rem declarat, INDVLGENTIAE AVG. Atque hæc de Crocodilo dicta ſufficiant.

DE FLVVIALI EQVO.

PLurimum verò ſecum affert impietatis improbus ingratuſque Hippopotami animus: qui nulla genitorem reuerentiam proſequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptiſſimus exiſtit.

IMPIETAS.

MErito enim Aegyptij ſacerdotes cum impium, cum ingratum, cum iniuſtum quempiam notare vellent, Hippopotamum proponebant. Admoniturí verò mortales omnes vitia ea

A omnino eſſe declinanda, totaque animi fortitudine ſupprimenda, duas eius animalis vngulas deorſum inuerſas facere conſueuerunt: ſiquidem is ab ineunte ſtatim adoleſcentia patri incipit infeſtus eſſe, tentatque, ſi poſſit eum decertando ſuperare, quem ſæpe in pugnam prouocat: quòd ſi acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri condonata: ſin victus aut cohibitus à patre fuerit, neq; tam ſcelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tantiſper conatum differt, donec adoleſcat, factuſq; iam robuſtiot atque validior deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdiſſimæque necatum petulantiſſimè dilaniat. Inuerſas igitur vngulas eas ideò ſtatuebant: vt qui rem ſpectarent, quid illæ ſibi vellent commonefacti, propenſiores fierent ad pietatem. *Eq fluuialis impietas.*

PIETAS IMPIETATI PRAEFERENDA.

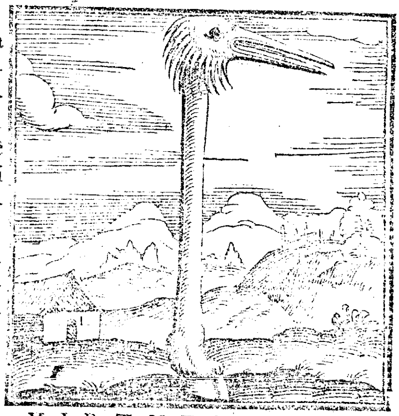

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, vt Principum ſceptra & huiuſmodi pleraque inſignia, atque geſtamina & monumenta, armaque aliquot quorum quotidianus eſſet vſus, ita inſignirent, vt in ſumma potioreque parte Ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argentove factam: infernè verò vngulam Hippopotami ſubijcerent, quòd impietati præferendam eſſe pietatem indicaret. Species verò vngularum ijs eſt, quales Bubus, licet dorſum, iuba, & hinnitus Equi ſit, vnde illi nomen. Ineſt præterea talus biſulcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: roſtrum reſimum, apri cauda etiam, magnitudo: & interiora Aſini, tergoris craſſitudo tanti, vt ex eo venabula fiant, & ſcuta galeæq; impenetrabiles, niſi humore madeant, munire poſſit. *Pli. eadem l. 8. c. 25 & 25. & Ariſ lib 2. de hiſt. ani. c. 7.*

B

IMPROBITAS EDOMITA.

VIRTVTI CEDIT IMPROBITAS.

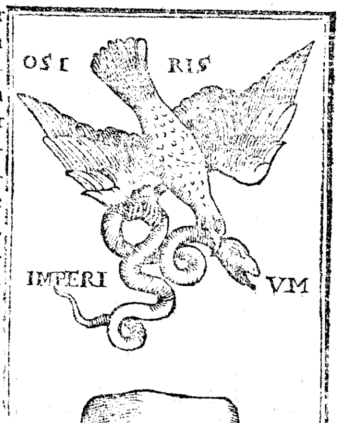

CElebratiſſima verò eſt ſpecies illa, quæ viſebatur olim Hermopoli: ea ſcilicet pictura, vt Hippopotamus eſſet, ſupra quem ſculptus erat Accipiter cum Serpente dimicans. Cuius argumenti ſignificatum id eſſe tradunt Aegyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Oſiride vi domitum, cùm de principatu certamen conſeruiſſent, intelligendum autument: per fluuialem Equum, Typhonem ab Oſiride vi domitum: per Anguem, principatum interpretantes, atque ita improbitatem potiores ſibi partes aſſerere conantem, virtuti demùm cedere ſubinnuant. Eadem de cauſa cùm ſacra faceret eo die, quo Iſidis aduentus è Phœnicia celebratur, fluuialem Equum religatum libis inceſſere per ludibrium conſuerant. Non diſſimularim hic Aureoli tyranni tumulum ad pon-

C tem Aureolum Inſubriæ ſupereſſe, à Claudio Cæſare ſex elegorum verſuum Epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus ſit inciſus, quem ſerpens cauda mordicùs apprehẽſa complectitur. Id puto ſignificare tyrannidem tandem temporis ſpatio domitam. De Aureolo enim, qui Gallieni tempore cum pleriſque alijs tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inſcriptum à Claudio Imp. ita fertur: *Aureoli tyrãni tumulus & Epitaphium.*

Κλαυδιος Αὐρεολῷ μετὰ δήϊον Αἴρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις ἐνδιδόει.
Τῷ γὰρ καὶ ζωὴν, ἀλλ' ἐνυκ ἐθέλησε φρονημα
Πᾶσιν ἐπιρρίτοις τοῦ ϛρατοῦ ἀντίβιον.
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σωματος εσχατ' ὀπίζων
Αὐρεολου, γέφυραν εἴσατο τήνδε τάφην.

HORAE.

HOras etiam Aegyptij ſacerdotes per fluuialem Equum ſignificare ſoliti ſunt: qua uerò de cauſa id facerent, neque Horus ſcripſit, neque nos apud quempiam traditum inuenimus: ſi quid tamen arbitrari liceat, dixerim ego, quia depaſcit ſegetes, deſtinatione, ut ferunt, antè determinatas in diem: non enim vti Boues & pecora reliqua, hac illac errabandi modo hic modo illic aliquid carpunt, ſed tanquam meſſores ad opus certum conducti, ſuam unoquoque die partem pabulantur. Horæ uerò nomen plerunque pro tempore cuiuſcunque maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertiſſimum eſt ſignificatum. Cum uero ita pabulatum prodit, ea utitur aſtutia: ut uelut ex agro ferentibus ueſtigijs progrediatur auerſus, ne quæ reuertenti inſidiæ compareantur. Vel ea fortè de cauſa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: ſiquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terram *Horarum hieroglyphicum. Equus fluuialis. Hæc à Matthæolo in Dioſc. li. 2. ca. 22. Vnde Græci oẽs fructus æſtiuos Horæos dicunt, & tempus maturitatis ꝑ excellẽtiã horam.*

 egre-

egreditur. Apud Aegyptios autem nox cum die pari propemodùm horarum numero aſſiduè diſpertitur. D

DE PHOCA.

Vel à mugitu quem edit, Plin. lib. 9. cap. 23.

PHocas fluuialis addetur Equo, cui ſimiliter vita in aqua & in terra communis: eam nos Vitulum marinum, a ſpecie tergoris inſtar Boum villoſi, nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum verò eſſe videtur rationem afferre, cur ſomniculoſus homo per ſimulachrum eius exprimeretur, cùm de profundo eius ſomno diuturnaque veterneſitate tam multa paſſim à Græcis Latiniſque authoribus memoriæ prodita reperiantur: quo ſcilicet pacto *Sternunt ſe ſomno diuerſo in littore Phocæ.*

Quod, ſcilicet, ſpirant & dormiũt in terra, & penna eiuſdẽ ſoporifera dicta, Pli. lib. 9. c. 23.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potiùs referam, quòd hominem ita res ſuas procurantem, & aduerſus pericula auxilia diſponentem, vt à quocunque vel maximo infortunio tutus habeatur, ſignificare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum ſiquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obſeruatum eſt, tantaque mortalium id perſuaſione receptum, vt vulgò cingula ex eiuſmodi corio comparentur, quæ infortuniorum iſtiuſmodi amuletum eſſe creduntur. Veteres autem calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus æquiparare ſoliti ſunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, *Cæſar ad altum fulminat Euphratem*, apud Maronem legas: apud Ouidiũ verò, ſe totiens Auguſti fulmine petitum. E

VRINATOR.

VRinatorem etiam hominem per animal huiuſmodi ſignificare mos fuit, quando in ſicco genitum nullum hoc magis vndis ex diſciplina ſoleat aſſueſieri. Pariunt enim incontinenti Phocæ, pauloque poſt catulos educunt, vt mari aſſueſcant, & e veſtigio reducunt: idque ſæpius factitant, vſquequo paulatim conſueſcant maris contubernium non aſpernari.

DE MVRAENA.

MVræna quoque in ſiccum exit, & terreſtrium commercio delectatur. Quid verò hinc ſignificetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

Pli. lib. 32. cap. 2. hæc omnia.

PEr hanc pictam Aegyptij ſacerdotes hominem alienigenarum concubitum appetentem, externiſve matrimonio copulatum intelligebant: ſiquidem hæc vt Lucinius Macer tradit, fœminei tantum ſexus eſt, ideoque de mari egreſſa Serpentibus copulatur, atque inde concipit, ob id ſibilo à piſcatoribus tanquam Serpentibus euocari & capi Ariſtoteles tamen, vtpote qui Murum marẽ agnoſcit, vti ſuus in pleriſque huiuſmodi mos eſt, hoc negat, tametſi in terram prodire, atque ibi ſæpe capi, F non inficiatur, quamuis Andræas Phyſicus, qui Nicandro gloſſemata quædam ſubiecit, totum id mendacium eſſe profitetur, & neque Murænas in continentem prodire, neque Viperis per littora commiſceri contendit. Attamen cum Aegyptijs Archelaus id aſſerit pro comperto, neque diſſimulat Nicander, qui piſcatores ait, quamprimum Murænas in continentem exire conſpexerint, metu perculſos in mare ſtatim ſe demergere, quò ſe ab Viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambroſius in Hexamero, Baſilium Magnum ſecutus, aſſirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

A Plinio l. 23. cap. 2.

AViperis enim ait ſibilo Murænas euocari, idque perinde ac ſi hieroglyphicum eſſet interpretatur: id ſcilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneantur, ferendos eſſe mariti mores, ſit licèt fallax, vix, aſper, inconditus, temulentus, lubricus, multaque in hanc ſententiam.

ADVLTERIVM.

BAſilius ex hoc congreſſu Anguis & Murænæ adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptijs inſidiantur alienis, diſcant cuinam feræ, cui reptili ſint ſimiles, cum naturæ quoddam adulterium Viperæ Murænæque coiunctio videatur: atque huc potius reſpicit Aegyptiorum hieroglyphicum. Quare minimè mirum ſi Craſſus, vir ſatis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu proſecutus eſt, qui vxores tres abſque luctu ſepelierat, quod illi a Domitio obiectatum legimus.

SAEVITIA OCCVLTA.

NEque incongruum erit hieroglyphicum, ſi occultam quandam ſæuitiam ſignificaturi, ſanguinariam quippe crudelitatem in molli alioqui atque effœminato homine, per irritatam Murænam

A ræ̃nam expreſſerimus, immani Romanorum procerum exemplo, qui ſeruitia olim Muranis exponebant excarnificanda: cum ea alioqui beſtia exedentula ſit, vt diceret Tertullianus, atque etiam exanguis, & excornis.

Nempè Vedij Pollionis Equitis Romani, ex Plin. lib. 9. c. 23.

DE ANGVILLA.

INuitare videtur ſimilitudo quædam, vt Anguillam Murænæ ſubiungamus: non quod hæc inter amphibia ſit, ſed quòd erratica, quadamque cognatione Murænam attingat: quippe cum hæc fluuialis illa maritima ſit Anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur Anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, ſuntque ibi omnes peregrinæ, in alienam tamen adſcitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fęce ſecum attulerunt. Eius verò ſignificata rara admodum apud Aegyptios fuerunt. Noſtri multa hieroglyphicis Aegyptiorum ſimilia, quæ per eius imaginem intelligenda eſſent, excogitarunt.

Muræna, & Anguilla ſimilitudo.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantum ſuper Anguillæ nota traditum ab Aegyptijs inueni, vt hominem omnes alios auerſantem, & ſeorſum ab aliorum conſortio ſibi viuentem, per ſimulachrum eius ſignificaret: propterea quòd eam nunquam cum vllo alio piſcium verſari, neque quidem coniugali inter ſe vſu miſceri deprehendiſſent. Sunt qui uelint eas ſpontè in luto humeſcenteq; humo prouenire. Sunt qui eas ſcopulis ſe atterere dicant, ea ſtrigmenta viueſcere, neque aliam earum eſſe generationem. Baſilius Anguillas non alio vllo modo, niſi ex fęculenta materia limoque procreari tradit, quarum neq; ouum, neque vllum alium ad ſucceſſionem modum conſtare compertum eſt. Ariſt teles porrò neque marem neque fęminam in illis eſſe teſtatur, neque prolẽ ex ſe aliquam creare poſſe: cum neque ouum, neque ſemen ſortitæ ſint. Ouum in nulla vnquam Anguilla viſum, neque fętum in vtero deprehenſum, vt in ijs quæ animal gignunt, capillamentis tamen & lumbricis quædã ſimilia in ventriculo reperiri: non tamen ea vnquam animaſcere, neque eo loco gigni aut immorari, quę ſint in fętum euaſura, quia non ſecus ac cibus cõcoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores eſſe fęminas, quas à capitis forma ſecernunt, quippe repandiore his, marib. verò oblongiore, atque ita eas quæ à cæteris diſcreparent, fęminas appellarint: Philoſophus idem non maris aut fęminæ, ſed generis differentiam agnoſcit.

B

Anguillarum ortus. Plin. lib. 9. cap. 51.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA

COmmenti ſunt alij hominem, de quo nulla poſt obitum memoria ſuperſit, per Anguillam mortuam ſignificari: illa ſiquidem mortua non ſuperfluitat, nec ſurſum fertur, vt maxima ex parte piſces cęteri faciunt: ſed peſſum in profundum rapta, in eodem quo genita eſt limo computreſcit. Id ea de cauſa fit, quòd ventre ſunt admodum exiguo, atque ideò minus inanes. Totum verò corpus cum ferè ſolidum ſit, neque ferè quicquam aeris admittat, & caro ipſa glutinoſa admodum, nec quid peruium relinquat, fit vt ſimulatque expirarint, ſuomet pondere grauatæ peſſum ferantur.

Plin lib. 9. cap. 21.

PROFANVS.

C

IN Diuinis Hebręorum litteris eædem profanæ ſenſu myſtico dicuntur: neque enim ſquamoſę ſunt, quique huiuſmodi ſunt piſces, in aquę profundum immerſari, & in cęno libenter volutari conſpiciũtur. Ad horum ſimilitudinẽ, animi qui terrena tantum ſapiunt, idonei non ſunt vt ad ſacra proponant.

IMPATIENS ALIENI CEOLI.

ADhæc, hominem in alieno cęlo difficulter habentem intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite ſcilicet in vnam, cauda in alteram demerſis. Anguilla ſiquidem nullam vehementem tolerat mutationem, & ſi æſtate de lacu in piſcinam transferatur, viuere nequit, etiam ſi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem inſuper qui fugitiuam rem aliquam nulla conſequendi ſpe ſectaretur, indicare ſi vellent, Anguillam pingebant, quàm manus à cauda prehenderet: tanta enim eſt lubricitate prædita, vt de prenſantium manibus elabatur quàm facillimè, difficulterque contineri poſſit. Subterfugij iſtiuſmodi ſimilitudinem ſibi deſumpſit Athanaſius, vbi epiſtola ad Aegypti Epiſcopos dicit: *Tametſi elabi millies tanquam Anguillæ conentur*.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVod ſi certam eſſe ſpem de ambigua re quapiam oſtendere voluiſſent, obuolutam eam ficulneo folio pinxiſſent: quòd ſcabritie ſua prenſanti ſit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium τῷ θρίῳ τ̀ ἐγχέλυν.

Id eſt, folio ficulneo anguillã, ſubtenes.

PER

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

Piſcatorũ induſtria i capiendis Anguillis. Hinc illud Anguillas captare, Ἐγχέλεις θηρᾶσθαι. Ariſtophanes in Equitibus.

HOminem uerò ex ciuilibus ſeditionibus & tumultuoſis diſcordijs creſcentem, reque auctum ſignificantes, cum in Anguillarum uenatione occupatum effingebant. Aqua ſiquidem quieta limpidaque, earum captura nulla propemodum: magna uerò ſi perturbetur. Quare piſcatores tempeſtates obſeruant, lacuumve aut fluminum turbationes, unde aqua limoſa fiat, magnas inde capturas paruo negotio conſequentes. Rem tradit Ariſtoteles, & plerique alij, tum Ariſtophanes Equitibus, hiſtoriam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: *Eadem quidem tu feciſti, quæ venatores Anguillarum faciunt.* Sed cur non Ariſtophanem ipſum ſua lingua loquentem audiamus?

Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι, πέπονθας,
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδὲν,
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράτῃς.
Feciſti vt is qui captat Anguillas facit.
Quieta cum ſint ſtagna venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt. Tu quoque, vbi perturbaueris
Hinc ciuitatem & inde, plurimum capis.

In eundem ſenſum prouerbiũ gallicum.

Quam ſententiam Cicero ſibi deſumpſit, oratione in Catilinam ſecunda: *Honores quos quieta Republica deſperant, turbata conſequi ſe poſſe arbitrantur.*

DE RANA.

RAna uerò ita in hoc album admittenda eſt, ut hieroglyphica tota uideatur: nam anteaquàm facta ſit, in huiuſmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

Perfectum nihil in humano opere.

Plin. lib. 9. cap. 15.

MVlta eſſe in humanis operibus imperfecta, indignè, ut mihi uidetur, plurimi cõqueruntur. Quis enim undecumque perfectum opus ullum præſtare poſſit, ſi mortalium nemo omnibus abſolutus numeris reperitur? Quin ipſa rerum natura multa nobis oſtendit, quæ inchoata reliquerit, neque tamen ob hoc eius quiſquam indiligentiam reprehendat: id quod ſpectare eſt in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò ſacerdotes Aegyptij rei cuiuſpiam imperfectionem intelligebant. Videre ſiquidem eſt plerunque huius generis animalia in limo, ubi procreantur, altera parte Ranam, altera uerò terram ipſam indiſtinctam, uiuentique portiunculæ applicitatem. Sæpè enim flumine, aut lacuna, lamave aliqua, uel ſponte, uel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum deſtituitur, ꝙ tum primum informari cœperat & coaleſcere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum iſtiuſmodi miracula omnia prorſus excedit: eo quippe deturgente, Muſculi & uarij generis animalia reperiuntur, inchoato opere, quæ terræque in parte corporis uiuente, nouiſſima effigie etiamnum terrena. In Ranis uerò qualibet maturitate genitis, natura ſemper imperfecta, quod in ipſa præcipuè lingua exploratum eſt, quam applicitam & cohærentem habent, cum tenax ſit earum materia, neque diſtincta ſatis compoſitione: prima uerò cohæret, intima abſoluta à gutture: unde genus illud ululatus intra aquas reddunt, quam ὀλολύζονα φωνὴν uocant, quæ, uti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis eſt.

Sonum ingenitũ eiu lantem.

Oculi ſubſanguinei.

INVERECVNDVS.

IIdem ipſi ſacerdotes ſi hominẽ inuerecundum notare uoluiſſent, Ranam deſcribebant: ferunt enim eam ſanguinem non niſi in oculis habere: qui uerò ſubſanguineos habent oculos, ex Ariſtotelis & Adamantij phyſiognomici ſententia, inuerecundi audaceſque ſunt: iracundiam, ubi ſicci: ubi humidi, ebrioſitatem: ſubrubeſcentes ſi latè pateant, intemperantis oris hominem, mulieroſum, ſtolidum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini, neque gulæ modum poni ullum oſtendit. Quod ſi glauci ſanguineique fuerint, hinc calliditatẽ, inde ueſaniæ proximiorem audaciam coarguent. Quia uerò Canes plurimum oculos ſanguine ſuffuſos habent, hinc apud Homerum Achilles caninos ab impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo ſatis in Cane.

Nempè κυνώπην.

CVRIOSITAS.

PArit impudentia curioſitatem: unde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo ſolicitum, quique dicta factaque ſingulorum aſſiduè percontetur, & impudenter arcanorum omnium ſpectator eſſe concupiſcat, per Ranam identidem ſignificabant: oculi

D E F

A oculi enim animali huic prominentes ſunt & emiſſitij, vt facilè ſpectandi contuendiq; omnia curioſitatem præ ſe ferant. Et qui homines eiuſmodi ſunt oculis præditi, doloſi, ſtolidi, ineptique ſimul & importuni plurimum reperiuntur. Hoc tamen ſignificatum in Rana non ab oculorum ſpecie tantum, verum ab occultiore doctrina quadam deſumptum videri poteſt. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum Luſciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præſtare vigilantiam, ſomnolentia fugata. Vnde ſpectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos, tum apud Latinos, ineſſe oculis pudorem, quibus tamen niſi modus imponatur, procliuiter eoſdem in oppoſitum huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prædita eſt verecundia, tamque pudoris ingenui ſtudioſa, vt in propatulo nunquam admiſceatur: ſedenim cum in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem, quàm longa eſt complexu mutuo cohærent.

Oculi prominentes quid denotent.

Huc ſpectat illud Ariſt. li. 2. Rhetor. & Athenæi, lib. 13. Ἐν ὀφθαλμοῖς ἡ αἰδώς in oculis pudor.

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

APud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger ſeſe mouere nequiuerit, ſi tamen aliquando ingrediendi beneficium conſecutus, per Ranam poſticos tantum pedes habentem ſignificare: ea enim poſteaquàm nata & informata eſt, ſine pedibus aliquandiu viuit, adoleſcenſque poſticos primum pedes profert.

SOPHISTA.

B ESt & in ſacris noſtrorum literis myſtica de Ranis Aegyptiacis mentio perquàm frequens, quę iugiter in Aegypto pluerint. Sophiſtarum nugas, & Dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt: ſiue ob nullius ſignificantię vocem tam argutam, tamque pertinacem: ſiue quòd in luto voluptuoſa ſit earum habitatio, quorum vtrumque Sophiſtis attribuitur. Ab excellentia autem Sophiſtam Aegyptium vno doctorum omnium conſenſu dicere mos eſt, quod ad Protea nonnulli referunt, qui ſe omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno viliſſimorum ſenſuum commorantes, vana tantum garrulitate oblatrare non deſinunt. Aeneas uir Platonicus, Theophraſto, Ranę vtitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: *Neceſſarium, ſi vera ſit opinio Theophraſti, quòd animæ poſt obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere viſi fuerint, vt Ranæ & Cleo vna ſemper futuri eſſent.* A uocis autem aſperitate Ranæ nomen apud Græcos βατράχῳ, quaſi βατράχον dicas, quod apud interpretes Theocritianos Thaliſijs inuenias, βοάτραχον uerò, ſi nobis dicere liceat, Aſperiſonum poſſumus interpretari. Vnde de maxime diſſimilibus dicitur, Rana cum Grillo: id enim locuſtarum genus ualdè muſicum, & ob acutum molliter ſtridorem conciliando ſomno à delicatis hominibus expetitur.

Hoc à Scholiaſte Theocriti in Thalyſiis.

DAEMONES.

QVinetiam in Diuinis literis Ranæ ſimulachra ſunt cacodæmonum: quod libro Apocalypſeos luculentè ſcriptum eſt: *Et vidi de ore Draconis ſpiritus tres immundos in Ranarum ſimilitudinem.*

Apoc. c. 16.

POETAE.

C ADamantius tamen aſpera quadam ſeueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas, myſtico ſenſu Poetarum carmina ſignificari putat: quòd inani quadam & inflata modulatione, cuiuſmodi eſt Ranarũ ſonus, ſiue ille cantus ſit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneum aut utile, inquit ille, comperitur, niſi quòd improbis & importunis clamoribus ad negotioſorum atque otioſorum ſimul faſtidium vſque obſtrepat. Miror verò tantæ eruditionis virum hæc de Poetis ſenſiſſe: cum præſertim vbique ſit interioris, ut ipſe dicere ſolet, literæ ſpeculator: neque animaduerterit, dum Poetas carpit, Moyſi, Hieremię, Eſaiæ, & pleriſque omnib. Prophetis alijs ſe conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humaniſque rebus cuncta luculentis carminum numeris conſcripta elaborataque libris demandauere. Quòd ſi quos reprobare volebat, diceret, ſaltem quæ carmina: quippe Ithyphallicane an Feſcennina, an tithrochaica Bacchi, quos Poetas intelligeret, ne ob huius uel illius impuritatem ſanctiſſimum hoc omnibus nomen profanaret, ipſumque totius mundi conditorem Deum, qui apud Græciæ totius Chriſtianos Poetæ nomine ſanctè colitur, inceſſere videretur. Nam quem nos factorem cęli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς γῆς.

Pharaonicæ plagæ per Ranas explicatio.

SILENTIVM.

COntra verò, vt vnde diſceſſimus reuertamur, inuenias ſilentium ſignificari etiam per Rubetam, Ranam illam grandiſſimam, quæ geminis veluti cornibus inſignita eſt: propterea quòd obſeruarunt magi, ſi ea in multitudinem vociferationibus obſtrepentem inferatur, ſilentium fieri. Eoque ſpectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratiſſimam, qua is literas & tabellas obſignare ſolitus erat: vtpote qui ea quæ literis crederet, ſilentio inuoluenda eſſe commonstraret. Sed enim eum Ranam, nõ Rubetam, in omnium ſermone, ego eò potius rem ſpectare dixerim, quòd Mecœnas in Angui-

Rana Mecœnatis quid indicet.

gratiam factitarit, de quo etiamnum infantulo illud fertur: quòd in auito ſuburbano obſtrepentes forte Ranas ſilere iuſſerit: cui quidem commento adeò fauit vetuſtas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quaſi etiam adhuc tanti Principis imperio obſequantur. Voluiſſe igitur Mecœnatem hieroglyphico eo ſchemate taciturnitatem polliceri, in ijs quæ Auguſtus eius fidei credidiſſet, non ſecus ac Ranæ ipſæ moroſa adeò garrulitate inſignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius, ſcribunt Mecœnatem præcipuum amicorum Auguſto fuiſſe, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam deſideratam ab Auguſto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes, obmuteſcant, tranſlatæ in tepidiorem paludem, vocales fiant. D

RVSTICITAS.

QVæ verò Rana in paruulo numo quodam Romæ apud Maffæos habetur, cum ab altera numi illius facie Dianæ pharetratæ ſimulachrum dubio procul inſpiciamus, facilè in eam coniecturam ferimur, ut fabulam eam commonſtret, qua ruſtici & maligni homines aduerſus eius matrem Latonam vſi ſunt: atque ideò diuę illius imprecationibus omnes in Ranas commutati. Vel cum dea ſit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium eſt, *Aquam Ranæ*, cum quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati ſit, donatur. Sunt verò Ranæ conuitiatrices, & agreſtem illam aſperitatem egregiè præ ſe ferunt, tamque olim importunæ, vt inito cum muribus fœdere, Abderitarum regionem incolis inde expulſis deſolarint: E in quorum ingentem multitudinem, quæ cladem huiuſmodi fugiebat, Caſſander Antipatri cum incidiſſet, eos in ſocios recepit, agrumque illis in Macedoniæ finibus aſſignauit.

Βατραχῳ ὕδωρ. Ex Theocriti Ergatinis. Sic in Gallia ciuitatem ab ranis pulſam memorat Plin. lib. 8. cap. 29.

A

PIERIVS VALERIANVS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOPVM,

DE IIS QVAE PER ALIQVOT PISCIVM GENERA SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVS.

B *ERAM omninò commentarium hoc de piſciculorum aliquot ſignificationibus, Paule Ioui doctiſſime, deſerturus, quòd multa in ea piſcium genera continebantur, ex quibus neminem ætate noſtra frugem vllam colligere poſſe ſuſpicabar: ita quæ fuerant olim piſcium nomina, vulgò hodie deſiderantur. Metuebam verò labores in horum ſignificationibus meos minimè gratos ideò futuros: quia in nonnullis non ſatis mihi conſtabat, qua ratione vel exemplo poſſent eorum imagines deſcribi, quarum bona pars eſſet mortalibus ignota. Naturas quidem & ſignificata, prout apud veteres authores inueneram, facilè poteram explicare, ſed quorundam nomina tam Græca quàm Latina, non videbar ita poſſe reddere, vt in foro cetario quis poſſet huius, vel illius piſcis ſpeciem deprehendere. Quòd ſi ea de cauſa hieroglyphica hæc conſcripta ſunt, vt eorum quis vti poſſet imaginibus, irritus hic plerumque futurus conatus videbatur: quoniam hoc præſtare me poſſe minimè confidebam. Videbam ad hæc, multos qui prouinciam hanc ſuſcepiſſent, in tam multis hallucinari, fallique, eamque controuerſiam de pleriſque piſcibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingeniis, adhuc ſub iudice pendere, neque liquere prorſus, per varias non incurioſorum hominum opiniones, eorum multa quæ vel quotidie in menſam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Poſtea verò quàm eam te ſuſcepiſſe prouinciam intellexi, vt multa piſcium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eam ſum erectus ſpem, vt tu, qua inſignis es doctrina, ſolicitudine atque diligentia, neque non alij in tanta ætatis noſtræ eruditione, quanta non aliàs vnquam milleſimo ab hinc anno floruit, facilè conſequamini, vt vniuſcuiuſque piſcis nomen ex vulgò redimere poſſimus, & obliteratam penè huiuſce rei ſcientiam per vos reſtitutam intueamur. Quare quod perdere deſtinaueram commentarium adſeruaui, te vno fretus, qui bonam eorum partem tam accuratè cœperis indicare, idque tibi dedicandum duxi:*
C *vt ſi quid in eo eſſet, quo quis vti vellet, te potius quàm me piſcium magiſtrum agnoſceret, & qua quiſque pictura faciendus eſſet edoceretur, atque ita laboris huius particeps fieres, dum piſcem ego interiorem, tu exteriorem condire procurares. Sed iam, ſi quid ab hiſtoriarum, quas tanto cum lepore, tanta cum fide ſcribis, occupationibus otij ſupereſt, naſſam hanc noſtram inſpiciamus.*

MAximam omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodum vis in Torpedine conſiderata, ſed nos ea ſuper quid Aegyptij ſenſerint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos ſeruaſſet, Aegyptij ſacerdotes per Torpedinem pictam ſignificari inſtituerant: ſiue quòd opem ferat piſciculis natandi & emergendi adhuc imperitis, eos ad ſe recipiens, quod præcipuè obſeruatum eſt in fœtu proprio, quem & emittit, & intra ſe recipit, viſaque interdum Torpedo eſt grandis, quæ fœtus intra ſe octoginta haberet: ſiue, vt ipſi Aegyptij tradidere, quòd vnà cum piſcibus alijs in verriculo deprehenſa, omnes plerumque ſoſpitet, cum ne vis quidem hominum innumera poſſit verriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpeſcentibus: quia venenum quod effundit, per retia dilapſum in funes omnes quantumuis longos ad manus vſque piſcantium irrepit, & vniuerſum mox occupat corpus. Quin authores ſunt qui pro comperto tradant, Torpedinē hamo captam malum illud ſuum in lineam tranſmittere, inde per arundinem, moxq; in piſcatoris brachiū diffundi, quo protinus obſtupefacto, venatio in irritum cedat. Si quando tamen piſcibus

Plin. lib. 9. cap. 51. Auctor Matthaol. in Dioſc. lib 2. c. 15. à Galen li. 6 de locis affectis, & Plin. li 32. c. 1. & lib. 9. c. 42. & Ariſ. lib. 9. cap. 38. de Nat. anim.

aliјs obuolutæ contrahuntur è mari, torporem experti ſunt multi quamprimùm piſcem virga tangere voluerint. Quare in Anconitano mari maximè cauent, ne rete in altum iaciant, piſcatoribus ea incommoda ſæpe ſubeuntibus. Quæ quidem vis torporem infundendi, cum non in appropinquantium tantum corpora, comminuſve eam attingentium, verum è longinquo, vel ſi haſta, uel arundine tentetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpeſcere, pedes ad curſum velociſſimos alliget, & obſtupefaciat, argumentum dedit, vt hominem ignauia egregiè præditum per hieroglyphicum eius indicari cõmodiſſimè poſſe plerique dicerent: quodque magis mirum eſt, piſces etiam quos attigerit, eodem torpore afficit, idq; nõ in piſces tantum, ſed in vnumquodque animal præſtare affirmat, Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim virus illud inſuperabili frigore præditum, vbi duriorem aliquam materiã nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funem, illi pertinacius & copioſius adhæreſcit, circumfuſumq; aera facilius contaminat, atque ita perrepit: non ſecus ac flamma ipſa per incenſum filum vehementius tranſmeat, quàm ſi cum torre iactetur. Sic & aqua fluuialis capite vno in eam declinato ſenſim aſcendit, & totum deniq; madefacit: quod tamen in craſſiori elemento ſenſim atque contanter fit, in aerio quam ocyſſimè fieri contingit. D

Torpedinis virus quantum.

DE REMORA.

ADmirabilis eſt & Echeneis, qua nonnulli, vt indicat Ariſtoteles, vtuntur ad iudiciorum cauſas & amatoria veneficia, & quæ nõ vt Teſtudinis per nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur, ſed naues ipſas attactu ſolo ſiſtere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ naſcitur hieroglyphicum. E

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de cauſa impedimẽtum & obiectam tardationem per eam ſignificari prodiderunt, quòd piſciculus is, non maioris ferè quàm pedalis magnitudinis, Limacis magnæ ſimilis, nauigia ſtare cogat, nullo ſuo labore, non retinendo, neque alio modo quàm adhærendo: infra enim carinæ applicitus pinnis, quas etiã tenues admodum habet, in tranſuerſum dilatatis, tanti roboris eſt, vt ruant venti licet, diceret Plinius, & ſæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compeſcat, quoſque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præſtare queant, quantumlibet magnos ipſe paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam Epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: *Nam quid illæ me tam diutius remorantur remeligenes?* eo enim nomine Remoram appellat. Locum citat Feſtus ex Patina, Comœdia.

Hoc à Trebio Nigro Plin. lib. 9. cap. 25.

Hac omnia quæ ſequũtur ſupra ſunt à Plinio lib. 9. c. 25.

Ἐχενηὶς ἀπὸ τοῦ ἔχω, habeo: vel ἔχομαι καὶ ναῦς, q. hæreat nauis. Ibid. Plin.

SALVS.

MVtianus Muricem appellat, qui nauem à Periandro Gnidum miſſam cum mandatis, vt pueri nobiles caſtrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec principem ſceleris pœnituiſſet, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præueniſſent, remque eo probari teſtimonio, quòd eius piſcis conchulæ Veneri Gnidiæ dicatæ, facti memoriam diutiſſimè propagarint. F

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex piſciculo hoc pariundi facilitatem ſignificari dicant: quòd exemptus aquis, ſaleq; duratus, in cum vſum aſſeruetur, vt grauidis alligatus parte facilitate iuuet, vnde ὠδινολύοντα, quaſi ὠδῖνα λύοντα eum appellauere Græci. Non abs re verò me tacturum exiſtimo, ſi calumniam obiectam Plinio, quòd Ariſtotelem arguerit imperitiæ, ſuſtulero; ſimulque præſtantes hos authores quos librariorum imperitia commiſit, conciliauero. Locus eſt apud Plinium de Remora: *Pedes eum habere arbitratur Ariſtoteles, ita poſita pinnarum ſimilitudine.* Sed enim apud Ariſtotelẽ, vnde locus hic de hiſtoria animalium lib. 2. cap. 14. deſumptus eſt, non ita habetur, quin eorum is errorem arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omninò caret, ſed quoniam pinnas habet pedibus ſimiles, hinc fit vt pedibus inſtare videatur. Sed cur non ipſa Ariſtotelis verba ponamus? ἐστὶ δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα, Paulò autem infra: αὐτὸν δ' ἔνιοί φασι ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχον, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniam impium propemodùm eſſet credere Plinium Ariſtotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum eſſe, aut authorem immerito vellicaſſe, crediderim ego dictionem Ariſtotelis ſubdititiam & adulterinam eſſe: fuiſſe tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana verba Ariſtoteliſque eadem agnoſcebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Ariſtotele illa decerpſiſſe: poſtea verò librariorum

Partus dolores ſoluens, ſiue leuans.

Cõciliatio Plinij cum Ariſtotele.

imperitia

A imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraque id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Ariſtotele Plinium conciliantes: *Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cum minimè habeat, ſed ita uideri propter pinnas, quæ ſunt pedibus ſimiles.* Cui ſententiæ meæ, ſpero, vnumquemque peritum virum procliuiter acceſſurum.

DE ANTHIA.

PLutarchus eo libello quo diſſerit, vtrum aquatica, an terreſtria animalia magis prudentia præſtēt, quem piſcem Homerus, ἱερὸν, ideſt, Sacrum appellauit, Anthiam eſſe uidetur opinari. Euſtathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, ut ἱερὸν μένος, & ἱερὸν ἐπιλίψιαν, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον καὶ ἱερόν hoc eſt, emeritum exponunt, ueluti Sacrum Bouem dicimus, qui ſit à iugo in poſterum dimiſſus. Cæterum Homerus eo uerſu qui legitur, Ιλ. π. *Magnanimũ & magnum morbum comitialem.*

ὡς ὅτε τὶς φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ.
In procurrente vt quiſquam
Caute ſedens ſalſo ſacrum de gurgite piſcem
Extrahit æratis hamis, linoque prehenſum.

ſacrum ideo piſcem appellaſſe uidetur, quod maritima omnia fuerint antiquitus ſacra & piſcari religioſum eſſet ueluti Vlyſſis ſocij non niſi magna fame coacti ad piſcationem confugiunt: ita enim Homerus.

B
Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ νηὸς γ᾽ ἐξέφθιτο ἤια πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ, τι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν. ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός.
Sed poſtquam in ratibus penus eſt exhauſta, marino
Querere uenatu uictum coguntur iniquum.
Piſceſque, uolucreſque, manus quo intendere poſſent
Incuruis captant hamis, uis namque adigebat
Imperioſa famis.

Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piſcem appellaſſe Sacrum. Eratoſthenes putat Chryſophrin potius Sacrum appellari, & hoc aiunt ſentire Galatea Callimachum. Theocritianus piſcator aureum, quem cepiſſe ſomniauerat, piſcem Neptuno chariſſimũ eſſe religioſiſſimè ueretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiam Sacrum uolunt. Plinius Planos omnes ſacros exiſtimari autumat. Vtcunque tamen authores alijs atque alijs faueant, bona eorum pars in Anthiam conſentiunt, rarum inuentu piſcem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam, de quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius: *Et in Chelidonijs inſulis, Plin. lib. 9. c. 59.*

Ad palatinas acipenſera mittite menſas,
Ambroſias ornent munera rara dapes.

Quem ſanè inter ſelectiores cibos ponit M. Tullius Tuſculanis, neque non libro: *De finibus bonorum & malorum.* Neque ſum neſcius, qui reperitur in Arethuſa fonte, alium forma eſſe, & alia de cauſa
C ſacrum. Cur verò tam multa ſuper Anthia quæſierimus, ea fuit cauſa, quod hieroglyphicum eius ſignificatum poſituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piſcis eius formam & nomen noſtro ſeculo cognitas, cum omnis anteacti temporis curioſitas in re perueſtiganda defeſſa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem noſtri fuerit inſtituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piſcis figuram ſecuritas à periculorum omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici cauſam afferunt, quòd quo is in loco ſit, nullam ibi belluam reperiri confeſſum eſt: eum ſiquidem non aliter vitant belluæ, quam Suem Elephanti, Gallum Leones: quo iam indicio ſecuri ſpongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes Plinio ſacros eſſe, certiſſimam ait ille ſecuritatem vidiſſe Planos piſces: quia nunquam ſint vbi maleficæ beſtiæ, qua de cauſa vrinantes Sacros eos appellant. *Hinc illud Plutarchi Sympoſ. 4. c. 4. in parcum, qui capparis viliſſimis veſcebatur cum poſſet Anthia ſplẽdidius viuere.*

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam verò per difficile eſt certam piſcis huiuſmodi formam adinuenire, cum ætate noſtra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios ſibi præferri ſponte ſolum uerterit, neque maria noſtra inuiſere amplius dignetur: non abs re me facturum exiſtimaui, ſi, quandoquidem in ſecuritatis hieroglyphicum incidimus, neque ſatis de piſce conſtat, alias quaſdam eius ſpecies, quæ vſui cuipiam fortè futuræ ſint, ex numis veterum ſubſtituiſſem. In numo enim Neronis dea eſt ſella ſedens, dextera manu ad aurem appreſſa, ſiniſtra tropheum in virgula tenens,

crure ſiniſtro, quàm longum eſt, exporrecto, cuius inſcriptio eſt, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo ſitam, Plinius Epiſtola quadam ad Romanum ait: *Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias.* Quod verò ad exporrectum crus pertinet, Lucianus libello *De ijs qui ſalario conducti degunt. Ut illud quod in notis omnium eſt, extenſis pedibus tandem accubare poſſis.* Tale quiddam apud Ariſtophanem, Pluto. In altero Neronis eiuſdem dea ſedens, ara antè poſita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio ſuſtentat: de quo geſtu Terentius, *Faciam in vtramuis aurem otioſus ut dormias.* Baſilius & Menander id de otioſo dici volunt, turpique qui ſit deſidiæ deditus. Inſcriptio verò numi, SECVRITAS, vt in ſuperiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea ſedet, dexteraque ſagittam tenet, læuam ſupra caput tollit innixam ſellæ. Hieroglyphici inſcriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea ſedens cum radio in læua, dextera capiti & ſellæ innititur: Inſcriptio, SECVRITATI PERPETVAE. In numo Lucillæ auguſtæ nutrix eſt ſedēs, tribus infantibus appoſitis, quorum vnus lactens in gremio eſt, duo ante pedes vnà colludunt: inſcriptio, SECVRITAS. In numo, circa quem literæ, IMP. M. OTHO CAESAR AVG. TR. P. à læua dea ſtans, quæ læua Scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila ſaxum geſtante diſſeruimus, neque non in Anchora, repetuntur. D

τὼ πόδε κατατείνας ἀναπαύομαι, ſubiectis pedibus requieſco. In Heautont. M. Iul. Philippi. Antonini Pij. Lucillæ Auguſtæ. & M. Othon. Cæſ. numi.

DE CEPHALO.

IEIVNVS.

SVnt qui ieiunum hominem oſtendere volentes, Cephalum ex Mugilum genere translittoranū pingant: is enim non niſi mucore veſcitur ſuo, quamobrem ipſe ſemper ieiunus, atque hinc illa inteſtini ganeę adeo expetita ſuauitas. κεστρεὺς à Græcis appellatur, à nonnullis Plotes. Atque inſuper adagium circumfertur, κεστρεὺς νηστεύει, de ieiunis. Tantique ſtuporis is eſſe fertur, vt in metu occultato capite, deliteſcere corpus reliquum arbitretur, eoque nonnulli non illepide prouerbiū trahunt. E

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

Ceſtreus ieiunat, ſiue κεστρεὺς νηστεύει, fame eſtitat. Meminit Athenæus li. 7. Dipn.

PEr eundem Ceſtrea qui modo ſtuporem præ ſe ferebat, vitandi periculi ſolertiam ſignificari comperio: ſiquidem is, ut luculentiſſimè ſcripſit Oppianus, cum ſe retibus circumuentum ſenſerit, in ſublime ſeſe alacri iaculatur ſaltu, totoque virium conatu in ſummam vndam affectat emicare, ac plerumque accidit ut ſubera tranſiliat, quibus retia ſuſpendantur, atque ita capturam euadat. Secus tamen accidit in ſtagnis Venetis: noctu enim eos potiſſimum capiunt, incenſa igne fornacula, quam in cymbulæ prora ſtatuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuaque adhærentes, leui tacitoque lapſu comitantur. Cephali tum ſiue metu perculſi vibrantibus in aquarum interradijs, ſiue cādicandi eo ſplendore allecti (nam cura eſt vt illuſtris admodum flamma ſuccendatur, pernici ſaltu Delphinorum in morem extra vndas ſeſe quā flamma micat eiaculātur, atque ita ſpontè in paratas ad id cymbas decidunt: captura ingenti ad ſacietatem plerumque exuperante, ſpectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR. F

A Plin. li. 32. c. 2.

AT magna eſt prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorem ſignificari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Haliuticon inſcribitur (quod opus olim à Nigidio elucubratum aiunt) ſi naſſis inculſus fuerit, non fronte erumpit, nec infeſtis viminibus caput inſerit. Apud Aelianum legas, cum ſimulac caudam extra naſſam protulerit, à ſocijs mordicus apprenſa cauda foras extrahi: ſi uero protulerit caput, adeſſe qui cauda ſua porrecta anſam effugiendi prębeat.

INGLVVIOSVS.

Idē & Plinius lib. 9. cap. 17.

HOminem voracem & ingluuioſum, lamia quippe laborantem ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tam quia ſolus in genere ruminet, quam etiam, quia obuios quoſque piſciculos depaſcitur. Ariſtoteles quoque ſolum hunc inter piſces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuerſaque omnino alij ſpecie ventri eſſe, cuius inteſtinum ſimplex etiam ſe replicat, & in vnum, continuumque reſoluitur. Aſſimilatur is Auratis ſpecie ſquamarum, ſed colore atque ſapore præſtat, ut qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tantæ apud veteres exiſtimationi, vt Ennius, cum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem Ideo ruminare aiunt, quod dentes neque ſerratos, neque vtrinque conſertos habeat, ſed altera tantum oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminant, parte altera dentium carent: prouiſumque à natura, ut quod male manſum eſt, ea repetitione conteratur, atque ita confici poſſit.

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

A

ET Diana illa ſylui cultrix marino culta ſimulachro eſt: nam ea per Mullum piſcem, quæ Græcis omninò Trigla eſt, exprimebatur, alieniſſimo, ut multis uidetur, hieroglyphico. Cauſam poſuit Euſtathius, quod piſcis huiuſmodi ter, ut Poeta Cilix ait, anno pariat. Dianam vero leuandis partubus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea ſiquidem, ut apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Merito itaque cui ſit ter anno ſoluendi partus facultas data, Dianæ gratum, & cum primis familiare animal exiſtimatur. Nam quod tria ſint virginis ora Dianæ, quid ſibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter venationem putat: illæ enim marinos lepores hominibus lethales, perinde ac terreſtres hos uenatici Canes inſectantur, neque ab eorũ viru mali quicquam patiuntur, vel ob impediendæ Veneris vim, quam ferunt ineſſe vino, in quo ſuffocata fuerit, quod Therpſicles apud Athenæum ait epotum vino Veneris vſum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

Mullum vulgò barbonem dicunt, à barba gemina. Ideoq; piſcatoribus præerat nomine Trigla teſte Apolloni-da.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex aliorum laboribus ſibi fructum & gloriam uſurpantem, & alienam, ut ita dicã, meſſem demetentem, ſignificare qui uolunt, Sargum & Mullum pingunt: ſequitur enim Sargi reliquias Mullus, atque vbi ille luto excitato abierit (fodere enim poteſt) Mullus deſcen-
B
dit, & paſcitur. Naſcitur Sargus in Aegyptio mari fere, unde Lucilius:

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sed enim Brunduſinum maximè commendat Ennius.

Plin. lib. 9. cap. 17.

DE PASTINACA.

PARRICIDAE SVPPLICIVM.

EVm qui parricidij pœnas dederit, ſignificare ſi vellent Aegyptij, piſcatorium hamum Paſtinacam piſcem attrahentem pingebant: ea ſiquidem venatu detenta, ſpina quam in cauda geſtat, ni raptorem eiaculatur, ictu maximè lethali, niſi coagulo Leporis vel Hœdi vel Agni drachmæ põdere ex vino ſuccurratur, quod & huiuſmodi, & aliorũ marinorum ictibus præſentaneo eſt remedio. Hoc verò κατὰ πάρεργον dictum ea de cauſa opportunum fuerit, quod cuiſcumque incommodi remedia, paſſa ſunt, vt vulgus ait, palma vbique proferenda. Eſt verò Paſtinaca, quem Græci τρυγόνα vocãt. Eam aculeo uim ineſſe tradit Aelianus, ut ſi quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multo poſt folia omnia decidant, arborque ueluti magnis ſolis ardoribus exſiccata prorſus exareſcat.

Pli. Idem lib. 9 c. 48. & cap. 42. Extant alia remedia apud Mattheolum In Dioſcoridem li. 6. c. 45.

C

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

HOminem cibum immodicè ſumptum euomentem, ac nihilo ſecius inſatiabiliter mox crapulantem ſignificaturi, marinam Muſtelam pingebãt, quæ Nebrias eſt nonnullis: ea enim ore, vt Aegyptius interpres Horus ait, parit, innatanſque mox quæ pepererat conuenatur, atque depaſcitur. Sepias itidem ac lolligines ore parere ſunt qui uelint, id redarguit Ariſtoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, propterea que putari eas ore parere.

DE FVCA.

REI DOMESTICAE STVDIOSVS.

DOmeſticæ rei ſtudioſum hominem qui ſignificarent, Fucam piſciculum, his ſimilem quas vulgò Tincas appellamus, ſed colore ſubuiridi, pingebant: ea enim ſola ex marinis piſcibus nidum ſibi conſtruit, & in ſtragula parit.

DE RAIA.

CAPTATOR.

CAptatorem hominem notare ſi vellent, Raiã pingebãt: geſtat n. illa ante oculos ſuos gemina fila, in capilli ſpeciem, extrema quorum rotundis quibuſdam prępilantur quaſi eſcæ cauſa additis his ea, vbi locis arenoſis aut fęculentis obturbato ſolo ſe abſconderit, piſcatur, attollens fila illa ſibi præpẽ-

 dentia.

ĉtia. Dum enim piſciculi occurrunt, & capita machinamenti penſilis pulſant, ipſa ſenſim fila ſubdu- D
cens eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repente corripiat. Sepia quoque hoc eodem vtitur machinamento, in Canceris alliciendis, quorum auidiſſima eſt.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A VITIIS DEPVRGATVS.

Terreſtres quidẽ, at nõ marinæ ex Pli. Eadem Plin. lib. 9. cap.

HOminem qui animum ſuum à vitijs affectibuſve cruciabilibus depurget, quæque ſe lædant, eximat & expellat, ſignificare ſi vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem vbi hamo deprehenſa fuerit, quam longiſſimè poteſt ſeſe exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora ſua foras euomit, donec hamum eijciat, de in recipit intro ac valet ea qua prius ſalubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

HOminem ijs quæ ſudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piſcem pingebãt. Ea enim mucorem quem ipſa emittit ad altam craſſitiem ſibi obducit, vt tota viſco delibuta videatur: ita vt in eo quaſi cubili conquieſcat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare eſt. Videndum verò, an hæc ſit Auſoniana Tinca ita paſſim hodie nuncupata, quam natura ipſa videtur in vulgi pauperiſque plebeculæ ſolatium protuliſſe. E

DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

ET Squatina meruit inter huiuſmodi ſignificata recenſeri, per quam fabrum lignarium intelligi volebant. Eſt enim piſcis tam aſperæ, ſcabræque ac validæ cutis, vt ebur ea, neque non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoque vſus veniunt, ut omittamus fabrilia inſtrumẽta omnia in huius piſcis capite deprehenſa. Quin & ſerram conficere didicimus ex huius piſcis oſſe ita crebro mucronato, qualis longa annorum ſerie ſuſpenſa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priuſquam à Iulio I I. illa venerandæ antiquitatis monumenta ſolo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neque vllo vnquam tempore conſpecturi ſunt.

Nati natorum, nec qui naſcentur ab ipſis,

DE CLVPEA.

LVNARE CORPVS.

IN Arari Galliæ fluuio piſcis eſt quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præſtat, tantum apud Venetos vilior, plebeiuſque habetur: vt qui in eiuſmodi ſtagnis minimè pingueſcat, ſpinarum verò multitudine atque denſitate faſtidio ſit. F Sed vtcumque apud nos ſit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea creſcente candeſcat, decreſcente verò nigreſcat. Accidit verò ei, vt cum corpus nimium auctum fuerit, ſpinæ quoque, quæ per vniuerſam carnem continuatis quibuſdam ordinibus porriguntur, & ipſæ quoque adcreſcant, adeoque extendantur, ut animal id interimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piſcis ſi Aegyptijs innotuiſſet, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum poſuiſſent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano ſalis ſimilem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

Serra ex Squatina. Pli. li. 31. cap 8. Pluere.

ESt piſciculorum genus quod ex ſola pluuia procreatur, Apuam Latini uocant, aſpiratione Græci uocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Liguſtica Tyrrhenaque omnis ora, cum plurimum, p, literam in ch, vertat, vulgò Anchuam uocitat, n, etiam litera ad incitatiorem primæ ſyllabæ ſonum adiecta. Sunt qui has in halechularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERat is piſciculus feſtinantiæ ſignum: nam vbi vel minimum concaluerit, coctus eſt, vnde adagium, *Adigem Apua*, cum quid celerrimè factum, vel ipſo temporis momento ſignificamus, de quo in Auguſto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quaſi ſatis ſit ad

eius

A eius cocturam ſpectaſſe tantum ignem. Hanc Veneri ſacram ait Athenæus, quam Stilpon Philoſophus Megarenſis Neptuno cum immolaſſet, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

Aphya vidit ignem l.7. Diphe quia Venus & ſpuma nata maris.

DE HIRVDINE.

HIrudo quoque aquatile animal, cuius plurimus in medendo vſus, ſignificata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

CRudeliſſimum ſiquidem hominem, & humani cruoris auidiſſimum, per eam ſignificari notius eſt, quàm adnotare oporteat. Et Cimeta apud Theocritum, Pharmaceutria, quam Poeta tranſtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore ſibi ſanguinem exuctum lamentatur, ſi quam limoſa Hirudo corpori ſuo applicita fuiſſet:

Hinc ſanguiſuga dicta, & ſanguiſugia.

Αἲ αἲ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκβδέλλα πέπωκας.

Heu crudelis amor noſtro ſaturare cruore,
Summæ aſſixa cuti velut hunc ſuxiſſet Hirudo.

INSATIABILITAS.

VErum ea etiam inſatiabilitatis eſt ſignum, quandoquidem ad ſuctum admota non prius ab opere deſiſtit, quàm tota ſit ſupra modum ſanguine tumefacta, quod ita expreſſit Horatius:

In fine de art. poetica.

Non miſſura autem niſi plena cruoris Hirudo.

B

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXAMINATVS: VEL, DAMNA MVTVA.

QVi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur ſignificare voluiſſe, vel hominem minima de cauſa examinatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, verum etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimum eum exanimeſcere, & niſi promptuarium ſit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam eſt exitialis in Indico præſertim mari vt à Licinio Macro traditum ait Plin. Ita nuſquam non mollis Lepus. Nam & per Ruricolam, mollities quandam effœminatam intelligi ſuo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrumque fœminarum proprium, cum audacia virilis omnino ſit, Caro enim pars fœminea dicitur. Neque poſtremi nominis Philoſophi ſunt, qui oſſa à mare, carnem à fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriuſque concurrere genituram. Facit prætereà ad effœminationis ſignificatum, quòd Hippon Philoſophus ex ſeminibus tenuibus magis fœminas, ex denſioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum diſſertationi relinquimus, qui naturæ ſecreta altius rimantur. Nam cum ſint qui totam hanc fabricam ex mare conſtare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de ſuo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere aſſeruerunt: præcipuè verò Alcmæon, ſed, vt Cenſorinus ait, is non definitè ſe ſcire confeſſus eſt, ratus neminem poſſe perſpicere.

Plin. lib. 32. cap. 1.

C

De die nat. cap. 4.

SPONGIA.

SEd cur Spongiam prætereamus, quæ & ipſa inter aquatica enumeratur animalia: vtpote quæ refugiat ad tactum, ſeque in anguſtum colligat? Vtcumque verò, ſua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatiſſimum enim eſt, naturæ bibacioris hominem per Spongiam ſignificari, ea quæ omnibus in promptu eſt cauſa, attactu ſolo tantum humoris exugendi. Quò accedit feſtiuum vulgi dicterium in Veſpaſianum iactari ſolitũ, quod dictitabat cum procuratoribus pro Spongijs vti, quòd quaſi ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atque ita ille eorum rapto frueretur. Quòd vero ſcriptores hic *Siccos* pro *Pauperes* ponunt, cum Horatiana facit elocutione, vt in Epiſtolis:

Suetonius in Veſpaſ. cap. 16.

Sin prodeſſe tuis paulò benignius ipſum
Te tractare voles, accedes ſiccus ad vnctum.

quippe, vt palam eſt, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

Suetonius in Auguſto cap. 85.

AB Auguſti tempore receptum eſt, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem ſuum, quam tragędiam penitus aboleuerat, in Spongiam incubuiſſe reſpondit, ad enſem alludens, in quem Aiax ſponte ſua incubuerat. D

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiam per Spongiam ſignificari voluerunt, de quo Plutarchus opuſculo eo, quo docet, qua ratione internoſcere adulatorem ab amico poſſimus, Comici, cuius non ponit nomē dictum citat, ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον πρόσωπον, *Niſi corpus Spongia mollius reddidere*, de verberibus loquens, qui eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

De Glanis Plin. lib. 9. cap. 43.

VErum agè inter minutos hos proceriorem vnum aut alterum inferamus: vt ita piſciculorum, qui præmiſſi ſunt, ſordes emundentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS.

Plin. hoc offic. tribuit Siluro li. 9. ca. 51.

Glanis diligentia in ſuis educādis.

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamque accuratiſſimam exprimere ſi vellent, piſcem Glanim pingere inſtituerant. Qua enim is quæ fęmina deſtituerit, perſeueranti cuſtodia tutatur ad quadrageſimum, & quinquageſimum vſque diem, ab ijs denique non abſcedit, donec ita coaleſcat ſoboles, vt ab reliquorum piſcium iniuria ſe tueri valeat. Tantumque eius affectum eſſe ferunt, vt dum oua deſerere minimè patitur, à piſcatoribus ea trahentibus in vada faciliimè capiatur, tam ardenti animo, tamque pertinaci ſtudio apud illa permanere contendit. Hæc Aelianus qui Glanim etiā Siluri ſpeciem ſimilitudinemque habere dicit. E

DE SILVRO.

Plin. lib. 9. cap. 15. & ſeq.

ESt verò Silurus, vt veteres omnes authores tradunt beſtia malefica, quæ, vt inquit Plin. & homines & Equos deuoret. Sed & Glanim Pauſanias ait hominum eſſe deuoratorem. Nequaquam verò Sturio eſſe poteſt neque Glanis, neque Silurus, cum minimè fera eſſe poſſit Sturionis natura, tam molli delicatoque ora prædita, quæ ſiue ex porculetis in eam euadat magnitudinem, ſiue alterum ſit genus, ἀπὸ τοῦ ὑὸς piſci nomen ὕκα apud Athenæum atquę is inter grandiores. Idem verò author, & Porcos, & Siluros inter Nili piſces enumerat. Et Hiſpania omnis Sturionem *Suilum* vocat, literis tranſpoſitis, quaſi velint Suilum dicere, hoc eſt, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, ſed non minus Hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus, ſed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius vſus tam recentis, quàm ſale durati, frequentiſſimus per vniuerſum terrarum orbem eſt, cùm nullo non in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inſeri poſſet, niſi vel ſtrabonem vel limis oculis proſpectantem, ex eo ſignificari. F

LIMI OCVLI.

Imo dextro ex Plin. lib. 9. c. 15.

LAeuo enim ille oculo plus cernit, vtroque hebete: quare Byzantij frequentiſſima eſt eorum captura, quo tempore transfretant, quia micantiſſimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculſi, in ſinum qui ab læua eſt, numeroſiſſimo diffugiunt cętu. Apud Aeſchilum legas, in ſiniſtrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

A

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM,

DE IIS QVAE PER PISCEM IN VNIVERSVM Significantur deque mari mox copioſè.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSPRIMVS.

B *SVPERIORI anno, cum te & amicos alios Patauij Philoſophantes inuiſiſſem, deq; veſtris & noſtris ſtudijs (ſi modò mea in vllo ſtudiorum genere cenſeri poſſunt) multa contuliſſemus, quibus explicandis ſcripta ego neſcio quæ mea vobis legenda propoſuiſſem, animaduerti, Coſma ſtudioſiſſime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lętitia, quòd eum quem ſciebas per longa temporum interualla multis & inuiſis occupationibus à literarum ſtudijs auocatum, audentem tamē inſpiceres de literis aliquid reminiſci, proindeq; veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante ſenecta ſanguis hebeſceret, in certamen accenderes & excitares, orare diſcedentem me cœpiſti, vt iſtiuſmodi generis ſcripta ſępius ad te legenda tranſmitterem. Ego tamen etſi te noſtris nihil indigere exiſtimabam, quem vniuſcuiuſque doctrinę præceptis & inſtitutis abundare oportere perſuaſum habebam, qui apud eruditiſſimum Romulum Amaſęum tota educatus adoleſcentia, nunc Bonamicum, Lamprydium, & alios iſtic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus ſatisfieri cogitationib. poteſt, neque me quicquam tam reconditum, tam rarum de Muſarum arcanis afferre poſſe, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè ſit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum ſtudia potuerim obſeruare: conſtitui tamen aliquid ad te mittere, quod meę in te obſeruantiæ ſignum & monumentum eſſet, idque pręcipuè delegi, quòd ſi non doctrina, certè ipſa rerum varietate delectare poſſet. Nam cum piſcium quaſdam ſpecies ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepiſſent, ſupererat adhuc de piſcibus in vniuerſum, quid veteres illi ſacerdotes Aegyptij ſenſiſſent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti τηλυγέτης υἱός, apud me diligentius aſſeruabatur, quod tibi dedicandum exiſtimaui. Tu quidquid id fuerit, pro tua comitate hilariter ſuſcipias velim. Videbis verò hic quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piſcis, quem nos*
C *tanto mox honore proſecuti ſumus, quantum inter mortales ſuper eo ſit uniuſcuiuſque ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epiſtola, rem ipſam hinc auſpicabimur.*

PROPHANVM.

PRophanum in primis atque abominabile per piſcem apud Aegyptios ſacerdotes ſignificari proditum, quem & pollutum aiebant, & à menſis ſuis amouebant, in eo ſcilicet piſciū genus damnantes, ꝙ hi plurimum alter alteri graſſatur cibi cauſa: prætereà ꝙ nullius ſit nutrimenti, tanquam facilè computreſcat, vt cum minimè aſſeruari poſſit, prouerbiū in ſordidos emanarit, *Piſcis repoſitus*, & apud Plautum dicterium vulgatum, *piſcis nequam niſi recens*. Quinetiam conſtat Aethiopas illos qui ſola piſcium alimonia uictitarunt, breuioris omninò vitæ quam nos eſſe. Denique ut in Phędone eſt, apud Platonem, nihil naſci in mari Ioue dignum exiſtimabant. Sanè Zoroaſter vnà cum Magis, inter animalia, quæ bonis maliſque genijs obnoxia ſint, diſcrimen poſuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti Canes, & volatilia, & Teſtudines terreſtres: malis verò, aquatica omnia, eumque beatum putant euaſurum qui plura enecet.

Αποκείμενος ἰχθύς, citatur à Plutar. in Sympoſ. decadis 7. caput 4.

Citatur ab Eraſmo chil 4. cen. 1. prou. 74.

DVAE MORTALIVM CONDITIONES.

ILlud ad hanc vſque diem à Iudæis magna religione ſeruari manifeſtum, vt ex Moſaicæ legis præcepto piſcem non attingant, niſi qui pinnatus ſit & ſquamoſus: lubricos verò leueſque omnes auerſentur, id quod ita interpretatur Adamantius, vt per aquas, mare vitæ huius intelligat, in cuius fluctibus mortales aſſiduè volutamur: in hoc mari noſtro piſces, qui pinnulis iuuantur, & ſquamis muniuntur, ad ſuperiora facilè ſuſtolluntur, & aeri huic viciniores fiunt: veluti qui libertatem ſpiritus quęrāt. Talis eſt ergo ſanctioris uitæ uir quiſque, qui intra retia fidei concluſus, bonus piſcis ab Aſſertore noſtro

Pinnatorū & ſquamoſorum piſcium hieroglyphica.

ſtro

ſtro nominatur, & in vas conſeruationis immittitur. Squamoſi verò quorſum? per hos intelligit idem author homines qui parati ſint uetera indumenta deponere, nouumque hominem induere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζεις. Latini Græcam ſecuti locutionem, *Encæniare* dixerunt, vt ita omni mentis duritia depoſita, animum Deo tractabiliorem efferamus. Qui verò neque pinnas, neque ſquamas habent, ij in imis ſemper verſantur vadis, & in cęno plurimum volutantur, veluti ſunt Anguillæ, Rhombi, & huiuſmodi reliqua, quę nequeunt ad aquę ſummitatẽ aſcendere, ad ſuperiora quippe peruenire: atque ij ſunt qui luto, hoc eſt, turpitudini & vitijs inhæſitantes, ad vitales auras ſuperioremque ſpiritum attolli nequeunt: adeò carne turgidi & vndecumque oppleti confertique ſunt, vt neque deponere facilè quicquam poſſint, neque ſe attollere, aut ab ea cui affixi ſunt fęce ſubleuare, hoc ita terreſtrium affectu grauati, ut nullam cęleſtium curam ſuſcipiant, crapulæ tñ, libidinibus, cupiditatibuſque ſuis implicati: quibus quidem voraginibus hauſti, ſimulatque ceciderint, nihil quicquã conantur emergere, ſed ita recumbentes, in eodem quo hæſerint luto volutari delectantur. Eodem inuoluuntur cęno Philoſophi, qui naturæ tñ principijs inſiſtunt, ad naturæ verò ipſius authorẽ, cuius Spiritus ſuper aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iuriconſulti, qui leges non iuſtitiæ ſtudio, ſed lucri tantum cupiditate profitentur. Eodem volutantur ſacerdotes, qui cæremonias ore tenus proſequuntur: quid verò per ceremonias intelligi fierive debeat, aſpernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poetæ, qui facundiæ tantum vbertatem, affluentiſſimoſque verborũ fluctus, ingentemque uocum ſtrepitum, canoraſque nugas admirantur: quæ uerò ad integræ vitę inſtitutionem faciunt, nihili pendunt, unà cum ſuperioribus in imo huiuſmodi fundo, quippe ubi liuidiſſima maximeque eſt profunda vorago, ſupini detinentur. Atque hoc eſt illud profanum, quod uetus illa pietas tantoperè auerſabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarũ quoque inſtituta conquiramus) quibus piſces ſacrificare mos fuerit: ueluti Bœotij faciebant, qui ſelectiores quaſdam Anguillas ex eo genere quę Capaides appellantur, pręcipuæ commendationis in Eubęa, Dijs immolare conſuerant. Paſſim uerò piſcatores Neptuno Thunnum, qui maximus eſſet, ſacrificabant ſpe capturę. Et Phaſelitę Lucię populi ſalſamenta Cylabrę cuidam heroi offerebant, eius conditurę piſces ita puros arbitrati, ut deos ẽt alios piſciculis huiuſmodi ſale conditis placari opinarentur. Sunt uerò qui apud eos id ea de cauſa inſtitutum ſcribant: quia regio illa ab origine prima ſalſamentis ex piſce factis empta fuerit.

Ynnouare, à feſtiuitate nouæ dedicationis templi ab ἐν, & καινίζω nouo.

Piſcium ſacrificium.

D

E

PVRIFICATIO.

QVod uerò Aegyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè ſecus exiſtimarunt. Nam M. Tullius ubi rationes de parricidæ pęna commemorat, oratione pro Sex. Roſcio Amerino, ea potiſſimum de cauſa inſui reos culeo dicit, ne cum in flumen abiecti delati eſſent in mare, ipſum polluerent, quo cætera, quæ uiolata ſunt, expiari putantur. Adhæc Proclus tradit, ſulfur & maris aquam ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem ſecutus in Aegyptum, cum morbo quodam implicitus, ſacerdotum ſuaſu mari ſe expiaſſet, incolumitati redditus eſt: eaque de cauſa uerſum hunc ille iſtius rei memor ſui poematibus inſeruit, θάλαττα κλύσει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Ariſtophanes quoque tale aliquid attigit, cum dixit, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θάλατταν ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλούομεν. Neque ritum ignorauit huiuſmodi Catullus, ubi ita canit:

Quid ſcis quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit ò Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neque temerè Clemens inducit Petrum, anteq̃uàm cibum ſumeret Tripoli lauiſſe in mari, alibique libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerum Telemachus Palladi ſupplicaturus, in æquore manus lauit, quæ quidem purificatio omnium gentium conſenſu de mari ſumpta, baptiſmum ab omnib. præuiſum nationibus indicat, quæ ſola vera eſt purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptiſmum intelligunt, ut Theologi docuerunt. Nam & Michæas Propheta Mare baptiſmum appellaſſe uiſus, cum dixit: *Tu peccata noſtra in profundum mare demerges.* Mare verò lauacrũ huiuſmodi ea de cauſa nuncupatur, ut ſentit Euthymius: quòd animarum ſordes, quę illic eluuntur, recipit: & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehuntur in mare, lateque ab eo admittuntur, ſed tamen nihil intra ſe continet ſordidi, fæceſque omnes ad littora, ſed eas perpurgatas, continua reijcit alluuione.

Mare abluit omnia hominum mala. Refertur ab Euſtachio Iliad. A ex Euripide i Iphigenia. Mich. c. 7.

F

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt uerò qui ſacerdotum Aegyptiorum commenta curioſius ſectantur, Tritonẽ ideò biformem pingi ſolitum, ſuperiori quidem parte hominem, inferiori uerò piſcem, ut ex humore nos & utilitatem & damnum conſequi moneremur: cum illi ex humana natura bonum atque proficuum, ex piſce non niſi perniciem interpretarentur. Sed enim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Aegyptios perniciem piſcis ſignificaret, in oſtentis tamen boni ominis habitus eſt nonnunquam, vt qui Auguſto pridie quàm Siculienſem pugnam claſſe committeret, in littore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit quaſi nuncius Neptuni, amicitiam eius ſibi conciliantis, tanta fuit eorum hominum in quos colebant deos uanitas & impudentia.

Suet. in Auguſto, cap. 96.

SILEN-

A

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptum, quo edixit ipſe ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, propter ἐχεμυθίαν, quam religioſè adeò præcipere conſuerat, factum putant: piſcium enim taciturnitate nihil eſt quietius, prouerbio inde deſumpto, *Piſce taciturnior:* quapropter viſi fuerint piſces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γὰρ δὴ τά γε καθ' ὕδατος διαιτώμενα, muta, quæ aquam incolunt. Ita Lucretius *Mutas* eos *natantes* appellauit. Ex piſcibus autem, vno excepto Boca, cui à boando, id eſt, vocem emittendo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni ſunt. Et quamuis, vt apud Aelianum eſt, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, ſibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx: tenuia tamen ita ſunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenſeri minimè mereantur. Niſi verum illud eſt, quod Pauſanias Arcadiæ fluuium memorat, in quo piſces naſcantur, quos Pæcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quodque ſimiles in Aorno fluuio Philo Stephanus Cyrenæus memorat, quoſque vocales in Clitore fluuio ponit Mnaſeas Patrenſis. Taciturnitatis verò huiuſmodi quæ ſit in piſcibus, ita Flaccus meminit:

> *O mutis quoque piſcibus*
> *Donatura Cygni, ſi libeat ſonum.*

A piſcibus abſtineto. Taciturnitatem. Prouerbiũ Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, magis mutus quàm piſcis. Athenæus l. Dipno. 9.

Quàm appoſitè autem & Claudianus ſilentium hoc piſcibus attribuit: dum Rhadamanthum ait loquaciſſimos uiros, & qui auſi ſunt arcana prodere, in piſces indui apud inferos iubere his uerſibus:

> *Qui iuſto plus eſſe loquax, arcanaque ſueuit*
> *Prodere, piſcoſas fertur victurus in vndas,*
> *Vt nimiam penſent æterna ſilentia uocem.*

B Atqui Piſcibus orientibus genitos, dicaciſſimos futuros ait Manilius quarto:

> *Neve ſit vt primos animo præcedere piſces,*
> *Garrulitas odioſa datur linguæque venenum,*
> *Verba maligna nouas muſſantis ſemper ad aures,*
> *Crimina per populum populi fert ore bilingui.*

Sed ut ad Pythagoram redeamus, Plutarchus in Sylla, eum ait veſci ſolitum ijs, quæ dijs immolata fuiſſent: cùm uerò piſcium nullus ad ſacrificium idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abſtinendum cenſuiſſe. Sed quantum pertinet ad ſacrificium, non conſtare id multis docuimus exemplis. Idem Pythagoras mare Saturni lachrymas eſſe dictitat, quaſi uellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANAE VITAE CONDITIO.

AEgyptij ſacerdotes igitur, uti propoſitum eſt, mare perniciem uocabant, ea præſertim de cauſa, quòd cùm totius aliment ſui beneficia ex Nilo conſequerentur, corrumpi eum ſimulac mari commiſcebatur animaduertebant, atque ita mare dicebant quod in humano genere malè eſt uitiare. Vt uerò ſcripturæ hieroglyphicæ ſpeciem aliquam oculis ſubijciamus, in Sai pro ueſtibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiuſmodi uiſebatur argumentum. Infans, ſenex, accipiter inde, mox piſcis, poſtremoque omnium fluC uialis Equus, quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia uergentis in ſenium, ac iterum repueraſcentis: accipiter uerò Deum, ac perinde amorem, quodque in nobis diuinum eſt, ac uitam ipſam uitalem oſtendebat. Piſcis, odium ſimul atque mortem, propter mare, quod exitium atque perniciem appellitabant. Equus uerò fluuialis impudentem uiolentiam notabat, ut qui nec patri quidem parcat ſuo, uerum eum interficit, ut matris ipſe connubio potiatur: atque ita propemodum concors ea diſcordia, quæ corporum temperaturam conſtituit, cum diuidere penitus cœperit, atque unum in alterum uiolentius graſſari, mors inde ſequatur neceſſe eſt. Fluuialis enim. Equus ideò pro diſſidio ponitur, quòd id duobus contrarijs elementis uiuit, aqua & terra: noctu enim egreſſus aquis ſegetes depaſcitur, & binis eſt ungulis prædictus, uti boues, de quarum quidem ungularum diſtinctione in Sue ſatis ex Diuinis literis diſputatum.

Mare cur perniciẽs dictum.

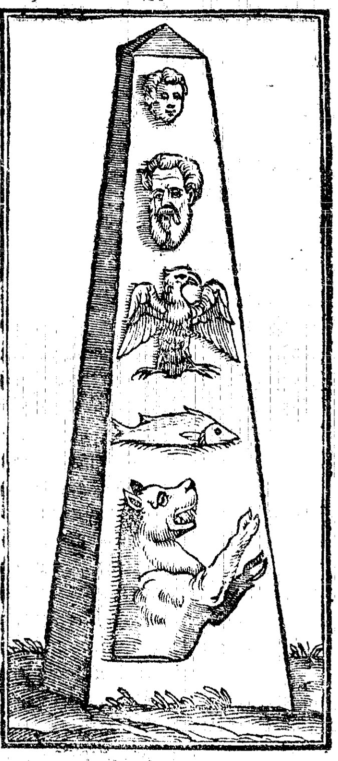

A *Naſcimur.*
B *Seneſcimus.*
C *Viuimus.*
D *Morimur.*
E *Naturæ diſſidio.*

ODIVM.

ODium itaque per piſcem interpretabantur, maritimaque demum omnia tanta religione & horrore proſequebãtur, ut ne nautas quidem alloquerentur, rati: uel ex eorum ſermone ſe contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum uictu & moribus diſſentire, cũ ex mari, quod Homerus nullius frugis eſſe dicit, uictum hi tamen & neceſſaria ſibi compararent, quæ

Theon Grammaticus apud Plutarchum diſputat Sympoſiacis, cumque elementum id ab humana natura non ſolùm alieniſſimum, verum etiam illi inimiciſſimum aſſeuerarent, nullum cum iis commercium habere voluerunt, quòd vel in mari gigneretur aleturve, aut id inhabitaret. Neque tamen ignarus ſum Plutarchum de mari præclarè ſentire, vt eorundem Conuiuiorũ habetur decade quarta, ſed nos hoc loco Aegyptiorum dictata, quæ interpretanda deſumpſimus in primis commemoranda cenſemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, moſque eſſet in ſacrificijs ſal adhibere, ne mariuo vterentur, id ex Hammonis fonte depoſcebant: afferebatur enim inde ſal è palma contextis ciſtulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipſo fonte, non ex mari proueniebat, cuiuſmodi ſalis vis magna in Noricis, Rhæticiſque iugis atque conuallibus circa fontium margines concretum vulgo repetitur, neque alterius ferè tota Germania ſalis habetur vſus. D

Hinc forſan Κακῶν θάλασσα mare malorum, ex Eurip. in ſupplicibus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

Segregatiōnes aquarũ ab aquis quid denotarent.

FVerunt è veteribus, qui ſegregationes aquarum ab aquis, apud Moſen, ita interpretati ſunt, vt animos quoſdam ſpiritu ſuo vegetos experteſque corporis aſſererent ſignificari per aquas quæ ſupra cœlos in firmamento longè alijs præſtantiores conſediſſent: infrà verò, in ipſis quidem terrenis locis deteriores malignoſque moram traxiſſe, atque etiamnum trahere: idcircoque dicunt, eas aquas quæ ſupra cœlos collocatæ ſunt, Deum laudare, per aquas autem eas quæ ſub cœlis ſunt collocatæ genios interpretantur, quantum ſpiritu naturaque ſua conari poſſunt, improbiſſimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem ſecundum naturam accommodatur, in ipſum imum prauitatis fundum, vitijque ſentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt ſeditioſas, vt affectuum perturbationumque procellis & turbinibus fluctuantes exæſtuanteſq; maria non iniuria nuncupatas fuiſſe, propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis electioniſque motuum inſtabilitatem. E Quam quidem interpretationem, vt altè nimis repetitam, & pauciſſimorum ingeniorum intellectui peruiam, Baſilius haudquaquam magnifacere videtur. Aegyptij tamen argumentum placuiſſe, indicium eſt, quòd cœlum rore pluuium uenerabantur: quòd humor huiuſmodi à probis illis naturis defluere uideretur, quæ propter mentis puritatem dignæ eſſent, quæ decentem accommodatamque Deo creatori laudem redderent, diſciplinamque illam cœleſtem in inferiora ſparſim diffundere proſeminareque uiderentur. Minimè igitur mirum eſt, ſi Mare ſacerdotes illi uſqueadeò abominabile exiſtimabant, quòd cœleſtis roris puritatem contaminaret, & amaritudine ſua dulcedinem eam omnem peracerbam redderet, eiuſque indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, ut etiam inſulares uti profanos auerſarentur. Et mox receptum apud ſcriptores, inſulares omnes malos eſſe, Lerios autem peſſimos, quod in Siculos haudquaquam merito nonnulli detorſere: perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidam ſubſtituerunt, nulla carminis habita ratione. Nam, ut hoc obiter explicemus, epigramma eſt uetuſtum admodum, quod in vulgus prodit uulgatis in exemplaribus:

Hoc quoq; Demodoci, Chius malus, haud quidẽ hic, hic non. Omnes abſque Procle, Chius at ipſe Procles, Chij nequiſſimi.

> καὶ τόδε δημοδόκου χῖοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
> πάντες, πλὴν προκλέου, καὶ προκλέας δὲ χίος

Non ſum neſcius Chios hominum nequiſſimos olim habitos, quod ut credatur, ſatis eſt Theophraſti iudicium, qui eos ait oratorem quemdam ſenem ad Lacedæmonios deſtinaſſe, qui quòd eum puderet ſenectutis, canitiem ſuccis fucauerat: cumque is publicè dicere incœpiſſet, ſurrexit Archidamus in ea tum Reipub. lõgè princeps, dixitq;: *Quàm obſecro ſermonis incolumitatem habiturus eſt hic, qui mẽdaciũ non in anima ſolum, verum etiam in capite circumfert?* Strabo tamen, decimo, carmẽ hoc Phocylidæ adſcripſit, Lerioſq;, non Chios, ponit, ut legendum ſit, λέριοι κακοὶ, & in fine, καὶ προκλέας λέριος, cui lectioni ego magis faueo quo χῖος, pro χίος primam κατὰ συναίρεσιν producit. Quidam eruditiſsimus alioqui uir Patroclum pro Proclea reddidit. Carmen itaque in hunc modum utrobique reſtituendum. F

> καὶ τόδε φωκυλίδου, λέριοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ.
> πάντες πλὴν προκλέου καὶ προκλέας λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus:

> *Hoc quoque Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud*
> *Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.*
> *Praui omnes, inquam, Procleam ſi dempſeris unum,*
> *Et tamen ipſe etiamnum eſt Procleas Lerius.*

In quam quidem poetices amœnitatem quamuis κατὰ πάρεργον, ideò tamen deflectere collibuit, quia dum hæc commentarer uenit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Caſtalij Feltrenſis, Iuriſconſulti in foro Veneto clariſsimi, quod neminem eruditum legiſſe pœniteat:

> *Afrani, & Capito fratres, Neptunia proles,*
> *Quorum iam tota eſt aurea facta domus:*
> *Ambigitur multum de uobis, peior vter ſit:*
> *Nam nemo id dubitat ne ſit uterque malus.*
> *Iudice me Capito tu longè es peſsimus omnium,*
> *Et tamen eſt frater te quoque deterior.*

Quod

A Quod quidem ſcomma deſumptum eſt ex epiſtola Phalaris ad Adimantum, quam commodi tui cauſa libuit adſcribere, ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σοῦ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκείνου δὲ τ᾽ ἔμπαλιν σὲ, ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τὸν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἐκεῖνον εἶναι κακίω σοῦ δὲ οὔτε ἐκεῖνον, οὔτε ἄλλων ἁπάντων οὐδένα. *Audio te cum fratre tuo altercari, vter veſtrum peior ſit, cum tu quidem illum dicas, contra verò ille te: ego verò exiſtimo, imò perbellè mihi compertum eſt, illum vtique alijs omnibus, te verò vno, neque aliorum hominum quempiam eſſe peiorem.* Addam illud vnum, ſi non ſatis nugatū eſt, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati Græco inſertum pertinet, videndum an eo ſpectet id ſal ſe dictum à Cicerone epiſtola ad Atticum libri quarti nona, ἤ τόδε Φωκυλίδου, vbi Pompeium perſtringere videtur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cæteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. VII. Epiſt. *Dionyſius vir optimus, ego quos tu bonos eſſe dicas non intelligo, ipſe nullos noui:* id quod probando latiſſimè proſequitur. Sed nos iam ſatis.

N E Q V I T I A.

QVoniam verò mare ipſum in primis ſalſum eſt, & ſal inde plurimum conficitur, totumque illud elementum ſi exiccari poſſet, in ſal abiturum eſt: Aegyptij ipſum quoque ſal ita auerſabantur, vt ne pane quidem ſalito veſcerentur, quippe cum viuendi, vt ſæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumque animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta ſummouerent: itaque ſal ipſum ſummo ſtudio reijciebant, quòd meram eſſe nequitiam intelligebant, cum propter calorem ſal irritare libidinem, ſeminalemque vim expergefacere & acuere feratur, vnde ſalacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò ſint oſtrea & conchylia in hunc vſum à nepotibus ſummo ſtudio cōquiſita. Quin etiam mures abroſo ſale prægnātes fieri tradit Ariſtoteles, ἁλιγενὴς præterea Venus, illiq; ſalacitatis ergo fanum ad portum maris aruſpices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes laſciuiores fœcundioreſque ponuntur à Poetis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce reſciſſa, & in mare prolapſa, Venerem gignunt: quippe omnes fructuum vires abſciſſæ, atque in humores viſcerum veluti in mare proiectæ, ſicut illic Venerem, ita hic libidinem gignunt: Theologi noſtri ſenſu longè ſeciore ſal accipiunt pro doctrina Euangelica, idq; ſibi velle quod capite Leuitici ſecundo dicitur: *Quicquid obtuleris ſacrificij ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo: in omni oblatione offeres ſal:* quaſi dicere velit Legiſlator, quodcunque docueris, quodcunque contexeris, in quacunque virtute verſatus fueris, ad Apoſtolicam æmulationem atque imitationem tete accommoda: ſal enim terræ Apoſtoli, Domini ipſius teſtimonio. Nam ſicut omnis cibus ad nutrimētum aptus, diceret Heſychius, omnimodo ſale conditur, ita omnis ſermo vtilis ad iuuandum, Apoſtolicæ omnimodo ſapientiæ neceſſarium habet condimentum. Sed ut ad mare reuertamur, fluxum id atque lubricum, non uti ſal, ſolidum, & frugalibus vſibus commodum. Minime prætereundus hic in Diuinis literis locus, vbi legere eſt Iordanem fluuium retrorſum fontem verſus curſum ſuum reflexiſſe, quod, vt D. Ambroſius opinari uidetur, ſignificat mollitudinem animi ad maris laſciuiam profluētem curſum tenuiſſe, & ad fontem, quippe ad originem, hoc eſt Deum animi ipſius authorem conuerſum eſſe. Quoniam verò ſcriptū eſt partem aquæ Iordanicæ defluxiſſe in mare, partem verò conuerſam ſubſtitiſſe: Adamantius, qui per Iordanem baptiſmum intelligit, ſententia priori non abſimili figuram hanc eſſe dicit, vt per ſubſiſtentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro, in pietatis dulcedine perſeuerant: per eam verò partem quæ defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptiſmum venerint, in uitiorum tamen amaritudinem dilabuntur, eaque ſalſugine corrupti, ſyncerae vitæ ſuauitate careant; cum manifeſtum ſit, in tota hominum vita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius: etiam ſi quædā aſpectu primo dulcia uideantur. Sic apud Salomonem legitur Eccleſiaſte: *Nam in nouiſſimis*, inquit, *amarius felle inuenies, quod initio dulce uidebatur.* Faciunt ad hoc & Græcorum fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ deſcriptione fuiſſe ait inſulam incultam in Erythræo mari, Noſolam nomine (ſed Noſoram apud Stephanum legere eſt) centum fermè ſtadijs à littore diſtantem, quam indigenæ Soli ſacram eſſe affirmarent, in quam nemo tranſiret, aut ſi tranſiſſet, non amplius appareret: quoniam eam vna Nereidum incoleret obſcuro nomine, omnibus viris qui eo nauem appuliſſent, commiſceri ſolitam, ac eos poſtea in piſces conuerſos in mare demittere: quo ſcelere iratum ei Solem ex inſula migrare iuſſiſſe, neque eam renuiſſe, precatam tamen, ut inſita ſibi voluptatis appetentia euaneſceret, Deumque optatis annuiſſe, ac omnes, quos illa veneficijs mutarat in piſces, in homines rurſus ex piſcibus commutaſſe, vnde Ichthyopharum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piſcem mutatam, eoque modo libidinis pruritus extingui potuit, ſi modo hæc eo loco intelligenda:

Nais, an vt cantu, nimiumque potentibus herbis,
Verterat in tacitos iuuenilia corpora piſces,
Donec idem paſſa eſt. IIII. Metamorph.

Atque alibi apud eundem authorem piſce legas Venerem latuiſſe: fuſus enim fugatuſque Veneris ardor, quonam euadat niſi ad frigidam piſcium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum ſuccendi queat? Hinc noſtris etiam ieiunijs piſcis apponitur, ut eius cibo laſciuiæ calor tepeſcat, atque hinc etiam occaſio aliqua caſtimoniæ requiratur. Neque obſtant quæ ſuperius de maris & maritimorum ſalacitate diſſeruimus: quia piſcium genus, ut nonnulli diſputant, tametſi degat in mari,

Sal Aegyptijs odio maximo, et quare.

B

Quaſi dicas Saligenā.

Hinc obſoniorum obſonium dictum.

Hinc ſal innuit frugalem victū.

C

ἀτρύγετον, tamen ea de cauſa mare ſæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, ſed fluuiorum & imbrium dulcis humor per antiperiſtaſin amaritudinis corruptus, atque in ſeſe collectus, veluti calor in aere frigidiore deprehenſus per frigidioris venti colluctationem in fulmen abit: ita hic frigida materia quæ nonnihil terreni ſecum traxerit, intra calidam comprehenſa, varia piſcium genera producit, quorum inſitum frigus tepore inde maris facile confouetur. Non enim omnia piſcium genera progenerant: argumento eſt, quod ſimulac in mare pluuiæ deciderunt, Solque flagrantius per ſudum irradiarit, extemplo videas ſuperficiem maris innumerabilibus piſciculorum animulis pullulare: in quibus infinitus Apuarum numerus, quæ à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepere: oſtrea tamen ac conchylia, quæ libidinoſa diximus, plus aeris admittunt. ac perinde ſpumoſiora ſunt, & ſanſugini coalita & applicita: quare minimè mirum ſi accidat hæc ſalaciora fieri. Atqui non hic teſtacea neque cruſtacea inter piſces aſſumimus, ſed duo illa tantum genera, quæ initio poſita ſunt, vel lubrica, vel ſquamoſa: in his enim noſtra plurimum dictio verſata eſt: quamquam Manilius eos qui Piſces horoſcopum habuerint, libidinoſos futuros præſagit Aſtronomicon IIII.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytheræa nouauit,
Cum Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitque ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

Hinc illud, Ἄλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν nō oportet tranſgredi ſalē & mēſam, hoc eſt ius amicitiæ.

Vna anima.

ALioqui ſal amicitiæ ſymbolum fuit durationis gratia: corpora enim ſolidiora facit, & diutiſſimè conſeruat, vnde hoſpitibus ante alios cibos apponi ſolitum, quo amicitiæ firmitas ac perſeuerantia ſignificetur: Quare plerique ominoſum habent, ſi ſal in menſam profundi contigerit: contra verò fauſtum, ſi vinum atque id merum effuſum ſit. Vel, quia velut ex aquis ſal multis & fuſilibus in vnū quoddam & ſolidum coit, ita ex diuerſo conuenientes in vnum animi coaleſcant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή. E

A MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

Sic Plin. genera piſcium in piſcinis Cæſaris, ad nomen venire ait, lib. 11. c. 70.

Et metus, & Maleſuada fames & Turpis egeſtas. lib. 6. Aen.

SEd vt ad piſcem reuertamur, cum animalia reliqua tam terreſtria quam uolatilia, multa dent & ingenij & docilitatis experimenta, ſoli piſces indociles prorſus & ſtupidi ſint, præter pauca admodū, quæ vel in Delphino, vel in pauciſſimis aliquot admiramur, mos apud Aegyptios inoleuerat, vt cognomento Piſcis hominem à Muſis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piſcium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua veſtigia præ ſe ferant, ſed propter habitationis diſſidentiam, ea hominibus minus cognita: terreſtria ſiquidem & aeria domi propemodum, & in noſtro ferè omnia municipio contemplamur, quare multa facilius licuit explorare, Aegyptijs verò ea minus innotuiſſe quàm alijs, qui nullum cum piſcibus commercium habere uoluerint. Nam, ut reliqua huiuſmodi multa diſſimulem, in Eloro Siciliæ fluuio, qui vrbem Eloram à ſe ita nūcupatam præterfluit, cicurum genus piſcium fuiſſe tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidiſſimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, ubi hæc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At veterum parſimonia nunquam ſatis laudari poteſt: nam apud Homerum non Græcos ſolum, quo tempore circa Helleſpontum militabāt, piſcibus abſtinuiſſe comperias, ſed & Phæacas, Horatij etiam noſtri teſtimonio helluones procoſque ipſos Penelopes ſola ganea nobiles, quamuis inſulares eſſent, marinum obſonium nullum appetijſſe. Vlyſſis verò ſocios videas nō niſi extrema neceſſitate coactos expiſcari: quippe cōmeatu omni abſumpto, ne Solis boues attingerent, non obſonij cauſa, ſed vt famis ferociam, quæ ob ingenitam importunitatem Maleſuada dicitur à Poetis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piſcium eſculēta, vtpote quæ tantum ad luxum & ingluuiem ſpectent, ſæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis, ubi ſe delicijs dedere cœperunt, conuiuia fuere, quam opiparè piſcibus inſtructa, eo, inquam, tempore, quo illi omni turpitudinis genere laſciuire licentius ſibi permittebant, priſtina prorſus abolita diſciplina, quod Satyricus Poeta carpit: F

Atque ita defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante, macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum prouincia.

Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæſtionum tertio refert, hic ſtomachoſius repetam, Catonem meritò admirari ſolitum accepimus, quomodo ciuitas ſalua eſſe poſſet, in qua piſcis pluris quam Bos venundaretur, quod in hac quoque temporum miſeria paſſim fieri, manifeſtum eſt.

GANEA.

NEque quidem ſatis fuit piſcibus in eſcarum principatum admitti, uerum eo improbitatis & petulantiæ proceſſere, ut ſoli ſibi Obſonij nomen vſurparint: nam ueteres ὀψοφάγους, hoc eſt, obſonatores, vt Latini uocabulū à Græcis mutuati dixerunt, eos appellabāt, qui piſces vndecūq; cōquiſitos ſtudioſius compararent. Demoſthenem aiunt cum Philocratem cupediariæ impudicitiæque

A criminaretur, cum ex auro proditorio & ſcorta & piſces commercatum accuſaſſe. Quinetiam pro Cteſiphonte, cum quidam in comitijs eſſe iam comedendi horam clamitaret, *Nullo*, inquit, *pacto bone vir, nos hodie piſcedulos reddes*: quaſi lurcones & ganeones ex vno piſcis eſu notare vellet. Antagoram Poetam Antigonus Rex increpuit merito, cum eum deprehẽdiſſet in Congro piſce condiendo diligentius intentum, quamuis ipſe regis curioſitatem conuerſo cauillo illuſerit non infacetè: Antigonus enim dixerat, *Putaſne, Antagora, Homerum cum illa ſcriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuiſſe?* cui Antagoras: *Putaſne Antigone, Agamemnonem cum illa faceret, quo quis modo Congrum condiret, ſolicitũ fuiſſe?* Piſcem igitur pro ganea poni non ignarus Horatius, cum Iccium ad frugalitatem hortaretur, eumque commendaret quod tali eſſet animo prӕditus, vt neque rerum opulentia moueretur, neque vilioris cibi frugalitatem aſpernaretur: quippe qui in medio poſitorum abſtemius herbis viueret, his tamen ita contentus eſſet, ita ſibi rerum omnium opulentiam redundare putaret, ac ſi eum liquidus fortunӕ riuus inauraret, id mox adiungit:

Antigoni & Antagora dicta mutua.

Verum ſeu piſces, ſeu porrum & cӕpe trucidas:

hoc eſt, ſiue lautiore victu, ſeu parco delectaris: per piſces delicatiores, vti dictum, epulas, per porrum & cӕpe, frugalitatẽ intelligens. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus eſt, vel corporis pars: maritimorum verò vis tanquam anima compacta, gratiam & uoluptatem illis comparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Aegyptiorum opinione in mari naſci Ioue dignum dixit, marina ipſe corpora Dijs amiciſſima arbitratus eſt: quare nonnulli aſſerunt Aegyptios ſacerdotes non alia ratione maritimis abſtinuiſſe, niſi ut piè caſtèque viuerent: veriti forſan, qui delicias omnes auerſarentur, ne piſcis & cibus eſſet ſimul & condimentum. Beatos enim illos tantum iudicabant, qui ſimplicem ac neceſſarium cibũ delicijs quibuſcunque prӕferebant, quod & ſaluberrimum eſſe Plinius atteſtatur. Diodorus tamen pri-

Quia non ad neceſſitatem, ſed ad luxum & ganeã piſciũ eſus.

B mum ex radicibus, ſecundum ex piſce cibum apud Aegyptios fuiſſe contendit. Cӕterum nos de ſacerdotibus, non de profanis, loquimur: nam & Horus ipſe author Aegyptius, alios omnes dicit piſce veſci ſolitos. Neque neſcimus ex lacu à Myride foſſo tantam fuiſſe piſcium capturam, ut argenti talentũ ſingulis diebus vectigalis nomine Reginӕ perſolueretur. Aliarum verò gentium ſacerdotes non modo piſcem non abhorruerunt, ſed & loca quӕdam Dijs ſacra eſſe commenti ſunt, ut ſolis ipſius piſces inde capere liceret: cuiuſmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleuſinorum fines alaci quidem ipſi tantum fluminum, cum aqua omnis, quӕ illic flueret ac reflueret, marina eſſet: quӕ loca Cereri & Proſerpinӕ ſacra dictitabant, ac perinde ſolis ſacerdotibus deberi. Quinetiam ӕtate noſtra, fluminum, ſtagnorum lacuumque plurimorum expiſcationes ſacerdotum tantum ditioni addictę ſunt. Quoniam verò pleriſque locis mordet Eraſmus Chriſtianiſmi mores ſuper eſu piſcium & ieiunijs, dum modo ita dicit: *Cum olim prӕcipuus gurgitum luxus fuerit in piſcibus, mirum eſt hodie religionis cauſa vulgus piſcibus veſci*. Alibi, *Olim veſci piſcibus pro delicijs habebatur, & infami uocabulo dicebantur Opſophagi, nunc ea res magna eſt ſanctimonia*. Alibi his mordaciora comminiſcitur, quaſi uelit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, ut ieiuniorum tempore piſcibus veſci compellamur. Reſpondemus ad hęc, ex ſanctiſſimorum Patrum ſententia, piſces non ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugum & olerum genera, quibus nutriri valeamus: neque, vt per argutos ſalſoſque iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniam vllius cuiuſpiam opinione ſpectare: ſed cum Chriſtiano homini tum ſemper, tum in ieiunio maximè laſciuię omnis abſtinentia proponatur, cibique in primis affluentia luxuſque corrigatur, piſces tamen ad ieiuniorum conſolationem indultos eſſe, qui quidem delectare aliquantulum, ſaginare verò: aut obeſum corpus reddere minimè poſſint, nullius enim, vt ſӕpe diximus, aut parui ſunt nutrimẽti, ideoque cibus

Aegyptij ſacerdotes maritimis abſtinebãt. Plin li. 12. cap. 1.

Prӕſertim i colloquijs, titulo de Ichthyophagia Piſciũ eſus quare tempore ieiuniorum ſit Chriſtianis indultus.

C eſt corporibus, quod non Platonica tantum, ſed noſtra etiam ſibi Philoſophia depoſcit, debilitãdis idoneus. Sed Gregorium ipſum audiamus Epiſtola eius eſt ad Auguſtinum Britanniarum prӕſulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piſcium eſum ait ita homini Chriſtiano indultum eſſe, vt hoc ei infirmitatis ſolatium, non luxuriӕ pariat incendium: monetque inſuper, ut qui carnibus ſibi abſtinendum conſtituere, ſumptuoſiora marinarum belluarum conuiuia inſtruere haudquaquam velint. *Decret. d. 4. c. denique. C. & poſt pauca.* Atqui ganeam ex piſce non ea tantum cauſa ſignificari dicendum, quod auidius à lurconibus expetatur, quàm quod ipſe quoque piſcis natura vorax eſt, quam quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllam Niſi eius opem implorantem in piſcem vertere noluerit, veſita ſcilicet ne actutum ab alijs piſcibus deuoraretur:

---Nam miſeros mutauit virginis artus
Cӕruleo pollens coniux Neptunia regno:
Sed tamen externam ſquamis veſtire puellam,
Iſidoſque inter teneram committere piſces
Non ſtatuit, nimium eſt auidum pecus Amphitrites.

A N I M AE.

NOn ignorandum verò piſces eruditioribus animas eſſe, quod ex puriore quodam conſtent elemento, neque multum concretus aliorum morentur, primiq; animatorum à Deo creati, vt obſeruat Philo. quodammodo animalia, & nõ animalia, vel vt ita dicã, mobilia inanimata, quibus ad ſolã corporis incolumitatem Deus animalem ſpiritum aſſlarit: veluti ſal carnibus ne putreſcat ad-

hiberi ſolet. Apud Feſtum Pompeiū legas genus piſciculorū maiorum pro animis humanis Vulcano dari ſolitū, quotannisque piſcatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani menſe Iunio celebratos. In quo illud animaduertendū, vulgatos Feſti codices in dāno eſſe, cum in antiquo manuſcripto legerim, quòd id genus piſciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis, non autem genus piſciculorum maiorum: nam ſi maiores, quomodo piſciculi? Eſt & alterum eodem loco mendum, quòd ſcriptum eſt eos ludos fieri ſolere à pop. Rom. cum vetus codex habeat, à prætore Rom. D

INNOCENTIA.

NEque deſunt qui piſcem innocentiæ hieroglyphicum eſſe contendat, cum omninò ſint innocui, neque elementum ſuum ad inſidias alijs inferendas tranſgrediantur: eoque ſpectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abſtinendum eſſe piſcibus edicto cauerit, ne perſequerentur inſontes.

DAEMONES IMPROBI.

ALij per animalia quæ in aquis degunt, improbos dæmones ſignificari tradiderunt, vt in ſacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur, & ſuperius vbi ſegregatas aquas ab aquis expoſuimus, aliorum quorundam ſententiam idem ſentientium recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicunt, laſciuiæ libidinique præfectos, & marinos deos vetuſtas omnis pro hieroglyphico laſciuiæ poſuit. Et piſces maris Euthymius ait poſitum pro dæmonibus, qui inter vitæ noſtræ fluctuationes verſantur, & in amara prauorum ſalſugine vitam ducunt.

GENTES.

Piſces aſſos comedere, quid in Sacris literis.

IN Chriſtianæ verò pietatis inſtitutionibus, gentes quæ diuinum cultum nondum ſuſcepiſſent, per piſces indicabantur. Atqui gentes huiuſmodi dæmonum cultui paſſim deditæ erant, quare piſcatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt piſces in ſacerdotum imperia redigerentur. Porrò Aſſertor noſter in Euangelio piſces aſſos comeſt, quod indicat, ſacrificium quod offertur Deo, non elixum, ſed aſſum eſſe debere, fidem quippe veluti igni probatam, & Sancto feruentem Spiritu offerendam. Eodem reſpicit, Ambroſio teſte, Seruatoris eiuſdem noſtri dictum in Euangelio, ſimile eſſe cœli regnum reti miſſo in mare, quod piſcium genus omne congreget, quæque ibidem ſubſequuntur: vbi nimirum de mortalium animis ſermo eſt, quæ ad ſanctioris vitæ inſtitutionem attrahantur. Quin & Propheta cum de piorum congregatione loqueretur, ſuper maria fundatam eam dixit. Apertiſſimè Eſaias: *Ecce*, inquit, *gentes quaſi ſtillæ ſitulæ*. Septuaginta ſic reddidere, *Sicut aquæ multæ*, quod idem eſt. E

IGNORANTIA.

Act. Apoſt. cap. 9. D. Pauli conuerſio.

SQuamatum quidem & pinnulatum piſcium genus ſatis expoſitum eſt ex Origene, quæ ſcilicet eius hominis hieroglyphica ſint, qui veterem poſſit hominem exuere: ideoque omne quod habet ſquamas & pinnulas, tam in mari quàm fluminibus & ſtagnis, electo populo comedere cōceſſum eſt. Illud addendum ex Heſychio, ſquamas ignorantiæ hieroglyphicum eſſe, quæ quidem opera beneficioque ſcientiæ excuti amouerique poſſunt. Id in Paulo liquido commonſtratum, qui cum veritatem ignoraret, cæcus factus eſt, addita verò Chriſti doctrina, quam Ananias ei prædicauit, ceciderunt vtique ſquamæ ab oculis eius, & mox vidit.

AQVAE.

Athe. li. 8.

ASſyriorum verò religio fuit, vt piſcibus abſtinerent in Rheæ venerationem, quæ quidem ea Iſis dea erat, quæ pluuijs potiſſimum dominatur: ῥέω enim fluo eſt: putabant enim illi ex aqua & aere naturam rerum præcipuè conſtare: proque vnda piſces, pro aere Columbam venerabantur, de qua ſuo loco dictum. F

FACELITIS.

Vide Lucianum in libello de Syria Dea & Artemidorum lib. 1. cap. 9.

QVamuis alij factum hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuiſſe filia perhibetur, cultum aſſerunt, eamque olim in piſcem commutatam, quam Syrij pro dea coluere, atque in eius honorem, Baſſo referente, piſces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & manſueti piſces, quos Syri veluti ſacroſanctos habent, eoſque violari, æquè ac Columbas, nefas putant.

DERCETO.

QVin & Derceto, ſiue, vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piſcem ab vmbilico deſineret, ſummæ venerationis deam in templis apud Aſcalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Aegypti populi piſcem vrbis ſuæ cognomine ſummo cultu pro dea coluerunt, hique Canem & mactare & eſſe ſoliti ſunt, in Cynopolitarum ignominiam & opprobriū, quòd illi piſcem Oxyrynchum apud ſe pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt ſuo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORVM TOMI PRIMI FINIS.

A

Tomus Secundus.

ILLVSTRI AC GENEROSO HEROI D. IOANNI IACOBO FVGGERO,

HIRCHBERGAE, VVEISSENHORNI, ETC. DOMINO, LITERARVM PRAESIDI, AC STVDIOSORVM OMNIVM MOECENATI.

B

IOAN. PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

CVM ea munera, quibus humanum genus Deus liberaliſſimè honeſtatum uoluit, mecũ ipſe conſidero, Io. Iacobe Fvggere Heros ornatiſſime, in eam opinionem adducor, vt exiſtimem nullum maius reperiri poſſe, quam literarum flagrans ſtudium, vel diſcendi cognoſcendive cupiditatem potius, ex quibus & rerum bonarum uoluntatem excitari, & verarum intelligentiam naſci perſpicimus: nihilque in rerum natura exiſtere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quaſi muniat ad ſummum ſplendorem cõſectandum, quàm παιδείαν, humanitatem inquam atque doctrinam. Idem planè te ſentire video, qui cum omnem ſemper excellentem in ſocietate humana virtutem memorabilem extitiſse cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, ſapientiæ honores pręcipuam habuiſſe erga mortale genus famam ac commendationem non ignoras. Hanc vt ueram et expreſſam, minimeque adumbratam tibi comparares, nihil prætermittendum putauiſti, quod ad verum ingenij cultum, animumque doctrina informandum pertineret. Luſtrandũ itaque primo unà cum fratribus Galliam erudititiſſimis hominibus, & liberalibus ſtudijs affluentem, mox Italiam omnium bonarum diſciplinarum altricem, cenſuiſti: ac inde eam ſapientie morumque laudem paulo poſt ad tuos reuerſus veſtræ Germaniæ oſtendiſti, ut tam omnes cognoſcerent te non ſolum eximiam ad recta vitæ inſtituta progreſſionem feciſſe, ſed eos etiam aditus quaſi adaperuiſſe, quibus lætos vbereſque fructus ad genus humanum redundaturos & ſperarent, & iam etiam cernerent: eamque ſpem & expectationem de præſtanti conſilio tuo, ſucceſſus planè confirmauit & auxit. Videmus enim admirabilem illam tuam virtutem

C *non modo elegantiſſimarum artium inſtitutione, ſcientia ac iudicio commendari, ſed etiam animi magnitudine, clientelis, munificentia, liberalitateque mirum in modum illuſtrari: vt commoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omninò maxima ſperabamus, longè maiora nos iam conſecutos fateamur. Quamobrem vt multa prætermittam, egregia quadam ac planè inuicta animi celſitudine te præditum declaraſti, cum maximas opes profunderes, vt bibliothecam magna librorum Latinorum, Græcorum, Hebraicorum, aliarumque linguarum multitudine ex Italia, exteriſque prouincijs comportata conſtrueres & exornares, vt quam multorum hominum ſtudia laudatiſſimo exemplo ad dignitatem, ad rectiorum diſciplinarum cultum excitares. Tua enim ſemper laus erit, tibique acceptum referre debebunt ſtudioſi, quod multis commodis fruuntur, & quod animum optimarum artium ſcientia diſciplinarumque ſtudijs excolere poſſint. Verum his in omnes collatis beneficijs, quę maxima ſunt, acquieſcendum tibi minimè indicaſti, quin potius maiora moliris, ac alteram illam planè regiam benignitatem adhibendam, dum afflictos recreas, iacentibus dexteram iſtam tuam pietate pręſtantem porrigis, de bonorum commodis & ornamentis cogitas, dum omnes denique liberalitate immortalibuſque beneficijs tibi deuincis. Siquidem exiſtimaſti te pro tua fortuna poſſe, pro acerrimo ſingulariq; iudicio debere, ut curares tenuiores, felicioribus tamẽ auſpicijs natos adoleſcẽtes, tuis ſumptibus in Germania Italia, & Gallia benignè tantiſper fouẽdos & ſuſtentandos, dũ eos in omni bonarũ artium genere progreſſus feciſſent, vt docendi alios munus iam ſuſcipere ac obire poſſint. Quo quidẽ inſtituto nullum illuſtrius, nullũ ad commemorationem nominis tui cum omni poſteritate adæquandam aptius eſſe iudicamus: hac. n. ratione declaras te maximo ſemper honore dignum, teq; per ſtudioſè ea ſequi, ex quibus vera, nõ adumbrata laus naſcitur, & nomen tuum tot etiam & tã præclaris teſtimonijs virtutiſq; monumentis ad omnem memoriam commẽdatum celebrabitur. Nã quæcumque accuratius nunc ſcripta & expolita Germanorũ opera ſunt, ea fortè omnia ad te miſſa, & tuæ felicitati credita leguntur: etſi non authorum cõmendatione, vel tuo ſaltẽ nomine ſunt in manibus. Tibi debetur (de alijs eruditiſſimorum uirorum lucubrationibus, quæ ſatis multæ ſunt, nihil dico)*

quod Demoſthenem, Aeſchinem, Iſocratem, Pauſaniam, ad noſtrorum hominum cognitionem tranſlatos ha- D
bemus dum eruditione præſtantem virum Hieronymum Vuolfium in clientela ſuſcipis, ac præmijs ornas. Hæc
cum ſermone omnium ad nos perferuntur, cum in editis libris videmus & legimus, felices eos iudicamus, quibus
Dei beneficio datum, vel vſu familiaritatis, vel officijs aliquibus tibi coniungi, qui à tantis ornamentis com-
mendationem ducis. Quapropter ego primus fortaſſis eorum, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operã
dedi, vt aliqua in re animum tibi atque obſeruantiam probarem meam. Nam Hieroglyphicorum meorum cõ-
mentariorum alterum Tomum ad te mittendum cenſui, vt vnicum ſtudioſorum ornatorem, cunctarumq; ar-
tium bonarum præſidem: adductus non ſolum humanitate ac benignitate tua, plurimis quidem et ampliſſimis
officijs perſpecta ſtudioſis omnibus, verum etiam, ut iam dixi, opinione quæ apud me eſt, de egregia tua erga
literas promouendas voluntate. Cui quæſo aptius ac conuenientius huiuſcemodi ſcripta mitti poßunt, quam
ei qui ita illa ſemper amauit & excoluit, ut in his ipſis vel tractandis, vel iudicandis longè omnibus præſtet,
ac maximè inſignis habeatur? Acceßit huc & ſimilitudo quædam, quam te habere video cum ornatiſſimo Flo
rentinorum principe Coſmo, qui cum familia Medicea ortus ſit, hoc eſt, ſapientiæ ſtirpe, auita quadam benigni
tate ſolus hoc tempore in Italia inuentus, literarum, venuſtatis, elegantiæ, atque adeò virtutum omnium uin
dex. Quamobrem cum ſingulos ferè Commentarios amicis varijs inſcripſiſſem, priorum Tomum in vniuerſum
huic optimo Principi tuendum conſeruandumque permiſi: pari ratione ſatis feliciter agi cum hoc altero Tomo
iam exiſtimaui, ſi eum in tuam clientelam de me abſente, deditiſſimo certè, tanquam præſente ſuſceperis: quod
te facturum pro ſingulari tua humanitate minimè dubito, cum iam Fuggerana domus in ipſa Germania non
ſolum ſingulos ac vniuerſos debitis officijs complectatur, ſed virtutis ipſius quaſi ſeminarium exiſtat. Prate-
rea ſi requirendus erat literarum patronus, qui hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquam portũ, E
ipſæ contra barbariem opem & patrocinium inueniant? Equidem, quod ad me attinet, quotieſcumque ad in-
genium, ſtudia, & inſtituta, tua inquam & Coſmi Medicei conſideranda animum confero, non poſſum non
confiteri, me maximo cumulari gaudio, cum propter multa quę & ſapienter facitis, & optima ratione tem-
porum habita ſtatuitis: tum quod in tanta bonorum Principum orbitate, tantaque beneficorum & liberaliũ
hominum inopia, qua hodie paßim in orbe Chriſtiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, ſapiẽ
tia, liberalitate prolixa, alijs libentißimè ea largimini, quæ magnis laboribus, ac ſingulari induſtria conſecuti
eſtis, quodque omnes intelligunt vos in beatis & omni copiarum genere florentibus ciuitatibus principem lo-
cum tenere, in ſumma tamen veſtra fortuna, uirtutis laudem magis eniteſcere, quam fortunæ gratiam. Quæ
iam tuæ ἐξοχῇ adferimus, explicationem continent eorum quæ ſacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corpo-
ris humani fabricam commenti ſunt, auſpicati à capite longe nobilißima parte: ne quis exiſtimet hos ipſos
Aegyptios ita brutorum cultui deditos, ut non etiam hominem qua meretur ueneratione ſuſceptum reliquis
omnibus prætulerint: ac μικρόκοσμον agnouerint. Nam ſi multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantiũ
genere quod nos rationis expers ducimus, obſeruaſſent: longè ea plura ſunt, quæ ſolo ex homine ſacrarum apud
eos literarum materiam ad ſua illa hieroglyphica ſuppeditarint, quippe cuius membra ſingula in huiuſmodi
myſteria receperunt. Haſce meas lucubrationes ſeparatim eo nomine tibi deberi intelligebam, quo ſtudioſi &
boni omnes communiter ingenij ſui monumenta tibi deberi profitentur. Et certè ſi iuſti rerum æſtimatores eße
volumus, literati, optimiſque ſtudijs dediti, nulla alia ratione maiorem ſuorum laborum commendationẽ ſpe-
rare poſſunt, quam ſi in eius principis nomine illas apparere fecerint, in cuius authoritate & iudicio præci-
pua proborum doctorumque pars acquieſcit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & conſilio
ſuſtinet, atque tum literarum gloria, tum etiam ſapientię laudæ fruitur. Vale. F

A

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM

AD IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVAE PER CAPVT SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVS SECVNDVS.

B

PRINCIPIVM.

PRAECIPVVM quidem Capitis hieroglyphicũ apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur, id vel frequentiſſimus authorum vſus, vel nominis ipſius indicat originatio: ſiquidem ita vocatum ait Varro, quòd ab eo capiant initium & ſenſus, & nerui. Vel quotidianus ſermo apertè declarat, dum aliquem eſſe huic vel illi rei caput dictitamus, dum à capite aliquid exordiri, dum in prouerbijs, piſcem è capite primum putere, Gręci dicunt, cum malorum publicorum & priuatorum cauſam in Reipub. ve[illegible]nę cuiuſquam principe conſiſtere profitentur: ad id Platonicum ſcilicet innuentes, tales eſſe ciues, quales qui primatum inter eos obtinent. Et Cicero, caput eſſe ad beatè viuendum ſecuritatem ait. Pro præcipuo verò, ad Appium Epiſt. *An tibi obuiam non prodirem? primum Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde quod caput eſt, amico.* Sed quid alienis adeò immoremur, cum noſtris abundè vti poſſimus? Ipſo ſtatim Bibliorum principio, Bereſith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium cuſtoſque rerum ſit, vulgata editio fecit, *In principio*, quod hieroglyphici eſſet interpretamentum. Alij dixerit, in capite, in Filio: nam mundus per ipſum factus eſt. Qu[o]d verò in Eſaię uiſione habetur de Seraphim duobus, qui ſenis ſinguli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiuſdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta eſſe interpretatur Adamantius, per obtectos verò pedes, nouiſſima non comprehendi, ſola media in conſpicuo eſſe, opera quippe eius diuinæ indicia prouidentiæ, cęlorum motus varios, Solis, Lunæ, ſtellarumque progreſſus, terræ, maris, & aeris viciſſitudines, & quæcumque in rerum natura ſuo ſunt ordine diſpoſita: ſedenim quæ antea ita fuerint, nouit nemo. Ex ijs quæ ſunt, Deum intelligimus: poſthæc quæ
C futura ſunt credere quidem poſſumus, ſed ſcire nequimus. Vnde legas apud concionantem in Diuinis literis Regem: *Annunciate mihi priora, & nouiſſima quæ erunt, & dicam vos eſſe Deos.*

Terentius in Eunucho.
Vel arceſſere
ἰχθὺς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὄζειν ἄρχε[illegible].
Apertè Virg. Aen. 10. Olatũ, caput horum, & cauſa malorum.
Capites in Diuinis explicatio.

DIVINITAS.

IN Deo ſanè Caput cum ponimus, id quod in eo conſtat Diuinitatis intelligimus, quæ cuncta ſcilicet pręcedit, & cui omnia ſubiecta ſunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid ſit Diuinitas, explicat. Tam inſano uerò cultu Aegyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & armis brutorum prorſus abſtinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, ſi quis illa eſitaſſet. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis ſimilitudinẽ compactum, in eoque duos animæ diuinos circuitus interlocatos, eſſeque membrũ diuiniſſimum ac reliquorũ omninò princeps: reliqua, vt capiti ſeruiant adiuncta. Caput, ait Hieroſolymitanus Heſychius, ut hoc obiter addamus, vniuſcuiuſque animalis ratione pollentis Mens dicitur, cuius ſedes cerebrum: vnde caput, & cuncta quę adhærent iecori, ſuper altare in holocauſtum ponere iubemur: nam & cor iecur concupiſcentiæ noſtræ impetum, motumque continent. Hinc Paulus nobis bene precatus: *Pax*, inquit, *Dei, quę exuperat omnẽ ſenſum, cuſtodiat corda ueſtra, & intelligentias ueſtras*, Idem Heſychius huc adnectit illud ex Eſaia: *Omne caput languidum, & omne cor mœrẽs, à planta pedis uſque ad uerticem, non eſt in eo ſanitas*, qd enim in nobis eſt rationis, vt dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non diceret aũt mentẽ ſobriam diuidi, ſed eſſe veluti vinculum, quod affectus noſtros ad ſanam rationem adiungat atque deuinciat.

Vna cum quinq; ſenſibus interioribus, & quatuor exterioribus.
Caput pro mente.

DOMINIVM.

ET quamuis per ſe caput principatus indicium ſit, longè tamen ſignificantius hieroglyphiceque magis id oſtendit, ſi faſcia redimatur, ſiue ea Corona, ſiue, vt apud Græcos Diadema vocetur.

τὸ κεφάλαιον τῆς

Nam

τυραννίδος caput & princeps tyrannidis. Lucian. in Tyrannicida. Artem. lib. 1. cap. 18.

Nam & coniectores eo redimiculo caput inſignitum per ſomnium viſum, dominij ſignum autumant. D Sed enim diademati ſuus eſt locus inter veſtimenta, vbi reliqua tractamus inſignia, nunc de capite ſimpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis ſimulachrum apud veteres authores celeberrimum, cęlum habere caput dicebatur, Vnde Euſtatius eruditè 1. Iliad. veteres ait cęlum pro capite accepiſſe, atque ita Pallas de cœlo deſcendit, incitationem Achillis iram compreſſura. Sed quoniam multa ſuper eo toto opere dicenda ſunt, quod id ſibi numen Aegyptij pro rerum natura confinxere, non importunum fuerit loco hoc totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, ſemel eo modo deſcribere, quò exhibita eſt ab oraculo, quod vt fertur, ipſe de ſeipſo in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enuntiauit:

> εἰμὶ θεὸς τοῖος δ᾽ ἔπασι οἷον κἀγὼ εἴπω,
> οὐράνιος κόσμος κεφαλή, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
> Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσί, τὰ δ᾽ οὔατ᾽ ἐν αἰθέρι κεῖται,
> ὄμματα τηλαυγὲς λαμπροῦ φάος ἠελίοιο.

Sed quoniam in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ eſt, τοῖος δ᾽ ἔμασι, legere eſt caſtigatiore verſu τοῖες δ᾽ ἐμαθεῖν, ſi cui ea magis arrideat, dicamus:

> *Sum Deus, ut diſcas, talis, qualem ipſe docebo,*
> *Cœleſtis mundus caput eſt, mare uenter opacum,* E
> *Terra pedes, aures uerſantur in æthere ſummo,*
> *Lux, oculi, quam ſolis habet ſplendentis imago.*

Vbi animaduertendum, ventrem pro mari, & vice verſa, mare pro ventre etiam apud alios accipi, præſertimque apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum ſententiā ſecutus, cum ægrotum qui per nocturnam imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari conijcit, idque minimè contemptui habendum iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus ſit, ſtatim docet. Quin apud nos etiam in ſacris literis aliquid in hanc ſententiam de Deo legere eſt. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant, quę manifeſtiſſimis paſſim verbis in Diuinis literis explicantur, vt illud in hanc ſententiam apud Eſai. 66. *Quam mihi ſedem ædificabitis? aut quis locus ad requiem mihi? cęlum mihi thronus eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum.* Quod, quo ſit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium ſuper Geneſim, hom. 1. Apud Hierem. 22. *Nonne cęlum & terram ego impleo?* Et Prou. 15. *In omni loco oculi Dei ſpeculantur bonos & malos.* Hinc Cyprianus idem, in abditis & ſecretis uel ſemotis locis, in cubiculis etiam ipſis, orandum monet, idque magis fidei conuenire, vt ſciamus Deum ubique eſſe pręſentem, audire omnes & videre, & maieſtatis ſuæ plenitudine in abdita quæque & occulta penetrare. Cum itaque veteres per Serapin uniuerſam mundi molem, & ipſa rerum principia intelligerent, certatim eum templis magnificentiſſimis honeſtarunt, cuiuſmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pauſanias Athenis etiamnum templū Serapidis fuiſſe narrat Ptolemæi in gratiam ſtructum. Inuaſerat autem Ptolomæum Lagi ſuperſtitio ex dæmonis apparitione, qui iuſſerat, ut apud Euſtachium eſt, mitti nauem, quę appulit Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen acceſſit, indeque Iouis Serapidis ſimulachrum tranſtulit, quod quidē cuiuſnam eſſet materiæ diſcerni non poterat: nempè ut chaos ipſum cuius ſymbolum erat, præ ſe ferret. F Et quod illi ſimulachrum in templo Alexandreæ ita uaſtum erectum eſt, ut dexteram unum parietem, alterum læua perſtringeret, ex omnibus metallorum lignorumque generibus compoſitum ferebatur, ut nihil non complecteretur quod terra uel proferat, uel intra uiſcera abditum occultarit.

Quin etiā tres ī Deo vero perſonas, iuxta oraculum, quod perhibetur Thulidi Aegyptiorū Regi renunciatum. Sed hoc ſuperſtitioſorum commentis deprauauit. Vt & apud Spartanos, Meſſenios, Bœotios.

Plato in Cratylo. τὸ δὸ πλούτωνος τοῦτο μὲν κατὰ τὴν τοῦ πλούτου δόσιν. Plutonis vero nomen, ob diuitiarū largitionem. Idem Lucianus in Timone. Artem. li. 1 cap. 18. Suetonius in Galba, cap. 1.

LOCVPLETATIO.

EA autem potiſſimum de cauſa Serapis in cultu erat, quòd perſuaſum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Pſellus, dæmonas nobis ſæpè diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proſerpinam agnoſcit. Nam omninò qui apud Aegyptios Serapis, apud Græcos Pluto eſt. Pluto idem qui Diuitiarum Deus. Hinc auariſſima meretrix apud Catullum ſolicita eſt, ut ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura: quòd is dæmonum princeps locupletandis ſupplicibus dare operam, eius ſuperſtitionis errore crederetur, atque ideò geſtare calathum, de quo paulò poſt plura, unde bona hæc liberaliſſimè depromerentur, nunc pauca hæc pro re ſufficiat attigiſſe.

LVCRVM.

EſT & lucri ſignum caput, uerum id apud coniectores: illi enim capitis magnitudinem inſolitam, per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarum acceſſionem ſignificare tradunt; propterea quòd vulgò numi, ut apud Artemidorum eſt, Capite uocantur.

SALVS

SALVS.

A

REceptum etiam eſt apud omnes, vt caput pro ſalutis hieroglyphico ponatur, idque in extremo diſcrimine commendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerũ ea loquendi figura, ἐπ' ὀδυσηῒ κάρη ἐπ' ἐμοῖο κάρη. Hinc Tib. Gracchus cum ſalutem ſuam populo commẽdaret, manu capiti ſuperpoſita ire perrexit in Capitoliũ, quod illi malè vertit, interpretãtibus inimicis, eum eo ſigno diadema ſibi depoſcere. Tale aliquid apud Ariſtophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: *Et ſi non iuſta profatus fuero manu ſupra caput impoſita, quæq; vniuerſus approbet populus*. Sed & portenta huic ſubſcribunt ſignificationi, tacta ſiquidem de cœlo Cæſarum æde, capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt, quo quidem oſtento præmonſtratum eſt Cæſarum progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

Portenta ex manu capiti ſuperpoſiti.

DOCTRINA IMPERIOVE PRAESTANTES.

ANtiquum autem fuit inſtitutum eos honore numiſmatum decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. Quare Mitylenæi Sapphus imaginem numis impreſſere, Homerum Chij, auctore Strabone. Horum exemplum ſecuti Mantuani principes, Maronis ſui ſpeciem in numis aliquandiu expreſſere, non immeritò ſibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuerſam ſui nominis celebritate ſempiternæ gloriæ commendauit. Plurimum verò Principum imagines poſteritati per eiuſmodi monumenta innotuere, neque numis tantum, verum etiam gemmis expreſſæ, vt tot ſtatuarum memoriam, quibus non ſuam tantum ſimilitudinem humano habitu inſignẽ eſſe voluerũt, verum etiam facies ſuas dijs adſcribi, vtque ipſi eorum nominibus vocitari ſe iuſſerint, B prætereamus. Longè illud ſimplicius, quòd Octauianus Auguſtus numum cuſit in quo ſingula ex vtraque facie capita atque ea quidem pulcherrimè elaborata, eorum alterius inſcriptio eſt, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inſcriptionem multis alijs in monumentis vſurpauit, vt in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, paſſim Romæ legitur; cui vt adblandiretur Maro. Aeneidos ſexto, Diui eum genus appellauit: in Antiquiſſimis enim Romanæ bibliothecę codicibus habetur, AVGVSTVS CAESAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiaſſet, qua tabellas ſignare ſolitus erat, non ſine multorum conuicijs, qui ænigmata illum miſſitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine ſignauit, quoad ſua demum vti collibuit, cum authoritatis iam validiſſimè corroboratæ, clariſſimuſque haberetur. Quin ea ſignare, qui quoque ſubſecuti ſunt principes, perſeuerarunt.

Vt Domitianus qui ſe Deũ & dominum aſſerẽs, ſtatuas aureas ac argẽteas ſibi in Capitolio poni volebat. Suet. in eod. cap. 13. Octauiani Auguſti numiſmata Suet. in Auguſto c. 50, imago Alexãdri.

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginem, perſuaſum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi proſperè omnia ſucceſſura, omneſque eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro, vel argento expreſſum geſtitaret, adeò vt Macriana familia, quam ſuo tempore nobiliſſimã Romæ fuiſſe Trebellius atteſtatur, Alexandri effigiem conſueuerit habere quaſi familiarem, apud uiros quidem in auro uel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri ſtudioſiſſimus fuit, cuius imagines cum paſſim renouaſſet mortales, ut huic eius ſtudio adularentur, ſtatuas aliquot erexere, quæ uno corpore facies duas geſtarent, Alexandri ſcilicet & Antonini. Quam quidem ſuperſtitionem Chryſoſtomus acerrima inſectatur increpatione: nam & eo tempore abuſus huiuſmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numiſmata capiti uel pedibus, auferri nondum potuerat.

C

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodoſij & aliorum qui eo ſeculo fuerunt Imperatorum inſignibus, in atrio præſidis Thebaidos nuncupati argumentum hoc pictum ſpectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum, officiorumq; canone deſcriptum Romæ apud Maffeos inſpexi. Tabula eſt libris quodam ordine diſpoſitis onuſta, quorum nonnulli ſyllabarijs quibuſdam notis inſcripti ſunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præſcriptũ habent. Supra tabulam faſtigiũ attollitur, in media cuius facie genij duo latum ſuſtentant orbem, in quo caput inſtar humani, cuius ita inſcriptio eſt, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulę quę deſcriptos, uti diximus, libros continet, ſingulis capita ſingula ſunt appoſita, quorum ſuperius à dextera inſcriptionem circunductam oſtendit, VIRTVS, alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVTHORITAS. quartum à leua, FELICITAS. Quod quidem, ut puto, innuit rerum omnium gerendarum ſummam à Deo primum emanare: eumq; conciliandum in primis, ut noſtra omnia fortunentur. Mox neceſſariam eſſe uirtutem, quippe animoſum, aptum, & idoneum eſſe debere hominem qui præclara ſit facinora aggreſſurus. Verum uirtutem ſolam parum prodeſſe, niſi acceſſerit & diſciplina, cuius ſcientia eruditi, & tempora & occaſiones internoſcamus. Sed enim & hæc, & illa uix ſufficient. niſi & authoritas adiuncta fuerit, qua milites populique ſub imperio contineantur, iuſſaque non cunctanter exequantur. Vnde legas de Veſpaſiano, cum eſſet iam à militibus ſalutatus Imperator authoritatem

& quaſi

& quaſi maieſtatem quandam inopinato ſcilicet, & adhuc nouo principi defuiſſe, quæ non prius acceſſerit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, ſedenim pro tribunali pariter adiiſſent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonſtratam à Serapide per quietem, reſtiturum oculos, ſi inſpuiſſet: confirmaturum crus, ſi dignaretur calce contingere: cumque vix fides eſſet rem vllo modo ſucceſſuram, ideoq; ne experiri quidem auderet, extremò hortantibus amicis palam pro concione vtrunque tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primum deſiderabatur, authoritatem indeptus eſt. Sed & quarta neceſſaria eſt, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia ſis eruditus, authoritateque communitus, niſi tibi res feliciter cedat, ruere plerunque omnia, & elabi in irritum experieris. Addita hinc & altera tabula cum eiſdem libris & librorum notis, & genijs in faſtigio orbem cum capite ſuſtollentibus, ſed angulares circuli affixi adſcripta habent nomina ſingula ſinguli, VER, AESTAS, AVTVMNVS, HYEMS: vt ſcilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt ſuo quæque tempore agantur, procurenturve. D

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum ſingunt, nullus geſtaminibus appoſitis, quæ hieroglyphici notitiam afferre ſolent, ſed quod comam habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprehenſam, nonnunquam in humeres negligẽter diffuſam, Diodorus Muſæ hieroglyphicũ eſſe contendit: cuius dicto ſtandum, cum in huiuſmodi rebus indagandis nõ incurioſus fuerit, tametſi nonnunquam ſententiam ex vulgo mutuatur.

TERROR.

MVliere ſimulachrum horrifica ſpecie fabrefactum apud Corinthios, imago terroris erat: de quo Pauſanias lib. 11. Atque huc nonnulli trahunt Meduſæ caput, quam Domitianus pro pectore geſtare gauiſus eſt, vt ſui admirationem apud omnes incuteret. Quamuis non deſint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè coleret, interpretantur. Sedenim de Meduſa plenius in Anguium commentario. E

ADVERSARIVS.

APud Mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis geſtu tortuoſam, idq; contradicentẽ aduerſarium ſignificare: cuiuſmodi ſimulachrum in decimum Scorpij gradum intulere, eoque ſupra horizontem aſcendente in lucem editũ, ceruicis fore indomitæ, opinioniſque deſtinatæ, futurum eſſe præſagiunt.

ROMA.

MVlieris verò caput galeatum in pleriſque numis Romam oſtendit, non tantum quia Romani nihil non armis arrogarint, aut quia ſuam ad Martem originẽ referre voluerint, quàm vt arcanum illud ſuum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerẽt, vulgo verò tenebricoſius obſcurarent, re ad interpretationẽ aliam diſtracta. Gergithius enim author minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuiſſe tradit, quæ quidem, tantum alias inter caput elatura eſſet, F

Roma nomẽ Cephalon.

Vir. 1 Ecgl.

Vide annotatiunculas.

Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Sed nos quid ſoliciti ſumus, quibus rationibus Roma ſit caput, cum Dominus Deus noſter Chriſtus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire: quem ſcilicet Romæ principatui deſtinaſſet. Alias verò cum enim Petrum nominat, ad Capitolij immobile ſaxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantum, ſed quaquam tota terra habitabilis extenderetur, caput futurus eſſet, quod dictum volui, vt Oecolampadij conuerſio diligentius expenderetur, qui cum Theophylactum Latinum faceret, verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermiſiſſe.

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aſpiceret, alterum fœminæ, quod extrà proſpectaret, cuſtodiam ſignificare Aegyptij tradiderunt: propterea quòd hieroglyphici huiuſmodi beneficio ſeſe à nullo dæmonum infeſtari poſſe perſuaſum habebant: &, vt Horus ait, figura hæc ſatis ſuperq; ad tutelam ſufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appoſitis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INuenias plerunque in ueterum monumentis capita duo, duabus additis inferne literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc eſt, defunctorum tutelaribus ſacrum vel commendatum intelligas

A ligas. Cæterum, uti dicebamus, Aegyptij id ipſum innuere uolentes, & tutelam ſignificantes, nullas addebant literas. Manes uerò & ſuperos & inferos, augures dicebant, inuocabantque eos ita nuncupatos: quòd per omnia ætherea terrenaque manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium numum memorat Pollux, ab una cuius parte duo eſſent capita, ab altera ſecuris, cuſa. Seueriſſimę hoc animaduerſionis ſignum, ut in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iuſſit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, ut in adulterio deprehenſi mas & fœmina eodem ſupplicio ſecuri ſubijcerentur. Quo iudicio cum neque filio pepercisset, rem eo monumento iuſſit inſigniri. Meminit huius legis etiam Ariſtoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, *Tenedia ſecuris.* *In politicis.*

P R V D E N T I A.

QVod uerò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit, ſunt qui prudentiam ſolertiamq; Regis præ ſe ferre autument: prudentis enim hominis eſt præterita noſcere, futura uerò multò antè præuidere. Hinc illa apud Perſium exclamatio, cum hominis neſcio cuius prudentiam deſideraret. *Macro. Satur. lib. I. cap. 7.*

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinſit.

Eodem fermè ſignificato Anteuorta Poſtuortaque, Diuinitatis aſſumptitiæ comites colebantur. *Indidē ex Macrob.*

B ANNVS INIENS.

NEque tamen deſunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendique anni referant: nam & Cyprianus bifrontem cum exprimi ſcribit, quòd in medio conſtitutus, annum incipientem pariter & recedentem ſpectare uideatur. Quæ uerò ſuper hoc Ouidius latè deſcribit, apud eum uidenda prætereo. Imberbe Iani bicipitium in numo quodam eſt, ab cuius altera parte quadrigæ ſunt, cum Ioue fulminante: inſcriptio literis foſſilibus ROMA, quod nimirum ipſius Reip. ſigillum fuerit. Geminus uerò Ianus utraque facie barbatus in argenteo numo eſt, in quo literæ, L.F.M.F.O.V.R.I. Ab altera parte tropheum eſt cum flagello & ſceptro, cuius apex ſerpentinus, Roma iuxtà, quæ coronam ciuicam trophæo ſuperimponit. *Ouid. li. I. Faſtor.*

SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos pleroſque numos uideas capitibus geminis una ceruice contentis, una parte ſignatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiuſmodi Saturni beneficia ſignificari tradunt, Ianumque eo monumento Saturno gratiam relatam uoluiſſe, qui naui ex Aegypto in Italiam uectus agriculturam commonſtrarit: nam à ſatu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico uerò huiuſmodi numo ita Ouidius: *Lib. I. Faſ.*

Et bona poſteritas puppim ſignauit in ære,
Hoſpitis aduentum teſtificata Dei.

Hunc uerò fuiſſe primum numum cuſum, & à Iano ipſo ſignandi æris morem inuentum, plerique memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Gręcam & Aegyptiacam. Porrò fama eſt Athenienſes Aegyptiorum colonos fuiſſe è Sacenſi ciuitate duce Cecrope deductos, ut Nazianzenus in Monodia Baſilij. C

I N C O N S T A N T I A.

ALioqui Mathematici bicipitium inconſtantiæ hieroglyphicum poſuere. Nam tertio ſupra uigeſimum Leonis gradu bicipitis hominis ſimulachrum oriri confinxere, quòd eo aſcendente gradu natum, inconſtantis ac leuiter mutabilis uoluntatis atque ſententiæ fore præſagiunt.

BENE CONSVLTORVM STABILITAS.

COntra uerò quos Ianos huiuſmodi bicipitio inſignes pleriſque locis uideas, ſed ſine manibus ac ſine pedibus, quadrangulari quodam ſcapo ita præciſo, ut ab humeris ubi in quadrum abire incipit deorſum uerſus magis ac magis anguſtetur, per hieroglyphicum hoc ſunt qui firmitudinem & ſtabilitatem eorum denotari dicant, quæ ſapienter & maturo conſilio gerantur. Quòd uerò manibus & pedibus careant, uim diuinam oſtendit, cui nihil horum opus ut quod facere deſtinarit efficiat: Deus enim ſimul &

Innuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter. *Virg. Aen. lib. 10.*
Dicto citius tumida æquora placat. *Idē Aen. lib. I.*

Illa prætereà dilatatio quę fit à baſi ſurſum uerſus aſcendendo, oſtendit humana omnia, quò Diuinitati propius accedunt, eò auguſtiora amplioraque fieri. Vnde apud Maronem Dido apotheoſin ſibi, ob res à ſe pręclarè geſtas pollicita, dicit: *Virg. lib. 4. Aeneid.*

Et nunc magna mei ſub terras ibit imago. de quo alibi latius.

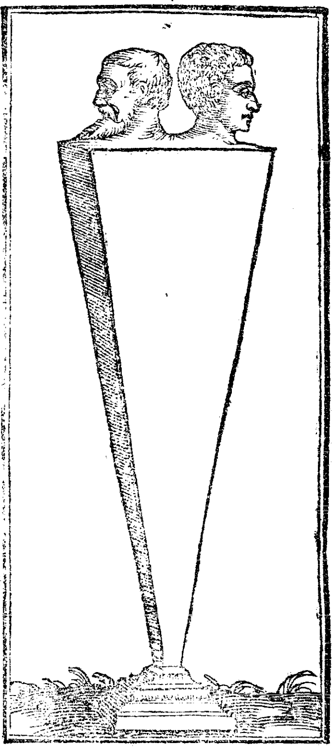

D

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

Geryones quid.

PEr tricipitium uerò Geryonem in primis ſignificari paſſim inuenias. Quid autem ſibi Geryones uelit, & utrum hiſtoricũ an fabuloſum fuerit commẽtum, ut adhuc in ambiguo ſit ſcriptorum uarietas efficit: vulgatior tamen eſt ea opinio, tres in Hiſpania fratres unanimi concordia imperiũ obtinuiſſe, quos Hercules oppreſſerit. Græci, ut ingenio ſunt ad comminiſcendum noua promptiſſimo, alia atque ſuper Geryone tradiderunt, ſed inter eos Hecatęus Geryonem affirmat loca circa Ambraciã & Amphilochos tenuiſſe, indeque abactas boues, quę ſpecie mira reperiantur in ea regione ualdè herbida, & paſcuis lętiſſima. Alij in Euxino ponto urbem τρικαρηνίαν memorant, cuius principem Geryonem Hercules ſuſtulerit, cumque boues ſpecioſiſſimas eius abigeret, interroganti cuius illę fuiſſent, reſponſum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis ſonat, inde datum locum fabulę.

Nempè puꝑices coloris Tricipitem.

HISPANIA.

Imp. Hadriani numus.

SAnè ut Hiſpania, quæ tripartitò diuiſa eſt, per hieroglyphicum Geryonis intelligatur, tum authores pleriq; tum Imp. Hadriani tertium Conſulis numus oſtendit: in quo ſimulachrum triceps haſtę innixum, quod dubio procul factum, ob Hiſpaniam peragratam, ſiue ut originationem ſuam oſtenderet, quòd Gaditana eſſet matre genitus, ut apud Spartianum eſt. E

LVNA MENSISVE.

Tricipitẽ Geryonẽ.

INterpretes Heſiodi τρικέφαλον γηρυονῆα, Lunam ſignificari cõtendunt: alij tempus pręſens, præteritum & futurum, alij triplicem menſis diuiſionem, quę ternis apud Gręcos denarijs diſpertitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Gręcorũ nuncupationes ſunt, ἱσαμένου, ἐπὶ δέκα, φθίνοντος, quarum nuncupationũ ultima, dierum numeri Romano more retrocedũt.

AVXILIARES.

Quare multis manib. & pedibus præditus Geryon.

Vergil. in Pharmaceutria.

NEque me præterit Plutarchum, in lib. *De ciuilibus institutionib. ad Traianum*, aſſerere Geryonẽ multis oculis, multis manib. & pedib. prędituũ ea de cauſa vulgò dictitatum: ꝙ in negotijs obeundis conſilio vno, multorũ opera vti conſueuerit, qđ in principe uel alio quopiã, cui Reipub. ſumma credita ſit, cõmendabile plurimũ habetur. *Non. n. omnia poſſumus omnes.* Idcircoq; Pelopides laudatur, qui legationẽ initurus, cum ſe ad dicendũ parũ idoneũ intelligeret, adiutorẽ ſibi ſociumq; muneris Epaminondã cooptauit. Sic Nicias cum ad labores tolerandos imbecillo admodũ corpore & inexperto eſſet, Lamachũ ſibi & robuſtũ & induſtrium ſocium accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonẽ pluribus oculis manibuſque præditum, eundem & Quadricipitem legas apud Ariſtophanem, vbi de Lamacho loquitur, βούλει διαμάχεσθαι Γηρυόνῃ τετραπτίλῳ. F

SOL.

Ad verbũ ex Macrobio in Sat. lib. 1. c. 20.

TRiceps quoq; Seraphidis imago in numiſmatis qđ ſibi velit, in brutorũ commẽtarijs ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletius explicandũ eſt. Tricipitiũ eſt ex trib. animalibus, quorũ in medio eſt Leonis caput vaſtũ admodum, dextera parte Canis applaudibũdi blandientiſque, lęua Lupi, ſupernè calathus inſidet: q̃ ſpecies vniuerſa, Anguis ambitu cõplexa eſt. Qui Solẽ hinc interpretant̃, ex capite Leonis tẽpus pręſens indicari volunt: ꝙ eius conditio inter præteritum futurumq; actu pręſenti ualida feruenſq; ſit. Pręteritum ex Lupi capite conijciunt, ꝙ animal eſt admodũ obliuioſum, obliuio aũt de pręterito eſt. Futurũ ex adblandientis Cane effigie, quod eſt indiciũ ſpei, quę nobis ſemper adblanditur: ſpes verò ſemper de futuro eſt. Cõpetit verò Soli temporis cõſideratio. Quid verò ſibi uelit Serpens, ut Deus ſit, ut temporis author alio cõmentario ſatis explicatum eſt: alibiq; oſtendimus huiuſmodi tricipitiũ prudẽtiæ cõuenire.

Calathum

Calathum vero loco hoc aiunt altitudinem ſideris commonſtrare, vimque refertiſſimam ac opulentiſſimam: quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPITER AEQVVS.

QVamuis qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitum ea de cauſa figurari autumnant, quòd omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerum omnium arbitro moderata. Nam, vt optimè Maro, *Rex Iupiter eſſe omnibus idem.* Virg. Aen. lib. 10.

DIANA.

ET Dianæ ſimulachrum tribus inſigne capitibus celebratur, quorum vnum Equinum, Caninum alterum, tertiũ humanum, ſed facie admodum ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Dianæ,

dixit. Apud Aeginetas tamen vna tantum facie & vnico corpore fingi Hecaten, talemque apud eos ſtatuam ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenemque primum tria illa ſimulachra inuicem connexa excogitaſſe. Quid verò ſibi velit Equus, Canis & ruſticana illa facies in eo ſimulachro, alibi docuimus.

Vel, vt Alij maluerũt, apri, aut ſuis agreſtis, ex Orphæo in Argon.

QVADRIFRONS.

B QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons pleriſque locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſque, introitus exituſque dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrati ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumque menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

--*Hæc Ianus ſummus ab imo Perdocet.* *Epiſtola prima.*

Ad id etiam ſpectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, quas Græci Latinique Horas vſitatiſſimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: *Variiſque mundum temperat horis.* Et quoniam in horas incidimus, erat apud Megarenſes Iouis ſimulachrum, ſupra cuius caput & Parcæ & Horæ ſtatutæ erant, ea de cauſa, inquit Pauſanias, quod fata in Iouis omninò poteſtate conſiſtant: Horas verò, quippe quæ nos Anni tempora dicimus, arbitrio ſuo diſponat. Cæterum quod ad Parcas attinet, Aeſchylus Iouem quoque ipſum fato ſubiectum eſſe dicit, ita ſuper eo locutus, οὔκουν ἂν ἐκφύγησε τὴν πεπρωμένην. Atque hinc fortè Parcæ illi ſupra caput inſident. *Lib. 1. Car. Ode. 12.*

IANI FILIAE IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani ſimulachrum ideo quadrifrõtem figurari dicit, quod filiæ eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris deſiderio, quem agricolæ lapidibus obruiſſent: vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis communicato, cum ij ſuauitate illecti plus æquo hauſiſſent, in ſomnumque prolapſi diu iacuiſſent, experrecti demum, venenumque ſibi propinatum arbitrati, conſurrexerunt in Ianum, eumque lapidibus oppreſſerunt. Hæc

C eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS MANASSES.

QVinis verò frontibus neminem præter Manaſſem formatum legi, qui Rex Hebræorum poſteaquàm Prophetam Eſaiam ſuſtulit, quincuplici facies ſtatuam ſibi poſuit, vt longè plura ſe perſpicere indicaret, quàm Prophetæ, qui *Videntes* appellabantur.

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MAthematici, ſi Petri Aponenſis inuenta ſumus admiſſuri, quæ vnde deſumpta ſint, quamque antiquum ſit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum ſeptem capitibus inſigne, quia decimo Geminorum gradu ſtatuere, inde ſignificantes, ſub eo graduum numero in lucẽ editum Multiſcium fore quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam eſſe celebrem, quã is non ſit optimè conſecuturus, eundem tam publicis quam priuatis rebus agendis aptiſſimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. *Præſertim forſan in ſeptem artibus liberalibus.*

DE COMA.

CApilli verò cũ ad caput pertineant, hieroglyphicis eius poſtulant abſcribi, qui nimirum in Diuinis literis cogitationes, quibus ornatur anima, menſq; contegitur, ſignifi- *Matt. c. 10.*

Capillorũ in Sacris hieroglyphicum.

care feruntur à venerandæ antiquitatis Theologis: anima enim ipſa cogitationes generat, perinde ac caput ſibi capillos profert, quibus ornetur & obtegatur. Hinc illud, *Capillos capitis noſtri numeratos eſſe*: cogitatus quippe noſtros omnes Deo pateſcere. Tondere autem ſuperfluas & inutiles cogitationes, ſummouere ſignificat: quæ niſi tondeantur, vel obcæcant, vel aliquod aliud afferunt impedimétum. Eucherius pilos veterum cogitationum iudices eſſe dicit, ideoque imperatum à Moyſe, vt Leuitæ abradant omnes corporis ſui pilos. In Nazaræis autem non tondere, neque quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium eſt, eos cogitatus ſuos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicaſſe, vt nihil in eis ſuperfluum appareat. Nam & qui ſacerdotibus mandauerunt, vt barbam nutrirent, quod in Nazaræorum quandam ſimilitudinem olim Concilia pleraque ſtatuerunt: fieri hoc intellexerunt, ut hi dum barbam capilloſve vel viderent vel attrectarent ſuos, ſui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe ſuos in Deum dirigendos, totum eſſe ſanctum debere ſacerdotem, bono ſemper vti conſilio, & in ſe nihil admittere, quod vel mutare vel ſummouere ſit opus. Quis eſt hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Eſto vel nullus, vel quam rariſſimus, admonitio tamen hæc ſub oculos aſſiduè obuerſata proficere aliquid poteſt, veluti reliqua quoque ſacerdotis ornamenta geſtaminaque aliquid præ ſe ferunt ſingula, quæ per hieroglyphicum quæque ſuum, hominem integritatis admoneant. At decies in die vel iuſtum cadere clamitabunt, ideoque tondendam identidem, vt auellendarum cogitationum prauarum memores identidem ſimus: ſeducere enim ſeipſum hominem, qui ſe ſine peccato eſſe profeſſus fuerit. Atqui ſanctius eſt longèque laudabilius, in eo mentem cogitationemque omnem collocare, ne potius peccemus: quam quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sed enim quantum ad comam attinet, modum his moribus Gregorius ſapientiſſimè præſcripſit, qui quarta & vigeſima libri primi epiſtola, capillos ipſe quoque in capite ait exteriores cogitationes indicare, & præſentis vitæ curas exprimere: quæ quidem ex negligenti atque torpeſcente ſenſu coortæ, quia minus opportunè prodeunt, nobis quaſi non ſentientibus pullulant. Igitur alijs qui præficitur ſacerdos, neque prorſus debet ſolicitudines exteriores à ſe proijcere, neque illis multum inhærere. Coma itaque nequaquam deglabretur, ſed ne immoderatius excreſcat, diligenter attondeatur. Quòd verò de non abradenda in rotundum, facie capillorum, lege prohibitum eſt, vel, vt Septuaginta reddidere σισόην, facere more barbarico, quod nonnulli denſioris capilli tædio factitant, ob Paganorum inſtituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit. D E

Leuit. c. 19.

SERVITVS.

Serui Agrippæ Poſthumi factum.

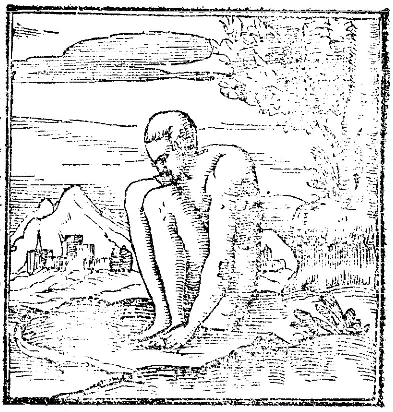

CAeterum raſitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu ſeruitutis indicium fuit. Ideoque Agrippæ Poſthumi ſeruus nomine Clemēs magna auſurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omninò ſimilis erat, ſeſe ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontorium vectus ignotis ſeſe abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbamq; promitteret: nam ſerui caput raſitabant. Apud Ariſtoph. Auibus, Piſtotherus admiratur Poetam, qui ſe Muſarum ſeruum dixerat, comatum eſſe. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirũ de ſe futurum dicit Amphitryone ſeruus Soſia, F

Vt hodie abraſo capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

Artem. li. 1. cap. 22.

Lacedæmoniorũ mos in bello.

ONirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium eſſe autumant liberationis à moleſtijs & impedimentis. Quin & caluitium ipſum, accerſitis in iudicium, aut ſupplicium timentibus, effugium oſtendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iuſſerũt, vt lõgè tutiores in bello eſſent, adimereturque hoſti facultas in pugna capillum apprehendendi. Nam & barbam etiam ea de cauſa, præter Græcorum aliorum morem, raſitare conſuerunt. Quod ſi fugam meditarentur, inſtabat à tergo vinculum atque anſa, quo capi poſſent, atque ita præcapturæ metu deſtinatiore animo conſiſtebãt, aduerſique dimicabant. Pollux Euboicos opiſthocomas vocatos ait, & Hectorem Timæus ea per terga fuſa Coma inſignem deſcribit, id quod Abantes primos omnium excogitaſſe Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos ea de cauſa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quod moris eſſet apud Græcos comas nutrire, in ſignum fortitudinis; Theſeaque primũ aiunt anteriorem capitis Comam Apollini Deliaco dediſſe.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quam apud Latinos, mollitiei ſemper ſignũ fuit: comatum enim puerum Græci probri cauſa dicunt. Et Cicero paſſim, capillum nunc compoſitum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamiſtratam in vnguentato Conſule comam inceſſit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia ſuffultum mitra.

Aen. lib. 4.

A

DE SEMICRINITO CAPITE.

OSiris non ſemel dicendus eſt nobis, tot & tanta fuerunt ea quæ ſuper hominis celebritate veteres memoriæ prodiderunt, dum commentum alij, hiſtoriam alij conſectantur: veluti de ſemicrinito eius capite varia traduntur.

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Oſiridis memoriam fieri author eſt Xenophon quiſquis ille fuit qui ſcripſit Aequiuoca, quo nonnulli peregrinationem eius oſtendere interpretatur. Ita verò habebat ſimulachrum huiuſmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi ſinerentur, vt alteram oris partem omninò cooperirent. Cauſam hanc afferunt: quòd toto expeditionis tempore, quo Gigantas bello perſecutus eſt (id decennium in Italia fuiſſe ferũt capillum & barbam nutrierit, quam mox in Aegyptum reuerſus depoſuerit. Vnde mos inoleuit apud Aegyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutrirent. Superioribus annis facies huiuſmodi dextera parte capitis crinita, læua abraſa, Viterbij antiquo lapide viſebatur, egoque apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia inſignem, marmoreum capitulum vidi à ſiniſtra parte capillatum, à dimidia altera glabellum. *Oſiridis ſimulachrũ.*

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dictata magnam cum Aegyptiacis hieroglyphicis ſimilitudinem habent) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, oſtendere aiunt mares conſanguineos extingui debere, quòd ſi nullos habuerit, damnum nihilo ſecius aliquod extimeſcendum. *Artem. l. 1. c. 22.* *Artem. ibi.*

B

FOEMINARVM INTERITVS.

SI verò læua capitis pars ſine capillis eſſe viſa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas, ſi quas habet conſanguinitate iunctas interituras oſtendit: Si non habeat, aliũde damnum omninò obuenturum: cognatorum enim hi ſignificatiuum caput conſtituunt. Dexteras verò partes mares, ſiniſtras fœminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantum opinione, ſed & Medicorum & Philoſophorum & Aſtronomorum etiam traditionibus indicauimus. *Artem. lib. 1. c. 18.*

SOLIS VIAE.

QVi demum Oſiridis rem curioſius interpretantur, Solem aiunt apud Aegyptios Oſiridis nomine acceptum, & manifeſto naturæ ipſius argumento læuas partes abraſas oſtentare, dextera verò hiſpidas. Nam quo tempore dexteras, hoc eſt, Septentrionales mundi partes inambulat, uirẽt omnia, herbis, fruticibus, arboribuſque tum pubeſcentia, tum hiſpida: quo in læuam uertente, abradi omnia uidentur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium uerò caluum, ut ijdem Coniectores opinantur, ſenectutem indicat inopem & infelicem. *Ibidem.*

IACTVRA.

C

QVòd ſi toto capite caluitium eſſe uiſum fuerit, amiſſionem eorum quæ ad uitæ ornamenta pertinent, præmonſtrari tradunt. Quin & abradi caput, niſi ſacerdotes ſint, aut ſcurræ, aut quòd id facere conſuerint, malum protendit, bona quippe eorum ui auferenda, nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen: quòd moris ſit naufragio facto capillum deponere, neque non à morbo conualeſcentibus. *Ibidem, ad verbum.*

SVPERFLVA SVMMOTA.

QVod uerò ſacerdotes Aegyptij quotidie raſitabant, neque ullum capillorum ueſtigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè ſignificare uolebant ſuperflua omnia ſummouenda: cuiuſmodi ſignificatum habetur XXI. Deuteronomij: ubi ſi mulierem quis ex hoſtico uiderit approbaueritque, ita ut eam uxorem ducere concupiſcat, iubetur inter alia caput eius detondere, ungueſque præcidere: hoc eſt (ut Cyrillus interpretatur) ſi quid in profanis diſciplinis deprehenderimus, quod approbemus, idque in uſum noſtrum transferre cupiamus, dandam operam, ut ex his, quæ ſuperflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis denique literis multa leguntur de Samſonis coma, quam ſtudioſiſſimè nutriuerit: proptereà quòd dum ea capiti eſſet applicita, quò diffuſior erat, eò ipſe viribus ualentior, & ad iniecta *Coma Samſonis quid ſignificet, & Dalidæ amor.*

Ee 2 quæ-

quælibet vincula diſrumpenda robuſtior efficiebatur: ea verò detonſa, deficiebat viribus, & toto robore deſtituebatur. Intelligitur verò Samſon Nazaræus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religioſiſſimè, vti dictum, nutriebat, per quam ampliſſimæ virtutis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc eſt, intellectum noſtrum decoret: quæ quò magis excreſcit, eò fortiores aduerſus aduerſarios motus efficimur. Per alienigenas, qui vincula contendunt inijcere, humanos affectus & concupiſcentiæ vim intelligimus: id enim innuunt preces ſacræ, dum parci nobis ab alienis ſupplicamus. Quod ſi eueniat, vt humana victi fragilitate mulieris Dalidæ, hoc eſt, corrupti ſenſus amore corripiamur, declinamus in ſomnum, & in eius gremium obdormiſcimus, obliti ſcilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti deſides ignauique, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc eſt, voluptatis inſidijs illecti ſpiritus fortitudinem amittimus, & in hoſtium ita poteſtatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim ſimulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiam lue moleſtationeque malè affectus, aſſiduè laborat. Vbi verò reſipiat (id enim eſt vbi expergefactus fuerit) errorem agnoſcit ſuum, pœnitentiaque adductus amiſſam ſtudet comam reparare, paulatimque vires ita reſumere, donec priſtino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerſo inimicorum conuentu exitialem in ſe ruinam trahat, extinctaque omni cupiditatum & vitiorum manu mundo etiam ipſe moriatur. D

DE CANITIE. E

SENECTVS.

Hæc à Suetonio i Galba cap. 10.

SVperuacuum videtur, per canos ſenectutem* locorum vbique ſignificatam dicere, ſed illud commemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc ſententiam oſtenta olim præmonſtrauere. Galbæ ſiquidem, cum is prouinciam Hiſpaniam Tarraconéſem ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è miniſtris acerram tenenti capillus repentè toto capite caneſceret, quod rerum mutationem ſignificare Aruſpices reſpondere, ſucceſſurumque iuueni ſenem. Nam is Neroni Claudio ſucceſſit, qui alterum & xxx. natus annum ſublatus eſt, ipſe tertio & ſeptuageſimo ætatis anno Imperium adeptus. Sed enim Coniectores ominoſum habent, ſi vel puer vel adoleſcens in ſenem mutari ſibi viſus fuerit: mortis enim propediem affuturæ ſignum hoc volunt. Neque lætum eſſe, ſi contrà ſenex fieri ſe puerum imaginatus fuerit: portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturũ, quod ei nocumentum afferat: propterea quòd, vt Homerus ait,

Ad verbũ ex Artemidoro libr. 1. cap. 16.

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

DEVS PATER.

Quare Deus canitie pingatur.

INuenies in Diuinis literis Deum viſenda canitie figuratum, vt apud Danielem: *Capilli capitis eius quaſi lana munda.* Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem ſignificari tradit. Alij ad humanæ naturæ ſimilitudinem transferentes, ideò fieri autumant, vt dierum antiquitas inde ſubinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de cauſa libentius adnotaui, quia ſcio eſſe plerosque, etiam quantiuis pretij viros, qui Deum patrem ea canitie inſignem pingi nequaquam approbent. F

DE BARBA.

DE barba verò alijs atque alijs temporibus, apud alias & alias gentes varia ſemper fuit inſtitutio neque conſtans vnquam vſus. Verùm de ritibus nunc dicere ſuperſedebimus: quòd materiam huiuſmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur ſacerdotibus comam nutrire vetitum ſit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hic ſignificata tantum proſecuturi ſumus.

VIR.

VNum ergo atque id præcipuum eſt barbæ hieroglyphicum, vt virilitatis indicium ſit. Nã etſi alia ſunt ſigna quæ marem à fœmina ſecernunt, quia tamen plerique viri dicuntur effœminaſcere, mulieresque identidem virum inducere: barba viri illius ſignum apud veteres habitum, qui non ſexu, ſed virtute ipſa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres ſi quæ virtutem hanc conſecutæ ſint, viriliter agere dicũtur. Vnde Horatius de Cleopatræ animis ait: *Nec muliebriter expauit enſem.* Quòd verò virum barba ſignificet, multa Sapientum dicta teſtantur. Nam barbam ſe ideò geſtare Diogenes reſpondebat, vt ſe virum eſſe ſubinde recordaretur. Haliabas & plerique philoſophi admodum clari, barbam dixere viris à natura ornamenti dignitatiſque cauſa contributam. Inde Artemidorus, filios tantum ornamenti patribus afferre dicit, quantum ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianum, tam deforme putat eſſe ornatum barbæ auferre viris, quàm Leonibus attondere.

D. Laertius in Diogene.

Arte. lib. 1. c. 32.

Theſea

A Theſea perhibent tondere barbam nunquam voluiſſe, ut uirtutem ipſe ſuam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa ſunt, vt ſi omnia complecti velim, nunquam habitura ſint finem. Ad noſtra igitur reuertamur. *Sed ne radetis barbam,* inquit, *qui Dominus eſt:* vel, vt Septuaginta. *Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis noſtræ ſignum eſt barba,* Hieroſolymitanus ait Heſychius. Neque enim eſt congruum, virtutes, quarum barba ſymbolum gerit, corrumpere, agentes nos non ſub vero, ſed ſub falſo & ficto habitu, Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regum, vbi Hanno Ammonita nuntijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem conſolaturi aduenerant, barbas abſtulit ad ignominiam, hiſtoriam ad myſticum ſenſum deducentes: Hannonem iniurioſum diabolum eſſe dicunt, qui ſubinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc eſt, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum: quia ſcilicet virum indicat. Atque vbi Dominus xxi. Leuitici cap. repetit ad ſacerdotes filios Aaron: *Non radent caput, neque barbam: Caput & barba,* ait Heſychius, *ſapientiæ eſt, & perfectionis noſtræ ſignum.*

Leuit.c. 9

2. Samuel c.10.ver 4.

ORTA SENESCERE.

CVr verò intonſa ſemper barba ſit Aeſculapio, cum tamen pater eius Apollo impubis paſſim oſtẽtetur, capillo eius tantummodo luxuriante, hieroglyphicum Philoſophi ſic explicuerunt. Nimirum ille rerum author viridi ſemper fruitur iuuenta, verum omnia quæcunque generantur,
B in ſenium ocyus aut ſerius vergunt. Sed quamuis ita paſſim barbatus Aeſculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen ſimulachrum eius imberbe ex auro & ebore confectum fuiſſe, Pauſanias tradit.

Pauſ.in Corinthiacis ait hoc ſimulachrũ fuiſſe apud Phliaſios.

IMPERITIA.

FAcere mihi videtur ad inſtitutum negotium (vt id etiam addamus) quòd ſacerdotes illi imperitum hominem, eũque præſertim, qui vniuerſum vitæ tempus domi ſeſſitarit, nec aliorum mores hominũ peregrinasue vrbes inſpexerit, vt ita rerum ignarus ſit, ne rei cuiuſpiam rationem norit, nõ amicitiæ, non hoſpitalitatis iura ſuſceperit, ipſe quis ſit, vtrũ ſit, an non ſit, id quoque neſciat, per aſininum caput humano appoſitum trunco ſignificabant. Aſinum enim eſſe imperitiæ hieroglyphicum, ſuo ſatis commentario declaratũ eſt. ſolitos verò Aegyptios humana corpora brutorũ capitibus inſignire, prout hoc vel illud animal alia atque alia præ ſe ferebat ſignificata, teſtimonio ea multa ſunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vſque diem monumenta
C ſuperauerunt, quorum intellectus ad ſimplicium ſignificationes referendus eſt. Hæc enim hoc loco perſequi, infiniti laboris eſſet, & reliquis commentarijs de animalium ſignificationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix eſt, ita vt caput rarò ſine ceruice proponatur. Ea autem, vt ſola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominum mores ſecuti, aliquid etiam ſuper ea referemus. Neque enim fruſtra illa modo mollis atque ſummiſſa, modo rigida erectaque, ſed veluti ex habitu geſtuque aliquid præ ſe fert quod omnibus manifeſtum videatur, ita non indiligenter veteres ſua inde ſignificata deſumpſere.

Hoc eſt, poſterior colli pars, nã anterior gula dicitur.

SVPERBIA.

IN Diuinis ſanè literis pro arrogantia atque ſuperbia ceruix accipitur, quare Pſalmo trigeſimo ſupra centeſimum, *impiorum conciſas ceruices* legas, pro edomita ſuperbia: Quamuis eo loco non deſunt qui, *Funes,* hoc eſt, *Vincula,* legendum aſſeuerant: quæ ſcilicet iniecturos ſe minitabantur Pro elati verò ſigno: *Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.*

FEROCITAS.

NOſtri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicum exprimere maluerũt: vnde Horatius in Epiſtolis:

--At vos Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcita uexat. Indomita ceruice feros.

Et elatę rigidæque ceruicis hominem phyſiognomici ſuperbos eſſe dicunt. Et apud Eſaiam cap. xv. contumax huiuſmodi vitula, ſternax, & indomita, pro ingenij noſtri documento notatur. Et Pſalmo 28. ſupra centeſimum: *Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum.*

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, ut illud in Verrem: *Tamen ſi qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cum Prætor adſit contra uoluntatem eius iudicare*, & huiuſmodi pleraque. D

SVMMISSIO.

COntra verò ſummiſſum animum, appoſito iugo ſignificat, eſtque hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores vſitatiſſima. Cicero in Ant. *Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad urbem adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat.* Et de natura Deorum: *Itaque impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternum dominium.* Abſque iugi uerò ſigno in obſequij ſignificatum vitula eſt Oſeæ 10. quæ trituram amare docta, ſupra Ephraemei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO.

CEruici ſubijcitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus homo hieroglyphicum eius eſt, qui, ut in Diuinis literis habetur, reijcitur à ſacris, eumque ſignificat, qui flagitiorum ſarcina oneratus eſt, neque tamen errorum aut delictum intelligat ſuum: vtpote qui non uideat manticæ quod in tergo eſt. Vide verò illud, *Quid operatur gibberoſus quaſi rectus?* ab Rege Iſrael dictũ in Regem Syriæ.

FVGA.

E

DOrſum autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicum. Vnde 1. Regum, vbi de Dagonis idoli caſu ſcribitur: *Arca Domini iuxta locata, noctu fractum diſſiluiſſe, maneq; dorſum eius tantum inuentum*, quod indicium fuit, veri numinis aduentu falſum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt,
Pſalmo 20 perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia in Pſalmo ſcriptum: *Quoniam pones eos dorſum*, hoc eſt, *coges eos arrepta fuga dorſum obuertere.* Id noſtri dixere: *Terga dare.*

DE HVMERIS.

VIRES.

HVmeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucher. ait, in Sacris literis indicant. Vnde Propheta, cum magni arcani onus crucem ipſam geſtandam prædiuinaret: *Poteſtas*, inquit, *ſuper humerum eius.* Cicero de Senectute: *Cum humeris Bouem ſuſtineret uiuum.* Et Orat. pro Flacco: *Reſpublica quam uos uniuerſam in hoc iudicio ueſtris humeris, ueſtris, inquã, humeris, Iudices ſuſtinetis*, & ita ſæpius.

AVDACIA. D

PRo audacia, multa apud Ciceronem, ut illud in Verrem: *Tamen ſi qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cum Prætor adſit contra uoluntatem eius iudicare*, & huiuſmodi pleraque.

SVMMISSIO.

COntra verò ſummiſſum animum, appoſito iugo ſignificat, eſtque hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores vſitatiſſima. Cicero in Ant. *Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad urbem adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat.* Et de natura Deorum: *Itaque impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternum dominium.* Abſque iugi uerò ſigno in obſequij ſignificatum vitula eſt Oſeæ 10. quæ trituram amare docta, ſupra Ephraemei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO.

CEruici ſubijcitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus homo hieroglyphicum eius eſt, qui, ut in Diuinis literis habetur, reijcitur à ſacris, eumque ſignificat, qui flagitiorum ſarcina oneratus eſt, neque tamen errorum aut delictum intelligat ſuum: vtpote qui non uideat manticæ quod in tergo eſt. Vide verò illud, *Quid operatur gibberoſus quaſi rectus?* ab Rege Iſrael dictũ in Regem Syriæ.

FVGA. E

DOrſum autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicum. Vnde 1. Regum, vbi de Dagonis idoli caſu ſcribitur: *Arca Domini iuxta locata, noctu fractum diſſiliſſe, maneq; dorſum eius tantum inuentum*, quod indicium fuit, veri numinis aduentu falſum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt,
Pſalmo 20 perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia in Pſalmo ſcriptum: *Quoniam pones eos dorſum*, hoc eſt, *coges eos arrepta fuga dorſum obuertere*. Id noſtri dixere: *Terga dare.*

DE HVMERIS.

VIRES.

HVmeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucher. ait, in Sacris literis indicant. Vnde Propheta, cum magni arcani onus crucem ipſam geſtandam prædiuinaret: *Poteſtas*, inquit, *ſuper humerum eius*. Cicero de Senectute: *Cum humeris Bouem ſuſtineret uiuum.* Et Orat. pro Flacco: *Reſpublica quam uos uniuerſam in hoc iudicio ueſtris humeris, ueſtris, inquã, humeris, Iudices ſuſtinetis*, & ita ſæpius.

PIERIVS VALERIANVS AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM,

DE IIS QVAE PER OCVLOS, AVRES, NASVM, OS, ET IN EO PARTES, SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSTERTIVS.

B FACILE *meminiſſe potes, honoratiſſ. Patrue, quarto ab hinc menſe cum Venetijs eßem, teq́; viri illi clariſſimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adiſſent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentem inſpectari: quænam illa fuerint, quæ ſuper oculis ex totius antiquitatis eruditione repetiſti, quæq́; illi ad propoſitum argumentum addidere: quid ſuper auribus, quid ſuper ore & eius partibus examinaris. Nam cum tu diem, ob eorum amicorum conuentum, & tam variam rerum eruditionem inſpectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundiſſimos recenſuiſti. Comperimus verò te in honeſtiſſimo ſtudioſorum cętu Pindari oracula interpretantem, forteq́ue locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ, μασδει ὃ καὶ τέρψιν, ἐν ὄμμασι δεῖξαι πίστιν. Hic tu horum aduentu plurimum exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ ſtatuerit in oculis ſedem, diſſeruiſti. Geſtit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidē facere: lætitiam ſcilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios ſignificari, in iiſq́; iucunditatis præcipuam eſſe ſedem, quia gaudium ſe primum ab oculis prodeat. Eorum enim tum intentione, tum remiſſione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atque, vt noſtri aiunt, eos nimis argutos quēadmodum animo affecti ſimus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos eſſe tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidemq́ue animum introſpici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium dictitarunt. Vſque adeò verò totam corporis uim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris Philoſophi, totius corporis curatione opus eſſe dixerint, ſi quis oculis mederi vellet: quòd ſi corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Eſſent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorum hieroglyphicis: ſed ne vos κατὰ πάρεργον importunè demorer, reliqua Pindarica proſequar. Imò, reſpondit Ranerius, peropportunè, Vrbane pater, in hunc ſermonem incidiſti, vt de literis Aegyptiacis loquerere.*

C *Nam per totum heſternum atque hodiernum diem hoſpites hoſce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, ſuper huiuſmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditiſſimè, tanquam ſacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad ſingulorum partes faceret, hærere ſe aqua in pleriſque ingenuè profeßi ſunt. Cauſa autem huius inquiſitionis erat, quòd tabulæ cuiuſdam ob antiquitatem admirabilis exemplum ad me Roma miſit Bembus meus, obeliſcorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur: quas quia ex Aegypto olim aduectas manifeſtum eſt, tuque Aegyptum peragraſti, vbi magna eſt inſcriptionum huiuſmodi copia, & quæ tua ſemper fuit in antiquitate omni cognoſcenda cura, ſtudium, & diligentia, putamus te rerum huiuſmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accipimus, qui materiam hanc tractauit, ſed codicem huiuſmodi, quamuis ab Aldo noſtro publicatum, plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtique Aldi, viri diligentiſſimi negligentia, ſed exemplarium vitio, quæ rariſſima reperiuntur, atque ea in damno omnia. Eaque de cauſa nunc ad te conueneramus, ſi quid horum noſtrâ te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cępiſti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hic tu: Grauiſſimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cum pauca admodum ea ſint, quæ præſtare poſſim, vt veſtro reſpondeam deſiderio: ſiquidem argumentum hoc in tot pyramidum, & inſcriptionum antiquorum memorijs, quas non in Aegypto tantum, verum & Romæ, & pleriſque alijs in locis aſpexi, me quoque diu multumque torſit, cum rerum harum obſeruationes apud ſcriptores diligentiſſimè conquiſierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nuſquam reperierim, eaſque tantum veluti quodam indicatas, vt aſſeritis. Nilacique opuſculum, in quo talia promittuntur, lemmata ſummatim quædam attigerit, atque ea qualiacumque fuerint, in manus noſtras corruptiſſima peruenerint: quare, vti dicebam, quid ſuper hac re polliceri poſſim, quod ſatis vobis faciat, non habeo, pudorque non minimum me abſterret, de ſecretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod ſciri poſſit, ignorare, compertiſſimum habeā.*

Ne tamen ruſticitatem vllam induiſſe videar, quæ pauciſſima mihi cognita ſunt, proferam: ea ſpe, vt à vobis & meliora & reconditiora ſim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excuſationib. quantumuis honeſtis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare poſſum, quando ita vos iubetis, vt in memoriam venerint, explicabo: quod eo libentius facio, quia dum vos chariſſimas animas conſpicio, ſuccurrit illud Euripidis: D

Ὄμματ' εὔνου φωτὸς βλέπειν γλυκύ.

Suaue eſt viri beneuoli oculos intueri.

I V S T I T I A.

Vari ꝗ iuſtit ia epiſtola 44. Iuſtitiæ oculus. Hoc à Gellio lib. 14. cap. 4.

Apud Aegyptios ſacerdotes primum omnium Iuſtitiæ ſeruatorem per oculi parentis hieroglyphicum ſignificari compertum eſt, frequenſque dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iuſtitiam Speculatricem atque Vindicem appellat. Chryſippus oculos iuſtitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus ſit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honeſto deflectere. Illud etiam noſtis ex Diphili Comœdia:

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ,

quod Nepos meus ita reddidit:

Eſt qui tuetur cuncta iuſtitiæ oculus.

Apud Epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum: E

Ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα.

quod Nepos idem:

Cernunt omnia quæ fiunt lumina iuſtitiæ.

Iuſtitia oculus.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iuſtitiæ oculum atteſtantur. Orphei quoque id de Sole dictum, Ὄμμα δικαιοσύνης, cui iuſtitiam in primis ueteres dedicaſſent. Vnde Bithyani, quod ſcribit Arrianus, iudicia ex aduerſo Solis ſedentes exercere conſueuerant. Et veteres Theologi iuſtitiam prodidere, vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniaque, veluti Sol ipſe omnium moderator eſt, dirigere.

M O D E R A T O R.

Ad hoc Macr. in Som. Scip. cap 20. Oſiris etymon.

Marcus Tullius veſter Solem mundi *Mentem & temperationem* appellat, Scipionis ſomnio: Et vetuſtiſſimi illi ſacerdotes moderatorem hieroglyphicè ſignificaturi, oculum & ſceptrum facere ſoliti ſunt: nunquam in ſceptro ipſo ramuſculos complicare, vt in complexum coeuntes oculi ſpeciem in medio ſpectandam informarent, eaque ſpecie Oſirin, quaſi multoculum dicere vellent, intelligebant. Nam os Aegyptiaca lingua, multum: IRI verò oculum ſignificat, cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iſide & Oſiride, neque non Euſebius meminere.

S O L I S V I S.

Oſiridis imago.

Imaginem enim Oſiridis apud Plutarchum, fulgenti admodum amiculo veſtitam habemus, ex quo Solis vis intelligebat. Apud Euſeb. εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως F

Hinc Homericum illud:

ἠέλιος θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει,

Quem ſecutus Maro dixerit:

Sol, qui terrarum flammis opera omnia luſtras.

Aen. lib. 4. Natalis comes lib. 2. cap. 2.

Illud verò non ignoratis, eundem eſſe Oſirin & Dionyſiũ, vnde Eumolpus:

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωπόν.

C V S T O S.

Qvinetiam ab officio in vniuerſum corpus præſtito, cuſtodem ex oculo hieroglyphicè ſignificari cõperimus. Vnde oculos nonnunquam geminos totidem capitibus incumbẽtes aſpeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Aegyptios, oculos verò diuinitatem præ ſe ferre manifeſtũ eſt. Maximè verò ad mirandam eſſe cuſtodiam, quam oculus pupillæ præſtat, ex Euthymio didicimus: ſiquidem Pſalm. 17. philoſophatur, *Tunica ſuper tunicam:* & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & trãſlucida ſunt, ne vllam pupillę, quę ſuapte natura humida eſt, ac perinde mollis, inferant aſperitatẽ: alia verò exterius craſſiora, vt palpebrarũ tunica, quę duob. eſt ſemicirculis diſtincta, vt pulueris atque aeris incurſum & paruula queq; animalia in oculos inuolare ſolita, repellat atque ſummoueat. Quin pilis etiam vallatæ ſunt, vt ſudorem propè fluentem aliò auertant, neque in oculum influere permittant. Acutum enim & ſalſum ſudorem eſſe, ac perinde moleſtum & cruciabilem, ſi oculum attigerit, futurum.

DEVS.

A

DEVS.

PRæclara autem illa ſunt, quæ de Deo ipſo per figuram nuncupationemve oculi commonſtrato, intelligebant veluti ſcilicet in minori mundo oculi ſunt articulorum omnium præſtantiſſimi pulcherrimique, ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum Opt. Max. mundi oculum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formoſitate tranſcendere, omniaq; gubernare, atque, vt ait Apoſtolus, nihil eũ latere, cuius oculis omnia nuda & aperta ſint, atque ita bonos & malos ſpeculetur, &c, vt quæ pro facie ſunt homo videt, ita quæ deliteſcunt in imo corde proſpicit Deus, & perſcrutatur. Hinc eruditorum opinio eſt, θεὸν, ἀπὸ τοῦ θεάσμαι dictum, quippe quòd omnia proſpiciat, ut inquit Eucherius, quippe oculi in Diuinis literis Deo attribuuntur, eius ſunt ſignum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum ſit. Cyrillus lib. IX. Apologiæ, qua Iuliani Apoſtatæ maledicta cauillationeſque in pietatem noſtram refellere aggreſſus eſt, ubi ille Moſeos ænigmata reprehendit, qui uerbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuiſſet, is omnes qui antiquitus habiti ſunt ſapientes, huiuſmodi inſtitutionis genere uſos indicat, cumque Aegyptios memorat, eos dicit per oculum: & adiectum ſcipionem, ut paulò antè diximus, Deum intelligere uoluiſſe: quippe ſummam ſuper omnia naturam, quæ ſcilicet omnia conſpiceret, ac omnium dominaretur. Per Sceptrum enim paſſim Regiam intelligi dignitatem. Quinetiam abſque oculi pictura pleroſque ueterum reperimus Deum per ſtantem baculum figuraſſe. Cur uerò ex humanis membris oculum illi pro Dei ſigno deſumpſiſſent, eam afferunt rationem: oculum humanum miſtura ſuæ materiæ aliquid lucis poſſidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum eſt, ut per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio Imperatori contigiſſe prædicant. Et ætate noſtra Marcum Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè diſceret, de ſe affirmantem audiui, quotieſcumque noctu excitaretur, aliquandiu & libros & inſtrumentum cubiculi uniuerſum liquidiſſimè diſcernere ſolitum. Quo conſtituto, congruum identidem erit, unicum ac primarium illud lumen, quod omnem ſupereminet lucem, cum ſit ditione fulgentiſſimi ſplendoris potens, eiuſque omninò dominus, pro luce meritò nominari, eum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum, figurari.

Oculus mu̅di Deus quomodo.

Ad Hebr. cap. 4.

Macrob. li 1. cap. 21.

B

Xiphilinus Dione in Tiberio lib. 52.

ANGELI.

QVatenus uerò noſter oculus, licet alicuius ſit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, ſi uidere uelit, eum Diuos, ſiue Angelos, ſiue, ut ueteres plurimum dicebant, Genios referre autumant: qui quidem ſine ſuperioris luminis, hoc eſt, Dei ipſius irradiatione, obire per ſe proprium munus intelligentiæ nequeant: intellectum enim quaſi oculum uideri, qui non ex ſe, ſed lucis participatione uidet. Oculum porrò, hoc eſt ipſum intellectus uigorem, non omninò eſſe ſimplicem, alioqui aduentantis lucis compoſitionem concretumque minimè pateretur. Hinc communis eſt authorum ſententia, conſtare Angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquiſitione elucidari deberet, niſi ſolam hieroglyphicorum commentationem mihi demandaſſetis.

SERMO.

C

VT cœptum igitur proſequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus eſſe ſermonis hieroglyphicum apud Aegyptios, ſermonemque ipſum dupliciter conſiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatem à natura cõſecuti ſumus: altero, quo in hoc uel illud idioma linguam inflectimus, & in proprio artem & elocutionem adhibemus. Simplicem itaque ſermonem illum per linguam tantum figurari: ſed ſi cultum & elegantiam acceſſiſſe innuere uellent, linguæ oculum ſubſanguineum ſubijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita oſtendebant, aut animæ principatum, cuius in ſanguine ſedes eſſe fertur. Sic autem perfectos animæ ſermones effinxiſſe niſi, ſimilitudine à nobilitate ſumpta: quæ ut præcipuè oculis ineſt, ita etiam ſermoni congruit: caſuum quippe multiplici deſinentia, pronunciationis uarietate, accentuum tenore, alio atque alio oris, ac totius demum corporis motu, uel ab arte, uel à natura concurrentibus.

Sermo dupliciter cõſideratur.

CONTEMPTOR DIVVM.

ALicubi uidemus in ſolea inſculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo ſubiecto, & ad eius obſequia parato, poſuerunt: quod ego aliorum iudicio reliquerim. Scimus nos ſoleam ſimpliciter calcandi ſupprimendique indicium eſſe, ipſo uno, quod ſatis eſt, Virgilio dicente:

Atque metus omnes, ſtrepitumque Acherontis auari
Subiecit pedibus.

Ideoque diuum contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, uideri conuenientius.

FAVOR.

NEque deſunt qui oculum fauoris & beneficentiæ ſignum dicant, & in ſacris uerbum *Aſpicere*, ſignificare ſe propitium & benignum oſtendere. Videmus enim apud Maronem, ubi Iupiter

Verbi, Aſpicere hieroglyphicum.

Libiæ dejicit lumina regnis, Reginam ritè quietum accipere in Theucros animum, mentemque benignam. Contra verò de Pallade acriter irata, *Diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat*. Hunc verò fauoré, qui per oculum indicatur, Theologi noſtri Gratiam vocāt. Vnde quos Deus aſpicit, fortunari: quos auerſari videtur, derelinqui, & infelices eſſe profitemur. Et quoniam nutus plurimum in palpebris conſiſtit, ſunt qui palpebras attributas Deo locutionis eius, quæ in Diuinis literis habetur, hieroglyphicum eſſe dicant. Vnde de incomprehēſibilibus eius ſacramentis atque iudicijs, diceret Eucherius Pſalmo, dictum: *Palpebræ eius interrogant filios hominum.* Hieronymus quoque ijſdem verbis, palpebras (ait) incomprehenſibilia iudicia Dei eſſe, eodem citato verſu. D

Aenei. li.1.
Ibid. lib.1.
Pſalm. 10.

CASSVS LVMINE.

Hine fortaſſe illud allegoricū l. 2. Reg. c. 5. Cæcus & claudus nō intrabunt templum Iulianus Apoſtata.

IN Diuinis literis, vt hoc ſubijciamus, obcæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullam habet cognitionem, neque vllam veritatis lucem intueri poteſt. Quod verò Aſſertor noſter ait de oculo, qui mentem infeſtet atque ſeducat, eruendo: inepte quidam, imò impiè atque Iudaicè carneum oculum re ipſa effodiendum abijciendumque intelligunt: vnde nonnulli, nacta hinc calumniandi anſa, in Chriſtiani iugi ſuauitatem, oneriſque leuitatem, dura nimis præcepta Chriſti vocauerunt. Cæterum ſi tam ſtupidi ſunt, vt Euangelicæ lectionis ſenſum non intelligant, ſciant Chryſoſtomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosque alios pleroſque omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis pernicioſa ſit conſuetudo, dum vel exemplo, vel etiam adhortationibus abducere nos è bonis moribus, & à vitæ integritate conniruntur. Omnia enim fatemur amico deberi: ſed vſque ad aras. Atque hic ſubticuiſti, mi patrue, profatus tantum, ne reliqua proſequerere, honorem habere te auribus grauiſſimorum hominum, cum lepidè THOMAEVS coniectari ſe profeſſus eſt, cur tibi tacendum imperaſſes: addens in explicanda rerum natura, obſcurioribuſque ſcriptorum locis in lucem eruendis, ſibi, vtpote viro Philoſophiæ ſtudijs dedito, nullam eſſe debere verecundiam. Nam tu, inquit, oculum amoris laſciui etiam eſſe ſignum ideò dicere noluiſti, ne Venerem ex obſcœno carmine lumine eſſe pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereum huiuſmodi oculum ex Heſiodi Theogonia proferre: hunc enim, vt noſti, Poeta vetuſtiſſimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quaſi laſciuiæ amoriſque plenum, & mobilitate lubrica quoquo ſe facilè vertentem, hominiſque mentem, in quem inſpexerit, tenaciſſimè complicantem, ſumpta Heſiodani vocabuli à clauiculis vitium metaphora, quaſi aſpicientes, laqueis & vinculis deuinciant atque conſtringant. Hic tu, Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de cauſa finem feci, quòd nuper prælegendo, & nunc dicendo, laſſulus mihi videbar: quare niſi vobis graue eſt, vos reliqua proſequimini, ὀιμὰ δ᾽ φέρ ἑτέροισε κρίνεσθαι καὶ λέγειν. Hic Thomæus multa de te honorifice locutus, admittendam laſſitudinis excuſationem dixit. Vt verò dictionem tuam proſequeretur lepidus ſenex, multa ſuper amore ex Muſæo & Platone diſſeruit: quemadmodum is ex pætis amati corporis oculis in amantis pupillas inuolet, ibique aperta ſibi via in medium vſque corpus penetret atque tranſiliat, ſiue ſpiritus, ſiue ſanguis ſit tenuiſſimus, qui corpus in alienam tam lubricus illabatur: idcircoque ſignatè admodum inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicum fieri ex oculo ſubſanguineo, obſeruatum ab ijs, qui Phyſiognomiæ ſcientiam tradidere, quare apud Lucianum de laſciuo & admodum improbo adoleſcente dictum, habuiſſe eum ὕφαιμον ὀφθαλμον. Neque temerè Ouidium inter laſciuiæ ſigna poſuiſſe, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc ſunt carmina: E

Oculus Venereus.

Subtus ſanguinem habētem oculum.

Cum tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas. F

LIBIDINOSVS.

ITaque ſi hominem Veneris vſui intemperanter deditum ſignificare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingendos, quarum pili tūc defluere incipiant, cum res Venerea cœperit exerceri: eoq; magis decidunt, quò amplior accidat eius rei vſus.

PRAESTANTIA.

ADdebat denique ad ea quæ de amore aut pulchritudine, aut alia quapiam charitate quæ affectuum excitet diſſeruerat, oculum eſſe vbiq; hieroglyphicum, rei quæ maximè præſtet, quæq; cariſſima omnium habeatur: Catullianaq; illa tot exempla, quæ toto paſſim opere comperiuntur, rei locupletiſſimum facere teſtimonium. Sed quòd inſularum peninſularumq; omniū ocellum dicit, ex Pindaro deſumptum, qui Agrigentum Siciliæ oculū vocet, Olympijs, de ſecunda, σικελίας τ᾽ ἔσαν ὀφθαλμός. Atque in hanc ſententiam Tullius: *Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt.*

Sicilia oculus.
Ad Liciniū Caluū.

A VITA MORSQVE.

PEr adapertum autem oculũ hieroglyphicè Vitam ſignificari, veluti per eum clauſum, Mortem. Hinc apud Homerum totiens, *Intueri, Solem*, pro *Viuere*, hinc *Claudi lumina*, apud eundem, neque non apud noſtros vbique, pro *mori*. Oculos enim morientibus operire, rurſuſque in rogo patefacere. Quiritum magno ritu ſacrũ fuiſſe legimus: ita more condito, vt neque ab homine ſupremum eos ſpectari fas eſſet, & cœlo non oſtendi nefas, authore Plinio.

METEORA.

IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cõfictos ea de cauſa, quòd eorum officium circa fulgurationes, & fulmina, & huiuſmodi alia verſari commentum fuit: quæ quidem in aere fieri manifeſtum. Aer autem cum in medio ſit ſitus, datus eſt locus fabulæ, vt oculo vnuſquiſque vno tantum in media fronte ſito, præditus haberetur. Ita interpretes Heſiodi Theogonia commentari ſunt.

Plin. lib. 11. cap. 37.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demũ Iouis in ſubdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incenſaque confugiſſe proditum, tribus inſignem oculis fuiſſe ex Pauſania cognitum, idq; ſimulachrũ à Sthenelo Capanei filio Argos tranſlatum. Hieroglyphicè verò indicaſſe triplicem eius prouidentiam, qua cęleſtia, maritima, & inferna curat. Aethereum enim eum paſſim & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & noſtri ſæpius, & Aeſchylus atque alij apud Græcos oſtenderunt: Quòd infernus etiam ſit, Homerus καταχθόνιον eum vocat. Atque idem de Iunone apud Maronem, Iunoni infernę dictus ſacer. Atque hic cum Leonicus & ſcreatu & pituitæ abſterſione paulum ſubſtitiſſet, RANERIVS excepit. Quantum ex ijs quę hactenus allata ſunt obſeruari, pauca admodum & ieiuna propemodum ea eſſe conſpexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare comperimus. Animaduerti verò te, Thomæe, cautè admodũ à Græcorum & Latinorum eruditionem confugiſſe, vt rẽ ipſam locupletares, abundantioremque redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cum ad ſacras pręcipuè literas deflexiſſet. Nam quamuis rerum effigies pro uerbis poſitæ ſint ab Aegyptijs, in ijs tamen, vti video, Philoſophorum, Poetarũ,

B

Nempè ligneam.

Pauſanias in Corinthiacis, & Agatharchides in Aſiaticis.

Hom. Iliad. lib 1. Virg. Aen. lib 6.

Leonici et Ranerij Dialogiſmus.

C Hiſtoriarum, & Diuinarum etiam diſciplinarum ſententiæ delitеſcunt, quæq; illi anguſtis oculorum ſpatijs incluſere, reliqui ea per latiſſimos eloquentiæ campos produxere: vnde anſa datur commodiſſima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum ſimile nuſquam deſit argumentũ, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctiſſimè iudicas, reſpondit LEONICENVS, Aegyptiorum argumentum hoc latiſſimè diffundi poſſe. Nam & Hetruſcorum doctrinam de prodigijs, & ipſa Onirocritarum cõmenta, cum Phyſica magna ſui parte ſint, ab Aegyptijs emanaſſe crediderim, qui præſertim videam ipſum Hippocratem noſtrum, tantæ claritatis Medicum, decumbentium ſuorum ſomnia vſque adeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginẽ, quæ uideri uiſa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, ſeduloque his animaduerſis, opportuna remedia ſingulis adhibuerit, quæ quoniam ab eo diligẽtiſſimè deſcripta ſunt, ſuperfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi ſunt tibi, Leonicene, gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores eſſe facis, dum eos Aegyptiacum quid ſapere docueris, quib. ſum ab ineunte ętate mirificè delectatus. Dumque Vrbanus, atque mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de ſomnijs quædam non incongrua ſubijcerem, ſed verebar ſermonis tam iucundi curſum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè, vir clariſſime, partem hanc de ſomnijs tractaſſes, nobiſque, ſi horum ego animos perſpectos habeo, rem gratiſſimam feciſſes: quare omnes te obſecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subſecutus eſt RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa ſunt dicta, cilia componenda mihi videntur, neque non ſupercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVE-

S E V E R I T A S. D

Seueritas ſenum propria maximè.

SVpercilium ego pro ſeueritatis hieroglyphico poſitum uideo, cuius vos eam aſſertis rationem, ſenibus peculiarem eſſe ſeueritatem, eoſque paſſim ita habitos. His uerò ſupercilium maximè nutriri, & plerunque ita hirſutum haberi, ut tondendum ſit, vnicuique manifeſtum: quod propterea euenit, vt veſter tradit Ariſtoteles, quia ſupercilia compagini ſunt appoſita oſſium, quę ſeneſcente ætate laxantur, & ita plus humoris tranſmitti patiuntur, vnde ſupercilijs alimentum affatim impendatur.

H I L A R I T A S.

Artem, li. 1. cap. 27.

SEd longè ſecus inuenimus Onirocritas ſentire, qui ſupercilium hilaritatis indicium eſſe poſuerunt, bonique alicuius aduentantis præſagium, ſi & denſum, & bene coloratum apparuerit; maximè verò ſi mulier ea fuerit, quæ per ſomnium id ſe uidere imaginata ſit: fęmellis enim id ſtudiũ accuratius, vt etiam intinguant, ad venuſtatem augendam. Solere nos præterea & ſerenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex ſupercilij relaxatione interpretari.

L V C T V S.

In ſupercilijs pars animi: his negamus, annuimus. Plin. li. 11. cap. 37.

GLabellum verò ſupercilium ſomniare, luctus eſſe ſignificationem, ijdem Onirocritæ commenti ſunt, cuius ſigni cauſam afferunt, quòd veterum mos eſſet ſupercilium in luctu vellicare.

I V N O.

Arte. li. 1. c. de ſupercilijs. 27.

ID quoque mihi videtur obſeruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi ſuperius integumentum in tutela Iunonis eſſe: quòd eo protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant: atque inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro.

N V M E R O S A P R O L E S. E

Artē. ibid. cap. 28.

APud eoſdem coniectores, eum qui tres oculos habere ſe uel plures imaginatus ſit, ſi ducturus vxorem ſit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæſierit, breui ſuſcipiendos. Indicium enim filiorum eſſe oculos, Artemidorus tradit, ſomniorum oraculis explicandis: propterea quòd & amabiles ſunt, & inſtar oculorum chari, neque non ſeneſcentibus duces miniſtrique agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu eſt dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixiſſe Ciceronem ad Atticum: *Oderat, nunc fert in oculis.* Et apud Catullum, nil charius eſſe oculis: *Ne te plus oculis meis amarem*, & huiuſmodi multa.

In luctu paſſeris, et ad Caluũ.

O R B I T A S.

Artem. ib. cap. 28.

SI verò quiſpiam vtroque oculo per nocturnam imaginem obcæcari ſe viſus fuerit, eum aut filijs orbandum, aut fratres, aut parentes amiſſurum aiunt. Fratres quidem: propterea quòd oculi inter ſe germanitate quadam coniuncti cenſeantur. Parentes, quoniam lucem præ ſe ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ ſuperius allata eſt cauſa.

S E C V R I T A S.

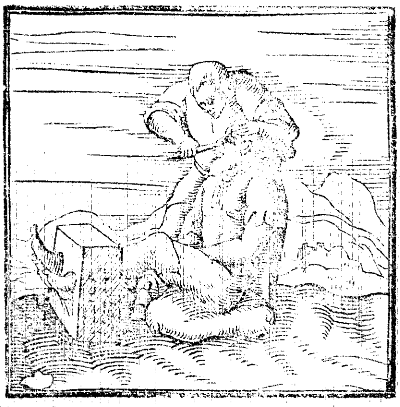

CAeterum ſi quis compeditus ſit, aut alia quapiam calamitate circunſeptus, bene illi euenturum ſi obcęcari ſibi uideatur: ſecuritatis enim id eſſe indicium: propterea ꝙ mala quæ circumſtent, minime ſit inſpecturus.

C AE C I T A S.

D. lib. cap. 28.

NEque diſſimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum eſt: Oculum in aure ſitũ in ſomnijs videri viſum, cęcitatis indicium eſſe: quippe quod oſtendit, auriũ tm̃ beneficio percipi, quę oculis legi conſueuerunt. Idemq; ſignificari, ſi per ſingulos manuum digitos oculos quis diſpoſitos inſpexerit: propterea ꝙ cęci tentabundi, manibus oculorum vice vtantur. Quæ quidem commenta cum mecum, iam à Leoniceno monitus reputare cępi, Aegyptiorum inuentis tam ſimilia eſſe conſpicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locum habere poſſe videantur: ꝙ & pictura commodè poſſunt exprimi, & certam rei rationem ſuſcipiunt. Ad hæc THOMAEVS: Vera quidem, & nulli non approbanda ſunt hæc, ornatiſſime Raneri, quæ dicere commentus es, atque ego in ea ſum ſententia, vt nihil ferè differre putem, vtrum talia quæ recitaſti, an uetuſta ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidiſti, venit in memoriam mihi, in ijs etiam eſſe multa, quæ doctrinam ſapiant Aegyptiacam, qualia quæ ſint, ſi permittant ſocij, libenter enumerem. At quid (reſponderunt omnes) acceptius & iucundius ſit nobis futurum, hoc præſertim ſermone ſuſcepto, polyhiſtor noſter Thomæe Leonice, cum quanta qualiſque ſit eruditio tua ignoret nemo? Tum ille: Veſtræ hoc eſt benignitatis dictum, nam noſtra quàm pedeſtria ſint ſatis intelligo, ſed qualiacunque, dicam tamen. F

AE Q V V M D O M I N I V M.

Nat. Comes lib. 2. cap. 1.

APud Græcos in Creta ſimulachrum Iouis abſque auribus fuiſſe fertur: argumento, ut qui cęteris iura daturus eſt, neminem vllum priuatim auſcultare debeat, ſed omnibus publicè conſulere.

Eaque

A Eaq; de cauſa ſapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accuſatori, alteram reo reſeruare ſolitus erat. Quòd ſi quis eum, aut iudicem aliquem aurem vnam vel auertentem, vel manu appreſſa obturantem effinxerit, ad huiuſmodi ſignificatum non inconcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicum.

Simulacrũ Apollinis. Auctor Zenodorus ex Ariſtophane Grammatico.

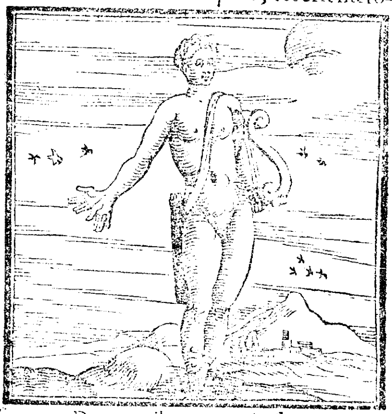

SAPIENTIA.

QVatuor verò aures manuſque totidem, quibus Lacedæmonij ſimulachrum Apollinis præditum eſſe voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud ſignificabant, niſi ſapientiam, cuius Deus ille ſymbolum eſſet. Eam autem & multarum rerum auſcultatione, & operibus identidem agendis comparari. Non enim dignè ſapientem eum dixeris, qui ſe rerum cognitioni tantum emanciparit, niſi & facta, quæ probes, inſpicias, quæq; is & diligẽter & probe examinarit, in utile aliquod vel ſibi, vel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos oſtendere ciuibus hoſtes: attingit ſolium Iouis, noſter ait Horatius. Neq, me fugit alios eſſe qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum ſummo Deo attribuunt, quia ſumma rerũ
B ſit Pythagorica τετρακτύς: de qua multa dicenda eſſent, ſed enim non ſunt hic ad commemorandum neceſſaria.

DE NASO.

SAGACITAS.

QVoniam verò Naſus eſt inter aures, interque oculos medius, non eſt, hic prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum eſt, ſagacitatem indicare: Naſutiq; vocabulum Feſto ſagacem notat, quod vniuſcuiuſque rei odorem ſtatim explorat, & prius ſcilicet ſentiat quam inſpexerit. Sic auritum, ab audiendi curioſitate dictum. Sic oculatum, qui exprõpto oculi utitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præſtet. Tu verò, VRBANE pater, quia ſacræ literæ odoratum ſæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo ſenſu ſit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tũ tu Patrue: De Naſo quidem unum tantum nunc ſuccurrit, quod ad hanc rem facere uideatur. Nares quippe in Deo perſcrutationem eam ſignificare, qua ipſe corda hominum odoratur, eoque ſpectare illud ex lib. Regum: *Aſcendit fumus de naribus eius.* Alibique in ſacris literis, odorari, cuius & indicium & inſtrumentum eſt naſus, placere ſignificat. Ita Noe ſacrificante *odoratus eſt Dominus Deus odorem ſuauitatis*, hoc eſt, placuerunt illi ſacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, uel magno nimis, uel obtorto naſo fuerit ab altari ſancto ſummouet: ne ſcilicet accedat ad miniſterium eius. Tales ſunt quibus vel pauca admodum habentur in Diuinis inſtitutionibus quæ ipſi probent, vel quibus omnia nullo diſcrimine, tam bona quam mala placent, uel illi, quibus mala prauaque tantum placent,
C diceret Heſychius. Deinde ad Ranerium conuerſus: Scio verò coniectores ſuper hac parte multa commentos quæ tu recenſere potes, Raneri, qui partem hanc tibi agendam ſuſcepiſti. Libentiſſime, reſpondit RANERIVS. Et quando incidimus in naſum, vt ordinem ſequar tuum, apud Onirocritas, Vrbane pater, eum qui ſe magno naſo per ſomnium uiderit, magna in rebus agendis ſagacitate prudentiaque fore promittitur, Hinc etiam emunctæ naris uiros dici eos vſitatum, qui acri ſunt iudicio conſpicui.

Odoratus Dei quid. Significat quoque reſciſcere, & cognoſcere.

Reg. cap. 2. Artem. li. 1. cap. 29. D li. 1. cap. 29.

MORS.

SI verò aliquis morbo decumbat, & abſque naſo ſe imaginetur, futuram illi mortem inde præſagiunt: quòd ea pars actutum abit à cranio.

SERVITVS.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocoſum eſt quod apud eoſdem Onirocritas habetur de auribus aſininis, quas qui ſe habere per ſomnium imaginatus fuerit, ſeruitutem ij atq; ęrumnas ingruere homini præſagiunt: niſi fuerit is Philoſophus, cui tantum eam ſpeciem proſpera ominari tradunt, ob tardiorem aurium motum, quæ contanter in huiuſmodi animali mouentur, quemadmodum firmam eſſe debere Philoſophorum auſcultationem volunt.

Coniectorum varia ſuper auribus commẽta.

Artemid. li. 1 c. eodẽ. ad verbũ.

LONGA SERVITVS.

QVinetiam humanæ aures apud eoſdem Coniectores, ſi ſeruo homini plures acceſſiſſe viſæ fuerint, longę ſunt ſeruitutis indicium: multa enim oſtendunt extare imperia, quæ ſomniator is ſit auditurus.

Art. ibid.

D

AMPLITVDO FAMILIAE.

Indidem.

COntra verò, ſi paterfamilias is fuerit, qui plures habere ſe aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem ſignificari: propterea quod plures filios & ſeruos dicto parentes ſit habiturus.

LVCRVM.

Indidem.

OPificibus autem in ſomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum voces opera locantium. Verum hæc & huiuſmodi pleraque, ut ingenuè fatear quid ego ſentiam, ingenij humani argutias potius oſtendunt, quam ſolidiorem vllam ſapiant diſciplinam. His dictis ad te Patrue conuerſus addidit: Nunc tu autem, Vrbane pater, ſi quid ſacratius habes ſuper auribus, in medium afferre potes: Tum tu nihil contatus.

CONTEMPLATIO.

Nempe cōmunem. Plin. li. 1. cap. 37.

DVm de ſupercilio diſputatum eſt, vnum mihi videtur eſſe preteritum, per quod homo intelligitur ſublimium diuinarumque rerum contemplatione detentus: propterea quod ſupercilia eminentiori ſunt loco ſita, circaque organa quæ ſenſum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is uero nimirum ſedem habet in cerebro. Neque negarim apud profanos ſupercilium pro faſtu poni, faſtuoſoſque Superciliosos dici.

OBEDIENTIA.

E

Hor. prima Epiſt.

SEd ad aurem potius tranſeamus, quę iiſdem in ſacris literis hieroglyphicum eſt Obedientię, vbi precipuè Moſes ſecundo immolato ariete, ſacrificio quod *Explicationis* LXX. dixerunt, alij, *Conſummationis*, vel, vt vulgata habet editio, *In conſecratione ſacerdotum*. Is aliis ritè factis, inſuper de hoſtię huiuſmodi ſanguine extremum dexterę auriculę tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam pręſtare debemus Domino, memores ſcilicet Adamum propter relicta abiectamq; obedientiam, paradiſo eiectum, & ſolum uertere coactum Agnouere hieroglyphicum hoc noſtri etiam Poetæ, vt Horatius:

Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſsit.
Si modo culturæ patientem accommodet aurem,

Atque aliud etiam in Sermonibus:

Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus.

CONTVMAX.

COntra verò, veluti auris adaperta obedientię ſignum eſt, ita & obturata hieroglyphicum eſt contumacię, hominiſque mandata detrectantis, idque ſibi velle, quod apud Eſaiam legimus: *Surdi clamantem audite.* Abſciſſam eam, ſunt qui idem ſignificare aſſerant: ſummoto quippe obedientię miniſterio.

CALVMNIATOR.

F

Carpocratis hæretici impietas.

In Bucol.

ADhæc, præter huiuſmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoque, qui detractionibus & calumnijs in alios oggeſtis delectantur, & turpium, impudicorumque ſermonum laſciuia capiuntur: proba verò conſilia, & admonitiones de honeſta & homine digna ratione viuendi, Cane peius & Angue protinus auerſantur. Carpocrates porrò hæreticorum ſceleratiſſimus, mala & bona omnia, non natura mala neque bona, ſed opinione hominum ita uocari diſputabat, vt quodcumque adhibuiſſet, id identidem licere perſuaderet, meritò diſcipulos ſumma dexteræ auris iniuſta particula præſignabant. Nam eodem modo, ſed ſtigmate longe grauiori, eorum omnium non aures tantum, ſed oculi etiam, & naſus, & os, atque lingua inuri deberent, qui delirijs huiuſmodi audiendis tempus inſumunt. Hic, cum aliquantulum incenſus eſſe videreris, LEONICVS commotiunculam eam ſedatutus ita ſermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris, Vrbane, venit in mentem mihi recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimam aurem appreſſos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi ſecundi Neapolitani Regis, numus erat, in quo auris manu apprehendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conſpicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem
Vellit, & admonuit.

Pl. idem li. 28. cap. 2.
Auris in gemma inciſa.

Conſecrata enim auris eſt memoriæ. Hinc illud apud Plinium: *Eſt in aure ima memoriæ locus, quem tãgentes atteſtamur. Eſt poſt aurem æquè dextera Nemeſeos, quæ dea Latinum nomē ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximum à minimo digitum, ueniam ſermonis à Dijs expoſcentes ne ſcilicet eius memores nos vlciſci velint.* Obſeruaui uerò aurem in gemma quadã inciſam, cuius extremum partē expaſſa manus pollice atque indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quę rei facerent

inter-

A interpretationem, adſculptis, ΜΗΜΟΝΕΥΣΩΝ. Id nonnulli alijs gemmis imitari conati, cum literas neſcirent, ΕΥ diphthongi characteres inuertere. Sed quod vltima ſyllaba τὸ Σ per M Latinam expreſſere, ſæpe in quibuſdam numis eam pro Σ poſitam inſpeximus, & τὸ Σ vice uerſa loco M Latinę. In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ conſpiciuntur, vt ϖ pro B, ϖ pro E. & ſimilia, quod ideò dictum uolui, ne fallant impoſtores, qui noua interdum opera, atque ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubeſcunt: Vt verò Fuſcus frater meus referebat, apud Angelum Colotium Baſſum antiquarium Latinè Græceque eruditiſſimum, Romæ viderat gemmam eodem ſculptam ſigno, cuius inſcriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, vti etiam ſuperior. Ad huius hieroglyphici figmentum reſpexiſſe mihi videtur Ouidius eodem loco, quem ſupra citauimus:

Si quid erit de me tacita quod uoce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus.

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EſT & futuri operis indicium auris ad audiendum intenta, ab eius dubio procul officio, in quo eſt rei quædam formula. Auſcultatio enim initium eſt & imago quædã operis quod aggreſſuri ſumus: eoque ſpectant numiſmata tot cum inſcriptione ADLOCVTIO, in quibus milites obuerſis intentiſq; adſtare auribus conſpiciuntur. *vel arrecta ὠσὶν ἑστῶσιν*

DOCILITAS.

B ILla verò quæ de figura aurium à Phyſiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, manſuetudinem ex auribus extantibus ſignificare, faciunt quidem ad eorum doctrinam, ſed ad negotium noſtrum parum afferunt utilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam preſſas aures, & ſimiarum inſtar temporibus adhæreſcentes, ſtuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, ſignum eſſe perhibent: quæ ſi quis in hieroglyphicorum vſum trahere voluerit, integrum vnicuique dicimus, ſuo iure ludere.

DE LINGVA

SEd vt ad linguam conuertar, iam res exigit. quandoquidem quod ſuperius Vrbanus de oculo linguę ſubiecto ad perfectam ſermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc, eſt manu prætenta. Nam qui per linguam ſermonem articulari voce coagmẽtatum intelligebant, adiecta manu quę illam comprehenderet, eloquentiam ſignificabant. Sanè quidẽ Hebræi per Laſon, quę lingua eſt, ſermonem intelligunt, ut fortè λαλεῖν Græcis. A Dico uerbo nimirũ Latini Dinguam olim appellauere, inde D litera in L mutata, Aeolum more, linguam fecimus: vt etiã Sellam, quæ prius à ſedeo, ſedda dicebatur. Aiunt tamen Grammatici veteres, Pompeium Magnum Dinguam ſemper ſcribere ſolitum. Eſto igitur ſermo lingua, verum pronuntiatio manu, hoc eſt, artifi-
C cij ope indiget, ut in vſum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis eſſe ſymbolum vnicuique manifeſtum eſt. Quicquid verò vel in iudicando, uel in demonſtrando, uel in deliberando contingit, nequaquã ſolo cogitationis termino continetur. ſed actione ipſa perficitur. Opus autem facere cum ſit proprium manus, & ab ea prærogatiua poteſtatẽ etiam indicet: non abſurde linguam manu rectã effinxere, in eloquentiæ ſignificatum, quę quidem, vt Maro canit, *regat dictis animos, & tẽperet iras* *Aen. lib. 1.* Speciem eã in aliquot obeliſcis obſerues. Priuatim verò manum quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore vetuſtiſſimo, ex aliqua ſtatua nimirum auulſam, apud Viuẽ Hiſpanum Pontificium medicum Romæ Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. *Manus linguam tenens.* Sed ut ea, quæ ad hanc rem pertinent proſequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi uim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſubſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem admodum, corpore tamen ræualido, crudo, viridiq; faciebant, Leonis ſpolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatum eo geſtu vt ingredi videretur: facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, qu teſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenę ſingulę aureę adiunctæ eſſent, quæ m x in unum quaſi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. *Ibidem tributũ Mercurio.* Contemplari uerò erat in ea pictura vultum Herois, blando manſuetoque geſtu hilarem, ipſoſque cœtus hominum ita catenis tractos ſponte properare, quaſi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem, ſiue Gallorum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex ſe commentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentiæ uim exprimendam ſignificantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. *Lucianus in Herculo Gallico.* Nam quod ad Gallicanum figmentum ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtudioſius exercuiſſe, militarem quippe, & diſceptandi rationem. *D. Laer. li: 1. cap. 9.* Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid ſingula ſibi velint, apud Lucianum ipſum inſpicienda ſunt. Et quoniam eloquentia

tam boni quàm mali cauſa fuit, eſtque quotidie merito Anacharſis quid eſſet in homine peſſimum, quique optimum, interrogatus, *Lingua*, reſpondit. D

MERCVRIVS.

Natalis Comes lib. 1. cap. 10. Sermonis præſes Mercurius.

Nempe quod Latona forſan ab obliuione dicta. Nam λάνθος, & κος, το, id eſt, obliuio.

Id eſt dator bonorum. Hom. Od. θ.

Et ἐριούνης, id eſt valde vtilis, ut Odyſſ. θ.

Id eſt ſeruator, Homerus Iliad. υ

LIngua porrò Mercurio ſacra, quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt, velut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaque præſes Mercurius: vnde apud Homerum, Deus hic ad fluuij Xãthi ripam, Deorum inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumque memoria aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quam orationis vis, & obliuio: Aiunt verò Aegitij, Mercurium primum omnium verba in ordinem redegiſſe, multiſq; rebus indidiſſe nomina, literas, eius inuentum fuiſſe, Deorumq; cultum inſtituiſſe, quæ ſine magna vi eloquentię mortaliũ mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoque gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν ἐμήσατο, quod omnino Loqui ſignificat, deductum aiunt. Quique veterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quam ſermonem ipſũ, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt. Vel Hermes nuncupatus eſt, ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quod humano generi ſermo ſit veluti præſidium quoddam & munimentum, vnde διάκτορος initio παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaque de cauſa linguas illi dedicarint, quod ea corporis noſtri pars, intelligentiæ noſtræ cõceptus, apud propinquas animas differendo explicet. Eſt etiam illi cognomentum ἐριούνιος, quod magnæ cuiuſdam ſit vtilitatis, ſummaque ope eos adiuuet, penes quos ſit illius facultas. Vnde etiam σῶκος dictus: non enim ſermo in perniciem aut detrimentum, damnumve vllũ, mortalibus datus, ſed vt hominem ſoſpitet atque tueatur. Quocirca ſalutem, id eſt, Canis imaginem ad cuſtodiam adhibitam Mercurij ſimulachro ſemper adijciebant, atque illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vſus plurimum viget, ſtatui monet Vitruuius, ex aruſpicum diſciplina. E

DISCIPLINAE.

Scripta Mercurij.

NEque verò mirum, ſi omnia Mercurio ſcripta, inuenta, meditationumque ſuarum argumenta, Aegyptij ſoliti ſunt inſcribere, ſolumque illumque & ſapientiæ eloquentiæ arbitrum iudicarunt: quãdo is, authore Seleuco, tota rerum vniuerſalia, ſiue principia malimus dicere, viginti millibus voluminum (quæ reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus aſſeuerat, triginta millibus, quibus etiam addidit ſex millia quingenta, & viginti quinq;, in quibus libros de dijs empyreis cẽtum, de æthereis totidem, mille de cœleſtibus elucubrauit: quæ ſi membranæ tot conuolutæ eſſent, vix fidem facerent: facit tamen horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos authoritas.

SOMNVS.

ERat & lingua in ara poſita, quæ ſomnum ſignificabat, quod Apollonius Argonauticon primo indicat, vbi dicit:

τέως ἐπὶ τε γλώσσῃσι χέοντο

Αἰθομένῃσιν, ὕπνου δ᾽ ἀνὰ κνέφας ἐμνώοντο,

quæ tuus, Vrbane, nepos ita Latinè reddidit:

Interea exuſtis libamina linguis

Spargebant, nigra captantes nocte ſoporem.

Mos antiquus ſomnum captantium. Hom. Iliad. lib. 3.

Quoniam, inquit interpres, antiquis mos erat ſomnum captantibus victimarum linguas adolere Mercurio, propinatiſque crateribus vinum ſuperlibare, idq; ex antiqua Philoſophia: quandoquidem ſermo eſſe Mercurius perhibetur, cuius inſtrumentum eſt lingua, quæ quidem ſomno incidente quieſcit tacita. Atque hinc repertum eſt eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipſe tetigit, γλώσσας δ᾽ ἐν πυρὶ βάλλον, *Linguas imponit in ignem.* Qui verò fabulas conſectantur, hiſtoriam huiuſmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare ſolent. Alcathum Pelopis ob Chryſippi cædem in exilium actum, peregrè profectum, ut alibi verſo ſolo degeret. Accidiſſe verò ut Leoni fieret obuiam, qui Megara deuaſtabat, in quem & alij complures à Megarenſium Rege miſſi fuerant: ſed Alcathus aggreſſus feram, eam confi cit, linguaque eius in ara poſita, Megara eueſtigio reuerſus eſt, cumque ij, qui à Rege fuerant, nunciaſſent ſe monſtrum debellaſſe, Alcathus feram elinguem oſtendens, mendacij eos redarguit. Atq; hinc apud Megarenſes inſtitutum aiunt, ut ſacrificijs quæ fierent in poſterum, linguę aris imponerentur. Philochorus libro de ſacrificijs ea de cauſa linguas. Mercurio adoleri dicit quoniam in corpore pars optima ſit, quæque ſibi rerum uendicat principatum.

SILENTIVM.

Hom. Odyſ. lib. 3.

ADdemus & illud ex Homero, præciſas linguas indicium eſſe ſilentij: ille enim, ut noſtris ait, ἀλλ᾽ ἄγε τέμνετε γλώσσας, *iamdudum incidite linguas*, pro, *Silentium capeſſite*, vt interpretes expoñt. Quo quidem admiſſo omine, cum iam ſatis ſuperque nugatus fuerim, opportunè mihi ſilentium imperabo.

A perabo. Tu verò, mi Patrue, ominis ſuſcepto ioco: At nolim, reſpondiſti, virum tam probum, tam modeſtum, tam eruditum, in abſciſſæ linguæ turpiſſimam ignominiam incidere: ſiquidem ea præciſa in Diuinis literis, impurum indicat hominem, qui ſordidam, nefariam ac profligatiſſimam vitam viuat: atque ideò repellatur à ſacris, ab omni piorum moderatorumque hominum conuentu turpiter, & ignominioſè reiectus, de quo Dauid: *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinam:* & quæ ſequũtur. *Pſalm. 49.* Quod verò coniectas in ignem linguas apud Homerum citaſti, noſtras cuperem ego in flammam eam inijceremus, quam Aſſertor noſter accendit, cum XII. comites ab eo electi, afflati ſunt, igneis linguis ab vniuſcuiuſque vertice promicantibus. Huiuſmodi enim linguæ ſplendore tanto conſpicuæ, omninò ſignificarunt eã orationis vehementiam, ardorem illum, illamque fandi vim cęlitus illis affuturam, vt, quæ à diuino Magiſtro præcepta acceperant, per vniuerſum mox terrarum orbẽ perſuaſibili (penetrat enim ignis) ſermone diſſeminarent, ſanctiſſimiſque monitis mortale genus incenderent, aberranteſque latè mentes, & inſcitię torpore frigeſcentes, pietatis ardore ſuccenſas, ad hoſtiæ puræ atque immaculatæ ſacrũ incitarent, eſſetque eorum fulgurum ſonitus in omnem terram exiturus: ſonitus, inquam, fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythiis, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δ' πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν Nam dubio procul lingua ſi fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: ſi ferrea, ſolidiſſimę firmitatis. *Nam ueritas tẽporis eſt filia, ex A. Gellio libro 12.c.11.* Mendacia enim imbecilla ſunt, quia tempus ueritatem in lucem adducit, atque ita mendacium euaneſcit. Sanè quidem hodie vt vulgo dicitur Veritatem ad malleum durare, quod idem ferè eſt, quod Pindarus *Ad incudinem* dixit. Poſſent autem alia

B multa ſermone ſuper hoc examinari, atque hinc ad Apollinis plectra, & multiplices Muſarum choros ſterni via, ſi præcipuè dentes ad linguam ſocij conferantur: ſed quoniam ego iam edentulus nullã eis amplius gratiam debeo, cur mihi ſit pro eis laborandum nuſquam video. Præter hæc, cum reliqua linguæ diſputatio de guſtu nos appellet, eaque ſit potius Phyſica quam Hiſtorica, ad Leonicenum hęc meo calculo tranſtulerim. Conſenſere reliqui, neque inuitus ille ita loqui cœpit.

DE GVSTV.

NEmpe, ut ſuſceptum proſequar argumentum, ſi de oculis, de auribus, de naribus, quid præſtare queant, diſſeruimus, guſtus quoque is accedit, ſeque tractari poſtulat, ne per ignominiam prætéritus videatur. Eſt autem hic duplex apud Aegyptios, quorum ſacerdotes ſi delibatum aliquid leuiter, neque tamen plenius guſtatum ſignificare vellent, hieroglyphicum linguæ inter primores dẽtes nonnihil exporrectæ proponebant. Sed ſi abſolutam guſtus plenitudinem oſtendere curaſſent, primores gutturis partes quæ intimæ adhęrent lingue, figurabant. *Guſtus duplex.* Aſſerebant enim illi, quod Medici noſtri etiam nonnulli prodiderunt, perfectum guſtum in lingue radice conſiſtere: inde enim neruos quoſdam, & ſentiendi uim illam prouenire. Neque tamen ſum ignarus, eſſe multos, qui guſtatus pęrogatiuam attribuunt palato. Sane Diogenes explorari ſaporem aiebat, propter fungoſitatem molitiemque linguæ, perque commiſſas illi corporis venas, perfundi ſapores ad ſenſum elicitos, non aliter atque ſpongia exuctos. Huiuſmodi verò ſenſum in anima ſedem ſuã poſuiſſe. Quamuis verò dicat Alcmęon, humore teporeque, atque adeo mollitie lingue ſapores internoſci, Aegyptij nequaquam cognoſcendi

C ſaporis inſtrumentum ſolam linguam eſſe conſenſerunt, ſed cum multis alijs, palatum præcipuè participem agnouere, & in nonnullis, quæ gutture carent, ſimile quidpiam linguæ eſſe: vt in quodam piſcium genere qui ventrem habent ori propinquum, ineſſe intus ſentiendi facultatem. Sunt & alii rerum naturalium ſcriptores, qui linguam aiunt ſapores quidem ſentire & iudicare, eorum verò ſuauitatem amaritudinemque in deſcenſu, unde deglutiuntur exploratò ſentiri. Quare Philoxenus magis fortè quam Philoſophiæ, ganeę peritus, Gruis gulam, optabat, vt voluptas illa longius deglutiendo produceretur. *Meminit Ariſtot. in Ethicis.* Quantum verò ad palatum pertinet, ſcimus Catonem guſtus ſedem in eo eſſe credidiſſe. Nam cum Lurconi cuidam ambienti, ut inter eius familiares reciperetur, negare vellet, ei dixit, non poſſe ſe cum eo uiuere, qui plus palato quam corde ſaperet. Aduerſus tamen Aegyptiorum, & horum omniũ opinionem inſurgit Ariſtoteles, qui linguam in primore ſui parte uim perfectius ſentiendi ſaporem, obtinere contendit: nam interiore ſi tangat, minus illam ſentire, quod in catapotijs ex aloe, uel amario re aliquo ſucco paſtillove deuorandis, manifeſtius experimur. *Ariſtotelis de guſtu opinio.* Nam cum illa intra duorum digitorũ ſummitatem contenta in imas fauces immiſerimus, vix tantillum ſentimus amaritudinis, quę ſi quis lingua uel ſumma lambat, vix ferre poſſet. Videtur uerò natura ipſa, uti rectè reliqua, ita hoc ſapientiſſimè conſtituiſſe, ut hęc ſentiendi uis iuxta labia, & in prima conſiſteret lingua, quo ſapores omnes ad mittendos exigendoſue, anteꝗuam ori demandarentur, exploraremus. Quod uerò quiſpiam dicat eo uehementiorem eſſe ſaporis guſtatum, quo magis cibus ingeſtus ori opulentius & contantius mandatur, reſpondent periti homines, non ideo maiorem guſtandi uim in radice lingue inſitam eſſe, ſed propter diuturniorem moram, & affluentiorem ſaporis copiam, uehementius ſentiri. Hęc atque alia multa priſci Philoſophi inter ſe diſſidentes prodidere, ut minimè mirum ſit eos de rerum principijs, & alijs à ſenſu remotis diſſentire, ſi re ſuper omnibus tam explorata diuerſi abeunt, nec certi quicquam conſtituere potuerunt.

D

DE ORE ET DENTIBVS.

Hoc ab Artemidoro libro 1. c. 33

SEdenim vt iam ad totius oris fabricam conuertamur, Ariſtandri Telmeſij ſententia eſt, os & eius partes eſſe quaſi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cum primis incolas oſtendere. Hoc verò dupliciter accipi: aut enim domeſticos eſſe, aut alienigenas. Itaque ſuperiores dentes domeſticorum incolarum ſigna eſſe: propterea quod pars illa ſuperior toto ferè capiti adglutinata eſt, atque cognata. Inferiores verò, alienos ideo commonſtrare, quòd maxilla ea, quæ illos ſubſtinet, tota ſit mobilis, atq; ita aduentitium neſcio quid præ ſe ferre videatur.

DETRIMENTVM.

Artemid. ibidem. Perſius.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent ſignificari, in ijs quæ in ſermone vel voce conſiſtunt, eiuſque famam dilacerari obtrectantium calumnijs obiectant. Nam & Poetæ Oratoreſque omnes hinc mordere, carpere, rodereque metaphoricè dixerunt, quoties cuiuſquam nomen ſcurriliter traductum, aut hoſtiliter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantum in huiuſmodi ſignificatum Coniectores ponunt, Satyrici noſtri ad acriorem vim amplificandam genuinum adhibuere, & alij caninos etiam immiſcuerunt.

VERECVNDIA.

In impudentes prouerbium. Hinc illa figura, quo ore audebis patrem adire & os infrene.

APud Philologos hieroglyphicum verecundiæ os videtur eſſe, vnde de impudentibus dici ſolet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui ſputum in eius faciem eiaculatus fuerat, abſterſa tantum facie dicit: *Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere*, argutè vulgatum hominis impudentiam notando, quamuis de ſputi copia dicere videretur.

AMOLITIO.

E

NEque neſcius ſum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuēdi geſtum vſurpaſſe, vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρεὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, & multa apud alios huiuſmodi, quæ recitare ſuperfluum eſſet. Nam quæ maximè abhorrebant, quæque opprobrio habebant, ea ignominia deſignabant. Quin & veteribus Chriſtianis mos fuit, eſtque adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertulianum lib. ad vxorem altero, accipiendum: *Cum aliquid immundum flatu expuis.*

HOROSCOPVS.

Quomodo horas comedere intelligatur homo.

SEd vt os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliacum habetur, vt ſi per cibo aliquid attingamus. Nam illic per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoſcopum intelligendo: non quia horas comedat homo, quod fieri minimè poteſt, ſed quia ab horis alia atque alia humano generi alimenta ſubminiſtrantur. Huiuſmodi verò horarum paſtum commodè forte exprimere poterimus, ſi ex vniuſcuiuſque horæ prouentibus aliquid decerpſerimus: puta, roſas, ſpicam, & pomum aliquod, quæ in unum faſciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hic intelligendum tres eas anni partitiones, quæ ſuo quæque tempore ſingula maturant: ver quippe, æſtatem, autumnumque. quæ tempora Aegyptij, quatuor unumquodque menſibus noſtris complexi ſunt, ex Hori Regis partitione, à quo his etiam nomen Horis inditum, ut quadrimeſtris eſſet vnuſquiſque eorum annus, de quo diffuſius alibi. Quin Perſæ atque Aſſyrij, quos nos Annales, Horas vocitarunt, & Græci Horographos eorum ſcriptores. Apud Lucianum enim legimus, ὁ μὲν Κῦρος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς, ὡς δηλοῦσι οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cum verò Horus ab Aegyptijs Apollo eſſe prædicetur, noſtri vna cum Græcis nomen idem ad quatuor & viginti horas tranſtulere, quas Solis eſſe filias Homerus dicit, de quibus, vt hoc κατὰ πάρεργον ponam, veterem habemus fabulam, Horomazen, cum in mundi fabrica reliqua digeſiſſet, quatuor & uiginti deos in ouum incluſiſſe. Id cum Arimanij gnati ludo perforaſſent, bona malis immixta prodijſſe: atque ita quantacumque fruamur iucunditate, quocumque ſimus gaudio exhilarati, ſerus quid veſper vehat, nos neſcire. Hic cum finem facere viſus eſſet Leonicenus, ad inclinatum iam Solem aſpectans Ranerius: At nos, inquit, quid ſerus veſper aduexerit probè ſcimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis ſermonibus exegerimus. Vtinam verò ſæpè daretur occaſio iſtiuſmodi conuētus celebrandi, & cum dicto, ſalute dicta ſurrexit, quod & alij fecere, die prius conſtituto, quo iterum eſſent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quo fueram, vocatus per Iulij Card. domini mei literas accerſitus, atque ibi primo quoque tempore, tam ea quæ ex te audieram, quam quæ viri illi eruditiſſimi diſſeruiſſent, quæque conuenire mihi uiſa ſunt, commentaria mea Aegyptiaca tranſtuli, veſtra ope fretus, & latius & plenius explicandi multa quę curta & anguſta nimium compereram apud authores poſita: neq; verò ſinit me temporis breuitas quæ quiſque diſputaſſet ad amuſſim dirigere, & ipſa quæ audiſſem verba repræſentare, quod nonnulli ex amicis à me poſtulabant: id enim negotium multum mihi temporis abſtuliſſet, nec meæ me occupationes id facere permiſiſſent. Satis igitur à me factum puto, ſi res ipſæ breuiter, quantum memoria complecti potui recitatæ ſint. Verum age benigniſſime Patrue, Ariſtarchum indue, atque hunc caſtigandi laborem minime grauem ducas, quæque me recte meminiſſe compereris, aſteriſco inſignias, quæ ſegniter & oſcitāter excepta, obelo defodias: vt ego hęc alijs communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale.

F

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS
AD SEBASTIANVM CORRADVM,
DE IIS QVAE PER HVMANVM COR, ET GENITVRAE VASCVLA SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSQVARTVS.

ECce tibi Cor meum, Corrade iucundiſſime, cui etiam addidimus genituræ vaſcula, eaque mundiſſima pudiciſſimaque? Cor quidem à meo deſumptum, qui ſummã eruditionem tuam, frugaliſſimum ſtudium, acutum denique, quo polles iudicium, & multum admiror, & plurimum diligo. Genituræ verò vaſcula, cauſa tua, à quo fruges tot proficiſcuntur, quibus ſtudioſi omnes auidiſſimè paſcuntur: quemque hactenus cibum vel putridum, vel adulterinum ſepe mandare coacti ſunt, tua nunc cultura, tuo ſtudio diligentiaque valeant iam recenti, matrou, legitimoque frui. Neque fructus huiuſmodi ex Ciceronianis tantum hortis electi, ſed ex totius Latini nominis poſſeſſionibus agriſque decerpti, quorum hactenus arbores, vel teredinibus, vel erucis, vel viſco, vel vlceribus, conductorum plurimum negligentia neſcio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, ſarritæque, inpriſtinam rediere viriditatem, vberrimam incolumemque feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vaſcula tam in Diuinis noſtrorum literis, quàm in ſacris Aegyptiorum, neque non apud Grecos præthereà quæ à corde deſumuntur ſignificata, ſermonis ipſa quoque indicia ſunt. Qui cum igitur ego libentius ſermocinarer, quàm tecum, qui ſpontè me in tam vtilium ſermonum tuorum partitionem admiſiſti, qui clariſſimo Egnatio collegam conſularẽ me quæſturæ tuæ cognitione creari procuraſti? Quare mihi videbor non ſine magnæ voluptatis ſenſu loqui tecum, quotieſcunq; memor ero ſcriptorum meorum, qualiacunq; ſunt, aliquid à te legi, non id fortaße ingenio & eruditioni tuæ reſponſurũ, aliquod tamen daturũ mei erga te animi teſtimoniũ.

DE CORDE.

C VIRI PROBI SERMO.

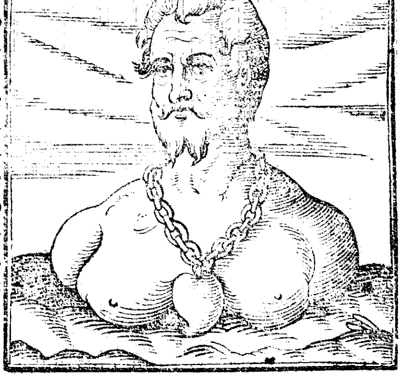

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatũ vt loro catenula ve ſuſpenſum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationẽ indicabant, vt qui mentiri, aut fallere neſciret: ſed, vti vulgò dici ſolet, ea ex ore proferret, quę corde cõcepiſſet: ea ſcilicet loqueretur, quę ipſe ſentiret, omni fuco mendacioque procul. Hoc ipſum Cicero, tot pectore, de ſinceritate loquens, dicis. In pectore.n. ſedem habere cor, manifeſtum, atque illud, *Aperto pectore*, frequentiſſimo eorum vſu, qui citra fucum loqui ſe profitentur. A quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργαιφόντης appellatus, candidum enim veteres ἀργὸν dicebant. Præthereà pectus pro receſſu quodam accipitur ſapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras ſine pectore.

Et in hanc ſententiam accipit Ambroſius, quòd Apoſtolus ille, qui ante alios diuina ſapientia donatus eſt, ad Chriſti pectus reclinet in cœna caput.

Cicer. 1. de legibus. Cicero in libello de amicitiæ. Pectora cordis ſedes. Hom. Ody. ε. verſ 49. Epiſ 3. li. 1. ad Tubullum. Auctore Feſto Pompeio.

CONSILIVM.

ATque hęc illa eſt bulla, quæ puerilis ingenuitatis inſigne fuit: de qua multa ſuo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia ſemper conſilia ſecuti, corde prętare conarentur: Corculũ enim veteres pro ſolerti & acuto dicebant. Et: ni-

mæ partem rationis participem, Cor appellari ſolere dicit Adamantius. In huiuſmodi ſignificatum accipi locum illum Pauli, epiſtola ad Romanos: *Qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis.* Quis enim putet, quòd dicit, *in cordibus*, in membro corporis quod Cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem ſcriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ ſenſus concipere vel oſtentare poſſet? aut tanta memoriæ receptacula continere? Nam & quòd diuinæ literæ Cor dei ſępè nominant, intelligendum ex eo arcanum illud Diuinæ ſapientiæ, quę à Patre eſt: vt Pſalm. *Eructauit cor meum verbum bonum*, innuęns filium meum IESVM Chriſtum altæ illius ſapientię myſterio genitum. Ita Eucherius. D

VITA.

Paulò aliter Suetonius in vita Iul. Cæſaris c. 81.

ITa verò in conſilij ſignificatum accipi Cor plerumque ſolet, vt humanæ etiam vitę rationem prę ſe ferat, quod ęx pernicioſo auſpicio Cęſaris exploratum. Ille enim quo primum die in ſella aurea ſedit, & cum purpurea veſte proceſſit, valdè conſternatus eſt cum Spurina Aruſpice ſuo, corde in extis Bouis opimi non inuento: aiebat enim ille, vereri ſe, ne conſilium & vita Cæſari deficeret: quorum vtrumque à corde proficiſcitur. Nam Philoſophorum omnium conſenſu, nullum animal ſanguine pręditum, ſine corde & iecore inuenitur, qua de re quęſtio magna inter eos fuit qui diuinationis pręcognitionem eiuſmodi profitebantur, potueritne hoſtia ſine corde viuere, an ad tempus amiſerit? quamquam Cęſar id eluſiſſe fertur, audaciorique animo reſpondiſſe lętiora quędam, neque pro oſtento ducendum, ſi pecudi cor defuiſſet: quod quidem non ſemel, ſed bis ei ſacrificanti, quod meminit Plinius, accidit vt cor in extis non inueniretur. Neque Cęſari tantum non inuentum in hoſtijs, peractum vitę tempus oſtendit, ſed & Heluio Pertinaci eo die, quo occiſus eſt, ſacrificanti, negatur in hoſtia cor repertum, & cum id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi noſtri ſecuti Prophetarum dictata, conſilium in corde reſidere dicunt, in eoque agendorum omnium radicem ſtatuunt, docente Domino, *in corde eſſe*, quod coinquinat hominem: & vbi *mundo corde*, ſacræ literę habent, ſynceras intelligunt cogitationes. Quaque ratione conſilij ſymbolum eſt, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur, vt illud: *Quare cogitationes aſcendunt in corda veſtra?* aſcendunt, dominantur, primum ita locum aſciſcunt ſibi, vt veſtra omnia conſilia conculcent. Ita verò facit cor ad animã, quę vitę noſtrę materia eſt, vt priſci vates illi animę receptaculum eſſe cor ſignificaturi, id hieroglyphicè Animæ ventrem appellarint, atque ita intelligendum eſſe illud apud Hieremiam: *Ventrem meum: ventrem meum doleo.* Heſychius ait: *Nam quem ventrem?* Ipſe ſubinfert: *Et ſenſus cordis mei conturbati ſunt*, ideoque inteſtina huiuſmodi aqua lota offerre admonemur in holocauſtum, hoc eſt, abditas latenteſque cogitationes eluere, & diligenter abſtergere. E

Hæc à Pli. lib. 11. c. 37.

Hier. c. 4.

NILI DILVVIVM.

Cordis cũ Nilo cõuenientia.

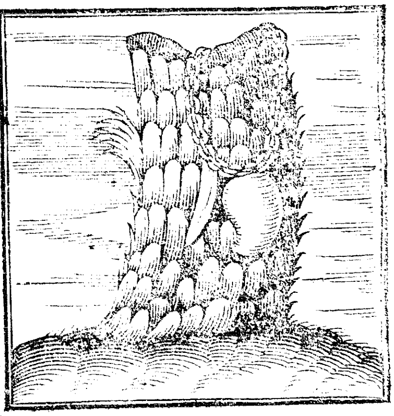

SAcerdotes Aegyptij cœlum & terram diluuio liqueſcentes, exundationem quippe Nili, quæ tam à terra, quàm à cœlo eſſet, vti alibi diſputatum, oſtendere cum vellent, cordis ſimulachrum proponebant, cui lingua eſſet applicita: ex corde quidem Nilum ipſum intelligentes, qui ſua potens vi affluentiſſimam humoris copiam è terræ viſceribus educeret, vti motus omnis à corde principium habet. Sanè illi, cordi totius corpori principatum, præfecturam arbitriumque tribuunt, ac perinde Nilum Aegypti dominum agnoſcunt: neque quicquam aliud eam eſſe, quàm Niliacę alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecumque imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgeſcit tẽpore, in Aethiopia maximas fieri compertiſſimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclyſmo facto, Aegyptũ vniuerſam ſub aquis verſari, ueluti lingua humore vndecũque ad ipſam confluente, ſemper in vdo eſt, aliquo ſemper coriuio irrigatur alluiturque. Quoniam verò illis fertiliſſima rerum omnium ubertas à Nilo eſt, rerum itidem cauſas omnium originemque in humorem referebant, omniumque parentem, omni reiecta controuerſia, celebrabant. Quorum opinionem Thales Mileſius ſecutus, ex aqua omnia ſenſit eſſe, & in aquam viciſſim reditura; principium quippe animantium omnium eſſe genituram, eandemque humidam, ex quo ſimile eſſe ueri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritũ Græci potionis nomine nuncuparent, πόσις enim utrumque horum ſigificat. Præterea ſtirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autem penuria interim exareſcunt. Solis adhæc ignis ſiderumque omnium aquarum exhalationibus alitur, quinimò & mundus ipſe, vt pręſtantiſſimi Philoſophorum aſſeuerant: quod quidẽ apud Aegyptios tam perſuaſibiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru: ſed nauigio uti dicerent, ad nutrimentum ſcilicet & generationem eorum hoc referentes. F

Ἀρχὴν δὲ τῶν πάντων ὕδωρ Diog. in Thalete.

AEGYPTVS.

PRAECIPVAM autem Aegypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulove conſidentis, oſtendere conſueuerunt; calida enim ac humida eſt Aegyptus, in Auſtralibus præſertim locis,

quem

A quemadmodum & cor, idemq; in ſiniſtram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò antarcticas regiones, Siniſtras ab eis appellari docuimus, in illis autem oriri Nilum, in quo ſumma eorum religio, & a quo paulò antè omnia proficiſci, ex eorundem inſtitutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon Philoſophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum veluti præfurniū eſſe dixit, homines uerò carbones. Sed hęc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius diſciplinæ quantumlibet remotæ neſcius, Iouem cum reliquis dijs, Solem quippe ſtellaſque omnes, ad Aethiopum epulas inuitatos accedere: qua ſi velit id quòd paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta ſideribus. Accumbunt verò apud Aethiopas, quia circa Oceani oram non niſi Aethiopes habitant, quos vicinia Solis, uel diuturna parallelorum mora vſque ad nigri coloris ſpeciem exurit. Oceanum autem quemnam aliū hic intelligamus, niſi Nilum, cui antiquiſſimum id cognomentum fuit: propterea quòd Nilum illi, vt dictum, totius humoris fontem arbitrarentur, Aegyptumque ipſam ſuapte ui tantam aquarum redundantiam euomere? Erit itaque cor Aegypti inſtar, hoc uti ſanguinis, ita hæc primarium totius humoris receptaculum: thuribulum uerò conuiuas ipſos, utpote ſacrificulus, iudicabit hoſtiarum ſuper

Homerus Iliad. α.

B ignem poſitarum nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur non potius dicamus, cor ita in thuribulo poſitum ſignificare orationes, preceſue, quæ puro ex corde proferuntur ad Deum? idque eſſe thus illud mundum, quod ſibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo ſcilicet odorem capiat ſuauitatis. In Euāgelio Matthæi, ubi Dominus perperam agere Phariſæos inquit, qui non obligare iuramentum, quod per altare fieret, arbitrabantur, ſed quòd per domum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia ſignificata idem & altare intelligit, per uotum uerò recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum ſimulac inſederit animo, oblatum, uti uotum, interpretatur. Nam & Latini uota alia *Concepta*, alia *Nuncupata* uocant. Priora illa ſunt de quibus hic intelligit Adamantius. Quoniam uerò multi palàm dona hæc eleemoſynarum, precum, ieiuniorum, offerunt corde, tamen ſunt alieni à Deo, hi Phariſæi ſunt, cæcorum duces: qui quę exterius perpendunt, quę uerò interius ſunt, minimè contuentur: ita per dona iurandum cenſent, non per altare, à quo donis ipſis accidit ſanctitas. Monet igitur Dominus, ut conſideremus cuiuſmodinam ex corde eleemoſynæ, uel pſalmi, uel preces, uel ieiunia offerantur: atque ita qui teſtem altare, hoc eſt, cor & conſcientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continentur in eo, complectitur.

Cor thus mundum. Matth. ca. 23.

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem ſubiecto in foco ſuccenſam, cœlum indicare contendit, animumq; illum, qui propter æternitatem nulli vnquam ſenectuti obnoxius eſt. Et Apuleianus Triſmegiſtus ab Hippone non admodum diuerſus, Aegyptum cœli agnoſcit imaginem, iiſque omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernantur exercenturque &, ſi dicendum ſit verius, terram eam totius mundi
C templum eſſe. Quinetiam inuenias apud nonnullos, uniuerſum terrarum orbē in Diuinis literis nonnunquam Aegypti nomine nuncupatum, vt eo Pſalmi loco, *Venient legati ex Aegypto*: propterea quod uniuerſam terram eodem, quo Aegyptus, modo coagmentatam imaginentur.

Aegyptus cœli imago & mundi templum.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit verò ad hanc cordis ſignificationē Clibanus, in Diuinis literis paſſim propoſitus, cui cor hominis aptiſſima confertur ſimilitudine, de quo tam frequens in Moſaicis libris, & Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, ſiue per ſimilitudinem, ſiue ſit pro inſtrumento ſacrorum poſitus, clibanus enim præfurnium eſt apud Latinos: per eius figuram interpretes cor hominis, uti dictum ſuperius, intelligunt. Nam quædam Deus apud maiores noſtros, ueteres inquam Prophetas, apponi ſibi vult Clibano cocta, hoc eſt, tacita mentis agitatione examinata: cum ſcilicet nos erroris pęnitet, conſcientia noſtra ardore quodam occulto intra ſe ſuccenditur, uitiumque ipſa ſuum paulatim exurere contendit.

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcumque in Diuinis literis profundiora uel inenarrabilia, ſunt ſignificari: quippe quæ recondita deliteſcunt in ſenſu mentis, neque facilè ad imperitū vulgus proferri poſſunt: ſunt enim multa huiuſmodi, ſicuti de Camelo, & Sue, & altero quidem ruminante, ſed qui pedem integrum habeat, altero uerò bifidam prę ſe ferente vngulā, ſed qui minimè ruminet.

Clibani in ſacris literis hieroglyphica.

Ita

Ita etiam de Adamo per Euam aſtu Serpentis deceptam, in præuaricationem adducto, quarum hiſto- D
Ezec. c.10. riarum myſticum ſignificatum locis ſuis expoſuimus ex Philone. Apud Ezechielem, ut ad Adamantium reuertamur, quę de Cherubino, uel de Deo media ſui parte ſuccenſo, uel de admirabili illa uiſione, ſunt literis demandata, niſi coquantur in Clibano, neque quidem mandi, neq; deuorari, ita ut ſunt cruda, poterunt: hoc eſt, ut cruditatem hanc interpretemur, niſi qui latet interius ſenſus diuini calore ignis molliatur, excoctuſque ita cibus fiat, ut mandi poſſit, & ad nutrimentum aſſumi, aliquid ſemper
Osea c.7. occurſabit, aſperitate ſua difficilè, quod ab eorum guſtu mortales auertat. Oſeę dictum eſt: *Corda eorum ſicut Clibanus incaluerunt*, quod longè ſeciore à ſuperioribus ſenſu tunc fieri intelligendum eſt, cum vitiorum ardor cor ipſum interius exurit: quippe cum mortales flagranti cupidine incenſi, ſuam ipſimet perniciem aſſectantur: in medio enim hęc poſita ſunt utrum res ad ſacrificium coquere, an exurere potius inutiliter uelimus. Atque ita Clibanus uaria interioris affectus habet ſignificata, proq; ſenſu myſtico figuratur. Minimè uerò prętereundum uidetur, quod Hieroſolymitanus Heſychius
Leuit. c.2. hieroglyphicè ſuper Clibano philoſophatur eo Leuit. loco: *Cum autem obtuleris ſacrificium coctum in Clibano de ſimila*. Nam per Clibanum Marię Virginis uterum ſignificari tradit, Clibano enim ignis ſuperponitur, qui ſupponitur in craticulę miniſterio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum deſuper accipit, ita Dei genitrix Spiritum ſanctum, & Dei uerbum in utero ſuo conficiendũ maturandumque ſuſcepit, & quę multa in hanc ſententiam proſequitur. Eſt uerò Clibanus, tum furnus, tum ſartago, aut teſta quędam grandior, operculo uel ferreo, uel ex ęre pręmunita, ſupra quod ardentes prunę ingeruntur: ut quod intrà poſitum eſt, coquatur, condiaturue: alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem ſimilitudinem formata eſt pectoris concauitas, per quam ſpiritus ultrò citroque commeat. Columella ſcrobem Clibano ſimilem fieri monet, ut imus quàm ſummus ſit E
patentior, quo radices latius euagari poſſint. Ex hac itaque forma nonnulli Prophetarum ſcripta Clibano ſimilia dicunt, quę plus habeant in receſſu, quàm ore ſummo polliceantur.

DE SARTAGINE.

Eſt & Sartago ab hieroglyphicis huiuſmodi non abſimilis: nam eodem penè ſignificato ſacrificium Deo facturi, quędam in ſartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

Clibani et Sartaginis differẽtia. Ea tamen differentia, quod in Clibano tacitæ conſcientiæ ſtimulus adurit, in ſartagine culpam agnoſcimus, eamque noſmetipſos incuſando ream facimus, quaſque mereri nobis videmur pęnas, vltrò depoſcimus & modò hunc, modò illum errorem ſolicita repetitione uerſantes animo, quæ ſatiſfaciendi ratio nobis reliqua ſit, agitamus. Alij rem eò tradunt, vt Prophetarum oracula toto mentis ardore verſanda ſubmoneant: inde enim fieri, ut repetita ſępius, & inter ſe conglobata, facilè intelligi & explicari poſſint: ut hinc eam ſaltem quæ ad mores pertinet doctrinam aſſequamur. Alio verò modo ſartago apud Heſychiũ accipitur pro cruce Chriſti: ſiquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, ſimulatque ſartagini fuerit incoctus, mandi poteſt: ita corpus Chriſti antequam pateretur, ſi foret eſui exponendum, vt ipſe de ſe ſæpe futurum aiebat, abominabantur humanæ aures, reſpondebantque omnes, *Durus eſt hic ſermo: quomodo poteſt hic corpus ſuum apponere vt manducetur?* poſt cru- F
cem verò patefactum eſt, id diuino munere diſpenſationeque fieri poſſe: nam totum illud myſterium, in Chriſti paſſi commemorationem inſtitutum eſt.

DE CRATICVLA.

Craticula tota prorſus Hebræorum eſſe videtur: ſed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoſcit Aegyptiacum.

IRA.

Ait enim eam ſubiecto igni, & corde ſuperimpoſito, furoris & indignationis apud ſacerdotes illos indicium fuiſſe, ut ex eo ſcilicet cordis bile ſuccenſi excandeſcentiam oſtenderent.

POENITENTIA.

Pœnitentia vera indicia. Noſtri hoc ſanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ ſignum poſuere (liceat verò mihi Theologorum dictata ſectanti, eorum interdum vocabula uſurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, ſed amaritudinem conſcientiæ minimè ſimulatam, manifeſtiſſimis verò conſpicuam argumentis: quippe ubi luctu, lacrymis & lamentatione conficimur ob ea, quæ nequiter, improbè atque iniquè patrauerimus: unde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abſtinentia comminuat, atque arefaciat. Hæc enim eſt illa in propatulo poſita ſui conflictatio, quæ ſuccenſos diuini amoris igne carbones omnibus oſtendit, exemplumque alijs præbet, qua ſe quis ratione poſſit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad

A tat ad ęthera virtus, non flagrantem modò animum præ ſe ferunt, verum & corpus ipſum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientiſſimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipſius Chriſti amorem accendebatur, ſacrificiumque Deo ſanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vſtulatus offerebat. Neque tamen ſum neſcius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta ſunt, ad Diuinæ lectionis inquiſitionē adducere: cum ea ſcilicet ardenti ſtudio conſectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuique ſunt intellectui peruia, cuiuſmodi ſcilicet eſt ſenſus, quem Hiſtoricum Theologi nominarunt. Qua verò ratione craticula Chriſti mortem, & reſurrectionem ſignificare poſſit, apud Heſychium videndum, Leuitic. 11. eo loco: *Si autem in craticula fuerit ſacrificium.* *Diui Laurentij martyrium.*

CONDITORIVM.

EX eo autem quòd cor in abſceſſu pectoris latitat, & intra præcordia ſe reducit, Diuinæ literæ cor plerumque, non tam pro ijs quæ in abdito profundoque mentis receſſu conduntur, quàm pro quarumcunque rerum receptaculo, vbi hæ in diuturnum tempus aſſeruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere conſuerunt. Vnde in ſepulchri etiam ſignificatum cor accipiunt. Chriſtus in Euangelio manifeſtè ſepulchrum Cor terræ nuncupauit: *Sic erit*, inquiens, *Filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.* *Cor terræ ſepulchrũ.*

CONCORDIA.

NEque verò me pigeat iuniorum etiam inuētum antiquis his ſubtexere, qui commenti ſunt in cōcordiæ ſignificatum duo corda vinculo colligata figurare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum exſtimarunt. B

DE SPINA DORSI.

OSſa quin etiam & neruos aliquot Aegyptij inter hieroglyphica retulere, cuiuſmodi os illud eſt, quod à ſumma ceruice multis diſtinctum internodijs per vniuerſum dorſum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamque titillationem ſignificabant: ſiquidem humanam genituram à cerebro delabi, perque id oſſis defluere, non Aegyptiorum modò, ſed multorum etiam aliorum opinio fuit: Alcmæonis verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate Poetarum aliquot authoritas confirmauit. Sentire hoc ipſum Plato uidetur, dum ſeminij vim vertebralis oſſis defluuium eſſe tradit. Hinc Maro: *Æn. lib. 4.*

Exoriare aliquis noſtris ex oſſibus vltor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερίαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter inceſſit, quòd putarat is,

Oſſa uidelicet ex pauxillis atque minutis
Oſsibus, & ſic de pauxillis atque minutis
Viſceribus uiſcus gigni, ſanguenque creari,
Sanguinis inter ſe multis coeuntibus guttis.

C Democritus eam ex totis prodire corporibus præcipuiſque eorum partibus velut carnoſis, fibris, & oſſibus, arbitratus eſt. Cæterum Philoſophorum & Medicorum plurium diligentia ſecus rem inuenit, qui genituram minimè eſſe oſſis vilius medullam, ſed ſanguinem potius aſſerunt: quibus Pythagoras etiam adſtipulatur, dum eam probatiſſimi ſanguinis ſpumam eſſe contendit, ac alimenti nutrimentum. Huiuſmodi porrò ſanguis, ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoſo quodam tramite ad teſtes dilabitur, quod in diſſectionibus apertiſſimè compertum eſt. Vnde Anchiſes apud Maronem, paterna impulſus charitate clamat: *Genituræ humanæ origo. Vide Cenſorinũ c. 4.* *Æn. lib. 6.*

Proijce tela manu ſanguis meus.

Quod ad imitationem Pindari dixiſſe videtur, qui Nemeis ita, τιλαυγὲς ἄραρε φέγγος ἀιακιδ ἂν αὐτόθεν ζῶ', τεὸν γάρ αἷμα. Quidam Philoſophorum rerum venerearum libidines in iecinore contineri arbitrati ſunt, quod à Lactantio quoque memoratur lib. de Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoque amoris ſedem Poetæ omnes agnoſcunt, dum Cupidinem iecur ſagittis appetere vlceraréque conqueruntur. Atque ita 7. Prouerb. Salomon: *donec transfigat ſagitta iecur eius.* Verum aliud eſt concupiſcere, aliud commoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus eſt viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture ſatis examinata ſunt. Sed enim cum renes oſſi, quod ſuprà poſuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc ſuum Aegyptij commenti ſunt: nam & Aſtronomi renes & genituram in Veneris poteſtate conſtituunt. Renes, ut Varro, ita dictos, quaſi riui ab his obſcæni humoris oriantur. Quod uerò & lumbi eidem oſſi adiacent, Aegyptij per lumbos Venerem innuebant: hinc apud Comicos & Epigrammatarios Poetas, vbi quid laſciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio: dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Perſius hoc, vbi laſciuorum Poematum recitationem inceſſit, dicens: *Cum carmina* *Lumborũ varia ſignificata.*

Pſalm. 37. mina lumbum intrant. Et inferius: *Summa delumbe ſaliua*. Habemus & in Sacris concentibus, vſque D
Ad Hebr. cap. 7. ad noctem renes increpuiſſe, & impletos illuſionibus lumbos. Et Gen. 35. *Reges de lumbis tuis egredientur.* Prętereà vbi Paulus de Leui ad Hebræos ſcribit: *Adhuc enim*, ait, *in lumbis Patris erat, quando obuius ei factus eſt Melchiſedech.* Neque tamen inficias ierim, aliquot Diuinarũ literarum locis Lumbos poni pro Virtute, vt 12. cap. Regum 3. qui tamen apud Hebræos primus inſcribitur, vbi Roboam ſeniorum ſpreto conſilio ſalutari, adoleſcentiorũ, in quorum adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociores erant: ſuaſerunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerum, fortem ſe atque terribilem populo oſtentaret, & ita loqueretur ad eos: *Minimus digitus meus compactior eſt lumbis patris mei.* Quo reſponſo amaritudinis pleno factum eſt, vt ſtatim à tribus decem deſertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantum tribus imminuto. Quamuis verò Diuinę literæ lumbis plurimũ tribuant, vbi de genitura mentio ſit facienda, non illæ tamen oſſa ipſa ex Aegyptiaca diſciplina reijciunt. Nam vbi Laban accipit hoſpitio Iacoben ſororis ſuæ filium agnitum, ſignificare volens etiam ex patris conſanguinitate eum ſibi coniunctum eſſe, *Os*, ait, *meum es, & caro mea:* quaſi ad id reſpiceret, quod veteres plerique Philoſophi tradidere oſſa ex virili ſemine in embryone gigni: ex materna verò genitura virili circunfuſa, carnem ipſam fieri. Sed quod alicubi *Lumbos*, in vulgaris habetur editionibus, Symmachus vertit, *Latera*, ſed eodem vtrumque ſignificato, concupiſcibilis animæ pars, ſignatur: iuxta enim latera renes ſunt. In lumbis ſanè maxima, aiunt interpretes, eſſe ſolet incitatio ad concupiſcentiam, aduerſus quam renes noſtros & cor noſtrum aduri, in ſacris adorationibus ſuppliciter imploramus: quippe vt & naturali appetitui, & voluntati ſimul obſiſtere valeamus. Hac de cauſa dicebat Apoſtolus: *State præcincti Lumbos veſtros, uero tamen cingulo*, hoc eſt, voluptate ea, quæ vera ſit, quæ ſcilicet à caſtitate & continentia oritur, quod dubio procul eſt à Domino deſumptum, vbi præcinctis E
nos iubet eſſe lumbis. Nam & apud Romanos, *Cinctus*, armatum ſtrenuumque ſignificat, vt *Diſcinctus* contrà imbellem & effœminatum. Iam & hoſtiæ renes ignibus traditi, dubio procul ſinificant genitalium partium ardores extinctos eſſe, quique omne quod pingue eſt de renibus & omnibus interiorib. obtulerit, tunc uerè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hoſtiam iugulauerit. Sed quoniam hæc in Diuinis literis & ſæpè, & multipliciter habentur, non importunum fuerit, quod ad hanc ſententiam facit, locum ex Leuitico repetere, ubi de pacificorum ſacrificijs agitur: vbi ſanè Legiſlator iubet duos renes cum adipe quo teguntur ilia & reticulum, ſiue, vt alij edunt, fibras iecoris cum renunculis, adoleri ſuper altare in holocauſtum: ex his, vt ait Hieroſolymitanus Heſychius, Legiſlator vult nuptiarum deſiderium offerri Deo, vt prolis cauſa, non fornicationis, proueniat, & honorabile ſit coniugium, & torus immaculatus. Iungit uerò iecur renibus, quia delectatio ſiue concupiſcentia in eo ſedem ha-
Concupiſcentiam. bere fertur, hepate verò in renes vim operationis ſuæ miniſtrante, quod per deſiderium quam Græci ἐπιθυμίαν vocant, motum fuerat, ad deſiderium effectus concitatur quę duo ſimul adolenda ſunt: ut ſcilicet neque praua nobis proponamus, & ſi quo modo ſuggerãtur, abolere feſtinemus: & ut uerbis utar Heſychij, quia in hepate concupiſcentię requieſcere putantur: propterea pinnam, hoc enim ex LXX. deſumit, hoc eſt, ſummitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, ut ab omni mala delectatione mundemur, ſcientes quòd primitiua cogitationum noſtrarum Deo neceſſe habemus offerre. Demum, ut à gentibus quoque arma nobis mutuemur, Poeta uenuſtus in hanc ſententiam ait:

Ouidius. *Principijs obſta, ſerò medicina paratur,*
Cum mala per longas inualuere moras. F

TEMPERANTIA.

Nimirum in Sacris noſtrorum literis id erat temperantiæ ſignum, quòd in ſalutari uictima lumbos eximi mos erat, tanquam impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, ſemine per eos irriguo. Diuino autem præcepto lumbos præcingi iubemur, cum ſacra illa ſolemnia ferimus, quæ tunc temporis inſtituta ſunt: cum exeuntes ex Aegypti captiuitate, hoc eſt, ex uoluptatum & deliciarum illecebris, Agnum, hoc eſt, puritatem edere admonemur, & in caſtimoniæ conuictu diſcumbere. Apud Nilum autem huiuſmodi lex de temperantia lata eſt, qui, ut Ambroſius, Geon eſt, vnus ex quatuor Paradiſi fluuijs, qui uirtutem hanc ſignificare dicitur: de quo ſatis in Accipitris com-
An teſtes ſoli, cauſa genituræ. mentario diſſeruimus. Quod uerò de uaſculorum perplexitate dicebamus, admitti id etiam Ariſtoteles, qui teſtes libramenta quædam eſſe dicit, quorum beneficio ſemen ad penem commodè labatur: neque id ſemel aſſeruit, dum eorum aduerſatur opinioni, qui teſtes ſolos genituræ receptaculum putant. Innititur uerò is exemplo Tauri, qui iam exectus Vaccam impleuerit. Quendam etiam, ait Albertus Magnus, euitatum, prolificam in coitu operam nauaſſe, licet Galenus ab Ariſtotele diuerſus eat, teſteſque omninò ſeminis receptacula eſſe contendat. Quinetiam Auerroes in hoc à ſuo diſſentit Ariſtotele. Quibus reſponſum fieri poſſet, ſi teſtes in hunc uſum à natura tributi eſſent, animalibus utique omnibus id officij ſubminiſtrarẽt, neque ulla eſſet abſque illis propagatio, ſecus uerò plerumque repertum ut quæ recitauimus exempla teſtantur. Cadunt igitur cauſa, qui ſolis, quos oggerunt, teſtibus innituntur. Ab hac ſpina cauda exit: ea curta, in Diuinis literis oſtentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouiſſimum, futurumque Dei iudicium aſpernantur, qui ſubinde dicunt.

A *Edamus & bibamus, pereat qui craſtina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem uellens, Viuite, ait, uenio.* Eſt enim cauda pars corporis extrema.

DE PVDENDIS.

PVdendorum ſignificata his adiungere neceſſarium eſt. Nam uetuſtas illa, ut minùs uitioſa fuit, ita ſimplicius apertiuſq; de unaquaq; re philoſophata eſt: neque erat tunc temporis in humano corpore quicq̃, quod uel uiſu, uel nuncupatione ſua, turpe iudicaretur. Prauis uerò moribus ſuccreſcentibus, multa decernenda fuere tam factu eſſe, quam dictu turpia, ut qui rebus ſuis modum præſcribere neſcirent, ipſius ſaltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquiſſima igitur diſciplina dicturus, quæ ad ſignificationem figuræ illius, quæ tam uiſu, quàm dicto obſcœna iudicatur, pertineāt, ueniā mihi dari poſtulo, ac in eā hęc accipi partem cupio, propter quam & priùs excogitata a ueteribus illis fuerūt, & a me nunc in cōmunem uſum propalata: eo quidem conſilio, ut hęc illis ſcriberētur, qui ſanctiùs inſtituti, rerum uiſcera & intimas medullas, non uerborum ſuperficiē, examinarent.

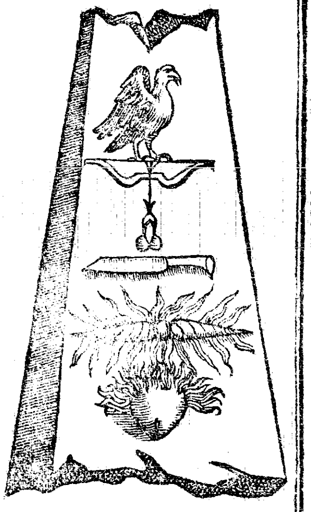

vicit armis ſtrenuos, vi-
cit fama inertes

MAGNANIMITAS.

B

ESto igitur prima pudendi uirilis ſignificatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliſcis notata, tot alijs ueterū monumentis inſculpta, magnū & erectū uiri fortis animū oſtentarit. Extant adhuc columnarum fruſta aliquot in Seſoſtreos memoria erectarū, quæ literis Aegyptiacis inciſæ sūt, in quibus utriuſq; ſexus naturę iſculptę conſpiciuntur. Seſoſtrē enim hūc Theopompus libr. III. appellat, *Artem. li. 1. cap 47.* quē Seſonchoſin aliqui nominarūt: qui ſcilicet Aegypto regnauit uniuerſæ imperiumq; in Europam protulit, de quo apud Herodotū multa. Vbi igitur in columnis aut obeliſcis ab eo poſitis virilia pudenda conſpexeris bellicoſos, ſtrenuos, & magnanimos uiros armis ab eo ſuperatos intelligas. Nam & coniectores, mulierem, quę uirum & liberos habeat, ſi commutatam ſe in marem ſomniauerit, uiduam breui futuram coniiciunt, atque ita uiri muneribus functuram: quæ uerò liberos non habeat, mares parituram: quæ uirgo ſit, futurum ut primo quoque tempore matrimonio elocetur. Ita ſemper ea humani corporis pars aliquid indicat, quod ad negotia uirilia pertineat. *Artem. ibi.*

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

C

VBi uerò in monumentis iiſdem muliebria uideris inciſa, argumentum eſt, imbelles, molles, & inertes homines ab eo ſubiugatos, cuius nomen, uel nota ſuperpoſita fuerit. Ad quod dubio procul reſpexit Homerus, cùm Therſitem Græcorum puſillanimitatem increpantem his uerbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκέτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum ſeſe & ſua glorioſè iactantem non inuenuſtè tranſtulit Maro, dum eum, *o Phrygiæ (neque enim Phryges)* in obſeſſa Troianorum caſtra dicentem inducit. Alibi uirorum negotia præſcribit, ut hi bella pacemq; gerere deberent. Et Horatius uirilem Cleopatræ animum obſtupeſcit, quæ generoſius perire quærens, enſem haudquaquàm muliebriter minus expauerit. Apud eūdem Tyrtæus Poeta non mulieres, ſed mares potiùs animos in Martia bella uerſibus exacuit. Ouidius quoque in Eunuchum, cùm militem uirum eſſe debere aſſereret, *Iſta mares tractant*, dixit, *tu ſpes depone viriles.* Ad hæc Onirocritæ dicunt: ſi princeps quiſpiam in fœminam ſe degeneraſſe per nocturnam ſit imaginem arbitratus, futurum, ut loco deiiciatur: propterea quòd mulieres plurimum imperijs uirorum ſubiiciuntur.

Macro. Satur. lib. 5. c. 6. ſic citat, ex Home. Iliad. ὦ μοι ἀπειλητῆρες ἀχαιΐδες, οὐτ' ἀχαιοί. Aen. lib 9. Hor lib. 2. Epiſtol.

INNOCENTIA CRIMEN.

NOn eſt hoc loco prætereundus ſacrificij ueteris mos, ubi per Maſculi uocabulum, inſontem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi: per fœminam uerò, crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, ſiue ea ſit Origenis, ubi agitur de Vitulo maſculo ſine macula offerendo, maſculum ait intelligi, qui peccatum ignorat: propterea quòd fœmina ſit peccati ſymbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendum procliuis admodùm eſt mulier. *Maſculum igitur ſit munus quod Deo offers*, hoc eſt, muliebre nil habeat, concupiſcentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil diſſolutum meditetur. Et Maſculi denique nuncupatio in Diuinis literis uirum indicat uirtutibus perfectum, qui præſenti fortique animo ſemper eſt: cùm mulier contra tantæ ſit infirmitatis, ut Salomon Sapientia dixerit, *Melior eſt iniquitas viri, quam mulier benefaciens*. Et mares tan-

Quid per Maſculum & Fœminam in diuinis ſignificetur.

rũm ſtirpis Aronem iubet Dominus veſci ſacrificato: quia ſcilicet non omnium eſt de Deo diſputare, ſed eorum tantùm qui nihil fœmineum, nihil fluxum in cogitationibus habeant. Demùm, ne de Deo diſputare præſumamus, quandiu per quaſdam declinationes diffluentes, vel domeſticas curas, vel inania negotia, a Maſculorum dignitate vigoreque exciderimus. Similiter in victima peccati. Maſculus tantùm de genere ſacerdotali veſcetur carnibus eius: *ad pœnitentiam enim forti opus eſt ſenſu*, ait Heſychius, *& intentione uirili.* Cui Pſalmographus ita ſuccinit. *Viriliter age*, vigoremq; audacter amplectere, & in quamcunque prouinciam re delegauerit Dominus, eam & alacriter ſuſcipe, & non ignauiter adminiſtra. Porrò Vir, qui teſticulos auulſos habeat in Diuinis literis hieroglyphicum eſt hominis qui vitam priùs piè ſancteque inſtitutam habuerit, iuuentutemque omnem bonis operibus exercuerit, ingraueſcente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm teſtes, vti ſuperiùs oſtẽſum eſt, virtutis indicia ſint, euiratio mollitiem dubio procul effœminationemque ſignificat, ipſo ſe vocabulo prodente. Vel, vt Heſychij ſententia eſt, ſecuiſſe ille abſtuliſſeque ſibi teſticulos videtur, cuius impius animus ſcelerataque mens timorem Domini, veramque abiecerit pietatem: perinde ac ſi crudelis manus ſemetipſum abſciderit, hoc eſt, ſeſe a Dei coniunctione, quæ ſita eſt in virtutibus, abſtulerit, & bonæ frugis prole fœtificationeque priuauerit, ipſo quippe abiecto ſigno, per quod vera virilitas in homine cognoſci poſſit. D

Per teſticulos auulſos quid.

ERGA PARENTIS INGRATI.

ANtiquorum autem religione inſtitutum fuit, Gallos, euiratos quippe ſacerdotes, Deum Matri miniſtrare perpetuæ eius ſeruituti addictos: quòd qui patris, matris ve nomen violauerint, eo ſupplicio damnandi viderentur, ne poſſent ipſi vnquam fieri parentes, in qua ſententia fuiſſe Lucretium, hæc eius carmina declarant: E

Gallos attribuunt, quia numen qui uiolarint
Matris & ingrati genitoribus inuenti ſunt,
Significare uolunt indignos eſſe putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edunt.

COELI FOECVNDITAS.

QVæ verò de Cœli pudendis è Saturno falce abſciſſis, & in mare deiectis veteres fabulati ſunt, ſententiam præ ſe ferunt a Diuinis literis non admodùm alienam: Deum quippe omnium rerum ſpecies conformaſſe, moxq; præcepiſſe, vt coniugio quæque ſuo creſcerent replerentq; terras: id quod & plerique Philoſophi dixere, rerum ſemina cœlitus delapſa tempore quæque ſuo coaluiſſe, inde ad eas propagandas naturam vſum Veneris indicaſſe. Iam & Oſirim Aegyptij ſuum (de quo ſæpe alibi) humana effigie pudendis obſcœnius excitatis faciebant, inde generis noſtri cauſam (Sol enim Oſiris) & per quem capite geſtabat calathum, educationis beneficium ſignificaturi.

Vnd Ouid. in Ibin. — Saturnus vt illas. Subſecuit partes, vnde creatus erat. Macr Sat. lib. 1. c. 17.

MERCVRIVS, VEL EFFICAX SERMO

SErmonis efficaciam perſuadendique vim oſtentare veteres ſi voluiſſent, Mercurij ſimulachrum grandiori iam ætate barbatum, & effœto propemodum corpore, natura tamen obſcœnius excitata, eaque tantùm parte validiſſimum faciebant: cuiuſmodi ſignum Cyllenis fuiſſe Pauſanias tradit, atq; eo ſigillum a ſpecie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem, Romæ vidi, cui quidem ſigno, præter hæc veſtis erat ſuffarcinata, in cuius ſinum poma, fœturæ ſcilicet indicium, condebantur: nempe quod ſermo, cuius omninò ſymbolum eſt Mercurius, in grandiori, prouectiorique ætate vim quandam propemodùm generandi, transigendiq; aliquid habeat, vt quod in conſultatione propoſitum eſt, deliberet, perſuadeat, ac omninò conficiat. Artemidorus Onirocrita ſcribit, ſe quoque Cyllenis vidiſſe Mercurij ſimulachrum, cuius ſpecies non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eaque de cauſa Coniectores ſuper ſermone diſſerunt, quæ quis per eius partis imaginem ſomniauerit. F

Sigillum Fabij Calui Rauennatis.

Artem. li. 1. c. 47. Artem. ibi.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi ſolita eſt Hermæis huiuſmodi veſtis longo ſyrmate tracta, quorum quidem ſimilitudinẽ Theophraſtus Ereſius in homines nequam & intemperantes detorquebat: proptereà quòd ſyrma, ventrem, pudenda, & barbam tantùm haberent: ita illi veſtem traherent fœminarum more ventri dediti eſſent, atque libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quædam, vt Satyricus monet, cum prima ſint barba reſecanda.

SERMO

SERMO INANIS.

INanem verò ſermonem oſtendere uolentes, Mercurium eundem iuniori ſpecie ac prorſus impubi cum effinxiſſent, attracta illi pudéda uel deſidentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephebis éxceſſiſſent, infœcundam & imperfectam eſſe orationem animaduerterant: utpote quod ætas illa ad prudentiam nondum eſſet idonea. Huiuſmodi verò ſignum vidi Neapoli in magnificentiſſimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi ſimulachra in hortis ſtatui ab antiquis ſolita, ne multum in his immoremur, prouentus qui depoſceretur ſignificatum habebant. Ea verò de cauſa fieri conſueſſe, ait Varro, quod horti omnes in tutela ſunt Veneris, quæ totius eſt generationis Dea.

Quin & nominis etymologia indicat priapum eſſe ſemen.

CONTINENTIA.

Libidinis frænum.

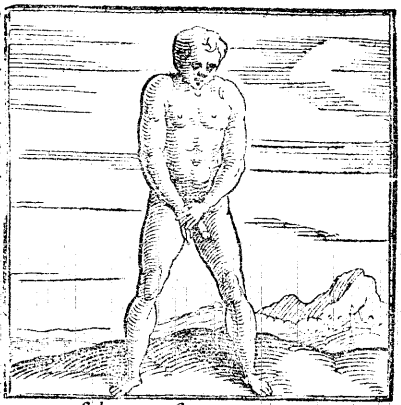

FRænum libidinibus atque nequitiæ impoſitum & imponendum eſſe, admonare cum vellent Aegyptij ſacerdotes, genitale viri manu cohibitum atque coercitum pingebant: quippe hominis continentiam eo geſtu deſcribentes. In appendicibus utique ad Virgilianum opus adiectis, cuiuſcunque illi fuerint ioci, ſapiéter quidem compedibus Venerem conſtringendam inuenies, quantumque natis creandis ſeruiat adeundam, ut corruptum ibi locum ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

B

Vina ſitim ſedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſiluſſe nocet.

Approbeſque interim eorum fortitudinem, qui potius exca-ſtrari uoluerint, quam illicito coitu cont minari, cuius facti fidem apud Cyprianum, & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in chriſtianorum inſtitutis præceptum ponit Euſebius, γαςρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαςέρα κρατεῖν *uentrem* quippe, *queq; ſub uentre ſunt, coercenda.* Sanè Anacharſis Scytha conuiuio acceptus apud Solonem, ita mox decubuit compoſitus, ut una manu pudéda, altera uero os obſignaret, palma ad id appreſſa daturus: quippe per huiuſmodi geſtum continentiæ atque ſilentii monumenta. Eam verò toto vitæ tempore continentiam a delicijs omnibus alienam ſecutus eſt Anacharſis: quare ſtatuis eius inſcriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ: quippe, *linguam, uentrem, mentulam compeſce.* Nam ille nimirum ante omnes probus eſt, qui tribus his egregiè ſibi temperarit. Neque uero paruam huius continentiæ laudem meruiſſe uidetur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cum puella, noctis bona parte peracta, deducta eſſet, ut cum eo dormiret, quærenti Regi tarditatis cauſam, reſpondit illa, expectaſſe ſe donec maritus cubitum iret, commotus Alexander miniſtros acriter obiurgauit, *Reducite,* inquiens, *hanc: parum enim defuit quin ueſtra culpa factus fuerim adulter.* Quin & captiuitas Darij puellas quanta integritate ſeruauerit, ignorat, nemo. Exépla hæc adoleſcens, ætate feruidus, delicijs affluens, adulatoribus undique circumſeptus, ſponte præſtitit, ut nos qui monitis dubio procul ſanctioribus eruditi ſumus, aliquando cogeret erubeſcere.

D. Laer. in eius uita.
Continentia Anacharſis & Alexādri Magni.
Plutar. in Alexandri uita.

C

VENVS VERECVNDA.

NOn defuiſſe verò unquam qui uerecundiam adamarent, tot Veneris ſimulachra in antrum abdita, de quibus alibi meminimus, indicio eſſe poſſunt. Adhæc, iuxta Mantineam Nigræ Veneris ſacellum apud Meliaſtas fuit: ad uerecundiam quippe, qua prēditum eſſe debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimum & in propatulo, homines verò & clam & plurimum noctu liberis dare operam ſolent. Simulachri huius meminit Pauſanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO.

APud Aegyptios genitalia à Titanibus decta, & in fluuium demerſa comperias, quod libidinis ardorem extinctum, aut extinguendum eſſe, myſtico eo ſacro intelligendum. Græci Herus & Leandri fabulam commenti ſunt, ut extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenil quoque concupiſcentiæ ardorem extingui ſignificarent: atque ita tam marem, quam fęminam gelida ſenectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac denique ſuffocari. In ſacris noſtrorum literis ſententia huic fabulæ non abſimilis de flore amygdalæ, de locuſta & cappari habetur, quam loco ſuo ſatis explicauimus. Neque tamen illud contemnendum, quod Græci extinctos compreſſoſque nequitiæ ſtimulos à uiro forti, hoc eſt, uirtute prædito, indicare uolentes, Anteum illum ſuum Terræ filium ab Hercule colliſum ſinguntː nihil enim aliud eſt Anteum à terra procul ſublatum enecare, quàm à libidinoſo tactu manus & mentem procul amouere.

Herus & Leandri fabula ſenſus.

COELESTE RERVM OMNIVM, PROMPTVARIVM. D

De Panos & Lunæ mutuo amore. Vir. Georg. li. 3 Simulachrum panes.

PAnos vrbs in Aegypto fuit, in qua huius etiam dei coloſſus viſebatur inguine procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius ſitam attolleret. Pana enim illi ad Lunæ ſimulacrum addere uoluerunt: quod omnia mortalium vſui neceſſaria putarent à Luna ſuppeditari. Sed quid hoc ſibi vellet argumentum, facilius ex Cabaliſticę diſciplinæ ſignificationibus eruemus. Aiunt enim eius myſterij ſapientes, omnem ſiderum uim, quæ rerum procreationi comparata ſit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam promptuariam: mox pro rei vniuſcuiuſque materia formam vnicuique ſuam fideliter erogare, idque ſibi velle uidetur in Panos manu flagellum, quaſi accepta eo geſtu doceat expendere.

S O L.

Priapi ſimulachrū, & explicatio.

IN Suidæ collectaneis legas Priapi ſimulachrum, quem Horum Aegyptij eſſe dicant, læuà penem arrectum continere, dextera ſceptrum diſco & pennis inſignitum, quæ omnia Solis uim oſtentent: ex genitali ſiquidem obſcœnius attrectato ſignificari aiunt, quæ abdita ſunt in uiſceribus terræ ſemina, ui ſolis erumpere: per ſceptrum uerò imperium, quod in cœleſtibus & terreſtribus gerit, cuiuſque opera & terra & mari patefacta, ſeſe mortalibus exhibuere, vſuſque & commoditates rerum omnium ſubminiſtrarunt. Diſcus, orbem quo circumfertur indicat: pennæ verò, uelocitatem, totius cœli ambitu quatuor & uiginti horarum ſpatio quotidie decurſo. Sic illis philoſophatum eſt temporibus, ut rem tam ſeriam, & omni modeſtia & uerecundia tractandam, ad nequitiæ turpitudiniſque imaginationes traherent. Sic Iudæi quoque Beelphegori nonnunquam initiati ſunt, ignominiæ quippe ſimulachro, E quem Priapum Latini uocant, Moabitarum de more ferentes ſacra, grauiſſima contra ſe numinis Omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarum eruditio, arcanaque myſteria vniuerſum orbem eluſere. Atque huc demum in Eleuſinæ Cereris ſacris tormentum illud ceremoniarum, ad occluſas portas diuturnior mora, linguæ obſignatio, & tot habituum & ornatuum, quot Apuleius enumerat, uarietas tendebat, ut poſteaquam per quinquennium anxij anhelabundique magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuſpiam diuinæ maieſtatem quandam, diceret Tertullianus, ſe uiſuros concepiſſent, ſub naturæ ſignificatione ſimulachrum uirilis membri tot integumentis tamdiu coopertū, reuelatum tandem intuerentur, quodque quotidie ad naturæ requiſita non ſemel tangere cogerentur, vidiſſe ſe pictum aut ſculptum, ſub religioſiſſimi iuſiurandi prohibitione profiteri uetarentur. Quodq; longe magis ignominioſum eſt, huc Philoſophi, huc Principes, huc ipſi Romanarum rerum domini Auguſti, leuitate neſcio qua pellecti, perhibentur.

Num. c. 25. Deut. c. 3. In ridiculam ueterum impietatem.

DE VMBILICO.

QVoniam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipſe, ut quæ partis eius ſignificata ſunt, explicentur.

P A T R I A.

Significationes umbilici tres.

VMbilici ſignificata alij alio modo acceperunt: ſunt enim qui Iouem, ſunt qui medium, ſunt qui F finem, per ſimulachrum eius intelligant. Ioué quidem ex vmbilico ſignificare uideas apud Curtium lib. IV. cuius effigies ſmaragdo & gemmis alijs coagmentata erat. Et hoc idem indicat numus, quem apud Clariſs. Patritium Venetū Stephanum Tepolum uidi, cuius inſcriptio eſt, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiuſmodi ſpecies habetur. Medium uerò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem, Martialis, cum ſcripſit:

Mart. li. 4. Epig. Artem lib. 1. cap. 45. Quia in vtero infans ab vmbilico alimoniam capit.

Iam peruenimus uſque ad umbilicum.

Sed eo loco intelligendus eſt uoluminis terminus, qui cum uolumen explicatur, in fine omnino eſt; cum vero idem obuoluitur in ſpiram collectum, medium tenet locum. Sedenim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, unde ſcilicet educationis auſpicia ſuſcipiuntur, & per ea quæ umbilico accidant in ſomnijs uideri uiſa, de patria uaticinari ſolent.

M E D I V M.

Hominis medium quid.

VIdetur uero patriam vnicuique homini orbis medium eſſe, cum ab eo loco, ubi quiſque lucem auſpicatus eſt, & terrarum ſitum, & mundi ſpatia metiri incipiat, & quoquo uerſum iter arripuerit, patriam ſemper quaſi centrum ſtatuat. Sed apertiſſimè Cicero Vmbilicum pro Medio poni oſtendit in Verrem actione VI. *Et raptam eſſe Liberam, quam eandem Proſerpinam uocant, ex Ennenſium nemore, qui locus, quod in media eſt inſula ſitus, Vmbilicus Siciliæ nominatur.* In homine quoque vmbilicus medio totius corporis loco conſtituitur, ſiue circulum circumduxeris lacertis manibuſq; exporrectis, ſiue ad quadræ figuram factum eum imagineris: quamquam de medio hominis diuerſa eſt & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim inguen in homine maſculino medium agnoſcit, umbilicum ille.

Apud

A Apud Martialem medios lambere comperias, quod ad Varronis ſententiam accedit: nam fœminæ inguen eſſe medium, idem quoque Vitruuius confitetur.

FINIS.

Cum autem & finem ſignificet vmbilicus, oſtendendum quid vmbilicus in libro ſit, de libro enim loquitur Martialis, cùm ſe perueniſſe dicit ad vmbilicum vſque, uti paulò antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij umbilicos eſſe putant, defenſacula ea ænea quibus librorum anguli ornantur ſimul & muniuntur: quandoquidem cornua etiam eodem errore uocari crediderint a Poetis, præcipuè uerò bullam in libri medio affixam. Alij ſigna eſſe quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere ſoliti eſſent: ideòque Porphyrionem citant, qui ad umbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium. *Vmbilicus in libro quid ſit.*

---Deus deus nam me uetat *In Epodis Ode 14.*
Inceptum celeres promiſſum carmen iambos
Ad umbilicum ducere.

Alij clauos ad ſimilitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi ſoleant tabulis quibus libri conglutinantur, intelligunt. Alij, ut ex errore uno in alium trahantur, rati ſe apertè rem indicaſſe, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: *Sed tum ita ſolet narrare Scæuola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legere conſueſſe:* ibi per *Vmbilicos*, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim ſcriptus prodidere, cùm hæ buccinorum quorundam teſtulæ ſint, quæ turbinatim conuoluuntur, in B faſtigium acuminatæ umbilici forma, qui ex lapide olim fieri conſueuit, ad umbilici noſtri ſimilitudinem. Vt uerò & Martialem & Horatium idem dicentes, neque non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui umbilicum hunc eodem omnes ſignificato poſuere, ſciendum libros olim fieri ſolitos ductu plurimum perpetuo, una quippe pagina, non ut nos, illis diſſectis, & in quaterniones quos dicimus conſertis: & quia complicabantur ad inſtar ſpiræ conuoluti, inde Volumina dicta ſunt uoluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergo paruus admodùm bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupreſſóue, uel ex ebeno, uel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, qua membrana præciſa erat, hunc Vmbilicum appellabant, cuius quidem capita uolumine complicato hinc & inde proſtarent: ſolebantque ea ex argento, uel auro, uel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri, atque ea ſunt quæ cornua nonnulli uocitarũt, ut Ouidius ad librum Epiſtola Triſtium prima.

Candida, nec nigra cornua fronte geras.

hoc eſt, neque ebore, neque argento, aut nitida ulla gemma umbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ ſe ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vſque ad ſua cornua librum.

Sic apud eundem, uti ſuperius dictum, quod & apud Horatium, umbilicus pro Fine ponitur: quia principium libri eſt, ubi a titulo incipit explicari: finis, ubi tota reuoluta pagina peruentum eſt ad umbilicum. Huius ego generis uolumina multa uidi, eaque uetuſtiſſima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Græcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis præſcripta. Non præteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Aeliæ theſauris Romæ aſſeruantur, in quibus archetypa eſt Conſtantini Imperatoris donatio, papyraceum eſſe textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina ſana, vel C uitro exæquatum ac perpolitum, ut & ſcripturæ patiens fuerit, neque vlla calamum aſperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

CASTIMONIA E' CONCVPISCENTIA.

Excisus umbilicus apud diuinarum literarum Interpretes caſtimoniam ſignificat: eo enim modo, quo præciſum præputium Circunciſionis illius eſt ſignum, qua libidinem atque nequitiam a corde reſecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio caſtimoniam indicat: uirtus enim eius in umbilico eſt. Hinc de profanatis proſtitutiſque Hieroſolymis Ezechiel ita lamentatur, *In qua die nata es, non eſt exciſus umbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhæreſcit:* hoc eſt, nihil quicquam ab originatione ſeparatur, ſed patriæ coalita eſt, & applicita mollitudini: ut minimè mox mirum ſit eam, quæ omnia ſubſequuntur turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, *uirtus eius eſt in umbilico*, ſub umbilico ventris legere videtur Eucherius, ut per hoc fœminæ, ſignificet genitalia, ſicut in uiro lumbos dicimus. Nam umbilicos dubio procul eſt concupiſcentiæ ſignum. *Vmbilici amputatio quid in fœminis.*

DE VENTRE.

Nam venter quoque ſua continet hieroglyfica, eaque ab umbilico, de quo nunc dicebamus, non admodùm aliena: quare nuſquam de eo, quàm poſt vmbilicum, poſſumus commodiùs meminiſſe.

PRINCIPIVM.

ABſolutum perfectumque opus ſignificat, vti diximus, vmbilicus. Contra venter in ſacris præcipuè literis, nunc principij, nunc originis indicium eſt: cum ſcilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo ſapere cœpit tempore, factum inceptumve aliquid oſtendere voluerit, ex vtero, ventreve dicet. Ita Iobes: *Si non ex uentre matris meæ dux illis fui*: de miſericordia loquens, qua pauperes ab Iob cap. 4. ætatis initio proſequi cœpiſſet. D

MARE.

IN Serapidis deſcriptione figurave, de qua plenius alibi, γαστὴρ ἡ θάλασσα legitur, *uenter* quippe *mare eſt*: &, vti ſuperius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in ſomnis ſibi ſit videre viſus, morbo eum ventris tentari conijcit, ſimilitudine puto à mari ſumpta: quòd veluti flumina fonteſque omnes in ſe recipit, ita venter omnia conſumat.

INSATIABILITAS.

VNde Poetæ ventrem pro ganea, & inſatiabilitate, variationeque paraſitica ponunt, vt apud Horatium in Epiſtolis:

Quicquid quæſierat uentri donabat auaro.

Sed ibi apertius:

Scilicet ut uentres lamna candente nepotum
Diceret urendos.

In gulosos dicteria quædam. Epimenidis in Cretenſes obiurgationem Paulus Apoſtolus repetit, qui γαστέρας ἀργούς, *ventres* quippe *ignauos* eos appellat. Verſus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur: E

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ κέρδεα, γαστέρες ἀργοί.

Aliq. θηρία *Semper mendaces Cretes, commercia peßima, uentres ignaui.* Iam &, *Viuite uentres*, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, *Pugnos in uentrem ingere*, Donatus de toto paraſito ventrem intelligi poſſe dicit, Apud Suidam, & in alijs prouerbiorum collectaneis paraſiti cuiuſdam reſponſum habetur, qui ventris opprobrium obiectum ſibi ita refellit, vt probrum id omnium pulcherrimum exiſtimare ſe dicat: præſtare enim eo ventrem alijs rebus, quòd plenus, leuis agiliſque ſit, atque ſtrenuus: inanis verò, grauis, & inutilis. De adipali ſanè lautitia ganeaque verbum apud Græcos γαστρίζειν. In Diuinis literis Pſalm. XVI. *Impletum uentrem* legas, pro inſatiabilitate atque ingluuie. Quique gulæ & nequitiæ imperandum præcipit Philoſophus, *Ventri*, vti ſuperius dictum, *temperandum, & his quæ ſub ventre ſunt*, inquit. Sanè quidem Aegyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole diſcindere ſoliti ſunt, vt qui ſcelerum omnium cauſa eſſent, atque ita vel expiarent, veluti de impulſore pœnas ſumere viderentur. Verum hæc plerique dictu quidem ſpecioſa dicant, non tamen imitanda ſibi proponent, lepidumque orationis. Catonianæ principium in diſſuadenda lege Agraria ita exordientis obijcient: *Arduum eſſe ad ventrem verba facere, qui careat auribus*: nam & in hanc ſententiam Græcum eſt prouerbiũ. γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα.

Plutar. & A. Gellius. Venter nõ habet aures.

HVMANA DELICTA.

SAne ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra caſtra exportandi, apto admodum hieroglyphico, reatus, maculas quippe noſtras indicant: quia *Fimus* in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi poſſunt: atque ideò elui, vel expiabilia ſunt, eaque procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ ſyncera eſt, contaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribui- F
Pſal. 109. tur, ſecretam ſubſtantiæ eius originem indicat: vnde illud in Pſalmo, *Ex vtero ante lucem genui te*. Significet alibi iudicia eius incomprehenſibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datum eſt, de quo Iob cã. 38. Iobes: *De cuius vtero egreſſa eſt glacies, & gelu de cœlo quis genuit?* Idem Eucherius, quod apud Abacuc. c. 3. Abacuum legitur, *Venter meus turbatus eſt in me*, interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas Hier. ca. 4. & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, *Ventrem meum doleo*, pro *Mente* accipit. Quòd autem de ſpiritali, non de corporeo loqueretur, indicium eſt quod ſequitur, *Senſus cordis mei conturbati ſunt*. Manifeſtè autem in Euangelio: *Qui credit in me: flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ*. Contrà verò de ventriloquis inuenias in iiſdem Diuinis literis, nam vbi in Leuit. legitur: *Ne declines ad magos*. Septuaginta reddidere: *Ne ſequimini ad ventriloquos*, per hos Theologi falſos Prophetas intelligunt, qui Deum profeſſi, à Deo aliena quæque docent, falſaſque doctrinas & Prophetias comminiſcuntur: cõtra quos dixerit Ezechiel: *Væ Prophetis inſipientibus qui Spiritum non diuinum, ſed ſuum ſequuntur Maxima eſt enim omninò*, inquit Heſychius, *diabolicis erroris & fraudis ſpecies, ventriloquorum inuentum*, & quæ multa ſuper hoc exequitur.

DE PELLE.

TRahit ad ſe venter pellem, quadam propemodum ſimilitudine, qua ſuper in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiuſmodi ſunt hæc.

VEXA

A

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in ſacris literis vexationes ſunt, quæ hominem ad mortem vſque commacerant, imbecillumque reddunt: diſtractæ enim illæ in uiuis uarios, in uaſa, in opera multa, patiendo probatæ, laudem à Domino conſequuntur. Nam, ut Paulus ait, *afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio ſpem, ſpes virtutis firmamentum, & inconcuſſam in operibus bonis stabilitatem.*

MORS.

SVnt qui locum ex Geneſi, *Et fecit eis tunicas pelliceas*, eo interpretentur hieroglyphico, ut mortalitate conueſtitos eſſe eos intelligi uelint. Nam cutis omninò eos indicat, qui ſolis exterioribus intenti, interius emarceſcunt. Apud Plutarchum libro de Iſide & Oſiride, tympanum humanam ſapit naturam, atque ideò mortalitatis hieroglyphicum eſt. Conficitur uerò tympanum ex pelle, plano, latoque circulo circumducta. *Tunica pellicea.* *Tympanũ.*

SCORTA.

INuenies & pro Meretrice pelles poſitas Leuit. xv. *Veſtem & pellem quam habuerit, lauabit aqua*, quem locum citat Hieroſolymitanus Heſychius, ſententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos B meretrices Scorta dicuntur, à ſcorteis pellicibus, quibus pro ſtrato utebantur. Idem pellem pro Diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio ſignificato pellis pro tentorio & caſtris ipſis ponitur: propterea quod uetuſti moris fuit, tentoria ex conſultis pellibus configere. In Abacuntis cantico: *Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian*, hoc eſt, *Madianitarum caſtra vertentur in fugam & diſſipabuntur.* *Abac. c 3.*

D

PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM,

DE IIS QVAE PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSQVINTVS.

SVMMA *quidem ingenij amœnitas tui, raraq́; admodùm eruditio, iudiciumq́; omni diſciplinarum genere exactiſſimum acerrimumq́ue, quibus te præditum ſuperioribus diebus animaduerti, cùm apud Cęlium Calcagninum cœnaremus, effecere, ut doctiſſimę illius cœnæ nunquam immemor ſim euaſurus. Sed quoniam parum eſt gratum animi affectum in corde tacitum fouere, niſi vbi facultas datur, eum palàm feceris, & in propatulum expoſueris: cùm nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna ſermo fuit, id quam primùm, ad te curaui transmittendum: ibi enim tu per abditiſſima Philoſophorum arcana, Medicorumq́; ſapientiam ingreſſus, nihil obſcurum reliquiſti, quod ſuper pulſib. venis & arterijs quæri poſſet, quamq́; neceſſarium eſſet, Medici non modò cor, verùm etiam manus ipſas eruditas eſſe, manifeſtiſſimè docuiſti: fruſtrà enim eſſe mentis diſciplinam, & ſcientiam, niſi eam manus opere facto comprobarent. Cumq́; medicamina plurima, quæ manibus tuis ipſemet confeceras recenſuiſſes, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noſter lepidiſſimus acclamauit. Manardum te denique eſſe à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaque tunc manum Cęlius, & alij, qui accumbebant omnes, ſuis quiſque laudationibus in cęlum extulere. Ego verò aliam ingreſſus ſemitam, nihil a re, quæ prę manibus erat, abſcedens, eadem hæc, quę nunc deſcripta ad te legenda miſi, ad verbum propemodùm manu ſuper declamaui: quę quidem ſi legenti tantùm placuerint, quantum audienti probari videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidiſſe, ſperans ſcilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud poſteros faciat teſtatiſſimam. Neque tu illa ſupprimes, ſi rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem pauciſſimis anteà cognita reſeraſti. Facit hoc idem Cęlius noſter, qui quotidie aliquid de Muſarum penetralibus eruit, & in promiſcuum vſum exponit, inde perpetuam ſibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Noſtra verò hæc qualiacumque ſint, ſi non vtilia, vti veſtratia, certè aliqua ex parte ſpero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire viſus es, oculis nunc & mente perfruere.* E F

DE MANV.

QVAE fuerint ſuper manu hieroglyphica apud Aegyptios ſignificata, quiq́; honos ei habitus ab eius nationis ſacerdotibus, Manarde mi, dicebamus, ea nunc in hunc modum, uti dicta fuerant, repetemus.

OPVS.

In prototypis.
Artem li. 1. cap. 44.
Plurimæ manus acceptiones, cum in Diuinis, tum è profanis.
Artem. ibi.
Manus & cor, ſimilia ſunt.

MAnus apud Aegyptios ſacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eaq́; picta, ſculptave, hominem ædificationis ſtudioſum ſignificabat: quippe qua in operibus faciundis plurimùm utimur, cuiuſq; beneficio rerum artificia conſtant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis ſubijciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in unaquaque arte manus vnuſquiſque ad opus, quod facere deſtinarit, accommodat: *Natura enim*, ut ait Cicero, *dedit natura hominis manus multarum artium miniſtras*. Artemidorus coniector artes ex manu ſignificari ea de cauſa dicit, quòd earum opera artes exerceantur. Iam & oblatę in ſomnijs manus ſi pulchræ formoſæq; ſint, felicem rerum agendarũ ſucceſſum indicant, & ijs præcipuè qui manibus opus faciunt, ut idem tradit Artemidorus. Et Pindaricum illud Olympijs celebratur Ode 4. χεῖρες δὲ καὶ ἦτορ ἴσον, ubi per manus opera, per cor audaciã intelli-

A intelligendam interpres Triclinius obſeruat. In ſacris quoque noſtræ pietatis libris manus operis hieroglyphicum habentur, eo pręſertim loco vbi Deus Moyſi mandat, vt Serpentis caudam apprehendat manu. Actionem hic per manum ſignificari tradit Philo: ſiquidem nullo fieri modo poteſt, vt voluptates, quas per Serpentem ſignificari alio commentario diximus, coerceri, opprimive valeant, niſi prius manus, hoc eſt, ſinceros animi affectus, vtpote rectorum operum miniſtros expediamus, & in omne pietatis miniſteriũ promptiſſimas habeamus, atque ita demum arreptus intrepidè Serpens virga fiat, hoc eſt, voluptas in diſciplinam, quæ per virgam figuratur, ut in Caduceo declaratũ eſt, quamprimum habeat, atque ita abſolutam veritatis cognitionem partim intelligendo, partim experiundo, conſequatur. Apertius verò manus opus eſt eo loco, Exod. 14. *Et uiderunt Aegyptios mortuos ſuper littus maris, & manum magnam, quam exercuerat Dominus contra eos.* Huiuſmodi ſignificationem etiam Græci veteres admiſere. Nam Lacedæmonij ſic inuocandos deos exiſtimabant, ut manũ etiam admoueremus, noſtram ſcilicet operam addentes, neque enim eos aliter exaudire. In quam ſententiam Saluſtianus Cato: *Non uotis, neque ſupplicijs muliebribus auxilia Deorum parantur, uigilando, agendo, bene conſulendo, proſperè omnia cedunt: ubi ſocordiæ te & ignauiæ tradideris, ne quicquam Deos implores, irati infeſtiq; ſunt*, Sed vt ad noſtra redeamus Pſalm. 78. *Deum exquiſiui manibus meis noctè coram eo*, quamuis apud eos qui Hebræos ſequuntur, nulla hic de manibus mentio. Verum alij exponunt, *manibus*, id eſt, *bonis operibus*, quæ tamen *noctè*, hoc eſt, *occultè*, & in Dei tantum conſpectu fierent. Nam & Aſſertor: *Neſciat*, inquit, *læua quid dextera agat tua. Dum attollit Moyſes manus ſuas, uincitur Amalechés*, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius, opera & actus ſuſtollit ad Deum, non humi iacens, obrepenſque reptilium inſtar terræ applicitus, ſed ad Deum porrectos, inque cęlum ſurrectos. Quódque Leuitico præcipitur: B *Manus eius offerant hoſtiam Domino.* Theologi per manus opera interpretantur, κατ' ἐξοχὴν verò quandam, manus Dei pro ipſo accipitur Filio, per quem facta ſunt omnia, vt Eucherius & alij pleriquę interpretantur illud Eſaię: *Omnia hæc manus mea fecit.* Sed longè manifeſtius albi uates idem clamat: *Brachium Domini cui reuelatum eſt?* vbi Theologi, ut apud Heſychium eſt, Filium dubio procul intelligi debere profitentur, Patri ſcilicet ὁμοούσιον, quod ne cui ambiguum relinqueretur, labores eius pro nobis ſuſceptos ſtatim ſubijcit, vir extra omnium aleam diuiniſſimus, ait enim: *Labores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, afflictuſque eſt propter ſcelera noſtra. Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus.* Pſalm. ſinè 70. *Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ uentura eſt.* Theologi ſubiectam antiquitus interpretationem huic verſui memorant, potentiam tuam & iuſtitiam tuam, id eſſe brachium: Vbi verò hoſtiæ ſalutaris brachium dextrum ſeparari, darique muneri Sacerdoti præceptum eſt, Cyrillus, uel Adamantius potius, per huiuſmodi brachium à vulgo ſeparatum ſignificari ait, Pontificem debere dextera quęque, hoc eſt, proba & honeſta facere, ut qui tanquam lampas illuceſcit in atrio, exemplo reliquis eſſe poſſit, non opinione tantum, uerum ẽt operibus, quam quiſque uiam ad uirtutem & pietatẽ ingrediatur: contrà verò ſiniſtra, hoc eſt, praua & turpia non attingat, uitaque ſit omninò integra & inculpabili.

Vnde illud τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν manũ admouere.

Matt. c. 6.

Leu. c. 19.

INNOCENTIA.

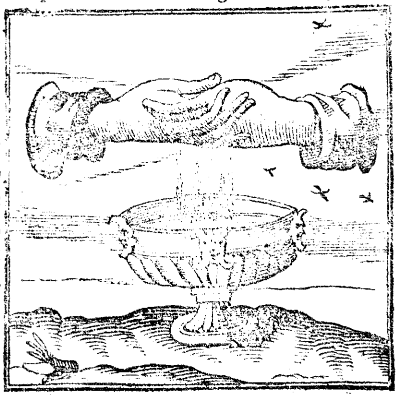

Euthymius, vbi de manuum puritate ſermo fit in Diuinis literis, per manus actiones operationeſque inquit ſignificari: eo ꝙ per eas opera fieri ſoleant. Earum autem puritas dubio procul inſontem oſtendit: unde etiam abluédarum manuum geſtus innocentię ſignum eſt, quaſi illas C non contaminatas habere profiteamur. Antiqui.n. quando conteſtari volebant ſe alicuius innoxios eſſe ſceleris, neque impuris ſe facinoribus immiſcuiſſe, aſſenſumve præbuiſſe, in multitudinis conſpectu manus abluebant, ut ſcilicet ex illa manuum munditia animę identidem puritatem indicarent. Inde Deut. c. 21. vbi cadauer in agro cęſum quis repererit, ignorato cędis authore, ſeniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, acceriiri iubentur, & in deſerta ſterilique conualle vitula facere, ſuper quam lauent manus: vt ita expientur & ipſi & ciuitas, populuſque omnis abſoluatur. Sic circundaturum ſe altare Domini Pſalmographus uates profitetur, cum vnà cum innocentibus manus ſuas abluerit. Et Pilatus, cũ iniquæ ſententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiam ſuam atteſtaturus, manus publicè lauit. Datas autem homini manus ideò ait Athanaſius, ut ad rerum neceſſariarum vſum inſeruiant, & ad preces Deo porrigendas attollantur: atque, uti palàm eſt, manus eſt quæ cibum & alimenta omnia legit, condit, inſtruit, & ori admouet: manus eſt, quæ præclara facinora in pugnæ vel diſcriminum cõflictu facit, ab ea eſt ſcribendi commoditas & elegantia, quam Propheta honeſtauit, de Deo dicens: *Calamus ſcribę uelociter ſcribentis*, quo ſcilicet Diuinę uocis oracula exprimuntur. Manus ſacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, ſacramenta cęleſtia nobis ſubminiſtrat, & myſteria reliqua ritè perficit & operatur: eam dignatus eſt Dei filius commendare, cum dixit: *Dextera Domini fecit uirtutem, dextera Domini exaltauit me.* Manus denique eſt, quæ omnia confecit, omnipotentis Dei teſtimonio,

Sic prouerbiũ. Ἀνίπτοις χερσὶν Motts, à puritate veterũ ſacrorũ, tractum eſt, ex Heſiodo in opere. Mos antiquus profitendi innocentiã. Hinc Alciati emb. 31.

Manus ſuctiones.

per

per Prophetam dicentis: *Nonne manus mea fecit hæc?* Manus eſt totius corporis propugnaculum, quæ dum illud totum oberrat, totum defendit, totum comit, totum veſtit, totum ornat, vniuerſæ eius molis dominam ſe re ipſa profitetur. D

AVTHORITAS.

HInc manus authoritatemque & poteſtatem ſignatiſſimè indicat, vt in ſacris pietatis noſtræ canimus, in manu Dei eſſe omnium poteſtate, & iura regnorum omnium, quo ſignificato dictum à Pſalmographo, *Exaltetur manus tua*, vt Theologi ſunt interpretati. Iam apud Hieremiam: *Sicut lutum in manu figuli, ſic uos in manu mea domus Iſrael*, de ſumma Dei potentia. Et illud minimè diſſimulandum, quod Poeta Cæcilius ait: *Deum quis non ſummum putet, cui in manu ſit quem eſſe dementem uelit, quem ſapere, quem inſanire, quem in morbum inijci, quem contrà amari, quem auerſari, quem expeti?* Sic ad Terentiam Cicero: *Verum hæc non ſunt in noſtra manu.* Et Aruſpices, nulla quamuis ſanctiore imbuti diſciplina, cum prandenti Veſpaſiano humana manus triclinio illata fuiſſet, & ſubter menſam ſubiecta, præſagium, fuiſſe reſpondere, rerum poteſtatem ad Veſpaſianum aliquando peruenturam. In Dei verò manu eſſe omnes fines terræ, ſacra piorum vatum oracula teſtantur: qui fieri poſſet admirantiū, vt aqua longè altior terra, ita ſuſpenderetur, ne cōtinentem omnem obrueret, quoquò verſum circumfuſa. Tametſi non defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc commentarentur. Ptolemæus quippe Almageſto, triginta ſe neſcio quas ſtellas Arctico polo affixas deprendiſſe profitetur, quæ cum ſiccæ frigidæque naturæ ſint, vi ſua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, vt ſibi natura ſimilem, & temperatura quadam à Saturni ſidere copulatam exerant, & ſuſpenſam teneant. Alij Magneti hoc attribuunt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum uerſa eſt, incruſtata quodammodo comperitur, tantamque illi vim, dum ſe ad polum erigit, eſſe dicunt, ut uniuerſum terrę corpus eodem trahat, atque ita bonam eius partem vndis extare faciat. Alij alias atque alias ſuper hoc rationes comminiſcuntur, concauitates ſubterraneas, oualem figuram, protuberationes, & commenta alia ingenioſè magis quàm verè excogitata: quę omnia ſi ſuſcepti operis ratio pateretur, facilè refelli poſſent, vtpote quæ tam validiſſimis naturę rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falſa deprehenduntur. Sed hæc illi viderint. Baſilius Magnus totum hoc ad Architecti ſummi Dei ſapientiam refert, admirationemque omnem dirigere nos ad eius prouidentiam abhortatur. Nam & apud Hierem. Prophetam ipſe rerum opifex clamat: *Vos igitur non timebitis me, qui poſui arenam terminum maris?* quaſi nulla alia in re magis, potentiam vireſque ſuas oſtentarit. Ille enim cum abyſſos circumuallaret, legem impoſuit aquis, ne datos tranſiliant fines, ſignatiſque terminis coerceantur. E

Sueton. in Veſp. ca. 5. Cur aqua terra longè altior dicatur.

Hier. c. 5.

IGNAVIA.

EXpedita autem manus, & in propatulum prolata, ita opus, authoritatē, atque poteſtatem indicabat: contrà verò, nihili hominē, ignauum & otio deſidiaque torpeſcētem ſignificare ſi vellent, manus eius in ſinum conſertas effingebant: qui porrò ſtatus ignauiſſimi nebulonis eſt, cū præſertim Anaxagoras ideò ſapientiſſimū oīum animantium videri hominē dixerit, quia manib. inſtructus foret. Quod dictum Plutarchus in Moralib. repetit, neq; diſſimulat Ariſt.

Fabius lib. 11. langue tē otio manum habe re ſub pallio ait. D. Laertius in eius vita. Et tenacis auariq; ex Theocrito, in Charitibus.

FVRACITAS.

APud authores aliquot inuenias lęuā manū pro Furacitate poſitā. Nam Plautus, Perſa, vbi Sophoclidiſca lena Pecłnij pueri manum depoſceret, atque ille dexterā porrexiſſet, reſpōdit ea: *Vbi illa altera eſt furtifica læua?* Ita & Catullianū illud intelligit de Marrucino, qui manu ſiniſtra nō bene vtebatur, ſed i ioco atq; vino tollebat lintea negligētiorū. F

PLAVSVS.

PLauſum autem, lætitiæq; & gratulationis ſignum, manibus in eum geſtum figuratis vt ſeſe complodere viderentur, ſignificare, theatra Romana, & Poetarum pulpita ſæpius oſtenderunt. Id autem in Sardanapali ſtatua, quæ Tharſi erat, exprimebatur, cum inſcriptione, quæ modis omnibus laſciuiendum eſſe commoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas verò manus digitis pectinatim inſertis, adeò vetus illa religio impedimenti ſignum eſſe credidit, vt parturientium nixibus obſtare, ne partum edere poſſent, quandiu manus eo geſtu tenerentur, perdita admodum ſuperſtitione perſuaſum habuerit.

A

LIBERTAS.

QVemadmodum verò per manus ita complexas impedimentum ſignificabant, ſic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus eſt Tib. Claudij Cæſ. in quo videre eſt ſigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè poteſt diſcapedinatam exporrigit, cum inſcriptione, LIBERTAS AVG. Quamuis verò pileus per ſe ſit libertatis ſignum, manus ea tamen ita paſſa ſignificatum adauget. Sedenim, ut de parturientium faſcinatione per implexas manus dicebamus, ita contrarium eſt in numo Iulię Pię, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus lęua haſtę innititur, dexteram expanſam oſtendit, cum inſcriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Aeneam eius filium, ſe ducere aſſeuerabant, maximè verò gens Iulia. *Tib. Claudij & Iuliæ pianumus.*

VENVS GENETRIX.

QVę quidem condente & dicante Iulio Cęſare, templũ erexit Veneri Genetrici, cuius Plinius, Tranquillus & alij meminere. Legimus & Cæſaris teſſeram fuiſſe. *Venus Genetrix*: vt Syllæ, *Apollo Delphicus*: Marij *Lardeus*. Obſeruandum autem, in numo ſcriptum eſſe GENETRIX per E media ſyllaba, prout veteres Grammatici ſcribendum monent, cùm tamen genitor per I notandum agnoſcant.

LIBERALITAS.

B

ESt & illud frequentiſſimo Latinitatis vſu dictitatum: *Manus remittere*, liberalitatis & donationis ſignificato: quo loquẽdi modo luſores pręcipuè utuntur: nam *Remittere manus*, eſt Coadonare Colluſori iactu, quem ſua ipſe manu [illegible], deuerit q; ob id numos exſoluere. Hinc legere eſt in epiſtola Octauiani Auguſti ad Tiberium: *Ego perdidi uiginti millia numùm, ſed cũm effusè in luſu liberalis fuiſſem, ut ſoleo pleramque: nam ſi quas manus remiſi, cuique exegiſſem, aut retinuiſſem, quod cuique donaui, uiciſſem uel quinquaginta millia: ſed hoc malo, benignitas enim mea me ad cæleſtem gloriam effert.* Præcipuè verò dextram liberalitatis & erogationis indicium eſſe voluerunt: utpote quæ, vti prompta eſt, & ad capiendum expeditiſſima, ita & ad porrigendum erogandumq; vſitatiſſima. Vnde Græci δῶρον, illud ſuum menſuræ de manu ſumptæ vocabulum, de quo alibi locus ſuus, deductum volunt, quòd ſcilicet inde dona porrigantur. Sed quoniam tam liberalitatis quàm libertatis ſignificatum in dextera ponunt, huiuſmodi diſciplina longè melius ſacræ noſtrorum literæ prodiderunt: veterunt enim Theologi, qui diuinorum nominum ſignificata perſcrutantur, eam ineſſe vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, lætaq; omnia prouenirent, proprioq; nomine Michaelem vocari. At Græcorum Theologia Michaelis uim in Deo eam eſſe dicunt, quam Mathematici Veneri dedicarunt. Pſalm. decimo ſupra centeſimum iubetur Chriſtus ſedere à dextera Dei patris, ubi Theologi per Seſſum, Requiem & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligunt: per Dei verò dexteram, effuſiſſimam eius benignitatem interpretantur. Læuam demum Aramei eam in Deo uiam eſſe dicunt, unde fortia dura, & caſtigantia procedant, idque numinis Gabrielem appellatum, quod Aſtronomi ex Græcorum Theologia Martem eſſe dixerunt.

Manus remittere, qui Extat apud Suet. in Auguſto cap. 71.

C

Hebraicè, fortitudo Dei.

VER, HYEMS, SOL.

APud Græcos Latinosq; Poetas plerunque reperimus cẽtimanum Briareum, centimanumque Gygem: quin & Homerus Solem ἑκατόγχειρα nuncupauit, quorum ſignificata cum hieroglyphicon inſtar interpretentur, non importunum fuerit hic explicaſſe. Interpretes Heſiodi, per Briareũ uernum tempus dici tradunt, ob herbarum, florum, & frondium copiam, quam affluenter adeò ſumminiſtrat. Per Gygem verò, hyemem, & ipſum centimanũ, ob ea multa, quæ iam dudũ collecta congeſtaq; in uarios mox uſus diſtribuit, & negotijs quæq; ſuis accommodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero ſit, multa & innumerabilia eius officia, quæ magis aperta cognitaque ſunt, quàm recenſere oporteat effecerunt.

Hom. Il. α. 402. Virg. Aen. 6. Hora. 2. Car. Centimanum.

OFFICIA MVTVA.

CEſſit & in prouerbium mutui beneficij officijq; ab officio prouocati, *Manus manum ſcabit*, ex Epicarmi Comici verſiculo, quem in ore fuiſſe ſemper Prodico Sophiſtæ, Socrates apud Platonem memorat, Axiocho. Erat uerò huiuſmodi

Vtitur eo Seneca in libello de morte Cæſaris.

ἥδε χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει, D
δός τι, καὶ λάβοις τι.
Næ manus manum ſricabit,
Da quid, auferes quid.

Sedenim illud vulgatum magis:

χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.

ſic enim manuſcripti codices habent, quod alij ſuo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri eſſet ratio minus animaduertentes:

Manus manum, digiti interim digitos lauant:

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ *Pullaria* Plauto dicitur, paſſis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum: cuiuſmodi ſpecies in Opis deæ ſimulachro aliquot in numis obſeruatur, quaſi ea opem omnibus velle ſe ferre polliceatur. Quinetiam & nunc vulgò, & apud veteres vſurpatum illud τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, *manum admouere*, quotiens operam noſtram alicui negotio adiutricem adijcimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Aeneam clamat:

Aen. lib. 6.

Da dextram miſero, & tecum me tolle per vndas.

Sanè illud ſumptum a ſacris, in quibus quiſpiam adueniens admotæ victimæ manu, fiat & ipſe particeps ſacrificij. Sed hoc frequentius apud noſtros, cum infantes ab originali labe per ſanctas, aquas expiantur, luſtricusque eorum dies celebratur: quicunque enim manus admouerint ad infantem, dum ſacrum id peragitur, paternis ſeſe obligant officijs, & arctiſſima pietatis neceſſitudine & nato, & parentibus coniunguntur, propemodumq; affines fiunt. Quod verò de manibus ſacrificio admotis dicebamus, quod Theologi noſtri interpretantur eo Leuitici loco, *Quicunque illa attigerit ſanctificabitur*, id dicunt oſtendere, quòd in diſputationibus quæ de Deo ſunt, Theologicisque myſterijs, ſufficit nobis tantummodò tangere, quemadmodum qui vult igne calefieri: nam is ſi interiùs manum immittat, pro eo quod poterat & ſatis erat calefieri, comburitur: ſic qui profundiùs, vel altiùs de Deo diſputare præſumit, pro eo quòd glorioſius aliquid oſtentare affectat, in blaſphemiam cadit, dum diuinorum dogmatum nequit ſublimitatem aſſequi. Ea de cauſa populus Iſraeliticus non aſcendebat in montem Domini, ſed iuxta radices corona ducta deſidebat, quod vtinam ſuperioris ſeculi tempora animaduertiſſent: non enim ſanctiſſima hæc doctrina tot ineptorum hominum, ne ignauorum dicam, nugis atque cœno implicata eſſet & contaminata. Sed Deo Optim. Maxim. gratia, qui noſtra demum ætate tot authorum veterum theſauros aperuit, vt in vnaquaque diſciplina proficere volentibus, veram, facilem, breuemque viam patefacere dignatus eſt. Quod verò ad hanc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquam manum imponendam, de ordinibus nimirum communicandis, quorum vis & ratio in Spiritus Sancti contributione conſiſtit, iuxta ritum, quo impoſitis ſupra caput manibus ſacerdos dicit, *Accipe Spiritum Sanctum*. Id verò diligentiùs examinadum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

Leuit. c. 6. E

FLAGELLVM.

Soph. ca. 1. Manus in malã partem. Iob cap. 19.

SIgnificat etiam flagellum manus in Diuinis literis, ut apud Sophoniam: *Extendam manum meam ſuper Iudam, & ſuper habitantes Iſrael, & diſperdam de loco hoc reliquias Baalis*. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs ſuis loquens, *Manus Domini*, inquit, *tetigit me*. Et illud, *Tradentur in manum gladij*, caſtigabuntur gladio ſignificat, vtpote qui occidione occidendi ſint. Iam quod alibi legitur, *Firmaſti ſuper me manum tuam*, de caſtigatione intelligendum eſt. F

PIETAS.

Antonini, Aelij Cæſaris, & Gordiani numiſmata. Virg. lib. 4. Aeneid.

IN Antonini numo pietas ipſa dexteram exporrigit expanſam, læua donarium in ſubiectam aram porrigit. In L. Aelij Cæſaris numo aureo, dextera ſigilli eodem eſt geſtu, læua donum tenet, cũ inſcriptione, PIETAS. Quod vero dictum eſt in Cynocephalo, paſſas in cœlum manus adorationem ſignificare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo ſigillum eſt, paſſas hinc inde manus ad cœlum attollens, cuius inſcriptio eſt, PIETAS AVG. Et Iarbas apud Maronem dicitur.

Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis.

Iam & Salomon Trecenſis, non ignobilis ſacræ Scripturę commentator, ſacerdotes, inquit, cum Sanctum BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id Sanctum XII. literarum, extendunt manus ſuas.

SVPPLEX.

Reiecta in dorſum manus.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas poſt tergũ manus, eas connexas, ſupplicẽ hominẽ ſignificare. Eam formã in huiuſmodi ſignificato peculiarẽ apud Aſſyrios fuiſſe tradit Ammianus, ubi li. XVIII. Anton. ab Vrſicino agnitus in hoſtili acie, obiurgatorio ſono vocis increpitus, Proditor & appe-

A appellatus ſublata tiara, quam capiti ſummo ferebat honoris, inſigne deſilijt Equo, curuatiſque membris humum uultu penè contingens, eum ſalutauit, Patronum appellans & dominum, manum poſt tergum connectens, *Ignoſce mihi* inquit: & quæ pro criminis depulſione ſubſequuntur.

CAPTIVITAS.

SEdenim apud Romanos huiuſmodi ſpecies manuum poſt tergum reuinctarum, captiuitatis nimirum indicia ſunt, quod & Virgiliano confirmatur carmine: *Virg. Aen. lib. 2.*

Ecce manus iuuenem interea poſt terga reuinctum
Paſtores magno ad regem clamore trahebant.

& multis ubique terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, paſſim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui iniquè ſe ſimulans blanditur, atque alter extremam dat manus, uincique ſe patitur, ut is qui illuſus ſit, plus uiciſſe uideatur. Talem Aſtronomi figurare ſolent, ubi oſtendere volunt eum ab inimicis ſuperandum, & in eorum poteſtatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auſpicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ uerò ſpecies in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi uictoria eſt ſedens, manu exporrecta, pollice ſummiſſo, quod pacem uictoriam conſilio partam ſignificare, ut illud, quod alibi explicatum eſt, Romanos ſedendo uiciſſe, huc accommodetur. Ille porrò geſtus in manu res compoſitas oſtendit, qui habitus in ſtatuis pacificatorum exprimi ſolet, ut in equeſtri coloſſea ex ære M. Aurelius, in area Lateranenſis baſilicæ uiſitur, de qua in Digitis. *M.Catonis Proprætoris numus.*

B

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo ſimulachrum eſt læua haſtæ innixum, dexteram porrigens, uola & digitis demiſſis, pollice pendente: in quo literas eas tantum inſpexi quæ RESTITVTOR dicerent, reliquas diſcernere non potui. Verùm apertiùs in Gratiano numo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inſcriptione, REPARATIO REIPVB. *Alexãdri Imper. numus & Gratiani.*

SALVTATIO.

ERat & ſalutationis indicium, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronem, atque etiam apud Callimachum in Aetijs habetur. Vnde Virgilius in eandem ſententiam Aeneam inducit cum patre in Elyſijs loquentem ita queri: *Cur dextræ iungere dextram non datur.* In hanc ſane diem mos hic perdurat, ut hoſpites & peregrinos, & quoſcunque notos peregrè venientes, dexterarum coniunctione ſalutemus. *Aen. lib. 1.*

ADORATIO.

NEque uerò tantum porrectis in cœlum manibus adoratio fieri ſolita, ſed & auerſa manus ad oſculum expoſita, adorationis indicium eſt. Hinc illud apud Plinium, quandam eſſe in dextera religionem, quæ oſculis auerſa appetitur. *Qui adorant*, inquit Hieronymus in Ruffinum, *ſolent manum deoſculari.* Vnde Hebræi deoſculationem pro Veneratione uſurpant, eiuſmodique loquendi forma per totam iam Italiam, ex quo Hiſpanos in dominationem admiſimus, inoleuit, cùm priùs id honoris, non niſi Pontificibus deberetur. Et nonnulli Catuli ſomnium de Auguſto referunt, quaſi Iupiter compluribus prætextatis tutorem à ſe poſcentibus, vnum ex eis demonſtraſſet, ad quem omnia deſideria ſua referrent, eiuſque oſculum delibatum digitis ad os ſuum retuliſſet. Aliòqui, ut in Cynocephalo dictum, ſublatæ in cœlum manus adorationis indicium ſunt. Apud Ciceronem Quæſtionibus Academicis admirationis id ſignum eſt, ubi dicitur: *Hortenſius autem vehementer admirans, quod quidem perpetuò Lucullo loquente fecerat, ut etiam manus ſæpe tolleret: nec mirum, nam nunquam arbitror contra Academiam dictum eſſe ſubtilius.* Peruulgatum uerò eſt Catullianum illud in hanc ſententiam: *Admirans*, ait, *manuſque, tollens, Dij boni*, & quæ ſequuntur.

C

Deoſculatio pro Venerationes eaq; ab Hiſpanis vulgo introducta.

Suet. in Auguſt. c.91.

CONSENSVS.

IN militaribus uerò allocutionibus ſublatæ manus, conſenſus & approbationis hieroglyphicum eſt. Vnde toties apud Xenophontem, ſi quod propoſitum eſſet, ſcitum facere ſe profiterentur, manus tollere iubebantur. Sedenim, hoc ritu Hebræorum prius inſtitutum fuit, quod pleriſque locis habetur, & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoque faciamus eum imperauit Paulus. *Orate*, inquiens, *in omni loco attollentes puras manus.* Et Tertullianus, ubi de oratione pro ſalute Imperatoris agit: *Illuc ſuſpicientes* (ait) *Chriſtiani, manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus: denique ſine monitore, quia de pectore oramus*, & quæ ſequuntur in hanc ſententiam *Sublata manus quid.*

FOEDVS. D

Manuum ad inuicē porrectio, & deoſculatio. Relatum a Diog. Laertio, ex Apollodoro, in Solone.

SEd neque Pythagoricum illud prætereundum, *μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν*, *non unicuique dexteram porrigendam*, quippe non temerè eſſe quempiam in amicitiæ familiaritatiſque fœdus admittendum. Citat hoc ſymbolum in hanc ſententiam Plutarchus eo commentario, quod de multorum amicitia conſcripſit, & Solonis dictum illud in primis fertur, *φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε*, *Amicos ne citò cōpares, quos autem acquiſieris, ne reijcias, contemnaſue.* Mos uerò adhuc eſt noſtri Præſulibus, in admittendis in clientelam amicis manum porrigere exoſculandam, quòd firmum quaſi fœderis & conciliationis ſignum habetur. Obſerues etiam apud Ammianum, rerum geſtarum libr. I. ſupra xx. Nebridium, qui contra Coſtantium unus omnium iurare noluerat, metu militum, qui ferrum in hominem ſtrinxerant, ad Iulianum profugiſſe, ſuppliciterque oraſſe, ut timoris leuandi cauſa ei dexterā porrigeret. Cui Iulianus: *Ecquid, ait, præcipuum amicis ſeruabitur, ſi tu dexteram attigeris meam?* Plutarchus in Catone Vticenſi morem tangit oſculandi manus Imperatoris apud Romanos, neque id quidem omnibus, ſed paucis admodùm honoris gratia conceſſum. Vnde etiam in Diuinis literis legitur: *Tua dextera me ſuſcepit*, quod ita interpretantur Theologi: *Mos eorum eſt qui opē alicui ſint allaturi: dexteram porrigere, in qua & uis aptitudo, agilitaſque magis promptuaria, quàm in læua.* Et Pſal. LXXIII. *Tenuiſti manum dexteram meam*: id eſt, *optimi Aſſertoris inſtar manum meam apprehendiſti, meque de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti.* Alij ſic exponunt, ut per dexteram manum a Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quę benigno Deus animo ſuſceperit.

Manuum impoſitionis effectus.

In ſacrificiis demùm manuum impoſitio nunc benedictionem miniſtrabat, nunc peccatorum remiſſionem, nunc Sancti Spiritus aduentum, nunc expiationes, quas ſolo percipimus intellectus, ait Heſychius. E

FIDES.

QVia uerò fides in fœderibus primùm expetitur, Numa Romanorum Rex conſtituit, ut manus eæ quę fidei ſacra facerent, ad digitos uſque inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium eſſet, cuius præcipuè ſedem in dextra eſſe docuit: uel, ut arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, ut fœdus nunquam facerent, niſi ſanguine ex uola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctoque inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc uſum comparati, illius, ſuis interim Oratal & Alilat numinibus unicis inuocatis. Agnoſcit & Maro fidem per dexteram ſignificari, quare Dido apud eum exclamat: *Aen. li. 4.*

En dextra, fideſque
Quem ſecum patrios aiunt portare Penates.

Atque hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

Aen. li. 3. *Dat dextram, atque animum præſenti pignore firmat.*

Fides cur cana, dicta ſit.

Velamen verò illud, quo fidei ſimulachrum, uel manus ipſæ obtegerentur, album fuiſſe conſtat. Vnde Maro *Canam fidem* appellauit, ut nonnullorum eſt opinio, quamuis & literatiſſimi viri ſunt qui canam ideò fidem a Virgilio dictam putant, quòd primum omnium templum Fidei fuerit a Roma Aeneæ filia conditum, ut in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio, quod futurum olim erat, præmonſtrante: ut quod imperium ibi ſine fine permanſurum parabatur, fundamentum pietatis in fide iecíſſe tot antè ſeculis cōſtaret. Horatius tamen F

In Epodis.

uelaminis albi mentionem facit, ubi dicit: *Et albo Rara fides colit velata panno.* Id enim ad ſinceritatē, quæ requiritur in fide, indicandam excogitatum: a fide enim fucus omnis abeſſe debet, neque ullo ſubterfugij colore candor eius uiolari. Quapropter iuſtè magnanimiterque Romani fidem hoſtibus etiam ſeruandam rati, Cannenſi clade accepta, cùm Hannibal: quibuſdam captiuis redimendi ſe poteſtatem feciſſet, fide ab eis accepta redeundi, niſi res confici poſſet, ea quam propoſuerat conditione, doloſè illi unius diei inter progreſſi, ſimulato negotio, in caſtra hoſtica redierant: inde quaſi ſacramento ſoluti, tanquam liberi eſſent, ſecuri confidenteſque Romam ſe contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos ſibi dedi poſtularet, ipſe etiam S. P. Q. R. factum ægerrime tulerunt neque ullis ciuium ſuorum precipibus aut lachrymis uinci potuerint, quin publicè ad Hannibalem remitteretur. Sed quid uetuſtiorum malè praueque facta conquirimus, ſi recentioribus ſeculis doloſa huiuſmodi fide deceptum Adelbertum Bauerburgi Regulum legimus, turpi noſtrorum principium ignominia quem Atto Maguntiæ, Archiepiſcopus blanditiis pellectum, ad Ludouicum Regem capitalem eius hoſtem attraxit iuramento pollicitus ſe procuraturum, ut quemadmodum eum ſaluum de munitiſſimo, ubi erat, loco educebat, incolumem identidem reduceret: Cùm itaque paulùm extra portas prodijſſet, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam cauſatus, ſatius fore dixit redire, commodiùs ut corpus aliquo cibo curarent, itineris laſſitudine ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil ſuſpicatus mali, non difficulter aſſenſit. Reuerſi igitur, ſumptoque ientaculo, dant ſe iterum in viam, ac ſimulatque in Ludouici conſpectu conſtitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonem [illegible] incuſante, iuramento, inquit Atto, tunc planè ſatisfactum, cum te impranſum eductum, intrò ut pranderes reduxi. Sed hęc improba barbari hominis facta prætereamus, & ad fidem redeamus, [illegible] Hadrianum, nummo quodam

Hadriani nummus.

A læua tenentem orbem planum, id nonnulli ſpeculum eſſe contendunt: nam id quoque ſignificatũ habet fidei, additaque eſt erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatem. Multò verò manifeſtius duæ manus iunctæ, fidei ſunt hieroglyphicum: quod in pleriſque numis antiquorũ obſerues, inſcriptionibus etiam additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiuſmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur ſignificata.

F E L I C I T A S.

QVandoquidem alicubi ſimulachra duo dexteras iungentia felicitatis hieroglyphica ſunt, caduceo præſertim appoſito: rebus enim pacificè compoſitis, congruum eſt publicam priuatamque ſubſequi tranquillitatem. In Hadriani numo tenet ipſa dea caduceum manu vna, altera Imperatorem apprehendit: inſcriptio eſt, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idem Imp. genibus quendam procumbentem ſubleuare videtur, quid ſibi velint iunctæ dexteræ declarat inſcriptio, RESTITVTORI GALLIAE. Quod verò ſuperius dexteram ſalutationis ſignum eſſe diximus, in numo qui TRAIANVS HADRIANVS inſcribitur: Imperatorem ipſum videas dexteram Dei ſedentis dexterę iungentem, cum inſcriptione ſub baſi poſita, ADVENTVS AVG. *Trani Adriani numus.*

I V D E X.

SEd & abſciſſæ manus ipſæ hieroglyphicum ſuum habuere, quod minimè fuit prætereundum. Spectari enim ſolitas Thebis iudicum ſtatuas abſque manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem B referret auerſis eſſe oculis, vt iuſtitiam & a donis alienam eſſe debere, & nulla mulceri facundia oportere ſignificarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo non ferat, quorũ ſermo omnis cum de Reipublicæ negotio aliquo capeſſendo, deque tribunalibus colloquerentur, erat, vt ſe inuicem ad auream meſſem inuitarent? *Iudicum, & Principum ſtatuæ.*

D E I V I S.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, ſed abſque manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili baſi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neque pedibus, neque manibus opus eſt, ad ea quæ iuſſerit efficienda: vtpote qui nutu ſolo totum poteſt mundum tremefacere, &, vt apud Poetam, dicto citius tumida æquora placare. De ſtatua verò Iani, quæ numerum CCCLXV. dierum digitorum geſtu indicaret, ſuo loco dicetur.

P R O V E N T V S.

QVamuis verò ita veteres iuſtitiam informarint, apud Coniectores tamen reperias virum agendis cauſis nobilem, iudiciaque & leges fama optima conſectantem, qui plures ſe habere manus ſomniauerit, proſpera expectare, quòd id portendat & clientum, & amicorum, atque etiam pecuniarum prouentum exuberantem. *... lib. 1. c. 45.*

V I N C V L A.

IMperitis tamen, maleficis & ſceleratis hominibus, id ſomnij vincula minitatur, multas ſcilicet manus ad eorũ coercitionem expediri. C Sed quoniam incidimus in prouentum, ſuccurrit id Pſalm. 117. *Labores manuum tuarum comedes*, apud Græcos τῶν καρπῶν ſcriptum eſſe, quare bene periti quidam, *Fructuum* potius, quàm *Manuum* reddidere: καρπὸς enim, tametſi non quidem manum, non palmam, ſed iuncturam palmę cum brachio ſignificat, vt apud Homerum legas Venerem à Diomede vulneratam ἐπὶ καρπῷ, vbi non pars pro toto, ſed locus lethalis, & conuulſioni obuius de induſtria deſignatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro *Fructu* tamen paſſim ponitur, & multa inde in huiuſmodi ſignificatum uocabula. Erit itaque ſenſus, fructibus ſuis ueſcetur is, qui timet Dominum, nec, Impius hæc tam culta noualia miles habebit. *Artem. ib.* *Ho. Ili.* *Nempe iunctura manuum cum cubito ex Ariſt. li 1. de partib. animal.* *Virg. i Buco. Aecg. 1.*

S P E S I R R I T A.

INuenias & operum inefficaciam per præciſas manus ſignificari, quæ uanas nonnunquam irritaſque cogitationes, ſpeſque hominum manes indicant: quòd ita ſcilicet opus ad finem qui fuerat inſtitutus, perduci minimè poſſit. Et Mathematici, nullius utilitatis & haudquaquàm frugi hominem in lucem edi ſub XVII. Geminorum gradu oſtendere cum uellent, hominem eo loco utraque manu mutilum pingunt, atque eum ignauiter conſiſtentem.

M I N I S T E R I V M.

SEd longè alia de cauſa Mycerinus Aegyptiorum Rex, uiginti coloſſos ancillarum circa filiæ cadauer circumſtantium, truncis manibus, ... que humi ante pedes iacentibus erexerat: iis enim uxor

manus abſciderat, quòd adulterij tam nefarij miniſtræ fuiſſent: vti ſcilicet pater ſceleratiſſimo exemplo complexu filiæ abuteretur. Quòd verò in Diuinis literis primo Regum habetur, vbi Arcam Domini Palæſtini prædam abduxerant, & in Dagonis idoli ſui templo poſuerant, manè repertus Dagon prolapſus confractuſque, abſciſis manibus: interpretes loco hoc, abſciſis manibus, intelligunt, fore tunc præmonſtratum, vt cùm Domini noſtri doctrina ad gentes perueniſſet, idolorum manus abſcinderentur, hoc eſt, præſtigiæ quibus mortales omnes eludebant, deſituræ eſſent, neque vlla vlterius decipiendi poteſtas dæmonibus relinqueretur. In huiuſmodi ferè ſignificatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: *Si non poterit manus eius inuenire*, hoc eſt, *ſi propter egeſtatem emere non poterit, ſi pretium erogare nequiuerit*. Alioqui, ſideratæ, attritæ, vel etiam abſciſæ manus neque non pedes, actiones indicant deprauatas ſtudioſum quippe hominem, eorum tantum, quæ vel ab auaritiæ, uel ſuperbiæ ſpiritu ſuggeruntur. Quare Dauid ita deprecatur: *Non veniat mihi pes ſuperbiæ & manus peccatoris non moueat me*, diripientis ſcilicet aut violantis: ſuperbi enim hoc eſt, auari illud. Eodem & brachia ſignificato accipiuntur. Nam vbi Pſalm. XXVI. delinquentis hominis brachium contineri legitur, impurorum hominum brachia debilitatũ ſignificari ait Origenes: quandoquidem ad nullum miſericordiæ, aut beneficentiæ opus exercentur. Nam manus & brachium, inquit is, operis eſt indicium. Sed eo loco Euthymius adimi per ſe enim agendi libertatem, vireſque conſtringi interpretatur. D

Dagonis manus abſciſſa. 1. Sam. c. 5.

Leui. c. 22.

A V A R I T I A.

SVnt tamen cui ad hoc auaritiam pertinere cenſeant, interpretamentumque huiuſmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, τέτλακται δ' ὑπὸ κερδέων, παῖς δ' ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ ſequuntur in hanc ſententiam. Neque deſunt qui manum tantum ſiniſtram digitis compreſſis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei figuram ponunt, quippe quæ ad cuſtodiendum, magis idonea ſit, vtpote ſegnior, & tenacitati accommodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere ſolebat, non eſſe tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatem addendam comitati. Auaritiam & ille geſtus in manu ſignificat, cùm exporrecta capedunculam aſſimilat, quo geſtu Philemonis Romæ ſignum vidi, cùm in altera volumen cõplicatum haberet, idque tenaciter reſtrictum, vt qui pretium ſibi depoſceret, non niſi eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim eum Comœdiarum ſcriptorem, ære graui ſolitum lucubrationes ſuas venundare. Inſcriptio ſanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Ariſtophanem locus & Concionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm ſupplicamus boni alicuius gratia, ſtare eos ſupinam manum porrigentes, non vt quid dent, ſed aliquid accipiant. Hinc quoque Athenienſium in aucupandis lucris auiditas dicterio carpitur, ἁπλῶς ὑπέχει τὴν χεῖρ' ἀποθνῄσκων, *manum etiam dum moritur Athenienſis porrigit*. E

Artem li. 1. cap. 45.

Ariſtophanis locus.

S E R M O.

POrrò autem orationem unamquamque tradunt ex manu ſignificari, quamuis alio loco prolatam manu linguã id facere dixerimus. Ea tamen differẽtia habetur: φ ſpecies illa non orationem tantum, ſed eloquentiam indicabit. Manus verò vnumquemque ſermonem per ſe ipſe ſignificat, quòd vnà cum ſermone manuum etiam motũ experimur, vt ait Artemidorus: hiſtriones enim vel celebres inuenias ſolę iſimi redargutos, φ geſtu manuum aliquando peccaſſent, de quo alibi. Contrà verò erant Hermea ſigna quadrata ſine manibus & brachijs, ſolo quippe inſignita capite, eaque præcipuè apud Athenienſes, ſed in quorum medio virilia etiam adſculpebantur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pudendis etiam oſtenſum, Mercurij quippe ipſius vim oſtendebant. Nam is & Cyllenius ideò vocatur, φ κυλλοὶ, Græci vocant eos, qui ſine manibus ſunt. Oſtendit verò hoc, ſermonem ſuapte vi pollere, & ſine manibus omnia conficere. Cur verò ſigna illa quadrata fierent, in quadra iugeris dictum. Sed enim cùm Ariſtoteles duplicem ſermonis ponat intellectum, vnum ſcilicet primę intentionis alterum ſecundę, vt noſtri interpretantur, ſermonem illum qui per Hermea figuratur virilibus arrectis, primę dixerim intentionis quaſi mente cõceptum: ſecundæ uerò, qui per manus ſignificatur: is enim per uocis inſtrumenta expreſſus, opus quodammodo conficere uidetur. Hic verò ſermo plurimùm apud eruditos aut per Dialecticam in anguſtias intruditur, aut per Eloquentiam in latiores campos explicatur: unde Zeno Stoicę diſciplinę princeps commentus eſt, per manum utrumque diuerſo geſtu porrectam ſignificare, quod quidem intactum cum manifeſtum ſit hieroglyphicum, minimè fuerat diſſimulandum. F

Artem. li. 1. cap. 45.

Hermea ſigna.

D I A L E C T I C A.

DIalecticam enim oſtendere cùm uellet, manum pingere ſolitus eſt digitis in pugnum compreſſis, anguſtias hinc ſcilicet & argumentorum breuitatem quibus illa cohibetur, oſtendens

dens

A dens, quòd ſimplex vniuſcuiuſque rei qualitas tribus plurimùm propoſitionibus comprehendatur, axiomate, aſſumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

E L O Q V E N T I A.

ELoquentia verò, latè diffuſa patenti decurrens planitie, quaque libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamque manum ab eodem exponebatur. Reprehendit ſanè Quintilianus eos, qui orantes ulla in cauſa manum ſub pallio continent, quaſi res ignauiter agatur, noſtri tamen inſtituti eſt, cùm apud Pontifices inter ſacra ſermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugalique tantùm pronunciatione uti. Quoniam verò Theologi finiunt aliud orare eſſe, aliud adorare, ſtatus ad cultum, manus ita ſurrectæ ad adorationem facere uidebuntur. *Libr. 12. Geſtus cœnatorũ Pontificũ rum.*

P R E C E S.

IN Hetruſcis quoque inſtitutis hoc geſtu manuum ad preces vtebantur, neque non in deuouendis ciuitatibus, euocandiſque dijs: cumque Iouem dicebant, manus ad cęlum ſuſtollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium eſt:

Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis,

Sanè, quòd ad hanc rem facit, Polemonem ſophiſtã legimus in Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabantur, inepti cuiuſdam actoris ſolęciſmum manu factum reprehendiſſe, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terram protendiſſet. Cùm uerò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cęlum erexiſſet. *Aen. lib. 4.* Sed
B quantum ad Iouem pertinet, eundem morem uetuſtiſſimo ritu apud noſtræ pietatis Pontifices obſeruari uidemus, quotiens enim vel DEVM, uel DOMINVM enunciant, gentem ſanctam bonis uerbis expiaturi, proſperaque & felicia mortalibus precaturi, manus, ſub eam locutionem ſupinas in cęlum tollunt. Quinetiam ὀργιάζειν, quod ſacrificare eſt, etymologi Grammatici nonnulli dictũ putant, quòd qui ſacrificant, precanturue Deos, ὀρέγουσι τὰ χεῖρε, manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij ſimulachrum eſt, quod paſſas hinc inde manus ad cęlum tollit, cum inſcriptione ad rem accommodata, PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquum precandi modum noctu ſub dio Pindarum poſuiſſe, Olympiis, ode ſecunda, apud quem, νυκτὸς ὑπαίθριος, ob hanc cauſam inſcribitur. *Gordiani numus.*

D E P E D I B V S.

HAec quidem manu ſuper memini, Manarde, tibi diſeruiſſe, ſed quoniam Caprilis uelle ſe de pedibus audire ſimilia dictabat, quæ ſuper his a me tunc dicta fuerunt, uiſum eſt ſubiungere.

I R R I T V M.

C FIeri minimè poſſe aliquid, aut inconſtans irritumue futurum, quod cœptum actumue fuiſſet, oſtẽdere ſi uellent Aegypti ſacerdotes, pedes in aquæ ſuperficie inambulantes pro hieroglyphico faciebant. Nemo enim eſt qui neſciat, nulla id humana ope ingenioue fieri poſſe: nihil enim magis irritum cedit, quàm ſi qui plantas ſuper aquæ ſuperficiem firmare ſibi perſuaſerit. Ad hoc reſpexit Cicero, cùm libro Officiorum tertio, fluxas, labiles & inconſtantes Epicuri rationes eſſe diſſereret, quippe quæ minus in ſolido conſiſtant, quòd aqua hærent, ut aiunt. Sunt cui elocutionem hanc, *In hac cauſa mihi aqua hæret*, rem nondum peractam ſignificare contendant, dubiumque aliquod ſupereſſe, quod nondum fuerit explicatum, aut ſibi re ſuper adhuc ducendum eſſe ſumpto à clepſydris in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas ſtilatura ſtatuebatur argumento. Et hoc eſſe quod ad Q. Fr. Cicero ita ſcribit alterius libri epiſtola v. *Quod idibus & poſtridie fuerat dictum de agro Campano, non eſt actum, in hac cauſa mihi aqua hæret.* Vbi tamen damnat Epicurum, cum Aegyptiorum hieroglyphico uidetur conuenire: utpote qui argumentorum eius infirmitatem omnino redarguit. Nam ingredienti unicuique anima: ut palàm eſt, ſolo opus eſt diceret Ariſtoteles, cui firmiter innitatur: id autem homini, ut pote grauiori animali, neque in aere, neque in aqua conceditur, & ea de cauſa pedes ſuam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id eſt, ſolum ſibi depoſcunt. *Hæc, & ſequẽtia ſũpta ab Eraſ. Chil. 1. cẽt. 5 pro. 100. Aqua hærere, quid. Nempe ſecundi.*

V A C I L L A T I O.

CVm Aegyptiaco conſentit hieroglyphico quod Pſalmo LXXIII. legitur *Mei penè moti ſunt pedes* Græca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe *vacillarunt*, ſiue potius *fluctuarunt*: maris enim turbatio, fluctuumque commotio, σάλος. Hic uerò *Pedes* pro *Cogitatione* ponuntur, quæ ſcilicet animi noſtri pietatem pedum inſtar regit, & ſuſtinet. Penè igitur, inquit, cogitatione peruerſus, ac penè lapſus ſum ut crederem Deo nullam meſſe, prouidentiam incertoque caſu mortalia defluere, aut quid huiuſmodi. Ita ibi legitur Pſal. XXXVIII ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου, ubi ſi uerbi maritimi & fluctuantis ratio eſt habenda, Latinè dicemus, *Cùm fluctuare cœpiſſent pedes mei.*

FVNDAMENTVM.

D

COntrà verò pedes in ſolido conſtituti, iactum oſtendunt fundamentum. Hinc apud Iuriſconſultos leges, *Ponere pedem*, pro *Fundamentum iacere*. Hinc illud apud Tullium De Finibus IIII. *Quid enim ſapientia vbi pedem poneret non habebat, ſublatis officijs omnibus*. Alibi, *Pedem ponere*, ſignificat *Occupare*. In Deo autem pedes virtutis eius firmitatem oſtendunt, & ſolidi fundamenti ſtabilitatem, Eſaia dicente: *Cœlum mihi ſedes eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum*. Alibi pedes Dei, hieroglyphicè accepti, humanitas Chriſti eſt: nam ſicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus eſt, diuinitate ipſa inferior eſt. Quod verò ſcriptum eſt Deuteronomio, *Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina illius aliquid aſſequentur*, ſunt qui ex myſticis hiſce pedibus abeundos intelligant ſanctos interpretes, & qui diuinam prædicant ſapientiam. At quod Pſal. ſtantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atque fidei ſtabilitatem ſignificant. Nam contrà de malefidis Propheta: *Cur claudicatis vtroque pede?* Et Pſalmographus Pſal. 17. *Claudicauerunt aberrantes a ſemita*. Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in Diuinis literis hominem ſignificat, qui a recta diuinæ inſtitutionis ſemita declinat: quandoquidem *Pedes* pro Actionum, ut dictum eſt, progreſſu ſæpe ponuntur, Theologique omnes hunc vitæ noſtræ curſum uiam appellare conſueuerunt, de qua Dauid Pſalm. 119. *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini*, hoc eſt, qui dum hanc uiuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atque mandat.

Et poſſidere hinc in ff. & C poſſeſſio pedũ poſitio dicta.

Pedes in Deo, quid.

Deut. 6. 33.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altiùs in aquam merſos effinxiſſent, purificatorem ſignificabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis ſignificatum accipiũtur, quòd rebus his labes omnis eluatur & eximatur. E
Hic verò de ijs ſermo eſt, quæ leui ſint macula contaminata, quibus vnda ſatis ſuperq; ſit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hic ſignificari, quod tantundem eſt: nam id eſt fullonis officium, ut res depurget, & munditiem veſtibus inducat. Alij commenti ſunt γραφέα pro γναφέα apud Horum legere, ut ſcribam ex hac pictura commentaretur: propterea quòd hoc à Mercurij ſimilitudine deſcriptum apud Horum vulgatum legerant: ſed non animaduerterunt eo loco non ἐμοῦ, ſed ἔργου legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet ſimilitudine, ut ſcilicet geſtus ille deſcriberetur, figurareturque, qui fullonis eſt veſtimenta pedibus in aqua preſſantis.

Fullonis officium.

DIVES AVARVS.

TAntali verò ſpecies in aquam demerſi, ramis fructiferis ad frontẽ vſque, & ob oculos dependentibus, quo fruſtrà carpere, & hanc haurire irrito cauetur euentu, qua nam meliori pateſcat interpretatione, quàm luculentis his Petronij verſibus:

Nec bibit inter aquas, nec poma potentia carpit
Tantalus, infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

Tantalus in aquam demerſus. Eiuſdẽ ſententia Horat. lib. I. Sermo. notat auarũ quendam.

SERVITVS.

APud Onirocitas pedes ſeruorũ indicia ſunt: utpote qui totius corporis pondus ſuſtineant, vti opera domi ruri que facienda ſeruis incumbunt, & quæ perperàm egerint, compedum ſupplicio puniuntur. F

Artem. li. I. cap. 50.

TRIVMPHATOR.

QVoniam verò Regum triumphantium mos erat captiuorum corpora pedibus conculcare, ſubiectionis ſignum triumphabundum hominem per ita poſitum pedem Romana pleraque ſigna ſignificant, eoq; ſpectat verſiculus ex Pſal. 66. *Impoſuiſti homines ſupra capita noſtra*, hoc eſt, *de nobis triumphum aliis conceſſiſti*.

VIA.

AB officio quoque pedes in Diuinis literis viæ perfectioniſq; ſignificatum habent. Vnde plerũq; videas vetuſtis in imaginibus, Deum pingi pedibus intra nubes abſconditis, quod fatidici uates noſtri volentes carnis a Deo aſſumptæ viam (eã Theologi noſtri aduentum dicunt) arcanam, obſcurã & incognitam fore ſignificare, eam præferebant ſpeciem. Hinc Dauides offuſam ad diuinos pedes caliginem canit Pſal. 18. Sed quod idem alibi canit: *Pes meus ſtetit in via recta*, dictum volunt veteres Theologi: propterea quòd non ſolùm manus, ſed etiam pedes pro actione, progreſſuq; negotiorũ accipiuntur. Et Leuitico, ubi ſacrificium fertur pro ſacerdotum conſecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hoſtiæ ſanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponunt, quia bonorum hæ ſunt operum indices, cùm ſiniſtræ pro prauis accipiantur. Nam & Maro, *dextera ait eſſe iter ad Elyſium, at læua malarum exercet pœnas, & ad impia tartara mittit*. Quòd verò unctionis mentio facta eſt, ea ſanè vigoris, conſeruationis, & ſalutis aſſecutionem ſignificat. Vnde etiam apud

Et in profanis, hinc illud τῶν ποδῶν ἐνέργεια εἶδος, pedũ viſa eſt uia.

Aen. lib. 6.

A Gentes athletæ non niſi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in Diuinis iiſdem literis deſolationem, ruinam, & perditionem indicat. Sic in Aegypto ſublati ſunt vna nocte omnes quotquot limina poſteſque intinctos Agni ſanguine non habuere, vt Heſychius ait.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis curſum in hyemali ſolſtitio ſignificare ſi uellent Aegyptij ſacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atque ita progredientes (niſi codex impreſſus mendoſus eſt) effingebant, quòd Sol tunc lentius, & quaſi pedicis coercitus ingredi uideatur. Sed enim huius rei longè aliam picturam eſſe diximus in commentario Polypi, ubi manuſcriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHiloſophi antiquiores, quique doctrinam eorum ſecuti ſunt, pedes pro contemptiſſima parte ponunt, eſſeque in anima pedes aiunt voluptarios affectus, Venereæ mollitudini mancipatos. Quique Achillis figmentum interpretantur, fuiſſe illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tentus fuerit, cum ab ea eſt fatalibus vndis immerſus: ea autem parte ſaucium perijſſe, id ſibi uelle fabulam dicunt, quòd fortis alioqui homo aduerſis caſibus omnibus animoſus, nullaque fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum ſuccumbere deprehẽdatur, ut inde ſibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locum talum ait, ſed idem myſticè, vti ſuus eſt mos. In cęna Domini Diſcipulorum lauantur pedes, vt ſcilicet ablutis animorum

Inuiolabilis Achilles præter talos.

B ſordibus, ad Euchariſtiæ donum mundi nitidiq; procederent. In Iacobis & Eſaus partu philoſophatᷣ Philon firmiſſimæq; mentis, quippe optimi luctatoris eſſe opus ait tenere calcaneũ: nam id animum indicat, qui uitio dominetur. Calcaneum enim, ut alibi ſæpe, infirmæ uitioſæque naturæ indicium eſt.

Sic ἀνίπτοις ποσὶν ἀναβαίνειν, illotis pedibus ingreai profanè, irreuerenter. Vſus eſt Cicero in libellis de Amicitia, & de Senectute. Idem Macro. lib. 1. cap 20.

FINIS.

EST etiam pes abſoluti operis indicium: ad calcem enim dicimus, cum ad finem peruentum eſſe vel operis, vel negotij, volumus indicare. Et Adamantius, ut alibi dictum nouiſſimum in Deo nobis incognitum eſſe, apud Eſaiam oſtendi eo argumento dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebant.

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruraque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd toti aberrant via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia ſunt. Nam vti recti pedes quatuor animaliũ in Diuinis literis apud Ezechielem memorantur, [illegible] eorum quæ in Euangelijs habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingenijs [illegible] maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambroſius, qui poſteaquam ſemel in viam redierit, ad ſcelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam Sus lota primo quoque tempore repetunt luti volutabrum, &, vt Lucretius ait,

Inſatiabiliter toti voluuntur ibidem.

Rect. pedes & retorti.

C Sanè apud Pſalmographum, impiorum ambulationes obtortas eſſe, ambagibuſque circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN ſtatuis verò pes læuus antè porrectus, aggreſſionis indicium eſt, quo ita firmato, geſtum aiunt ad inuadendum aptum: quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouerſum quis incubuerit, iuuet. Siniſter enim ſua quadam peculiari tarditate, totius eſt ueluti corporis firmamentum, ac quaſi centrum, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo verſetur exerceaturque, & quaſi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuique laboranti opem allatura: quod non ignorauit Maro noſter, vbi lib. 10. Lucagus Aeneam ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat ſe pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis victoris inſcriptio eſt, ſæpe comperias: nam & Philoſophi conſentiunt, motum à dexteris partibus oriri. Atque ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis ſtatuam obſeruaui, quæ ſpeciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ ſe ferebat. Militaris prætereà diſciplinæ Magiſtri commonent, ſi miſſilibus agatur, ſiniſtros pedes antè haberi à peditibus: ita enim vibrandis ſpiculis vehementiorem eſſe ictum. At ſi res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera ſit ad vulnus inferendum. Sed vtcunque illi, apud Maronem tamen eodem ipſo congreſſu, quem paulò antè dicebamus, *Strictum rotat acer Lucagus enſem.*

Militaris doctrina.

REGRESSVS.

NOn ierim tamen inficias, regreſſum dextero porrecto pede figurari; quia qui loco ſe moueat neceſſe habeat à dextero pede motum auſpicari. Ita ſignari videas numos FORTVNAE REDVCI cuſos.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

D

Pes ſupra pedē, quid.

ET quoniam geſtus ab hiſtrionibus in primis obſeruabantur, inde factum, vt hieroglyphica nonnulla inde deſumpta ſint, quale illud pro otio & deſidia, pedem ſupra pedem ſtatuere, qui geſtus in aliquot ſepulchrorum imaginibus, ſed pro quiete habetur. Sanè Ariſtophanes cum otiantem meditabundumque Euripidem deſcriberet Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus eſſet Euripides, reſpondit, *Ipſe intus pede ſupra pedem poſito tragœdiam meditatur.* Et Pluto, Mercurius: *Nunc autem eſuriens pedes ſupra pedem poſito altum requieſco.*

DE CALCANEO.

CAlcaneum, quamuis ſit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, ſeparatur.

SENTENTIA PRAEPOSTERA.

Gen. c. 3.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falſa, atque præpoſtera illa ratione, qua nos vitia noſtra excuſamus, & nimium plus æquo noſmetipſi nobis indulgemus. Vnde Deus Geneſi ad Serpentem, qui voluptatis eſt ſignum: *Homo ipſe tuum obſeruabit caput, & tu illius calcaneum*, imbecillitatem ſcilicet mentis, quæ facilè ſeducatur, & quicquid adhibuerit ſibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ eſt, quæ terrenæ adhæreſcit naturæ, in ſenſum, voluptateſque prona & labilis. Ideoque Aſſertor noſter diſcipulorum pedes lauiſſe dicitur, vt ſignum eſſet, dilutum eſſe maledictum illud calcanei, quò ab ipſo rerum primordio Serpentis morſibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias. *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper Serpentes & Scorpiones*, in hanc ſententiam.

Calcaneū quid in ſpiritualibus.

E

TERMINVS.

INterdum accipitur pro Actionis termino, ſumpto à ſaltatorum more, in quorum ſaltu extrema pars veſtigij, quam calcaneum preſſerit, ſignatur: hinc Pſalmo: *Ipſi calcaneum meum obſeruabunt*, quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius:

--- Sed ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini eſt, diciq́ue beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq́ue funera debet.

Ac pro meta, & fine, vt ſupra, & à calce ad carceres, & extra calcē, ex Ammiano, lib. 12.

Latinus quoque ſermo Calcem accipit pro Termino. Sic videt Cicero *calcem, ad quem decurſum eſt*; & *ad calcem peruenire*, & ſimilia paſſim habentur.

DE GENIBVS.

ADdam & Genua, ſine quorum auxilio parum aut nihil agerent pedes, alterius ſic altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

Alterius ſic Altera, & c Hora, de Art. Poplites alternis genibus impoſiti.

IMPEDIMENTVM.

F

EST in his quoque ſignificatum impedimenti, ſi poplites alternis genibus impoſiti figurarētur, qui quidem geſtus nullo magico ſuſurro ſimpliciter inter veneficia recenſetur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri maiorē religio, decretis etiam inhibitorijs, vt perhibet Plinius, teſtata eſt.

MISERICORDIA.

locus Thebani Cratetis.

Meminit D. Laer in eius vita.

CAeterum genu miſericordiæ ſedem eſſe, antiqua omnis ſuperſtitio confitetur, vt memoriæ auris, irriſionis naſus habetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere ſolebat, eluſerit. Nam cum pro quodam Gymnaſij principem ſupplicaret, procumbens coxâ illius pro genibus attigit, principeque præ faſtu indignante. *Quid*, inquit, *an non hæc tua ſunt, ac genua?* Apud Ciceronem legas oratione poſt reditum, vbi L. Piſonem acerbiſſimè compellat: *Tu meum generum, propinquum tuum, tu affinem tuam, filiam meam, ſuperbiſsimis & crudeliſsimis verbis à genibus tuis repuliſti.* Iam verò illa, *Ad pedes iacere*, &, *accidere ad pedes*, eodem ſignificato notiſſima ſunt.

HVMILITAS.

DEpoſitum genu humilitatis & ſuperiorem agnoſcentis indicium eſſe, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

Ius, imperiumq́ue Phraotes.

Cæſaris

A *Cæſaris accepit genibus minor.*

In Diuinis literis: *Reliqua mihi ſunt ſeptem millia uirorum, qui ante Baalem genua non curuauerunt.* & alibi: *Flecto genua cordis mei*, & huiuſmodi pleraq; , id vno verbo dicitur procidere: atque ita etiam noſtri Pſalmo Septuaginta reddidere *Coram illo procident Aethiopes.* Multò verò plus *Procumbere*, & *Terram lingere*, vt ibidem: *Inimici eius terram linget*.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEque negarim alicubi flectere genua eſſe gieroglyphicum ad terram, hoc eſt, ad uitia declinantium, & humanæ cedentium fragilitati, impuriſque affectibus inſeruientium: aduerſus quos niſi ſteterimus, nullam ex hoſte victoriam ſperare poſſumus.

LEVATI PARIENTIVM LABORES.

VIſebantur olim in Capitolio ante Mineruę cellam ſigna tria Nixidia nuncupata, quę genibus nitebantur: ſed ea de cauſa ita dicta quòd parientium nixibus præſiderent, quod eò libentiùs retuli B mus, quòd uulgata exemplaria Feſti corrupta ſunt, in quibus ſcilicet pro Nixidia, Noxij dij ſcriptum inuenias, Sunt qui ſigna hæc Antiocho Rege Syriæ ſuperato, a M. Attilio ſubtracta prodiderint, ab eoque Romam apportat; alij capta Corintho aduecta, quæ ibi menſæ ſubiecta fuerint. Sed iam de manu neque pedibus & genu, hæc dicta ſufficiant. Videor enim mihi nullam, neque tui, neque publici commodi rationem habuiſſe: tui, quia Philoſophum ſcio nolle deſidibus & ſuperuacaneis lectionibus detineri, eaque tantùm lectitare, quæ ad ſanam doctrinam facere uideantur. In publica verò commoda me peccaſſe uereor: quia dum te his detinui nugis boni aliquid id alicuius ægroti ſalutem excogitaſſes. Quicquid tamen in hoc erratum eſt, totum id tua culpa factum, qui Cicadæ, ut dicitur, vterum ſcabere non dubitaſti.

Nixidia ſigna in Capitolio, quid.

D

PIERIUS VALERIANUS ERUDIT. VIRO FRANCISCO ROBORTELLO,

IN ACADEMIA PATAVINA BONARUM LITERARUM publico profeſſori, de Digitis, & Menſuris,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMUS SEXTUS.

CVm nuper ſcripta tua omnifariæ doctrinæ pleniſſima, & vtriuſque linguæ ornatiſſima ſumma cum uoluptate legerem: incidiſſemq; in obſeruationes eas quas doctiſſimo viro Ioanni Sico inſcripſeras: duplici ſum dolore affectus, ob amici memoriam, qui tam miſerabiliter nobis ereptus eſt, noctu in habitatione ſua clàm trucidatus, deinde commẽtario eo amiſſo, quod amicitiæ noſtræ pignus paulò antè illi recognoſcendum dederam, ſed adhuc abſque titulo: ita duplici hac iactura & amici, & libelli facta, ſummopere dolere cogor, quod potuiſſes doni eius hæres eſſe. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia commentarijs omnibus titulum inſcribere, & cum magni nominis Philoſopho Berdardino Tomitano de digitorum numeris libellum inſcripſiſſem, ſupereſſe vidi alterum de digitorum menſuris, cumque ne amicos nimium obtunderem, tibi, Franciſce Robortelle doctiſſime, commendaui: quamuis partem hanc præteriturus eram, quòd ea parum ſuauis videbatur, verebárque ne imago ferè eadem toties repetita, ſatiaret potiùs quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam non modò legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in animum induxi meum, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuã mihi laudi fore perſuadeo, tu quoque pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, ut quicquid ego ſcribere ſim aggreſſus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim neceſſitudinis ea lex eſt, ut amicorum exiſtimationem non ſecus ac ſi eadem nobiſcum inuehatur naui, nobiſcum identidem & ſeruari, & omne periculum adire iudicemus. E

De digito cõiter.

DEbuerant quidem digiti in Manuum commentarium inſeri, ſed quoniam tam varia tamque multiplex eſt eorum materia quam comprehenderunt, vt iidem ipſi vno nequiuerint commentario coarctari: neceſſe fuit eorum argumenta diuidere, quorum alter liber circa numeros verſaretur, cumq; numeri quoque ipſi ſua gerant hieroglyphica, ſeparatim de numeris per digitorum geſticulationem ſignificatis, & quorundam etiam numerorum intellectu myſtico, diſſerendum fuit. Alter hic de digito cõmuniter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demùm, quia digitus idem dimenſionem præcipuè ſignificat, eamq; creat, addenda erunt dimẽſionum & ſpecies & ſignificata, cùm quæ peculiariter quiſque ſibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus. F

ALMUS SPIRITUS.

VT verò rem auſpicatiùs exordiamur, ad almum conuerſi Spiritum, qui nos afflet, eum dicimùs in Diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euangelio autem, omni ſummota dubitatione, ut cùm Aſſertor dicit: *Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò venit in vos regnum Dei.* Quo loco D. Gregorius ex eo manifeſtum eſſe ait *Digitum* pro Sancto Spiritu accipi: quòd cùm Marcus poſuerit, *Si in digito Dei*, alius Euangeliſta dixit, *Si ego in Spiritu Dei.* Porrò in precibus, quas certo anni tempore almo huic Spiritui allegamus, *Dexteræ Dei digitum* eum appellamus. Prætereà D. Hieronymus eo opuſculo, cui de Diuinitatis eſſentia titulus eſt, digitum unitatis numero, pro almo eo diuinoq; Spiritu accipi debere profitetur, quo lex in duabus tabulis in monte Sina ſcripta fuerit: ipſe enim, vt idem ait, ſcripſit, qui & dictauit.

PROPHETAE.

Explicatio myſtica cœlorum. Pſalm. 8.

NVmero verò multitudinis digiti ſunt Prophetæ, per quos Spiritus idẽ almus libros Legis a ſtatu ſuo conſcripſit: unde Dauides: *Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum*, vbi per cęlos ipſam Prophe-

A Prophetarum incitationem accipiunt,qua correpti, admiranda tot oracula de diuinis humaniſque rebus in poſteros conſparſere. Sunt qui Pſalmographum dicant ad hiſtoricum ſenſum ſimpliciter reſpexiſſe,per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cum Moſeos miraculis cederent, digitus Dei eſt, dicebant: vbi pars pro toto,digitus pro manu: nam omninò manus, vt loco ſuo dictum,confecti operis hieroglyphicũ eſt. In mundi verò totius fabrica, nihil cęlo ipſo admirabilius.

MEDITATIO VEL VLTIO.

QVod ſi hominem digitos aut vngues ſuos commordentem pictũ ſculptumve inſpexeris,ſcias eo geſtu,aliàs quidem meditationem , profundumq; ad ecſtaſim vſque cogitatum intelligendum : aliàs verò pœnitentiam facti,vlciſcendive minas. Illud ſignificatum apud Perſium & Horatium habes,quorum alter dicit:

Nec pluteum cedit,nec demorſas ſapit vngues :

alter & in verſu faciendo :

Sæpe caput ſcaberet, viuos & roderet vngues.

vltimum apud Propertium habes :

Vngue meam morſo ſæpe querere fidem.

ſed hæc omnibus notiſſima prǽterimus.

Digitos ei mordens, quid.

Hor. lib. 1. Satyra. 10.

B

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè ſtatuam ſaltatorio geſtu poſitam, ritu barbarico adornatam , digitis ſupra caput veluti argutum aliquid crepitantibus, ea hieroglyphicè laſciuias mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput ſcalpere,delicatæ admodum mollitiei ſignum eſt,quod Cn. Pompeio vitio datum, vſque ad inimicorum publicum cauillum,ait Plutarchus:quo ſuper geſtu Iuuenalis etiã mordaciter iocatus,cũ dixit: *Qui digito ſcalpunt vno caput.* Pluribus verò modis hæc in digitis mollities notata geſticulatione , munditia nimia,ornatu gemmarum annulorumque ſumptuoſo,motuque ad mimicũ propius accendente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum eſt, inter loquendum manum moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, *Stultum digito loqui.*

Plut. in vita Pompeij d. Aumnimirum à Caluo poeta.

iu. Sat. 9. Iuuenalis, Chilonis, & Hebræorum dicta.

SOCIETAS.

LIcet in duabus conſertis manibus fidei fœderumque hieroglyphicum locupletius habeatur, nõ eſt tamen illud diſſimulandum , quod de pollicibus eſt à Cornelio Tacito traditum : morem quippe fuiſſe Regibus quorundam barbarorum, quotiens in ſocietatem coirent, applicare dexteras , polliceſque inter ſe vincire,nodoque perſtringere,& vbi mox ſanguis in artus extremos perueniſſet, leui vulnere cruorem eliciebant,atque inuicem lambebant : idque fędus arcanum, quaſi mutuo cruore ſacratum haberi ſolitum.

C

Fœderis percutiẽdi mos antiquus.

FVRIAE ORESTEAE.

QVi verò digitus lapideus paruo olim tumulo ſuperpoſitus erat, inter Megapolim & Meſſeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomen fuit, non alia de cauſa erectus fertur,authore Pauſania,niſi quia Oreſtes furijs agitatus vnum ipſemet ſibi à manu digitum abroſerit,remque eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuerſi ſumus, qui aliorum dux eſt & dominator, ſuper eo quædam , quæ hieroglyphicum ſapiunt, apponemus. Hic inter alia ſignificata compoſitæ pacis hieroglyphicum apud Romano habitus : eo quippe geſtu, vt manui porrectæ ſubijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor,vbi ait: *Qui geſtus in ſtatuis pacificatorum eſſe ſolet , qui inclinato in humerum dextrum capite , brachio, ab aure pratenſo, manum inflexo pollice extendit,* quod perperàm in codicibus aliquot impreſſis legitur,*infeſto pollice*, quod nihil eſt. Atque hinc locus apud Papinium Sylua prima intelligitur, *Dextra vetat pugnas*,vbi de geſtu hoc dubio procul accipiendum: de quo quia multa alij,n on ego breuiter ſubſtrinxi? Hunc geſtum periti antiquitatum agnoſcunt in Marci Aurelij ſtatua, quæ nunc ante Lateranas ædes,ex ære,magnitudine coloſſea,equo inſidens viſitur : dexteram enim porrigit reſupinam, & aliquantulum inclinatam,digitis diſiunctis, pollice deorſum verſo.

FAVOR.

D

Mos attollendi pollices, varia denotat.

FAuor autem aſſenſuſque alienæ victoriæ præſtitus: aut, cum aliquem ſtrenuè facientem laudare vellent, per ſublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum.

hoc eſt, *maximè tibi fauebit.* Quippe ſi pollicum alter ſatis eſt ad fauorem indicandum, vterque in eum geſtum adhibitus quàm maximè fauere profitebitur. Nam & qui certabant, cum ſuccumbere ſe, & hoſti victoriam cedere fatebantur, pollicem ſuſtollebant. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, ἆρε δάκτυλον, quod alio de more noſtri *Herbam dare* dicere maluerunt. Noſtro uerò tempore cum vniuerſa Italia, & tota etiam Europa alterutri ex duabus factionibus damnata ſit, moris eſt, his pollicem, illis indicem attollere, ſi cui faueant factioni, atteſtari voluerint, idque vtinam ſtudio non tam perdito fieret: non enim Italia omnis ſibimet aduerſaria, omnium hinc prædæ expoſita, tot clades, direptiones, incendia, deſolationeſque ſuarum iam omnium vrbium, tam continenti per tot annos bello pateretur, ſeque mox ob ſolam ſuorum pertinaciam, implacabileque diſſidium, ruituram miſerabiliter deploraret.

Tolle digitum, hoc eſt, fatere te victum. Gueiphorũ & Gibellinorum.

TRVCVLENTIA.

Verſus pollex, quid.

QVem verò verſum pollicem apud Iuuenalem, & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore ſimile ſciendum eſt id tyrannorum quorundam ſignum fuiſſe temporarium, ut eo ſcilicet tempore ſicarij percuſſoreſq; in cædem trucidationemque populi debacchari inciperent: cùm ſignum id uerſi pollicis ab Imperatore datum obſeruaſſent. Qua de re, ſcholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto neceſſarium. E

ROBVR.

Pollicis etymologica ratio. Quo dépto mancus ſit futurus, manus vſus.

ID potius referemus, robur ualidaſque uires per pollicẽ ſignificari, ſi ſurrigatur, quatuor reliquis ad uolam appreſſis. Nam ea de cauſa ἀντίχειρ, à Græcis dicitur, quòd pari cum reliqua tota manu robore contendat, alteriuſq; manus uice fungatur, ut Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quò præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in ſiniſtra ceſſat, quamuis ea tota ſit ignaua, neque minus quàm tota manus ſemper in officio eſt. Quin & ueteres hunc præſtare alijs intelligentes, Hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorſa unus omnium inſiliret: aſpirationem enim loco S, literæ poſitam nonnunquam ab antiquis inuenias, & uice uerſa, S pro H. Sed longè ſimplicius eſt hallum ab ἅλλω uel ἅλλομαι deducere, id enim ſalire eſt.

INVTILIS BELLO.

Abſciſſi pollices.

HOminem bello inutilem oſtendere qui uolunt, manum abſciſſo pollice faciant: digitus enim hic ſummotus, hominem actionibus & præſertim bello inutilem reddit. Eaque de cauſa legas grauiter animaduerſum in nonnullos, qui bellum detrectandi cauſa ſponte ſibi pollices amputaſſent, ut à Senatu in C. Voctienum, uel ut alibi legitur, Votienum: à Cæſare etiam Auguſto in quendam equitẽ Rom. qui duobus filijs adoleſcentibus, cauſa detrectandi ſacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cum Gallos militiæ ſemper obuios & expoſitos oſtendere conetur, noſtram uerò ignauiam: quod Græcanici uir ingenij libenter admodum facit inceſſere, reprehenſionique obiectare, neminẽ unquam apud eos ait, quod in Italia plerumque accidit, munus Martium pertimeſcentem pollicem ſibi præcidere. Sanè uerò Athenienſes, crudeli admodum atque immani exemplo, Aeginetarum iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui claſſe ualebat, deſcendere ſecum poſſet in uirium maritimarum certamen. F

Galli belli cupiores Italis, ex Marcellino.

DE INDICE.

POllici proximus eſt Index, ita dictus, quòd eum porrigere ſolemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, ſunt qui Medicum, neque deſunt qui Lichanum eſſe uelint: ſed horum proſequi controuerſias, noſtri non eſt inſtituti, qui ad hieroglyphica feſtinamus. Satis igitur fuerit eum Indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum eſt, ſilentiũ indicare, ſi ori appreſſus figuretur, quo geſtu Titi Liuij Patauini imago ſupra fores prætorij in eius urbe patria dicata: nempe quòd is ſcribendo adeò multa complexus, ſcriptoribus alijs ſilentium indixiſſe uideatur. Hinc apud Apuleium libro I. Metamorph. legas: *At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus, Tace, tace, inquit.* Et Pontianus Pontifex epiſtola quadam: *Si eſt tibi intellectus, reſponde proximo: ſin autem hæſitas, ſit manus tua ſuper os tuum.* Ita & Eutychianus, quæ uerba ſunt ex Salomonis dictis. Et Damaſus epiſt. de Coepiſcopis, *Digitum ori imponite,* hoc eſt, *nihil vlterius loquamini.* Ita & apud Iobẽ: *Principes ceſſabant loqui, & ori ſuo digitum ſuperponebant.* In omnibus uerò tẽplis, ubi colebatur Iſis &

Sera

A & Serapis, ſimulachrum erat digito labris impreſſo, quod multi interpretantur, tacendum eſſe: illos itidem mortales fuiſſe. Sed quæ fuerit Harpocratis effigies apud Aegyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porro totum Aegyptiacum fuit, quod digito labijs impreſſo, ſilentium ſignificaret de dijs immortalibus habendum, in quos ne licentioſi loquendo ſimus, à Platone etiam monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis ſigillum in anulis geſtari ſolum à veteribus ea de cauſa tradit Plinius, ut ſilentium de agendis rebus indicarent. Angeronę autem effigies obligato obſignatoq; ore fuit apud Romanos, vt ſilentio prætereundum innueret, in cuius tutela numinis vrbs Roma eſſet, quodque proprium illi nomen, ob eam ſcilicet ſuperſtitionem, ne tutelares dij ſacris quibuſdam auocarentur, deuouerenturve. Hinc Valerium Soranum necι traditum conſtat, quod arcanum hoc propalare auſus eſſet. Eaque de cauſa Plinius de Roma loquens ait: *Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur.* Quod uerò ad obſignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epiſtolam accuſationis in Antipatrum plenam vnà cum Hephæſtione legiſſet, detractum è digito ſignatorium anulum ori illius appreſſit, ſilentij monumentum.

De Angerone Macrob. Sat. lib. 1. c. 10.
Effigies Angeronæ

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

SEd nihil ferè tam erudite traditum a quopiam eſt, ut non ingenia inuenta ſint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus eſt ſiquidem ſcriptor Maſurius nomine, qui Angeronæ ſimulachrum, quod Romæ in ſacello Volupiæ obligato, vti ſuperius, obſignatoque ore viſebatur, propterea confictum ait: quòd qui ſuos dolores anxietateſque diſſimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat uoluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeroniam dici ait, quòd B angores ac animorum ſolicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atque alia etiam ſuper Harpocrate commentati ſint ingenioſi uiri, illud ego minimè diſſimularim, quòd ſummæ eruditionis authores approbaſſe videntur, ſummum Deum ex eo figmento ſilentio coli debere, quod & in Piſce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Chriſtianæ ſacris preces pleręque ſunt, quas ad Optimum Maximumque Deum nulla emiſſa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs uulgata ſunt, ea non exiſtimaui hic ad commemorandum neceſſaria. Illud vnum minimè prætereibo traditum ab Aegyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appreſſo coalitoque in lucem editos, eodemque modo & Heraiſcum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos ſilentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quę triclinis, & dietarum foribus ſuperponi conſueuerat, ut inde ſilentium conuiuis indiceretur, quãdo multa inter bibendum dici ſoleant licentius atque liberiùs, quæ palam efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturum ſe pollicetur, ne fidos inter amicos ſit, qui dicta foras eliminet. Et conuiuas memores odio habendos eſſe, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur μισῶ μνήμονα συμπότην Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomen, attributa ad Comicos nonnunquam inuenias ad S literam, T quoque adiectam, ut Phormione Terentius, ST.

Hoc à Macrob. Sat. lib. 1. c. 10.
Ratio ſimulachri Angeronæ, & Harpocratis.
Odi memorem compotorem.

DE MEDIO.

MEdius à ſitu ipſo nomen accepit, ab officio Medicus, a loquendi uſu Infamis & impudicus. Sunt qui hunc non Hallum, ſed Lichanon uelint, παρὰ τὸ λείχειν, quod nos Lambere dicimus, C ut ita exploratis uniuſcuiuſque rei ſaporibus quid ad ſtomachum faciat, quidve ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopium legimus, ſummo quid digito guſtatum, cùm tamen in digito nullo guſtandi vis eſſe poſſit: intellexerit tamen ille, ſublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

Hinc galli cũ lecher.
Procopium nimirũ ſophiſtan in epiſtolis.

STOMACHVS.

SAne quidem Aegyptij ſacerdotes, ut apud Horum habetur, ex digiti pictura ſtomachum hieroglyphicè intelligebant: ſed neque certus illic digitus, neque cur id fecerint, explicatur. Dici fortè poſſet ab officio, quia ſoleat qui grauantur ex crapula, auxilium alleuationemq; ab eo plurimùm depoſcere, quo ſcilicet in ſummum gutturis immiſſo, incitata nauſea euomere compellantur, atque ita ſibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici ſtomachum totius corporis Regem appellant: quippe qui omnibus portiones ſuas certa quadam dimenſione impartiri uideatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicum eſt, menſuram præ ſe ferre, de qua multa paulò poſt loco ſuo. Ea verò à medio potiùs, quàm ab alio quopiam deſumitur, utpote perfectiore. Primùm enim is ab intermodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem ſuam, ęqua dimenſione diuiſus, alterutra pollicem & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appreſſo: mox frontem, naſum, aures, & pleraſque alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei ſtudium ad pictores, & ſtatuarios delegabo. Neque me latet, eſſe qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, ſed ipſi ſententiam ſuam probent. Quem nos Medium & medicum dicimus, hic nimirum eſt, qui etiam impudicus.

Cur digitus præſertim medius ſtomachum ſignificet.

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, uirilis pudendi ſpecies quędam oſtenditur, eoq; geſtu infamiæ eſt hieroglyphicum, de quo Satyricus,

--Cum fortunæ ipſe minaci D
Mandaret laqueum, mediumq́; oſtenderet vnguem,

De Diogene dictum. Perſius in ſatyris. D. Laer. in eius vita. A Martiale.

de Diogene dictum, qui hoſpitibus quibuſdam Demoſthenem videre, cognoſcereque anxiè quæritantibus eum oſtendit, medio digito, pro radice, porrecto, vt ſcilicet illum impudicitiæ aut ignominię cuiuſpiam notaret. Mitto illa nota nimis: *Et impudicum oſtendis digitum.*

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus eſt, nomen dubio procul inditum ab anulo: quo digitus is inſigniri ſolitus. Cur id inſtitutum, varię ſunt authorum opiniones, ex quibus nos pluribus alijs omiſſis, quas in Gemmarum commentario recenſuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

Aegyptiorũ ritus in ſuis ſacris.

ILlud autem primum omnium manifeſtum eſt, anularem digitum cordis eſſe hieroglyphicum: eaque de cauſa inſtitutum ab Aegyptijs, vt is anulo tanquam corona honeſtaretur. Eundem ſacerdotes cum circa deorum ſuorum aras operabantur, confectis odoribus illinebant, eiuſmodique honores illi ea de cauſa haberi ſolitos aiunt: quòd diſſectionum periti neruulum quendam a corde natum, per dorſum ad cor tendere, & in eo deſinere compertum habuere. Sanè ſolebant in eiuſmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atque obſeruarent, ij qui eas gerebãt, ita nos ſibi præcipuè eſſe cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus oſtentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri ſtudioſos memorans, *Epicuri imaginem,* inquit, *non modo in tabulis, ſed etiam in poculis & in anellis habebant.* E

CONIVGIVM.

Vincula iugalia. Aen. lib. 4.

HIc porrò digitus anulo inſignis, coniugij eſt hieroglyphicum, eaque de cauſa ſunt qui eum Pronubum appellent. Hinc Maro, vincla iugalia, poſuit pro connubio. Et in Diuinis literis inditum ſponſalitijs anulum, arrhabonis indicium, nuptiarum cauſa legimus, eumque morem & inſtitutum omnes Chriſtianorum conuentus ſemper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoque pronubum, eo loco: *Nam et mulieres, parciſſima patrum ſobrietate aurum minimè nouerant, uno excepto digito quem anulo pronubo ſponſus oppignoraſſet.*

VINCVLVM.

Hoc à Luciano in Dialogis. Iouis indignatio vnde orta.

IVgalia illa vincla monent, vt qua de cauſa anulus inter alia ſignificata, vinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea ſic fertur. *Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue dãnatum, ea mox conditione liberatum, vt inde anulum lapide & ferro compactum geſtaret, ne omninò exolutus pœna videretur: indeq́; anulorum vſum propagatum.* Indignationẽ autem Iouis inde ortam aiunt, ꝙ Prometheus Parcarum ſortem de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus eſſet, patefeciſſet, atque ita Iouem ab eius congreſſu deterruiſſet, ne ſe præſtantior filius naſceretur. Sedenim, cùm eiuſmodi legis ſilentium in Iouis perniciem euaſurum eſſet, fabulatorum deſidero prudentiam, qui velint Iouem pro imperio & authoritate ſibi conſeruata, Promethea ita malè multare voluiſſe.

SERVITVS. F

Anuli etymon.

QVod verò anulus ſit ſeruitutis hieroglyphicum, tam maritale ſignum atteſtatur, quod addictam eſſe viro ſponſam indicat, quàm Pythagoræ ſymbolum exponit, dum nos arctum anulum geſtare vetat: quod ex diui Hieronymi interpretatione, non eſſe anxiè viuendam admonet: quippe cauendum, ne nos in eam ſeruitutem conijciamus, quæ dura ſit, & incommoda. Habet verò ſecum vinculi ſignificatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantum ad etymon attinet, ab An particula deſumitur, quæ Circum ſignificat, atque ideò uinculum, aut compedum manicarum ve oppreſſionem. Eſſent verò ſuper anulo plura commentanda, ſed hic de anulari digito, non geſtamine vel ornamento, ſcribere inſtitutum eſt meum: quare longè plura in commentarium id reijcimus, quo inſignia pleraque ordine locoque ſuo interpretati ſumus.

VENIA.

PEtitam a dijs ſermonis veniam, cum obſecratione, ne noſtri memores delicti, vlciſci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, ut proximum a minimo digitum ad aurem dexteram referrent, quod tacto prius ore fieri inſtitutum. Eſt enim locus ille Nemeſeos, quam geſtu hoc, ut in ore oſtenſam conciliari crediderunt.

DE AVRICVLARI.

Chiromantica obſeruatio fallax.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni, id tantùm apud Chiromaticos deprehendi, eum qui breuiorem hunc habeat quàm legitima menſura depoſcat, id eſt, ad tertium anularis nodum non percutiat, indicium eſſe eum illegitimo concubitu ſuſceptum: ſed quoniam ex diuina

A diuinatricibus, coniecturalibusq; diſciplinis, ſi modò diſciplina eſt talia profiteri, nulla eſt hac magis fallax, his omiſſis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is præcipuum eſt hieroglyphicum, ſuperiùs fuerant examinanda, niſi præ voluminis magnitudine moroſitatis notam declinare viſum eſſet. Is igitur cùm, vti ſequenti commentario explicabitur, & unitatem & quaternarium alio atque alio geſtu præ ſe ferat, ſeptenarium, quantum fieri poteſt, in extremam volam exporrectus oſtentat. Numeri autem huius hieroglyphicum eſt, ut, præter ea quæ loco ſuo commemorata ſunt, multiplicitatem, aut frequentem ſignificet iterationem.

FREQVENS ITERATIO.

HEbręi autem in primis, ut Agyptiacæ linguæ diſcipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere conſueuerunt. Vnde argentum ſepties purgatum, pro Sæpius, Pſalmo undecimo dictum, hoc eſt, ut Euthimius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abſterſum, exhalarit. Et Pſalmo nono ſupra ſeptuageſimum, *Redde uicinis noſtris ſeptuplum*, interpretes aiunt, ſeptuplum Hebræorum more poſitum pro multiplici quemadmodum & ſeptem, ſæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, *Sterilis ſeptem peperit*, itidem & Eccleſias ſeptem, pro multitudine. Iam Chryſoſtomus actione in Iudæos in quinta, ſeptenarium numerum ait in Diuinis literis infinitæ multitudinis ſignum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum:

Septem, uocabulum quid apud Hebræos.

Septem illos toto perhibent ex ordine menſes
Rupe ſub aeria deſerti ad Strimonis vndam
Fleuiſſe. *Geor. li. 4.*
& alibi
B *—Immania ſeptem Terga Boum.* *Aen. lib. 5.*

& eodem modo pleraque.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & ſancti Spiritus prærogatiua ſeptenarius, de quo, ut infinita alia prætereamus, Eſaias: *Et requieſcet ſuper eo Spiritus Domini*. dein dona eius VII. enumerat, ſpiritus ſapientiæ & intellectus ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis. *Et replebit eum Spiritus timoris Domini.*

PERFECTIO.

QVæ uerò plurima & Philon, & Hierocles, & alij ſuper ſeptenarij perfectione diſputant, nunc miſſa faciemus, illud quod noſtri temporis inuentum eſt minimè diſſimulabo, multarum rerum, ne de argento ſolo dictum hoc exiſtimemus, quæ per ignis iterationem depurgantur, perfectum in ſeptima decoctione conſiſtere: ueluti quotidie cernere eſt in ſaccharo purgando: nam ubi ſepties igne id examinaueris percoxeriſq; nihil quicquam ulterius proficit, ſed lapideſcit penitus, ne ulterius eliquari poſſit. Vnde prouerbium uulgò uſurpatum de re, quæ ſummã adepta ſit perfectionem, *Septima decoctionis ſaccharum*, ubi ſagaciſſimum quempiam atque uaferrimum hominem deſignamus.

HVMANAE VITAE CVRSVS.

ADdemus & illud, ſeptenarium numerum totius humanæ uitæ curſum ſignificare, ut Theologi declarant eo Leuitici loco: *Septem diebus comedetis azyma*. de quo Paulus: *Epulemur non in* *Leu. c. 23.*
C *fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & ueritatis: & non ad tempus, ſed omni noſtra uita ab huiuſmodi prauitates fermento mundi eſſe debemus.* Nam ſi ſeptem diebus holocauſtomata, vt LXX. reddunt, offerre debemus, neceſſe eſt diebus ſeptem nos puros permanere: quia non debent qui ſacra ferunt celebrantque criminis cuiuſpiam ſibi eſſe conſcij.

DIMENSIO.

NOn eram autem ſuper digito quicquam ulterius philoſophaturus, niſi mihi ueniſſet in mentem, in menſuris quoque multa delitescere hieroglyphica, eaque plurimùm de Diuinis Menſuram verò ipſam digitorum eſſe filiam. Nam Aegyptij menſuram ex digito poſito ideò ſignificabãt, quod tota metiendi ratio a digito principium capiat. Menſura enim, ut apud Ariſtotelem, a minimis oriri debet, atqui digiti ſunt omnium membrorum minimi. Neque me præterit, nouiſſimos quoſdam menſuræ principium, perinde ac etiam ponderũ, a grano tritici deſumpſiſſe: ut ſcilicet cohærẽtia grana quatuor, digiti ſpatium expleant, cuius ratione reliqua mox ad menſum veniãt. Cæterùm cùm ueteres ab humanis membris menſurã inchoarint, ſatis conſtat ex eorum traditione, digitum omnium menſurarũ eſſe minimã. Ita apud M. Iunium Nyſum legas, qui de limitibus agrorum luculentũ reliquit opus, cuius de digito uerba hæc ſunt *Minima pars earũ menſurarũ eſt digitus*, quod & Iulij Frõtini ſentẽtiæ conſonat: ſi quid enim infra digitum metiamur, partibus reſpõdemus, ut dimidiam aut tertiã partem digiti. Hinc illud omnes uſurpatiſſimũ, *Latum unguem, aut tranſuerſum digitum nõ ſecedere*, cùm minimum quodque ſpatiolum intelligi uolunt, & illud, *Leonẽ ex unguibus æſtimare*, cùm ex minimo quoque uel indicio, uel argumento, uel cauſa, rei totius ſummam intelligimus. Id inde ſumptum, quòd memoriæ proditum eſt, Phidiam ex uiſo Leonis ungui, totam ferre faciem magnitudinemque

Menſura digitorum filia, & eius origo.

Auctor Lucianus in hæreſibus. Plutarch. tamen refert ad Alcæum. De defectu oraculis.

magna artis ſuæ commendatione repræſentaſſe. Qua verò ratione certa digiti dimenſio nationibus omnibus præſcribi poſſit adhuc incompertum eſt mihi. Nam apud authores digitus, & quæ inde menſuræ demuntur, proportionis potiùs regulam, modumve quendam, quàm certum vllum menſuræ terminum oſtendere uidentur. Quæque Romæ atque alibi, uel in es, vel in antiquis marmoribus menſurarum exemplaria ſignata reperiuntur, nationibus omnibus non inſeruiunt. Ad hæc, hominum facies prò locorum & regionem ſitu, perinde ac aliorum etiam animalium corpore, tum exilitate, tum proceritate, tum craſſitudine diuerſa diſſimiliaque naſci manifeſtum eſt: id quod Baſilius Magnus a ueteribus traditum, a ſe uerò diligenter obſeruatum aſſeuerat. Tritici quoque, ſi menſuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantùm, ſed regiones ſingulæ, & uel modico inter ſe diſtantes interuallo, ac plerunque etiam contigui agri uariant. Perque ætates, & ſecula ſingula, corpora noſtra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius unà cum Philoſophis tradidere: id quod & maiorum noſtrorum oſſa paſſim eruta teſtatiſſimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, ut apud Poetam eſt, uel Plinij teſtimonio, patribus proceriores fiunt, conſumente ubertatem ſeminum exuſtione, in cuius uices nunc uergat æuum. Quare certa exactaque digiti dimenſio, quæ pari ſit apud omnes menſura, nuſquam poteſt reperiri. Quoniam tamen ueteres in eam conueniunt ſententiam, vt digitus ſit menſuræ principium quæ inde mox diſtribuuntur menſurarum nomina loco hoc recenſere libet, argumentum quidem ab Ægyptiorum ſacerdotum inuentis non alienum: ſiquidem in menſuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ ſuo ſe loco prodent. Menſuræ autem his præcipuè capitibus diſcernuntur, vt loco primo ſit digitus, ſecundo uncia, mox ſextans, inde palmus, doron, dochme, ſpithama, pes, cubitus, gradus, paſſus, orgyia, ulna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, ſtadium, hexaplethron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, paraſanga, ſchœnus, funiculus, ſtathmus, quorum omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa ſcriptorum diſſentione. Ne tamen Chryſippi Medeam penitus exſcribam, ea tantùm colligam, quæ a probatioribus tradita uidebuntur. D E

Menſuræ capita præcipua.

DIGITVS.

Digiti menſura.

Eſto igitur digitus, vel ex granis tritici quatuor cohærentibus ſpatium collectum, uel menſura omnium minima, vnde Rerumpublicarum, decreto reliquas aſtruere neceſſe ſit. Quę verò ſuper eo ſint hieroglyphica, longa iam narratione ſupra diſſeruimus.

VNCIA.

Vnciæ menſura.

Certo autem dato ſpatiolo, quod digito attribuatur, uncia ſeſquidigito conſtat, ea verò octaua palmi portio: ita tamen ut palmum hic accipiamus pro menſura ea, quæ σπιθαμη Græce dicitur. Sedenim ex dimenſione Nypſi, vncia ſupra digitum nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partem, dum palmum ait quatuor conſtare digitis, eaſque eſſe uncias treis, & ita Frontinus etiam tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè menſores ponunt. Quòd ſi uncia ſeſquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hic & illic intelligendum, paulò inferiùs explicabimus.

SEXTANS.

Sextans ſexta pars aſſis omninò eſt, vnciæ quippe duæ, ut pondera ad menſuras accommodantur, quæ quidem vnciæ, uti propoſitum ex nonnullorum traditione, in trium digitorum ſpatium porriguntur: quanquam, uti dicebamus, Nypſi nonnihil variet menſura. Nimirum uerò loco hoc aſſem pro pede, vt inferiùs patebit, intelligendum. F

PALMVS.

Sexta ſeu Dodrans.

Palmus ex Vitruuij deſcriptione quatuor conſtat digitis, ex aliorum verò ſententia digitos continet XII. Nypſus hunc menſurę modum Sextam appellat, & dodrantem etiam uocitari aſſerit, quę ſcilicet palmos treis contineat, vncias quippe nouem, qui ſunt digiti XII. Cauſam uerò cur ita diuerſi authores ierint in aſſignanda palmi dimenſione, eam eſſe crediderim: quòd Latini appellatione Palmi tria dimenſionum genera complectuntur, quę ſuis apud Gręcos omnibus diſcernuntur. Ea ſunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθάμη.

ΔΟΡΟΝ.

Est uerò δῶρον, ſiue δῶρα fœm. gen. (vtrunque enim dicitur) menſura, quam alio nomine παλαιστὴν appellant, ut interpres Heſiodi uerſu illo enarrant:

τριπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ.
Inde apſin curru decadoro cæde tripalmum.

Heſiodi locus explicatur.

Sedenim hoc Heſiodi loco quædam oboritur difficultas, quam antequam ulterius progrediamur, ne quod nobis negotium faceſſat, fortè non importunum fuerit explicaſſe. Quatuor apſidibus currulis rota conficitur. Ad huius verò rotæ diametrum Heſiodus pro modulo decadorum currum uocat, ut

unaquæ

A vnaquæque apſis trium ſit ſpithamarum: atque ita neceſſe eſt uniuſcuiuſque rotæ circumferentiam, ſiue curuaturam dicere malimus, duodecim eſſe ſpithamarum. Hæ verò doræ ſunt XXXVI: ſpithama enim doras, quippe palæſtas tres continet: & palæſta, uti dictum, quatuor eſt digitorum: ſi ergo, ut oſtenſum eſt, circumferentia circuli, qui rotam ambit, XXXVI. doris conſtat, & diametrum unumquodque tertia pars eſt circumferentiæ, cum non decadorum, diametrum poſuit potiùs, quàm decadorum? ne Geometriæ terminos excederet, veritatique ipſi uideretur aduerſari. Cui difficultati reſpondetur, decem illas diametri doras ab interiore circuli parte deſumendas, de quibus hic intelligit. Duæ verò doræ computantur ab interiore parte rotæ, vſque ad circumferentiam exteriorem: una quippe dora ab utraque rotæ parte. Alij ita ſoluunt, ut digitos octo, qui doræ ſunt duæ, expanſos intelligant in ea, quæ Ligularia dicuntur, ſiue Compages dicere velimus, quibus vnaquæque apſis inuicem adacta conſeratur, hoc modo:

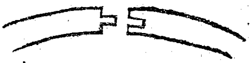

Præcipuè verò παλαιστὴν menſuram eſſe quatuor digitorũ, inde colligimus, ubi Nicander baſiliſci corporaturam deſcribit: quem enim Plin. duodecim non excedere digitos affirmat, Nicãder eo ſuper τρία δῶρα φέρων μῆκος τι ἠδ ἴδην. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν, παλαιστὰς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij baſiliſcum.

VITAE BREVITAS.

IN Diuinis literis, ut multorum Theologorum eſt interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis eſt quaſi hieroglyphicum. Nam Pſalmo nono ſupra trigeſimum, qui apud aliquos trigeſimus octauus eſt, in Græ-

B co canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, ſcriptum eſt: *Ecce veteres poſuiſti dies meos*. Illi enim qui ita reddiderunt, viſi mihi ſunt, aduerbij παλαι, quod antiquitus apud Latinos eſt, ſignificatum ex vocis ſimilitudine ſequi. Ita & Romanorum exemplar habet, quod & Caſſiodorus agnoſcit, & in ea locutione plurimum immoratur. Qui Hebræos ſequuntur, alij breues, alij poſitos à Deo dies in menſura digitorũ IIII. aiunt: alij palmi longitudine conſtitutos dies, alij pugilares dies datos, atque ij mini mæ etiam menſuræ mentionem faciunt. Paraphraſtici: *velut in digitis numeratos habere pauciſſimos dies meos*. Sed illud, *uelut in digitis numeratos* nihil ad rem: de menſura enim hic eſt ſermo. Quare vulgata traductio, commenſurabiles habet, ſed ſenſum non exprimit integram τὸν παλαιστῆς: quare id fortè melius quod ex Adamantino conijcere poſſumus, ſi legamus, *Ecce quàm breues admodùm poſuiſti dies meos*, quippe cùm quatuor digitorum menſura breuis admodùm ſit, ac perinde vitæ noſtræ breuitatem ſignificet. Hinc clamat Iobes: *Nihil enim ſunt dies mei*. Vt miſſum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuem, artem verò longam eſſe conquerentem, & quæ multa in hanc ſententiam dici poſſent. Euthymius quoque palæſtam quatuor digitorum coniunctione fieri, ſpithamæque tertiam eſſe partem dicit, ac perinde minimam omninò menſuram, eoque nomine paucitatem dierum, quos uiuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἀπὸ τὸν παλης deduci poſſit, interpretari etiam poſſe dici Contentioſos, ſeu laborioſos dies, hoc eſt, luctę pugnæq; plenos: in lucta enim labore ac contentione multa utimur. Ideò verò Dori nomine menſuram eam appellari dicunt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim eſt vocabuli ſignificatum) ab eodem digitorum loco amittantur, quo παλαιστὴ conſtat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos uocaſſe δῶρον quem nos palmum. Vitruuius quoque, quem nos palmum δῶρον ait à Græcis dici, quòd numerum da-

C tio Græcè δῶρον, appellatur. Id autem ſemper per manus geri.

Explicatio loci Dauidis ex Græco.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimenſio eſt decem digitorum. Sunt tamen qui δοχμὴν menſuram eandem eſſe putent cum Doro: quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentium, ita ut δοχμαὶ tres σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atque id apud Heſiodi commentatores.

Sic Ὀρθόδωρον palma porrecta, & interſtitium inter palmam porrectã & extremitatẽ digiti medij.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

Σπιθαμὴ omninò duodecim eſt digitorum: quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremum vſque pollicem occupamus. Plinius lib.7.cap.altero, vbi de Pigmæorum ſtatura loquitur, ternas eos ſpithamias longitudine, hoc eſt, ternos dodrantes non excedere dicit. Dodrantem poſuit Plinius ratione pedis habita, ex quo ſi dematur quadrans, reliqui erunt digiti duodecim eaq; pars quæ tribus conſtat quadrantibus, Dodrans nimirum appellatur, Frontinus ſpitamiam etiam Sextantem dici ſcribit, habereq; palmos tres, uncias nouem, digitos duodecim.

Quibus cõſtet ſpithama, & hieroglyphica. Hinc illud Diogenianus σπιθαμὴ τοῦ βίου, ſpithama uitæ.

DEVS.

ADducit hæc rerum ſeries in memoriam id, quod Prophetæ, plurimum hieroglyphico, ſi non charactere, idiomate certè hieroglyphicis perquàm ſimili utuntur, Deum appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem ſcilicet ſit rerum omnium facultas, ſupremaque authoritas: manu paſſa propemodum occupata, qua ſingula ordine tenoreque certo temperat ac moderatur, neque

non ſines æquis terminis diſtributos, dimenſioneſque omnibus, quæ in vniuerſo mundo ſunt, rebus lege ſua dipartitur. Moris enim eſt oblatarum rerum magnitudinem ſpithamis, quę nobis promptuaria eſt menſura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, ſufficiat vnus ex quadrageſimo cap. Eſaiæ locus: *Qui menſus eſt pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit?* & quę ſequuntur. Vbi Hieronymus: *Quod autem pugillum vocat & palmum, humanæ conſuetudinis verbis vtitur atque menſuris, vt Dei potentiam per noſtra verba diſcamus.* Et paulò poſt σπιθαμὴ autem, hoc eſt, palmus, extenſam ſignificat manum a pollice vſque ad extremum digitum. Quæ verò ibidem poſita ſunt de lichano guſtatore, vt idem interpretatur: digito, ac perinde minimo, alij viderint. D

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, vt ſuperiùs dictum, vitæ breuis hieroglyphicum habetur, quod a Græcis authoribus poſitum eſt, vt minimum vitæ ſpatiolum menſuræ eiuſmodi paruitate ſignificaretur, vſurpaturque plurimùm ad vniuſcuiuſque rei breuitatem indicandam, præſertim vbi in puminliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in deriſum Triſpithamos ſcurræ vocant.

PES.

PEs nemine diſcrepante digitis conſtat ſexdecim, quare qui ſcribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt, vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiuſmodi dimenſio in vncias duodecim: & eſt ſexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita deſcribit ut eum dicat habere palmos quatuor, vncias duodecim, digitos ſedecim.

CVBITVS. E

Quibus cōſtet cubitus. Pollux tamē mediū manus digitum καταπυγωνα uocat.

CVbiti quoque ratio ideò varia eſt, quia palmus variè accipitur. Nam qui duobus eum conſtare palmis dicunt, digitos omninò quatuor & viginti commemorant, dum cubiti ſpatium id eſſe dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirū ſeſquipedale eſt, & Græcis Pygon dicitur, vnde Pygmæi Euſtathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neque diuerſus erit a Nypſo & alijs Vitruuius, qui cubitum ſenis, more ſuo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quemque digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis noſtri partem eſſe volunt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differreque ab eo qui dicitur πηχύς: de quo videris apud Suidam. Eſt etiam cubitus regius, qui maior eſt communi tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Eſt & cubitus geometricus, qui dimenſione vna ſex cubitos è noſtris æquat, vt Origenes & Auguſtinus retulerunt.

TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum verò cubiti vna cum fræno manu prætento, temperantiam præ ſe fert, vnde Nemeſeos ſimulachrum in ſignibus his conſpicuum habebant, cuius hæc erat inſcriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἀμετρόντι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua: hæc admonet. os cohibe.

DELICIOSVS. F

SVnt qui delicioſum molliculumque hominem, nę hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notēt. Signum inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneę ſub cubito manuum ceruical aſſutum ſumptum id ex Ezechiele, qui dicit: *Væ ijs qui aſſuunt ceruicalia ſub omni cubito manuum:* nimirum eos intelligens, qui propter animi corporiſque mollitiem a virili recedunt fortitudine, & nequiter effœminantur. Forſitan autem, addit Adamantius, ſermo diuinus per huiuſmodi figuram & argumentum eos culpat magiſtros, qui per vaniloquentiam, & falſę beatitudinis promiſſiones (quod noſtro, quippe corrupto tempore, ſupra modum inualuit) multitudinem audientium libidini, uitijs uoluptatique ſummittunt. Addit etiam Propheta, de capitis velamine quædam, quę quoniam his pręcipuè temporibus ualdè ſuſpecta ſunt, conſultò pręteribimus: quę ſi quis curioſius appetierit, eiuſdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deque temporum noſtrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

Ezec. c. 3. Myſtica cubiti ſignificatio.

GRADVS.

GRadus, quem alij Greſſum dicere malunt, & Græci τὸ βῆμα appellant, uno conſtat cubito & pede: quod ſpatium tantundem eſt ac pedes duo & ſemis, uel digiti quadraginta.

A

PASSVS.

PAſſus à paſſis manibus dici videtur. Alij paſſum quinis tantum pedibus conſtare putant, quo ſpatio greſſus duo recenſeantur, ſintque digiti octoginta. Nam ſpatium quod paſſis manibus occupatus, in ſex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra eſt quadrati corporis proceritas.

Vel ſpatiũ quod ĩ ſpatio pedum.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto ſex pedum eſt. Menſura eadem à pedum numero Hexapus dicitur. Orgyię ſpatium Suidas inter expanſas manus capit, quæ quidem menſura cum par ſit proceritati humani corporis, nulli dubium & Suidam & Herodotum idem ſentire. Lib. Pandect. 10. tit. Fin. reg. c. vlt. fodienti puteum paſſum à vicino limite abeſſe oportere, interpres Latinus poſuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Græcè ſcripta eſt in Codice Piſano, qui Florentiæ aſſeruatur, & ὀργυίαν hic habet, quæ quidem menſura vna plus pede creſcit, & aliàs, uti oſtenſum, ἑξάπους vocatur. Theodorus ex Ariſtotele interdum Paſſum vertit. Sed cum Orgyia, vti dictum, vno plus pede ſupra paſſum porrigatur, non ſatis rectè uidetur expoſitum, vt paſſus à paſſis manibus dicatur: id autem ſi admittitur, rectè Theodorus. Sed enim omninò uariat ipſa paſſuum menſura, pro regionum ritu & inſtitutis.

Hero. li. 2.

Solonis lex.

Vel quod patet in ſpatio pedum.

VLNA.

VLnam Seruius, & plerique alij eadem cum ea quam memorauimus Orgyia videtur interpretari, neque tamen inficiatur, longè minori ſpatio ab alijs deſcribi. Sunt verò qui vlnam Orgyiæ dimidium eſſe uelint, nomenque id, atque ea ferè trium pedum menſura in plerisque Italiæ locis permanſere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI. cap. XLI. de Abiete, cuius craſſitudo quatuor hominum vlnas complectētium implebat, hominibus quatuor admotis, arboris ambitum vlnis octo complexũ intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiuſmodi amplitudo mihi non eſt miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vaſtitatis incredibilis inſpexerim in Noricis Alpibus enatas.

In Suetonio Ecgl. 4.

B

Nempe, ſpatiũ in quantũ vtraque extenditur, manus.

DECEMPEDA.

DEcempeda, quæ Græcè δεκάπους, ſuo ſe prodit nomine. Ea verò & Acæna eſt, Theſſalorum quidem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonoñauticis legimus. Porrigitur nimirum ea in digitos centum ſexaginta, qui duo paſſus eſſent, non tamen Orgyiæ. Eo dimenſionis nomine ſæpæ vtitur Cicero, & decempedatorem, Meratorem appellat. Eo fere ſpatio à vicino abeſſe lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam ſi quid aliud ſeuerit, ſatis eſt quinque abeſte pedes. Quamquam ſuper huiuſmodi limitatione lib. Pandect. 10. tit. Fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, non ſatis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit: *Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes*, in Plandectis quæ tanta veneratione Florentiæ cuſtodiuntur, ita Græcè ſcriptum reperi, ἐλαίαν δ' ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν τὰ δ' ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus uerbis manifeſtum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno ſolo plantandas, cæteras autem arbores duos tantum pedes abeſſe poſſe. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Piſano codice ipſo, quàm paſſim in impreſſis voluminibus præſtitum, de quibus alibi diſſerendum: nunc noſtrum ſequamur inſtitutum.

Solonis lex.

C

ACTVS.

ACtus pedibus conſtat centum & viginti, qui paſſus eſſent quatuor & viginti.

IVGERVM.

IVgerum, vt Varro finit, conſtat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadragiñta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo Boum in die arari poteſt: de quo, quia pleni ſunt omnes Grammaticorum libri, non eſt vt plura inculcem.

Varro li. 1. & Plin. lib. 18. c. 3.

STADIVM.

STadium dupliciter conſideratur, alibi pro ſpatio curſoribus in agone deſtinato, alibi certum eſt menſurę genus limitibus agrorum metandis comparatum. Atque hoc plurimum centum vigintiquinque paſſibus noſtris terminatur, qui pedes eſſent DCXXV. Ea ſumma octies computata mille, facit, quę dimenſio proximè accedit ad eam, quam ponit Herodotus II. vbi de labyrintho, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, *Orgyæ centum iuſtæ ſtadium conficiunt hexaplethrum.* Quod verò ad agones pertinet, Græci ſtadium ſuum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculem ducentis quantumlibet pedibus dimenſum ab Hercule alijs omninò maius. Vnde Mathematum periti herois ſtaturam ex eo ſtadio, quod ipſe ſuis pedibus metitus eſt, prodidere. Italicum porrò pedes continet CXXV. authore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantum. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatium, ſed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus deſtinata.

Theophilus, lib. 2. Inſtitutionum.

Autor. A. Gellius, lib. 1. cap. 1. Gen. c. 13.

PLETHRVM.

PLethrum verò menſura eſt cētum pedum, ſexta quippe ſtadij pars, vt apud authores Gręcos paſſim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem verò eſt, centum id conſtare Orgyijs dicere, cum, uti ſuperius dictum, Orgyia ſex occupet pedes.

Plutarchũ & Suidã.

DIAVLVS. D

D. Hieron. 1200. conſtare ait.

DIaulus menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterum uarietas ſtadiorum effecit, ut diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, ut ſuo loco dictum, plurimum habet uarietatis.

HIPPICVM.

HIppicum, quo ſcilicet Equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe, Plutarchus author eſt.

MILLIARIVM.

Vel 1000. paßus vnde et nomen.

MIlliarium, vt Iunius Nypſus, octo ſtadijs conſtat: ut Vitruuius, pedibus quinquies mille, atque ita ſtadium id aſſumitur, quod CXXV. paſſibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe diximus ſexcentos quinque & uiginti, quinis unicuique paſſui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

Δόλιχος, vt de longitudine temporis, ita & ſpatij. & menſura dicitur, à curſu & δολιχεύω, dolichum curro.

DOlichus, vt nonnulli ponunt, ſtadia continet duodecim, unum quippe milliarium & ſemis. Qui uerò quatuor & uiginti aut uno minus ponunt, quæ tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi uidentur: erat enim locus, ubi Equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato: quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro Equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomum in epiſtola ad Philippenſes hom. 1. *Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi poſt deficiat, omnem amiſit laudem*: dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi. E

PARASANGA.

Perſæ quoque ſchœnos & paraſangas, alij alia menſura determināt. Plin. lib 6. cap 26.

Leugua gallicè, lieue.

PAraſanga, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itineribus Tranſalpinæ nationes plurimum utuntur, vulgò Leuguam appellantes: quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionumque ſitu plurimum uarient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ uerò atque Galliarum campis, longius protrahuntur. Denique eam mihi uidentur rationem habuiſſe, ut quantum itineris una hora obequitando confici poſſet, id ea nuncupatione appellarint: ideoque cum difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leugas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

Hero. lib 2. Plin. li. 12. cap. 14.

SChœnus duas occupat paraſangas, quæ ſeptem eſſent milliaria. Hæc inter Aegyptiacas menſuras adnumerantur ab Herodoto. Nonnulli ſtadia ea quinquaginta continere tradunt. Plinius ex Eratoſthenis rationes quadraginta tantum, qui paſſus eſſent quinquies millia, Aliqui ſtadia XXII. ſingulis Schœnis attribuere. Atque ita menſurarum huiuſmodi inconſtantiam diuerſitas authorum fecit, ſiue loca, ſiue tempora rationem hanc omnem uariarint, quemadmodum in ponderibus tanta ſcriptorum diſſenſione omnia conturbata. F

HAEREDITARIA PORTIO, SORSVE.

Exo. c. 32.

Ma trace & mō giſte, à venationis metaphora. Pſal. 138.

INuitat verò me nominis ſimilitudo, ut quid Schœni uocabulo ſibi uelint Diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim menſuræ genus erat ſub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuiſione huic & illi obueniſſet, tranſibatque uocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moſeos cantico, Deuter. *Funiculus hæreditatis ſuæ Iſrael.* Et Pſ. 77. *Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis.* Et 47. Ezechielis: *Ioſeph duplicem funiculum habet.* Et paſsim multa huiuſmodi. Aegyptiis porrò mos, ait Prodicus, ut apud Max. Tyrium eſt, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoſcit tertio Ioelis cap. vbi Septuaginta ait tranſtuliſſe, χειμάῤῥον τῶν χοίνων, quod alij *torrentem ſpinarum* fecerant, funiculum ait χοῖνον, aut iuxta Aegyptios menſuram certi itineris. Vnde in Pſalmis: *Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. In Nilo enim*, ſubiicit, *flumine, ſiue in riuis eius ſolent naues funibus trahere, certa habentes ſpatia, quæ appellant Funiculos, vt labori defeſſorum recentia trahentium colla ſuccedant.*

VITAE PROGRESSVS.

QVia verò verſiculum obiter ex triceſimonono ſupra centeſimum Pſalmo citauimus, τὴν τρίβον μου ϗ τὴν χοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, *Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti*, tranſtulerunt,

quidam

A quidam *Examinaſti*, à veſtigio tamen eſt ἐξιχνιάζω: quamuis qui Hebraicam ſequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνον μου ἐξιχνίασας, *accubitum meum euentilaſti*, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæq; lectionis traductio in hanc ipſam ſententiam habet. Sed &, quando ambulauero in uia, aut quando accubuero ad ſtudendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta eſt, quam, ut plerisque locis apud Hieronymum video, eam eſſe arbitror quam ſeptuaginta tranſtulere, eam ſecuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, expoſuimus. Quam uerò ſchœni funiculi ve, menſuram apud Aegyptios & Perſas eſſe Euthymius tradit, eadem ait, noſtri propemodùm ſtadij longitudinem æquare.

Septuaginta fortaſſe pro σχοῖνον funiculū, κοῖτον, cubile uerterunt.

S T A T H M V S.

Cēſorinus tamen, de die natali. ca. 13. aſſignat ſpat. 126000. ſtadiorum a terra ad Lunam, ſecundum Pythagorā

STathmus, quod itineris diurni ſpatium eſt, produci fertur ſtadijs centum & quinquaginta, quæ milliaria eſſent vndeuiginti, quadrante minus. Nam & Iuriſconſultorum tabulæ uiginti milliaria diurnis itineribus conceſſerunt. Iocosè verò Lucianus ὑπερνεφέλῳ ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός: *Nunquid tria millia ſtadiorum ſunt à terra, ad Lunam uſque, qui primus nobis ſtathmus*, id eſt, *quod itineris ſpatium vno die peregimus?* Sed ut fabulas omittamus, ſatius fuerit, tot decurbs ſpatijs commodùm quieſcere: quamuis adhuc digiti quoquouerſum accepti quaſdam habent dimenſiones, quarum norma modoq; reliquum totius humani corporis dimetitur, menſura in hoc uel illo membro nunc parte pari, nunc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditius, ut ſuprà innuimus, eiuſdem menſuræ eſt cum infamis dimidio, aure, cum naſo, cum fronte, & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus pleriſque alijs, Verùm cùm hæc ad pin-
B gendi ſculpendiq; artem potius, quàm ad ſuſcepti operis negotium pertineant eam artificibus operam relinquentes, imaginum ſignificata, non artem pingendi, exponere proſequemur.

D

PIERIVS VALERIANVS CLARISS. BERNARDINO TOMITANO,

PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACADEMIA PATAVINA profeſſori, de Digitorum numeris & ſignificatis,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSSEPTIMVS.

MICARE tecum digitis libet, TOMITANE honoratiſſime. Micare mecum? inquies. Nempe, quantacunque ſis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum ſignificationes explicare aggreſſus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium geſticulationibus, modò eos porrigendo, modò contrahendo, colludere ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipſa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè ſint aſpernaturi. Quare auſim dicere, aliquid omninò in digitis meis vel ipſo Tomitano non indignum, quodque forſitan emunctiſſimam eius narem ad libri totius lectionem poſſit allicere. Multa enim ex eo tempore ſunt, quæ temporibus illis beatioribus quibus induſtria & ingenium in pretio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiuſmodi argumentum ſentiam, ingenuè fatear, habet omninò aliquam rerum copiam, & varietatem. Sed exactiſſimam diligentiam illam, omnia perquirendi quæ in huiuſmodi ſententiam dici poſſunt, neque me præſtaturum polliceor, cui pleniorem eſſe, per otium, & tam frequenter infeſtam podagram, minimè licuerit. Neque tu, qui omnem uitæ meæ rationem optimè noſti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque ſit, mei erga te amoris & obſeruantiæ argumentum eſſe voluerim. Cognoſco autem ingenium Philoſophi, qui tam multa quæ minimè oculis conſpicua ſunt, ita ſpectare videatur, ac ſi rerum ſuarum imaginibus conformata, ſuiſq; coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam Philoſophus ita intuetur, & ad amuſſim factam agnoſcit, ſi ac coloſſus ingens aliquis aut fabrica quæuis admirabili membrorum artificio elaborata eſſet. E

F

DE DIGITIS.

Digitorũ diuiſio, & munus cuiuſque proprium.

RATIONI conſentaneum uidetur digitos primùm diuidere, & quod illi munus ſinguli ſuſcipiant explicare, ut ita mox quæ in illis ſignificata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio geſtu diſpoſitis, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati ſumus, modò hac, modò illa manu varias habent ſignificationes, ac omnem ferè numerorum rationẽ explent: cuiuſmodi plurima in antiquorum ſtatuis reperiuntur, & apud ſcriptores paſſim offeruntur quæ non paruam inferant hęſitationem, niſi aliqua eorum ratio, quod facere propoſuimus, expendatur. Tota igitur ſupputationis ratio in tres partes diuiſa eſt, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compoſitus numerus appellatur. *Digitus quid.* Digitus, eſt quicunque numerus ſuo denario profertur, & huiuſmodi puncta uſque nouem, prærogatiua quadam, etiam ſub numeri nòmine ſingula continentur. *Articulus* Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compoſitus numerus reſultat, quotieſcumque ſcilicet articuli, ſiue denarij numerum aut hunc aut illum ſibi aſſumunt. Numeri ſedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, polliceque. *Cõpoſitus.* Compoſiti & hos & illos, prout uſui venit, aut explicant, aut inflectum ſocialiter. His ita conſtitutis, operæpretium eſt, quos quiſque digitus, quos cuiuſque digiti geſtus, numeros oſtendat, aperire. Primùm autem omnium illud conſtat, lęuam manum omnia indicare puncta ab unitate, uſque nouem & nonaginta: dexteram verò a centenario, ut ita dicam, vſque ad noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario diſtinguatur, magna eſt inter eruditos controuerſia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditum, ſequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectuntur. *Beda in libro de temporibus & Natura rerum.* Beda enim, ſi modò ille ita ſcripſit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, ut quo geſtu, quibuſque digitis decem in læua numerauimus, eo centum in dextera deſignemus: inde ad

A millenaria deſcendamus, & quibus geſticulationibus in læua numeros vſque nouem oſtenderimus, ijſdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinē ſecuti, vti minores numeri maioribus ſubijciuntur in læua, ita minores ſummas maioribus in dexteras ſubditas agnoſcunt: ea enim proportio eſt numerorum ad decadas, quæ centenariorum ad chiliadas. Congruum igitur eſt eorum quoque hieroglyphicorum figuras ad eorum regulam accommodari. Quare perplexitate, quæ in iis quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus ſtatuendæ, vt veluti in læua cœptum eſt ab auriculari pro unitate & ſocijs: ita in dextera ab eodem digito centenarium exordiamur, vſque ad nonaginta. Millenaria verò per pollicem & indicem exprimamus. Atque ut in læua à numeris per inferiores tres digitos aſcenſum eſt ad articulos, ita in dextera per eoſdem inferiores à centenarijs ſurrigamur ad millenaria, quo ſcilicet geſtu quibuſque digitis in læua decem oſtendimus, per eoſdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longè commodius & conuenientiùs hoſpitantur. Cuius rei teſtem appello ſummæ multiplicisq; doctrinæ uirum Ireneum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit, apertè enim hic ſcribit: VNIVS *numerum, quo geſtu ſignificabantur in ſiniſtra, tranſlatum in dexteram centena conficere.* Sed ponam eius verba ſuper hoc geſtu, in Valent. libro primo, capite XIII. *A numero nonageſimonono, qui fuit in læua per* VNIVS *ſignificationem, transferri in dexteram, & ibi centena conſtitui.* Huius ſententiam Græci, & uniuerſus recentiorum vſus admiſit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius abſolutiſſimè conſummauit, eiusq; opus uno omnium ore probatiſſimum, multis ab hinc annis venit in manus hominum, habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc ſeriem, quam ponit Iræneus figuratis, libellos ad mortalium inſtitutionem edi-
B dere. Prætereà tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amuſſim congruit, mirificeque reſpondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expreſſere, ita inter ſe diſtinctas, ut apicibus ſolùm quibuſdam additis ſitu, tantùm numerorum varietatem indicarent: quaternæ tamen ita poſitæ, ut prima digitos, ſecunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonſtrarent, eo quidem ordine, ut qui apex ſurrectus læuorſum vnitatem oſtenderat, dextrorſum verſus centena præ ſe ferret: ijdem, ſed infernè vergentes, læuorſum decem; dextrorſum mille ſignarent, in eum, quem ſequenti uides pagina, modum.

C

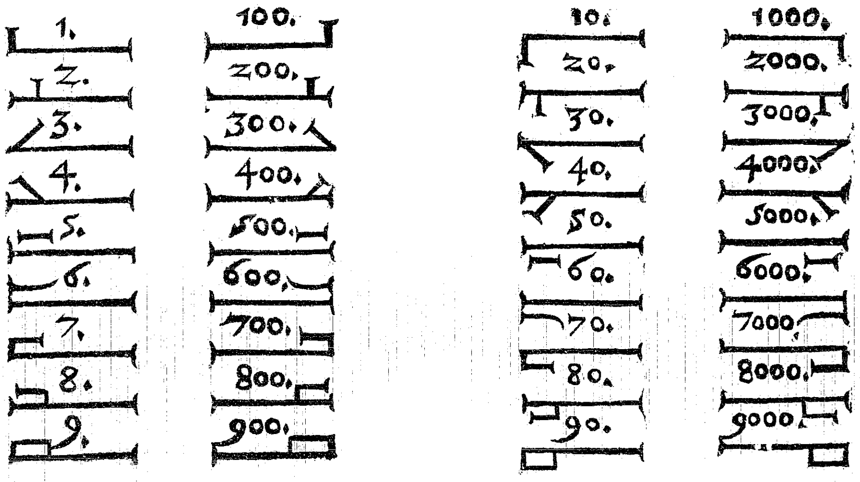

Ad

Ad Chaldæorum igitur normam, manuum digitorumq; ſupputationes accommodabimus, earum vo D lis altera alterius è regione paſſis, ut unitates centenarijs, decades millenarijs, ad ſuperiorum hieroglyphicorum inſtar opponantur.

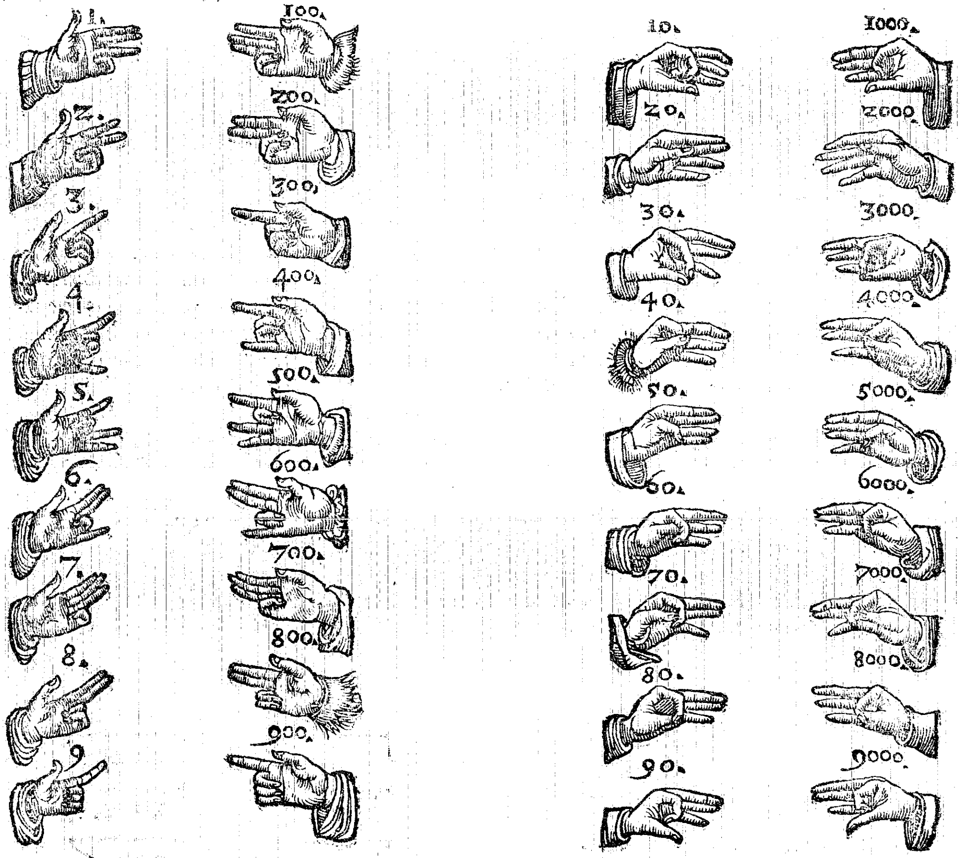

E

Orontis dictum.
Plutar. in Apopht. Regum.
Olim digitis ſubducebatur ratio, ut nunc calculis.

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eis indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus eſſet, dixerit: *Quemadmodum ſupputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ ſe ferunt, ita Regum amici nunc plurimùm, nunc minimùm præſtare poſſunt*, non eſt vt quiſpiã hoc ad Bedæ rationes trahat, quaſi Orontes intellexerit de dexterę lęuaq; auricularibus, in quibus hinc unitates, inde millenar:a conſtitui debeant: inſulſa enim eſt imaginatio, cùm Orontes myriadas hic confuſim ad amplificationem oratorio more dixerit: non quòd miryadum hieroglyphica unitati ſigillatim opponere cogitarit, ſed in uniuerſum hinc læuæ digitos, illuc dexteræ deſignauit. F Obſtaret Chaldęis & Perſis, Irænęo & alijs, Quintilianus, quem nonnulli ex libro undecimo citant, eo loco: *Geſtus, poculum poſcentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum pollice flexo efficientis*. Quæ ſunt a quibuſdam ſcriptoribus notata, ne in ruſticis quidem uidi. Sed iidem ipſi, qui quingentorum poſitum uolunt, inficiari non poſſunt, quin eo loco eruditi plerique viri quinquagenarium potiùs agnoſcant. Non ſum verò neſcius nonnullos eſſe, qui lectionem apud Bedam defendere aggrediantur: quippe quæ in læua denaria ſunt, ijſdem digitis in dextera centena ſignificare, atque ita per eoſdem pollicem & indicem per decadem aggregationem ad noningenta uſque procedendum: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiuſdem dexteræ inferiores digitos, deſcendamus, quod uel natura ipſ: uidetur abhorrere. Sanè Hieronym. uerba ſunt: *Porrò centeſimus numerus* (diligenter quæſo Lector attende) *ſi de ſiniſtra transfertur ad dextram, & ijſdem quidem digitis, ſed non eadem ma:u, quibus in læua nuptæ ſignificantur & viduæ, circulum faciens exprimit virginitatis coronam.* Ego

Explicatio loci citati ex Hieron.

ni fallor, ex his uerbis Hieronymum puto eadem tradere: quæ docuit Irenæus, dummodò loco ſuo ſententia commatis additis diſtinguatur. Sententia quidem Hieranymi eſt, diligenter attendendum. Quid attendamus? Centeſimum numerum de ſiniſtra transferri ad dexteram, & iiſdem quidem digitis, non eadem manu circulum facientem exprimere uirginitatis coronam. At explicauit ſe aptius, inquint, dicens: *quibus in læua nuptæ ſignificantur & viduæ*. Scimus quidem in læua unguem indicis, quaſi ad oſculum molliter applicatum, maritalis coniunctionis hieroglyphicum ab eo uiro d:ctiſſimo poſitum: quod loco ſuo plenius commentati ſumus. Viduas autem per ſexageſimum oſtendi, qui numerus per indicem eiuſdem leu:, qui extremum pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur.

A tur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus ne fallamur, admonet, transferri numerum centeſimum ab læua in dexteram, per digitum & geſtum ſcilicet, qui unitatem in læua conſtituit, in dextera centena conficiat, atque de cæteris. Atque hoc eſt quod ait, *Sed non eadem manu.* quam manum? eam intelligit qua non utimur in centenis, cuius, ſcilicet digitis nuptę ſignificantur & uiduæ, quarum manuum hieroglyphica ſuperiùs & explicauerat, & ingenioſè interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc dicet aliquis, circum nflectetur in auriculari? Reſpondemus: ſi digitum eum ita inflexeris, vt digiti eius unguis mediæ palmæ turberculum appetere uideatur: id ita coronę plexum imitabitur, ac ſi arboris cuiuſuis ramulum ita flexeris, ut cacumen eius ad locũ, vnde germinare cœperat, inflexeris. Nam geſtus hic (vt quod neceſſe eſt identidem repetamus) in læua unum ſignificat, centum in dexteta, ut ſingula copioſiùs ſuis quęque locis enarrabuntur. Nunc quoniam lectorem aſpera & moroſa forſitan diſceptatione delaſſauimus, libet in huius geſticulationis ſententiam lepido Nicarchi epigrammate aures animumve aliquantulum delinire. Iocatur enim is in Cotyttarin annoſam uetulam, quæ præcano cùm eſſet capite multæque dicacitatis, ac Neſtori comparata, nondum eum ita grandæuum eſſe fineret, quæ Ceruos annis ſuperaſſet, ea ætatem ſuam læta manu ueram diſſimulans inciperet numerare, tamen & uiueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederetur pedibus, æquè ac ſi eſſet adoleſceatula. Quare minimè uerendum ne Plutoni ſiniſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falsò quidam Nicandrum vocant: *Nicarchi locus in Cotytarin.*

Ἡ πολιὴ κροτάφοισι κοτυτ]αρὶς ἡ πολύμυθος,
γραῖα, δι' ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
ἡ φάος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
B γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζώει, καὶ λάσουσα, καὶ ἀρτίπος οἷάτε Νύμφη
ὥστε με διστάζειν μή τι πέπονθ' ἀΐδης.

Quòd ſi quis Epigramma ipſum Latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententiæ:

Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior:
Quæ Ceruos annis ſuperarit, quæque ſiniſtra,
Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,
Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius

Et quoniam in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepœia poſtulat, ut quatuor etiam Iuuenalis carmina ſubiungamus:

Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero
Exemplum vitæ fuit à Cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſecula vitam
Diſtulit, atque ſuos iam dextera computat annos.

VNITAS.

SEd iam ſtrato itinere, ſoſpitiſque controuerſiis, ad ea quæ liquida manifeſtaque ſunt procedamus digitoſque ipſos erumpere geſtientes è carceribus emittamus: primique ſpatia corripiant auriculares, alter & alter, quorum qui in læua eſt uno omnium conſenſu unitasis indicium eſt, ſi unguiculum ad medium uolę tuberculum aduertat, quaſi coronam quandam flectere meditetur. Itaque ſi faſces a dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læua uerò eo geſtu prætendatur, primi Conſulatus hieroglyphicum apparebit, uel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet, atque ita de reliquis. *In quo explicãdo hallucinatus creditur Domit Calderinus.*

C

CENTVM.

AB hoc læuæ digito ad eundem dexteræ conuerſi, eodem geſtu quo illo unum, hic centum, vt iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Neque id prætereundum, quod centenarius numerus Virginalis, ut ſacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem iis qui uitam rectè, piè, ſanctique inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, uel fructuũ prouentus: alijs tricenarius, alijs ſexagenarius, aliis centenarius. Tricenarius quidem iis, qui maritalem ſecuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, ut loco ſuo dicetur, aptus nuptiis. Sexagenarius iis, qui uiduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum uiduitatis eſſe identidem oſtendemus. Centenarius demùm iis, qui uirginitatem intaminatam incolomemque ad ultimum uſque uitę terminum ſeruauere. Eucherius centenarium hoc pręmium non tamen ad uirginum meritũ, verùm etiam ad martyrum mercedes pręmiaq; propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſſimum, ait, centeſimum ideò concipimus, quia quinquageſimus, quo ſpiritus ſuat, amplectitur: unde Pentecoſte Spiritui ſacra. Bonorum uerò operum fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad centeſimum uſque cumulatur. Adamantius quoque numerum hunc plenum in omnibus atque perfectum autumat: aitque totius rationabilis creaturę ſacramentum intra ſe continere. *Virginalis numerus.* *Martialis numerus Viduitatis aut cælibatus numerus.*

D V O. D

AD læuam autem, vnde digreſſi ſumus: reuertentes, ſi uti de unitate dicebamus, aut Conſul, aut Imperator, aut Dictator, uel quid huiuſmodi fuerit, qui dignitatem eandem ſibi acceſſiſſe indicare uoluerit, non inſulsè ſtatuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo atque eodem loco cum ipſo minimo applicetur. Duo enim, vel bis, vel iterum, eo geſtu exprimi manifeſtum.

CORPVS, VEL IMMVNDITIA.

Dualis numeri myſticus ſenſus.

Sed & motus, multitudinis & opinionis ſymbolum.

IPſe verò dualis numerus myſtico ſignificato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in ſacris: quòd is numerus ſociandis generandiſque corporibus aptari ſolet, de quo uidendus Adamantius lib. I I I. in Epiſtolam Pauli ad Romanos, ubi de propitiatorio loquitur. Sic monet D. Hieronymus in hanc ſententiam aduerſus Iouinianum, animaduertendum eſſe iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & ſexto die, expletis operibus ſingulorum ſubiectum eſſe: *Et vidit Deus quòd eſſet bonum*, in ſecundo verò die hoc omninò ſubtractum, ut admoneremur non eſſe bonum duplicem numerum, quòd ab unione diuidat: nam unitas tota Dei eſt, dualitas verò ſignificet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus ubique Hieronymus paulò ſe inferiorem oſtentat.

D V C E N T A.

EOdem verò ipſo geſtu quo in ſiniſtra DVO, in dextera digitus, idem DVCENTA ſignificat. E

I I I.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures Infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac ſi citharæ cuiuſpiam filo una ſerie geſtuque apprimendi eſſent, ternarium effingunt numerum. Quòdque ſuperius de titulis & honoribus attigimus, ubi tergemini cuiuſquam notandi eſſent, hoc aſſumi poteſt hieroglyphicum.

A N I M A D E V S V E.

Ternarius numerus.

SEd ipſe etiam numerus ſuum habet ſignificatum: quippe qui incorporeæ naturæ conſecratus, nunc animæ, nunc Dei ſimulachrum, hieroglyphicumque eſt, de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi diſputarunt, quæ breuitatis cauſa ſunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatoriū in diuinis inſtitutionib. longitudine ſuorum cubitorum & ſemis fieri demandatum, vt id Chriſtum hominem ſignificaret, quod & apud Paulum epiſtola ad Romanos habetur: qui quidem licèt verus eſſet homo, quem propoſuit Deus propitiatorium per fidem in ſanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturā, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior eſt. Sed ſi quis hæc apertiùs declarari ſibi uoluerit, ad eius epiſtolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malum eſſe dicebamus: ſacerdos Heli, cap. I I I. I. Regum, dualem numerū peſſimi ſpiritus eſſe ſuſpicator, vti Dei ternarium. Nā cùm Angelus Domini Samuelem bis uocaſſet, tertiam uocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam eſſe cognoſceret.

C C C. F

Virg. Aen. lib. 4.

EOdem geſtu digitoque quo tria in ſiniſtra, C C C. in dextera ſignificantur. Sed & uocabulum ipſum ſuas habet ſignificationes. Trecenta ſi quidem pro magno admodùm numero ponuntur, ut apud Catullū: *Expecta endecaſyllabos trecētos, quos ſimul cōplexa tenet trecentos*, & multa huiuſmodi, etiam apud alios: *Et trecētenas erroribus impleat urbes. Tercentum niuei tondent dumenta iuuenci. Tercentum tonat ore deos.* Sanè cùm ſuperiùs centenarium plenum atque perfectum numerum eſſe oſtenderimus ex Adamantio, eundem triplicitum, ſupremum quid ſignificare nulli dubium relinquitur. Sed tercenteni in Arcę longitudine cubiti, oſtendunt hominem qui ſit a centenario lapſus, hoc eſt, qui a tota rationis ſumma per ignorantiam deciderit, facilè poſſe per Patris, & Filij, ſanctique Spiritus cognitionem in trecenta reſtitui. Hic autem animaduertendum eſt, poſſe nos geſtuum conformationibus illud coniectari quod ait Plinius libro XXXIIII. cap. VII. Ianum a Numa rege dicatum digitis ita figuratis, vt C C C L X V. dierum nota, per ſignificationem anni, temporis, & æui ſe Deum indicare.

C C C L X V.

Pliniani loci explicatio.

CVm itaque Plinius dicat, *digitis ita figuratis*, ueriſimile non eſt, quod nonnulli putant, in dextera inſculptam fuiſſe literam T, quæ apud Græcos trecenta ſignificat, in læua verò ξ & ε, quæ ſexagintaquinque ſupputant. Dicamus igitur eius ſtatuæ dexteram eo geſtu figuratam, vt ea exporrecta tres inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui geſtus, vti dictum, trecenta ſignat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus,

A arctiſſima cum circulatione compleéteretur, infimis verò medium palmum verſus adcuruaretur duobus reliquis extantibus quantulumcumque porrigi potuerint: ita enim quinque & ſexaginta deſcribit: annum enim ad huiuſmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo ſcilicet bis ſexto calendas Martias dicimus, quatuor quoque anno nihilo ſecius eodem dierum numero ſupputari, manifeſtum: quia duo illi dies vnius vice habetur, nec intereſſe ait Celſus, vtrùm priore an poſteriore die quid actum ſit.

IIII.

TRium igitur numerorum geſtibus ita poſitis, inſequentium aliorum trium ridicula propemodùm ſeſe offert geſticulatio. Nam quatuor exprimere cùm uolumus, minimum ſuſtollimus reliquis in incuruatione ſua permanentibus. Ita *quartùm Coſ. Imp. Dict.* & reliqua.

CCCC.

EAdem ratione modoque in dextera iijdem compoſiti digiti, CCCC. conſtituituunt. Nec ſuper hoc aliud ad negotium.

V.

QVinque autem, aut quinquies oſtendere qui uolunt, annularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam verſus incuruant, uti in Iani ſtatua dicebamus. Neque quidem hoc tantùm ſigno quinarium ſignificabant Aegyptij, verùm etiam per ſculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quòd vt Horus ait, ex innumerabili ſtellarum multitudine quinque tantùm ſunt ea prærogatiua præditæ, ut mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus conſulerent, nihilque apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, ſi mihi dicere liceat, deſumptum puto a radiorum numero, quod Stella piſcis inſignita eſt, quod & Naturalis hiſtoriæ ſcriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conſpexi, & manibus meis attrectaui. Sed enim de hac plura loco ſuo in Cœleſtibus enarrabuntur. *Quinarij hieroglyphicum.*

B

SENSVS.

SEd & ipſe quinarius numerus quomodocunque deſcriptus figuratusve, ſuam habet hieroglyphicam in ſacris ſignificationem: pro quinque.n. ſenſibus accipitur. Vnde illud Ambroſij peruulgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Moſaicæ legis præceptis, qui peccaſſet in ſanctis, tantúdem reddere iubebatur, & ad illud quintas adijcere, quod in exemplaribus Græcis ἐπιπέμπτον legitur, vt ſcilicet ita intelligamus: *Si quis de ſacris vel oblationibus vel muneribus in vſum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriusve voti operis deſignatione datis, quinque interuertiſſet, oportere cum quinque ſarta tecta reddere: mox peccati veniam imploraturū ἐπίπεμπτον adijcere hoc eſt, & altera quinque & aliquid inſuper auctarij.* Quam ſententiam Cyrillus examinans ita meditatur: *Si quis* inquiens, *quinque ſenſum opus peruerterit, & debito honeſtoque vnumquemque officio defraudauerit, oportere cum ſynceros illos, & integros Deo reſtituere, mox alios quinque interiores adijcere, & horum omnium denique ſummam & ſoliditatem quandam ſuperaddere, firmum ſcilicet bene agendi propoſitum, ſi Deo ſatis ex aſſe facere uoluerit.* Eodem facere videtur, quod ab vno menſe ad quintum uſque annū didrachmę quinque, hoc eſt, vt Hieroſolimitanus Heſychius interpretatur, quinque ſenſuum perfectio, ſit oblatio: quæ ideò per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus ea quæ puer ſenſibiliter audit, guſtat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectū ea accommodare fuerit inſtitutus. *Quinarij numeri myſticus ſenſus.*

C

QVINGENTA.

IDem geſtus ex iiſdem digitis in manu dextera, quingenta ſupputat.

VI.

ANularis verò in læua ſolus incuruatus, auricularis & aliis exporrecti, ſenarium oſtendet, de quo multa apud Macrobium libro ſexto. *Capite 13. & Cenſorinū c.12.*

SEXCENTA.

IN dextera verò eodem depoſitus modo ſexcenta colligit, qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numeroſiſſimaque multitudine, ac propemodùm infinita, hieroglyphicè proferri ſolet. Ad Atticum Cicero: *Venio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas vno tempore accepi.* Ad eũdem idem: *In quo multa moleſta, diſceſſus noſter, belli periculum, militum improbitas, ſexcenta prætereà alia.* Lepideque Plautus, Captiuis, *Sexcentoplago* nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne ſexcenta eiuſmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

VII. DCC.

BIs iam trium digitorum ſpatiis decurſis tertium iterabimus, quod palmum notat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcumque porrigi poteſt, ad imam uſque

palmæ tuberculum appreſſum, ſeptenarij numeri ſignum eſſe. Et in dextera, ſepties centeni. Eo verò geſtu componendo medias quoque adflecti, cogitur, ac veluti gnomon horarius ſupra anularem prominere, vt ea ſit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in ſeptenar... notando delineant, in hoc ſcilicet ſignum 7. A

CENTVRIO.

Nota 7 Cẽturionis ſignum.

AC, ne leue quid attigiſſe videatur, eadem trapezitarum nota in pleriſque veterum monumentis adſculpta, centurionis ſignum habebatur. Oſtendit mihi Romæ vetuſtum admodùm monumẽtum ex marmore Thomas Petroſanctius, vir antiquitatum huiuſmodi ſtudioſiſſimus: in quo & ſignũ id inciſum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inſcriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua ſignum idem eodem ſignificato inciſum ſpectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæſium Cardinalem inſcriptionem vidi eius notę, quę ſic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7. COH. III.

& quæ multa ibidem inſculpta ſunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus. B

DEVS.

Septenarij numeri prærogatiua.

NOn erat autem otioſum Septenarij nomen, quod hieroglyphicum eſſe Dei Philolaus aſſeuerat: quippe quod ea ſit eius numeri prærogatiua, ut ipſe ſibi ſimilis, alter ab alijs ſit, ueluti Deus, dux & princeps, uniuerſorum ſolus ſemper ſingularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, ſeptenarius ſine motu eſt, neque quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant non geniti, partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunque obeunt munus, ſolus verò ſeptenarius vtriuſque conditionis immunis. Vnitas quippe a nullo prorſus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo uerò generantur a bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorũdem, & parentum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, a bis duobus ipſe genitus.

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat ſeptenario, quòd ſine matre ſit, quòdque uirgo Palladi aſſimilatur, & quorundam ſymbolico hoc utentium idiomate mos fuit ſummi Dei ſapientiam uocabulo ſignoque Palladis interpretari: quanquam ubi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & quæ ſeptenarius ſignificata habeat in Diuinis literis, dicenda ſunt: hic ſatis fuerit pauca hæc attigiſſe.

OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaque auriculari adiectus, ita vt una cum eo extremam uolę partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in lęua: in dextera octies centena recenſita indicabat. F

IX. CM.

MEdius demum ad extremam palmę uolam unà cum duobus inferioribus applicatus, ita ut totam obtegant, nouem in ſiniſtra conſtituit, in dextera nouies centena.

MVLTITVDO.

Nouenarius numerus.

EStetiam nouenarius ipſe numerus hieroglyphicus: quippe qui ſe non intra cutem contineat, ſed effuſus plurimos ſignificet, quod Theon obſeruat in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, *non quòd nouem*, inquit, *ætates viuat, ſed quòd perquandiu*, ut Tibullus:

Viuere Cotnices multos dicuntur in annos.

Apud Nicandrum ἐννεακέντρον, leges pro, *aliquot præditum aculeis*. Idem ἐννεαδέσμους σφονδύλους in Scorpij cauda ponit, cùm ſeptem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem poſita interpretes agnoſcunt, de quo ſatis in Scorpij commentario. Quin & Alcæus Hydram ἐννεακέφαλον eadem ratione dixit, cùm Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita ſuper ea:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Ad hoc etiam facit, quòd Heſiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemoſyne iacuiſſe, unde Muſarum prolem ſuſceperit. Oporteret enim, aiunt interprete, cum diu ſtudijs incumbere, qui ſit mox aliquot ingenij atque doctrinæ memorabile teſtimonium relicturus.

Nam

A *-- Nam decem Bos luca per annos*
Parturit, ingentem prolem paritura, nitenſque
Dentis ebur, decora ampla virum, decora ampla Deorum.

D E N A.

POſtquam igitur digiti tres inferiores triplici decurſu ludi ſui partes peregere, athletas nunc ſpectabimus: pollices quippe, indici vnumquemque ſuo commiſſos, varia quorũ colluctatio à læua theatri parte per decadum campum, altera verò ad dexteram lucta per numeroſiſſimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur conflictus primus læua index in primam pollicis ſui ſuffraginem vnguẽ affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, ut colluctatorem ſtrangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò ad dexteram millenarium recenſebit. De denario locus pateſcit apud Apuleium Apologia: *Si triginta annos pro decem dixiſſes, poſſes videri pro computationis geſtu erraſſe, quos circulatè debueras digitos aperuiſſe.* Quo verò pacto digiti tricenario aperiantur, loco ſuo dicemus. Apud Horum Niliacum inuenias lineã vnam ſurrectam cum alia ſupernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quę in plano ducendæ eſſent, hieroglyphicum eſſe. Puto ego hunc exprimere voluiſſe denarium numerum: cuius ſcilicet denę vnitates per lineas totidem ſignificari, tanquam per puncta, ſolitę eſſent, quę apud Aegyptios eiuſmodi tantum figura comprehenderentur: compendioſam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæque ſuam, excogitarunt. Omninò enim codices quos inſpexi, omnes eo loco mendoſi ſunt præſertim impreſſi, qui ſic habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένη δέκα γραμμὰς ἐπιπέδας σημαίνουσι. Sed & in manuſcriptis ali-
B quid deſideratur, quorum minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκλιμένῃ ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδοις σημαίνουσι, quorum hęc eſt ſententia: *Linea vnà recta, vnà cum altera ſupernè ſibi adſcita linea vel* (hic vacuum) *vel decem lineas planas ſignificant.* Puto autem lineas illas ita ducendas. ı. Nam aliquid ſimile apud nos eſt cum linea plana ſupernè ducta, cui puncta numeralia ſubijciantur, quę ſingula vnitates oſtendant, duplicatum numeri tantundem ſignificat, quot ſunt ſigna, quę planę illi lineæ ſubdita conſpiciuntur, vt I꞉꞉I VIR. aut I꞉꞉꞉꞉I vir pro Sex. vir, & Decemuir. In Aegyptiaco verò ſigno, ſuperior illa linea producta oſtendere videtur, licèt vna tantum ſignata ſit, x. tamen ſibi vnitates adſciſcere. Quod verò de duplicandis punctis dicebamus, multis poteſt veterum inſcriptionibus confirmari, ſed vnam tantum exempli loco ponam, quam Venetijs apud clariſſimum virum Danielem Raneriũ Senatorem; antiquo lapidem ita notatã inſpexi, I꞉꞉꞉꞉I VIR. quod tantundem eſt, ac ſi DECEMVIR ſcriptum eſſet. Intelligendum enim eſt puncta illa quatuor, linea illa ſupernè ducta, duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideò appoſui, vt caſtigatiorem codicem quærendum admonerem. Nec me latet Probum de notis antiquorum, eius lineæ ſupernè ductæ ſignum ad millenarium vſque prouehere: ſed in eo libro multa ſunt multorum arbitrio, atque etiam errore, inculcata, neque rei cuiuſpiam ſana intelligentia magis noſtro tempore deſideratur, quàm inſcriptionum eiuſmodi vera cognitio. Ad id verò quod ſuprà læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, reſpondere aſſerebamus, Romani quoque ad Aegyptiorum, Chaldæorum, Perſarumq; imitationem, cum decem ſignificarent, per x. duplicem literam ſuam, φ, decuſſatio, qua inſignis eſt, locutionem denarij ſaperet, mille facturi, litera eadem in ſuo iure conſeruata, capite tantum à dextera læuaque oppoſitis ſemicirculis, cuiuſmodi alij apoſtrophos, alij, vt Victorinus, Sicilicos appellauerunt
C (eſt enim ſicilicus ponderis certi menſura, quæ ſigno hoc Ɔ figuratur) coniunxere: ac ita ex X. litera, vt dictum eſt, ſua, ∞ millenarium hieroglyphicum formauere, vti quo geſtu læuæ digiti decem oſtendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamuis Priſcianus, cui nihil non arrogat Græcitati, id ſecundum Atticos, quibus χίλια mille ſunt, factum velit: atque ideo veluti illi ad hunc numerum prima tantum nominis litera vſi ſunt, quippe x ita nos M. pro mille poſuerimus. Sed hoc non vincit, quin notam eam, quam ſuprà poſuimus, à ſua potius litera, quàm à græcanica Romani deſumpſerint. Non eſt autem hic prætereundus Ciceronis locus, epiſtola ad Tironem, quæ incipit: *Quid igitur? non ſic oportet?* vbi in vulgatis codicibus ſcriptum, *Helluo nequiſſimus ſeſtertia* CC. *dabat, nullo aprico horto, nullo emiſſario nulla maccria, nulla caſa.* In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentiæ ſcriptum obſeruaui: *Helico nequiſſimus* H-S. ∞ *dabat*: id, *ſeſtertia mille dabat*, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs animaduerti, notumq; eſt Rauennę marmor vetus ita inſcriptum: OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R, H-S. ∞ N. LIBERALITATE DONAVIT. & quę ſequuntur: hoc eſt, *Decurionibus ſeptimi collegij fabrum municipij Rauennatis ſeſtertia mille numum.* Hæc verò etiam apud antiquarum inſcriptionum impreſſores ineptiſſimè corruptiſſimeque edita ſunt. Idem in antiquis inſcriptionibus indicant ᗰ & ↆ. de quibus loco ſuo, ubi quinquagenarij numeri hieroglyphicum proſequemur. Sunt qui millenarium numerum, per milliariæ ſpicæ hieroglyphicum indicent, neque quidem authores abſunt, qui genus id ſegetis nomen à maximo granorum numero, mille ſcilicet, accepiſſe tradant, vt in ſpica dictum.

X, nota apud Romanos acceptio.

Quinimo potius milium à mille dictum ꝓpter multitudinem acinorum. Vnde [illegible] ducitur [illegible] hieroglyphicum.

X I. X I I. & reliqua.

HIs igitur eo geſtu conſtitutis, vbi accidiſſet, vt denarijs reliqui etiam numeri infra x. adiungendi eſſent, trium illi, vt oſtenſum eſt, inferiorũ digitorum flexionibus porrectionibuſve ſignificabant:

Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decem circularis, auriculari mox eo loco, vbi unum ſignificat, adflexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanere, annulari ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vſque ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos oſtendi, ſatis explicatum. A

XVI.

QVoniam verò ſextodecimus numerus inter hos collocatus, eiuſq; ſignificatio magni apud Aegyptios momenti fuit, & iam conſtat numerum eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos ſignificari: nunc quid ipſe ſibi velit numerus, uideamus.

VOLVPTAS.

SAne quidem Aegyptij ſacerdotes per eiuſmodi numerum eo, vti veriſimile eſt, geſtu ſignatum, voluptatem præcipuè Veneream indicabant. Ab eo ſiquidem annorum numero adoleſcentuli ad muliebres conſuetudines, & oblectamenta nequitiæ incœptant animum applicare, licet ad ter ſeptimum uſque annum ſemel infœcundum eſſe dicit Ariſtoteles. Quod ſi prolificum ſit, vel exigua, vel imperfecta generari autumat. A bis ſeptimo autem anno pruritu Veneris incitari uult, à quo etiam tempore pubeſcere primùm incipit, ſtirpesque imitari, ut Almæon Crotoniata ait, quæ ſemen laturæ floreſcunt priùs. Atque hic ille eſt ætatis flos, de quo ſæpius apud authores, vt apud Terentium: *Anni ſedecim, ætatis flos ipſe*. Et Ouid. Philoſophiæ iſtiuſmodi non ignarus, cùm Narciſſum oſtendere vellet eius eſſe iam ætatis, vt amoribus dare operam poſſet, ait:

In Eunucho Ouid. Metamor.

Iamque ter ad quinos vnum Cephiſius annum Addiderat. B

Ad uerbū ex Cenſorino cap. 4. Hircorum more coitū appetere. Cenſorinus ibidem. Puerū, vel pubem, & puberem. De arte poetica.

Indicium autem incœpti coitus eſt vox craſſior & inæquabilis, quæ ſecunda ferè omnibus hebdomade, vel ſaltem incipiente tertia, euenit, & ſubalaris odor. Ariſtoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui noſtri, ut Cenſorinus ait, Hirquitallire dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, Hirquitallos. Nam annorum quatuordecim vel παῖδα, vel ἔφηβον appellabant, ad ſexdecim uerò ἔφηβον, ut Terentianum illud obiter interpretemur, *Poſtquàm is exceſſit ex ephebis*. quanquam ἐξέφηβος quoque unica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adoleſcentia. Adſtipulantur huic Aegyptiorum commento Aſtronomorum traditione ſuper ætatum affectibus: illi enim Lunam ad quintum uſque annum infantem propemodùm ductare dicunt; decennium inde Mercurio adſcribunt: unde illud eius ætatis ſtudium rerum plurimarum, & mutabilitas, & inconſtantia, ut modò hoc, modò illud appetant, hinc geſtiunt paribus colludere, temereq; iras colligunt atque ponunt, &, ut Horatius ait, *mutantur in horas*. Mox hominem ſextodecimo ætatis anno in veneris ditionem deuenire aſſerunt. Ad hunc uſque annorum numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Inſtitutionibus ſuis pueros ad ſextum decimum uſque ætatis annum appellauit, ad quintumdecimum Varro Iuniores ille à ſextodecimo, ad ſextum & quadrageſimum uſque dicit, adoleſcẽtes hic ad trigeſimum uſque. Quod reliquum eſt ætatis apud illum ſeniores habentur. Apud Varronem à triceſimo ad quintum & quadrageſimum, iuniores, inde ſeniores, ac demùm ſenes appellantur. Diuerſa hæc aliquantulum ętatis deſcriptio apud Pythagoram, qui uitam hominis quatuor ætatibus diſpeſcit, uiginti unicuique annos impertiens: pueritiæ quippe, adoleſcentiæ, iuuentuti quam Latini uirilitatem potiùs appellarunt: ac ſenectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, ut ſuo loco ſingula tractauimus. C

EXCESSVS.

Sedecim pedib. ſuperare benedicendo oratores.

PRæterea ſciendum eſt, hunc quoque numerum ex eorum eſſe claſſe, qui multitudinem, exceſſumue ſignificant. Cùm enim dicimus ſedecim pedibus ſuperare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vſurpatum ab Ariſtide, qui Periclem dixit ἑκκαίδεκα πόδων αἱρεῖναι τοὺς ῥήτορας ἐν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, ut Bruto oſtendit Tullius.

XX.

Signum numeri xx. et xxiij.

CVm uerò xx. ſignificare uellent, pollicarem unguem infimæ indicis ſuffragini (ut hoc pro recutar uocabulo) adprimebant: ubi ſcilicet index ab infami incipit ſeparari. Beda uerò, cuius codicem in damno eſſe ſuſpicor, non enim adduci poſſum uirum tam eruditum ita ſcripſiſſe, ut infamem hieroglyphico eiuſmodi admiſceret, quippe qui apud eum ſcriptum legerim, impudici ſummitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figendam eſſe: quod ſi quis facere meditetur, id ſubſequetur incommodum, ut neque quo pacto poſſis tria & uiginti commonſtrare, neque unum de triginta repræſentare, & alia multa eiuſmodi: cum in XXIII. oſtendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti lineæ, quæ palmæ eiuſdem flexu media fit, ita applicandi ſint, ut trium gradatim ſpeciem præ ſe ferant. In nouem uerò & uiginti notandis, ijdem digiti quantum exporrigi poſſunt, ad palmæ uſque radicem apprimantur. Quare neceſſe eſt decadas omnes, indicis & pollicis tantùm geſticulationibus explicari, nullo eorum in ſocietatem admiſſo digito, qui partem eam quæ Numerus uocantur, indicent. Ac ne quis authoritate cuiuſpiam decipiatur, Eraſmus ille multiſcius, qui ſcholiis in

A in Hieronymum ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expreſſo, inepta quædam ſomniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cogitaſſet: cum errorem mox recognouiſſet, dum cognitiora,ut ipſe dicit,traditurum ſe profitetur, loco hoc impegit in Bedam,imò in vitiatum Bedæ codicem Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota, cum apud Bedam ſcriptum ſit corruptiſſimè de ρ Græcæ literæ ſimilitudine, quod loco ſuo, ſuæ dabitur luci.

Eraſmus ſua emendat.

V O T. X X.

CVræ pretium mihi videtur, anteaquam vicena hæc amittam, quid ſibi velint notæ Vot. xx. in numis & arls, vel, vt vulgus ait, triumphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri ſolitum id in ſalutis augurium, cum ſcilicet S. P. Q. R. vouebat hæc uel illa ſacrificia ſe laturos, ludosve celebraturos, aut ædes dedicaturos, ſi præſcriptio annorum ſpatio Reſpub. in eodem ſtatu permanſiſſet, quo tunc florebat cum vota ſuſcipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitum legas, ſalutis augurium quinque & uiginti annis omiſſum repeti, ac deinde continuari placuiſſe Claudio Imperatori. Fuiſſe uerò ſalutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt ſi Deus permittat, ſalutem populo poſcerent: quaſi ne ſalutem quidem à dijs petere fas ſit, niſi prius hoc ipſum dij conceſſerint. Obſeruabatur autem quotannis die vna, in qua nullus ad bellum exercitus proficiſceretur, nemo contra hoſtem ſe pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obſeruari poterat: hoc ſalutis augurium, cum alijs cæremonijs iam abolitis, reſtituit & Auguſtus Cæſar. Apud Liuium ſæpe reperias uota eiuſmodi facta. B In ara ſiue arcu Conſtantini Romæ Vot. xx. ſcriptum, aſpicias. In numo Maximiani Pęni Vot. xx. in media Laurea poſitū. Ita pleriſque alijs locis & numis, Vot. x. alibi, Vot. xxx. votis quippe decennalibus, uotis uicenalibus, tricenalibus: reatum ſcilicet voti ſolutum, quod ita poſtea poſteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

Maximiani Pœni numus.

M V L T I T V D O.

ILlud autem ſcitu non indignum, quòd uicenalis numerus multitudinis ſignificatum habet de quo Theocritum legas:

οὐδ᾽ ἕκτωρ ἑκάβας ὁ γεράτερος εἴκατι παίδων

Viginti natorum Hecubæ neque maximus Hector.

Vbi Poetam numero abuſum aiunt interpretes, pro multorum: propterea quòd ſit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obſeruarunt. Homerus in eiuſmodi ſignificatum Vndeuiginti poſuit, quod Latini uno minus uiginti dicere conſuerunt.

D V O M I L L I A.

VIgena ſuperius eo geſtu figurari oſtendimus, cum pollicis lęui unguem in eum indicis & infamis infimum locum, ubi digiti illi duo diuaricari incipiunt, affixerimus. Idem geſtus ijſdem digitis in dextera, duorum millium eſt hieroglyphicum. Neque ultra repetemus, quæ ſuper hoc geſtu perperàm à quibuſdam alijs excogitata ſunt. Sed ad calcem feſtinantes, triginta iam & ter millia proferemus.

C

X X X.

TRiginta, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adapertis: ita tamen, ut utriuſque ungues ad oſculum quodammodò coirent blando, inquit, amplexu Beda. Hieronymus eorum digitorum coniunctione molli.

N V P T I AE.

EST uerò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicum, ut ſacri Euangeliorum interpretes ſuper Mattheo, affirmant, quod non multum abeſt ab eo numero per quem Aegyptij materialé copulam, ſicut apud Horum eſt, maris & fęminæ congreſſum ſignificabant: geminę quippe uoluptatis interuentu. Nam cum numerus, ut paulò antè dictum eſt, xvi. uoluptatis ſignum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum eſſe conſtituerunt. Nuptiæ uerò coniugaliſque cõiunctio eodem hi ſignificato accipiuntur. Qui quidem congreſſus utrique uoluptuoſus, cum, ut Ouidius diceret, *vtrinque reſoluat*, geminari identidem poſcit ipſum uoluptatis ſignum, Atque hoc illud eſt in Diuinis quoque literis, quod trigeſimus annorũ numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigeſimus, qui offertur Deo, cum coniugalis uita caſtè puriterque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Commodè uerò fecerimus, ſi rem huiuſmodi ſculpturi, eam non ex duplicatis xvi. uel ex integro xxxii. fecerimus, ac manum ipſam ea ſpecie compoſuerimus, ut xxxii. repræſentet, unguibus, ut dictum eſt, læuæ manus duobus illis ad oſculum coeuntibus, anularique & auriculari in flexum palmæ appreſſis, ut duo ſignificent addita tricenis.

Tricenarij numeri in ſacris accceptio.

D

TERNA MILLIA.

IDem geſtus in dextera, qui xxx. in læua commonſtrarat, tria millia ſignificat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ pauciſſimis ætate noſtra patuerunt, quæ ... in quinquageno & quingenteno numero copioſius explicabimus.

X L.

Nota ſignū quę quadragenarij numeri.

QVòd ſi pollicis eiuſdem ſuffragio lateri vel dorſo in læua eiuſdem indicis ſuperinducta ... ita vt ſigno ✠ facto digiti ambo quantum fieri poteſt extendantur, indice tanquã horologij cuiuſpiam gnomone prominente, quadraginta ſignificabantur. Atque hoc illud eſt quod apud Apuleium habetur: *Cum verò* XL. *quæ facilius cæteris porrecta palma ſignificantur, ea* XL. *tu dimidio auges, non potes digitorum è geſtu erraſſe, niſi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiuſque anni Conſules numeraſti.* Hæc ille diſputat oratione ſecunda pro ſeipſo, vbi Pudentillam quadrageſimum annum non excedere contendit, quam Aemilianus iam ſexagenariam depoſuerat, ideoque nefas eſſet eam ad nuptias ſolicitare, quando, vt ſacri etiam interpretes aiunt, ſexagenarius numerus viduitati ſacer eſt, vt paulò infrà loco ſuo plenius. Facit & ad virum hic annorum numerus. Nam Philon problemate propoſito, *Quare Iſaac quadragenarius Rebeccam duxit?* Tempus id congruum maritali copulæ ait ſapienti viro, idque fieri boni ominis cauſa: quia ſemen in vulua reconditum quadragenis diebus in maſculum figuratur. Eſaus quoque quadragenarius Iudithen vxorem accepit.

IGNOMINIA.

Myſtica quadragenarij numeri ſignificationes.

APud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum uel uno excedere infame habitum, & pro ignominiæ nota accipiebatur. Vnde illa in Actis v. *Illi autem ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quòd digni habiti eſſent, qui pro nomine Ieſu contumeliam paterentur.* Verbum autem Græcum illud ἀτιμαϑῆναι, habet in ſe aliquid, quod infamia notatum indicet, ſed & inteſtabilis ſit, & ad honores non amplius idoneus haberi poſſit. Apud Hebræos enim lege cautum erat, vt ſi quis vel vnam plagam ſupra quadragenas accepiſſet, ad honores & dignitates conſequendas non amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. 11. ſecundæ ad Corinthios epiſtolæ pateſcit: *A Iudæis quinquies, quadragenas vna minus, accepi.* Cur, *vna minus*, quærit Theophylactus? atque ea citata lege iuſſiſſe ait Iudæos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, ſi fortè percuſſor vltra conſtitutum numerum prouectus eſſet: quod ſi errore, vel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe voluerant quadragenam. cupiebant enim eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere: quod ſi facere potuiſſent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores ſibi depoſceret, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant uerò ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. Sunt qui ſimpliciter rem accipiant: quia Iudæi literæ tantum addicti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ. Sed nos illud, *vna minus*, penſitamus. Neque neſcimus Moyſem illum plagarum numerum ideò non excedendum inſtituiſſe, ne fortè qui caſtigandus tantum eſſet, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius uerba ſunt Deuter. xxv. *Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, proſternent eum, & coram ſe facient verberari.* Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat ut quadragenarium numerum non excedat, nè fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus. E

REDEMPTIO.

F

EST & ea quadragenarij numeri conſideratio in Diuinis literis, quòd à v. anno vſque ad vigeſimũ, qui ſe Deo vouerit, redimere ſeſe poteſt fructu quadragenario, ſiclis quippe xx. ſiue, ut Septuaginta reddidere, didrachmis Siclus enim, ut ſæpe dictum, duabus æſtimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ ſunt XL. Cuiuſce rei hieroglyphicum ſignificatum eſt, ut præter ſenſuum caſtigationem, poſſit ea ætas ieiunijs interim & orationibus vacare, donec eò perueniat, vt opulentioris doctrinæ ſit idonea. Ad operis cuius quandam ſimilitudinem Moyſes per XL. dies ieiunus orationi operam dedit

QVATERNA MILLIA.

Millenarij numeri & aliorũ nota.

AC ne idem ſæpius repetendo moroſus fiam, qui geſtus, quæve digitorum collocatio in læua fuit, cum IIII. notaremus, eadem figura ſtatuſque idem in dextera quatuor millia commutabit. Quia verò polliciti ſumus loco hoc rationem reddere, cur Romani millia hæc per rectam lineolam, & ſicilicos (ea eſt certi ponderis nota, ad apoſtrophi, quo nunc plurimum vtimur, ſimilitudinem) hinc inde ad alligatos figurarint, oſtendendum eſt. Manifeſtum eſt millenarij numeri notam, quæ tam antiquis in marmoribus inſpicitur, hac fuiſſe figura, duo millia verò ſicilicis ad rectam lineolam duplicatis :tria millia, triplicatis : quaterna millia, quadruplicatis Prętereo millenariũ, quòd id ſignum & a Priſciano & alijs agnitum pleriſque locis in cõſpicuo eſt. Duo millia, Mediolani videas in hortis qui olim Zichi Simonetę fuerunt, porta Comenſi, ea inſcriptione, cuius initiũ eſt, CVBELLRIVS C.F.O.V.F. & quæ ſequũtur. Cai. fil. ob votũ fecit. Denique HS ARBITRATV

VALE-

A VALERIAE C. F. SORORIS. & Rauennæ apud Petrinum Sueſſanum, MONVMENTVM HS EX TESTAMENTO. Sed impreſſores nonnulli ſignum vitiarunt, ut pote qui H S. C. C. T. Ↄ. Ↄ. imperitiſſimè fecerunt. Terna verò millia hac ratione ſignata conſpiciuntur in antiquiſſimo codice Mediceæ bibliotheeæ Florentiæ, nunc ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epiſtola ad Caninium Salluſtium, quę libro II. incipit: *Literas à te mihi Stator*, eo loco. *Quod ſcribis ad me de drachmis* CCCLIII. *notatum eſt*. De drachmis quod computat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus ſimiliter ſignandis immorer, ſcilicet , hæc ut ſemel dicam, demùm erit regula, ut quotieſcunque ſiue apud Plinium, ſiue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. unum inueneris duobus CC. præpoſitis, totidem vero II. ſubiectis, CCLII. interdum etiam hoc modo per X. denariam notatum, CCLXX *tu*, *facito, nulla dubitatione impeditus*. Vbi CCCLIII. *vel* CCCLXXX. *tu*, CCCCLIIII. *vel* CCCCLXXXX, *tu* & millena tot ſimiliter credas.

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicem, palma tota paſſa, deorſum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literæ ſimilitudinem effinges: non autem, ut Eraſmus ex deprauato Bedæ codice ſcripſit, cum quinquaginta pollicem exteriore arcu inſtar Grεcæ literæ ρ in curuatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus.

REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

B ERat autem hic numerus remiſſioni & indulgentię conſecratus. In veteri enim lege quinquageſimo anno cuiuſque obligationis remiſſio condonabatur: quippe ſi quis poſſeſſionem diſtraxiſſet, recipiebat, ſi liber in ſeruitutem incidiſſet, libertatem aſſequebatur, indulgentiam debitor accipiebat, exul in patriam redibat. *Quinquageſimus annus.*

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquageſimo vitæ annum exceſſiſſent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem ſignificari dixerint, non ſat ſcio: niſi Ariſtotelis dicto freti ſint, qui in Politicis ait, poſt annos LII. ingenij vigorem euaneſcere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει.

Cerno, ſenecta veſtra mentem non habet.

Atque alius non minùs dicax, ait:

πολιὰ χρόνου μήνυσις οὐ φρονήσεως.

Cani indicant ætatem, haud prudentiam,

Sed enim ad hęc ampliſſimus erit alibi reſpondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoque numerus, multitudinem ſignificat, quo libenter vtitur Maro:

C ---- *Quinquaginta intus famulæ.*

Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra.

Quam tamen & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, uti ſuperiùs meminimus. Vtcumque autem quinquagenarius numerus deſcribatur, ſpiritalis uitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis intentus, ſublimia quæque mente concipiat & contempletur: perinde ac duplicatus in centenarium, negotioſam ſignificat. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die ſancti Spiritus afflatus aduenit. Et operum noſtrorum fructus vberrimi atque pinguiſſimi, ad centenarium vſque numerum cumulantur, eorum, inquam, qui uitæ integri, ſcelerumque puri peregrinationis noſtræ curſum piè ſanctequę peregerunt. Hic verò numerus centenarius non ſine myſterio per quinquaginta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in ſignificato huiuſmodi: ſed quinquaginta bis ideò complectitur, quia nullum bonum integrum & perfectum opus eſſe poteſt, abſque ipſius ſancti Spiritus ope auxilioque. Ad ſimilitudinem autem quandam geſtus eiuſmodi, qui quinquaginta præ ſe fert, factum putarim, ut Latini eius numeri notam L eſſe voluerint, quanquã non deſint ingenia, quæ re ſuper ea ſic philoſophentur, aut ratiocinẽtur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt: ſed quia erant adeò exilia, puncta ipſa aliquantulùm producere cęperunt ad inſtar uocalis, mediæ, · : · ⁝ · · ⁝ · I. II. III. IIII. Sed ſi ita proceſſiſſent, ut uſque ad nouem lineolis totidem unumquemque numerum notarent, moleſtam & inconcinnam rationem fore ſuſpicati ſunt, ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna ſignata, reliquas quatuor, per obliquam unam à tergo ductã, , fecerunt. Mox uſui placuit, ut expeditior eſſet ſcribendi ratio, pro notata ea V uocalem quintam ſtatuere moxque uſque nouem unitates eas addere, prout numerus quiſque poſtulabat. Ad denarium cùm veniſſent, quinque duplicarunt: ita tamen ut ſecundum inuerterent, & ſubijcerent priori, unamque facerent notam

Aen. li. 1.
Aen. lib. 6.
Quinquaginta capita habentem.
Nouem capita habentem.
Numerorum origo, & nota varia.

notam per decuſſationem. Tribus his notis proceſſum eſt vſque ad quadraginta & nouem. Viſum eſt inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, ſignum illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis, & quinta ad aligata ſurrigere, vt ſtaret quę pendebat in latus, quæ ſtabat in planum deijceretur. Ita ex L. notata ſunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluere. Ad quingenta cum veniſſent rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in ſemicirculum ad curuatam ſurrexere in hunc modum Iɔ. quam notam imperiti ſuperiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud Sicilicum eſt, de quo facta mentio in millenarijs, quod a tergo quingentorum ita applicitum, , mille facit: & ita reliqua, vti ſuprà dictum. D

QVINA MILLIA.

QVina verò millia, quo geſtu L. in læua, eodem in dextera compoſito figurantur.

SEXAGINTA.

SI verò pollicem eo geſtu inclinatum, quo quinquaginta per ſe ſignificat, toto indice circunducto diligenter a fronte præcingamus, ſexaginta conſtituemus. Hinc errore fieri non potuiſſe dicit Apuleius, vt Aemilianus, contra cuius accuſationem cauſam ſuam agit, ſexaginta pro quadraginta protulerit: quia longè diuerſus eſt vtriuſque numeri geſtus.

VIDVITAS.

Aetas viduitatis quæ.

PEr numerum ſanè ſexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres ſignificabant: quòd mulier id ætatis nata haudquaquam ampliùs idonea eſt ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam Philoſophi naturę contemplatores tradunt, ideoq; vlterius illi nubere non licebat: cui legi plurimùm nititur Aemilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando accidiſſe ferunt, natu tam grandis concepiſſet, oſtenti loco habitum. Quare Heliſabethis conceptus grandæua ea ętate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparę fidem faceret, poſſe Deum, quęcunque naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cùm a ſummo Numine ſibi iam nonagenariæ promitti conceptum audiſſet, riſit, utpote quæ id naturæ lege fieri minimè poſſe cognoſcebat. Paulus quoque, qui ſexagenarium numerum uiduitati dicatum agnoſcebat, illi, inquam uiduitati, quæ caſta, ſyncera & intaminata in ſolitudinę perſeuerat, ubi probatam mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præſit, *Vidua*, inquit, *eligatur non minor* LX. *annorum* ad eum vſque numerum ſcilicet, perfectionem in muliere deſignans, & quia eſt uiro infirmior, non niſi ſexageſimum fructum colligit in Diuinis literis. Ideò, ſi ſe redemptura ſit mulier, Leuitico, didrachmas XXX. offert, id eſt, fructum ſexagenarium. Eruditeque admodùm D. Hieronymus cauſam, cur ſexagenarius numerus ad uiduas referatur, explicare volens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert: in quo ſcilicet pollex à ſuperiore digito deprimatur, arcteque cinctus ab eo, in quantis affligatur anguſtijs ipſa viduitas, oſtentet, quæ ita ſit undecunque cohibita. Mox illud addit ad conſolationem: *Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitum eſſe pręmium.* E

Leu. c. 27.

LXX. ET SEPTENA MILLIA. F

VT verò & reliquas tres decadas attingamus, ſeptuaginta exprimebantur, ut Beda tradit, indice ut ſupra circumducto, pollice verò ita exporrecto, ut in medium indicis artum affigatur. Neque aliud ſuper hoc numero myſticum adinueni. Idem geſtus in dextera, ſed non ex Bedæ ſententia, ſeptena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexque protentus, ita tamen ut eius unguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri eſt hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia ſignat.

ADORATIO.

QVi quidem geſtus ad os motus adorationis hieroglyphicum eſt: de quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus ſuis dexteram, priore digito in erectum pollicem reſidente, ut ipſam prorſus deam Venerem religioſis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA.

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita ut eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui ſuperiore numero, toto extremo articulo oppreſſus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera geſtus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum eſt, manus omnis ita clauditur, ut pugnum faciat, pollice ſuperextante, & ad mediam infamis dorſum exporrecto. Qui ſi pugno ita includatur, ut cum vngue ſuo totus occultetur articulus, ſexaginta nouem attenuet.

TACI-

A

TACITVRNITAS.

SVpereſſet de myriadibus dicere, quæ per manum varijs geſtibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Pautum :

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in fœmore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio noſtra fuit hieroglyphica conquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatũ, & iam in omnium manibus verſatur: finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Aegyptij ſoliti ſint indicare, non eſt animus præterire. Erat is vtique MXCV, mille ſcilicet & nonaginta quinque · qui partim dextera, partim læua deſignabatur. Mille, vti ſuperius oſtenſum eſt, dexteræ manus indice, ad primam ſui pollicis ſuffraginem appreſſo, ſummoque eiuſdem articulo ſuper indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in læua tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis ſuffraginem affixo. Cauſam verò cur eò numero taciturnitatem Aegyptij ſignificarent, eam afferunt: quòd compertum eſt eo dierum numero, qui annos tres complectitur, niſi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam eſſe, neque vllam ſupereſſe ſpem vt amplius loquatur. *Numeri M XCV. hieroglyphicum.*

Sunt qui Pythagoram triennale ſilentium dicant hinc inſtituiſſe, vt naturæ ſpecies exprimeretur in diſcipulis: quos, vt tunc primum natos, alendos educandoſque animi cibo ſuſcepiſſet. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapſi, eius demum memores, ne hominem grauioribus occupatum ſtudijs & diſciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius ſapientiſſimi, MANVM TABVLA, non fruſtrà vulgati, memores, nihil vlterius ſuper digito loquemur. *Apellis nobiliſs pictoris auctor Plin li 35. cap. 10.*

B

D

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVST. AC REVERENDIS. D. HERCVLEM GONZAGAM CARDINALEM MANTVANVM,

QVA RATIONE LITERAE ET DISCIPLINAE Hieroglyphicè ſignificentur,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSOCTAVVS.

FVRNIVS tuus, Antiſtes illuſtriſſime, vir planè probus, & diſciplinis optimis pererudi-tus, cuius tu opera non ſolum ad doctrinam, ſed ad rerum tuarum etiam adminiſtrationem, vteris, proximis hiſce diebus cum Romam aduenißet negotia tua curaturus impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitaſſem, ſibi videndum traderem. Reſpondi, fuiſſe quidem olim id conſilij, ſed pro re nata captum: quia ſcilicet clariſſimus adoleſcens diſcipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leæna fœtum qui expectabatur in dies, ad illuſtriſſ. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & fœminam orituros. Id enim frater ipſe tuus propagandi ſeminij cauſa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorũ illud par ſplendidiſſimo fratri tuo oblatum in propatulo ſpectaretur, haberes et tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cũ eruditiſſimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim inſunt Leoni, quæ ſtudioſorum omniũ ingenia ſemper exercuerunt. Verum accidit, vt ſpem falleret leæna: quia vtramque fœminam edidit, quare ſublata mihi quoque eſt mittendi Leonem meum occaſio: quia neque fœtura illa iam erat tranſmittenda, ſine qua ſi meus venißet Leo importunè accedere viſus eßet. Cœperam tamen cogitare, nunquid aliud inuenire poßem, quod ad ingenij tui ſublimitatem videretur accommodatius, cum opportunè de ſtudijs tuis ex ipſo eodem Furnio, quæ mihi mirificè placuerant, intellexi. Aiebat enim, te Philoſophiæ & diuinarum literarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis noſtræ ignibus incenſum, cogitationes omnes tuas ad eiuſmodi diſciplinam conuertiſſe, qui quidem nuncius mihi accidit iucundiſſimus: quandoquidem, ſi quid ego huiuſmodi ſcribere inſtituiſſem, quod ad hoc ipſum, quod tibi adeò cordi eſt, argumentum facere videretur, ſperabam me tibi rem longè iucundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, de literis & diſciplinis commentarium, quod ad explicanda Aegyptiorum, atque adeò maiorum etiam noſtrorum quædam ſuper his myſteria conficiebam: quibus ſcilicet imaginibus per hieroglyphica ſacerdotes Aegyptij, per myſtica mox verba veteres Hebræorum patres, literas eßent indicare ſoliti, quibus diſciplinas, quibus demum ſapientiam ipſam figuraßent. Interrogaui Furniũ, an commentarium hoc, pro Leone miſſum, vlla tibi eßet in parte placiturum. Legit, &, vt animo eſt egregiè candido, approbauit, ſuaſitque vt omni ſummota contatione libellum omninò mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimum per occupationes licuit commentarium abſolui, tibique ſtatim, quicquid id eſſet, dedicaui. Videbis igitur, Antiſtes honoratiſſ. quæ de literarum ſtudijs, deque humana diuinaque diſciplina vetuſtas illa ſub rerum verborumve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritiſſimi quiq; inter ſe hoc velut ęnigmatum genere vti conſueuerunt. Et niſi me ſuſcepti operis fallit amor, ſpero te conſenſum hunc multorum eruditorum, qui per huiuſmodi ſculpturas Aegyptiorũ inuenta ſecuti ſunt, aliqua cum voluptate ſuſcepturum, tuumq; tibi inſtitutum tunc longè magis placiturum, cum ex ijs, quæ ſumus allaturi, nationum penè omnium ſententiam, in eam quam ſequeris ſtudiorum rationem conuenire perſpexeris. Sed antequàm ad illam deueniamus, de literis quędã ſimpliciter prius dicere neceſſariũ eſt. E F

Apud Aegyptios ſacerdotes librorũ bibliothecarũve facies iuncorũ faſciculo, cui appenſa eſſet ſepia cribrũque illi ſubditũ, hieroglyphicè ſignabantur. Et literatorũ hominũ memoriæ, vel marmore, vel ęre cõſpicuæ, his iiſdem figuris inſculpebantur, & quicquid ad eruditionis monumentũ faceret, hoc elaboratũ erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

EA verò ſpecies literas, præſertim Aegyptiacas, vt apud Horum eſt, ſignificabat: proptereà quòd & iunco illi & atramento huiuſmodi de ſepia exempto ſcriptitabant, neque ad hunc vſum alio vtebantur inſtrumento. Quod autem ad ſepiam attinet, quæ pro theca atramen-

taria

A taria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſignificet, non apud Aegyptios tantùm, verùm & apud noſtros quoque habetur Perſius,

Tum quæritur craßus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infuſa vaneſcat ſæpia lympha.

Attramentum ſanè Gręci σιπωτικὸν appellant. Sunt & alia pleraque ſepia ſignificata, ſed ea inter piſces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum verò ſub ſepia ponere ideò commenti ſunt: quia ea prima ſunt arma, quibus in pane conficiundo vtimur, atque id apud Aegyptios ex iunco contexti ſolitum: nam ὁλόχοινος, quem Soloiuncum appellare poſſumus, vtiliſſimus ad naſſas marinas, viliumque nexus elegantium. In Aegypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem implet. Admouebat autem ea cribri cęlatura, ita iunco & ſæpiæ ſubiecta, eum qui uictui neceſſaria comparaſſet, literis dare operam poſſe. Cui verò deſit prouiſæ frugis in annum copia alij dedatur arti, aliamve ſequatur induſtriam neceſſe eſſe. In hanc Aegyptiorum ſententiam Simonides interrogatus, vtrū diuitię, an ſapientia priùs optari deberet, neſcire ſe reſpondit: id verò exploratum omnibus eſſe, ſapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida eluſit Ariſtippus, qui a Dionyſio illo ſuo interrogatus, vnde fieret, quòd Philoſophi diuitum limina tererent, non illi Philoſophorum reſpondit: *Quia Philoſophi norunt quibus egeant, illi autem minimè.* Sed vt ad Aegypti mores reuertamur, illud conſtat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & a priſtina caderent diſciplina, primariam apud eos nobilitatem, dignationemque eorum fuiſſe, qui literas callerent, cùm literis non niſi locupletes operam darent. Nam & Athenienſes morem hunc ab Aegyptijs acceptum aliquandiu aſſeruauere, vt is primas in Republica partes obtineret, qui & eruditione & ſa-
B pientia maxime præſtaret. Et quantum ad inſtitutionem attinet, Romani artes honeſtiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos ſpectaret. Hinc illud apud Terentium: *Fac periculum in literis, fac in palæſtra, in muſicis. Quæ liberum ſcire æquum eſt, ſolertem dabo.*

A ſepia.

Simonidis & Ariſtippi dictum egregium. D. Laert. in vita Ariſtippi.

INSTITVTIO.

SAne apud Aegyptios inſtitutio, ſi quos habuimus codices, in damno non ſunt, SBO nuncupabatur: cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad neceſſitatem idoneus: id ſcilicet innuentes, literarum ſtudia rem paratam ſibi depoſcere. Qua in ſententia fuiſſe etiam Ariſtotelem ex eo manifeſtum eſt, quòd eum nullius rei egenum eſſe cupit, qui Philoſophiæ ſit operam daturus. Et Zacharię Chimios inter Hebræos nominatiſſimi dictum circumfertur: *Si farinam habueris, legem capeſſere poteris, ſi legem aſſecutus fueris, farinæ non egebis.* Legis enim appellatione, literas intelligunt Hebræi, & farinam pro frumento annonaque omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quod Iſidem ſiue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuiſſe memorant, cùm eadem fruges etiā humano generi commonſtrarit: de qua loco ſuo pleniùs. Ad huiuſmodi rem Ariſtotelis ſcomma eſt quo reprehendere ſolitus eſt Athenienſes, qui iam a priſtinis moribus & ſtudijs deciderent, cùm tamen ſe frumenti perinde ac legum inuentores fuiſſe gloriarentur: frumento quidem plurimùm, legibus verò minimùm uterentur. Sed enim magis facere ad Aegyptiorum ſapientiam uidetur, ſi quæ alij de corporis cibo, deque rerum opulentia intellexerunt, ad animi paſtum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cùm dubio procul illi per cribri ſignum ἱερογλυφικῶς inſtitutionem interpretarentur.
C Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Arone & filijs eius offerendus erat linguam, hoc eſt, ſermonem, uel eloquentiam potiùs diuini numinis ſignificaſſe fertur. Sicut enim panis nutrimentum eſt corporis, ſic & lex, & Doctrina Dei, nutrimentum eſt animi. Cùm verò ſæpe cibus pro doctrina poſitus ſit non apud Aegyptios ſolùm, ſed apud nationes omnes, quæ literis & diſciplinis claræ habentur, cuiuſnam ſermo uel eloquentia pleniorem perfectioremve doctrinam induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis author eſt? Ille cibus animi uerus, ille paſtus ſuauiſſimus, ille ferculum & lautiſſima doctrinæ totius menſa ſuper mel & fauū optatiſſima. Et huiuſmodi ſenſu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis ſimilæ fermentatæ, quos XXII. Leuit. offerre ſibi iubet Dominus, nouo ſacrificio legem & euangelium indicant. Panes enim hi ſunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus ſimilæ decimis conficiantur, admonet hęc geminata perfecti numeri deſignatio, condi eos ex doctrina, quę perfectam in Chriſto diuinitatem, perfectamque humanitatem tradit: nec aliter coqui, niſi per huiuſmodi doctrinam poſſunt. Sed ipſe demùm Dominus Aſſertor noſter, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm aſtuto dæmoni reſpondit, hominem non ali pane ſolo, uerùm etiam quocunque uerbo, quod ex diuini Numinis ore procederet. Animaduertendum uerò in Diuinis literis per cibum ipſum modò pecuniam, modò rem domeſticam, modò annonæ genus omne intelligi, atque omnes has locutiones identidē accipi pro doctrina: ut cū præcipit Deus ſimulac in terra Canaam ingreſſi fuerimus, eaque & expiata, & rite perpurgata fuerit, ne ueteres incolas expellamus, ſed cohabitare nobiſcum permittamus, quin & pecunia noſtra eos ſubleuemus. Hieroſolymitanus Heſychius pecuniam hic hieroglyphicè pro doctrina noſtra poſitam intelligit: Septuaginta hic cibos ponunt, quod idem eſt cum fructibus & nona. Nam cùm aliquem a ſceleribus ad uirtutem & bonas mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem noſtram

Zacharia dictum.

Cibus uerus quis.

Ll reda-

redactum inſpexerimus: cum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, ſed doctrina ſuble uabimus, & honeſti commercij, laudabiliſque conſuetudinis exemplo paſcere, educare, confirma reque perlitemur. Miſſum facio fermentum in farinæ ſata tria abſconditum, vbi Eucherius Farinam pro Scientia poſitam tradit. Quin etiam miſſos facio non modò panes, verùm & totam meſſem, & patentes campos, in Diuinis literis pro ſacræ doctrinæ hieroglyphico poſitos, de quibus idem Eucherius dictum ait: *Et campi tui replebuntur vbertate*, atque de paſcuis idem. Vnum illud minimè prę terierim, quod utili admodùm documento apud maximum Tyrium habetur, ſermones ſimilitudinem ciborum gerere, ſicuti concentus odorum, cum ea ſit ciborum natura plurimùm, vt fœcundiſſimè nutriant; odor aer ſit vaporatus, vt ſonus aer ictus, quorum uterque cùm in re tenuiſſima conſiſtat, aut nullam, aut minimam habeant paſcendi uim. Appetendas itaque monet epulas nutriētes, ſermones quippe de uirtute, atque adeò diuina in primis Philoſophia: prauique ideò faciendam eloquentiam, eam inquam, quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat utilitatem: ſermoneſque illos eſſe potiores, qui animum rebus optimis, cibi inſtar, enutriunt. Apud Abacunta Pro phetā legas boues non adſiſtere ad præſepia. Boues, Euthymius Iudeos intelligit hieroglyphicè poſitos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præſepia, ſacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in poſterum allaturi eſſent. Et Pſalmo LXIII. *Super oues paſcuæ tuæ*. Interpretes per paſcuæ vocabulum ſacram intelligunt lectionem, qua illi animum oppiparè nutrire ſibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Pſalmo LXIX. *Fiat menſa corum in laqueum*. Menſam eſſe uolunt diuinæ inſpirationis ſcripta, quæ Iudæi implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque ſibi velle laqueum, in quem Propheta menſam huiuſmodi tranſmutari poſcit. Mox & tormentum addit, & multam, qua caſtigati ſunt ob deſtinationem ſuam: inde ſcandalum, propter priſtini ſtatus diuiſionem, totiuſq; gentis diſſipationem. Denique, ut a menſa demùm ſaturi recedamus, Simandius Aegypti Rex bibliothecam inſcripſit: ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, ſtudium literarum animo ſubminiſtret. Et noſter Tullius, Tuſculanis, vbi de Archimede loquitur: *Eius mēs, ait, rationibus agitandis exquirendiſq; alebatur, cum oblectatione ſolertiæ, qui eſt vnus ſuauiſſimus paſtus animorum*. Idem paſci ſe Fauſti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, *Animi pabulum* vocat. Alibi ſe vorare literas profitetur.

Abac. c. 3. Metaphoricæ locutiones peruenuſtæ.

D

E

SACER SCRIBA.

VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Aegyptij ſacrum etiam ſcribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præſagirent, appellabant, uti Prophetam Hebræi, *Videntem*. Nam veluti cribrum vtilia ab inutilibus diſiungit, ita per ſigna quædam ſacerdotes illi, mortem a vita diſcernebant. Et τ' ἀπὸ κοσκίνου dici ſolitum de iis, quæ vera compertaque viderentur. Sanè librum Horus apud Aegyptios fuiſſe tradit, qui Ambres nuncupabantur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, vtrum victurus necne, an moriturus eſſet augurabantur: idque ex ægrotantis decubitu præcognoſcebant. Nam & alij plura id genus obſeruarunt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes moleſtè ferre, eorum conſpectum auerſari, obtutus ſolito toruiores: & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum ſcriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo ſcripta deſignataque eſſent omnia, quæ vniuerſo mortalium generi euentura ſunt: adduntque eũ & Adamo diuinitus oſtenſum, atque etiam Moyſi: ſed hæc illi ſupremi Numinis aſpiratione accidiſſe crediderim, oraculumque huiuſmodi ob quandam docendi ſimilitudinem, Librum appellatum. Hinc ſapientiſſimi viri Maronem volunt, ad huius quaſi libri formulam dixiſſe illa ſuper poſteritatis Aeneæ futuro ſucceſſu: F

Κοσκίνου dum ſignificat cribrum: ad cribri di cta. Ambr.

Aen. lib.

At pater Anchiſes penitus conualle virenti
Incluſas animas, ſuperumque ad lumen ituras
Luſtrabat ſtudio recolens, omnemque ſuorum
Fortè recenſebat numerum, charoſque nepotes,
Fataque, fortunaſque virum, moreſque, manuſque.

Nam & Romani, dum a fando fatum dicunt, edicta decretaq; huiuſmodi, ueluti relata in deorum acta, intelligere viſi ſunt.

PERFECTAE VIR SAPIENTIAE.

ALij dicunt per cribrum conſummatum virum ſignificari, ſapientem quippe, qui de diuinis humaniſque rebus ſciat appoſitè diſputare, quòd veluti eius inſtrumenti munus eſt apludas a frumento ſecernere: ita doctrina, rerumque uſus & experientia faciat, ut bonum a malo, rectum a curuo diſcernamus, ut meritò a Marone dictum ſit, Myſtica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antiſthenis dicterium, Abſurdum eſſe lolium a tritico non repurgare, hoc eſt, inutiles ciues non ſecernere ab utilibus, milites ignauos a ſtrenuis, quod dictum alibi latiùs interpretati ſumus. Apud Galenum prouerbium eſt, *Stulti ad cribrum*, cùm illi notantur, qui rem, aut negotium, quod uires exuperat, aggrediuntur: non enim ſtultorum eſt naturæ ſecreta inueſtigare. Quamuis alij putant id ideò dictum: quia ſi Theſſali uelit errores omnes corrigere, uel dictione proſequi, numero ſuperatus in ſcomma prouerbij decidat, quod eſt, Stulti ad cribrum, hoc eſt Stultorum conatum eſſe uelle ſinguli

Geor. li. 1. Antiſthenis dicterium.

Prouerb. & eius interpretatio.

totius

A totius cribri foramina obturare. Apud noſtros D. Ioannes Præcurſor, doctrinam cœleſtem ſummam ſapientiam in Chriſto præmonſtraturus, in hanc ſententiam clamat: *Ventilabrum in eius eſt manu* (ſunt cui cribrum, eadem omninò ſententia tranſtulerunt) *aream itaque ſuam purgabit, vt quæ nullius ſunt fructus, a fructuoſo diſcernat, triticumq; in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili.* Cuius myſterij ſignificatum, ne nos moroſi ſimus, latè explicatur ab Adamantio, cap. in Lucam III. homilia XXVI. *Luc. cap. 3.*

TERMINVS, METAVE.

PEr idem quod ſuperiùs poſuimus hieroglyphicum, terminum etiam metamve ſignificari proditum, propterea quòd is qui ſtrenuè decurſo ſpatio profecerit in literis, ad tranquillum iam vitæ portum applicauerit, eumque ſcias poſſe demùm habere ſuæ vitę modum, neque hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt malis. Ita is omnium quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur, cognitionem aſſecutus eſt, ut vndecumque prudentiſſimus effectus, neque ſecundis intumeſcat inſolenter, neque aduerſis perturbetur: in utramque verò fortunam ita ſe compararit, ut æquum & inſuperabilem ad omnes caſus animum præ ſe ferat.

HVMANAE DISCIPLINAE.

A Cribro ad paniſicia deuenire, non admodùm importunum fuerit. In paniſicijs autem fermentum non ultimum habet locum. Id in ſacris literis multa ſignificat, ſed nos id quod ad rem, quæ præ manibus eſt, facit, interim deſumemus. Aiunt verò fermentum inter alia ſymbola humanas etiam diſciplinas indicare. Scientiarum ſiquidem, ut plerique diuidunt, nonnullæ humanæ nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ ſunt, quæ ſermonis variatione ſubijciuntur, unde vulgò e- *Scientiarum diuiſio.*
B tiam humanitatis ſtudia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo conſtantique tenore quædam perſeuerant, eodemque ſemper habent modo, atque parte hac ipſam referunt diuinitatem. Quod enim ſemel iuſtum eſt (de perfecto loquor) ſemper iuſtum eſt. Qui ſemel calefecit ignis, calefacere nunquam deſinit, dum ignis eſt. Neque diuina deficit prouidentia, neque perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Phyſica, & Theologia, cum diuinitate conſentiunt. Humanas autem diſciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud eſt (ut ſentit Origines) quòd fermentum in ſacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligunt diſciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipſis omnino conſiſtit. Accedunt tamen ad miniſterium, quia ſermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ ſplendor, uis atque copia, quam per Rhetoricam aſſequimur, & diſputandi ratio, quam indicat Dialectica, miniſtri ſunt omnium ſcientiarum.

DIVINAE DISCIPLINAE.

QVo igitur hieroglyphico humaniora ſtudia ſignificentur, expoſitum eſt: ſupereſt de diuinis, quibus ea ſignis hieroglyphicisque figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum ſibi ſignum poſcant, niſi quod ipſam indicat diuinitatem? cuius circulus eſt hieroglyphicum, uti latiùs in figurarum Mathematicarum commentario diſſeruimus: nempè quòd in ea figura neque principium, neque finem inuenire ſit, quod æternitatis eſt proprium. Huiuſce rei ratione habita, Aegyptij Deum ex circuli figura intelligebant: Perſæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, ſacrificia illi ſe facere putabant, vbi celſiſſimam ſpeculam conſcendiſſent, Iouemque cœli circulum nuncupaſſent: & quæ *Vbi etiam nunc eſt ſacrificare notatur.*
C multa eo loco tractauimus, hic ad repetendum minimè neceſſaria.

ENCYCLOPEDIA.

NOn temerè igitur Aegypti ſapientes, Græciq; antiquiores, qui priuſquam ſophiſmata mortalium mentes implicuiſſent, ſimpliciùs ac fortè meliùs philoſophabantur, quarundam diſciplinarum complexum Encyclopediam uocauerũt: nempe quòd per circulorũ quorundam colligationem inter ſe copulatę, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen eſt Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentiis adeò inuicem complicati deſignabantur, vt vnius centrum alterius principium & circumferentia eſſet, in hunc ſcilicet modum. Per illos quidem interiùs ductos, alia quædam ratione, quàm ſuperiùs dictum ſit ex Origine, humanas diſciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi inſtituta, conſiderata, examinataque, mortalium mentibus inſedere: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in ſemetipſum amplectitur, diuinam oſtendebant. Verùm eadem hæc Leuitico intelligunt ex ornatu Pontificio, qui totus eſt hiero-

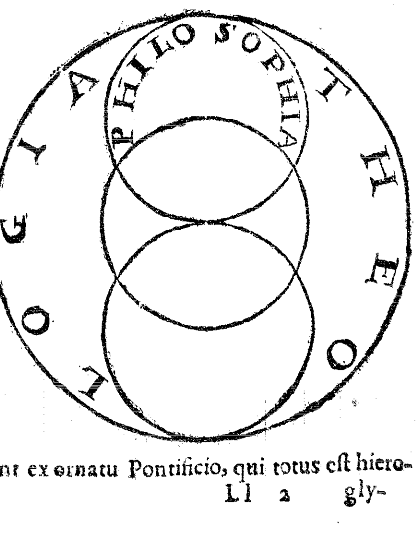

glyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm precingi iubetur, hoc eſt, moribus optimis atque D caſtigatiſſimis ornari, praua ſcilicet opera cohibendo, mox logium aſſumere, quod dubio procul rationis intelligentiam ſuſcipiendam indicat, inde quam vocant Manifeſtationem, quæ quidem rerum eſt diſciplina, videlicet Philoſophia, per quam naturæ ſecreta omnia perueſtigamus, & ueluti cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco ueritatem, quæ dubio procul ipſa eſt Theologia. Obſeruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his aſſignandis, quoniam non priùs de ratione verborum diſputare debemus, quàm mores compoſuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas a recto diuertat, & uero cognoſcendo minus idoneos reddat, neque rerum cognitionem priùs aggrediendam, quàm ſermonum rationem priùs intellexerimus, neque Deum & cœleſtia contemplari poſſe nos manifeſtum, priuſquàm per mores, per rationem, per rerum cognitionem quoſdam veluti gradus, per quos ad veritatem in ſublimi conſidentem erigi poſſimus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copioſiùs tradidere, moralem in primis diſcere debemus, quæ in humanæ degendæ uitæ ratione modoque occupata eſt: effrænis quippe excurſionibus iræ, animiſque contundendis, ſordibuſque omnibus excutiendis, quando memorabile illud in Diuinis literis dictum, in malignum non intrare ſpiritum ſapientiæ. Neque enim polluti, qui ſcilicet morali diſciplina minùs iuſtituti eſſent in tabernaculum admittebantur apud Moſem, ſed cum plebe ſub dio habitabant, ſeſe interim expiantes. Præcipuè verò hoc præſtare poſſunt oratoria & poetica facultates, cùm Oratoris ſit proprium, bonum eſſe virum, & Poetica, omnis laus & exemplar uirtutis habeatur, ut Magnus Baſilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui ſunt adeò imbellici, ut diuinorum uoluminum pondera ſuſtinere nequeant, ideoque validiorem cibum omnem auerſantur: quare modò per fabulas, modò per hiſtoriarum exempla deducendi ſunt. Quòd ſi eueniant, ut tandem ablactati firmitatem a Deo, & a fide conſequantur, tunc hordeacei quinque panes, quinque ſcilicet Moſaicæ, diceret Cyrillus, inſtitutionibus libri guſtu aſperiores, & piſces duo pro pulmentario, hoc eſt Euangelica & Apoſtolica diſciplina, pabuli longè ſuauioris, ſatis ſuperque futuri ſunt ad omne bene inſtituti animi robur confirmandum. Quamuis non deſint, ut uaria ſunt mortalium ingenia, qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è diſciplinarum choro ſummoueant: tum quòd mores ad cuiuſque populi libitum componantur, exemploque potius & vſu ipſo, quàm ratione uigeſcant: tum quòd non eadem apud omnes iuſtitia, neque fortitudo, neque ullum ferè uirtutis genus, quod non alibi virtus exiſtimetur, conſtareque proſus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienſes iuſtiſſima omnium eſt lex Pelargica, de parentum ſenecta renutrienda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil ſanctius, apud Chios honeſtiſſimum atque ſanctiſſimum habitum eſt, eos, qui ſexageſimum ętatis annum impleſſent, trucidandos inter ſe publicè committere: quod moris in Iulidæ Co inſulæ vrbe Menander fuiſſe notat, ut apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ commentario. Quòdque in huiuſmodi diſſimilitudinis ſententiam in inſtitutis Theophili Gręcè legi, Athenienſes aduenas & hoſpites omni officij genere proſequebantur, apud ſe permanere adhortabantur, ciuitate donabant ad honores & Reipublicæ participatũ cooptabant, Lacedæmonij contra, aduenas non admittebant, hoſpites unius tantùm noctis mora receptos, urbe mox eijciebant. Vnde quod Paulus Iuriſconſultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoque pro argento, non autem pro ſupellectili habitum, indicat nihil aliud eſſe quàm humanum placitum, totamque Iuriſprudentiam in ſola denique hominum uoluntate conſiſtere, roborarique.

Moralis in primis diſcenda.

E

Hinc ἀντιπελαργεῖν. ac apud Romanos ex Vlpiano titu. de agnoſc. libe. uel paren. 25.

Iuriſprudentia arbitraria.

F

DIALDCTICA.

Munus proprium Dialectices.

SEd rem nos noſtram proſequamur. Addiſcenda ſtatim a morali poſtmodùm eſt rationalis diſciplina, quam ipſam Dialecticem, hoc eſt, ſermocinatricem uocant: quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captioneſque anxiè tumultuantes pacifice componat, & clara nitidaque ſyllogiſmi ſerenitate tranquillet. Nam etſi mores Moſaici compoſuerant, eſſentque in ſanctuarium recepti, ſacra tamen nondum attrectabant, niſi prius dialectico famulatu ſeduli Leuitæ ſacris miniſtrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

Philoſophia naturalis munus.

NAturalem inde Philoſophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs quæ ſunt in mundo, quęrit, Hæc autem diſciplina opiniones, lites & diſſidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, diſtrahunt, lacerantque, molliter ſopit atque componit, ut ita demùm ad ſacra admiſſi, nunc ſuperioris regiæ multicolorem, id eſt ſiderum aureum ornatum, nunc cœleſte candelabrum ſeptem luminibus diſtinctum, nunc pellicea elementa in Philoſophię ſacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

Effectus Theologiæ.

POſtremo Theologia eſt amplectenda, quæ, uti dictum eſt, omnes amplectitur diſciplinas, cuius munus eſt ſolidam præſtare pacem, quam neque mores humanæ fragilitatis, ... nè

quantumlibet

A quantumlibet inſtituti, neque colloquiorum curioſa cognitio, neque naturę totius perueſtigatio prę-ſtare potuerunt. Tunc uerò pax hæc firmiſſimo nobiſcum eſt fędere ſancita: cum motus omninò nullus aduerſus rationis imperium diſceſſionem vllam meditatur: cum omnia cogitationum noſtrarum diſſidia compoſita ſunt, ſopiti ſenſuum impetus, diſcuſſa oppreſſaque penitus cupiditatum coniuratio. Hæc illa eſt Pythagoreorum amicitia, quam totius Philoſophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per ſcalarum itaque gradus philoſophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunque ſunt in unum contrahentes, nunc unum quaſi Oſirin, admirandus diceret Picus, in fruſtra plurima vi Titanica diſcerpentes, ire pergamus, donec in ſinu patris, qui ſupra ſcalas eſt, tandem quieſcentes, Theologica felicitate conſummemur, indiuiduaque mox copula complexuve non modò Deo conciliemur, ſed admirabili quodammodo unum penitus euadamus. Vt uerò quædam à Pici ſententia non aliena ſubiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circundari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coram, retrò, ad dexteram, atque ad ſiniſtram, aliquos habet circũfuſos. Eorum uerò qui Deum circundare uideantur, illi retrò eſſe dicuntur, qui per virtutem illã, quæ ad actiones pertinet, Deum ſequi perſiſtunt. Ea verò plurimum in moribus ſita eſt. Dedit aũt is exemplum nobis, ut quæ ipſe egerit imitemur. Ad ſiniſtram illi conſtitui uidentur, qui naturalẽ ſecuti Philoſophiam, uſum eius in ſpiritualem dirigunt intellectum, perque inferiorem indaginem, ad ſuperiorum cognitionem peruenire conniтuntur. Ad dexteram illi eſſe intelliguntur, qui ſublimium, & à materia ſeparatarum, humanumque uſum excedentium, rerum ſcientiam perſcrutantur. Coram denique Deo eos eſſe dicimus, qui ob immenſum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti ſunt, vt Dei B ipſius conſpectu perpetuò perfruantur, facieque quodammodo in faciem intenta, ueræ felicitatis participes facti, dij quoque & ipſi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, vt Pythagoræ vocabulum interim uſurpem, riteque inſtituti, animam vndecunque puram, ſanctam & immaculatam Deo videntur aſſerere: atque ita mente optima, manifeſtiſſima ſcientia, opinione firmiſſima, ſenſuque abſolutiſſimo præditi, ſoli hominum ſuper hominem euecti, terque quaterque beati efficiuntur.

Quibus Deus circũdatur, & quomodo.

TRIAS.

QVATVOR itaque circulis huiuſmodi deſcribitur inſtitutio, in quatuor ipſa diuiſa partes. Sed enim Salomon, qui diuino afflante Spiritu diſciplinarum ordinem primus excogitauit, quem pleriquæ Græcorum ſapientes, qui eius inuenta ſibi vendicant, non temerè ſecuti ſunt, tres tantummodò totius diſciplinæ partes agnoſcit, moralem, naturalem, & contemplatiuam, quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Eccleſiaſtem, & Canticorum canticum: mores vtique per Prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Eccleſiaſtem, per Canticum autem ſpeculationem. Neque etiam Logicen diſtinctam ad his portionem arbitratus eſt, quæ in vnaquaque diſciplina per ſe ipſa conſeritur, & inſtar ſtaminis ad firmitatem contexta, cuiuſcunque ſubtegminis laborem admittit, ſiue pexum, ſiue plumatile, ſiue beluatum opus intexere volueris. Nam cum inſtitutio omnis per ſermonem fiat, quomodo quiſpiam probabilem ſermonem ſuum efficiat, niſi ita loquatur, vt ipſius rei quæ in promptu eſt ratio, veriſimilitudo, ipſa denique veritas depoſcere uideatur? Vnumquemque igitur ſermonem dirigit Dialectica. His ſimilia uidentur quæ de Deo Abra-C ham, Deo Iſaac, & Deo Iacob habentur in ſacris literis. Nam quod Abraham ubique locorum ſe morigerum & obſequentem Deo præbuerit, moralem innuit. Iſaac, dum ſcientiæ puteos fodit, profundaque & abdita quæque rimatur, naturæ indicat Philoſophiam. Contemplationis uerò munus Iacob oſtendit, tum ex ipſo nomine: quòd Iſrael ob diuinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id ſignificat: tum ob inſpecta cœli caſtra, Dei ſedes, & Angelorum uias, ſcalas quippe à terris in cœlum uſque ſurrectas, de quibus in hanc omnes ſententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latinique Theologi plurima diſputarunt. Quinetiam ipſa elementorum natura, quandam iſtiuſmodi inſtitutionis figuram oſtendere uidetur, terra ſcilicet unà cum aqua, inde aer & æther, quorum mutuus complexus certos in diſciplinis gradus conſtituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magiſtram morum hiſtoriam, in his enim mundi partibus res geſtæ continentur, atque illæ uel priuatæ, uel publicæ, unde œconomia, atque politica, ex eorum qui ſapientiores habiti ſunt, exemplo deſcribuntur. Facit uerò hiſtoria hæc ad inſtitutionem, quoniam exempla ipſa per euentus uarios, aut hortantur ad imitandum, ſi præclara ſint, aut abſterrent à perperam factis, ſi malè tractata malè ceciderint. Hoc uerò amplius, aquæ uarijs uentorum flatibus agitatæ, mores in humana natura uarios & inconſtantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & conſiliorum tempeſtatibus obuiam iturí ſimus, per orationis fluxum inſtitutio moralis edocebit, atque pars hæc illa eſt, quam Ethicen Græci dicunt, quàm unuſquiſque hominum debet ſecum diligenter examinare, inde ſibi, & ſuis, & patriæ, & uniuerſo demum mortalium generi profuturus. Terræ pariter atque humori undequaque circumfuſus eſt aer, atque unà cum duabus quæ ſimul adhæreſcunt partibus, naſcentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aer naturalis indicium eſt ſcientiæ. Extra hęc omnia quę uariationi ſunt obnoxia,

Diſciplinarum diuiſio facta à Salomone.

Per quatuor elementorum naturam ſcientia figurata.

æthereus ille ardor igneus eſt, in empyreum vſque cęlum, vt multorum ſapientium eſt opinio, diffuſus, D
quæ quidem eſt naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci Theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuiſione, Dialectica non immeritò prætcrita eſt, cum ea minimè particularis ſcientia eſſe videatur, ſed tanquam ſpiritus harum vnicuique partium inſita, coalitave: per eam enim hiſtoriam ſcribimus veriſimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturæ vim perſcrutamur, per eam demum ipſam diuinarum rerum imaginé intelligimus. Quare, vti ſuperius dictum, etiam illi qui diſciplinas ad elementorum ſimilitudines diuiſerunt, Dialecticam, vt pote quæ cuiuſlibet inſtitutionis miniſtra ſit, in partem non admiſere.

DE IIS QVAE PER COELVM RORE PLVVIVM, Et aliquot aquarum genera ſignificantur.

AEgyptij quidem de diſciplinis hoc modo in vniuerſum differere conſueuerunt. Quatuor verò illas, Arithmeticam per ſurrectos digitos: Geometriam per arundinem, Muſicam, per dentes IIII. lingua percuſſos: Aſtrologiam, per maculoſam hinnulli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea commentarijs ſunt à nobis explicata. Atque vt ſuſceptum ſemel negotium peragamus, quamuis alia nunc circumacti via eandem tamen metam contingere procurabimus: Theologi ſiquidem noſtri cum antiqua Aegyptiorum dictata conſpexiſſent, qui cœlum imbre rorulento liquidū, in doctrinæ ſignificatum pingere inſtituiſſent, Moſémque ex ea quam adoleſcens in Aegypto didicerat lingua, figuris huiuſmodi paſſim vſum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deque aquis reliquis paſſim in Diuinis literis reperiuntur, ad huiuſmodi vetuſtatis exemplum interpretati ſunt: quorum ego commentationes proſequutus, aquarum de doctrina ſignificationes, poſt Aegyptiacas illas explicare congruum exiſtimaui. E

INSTITVTIO.

Roris et diſciplinarū ſimilitudo.

VT igitur profati ſumus, cœlum Aegyptij rore pluuium cum pinxiſſent, diſciplinam inſtitutioniſque laborem & operam intelligebant: mira etenim eſt vtriuſque rei ſimilitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantaſque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta ſunt, humectat, paſcit & liberaliter educat: contrà verò in ijs quæ natura proprietateque ſua obturata, dura, ſolida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam poteſt: ita in hominibus erudiendis inſtituendiſque euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili ſunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: contrà verò ſi plumbeum & obtuſum, atque honeſtis artibus & diſciplinis auerſum, inſtituere aggrediaris, nihil prorſus efficias: inuita ſiquidem Minerua nihil rectè fieri, dicive poteſt, vt apud Horatium. Ita demum diſciplina contumacem nacta naturam, fruſtrà omninò laborabit, ſed idonei fundi compos, lætiſſimæ frugis opulentia lætabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimum ad fœcunditatem faciat, ratione habita, irrigationi ſimilem eſſe laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & ut lætius proueniant efficit, ita uirtus dignis Poetarum ſcriptis commendata mirificum ſuſcipit incrementum: laudatam enim virtutem gliſcere, vulgò etiam dictitatum: contrà verò, loca quę aquarum beneficia non ſuſcipiunt, plurimum infœcunda ſunt. Et Diuinæ literæ vbi agri cuiuſpiam ſterilitatem, deſertaque & inhoſpita teſqua notare volunt, inaquoſum dicunt, vt Pſalmo LXXVII. F
Exacerbauerunt altiſſimum in inaquoſo: eodemque modo ſępius. Quod uerò facit ad doctrinæ ſapientię ve ſignificatum, in ijſdem literis, cum Pſalmographus deſiturum in Aduentu Chriſti promptuarium illud uaticinationis donum pręuideret, neque diuinationem ipſam quicquam amplius producturam, Pſalm. CVI. terram frugiferam in ſalſuginem uertendam oraculo haudquaquam uano pręſagiuit. Marina autem aqua ἀτρυγετὶς Homero dicitur, quòd nullum ex ea fructum poſſis decerpere, propterea quòd adeò eſt ſalſuginoſa.

Lib. de arte poet.

Irrigationi ſimilis laudatio.

Infrugifera, nam τρύγη fructum ſignificat.

DOCTRINA GENTIVM.

EIuſdem ſalſedinis atque amaritudinis cauſa, marina aqua doctrinā gentium ſignificabat: propterea quòd ſine fructu eſſet, propter rerum quę ſacris eiuſmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neque quidem humanis hoſtijs abſtinebant, & alia dictu fęda faciebant, ſceleraq; ac turpitudinem omnem dijs etiam ſuis adſcribebant: quorum exemplo laſciuire, & mollia quęque ſectari mortales ſibi permitterent. Tot prætereà deorum marinorum luſus nihil aliud ſunt, quàm meta laſciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs, uerò ſynceriſque inuiſa & amariſſima. Fortè autem Herculis columnę inhabitabilis terrę finibus erectę, uirtuti documento ſunt, non eſſe à duris terrę laboribus ad undarum mollitiem atque laſciuiam dilabendum. In hac autem aquis Abacus Propheta armentum à Deo inducendum canit: acceſſurum quippe cultum, & polituram, hoc eſt, Apoſtolos per omnem terrarum orbem profecturos, qui omnia commitigarent, manſuefacerent, & habitabilia frugiferaque redderent, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio deleta.

Herculis columnæ.

DO-

A

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus pleriſque locis hieroglyphico vtitur hoc dicendi genere, vt cùm canit, χαρίτον ἀρδοντὶ καλλιςα δρόσῳ, hoc eſt, optimo pulcherrimòve Gratiarum rore irrigant, id quod clarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt denique per rorem eloquentiæ leporem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Moſem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ipſam inuitantem, doctrinamque ſuam vti pluuiam concreſcere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, eſſeq; quaſi imbrem & ſtillicidia ſuper herbam & gramina, quæ manifeſta ſunt doctrinæ cœleſtis ſymbola? Quin & Angelici chori Aquæ vocabulo deſignantur, vt Pſalmo: *Et aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini.* Vnuſquiſque autem Prophetarum ſimulac os adaperuit, terram irrigat vniuerſam, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius, diſciplinã in aures & in corda hominum infundit. Dauides autem noſter per lignum propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lætum reddi, hominem intelligit, qui diuina præcepta ſuſceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitùs ab aqua nomen inditum facilè crediderim, qui vbertima diuinarum humanarumque rerum omnium doctrina mortale genus in æterna eſſet ſecula inſtituturus. Moys enim Aegyptijs aqua dicitur, quamuis euẽtus nomini cauſam dederit, quòd a Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem a parentibus acerbiſſimi edicti regij metu proiectus erat, Diuinæ ita prouidentię commendatus, in ciſtula iacens exemptus eſſet. Antiquitas denìum tota diſciplinam aquis comparauit: hinc Pegaſeus, hinc Caſtalius fons, hinc vndæ Cephiſides, hinc Permeſſus, Iliſſus, Termeſſuſque fluuij, totaque, vt ſemel dicant, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus,

Symbola cœlestis doctrinæ. Pſalmo I.

Moyses enim aquatiquũ, uel aſſumptũ de aqua ſonat.

B

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij, & artis doctrinæq; ſuæ periculum alterius cantando feciſſent, Palæmon vtriuſque virtute commendata, demum ait: *Aeclog 3.*

Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt,

Muſicam porrò Pindari commentatores, ex aqua fieri autumant. Et Varro tres Muſas ponit, vnam quæ mera tantum voce conſiſtat: alteram, quam aeris icti ſanus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu naſcitur. Hinc percuſſa iuuant fluctu littora, hinc dulce etiam petra riuus qui ſtillat ab alta, vt Theocritianum illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm uerò tam noſtri quam Aegyptij pluuias plurimùm doctrinæ cœleſtis ſignificatum acceperint, cauſa ea eſſe videtur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs eſſe, magiſque nutrire, & celeriùs confici experimento compertum eſt. Hinc Heſiodus Theogonia, fœcundum cœlum dixit: propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, *Plurimus vt cœlo deſcendit Iuppiter imbri*, omnia terra naſcentia fœcundantur. Hinc Menander:

Quare pluuia pro doctrina cœleſti accipiantur.

ἐρᾶ μὲν ὄμβρον γαῖα, *Amore tellus imbrium perurittur.*

Eodem modo doctrina ea, quæ cœlitùs inſtillatur, longè fęcundior eſt, quàm quæ ab hominum opinionibus emanauit. Huiuſmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunque Chriſtianam ſequimur inſtitutionem, ex quo tempore ſuper Hebræos decidere olim deſiere: quod non temerè præmonſtratum libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarum Amalechitarumque & Arabum viribus Iſraelitas omnes opprimentibus, ſignum petijt a cęleſti numine, quo ſe populumque adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & ſe ſuoſque de mõtium ſolitudine liberaret, in quibus, patrijs expulſi finibus, extorrẽ vitam rerum omnium inopia laborantes, agitabant: excitatus itaque Gedeon oraculo minimè contemnendo, cui tamen haud facilè fidem adhibuerat, ob ita acciſas res, vt facilè eſſet omnia deſperare: *Sequar te*, inquit, *ſanctiſſime, tuæ erga nos propenſæ voluntatis ſignum id aſſecutus, ſi ros ſcilicet ceciderit ſuper lanæ vellus in area ſtratũ, & terra circũ arida perſtiterit:* id quod vti petierat, factum eſt. Subiecit mox Gedeon atteſtatũ: *Si vos*, inquies, *ſuper terrã deciderit, eaque tantùm aſperſa, ſtratũ vellus minimè madefecerit:* cui petitioni Deus, cùm iterum annuiſſet, plenus animis negotium aggreſſus, victoriam eſt feliciſſimam cõſecutus. Hic, vt interpretantur ſapientes, vellus lanæ populum indicat Iſraeliticum, terra verò Gẽtes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cęlitùs decidit, Dei doctrinam oſtendit, quæ priùs Iſraelitis diuinitus indulta eſt: hos enim ſolos ros Diuinæ legis priùs irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla iſtiuſmodi humoris gutta madefactus, arida prorſus ſiccitate laborabat. Poſtea verò quàm ſecundum accidit poſtulatum, aruit uelut terra irrorata eſt: Hebræis quippe adempta eſt Prophetarum pluuia, nobis verò per Chriſti doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chryſoſtomus Pſalmo LXXI. ſed rem copioſè tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, *Et mandatum ęſt nubibus ne pluerent imbrem ſuper vineam Soreth*, hoc eſt, cęleſtibus beneficijs ne peruenirent in Iſraelis domum: ſubtractis enim chariſmatum roribus, lex & Prophetæ ceſſauerunt, neque ultra Ioannem proceſſerunt. Quod verò ad Gentes facit, aſſentitur huic ſententiæ Cyprianus, qui prænunciaſſe Deum per Prophetam ait, apud Gentes, in locis quę inaquoſa priùs fuiſſent, flumina poſtmodùm redundatura: & Chriſtum ait, ut doceret, oſtenderetque futurum: ut populus Gentium ſuccederet, & in locum quem Iudęi perdidiſſent, meritò fidei

C

perueniret, de aqua vinum feciſſe, ut ad Chriſti quippe & Eccleſiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire ceſſantibus, euenturum oſtenderet, qualiter non temere, neque contanter plebs Gentium e plateis & triuiis, vt ſe quiſque obtulerat, conuocata conflueret & conueniret: vinea enim domini ſabaoth domus erat Iſrael. In eandem ſignificationem aquam uino inſtillare inſtitutum ſacrificio noſtro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos ſentire & facere nobiſcum intelligamus. Quamuis longe ſublimiore ſignificato, preces quæ huiuſmodi myſterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diuina humanam ad ſe traxit. Hinc Irenæus de Ebionitis loquens, qui vnionem Dei & hominis non recipiebãt: *Reprobant*, inquit, *hi cõmiſtionem uini cœleſtis, & ſola aqua ſecularis eſſe uolunt.* Alio tamẽ modo ſententiaque longè ſeciore aquã vino mixtam aiunt ab Eſaia, *Caupones tui miſcent vinum aqua*, ut id ſcilicet innueret, quòd auſtero amariorique Dei præcepto, iam tum Iudæi illi ſeniores aquæ dilutionem immiſcere cœpiſſent, multaque laxare, & in commodum ſuum indulgere ſibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obſeruare fingerent, & quæ minimi momenti eſſent, religioſiſſimè cuſtodirent, quod eis pluribus obiectum eſt a Domino: vt de menthæ decimatione, & Cameli deuoratu, tum illud apertiſſimè: *Quare vos tranſgredimini præceptum Dei propter traditionem veſtram?* *Nam*, ut inquit Irenæus, *non ſolùm per præuaricationem fruſtrati ſunt legem Dei, miſcentes vinum aqua, ſed & ſuam legem contrariam ſtatuerunt, quæ Phariſaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebant, quædam verò addebant, & ex libidine ſua interpretabantur: & , vt ait Eſaias, & Pſalmographus ſubſcribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum a Deo procul aberat, eumque fruſtra colebant, cùm doctrinas & præcepta hominem edocerent.*

Aquæ uino mixta quid in ſacris literis

AQVAE RELIQVAE.

QVoniam verò varia admodùm eſt aquarum conſideratio, operæpretium videtur, priuſquàm huic cõmentario finem imponamus, aquas diſtinguere, ſingularumque mox ſpecierum ſignificata pertractare. Primæ autem omnium videntur eſſe pluuiæ, de quibus abundè eſt a nobis diſputatum. His nubes neceſſariò coniunguntur, harum igitur ſignificationes ſtatim ſubiiciemus. Subſequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipſius impulſu torrentes inferentur, dein conſtruenda erit cataracta. Hinc ſe offeret mare vaſtum & magnum, cuius pars nobis erit perſulcanda, iiſque demùm quæ in conſpicuo ſunt enumeratis deſcenſus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuerſum autem aquæ ſingulæ, vel limpidæ, tranquillæque reperientur, vel turbidæ atque proccelloſæ, quo conſtituto, ſingularum hieroglyphica commodius exequemur.

Aquarum diſtinctio.

NVBES PROPHETAE.

NVbes in Diuinis literis Prophetarum ſignificato paſſim poſitæ, in quas ſcilicet Dei veritas extenditur, atque hę dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quove loco pluuiæ ſint effundendæ, cognoſcere, & a quibus etiam eas ſuſpendere ipſa res exigat. De quibus, vti ſuperiùs habemus Eſaias, *Et mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem*. Domum enim Iſrael Vineã appellat Vates diuiniſſimus, mandatumque ait nubibus ne ſuper eam pluerent, hoc eſt, ne Prophetę oracula ſua ulteriùs in Iſraeliticum populum conſpergerent. Quod autem ad nubem facit manifeſtum eſt eam fuiſſe multa obſcuritatis caligine circumfuſam, arcanumque illud de Chriſto myſterium, unde noſtra omnis doctrina defluxit, per tenebroſas aquas, denſiſſimus quippe nubibus collectas, Pſalm. XVII. indicari Theologi monuerunt. Nã vbi, *Et nebulæ pulueris pedum eius*, Eucherius nebulas pro myſteriorum velamento hieroglyphicè poſitas ait. Nam & caligo in id accipitur ſignificatum utpote quę diuinorum ſecretorum operimentum intelligatur, ut Pſalm. *Caligo ſub pedibus eius*: atque alibi: *Poſuit tenebras latibulum ſuum.* Eſt & ubi ſignificant perperàm admiſſorum abolitionem, vt apud Eſaiam *Deleui vt nubem iniquitatem, & quaſi nebulam peccata tua.* Eucherius idem vbi legitur. *Velut nubes pertranſiuit ſalus mea*, iniquorum ait tempora ſignificari. Quinetiam propter eandem Propheriæ duritiem atque difficultatem, doctrinamque ſolido velut quodam corpore concretam, ac minimè diffluentem, ex grandinis metaphora ſignatam Pſalm. VII. viri ijdem diuina mente prediti tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando in Diuinis literis plurimùm ponuntur pro duritia atque rigore delinquentium. Et quod ait Dominus, *Orate ne fuga veſtra fiat Hyeme vel Sabato*: ſunt qui per Hyemem, ſordidum quippe & ignauum tempus intelligant hieroglyphicè humanam vitam in peccatorum immunditijs occupatam, ſcelerumque voraginibus immerſam atque detentam: per Sabbatum autem ceſſationis diem innui verè dicant, cauendum identidem ne cùm dies illa ingruerit, deſides & a bonis operibus ceſſantes deprehendamur. Non enim ſufficit non peccare, niſi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis eſt uetita conſectari, quàm contumacis facienda relinquerę. Ac de niue, & omni glacie, ſentit idem Eucherius: de pruina uerò ſecus, quippe quam abſtinentię ſymbolum eſſe tradit, propterea quod ea ſit in cauſa, ut calor corporis ad ſaluoritatem refrigeſcat, eaque de cauſa dictum, *Factus ſum ſicut vter in pruina.* Et quoniam huc incidimus, LXVII. Pſalm. vbi legitur, *Et virtus eius in nubibus*, Theologi Apoſtolos identidem per nubes interpretantur, veluti procul extantes, & ſupra terrena omnia negotia in altum euectos, diuinique inſuper Spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuerſam terram inundarent, vnde fœcundiſſi nos

Nubiũ hieroglyphica. Eſa. c. 5.

Pſal. 7.

Pruina abſtinentiæ ſymbolum, quare.

bonorum

A honorum fructuum prouentus obueniret. Huiuſmodi enim pluuiam decidere, & rorulentum imbrem terram irrigare, noſtra pietas per preces poſcere conſueuit.

FONTES LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus Pſalmo ſexageſimo ſeptimo legimus, *Ex fontibus Iſrael Dei laudes in Eccleſiis emanare:* quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarũ libris veluti ex quibuſdam fontibus perennibus, Iſraelitico olim populo Dei doctrinam atque cognitionẽ affluxiſſe: ex quibus fontib. viri illi ſanctiſſimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apoſtolos etiam, primos Chriſtianæ pietatis doctores à Chriſto electos, per aquarum fontes qui repentè apparuerint, interpretes plerique deſignarunt, vbi Euthymius vnanimem veterum ſententiam ſecutus, ſæpenumero ait per Aquam, Euangelicæ prędicationis doctrinam ſignificari. Iam quod Dauid ait, *Inter montes tranſibunt aquæ, potabunt eas omnes beſtiæ agri*, oſtendere voluit, nulla tam alpeſtria, tamque inacceſſibilia loca fore, in quæ doctrina Diuinæ legis non ſit penetratura: nam per beſtias pleriſque ſacræ Scripturæ locis impij ponuntur, & qui nullam adhuc rerum diuinarũ doctrinam audierunt. Et quòd Leuitico legiſlator uaſa omnia pollui dicit, in quæ pollutorum morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarum, per fontes quippe & ciſternas, & caſtella, & collectiones aquarum, doctrinam intelligens, & Magiſtros, qui quòd prauis nonnunquam moribus polluti ſunt, non tamen prorſus abominandi: de quibus ſcilicet Matthæus, *Omnia quæcunque dicunt vobis, facite & cuſtodite, ſecundum autem opera eorum nolite facere.* Ad hæc ſextis Hebræorum caſtris per XII. aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apoſtolos XII. interpretatur, de quorum fontibus deriuatæ aquę totius terrarum orbis ſiccitatem rigant. Communi verò ſcriptorum omnium conſenſu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamuis in optima aqua neque ſapor neque odor vllus à Phyſicis requiratur. Quia tamen ſitientibus, cum ſcilicet ſicco ſpuit ore uiator, aquę potus ſuauiſſimus accidit, factum vt Poetæ. *Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere riuo*, inter oblectamenta ingenia poſuerint. Ita illud Deuteronomij cantico exprimit, mel de petra dictum ſuper Moſe, hoc eſt, tam ſuauem tamque dulcem & amabilem aquam, vt melli ſimilis eſſe videretur. Chryſoſtomus quoque aquę ſuauitatem pro melle ex petra proſiliente intelligit, cum nuſquam legatur mel à Moſe de petra vnquam eductum. Apud Dauidem verò Pſalmo LXXX. *Educto de petra melle ſaturauit eos*, interpretes ita dicũt: *Pauit Chriſtus IIII. millia hominum ſeptem panibus, quia potauit eos mellita doctrina ſua vſque ad ſaturitatem.* Res enim omnes ab eo geſtæ, præter hiſtoriam, myſticum etiam ſenſum ſecum trahunt. *Quam dulcia* (canit pietas) *faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo.* Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apoſtolus ait, erat Chriſtus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum*, Eſaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

Fontium myſticæ ſignificationes.

Pſal. 103.

Vir. Aeeg. 5.

Deut. c. 31.

B

FLVVII CHRISTVS.

C SEd enim in fluuiorum metaphoris longè frequentius eſt in Diuinis literis Chriſti ſignificatum, vt eo loco, *Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus*, vbi noſtri Theologi flumen Chriſtum eſſe dicunt, propter dulciſſima eius fluenta, de quibus Pſalmo primo multa diſſeruere. Hinc apud Prophetas legas: *Ecce ego ad eos delabor quaſi tranquillum flumen.* Et Eccleſiaſt. 24. *Ego ſapientia effudi flumina: ego quaſi trames aquæ immenſę de fluuio: ego quaſi fluuius Dorix, & ſicut aquæductus exiui de Paradiſo:* & quę ſequuntur in hanc ſententiam. Quinetiam ait Dominus, *flumina aquæ viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura*, quo ſapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambroſio interprete, quã aſſecuti erant ij, qui diuino afflari Spiritu meruiſſent. Itaque Apoſtolorum doctrinam & inſtitutionẽ prœuiſam à Pſalmographo, Theologi eo loco uolunt, vbi, *Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces ſuas*, habetur. Et per amnes qui per eoſdẽ alueos decurſuri erant, ſubſecutos Doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nonnunquam pro populo accipi, qui nondum in fidelem receptus eſſet, in quam ſententiam corriuat ille, *flumina Babylonis*. Iam & Apoc. 17. *Aquæ quas vidiſti, ſuper quas meretrix illa ſedet, populi & turbæ & gentes ſunt, & lingua.* Eodem tendit Eſaiæ dictum, cum *Beatos* appellauit *eos, qui ſuper omnes aquas ſeminarent.* Apud Abacunta Prophetã legas, *Fluminum terra ſcindetur*, quod de Hieroſolymis dictum Gręci tradunt, quę ſcilicet fuerit Prophetarum patria, qui fluminum inſtar eam irrigabant, ſed ad IESV Chriſti aduentum hiatura eſſet, & rimis aperienda, omniſque humor alueo ita fatiſcente defluxurus, penituſq; defecturus, futurum, ſ. vt priſtina exareſceret vaticinatio, quod euentus comprobauit. Quod uerò ſexto ſupra centeſimum Pſalm. legitur, *Deſerta reddidit flumina, & aquarum fluxus in ſitim tranſmutauit*, flumina ſcilicet exiccauit, & quę terra prius erat irrigua vliginoſaque, ita deſertã reddidit, vt prorſus ſterileſceret, & aquarũ venas abundãtes ita obturauit, ne vlla inde potio, ſed ſitis potius proſiliret. Euthymius Gręcus ipſe ad Gręcos Philoſophos referri dicit, qui cum eloquentiæ quaſi fluminibus & diſciplinarum varietate, & copia redundarent, omni demũ ſapientia deſtitui viſi ſunt, cum illiterati ac piſcatores homines eos repreſſerũt.

Metaphorica fluuiorum in Diuinis acceptiones.

TOR-

D

TORRENS.

Eloquẽtiæ deſcriptio.

ACcedit huc torrens, cuius ſignificatum ita refertur ad eloquentiam, vt torrens facundia veterum ſcriptorum ſententia dicta ſit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quam in Pindari commendationem ita deſcribit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Feruet, immenſuſque ruit profundo *Pindarus ore.*

In Diuinis verò literis mentio fit de quodam delitiarum torrente, Pſalm. ſupra XXX. quinto, pro quo pleniſſima Chriſtianæ doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Pſalmographus, ob tẽpeſtatiuam doctrinam, quæ a Chriſti ore loco, & tempore deffluebat, propterque eius in ſuadendo & arguendo vehementiam, affluentiſſimumque vim. Quin & propterea ea multa, quæ de propheticis ſermonibus collecta in vnum adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemens eſt ac violentus, & ex multiplici aquarum concurſu corriuatur, vnde ait Eucherius, per torrentes inſignium prædicatorum eloquentiam ſignificari. Alioqui torrens in iiſdem Diuinis literis pro concupiſcentiæ ſtimulo ponitur, quæ vel difficulter ſuperetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hic prætermitere non eſt animus locum in Pſalmo, *Sicut torrens in Auſtro*, quã exultantis eſſe vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuerſionemque redeuntis, qua poſtulat vt diuinæ aſpirationis auxilio atque ope, ex peccatorum captiuitate ſoluatur, ſicut conſtricti glacie torrentes, Auſtri tepore ſoluuntur.

Pſal. 125.

E

CATARACTA.

Cataracta deſcriptio. Nam Græcis καταῤῥάσσω, & καταῤῥάττω Id eſt, impetuoſo rumpo, & erũpo, & defluo. Hero. li. 3.

EST & Diuinarum literarum propriũ, vehementiam vel in ſermone, vel in opere, aut alia quapiam vi, per cataractam ſignificare: atque hæc ea eſt cataractarum vox, cuius mentio habetur Pſal. LXI. Eſt verò cataracta, aquatici cuiuſdam aluei coarctatio, vbi aqua in anguſtum vel natura, vel arte collecta, aut ſponte, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura eſt cataracta, nihil aliud quàm ſtrepitum & impetum præ ſe fert, eaque eſt naturalis eloquentia ſermonisve copia, nullo ſtudio, ſponte profluens. Quę verò arte conſtruitur, & vim & efficacem operum vtilitatem ſuggerit: atque huiuſmodi eſt dicendi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atque exercitatione comparata.

MARE.

QVemadmodum autem fonteſque fluuijque omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa ſuper mari ex Aegyptiorum doctrina in Piſce diſſeruimus: contenti nunc erimus aliquot locis, quos ex Diuinis literis eruemus.

PERDITIO.

Sic Plautus in Aſinaria, lenã & ſcortũ mare vocat. Sic de his qui emerſerunt è periculo, Ἐκ τοῦ πηλοῦ πόδας ἔχεις. Extra lutum pedes habes.

ID verò cum primis proprium eſt maris ſignificatum, vt perditionis indicium ſit, ob ipſam quippe profunditatem: vtpote quæ idonea admodum ſit ad ſuffocandum. Quanquam alia de cauſa Mare apud Aegyptios pro pernicie ponebatur, vt ſuo loco docuimus. Quod ad perditionem attinet, eo ſignificato Theologi Prophetam aiunt Pſalm. XVII. cauere, ſe de aquis multis eductum. Paſſim verò interpretes, *Exundantes fluctus* pro *Calamitatum exceſſu* accipiunt, & per turbulentas aquas ſuprema quædam doloris oſtenditur vehementia, quæ omnem reſpirandi facultatem exuperat, v. Pſalm. LXVIII. affixum ſe clamat in profundo luto, vnde nulla ſe vi poſſit expedire, rapidiſſimis demum verticib. deuoratum, in imam maris ſedem deiectum eſſe: in quem vſque locum tempeſtas etiam accedat, quę arenas omnes æſtu commiſceat atque perturbet, qua quidem nulla maior deſcribi poteſt inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem, mox limum cui affixus inhæreſcat, inde maris amaritudinem, & immenſas vndas, poſtremò eas ſæuis tempeſtatibus agitatas: meritò itaque paulò poſt ſe de profundo huiuſmodi liberari ſupplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

F

HOSTILIS IMPETVS.

Sic illud Demoſthenis de corona Ὥσπερ χειμάῤῥους, tanquã torrens.

APud eundem hoſtilis impetus, & ſubitaria quędam oppreſſio, per aquam indicatur, Pſ. CXXIII. *Cum exacerbatus eorum furor in nos debacchare tur, ſanè aqua demerſiſſet nos.* Quod vt magis exaſperaret, addidit: *Torrentem pertranſiuit anima noſtra*, vbi impetuoſos inexpectatoſque hoſtium impetus incurſu repentino proruentes, torrenti turgido comparauit, quem tamen auxilio Dei fretus tutò pertranſierit: & quaſi parum adhuc dixiſſet, ſuperaddidit: *Sanè pertranſiuit anima noſtra aquam intolerabilem*, ingentes quippe rerum difficultates atque pericula. Tale aliquid apud Maronem legis:

Aen. lib. 7.

Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.

Idem-

A Idemq; alibi nubem belli dixit, vtrunque deſumptum ex Pindaro. In Iſthmiis enim ἐν πολυφλόρῳ σαλαμὶς διὸς ὄμβρῳ, & alibi ὅσις ἐν ταυτᾳ νεφέλᾳ. Apud oratores hiſtoricosque & turbines procellas ſæpe pro bello poſitas inuenias. Cauſa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea eſt, quòd pericula caſusque reliqui corpus ſoleant ex una aliqua parte labefactare: aqua verò uniuerſo ſtatim corpori circunfuſa, omnibus e ueſtigiò membris impedimento eſt, atque vndique oggerit difficultatem atque moleſtiam.

AERVMNAE.

HInc Pſalm. 87. ubi legitur, *Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me*, interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligunt, quæcunque affligere poſſunt humanum genus, quibus omnibus Chriſti eſſet humanitas obnoxia: in eius enim perſona dictum id autumant. *Fluctuare* autem verbum ſępe pro *Perturbari* ponitur. Sed enim aliquando pro timore poſita fluctuatio, vt Pſalm. 61. *Ecce enim ipſe Deus meus, & adiutor meus eſt, quare non ampliùs fluctuabo*: id eſt, nihil eſt, quod ulterius pertimeſcam.

Metaphora ducta a iactatione fluctuum, ſic fluctuans anima.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuium, de quo Pſalm. 28. *Dominus diluuium inhabitare facit*, ſiue ut alij reddidere, *Diluuium ſedat*, uel, *Tempore diluuij regnum obtinuit*. Vtcunque ſignificatum ad humanam pertinet ſalutem, quoniam hic gentes intelliguntur, quæ ſuarum inundatione cupiditatum, in vitiorum pelago, & humanorum affectuum uoraginibus demerſæ detinebantur, quæ mox a Domino exemptæ
B ſeruatæque ſint. Alio uerò loco, Pſalmo quippe 31. habetur, *Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet*: per huiuſmodi aquas ſupra modum exundantes, tùm ſcilicet excreſcentia ripas flumina prætereunt, uel mare turgidum per litora ſpatiatur, quas ſuprà memorauimus calamitates intelligi uolunt. Ita Euthymius, & plerique alij ſentiunt.

Abyſſus abyſſum inuocat q̃d. Vel potius malorum abyſſus. κακῶν βάθος, & ἄβυσσος

ABYSSVS.

EOdem modo, ubi fit de abyſſo mentio, uaſtum calamitatis pelagus figuratur, ut Pſalm. 41. *Abyſſus abyſſum inuocat*: quod ita accipiunt, profunda atque uaſta calamitas uaſtiorem aliam ſemper uocat calamitatem, quod alij dixerunt *Malorum hydram*, cùm ſcilicet aduerſæ res cladesq; continenter ingruunt, ac uelut unda ſuperuenit undæ, aliæ poſt aliam ſuccedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, ut uniuſcuiuſpiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinem: utpote, peccatorum cumulo neceſſarium eſſe ingentem cumulum miſericordiæ. Alij per abyſſos hos nouam & ueterem diuinarum inſtitutionum doctrinam intelligunt: profundiſſima enim utraque eſt, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, Pſalmi dictum huiuſmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, ut uetus Teſtamentum qui noui egeat auxilio, & ueteris nouum. Quin & humanam mentem unicuique abyſſum eſſe dicit, quia nequeat ſemetipſam ipſa comprehendere, niſi ſuperioris abyſſi ope ſubleuetur: unde ſcilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras diſcutiat.

LACVNA FOSSAQVE.

C AB abyſſo haud multum diſſimilis eſt alia aquarum ſpecies lacunoſa, eaque plurimùm turbida, cœnoſa atque fœculenta, quæ nimirum pro cladibus & ærumnis accipi ſolet. Ita dictum Ezechielis interpretantur, ubi Dominus ad Hebræos: *Aperiam ſepulturas veſtras, & educam vos de Babylone.* Frequenter enim in diuinis literis pro una eademque re ponuntur, ſepultura, uorago, infernum, abyſſus, foſſa, lacus, & ſimilia. Pſal. 27. *Similis deſcendentibus in lacum*, nonnulli profundiſſimas foſſarum altitudines intelligunt, unde non detur emerſus: nõnulli ſepulchra foueis excauata. Sed enim Pſal. 29. *Seruaſti me ne deciderem in lacum*, quod foueam alij, alij puteum uertere: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe uoraginem, in quam qui fortè inciderit, ſuis ipſe uiribus nequaquam poſſit euadere. Albi exauditum ſe ait Propheta, ut de lacu profundiſſimo ſordidiſſimoq; extraheretur, quod maxima uitæ diſcrimina, quæ diuinitùs euaſerat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi ſudiſſimam loci putredinem oſtendit: ea uerò eſt, quæ animas noſtras ò demerſas tenaci ue luti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat ſe de luto eripi, ne affixus in palude putoreque illo perpetuò recumbere adigatur: atque hęc de turbidis.

Sic Cicero 4. Verr. Lacunam familiaris pro pernicie & ærũna.

LIMPIDAE.

AQuæ uerò limpidæ perſpicuæque omnes, dubio procul pro doctrinæ ſymbolo, uti oſtenſum eſt, accipiuntur. Doctrina autem omnis uel in conſpicuo eſt, in ore quippe ipſo, uel in mentis receſſu. Hinc ea quæ manifeſtè patent, perſpicuis & nitidis, neque admodũ altis profluentibus comparamus: quæ uerò in arcanis habentur, aut ſolo cõcipiuntur intellectu, ea uel nubiũ, uti ſuperiùs, deſitati, uel puteis, uel altioribus undis ſimilia ſunt. Transfertur autẽ commodiſſimè hęc aquæ claritudo atque obſcuritas ad humanum animum, eaq; metaphora, quod ſyncerum, apertũ, manifeſtumq; & perſpicuum eſt

Claritudo & obſcuritas aquæ quid.

eſt Candidum appellamus : propterea quòd huiuſmodi propemodùm eſt aquæ puræ conditio, vt ſuperficiem habeat claram atque perſpicuam. Hinc Pindarus Pythijs, Arceſilao candida præcordia dixit, λευκαῖς πιδήσαντα φρεσίν. Contrà uerò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita ab eiuſdem aquæ ſimilitudine, obſcura, nigra, uel alta nũcupamus: vt quæque enim in aquis profundiora ſunt, eo videntur obſcuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μελαίνας ob taciturnitatem, & conſiliorum occultationem. Et Virgilianus Aeneas premit altum corde dolorem quem nullo ſcilicet ſigno manifeſtabat. D

Aen. lib. 2.

PVTEI.

Puteus pro uxore.

ET in huiuſmodi ſignificatum Diuinæ literę Puteos plurimùm ponere conſueuerunt. Hinc Iſaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia myſtico ſenſu vitæ quam ſequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, *Quæ foderant pueri patris eius, ingeſto rudere obſtruunt Palæſtini*, fuſſuras puteorum auſpicia eſſe diſciplinarum ait. Eæ verò in pacatiſſimo contemplatiuæ Philoſophiæ receſſu commorantur, ubi tranquillæ, placidæ, leniterque fluentes aquæ caſtiſſimè laſciuiunt. Non negarim autem puteum in Diuinis literis eſſe etiam uxoris hieroglyphicum: nã eò Theologi noſtri trahũt Salomonis præceptum, *Bibe aquam de vaſis tuis, & de puteorum tuorum fontibus.* Iã Berſabeæ nomen *Septimus puteus* interpretatur, quæ ſeptima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum ſe Dauides plurimum gloriatur, ſed perſpicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas, quæ nobis quoque ſunt identidem adeundæ, ſi modò illos adeamus puteos in quos Palæſtini terram non ingeſſerint, in quos ſcilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida, ac periniqua Hæreticorum factio ſuæ turpitudinis cœnum non admiſcuerunt: quicunque enim ſuam vberrimis his limpidiſſimiſque vndis ſitim expleuerit, aut cœleſtem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauſerit, nubium harum imbrem collegerit inque auctos iiſdem imbribus fluuios demerſus lauet & volutetur: æſtuoſos is cupiditatum ardores extinguet membris morbos, qui ſenſum obſtupefaciunt, expellet, animique podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omnique demùm labe perpurgatus, nulla corporis fæce ſordidus, ſitu obſitus nullo, nulla denique labe contaminatus, ipſam æthereæ puritatis claritatem induet, & ſuperis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis aſſequetur. E

A

PIERIUS VALERIANUS AD M. ANT. PASSEREM, PATAVINUM PHILOSOPHUM PROBATISSIMUM,

DE IIS QVAE PER ISIDEM, ET IUGERIS QVADRAM & picturas aliquot alias ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSNONVS.

B

NOLIM putes, eruditiſſime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iſide, deq; ijs quæ ſimilitudine quadam ad Iſidis argumentum in comitatum ſeſe adiunxere, ideò tibi factam, vt ſperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire: cùm mihi potiùs perſuaſerim, multùm me acquiſiturum tibique plurimum debiturum, ſi commentationes has meas, qualeſcumque ſint, ſuſcipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione conſequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuſpiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus ſit calathus ille domi, vnde omnia poſſis largiſſimè depromere? Non enim te ſolis Medicinę Philoſophiæq; terminis cohibuiſti; ſed longè vlterius progreſſus, variarum inſuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparaſti, vt de quacumque re propoſita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipſam mira ſermonis iucunditate noueris conueſtire. Quin Poetas, Hiſtoricos, Polyhiſtoraſque omnes ita familiares effeciſti, vt nihil tota in encyclopædia ſit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, proque loco & tempore vtaris quàm feliciſſimè. Quare nihil, aut parum legendis noſtris profecturus es, niſi quantum amici virtutibus tuis deditiſſimi nugas amas, & qui amant, Ouidianum illud oblectare ſolent:

In facie næuus cauſa decoris erat.

Sit vtcumque, non debui ego, quantulumcunque præſtare potui, quin ad te mitterem hæſitare, aut propemodum expaueſcere, qui ſcirem quantum inde lucri facturus eſſem, qui rem quidem imbecillam admodum & infirmam offerrem; ſed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundemque humaniſſimum amicum ita accipi poſſit, vt vigorem firmaſque vires ſit conſecutura.

C

DE ISIDE.

ISis dea quæ fuerit, quantoq; cultu a veteribus veræ pietatis neſcijs, ſed rerum humanarum peritiſſimis ſuſcepta, quot ſuperſtitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia ſignificata Aegyptij annum ſuum, qui ſcilicet quatuor annis ſolaribus conſtabat, indicabant. Erat verò muliebre ſimulachrum patrio paludamento veſtitum, vt paulò poſt dicetur, quod & anni, & ipſius Dei ſignum habebatur. Iſis in cœleſtibus aſtrum eſt. Sothis Aegyptiaca lingua nuncupatum, ἀςροκυνων Gręca, quaſi Aſtrocanem dicas, corruptam eam dictionem multis in locis inuenimus. Is idem apud nos Syrius eſt, eademque Canicula, quæ ſtella ſub mento Canis eſt, vt Aratus obſeruauit quamuis alibi ex Euſebij obſeruatione diximus, Solem & Sirium eundem accipi. Simpliciter verò ſtellam hanc in Iſidis honorem Aegyptij colebant· quòd ortu ſuo ingentes apud ipſos pluuias concitare ſolet, quibus Nilus creſcat, vnde ſibi victui neceſſaria comparabant, qualem honorem & Leoni habitum eadem de cauſa, ipſo Leonis commentario declarauimus. Cur verò annum ex hieroglyphico huiuſmodi intelligerent, cauſa eſt, quòd Aegyptij annum ab iſtius ſideris ortu auſpicabantur. Oriri verò in Aegypto ſolitus XII. circiter Calend. Auguſti. Sed hoc de vertente, de proprio inferiùs.

Iſidis varia ſignificata.

Hinc Suidas ait σεί ριον τ̃ κίω ὅτι δὲ κϱὶ τὸν ἥλιον. Sirium canem quidē ſolem.

Apud nos circa 8. Kal. Iul.

LVNA.

D

PLutarchus verò & Euſebius qui veluti Solem Oſirin, ita Iſiden Lunam ex Aegyptiorum dictatis eſſe contendunt, eam hoc hieroglyphicô deſcribunt, vt cornua taurina, vel vti noue Lune ſpeciem geſtet, nigraque amicta palla, per latebras & obſcura loca Solem appetere atque vnum ipſum concupiſcere uideatur. Vnde factum eſt, ait Plutarchus, vt in amatoriis, quemadmodum apud Teocritum eſt, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Iſin rebus amatorijs opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, in Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipſa Iouis.

Adiutrix Amatoriũ Luna.

Porrò Luna cùm ſit noctis domina, noxque voluptatis illecebris & Veneri ſacra, quę, vt alibi dictum, latebris & ſpelęis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum ijs quę Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circum. Sylua tegit.

Aen. lib. 6.

Hinc legas apud Euſebium, voluptates, atque eas quę fortè omnium maximè cenſeantur, ſi aſpexerimus, aut quod riſu dignum, aut viſu turpiſſimum eſt, aduertimus, quocirca vel erubeſcimus, uel occultare properamus. Id autem impendio cauemus, vt hęc omnia nocti concredamus. Celari enim, ut elegans poeta dixit, vult ſua furta Venus.

MATERIA FORMAQVE.

Hinc Oui. li. 2. de Arte, vtq; viro furtiua Venus, ſic grata puella.

CVm verò Iſis materiam etiam myſticè ſignificet, Sol verò formam, vel agentem vim, Lunaque Solem ita ſuum obſeruet, eiuſque ſemper radios excipere quęrat, quibus illuſtretur, videor Platonis illud intueri de ſponſa, quę veluti proſtituta ſponſum expectat auidiſſima, vnde rerum ſpecies, atque nouatus concipiat, & loco reddat: uti Luna lumen acceptum mutuò, quò poteſt ſtudio reſtituit. Atque hęc ita obſcura hieroglyphicum eſt materia, quę nullam adhuc formam ſuſceperit. Figurę autem variatio in Lunari globo materiam apertè ſatis commoſtrat, quę ueluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impreſſionem ex quocunque ſigillo ſuſcipere apta ſit. Hinc tęnię varię multicoloresque Iſidi dicatæ, non ſeptem tantùm eas Lunæ facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncupatas, συνοδον. μένων, ανατολην. μηνοῦ, διχότομον, ἀμφίκυρτον ϗ πανσέληνον. ſed etiã vim eius quæ circa materiam verſatur, indicant, qua ſcilicet gignit omnia, & omnia concipit, lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam mortem, principium, finem. Quis enim aſsiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum ea nunc euaneſcentem, vt Heliodori ſententiam interpretemur, nunc corniculatam, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam contemplatur? Igníum denique facie varia, quantò longiùs faceſsit a Sole, tanto largiùs colluſtrari, parte luminis compotem, parte altera caſſum, proque oris circumuerſione fulgoris ſpeciem variare: ſiue id alieno irradiata lumine faciat, ſiue proprio præpetiq; candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro de cœleſtium orbium contemplatione ſcribit, inter Beroſi placita contineri, corpus Lunæ pilam eſſe dimidia parte candidam, altera cæruleam, partemq; illam candidam proprietate quadam τ̃ συμπαθείας ad Solem ſemper conuertit: vnde quo magis illi ſuccedit, luminoſam illam partem a nobis auerti magis, quò verò longius abſceſſerit, eò magis oculum noſtrum in amborum medio ſiſti, partemq; candidam nobis aduerſam fieri, ac perinde ſeſe exhibere conſpicuam. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

Septẽ Lunarumque nomina.

Mutuo ſenſenſu.

E

PRINCIPIVM.

F

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, ſed vndecunque micantiſsimæ ſplendorem nitidum præ ſe ferebant. Nam cùm illæ principij ſymbolum eſſent, idque virtute ſua purum nitidumque ſit, neque vllius rei admiſtione labefactetur, nihil præter candorem oſtentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has ſemel in manus ſuſcepiſſent, eas eueſtigiò recondebant, non ampliùs videndas attrectandasve, Iliacis verò ſępius vtebantur. Tænias autem Græcam vocem ſic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum eſſe laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Tænia quid.

Volans de cælo cum corona & tænijs.

Albi coloris commẽdatio.

Sed vt rei Philoſophiam in albis hiſce tænijs explicemus: manifeſtum eſt rerum omnium principium ab omnibus ſanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem eſt prima veluti materia quædã, in quam colores, quotquot uolueris, perinde ac in vniuerſalem illam poſsis omnes ſpecies inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum conſenſu adhiberi ſolent, ſemper albus color ſacris accommodatus. Atque ideò ait Perſius: *Quamuis ablata rogarit*. Sed quid indigemus Perſio, ſi Aſſertoris noſtri indumenta, cum gloriam ſuam vellet diſcipulis patefacere, alba ſicut nix apparuere? Apud Ciceronem II. de Legibus: *Color albus præcipuè decorus Deo eſt tum in cæteris, tum maximè intextili.* Et noſtra pietas canit, vt linteas, easque puriſsimas induti tunicas, ſacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorum, menſium, & dierum hieroglyphica tam ſignificata quam ſignificantia, deſumuntur a vario cœli motu, pręteritis multis, quæ per figuras uarias indicabantur, nec vulgo tamen ſed ſolis ſacerdotibus Aegyptiis innoteſcebant, ad cęlorum perindeque circulorum conſiderationem progreſſi, reliqua quæ de temporibus ſignificantur, per horum figuras explicabimus.

DE CIRCVLO.

A Circuli ſignificata non apud Aegyptios tantùm in uſu fuere, ſed & apud nationes alias multifariã accepta: quare ſeparatim ſuum, hoc eſt, hunc locum ſibi depoſcere uiſi ſunt.

AETERNVM PERPETVVMQVE.

NAm quod modò in Oſiridis tæniis dicebamus, has utpote albas principiũ indicare, vnus quippe circulus deſcriptus, aut ſimpliciter, aut alteri cuipiam picturæ ſignoue circumductus: nunc ſemper, nunc perpetuùm & æternũ, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν ſignificabat: nempe quòd in ea figura neque principium, neque finem inuenire ſit, quod æternitatis eſt proprium, & quia omnium eſt figurarum capax, vniuerſitatem ipſam intra ſe complecti videtur. Ab huiuſmodi autem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol a matutino horizonte digreſſus, eodem redierit, vnde ferri cœperat, diuinæ literæ *Tota die*, pro perpetuò poſuerunt, ut Pſalmo LXXI: *Vt cantem gloriam tuã tota die*, vbi Symmachus, pro lectione, quæ eſt, *Tota die*, perpetuò reddidit.

Tota die, perpetuò.

DEVS.

CVius etiam principij finiſque nuſquam apparentis ratione habita, Aegiptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Perſæ verò (quod non abſurdum eſt repetere) cùm Iouem cœli dominum dicerent, ſacrificia illi ſe facere putabant, ubi celſiſſimam ſpeculam conſcendiſſent, Iouemque cęli circulum nuncupaſſent. Tranſijt idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaque turri matuti-
B nales illæ acclamationes, quarum ſenſus eſt, Deum fuiſſe ſemper, futurumque ſemper, neque quicquam aliud, niſi quòd ſuum etiam ſalutant Mahometum. Sarraceni quoque, & pleræquæ alię nationes Deum: Circulum appellabant, atque hinc ſempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de cauſa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet his verbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος quod Plutarchus ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat, quamquam nonnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, aſſiduamque mutationem, in quibus nihil ſtabile, perpetuumque ſit, arbitrantur. Sed enim quod ad corporis conuerſionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idque Propertiani loci aperit intellectum, libro I.

Adorandũ circũactu corporis.

Ante tuos quotiens verti me perfida poſtes,
Debitaque occultis vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationem ritè factam innuit. Tale aliquid apud Suetonium inuenias, vbi Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquens: *Idem miri in adulando ingenij, primus Caium Cæſarem adorari vt Deum inſtituit, cùm reuerſus ex Syria non aliter adire auſus eſſet, quàm capite velato, circũuertenſque ſe, deinde procumbens.* Fuit verò Numę inſtitutum, ut adorantes Deos, in orbem ſeſe verterent, dein de verò ſederent. Præterea conuerſio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento eſt, nihil ex humanis rebus firmum eſſe & ſtabile, & utcumque vertat Deus, reuolatque uitam noſtram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De ſeſſu autem in Cynocephali commentarium dictum, ſitum huiuſmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri ſolitam eam corporis con-
C uerſionem a ſiniſtra in dexteram, ad ipſius mundi imitationem, cuius ortus, ut Plinius, & nonnulli alij tradidere, ab læua parte eſt in dexterã præceps. Quare iocatur Plautus Gurgulione, dicente Phædromo. *Quò me uertam neſcio.* ſubiungit Palinurus ſeruus: *Si Deos ſalutas, dextrouerſum cenſeo.* De Camillo memoriæ proditum eſt, cùm ſe ad dexteram conuertiſſet, ut mos erat Romanis adorantibus, ſubito eum lapſu cecidiſſe, quod omen ad damnationem, qua poſteà oppreſſus eſt, pertinuiſſe creditum omnia eo populo ſuperſtitioſius ęquo perpendente. Quodque ad huiuſmodi circuitum in adoratione pertinet, notum ex hiſtorijs eſt, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Ciſalpinæ Gallię uicum ſe geſſerit. Nam cùm impetum in Gallos faceret retroactus ab Equo ob hoſtium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole ut Romanis in pugnę principio facere mos erat de induſtria feciſſe ſimulauit, ne apud ſuos mali ominis religionem exercitaret. E contrario Galli ſiniſtrorſũ & in lęuam partem religioſius fieri ab adorantibus conuerſionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: *In adorando dexteram ad oſculum referimus, totumque corpus circumagimus, quod in læuum feciſſe Galliæ religioſius credunt.*

Sueton. in uita Vitellij cap. 2.

Numæ inſtitutum in adorandis Dijs.

PERFECTIO.

DEnique apud ueteres obſeruabatur, vt facto ſacrificio, circulum in ara illinerent ex hoſtiarum ſanguine, quem phiala religioſiſſimè collegiſſet, Idque erat ſacrum illud uerbum τελειῶς, quod perfectionis indicium eſſe dicebant: quòd figurarum ea ſit vndecumque perfecta.

Nam τέλειος, id eſt perfectus & ἀρετὴ τελεία perfecta virtus. Ariſt. lib. Eth. 1. c. 13

ANNVS.

QVi verò per circuli deſignationem annum intelligi volunt, vt manifeſtiora prætereamus, eius potiſſimum aurei circuli ratione inniti uidentur, quam de Simandij ſepulchro & Cambyſes

Aureus circulus ſ Simãdij ſepulchro.

& Perſæ ſuſtulerunt: erat enim ille trecentorum & ſexaginta quinque cubitorũ ambitu, cubiti unius D latitudine, ſingulis anni diebus in ſingulis cubitis exſculptis, per aſtrorum ortus occaſuſque, quidque ea ſecundum Aſtrologos obſeruata ſignificarent: cuiuſce rei quædam propemodùm umbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona ſupernè circumcirca ducta, Zodiaci primùm totiùs figuris inſignis, mox gradibus ſuis diſtincta, quorum vnicuique adpictæ ſunt certæ rerum imagines, quæ pueri gradus eius emerſu nati, modò ingenium, modò ſortem indicent: quarum ego teſtimoniis ſæpe uti ſoleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Aegyptium quid omninò ſapere uidentur.

POEMATIS GENVS.

Hinc forſan ueteris Gallici Poeſeos nomen, Rondeau. Circulares Pſalmi qui.

AD anni autem ſimilitudinem Poematis etiam genus Circulus appellatur, cuius Ariſtoteles Analyticis meminit. Id alij alio expoſuerunt modo. Sed nimirum Poema illud Circulus appellatur, cuius finis idem eſt cum principio, cuiuſmodi eſt Catullianum epigramma in annales Voluſij, & alterum in Nonium Strumam et unum etiam in Mamurram & Cæſarem. Euthimius ſane Circulares eos Pſalmo uocat, qui eodem finiunt uerſu quo cœperant, cuiuſmodi eſt 18. ſuprà centeſimum: *Confitemini Domino quoniã bonus, quoniã ſempiterna eſt eius miſericordia*. Fierique ſolet, vbi ſententiam aliquam inſigniorem quærimus in audientis animo quaſi aculeum quendam è repetitione productũ affigere, utque tenaciùs memoriæ inhæreſcat, affixum ita relinquere.

CONTRARIETAS.

Mathematica obſeruatio.

MOtus verò, qui eſt in circulis, natura conſiderata, in cauſa fuit, uti periti Mathematicarum, E contrarietatem hieroglyphicè ſignificare volentes, duos iuxtà ſeſe contigentes circulos deſcriberent, quales in quibuſdam machinis fieri uidemus, propter unius incurſationem aduerſo motu alterum circumagi: atque ita manifeſtam diſcordiam apparere, quam in adoleſcentiæ noſtrę delictis amore in indignationem conuerſo, ita ex Ariſtotele deſcripſimus.

Non aliter motas concurrere ad oſcula vidi,
Hinc atque hinc geminæ ſi coiere rotæ,
Quæ ſimulac primis ſeſe tetigere labellis,
Pars ea quamprimùm, quæ venicbat, abit,
Fitq; ex concurſu facies contraria primæ,
Machina uerſa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATIQVE.

Orbiculi numiſmatum ſpeciẽ præ ſe ferẽtes.

ORbiculi quidam numiſmatum ſpetiem referentes, quos in aliquot pyramidibus & obeliſcis excíſos videas, pecuniam indicant in opere conſtruendo erogatam: qui ſi fuerint in orbem diſpoſiti, ſumptum eius operis ſignificare aiunt publicum fuiſſe, ſin paralleli quodam ordine ſculpti, priuatã impenſam ſignificare contendunt, quæ tamen interpretamenta iuniorum quorundam eſſe non inficior: nam apud ueteres nihil tale interpretatum inueni. Exigeret hic locus, ut de circulis quibuſdam mutua complicatione coniunctis, qui diſciplinarum hieroglyphicum conſtituunt rationem ſubiungerem, ſed quoniam argumentum illud alio commentario, quòd Illuſtriſſimo reuerendiſſimoque Herculi Mant. inſcripſimus, latè ſatis explicatum eſt ad ſphæram nunc, & figuras aliquot iſtius cogitatio- F nis conuertemur.

DE SPHAERICA FIGVRA.

PEr circulum ſuperiùs Deum a nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm ſi qua Deo forma ſimilitudove adſcribi poſſit, longè conuenientius ſphærica illi figura accomodabitur. Meritò itaque Xenophanes mundum illum archetypum ſphęram appellauit, ueteresque plerique ueræ Theologiæ ſcientiam nondum aſſecuti, nihil eſſe aliud Deum, niſi cœlum ipſum, & cœleſtia iſta arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum conuerſus; *Exaudi o cœlum*, dixit. Deos tamen, ut noſtrorum interim oracula miſſa faciamus, neque menſura, neque forma vlla comprehendi poſſe dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo vero doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

Et Eſaiæ cap. I. Audite cæli.

AE T E R N I T A S.

Fauſtinæ numus. In principio.

ITaque rectè cùm per hieroglyphicum ſphęræ Deum intelligerent, æternitatem quoque eadem figura deſcripſerunt. In numo enim Fauſtinæ, quam retulerant inter diuos ſuos, ſigillum eſt cum ſceptro ſuper ſphęram ſedens, dexterà exporrecta, cum inſcriptione, ÆTERNITAS. Eadem inſcriptio in numo altero, vbi dea ſummis læuæ digitis pallam tollit, dextera ſphærulam porrigit. Cũ verò mundi ipſius figura in orbem conglobata perhibeantur, plerique veterum eo ſigno crediderc, mundum identidem principio caruiſſe, quòdque diuinis Græci reddiderunt ἐν ἀρχῇ, ab ęterno hi ſunt interpretati. Quibus Magnus Baſilius egregiè reſpondet, atque inter alia, figurę huiuſmodi principium, quod incompertum illi putãt, & ſcholis omnib. declamitat, a centro is eſſe demonſtrat. Apud

Romanos

A Romanos quoque perpetuitas eſt per ſphæram indicata, vt in ſphæra illa, quæ cum caduceo & pha-
retra tranſuerſis, virgaque cui palliolum appenſum eſt, dexteræq; conſertæ, in numo quem Cæſari cu-
dit L. Buca, in cuius altera facie inſcriptio eſt his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè per-
petuitas ex ſphæra, authoritas verò Dictatoria, quæ illi conſenſu atque concordia ciuium demanda-
ta fuerat, per inſignia reliqua ſignificantur, de quibus ſigillatim dicere non eſt hic locus.

Cæſaris numus.

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ ſignis conſpicua, cœlum ſignificabat. Alij per huiuſmodi ſpeciem,
CVNCTA, ueluti etiam in circulo, interpretabantur: ſiquidem circumflexu cœli, quem alio no-
mine Mundum appellamus, cuncta regi comprehendiq; manifeſtum eſt: quippe qui totus in toto ſit,
immo vero ipſe totum, extra intraq; in ſe cuncta complexus. Quin non modò pila, ſed ſimplex rotæ
curuatura cœlum apud Aegyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillum legas libro nono contra Iulia-
num, quod præcipiti quidam ingenio, pro Apſide Aſpidem tranſtulerunt. Huius picturæ eam Aegy-
ptij tradebant cauſam, quòd cœlum in circuitum aſſiduè feratur.

FORTVNA.

VVlgatiſſimum illud inter hieroglyphica, Fortunam nunc rotulæ, ut uulgus, nunc ſphæ-
ræ alicui, vt Cebes, inſiſtentem pingere: ſiue ut eam rerum dominam oſtentent, qua etiam de
cauſa Apelles eam in ſedem collocauit: ſiue ut eius inſtabilitatem inde coarguant. Quin a uolubilita-
te nomen etiam illi: nam quę priùs Vortuna a vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F. affinē
B literam, quòd in pleriſque factum eſt locutionibus, in Fortunam abiit. Cuius pręcipuum opus eſt ima
ſummis, & ſumma imis commiſcere, rerumque omnium viciſſitudinem inducere, cuius quidem ver-
tiginis ergo φερέπολος τύχη Pindaro nuncupata. Nam ſi fortuna proprium hoc habet vt viciſſitudi-
num author ſit, quos modò claros effecerat, mox obſcuret, fouereque deſinat: quos verò premebat,
iam erigat, & illuſtres efficiat: quæque antiquiſſimus Heſiodus ſuper his de Ioue dixit, iure ipſa ſuo
propemodùm adminiſtret, quid in rerum natura mutabilitati huic & apertiſſimæ rerum uiciſſitudi-
ni magis ſimile reperiatur, quàm circuli, rotæ ve motus? conſtant, enim hæc primùm, ſimulac fiūt,
ex re ipſa, contrarijs ſimul manentibus, & integris, curuo ſcilicet & concauo, ex ſtante & moto, cen-
tro ſcilicet & circumferentia: ac ſimulac impelli cœperint, una eademque linea, uti ſuperiùs diceba-
mus, abit & redit, aſcendit atque deſcendit, eodemque motu, quod primum erat, ultimum, quod ul-
timum, primùm euadit, ut nihil denique in una re quapiam variantius excogitare poſſis. Vnde merito
dixerit Ariſtoteles, circulum miraculorum omnium eſſe principium. Id verò minimę prętereundum,
Agyrenſes eiuſdem mutabilitatis ergo Amorem atque Fortunam eodem in delubro venerari con-
ſueuiſſe. Conſtat igitur pilam atque rotam volubilitatis gieroglyphicum eſſe, & luculento apud Grę-
cos epigrammate Poſidippi de Occaſione, quæ idem ferè cum Fortuna officium exercet. Ea enim
cur rotulæ inſiſtat interrogata, *Stare loco nequeo*, reſpondet. Auguralis autem diſciplinæ obſeruatione
proditum eſt, ſphæram æream de Cæſaris Maximini ſtatua, quæ in veſtibulo Regiæ locata erat An-
tiochiæ, excuſſam repentè Iouiano Imperatore urbem eam ingrediente, turbarum, quæ ſubſecutę
ſunt in eius perniciem, portentum habitam, quod Aruſpices rerum uolubilitatem id ſignificare aſſe-
C uerarent. Et Conſtantius Imp. paulò antequàm moreretur, imaginari per quietem uiſus eſt, cernere
ſe patris effigiem quæ pulchrum infantem offerebat, quem ubi gremio ſuſcepiſſet, proiecit is longiùs
ſphęram de manu ipſius Imperatoris excuſſam: quod temporum permutationem portendere, euen-
tu minimè irrito ab Aruſpicibus reſponſum eſt. Quod vero dicebamus, Fortunam ſphęræ inſiſten-
tem pingi ſolitam, apud pleroſque uariat huius argumenti ſpecies, ut in numo P. Septimij Getę Cęſ.
ſigillum ab altera parte eſt cum radio in lęua, cum ſphęrula in dextera, quam exporrigit, uti coloſſea
quædam manus ahenea, in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunę ſimulachrum pilę inſiſtens cum no-
uacula, cum nauali clauo, & cornu copię, in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila
facilem eius uolubilitatem, ut paſſim: clauus, vitę noſtrę ſub eius ditione curſum, cornu copię, bo-
norum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecto
Tybri, poſitis alis, exutis talaribus, abiecta inſtabili & ueſtigia fallente pila, ita Romam ingreſſam,
quaſi mansuram eſſet eam ibi conſtanter permanſuram, neque aliò in poſterum abuolaturam, illud
ſcilicet Maronianum ſecutus, quod de Romanis ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora ponam,
Imperium ſine fine dedi.

Fortunæ figura, & munus præcipuum.

Polum ferens fortuna.

Idem Homer. Ilia. lib. ult. tribuens Ioui dolia duo, in quibus ſunt bona & mala, quæ pro arbitrio diſpenſat.

Ab Auſonio in Epigrãmatis.

P. Septimij Geta numus.

Aen. li. 1.

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarum orbem pila deſcripta ſignificent, rudi etiam innotuit plebeculę. Or-
bem enim linea quadam, ueluti finitore circulo diſſectum, alterum quoque ex hemiſphę-
rijs, quippe ſuperiorem quaſi meridiano circulo producto diuidunt, a meridiano autem quaſi coluri
partem ad occidentem Solē uertunt, atque inde Aſiam, hinc Africam & Europam intelligunt, cùm
tamen Poetę terram ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli ſi vim ſimpliciter interpretemur, infinitam

exponemus. At Ioan. Grammaticus Ariſtotelis interpres accuratiſſimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari, omnino enim neque ſphæra, neque circulus finem principiumve vllum præ ſe ferunt. De figura uero terræ quàm uaria alijs atque alijs credatur, uidendum apud Plutarchum libro de Philoſophorum placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores ſumus, quòd non uniuſcuiuſquam teſtimonio, ſed iam innumerabilium de viſu referentium, uniuerſum hunc orbis globum terra marique & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partem ſuprà & infrà nauigatione, manifeſtior fit in dies. Sed quod ad orbem noſtrum attinet, videre eſt in Fauſtinæ numo quodam ſphæram pro terrarum orbe poſitam: ibi enim Cybele Leoninæ inſidet ſellæ, ſphæramque inter manum atque genu continet, inſcriptio, quæ ad hanc rem facit, eſt, MATRI MAGNAE. In numo Germanici Imp. Cæſaris Aug. Victoria ſphæram mouere videtur, in qua literæ S.P.Q.R. quaſi terrarum orbem Senatui populóque Romano adiudicatum iam eſſe, ſignificare velit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæſ. Aug. ſphæra S.C. adcuſa eſt, cum adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem ſignificato Imperatori Veſpaſiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunque numo ęreo ſignum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui dijs acceptum referrent, quòd regnarent, id deorum prouidentiæ adſcribentes, rem numiſmatum monumentis teſtati ſunt. Nam in M. Antonini Pij numo ſimulachrum muliebre videas, quod ſtás lęuà contum tenet, dextrà radium, quo præiacentem pilam verſet. Inſcriptio, PROVIDENTIAE DEORVM. In altero eiuſdem ſimulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, leuà pilam radio attingit, quaſi ea in uerſaturo, aut leges illi conſiſtendi præſcripturo. Inſcriptio, PROVIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inſcriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, ſimulachrum cum cornu copiæ, radioque in eius manu dextera pilam a pedibus verſante, cum inſcriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini uerò Pij numo ſphæra cum cornu copiæ, FELICITATIS adſcriptionem habet. Dicata etiam eſt cum iaculo, Philippi filio. Inſcriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

Fauſtina, & quorundam Imperatorũ numiſmata.

D

E

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, verùm etiam rota in huiuſmodi accipitur ſignificatum. Pſal. enim LXXXIII. legitur: *Deus meus, pone eos ut rotam*, hoc eſt, tam facilè felicem eorum ſtatum converte, quàm volubiliter rota ipſa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

ὡσεὶ τρόχον, et Hebraicè Galgar. Vel quomodo trochus torquetur à pueris.

DE ROTA.

ET quoniam res ipſa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc ſuper ea reliqua ſint ſignificata, quę diſtinctio ſit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad ſignificatum attinent, exequemur.

DEORVM ROTAE.

SCiendum enim rotas pluriſariam a radiorum numero diſtinctas eſſe. Nam quæ diis attribuuntur, octo radijs inſignes figurantur: proptereà quòd rerum cœleſtium motus in octauam uſque ſphæram, quantum humani oculi uis porrigi poteſt, obſeruantur.

F

HVMANAE ROTAE.

HOminum vero rotæ ſex tantùm radiis compingi debent: tot enim ſunt humanæ naturę motus, in anticam, in poſticam ingredi, vel retrocedere, in lęuam ferri, ſurſum aut deorſum aſcendere, uel deſcendere.

INFERORVM ROTAE.

QVæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radijs compacta fingitur, unde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἐὸν ὄλεθρον. In ea verò ita diſtrictus fingitur Ixion, ut manus ſingulæ ſingulis radijs affixæ eſſent, totidemque alijs pedes ſinguli. Qua de re apud Pindarum legas Pythijs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus eſt, a cuius una parte ipſo pro ſuggeſtu populum alloquitur, togatus verò populus ſublatis in cœlum dextris applaudit, inde in extremo margine meta eſt: iuxta cuius baſim Nympha iacet humi fuſa, ſiniſtro brachio ſupra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum inſtauratum a Traiano interpretentur: quia rota circumagi uidentur.

Neruæ Traiani numi.

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, ut mihi uidetur, longè rationabilibus aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præſertim fuſa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ curſum non incongruè ſignificare poſſit. Alibi vidi Nympham ipſam in eiuſdem Traiani numis cum rota ſupernè ſita, & inſcriptione, VIA TRAIANA, quorum utrunque artificioſè, maximeque propriè figuratum. Nam in

via

A via rota ſupernè voluitur, in aqua curſus ab imò eſt. Alius item numus eiuſdem Traiani, in quo ſignum idem penè humi proſternitur, læua ramum frondib. veſtitum, dexterà currulem rotã iuxta genu tenens, ſub baſi cuius literæ ſunt, VIA TRAIANA. S.C. circuncirca verò, S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eędem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in ſemi circulum fornicatus, idemque ſimulachrum humi fuſum cum arundine infrà, & literis in hunc modum diſpoſitis.

VITAE NOSTRAE PROGRESSVS.

SEd enim via etiam ſua habet ſignificata in Diuinis literis: quippe quæ vitam hanc quam viuimus indicat, unde omnes à die natiuitatis ad extremum uſque uiatores, hoſpites, & peregrini dicimur: vt potè qui ſolum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla conſiſtendi firmitas, perpetua uerò ſemper agitatio animi, vbi demum rerum, aut ſententiæ conſidendum ſit examinantis. Diſtinguunt inſuper Theologi uiam à ſemita, per viam mandata ea peragenda intelligentes, quę uniuerſo mortaliũ generi data ſunt: per ſemitam uerò, quæ huic uel illi perſonæ ordini, collegio, nationiue præcipiuntur. *Via & ſemita diſcrimen.*

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in Diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant: propterea quòd rota ea terram ima tantum attingat ſuperficie, reliquum in ſublime tollatur, & aurigam animum ſemper terra procul ſurrigat. Idem prætereà eſt officium rotæ, quod & Theologi, vt. ſcilicet à terrenis imiſque rebus ad ſublimium cęleſtiumque naturarum ſpeculationem attollatur: in-
B de mox à Diuinis ad humana deſcendat, quoque inter ſe uinculo colligenter oſtendat, qui quidem eſt rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de uniuerſo curru diximus ex Diuinis literis, deque myſticis eius rotis, tunc cum terreſtre iter eamus, Traiana procedemus via. *Rota idem ac Theologi officiũ.*

IMPERITORVM PRAECIPITIVM.

SEd cur id diſſimulem, quod in Diuinis literis imperitorum præcipitantiam per Rotam ſignificari comperimus: & in hanc ſententiam a Pſalmographo dictum citamus: *Deus meus, pone illos vt rotam.* Rota quippe poſteriore parte attollitur, anteriore cadit. Poſteriora ſunt bona fortunæ, quæ quia noſtra non ſunt, ea nobiſcum tranſportare nõ poſſumus, ideoque à tergo relinquuntur. Anteriora ſunt æterna, & quæ nos aſſiduè comitantur, imò nos pręcedunt, ſeque duces, quò progrediendum ſit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cum fortunæ bonis augetur, auerſus retrò faciem quæ æterna ſunt obliuiſcitur, atque ita fit, vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam poſterioris, quæ attolli videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam poteſt, atque ita præcipitatur. *Anteriora & poſteriora rota quid.*

DE QVADRATO.

AB egregiè mobili figura ad maximè ſtabilem tranſire quodam veluti antipathiæ loco viſum eſt: quippe ut uario eo delaſſatus motu, firmitatis iſtius occaſione quietem aliquã aucuparer. De quadrangulari igitur figura diſſeremus, quę multipliciter deſcripta, multas identidem præ ſe fert ſignifica-
C tiones.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa eſt, quam initio cómentarij ſuper Iſide tetigimus, Aegyptios quippe duas anni rationes habuiſſe, unam qua vetentem, CCCLXV. diebus, & horis ſenis, agnoſcebant: alterã, qua Sotheos ortum quarto quoque anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum contractis, obſeruabant ſupputationi huiuſmodi reſpondere. Cum verò iugerum centum cubitis dimetirentur, quartam iugeris, quæ ſcilicet cubitis XXV. claudebatur, pro ſex horis quæ vnoquoque anno ſuperabant, accipere conſueuerunt, ac perinde vertentem annum intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque abſoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebatur. Sed quoniam hæc & alia multa ſuperius ſuper anni ratione diſſeruimus, ea repetere ſuperuacaneum eſſet & importunum. *Annus vetens, & Sotheos.*

SAPIENTIA.

VEluti verò Fortunam rotundo lapidi inſidentem pingere ueteres inſtituerunt, ita Sapientiam in quadrato ſtatuebant, ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vti paulò antè diximus, huius verò, ſedem firmam & inconcuſſam indicantes. Et noſtri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iuſſit numen, Doctores & magiſtros in Eccleſia ſignificare dicunt, quorum ſapiẽtia incluſi intus populi conſeruantur, & ab incurſantibus hæreticorum procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis conſtruere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agreſtibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apoſtolicis voluminibus, in quibus ſolis vera continetur ſapientia, *Ligna quadrata in arca Noes quid.*

vtpote qui vitijs omnibus reſectis exciſiſque, quadratum vitæ iuſtioris tenorem, & ex omni parte librat um præ ſe ferant. D

MERCVRIVS.

Sed & Mercurius quadrato, ſtatu figurabatur. Macr. Satur. lib.1. cap.19.

CVmque apud ueteres Mercurius ſapientiæ Deus haberetur, Hermæa illa apud Athenienſes fieri ſolita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in ſacrarum ædium veſtibulis ponere conſuerant: vt ſignificaretur, rationem & ueritatem perinde ut forma quadrata rectam ſemper ſtare. Nam rationis & veritatis Deus, Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

ἕρμα, ſtabilimentũ, à εἴρω, id eſt, necto.

APud Arcadas non Mercurij tantum, ſed & Iouis & aliorum deorum ſimulachra quadrantalia fieri ſolita, Pauſanias author eſt: nempè ut eorum inde ſtabilitas ſignificaretur. *Iupiter enim ipſe manens ſtabilis, dat cuncta moueri*, vt veteres Poetæ canunt. Nam & Hermæis à firmitudine nomen, quòd herma fundamentum ſit.

VIR PROBVS.

Sumptum ab Ariſtot. Ethic. 1.1.

Quadratus vir quid.

Verè bonus et quadrãgulus, ſine vitio. Vbi vſurpat hoc nomen, tanquam metaphoricũ.

QVantum verò pertinet ad uirtutes, quadrata forma virum ea de cauſa probum dicimus, quòd cubicę figurę ſpecies quoquo uerſum iacta uerſataque fuerit, recta ſemper conſiſtit, quatuor lineis, & totidem angulis ſemper inſignis. Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος, ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus, nullique obnoxius uituperationi, quod tangit Ariſtot. Ethic. 1. Et ad Theodectem III. quadratum ſimpliciter uirum per tranſlationem dictum autumant, & perfectum ſignificare. Sanè quidem cum tres in corporibus ſtaturæ conſiderentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & ſtatuarijs cómendetur, ſex & ſexaginta digitos excedere non debet: quippe quod quatuor cubitorum altitudinem æquat, & quatuor & uiginti digitos cubito adſcribi, ſuo commentario probatum eſt. A quatuor igitur cubitis quadratum corpus denominatum, quod laudatiſſimæ ſtaturæ ſit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab uniuſcuiuſque corporis proportione accipimus, quò quis magis contrahi, ac propemodum deſidere uidetur, eò magis ad rotundam ſpeciem accedit, & corpus illud Rotundum appellari poteſt, quod digitis aliquot eſt quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quàm maximè porrectorum digitos non exæquat. Teres verò, cuius proceritas ſupra ſex & nonaginta digitos aſcendit, altiorue ſit eo menſuræ modo, quem, vti dictum, exporrecta brachia deſignant. Staturam hanc alij Oblongam, alij Gracilem appellauere, & rotundiorem illam obeſam dixere. Cornelius Celſus corpus illud habiliſſimum dicit, quod quadratum eſt, neque gracile ſcilicet, neque obeſum. Nam longa ſtatura, ut in iuuenta decora eſt, ſic maturiore conficitur ſenectute: ſolere enim homines huiuſmodi ſupra modum mox incuruari, tam Philoſophorum rationes, quàm hiſtoriarum exempla oſtendunt, ſi quæ quotidiè oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiuſmodi fuiſſe tradit Iulius Capitolinus, uſumque eum ad emendandum uitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad ſuſtinendum pondus adſtrictum faſcijs obligaret. E

CLARI VIRI.

Proceriores ſtatuæ quibus erigebantur, & quare.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictum eſt, non negarim proceriores ſtatuas ijs erigi ſolitas, qui uel uictoria aliqua, uel præclaris alijs facinoribus ſupra reliquorum mortalium gloriã euecti ſunt, ut Diagoræ Rhodio Olympionicæ ſtatua decreta eſt quinque ſupra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor uno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis repręſentaretur: quoniam eiuſmodi ſtatuę in columnas ſublatę, dum ſuſpiciuntur, niſi naturę longitudinem excedant, in monſtroſam quãdam obeſitatis ſpeciem declinare uideantur, ſpatio fallente oculum. Sed ut hoc non negarim, ita etiam plures ſtatuarum ordines fuiſſe, non ignorandum dixerim: parles quippe, magnas, maiores, atque maximas, alias, benemeritis & ſapientibus uiris, alias Regibus, Imperatoribuſque, alias heroibus, dijs alias fieri ſolitas. Sed in ijſdem ipſis ſtatuis non ea menſuræ conſideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cum in illis ſua cuique proportio adiudicata eſſet, qua opus perfectiſſimũ redderetur. In ratione uerò noſtra cum obeſum, quadratum, aut procerum corpus dicimus, rationem eam inſpicimus, quę ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa diſtinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi poteſt de Flauij Veſpaſiani habitudine quadrata, & quod apud Palladium eſt, *Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.* F

Idem, de eodẽ, c.20. Statura fuit quadrata, compactis firmisq; membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniam verò decet muliebrem habitudinem graciliorem eſſe, atque ea de cauſa matronales virginaleſque columnæ, quarum ratio ad humani corporis ſimilitudinem primum excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ uiriles nuncupantur. Hinc fit, ut quæ uirum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem, & qui uirum probum Quadratum dicimus mulierem Quadrantem,

A drantem,& quadrantariam. Alia tamen ratione proſtitutam intelligimus,de quo apud Plutarchum in M.Tulij vita,& apud Tullium oratione pro M.Cælio,quod non à corporis dimenſione deſumptum, ſed ab exigua ea ſtipe,qua parabolis habetur. Sedenim Siculi ad hæc vſque tempora meretrices vulgò Quadratas dicunt, eaſdem Itali reliqui, vel ab obſequio, vel ironicè, Bonas fęminas appellitare conſueuerunt.

De Clodia loquēs Metelli vxore. Nēpe quadrante.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaque ſpecie primum ædificata,diuque permanſit,vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante templum Apollinis, vbi repoſita erant quæ boni ominis cauſa in vrbe condenda adhiberi ſolita. Saxo autem munitus erat in ſpeciem quadratam. Eius loci meminit Ennius eo verſu,

Eſt nunc, & quis erat Romæ regnare quadratæ.

DE META.

IAm metarum pyramidumque ratio nos appellat,quarum ſignificata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

FINIS.

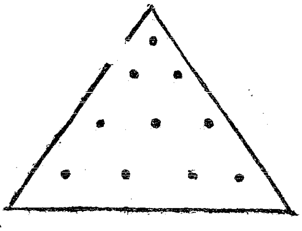

Hinc Aeneid 1. His ego nec metas, ideſt, fines.

FInem hæc aut operis conſummationē,abſolutumq; modum oſtendit: ſiquidem myrias,qui decem millium numerus eſt, metam aſtruit. Numerus verò is ab vnitatib. multiplicatus, & B maximus,& perfectiſſimus eſt,adeò vt ſumpto ab vnitate principio,ſit in myriadem finis. Pyramidis enim baſis,vt apud Philonem eſt,longitudine pedum centum,ac totidē latitudine conſtituitur,quib.iuxta quadrati naturam multiplicis,in quem diximus numerum reſultat:quem quia perfectiſſimum eſſe dictum eſt, finem itidem & exactum opus meta, & ter multiplicato denario conſtituta,ſignificare dicitur. Decadis aūt vis eſt quaternarius numerus: ſcdm enim compoſitionem à monade ad quaternariū punctis in vnum contractis ac ſupputatis, decas fit. Decies aūt decem,centum: decies centū,mille:millia decies, ſumma perfectiſſima. Adſtipulatur huic perfectioni architectorum et cōmenſus, qui perfectionem in denario,quem antiqui τέλειον appellant collocauerunt. Et Romulus,non ille quidem inter paſtores,vt putat vulgus, educatus, Sed Stabijs oppido non incelebri literis inſtitutus, & vt Plutarchus atteſtatur, liberalibus artibus & diſciplinis eruditus,ad eam quę ſubſecuta eſt felicitatē auſu minimè temerario via ſibi adaperta, confirmatis iam reb. regnoq; iam conſtituto, quęcunq; fe- C cit & inſtituit,denario finiuit numero,vt putà Senatores in x.decurias, vrbē ī curias xxx. in totidem decurias equites. Principes haſtatos & pilanos denario finiuit. Annumq; demum in menſes x. terminauit,quod ad noſtram vſque diem tributo militib.erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè eſſe denarium numerum tam pedum ꝙ̄ manuum digitis attributum,& os capitis à mento ad frontem ſummam,& manus palmam ad medij vſque digiti ſummum,menſura decies repetita,perfectam cuiuſque hominis altitudinem dimetiri. Quòd verò Mathematici, qui altius philoſophantur, numeri perfectionem alij in ſenario, alij in ſeptenario poſuerunt, alterius eſt conſiderationis,quam in Digitorum commentariò delibauimus, ſed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiuſce perfectionis ergo Aegyptij,reges ſuos, qui mortales reliquos gloria præceſſiſſent, honorare metis & pyramidibus, quæ ſepulchris eorum ſuperponerentur, conſueuerunt: de quibus, cum pleni ſint hiſtoricorum libri, neque plura ſuper Aegypti rebus miracula celebrentur,quā molium huiuſmodi amplitudines,aliquot etiam ad hanc vſque diem perdurantibus, rem adeò notam verboſiùs proſequi ſuperfluum exiſtimaui, ſi vnum illud addidero, Nazianzenum minimè reſpuere eorum opinionem, qui pyramides eas in Aegypto celebriores ab Ioſippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti conditora eſſent, & nomen rei conſentire dicit, quod πυρὸν triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in ijs quę Hermolaus Byzantius compilauit,legas dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam ſubiungit οὓς ἔχει σωαγωγῶν ὁ βασιλεὺς, ἔνθεαν ἐποίησε σίτου, κατὰ τὴν αἴγυπτον, à tritico ſcilicet quod vndique congeſtum Rex eò contulerit, penuriàque Aegyptum affecerit, cùm Ioſippi conſilium ſalutare fuerit, ne mortales fame, quæ per tot annos futura erat abſumerentur. Illas porrò vulgus adhuc Granaria Pharaonis vocat.

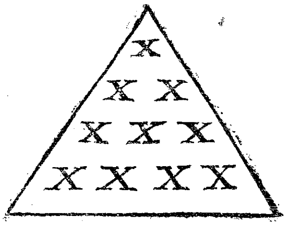

De denario numero.

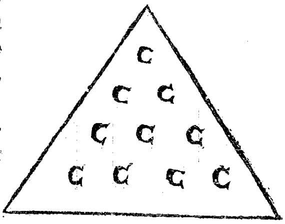

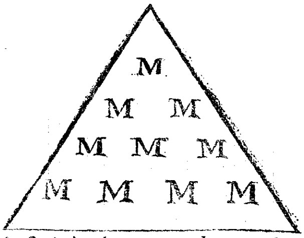

Nempè ob auaritiam ducum.

Pyramidū origo & etymus.

DE

D

DE TRINO.

INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemque pyramidem nonnulli adnumerant, cuiuſmodi obeliſci baſes aliquot Romæ vidi, quod myſterium enodare, etſi profundioris ingenij, altioriſque diſciplinæ opus eſſe non ignoro, in quo omnia, ad hoc vſque tempus ingenia præſtantiſſima defatigata ſunt: non abſurdè tamen me facturum exiſtimo, ſi modicum quid vmbræ ad commenti huius rationem ex Philoſophorum, Theologorumque vetuſtiorum dictatis, pro re nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

Vnitates in reb. tres & quæ.

TRes aiunt hi in rebus vnitates conſiderari, ita tamen mutuò connexas, vt ab vnitatis ſimplicitate minimè diſcedant. Eſt enim primum ea in rebus vnitas, qua vnumquodque ſibi eſt vnum, ſibique conſtat atque cohæret, cui quidam ex veteribus adeò fauere uiſi ſunt, ut numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Eſt ea ſecundò, per quam altera alteri res unitur, & per quam demùm omnes mundi partes unus ſunt mundus. Tertia atque omnium princeps eſt, qua totum uniuerſum cum ſuo opifice, quaſi exercitus cum ſuo duce, eſt unum. Adeſt tripartitò conſiderata unio hæc unicuique rei per ſuam unam ſimplicem unitatem, deriuatam ab uno illo, quod & primum unum, & trinum ſimul, atque unum eſt, à Patre inquam, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris poteſtas, omnia producens, ſuam omnibus largitur unitatem. Et ſapientia Filij ritè omnia diſponens, omnia inuicē unit & copulat. Mox Spiritus amoris ſui uinculo ad Deum omnia conuertens, totum opus opifici, nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentum, quo mortales affecti, primò Deū ipſum ſupra nos, ſupraque omnia diligere debemus, ſecundo loco nos ipſos, tertio proximum, ſicut nos ipſos. E

CVBVS.

Obſeruatio Mathematica de cubo.

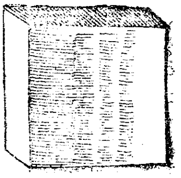

ACcedit huc Cubus ex trigonalib. figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum eſt SVPREMVM NVMEN. Nam cum in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem: utpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid, ſuperficies uerò ſit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam ueluti elementum, inde ſi corpus ſolidū conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus unum coagmētatis atque compactis: ita prima pyramis inter ſolida emicat, cuius baſis, tres oſtentat angulos. Quartus in ipſius figuræ ſummitate poſitus, ut numinis formā, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Magi, ſimplex quoq; triangulum æquilaterum Diuinitatis indicium eſſe, ſiue rerum cęleſtium effigiem: utpote quod ſit ſibi ęquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non poſſit.

IVSTITIA.

VT verò trini proſequamur ſignificata, ternarium ueteres, ut alibi etiā oſtendimus, iuſtitiæ dedicauerunt, ut de Pythagoricis diſciplinis Plutarchus ait. Iniuria ſiquidem afficere, neque nō affici, cum extrema ſint, & idcirco uitioſa, iuſtum ęqualiter utrinque reductum in medio reſidet. Sanè Pythagorici non numeros tantum, uerum etiam figuras deorum nominib. dedicarunt, quippe qui triangulum æquilaterum Mineruam appellabant, Verticigenam & Tritogeniam: propterea quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus diſſecetur. F

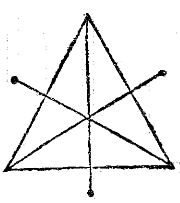

MINERVA.

Cur trigemina Minerua dicta ſit.

QVòd verò pertinet ad Mineruam, trigeminam eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ, ut ſæpe dictum, apud Aegyptios tria tantum fuere: quippe, Ver, æſtas, & hyems. Huic etiam tertium uniuſcuiuſque menſis diem dedicarant, cum à Lunæ coitu menſem auſpicarentur ut Sthenis author eſt. Pallas enim, ut in eorum eſt Theologia, die tertia orta eſt. Et eandem & Pallada & Lunam utrique interpretantur. Hæc uerò non prius quā tertio à coitu die ſe uidendam exhibet. Quamquam non deſunt qui Tritogeniam ea de cauſa dictam aſſerant, quòd è Iouis capite orta prædicetur. Tritò enim Bœotiorū lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aerem eſſe dicit, eumque incorruptibilem, eaque de cauſa & uirginem deam, & Iouis è uertice editam, confictum eſſe. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cum aer tertium ex elementis locum obtineat, Aethrę, quę pro Ioue accipitur, omninò proxima eſt, & ternarius illi numerus rectè datur. Miſſa facio quæ multa & uaria de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè diſſimularim, quod Democritus dixiſſe fertur, Pallada Tritoniam ea de cauſa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam uitam bene beateque degendam neceſſaria propoſuerit, bene quidem conſulendum, rectè iudicandum, iuſtè denique agendum. In quem terminum

omnis

A omnis diſciplinæ ſanctioris finis dirigitur. Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus deſcribitur, & Palladi eſt, & iuſtitiæ dicata.

HVMANITAS.

SVnt & alia figurarum triangularium ſignificata, quę Pſellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponam, quia cæteris hieroglyphicis vi dentur minimè diſsimilia. Aequi crurem enim humanitatis ſymbolum aiunt, quod quidem vna breuiori linea deſcriptum, indicat rationis modulum contractiorem eſſe, ac perinde multa effugere, quæ percipi non poſſunt.

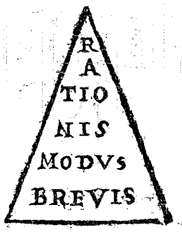

MORVM DISSOLVTIO.

VEl ſi una ſit linea latiore productioreque, aberrare ſignificat ab inſtitutis, & a recta uia, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

QVæ tamen lineæ ſi notentur contractæ ad aliarum normam, oſtendit, ex perperam actorum pœnitentia vitæque ſolutioris correctione, fieri non poſſe longè meliores, quàm anteacta uita fuerimus.

DAEMONIACA NATVRA.

B SCalenus autem dæmonum, & malarum poteſtatum figura dicitur, vſque adeò inæqualis eſt, & a bono æquo remotus. Componitur autem ex ſenario numero, ſed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius eſt, quòd in eo circumſcriptiones corporeæ ſitæ ſunt, per eumque mundus hic inferior compoſitus eſſe imperito eo ſeculo putabatur. Ideoque aiunt ſex genera dęmonum infra lunarem globum inueniri, quorum primum per ſublimiorem aera uagari tradunt, LELIVRON appellatum, quaſi uelint igneum ſignificare. Secundum aereum, quòd in craſſiori nebuloſaque regione ſedem habeat. Tertium terrenum. Quartum aquatile uel marinum, a locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerunt. Quintum verò ſubterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiuſmodi locis frequenter apparet ne antrum Nurſiæ fabuloſum eſſe credamus, aut quem Diui Patricij puteum in hybernia memorant. Nam & Cumis & alijs pleriſque locis reſponſa in antris dari ſolita, totius antiquitatis teſtimonio perſuaſum eſt. Sextum & ultimum eſt lucifugum, imperſcrutabile ac tenebricoſum penitus, algorique perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infeſtare creditur, Stygioſque latices hauſtos ſpargere, unde calamitates, peſtes, & fames conſequantur: Adduntque huiuſmodi rerum periti nomina, Actæuum, Megaleſium, Ormenon, Lycum, Nicona, Mimona, Alaſtoras alios. Alios Palamnæos appellatos, a quibus omnia in homines incommoda congerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini ſublimium rerum cupidiſſimo, cùm πάρεργα futura ſint omnia quæ de dæmonibus loco hoc afferre uoluerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, varijs rerum & animalium imaginibus conſpicuas, toto opere, ubi hieroglyphicum tale aliquid depoſcat, minimè diſſimulauimus.

Sex dæmonũ genera.

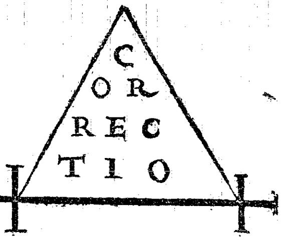

C

D

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM,

DE IIS QVAE PER VESTES ALIQVOT SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVS.

NON parua quidem de cauſa, Iane mi iucundiſſime, Leo X. Pont. Max. quam primum tuum de Trinitate poema legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq; in primis commendata, præclara tibi munera dari iuſſit, in quibus fuit & Palatinæ veſtis ornatus, vt inter amicos admiſſum eſſe te, virtutis & optimarum artium ergo, omnibus innoteſceret, tuq; ad diſciplinarum ſtudia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderant, ac ſi omnia & ijs longè maiora in me collata eſſent, qui tot annos amorem E *erga me tuum habuerim exploratiſſimum, quemque ego ſemper ob ſummum ingenium, ſuauiſſimos mores, ſingularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cùm ex remuneratione huiuſmodi quæ tibi obtigiſſet, magnam ego lætitiam concepiſſem, incenſus ego quoque ſum tanti Principis æmulatione, vt ipſe quoque grato erga te animo eſſem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum ſentio. Qualeſcunque igitur eſſent opes meæ, ex ijs aliquid ad te mittere decreui. Atque vbi horrea aperuiſſem, veſtes aliquot hinc tibi deprompſi, nō eas quidem Lucculliano ſumptu magnificentiaq; comparatas, neque Mileti textas, neque vt Pontificiæ illæ veſtes erant, Tyria purpura ſaturatas, ſed quales ex Aegypto me attuliſſe non ignoras, in quibus ſcilicet mira conſpicitur parſimonia. Sunt enim veſtes labore omnino curaque aliqua contextæ, ſed materia admodùm parca, iunco quippe, omnes papyraceo, vt facilè contemni poſſint ab ijs qui noſtri temporis luxum deliciasq; conſectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, niſi quod cariſſimè vænierit. Vtcunque tamen, habendæ tibi ſunt qualeſquales fuerint: quas ſi foris in conſpicuo vti verecundabere, certè, quæ tua eſt moderatio, domi tibi vſui eſſe poterunt. Non enim puto te ita repentè ſuperbum euaſiſſe, ut quamuis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, ſi quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id ſis aſpernaturus. Sed iam quid hoc ſit ſuppellectilis, explicemus.*

DE PILEO.

F

QVEMADMODVM in vnaquaque re nihil eſt capite prius, ita veſtium aliquot ſignificationes dicturi, à pileo, quod præcipuum eſt capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

NImirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hiq; ea de cauſa Vlyſſis caput pileatū fieri ſolitum autumant, quòd magna ſcilicet ab vtroque parente nobilitas illi obtigiſſet. Nam apud Ouidium eam ita in Aiacem oggerit.

Hinc forſan mos vt qui magiſtri doctoreſque titulo honorantur, pileum accipiant.

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco: ſed enim quia retulit Aiax,
Eſſe Iouis pronepos, noſtri quoque ſanguinis author
Iupiter eſt, totidemq; gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laertes pater eſt, Acriſius illi,
Iupiter huic: neque in his quiſquam damnatus, & exul.
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: Deus eſt in vtroque parente.

Quòd verò Caſtorum quoque capita pileata pingerentur, nil aliud ſibi uelle tradunt, niſi ut indicio

A cio eſſet,eos fuiſſe Lacones. Hos vero pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animum aduerſus barbaros Reges & tyrannos ſignificatione libertatis oſtentarent. Qu[illegible] aliquot ab hinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres a Turca facti,nobilitatem ſuam & ingenuam libertatē unanimiter pilei illius ſuggeſtatione profitentur.

Mos pugnādi Laconū. Nā pileus libertatis ſymbolum & ad pileum uocare i. ad libertatem.

LIBERTAS.

PAſſim enim in numis videas pileum ipſum cum inſcriptione LIBERTATIS,ut in numo TIB. CLAVDII, in quo ſimulachrum eſt dextera pileum geſtans, læuam expaſſam habens cuius inſcriptio eſt, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item numo pileus a manu dextera pendet,læua haſtam tenet,inſcriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipſa præter uirgam & pileum, ſtellam etiam habet antè ſitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per ſigilla quatuor,expeditis pedibus gradientia, quorum ſecundum & quartū faſces & ſecures alligatas geſtarent,cum inſcriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas,

Tib. Claudij Antonini,Caracalla numi.

Aen. li. 6.

-----Animamque ſuperbam
Vltoris Bruti faſcesque uidere receptos.

B Ab altera parte fœmineum caput eſt,cum inſcriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in hiſtoriæ memoriam,quòd exactis Regibus,partaque libertate, Conſularis magiſtratus annuus authore præcipuè Bruto ſit conſtitutus.

LIBERATORES PATRIAE.

QVòd verò in alterius Bruti numiſmatis cernere eſt pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Caſſium patrię liberatores indicari dicit. Nam pugio cędem patratam omninò ſignificat,pileus uerò libertatem. In numo quodam argēteo uenerandę antiquitatis obſeruaui fœminea capita ab utroque latere ſingula,ſimplici quodā modo capillos collecta, in quo nihil aliud ſcriptū quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbę ſimulachrum eſt cum iaculo & pileo,cuius inſcriptio eſt, LIBERTAS PVBLICA. Eadē in Nerue numis aliquot habentur. Apud hiſtoricos legas ſeruos nonnunquā ad pileū vocatos,ut apud Liuium XXIIII. *Poſtero die ſerui ad pileum uocati*, hoc eſt, promiſſa cōceſſave ſeruis libertas.

Dion li. 47

Ser. Galba & Nerua numi.

Serui ad pileū uocati.

Et apud Suet. in Tiberio.

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus uerò intelligendum de ſeruo pileato. Nam cùm impoſito pileo venundabantur, nequam & improbum eſſe ſeruum innuebant: ſignificabat enim venditorem dominum nihil ſuper eo polliceri velle,quod poſtmodùm ad præſtandum cogi poſſe,exoluebatque ita ſe ab omni uinculo, quod poſſet ad redhibitionem trahere,de quo uide apud Cælium Sabinum, & alios.

Hac ab A. Gellio li. 7. cap. 4.

THEODOSIANI.

C SPectandum etiam erat trium ordinum Theodoſianorum inſigne, ſub militum Præſentiali merentium, qui dimidium quique ſimulachrum humanum in clypeo geſtabant, idque manibus ab utraque parte porrectis,quorum dextera uinculum, ſiniſtra pileum prętendebat: quaſi uellent innuere contumacibus ſe uincula iniecturos, obſequioſis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THODOSIANI.

IN eodem Canone,quę apud inſignes Maſſæos Romæ uidi, geſtamen erat, luteus taurus ad uiridantis monticuli radices pictus, in ſummo uerò collis uertice dimidius Aethiops dextera manu lorum, læua pileum prætendebat, paſſis hinc & inde manibus: id ipſi quoque indicantes, in ſua eſſe manu captiuos facere,& libertatem indulgere: Geſtabant inſigne hoc ſecundi Theodoſiani. Ipſa uerò parmæ facies hyacinthina,quaſi cœli colorem præ ſe ferebat.

TERTII THEODIOSIANI.

ERant & tertij eiuſdem nominis,eiuſdemque ductoris, quorum parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulùm lato circumductus,ſub quo alter cōtiguus anguſtioris ſpatij: inde facies media rubra,ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in anguſtum ſupernè deſinens, qui Lunæ ſpeciem, cornibus ſurſum uerſis ſuſtentabat. In medio parmæ inſidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè fuſum nigri coloris erat. Supra circulū hunc album oſtentabatur a medio ſurſum Aethiops eodem modo quo ſuperior manibus exporrectis, eadem dextera loro,ſiniſtra pileo munitis. Illud addam,eos Imperatoris triumphantis currum pileatos ſequi ſolitos,qui fuerant è ſeruitute manumiſſi.

Vt Scipionem L. Terentius et T. Quintiū Romani liberati T. Liuius li. 4. de bello Macedonico.

TRIPLEX LIBERTAS.

Tres manumittendi rationes.

ANimduertendus apud Auſonium locus, eo uerſu, D

Triplex libertas, capitiſque minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, *Capitis minutio triplex*, pro tribus pilei ſpeciebus, uel triplici eorũ conditione, qui pileum aſſequerentur. Sedenim minutio, ut inferiùs oſtendemus, longè caſtior eſt lectio. Quòd uerò attinet ad libertates, tres manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorem & iuſtam libertatem conſequebantur, ita ut etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Poſtrema, qua in ordinem deditítiorũ ex lege Aelia Santia adſcribebantur. Tres has manumittendi ſpecies tangit Boetius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantùm inſtitutas reperias. Quas verò Boetius enumerat, ſunt, cenſus, uindicta, teſtamentum de quibus apud Iuriſconſultos copioſiùs, de his Plautus, Caſſina: *Tribus*, inquit, *conduci non poſſum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.*

FLAMINES.

Flamines unde dicti.

SAne pileus apud Romanos ſacerdotij ſymbolum ſemper fuit. Nam Flamines a Numa conſtituti, quaſi pileamines dicti, quanuis nonnulli arbitrentur a Flammeo, quod eſt capitis tegumentum, appellatos. Nam & inſulæ, & mitræ, & amictus alij atque alij ſacrificulis attributi: ſedenim ut in ſacerdotio pileũ præſtare fateamur, Fabij Pictoris auctoritas facit, qui Flaminem ait non poſſe eſſe ſub dio ſine pileo, ſub tecto autem, ut libebat: quem quidem morem in ſacerdotio etiam noſtro ſeruari nemo non uidet. Domo enim prouehi præſulem ſine pileo, nefas habetur. E

HIPPOCRATES.

Pileata Hippocratis imago quid.

ANte alias autem antiquorum ſtatuas Hippocratis imago pileata celebratur, eoque habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati ſunt partem eã cuſtodiendam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus reſideret totaque intelligẽdi uis collocata eſſet. Alij ex Græcis ſolam hominis nobilitatẽ inde intelligi uolunt: ut pote qui cognationem ab Appolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Aeſculapio oriundum ſenatus Athenienſis teſtatus eſt publicis etiam monumentis. Id uerò ſi ad libertatem referamus, cui potiùs Liberatoris nomen accommodare debeamus q̃ illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ reſtituit ualetudini, ſitq; humanæ incolumitatis author appellandus, ſi merito eum titulo honeſtare uoluerimus? Non defuere tamen qui rem malignè admodùm interpretarentur, & quod illi honoris cauſã datum erat, modo caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde ſignificari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum eſt, qui ea de cauſa pileo uti conſueuerit, quia capite eſſet ſupra modum acutiore, unde ab æmulis σχοινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiam, ut alibi diximus, ſtatua eius cum caſſide poſita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adſcribitur, Genuenſes honorificam, & adeò ingenuam ducunt, ut obſtetrices ſtatim nato puero nihil diligentiùs curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adſtrictum producere, & faſcijs colligatum, donec ſolidius fiat, conſeruare.

Campi inſtar iunci acuminatum.

Genuenſiũ obſtetricũ mos.

FORMA PILEI. F

Gordiani numus.

ANtiqua verò forma pilei eſt, quam Lucianus in Dipſade deſcribit, dimidium quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex ſtruthiorum ouis ſingulis in æquas partes diſſectis, bini ſunt pilei. Tanta ibi eſt eius oui magnitudo, eoque capitis tegumento populi illi ſibi plurimum applaudunt. Eo porrò pilei figura eſt in numo, quem Imp. Gordianus Pius Fel. Aug. cuſit, cum ſigno ab altera parte, cuius læua haſtæ toto cubito ſurrecto innititur: dextera pileum ea qua dictum eſt forma prætendit, inſcriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamen in aliquot monumentis, ubi ſigna maiora ſunt, extremum pilei marginem paululùm ſurſum uerſus inflecti, ut in ſtatuis aliquot obſeruauimas, præſertim Mercurij. Sed & numiſmata pleraque eam penè ſpeciem oſtendũt. Variatum autem apud has & illas nationes, ut alij marginem dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm ſerenò umbris captandis: alij cauam partem preſſerint, alij altè ſuſtulerint, eamque acuminatã alij produxerint, alii planam eſſe maluerint. Neque tamen neſcius ſum pilea apud Romanos ex lacernis cæſis conſui ſolita, quod & apud Papinium & Martialem habetur, quem morem longo antiquatum tempore, noſtra ætas reuocauit, pileaque elegantiſſima ex conſutis panni fruſtrulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad umbellę uſum fecit, non ea tamen oui ſingula dimidij ſpeciem referentia, ſed quatuor uelut coſtis ad quatuor inſtar mundi cardinum aſſurgentibus diuiſa, ita tamen ut quarta deſideat in plicam, quaſi polum deſcribat, quem

Vt Hiſpani.

Vt Galli.

Geor. li. I.

Sub pedibus Styx atra uidet maneſq; profundi:

argumento nos cœli ſemper memores eſſe debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm utuntur capitis tegumento.

DE INDVMENTIS.

QVantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cum multi materiã eam pertractarint, nobis non eſt conſilium ſingula recenſere, ſed pauca admodùm quæ uel remotiora, uel ab alijs diuerſa uidebuntur, & aliquid ſapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIſſam itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus ſatis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari quemadmodum per pallium Græcum hominẽ. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas ſcilicet Latinæ perſonæ inducuntur, *Togatæ* vocitantur, Palliatæ verò, quæ per Græcas perſonas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit: *Togatæ & Palliatæ comediæ. Æen. lib. 1.*

Romanos rerum dominos gentemq; togatam.

CIVILIS.

AT cum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negocia tractaret, ſiue, ut diceret Horatius *ciuilibus undis mergeretur*. Vnde Martialis: *Toga rara, meos quieta.* Nam Marcellus veſtimentum eam eſſe tradit, quo amicimur in foro negociaturi. Cæterùm toga non ſolùm uiri, ſed etiam fœminæ utebantur. Varro de uita populi Romani, ut apud eundem citatur, de togis loquens: *Antè enim olim fuit commune veſtimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile.* Hinc B apud Propertium legas: *Epiſt. 1.*

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur, quòd indumenta Romana faſtidiret, pallioq; potius vir tantus uteretur homo minimè ambitioſus, cauſam tuetur ſuam, euitareq; ſe eo habitu & impenſam & incommodum reſpondet, cùm toga ueſtis ſit admodum oneroſa, ait enim: *Conſcientiam denique tuam perrogabo, quid te prius in toga ſentias, indutum, anne onuſtum? habere ueſtem, an baiulare?* *Tertul. dictum memorandũ.*

PAX.

QVoniam verò ea quę domi fieret Reipublicæ adminiſtratio, uel ciuilis uitæ negociatio, longè diuerſa uideretur à bellicis negotijs: inde factum ut pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forenſia. *In toga, dignitatis principatus eſt datus Cic. offic.*

BELLVM.

SEd ſagum cum militare omninò ſit indumentum, cuius ſcilicet vſus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni ſolitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: *Cedant arma togæ.* Nam ad hunc vſque diem nationes pleræque, præſertim Galli, uiros militiæ deditos breuis indumenti uocabulo deſignant, cùm ſacerdotes, legum profeſsores, ac negotiis ciuilibus deditos, longæ veſtis nuncupatione deſcribant, ita duplex hominum genus diſtinguẽtes, quemadmodum ueteres per togam & ſagum uaria hominum ſtudia ſignificabant. Facit ad hoc C Tullianum illud ad Cæſarem iuniorem lib. Epiſtolarum. 1. *Prid. Nonas Feb. cùm ad te literas manè dediſſem, deſcendi ad forum togatus, cùm reliqui conſulares ſagati vellent deſcendere.* In Canone autem illo, ut hoc κατὰ πάρεργον, non importunè tamen inſeramus, qui apud Maffeos Romæ habetur, de Militum Romanorum ordinibus, nuncupationibus, uexillis, & geſtaminibus, ad Theodoſium & Valentinianum inſcriptio, lata de Thoracomacho indumento laneo Lybicis pellibus cooperto mentio eſt. Sed uſitatiſſimus ſemper fuit corij uſus in militaribus tegumentis. Hinc apud Maronem nonnulli: *Per togam & ſagum hominum diſtinctio. Hinc Cicero in Philippicis ad ſagaire, p, ad arma p currere. 6. 7. 8. & 13. hic ſagati, i. armati.*

----Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti ueſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero. *Æen. lib. 7.*

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ ſignum erat, eaq; etiam ſerui utebantur. Vulgatiſſimum enim eſt Tunicatum, aliquem ex Romana plebe ſignificari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.

Quę verò eſſet tunicæ ſpecies, Nonius explicauit, cùm ſine manicis eam eſſe dixit, & plurimùm talarem ſine manicis eſſe oſtendit, indumentum aptum de opera facienda, eaq; gens otij propemodum neſcia erat. Hinc Virgilius vulgò gratulaturus, manicatos irridet, utpote minus idoneos qui bella, negotiave, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem ſui generis ſtrenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit: *Vulgus imperitum et tunicatus populus tranſeũtes nomine vocat. Corn. Tac. in lib. de Oratore. Æen. li. 7.*

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

ILITHYIA.

D

SEd ut antiquiora repetamus, Athenienſium inſtitutum fuiſſe Pauſanias tradit, ut Ilithyiæ ſimulacra ad imos uſque pedes contegerentur. In Diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè conſideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quę fit ex lino, materia quippe terreſtri, Podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœleſtis enim color, dubio procul eſt hyacinthinus, monimentoq; eſt cœleſtia demùm meditanda, cęleſtia tractanda, cęleſtia diſcutienda, totamq; mentis agitationem circa ea quæ cęli ſunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non Hypodytin, ſed Ependytin edidere, quod indumentum ſignat quod ſuperinducitur, nimirum enim hypodytis interior eſt tunica, quæ primam noſtram indicabat generationem, vt apud Hieroſolymitanum Heſychium. Alij exponunt, quia hominem oſtendit interiorem: alij tunicam huiuſmodi Iuſtitiam interpretantur.

Hypodytis Pontificis indumentum.

DE PODERE.

EST autem poderes, ut Eucherius, ſacerdotalis linea corpori penitus adſtricta, eademq; talaris, ἀπὸ τ̃ ποδῶν appellata ποδήρης. quæ & ſubucula dicitur. Per hanc igitur, quippe quę veſtimentis alijs ſubijciebatur, doctrinam ſacratiorem intelligi veteres Theologi tradiderunt. Exodo: *Et fecerunt veſtimentum poderum ſub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum.*

A pedibus.

Exo. c. 28.

PVDICITIA.

E

QVòd verò in numis & monumentis alijs antiquis velatę nonnunquam facies obſeruantur cum inſcriptione PVDICITIAE, non tam ob flammeum, quo nouæ nuptæ faciem obnubere ſolitę ſunt, cum ad virum traducerentur, unde illis nuptarum nomen, quàm ob hiſtoriam inſtitutum crediderim, ut ita fieret. Ab Icario enim Penelopes patre ſimulachrum eiuſmodi dedicatum Pudori ferunt, Græciq; hiſtoriam ſuper hac re huiuſmodi conſcripſere. Cum Icarius ab Vliſſe fruſtrà contendiſſet, ut Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ perſuadere conatus eſt, cumque acriùs inſtaret, ne ſe defereret, Vlyſſes iuſſit ut ea ſponte ſequeretur, aut cum patre ſi grauaretur, Lacedæmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquam reſpondebat, quare pater intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentum, eo loco pudoris ſimulachrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. In numo, cuius inſcriptio eſt, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea ſedens velo faciem cooperta, digito dexterę indice ad iugulum admoto conſpicitur, cuius inſcriptio eſt PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre ſigillum ſedens cum conto in lęuam vlnam iacente, dextera uelum ante faciem obducit, inſcriptio eſt, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab una parte ſunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera ſigillum eſt, quod velum in faciem prætendit, cum ſimili inſcriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiuſdem Otacillæ cum eadem inſcriptione & ſpecie, quæ uelum eodem modo prætendit: læua radium tenet, ſed nomen ita ſcriptum eſt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. cum in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur, quod quidẽ oſtendit, eo quoque tempore eandem fuiſſe pronunciationem literæ T, quæ nunc eſt, cum poſt I vocalis altera ſubſequitur. Quamuis ætate noſtra fuerint publici non poſtremi nominis profeſſores, qui longè aliter ſentirent, bleſitatemq; eam in T litera ſuapte ui ſonora, peruicaciter abhorruerint. Sed enim puto ergo variatum in numis, quia alij Marciæ nomen a Marco, alij à Marte deductum exiſtimarint. F
Sed ut ad Flammeum redeamus: quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimum fuiſſe comperio, ut apud Maronem, Cyri:

Sabina Adriani Auguſt. & Herennia numi.

Vt tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Flammeus nouę nuptiarum.
Aen. lib. 1.
ibid.

Idem alibi pro maximo negotio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare:

Circumtextum (quippe) *crocco velamen acantho,*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cum peteret, inconceſſosq; hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque ſatis ſemel hæc dixiſſe, ſed paulò pòſt mirari Tyrios ait:

Pallamq; & pictum crocco velamen acantho.

Hoc illud eſt quod Cyprianus ait, continentiã & pudicitiã non in ſola carnis integritate conſiſtere, ſed ẽt in cultus & ornatus honore, pariter & pudore. Solicitus admodũ in hac re Tertullianus, mihi vr̃, qui non ſolũ velamen huiuſmodi *Armaturã pudoris* uocat, *uerecundiæ vallum, ſexus fęminei murum, qui nec ſuos emittat oculos, nec admittat alienos*, verùm ẽt modũ præſcribit, ad quẽ velaminis iſtius forma procedere debeat: *Quantum*, inquit, *reſoluti crines occupare poſſunt, tanta eſt velaminis regio ut ceruices quoque ambiantur. Ipſæ enim ſunt quas ſubiectas eſſe oportet, propter quas poteſtas ſupra caput haberi debet: velamen iugum illarum eſt. Denique bonum eſſe*, ait, *ut mulier vſque ad lumbos a capite veletur. Iudicabunt vos*, addit, *Arabiæ fœminæ Ethnicæ, quæ non caput, ſed faciem quoque ita totã tegunt, ut uno oculo liberato contentæ ſint dimidiã frui lucem, quàm totam faciem proſtituere: mauult enim fœmina uidere quàm videri.* Nam & qui Flammeum deſcribunt, veſtem alij, tegmen alij eſſe dicunt, quo matronæ capita tegebant,

Sed & cultus conceſſus atque magnificus addit homini ſuis autoritatẽ. Ibi̇́ns (?) Inſtitu. orator.

A tegebāt, dictumque uolunt a Flaminica, quę uxor Flaminis erat, boni ominis cauſa, quippe cui uſque adeò iniuncta erat pudicitia, ut uni illi diuortium facere non liceret. Sanctiſſimumque pręceptum eſt apud Chriſtianos fœminis, ait Adamātius ex Paulo, ut cum orant, habeant velamen ſupra caput, propter Angelos, qui ſanctis aſſiſtunt, & in Eccleſiis verſari delectātur: quos quidem nos qui ſumus peccatorum ſordibus inquinati, uidere nequaquam poſſumus.

ALBATAE.

IPſi verò colores etiam hieroglyphicum quid ſapere uidentur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui ſacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam geſtabat album. Magi ſanè in Perſide dicebant, Deum ipſum non delectari niſi in albis ueſtibus, quod ego ex Salomone deſumptum crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem perſuadere intendit: *In omni tempore*, inquit, *candida ſint veſtimenta tua*, vt pote qui ætatem nullam, officium nullum, nullum otium & negotium toto vitę tēpore ſinceritate & innocentia uacuum eſſe debere pręcipiat: ita enim ſacræ literæ ueſtimenta accipere conſueuerunt, ita ueterem hominem admonemur, ita qui nuptiali veſte non ornatus, conuiuio nuptiali regis diſcumbere auſus erat, ad cruciatum in uincula conicitur.

Albæ veſtes quid notent. Sic Cic. 2. lib. de legibus, Color albus præcipuè decorus Deo. Et ſi peccata veſtra purpuræ inſtar rubuerūt ad modum niuis dealbabo. Eſai. c. 1.

VESTALES VIRGINES.

QVæ verò Suffibulo amictæ ſacrificabant, virgines Veſtales erant. Fuit verò ſuffibulum veſtimētum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite ſacrificantes habebant, idq; ſub mento fibula comprehendi ſolebat, unde nomen. Eadem penè ſpecie qua ſuffibulum erat, Romanæ matronæ nunc utuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ ſimul & pietatis, quæ duo in illis egre-
B giè uigent, indicia & uera & manifeſta.

LIBERTAS.

LIbertos manumiſſione accepta, alba ueſte decorari ſolitos, id oſtendit, quod apud Tertullianum legitur de famulo libertate donato. Atqui & veſtis albę nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu menſaque honoratur: & alibi talia, ut aduerſus Marcionem libro quinto: *Et ſacræ tincturæ candidatis mos fuit albam ueſtem induere*, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens ſacro ducit de fonte ſacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neque minùs luculenter Fortunatus.

Candidus egreditur nitidis exercitus undis,
Atque uetus uitium purgat in amne nouo.
Fulgentes anima veſtis quoque candida ſignat,
Et grege de niueo gaudia paſtor habet.

Et quoniam per hebdomadam Paſchatis vnà tingi plures conſueuerunt, ea de cauſa ferię illę, quę adhoc omnes inſtitutę ſūt, & quę ſubſequitur hebdomada *In albis* adhuc appellatur. Erat uerò ſignum quoddam manumiſſionis, de quo ſuprà dictum.

MODESTIA.

C ERat & modeſtiæ ſignum alba ueſtis, animiq; qui præſentibus ęquus, nihil ulterius tētare uideatur, uti purpura ambitionis, animique ſublimis & uaſti, amplitudinis, magiſtratuſque ſummi. Sanè cùm apud Alexandrum quidam Antipatri parſimoniam atque modeſtiā commendaret: *Foris*, inquit Alexander, *albo utitur pallio, intus verò totus eſt purpureus*: fictam notans in homine ambitioſiſſimo, qui maxima quæque appeteret, parſimoniam.

Hinc Candidati cultus integritatem præ ſe ferebant, in Magiſtratus petitione.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd ut ad noſtra redeamus, Canticorum cantico legitur, *Fratuelis meus albus & rubicundus*, quo loco Diuinarum literarum interpretes, per colorem album legem ueterem intelligunt, per rubicundum, prædicationem Euangelij, utrumque autem in Chriſto: ipſius eſt enim lex, ipſius Euangelium. Sanè ubi Leuitico de cicatricibus agitur, *albam*, aiunt, *cicatricem* Legis tranſgreſſionem ſignificare. Ita illi omnia hieroglyphicè ſunt intelligenda.

Cant. c. 5.

DE STOLA.

STolam apud veteres inuenias matronalis prudicitiæ ſignum, de qua Tertullianus plura, Ouidius amoris & impudicitiæ præcepta daturus, quò ſe tamen uerecundum aſſimularet, ait.

Eſte procul uittæ tenues, inſigne pudoris,
Quæq; tegis medios inſtita longa pedes.

Hinc Tibullus, impediat crines nec ſtola lō ga tuos.

BAPTISMVS.

EVangelij uerò locum, *Citò proferte ſtolam primam*, pro iuuene perdito, qui redierat in uiam, ueteres aliquot Theologi accipiunt pro baptiſmo, ut apud Eucherium. Suprà uerò exeuntibus a baptiſmatis tinctura, veſtem albam parari oſtendimus.

D

DE ATRATIS.

SACERDOTES AEGIPTII.

COntrà verò noſtrorum mores, ſacerdotes Aegyptij, cùm ſupplicabãt, nigris vtebantur veſtibus, neque alias quàm nigras veſtes eum decere arbitrabãtur, qui diis preces allegaret: quippe ut terram ipsã ſupplicare ſignificarẽt, ex qua mortales conformati ſumus. Ea verò apud ipſos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

Etiãnum uirilis hodie.

ET Cereri nigra veſtis apud Arcadas inducebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabant, veſtibus vtebantur nigris, quem colorem aiunt inferis dijs dedicatum. Et lugentium veſtis maximè nigra erat, vnde eas Varro Anthracinas uocat, quaſi carbonarias velit dicere: ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

AERVMNOSVS.

Saccus ſeu Saccum quid Hebreis.

APud Hebræos luctus ſupremæque mœſtitiæ indicium veſtis erat ſaccus, & Sacciũ appellata, humilis illa quidem, abiectę uilitatis, & informis, quę quidem induta calamitatẽ, qua quis oppreſſus eſſet, indicabat, conſciſſa verò lętitiam. Geneſi, ὁ δὲ Ἰακὼβ σακκίον ἐξαψάμενος ϗ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο, *Iacob autẽ ſaccum indutus, magnitudineq; mœroris oppreſſus, humi aſſedit.* [illegible] qui cilicium interpretẽtur. Sed & Græci Sacci vocabulum vſurpant. Vt cumque, veſtem huiuſmodi induere conſueuerant, cùm in ęrumnas, quę omnem ſuperarent conſolationem, incidiſſent, qua demum leuati ſaccum diſcindebãt. Vnde Pſalmo xxxv. legas: *Ego autem cum mihi moleſti eſſent induebar ſacco, & macerabã ieiunio animam meam.* Eodem autẽ ſignificato color niger luctum, & quam Theologi noſtri facti pœnitentiam vocant, indicare pleriſque locis manifeſtum. Nam atratas in luctu veſtires, a rerũ primordio ad hoc vſque tempus vnanimi omniũ conſenſu factum. Tũ illud Leuitico celebratur, *Si non capillus niger fuerit*, quod exponũt: ſi nullũ pęnitentiæ ſignum per lachrymas dederit, aut aliquo omnino mœrorem prę ſe tulerit. E

MAPPA.

Mappæ uſus.

ET mappa ueli genus, quod menſis inſternimus, quoque abſtergẽdis manibus utimur, hierohlyphicum ſuum adepta eſt, ſi quidẽ ea ſignum erat in ludis, quo Equi de carceribus excitati curſum arripiebant: mittebat enim Prętor eam cùm ſignum daret, quod nunc clangore tubarum ſignificatur, de quo apud Martialem habes.

Cretatam Prætor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos ſuos id facere voluit, quod tanto apud ueteres honori ducebatur. Nam apud Liuium legas VIII. ab Vrbe cond. L. Plautio Prætori graui morbo detento, Dictatorem creatum fuiſſe, qui ludis Romanis ſignum daret quadrigis emittendis: qui eo miniſterio functus, Dictatura ſe abdicauit. Hodie quoque, mi Iane, Romæ munus id ad ornatiſſimos uiros defertur, Nam, ut non ignoras, Angelus Cęſius Aduocatorum facile princeps, & Cardinalis pater, & nobiliſſimus vir Petrus Mellinus, tam eruditione, quàm domeſtica celebritate inſignis, duo S. P. Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, curſorum in ſtadio emittendorum etiam negotio præficiuntur. F

PALVDAMENTVM.

Sed & lictores authore Liuio.

TRibunum, uel Pręfectum, aut Præſidem aliquem ex habitu ſignificare qui uolebant, imaginem eius paludamento inſignem faciebãt. Erat enim paludamentum veſtis militaris, quo Duces, Tribunique, & Pręfecti ad id munus electi, cùm in prouinciam proficiſcebãtur, uti conſueuerunt, indeque Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit, ſed id quoque antiquum nomen. Sed enim, omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrio libris auguralibus: Paludati, armati ornatique ſunt.

RVBICVNDA.

RVbicunda veſtis, tunica vel pallium deprompta, pugnę acieive committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur, de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LAENA.

Æn. lib. 1.

ET læna veſtimentum militare, quòd ſupra omnia ueſtimenta inducebatur, de qua Maro:

Tyrioq; ardebat murice læna:

Id uocabuli a Græcis dubio procul mutuò ſumptum, qui genus id indumenti χλαῖναν, dicunt.

VERSI

A

VERSICOLORIS.

VErſicoloris veſtis adoleſcentiæ hieroglyphicum eſt. Eaque de cauſa veteres Comici adoleſcentis perſonam verſicolori veſte indutam, in ſcenam inducebant: vt ſcilicet ingenij volubilitatem, cupiditatumque varietatem, in ea ætate præcipuam commonſtrarent. In Ioſippo verò puero per verſicolorem veſtem doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex noſtra præcipit, ueſtem ex duobus textis non induendam, eò reſpicit, quòd minimè debeas Chriſtum adorare ſimul & dæmonas: id enim eſt abominabile veſtimentum. Non vult enim hominem ſemel Deo dicatum, diabolicis ſeſe immiſcere negotijs, neque ſimul orationibus incantationibuſque vacare, & huiuſmodi alia quæ in ſpiritus contumeliam quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantum, verum etiam diuerſi generis animalia commiſceri prohibet, circunciſionem quippe, atque baptiſmum, vt ait Heſychius, non eſſe commiſcendos.

Et laſiuia etiam, ideoq. fœminis prohibita. Liuius lib. 34 ex lege Oppia. Veſtem ex duob. textis induere vetitũ, & quare.

LINTEA.

LIntea veſtis alba ſupra cæteras veſtes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellæ ante duodecimum annum vtebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: *Puella non ſum, ſupparo ſi induta ſum.* Vult verò Nonius ſupparum linteum eſſe femorale, vſque ad talos pendens, dictum quòd ſubtus appareat. Sunt etiam puellares veſtes ex Varronis iuſſu, chlamydes encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcunque, longa veſtis omninò fœminea eſt, aut citharœdica: de qua Maro,

Supparum Nonij.

Aen. lib. 6.

B

Necnon Threicius longa cum veſte ſacerdos,
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Ita Propertius libro II.

Pythius in longa carmina veſte ſonat.

FIDES LVBRICA.

NOnianum verò ſupparum adducit in memoriam mihi linteum alterum, quo mulieres hodie paſſim vtuntur domi. Id infra thoracem accingitur, & ad pedes uſque propendet, anterioreſque tantum partes velat, vulgò non impropriè gremialia vocantur. Habet hoc veſtimenti genus hieroglyphicum ſuum. Nam & prouerbium eſt, *Nec mulieri, nec gremio credi* oportere, quòd & illa incerti & leuis animi ſit, & in gremio poſita plerunque cum in obliuionem venere, illis temerè, ſurgentib. procidunt.

Ad verbũ ab Eraſmo Chil. 4. cet. 4. prouerbio 89.

FIDEI CREDITVM.

SInum hunc Latini mihi videntur appellaſſe, quamuis eius locutionis latè patet vſus, præſertimque vbi poteſtatem, aut quid fidei creditum ſignificat, ut altero & vigeſimo Pandect. lib. Tit. III. Scæuola: *Titio C. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideò ei non caui, quòd omnes fortunas, & ſubſtantiam, ſi quam à matre ſuſceperat, in ſinu meo habui, ſine vlla cautione.*

Scæuola li. Pādec. ... Titulo de probationibus.

C

PRAETEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuiſſe, quę ad talos uſque produceretur, dictam ꝙ in ea purpura prętexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui eſſet cuipiam habitus: honeſtorum enim pretexta erat, ait Pędianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam faſciam ualdè latam intelligunt, quæ tñ multipliciter plicata in anguſtum contraheretur, atque ita ſupra alia veſtimenta nunc ab humeris, nunc a pectore in faſciæ modum circumduceretur, nunc eius capita vtrinque ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ pleriſque antiquorum ſtatuis inducta conſpicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt: eo omnes amiculi genere utuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in uſu non eſt, ſed ex nigro panno plurimum. Purpura enim non niſi magiſtratibus conceditur, hiſque inſignioribus. Nuptialibus quoque, & cum primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (ſunt verò hi ſacrarum largitionum pręfecti) tunc conſanguineis, & cognatis, & amicis licet per aliquot dies uti purpura in lętitiæ gratulationiſque ſignificatu. Sed admonet me color purpuræ, vt quid in Diuinis literis manus coccino pręligata ſibi velit, exponam: Zarę manus inquam Iudę filij, quę ſe de matris vtero porrexit: nulli enim dubium eſſe id hieroglyphicum, per quod Theologi, ut apud Irenæum eſt, Iudaicum populum ſimplicibus legis operibus & circunciſionis ſanguine inſignem, qui prius apparuerit, ſeque mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipſe in utero matris erat, dato interpretantur, & per Pharea Chriſtianos, qui ſecundo loco cogniti hęreditatis primigeniæ meſſem abſtulerint. Sed vt Romam repetamus, antiquiſſimum apud Rom. quoq; fuit, vt magiſtratus prętexta vterentur. Nonius quoque ait, prętextam inſigne Romanũ eſſe, quod ſupra tunicas honorati quique ſumerent. Et pręrextatę fabulę dicebantur, ut apud Feſtũ legas, quę res geſtas Romanorũ continebant, in quib. ſcilicet Imperatorum negotia agebantur, Regeſque Romani, uel Duces inducebant.

Apud Venetes prætexta in vſu.

Idem Macrob. lib. I. Satur. c. 6. Prætexta Nonij, & prætextata fabula.

D

PALMA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoque imago toga prętexta inſignis dedicabatur, cui & palmatam tunicam, & togam pictam adijciebant: quo habitu triumphales etiam viri conſpicui incedebant, vt apud Liuium legere eſt lib. 10. Et apud Iuuenalem triumphantem vides in tunica Iouis ſuperbire.

PVDOR.

Aetas prætextata. Macrob. Ibidem.

QVantum verò pertinet ad pueros, præcipuum prætextæ ſignificatum fuit, vt pudorem indicaret, quem ſcilicet ætas ea, quæ Prætextata dicebatur, ſibi proponere deberet, eiuſque rei indicium eſſe purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factiſque omnibus amandam. Quòd ſi nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quòd id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tempus abijciebant. Hinc pro laſciuo ſermone atque licentioſo, aliqui prætextatum dixere. Sunt verò hęc quæ tangit Seneca, Medea:

Feſta dicax fundat conuitia Feſceninus. Ita Catullus:
Nec diu taceat procax Feſcenina locutio.

Ea verò qualis ſit, ad multos qui ſubſequuntur verſus explicatur.

MANIPVLARIS.

Suetonius Augu., c. 25.

CAliga quoque ſuum habuit hieroglyphicum, vt ſcilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus eſſet: eo enim calciamenti genere vtebantur. Subiecti hi Centurionibus, & Caligati dicebantur, vnde apud Tranquillum legas de Auguſti facilitate, qui vallares muraleſq; coronas ſępe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & aſſiduè verſatus erat C. Cæſar, qui Tiberio ſucceſſit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocitatus eſt. Qui verò eſſet manipularis ordo, & quo militum numero conſtaret, quoque ſigno turma huiuſmodi cognoſceretur, minimè diſſimulandum. Apud Liuium enim numerus xxx. militum ſub manipulo cogebatur, uno quippe uexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur faſciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fęni pro vexillis habuiſſe, quod repentino tumultu excitatus, id ſigni genus prætulerit, reque bene geſta, boni inde ominis cauſa manipulos inſtituiſſe.

E

[...] manipularis. Manipulus.

PENVLA.

PEnula militaris veſtis, quam cœlo pluuio geſtare conſuerant, quam Horatius ſolſtitio nihil prodeſſe dicit, Tribunitiæ poteſtatis inſigne fuit. Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuiſſe penulas amiſſas, quas Tribuni geſtare ſoliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus. Poteſtas verò Tribunitia, quia ſacroſancta erat ab Imperatoribus vſurpari ſolita, vt quæ maxima eſſet pars Regalis Imperij, vt apud Vopiſcum eſt.

Imperij omen penulæ amiſſæ.

ZONA.

Sed & magiſtratus, ex Authẽticis Iuſtiani Imp. Pontifex Zona præcinctus.

VIrginitatem per zonam ſignificare tam Græcorum & Latinorum eſt, quàm etiam Hebræorum. Trœzeniorum autem virgines zonam Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabant, ſicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templum excitarat, quòd Aurigam in cœlo poſitum. Hyppolytum crederent. Author Pauſanias. Sed nos ad zonam. Denique pleriſque locis Diuinæ literæ zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaque Pontificem ſacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili præcipitur, non rectè nonnulli pro Plumatili Topiario ſubſtituendum putant: multa enim huius antiquitatis veſtigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inuentis partibus allata, ubi tam indumenta, quàm geſtamina, ſcuta etiamnum, & diuerſi generis vaſa pleraq; omnia, pſittacorum, & phœnicopterum, & aliarum pictarum auium plumulis intexuntur, opere tam venuſtè variato, vt nihil delectabilius poſſit oculis offerri. Nam quòd ſuperiùs dicebamus, hanc pro fortitudine poni, cinctus ipſe apud Romanos ſtrenuum ſignificat, vti diſcinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum eſt. Hilario, efficax in omne o[pus] bonum apparatus, vt ad omne miniſterium Chriſti voluntatis cingulo ſimus accincti.

F

VINCVLA IVGALIA.

Noua nuptæ cingulum.

IVgalia verò vincula quæ ſint, apud Poetas omnes vulgata ſunt. Noua ſanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in Deæ virginalis honorem, ſponſæ accubans in lecto ſoluebat. Vnde Homerus, λυσε δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium,

Caſtaque fallaci zona recincta manu.

Soluere virginalẽ Zonam.

Eoque ſpectat Catullianum illud.

Qui zonam ſoluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicũ hoc, vt ſicut illa in glomos ſublata cõiuncta inter ſe eſt, ſic vir ſuus ſecũ cinctus iunctuſq; eſſet. Cingulumque hoc Herculaneo nodo vinctum, vir omnis gratia ſoluebat, vt ſic

&

A & ipſe in liberis ſuſcipiendis felix eſſet, quemadmodum Hercules fuit, qui liberos ſeptuaginta reliquiſſe fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zona ſolutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim ſiquidem *Soluere zonam* dicebantur, quæ primò pariebant, eaque de cauſa leuatæ partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & Diuinę literę hieroglyphicum quod per zonam cingulumve ſignificent, præcipuè verò temperantiam, & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coercentur, luxuriantia compeſcuntur, & modus denique imponitur rebus, vt quinto ſupra quadrageſimum Pſalmo legas, *Regis filiam in cingulis aureis conſpicuam*, quod alij in fimbrijs tranſtulere. Apoſtolus tamen prę cincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur, alij veſtem auro contextam ſimpliciter accepere. Verùm Euthymius zonam agnoſcit, & pro temperantia atque modeſtia, quæ concupiſcibilem animę partem coercet, interpretatur: non hoc dicturus, ſi veſtem ſimpliciter agnouiſſet. Quanquam & fimbriarum non reſpuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auerſatur.

Zonæ in Diuinis ſignificatio.

B

DE PERA.

POſita zona, viſum eſt κατὰ πάρεργον & Peram apponere: nam & zona ipſa ſæpe pera eſt, ut apud Horatium:

Ibit eò quouis qui zonam perdidit.

Hæc tam apud Grecos quàm apud Hebręos hieroglyphicum habet id, quod pro cura & ſolicitudine victus accipitur, vnde Theologi transferunt ad impedimenta humanę uitę, quę animum alioqui paratum ad diſciplinas interturbant. Gręci ſuper hoc dicunt, *Diogenes cui pera penus*, cui ſcilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, *Non peram in via*, cùm nec quidem ſolicitos eſſe de craſtino imperauerit Dominus. Eodem facit & ſacculus, quem habere non licet, hoc eſt, in hac peregrinatione minimè theſaurizandum eſſe. Quod ibi apertiùs: *Facite vobis ſacculos qui non veteraſcunt.*

Hor. in epiſtolis.

Hinc ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν, vltra peram ſapere & eſſe ſolicitũ. Lucianus in Timone.

HIEREMIAE CINGVLVM.

EIuſmodi eſt & cinguli ſignificatum, quòd ex lino factum, eoque cingere ſe iuſſus eſt Hieremias. Quod quidem ut manifeſtiùs intelligatur, exigit locus ut de lino quędam altiùs repetamus. Linum enim ex terra naſcitur, ſatumque prius in gramen pullulat, mox ut flore laſciuierit, uellitur aqua immerſum maceratum, exiccatum mox frangitur, & quoquo uerſum perdomatur, inde pectitur, atque netur, neque tamen priùs, quàm feruenti mordacique ſubinde lixiuio perpurgatum ſit, effectumque candidum, texitur, ut ueſtes inde conſuantur, quas induti ante faciem Domini preces allegemus. Hęc omnia nobis diligenter inſpicienda ſunt, huiuſmodique ſegetes herbęve cura ante oculos proponenda. quippe quę probatioris, caſtigatioriſque uitę ſcenam quandam pingere videatur. Siquidem
C nos è terra geniti, luxuriare ineptijs ſtatim incipimus, magiſtra igitur diſciplina auellendi a terra ſumus, & lachrymarum aqua macerandi, ad ſacerdotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum pœnitentia domandi, inde per omnes conſcientię ſcrupulos quàm diligentiſſimè pectendi, ut ita ſordes excutiantur omnes, nihilque relinquatur, quod in filo uitæ producendo poſſit officere· quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nondum eſt, mordacique ſubinde lixiuio dealbandum, ut eluto ita tetro illo colore, quem a terrena contraxeramus origine, candidiſſimum nobis amiculum puta cingulum contexamus: quod tamen ad Euphratem minimè defodiamus, ne ibi computreſcat, inutileque reddatur, hoc eſt, Aſſyriorum & Babyloniorum moribus corrumpamur, ſed eo & integro & nitido cuſtodito, clericos, qui uerè ſint per ſortem electi, profiteamur. Atque hęc eſt ſuper ſacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In uniuerſum autem linteas ueſtes ſacerdotibus attributas habilitatem ſignificare ueteres plerique Theologi dixerunt. Inde lintea tunica iuſtitiam, femoralia identidem lintea caſtitatem oſtendunt: nempè id innuentes, quòd ueluti linum res eſt admodum parabilis, ita, uirtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

Lini & hominis comparant.

PVRITAS.

HErodotus, ut Gentes quoque nobiſcum in puritate uitę ſentire commonſtremus, nefas ait apud Aegyptios laneas ueſtes in ædes ſacras inferre proindeq; linteis uſos, de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, ſiſtrataque turba,
Inter adorantes cùm ſtetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianũ de Chriſto, cùm linteo circũſtringitur, propria Oſiridis ueſte. At Plutarchus libro

Sacerdotũ ueſtes cur lineæ. libro de Iſide & Oſiride, cum eorum ſacerdotes linteis tantum ueſtibus uterentur, unicam eam eſſe cauſam exiſtimat, quòd immortalibus dijs omnia pura mundaque conueniant: non enim eſſe fas, Platone teſte, puta deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum ijs quas ſuperius recitauimus cauſis maximè purum fiat, ſitque ad eluendum expeditiſſimum, ſacrificis Deum cultoribus ante omnia congruere cenſuerunt. De nigris uerò ueſtibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare inſtituiſſent, ſuperius dictum eſt. D

F A T V M.

ADdemus & illud, receptiſſimum apud Poetas eſſe Lina pro Fato ponere; quod ne[ſcio] quid ſapit hieroglyphicum. Nam ut Parcarum ſtamina prætereamus, quæque ſuperbis alibi dicenda ſunt, cur linum pro fato Poetę ponant, cauſam afferunt interpretes Theocriti: quia ſcilicet terrę fętus eſt linum, quemadmodum etiam mortales: idq; abruptum, ſignificat hominem rurſum ad terram redire.

C A S T I M O N I A.

SEd ut ad uitę redeamus integritatem, moreſque caſtos, [nihil aliud] ſibi diuina noſtrorum monumēta nolunt, dum ſacerdotalia memorant indumenta, quibus Campeſtre adnumerant, quod alij Femoralia dixerunt, niſi ut hinc caſtitatem etiam nos aſſumere commonerent: indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam conſtringamus: eo enim ſacerdos præcingi iubetur, in holocauſti faciendi lege, hoc eſt, ut Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam caſtitatis cingulo coercere. Sacerdos enim qui ſacris aſſiſtit altaribus, id præcipuè curare debet, vt caſtus & intaminatus operetur. E

PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetſi Origenes ſublimiore quadam contemplatione raptus, cùm octo ponantur Exodo ſacerdotis indumenta, cur Leuitico ſeptem tantùm recenſeantur, inquirit, hoc ſcilicet Campeſtri poſthabito, eoque rem deducit, ut ueluti de Mercurio nationes reliquæ ueteres intelligebant, per Generale nos quoque Sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm ſpes profectus aliqua uiſa fuerit affulgere, fœturamque minimè irritam futuram. Cùm uerò nos nulli profectus ſpes inuitarit, ſed auerſas a bono aures, auerſa hominum ingenia proſpexerimus. *Cāpeſtria quia.* Campeſtria ſubliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænum imponendum. Sunt uerò Campeſtria, perizomara, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur, in campo, uti conſuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ ſignificatum eſt maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, niſi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum oſtentatur. Vſitatiſſimum autem apud ueteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Muſicam educarent, ne ſcilicet Venerę operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, uerba. *Huius rei rõnem reddit Cor. Celſus lib. 7.*

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

Calceus in Diuinis quid.

SEd neque calceus eſt inter indumenta contemnendus, qui progreſſionis indicium eſt: pro uiatoribus enim excogitata ſunt calceamenta, proque expeditionum auſpicis in Diuinis literis calceamentum ponitur. F Inde Pſalmo LX. dictum uolunt: *in Idumæam extendam calceamentum meum*: hoc eſt, in Idumæam progreſſus, eam mihi ſubijciam. *Et pro demiſſione cõditionis ex teſtimonio D. Io. Baptiſtæ.* Sanè ueteres Theologi, ut Eucherius tradit, ueluti per pedes humanitatem Chriſti ſignificari dicunt, ita eum aduenisse, & corpus noſtrum induiſſe, per calceamentum ita porrectum interpretantur, & quòd poſitum eſt, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifeſtantur iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Aegydius noſter cum tempora, quibus hęc futura ſint, dinumeraſſet, rem multis diuinorum uatum oraculis comprobauit. Reliquum eſt, ut quæ futura ille magnus omninò uir prædixit, nos aſſiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege depoſcamus, ut tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod ſcriptis illuſtrare aggrediaris.

A

PIERIVS VALERIANVS AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM, IO. CORNELIVM FANTINI CLARISSIMI F.

DE IIS QVAE PER BVLLAM, ANVLVM, INSIGNIORES aliquot gemmas, & geſtamina quædam ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSPRIMVS.

CVM primùm intellexi, Magnificentiſſime Ioannes, te præſtantiſſimi viri Aloiſii Cornelij generum effectum, clariſſima quippe Clara eius filia in uxorem accepta, ſtatim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coram gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auſpicatiſſimis nuptijs bona commodaq; omnia ominantem, te verò cum inſtitoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua perelegan ti, aureoque torque, & anulo pronubo, in quo non ſplendorem tantum, ſed & pulcherrimum aliquod ſignum, quod antiquitatem ſaperet, quęritabas: ideoque aduentu meo lætatus, ſuper his multa interrogare cœpiſti, quod circa rerum huiuſmodi cognitionem me diu verſatum noras, de quibus cum multa dicta fuiſſent, longeque plurima dicenda eſſent, rogaſti me, vt per otium ea ſcripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulumque cum gemma aliqua inſigniori, præclaraque antiquiorum opera, quæ non temerè olim & magiſtratibus, & ijs qui fortiter aut ſapienter ſe geſſiſſent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoque per otium in vnum tibi congeſſi commentarium. Quid enim ego antiquiſſimus domus tuæ cliens negare potuiſſem, quod tu tam honeſtè poſceres, quodque ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquiſſima enim eſt imaginum diſciplina, & gentibus omnibus quæ ingenijs & eruditione claruere, in primo ſemper honore habita. Idem de Regijs, de Romanorum faſcibus, de ſella, deque ornamentis alijs dici poſſet, cuius potiſsimum rei ratio ab Aegyptijs primum deſumpta, reliquis mox nationibus communicata. Volui itaque, vt pars hæc meum erga te ſtudium, amorem, obſeruantiamque declararet: eo enim conſilio ſcripſi, vt hæc qualiacunque ſint, iſtiuſmodi mei erga te cultus teſtimonium eſſent manifeſtum. Ingrati ſiquidem animi eſſet, non aſsiduè eſſe memorem beneficiorum, quæ in me domumque meam vniuerſam, clariſsimus patritius Fantinus pater tuus, ſummæ vir integritatis aſsiduè contulit, quæ quidem è memoria vitaque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoque iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem ſuſcepiſti, meque præcipuè vel à teneris vtriuſque noſtrum vnguiculis in amicitiam tuam acceptumne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere proſequi nunquam deſtitiſti, diſciplinam liberalitatemque eam, quam à patre ſapientiſsimo atque optimo viro acceperas, egregiè conſecutus. Auxerunt autem tot merita ſummum ingenium tuum, ſuauiſsimique mores, probitas dubio procul ſingularis, quæ vt te ſemper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas: futurumque eſt, vt inde virtutis etiam tuæ lumen eluceſcat. Sed quoniam tam claræ ſunt laudes tuæ, vt meo non indigeant teſtimonio, eæque ſuapte vi omnibus innoteſcunt, ijs nunc dimiſsis ad negótium quod explicari quæris, accingamur.

DE BVLLA.

BVllam apud Romanos cordis effigiem habuiſſe, multi profitentur. Hetruſcorum ſanè geſtamen illud ab Lucumone Hetruſco duce, quem Romulus tam condendæ quàm inſtituendę vrbis ſocium, habuit, acceptum. Eum verò Pythagoricum fuiſſe Auſonius oſtendit, vbi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sedenim Pythagoram Tyrrhenum fuiſſe, Ariſtoxenus, Ariſtarchus & Theopompus aſſeuerant, quos Theodoritus id ipſum ſentiens authores habet, quamuis vnus Neanthes eum Tyrium fuiſſe ſuſpicetur. Multa verò huiuſmodi excogitata ſunt à Pythagora: quia non ſolum originatione motus, quòd multæ olim in Hetruria ciuitates ab Aegyptijs fundatæ conſtitutæq; dicuntur, ſed quòd ipſos etiam Aegyptios adierit, à quibus ſacri ſermonis rationem, obſcuritatem in loquendo ſymbolicam, & diſciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nonnulli eum fuiſſe dixerint, alibi diſputatum.

Bullæ commendatio. Hæc à D. Laertio in eiuſdē vita.

COR-

CORDE PRAESTANDVM. D

Idem Macrob. lib. 1. Satur. c. 6.

ERat verò apud Romanos geſtaminis huius hieroglyphicum ſignificatum, vt ingenui pueri figuram huiuſmodi de collo ſuſpenſam ante pectus inſpicientes, ſe tum demum homines futuros cogitarent, ſi corde præſtarent. Ideoq; Tarquinij Priſci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoſte quippe in acie cæſo, Bulla primum omnium ea ætatula donatũ aiunt, quamuis & Herſiliæ filium adhuc infantulum, quòd primus ex raptis coniugibus ortus eſſet, eo geſtamine decoratum, proditum ſit: puerumque Papyrium ob tacendi ſimulandique peritiã, qua in eludenda matris importunitate, quæ Senatus ab eo ſecreta perſcrutabatur, vſus eſt, maximè nobilitatum. Sunt autem qui vocis ſecuti ſignificatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς id eſt, à conſilio Bullam dici voluerint, ideoque datam pueris geſtandã: quòd ætas ea alterius ſit conſilio regenda. Puerile enim omnino geſtamen fuiſſe, Perſiani ad Cornutũ verſus oſtendũt:

Bullæ etymon.

Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſsit,
Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit,

Apertiùs verò Tullius, Verrinis: *Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atque inſigne fortunæ.* E

CONSILIVM.

Vel quod βουλὴ uel βουλεύματα ſit bullæ affine.

ALij ſignificare voluiſſe dicunt, conſilium à pectore proficiſci, ideoque Bullæ hieroglyphicum in eam partem reſidere. De conſilio verò per figuram cordis à gutture pendentis expreſſo, in Cordis ipſius Commentario ſatis diſputatum.

VERITAS.

AEgyptij ſanè cum veritatem ex humano corde gutturi appenſo ἱερογλυφικῶς indicari dicunt, Bullam hanc intelligunt, inſignemque ſanè hoc geſtamine prædicant iudicem illum, quem in Simandij monumentis fuiſſe tradunt, cuius à collo ſuſpenſa veritas penderet, oculiſque eſſet in ſinum deiectis, octo legum libris circunſtantibus, quod nos admonere dicunt, Iudices integros eſſe debere, & ſolam inſpicere veritatem. Quòd verò eſſet compendioſum veritatis hieroglyphicum nullum corde ipſo commodius inuenimus. Adamantius vbi Ezechielis dictum illud interpretatur, *Et catena circa collum tuum:* Si me, inquit, poſteaquàm iuſtitiæ opus adimpleuero, intellectus ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iuſtitiã volunt actionem eſſe quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cum veritatem eſſe quid ingenuum, & mendacium ſeruile quiddam addidicerimus, ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τ' ἀληθεύειν, *Ingenui opus viri eſt vt vera proferat*, eamque Bullam ingenuos tantum geſtare ſolitos, quid illud fuerit geſtaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, ſuſpicari nequimus. Sanè Diodorus ſignum id varijs ornatum gemmis fuiſſe profitetur. Leuitico etiam, vbi de Pontificis ornatu agitur, veritatis ſignum inuenias in pectus incubuiſſe, de quo alibi ſuo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III. veritatem gutturi circundare commonemur. F

Ezec. c. 16 Iuſtitia ſedes in pectore.

INVIDIAE AMVLETVM.

Bulla triũphantium geſtamen.

ERat & triumphantium geſtamen Bulla, quam in triumphis præ ſe geſtabant, incluſis in eam remedijs, quæ aduerſus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Aſconio, Bullam ſuſpendi in collo infantibus, ingenuis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò ſcorteam, eſſe ſolitum, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, *Signum de paupere loro.* Sanè noſtræ etiam ætatis mos eſt, vt ſi quis torquem aureum, catellamue geſtare uoluerit, neque tamen equeſtri uel, ut aiunt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui geſtamen illud competat ſit inſignitus, ligulam ex loro geſtamini eiuſmodi alligare compellatur.

Obſeruatio geſtaminis torquis aurei.

GLORIOSVS.

NEque tamen ubiq; Bullę nomen pro geſtamine accipiẽdum, ſed & pro balthiorum, & foriũ, & aliarũ plurimarum rerũ ornamentis, unde pars hęc pro gloria faſtuq; ponit

A vbi quis non aliter gloria turgeſcere videatur, quàm Bullæ ipſæ inturgeſcentis cuiuſdam figuræ ſpeciem præ ſe ferunt. Vnde dixit Perſius:

Non equidem hoc ſtudio bullatis ut mihi nugis Pagina turgeſcat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, *Ad populum phaleras*. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam claui affixæ, baltheis dedere nomen, quaſi Bullatei uocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamenti cauſa affigi ſolent, Bullæ nuncupantur: quas Cicero ait, Verrem, quęcunque aureæ eſſent, omnes auferre non dubitaſſe. Et apud Plautum in Aſinaria, Leonida ſeruus in Atriani Sauriæ perſona, *Iuſſin'*, inquit, *in ſplendorem dari Bullas has foribus noſtris?* Idq; nominis eſt ſimilitudine inde ſumpta, quòd perquàm ſimilia ſunt bullis, quas aqua in aquam decidua ſuſcitat.

Sumpta Metaphora παρὰ τὸν πομφολύγων.

HVMANA FRAGILITAS.

QVoniam verò tumorculi illi perexigui, qui ſtillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ vitæ fragilitatem oſtendendam, hieroglyphicum factum eſt prouerbium, *Homo bulla*, cuius meminit Varro libro de re ruſtica primo: quamuis nonnulli de ijs tantùm dictum uolunt qui iam ſaturi annis propè caſuri ſunt, & morituri.

Πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος.

DE ANVLO.

FIDES.

B PRęcipuum anuli ſignificatum hieroglyphicumque uerum eſt, ingenui hominis fidem indicare: quãdoquidem anulum ueteres non ornatus, ſed ſignandi cauſa circumferebant, nec plus habere quàm unum licebat: quamuis laudatiſſimum eiuſmodi morem, ſuccreſcente poſtmodam luxu, & diuitiarũ oſtentatione, delicioſi populi labes uiolarit. Scimus enim inuidioſum Sergio cuidam, nobili alioqui uiro, cognomen additum, ut Orata diceretur, propterea quòd duobus anulis aureis & grandibus uteretur: vulgus enim aurum, orũ, ut nunc paſſim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarum ẽt oſtẽtationem, quarum mox luxus creuit in immenſum. Nam ſignum in uno tantùm habere permittebatur, nec cuiquam niſi libero, quos ſolos fides decerneret, quæ ſignaculo contineretur. In Diuinis quoque literis anulus eſt fidei ſignum, quò ſpectare Euangelium illud Theologi aiunt, *Date anulum in manum eius*, & quod Pſalm. legitur: *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*. Nam & Paulus ultimo Digeſtorum, anulum huiuſmodi ſignatorium inter ornamenta recenſeri negat. De hoc Cic. ad Q. Fratrem, *Sit*, inquit, *anulus tuus non miniſter alienæ uoluntatis, ſed teſtis tuæ*. Sanè apud ueteres teſtamentorum tabulæ, ſeptem teſtium ſignis anularibus muniebantur, quæ facti teſtamenti fidem facerent. Quòd uerò ſeruis atque libertis ius anulorum negaretur, quo tamen impetrato, ingenuitas ſimul impetrata intelligeretur, XL. Digeſtorum lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus oſtendere. Hic uerò quæſiuiſti a me, quid ſibi uellet in ſcenis anuli aurei legatus uſus, quo non alibi, quàm in ſcena liceret uti. Reſpondi, locum eum ex Pandectis deſumptum eſſe, ſed fœdiſſimè uitiatum eorum imperitia qui literas nunquam attigerunt. Nam quòd uulgata habent exemplaria, *Proinde etſi ſcenicæ veſtis vſusfructus legetur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi, quàm in ſcena non vtetur*, legen-
C dum ex antiquiſſimo Piſano codice qui Florentiæ cuſtoditur: *Proinde ſi ſcenicæ veſtis vſusfructus legetur, vel aulæi, uel alterius apparatus, alibi quàm in ſcena non utetur.* Habes enim ueſtem ſcenicam, habes aulæa, habes reliquum apparatum. Ac de aulæis huiuſmodi apud Horatium legas, *Auditoris egent aulæa manentis*, in huiuſmodi ornatus ſcenici ſignificatum.

Anuli uſus apud veteres.

Contra tamen Macr. Satur. li. 3. c. 15 a piſce Olata.

COR.

SEd hęc utcunque habeant, illud manifeſtum eſt digito qui minimo læuæ proximus eſt, anuli geſtandi munus demandatum, eaque de cauſa nomen illi inditum Anulari: erat enim is cordis indicium, ideoque inſtitutum ab Aegyptijs, ut anulo tanquam corona honeſtaretur. Eundem ſacerdotes ad deorum aras operantes confectis odoribus illinebant, idque propterea fieri ſolitum aiunt, quòd diſſectionum periti neruulum quendam a corde natum per dorſum ad eum tendere, & in eo deſinere compererint. Sanè ſolebant in huiuſmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent & obſeruarent, quod eos ſibi præcipuè cordi eſſe, qui eas gerebat, cum quadam, etiam ambitione omnibus oſtentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri ſtudioſos memorans: *Epicuri imaginem*, inquit, *non modò in tabulis, ſed etiam in poculis & in anellis habebant*.

Hæc a Macrob. lib. 1. Saturn. 7. cap. 13.

Digitus anularis cur anulo honeſtatus.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitum immiſſum, ne aurum iam facilè obtereretur. Ignauiſſimũ enim eſſe eũ inter omnes digitos, manifeſtum eſt, ideoq; id auri & gemmarũ incolumitatem aptior uidetur. Nõ enim exporrigi ſine aliorũ comitatu poteſt, unde minùs attritui obnoxius eſt, Itaque non deſunt qui per eum digitum anulo honeſtatũ, honores ignauo cuipiã habitos interpretari uelint.

Idem ferè Macrob. ibidem.

Sed quantum pertinet ad locum, ſubſecuta ætas nihil intereſſe iudicauit, quo geſtaretur articulo, ſed D
vt quiſque vellet, quacunque manu, quove liberet digito, ferre permiſſum eſt.

NOBILITAS.

Nimirum equeſtris.

SEd vtcunque illi philoſophentur, apud Romanos anulus omninò ſignum nobilitatis fuit: nam vt apud Liuium libro ſecundi belli Punici tertio, Mago, qui Canenſis victoriæ nuncius Carthaginem miſſus erat, poſt rerum geſtarum ſeriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem effundi iuſſit in veſtibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maioris cladis indicium eſſet, neminem niſi Equitem, atque ipſorum primores, inſigne id geſtare. Et in calce noni ab Vrbe condita: *Tantum*, inquit, *Flauij comitia indignitatis habuere, vt pleriq; nobilium anulos aureos & phaleras deponerent.* Et vbi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quod indigniſſimos in concione anulis aureis donaſſet, *Honori*, ait Aſconius, *& lucro ſunt, vt haſtæ, vexilla, phaleræ, coronæ ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis ſigna.*

DE DIADEMATE.

Vt quod a διαδέω circulígo.

AB anulis & gemmis, caſu neſcio quo, ad diadema progreſſum eſt, quo in ſermone, quòd faſciam eſſe diadema dicerem, & in numis aliquot eam gemmatam oſtendere, admirari videbare, cuius rei fidem afferebam, Aegyptios ſacerdotes, ſi principem hominem oſtendere voluiſſent, E
hieroglyphicè Canem ſolitos facere faſcia uelatum, de quo ad Florium loco ſuo plura.

REGIA POTESTAS.

Idem apud Plutarchũ in Pōpeio. Lib. 6 ca. 2. Nouiſſimè quoq; Imp. Græci cothurnum pro diademate habuere.

IDem Regiæ poteſtatis ſignificatum a faſcia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianum enim Pompeio legimus obiectum ab obtrectationibus, quòd eſſet rerum nouarum cupidus, & Regiæ maieſtatis affectaret inſignia, quia crus faſciola candida obligatum, tegendi vlceris cauſa, geſtauerit aliquandiu: nihil enim intereſſe, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimeret Regiæ maieſtatis inſigni. Nam & Fauonius, ut Valerius ait, dicere ſolebat, nihil referre, qua in parte corporis ſit diadema, cùm ita Pompeium eundem carperet. Eoque Senecæ ſententia nimirum ſpectat, ubi dicit: *Faſciam ſolue, multum enim mali ſub illa latet.* Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armenium candidam faſciam, quod inſigne regni eſt, ad Pompeij pedes abieciſſe, regnumque fœdiſſimè depoſitum in prædam conceſſiſſe. Cuiuſmodi uerò eſſet ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impreſſum eſt, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hoſtem ipſe proſtratum calcat, palmamque dextera prætendens, hoſti ſceptrum ſuſtollere videtur. Ibi vero diadema ita figuratum eſt, ut præalta faſcia opere Phrygio, floribus & alitibus ſuperadditis, elaborata, a fronte ad occipitium circundatur, duæque a temporibus hinc inde tæniæ, ipſe quoque a medio deorſum ſciſſæ in humeros

Diadematis deſcriptio. Antigoni dicteriũ, & factum Myrilli in Cæſarem. Sueton. in Iul. Cæſare, c. 79.

vſque dependeant, gemmis per omnem marginem bacchantibus. Et Cidarin Regis Perſarũ inſigne, quod Darius capite geſtabat, cærulea faſcia albo diſtincta circumibat. Ad diadema uerò facere faſciam, Antigoni dicterium indicat, vſurpatum a Seneca. Ille enim uetulæ cuidam felicitatem eius F
admiranti reſpõdit, *Si noſſes, ò mater, quanta quotve mala panni fruſtum hoc obtegat, diadema cõmonſtrãs, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris.* Sanè cũ Cæſaris imagini quidam ex adulatorum numero, ut Appiani more loquar, coronam lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet, Tribuni Epidius Myrillus Ceſetiuſque Flauus, ut apud Tranquillum eſt, coronæ faſciam detrahi iuſſerunt, hominemque qui id fecerat, duci in uincula mandarunt, ſimulantes & in hoc Cæſari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem ſubiraſci conſueuerat, atque ijs, qui aliquando eum circa portas regem ſalutaſſent, cùm populum uocem eam indignè ferre atque ingemiſcere animaduertiſſet, reſponderit, ſe Cæſarem eſſe, non Regem, quaſi illi ad nomen eius aberraſſent: cũm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, ut in Senatu grauiter conqueſtus inſidias ſibi ſtrui per Myrillum, qui calumniam affectatæ abs ſe tyrannidis aſtutè commentus eſſet, cum eum mortè dignum cenſeret, id demùm obtinuit, ut magiſtratu priuaretur, ſenatuque ſummoueretur. Quòd ſi quis adhuc dubitet diadema faſciam fuiſſe, qua principatus inſigni Reges uti ſoliti ſunt, ſi quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud aperte dilucideque declararit, quod ſuper Alexandro Macedone fertur olim eam diadema ſibi dempſiſſe, cauſa uulneris alligandi, quo Lyſimachus in fronte uulneratus fuerat, quod auſpicium Regalis poteſtatis Lyſimacho fuiſſe rerum ſcriptores prodidere. Traduntque Græci, faſciã huiuſmodi candidam pro inſigni Regum eſſe, & a Libero patre fuiſſe primùm inſtitutam.

VICTORIA.

Corinnæ puellæ faſcia aucta.

EAdem faſcia in uictoriæ ſignificatum nonnunquam adhibita, ut quæ Corinnæ puellæ poeticis ſtudijs clariſſimæ, data capiti faſcia traditur quòd Pindarum Thebis melico certamine ſuperauerit: eius enim picturam capite tænia uincto, hieroglyphicum dubio procul huiuſmodi uictoriæ

argu-

A argumentum, in Tanagræorum gymnaſio fuiſſe Pauſanias author eſt. In quo tamen, uti illi uictoriam, ita nos principatum interpretari poſſumus. Nimirum fuit hæc Corrinna illa, de qua Propertius noſter,

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.

Et in uulgatis a Io. Laſcari antiquorum epigrammatis:

καὶ σὲ κόριννα δοῦριν ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην.

Vnde nos in nugis noſtris puerilibus: *Inclitæ, quæ Mineruæ clypeũ canit Corinnæ.* Quòd verò geſtaminis huius inuentum Libero patri, Græci adſcribere uoluerunt, manifeſtum eſt Aegyptios eo multò antè uſos, neque in Cane tantùm, ſed in aliis quoque ſimulachris, ut in Iſidis tæniis, alio Commentario latiùs declarauimus.

DE TITVLO.

ERat & aniculi ſiue redimiculi ſpecies, cui nomen Tutulo priùs, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in ſublime ſurgens purpurea vitta redimitum, inſtar coni, galerive roſarum.

SACERDOS.

EO ſacerdotium hieroglyphicè ſignificabant. Quin & vxores & miniſtræ Flaminis, eo erant geſtamine inſignes. B Petronius ait Titulum a Numa Rege factum, fuiſſeque palliolum ex lino, quo ſacerdotes in ſacris uteretur. Alij per Titulum mitras ſiue faſcias accipiunt, quorum uſus eſſet ſacerdotibus ad ornamentum, non illæ tamen otioſæ, neque temerè appoſitæ, cùm ſua præ ſe ferant ſignificata. Κίδαριν Eucherius pileum ſacerdotalem ait ex biſſo, quem Græci & noſtri Tiaram dicunt, quidam etiam Mitram vocant, eamque incorruptam dicit Apollonius, cùm integram & incolumem intelligit pudicitiam, propter faſcias ſcilicet quibus id geſtaminis præligatur. Vtcunque, ornamentum hoc capitis, ut Hieroſolymitanus Heſychius interpretatur, ſapientiæ ſignum eſt: propterea quòd in capite cerebrum ſapientiæ organum habetur. Sed antiquioris illius Tituli ſpecies hodie quoque in uſu eſt ſub Regni nomine, quo quidem Pont. maximi caput, maximis quibuſque ſacrorum ſolennitatibus inſignitur, & ut ſumma eius poteſtas eo geſtamine ſignificetur, triplici faſcia auro, gemmiſque ditiſſima, ornamentum illud redimitũ conſpicitur. Sed apud Hebræos nullum uenerabilius geſtamen erat, quàm Petalum, aurea lamina in fonte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enunciari poteſt, quatuor Hebræis literis ſcriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

Mitra.

Petalum Hebræorũ.

REGIA CLARITAS.

IN antiquiſſimis Aegyptiorum monumentis cernere eſt mulierem quãdam tribus regijs, caput inſignitam. Significare aiunt id, eam regis filiã, regis uxorem, ac regis matrem fuiſſe. Ea verò Simandij clariſſimi Regis mater fuit, de qua ſcriptores rerum plurima: quorum ſi nos diligentiam ſequeremur, C tale aliquid in Blancam Philippi Magni Mediolanenſium Ducis filiam diceremus, quæ Franciſco Duci nupſit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultiſſimum extat Epitaphium a doctiſſimo eius temporis viro Bartholomeo Lanprydio, Lyrici noſtri clariſſimi patruo editum. Id eſt huiuſmodi:

Spuriam tamen.

Tres Italos procceres terris ego Blanca Latinis
Eſſe duces vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Aegyptiorum Regiis uarias geſtaminum formas inſpicias, quæ Regum capitibus imponerentur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiuſq; feræ priores partes, Draconum etiam capita, inſignia principatus, pro uirtutis aut operum conditione, quo quiſque in argumento clarum aliquod facinus edidiſſet, quoue rerum ſtudio teneretur, quorum quidem ſignificata de ſimplicibus eorum Commentarijs, quæ conſcripſimus, requirenda ſunt. Neque uero ſum neſcius, coria Serpentum pleriſque populis tegumentorum bellicorum uſum præſtitiſſe, quibus plurimum Amazones in Lybia uti ſolitæ, unde quod nonnulli tradunt, Meduſæ figmentum emanarit.

Varietas titulorum formæ.

Cauſam Pierius ſuperiùs reddidit li. 15 ibi Rex tutelaris.

PALLAS.

SAnè Phidias Draconem Palladi appoſuiſſe perhibetur, quod cùm optimè calleret Maro, Dracones illos geminos a Tenedo in terram elapſos, poſt facinus in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad ſumma Palladi delubra confugiſſe dicit, ſub pedibuſque deæ, clypeique ſub orbe locum tutelæ ſibi delegiſſe. Quod ut manifeſtiùs intelligatur, operę pretiũ eſt, quę Pauſanias de ſimulachro Palladis tradidit, explicare. Ait enim ſimulachrũ Mineruæ Athenis fuiſſe talari veſte, Meduſę capite

Aen. lib. 1. Palladis ſimulachrũ.

eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & haſta in manu, ad pedes verò clypeus D
appoſitus erat, iuxta haſtam Draco obuolutus cernebatur, quem ipſe Erichtonium ſuſpicabatur eſſe. In baſi, quæ ſtatuam ſuſtentabat, Pandoræ hiſtoria ſculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuiſſe traditur ab Heſiodo, & in vltionem ſurrepti ignis in humani generis perditionem emiſſa.

PROTEVS.

Hinc Proteo mutabilior, prouerbium, hunc tamē Plato Euthidemo ait Aegyptium ſophiſtam.

INter inſignia reliqua ſpectare eſt nonnunquam arborem, nonnunquam ignem flamulis promicantem, quandoque flores, quandoque plumas in varias criſtarum ſpecies diſpoſitas, quę modò ad decorem, modò ad ſtuporem comparabantur. Quibus cùm Proteus Aegyptij Rex nominatiſſimus variè vteretur, datus eſt fabulæ locus, vt in tot ſe vultus commutaret. Quamuis non ſum neſcius Protei figmentum in longè ſeciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiuſmodi fabulam, ſi quis hieroglyphici locutionem abhorreat, difficultatem eam oſtendi dicant, quam in aſſequenda veritate rerum experimur: tot ſunt quę nos eludūt ſpecies, ſophiſtarum decipulæ, atque ſubterfugia Dialecticorum poſita, quę veritatis ſpeciem præ ſe ferant, Oratorum inductiones atque ſoritæ multis argumentorum aceruis in immenſum congeſtę, vt multum diuque laborandum ſit, antequam Proteus ipſe humana, hoc eſt, vera ſe facie ſpectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSAE. E

AIunt verò nonnulli, inſignia hæc ideò priùs olim excogitata, vt Principis & ductoris ſui ordinem milites in bello ſeruarent: quibus verò res proſpere ſucceſſerat, animal conſecraſſe, cuius auſpicijs victor euaſiſſet: cùm animalia ſingula ſingulis genijs & cœlorum virtutibus credita, perſuaſum haberent, quos omni cultu ſibi propitios reddere, & ſeruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes exploraſſent. Quam opinionem magnus etiam Iamblichus, ac pleriqueálij Platonicæ factionis proceres enixiſſimè fouere contendunt: eſſe quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum ſuperis aſſerentes, ideòque ad ſacrificiorum efficacitatem conferre. Neque animata tantùm id præſtare, verum etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole congruit, in Crocodilo, in Cane rurſus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehenduntur, ità demùm colores, figuras, formaſque omnes, cuipiam ſuperiorum conuenire, vel animalium membra ſingula, vt Galli cor ad ſolares genios conciliandos efficaciſſimum.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia verò apud Aegyptios ideò, dicit Iamblicus, alebantur, quia dum conſeruarentur tenerenturque, familiarem propietatem ad deos augerent, vimque communionis inter homines deoſque conſeruarent. Quare Mathematici ſuper hoc multa tradiderunt, ac noſtris quoque temporibus plerique non poſtremæ eruditionis viri, certis quibuſdam ſiderum momentis imagunculas huiuſmodi ſignant afflatu captato, vt aſtri genij ve illius tutela, quibus ſe vel à geneſi, vel à profeſſione, vel etiam ab euentu aliquo commendatos credunt, fortunatiores ſimul ac beatiores fiant. Sedenim omnia hæc irrita fiunt: ac penitùs ſummouentur, cum ſanctiſſimum Chriſti nomen in omnes huiuſmodi deluſiones opponitur: inde enim omne bonum, inde felicitas vera, & incaſura beatitudo. F

An ꝓpter alimoniā ſanitatem, domos, ueſtes, ſocum ch[l]ucos et ſapores. Ad hoc Pl. li. 23. c. 8. A. Gellius lib. 5. c. 6. Propter oleo ſ[..]mentum membrorum.

Sed ut ſuſceptum proſequamur negotium: in honore plantæ etiam fuerunt, ne legumina tantum, ex ijs quæ terra naſcerentur, cultu ſuſcepta exiſtimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluere, ut apud Euſebium, & caſu aliquo auulſas terra, aut alio quopiam euentu intermortuas, miſeratione, luctu & deploratione, ex patrio ſacrorum ritu proſecuti ſunt. Ad horum ferè imitationem non arborum tantùm, uerum herbarum atque florum obſeruationes alias alia de cauſa excogitauit terra Græcia, uti lauream pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignum aliquid perpetraſſent: quernam pro ijs qui ciuem ſeruaſſent, oleaginam & alia quædam pro Gymnicis de quibus multa paſſim Gręci tradidere. Namque hi Pandoræ primum caput ponunt coronatum à Charitibus. Saturnum Pherecydes ante omnes coronatum ait. Iouem Diodorus poſt euictos Titanas. Idem Priapo tænias dat, & Ariadnæ ſertum. Iunoni uitem Callimachus, de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleaſtrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo lauream, poſt Delphicum Draconem interfectum, de quo Pindarus, atque Callimachus. Liber hederam, cuius rei cauſam loco ſuo, ex Harpocratione recitauimus, quamuis idem India triumphata lauream tulit: namque is ut Saturninus, triumphorum Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris eſt, coronari ſolitos, quamquam & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando proceſſere. Prætereo caſtrenſes, murales, & nauales ex auro dari ſolitas, & quæ latè habentnr apud Gellium,, Suetoniū, & alios, & quæ uulgatiſſima ſunt de inſignioribus Græciæ certaminibus, Olimpijs, Iſthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorum præmia oleaſter, pinus, apiū & malū erant.

Legendi Geniales dies Alex. Alexādro.

Vnde

A Vnde illud apud Max. Tyrium: *Mimimè fas eſt oleaſtro malove coronari, qui ſecum ipſe decerct: vt victor præconio declareris, opus eſt æmulo.* Sed ne uideamur immemores Aegyptiorum, Iſis prima repertas ſpicas capite circumtulit, quod Leo ſcriptor Aegyptius tradit. Et ut noſtrarum quoque literarum monumenta proſequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda ſua folijs coronauit. Sed qui plura his petierit, Claudij Saturnini librum quem de coronis edidit, inquirat, qui Tertulliano teſte, & origines, & cauſas, & ſpecies, & ſolennitates earum ita diſſeruit, ut nullam gratiam floris, nullam lætitiam frondis, nullum ceſpitem aut palmitem non alicui capiti inuenias conſecratum.

Quia credita Ceres.

L E G E S.

AD coronarum demùm hieroglyphica reuerſi, coronam dicimus legum indicium eſſe, propterea quòd certis eſt uinculis complicata, quibus uita noſtra veluti religata coercetur. Atque hæc D. Hieronymi ſententia eſt qui ςέφανον μὴ δρέπειν, Pythagoræ ſymbolum interpretatur leges non eſſe dilacerandas, ſed in vigore & incolumitate ſua conſeruandas. Et quoniam ſepes complicatione quadam ambituq; certo coronis quodammodo ſimiles habentur, eadem ratione factum, ut in Diuinis literis ipſę quoque ſepes ſint legum hieroglyphicum.

Coronã ne carpſeris.

H I L A R I T A S.

ROſeam tamen & florulentam præterire noluimus, quę quidem corona hilaritatis erat indicium: ueteres ſiquidem conuiuia celebrantes, ornare ſe coronis conſueuerunt, cuius rei principium à diademate ſimplici fuit; ut ſcilicet frontem faſcia conſtringerent quod inſtitutum eſt ſalubritatis cauſa, ut
B tradit Athenæus, propterea quod conuiuiorum mos ſit, ſeſe ab bibendum liberiùs inuitare. Ne igitur vinum ęquò largiùs ſumptum moleſtos ad caput uapores attolleret, experimento compererunt plurimum prodeſſe frontem ita colligare. Poſteritas verò ſalubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atque ideò faſcias illas floribus perueſtire cœperunt, quæ res procliuiter admodùm in effuſiſſimum mox luxum euagata eſt.

C O R N V A.

QVæ uerò corona Regium eſt geſtamen, eam a cornu dictam uolunt, paſſimq; in diuinis literis cornu pro rege poſitum inuenias, conueniuntq; ſimilitudine quadam inter ſe Cornu, radius & corona. Vnde Moſes cornuta pingitur facie, quæ radiata eſſe deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibuſdam, igneis promicare uidebatur, quem ſplendorem cùm Iſraeliticus populus ferre non poſſet, precibus ab eo contendit, ut uelata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regię ex inſtituto veteri, radiorum referunt ſimilitudinem, ut non temerè olim inſtitutum ſit eas in Apollineo c. XII preciosis lapillis confici, qui ſplendore ſuo fulgentes caput uniuerſum radijs illuſtrarent: atque ut in Ceruo rem hanc totam latiùs explicauimus, vetuſti numi, marmoreę aheneæque Regum ſtatuę pleręque duodecim conſpicuæ radijs oſtenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera inter Aeneam & Turnum ſancturus:

Alij a Græca uoce κορώνη: quãquam etiã κορωνιάω. i. cornua uel ceruicẽ effero.
Moſes cornuta facie depictus.
Aen. li. 12.

Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt,
C *Solis aui ſpecimen.*

M V R I.

ET frequentiſſimus authorum uſus coronam pro muris urbium uſurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ἐπὶ ςέφανον τεῦξαι metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim urbium tanquam coronæ ſunt: Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μὲν πόλεως ςέφανος ὄλωλεν.
Nunc diſſipatæ ſunt coronæ ab oppido. Vel,
Vrbis at iamiam perijt corona.

Quòd verò coronas Regias non eſſe diſcerpendas Pythagoram admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictum exiſtimant, quo ignem non eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe ut quicquam principibus negotium faceſſeret. Quod verò de regno dicebamus, per Cornu ſignificari, cùm id paſſim in Diuinis literis habeatur, ſuperfluum eſt ijs diutiùs immorari, ut: *Exaltauit cornu Chriſti ſui*, & quæ huiuſmodi dicta ſunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia uidetur, quod apud Ezechielem Cherubim humano primùm capite pingitur, eoque quatuor cornibus bubulis inſigni, humeris inde alatis, & pectore leonino, qua in ſpecie Theologi noſtri, ut apud Hieroſolymitanum Heſychium legere eſt, inſigniores uirtutes quatuor, per totidem uituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quam Philoſophi aliquot Prudentiam dixerunt, ſed ſublimius atque diuinius quid in Sapientiæ nomine, Leoninam nimirum fortitudinem. Per partem eam quæ uitulum exſcribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nonnulla in Bouis commentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quę ſublimi uolatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioannes qui omninò

Cherubim in Ezech.

Aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendum tamen eſt in Heſychiano codice uulgato deſiderari quædam, & perperàm eſſe poſitum, *In perſona Leonis ſapientia*, nulla de perſona hominis facta mentione. D

VIRES.

Ad verbũ ab Eraſmo. Chil. 3. Centu. 3. prou. 12. Lib. 2. Car. Ode 19. Tanquam inexpugnabile. Indidem.

IAm quòd alibi per cornua vires ſignificari diximus, antiquum inſuper dicterium eſt, ϖρὶ τούτου σὲ ᾤμην κέρατ᾽ ἔχειν, olim putaſſem te habuiſſe cornua, cùm quis fortis anteà habitus, ſpem mox per ignauiam fefelliſſet, & Horat. de Baccho: *En addis cornua pauperi*. Quem ſecutus Ouidius ait:

Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.

Alibi verò ſuper eodem dixerat: *In prælia trudit inermem.* Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, *Dilemma* dictum, quòd hinc & inde feriat, *Cornutum* appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronæ addere res ipſamet poſtulat, de quo tamen toto opere uti uarijs imaginibus inſigne apud hos uel illos haberi ſolitum, pro loco, & ſigno, quod occurrebat: multa diſſeruimus, nunc verò ſuper eo quædam generatim diſſerenda ſunt.

REGNUM.

Virgæ & baculi differentia. Feſtiua collatio Antiſthenis virgæ Homeri ex Palladia, cum ſuo baculo.

APertiſſimè quidem ſceptrum ſiue virgam, hieroglyphicum eſſe regni, illud in Diuinis literis oſtendit, quòd ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus donec veniret qui mittendus erat. Regium quippe nomen in Iudæis tandiu duraturum, dum veniret Chriſtus. Nam & Pſal. *Virga regni tui* habetur & huiuſmodi multa paſſim. Ponunt verò Theologi differentiam inter uirgam & baculum, quòd virga in Diuinis literis pleriſque locis ſit caſtigationis, correctionis, & diſciplinæ ſignum, ut uirga æquitatis, baculus conſolationis, auxilij, ſuſtentationisque, vt eo loco: *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Pro ſuſtentaculo, Thob. *Baculum ſenectutis meæ.* Latini in huiuſmodi ſignificatum ſcipionem protulere. Inuenitur & pro defenſione, ut de Cleomene Athenienſium duce fertur, qui cùm propter omnium in ſe odium effectus eſſet inſanus, baculo ſe aduerſus inſultantes muniuerit. E

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

Plin lib. 7 cap. 28.

SVbſecutus hinc ſermo eſt de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuiſſe militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidam alij tradiderunt, quippe Scinium Dentanum donatum torquibus ter & ſexagies, phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

Lib. 2.

TOrquem aureum ſolidæ virtutis præmium fuiſſe traditum eſt à Vegetio, quem qui meruiſſet, præter laudem duplas conſequebatur annonas. Species torquium in marmore inciſas Brixiæ videris cum inſcriptione huiuſmodi: F

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS
ET ARMILLIS AB T. CAESARE.

BIS.

LEG. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quę uigeſimæ eum legionis fuiſſe declarant: inde duo ſigna militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. Et ſpecies quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio ſita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

Suet. in Caligula capit. 35.

TOrquis quidem ſignificatum aperuit Vegetius de armillis nihil meminit, eas laudabilium operum prę̨mium eſſe indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba: *Et impoſuit tibi armillas circa manus tuas*, paraphraſim huiuſmodi ſubiungit: *Cùm mihi dederit Deus occaſionem bonorum operum armillas circumdat manibus meis*. Diffundebantur ad poſteros geſtamina hæc, quò minores ad imitandas maiorum ſuorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulam vetera familiarum inſignia nobiliſſimo cuique ademptiſſe Torquato torquem, Cincinnato crinem, Cn. Pompeio Magni cognomen.

AR-

A

ARMILLAE.

ARmillæ non humeris tantùm decus afferebant, verùm & brachia decorabant. Eas verò ita dictas volunt veteres etymologici, quod antiqui humeros cum brachiis armos vocabant, inde arma, quæcumque ab illis dependent, vel iis alligata ſuſtinentur. De Armillarum donis habetur apud Liuium x ab Vrbe cond. poſt victoriam è Samnitibus ad Aquiloniam a Papyrio quippe Sp. Nautium, Sp. Papyrium fratris F. & quatuor centuriones manipulumque haſtatorum armillis aureiſque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militeſque atque equites, corniculis armillisque argenteis donat. Et Decius Tribunus obſeruatum ex obſidione præſidium Romanum, diſſipataque Samnitium caſtra, aurea corona ab A. Cornelio Coſſo donatus. Aurea verò corona erat quæ caſtrenſis, ex auro quippe in valli ſpeciem fabrefacto, quæ dabatur ei qui hoſtium caſtra pugnando primus introiſſet.

Vnde Priſcianus ea brachialia vocat. Armillar. etymon, & dona.

DE ADAMANTE.

HInc ſermonem tranſtulimus ad Adamantem, quo ſuper multa vltrò citroque dicta ſunt, dum tu ea quæ paſſim prædicantur, quæque lectione laboreque tuis ſuper acquiſieras, commemorares. Verùm ea quæ tu meminiſti, quæque tuopte ſtudio conſecutus es, hic repetere ſuperfluum iudicaui, quare ea tantùm, quæ pauciſſima illis ego addideram, recenſebo.

B

FORTITVDO.

NOn temerè ſcilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitum viſque inſuperabilis, nomen meritò feciſſet: quippe qui limæ, ſcalpro, & malleo duritia inenarrabili reſiſtat, quodq; omnium maximè admirandum eſt, contra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neque calore quidem admiſſo: vnde Græci ex ipſo nomine a re impoſito, gemmam indomitam intelligi uoluere. Per hanc verò ea fortitudinis virtus oſtentatur, qua quis ea quæ aduerſa acciderint ferendo peruincat, ſecundis nihil quicquam immutetur, atque vt apud Horatium eſt, rebus anguſtis, animoſus atque fortis appareat, idemque vento ſecundiſſimo turgentia vela contrahere ſapientia duce didicerit. Quinetiam ad inſitum diuinitus habere fertur Adamas, vt mentem animumq; geſtantis uano metu liberet, vt ſuperbæ etiam fortunæ reſponſare ſuadeat.

Nempe ex α particula priuatiua, & δαμάζω, domo, quòd idomitus. Ab Horatij 1. epiſt.

INEXPVGNABILIS.

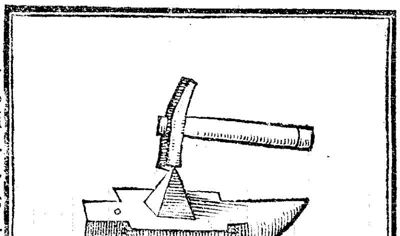

TRanſit & in communem locum ſignificatũ huiuſmodi, ut tam de animi fortitudine, quæ virtus ſit, hoc eſt, honeſti iuſtique cauſa concepta, quam etiam de obturata aliqua mentis deſtinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, poſſit intelligi, eaque de cauſa Ditis pectora Adamantina fingi, & apud inferos ſolido ex Adamante portas & columnas eſſe, atque ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio ſignificari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus manifeſtè nuncupauit Pharmaceutria:

Τὺδ᾽ ἄτεμι καὶ τὸν ἐν ἅδᾳ   Κινήσαις ῥ᾽ ἀδάμαντα.

C

Propterea enim dictum hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus ſit & inexorabilis: aiunt enim hoc ρα particulam intentionis eſſe, atque ita Plutonem mirum in hunc modum inexorabilem exponunt. Sed ut ad eam partem quæ uirtutis eſt, redeamus, qua ſcilicet quis munitus ærumnoſiſſima quæque patientiſſimè perferat, nullique calamitatum generi ſuccumbat: Adamantius ubi cauſam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iuſti pijque, Deus in poteſtatem dæmoni conceſſerit affligendum, comparationem ab eo deſumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuiuis periculis omnibus concedat explorandum, dicatque: *Tolle, proba, experire, tormentiſque omnibus examina*, ſic omnium Cognitor atque præſcius, qui optimè noſſet Iobem Adamantem inuiolabilem, poſcenti diabolo eum dedit in poteſtatem, ſibi quidem ſatis conſcius Iobem verum Adamantem eſſe. Mox illa de Chriſto ſubiecit: *Sic namque & ſingularis ille & diuinus, cœleſtis atque incorruptibilis Adamas, vnigenitus, Deus a Patre ad terras miſſus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponam Adamantem in medio populi mei quem neque ignis tentationum in deſerto comminuet, quem ictus, verbera plagæque impiorum in cruce non attentent comminuentve, quem neque ſepultura, neque deſcenſus ad inferos vel minimùm uiolare poterunt, ſed enim omnia ſuperabit: ſeque diuinum & incorruptibilem probabit Adamantem.* Et ne quis fabuloſa putet quæ de hircino ſanguine, cui rerum uni cedat Adamas, memoriæ produntur, memoratu digna ſunt quæ ſuper hoc D. Cyprian. lib. de duplici martyrio diſſerit, cùm efferas nationes, quas Romani

Sic Hieremias c. 17. peccatum Iuda ſcriptum eſt ſtilo ferreo, in ungue adamantina. Virg. 6. Aeneid. Cur Adamas dictus Pluto.

Lege Plin. in proœm. libri 10. Chriſtus uerus Adamas.

nunquam frangere uel domare potuerint,Chriſti ſanguine indicat emollitas. *Qui naturæ cauſas ſcrutātur,ait,narrant Adamantem nulli chalybis duritiei cedentem,hircino ſanguine maceratum,ictu mox malleorū diſſilire. Nullus autem Adamas cor de ſaxeo peccatorum durior. Hoc igitur cor ferreum,cor ſaxeum,pluſquàm Adamantinum emollit ſanguis Chriſti.* D

LITATIO.

Pectorale ſummi Sacerdotis, in quo medius Adamas.

IN Hebræorum ſacris Adamas litationis ſignum habebatur, quia quæ foret ſummi numinis de mortalium rebus ſententia, manifeſtatur. Geſtabat enim eorum Pontifex ornamentum quoddam ante pectus opere pulcherrimo elaboratum ex auro,non ultra palmi magnitudinem, in cuius medio ueluti ſtella quædam aurea, eluceſcebat, duo vtrinque Smaragdi,quorum vnus tribubus ſex, totidem alter ex XII. Iſraeliticis inſigniti erant, Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deum de re quapiam conſulturus precibus ritè prolatis,ſupinis in cœlum manibus porrectis, oculos in id operis conijciebat,deque propoſita re Deum interrogabat: qui ſi proſpera ſecundaque polliceretur, Adamas ardentiſſimo ſplendore promicabat, radijſque fulgentiſſimis coruſcare quodammodo videbatur. Sin autem ex voto nihil promittebatur,lapillus nihil quicquam immutatus, ſua ſe ſpecie continebat. At ſi Deus populum cædi deſtinaſſet,ſanguineus apparebat. Si mors cuiquam impendebat, nigro obfuſcari conſpiciebatur, idque geſtaminis Ephud illi appellitabant, de quo tota ſacra hiſtoria plurima. Sedenim & genus veſtis ſacerdotalis erat Ephud,quæ aliter Superindumentum, vel Superhumerale appellatur,cuius veſtimenti duo erant genera: vnum lineum & ſimplex, quod ſacerdotes habebant,alterum diuerſis coloribus,ex auro,purpura, & byſſo hyacintho gemmiſque ſuprapoſitis ornatum,quo ſoli Pontifices utebantur. Logium quoque inter ornamenta Pontificia celebre,noſtri Rationale appellitarunt, de cuius ſignificato alio commentario diximus contenti hic formam eius ex Eucherio prodere. Erat uerò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribuſque varijs,qui ſuperhumerali contra pectus Pontificis adnectebatur. E

SAPPHIRVS.
IMPERIVM AVT SVMMVM SACERDOTIVM.

A Ioue regnum, a Saturno ſacerdotiū.

SApphirus & apud veteres & apud iuniores,omni ætate,magna ſemper in celebritate fuit: ſiquidem per eum imperium,aut ſummum ſacerdotium ſignificari manifeſtum eſt. Cauſam nonnulli eam comminiſcuntur: quòd lapillus is cęlitus a Ioue & a Saturno uim quandam contrahat, ut ad eiuſmodi euenta uiam præparet,& faciliora hæc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnum,ab Saturno ſacerdotium impetrari. Sedenim pietas noſtra ſanctiora patrum documenta proſequens, Sapphirum in ſimilitudinem Throni figurarum apud Ezechielem agnoſcit, idq; Dei Opt. Max. ſedem ſignificare contendit. Eucherius hinc cęleſtes formas,ipſoſque Angelos intelligit,ita per ſerenum cęlum electorum conuentus oſtendi dicit. Neque diſſimilia Heſychius ſuper tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM. F

Thronus Sapphire°.

SPecies tamen ea Saphirei throni,ut ab Iſaache Philoſopho explicatur, decimum cœlorum orbem deſignat,Empyreum ab alijs uocitatum ex colore ſiquidem ſapphiri nitorem intelligunt illius lucis,quę omnem ſupereminet lucem. Throni uerò ſimilitudo immobilitatem eius indicat,ſiquidem orbis ille fixus manens,& quietus eſſe perhibetur. In Diuinis ſanè literis legere eſt, *Intuebuntur pij quæ ſub pedibus Dei ſunt, quaſi opus lapidis ſapphirei.* Quinetiam profanæ religionis authores Iouem in throno ſtatuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium eſſet,

Qui ſtabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS.
VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claroque Smaragdi uirore conſiderato,ſignum id eſſe virginitàtis uelint, idq; inſuper argumento addunt,in patranda re Venerea,quod experimento compertum eſt, ſi quis lapidem attingat,eum ſponte frangi. Cęterùm Aſtronomi Smaragdum Veneri cęleſti dedicarunt,& ad impetrandū eius numinis afflatum perquàm idoneum eſſe profitentur. Nihil autem cęlitùs non undecunque purum,honeſtū,& candidum,mortalium animis,ſi Platoni & ueritati credamus, inſpiratur.

IASPIS. GRATIA.

IAſpidem pro gratia poni authores tradunt. Sumptum ab eius ui, quòd mortalibus perſuaſum eſt gẽmam eam hominum gratiam conciliare erga geſtantem. Vnde non otioſè dictum a Virgilio uolũt, *Vis Iaſpidis.*

Illi ſtellatus Iaſpide fulua Enſis erat:

quo præcipuè tempore Didus gratia expetebatur, cuius amore detentus. *Aen. lib. 4.*

Chartaginis fundabat arces, ac tecta nouabat. *Aen. lib. 1.*

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd ſcilicet eam maximè comptam eſſe deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæ pretium verò eſt apud Tertullianum legere, quæ de moroſa gemmarum cura diſſerit, dum noſtras miſeratur ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur. *Tardè* (ait) *terentur ut niteant, ſubdolè ſubſtruuntur ut floreãt, anxiè forantur ut pendeãt,* & alia in hanc ſententiam. Vniones tamen cùm ad ornatum præcipuè comparentur: uenuſtatis ſignificatũ ſibi ante alias uſurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantùm, ſed de dotibus etiã aliis cenſentur: in unione nitor & lęuor, tantùm expetitur. Quòd uerò fuerint qui eos etiam deuorare magnificum exiſtimarint, id improbitati potiùs, quàm ulli ſit liberalitatis ſplendori tribuendum. Diuinæ literæ per gieroglyphicum margariti, pręmium oſtentant quod rectè facientibus offertur Euãgeliſta: *Inuento autem uno pretioſo margarito abijt, & uendidit omnia quæ habuit, ut id emeret.* *Gẽma omnes Veneri debentur.* *Vt Cleopatra unioli quefactus.*

B

VNIONES LACHRIMÆ.

ILlud magis receptum, unionem eſſe lachrymarum indicium, ſumptum quidem a Coniectoribus, qui uiſos in ſomnis uniones lachrymarum profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, δηλοῦσι μαργαρῖται δακρύων ῥόον, ut apud Suidam eſt, Artemidorum, & alios: cuiuſmodi ſomnium cùm nobis aliquando contigiſſet, reſque poſtmodum ſubſecuta eſſet, ita cecinimus:

Viſus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica uiris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

NEque deſunt qui Amethyſtum pro ſobrietate poni dicant, quòd eiuſmodi lapidem contra ebrietatem ſtare compertum eſt: non enim uino tentari poteſt, qui eũ geſtet, in quo præter nomen, quod eius eſt ſignificationis: nihil certi habeo, pleriſque tamen, qualecunque ſit commentum placet. *Ἀμέθυστος, ab α particula priuatiua & μέθης ebrietas, vel quod a dolorem uini accedat.*

C

DE PECTINE.

ERam hic finem facturus, cùm ut proſequerer ita hortatus es: *Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, ſed ea niſi caput compſerit parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & ſpeculum, vt ſi qua eo uti uelit, non aliunde quæſitum eat.* Subieci ego.

VENVS.

VEneri quidem præcipuè ſacer eſt pecten, eiuſque Deæ ſtatua cum pectine aliquando Romæ dicata eſt· ſoluto quippe uoto, quod mulieres Romanę nouerant, comis propter inſuperabilem pruriginis ardorem abraſis: quo quidem incommodo atque cruciatu liberatæ, ſtatuam huiuſmodi Veneri erexere, quæ comas reſtitueret. Eandem etiam barbatam ſtatuerunt, quòd utroque ſexu prædita ſit Venus, quam è lumbis ad ſuperiora, marem, ad inferiora, fœminam eſſe dictitabant. Atque huc ſpectat Maronianum illud, *Diſcedo ac ducente Deo,* quamuis non contemnendi authores utrunque ſexum diis attribuant. Sed ſuper hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet. Naſo eum Cytheriacum dixit:

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines

Metamorph. ubi de Salmaci. Ea enim propria eſt muliebris curæ uanitas, ut in comendo ornandoque capillo, ſtudium omne ſuum exerceant. Quare in numiſmatis uideas Fauſtinę caput multis & diuerſis capillorum concinnitatibus ſæpe uariatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos uerſus ſuſtulit, quibus Heſiodus inducit Palladem Theogonia Pandore ſatagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus ſapientię deam tanto ſtudio circa muliebris ornatus curam occupari. Verſus illi XII. hi ſunt: *Propria muliebris curæ uanitas, quæ. Hinc Teren. in Eunuc. Dum comuntur annus. Aen. lib. 2.*

Zῶσε

D

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμισε θεὰ γλαυκῶπι' ἀθήνη,
ἀργυφέῃ ἐσθῆτι. κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε θαῦμα ἰδέσθαι.
ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς περίθηκε καρήατι παλλὰς ἀθήνη,
ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
ἀσκήσας παλάμῃσι χαριζόμενος διῒ πατρὶ.
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή
Θαυμάσια ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

Vnde ſpecuları pro explorare.

SVnt autem qui ſpeculum explorationis ſignum eſſe velint: propterea quòd & næui & rugæ, & uniuſcuiuſque color, & alia quæ forent incognita, indice ſpeculo deprehenduntur.

FALSVM.

E

SEdenim, ſapientiùs illi rem expendiſſe mihi uidentur, qui falſum ex ſpeculo ſignificari tradiderunt, in quo ſcilicet quamuis ſimilitudo quædam appareat, eo tamen falſa eſt, quòd in ſpeculo quę læua ſunt, dextera: quę dextera, læua referantur, atque ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui ſpeculum Pindaro eſt hymnus, in quo ſcilicet res præclarè geſtas, virtuteſq; cuiuſpiam celebres poſſimus intueri.

PIERIVS

F

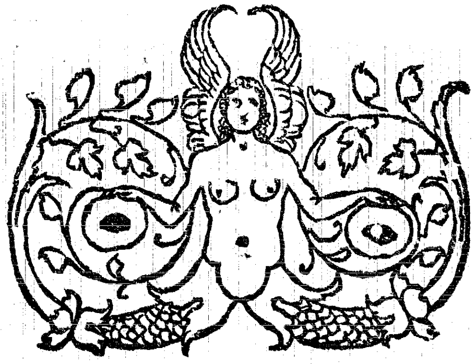

A

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILLVM OLICAE, ET NESVESII DVCEM, PALATINVM VILENENSEM, AC MAGNI DVCATVS LITVANIAE SVMMVM MARESCALCVM, & Archicancellarium, Breſtenſem, Saulenſem Boriſſouienſemque Capitaneum, de ijs quæ per arma ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

B

LIBER QVADRAGESIMVS SECVNDVS.

CVm iam varios commentarios diuerſis miſiſſem amicis, dediſſemque operam vt argumenti ratio vnicuique non inconueniens eſſet, diligenter diſpiciendum mihi putaui, cuinam hanc noſtram de Armis elucubratiunculam inſcriberem. Verum cum arma acri mittenda viro non ignorarem: tu certè Nicolae Rodiuille magnanime Princeps, animo ſtatim obuerſabare meo, teque vnum è multis delegi, in cuius patrocinio ac tutela, noſter qualis is cumque eſſet in hac re inſumptus labor, conquieſcere deberet. Nam cum multæ ſeſe offerrent cauſæ quæ quemuis ad te vel amandũ, vel ſuſpiciendum allicere poſſint, vt animi tui celſitudo cum ſumma coniuncta clementia & moderatione, ingenium facilè & apertum, nulla maleuolentia ſuffuſum, nullaque auaritia inquinatum, bellicæ laudis militariſque gloriæ flagrans ſtudium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigiſmundique Sarmatiæ regis (quos maieſtatis cauſa nomino) de inſigni tua virtute teſtimonia tot tantaque fuere, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximiſque Lituaniæ imperijs & adminiſtrationib. ornatus longè clariſſimus eſſes, dignuſque habitus qui in fortium bellicoſorumque populorum vel flore, vel robore ſummam poteſtatem haberes: & in quo omnes rebus ſecundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoſcerent, aduerſis inuictum robur cernerent, & diſciplinam militarem prudentiamque in adminiſtrandis diſponendiſque ſingulis ſequerentur, & authoritatem ampliſſimam libenter retinerent. Hæc cum in te ſint dona, ceteriſque tam pulchro laudabilique exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quaſi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes ſtrenuium iſtic hominum florem, ditionum iſtarum firmamentum, bonique Principis ornamentum exiſtimant: meritò quoque nos tuæ Excellentiæ hoſce noſtros de Armis commentarios nuncupamus & conſecramus. Arma certè huiuſcemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi ſedens, in alto contrectare poſſis otio, cum in ijs ipſis & diſciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiuſque antiquitatis imaginem honoratiſſimam ſis agniturus. Hæc qualiacunque à me conſcripta, meæ in te perpetuæ obſeruantiæ teſtes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defenſa, gratiora omnibus futura ſint. Faxit Deus Opt. Max. vt poteſtas & voluntas quos tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ ſint, & Chriſtianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.

C

IVS IN ARMIS.

DEorum, ut hinc exordiamur, ſimulachra armis ornata, authoritatem, uimque armorum indicant. Nam Græci prçcipuè deos omnes in uniuerſum ferro accinctos fingere conſuerũt: ex eo ſcilicet innuere uolentes, armis omnia parere, in armis ius eſſe, cum tamen Phœnices, utpotè mercatores, & aſſiduis dediti negotiationibus deos cum loculis & crumenis bene pecunioſos omnes effingerent: nempè, quòd rerum omnium uim penes aurum & diuitias eſſe arbitrarentur.

Hinc, Ius in manu, τὸ δίκαιον, ἐν τῇ χειρὶ, apud Lucianũ, l. in armis.

MVLIEBRIS VIRTVS.

Mulierum Lacedæmoniarũ virtus.

QVod uerò Lacedæmonij Veneris armatæ ſimulachrum dedicarint, uirtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cum Lacedæmonij bello cum Meſſenijs congreſſi eorum impetum ſuſtinere non poſſent, pedeſque ſenſim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerſo, repentè arma corripiunt, impetuque in hoſtes facto non tantum lapſam maritorum aciem reſtituere, uerum &

Meſſenios

Sed habentem calyptram & pedicas.

Meſſenios ipſos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiſcuè, vt Lactantius ait concubuere. Atque ita mox armatam Venerem colere cœperunt. Neque tamen Venerem tantùm, quã *μορφὼ* vocitabant, ſed deos, deaſque omnes cum lancea figurabant, ut eas ita redderent honeſtiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica uirtute præſtãtius habebatur: Alia uerò ratione armatæ uirgines in ſacrificijs adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis ſignis atque memorijs uideas laſciuia toga in humerum reiecta, figuratas. Hæ ſunt uirgines quę Armatæ dicebantur, quòd in armum ita ueſtes conijcere ſacrificij ritus depoſceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto ſcilicet numero aſportare, quantum humerorum onus ſit. Hoc quidem *κατὰ πάρεργον* fatemur, ſed hoc loco neceſſarium. D

MARS VLTOR.

Cum haſta & ſcuto. Semptum ab ariſtophane in pace.

VIdere autem eſt pleriſque locis, atque etiam in numis, ſigna Martis Vltoris cum ſcuto & haſta, quæ nimirum belli indicia ſunt, cùm omnis eius ornatus in eo uerſetur, ut arceat a ſe cladem, & hoſtibus inferat calamitatem. Hinc prouerbium illud emanauit, σὺν δορὶ σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiuſmodi uerò ſtatuã ſibi Seſoſtris erigi curauit ſupra quatuor cubitorũ magnitudinem, ut ita mortales reliquos ſuperaſſe geſtarum rerum gloria teſtaretur. Nam eorum quæ preclara geſſerit Rex hic Aegypti, pleni ſunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM. E

APud Romanos indicti belli ſignum erat haſta ferrata pręuſtaque, fecialis manu prętenta, q̃ ubi primùm in hoſtium fines emiſiſſet, tribus puberibus pręſentibus, cauſa priùs expoſita, bellum iuſtum indictum, fieriq; cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus,

Aen. lib. 9.

---Iaculum intorquens emittit in auras
Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTAE.
TVMVLTVS.

AEgyptij ſanè ſacerdotes tumultum, aut belli principium eſſe factum, ſignificare cùm vellent, armatum hominem figurabant, qui telum arcu contenderet, & ad feriendum paratus videretur. In Diuinis tamen literis per arcum & ſagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totũ belli apparatum accipiunt, & huiuſmodi ſignificatione Pſal. 59. *Dediſti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum,* quãuis in Hebraicis codicibus longe alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcũ recipit Eccleſia'. F

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianæq; ſimulachris, arcus & ſagittæ uibratilem radiorum uim oſtendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expreſſit:

Non radij Solis neque lucida tela diei.

Gallieni numus.

Eædem in Sagittario cœleſti ſigno, vim eius a remotiſſimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidem vbiubi ſunt, ſolari omninò ui uiuidę, & incolumes conſeruantur. In Gallieni ſanè numis Sagittarij ſignum eſt, quale cęleſte illud fingitur, cum inſcriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè verò prætermittendus eſt locus in carminibus diuinis Pſalmo 10. *Siquidem impij arcum ſæpius intenderunt, promptuarijs ſagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiam probi cordis hominem immitterent.* Nonnulli Paraphraſtę, dum nouitati forſan plus æquo ſtudent, pro eo quod apud Gręcos eſt, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, *Sagittas ad neruum accommodarunt*, ponere maluerunt: nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVMQVE.

ADamantius tamen Græcam ſecutus lectionem, ita pharetram agnoſcit, ut quid habeant hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit, per ſagittas, conſilia, & cogitationes

A tiones per arcũ, os & labia. Nã & alibi dicitur, *Cor impij repletum eſt veluti pharetra ſagittis venenatis.* Conſilia.n.cogitationesque peſſimę impiorũ ſagittę ſunt: arcus verò, os & labia: quo diſtento, quippe adaperto, virulenti cordis ſpicula depromuntur ad vulnera. Quòd verò dictum eſt è latebris, non otioſè appoſitum: ſi quidem hi cùm lucem odio proſequantur, in tenebris deliteſcunt, & in cæca malignitatis atque ignorantiæ latibula ſeſe abdunt. Iam verò apud Lucianum legas, παρ' τ̃ ἐπὶ μιθω σωόντων ſtare aliquem in inſidijs incognitum, qui arcu ſemper intento ſpeculetur qua latus exeras, vt ea te quamprimùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaque explorant tua, ac ſimul aliquid exciderit imprudenti, collectum ſtatim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympijs quoque Ode ſecunda, tela pro verbis, pharetram pro ſententijs a Pindaro poſitas inuenias, in hunc modũ, πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἐντον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα σωετοῖσιν, *Multa mihi tela velocia ſub cubito in pharetra ſonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatẽ*, inquiunt interpretes. Præclara enim eſſe debent, neq; ab obtuſo ignauoq; ingenio prolata, quæ dicuntur, ſed ea opportuno etiam loco diſpoſita. Alibi diximus, myſticæ Philoſophiæ interpretes, Plutonis cor ab Herculea ſagitta uulneratum, hieroglyphicè ſignificare velle nullum eſſe tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit Philoſophia: eius enim ſcientiæ latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus ait Baſilium Philoſophię latebras omnes penetraſſe.

Sic telum pro cõſilio, uia. rõne, ut ſæpe Liuius. Huic rei aliud inueneitur telum. Et Eraſm. Chil. 2. centu 3. prou. 40.

Cor Plutonis ab Herculea ſagitta petitũ.

VVLNERA AMORIS.

Amoris ſagitta.

AMori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere ſaucij, ſemper eminus feriuntur,
B veluti ſagitta quadam ab amatis oculis emiſſa, & in amantium oculos recepta. Sunt uerò illi, ut Philoſophatur Plato, radij quidam tenuiſſimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus calidiſſimuſq; ſedem habet, viaque ſibi, vt Muſæus ait, per oculos patefacta, per amantis idẽtidem oculos illapſi, ad intimum eius cor penetrant: accenſoque interim magis ac magis ſanguine, bilis etiam inflammatur, vnde illi ſequitur dolor, quem affixum eſſe cordi amantes omnes profitentur, quicunque illos euentus, aut durus, aut facilis ſequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco diſſeruimus.

Ex aſpectu enim naſcitur amor.

AMOR.

APud Coniectores ſanè, ſi quis ætate florida vir aut fœmina pectus ſibi tranſixum imaginatus fuerit, amorem ſignificat. Non æquè id in grandæuo, ſiquidem huic id ſomnij triſte aliquid, & illetabile nuncium affert.

Ad verbũ ab Artemidoro lib. 1. c. 43. ſub finem.

POENITERE.

IN Diuinis verò literis ſagittæ ſæpiſſimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum properam actarum conſcientia cor ſtimulant, compungunt, exulcerantque. Ita Pſalmo octauo ſupra xxx. *Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. Attigerunt me.* tranſtulit Symmachus.

COELVM.

C SEd enim Philoſophi cùm amoris cognomento cęlum intelligant, non otioſè commenti ſunt & alas & ſagittas velocitatis indicia figurare, ſimulque faces, ut putà ignem, quo cœlum ipſum maximè ſpectabile eſt, ac puerum denique, cùm ſenium auferant a cœlo. Amorem inſuper primum omnium genitum autumant, & cęlum initio creatum a Deo ſacræ teſtantur literæ.

VELOCITAS.

Aen. lib. 5. Et Medi.

ESto igitur ſagitta uelocitatis etiam hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus curſu pedum certaturis cùm Equum primò præmium propoſuiſſet, alteri Amazoniam pharetram, plenamque ſagittis pollicetur. Et Armenij ſagittam Tigrin uocant, unde & uelociſſimum animal Tigris, & fluuius rapidiſſimus, qui ex Armenia in Meſopotamiam labitur. Ibi enim ſagitta Tigris dicitur. Et Pſal. ſeptimo, quòd minatur Propheta futurum ut Deus gladium ſuum expediat, & arcum intendat, interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac ſagittarum uelocitate uulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum eſſe innuit, uocabulum formauit Affrezzare, ex quo ſagittam Frezam uocant. Sanè Abarin genere Hyperboreum apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuiſſe tradit Nazianzenus, ut cùm ſagittam, veluti fabulantur, accepiſſet ab Apolline, emiſſam eam pari curſus pernicitate conſequeretur, quo ſigno populos circumiens reſponſa dabat: inde ſibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè ſupra humanas vires eſſe putabatur. Sed non fabuloſè apud nos dictum, *Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij excuſſorum:* per quas Eucherius Apoſtolos hieroglyphicè ſignificari tradit, qui orbẽ terrę uolatu perniciſſimo peragrantes, doctrina ſua mortalium, qui nondum Deum norant, corda penetrarunt. *Filij vero excuſſorum*, quia de priùs excuſſis telis, hoc eſt, Prophetis, Apoſtoli geniti ſunt. De ijs Pſalmographus ait: *Miſit ſagittas ſuas, & alios aliò delegauit.* Pleriſque enim locis ſagittę uerba diuina sũt, q̃ penetrabili charitate corda

Abaris miræ velocitatis homo.

Hinc de uelocibus Nazianzenus, ad Baſilium Ἀβάριδος ὀϊςὸς, Abaridis ſagitta.

Pſal. 126.

noſtra confingunt. Hic arcus ille erat, quem tetenderat, paratumque ad feriendum aſſeruabat, quamuis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia ſignificata, minarum etiam ſignum ſit. Vnde Horatius: D

De Arte poetica.

Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.

CONTRARIETAS.

VBi tamen ſagittæ duæ parallelari poſitu iacentes animaduerſæ fuerint, quarum cuſpides altera ad alterius pinnas viciſſim conuertantur, præſentaneæ contrarietatis ſignum eſſe volunt.

FRACTA BELLI FEROCIA.

Regis Attilæ mortis augurium.

QVemadmodum verò arcus intentus belli ſignum eſt, ita fractus ſublatam belli ferociam oſtēdit. Et in oſtentis eodem accipitur ſignificato: veluti quod in recentiorum hiſtorijs legitur, ea nocte qua Rex Attila ſanguinis eruptione, quæ profluuio effuſiſſimo de naribus emiſſa eſt, ſuffocatus & extinctus eſt, ſupremum numen Martiano Imperatori apud Coſtantinopolim agenti apparuit in ſomnijs, arcumque Regis defuncti relaxatum, vt alij fractum, oſtentare viſus eſt, quod de bellica eius ferocia iam extincta ſignum fuit. Et in Diuinis literis ſcriptum eſt, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate poſthabita ſpem omnem in ferocitate ſua poſuere.

PERSAE.

Darij & Artoxerxis numi. Ageſilai dictum.

AB eo verò armorum genere, quo Perſæ plurimum vtuntur, ſagittas numis Darius impreſſit: ſiue ita gentem ſuam ſignificare voluerit, ſiue potentiam ſuam latè diffuſam indicare. Nam & in Artoxerxis numo ſagittarius miles cuſus erat, eaque de cauſa numi illi Sagittarij vocitabantur, ut Plutarchus in Apophtegmatis. Vnde non infacetè dixerit Ageſilaus, triginta ſe millibus Sagittariorum Aſia pulſum, cùm ea ſumma Rex corruptis per Timocratem Athenienſibus effeciſſet, vt bello aduerſus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco ſuo. E

PESTILENTIA.

SAgittas autem Apollinis in Græcos immiſſas, peſtilentiam manifeſtiſſimè ſignificaſſe nulli dubium, de quibus latè apud Homerum. Hę verò hieroglyphicè ſolares radios indicant corrupto cœli tractu contagem illam diſpergentes. Et Chriſtiana pietas è diuorum numero Sebaſtianum ſagittis imperitum, dum Chriſto fidei teſtimonium præſtat, aduerſus peſtilentiam ſibi tutelarem propoſuit.

D. Sebaſtianus tutelaris peſtilētia.

DAMNATIO.

SVnt qui telum in ſagittæ cuſpiden ita figuratum, damnationis ſignum eſſe autument, aut explodendum ſummonendumve aliquod ineptè dictum in ſcriptis. id quod Ariſtarchi ſummi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum eſt, quod eo ille ſigno uſus ſit in adulterinis apud Homerum carminibus ſummouendis. F

DE HASTA.

SAPIENTIAE VIS.

QVòd Palladem armatam vbique conſpiciamus, indicat, arma parum proficere, niſi quæ per ſapientiam adminiſtrantur: nam ſtulto præcipitique ingenio Imperatores, quot & quantas & ſibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, ut alia diſſimulem, clades illæ inſignes ad Trebiam, ad Thraſimenum, ad Cannas acceptæ, facilè oſtenderunt. Porrò autem haſta in manu Palladis, ingenij uim atq; promptitudinem oſtendit. Vnde & apud Martianum legas:

Haſta etiam uibrans penetrabile monſtrat acumen.

FAMA.

Alexādri ſtatua.

ADhęc lancea in quacunque uideatur imagine, præter militiam ipſam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lyſippus, ut Plutarchus ait, eam in Alexandri manu poſuit, fulmen quod alij fecerant, aſpernatus, utpote qui celebrem eum vna vix ætate exiſtimaret, dummodò quis ueritatis ſtudioſus, ea tantùm quæ re vera geſta fuiſſent ab Alexandro collegiſſet. Quod uerò ad extenſionem in longinquum facit, Telum appellant quicquid a manu iacitur, quod τηλοῦ & τηλόθι procul apud nos ſonat. Quanquam apud Caium Iuriſconſultum telum uulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS

A

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfeſtiſſimum hoſtem, qui omnes, quò maximè lædat, uias exploret, nonnulli ſignificare cùm uolũt, iaculum terræ appreſſum cuſpide in eius læua ſtatuunt, dexteram uerò ori obijciunt, eo geſtu, ut in eam inſpuat: nempe quòd perſuaſum ſit ictus aggrauari ſaliua in manum ante conatum ingeſta. Id uerò ea de cauſa fit, quia manus ita magis ſolideſcit, & maior in uibrando vis accedit: non autem quòd ea quædam ſit faſcinatio, vt Magi putant.

A verbũ a Plin li. 38. cap. 4. *Saliua ictum aggrauat.*

OFFENSIONIS ILLATAE POENITENTIA.

NAm illud forſan pertineat ad Magiam, quòd a iactu, ſi quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua uibrauerit, leuari percuſſum a pœna prodiderunt. Alioqui pleraque alia expuere, contra omnes faſcinationes & pericula amuletum eſſe creditur. Vnde apud Theocritum τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, *ter in ſinum meum inſpui.* Meminere huius rei & Plinius, & authores alij plerique.

Idẽ a Plinio lib. 38. c. 4.

SVMMVS HONOR.

SEd enim ne Lyſippum adeò malignum aut inuidum in Regem ſum, ut paulò antè dictum, fuiſſe ſuſpicemur, ſciendum haſtæ geſtamen haudquaquam inter uulgares honores habitum, tantæque apud ueteres uenerationis fuiſſe, vt loco diadematis pro inſigni Regio haberetur. Neque temerè Virgilianus Aeneas,

Bina manu lato criſpans haſtilia ferro, Ingreditur.

Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto uolat obuius ipſe Aeneæ. Neque quidem ea ſolùm donari ſolitos tradunt qui fortiter in bello feciſſent, verùm & Iunonem Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim haſta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum eſt.

Haſta geſtamen honorarium. Aen. li. 12. *Ibidem.*

STRENVVS.

EOrum qui fortiter feciſſent inſignia, more quodam hieroglyphico apud ueteres fuiſſe reperio haſtas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari ſoliti, eaq; de cauſa Sicinium Dentatum, Plinio referente, haſtis puris duodeuiginti donatum. Haſtas uerò puras, Donatus & Seruius interpretãtur, ſine ferro, eo præſertim Maroniano uerſu:

Ille, uides, pura iuuenis qui nititur haſta

Qui quidem futurus erat Rex, multorumque Regum parens.

Plin. lib. 7. cap. 28. *Haſta pura.* *Aen. li. 9.*

BELLVM.

APud Carthaginenſes, genus intractabile bello, belli haſta erat indicium. Hinc cùm bellum uelle ſe cum Romanis profeſſuri eſſent, Romam ad eos haſtam ſuæ uoluntatis ſignum miſerunt. Sed enim apud Macrones, dare accipereque lanceam, ſanciti fœderis ſignum fuit, cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA IMPERII.

C

EA uerò de cauſa uiros fortes haſta donari putat Feſtus Pompeius, quòd haſta ſumma armorũ & Imperij eſſet, captiuoſque ſub ea uendi morem fuiſſe, proindeque rei fortiter geſtæ ſignum erat. Et ſub iugum mittere, qui ſuperati eſſent, quique per uim ſub Imperium deueniſſent, apud hiſtoricos frequentiſſimum. Conſtabat uerò iugum ex haſtis tribus, duabus quidem fixis, & aliæ in tranſuerſum ad eas alligata: ſub his enim diſcinctos tranſire cogebant, inquit Feſtus; ubi diſcinctos intelligendũ armis ſpoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, ut nuptarum capita cœlibari haſta comerentur, proptereà quòd quæ nuberet, imperio uiri ſubijceretur. Cœlibarem autem haſtam uocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occiſique ſtetiſſet.

Iugum militare. *Haſta cœlibaris.*

CONIVNCTIO MARITALIS.

AIunt uerò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicum id ſignificaſſe, ut quemadmodũ haſta ipſa in corpore gladiatoris hæſiſſet, coniunctaque fuiſſet, ita debere ſponſam uiro coniungi, ut quod noſtræ monent Diuinæ literæ, *duo ſint in carne una.* Alij boni tantùm ominis cauſa factum autumant, ut uota hinc oſtenderentur, fore vt uiros fortes genituræ eſſent.

De haſta qua homo occiſus ſit, mira Plin. lib. 28. c. 4.

DII.

PRæterea ut Iuſtinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dijs immortalibus ueteres haſtas coluere ob cuius religionis memoriam haſtæ adhuc, ait ille, deorum ſimulachris adderentur,

De delubris Macr. Saturn. 3. cap. 3.

Quin etiam ſimplex baculus ſurrectus apud Aegyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atque hoc illud eſt, quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere ſibi corum opinionem, qui delubra exiſtimant ligna delibrata, id eſt, decoriata, pro ſimulachris deorum more veterum poſita. Id fieri ſolitum à veteribus Cyrillus inquit, quod natura diuina nullo modo neque deijci, neque labefactari poteſt, ſed inconcuſſa firmaque ſuo robore communiat, ſuſtinereq; omnia & omnium fundamentum eſſet perhibetur. Sed ut ea etiam quæ ad ineptias vſque facta ſunt in hoc genere commemoremus: Alexander Phereus haſtam, qua Polyphranem auunculum interemerat, conſecrauit, additis etiam corollis, eiq; tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum verò haſtæ à veteribus tributum eſt, ut ſceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum ſucceſſione apud Homerum celebre, Cheronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quo cultus eius fieret anguſtior, Haſtam appellitarent. Colebant verò illud uti numen, ſingulis diebus hoſtijs a ſacrorum antiſtite immolatis. Cui etiam (tanta fuit hominum veſania) menſa uarijs inſtructa carnibus parabatur, omniformiumq; placentarum libis referta ſemper adſtabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in uirum a Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites ſuos iuſſiſſe per haſtam ſuam iurare. Vnde mox prouerbium, *Haſta Cenei*, de quo apud interpretem Apollonij, & alios Argonauticis, plura reperias.

Haſta a ueterib. multum tributum. Ouid. Metam. li. 12. τὸ καινέως δόρυ.

D

DII PENATES.

E

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, haſtatos quippe fuiſſe, memoriæ proditum eſt. Dionyſius enim duos ait adoleſcentes fuiſſe militari habitu, & uetuſto opere, qui ſederent, & peila in manibus tenerent, cuius rei teſtimonium titulus ſubeſſet, DII PENATES. Eos Nigidius putat eſſe Apollinem & Neptunum, quòd in Apolline calor & aritudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ noſtræ compoſitionis principia perhibentur. Et quoniam Penatibus magnorum deorum cognomentum attributum eſt, vnde Maronianum illud:

A Macrobio lib. 3. cap. 3. Saturnal. Aen. lib. 8.

Cum ſocijs natoq; Penatibus & magnis dijs,

eruditores particulam, *Et*, ad expoſitionem poſitã volunt. Alij eos Iouẽ & Iunonem eſſe uoluerunt, horum enim præcipuũ eſſe munus, iuuare mortales, atque inde utrique nomen. Alij Caſtorem & Pollucem Deos magnos vocari perſuaſum habuere. Sed quoniam in nullo deorum magis, quàm in dijs Penatibus & Poetæ & Hiſtorici occupantur, tum ipſa vetus Romanorum religio tam multa, tam ſæpe de his in medium protulit, haudquaquã ab inſtituto negotio alienum fecero, ſi ſuper his aliquid ex remotiore vetuſtate repetiero. Pallantis filiam legimus, cum Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attuliſſe, ſcutum quippe breue cœlo lapſum, quod Palladium appellarunt, cumq; huiuſmodi ſcuto magnorum deorum ſimulachra. Orta autem ſeditione in Peloponneſo, Dardanum inde cum uxore, & magna Arcadum manu uertiſſe ſolum, atque in Samothraciam nauigaſſe, ubi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas inſtituit ceremonias, vt ſacra ea ſepararet à uulgi cognitione. Simulachra itaque in ſubterraneo ſpecu condidit, quæ mox cùm inde in Aſiam tranſmigraret, ſecum aduexit, & in Dardania à ſe nuncupata collocauit. Ilus cum Ilion ædificaſſet, eò deos ipſos tranſtulit Aeneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosq; Lauinii poſuit. Aſcanius in ſuam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt ſequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediiſſe, oſtia clauſa inuenta parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Aſcanium, aiunt, ſexcentos curatores Lauinium miſiſſe, qui ſacra cuſtodirent, præfectumq; his antiſtitem Egeſtum nomine. Ijdem demum Romam tranſlati cùm urbem approbaſſent, nequaquam abierunt. Cumque eos Romani in vrbis Imperijq; ſui cuſtodes admiſiſſent, ne per uim aut dolum auferri poſſent, eos in ſubterraneo, ut Dardanus fecerat, ſpecu, templo ibi dedicato, poſuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obſeruabatur, ut ſpuere nefas eſſet. Ad hoc ſpecu, & priſtinum Dardani inſtitutum, Virgilius alluſit, cùm ſcripſit:

A Macrobio in didẽ.

Deorum Penatium origo & inſtitutio.

F

Aen. lib. 7.

Aeternumque adytis effert penetralibus ignem.

Nam ſacra Penatibus ſine Veſta nunquam fieri ſolita, ſed unà cum Veſta ſemper illi colebantur. Quid verò Veſta foret, declarat Naſo:

Nec tu aliud Veſtam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi ſe Penatum offenſam vereri ſimulat, ſi patriæ ſecreta hoſtibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Aen. lib. 2.

Vos æterni ignes, & non violabile veſtrum
Teſtor numen ait,

Sed quoniam de Veſtali igne, & dijs Penatibus alibi etiam diſſeruimus, hæc pro loco commemoraſſe ſufficiat.

A

DII TVTELARES.

ID verò tutelares eos eſſe oſtendebat, quòd ſederent, quòd peila geſtarent, quòd adoleſcentes eſſent. Nam ſeſſio hieroglyphicæ firmitatis & conſtitutæ rei conſilij ve ſignum habetur. Peila propulſationẽ malorum, incõmodorumq; ſignificant. Adoleſcentia incrementum, quod Imperio eſſet in die acceſſurum. Quod verò genus teli peilum ſit, à Vegetio ita deſcribitur: *Miſſilia pedeſtris exercitus peila vocabantur, ferro ſubtili præfixa trigono nouem vnciarum, ſiue pedali, quę ſcutis infixa non poſſent abſcindi & loricam facilè perrumperent.*

Hinc Plautus in moſtellaria, Nemo plus ſapio ſedens. Peila quid.

DE FRAMEA.

FRameæ vocabulum, & id genus teli, Germanicum eſt, de quo Cornelius Tacitus in Germanorum moribus in hunc modum ſcribit: *Haſtas, vel ipſorum vocabulo Frameas, gerunt, anguſto & breui ferro: ſed ita acri, & ad vſum habili, ut eodem telo, pro ut ratio poſcit, vel cominus uel eminus pugnent.* Ita Eques ſcuto frameaq; contentus eſt.

MORS.

IN Diuinis literis framea, ut & alia telorum genera mortis hieroglyphicum habetur. Ita Theologi eo Pſalmi loco: *Erue à framea Deus, animam meam.*

B

DE SCVTIS.

LOcus exigit ut haſtis ſcuta etiam adiiciantur, quorum uaria ſunt hieroglyphica, quia uariæ ſunt eorum ſpecies, uarij etiam vſus, neque facilè eſt omnium rationes exquirere in tam varia tamq; frequenti armorum penè omnium mutatione, quę vnaquaque ætate facta eſt: eas tamen non formas amplectemur, quos in numis, aut veterum monumentis figuratas obſeruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum haſta ſcutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari ſoliti ſunt qui ſtrenuè feciſſent, cuius rei exempla paſſim apud hiſtoricos. Et apud Virgilium Aeneas clypeum efferri iuſſit, quo iuuenem egregium Niſum pręſtanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit ſcutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruiſſet, geſtandum tradere, eoq; inſerto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium ſcutis ligneis uſi, eo prælio quod inter Prœtum & Acreſium fratrem geſtum eſt, pro tyrannide occupanda. Sed enim de henebus inferiùs.

Scuto donati. *Aen. lib. 9.*

SALVS.

CVm Palladium ſuperiùs cęlo lapſum, ſcutum fuiſſe diceremus, ſignificatum eius ad Imperij tutelam ſpectare interpretati ſumus. At identidem obſeruatum eſt Peltæ quoque ſignificatum ſalutis eſſe, quod interpretatione Numæ deſumptum eſt: is enim delapſam cęlo peltam ſalutem Vrbi immiſſam interpretatus eſt, cum octauo eius anno peſtilentia per uniuerſam Italiam debacchata, Romam quoque urbem inuaſiſſet. Vtrum uerò grauis alioquin author peltam propriè necne dixerit, quod ſcutum Numæ tempore cęlo delapſum fertur, & *lapſa ancilia cœlo* Maro dixerat, alij uiderint. Legi tamẽ de Saliorum ornatu, conſueſſe illos capite geſtare pileum inſtar coni, non obrotundum, vt vulgò: thoraca aheneum induere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtuliſſe; quamuis, ut dictũ, *& læua ancile gerebat*, legamus.

C

Pelta cœlo delapſa. *Aen. lib. 9.*

PELTAE FORMA.

QVoniam uerò pelta Maroni lunata dicitur, operæpretium me facturum crediderim, ſi figuram eius ex antiquis monumentis deſcripſero. Nam ea Romę multis locis aſpicitur, nuſquam tamen ſpecioſius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio Palatio ſubiectis pro aquę temporarię alueo ab Leoniana porticu ſpectatur. Ibi pugna quędam Amazonum inciſa mira quadam arte, ſiue ea Troiana ſit, ſiue, quod potius reor, quę ab id genus erraticis in Scythia commiſſa eſt. Ita uiri mulieribus parcere, inuitiq; obuias ſauciare uidentur, cupereque eas potius captiuas facere, quàm lędere. Omnes illę peltis armatę ſunt, quarum ſpecies in hunc modum deſcribi poteſt: ut ſcilicet circulus deſcriptus linea diametrali diſſecetur, pars altera quantum cubiti manuſque miniſterio inſeruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita ut in eorum medio ſpatium ſit inſertando brachio, cuius hoc ſit propugnaculum. Extrema ad ſcuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, inſertandę ſi opus ſit haſtę alter commodus, alter ad inſpectandum inſeruiat.

Aen. lib. 1.

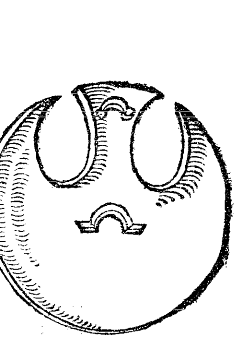
D

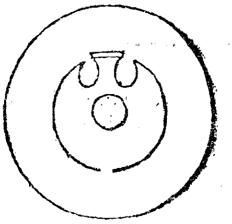

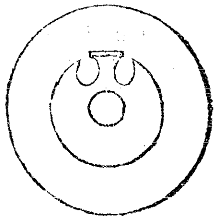
E

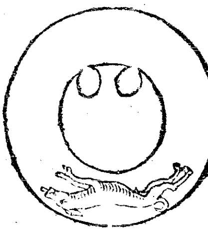

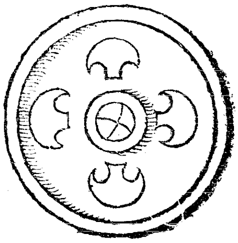
F

PRIMA ARMENICA.

VAriabat verò peltarum forma qua parte manus erat inferenda: ut in prima Armenica, inciſura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVæ in ſecunda, orbicularis fieri conſuerat. Tum etiam coloribus, cùm pelta primę cęruleo colore eſt, in alba parma: ſecundę uerò, purpurea in parma ipſa cęrulea: in utraque uerò pelta aureus umbilicus.

MENAPII.

MEnapiorum autem pelta rubra erat in alba parma, ſed infrà in eo albo ſub pelta canis lutei coloris, pedibus ad curſum quarum fieri poſſit, exporrectis, utero ad peltam uerſo, dorſo parmę ſuperficiem ſpectante.

VESONTES.

VEſontes, qui ſub illuſtri uiro magiſtro peditum militabant, parmã habebant peltis quatuor cęruleis inſignem, quadrangulari ſitu intra parmę marginem & centrum diſpoſitis: centrum autem in partes quatuor decuſſatum, quarum duę albę, cęruleę duę. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmę ambitu alter itidem ruber conſpicitur.

ANCILIA.

Antonini Pij numiſma.

EIuſdem omnino ſignificati Ancile eſt, cuius figura, ut ex veterum numis habetur, oualis eſt, ductu quidem oblongiore: quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie ſcuta tria una ſerie diſpoſita, ea qua diximus figura conſpiciuntur, quibus inſcriptio ſubiecta eſt, ANCILIA. In altero Antonini eiuſdem numo ſcuta ſex habentur anciliorum ſpecie, ut paria duo, uno ſuper alterum ſublato, partem interiorem oſtentent, qua ſcilicet brachium inſertatur: mox ſingula utrique pari appenſa, quæ umbonem ſpectandum obijciant, in eum quem uides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ ſunt, una excepta locutione, SVPERATO. ubi etiam duo prima elementa ita curta ſunt, ut uix diſcerni ab oculatiſſimo quoq; poſſint.

SAPIENTIA.

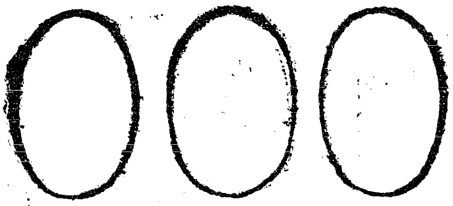

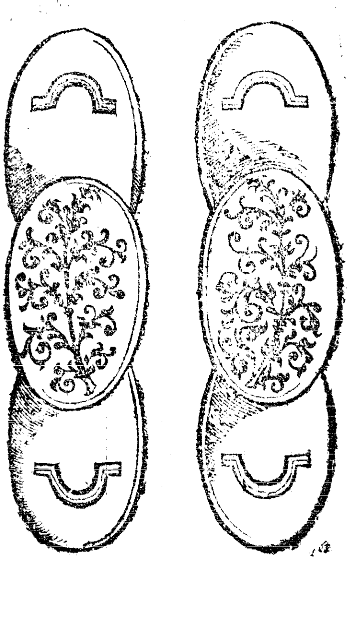

EA plurimùm forma ſcuta ſunt quæ Palladi dedicantur: quãuis non negarim orbiculari etiam ſpecie nonnunquam facta, cuiuſmodi eſt Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea confert lampade. Hieroglyphicum uerò id eſſe plerique uolunt, ut orbem indicare uideatur qui ſub clypei ſpecie regatur a ſapientia. Quare Martianus Capella, qualiſqualis author eſt ita de Pallade ait:

Hinc tibi dat clypeum ſapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Meduſa verò, quæ ſit in umbone medio figurata, idem ſentit, quod in Serpentis commentario diximus, ubi de Domitiano loqueremur, qui Meduſæ ſignum geſtare ſolitus eſt ad ſtuporem, quem affectabat de ſe inter mortales concitari. Martiani verſus de Meduſa:

Quoniam Meduſæ caput inſpicientes in ſaxa verterentur.

Quod pauidum ſtupitet ſapiens ſolertia vulgus,

DEFENSIO.

ITa uerò ſcutum pro defenſione ponitur, ut milites eos ignominioſè notari paſſim uideas, qui plus ſalutis & ſpei in ſcuto, quàm in gladio poſuiſſent, Scipionis præcipuè dicterio notum,

A tum, cùm militi, qui clypeum elegantiùs ornauerat, dixit: *Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præſidij ſtatuas: quàm in gladio*. Scuto verò nos coronatos ait Pſalmographus pro tuto circumſeptos munimine: monitiones enim plurimum in orbem circumduci conſueuerunt. *Scipioni dictum.*

D E D I T I O.

EST & deditionis ſignum clypeus, ſi caput ei ſummittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædam à Cæſare circumuentæ, capita clypeis ſubiecere deditionis indicio. Alibi ſcuta ſupra caput ſublata, & huiuſmodi iunctis vmbonibus progreſſus oppugnationem oſtendit: qualia Romæ paſſim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeiſq; conſpiciuntur.

I N I T I V M P V G N AE.

SCuta verò haſtis illiſa pugnæ initium ſignificabant: ſiquidem moris erat cum primùm hoſtes collatis ſignis in propinquum ita proceſſiſſent, vt iamiam pugna eſſet ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodemq; tempore ſub datum ſignum ſcuta percutere haſtis, ſtrepitu quam maximo poſſent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc à Græcis obſeruatũ tradit Xenophon, ſed ad Equos incitandos fieri ſolitum. Apud Philoſtratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere eſt, milites qui ad tumulum ſuccederent, poſt hymnum, quem cecinissent, ſcuta haſtis ſolitos incutere, quemadmodum in bello fieri ſoleret, cuius ſunt hæc *Mos antiquus pugnæ ineundæ.*

B verba: προσελθόντων δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀσπὶς μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ ἐπεδουπεῖτο.

P L A V S V S.

QVod verò milites initio pugnæ facere conſueuerunt, togati, fabula vel concione, quam ſpectatum vel auditum veniſſent, abſoluta, ſcabellorum crepitum faciebant, eo ſcilicet plauſu actoribus gratulari. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: *Deinde ſcabella concrepant, aulæum tollitur.* Dictumq; illud de Caligula apud Suetonium: *Et quondam tres conſulares ſecunda vigilia in palatium accitos, multaq; & extrema metuentes ſuper pulpitum collocauit: deinde repentè magno tibiarum & ſcabellorum crepitu, cum palla tunicaq; talari proſilijt, & decantato cantico abijt.* *Scabellorũ crepitus.*

H O N O R E S.

CLypeis unde nomen, incidi deſcribive facta pulchra moris fuit, unde qui nihil adhuc ſtrenuò in bello geſſiſſent, alba utebantur parma, de quo Virgilius: *Palmaque inglorius alba*. Donabantur *Aen. li. 11* ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam dijs, quare ſæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac dijs dicata. Hic nonnulli vocabulum à ſcultura factum uoluere, quòd in his omninò imagines haberentur, in qua quidem ſententia Plinius eſt: *ſcutis enim ait ille, qualibus apud Troiã pugnatum eſt, continebantur imagines, unde & nomen habuerunt clypeorum, non, ut peruerſa Grãmaticorũ* *Clypei etymus. Plin. li. 35. cap. 35.*

C *ſubtilitas voluit, à cluendo deduci*. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per i, & clupeum, per v, differentiam ponit Cornelius Fronto, clupeumq; per v, quæ omnino Y pſilon Græca eſt, imaginis eſſe dicit, per I verò armorum. Apud Virgilium tamen, *Mutemus clypeos* legas, ubi de armis *Aen. lib. 2.* dubio procul intelligendum. Sed & in ijs imagines fuiſſe, Seruius atteſtatur, qui Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuiſſe dicit. Sed nihil ſit horum, quomodo ſe pro Troianis uenditaſſent, niſi Troianorum inſignia in clypeis apparuiſſent? Sedenim alij ſunt, qui genus, nõ ſcriptionem, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere Imaginẽ ſignificare, virili verò inter arma poni. A quo diuerſus eſt Pomponius dubij ſermonis libro ſecundo, vbi Clypeus & Clypeum indiſtincto genere dici ait, ſed litera differre, ut pugnatorium per I, Clipeum dicamus, imaginem verò per v, Clupeum, ut etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiam improbat Chariſius, qui clipeus per I, & clupeus per v, non alia ratione dici aſſeuerat, quam Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter communionem I & v literarum. Sanè clypeum utroque genere pro ſcuto Virgilium poſuiſſe, agnoſcit Nonius Marcellus, non malus author: *Ardentes* quippe *clypeos*, & ita alibi, & nono: *Clypeum ſuperintonat ingens*. Clypeum ingens recto caſu indubitatò legit Nonius, cui Seruius aſſentitur, dum per hoc expreſſum ait illud Homericũ ἀράβησε δὲ τεύχε' ἐπ' αὐτῷ. *Aen. lib. 2. Aen. li. 9.* quod etiam alibi Virgil. expreſſit: *Sonitum ſuper arma dedere*. Sed ut has Grammaticorum altercationes omittamus, quamuis hæ tibi doctiſſime Nicolae, nunquam diſplicuere, de ſignificato rei *Aen li. 2.* potius agamus. Dedicabatur ſane Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Repub. propulſaſſent, ſuſtuliſſentque penitùs, propugnationis defenſioniſq; memoriam: ijſque rem geſtam imaginibus explicabat. Denique hoc non tantùm de militaris clypei, forma intelligẽdum eſt, quantum de quacamque dedicatione in alicuius præclari uiri memoriam poſita, & vel ſculpta, vel in ſcripta ad poſterorum

memoriam cuiuſmodi marmoreæ æneæque tabulæ & Romæ & alibi adhuc ſuperant, quæ omnia D
clypei cognomentum vſurparunt. Trabit verò me geſtæ rei tam præclaræ magnitudo, ut κατὰ πάρεργον, ſed forſitan non importunè dicam, qualianam eſſent, quæ clypeos huiuſmodi mererentur. In longa ſanè tempora ſpectatus eſt clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui ſenatus totius iudicio in D. Claudij honorem affixus erat, quòd ille ut primùm Imperator ſalutatus eſt, tricena xx. millia Barbarorum, qui aduerſus Imperium Romanum arma ſumpſerant, nauiumque, ſi Pollioni credimus, duo millia feliciſſimo ſucceſſu deleuit, adeoque attriuit, ut paucos ad ſolum patrium redire permiſerit. Extat adhuc exemplum eius epiſtolæ, quæ ita ſcribitur: *Claudius Broccho. Deleuimus trecenta* xx. *millia: duo millia nauium merſimus*, & quæ ſequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur, clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba poſita. In codicibus uetuſtis manuſcriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quoque clypeos ex auro factitauere, ſculptis imaginibus, & ſecum in caſtris tulere.

L A C O N E S.

In clypeis picta, vel inciſa.

ET literæ nonnunquam ſingulæ hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentiſſimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sedenim de his dicere, tam longum quàm ſuperfluum eſſet. Id unum, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literam in Lacædemoniorum ſcutis notatam, populum eum ſignificaſſe.

M E S S E N I I.

AT in Meſſeniorum clypeis, qui & ipſi clariſſimi olim extitere, τὸ M deſcriptum erat, ſui & ipſum populi ſignificatione. E

M O R O S I T A S.

Dionyſii dicterium.

Prouerb.

QVod ideò non ſum referre grauatus, quia arrepta hinc occaſio eſt in argutum Dioniſij dictum illabendi. Erat in antiquorum ſortibus M. litera moroſitatis & ſtoliditatis ſignum, unde prouerbium, ἔλαχες τὸ M, *obuenit tibi M*, obiectumque aliquando Dionyſio cauilli vice, cui ſors obuenerat M, μωρολογεῖς Διονύσιε, cui tamen & vafrè, & vero de ſe præſagio reſpondit ille, μοναρχήσω ὀυν. Quamquam ex eo quòd res optimè ſucceſſit Dionyſio, prouerbium illud, *Sortitus es M*, de callidis, & longè maiora quàm in hominum ſpe, aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

D E Σ E T K.

ADdemus illud Σ, ſignum in Equos impreſſum apud Græcos curioſiores, indicaſſe eius generis Equos, qui Samphoræ vocabantur. Imò quia Σ, illis inuſtum fuerat, eo ſunt nomine nuncupati, uocabulo ipſo notæ huiuſmodi ſignũ prę ſe ferente, uti Koppatię, quibus K, generis erat ſignum, Fuerunt enim ait Euſtathius, qui καππα literam κοππα nominarēt, uti nunc Theutones pleriq; omnes Papa ſcribũt, & Popa enunciant. Ita Dorienſes Σιγμα, σαν dicebant, ut apud Athenæum. Samphora igitur a ferendo Σιγμα.

N E F A S T V S.

N. L. quid.
N. D. quid.

ET ne ſingulas literarum notas alieno loco commemorem, ſubſequentis in ordine literæ M, ſignificatum in Pontificum libris tantùm liceat addidiſſe: per eam ſiquidem nefaſti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, poſitum in iudicijs. Et N. D. neci datum interpretari, quod mihi non ſatis conſtat. Verùm illud non importunè addiderim, Neci datum intelligi, ſine vulnere mortuũ, utputà veneno, aut fame, ſed hęc tamē authores cõfudere. F

S A L I I.

DE Salijs, quorũ inſigne eſſet thorax aheneus, & Ancile in dextera manu, in leua verò Pelta, cùm hiſtoria ſit ſcholis omnibus notiſſima, ſuperuacaneum iudicaui plura repetere.

D E G L A D I O.

POſt arcum & ſagittas, iacula, peltaque & ſcuta demùm Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis uſus.

C R V D E L I T A S.

Ochi Regis crudelitas.

ID verò præcipuum eius erit hieroglyphicum, ut pro crudelitate poneretur, cuiuſmodi nũcupatione Aegyptij Ochum appellare ſoliti ſunt, qui quidem Perſarum Rex omnium crudeliſſimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacumque per Aegyptum progrederetur, quodque apud eos inexpiabile facinus habebatur. Apin ipſum iugulauit, & amicis epulandum appoſuit, atque ita uniuerſam Aegyptum unius animalis cæde luctuoſam fecit, tanto is odio gentem eam proſecutus eſt.

SCELVS

SCELVS.

A PRæſectum gladio ſinciput, ſceleſtum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCVS PERSARVM REX.

QVare apud Aegyptios machæræ nomen imagove, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atque ita recenſebatur, ab inſtrumento eo tam lethali ſumpta ſimilitudine. In Aſino ſanè dictum, quonam argumento Perſarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præſagiuerint: quia ſcilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingreſſu regni lautiori, vt fit, menſa ex pluribus eduliorum condimentis appoſita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum inieciſſe, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit. *Crudelita præſagita.*

VERBA.

DIOGENES verba gladio comparauit, cum adoleſcentem formoſum admodùm turpia quædam fabulantem audiuiſſet: *Non te*, inquit, *pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere?* Inuenies verò paſſim de maledicis, verbis proſcindere, & eloquentiam ipſam eſſe gladium, & gladium in ore aliquem geſtare, qui, ut ait Horatius, ſit

Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus.

Et ſacræ noſtrorum literæ linguam gladio ſæpe comparant, vt Pſal. 58. *Lingua eorum gladius acutus* & ſubſequenti: *Exacuerunt vt gladios linguas ſuas.* ubi quidem de calumnijs & inſidijs ſermo eſt, quæ ab hoſtibus parabantur. Aliter apud Paulum, cùm ait, *viuum eſſe Dei ſermonem, & efficacem, et omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.* *Diogeni dictum. Huc ſpectare pōt illud D. Hieronymi ad D. Auguſt. Melle litus gladius.*

PERICVLOSVS.

B QVod verò declinandum ſubterfugio acutum gladium Pytagoras monuerit, dicens ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, plerique ſymbolicum ſenſum ſecuti, a periculoſis negotijs abſtinendum interpretantur. *Ad verbū ab Eraſmo Chil. 1. cēt. 1. pro. 1. Gladium acutum auertas.*

IVSTITIA.

IVniorum autem inuentum eſt iuſtitiæ ſeueritatem atque rigorem, per exertum enſem manu virginea prætentū ſignificare, cui ad ęquitatis indiciū, trutinam etiā addidere. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iuſtitiam cū libratis omninò lancibus in lęua figurābat, ſed in dextra nō enſem, ſed faſces cū adalligata ſecuri ſtatuebant, merita ęquaq; ex huiuſmodi hieroglyphico prēmia merētibus impendi, atq; diſtribui, hinc ſcelerū conuictis caſtigationē īpendere ſignificātes. Sedenī ſpecies hęc duas ſecū mulieres captiuas trahit. unā quę fractum enſē manu prętendit, alterā quę cōto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicātes, ut ex utriuſq; medio uirtutem ipſam adſtruerent, per fractum ſcilicet enſem ſeueritatem nimiā retuſam cohibitamve intelligētes: per contum, lentitudinem ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem ſignificat. Lenti verò ſunt, qui C nullo atroci quantumlibet ſcelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniurijs commouentur. Sunt tamen & alia iuſtitię hieroglyphica, quæ locis ſuis, prout res exigit, exponuntur. Apoſtolus tamē ait, iudicem eſſe Dei miniſtrum, ideoque non ſine cauſa portare gladium: uindex enim in itam ei, qui malè operatur. Et quoniam ſatis conſtat gladium ſeueritatis animaduerſioniſque indicium eſſe, prætereundum non eſt quòd in Diuinis literis ſæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum, eſt quòd in iudicio corpus atque animam punire ſimul poteſt, uel quòd & ſupplicio præſentis pœnæ, & futurę metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in Sanctorū manibus. Nam ut & Eucherius ait, qui mundi peripſmata, quiſquiliæ creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt. *Quales forſan gladij Delphici.*

IRRITATIO.

IGnem uerò gladio diſſecare, quid ſibi uelit apud Pytagoram, non facile fuerit augurari, cùm in eiuſmodi ſymboli enarratione diuerſi abeāt præclari admodùm uiri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum animum aſperitate uerborum (is enim gladius eſt) non eſſe laceſſendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur, cui ſententiæ ſubſcribit etiā Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignem gladio ſecare, nihil aliud prorſus ſibi uoluit, niſi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduerſus nos prouocaremus, laceſſeremusve. *Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν. Ignem gladio ne fodito. Sat. 3. His adde cruorem, Atq; ignē gladio ſcrutare. Ὕδωρ ὑπὲρ ῥῶ πλήττειν.*

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm, quæ neque uſui, neque efficaciæ reſpondere poſſit, non ſolicitandam attendendamve, Lucianus, Baſilius, & Plato, hinc ſignificari arbitrati ſunt, quorum ſi qua eſt authoritas, aptè admodum, qui ſtudium in nullius frugis opere inſumptum ſignificari uoluerit, hominem pinget flammam gladio diſſecantem. Cui ſimile dicterium illud, *Aquam in mortario tundere*: neque non, *Laterem lauare.* *Lucianus in ſectis. Apud Terentium in Phorm.*

CAESAR.

CAESAR.

A cæſo matris utero dictus Cæſar, vel ab elephanto cæſo. Vnde cæſones etiã dicti. Meminit Suet. in Tyberio.

QVod verò fabulantur Cæſarem per cultrum ſignificari, iuniorum inuentum eſt, non infelix tamen. Nam cultrum pro diſſoluendi, incidendi ve ſignificato poni apud Iamblichum reperias, in iis quæ ſcripſit ad Porphyrium.

D

PONTIFEX.

IAm & inter inſignia Pontificum Flaminum ve, cultri ſpecies aſpicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri ſolebat, & ex auro vel ex argento, rotundo, ſolido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, ut apud Pompeium legitur, cui à ſecando ſeceſpita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVinetiam Pontificis noſtri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui, ut celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, ſed gladium.

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Eſaiam verò dominus intentato gladio nos viſitare fertur. Per hunc Adamantius diſſectionem Spiritus a carne uidetur intelligere. Carnis enim ſunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorum ſeruitus, & quæcunque dictu factuve fœda perhibentur, quæ omnia Dominique Deique noſtri ſeceſpita abſcidit abſtulitque. Antea enim quàm ille nos inuiſeret cœlo delapſus, non erat enſis hic inter mortales, neque caro quicquam aduerſus Spiritum concupiſcebat, neque Spiritus aduerſus carnem. Aduentu verò eius edocti ſumus, quæ carnis eſſent propria, quæq; ſpiritus, doctrinaq; eius quaſi gladius vibratus carnem a ſpiritu diſſecuit, diſſeparauitq; vt inde uiueremus in ſpiritu, neque rerum noſtrarum ſummam in carne, ſed in ſpiritu ſtatueremus, non corruptionem a carne, ſed beatorum uitam à ſpiritu in lucro repoſituri.

E

MORS.

Scytharũ iuramentum.

APud Scythas, qui multa Aegyptiorum more confixerunt, a quibus, vt veteres quidam authores tradunt, etiam inſtituti ſunt, gladius mortus erat ſymbolum: fuitq; maximum omnium illis iuramentum, ventum & acinacem atteſtari (acinaces enim ut Medorum, ita eorum gladius eſt) per hunc quidem interitum, aut ſalutem: in eo enim ſalutis ſuæ præſidia ſtatuebant, per uentum autem animã, hoc eſt, uitam interpretantes, quòd ſcilicet tandiu viuamus, quoad uitales auras carpere permiſſum eſt. Pari modo in oſtentis mali hominis & cędem minitantis habitus, ut Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piſcina ſibi uiſus eſt uidere hominem, a quo gladio infeſtaretur. Eodem ſignificato formidabilis minabundusq; Galba, cognita Neronis nece: ſuſceptaque Cæſaris appellatione, iter ingreſſus eſt paludatus, pugione ante pectus a ceruicibus dependente, uſu togæ non priùs recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppreſſiſſet. Quid verò libelli duo, qui reperti ſunt in ſecretis C. Caligulæ poſt eius necem, in quibus notæ nominaq; continebantur morti deſtinatorum? præſcripti enim erant diuerſo titulo, alteriq; Gladius, alteri Pugio nomen erat, per hunc eos qui clàm opprimendi eſſent, intelligebat: per gladium, quos palàm cædere deſtinaſſet: moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electiſſimum quenque utriuſque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

Sueton. in Galba capit. 11.

Libelli duo in ſecretis C. Caligulæ inuenti. Suet. in Caligula capit. 49.

IMPERIVM.

IAm & poteſtatem & imperium ex gladio ſignificari, a noſtræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod reſponſum a pio diſcipulo eſt, *Ecce duo gladij*, ſacræ legis interpretes humanarum diuinarumq; rerum poteſtatem ſub Chriſtianę reipublica principem peruenturam præmoſtratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam geſtabat, Perſico ornatu conſpicuam haberet, longè antequàm Alexander è Gręcia moueret in Aſiam, eam ornatu Gręcanico communiri iuſſit, quo facto Chaldęi reſponderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius uenturum, quorum arma imitatus eſſet.

F

DE SECVRI.

Plutar. in Demoſthene.

ESt & Securi a ſecando nomen, quare Demoſthenes Phocionem orationum ſuarum ſecurim appellabat: breui enim ille, ſed acuta orationę, Demoſtheni plurimùm aduerſabatur. Et Hieremias, ſermones Domini ſicut ſecurim ait, quæ uel petras incidat.

LYDIAE REX.

EA non Romanos tantùm Conſules inſignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum geſtamen erat. Inde Iouis Labradęi ſimulachrum, quòd ſecuris labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanorum verò ſecurum ſignificata cùm ſcholis ſint omnibus admodùm vulgata, plurimique unà cum Plutarcho rem interpretati ſint, eas ad ſcelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vlterius ego de his quicquam in medium afferre ſuperſedebo.

ANIMADVERSIO.

Hinc Tenedia ſecuris τενέδιος πέλεκυς.

NEque enim apud Romanos tantùm, ſed etiam apud aliquot Gręcorum gentes ſecuris ſeueriſſimę fuit animaduerſionis hieroglyphicum, ut in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere eſt

Tene-

A Tenediorum enim Rex cum legem eam tuliſſet,ut in adulterio deprehenſi mas & fœmina eodem ſupplicio ſecuri ſubijcerentur, neque filio pepercíſſet ſuo, rem eo monumento iuſſit inſigniri, quo Tenedius numus ſignatus eſt: de quo Ariſtoteles in Tenediorum Rep. una quippe parte ſecuris eſt cuſa, altera capita duo.

Tenedius numus. Hinc Τενέδιος ἄνθρωπος pro inexorabili, & tetrico viro. Plut. in collectaneis Adag.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs pleriſque ſecurim & aſciam, ſed hanc frequentius,uideas adſculptam,addito etiam elogio,*Sub aſciam dedi vetuit*,quotiens defunctus non obliterandam de ſepulchro memoriam cauet,auerſaque ideò ſcalpitur ferri acies. Sed in Diuinis literis,per aſciam ſimpliciter prauorum hominum in inſectandis abolendiſque proborum operibus ſtudium, & conatum intelligimus, ut Pſalmo: *In ſecuri & aſcia deiecerunt eam*.

DE FALCE.

FAlx præcipuè in Saturni manu,temporis,quod uniuſcuiuſque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum eſt, quod & nomen ipſum δρέπανος præ ſe fert. Nam apud Græcos δρέπειν uindemiare eſt, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

Quia falcis inuentor, qua etiam Celo patri abſcidit virilia. Apolloni⁹ li.2. Argo.

AGRICVLTVRA.

VT verò Cyprianus ſentit,rei ruſticæ,quam Saturnus docuiſſe fertur,ſignum fuit. Nam finis eius induſtriæ eſt, metere, fructuſque colligere.

CASTIGATIO.

B QVam uerò falcem in cuſtodis hortorum manu ueteres poſuerunt, ad fures arcendos, auesque ne fructus læderent deterrendas, antiquum inuentum eſt, caſtigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam ſiquidem legas capit. IIII. *Falcem quam videre viſus eſt longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferrique eam in domum furis atque periuri.*

DE SERRA.

INter inſtrumenta ſecandi & Serra eſt, eadem militare uocabulum. Ea ſanè in Aegyptiorum obeliſcis frequens habetur: cęterum apud eorum authores,quos uiderim,quid ea ſibi uelit,traditum non inueni.

Hinc illud Eſaiæ c.10. Serra gloriatur contra trahentem.

MALEDICENTIA.

PLaciades maledicentiam, ſiue ut ipſe ſcribit, maliloquium,ut Serram ſignificari obſeruauit,ſiue id ob dentium ſeriem, quæ mordacitatem innuere uideatur: ſiue ob inuiſum ſtridorem, maximeque auribus infenſum, quem in nodos præſertim illapſa reddit, acerbo, ut inquit Lucretius, horrore concitato.

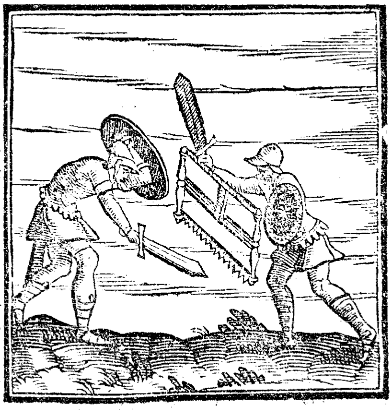

ANCEPS PVGNA.

ANcipitem uerò pugnam,uictoriam alternatim modò in hanc,modò in illam partem, uiciſſitudine ſępius uariata, inclinantē, ſignificare qui uolunt, *Serra pugnare* dicunt, C aut præliari. Id eſſe tunc, Feſtus ait,cum frequens eſt cōfertæ pugnæ uiciſſitudo, cumq; aſſiduè acceditur & receditur, neque ullo conſiſtitur tempore, quod quidem ab ſecandi geſtu deſumitur: ſerra quippe modò in hanc, modò in illam partem aſſiduè tracta.

SVBSIDIVM.

IN militari diſciplina Serra ſubſidium ſignificat,de qua apud Fl. Vegetium: *Si ducenda ſit ſerra ex abundantibus ducendam eſſe, propterea quòd ſi de loco ſuo ordinatum militem transferre cœperis, vniuerſa turbabis*. Serra enim à ſtrenuis directa, ante frontem hoſtibus opponitur, ut turbata acies reparetur,ſitque ad ſimilitudinem A, literæ, uel libellæ fabrilis. Fuit etiam Germanici numi nota,de quo apud Tacitum legas,eaque de cauſa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offenſionem comparatis eſt dictum ſatis, nunc de galea & thorace, quæ ad defenſionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, ſignificat occulta eſſe principia generationis Plutonē autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit: unde etiam Proſerpinam rapuiſſe confinxere, de cuius rei ſignificato paſſim habetur. Illud addam, ſceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

RO-

ROMA.

Sic Græci ῥώμην robur dicũt.

D

ROmæ quoque caput galeatum in numis paſſim, & alijs veterum monumentis. Id quanam alia de cauſa fieri dixerimus, niſi vt fuiſſe eam omninò Martiam intelligamus?

THELESILLA.

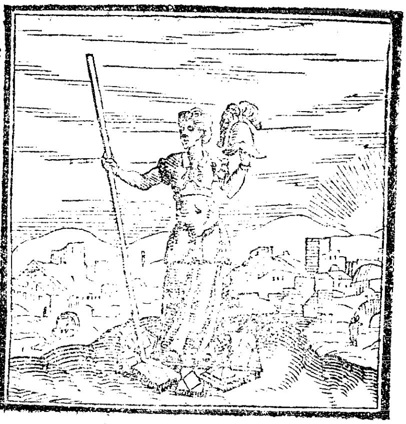

ET Theleſillæ Argiuæ poeticis ſtudijs claræ ſtatuam ſe vidiſſe Pauſanias affirmat, quæ vna manu galeam, altera velitarem haſtam teneret, libris circa pedes appoſitis: ob præclarum ſcilicet facinus, quòd illa cæſis acie ad unũ Argiuis à Cleomene Spartano, ſenes & pueros armatos mœnia tueri iuſſerit, ipſa cum ualida mulierum manu hoſtem ab urbis direptionem incurſantẽ exceperit, fuderit, fugaueritque.

PERICLES.

Pericles cur σχοινοκέφαλος dictus. Vnde Statius Propugnat pectora thorax.

CVr verò Periclis ſtatuæ caſſide tegerentur, ſi quæſierit quis, ſciendum id à ſculptoribus ea de cauſa excogitatum, ut eo remedio capitis uitium emendaretur: capite enim is fuiſſe traditur oblongiore, nec cęteris partibus reſpondente, quod deformiorem hominem reddebat. Conſtat eum ab obtrectatoribus ea de cauſa χοινοκέφαλον appellatum, utpote qui caput iunci inſtar acutum notarent. Quo uocabulo nonnulli decepti, κωνοκέφαλον apud Plutarchum legi credidere, commenti etiam cauſam, ſed ineptam & importunam, id ei nominis datum, ob agendi fandique libertatem, quam is, ut ijdem aiunt, ad impudentiam uſque uendicaſſet.

E

DE THORACE.

Quin & pro ſepto ipſo vitalia continente.

Epiſt. 4.

THorax porrò munimenti ſignum ponebatur. uitalia enim defendit uniuerſo pectori circumfuſus. Deque hoc Antiſthenes Philoſophus dicere ſolebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετήν, *virtutem, quòd auferri minimè poſſet, munimentum eſſe*. Nam & enſis & clypeus excuti amittique poſſunt: ſapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma ſunt & ſtabilia. In pectore autem ita habere ſedem ſapientiam, vt pro ſapientia pectus ipſum aliquando ponatur, oſtendit Horatius, vbi dicit in Epiſtolis:

Non tu corpus eras ſine pectore.

PVGIONES.

QVæſierit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo ſignificent, adiecto pileo. Sed quoniam inter veſtimenta vbi de pileo agitur explicatum eſt ex Dione, pugiones cædem, pileum verò libertatẽ ſignificare, proindeque ex numo illo, Brutum & Caſſium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non eſſe hęc duximus ulterius repetenda.

F

DE CASTRIS.

INter caſtrenſia ornamenta honoreſque, inuenias pleriſque locis non tantum ſigna, verum etiam & arcas pullarias, & caſtrorum ipſorum modulos, & ſignorum tum loculos & coronas, quæ quoniam obſeruatione digna ſunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus ſum quædam ſubtexere: qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cęſium animaduerti.

Caſtrorum deſcriptio antiqua.

Caſtra quidem huiuſmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæque locis in tranſuerſum conſerta, clauis ſiue fibulis leonina capita præ ſe ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone ſuo loco dictum: *Vigilandum eſſe.* Supra huiuſmodi caſtrorum ſpeciem capita duo adſculpta erant, uelo quodam à dextro uſque in læuum protento, & ſuperinſidente. Supra utrunque caput ſingulæ laureę. A caſtrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, unus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus uacui, in acutam cuſpidem deſinebant. Hi terrę impingebantur pro theca, mox ſigni pars ima in eum inſerebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis paſcentibus: inter quam & caſtra ſignum Aquilæ conto præfixum. Idque manifeſtè oſtendit, qua ratione fieret, cum exemptus loculo contus ſuſpenſus uideatur, loculo uacuo apparente. A lateribus longiſſimi conti duo, ſignis, præ his, & geſtaminibus militaribus inſtructi, in quorum ſummo cuſpis ad loculorum formam, ima pars ferro præmunita, capuliſque prædita, ut commodè ſiſti & auelli poſſent. Sed iam & inſcriptionem harum rerum indicem, & faciem ipſam marmoris repræſentemus.

M. POM-

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO ~~.
LEG. XV. APOLLINAR. ~~. COH. III.
PR. PRIMOP. LEG. III. CYREN. PRÆF.
CASTR. LEG. XX. VICTR.

ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO. M. F. ET CINCIÆ
COL. ASPRO SATVRNINÆ
FILIO SVO ET VXORI SVÆ
M. POMPEIO. M. F. COL.
ASPRO FIL. MINORI.

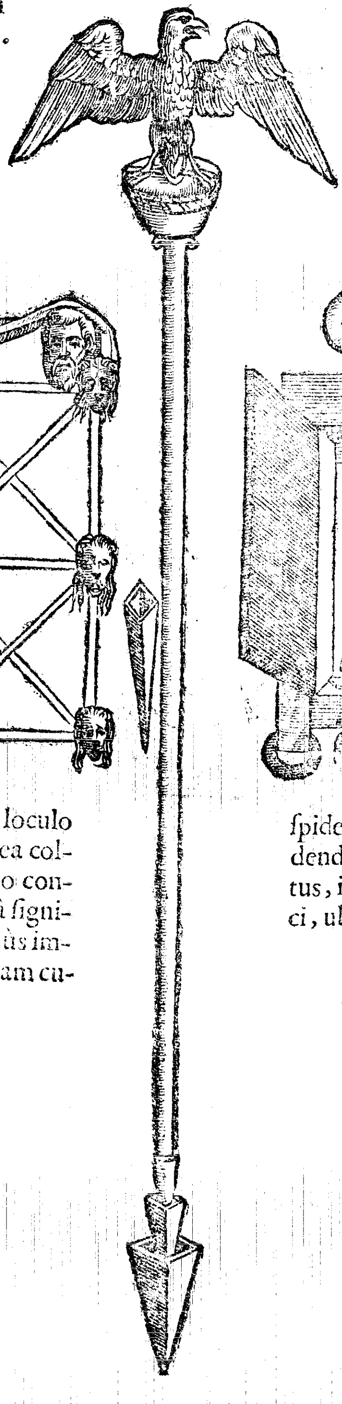

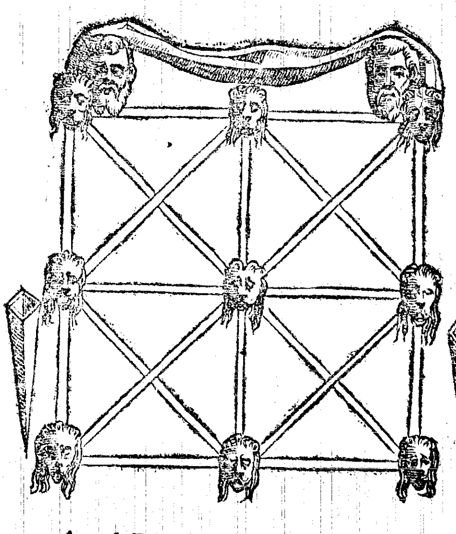

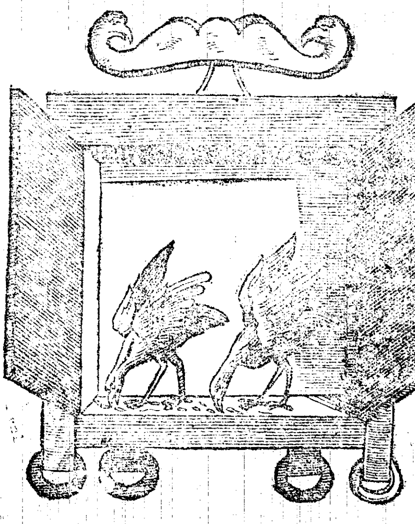

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſsimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui, vt faciliùs impingi terræ poſſet, in acutam cuſpidem deſineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, ubi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniam ſuperioris marmoris inſcriptio quædam habet quæ interpretatione indigeant, ut D
Centurionis ſignum apud veteres vſitatiſſimum, & alia in dictionibus conciſa, operæpretium ui ſum eſt, ne quid à quoquam deſideretur, totam eam explicare.

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMAE QVINTAE APOLLINARIS CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ PRIMOPILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ
VICTRICIS,
ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT
ET SIBI ET
MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ
COLLIBERTÆ, ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO
ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI
FILIO COLLIBERTO ASPRO
FILIO MINORI.

E

A

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM,

DE IIS QVAE PER SELLAM CVRRVM, & fulmen ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSTERTIVS.

B *MAXIME vereor, ſapientiſſime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi conſcius, totq; inſuper meritorum, quę a te ſumma ſemper alacritate profecta ſunt, nullam adhuc grati animi ſignum in me conſpexeris elucere. Scias tamen accidiſſe, non negligentia, non ruſticitate, non vlla tuorum erga me meritorum obliuione, ſed ob eximiam commodorum, quæ abs te ſum aſſiduè conſecutus, magnitudinem. Ea quippe vel ſingula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuiſſem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborum copiã excogitare, aut vlla mihi in parte ſatisfacere. Dicendum enim erat, quanta me ſemper humanitate vir tantus amplecti perſeueraueris, vt mearum omnium rerum patronus extiteris officioſſimus, vt vitæ dignitatiſque meę rationem omnem fauore præſidioq; tuo tuendam, iuuandam, ſuſtentandam, ornandamque etiam ſuſceperis: denique author fueris, vt illuſtris adoleſcens Hippolytus, quem a ſummo Pontifice eius patruo mihi regendum, inſtituendumque mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit: vnde factum, ut aliquando mihi aſſerere, & intermiſſa per tot annos ſtudia repetere licuerit, quòdque parturiebam opus abſoluere demũ ſperem: quod omnium meritorum maximum ſemper appellabo. Nam etſi alia periucunda ſæpe mihi fuerant, nullum tamen hoc neque opportunius accidit, neque commodius. Cuius quidem conſilij mei maiorem in dies ſingulos fructum voluptatemque percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarum commercia conciliauerant, non obſcura forſitan extarent officia, dareturque interim occaſio, vt meũ ſummum erga te ſtudium inciperem omninò patefacere, quod omnium maximè cupiebam. Parum enim exiſtimabam talia mecum cogitaſſe, quæ menti ſemper firmiter inhæſerant, niſi res ipſa aliquo, vtut fieri poterat, ſigno cęteris omnibus innoteſceret. Viſum itaque eſt vnum è commentarijs, quæ per datum a te mihi otium conſcripſi, de myſticis Aegyptiorum literis tibi, ſi quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus,*
C *Sella, & Fulmen. Sella, ut quies demùm aliqua laboribus detur tuis, quos ut Rempub. Chriſtianam pleriſque locis conuulſam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæque vbique labefactata cerneres, prudentia conſilioque tuo reſarciendo, toleraſti. Currus, in quo doctrinæ ſapientiæq; tuæ ſublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ ſit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter a me factum, qui de picturis, de ſignis, de artificum operibus inſtituerim cum eo fabulari, quem conſiliarium, quem ſocium, vbi arduæ quæque res inciderint deliberandæ, maximi quique principes ſibi adſciſcere contendant: agnoſco quidem hanc culpam, & ineptè feciſſe profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: ſed malui & a te, & ab alijs deſiderari prudentiam meam, quàm niſi hoc qualecunque eſt, feciſſem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obſeruantiam, officium denique ipſum forſitan exquiri.*

DE SEDE.

SVmmorum Principum ornamenta, inſigniaque & multa & uaria fuiſſe, alibi recenſuimus, ſed nullum vnquam ſella ſublimius, neque anguſtius, neque venerabilius habitũ. Reliqua enim ad humanę tantùm amplitudinis decus facere uidẽtur, hoc ad diuinę propemodum maieſtatis honores proximum accedit. Quare minimè arbitror me operam eluſurum, ſi multa quę de ſellę dignitate tradita ſunt a Veteribus, in commentarium hoc collecta, ſi quis huiuſmodi rerum cognitione delectetur, in promiſcuo vſu fecero, meaſque ſuper his lucubrationes ſtudioſis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

POrro perennitatis, æternæque quietis hieroglyphicum eſſe ſellam, pleriſque locis toto opere diſputatum eſt ex Aegyptiorum ſacerdotum inſtitutis, eoque præſertim loco, ubi ſedentis Cyno-

ſ"Cynocephalus."

cephali ſignificata percurrimus: ſic enim eum ſtatuebant, cùm Aequinoctij quietem æqualitatemque deſcribebant: quæ quidem neceſſe eſt ibi ſit, vbi nihil ſubſultat quod alterum inquietet, ſed omnia firma ſtabiliaque in æquilibrio conquieſcant. Quin etiam Veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicum, atque perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendum ſenio, inter loti arb ris ramos conquieſcere profitebantur: vtpote qui diuinitatē ex ipſo ſedentis habitu internoſcebant, quem nulla vnquam poſſet inquietatio ſollicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem aſſiduum ſacerdotem inſtituit, cui præter alia ornamenta ſellam etiam decreuit, & duos illi comites, Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiuſdem Numæ præceptum fuit, vt poſt adorationem ſederent, boni ominis cauſa, vt Plutarchus arbitratur, quò ſcilicet preces eſſe ratas augurarentur: Religionem hanc ſella ſuper, ſecuti plurimùm ſunt Romani Principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Saſſianum Antoninum inter Diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam ſtatuas ſedētes ciuili habitu illi decreuit, Diuos eos, ex eo quòd ſederent interpretatus. Naſamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare ſe arbitrabantur, eo quòd fierent Dijs ipſis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum ſedere, ac ſedentes etiam ſepeliri volebant.

AETERNITAS.

Auſonius, Ammian. Alciatus. Marcellinus lib. 15. Embl. 114. Marc Aene. 1 alijq; multi Romā Aeternā dixere. Aene li. 1. μὲν εἰδὲ Ε'σία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη, At ſola Veſta manet in Deorū domo. Caligulæ, & Titi Veſpaſiani numi. Iuliæ Auguſtæ & Fauſtinæ pſæ numi. M. Aur. Antonini Brit. M. Iul. Philippi numi.

SEllam hanc æternitatis ſignum oculata fide perſpicimus in numo quodam in quo Romæ ſimulachrum eſt in ſede cum ancili & inſcriptione: ROMAE AETERNITAS, cui ſcilicet Iupiter apud Virgil. fateatur nec metas rerum nec tempora poſuiſſe, ſed imperium ſine fine decreuiſſe. Nam & ipſum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ ſignificatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inſcriptio eſt: CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem ſimulachrum eſt ſedens dextera genium porrigens, læuà verò iaculum terræ affigens, cum eadem Aeternitatis inſcriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis ſignificatio effecit, vt & Veſta per ſedem exprimeretur, vel ſella illi ante omnia dedicaretur. Itaque Dijs reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digreſſis, ac alatum Iouis currum ſubſequentibus, ſola Veſta reſidet domi, eaque ubique ſedens ſculpi & pingi ſolita. Nam in Caligulæ numo gemmata ſella ſedens, dextera pateram porrigit, ſiniſtra contum terrę affigit, cum eadem inſcriptione, VESTA. In alio Titi Veſpaſiani, ipſa eadem ſedens cum conto, dextera genium ſuſtentat: literę, VESTA. In numo hoc inſcriptio infernè, in altero ſupernè poſita eſt.

DIVVS.

EAdem ſpecies, vti ſuperiùs de Baſſiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum oſtendit, quod ex inſcriptione, quæ eſt, DIVVS, intelligitur. Numus eſt cuius inſcriptio, DIVVS AVGVSTVS, ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipſa ſella ſedens conto innixa, dextera duas ſpicas porrigit. In Iuliæ Auguſtæ numo Dea ſignata eſt ſella ſedens, pinum dextera prætendens, Leone accumbente: inſcriptio, MATER DEVM. In Diuę Fauſtinæ Piæ ſimulachrum muliebre eſt ſedens cum lancea, ſignis antè affixis, quod pilam cui Aquila inſidet porrigit, inſcriptio, MATRI CASTORVM. Nam M. Antoninus eius maritus Fauſtinam ſubito morbo exanimatam, diuam a Senatu appellatam gratulatus eſt. F
Matrem verò caſtrorum ideò ipſe vocitare ſolitus, quòd eam ſecum & in æſtiuis habuerat.

SECVRITAS.

CVm verò proprium Deorum ſit perpetua frui quiete, neque ullos humanę uiciſſitudinis caſus in poſterum expaueſcere, ſecuritatem inuenias hieroglyphicè plurimum ſella compoſitam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea ſedens caput manu ſuffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput ſuſtentat, eadem ſellæ innititur. Inſcriptio eſt, SECVRITATI PERPETVAE. In altero Imp. M. Iul. Philippi Auguſti, Dea ſedens eſt, quę dextera ſagittam tenet, læuam ſupra caput tollit innixam ſellæ. Inſcriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cęſaris Aug. P. M. TR. P. P. P. Dea ſedens ara appoſita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio ſuſtentat, cum inſcriptione, SECVRITAS AVGVSTI, quod mihi reducit in memoriam dictum illud: *In utrumque aurem quieſcere*.

CONGIARIVM.

Clodij Pupieni, et Domitiani numi.

IAm & congiarium dari ſolitum ſimulachris tribus pro tribunali ſedentibus, in numo Clodij Papieni cernitur. Et in numo Domitiani COS. XIII. congiarium ipſe ſedens pepulo elargitur, cum in-

A ſcriptione, LVD. SAEC. Aedes verò iuxtà ſita eſt, & in tribunalis facie literæ appoſitæ ſunt. S. V. F. P. D. quarum ſententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: *Sedem vouit firmam primo decennali.*

AEDITVMVS.

AEditumum quoque ſignificaturi ſacerdotes iidem Aegyptij, hominem pro templi foribus in ſede ſtatuebant, eo amictum indumento, iiſque geſtaminibus ornatum, quæ latè Euſebius lib. II. de præp. Euang. recenſet, vbi templum Serapidis deſcribit, & cuſtodes hos ipſos paſtophoros enumerat, à ſacerdotali ſcilicet habitu ſic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos, quaſi ædium intumos, aliàs æditues, à tuendis ædibus appellatos, ut apud Chariſium eſt. Præuidit Dauides principes ſacerdotum è Iudæis futuros, qui aduerſus Chriſtum inſurgerent, cùm dixit: *Aduerſum me loquebantur qui ſedebant in porta.* Nam & idem mos pro templo ſeſſitandi, apud Hebręos etiam fuit. Sed cur ab Aegyptijs, à gentibusve alijs exempla quęrimus, cùm Diuinæ ubique literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas *Deum Iſrael ſedentem in ſede ſua*, & Eſaias, *Dominum ſedentem ſuper thronum excelſum atque ſublimem*, & apud Hiere. *thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, ſanctificatio noſtra ſuſtentatio Iſrael*: quæ quidem omnia firmum & ſtabile Dei ſignificant imperium: &, ut inquit Adamantius, ſiue de Chriſto volueris iſta intelligere, non peccabis: ſiue de Patre, non impiè ſenſeris: eſt enim thronus gloriæ excelſus, & à principio, Aſſertor noſter: proptereà regnum eius & ſanctificatio noſtra Chriſtus eſt: quia & ille ſanctificans, & nos ſanctificati ex uno omnes ſumus. *Ideò verò eum ſedere dicimus*, ait Euthymius, *quòd hinc Regiam eius dignitatem, ſtabilitatemq́;, & venerabilem iudicis auctoritatem imaginamur.* Ita ſedere ſuper ſedem ſuam dicitur Deus, qui latè Dominus ſuper omnes

Thronus gloriæ qd.

B gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & pleroſque alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos ſibi addicendos præſagiſſet: *Ponam*, inquit, *thronum meum ad Aquilonem*: inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot ſęcula, inquietioris vitæ prouincias continenter effluxit. Cùm verò ſuper Cherubim ſedere ponitur Deus, intelligitur de ſumma ſcientiæ plenitudine, quæ tum Angelis, tum uiris inſigni pietate præditis ſuperaſtitit, de qua Salomon Prouerbijs: *Anima eius ſedes ſapientię.* At ſcabellum à ſcamno ſede diminutum, humilitatis & ſubiectionis, inquit Eucherius, indicium eſt, ut in Pſalmo: *Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Accipitur & pro Chriſti humanitate, ut: *Adorate ſcabellum pedum eius.* Nam & pedes pro Filio ponuntur in Diuinis, ſicut pater, de quo loco ſuo.

Non ſileo- lit, ut pũ, ſed ferrea ut impĳ. Pſal. 110.

DOCTRINA.

PLeriſque verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ ſignificatum habet, atque ita D. Hieronymus, & plerique omnes interpretantur locum Euangelicum: *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi.* Ita illud Pſal. I. *Et in cathedra peſtilentiæ non ſedit*, quod pro doctrina non ſana interpretatur Euthymius, Hæreticorum ait Eucherius: beatiq; porrò illi habentur, qui pro ſceleratis non ſteterint & cum impijs atque peruerſis minimè ſederint. Quamuis pro peſtilentia nonnulli accipiant, deriſores, & pro cathedra, ſocietatem, ponant: ut ſit, neque commercium habuit cum ijs quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisq; mortalium animis exercetur. Quòd verò Paraphraſtæ nonnulli ſcripſerint, neque ſocius fuit eorum qui ſtudio faciunt malè, multò minùs eò dementiæ per-

Per cathedrã quid.

C uenit, ut impoſtorum illi vita placuerit. Latinum eſt omninò: *Aſſidere cuipiam*, pro ſocium eſſe, uel ſimilem, uel imitatorem. Hinc Horatius in Epiſtolis:

Parcus ob hæredis curam, nimiumq́ue ſeuerus
Aſſidet inſano.

hoc eſt, par, vel ſocius, aut ſimilis eſt inſano. Sunt qui cum ſuperiore ſignificato conſentientes, per cathedram hoc loco perſeuerantiam, & firmitatem in malis operibus ſignificare velint. Nam deſidere, vnde deſes & deſidia, cunctationem indicat huiuſmodi.

Nã ſedendo & quieſcendo fit anima prudens, ait Philoſoph⁹.

CONSVLTATIO.

QVin & conſultationem per ſeſſum ex Aegyptiaca doctrina ſignificari manifeſtum. Vulgatumq; apud nos illud de Romanis, Sedendo eos viciſſe, quod ea conſilia referunt eruditi, ut apud Plautum is, qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit, & quod apud Maronem: *Turnus ſacrata valle ſedebat*, legitur, exponit Seruius, ſedere, eſt conſilium capere. Multaq; apud alios etiam in hanc ſententiam. Non otioſè poſitum eſt in ſacris concentibus, Pſal. 49. *Sedens aduerſum fratrem tuum obloqueris*, id enim καταλάλεις indicat. Sedens, hoc eſt, conſultò, non ſubita ira aliqua percitus, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, ſed animo conquieſcente, & ſpontè de calumnijs agitante, vel aliquid quod obeſſe poſſet, excogitante.

Aen lib. 9. Apud Varronem lib. 1. cap. 2. de re ruſtic. Vergil. 6. Aeneid. Vel potius quòd ad ares, quàm ad uires. Et cum uoluptate.

CESSATIO.

NEque deſunt, qui ſedere pro ceſſare ponunt. Horatium ſecuti, qui de puſillanimo dixit:

Sedat qui timuit, ne me ſuccederet.

Ac pcunctari, & ſe pigrè gerere, ut Cicero in Piſonem.

Vti ſtare, ad expeditionem paratum eſſe interpretantur. Ita Maro: D

Aen. li. 2. -- *Stat ferri acies mucrone coruſco,* *Stricta parata neci.*

Ita pro deſide ſedentem, uel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiſerim, implorantium opem fuiſſe morem apud hoſpites, quos adiiſſent, in foro ſeſſitare, quod apud Alcinoū feciſſe Vlyſſem Homerus ſcribit, neque diſſimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volſcorum Principis ſupplicem factum ad focum ſedentem ſcribit Dionyſius Halicarnaſſæus. De Themiſtocle quoque in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos hiſtoricos.

AEDILIS CVRVLIS.

ERat verò ſella eburnea proprium Aedilium Curulium hieroglyphicum, quod quidem quoniam alijs aliquot Magiſtratibus debebatur, animaduertendum apud Plutarchū in Mario, duos apud Romanos Aedilium ordines fuiſſe, quorum alter ſella, quæ curuos pedes haberet, vtebatur, in qua ſedentes ius dicebant: huicque honori aderat Magiſtratus nomen. Inferiorem alterum Popularem vocabant. Quòd ſi quis a maiori honore decidiſſet, rurſus ad alterius petitionem accedere conſuerat. Pauloq; infrà: Marius cùm ad Herennium reſponderet, huiuſmodi ſellam ἀγκυλοπόδα memorat, quæ cuiuſmodi eſſet, in numiſmatis intueri licet: duæ enim huiuſmodi cauſæ habentur ſuper tribunali, in M. Plætorij Aed. Cur. numo, ut omninò inde qua fieri ſpecie ſolerent ſellæ illæ, conſpicuum ſit. Magna autem ambitio Romanis fuit eburneis huiuſmodi ſellis ad clariſſimos quoſque Reges, quorum amicitiam ſibi conciliaſſent, dono miſſitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Maſiniſſæ Numidarum Regi miſſa ſunt, ſella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoque cum donis alijs ſella miſſa, cùm is ſe Carthaginenſibus inimicum, Romanis amicum per legatos profeſſus eſſet. Et Ptolemęo Aegypti Regi, cùm legati ad commemorandam renouandamq; amicitiam miſſi ſunt, tulere dona, togam, & tunicam purpuream, cum ſella eburnea. Et Conſules, cùm Magiſtratum inibant, in ſella eburnea ſedere ſolebant. Vnde apud Ouid. in Faſtis: E

M. Plætorij numus.

Et noua conſpicuum pondera ſentit ebur.

Sed hæc miſſa faciamus, quæ omnium ſunt hiſtorijs peruulgata, in currumque protinùs a ſella ipſa inſiliamus.

DE CVRRV.

PRoximus ad ſedem accedit currus, multis & ipſe hieroglyphicis inſignis, quæ commemorare infiniti propemodùm operis labor eſſet: ſedenim ea tantùm recenſebimus, quę uel in numis, uel auctorum de uetuſtate libris comperiūtur, & ſi qua facient ad pietatem, ea nequaquā diſſimulabimus.

TRIVMPHVS.

Statuæ triumphales.

SAne conſtat, apud Romanos & gentes alias currum Triumphi ſignificatum habuiſſe, cuiuſmodi uictoriarum monumenta paſſim in numis, in aris, in arcubus conſpiciuntur. Ijs autem qui triumphaſſent, ſtatuæ in curribus ponebantur, quæ ob id Triumphales appellatæ ſunt. Earum uerò ſtatuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, Corona aurea, ſella Curulis eburnea, eburneus Scipio, rota picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de cauſa dictam uolunt, quòd curru honoris gratia ſoliti erant in Curiam uehi Senatores, qui Curulem magiſtratum, hoc eſt, maiorem honorem geſſiſſent, in quo curru ſella eſſet, ſupra quam conſiderent. F

AMPLIATOR IMPERII.

TRiumphalis autem effigies Romę iis omnibus decreta eſt, qui fines Imperij ampliaſſent. Auguſtus verò memoriæ Ducum, qui populi Romani Imperium ex minimo maximum reddidiſſent, proximum à Dijs immortalibus honorem præſtitit: itaque & opera cuiuſque manentibus titulis reſtituit, & ſtatuas omnium Triumphali effigie in utraque fori ſui porticu dedicauit, profeſſus edicto, commentum id ſe, vt illorum ueluti exemplar, & ipſe dum uiueret, & inſequentium ætatum Principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

M. Agrippa numus. C, pro Q, litera vſurpata.

IN numo M. AGRIPPAE COS. III. ab altera facie Neptunus eſt, Equos agens flagello ſublato, ipſe currui cymbæ ſpeciem præ ſe ferenti inſiſtens. Cymba inter utrumque Equum ſita. In puppi eius nauigij auis eſt alis ſurrectis, quæ aquilæ ſpeciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS AECORIS. Vnde apud Horatium illud *Suſpendiſſe potenti veſtimenta maris Deo*, vbi animaduertendum eſt C, literam apud nos ordine tertiam, pro Q. poſitam more maiorum, qui Q. literam olim excluſere, ut Velius Longus atteſtatur, neque Nigidio Figulo in Commentarijs ſuis unquam poſita eſt, teſte Victorino Numi verò huius ſpecies nimirum uictoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam oſtendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Aen. lib. 8.

Parte

A *Parte alia uentis & Dijs Agrippa ſecundis*
Arduus agmen agens, cui belli inſigne ſuperbum
Tempora nauali fulgent roſtrata corona.

Sunt etiam numi alij in uictoriæ huius memoriam cuſi, in quibus triremes tridentalibus roſtris prææditæ conſpiciuntur, ut tandem aliquando Virgilianum illud incolumitati ſuæ reſtituatur, *Roſtriſque tridentibus*, de quo in ijs quæ circa Virgilianę lectionis caſtigationem olim elucubrauimus, plerique dubitant. *Ibid. lib. 9.*

I M P E R I V M.

IMperium autem, aut ſummam rerum, ſpecioſioreſque magiſtratus, aruſpicina quoque per currum ſignificauit. Nam Tarquinius, cognomento Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè abſoluiſſet, currum quendam fictilem Thuſcis quibuſdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam confectum figuli in fornacem intuliſſent, non ut reliqua fictilia humore expreſſo exilior euaſit, quàm impoſitus eſſet: ſed fermentati panis inſtar intumuit, eoque magnitudinis cōcepto robore duritiaque increuit, ut uix ſublato fornacis culmine, parietibuſque diſiectis, educi potuerit. Conſulti ſuper hoc aruſpices, reſponderunt, apud quos eiuſmodi currus aſſeruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi.

N V P T I AE.

EIuſdem boni ominis cauſa, & aucupandæ felicitatis affectatione inſtitutum apud ueteres erat, ut noua nupta curru uecta traduceretur: quod Heſiodus, ſiue is Ariſtophanes Grammaticus fuit, B Scuto Herculis ita deſcribit:

Τοὶ μὲν γὰρ δ᾽ σωτρου ἐπ᾽ ἀπήνης ἦγον
Τ᾽ ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ᾽ ὑμέναιος ὀρώρει.
Hi curru inuectam geniali uirginem amanti
Traduxere viro, paſſimque Hymen Hymenæus *Excitus cantu.*

Et ligneum ſponſæ ſimulachrum Citheronis conſilio fabrefactum, pro Aſopi filia ſuppoſitum, & in curru conſtitutum ab Ioue reperias: quò Iunonem, quæ diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tres tantùm vectari ſolitos, Sponſam, quæ ſederet in medio, Sponſum, & Parochū, Pauſanias tradit. Parochum eum nimirùm intelligens, quem nos hodie anuli maritalis Compatrē appellamus: πάροχοι γὰρ παραβάται παραπίσμποι, καὶ οἱ συμπορευόντες τῇ νύμφῃ ἐπὶ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι.

T E R R A.

QVod verò Cybelem curru inuehi finxerunt, cùm eadem & tellus ſit, terræ ipſius libramentum in aere pendentis indicare Lucretius putat.

Hanc ueteres Graiùm docti cecinere Poetæ,
Sedibus in curru bijugos agitare Leones,
Aeris in ſpatio magnam pendere docentes *Tellurem.*

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, vni illi ueteres maternæ uenerationis meritò cognomen indidiſſe, quando ita hominum illa mater, ut cœlum Deorum, habita eſt. Hæc nos naſcentes excipit, natos alit, ſemelque editos ſuſtinet ſemper, nouiſſimè complexa gremio, iam a reliqua natura abdicatos, tum maximè ut mater operiens. Quòd ſi quis cauſam quæſierit, cur turrito capite conſpicua ſit, eam Lucretius rationem in hunc modum expreſſit. *A Plinio lib. 7.*
C

Muralique caput ſummum cinxere corona,
Eximijs munita locis, quòd ſuſtinet Vrbes,
Quo nunc inſignis per magnas prædita terras
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelſis locis urbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus inſedit, quàm ut difficilior hoſtibus acceſſus foret.

Tum quòd Κύβελη ἡ ῥέα παρὰ τὰ κύβελα ὄρη, Cybele Rhea a montibus Cybelis dicta.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenſes dedicarunt, poſteaquam is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera inſula pulſus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auſpicatiſſimę dederit, alio loco diximus copioſiſſimè.

C I R C E N S E S

LVdos Circenſes per bigas & quadrigas, quæ tot numis ſignatæ ſunt, ſignificari, ſatis omnibus innotuit, uniuerſa Græcia cum Romanis eo ſpectaculorum genere per multa ſecula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum factionibus, ut in uictoriarum eorum memoriam numi ipſi & bigati, & quadrigati cuderentur: de quibus in uita Veri apud Iulium Capitolinum legas, poſtulatum interdum a populo Praſinianorum aureorum modium propter Equū ex factione Praſina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, ut aliquot habent codices, Parſimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: ſed ueluti Capitolinus a Veneto, Venetianum fecit, ita Praſinianum a Praſino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS. D

IN cœlo quoque Aurigæ ſpecies oſtenditur, de quo ita Theon in Commentarijs Arati: *Fabularum ſcriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adſcriptus eſt, eſt imaginem eſſe dicunt Bellerophontis, uel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: ſolenniaque l ..ius rei ſacra in Argis primùm inſtituita, quòd primus iũxerit, currum.* Sunt tamen qui putent Myrtilli, ſunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit, ſunt qui Oenomai figuram eſſe contendunt, Atque ita Græcia demum eſt in unaquaque re contentioſa.

DIVINA MAIESTAS.

SEd enim cur nos mortalium fabulas æquo curioſiùs proſequamur, cùm Deus Opt. Max. ſuaſe conſpicuum authoritate nobis exhibeat? cuius ſumma maieſtas, qualiſque videri cœlicolis & quanta ſolet inuehitur curru, nõ eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ ζεὺς πετεινὸν ἄγων ἅρμα πορεύεται, ſed de curru loquor quem Hetruſcorum monumenta obſeruanda nobis vetuſtate oſtendere, quem ex Aramæorum arcanis profundiſſimæ doctrinæ uir Aegidius Viterbienſis, in Circum ætate noſtra primus induxit. Verùm ſuper hoc quædam altiùs repetenda ſunt. Aramæi vnum eundemque librum duas eſſe leges dixerunt: alteram ſcriptam, alteram a Deo Moyſi traditam: illam populis, hanc ſapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formã gerentem: in illa hiſtoriam orbis conditi atque adminiſtrandi, in hanc formulam adumbratæ atque ad effigiem expreſſæ diuinitatis oſtendi, Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumque Saturni regno Iouis tanquam felicius anteponit: ſi quidem ſub Ioue, actio uitaque humana, ſub Saturno, verò contemplatio diuinorum ſignificatur. De quorum temporum felicitate Platonicam ita ſententiam Maro mihi uidetur expreſſiſſe, ut cum Platone currum agitet ad Palmam. Ait enim, E

Currus Platonicus.

Aramæi.

Geor. li. 1.

Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni,
Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat in medium quærebant, ipſaque tellus
Omnia liberiùs nullo poſcente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum uirus, ſerpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iuſſit, pontumque moueri,
Mellaque decuſſit folijs, ignemque remouit:
Et paſſim riuis currentia vina repreſſit,
Et uarias uſus meditando extunderet artes
Paulatim, & ſulcis frumenti quæreret herbam:
Et ſilicis uenis abſtruſum excuderet ignem,
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs ſubequuntur

Hunc imitatus Naſo, utriuſque regnum ita deſcribit:

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo,
Sponte ſua ſine lege fidem, rectumque colebat:
Pœna, metuſque aberant, nec uerba minantia fixo
Aere ligabantur, nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui, ſed erant ſine iudice tuti. & quæ multa proſequitur.

Sed ut ad rem noſtram conuertamur, utrumque duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BERESCIT, ac creationis hoc opus CVRRVS, & arcanæ intellectionis. Legis igitur ſecundæ huius quæ arcana eſt, per Meſſiam & ſuos aperienda, per ſpeciem Currus apud eos cõſcribitur, ἱερογλυφικῶς currum hunc Exechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: uidit enim in diuina luce tanquam ideas quatuor, atque ijs ueluti gemmis ac ſigillis, formati a Deo ſunt Angeli quatuor, omnium cœleſtium mentium & Duces & Principes. A dextera Dei gemma ea prima eſt, unde pulchra, grata lætaque omnia proueniunt: eamque uim Michaelem uocant. A læua gemma altera eſt, unde fortia, dura caſtigataque manant, ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentum Raphael. Quarto denique loco Vriel terræ proximus horum trium ueluti diſpenſator. Ita Michael, & Gabriel pro duabus rotis, Raphael pro ſella, quæ ſit media inter rotas poſita. Quarta Vriel pro axe, circa quem fabricæ huius eſt totius fundamentum. Duo illa priora nonnulli Brachia uocant: tertiũ & pectus & zonam: quartum tanquam uel pedes, uel pedum ſcabellũ. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hieroſolimæ euerſore: *Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Græca Theologia Michaelis uim in Deo uocat Venerem, Gabrielem Martem, Raphaelem Iouem, cui ſella propriè dicata eſt: & ſolem quartum, fœminæ mariſque uim habentem, omnis planè generationis initium, & Vrielẽ nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert uerſu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis: F

Currus Ezechielis.

Κούρη ϗ κόρε σὺ πᾶσι θάλος αἰὲν ἄδωνι.

Vt non ita commentitia eſſe uideatur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obſeruauit, & in Sympoſiacis latè diſputauit. Eorũ enim ſcenopegia in Bacchi celebritatẽ fieri putat, Adonimq; & Bacchum eundem eſſe. Rotis quatuor, ſiue gemmas, ſiue currus ipſius partes, aut membra libeat

appellare,

A appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atque quinque hæc diuini currus nomina alto myſterio vna locutione ſcribuntur in Canticis eam noſtri aſcenſum purpureum interpretati ſunt. Salomon ſcribit currum hoc modo: ARGAMAN. Prima litera ſit Vriel, per A, enim illi ſcribunt. Sequenti R, Raphael. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michael. Quinta N, Nuriel. Neque ſum neſcius, Hebræorum quorundam iuniorum ſuper Angelis, Planetiſque & ſignis, quibus imperitent, commentationes longè diuerſas eſſe, aliterque tradi in diurnis illis ſupplicationibus, quæ ſecundum doctrinam Cabaliſticam inſtitutæ dicuntur: cęterum Aſtrologos hi potius quàm Theologos ſecuti mihi videntur, qui Michaelis in Deo vim ita interpretãtur, vt numen incomparabile ſignificare dicant. Vnde illud in Pſalm. citant: *Deus quis eſt ſimilis tibi?* Mercurium è Planetis huic miniſtrum eſſe, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus ſint, ſiue (vt Græci dicunt) οἰκοδεσπόται, è cœleſtibus ſignis Gemini atq; Virgo: huiuſmodique genio die quarta preces allegandas. Et noſtri Michaeli munus illud attribuunt, quod Mercurio Græci veteres: qui ſcilicet animas cœlo inferat, atque alias ſub triſtia tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius ſtatuunt virgæ loco, vt pote, qui merita inquirat, bona malaque compenſet, proindeque vtut quiſque apud ſuperos uixerit, aut pœnis, aut præmiis afficiatur. Sed antequã à Michaele diſcedamus, quamuis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum uideatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaelem Occidentali vento præpoſitum, vt magna mihi de cauſa inſtitutum à Gallorum pietate uideatur, quod ad noſtra tempora magno cultu perdurat, honoratiſſimum ordinem cohortis Regiæ D. Michaeli dicatum eſſe. Sed vt reuertamur, Gabrielem iſti Deum fortem interpretantur, minoris tamen cuiuſdam fortitudinis eſſe. Lunam è Planetis huic miniſtrare, cuius gratiſſimum hoſpitium Cancer eſſe perhibetur, ſecundaque illi die ſupplicandum. Ex Raphaelis nomine atque ui, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Eſſe hunc Solem ipſum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: *Inuentum medicina meum eſt.* Leonis unius domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandaque. Ac, ne Apollinis & Aeſculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo cenſetur huius uero Aeſculapius: ipſa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo eſt, Aeſculapius ars ipſa. Vnde Maro: *Aen. li 7.*

Michael. — Torquatus ordo Gallorum D. Michaelis. — B — Raphael.

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina ſurgere vitæ,
Ipſe repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ad vndas.

Ars igitur Aeſculapio attributa, per quam bona comparatur ualetudo: vtpote quæ in curatione ipſa verſetur. Eſt & Zamael, cuius munus vleiſcendi, uenenaque diſpergendi eſſe perhibent, vberrimæ illi bonorum omnium largitioni ſemper oppoſitus. Martem hunc eſſe Græci uolunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaelem mox enumerant, in nomineque id eſſe ſignificatum autumant, vt Deum benignè nobis omnia reſpondere, ac omnia ipſo horreo mortalibus elargiri interpretentur. Eſſe hunc Venerem, qui Tauro Libraque delectetur: ſexta illi die ſupplicandũ. Zadchielem inde deprehendere, qui Dei iuſtitiã, & quintæ diei ſacrificia, preceſque procuraret: vnde nonnulli quinarium iuſtitiæ dedicarint. Eſſe hunc Iouem, nam ut Maro: *Rex Iupiter omnibus idem.* Iſque, vt illi commenti ſunt, Sagittario atque Piſcibus præficitur. Caphzielem demùm ſeptimæ lucis curam gerere, eaque mortalium preces ſibi depoſcere. Ab eo uim frigidam emanare, qua ſcilicet ſingula in inferiori mundo concreta condeſentur. Nam uti calidi eſt diſſoluere atque rarefacere, ita frigoris eſt ſolidare coagulareque. Saturnum hunc noſtri uocant, qui Capricornum & Aquarium ſedès habet. Sedenim vt in curru ſatis expatiati, metamque ipſam ritè circumuecti, eodem, vnde curſum auſpicati ſumus, reuertamur, id aliqua egere uidetur elocutione, quòd à Platone regna duo poſita diximus. Is ſiquidem multò antè tempore præſagiſſe uidetur, quæ nunc demum ſperamus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis eſſe, ac perinde Fatalem dici. Appariturum uerò olim alterum ſub Saturno huic oppoſitum, ab Occidente ſcilicet Orientem verſus, in quo ſpontè naſcantur homines, & à ſenio in iuuentutem regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi uelint, cuius lege fatali manifeſtus hic manifeſti mundi ordo diſponatur. Præterea animorum uitam in corporibus concretis ab Ioue eſſe, ſenſibuſque & rerum agendarum ſtudio deditam. Saturnum uerò ſupremum inter Angelos intellectum, cuius radijs animi etiam ultra Angelos illuſtrentur, accendanturq; & ad intellectũ pollentem uitam continuè pro uiribus erigantur. Quæ quoties ad uitam huiuſmodi conuertuntur, ſub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue uerò, cum rerum humanarum negotiis implicantur. Plotinuſque regnare nos ait ſub hoc uel illo, prout ſecundum hunc vel illum egerimus. In hac autem uita ſpontè regenerari dicimur, rurſumque iuueneſcere, ac in dies magis efflorеſcere, cum ſana bene inſtitutę mentis optione ad meliora contendimus: de quo Paulus Apoſt. *Homo interior renouatur in dies.* Atque paſſim in diuinis literis de iuuentute noſtra, quæ ſit ut Aquilę renouanda. Quod ſi ullo unquam tempore ſpes affulſit ut mortales hęc eſſent conſecuturi, nunc ſperandum maximè, cum eorum omnium ingenia, quę aliquē uerę lucis fulgorem conſecuta ſunt, maiorum noſtrorum errores, qui tot annos uni tantum ſenſui adhæſere, deprendere iam incœptarunt, omnemque ſtudiorum ſuorum conatum ad ueritatem ipſam conuertere, ſanctioreſque

Zamael. — Nanael. — Zachiel. — C — Caphziel. — Platonis regna duo.

que

que diſciplinas adamare. Adiuuant inſuper hanc proborum hominum uoluntatem, ſanctiſſimorum auctorum ſcripta, lucubrationeſque & documenta, quæ de uetuſtatis eruta uoraginibus quotidiè prodeunt in lucem. Et iam ille minimè cenſetur eruditus, quantumlibet Græcè, Latineque ſciat, qui Iouem ſcrutaturus cœleſtem non inſiliat in currum, qui ſacra non attigit, qui diuina non eſt imbutus diſciplina, qui Chriſtum atque adeò Chriſtianæ inſtitutionis uolumina non affectatur, quid myſteria ſibi uelint, non exquiſierit, quaque ratione Deo animum aſſerere poſſit, inſpicere neglexerit. Verum ille omnium optimè peritus, qui lutoſas, fæceque conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritque, à terraque ſublatus cœleſtium Circenſium pompam comitatus eò peruenerit, ubi ſparſas manu ueri Iouis fruges, donariaque percipiat, opipareque & ipſe & iugales excepti, amœniſſimi lautiſſimique diuerſorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, ſtudiaque omnium reliqua, nihil aliud niſi ſummam eſſe uanitatem.

DE FVLMINE.

IOuem igitur in alta ſede conſpicuum alato inuecti curru conſecuti ſumus. Quò uerò eum eſſe Iouem agnoſceremus, nullum manifeſtius ſignum fuit quàm fulmen eius manu prætentum: quare cum id geſtaminis ad Iouem præcipuè pertineat, non ſecus ac ſella, de fulmine dicere, minimè alienum eſt ab inſtituto negotio futurum.

IVPITER.

Ioui cur datū fulmen.

OMnibus vtique vulgatum eſt hieroglyphicum illud: *Fulmen ſupremi Iouis geſtamen eſſe*. Sed ut nunc fabulas diſſimulemus, ueram figmenti cauſam afferamus: ſi quidem hoc ipſius fulminis naturam exprimere uidetur, quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à uentis aera conſperſus, ubi contrariæ naturæ uiribus ſolicitari cœpit, ſeſe in globum colligit, & aduerſus algorem ualidiſſimè reluctatur: urget algor uentis ingruentibus, ille ſeſe magis ac magis adſtringit, quoque anguſtius premitur, eò ualidior euadit, ac ſimulac extremam intentari ſibi uim intelligit, totis erumpit viribus, craſſioreque aere, qui circumfuſus eſt, diſrupto, uiam ſibi cum ſtrepitu & incendio patefacit. Suprema uerò illa pars elementorum, unde calor emanat, cum Ioui ſit attributa, ideò illum uetuſtas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaque Iouis paſſim cum fulmine fieri conſuerunt, cum vno quidem frequentiſſimè: ſed & cum duobus fulminibus aliquando Ioui ſtatua poſita eſt: ut apud Elidem Olympię Iouis Horcij nuncupata: ea quidem ſeuera minacique effigie, utraque intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen deſcenſuri ſuper mactati Porci exta iurabant, nihil ſe dolo malo facturos, aut ſecus quam Olympię leges paterentur auſuros. E

FAMA LONGE LATEQVE PROPAGATA.

Varia fulminis ſignificata.

ILlud verò præcipuum fulminis ſignificatum eſt, ut uocem procul auditam, hoc eſt, famam rerum geſtarum longè lateque per immenſa terrarum ſpatia diffuſam, expatiatamque præ ſe ferat. Tranſit & illuſtrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum ſeriem propagatam. Aegyptij enim ſacerdotes huiuſmodi gloriæ amplitudinem oſtendere ſi uellent, Vocem, ut ipſi dicunt, aeris quippe tonitrum, hoſt eſt ipſius fulminis imaginem deſcribebant. Nihil enim magis, nihil ualidius nec terribilius tonitru ſonare conſtat. Eaque de cauſa Apelles pictor, (uti in Armorum commentario diximus) cum Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu poſuit, quo nominis eius amplitudinem ex rebus ab eo geſtis longè lateque propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Poſita ea tabula (vt Plin. ait) in templo Dianæ Epheſiæ, 20. talentis auri picta. Eo uerò artificio fuit, ut digiti eminere uiderentur, & fulmen extra tabulam eſſe. Sedenim Lyſippus ſtatuarius factum ut adulationis plenum improbauit, quare haſtam ipſe in manu Regis poſuit: qui quidem, ſi uera quis de Alexandro, non fabulas conſcripſiſſet, famam eius ne una quidem ætate ſuperfuturam iudicaret, nedum id aſſequi meritus ſit, ut diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, ut ſe decreto publico Deum inſtituerunt. Ea res cum matrem Olympiam etiam offendiſſet, magnæ integritatis fœminam, Rex ipſe ut incœptum excuſaret, & inſtitutum ſuum approbaret, inſigne uolumen ad matrem ſuam conſcripſit, ut apud Cyprianum legi: quo rationes multas oſtendit, Regibus ſuis Apotheoſin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam ſeruari, indeque colendi & ſacrificandi, ritum inoleuiſſe. Sanè quidem Athenienſes ipſi, qui doctrina & ſapientia ſemper inſignes habiti ſunt, cùm XII. tantùm Deos anteà colerent, Alexandrum tertium decimum appellauere, honoreſque illi adhuc uiuenti inſtituere, qui tamen vulneribus ſæpè confoſſus, morbiſque tentatus: ac poſtremò uita functus, ſe mortalem oſtendit, qui Deorum interim concilio adiectus erat. Quare Lacedęmonij literis acceptis, argutè libereque admodũ more ſuo reſpõderunt, ἐπειδὴ Ἀλέξανδρος βούλεται Θεὸς εἶναι, ἔστω Θεὸς, *Quando quidem Alexander vult eſſe Deus, eſto Deus*, quo decreto id declaratũ uoluere, nullam aliam fuiſſe cauſam, neque meritũ aliud cur Deificatio eſſet. F

Nimirum Damis. Plut. in Apopht.

Alexandro

A Alexandro decernenda, niſi quòd ipſe ita vellet. Ceterùm is qui adhuc uiuens diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem poſt obitum iuſtis honeſtabatur, ad grauiſſimam uſque Olympiæ matris lamentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges ſuos, ut nuper dicebamus, pro Dijs colere. Nam & Romani non tantùm Reges pleroſque ſuos, verùm etiã eorum uxores Diuinis honoribus honeſtarunt, & nonnullis templa, & ſacra etiam inſtituerunt. Quantùm uerò pertinet ad fulmen, eo tolerabiliùs id Alexandro concedendum, quò inſolentiùs Lyſimachus ab Alexandri morte particulam eius regni ſortitus, non quam armis uirtuteve vlla ſua ſubegiſſet, ſed ex Regis tabulis adeptus eſſet, lancea cœlum tangere ſe iactabat, quod tantundem erat, ac ſi famam aſtris terminare ſe diceret. Qua de cauſa Paſiades Byzantinus hominis uanitatem irridens, ad ſuos conuerſus ait: *Cauendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat*. Quodque impatientiùs aliquis ferat, Clearchus Heracliæ tyrannus fulmen geſtauit, & ex liberis unum tonitrum appellauit. Quanta uerò Cliti, quanta Demetrij fuit inſolentia, quorum iſte non magna admodùm regni parte ab Alexandro accepta, Iouem ſe uocari paſſus eſt, reſponſa ſua pro oraculis haberi gauiſus: ille, quatuor ad ſummum nauibus demerſis, Neptunus uocitari uoluit, tridentemque geſtauit? Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectum inſaniæ, ut flammas Iouis, & Olympi ſonitus imitaretur. Nam, ut apud Maronem:

Liſimachi ſtulta ambitio.

Aen. lib. 6.

Quatuor is inuectus Equis & lampada quaſſans,
Per Graium populos, mediæq; per Elidis urbem.
Ibat ouans, Diuumque ſibi poſcebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
B *Aere, & cornipedum curſu ſimularat Equorum,*

Fabula.

Longè uerò feliciùs atque tutiùs Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta ſacra ad fulmina expianda noſcere cuperet, Egeriam conſuluit, quæ reſpondiſſe fertur, ut Auentinum peteret, & fontem, qui in antro quodam erat, melle & uino generoſiore inficeret, quò ſolebant hora certa Dæmones duo ſitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret uerò ille ſibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non conſpiceretur, ipſe tamen fontem intueretur, diſponeretque per fontis marginem retia, prout opportunum ſibi uideretur. His peractis Dij uenerunt, & potus allecti ſuauitate multùm ebiberunt: tandem ſopore grauati, ibidem, ubi conſtiterant, ſomno ſe proſtrauere, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes ſe captos, in uarias ſe formas transformabant. Sed cum nihil quicquam proficerent, ad ueras tandem effigies rediere, Numamque ut retia ſolueret, orauerunt. Rex ſe non priùs retia ſoluturum dixit, quàm de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, qua ſcilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quoq; modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino poſitum, ubi res hæc contigerat. Scio fabulam importuno loco poſitam, ſed quia non ita vulgata eſt, minimè fuit diſſimulanda. Ne uerò nos alienę gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen merito attributum dixerim, ea de cauſa, quòd annos uix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes ſubegerat, & Oceanum ipſum enauigauerat, ut non immeritò Cęſar, qui pari ſaltem animo ad eam rerum amplitudinem adſpirabat, cùm Gades ueniſſet (animaduerſa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque) vt Tranquillus ait pertæſus ſit ignauiam ſuam: quòd nihil tum a ſe memorabile actum eſſet in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet.

In Cæſare cap. 7.

C

CELERITAS.

Eſt enim fulmen ante omnia uelociſſimæ omninò celeritatis indicium, quam Poetæ cùm volunt exprimere, dicunt, *fulminis ocyor alis*. Idem ex antiquorum numis manifeſtum eſt: ut in eo cuius inſcriptio eſt, Q. Pilipvs, Equus habetur in pernicem curſum admiſſus, cauda exporrecta, fulmine ſubſequente, lancea protenta, quod innuere videtur, prouinciam ſuſceptam ſumma celeritate peragratam, negotiumque quàm ocyſſimè confectum. Nam & Ptolomæus, vnus ex Aegypti Regibus, promptitudinis & audaciæ cauſa *κεραυνὸς* appellatus eſt, ait Pauſanias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum eſt, Capreæ coopertum ſpolio, ſub cuius iugulo fulmen eſt, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegaſus, cum ſagitta ſubiacente, omnia uti palàm eſt uelocitatis indicia, cùm præſertim inſcriptio ſit, L. Papy. De quo quidem Papyrio, qui ob mirificam in agendis rebus feſtinationem atque celeritatem, Curſoris cognomentum meruit, multa rerum ſcriptores memoriæ prodidere. Equorum porrò velocitatem in Curuli certamine fulguri comparat Heſiodus Herculis Scuto, ubi dicit:

ἐπὶ δ' ἱππείου θόρε δίφρου ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

Quem Statius ſecutus ait:

Ilicet, igne Iouis lapſique citacior Aſtris.

Et inferiùs idem Heſiodus de Equis in curſum a Pallade concitatis.

Τοὶ δ' ἅμοδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

Quod proximè accedit ad Papiniam ſententiam.

CELE-

D

CELEBRITAS.

IN Augurali diſciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera uibratum, atque etiam per nocturnam imaginem in ſomnijs uiſum, celebritatem nominis, & magnarum rerum auſpicia facit. Nam Olympiæ Alexandri fulmen per ſomnium oblatum, futuræ in filio claritatis indiciū fuit. Illa enim priori nocte, qua ſe uiro adiunxit, exiſtimauit facto tonitru in uterum ſibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flammas inde latè diffuſas abire uiſum. Quid uerò hic memorem Iuliæ filiæ Cæſaris monumentum ictum fulmine? Quid Euripidis Poetæ Tragici, atque Lycurgi ſepulchra de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? Quid Eutimi Pictæ, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani ſtatuas eodem modo afflatas? quæque huiuſmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminum ſignificationibus edidimus, explicata ſunt: quorum ſignificata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruſpicum reſponſis, quàm euentis poſteà comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIAE VIS.

QVod verò de claris Eloquentia uiris dictum, ut de Pericle & alijs reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura diſpergere ſolitos, cùm orarent, tanta erat animorum percuſſio & in dicentium ſententia motus, tanta uerborum authoritas, de ſacra dubio procul lectione metaphoram ſumpſere. Pſalmo enim 100. ſuprà quartum & trigeſimum canitur: *educit nubes ab extrema terra, fulgura uertit in pluuiam.* Vbi per nubes uiri ſancti intelliguntur, per fulgura verò perſuadendi uis per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quod alibi Dauid: *Vox*, ait, *tonitrui tui in rota*, eo hieroglyphico ſignificat Euangelij uoces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ eſſent, & uniuerſum terrarum orbem (id enim rota eſt) commoturæ attonitumque reddituræ. Eodem modo per fulgura uerba Chriſti ſignari tradit Eucherius, eoque ſpectare Pſalmi dictum: *Et fulgura multiplicauit & conturbauit eos*, de Iudæorum confuſione, qui ei nulla in re vnquam reſiſtere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum caſtris, *Rameſen*, tonitrui gaudium interpretatus, diuina uerba, & quæ uoces ſunt in ſacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiatur. Fulminis uerò radij deſcripti, quæ ipſę coruſcationes ſunt, ad eiuſdem Euangelij pertinet claritatem & famam, de quibus Pſalmo. *Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terrarum.* E

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atque etiam in aliquot Neruæ numis cernere eſt fulmen in toto collocatum, quod manifeſtum & pulchrum admodùm eſt clementiæ ſignum: arguit enim offendendi poteſtatem penes ipſum Imperatorem eſſe, verùm ob eius clementiam quieſcere, quod perinde eſt atque illud, quòd Apum regem aiunt aculeo quidem præditum eſſe, verùm eum in uulnus nunquā exeri. Primā verò huius uirtutis laudem ætate noſtra tulit Iulius Medices Princeps noſter, qui ſimul ac bonorum in eum ſtudijs inclinatis Pont. Max. electus atque ſalutatus eſt omnium ſtatim, & earum quidem atrociſſimarum iniuriarum oblitus, ijs omnibus eueſtigiò pepercit, quod aduerſarios habuerat iniquiſſimos, quos hoſtes totius uitæ curſu perpeſſus erat infenſiſſimos, quique non bonis tantùm & fortunis eius, ſed & uitæ modis omnibus inſidiati ſæpiùs fuerant. Quare Clementis nomen, ut tantę manſuetudinis pignus, perpetuumque monumentum, aſſumpſit ita ſumma totius uitę moderatione conſeruauit, reque probauit, ut Chriſtianum demùm Pontificem mortales intueri ſe profiterentur. Sed enim cùm nobis de tanti Principis laudibus loqui non liceat, qui eius auſpicijs annos aliquot hominum luce uerſati ſumus, negotium aliis relinquemus, eam fuiſſe noſtri Principis clementiam profeſſi, ut uel hoſtes ad eam æternis literarum monumentis celebrandam impulſura ſit. F

Iulij Medicea clementia. Clemēs ſeptimus Pōtif. Max.

A

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. BAPTISTAM MONTANVM,

DE IIS QVAE PER SOLEM, LVNAM, ET STELLAS SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSQVARTVS.

SCribis, Clariſſime vir, vidiſſe te lemmata quædam mea in breue admodum compendium redacta, de Hieroglyphicis: quæ per Stellas apud Aegyptios ſacerdotes in doctrinarum ſuarum arcanis habentur: quod vt ad ſe mitterem Reuerendiſs. Cardinalis vtriuſque noſtrûm alumnus Hippolytus Medices, tantopere flagitauerat. Addis inſuper, cognouiſſe te rei iſtiuſmodi argumentum non in ea tantùm ſchedula contineri, ſed a me longè copioſius conſcriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nã quicquid erat, ad figurarum tantummodò formam ſpectabat, quibus pictor vteretur in Iulio illo ſidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipſe tanto ſtudio fouet. Nimirum video te, Montane eruditiſſime, Leonem ex vnguibus æſtimare voluiſſe: at in re mea non Leo, ſed Muſculus continetur, qui ſe olim apud Mithologos pro Leone auſus eſt venditare. Quantulumcunque tamen id ſit, quod ego præſtare potuerim, officij mei fuit, omni poſthabita cunctatione, obſequi viro, tum a primis ſtudiorum noſtrorum annis amico, tum ætatis totius demum curſu mihi ſemper admirando, tam in Philoſophia, quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, ſeu Græca, ſeu Latina quis poſcat, politiſſimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica, prout a me fuerunt interpretata. Sed noſti Stellas ſine Luna deſolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæque ſuarum ſemina conſpergant, niſi in Lunaris orbis paratiſſimum, vt ita dicam, horreum condantur, quæ poſtmodùm illa quaſi ſequeſtra terris demùm indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neque Luna neque ſtellæ ſine Sole ſui compotes eſſe poſſunt: quare Sol quoque his adnumerandùs, imò anteponendus. Ridebis, ſcio, non erubeſcere me, quòd auſus ſim de Sole, de Luna, de Stellis apud talem tantumque virum totius Encyclopediæ decus & ornamentum verba facere: ſed id me conſolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iuſſeris: quare ſi quid hæc attulerint tædij vel moleſtiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcumque, ſi leges hæc quæ ſunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantùm quæ me longè accuratiùs legeris, in memoriam tibi reducant, verùm etiam te Pierij tibi deditiſſimi memorem aſſiduè faciant.

B

C

DE SOLE.

COeleſtium corporum quæ die nocteque micant, ſignificationes dicturi, rationi conſentaneum eſſe duximus a Sole ipſo dictionem auſpicari: quando niſi Sol eſſet, neque Luna, neque Stellæ ullæ conſpicuæ eſſent, ut doctrina eſt Aſtronomorum, & res ipſa indicat. Cùm itaque Sol reliqua huiuſmodi corpora lumine illuſtret ſuo, noſtriſque videnda oculis offerat, ab eo, utpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

Macrob. li. 1. cap. 2. in Som. Scip.

DEVS OPTIMVS MAXIMVS.

Sic omnes Deos referri ad Solẽ probat Macr. Sat li. 1. cap. 17.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν, aduerſus Solem ne meiyto.

THeologi tam uetuſtæ Religionis, quàm noſtræ pietatis interpretes, Deum Opt. Max. & unum & lumen, & bonum appellauerunt. Eaque ratione Sol cùm ſit unus, unde illi nomen, quippe a ſolitudine: ſit lumen, ut ſenſu manifeſtũ eſt: ſit bonus, ut quotidiano cernitur experimento, Dei ipſius hieroglyphicum, nullo alio ſigno addito, perhibetur, E profano uerò cultu ante omnes Perſæ, reliqua Deorum omnium, quam gentes ipſæ uenerabantur, caterua reiecta, Solem Deum eſſe unicum arbitrabantur, ita ut nulla Dijs templa condenda eſſe crederent, ea inducti ratione, quòd uni Soli, quem colerent, uix mundus ipſe ſufficeret. Pythagoras tanta cum ueneratione proſecutus eſt, ut aduerſus eum nefas eſſe dixerit lotium effundere: utpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Heſiodus præceptum hoc ſumma religione obſeruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id

eſſe Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) D quod Sol inter ſenſibiles. Quæ verò de Solis ſimilitudine cum Deo referuntur a Ioanne, a Paulo, ab Hierotheo, abſolutiſſimè verò a Dionyſio, qui horum documenta literarum monumentis quàm diligentiſſimè commendauit, cùm ea quotidie per templa ſcholaſque omnes commemorata recitentur, ea hic ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Aegyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Euſebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & Stellas ita eſſe Deos intellexere, vt eos tantùm gignendarum abolendarumque rerum omnium cauſam affirmarent, quod iis congruit, quæ Plato Legum XII. de Parcis philoſophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδρὸν eſſe, hoc eſt, ferrum candefactum, arbitratus eſt, atque ita omnia ex eo gigni conformarique affirmabat, Ferrum enim ita diſpoſitum, in quod volueris opus informabis. Magnificentiùs Euripides Anaxagoræ diſcipulus, cum eodem ſentiens, Solem Auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditiſſimum optimumque Zenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum poſuere, lumenque eius & formam ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius poteſtas & magnitudo a Deo ſit, a quo vnà cum Luna fuerit creatus. Eaque ratione reprehendit & Homerum & cæteros omnes, qui Solem vnicum eſſe Deum crediderunt.

Ἥλιον μυδρὸν εἶναι καὶ διάπυρον. Solem candens ferrũ eſſe ac penitus ignitũ [illegible] Laer. [illegible]

Socratis piæ opiniõ.

V N I T A S.

SI quid autem eſt in rebus, quæ noſtris obijciuntur oculis, quod vnitatem ſignificare poſſit, nempe Solis eſt: id quod, vti dicebamus locutionis etiam etymon atteſtatur, a ſolitudine deductum, ſiue potius a Sole ipſo fiat ſolitudo. Sapienter itaque Alexander Macedo Dario amicitiam petenti reſpondit, nec mundum duobus Solibus poſſe regi, nec duo ſumma regna ſaluo ſtatu terrarum haberi poſſe, E quam ſententiam ex Ariſtotelis Ethicis ſibi deſumpſerat, qui diſcipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri ſententiam prætexerat:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum eſſe dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & τοῦ ἑνὸς cognomento ab Orpheo, a Platone, & a noſtris agnoſcitur.

Dictũ Alexandri Macedonis.

Non eſt bonum plures authoritatem habere ſit vnus princeps ac Rex.

V E R I T A S.

ET qua ratione Sol vnus eſt, eadem eſt veritatis hieroglyphicum, duplicia enim & multiplicia ſunt veritati contraria. Simplex igitur ſit, neceſſe eſt, quod verum cenſeri debeat. Hinc nudum effingitur ipſius veritatis ſignum: & quia omnia habet in conſpicuo, ex eo præcipuè veritas eſt. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον [illegible], quempiam loqui non debere monuit, facie ſcilicet contra Solem verſa, quod non eſſe manifeſtis repugnandũ ſignificare contendunt, neque hominẽ loqui ferè poſſe, quòd vndecũque verum ſit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem eſſe dicant. Sanè de ijs quæ liquido patent, apertamque in ſe continent veritatem, dici ſolet: *Meridiana eſſe luce clariora*.

Et veritas nuda ab Horat. lib. 1 Carm.

Aduerſus Solem.

C H R I S T V S.

AT ſacræ paſſim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt, vt illud: *In Sole poſuit tabernaculum ſuum* &, *Exijt de tribu Iudæ cuius ſignum eſt Leo Solare animal.* Plato in Repub. vt ſolet myſterijs ſuis inhærens, & Prophetarum, quos adijt, & audiuit, oracula depromens, Solem viſibilem Dei filium appellat: quippe qui Deum ipſum exſcribere non audeat, & a quoquam fieri poſſe diffidat. F Atque idem ſidem intelligendum, quòd vbique Chriſtus ipſe profitetur hominem imaginem eſſe inuiſibilis ſilij, qui ſi lux eſt vera, quæ mentem omnem illuſtrat, expreſſiſſimum habet ſimulachrum hunc Solem, qui eſt lux imaginaria illuminans omne corpus. Hinc patiente Chriſto aduerſa Luna deficiens, conſenſum nobis ſuæ naturæ perſpicue commonſtrauit, noſque iure optimo diem, qui Soli a Mathematicis adſcribitur, cũ Domini vocitamus, & eius cultui ſacrum dedicamus, vel hunc oſtendentes: non eſſe cur amplius corporeum Solem, vt olim Gentes, colamus, quaſi Regem cœli, & dominum, atque moderatorem, poſteaquàm Sol inuiſibilis, coæternus Patri, & coæqualis, per quem & cœlum & terra condita ſunt, ſitos in vmbra mortis homines illuminauit, eſtque, ut cum Simeone abſoluam, lumen, quod è gentium oculis tenebras diſcutiat, & electo populo gloriam afferat, nullo vnquam tempore defuturam. In aliquot antiquorum numis cernere eſt humanum caput radijs circumquaque diffuſis, cuius inſcriptio eſt, ORIENS. Siue igitur pro Sole, ſiue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatur, utroque hieroglyphico Chriſtum referre uidebitur, de quo Zachar. Propheta: *Ecce vir*, ORIENS *nomen eius, qui dominaturus eſt ſuper ſolio ſuo*. Alter quoque Zachar. antiquum hoc dictum atteſtaturus: *In quibus nos viſitauit*, ait, *Oriens ex alto, vt eos qui ſedent in tenebris & in vmbra mortis illuminaret*. Ideoque tam vox, quàm imago Orientis, Aſſertorem noſtrum ſignificat, ait Eucherius. Exorientis autẽ Solis imago altera erat apud Aegyptios ſacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, ubi infantem in ea conſidentem ſigurâſſent. [illegible] atque uapores illos matutinos, qui a Sole mouentur, ſtrictiori quadam aura refrigerantes potiùs quàm adurentes intelligi uolebant. Cæterum ego ſignificatum hoc ut exortum lotos indicet, inde ſumptum crediderim, quod ea ante Solis exortum implicata folia habeat, quæ quidẽ ita ſenſim exſinuantur aperiunturque, uti magis ac magis tollitur

Dies Domini.

Mattheolus in Dioſcorid. ca. 109. lib. 4.

A tollitur iubar Solis. Maximè verò panduntur, ubi medium is iter emenſus eſt. Eodem vero decedente, folia ipſa viciſſim contrahuntur, complicarique incipiunt ac inſinuari, veluti nulli parere velint præterquam numini quod venerantur, atque ita quibus liceat modis, eo abeunte, ſeſe intra clauſtra cohibeant. Quod, ut Proclus ait, obſeruatum à Magis, ut ſacram omninò eam Apollini crederent, effecit.

RESIPISCENS.

Habet & Aurora ſuum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam ſiquidem vir oſtenditur, qui de voraginibus emergens, prauorum operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iuſtitiam & lucis puritatem euehatur, quæ ſententia eiuſdem eſt quem ſupra citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes inſignes, qui vel rebus præclarè geſtis patriam illuſtrarunt, ſiue ſublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregie tu facis) inſtituerunt, aut uitæ ſanctioris exemplo reliquis fuere documento, quò veram poſſent aſſequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos eſt. D. Ambroſius Luminaria, ſanctos inquam homines, inter mortales verſatos ait. Illi enim veræ participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria non iniuria nuncupati ſunt. Ita gentes reliquæ viros, qui præclari nominis eſſent, nomine Luminis appellarunt, ut Latinus Rex apud Maronem quæritur, *Lumina tot cecidiſſe Ducum.*

Hinc Hierarchia & Monarchia à Canonicis duobus Luminaribus cõparatur.

Aen. li. 11.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

B Apud eoſdem Perſas, quos paulò antè nominauimus, quorum quidem diſciplina recentior omninò fuit, deducta ad res humanas ſimilitudine, Sol eum penes quem ſumma eſſet Imperij maieſtas, indicabat, Solemque in eius ſublimitatis homines ſigna dare perſuaſum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miſeratus Cæſare Romam
Tunc caput obſcura nitidum ferrugine texit.

Geor. li. 1.

Et ultimo Domitiani tempore corona quædam Iridi ſimilis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obſcurabat: quod portendebat, ut Arioli interpretabantur, fore ut is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

Tantus verò eſt Soli cum humana vita conſenſus, ut is claritate ſua inſignis, vitæ identidem noſtræ tranquillitatem: obſcurus autem obnubilatusq; rerum noſtrarum perturbationem oſtentet. Hinc apud coniectores inuenias, quod etiam veſter Hippocrates Medicis non otioſè obſeruandum præcipit: *Si viſus Sol in ſomnijs obſcurari, occultareve, aut nuſquàm apparere, periculum inſtare vt egrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius inſequentis ipſe Sol aufugiat; decumbentem in furorem agi præcipitẽ.* Mentis enim lumen eo ſigno labefactari, inquietari, ac loco exturbari ſuo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, ſolicitus admodùm eſt Hippocrates, ut ægroto certa victus ratione obuiam eatur. Tantam verò Sol prærogatiuam in ijs, quæ ad nutriendi rationem ſpectant, habet, ut Phyſici omnes ex calore &
C humore noſtrum conſtare incrementum aſſerant. Nam & Heſiodus poſteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam abſoluit, ſubiecit mox: hos eſſe qui mortale genus enutrirent, vnà cum Sole. Interpretes addit: *Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorumq; beneficio res aluntur & gliſcunt.* Inde Catullus de flore quodam viuido:

Art. lib. 1. cap. 36.

Dum mulcent auræ, firmat Sol educat imber.

ANNVS.

Apud Aruſpices Sol annorum ſignificatum habet, quorum ipſe Dominus eſt. Quodque ad hanc rem facit, Cyri ſomnium memoratur, qui ſcilicet imaginatus per quietem ſit Solem ter manibus apprehendere fruſtrà appetijſſe: ſiquidem conuoluebat ſe Sol, & elapſus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo ſcilicet tempore Saturnus Solem eodem aſſequitur puncto, vnde ſimul deferri cęperat. Id vtcunque interpretatum fuerit tamen ipſis commentum placuit.

GRAECI.

Aegyptij vates per Solis imaginem Grecos in prodigijs intelligi tradidere, cuiuſmodi rei nota eſt hiſtoria. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium ſuperaſſet, paulò poſt Luna prima vigilia defecit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo, lumen omne fœdare viſa eſt: quod Macedones laborum pertæſi dirum arbitrabantur, resq; ad omnium deſperationem proceſſiſſet, niſi vates Aegyptij quorum doctrina omnis per rerum imagines explicabatur, affirmaſſent, bene ſperandum eſſe, quòd Sol Græcorum, Luna Perſarum indicium eſſet: ideoq; ruinam ſtragemq; eo oſtento illis gentibus portendi, quorum ſignum laborare uiſum eſſet: quod effectus poſtmodùm comprobauit. Interſerere autem hieroglyphicis prodigia, ſomnia & oſtenta licet, quia manifeſta inter ſe congruunt germanitate.

PATER, MATER, LIBERI. D

Geneſis cap. 37.

SEd ut ad hieroglyphica noſtra redeamus, cùm Sol generationis arbiter exiſtat, Luna ueluti lac humorem ſufficiat ad nutrimentum, liberi vitę lumen a patre ſortiantur, non temerè apud Hebræos Ioſippus puer imaginatus eſt ſopore oppreſſus ſe a Sole Lunaque & Stellis undecim adorari: nam quod Patrem ſimul & matrem, ac fratres totidem in olim facturos, tunc oſtenſum, euentu poſtea comprobatum, cùm illi annonę Præfecto, & maxima quęque negotia Regis in Aegypto adminiſtrãti, cùm nondum eum agnoſcerent, procubuerunt.

PRAEGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifeſtiſſimo hieroglyphico id Aegyptij figurare conſuerunt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius ſciſſura Stella impoſita eſſet, humanum fœtum in prægnantis mulieris utero ſignificabat: non ea tantùm de cauſa, quod uterum in corpore medio ſitum ſolari corpori ob rotunditatem æquipararent, ſed quia Sol conceptus omnes irradatione ſua uiuificat: a quo uitalis uirtus prępuè demanat, quod quidem Ariſtoteles Phyſicæ Auſcultationis ſecundo affirmat: igni hominem ex homine & Sole profeſſus. Veluti verò Stella lumen a Sole mutuatur, ita fœtus in utero alimentum a matre conſequitur. Neque huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurum illum ſuum mortalibus uitę traquillę initia dediſſe, conaretur oſtendere, mortales reliquos Stellas dixit, Epicurum uerò Solem appellauit, his uerſibus:

Ipſe Epicurus obit decurſo lumine uitæ,
Qui genus humanum ingenio ſuperauit, & omnes E
Reſtinxit Stellas, exortus uti aeris Sol.

Cur Solis ortu Stellæ extingui videantur.

At dicet aliquis: Si Sol ex ortu ſuo Stellas omnes extinguit, quomodo illis lumen mutuatur? Quibus reſponſum facio, accidere id ex oculi noſtri imbellicitate, qui luce illa omnium maxima perſtricti, minora nequeant lumina conſpicari.

DE LVNA.

ATque hęc de Sole dicta ſufficiant, non enim omnia proſequi uolui, quę ſuper eo dici potuiſſent ab inſtituto hoc non aliena: ſed occupationũ tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe profeſſionis, lucubrationem tuarum peculiarium ſolicitudinis quam pro laborantibus, quotquot opem implorant tuã, benigniſſimè ſuſcipis atque accuratiſſimè, a quibus ſi longiore ſermone auertere te uoluiſſem, in alicuius omninò commodum peccaſſem. Ad Lunam igitur breuiter examinãdã aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

Lunæ ac hominis cõuenientia.

Diog. Laertius i eius uita.

SOle pro ſublimioris daturæ imagine conſtituto, fuere qui per Lunę hieroglyphicum naturam humanam exprimi differerent. Nam quod hæc è limo terrave conſtat, terra etiam lunaris globus eſſe perhibetur. Pythagoras.n. Lunam modò Terrã Cœleſtem, modò terreſtre cœlũ appellabat: ac terrę ſimilem eam dicit Ariſtoteles. Varia eſt preterea Lunæ facies, diebuſque ſingulis, immutata conſpicitur; neque uariantiæ quicquam magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam ſi uniuſcuiuſque hominis uultum intueamur, nunquam aut rariſſimè hac & illa uice eundem eſſe conſpiciemus, modo enim iratum, modò lenem, modò triſtem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu perturbatum comperiemus, ac prout diuerſę rerum imagines animum perculerint, ita uarias in uultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, cum eodem ſemper uultu conſpectum. Ad hæc, ut quæ tam manifeſta ſunt, miſſa faciamus, cupida lucis Luna, cupidũ intelligẽdi (ea enim lux eſt) mortale genus. Eam modò Soli ſuo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aſpicias: Animus quoque noſter nunc ipſius ueritatis lumini copulatur, nunc longe recedit, nunc ad ueræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. *Aberrare enim hominum eſt, & ſepties in die uel iuſtus cadit*. Luna ea, ſemper parte clara, cõſpicua, & illuſtris eſt, qua Solẽ aſpicit: obſcura uerò, caua & inanis parte ea, qua diuertit a Sole. Homo qua ſe parte conuertit ad Solem ſuum, micantiſſimis radijs uelut alter Moſes illuſtratur: ab eo uerò auerſus alio, turbulentiſſimis omnium errorum tenebris offuſcatur. Hinc dies a Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunæ, quem feſtum celebrare debeamus. Quod eo ſpectat, ut intelligit Adamantius, quando lex uetus umbra futurorum eſt, quod Apoſtolus Paulus ait, eandem ipſam memorans. Neomeniam, ut intelligamus, iuſtitiæ Solem Chriſtum eſſe, Lunam uerò Eccleſiam, quę lumine ipſius repletur, ac cùm Soli ſuo iuncta fuerit, eiq; penitus adhæſerit, tum feſtum diem agit Neomenię. F

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Chriſtum Soli ęquiparant, in quo ſit ſenſibilis humanitas, & diuini luminis imago, ijdem per Lunam piorum, uti dictum, uniuerſitatem intell[illegible]unt; cùm nulla ſit gens, nulla

natio,

A natio, nulla ſectæ cuiuſlibet congregatio illuſtrata lumine, niſi quæ, vt in Sole Luna, Chriſti radio verberatur. Eucherius quoque Lunam Eccleſiæ dicit hieroglyphicum, nempe quòd in hac mundi nocte reſplendeat. Et quoniam defectibus menſtruis imminuitur, & faciem quotidie variat, noſtræ ſit etiam ſymbolum imbecillitatis, de qua ſuperiùs.

AETERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ ſignificatum, æternitatis hieroglyphicum haberi propterea quòd, cùm defeciſſe videtur, noua iterum fit, ſæpiuſque anno toto iuueneſcit. Quare ſcitè admodùm Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœleſtia Lunæ.

In Fauſtinæ numis aliquot ſimulachrum eſt, quod læua pallam ſuſtinet, dextera auiculam cum Luna ſuperſidente porrigit: inſcriptio, AETERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos a Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. ſimulachrum videre eſt, quod dextera nouam Lunam attollit in ſublime, inſcriptione addita, PERPETVITATI AVG. Aegyptius autor Horus ad huius hieroglyphici ſupplementum & Solem adiecit. Et Catullus noſter, quæ de Luna dixit Horatius ipſe de Sole dixit: *Fauſtina & Seueri Alex. numus.*

Soles occidere & redire poßunt,
Nobis cum ſemel occidit breuis lux,
Nox eſt perpetuò vna dormienda.

B Cauſa verò cur per hieroglyphicum Solis & Lunæ Aegyptij ſacerdotes perpetuitatem ſignificarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua eſſe rerum elementa arbitrabantur: quippe quæ virtute propria inferiora omnia generarent, conſeruarent, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ ſemper fuit, eſt, & futura eſt in Chriſto, Pſalmographus memor, futurum ſcripſit, vt Chriſtum populi omnes reuereantur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu ſe conuoluerint. Et Cabaliſtæ vigeſimam illam intelligentiam agnoſcunt a perpetuitate deſumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò noſtra (vt id identidem repetamus) eorum regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes ſint, eæque maximè propriæ, ſentire, & creſcere, quorum alterum Græci αἰσθητικὸν, alterum φυτικὸν dixere, ſentiendi vim a Sole, creſcendi a Lunari globo ſortimur: atque ita vtriuſque luminis beneficio hæc nobis conſtat vita, qua fruimur. Denique humore unius, & alterius calore ſuſtentatæ rerum ſpecies prorogantur, æternæque fiunt. Ad hoc faciunt pleriquè Corneliæ Saloninæ Auguſtæ numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, a quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus modò IVNO, quòd eadem Lucina eſt: modò PVDICITIA; quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proſerpina numen inſcriptum apparet. Horum omnium ſummam Catullus ita breuiter colligit. *Per Solem & Lunam cur perpetuitas ſignificatur.*

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia & notho
Dicta lumine Luna.
Tu curſu Dea menſtruo
Metiens iter annuum,
Ruſtica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.

Lunã mortalium corporum auctorem & conditricẽ uocat Macro. ĩ Som. Scip. lib. 1. cap 11.

Quod verò ad huiuſmodi fœcunditatem facit, pleri que cœlum omnium terra naſcentium patrem arbitrati ſunt, terram verò matrem. Ipſum autem æthera propterea patrem, quòd aquarũ lapſus inde cadentium ſeminis vicem præbeant: terramque matrem, quòd matris vice has excipiat. & inde pariat. Eadem de cauſa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibeatur quaſi virilem operam in eo ſumminiſtrando præſtet, a multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod profeſſus eſt etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Chariſius citat, Phœben epitheto generis maſculini adiecto dixit: *Vt Aßyrij, Sole Adad nomine, tã quam Deũ potentißimum uenerantes, & terram nomine Atargatim his duobus omnia tribuẽtes.*

C

Ignea iam cœlo lucebant ſidera, Phœbe Fraternis ſucceßor Equis.

Quamuis non deſint Grammatici, qui eruditionis fortè illius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiam ſexu dictum ab antiquis: vt, *Autor ego audendi*, de Iunone. Verùm illud probabilius eſt, quod aliquam ſapit eruditionem. Sanè inueteratum eſſe conſtat apud Carrenos Meſopotamiæ populos, eum qui Lunam muliebri nomine ac ſexu nuncupãdam putaſſet, eo ſupplicij genere damnatũ iri a Natura rerum omnium arbitrio, vt is mulieribus addictus, eis ſemper ſeruire cogeretur. Qui uerò marem eam eſſe crediſſet, futurum vt vxori ſemper ſuæ dominaretur, neque vllas vnquam mulierbres inſidias pateretur. In Hebræorum arcanis, quę Cabaliſtica vocant, omnes ſiderum idearumque cœleſtium uirtutes Lunari corpore ſuſcipiuntur, a quo poſteà, uti diximus, in inferiorem materiam ut genitale ſemen immittuntur rerum ſpecies, fructus, animantia, nouatuſque omnes per elementa ſingula progeneraturæ. Alibi ſimulachrum Panis, quod Panopoli uiſebatur, attigimus, eo geſtu factũ, ut Lunam a dextera ſitam flagello uerberare uideretur: quippe ut quæ apud eam, quaſi in penum ut quandam repoſita eſſent, rerum ſemina loco & tempore depromi flagitaret. *Luna maſculino genere. Carenum mos notandus. Menſis Lunæ annus eſt, nam et a Luna mẽſis dicitur. Macrob. in Som. Scip. lib. 2. c. 11.*

MENSIS.

QVòd ſi Lunam Aegyptij deiectis infrà cornibus pinxiſſent, hieroglyphico eo menſem ſignificari prædicabant, cum palam ſit eam in ortu cornua ſurrigere ſurſum uerſus, eo precipuè

tempore, quo ſigna Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tantùm, eaque oculis noſtris minima, propinquo occidente Sole conſpicua ſit. Ad coitum verò properantem, ſub ſeptimum & vigeſimum itineris decurſi diem planè manè conſpectam, deorſum cornu dimittere: duobus enim reliquis, quos in aſſequendo Sole, eoque mox prætereundo conſumit, omninò latet, tertio ſeſe incipit oſtentare. Hoc eodem ſignificato Poetæ quoque Menſem intelligunt, vt illud: *Luna quater latuit:* atq; eodem modo apud alios paſſim. D

AEGYPTVS.

Antonini Augu. Pij numus.

IN T. Antonini Aug. Pij PP. numo, qua parte inſcriptio eſt, ALEXANDRIA, videre eſt humanæ figuræ ſignum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehendere: ſiue ſit is adorationis geſtus. Ea autem cornibus infrà deiectis ſita eſt, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendentes ſunt. A pedibus poſtica parte, ſpicæ tres fructu prægrauidæ conſpiciuntur: ab antica: Crocodilus humi repit, capite in ſimulachrum id reflexo. Quæ omnia, vt hæ partes alibi declaratę ſunt ſuis quæque locis, Aegyptum ipſam ſignificare, etiamſi non adeſſet inſcriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTAE.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò conſpicua, anſam dedit, vt nonnulli ſophiſtas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Aegyptij Sophiſtæ quando Luna Aegypti ſymbolum eſt, cuius prouinciæ Iſis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamē ratione Clitomachus, vt apud Stobęum legere eſt, Dialecticam Lunę ęquiparauit, quę nunquam eadem facie ſeſe mortalibus oſtentet, nunc accretione, nunc diminutione luminis aſſiduè variante, nunquam interquieſcat. E

INSIPIENTIA.

Hinc forſan inſipiētes quin et inſani lunatici, q nati inter lunio. Iul. Firmi cus lib. 4. Mat.

NOſtri huiuſmodi uarietatis ergò inſipientiam per Lunæ ſimulachrum indicarunt: quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunæ varietatem, & nothum lumen, inconſtantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon Sapientia: *Sapiens ſicut Sol permanet, inſipiens autem ſicut Luna mutatur*. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere conſueuerat. Quòd ſi trahas ad ſpiritum, animaduertas in talibus impetus quoſdam quaſi bonorum operum ſurrepentes, ita vt laudandi videantur, ab ijs tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rurſus enim eos minui videas, quodque videbatur in eis lumen, non eſt diuinum, ſed nocturnum lumen, quod quidem vſque adeò imminuitur, ut iam penitus deficiat. Atque ij nonnunquam in ignem cadunt, id eſt, in ardorem concupiſcentiæ, in ueteres excandeſcentias, in vlciſcendi cupiditatem, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc eſt, in lubricas mortalium curas, in perſeuerandi deſperationem, in ambitionis fluctus, ciuileſq; vndas perpetua inſtabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi oſteſum, marinæ inſtabilitati plurimùm aſſimilatur.

PERSAE. F

QVod uerò Luna Perſarum hieroglyphicum eſſet, ſuperiùs ex oſtento dictum, & quid ſuper eo ſenſerint Aegyptiorum Magi.

NOBILITAS.

Προσέληνοι. ſed hac oſtentatione illis opprobrio fuit Nam & Βεκκοσέληνοι βαλανοφάγοι dicti. Arcadum geſtamen. Idem obſeruatū a nouiſſimis magiſtratibus Conſtantinopolitanis. Niceta auctore.

PEruulgatum & illud eſt, Lunæ geſtamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuiſſe: qui quidem Proſelenes ea de cauſa nuncupati ſunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipſi Lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidere: quodque putarent vniuerſum humanum genus aquis obrutum periſſe, & a ſe rurſus originem propagationis emanaſſe. Erat verò geſtamen id, quò uti ſoliti Arcades, fibula in Lunæ cornua porrigentis ſpeciem, qua calceamenta connectebantur: de qua ſcommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam uxoris fratrem, qui cùm generis ſui mortalitatem æquo uerboſius apud Romanos oſtentaret. *Tu tu*, inquit Herodes, *generis tui nobilitatem in aſtragalis geſtitas*. Quin & Romanis, qui nobilitate pręſtarent, geſtandi lunulas morem fuiſſe Plutarchus tradit, niſi ſatis ſit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc ſententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

--& nobilis, & generoſus
Appoſitam nigræ Lunam ſubtexit alutæ.

Sunt qui cauſam huius geſtaminis eam commenti ſunt, ut ſic admonerentur conſiderandam eſſe rerum uiciſſitudinem, quæ præſertim in Luna ſpectabilis eſt, ne ſolo nobilitatis nomine nimiùm turgeſcerent.

DE

DE STELLA.

SEd iam locus exigit,vt Stellas tuas aggrediamur,quarum ſignificata recenſere,rationemque reddere, noſtræ potiùs fuerit indaginis, quàm alterius cuiuſpiam inuentum : cum pręſertim in reſtituendo contextu pauciſſimorum admodùm uerborum, quæ Stella ſuper apud Horum Aegyptium tradita inueniuntur, cura laborque non defuerit. Sed eſt omninò in damno libellus ille, tam in vulgatis Aldina impreſſione, quàm etiam in manuſcriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipſam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas Stellam hieroglyphicum eſſe Dei, neque ferè quid amplius : quare neceſſe eſt rem ipſam paucis his incluſam uerbis, manifeſtiùs & latiùs aperire. Etenim cum Aegyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœleſtibus orbibus, aduerſo motu atque eo etiam uario concitatis, inſtituit, contemplarentur, neque id alia quapiam ratione deprehendiſſent, quàm, Stellarum motu,earumque præcipuè, quas vices aſſiduè variare manifeſtum, rapique uniuerſam mundi ſuperioris machinam ab exortu occaſum uerſus,vertigine ſupra mentis captum citatiſſima,ac,niſi res ipſa quotidie fidem faceret,prorſus incredibili : obniti uerò contrà,ab occaſu exortum uerſus ſphæras octo ex ijs, quæ nobis innoteſcere potuerunt, eaſque prout magis minuſue à centro diſtant, pro ratione ſua eò ſegniùs aut uelocius ad metam properare, nimirum fieri hæc abſque Deo minimè poſſe crediderunt. B Quis enim tantarum molium rector conſtitueretur, qui certo temporum ſpatio omnia gubernaret,niſi mens ſuprema omnium arbiter haberetur? Cum igitur per Stellas potiſſimum in Dei ipſius cognitionem perueniſſent, ipſius vniuerſi Deum, per ſignum idem ipſum, quo rem deprehenderant, ſignificare inſtituerunt. Ideoque ſtellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere uoluerunt. Sententiam uerò hanc Romanis etiam placuiſſe,poſſumus ex eo conijcere, ꝙ in Pertinacis numo ſimulachrum eſt, manibus uerſus ingentem Stellam ad cęlum ſublatis, cum inſcriptione PROVID. DEOR. COS. II. Ita ille Diis gratias agere profeſſus, quorum prouidentia rerum potitus eſſet.

Nam Aegyptij primi planetas & ſtellas fixas deprehendere. Macrob. lib. I. cap. 20. in Som. Scip.

Pertinacis numus.

PAN.

ATque ea potiſſimum ratio eſt,cur Pana Deum ex hieroglyphico Stellarũ intelligi contendebant: quin & pectus eius uarijs inſigne Stellis effingebant, cùm omninò per Pana totam rerum naturam interpretarentur : qua de cauſa & fiſtulam ſeptem calamis compactam,propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant, de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter eſt,quod πᾶν omne,uniuerſam quippe,vt dictum eſt,naturam ſignificet. Propterea uerò & hinuleę pellis uarietate tegi ſolitum aiunt,vt ex maculis referri Stellæ videantur,de quo in Serpentis cõmentario plura, quod quidem iſti forſan de ſacris noſtrorum literis deſumpſere, in quibus legitur: *Extendit cœlum vt pellem*, quamuis Adamantius dictum de ſapienti anima interpretatur. Nimirum illa extenſio in modum pellis,tanquam literis inſcriptę luminaribus & Stellis,dicitur *Rakia*, & ῥακὸς, Gręcis corium eſt. Nos verò tentorium illud: Firmamentum appellamus, & aulæa picturata vulgus etiã C vbique hodie Racia nuncupat. Porrò Cœlum propter micantes Stellas a cęlatura appellatum Probus idem putat,unde ſcilicet Luna bigis ferri incipit in ſuperiorem uſque cœleſtium orbium partem, quęcumque continentur, ea Græcè ab ornatu, κόσμος, à puritia Latinè *Mundus* vocatur, ait Varro.

Hinc Orpheus, Πᾶνα καλῶ κρατερὸν γε θεὸν, κόσμοιο τὸ σύμπαν, Pana voco magnum, qui totum cõtinet orbem.

Et ſericũ Pannum à Gallis ſatin dictũ. Cœlum à cœlatura.

CELEBRITAS.

NOn temerè itaque in ſomnijs, ut apud Philiſtum legere eſt, Satyriſcus eſt celebritatis hieroglyphicum. Nam Dioniſij mater,eius qui Syracuſanorum tyrannus fuit,cùm prægnãs cum ipſum aluo contineret, per nocturnam imaginem uiſa ſibi eſt Satyriſcum peperiſſe. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati ſunt, eum quem illa peperiſſet,clariſſimum Græciæ ſidus,ac diuturnum cum Fortunã, fore. Hinc Naſo etiam ſidus pro nobili claritate generis poſuit, vbi Maximum, ad quem de Ponto ſcribit, *ſidus Fabię gentis* appellat. In Diuinis quoque literis, Doctorum & pietate inſignium virorum lumina pet ſtellas ſignificantur, vt apud Danielem, *Docti tanquam ſtellæ fulgebunt.* Et quæ progenies Abrahæ promiſſa diuinitus eſt, tanquam Stellæ,non tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus poſteri eius illuſtrandi eſſent,claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiuſmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, ut admonet Eucherius : ſiquidem ortu ſuo ſolent pluuiam inducere, atque ideò per id ſidus ſacræ diſciplinæ Doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ ſit inſtitutionis hieroglyphicum, ſuo commentario eſt abundè diſputatum.

PROSPERITAS.

ARuſpicum autem obſeruationes Stellam aſſerunt proſperitatis,ac lęti alicuius euenti ſignum eſſe, ab Atteio Capitone traditum, quòd (ut Feſtus ait) acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis Stella ex lamella ærea, quæ ſpecie reliquæ ſpectantur in cœlo Stellæ, præfigebatur,

Diſciplinam hanc ſecutus Virgilius, feliciſſimum Troianæ poſteritatis ſucceſſum Anchiſæ ita præmonſtratum ait: D

Aen. li. 2.

> --- *ſubitoque fragore*
> *Intonuit læuum, & de cœlo lapſa per vmbras*
> *Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.*

Sue. in Iu. Cæſ. c. 88. Aegyp. 4 Iulij Cæſaris numus. Carm. li. 1. de laudib. Deo, & homi.

Neque immeritò Cæſar Auguſtus crinitam Stellam uiſendæ magnitudinis, quæ Iulio Cęſare ſublato ſtatim apparuit, cum paucis admodum ſententiam ſuam profeſſus, felicitatis, quæ ſe depoſceret, oſtentum interpretatus eſt: quamuis palàm Iulij Cęſaris animam in eam Stellam commigraſſe dictitare ſolitus eſſet, remque teſtatus ſit numiſmatum monumentis, Stella ſcilicet impreſſa in eo numo, cuius inſcriptio eſt: CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera uerò facie, DIVVS IVLIVS. Adiectum etiam eſt id inſigne capiti ſtatuę eius in foro poſitę. Et alij plerique numi Cęſaris caput Stella ſupra frontem pręfixa conſpicuum oſtendunt. Et Dionei Cęſaris aſtrum Virgilius hac de cauſa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium ſidus, *velut inter ignes Luna minores.* In numis uerò quos Metius Macer in honorem Cęſaris cuſit, Cometa ab occipitio Cęſariani capitis appoſita eſt, ut ab eius obitu ſignum id ſubſecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per Stellam tantum Iulium Cęſarem intelligi uoluerint, picturis publicatis. Verum hęc conſignificat, non autem ſimpliciter ſignificat.

FATVM.

Quomodo per Stellā fatum indicatur.

ADiecere ſacerdotes Aegyptij, Fatum per Stellam ſignificari, quoniam id ex ſiderali diſpoſitione conſiſtere vulgata Doctorum opinione creditur. Per motum enim Stellarum negotia tranſiguntur, ut Heſiodi interpres ait ſuper Aſterie. Nam & Parcæ illę, Clotho, Lacheſis & Atropos, ut alibi ex XII. Legum Platonis oſtendimus, nihil aliud ſibi uolunt, quàm tardum in primis Saturni motum, quo ſingula maturantur, & multitudinem uirtutum, quę in firmamento ſunt per quas tanta rerum uarietas in inferioribus generatur, ac reliquorum denique erronum motum quo ſuo quæque tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio uita conſtet, qua fruimur, noſtra tamen negotiatio tam ad ipſa duo lumina, quàm ad quinque uagas Stellas refertur, ut vulgus Aſtrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo ſidus, lumen nullum otioſum uolunt. Et Cabaliſtæ nullam eſſe herbam, plantamue in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamenti Stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum uerò uarijs coniunctionibus & aſpectibus, ut uocant, ea rerum uiciſſitudo in humanis rebus eſſe perhibetur, quæ Fati cognomento a pleriſque nuncupatur. Tametſi clariſſimi ętate noſtra fuere uiri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiuſmodi ueterum commentationes plurimas euertere conati ſunt. Cæterum, ut Diuos Auguſt. & Ambroſ. ac pleroſque è noſtris alios miſſos faciam, qui lapidem hunc uoluere, Plotinus è ueteribus nihil ui & poteſtate ſiderum hominibus euenire contendit, ſed ea quæ decreti neceſſitas quam noſtri Prædeſtinationem uocant in ſingulos ſancit, ita per horum ſeptem tranſitum, ſtationem, receſſumue, monſtrari: ut Aues ſeu præteruolando, ſeu ſtando, futura pennis uel uoce ſignificare dicebantur, ipſæ tamen rerum indociles, ac quid agant prorſus ignaræ: quarum uolatus, aut ſtatus, aut garritus, prout fauſta infauſtaue, commoda vel incommoda portendere exiſtimabantur, ita ſalutares aut terribiles habitos, cum à ſe ipſæ neque ſalutem, neque terrorem ullum afferant.

Præſertim Io. Picus, mirādula.

E

F

DE SIRIO.

Stella ſirij conſideratio.

QVam tamen præ ſe fert Stella Sirius præſagituram, non leui de cauſa, ſed ex grauiſſimis Philoſophorum obſeruationibus adinuenta eſt. Aiunt enim Acteos ortum Caniculę diligenter quotannis obſeruare ſolitos, coniecturamq; inde capere, ſalubriſne, an peſtilens annus futurus eſſet. Ea enim Stella ſi obſcurior ac caliginoſa propemodum extitiſſet, pingue, ac concretum eſſe cęlum, ac perinde afflatum eius grauem & peſtilentem futurum abominabantur: ſin illuſtris atque pellucida apparuiſſet, cęlum identidem tenue purumque coniiciebant, futuramque inde ſalubritatem præſagiebant.

COELESTES SPIRITVS.

Angelorū tres Hierarchiæ.

CAeterum nos cum piè ſimus inſtituti, cur non etiam piè loquamur? Sanè conſtat apud Theologos, & Dionyſium præcipuè, tres Angelorum eſſe Hierarchias, quibus in Firmamento ſedes pręcipuè conſtituta. Harum ſuprema ſoli contemplationi uacat, Deumque perenni ſono, continuaque aſſiduitate nullo unquam tempore defutura, collaudat. Medius autem ordo, cum ſit cœleſtibus officijs atque muneribus delegatus, per Firmamentum, quod ab excellentia cœlum appellant, ſignificatur. Poſtrema uerò Hierarchia, etſi natura ſupra omne corpus eſt, ſupraque cęlum, curat tamen ea quę ſub cęlo ſunt. Et cum diuidatur in Principatus, Archangelos & Angelos omnium horum munus circa ea tantum uerſatur, quę ſub Luna ſunt. Principatuum cura circa Reſpub. Principes, ac Reges, vt ex Dauide cognoſcimus. Archangelorum, circa myſteria, & ſacras ceremonias. Angeli priuatis ſtudent.

rebus,

A rebus, & ſinguli ſingulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorum fuiſſe cuſtodem Michaelem nominat, vbi uerba citat ex oratione Azariç, libro Danielis: *Angelus autem Domini deſcendit ſimul cum Azaria & ſocijs in fornacem*: cùm tamen Archangelus ſit. Sed enim ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupationem vſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quã huic ordini Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphęræ, hoc eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia Stellæ ſignificatum Fato congruere meritò videtur. Neque tamen abſurdum eſt Angelos per Stellas intelligi, qui Stellarum præſides habeantur: veluti cùm apud Salomonẽ pro cœlo Deum intelligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, *Exaudi, ò Cœlum*: vbi non cœlum tamen, ſed cœli, & terræ Rectorem ac Dominum, ex Theologorum interpretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, vt ſummi uiri locum interpretantur, per Stellas Angeli ſignificantur. Demùm Angelorum munera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Parcis hæc, ut forte non incongruum videatur, adſcribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta ſublimiùs æquo perſcrutemur, Fatum id omninò eſſe conſtabit. Cui quidem opinioni ſubſcribit Chryſippus (hos enim authores citare compellor, propter noſtrorum quorundam literatorum peruicaciam, qui profanis autheribus maiorem adhibent fidem, quàm Chriſtos, & à Chriſto patreque eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur ſi Gręcis Philoſophis magis quàm Paulo vel Apoſtolis alijs credunt, Chryſippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, *Fatum eſſe potentiam ſpiritalem, certa quadam ratione vniuerſi conſtitutricem*. Atque alibi: *Fatum*, inquit, *eſt mundi ratio: vel, lex eorum quę in mundo prouidentia conſtituuntur: aut, ratio ad quam omnia quæ fuere, facta ſunt*. Quin & Poſſidonius, dum Deum
B Iouem primum appellat, ſecundum Naturam, tertium Fatum, ſi quæ de Angelis retulimus, & alia Theologorum ſcripta conſiderare voluerimus, idem hoc, aut non multùm diſſimilia ſentire deprehendetur.

Per Stellas Angeli ſignificantur.

Itaq; utm fati vel Parcã Græci μοῖραν uel αἶσαν dixere.

Fatum quid.

TEMPVS.

Adhæc Stella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua quadam lege iterum ac ſæpiùs mota, eodem ſemper temporis interuallo, certiſq; periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

Stella eadem apud Aegyptios circuitionis indicium habetur: quòd ſiue ad orbicularem motum, ſiue ad cęli ipſius figuram, ſiue ad ea, quę de temporum repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sed enim quam hi circuitionem ponunt, Explorationem potiùs ego dixerim: proptereà quòd Stellæ peruigiles facta conſiliaq; noſtra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertiſſimè verò apud Plautum exploratores per Stellas intelliguntur, ſi cui non ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, *vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram Patre ſuo*. Nam Stellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoſcebamus. Apud Plautum igitur Arcturo Stella
C in ſcenam introducta, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt Imperator diuùm atque hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,
Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem
Noſcamus, vt quemque adiuuet opulentia:
Qui falſas lites falſis teſtimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina exſcripta ad Iouem,
Quotidie ille ſcit quis hic quærat malum.

Romani enim veteres hæc de Stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noſcimus: cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propenſi eſſent: quare hi de Stellis, quæ nos ſuperiùs de Angelis ex ſapientiſſimorum hominum ſententia retulimus, intelligebant. Huiuſcemodi autem explorationis ergo C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunę, ſiderumq; ſpecie diſtinxit, eaſque coronas, nouo etiam nomine exploratorias appellauit, utpote qui per Solem diurnos, per Lunam & Stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem ſacerdotes iidem ex ſtella picta ſignificarent manifeſtius eſt, quàm reddi cauſam vllam oporteat.

Corona exploratoriæ Caligulæ.

CVSTODIA.

Videre eſt in numo quodam cuius inſcriptio eſt, VRBS ROMA, ſpecum in arcum productum cum Lupa & geminis infantibus circum ubera in medio ſitis. Ab utroque autem ſpecus latere

aſſur

aſſurgunt pueri duo colludẽtes: ſupernè ſtellæ totidem, ſiue pro genijs illæ ſint, quorum auſpicijs infantes qui fuerant in fluuium abiecti, ſoſpitati ſint, mox famelicam lupæ rabiem non effugerint modò, ſed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati, atque ita argumentum hoc omne, CVSTODIÆ ſit hieroglyphicum, quæ diuinitùs fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ ſunt preces quibus Angelum nobis cuſtodem dari depoſcimus. Siue celebritatis, neque non apotheſeos, quæ ſubſecutæ ſunt, Stellæ illæ ſigna ſint. Siquidem Romulus fratris nomen etiam poſt mortem eius publicis actis adſcribebat. Vnde Virgilius dixit: *Cum fratre Quirinus iura dabant*, commentus quidem id Romulus, vt Reni fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus ſæpiùs infeſtabatur. D

Aen. lib. 1.

ANIMA.

EST etiam id apud Aegyptios ſtellæ ſignificatum, vt defuncti iam hominis animam oſtendat, quod in manuſcriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatem indicabat: quæ ſcilicet deficiente corpore, uim atque uigorem ſuum efficaciſſimè conſeruaret. Atqui vim luminis manifeſtam anima ipſa uidetur obtinuiſſe, quam ſcinthillam maſſæ ſtellaris Heraclitus Phyſicus aſſeuerabat. Timæus verò Locrus vnicuique animæ collegam eſſe, ſiue cõſertam Stellarum aliquam tradidit, quod non diſſimile eſt a genio ſoſpitali atque cuſtode, quo de ſuperiùs diſſerebamus.

MORBVS GRAVIS.

HIppocrates Medicus obſeruauit Stella per ſomnium in mare, vel in terram cadere, atque euaneſcere viſas, graues indicare morbos ei apparatos qui ſibi videre id viſus fuerit: cum contrà, claræ, & exortum verſus currentes, ſanitatis affuturæ indicia ſint. E

Vide Artem lib. 2. cap. 38.

CREPVSCVLVM.

ADdunt Aegyptij ſacerdotes (quod in impreſſis codicibus non habetur) crepuſculum ex micantiſſimæ Stellæ ſimulachro ſignificari, propter Heſperi, Phoſphorique notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris Stella eſt, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam ſubſequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum Stellarum omnium maximè ſplendeſcit, aliàs occidente eo, luce ſua alijs premonſtrata, atque his quaſi valere iuſſis, ipſum mox Solem ſubſequitur. Vel quia tota ſtellarum ratio inter vtrunque crepuſculum, veſpertinum ſcilicet & matutinum, munus peragit ſuum. Veſpertino ſiquidem excitatę crepuſculo, ſimul ac matutinum aduenerit, ſuo quaſi perfunctę excubiarum munere, Soli ſua data vice, Stellę recedunt omnes. Et vt tandem Stellarum commentationem cum vtroque crepuſculo abſoluamus, earumque principium & finis terminetur, pauca quędam ſubiungam ex Diuinis literis, in quibus Nox ſuum habet hieroglyphicum, cùm pręſentis uitę tenebras, & hallucinationem ſignificet; matutinum verò tempus pro futuro ſeculo ponatur: de quo Paulus, *Nox præceßit, dies autẽ appropinquabit*. Eoque ſpectare dicit Heſychius Hieroſolymitanus pręceptum illud Leuitici, *Ne de carnibus ſacrificij ſalutaris quicquã in matutinũ relinquatur*: quippe ne vitam noſtram deprehẽdi ſinamus imperfectam, quo ſcilicet tempore intercipiatur agendi facultas: quippe ubi miſericordię opus nullum cuiuſpiam alterius uirtutis aggredi poteris, uel exercere. Quare quinque illę uirgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendę ſunt, quę dum lampadum ſuarum oleum comparaturæ retrocedunt, aduentu interim Sponſi clauſa ianua excluduntur, non ampliùs admittendę. Idem admonemur ex Prouerbiis a Salomone: *Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam craſtino tibi dabo, cùm ſtatim poßis dare: neſcis enim quid pariat ſuperuentura dies*. Ad hoc ita Heſychius: *Feſtina, neque quicquam differas, ne fortè in eas coarcteris anguſtias, unde expedire te nequeas, eoque difficultatis adigaris, ut eueſtigio rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris*. Epicurus, qui pleriſque in alijs, res agere deprehenditur, in eo uerſu prudentiſſimè ſe geſſit, cum dixit: F

Noctis hieroglyphicum.

Sic Varro in Menip. Satyris. Neſcis q̃d ſerus veſper vehat: & Maro. li. 1. Geor.

Ἕκαςος ἡμῶν ἀχολούμνος ἀποθνήσκει.

Nemo hominum eſt, qui non inter agendum obeat.

Quòd ſi quis ętate noſtra, pręter bonorum omnium ſpem oppreſſus, inter agendum obijt, quis unquã maiore totius Romę luctu deſideratus quàm noſter Hippolytus? qui parata ęre ſuo priuata trireni, fortique militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Chriſtoque aſſerebat, priuſquam inſtructam nauem, explicataque uexilla illa Iulij ſideris uidere poſſet, medio itineris veneno lethali, quo perditiſſimus miniſter ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cęſari charus, tam eius glorię cupidus, miſerabiliter interceptus eſt. Pauciſque pòſt menſibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipſius gener, a conſanguineo ſibi coniunctiſſimo, non minori ſcelere mucrone crudeliſſimè, dum dormiret trucidatus. Sed nolo uulnera tam atrocia refricare, potiuſque tibi nęniã, qua infeliciſſimum utriuſque caſum, iacturamque & luctum noſtrũ deploraui, quo libelli huius Coronide ſubiungam.

Nimirum à Laurentio Medice, p[o]ſtmodum Venetijs caſo.

A

HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIAE DVCIS, MISERABILES EXITVS DEPLORANTVR.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextrà, ſuperbæ inſigne latus domus,
Et ſtrage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obſtupeſcũt,
Mox, dum miſertum eſt puluere grandia
Cæmenta ſolui, parte alia latens
Erumpat improuiſa flammæ
Vis, reliquumque operis ruina
Inuoluat oppreſſum, cinis omnia
B Puluiſque fiant prætereuntium
Honore & admiratione
Tecta prius celebrata, puncto
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Conſiderantum quàm caduca
Sint ea quæ aſſerimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunque claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obſequio, officijſque chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per oſſa lapſi, cum peremptum
Eximium Hippolytum abſtulit mors.
Qui dum cohortes cogeret impigras,
Arma & triremes ære parans ſuo,
Hanc vltrò opem allaturus oræ
Cæſari opes Lybicæ prementi,
C Roma profectus Partenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuidè interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparſi locorum, ſine domi in ſitu
Fletuque lugebamus, ægra
Pectora per lachrymis profuſis.
Cùm fœda clades huic ſuperaddita
Oppreſſit incurſu ſubito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuoſis
Alpibus incubuit refuſa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta ſunt, conſanguineâ vt manu
Confoſſum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioque noctis.
Sic heu miſella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis dieque horaque noſtro
Aſſiduè capiti ingruentium.
Mens nulla prudens eſt adeo, vt queat
Obſtare fatis, vel penetralibus

Ictusque fortunæ cauere,
Aut varios ſubitosque caſus.
Sed magna Regum ò progenies Ducem
Quę Petrum Athenis magnanimum inclyti
Olim dediſti, totque honorum
Muneribus titulisque fulges:
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turca tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuaſiſſet, alta
Vi ſuperum imperio potita.
Fato Quiritum ſcilicet Ilum
Euerſa, Romanum Imperium extulit
Gens veſtra Athenis pulſa, vt orbis
Conſideret ſtatui vniuerſi.
Atque hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idque iiſdem tiaris
Continuis propè colligatum.
At non potentes dicere Coſmidas,
Laurentiumque & nobilium virum
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atque mœſtis,
Sed flere ademptorum miſerabiles
Vices, in ipſo limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæque laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atque indoles illa educata
Auſpicijs ſapientum auorum.
Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendorque rerum, ſeu patruo comes
Puer ſenem adiuuaret, ingens
Pondus & Imperij ſubiret.
Quem Cæſar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere Principem,
Contra ſuperbarum cateruas
Gentium: & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus anteà
Inſtructus armis, crederet Italas
Vires Iberorumque robur
Et Tameſin domitare, & Albin,
Quem tota circum vis Aſiatica
Niliq́ue latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma
Atque Scythæ, atque Arabes obibant.
Verùm expiatos vidit vt ordines
Noſtrorum alacri prælia ſpiritu
Poſcentium, aufugit, reductis
Retrò Equitum Peditumque turmis.

At

At qui virum ſe præſtiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Conſilio iuuenem probabat.
Qui ſæpè Romam ſeditionibus
Tumultuantem, iraſque Quiritium
Pacaſſet irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquioque dulci.
Qui ſplendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atque clientibus
Vellet paratas, ſe exhiberet
Ditem alijs, ſibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Æqualiter, parciſſimo ipſe,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In poſterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illuſtrem Alexandrum, iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetruſcique regni
Omne decus, columenque ſummum,
Quo iuſtum & æquum Principe floruit,
Seruata morum eſt integritas, fides
Intaminata: at vis ſceleſta D
Pulſa procul, pudor ipſe tutus.
Hic glorioſi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico ſororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere: veſtræ nomina gloriæ
Vos abſtulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ ſtimulum incitarunt.
Laborioſum ſcilicet eſt opus,
Tutum eſſe Regem, qui violentiæ
Obſtet ſuorum, vllumque fraudi
Eſſe locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis meus bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbique exempla, quorum
Iam numerum hic etiam obtinebit.
At vos meum vnum præſidium ac decus,
Si quid clientis Muſa erit, ibitis E
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illacrymabilibus recenſi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi adſit perpetuum quibus
Debetur excelſa in columna
Nomen, honos, ſtatuæ, æſque fuſum.

NAENIAE FINIS.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM,

DE IIS QVÆ PER NAVEM, ET ALIQVOT eius partes ſignificantur,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSQVINTVS.

B N*VNQVAM putaßem, Colendiſſime Præſul, accidere poſſe, vt mihi de Iure tecum diſſerendum eßet, quod nunc caſus tulit, & neceſſitas poſcere viſa eſt. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de ſignificatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obſeruantia, dedicare (non enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnem & Iure publicè profitendo ſententijs Romæ dicendis, ſacroſancto Concilio præſidendo, & in Principum negotijs procurandis, inſumpſeris) argumentum quærebã quod ad huiuſmodi Perſonæ nomen accõmodari poßet, opportuneq; piſcium meorum hieroglyphica commentaria prę manibus habebã, quę Præſulibus quibuſdam, quos præcipuè colo, honoratiſſime Antiſtes, cœperam diſtribuere: atque cum non tam ipſi piſces, quàm etiam inſtrumenta quædam nautica interſerenda eſſent, Anchora tibi deberi viſa eſt, quę quod firmatæ Chriſtianæ Reip. præſidio aliquando fuerit, antiquę clariſſimęq; nobilitatis Campegię domui pro inſignibus argentea hinc & inde geſtare conceßum eſt iam ex illo, quo Vgolinus ipſe Campegius Piſanæ claſſis Imp. maris Imperium ab impijs infidelibus inquinatum, pacificum reddidit. Sed priuſquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, ſi animaduertendum dixero locum libro Pandectarum xiiij. titulo, de Exercitoria actione, capite ſtatim primo, altero mox paragrapho, perperam interpoſitam eſſe Anchorę locutionem Accurſium hallucinari puto, quia corruptum ſit codicem nactus: ibi enim Vlpiani ex libro ad edictum verba ita notata ſunt:* Magiſtrum nauis accipere debemus eum, cui totius nauis anchora mandata eſt, ſcilicet a domino. *Nuſquam vero legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vſitatiſſimaque omnium authorum metaphora, temonem aut clauum aut gubernaculum regiminis loco poni paſſim obſeruaui. Sedenim in Vlpiani uerbis nul-*
C *la erit ambiguitas, ſi veluti in Piſano habetur codice antiquiſſimo illo qui Florentię aſſeruatur, ita legerimus,* Cui totius nauis cura mandata eſt. *Caſtigatiſſimamque lectionem hanc & in meo perueteri, & in aliquot codicibus manuſcriptis, in quos nemo manus iniecerit deprehendi. Elegi itaque te iudicem, ut quæ aliena eſſent; legitimos agnoſcerent poßeſſores, reſque omnis nautica legitimè tractaretur. Tu quod Iuris eſt uideris: nos anchora iam ablegata, quando hic ſtandum minimè neceßum fuerit, ad iter inſtitutum peragendum, nauim iam ipſam aſcendamus.*

DE NAVI.

NAuis, atque eius partes aliquot, armamentaque ipſa multis locis in veterum monumentis ſculpta, & in numis cuſa non leue cogitationis argumentum ſpectantibus exhibuere, dum quid hæc ſibi velint plerique omnes inueſtigant, quorum bonam explicaturi partem, a numo omnium antiquiſſimo exordiendum duximus. Quid igitur ſibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

ROſtrum nauis, aliàs autem puppis, uel interdum integrum nauigium in æs ſignatum, Iani naui- *Iani nu-*
gationem in Italiam oſtendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera roſtrum na- *mus Ouid.*
uis, inquit Plinius, & nos inſpeximus. Ouidius, ita etiam interpretatur: *li. 1. Faſto.*

> *At bona poſteritas puppim ſignauit in ære,*
> *Hoſpitis aduentum teſtificata Dei.*

Quinetiã Onirocritę obſeruant, quotieſcunque quis uel nauem uel ratem imaginatus fuerit ſe uidere *Artem. li. 2. cap. 7.*

per quietem nuncium ex longinquo peregrę confeſtim affuturum. Antiquiſſima verò eſt illa numi ſpecies, quadrans ſcilicet, Raticus nomine, in quo ratis. Moſque inde durauit, vt pueri in aleæ luſum denarios in ſublime iactantes exclamarent, aut capita, aut nauim: quorum altero poſt firmatum numum conſpicuo, eius eſſet victoria, qui diuinaſſet, luſu teſte vetuſtatis. Quanquam & altero vſi ſunt numo, Ouem Bouemque inſculptos habente, quod numi genus documento erat, veteres gregibus & armentis abundaſſe, quippe quorum omnis res in Ouibus & Bubus collocata erat, vt author eſt Plutarchus in Problematis. D

Galli orticem uel pilā, propar te oppoſita. Auctore Seruio Rege Rom. teſte Pli. lib. 18. cap. 3. Hinc nomen pecuniæ, et Theſeus Athenis numū notationis ſignauit teſte Plut. in problem.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum eſt, vt in Hadriani numo, quæ remigio vecta, pulcherrimeque elaborata viſitur, cum inſcriptione: FELICITATI AVG, Sub naui verò S.C. COS. III. P.P. In numo etiam Augusti cernere eſt nauim longam cum remigio, cuius eadem inſcriptio: FELICITATI AVG.

Hadriani numus & Auguſti.

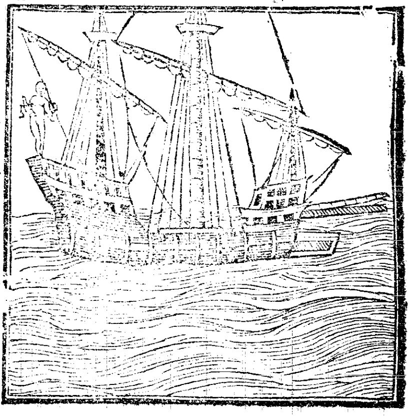

SALVS.

QVæ uerò nauis apud Athenienſes erat SALVTIS indicium, in Theſei memoriam coli conſueuerat, ſingulisq; annis Delon mittebatur Apollini cultum allatura, ſuſcepto olim a Theſeo uoto huiuſmodi, ſi ciuibus ſuis vnà ſecum ſaluis reuerſus eſſet. Eoque interim tempore, quo ſacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat: & Delon ea profecta eſſet, pelagoque remenſo in patriam rediiſſet, cautum erat, Athenienſium lege, ne quenquam publicè interficerent. Eaque de cauſa, ſcribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum eſſe inter iudicium Socratis, & mortem eius: quòd ſententia pridie quam ſpectaculi auſpicium fieret, lata erat. E

CHRISTIANAE PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Chriſtiana pietas feliciſſimi ſucceſſus ſui ſignum, nauem cum piſcatore Petro, tam in familiari ſummi Pontificis anulo, quàm in aureis Apoſtolici fiſci numis expreſſam, manifeſtiſſima eius quæ ſubſecuta eſt felicitatis indicia, tot annis anteà præmonſtrata. Nam quod Ouidius dixit: *Hoſpitis aduentum teſtificata Dei*, ſumptum omninò eſt ex altiori diſciplina, qua priſci Romani diuinitùs admoniti eſſent, hoſpitem aduenturum, qui uerum Dei cultum aſſerret, ſiue Noam nauigio ereptum undis, ſiue Ianum ſalutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox inſignem in numis, ſiue ipſum noſtræ pietatis authorem fluctuanti nauiculæ affuiſſe meminerimus. Hoc uerum ac unicum eſt aduerſus ſæuientis maris rabiem hoſpitamentum: hic unicus ſalutis noſtræ portus, quem eiuſmodi nauis auxilio occupare feſtinauerimus. Sapientiſſimè Ioan. Scholaſticus uigeſimoſexto ſcalarum ſuarum gradu pericula recenſet, in quæ per mare hoc magnum & ſpacioſum nauigantes incidimus, ſcopulos, uertigines, inundationes, piratas, belluas, ſiphones, procellas uentis fluctibuſque commiſtas, ſingulorumque adijcit interpretationes: ut per ſcopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per uertiginem, res eas, quæ præter ſpem oblatę mentem circunſiſtunt, delirioque agitant, & in deſperationis profundum rapidè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni ſpecie decipit. Malus enim & egregiè ſuperbus eſt, ſibique omnia arrogat, quicumque eſt imperitus. Per piratas, gloriarum ſatellites, qui noſtras opes omnibus uitæ incommodis partas, interuentu ſubito diripiunt. Per belluas, noſtrum hoc corpus graue, brutum, & efferatum, ac perdifficile cicuratu: utpote quod uentri tantummodò deditum, ſolam ſibi finem conſtituit uoluptatem. Per ſiphones, elationis noſtræ impetus, per quos ad cœlum uſque ſuſtollimur, unde mox deturbati, in profundiſſimam tartari uoraginem precipitamur. Huius, inquam, pelagi cauſa nauis illa tot olim numis cuſa, diuinitùs aduenturam miſeris mortalibus ſalutem indicauit. Ac ne de præſagio dubitemus, in ipſius Iani numis, tam gemino capite barbato, quàm etiam imberbi, uti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ ſupernè C. FONT. neque non in alijs uidere paſſim eſt inſcriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis noſtræ principatum, & in togata præcipuè gente conſtituendum, ut Euangelicam interim ueritatem prætereamus, uel Maro ipſe ſupremæ intelligentiæ actus ſpiritu, diuinauit, dum Iouem inducit aſſerentem: F

Nam ſcit q. eundem Noachum & Ianum uocant.

Periculorum maris enumeratio, unde epiſtolas Gueuaræ Hiſpani.

Romanos rerum dominos, gentemque togatam.

Cui quidem imperium ſine fine conceſſiſſet: quippe quòd eorum inſtitutiones eſſent in omnem terrarum orbem, ut Theophylacti uerbis utar, exituræ, neque ullo unquam tempore defuturæ. Neque uerò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui uerum pietatis ritum adhuc abditum ignoraret, diuinationis lumen illuxiſſe: quia uerisimile eſt eum in huiuſmodi uaticinio, ex ueterum arcanis aut Marci, aut Sibillæ, aut Hetruſcorum, prædictionem illam excerpſiſſe. Vel quoniam ſummus

A mus ille ſpiritus nullum hominũ genus,nullam unquam nationem aſpernari compertus eſt: quare Balaam legimus hominem & alienigenam,& piorum hoſtem,prȩclara tot ſuper Iſraelitarũ ſucceſſu diuinaſſe.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Naſidij numo nauis eſt cum uelo, & ſtella in antenna, & ab altero latere caput cum tridente,& inſcriptione, NEPTVNI, ſubaudiendum, ope uel auxilio ſeruatus. Hoc enim Stella ſignificat in antenna ſita,de qua loco ſuo inter cœleſtia.

Vſurpatur etiam pro periculo, ut,in eadẽ naui, à Cice. lib. 2. Epiſt. ad Curionem. & Naſidij numiſma. Non diſsimile plenis velis nauigare, à Cicerone pro Domo ſua.

MANIFESTA OPPVGNATIO.

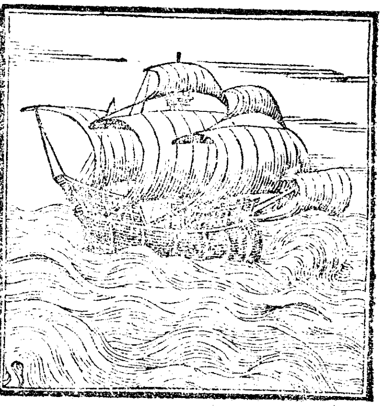

QVoniam verò obiter in uelum incidimus,minimè prætereundum uidetur,quod dici ſolet: *Velificatione plena in quempiam ferri*,quod eſt,aperto Marte, inimicitijs minimè diſſimulatis,rem aggredi,hoſtemque laceſſere.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium eſt: *Conto,remulcove nauigare*,cùm tacitè quiſpiam inſidiatur, atque, ut vulgò etiam dici ſolet, *Subaquanea uti opera*, Locũ hunc ad hanc propemodùm ſententiam interpretatur Ammianus rerum geſtarum libro XVIII. dicens: Non conto neque remulco,ut aiunt, id eſt,
B non flexiloquis ambagib. uel obſcuris,ſed uelificatione plena in Rempublicam ferebatur, quamuis aliter expoſitum ſit in collectaneis Suidæ, Prouerbio κοντῷ πλεῖν, quod quiſquis ille fuerit, exponit, ἤγουν προσηκόντως ζῆν.

Conto nauigare.

LVNAE VECTATIO.

QVod nauigium in Iſidis honorem Aegyptij coluerint,ſunt qui putant eam ab Ioue naui, cuius inſigne Vacca eſſet,arbitrentur: ſed commentitium hoc mihi uidetur. Magis autẽ ad Aegyptiorum eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Iſidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatam a Seſoſtri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exteriùs, interius vero deargentatam, quam dono obtulit Deo, qui Thebis ab Aegyptijs colebatur. Is Iſis erat.

Iſidis nauis.

NAVIGATIONIS AVTHORES.

IN Tyriorum numo nauis eſt cuſa,nimirum ea de cauſa,quòd ipſis Tyrijs commentum placet,nauigationis primæ ſe authores haberi. In huiuſmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΓΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΤ ΤΥΡΙΟΝ. Eſt & alius cum eadem naui longa numus, in cuius altera facie caput eſt cũ corona irradiata, inſcriptio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΤ ΣΙΔΟΝΙΩΝ. Ita demum Phænices inuentæ nauigationis laudem aſciſcunt ſibi.

Tyriorum numus.

C

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali roſtro inſignis,qualem ſcilicet Maro ſæpe deſcribit, dum non uno loco ait, *roſtriſq; tridentibus*, partam ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduerſus Sex. Pompeium commiſit,id quod Maro in Auguſti gratiam ita immortalitati commendauit.

Agrippæ numus. Aen. lib. 6.

Parte alia uentis, & Dijs Agrippa ſecundis
Arduus agmen agens,cui belli inſigne ſuperbum
Tempora nauali fulgent roſtrata corona

Aliquot in monumentis uideas & Varronis inſignia naualia, qui Proprætore ſub Pompeio Piratico bello militauit,a quo,ob res bene geſtas nauali corona donatus eſt.

DE ANCHORA.

HIeroglyphicum anchoræ non Aegyptiorum tantùm eſt, ſed a Græcis & Romanis principibus vſurpatum,ut minimè importunum ſit rem a pleriſq; tractatam repetere: ut quæ ſectamur ſignificata,loco ſuo manifeſtentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ Delphinus, quod ſignum in aliquot Titi Veſpaſiani numis obſeruauimus, maturandum, ut Latini una locutione dixerunt, omninò ſignificat. Sed quoniam rei cauſam in Delphino ſatis explicuimus, & res iam æuo noſtro lippis & tonſoribus innotuit, plura ſuper eo dicere ſuperſedebimus. Id pro pictura animaduertendum eſt,anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentium in uomeris ſpeciem dilatare,cuiuſmodi figuram Aldus noſter imitatus eſt

Vt & Oct. Auguſti ex A. Gellio lib. 10. cap. 11. Noc. Att.

in omnibus quos impreſſit libris. Alia verò forma eſſe, dentibus quippe in acutum recto ducto mucronatis, quam in numo ueteri, apud eruditiſſimum virum Romulum Amaſęum vidimus. D

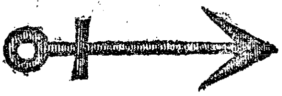

TVTELA REFVGIVMQVE.

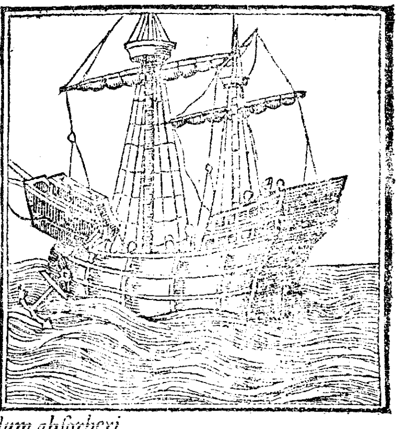

HOminem, qui rebus ſuis tutelam præſidiumve parauerit opportunum, per nauem & anchoram ſignificabant. Quòd ſi ſola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quaſi vellet innuere pictura hęc ſi aduerſa ingruerit tempeſtas, resq; noſtræ fluctuare cœperint, paratum eſſe profugium, ut poſſimus ita ſeruari. Eſtque dicterium apud Grecos in hanc ſententiam celebre, quo Demoſthenes utitur oratione pro Cteſiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacę columen ad hoc innuens ait: *Anchora iacta mihi*. Idem ſermo apud Paulum rei nullius ignarum, epiſtola ad Hebræos, c. 6. *Qui confugimus, vt ſpem propoſitam teneremus, quam veluti anchoram habemus animæ cùm tutam, tum firmã.* Et Chryſoſtomus, de ſupremo firmoq; profugio, cõcione in Lazarum IIII. hęc ait: *Sunt diuinę ſapientiæ opera, hæc maxima illius prudentia ſunt argumenta. Conſcientiæ increpatio ſacra eſt anchora, quę nos nequaquam ſinit in peccatorum profundum abſorberi.* E

Nimirum Οὐκ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς. *vbi Suidas ſubaudit anchoram, ut ſit ſenſus, Nõ eadem anchora utitur qua uulgus.*

STABILIMENTVM.

QVòd ſi firmitatem, ac immobile ſtabilimentum rei cuiuſpiam ſignificare vellent, anchoras duas appingebant: ſimilitudine ſumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; ſonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua ſimilitudine vtitur Ariſtides Panathenaicis. Sed enim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: unde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, *Domo domum*, de commodè peregrinantibus: quippe de ijs qui arrepto itinere quotidiè apud amicos aut neceſſarios diuertunt: Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam utitur anchora, Iſthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν, *Iam anchoram ad fœlicitatem iecit*: hoc eſt, firmitatem iam ad vitæ tranquillitatem aſſecutus eſt. Vitæ porrò noſtræ tumultus, perturbationes, cladeſque omnes, marinis fluctibus, tempeſtatibus, vorticoſiſque æſtibus ſolemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenſes calamitates incidiſſet, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Ἐπὶ δυεῖν ὁρμεῖ, ſub audi anchoris. Duab. anchoris nixus. Ariſtides in Panath.

Γλαῦχ' ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος.
Ἀμφὶ δ' ἄκρα γυρέον ὀρθὸν ἵσταται νέφος, σῆμα χειμῶνος.
Κιχάνει δ' ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrſilus quoque Mitilenæorum infortunia tyrannicaſque procellas ita deſcribit:

Τὸ δ' εὖτε κῦμα τῶ προτέρω νέμω στείχει
Παρέξει δ' ἄμμι πόνων πολὺν ἄντλην. F

Atque ijs urgentibus infortunijs ad ſacram, ut aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam ſcribendo quàm loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait ſuper humana vita ita diſſerere ſolitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον, quæ ſi primum amaritudine aliqua prædita uideatur, ſuauem ipſam reddituram ſit conſuetudo. Diuitiæ ſi optentur, ſciendum eas infirmam admodùm eſſe anchoram. Gloriam, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis ſunt eiuſdem eſſe tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecilla, & nullo robore ſuffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ: prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella diſcutiat. Nam diuina lex eſt, virtutem ſolam atque unicam habere robur, reliqua omnia nugas eſſe.

Ἱερὰν ἄγκυραν φάσιν. Sacram anchoram quod aiunt.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis ſignum, quo ſcilicet caduceatores, & internuncij pro geſtamine uterentur. Præcipuè uerò Indi anchoram pro caduceo habuere: propterea, inquit Philoſtratus, quod omnia tentet, ac perueſtiget. Eaque de cauſa cum Apollonius ad locum, quem Indi ſapientes incolebant, appuliſſet, ſeque cum comitibus intra ſtadium cohibuiſſet, adoleſcens eum adijt a ſapientibus miſſus qui auream anchoram pro caduceo manu geſtabat, perque eum in colloquium adductus eſt.

Anchora Indis pro caduceo.

FRAENVM.

ADhæc anchora moderandi compeſcendique ſignum eſt, frænumque indicat, quod quidem ex Pindaro deſumitur. Ille enim πυθιῶν, Ode quæ inſcribitur, Ἀρκεσιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι. frænum Argus nauis dixit, ubi interpres ait, Anchoram ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, ſumpta ab Equis translatione, quòd ea naues compeſcat fræni inſtar.

A

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora ſignati, propterea quòd is anchora ſignatum femur habuit ab ipſa origine filijque & nepotes eius eodem inſigniti modo anchoram in femore veluti notam generis naturalem habuere. Et vt Græci ſunt ad figmenta promptiſſimi, fabulam etiam adiiciunt: Laodicen Antiochi nuptam, Apollinis congreſſum per quietem pati viſam, qui anulum ei quendam veluti concubitus præmium donauit, iuſſeritque vt mox filio eundem redonaret, futurum eum aliquando feliciſſimi euetus auſpicium: repertumq; prima luce anulum in lecto, cuius ſignum anchora erat, admirationi fuiſſe: Seleucumque mox natu grandem, tradito anulo a matre de origine ſua, deque futura felicitate edoctum, cùm mortuo iam Alexandro, quem in Perſicam militiam ſecutus fuerat, regnum ipſe Orientis occupaſſet, gemmæ iſtiuſmodi memoriam conſecraſſe. Nam & cùm urbem Antiochiam patris nomine condidiſſet, campos vicinos urbi Apollini, uti originis authori dicauit. Hæc Trogus Appianus indignum ratus fabulas hiſtorijs admiſcere, rem aliter tradit in Syro: Apollinem quippe Laodicæ per ſomnium mandaſſe, ut quem anulum aliquando reperiſſet, filio ſtatim geſtandum daret: fore nanque ut quibus in orbis locis Seleucus anulum eum amiſiſſet, eam ipſe poſtmodùm regionem Imperio ſuo ſubijceret. Is igitur cum Alexandrum ſequeretur, anulum iuxta Euphratem fluuium amiſit, factuſque eius Prouinciæ Præfectus in diuiſione regni poſt Alexandri mortem, moxque inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Aegyptus obuenerat, auxilio in regnum reſtituitur. *Seleuci numi.*

POSSESSIO.

B

ESt & obtinendæ poſſeſſionis ſignum anchora, cuiuſmodi eiuſdem Seleuci fuit interpretatio, reperto, quem iam amiſerat, anulo, in quem anchora inciſa fuerat. Cuius quidem rei huiuſmodi fertur hiſtoria, quæ ad futurum augurium ab Apolline promiſſum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemæi mox copijs adiutus, poſſet quidem uti ui, ex amiſſo tamen anulo in ſpem regni omninò erectus, omnia prius quàm armis experiri conſtituit, ne populum, quem per benignitatem ſibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internuncijs ad rem uſus, ciuium comperit ſtudia erga ſe propenſiſſima: itaque feſtinatione opus eſſe admonitur, paucis admodùm, ſed ijs impigris & fideliſſimis electis, Babylona uerſus quanta poteſt celeritate proficiſcitur. Accidit uerò, ut inter gradiendum pede lapidem offenderet, euelleretque, ex cuius impulſu tanto dolore affectus ſit, ut ibidem eueſtigiò ſubſiſtere, ac humi reſidere cogeretur. Ecce uerò ibi amicis pedem demulcentibus, & euulſum lapidem inſpectantibus, anulus ille affulſit, qui ſublatus attrectatuſque, magnæ inter ſocios mœſtitiæ argumentum fuit. Id quid rei eſſet cùm Seleucus ſciſcitaretur, ſignatam illi anchoram anulo reperto mœſtitiæ cauſam dediſſe reſponderunt, ex qua captiuitatem portendi interpretabantur. Tùm Seleucus: *Bono*, inquit, *animo eſtote omnes: nam quam terram calcamus, & retenturi ſumus, & firmiter poſſeſſuri:* & cũ dicto doloris immemor proſilit, iterque arripit alacriter. Cui paululùm progreſſo adfuere obuiam qui tuta, & pacata omnia nunciarent, exceptuſq; ita omnium ſtudijs, dignitatem priſtinam & regnum illud obtinuit. Mox Indiam & Aſiam omnem ſubiugauit. Anuli uerò memor, urbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriam conſecrauit. *Seleuci hiſtoria.*

C

DE TEMONE.

IN naui autem primas omninò partes tenet temo, de quo multa ſunt apud ueteres ſignificata, quæ tamen omnia in unum, coeunt intellectum.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius ſignificari manifeſtum: & cuius arbitrio res aguntur, is gubernare, & gubernaculum temo ipſe dicitur. Hinc Iuuenalis, *Aut de temone Britanno decidet Aruiragus*, dixit, eum Domitianum Britannia potiturum præſagit adulator ille Veiento, expulſo inde Aruirago, qui totius inſulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum uenerat in ditionem Romanorum, tentata bello ſæpiùs, licèt cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxiſſet, quæ noſtri plus æquo forſitan extulerunt. Contrà uerò Nero, paucos ante dies quàm moreretur, uidit per quietem ſibi nauem regenti extortum gubernaculum, trahique ſe ab Octauia in arctiſſimas tenebras: quod aruſpices reſpondere, eum adminiſtratione deiectum mortem infeliciſſimam moriturum. *Suet. in Nerone, c. 46.*

FORTVNA.

QVapropter ueteres cum Fortunæ plurimum tribuerent, eamq; negotiorum penè omnium quæcũque mortales gererent, arbitrum opinarentur, ſimulachrum eius dextera clauum, ſiniſtra cornu copiæ tenere finxerunt, quod bona & commoda ab eadem omnia proficiſci crediderunt: unde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, uni illi regendi elargiendiq; facultatem conceſſam arbitrari. *Extat hæc imago apud Galenum in oratione paranetica ad bonas artes.*

D

INCONSTANTIA.

VT verò inconſtantiam eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, poſſit imò tollere de gradu mortale genus, uel ſuperbos uertere funeribus Triumphos, & valet ima ſummis mutare, ſedentem eam in pila ſculpebant: quod tum in marmoreis monumentis, tum in numiſmatis antiquis obſeruauimus. Talis eius ſpecies eſt in numo Neruæ Traiani, cum inſcriptione, FORT. RED. S. C. vbi etiam legas, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS, literis omnibus expreſſis, quod raro inuenitur.

Neruæ Traiani numus.

FORTVNA REDVX.

EIuſdem Fortunæ Reducis ſimulachrum eſt in altero eiuſdem Imperatoris numo, vbi Dea ipſa ſede ſedens temonem manu regit, qui à pedibus ſurrigitur: inſcriptio eſt, FORTVNÆ REDVCI. Atque hac eadem ſpecie & inſcriptione literiſque habetur in Hadriani numo, vbi temo inſidet pilæ, in nonnullis abeſt pila. Eadem verò ſedens cum temone & cornucopiæ eſt in numo Septimij Getæ, cum inſcriptione, FORT. RED. Sed illud obſeruatione dignum, quòd eadem ſpecies cum temone, & cornucopiæ in Domitiani numo, quem apud Bembum vidimus, FORTVNA AVGVSTI ſcriptum eſt, prima ſyllaba per v vocalem vltimam, quæ paſſim in ea locutione per o vocalem quartam enunciari ſolet. Eadem penè inſcriptio ſpecieſque cornucopiæ & temonis pilæ inſiſtentis in manu Fortunæ ſtantis habetur in numo Antonini Pij. De pila uerò atque rotula alibi erit locus ſuus, vbi Fortunæ ipſius ornamenta copioſius explicabimus.

Hadriani Septimij Getæ, Domitiani, & Antonini Pij numis.

E

DE RETIBVS.

PEtrum in naui ſuperius inſpeximus, ſed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria nos quoque traxit ad ſagenam, ad hamos & tridentes: quare priuſquàm exiliamus è naui, an poſſimus aliquid expiſcari, videamus.

SILENTIVM.

PEr retia ſilentium ſignificari tradunt, ea quidem ratione, quod præcipuum eſt præceptum piſcatoribus, vt dum gregem circundant, ſilentio quàm maximo nauigent. Piſces prætereà altiſſimo ſilentio præditos eſſe compertiſſimum eſt, pauciſſimis exceptis, ac præcipuè Cane marino, unde etiam Prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos *Mutos* vocat: Sic Lucretius, *Mutas natantes* appellauit.

Magis mutus ipſis piſcibus in Adag. Prouerbiũ.

PERSVASIO.

IN Diuinis autem literis retia ſunt perſuaſionis hieroglyphicum, qua ſcilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atque ita capi uidentur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, *Mittite retia in capturam.*

INSIDIAE.

F

ANtiquiſſimum eſſe reperio, inſidias per rete ſignificari, neque ea tantum de cauſa, quòd eius opus omne ad inſidias comparatur, quantum etiam ex hiſtoria deſumptum eſt. Nam Pittacum memorant, unum ex ſeptem Sapientibus, aduerſus Phrynonem Athenienſium ducem ualidiſſimi corporis hominem, Pancratiaſten ſcilicet & Olympionicam, de finium controuerſia, quæ inter Atticos & Mytilenæos erat ſingulari certamine dimicaturum, rete ſecum in occulto ſub clypeo abditum tuliſſe, quo cum tempus uiſum eſt, iacto Phrynonem impedierit. Hiſtoria eſt apud Verrium, in ijs quæ Feſtus deflorauit: neque ea tamen in vulgatis codicibus, ſed antiquo manuſcripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc ſanè ludus à Pittaco inſtitutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat, cui adcantabatur, *Piſcem peto, non te peto, quid me fugis Gallæ?* Erat autem eodem authore Feſto, Mirmillonicum genus armaturæ Gallicum, ipſique Mirmillones anteà Galli appellabantur, in quorum galeis piſcis erat effigies.

Ludus Pittaci.

DESOLATIO.

ESt & deſolationis ſignum retis genus, quod uerriculum appellatur, ad multa ſiquidem id ſpatia in mare demiſſum, reſtibuſque longiſsimis hinc atque inde attractum, quantumcumque ſpatij complexum fuerit, totum abuerrit, neque ulli piſcium exitum patere permittit. Tranſijtque miſerabile genus hoc venationis in urbium & agrorum deſolationes. Accidit enim plerumque, ut edicto uniuerſali oppreſſorum exitio agri ſint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus ſibi mutuò tenentes, quaſi reſtim unam texunt, occupatiſque terræ, quam deſolatam uolunt extremis finibus, ita latè extenſi progrediuntur, latenteſque paſſim incolas uenando excipiunt, nihilque reliqui faciunt, quoquouerſum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Leſbo, Tenedoque inſulis vi captis, atque euerriculatis. Eretrienſes quoque legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos.

Euerriculatio.

DE

A

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora ſimilitudinem quandam, ſi figuram inſpectes. Sed quantum eſt in anchora officij, tantum in hamo malignitatis atque perfidiæ: quæ cuiuſmodi ſit, hinc apparebit. *Hinc ineſcare pro decipere. Terentius in Adelphis.*

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum ſignificari tradant: ſiquidem decipere, eſt unum oſtentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus eſcam eſurienti offerre porrigereque uidetur, ſaturitatemque polliceri, mox apprehendit, alligatque, & captiuum facit eum qui eſcam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta: *In Epiſt.*

--- Hic vbi ſæpe Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.

Et hunc ſecutus Lucianus eo opuſculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum uita conſcripſit, in hac plurimum ſimilitudine immoratur, dum ſpes illas clientium, qui admiſſi ad Principum amicitias montes ſtatim aureos ſibi pollicentur, hami iſtiuſmodi uorationi ſimiles eſſe contendit. Et de lenone in fraudem prolabente, *Meus eſt, hamum vorat*, apud Plautum. Longè uerò aliter in Diuinis literis hamum accipi uideas, per quem ſanctiſſimum Chriſti corpus ſignificatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, *Et extraham te in hamo meo, & extendam te ſuper terram, campos implebis, & à volucribus omnibus impeteris, perindeque omnes terræ beſtias tuo paſtu ſaturabo*. Sicuti enim ſi hamum eſca coopertum piſcis rapiat, non ſolum eſcam ab hamo non ſuſtollit, ſed ipſe de profundo eſca alijs futurus educitur: ita mundi Princeps, penes quem erat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci IESV, cum ſub eo hamum diuinitatis incluſum minimè ſentiret, quo deuorato hæſit ipſe continuò, deque profundo tractus, eductus eſt ut eſca fieret ijs, quibus calcandi ſuper Serpentes & Scorpiones poteſtas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem 40. capite reperias: *Aut adduces Draconem in hamo, aut capiſtrum circa nares eius appones.* *Chriſti corpus per hamum. In Bacchidibus. Eze. c. 32.*

B

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piſcationis arma connumeratur, ſed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, ſed tridens aperto marte, medio ueluti campo aduenientem hoſtem excipiens, eum aggreditur, ſolaque fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum numis, & in Mantineenſium ſcutis ſibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc uerò plus quàm ſatis eſſe, quæ ad occupatiſſimum uirum, & otij neſcium mitterentur, exiſtimaui. Vale. *Inf. lib. 48.*

C

D

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM,

DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, Et phiala, demum igne & aquis.

LIBER QVADRAGESIMVSSEXTVS.

ANTONIVS *Agnellus Patruus tuus, Vir magnifice, cum eſſet olim Venetijs apud clariſſimum, eruditiſſimumque Io. Laſcarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis Oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior eſſe poſſet, quàm ea, quam communia ſtudia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq́; in arte dicendi Prunulum in Eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallam, ſed rariſſimum Laſcarin obſeruabam in primis, in quo magna optimarum artium ſcientia, ſumma vetuſtatis* E *inueſtigatio, reconditarumque rerum ſtudium atque cognitio non vulgaris, atque, vt ſemel dicam, vir erat omni liberali doctrina politiſſimus. Hunc itaque frequens inuiſebam, probatiſſima eius conſuetudine melior in dies euaſurus. Quòd ſi Laſcarin occupationes diſtinebant, aderat illic Patruus tuus, qui diem ſine linea præterire minimè permittebat: ſemper enim noui aliquid de Muſarum penu depromebat, nunc Epigrammatum, quæ faciebat, argutias, nunc Hendecaſyllaborum amœnitates, nunc huius vel illius numeri Poemata, in quibus multum inerat leporis & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus, quòd ille numiſmatum antiquorum ſignis mirificè delectabatur, quorum feſtiuam copiam habebat a Laſcari, ad quem quicquid in huiuſmodi rebus venerandam ſaperet antiquitatem, id à nobilitate illa ſponte conferebatur. Idem propemodum ſtudium ab Vrbano patruo meo erat mihi quodammodò hæreditarium, qui cum magnam orbis partem pererraſſet, multorumque noſſet hominum mores, de peregrinationibus ſuis, Aegyptijs, Arabicis, Palæſtinis, ſemper habebat noui aliquid quod ſcitu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidiè igitur cum ſimul eſſe dabatur Agnellus aliquid habebat: quod ſuper numiſmatis alicuius geſtaminib. aut titulis diſputaret. Ego, ſi quid diceret quod ad Ægyptiaca faceret hieroglyphica, in eo ſummo opere delectabar. Quodam verò die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius geſtus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera ſuſtineret, cubito ad baſim appreſſo: manu altera aquam ex tribus vrnis vna tantum anſa coniunctis effunderet: ad hæc pueruli minutiſſimi operis numero ſexdecim circumfuſi, pueriliter hac & illac per vniuerſum corpus luſitare videbantur. Super hoc Agnellus, qui argumentum huiuſmodi haudquaquam temerè factum arbitrabatur, quid hoc ſibi vellet curioſiſſimè percontabatur. Reſpondi ego, imagunculam eſſe Nilum amnem: tres vrnas, cauſas itidem tres incrementi: puerulos XVI. totidem cubitos, quibus creſceret ad fertilitatem. Vix hæc ſummatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam,* F *cum affuit tabellarius à Gallis, quo cum literis ad Laſcarin ingreſſo, Agnellus quoque accerſitus eſt eueſtigio. Ego eo digreſſo domum redij, ac triduo poſt Patauium à Patruo miſſus, vbi Leonicum audirem: neque ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principum negotijs addictus, ſtatim ipſe quoque aliò migrauit. Tantum id, non multò poſt tempore, cum diem ſuum obiiſſe renunciatum eſt. Poſteà verò quàm calamitoſiſſimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta eſt huiuſmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho ſuggerebantur, incubui alacrius in idem ſtudium, quo me ſemper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶν plura ad amicos Commentaria conſcripſi: cumq́; in Roma media vidiſſem effodi marmoreum Nili Coloſſum cum XVI. illis puerulis circum laſciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, ſubijt ſtatim Agnelli memoria, præque hominis mihi ſuauiſſimi deſiderio lacrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam occaſionem, ne huiuſmodi rerum Commentariorum ei dedicare poſſem: qui ſi fuiſſet in humanis, nihil illi optatius accidere potuiſſet, neque ego quicquam libentiùs feciſſem. Venit autem in mentem, mihi, poſſe me ſaltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, ſi rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius eſſes, in quo præſertim non alienam ab ipſius Patrui genio vigere mentem animaduertiſſem, videremque, ſi memoriam eius apud te ſuſcitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratiſſimum fore, cum hoc a me deposcere viderentur integritas, humanitaſque tua dubio procul ſingularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & inſignis, & quantum ergò coluerim ego te ſemper, & obſeruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentum, & meæ erga te obſeruantiæ ſignum, vt ipſemet ſpero confiteberis, manifeſtum.*

Nili hieroglyphicũ.

DE

A

DE TRIBVS VRNIS.

FLuuiorum ſanè fortiumque ſimulachra cum urnis dedicari ſolita, magis apertum & obuium unicuique eſt, quàm ulla indigeat interpretatione. Cur uerò Nilus cum tribus urnis figurari ſoleat, non otioſe quęrendum eſt. Nam Aegyptij illi ſacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de cauſis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propem dùm eſſent innumerabiles, quò ſententiam ipſi ſuam perpetuis teſtarentur monumentis, tres urnas Nilo attribuerunt, cùm reliquis fluminibus ſingulæ ſingulis adhiberentur: ut illud apud Maronem,

Nilus cur tribus cum vrnis figuretur.

Aen. lib. 7. ſub finem.

Cœlatáq; amnem fundens pater Inachus urna.

Harum verò trium cauſarum primam illam aſſerebant: quod tellus ipſa Aegyptia aquam ex ſe ipſa progigneret, vberrimeque proferret, ſui ipſa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellarit, quaſi ipſe intra ſe contineret eam aquæ vim, neque aliunde mutuaretur. Eſt tamen eodem vocabulo in Nilo locus a figura ſic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter ſculptores celeberrimus, uel ipſe rerum peritus, uel ab ijs qui ætate illa peritiſſimi erant, admonitus, cùm Victoriæ ſignum in Marathone ſub Nemeſeos uelamento confingeret, in dextera eius ſtatuæ phialam exculpſit, in qua Aethiopes cælati uidebantur propter Oceanum, qui Nemeſeos pater habitus eſt. Nilum Oceanum uocari multa ueterum dictata monuerunt. Quod uerò gignat Aegyptus aquas, ex eo, aiebant ipſi, facile conijci poſſe: quòd in quouis alio climate fluuiorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: ſola uerò terra Aegyptiaca in medio terræ habitabilis conſtituta, quemadmodum in oculo pupilla peculiari quodam aquarum profluuio æſtatem mediam irrigat. Alteram Oceano cauſam adſcripſere, a quo aquam in Aegyptum exundare incrementi tempore fama eſt, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Aegyptiorumque in primis ſacerdotum, vt Diodorus atteſtatur, qui rei fidem non aliã faciunt, niſi quòd ſatis ſit eorum auctoritas, ut ſibi fides adhibeatur, qui rerum ſcientiam per manus a parentibus traditam, longa annorum ſerie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum eſt, Nilũ ab Oceano ex Atlante monte primum emanare, ibique Dyrin appellari: Heptabolum inde lacum ſtagnare: inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloem paludem efficere, inde Aſtoſobã & Aſtaboram flumina, donec ad cataractam perueniens erumpat, ac per Aegypti campos difluens, Nili demùm cognomentum accipiat. Tertiã cauſam imbrium eſſe dicũt, qui auſtralibus in Aegypti regionibus, Eteſijs nubila, ut ait etiam Democritus, illo ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore quo, fertilis ęſtiua Nilus abundat aqua. Atque uti tradit Eudoxus, Aegyptij ſacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperiſtaſin arbitrantur, cùm enim æſtus nobis eſt qui uiciniora Cãcro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitant. Addit adhęc Thales, mare in ora agi vltrò, Eteſiarum ex aduerſo fluminis flantium repercuſſu: de quibus ita Lucretius:

Aut quia ſunt æſtate Aquilones oſtia contra
Anni tempore eo, quo Eteſiæ eſſe feruntur.
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
C *Cogentes rurſus replent, coguntq; manere.*
Nam dubio procul hæc aduerſo ſtabra feruntur.
Flumine, quæ gelidis ab ſtellis axis aguntur.

Tibullus, fertilis æſtiua Nilus abundat aqua.

Priſcianus hoc ſinuij pinguis deſcendunt flumina Nili.

Incipit verò creſcere Luna noua, quæcunque poſt Solſtitium eſt, ſenſim modiceque, Sol Cancrum tranſeunte: abundantiſſimè autem dum in Leone progreditur, mox reſidet in Virgine ijſdem quibus accreuit modis. Quanta verò feracitate uniuerſam Aegyptum beet alluuione fœcũda, multi prodidere: unde cum Poetę modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferum dicunt, quòd animalia, quæ ex eo bibunt, & pinguora, & obeſiora fieri compertum eſt: quare ſuum illum Apim tanta cura cultuque nutritum, ex Nilo bibere, quàm religioſiſſimè uetuerunt: ſiquidem & macilentiam & gracilitatẽ omni pondere vacuam, diuinitati propiorem arbitrantur, ut Plutarchus aſſeuerat. Quin etiam ſacerdotes eadem cauſa plurimo uti ieiunio & abſtinentia conſueſſe, Porphyrius atteſtatur, ut eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quę intromittuntur in corpus, animi oculus a fumo fluctuq; corporeo foras emicaret, neque commemoratione, neque demonſtratione iam indigeret, ſui compos, uique pollens ſua, ob naturalem ſui ſolertiam, otij neſciam.

Plin. lib. 7. In Aegypto fretiſer potu Nilus.

Hinc illud Anima ſicca ſapientiſſima. ψυχὴ ξηρὴ σοφωτάτη. Gale. lib. Quod animi mores, &c.

AGRICVLTVRA.

VEteres autem legimus agriculturam hieroglyphicè per Nili ſimulachrum indicaſſe. Cuiuſmodi uerò eius eſſet effigies, lepida deſcriptione Philoſtratus indicauit. Laſciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim ſeſe ab undis attollenti, magnitudinis quippe iſtiuſmodi pueri ridibundo adblandiuntur occurſo, ſexdecim numero, quod itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantiliſque ætas ea creſcendi eſt hieroglyphicum. Circumſiſtunt uerò Nilum

Nili effigies & deſcriptio.

huiuſmodi pueri propemodùm garrientes, quorum alij humeris inſident, alij de cruribus pendent implicati, in ulnis alij cubitant, luſitant circa pectus alij: ipſe verò pater flores ſuaueolentesq; herbas de ſinu depromit, & in eos ſpargit: ex ijs alij coronas contexunt, alij ſeſe illis obuoluunt, ſtratique per flores ſomnum captant: ſiſtra quatiunt alij, alij ſubijcientes alteri cuipiam humeros, ſcalarum uicem officioſè ſubminiſtrant, alteriq; alteris catena veluti iuncta ſuſtolluntur: neque abſunt qui plauſum ſonitumque ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales Equi procul hinc ſummoti, imo ſe condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis ſui luſum interturbent. Hanc ſpeciem Philoſtratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & communicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam ſignificare teſtatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti: quia ſi infra xv. ſubſederit auctus, bona Aegypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad ſerendum inutilis. Si ſupra ſexdecim attollatur, quartò altiùs inturgeſcit, eò magis fames expectatur: quia diutiùs aquis immorantibus, ſerendi præterit tempus, neque ſata poſſunt ad frugem maturitatemve peruenire. Auctu demùm intra xv. & xvi. conſiſtente, omnia ex uoto ſuccedunt, ſeminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis. D

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd ſimulachra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri ſolita, ut undarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, ut Pauſanias ait: propterea quòd ex Aethiopia delabitur:

Virg. lib. 4. Georg. *Quaſi μέλαν ἰλὺν, nouũ trahẽtem limũ, quo oblimat Aegyptũ. Seruius.*

Vſque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poeta. E

Et ipſe fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus eum ait æquora colorare, latè enim longeq; inficit mare, quia limoſus eſt, & vnda turbidiore: quare in mare delapſus aquã nactus nitidiorem, per longa ſpatia colorem ſeruans expatiatur. Qui tamen Nili coloſſus antiquis Romæ à Leone X. in Citriorum ſpecula dicatus, ex Pario marmore factus eſt.

DE LVCERNA.

SEd ut reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo ſuper dici poſſent, ad ignaria iam deuenimus, quæ quidem hieroglyphica multa ſecum trahunt quæ tam à lumine, quam ab ignis ipſius natura deſumuntur: ea quæ & qualia ſint, explicare iam cura fuerit, proindeque lucernam, fidam ſtudiorum uigiliarumq; noſtrarum comitem, ſeligamus.

VITA, AMIMVSQVE.

Verba sũt Polixenæ in Iphigenia Euripidis. Salue charum lumẽ, aut uale.

PRimum quidem lucernæ ſignificatum eſt, vt pro uita figuretur, cui oleum ad luminis uiuacitatem infuſum, uitalem eum humorem oſtendit, quo paſcitur calor, ut corpus uiuificet: quo deficiente, & calorem ſimul & corpus extingui neceſſe eſt. Inde apud Euripidem plerisque fabulis vitam relicturi dicunt, χαῖρε φίλον φάος. Quam opinionem Plutarchus ſequitur, dum lucernam corpori, animæ quippe receptaculo, ſimilem dicit, lumen verò animo. Nam & ſacerdotes in captandis augurijs lumine minimè cooperto clauſove ideò uti ſoliti, ſummaque aeris tranquillitate frui, quòd animum, qui certi aliquid conijcere uelit tranquillum ab omni ventorum turbine, hoc eſt, ab impuris affectibus liberum eſſe deceat: ne veluti aues aeriæ tranſuerſæ plerumque vi uentorum aguntur, ita internæ mundi noſtri aues, quippe mentis agitatio ſolertiaque, & huiuſmodi pleraque, errore perplexo diſturbentur. F

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

Veterum ſuper igne religio. Pijs omnibus detinẽdus eſt animus in cuſtodia corporis, Scip. in Som. Ciceronis.

HInc illa apud veteres ſuper igne religio, ut eum porrò extinguere nefas eſſet, quem potiùs per ſeſe languentem deficere ſinebant. Tale quid & nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobiſmetipſis mortem conſciſcentes: animam enim, inquit Plato, nobis cuſtodiæ creditam tandiu obſeruare debemus, quo ad à Principe repetatur, ne ſi fractis ergaſtulis, perfoſſisq; carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot ſunt, in nos, nullo relicto defenſioni loco couertamur.

LIBERORVM PROPAGATIO.

LOnge verò apertiùs ſexto de Legibus animam lumini comparauit, ubi ciues ait oportere liberis generandis atque educandis operam dare, vt vitam quam ipſi à maioribus accepiſſent, viciſſim, quaſi tædas ardentes, poſteris tradant. Hunc ſecutus Lucretius, vbi de animantibus agit quæ ſucceſſione propagantur, uita per vices alijs in alia transfuſa, huiuſmodi hieroglyphico rem oculis ſubijcere uiſus eſt:

Lãpadum ludus, qui dicebatur lampadophorium.

Et quaſi curſores vitai lampada tradant.

De ludo verò lampadum, quem dicunt à Prometheo inſtitutum, legendum apud interpretes Ariſtophanis, Ranis: apud Platonem lib. I. de Repub. apud Pauſaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO

A

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitijs ſacris commutauit, impietate oraculi per hunc modum per humaniter emendata: nam Pelaſgos tradit Varro poſt longos errores perueniſſe in Italiam, ibique ex oraculi Dodonęi monitis decumatos homines Diti atque Saturno ſacrificaſſe. Oraculum fuit, vt L. Manius ſe vidiſſe dicit ſuper tripode quodam in templo Iouis priſcis characteribus:

ΚΑΙ ΚΕΦΑΔΑΣ ΑΙΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ,

quod ita Latinum fiet;

Plutoni capita, eſt hominem ſacra mittite patri.

Sedenim Hercules ex Hiſpania rediens, rei non ſacræ, ſed execrabilis immanitate offenſus, cum Deos hos lumina, non homines ſibi depoſcere docuiſſet, quòd φῶς, commune vtrique nomen, & lumen & hominem ſignificaret, oraculumque ita interpretandum: *Hæc à Macrob. lib. 1. cap. 7. ad verbum.*

Plutoni capita, at genitori lumina dentur.

obtinuit vt Diti oſcilla, & Saturno lampades dedicarentur, atque ita Saturnalia inſtituta, in quibus præter ſigillaria mos fuit cereos etiam miſſitare. Sanè humanas hoſtias Saturno immolare multarum gentiũ mos fuit, ſed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenſes, qui vt Diodorus tradit, præſtantiores ex filijs ſuis ſacrificare conſuerant. Cæterum cum aliquando exuta feritate humanitatẽ demum induiſſent, aliorum filios aut clam ſurreptos, aut emptos, pro ſuis educare, ſacrificioque ſupponere cęperunt. Euenit verò ut ab Agathocle Siciliæ tyranno poſt Alexandri Magni interitum grauiſſima obſidione premerentur, atque vti mos eſt in calamitatibus, aut ad Deos, ut ad pietatem, nonnunquam etiam ad ſuperſtitionem confugere, ſuſpicari cęperunt, Saturnum iratum, quòd honore ſacrificij, quod fuiſſet à patribus inſtitutum, fraudaretur, tot in eos clades immiſiſſe, cumque res palàm facta eſſet, multique inuenti eſſent, qui pro nobilibus & ingenuis ſacrificabant, antiquum ritũ inſtaurandum cenſuerunt, quoque Deos placarent, ducentos ex nobiliſſimis adoleſcentibus publicè ſacrificarunt: quamuis, ut in Porco ſcripſimus, apud Diodorum, & aliquot alios uariatur hic ſacrificatorum numerus aduſque ccc. Sed hoc parui refert, hiſtoria reliqua concorde. Plutarchus lib. de Superſtitione, vbi de huiuſmodi religione meminit, eos ait qui ſine liberis forent, pueros à pauperibus in hunc vſum emptitaſſe. Id genus ſacrificij tangit Plautus, cum dicit: *Faxo vt bubulis corijs onuſtas ſis Saturni hoſtia.* Q. Curtius id a Tyrijs vſque ad vrbis excidium ſeruatum tradit. D. Aug. iuuenes Saturno ſacrificari etiam apud Gallos morem fuiſſe dicit. Carthaginenſes tamen Gelon Siciliæ tyrannus legib. adſcribere coegit, ut ab infanticidio deſiſterent, cum eos apud Himeram debellaſſet, autor Plutarchus in Apophthegmatis, quòdque alij tradidere immanem hunc morem, Cambyſes rex Perſarum abolere aggreſſus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquam profecerunt: ſed Hadrianus demum ſuſtulit.

Saturnaliorum inſtitutio. B *Xiphilinus in Adriano.*

VITA DIVINA.

AT Veſtalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ uirgines nutriebant, ſublimiorem diuiniotemque uitam præ ſe ferre uidebatur: hunc itaque & cuſtodia, & nutrimento adiuuabant, quòd ſuperioris illius uitæ ſymbolum æternum uideretur. Atque inter portenta, ut & Dionyſius & alij referunt, urbis perituræ præſagium habeatur, ſi caſu aliquo accidiſſet eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: *Quid de æternis Veſtæ ignibus, ſignoque quod Imperij pignus cuſtodia eius templi tenetur, loquar?* & Maro:

Ignis Veſtalis ſumma religio. C

Aeternumque adytis effert penetralibus ignem. *Aen. lib. 2.*

Cernere eſt nonnunquam lucernam in baſi alicuius ſimulachri: id æternitatem ſignificare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat ſanè primas ignis inter inſignia auguſtalia, ut ex Herodiana conijci poteſt, ita in Commodo ſcribente: quòd conſilium ſuam ad Marciam retulit, unam è ſuis concubinis cui ſcilicet plurimum deferebat, ac propè uxoris eam loco habebat, ſicut præter ignem omnem honores illi uelut Auguſtæ tribuerentur. Extant quædam Theodoſianæ militiæ, & eorum qui Theodoſium aliquot antè annis præceſſerunt, monumenta, Prouinciarumque, & Præfectorum, & Ordinum, & Manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebant, quondam ueluti rationario nomina & inſignia deſcripta. In his uideas Pręfectorum abacos paſſim cum candelabris ſuperimpoſitis figuratos, in pleriſque etiam ara eſt in magni procerique tripodis ſpeciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiuſmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN Diuinis literis ſępe inuenias diſciplinarum profeſſores, myſteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Aſſertor noſter hieroglyphicè monet ſuper candelabrum ſtatuendum, ut domeſticis omnibus illuceſcat, diſcuſſiſque tenebris ad obeunda munera cuique ſua lumen *Matthæi lib. 5.*

lumen

lumen ſubminiſtret. Addit & alibi, non occultandam eſſe lucem hanc, ſed in frequenti quouis hominum cœtu proferendam. Quicumque igitur lucem de ſe daturus eſt, debet prius omnium vitiorum ſordes perpurgare: neque enim vnquam charum præſtabit lumen fæculenta materia. Quòd ſi lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace ſua Scholaſticus, tenebræ ipſæ, hoc eſt, homines ij, qui ſacris initiati non ſunt, in quantam tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient, atque hallucinabuntur? D

SPLENDOR NOMINIS.

Aen. li. 10. Hinc officere luminibus dicuntur, qui gloriam alterius obſcurat metaphora, à Plin. in l. 3 ff. de ſerui. vrb. præd.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus præclara facinora edidiſſet, hieroglyphicè ponere conſueuerunt. Vnde Maro, *lumina tot cecidiſſe virum* dolet. Et eadem ſynepeia: *Geminos terrarum lumina Reges*, vir, quem citare minimè pigeat, eloquentiſſimus Pontanus poſuit. Sed noſtra potius afferamus. *Paraui lucernam Chriſto meo*, legas Pſalm. 132. ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc eſt, ſplendorem nominis, præclaramque famam, & victuram in illuſtri luce poſteritatis ſuæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangelium intelligunt, alij Ioannem Baptiſtam, qui etiam *Lucerna ardens* dictus eſt. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, ſed illunes propemodum, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifeſtiſſima declaratione Chriſtum ipſum intento digito commonſtrauit. Eucherius plerumque bona opera per lucernam in Diuinis literis accipi tradit, unde dictum ſit Euangelio: *Sic luceat lumen veſtrum, vt videant bona opera veſtra.*

MORTES DVAE.

Mortis naturalis imago.

CVm verò in hominibus duæ ſint occumbendi rationes, una quæ ui fit, altera quæ natura ipſa contingit: extinctum identidem ignem, ui uiolentam mortem ſignificare dicebant, cum ſcilicet quis, uti ſuperius dicebamus, manus ſibimet inferret. Quantum uerò pertinet ad mortis rationem, quæ natura fieret, eſſe huius ſimulachrum uolebant ignem, quem ita ſponte deficere permiſiſſent: cautum enim erat lege, ne cui prorſus ignem extinguere liceret, neque quidem alimenta adijciebant, ne fruſtrà nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui ueterum inſtituta eludunt, non alia de cauſa cultum apud Romanos ignem aſſerunt, quàm apud Aegyptios uel Canis, uel Crocodilus, uel Lupus enutriretur. E

PIETAS.

Ignis cur dic... ſit animal.

PLerique verò monumentis ignis eſt pietatis hieroglyphicum. Quòd ſi inferiora hæc ulla nos ſuperioribus conciliare poſſunt, nihil eſt quod maiore ſit cum animo ſimilitudine cum lumine polleat, & illuſtret omnia, ac perinde genios ac Deum ipſum nobis repræſentare uideatur. Adde quòd, nihil aliud uiuenti magis congruit animali: animal & ipſe à nonnullis exiſtimatus: non ea tantum de cauſa, quòd ut animalia cætera nutriatur, imò etiam omniuorus ſit & inſatiabilis, ſed quòd etiam ſenſu pollere uideatur, quod tunc præcipuè cum extinguitur apparet: quippe qui ueluti principij uitalis expers minimè ſit, inclamat, excandeſcit, ulciſci ſtudet, reluctabunduſque reſiſtit, ueluti reliqua faciunt animantia, quæ uiolenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatum eſſe Aegyptij ferebant, quæ quidem omnia abſumeret, omnia depaſceretur. Hinc apud aliquos uideas ignem ſymbolum eſſe perditionis, cum ita omnia conſumat. Animal uerò eſſe indicio eſt, mori eum deficiente pabulo: quare, ut alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas: utpote quæ ita belluis deuoranda tradi uiderentur, ideoque in ignominiam combuſtum Amaſios cadauer à Cambyſe. F

BELLVM.

Aen. lib. 1. Hecuba partus igneus. Aen. lib. 7.

VSitatiſſimum etiam eſt ignem pro bellorum ſignificato ponere. Hinc Hieremias ollam ſuccenſam uidet ad Aquilonem: unde ſcilicet totum uniuerſum terrarũ orbem bellorum eſſent incendia motibus aſſiduis effundenda. Hinc *tanti incendia belli*, legas apud Maronem: & *Italiam ardere bello*, apud Ciceronem. Hecuba uerò face prægnans, ignes enixa iugales eſt, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturque, ſignificatum. Aruſpices enim ignem in huiuſmodi ſæpe portentum accepere. Cuius non ignarus diſciplinæ Virgilius, de Lauinia, cuius cauſa bellum adeò funeſtum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea caſtis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adſtat Lauinia virgo,
Viſa (nefas?) longis comprendere crinibus ignem,
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regaleſque accenſa comas, accenſa coronam
Inſignem gemmis, tum fumida lumine fuluo

Inuolui.

A *Inuolui, ac totis Vulcanum ſpargere tectis.*
Id uerò horrendum, ac uiſu mirabile ferri:
Namque fore illuſtrem fama, fatiſque canebant
Ipſam, ſed populo magnum portendere bellum.

Poſtremi duo verſus arguũt gloriam unà cum armis.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria ſigna nonnunquam & flammulas rufas inuenio geſtari ſolitas, fuiſſeque flammam proſperi euentus ſignum vbique legas: veluti pugna quam Romani cum Sabinis ad Heretum commiſere, vbi ferunt militares Romanorum haſtas ad altam noctem pertinaciter ardere viſas, nec, cùm omnia conſumat flamma, ex ijs quicquam eſſe detritum, quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus eſſet, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præſtabant, inſigni eos victoria profligarunt.

Sic Galli vexillum Auriflammeum quũdam in prælys cælitus demiſſum præferebant.

VMBRAE.

HInc etiam ſuperſtitibus animis umbrarum nomen, quia fumus adhuc uel torri, uel carbonibus pertinaciter inhæreſcens, diutius uaporat, nutrimento adhuc reſiduo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem uiolenter occubuerint. Quare ita Dido Maronana minitatur.

--Sequar atris ignibus abſens,
Et cùm frigida mors anima ſeduxerit artus,
B *Omnibus umbra locis adero.*

Aen. lib. 4.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere eſt lucernam ardentem eſſe mulieris ſignum, quæ ſit amore capta, propterea quòd leuis, inconſtans, & infirmus admodùm ſit earum amor, qui lucernæ inſtar, minimi flatus impulſo extingui poteſt.

Amor incõſtans.

LVCVBRATIO.

VVlgatiſſimum uerò eſt lucernam pro lucubrationibus ponere, unde Demoſthenis illæ, ac Ariſtophanis Grammatici, & Cleantis lucernæ celebratiſſimæ, atque illa Epicteti tam frequenter a noſtris & a Græcis authoribus decantata, ut nulla apud omnes celebrior, nulla pretioſior habeatur. Sanè quidem a Pythea obiectum Demoſtheni quòd eius enthymemata lucernam olerent: quippe quòd is nihil ex temere diceret, ſed meditatione & uigilijs ſingula elucubraret: neque ſegnis in reſpondendo Demoſthenes, qui non eodem pretio ſibi & illi conſtare lucernam ſubiecerit, nocturna ſcilicet illi conuiuia exprobrãs, quibus ille plus indulgeret, quàm Demoſthenes ſtudio Aeſchines quoque nimiã hanc hominis diligentiam inceſſans, λογογράφον eum appellat, ſiue quòd ſemper, uti dictum, ex ſcripto diceret: ſiue quòd, ut nonnulli aiunt, in utriuſque partis fauorem aliquando ſcriptitarit. Vnde iocus ille apud Ariſtoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam conſilia ſint ad lucernã conſultaturi. Sed ut ad lucernam redeamus, Plato cum ſummi boni, quà poterat, cognitionem perueſtigaret, id minimè explicare poſſe contendit, ſed ex diutino contubernio, tanquam ex igne ſtatim proſilien-
C te, ſuccenſum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonem magnus dixerat Propheta: *Lucerna pedibus meis lex tua, & lumen ſemitis meis.* Et, *Signatum eſt ſuper nos lumen uultus tui Domine.* Et *In lumine tuo uidebimus lumen.* Hinc illa Eſaiæ celebris adhortatio: *illuminare, illuminare Hieruſalem, quia uenit lumen tuum*, & pleraque huiuſmodi de aduentu IESV, qui uerum & vnicum eſt lumen. Paſſim verò apud hos ignis fidei ſymbolum eſt, lucerna ſcientiæ, quas in manibus habendas diuina inſtitutione commonemur. Et Pſalmo 18. illuminandam a Deo lucernam prædicitur, ubi nonnulli interpretes per lucernam, intellectum, per tenebras corpus exponunt. Cedunt uerò tenebræ, ubi ueræ ſcientiæ lumen effulſerit. Quòd uerò pro lucubratione lucerna accipiatur, in cauſa ſunt nocturnæ uigiliæ, quæ meditationi maximè commodæ ſunt, & ad excogitandum propter ſilentium aptiſſimæ. Vnde illud, plus olei, quàm uini quoſdam abſumpſiſſe, qua de cauſa Poetæ noctem εὐφρόνην, à meditationis promptitudine uocitant. Epicharmi dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditãdum: & ut ſemel dicam, nihil ad ſtud a nocte commodius. Quare non incongruum lucubrationis ſymbolum eſt lucerna, cùm præcipuè frequens Aegyptiorum mos fuerit, per inſtrumenta ſæpius eorum uſum ſignificare.

Meminit Varro li. 1. de ling. Latin.
Hinc τὸ λύχνον ὄζει. Lucernam olet.
Ignis fidei ſymbolum.
Demoſthenes ſcilicet tum quid de ſcripto diceret, tũ quòd ὑδροπότης & abſtemius. Vel etiam à bene ſapiendo.
Plutar. in Sympoſiacis. Depide. 7. Addit ad hæc apud Lacedemonios fuiſſe νυκτερινὸν σύλλογον, nocturnũ conuētum grauiſſimorũ.

DE FACIBVS.

ADdemus lucernę faces, utpote quę in eundem cum lucerna ueniant uſum: nam & Cicero aliquid ſe ad ligneum lychnum non ſine delectatione ſcripſiſſe profitetur.

Tt AMOR

AMOR.

D

Et Maro Georg. 3. Vritq; uidendo fœmina. Aen. lib. 4. Ibidem. Amor cum facibus & alis cur.

AEgyptij ſacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, ſub hoc tamen nomine mare ipſum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerunt, ideoque faces paſſim cupidini dedicarunt: notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem: *Regina cæco carpitur igni.* Alibi: *Eſt mollis flamma medullas.* Atque eadem, *Vritur infelix Dido: Ardet amans Dido.* Cyrus apud Xenophontem, ignem ait urere homines qui eum tangant: amorem verò non præſentes tantũ, verùm etiam longè abſentes inflammare. Meritoq; Porcius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem, cùm ait: *Quæritis ignem, ite huc: quæritis ignis homo eſt.* Vulgatum & Iſidori dictum authoris Græci de amore loquentis, ea de cauſa cum facibus & alis amorem pingi ſolitum, quòd nonnunquam cupiditate impatientiùs exurat, nonnunquam verò præ ſatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiuſmodi vſum traditas arbitratur, ut eius oſtendat inſtabilitatem, dicens:

Idem non fruſtrà ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum.
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraque non vllis permanet aura locis.

Sed cum amorem firmiſſimam in ſe uno tantùm poſuiſſe ſedem indicare velit, ita ſubiungit.

Sed certè pennas perdidit ille ſuas.
Euolat is noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſſiduusq; meo ſanguine bella gerit.

E

In Opere. Sed quod ad faces pertinet, Heſiodus cùm terram, aquam & aerem genitos poſuiſſet, quarto loco amorem genitum ſubiecit, per quem interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

Odyſ. li. 1. verſ. 70. DVæ faces vinculo conſtrictæ diuaricatæque, nimirum indicia ſunt amoris mutui, quæ Græci ἀντέρωτα dixerunt, uti ἀντίθεον πολύφημον Homerus. Pinguntur verò hæ accenſa parte ſurſum uerſus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ ſi pingantur inuerſæ, amatorum funera indicant, ut in Elegia, qua Tibulli mortem deflet Naſo legere eſt.

Ecce puer Veneris fert euerſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce faces.

Sed rem Aegyptiacam, qua ratione quis euaſiſſe de amoris ergaſtulis indicare poſſit, in Ericinæ Veneris templo ſculptam idem admonuit II. de Amoris remedio:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor, qui pectora ſanat,
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

F

Erycinæ verò Veneris templum non tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam reſpicere videtur, quam verum tacitè innuit Græci nominis ſignificatum, hoc eſt, aſſertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, aſſero, libero, defendo: ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celſus, quòd editioribus locis arces olim fieri ſolite.

NVPTIAE.

Romanorũ mos in nuptijs. ERat & nuptiarum index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus matrimusque preferebat, duobus alijs eiuſdem ordinis & conditionis nuptam deducentibus. Noctu autem, prima aut ſecunda hora ducere mos erat, ominis cauſa: quod ita optima ac ſecundiſſima euentura ſibi proponebant: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris inſtitutum. In hoc autem ſacro ea ſuperſtitio acceſſerat, ut fax ea ab utriuſque amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea inceſſerat religio, ne aut uxor eam ſub lecto viri ea nocte poneret, aut uir in ſepulchro comburendam curaret: ſiquidem vtroque mors propinqua alterutrius captari putabatur. Addemus, tametſi πάρεργον, inſtitutum apud Romanos fuiſſe ut uirgo, cùm ad uirum tradebatur, de matris gremio, aut alterius, quę proxima neceſſitudine eſſet, rapi ſimularetur: eo ſcilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo ceſſiſſet. Hinc illa apud Catullum:

Heſpere qui cęlo lucet crudelior ignis,
Qui natam poſſis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,

Et iuueni

A *Et iuueni ardenti caſtam donare puellam:*
Quid faciunt hoſtes capta crudelius vrbe?

Sed vt ad facem reuertamur, apud Græcos ad id miniſterij ancillæ adhibebantur, vti cernere eſt in Herculis Scuto apud Heſiodum: opus enim id antiqui illius eſſe Apollonius & Steſichorus agnoſcūt. Ibi nouam nuptam plauſtro vectam videas: *Græcorum mos in nuptijs.*

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε χερσὶν ἐνὶ δμώων.
Ardentes latè ſpargebant lumiana tedæ, Quas manibus famulæ geſtabant.

Quanquam moris etiam inuenio apud Græcos fuiſſe, vt mater nuptiales eas faces prætenderet, vnde apud Euripidem: *Euripides in Troadibus id tribuit Vulcano.*

ἐγὼ δὲ οὔτε σοὶ πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητρὶ μακαρίᾳ.

Atqui nec ignis prętuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptijs leges monent Decere matrem.

Aeneas apud Virgilium cùm ſe maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait: Ἥφαιστε δαδυχεῖς μὲν ἐν γάμοις βροτῶν, id eſt. *In nuptias mortalium Vulcanus fers faces.*

Nec coniugis vnquam Prætendi tedas. *Aene. li. 4.*

C E R E S.

EST etiam Cereris geſtamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incenſam in Aetna, cùm filiam perquirere inſtituiſſet.

I L I T H Y I A.

B QVin etiam Ilithyiæ hieroglyphicū eſt, cum face in vna manu, altera paſſa & exporrecta, a capite ad pedes tenuiſſimo panno contectum, prout apud Aeginenſes fuiſſe Pauſanias meminit. Fax uerò illa, vel partum, ob dolorem, ignis uiolentiæ aſſimilari oſtendit: vel lucis illius quam naſcentes indipiſcimur, indicium eſt. Exporrecta diſcapedinataque manus eo ſignificato ponitur, quòd ſolui grauidam partu dicimus. Amictus per ſe patet.

DE THVRIBVLO ET PHIALA.

QVoniam vero multa ſuper Vrna priùs & Phiala dicta fuerunt, contrariaque his addita Lucerna, & Faces, conſentaneum eſt uiſum, ut quid utrumque ſimul iunctum ſignificet, uideamus. Prępoſita autem ſunt pro hieroglyphico Thuribulum & Phiala.

D I S C O R D I A.

SVnt enim qui thuribulum, aut aliquod aliud uas igniarium cum aquario pictum, unde ſcilicet ignē & aquam ineſſe perſpiceretur, quippe ſi ex uno ignis promicaret, in altero aqua deſideret, diſcordię ſignum eſſe tradant: quòd ea naturæ ſint maximè contrariæ. Vnde *Ignem aquæ permiſcere* dictum de ijs, qui ſe ea præſtituros pollicentur, quæ fieri nequaquam poſſint. *Πῦρ ὕδατι μιγνύναι. Nimirum ἀδύνατα. Prouerbiū.*

P V R I T A S.

C SEd enim Aegyptij ſacerdotes per ignem & aquam, quippe thuribulum & phialam, labes maculaſue deterſas elutaſque optimè ſignificari uolebant: quin etiam ignorationem hallucinationemque doctrinę ope ſummotam, ubi præſertim ita illæ officerent, ne quis diſcernere aut internoſcere potis eſſet, ubi ueritas latitaret: quòd per huiuſmodi elementa rerum omnium defæcatio peragatur, ac puritati ſuæ reſtituatur, ut qualis ſit appareat: aqua enim maculas eluit, quæ uerò aqua efficere non poteſt, ignis exequitur. Hinc illa apud ueteres aliarum quoque gentium appellata *Suffitio*, quotiens qui funus proſecuti fuerant, quòd polluti haberentur, ignem aqua ſparſi ſuperingredi conſuerunt, purgationem ſcilicet hinc fieri perſuaſum habentes, & quauis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ ſuper cœlos ſunt, purificatorias uirtutes, ut ait Ambroſius interpretati ſunt. Aquas uerò ſuper orbes ætheris eſſe, idem die ſecunda ualidiſſimè contendit. Doctè autem Catullus, cùm in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: *Aut quilibet qui puriter lauit dentes*, hoc eſt, aqua ſola lauit, unam eam allutionibus aptam non ignarus, humores uerò reliquos aut inficere, aut medicamentum eſſe. Ignis autem, ut noſtri ueteres tradidere, purgat, aqua expiat, luſtratque. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia: *Suffitio.*

Quid impurate, quamquam. Volcano ſtudes,
Cœnæ ne cauſa, aut mercedis gratia
Nos noſtras ędes poſtulas comburere?

Et apud Lycophronem legas Thetim indignatam ſe Deam mortali Peleo in matrimonium collocatam, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos conijcere ſolitam: quòd ita rebatur mortalitatem exuri, & quod immortale eſſet perpurgatum conſeruari, ueluti aurum ære confuſum ignis ope purgatur, poſteaquam quicquid admixtum erat æris, in fumum & ſcoriam uerterit. Atque ita ſex iam *Thetis indignatio.*

Atque ab eo tempore dictus Pyriſons tanquam ab igne ſeruatus, & Achilles quod exuſto labro careret.

Deus ignis conſumens.

Aromatum hieroglyphica.

Vt Dioſcorides li. 1. c. 70. ibiq. Mattheol. Galenus etiam lib. 7. ſimpl. Medicam.

filios abſumpſerat, donec ad Achillem ventum, quem pater ſuperueniens ab igne exemit, Chironique curandum commendauit Sacræ verò literæ apud nos Deum eſſe ignem conſumentem aſſerunt, igneoſque fluuios hunc præcedere: quin & eundem ipſum inſtar ignis omnia conflantis incendere in quo nimirum nequitia intelligetur, quæ a Deo conſumatur, cum omnis ab eo ſit purificatio: nempe vnumquodque opus quale ſit probat ignis. Referta autem eſt natura humana tum plumbo, quo animi noſtri pergrauati ad terram inclinant: tum alijs impurioribus metallis, quæ rubiginem inducunt, vel auri & argenti naturam adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus eſt, ut quæ vndequaque immixta eſt animi nequitia deleatur. In quam ſententiam peccanti populo dictum in ſacris literis: *Habes carbones ignis, quibus inſideas, hi erunt tibi in auxilium.* Sed nuſquam apertiùs quàm in Eſaiæ viſione purgatio hæc oſtenditur, vbi vnus de Seraphin a Deo mittitur, qui pruna de altari incenſo forcipe apprehenſa, Eſaiæ labra tetigit dicens: *Ecce abſtuli iniquitates tuas, & peccata tua circumpurgaui:* labia enim immunda ſe habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfertur nimirum ignis ad thuribulum, per quod in Diuinis literis linguam Dominicam intelligunt, lingua uero ignis, in quo Spiritus. Vnde Dauid, *Carbones ſucceſſi ſunt a Deo*, qui ſcilicet nos calefaciant ad pietatem, impellantque mentis noſtræ impetum ad doctrinam Dei, vt oratio noſtra in conſpectu eius tanquam thymiamatis odor aſcendat. Aromata enim ſuper ignem impoſita, hieroglyphicè orationem ſpiritalis doctrinæ ſignificant, ut traditum, a Theologis oſtendit Hieroſolymitanus Heſychius. Præcipuè verò thus gratiarum actiones & oblationem ſignificat, non ſolùm quia dicatum eſt Deo, ſed quia, ut Medici dicunt, multas oculorum ſanat ægritudines. Quòd verò thus, idque lucidiſſimum, ſuper XII. propoſitionis panibus XXIIII. Leuitici poni iubetur, LXX. Sal reddiderunt, quod Apoſtolorum doctrinam ſignificaret: illi enim Sal terræ. Hebraica tamen lectio *Lebone* habet, hoc eſt: thus. In iiſdem Diuinis literis mentio fit de carbonibus deſolatorijs: eos eſſe dicit Eucherius, qui peccata diſſoluunt: huiuſmodique fuiſſe illum, qui ab labia Eſaiæ Prophetæ appreſſus eſt, vt quæ is contraxerat vitia, perpurgaret. Ponuntur etiam pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ: quamquam de carbonibus his aliter in Iunipero traditum. Facit ad hunc locum id etiam quod apud Ezechielem legimus, Deum uti corpus viſum a cuius lumbis vſque ad pedes membra omnia igne conflagrabant, a lumbis verò vſque ad caput electri ſpecies erat, quo nihil magis eſt hieroglyphicum. Nimirum indicat, hoc, renes lumboſque, & quæ partes ad terram tendunt exurendas eſſe; illecebras quippe, nequitiam, & voluntarios affectus omnes perpurgandos, ita enim quæ a renibus ſupernè exiſtunt, ſupraque mollitudinis & nequitiæ opera attolluntur, in puriſſimam electri materiam euadere: electrum enim auro pretioſius eſſe contendunt. Si noſtrum igitur corpus, Dei corpus eſſe uolumus, vitia eius igne perceremus: eo quippe quem Deus immittit, ut ita ſordibus e[illegible]ti, loti, perpurgatique, electri ſpeciem, per e[illegible] quæ ad ſapientiam pertinent, exhibeamus. D E

VESTA.

Nec tu aliud Veſtam, quam uiuam intellige flammam. Ouid. libr. faſt. 6.

DVplex verò apud veteres erat ignis conſideratio quippe qui materialem hunc noſtrum longè diuerſum a ſuperiore illo dictitabant. Eum ſanè in ſublimi poſitum, Volcanum appellantes, quaſi Volicanum dicere voluiſſent. Veſtam uerò aiebant domeſticum hunc noſtrum eſſe, ut alibi dictum, authore Varrone: quamuis Aegyptij tranſlucidum & purum illum ignem Palladem eſſe volebant, hunc uerò qui materiæ applicitus eſt, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti conſideratio examinatur in Vulture locupletiùs. Quantum autem pertinet ad Veſtam, ſimulachrum eius ſtrongilari figura, obrotunda quidem, & in acutum prominente, quæ circa medios humeros reſideret, cuiuſmodi eſt coagmentatæ figuræ terræ. Eadem & ſedentis habitu ſtatuebatur, & apud Græcos ἑςίαν παρὰ τὸ ἑςάναι, τὸ ἱδρύσθαι, quod ſedes ponere ſignificat, appellatam aiunt. Seſſum uerò ad diuinitatis perpetuitatem ſpectare, alibi commodiùs diſſerendum eſt. Quod uerò παρὰ τοῦ ἱδρύσθαι dicebamus, qui uulgi dicta conſectantur, ab ea tradunt ædificationis principium eſſe. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas a mortalibus inuentas, priuſquam ignis repertus eſſet, quo deprehenſo, eiuſque vſu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecere, cùm unuſquiſque ignis commoditate adiutus noui aliquid ſemper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium uſui propoſuerit. F

NVPTIALIA VEL PVRITAS MARITALIS.

Ex aqua & igni rerum forma.

QVod uerò purificatione ſuper dicebamus, nonnulli aiunt inde ſacris nuptialibus ignem & aquã preferri ſolitam: nam & huiuſmodi donaria nouę nuptę apponebantur, quę ſcilicet uxorem puram & caſtam permanere oportere docerent. Qui uerò inſtituti huiuſmodi rationem altiùs rimantur, naturę uicem hinc intelligi interpretantur. Ignem ſiquidem aiunt actionis uim obtinere, & agendi elementum eſſe: aquam uerò patiendi. Hinc Philoſophi non defuere, qui rerum formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci exiſtimarint, atque ita auſpicatiſſimè ignis & aquæ ſacramento nuptiarum fœdera ſanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, qua ſponſus & ſponſa intraturi eſſent, ut ea oblata ſpecies, memores eos redderet quorſum eſſent huiuſmodi ſacris initiati.

AERVM-

A AERVMNAE.

SEdenim Græcus Poeta quidam acerbè nimium rem huiuſmodi interpretatus eſt, cùm dixit:

Θάλασσα καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ κακὰ τρία,

tria quippe accidere mortalibus ærumnoſa, mare, ignem, & fœminam. Et Theologi noſtri ignem in Diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus quæ probent hominis fortitudinē, poni dicunt, in eamque ſententiam dictum autumant Pſal. 65. *Igne nos examinaſti, ſicut examinatur argentum*, quodque ibidem eſt: *Tranſiuimus per ignem, & aquam*, calamitates quaquauerſum ingruētes, omneque genus ærumnarum uno impetu effuſum intelligi uolunt, quaſi nihil iam atrocius, neque miſerabilius eſſe poſſit, in ullo malorum genere, quod exantlatum non eſſet: alterum enim horum atrociſſimo cruciatu conficit, alterum inimiciſſimo animæ mortis genere ſuffocat: quippe quæ cùm ignea ſit, nihil indignius pati ſe poſſe putat, quàm per aduerſarij ſui uiolentiam exturbari. Ita & illud in Euangelio: *Frequenter eum & in ignem & in aquam miſit, ut eum perderet*, quod pro periculoſis euentis poſitum ait Eucherius.

Dudum à M. Catone Cenſorio vſurpatu. Sic & D. Petrus epiſco. 1.

NECESSITAS.

SEd ut ad nuptias reuertamur, longè honeſtiùs Metellus, qui de uxore ducenda ſententiam interrogatus uxorem eſſe malum haudquaquam inficiatus eſt, malum tamen id eſſe neceſſarium: igitur per ignem & aquam neceſſitatem interpretabimur, quæ ducere uxores iubet, non tantùm ob ſobolem, quæ præcipua cauſa eſt, uerùm etiam ut ſit, quæ domus & familiæ totius curam ſuſcipiat, & quodam ueluti gubernaculo adminiſtret ac regat.

ἀναγκαῖον κακόν.

B VITA.

VTcunque uerò ſenſerint alij, ſcimus ignem & aquam uitæ priùs auſpicia dediſſe, uitamque quandiu uitales auras carpimus, conſeruare. Quis uerò ignorat, ſine maritali copula breui periturum eſſe humanum genus omne, cæterorumque animalium ſpecies defuturas? Quare exules, qui uita cenſebantur indigni, aqua & igni priuabantur. Sanè Poetæ cùm fingunt Saturnum amputaſſe genitalia patri Cœlo, eaque in mare abieciſſe, indeque natam Venerem, id ſignificare uolunt, igneum ſemen admixtum cum humore, generationis fuiſſe principium.

Coniugij neceſſitas. Quia humido & calido conſtat humana natura & uita.

CONIVGII COMMODA.

NOn abſurdè etiam uoluptatem, & uſum, quæ ſoleant ex uxoria conſuetudine, unanimique concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat: per huiuſmodi ignis & aquæ fercula interpretabimur, cùm nihil ferè ſit in rerum natura igne iucundius, nihil utilius aqua, quæ ſola ex rebus omnibus neceſſitatibus innumeris opem affert, quare aquam Pindarus *Optimam*, Ariſtotele etiā comprobante, nuncupauit, igneum etiam ardorem auri pari elogio proſecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne longiùs a Pindaro recedamus, argumentum is pulcherrimo hieroglyphico ſubminiſtrauit, ode Olympicorum prima, ubi fulgorem ignis celebraturus inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί, non ignarus ſcilicet, ignem ſoli expoſitum amittere omnem ſplendoris gratiam, quę noctu ſuam habet commendationem. Elegantia igitur ingenia uirtutem cuiuſpiam præſtātioris alicuius interuentu C obnubilatam, labefactatamve, ſignificare cùm vellent, ignem Soli expoſitū, pingere cogitarunt: ſiquidem ignis ſplendor, ut palàm eſt, Soli expoſitus, uim amittit ſuam, noctu uerò præualet, & ut, in ſuo regno, peruigeſcit. Atque hoc eſt quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur ſint ex igne utilitates, totque magnarum & admirabilium rerum ſimilitudines habeat, non immeritò a Perſis in primis, & Sacer, & Aeternus uocabatur, quem quacumque rex exercitum duceret, magni numinis inſtar argenteis altaribus impoſitum præferebant. Super hoc Maximus Tyrius; *Perſæ diarium ignem adorant, nimirum diuinitatis ſignum inſatiabilē, uoracē*. Huic cùm ſacrificant, illi alimentum præbentes his uerbis utuntur: *Ede ignis domine*. Neque Perſarum tantùm eſt ignem colere, ut idem Tyrius refert, ſed Lyciorum etiam, apud quos Olympus ignem emittit, hunc ſacrum habent. Ferunt autem ignis, quo Zoroaſter conflagrauit, reliquias, tanquam ignis diuini a cœlo delapſi, a quodam ſuſceptas, ad Perſas, ut perpetuis excubijs ſeruaretur, eſſe delatas: atque hinc apud eos ignis cultum habuiſſe principium. Fuit uerò Zoroaſter is, ut à ueteribus accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus a patre accepta, ſigna quædam, ueluti Stellarum ſcintillas de cœlo deducere, & alia huiuſmodi oſtentare ſolitus, diuinitatis ſibi nomen aſſerebat donec fulmine tandem ictus interijt: mortalium tamen imperitia, qui tunc erant, ita raptum eum fulmine & cœlo illatum credidit, mutatoque nomine Zoroaſtrum, quaſi uiuum aſtrum appellauit, ſubſecutaque deinde ætas omnia quæ fulmine tacta eſſent ſacra exiſtimauit. Sanè Orpheus, a quo noctem alibi diximus Luminis parentem appellatam, æthera πύρπνουν uocat, quippe igneum ſpiraculum. Euripides autem: *Vides excelſum qui illum infinitum ætherē, & terrā undequaque circūplectitur*

Perſarum ſuper igne religio, & Lyciorum.

Zoroaſtes quis.

humentibus ulnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem ſecutus Ennius: *Aſpice*, inquit, *hoc ſublime cādens, quem inuocant omnes Iouem*, Veteres hunc Dieſpitrem, & Lucetium dixere Græci ζῆνα, a ζῆν, quod uiuere eſt. Vnde Ioan. *Vita erat*. Plato Cratylo διὰ dum uocat trāsfert ad præpoſitionis uim ut Ioannes idē. *Per quem omnia facta ſunt*. De ſplendore uerò: *Et erat facies eius ſicut Sol*, ut apud Malachiam: *Orietur uobis timentibus Sol iuſtitiæ*. Sed quę plurima pertinent ad Solis hieroglyphicum, cum ea commodiore loco pleniùs dicta ſint, in cœleſtium corporum commentario, breuiter hęc tacta ſufficiāt. Quàm uerò attonita propemodùm ueneratione apud Perſas coleretur ignis, ex eo manifeſtum eſt, quòd grauiſſimus apud eos mos ſupplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto ſupplex interminabatur, eum ſe in aquam iniecturum, ſi uoto excidiſſet: non eſſe illi fas ducebant eum reiicere, qui ſic preces allegaſſet. Sedenim ut impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neque ulli uiolandi ignis occaſio permitteretur, lege inde ſanxerunt, ut qui eo ſupplicandi genere uſus eſſet, ſupplicio multaretur. Author Plutarchus.

Macro. Satur. lib. 1. c. 15.

Romani quidem Lucettum a luce. ſalij uidelicet. Diaſpurē, quaſi diei patrem, ut & Cretenſes διὰ τῶ ἡμέραν Macro. ibid.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quoſdam è noſtris populos, iuramenti atque iudicij ſpecies ſuper ferro candenti ſuperſtitioſè potiùs quàm piè per æditumos templi, in Liuonia præſertim obſeruata. Nam ſceleris alicuius accuſati, ad ferri cadentis iudicium uocabantur, & id ſubire nonnunquam uel inuiti compellebantur. Id erat eiuſmodi, ut criminis reus ferrum cādens, è medijs prunis exemptum, in manus caperet, accuſatoribuſque & iudicibus oſtentaret, ſiq; aduſtione nulla ſubſecuta illæſus eſſet, abſolueretur: ſi autem vim eam pati non poſſet, obiecti criminis ita conuictus, damnaretur. Purgabant verò ſe priùs ieiunijs, confeſſione, & Euchariſtia: mox ad horrificum illud experimētum accedebant: id, quia periculoſum erat, & inſontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè uerò contra Chriſtianæ pietatis mores erat, Deuſque tentari uidebatur, Honorius III. fieri per grauiſſimum edictum vetuit, ut Decretalium lib. 5. tit. 36. *de Iniurijs*, cap. 3. habetur.

Ad uerbum a Plutarcho in libello cui titul fecit περὶ πρώτου ψυχρου.

Iuramentum in Liuonia obſeruatum.

DE FVMO.

AC, ne fumum etiam prætereamus, poſtquàm ſuper igne multa diximus, quod fumi ſignificatum eſſet, iam prætereamus.

IGNIS.

ORtus a terra fumus, & in cœlum ſeſe attollens, ignem, ait Horus, ſignificare perhibetur. Porrò ignis Ariſtoteli nihil aliud eſt, quàm fumus incenſus, & apud Homerum totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilem eſſe regionem conijcere detur. Eò verò hieroglyphicum fumi tendere videtur, vt ſuſpicionem aliquam non temerè obortam eſſe intelligamus. Nam cùm rumor aliquis in uulgus emanat, dici ſolet, *Abſque igne fumum nullum oboriri*. Et Petrus apud Clemētem: *Fieri minimè poteſt*, inquit, *ut conſurgat fumus, ubi non ſit ignis*. Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίον, certet aquam appoſuiſſe fumo: fumum, ait interpres, pro igne poſuit, ex ſequela ſcilicet ſignum quo præcedit indicans. Et Pſalmo 17. legas, *fumum aſcendiſſe in ira Dei*, & eueſtigiò ignem exarſiſſe, ubi quidam aiunt interpretes, inuectum quidem primò in Dæmonis peruicacia comprimenda, mox ad uitia reliqua extirpanda aggreſſum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi uolunt, & ita ſentit Eucherius, quod ad Aegyptiacum accedit hieroglіphicū: quamquam & Dei comminationes ſignificare poſſe non inficiatur. Nam, ut etiam apud Plautum, *flammæ fumo eſt proxima*. Quæ omnia noſtri multò antè literarum monumentis mandauere. Sic Eccleſiaſtici 22. legas: *Vaporem fumumque emanare in altum ante igem*, ita & contumelias & minas ſanguinis eſſe præuias.

Plau. in Curculione.

PERDITIO.

PErditionem multi per fumum intellexere, & mos eſt, opes diuitiaſq; magnas, Regna, & unamquamque rerum amplitudinem *In fumum abijſſe* dictitare, cùm ita conſumpta fuerint, aut ita collapſa defecerint, vt ne ueſtigium quidem priſtinæ maieſtatis relinquatur. Iocatur in hanc ſententiam Horatius, ubi Mennium paternorum maternorumque bonorum abliguritorem omnia in fumum ac cinerem uertiſſe dicit. Ad hoc ſuccurrit Demonactis Philoſophorum omnium feſtiuiſſimi dictum, quia quodam interrogatus eludendi cauſa, ut plerique literatos ita tentare ſolent, quot fumi minę ex mille lignorum minis combuſtis educi poſſent: *Cineres expendendos eſſe*, reſpondit, *reliquum in fumum abijſſe*, quod ea ratione ſupputatur, qua Archimedes detractum fraude aurum a Redemptore ex uotiua Hieronis corona deprehendit, de qua latè apud Vitruuium. Quod vero ait Heſiod.

αἶψα κ̀ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο.

Quamprimùm fumo properes clauum impoſuiſſe.

præclari admodùm interpretes: *Poſteaquàm combuſſeris*, exponunt: utpote qui nolit fratrem ulteriùs rei maritimæ dare operam, ſed ſolam exercere agricolationem.

Nempe Galli. Idem pollet illud Plautinum a Cicerone in L. Piſonem, è Trinummo, Argentum de coctum ὄιχεται.

SOLI

A

SOLICITVDINES.

SVnt tamen qui loco hoc Heſiodiano philoſophari malint, & pro Fumo, vitæ noſtræ ſolicitudines accipiant, quæ intellectum ac rationem ipſam obtenebrant. Difficulter enim poſſe nos pura ſenſuum claritate, hoc eſt, tranquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OFFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quę tamen ſit erroris tenebris offuſcatas, interpretentur: cui ſi fomes adhibeatur, hoc eſt, ſi recta accedat inſtitutio, ſtatuque verborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc eſt rectorum operum effigiem appariturum. Hinc Eſaias, lignum, à quo vel tenuis admodùm fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: vbi fumus, tantillę illius pietatis quæ ſit in delicioſo diuite ſignum eſſe videtur: quam ſententiam acutiſſimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus etiam imperitiæ ſymbolum, cùm lumen ſit doctrinæ ſignum, cuius contrarium eſt caligo ipſa: unde caligare errantes dicimus: fumus uerò eſt, qui caliginem inducit. Transfertur & ad uitia, ut Alexandrinus Clemens: *Vitia,* ait, *veluti fumum immenſum eſſe,* qui uniuerſam mundi huius domum repleuerit, atque hæc inſtitutionem malam, ſodalitates peſſimas, conſuetudinem improbam, colloquia praua, opiniones haudquaquàm rectas inuexiſſe: unde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atque malitia, parataque ſemper ad nocendum uerſutia, auaritia, uana iactantia, atque alia huiuſmodi exoriantur.

B *Vitia fumus immenſus.*

D

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRAESTANTISS.

DE IIS QVAE PER LYRAM, ET ARMA QVAEDAM ALIA MVSICA SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSSEPTIMVS.

Scribonij Libonis numus.

SCRIBONIVS *Libo, magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara poſteris reliquit, numum cum argenteum ſignauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expreſſit, uicturum operis à ſe inſtituti monumentum. In eo verò multi non incurioſè quæritare ſolent, quid ſibi velint lyræ, ad ſingulos putealis angulos adſculptæ? Quorſum enim aiunt, lyræ ad litigioſa diſſidia, diſcordesq; contentiones? aut quid putealis aquæ ſilentium & quies, ad vllam facit harmoniam, aut clamoſi ſtrepitum fori? Quibus ego reſpondere ſoleo, ſapienter à Libone ornamentum illud eo loco excogitatum: utpote qui ob oculos ea poſuerit, quæ his, qui locum eum frequentarent, & utilia & ſalutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimum ſuauiſſimumq; eius fructum oculos intenderent, quo quidem nihil humano generi accidere poſſit utilius, neque commodius. Cauſidicis, ſi clientibus conſultum vellent, congruentia ſuſceptæ materiæ dicerent: ab iis quæ incongrua & diſcrepantia eſſent, abſtinerent. Qui autem iudicaturi conſediſſent, rationum & argumentorum, quæ allata eſſent, conſenſum, veritatem, aut non leuem ſaltem veriſimilitudinem acriter inſpicerent. In cuiuſmodi ſermonem cùm proximis diebus apud communes amicos incidiſſem, euenit vt iucundiſſima tui recordatio è re nata ſurreperet, quòd anteà diu multumq; cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi (Marce præſtantiſſime) deberi, quando te potiſſimum impulſore labor hic omnis ſuſceptus eſt & exaltatus. Ipſa autem Lyra magis conueniens viſa eſt, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu ſcilicet ſuauiter adeò, ſeu linguam cauſis acuas, ſeu ciuica iura reſpondere paras concentu tam mirifico reſonare facis, ut omnium mentes, tanquam Amphion alter, quoquò velis trahas: neque ſaxa tantùm moueas, ſed vel adamantina obſtinatorum hominum corda, quotiens libuerit, arbitrio verſes tuo, ſiue diſertiſſimè diſcutiendo de cathedra intones, ſiue in foro agendo fulmines, ſiue mare terrasq; publica vel priuata tempeſtate perturbatas, clariſſima ingenij tui ſerenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego ſim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi deſtinaui commentario procurabo.*

E

Ab Horatio, epiſtola ad Iulium Florum 3.

F

CONCORDIA.

Libonianí numi hieroglyphica interpretatio.

AGITVR, vt palàm eſt, Romani veteres per Lyræ hieroglyphicum concordia figurarunt, cuius tamen alia quoque ſunt ſignificata, eaq; multis antiquorum, tum Poetarũ, tũ Philoſophorum præconijs celebrata: ſed nos ea tantùm ſeligemus, quæ ad hieroglyphicum inſtitutũ facere videbuntur: tamen, uti meus eſt mos, ſi res exigere videatur, numum, quo de meminimus, diligentiùs examinabimus. Eius inſcriptio eſt, PAVLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRIBON. LIBO. Ibi figuram Putealis uideas, de quo ſcriptores plerique meminere. Huic autem à ſingulis angulis Lyræ appenſæ ſunt, corymbis & ſertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primum tribunal & ſubſellia prope Arcum Fabianum collocaſſe. Hinc Horatius: *Forum putealque Libonis mandabo ſiccis*: quia ſcilicet forenſia negotia præcipuè ibi depoſcunt ſobrietatem. Et Ouid. de remedio:

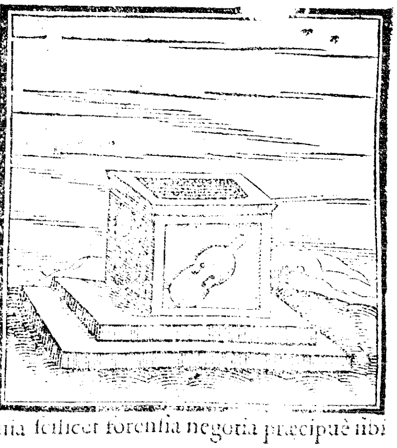

Qui

A *Qui puteal Ianumque timet celereſque calendas:*
hoc eſt, qui ſe rapi timet in ius, & qui alienum paſcit æs, quod ſcilicet calendis ſingulis efflagitatur. Neque illud diſſimulandum fuerit, in numi ipſius inſcriptione duo eſſe obſeruatione non indigna in Scribonij nomine ꟽ literam iacentem atque ſupinatam, & PAVLLVS gemino LL notatum ex Terentij Scauri ſententia atque præcepto, neque non ex antiquorum uſu, quod in pleriſque monumentis obſeruaui: neque proprium tantùm nomen, uerum & aduerbium PAVLLVM eadem lege ſcribendum Grammatici veteres cenſuere, ut illud Romæ: HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA, ET PELLIGE. & huiuſmodi pleraque.

IVDICIVM COMPOSITVM.

ATque illud in Lyra præcipuum, quòd hominem compoſiti iudicij, quique aures eruditas haberet, ſignificabat: ea ſiquidem diuerſas componit uoces, & concordi omnes tono temperat: quod munus in diuerſæ rationis affectibus componendis uidetur homo præſtare, ut non immeritò Diogenes Cynicus carpere ſit ſolitus Muſicos, qui cum Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Iſidorus Cynicus Neronem tranſeuntem in publico clara uoce corripuit, quòd Nauplij mala benè cantitaret, ſua bona malè diſponeret, neque ullum in uitæ tenore temperamentum adhiberet.

Αὐ' ἀσύλαστα δ' ἔχειν τῆς ψυχῆς τὰ ἤθη D. Laert. in D. Cynico. Sue in Nerone c 39.

INAEQVALIVM CONCORDIA.

STatuebatur & in Mercurij manibus Lyra, idque hieroglyphicum oſtendebat, concentum omnem ex uocũ inæqualitate conſtare: concentus uerò hominum eſt, cum uariæ B uoluntates in conſenſum unum contrahuntur. In ſingulis uerò mortalium concentus ille eſt, quo quis beatitudinem aſſequitur, ubi ſcilicet res & congruenter temperauit, & ad amuſſim explorauit. Plato animam in Timęo concentum & concordiam uocat. Ariſtoxenus & Dicæarchus harmoniam dixerunt. Lyræ igitur meritò dominus Mercurius,

Pauſanias in Eliacis prioribus: Mercuri⁹ cum Lyra quid.

--- *Qui animas nunc euocet Orco*
Pallentes, alias ſub triſtia Tartara mittat, ut Maro.

Aen. lib. 6.

BONA DISCIPLINA.

ESt & Muſarum inſigne Lyra. Muſas Euſebius à μυέω dictas arbitratur, quod ſignificat honeſta bonaque diſciplina inſtituere: eaſque Orpheus & Proclus in hymnis religionem hominibus commonſtraſſe dicunt, quemadmodum & Orpheo id attribuunt, ut ſuauiſonę teſtudinis concentu, hoc eſt, placidis aptè compoſitis uerbis fera hominum corda mitigarit, agreſtes mores expoliuerit, & diſperſos uagoſq; mortales in cœtum unum congregarit. Apud Ariſtophanem legas, per citharę callentem, hominem ſapientem, & Gratijs omnibus ornatum, à ueteribus iudicatum. Diuinæ quoque C literę citharam pro morali uirtute acceperunt, utpote quæ in actione conſiſtat. Et in huiuſmodi ſignificatum Theologi dictum uolunt Pſalm. XLIII. *In cithara tibi confitebor.*

Hinc Homerus cantorem morum correctorem appellauit Odyſ. lib. 3. Sic. Plato animũ harmonia nomine appellauit.

RATIO.

AThanaſius in ijs quæ contra gentiles ſcripſit, rationem Lyræ comparauit, vbi de anima, mente & ſenſu diſſerit: quippe id Lyræ haud diſſimile uideri ait, quæ rectè temperata ſit, & Muſico, qui eam reſonare faciat, non imperito. Eſt enim in Lyræ neruis ſuus cuique ſonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius alijs. Concentus autem nullus diſcerni aut internoſci poteſt, niſi fidicinijs ars accedat. Tunc uerò modulatio & uaria ſoni ſuauitas oſtenditur, cum qui Lyram tenet, neruis increpuerit, ſinguloſque aptè percurrerit. Eodem modo, cum ſenſus in corpore ſint tanquam Lyra compoſiti ſi docta mens illis imperauerit, diſcernet animus, quid abſonum, quid concinnum ſit, quale ſit unicuique rei temperamentum adhibendum, ut nihil denique facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non reſpondeat, unde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli concordiam inde dici putant, quòd chordæ uariæ in unam conueniant harmoniam: tametſi alij concordiam à corde deductam malunt, qui Tullio innituntur Tuſculanarum primo dicenti: *Alijs cor ipſum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordeſque dicuntur*, ut in Cordis commentario diſputatum: eamque afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aſpiratione careat. Qui chordis inſiſtunt, concordem à Græcis σύγαυλον dici opponunt, conſueſſeque aiunt ueteres è locutionibus pleriſque in Latinitatis uſum receptis, adiectam conſonantibus aſpirationem ſummouere, quatuor tantum admiſſis, quæ Scaurus enumerat.

Concordia unde.

D

MATRIMONIVM CONCORS.

SEd nos ut ad concordiæ ſignificata redeamus, illud ex Onirocritarum diſciplina deprompſimus, vt ſi quis nuptiarum tempore Lyram per ſomnium videre imaginatus fuerit, concordiam, id inter maritum & uxorem futuram ſignificare.

MVSICA.

Neronis numiſma. Idq; adeo, vt citharā à ſedecib. ad ſinulatam adorauerit: Sueton in Nerone, cap. 12.

QVæ verò Lyra eſt in Neronis numo, ſtudium eius in arte Muſica, & victoriam ex certamine eo partam ſignificare crediderim. Fidibus enim eum oblectatum ad inſaniam vſque, & in theatris Muſica decertaſſe, non ſine maieſtatis Imperatoriæ dedecore atque ignominia, Scriptores eorum temporum omnes prodiderunt. Nam is præter numos ea nota percuſſos, ſtatuas etiam ſibi citharœdico habitu poſuit.

POMPONIVS MVSA.

Pomponij Muſæ numiſma.

EſT & Pomponij Muſæ numus: à cuius altera parte muliebre ſignum eſt cum Lyra & Plectro: id quid ſibi aliud velit, quàm eius cognomentum, non video: ſiue is Pomponius Poeta fuerit, de quo apud Plinium, ſiue qui in bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus ſaucius ad Mithridatem adductus, interrogatus ab eo eſſet, an amicus futurus eſſet, ſi opera iuſſu regio daretur, vt curaretur: reſpondens, *Si tu* inquit, *populo Romano amicus fueris, aliter me quoque ſemper inimicum habebis.*

AMOR.

E

Vnde illud ὁμοῖο τῇ φιλότητος μήτηρ. Similitudo: mater amoris. Ariſt. lib. 8. Moral. Aen. lib. 1. Cytherea vnde dicta. Hinc de Art. poet. Dictus & Amphion, &c. Saxa mouere ſono teſtudinis. Lib. 1. hiſtoriarum.

QVoniam uerò uoluntatum, ſtudiorumque conſenſus atque ſimilitudo amorem parit, celebratur à Platone Lyra inter amatoria monumenta libro de Anima. Procluſque ubi Venerem Cythercam ab Homero & Heſiodo appellatam exponit, aduerſatur Heſiodo, neque dictam ὅτι προσέκυσε κυθήροις, οἶδε μὲν γὰρ τὰ κύθηρα, κυθέρεια δὲ ἡ καὶ δορβὴν ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Non aſſentitur, inquam, Proclus, ut Cytherea dicta ſit à Cytheris, ubi illi templum, atque tot frequentiſſimo mortalium conuentu colebantur, quia, inquit, κύθηρα uocantur inſulæ illæ, & *alta Cithera* etiam apud Maronem, cuius ſcilicet uocabuli ſyllaba media per η uocalem longam perſcribatur. Dictam uerò Cythercam ait, quòd uniuerſæ conſuetudinis amatoriæ uim intra ſe occulat. Nam & alij Cythercam ab occultanda turpitudine dictam uoluere, & illi in abdito templum fuiſſe alibi diximus. Lyra autem cum omnem in ſe ſuauitatem complectatur, quandam cum Amore, cum Venere, cum Gratiis ſimilitudinem præ ſe ferre uidetur, parique cum iis illecebra homines illectare. Denumque hæc illa uidetur Amphionis Lyra, cui ſponte ſaxa etiam paruiſſe perhibentur: cuius rei mentionem facit Apollonius Argonauticis, & Antimenidas primo, donatamque Amphioni Lyram eam dicit à Muſis, quamuis Dioſcorides ab Apolline, à Muſis tamen etiam Pherecydes Hiſtor. lib. 10.

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè noſtris uideatur, ſi quis non unum hominem tantum armis inſtructum quippe Achillem cithara canentem pinxerit, uerum & uniuerſum exercitum in aciem deſcendentem, ad citharæ modulos progredientem fecerit, quoniam neque citharœdi quicquam commune cum armis habere iudicantur, neque milites, feroceſque homines ullam hodie liberalium artium diſciplinam aſſequi dignantur. Verum ſi Lacedæmoniorum diſciplinam & inſtituta reſpiciamus, inueniemus eos ad Lyram citharæque ſonum acies inſtruxiſſe, reiectiſque tubis, & claſſicis alijs, ad eiuſmodi modulationis ſonum pugnam inire ſolitos, id quod indicat illos ſedatiori quodam animo prælium aggredi conſueſſe. Nam & Homerus ſtrepitum & tumultum in congreſſu primo barbaris dedit, cum Græcos ſenſim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationem reprehendit Cæſar, cum in Pharſalia victor euaſiſſet. F

HVMANA VITA.

Ob loquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum. Aen lib. 6. Tenor humanæ vitæ.

QVi verò per Lyram humanæ uitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum, quæ ſuperius de ſenſibus, atque anima, deque mortalium inſtitutis attulimus, rationem habuiſſe mihi videntur, quàm etiam de naturæ noſtræ conditione rem ipſam perpendiſſe. Nam cum in Lyra ſeptem diſcrimina vocum celebrari comperiſſent, humanæ uitæ tenorem eadem aſſidua agitari varietate animaduerterunt: ſeptima enim hebdomada mas in utero fabricatus exiſtit: ſeptima poſt partum hora manifeſtum aut vitæ aut mortis argumentum affert: ſeptimo poſt die umbilicus aſtringitur, ac ſolideſcit, poſt bis ſeptem manifeſtum eſt luminis indicium: poſt ſepties ſeptem obtutus firmitas, atque cognitio. Videmus mox à mente ſeptimo dentes pullulare, poſt bis ſeptem ſermonem eſſe tutum, poſt ter ſeptem uerborum articulationem, poſt quater ſeptem inceſſum, poſt quinquies ſeptem lactis horrorem ſuboriri, poſt annos demum ſeptem primoribus dentibus expulſis ualidiores enaſci, ac perinde uocis ſonum integrum fieri: ſecundo uerò ſeptenario pubeſcentiam, ac emittendæ geni-

turæ

A turæ facultatem, roburque iam ad uirilitatem ſpectare: tertio lanuginem,& creſcendi finem: quarto robur,& membrorum plenitudinem. Quinta verò hebdomade,cùm uirium augmentum, quantum vnicuique eſſe datur, abſolutum ſit, congruum nuptiarum tempus a Platone conſcribi, quod ſeptimo Legum habetur. Sexta autem, partas collectaſque uires incolumes ſeruat, ac prudentiæ uigorem affatim ſubminiſtrat. Septimo,diminutionem quippe uirium,ſed perfectum intellectus & rationis incrementum habet: quare ſoliti ſunt milites ea ætate rude donari, & conſilijs rebuſque publicis adhiberi. Atque hac de ratione Horatius ad Mecœnatem ſcribit, ſe iam donatum rude: nam qui vndenos Decembres quater iam, ut ipſe de ſe dicit, expleuerat, per ſeptimam hebdomadam deferri iam occeperat. Octauo mox ſeptenario perfectionem & in intellectu, & in ratione uidere eſt, qualis maior in unoquoque iam ſperari debeat. Nonus humanitatem ac manſuetudinem adducit. Decimus uitam finiendi plerumque deſiderium: quæ omnia uerſibus elegiacis Solô luculentiſſimè complexus eſt, Lyramque ſuam ita temperauit, ut humanæ uitæ concentum, ſonoramque uocalitatem anno ſeptuageſimo terminaret, quem ubi mortales exceſſerint, deſipere iam, & chorda modò hac, modò illa ſubinde uidentur aberrare. Neque multùm ab huiuſmodi conſideratione,quòd Magnus Baſilius per citharam corpus interpretatur:nam & alij Theologi Pſalmo 57. *Exurge pſalterium & cithara*: per Pſalterium animam,per citharam corpus intelligi uolunt,quod ita pluribus eſſe locis acceptum Euthymius obſeruauit.

Epiſtola prima.

Idem Dauid pſalmo 40.

LYRAE FORMA.

B SI quis uerò Lyram, qua fuerit apud antiquos ſpecie, intueri uelit, non ignoret conſtare illam ex binis cornibus,iugo, teſtudineaque teſta: talem enim, ut in Amphione Philoſtrati eſt, Mercurius excogitauit,compegitque: qua poſteaquam, ut aiunt, Apollinem & Muſas honeſtauit, Amphionem etiam,vti dictũ ſuperiùs,donauit. Cornua uerò illa ſublimipetæ Capreæ fuiſſe uolunt,quibus Muſici, antequam ligni uſus ad hoc commodus haberetur, ad Lyras conficiendas vterentur. Ex lignis uerò quæ Lyræ apta cenſeantur, buxum maximè laudant, utpote quæ ſolida ſit materia, & ad polituram aptiſſima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atque Norici acerem arborem egregiè criſpatam exhibuere: ut pote quæ mirificè colorum uarietate delectet, quæque fiſſa non fallat, neque excauata diſſiliat. *Elephas*, ait Philoſtratus, *nihil ad Lyram*, quocirca ſciti uiri neque animal ipſum magni quicquam faciunt,neque cornibus eius utuntur,quamquam noſtri,*pectine pulſat eburno*,libentiſſimè dixerint. Videtur uerò natura ipſa opera perquàm diligentiſſimè dedita,teſtudinis teſtam, ut huic inſeruiret uſui,fabricaſſe,ita illam excauauit,& uas uelut quoddam uocum repercuſſioni collectioni que præparauit: uacua quædam foramina hinc inde fecit, in quæ umbilici inſeri poſſent, atque alter alteri apprimi: chordæ enim ex una parte, quippe in imo quadrę ſuę applicantur, ex altera umbilicis obuoluuntur. Atque hæc in illis ratio potiſſima conſideratur, ut rectè in Lyram ductæ æquis inter ſe diſtent interuallis,& parallelos binæ quæque efficiant: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodò refertur, quamuis cornua non in uacuum, ut olim, ſed in ipſum Lyræ corpus inflectantur. Atque hæc ea quidem ſpecies,de qua Græci ſcriptores, & Romani Græcos ſecuti, inuentionis laudem partim in Mercurium, partim in alios conferunt. Sed Hebræorum literæ Tubalem appellant,qui primus omnium & huiuſmodi inſtrumenti,& Muſicæ inuentor fuit. Sed enim quam Lyram a Mercurio inuentam tradunt, trium tantum chordarum fuiſſe dicunt: uoces enim ab eo tres trium inſtar temporum inuentas aiunt, acutam quippe, grauem & mediam, prout tria tantùm apud Aegyptios fuere tempora,æſtas hyems, & uer, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus,hyemi grauis,ueri medius. Thebarum tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt,ut totidem in Lyra tonos repręſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedęmonij factũ celebratur, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtratus, cenſuræ Græcia uniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouem cordas bipenni excidit, dicens, *Muſicam ne depraues*: de quo nono Sympoſiacῶn apud Plutarchum. Adhæc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori competat, ternarius uerò animę de quo alibi copioſiùs: iuncta hęc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniam, quæ tam ex operibus, quàm ex cogitationibus noſtris percipitur: ut non immeritò humanam uitam tot ſeptenarijs uariari paulò antè diſputauerimus.

(C in the margin, beside "ram a Mercurio inuentam tradunt")

Teſtudinis teſtæ forma.

Aen. lib. 6.

Mercurij Lyra.

Ab Amphione.

Quin Eraſ. citat Plut. in Apophtegmatis Chil. 4. centu 3.

Μὴ κακούργει τὴν μουσικήν.

DE FISTVLA.

FAcit ad hoc & fiſtula, ut chordis Lyra ſeptem, ipſa quoque ſeptem compacta cicutis: cuius forma conſpicua eſt paſſim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA.

HOminem Aegyptij diu quidem mente captum, poſteà verò quaſi ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & uitę ſuæ iam modum imponentem ſignificare ſi uellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſueuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atque etiam impuris cogitationibus auertere, & curarum obliuionem, ut diceret Heſiodus, inducere, & ut

Fiſtula numus.

vt exemplo Pythagoræ comprobatum eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus dum D compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo verſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſiue, ut alij, Bionis, qui Bucolica ſcripſit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τεχνᾶσδ σύριγγα, πέλει δέ τοι ἄμαρες ἔργον, *Tu tibi fiſtulam ames cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.*

ADVLATIO.

EAdem uerò, ut alibi dictum, cum Ceruo picta, pernicioſam indicat adulationem, ob hiſtoriam ſcilicet quæ ſuper ea & Ceruo fertur, animal id eius ſuauitate modulisq; mulceri, & ad ſtuporem uſque delectari: unde accidat, ut dum Ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq; mors inferatur.

DE TVBA.

A Virgilio Aeneid. 9.

SEd iam altiùs inſonemus, neque ſemper in molli Lyra aut fiſtulis immoremur, ſed & Tubam ſtrepitu procul ære canoro exauditam, ad muſica inſtrumenta reliqua adiiciamus.

CELEBRITAS.

Tritonum tubicines quid.

SIgnificat tuba famam & celebritatem, vnde Romani in Saturniæ ædis faſtigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & abſconditis: id ſcilicet eo hieroglyphico ſignificantes, quod hiſtoria geſtarum rerum ab Saturni commemoratione ad noſtram vſque ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quaſi vocalis eſſet: quæ verò ante Saturnum geſta fuerint, obſcura & incognita in tenebris deliteſcere; idq; ſibi uelle Tritonum caudas ad humum inclinatas, abſconditaſq;. Erant verò Tubæ Marti dicatæ, uti etiam nunc ſunt: in acie enim mos eſt, E

Aene. li. 6.

Aere ciere uiros, Martemque accendere cantu.

ERIGENDAE MENTIS SIGNVM.

Num. c. 9. Eſai. c. 58. & Oſea c. 8. & paſſim in Pſal.

IN ſacris verò literis tuba ſuum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebranda mandatur à Deo prima ſeptimi menſis die, nihil aliud ſibi uult, ut interpretantur Theologi, niſi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere, Euangelicas voces omninò recogitare Apoſtolorum prædicationes cœleſtium tubarum inſtar, quarum ſonus in omnes terræ fines exire deſtinatum erat, reminiſci, & ita initio menſis tuba canamus, & in Pſalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

SEd tibiæ Veneri ſacræ ferebantur, eaq; de cauſa in ouatione tibijs & myrto Romanos uti ſolitos Plutarchus ait in Marcello.

SENSVS.

EAedem Pani, perinde ac etiam fiſtula, attributæ, quippe quem ſenſilis mundi rectorem intelligebant: ſonus enim non niſi ſenſu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctum libenter tibijs cecini ſſe: & in altera ſimulachri eius, quod Deli erat, manu, tres inſidebant Gratiæ, quarum una Lyram, alia tibias, tertia fiſtulam, quæ inter has media erat, geſtabat: & dona legas ab Hyperboreis Delum miſſa, Cithara, tibijs & fiſtula comitantibus. F

Apollinis in Delo ſimulachrũ.

SACRORVM TEMPVS.

Quin & qui a cœnis Pontificalibus aderãt lauteque immunes uiuebant, in eos dictum Tibicinis uitã viuis, Αὐλῆ τοῦ βίον ζεῖς.

TIbia ſanè rei ſacræ ſignum erat, præcationumque faciendarum tempus indicabat, quaſi adeſſe iam Deum per eam admonerentur, qui ſacris aſſiſtebant. Nos quoque cum in ſanctis ædibus ſacra facimus, æris tinnuli ſono diuini libum myſterij adorandum innuimus. Sed quod ad tibiam ſpectat, minimè recens, neque imperitiæ plebeculæ dicterium eſt de ceſſantibus tibicinem expectare, ſed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor uſus eſt in Pompeium, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Conſulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat negauerat Scipioni ſe petiturum, adfuturum verò Lælio, eumque deducturum: quem dum expectarent, auditum eſt eum iam candidatum prehenſare obuios. Tum Scipio ridens: *Næ*, inquit, *nos egregiè ſtulti ſumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi ſimus, tempus terimus tibicines expectantes*. Hinc anſam arripuit Cornelius Tacitus, ubi libro 14. de Octauia Meſſalinæ filia loquens: *An quia*, ait, *veram progeniem penatibus Cæſarum datura, ſit malle populum Romanum tibicinis Aegyptij ſobolem imperatorio faſtigio induci?* Nempe propter Pompeium, qui; uti dicebamus, tibicen à Scipione vocatus eſt. Octauia verò à Scribonia Auguſti vxore deſcendebat.

DE

A

DE TYMPANO.

TYmpano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius libr. Epiſt.ſexto ad Anaſtaſium,abſtinentiæ tenuitatem ἱερογλυφικῶς interpretatur, a materia ſcilicet ipſa, qua conſtat tympanum: nam id dubio procul corium eſt ex pelle iam arefacta,quæ tamen priùs diu fuerit macerata: ita uir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter uiuens, qui laudes Deo canat.

Laudate Dominum in tympano & choro, pſ 149. verſ. 4.

DE TINTINNABVLO.

CIere ad ſe nos uidetur etiam tintinnabulum, quod Moſaicus Sacerdos,de quo 28, Exodi,ornatu Pontificio geſtare iubebatur: ad imas enim tunicæ fimbrias aurea tintinnabula, malaque punica alterna appendebantur,ut eorum ſonitus, quotieſcunque Pontifex ingrederetur, egrederetur ve Sanctuarium, exaudiri poſſet. Significabat id,oportere ſacerdotem,ut etiam in Cane dictum, aſſiduè uocalem eſſe, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando,ſæpiſſimè uerò conſolando,quod noſtra ſibi fragilitas depoſcit, opportuna remedia conquirendo. Itaque tintinnabulum prædicationis eſt & inſtitutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib.primo, Epiſtol.XXIIII. Tintinnabula huiuſmodi antiqui operis domi habemus: ſunt autem ex orichalco, meſpili caui forma cum fibula ſupernè ad appenſum apta. Intra concauum ærea immiſſa pilula eſt, quę motata,ſonum impulſu reddit argutum, atque admodum ſuauem.

Tintinnabuli forma.

Nimirum Tintin.

B

DE LITERIS SEPTEM.

ATque ut ad Muſicam redeamus, alijs quoque ſignis ea pingi ſolita eſt, non ijs tantùm, quæ propria ſunt illius inſtrumenta: quare ſupereſt ut quid Aegyptij per uocales numero VII. ſignificarent: afferamus, & ita Muſicos hos numeros abſoluamus.

MVSA.

ILli ſiquidem digitos duos literis ſeptem inſignitos præferentes, Muſam,ut Horus ait, ſignificabant. In quo aduertendum, uulgatos Hori codices fędè deprauatos circunferri, qui πράγματα, ſeptem non γράμματα,habent. Cur uerò nos Vaticanæ bibliothecæ codicem,in quo γράμματα ἑπτὰ,non πράγματα,ſcriptum eſt,caſtiorem iudicauerimus,ea in cauſa ſunt,quæ apud ueteres tradita reperimus ſuper ſeptem uocalium ſignificato, quibus Muſica omnis exprimi ſolita. Nam Demetrius Phaleræus in Commentariis περὶ ἑρμηνείας, Aegyptiorum fuiſſe morem ait, ſeptem uocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò uocales Plutarchus Muſicæ totidem uocibus accommodat. Et Phurnutus ex ueterum dictatis obſeruat, ſeptem eſſe diuerſos tonos, quibus olim tota modulatio conſtaret. Vox uerò ipſa ſeptem patitur qualitates,acutam,grauem,circumflexam, denſam,tenuem, longam,breuem. Ac ueluti eſt apud Philonem,ſeptenarij numeri proportio eſt ualde Muſica, quippe qui ſex ad unum ſexcuplarem habeat: ſexcuplaris uerò ratio maximum in re propoſita interuallum facit,quo quidem acutiſſimum a grauiſſimo ſeparatur. Cæterùm & quinque ad duo uim plurimam in harmonia demonſtrant,ipſi τῷ διαπασῶν ferè ęmulam. Et ut ſemel dicam, hebdomada cùm ex ternario quaternarioque conſtet, harmoniam omnem amplexatur, quippe διατεσσάρων, διαπέντε, & διαπασῶν, Omnes quoque proportiones, Arithmeticam, Geometricam, & Muſicam. Quod uerò diximus ex Plutarcho, uocales eas fuiſſe literas quibus fortè uterentur Aegyptij, ne qui Græcè neſciant dictum mirentur,ſciendum apud Latinos uocales duas, E,ſcilicet & O, figura unamquanque eadem, ui tamen & tempore & enunciatione diuerſas eſſe: quarum unaquęque apud Græcos ſuo inſignis eſt caractere,atque ita ſeptem omninò eſſe,ad humanæ ipſius uocis conditionem excogitatas. Ex his notum eſt A, ſedem habere in imo barathro pectoris,quam enunciatam palma ad pectus admota ibidem trepidare ſentimus. E,in faucibus,qua manu itidem deprehendimus,atque illa duplex,acuta,& grauis. Grauis enim(nam eam ſono E, Latinæ literæ ueteres enunciaſſe,paulò pòſt in B, litera oſtēdemus)uocalis hęc tunc exauditur,cùm ſpiritus aliquantò inferiùs contrahi uidetur, & ſuppreſſo quodammodo ſono enunciatur. Acuta uerò ſub ſigno ε apud Gręcos, E uel e apud Latinos,cùm ad aperta uſque labra porrigitur,& uocaliore ſono ſe prodit. I,tanquam columna quædā, ad cuius imaginem figuratur,palatum medium inhabitat,idque ſuſtentare quodammodò uidetur. O,item duplex, acuta, & grauis. Acuta,cùm emiſſum ab imo pectore ſpiritum circa dentes ſiſtit, & expedito cum ore reſonare facit. Grauis,cùm uſque ad dentes emiſſum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipſa etiam figura quodammodò replicata, ω uel Ω Græci conſtare uoluerunt. V, dubio procul in labijs tota conquieſcit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, ſed eius ſoni uice diphthongum ponunt ου, quam Latini, cùm uno charactere ȣ ſæpe ſcribi obſeruaſſent, contracta in acutum parte inferiori, V, ſuam fecere, per quam ſuum illum uſitatiſſimum peculiaremque ſonum exprimerent.

C

Sic Boetius li. 1. de Muſica, tradit antiquitus harmonicā rationē heptachordo tantū cōſtitiſſe, hoc eſt fidibus ſeptemquarum ima ὑπάτη, ſumma νήτη.

Vocalium ſedes.

Ratio figuræ o longi uel magni Græcorū.

Ratio figuræ uocalis quinta Latinorum.

Vu Verùm

Verùm multa etiam quæ Græci per υ ſcriptitant, ipſi per vocalem hanc ſuam ſignare inſtituerunt, ut δύο, duo: Πύῤῥος, Purrus (ita veteres ſcribebant, vt antiquæ indicant inſcriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videatur, Verrius Flaccus ita commentatur. Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos cupreſſum quem illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neque negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in noſtrum ſermone admiſſa τοῦ ὑψιλοῦ ſonũ & figuram cõſeruaſſe, vt hymnus, hyacinthus, de quo plura Victorinus. Sed ut argumentum ſuſceptum proſequamur, ex literis mutæ nouem (tot enim Græci ponunt) eodem authore Plutarcho, Muſis totidem dicatæ. Octo inde ſemiuocales, voces muſicas reliquas abſoluunt vnà cum vocalibus ſeptem, quas natura ipſa commodè uariare poteſt, ad quintumdecimum uſque gradum aſcendendo. Neque verò hic Sophiſtas audio, neque ſuperſtitioſa multorum conamina in hoc albo repoſuerim, qui ad unum & vigeſimum uſque gradum aſcenſum dari diſputant, qui quidem ſtridor potiùs eſt, quàm humanæ uocis ſonus. Verùm ego ſatis habiturus ſum, ſi cum Iuſquino Muſico ætate noſtra clariſſimo ſenſerim, qui materiam hanc in Theoreticis lucubrationibus ab Aegyptijs, a Plutarcho, & Marone minimè diuerſas, accuratiſſimè pertractauit. D

MVSAE CVM APOLLINE.

Verum hæc alij viderint, nos ad Muſarum hieroglyphica reuertamur, quorum illud præcipuum, ut ſi lingua dentes quatuor è regione oppoſitos incutiat, eo geſtu Muſæ cum Apolline ſignificentur, dentes enim Muſarum inſtar ſunt: per linguam uerò, quæ illos pulſet, Apollinem uti plectrum aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam ſimilem plectri, dentes chordarum dicere ſolebant, ut lib. de Natura deorum Cicero. Et Ambroſ. in Hexam. linguam ueluti plectrum eſſe dicit. Tranquillus de Claudio: *Plectra linguę titubantia*. Sed enim cur quatuor tantum Muſæ poſitę ſint, altior inquiſitio eſt, cùm ſemper multiplices habitæ ſint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem poſuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, ſed tota oris facies diſcutienda: quia ſic ea per totidem oris inſtrumenta repræſentari tradidere, quæ ſunt dentes, quos nominauimus, quatuor labia mox duo, quæ cymbalorum uſum ad augendum ſonitum præbent: inde palatus, in cuius concauitate ſonus inturgeſcit: gutturis fiſtula, quæ ſpiritum immittit: pulmo denique, qui veluti æternus follis ſpiritum concipit, & pro uſu rei temperatiſſimè remittit: denique in medio reſidens Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilque proficerent, ignauia ueluti quadam torpeſcentia, niſi ſedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad ſolicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampſacenus, Leophontes Heracliopolita, Piſander Phyſicus, & Euximenes latiùs explicuerunt. Neque tamen deſunt qui nonarium numerum pro pluralitate poſitum contendant, ut apud Nicandrum, ubi de Scorpij cauda σφονδύλοις ἐννεαδέσμοις, quaſi cauda eius nouem eſſet ſpondylis compacta, quæ nodis ſeptem tantùm inſignis eſt. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet obſeruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, *Nouies Styx interfuſa, & porrecta nouem per iugera corpus*: & quod obſeruat Theon in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non quòd nouem, inquit ætates uiuat, ſed per quàm diu. Et apud Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quæ πεντηκοντακέφαλος, eſt apud Simonidem, quem imitatur Maro: E

> *In eiuſdē vita, c. 30. Muſæ quatuor, nouē, plures, & quæ.*
>
> *Geor. li 4.*
>
> *Aene li. 6. Nouem capitum. Quinquaginta capitum.*

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaque qui Muſarum numerum ſupra nouem augent, eo nituntur argumento, quòd ſcientiæ plurimæ ſunt, non autem nouem tantùm: unicuique enim ſcientiæ ſuam eſſe Muſam præſidem oportere. Ex eorum uerò numero qui tres tantùm Muſas ponunt, eſt Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Eurythenida, quas Apollinis fuiſſe filias fabulatur. Aratus quinto de aſtris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aeten. Qui has quinque poſuere, nomina his a quinque ſenſibus indidere. Epicharmus in Hubes nuptijs ſeptem ait, & filias Pieri Pimpleidoſque Nymphæ, quarum nomina, Nilus, Tritone, Aſopus, Heptoporta, Achelois, Titoplus, & Rhodia. Apud Heſiodum in Theogonia nouem ſunt, hæque Latinis iam celebres, quarum inuenta ſunt toni tres, ἁδρὸς, μέσος, ἰσχνὸς, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus, grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præſens, pręteritum, & futurum, quæ ſi ad Muſicam referantur, pręteritum longi temporis inſtar erit, quòd ab eo quotidiè longiùs abſcedamus: futurum pro breui accipietur, quòd illi quotidiè propinquiores efficimur: præſens uerò communis, quàm Græci μέσον uocant inſtar erit ſyllabæ: inſtantis enim temporis natura eſt, uno eodemque momento prætereuntia uenientibus coniungere. Alij hunc Muſarum numerum alio atque alio modo interpretantur: atque ex his qui quatuor ſtatuunt, nonnulli linguarum quatuor differentiam excogitarunt: utpote quòd Muſarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam, & Aeolicam linguam a communi diſtinguere, & pleraq; inſuper quaterna ad oſtẽtationem vſque dinumerant. Qui quinarium earum numerum recenſent, quinque, uti dicebamus, ſenſus ab eis animaduerſos, diſtinctaq; cognitioni traditos prædicant. Qui ſeptem ſeptichordem lyram, ſeptemque compactam cicutis fiſtulam, climata ſeptem & Planetas totidem, uocaleſque, uti initio commonſtrauimus, memorant. Qui nouem eſſe contendunt, hiſtoriam Clius inuentum aiunt, plantandi rationem Thaliæ, coniugalia & ſaltationem Euterpes, F

> *Et Cicero lib. 3. de Nat Deor. quarũ tres colẽdas ait ĩ auſanias PBaotscis.*
>
> *Quaternarius. Quinarius. Septenarius. Nouenarius.*

agricul-

A agriculturam Polymniæ, Aſtrologiam Vraniæ, Calliopes Poeticã, atque ita demùm unicuiq; inuento,
quod ad mortaliũ uſus faceret, ſua eſt cuique Muſa excogitata: unde neceſſe eſt infinitũ earũ numerũ
conſtituere. Sed hæc nullo apud Græcos ſine diſputantur. Apud Aegyptios, uti palàm fecimus, cõpen
dioſiùs colliguntur, ambagibusq; euitatis, rectà per planiſſima toto conſtrato itinere traducuntur.

A.

CViuſmodi verò eſſent literarum characteres apud Aegyptios, ſi quęſierit quiſpiam, putarim ego
partim inſtrumentorum aliquot, plurimùm uerò animalium effigies fuiſſe. Illud enim ex Plu-
tarcho conſtat, Mercuriũ, qui primus literas Agyptijs cõmunicauit, Ibin primã eſſe literã uoluiſſe. Re
fert quidẽ ea in ingreſſu triangularem effigiẽ, cruribus ita diſpoſitis, ut loco ſuo dictum, & quæ prima
apud nos & Græcos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciẽ accõmodatur. Atque ita conijcere poſſumus,
reliquas quoq; literas, vel 15. vel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie, mẽbrove figuratas, quæ
tã longa inde annorum ſerie ſint abolitæ, atque ab eo pręſertim tẽpore quo Ptolomęi Gręcas literas in
Aegyptũ deduxere: Aegyptiacorũ porrò characterum formę, vna hac excepta, ferè omnes obſoluere.

B.

QVod ſi eiuſmodi exemplis inſiſtendum eſſet, fortè B, per pictam pecudem figurari poſſit, aut mẽ
brũ ſtatumq; eius aliquem qui Ouem ſaperet, ꝓ propriũ eſt illi literam eiuſmodi articulato pro-
ferre ſono. Agnoſcunt hoc interpretes etymologici, Cratinumq; citant διονυσαλεξάνδρῳ, eo verſu:

Ο δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον, βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidus tanquam pecus, Be be dicens ambulat.

Atque ita nonnulli, uti paulò ante monuimus, H tertię apud Gręcos vocalis ſonũ per E grauẽ pronun
B ciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchiſes, Ariſtoteles, naturę quidem in Oue ſonum imitati.

Γ.

QVin etiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari poſſit: ſiquidẽ authores Greci literę huiuſ-
modi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere eſt, deduci uolunt, & ſimulachrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per ſtellas tres æqui diſtantes ferè, easq; in trigonum ſitas notant: & ea de cau
ſa ſignum cœleſte inter æſtiuum & ęquinoctialem circulum ſupra caput Arietis Δελτωτον uocãt:
& Aegyptum Græci à triangulari forma nuncuparunt. Verùm hęc curioſioribus relinquemus: id
unum dicam, ſignum id ęquis eſſe lateribus duobus, uno breuiore, ſed propè reliquis ęquali.

DE PENTALPHA.

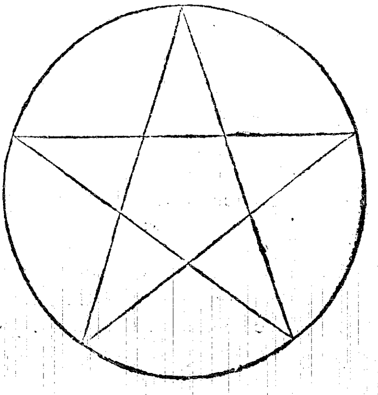

QVoniam verò incidimus in literarum notas & cuncta-
rum rationes reddere difficillimum, & inexhauſti la
boris opus eſt, & quod fortaſſe faſtidium potiùs quàm dele-
ctationem ullam ſit allaturum, τον τάλφα inter has minimè
prætcribimus, ex qua præter delectationem, uſum etiam &
utilitatem aliquam percepturi ſumus. Signum id ex alpha
quinque numero complicitum: lineis enim à pentagoni re-
cti punctis alternatim ductis ea proſilit figura, de qua mul-
ta ſcitu digna minimè ſunt diſſimulanda. Antiochum ferũt
C cognomento Soterem, antiquum illum à quo reliqui Syrię
Reges Antiochi mox dicti, cùm aduerſus Galatas acie de-
certaturus eſſet, per nocturnam imaginem uidere uiſum ad-
ſtitiſſe ſibi Alexandrum, qui mandaret ut militibus teſſeram
daret ὑγιαίνειν, cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuẽ
tum erat triplex triangulus inter ſe complicitus, ex quinque
paribus lineis ſeſe inuicem in puncto contingentibus: quo
non cunctanter à ſe facto, pentagrammoq; huiuſmodi tũ in
uexillis impoſito, tũ & ſingulis, & reliquis militaribus indu
mentis ſuperaddito aſſutoque, admirabilem mox eſt à Gala
tis victoriam conſecutus. Antiochi porrò numus argenteus
paſſim habetur, itius rei memoria ſempiterna, in quo nota

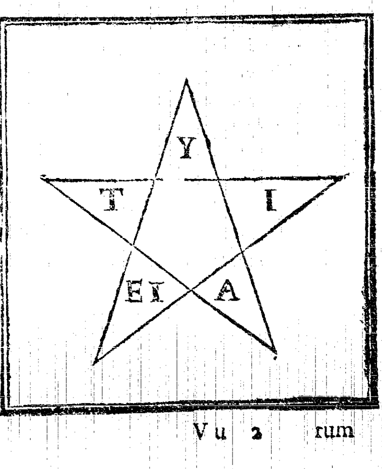

ea impreſſa eſt, additis ſingulis per angulorum interualla li-
teris YΓEIA, in eum quem hic vides modum. In militia ue-
rò Imperatorum, qui pręcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui
ſub illuſtri viro Magiſtro peditũ merebat propugnatores no
mine, cęruleam pręferebant parmam, cuius margo purpu-
reus erat uiridis autem umbilicus intra πεντάλφα huiuſmodi
contentus, quicquid aũt erat ſpatij reliquum inter umbilicũ
& lineas quę pentalpha illud deſcribebant, purpureo erat co
lore illitũ. Meritò aũt propugnatorum ijs nomen datũ, quo-
rũ opera ſalus exercitui cõparabatur. Sed quoniam hæc pa-

Sic Lucianus pentagonum ſalutis ſymbolum ait, Vbi agit de quodã qui lapſus erat inter ſalutandum. Idẽ Agrippa de occulta Philoſophia lib. 1. & infra lib. 60. Antiochi Soteris numus. Ideſt, ſanitas.

rum fortè ſuauia videantur, multa huiuſmodi prӕterire conſilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè diſſimulare poſſum, poſſe nos in veræ ſalutis ſignificatum accipere quinque CHRISTI vulnera, pectoris vnum, manuum duo, totidem pedum, quę in propatulo poſita pētalpha ipſum commodè cōſtituunt: patefactis enim manibus, quę deorſum à lateribus porrigātur pedibuſq; ipſis modicùm diuaricātis, puncta æquidiſtantia quatuor aſſignātur: quintum uerò in ipſo pectore coſtas inter: à quibus pūctis lineę quinque numero æquales omnes, quæ altera alterius punctis ſe contingant, πεντάγραμμον faciunt, duæ quippe à pectore ad utrūq; pedem, duę alterę in chiaſmi ferè modū decuſſatę à dextera manu ad pedē læuū, atque à læua, ad dexterū, quinta ab alterutra manu ad alterā. Neq; πάρεργον id fuerit, ſi quę de ſalutatione Lucianus collegit, ſaluti ſubiecerimus, χαίρειν ait ille, hoc eſt, *Gaudere*, antiquā fuiſſe ſalutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum uiſum eſſe amicabilem hāc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere eſt, conuertere: unde noſter Horatius utrumque complexus morem, epiſtolam ad Celſum ita exorditur: D

Hor. Ep. 8.

Celſo gaudere, & bene rem gerere Albinouano, E
Muſa rogata refer.

Verùm Archytas Pythagoram ſecutus, vnà cum pleriſque eiuſdem ſectæ χαίρειν atque εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxere, quod mox alter alteri ſcribentes uſurparunt. Latini horum ſententiam approbantes, SALVTEM, ut apud Tullium & alios frequentiſſimum, perſcripſere. Exiſtimarunt verò ſapientiſſimi viri, compellationem huiuſmodi & animæ & corpori eſſe maximè congruentem, & ſimul omniū intra ſe mortalium bona complecti. Quinetiam Epicurum ferunt, qui uoluptatem maximè omnium adamauit, in quibuſdam doctis admodùm epiſtolis non χαίρειν, ſed ὑγιαίνειν, præſcripſiſſe.

INFINITVM.

Nullam habere experientiam. Nam πειράω hoc eſt, experior, tento. Πέρας, ατος, finis, & περατόω, finio, termino.

SEd ut iam ad priores illas vocales redeamus, earundum literarum numerus infinitum ſignificat, ſi quem ſequimur codicem fidelis eſt, quod alij uulgata exemplaria ſecuti. Rudem, alij Inexpertum traduxere, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neque ſum neſcius ἄπειρον dici poſſe παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: verùm ijſdem authoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quod finem aut terminum non habeat. Hori uerò authoritate dicunt ἄπειρον ſignificare tunicam, quæ non habeat exitū eoque ſignificato Sophoclem in Polyxena dixiſſe:

χιτὼν σ' ἄπειρος ἐνδυτήριος κακῶν.
Multorum amictus tunica te exitu carens,

ſubintelligendum, perdet. Et apud Euripidem in Oreſte:

Ἧ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι,
Texto maritum impermeabili induens.

Eſt & alia ratio cur hic infinitum ſignificare locutionem eam contendamus, quam ex ipſius numeri ratione deſumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, ſuaque firmitate ſolidum, adeoque plenum, ut quod infinitum in rebus eſt, ipſe comprehendat. Sed enim ſuper hoc loco ſuo in numerorum hieroglyphicis locupletiùs. F

PRINCIPIVM ET FINIS.

Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ Ω. Apoc. c. 1. ἀρχὴ καὶ τέλος, principium & finis.

ET ne ab infinitate hac diſcedamus, quæ germana eſt æternitati, minimè prætereundum videtur quod hieroglyphicum primæ huius apud omnes literæ ſignificatum, quod in Diuinis habetur literis, principium exprimit, veluti Ω apud Græcos ultima, finis eſt indicium: unde illud iam omnibus cognitum: *Ego ſum* A *&* Ω. Apoſtolus autem Epiſtola quam ad Epheſios ſcribit, Deum propoſuiſſe dicit in ſemetipſo, ad diſpenſationem adimpletionis temporum, ad caput, id eſt, ad initium reciprocare uniuerſa in Chriſto quæ ſunt ſuper cœlos, & ſuper terras in ipſo. Et duas Græciæ literas, primam ſcilicet & ultimam, ſibi induit Dominus, initij & finis concurrentium in ſe figuras, uti quemadmodū A ad Ω replicatur, ita oſtenderet in ſe eſſe, & initij decurſum ad finem, & finis recurſum ad initium, ut omnis diſpoſitio in Ω deſinens, per quem cœpta ſunt, per uerbum ſcilicet Dei, quia caro factum eſt: proinde deſinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Chriſto omnia reuocarentur ad initium. Repetuntur hæc a Tertulliano lib. de Monogamia, ubi ſecundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Aegyptijs communia ſunt, magna eſt ſignificationum ſylua, ſingulis in literarum characteribus; ſed enim hæc quia latiſſimè apud Cabaliſtas explicantur, ne actum agerem, prӕterire conſilium fuit: ea ſiquidem nos tractanda deſumpſimus, quæ per rerum figuras, non per literas ſcribi conſueuerunt.

A

FATVM.

ADdunt & Fatum, ſiue Parcas, per eandem vocalium deſignationem intelligi: non tam ob Planetas ſeptem, qui Fatorum miniſtri ſunt, vti latiùs in Stella diſſeruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Se[illegible]narius, dux idem & princeps vniuerſorum, immobilis, indomitus, omnium uictor, gubernator om[illegible]ium de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum ſignificationibus ordine ſuo diſputatum eſt.

DE LIBRO.

A Literis ad librum tranſire ipſa rei natura compellit: literæ ſiquidem locutiones adſtruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEſcripta folia, codicilli uel liber quomodocunque compaginatus obſignatuſve antiquitatis hieroglyphicum eſſe perhibetur. In manuſcriptis enim Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ, legitur, non παλαιοτατον, Folia quidem codicillique propterea quòd antiquorum mos fuit in folijs, & quarundam arborum corticibus ſcribere, vnde & Codicis & Libri cognomenta permanſere. Et apud Maronem Aeneas orat, ne Sibylla folijs mandet nomina:

B

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis. *Aen. lib. 6.*

Ideò uerò obſignatus liber, vt ſuperiùs, quòd in eo uel veteres ſapientum diſciplinæ, vel res geſtæ, longæ poſteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, ut diceret Horat. *Longum ſcriptori prorogat æuum.* Steſichori Poetę ſtatuam ſenilem, incuruam, cum libro, temporibus ſuis fuiſſe in Sicilia tradit Tullius in Verrinis. Et nos Romę apud Raphaelem Vrbinatem marmoream Philemonis ſtatuam validæ ſenectutis vidimus, qui una manu uolumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis paſſam porrigebat: de cuius auaritia in ſcriptis ſuis uænundandis alibi meminimus. Sed quoniam de literis ſermo fuit, quæ Muſicam ſignificant, Muſica uerò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem oſtendit, ut in Lyra commonſtrauimus, ſuccurrit mihi quàm memorabile ſit commentum illud Athenodori Philoſophi, qui Auguſtum Octauianum docuit Philoſophiam. Nam cùm uideret hunc ad iracundiam facilè commoueri ne aſperum aliquid ſtatueret: ex quo poſteà pœnitentia ſubſecutura eſſet: eum monuit, ut ubi iraſci cœpiſſet, quatuor & uiginti illas Græcas literas memoria recenſeret, ut illa concitatio, quæ momentanea eſt ac breuis (ut Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu langueſceret: quod & alij Auguſtum imitati non ſine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ uerè ſacræ, uerè cœleſte donum beneficio ſummo mortalibus elargitum: ſiue vos Muſicam, ſiue concordiam, ſiue animi concitatioris impetum componatis At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus uirtus, ſi pura ipſa, nuda, ſimplicia, & inania propemodum elementa tantum habent uirium, ut ſoni, quem ſingulæ reddunt, commemoratione ſaltem, a perperam factis inceptiſque abſtinere compellant?

Liber obſignatus. *De Arte poetica.* *Athenodori commentum.* *Epiſtola ad Maxi. Lolium, 2. Ira furor breuis eſt.*

C

D

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ARNOLDVM ARLENIVM,

DE IIS QVAE PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, Flagellum, Frænum, Laqueum, Catenas, Iuga, & Vncum ſignificantur,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSOCTAVVS.

NON ſum neſcius, Arnolde eruditiſſime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inſpexeris, animo te concitatiore ac ſubirato forſitan dicturum eſſe, quorſum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fręna, laqueos, catenas, iuga, et odioſum vbique nomen Vncum, id genus propoſueris: an ego veluti Vulcanus alter, fabrilem facere iubeor? an alia quæris vincula mihi ſuperinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorum nugis, vt recta & caſtigata prodire poſſint, procurandis? Tolle, tolle iſta, & exquire aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatiſſimum mihi poſſim otium comparare. Reſponſurus ſum, Bona uerba, quæſo Arnolde mi, nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc inſtrumenta ſunt eius generis, vt vel ſedens, vel ſtratus, nullo labore ſingula poſſis attrectare: quòd ſi quid in his laboris deſumendum fuerat, id a me iam exhauſtum tibi perſuadeas. Memineris tantùm Pierium tui memorem eſſe, nihilque cogitaſſe, quod tibi uel moleſtum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: uoluiſſe verò in hac commentariorum ſuorum diuiſione, te ſibi vnanimi amicitia neceſſarium, in adoptionem ad rerum ſuarum participationem admittere, herciſcundæ familię iure. Quod verò inſtrumenti tibi eueniſſet, ne vlla hæredum cauillatione auferri poſſet, donationis etiam nomine cenſeri: ſed quę ſimplex donatio ſit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,

δή ποτε μὴ χαίροντι φέρειν τάδε δῶρατα.

Sed hęc plus nimio, cùm amicitię noſtrę ſimplicitas omnia boni conſulere debeat, nullaque indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumque ſit. Quid verò ſibi uelint inſtrumenta tot facilè diſces ex eorum unoquoque quod in manum ſumpſeris.

E

F

DE INCVDE.

INter inſtrumenta primùm non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt inſtrumenta quæ faciundis reliquis miniſterium prębent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

IVniorum inuentum eſſe putaram olim, ut ad caſuum damna ferendo uindicanda Incudem quis proponeret, ſed poſteaquàm in Gręcum diſtichon incidi, luculentum quidem, ſed incerti authoris, figmentum hoc antiquum quid ſapere perſpexi. Eſt id huiuſmodi.

ἄκμον, ſic dicta quaſi ἀκάμον, quòd nullis ictibus fatigetur.

ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πάσαν ἕλκουσαν βίαν,
Strepitus nec incus maxima horreſcit, neque
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

Incus igitur hieroglyphicum fortiſſimi ponatur animi, ſiue pro præcepto, quo in aduerſis durandum admoneamur, neque ullis procellarum ſęuientium tempeſtatibus moueamur, ſed contra Fortunæ quantumlibet iniurioſę ictus enitamur, ne ullus labefactandi locus illi relinquatur. Neque aſpernatus eſt Cicero hieroglyphicam huiuſmodi ſimilitudinem lib. de Orat. ſecundo, ubi dicit, *Aſſiduis vno opere eandem incudem diem noctemque tundentibus*, de ijs qui *perſtante*, ut Lucretius ait, *labore*, uincunt, quod deſignarunt facere.

A

TERRA, ET AQVA.

SEd quæſierit hic fortè aliquis, quid ſibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter ſe Iunonis pedib. appendiſſe dicit, quam prius aureo funiculo ſuſpenderat. Atqui fabularum vbique aerem per Iunonem intelligimus, Funiculus autem aureus æthram ſtellarum globis conſpicuam oſtendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipſa ſuſpenſa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τοῦ διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue uinctam catenis aureis, & incudibus ferreis degrauatam, quamuis prauè quidem Deprauatam legunt: ſed longè fœdius interpretantur, dum exponũt Deuirginatam: & quòd magis rideas (animaduerte hominis phraſim, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus, ueluti ſtragulis & lecto geniali prępoſitis, ob nimij tendoris & libidinis impatiẽtiam (ſic ille ſtolidus inſanit, & enormia longè magis ſibi confingit ſuper Angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi Angelos quoſdam deprauari, & compedibus coerceri: ſed ibi deprauari non ſignificat depudicari, vt ſtupor iſte putat, ſed gratia luminεque Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico deſumpta ſunt, habentur Iliad. o.

Incudes duæ Iunonis pedib. appenſæ, quid. Vide Macrob. in ſõ. Scip. li 14. & inf. lib. 59.

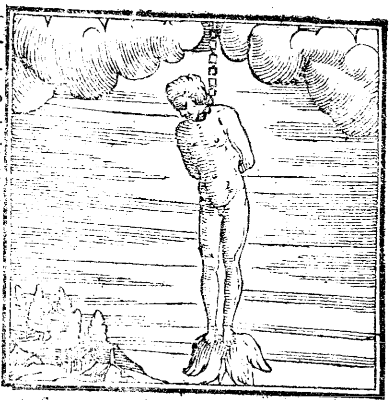

B

ἦ οὐ μέμνει ὅτι κρέμω ὕψοθεν ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα,
χρύσεον ἄρρυκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι
ἐκκρέμω ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατ' ὰ μακρὸν Ὄλυμπον, λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cum te de ſummo penſilem Olympo
Demiſi, vtque pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibusque tenacia vincla
Ex auro inieci: aeris tu in nubibus altè
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neque te diſſoluere quiſquam Eualuit.

DE MALLEO.

INcudi Malleus, ut diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Aegyptios nihil habetur, apud Diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

Hic potuit adijci illud Origenis, Theologi in Hieremiam, Inter malleum & incudem, de ijs, ait ille, qui anxietatibus & ingentibus malis premuntur. Malleus figura Zabuli.

MALORVM IRRITAMENTVM.

C

VIdetur verò Malleus pro malorum irritamento accipi: arma ſiquidem, pugiones, cuſpides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiã fiunt tubę ductiles, per quarum clangorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ ſolida ſunt conteruntur. Quare nonnulli Diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malæ omnes procedunt cogitationes, prauaque conſilia, & bonorum operum perturbationes. Hunc malleum ἱερογλυφικῶς vniuerſæ terrę confractum contritumque intelligit Hieremias aduentu Chriſti, ſubindeque confringi quotieſcunque prauis poſthabitis operibus, ad rectam uiuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apoſtolus: *Deus autem conterat Satanam ſub pedibus veſtris quàm ocyſſimè.* Sed ſuper hoc plura legas homil. 3. in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli uerò nomen, quo Theologi veteres plurimum vtuntur, idem eſt quod Diabolus, vti Zacynthus per reſolutionem Diacynthus. Theocritus, κατὰ πόλις ἀ διάκυνθος, quod & alibi notauimus.

DE SISTRO.

SIſtrum in Cleopatrę manu Virgilius ſtatuit. Idem in Iſidis ſacerdotumque & Regum aliorum manibus ſpectatur, myſticum quidem inſtrumentum, ſed quo crepitum admodum ſonorum prociebant, de quo apud Maronem legas: *Aen. lib. 8.*

Regina in medijs patrio vocat agmina ſiſtro.

 Inter-

Interpretes quidem ſitulam & ſiſtrum Niliaci acceſſus & receſſus hieroglyphica fuiſſe dicunt. Sedenim neceſſe eſt hoc altius atque diffuſius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

Eleganter eius forma, erat autem muſicum inſtrumētū, cornu recuruum, quo Aegyptij in ſ[illegible]dis ſacris uſi, argutum & ſonorum, deſcribitur. Siſtri forma ex Plutarcho.

SIſtrum itaque, cuius vſus totus erat in motu, eam rerum viciſſitudinem, quam iuniores Alterationem uocant, continuumque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quaſſatio aſſiduum rerum motum oſtendebat. Cæterum quia quæri ſolitum à pleriſque, ſiſtri ſpecies quænam eſſet: pro re fecerim, ſi priuſquàm partium eius ſignificata tractare aggrediamur, formam inſtrumenti eius à Plutarcho traditam deſcripſero. Erat ſiſtri ſpecies orbicularis, & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio ſiquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia eſt, lunari ſubijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantque vices variabilis æui: quippe quæ ſint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aere conflata, & in hanc vel illam ſpeciem conformata. In apſide verò, ſummo verticis loco, felem effingebant, quæ faciem humanam haberet: infrà verò ſub mortalibus illis orbiculis, hinc Iſidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitum indicabant, cuiuſmodi ſunt elementorum quas uocant alterationes & motus. Quid uerò ſibi felis uellet, ſuo commentario dictum, ut ſcilicet Lunæ ſymbolum eſſet: quòd animal id temperaturam cum Luna per quàm ſimilem habeat, ſiue coloris uarietatem, ſiue æſtum, ſiue nocturnam potius quam diurnam exercitationem, ſiue procacem admodum ſalacitatem conſideremus. Quid verò illud quod aiunt felem vnum primo partu XXVIII. edere, ſecundo duos, ac ſingulis ita vicibus vſque ad ſeptenos vnum addere, ut tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna dies connumerantur? Iam verò pupillarum incrementa E decrementaque pari cum Luna conſenſu omnibus innoteſcunt. Humana uerò facies nihil aliud ſibi uolebat, ait Plutarchus, niſi ut intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationum, quæ lunari globo accidunt, habere, quando uni homini per rationem intelligere datum eſt.

DE TRIDENTE.

EX ſiſtri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si uerò quis mare tantùm hieroglyphicè ſignare uoluerit, habebit ex numis unde figuram ſibi deſumat.

MARE.

Sed & pro triplici eiuſdem poteſtate, aut triplici aquaru guſtu Nat. Com. in Neptuno.

IN promptu ſiquidem eſt tridens, qui in Neptuni manu poſitus, ſymbolum, uti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de cauſa ita & Amphitriten & Tritonas appellant. In numis ſanè paſſim pro ſymbolo Maris ponitur, ut multis eſt locis cernere.

TROEZENII.

ALiquot uerò numi tridentis nota ſignati, Trœzeniorum indicant rempublicam. Siquidem cum F illi Neptunum religioſiſſimè colerent, hieroglyphicum tridentis in numis cultus ſui teſtimonium imprimebant, autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipſa dicta, hoc, eſt Neptunia, ut apud Stephanum habetur: tametſi ea ſit olim alijs atque alijs nominibus appellata, quippe nunc Aphrodiſias, nunc Soronia, nunc Apollonias, & Anthanis Peloponnenſiacam autem hic intelligo: nam alia eſt omninò Trœzen iuxta Maſſiliam, quę pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipſa Trœzenis olim nuncupata. Sed, ut ad priorem reuertamur, Pauſanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniiſſe tradit: pugnam Iouis ſententia diremptam, qui regionem communem utrique eorum eſſe finxerit: eaque de cauſa Palladem apud ipſos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum uerò βασιλέα, eſſeque in eorum numis una parte tridentem, in altera autem Palladis ipſius caput.

MANTINEA.

IN Mantineenſium etiam ſcutis tridens ſignatus erat, quare eius urbis ciuis per geſtamen id cognoſcebatur, ut eſt apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

SPectare eſt Brixiæ antiquo in monumento tridentem in inſignium quorundam militarium medio poſitum, in candelabri quodammodo ſpeciem figuratum, ſupra quem literæ ſunt. LEG. XX. Inſcriptio eſt, quæ Lucium, Antonium Fa. Quadratum in torquibus & armillis à Tito Cæſare bis donatum indicet.

DE

A

DE ARATRO.

TAnta fuit olim agriculturę reuerentia, tantuſq; honos illi ſemper habitus, ut ueteres ſceptra Regia in Aratri formam effigiarent, quo & ipſi quoque ſacerdotes perinde ac Reges utebantur.

SEPTRVM REGIVM.

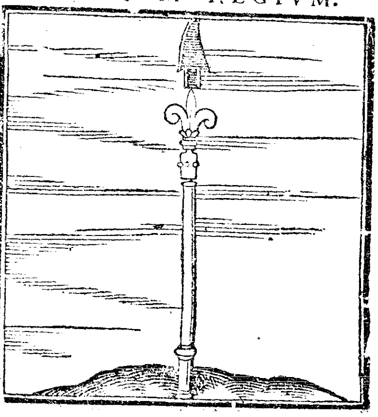

DEMOLITIO.

CIrcunducendi verò aratri obſeruatio non in condendis tantùm urbibus reperitur, uerùm etiam in euertendis delendiſque. Quare illud apud Modeſtinam Digeſtis lib. VII. tit. *Quibus modis*, &c. obſeruandum, *Aratro in ciuitatē inducto, ciuitas eſſe deſinit*, ut paſſa eſt Carthago: Eoque ſpectat Horatianum illud primo Carminum:

Imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.

Et ſecunda Philippica M. Tullius: *Vt uexillum uideres, & aratrum circumduceres, cuius quidem uomere portam Capuæ penè perſtrinxiſti.*

AGRICVLTVRA.

B

NImirum etiam eſt aratrum agriculturæ frumentarijque prouentus, ſignum, ut in numo argenteo cernere eſt, cuius inſcriptio eſt ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput Elephantino eſt inſigne capite, quod dubio procul Africanum ſignat, infermè aratrum pulcherrimè factum, Antè faciem ſpica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie ſigillum nudum, cuius dextera innititur femori, læua ſupra magnam ſpicam toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi ſæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, *Ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hieruſalem, corrigetque vim magnam populorum, vt concidant gladios ſuos in aratra frameas ſuas in falces.* Irenæus lib. in Valentinum quarto, pacificum Chriſti dogma præmoſtraſſe tradit. Chriſtiana igitur inſtitutio ad pacem, ad cōcordiam, ad unanimitatem comparata eſt. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora deſtinata ſunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Chriſtianis accidunt mala, non aliunde ſint, quàm ipſis Chriſtianis.

Scipionis Africani numus.

Pacis omine n. Chriſtus ſalutat ſuos, nihil illis ꝑter pacem donat et relinquit: eā Chriſto nato canunt Angeli.

Aratrum in ſacris quid.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

IVniorum inuentum eſt, per flagella duo frumentario in tranſuerſum alterius alterum poſita, Auguſtum menſem indicare, quòd eo potiſſimum tempore tritura peragatur, inter meſſem ſcilicet & uindemiam, niſi hoc fiat, agricolis uix quod agant, habentibus. Sedenim cùm non eadem ſit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicum hoc iis tantùm inſeruiet, quibus id inſtrumenti uſui eſt:

C

IMPERIVM.

ID receptius apud ueteres eſt, ut per flagellum imperium ſignificetur, quod ſæpe in Conſularibus numis cuſum obſerues. Quinetiam in coniecturali diſciplina nihil ab hoc diuerſum notat, quod uel ipſius M. Tullij Ciceronis ſomnio ſatis innotuit, cùm is C. Cæſarem in Capitolium profecutus, Auguſto uiſo affirmauit ipſum eſſe, cuius imago ſibi ſecundum quietem obſeruata, cœlitus aurea catena demiſſa, cui Iupiter flagellum obtuliſſet.

TOLERANTIA.

ESt & tolerantiæ ſymbolum per ſe manifeſtum ſatis flagellum ipſum, quo uno ſigno Laconum patientia uerberibus tolerandis aſſueta, clara & illuſtris habebatur. De qua Tertullianus: *Certè Laconum flagella, ſub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata; tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum ſanguinis fuderint.*

Plutar. in Cic. uita, & Suet. in Auguſto cap. 94.

DE FRAENO.

REX.

AB officio uerò gubernandi regendique, habenę quoque in Regis ſignificatum ueniunt. Hinc frænum nonnulli in fortunæ manu ſtatuunt. Hinc pleriſque locis eadem clauum, tenet nauigij gubernaculum. Sed habenas tenere, pro regere, paſſim apud autores uſurpatum. Quia

uerò

Et laxare habenas, & ſiſtere uim dominãdi, & Μὴ ϑεινῖς ἡνιῶν παιδίον ἄπειρος ὤν, Imperitus nõ tractet habenas, id eſt regimen. Aen lib 5. Hinc Philoſtr. in Anteo ἐμβέβληκε τὰ ἡνίαν τῷ θυμῷ, frænum inijcit, pro moderatus eſt iram. Camus & frænum. Pſalm. 31.

verò funem ex corio primùm fuiſſe conſtat, ut naues apud Homerum ϛρεπτοῖσι βοεῦσι ligantur, funes interdum habenas vocitari comperias. Et noſtri Bellunenſes, toto agro, ualidiſſimos funes ex crudo corio in ligulas lõgas ſecto, intricaſque mox arctè complicato conficiunt, quos etiam ruſticorum uulgus funes appellitat. Quin. & Virg. uetuſtatis amator dixit, *claſſique immittit habenas*, cùm funes intelligeret vello regẽdo aptos, ut Cælius Vrbanus antiquus Grammaticus interpretatur. Quamquã eruditiſſimi noſtro tempore ſint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo poſitas arbitrentur. D

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem ſignificat: frænum tum moderationem, tum quam Theologi noſtri temperantiam appellant, ſignificare dicunt. Nam quod temonaui bus, id Equis frænum eſt, Iocatur in hanc ſententiam Plautus, Rudente, nauem pro Equo intelligẽs, ubi ſacerdos ad puellas eiectas ait: *Nempe Equo ligneo per uudas cæruleas eſtis vectæ*. Camus & frænum idem ſunt, quamuis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum ſignificatum eſt, malarum incitationum coercitio, ut exponunt Theologi eo loco, *In camo & fræno maxillos eorum conſtringe, qui non approximant ad te.* Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare eſt. Huiuſmodi enim fræni genere deſultores utuntur ad pulletum ceruices intactas edomandas. Nemeſeos porrò ſignum ad antiquis celebratum, inſigne cubiti menſura manu prætenta, neque non fræno, in hunc ſcilicet modum:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει, τῷ τε χαλινῷ
Μὴτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μὴ τ' ἀχάλινα λέγειν,

De qua ita nos: E

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua, hęc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mẽtio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena eſt. De hoc autem Greci Latinique potiùs quàm Aegyptij, quantum inueſtigare potui, meminerunt. Quoniã uerò clari admodùm uiri ſimilitudinem a rhombo, qui turben eſt, deſumpſere quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere uiſum eſt operæpretium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

Rhombus quid. Galli une pirouete, une trompe.

EST autem rhombus, ut hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex ſolidiore aliqua arbore tornatum, plana lataque primùm baſi, cono ſenſim in anguſtum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vſus eius in puerilibus ludis cùm antiquiſſimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercetur, eum vulgò *Palæon* appellant, uocabulo ipſo vetuſtatem indicante. Implicatur is a cuſpide præ longo loro, atque ita ludo puerili, quanta ui fieri poteſt excuſſus, baſi supernè cuſpide infernè uerſa ſolo alliditur: dum verò ab intorto ſe loro explicat, in rapidiſſimam concitatur uertiginẽ, atque ita uolubiliter rotatus, ſpatijs ampliter curuatis hac illac fertur: pueri ſuperinſtãtes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum vehementiorem adijciunt: Turben hic a Tibullo, a Marone autem turbo, ut Soſipater Chariſius obſeruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatiſſimam uertiginem agitationemque, Poetæ mentis uolubilitatem, quæ nullo poſſit loco conſiſtere, ratione ve ſeparari, quod plurimùm in furore accidit, expreſſere. Atque ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de ſe dicit: F

Namque agor ut per plana citus ſole uerbere turbo,
Quem celer aſſueta uerſat ab arte puer

Ludum hunc Maro dilucidiùs pinxit, ubi correptam furijs Amatam Reginam nuſquàm conſiſtere poſſe, ita luculenter oſtendit, ut uerſus hi, uel decies repetiti, nullius unquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto uolitans ſub uerbere turbo
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur ſpatijs, ſuper inſcia turba
Impubeſq; manus mirata uolubile buxum
Dant animos plagæ. Non curſu ſegnior illo
Per medias urbes agitur, populoſq; feroces.

Quoniam verò inter furoris ſpecies quinque a Platone memoratas, amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis, amatoribus aptum ueneficijs adhibuere: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria,

---

DE COLV ET FVSO.

NEque quidem in myſtico hoc ſcribendi genere contemnendæ ſunt colus & fuſus, cùm ex iis antiquiſſima quædam referantur ſignificata.

FATVM

A

FATVM.

PEr colum autem & fuſum ſignificari fatum, longè manifeſtius eſt, quàm vlla debeat commentatione vlterius explicari: plena ſiquidem ſunt Poetarum uolumina, fatum ipſum per ſtamina, per fuſum, per colum, per fila vbique ſignificantium. Tres uerò Parcas illas huius negotij arbitras, qua de cauſa uetuſtas finxerit, Platonem latiſſimè interpretatum alibi diximus. Tres autem illas eſſe, quarum una colum ſuſtineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo ſunt, ortum, auctum, interitum eſſe proprium, ignorare neminem crediderim. Si uerò tabulæ huius ſeriem quis delineari ſibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho ueſtem induta verſicolorem, cum corona ſeptem ſtellis inſignita colum teneat ingentem admodum. Lacheſis veſte paſſim ſtellata inſignis, manibus in pendentium magno numero fuſorum fila immiſſis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam compoſita. Atropos atrata inſultet filis forfice detruncandis. Fuſi ſolo paſſim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti ſtamine. Fila variis ſint picta coloribus. Minimè verò diſſimulanda ſunt, quę filo ſuper ex Diuinis literis tradit Heſychius: ſubtegmen quidem mortalium intentionem indicare, ſtamen verò Dei nutum, vtpote firmius, eaque gratia quæ ſtabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ noſtræ intentionis ſubtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

Plat. li. 12. de Republ.

Parcarum pictura.

Vulgatus eſt hic verſus.

Clotho tenet ſtamē, Lacheſis trahit, Atropos occat.

B

NVPTIAE.

QVod verò colus & fuſus nouam nuptam indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde ſumptū boni ominis cauſa, ꝙ C. Cæciliæ, quę alio nomine Tanaquil Tarquinij Priſci vxor fuit, lana cum colo & fuſo in templo M. Ancidiutiſſimè adſeruata perdurarit, cuius rei mētionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter ceſſit, inſtitutum vt nubentes virgines comitentur colus compta, & fuſus cum ſtamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meę: vbi toto territorio adhuc huiuſmodi obſeruatur, vt poſtero die quo noua nupta traducta fuerit, manè pręſtò ſint domeſtici coniunctiores ſponſo, cum colo & fuſo, quos nouæ nuptæ offerant, armaque alia quibus opus aliquod domeſticum fieri ſoleat: quamquā vulgus interpretatur id ea de cauſa fieri, quaſi ſubinnuere velint, heſternum quidem diem & genialem & feſtum fuiſſe, poſtero autē ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta poſtero à nuptiis die iubebatur à ſocru petere, quam illa peracerbè conuiciis etiam ſuperadditis abnegaret. Sedenim tam peruulgatus de colo fuſoque mos antiquitatem illam ſapere mihi videtur.

Colus & fuſus nouè nuptis dantur, & quare.

Bellunenſium mos in ſolemnibus nouarum nuptarum.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

C SEparatim autem per fuſum glomo obuolutum, ſunt qui paulatim quid effectum intelligant, quod apud ueteres nuſquam inueni. Nam fila ipſa dum neatur, paulatim coeunt, ſenſimque torquentur, & ex molli vellere linoue per patientiſſimam contationem in eam ſoliditatem ac firmitudinem, quę operibus faciendis apta ſit & idonea, coaleſcunt.

MORS.

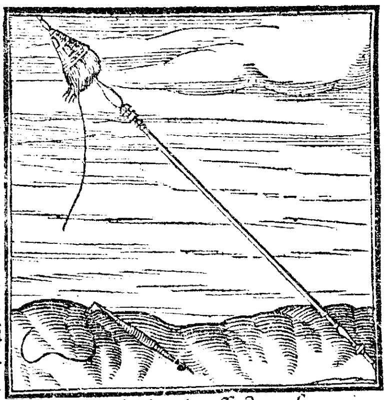

AT colus atquę penſa tantum, ſtaminibus abruptis, mortis habere ſignificationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus eſſe diximus, ſuū unicuique rei finem pręſcribere: inde ēt ficto nomine, quòd, ubi fatalis aduenerit dies, nemini parcant. De ui aūt earum, quā ἀμετάςροφον eſſe dicit Plato, nos inconuertibilē dicere poſſumus, quoque pacto non circa ſtabilem corporis ſanitatē tm̄, uerum ēt ad animos in legum cultum & obſeruantiam inducendos munus exerceant ſuum, quin legibus in ſanctionib. firmam præſtent incolumitatem, duodecimo Legū libro circa finem Plato diſſerit, ibidemque interpretes de fixarū ſtellarum orbe multa. Lacheſin quippe firmamentum eſſe (ut ſuperiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius ſtellis uires ſorteſque inferiorum omnium contineantur. Clotho uerò Planetarum cœtum, in euoluendis rerum ſortibus firmamento ſubminiſtrarem. Atropon denique Saturnum, qui ſtabilitate ſua eductas in effectum ſortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos diſputantur, à me nunc prætereuntur.

An quòd Iouis, & Themidis, filiæ perhibentur.

λαγχάνω, ſortior, quia omnium ſortes moderatur: Atropos quę mutari, aut verti nequitur Clotho, ꝙ oīa coordinet, κλώθω, neo, glomero, filum ſcilicet μίτον.

DE

D

DE LAQVEO.

HAec verò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuerunt, artificique aſtu compoſuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus vel uinculum, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè ſignificat, quippe qui artibus his homines conuenetur, taciteque aggreſſus incautos in inſidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco ſuo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua ſpe propoſita uoluptatis ita decipimur, ueluti feras quoque, appoſita eſca, ſpe boni, capere moris eſt. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantem: unde etiam uinculum, & uinciendi, & captiuum reddendi, ſignificatum habet.

VENVS.

Cum ea lyra.

IPſi verò Veneri amoris genitrici à uinculo nomen inditum: ſiquidem à uiere, quod ligare eſt, dictam ait Varro. Quod uerò apud Lacedæmonios Venus cognomento Μορφὼ, pedicis circa pedes obuolutis oſtendebatur: nam Tyndarum ferunt conieciſſe Venerem in uincula, quò filiarũ opprobria, quæ impulſu eius acciderant, ulciſceretur. Sedem Pauſanias figmentum hoc à vulgi fabula ſummouet, remque eruditius hieroglyphicè interpretatus: ea ſpecie ſignificari tradit, quòd debeant mulieres erga uiros ſuos in fide firmiter & conſtanter permanere. Noſtri in uniuerſum caſtitatem & ſobrietatem ita comparandam monuere, ſi tali utamur hieroglyphico, dum aiunt:

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

E

DIANA.

APud eoſdem Lacedæmonios, Dianæ ſimulachrum, quod Iphigenia & Oreſtes ex Taurica regione detulerunt, viticum colligatum colebatur, nempe quòd eam auferentes: viticem faſciculo obuolutam occultauerint. Huic quondam homines ſorte ductos immolabant, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborum flagra commutauit, ſimul ut aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere viſa erat humano ſanguine conſpergeret, ſimul vt plagarum contemptu fortiorem redderet iuuentutem.

DIANA STRANGVLATA.

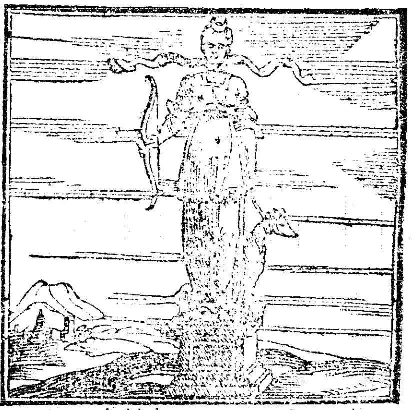

APud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ ſtrangulatæ ſimulachrum, atque eidem templum erat. Significabat, id non hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtã: propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulachri collo iniecerunt, ſe Dianam ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatę lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cum eorum uxores omnes abortiuos partus ederent. Autor Pauſanias.

F

FIRMITAS.

Martem. Sic Saturnus in cõpedibus viſebatur ꝑ annum laneo uinculo cuius moris cauſam reddit Macr. Satur. lib. 1. cap. 6.

SVum verò ἐνυάλιον Lacedæmonij pedibus uinctum colebant, cuiuſmodi uetuſtiſſimam apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet alioſum ab urbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabiliſque permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cum quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, viſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle ſe tranſire ad Alexandrum: poſt quod vinculum iniectum, eum ſuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sedenim aliorum quoque deorum ſtatuis Plutarchus ait in Problematis Tyrios uincula ſoliros inijcere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ *claudo incedit pede*, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

Milonis ſtatua.

ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita vinctis ſimul pedibus inniti videbatur. Malum autem Punicum ſiniſtra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant, vittaque caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis Sacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idque mitram & redimiculum indicare. Arborem uerò malum Punicam ſolam in Iunonis honorem plantari.

FOR-

A

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquam alij eruditionis hieroglyphicę non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſſimus is athleta nullius viribus ex eo loco, ubi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorum eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantum illi uirium ineſſet, quòd a quoquam uel robuſtiſſimo, neque inflecti, neque dimoueri potuerint. Per uittam verò temperantiā hominis aiunt indicari: athletæ enim uires ſuas ea potiſſimùm ratione cuſtodiebant, quòd ab ijs, quæ corpus eneruant, libidinibus, ſtudioſè admodùm abſtinebant.

MINERVA ARCADICA.

NEque quidem Dianæ tantùm ſimulchrum obligatum erat apud Arcadas, uerùm etiam Mineruæ ſignum obligato crure oſtendebatur. Significabat id uulnus, quod ipſa a Teuthi Arcadū duce acceperat, dum illi ſuadere, & obſtare conatur, ne Græcorum ſocietatem deſereret, quam ipſe ob ſimultatem in Agamemnonem repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas celebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adſcribebatur. De ſtupore verò & imperitia Ar-

B cadum, qui nihil cum Minerua commune aut ſociale habuerint, in Quercu, atque etiam in Aſino, ſatis dictum.

Minerua obligata quid.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & ſolui ante diem ſibi feſtum menſe Decembri: atque inde prouerbium, *Deos habere pedes laneos*. Hinc verò ſignificari ſemen in vtero animatum (nam a ſatu Saturni nomen) in uitam grandeſcere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri menſe, & Virgilij & aliorum teſtimonio, ijs quæ rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ uinculis detineri. Sunt uerò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa ſunt uel quòd fruges omnes vinculis nodiſque quibuſdam alerentur: uel quòd in Tartara coniectus, propter loci, in quo uerſatur, profunditatem, quaſi quibuſdam ibi uinculis detineatur, ut deportatus. Alij fictum uolunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

Notantur quoque à Luciano, in aſtrologia ab Athenæo, li. 14. & Ariſtopha. in auibus.

Saturnus alligatus.

ad verbū à Macrob. lib. 1 cap. 5. Satur

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ uerò vincula ſtatuis, quas Dædalus elaboraſſet, inijci ſolita ſunt, id ſibi uolūt artificioſè adeò uiſſe fabrefactas, ut abire viderentur: quocirca uinculis compeſcendæ eſſent, Meminit huius rei Plato in Menone, *Dædali ſigna*, inquiens, *ni religata fuerit, abire & fugam arripere, ubi verò reuincta ſint, conſiſtere*. Proinde ſi quis aliquod eius habeat, & ſolutum eſſe ſinat, incertam eam eſſe poſſeſſionem, perinde ac ſi quis ſeruum habeat fugitiuum, & 1. Politicorum Ariſtoteles Dædali ſtatuas memorat, quas uulgus ſpontè moueri: & opus facere dictitaſſet. Neque deſunt qui ligneam Venerem a

C Dædalo fabricatam autument, quæ argento uiuo infuſo moueretur. Hinc quotiens opera huiuſmodi & pulcherrima & abſolutiſſima eſſe oſtendere uoluerimus, ſi Platonis ſententiam approbemus, eorum pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

Hinc artificioſa & ingenioſa Dædala Homerus & Pindar. in Olympijs, at xere, & Virg. Dædala circē. Aen. li. 7.

NEQVITIA.

IVniorum incœptum eſſe uolunt nonnulli quantiuis pretij uiri, amorem obligatis oculis pingi: neque id antiquam ſapere eruditionem, cùm eum ipſi dicant oculatiſſimum. Plerique tamen ueterum, ut Theocritus, Menander. Archilochus, & è noſtris pręcipuè Virgilius, amori cęcitatem attribuerunt, cum ſcilicet amorem intelligentes, cui aſſidua eſt comes nequitia. Affectum enim in turpitudinem cœcum eſſe, nemo non dixerit. Appetentia enim quę ab oculorum ſenſu eſt, intellectum concitat ad uoluptatem: ea uerò tali orta principio, quæ putat in conſpectu eſſe bona, ea tantùm concupiſcit, addictèque ſenſui a cotemplatione auertitur, neque ſui compos eſt, ut poſſit eligere. Impetu igitur raptatur & in furorem fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quiq; ita affectus eſt, is *cæco carpitur igni*. Qui uerò electionis eſt compos, auream colit Venerem nihilque prius curat, quam cęci ſtimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille a ſenſu rectus, aut exoculatus eſt, aut ita oculos habet obligatos, ut nec quæ attingunt ad rem, nec ſumptus uideat. Quòd uerò ſint qui, *Cæco carpitur igni*, exponant, cęco, ualidiore, quia dixerit Ouidius, *Quoque magis tegitur, tantò magis æſtuat ignis*, cur non dixere potiùs, cęco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamē actiuè, quia nō videbat omninò Dido quo rueret, quò raperetur, in quantam ęrumnarum tragœdiam ſe pręcipitaret. Amat Scyllam Glaucus: Scylla lupis eſt canibuſque ſuccincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam oſtendit. Glaucus idem uel cęcus uel, ut ſignificantiùs loquamur, luſcitioſus, & glaucoma cęcitas Latinis eſt. Sed cur non ea etiam de cauſa laqueum amoris inſigne dixerimus,

Nimirum Ariſt. li. 1. de Anima refellens opinionem Democriti.

Amor cæcus quid. Aen. lib. 1.

Si ſapis amentem dicas non Lector amantem.

Xx quòd

quòd vbi quis perditè inſanire cœperit, extremo ſibi aufugio, & miſeriarum liberationi laqueum agnoſcat? ut elegantiſſimus ille monet ſenariolus: D

ἔρωτα πάυει λιμὸς, εἰδὲ μὴ, χρόνος
ἐανδὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἡ ρτῆσθο βρόχος.

Quod ita Latinè reddere poſſumus:

Fames amorem ſedat: hæc ſi non poteſt,
Non grande ſaltem tempus efficit: niſi
Præſtare tempus hoc queat, reliqua ſalus
Eſt laqueus, aptes quem tibi:

Paſſim verò Poetæ amoris retia decantant, quæ ſtatim declinare ſtudeamus. Nam, ut ſapientiſſimè admonet Lucretius.

---- Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile eſt, quàm captum retibus ipſis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

VENATOR.

Arma venantium præcipua.

SEd enim cùm venationis præſes Diana fingatur, iure illi & laquei & retia ſunt attributa, utpote præcipua venatorum arma. Vnde Pſal. 90. ſcriptum: *Libera me de laqueo venantium.* Et 125. canitur: *Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium.* Vbi animaduertendum eſt apud Græcos quidem θηρεύοντων legi, quam literam noſtri ſecuti ſunt, ſed apud Hebræos uocabulum eſſe, quod aiunt ſignificare Sidonios, populum Iudæis ſemper infeſtiſſimum: uenatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neque ignorauit hoc Maro noſter, apud quem Venus mater Aeneæ filio: E

Aen. li. 1.

--- Media ſeſe fert obuia ſylua,
Virginis os habitumque gerens & virginis arma Spartanæ.
Namque humeris de more habilem ſuſpenderat arcum
Venatrix, dederatque comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodoque ſinus collecta fluentei.

Curque hoc venatricis habitu incederet, cauſam mox infert:

Virginibus Tyrijs mos eſt geſtare pharetram,
Purpureoque altè ſuras vincire cothurno.

ANNONA.

Venationis hieroglyphicum.

QVin etiam ipſa venationis locutio aliquid præ ſe fert hieroglyphicum: ſiquidem venatio tum uictum, tum annonam, & quidquid in humanæ uitæ uſum comparatur, ſignificare dicitur. Venatui enim primæ ciborum deliciæ comparatæ. Quare uideas locum Pſalmographi: *Viduam eius præcipuè benedicam*, quod in antiquis Græcorum exemplaribus θήραν, non χήραν, legitur, quod uenationem ſignificaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem ſequuntur: aliquid ſimile deprehendere, cũ pro, *Viduam eius benedicens benedicam, annonam illius*: alij, *præcipuè benedicam*: alij, *amplificabo, copioſiſſimamque faciam*, reddiderunt. F

DOLI OCCVLTI.

Hinc in laqueum inducere, & illud Platonis in Sophiſta, haud facile eſſe omnes laqueos effugere. i. omnes dolos. Τὰς ἁπάσας ῥᾴδιον εἶναι διαφεύγειν.

SEd ut ad laqueum reuertamur, id inſtrumenti occultos dolos & calliditatem, inſidiarumque indicat cogitationes. In occulto enim tendi ſolent inſidiæ, quemadmodum & laquei, & in eiuſmodi ſententia à fatidico vate Dauide poſitum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per inſidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduerſus feras, id inſidiæ in hoſtes præſtant. Dubio procul enim ubi in Pſalmo legitur, *Laqueum parauerunt*, dolos omninò ſignificat Eucherius. Atque alibi in iiſdem ſacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de uitijs: *Dirumpamus uincula eorum, & proijciamus a nobis iugum ipſorum, ut contrito laqueo liberemur.* Nam hæc quandiu rupit Sampſon, inimicos uicit.

DE CATENA.

APERTA VIS.

CAtena verò uim apertam ſignificat, quia uictis palàm catenæ inijciuntur, neque ullam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi noſtri veteres, catenas uitia ſignificare contendunt: quòd uitia ſe inuicem gignere, atque arctiſſimè complecti conſueuere. Nam qui de moribus diſputant, neceſſe aiunt

mnlta

A multa illi ineſſe uitia, in quo uel unum tantùm fuerit in conſpicuo: uſque adeò peccatum eſſe tranſire lineam, finiuere. Sic a manibus Petri Apoſtolorum principis catenæ ceciderunt: ſic illi ſoluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen ſignificato iuniores laqueos libentiùs dixere.

CONIVGIVM.

SVnt tamen & maritalis uitæ indicia, propriæque ſimilitudines catenæ, quę pedibus, queq; manibus inijciuntur. Nam pedicæ uitæ liberioris progreſſum impediunt, hominemque intra certæ rationis ergaſtula cohibent, neque licentiùs euagari permittunt. Manicæ uerò ſunt negotiorum impedimenta, quibus implicari neceſſe eſt familiæ patrem, ſi rem, liberos, domùmque ſuam rectè adminiſtratam, inſtitutam, conſeruatamque uelit.

Hinc Seneca dialogo affectus et rationis, compedes aureas, vxorem formoſam uocat, & Horatius amicam formoſam, gratã compedẽ, χρυσαῖ πέδαι.

DE IVGO.

INter uinculorum genera & iugum eſt, cuius varia omninò ſunt ſignificata. Sed quoniam de maritari uinculo quid cępimus, eidem hoc adijciemus.

PAR COPVLA.

B PRo uita coniugali, uel ipſo nomine rem indicante honeſtiori argumento iugum accipi, Ea ſiquidẽ eſt coniugatio & copula maximè maritalis, unde coniugium & uincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amoremque, & ſtudium in conſortibus eſſe debere indicat, atque hoc eſt quòd apud eruditos dictum inuenias, *Pari iugo*.

Coniux, & cõiugium. Theocritus in Aita de amore mutuo Ἀλλήλους δ' ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ, parique iugo ſeſe inuicẽ amabant. Iugum militare.

SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum, pro uiolenta ſubiugatione poſitum reperias, ut eo loco:

Sic Viſum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare uerbum, & ſub iugum mittere, paſſim apud hiſtoriæ ſcriptores inuenias. Erat uerò huiuſmodi iugi ſpecies, ut in Armorum commentario diximus, ad ſimilitudinem Π, Gręcę literæ, duabus ſcilicet haſtis in terra defixis, tertiaque ad ſummum earum deligata, ſub qua uicti hoſtes omnibus armis exuti ſubeuntes, tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

INuenias & pro ſeruitute iugum poni, ac perinde pro fatigatione: unde *ſubdere colla iugo*, pro trahi in ſeruitutẽ & labores, paſſim apud Poetas, a Bobus nimirum ſumpta metaphora, qui ad hoc iunguntur, ut laboribus exerceantur. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinem ſuis pol-
C licetur, de promptæ uoluntatis alacritate loquens, *ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue* profitetur.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, quòd appellatione iugi legum onus fuerit etiam a Dauide nuncupatum. Omninò uerò leges pro ſubiugatione & imperio uiciſſim a Marone dictum: *Legeſque viris & mœnia ponet*. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere uidentur: & qui potentiorum arbitrio ſubijciuntur, ſubire iugum identidem.

Iugum Domini ſuaue.

Aliàs mores.

PATIENTIA.

SVnt qui iugum ſignificato patientiæ præferant, quo plurimum inſigni gauiſus eſt Leo X. P. M. Cũ enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cępiſſet, quod ſolitus ſit ille, ut aiunt, dicere, nullam homini uirtutem patientia commodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

Superanda omnis fortuna ferendo eſt.

Aene. li. 1. Aene. li. 5. Leonis X. P. M patiẽtia teſſera familiaris.

Nullum unquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad Pontificatum euectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorum inſignia non appoſuerit, cum inſcriptione, SVAVE, ut ſcilicet ad uirtutis eius fructum percipiendum alacrem eſſe neceſſariam uoluntatem innueret, iugumque id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrà nihil tam facilè, quin difficilè appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atque adeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidem Iouis inuentum eſſe veteres tradiderunt, & a Iouis nomine Greci ζεύξαι deduxerunt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, ut ea in frugum ſatu frugalem nobis operam præſtarent. Nam

Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.

Geor. li.1, Ovid. li.1. Metamor.

Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique iugo gemuere Iuuenci,
Poſtquam Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

Sic Horatius, ſi figit adamantinos ſummis verticibus dira neceſſitas Clauos. Claui hieroglyphica. Hor. lib.1. Carm. Ode 35.

HAbet quid ſimile cum iugo, cumque laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, unionem: quare locus exigit, vt ſuper eo quoque aliquid diſſeramus.

SISTERE.

CLauus utique ſiſtendi firmandique ſignum habitus apud antiquos. Et Dea ipſa Neceſſitas adamantino clauo inſignis fingebatur, quæ vbi quid faciundum decreuiſſet, non licere uel Dijs ipſis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunam ipſam, quę rerum humanarum domina fingitur, ſemper anteit *ſæua Neceſſitas*, *ſiue*, quod in antiquiſſimis codicibus obſeruaui, *ſerua Neceſſitas*.

Clauos trabales & cuneos manu
Geſtans ahena, nec ſeuerus
Vncus abeſt, liquidumque plumbum.

Eodem utitur hieroglyphico Tullius in Verrinis, ubi ait: *Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum conſilio cauſam Mamertinorum cognoſcit, & de conſilij ſententia Mamertinis ſe frumentum non imperaſſe pronunciat.*

SOSPITAMENTVM.

QVi uerò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in poſtico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio uiſebatur, præſentanei remedij ad mala quæ impendere uiderentur ſignum habebatur, atque amuletum erat præcipuè contra peſtilentiam, eoque uim morbi ſiſti perſuaſum fuit. Figebat eum Conſul ſolenni ſacro. Et aliquando Dictator ſolius figendi claui cauſa creatus eſt: quo in albo Cincius Manlius, Cn. Quintilius, & alij nomen habent apud rerum ſcriptores. Cuiuſmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc.

M. HORATIVS CONSVL EX LEGE TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS. A CONSVLIBVS POSTEA AD DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

Clauus annalis.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos ſingulos in ſacrarum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, qui paruus tunc erat literarum vſus: iſque clauus annalis appellabatur.

DE CVNEO.

COntra uerò Cuneus, quæ uel natura ſunt ſolida, uel arte compacta, conglutinata & applicita ſunt, diſcutit atque diſſoluit, diſciſſaque ſeparat, & a clauo totus diuerſus abit. Ideoque inter inſtrumenta neceſſitatis, quæ fortunæ operam ſuam ſubminiſtrat, appingitur. Super eo eſt igitur diſſerendum.

DISSOLVTIO.

POſito ſiquidem firmandi ſigno, quod per clauum indicatur, ubi ſcilicet fortuna quippiam ſtabiliuiſſe uideatur, cùm & eiuſdem munus ſit, ea quæ firmiſſima iudicentur in humanarum

rerum

A rerum ludibrium diſſoluere, loco dimouere, diſcutere: atque diſiicere, additus eſt ad neceſſitatis inſignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, diſſoluendi, diſcindendi, atque ſeparandi ſymbolum eſt. Et veluti per clauum firmatum aliquid oſtendimus, ita per cuneum, infirmatum aut loco dimotum indicamus. Additum & ahenea hæc geſtari manu, vt uiciſſitudinis huius perpetuitas nunquam defutura commonſtretur: ſiquidem, vt ſæpe alibi docuimus, perpetuitatem indicat æs: propterea quòd rubigine non abſumitur: ideoque Vegetius probat æreos clauos configendis nauibus, quos ferreis anteponit, quòd eos tempore & humore celeriter rubigo conſumat: illos etiam in fluctibus permanere incolumes maſtifeſtum ſit.

Hinc Horat. lib. 3. Car. ode 3 i Exegi monumentũ Aere perennius.

D E V N C O.

QVæ uerò de Vnco & Plumbo ſubſequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt ſententiam: ſiquidem unco trahi, quo loco deiecti fuerint, ſeſe præſertim maieſtatis rei ſolitum, apud rerum ſcriptores ſæpè legimus: quare congruit uncus cuneo.

Quinetiã forſan rapa citats, hinc Pyth. Γαμψώνυχα μὴ τρέφειν.

D E P L V M B O.

Qua ſunt vnguibus vncis ne nutrias.

PLumbum verò clauo perquàm ſimile eſt, propterea quòd eo infuſo, & ſtatuę, & aliæ operum ędificiorumque moles cohæreſcunt, & firmitate ſtabiliuntur: & ſuapte natura eſt adeò ponderoſum, B ut etiam ſi non ad operis adhibeatur firmitatem: quàm difficulter loco dimoueas, per ſe ualeat ſignificare.

H E B E T V D O.

ALioqui plumbum hebetudinis indicium eſt. Nam cùm uelociſſima eſſe debeat mentis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude commendandus ſit, ubi quem tardiorem ad ea excogitanda, cõſulenda, conſtituenda, adeunda, peragendave, quę uſu ueniunt, inſpexerimus, a contatione ipſa, uel ab immobilitate, plumbeum ingenium per cauillum exprobramus. Vnde in Tuſculanis Cicero: *Niſi ſanè in Phiſicis plumbei ſumus*. Et pro inefficaci, & inutili, atque inani ſermone, plumbeum gladium, aut pugionem plumbeum, apud eundem Tullium inuenias.

Plumbeũ ingenium.

Cicero in Epiſtol. ad Atticum. Lib. 4. de finib. bonor. & D. Auguſt. lib. 3. contra Iulianum.

I N I Q V I T A S.

ILlud etiam in Diuinis literis obſeruatur, quòd iniquitas per plumbum intelligitur. *Iniquitas enim*, ſecundum Zacharię Prophetę uiſum, *ſuper plumbi talentum ſedet*. Vetus enim ponderis modus eſt talentum. Ideoque Pharaonis exercitus, utpote qui in iniquitate permanſit, tanquam plumbum in imas aquas pellum ijt, ibique ſupinus in cauo profundi alueo recubuit, ut ait Adamantius.

D E V E C T E.

C QVid pondus ſignificaret indicauimus: ſed reliquum eſt inſtrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRAE VICTRIX.

IS vectis eſt, per quem, artem humana induſtria comparatam quę naturam lõgè uincat, indicamus, negotiave perdifficilia minimo conatu confecta. De uecte ſanè, deq; alijs machinis Antipho Poeta ſenariolo eo, quẽ citat Ariſtoteles in Mechanicis, arte nos ea ſuperare docet, quibus rei natura ipſa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hypomoclio, quem noſtri Suppreſſam uulgo uocant, centri loco ſummiſſo, pondera ſupra omnium, qui rem non inſpexere, fidem tollimus: & eorum qui inſpexere, ſed cauſam non intellexere, admiratione, huc illuc arbitrio noſtro promouemus. Atque hoc eſt quod in primis admirabile dicit Philoſophus, quod quiſpiam pondus uirium imbecillitate loco mouere non poteſt, id ipſum facilè commouere, & hac illacque ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, ſi reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

Vectis uſus

D E C L A V I.

PRæſtat utrunque clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc eſt, ligat & ſoluit, & in manu Iani præcipuè ſtatuebatur.

D

PVDOR.

DE qua quidem multa Poetæ noſtri. Sed vt figmenta vbi agitur ſeriò, prætereamus: Fabij Pictoris, ſi modò legitimum eſt id opuſculi, interpretationem afferemus, qui Ianum dicit ad pudorem & ſanctimoniam, domorum, primùm valuas, ſeras & claues excogitaſſe, ab eòque ianuas appellatas: vnde claues in ſimulachris, in beneficij huius memoriam geſtet.

SECVRITAS.

ALij dicunt ſecuritatis eius ſignum eſſe, quę paſſim eo regnante fuit: domos enim omnium religione ac ſanctitate munitas fuiſſe prædicant. Alij a cludendi aperiendique anni officio, quod munus eius eſſe Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaque de cauſa Cluſium & Patultium appellatum. Ad huius inſtar Apollo cognomento χυραῖος, colebatur apud Græcos, quod ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem eſſe ac Solem, à multis vbique diſputatum.

Ianua vnde. Quin & clauis ad linguam ſilentium notat. Hinc Aeſchylus citatus a D. Clemente ſtrem. ς ἀλλ' ἐςὶ κά μιχλεῖς γλώσσῃ φύλαξ. Et noſtra præfert lingua cuſtodem clauē loquens. Apollo χυρεῖος.

PORTVNVS.

E

NEque tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus eſſe putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, ut nuptialibus inter alia clauis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis cauſa fieri ſolitum, ad partus ſcilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc ſignificato in ſacris literis ſæpe inuenies, *Vuluam aperire.*

PIE-

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTIS. VIRVM ALOYSIVM CORNELIVM,

DE IIS QVÆ PER LAPIDEM ET ALIQVOT ædificiorum partes, ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSNONVS.

B *CVM mecũ reputo, Vir magnificentiſſime, nulla uerò non hora reputo, quantus ſit tuus erga me amor, quæ beneficentia ſemper extiterit, ſuffundi me verecundia neceſſe eſt, ſi tibi nunquam alia ratione reſpondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuiſſe uidear. Nam quod ad amorem attinet, commune id eſt cũ plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot ſemel allocutus fueris, ad te amandum, colendumque trahas, & iucundiſſimo ſuauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidiè amicos pares; adeò ſingularis eſt integritas illa tua dubio procul incomparabilis. Sedenim quamuis hoc maximi faciendum ſit, longè maioris ponderis apud me eſt benignitas, qua me ſemper es tam liberaliter proſecutus: cui ſi parem referre gratiam non poteram, ſaltem eius prædicatione liberarem me a diſſimulationis ſuſpicione; quæ meritò ſuboriri poterat, niſi aliquando eam confeſſus eßem. Nunc igitur cùm labores meos Aegyptiorum hieroglyphica, qualiacunque ſint, publicare conſtituerim, pro amicorum moribus & ingenijs conuenientis materiæ commentaria in hunc & illum diſtribuere conſilium fuit: atque ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi exiſtimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem pulchritudinem & elegantiam te uno melius intellexit, intellectamq; in uſum & artẽ euexit. Quòd ſi digna magnanimitatis tuæ ſors fato aliquo tibi obtigiſſet, ætas noſtra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur, Lapides meos primam ædificiorum omnium materiam eoſque ita, tractabiles, ut uel in aere manſurum opus ædificare poſſis, quod contra fulminũ caſus incolume reſiſtat, nullam fluuiorum illuuiem pertimeſcat, terræmotus, hiatus eructationeſque omnes aſpernetur: quæ ſi tibi aliqua parte arriſerint, magno ego beneficio affectus mihi uidebor, qui multis olim a te commodis acceptis, per nugarum mearum diſtributionem obligationis illius meæ partẽm aliquam tibi depenſam exiſtimaueris.*

C

DE LAPIDE.

ANtequam ad ædificia aggrediamur, de Lapide priùs dicere conſentaneum eſt: non enim quiſpiam niſi materia priùs comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis ſua apud antiquitatem omnem habuit ſignificata. Neque fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat, ut uerę pietatis fundamentum ex petra ſolida iaceretur. Petra enim erat Chriſtus, de quo paulò inferiùs dicturi ſumus: nunc enim a Gentibus incipere uiſum eſt. Multipliciter ſiquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: ut apud Thraces colebatur ſaxum, in quo ueſtigium Herculis impreſſum eſſe perſuaſum habuere. Et Arabes, ut legere eſt apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis alter extra portam Capenã erat, qui cùm ſiccitas temporis frugibus officeret, intra urbem ſolenni pompa ferebatur, & ſtatim pluuia, ut memoriæ proditum eſt cadebat: proptereaq; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, ut aquę a cœlo manarent.

Lapidis iuramenti p̃ ſagriem.

Petra manalis.

PERPETVITAS.

APud eoſdem lapideus Terminus in Capitolio Diuinis eſt honoribus celebratus: autoreſque ſunt, ſaxum illud fuiſſe, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinem, cùm Iouem deglutire ſe crederet. Nam uetuſta illa ſuperſtitio omnis comminiſcendis fabulis implicabatur. Caſſiodorus, ut quæ recepta ſunt ponam, meminit aruſpicem interrogatum, quando imperium Romanum caſurum eſſet: reſpondiſſe, quando ſaxum Capitolij cadet: addidiſſeq; inſuper ſi eueniret,

Saxum Capitolij.

ut unquã caderet, futurum ut poſt xxx. ann. millia iterũ reſurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: niſi D
aruſpex is per tantæ multitudinis numerũ perpetuitatem intellexerit, quam apertiùs explicuit Maro:

Aen. li. 1.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium ſine fine dedi,

Aen. lib. 9. Atque alibi;

Capitoli immobile ſaxum.

Iliæ. lib. 2. Serpens in lapidem verſus. Cuius gloria nunquam perit.

Nam & Serpens apud Homerum poſt nouem Paſſeres deuoratos in lapidem mutatus, ſignificaſſe dicitur, captæ euerſæq; Troiæ gloriam nullo unquam tempore perituram, ut ſcilicet Calchas atteſtatus erat οὖ κλέος οὔποτ᾽ ὀλεῖται: quamquam ſuper hoc aliter alibi.

Vt apud Arabes, ex Herodoto lib. 3. Quibus modis firmabantur fœdera antiquitùs. Hinc iuramentũ per lapidem apud Cic. Epiſtola ad Trebatiũ lib. 7. Et Apuleius, lib. de Deo Socratis. Quid igitur iurabo per Iouem lapidem, Romano vetuſtiſſimo ritu.

FIRMITAS FOEDERVM.

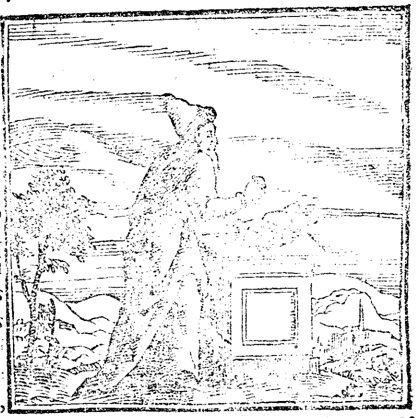

SEd ut ſignificationes, quod noſtrum eſt inſtitutum, proſequamur, illud omnibus conſtat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicum fuiſſe, quòd teſte lapide apud veteres fœdera ſint firmari ſolita: quę ut homines rata ſcirent fore, Fecialis Agnum læua manu, dextera ſilicem retinens, ſi falleret, Iouem cæterosq; precatus Deos, ita ſe mactaret, quemadmodum ipſe Agnum: & ſecundum imprecationem ſaxo caput pecudis elidebat: quæ latiùs explicata ſunt apud Polybium libro tertio in Fœdere cum Carthaginenſibus primũ icto, quod æneis tabulis inſcriptum in ęde Capitolini Iouis diutiſſimè permanſit. Et tale aliquid VII. Epiſtolarũ, quas uulgus Familiares vocat, apud Tullium, epiſtola eius libri prima, ubi de hiſtrione Aeſopo loquitur. Erat & iuramenti ſpecies per lapidem ſimpliciter, ut Athenienſes iurare ſoliti, quod Ariſtoteles & Philocorus ſubinnuunt: & Demoſthenes contra Cononem, ὧν τε παρόντων καθ᾽ ἕνα ἡμῶν οὑτωσὶ τὸν λίθον ἄγοντες, καὶ ἐξορκοῦντες. Id quod ſacratiſſimum intra ſe continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, A B, pater: B E N, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille eſt, ſi myſticum ſenſum introſpicias, quem non temerè Propheta memorat, & Petrus principibus populi & ſenioribus obięctat, quod eum reprobauerint ędificantes, atque mox conſtitutus fuerit in anguli caput. E

FIRMA PROSPERITAS.

NOn prætéribo illud, lapidem è cœlo lapſum feliciſſimi, conſtantisque ſucceſſus in gerendis rebus aliquando fuiſſe ſignum: ut qui ad Aegos flumen viſendæ magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequam Lyſander anguſtiſſimo temporis ſpatio, tam magna, tam continua felicitate, tam glorioſè faceret aduerſus Athenienſes. Quamuis pernicioſum augurium Ariſtotimo Acelienſium tyranno præſtitit ſaxum è ſublimi loco ab Aquila demiſſum in eam tecti partem, ſub qua tyrannus cum vxore cœnam, quę inſtruebatur, opperiebantur: nam paulò pòſt ab Hellanico, & alijs ciuibus fœdiſſimè trucidatus eſt.

PIETATIS NOSTRAE STABILITAS. F

SEd quod ad ſaxum ab ea volucre demiſſum facit, in Aquilæ Commentario ſtatutam firmiter ſedem per Lapidem in nido ab ea alite poſitum ſignificari docuimus: quique & cuiuſmodi ille lapis eſſet, quæque ex eo utilitates haberentur, antiquorum ſecuti opiniones, commemorauimus. Vt verò nunc Aegyptiorum commentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentum & ſtabilitatem aſſert? Vnde Pſalmo xxx. qui apud Hebręos xxxi. eſt habetur: *Quia petra mea & munitio mea*, quippe veluti arx in rupe ſita, & turribus munita. In uulgatis, *robur* legitur interpretes alij, *fortitudo mea*: Romanus *firmamentum* habet. Nam cùm nos paſſim Chriſtum Aſſertorem noſtrum petræ nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus, ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit, quòd verè ſit diuinitus decantatum paſſim, *Capitoli immobile*

Aen. li. 9.

ſaxum. Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro qui Romæ (nemo hoc inficiari, niſi imperitus, auſit) ſedem fixit: cui, vt Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem uniuerſum: quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, *Non unius*, inquit, *Eccleſiæ, non vnius prouinciæ imperium eſt Petro & ſucceſſoribus eius demandatum*, ἀλλὰ πάσης τῆς οἰκουμένης, *ſed uniuerſi*, ait, *terrarum orbis*. Ad hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomnium, quem ναβουχοδονόσορον appellat Strabo, qui

Dan. 2.

per quietem imaginatus eſt, ſe ſtatuam cernere viſendæ magnitudinis, cuius caput aureum eſſet, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac ſaxum mox ingens, impulſore nullo, repente iugo montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe, eamque incurſu eius proſtratam & attritam in puluerem abijſſe, qui uentorum mox flatu diſſipatus eſt: ſaxum mox adeò creuiſſe, ut totam ſua magnitudine terram occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potiùs quàm coniector, ita explicauit, ut per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demonſtrari Brachia & humeros argenteos, duos eſſe Reges, qui

Somnij Nabuchodonoſoris explicatio.

Imperium

A Imperium illud euerſuri eſſent, atque horum alterum æramento ſimilem, moturum ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſione m: Mox rerum ſummam ferreum excepturum, lateque omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura, imò animaduerſione potius oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem accepere, ut dicerent aureum illud caput Aſſyrium quidẽ regnum ſignificaſſe, quod primum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter, Aſſyrio ſublato Imperio, regnum Medicũ, alter Perſicum conſtituerit. Per uentrem & femora ahenea, Alexandrum Macedonem, qui rubicundo colore fuit, ſignificari, qui ab Occaſu profectus Orientem ſubegit: cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus, quos per femora poſſis intelligere, ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc Occidui quàm Macedones fuere, Macedonumque opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati: Hæc quidem illi tam uerè, quàm etiam ingenioſè, omnibus dubio procul approbanda protulere.

CHRISTVS,

Sed quod ad ſaxum pertinet, neque hi exequuntur, neque Ioſephus explicare voluit, conſultò ſe interpretamentũ illud præterire ſilentio profeſſus: quoniam ex hiſtorica lege, prætérita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideò mihi uidetur ſubticuiſſe, ne quæ Chriſto ſubſecutura maniſeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxum illud, quod uniuerſam ſtatuam, atque adeò totum uniuſcuiuſque ſtatuæ cultum ſuſtulit atque diſſipauit, Chriſtianam intelligi pietatem, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, Pontificemq; ſummum Petrum, & ſucceſſores, non uni tantum prouinciæ imperaturum, ſed, vt Theophylacti uerba re-
B petamus, uniuerſo terrarum orbi leges, & ſalutifera præcepta præſcripturum? quod etiam tradit Cyprianus lib. contra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod uerò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine ullius manibus impulſum, id porro eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu uiri, & mulieris conceptus eius proceſſit, & partus. Ita alibi: *Quod ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur:* neque enim ſecta, neque dolata eſt Chriſti caro ab ulla hominis manu. Apud Eſaiam quoque celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi, ut eo loco, *Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem pretioſum, electum, ſummum angularem, honorificum:* quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, *futurum vt qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus.* Ipſa ad Eſaiæ uerba ait Irenæus, uti non ex uoluntate uiri, ſed ex uoluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem ſine manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod non operátibus humanis manibus, hoc eſt, uirorum illorum, qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet uiri opera eius in hunc mundum aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex uirtute & arte conſtat Dei. Et apud Hebræos Pſalm. 27. primo ſtatim uerſu: *Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidium meum es*, quò ſcilicet hoſtes nunquam accedere potuerunt. De petra hac Tertullianus, ubi circunciſionem utramque comparat: *Circunciſis*, ait, *nobis petrina acie*, id eſt, Chriſti præceptis: petra
C enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

Amplior ſomnij Nabuchodonoſoris, & ſacra expoſitio. Chriſti Aduentus.

PRAVARVM COGITATIONVM Excuſſio.

QVoniam uerò, ut Theologi conſentiunt, petra Chriſtus eſt, animaduertendum in Pſalmis, ubi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnib. ita faciendũ, ut ſcilicet cogitationes, affectuum prauorum plenas puériles & fatuas, priuſquàm adoleſcant, firmitatemque conſequantur, deliberationique adhæreſcant, eſſe quamprimũ ad Chriſti petrã allidendas, ita ſentit Euthymius, idemq; prius dixerat Adamantius. Hic ille omninò lapis eſt, ut ſæpe dictum, qui ad anguli ſtatuitur caput, quẽ ij reprobauerunt, qui uſum eius non agnouerunt. Repudiabant. n. eum inter Iudæos ſacerdotũ principes, & ut Samaritanum explodebant, ſeductoremque, & nouarum rerum autorẽ criminabantur: cum ecce in ædificij angulum à Deo tranſlatus eſt, ibiq; poſitus, & firmiter ſtabilitus, duos coniunxit parietes. Iudæorũ unum, eorum, inquam, qui pietatẽ hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum, qui Baptiſmum ſuſcepere.

Pſal. 137. Matt. c. 18. Pſalm. 118. Matth 21. Eſai. 28.

SENSVVM EXPERS.

PLerumque autem per lapidem expertem ſenſus hominẽ intelligimus, unde illud apud Comicum, *Quid ſtas lapis?*

Hinc dictũ Ariſtippi de erudito in theatro ſpectante, vbi non ſedet lapis ſuper lapidem, & Plautus in Mercatore ſtupidiſſimum, lapidem maximũ vocat. Matt. 6. 8.

Et

Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicitur, quòd nullis amiculi, vt idem ait, precibus moueatur. In hanc uerò ſententiam uir ſanctitate ante alios mortales omnes inſignis, uateſque ſummus, clamat in deſerto, ſolitarioque ſeceſſu, *Poteſt Deus è lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahamo:* quippe de ſtupidis, peneque brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum ſapiunt, proptereaque tanquam lapides ſine ſenſu ſunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus ſimiles, ut in Pſalmo eſt, euadebant. In Exodi Cantico ſcribitur, *Vertantur in lapides, donec pertranſeat populus tuus Domine:* quem locum ita interpretatur Adamantius, ut intelligat de gentibus dictum, quas tantiſper lapideſcere ſupplicetur, donec pertranſeat populus Iudæorum, cum illud ſubſecuturum eſſet ut deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ eſſent, proque duro & ſtupido corde, uiuentem, ſenſuſque & intelligentiæ participem rationem, per Chriſtum ſuſcepturæ. Nam & Cyprianus, epiſtola libri ſecundi tertia: Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ de gentibus colligi ex Ioannis ipſius uerbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos mutari fabulantur, anſam dedit uocabulorum uicinitas & ſimilitudo; quibus λάας, λάος, & λάαος, lapis eſt, λαὸς uerò populus, cum fortè exiſtimarent tam facilem eſſe mutationem ex lapidibus in populos, quam paruo momento λάος paroxytonus in λαὸς oxytonum tranſire poteſt. Sed ioci ſatis. Sanè apud Eſaiam primo ſupra quinquageſimum capite in huiuſmodi ſimilitudinem legas, *Attendite ad petram vnde exciſi eſtis*, quod paulò poſt explicat, *Attendite ad Abraham patrem veſtrum.* Vt uerò ad Euangelium redeamus, Eucherius ſecutus Origenem, ipſe quoque de inſipientibus dictum intelligit, cum præſertim alibi dicant Diuinæ literæ, *Auferam cor lapideum de carne veſtra.* Irenæus ita ſuſcitari filios Abrahæ ex lapidibus, cum nos à lapidum religione remouit, à duriſque & infructuoſis cogitationibus tranſtulit ad potiora, & fidem Abrahæ ſimilem in nobis conſtituit atque firmauit.

Iocus peruenuſtus Græcorum

D E M O L A.

ET Mola lapis eſt, unde molares lapides, pro ingenti maſſa & pondere. Ipſa uerò in Diuinis literis hieroglyphicum habet ſuum minimè contemnendum.

HVMANAE VITAE COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ vitæ commercia ſignificari uelint: propterea quòd molæ ſemper duæ: atque alterius altera ita ope indiget, ut ſingulæ opus nullum faciant: unde amicitiæ noſtræ neceſſitudines appellantur, quòd vnicuique neceſſe ſit habere amicum, cum quo ſua conſilia conferat, qui ſe mutuò adiuuent, & alter alterius officijs ſubleuetur. Vnde rectè, *Væ ſoli*, dictum. Eucherius locum Euangelij, *Duæ molentes in mola* eò trahit, ut per molas utrumque intelligatur teſtamentum (vtar enim eius uerbis quæ per annorum millia in diſciplinæ noſtræ traditione receptiſſima ſunt, & maximè propria) quarum ſcilicet molarum opera, labore quippe diſſerentium, veteris Teſtamenti triticum in farinam, quippe paſtum Euangelij, conuertatur.

Amicitia hieroglyphicum. Hinc illud Amic⁹ magis neceſſarius quam ignis, et aqua, Plut. in li. de Diſcrimine amici & adulatoris. Recte enī Zenodorus Εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, Vnus, uir nullus uir.

DE ARIS, AEDIBVSQVE ET IANIS.

SEd enim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare uidemur admoneri, ut quod auſpicatum eſſe cupimus, à diuum immortalium cultu principium aſſumat.

D E I S A P I E N T I A.

SI tamen prius id explicuerimus, cur in Diuinis Hebræorum literis aquæ de petra proſiliunt: *Petra*, inquit, Philo, *firmam Dei ſapientiam demonſtrat*, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ paſſim in Diuinis literis, ut ſuo docuimus Commentario, ita pro diſciplina accipiuntur, vt apud Aegyptios ros pluuius, id quod etiam de mana pluuio in ſolitudine affatim redundante: poſſumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

P I E T A S.

EA verò præcipua eſt aræ ſignificatio, ut noſtræ erga Deum pietatis indicium ſit, preceſque noſtras igne, ut ueteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, *Tango aras, medioſque ignes*, dictum, quòd inter humanam naturam & cœleſtem, ignis medium ita obtineat, ut meritò dici poſſit internuncius. Materiæ autem adhæreſcit, & in ſublime ſemper fertur, tanquam rerum omnium noſtrarum conſcius inferiora hæc cœlicolis manifeſtare uideatur. Hinc ſacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantum leges obſeruabantur, non temerè inſtituti ſunt: & poſteaquàm clarior illuxit ueritas, ignis ita ſacris noſtris adhibitus, ut ſi abſque igne Deo preces allegemus, uix litare poſſe nos perſuaſum habeamus. Quòd ſi, ut alibi latius diſſeruimus, inferiora hæc ulla nos ſuperioribus conciliare poſſunt, nihil eſt quod maiore ſit cum animo ſimilitudine, utpote qui & lumine pollet & illuſtrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipſum nobis repræſentare videatur. Quãuis impia improbaque perditorum Anabaptiſtarum factio tempore hoc, nos ignes modò rituſque ſacros omnes in pietatis noſtræ ſignum exhibitos, extinguere, perdereque conentur, ſed & etiam bonos mores, ipſumque Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata uerò nimirum ara ſacrificijs faciẽdis, & precibus allegandis, quibus diuum animi nobis cõcilientur. Qui tamen eſſet apud ueteres probatus

Aen. li. 12. Non enim ſola litabat oratio, niſi orans aram manu apprehenderet. Macrob. Satur. li. 3. cap. 2. Ignis internũcius hominum & cœleſtium.

A ſacrificandi ritus, pauci admodùm prodidere. Deo ſiquidem Deorum omnium ſupremo, mente & intellectu ſolo, ſine ſermone, ſine ſono ſacrificabant (Vnde Crocodilus, quòd elinguis eſt Diuini ſilentij ratione habita, cultus apud Aegyptios) Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœleſtibus materia conſtātia, quæ ſcilicet ſimilitudine aliqua ad eos facere viderentur, ut ignem Solis, & huiuſmodi pleraque toto hoc hieroglyphicω̄n opere perquiſita, malis verò dæmonibus, ne nocerent, uel ut eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebant. Cæterùm Aegyptij ueteres pecudibus aut ſanguine placare Deos ſemper abhorruerunt, precibus & thure ſolo contenti. Adegerunt uerò eos Ptolomęi, ſacra Saturni Serapidiſque ſuſcipere, quod facere coacti fana eorum extra pomœria poſuerunt, quibus hoſtiæ de more mactari debebant. Quāquā illaudato Buriſidis exemplo, homines poſteà immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupaſſet. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Aelij Cæſaris Antonini ſimulachrum eſt utraque manu paſſa, ara appoſita, cum inſcriptione, PIETAS. Manus porrò paſſę, ut in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem ſignificant. In Hadriani Aug. idem ſimulachrum eodem habitu, ab cuius uno latere Ciconia adſit, de qua loco ſuo, ab altero ara eſt corymbis ornata inſcriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Auguſtæ Fauſtinæ ſimulachrum eſt, quod læua pallam ſuſtentat, altera in ignē, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porrigit, cum inſcriptione, PIETAS. Eſt & ara poſita ante ſignum, in cuius manu patera eſt libationi parata in numo Lucillæ: inſcriptio, PIETAS. Eadem inſcriptione pietas ipſa in Antonini numo dexteram exporrigit paſſam, læua in ſubiectam aram libat. Illa porrò paſſa dextera, adorationis, ut alibi loco ſuo declarauimus, indiciū eſt. Supplicationes porrò fieri ſolitæ, aut cùm uota facimus, aut cùm dānati votis gratias agimus. Hinc aliæ atq; aliæ inſcriptio-

B nes in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatem ipſam referuntur: ſiue diuini numinis auxilium imploremus, ſiue vota perſoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo ſignū eſt læua pallam in ulnam ſuſtollens, dextera in aram porriciens: inſcriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere eſt duo ſimulachra, quorum ſtat unum ipſius Imperatoris effigie, alterum læua palmæ ſurculum tenet, dextera paterā offert Principi: inſcriptio, ADVENTVI AVG. Eſt & Domitiani numus cum ara & igne ſuper accenſo, cuius inſcriptio eſt, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas uiderim ara eſt in ipſius Cæſaris Domitiani numis, in quo anſas illas, unde aræ nomen nonnulli uolunt, apertiſſimè licet intueri.

Ad verbū à Macrob. li. Satur. 1. cap. 7.

Ara in numis plurimorum.

Nimirum Varro Diuinarum libro 5.

PROFVGIVM.

FVIſſe uerò aras apud veteres, uti etiam nunc ſunt ſanctioris aſyli loco, nulli non exploratum eſt. Hinc apud Maronē Priamus, omni alia ſalutis ſpe abiecta, ad aram cōfugit, cui dixerat uxor. *Hæc ara tuebitur omneis.* Et M. Tullij dictum pro Roſcio Comœdo. *Sicut in aram confugit ad huius domū.* Et apud Terētiū: *Nemo te accuſat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem pararis.* Et Ouidius de Triſtibus:

Vnica fortunis ara reperta meis.

Et clarius lib. 3. de natura Deo. Quod uos cum facere non poteſtis, tanquàm in aram confugitis ad Deum.

MISERATIO.

APud Athenienſes ara peculiaris fuit miſerationi ſacra, de qua Papinius Poeta, & Lactātius Grammaticus, neque non Apſinis in Rhetoricis, meminere: & Plutarchus libr. de Superſtitione, τὸν ἄξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij ſanè ſignificato Veſtam pro ara poni apud Xenophontē

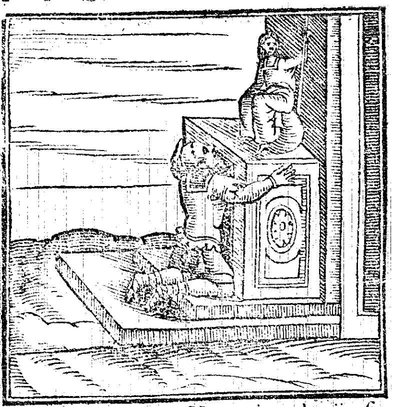

C inuenias rerum Græcarum libro ſecundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ θεραμένης, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑςίαν. *Hæc cùm Theramenes audiſſet, ad Veſtam ſibi profugium parauit.* Et ſacrificalis ara Veſta eſt Polluci, præcipuè uerò quę in Prytaneo fuit, ubi inextinctus ignis aſſeruabatur. Et triginta curiarum Veſta collocata apud Dionyſium Halicarnaſſeum antiquitatum ſecundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

βωμὸς, θυμιαθήριον, Ἑςία ara, acerra, Veſta. Nat. Comes, etcat. lib. 8. cap. 19.

XII. IANI COLONIAE.

QVod verò aræ XII. ſimulachro adſculpi ſolitæ ſint, ſunt qui ob id factum putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetruriæ colonijs ſacraſſet. Alij aras illas XII. ad menſium numerum dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore ſit Romanorum religione pingi ſolitus. Nam de CCCLXD. diebus, quos geſtu manuum referre, alibi diſſeruimus.

TERRA.

ROtundam ædem Veſtæ Numa Pompilius Romanorum Rex conſecraſſe fertur, quòd eandem eſſe terram, qua uita hominum ſuſtentaretur crediderit. Eam ad pilę formam eſſe ut ſui ſimili templo Dea coleretur. Pro eorum verò ſententia, qui per Veſtam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de ſtrogilari lapide, qui Deam figuræ ſimilitudine referret, alibi diximus.

A Plutar. Dec. 8. proble. Sympo. additque, menſas antiquorum rotundas, Veſtas dictas.

MVNDVS.

ET mundo ædem ueteres ea qua conſpicitur forma poſuerunt mundumque eam appellauere, ab eo mundo: inquit Cato in commentarijs Iuris ciuilis, quem Feſtus citat, qui ſupra & infra nos eſt.

Eius

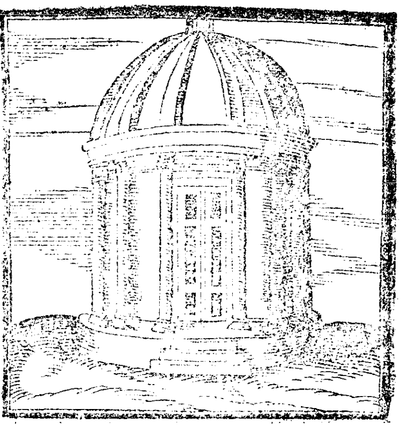

D

Eius inferiorem partem veluti Dijs manibus conſecratam clauſam omni tẽpore cuſtodiebant, neque niſi ter in anno, pateſaciebant, ut ait Atteius Capito, quippe diebus his, poſtridie Volcanalia, & ante diem ſextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Feſtus, etiam religioſos iudicauerunt: propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium eſſent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Rep. geri uoluere. Itaque per eos dies non cum hoſte manus conſerebant, non exercitus ſcribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquam in Republica niſi quod vltima neceſſitas admittebat, adminiſtrabatur. Volcanalia autem antiqua monumenta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare ſolita comperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq; N litera diem nefaſtum notat, apud Ouidium. Tubiluſtria Volcano XIII. Calend. Iun.

Volcanalia.

DII OMNES.

Pantheon Romæ templum hodie la Riton da.

OMnibus verò Dijs, Agrippa templum rotundo ambitu Romę dedicauit, eaque de cauſa Pãtheon appellauit: in quod quidem minùs quàm in alia veterum monumenta ſæuit ipſa uetuſtatis iniuria: idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortalium concurſu inuiſitur, & ab ea qua factũ eſt forma nomen habet. Sanè Auguſtus Cæſar, qui templum id excitauit, licèt Agrippæ inſcribi dedicatione ipſa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat, quàm orbiculari: de qua quoniã alibi dicturi ſumus, ulteriùs nunc de figura huiuſmodi loqui ſuperſedebimus: ſi tamen id dixero, Ariſtotelis dictum eſſe, veteres gauiſos dijs templa rotunda ſpecie dedicare, cuiuſmodi ſanè multa Romæ ſupereſſe adhuc, vel magna ex parte diruta, uel noſtræ pietatis dijs inſtaurata conſpeximus.

E

IANVS.

IAno contrà, templa quadrata ſpecie dedicari ſolita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerentur, peruiosq; à frontibus quatuor aditis pateſacerent, qui tamen in primario Iani templo ſolenni ſacro pacis tempore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum menſæ, ubi mercatorum conuentus, & omnium quę ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm eſt
Virtus poſt nummos: hæc Ianus ſummus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, ſeneſque,
Læuo ſuſpenſi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiuſmodi generis ædificia plurima Romæ erant: nunc unum minus dirutum in velabro perdurauit iuxta ędem quę D. Georgio dedicata eſt.

PAX, BELLVM.

QVod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipſum ſpecie, ſed clathris, repagulis, & foribus pręmunitum, ipſi tantùm Deo dedicabatur. Clauſum hoc, pacem indicare: adapertũ, belli tempus, non tam ex Virgilij carmine cantatiſſimo, quàm etiã ex numis paſſim in conſpicuo eſt. Sed illud pręcipuum nummiſma tum opere tum etiam inſcriptione ſpectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQVE PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, ut ex altera numi parte habetur. IMP. NERO CLAVD. CAESAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

F

Huius rei cauſã tradit Macr. lib. 1. ca. 9. Dira, &c. claudentur belli portæ. Aene. li. 1.

PROVIDENTIA.

Templa in numis habita.

ALia etiã atq; alia templorũ exempla multifariàm in numis habentur, quę proſequi ad faſtidiũ potiùs, q̃ ad delectationem inclinaret. Illud dicã, in numo cuius inſcriptio eſt, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum eſt in Imperatoris Conſtantij numo, cuius inſcriptio eſt, PROVIDENTIA AVG.

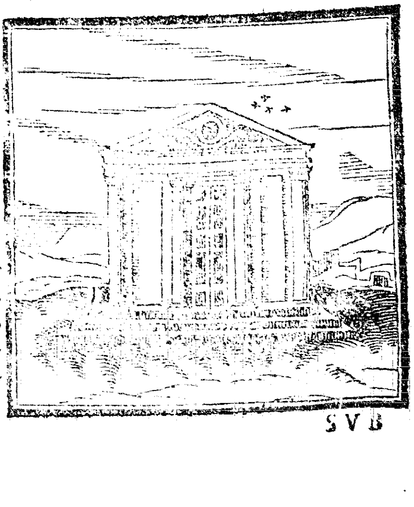

SALVS, IVNO, DIVVS.

IN Domitiani numis templum eſt SALVTI AVGVSTI inſcriptum. In Voluſiani, Dea in delubro ſedens cum inſcriptione, IVNONI MARTIALI, de quibus dicere hic nullum eſt operępretium. Neque verò ueteribus tantùm Dijs, ſed & ijs quos apotheoſi conſecrabant, templum etiam dicare mos erat: ut videre eſt in Antonini numo, in quo templum eſt cum inſcriptione, DIVO PIO.

A

SVBDIALES QVIBVS.

TOta verò ædium ſacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari ſolita: quare ex ipſa ſtatim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui ſiquidem, fulguri, cœlo, Soli, & Lunę ſubdiales, vt Vitruuius monet, ædes, quæ Græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur quorum numina, poteſtates, vimque ac effectus omnes ſub dio ſpectamus.

DORICAE QVIBVS.

MInernæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipſa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe delicijs, neque laſciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neque denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, ſed rudi ac hiſpido potiùs aſpectu: qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

Orientem Solem exciſpiendo, ac liber eſſet proſpectus. Plu. in Numa.

M. Vitruuius lib. 4. ca. 1. & in eunde Gul. Philander.

CORINTHIACAE QVIBVS.

AT Veneri, Florę, Proſerpinę, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atque nequitiam Corinthiacę conſtituebantur: genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum laſciuia, volutarùmque multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate viſu admodùm delectabile.

De his tribus columnis Pli. lib. 36. c. 23. & Vitruuius lib. 4. cap. 1.

IONICAE QVIBVS.

B IVnoni uerò, Dianæ, ac Libero Patri, ceteriſque eiuſdem ordinis numinibus Ionicum adhibebant opus, medio quodam inter Doricum & Corinthium temperamento: quippe quod neq; horrorem & auſteritatem ipſa operis ſimplicitate præ ſe ferat, neque quidem eneruatam illam mollitiem ex tot ornamentorum luxuria commonſtraret.

DE COLVMNIS.

NEque quidem templa tantùm, uerùm etiam columnæ non ſine myſtico aliquo intellectu fieri conſueuerunt, quarum & rationes retuliſſe non incongruum uideatur: ſiquidem hæc haudquaquam ſunt ab Aegyptiacis inuentis diſſimilia, dum alię firmitudinis, alię rei præclarè geſtę, famęque ſupra mortalium conditionem ad uſque cœlum attollendę, alię captiuitatis aliæ profligationis, alię opprobrij ſint indicia.

TERMINVS.

CAeterum antiquiſſimum fuit per columnam terminum ſignificare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionum multarum fines terminóſque columnas appellamus, ut in Hiſpania Herculis: eò enim uſque & imperium & labores ille ſuos extendiſſe fertur. Eodem modo in Africa ſub Atlante monte, & Aſia ad Euphratem fluuium, & ſupra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerunt, & eo ſignificato Atrides Protei Menelaus ad uſque columnas exulat, apud Virgilium legas, quod pro Aegypti finibus poſitum notat Seruius.

Columnarum hieroglyphica.

GLORIAE SVBLIMITAS.

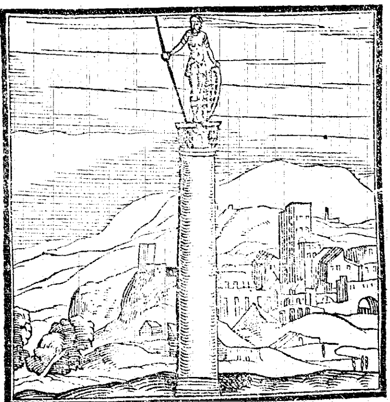

C IN ſepulchris uerò, neque non monumentis reliquis colūnarū ratio fuit, ut cuius nomini dicatę eſſent, gloria ſupra ceteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione uerba: *Quantam ſtatuam faciet populus Romanus, quantā columnam, quę res tuas geſtas loquatur?* Hinc in argento numo uideas columnam, cui medię ancile affixum eſt, urna in ſummo ſuperpoſita, duabus hinc & inde laureis appenſis, quā ſenatus Diuo Auguſto Veſpaſiano decreuit. Sed ut reliquas prętercam: duę adhuc Romę uiſuntur, quę Romanę potentię atque ſplendoris teſtimonium faciunt, Traiano una, altera Hadriano erecta, ad ſummam quarum altitudinem, quę admodū excelſa eſt, per interiores gradus cocliris in modum circumductos commodiſſimus eſt aſcenſus: non enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum eſt. Decretę autem in columnis ſtatuę à Senatu pleriſque fuerūt, quos enumerare noſtri non eſt inſtituti: rerū enim quæ tractandę ſunt multiplicitas breues nos eſſe cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, Senatum Galbę ut primum licitum fuit ſtatuam decreuiſſe roſtratę columnę ſuperſtantem, placere nonnullis ut ſtriatę legatur. Antiquam autem eſſe celebritatem ſtatuarum in columnis, ex eo manifeſtū, quod C. Menenio ſupra columnam ſtatua dicata eſt, qui Latinos priſcos deiecerat unà cum Camillo collega, quę res, inquit Liuius rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna coloſſum habuit ſuper impoſitum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

Hinc Pindarus in Olympijs, Hectorem inexpugnabilem & immobilem columnā uocas.

Traiani & Hadriani columna.

DE OBELISCIS.

Nẽpe Suidas auctore Eraſm. Chil. 1. centur 18.
Euphranoris pictoris ſtatua.

HOrum loco Aegyptij ſuos erexerunt obeliſcos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκον dixerunt, cui maximi quique honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Aegyptiorum ſtatuas, quæ antiquitatem ſapiunt, graciliores eſſe, & truncis oblongis propemodùm ſimiles: quod quidem non eſt artificium vel ſtupori vel imperitiæ imputandum, ſed eorum potiùs diligentia ſtudiumque conſiderandum, quippe qui ita facerent, ut diuinitatem minimè corporatam eſſe oſtenderent. Quare Euphranor pictor, idemque fictor nominatiſſimus, quem in omni ſpecie admirandum perhibent, non ita fortè reprehenſioni obnoxius: propterea quòd in uniuerſitate corporum exilior fuerit, in capitibus articulisque grandior, cùm is præſertim primus dignitates, ac heroum inſignia dicatur expreſſiſſe.

HEROES.

Malebant enim videri & eſſe maximi, quàm optimi, hinc colligo.
Iocus Ciceronis in ſtatuam fratris.
Aene. li. 4.
Ibidem.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè diſſimulabo, quòd Romani Græcos potiùs quàm Aegyptios imitari, Heroum ſtatuas, & eorum qui bene de Repub. meriti eſſent, eò maiores faciebant, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur, de quo apud Macrobium. Hinc iocoſum illud M. Tullij dictum in fratris ſtatuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatam eius imaginem conſpexiſſet ingentibus lineamentis vſque ad pectus de more pictam, erat autem Quintus ſtaturæ parua, *Frater, ait, meus dimidius maior eſt quàm totus.* Apud Virgiliũ verò Dido cùm uoluntariam mortem excuſat, quaſi ea omnia abſoluiſſet officia quæ a ſe exigi potuerint, nihilque a ſe ulterius expectari poſſe, quod ad apotheoſeos gloriam pertineret, ita ſecum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat curſum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.

Cur verò magnam ſperet, enumerat merita:

Vrbem præclaram ſtatui, mea mœnia uidi,
Vlta virum, pœnas inimico a fratre recepi.

Li. 2. Epiſt.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recenſetur, propter quæ

Romulus & Liber pater, & cum Caſtore Pollux,

Aene. li. 2.

Deorum in templa recipi meruerunt, vt eſt apud Horatiũ. Cùm itaque maiores iuſtò ſtatuę vita functis fieri ſolitæ eſſent, Onirocritæ, qui, vt ſæpius oſtendimus, hieroglyphicis adhæreſcunt, ubi quis ſupra humani modi ſtaturã fieri ſe magnum conſpexerit per quietem mortẽ illi præſagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad uirilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuiſſe, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud ſuper oblati uiſui defuncti corporis anima, *Et nota maior imago*: nempe quòd corporeis clauſtris veluti pro his exoluta anima poſt mortem latiùs dilatari videatur. Sed enim illa de honoribus opinio & verior eſt, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prætereundum, ſextidecimi Pſalmi inſcriptionem apud Græcos eſſe στηλογραφίαν: alibi aureum inſigne Dauidis, vbi interpretes antiquorum repetunt morem, qui columnas, imagines, aut ſtatuas ijs qui ſtrenuè feliciterque militiam exercuiſſent, erigere conſueuerant. Id verò laudis uictori Chriſto attributum, eo Pſalmo declarari.

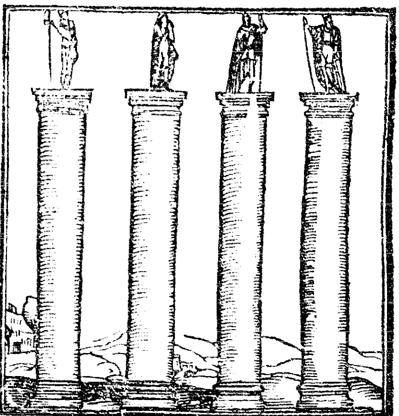

PRO PATRIA OCCISI.

Vbi ſepeliebantur pro patria occiſi operibus.
Praxitelis nobilitatũ.

APud Authores Græcos locum Athenis fuiſſe legas, Ceramicum appellatum, columnis vndecumque frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidiſſent, inſcriptione adiecta quo quis prælio oppetijſſet.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PIndarus Timarcho Aeginetæ Nemeis:

στάλαν θέμεν παρίου λίθου λευκοτέραν.

Ponatur altè ſtructa ſaxo Candidior pario columna.

vbi interpretes per columnam Poema intelligunt. Nam ſtatim ſubdit ipſemet Poeta: quantum claritatis addant Poemata in pręſtantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

Statua Teleſillæ.

TEleſillæ Argiuæ poetica facultate celebri, galeata ſtatua erecta eſt in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæſis fœminas armarit, & contra hoſtes eduxerit, eoſque vrbis diripiendę ſpe profectos retrocedere coegerit: exemplum muliebris virtutis inter pauciſſima ſæpè commemorandum.

ISOCRA

A ISOCRATES.

ISocrati verò Eloquentiæ magiſtro, ſtatua in columna decreta eſt ab Athenienſibus: quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab inſtitutione nunquam ceſſauiſſet.

APOLLO AGYIEVS.

COnſpicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædam in coniformam deſinêtes, quas ante fores erigebant Apollini ſacras, vt verò quidam dicunt, Baccho, ut pleriq; alij, utrique: nam idem utriuſque numen eſſe, oſtenſum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieum nuncupauit. Eas nõnulli aras vocauerunt: ſed columnarum omninò habere ſpeciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent,
Suffitu halantes myrrhe lachrymas barbaro.

Sed cur non Græcos potiùs uerſus apponimus?

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ
σμύρνης ςαλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

Ea verò de cauſa Agyieus dicebatur, quòd huiuſmodi colũnæ in compitalibus uicaneisque vijs erigi conſueuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab utraque parte exitus habent.

Ἀγυιεὺς, conus ante fores ſtans in ſumma parte acuta.

B VICTORIA DE PERSIS.

EXcogitatæ etiã ſunt columnæ trophæorum vice, quæ victoriam oſtenderent, cuiuſmodi porticus cognomento Perſica Lacedæmone uiſebatur, victoriæ illius index, quam Pauſanias Ageſipolidos filius conſecutus eſt in Platæo prælio, ubi parua manu ingentes hoſtium copias profligauit: in cuius præclari facinoris memoriam ſtatuas habitu Perſico pro columnis porticu ſubiecere.

Perſica porticus.

CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponneſi populos exemplum editum, quorum mulieres matronali habitu, ſtola quippe ad pedes vſque demiſſa, in captiuitatem abductæ ſunt, uiris priùs ad unum cæſis, totiùs Græciæ in eos conſpiratione facta, quòd Perſicas partes aduerſus Græciam ſecuti eſſent. Hiſtoriam in exemplo poſuit Vitruuius.

Caryatidũ nomine intelligit ſtatuas mulieres in columnis: meminit Plin. lib. 36. c. 3.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli ſignificatum habuit, ut quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, ſuper quam quotieſcumque bellum cuipiam indiceretur, haſtam iaciebant, eius ſcilicet ominis cauſa, quod ſpes eſſet per huiuſmodi ſuſceptum bellum, aut hoſtes à finibus ſummouendi, aut vltra C præſcriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

Columna bellica.

SECVRITAS.

INuenire eſt in numis aliquot columnam ad ſecuritatem additam, ut in eo quem IMP. CAES. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cuſit. Ibi enim muliere ſignum molli & eneruato habitu ſtans, læua columellæ innititur, dexterà palmæ ſurculum tenet ſupra verticem exporrectum: inſcriptio eſt, SECVR. AVG. Quæ quidem ſpecies cùm fortè antiquitùs fieri ſoleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos:

Metuere Fortunam
Iniurioſo ne pede proruat,
Stantem columnam,
Atque ita ſublimi deijciantur loco.

FIRMITAS.

NAm vetuſtiſſimum omninò columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quæ præſertim Viriles appellatæ ſunt, quas alio mox vocabulo, uti ſuperiùs dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias miſſi per Aſiæ loca Caribus finitima regionibus quibuſdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare ſtatuiſſent, nullaque adhuc eſſet ſymmetriæ proportio, nulla dimenſio-

Columna Dorica.

nis norma, & comenti tamen ſunt a pedis menſura, quæ ſexta pars eſt uirilis corporis, columnas dimetiri, rati ſic firmitatem ædificijs duraturam appoſuiſſe, eaſque columnas nudas, ſine ullo prorſus ornatu, ut uirilem omninò ſpeciem præ ſe ferrent, erexere. Author Vitruuius. Sedenim & in Diuinis literis columna pro firmitate accepta eſt, ubi de Prophetico ore dicit Dominus, *Ego confirmaui columnas eius*, de terra loquens, non utique quòd eam columnis ſubnixam eſſe diceret, ſed uirtutem, quæ terram in medio rerum omnium ſitam ſuffulcit, ſuſtinetq; , per eam loquendi figuram ſymbolycam, ſeu dicere mauis, heroglyphicam, nobis indicauit, eam utique firmitatem columnas appellari Baſilius etiã interpretatur, & alijs ſæpe locis Teſtamenti ueteris eodem ſignificato columnæ accipiuntur. D

Vt 10. Iudicum, & Exod. 13.

MVLIEBRES COLVMNAE.

CVm uerò Dianæ etiam ædam conſtruere uellent, gracilitatem in columnis, ad muliebris corporis effigiem, commenti ſunt, eaſque octaua parte craſſitudinis produxere, ſpira etiam pro calceo ſuppoſita, capitulo uolutiſque uti capillamento concriſpatis, atque alijs muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNAE.

ADditę his Virginales etiamnum columnę, quę Corinthię nuncupatę ſunt, & gracilitate & ornatu, propter ętatis teneritatem, & hilariores, & venuſtiores. Puellę ſiquidẽ & ſumptuoſiùs, & magnificentiùs ornari ſolent, quàm matronę, quas cum uittis ſtola ſatis decet ad honeſtatem. Neque negarim ſuccreſente indies hominum diligentia, alijs atque alijs dimenſionibus columnas excidi, cœptas. E

CALATHVS CERERIS.

OBſeruatio calathi, qui locorum ubique Cereris capiti ſuperponitur, de quo multa in alio commentario, cur id facere conſueſſent Aegyptij, diſſeruimus, effecit itidem, ut capitula in calathiſcorum effigiem columnis præſertim Corinthiacis ſupperaddi placuerit: quamuis Græci omnia ſuis inuentis libenter adſcribunt, & Callimachum quendam cognomento Catatechnon prædicant, qui genus id capituli primus excogitauerit, uerisſimili etiam fabula, ut ad confingendum feliciſſimi ſunt adinuenta. Mulierem quippe Corinthiam quandam, amiſſa filia corpus ſepulturæ mandaſſe, ac ſuper tumulum calathum rebus ijs oppletum, quibus maximè nata dum uiueret, obleƈtabatur, ſtatuiſſe, atque demùm teſta ſuperimpoſita coopertum reliquiſſe: accidiſſe uerò ut calathus ille caſu ſuper achanti radice ibi nata inſideret, quare verno aduentente tempore gramen id pullularet, & calathum folijs primum amiciuerit, mox & floribus ornarit cumque cauliculi procreſcerent, obſtaculo ſuperſtratæ teſtæ concuruati, capreolos in uolutarum ſpeciem complicarunt: quo quidem obſeruato ingenioſus faber uenuſtam eam capitulorum ſpeciem meditatus ſit omnium applauſu conformare. Commentum quidem hoc ea fauore legentium exceptum eſt, ut architecturæ magiſtri ſine ulla prorſus contatione illi aſſenſiſſe uideantur.

Hæc a Vitruuio lib. 4. cap. 1.

Itali & Galli banc branchamvrſinam vocant.

DE MVTILIS. F

OBſeruare etiam eſt in omnibus ferè ueterum ædificijs imagunculas quaſdam nunc virili, nunc Bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ uel mutilos, uel coronas ſuſtentant. Id ab Aegyptiacis inuentis non omnino alienum ſuo legitur ſignificato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanam pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id ſignificare dicunt, & huiuſmodi ſuſtentacula nimirum a Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur a Latinis telamonas uocari nonnulli dicunt, & antiquis architeƈtoribus & nobis incompertum eſt: ſi cui tamen ariolari licet τελαμῶνας ſcimus eſſe lora, quibus ſuſtinetur clypeus, quibuſque brachium inſertatur, atque etiam uinculum, quo enſis vel appenditur, uel manui nonnunquam, ne vehentiori aliquo excutiatur iƈtu, adalligatur: quare crediderim a ſuſtentando deſumptum nomen: τελάσαι enim, τολμῆσαι καὶ τλῆμαι eſt, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud ſuper Atlante uulgatum, geſtare cum humeris uniuerſam mundi machinam, de quo Maro:

Atlantes.

Telamones.

---Vbi cęlifer Atlas Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Aen. lib. 6.

Inde ſcilicet fabula confiƈta, quòd is omnium primus Solis & Lunæ curſus, ſyderumq; omnium motus, ortus & occaſus, certa quadam moueri lege deprehendiſſe creditur, eaque diligenter obſeruata mortalium uſui promulgaſſe. Quòd uerò pro Atlantibus Bouilla etiam capita fieri ſolita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus Bouillum caput aheneum, quatuor circiter unciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefaƈtum, eo geſtu, ut aliquid omninò ſuſtentaſſe uideatur, de quo tamen alibi diximus.

Auƈtor Zezebiſter, lib. 1. Chiliad. 5.

DE

A

DE PERPENDICVLO.

QVando verò in hęc ędificiorum opera prouecti ſumus, quid ſibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

AEDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationem, uel poſitum aut conſtructum opus, per id appenſum linea, libratumque, denotabant. Nullo enim pacto erigi poſſent ædificia, niſi facierum angulorumque rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaque præcipua eſt obſeruatio in ędificijs moliendis, vt ſtructurę omnes perpendiculo reſpondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano, in partem vllam habeant.

Perpendiculi formã docet 6. Philander in Vitruu. lib. 6. c. 11. & lib. 7. capit. 3.

RECTVS TENOR.

TRanſit & ad res alias id ſignificatum, & ad perpendiculum amuſſim adijciunt, cùm quid undecumque & quoquò verſum delibratum directumve ſignificare voluerint: vtriuſque enim numus eſt, vt iuſtus tenor, ipſaque rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in ijs deſeruit, quæ ſurrigenda ſunt: amuſſis, & planis, & obliquis, & omnibus denique vniuſcuiuſque corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

Ad amuſſim, id eſt rectè perfectè κτ̃ σαθμω̃ Doricũ prouerbium. Ad perpendiculum, exactè abſolutè, κτ̃ κάθετον.

B

DE CARDINE.

AD fabricam omninò pertinet cardo; quare ſi quid ſuper eo dicendum ſit, hoc potiſſimùm loco diſſerendum.

AVTHORITAS VEL REI SVMMA.

HAbet verò ſignificatum ab eo munere, quod in valuis, oſtijſque ſuſtinendis præſtat, ita vt nunc dignationem, nunc authoritatem, nunc rei ſummam ſignificet, ex arbitrio ſcilicet aut miniſterio cuius res vnaquęque pendeat, cuique rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & cauſis tale aliquid appellatur cardo, à quo ſcilicet tota perſuadendi ratio pendere videatur, quove omnia congeruntur argumenta: ſitque ſtatus is, circa quem tam rei quàm accuſatoris conatus omnis undecumque exerceatur.

Cardinis ſignificata. Huc alluſit Vir. Haud tanto ceſſabit cardine eorum. Aene. li. 1.

CARDINALES SACERDOTES.

HAbet & pietas noſtra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam ueluti cardines in oſtijs admittendi excludendique arbitri uidentur, ita illi admittendorum ęxigendorumque

C

operum, quę ad Chriſtianam faciant pietatem, conceſſamque ſummo Pontifici authoritatem poteſtatemque tuendam, authores honorificentiſſimi perhibentur. Fratres hos appellat Pontifex M. decretaque omnia, legeſque in comitijs iſtius ordinis perlatæ de conſultatione eorum, tametſi omnia per ſe poſſit, ſancire profitetur. Is enim honos eis habetur, ut huiuſmodi ſententiarum rogationes in acta ſumma cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM,

DE IIS QVAE PER PALMAM, ET LAVRVM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVS.

QVAMVIS parua admodùm inter nos conſuetudo fuerit, eoq́ue ſeceſſu Oliuetano E *Veronenſis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permiſit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum ſtudijs tum negotijs incumbebamus, vix ier facultas data, ut eſſe vnà poſſemus: neque anteà te Patauij, quò me ad Philoſophiæ ſtudia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè diſceſſeras, quàm ego aduenißem: tua tamen te uirtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, ut quem ob ſummum ingenium, ſummamque doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem: omnium enim voce commendationeque politiſſimis literis, & liberalium omnium artium ſtudijs florebas, clarusque & celebris habebare: vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoſcebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit ſimul, maioribus ſcilicet in dies ad uirtutem profectuque tuum additis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitoſiſſima, tam aſpera, tam continua, me non modo ex tranquillo eo ſeceſſu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui ſemper memor, atque ſolicitus fui, quòd uicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiſcebam, & vbicunque locorum ciues tuos diſperſos etiam ipſos comperiſſem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Alithæum, Zauariſium, Turranios, nunc per alios amicos tuos quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perſpectiſſimus: idque officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præſtitum confido. Sed quoniam uel his teſtibus tam locupletibus mihi nondum ſatisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione poſſem, aliquod huiuſmodi mei erga te animi ſignum manifeſtius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenſerem, pleraque id genus commentaria in amicos diſtribuerem, tuque non in poſtremis eſſes, plantas duas inſigniores elegi, Palmam & Laurum, caſque a noſtratibus longè diuerſas, ex Aegyptiorum quippe lucis a* F *me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob ſublime illud ingenium tuum, quod ad excelſa quæque proſpero euentu ſeſe attollere contendit, cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos ſummouiſti, totque priorum Aſtrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanaſti. Laurum autem, quia tu, re optimè in cœlo geſta, ad infima mox terræ loca deſcendiſti, tanquam Hercules alter triumphabundus: ſed qui in ſuperiorem orbem non vt ille, de viſceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, ſed ab Antipodibus Siphylum illam tuam admirandi uigoris plantam aſportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis quam incognitis, præſentanea remedia, & incolumitatem efficaciſſimè conferret. Quod uerò ad plantas attinet, ſpero eas a te benignè ſuſcipiendas, deque earum ſurculis amicitiæ noſtræ firmitatem colligari poſſe, quam diuturnam perpetuamque fore mihi perſuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obſeruantia, talia mihi pollicentur: tuque ut ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tuæ monumenta, imo Doctorum omnium ore celebrata depoſcunt: quorum quidem operum, ſtudiorumque tuorum omnium felicitatem agnoſcimus, & omnium poſteritati celebrem & illuſtrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.*

DE PALMA.

PAlmæ ſignificata plurima traduntur, quorum præcipuè quatuor ex grauiſſimis authoribus ſeligere viſum eſt: quippe annum, menſem, iuſtitiam ſiue æqualitatem, atque uictoriam: quorum ſignificatuum cauſæ diligentiùs examinandæ ſunt: Reliqua, utpote manifeſtiora, ſponte, nulla ſolicitata cura prouenient.

ANNVS

A

ANNVS MENSISQVE.

CAuſæ verò cur annum Palma ſignificaret, tres eſſe perhibentur, eaque omnium prima: quòd ſola omnium arborum per ortus Lunæ ſingulos, ramos ſingulos progenerat. Atque ita etiam ſignificatum menſis obſeruauerunt, ut per ſingulos Palmæ ſurculos, menſes totidem adnumerarent. Par itaque vt ſi annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sed enim, etiamſi hæc non adfuerit curioſitas, annum omninò ſignificabit, vel quantum ad menſem attinet, quòd in oſſiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata eſſet, quam contra faſcinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam autem maxime cauam, qualis eſt cùm octo & uiginti dierum numerum expleuit, cornibus, ſcilicet infernè deiectis, menſis indicium eſſe in cœleſtibus loco ſuo dictum. Dianaque ipſa apud Homerum Appollinis hymno, menſis & anni arbitros paritura, Palmam amplexata deſcribitur. Altera cauſa eſt, quòd Palma, uti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecentas & ſexaginta utilitates mortalibus elargitur, ideoque anni ſimulachrum & inſigne: tot enim diebus annus conſtat, intercalaribus quinque, de quibus in Vulture, ſubductis. Alia ratio eſt, quòd palmæ ſatus quatuor ex lignis, ſiue Oſſa ea maluerimus appellare, quæ, vti paulò antè dictum, in eius fructibus inſunt, fieri ſolet, quę bina iuxta compoſita ſubter, binaque supernè colligantur, pronaque omnia feruntur, quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atque ita primi ortus promiſcui coaleſcunt, & unus ex cunctis caudex conficitur.

Cur annū & mēſem Palma ſignificet.

Plin. idem lib. 3. ca. 4

Annus quoque ſolaris quatuor qualitatibus conſtat, quæ tamen ita mutuò connecti uidentur, ut fallente de die in diem qualitatis ipſius mutatione, unus quaſi caudex fieri videatur.

B

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NOn diſſimulabo quaſi κατὰ πάρεργον, quod Quintius Grecus author aſperum quendam locum, & admodum editum, ſuperatuque perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma conſurgat, cuius in cacumine inſideat uirtus: ex montis utique aſperitate labores varios, ex Palma temporis, ut Heſiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem peruenire poſſe, niſi per labores, quos diu toleraſſet. Temporis autem diuturnitas quo conuenientiùs ſigno figuretur, quàm per id, quod anni & menſis habetur hieroglyphicum adeò manifeſtum? Sententiam hanc ita ſibi deſumpſit Quintilianus: *Deſinit in aduerſa niti qui peruenit ad ſummum ſcandenti circa ima labor eſt.* Quod nos in adoleſcentia ita retulimus:

Virtutis locus, & ſedes.

Incipit oppoſitam pedibus qui repere molem,
Eximio ſuperat grande labore iugum.
Vt tenet aerei placidiſſima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Paſtus amaritiem rigidę radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.
Hoc ſophię [illegible] iter Superantula pergas,
D[illegible]modo poſt fellis pocula nectar habes.

Extat in Epigrāmatibus Pierij.

C

AEQVALITAS.

AEqualitatem uerò ea de cauſa ſignificabat, quod cùm initio Soli dicata fuerit ante Laurum, grauiſſimi authores aſſerunt, & Phœbum & uictores hac, non alia quapiam arbore coronari ſolitos. Quę cùm æquale eſſet uictorum omnium præmium, æqualitatis inde ſymbolum aſſecuta eſt. Sanè Plutarchus & Pauſanias authores ſunt, Palmæ pretium, qua multis in certaminibus victores æquè coronarentur, a Theſeo primum inſtitutum, cùm a Creta reuerſus in Delum applicuiſſet, & Apolli ni ludos edidiſſet. Siue ea de cauſa ſit excogitatum, quòd arbor ea folijs ſit maximè ęqualibus, ideoq; uictoribus conueniret, quòd ęqua eorum laus atque prœmium eſſet.

Pauſan. in Arthadicis & Plutar. in Conuiuialib. &c. lib. 8.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum folijs æquilibrio, atque hinc iuſtitiam ſignificari voluerunt. Præter hæc incorrupta eſt Palmæ materies, ac propemodùm ſenij neſcia, perinde ac decet incorruptos eſſe, neque unquam temerè flecti aliorum quorunquam arbitrio, Iuſtitiæ adminiſtratores. Folia demùm, niſi vi tollantur, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλον, atque etiam ἐμπεδόφυλλον appellauerunt, cùm & Laurus, & Oliua, & Myrtus, ac aliæ quædam, quibus eſt perennis foliorum uiror, ſuccreſcentibus alijs priora decutiant. Eademque immobilitas expetitur in Iuſtitia. Quòd uerò ponderibus reſiſtat, & in aduerſum incuruetur, facere idem Iudices debent, atque reluctabundi, ſeductores, pellaceſq; omnes detrectare, neque mulieribus, neque uiolentię cedere. In hanc ſententiam Leuitico celebrandis ferijs xv. menſis ſeptimi, Palmarum ſurculos, quos Græci ſpathalas a gladij forma vocant, Legiſlator ſumendos præcipit. Theologi per eos iuueneſcentia Iuſtitię germina interpretantur. *Iuſtus enim,* ait Pſalmographus, *ſicut Palma germinabit:* propterea quòd

Palmæ proprietates variæ. Semper folia habens, & ἀειφυλλία foliorū perpetuitas, Cui ſua folia firmiter manent, et folia non amittens. Pſalmo 91. ver. 13.

quòd nihil eſt in vniuerſa Palma, quod reſpui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vſque D folium humanæ neceſſitatis vſibus eſt commoda, idque multipliciter, perinde ac in ijs, qui iuſtè viuunt, nihil reperias, quod non undecunque utile ſit ac commendabile.

S O L.

NEque quidem ea de cauſa tantùm Palma Solis hieroglyphicum eſt, quòd anni viciſſitudines referat, quantum quòd figuram ſolarium radiorum imitari quodammodò videatur. Vnde ſacerdotij veteris autores, qui (vt Proclus ait) a rebus apparentibus ſuperiorum virium cultum adinuenerũt, ab hac ſimilitudine ſolare quid in Palma eſſe arbitrati ſunt. Et apud L. Apuleium legas, myſtico eo ſacro quo initiabantur Iſidi, caput, ad ſolarium radiorum ſimilitudinem oſtendendam, Palmæ candidæ folijs in modum radiorum proſiſtentibus redimitum.

V I C T O R I A.

Lib. 7. Problematum A. Gel. lib. 3. cap. 6. & Plut. li. 16. ca. 424.

Neronis numus.

Suetonius in Augusto, cap. 94.

VIctoriæ demùm in Palma ſignificatum, ex numis, picturis, ſculpturiſque omnibus vniuerſę iam plebeculæ manifeſtum eſt. Eaque elocutio toties vſurpata Ciceroni: *Docto Oratori Palma danda eſt. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam utinam dij immortales tibi, Scipio, reſeruent.* & ſimilia. Et cauſam multi prodidere, præcipuè verò Plutarchus Sympoſiacῶn octauo, quam etiam poſuerat Ariſtot. nempè ſi ſuper arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorſum cedit, nec infrà flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur in contrarium fornicata. Eaque de cauſa in certaminibus Palmam ſignum eſſe placuit victoriæ, quoniam, uti dictum eſt, ingenium eiuſmodi ligno eſt, ut urgentibus prementibuſque non cedat. Videre E verò eſt Palmam caudicibus ſurſum uerſus collectis in numo Neroniano, ubi idem ipſe Aprum impetit veru, uictoriæ nimirum, quam de confecta fera conſecutus eſſet, hieroglyphicum. Et felicis augurij cauſa Auguſtus Palmam inter iuncturas lapidum enatum ante domum ſuam, in cõpluuium deorum Penatium tranſtulit, utque coaleſceret magnoperè curauit, Cæſaris factum ſecutus, qui caſtris locum capiens, inter ſyluas, quas cædebat, repertam Palmam conſeruari ut omen uictoriæ iuſſit. Ad hęc Cęſarinę uictorię aduerſus Pompeium in Pharſalia prælio commiſſo Trallibus Palma oſtentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc geſta ſunt, penes Cæſarianæ ſtatuæ baſin, quæ in templo Victoriæ dicata erat: quamuis omnis circa ſtatuam locus natura ſolidus, & duriſſimo lapide inſtratus eſſet: atque huius generis oſtenta multà apud ueteres memorantur. Minimè uerò prætereundus eſt numus æreus cum ingenti Palma, eaque dactilis fœcunda, cuius inſcriptio eſt, AL. AE. quę dubio procul uictoriam Alexandrię Aegyptiacę ſignificat: quod ut magis explicetur, ab altera facie ſpica eſt cum inſcriptione, ΚΙΑΣΑΡΟΣ.

I V D AE A.

DE ſumuntur hieroglyphica plerunque a rebus quas egregiè aliqua regio ferat: ut Cyrenaica per Silphium, quod in Batti numis cuſum uideas. A palmarum uerò feracitate Iudęa eius arboris pictura ſignificatur. Sanè in Titi numis paſſim uidere eſt eius prouincię ſimulachrum arbori Palmæ adalligatum, cum inſcriptione, IVD. CAP. Vbi uerò inſcriptio eſt Cęſaris Veſpaſiani, atque ibidem IVDAEA CAPTA, mœſta ſedet ipſa manu quaſi faciem complodens, adſtat ipſe iuxta Palmam. In alio F cum eadem inſcriptione ſignum eſt, quod dextera altè innititur pilo, læua ſceptrum geſtat, lęuumque pedem iacenti galeę ſuperponit.

I A C T V R A.

Palma ænea Athenienſium.

COntra uerò, uel deiecta, uel caſu aliquo uitiata, iacturę imminentis prodigium habebatur: ueluti ęnea illa quam Athenienſes in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduerſus Medos feliciter geſtę monumentum. Paulò antè quàm aduerſus Syracuſanos mouerent, infauſtę ſignum expeditionis fuit: quòd eius fructus, qui ex auro conſtabant, Corui, alites inauſpicatę pluribus diebus impetierunt, eoſque partim deuorarunt, partim deiecerunt.

N V P T I AE.

Palma maris, & fœminæ, amor.

SEd cur nuptiarum etiam ſignificatum in palma diſſimulemus? qui picturam huiuſce rei tam elegantem legerimus apud Philoſtratum, Imaginibus: qui paludibus & fluuijs hoc ſuperaddit ornamentum, Palmarum quippe ueluti fornicibus ductum, pontem fluuio ſuperiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina ſit, inuicemque maritali quadam copula coniugentur, mareſque attrahant ad ſeſe fœminas, neque illę congreſſum, quantumcunque adniti poſſunt, aufugiant, ſed ultrò ramis ab utraque uiciſſim contrà ad oſculum quodammodò exporrectis, manifeſta dent mutui deſiderij ſigna, is duas, & huius ſcilicet & illius ſexus Palmas in ripis fluuij oppoſitas è regione ſtatuit. Hic uerò mas amore correptus plurimum incuruatur, altèque ſeſe ſupra fluuium protendit. Fœmina uerò, quantumlibet procul ſita ſit, neque apprehendi poſſit, inclinat ſe tamen, & obſequij quoddam & ipſa ſtudium pręſe fert. Aquam itaque quoddam ueluti ponte coniungunt, difficili tamen & inacceſſo

A inacceſſo tranſitu, propter foliorum aſperitatem. Hanc vtique ſpeciem ex Philoſtrato qui pinxerit, nuptiarum & coniugalis amoris hieroglyphicum,ex ipſius naturæ gremio deſumptum,ſumma etiam cum venuſtate deſcripſerit. Quò verò maior huic argumento ſit fides, eam palmarij diligentiam adhibent,vt mares eo ſaltem interuallo à fœminis diſtent,ut puluis ventorum flatibus à folijs ſublatus in fœminarum folia incidat, quod ſatis ad fœcunditatem facere compertum eſt. Sed mirum dictu, quòd ſi qua procul à mare abſtiterit,vt neque puluis, neque aura,odorve eius ad eam permeare poſſit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vſque producere, atque ita quaſi maritali uinculo copulatam, maſculo viru clanculum per funem irrepentè fœcundam fieri, quæ priùs in ea ſterileſcebat ſolitudine. Diophanes author Græcus,Florentinum citat,qui ſuis in Georgicis multa de Palmæ amore conſcripſit, contabeſcere eam maris deſiderio, quod nulla diſſimulatione profiteatur, modò radices verſus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantem huic inueſtigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque contingat, mox ad amore perditam rediens, eam amplexetur,attrectetq; manibus. Flores quoque mari priùs impoſitos tollat, & ſuprà fœminæ verticem imponat. Quæ ne quis fabuloſa ſuſpicetur, iſtiuſmodi amoris exemplum atque coniugij noſtro dedere tempore. Siquidem uir clariſs. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quem fabulas pro hiſtoria, de re maximè ſuo tempore omnibus conſpicua, ſcribere puduiſſet, duas celebrat Palmas, marem unum Brundiſij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu ſteriles permanſerint, donec ſcilicet paulatim ſuccreſcentes, nondum alteram altera contueri poterat: ubi verò tantùm adoleuere, ut ſeſe inuicem conſpicere potuerint, longo quantumlibet multorum ſtadiorum tractu diſſidentes,fœtificare cœperint. Sed cur non ipſum
B audiamus?

Quinetiã addit Plin. lib.13.c.4. Adeoque eſt veneris itellectus, ut coitus et am excogitatus ſit ab homine, ex marib. flore & lanugine, interim uerò tantũ puluere iſperſo flumineis.

Brundusij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis vſque petita locis.
Altera Hydruntinis in ſaltibus æmula Palma,
Illa virùm referens, hæc muliebre decus.
Non uno creuere ſolo, diſtantibus agris,
Nulla loci facies, nec ſocialis amor.
Permanſit ſine prole diu, ſine fructibus arbor.
Vtraque, frondoſis & ſine fruge comis.
At poſtquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cepere & celo liberiore frui,
Frondoſiq; apices ſe conſpexere, viriq́ue
Illa ſui vultus, coniugis ille ſuæ.
Hauſere & blandum venis ſitientibus ignem,
Optatos fœtus ſpontè tulere ſua.
Ornarunt ramos gemmis (mirabile dictu)
Impleuere ſuos melle liquente fauos.

Eſt idem amor in piſtacijs, ex quibus ſemina cùm panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen ut mas ad Fauonium dorſum uertat, ut monet Demageron.

C

INNOCENTIA.

NE verò noſtratia prætereamus,in ſacris noſtrorum literis eo loco ubi, *Statura tua ſimilis facta eſt Palmæ*, legitur, Ambroſius ſignificari ait uiriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam,quam a uitæ primordio recepimus, ſeruandam eſſe, & ut fructum nullo foliorum defluuio ſuo tempore maturemus, admoneri. Idque de Aſſertore noſtro piorum conuentus canere, *Iuſtus vt Palma florebit*. Tarde uerò proficit Palma, ſed diu in uiriditate perſiſtit, ait Eucherius: ita Eccleſia ſancta per multas difficultates ad firmum fidei ſtatum uenit, auctaque iam & propagata, ſtatura nimirum diu. *Pſalm. 91.*

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorum uitam Palmæ ſpecies: propterea quod ſicut interior eius caudex & tenuis eſt, & corticum ſcabritie perplexitateque viſu minimè iucundus: ſuperior uerò pars uiſenda, tũ trunci tum ramorum amplitudine, amenaq; pulchritudine uiriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis uidetur, ſed in mirificam demũ exit morũ uirtutumque pulchritudinem. Sed cur non ipſa Eucherij ſanctiſſimi doctiſſimique uiri uerba ſubtexam, in hanc ſententiam? Habet quiddam aliud Palma, quo a cunctis arborum generibus differat. Omnis enim arbor quæ in ſuo robore iuxta terram uaſta ſubſiſtit, creſcendo ſuperius anguſtior euadit, & quantum pauliſper ſublimior, tanto in altum redditur ſubtilior. Palma uerò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore contugeſcit. Quibus itaque alia arbuſta niſi terrenis mẽtibus aſſimilari poſſunt, inferiùs uaſta, ſuperiùs anguſta? quia nimirum omnes mortalium in hoc ſeculo degentium delectationes in terrenis rebus ſunt fortes, in cœleſtibus debiles. Pro temporali enim gloria, vſque ad mortem appetunt deſudare: pro ſpe uerò perpetua, ne parum quidem in labore ſubſiſtunt. Pro terrenis lucris

quaſlibet iniurias tolerant, & pro cœleſti mercede uel tenuiſſimas unius verbi contumelias ferre nõ D poſſunt. Vt terreno iudici totos dies aſſiſtant, fortes ſunt: in oratione uerò coram Domino uel unius horæ momento laſſantur. Sæpe nuditatem, uigilias, famem pro acquirendis diuitijs & honoribus tolerant, & multa ſe abſtinentia cruciant: quod bis aut ſemel in hebdomada pati pro ſalute animi, grauiſſimum ducunt. At contrà ex ęqualitate Palmarum deſignantur iuſti, qui uita proficiunt, qui nequaquam in terrenis ſtudijs ſunt fortes, & in cœleſtibus debiles, ſed longiùs atque diſtãtiùs ſtudioſos ſe Deo exibent, quàm ſeculo fuiſſe meminerunt. Rectè itaque, uti ſuprà dictũ, *Iuſtus ut palma florebit.* Illud addam ex ſextis Hebręorũ caſtris apud Hieronymũ: *Veluti* XII. *dulcis aquæ fontes ad Elim reperti,* XII. *indicarunt Apoſtolos de quorum fontibus aquæ deriuatæ, vniuerſi terrarum orbis aiditatem affluenter irrigarunt, ita Palmæ numero Septuaginta cibum oſtenderunt, quem mortales a totidem ſecundis Apoſtolis appoſitum eſſent accepturi.* Cibus enim doctrina, ut ſæpius dictum.

Iuſti ex æqualitate Palmarũ deſignati. Nẽpe Apoſtolorum diſcipulis. Cant. ca. 7. ver. 8. Aſcendam in palmam, &c. Crucis Christi hieroglyphicum.

Quoniã verò Crux Domini, quæ Palma ea eſt, in quam aſcenſurum eſſe Dominum Prophetæ prædixerant, longo ſtipite & in altum ſurrecto, in tranſuerſumque latè porrecto fuiſſe fertur, ſignificaſſe etiam uidetur illud anteà dictũ, *Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad me:* ipſa enim manuum extẽſio duos populos, Iſraeliticum & Gentilem ad Deum trahere, & in vnum congregare videbatur, ut ſeniores dixiſſe ſcribit Irenæus: non abs re fuerit, ut pijs quacunque ratione poſſumus ſatisfacere ſtudeamus, ſignum id & uictoriæ & ſalutis, quo pacto pij veteres figurarint, adſcribere. Contus erat prælongus, cuius apex in ρ, Græcæ literæ ſimilitudinem incuruabatur: inde paulò infrà χ, Gręca identidem litera ſua inſignis decuſſatione addita erat, id Chriſti nomen oſtentat. Inde qui Crucis ſignum faceret bacillus tranſuerſus, cui uelum aut mappula ſolebat appẽdi vexilli loco. Hæc duo ſignificabãt apud Gręcos, quorum characteribus ſignata erãt, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pendamentoque aliquo, uaſis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut alijs geſtaminibus caſtrenſi more altero ſuper alterum ſuffixis ſubijciebantur, in hunc ſcilicet modulum. Quod ultimo loco ſubiecimus forma loculi eſt, in quem uexilla figebãtur, de quo alibi pleniùs. Agitè uerò qui ſignũ hoc ſequimini, & in eius imperiũ iuraſtis, ſalutem uobis atque uictoriam inde certiſſimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temerè concitatę cuiuſpiam multitudinis fortuitum eſt ſignum, quod elementa porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta quã licet, exprimere conantur. Diſſecatur terra punctis quatuor, a quibus ductę lineę crucem figurant. Pũcta, Oriens, Occidens, Septẽtrio, & Meridies. Sãctius in ea animal Homo, brachia cùm precatur in crucem extendit, uel ſaltem pectus ſignat a fronte ad vmbilicum, ut deſcenſum a cœlo in terras noſtri numinis indicet, mox ab læua, a corde quippe ad dexteram papillam (in dextera enim bonorũ operum motus) crucem delineat. Per mare verò quæ uolitant nauigia, ſi optatum curſum arrepturа ſint, antennas malo in crucis effigiem applicant: quæque cœlũ alites ſecant, paſſis alis crucem oſtentat. Nos igitur faciem & pectus cruce ſignati tutius & animoſius vnumquodque uirtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationum inundationes tranſeamus incolumes, præpetique uolatu ſupra cœlũ attollamur, adminiculo ſignoque crucis omnia feliciter executuri, ſtratiſque & ſuperatis doloſiſſimi hoſtis inſidijs, eiuſque conatibus euerſis, in Domini noſtri cruce tantum gloriari, trophæa, more veterum, victoriarumque triumphos ipſa cruce deſignata ſuſpendamus.

Appoſita & pia parœneſis.

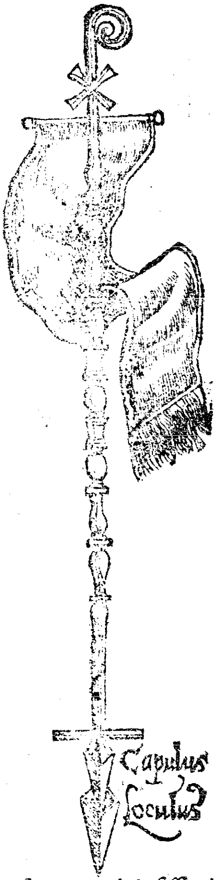

E

F

D E L A V R O.

VVlgatum illud eſt, Laurum Apollinis inſigne perhiberi, eiuſque fronde, Palma iam poſthabita, eius ſimulachra coronari. Neque tantùm ea de cauſa, quòd Laurus in ore palumbi vim medicã indicet, quę pleriſque uolucribus pręſentaneo eſt remedio quãtũ quia ſit, ut Euſebius ait, ignea, ideoq; a demonibus maximè odio habetur. Vſta prætereà reſonat, quod quãdam prædicendi uim habet. Ignispicium enim non tantùm ſplendore, uerùm etiam crepitu portendit, frequentiſſimo Poetarum omniũ aſſenſu. Ferunt uerò Empedoclem, qui animam eſſe, igneam ſtatuebat, Lauri natura conſiderata dicere ſolitum, ſi homini ſit in animalium quodpiam tranſmigrandum, optandum maximè ut in Leonem tranſiret: commodiſſimum enim id animæ quæ hominem incoluiſſet hoſpitium futurum. Sin uerè arbor eſſet ſubeunda, in nullam commodiùs quam in Laurum fieri tranſmigrationem. Pindarus atque Callimachus Apollinem memorant interfecto Delphico Dracone Lauream induiſſe quaſi ſupplicem: erant enim ſupplices coronati apud ueteres. Ariſtophanes dominum & ſeruum oracula conſulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphaſſe fertur, dieſq; in illum ſolennes, magna olim corona dicebantur, ut tradit Tertullianus. Laurea itaque

Lauro palumbes pluresq; aliæ aues, annuũ faſtidiũ purgant Mattheolus in Dioſc. li. 1. cap 90. Coruus occiſo chamæleonte, frõde Lauri deuorata, uirus extinguit. Matt. ibid. Laurus vis medica. Ad hoc Macrob. lib. 6. Satur. c. 4. citans Lucilium.

Apollini

A Apollini & Bacco ſacra, illi ut Deo telorum, huic ut Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites
redimiri ſoliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Eſt & alia ratio cur Laurus Apol
lini ſacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Aſcalonitam, Lauro ad dormientium caput appo-
ſita, uera uideri ſomnia. Idipſum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de ſomniorum inter-
pretatione ſcripſerũt, aſſeueraſſe comperimus. Neque quidem Euſtathij interpretamentum ſuper hoc
parui fecerimus, qui Daphnen ideò dictam ait, quòd δα intenſionis particula, & φωνεῖν, quod loqui &
canere eſt, in compoſitionem accedant. Apud Heſiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait ἐνεργεῖν
πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμοὺς. Hinc uaticinantes Lauro coronari ſolitos ait interpres Ariſtophanis. Et qui
bella ſequebantur Vates, in ſumma galea Lauri conum geſtabant.

Sit efficax ad afflatũ Poetici furoris.

VATICINIVM.

QVocirca non imperitè Aphthonius Laurum uaticinij ſymbolum eſſe dicit, quam μαντικὸν φυτὸν Dionyſius in pręceptis de Panegyricis ſcribendis appellat. Nam quòd Vates δαφνηφάγοι uocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, *Laurumque momordit*: & Sibylla apud Tibullum, *Sic vſque ſacras innoxia Lauros veſcar*, deſumptum eſt, uerùm etiam ex Sophoclis Caſſandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πιέζε στόμα. Eodem modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοίβαζον ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnẽ puellam, ut Plutarchus ſcribit in Agide, Paſiphaes nomine Spartani coluerunt, quę oracula, ut aiunt, certiſſima ſit dare ſolita.

Vaticinatricem plãtam.

Δαφνηφάγοι cur dicti Vates.

CVSTODIA.

B PRo cuſtodia uerò Laurum poni, & incolumitatis eſſe ſymbolum ex Proclo didicimus, qui ueteres ait Laurum tutelæ conſecraſſe, & in ſacrificijs, & in locis ubicunque uel ſata, uel affixa fuerit, incolumitatem præbere, cuius rei non ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: *Mediamque tuebere quercum*; quod ita mihi libet interpretari, ut ad ciuicæ coronę ſoſpitamentum & tutelam ſtatueretur: id quod ex numis quibuſdam intellexi, in quibus ciuica poſita eſt, quam duo Laurei rami circumplectuntur, non ipſi in coronam deducti, ſed ad oſculum quodammodò adcuruati Literæ, OB CIVES SERVATOS. Duo huiuſmodi ſunt apud me, in quorum uno literæ circumductæ, C. GALLVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò ſibi uelint elementa illa, quippe A triplex, & F geminum, ſi quis quæſierit, ſciat id ſignificare, Auro, Argento, Aere, Faciundo. Inueniuntur uerò & in Auguſti numis, & alibi. Eadem uerò ſpecie ciuicam eam fuiſſe crediderim, quam Auguſti foribus affixam Ouidius ſcribit, quamuis nonnulli arbores ipſas ſatas putant, quia ita ſcriptum a Poeta ſit:

Numi cum Lauro ciuica.

> *Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos*
> *Ante fores ſtabis, mediamque tuebere quercum.*

Idem ſibi uult numus argenteus in quo duo Lauri ſurculi cum radicibus, in quorum medio erecta eſt columna Ionica, ſupra cuius capitulum carcheſium eſt, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab utraque columnę parte in albo ſingulatim literæ E. X. adſcriptæ. Altera inſcriptio eſt, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheoſin ipſam ſapit. Sed ex his ſatis ſuperque eſt oſtenſum, Laurum pro cuſtodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuo ſoſpitari, conſeruari, ac uiuere uolumus ſignum.

Ideoq; Ἀλεξίκακος dictus.

C Accedit & illud ad ſoſpitamentum: quòd eius arboris folia fulmen non icit: eaque de cauſa Tiberius, cùm fulmina coruſcationeſque ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Lauream ſibi ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex Vituli marini pelle cingulum geſtare.

Suetonius in Tiberio cap. 69.

Sueton. in Auguſto. ca. 90.

POETICA VIS.

QVę quidem perennitatis aut diuturni temporis uita cum a nullo magis, quàm a Poetis ipſis expetatur, meritò Laurus unà cum hedera, cuius circa uetuſtatem opus omne, Poetis dedicatę sũt: aliorum enim ſcriptorum authoribus non tam fama quàm utilitas etiam quæſita, ſola Poetis gloria, & victuri nominis cupiditas, inſita eſt. *nec*, ut eleganter & uerè dixit Ouidius, *petitur, ſacris niſi tantùm fama Poetis*. Quod uerò datum ſibi Laureum ſceptrum a Muſis canit Heſiodus, laborem & diligentiam ſcribentis indicat, propterea quòd ueluti ſunt amara Lauri folia: ita uirtutis ſudor, uel ipſo eodem teſte, laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, uериſimile eſt eum non ſine magna difficultate proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſę non eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant.

AVTHORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOR.

ESſe uerò Laurum inſigne triumphantium, non ex eo tantùm quod apud Ouidium, legitur,

> *Tu ducibus lætis aderis, cùm lęta triumphum*
> *Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas.*

quantum

quantum ex multis veterum monumentis innoteſcit. Illud quoque ſatis conſtat, Imperatores triumphi lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atque eam in eius gremio relinquere. Laurea uerò Imperatorum capita in nummis paſſim habentur. Atque hic non incongruum fuerit ea, quæ de Laureto, unde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reuiſiſſe, ibique tum illi Gallinam albam, quæ ramulum Lauri roſtro tenebat, a præteruolante Aquila, quę illam rapuerat, & in gremium demiſſam, cumque nutrici alitem, pangique ramulum placuiſſet, tantam pullorum ſobolem prouenisse, ut Tranquillus ad ſua uſque tempora uillam eam, *Ad Gallinas* uocitatam atteſtatur. Tale uerò Lauretum fuit, ut triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitque mos triumphantibus, aliàs confeſtim eodem loco pangere. Adcò uerò Laurus triumphantium propria fuiſſe uidetur, ut obſeruatum ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſque obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ex quo etiam prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cæſaris cædem præmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cum Lauræo ramulo Pompeianæ Curiæ ſeſe inferens, a uarij generis uolucribus ex proximo nemore perſequentibus ibidem diſcerpta eſt. Nouiſſimo uerò Neronis anno, in quo Cæſarum progenies defecit, ſylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi Gallinarum erat, interijt. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiuſdam ciuitatis, a qua proficiſcebatur ad bellum quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidem eius indicium habita. Contrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Pompeij faſces illigata fuerant, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruiſſent, eo tempore quo in uico quodam Galatię cum Lucullo in colloquium deſcēdit detracta, & a Lucullianis lictoribus recentia & uiridia, quæ penes eos plurima erant, liberaliter ſuffecta: quòd ſummam gloriæ rerum a Lucullo geſtarum ad Pompeium tranſiturum interpretatum eſt, ut paulò pòſt ſubſecutum. Et Romę lamentabunda Luculli uox audita, *Pompeius res meas in Aſia geſtas eleuauit.*

Lauretum Suetonius i Auguſto. cap. 94. Sueton. in Iul. Cæſare cap. 81. Sueton. in Galba c. 1. Laurus Alexādro Seuero portētoſa, boni ominis Pōpeio.

D

E

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis ſequi ſolitos, ut quaſi purgati a cæde humana intrarent urbem, proindeque ſuffitionibus omnibus Laurum adhiberi, ſolitam fuiſſe, uel quòd medicamento ſicciſſima ſit, uel quod omni tempore uireat, boni ominis cauſa perpetua Reipublicę uiriditatis hinc optabatur.

VICTORIA.

Alexandri Seueri Laurus.

QVantum ad aruſpicinam pertinet, Laurus uictoriam aliquando pręmonſtrauit, ut ea quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta Perſicum arborem, intra unum annum Perſicum ipſam incremento mirabili ſuperauit: unde Aruſpices futurum prædixere, ut puer is olim Perſas euinceret, quod euentu poſteà comprobatum eſt: ſub eo enim primo Perſæ ſerui apud Romanos fuere. Quare apud Virgilium ex ea deſumptum doctrina legas de uictore: *Viridique aduelat tempora Lauro.* Notum illud eſt, ſolitos eſſe Imperatores Romanos, re bene geſta literas Lauro reuinctas mittere, uictoriarum & lætitiæ nuncios, quæ Laureatę dicebantur, quod in Epiſtolis ad Atticum & alibi habetur hinc Ouidius:

Aen. li 5.

Non ego uictrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

F

Apud Marcellinum, ubi de uanitate Conſtantij loquitur, ſuorum ducum uictorias ſibi adſciſcentis, laureatas literas miſſitatas inuenies. Quare Plinius xv. Laurus Romanis præcipuæ lætitię uictoriarumque nuncia, additur literis, & militum lanceis, piliſque. Vnde legere eſt in Pompeij geſtis, cùm is in Arcadia equeſtre certamen ageret, ludi gratia, aduenisse tabellarios ex Ponto, geſtantes iaculorū cuſpides Lauro coronatas: ex quo læta nunciare antequam literas redderent cogniti ſunt. Mithridatem enim ſibi mortem conſciuiſſe nunciaturi uenerant. Victores Delphis Pithijs certaminibus ea peculiariter Lauro coronabantur quę Delphica nominabatur, cuiuſmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè uiridior eſt, maximis baccis: atque ex uiridi rubeſcentibus: unde nonnulli commentati ſunt, in quatuor certaminum præmijs, quæ recenſentur ab Archia, per malum grandiores has Pithiæ Laurus baccas intelligi: de quo apud Lucianum uideas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

Bebrycia Laurus.

QVod uerò iurgioſum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Gręcorum commentum eſt, non Aegyptiorum, idq; deſumptum ex hiſtoria. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, a qua ramum quicunque decerpſiſſet, tandiu fieri iurgia ſolebant, quoad abijceretur: quod traditum eſt ab Apollodoro lib. primo de Ponticis Heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum non habent, quia neceſſe eſt, quòd rectè ſit exprimendum, id uniuerſo generi competere, unde ipſa deſumitur ſignificatio.

A

REMEDIVM.

QVæ verò de Scipione Laureo memorantur, ſignificare id remediū cōtra pericula & inſidias, quæ a quopiam intententur, ut apud Suidam legitur, non ea tantùm cauſa eſt, quod contra uenena pollere Laurus creditur, ſed hùc faciunt ea omnia, quæ ſuperiùs recitauimus, ubi tutelam & cuſtodiam per Laurum ſignificari docuimus. Quin & Aeſculapij caput Laurea redimitum non alia de cauſa dicunt, niſi quia ea arbor plurimorum ſit remediorum. De medicina verò diuinitus reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in Columbæ roſtro oſtenderetur, in Alitis eius Commentario diximus. Præſtant & hordeo condito, incolumitatem Lauri folia, ſi ſicca grumis immiſceantur aut ſupernè ſternantur, diuque a uitio conſeruant, ut Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quæ a Conſtantino Cæſare ſelecta ſunt. Quin Romani, ut apud eundem Cęſarem, Laurum boni genij plantam ſunt appellare ſoliti: perſuaſumque habuere locum, ubi Laurum eſſet, neque a ſacro ullo morbo, neque a dęmone infeſtari. Et ſalutaris ominis gratia folia ipſius a populo Calendis Ianuarij Magiſtratibus offerebantur, unà cum caricis.

De virtutibus Lauri Dioſcor. lib. 1. c. 15. & ibi Mattheolus Gale li. 6 ſim. medica & Plin. li 15. Foliorum Lauri remedium.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro Poetis, & Cedrum & Myrtum adiungere glorioſum eſt, cùm de pręſtātibus inſigne dictū illud proferri ſoleat, *Et Cedro digna locutus*. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum eſt, quia materia eius neque putreſcit, neque cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta eſt. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea ſcribunt quæ nulla temporis iniuria ſit abolitura.

B

Perſius, & Horat. de Arte Poet. Carmina linenda cedro, ait.

EXCELLENS.

ALibi Diuinis in literis excelſioris potentiæ uiros indicat in Pſalmo: *Sicut Cedrus Libani multiplicabitur*. Et alibi: *Confringet Dominus Cedros Libani*, hoc eſt, potentiores. De medulla verò Libani ablata a Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

De Cedri uirib⁹ Mattheolus in Dioſc. li 1. capit. 89. Pſalmo 9.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum eſt omnium ferè Poetarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto ſignificari. Arbuſculam eam omnium delicatiſſimam aiunt, perpetuo tam uirore ſpectandam, quàm foliorum ſpecie, ſuauiſſimoque odore præſtantem, ut non immeritò ſit Veneri Deæ omnium delicatiſſimę dedicata, unde meruerit Pelops Hippodamiæ nuptijs potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei ſimulachrum ex pullulante Myrto feciſſet.

Formoſæ Veneri myrtus gratiſſima, Vir. Aegl. 7.

VENVS.

C

NAm qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponunt, qui coronatam eam ſin iudicio Paridis aſtitiſſe, Nicander ait Alexipharmacis, atque ea de cauſa huiuſmodi arbuſculam & Iunoni & Palladi odio habitam in poſterum. Apud quem animaduertas, Dictynnam Palladem appellari, quamuis gloſſemata quędam aliter exponant. Neque uerò diſſimulandum, Myrtum pudendi mulicbris habere ſignificatum, unde apud Ariſtophanem legas, οὐδὲ τῷ μύρτῳ θίγεις ἐῶντι, πρὶν ἐξ ἑνὸς λόγου σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὲ τὰν ἑλλάδα, quod ita reddemus: *Neque rem aggredi veneream priuſquam Græciam fœdere iunxerimus*. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit laſciuo quodam motu interim ſubſultantem: quo forſitan ſpectat Ariſtophanicus ille iocus, ubi chorus ſenum Lyſiſtrate ait: *Enſem poſthac geſtabo in Myrti ramo*. In commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater ſolicitauerit ad ſtuprum, cùm eā paternæ petulantiæ reluctantem modò uirga myrtea uerberaret, modò uini tormentū adhiberet, mox in Anguem conuerſus ſpiris totam implicuerit, atque ita uoti compos euaſerit. Ibique uirgam myrteā, nequitiæ imaginationem, uinum mentis hilaritatem, anguem multiplices uoluptatis nodos hieroglyphicè ſignificare oſtendimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem:

Pollux lib. 1. Nempe à bacca myrti ſimilitudine. Hecates fabula. Aen. lib. 6.

Quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum
Sylua tegit.

OVATIO.

MYrtea verò corona triumphantium militum capiti geſtata, rem bellicam ſine ſanguine confectam ſignificabat: uel cùm quid bello non indicto per occaſionem captum fuerat: tunc enim

ouatio decernebatur, non triumphus, atque ita myrtea utebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob uictoriam cum labore partam laurea geſtari ſolita eſſet, de qua ſuperius. D

HILARITAS.

ERat & hilaritatis indicium ramus Myrti, quem ueteres inter uina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlata ramo unumquemque diſcumbentium ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuarum accepto in manus Myrti ramo, partes canebant ſuas: quem morem in Sympoſiacis Plutarchus latè diſputauit: Et Horatius adueniente verno tempore, quo ſe undecumque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait uiridi nitidum caput impedire myrto. Atque ubicumque conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

Sympoſi.1. hinc canere ad myrtum Eraſ. Chil.2.ce.6 pro.11.

ARMA BELLICA.

Æen.lib.3.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Aeneæ ſeſe obtulit, corneis uirgultis, & Myrti denſis haſtilibus, ad euulſionem ſanguinem ſtillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus uirgulta, hoſtilem illic eſſe locum ſignificari dicit: quippe quòd duo ea genera lignorum haſtilibus bellicis apta ſint, proindeque pacis auſpicium nullum illic eſſe potuiſſe. Ac per hoc ſacrificanti in nouæ ciuitatis cauſa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infeſtum ſanguini. Sedenim crediderim ego potiùs Maronem noſtrum locum hunc de ſepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophraſtus ait ad Circeum in Italia locum eſſe eminenti quodam ſitu, denſiſſimo uariarum arborum nemore, ſed arboroſis præcipuè myrtis denſum, ubi paruus viſitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui ſupini hominis menſuram non excederet, myrtos coronarias naſci, minutis quippe folijs, & adoratioribus quàm latifoliæ ſint neque alibi toto tractu eas, quàm anguſto eo ſpatio reperiri. Sane Myrtus corona quoque funebris eſt, de qua Pindarus in Iſthmijs, ut in Cupreſſo diximus: E

ἔνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνὴρ

Thebis enim qui uicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de cauſa, inquit interpres, quia funebris eſt. Iolam enim heroem. Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

AMORIS VVLNERA.

Myrtus folia habens perforata.

EST Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latiſſimè prouenit: per hanc amoris vulnera, mœroremque ipſum, quo plurimùm amantes ex deſiderio conficiuntur, ſignificari tradiderunt celebres doctrina uiri. Alij (dicenda enim omnia ſunt) fabulantur ab acu, qua Phædræ capillos coercebat, ea foramina proceſſiſſe: de quo, ut nullam eſſe fabulam tã ineptam, quæ apud Græcos authore careat, admoneamur, apud Pauſaniam libro primo uidendam.

GANYMEDES.

SVnt qui per myrtum Ganymedem referri putent, quòd perſuaſum ſit eam ibi lætiſſimè natam, vbi pueri is pedum ueſtigia preſſiſſet. Argumento eſſe locum in Chalcide Harpagium a re ipſa nuncupatum, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidemque Myrtos pulcherrimas, atque admodùm copioſas naſci. Quod ea de cauſa à Chalcidenſibus confictum aiunt, quòd inſulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quàm deditiſſimi, pudore omni poſthabito. Id quoque apud Pauſaniam. F

PAPYRII VICTORIA.

IN numis aliquot aſpicere eſt Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis ſuperatos, ob cuius rei memoriam myrtea ipſa corona uſus eſt.

A

AD ILL. HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM,

DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, Ferulam, Milacem, & Amygdalam ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis Pierius Val.

LIBER QVINQVAGESIMVSPRIMVS.

B *ECCE verò tibi Quercus tua, honoratiſſime Hieronyme, quam ex Ægypto aduectã tibi dari tantoperè cupiebas, neque id immeritò, neque temerè: nam cùm ea arborum validiſſima vulgò à robore nomen conſecuta ſit, ſiue potiùs vires ipſę ab arbore Quercu, quæ robur ipſa eſt, nomen acquiſierint, cui potiùs dari debuerat, quàm illi qui de clariſſima Roborea ſtirpe prognatus, duorum ętate noſtra maximorum Pont. Sixti IV. & Iulij II. illuſtris gloria, clariſſimum quenque eorum deçorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus cùm veluti poſtliminiò Taurinum veterem patriam ſtudijs florentem reuiſiſſet, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam ſibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & diſciplinis optimis profecit, ut uel ante ætatem primos in congregatione ſua titulos ſit honorificè conſecutus: mox doctrinæ & præſtantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita, nullo negotio fuerit ad ſummum Pontificatum euectus, ac tum ipſe, tum Iulius II. qui ei paulò pòſt ſucceſſit: progeniem, vnde fuerant oriundi, honeſtiſſimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne ſingula referam quæ & aliàs à me dicta ſunt, & paucis explicari non poſſunt, quid magni illi Gallorum Reges, nonne Roboreos ſemper magni fecerunt, & eorum aliquem apud ſe fouerunt? teque adeò ipſum ſapientiſſimus Rex Franciſcus, ac deinde Henricus eius filius, ſingulari humanitate ſunt amplexi? quibus tu bonarum diſciplinarum, ſtudio politiorisq́; eruditionis nomine gratus in primis extitiſti, eiq́ue opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipſa adoleſcentia non auarè cœpiſti reſpondere: unde ipſe etiam Rex Hen ricus tua ad res gerendas opera atque induſtria vti in animum induxerit. Itaque non plus tibi familia tua ſplendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq́; indies magis ac magis acceſſurum eſſe videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoque ſe illi applicuit ad ornamentum, proque ſepto Myrtus, Ferula, Milaxq́ue cum Amygdalis acceſſere, quibus venuſtè ædium tuarum*

C *hypętron poteris conueſtire, amœnioribusq́; umbris feſtiuè admodùm opacare. Vale.*

DE QVERCV,

CIVIVM SERVATOR.

INter coronarum genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello ſeruati ſignum magno apud ueteres in honore ſemper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri ſit inſtitutum, plures enumerantur cauſæ. Alij enim dicunt honorem hunc Arcadibus attributum, quos oracula ſolita ſint ob uetuſtatis honorem Glandiphagos appellare. Alij ea de cauſa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus ſit militibus afferre ſolita. Alij quia Ioui ſacra ſit, in cuius tutela ſunt ciuitates, cõgruenſque haberi, ut qui ciuem ſeruaſſet, ea coronaretur fronde quæ ciuitatum omnium tutelari Deo dicata eſſet.

Coronæ ciuicæ ex Quercu, et quare.

Apud Celtas autem, ut Max. Tyrius tradit, altiſſima Quercus deligebatur, eaque erat Iouis ſignum. Sunt qui eam tradant primam Plantarum omnium genitam, atque ita populorum altricem fuiſſe, & primariam oraculorum authorem. In numo quodam cuius Dorica inſcriptio, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. Aquila habetur fulmine ſubter pedes deiecto, & rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarum moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa ſignificat.

In Dodone monte Chaonia Moloſſorum regionis.

Quantum uerò pertinet ad ſeruatos ciues, quamuis in Lauro de C. Gallij & L. Neuij Surdini numis rem explicuiſſe ſatis eſſe poſſit, non importunè tamen loco hoc repetetur quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne tranſmutaretur,

Me-

Mediamq́ue tuebere Quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam eſſe poſitam, quam duo Laurei rami circumplectuntur, non ipſi in coronam deducti, ſed ad oſculum quodammodò incuruati: literæ, OB CIVES SERVATOS, quorum duo huiuſmodi apud me ſunt. Qua ſpecie ciuicam eam fuiſſe crediderim, quam pro Auguſti foribus affixam ſcripſit Ouidius: D

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis, mediamq́; tuebere Quercum.

Quamuis nonnulli arbores ipſas eo geſtu ſatas fuiſſe putant. Libet autem & aliorum quorundam addere monumenta. In numo C. Caligulæ ciuica tantùm cum glandibus ſpectatur, in quo literæ ſunt huiuſmodi, S.P.Q.R.PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbę Aug. numo ciuica eadem eſt cum inſcriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ ſunt, S. P. Q. R. OB.CIV. SER. In numo etiam quodam aureo, & alijs pleriſque obſeruaui, ciuicā hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatam: quamuis alia non adſit deſcriptio, idem tamen eſt ſignificatum. Eodemque S. C. Antonino numus datus eſt cum Porca fœta & natis ſub ubere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimùm paſcatur, unde antiqui omninò cibi admoneamur: quam cauſam Plutarchus præcipuam putat in ciuicæ coronæ dono quamuis primas Ioui partes tribuat, cui ſacra ſit arbor, & in cuius tutela, uti dicebamus, ſunt ciuitates. Videas & in numo quodam Auguſti Cæſaris, quercus arbores duas cum ingenti patina in medio earum ſita, circa quam literæ ſunt ad quadrati poſituram S.P.Q.R. Neque ſum neſcius ciuicam etiam ex Ilice fieri ſolitam: nam & ipſa glandifera eſt, Cæciliumq́; Comicum Poetam coronam ciuicam ligneam appellaſſe, omninò enim lignea primò fuit. Rationem Feſtus tradit, quòd frondem præ ſe perennem ferat: poſteà verò magis placuit ex eſculo Ioui ſacra, ubique cuſtodito honore glandis; ut Plinius author eſt. Noti ſunt quæ & quanta tribui ſolita ſunt ijs qui ciuicam meruiſſent. Ea quippe uti licebat perpetuò in ludis. Induenti aſſurgi etiam à Senatu moris erat, Senatuique proximus erat locus aſſignatus. Vacatio munerum ipſi, patrique & auo paterno dabatur, quòd filium adeò publicæ rei utilem genuiſſent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ ſunt leges, vt quippe ciuis qui ſeruatus eſſet, ſeruatum ſe eſſe fateretur, aliter teſtes in eo negotio nihil proderant, neque ſi quempiam alium quam Romanum ciuem ſeruaſſet, quantumuis Regem. Ciceronem ciuica ad donandum L. Gellius cenſuit, quòd eius opera eſſet atrociſſima Catilinæ coniuratio detecta, vindicataq́; atque ita non ciuis unus, ſed uniuerſa Romana ciuitas ſeruata, meritoq́; ut ait ille: E

De corona quercea, Iuuenalis li. 1. Seruati ciuis referentē præmia quercum. Hæc omnia a Vit. li. 16. cap. 4. Tum quòd δρῦς apud Græcos uniuerſim quāmcumque arborem glādiferam ſignificat.

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

A M V L E T V M.

HEcate quoque quercu coronari ſolita eſt, in cuius manum haſta imponebatur, & humeros multis Draconum ſpiris implicabatur. Huiuſmodique Deæ ſimulachrum ante ianuam dedicari ſolitum Aeſchylus tradit, idque incantationum amuletum habebatur.

V I R T V S.

Claua Herculea.

HErculeam verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri ſolitam, virtutis ſimulachrum eſſe, optimi quique authores tradunt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua ſpectatur, cum inſcriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autem Traiano ex S.C. quod in numis apparet, decretum eſt Leonis caput claua ſupererecta, cum inſcriptione uni illi maximè attributa, quę eſt, OPTIMO PRINCIPI. Nec prætereo Commodi vanitatem, in cuiùs numo uidimus ingentem clauam cum inſcriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicam circumductam. In alijs ad adulationem huiuſmodi cuſis, Hercules eſt facie ad ipſius Commodi ſimilitudinem informata, cum ſpolio & claua in læua, dexterà coronam trophæo ſuperimponens: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is ſtatuas Herculis habitu, eiq́; immolatum eſt ut Deo. Harum unam adhuc integram cum claua & Hyla, Iulius II. reſtituit pro foribus aulæ ſuperioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leonina. Sed enim Leo X. ſtatuam amoueri iuſſit, neglectamque in angulum reijci. Neque verò clauam Herculi ſemper ex Robore fuiſſe perhibent, verùm & ex Oleaſtro, cuiuſmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, quam iterum pullulaſſe fama eſt. Nam Trœzenij Oleaſtrum ex ea claua natum oſtentare olim conſueuerunt. Piſander & aheneam Herculi clauam fuiſſe dicit. F

F O R T I T V D O.

Sumitur etiam per tranſlationem pro animi fortitudine, nedum corporis.

IAm verò fortitudinem validaſq́; vires per Quercum ſignificare mos eſt multorum, ſiue nomen ipſum ſequantur, quæ roboris elogio cenſetur: viribus enim præſtantes viri, vt Feſtus ait, robuſti à robore nuncupantur: robur uerò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, ſiue inſitam illi uim admirentur, quò incorrupta materies, & ad ædium perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVR-

A DIVTVRNITAS.

EAdem autem de cauſa diuturnitatem etiam ſignificat Quercus, quòd eiuſmodi ſit eius uis, ut in ſeros vſque annos prorogetur, præcipuè cùm uel defoſſa, uel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cum extra de manibus Aquila rapuiſſet, & in frugiferam Quercum contuliſſet, ſummum, ſed ſerum imperium portendi familiæ reſponderunt: quod euentus mox comprobauit.

Sueton. in Galba c.4.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per ſceptrum ex querno trunco ſignificatum inuenio Sceptrum autem cum folijs quernis in columna quadam ex alabaſtrite Viterbij ſpectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, ſuperioribus autem ita mutuò complexis, ut oculi ſpeciem reddant. Plutarchus Oſirim huiuſmodi ſigno redditum arbitratur, qui, ut nonnulli prodidere, non Aegypti ſolùm, uerùm & Italiæ, & totius fere terrarum orbis imperium obtinuerit. Aiunt uerò ſceptra huiuſmodi ita pluribus ramis ornari ſolita, ut plures erant prouinciæ, quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatum eſſet id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra eſt, ſacra, ut Apollodorus 3. de Dijs, ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob utilitates quas arbor ea tam in ædificijs, quàm in primo uictu præbuit.

Qui Rhea ara frondibus quernis coronabatur. Apollon. li. 1. Argon.

OSIRIS.

B MAcrobius in hac oculi ſpecie, quæ ab incuruatis ad complexum hinc inde ramis, ut in nobilitatis ueſtræ geſtaminibus ſpectare eſt, cum Oſiridis nomen agnoſcit, tum Solis id eſſe ſignum contendit. Oculi uerò ſimilitudinem ideò poni, quia Sol regali poteſtate cuncta deſpiciat, unde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo commentario diſputatum, quo per ſingulas humani capitis partes, quæ aliquid ſignificant, decurritur.

Profert & plurimas alias res quas recenſet Theofraſtus, li. 3. c 8. et 9. de Plant. hiſtor.

Macr. li. 1. Satur. c. 21.

PRINCIPATVS.

CAeterum & in Aruſpicum diſciplina Quercus principatum oſtendit, quod multis olim augurijs obſeruatum eſt: ex quibus illud præcipuè referendum uidetur, quod in ſuburbano Flauiorum Quercus antiqua, quę Marti ſacrata erat, per tres Veſpaſiæ partus ſingulos repentè ramos a frutice dedit, haud dubia ſigna futuri cuiuſque fati. Primum quidem exilem, & haud ita multò pòſt arefactum, ideoque puella nata non perennauit. Secundum præualidum ac prolixum, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium uerò inſtar arboris: quare patrem Sabinum ferunt aruſpicio inſuper confirmatum renunciaſſe matri nepotem ei Cæſarem natum. Contrà uerò ſceptrum nouiſſimo Neronis anno de Auguſti manibus excuſſum fulmine, imperium Cæſaribus diuinitus abrogatum indicauit,

Ad uerbū a Suetonio in Veſpaſ. cap. 5.

Flauiorum Quercus.

Sueton. in Galba c. 1.

FERITAS.

QVorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex Quercu ſignificare, quòd etiam non ignobiles Poetæ agreſtes homines, immites atque ſæuos, nulliſque humanis moribus expolitos, duro
C ex robore natos dictitabant: de quo interpres Heſiodi, Veteres, ait filios in quercubus aut petris exponere ſolitos, urbium tectorumve commoditate nondum adinuenta, datamque hinc anſam, ut ex petris aut roboribus geniti uiderentur.

Hom. Odyſ. T. Namneque fatidica quercu ſatus es.

OBSCAENITAS.

HAbet & glans ipſa ſuum ſignificatum, idque obſcœno ſatis intellectu, ob eam ſcilicet qua prædita eſt figuram, pudendi uirilis mucroni penè ſimilem, atque hinc Arcadum obſcœnitatem inceſſi reperias, quòd βαλανοφάγοι eſſent. Vnde Diogenes eiuſmodi notæ adoleſcentem Arcadem dixit, is cuiuſmodi uideretur eſſe interrogatus: intelligebat enim Arcadiam infamem eſſe, utpote quæ luxu delicijſque barbaricis corrupta eſſet. Alij referunt ad ſtuporem, unde dixerit etiam Iuuen. *Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni ſubſultare*. Sed cum priore ſententia facit alterum eiuſdem Cynici dictum, apud quem cum mentio fieret de puero quodam qui malè pudicitiam tutabatur, Diogenes cuiuſnam is eſſet interrogatus, Tegeates, reſpondit, ludens ſcilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas eſt Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur.

D. Laertius in eius vita. Quia cellulæ tecti inſtar.

IRA DELINITA.

IPſa denique arbor Quercus, ea inſignis aſperitate, quæ omnibus conſpicua eſt, non immeritò fertur uſque adeo inimica oleæ, ut eam iuxta ſe poſitam extinguat. Olea uero cum ſit pacis, manſuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum eſt. Quercum olea complicare, cùm iracundiam atque inexorabilem animi aſperitatem ſeſe ad lenitatem dediſſe ſignificandum fuerit. Contrà addam κατὰ πάρεργον & ea, quæ beneficium a Quercu conſequuntur: ſcriptores enim naturalium rerum, hederam quercinam, uiſcum quercinum, & polypodium quercinum optimum dicunt.

Plin. li. 24. cap. 1.

Videndus Theophraſtus, ubi ſupra.

D

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, ſed qualiſcunque eſſet, haudquaquam obſcuræ celebritatis erat apud Aegyptios: quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in ſacris, quòd illæ a fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

EA uerò in primis quæ corymbos nigros fert, ſed & ſine delectu coronamentis accepta Dionyſio ſacra, quòd æquè eſt ac apud Aegyptios Oſiridi, a quo etiam iſti nomen Chenoſiris enim eorum lingua nominatur, quod Oſiridis planta interpretatur. Præterea Dionyſius, Nyſa urbe a ſe poſita in extrema ferè India, hedera quam ſæuit, æternum nominis ſui monumentum eſſe iuſſit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

Tum quòd Baccho inſtituti hedera coronabātu Euripides in Bacchis, et Dionisius in Coſmographia. Macr. li 7. Satur. c. 1.

THyrſis uelo quod telum eſt ligneum, circumfuſa hedera coopertum uini nocumentum hieroglyphicè indicat ſub ipſius ſuauitate latitare. Hinc Macrobius Liberum Patrem ait ferire per obliquum, circumfuſæ hederæ latitante mucrone. Neque aliud ſibi uult uitis ſupra caput Hecates prætendi ſolita, quę nimirùm oſtendit Fauni patris inſidias, quas in natam uini opera conſtruxit, de quo latiùs in Serpente.

TENACITAS.

E

Nec ullum omnino nodum in corpore habere, teſte feſt. Pomp. Aene. li. 4.

VSqueadeo verò adhæſit hederæ tenacitatis nomen, ut illigandi complectendique ſignificatum, ut olim apud noſtros flamini Diali non modò eam tangere ominoſum eſſet, uerùm etiam nominare, ne inde illigatus aliquo modo, uel re, uel cogitatione deprehenderetur. Eaque de cauſa neque anulum quidem ei geſtare licebat, libera ſiquidem omnia eſſe uolebant ſacrificulis. Vnde ſacrum factura Dido apud Maronem, *vnum exuta pedem vinclis in veſte recincta*, legitur. Manifeſtum autem eſt hederam uincire quicquid fuerit, ad quod ſe applicuerit. Hinc Horatius *laſciuis hederis ambitioſior* dixit. Hinc Catullus mentem amore reuincens, *vt tenax hedera huc & illac arborem implicat errans*. Et Gallienus Imperator:

Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ.

Ea denique ſiue ab hærendo, ſiue ab eo quòd edita petit, ſiue potiùs ab edendo ea, quibus adhæſerit nomen habeat. Libero Patri dedicata eſt, ut initio dictum, quòd ita ſemper uireat, ut & ille ſemper iuuenis. *Nam, Solis æterna eſt Baccho Phœboque iuuenta*, uel quia mentes hominum ita Liber ligeт, uti ea quæcunque tetigerit impedit: ebrius enim quamuis ſolutum eum uel in anguſta paupertate dicat Horatius, & Lyæus a ſoluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neque ſui compos eſt.

Epiſt. 4 ad Torquatū.

ASSERTOR.

IN numis pleriſque caput hedera redimitum aſpicias cum Aſſertoris inſcriptione: ut illud cum cornibus, ab cuius altera parte ſigillum eſt cum racemo in dextera, in læua ſpolium gerit: literæque legi poſſunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot alijs caput identidem hedera redimitum, ab altera uerò facie Hercules cum claua & ſpolio: literæ ſunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infra uerò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius eſſe frondem, niſi flexuoſus uiticulæ ambitus hederam potiùs referret. Sunt uerò Thaſij ab inſula, quæ Thraciæ adiacet, unde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi ſibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere inſtituerunt. F

Nomen etiam tocuſſi Lugdunenſis

BACCHEIA SVPELLEX.

Legimus tamen, apud Serenum Samonicum Mollibus ex hedera cornantur pocula ligniis legendus Macr. lib. 5 c. 21. ſuper Cymbio et Ciſſimbio. Cantharus Bacchi A P'i lib. 16. c. 35. Aeglog. 3.

VInaria uerò uaſcula, quæ Ciſſibia plurimùm appellant, orificium ad hederacij folij ſpeciem informatum habent: κίσσος enim hedera: cuiuſmodi uaſa quamplurima, quæ longam ſapiunt uetuſtatem, ubique Romæ uideas. Et quæ nunc etiam è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, a folijſque uulgò nomen habent, nam Folietæ nuncupantur. At bona pars Italię uaſa uinaria quotidiani uſus Boccalia, quaſi, ut puto, Bacchalia dicere uelint, appellant, quamuis βαυκάλιον pro uaſe uinario ſit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quod uaſa olim ex hedera fieri ſolerent, hallucinari mihi uidentur: nam neque quidem lignum ſatis idoneum, neque materia commoda eſt, cùm ſatis conſtet, ſi poculo hederaceo mixtum infundatur, uina transfluere. Neque ego nunc poculorum genera perquiram, quæ copioſè ſatis ab alijs enumerata fuerunt: illud oſtendiſſe ſatis fuerit, qua de cauſa bona eorum pars hederam ſupremo margine aſſimularent, quinetiam in nonnullis iuxta anſam impreſſum hederę foliū obſerues: & apud Maronem *Paſtoralibus quib uſd im pocalis ſuperaddita vitis, Diffuſos hedera veſtit pallente corymbos.* Qua uerò ſpecie eſſet cätharus q Baccho dedicabatur uti ſcyphus Herculi, ſi quæſierit quis, picturatione cōmodius quam uerbis explicabitur.

A Pedem enim habet a latiori ambitu in anguſtũ flexuoſo interiùs ductu ſe contrahenté, ita ut ea pars tota deſidentibus incuruis coſtulis deſcribatur: mox intumeſcit in calicem, quod nomen noſtris in ſacrificijs tot iam adhinc annis, ſpecie nihil quicquam immutata, receptum eſt: hinc iterum anguſtari incipit, totoq; ambitu intro uerſus incuruari, quo ductu ubi aliquantulum proceſſerit, rurſum aperitur, & cratera in ſummo patefacit. Adduntur hinc atque inde anſę, quas Aures Gręci libentiùs appellarũt: ſed aures ego eas alia quã anſę ſint forma factas intelligo: utpote quę quidem proſtarent a ſummo vaſe, ſed minimè ad inferiora flecterentur. In morem aũt Delphinorum aliàs anſę, aliàs anguium figuras plerũq; uolutarum in modũ fieri ſolitæ. Sed & una tantùm anſa pręditos pleriſq; locis cãtharos in antiquorũ monumẽtis aſpicias, cuiuſmodi apud Virgiliũ eſt Silenianus ille,

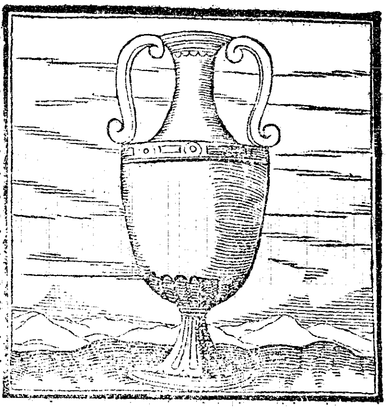

Cui grauis attrita pendebat cantharus anſa. *Aeglog. 6.*

POETA.

QVod verò Poetis hedera decerneretur, vt vnà cùm Lauro coronam eorum perficeret, non tam perpetuas utriuſque uiror, qui diuturna eorum opera ſignificaret, in cauſa fuit, quàm ut oſtenderetur, eos, qui digni hederis euaſiſſent, Laureamque meruiſſent, & ingenio & arte præ-B celluiſſe: per Laurum enim inſitam in ingenio uim, ac venæ fœcunditatem Apollinis irradiatione locupletem intelligebant: per hederam verò artem induſtriam peruigili labore partam. Cuius rei id eſt indicium, quòd hedera ſuapte ui admodùm imbecilla humi ſemper reperet, neque ſe unquam attolleret: pertinaci tamen labore artificioſoque conatu peruincit, ut uel arboribus uel parietibus adhæreſcens; paulatim irrepens ſupra omnium faſtigia victrix euadat, & ſupremo in uertice dominetur, utroque enim opus eſt, ſi quis uelit excellere: niſi uerò excelluerit nihil, quicquã profecit, quia *Mediocribus eſſe Poetis, non homines, non Dij, non conceſſere columnæ*, quare ſapienter ait Horatius:

Hinc Maro Aeg. 7. Paſtores hedera creſcentem ornate poetam. Hederacur Poetis dicata.

--Ego quid ſtudium ſine diuite uena,
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

Horat. de arte Poet. Indidem.

In eandem ſententiam apud Pindarum legas, ut in Ape diximus, Poetas lacte ſimul & melle paſci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem laborioſumque proficiendi conatum oſtendit. Non enim ſine magno labore, induſtria & artificio comparatur. Apud Athenæum, quod minimè diſſimulandum eſt, legas, ex Seno Elienſi Grãmatico deſumptum, Autocabalos, qui poſteà Iamborum poetæ nuncupati ſunt, hederacea corona uti ſolitos: Ithyphallos vero talari tunica manicatos, ebrioſorum perſonas ridiculum in morem geſtaſſe. Hinc apud Virgilium:

Aen. lib. 6.

--Threicius longa veſte ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina uocum

Et quod ad manicatos facit, cluſum alibi.

Aen. lib. 9.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

C Sed ut ad Athenæum reuertamur, Phallophoros demum ait (ideæ ſunt hæ impudentioris Muſicæ, laſciuæque apud ueteres ceremoniæ) ſerpyllo & pæderotæ herbis faciem occultaſſe, ſertaque ſibi ex uiola & hedera nexuiſſe.

VETVSTAS.

PRæter hæc uetuſtatis ſymbolum eſt hedera, cùm ſemper circa uel arbores uel ædificia vetuſtate conſumpta ruinoſaque ſaxa maxime uerſetur: quin etiam ex eo Baccho ſacra, ueluti vina etiam de uetuſtate commendantur. Pindaricum porrò eſt uinum a uetuſtate commendare, ut Epharmoſto in Olympijs αἴνει δ' παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius paſſim.

O natam mecum conſule Manlio teſta.

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigatur, lib. Amorum ſecundo, Elegia prima:

Nunc mihi fumoſi ueteres afferte Phalernos
Conſulis, & Chio ſoluite uincla cado.

Fumoſi enim Conſulis, non Fumoſos Phalernos, ut imperiti nonnulli putant, eadem ſynepeia apud Iuuenalem habetur.

Fumoſos equitum cum Dictatore Magiſtros.

Notum enim quemadmodum Romani ſtudioſiſſimè curarint, ut atria ſua maiorum illuſtrium imaginibus complerentur, ad excitandam ſcilicet poſteritatem, ut quod ſibi ad imitandum proponerent, aſſiduè conſpicerent. Fumoſos igitur, præ uetuſtate quadam ueluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in ſenium arbores creditur, ipſaque non niſi ſeneſcentibus libenter adhæreſcit. Extant ſuper hoc luculentiſſima Laberij carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad ſententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

Nimirum quia taeteres perueſtam veneris nobilitatem, quas lunenatis ueteres ceras dixit. Hederacur vetuſtatis ſymbolum ſit. Hinc à Cicerone in Piſonem. Obrepſiſti commendatione fumoſarum imaginum.

Vt hedera ſerpens arborum vires necat D
Ita vetuſtas ambitu annorum necat.

Neque quidem ea tantum de cauſa, quia uetuſtas uinum commẽdet, & hedera ſit uetuſtatis indiciũ, ea Baccho ſacro perhibetur, ſed quoniam, ut ſuper eius ui Plutarchus diſſerit, commanducata hederæ folia ebrietatis ſpeciem quandam repræſentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

Horat. de Arte Poet.

ATque hinc demùm exiſtimant eruditiſſimi uiri coronas hederaceas Poetis attributas, ſiquidẽ motus ille diuinitùs fit, ut author eſt Plato, quo Poetarum mens concita, imagines rerum tot ſupra naturam concipit, & ea interdum myſteria ſcriptis mandat, quę paulò pòſt ipſi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immerito excludit ſanos Helicone Poetas Democritus, eosque tantùm admittit:

----- Quos cantor Apollo
Non patitur uerſare lutum, ſed ad aurea cœli
Limina ſublimes Iouis omnipotentis in aula
Siſtit, & ætherei monſtrat commercia cœtus,
Ambroſiamque libens nectarque propinat, & illi
Magna canunt aſſlante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq; Deum in penetralibus abdita cernunt.
Adq; ubi iam ſeſe rediere inſomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inſpexere repoſcunt, E
Et plerunque ſuas non percepere Camœnas
Vſque adeò humanis præſtant cœleſtia rebus.

Vt nuper Torquatus Taſſus Italicus.

D E S M I L A C E.

Hederæ ſpecies quatuor.

QVoniam verò Milax, ut uocabulo utar Æginetæ, quadam cum hederæ foliorum uiticiſq; ſimilitudine ita congruit, ut ea multi magno ceremoniarũ errore pro hedera uſi ſint, ignorantes funeſtam eſſe, & omnibus ſacris & coronis infauſtam, ideò uiſum eſt in hoc hederæ commentario eam diſſoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim diſtinguitur ſpeciebus: arborea una, quæ noſtris taxus eſt uirgulto aſſimilis: altera ſed aſpera & ſpinoſa, ſurculis, ramis, pediculis, & folijs paliuri inſtar hamatis, labruſcæ propemodũ racemis prædita, quam Venetijs in ſemotioribus Lignipedum hortis in pergula ſuſtectam aſpexi. Hederæ aliæ duæ propiores, quarum una Læuis, altera Hortenſis appellatur, ſed uſq; adeò ſibi inuicem aſſimilatæ, ut utramq; pleriq; unam tantum ſpeciẽ exiſtimarint. Siliquis hæ lupinorum tunicas magnitudine adæquantibus fœcundiſſimæ, in quibus grana ad faſeolorum ſimilitudinem renunculorum figuram referentia deliteſcunt, preſſiora in alijs, in alijs toroſiora. Colorum multa uarietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia uariegata ex nigro, & albo, ſurculo in omnibus iunceo ad admirandam altitudinem excreſcente: folijs propemodùm hederaceis, niſi quod hederis unicuique ſingula, his paſſim trina: hæderæ tenacia, & perpetua, & læuore quodam placida, his aſperiora debiliaque, & cum uento ſimul interdum abeuntia, Autumno prorſus decidua. F

F V N E S T V M.

Plin. li. 16. cap. 3. hæc omnia.

FLos harũ coronis intextis funeſtum habet hieroglyphicum. Florem uerò ferunt uiolis admodũ ſimilem, colore in alijs cãdido, in alijs punico, in alijs etiam ſubpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius atteſtatur, infauſtoſque eſſe dicit omnibus ſacris & coronis: cauſamq; affert, ob crocum in eam herbam amore ſmilacis conuerſum: quam quidem fabulam Naſo IIII. Transmutationum libro, unico eo uerſu tangit:

Et crocon in paruos uerſum cum ſmilace flores.

A Dioſcori. de ca. 140. lib. 2; Mattheolus.

De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulive iuſtum opuſculum hexametris cecinimus, fabulæque totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: *Vulgus ignorando, hancq; hederã exiſtimãdo, feſta ſua polluere.* Nam & Poetis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera ſacrabatur ab ijs, qui omnino quibus coronandi eſſent ignorabant. Legumen hoc diu noſtris regionibus ignotum, nunc nuper allatum è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorum uarietate, nitoreque gemmarum inſtar arridentium, tum opere topiario ſurculus, qui foliorum ſylua denſiſſima in metas erigitur altiſſimas, & muris applicata paucorum dierum ſpatio ad celſa quantumlibet ædium faſtigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate ſuperatus. Ideoque in ſpatioſas ſcenas latiſſimaque tentoria, quo præcipue anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate contexitur. Tum cibus leguminis non, ut multi tradunt, abominabilis,

A ſed guſtu gratus atque ſuauis : nam & diſcluſus a tunicis , & cum teneris adhuc ſiliquis aqua incoctum , lautis etiam cœnis apponitur . Quam uerò Medici damnant, forte trachea illa eſt, paliuri ſpinis prædita, quæ racemulos quoſdam ad inſtar labruſcæ producit.

DE AMYGDALA.

QVoniam uerò, nobiliſſime Hieronyme , ſpem eam quam de præclara iſta indole tua optimam omnes conceperant, uel ante tẽpus explere , tam in bonarum artium ſtudijs , quàm in inſigniũ morum elegantia iam dudum occœpiſti , Amygdalam tuum eſſe hieroglyphicum animaduerti : ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, nõ ſuæ tantùm ſpẽ oſtentat opulentiæ ſed, & aliarum frugum annum feracem pollicetur. Vnde Maro cùm uideret eam primã omniũ florere nihil', uel Ianuarij rigore deterritam , ex florum eius multitudine lætæ identidem fœturæ ſpem in frumentis concipere nos poſſe monet, his uerſibus. *Geor. li. 1.*

Contemplator item, cùm ſe nux plurima ſyluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes,
Si ſuperant fœtus, pariter frumenta ſequentur,
Magnaq; cum magno ueniet tritura calore.

Quòd ſi ſpes , ut Speuſippus Platonicus definit , eſt expectatio boni , uelut è conuerſo metus animi
B concitatio in expectatione mali, ſitque floribus inſpectis uſum inde fructuũ expectare ſolemus , nulli
dubium erit quin flos ſit futuri boni prænuncius , & frugem paulò pòſt ſuccreſcente polliceatur : nã
& Themiſtius iucundiſſimam & floris ſpeciem fructum prænunciam eſſe dicit.

IVVENTVS.

AD hęc flos omnis iuuentutis habetur hieroglyphicum: iuuentus autem omnis ſemper ſpei plena, cùm ſenectus contrà omnia deſperet : ſiue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerum uſu , ſenibus uerò ex irrita multorum uotorum experientia : ſiue quia iuuenes natura uegetiore , quæ cupiunt ardentiùs futura etiam ſibi proponunt, ſpemque impendiò paſcunt , ſenes debilitate confecti , præ timore etiam eum aſſecuti ſunt, diffidere uidentur, ideoque bonis minùs gaudent . Alij dicunt æquiùs ideò ſperare iuuenes quàm timere , quia ſpes eſt de futuro tempore : in ſenibus autem multa memoria reſidet , ac earum præcipuè , quæ ſpem plurimam eluſere , tum autem memoria ipſa ſpe quodammodò contraria conſtituitur.

Iuuentus ſpei ſemper plena. Hinc Virg. de obitu Marc. iuuentam florentem , Ouidius 3. Amor. viridẽ dixere, & Cherea in Eunucho , puellã 15. annorum florem vocat.

SENECTVS.

POrrò ſenectus , quæ ſeſe hic obtulit facit ut ad amygdalam rurſum reuertamur, eius ſiquidem
hieroglyphicum in diuinis literis accipitur pro Canitie, quæ manifeſtum eſt ſenectutis indicium .
C Amygdala autem potiùs quàm alia quæpiam ex plantis , quia , ut etiam ex Maronis deſcriptione vidimus, arbor nulla denſiorem florum vbertatem reddit quàm Amygdala . Locus autem eſt in hanc ſententiam apud Salomonem ad calceam Eccleſiaſtæ: *Florebit amygdalum, & pingueſcet locuſta, & diſſipabitur capparis, atque hæc incœptabũt, homine iã in domũ æternitatis ſuæ profecturo*: hoc eſt, ut apud Eucherium, caneſcet homo, tumebunt pedes : & concupiſcentia frigeſcet ; nam hæc plurimùm homini in poſtremo uitæ tempore accidere conſueuerunt , ut inde in terram , quaſi in æternitatis ſuæ domum redeat . Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis eſt , cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quòd D. Hieronymus notat , quoſdam interpretari per amygdali florem ſacram ſpinam quod decreſcentibus natium carnibus ſpina ſuccreſcat, & floreat: nam & hoc & illud ſenij eſt.

Eccl. c. 12.

CONTINENTIAE FRVCTVS.

APud Hieremiam primo capite, ubi ſe is uirgam uigilantem videre aſſerit, Theodotio reddit, amygdalinam. Vnde colligitur, amygdalum caſtioris hieroglyphicum eſſe temperantiæ : nucem enim eam uidemus amariſſimum habere putaminis corticem, teſtaque lignea, eaque duriſſima cingi, amaritie corticis difficultatem indicante, integumenti duritia uirtutem ipſam· fieri autem ut cùm putamina illa & amara & dura ſummoueris, fructu fruare ſuaui admodùm & delicato. Sic cõtinentiæ caſtigata coercitaque cuſtodia , amara primùm uidetur, perdifficilis, & ab omni delectatione remotiſſima , ſed ex qua fructum colligas dulciſſimum ſuauiſſimumque : ait enim Heſiodus virtutis radices amaras eſſe, fructus uerò ſuauiſſimos .

DE

D

DE NVCE IVGLANDE, NVPTIAE.

A Plin. li. 15. cap. 22. hac. Aeglog. 8.

AB amygdalo ad nucem iuglandem tranſire non incongruũ, cuius eſt hieroglyphicum, ut nuptias præ ſe ferat. Credidere multi, ait Plinius, quia nuces cadendo tripudium ſonumque faciant: qua de cauſa dictum illud, *Sparge marite nuces.* Sed veriſimilior cauſa eſt, quam ipſe comminiſcitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quaſi propemodùm operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

Capparis Hebrais Auion.

Eccleſiaſtes cpa. 21.

VT verò & Capparim abſoluamus, ſuper eo multa & uaria tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Græci commenti ſunt, dum Hebraicam uocem, quam nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò deſiderium, modò concupiſcentiam, & his ſimilia elocutionibus ſuis circunſcribunt. Sed qui diebus noſtris ſcripſere Capparim libidinem perfrigerare, hoc loco, teſte eo, decepti videntur, quòd minus animaduerterunt Salomonem id notare uoluiſſe, ceſſare tunc libidinis ardorem, cùm Capparis nulla eſſe cœperit: id enim aperte ſignat, *Diſſipata fuerit*: perinde ac ſi Græci per fabulas ſuas philoſophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus ſuperari, cùm primùm Herus lucerna fuerit extincta.

E

PIE-

A

PIERIVS VALERIANVS
DE FVNESTIS ARBORIBVS ET CORONIS ALIQVOT,
Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

AD LAVRENTIVM GRANAM.
LIBER QVINQVAGESIMVS SECVNDVS.

B

LVCTVOSISSIMO *illo die, quo Celſi Melini iuſta, Academia vniuerſa depoſcente, peruetuſto maiorum ritu celebrauimus, memini te (facundiſſime Grana) dum funeris apparatus inſtruebatur, multa de me quærere ſuper funeſtarum arborum ſignificationibus, quòd nonnullam huiuſmodi rerum inquiſitioni operam dare me non ignorabas. Tuque meminiſſe debes pauca admodùm ea fuiſſe, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici caſu conſternato, memoriæ ſuccurriſſent: tum quòd eò totus conuerſus erã, vt quæ multa in prærepti iuuenis deſiderium à doctiſſimo quoque conſcribebantur, ſedulo colligerem, collectaque publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis mei occupare, ſtudiorum tuorum ſocium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudaſſe tantùm ſed diuturniori, vel æternæ potiùs vitæ viſus es mihi reſtituiſſe. Dignus quidem Celſus, qui tam eruditum, tamque elegantem funeris ſui laudatorem ſortiretur: Dignus tu quoque, qui de iuuene tam præſtanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamuis id lætiori argumento factum omnes maluiſſemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperaſſe te & noſtram, & omnium expectationem, qui de te optima quæque conceperamus, veriſſimè profitemur. Tibi verò an ego reſponſurus ſim in iis quæ percontatus eras, adhuc ambiguum eſt mihi: curaui tamen, ut ſi quid per diligentiam aſſequi poſſem, tuæ me flagitationis memorem fuiſſe comprobarem. Itaque Cupreſſum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quędam alia, quæ funeſta ſunt, perquiſiui, de quorum ſignificatis commentariolum hoc ad te conſcripſi. Illa verò meminiſſe debes, cùm de coronis quęreretur, quibus cenotaphium cingeremus, reſpondiſſe me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico & Loto denuùm ſerta contexenda. Ex Moro, quoniam ſenilem prudentiam tam iuuenili ætate præ ſe ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre ſolet, ipſe iugum impoſuerat. Ex Salice, propterea quòd ſumma erat adoleſcens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnifariç doctrinæ ſtudium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello noſtro conoſcere. Sedenim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram ſpero induſtriam, quæcumque eſſe potuit, meam, quòd non cõſtanter ſatis amico ſacere procurarim. Eſto igitur apud te noſtri hoc amoris qualecumque monumentum: neque id horrori ſit, quòd feralia donamus: utpote qui Philoſophus non minùs rerum fines, quàm ortus progreſſusq; ſis contemplari ſolitus. Sed iam quid hęc ſibi lignorum ſirues velit, inſpiciamus.*

C

DE CVPRESSO.

CVPRESSI ſinificata apud Horum nulla ſunt, apud Latinos & Græcos pleraque memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

ATque illud in primis, quòd pollutionis, aut inceſtati, de alicuius morte loci, aut funeris ſignum fuit, feraliq; illi apud omnes cognomentum: quia cum minimè recidiua ſit, humanę conditionis ſortem referre videatur. Quamquam Herodotus vnam ſolamque Pinum ex arboribus reciſam minimè repullulare tradit, eſſeque, ut ipſe ait, πανόλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, reciſam Cupreſſum in Creta beatiore inſula repullulare, quod de Pinu nuſquàm obſeruarat.

Quia Diti ſacra, ideòque pro ſigno funebri ad domus poſita. Pli. lib. 16. cap. 33.

CRETA.

QVoniam verò Cretę id præcipuè conceſſum, ut renaſcentes, quæ præſectæ fuerint, Cupreſſos videat, nonnulli Cretam per eiuſmodi arborem ſignificari tradiderunt, non aliter, quàm

Palma pro Iudæa cur.

Palmam

Palmam pro Iudæa poni in Veſpaſianorum numis obſeruatum: Palmæ ſiquidem & lætiùs & frequẽtius in Iudæa proueniunt, quàm vſquàm alibi. Cupreſſata porrò Gnoſiorum celebrat Plato in quibus æſtiuo die de legibus commentatum à Megillo & ſocijs tradit. Non immeritò autem magno habitũ oſtento cùm arbor Cupreſſus altitudine conſpicua in Veſpaſiani agro auito ſine vlla vi tempeſtatis euulſa radicitus repentè procidit, ac inſequenti die viridior atque firmior eodem veſtigio reſurrexit, grande, vt inquit Tacitus, proſperumque, aſſenſu haruſpicum & ſumma claritas iuueni admodùm Veſpaſiano promiſſa. Apud Plinium legas, ubi de prodigioſis arboribus diſſerit, arbores multas, ſiue tempeſtate, vllave cauſa alia, quàm prodigij, cecidiſſe, ac ſua mox ſponte reſurrexiſſe, quæ fuerint fauſti ominis & oſtenti. Sed enim ne noſtra negligamus, vetuſtis rebus nimiùm applaudentes, in Mediceis ædibus quæ thermis Alexandrinis dirutis incumbunt, hoc Romæ vidimus, quòd huc inſeruiſſe minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo X. Pont. Max. moreretur, Medicam arborem, proceræ admodùm magnitudinis, ſed magna ſui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, ut perpetuò virore aulæa, quæ dicuntur, facere viderentur, caſu neſcio quo, noctu ſolutis pergulæ compagibus ita concidiſſe, ut cacumine terram attingeret, & à porticu in xyſtum prodeuntibus prææltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subſecuta mox clariſſimi Principi mors. Neglecta arbor, omni tunc familia alijs negotijs occupata. Creatur interim Hadrianus VI. Pont. Max. ab extremis vſque Morinis in Italiæ ludibrium perquiſitus. Inſequitur ſtatim ab electione, maxima hyemis inclementia, niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano ſolo inſolita, inhæſitãtes, qualem tempeſtatem & niuium altitudinem, aſperitatemque aeris nemo quantumlibet natu maximus Romæ ſe uidiſſe profitebatur. Sæuijt ea hyems in citrios, lucos & uiridia omnia, Medicis arboribus conſita perſtringit, & ad radicem vſque adurit: omnesq; illę huiuſmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimæ frequentiſſimæq; erant, auferuntur: ſola è noſtris illa obſeruata incolumis, quæ ante Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhæreſcebat, minima iactura læſus, cęteris omnibus ad repullulationem ſucciſis ad imum caudicem. Quòd ſi altero vix anno cõpleto Clementem VII. Leonis præmortui fratrem patruelem ad Pontificatus faſtigium euectum vidimus cur Medicam illam arborem in eius ędibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & feliciſſimi ſucceſſus, ab hyemis tam horridiæ ſæuitia ſeruatam, fuiſſe prænunciam affirmare vereamur?

Suet. in Veſpaſiano cap. 5.

Medicæ arboris prodigium mirãdum.

Quia præceptor, & agnatoſtes Caroli V. Imp.

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

Lib. 3.

SVnt qui Cupreſſum funus quidem & ſepulchra, ſed non niſi nobilitatis ſignificaſſe contendant: quod & Lucani teſtimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus teſtata Cupreſſus.

Sanè Thucydides libro Hiſtoriarum ſecundo, arcas fuiſſe dicit ex Cupreſſo, in quibus eorum efferrentur oſſa, qui pro ſalute patriæ mortem oppetere non dubitaſſent. Huius autem inſtituti, vt Cupreſſus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad hiſtoriam referunt: aiunt enim Aſclepiadis authoris grauiſſimi teſtimonio, Boream Celtarum Regem cum filiam Cypariſſam nomine amiſiſſet, arborem hanc in eius tumulo ſeuiſſe, à qua inde nomen inditum Cypariſſio: mox à ſatu illo luctuoſam feralemque haberi cœptam.

Arcæ ex Cupreſſo.

MORS.

NAm & in oſtentis mortis indicium fuit, quod tum alijs euentis, tum Imp. Seueri caſu comprobatum eſt, cum Aethiops quidam claræ inter ſcurras famæ, cum corona è Cupreſſo facta illi obuiàm proceſſiſſet: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis pręcepiſſet, coloris tactus omine, reſpondiſſe ille dicitur. *Totum fuiſti, totum viciſti, iam Deus eſto uictor.* Paucis verò poſt diebus Seuerus eſt uita functus. Quod verò pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occurſu extrema ſibi iam ingruere concepiſſe.

Vnde aræ defunctorũ ſeu tumuli è cupreſſo ornabantur ut Polytori. Aræ lib. 3. & flores de morum Seueri Imper. caſus.

DIS.

CVpreſſus porrò in tutela Ditis Patris, & eius arboris rami ſepulchris affixi, adſculptiue, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Atque hoc eſt quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos ſequi, præter inuiſas Cupreſſos.

IVNO.

Simulachra ex Cupreſſo.

EX ea autem arbore ſimulachra Iunoni Reginæ fieri iuſſa, in pleriſque prodigiorum expiationibus obſeruatum: vt Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coſſ. Cupreſſea ſimulachra Iunonis Reginæ poſita per uirgines uiginti ſeptem, quæ Vrbem luſtrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei ſimulachrum ex Cupreſſo cultum, quod cum Alexandri temporibus ſudorem multum emiſiſſet, omnibus eo prodigio perterrefactis, reſponſum eſt ab Ariſtandro viro ſapiente,

A ſapiente, bene ſperandum, ſiquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum geſtarum magnitudinem maximum eſſet ſudorem & laborem Poetis, ac Muſarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupreſſus rei cuiuſpiam ſublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamen nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leoſthenes Athenienſes in bellum impuliſſet, magnaq; ſpe ad libertatis & principatus nomen erexiſſet, illius verba dicebat Cupreſſus eſſe ſimilia, quæ cùm proceræ admodùm ſint & pulchræ, fructum tamen non habent. Ceſſit inde res in prouerbium κυπαρίσσου καρπός, de re ſpecioſa quidem viſu, ſed prorſus inutili. Spectatu quidem iucunda eſt Cupreſſi proceritas, effigiesq; illa metas imitata, fructu tamen ſuperuacua eſt, bacciſq; torua, diceret Plinius.

Hinc Plin. li. 16. c. 33. illa ait mo r ſam fru ctu ſuperuacuam.

PERPETVITAS.

CVr verò Dijs ſimulachra ex Cupreſſo fieri ſolerent, in cauſa eſt materiæ perpetuitas, odoriſq; ſuauitas, quæ perpetui thymiamatis loco eſſe uideretur. Cupreſſum enim neque cariem, neque uetuſtatem ſentire tradunt, neque temere rimam aperire, ullave parte fatiſcere. Simulachrum Iouis in Arce ex Cupreſſo à condita Vrbe ſexcenteſimo ſexageſimoprimo anno dicatum, tempore adhuc ſuo durare Plinius atteſtatur, qui quidem anni eſſent circiter cc. Plato leges publicas, acta decretaque ſacris monuit inferendas tabulis Cupreſſinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantum uerò pertinet ad odorem, Indi Cupreſſum inter aromata propemodùm venerantur.

Diis ſimulachra ex Cupreſſo cur fiebãt. Plin. ibid.

B

DE PINO.

Lignũ eius nulla temporis diuturnitate ſuauitatem exuit. Matt. in Dioſcorid. li. 1. c. 87.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum Cupreſſo ſimilitudinem, exploratum eſt.

MORS.

NAm mortis ipſa quoque indicium eſt, de qua idem obſeruatum ubique, arborem exciſam ſemel minimè ſuppullulaſcere. Vnde Staphylus Poeta πεύκης τρόπον hoc eſt, *in morem piceæ* dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκές, lethale telum exponunt interpretes uetuſtiſſimi, quamuis alij ad ſolam referant amaritudinem & acerbitatem, qua ſit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipſa ita eſt morti affinis, ut uice verſa mors interdum pro amaritudine vſitatiſſimo mortalium ſermone proferatur: neque hodie tantùm, verùm & apud vetuſtiſſimos hominum ita fieri ſolitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Eliſeum eſſet, & eorum unus egreſſus in agrum colocynthidas agreſtas legiſſet, easq; conciſas in ollam pulmentariam paraſſet, neque eorum quiſquam propter amaritudinem guſtare poſſet, clamauerunt ad Eliſeum dicentes, *Mors in olla eſt*: hoc eſt, tanta eſt pulmentarij amarities, quanta mortis eſt. Eodem modo, paucis ante diebus cum poſt raptum in cælum Heliam, Hiericonta ſe recepiſſet, queſti ſunt eius loci ciues, aquas eſſe apud ſe peſſimas, quas diuinitùs cum dulces reddidiſſet, numinis dictum citauerat: *Sanaui aquas has, & non erit ultrà mors in eis*. Sed ut ad piceam reuertamur, Herodotum nonnulli carpunt, quòd ſolam

Amaritudinis ex ſacris ſignificatio.

C piceam præſectam non repullulare dixerit, cum & Cupreſſum, & aliàs quaſdam plantas ipſi agnoſcant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad Cupreſſum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam reſpexiſſe, quas repullulare conſtans fama eſt. De Pinu verò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioque ſupremo in memoriam adducit terribilem eam Crœſi denunciationem, qua per caduceatorem Lampſacenis interminatus eſt, eos vt Pinum exterere, niſi Miltiadem, quem per inſidias ceperant, miſſum facerent. Cumque Lampſaceni inter ſe quærerent, quid illud eſſet, quod Rex ſe vt Pinum diceret exterriturum, à grandiore natu, ciue edocti ſunt, eam arborem ſemel exciſam nunquam amplius ſuppullulaſcere. Quod illi excidium ueriti, Miltiadem confeſtim è uinculis exemptum liberum abire permiſerunt.

Citatus à Diogeniano, meminit & Suidas.

ISTHMIA.

ISthmiaci quoque certaminis prǽmium Pinus erat. Neque verò Pinu tantùm, uerùm etiam arido olim apio ſacri eius uictores coronabantur. Funeſtum enim eſſe etiam apium, ſuo loco docebimus. Quæ uerò apij corona Nemeorum uictoribus dabatur, ex eo uiridi texebatur apio, ut interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Iſthmia in Melicertę memoriam inſtituta. Et Pauſaniæ adhuc temporibus Pinus apud aram Melicertę germinabat, quem puerum a Delphino delatum expoſitumque, Siſyphus rei miraculo motus in Iſthmo ſepeliſſe fertur, & certamen illud inſtituiſſe.

Iſthmia quid.

NATVRA.

NAturæ imaginem eſſe Pinum dicit D. Ambroſius: quippe quæ ſemina a primo illo diuino cœleſtique priuilegio accepta cuſtodiat, partuſque ſuos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque niſi vi caloris admota excludat. Atque eadem ipſa nux flammæ ſpeciem imitatur lacunatis, in turbinem toris reticulato opere circumductis.

CYBELE. D

Quia ab ea Attes paſtor in Pinum conuerſus fertur. Numi cum capite Cybeles explicatio.

EOdem argumento & cauſa Cybeles Deæ ſymbolum erat Pinus: nam & ipſa Dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò eſt numum, in quo caput Cybeleium eſt de more turritum, ab altera cuius parte corolla impreſſa eſt ex duobus ramis Pineis, intra quos literæ ſunt ΣΜΙΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoque adnotatione dignum quòd litera Σ in eo numo figuram habet Latinæ aſpirationis in latus proſtratæ, ac ſolo proiectæ, Ⲏ. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quæ apud eos à vocali incipiunt aſpirata, per S à Latinis enunciata, vtpote qui aſpirationem S literam eſſe arbitrati ſunt. Sic ἑπτὰ ſeptem, ἕρπω ſerpo, ὗς ſus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd ueteres inſcriptiones plurimæ Z pro S literæ ponunt: vt ZMYRNA Romæ in Diuæ Anaſtaſiæ, & in Campo Floræ in Veientibus arce caſtri noui, OS SVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, AEMILIVS ZMARAGDVS, & nnumera alia, de quibus Grammatici viderint: Per Hetruriam vetuſta pleraque conditoria Pinum, inſculptam habent, ſiue funerali argumento, ſiue quòd apud eos Cybele olim verè coleretur.

AESCVLAPIVS

APud Sicyonios Pinea nux Aeſculapij ſymbolum habebatur. Nam & Pauſanias author eſt, eum Deum cum ſceptro, & nuce Pinea in manu altera, ſculptum eſſe.

DE POPVLO. E

Quæ arbores ferales

ACcedit his Populus, multæ & ipſa apud antiquos venerationis, quamuis inter infelices damnataſque religione recenſeatur: quo in numero ſunt omnes, quæ neque ſeruntur, neque fructum ferunt.

FVNVS.

Quòd neque ſemen neque fructu ferat. Plin. li. 17. cap. 10.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

Li. 16. c. 33

Aegl. 7. Olympionicon in libro de plãtis. Fabula.

PEr eam tempus etiam indicabant: propterea quòd arbor ea bicoloribus ſit folijs prædita, ex quo præcipuas ipſius temporis partes, quippe diem ac noctem referre videatur. Ideoque Probus Herculi dicatam ait, quòd Phyſici tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur ſidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ folijs bicoloribus variæ conſpiciuntur, ut ſalices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licèt ab vna parte dilutior, ab altera denſior atque coloratior habeatur. In Populo verò, hac præſertim quæ alba nuncupatur, nam ea eſt Alcidæ gratiſſima, ut Maro, & in eiuſmodi accipitur ſignificatum, candor ex vna parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar viridiſſimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos deſcendit, eius arboris coronam geſtaſſe, atque eam foliorum partem quæ foris conſpicua erat, fuligine tetri chaus obſcuratam, quæ interiùs condebatur ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe: inde cùm ſurculos eos in Acherontis ripa ſeuiſſet, ſeminium id latè propagatum. Sed enim vt apud Pauſaniam eſt, Hercules Populũ albam ex Theſprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos tranſtulit, atque hinc locus fabulæ datus Acheron enim Theſprotidis fluuius leucem, quæ alba eſt Populus, paſſim fert, perinde ac Alpheus oleaſtrum, Aſopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perſeam Nilus. F

DE APIO.

Plin. li. 19. cap. 8.

EX herbis verò ante alias omnes maximè ferale eſt apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrum Selinon atque Petroſelinon idem ſint, an aliquid inter ſe diſſideant, quam prouinciam ſibi doctiſſimi hac ætate viri ſuſcepere, ſatis habiturus, ſi, quę ad hieroglyphica quomodocunque pertineant, ſignificata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

σέφανος ἐκ ἐν Νεμέᾳ σελίνου πεπλεγμένος. Corona in Nemæis ex apio cõnexa. Lucianus, De Gymnaſijs.

HOminem apio, verùm eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem ſignificare magis vulgatum eſt: quàm vlla indigeat repetitione. Quodque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem inſtituta eſſent: qua uis nonnulli dicant. Herculem Nemeeo Leone domito certamen id ſacrauiſſe, cuius pretium apium eſſe voluerit. Ideoque Leonis herbam apium appellatum, de qua Pindarus Nemeis Alcimedę Aeginetę, βοτάνα τέ νιν ποθ' ἀλέοντος νικάντι. Hiſtoria tradit herbulam huiuſmodi ex Archemori ſanguine progenitam. Alij volunt inde Leonis herbam dictam,

A dictam,quòd apium in Nemea lætiſſimè uulgoque proueniret,qua Leo ibi uerſatus affluenter admodùm paſceretur.

LVCTVS.

Nimirum igitur apium luctus indicium eſt, quandoquidem herba ea, ut Pindari interpretes aiunt,eſt inferis ſacra,luctuique dedicata. Nam,ut Græci authores prodidere, terreſtre admodùm eſt:effunditur enim libenter humi,plurimumque occari gaudet,ut ſolo propinquius adhęreſcat. Satum eius ſemen,ut aniculæ noſtræ fabulantur,ad inferos proficiſcitur,priùs quàm enaſcatur. Orta inde fabula,quòd ob ſoliditatem atque duritiem,qua pręditum eſt, aliquanto diutius quàm alia intra terræ uiſcera morari,uideatur. Itaque mortalis. Opheltes,qui mox Archemorus, terreno fuit honore decorandus:ex quatuor enim illis inſignioribus certaminibus,Olympijs,Pythijs,Iſthmijs, Nemeis,ut Archias: *Quia morte Amphiaraus ei à principio vitæ eſſet vaticinatus, ἀρχὴ principiũ, μόρος, mors.*

Οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων,
Sunt duo mortali,ſunt duo ſacra Deo.

Mortales Archemorus & Melicerta,qui & Palęmõ: Dij,Iupiter & Apollo. Pręmia,Apollini Laurus quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas,quas Laurus Delphica producebat,unde coronæ illæ decerpebantur,de quo uide apud Lucianum. Ioui oleaſter, Palæmoni pinus, aut aridum apium, uiride verò Archemoro,olimque olea. Minimè uerò prætereundus hic locus eſt, ad utrumque ſignificatum funeris & victoriæ optimè accommodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Aſdrubalis Chartaginenſium aduentu, qui claſſe bene magna comparata miſſi fuerant ad Gręcos tota Sicilia pellendos, ipſe cum quinque tantùm peditum B millibus, & equitibus mille, hoſtibus occurrere ſtatuiſſet, profectusque Syracuſis cùm ad Criniſiũ amnem, quò ſciebat hoſtem uenturum,proceſſiſſet, factus eſt obuiam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio ſepulchra coronari non ignorabant, quẽ morem Plutarchus in Sympoſiacis enarrat:uulgatumque erat inter Græcos adagium, incurabilem ualetudinem apio indigere. Imò,inquit Timoleon, Coronę nobis uel ante uictoriam offeruntur,ad id ſcilicet alludẽs, quòd Iſthmijs uictores apio coronabantur: dictumque euentus comprobauit Chartaginenſibus poſtridie uictis profligatiſque maiore ſuorum ciuium ſtrage, quàm unquam anteà paſſi eſſent inſignique ac memorabili uictoria Timoleonti acquiſita. *Timoleõtis apophtegma & ſtratagema.* Sanè pleriſque in antiquorum monumentis, & in adſcul this cantharis atque carcheſijs, apium obſerues: quippe mortis atque luctus indicium. Eo autem ſepulchra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſolita priuſquàm cadauera inferrentur: eaque de cauſa cùm ueteres in conuiuijs omnibus ferè alijs coronamentorum generibus uterentur, flores & herbas omnes huc admiſcerent, uno in primis apio, utpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abſtinebant.

DE MYRTO.

Eſt & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata,qua Thebis qui uincerent Iolea,coronabantur, de qua Pyndarus in Iſthmijs, ἔδα λδικεθεῖ κάρα μυρτοις ὁ δ' ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus,ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabãt,& huiuſmodi coronam ex C Myrto pręmium inſtituerant: propterea quòd inquiunt interpretes,funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint,ab ea & genij & uoluptatis ſignificata,inter funeſtas has Myrtum prorſus inſerere noluimus,ſed eam cum lętioribus,Roſa,Hedera, & quibuſdam alijs conuenientiori loco pangendam exiſtimauimus. *An quia prima fertur Circeis in Elpenoris tumulo viſa.*

DE SALICE.

Poſtea uerò quàm iuſta ijs,qui pręclaro fuerunt ingenio,ritè perſoluimus, tempus eſt ut ad lętiora cõuertamur argumenta. Promiſeram enim ſuperioribus diebus (Grana) tibi, priuſquàm funus hoc incideret,de Salice,de Moro,de Caprifico,de Loto,quę deducta eſſent hieroglyphica pręſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

Salicem in primis eſſe uinculorum ſymbolum, tum ex quotidiano eius uirgulti uſu manifeſtum, ad id enim plurimùm comparatur: tum Diuinę etiam literę atteſtantur, cùm Iudęos, dicunt patrijs abductos ſedibus, miſerrimo Babylonis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe, de quo paulò pòſt.

CASTITAS.

Qvod autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea nihil Aegyptij, non incongruè tamen confictum eſt: ſiue ſit propter uinculi ſignificatum, quod eius materia ſit *Pſal.137.*

Ideoque a Græcis agnon dicta, Plin. li. 24 ca. 9. ad Venerē impetus inhibet. Ibid. Plin. Salices cur frugiperdæ dictæ ſint. Hom. Odyſ. κ. & Theophraſt. de Plant. li. 3. ca. 21. Plin. li. 20. ca. 21.

plurimùm apta uinculis, atque ideò coercitionis indicium ſit: & caſtitas ipſa modò zona, modò campeſtri, modò alio atque alio uinculo coercenda præcipitur. Siue ſumptum ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitique impoſita, caſtitatem inducit. Siue ab eo, quod plerique authores tradunt, folia huius arboris contrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius uerò ſumpta, uſum in totum auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους, noſtri ueteres *Frugiperdas* appellarũt, uel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in potu acceptum efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in iis quæ circa Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσίκαρπον uocari tradit, quòd ſemen priùs quàm matureſcat abijcit. Sed idem ea potiùs de cauſa dictum putat ὠλεσίκαρπον, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex uino propinatum ſterilitatem faciat ſeminali omni ui protinus labefactata. In Diuinis porrò literis, ubi iubetur populus Dei tabernaculorum feſta celebrare, quippe in tentoriis omnes habitantes Palmarum ramos, ac frondes ſalicis manibus prætendere, nimirum per ſalicem continentiam intelligimus. Idq; uolumus admonitum, apud Orig. hom. 9. ſuper Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno eſſe impreſſos codices, ubi legitur: *Arbor autem populi & ſalix, uirgulta ſunt caſtratis*, ubi dubio procul legendum eſt, *uirgulta ſunt caſtitatis*. Fortè autem non temerè id ſcripſere aliqui, credentes ſaligna corona coronandos eos, qui iuxta Eſaię dictum, *quaſi ſalix ſuperfluentem aquam oriuntur*. Neque alia de cauſa crediderim apud gentes laſciuiſſimo, quem fingunt, hortorum cuſtodi ſalignam falcem adhibitam, niſi ut Veneris pruritum, & impudicas cogitationes caſtitatis falce reſecandas admoneremur. D

STERILITAS.

Pli. d. l. 24. cap. 9.

SAlicem porrò ſterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem ſecuti, qui ſalicem inter infœcundas memorat plantas: ubi Seruius ſemen ſalicis eſum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Plinium legerat, ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Sedenim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellaſſe, quia ſemen non habeat, norint ſalices habere in folijs grana quædam, quibus uis ſeminis ineſt, ut eo commiſſo terris arbor ſurgat tanquam ſurculo defoſſo, uel æque ac ſi de ſemine pullularet. Sciendum tamen eam ocyſſimè ſemen perdere, quippe quòd ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen inſula fructum ad maturitatem ferre perhibetur. E

OTIVM.

Pſal. 137.

EVthymius vbi, quod ſuperiùs attigimus, legitur: *In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra*, per ſalices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ ſunt infœcundæ, quippe ſine ullo utili, ut dictum eſt, ſemine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem prope Babylonis flumina deſediſſent, captiuitatemque ſuam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauiam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

PRAEMATVRVM INCREMENTVM.

Leu. c. 23.

Pœnitentiæ hieroglyphicum.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturum incrementum, adoleſcentiamque ante annos mira auctam proceritate, ſignificare uelint. Manifeſtum enim unicuique eſt, quàm citò, quantaque ramorum denſitate conſtipata creſcat ſalix. Hinc Verrius eam ita dictam interpretatur, quòd ea celeritate creſcat ut ſalire uideatur. Quamuis non ignoro ſententiam hanc a Feſto Pompeio irriſam, qui etiam id damnat, quòd non uirgulti genus potius, quàm arborem eam appellarit. F Sed hæc auſtera nimis eſt Grammatici cenſura. Leuitico ferijs, quæ x v. ſeptimi menſis colligendis fructibus celebrantur, *ſalices de torrente* ſumi præcipiuntur. Theologi plerique omnes hìc quoq; per ſalicem caſtitatem interpretantur, moderatiq; coniugij continentiam, ſiue, uti ſuperiùs dictum, propter uinculorum ex ea uſum: ſiue, quia fructum non facit, ueluti Eunuchi, quos uiros uocat Euangelium, de quibus apud Eſaiam: *Non dicat Eunuchus aridum ſe lignum eſſe, quia in domo mea dabo eis locum nominatum a filijs filiabuſque*. Mox atteſtationis loco ſubiungit: *Dabo inquam eis ſempiternum nomen*. Quod uerò loco hoc poſitum eſt, *ſalicem de torrente*, ſunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum eſſe velint, ut eo idem ipſo loco Pſalmographus: *Super flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus, cùm recordaremur tui Sion. In ſalicibus, in medio eius ſuſpendimus organa noſtra*. Orationes enim & quæ pœnitendo lachrymæ ... fundantur, indigent mutuem commiſceri de quibus Eſaias: *Sicut ſalices ſuper præterfluentes aquas*. Alij torrentem loco hoc pro præſentis uitę decurſu capiunt, in quo ſubita tot incommoda ... nobis ex improuiſo ingruunt, quibus Chriſtus noſter exerceri uoluit, qui & ipſe de torrente, qui ſecus hanc viam præterfluit, bibere non recuſauit.

DE MORO.

IN quibuſdam arborum uariarum commentarijs, in amicorum quorundam gratiam conſcriptis fortitudinem ex quercu, iuſtitiam ex palma, temperantiam nuper ex ſalice ſignificari oſtendimus. Nunc autem (Grana) quartam etiam his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia eſt.

PRV-

PRVDENTIA.

EAm per morum ex arboribus ſignificari ex eo compertum eſt, quòd vna omnium prædicatione prudentiſſima cenſetur: utpote quæ non ut multæ, properat, quæ ubi primùm lenioris mitioriſque aliquantulum auræ ſpirauerit, erumpunt in germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage, ob temporis inconſtantiam. At morus ne pruina lædi poſſit, quam hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum eſſe cognouerit, atque ad amœniſſima adulti ueris tempora peruentum omninò ſit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod ſapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi poſſit.

Ad uerbũ a Plin. lib. 16 cap. 25. Morus quo tempore germinat.

Hinc forsã illud Aſchili apud Athenæũ lib. 2. μόρου maturior. Moro πεπαίτερος.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEdenim cùm ſalicem pro caſtitate poſuerimus, quæ bonæ mentis vinculo vti zona coercita ſeſe probet, eamque temperantiam etiam eſſe interpretati ſimus, cùm virtus hęc ad alias quoque cupiditates coercendas, frænisque atque catenis compeſcendas progrediatur, ſitque omninò temperantia, ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè uidentur Aegyptij feciſſe, qui uirtutem hanc per Caprificum expreſſere: ea ſiquidem collo Tauri quantumlibet laſciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, ſed laſciuia eius atque petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neque quicquam ſinit immodeſtiùs facere.

Temperantia finitio. A Pli. lib. 27. cap. 7.

B

IVNO.

QVod verò alicubi uideas Caprifici ramum ſimulachro Iunonis appoſitum, ea de cauſa factum quòd Nonæ apud Romanos erant Caprotinę nuncupatæ, quibus, ut author Varro eſt, matronæ ſub ficu Iunoni ſacra faciebant, & ex Caprifico uirgam adhibebant, nempè ob memoriam pudicitię ſeruatæ: cùm Philotis ancilla Senatui ſuaſit, ut pro matronis & virginibus, quas hoſtes dari ſibi obſides petebant, ipſa cum ancillis alijs habitu matronali cultæ ſubmitterentur: cuius laudata ſententia, cùm omnes hæ ſecum potiones meracas in lętitiæ ſignum attuliſſent, conuiuiumque ſimulaſſent, hoſtes lætabundi, comeſſatione & potu grauidi, poſt iocos quieti ſe dederunt. Hic Philotis ſignum dedit ex caprifico, per quam de mœnibus, ubi nata erat, propendentem irrepſerat, Romani exciti impetum in dormientes faciunt, eoſque cędunt, & clade fœdiſſima fugant, potiùsque uictoria, ſacrum id inſtituere, ut ancillę matronis æquatæ Iunoni, quam a Caprifico Caprotinam appellauere, ſacrificarent. Ad hoc ſacrum reſpexit Ouid. cùm in arte dixit:

Ad uerbũ a Macrob. Satur. li. 1. cap. 11. Philotis ancilla ſententia laudabilis.

C

Porrige, & ancillę qua pœnas luce pependit,
Luſa maritali Gallica veſte manus.

DE LOTO.

INter arborum ſignificata nulli apud Aegyptios maior honos habitus quàm Loto mirificæ omninò arbori, & quæ magnum cum cęleſtibus conſenſum habeat, ſitque ueluti noſtrarum rerum ad ſuperos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat uerò Lotos apud Aegyptios ſacerdotes exorientis primum Solis imago quædam, ubi infantem in ea reſidentem appoſuiſſent: hinc utique uapores illos matutinos, qui a Sole mouentur, ſtrictiori quadam aura refrigerantes potiùs quàm adurentes, intelligi uolebant. Cæterum Solis ipſius ſignificatum, exortum quippe, Lotos indicat: idque inde ſumptum crediderim, quòd ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quæ quidem ita ſenſim exſinuãtur aperiunturque, uti magis & magis tollitur iubar Solis; maximè uerò panduntur, ubi medium Deus iter emenſus eſt. Eodem uerò decedente, folia ipſa uiciſſim contrahuntur, complicariq; incipiunt, ac inſinuari, ueluti nulli patere uelint quàm numini quod uenerantur, atque ita quibus liceat modis, eo abeunte ſeſe intra clauſtra cohibeãt. Quod, ut Proclus ait, obſeruatum a Magis, ut nulla prorſus contatione ſacram eam eſſe Apollini crederent, effecit.

Hæc a Theophraſto lib. de plantis, c 10. hanc Serapio Handachocham uocat.

VESTALIVM INITIA.

D

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Veſtalium uirginum capilli cæſi deferebantur, ueluti puberum adoleſcentium Apollini, uel Aeſculapio eius filio. Græci verò fluminibus patrijs cæſariem offerebant, illis eam dicabant, offerebantque, quod quandam omninò eum Loto rationem alimoniæ præ ſe ferebat, perinde ac arbor ipſa felix cognominata, tum ea quam ſuperiùs attulimus ratione, quod Deo tam familiaris habeatur, ut ſedes eius ſtatuatur, tum quòd irriguo ſemper ſolo pullulet. Neque me fugit quas arbores Verranius dixerit felices, ſed quæ ille ſcripſit, ad auguralem diſciplinam retulit. Nobis hæc Aegyptiaca de ipſius naturæ ui ſatis fuerit deſumpſiſſe.

Apud Macrob. lib. 4. c. 19.

DEI ADVENTVS.

VT uerò ad Solis ortum reuertamur, minimè prætereunda eſt Memnonis ſtatua ſedens, nigro è lapide, quæ magna religionis celebritate in Aethiopia uiſebatur: in quam ducem ipſum poſteaquam ab Achille confoſſus fuit, tranſmutatum fabulantur. Erat ei diei aduenientis indicium, vt Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, ut Sol primo ſtatim ortu radios ſuos in os eius eiacularetur, ac ueluti plectrum aliquod ibi ſonum excitaret, uocalique ſignificatione iam adeſſe Deum annunciaret.

Ad hec pag mata Coſtalij, c. 1 Thebis.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

E

ALij mundi molem ex ea ſpecie, Deumque in eius medio compoſitum reſidentemque intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium ſcribens: commentumque hoc ideo ab Aegyptijs excogitatum ait, quòd Lotos limoſis præcipuè locis fructificet, ſitq; in primis aquatica: quod ueteres illi præcipuum generationis argumentum contendebant, qui Oceanum rerum parentē omnium dictitarent. Obſeruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atque poma, ex qua quidem effigie perfectiſſimaque forma mentis actionem perfectioni intentatam oſtendi profitebantur. Deum uerò infantili ætate, utpote unicum atque perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum ſenio, neque ipſum ulli ætatum uariantię obnoxium, ſuper actionem eiuſmodi in ſeipſo totum conſiſtere, ac principatus reliquos exuperantem, ſanctum, incorruptum, & ubique uenerandum conquieſcere. Nam diuinitatem ex ipſo etiam ſedentis habitu internoſcebant. Seſſum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla unquam poteſt inquietatio ſolicitare, commouereve. Quin & ſedentem Cynocephalum ſtatuebant, cùm æquinoctij quietem ęqualitatemque deſcriberent, quæ quidem neceſſe eſt ibi ſit, ubi nihil ſubſultat quod alterum inquietet: ſed omnia firma, ſtabiliaque in æquilibrio conquieſcant. Quòd uerò initio diximus infantem inſidentem in medio Loti poni ſolitum, obſeruata ſunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur 9. Metamorph.

Imo et Deorum, unde Orphæus in hymnis Oceanum dicit patrē Tethimq; parentem Vnde Ortus Diuis

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtraque ſub arbore ſæpe,
Lac facitote bibat, noſtraque ſub arbore ludat.

Sic infantem hunc uidemus apud Poetam in Loto ſedentem figurari.

F

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVER. REGINALDVM POLVM CARD.

DE IIS QVÆ PER OLEAM, VITEM, ET FICVM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis,

LIBER QVINQVAGESIMVSTERTIVS.

B FAMILIARIS *mihi tota vita mos fuit, optime clariſſimeque Reginalde, vt clarorum hominum, quos præcipuè colerem, moribus contemplandis non parùm adhiberem ſtudij atque diligentiæ, ut ſcilicet qua quiſque parte excelleret, ea præcipuè commendaretur. Nam, vt optimè noſti, Deos hominesq́; à partibus laudare Homerus inſtituit. Cùm itaque, qua tu in primis laude præſtares mecum examinarem, perſpiciebam, Vir rariſſime, tria eſſe, quæ de laudum tuarum principatu inter ſe contendere videbantur. Hinc enim bonarum literarum, optimarumq́; artium doctrina primum ſibi locum aſſerebat: inde admirabilis ea morum ſuauitas, quam & ſumma benignitas, & ſingularis humanitas comitabantur, doctrinam ſibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conſpicua, diuinarum rerum ſtudio feruida, omnibusq́; probitatis numeris abſoluta: quæ licèt ab omni eſſet ambitione alieniſsima nihilq́; ſpecioſum in propatulo iactaret, ſuaq́; ſe virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, ſi vni ſibi pretium eſset, ſatis habere videbatur: quò tamen magis ab oſtentatione aliena erat, eò admirabilior illuſtriorq́; apud omnes euadebat. Quocumque me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiù dubitaui. Nam ſi tu cum reliquis & probis & literatis viris, quos tu ſemper vnicè liberaliterq́; fouiſti, ad menſam meam Aegyptiacam, adhibendus eras, conſentaneũ uidebatur, vt quam tu ſymbolam in talium conuiuarum ſodalitium conferres agnoſceretur, quiq́; tuus eſſet nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demùm nullam earum, quæ in te conſpicuæ ſunt, virtutum partem ab alterutrius ſocietate diſiungi. Quorſum enim doctrina, niſi qui per doctrinam mores comparantur, ita præſto ſint, ut & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipſi doctrinæ firmamento innixi ſtabilitiq́; fulciantur? Diuina verò illa pars vix apud illos vnquam illuſtris habita, niſi & mores*
C *& eruditio fidiſſimi comites acceſſiſſent, ad ruminationem enim biſulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cũ in te omnia ita nimirum eluceſcerent, vt vel regiam ipſam ſanguinis tui ſublimitatem facilè ſuperare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, ſed à toto celebrandam: quæ quidem omnia in uno apud te coniuncta eò nunc acciderunt illuſtriora, quòd hac fama impulſus Paulus III. P. M. ſpontè, te nihil tale cogitantem in ſacroſancti Senatus Collegium adſciuit, non modò, vt virtutem ornaret tuam, ſed vt tu quoque non paruo patribus eſſes ornamento: qui quidem noſtræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas ſuſceperis, vt multas ſæculi noſtri infectas labes tum authoritate, tum eruditione tua deterſeris elueriſq́;, tum exemplo vitæ laudatiſſimo optimi atque integerrimi Præſulis formam præbueris ad imitandum. Quoniam verò clientium mos eſt, vt patronis ad huiuſmodi honores euectis, eorum nomina gentilitiaq́; inſignia, corymbis, ſertis, floribus, folijsq́; honoratioribus redimita poſtibus quiſque ſuis affigant, horum ego ſecutus ambitionem, ſertum inſignibus tuis ex olea, vite, atque ficu circumducendum inſtitui: ex olea, ut tuæ ea eſſet manſuetudinis & ſerenitatis indicium: ex vite, vt & meam & literatorum omnium lætitiam indicarem: ex ficis, ut tuorum inde ſuauitas morum oſtenderetur. Sedenim quid hoc rerum ſit, ex ipſo iam Commentario apertiùs inſpicias licet.*

DE OLEA.

PAX.

PACIFICVM in primis Oleę hieroglyphicum eſſe, tam apud Poetas quàm Oratores vulgatiſſimum eſt, cuiuſmodi illud eſt Maronianum: **Aen. li. 9.**

Paciferaq́; manu ramum prætendit oliuæ.

Ideoq; imbellis à Valer. Flacco. lib. 2. dicitur.
Ad verbũ ab Eraſmo Chil. 3. centu. 7 prou. 72.

Et Ariſtophanes in Auibus, vbi Hercules legationem exponit à Deis ſe veniſſe, conciliandæ pacis gratia: atqui reſpondet Piſtotherius, ἐλαίου ἐκ ἔνεστι ἐν λήκυθῳ, *oliui in lecytho prorſus nihil.* τὸ γὰρ ἔλεος, miſericordia dicitur, quæ quia contingit ijs, quibus pax datur, olea apud Probum pacis eſt hieroglyphicum. Sedenim non à Græcorum fabulis, neque ab alienigenarum gentium commentis, ſed diuinitùs, uel ab ipſo ferè noui mundi primordio ineſſe oleæ pacificationis vim nobis demonſtratum eſt. Diluuio enim ceſſante ab Noe columba emiſſa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulùm circũlata, paulò poſt oliuæ ſurculum habens in arcam reuerſa eſt: eoque argumento lætatus Noes, ſenſit tempeſtatem diluuij jam tranquillatam, terramque ipſam pacatam, & remittente inundatione iamdudum in emerſu eſſe. Sed quid illud? Cùm ferrum, ferrique vſus bello in primis inſeruiat, & ſymbolicè pro bello ponatur, tantam ineſſe oleo vim, vt id emollit, & ad feriendi vſum ineptum, & inutile reddat: ſiquidem fabri, qui ferrum lenteſcere & emolliri volunt, candefactum id oleo intingere conſueuerunt. D

DVRITIES EMOLLITA.

Quin & mar tranquillatione vrinantis.
Plin. lib. 2.

QVare nonnulli mollitam eſſe duritiem hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, cultrum in aliquot oleæ baccas impactum facere inſtituerunt. Quod illi non ſeciore ſignificato propemodùm ſimile eſt, quòd oleę ſurculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij diſſidium compoſitum eſſe ſignificantes: propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio diſſideant, vt altera in alterius ſcrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

Odij compoſiti hieroglyphicũ.
Nulla enĩ eſt ars quæ non oleæ beneficio vtatur N. C. lib 4 c. 5. Myth.
Hadriani numus.

SVntqui oleæ ramuſculum in Mercurij manu propter agriculturæ ſtudium poni dicant, cùm ipſe mitium & fructiferarum arborum ſoſpitator habeatur, eumque honorem oliuæ potiùs, quàm alteri cuipiam arbori habitum, vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea deſumuntur, quàm ex quauis alia fructiferarum arborum. Neque tamen deſunt qui rem ad pacis ſignificatum deferant, quòd illa rerum internuncius pacem feratur conciliare, de quo multa diximus in Caducei Commentario. Operæpretium verò eſt videre veterum monumenta, in quibus Olea inſigne pacis vbique pretenditur. Nam in Hadriani numo quodam ſimulachrum habetur flexo genu, quod dexteram ipſi Hadriano ſtanti porrigit, lęua oleæ ramum humero demiſſum tenet: inſcriptio, RESTITVTORI HISPANIAE. In alio Imperatoris eiuſdem, prouincia eadem humi ſedens læuo cubito lapidum tumulo innititur, dexterà ramum oleæ habet inſcriptio, HISPANIA. quo ex argumento pacata quietaque prouincia ſubintelligitur. In eiuſdem alio, ſignum eſt cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, ſorte ſibi oblatum, unde aſpirare cœpit ad Imperium, ſortibus Virgilianis fretus, cùm ei uerſus illi obueniſſent: E

Aen. lib. 6.

Quis procul ille autem ramis inſignis oliuæ
Sacra ferens? noſco crines, incanaque menta
Regis Romani, primus qui legibus vrbem
Fundabit, Curibus paruis, & paupere terra
Miſſus in imperium magnum.

Quibus quidem ramis oliuæ inſignem Maro fingit Numam ab Anchiſe præcognitum, cui ob iuſtitiã & integritatem nemo unquam bellum intulit, ipſe vltrò pacem ſemper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis ſtudioſus fuit: expeditiones enim ſub eo graues nullæ fuerunt, bella etiam ſilentio penè tranſacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum eſt ſimulachrum cum oleæ ramo, cuius inſcriptio. FVNDATORI PACIS. Eiuſdem penè figuris in eiuſdem Seueri Parth. max. numo inſcriptio eſt, FVNDATOR PACIS. Quamuis uerò vidiſſe iuuet in Maximiani numo ſimulachrum quod oleam prætendit. cum inſcriptione, PAX AVGVSTI: illud tamen mihi magis arridet, quòd in numiſmate Philippi patris ſigillum illud eſt oliuę ramum tollens, cum inſcriptione, PAX AETERNA.

FELICITAS.

QVod verò olea adiecta caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa veterum numiſmata indicio ſunt, quę in ipſius Caducei Commentario continentur. Apud Pauſaniam legas, Pacẽ geſtare in ulnis Plutonem puerũ pectori appreſſum, eo quidem ſignificato quòd pax opulentiam alit, educatque: ubi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaq; nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

Olea in ſacris hieroglyphica.

IN Diuinis Hebraicæ vetuſtatis monumentis oleum condonationis, veniæ, ac miſericordiæ ſignum habetur. Et in Euangelica hiſtoria Aſſertor noſter condonaturus adulterij pęnam mulieri, quæ rea agebatur à Phariſæis, ex olimeto in templum perrexerat. Et apud Athenęum non abſimile, ϲωμὸν ἐλαίου. quę tamen omnia ex Hebrǫorum ſacris deprompta ſunt, quibus iubemur cruſtulum

abſque

A abſque fermento quod oleo ſit irroratum, offerre Deo. Et alibi, *Vbi anima donum affert, ſimilis erit eius oblatio, fundetq́; ſuper eam oleum, & panes abſque fermento conſperſos oleo.* Et alibi oleum eſſe pro peccato legas, & huiuſmodi pleraque, quæ omnia delictorum huiuſmodi condonationem indicant: ſiquidem, ut Adamantius ait, *omnis anima eget oleo diuinæ miſericordię, vt ſoſpitari poſſit*. Hinc Hilarius ait ſuper Matthæo, *Oleum fructum miſericordię cęleſtis eſſe, propheticus quoque ſermo profitetur*. Ergo cùm ieiunamus, oleo caput noſtrum inungemus, bonis quippe operibus caput noſtrum, i. uitę noſtræ ſenſus ornabimus: quia intelligentia omnis in capite eſt. Iam, ut Hieroſol. Heſychius interpretatur, ferè paſſim in Leuitico ſuperfuſum oleum pro eleemoſynis accipitur, vti thus, orationes, & preces interpretantur. Quòd uerò ſcriptum eſt, animam quę peccauerit, offerre donum ſimilam cùm oleo, uirũ nulla uel ingenij ſublimioris, uel doctrinæ gratia prędituṁ, ſed uita tantum hominem profeſſum, alioqui uel mercaturæ: uel agricolationi, uel piſcatui, aut militię, aut ſellularijs artibus deditum Cyrillus intelligit, qui ſimplicitatem ſuam, cuius ſimila eſt indicium, quærat Deo per oleũ diuinæ miſericordiæ commendare. Neque prætereundum quod aliquorum hiſtoriæ prodiderunt, Auguſti temporibus e taberna meritoria trans Tyberim oleum erupiſſe terra, totaque die nulla intermiſſione fluxiſſe: quod forſitan ad ortum Chriſti, & eam quæ ſubſecuta eſt mortalium, quę ſumma eius fuit miſericordia, redemptionem, & gratiam per omnem terrarum orbem longè latèque diffuſam, referri poteſt. Sunt qui defoſſi in terram cadi defluuium illud olei fuiſſe dicant, cumque apotheca, ubi uas conditum fuerat, in ripę Tiberinæ ſummo margine ſita eſſet, amphora caſu aliquo uitiata, liquorem: inde ſibi uiam aperuiſſe. Vtcunque, maximi omninò oſtenti loco habitum, eiuſque rei monumenta longa annorum ſerie poſteritati commendata. Epopæus Theſſalus, qui Coraci Sicyoniorum Regi ſucceſſit in *Epopæi religio.*
B Imperio, a Nicteo Thebanorum Rege bello impetitus, commiſſaq́; pugna graui accepto uulnere cũ uictor euaſiſſet, Palladi templum erexit, qua rogata ut ſignum aliquod oſtenderet, ex quo an id gratum deę donum fore conijcere poſſet, aiunt oleum ſponte ante templum fluxiſſe, ſimulque Epopęũ haud ita multò pòſt uulnere negligentiùs curato perijſſe. Ex Gentilium enim religione obſeruatum eſt, Deos tunc ſuę in nos miſericordię ſigna exhibuiſſe, cùm ex carcere corporis migrare iuſſi eſſent, id quod aliquot exemplis declaratum eſt. Simile fuit in Cleobe atque Bythone fratribus iuuenibus, quī pientiſſimi erga matrem Iunonis deæ ſacra petituram, iumentis alijs deficientibus, ultrò ipſi iugum ſubiere, pro quorum pietate merita a Iunone filijs dòna matercùm popoſciſſet, manè ambo inuenti ſunt animam efflaſſe. Quod uerò ad miſericordiam & ueniam imploratam attinet, quæ multis ueterum exemplis per oleum ſignificata fuerint, interpretari libet Aelij Lamprydij locum in Heliogabali uita: Sybaritas eo anno perijſſe, quo miſſum ex oleo & garo commenti ſunt: quòd ſi quis ad cibi genus id, & ganeæ delicias referat, ſubfrigida admodum cauſa uideatur: ſin ad oraculum, cuius mentionem ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Aegyptiacum aliquid, hoc eſt, eruditius oleat. Tũc quidem Sybaritas perituros oraculum nunciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiam, quàm dijs habitus eſſet: forteque euenit ut ſeruus heri ſęuitiam ſubfugitans, ad aras deorum confugiens, nihil profecerit: ut uerò ad patris herilis monumentum ſe recepit, ueniam implorarit, atque ita oleum garo, piſculento quippe ac perinde profano, ut in piſcibus habetur, pulmentario commixtum: condonatum quippè crimen profanę rei gratia, poſthabita diuina.

E L E E M O S Y N A.

C PLuribus uerò locis olea in Diuinis literis uirum probum indicat, qui miſericordiæ pręcipuè fructibus abundet, de quo habetur in Pſal. *Oliua fructifera eſt in domo Domini*. Contrà oleaſter minimæ frugis hominem, uel idolatram oſtendit. Paulus. *Si autem tu ex naturali exciſus ex oleaſtro.* Tum lucernas in tabernaculo teſtimonij a ueſpere uſque mane illuceſcere iubet Dominus, hoc eſt, iuge eſſe commiſerationis opus. Nam Salomon, *Oleum*, ait, *de capite tuo non deficiat*. Coram Domino autem illa accēdi debet, quia in abſcondito fieri debet eleemoſyna, & uni Deo tantùm innoteſcere, ut ignara ſiniſtra ſit quid fecerit dextera. Quòd mundiſſimum eſſe uult candelabrum, oſtendit opus hoc tam pium a colluuie oſtentationis & hypocriſeos abſterſum eſſe debere. Aliter lucerna ſuper candelabro mundiſſimo poſita ſemper in conſpectu Domini, candelabrum Euangelica eſt doctrina, in qua Chriſtus uirtutes, lucernę inſtar, ſplendere pręcipit, abſurdum eſſe dicens ſub modio eam occultari: oleum uerò quod his lucernis infunditur, ipſa eſt eleemoſyna· unde ieiunium, uirginitas, oratio, iuſtitia, & alia uitæ noſtrę lumina irrigantur, & ut perpetua inextinguibilique flamma uigeant cuſtodiuntur.

S V P P L I C A T I O.

IAm uerò notum eſt illud, imbellem oliuam a Valerio Flacco quinto Argonauticõn appellatum, de qua Statius non alia de cauſa dixit,

Ramumq́; precantis oliuæ. atque alibi: *Vittatę laurus & ſupplicis arbor oliuæ.*

Ramus enim oleę laurive lana circumuolutus, manibus legatorum ſupplicātium geſtari ſolitus erat: quo de more Probus Aemilius in Pauſania. *Id poſtquam Lacedæmonij reſciuerunt, legatos ad eos cum lana miſerunt.* Maro quoque morem hunc tangit: *Olea ramus cur a legatis geſtabatur. Aene. li. 8.*

Optime

Optime Graiugenum cui me fortuna precari,
Et uitta comptos voluit prætendere ramos. D

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam inſtitutum putat: nam qui precantur, & ſupplicant, ſuam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò uelamentum id accipi ſolitum, quòd Oues alieno ſemper auxilio egeant. Huic ſacra illa ἱκετηρια, de quibus in Theſeo Plutarchus. nã Theſeus oleæ ramum ſertis coronatum uouit Apollini, ſi Minotauro interfecto incolumis rediiſſet. Hinc ὀσχοφορία, πυανεψία, κυανεψία.

MANSVETVDO.

Nam motũ aut percuſſum non ſtrepit, latè diffunditur, non ſufflatur cũ igni, ſerò ſucceſſit, emollit plurimũ ac lenit, corpus tepefacit, & contra algores munit.

QVantum autem pertinet ad manſuetudinem, ſunt qui illius ergò Deorum ſimulachra fabricari ex olea contendant, quaſi benignitatem illam, qua ſuperi ſunt prçcipuè prædití, ita ad unguem referre uideantur. Hinc apud Herodotum Terpſichore, orta in Epidauriis ſterilitate, conſultum ab iis oraculum reſpondit, Damiæ & Auxeſiæ ſimulachra ex olea erigenda. Non immeritò itaque ſacra oleæ ſtirps apud Mileſios tunc ſponte ſua conflagraſſe dicitur, cum illi inter ſe omne crudelitatis & immanſuetudinis genus truculenter exercuiſſent. Aiunt uerò oleo contra furorem tantam ineſſe uim, ut effuſum in perturbatos uæſanientis maris fluctus, tempeſtatem efficaciſſimè tranquillet. Hinc Ioannes Sinæ monachus: *Velut vter oleo repletus fluctuum rabiem in ſerenitatis tranquillitatem commutabat.*

AETERNITAS.

Deorum ſimulachra fiunt ex Olea.

Geor. lib. 2.

ALii, qui ligni naturam & ſoliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea ſiquidem materies æterna eſt, quam neque tempeſtas, neque caries, neque uetuſtas labefactat. Eadem non in muro tantùm obſtruſa, ſed & in ſubſtructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatave, ſempiterno propemodum officio perſeuerat incorrupta. Cumque Maro dicat ſolũ ignem inimiciſſimum oleæ, quo ſi comprehenſa ſemel fuerit, non a ſtirpe ualere, non cæſam reuerti poſſe, atque *ima ſimilem reuireſcere terra*, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tẽpore quo urbs Medorum incendio conflagrauit, ea ſimul arſit olea, quæ de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: ſed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum menſuram excreuiſſe: author Pauſanias, a quo nonnihil diuerſus abiit Herodotus, Vrania. Atque hoc illud eſt, quod libro de Legibus ait Tullius: *Niſi fortè Athenę tuæ ſempiternam in arce oleam tenere potuerunt.* E

GYMNASIVM.

COrporis autem exercitationes, & gymnaſii labores, per oleum ſignificari paſſim inuenies, quamquam non ſum neſcius Anacharſin Scytham oleum concitandę inſanię pharmacum appellaſſe, quòd Athletę eo peruncti magis ac magis inſanirent: putabat enim, aut putare ſe fingebat, eam oleo ineſſe uim, ut eo qui delibutus eſſet, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc ut Philoſophus Anacharſis, qui tecto gauderet & umbra, quique olei uſum apud Scythas ſuos nullum eſſe uiderat. Contra uerò Epaminondas permoleſtè tuliſſe fertur multum olei ſe intra corpus recepiſſe, cùm eius coquus impenſarum redderet rationẽ: *Maluiſſem enim, inquit, id extrà conſumpſiſſe*, nẽpe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium ſignificatum, ubi libro Carminum primo, Sybarim dicit amore perditum deliqueſcere: quęrit enim cur is oliuum ſanguine uiperino cautiùs uitet. Et Artis Catulli galliambico ait: F

Meminit Pli. lib. 15. ca. 4.

Epaminondæ iocus perelegãs.

Vt Ariſtophanis & Cleanthis.

Nimirum Cicer. li. 1. de Oratore.

Ego gymnaſi fui flos, ego eram decus olei.

Neque quidem ad corpus tantùm, uerùm ad mentis etiam labores & exercitationes propter uigilias & lucubrationes refertur. unde dictum de ſtudioſiſſimis nonnullis, plus olei quàm uini eos inſumpſiſſe. Et ad alicuius ueteris & prçclari uiri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere uoluerint.

NITORES.

Epicharmi dictum.

Sed et olea coronis Romæ turma equitum, Idib. Iulii, & minoribus triumphis ouantes utebantur. Pli. lib. 15. cap. 4.

Athenis quoque. ibidem.

QVos uerò ληκύθους uel Marci noſtri, uel alterius cuiuſpiam celebrari uidemus, inde nitores quoſdam, & inſperſa lucubrationibus fulgura quædam intelligenda, quę ſplendidiorem orationem reddant. Id a balinearum uſu ſunt qui depromptum putent, quòd lecythi uſus eo potiſſimùm loco inſeruiat, in quo oleum ad huiuſmodi nitores & elegantias comparatum, infuſum ſit. Qui uerò ad lucubrationes & uigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, & ad excogitandum propter ſilentium aptiſſimas. Epicharmi enim dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γὰρ βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN uerò ea de cauſa uictoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderunt, quòd ex ea ueteres trophæa conſtituere conſuerint, an quia uictoribus ex oleaſtro corona plurimùm para-

A pararetur, in ambiguo eſt: eſt dubio procul enim Olympionicæ oleaſtro coronabantur,ut Ariſtoteles,oleæ ſpecie, quæ quidem ea de cauſa φιλοςέφανος appellatur: folia enim coronis huiuſmodi dedicata, contrario quodam modo habent cum reliquis folijs: alia ſiquidem quod albicat interius claudunt uirori forinſecus patefacto: hæc uerò intra ſe quod uirile eſt inſinuant,quod candidum habent foras ſpectandum exponunt. Aiunt verò Herculem Pæoneum,Epimedem: Iaſiumq; & Idam fratres ex Ida Cretenſi in Elidem delatos,ibique Herculem, qui nato maximus erat, reliquis certamen fratribus propoſuiſſe, victoremque oleaſtro coronaſſe, quam plantam ipſe ex Hyperboreis regionibus in Græciam detuliſſet: cuius rei meminit Pauſanias,Olypia. Et apud Pindarum eum legas ex oleaſtro lucum ſeuiſſe,quem uictoribus dedicarit. Nam & Ariſtander & Alexandri Magni uates oleum uictoriæ, ſed laborioſæ, ſignum eſſe interpretatus eſt. Cum enim Rex ad Oxum flumen applicuiſſet in Sogdianos mouens, caſtris poſitis non procul ab eius tabernaculo gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxere. Conſultis uatibus,Ariſtander reſpondit,olei fontem,laborem quidem, ſed & uictoriam promittere: unguntur enim athletæ, & olea uictores coronantur. Vnde in antiquorum memorijs nonnunquam legas legatum oleum, ut Reate, T.Fundilius Gemilius VI. Auguſtalis H.S.xx.dedit,ut ex reddito eius ſummæ,die natali ſuo IIII.Kal.Feb.præſentes ueſcerentur,& ob dedicationem ſtatuæ decurionibus & ſeuiris, & iuuenibus ſportulas, & populo epulum, & oleum eadem die dedit:oleum nimirum ad gymnica certamina quæ funeralibus celebrari conſuerunt. Neque uerò prætereundum Panathenaicis, quæ in Palladis gratiam celebrabantur, olei uas plenum victoribus dari ſolitum, quòd oliuum inuenerit Minerua: quamuis non deſint, qui oleam inuentam a
B Mercurio tradant, non a Pallade. Sed enim cur oleæ ramus in Mercurij manu poneretur,ſuperiùs expoſuimus. Sanè quidem non ignoramus miniſtros triumphantium oleagineis coronis uti ſolitos in honorem Mineruæ,quę belli dea putabatur,& hinc illi Bellonæ nomen. Vnde illud apud Maronem, *Præſes Tritonia belli*. Xerxem tamen fefellit in ſomnium,quo ſibi uiſus eſt coroná oleagineam geſtare, ex arbore,cuius rami terra tota occuparetur, id quod eum maximè impulit, ut tanto belli apparatu in Græciam traijceret,ubi poſtmodum magna uictus clade,turpiſſimam fugam arripuit. *Aen.lib.11* *Xerxis ſomnium.*

PINGVEDO.

Sacræ noſtrorum literæ ubertatem interdum per hieroglyphicum oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiuſdam ubertatis ſignum eſſe ex eo perſpicias quòd libro Iudicum cùm a ſterilibus arboribus olea ad imperium accerſeretur, reſpondit ea, nolle ſe pinguedinem ſuam derelinquere,quæ uſui & dijs & hominibus haberetur. Apud Horatium,lecta de pinguiſſimis oliua ramis arborum habetur. *Iudicum cap.9.* *Hor. lib.3. Carm.Ode 11.*

HILARITAS.

Et pro hilaritate oleum poni in ijſdem Diuinis literis inuenias: vt Pſal. XCII. *Senectus mea in oleo pingui*: ubi interpretes per oleum hilaritatem exponunt,citantque ex paulo pòſt ſequenti Pſalmo locum, *vt exilaret faciem in oleo*. In ijſdem Diuinis literis inuenitur cibus panis non fermentati,collyridomq; oleo conſperſarum, & obunctorum oleo laganorum, per quæ, ut Hieroſolymitanus Hæſychius interpretatur, Apoſtolorum doctrina, legis eloquium & myſtica Prophetarum uerba in-
C telliguntur. Obuncti Prophetæ, quia res non ita liquidò,neque tam opulenter explicuere. Conſperſę collyrides, quia paſſim doctrina Chriſti,legis utitur teſtimonijs: de Chriſto enim Moyſes locutus eſt. Panes uerò nulli non adijciuntur obſonio, pleniſſimeque hominem paſcunt. magiſque omninò nutriunt ueluti Apoſtolorum traditiones, quæ eædem & Chriſti,documenta ſunt, in omni uitæ tenore coloreque uſui ueniunt,& opulentiſſimè ſufficiunt. *Myſticus olei ſenſus. Pſal.93.*

SPES.

Eſt & ſpei ſimulachrum olea, propter continuam uiriditatem: nam noſtro etiam tempore Virorem multi pro Spe ponunt. Hinc ſimiles nos eſſe oleę Baſilius cuperet, quòd grauidi refertique fructibus,nunquam ſpe denudaremur,& qui a miſerationis etiam indiciū eam eſſe oſtēdimus, omni, ut idem inquit,tempore miſericordiæ munus exercentes, fœcunditatis ac ubertatis eius, quæ ſemper uberrima eſt,æmuli euademus. Quòd verò proditum eſt Iouem olea coronari ſolitum, id ea de cauſa factum Phurnutus putat,quòd in ea uiriditatis perennitatem & pinguedinem animaduerterunt: itaque Deum omnium bonorum authorem,fœcundiſſima utiliſſimaque omnium arborem inſigniri placuit. Alij dicunt propter glaucedinem, quę ſit cœlo propemodùm ſimilis: nam & id ad hiſtoriam adducunt,ut a Pallade,quæ Glaucopis dicitur,producta credatur,de qua quidem fabellā ex Marco Varrone recitare nō pigeat. Enata forte in Athenarū arce oliua arbore, ſed & aquarum ſcaturigine mox emanante,Cecropem per id temporis Regem,animo ad hæc prodigia obnoxio, ſane quā territū, & ne futurarum fortè calamitatum hæc portenta forent prænuncia, ſciſcitatū Apollinis oraculum miſſos certos homines,qui & oſtenti cauſam perquirerent, & auerruncandæ deorū irę, ſi quid minitarentur oſtento, rationem diſcerent. Legatis verò poſt ſciſcitationem reſpondiſſe Pythiam, iuſſiſſeque interim *Hinc genua uirēt apud Hor. pre iuuene adhuc ſpei pleno.*

terim

terim illis bono eſſent animo, neque enim oſtentum id hominum malo aliquo factum, ſed deorum duorum contentione certantium inter ſe, uter eorum Athenis imponendi nominis author eſſe debeat: per oleam enim Mineruam, per vndam Neptunum ſignificari, & quæ ſequuntur ad hoc pleraq; alia, quæ de induſtria miſſa facio. Porrò de deorum concilio, ut apud Ouidium eſt, plerique omnes tradidere, decreuiſſe eos, ut is imponendi nominis author eſſet, qui rem humano generi utiliorem protuliſſet. Oliua quidem quantas habeat vtilitates nemo non nouit. Vnde verò quanto ſit mortalibus vſui, loco ſuo declaratum à nobis eſt. Sed enim oleam ideò prælatam aiunt, pronunciatumque pro Pallade, quia arbor ea pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiam & ubertatem ſecum afferre, parentes noſtri forſitan experimento cognouere. Nos Italia uniuerſa per tot annos aſſiduo continentique bello afflicta, uix eius felicitatis famam, ut diceret Homerus audiuimus. D

Ouid. li 6. Metam.

FRVGALITAS.

QVamuis autem tanta ſit læta pinguedine, eſt tamen & frugalitatis indicium oliua, de qua ſæpe legas, eiuſmodi baccas apud ueteres parſimoniæ cauſa appoſitas, & à Platone lauto etiam conuiu, delicijs contemptis eſitatas. Eundemq; conſtat in conuiuio quodam oleis veſcentem, irriſum à Diogene, qui dixerit, *Si ſic prandiſſes, non ita cœnares*: qui ſcilicet ſentiret, non eſſe id frugalitatis, ſed ſtomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruam, quæ innupta, quæ virgo perhibetur, meritò ea ſibi oleam aſciſcit, cùm puritate pudicitiaque non minùs olea q̃ Minerua delectetur. Græci enim, vt Rutilius Tauras ait iubent oliuam, cùm plantatur & legitur, à mundis pueris atque virginibus operandum, credo, inquit, recordati, arbori huic eſſe præſidem caſtitatem. Florentinus quoque lib. *De re ruſtica*, adeò puram eſſe oleam tradit, ut collectores etiam non niſi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurant ſe non aliunde quàm ab vxore ſua venire: ita fieri ut anno inſequenti uberiorem prouentum exhibeant. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Ciliciæ eſt ciuitas, oleas eſſe fœcundiſſimas, quoniam a caſtis tantummodò pueris colantur. Sed neque illud diſſimulandum, tametſi ridiculum, quod apud authores Græcos, qui nihil non auſi ſunt mandare literis, inuenias, amuletum præſentaneum ad capitis dolorem eſſe, ſi oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ ſcilicet, inſcribatur, ipſumque folium filo religetur ad caput in coronæ modum. E

D. Laer. in Diogene Cynico.

Mineruæ cur detur olea.

DE VITE.

OFfert verò ſe poſt oleam Vitis, neque minoris ipſa vtilitatis, ut non immeritò multis & his inſignibus atque pręclaris ſit hieroglyphicis decorata.

LAETITIA.

QVorum illud præcipuum, & omnium præconio celebratum, ut per eam lętitia intelligatur, id nō Aegyptij tantùm, verum & Philoſophi & Poetę Latini Græcique omnes eodem admiſere conſenſu. Sed vt plurima ſuper hoc à Platone & ab Homero dicta diſſimulem, nonne Diuinæ etiam literæ ſententiam hanc eaſdem plerisque locis proſequuntur? cuiuſmodi illud eſt, quod requiſita vitis ad aliarum arborum imperium reſpondit, non poſſe ſe deſerere vinum ſuum, quo Deus atque homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontem, Sympoſio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lętitiamque non aliter excitare, quàm oleum inſperſum igni flammam adauget. Et coniectores, vel modici vini hauſtu in ſomnijs attentari viſo, læti alicuius euenti ſignum arbitrantur. Apud Philoſtratum vinitor ſub vite conſidendum Phœnici ſuadet, quòd ex ea aſpirare ſoleat lętitia. Epigrammatarius Poeta quidam non inelegans nec infacetus, acerbè in eum inuehitur qui racemum immaturum aſpernatus humi abiecerat, & inſuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidem indignatus, propterea quòd primo eo guſtu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in pręciſo racemo ſuccreſcentem lętitiam extinxerit. Ita enim dicit: F

Iudic. c. 9
Arte. li. 1 cap. 6.
Vinum lætificat cor hominis, Dauid.

Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα βάκχου
Ἀνήρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξεταμών,
Χείλεα δὲ στυφθεὶς ἀπορρίψ βάλεν ὡς ἀνόδιτευς
εἰν ποσὶν ὄλλυσ' ἡμιδαὲς σκύβαλον,
εἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ,
ὅττι μιν αὐξομένην ἀμπαύσεν εὐφροσυνάων.
Τοῦδε γὰρ ἄν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
ἤλυθεν, ἢ γοεροῦ κήδεος ἔσχε λύσιν.

cuius hęc propemodùm eſt ſententia:

Quæ feritas? quiſquis dona immatura Lyæi
Ante diem è vitis palmite ſuſtulerat,
Labraq; perſtrictus vecors abiecit, vt eſſet
In pedibus trita vile putamen humo,

Huic

A

Huic pater inſtauret Lenæus digna Lycurgo,
Quando ita naſcentem ſuſtulit Euphroſynem.
Namque aliquis uino hoc hylaris cantaſſet, amaſſet,
Aut poterat curas dememiniſſe graues.

Nos uerò adoleſcentes iocati contrà: ita reſpondimus:

Κεῖνος ἀρισῶσας ϰ' οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν.
Ὅς βάλε τὸ σκύβαλον ἠμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματα τ' ἐξέταμεν ϰ' ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
Ὅς τὴν αὐξομέναν ἔσβεσεν ἀφροσύναν.
Τοῦ δ' τὶς οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα,
Ἤλυθ' ἂν ἤγ' αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέπον.

quorum ſenſum ita Latinè reddemus:

Macte animis quiſquis uinum hoc immite peroſus,
Alliſit putri vile putamen humo,
Ramoſque & plantam totam ab radice recidit.
Atque ita gliſcentem ſuſtulit Aphroſynen.
Namque aliquis poto ac uino grauis iſſet ad arma,
Aut decoris poterat dememiniſſe ſui.

Sed ut lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: *Exaltatio animæ & cordis, uinum moderatè ſumptum*: ad iucunditatem enim creatum eſt, non ad ebrietatem, quæ te uita defraudet.

B

ACERBITAS.

AT non in omni uua ſuauitas, neque quidem in ulla, niſi maturuerit, niſi aeris clementia locique & ſitus opportunitate adiuta fuerit. Nam uuæ pleræque neque tempore, neque loco ſuo decerptæ, amaritudinem potiùs quàm ſuauitatem ullam præ ſe ferunt: quare ſuum eſt omphacio ſignificatum, ut ſcilicet inſuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturam uuam indicetur. Hinc illud in ſacris literis: *Patres noſtri comederunt uuã acerbam, & dentes noſtri obſtupuerunt.* quam ſententiam diuinitùs Cicero mihi uidetur explicuiſſe, ubi ad Brutum ſcribit: *Nec uerò me fugit quàm ſit acerbũ parentum ſcelera filiorum pœnis lui.* Sed hoc præclarè legibus comparatum eſt, ut charitas liberorum amiciores parentes Reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos ſubſequuntur quæ omnia in parentis ſcelus aggeruntur.

Ierem. 31. Ezech. 18

HILARITAS.

EAdem ratione qua lætitiam ſignificat uitis, publicam etiam hilaritatem oſtendere uidetur: quare apud Maronem Troiani longa nauigatione & ſæuiſſima mox tempeſtate fatigati, Dei Bacchi lætitia exhilarantur, atque alio etiam loco, adeſſe eiſdem lætitiæ datorem Bacchum uotis precari uidemus. Tum apud Horatium, ſi qua celebratur hilaritas, uel ipſa pauimenta uino natant. Triſti uerò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui ſimile id quod apud Ciceronẽ III. Tuſcul. habetur: *Huic calix mulſi impingendus eſt, ut plorare deſinat.* Quin & ipſa Muſica, quæ tota ad hilaritatem comparata eſt, non alio magis ſtimulo concitatur quàm ſuauis uini guſtu. Hinc

C apud Ouium legas:

---Necnon & carmina vino
Ingenium faciente canunt.

quod ex Tibulli ſynepeia dictum. Ille enim cùm Oſirim vitiſatorem laudaret, ita de uino cecinit:

Ille liquor docuit uoces inflectere cantu,
Mouit & ad certos neſcia membra modos.

Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno. Aen. lib. 1. Lib. 1. Carminum, Ode 37. Stimulus Muſicæ. Erat & feſta uinalia. Pli. lib. 18. cap. 29.

Hinc Aeſchylus quaſi nimium oblaſciuiens, dictus eſt tragœdias ſuas potando ſcriptitaſſe, de quo Plutarchus in Sympoſiacis. Contrà reprehenſus eſt Gorgias, qui tragœdiam ſuam Marti dedicauit, cum Baccho potiùs tribuenda fuerit: nam ea de cauſa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, *nullam quippe adeſſe hilaritatem ei qui aquam bibat.* Quam ſententiam ſibi deſumpſit Horatius eo Epiſtolarum loco, ubi feſtiuè admodùm bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Epiſt. 19.

Priſco ſi credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neque uiuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

Mox & illa per iocum acriter demorſa.

Ibidem.

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiliit dicenda, forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeueris.

Agnouit & hoc Anacharſis Scytha, quamuis ſuper uino ſeuere nimis iudicaret: quippe qui cùm in conuiuio quodam uibriſatores quoſdam cantilenam admodùm uariam criſpata uoce cum ſibillo ſimul emodulantes auſcultaret, interrogatus an in Scythia tales eſſent modulatores, reſpondit illico,

Anacharſis ſuper uino iudicium.

Neque quidem uitis: utpote qui innuere uellet, non aliam eſſe cauſam emodulationis eiuſmodi, quàm epotum uinum, atque hinc dicterium, *Nemo cantat ſobrius*. De his queritur Dauides Pſal. LXVIII. *Vinipotores contra ſe canere*. Anacharſis dictum ab Ariſtotele commemoratur eo loco ἀναλυτικῶν, ubi argumentorum quędam genera a cauſa deſumit ſolere oſtendit. Idem Anacharſis tres in vnaquaque vite racemos inueniri dictitabat, qui diuerſa inter ſe ui pollerent: primum enim uoluptatem afferre, ebrietatem alterum, tertium moleſtiam. Sed utcumque Scytharum ſuorum ſobrietatem prætendat Anacharſis, Cleomenem tamen Spartanorum Regem apud Scythas, ut alibi diximus, uino uerſum in inſaniam accepimus, quòd ſcilicet cum eis meri potationibus contendere uoluiſſet. Meritò autem Plato, ubi ſecundo de Legum ferendarum ratione diſſerit, optimum futurum exiſtimat, ſi Carthaginenſium more miles in caſtris nunquam uinum guſtet, ſed toto expeditionis tempore aquam biberit. *Seruis ne uinum unquam concedatur. Magiſtratus, quandiu munere funguntur, abſtemij ſint. Preſides & iudices, eo tempore quo negotia cauſarum tractantur, uinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus conſilio adhibentur, remque publicam adminiſtrant, aquam omninò bibant*, quam ſententiam Philoſophus ille ſummus ex XXXI. Prouerbiorum Salomonis capite ſibi deſumpſit. Sanè Romanorum in hoc quoque prudentiam, qui ſobrietatem in imbecillo fœminarum genere accuratiſſimè cuſtodirent, multi commendauere. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim uſque adeò vino abſtinere ciuitatis eius inſtituta iuſſas, ut matronam ob reſignatos cellæ uinariæ loculos ſui inedia necarint. Sub romulo uerò quæ uinum attigerat, impunè a Mecenio marito trucidata ſit: idcirco & oſcula propinquis offerre neceſſitas erat, ut ſpiritu indicaretur, exploratumque inde eſſet, an temetum olerent. D

D. Laertius in eius vita.

Sententia Platonis ſuper uini abſtinentia.

Val. Max. lib. I ca. de Inſtit. antiquis.

Val. Max. lib. 2. ibid.

L I B E R T A S.

QVod verò & libertatis indicium ſit uitis, ipſa Bacchi nuncupatio, quæ apud Græcos Lyæus eſt, apud Latinos Liber, argumento eſſe poteſt. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adoleſcentium ingenijs conuiuia nonnunquam indulta, quò illi ad pocula ſe benigniùs inuitarent, eoque tormento coacti, ab intimis ſe præcordijs expectorarent, utpote qui nihil tunc ſimularent, ſed cupidates omnes ſuas, ſtudiaque omnia propalarent. Vnde ſapienter Horatius: E

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

& quæ ſequuntur. Idem ibidem.

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionyſius cognomento Ψίλας dicitur idiomate Dorico, quod pennatum ſignificat: uinum ſiquidem mentem, non ſecus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc uolitare facit perquàm agiliter: cuius rei meminit Pauſanias tertio. Facit ad hanc libertatis ſignificationem quod ab Heliogabalo profectum eſt, ut vindemiarum feſtiuo liceret unicuique multa in dominos iocoſa atque ſcurrilia, petulantiſſima quadam licentia ipſis etiam audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano uigere paſſim uidi, cum eo fortè tempore ad uiſendam eius honoratiſſimę ciuitatis Academiam illò me contuliſſem. Et quoniam uinum in lætitię libertatiſque ſignificatum abijt, libet ex Moſeos hiſtoria quod ad rem facit exemplum recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem cuſtodiebatur loco, quo & Ioſippus ob cuſtoditam innocentiam, ut nocentiſſimus detinebatur, per quietem exiſtimaſſet ſe triplicem uidere palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempeſtiuè maturuiſſent, eſſentque a ſe refecti & expreſſi, ſubito Regi muſtum propinaſſet: ex quo Ioſippus bono eum eſſe animo iuſſit, futurum ſanè ut triduo liberatus eo ſitu, quo intabeſcebat, in priſtinam dignitatem reſtitueretur: atque ita uti a Ioſippo prædictum fuerat, tertio poſt die liberatus, & honori ſuo redditus, coniectorem haudquaquam uana nunciaſſe comperijt. F

Et apud Eleutheras urbem Bæotiæ, Eleutherius, id eſt, liber dictus.

Epiſtola 5. ad Torquatum.

Dionyſius cur Ψίλας dictus.

F E L I C I T A S.

EIus enim ſcientiæ periti ſcribunt, vbi ſignificata uitis examinant, uuam in ſomnijs uiſam, etiam extra tempus, felicis eſſe preſagij. Cuiuſmodi etiam uitis fuit, quæ uiſa eſt Aſtyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ ſuæ genitalibus oboriri, uniuerſamque Aſiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeò felici poſtmodùm comprobatum eſt: terrarum enim latitudinē id ſignificabat, quæ Cyri eſſet imperio ſubiuganda. Rheę ſiquidem uitis ſacra eſt, & eiuſmodi deę de uite fieri ſimulachrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc atteſtatum oſtentum, ad alterum, quo priùs imaginatus fuerat Aſtyages idem uidere ſe micturientem filiam, quę Regiam urbem cum uniuerſa Aſia inundaret. Et quamuis Rex quid utrunque ſibi uellet a Magis edoctus, contra filiam & infantem natum multa eſſet machinatus, fatalem tamen neceſſitatem euincere non potuit. Euerſo enim Medorum regno, Perſicoque conſtituto, Cyrus mirum in modum creuit.

Aſclepiades tantum tribuit vino, ut eius utilitatem æquari vix deorum potentia diceret, Plin. li. 23. cap. I.

L A B O R.

NEque tamen ita felix tranquillumque eſt hieroglyphicum uitis, ut non laboris plurimi ſit etiam argumentum: ſiquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vſque adeò imbecilla eſt, ut niſi

Sophocles in Electra, citra laborem nihil bene eſt.

Vitis imbecillitas.

A vt niſi humana diligentia excolatur, pergulis ſuſtentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis ſingulis præcidatur, multo denique labore cuſtodiatur, breui admodùm tempore vel pereat, vel in labruſcam degeneret. Quare non imperitè dixit Heſiodus, ſiue is Apollonius fuit, qui ſcutum Herculis doctiſſimis carminibus celebrauit:

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος.

Vt & lætitiam & laborem ſimul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neque ſum neſcius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atque mœſtitiam referri poſſe: ſiquidem compertum eſt eos, qui meraco plurimùm utuntur, melancholicos fieri, atque inde triſtiori eſſe corde: tum obliuioſos, ut Florentinus in re ruſtica ait, in primis fieri, ut ea taceam, quæ per ebrietatis furorem infanda pleraque perpetrantur: quorum omnium memor Maro noſter, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit; *Geor. lib. 2.*

Bacchus & ad culpam cauſas dedit ille furentes
Centauros letho domuit, Rhetumq; Pholumque,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incommodi, quòd linguam vinum prepedire ſolet, eaque de cauſa Mercurio, non vino, ſed lacte ſupplicabantur, ad ipſam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam, idque Romæ vico etiam Sobrio nuncupato fieri ſolitum.

TITILLATIO.

B ET quod aiunt ſine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriam, Lampſacum ea de cauſa ſalaci Deo ſacram olim dictitatam, quòd optima generoſiſſimaque vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuiſſe antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demoſthenem, qui rei iſtiuſmodi cauſam memoriæ prodiderit. Cum itaque vinum præcipuum ſit nequitiæ fomentum, meritò ſignum Virginis vitem auerſatur: cauendum enim, ut Orpheus monet, ne Luna ſignum Virginis præcurrente vitem feramus: eam enim Virgo odio proſequitur. Atque ne ullus unquam ſit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebrijs colonis fuerit interfectus. *Terent. in eunucho. Νεκρὸν ἄχει δ' ἡ μὴ Ἀφροδίτη Διονύσου δίχα τρέφε. Mortua res Venus, ſine Baccho & Cerere. In Græcorum Collectaneis.*

SANGVIS.

FVit & ſanguinis ſignum oblatum in ſacris vinum, atque eo nonnumquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem, *Priapum. Nox & amor vinumque nihil moderabile ſuadet. Illa pudore vacat, Liber amorq; metu.*

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigreſcere ſacros,
Fuſaq; in obſcœnum ſe vertere vina cruorem,

non tantùm oſtenti loco poſitum, ſed antiquum uidetur ſignificatum attigiſſe, quòd & pro uino ſanguis, & pro ſanguine vinum acciperetur. Nam à Moſe ſecundo Deuteronomij cantico: *Et ſanguinem vuæ biberet meraciſſimum*, & à Pſalmographo dictum, *Sanguinem vuæ biberunt*. Sanè quidem Aegyptij ſacerdotes vino pertinaciſſimè abſtinebant, & antiquiſſimi eorum reges: nam & illi tunc non niſi ſacerdotes erãt, ut tradit Hecatæus. In Deorum tamen cæremonijs vino vtebantur, eoque libabant, ut C idem author ſcribit, non gratam ſiquidem rem cœleſtibus oblaturi, ſed eorum ſanguinem, qui contra Deos pugnaſſent propinaturi, indeque ſibi numina conciliari arbitrabantur: perſuaſum enim habebant Aegyptij, vitem ex fuſo in terram gigantum ſanguine pullulaſſe, vnde & amentia, & furor ineſſet vino. Quamquam poſteriores Reges, Pſammetico in primis authore, uinum, ſed certa menſura, menſis adhibuere. Ponit verò & Heſiodus menſuram qua ſit ad ſalubritatem bibendum. *Ouidius. Aen. li. 4.*

Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Tres miſcebis aquæ partes, ſit quarta Lyæi.

Et venuſtum admodùm eſt Epigramma Meleagri, quo à Meraco ſalubriter exterreremur. *Ariſtop. in equitibus. Tres partes aquæ duas vini. Pollux lib. 10. cap. 21. quatuor aquæ, duas vini partes adhibet.*

αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
Νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Ardentem ex utero Semeles lauere Lyæum
Naiades, extincto fulminis igne ſacri.
Cum Nymphis itaque eſt tractabilis, at ſine Nymphis
Candenti rurſum fulmine corripitur.

Hæc autem miſcendi meri admonitio, adducit in memoriam mihi locum in Diuinis literis, quem nefas eſt præterire: *Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto*. Calix Domini mixto plenus, idem eſt vt ſentit Eucherius, ac ſi diceretur, miſericordia & iudicium. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de miſericordia in iudicium diuina ſeueritate tranſitur. Fæx autem non exinanitur, quia adhuc ultimum iudicij reſeruatur: ea ſiquidem erit vindemia, quæ ipſis in Diuinis literis hieroglyphicè ponitur, ſignificatque rerum finem, quam Theologi, ſeculi conſummationem vocant aliquando depopulationem, *Pſal. 74. Vindemia hieroglyphica.*

ut Pſalmo, *Vindemiant eam omnes qui tranſgrediuntur uiã*. Pro fine verò rerũ Ioel: *Mittite falces, & vindemiate uineam terræ, quia maturæ ſunt vuæ eius.* Et ne hoc imprudentibus excidat, uindemiæ ipſius inſtrumentum torcular, nomen in ſacris literis hieroglyphicum, per quod ſcilicet tum alia quædam, tum precipuè tempora ærumnoſa, preſſuræ vexationeſque ſignificantur: quam in ſententiam totus fere, Pſalmus euagatur, cuius inſcriptio eſt, *In finem pro torcularibus.* D

F E R A Ç I T A S.

NOn ineptè uerò quiſpiam feracitatem hieroglyphicè ſignificaturus, uitem cum racemis pinxerit, inter enim fœcundiores plantas principatum obtinere uitem nemini dubium, ſi arbuſculæ uniuſcuiuſque ratione habita, uini copiam expenderimus. Addam etiam, eam alicubi eſſe racemorum magnitudinem, ut racemi ſinguli ſingulos expleant currus, cuiuſmodi fertilitas eſt Eucarpię minoris Phrygiæ urbe. Quinetiam currummedium ibi diffractum defeciſſe unici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium eſſe dicit, quod teſte careat: utcumque tamen, hęc & alia ſuper huiuſmodi urbe a Stephano memorantur in ijs, quæ deflorauit Hermolaus Byzantius.

Eucarpię fertilitas.

Ioan. c. 15.

PIORVM CONVENTVS.

Vitis myſticus ſenſus.

SEd ut de uite ſimpliciter ſermo ſit, debere nos, ait Baſilius, rationem eius contemplari, qua Dominus ſeſe uitem, & Patrem agricolam eſſe, uinitoremque dixit, noſque ſingulos in piorum conuentu per fidem ſatos, Palmites appellauit: hinc nos ad uberrimi fructus feracitatem inuitat, ne ut inutiles atque ſuperflui ludibrio ſimus, & a fœcundorum palmitum conſortio reciſi amputatique igni deſtinemur. E Aſſertor verò noſter nuſquam ceſſat animas noſtras uitibus comparare. Vinea namque facta eſt dilectio, dicit, in cornu, in loco pingui. & uineam ſeui, ſeptumque circumpoſui. Animas humanas planè uineas dicit, quas circundedit ſepto tum ea ſecuritate atque tutela, quæ reſultat ex præceptis, tum ipſa gemmarum cuſtodia. Dictum eſt enim: *Verſabitur Angelus Domini in circuitu metuentium eum.* Deinde quaſi ualla nobis defixit poſitos in Eccleſia primum Apoſtolos, mox Prophetas, mox Doctores alios: inde animum noſtrum, ne deiectus deſpectuſque humi reperet, & prætereuntium pedibus conculcaretur, maiorum noſtrorum exemplis, qui per ſummam innocentiam & probitatem clari & illuſtres habentur, in altum erexit, eorumque ueſtigia ſequi iuſſit, qui per uirtutem & integritatem ad ſummum euaſere. Ad hæc uitem Ambroſius plebem Eccleſiæ ſignificare contendit, quæ ueluti quadam fidei radice plantatur, propagineque humilitatis reprimitur: ubi verò circumfoſſa fuerit, religatur, erigiturque, ne reflectatur in terram. E ſarmentis alia reciduntur, propagantur alia. Reciduntur quidem ea quæ inani ſylua luxuriant, de quibus Pythagoras ſymbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων. pura purgataque omnia eſſe uolens quæ Dijs offerantur. Ea verò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit. Adminiculorum uerò ordines iugationiſque concinnitas, verè atque manifeſtè docent ęqualitatem in Eccleſia ſeruari debere: ut ſe ſe nemo, quantumlibet diues, & honoratus, extollat, nemo pauper animum deſpondeat, ſeque deſpectum atque contemptum eſſe uereatur: ignobilis nemo deſperet, uerùm ęqua ſit omnium conditio, pariterque omnium mens ad ſuperiora ſuſtollatur, ſuamque in cœlis futuram conſuetudinem atque commercia ſibi proponat. F Ne uerò illis ingruentium tempeſtatum procellis uexari, locove deturbari deijcive poſſit, clauiculis quaſi charitatis amplexibus proximos quoſque complectitur, & in eorum coniunctione requieſcit. Appellat nos I E S V S uitis ſuę palmites, propterea quòd inquit Origenes, palmes arbore connectitur, & clauiculis tanquam manibus ſtricta confirmatur a lapſu, quo freta adminiculo uentos turbineſque contemnat. Futurorum id bonorum indicat ſpem: quia fideles quique non ſolùm in ijs, quę gerunt, ſed etiam in ijs quę ſperant & credunt, perfectum ſalutis ſtatum expectant: quapropter quaſi ad quendam patientię ardorem ſpe iuncti atque confirmati, naturalium motuum procellas, cupiditatumque turbines inſultuſque perferunt atque contemnunt. Hæc & huiuſmodi pleraque commentationibus in hieroglyphica noſtris libenter inſeruimus, quò mihi ſint æquiores ij, qui ſtudium in hac re meum acriùs inceſſunt, quorſum id tendat ignari, cùm uiderint ſimilitudinariam hanc loquendi figuram non tantum ab Aegyptijs, quos immeritò contra Dei pręceptum abominantur, inuentam, uerùm etiam ab antiqua & noua lege receptam: quinetiam ab ipſo noſtræ inſtitutionis conditore C H R I S T O I E S V frequentiſſimè in uſum deductam. nihil enim aliud eſt hieroglyphicè loqui, quàm diuinarum humanarumque rerum naturam. Addenda verò hùc fuerant ea quoque de Iuda Iſraelis dicta: *Lauabit in uino stolã ſuam, & in ſanguine vuæ amictum ſuum* ſed quoniam hęc copioſè ſunt a ſacrorum interpretibus diſcuſſa, pręſertimque ab Adamantio, ad ultimam eius homiliam in Geneſim, unumquemque pietatis ſtudioſum accedere cohortamur.

Non ſacrificabis Dijs ex vite ſectionem non paſſa.

Palmites cur nos appellat I E S V S.

DE

D E F I C V.

INchoauit, honoratiſſime Domine, oliua apparatum noſtrum, acceſſit vua, quæ plurimum fortè attulit ſaturitatis, pro bellarijs addere ficus libuit, ut ſi quid amaritudinis in oliua fuit, ſi acerbior quòd noſtri quippe Bellunenſis cœli rigore eam plerumque matureſcere non ſinit, errorem omnem miſſus tertij ſuauitas emendet.

D V L C E D O.

DE ficu ſanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationem, apud Horum Aegyptium, Caprifico excepto, non inuenimus: pauciſſima enim admodùm eius authoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud authores alios inter arbores primas celebratam paſſim comperimus: atque illud præcipuum eius eſt hieroglyphicum, ut per eam dulcedo intelligatur, eaq; tam in grata hominũ conſuetudine, ac morum ſuauitate, quàm in cæteris rebus, quæ iucũdæ amabilesq; ſint, ac uoluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritũ de ſuauiter canente, ϗ ἀπ᾽ αἰγιλω ἰχάδα τρώγοις, *è medijsq; cibus tibi ficus Athenis*. Ab Aegilo verò dictum, quòd ea ſit ex Athenienſium tribubus, & ſuauiſſimas Athenis ficus eſſe Dion etiam teſtatur. Ita verò ficus ad uictus humani commoditatem nata, ut Hipponax Poeta vetus eam auro prætulerit, dum ſcazonte illo ſuo licentioſo dicit:

Εἴτις κατέρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, ϗ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώῃ χ᾽ ἅτων τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρεισσω.
Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficuſque paucas comparetque ſeruulos
Duosve tresve, indicabit illicò
Auro domi præſtare ficum plurimo,

B

Hinc illud Ariſtophanis in Veſpes σῦκον αἰτεῖ, ficũ cupit, pro delicato victu vſurpatur.

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris manſuetiorisq; vitæ duces. Harum verò commendationem auget ſummopere Artaxerxis cognomento Mnemonis teſtimoniũ, qui iunioris Cyri frater fuiſſe fertur: is cùm aliquando arrepta fuga commeatuque direpto, coactus eſſet ficus & hordeaceum panem eſitare, indoluiſſe fertur, ob regalem affluentiam apparatioresq; lautitias tantæ ſe uoluptatis expertem tandiu fuiſſe. Quid verò quòd ruta ſua ſatis inſignis amaritudine, ſi iuxtà ficum feratur mitior euadit? Meritò itaque ficus apud Iſraeliticos iudices nequaquam velle ſe ait dulcedinem ſuam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperium adſciſcebatur, dominaretur. Vt verò alibi legimus in iiſdem Diuinis libris, iuſtos & ſanctos homines ſub ficu requieſcere perhibent, hoc eſt, tranquillam atque ſuauem uitam agere. In veterum etiam numis ſuauitatis iſtiuſmodi ſignificatum obſerues. Nam in quodam, ficus eſt inter duos tumulos ſita: unius tumuli inſcriptio eſt, ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literæ ſunt, ut legere non potuerim: puto tamen ex nota N literæ, quæ uix dimidia diſcernitur, ΝΕΚΤΑΡ eſſe debere: quaſi ficus utriuſque uicem gerat. Sane coniectores inſpectam in ſomnijs ficum, albam præcipuè, atque ſuo tempore, bonorum multorum præſagium habent.

Idq; forsã propter famis condimẽtum, ut Darius ab Alexãdro fuſus hauſtum aquæ turbidæ ſuauiſſimũ dixit.
Iudic. c. 9.
Artem. li. 1. c. 71.

S V A V I T A S S V B L A T A.

C

NEque caruit ominibus ficus, quæ ſublatam ſuauitatem extirpata ſignificaret, eo præſertim tempore quo publica ciuium Ro. ſuauitas & dulce commercium: extincto Alexandro Seuero, adempta eſt. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria Imperatoria adnexa erant, quæque ficus eas ferebant quibus Alexandrinarum nomen eſt, ſubitò ante illius tentorium prociderunt. Idem in Caprifico portentum in Meſſenios accidiſſe memoriæ proditum eſt. Nam cùm illi ſylueſtrem ficum τράγον appellarent, quos nos imitati ſumus Caprificum appellantes oraculum ſuper excidio ſuo huiuſmodi habuerunt:

Fici prodigioſa omina.

Εὖτε τράγος πίνῃσι νέδης ἑλικόρροον ὕδωρ,
Οὐκέτι μεσσήνην ῥύομαι, χεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.
Namque Nedes ſimulac curuas Caper hauſerit vndas.
Tunc Meſſena vale, tibi enim grauis exitus inſtat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eò vſque declinarit, ut aquis profluentibus rami alluerentur: quod cum Theolcus vates animaduertiſſet, inſtare dixit Meſſeniorum exitium, ut oraculo Pythio prædictum fuerat. Rem tangit Pauſanias quarto. Sed cur ficum Idumæam dicere conamur, ad quam Aſſertor noſter à Bethania rediens, fructum ex ea capturus acceſſit: fameſcebat enim: verùm cùm fructum in ea nullum inueniſſet, arborem deuouit, ne ullo vnquam tempore fructum ferret. Sanè myſticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirùmq; ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quem famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil præter quandam ſpeciem vitalem ſine vllo profectu comperiſſet, cum in æternam perfidiam execratus eſt. Fructum enim ipſe è ſynagoga quæſierat, quem nullum inuenit: quia ea, vt inquit Gregor. folia legis habuit, ſed fructum operis non habebat,

Mar. c. 11.
Mat. c. 21.
Ficus Idumaa.
Nam ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκω, è fructu cognoſco arborẽ.

de qua dictum ait Euthy. ab Abacunte, ficum fructum non allaturam. Quòd uerò per tres annos fruſtra quæſitus fuerit hic fructus: Eucherius tria uult tempora intelligi, ante legem, ſub lege, & gratiæ tempore quibus Iudæi ipſi fuerint ſemper a Domini præceptionibus alieni, & nullum boni operis fructum protulerint. Eodem facit quod ait Dominus Nathanaeli: *Cùm eſſes, ſub ficu vidi te*: quippe cùm in originali labe Iudæorum ritu conſiſteres, adieci animum ut te redimerem. D

FATVITAS.

Zachæi ſycomorus.

ET ſycomorus aliquid habet hieroglyphicum, quam Zacheus inſcendit: nam arbor ea cùm ſit ficus fatua, indicat eos, qui, ut Eucherius refert, mundi ſapientiam humiliter ſectati, eligunt mox Dei ſapientiam ſubtiliter aſpicere. Prudenter enim ait is, ſycomorum aſcendimus, ſi prouidè eam quæ diuinitùs præcipitur, laudabilem & ſapientem fatuitatem tenuerimus. Quid enim inter mortales inſipientius, quam amiſſa non quærere, poſſeſſa largiri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis iniurijs iniuriam reddere, ſed iuxta præceptum Dominicum, in omnibus præſtare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

Serm. lib. 1. Sat. 7.

CAeterum quod ad opera ex ficu facta pertinet, Græci ficulnum pro imbecillo & contemnendo ponunt, quo ſignificato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:

συκίνη ναῦς.

hoc eſt, minimi pretij, minimique uſus, de quo ſcilicet faber meritò ambigeret, faceretne ſcamnum an ſimulachrum pudendum, Deum omninò deſpicatiſſimum: nam fici materia pauciſſimis eſt, & ijs admodùm exiguis fabricis idonea. Eoque ſpectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulnea fuerit: cum is notatur, qui tenuiſſima olim re, anguſtoque patrimonio deſpicabilis, ad ampliſſimos honores emerſerit, nihilo tamen uenerabilior habitus ob inſolentiam importunamque ſuperbiam, qua ſeſe intemperantiùs efferat. Nam Mandro, ut plerique alij, a remis ad imperium uenit, neque ob id tamen ullam aſſecutus eſt authoritatem. Ita denique ueteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum ſignificabant: nam & Græci olim hanc ἄνδρα σύκινον, dixere, ut apud Theocritum Ergatinis, & apud Ariſtophanem ſępius inuenias. Et nunc quoque uulgus ſtupidos & ineptos, ficones appellat. E

Ariſtop. in Pluto θεὸν σύκινον, Deum ficulneum, & τινὰ σύκινον, aliquẽ ficulneum, ſub virum, & in Fucis, ξύλον σύκινον, lignum ficulneum. Ficus enim folia ei ſacra propter Sycen in ficum uerſum.

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum a Baccho inuentam opinantur, eaque de cauſa eum Sycitem nomine, ut Soſibius tradit, coluere. Apud Naxios ſimulachra eius nunc ex uite, nunc ex ficu fieri ſolita ſunt. Milichius a nonnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro Ficis nonnunquam accipiuntur. Et Dionyſijs præter uini amphoram, & uitem, quę præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam geſtare mos erat, in quo caricæ forent: author in Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

VT uerò ad folium reuertamur, quod Thrion appellatur, progreſſionis olim ſignum fuit. Veteres aliquo profecturi ficulna folia ſuſpendebant progreſſionis ceremonia, atque ita ſibi auſpicatum iter fore augurabantur. Ea autem de cauſa Thrion dicitur huius arboris folium, ut interpretes Theocritiani uolunt, quòd in tres partes diuiſum eſt, uiſendo inter utraſque partes interuallo: ſcribique & trion tenui, & thrion aſpirata, atque etiam thriambon, quin & θριάζειν dicunt huiuſmodi folia colligere, & in aliquem uſum parare. F

SEPTENTRIO.

Thrion in Serapidis. Oſiridiſq; ſacris.

PArabatur autem Thrion religioſè admodum Serapidis Oſiridiſque ſacris, geſtamen ſcilicet foliaceum, quod capiti ſuperponeretur geſtandis hydrijs aut calathis commodum, eratq; illi ſuum etiã ſignificatum: ſiquidem & Regem, & Septentrionalem regionum, polum quippe Arcticum, per intortile geſtamen huiuſmodi intelligebant. Regem, quia polus cœlorum omnium rotatum regere uidetur: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum: Arcticum exſcribit, ab axis illius qui præ oculis eſt ſimilitudine.

GENITALE.

QVinetiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium ſemina inde demitti plerique ueterum magno ex argumento arbitrati ſunt: inde enim actionis eſſe principium, quę Mathematici ueteres latiſſimè diſſeruerunt: quocirca Thrion cùm & humoris redundantiam, ob uiridis craſſique folij uiriditatem, & motum omnium ob conuolubilem texturam ſignificaret, pari quadam natura cum genitali eſſe uidebatur, atque eius eſſe ſimulachrum uidebatur, ubertate ſcilicet humoris & motu ad procienda geniturę principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

A

DELECTATIO.

HVius generis fuiſſe prędicant Adami pomum, pręter ipſius Dei præceptum nimis ęxpetitum, id enim delectationem & uoluptatem, quæ ſenſu percipitur, ſignificaſſe plerique Theologorum docuerunt. Nihil enim mentem noſtram è tranquilla Paradiſi ſtatione faciliùs exturbat, quàm nimia uoluptatum conſectatio. Is tamen ſuæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici folijs ſemet uelare pudoremque obtegere properauit. Ficum enim fuiſſe tradit Irenæus. Tertullianus autem ea re ſuper ait: quod in nouo corpore indebitum adhuc pudori erat protegere feſtinans ficulneis folijs interim circundat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbę, quæ molliori tactu eſſet, ad indicandum pœnitentiæ duritiem atque cruciatum, propter ſcabritiem ſcilicet & aſperitatem, qua folium huiuſmodi præditum eſt. Et quia cingulum id, & ſibi & uxori ſuæ circumligauit, nonnulli exponunt, ut petulantem carnis impetum retundere ſe polliceretur, id ueluti continentiæ frænum adhibuiſſe: quoniam ſcilicet ſtolam eam, quam habuerat a Spiritu ſanctitatis amiſerat, eo tegumento, quod nullam prorſus delectationem afferre poſſet, ſed morderet potiùs ac pungeret, uteretur. *Cur Adamus ſe fici folijs uelarit, et Eua.*

FOLIA RELIQVA.

FOlia uerò reliqua Diuinis in literis pro ipſa, ut ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus folijs uelatur ac tegitur, ita ſub legis litera ſpiritus occultatur. Idcirco nos, ait Heſychius, literæ folium aperimus, ut qui latet interius fructum ſpiritus inueniamus, de quo Hiere. *Si uindemiatores ingreſſi fuiſſent in te, ſaltem reliquiſſent racemum tibi.* Et Virgilianus Aeneas apud Sibyllã, cùm ambages & uerborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè ſibi declarari comprecetur, quòd folia omnia conturbarent, id unum orat: *Folijs tantùm ne nomina manda.* Sed enim quantum pertinet ad uoluptatem, de qua ſatis, cùm hoc ipſum argumentum ſequeremur, in Serpentis commentario diſputatum. Illud hic potiùs memorabo, ficum non eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem & aſſiduos labores attuliſſe, uerùm annis uoluentibus in cauſa fuiſſe, cur potentiſſima opulentiſſimaque regna duo ad internecionem uſque corruerint, Chartaginis Imperium, & Romana potentia. Charthago quidem, quia ficum ex hortis ſuis decerptum celociſſima feſtinatione tertio pòſt die Romæ repræſentauit: doluitque Cato, & in Senatu conqueſtus eſt, hoſtes non triduo magis procul Roma proprias habere ſedes. Romana uerò potentia, ac uniuerſum Italiæ robur a tranſalpinis gentibus ſeſe nobis totiens ſuperfundentibus, ea de cauſa quaſſari confringique cœpta, quòd, ut Plin. inquit, Hellico quidam Heluetius, qui Romæ ob fabrilem artem aliquandiu commoratus fuerat, in Galliam remeans ficum ſiccam, & uuam, oleique & uini præmiſſa ſecum tulit, quorum vſu delicato ſuauique concitati feroces populi, ad hanc uſque diem aſſiduis nos calamitatibus affligere nunquam deſtitere: quamuis natura ipſa Alpibus, & tam inexuperabili munimento Italia procul Gallias atque Germanias coercuerit: quorum feritas ſi quãdo grauis Italiæ fuit, nullo certè unquam tempore calamitoſior extitit, quàm quinto iam & uigeſimo ab hinc anno, quibus uniuerſa Italia cædibus, rapinis, incendijſque deſolata peruaſtatur, hinc Germanis, hinc Hiſpanis extremum eius excidium aſſiduè meditantibus.

Aen. lib. 6.

B

Cur ficus cauſa fuerit euerſionis Carthaginenſis.

Plutarc. in uita Catonis & prolixè Plin. lib. 15. c. 18.

ALIMONIA.

C

SEd ut querelæ faceſſant, adeò ficum alimentis idoneam eſſe compertum eſt, ut eam Cereris donum dictarint, proque alimoniæ ſymbolo ſuſceperint. Quantum enim ficus humanæ proſit alimoniæ, uel eo manifeſtum eſſe poteſt, quod athletas ſiccis ficubus paſcere moris fuerit, ut author Plinius: experimento enim comprobatum eſt, eo cibo frequentiùs ſumpto, corpora & uires mirum in modum adiuuari. Quòd uerò Attica eo fructuum genere magnam eſt nobilitatem aſſecuta, Pauſanias ait, Cererem primùm in ea regione ficum Pythalo cuidam hoſpitalitatis præmium donaſſe, eiuſque rei monumentum extare his uerſibus celebratum:

Nimirum ut Phytalo hoſpitij gratiam referret, Pauſanias in atticis.

εἰθάδ' ἄναξ ἥρως φύταλος ποτὲ δέξατο σεμνήν.
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ τοῦ δὴ τιμὰς φυτάλου γένος ἔχει ἀγήρως.

Hic quodam hoſpitij Phytalus ſuſcepit honore
Legiferam Cererem, quę molli cortice poma
Prima dedit, dixere ſacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc inſigne ſecutum eſt,

ADVLATIORIBVS DEDITVS.

DIuitem hominem adulatoribus deditum Thebanus Crates per ficum arborem in prærupta aſperaque rupe ſatam deſcribebat: quippe quò ſit hominibus difficilis acceſſus. Eius uerò fructus a coruis & miluijs tantùm decerpi: ita horum opes ab impuris tantùm & adulatoribus depaſci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ eſſent, Diogenes dicere ſolebat.

D. Laertius in eius uita.

D

DVLCEDO VERITATIS.

Ficus ſacra Mercurio.

ET Mercurius ſibi ficum vendicauit, cui undenigeſimo primi menſis die Aegyptij ſacra faciebant melle & ficu, quæ ſacra eo clamore proſequebantur, ut quod hieroglyphicè in eis latitaret, exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια, quod dulcem eſſe veritatem ſignificabat.

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

Hinc à Satu dictus Macr. lib. 1 cap. 10.

STatuæ verò pleræq; ficis coronatæ, Cyrenenſium religionem indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura ſuum meruit, quem agri colendi authorem, & inſitionis putationisq; & ſtercorationis repertorem memorant, neque minore quàm Cererem honore honeſtandum exiſtimabant. Huic Cyrenenſes cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari conſueuerant, quòd & alimonia in ijs, & guſtus ſuauitas egregiè vigerent. Hæ ſunt, honoratiſſime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam accommodatæ, quas deſumpſi ex hortis meis ductulibus, limoq; Nilotico in arcas ingeſto, mecum quaquà iter eſt circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla unquam decidunt tempeſtate: licebitq; perinde tibi, ſi plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britannias vſque tuas aſportare: quæ mundi pars cum olea, vite, & ficu careat, illas aſpiciant non modò ſuo tempore frondeſcentes, ſed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò virides admirentur. Sedenim, vt ſeriò loquar, eas tu ſi pertractabis, earumque uim diligenter inſpexeris, cordi ita inſitas tuo comperies, vt nihil tui ſimilius eſſe, etſi modeſtiſſimus es, confiteri neceſſe habeas. Nam boni quicquid in Diuinis illæ ſignificant, ea omnia tuæ congruunt pietati.

E

PIE-

A

PIERIVS VALERIANVS
AD ERVD. ALOYSIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM,
DE IIS QVÆ PER POMVM ITALVM, Perſicum & Punicum ſignificantur,
Ex ſacris Aegyptiorum Literis,
LIBER QVINQVAGESIMVSQVARTVS.

B *HERI (Priulle doctiſſime) cùm veterum ſigna quædam ſingulari opere artificioque per-*
fecta hic & illic inſpecturi per vrbem equitaremus, multiſque præteritis Capitolium
demum inſcendiſſemus, Herculis ibi ſignum ſummę nobilitatis ex ære conſpectum eſt,
quo non facilè quicquam tota vrbe dixerim me vidiſſe pulchrius, neque pręclarius, ſiue
hęc ea fuerit ſtatua, quam Q. Maxi. capta Tarento, opus Lyſippi, obtulit Capitolio, ſiue
quam Fabius Verrucoſus eò tranſtulit, ſiue aliorum fuerit dedicatio: vtcumque, anti-
quiſſimum omninò opus eſt, & à Gręcis ſcriptoribus honorificè celebratum. Nam pręter
Leoninum ſpolium læuo iniectum brachio, clauam manu dextera retinet, læua tria poma cydonia pręfert.
Quæ cùm comites, qui te multi ſequebantur, eruditi viri animaduertiſſent, de ſpolio & claua dixerunt co-
gnoſcere ſe mentis pręstantiam, & generoſum animi robur, quibus virum, qui veram virtutis gloriam affe-
ctet, præditum eſſe debere commonemur. Herculem verò poſitum a veteribus: quia quicquid pręclarè geri po
teſt, id totum Herculi attributum. Nam & Arrianus ubi petram ἄορνον memorat, difficillima queq; & ma
ximè ardua, quæ humano quopiam conatu vinci minimè poſſe uideantur, Herculi attribui ſolere dicit. De po-
mis, quid ea ſibi uellent, dubitari cœptum, niſi ea Heſperidum eſſe quis arbitraretur. Tuque ad me conuer-
ſus, Aegyptiacum quidpiam poma hęc nimirum ſapiunt, addidiſti: tuum igitur, Pieri, fuerit id explicare,
qui ſtudijs iſti[illegible]od delectaris. Reſpondi, vt res erat, eſſe ibi etiam alios eruditos, qui me forſitan eruditiùs
rem, quam petebas, explicare poſſent: ſed quoniam me appellaueras, ne ruſticus viderer, quid ego ſentirem,
non diſſimulaturum. Gręcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tres, quibus vir quique pro-
bus & ſapiens inſignitus eſſe debeat, interpretari, quarum unam eſſe uolunt, non excandeſcere: alteram, non
C *eſſe deditum auaritiæ: tertiam, liberum a voluptatibus animum ſibi comparaſſe. Incidit hinc, vti fit, de Po-*
morum ſignificationibus alius atque alius ſermo: quem cùm tu auidè admodùm excipere viſus eſſes, in eam
ſpem adductus ſum, vt ſi quid huiuſmodi tibi deſtinaſſem, quicquid id eſſet nugarum, gratum tamen acce-
ptumque eſſes habiturus. Domum itaque reuerſus, ſelegi ſtatim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tres,
quas tibi dono mitterem: Italam vnam, alteram Perſicam, tertiam verò Punicam, ob tres ſcilicet virtutes,
quas identidem in te ſitas optimè noueram, inſignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam,
& ſingularem quandam animi moderationem quibus ſemper fuiſti egregiè clarus: ſiue tu adoleſcentiam tē-
perares tuam, ſiue amicis pręſidio atque ornamento eſſes, vltra etiam quam ætas tua depoſcere uideretur,
ſiue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto ſis ſtudio complexus, vt nihil in humanis
diuiniſque rebus eſſe uelis, quod tibi non cognitum & perſpicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, qui-
bus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longè fructuoſiorem ſint conſecuturę. Tu modò pro
tuo prompto alacrique animo ad arborum, quæ tuæ iam ſunt, polituram aggredere.

DE MALO.

INter fructiferas arbores malo nulla uoluptuoſior, pulchrior, nulla, nulla delicatior. Sed
quoniam pleraque ſunt quę ad alia quoque fructuum genera accommodari poſſunt, mul
taſque intra ſe malus ſpecies complectitur, hic malum eam intelligimus, quę [illegible]eriſque
Italiæ locis nomen ſuum tutata eſt, niſi uulgus ſyllaba prima fructū ipſum Gręcę potiùs
enunciationis uocem, quàm Latinæ ſequeretur, Malum enim dicunt, atque ita omnes ultra citraq;
Apenninum gentes. At circa Padum, ad ipſum uſque Timauum, pomi uocem ſibi unicè uſurpauit.
Horum uerò pomorum cùm iucundus ſit non guſtatus ſolùm, diceret Cicero, ſed odoratus etiam &
aſpectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius ſimulachro excogitatum eſt.

Mele Italice, μῆλον Gracè.

D

A M O R.

Malum amoris ſymbolum. Ecloga 3. Quod inſcriptũ in Cydippes gremium miſit. Ouı. li. 10. Metam.

QVique amorum agmina pingere delectantur, luſitare eos malis, & inter arbores eiuſmodi laſciuire, poma decerpere, abrodere, iactareque confingunt. Hinc apud Theocritum βωκολιάσαις, βάλλοι τοι πολύφαμε το ποίμνιον ἀγαλάτεια μάλοισι. Et, *Malo me Galatea petit*, Damœtas ait apud Virgil. *Malo Cydippen Acontius venatur.* Mala non temere Hippomœne Venus elargitur, quę uſque adeo grata fuerunt Atlantæ, vt zonam abſtulerint diu ligatam, de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διονύσοιο φυλάσσων.

Mala ſinu condens Bacchi de tempore ſumpta,

quod interpretes exponunt amabilia, amorem quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: non enim quiſpiam in amorem ferretur, niſi prius lætitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ vero datorem Bacchum Poetæ paſſim celebrant, vt in Vitis commentario latiſſimè declaratum. Apud Lucianum dialogo qui Toxaris inſcribitur, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαράνθους, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambæſa quædam mala, morſuve tacta, in amoris indicium a Chariclea matrona nobili Diniæ cuidam dono miſſitata. *Et miſſum ſponſi furtiuo munere malum*, memorat Catullus, quod aduentu matris excuſſum è caſtæ virginis gremio proſilierit. Iam & apud Onirocritas mala venerearum illecebrarum plurimùm indicia ſunt, præcipuè verò, iis quorum cogitationes ad amicas ſuas tendunt. Et mala demùm, præſertim dulcia, Veneri eſſe dedicata autumant. Philo inſuper in hanc ſententiam primam illam malum, cuius fructibus noſtri generis authoribus, interdictum fuerat, ex myſtico ſenſu ab iis, quæ poſuimus, non admodum alieno deducit, quæ Theologi tam Græci quàm Latini multis & magnis voluminibus tractauere, nobis id afferre nunc ſatis fuerit: parentes illos noſtros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitam primè beatiſſimam egiſſe, calamitatum & ęrumnarum omnium expertem, terra ſua ſponte omnia ferente. Cæterum lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, non abſtinuiſſet, amœniſſimo incolatu pulſos, ſolum flebiliter vertiſſe: atque hinc conſtare, mali eius guſtum omnium ferè malorum cauſam mortalibus extitiſſe. Quæ quoniam ex veterum ſententiis in Serpente noſtro fusè lateque diſputata ſunt, minimè mihi videntur hic ad repetendum neceſſaria.

Artem. lib. 9. c. 79.

E

AMORIS PROGRESSVS.

Interpres Ariſtophanis in Nebulis ibi, Μηλοβαλ θεὶς, malo percuſſus eribit malũ eſſe ſymbolum amoris, quia Veneri dicatum. Malus cur Amori dedicata. Carm. li. 2.

EA vero de cauſa malus potiùs quàm arbor alia, eſt amori dedicata, quòd eius facies omnem rerum amatoriarum progreſſum oſtendere videatur, earum enim arborum trunci coerciti primum recti ſurgunt, a medio verò, vbi dilatari cœperint in ſpatia diffunduntur: cuiuſmodi etiam in amatore ratio eſt, qui munus ſuum ſemper ab ingenuo pudore quodam cohibitus auſpicatur: inde ubi paululùm pro ceſſerit, frontem perfricat, ac verecundiæ compedibus expeditus, quaqua voluerit liberè peruagatur. Fructus præterea fert aureos & rubicundos, palloris eadem & erubeſcentiæ, vt ita dicam, ſigna. Nam apud Horatium *tinctus viola pallor amantium*: & apud Catullum *quidam inaurata eſt pallidior ſtatua.* Poma verò ita magis rubeſcunt, uti magis expoſita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eò magis erubeſcit, quo nequitia palam magis profertur, aut in apertò deprehenditur. Sub ipſa malo Amores ludo editi confinguntur, ſub qua illi curſitantes, variis mollium herbarum inuolucris impediuntur: quique ita ſunt implicati ut ſeſe nequeant exoluere, labore conatuque quodammodò delaſſati, ſomno ſe dedunt, cuiuſmodi laſciuia greſſus amatorios occupat, & in ergaſtula cohibet: mox luxu inhæſitantes ſoporat, profundiſſimoque opprimit veterno. Auro inſignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danae capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætique ac alacres obuolitant magno numero circum vnamquamque malum Amicula eorum variis texta coloribus, multiplicique arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florum inuoluta: quorum vis magna circumquaque toto eo agro pullulat: neque tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flaueſcentes, nitidę, criſpulę, ſatis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cęruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Pſittacorum, Pauonumque inſtar, quibus quodam ueluti concentu, ſonoroque ſtrepitu aera diuerberant. Sed quid ego de calathiſcis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarum Sardonicarum, quanta Smaragdorum, quanta Margaritarum vis debacchatur? Vulcanum id opus effinxiſſe putes. Iucundum verò viſu eſt, ut ſponte ſua, ac ſuapte ui, ad quantumuis alta, ſummotaque mala prouolant, ut nulla his ſcalarum neceſſitas ſit ad ſcandendum. Sed ne interim alios ſaltitantes, alios curſitantes, alios quieſcentes memorem, uel qualem in abrodendis malis lætitiam pręſe ferunt, illud ſpectatu pręcipuè dignum, quod ex his quatuor omnium ſpecioſiſſimi certamen ineunt, quorum duo malis inuicem ſe petunt, alii duo ſeſe confodiunt telis, alternis ſeſe ictibus laceſſentes: neque dum mutuis uulneribus confodiuntur, uulnera depellere, prohibere, uel declinare quicquam curant, uerùm ultrò alter alteri pectus obiectat, ipſiſque uulneribus exponit, eo quidem conſilio, ut in medio omnes pectore inſideant ſagittæ.

F

Hæc a Philoſtrato, in Iconibus, c. de amoribus.

A

AMOR MVTVVS.

EX ijs autem certatorum paribus duos illos qui malo luſitant, voti compotes eſſe dicas. Nam qui iaculatur, exoſculatum priùs malum emittit, quod alter ſublatis ſupiniſq; manibus excipit: neque ulla contatio futura videtur, quin idem comprehenſo malo ſit obſcura relibaturus, atque ita in ſocium pari certamine remiſſurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò ſagittariorum pari, unus alteri vincula inijcit penè moribundo, inſultatq; ferociùs, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, ſed tanquam perdita re manus vinculis obiectat: proinde qui luſitant, amorem auſpicari: qui ſe feriunt ſagittis, nullum amori finem appetere videntur. *Ibidem.*

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri ſpectatores confluunt, hi manus in palæſtram conſerunt animoſiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appreſſis, complexus hoſtem quodam veluti ſuffocandi ſtudio collidit, ſubditque crura aſtu artificioſo complicata, ut pede poſt colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipſum protrudat, & in lapſabundum ſuper & ipſe corruat: neque tamen alter animum deſpondet, ac erectus contra inſtat & obluctatur, quaque maximè angitur parte colluctatoris manum ſoluere conatur, uno digitorum obtorto, quo ita alijs facultatem eripiat firmiter apprehendendi. *Ibidem.*
B Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hoſtis aurē admordet, quo animaduerſo Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & ſolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atque mores tranſgredientem feruntur, maliſq; illum certatim impetentes, toto in unum agmine concitato eum in fugam auertunt, totiſq; hortis eijciunt eliminantq;. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala verſantur.

PVELLARES INEPTIAE.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander in Alexipharmacis.
Τοῖ ἅπερ ὧραι Εἰαριναὶ φορέουσι ἐν ἑψήματα κούραις.
ἑψήματα τὰ παιγνία, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectanturq; malis. Multa verò huiuſmodi quæ ad inſaniam propemodùm tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, ut meritò nonnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, ideſt, à deſipiendo, cùm præſertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐςὶ ἀφροδίτης βροτοῖς, *Mortalium eſſe ineptias quæcunque Veneris cauſa fierent.* Atque ob hoc ipſum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

Sed & μῆλον etiam exponitur ἔρος, amor quod μῆλον ſit illecebra ad Venerem ex Thucid. Idy. 6.

VENVS.

Veneris ſtatua apud Sicyonios.

IPſa etiam Venus malo inſignis eſt. Nam apud Sicyonios ſtatua ei erecta erat cum malo in manu una, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac ſeminij copiam ſignificantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod in Amoribus Philoſtratus, ut eius animalis commentario alibi explicuimus, ſumma narrationis laſciuia percurrit. Idem au-
C thor Venerem in antro ſtatuit molliter in ſtratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perſpicuus claritate proſilit. Ibi amatoriam Veneris ſuppellectilem pyxidas, pectines, ſpecula, cymbala cum crotalis, omniaque arma pruriginis, amœnitatumque & illecebrarum alia atque alia illectamenta recenſere poſſis, quibus colluſtrandis oculos quidem delaſſari ſentias, ſatiari verò nunquam. Quòd vero in antro cubitet Venus, apud Græcos eſt μυχεῖα ἡ ἀφροδίτη, *Mychea Venus*, quòd ſeceſſu & abdito loco gaudeat, μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, *interiores, maximeque remoti, & occulti obſcurique loci.* Tum ipſius Deæ munera Latini Furta nuncupauere, quia celari uult ſua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchiſem, ubi quercetum eſt, in quo ſcilicet occultari poſſit, nulloq; rubore in molli cyperi prato laſciuire.

Hinc Muſæus eam ſecretam Apuleius clandeſtinam & Ouidius li. 2. de Arte, furtiuam vocant.

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeſeos quam Marathoniæ pugnæ monumentum Phidias lapide Pario dicitur excidiſſe Athenis, corona cuius, & ceruis, & paruis quibuſdam victorijs inſignita: dextera verò phialam tenebat cum Aetiopibus inſculptis, propter Oceanum fluuiū, quem Aethiopes accolunt. Ea verò de cauſa mali ramus Nemeſi geſtandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemeſis dea ſit primùm ſolita figurari, vt habetur in Suidę collectaneis: nam alterum illud de ſtatua Phidiaca, apud Pauſaniam eſt.

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, alijs quoque dijs malum fuiſſe gratam, vt uictimarum loco nonnunquam acciperetur, ac feliciſſimè litaret. Nam ſi quando Bos, quam Herculi ſacerdotes

immolare

Pol. lib. 1. de vocabulis rerum Bœotorum hoſtia Herculi.

immolare voluerant, aufugiſſet, malum illi ramis quatuor compoſitis, quadrupedis illius inſtar ſacrificabant. Huius rei mentio eſt apud Suidam, neque non apud Pollucem. Narraturque res ſuper hiſtoria de Bœotorum hoſtia, quæ fluuio Aſopo ita aucto, ut tranſiri non poſſet, eo loco unde victima erat adducenda, ne qua ſacrificio, mora fieret, pueros aiunt malum quatuor ſtipulis vice pedum ſuſtentaſſe, duasq; loco cornuum addidiſſe, atque ita Herculi obtuliſſe, cumque ita litare viſi eſſent, rem in conſuetudinem proceſſiſſe, atque μήλιον inde Herculem appellatum, quaſi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro Boue oblati ad Athenienſes transferunt: nam Bœoticum ſactum loco arietis fuiſſe volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente. D

A P O L L O.

Hinc prouerbiū μήλιος ἡρακλῆς, Romanus Hercules Chil. 2. centu. 7. prou. 7. de ſpecie magnifico, ſed re ipſa impotente.

Auctor Iſter, lib de coronis.

Preſertim quęs.

Pſalmo 1.

Hom. Ilia. lib. 6.

QVin & Apollo mali coronam, priuſquam laurum ſeligeret, adamauit, eaque victores in certaminibus coronari voluit, ut in luculento Archiæ tetraſticho legitur: Τέσσαρες εἰσὶν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus verſatur. Apud Pauſaniam legas ſtatuam Apollini μηλιέτῃ erectam: ſiue à malo quo gauderet, ſiue ob paſtoralem, quam per aliquot annos uitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuſcuiuſque quadrupedis tergus melote dicitur, vt obiter Pauli locus animaduertatur ex epiſtola ad Hebræos capite x I. *Circumierunt in melotis* & μῆλον πᾶς καρπὸς, quippe, vt etiam apud nos, unumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum ut Herculis ſacro, quo de paulò antè dictum, æquipollere malus pro Boue indicaretur: cùm & minimè redargui poſſet, quin quadrupes, & eodem nomine victima cenſeretur. Fructiferarum autem arborum plantatio hieroglyphicè in Diuinis literis accipitur pro diſciplina Doctorum vt ſentit Heſychius E Hinc Dauid: *In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in temporeſuo.* Et, *Ego plantaui, Apollo rigauit*, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, ſecundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiam reliquis vſus permittitur. Ex quo tempora quatuor ſignificantur à tempore legis vſque ad Dauidem, a Dauide vſque ad tranſmigrationem Babylonis, à tranſmigratione vſque ad aduentum Chriſti, quibus annis fructus inutilis omnis fuit, ſed ſpes tantùm promiſſa bonæ frugis. Chriſti autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque ſanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permiſſuque fructuum uſus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apoſtolis eos liberaliſſimè effuſiſſimèque diſtribuentibus. Sed quod ad Pythia ſpectat, quamuis uictores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, ut Lucianus ait, coronis inferebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo uolenti Phrigius iuuenis malum, quod tenebat aureum uelut uictoriæ calculum, puellæ tradit. Sunt qui uti ſuperiùs ſuo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuiſſe dicant, ut poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuiſſe memorat, ſed nihil ad pomum. Et Archiam in ea ſermonis puritate quicquam impropriè poſuiſſe, mihi perſuadere non poſſum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus commentum placet, contrà ego haud ſanè multum contenderim: nam & hodie uniuſcuiuſque arboris fruticisve baccas Pomella vocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

Poma mala in Herculis ſtatua quid.

Plin & Solinus interpretantur æſtuarium maris meatu flexuoſo inſtar Draconis.

QVod verò ad Herculem pertinet, initio diximus ſtatuam eius eſſe in Capitolio egregiè factam ex ære, Leonino inſignem ſpolio, & claua, quęque tria læua manu poma contineat: ea ſignificare tres in Heroe virtutes inſigniores, quarum vna eſſet excandeſcentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generoſus voluptatum contemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Heſperidum auferret, draconem extinxiſſe, qui peruigili cuſtodia hortos eos tuebatur, ſignificat illum concupiſcentiæ modum impoſuiſſe, ut alibi per Draconem voluptuoſam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium verò Leonis dubio procul generoſum animi robur, mentiſque præſtantiam oſtendit. Quid verò claua ſibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & diſciplinam ſignificare contenderemus, quoque præſtantiùs hæc in Hercule vigeſcunt, eò illi ex firmiori validiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu ſuperiùs oſtenſum. Nodoſa verò fingitur claua, propter ſcrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem agnoſcere poſſimus, ſeſe contrà magno errorum agmine contracto frequenter obijciunt, ac omnibus occurſant locis. F

A S T R A S O L Q V E.

Quæ & Atlantides à patre Aſtronomiæ peritiſſimo.

Nam eras gleos, aeris gloria ſolis maximè cō petit.

QVæ quamuis ita habeant, non deſunt tamen, qui aliter philoſophentur, & prout quiſque huic vel illi deditus eſt diſciplinę, fabularum ſenſum in eam trahit ſententiam, quam profeſſionis ſtudioſorumve ſuorū conditio ſuggerit. Nam qui moralē ſequuntur Philoſophiā, ea de malis, quæ ſuperius recitauimus, cōmenti ſunt. Qui Aſtronomia delectantur, per aurea mala, aſtra ſignificari contendunt, præſertim apud Heſiodum, vbi Heſperides Noctis filiæ commemorantur, Herculem verò Solem eſſe dicunt, quo decedente precioſa illa meſſis paſſim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd vt ad amorem, vnde digreſſi ſumus, reuertamur, ipſa etiam numiſmata omnium ætatum teſtimonio, pomum Veneri dedicatum oſtendunt: ſed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quē rerum natum amoris vim vniuerſo animantium generi elargita eſt: nempè vt ſatis rite ſeminibus, rerum omnium ſpecies prorogentur, æterneque fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiſerit. Ad hanc igitur fęcunditatem numiſmata nos inuitant, in quibus ipſa prolis ſuſceptio monumentis celebrata eſt. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipſa cum pomo ſeſe oſtentat, cuius inſcriptio eſt, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera ſignū molliter ſtat læuà conto innixum, dexterà pomum exporrigens, cum inſcriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimę ſunt huiuſmodi ſpecies, quotidieque hominum manibus attrectantur, his modum imponemus.

Iulia Pia numus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

ILlud addam, molles Perſarum, reges ſelectorum ſuorum mille numero thoraces malis inſignire conſueſſe: qua de cauſa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc forte Perſicum erat malum, patriæque nomen ſecum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Perſico pomo dictionem noſtram proſequamur, rei quidem ſerie idipſum depoſcente.

B

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore conſiderato, qui guſtus appetentiam mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominem ex Perſici vocabulo ſignificari putent, cùm præſertim apud Plautum legerint, *Qui Perſicus ſapis.* Ceterùm hoc non a pomo, ſed a gente deducitur, quam tali præditam ingenio authores tradunt. Quibus enim purius eſt cœlum, eo acutiore ſunt ingenio, &, ut inquit Cicero, *perſpicaciores ſunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionem habitant*: quod nulla alia de cauſa prouenit, niſi quòd actus mentis ex calore naſcitur, & vigorem inde ſuſcipit. Quare multò maiora & veriora contemplamur ęſtate, quàm hyeme, quoniam brumali tempore ex craſſitudine aeris hebetiores ſumus, & frigore pigriores: vis enim ipſa mentis ab igni, id eſt, a cœlo eſt: tametſi quod uerißimum eſt: Iuuenalis ait:

Summo poſſe viros & magna exempla daturos,
Verueeum in patria, craßoque ſub aere naſci.

Hinc illud Plauti acetū in pectore i Bacchidibus, & Horat. in art. Poe. Italo perfuſus aceto.

Ingenia acutiora vbi.

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALij hominem qui domi vel ſeditioſus, uel tetro aliquo flagitio inſignis fuerit, in alieno tamen cęlo, aut patria profecerit, in viamque redierit, omni animi depoſita prauitate, per Perſicum oſtentant: propterea quòd aiunt pomum id in Perſide, vnde tranſlatum eſt, veneni vice fungi, eaque de cauſa tranſmiſſum, vt nobis venenum eſſet, in Italia tamen mutato ſolo naturam etiam mutauerit, ſalubre repertum ſit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum ſcribit:

C

----Pomis quæ barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patrijs armata venenis.
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lethi,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Nemo onī Propheta in patria. Sic Scythia Anacharſin, Cappadocia Baſilium magnum & Nāziazenū Gracia.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem eſſe cibum. Dioſcorides ſtomacho Perſica tradit accommodata, quę ſi matura comedantur, aluum leniant: ſi acerba, ſiſtant: quorum alterutro pro tempore & loco opus eſt. Et nos Romę aliquando lethali correpti morbo, quo ſtomachus nihil cibi prorſus admittebat, & immiſſum euomebat eueſtigiò, poſt diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quam ſingulis pomis huiuſmodi in ſingulos dies ex vino acceptis, hac una opella præter amicorum omnium, atque adeò Medicorum etiam ſpem, reuiuiſcere potiùs, quam conualeſcere uiſi ſumus. Sed enim quod de fructus huius tranſmigratione a Perſis fertur, vel, ut plures tradunt, ab Aethiopibus in Aegyptum malo animo trāſmiſſi, naturam ſoli benignitate commutaſſe, aliter ſentire Callimachus videtur, qui Perſicum in Aegypto primùm ſatam inquit è Perſeo, verbis his: καὶ τριτάτη περσῆος ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνον αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander verò Mycenis primum ſatam contendit his uerſibus:

Pli. lib. 15. cap. 15.

Pomi Perſici virtus.

Ad Perſicorum omne rum omne genus damnauit Galen. li 2. de aliment facultatib.

Περσεὺς ἥν ποτὲ ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
αὐχέν' ἀποτμήξας ἅρπῃ γονόεντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίῃσιν ἐνκέξησεν ἀρούρης.

Ccc Quam

D

Quam quondam Perſeus, poſtquam Cepheia liquit
Littora, præſecta clariùs ceruice Meduſæ
Dona Micenææ telluri tradidit.

Notat Matthæolus in Dioſcoride, lib. 1. c. 131. et 146.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perſide propter ſupplicia tranſlatam, ſed a Perſeo Memphi ſatam, & ob id Alexandrum illa coronari victores ibi inſtituiſſe, in honorem atauí ſui. Fabulantur autem eam ſemper folia & poma ſubnaſcentibus alijs habuiſſe, cuiuſmodi eſt citriorum natura. Qui verò pomum hoc venenatum in Perſis gigni putauerunt, decepti fortè ſunt nominis vicinitate, nam id de Perſea diligentiores tradunt, quæ omnino alia eſt, myxis rubeſcentibus ſimilis (pruna ea ſunt forbis inſita) in Aethiopia lethalis, in Aegypto ſalubris, quamuis Columella poetica licentia vtranque confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omninò multas, quibus Aegyptij ſilentium ſignificabant, Perſicum etiam his admiſcuere, eaque de cauſa arborem eam Harpocrati dedicarunt: fructum enim habet cordi, folium linguæ ſimile, quaſi ſermonem, qui fructus eſt intelligentię, ſedē in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum oſtendi ita vulgò innotuit, vt id repetere ſuperfluum videatur, cùm noſtro præſertim æuo iuuenes puellæque paſſim Perſica telo transfoſſa mittitent, quæ cordis ita exulcerati indicia ſint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturamque aiunt ei cordis figuram impreſſiſſe, vt cui eſſet genitum parti, vel ex ipſa ſpecie patefaceret. Ea quoque manifeſta ſunt, quæ Plutarchus libro de Iſide & Oſiride conſcripſit, arborem hanc Iſidi fuiſſe ſacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ ſe ferat. Nam cùm Iſis παρὰ τὸ εἰδῶ ſit, ſapientiam hoc indicat intellectu primum concipi, ſed parum hoc prodeſſe, niſi etiam in mortalium vſum enuncietur.

E

Scio intelligo.

VERITAS.

QVòd ſi pomum adhæreſcente folio vno tantùm pinxiſſent, veritatis id ſignum erat: quippe quòd ea ſpecies linguam cordi coniunctam oſtendit, ac perinde ſermo cordis ipſius penetralia adaperiat, non aliud quippe ſentiat, aliud proloquatur: cuiuſmodi orationem ingenuè & citrà fucum loquētis eſſe debere diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem ſcribens, Chriſtiani viri officium eſſę monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CAEDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, ſtragemque multa editam occiſione, ſignificare ſi velint, nucem ipſam Perſicam carne ſpoliatam preferant: nempè quòd in ea teſta, uel oſſeo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cęſimq; feriant, & quibuſcunque modis lędant, ſigna uulneraque impreſſa conſpiciuntur: ut in nulla propemodùm re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura laſciuire geſtiuerit.

F

CVRAE VARIAE.

ALij ſignificatum ad animam transferunt, qui varijs curis ſolicitudinibuſq; ſit undecunque exulceratus, ut nullum ſit ęrumnarum anxietatumque genus, quo ſe non afflictatum ſentiat, vicemque ſuam miſerrimè deploret.

BONA CITO LABENTIA.

Non aliud fugacius, longiſſima decerpto bidui mora eſt, cogitq; ſe venundari. Hæc Pli. li. 15. c 12. Pli. lib. 15. ca. 12.

FVerunt & qui ætatis florem, uel unumquodque bonum, quod celerrimè deficere videretur, atque adeò humanę ipſius uitę imbecillitatem per decerptum Perſicum & in lance poſitum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, longiſſimaque decerpto bidui mora ſit, cogatque ſe quamprimùm uenundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium ſcriptores, cùm ad eius pretia reſpiciunt: nullius vnquam maiora, cùm memoria proditum ſit tricenis nummis ſingula nonnunquam ęſtimata. Quare hoc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam ſenſu non temerè aures vellicet, a Philodemo, uel, ut alij tradunt, ab epigrammatario Platone dictum nobili diſticho:

Μῆλον ἐγώ, βάλλει με φιλῶν σέ τις, ἀλλ᾽ ἐπίνευσον
Ξανθίππων, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

quam ſententiam nos iure noſtro ita reddidimus:

Pomum ego, quique tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia marceſcam nempe ego, tuque etiam.

DE

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi ſignificata: Græcorum nonnulla ſunt, ſed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali ſymbolum, ut populos gentesque varias vno collegio congregatas ſignificaret. Id ea de cauſa factum, quòd grana illa ſua folliculis quibuſdam aliquo numero ab alijs ſegregata prouinciarum veluti limites quoſdam præ ſe ferre videantur, & ſingula hominum vel collegia, vel nationes potiùs ab alijs diſtinguere. Varij enim loculi, cicco quippe ſuo diremti, cum granis ſuis, varias itidem gentes, ſuis quaſque finibus terminatas, indicant.

IVNO.

CVm verò Iuno regnorum præſes haberetur, malum illi punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis ſpectabatur, cum ſceptrum altera teneret, eo opere quod Polycleti fuiſſe ferebatur, de quo apud Pauſaniam. In Iunonis itaque gratiam reginæ cum ſacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite geſtabant, quam à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cum ſatis conſtet Carthaginem Punici regni ſedem in Iunonis tutela fuiſſe, facilè potuit inſigne illud ei accommodari, quo res ipſa ſignificaretur. *Malum punicum Iunoni ſacrũ. Sic enim Venerẽ Iuno alloquẽs mœnia Carthaginis ſua vocat. Aen lib 4. Africa figura.*

B

POENI.

NAm in alijs quoque veterum monumentis animaduerti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam conſecuti eſſent. Et Africam ipſam muliebri ſpecie apud Pactios Florentiæ vidi, in cuius manu altera, læua quippe, quę decumbentis molliter capiti ſuſtinendo ſubiecta eſt, malum Punicum habetur: in altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vnde duæ, vtrumque mare ſignificant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa ſe ambitum ut oſtenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

PVnicum malum tintinnabulo adiectum, cuius ſpecies apud Hebręos potiſſimũm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Eccleſiæ ex multis gentibus in eundem ſonum, hoc eſt, in eadem præcepta conuenientium indicat. Sicut enim, ut ille inquit, in malo Punico vno exteriùs cortice multa interiùs grana uniuntur, ſic innumeros ſanctæ Eccleſiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuerſitas meritorum tenet. Quòd verò piorum conuentus canit, *Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata*: Eccleſia, vt Ambroſius ait, bonum fidei fulgorem, confeſſioniſque prętendit, tot Martyrum ſanguine pretioſa, &, quòd eſt amplius, Chriſti cruore decorata, ſimul plurimos intra ſe fructus vſu iſtius pomi ſub una monitione ſeruat, & uirtutum negotia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus: vbi ſextodecima Hebræorum caſtra, Remon Phares dicta, tradit quod, ῥοιᾶς ἀποκοπὴν Græci reddidere: Latini, mali Punici diſſepimenta. Arboris enim huius fructum granorum numeroſitate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credẽtium, in Eccleſiæ unio gremio quaſi cortice contentam. Addemus, id eo magis vnitatem hanc in Chriſtianis malo granato conuenire, quòd pomum id hoc habet præcipuum, ut quot in uno grana ſunt, tot in reliquis reperiantur. Nam, vt Africanus ait, parua & magna granata non eo inter ſe diſſident, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, ſed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Chriſtianæ pietatis opera non quàm multiplicia ſint conſiderantur, ſed quatenus uno eodemque numero, cum fide, ſpe & charitate in vnoquoque deprehendantur, & ſine terminove vno concluſa: uno quippe cortice diuinæ gratię comprehenſa: pro uniuſcuiuſque virtutis magnitudine vel exiguitate præmia conſequantur. *Mali Punici ſenſus myſticus. Et Exodi cap 25. Quaſi mala punica facies.*

C

NAEVVS.

QVoniam verò nullum malum Punicum inuenitur, in quo non ſit aliquod granum ſubputre, indicium eſt nullum humanum corpus eſſe abſque næuo aliquo vel cicatrice: nullum quippe hominum reperiri, qui uitio ſine naſcatur, cum uel iuſtus homo ſepties in die prolabatur. Ita neque collegium ullum eſt in quo non aliquis ſit præuaricator. Vſurpabat ſimilitudinem hanc Thebanus Crates ſecta Cynicus.

SIMVLATOR.

SEdenim plurimũm ita homines ſunt, ut apparere potiùs quàm eſſe ſtudeant, malumque Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & ſe probantibus imponat, purpureo ſcilicet, rubicundo lepidoque cortice ſpectantibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerun- *Vulgus Italicorũ hoc aſſignat ſanitatem.*

que ſitum, putorem marcoremq; patefaciendo: hinc factum eſt, ut plerique veterum ſimulationem probitatis per id genus pomum ſignificari dixerint. Vnde Scholaſticus ille ſententiarum doctrinæ magiſter: *Superbus*, inquit, *malum Punicum eſt, quod interiùs putridum ſit, exteriùs verò mirabilem præ ſe decorem ferat*: Hoc hominum genus ita notat Horatius: D

In Sermonibus.

-- Vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges, iuraq; ſeruat,
Quo multæ magneque ſecantur iudice lites:
Quo reſponſore, & quo cauſæ teſte tenentur,
Sed uidet hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraque veſtitis æquiparat, qui miram ipſo compaginationis ornatu pulchritudinem oſtentent, adaperti verò non niſi parricidia, inceſtus, ſtupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum urbiumque excidia, & atrociſſima profligatiſſimaque ſcelera quæque contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVm denique hominem qui uel morum aſperitatem, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute commutarit, ſignificare qui uolunt, cuneum ex Pino per mediam arborem Punici mali adactum pingunt. Siquidem euenire ait Baſilius, ut ſi cuneus eiuſmodi in acidas Punicas impingatur, ita ut per mediam medullam adigatur, mala ſaporem ex acido & auſtero in dulcem atque ſuauem commutent. Id autem fieri ſolet ima in parte radici propinqua ſtipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, poſſe unumquemque ſibi vitij medelam enanciſci, quando agricultura ſtirpium qualitates commutare poteſt, curam autem & ſtudium in animi virtutibus conſequendis morbos omnes euincere. Nam ſi modò quis, ut inquit Horatius, *culturæ patientem accommodet aurem,* E

Horat. epiſto. 1.

Nemo adeò ferus eſt vt non miteſcere poſſit.

AMICITIA.

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi ſculpive poſſe, toto opere diximus, ut in Palma & fœmina, quæ quamuis mira ſit, in ſuo tamen genere eſt, maius neſcio quod in hedera cum uite, maximum in Punica cum mirto: amant enim ſe inuicem & myrtus & Punica, ideoque, ut obſeruauit Florentinus, & aſſerit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxta ferenda eſt. Quin, ut ait Democritus, ita ſe amant, ut etiam aliquantò procul poſitæ radices mutuò complicent, ideoque mutua earum inſitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Aegyptiorum in morem ſcribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipſius forma, amicitiam, qua quis mutuò deuinctus eſt, poma illa fructum & utilitatem inde ſuſceptam indicabunt. F

Idem Mattheolus in Dioſc. lib. 1. cap. 117.

REVE-

A

REVERENDISS. ET ILL. CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, FLORENTINAE REIP. PRAESIDIO SINGVLARI,

DE IIS QVÆ PER ROSAM ET FLORES aliquot Senticetaque ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis,

B LIBER QVINQVAGESIMVSQVINTVS.

INTERROGASTI *me ſuperioribus diebus (Reuerendiſs. & Illuſtriſs. Domine) quo exprimi poſſit hieroglyphico ſententia illa, quam toto vitæ tuę curſu vnicè adamaſti, qua nulla moribus integritatique proprior conuenientiorque excogitari poſſit,* ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Ægyptios figurę, apud Græcos ſymbola, apud noſtros documenta innumera comperiuntur, quę nunc ineptæ admodùm eſſet moroſitatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum ſcilicet dictum aliquod ſi fieri poſſit, monoſyllabum figuræ vnius compendio elaboratum depoſcere viſus fueris. Egò verò, ſi in huiuſmodi breuitatis anguſtias includor, à vobis potius, hoc eſt à clariſſimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu eſt, mutuabor. Animaduerti ſiquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentię magno in honore habetis, Roſam candore niueo inſignem adpictam, quam pollice folijs ſuperimpoſito continere videatur. Hoc eſt mihi breue & expeditum illud hieroglyphicum, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Roſa quid aliud præ ſe ferat, dum pulcherrimam floris ſpeciem ex calicibus explicat, depulſa ſpinarum aſperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eamque quodammodò ſtrangulare videbantur, niſi illa virtute, conatuq; ſuo ſemetipſam expediuiſſet, commodiſſimeque patefeciſſet, indicareque ita voluerit, nullum eſſe tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non poſſit euincere, diſſipare, & imperio ſuo ſubijcere? Quoniam verò (præſtantiſſime Domine) in theatrum me iam induxiſti, vbi Roſam agerem, quæ flores etiam ſecum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus proſequar ita tamen digeſtos, vt vbicumque volueris, fabula deſinat.* C *Nam verè eſſet in publica peccare commoda, eum principem magis longioribus implicare, qui tot tantaque magnarum rerum negotia ſuſtineat. Sed enim qua modeſtia, quoque temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos preſtare poſſumus, per otium inuiſere non aſpernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

AC de bono quidem quod ſuapte vi prauitatem euincat, ſatis ſuperq; ſuffecerit Patris tui geſtamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subſequitur alterum non minoris efficaciæ, quod flos is tam venuſtus, tam ſuaueolens, tam pulcher viſu, tam ſuaui odore delectabilis, humanæ ſit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei ſignum: tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens uigensq; enituerit, eodem ipſo defloreat & elangueſcat. Hinc elegantiſſimus Poeta quicumque ille fuit, qui Roſam, quæ Maroni adſcribitur, celebrauit, vel deplorauit potiùs, repentinam hanc iucunditatis rapinam ita lamentatur.

Mirabar celerem fugitiua ętate rapinam,
Et dum naſcuntur conſenuiſſe roſas.

Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ?

Quam longa vna dies, ætas tam longa Roſarum,
Quas pubeſcentes iuncta ſenecta premit.

In uniuerſum autem flores penè omnes decerpti, ſine folijs conſpecti, fragilitatis humanæ, aut fugię tis boni indicia ſunt. Vnde apud infelicem amatorem Theocritus roſam eueſtigiò tabeſcere, violam citò ſeneſcere, lilium paruo pòſt tempore marceſcere, & ueluti albam niuem illicò liqueſcentem

effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorum memorijs aliquot obſerues lilia & roſas & flores alios D adhiberi in ſepulchrorum ornatum, vetuſtum eſſe morem multa huius generis dona Manibus mitti ſolita indicant. Imò quoſdam Teſtamento etiam cauiſſe legas, vt ijs vel illis floribus quotannis ſibi parentaretur: cuiuſmodi memoria Rauennæ lapis ita inſcriptus.

Sepulchra ornata floribus.

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. H-S ϖ. N. LI-
BERALITATE DONAVIT SVB HAC CON-
DITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD
MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET
IBI EPVLENTVR DVMTAXAT IN V.
ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT,
TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII
PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE
SVPRA DICTA.

Et Comi in æde D. Benedicti lapis eſt ſtratus memorijs cuiuſdam Valerianæ, & Appij Valeriani filij eius, in quo mandatum eſt vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D. ſcriptũ) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR, ITEM CORONÆ MYRT. TERNAE, ET TEMPORE ROSAE IVLIO TERNAE EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiuſdem Valerianæ, ſcholæ vexillariorum largitus eſt magnam pecuniæ vim, vt quæ ibi notata ſunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRAEBEANT. Como Mediolanum proficiſci inuitat E breuitas itineris roſas huiuſmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambroſij porta Vercellenſi legas,

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVAE HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuſcorum, pars inſcriptionis cuiuſdam eſt, in qua ſeſtertia numero quadringenta data ad roſas & eſcas ducendas cuidam Ortitio Scroniano omnibus annis. Eſt etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quæ ne in deſolata orbitate ſuperuiueret, viuam ſe vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit, vbi ſcriptum eſt mandaſſe illam ſacrificio ſuper arcam Plutoni & Proſerpinę peracto roſis eam exornari. Hinc mendum corrigere poſſumus in appendicibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodùm in Coppam Elegia, poſtquàm ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio: quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem,

---Tum crocco violæ de flore corollæ
Sertaque purpurea lutea mixta roſa. F

ſubiungitur demum:

Quid cineri ingrato ſeruas beneuolentia ſerta?
Anne coronato vis lapide iſta tegi?

Hic tegi mendoſè legitur, quia legendum. *Coronato vis lapide iſta legi?* Interrogat enim Poeta, an ſeuerus is, & priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideò roſas ſpargere, vt in eius defuncti memorijs legatur teſtamento cautum, ut quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hęc fateor κατὰ πάρεργον, non tamen bonis ingenijs inutilia. Nunc ad hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. VEL, BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignum, quòd roſæ ſimulachrum, bonum ſignificat, quod undique circumſeptum ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritudinis & aſperitatis plenas. Nam, vt Ambroſ. in Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitę ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarum ſtimulis ſæpe compunctum, amareſcere videatur, vallata enim eſt elegantia vitę noſtrę, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, ut triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati: quare non illepidè Catullus Venerem, quę iucunditatis hilaritatiſq; author pręcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignum eſſe Placiades affirmat: vtpote qui ſine verecundię rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe non poſſit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſteà verò pulchritudini floris abditos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum percęperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſque tellus ipſa nobis paſſim oſtentat.

Roſa cur rubet & pungit.

DE

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referuntur, eaque de cauſa Chriſti caput ſpinis coronatum, vt indicium hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expiãda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo: quia propter eius præuaricationem peccata pullularunt. Apud Salomonem *ſpinæ naſcuntur in manu temulenti*, actiones eius ſceleribus & perperam quibuſque factis plenas eſſe commonſtrantem. Eſaię cantico legitur, *Expectatum, vti vinea vuas daret, eamque ſpinas protuliſſe*: ſpinę, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicum ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitię. Sane ager, vt Heſychius, in Diuinis literis pro diuina accipitur inſtitutione, quam Prophetę, Ieſus, & Apoſtoli tradidere, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſconditur theſaurus, ideſt, ſalutaris prędicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorum operum prouentus. Spinæ, ſcelera, prauæq; conſuetudines, atque peſtilentes.

Spina quid in Diuinis. Eſaie.ca.5. verſ.18.

ODIVM.

NAm & ſin apud Hebręos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

B

ASPERITAS.

VSqueadeò verò rubus in aſperitatis ſignificationem abijt, vt homines ingenio moroſo & difficillimo præditos, qui præ ſuo viuendi inſtituto omnes aliorum mores impendio faſtidirent, per Rubum ſiccam indicarent: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Deniq; rhãnus, vrtica, carduus, ſentes, paliurus, & herbæ reliquę aculeis armatę, in ſacris literis ſignificant homines immites, doloſos, inſolentes, & omninò improbos, quos nemo ex probis & manſuetis attrectare poteſt, contingere vel caſtigare, ſine doloris compunctione, diceret Eucherius.

Rubi hieroglyphica.

PERTVRBATIONES ANXIETATESQVE

SVnt præterea omnia hęc perturbationum, quę menti noſtræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, ut ſentit Heſychius Hieroſolymitanus præsbyter, afflictatio ea eſt, quam noſtri Tentationem uocant, aſperum quippe uirgultum, & quod difficulter manibus attrectare poſſis. Hinc uerò curę, oppreſſiones, aduerſi caſus omnes intelliguntur, quibus corda noſtra uellicantur, lacerantur, & ærumnoſa fiunt: de quibus Paulus ad Timoth. *Omnes qui volunt piè viuere, Chriſto Ieſu dediti, perſecutionem patiuntur.* Ita apud Græcos ..cterium, βίος ἀκανθώδης, pro uita incommoda atque perdifficili.

Eſt enim Αγναμπτότατος βάτος ἄυος, rigidiſſimus rubus aridus

Vita ſpinoſa.

DIVITIARVM CVRAE.

HIeroglyphice paſſim loquitur Euangelium, ut ad hanc ſententiam ſemen ait inter ſpinas conciďiſſe, unde anxiæ diuitiarum curæ ſignificantur. Sed durum fortaſſe uideatur, diuitias per Spinarum uocabulum intelligi, niſi Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui eo uſus eſt hieroglyphico, dictum ipſe ſuum explicuiſſet. Quis enim mihi crederet, ait ſummus Pontifex Gregorius, ſi ſpinas diuitias interpretari uoluiſſem, maximè cùm illæ pungant, iſtæ delectent, & tamen ſpinæ ſunt: quia cogitationũ ſuarum punctione mentes lacerant: & cùm uſque ad peccatũ pertrahunt, quaſi inflicto uulnere cruẽtant: & quæ plurima in hanc ſententiam diſputat. Expectet uerò aliquis, ut huc citem locum ex 31. Pſalmo: *Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina*. Sed loco ſatis fuerit Lectorem admonuiſſe, in Hebræo codice nullam eſſe hic de ſpina mentionem, ſed de ariſtarum ſpiculis quæ per æſtatem torrefactæ facilè confringuntur. Hebraicæ prorſus literæ ſenſus eſt, ut paulò altiùs repetam, *conuerſum eſſe Humorem*, quod alij pinguedinem reddidere, *in eam iam ariditatem, quæ ſpicis accidit eo præſertim tempore, quo ariſtæ triturantur.* Nam tritura cum magno plurimùm calore uenit, ut Maro diceret. Dicendum igitur, *Humor omnis meus ita exaruit, vt ariſtæ* (nam hæ ab ariditate nomen habent) *eo æſtatis tempore quo tritura ferueſcit.* Et hoc ſibi uult illud, *Dum confringitur ſpica.* Niſi fortè ſpina in linguis aliquot alijs ſpicæ etiam ſignificatum habet.

C

Vt Mat.13. Marc.4. Luc.8. Ceciderunt in ſpinas.

Per ſpinas diuitia.

Geor lib.1.

GRATIA.

VT uerò diu per ſenticeta tot peregrinati, poſtliminiò tandem ad roſam redeamus, ea ſine ſpinis conſiderata, tum uenuſtatis, tum amoris in primis autem gratiæ eius ſignum eſt, qua quis præditus omnium in ſe amorem contrahat, omnium ſibi animos conciliet. Inde factum eſt, ut purpureum roſæ colorem Veneris ſanguinem eſſe Poetæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & roſam, quæ prius ubique alba erat, aſpergine ſua continxerit:

Roſa ſine ſpinis hieroglyphica.

Illa quidem ſtudioſa ſuum defendere Adonin,
Gradiuus ſtricto quem petit enſe ferox,

D

Affixit duris veſtigia cæca roſetis,
Albaq; diuino picta cruore roſa eſt.

Et Europa, Theocritus: *Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipſa Regis filia purpuream manu roſam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens.* Inde Roſas loqui, prouerbium, de re gratiſſima iucundiſſimaque. Et Perſianum illud, dum nutricula gratiam omnium alumnulo comprecatur, Deos uotis onerando ait: *Quicquid calcauerit hic roſa fiat.* Sed quod alij fabuloſè dicunt, Philoſophi illi ueteres, qui rerum omnium originem altiùs perſcrutati ſunt, odorem coloremque illum a Veneris ipſius ſtella pro-
Aene. li. 4. ficiſci autumant. Hinc Maro Venerem roſeo ſemper ore loqui dicit. Quod denique ad afflatum pertinet, nemo luculentiùs expreſſit, quàm idem explicuerit, eius enim id de Roſa opuſculum, de cuius authore dubitatum diximus, Chariſius agnoſcit. Ait verò Poeta:

Vidi Pæſtano gaudere roſaria cultu,
Exoriente nouo Roſida Lucifero.
Rara pruinoſis canebat gemma frutetis
Ad primos radios interitura die.
Ambigeres, raperetne roſis tunc aura ruborem,
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & unum mane, duorum
Sideris & floris eſt domina vna Venus.
Forſan & vnus odor: ſed celſior ille per auras
Difflatur, ſpirat proximus iſte magis.
Communis Paphiæ Dea ſideris & Dea floris,
Præcipit unius muricis eſſe habitum.

E

Quò verò Gratiæ ſignificatum ineſſe roſis apertiùs intelligamus, Indorum etiam monumenta cóquiremus: ſiquidem eorum Magi roſam tanti fecerunt, vt ad conciliandos magnorum principum animos, non alia re quapiam libentiùs quàm roſis vterentur. Libet uerò ex eorum dictatis unum hoc, quod ad argumentum facit recitare. Aiunt illi, ſi Princeps quiſpiam ſacer profanuſve ſit adeundus, quem tibi conciliatum uelis, ut & te amet, & uotis tuis faueat atque benignè reſpondeat, obſeruandum eſſe cœli ſitum, cùm Sol vel in Ariete uel in Leone gradu eo aſcendente fertur, quem Luna læto feliciqueque aliquo aſpectu intueatur. Hic tu phialam roſaceo nitidiſſimo plenam in manum dexteram ſumens, facie aduerſus Solem conuerſa, ſummis pedibus inſiſtens, & phialam prætendens in hæc uerba duodecies repetitione facta, uoce clara orationem habeas. Saluere te iubeat Deus, ò Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcundiſſime, qui tam formoſus, tamque omnibus exoptatus, tam beneficus orbis radiorum difflatione micantiſſimus. Tu Sol ille es, qui luce, ſpiritu & uigore tuo mundum uniuerſum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorum quæ ubique gignuntur author: tu per uim, quam tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines continuo infatigabilique curſu perueſtigas: tu lumen & pulchritudinem ex ipſa diuinitatis facie mutuaris: tu uiam luminoſam, & perpetuæ uſum lucis nulli interpoſito uelamento Lunę liberaliter elargiris: tu reliquos ſtellarum globos luminis tui irradiatibus accendis. Quæ ſi ita habent, exoratum te uelim, ut amicitiam, beneuolentiam, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentię in hoc oleo mihi concedas, ita ut me omnes appetant, & amicitiam meam ultro concupiſcant, ac perindę maximos minoreſque Pontifices, Reges, Principes, reliquoſque potentiores, Senatum, populum, infirmúque gregem, mihi amore atque charitate conciliem. Hic quo illi appellarentur nomine profitebantur, rogabantque inſuper & adiurabant, obſecrationibuſque adigebát per eius poteſtatem, ut amicitia hęc & amor & pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus inſideret, ut magno ſe affici gaudio experirentur, quotieſcunque hominem eiuſmodi intueri atque alloqui facultas eſſet. Proinde Sol virtute & poteſtate ſua, ut mores etiam congruerent, hominiſque præſentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & eſſe quantumuis pretij exiſtimarent, efficeret. Ad hæc quædam geniorum nomina intermiſcebant, quorum interuentu eadem fieri ſupplicabant, precipuèque nomen illud quod amores & amicitias ſignificat, & amantum corda in unum conflat, inſolubilique copula coniungit. Ea uerò tum quia uidebantur abſurda (ſunt enim, ut Lucian. ait, βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα) tum quia ex Chriſtianę pietatis inſtituto profana iam habentur, de induſtria pretermiſi. Id ritè cum exegiſſent, oleum ſumma ueneratione ſuſceptum obſeruabant, quo faciem obungerent, quotieſcumque Principem aliquem adituri eſſent. Quo minimè ridiculum uideatur, Vlyſſi in Phœniciam appulſo, fracta quippe naui, inani eiecto, & omnium egeno, Deum Pallada oleum attuliſſe, quo ille perunctus, omni abiecto ſqualore, quem ea maris fuligine, mediaque per quadriuium tolerata contraxerat, κάλλεϊ καὶ χάρισι στίλβων, dignior & uenerabilior effectus eſt. Roſaceum uerò Homero fuiſſe cognitum ex eo coniicimus argumento, quod ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obunxerat, quod a canum iniurijs, quibus id Achilles obiecerat, moliſſimum præſtiti. Tantam ineſſe Roſaceum, Homerus perſuaſum habuit. An nos autem oleum aliud a Venere quàm ex roſa ſua comparatum exiſtimemus? aut alia quapiam ope uſam crediderimus, quàm ea ipſa ui, quam roſis ipſamet infundit, cùm in Carthaginis templo.

Magis Indi-
cis Roſa in
quāto pre-
ſio fuerit.

Oratio Ma-
gorum ad So-
lem.

F

Oleo roſa-
ceo, ῥοδόεν-
τι ἐλαίῳ,
& cæteriſ-
que ...
Odyſſ. l. ..
ver. 339.

Reſtitit

A *Reſtitit Aeneas, claraque in luce refulſit,*
Os humeroſque Deo ſimilis: namque ipſa decoram
Cæſariem nato genitrix, lumenque iuuentæ *Aen. lib. 1.*
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam roſa ſuper ſatis ſuperque iam prouecti ſumus, præteribo Aelij Veri Imperatoris lectulum, minutulumque reticulum folijs roſę repletum, quem ſibi ſubſterni iubebat, in quo Perſicis odoribus perunctus recubare conſueuerat, maiorē inde ſibi gratiam adepturus. Diſſimulaboque fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipſe priùs in Aſinum ex homine conuerſus, roſis toto terrarum orbe perquiſitis, tam multa pertulit incommoda, donec demùm oblata earum copia, quas decerperet, humanæ formæ reſtitutus, priſtino decori & uenuſtati eſt redditus. Quod autem pertinet ad odorem, roſa ſordidiſſimum animal Scarabeum, cui res plurimùm eſt cum ſtercore, ut alibi diximus, odore enecat ſuo. *Roſa odor.* Ῥόδον autem eam idcircò appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι. quòd ingenti odoris redundantia diffluat. Diuinæ literæ, ut Cyprianus ait, glorioſam famam appellare ſolent odoramenta. Vnde Paulus, *Chriſti bonus odor ſumus*. Et quod unguentum in Aaronis Pontificis barbam diffluebat, bonæ index eſt famæ, quam ſibi ſacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphice poni roſas, a rubore ſanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

VT verò coronam ipſam noſtram elegantiùs contexamus: purpureis aderunt lilia miſta roſis: Sciēdum autem in primis, unumquemque florem hieroglyphicum eſſe ſpei. *Florum prærogatiua.* B Nam ſi ſpes, ut Seuſippus Platonicus finit, eſt expectatio boni: uelut è conuerſo, metus, animi concuſſio in expectatione mali: ſique floribus inſpectis, uſum inde fructuum ſperare ſolemus, nulli dubium erit quin flos ſit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòſt ſuccreſcentem polliceatur. Nam & Themiſtius ait per florem, ubi præuius apparuerit, in frugis inde nos ſpem ſurrigi. Sed quamuis ſit hæc florum omnium prærogatiua, ut nos bene ſperare iubeant, unus tamen præcipuus, quippe lilium, uno omnium conſenſu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inſcriptione SPEI, lilij potius figuram, quàm alterius cuiuſquam floris ſpeciem oſtentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dextera prætendit, cuius inſcriptio eſt, SPES PVBLICA. Eadem inſcriptio cum lilio manu Deæ prætēto in Imp. Aemiliani numis habetur. Nuſquàm uerò frequentiùs neque manifeſtiùs hæc lilij facies pro ſpe ponitur, quam in Imp. Claudij. P. T. Aug. numis, quorum uis magna proximis annis in Bellunenſi agro effoſſa eſt, in quibus Deo ipſa pallam læua ſuſtinet, dextera lilium prætendit, cum inſcriptione, SPES PVBLICA. Et in Tib. Claudij numis eodem geſtu Dea, palla quippe ſublata, lilioque dextera porrecto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem ſtatu habituque in Hadriani numo dea lilium pretendit cum inſcriptione, SPES P. R. *Numi Imper. Alex. Pij, Imper. Aemiliani Imp. Clau. Aug. Hadriani Auguſt.* Ac ne tędio ſit horum multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noſter, cùm ſpem de Marcello conceptum ſignificare uellet, tacita quadam ad clariſſimum illum alluſione, eruditiùs ſanè quàm fronte prima polliceatur, hęc ſcripſit: *Aen. lib. 6.*

Nec puer Iliaca quiſquam de gente Latinos
C *In tantum ſpe tollet auos, nec Romula quondam*
Vllo ſe tantum tellus iactabit alumno: *ibidem.*

& quę ſequuntur uſque ad uerſum illum.

--Si qua fata aſpera rumpas,
Tu Marcellus eris: manibus date lilia plenis.

Lilia poſcit Anchiſes, quibus donis nepotis animam cumulet, ut inde præreptam iri ſpem publicam populi Romani, prout ex ſuperioribus numis oſtenſum, indicaret. Hinc Flaccus cùm ſpes noſtras ſæpe fallere animaduertiſſet, indoliſque bona de manibus ſępe rapi conſpexiſſet, poſtquàm uiuax apium dixit, breue mox lilium ſubiecit.

CHRISTVS, ANGELI.

IN Diuinis literis lilium præcipuè album, nunc Chriſti, nunc Angelorum hieroglyphicum eſt, a candore quippe iuſtitiæ, ad quod ſpectaſſe uolunt Salomonem, cùm dixit: *Flos campi, & lilium conuallium*. *Cant. c. 2.* Hilarius in Mathæo, præcipuum Angelorum hieroglyphicum ponit lilia, de quibus dictum Euangelio, *Non laborant, neque nent*, quibus ſcilicet extra humanæ ſcientiæ eruditionem, ſuique operis mercedem, a Deo gloriæ candor indultus atque indutus eſt, ne quid ex principio, labore & arte exiſtimarentur habuiſſe. *Hinc lex Salica hieroglyphicè. Lilij natura.* Ea autem eſt iſtius germinis natura, ut cœleſtibus Angelorum ſubſtantijs aptiſſimè comparetur: hoc enim effloreſcens, cùm a ſtirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ ſuæ uirtutem, licèt aruiſſe uideatur, & occultat, redeunte tempore rurſum lilij ſui honore ueſtitur. Ex ſe igitur refloreſcit, ſibique redditur: quòd ſit, quòd uigeat, nec radici nec terræ debet, cùm ille qui ſe ſuggerit ſuccus ex ſe demanet & ſuffundatur, atque ita annuæ huius uiriditatis exemplo, uirtutem cœleſtis ſubſtantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantùm quod intra ſe diuinitùs acceptum habet

habet, alatur in florem. Ideò ergo lilia non laborant neque nent, quia uirtutes Angelorum ex ea, quã adeptæ ſunt originis ſuæ ſorte, ut ſint ſemper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicum eſſe dicit eorum operum, quæ bene riteque fuerint inchoata: & Canticorum cantico ea de cauſa Sponſum dicere, *Fulcite me floribus.* D

Cant. c. 2.

P V L C H R I T V D O.

EST & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius contemplere, Suſaſque mollem delicatamque Perſarum urbem, urbi Regum erant hyberna, ob mitiſſimam cœli plagam & amœnitates alias, inde cognominatam tradunt, quòd Suſa Perſarum lingua lilium ſit. Volentes itaque loci pulchritudinem ſignare, nomen a lilio fecerunt, quamuis Stephanus a multitudine potiùs liliorum, quæ paſſim illic & feraciſſime proueniunt, cognomentum urbi inditum inſcripſerit. Vtcumque verò, uelut a lilijs Suſæ, non immeritò inter Italicas vrbes a flore Florentia nuncupata, utpote quę, Domine mi præſtantiſſime, patria hæc, tua, quam tam libenter incolimus, tam forma quàm ſitu, & incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italię flos: ut inuidè mihi facere, uideantur, qui Fluentiam antiquum urbis nomen ſibi ſomniant.

Florentia a flore dicta.

Vt Politianus. epiſt. lib. 1. epiſt. 2.

P V D I C I T I A.

PVdicitiæ, uirginitatiſque florem eſſe lilium, Hieronymus aduerſus Iouinianum interpretatur, dum Canticorum cantico Sponſa illa cœleſtis *fratruelem ſuum inter lilia paſci* canit, hoc eſt, inter cãdidiſſimos uirginum choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, neque etiam ruga, ut Apoſtolus addidit. Et quod a Libano acceſſitur, λάκασμὸς, id eſt, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui ſacra faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia præſertim candida offerre ſoliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia: E

Cant. c. 6. & Cãt c. 4 Gemelli paſcuntur in lilijs.

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet haſta Taci.

Sciendum tamen in uniuerſum flores λείρια dici ab Apollonio, ut Argonauticωn primo:

ὡς δ᾽ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι.

Pulchra fremunt ut Apes paſcentes lilia circum.

Quamuis propriè flos eſt qui lirium appellatur, quem Theophraſtus libro de plantis, narciſſum eſſe dicit, alij autem lilium. Et licèt & pulchra & delicata lilia ſint, ea tamen inuiſa Veneri ait Nicander in Alexipharmacis, quòd olim de candore cum Dea certare uoluerint eamque indignatam lilia in aſini pudendi formam tranſmutaſſe, adeò nihil tam rediculum, tam ineptum, quod ſibi Græci non permittant.

Lilia inuiſa Veneri.

I V N O.

VErum odium hoc in lilium, inde potiùs proceſſiſſe uideri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, ut ex Deę lacte progenitum, cùm ſubiecto clam Herculi ubera admouiſſet, doloque ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas uerò lactis aiũt aliquod in terrã decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritoque flos Regius etiam appellatur, non a Iunone Regina tantum denominatione ſumpta, ſed a Regia qua præſtant celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, ut ad tria interdum cubita ſurrigatur.

Regina florum hodie & flos regum, inſignium francorum.

F

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniam hodierna dictio per flores uolutatur, bonaq; eorum pars, boni parum admodùm pollicetur, ut conditionem quiſque perpendat ſuam, de cardui Scolymo, deque Fremio quædam minimè diſſimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatem humanę uitæ ſacerdotes Aegyptij nullo ſignificantiore oſtendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Gręci Σκόλυμον uocant. Vnicaulis enim carduus ſimulac ſcolymon in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter caneſcentem, & abeuntem cum aura: perinde ac ſpes noſtræ plurimùm euaneſcunt, & minima quaque de cauſa homines plerumque exanimantur.

M O R B I.

SI uerò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturque humanum genus, ſignificare uoluiſſent, Fremi feciſſent flores: uel quia rerum natura flores odoreſque de die in diẽ gignit, magna hominum admonitione, quæ ſpectatiſſimè florent eueſtigiò marceſcere, & ut apud Eſa. eſt: *Omnis caro fœnũ, & omnis gloria eius flos agri*: ſiue ut Cypria reddit, *omnis eius claritas, ut flos fœni.* ſimulac enim fęnũ aruit, decidit & flos: id quod fatidicus etiam Rex lamentatur, cùm oſſa ſicut fœnum aruiſſe clamat. Vel quia tradunt magi, colligi Anemonas (ſic enim Gręci uocant) tertianis & quartanis remedio, poſteà allegari florẽ panno roſeo, & in umbra aſſeruari, ita cùm opus ſit adalligari. Florem hæc habet aut phœniceum, aut purpureum, aut lacteum, qui ſe nunquam aperit, niſi uento ſpirante, unde & nomen accepit, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου ſcilicet. Quamuis non ſum neſcius, eruditos eſſe authores, qui hoc nomine flores

Et Eſai. 40 Verè fænũ eſt populus.

A floresomnes intelligant in huiuſmodi ſignificatum, quòd floribus omnibus contingat, ſpirante vēto aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte poſtquàm tactus aratro. Quam ſententiam dixiſſe ſemel non ſat habuit, quarę alibi ęandęm repetit:

Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis
Ignotus pecori, nulli contuſus aratro
Quem mulcent auræ, firmat Sol, ęducat imber,
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cum tenui captus deſloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellę.

Quem Maro imitatus ait:

Purpureus veluti cum flos ſucciſus aratro Langueſcit moriens.

Neque fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in Diuinis literis, ut apud Eucherium, hieroglyphicum eſſe iucunditatis nonnunquam indicare quædam animæ proficientis rudimenta, quæ mox florem, hoc eſt, ſpem, inde ſemen, hoc eſt, fructum datura ſit. *Herba hieroglyphice.* Ad ſuperiorem verò ſententiam Hilarius in Mattheo, ſub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo ſæpe nuncupatas ait: *Germen*, inquit hic, *illud eſt quod virtutis ſuę flore dilapſo, ad calorem Solis areſcit. Igitur requies nulla gentibus: neque mortis, vt volunt compendio quies dabitur, ſed ipſis corporibus etiam æternitas deſtinabitur, ut ignis ęterni in ipſis ſit æterna materies, & in vniuerſis ſempiternis exerceatur vltio ſempiterna.* Et hoc illud eſt quod Paulus ait: *Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur.*

B

DE AMARANTHO.

DE humanæ vitæ imbecillitate, bonisque caducis & ante diem ereptis, hoc per florum imagines Aegyptij afferre conſueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

COntra verò ſi quem inoffenſa valetudine vixiſſe corporis ad extremum vſque dignitate viribus-
que ſeruatis, hieroglyphicè oſtendere voluiſſent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos *Hæc à Pli-*
erat. Et autem amaranthus ſpica purpurea veriùs quàm flos aliquis, aſſeruaturque decerpta, ac poſt- *nio lib. 21.*
quàm defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuiſcit, & hybernas coronas facit: ſummaque eius *cap. 8.*
hæc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id eſt, propterea quòd minimè marceſcat, Amaran- *Idem Mat*
thum ſit appellatum. Hinc Theſſali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi *theolus in*
Dodonæi admonitione ferre iuſſi, cum omnia quæ ſacrificio ritè operando neceſſaria eſſent, ex ſolo *Dioſc. li. 4.*
patrio aſportare conſueſſent, duos quippe Tauros, album vnum nigrum alterum, utrumque verò mā *cap. 51.*
ſuetum: ſyluam ex monte Pelio cæſam, ignē ex Theſſalia, molamque & aquam ex Sperchio hauſtam.
Coronas inſuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easque ad ſacrum eiuſmodi ferri ſan-
xerunt, ut ſi fortè uenti nauem repuliſſent, aut alia quapiam de cauſa mora iniecta eſſet, coronæ ta-
men neque flaccidæ, neque deformes ſuſpenderentur.

C

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVam Baccho ſacram, & inde ναρτηκοφόρους miniſtros eius multi tradidere. Sed quòd ea de cauſa
Baccho dedicetur, quia Aſini ea veſcantur auidiùs, quàm animalibus reliquis, ut tradit Pli-
nius præſentaneum ſit venenum, leue commentum forſan videatur, quamuis non ignoremus animal *Plin. li. 22.*
id gratiſſimam fuiſſe Libero patri victimam. Id verò magis arridet quòd a Plutarcho accepimus libro *cap. 1.*
de inſtituendis mulieribus: hoc enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait Ferulam quidē,
propterea quòd virga ea admonitionem ſignificat, qua pueros caſtigare ſoliti ſunt ueteres, vt ſe quo-
que ſubduxiſſe manum ferulæ profitetur Iuuenalis: itaque innuere voluerint, quæ per ebrietatem ad-
miſſa tantùm ſunt, pueruli indigeant caſtigatione. Obliuionem addidere, puto, per lyncis eiuſdem
Bacchi ſimulachrum, quæ paſcendo ſi caſu aliquo auertat oculos, propoſiti cibi obliuiſcatur, ut aiunt,
& alium quærat. Aiebant verò eorum recordari non oportere, quæ inter uina dicta factave eſſent: no
tum enim illud eſt, μισῶ μνήμονα συμπότην. Quòd ſi quid eſt cuius meminiſſe debeat ebrius, ea dubio *Ebrietatis*
procul omnia, ut Pythagoræ ſententia eſt, non tantum reminiſci, ſed identidem etiam animo repetere *euitādæ re*
debet, quę in ebrietate ridicula, aut pernicioſa dixerit feceritve: id enim vnum eſſe euitandæ ebrieta- *medium.*
tis remedium. Nam & Anacharſis ita nos docuit ebrietatem cauere, ſi quæ ebrij faciāt, inſpexerimus. *Odi memo-*
Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur, ne di *rem compo*
ſtichi illius immemores ſimus, quod toto terrarum orbe cantatiſſimum eſt: *torem.*

Nux, aſinus, mulier, ſimili ſunt lege ligati: *D. Laert in*
Hæc tria nil rectè faciunt, ſi verbera ceſſent. *eius vita.*

Sed ioco iam ſatis.

PIE-

D

PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM,

DE IIS QVAE PER SPICAM, ET CEREALIA quædam arma ſignificantur,

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVSSEXTVS.

CVi verò libentiùs Spicas & Cerealia quędam arma donarim, quàm tibi tam præſtanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præſertim ſpicam habes in gemma domeſticæ nobilitatis inſigne: addam etiam, quia Siculus es, magnoque ingenij acumine prędítus, uerùm quo non niſi modeſtè vtaris, atque ſapienter. Ero enim ego ſemper huius rei teſtis, qui prudentiam moderationemque tuam tandiu expertus ſum, cùm in eodem conuiuebamus contubernio, ad idem munus tecum a Clemente P. M. delegati, qui nepotes ſuos adoleſcentulos nobis commendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infeliciſſimo illo tempore huc & illuc peregrè circunduximus, cùm hoſtica eſſent omnia, aduerſa omnia, omnia ſuſpecta. Tot illæ erant inſidię, quę illi etiam ętatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates euicimus, vt ſoſpites eos Clementi tandem reſtituto redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtroque noſtrum fuit, vt nihil iam ad nobiliſſimæ indolis inſtitutionem deſiderari poſſet. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi ſępe munera demandata, quibus gerendis talem te præſtitiſti, vt ob ſapientiam & probitatem omnibus eſſes admirationi. Quòd ſi conſilijs tuis faciliores acceſſiſſent aures, in tot, quę mox perpeſſi ſumus, calamitates minimè incidiſſemus: tot erant ea, quæ deſperata ab alijs, tua tu dexteritate reſtitueras, niſi obſtitiſſent fata, quę prudentię tuæ ſeſe oppoſuerunt aduerſaria, uel, cùm te vera loqui, optima ſentire, ſalutaria conſulere homines cognoſcerent, quod plerunque accidere ſolet, optima videntes, ad deteriora tamen ſpontè non declinaſſent. Sed hæc miſſa faciamus. Id vnum profiteri nunquam deſiſtam, quàm iucundum, quàm ſuaue mihi tum fuerit totum id uitę tempus, quod in ea non noſtra tantùm, ſed Italię totius communi calamitate vnà conteximus: quantumque me tibi debere intelligam, qui non minorem mei conſolandi, cùm deſperarem, omnia rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erãt, F *Principum. Quę verò vtrique noſtrum res pręter omnium acciderint expectationem, quamque varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus inſident memorię, neque quidem ſi obliuiſci velimus, vllo modo poſſumus. At dices, Quorſum hæc rerum publicarum commemoratio, ſi de Spica & Cerealibus futurus eſt ſermo? nempè quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quę toties deambulando, ſedendo, obequitando, ſuper ijs quę ad nos & Principes noſtros attinebant, fuere ſępius a nobis non modò prąuiſæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco neque ad Pollionem ſcribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non ſuggerat eorum ſermonem memoriam, qui tam frequentes, tam neceſſarij quotidie intercidebant. At effluxere omnia hęc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquàm ſtudium, fides, induſtria, conatuſque noſter omnis ijs nihil profuit, quibus omnia proſpera, felicia, fauſtaque cupiebamus, ſed euerſa omnia ſunt, fatone dicam, an eorum culpa, qui recta conſulentes aſpernabantur? Velimuſne nos aliorum cauſa in perpetuo eſſe mœrore, an noſtri ſtudij, noſtri officij memores ea meditari, quę aliquam ærumnarum obliuionem afferre poſſint? Ego nempè poſt rem certa iam deſperatione conclamatam, ad ſtudia me mea retuli, commentationibusque illis hieroglyphicis, de quibus ſæpe tecum, nunc totus incubui: quas cùm per ſua quæq; ſegmenta diſponerem, uiſe mihi ſunt polliceri, fore, vt huius induſtrię meę aliquis fructus ijs, qui politiores has literas affectarent, acquiri poſſit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digeſſiſſem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus ſum, tibi dedicaui. Vtinam eo tu atque alij animo hęc ſuſcipiatis, quo a me ſtudio atque beneuolentia conſcripta ſunt.*

A

DE SPICA.

ONyx ille tuus Antoni Pollio, modiolo, qui ſpicas duas continet, inſignis, ab cuius utraque parte copię cornua ante admodum eleganti incisa conſpiciuntur, uetuſtatis omninò uenerandæ monumentum, ſignum olim aut Aedilium fuiſſe, aut eorum qui rei frumetariæ præerant facilè credere poſſumus. *Inſigne Antonij Pollionis.*

CERES.

VIdere enim eſt Iuliæ Piæ numum, ab cuius altera facie ſigillum eſt, læua conto innixum, dextera ſpicam gerens, calatho ante pedes propoſito, cuius inſcriptio eſt, quarto caſu Cererem. *Iulia Pia numus.*

ANNONA.

EST & T. Cæſaris Veſpaſiani numus, in quo ſimulachrum eſt, quod dextera ſigillum exporrigit, in cuius una manu libella eſt, in altera cornu copiæ, appoſita naui, & calatho cum ſpicis: inſcriptio, ANNONA. In eiuſdem aliquot alijs eadem omnia ſunt præter cornu copiæ: eius loco caduceum ſpectes: nam & is, ut alibi diximus, in felicitatis ſignificatum accedit: quòd pax ipſa, cuius ſymbolum eſt caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit. *T. Cæſaris Veſpaſiani numus.*

AFRICA.

SPectare verò eſt, Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magiſtratibus, & militiæ ordinibus Theodoſianis temporibus cōſcriptum uidimus. Ibi enim ubi de Proconſule Africæ legitur, urbeſq; B & officia & magiſtratus tota ea prouincia diſtributa continentur, mulier quædam inſpicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab utroque humero reiecta, eaque ad humum uſque fuſa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis unius altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremque marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. Brachia nuda utrinque exporriguntur, binas utraque manu ſpicas oſtentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onuſtæ, adpictæ ſunt, Literæ ſupernè ſunt, PROCOS AFRICÆ. Apud Horatium ſanè de terrę huius feracitate frumentaria legas: *Africa pictura.*

Quicquid de Lybicis verritur areis.

deſumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρον Λιβύαν in Iſthmijs dixit. *Frugifera & frumentifera Lybium.*

BRACCATI MILITES.

IN ijſdem monumentis obſeruaui geſtamen cæruleo colore ſubobſcuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, a ſumma cuius parte ſtella adpicta eſt radijs octo prædita: in medio orbiculus eſt cum umbilico, utroque coloris aurei: ab eo orbiculo uſque ad circulum qui iuxta marginem eſt collumella ſummiſſa coloris rubei: a lateribus columellæ ſpicæ duæ utrinque ſurgunt ſingulæ, quas auiculæ totidem uolatu ſuſpenſæ impetunt. Inſigne hoc erat eorum militum, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantque ſub militum Præſentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ, qui Viri illuſtres uocabantur. Sed ut ad annonam reuertamur, in Hadriani quoque numis corbis eſt cum ſpicis: & in Antonini, ſpicæ & cornu copię cum eadem ANNONAE inſcritione. *Hadriani & Antonini Imp. numi.*

PROVENTVS.

C QVæ verò ſpicę duę, dolio vuis pleno in earum medio conſtituto, ſpectantur in numo L. Liuinei Reguli, prouentum bonorum, fructuumque copiam & feracitatem eius viri magiſtratu uberem oſtendit: nam ubi conſultum eſt ijs quæ cibo potuque inſeruiunt, annona omnis largè populo uidetur erogata. Vſque adeò verò ſpicæ prouentus indicia ſunt, & apud Coniectores reperias eum, qui natos in aure ſpicas per nocturnam imaginem uidere uiſus fuerat, & delapſa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hęreditate locupletatū: ſpicis quippe prouentum, aure fraternitatem oſtendentibus: germanas enim inuicem eſſe aures manifeſtum. In Diuinis quoque literis ſpicę, hoc eſt, meſſis eodem modo prouentum hieroglyphicè ſignificant, dicente Domino, *Meßis quidem plurima, operarij autem pauci admodùm.* Humanā enim meſſem vredini, procellisque obiectam, cupiebat ille in horrea ęternitatis ſuę transferre. Heſychius hieroſolymitanus pro meſſe accipit uirtutes, quæ ex Diuini uerbi ſemine oriuntur. At ſtipula pro nullius boni operis fructu ponitur: unde Propheta lamentatur: *Hei mihi, vt factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe.* Idem paleæ, ut illud: *Paleas autem vret igni.* *L. Liuinei Reguli numiſma. Ad verbū ab Artem. lib. ca. 25. Spica in Diuinis quid ſignificet. Matt. cap. 9. Luc. ca. 4. Lib. 1. Metaph.*

ÆSTAS, ET FRVGVM inuentor.

SAne plerumq; inuenias æſtatem ipſam per ſpicarum faſciculum ſignificari. Vnde apud Naſonem: *Stabat nuda æſtas, & ſpicea ſerta ferebat.* Nonnunquam verò meſſem ipſam, aliàs & frugum inuentorem.

D

MESSIS.

Iulij menſis ſymbolum.

SEdenim Heſiodus in Theogonia, falcem pro meſſe poſuit, ubi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον, ſubijciunt interpretes: Drepanon meſſis tẽpus. Hinc iuniores ſpicas duas, manipulos ſpicarum interdum duos in tranſuerſum adclinatos, pro menſe Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirum eo menſe meſſis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

Macrob. li. 1. ca. 8. Aegl. 9. Macrob. li. 1. cap. 19.

ET quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit exſecatque & aufert, ideò falcem Saturno attributam nonnulli uolunt χρόνος enim Saturnus, cui tempora ſubijciuntur, quæ uoce eadem Græci ſola adiecta aſpiratione pronunciant quippe κ in χ uerſa. In hanc ſententiam Maro: *Omnia fert ætas.*

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius ſignum arbitrantur, quod inſigne Ianus Saturno dederit a meſſe & fertilitate, cui poſteritas rationem etiam inſerendi, & artem faciendi ſurculos fert acceptas: unde Saturnum a ſatu Latini uocitarint.

FRATRES ARVALES.

E

Spicea coronæ hieroglyphica.

ALioqui ſpicea corona fratres Aruales indicabat, quam primùm Acca Laurentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

Inſtitutos ut arua fruges ferrent.

SI verò ſpicea corona uitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorum ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitum ſpectauimus, in numis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nonnunquam ſola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato:

PAX.

QVin & pacis ſimulachrum cum ſpicis figuratur: unde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicamque teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus.
Pax enim candida primùm
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit uites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet ut nato tecta paterna merum.
Pace bidens vomerque uigent, ac triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

F

DIANAE TRICLARIAE SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atque geſtamen eorum adoleſcentum, qui Dianæ Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter uiolato in ciues contraxere.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronę geſtamini ve contrarium eſt lolium, quòd quantum ſeges illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incommodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

Idem D. Laertius in Anthiſthene. Epiſtola 2. Et in Euangelio. Inimicus ſuperſeminauit Zizania (id eſt lolium) inter triticum.

MOrum enim corruptorum id omninò indicium eſt: quare Anthiſtenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticum a lolio non repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos a Repub. ſummouendos, ut Plutarchus interpretatur: tam enim inutiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico, qui verò inuidus eſt, ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

Inuidia Siculi non inuenere tyranni *Maius tormentum*, ait.

Et quod ad corruptos degenereſque mores facit, ita Virgilianus paſtor lamentatur:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

A

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi vtilis atque commoda, qua milium egregiè pollet, efficit, ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem, qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturę genere oſtentare voluerit, aptè Serpentem pinxerit milij ſurculo circumuolutum, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis prę ſumptus, incolumen ſoſpitemque præſtat a veneno, naturę beneficentia, quę mortale genus remedio tam parabili, atque omnibus obuio pręmunire voluerit contra peſtem adeò perniciosam. Idque tradit Didymus in ijs, quę de re ruſtica ſcripſit. *Hominis, prouidi ſymbolum.*

INNVMERA.

SVnt etiam qui ſpicam milij hieroglyphicę pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam eſt millenarijs ſignificatum. Neque deſunt qui numerum ipſum mille a milio dictum uelint. *Sed potius milium a mille.*

DE MODIO.

SEd vt ad onycem reuertamur, modius in ea inciſus eſt: is quid ſibi uelit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in ſculpturis, atque alijs antiquorum monumentis ſpectare eſt alibi modium,
B alibi latè patentem urnulam, nonnunquam & cyathum, ſæpius uerò calathum, & quicquid uel humoris, uel ſolidorum eſt corporum capax, in Serapidis capite ſuperpoſitum (illi enim plurimum vaſa hæc dedicabantur, quòd diuitiarum, & omnium prouentuum numen haberetur) neceſſe erit hæc omnia colligere, ac ueluti uetuſtas fecit, in unum commiſcere.

FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, ſiue calathus, ſiue quid huiuſmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipſe ſiue Serapis, ſiue Oſiris, ſiue quocunque nomine δοτῆρ ἐάων nuncupari placeat humano generi, ſatu inuento, & aratione commonſtrata, comparaſſe dicitur: de quo multa alibi, & quo pacto Oſiris quoque in huius inuenti participatum admitteretur, diſſeruimus. Illud verò conſtat, cibarias opes & donaria in caniſtris offerre, & antiquorum fuiſſe morem, & nunc palam omnibus eſſe: quin etiam vbi liberalius, oppipariuſque aliquid erogatum ſignificare uolumus: αὐτῷ κανῷ dicere conſueuimus. Hinc apud Maronem ferunt nymphę calathis pallentes uiolas, & alia dona. Alibi Cererem caniſtris expediunt miniſtri. Oſirin quoque, neque non Cererem eodem inſignitos geſtamine Diodorus atteſtatur, & antiqua pleraque ſigna oſtendere. Neque verò hic repetenda ſunt ea, quæ plurima docuimus eo commentario quo de Capitis atque adeò Tricipitij ſignificationibus agitur, utrum ſcilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, ut Nicocreonti Cyprio Regi ipſo eſt oraculo proditum, accipiendus ſit, quoniam eo loco hęc omnia ſunt explicata. *Bonorum largitor. Modij ſiue Calathi vſus. Ab ipſo caniſtro. Aecloga 2. Aen. li. 1.*

C

AQVA.

SEd enim vrnam potiùs Oſiridi dedicatam videas, idque ea de cauſa factum, quòd eum non uini tantùm, uerùm totius humoris dominum intelligebant, eumque Oceanum, perinde ac Iſidem Thetin. Præferri enim urnam in ſacrificijs, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem ſummo cultu, & attonita penè veneratione proſequebantur, quam obtectam, & caſta religione ſuſceptam, in ſacram ædem ſolenni pompę geſtabant, quo cùm perueniſſent, terræ procumbentes manibus ad cęlum ſublatis ijs gratiam agebant, qui primi diuinę benignitatis munera mortalium uſui communicaſſent: utpote qui ex humore oriri omnia perſuaſum haberent. *Vrnæ cur Oſiridi dedicata. A Thalete, ut D. Laert. in eius vita.*

CANOPVS.

ALij, qui philoſophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus eſt, Canopum quendam apud Aegyptios in hydriæ ſpeciem figurari ſolitum aiebant, quòd inuento calido, cùm in certamen contra Perſas deuentum eſſet, uictorem ignem euicerit. Perſæ enim, ut alibi ſæpè oſtendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaque minutioribus quibuſdam foraminibus hydriam, quam contra ignem in periculum adducturus erat a fundo perterebrauerat, ceraque diligenter obturauerat, qua ſuper ignem ſolenni certamine poſita, ui caloris ſoluta ignis extinctus expirauit. Quoniam uerò de urnis locupletiùs alibi dictum, reliqua nunc uaſa perſequemur. *Canopi figura vnde.*

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoque neſcio quid Aegyptiacum ſapit, quòd Pythagoras ſuper modio ſedere nos uetat: quippe rationis portionem eam, qua anima ipſa metitur, explorat, atque examinat omnia, non *Aenigma Pythagoræ.*

D

eſſe otioſa deſidia remittendam, habendamve negligenter: verum omni exercitatione modoque & regula dirigendam, aſſidueque per cogitationis ſpatia agitandam. Cæterùm D. Hieronymus hoc ſubindicare dicit, non debere nos de uictu ſolicitos eſſe in diem craſtinum, prout etiam Dominicis præceptis admonemur: quamquam Cyrillus priorem ſequitur ſententiam. Plutarchus in Sympoſiacis ſymbolum ita exponit, ut ex præſenti menſa ſemper aliquid in futurum relinquamus, & craſtini diei hodierno meminerimus. Reſiquidem parata non erit vlteriùs conſultandum, ut nudipes ille Phrator hoſpitem eluſit, cum ſatur recederet, & ex reliquijs capum integrum coctum in manicam conieciſſet: interrogante hoſpite quid eo facturus eſſet, in craſtinum ſe aſportare, dixit: cui cum ſubiecisset: hoſpes: *Atqui lex nobis deſcripta eſt, ne de craſtino cogitemus:* ſuſcepit ille Phrator, *Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio deſtinato, nihil quicquam ero ſuper craſtino ſolicitus.* Sed ut in re ſeria faceſſant ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus menſas inanes tollere magna erat religio, ſymbolum uidetur accómodare. Nam Chenicem pro diurno victu capi, quam Latini Sportulam appellarunt, tum ex eo manifeſtum eſt, quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cenam non euntibus binas farinæ chęnices mitti ſolitas, tum quòd Alexarchus chęnica uocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur ſymbolum, non debere nos in ſportulis vitæ noſtræ totius ita ſpem collocare, ut ſede in eis ſtatuta, totum uitę tépus ignauiter deſideamus: ſed aliquam ineamus rationem, conſiliumq; capiamus, ut nobis aliquando uiuere poſſimus, opesq; noſtræ tandem in nobis ipſis, non in alieno arbitrio ſitæ ſint. In Diuinis literis Modius hieroglyphicum eſt dogmatis atque doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, veritatis lumen ſub eo recondentes: quam ſententiam explicat Hilarius ſuper Matthęo: ideoque proferendam eſſe lucernam IESVS admonet Apoſtolos, & quę apud eum copioſè.

Faceta hiſtoria.

Diaries cibos.

DIALECTICA.

E

D. Laer in eius uita.

ZEno multipliciter ſolitus Dialecticorum argutias eludere, ſed eo præcipuè dicto, quod eam iuſtis quidem menſuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, ſed paleas, fimumque quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam oſtenſurus paleas modio dimenſas.

ANIMVS.

Vaſis hieroglyfica.

VAs obturatum plerunque animi ſignificatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres Ollas in Regum ſuorum iuſtis pulſitabant per urbem diſcurrentes, ut ita ciuitatem orbam Rege, animo carere ſignificarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In Diuinis verò literis ubi Pſalmo LXXII. legitur, *Penè effuſi ſunt greſſus mei*, de rupti aut inuerſi uaſis ſimilitudine ſumptum aiunt interpretes: uti enim liquor è vaſe in terram effuſus perditur & euaneſcit, ita cogitationes ſuas & animi ſententias dicit pene effuſas, in uanas ſcilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quòd fortè de nobis nugas has ſcribentibus dici poſſit. In quo tamen illud me conſolatur, quòd multa omninò in his nugis diſciplinæ ueteris arcana, quæ hactenus ſepulta iacuere, nemine ante me lapidem hunc mouente, induſtria nunc primùm mea cœpere in lucem proferri, & tibi ſimilibus, quod ſatis eſt mihi, & alijs oblectamentum aliquod afferre. In Chaldęorum quoque ſcriptis, animus appellatione Vaſis accipitur: ut illud, *Vas tuum inhabitant beſtiæ terræ:* ita videlicet & libido, cupiditateſque atque quos affectus communes cum belluis habemus, & quod infelicius eſt, tantæ interdum apud nos authoritatis vt ad brutalem ſępe nos uitam impellant. Hoc illud eſt quod Plato ait libro de Repub. alere nos domi diuerſa brutorum genera, quę Deus ad hominem, ut in Diuinis literis habetur, accerſiuit adiumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia ſubruunt, cùm fręni impatientia nullo poſſunt regimine, nulla caſtigatione coerceri: id quod tunc accidit, cum noſtri uigoris, noſtrę immemores ingenuitatis, ijs ſpontè noſmet dedimus in ſeruitutem. Concitatus enim animus, niſi parere cogatur imperium ſibi arripit, & dominationem exercet. Vas animę uocat Paulus carnem noſtram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem uocat hominem. Vas verò capacitatis nomine dicta eſt, qua ipſam capit animam & continet. Homo verò de communione naturę, ut Tertullianus diceret, quę eam non inſtrumentum in operationibus pręſtat, ſed miniſterium. Apud Hieronymum ſeptimis ſupra triceſima Hebræorum caſtra, inuenias non mortales hieroglyphicè pro fictilibus vaſis intelligi, in quibus pretioſiſſimum theſaurum conditum habeamus, quę cum ita fragilia ſint, ut uel minutiſſimè confringi poſſint, omni ſtudio, cura atque diligentia cauendum, ut cor noſtrum rectè muniamus, ſepimentaſq; ualidioribus circundemus, ut ad ictus quoſlibet firmum integrumque ſeruetur. Olla, ait Eucherius, cum ſit condimentorum, quę ad humanum uictum pertinent, receptaculum in Diuinis literis pro ſobole vel progenie ſolet accipi: nam ueluti ex olla deſumitur quod ad uictum facit, cuius beneficio humana uita ſuſtinetur, ita de humano vaſculo genitura depromitur, quę in multas hominum ætates propagatur. Ideò Pſalmo 60. legas, *Moab olla ſpei meæ:* hoc eſt, Ruth, quę Moabitis fuit, progenies illa eſt, quam ſpe concepi: nam Chriſti generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipſam in poſteros propagata eſt. Eodem ſpectat Apoſtoli dictũ: *In domo magna non ſunt tantum vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia porrò in contumeliam.* Et inhonoratus eſt Iechonias, quaſi uas cuius nulla eſſet utilitas: quoniam cum in domo Dei ex numero eſſet familiarium, ſe turpitudinibus ſceleribuſque

Pierij deprecatio hieroglyphicorum.

F

Geneſ. c. 1.

Sic σῶμα Plato σῆμα, corpus tanquã ſepulchrum.

Olla hieroglyphicum in diuinis.

ſummiſit,

A ſummiſit, ideoq; ea ſuper homine ſcripta ſunt: *Nunquid vas fictile, curtumque uel attritum vir iſte Iechonias?* At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? *Ita me turpibus bellum educaſtis uas repletum ſordibus?* Alibi adapertis theſauris uaſa indignationis a Deo prolata comperias, hoc eſt, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud Theologos. Heſiodi quoque interpretes dolium uas allegoricè pro uitæ animique noſtri ſuſtentaculo accipiũt, eo Agriculturæ loco: *Rom. 9 Suſtinuit vaſa iræ. in lib. opera & dies.*

> Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι
> Μεσσόθι φείδεσθαι.
>
> *De ſummo ſatiere cado, & cùm cœpit ad imum*
> *Deſicere, at medio memor eſto parciùs vti.*

vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & ſenectute, quippe pueros & ſenes iucundiorem uitam agere debere, genioque liberiùs indulgere: uiros uerò, ętatem quippe firmiorem, parcè omnia ſibi permittere, modumque voluptatibus omnibus adhibere, uitamque undecumque laborioſam adamare. Vtrùm verò Heſiodum hoc ſenſiſſe dicamus, an quod Alexander Aphrodiſeus interpretatur, de uini parte media meliori, uiderint alij: nam ad Alexandri ſententiam accedit etiam prouerbium uulgò dictatum, *Seram eſſe in fundo parſimoniam.*

PERSVASIBILITAS.

B Apud Platonem in Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiuſdam uiri elegantis commento, eam animæ partem in qua uigeſcunt cupiditates, propter perſuaſionem crudelitatemque lubricam Dolium appellatum, quòd Græci nominis uox πίθος, non a πίω, ſed a πείθομαι deduci uideatur. At quæſierit fortaſſe aliquis, quid ſibi uoluerint dolia duo, quæ olim in ſacello quodam Romæ ad cloacam maximam, uia quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidem in loco ſpuere nefas erat: quod porrò ſacellum Doliola Plutarchus uocatum ait. Nempe nihil aliud, ut nonnulli tradunt, niſi duo fuiſſe dolia, alterum in quo Numæ ſacra quædam olim repoſita fuerint, alterum inane, ſed in quo Gallorum Senonum irruptione ſacra quædam a Veſtalibus uirginibus abſcondita ſeruataque fuerint, cùm ipſæ metu perculſæ, deſerta Vrbe fuga ſibi conſuluiſſent. Ibidem aiunt ſimulachra duo fuiſſe militari habitu, quæ ſedebant, & peila, manibus tenebant, quibus titulis ſuberat, DI PENATES. Significabat uerò ſeſſus firmatam Imperij ſedem: peila, hoſtes ſummotos procul arma reliqua, Romani populi uirtutem, & munimentum, ut apertiùs alibi ſingula pertractauimus. *Doliola Plutarchi.*

LIBIDINES.

Sed ut ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus uir ille pro ſapiente citatus a Socrate perforatum dolium exiſtimabat, cuiuſmodi eſſent dementes, profani, & iudicio damnati uiri inexplebili incontinẽtia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemque fluxam eorum quę honeſta iuſtaque percepiſſent, nihil quicquam infuſum continere poſſent. Ideoque Lucretius hunc ſecutus ait: *Doliũ perforatum. Sic Plaut. in Pſeudolo, dolium pertuſum uocat obliuioſum.*

C
> *Deinde animi ingratam naturam paſcere ſemper,*
> *Atque explere bonis rebus, ſatiareque nunquam*
> *Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm*
> *Cùm redeunt, fœtuſque ferunt, urioſque lepores.*
> *Nec tamen explemur uitai fructibus unquam*
> *Hoc, ut opinor, id eſt, æuo florente puellas*
> *Quod memorant laticem pertuſum congerere in uas,*
> *Quod tamen expleri nulla ratione poteſtur.*

Danaides.

HVMANI AFFECTVS.

Philoſophi, qui ſacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noes omnes ferarum ſpecies introductas legerent, arbitrati ſunt intelligi debere ex huiuſmodi hiſtoria, in humanum corpus ferinos oẽs affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt uerò ex ijs, quæ difficulter exarmari cicurariue, aut manſueſcere poſſint. Quare clamat Horatius, *regendum animum, qui niſi paret, imperat:* hunc frenis igitur, hunc catenis compeſcendum. Rerum itaque opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc eſt, vt Philo ait, animum ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe uas, ſeptem ex puris iumentis deferre, iubet, uiſum ſcilicet, auditum, Olfactum, guſtatum, tactum, ſermonem ac concupiſcentiam, quos defæcatos habere decet ſapientem, cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant: a quibus maximum aſſiduũq; bellum inſurgit, eo pręcipuè tempore, quo mortale genus otio deſidiaque torpeſcit. Quare Perſius, udum & molle lutum ne ob dureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum ſine fine rota monet. *Philoſophorum ſuper modio ſententiæ. Epiſt. 2.*

 D

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percuſſamque ſonare uitium ait, maligneque reſpondere, quæ uiridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & apertile uas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, *Effluis amens, contemnere.* Apud noſtros etiam uas corpus eſt: Paulus enim corpus Tabernaculum uocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

Cibum in metellá ne immittas.

QVod verò monuit Pythagoras, σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus ſermonem urbanum qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immittendum eſſe interpretatur. Epictetus quoque cùm ſermonem Aegyptiorum more pro liquore, aut rore pluuio, uel unda pro fluente accipiat, in minimè ſyncerum uas, ne aceſcat computreſcatve, infundendum uetat. Ad quod nimirum reſpexit Horatius cùm dixit:

Epiſt. 2.

Syncerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, aceſcit.

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi ſignificatum facit, quòd ubi ollam a cinere ſuſtuleris, ueſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulatque deferbuerit, atque reſederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ veſtigium omne penitùs tollendum, ut Plutarchus in Sympoſiacis interpretatur. Eoque diuinum præceptum facit, *Sol non occidat ſuper iram tuam.* E

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam verò ollam nuptæ nouæ poſtridiè nuptias a matre ſponſi petere iubebantur, quam illa & iurgijs & conuitijs aſperiùs intortis abnegaret, inſtitutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, ut ſponſa uel ab ipſo primordio ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

Vaſa ſeruitutis indicia.

A Miniſterio autem uaſa ſeruitutis indicia ſunt: unde apud Plautum legas de inſolentiſſimo adoleſcente qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: *Niſi mihi matulam dederitis, uos habebo pro matula.* Inter enim uaſa uiliſſimi uſus lotiaria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, ubi potentiorum factum tangit εἰς ἀμίδα mingentium. Id utcumque, in Diuinis quoque literis uaſa pro ſeruitijs ponũtur, propterea quòd non niſi in miniſterium aliquod, comparãtur. Hinc nonnulli quẽ Pſal. I x. locũ ex Eucherio citauimus, *Moab lebes ſpei meæ,* ſimpliciùs intelligentes exponunt, *Moabitæ ad ſeruitium meum ſiſtendi ſunt.* Iam illud de Paulo uulgatiſſimum eſt, quẽ pro uaſe, verùm co pretioſo, Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſe profeſſus eſt elegiſſe. Ita plurimùm calathus hieroglyphicum eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus appelletur. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: *Manus eius ad cophinum ſeruierunt.* Nam & geruli dicuntur uiri geſtandis oneribus conductitij, & Venetijs paſſim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operam hanc præſtant, Ciſtæ nuncupatione accerſuntur. Et quoniam cibum alibi referri ad animi paſtum oſtendimus, panemque eſſe doctrinæ ſymbolum, duodecim illæ fragmentorum corbes, quæ de profuſa Chriſti liberaritate ſuperfuere, duodecim Apoſtolorum doctrinam, ut idem Eucherius ſentit, indicaſſe uidentur, quæ ne perirent ac curatiſſime procuratum. F

Act. cap. 9.
Pſalmo 86.
Ceſtarolis.

AMICITIAE CONFIRMATIO.

Poculũ porrectum amicitiæ ſymbolum. Idem Athenaus in principio lib. 5. Iuppiter nimirum Xenius, i. hoſpitalis.

POcula verò uiciſſim porrecta, inuitationeſq; ad compotandum, amicitiæ confirmationem eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorum omnium inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auroq; popoſcit,
Impleuitq; mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriſque diem Troiaq; profectis
Eſſe uelis, noſtroſq; huius meminiſſe minores.
Adſis letitiæ Bachus dator, & bona Iuno,
Et uos o cœtum Tyrij celebrate fauentes,
Dixit, & in menſa laticum libauit honorem,
Primaque libato ſummo tenus attigit ore.
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro,
Poſt alij proceres.

In huiuſ-

A In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ Philoſophi priùs bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerent, humore per ſe nunquam deficiente. Philoſtratus enim amicitię confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit D. Hieronymus in ueteris Inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontem ponit, eodem omninò ſignificato, quo ſuper quidam Grammaticorum proceres diutiſſimè concertarunt. Mihi uerò uidetur fontem dixiſſe Hieronymus, ad uim illam uberem & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille, ueluti ex perenni fonte, manare quotidiè uideretur. De myſtico autem eius liquoris ſignificato in Roris pluuij commentario eſt abundè diſputatum. *Tãtali phiala.*

CONCORDIA.

AD amicitię confirmandæ ſignificatum ſigna etiam ueterum numorum accedunt, in quibus frequentiſſimè pateram exporrigi uideas: ut in Orbianæ numis, quorum inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed & ipſa Dea ſella, patera per dexteram porrecta, læuà duo copiæ cornua tenet. Hæc eadem ſunt in numo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ numis, ſigillum id quod ſella ſedet, læuà innititur lanceæ, dexterà pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG. *Orbianæ Iulia Paula, & Sabinæ Aug numi*

CLEMENTIA.

HAec eadem habentur in numo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

B

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Aegyptiorum commenta liberalitatis indicium eſſe dicant quod ego nuſquam apud ueteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, habereque cum calatho ſimilitudinem: de quo multa ſuperius, ubi de modio diſſeruimus.

VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem pene ſignificato, uel etiam ubertatis ſignificatione deſcribunt: quæque defunctorum cippis ſigna huiuſmodi hinc inde paſſim appoſita conſpiciuntur: nimirum indicant iuſta ritè atque liberaliter perſoluta, neque eſſe ut manes quidpiam aliud a pietate noſtra deſiderent. Speciem uerò hanc antiquam eſſe ex pleriſque ueterum monumentis aſſerimus, ſed ex ea præcipuè ſculptura, quæ mihi omnium in hoc genere pulcherrima uiſa eſt Romæ in Aeſculapij pronao, ubi ſepulchrum eſt, a fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & folijs ſuis artificioſiſſimè laboratis ſuſpenſos uideas, a capite uerò ſpecioſiſſimum candelabrum duabus lauris hinc inde adſitis, cum baccis & folijs ſuis ſubtili adeò arte factis, ut ad obtutum tremere & crepitum ciere uideantur. In Diuinis uerò literis multa ſuper calice proponuntur, quæ ſi omnia complecti uelim, nullus unquam erit operi finis: quare pauciſſimis contentus, ſatis habebo locum alijs intento digito commonſtraſſe. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos. *Sculptura Romæ pulcherrima*

C

SVPPLICIVM CAPITALE.

FRequentiſſimum eſt in Diuinis literis poculum aut calicem pro capitali ſupplicio ponere, quod inter ſanctiores ſuas Athenienſes præcipuè ſuſceperunt. Iudicijs enim capitalibus uel cicutæ ſuccum, uel uenenum aliud ſontibus propinabant, ut ex Socrate & alijs manifeſtum eſt. Et Pſal. 15. calix pro mortis cruciatu ponitur. Et in Euangelijs eodem ſignificato: *Calicem quem ego bibo, voſne poteſtis bibere?* Et: *Pater ſi fieri poteſt, ſummoueatur a me calix iſte.* Apertiſsimè quoque eo uerſu Pſal. 64. *Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus*: ubi de pœnarum diſpenſatione ſermo eſt, ut Græci Theologi diſputant: Dominus enim uno calice merum propinat, hoc eſt, amaritudinem ſuppliciorum. Amariora enim uino tum Catullo, tum alijs dicuntur, quæ meraciora ſunt. Altero miſtũ, hoc eſt, aquam miſericordiæ ad pœnarum temperamentum, quod ſubſequentia ſtatim uerba declarant: *Et effudit ex hoc, in hoc*, quamuis qui literam Hebraicam ſequi ſe profitentur, longè aliter rem expoſuerint. Illud autem, *Calicem ſalutaris accipiam*, Euthymius ita interpretatur, ut dicat, *Quoniam tot & tam magna ſunt beneficia quæ Dominus in me contulit, vt nullo poſſim modo parem illi gratiam referre, ita me comparabo, ut ſi vſu veniat, animam propter amorem eius ſim audacter effuſurus, quippe quouis martyrij cruciatu emoriturus.* Hinc nulla tormentorum atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter adeò legebas: *Vt Pſ. 15. & Apocal. cap. 15. Domino alloquente filios Zebedæi. Luc. ca. 22. Pſal. 125.*

Ne me effuſe cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq; Mox,
Dum carnis grando, dum ſanguinis imber inundat,

Ita precabatur:

—Cape prima crucris

D

Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab inceſtu mortali perlue, vt inde
Hoſtia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè priùs in tyrannum dixerat:

Vt libet hos artus lacera, ſuſpende, trucida,
Et meus eſt hæc paſſus amor. & huiuſmodi alia.

Quamquam ſalutaris calicem & Chryſoſtomus, & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis cau ſa prætereo.

SAPIENTIA.

Tripos Aureus Apollinis.

QVem verò tripodem aureum Græci Appollini dedicarunt, eiuſque capiti geſtandum ſuperimpoſuere, ſapientiæ hieroglyphicum eſſe nemo dubitarit, qui norit hiſtoriam ſuper eo traditam: extractum quippe tripodem aureum è mari, ſapientiſſimo adiudicatum Appollinis ipſius oraculo: cumque mortales ad Socratem munus id detuliſſent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum eſſet, remiſit is tripodem, & Appollini deberi, non cuipiam alteri, reſpondit.

DE CORNV COPIAE.

REliqua ſunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum ſignificationibus diſputare ſuperfluum videatur, propterea quòd nihil his vel uniuerſo uulgo notius: quia tamen antiquorum numum commemoratio, quæ plurimùm ad hoc negotium facit, non iucunda futura eſt, hanc quoque partem nihil grauati tractare aggredіemur. E

LIBERALISSIMA BENIGNITAS.

Propter Acheloi fluminis cornu ad Hercule coercitum

Antonini Aug. L. Septimij, & Antonini Pij numiſmata.

ILlud ſanè & antiquum, & maximè celebratum eſt, in liberaliſſimæ benignitatis & largitionis effuſiſſimæ ſignum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præſertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, ubi larga ſignificanda ſit opulentia, ſpectatur. Multa verò paſſim in numiſmatis eiuſmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, ut quicquid denique lætum aut oportunum humano generi ſit, inde nobis afferri uideatur. In numo enim Antonini Augu. Germ. ſimulachrum eſt lęua cornu copiæ tenens, dextera verò uentilabrum cereale, cuius inſcriptio eſt, LIBERALITAS AVG. Eadem inſignia cum eadem inſcriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem uerò L. Septimius Geta Cęſar cuſit, ſigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inſcriptione, FELICITAS TEMPORVM. Duo uerò cornua ſemicirculum facientia vaſculis ſurſum uerſus erectis, iuxta uerò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis inſcriptio, FELICITAS. In alio eiuſdem Antonini ſimulachrum eſt læuà Cornu copiæ geſtans, dexterà uerò intenta face arma a pedibus ſtrata incendit ac perdit, cum inſcriptione, PAX AETERNA AVG. Sedenim & clariſſimę fœminæ non diſſimili ferè argumento numiſmata meruere, ueluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inſcriptione, CONCORDIAE. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inſcriptione, CONCORDIA AVG. Eadem inſcriptione in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt uerò cornua hęc non aduerſa, ut quæ in ſuperiore Antonini numo pro felicitate poſita ſunt, ſed inuicem cohærentia. F

HILARITAS.

Fauſtinæ numus.

COncordiam non immeritò ſequitur hilaritas, quare uenit in mentem mihi numus Fauſtinæ, in quo ſigillum eſt quòd læua Cornucopiæ, dexterà, thyrſum a ſolo ad caput uſque frondibus & corollis ornatum tenet: unde ſumpta inſcriptionis occaſio, quę huiuſmodi eſt, HILARITAS. In alio quodam ſurculum palmæ uideas a ſolo ſupra caput aſſurgentem, quem medium dextera Dea ipſa cõprehendit, lęua Cornu copiæ geſtat: inſcriptio eſt, HILARITAS. Non temere uerò ubi pax æterna, ibi concordia: ubi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Veſpaſiani numo caduceo inſignem, & Cornu copiæ ornatam uideas: cum inſcriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceuſque idem, atque idem cornu copiæ in Traiani numo eſt, cum inſcriptione, FELICITAS AVG. Horatius quoque hilaritatem & felicitatem huiuſmodi eo tempore uniuerſæ Italiæ ſcribit obtigiſſe, quo tempore rebus ab Agrippa contra Cantabros, a Claudio Nerone contra Armenios optimè geſtis, eo loco erat res Romana, ut ex uoto omnia ſuccederent: ideoque, ut ille ad Iccium ait,

Epiſt. 12.

—Aurea fruges *Italiæ pleno diffudit copia cornu.*

FORTVNA AMATORIA.

Fortunæ ſimulachrũ.

ERat olim Aegiræ, ea Achaiæ ciuitas eſt, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus aſſidebat, indicio, ut Pauſanias arbitratur, ea quoque quę ad amorem pertinent, fortuna

magis

A magis quàm pulchritudine ſecundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neque nouo inuento factum. Pauſanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ ſimulachrum Smyrneis effinxiſſe. in cuius capite polum ſtatuerit, in altera ex manibus τὸ τῆν ἀμαλθείας κεκαλημένον κέρας, quæ nunc vulgò diuitiarũ cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην φερέπολον appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Ariſtophanes, Pluto, quę ſeruorum nouitiorum cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebãtur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, caricæ, nuces, & huiuſmodi bellaria conſeruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri conſueuerunt, vel vt ipſi frugi eſſe meminiſſent. Inſtitutum mox idem ex Theopompo didicimus fuiſſe, boni auſpicij cauſa, in ſponſi caput.

Fortunam polum ferentem.

Bellaria quibus parſundebantur ſponſi, & ſponſa, & ſerui nouitij primum domum ingreſſi.

P O C V L A.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum vſum, cùm nondum vaſa excogitata eſſent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indeque κεράσαι, quod miſcere eſt, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam aſſequantur: quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, ſed vt animalia quę cornibus prædita ſunt, ad feriendum ſeſe paratiores oſtendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermen trudere: eaque de cauſa Bacchum taurinis cornibus inſignitum aiunt. Atque hoc illud eſt quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxiſſe in Commentario ſuo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, oſtendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu pleriſque locis inuenias, eos non niſi corneis poculis acceptos, quod apud Gentes innumeras cornua vaſculorum vſum ſubminiſtrarent quare Nicandri B dictum ad hiſtoriam potiùs, quàm ad Philoſophiam referendum.

Cornua & poculis olim.

Epiſtola ad Torquatũ.

C L E M E N S A N I M V S.

VIdere verò eſt Cornua illa copiæ nuncupata & vaſa reliqua, variorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur ſignificatum habet id quod ex vaſe pullulat, tale aliquid inſidere animo intelligendum: quippe ſi fructiferæ oleæ ramuſculos inſpicias, clementem animum interpreteris, ſi Palmam, inuictum & uictoriæ compotem: ſi Laurum ab humilibus negotijs, caducisque rebus alienum, celeſtiaque & permanſura ſemper attentantem.

ARTES DISCIPLINAE QVE INANES.

PAri modo vaſa ſterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes illę vanaſque diſciplinas oſtendunt. Per ſteriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra veritatem iuſtitiamque comparantur. In quibus medicinam in primis enumerat, ubi non ad ſanitatem, ſed ad lucrum comparata ſit. Cui mox oratoriam adiungit, aduocatoriam ſcilicet illam & mercenariam, non ad iuſtitiam, ſed ad decipiendos fallacibus ſuaſiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc eſt, ad ueros animi fructus facit: utpote quæ nugarum tantum argutijs & ſubtilitatibus gallinaceum lac ex illo ſuo copiæ cornu propinare ſe polliceatur, cùm tamen ſit rerum omnium inanis, ollaſque tantum, ut Plutarchus de ijſdem ipſis ait, oſtentet. Inuehitur & Origenes in hos ipſos, ubi eos piſcibus C ſquama pinniſque carentibus ſimiles eſſe dicit, hęſitareque ſemper in luto, nec ad aquarum ſuperficiem, aeriſque participatum unquam attolli: eſſeque hoc genus illud piſcium profanum, quod à ſacris omninò pellitur.

Steriles fructus in Diuinis.

In libello de Anſcultanda.

V E R A F OE C V N D I T A S.

COrnu uerò copiæ uerum illum eſt, quod ab animo, qui ueram profiteatur agriculturam, impletur. Ea verò eſt quæ ab agro ſuo inſipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac fortudinis arbores exciderit, & à radice penitùs extirparit: uoluptatis inſuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorum aliorum plantas ad cęlum uſque porrectas ita eradicarit, ut neque ueſtigium earum ullum relinquatur, ac quicquam aliud, quod occulta tacitaque propagine prorepens aliquando ſuppullulare contendat. Cuiuſmodi verò ſint arbores quę prauos indicent affectus, oſtendit Horatius, cum de ſpinis pluribus exẽptam vnam. nihil aut parum iuuare diſſerit. Atque alibi,

Vera agricultura quæ.

> *Certemus* (inquit) *ſpinas animone ego fortiùs an tu*
> *Euellas agro, & melior ſit Horatius, an res.*

His inquam euulſis, earum mox loco ſuppullulent panganturve plantæ, quarum fructibus repletum cornu offeramus Deo, ut illud: *Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni*, quem Deus numinis ſui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iuſſerit peruenire, de nobis dici mereamur.

PIE-

D

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM PATREM LVDOVICVM BECCADELLVM, ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM,

DE IIS QVÆ PER PAPYRVM, FABAM, Cicerem, Arundinem, Sinapim ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis,

LIBER QVINQVAGESIMVSSEPTIMVS.

CVm ea plurimùm de cauſa, honoratiſſime Pater, Venetijs, omni Bellunenſium hortorum meorum amœnitate poſthabita, ſubſiſterim, quòd & tua, & aliquot aliorum præſtantium amicorum iucundiſſima conſuetudine frui poſſe mihi pollicebar, accidit (vt quod ætas iam pluſquam ſeptuagenaria ſponte aſſerre ſolet) modò pedis, modò ſtomachi imbecillitate laborare cœperim: vnde coactus ſum me domi, tanquàm intra caueam continere, non ita tamen vt non animus meus cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congreſſu veſtro frui poſſem, aſſiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegyptiacæ diſciplinæ non iniucundam forſitan interpretationem, quam inter amicos impertiebar, meæ erga illos obſeruantiæ ſuturum internuncium. Cùm dies aliquot, quodnam ex his Commentarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præſtanti viro mitterem, examinaſſem, viſum denique eſt, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugaliſſimos mores ex amuſſi facere viderentur. Memineram enim ſermonum eorum, qui nobis cum Patauij olim cum infeliciſſimo illo adoleſcente, tam multum fleto, ad ſuperos, Coſmo Gerio Phanenſi, tunc Præſule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm ſanctiſſimorum morum & pietatis in primis noſtræ propugnator acerrimus, tam doctè, tam copioſè diſſerere conſueuerat. Nam cùm de frugalitate ſermo è re nata inter nos incidiſſet, egoq; Papyrum in exemplum ab Aegyptijs deſumpſiſſem, per quam illi victus parſimoniam, frugalitatemq; ſignificare ſoliti eſſent. At qui, Coſmus inquit, quàm multa ea quoq; ſunt in hanc ſententiam tum noſtrorum, tum exterorum Ducum, Regum, & Imperatorum reſponſa, factaq; ſcitè & ſapienter, quæ victus queant petulantiam caſtigare: cuiuſmodi eſt noſtri illius, qui militibus fruſtrà vinum peti reſpondit, quibus à vicina Nili ripa liceat aquari. Quem ſecutus Peſcennius Niger, Militibus vinum identidem efflagitantibus, reſpondit: Nilum habetis & vinum quæritis? *Idemq; tumultuantibus his quia Sarracenis victi fuerant, & dicentibus:* Vinum non accepimus, pugnare non poſſumus: Erubeſcite, *inquit,* illi qui nos vincunt, aquã tantùm bibunt. *Cum pueros tum eum libenter auſcultaremus, ardore ille iuuenili, honeſtiſſimaq; ambitione concitatus, proſecutus eſt. Quid autem Alexander Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obſonia quædam exquiſitiſſima, magnaq; impenſa, nec minori arte & diligentia condita miſſitaret, quàm ſapienter eam illuſit, quæ coquos etiam ſe miſſuram offerret, obſonia lautiora, & peritiores coquos habere ſe domi reſpondens, nocturnum quippe iter, quod prandium pararet: matutinam frugalitatem quæ cœnam inſtrueret. Vnde Philoſophi clariſſimi dictum,* Nullum obſonium fame melius. *Apud Max. Tyrium legas Mithæcum quendam ganeæ magiſtrum Sparta eiectum, quòd illi labore potiùs, quàm per condimentorum lenocinia edendi deſiderium quæritarent. Illud præcipua memoria dignum, quod Gneſacto Aegyptiorum Regi Bacchoris filio accidiſſe memorant, qui licèt & ipſe inductis à Rege Meu delicijs & imbutus & educatus eſſet, & ferè eneruatus, generoſi tamen animi ſpecimen præbuit, cùm exercitum per Arabiæ ſolitudines ductaret: deficiente commeatu, coactus cibum deſpicatiſſimum quemque mendicare, humanæ neceſſitatis commoda locorum vbique ſatis opulenter ſuggeri perſpexit, ac Regijs demum apparatibus luxu & opulentia poſthabitis, nullo vnquam exquiſitiori condimento ex eo vſus eſt, victu eo contentus qui pro locorum natura ſuppeteret parciſſimè peruixit, remq; ſacris annalibus deſcribendam Thebis in templo non incurioſè demandauit: ut reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo ſubinuitati, quietiùs degerent. Huiuſmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuiſſe traditur, qui, ut apud Ammianum legitur, rogatus à hoſpite quidnam ad prandium ſibi iuberet apparari? Nihil, inquit, quàm panem. Hic tamen tam parcus ſibi à Platone reprehenditur Legum III. quòd non & Cambyſem filium in eadem parſimonia educandum curauerit: perinde ac Darium etiam appellat, qui ſe tantùm defraudans, filium negligenter educari permiſerit. De*

E

F

Socratis, teſte D. Laertio, & Cice. li. 2. de finibus.

Ana-

A *Ærtaxerxe, cognomento Mnemone, memorabile illud conſtat, cuius direpto in fuga quadam commeatu, cum aridis ficubus & hordeacco pane veſci coactus eſſet:* Dij boni, *inquit*, cuiuſmodi voluptatis hactenus expers fui? *Hæc, inquam, vt tu quoque meminiſſe potes, Coſinus noſter ex antiquorum hiſtorijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm inſiſterem, & quam ipſi ſententiam ex rerum ſuarum vſu ſequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibum illi per papyri figuram ſignificarent, cum priſcis illis herbę quæque paluſtres, caules, & radices, quas guſtu mites experti eſſent, victum largè ſubminiſtrarent, ſed omnium maximè Papyrus.*

DE PAPYRO.

VICTVS.

MEritò quidem pro victu Papyrus poni ſolita eſt, tam ob cibi copiam, quàm etiam ob raram quandam eius herbæ naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eã fert, quæ præter quod ignis gratia vellitur, ſummam tamen frequentiſſimamque opem in re cibaria præſtat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & aſſam manducant, & elixa etiam vtuntur, ſucco tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentum expuant. Frugaliſſimis enim viris, & tenui cibo contentis, ſatis ad alimoniam ſuccus ille facere videbatur.

Papyri cõmendatio ob radicẽ.

Aegyptij eam mandunt, ſuccum tantum deuorantes, & mãſam exdunt.

Dioſc. lib. 1. cap. 98.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaque tam larga Papyrus cibi commoda ſubminiſtraret, inde factum ut quoties hominem paruo contentum innuere vellent, ſimplici quippe naturalique cibo vtentem, quique in medio B poſitorum, vt diceret Horatius, abſtemius herbis viueret, illud dictitarint:

βίβλου ἢ καρπὸς ἐκ αἰτεῖ μέγαν σάχυν.

hoc eſt, non eſſe vt grauiorem pleniorémque ariſtam diſquiratis, cui papyri fructus victui neceſſaria ſuppeditare poteſt. Neque enim Heliſæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleribus ſylueſtribus amicos exciperet. Inuenio traditum a Chæremone Stoico, quem Martialis, vt factionis ſuæ maximè contrarium, eludit eo epigrammate:

Aegyptiorum mos cultus diuino initiatorum. Nimirum Papyro.

Quòd nimiùm laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, ſuſpiciamque tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus anſa,
Et triſtis nullo qui tepet igne focus.

& quæ ſequuntur calumnioſa omnia Aegyptios olim omnibus negotijs curiſque reiectis, ſemper in templo perſtitiſſe, rerumque naturas, cauſaſque & rationes ſiderum contemplari aſſiduè ſolitos, mulieribus nunquam ſe miſcuiſſe, nunquam cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidiſſe, ex eo tempore quo cœpiſſent diuino cultui famulari: carnibus item & vino ſemper abſtinuiſſe, imò etiam hac rarò veſci ſolitos, ne ſtomachum onerarent, quæ ſi quando comederent, tunſum pariter hyſſopum ſumebant, vt eſcam grauiorem illius calore decoqueret: oleum tantùm in oleribus nouerant. Ecquid loquar, inquit Cheremon idem de volatilibus, cùm ouum quoque pro carnibus vitauerint, neque non lac, quorum alterum carnes liquidas, alterum ſanguinem eſſe dicebant, colore tantùm mutato? Cubile eiſdem ex folijs palmarum, quas *βαΐας* vocant, fuiſſe, aſſuetoſque bidui atque etiam tridui inediam ſuſtinere. Quare minimè mirum eſt in tanta victus parſimonia, eorum corpora, quod plerique C authores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, ſpontè auram ſuaueolentem emiſiſſe, odorataſque tranſeuntium vmbras miram inſpiraſſe fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus ſuapte vi aromaticum quid oboluiſſe Theophraſtus aſſeuerat: ſed forſitan in Rege cura, quod in illis negligentia, præſtabat. Quid verò Chæremon ſcripturus, ſi noſtri generis eremitas per deſerta Thebaidos, & montem Sinam inſpexiſſet? Quid, ſi vniuerſa interdum collegia ad duriſſimam corporum macerationem ſpontanea etiam ſupplicia, flagra, labores addidiſſe cognouiſſet, nullumque neque noctæ cruciatus alicuius vacuum tempus ſibi permiſiſſe? Sedenim multa Aegyptijs attribuuntur, quæ noſtræ pietatis proceres præſtitere, præclaraque illa patientię documenta, diſſimulatis noſtrorum nominibus, in regionis tantum, quam incolebant, laudem tranſtulerunt. Neque tamen Aegyptij ſolum, de quibus Cheremon Stoicus tam multa diſſeruit, herbis & arborum tantùm fructibus victitarunt, verum & gentes reliquæ, vt Porphyrius atteſtatur, hoc cibi genere vſæ ſunt aliquandiu: primique ſacrificantes, non animalia, ſed herbas, floreſque, deinde arbores ſacrificarunt, atque aromatum ſuffitu operati ſunt, cuiuſmodi ſunt thymiamata apud Orpheum. Qui verò primi animalibus veſci cęperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur, quare luculenter ſimul ac eruditè Ouid.

Q. Curtius et Plutar. in eius vita.

At vetus illa ętas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantum verò illa delectant, quæ tam eleganter Pythagoras apud eundem diſſerit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora ſunt fruges, ſunt deducentia ramos
Pondere poma ſuo, tumidæq; in vitibus vuæ:

Sunt

D

Sunt herbæ dulces, ſunt quę miteſcere flamma
Mollirive queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

Varius variarum gẽtiũ cibus. τερμινθος, Latinè Terebinthus.

& quæ plurima in hanc ſententiam modulatur. Quin & Græcos illos veteres, tanquam proximè Deo genitos optimos fuiſſe natura, Dicæarchus Peripateticus aſſeuerat, nullumque animal occidiſſe. Vetus autem Athenienſium cibus, ficus: Arcadum, glans: Indorum, calami, Carmanorum, palmæ: Meotiorum Sauromatùmque milium: Perſarum, cardamum ac Terebinthus, vt obſeruauit Aelianus. At Euſebius homines ferino ita victu priùs ali ſolitos, rerum imperitiæ videtur adſcribere, ubi dicit: τοὺς δ' ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἀκαταστάτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ κατεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὸ προσφορώτατον. καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. *Homines quippe rerum principio genitos, aiunt parabili ferinoque victu paſci ſolitos, ſparſimq́; in paſcua prodiſſe, deque graminibus, quæ mitiora viderentur, cibum ſibi comparaſſe, atque etiam fructus qui ſponte, nulla mortalium cura culti, naſcerentur.* Sed enim vtcumque ſenſerit Euſebius, fuit tamen Theologorum veterum præceptum, animantium nullum ſacrificandum, ſed uſque ad farinam, & mel terræq; fructus atque flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorem, etiamſi minimum quodq; folium altaribus intuliſſet, atque ipſum, quantum quiſque animo, non quantum manibus afferat, intueri.

Porphyrij ſententia de carniũ uſu.

Quod verò ad carnes attinet, earum uſum Porphyrius libro de Abſtinentia, dicit ad ſalubritatẽ minimè conferre, ſed ei potiùs impedimento eſſe, eo argumento, quòd per quæ recuperatur bona ualetudo, per eadem conſeruatur: eam ſi quando amiſerimus, per victum tenuiſſimum, & præſertim a carnibus alienum, recipimus: per eundem igitur ſalubritas in incolumitate perſeuerat ſua. Sed ne tam multa quæ ille conſcripſit in hanc ſententiam compilem, & Chryſippi Medeam repetam, ad noſtra regrediendo, quæ apud nos domi naſcuntur appoſuam, qui quidem ipſius Dei ſummi prouidentia ſimplicem uictum, & natura ipſa prouenientem, reliquis cibis antelatum autumant, & perinde debere nos idem approbare.

E

Perelegãs ſimplicis victus diſquiſitio.

Terra enim antequam Sol creatus eſſet, germinare iuſſa, cibum ſobrietatis priùs eduxit, quàm reliques deliciarum atque luxuriæ, quibus quamuis humana improbitas ſit nunc uſque adeò dedita, ut iam unuſquiſque ſupra etiam uires & cenſum, exquiſitiores vberioreſque epulas diſquirat, ille tamen cibus diuino primùm eſſuſus munere, ſine ſitu, ſine ſemine productus, tam dulcis & gratus permanſit, ut etiam repletis diſtentiſque, uoluptati atque uſui ſit, & auidius appetatur, primis denique menſis appoſitus, ſecundis minimè faſtidiatur, atque ita ſimplex diuinitatis opus humanam omnem exuperat induſtriam.

Helluones damantur. Ieiunij cõmendatio.

Noſtri uerò tempore helluones inſtitutum ieiunij ſacroſanctum ad pietatem nihil facere arbitrantur, totoque iam uoluminibus in ſanctos mores inuecti, noſtram hanc uiuendi temperantiam nihil antiquum ſapere contendunt, muliercularumque ſuperſtitiones eſſe: cùm tamen, & illi ipſi veteres qui nondum veritatis lumine fuerant irradiati, ieiunia tam multis ceremonijs indixerint. Præcipuè uerò Romani ieiunia Cereri feruntur inſtituiſſe. M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione coss. poſt victũ Antiochum Syriæ regem. Reliquũ eſſet ſanctiſſima tot noſtrę pietatis collegia recenſere, quę vt ſanctiùs atque caſtiùs Deo famulentur, perpetuò ſibi carnium vſu interdixere: ſed quoniam hęc in omnium oculis uerſantur, ſatiſque omnibus innotuere, ijs nunc præteritis, ad reliqua Papyri ſignificata ſtylum direxiſſe præſtiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

F

CVm verò apud Aegyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factũ eſt ut ſi progeniem antiquam deſcribere uellent, papyraceum faſcem pingerent: tametſi nobilitatis nullum inter ipſos diſcrimen habebatur, ſed omnes pariter nobiles cenſebantur. Herbam uero illam magna veneratione ſuſceptam in manus, quoteſcunque dijs ſupplicaturi eſſent prætendebant, quod è limo ſe quoque genitos profitebantur, atque unà cum ipſo caule ſe identidem eſſe paluſtria propemodum animalia.

Romanorũ in Triumphis inſtitutum.

Eoque ſpectare videbatur pręclarum Romanorum inſtitutum, qui multis in rebus, tum in ea pręcipuè prudentes, cùm hominem re bene geſta ſummis honoribus decorare inſtituiſſent, triumphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idque ſapientiſſimè cauerant, ut ne ſupra modum inſoleſcerent, a tergo eſſet qui *Hominem memento te eſſe*, identidem ſuccłamaret, ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum eſſe dicit uictoriæ ſignum, cum herba traditur, quia per eam ſe indicant eſſe de terra altrice, atque humatione cedere, quantum Seruius eo carmine Virgiliano,

Aene. li. 8.

Et uitta comptos uoluit prætendere ramos,

Aliter ex Varronis Actijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipſe progeniem hominum agnouit, Lactantio ita uerſum eius referente:

Geor. li. 1.

Terrea progenies duris caput extulit aruis,

quod in vulgatis exemplaribus habetur *Ferrea*, id quod nihil ad ea primordia, quę Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice uerba ſunt illa, *procreata ex lapidibus*, quę idem ex Seruij commẽtario, importunè ſunt eo translata. Sed ut ad Papyrum reuertamur, uel ob eam, quam retulimus cauſam, vel ob humilem naturalemque ortum, ut Diodorus ait, uel quod magis humidis quàm ſiccis cibis victus humani conſtet alimonia, parem ſibi cum Papyro generationem exiſtimabant.

A

SACERDOTIVM.

IPſos uerò ſacerdotes ſuos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis inſignibant, neque eos ijs ex alia quapiam materia contextos ferre licebat: uſque adeò illa omnia euitabant, quæ uel minimam impuritatis ſuſpicionem afferre poſſent. Hinc etiam apud Romanos noſtros, huius puritatis ergo, Flaminicis mortuæ per ſe pecudis corio calceos aut ſoleas fieri nefas habebatur, ſed aut occiſæ alioqui, ut illud Homericum, ἰφὶ κταμένοιο, aut immolatæ, quoniam hęc macta eſſent, ſua verò morte extincta omnia, uetus illa ſuperſtitio funeſta eſſe decreuerat. Atqui etiam Aſſertor noſter præcepit Apoſtolis ſuis ne calceamenta pedibus inducerent: quod ita interpretatur Adamantius, ut ipſorum pedes, qui ad annunciandam feliciſſimæ uiæ perpetuitatem properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moſes cùm exiret de terra Aegypti, calceamenta ex mortuis pellibus induxerat, quibus ueluti quadam mortalitate conſtrictus erat: cùm verò cœpit per uirtutem proficere, & ad montem Dei conſcendere, ibique immortalibus miniſtrare myſterijs, tunc ei præcipitur ut lora calceamenti ſoluat, quia locus in quo conſiſteret, ſanctus eſſet: hoc eſt, ut indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calceis deſignantur, abijceret. Quantum verò ad papyracea Aegyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæſitum autumant, quàm puritatis argumentum. Nam eadem de cauſa pietas noſtra indumenta ex lino ſacerdotibus imperauit, in quibus omnium ferè gentium & nationũ conſenſus fuit: & eo ueſtis genere Apollonius Tyaneus ſemper uſus eſt, quoniam illa ueſtis purior & ſyncerior videretur, quàm veſtes ex lanarum aut uellerum pollutione contextę. Papyrus autem non tantùm calceis conficiundis commoda, verùm & ad multa utenſilia uaſorũ aptiſſima: quin & ad nauigia texenda, velaque & tegetes, necnon veſtem ſtragulam, ad funes è libro conficiendos: & nulla denique

B herba ſit, quę tot & tam uarijs modis humano conſulat uſui, & maiores pluresque afferat utilitates.

Papyraceorum calceorũ ſymbolum.

Ad verbũ a Plin. lib. 13. c. 11.

DE FABA.

FAba Aegyptijs inſtar uenerandi numinis fuit, tantęque religionis, ut eam neque ſererent neque comederent quinetiam aſpicere vererentur, quod Theon Grammaticus apud Plutarchum in Sympoſiacis enarrat, & alij plerique tradidere.

Hæc & ſequentia ab Eraſ. Chil. 1. ce. 1. A fabis abſtinete.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam velo coopertam improfanabile numen intelligi uolebant: quamuis Herodotus uulgi opinionem ſecutus, id ea de cauſa factitari ſolitum dicat, quòd impurum adeò legumen id exiſtimaret, ut non tactu guſtuve tantùm, verùm etiam uiſu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVSVE.

NAm & apud Romanos faba inter funeſta recenſebatur, neque Diali fas erat eam tangere, neque quidem nominare, putabantque omninò ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur ſacrificijs: in flore enim eius luctus quędam ineſſe literę videntur, ut Feſtus Pompeius atteſtatur· & quod ad parentalia pertinet, fabacium epulum in funeralibus ad noſtra uſque tempora perſeuerat. Sanè Varro ea de cauſa Flaminem ait ea non ueſci, quòd in

C eius flore literæ illę luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percuſſores fugeret, & in aruum fabis conſitum incidiſſet, quà tutus ei dabatur exitus, ſi ſe in eam ſegetem immiſiſſet, ab inimicis potiùs trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

Pythagoræ opinio. D. Laert. in Pythagora.

NEQVITIAE FRAENVM.

SVnt qui fabam eam uelo coopertam nihil aliud ſibi uelle diſputent quam amouendas a manibus oculiſque noſtris omnes nequitiæ cauſas, ut caſtiorem agamus uitam: eoque ſpectare Pythagoricum pręceptum, ut a fabulo abſtineamus, quam ſententiam Empedocles ita pronunciauit:

> Δειλοὶ πῶς δειλοὶ κυάμῳ ἀπὸ χεῖρας ἐλέσθε.
>
> *Ah miſeri a fabulo miſeri ſeducite dextras.*

Cyamon uerò, ut inquit Gellius, multi Fabam intelligi uoluerunt, peritiores tamen pro teſticulis accipiunt,, quos ita apertè ac ſymbolicè Pythagoras appellarit: quia ſcilicet fabæ mollitudine ſua, & incorruptionis, & denique teſticulis ipſis forma quàm ſimillima. Idcirco Empedoclem uerſu illo, non a fabulo edendo, ſed a rei Venereę proluuio uoluiſſe homines auertere, quibus ueluti animi ergaſtulis liberati: poſſimus ingenio expeditiorem nauare operam. genita quadam tumoris efficacia, humanæ geniture uim ſuggerant, atque inſuper facillimæ ſint cor-

Faba pro teſticulis. D. Laert. de hoc nihil.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEd enim Plutarchus commentario de Liberis inſtituendis, Ariſtotelem ſecutus, abſtinendum ex hoc monet a tractandis Rerumpub. muneribus, quòd in creandis magiſtratibus fabæ calculorum

Hinc Martialis probat togam raram.

lorum uice uſui eſſent: quem morem pleræq; ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis uſi uidentur, D ijſque albis aut nigris, quorum niger in comitio funeſtum ſignificabat, ut aliàs Romuli morti deſtinatus, ſed non uſu obuenit. Ariſtoteles hinc opinatus eſt ciuiles adminiſtrationes a Pythagora improbatas, ut ex eius libro de Fabis Laertius obſeruauit: uſque adeò omnes aliorum dictata: ſententiaſque ſuis ſtudijs accomodare contendunt. In Suidæ collectaneis, ubi prouerbium eſt, *Neque fabas, neque allium comedendum*, fuiſſe morem apud antiquos legitur, ut in iudicijs fabas eſitarent, ne obdormiſcerent: id hodie Romæ ludis teſtaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, uilique per gradus omnes a ſolis Iudæis inſtitoribus uenditatos, conuerſum eſt. Quòd uerò allium admiſcent adagio, notum eſt & allia & cæpe cibum eſſe militarem, dicterioque nos admonitos, ſi tranquillam agere uitam uelimus, neque bellica, neque ciuilia negotia attingenda.

Ibidem D Laertius.

Ad verbũ ab Eraſmo Chil. 4. centu. 1. pro. 17.

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictum in Problematibus aliter quam in educatione puerorum exponit: facere enim ad caſtimoniam leguminum abſtinentiam docet, quòd eos qui ſanctè & immaculate uiuere curant, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè uires corporis corroborant. Vnde inſtitutum ut Carnę deæ, quam uitalibus humanis præeſſe ueteres confinxerunt, pulte fabacia & larido ſacrificaretur, quòd eo ciborum genere uires corporis egregiè roborentur. Conſtatque calendas Iunias ea de cauſa Fabarias vulgò uocitatas, quod ſacrum inſtitutum eſt a Iunio Bruto, a quo etiam menſi nomen. Eadem præterea tum ob ventoſitatem, tum ob plenioris cuiuſquam nutrimenti redundantiam, plurima itidem purgatione indiget, atque ita Venerem ciere perhibetur. Atqui E iubet Plato ſic ad ſomnum proficiſci corporibus affectis, ut nihil ſit quod errorem animis perturbationemque afferat. Didymus Amphiaraum ait primum omnium fabis abſtinuiſſe, quòd is uaticinio per ſomnium uteretur: impediunt enim aut obturbant fabæ ſomnia, ex quo etiam Pythagoricis interdictum putatur, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba veſcerentur, quæ res habet inflationem magnam, ac perinde cibus is tranquillitati mentis uera quærentis omninò contrarius eſt. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis ueſcantur hebetare: ſed ea primùm de cauſa prohibitas a Pythagora ſuſpicatur, quòd lugubres illæ literæ in earum floribus obſeruentur, de quibus ſuprà dictum. Quantum verò ad Aegyptios pertinet, deuitabant illi ea omnia quæ animam corpori pertinaciùs affigere poſſent, neve ſenſu uoluptateque inualeſcentibus eam profundiùs in corpus immergerent, vt Porphyrius atteſtatur, ideoque operam dabant impenſiſſimam, ut non uitiorum tantùm effectus, verùm & affectus ipſos radicitùs extirparẽt. Hac eadem de cauſa D. Ioannes Nazaræus locuſtis tantum & agreſti melle toto uitæ tempore nutritus, eo ſimplici tenuique cibo contentus, ne corpus ipſius craſſioribus pulmentis pingueſieret, & exquiſitarum dapum copia grauaretur. Huiuſmodi quippe naturæ corpora noſtra ſunt, ut eſcis ſuperfluis grauia reddantur, cumque ita corpus aggrauatum fuerit, animã quoque ipſam, quæ per totum diffuſa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari, ſegnioremque fieri neceſſe eſt. Namque, ut Sammonicus Poeta dictitare ſolitus, a comeſſationum cruditate uitatio ſtomacho rectos a cerebro ſenſus auerti manifeſtum eſt. Eſt & Plotini ſententia, qui uentri penitùs obediunt, periculum eſſe ne ſenticeſcant. Sed unde nam ueriùs ſententiam huiuſmodi conquiramus, quam a Diuinis literis, ubi de craſſitudine animæ tam multa traduntur? Illa nimirum a Deo uerba emanarunt: *Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis, quia caro ſunt.* Porrò anima quæ peccat, craſſior efficitur, contrà uerò uirtute attenuari, graciliorq; reddi fertur, uirtus ſiquidẽ quicquid in ea corporeum eſt, abſtergit & perimit, illaque ſublata ita fęce, ueluti igne examinata purior efficitur. Quare F Protogenis pictoris continentiam nunquam ſatis laudaueris, qui in Ialyſo pingendo parcè adeò & duriter uitam duxit, ut non niſi lupinis frigida maceratis victitarit, qui ſimul famem ſuſtinerent & ſitim, neque ſenſus nimia dulcedine obſtruerent. Dignus ille quidẽ propter quem Demetrius Rex Ialyſum ciuitatem, cùm ab ea parte ſola poſſet Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumque picturæ parcit, uictoriæ occaſionem amiſerit. Inuenies apud noſtrę pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris vitę uſum ſumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epiſtola, ubi legas, fabas tantum, & vuas, & quædam huiuſcemodi, ab Apoſtolis inſtituta, ſuper altare offerri ſolitas.

Ad uerbũ a Macrob. Satur. li. 1 c. 12. Quia hoc menſe adultæ fabæ diuinis rebus adhibebantur. Ibid Mac. Fabis cur abſtinẽdũ.

Matt. 3.

Protogenis continentia.

DE CICERE.

NEque illud eſt contra hieroglyphicam legem, ſi quis uel legumen, uel fructum aliquem nomini ſuo conſonum, pro nomine ipſo uſurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

An quòd Cicer Venerem ſtimulet & grauaret ſemine, unde Venerium dicitur, Pli. li. 18. c. 12.

CICERO.

FECIT enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteum Dijs eſſet dicaturus, prænomen ac nomen literis ſignauit, ſed pro Ciceronis, ciceris figuram inſculpſit: nihil ueritus quòd iam id cognomenti uerterat in cauillum, ad grauem uſque amicorum expoſtulationem monentium, ut ad

ludibrium

A ludibrium euitandum aliud ſibi cognomen adſciſceret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur enim ipſe leguminis honorati, maximeque vtilis nuncupationem abhorreret, quod honeſtiſſimis familijs olim eſſet ſumma cum laude datum, ut quiſque ſcilicet aliquod optimè genus ſereret? ita Piſo, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

SVnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatem, ſiquidem ciceri tantùm nullę beſtiolæ in horreis innaſcuntur: quin etiam ad olerum incolumitatem excogitatum ſit ciceren unà ſeri, propterea quòd erucas eum arcere experimento compertum eſt.

ARIES.

A Figuræ vero ſimilitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil ſimilius videas, ſiue eius pecoris rictum, ſiue tortuoſam in eo cornuum reciprocationem contemplere: unde optimo eius generi nomen etiam Arietino, vt Plinius tradit, idq; religio peruigilo ſolita eſt adhibere. *Pl. ibidem.*

MVNIFICENTIA.

INuenies & inter Romanæ munificentię partes cicerum largitionem ab Aedilibus populo erogatā, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi *Quæſtores magnificentiùs facere potuiſſe* dicit, *ſi quantum in cicere expenſum eſt, in alijs, quę Rempublicam adiuuarent, inſumptum eſſet*. Vnde Horatius de largitionibus ambitioſis: *Munificentia Romana.*

B

In cicere atque faba bona tu perdaſq; lupinis,
Lętus ut in circo ſpatiere, aut ęneus vt ſtes
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis.

Quamquam rem omnem alii referunt ad ſuffragia, quę per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquiſſima Romanorum colonia vtrumque obſeruaui, fabis quippe ferri ſuffragia & feſto D. Precurſoris die, qui apud eos maximè omnium ſanctus atque venerabilis eſt, ciceres a popularibus in ſiliquis ſuis publicè tota vrbe perfunduntur, ut omnibus eſitare volentibus vſui ſint. *Florentinorum ritus.*

DE ARVNDINE.

AD papyrum addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet ſimilitudinem: utraque enim paluſtris eſt, terrenoque gaudet plurimùm limoſo, multaſq; & varias afferunt mortalibus utilitates. *Virgil. Aeneid. 4. arundinem Lethalem Aeneid. 58 uolantem uocat.*

LITERAE.

SVnt verò plures arundinis ſpecies, ac perinde diuerſa ſignificata, ſed quemadmodum iuncus literas ſignificabat: propterea quòd apud Aegyptios eo uterentur in ſcribendo, ita calamorum faſciculus, quibus nos utimur, eadem ratione literas indicat: ut apud Perſium,

Inq; manus chartæ nodoſaq; venit arundo.

C

SAGITTAE.

ALii calami ſunt lõgioribus internodijs, lęuore proceritate, rectitudine, & ſoliditate præſtantes: per hos ſagittas innui, ob vſum, quem his conficiendis prębent, Poetarum ferè omnium teſtimonijs comprobatur.

RESIPISCENS.

QVoniam verò ex latioribus arundinibus fiſtulę plurimum fieri conſueuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Aegyptij ſacerdotes fiſtulę conditione conſiderata, per eam hominē mente olim captum, poſtmodum tamen & mentem & rationem adeptum, quique uitę ſuę modum impoſuiſſet, ſignificabant: inanis enim arundo mentis identidem uanitatem indicat: verùm vbi iuncta ſpirituque animata concentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis ſe quodammodo participem effectam oſtendit. Ad hęc, tanta illi vis, ut furibundum hominem compoſita modulatione poſſit in meliorem ſedatioremque mentem reſtituere, cuius exemplum rei a Pythagora editum in omnium iam ore uerſatur: neque alia de cauſa Mercurio adſculpebatur, quem etiam harmoniæ inuentorem fuiſſe tradunt, niſi quod proprium eſt caduceatoris munus, in diuerſum abeuntes animos atque diſſonas uoluntates, ad concordiam & concentum reuocare. *Fiſtulæ vis*

FRAGILITAS.

ALioqui arundo humanæ fragilitatis indicium habebatur. Hinc illud apud Eſaiam, *Arundinem quaſſatam non confringes*, quam ſententiam acutiſſimus Scotus ita dilucidat, ut ex eo debere nos miſeratione proſequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Idem Eſaias: *Citatur a Matt. c. 12. Eſai. c. 42.*

Quid confidis in baculo iſto arundineo Aegyptio? cui ſi quis incubuerit, conquaſſabitur, & perforabit manum eius. D

Sic Aegyptius et Aegypti Rex baculus arundineus dicitur. Eſa c. 36. & Ezec c. 29.

CALAMITAS.

AB eiuſdem calamitatis ſignificato illud etiam deducitur, ut per diffractas proſtrataſque arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miſeris mortalibus accidunt mala, ſignificentur, vocabulo inde etiam apud Latinos facto, vt huiuſmodi incommoda Calamitates appellentur.

Calamitatis etymo.

INANITAS.

Nēpe grandinem.

VVlgatiſſimum uerò illud eſt, per arundinem inane aliquid ſignificari, cuius rei cauſa magis re ipſa patet, quàm verbis explicare neceſſe ſit. Illud minimè pretereundum, quòd arundo in Aſſertoris noſtri pro Rege ſalutati manum tradita, myſterium fuit vani fragiliſque ſceptri, ſuper quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Eſaias, XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18. Confidebamus enim in arundinea uirga, vel Aegypti, vel Babylonis, uel cuiuſcunque alterius principatus, qui Deo contraria ſentiret. Eum igitur calamum Ieſus de manibus noſtris accepit, ut de illo triumphans, pro uano & inani, infirmo fragilique bacillo validiſſimum firmiſſimumque nobis ſceptrum compararet. Idem Aſſertor noſter ad inanitatem huiuſmodi reſpexit, ubi dixit: *Nunquid ſpectatum exiuiſtis arundinem vento agitatam?* Et Pſal. LXVIII. legas, *Extimula feras ex arundineto:* per feras aiunt interpretes, Leones intelligendum: propterea quòd apud Ioben legitur, *ſub omni arbore dormire Leonem iuxta quam denſentur arundineta:* eſſeque Leones illos rugientes, hoc eſt, dæmones, qui cubile ſibi ſternunt in arundineto: quippe inter eos homines dęmonem habitare, qui leues inaneſque ſint, atque etiam inſtabiles, quos ſcilicet in petra firmare nequeas, utpote qui vento vel leuiſſimo expoſiti, continuò hùc & illùc agitentur diſſipenturque. Deque eadem inſtabilitate dictum Pſalmo altero ſupra LXXX. *Vt arundinem vento expoſitam.* E

Arundinis Ieſu Chriſti hieroglyphicum. Mat. c. 11. Pſ. 67. & 80.

MENSVRA.

C. Mamilij nymus.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab una facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipſe cum arundine & Cane, qui a pedibus illi allatrat. Supra Canem literę LI. MEĀN. quæ omnia magiſtratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum ſpeciem prę ſe quandam refert, menſuræ ſignum habetur. Canis fidei, quam præſtare debet is, qui eiuſmodi negotio præficiatur, Et a tergo Mercurius concordiam oſtendit, quæ ex ipſa limitatione ſubſequi debeat. De arundine id inſuper animaduertendum eſt, in hanc vſque diem aliquot Italię locis uſitatiſſimam menſuram pedum circiter ſenum uulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impreſſis, ME ĀN, vbi figura Ā Græcæ literæ, pro TA poſita eſt.

Sed & in Tectoſagis præſertim Tholoſa.

SVRDITAS.

SVnt qui ſurditatem oſtendi velint per arundinis panniculam illam denſam, oblongam, teretem grauem, uillo uti ſericeo prçditam, ac arctiſſimè conſtipatam: eius enim flos, ſiue potiùs floccus, ſi aurem intrauerit, exurdat: ideoque pleriſque locis Surdones uocitantur. Lanugines eas Latini Pollulas appellarunt, ex quibus ſtrata fieri conſueuerunt, ſed quę nihilo ſecius auribus noceant. F

DE SINAPI.

SEd iam quid ſibi Sinapis uelit, inſpiciamus: quanquam, ut uerum fatear, eram partem hanc prætermiſſurus, quaſi ſuperfluam: quia poſtquàm ſuper Sinapi ea collegeram, quę noſtra pręſtare poterat imbecillitas, uenit in mentem mihi uidere, ſi quid Theologi noſtri præter quos ſequimur Græcos, ea ſuper philoſophati eſſent, cùm ecce primo atque ſecundo ſtatim ſermone, qui Ambroſio, attribuuntur, comperi, & copioſè & eruditè, utile ſalutiferumque ex ſinapi condimentum eſſe confectum: quod quidem ſiue Ambroſii ſit, ſiue cuiuſquam alterius, dubitare cœpi meum hoc extante illo, & fatuum & inſipidum forte omnibus appariturum. Poſteà cùm me collegiſſem, & alia me condiendi ratione uſum animaduertiſſem, multaſque in domo Domini manſiones eſſe recordarer, & nullius generis uaſa in ea eſſe, quæ non alicui apta uſui eſſent, reſumpſi animum, porrigente mihi manum Origene, & pudenter, ut decebat, uiridia hæc ingreſſus, alia quædam ſuper Sinapi, quæ Papyro tuo, clariſſime Beccadelle, ſubiungeres, tanquam ſpicilegus in unum eundemq; manipulum congeſta colligaui. Sed illud præmonebo, ſinapim ab Aegyptijs poſitam me non inueniſſe. Sacras uerò noſtrorum literas, Grçcorumque ueterum monumenta habere multa, quę noſtra ex eo locupletare poſſunt hieroglyphica. Quare non temerè feciſſe uiſus fuero, ſi huius quoque graminis ſignificationes explicuero.

FOECVNDITAS.

PRæcipuum autem eius ſignificatum, vt ex tenui admodùm principio lætiſſimæ ſit feracitatis indicium. Vnde illud Aſſertoris noſtri dictum, *Si quis habeat fidem quantum eſt ſinapis granum vnum,*

A *vnum, iuſſu illius montes transferre, eaq; omnia fieri, quæ nullius conatu imaginationeve effici poſſe videantur.* Exiguum eſt enim ſinapis ſemen, & puſillo illud corpore ſcribit Athenæus: id tamen fœcundæ terrę demādatum, quam diligens & laborioſus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumq; abit in arborem vel uolucribus ſuſtinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ noſtræ lectione feraciſſimè prouenit, cuius quidem ſemina primo aſpectu puſilla admodùm videntur, verùm vbi à perito agricola ſata fuerint, in immenſum coaleſcunt, augenturque in arborem, in ramos, & in uirgulta undequaque prorumpentia, in quibus aues cœli congregentur, ut in ſacris habetur inſtitutionibus. Aues igitur, hoc eſt, diſputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui uelut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, diſciplinarum excelſa prius ſectari, & ardua quæque appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, ſermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiuſmodi igitur Rhetorum alites, ſimulac noſtram in ſinapin inciderint, ipſis denique rationibus, & rei ipſius veritate allectæ, non ingratam ſibi ſedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis non admodùm delicatè frondeſcentibus, vi tamen ſua conſiſtentibus, nullus fortè loquendi decor, ſed optimæ vitę tantùm ratio, quæ ſola ſit appetenda, decerpitur. Quanquam Heſychius Aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus contemplationi deditis, qui ſi terrena aliqua tractare neceſſe habuerint, hoc eſt, ſi ſuper ſinapis ramo quieſcere contigerit, paulò pòſt tamen uolatu repetito, non ignauiter in ſublime tollantur.

Sinapis fœcunditas qualis.

Aues cœleſtes quid.

INTELLECTVS EFFICACIA.

B INdicat verò ſemen ipſum (ut nos quoque de puteo noſtro aliquid hauriamus) magnam altiſſimi intellectus efficaciam, quæ ſub exili ac propemodùm conteptibili ſemine lectionis, ut multi putant, etiam fatuæ, deliteſcebat. Nam ſimulac ſemen id ori ingeſtum eſt, ac mundi cœptum, acutiſſimi ui ſaporis os omne incendit, omnemque reliquorum ciborum fatuitatem temperat, condimentumque omne, cui admixtum fuerit, mirificè commendat, commanducatum pituitam capitis purgat perque os egerit. Sic ſacra lectio grauedinem intellectus emendat, abſtergitque, ut purificatus, per os, quippe per Doctorum verba, diuina poſſit myſteria deguſtare. Nam, ut ait Horatius,

Vires ſeminis ipſius Sinapis.

Epiſt. 1.

> *Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſſit,*
> *Si modò culturæ patientem commodet aurem.*

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noſter dicat, *Scrutamini Sciptur as*: quas ne faſtidiamus utpote quæ nonnullis guſtu aſperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, *Durus eſt hic ſermo*) ſinapis huius condimentum efficiet. At lachrymas ciet quod illi obijcit Poeta quidam dicens:

Columella.

> *Seq; laceſſenti fletum factura ſinapis.*

Sed ò dulces lachrymas, nulla ſalſuginis amaritudine vitiatas. O amœniſſimam lachrymarum vallem, ò iucundas, ò amabiles, ò ſemper appetendas lachrymas, ſiquis ita ſit felix, ut lectulum ubique ſuum lachrymis irrigtet, eas inſtar panis ducat, & ad ſurrectæ Crucis conſpectum, confixique in ea Seruatoris noſtri lachrymulam ſaltem unam aliquam expreſſerit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò ſi vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inareſcat humor, emanare non

Pſal. 125.

C deſinant? Quicunque enim ita ſeminarit in lachrymis, lætiſſimam frugem poſtmodùm eſt in exultatione demeſſurus. At inde nomen ſinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi, παρὰ τοῦ σίνεσθαι τοὺς ὦπας, ut medicorum tradit diſciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturam inceſſit Græcus Athenæus. Fac olus id infeſtum oculis, & pernicioſum: noſtrum quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrum illuſtrat, oculos aperit, ut uideant ſicut Agar fontem aquæ uiuæ: paulatim lenit, & ad ambroſij vereq; cœleſtis cibi guſtum reddit idoneum: faucium aſperitatem emollit, ut nullius vnquam vuæ afficiatur incommodo. Prodeſt etiam ſine ficu adhibitum auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemq; pruritum extinguit, ut nullo prorſus uitio contaminatum corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in ſacris monumentis, quàm vitiorum ſordes, malæq; conſuetudinis contagiones?

Sinapis etymon & virtutes.

Tritum cū ficu auriū grauitati prodeſt, Dioſc. li. 2. cap. 98.

FIRMITAS DOCTRINAE.

QVid autem illud quòd ſemel ſatum difficulter extirpari poteſt? Nam ſemina ſimulac decidere, haud ita multò pòſt & virent, & feraciſſimè pullulant: unde doctrinæ ſtabilitatem, & propagationem ex eo poſſumus interpretari. Nam qui ſemel noſtræ huius ſinapis ſuauitatem guſtare cœperit, ab ea nunquam ampliùs, tanquam Vlyſſis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœniſſimus, totaque ſpiritus conceptacula ſeminibus his confarcientur, neque hunc proculcabit Lupus, aut Vrſus, aut rugiens Leo: non effrenis Equus, non Taurus ferox, non doloſa Vulpes in pabulum abſumet, non frigus aduret, non æſtus deſiccabit, non aratrum denique contundet: uirebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam inſuperabile crocum lætius proueniet.

A Plin. li. 19. c. 8.

Nam crocum gaudet calcari, & melius ita prouenit.

 EX-

D

EXPERGEFACTIO.

Nã Sinapi lethargis deraſo capite illinitur Dioſc. libr. 2.c.98.

ADhæc ſinapis expergefactum ac minimè ſomno grauatum ſignificat intellectum: ſiquidem terreſtris illa contra lethargos, deraſo priùs capite, illinitur. Noſter hic ſinapiſmus deraſo circumciſoque cordi contra huiuſmodi morbum admouetur. Quid enim aliud letargus eſt, niſi ſomnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, & Deo preces allegemus, ſuaui huius noſtri pungimur acrimonia. Guſtu eius ſcimus quando hora eſt de ſomno ſurgere, ne grauari eo, longè ſcilicet deſidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non Galli cantu, non æris tinnuli ſtrepitu, non vllius ortu ſideris indigemus, ut mane, ſe planè mane excitati corpus ſtrato corripiamus, atque tunc, & in dies ſepties laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

Sinapis ramuſculus quid ore decerptus A Plin. lib. 3. cap. 22.

QVid verò quòd per ſinapis ramuſculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in ſublime ſeſe attollentem accipimus propter præſentaneam excitandi uirtutem, quam in eo ſemine Pythagoras maximè omnium admirabatur: qui uix illius terreſtris folia deguſtauerat præcipuo tamen unum illud amore proſequebatur, quòd uim eius in ſublime ferri conſpiciebat, perinde ac ſi in cœlum niteretur, cum per nares in cerebrum penetraret, omniaque hinc purgatiora, & ad uiſum mentis vegetiora fieri aſſeueraret. Maximè itaque ſtudendum, ut cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cum præſertim modico eius in ollam iniecto, legumina omnia, ut Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æſtate, quàm hyeme, tam mane quàm E
veſperi vel grana, vel ſuccum eius admiſceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificijs cœnis adhibuit aſſiduè Clemens VII. Nulla enim unquam vel publica uel priuata cœna eſt ab eo inſtituta, quin noſtræ huius ſinapis agricolæ politoresq; plenis adſtarent calathiſchis, iucundumque inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius uel ſerere, uel condire didiciſſet. Idem nobis faciundum, ut noſter exemplum nobis Pontifex dedit, ut ita nos neque fames occupet, neque ſitis etiam moleſtet: ſupra enim nectar, ſupra omnem, quod aiunt, ambroſiam cibus hic, & melle & fauo ſuauior, mortalibus ad uitam eſt omnibus profuturus,

PIE-

PIERIVS VALERIANVS

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI, MEDICO SALODIANO,

DE IIS QVAE PER CAEPE ET HORTENSIA quædam alia ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVSOCTAVVS.

B *QVANTVM riſurus ſis, Fantone doctiſſime, ſuper apophoreto noſtro, non ſum neſcius, quippe qui odoratiſſima ſuauiſſimaque citria, Salodiana ſcilicet, quibus nuſquam pretioſiora naſcuntur, à te dono acceperim: ego contra cępe, alliumque, tam olida, tam inſuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorumq; olerum corbes, quorum tu iſtic vel hortos integros vno aſſe cōparare poſſis. Sed quid facias? non eadem ſunt omnibus ingenia. Attamen ſi quanti hæc, qualiacunque ſint, mihi ſteterint noueris, fortè non ita vilia eſſe dona ęſtimabis. Non enim cęlo noſtro hæc naſcuntur, ſed ex Aegypto intima hùc vſque magno portorio transferuntur. Neque ſperandum ut hìc ſata his ſimilia renaſcantur, quia talia ſunt, vt in alieno ſolo ſemina corrumpantur, vel omninò degenerent. Dices: At malo ego noſtratia, ſapores quorũ & cognouimus, & quibus apta condimentis ſint, toties experti ſumus. Sed vide ne fallaris, priuſquàm noſtrorum experimentum facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimùm claruiſſe, neq; temerè ex tota Græcia viros ſummos doctrinæ nomine ad eos tranſmeaſſe, cùm tamen ij Cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint, quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum exiſtimare debeamus. Vtcunque autem, ne hic, totam Commentarij rationem alieno loco explicandam ſuſcipiam, ex ipſo omnia loco ſuo videnda tibi propoſui, quorum multa, licèt antiquitate iam obſoleuerint, ſolent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodocunque tradiderint: propterea quòd exquiſitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere conſueuerimus.*

DE CAEPE.

C OLera igitur & ſagminea quædam collecturus, ordiar à Cæpe: propterea quod inter herbarum, bulborum, caudicum, ſurculorumq; genera memoriam ſibi primam cępe apud Aegyptios vendicauit: quin etiam inter hortenſia eorum numina principatum prorſus obtinuit.

LVNA.

EA enim tota lunaris eſt: cumque nullum apud nationem eam numen veſaniore cultu habitum fuerit, quàm Luna ipſa, in unius Lunæ honorem cępe coluerunt. Nam ut taceam quod ea diſſecta multiplicem Lunæ ipſius effigiem, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes oſtentat: ſiue ea curuata in cornua, ſiue æqua portione diuiſa, ſiue protuberet, ſiue quotidiana facie varia ſinuetur, nunc immenſa ſit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autem cæpe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Heſiodum Commentario tradit, vt reuireſcat & congerminet decedente paulatimque deficiente Luna, contrà autem inareſcat adoleſcente, quaſi ipſa pro alimento corpus exponat ſuum. Quamuis rem longè aliter acceperint Peluſiotæ, qui cæpe profanum adeò exiſtimarint, ut cibum eius pollutũ eſſe crediderint, ideoq; menſis inferri vetuerint, propterea quòd ſolum olerum omnium contra Lunæ aucta atque damna vices minuendi & augendi habeat contrarias. Quod verò cibus tam acris tamq; vehemens in menſarum etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontem Philoſophorum ſympoſio, bellatorum vires acriter eam excitare dicit, & eius eſu vino commendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiam quiſquis ille eſt Apitius, quod ad omnia condimenta optima ſit & idonea. Quamquam Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, paraſitorum omnium, quot ſunt, quodq; fuerunt, feſtiuiſſimus, cùm cępas Pontificis Leonis X. cœnis auidiùs appeti, trucidarique indigniſ-

Allium & cæpe inter deos iureiurãdo habet Aegyptius.
Plin. li. 19. cap 6.
De cæpe Peluſiotarũ opinio.

ſimè ferret, aſpera declamatione contra oleri eiuſmodi eſitationē inuehi ſolitus eſt, impios, impuros, D
inteſtabiles eos omnes dictitare atque reprehendere, qui humanum corpus tam puro elementorum candore munditiaque compactum ab optimo maximo numine, dignitate facieque ſibi perquam ſimili fabrefactum, quod idem ipſe rerum opifex ſpiritu afflaſſet ſuo, flammeiſque ſtellarum ſcintillis animaſſet, iſti per ſpurciſſimum cęparum alij ve cibum, maleolenti, & vſque adeò fœtido putore contaminare, fæce tam ſordida, tam profana polluere, ipſius demum ſanctioris animalis animam reddere dijs hominibuſque abominabilem conniterentur.

PROFANA.

Cur Aegyptij cæpis non veſcerentur.

SEd vt ad Aegyptiaca noſtra reuertamur, alia inſuper affertur cauſa, cur profanum hoc apud aliquos olus haberetur: ſed ea fabuloſa, atque ex uulgo ſumpta, forſitan a calumniatoribus in eius gentis irriſionem excogitata. Aiunt enim cæpis ideò non veſci Aegyptios, quia Dictys Iſidis alumnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaretur, in amnem decidiſſet, extinctuſque hac inde ſit memoria co lì cœptus, vt olus id, quaſi necis patratæ cauſa, profanum haberetur. Alij rem in religionem conuertere, quòd numen vltione ea ſeſe improfanabile eſſe commonſtrarit.

LACHRYMAE.

Herũ enim odor eſt lachrymoſus. Plin. lib 2. Ego iubeo Alyattam cæpas edere. Plin. idem lib. 2. ca. 5.

ID non omiſerim apud quoſdam cępe lacrymarum hieroglyphicum fuiſſe, eaque de cauſa imperatum eſſe a Biante Philoſopho Alyati Regi eum ad amicitię ſuæ fructum amicè beneuoleque accerſanti, vt cæpe veſceretur. Ita enim tetricum eius Philoſophi dictum ferunt, ἐγὼ Ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν Nam quòd cæpe oculos acriter mordeant, lacrymaſque vel ſola contrectatione cieant, E
omnibus exploratum: apteque Columella lacrymoſam eam vocat. Iam & Dionyſius apud Ariſtophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere ſe reſpondit, & ea de cauſa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύει τῶν ἐσθιόντων, *quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere.* Dantur vero remedio contra caliginem oculorum, quòd eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

Inimicitiarum commoda.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniurijs creuerit, longeque illuſtrior atque potentior euaſerit, quo aduerſaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico ſurculum roſe flore prædituum, emergentem e cæpe figurabit. Experimento ſiquidem comprobatum eſt, roſas violaſque iuxta cępe vel allium ſatas, fragrantiores fieri: ita vnius fętorem ad alterius beneuolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenſet commoda & vtilitates, quas conſequi poſſumus ex ſuſceptis inimicitijs: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinanda, & ad uirtutem capeſſendam ardentiores, atque in his omnibus maiori conatu laborare, vt quę veram gloriam paritura ſint, omni ſtudio ſolicitudineque complectamur.

ALLIVM.

MILITIA.

Allium et Cæpe cibus militaris.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum eſſe militarem conſtat. Atque hinc prouerbium apud Suidam, *Neque allium, neque fabas eſitandas ijs, qui tranquillum ſibi uitę ſtatum propoſuere*: per ſummotum allium, F
bellica negotia dimittenda, per fabas, ciuilia non attingenda: quæ latiùs in Fabæ Commentario expli cuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Ariſtophanes, Equitibus, milites memorat, qui coemptis allijs & cæpis naues inſcendiſſent. Et chorus iam anteà Alantopolam incitans, dixerat: *Vt inalliatus ſtrenuè magis pugnes*. Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, ſed ruſticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodeſt vitibus eo obunctis, ne pediculos gignant, & abſque oleo tritum oblitumque arborum truncis, ne ab erucis infeſtentur, opitulatur.

RAPVM.

SOL.

APud Aegyptios ſacerdotes ueluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicum, numinibuſq; alterum, & alterum ſuis dedicabantur: corpus enim rapi ſolidum immutabilem Solis effigiem refert: veluti cæpę, uti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates oſtē dit. Sanè authores ſunt rapum è plumbo dicatum olim fuiſſe in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis ſoliditatem oſtenderet.

FVNGVS

A

FVNGVS.

ET fungus neſcio quid ſapit hieroglyphicum, qui tametſi apud Aegyptios, quos ſequimur nuſquàm apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur ſignificato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id præcipuum fuit, eſtq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, ut quotiens noui aliquid præter expectationem repentè factum apparuerit, Fungum id dictitemus. Poetas quippe Funginos, Oratores, Hiſtoricos, Philoſophos, Iuriſconſultos, unius tridui ſtudio autoritatem adeptos & quæ plurima ſub Leone X. Pont. Max. miracula uidimus, nocte vna præſtantes aliquot, tanquam in Parnaſo ſomniaſſent, haberi cœptos, eoque proceſſum temeritatis, ut ex ijs nonnulli milites etiam ſibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur.

At rerum natura parens nil edere magnum,
Spectandumque ſolet, longo niſi tempore adultum.
Ipſa etiam maiora ſuos animalia partus.
Iuſſa diu geſtare: decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitenſque
Dentis ebur, decora ampla uirum, decora ampla Deorum.

B Sed ut ad funginos reuertamur, prouerbium eſt, quod de re ſubitaria & inſperata fertur in primis nocte una fungum naſci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis caſtris a barbaris circumlatum, Latinis etiam literis inſcriptum. Literas non ponit author. ſed ex ijs quæ ſubſecuta ſunt, manifeſtè percipitur, admonitionis aliquid id fuiſſe, cauendum ſcilicet Traiano, ne ſe tantis tamque ferocibus copijs committeret: repentè enim oriri ſolere, quod nemo unus unquam expectaſſet. Quod ut exiſtimem id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiam exaudiebantur a Buris præcipuè, atque alijs gentibus cum Romanis ſocietate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & ut ſaluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

Quin et ar te eduntur quolibet tẽ pore fungi. Matth in Dioſc li. 4. cap 78.

Iſsiphilus in Traiano, ex Dione.

FATVITAS.

APud Plautum in Bacchidibus, fungus fatuitatis, & ſtupidæ admodùm credulitatis hieroglyphicum eſt:

Adeon' me fuiſſe fungum, ut illi crederem?

Quod quidem ſignificatum Nicobolus eadem fabula manifeſtiùs declarat, dum ſe omnes quicũque vbiubi ſunt, qui fuere, quique futuri ſunt poſthac ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè ſtultitia & indoctis moribus profitetur. Et priùs de re nihili Chryſalus:

Tanti eſt, quanti eſt fungus putridus.

Hæc ad verbũ ab Eraſmo Chil. 4. ce 1. pro 38 & Chil. 4. cen. 10. pro. 98.

DE CVCVRBITA.

C CVcurbitam apud Aegyptios non inueni in ſuas literas receptam, apud alios tamen in hoc genere minimè prateritam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit: utpote quæ cùm ventricoſam admodùm ſpeciem præ ſe ferat, multumque identidem nutrimenti polliceri uideatur, illud tamen & tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt.

Et grauis in latum demiſſa cucurbita vẽtrem. Virg. Artem. l. 1. c. 59.

SALVBRITAS.

NEque tamen cucurbitæ fautores deſunt, ut qui pro ſalubritate poni eam contendunt, anſa, ut puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέστερος, quod ex Epicharmo ſumptum memorat Athenæus.

Cucurbita ſalubrior. Li. 3. Diph.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter ſegetes enumerant, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quaſi non & olera, & edulia omnia terra naſcentia, Cereris eſſe munera cognoſcantur. Ab hac igitur parte ſignificata eius exordiemur. *Geor. lib. 1.*

CERES.

PApauer quidem Cererem, atque adeò terrã omnem humano commercio habitatam hieroglyphico ſuo referebat, neque quidem hoc una tantum de cauſa: orbicularis enim figura eius perinde ac ter- *Papaueris hierog. terra.*

ræ, protuberat undecumque, conuallibus quibuſdam ueluti ſubſidentibus, montium quodammodo iugorumque ſpecie, locorumque reductorum effigie: interiora denique foliculis quibuſdam diſtincta gerit, ueluti etiam nationes hominum & fluuijs, & montibus, & urbibus diſpertiuntur. Innumera præter hæc includit ſemina, eſt & hoc terræ benignæ proprium. Neque quidem hoc cibum, niſi concutiatur, & obtundatur, & uentiletur, emittit: neque terra, niſi exaretur, ſarriatur, vertatur, obteratur, multiſque modis excutiatur agiteturque, quicquam proficit. D

IVSTITIA.

Vel quia agrypniam ob filiæ moleſtiam contractam papauer ſuſtulit.

PRopter verò receptacula æquis inter ſe interuallis diſgregata, iuſtitiam, ac legum lationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonſtrat: eaque de cauſa dea ipſa & legifera, & iuſtitiæ author appellata eſt: ſiue, ut arbitrantur quidam, propterea quòd ſementia penes ſe depoſita magno cum fœnore reddere conſueuerit. Sane Virgilius & his, & quæ ſuperiùs dicta ſunt cõſideratis, non immeritò *Cereale papauer* appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inueſtigantes, *Cereale papauer* a Poeta dictum autument, quòd Cererem in Proſerpina filia conquirenda cibos ſibi ex papauere confeciſſe tradant, quaſi per ſomnium ea fuerit inueſtiganda: quæ meræ ſunt nugæ.

VENVS.

Veneris ſtatua.

APud Sicyonios Venus, ut author eſt Pauſanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad ſeminij copiam referendum eſt. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quod de commentario ſuo dictum. Erat verò eius Deæ ſtatua auro eboreque fabrefacta, in ſummo cuius vertice poculum inſidebat, quod hieroglyphicum eò ſpectat, quòd Maritum Græci, uel dicere uelimus Amatorem, potionis nomine nuncupabant πόσις enim utriuſque nomen, & πόθος Platoni amor. E

AMOR.

Sortilegiũ amoris.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud ſortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere uolunt, pugno ſuperponant, alteraque paſſa manu illud allidentes, ex crepitu conijciunt quod querebant. Explorant enim, an amantes redamentur; nam quo clamoſiùs inſonuerit, eò ſe magis amari putant: quòd ſi ſonus oblanguerit, contemptui ſe habitos arbitrantur cuius rei tum eo loco meminit Theocritus:

οὐ δ᾽ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν,
ἀλλ᾽ αὔτος ἁπαλῷ ποτὶ πάχει ἐξαμαράνθη.

quod uno dici poteſt uerſu:

Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.

GENTES.

HVmani verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre uidetur, non ex ijs tantùm quæ ſuperiùs de granorum diſſepimentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quòd compitalibus, quæ in compitis Laræ, ſiue Larundæ, uel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus Conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco alij papaueriſque capitibus, celebrandum inſtituit. F

CAPITA.

Capita papauerũ, detrahere. Plin. li. 19. cap. 8. li. 1.

EST enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatum, ut omninò capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerum fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè uaſtior fructus cinaræ, ſed aut ſpinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandam præ ſe ferat. Iam & apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi uidetur locus, potiùs ex hiſtoria deſumptus, ubi Tarquinius cognomento Superbus, per hortum inambulans, nullo reſponſo dato ei nũcio quem Sextus eius filius, quid ſibi agendum in Gabios eſſet ſciſcitatum miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quò Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc uetus fuit Corinthiorum exemplum, a quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferũt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nuncium Thraſybulum Mileſium conſuluiſſet, quanam arte quave ui ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullum ab eo reſponſum accepiſſe: vidiſſe enim ſe tantum nuncius memorabat, cum in campum triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſſiſſe, atque ita Periandrum inſtructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE

A

DE VERBENA.

Capitis quod in papauere eſt, ſignificatum, verbenę reminiſci facit, in qua de capite identidem non incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

Verbenarum faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſignificabant. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sane apud Tuſculanos faſciculus, vel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, Struppum vocabatur. Alij ſtruppum idē, quod ſtrophium intellexerunt. Vnde apud Faliſcos Struppearia nuncupabantur feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum eſſe vocabulum ſtruppum putat, quippe στρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarent, ſiue ea corona eſſet ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatis. *Struppi quid.*

DIVI PRAECVRSORIS CAPVT.

Non temerè verò in noſtram vſque diem mos pleriſque Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnam è verbenis ſpeciem, eamque & grandiorem & odoratiorem in D. Ioannis Præcurſoris memoriam celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoque, aſpera admodum lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſſimi odoris ac periucundi, caule præalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propemodum ſimilitudinem condenſatis, intra quorum calices grana quatuor ſingulis, veluti panici papaueriſve reperiuntur, quibus excuſſis pediculo pars adiuncta remanet, quaſi quędam macilenti capitis effigies, idque D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbamque eius nomini dicatam, non ſine pietatis oſtentatione puluinaribus imponit, eademque priuatarum ædium ianuas parieteſque ornat, tanquam amuletum ſit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuſcumque ſagminibus in ſacris acceptas, & coronationum ritibus herbas quaſcumque è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipſam autem verbenam multis a Dioſcoride nominibus appellatam, & quæ ſuper ea plurimi ætate noſtra conſcripſere, quę hic repetere ſuperfluum eſſet. *Verbenæ deſcriptio, & vſus.* B *A Pli lib. 22. cap. 2. Vna cum ſua terra.*

NOVA NVPTA.

Qui verò puellam pingunt verbenam ſub amiculum occultantem, hieroglyphicum huiuſmodi, nouam nuptam ſignificare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum ſacro faciendo, ut noua nupta corollam de verbenę floribus a ſe lectis ſub amiculo geſtaret. Sunt & alii verbenę ſiue verbenacæ vſus alijs atque aliis antiquorum ceremonijs, magicis etiam eluſionibus accommodati: ſed nos ea tantùm delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici ſignificationem pertinent. *Pl. l. 25. ca. 9.*

DE FILICE.

C

VOLATVS.

Filix quoniam Struthiocameli pennis aſſimilatur, ſunt qui volatum per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vſquequaque approbatur. Nam licèt vnaquæque penna volatus hieroglyphicum ſit, inſtrumentumque eius rei proprium, cùm tamen manifeſtum ſit Struthiocamelum ex omnibus alitibus unum, ob vaſti corporis molem, vix poſſe ſeſe humo attollere, alis verò vti ad curſum tantùm adiuuandum, congruum mihi non uidetur ab eo ſignificatum id deſumere, quod ipſe ſibi natura repugnante præſtare minimè poſſit. Sed de Struthiocamelo ſatis inter alitum ſignificata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantùm cauſa herbam eam Pteryga uocari a Græcis, ſed quod in uniuerſum folium eius ſit pennis alitum ſimile: de quo & Dioſcorides & alij plura. *Dioſ. li. 4. cap. 78. & 79. Pli. li. 27. c. 9.*

SECVRITAS.

Magis autem placet illud quòd ſecuritatem per filicis hieroglyphicum indicari quidam memoriæ prodiderunt, propterea quod eius herbę odor ſerpentes fugat, animantium quippe genus omnino pernicioſum: eaq; pręcipuè de cauſa ruſticos eiuſmodi foliis grabatos ſuos farcire conſueſſe, ut interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

Id etiam eſt filicis hieroglyphicum, ut arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò enim inter ſe diſſident, ut altera alteram enecet, coronæ modo circumducta, uulneribuſque alterius ſtirpe factis, cōtuſa altera & impoſita efficaciſſimè medeatur. De quibus ita Celſus. *Peſſima ex ſurculis arundo* *A Dioſcoride lib. 4. c. 78.*

arundo eſt, quia aſpera, eademque offenſa etiam in filice eſt, ſed vſu cognitum eſt, vtramque aduerſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ſuperimponatur. De diſſenſione ita Plinius: *Filices aiunt non renaſci arundine ſecta, aut exaratas arundine vomeri impoſita: ſimiliter & arundinem exarari vomeri impoſita filice precipiunt.* Quòd uerò ad ſupradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. 24. cap. 11. eademque Celſus tradit, legas. D

Pli. Ibid.

DE ABSINTHIO.

QVid ſibi uellet Abſinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum ſecuti carmen indicauimus: nunc quid ſimplex ſibi uelit, exponamus.

SALVTIFERA CASTIGATIO.

Abſinthij & Mellis uirtus contraria.
Dioſcor. lib. 3. c. 23.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationem, quæ cuipiam ſalutem attulerit, qua ſcilicet increpitus qui tota aberrabat uia, prolapſus in ſcelerum uoraginem, in meliorem mox regreſſus ſemitam, abiectis a ſe uitijs uitam inde degat inculpabilem. Amariſſimum eſt enim abſinthium guſtu, perinde ac obiurgationes unicuique uidentur acerbæ, ſed ſi hauſtum non reuomatur, omnem perpurgat inteſtinorum fęcem: contrà uerò mel, quæ placidę ſunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorum dictatis, *Dulcia ſe in bilem vertunt*, ideoque hominem in morbi alicuius incommodum trahunt: qua de re ſatis in Ceruo, qui fiſtulæ ſonantis adulatione deceptus, uenatoris iaculum in ſe directum minus aduertit.

SACERDOTIVM. E

Dioſ. lib. 3. cap. 24.
Pl. l. 27. capit. 7.

ERat uerò abſinthium marinum, quod quidem Seriphium uocant, ſacerdotum Iſiacorum geſtamẽ: huius enim ramum illi preferre ſolenne habebant oleaginorum ramorum loco, ut apud Dioſcoridem lib. 3. Quod uerò Seriphium abſinthium, quod & marinum dicitur, author idem, neque non Plinius aiunt Taphoſiri in Aegypto lętiſſimè prouenire. Taphoſirin urbem Stephanus ideò dictam ait, quòd ibi ſepultus ſit Oſiris.

SANITAS.

QVod uerò poculum abſinthij quadrigarum agitatoribus propinatum legas, indicat id Latinarum uictorem: his enim feriis qui quadrigis uicerat, abſinthium in Capitolio bibebat: idque maiores noſtri ſanitatem interpretabantur, quod magni ſatis præmij loco dare ſe profitebantur.

HYSSOPVS.

ELVTIO.

Diuina Hyſſopi ſignificatio. Pſal. 50.
Matheol. in Dioſ. li. 3. c. 20.

HYſſopus in Diuinis literis hieroglyphicum eſt gratiæ ſpiritalis, per quam inquinati labe aliqua eluimur. Eius aſpergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra paſſim humana delicta ſignificat, ſiue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Pſalmographum, *Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor*, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæque hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodùm herba eſt, & lapidi, cui naſcendo adhæreſcit, adſtricta: cuius radices ſaxum etiam dicuntur penetrare. Ipſa uerò pręcipuè pulmones curat. In pulmone ſedem habere dicitur ſuperbia, in quo ſcilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: *In pulmonibus ineſt raritas ad hauriendum ſpiritum aptiſſima.* Quòd uerò Spiritus pro ſuperbia uel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: *Res geſtæ credo meæ me nimis extulerunt, & mihi neſcio quos ſpiritus attulerunt.* Ibi autem apertius: *Nunc Capuæ Campano præſidio ac regio ſpiritu cùm viderem, Bloſios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.* F

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

Dioſc. li. 2. cap. 118.
Bœotiorũ mos in nouę nuptis.

MIte aliquid & lene, quod ex aſpera duraque re proueniret, ſignificare qui uellent, hieroglyphicũ Aſparagi faciebant, ſurculum quippe iam maturum & ſeminibus inſtructum. Nam ſpina eſt, quę ſemen illud fert, quo ſato molles inde aſparagi ſuccidantur. In Bœotia ſanè qui nouam nuptam comebant ornabantque, eam ſpinoſo aſparagi frutice coronabant, quoniam (ut apud Plutarchum eſt) de Coniugali uita, ſicut ſuauiſſimum ille fructum de aſperrima ſpina producit. Sic uxor uiro primam illius aſperitatem ac duritiam minùs aſpernanti, dulcem poſtmodùm & ſuauem conuictum prębet. Qui uerò ut idem Plutarchus ait, primas uirginum rixas ferre nequeunt, ſimiles profectò ſunt iis, qui prima uuarum acerbitate offenſi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent.

A

CITO CONFECTVM.

ATque hæc de ſpina. Teneriores verò coliculi ſignificatum habent rei quàm ocyſſimè paratæ, vel ipſius Auguſti dicterio, cui frequētiſſimum illud erat dicere, *Citiùs quàm aſparagi coquantur*, cum quid momento minimo properatum innuere uolebat. Ita illud apud Dioſcoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγον ἑψηθὲν, quod in antiquiſſimæ traductionis codice, Latina quidem phraſi, ſed literis Longobardicis ſcripto, quem perlegi Florentiæ, quemque Marcellus tranſlationis ſuæ duce habuit, *breui coctura elixum*, legitur. Philemon Comicus, uictitantibus aſparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporum uidetur exprobare, ubi ruralaris parſimoniç pœnitentem uirum in ſcenam producit, querentem ſcilicet quòd rus, ut medici, conuenientia ęgrotis tantùm eſculenta ſubminiſtret. Addit illud: Sueton. in Auguſto. c. 87.

καὶ νὴ τὸν Δία
τὰ πετραγεῖα ταῦτ' ὀλάρια, κάππαριν,
θύμον, ἀσπάραγιον, αὐτὰ ταῦτα γε δέδοικα
μὴ λίαν ἐπιχναίνων με ποιήσῃ νεκρόν.

quorum verſuum hic eſt ſenſus:

Atque per Iouem
Innata petris obſoniola capparim,
B *Thymumque & aſparagum, & alia huiuſmodi*
Quàm uereor, extenuatione prænimia,
Ne me cadauer exanimum humi deſerant.

Quòd uerò Philemon τὰ πετραγεῖα dicit, uide apud Dioſcoridem quoque in petroſis naſci aſparagum, nulla facta de ſatiuo, quo nunc plurimum utimur, mentione. Non quidē Dioſcorid. ſed Galen. eum qui petreū uocat lib. 6. ſimp. med.

DE CAPPARI.

SEd quod ad capparim attinet, ad hanc Philemonis ſententiam facit Dioſcoridis locus, qui eam nulli rei dixit eſſe utilem: nempe adeò tenue eſſe nutrimentum eius, ut nullam afferat utilitatem.

DE MANDRAGORA.

MVlta ſuper Mandragora dicenda eſſent, ſed ea uel inſuauia, uel abhorrenda: quare in iјs quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento utendum eſt, quoniam etiam neſcire quædam inter virtutes reponi ſolet. Quin & pnicioſum ſi Dioſcoridi credendum, uomitum ciens, quod negat Mattheol.

SOMNICVLOSVS.

C ID omninò non diſſimulabimus, ſomniculoſum hominem per id genus herbam ſignificari, propterea quòd uis eius media eſt inter uenenum & ſoporem. Nam ſi quis uinum ea medicauerit, bibentem in profundum adeò ſomnum iniјciet, ut expiraſſe credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui miſſus a Carthaginenſibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem eſſe uini auidam, magnum eius modium mandragora permiſcuit, mox leui cum eis commiſſo prælio ex induſtria ceſſit, nocte inde intempeſta relictis intra caſtra quibuſdam ſarcinis, & eo uino quod infecerat, fugam ſimulauit: cumque Barbari occupatis caſtris gaudio effuſi medicatum uinum hauſiſſent, iacerentque ſtrat defunctorum in modum reuerſus Annibal nullo negotio eos trucidauit: Rem Fronto exemplis ſuis adiecit. Quòd uerò ponit hiſtoria uinoſos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum ſuorum bibacitate multa conqueritur, quæ propemodùm iam, ut nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepſiſſet. De ſoporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidere, idque præcipuè, quòd plurimus & efficaciſſimus eſt eius uſus in ſoporandis iјs qui uel inurendi uel ſecandi ſunt: altiſſimum enim per quatuor fermè horas ſomnum, potione ita medicata exhauſta, perſeuerare, ut neque ignem neque ferrum ſentiant. Stratagema bellicū Annibalis.

AMATORIVM.

PRopoſui de ueneficiјs a mandragora nihil me dicturum, præſertim ea quæ pertinent ad amatoria, de quibus aliquid omninò habetur in ſacris literis: ſed nunc maioris illud curæ pretium eſſe duco, ut radicis eius figuram, non temerè tam inſignem a Deo, ſiue a natura, ducente Deo, conformatam enarrem: cuius altera eſt uirili ſpecie, capite capillamento ueluti quodam undecunque coperto, pube etiā deſiſſimis radicularum filis pudenda uirilia cooperiente. Altera fœminina, iјſdem A Dioſco. l. 4. c. 61. Radicis Mandragoræ deſcriptio.

Nimirum a Mattheo lo in Dioſ. lib.4.c.61.

velamentis, ſi quis curioſiùs rem ipſam inſpectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis teſtimonijs veritatem ipſam comprobantibus. Quod miror à quibuſdam tam pertinaciter negari, cùm præſertim vulgatum ſic, Pythagoram herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellaſſe, quo vocabulo nihil manifeſtius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, ſi Deo placet, Pythagoram iſti dicunt myſticum aliquid per id nominis intellexiſſe, eam quippe Philoſophi locutionem ad poma ea ſpectare, quæ putant nonnulli Melenzana eſſe, quòd oualis figuræ ſint, ac perinde teſtibus aſſimilentur. Leuis hæc eſt coniectura, ſiquidem ἄνθρωπος vtriuſque generis vocabulum eſt, teſticuli verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbatus, vir vndecunque doctiſſimus, Melenzana apud Ligures, quaſi mala inſana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella deſumpſiſſe, cur non ab amatore potiùs, quo, niſi condiantur, egregiè prædita ſunt, dici ea arbitremur? quod quidem propiùs ad Liguſtici uocabuli ſimplicitatem accedit, qui Marezana ea vocant. Cæterùm cùm Dioſcorides & reliqui Medici hanc & aliam Mandragoræ ſpeciem frequenti vſu ſumptam inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ tractu modò recentia in iuſculentis, modò condita aceto fœniculoque ſuperinſperſo, n. acetatijs & frequenter & copioſè anno toto eduntur, nihil afferunt incommodi, ſed & grata guſtui, & corpori ſalubria ſunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recenſenda. Ad hæc cùm Dioſcor. Mandragoræ poma oui vitelli ſimilia dicat, auellanæ nucis alij Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari poſſint, imò totius oui ſpeciem & magnitudinem præ ſe ferunt, plerunque ijs etiam grandiora, eò diſſimilia, quòd punicei coloris fimbrijs ab ea parte, quæ Soli expoſita eſt, non ſine ſpectantium applauſu & oblectatione diſpeſcuntur: cùmque valdè maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta ſemper denſiùs colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam ſecutus nuncupationem, ita ſuper ea canit:

Ibid. Mattheolus cõtra Braſauolum, & Fuchſium.

Melẽzana ſeu Marezana.

D

E

> *Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta,*
> *Mandragoræ pariat flores, mœſtamque cicutam.*

Quòd verò Columella *veſano gramine* poſuit, ad herbæ vim reſpexit, quæ aliter & Morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidere, drachmæ vnius pondere, uel in polenta, vel eſculentis alijs data, fatuitatẽ inducit. Eucherius ſuper hac in Geneſi, nihil aliud dicit, niſi mandragoram genus pomi eſſe paruopeponi ſimillimum, quę quidem forma ad Liguſtica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, niſi obſtarent: reliqua veneno ſuper tradita.

L AE T I T I A.

SEd ut mandragoram ab omni abſoluamus ignominia, Xenophon eam pro lętitiæ argumento citat, apud quem in Sympoſio Socrates ait, uinum non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus, lætitiamque non aliter excitare, quàm oleum inſperſum igni flammam. Porrò ſi mandragora uenenum eſſet, aut manſa incommodum aliquod afferret, cur 30. Geneſeos capi. Rubẽ triticeæ meſſis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrem ſuam deferret, & Rachel explorata re petierit a ſorore, vt in eiuſmodi plantæ participatum admitteretur? cui Lia reſponderit: *Parumne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, niſi mandragoras etiam filij mei induſtria conquiſitas tibi vendicare cogites?* & quæ de nocte mox pacta ſequuntur mandragoræ pretio conceſſa. Vnde ſuſpicari poſſum apud ſcriptores noſtros parum de mandragora liquere, antiquiſſimumque eius uſum & utilitatem eſſe temporibus noſtris incognitam. Quod uerò manifeſtiſſimum eſt, priſco illi ſeculo, ex hiſtoria ſacra, cibum omnium pretioſiſſimum fuiſſe apparet: noſtro autem tempore, ſi ea Liguſtica Amarezana eſt, cùm tot condimentis inſeruiat, & olerum omnium per uniuerſum annum ſit uſitatiſſima, faceſſere iuſſerim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura ſuper ea quæſierit, ad Plinium ſe conferat, l.25.c.13.

F

Mattheolus in Dioſco. ibidem.

D E B V L B I S.

N V P T I AE.

SVnt qui nuptias, atque maritalem copulam (ita enim Græci γάμον intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi ſignificari uelint: eo enim plurimùm ueteres utebantur ad languentem Venerem excitandam. Et uiri in nouis nuptijs prima die, authore Varrone de uita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facere dictum:

Dioſcor. l. 2.c.165.

Bulborum uſus.

> *Cum ſit anus coniux, & ſint tibi mortua membra,*
> *Nil aliud bulbis quàm ſatur eſſe potes.*

Sed hoc Martial. ex Ariſtoph. deſumpſiſſe uidetur, ubi iuuenis, Concionatricibus, a duabus uetulis diſtractus, quærit ab eis: quanam poſſit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: reſpondet una. Poſtquam bulborum ollam deuoraueris. Docet uerò M. Varro bulbos aqua decoquere ad uſum. Veneris. Apitus addit nucleos pineos, & ſemen erucę cum pipere.

Καταφαγὼν βολβῶν χύθραν: Qui deuoraret bulborum ollam.

DE

A

DE CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ ſatis ubique eſt, longè utilius fore exiſtimo, ſi quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quę laſciuiam fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico caſtimoniæ poſuere. Cauſam ego eam eſſe crediderim, quod ſi eius herbe ſucco teſtes illinantur, Venus cohibetur, præcipueque κατόνειρεγμοι, quę ſcilicet per ſomnium accidunt Veneris imaginationes compeſcuntur. *Dioſc. li. 4. ca. 74. Cicuta efficacia. Pollutiones nocturnas.*

SVPPLICIVM.

VBi vaſa quædam, quid ſibi quæque uelint, recenſuimus, incidimus in calicem, eumque non alia de cauſa ſupplicij de aliquo ſumpti hieroglyphicum eſſe docuimus, niſi ob cicutę ſuccum, qui ſontibus capite damnatis propinari ſolitus eſſet, idque præcipuè Athenienſium inſtituto: ibique de calice in ſacris etiam literis diſſeruimus. *Quo Socratem mori coegerunt. Dioſc. li. 3. cap. 45. & Plin. l. 20. cap. 13. Ruta proprietates variæ.*

DE RVTA.

B

CASTIMONIA.

EAdem ratione Ruta quoque hieroglyphicum eſt caſtimonię, qua cicuta, diuerſa tamen naturæ vi: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia ſupra modum exiccat: atque, ut Dioſcorides tradit genituram in potu ciboque extinguit ruta. Theophraſtus ob ſiccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunque, ita Ouidius:

Vtilius ſummas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Eſt & magis arcana cauſa, quàm ſiccitas caliditasve nimia, quæ rutam continentioris uitæ hieroglyphicum eſſe iuſſerit. Nam cùm Serpens, ut ſuo loco dictum, voluptariæ nequitiæ ſignum ſit, ruta nimirum cùm tota ſit Serpentibus aduerſaria, eoſque uel odore fuget ſuo, ut plerique veterum tradidere, quamquam uim eam ineſſe uni ſylueſtri tradunt, meritò pro caſtimonia ponitur. Ad id porrò quòd acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodeſſe tradit, vel cùm matutinò maduerit ſuccos in hunc uſum colligendos. Atque alibi, roſcidæ folia decocta in vaſculo vitreo decoquenda, uino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò Serpentes rutam exhorreſcant, cauſam eam Philoſophi comminiſcuntur, quòd Serpentes frigiditate ſiccitateque ſint, præcipua præditi, unde non immeritò terrarum orbis per Serpentis effigiem oſtendatur. Siccum enim & frigidum eſt elementum terræ, & Saturno Anguis, ut alibi dictum, in manu ſtatuitur, cuius ſidus & frigiditate & ſiccitate cenſeri autumant Aſtronomi. Ruta verò quamuis calida admodùm, ipſa tamen ſiccitate longè præſtat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis ui apta ſit ad ſimile corrumpendum, eodem modo quo Proclus non aliam ob cauſam Galli cantum Leonibus horrori eſſe putat, niſi quia ſolaris uirtus utrique inſita ſit animali, ſed longè pręſtantiùs Gallo, quàm Leoni. Neque diſſimulanda eſt vis rutæ prorſus admiranda, quæ non Serpentes tantùm fuget, verùm etiam Feles (ita Foinas nonnulli uocant, de qua loco ſuo in Aeluro) prohibebat ne adrepant, ſi eius herbæ ramuli in columbarij feneſtris & ingreſſibus alijs ſuſpenſi fuerint, traditur a Florentino in Conſtantini Cæſaris collectaneis. Quòd verò uenenis ruta reſiſtat, Muſtelæ ſunt documento, quæ cum Serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam a nonnullis Viperalem appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduerſus uenena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris ſui timeret inſidias, rutæ folia xx. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem caricis, admixto ſalis grano, ieiunium quotidiè accepiſſe. *Plin. lib. 20 cap. 13.* C *Dioſc. ibid. Matth. ibi. Plin. lib. 8. cap. 27. & li. 20. c. 13.*

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

AEGYPTII ſacerdotes hominem qui bona ſua abliguriſſet, &, vt Horatius diceret, *paternas maternaſq; res fortiter abſumpſiſſet*, ſignificare ſi uellent, pecudes capras ve Conizam depaſcentes, pro hieroglyphico facere conſueuerunt: ſiquidem conſtat animalia ea quæ Coniza veſcuntur, inſatiabili inde ſiti confecta deficere. Quoniam verò peculium Aegyptiorum ferè omne in gregibus conſtabat, unde uniuerſa ea gens Paſtores a nonnullis in opprobrium uocitari (quamquam, ut alibi diximus, ſacerdotes eorum, quique ſacro cuipiam initiati eſſent, Paſtores ita abominabantur, ut ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex hiſtoria ſacra, cùm Pharao coloniam *Abligurito-ris indicium.*

Ioſippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittendos in Aegyptiorum commercia D

Geneſis cap. 37.

cenſuit: quia Ioſippus induſtriam eorum omnem in armentis eſſe confeſſus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feraciſſimoque loco, ſeorſum à ſuorum conſortio habitare iuſſit. Vtcunque autem, cenſum Aegyptiorum per Oues aut Capras exprimere moris erat.

AMATAE REI DESERTOR.

SEdenim quæ uis herbæ eius eſſet in polypos, curque hominem amata relinquere perniciem, ſubito tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admotam Polypo, ſacerdotes ipſi commonſtrare ſoliti eſſent, in Polypi commentario inter piſces enarratum eſt. Exigere verò res mihi uidetur, quoniam de coniza ſæpe mentionem facere continget, ſuper ea loco hoc quædam aperire, quæ apud authores tam Græcos quàm Latinos variè tradita ſunt, atque ea quidem perplexè admodùm. Origanum herba eſt vulgò nota Romæ, atque alijs uniuerſæ Italiæ locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, utpote præcipuè ſuam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, ut prouerbio fertur, aptiſſimam ſalſamento: nomen ab ea ſpecie ſumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cęterùm cùm permultę eius ſpecies ab authoribus referantur, eademque varijs cognomentis appellentur, diligentiori cura ad Medicos delegata, ſatis nos habituri ſumus, ſi Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani ſpecies eſt, quam à teſtudine cùm ea Viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, contra Serpentes priuatim in vino bibi, quę Cunila bubula appellatur. Apud Ariſtotelem, Ciconię cùm uulnus acceperint (eas enim cum Serpentibus aſſiduè dimicare cognitum) Origanum plagæ imponunt. Theodorus Gaza, uir accuratiſſimus, Origanum libenter Cunilam vocat: alicubi Pulicarem, quia Pulices necat, ſtratis ſuppoſita, ſtrataque ſub lecticis. Cunilam hanc noſtratem Satureiam a ruſticis vocari tradit libro x. Columella. Horum teſtimonia fuerunt adducenda, quia ſunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & Origanum eſſe pertinaciùs negant. Addam & illud, cùm inter tres præcipuas Origani ſpecies Onites connumeretur, doctiſſimos ætate noſtra uiros de hac non parum dubitare, eamque ſibi incognitam ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes agreſtem quandam Origani ſpeciem vulgò prouenientem, caule, folijs & floribus grandioribus, odore tantùm non vſqueq uaque ſuaui, ſed vaſtiore Pulelium aſininum uocant, quæ nimirum Cunila bubula eſt, quæ in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos uſu, quo apud Ligures, ſalſamentis inſperſa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui Aſinus eſt, commodiſſimè deductum. De Formicis verò noſtræ huius odore fugatis, experimentum ipſe feci, quod ad biduum poſt inſperſionem efficaciter ſucceſſit, ut locum omnino deſererent. Ne vero cuipiam mirum adeo videatur gramini huic eam ineſſe vim, Ambroſius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis ſuis excluſo fœtu ſuperiaciat, eoque pacto pullos a Luporum incurſu deprædationeque tutetur: Lupus enim folium eiuſmodi vſque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita ſibi ſentit abominabile atque contrarium, ut ſi quis eo locum, ubi ille morari ſit ſolitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Aelianus primo de animalium naturis ſcribit noctuas à Ciconiis, ſuo nido procul ſummoueri, platani cò folijs importatis, quorum contactum Noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, Ciconiasque ita pullorum ſuorum incolumitati proſpicere, quibus aſſiduè Noctuæ inimicabiliter inſidiantur: de quarum alitum inimicitijs ſuo loco dictum. Neque verò Ciconiæ tantùm, Turtures ve, aut Teſtudines medelam ſibi naniſcuntur naturæ ductu, verùm etiam & Canes, & Sues, & ex brutis pleraque alia. Canes quidem cùm Fellis uitio laborant, gramen illud ſuum depaſcuntur. Sues ſi cephalalgia crucientur, fluuiales Cancros inueſtigant. Muſtelæ rutam, ſi uenenatum quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiuſce rei quænam ſit cauſa, non otioſè quæritur à quibuſdam: quippe cum animalia hęc neque talia didicerint ab alis, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ ſuis ſint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita accidere: quemadmodum faui odore ſolo Apes ad ſeſe alliciunt, & cadauera Vultures, vel procul abſentes, ſic etiam Cancri Sues illectent, Origanum Teſtudines, Vrſam Formicæ, de qua loco ſuo diximus: id verò nulla ratione fieri, neque quod ſenſus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoſcere queant participes habeantur, commentique ſunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in cauſam adducere, quæ huiuſmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborant, appetant vel acores, vel dulcedines, vel alias, uti uſui venerit, qualitates, fierique plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter: id quod in mulieribus precipuè videre eſt, quæ dum prægnantes ſunt, & lapidem, & terram, & ſordes alias, & humanam interdum carnem appetunt ad veſcendum: quod ſuperioribus annis in Inſubria accidit, vbi matrona quædam nobilis, cùm oculos in coloni ſui toroſiores muſculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecciſſet, tanta arrepta eſt auiditate carnis eius fruſtulum guſtandi, ut niſi compos fieret, defecturam ſe profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono conuenit, vt abſcindi ſibi muſculi partem pateretur, ne patrona ſua exanimaretur: ille pretij lenocinio ductus, conditionem accepit, ſucciſumque eſt fruſtum, modicoque inſperſo ſale prunis toſtum quo illa deuorato incolumis quamprimùm euaſit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiuſmodi appetentias incidunt, quæ ſalubria, quæ minus, nouiſſe

Origani Græcis Coniza, ampla deſcriptio, eiuſque virtutes.

E

Ita & Dioſcor. lib. 3. cap. 28.

Lupi gilla herba fugātur, Leopardus allio.

Canes, ſues, angues naturæ ductu remedia ſibi propria cōparant.

F

Mirum de muliere grauida.

A uiſſe debent: nam aliquid huiuſmodi ferè grauiter decumbentibus accidere interdum ſolet. Scribit Mneſitheus medicus in pneumoniæ principio, quendam qui cæpe concupierat, eualuiſſe: quendam verò qui ficus appetierat, perijſſe: propterea quòd appetitio corporis, qualitas verò texturaque ipſa, ut quæque eſt, morbis obſequitur. Ex quo manifeſtum eſſe autumant, feras quoque cùm in pernicioſas & lethales ægritudines inciderint, non alia de cauſa in huiuſmodi appetentias ferri, quàm ob naturę ipſius (vtar Lucretiano vocabulo) compoſituras, quę illas ad ea ſponte incitant, quæ ſaluti futura videantur. In hunc modum diſputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus conceſſum uolunt, quàm ſentire & paſci. Antiquitiores tamen Philoſophi plerique bruta etiam in mentis intelligentiæ participatū admittunt quorum nos argumenta ualidiora alibi, & in Elephantis, & Formicę commentarijs recitauimus. Ijs uerò hic contenti, quæ ad ueterum hieroglyphica facere uideantur, proſequamur.

Appetentiarum euentus.

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

QVòd ſi cognationem, conſenſumve, aut temperaturam, quam inferioris naturę iſtius res cum cœleſtibus habēt, infimis quippe ſuprema, & ſupremis infima, occultis quibuſdam uiribus colligata eſſe oſtēdere uoluiſſent, nullo euidētiori ſigno, proprioreve hieroglyphico id exprimere conſueuerunt, quàm cùm herbas duas, Soliſequam & Luniſequam figuraſſent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σεληνοτρόπιον B ita Latina facere: illa enim ad Solis motum Solem uerſus mouetur, hæc uerò ad Lunā uertitur. Sūt uerò & alij flores tam arborū quàm herbarum, qui hoc imitari uidentur, ſed his duobus nulli manifeſtius. Proin Aegyptij eandem rerum omnium rationem eſſe contendebant, ut intellectu alia, ui rationis alia, alia natura, alia ſenſu ſuperioribus diuincirentur, & ſuam quęque concordiā aſſectarentur.

Pli. li. 22. cap. 21. De luniſequa nihil conſtat.

DE LVPINO.

TRahit ſimilis quodammodò natura, ut Heliotropio Lupinū ſubijciam: nam id quoque ad ſolis curſum uertitur.

Pli. lib. 18. cap. 14.

HORAE.

PEr eius autem figuram temporis dimenſio, uel horę hieroglyphicè ſignificantur: quę quidem ab eo ſurculo tam manifeſtè diſtinguuntur, ut agricolę peritiores diurnas horas, aere etiam nubiloſo, ex eius motu conuerſioneque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. de Re ruſtica.

Ruſticorū clepſidra. Necnon à Pli. lib. 18. c. 14.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium eſt lupino ut coli nolit, ſitq; negligentia ipſa fertilis, aptè quis fecerit, ſi hominem, qui ſuopte ingenio uel induſtria ſibi neceſſaria comparet, eiuſmodi ſurculi geſtamine inſigniuerit.

Plin. ibid.

C

DE NYCTERETO.

SI uerò hominum occurſum cuiuſpiam rei natura expauētem oſtendere curaſſent Aegyptij, Nyctereton herbam & Anſerem faciebant. Ferunt enim Anſerem ad primum conſpectum eius expaueſcere, unde & χηνάμυκον vocatur. Herba eſt coloris ignei, folijs ſpinæ, nec a terra ſe attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτιπόλον appellatur.

Hæc omnia a Plin lib. 21. c. 11. Vel Nictilopa, ut ibid. Plin.

DE BLITTO.

FATVVS ET INSVLSVS.

FAtuum & inſulſum, turpique deditum inertię hominem, per Blittum herbam ſignificare mos erat. Stupidi enim ſaporis herba omninò eſt, neque ullam habet acrimoniam: unde conuitium in fœminas mariti faciunt apud Menandrum, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non in facetè dixit, *blitteam meretricem*, quæ non ſaperet in uino ad rem ſuam: qui locus imperitè ſatis a nonullis inuertitur, qui Bletetam & Bletem neſcio quod incommodi calceamēti genus exquiſiuere in eiuſmodi contemptum. Laberius dixit bipedem blitteam belluam. Et Empedocles, ut apud Varronem eſt, humilem humani generis conditionem oſtenſurus, natos homines ex terra ait, ut Blittū. Sane illi nomen herbę a ſtupore eſt: βλὰξ enim ſtupidus Græcis, ſtoliduſque & ignauus.

Qua ideo a Pli. inerts li. 20. c. 22. & a Dioſcor. nullius uſus in medicinis lib. 2. c. 110.

Hinc forsā gallicu conuitium uile.

DE BETA.

SVnt qui betam & blittum idem eſſe ſentiant, Martialis,puto,carmine decepti,qui ſcripſerit:

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quàm ſæpe petet vina piperque coquus.

Lib.2.cap.110.
Beta & Bliti differentia.

quas aliter paratas nihil ſapere exquiſitioris ganeæ proceres profitentur. Sedenim Dioſcorides blitum a beta ſecernit, & blittum quidem apud Aegyptios Aeclotoripem,apud alios Eriplem,apud Romanos pariter & Græcos blittum appellari:edi oleris modo,uentrem tantùm deijcere medicas vires habere nullas:cùm beta ea ſit,quæ Atticis σεῦτλον,Theſſalis propter odium in σ literam,τεῦτλον, nuncupetur,olus ubique locorum celeberrimum uſitatiſſimumque,alicuius omninò ſuauitatis,quòdque a ciuilibus menſis minimè reijciatur,quæ pluribus apta medicinis,multas humano generi conferat utilitates,quas qui noſſe uoluerit,Dioſcoridem legat libr. altero, cap. cx. Theophraſtum VIII. Aginetã VI. Plinium XIX. & item alios.

Quinimo folia ſunt delicatiſſima ad inſtar Catti, quem Cardonem dicimus,præ paucis.
Diogenis Cynici dictum. D.Laer.in eius vita.

MOLLITIES.

PEr eius verò hioglyphicum cinædica petulantia,molliſque & eneruis laſciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm a petulcioribus quibuſdam pueris conuitio inceſſeretur: quòd Canis eſſet,ac ſubinde fugitarent,quærente eo cur fugerent,*Ne mordeas*,reſpondentibus:*Bono eſtote*,inquit, *animo*, *Canes non edunt betulas*.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM

Capill. Veneris varia nomina, & etymologia.
Pli. li.22. cap.21.
Vide Matheol ſub finem c,131. li.4. Dioſ.

QVi ſignificare hieroglyphicè uolunt hominem ebrioſitate laborantem ac ſibi remedium commiſcentem,ut præmonſtrarunt Aegyptij, Vpupã & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa ſiquidem uuis ueſcitur immodicè,ita ut plerunque inde ebria fiat: verùm ſimulac ſe tentari ſenſerit: Capillo Veneris decerpto, efficaciſſimè ſibi medicatur Herbam hanc Adianton Græci uocant ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνειν hoc eſt,a non marceſcendo:neque enim bruma,ut herbæ reliquæ,marceſcit,neque aqua perfuſum merſumve, καλλίτριχον multi,hoc eſt,pulchricomum,alij πολύκομον,id eſt, multicomum, utrunque ab effectu uocant licèt πολύκομον,nonnulli canocomum interpretentur, quin etiam ab affecto Saxifragum appellarunt. Capillum verò Veneris ideò Latini dicunt,quia capillum præcipuè tinguit:adſhoc decoquitur in uino cum ſemine Apij, adiecto oleo copioſo, ut criſpum denſumque faciat. Defluere verò prohibet, Vrſino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

Vide Plin. li.21. c.12.

APem ſuo commentario populum inter alia ſignificare diximus. Eum verò legibus coercitum hieroglyphico aliquo figurare qui uellent, Apem & apiaſtrum herbam proponebant: quaſi perungantur aluearia,non fugere Apes tradunt:nullo enim magis gaudent flore,eaque de cauſa μελισσόφυλλον, & melitænam appellatam conſtat,quæ marrubium eſt nonnullis.

DE BRASSICA.

Athenæus. Dioſcor. Theophraſtus, & Pli. li.20. cap.9.

QVod autem ad modò memoratam Vpupam & Adiantum facit,auxilio etiam eſſe aiunt braſſicam, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum ſumpta,largiores potationes ne lædant, efficit,ut autores plerique tradunt,præſertim Græci.

INTERTVRBATA LAETITIA.

Pli. ibid.

VNDE qui lætitiam interturbatam importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam uolunt, Braſſicam inter duos uitium ſurculos adſitam conſtituunt. Vino enim,quod præcipuum eſt lętitiæ hieroglyphicum,ea,vt apud Plinium eſt,auerſatur,in primiſque eſt uitibus inimica,uiteſque illi, ut pernicioſa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam uites,ut ſecundo de Diuinatione Tullius,a caulibus Braſſicis,ſi propter ſati ſint, ut a peſtiferis & nocentibus refugere dicuntur: & quamuis rei cuiuſcunque adminicula clauiculis peruestigent, quæ tanquam manibus apprehendant, atque ita ſe erigant,hos tamen, utcunque propè adſint, nulla ex parte contingunt. Ad hæc Beritius, ubi & ſua, & Tarentini ſententia, nihil in uinetis ſeminandum cenſet, Braſſicam præcipuè ſummouendam præ-

A præcipit, vtpote quæ vitibus egregiè contraria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatem multo indigeat humore, euenit vt iuxtà adſita vitibus alimentum ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſſicam diſſenſio eſt, vt ſi quis vinum dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodùm coquatur, efficiat, & oleris colorem vitiet. Quique priùs crudam braſſicam ederit, vino quantumuis largiter hauſto tentari non poterit, quia vis eius occurſu braſſicæ hebetatur, fractaque lab[illegible]ſcit. Hinc pleriſque Italiæ regionibus, & totius etiamnum Europæ prouincijs mos inoleuit, vt cùm calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeantur, permiſſa eo die vnicuique volenti largiùs epotandi licentia, ſympo[illegible]ſque ad hoc inſtitutis, & curioſiſſimè celebratis, in quibus Auguſtum ſe capeſſere glorientur, bra[illegible]ſicas identidem vt ebrietatis antidotum inferculis præſumant. Aſſirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita vitis ſit, vltrò eam effugere, & in contrariam partem ſarmenta conuertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri vidimus, extra quorum ſeptum excitata pergula, quàm iuxtà poſitæ vites inſcenderent ad meridiem, accidit vt hortulani incuria differtim braſſicæ ſubſeminarentur, tum vites quum primùm pampinos emittere cœperunt, braſſicarum iuxtà ſurgentium odore offenſæ ſurculos conuerterunt, omiſſaque percommodè parata pergula, vltra ſeptum ad ſeptentriones ſeſe porrexere. Abfueram ego tres menſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuerſus autem auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac radicis alieno loco ſuſtẽtare, quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptum, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore perculſum in mare ſe proripuiſſe, in eoque delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycurgum ex inſidijs inuaſiſſe, quem vite deuinxerit: illum indignabundum cùm improuiſam capturam ferret impatienter, lacrymas emiſiſſe ex quibus enata ſit braſsica atque hinc orta diſſidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas: Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti B proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Vſque adeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odioſum admodùm, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahique facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodùm has folijs & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinum inimicitias, radici uerò conciliationem ineſſe. Nam qui uinum in acetum trium horarum ſpatio verti docent, inter quos Varro ipſæ eſt, radicem betæ contuſam in dolium conijciendam monent; ſin uerò reſtituere uinum malueris, braſſicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

Vitis & Braſsica diſſenſio mirabilis.

Fabuloſa antipathia braſsicæ et vitis cauſa.

Hieroglyphicorum Pier. Val. Finis.

D

ERVDITISSIMI VIRI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM

LIBER PRIOR,

EA CONTINENS QVAE PER VARIA DEORVM & hominum ſimulachra ſignificantur.

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. PERITISSIMVM.

CVm difficillimum ſit ea in lucem edere, ob ingeniorum moroſam ſæpe varietatem, quæ omnibus placeant, opus eſt illa alicuius viri authoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere poſſit: & ſi quid in controuerſia fuerit, diiudicare, rectaque & vera comprobare falſa, autem refellere. Vnde etiam fit, vt virtutes illorum quibus ſcripta dicantur, eiuſdem ſæculi hominum teſtimonio celebrentur, & ſic illi patrocinij ſui præmiũ amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamuis docti ipſi ſint, nulla fama ipſorum ſcriptis ad poſteros perueniret. Nam Principum quidem atque Heroum res geſtas memorię mandant Hiſtorici: eruditionis ſuę monumenta, alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, ſapientię, virtutum teſtes & præcones non alij ſunt, quàm omnis generis ſcriptores, qui illis monumenta ſua inſcribunt. Quamobrem ęquè prudenter mihi reb us ſuis conſuluiſſe videntur, & qui ſcripta ſua doctorum patrocinio commiſerunt, & qui ita rationes ſuas inſtituerunt, vt & docti ipſi eſſent, & a bonarum literarum ſtudioſis celebrarentur. Illi enim ſcriptis ſuis authoritatem conciliarunt, hi virtutes ſuas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque authoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire poſſit: & familiæ noſtræ ita coniunctus, vt primę ætatis bonam partem ſimul tranſegerimus, cuiuſque humanitatem ſingularem ac beneuolentiam quotidie experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me noſtramque domum iamdudum amplecteris. Vale. Baſileæ, XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII. E

DE ENEPH, AEGYPTIORVM DEO.

CREATOR, ET CREATIO MVNDI.

F

Eneph ex plicata de ſcriptio.

PEr Eneph, quem pro Deo colebant Aegyptii, ipſum totius mundi atque uniuerſitatis creatorem opificemq; pulcherrimo hieroglyphico oſtendebant: cui hominis formam tribuebant, eumque cœrulea ueſte indutum, zonamque tenentem & ſceptrum pingebant, ac eius in capite pennam ponebant: ut teſtatur Euſebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, ſignificat difficilem inuentu eſſe creatorem, & nemini conſpicuum, ſed ſublimem, non modò ſupra ſenſum, uerum etiam ſupra humanæ intelligentię captum: humana uerò forma, eundem uitæ authorem, & motu qui intellectu comprehendi poſsit, circumlatum indicabat, quoniam ut hominis corpus quidem cernitur, mens uerò ipſa, quæ hominem a cæteris animantibus diſiungit, eſtq; eius naturæ propria, cerni a nullo poteſt: ſic etiam Dei ac ſummi opificis actiones & motus, quæ ipſe in ſacris literis *Poſteriora* uocat, non ſecus atque Ariſtoteles effectus *Poſteriora*, cauſſas uerò *Priora* nominat, ab humano intellectu cerni poſſunt: mens uerò ipſa & Diuina natura, quę illa moderatur & gubernat, in huius corporis carcere abſolutè cognoſci non poteſt: & ideò cœrulea ueſte indutum eum pingebãt, ut cœleſtem illum eſſe ſignificarent, & in cœlo habitare, nullius coloris uel accidentis, mixtioniſve

parti-

A participem, etiamſi nobis ea fortaſſe ſuſcipere videatur: & modò iraſci, modò placari, quemadmodum cęlum ipſum, cum nullius coloris ſit propter interualli longitudinem cœruleum videtur: & ſic ſimul quoque eius naturam tantùm a noſtra diſtare indicabant, quantum cœlum a terra diſtat. Sceptrum verò poteſtatem eius regiam in vniuerſam naturam ſignificat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ neciſque fata continet: hoc eſt ortus atque interitus, & rerum naturalium cauſſas. Eſt autem zona circulus ille, quem Aſtronomi Zodiacum vocant. Prætereà hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quòd mundum ſignificabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ teſtantur.

DE PANE ARCADIAE DEO, VEL SATYRIS, ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

PAna, quem & Innuum & Faunum vocauere, ſic pingebant veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus, varia Pantheræ pelle indutum, infima ſui parte hiſpida, & caprino pede: altera manu fiſtulam ſeptem calamorum tenentem, altera pedum ſiue baculum incuruum: hacque figu-
B ra vniuerſi ſymbolum contineri volebant. Facies enim rubens æther ſignificat, bina cornua Solem & Lunam, Pantheræ pellis cęleſtium ſiderum varietatem. Pars eius inferior hiſpida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ ſoliditatem oſtendunt: fiſtula ſeptem calamorũ, harmoniam cœli, in qua ſeptem ſoni ſunt, & ſeptem diſcrimina vocum: virga recurua annum qui in ſe recurrit, & ideò, πᾶν, id eſt, totum, appellatus. Sic autem ſymbolum hoc interpretantur Euſebius, Phurnutus & Seruius.

Panos figura, eiuſque explicatio hieroglyphica. De eadem figura & hieroglyphico Pierius li. 10. & 44. Idem Macro. Satur. lib. 1. c. 22.

INDIGENA VEL NOBILIS.

EIuſdem Panos ſimulachro indigenam ſignificari, teſtatur Virgilius his carminibus:

Hęc nemora indigenę Fauni Nymphæq; tenebant,
Gensq; virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant eſſe Faunos, è terra & diuino ſemine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos; vnde rectè per Fauni ſimulachrum etiam generis nobilitas ſignificabitur: eſt enim in magna parte nobilitatis, non aduenam, ſed indigenam eſſe. Quamobrẽ legimus apud Platonem Athenienſium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati pręſtitiſſe,
C quòd illi ex ipſa terra geniti eſſent, nec aliò commigraſſent.

Sed diuerſos eſſe Pana & Faunum plerique omnes aſſerunt. Aen. lib. 8. Quæ et, αὐτόχθων & ἐγχώριος. Idem Virgil. de Latinis, Aene. lib. 12.

SERMO.

PEr eundem Pana & ſermonem ſignificari, tradit Plato, Aegyptiorum arcanorum interpres in Cratylo, quòd non ſecus ac Pan vagari & circumire fingitur: ſic ſermo omnia complectatur, & per omnia uagetur, uerſetq; cuncta: & geminus ſit, uerus ac falſus. Quod autem uerum eſt ex ipſo, id quia leue ac diuinum eſt, & ſupernè apud Deum habitat, pectore & capite ſignificari: quod verò falſum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte qua hiſpida eſt & hircina, ob aſperitatem turpitudinemq; oſtẽdit: & ideò a Græcis πᾶν, appellatum dicit, id eſt, totum quia ſermo totum comprehendit & uerſat.

Pan quomodo uerus & falſus. Nimirum imo & intimo pectore ac corde. Vbi inſunt ſenſus omnes.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVndum alio etiam modo Aegyptii hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eum facientes, ueſtem variam ad talos uſque indutum, & aureum globum capite ſuſtinentem. Pedibus quidem complicatis, propter terrę firmitatem, uaria, & oblonga ueſte indutum, propter elementorum ac rerum quæ ex illis gignuntur, & quibus terra veſtitur varietatem & copiam: aureum uerò globum capiti eius impoſuerunt, qui cœlum ſignificaret ſphæricum, et circularem eius motum.

Qui et paruus mundus dictus.

SOLIS

D

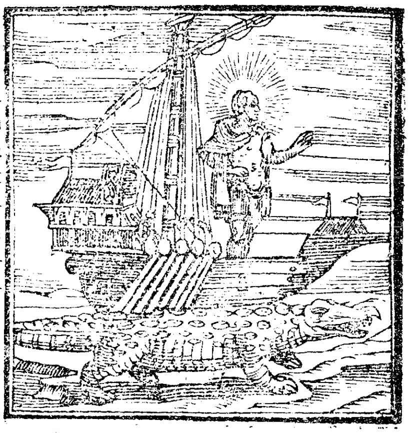

SOLIS SIMVLACHRVM.

SOlem pingebant iuuenili & rotunda facie, eumque in naui collocabant, quam crocodilus ferebat: per nauigium motum eius in humido ſignificantes, hoc eſt, in ęthere vel intelligentijs: nam & æther multi humidum eſſe putarunt, & in ſicco tam diuturnum motum fieri non poſſe, & cœlos aqueos dixerunt: vnde in Sacris literis tam ſæpe cœleſtium aquarum mentio fit, & Angeli ipſi Aquarum nomine a Dauide comprehenduntur. Per Crocodilum verò aquam pluuiam, cuius cauſa Soli tribuitur.

Ideoque ab Oui. Metam. liquidũ dictũ. A Pierio li. 38 in doctrina cœleſt. Pſal. 148. verſu 4. cœli tamen ex ũ doctrinã aqueũ (cryſtallinũ, empyreo proximè inferius exponunt. Sic Oſiris Aegyptijs pro Sole Macro. Saturn. lib. 1. cap. 21.

OSIRIS.

SOLIS ET LVNAE CONIVNCTIO.

IN Elephantinopoli Aegyptia vrbe Oſiridis ſimulachrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem ſignificaſſe, tradit Euſebius. Cęruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris coniunctio humidior eſt, nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potiſſimùm noctibus ſerenis cœruleum videtur cœlum. E

LVNAE SIMVLACHRVM.

IN Heliopoli verò eiuſdem prouinciæ vrbe, Lunæ ſimulachrum hoc ſymbolo conſecratum erat. Homo accipitris habens faciem, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc ſimulachrum candidi coloris erat, qui color ab alio Lumen accipere Lunam ſignificaret: accipitris verò facies a Sole eam lumen capere indicabat, vnde & ſpiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius teſtatur, lucis ac ſpiritus ſymbolum eſt, tum propter motus velocitatem, tum quia alis altiora & lucidiora petit.

Pli. lib. 11. ca. Deus.

PLVTO.

OCCVLTA CONSILIA.

VEteres cùm conſilia & cogitationes occultas eſſe debere ſignificare volebant, Plutonem pingebant galeatum, & Proſerpinam rapientem, tum quòd ſubterranea, quorum Deus dicitur Pluto, lateant abſco[n]ditaque ſint: tum, quia raptus clam fiunt: tum denique, quòd cum in capite conſilij ſedes eſſe putetur, galea illud tegens aptè conſiliorum occultationem ſignificet.

Pluto galeatus, occulta principia generationis indicat Pierius l. 42. in galea.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

EIuſdem quoque Plutonis hieroglyphico, breue ſceptrum in manu eius ponentes, minorem inferioremve poteſtatem, vt eius qui alium maiorem Principem agnoſcit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorum rex dicatur, & tamen Iouis imperio ſubiectus. F

A quo obcæcatus dicitur.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS.

SIlenum quem ſenem & dormientem pingebant, ſpirabilis motus ſymbolum fuiſſe, teſtantur ueteres: cuius caput candore fulgens propter cęleſtem motum faciebant, cęſaries uero longa craſſitudinem terreſtris aeris ſignificat. Dormire autem illum ebrium finxerunt, quia craſſiores ſpiritus & vapores caput quaſi ebrietate quadam grauāt, ſomnumque inducunt.

De graphica Sileni figura, Lucianus in Concilio Deorum. Ad hoc Aratus in li. de ſignis aquarum et ventorum.

VVLCANVS,

IGNIS.

IGnis uirtutem ſub Vulcani, hoc eſt, hominis forma pingebant, in cuius capite pileus erat ceruleus, ętheree ſymbolum regionis, ubi integer puruſque ignis inuenitur: nā qui

Vulcani effigies Huc ſpectat Pierij traditio. lib. 18. ibid. Ignis duplex.

è cœlo

A è cœlo in terram delapſus eſt, cùm imbecillior ſit, materiaque indigeat & fomento, claudicans fingitur, ut qui ſeipſum, niſi baculo innixus, ſuſtinere non poſſit, cùm ętherius ille abſque ullo fomento ſeipſum ſuſtineat, alat, & tueatur.

HERCVLES.

ELOQVENTIA.

VIſum eſt nobis hic recenſere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs Eloquentiæ uim exprimebāt. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conſcripto, ſumemus ad uerbum, quemadmodū uertit Eraſmus. Sic igitur inquit: *Herculem Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocant. Porrò Deum ipſum noua quadam atque inuſitata figura depingunt. Decrepitus eſt apud illos, recaluaſter, reliquis capillis, ſi qui reliqui ſunt, planè canis, cute rugoſa, & in aterrimum exuſta colorem, cuiuſmodi ſunt nautæ iſti. Charontem potiùs aut Iapetum, quampiamve ex ijs quæ apud inferos verſantur, diceres. In ſumma, quiduis potius quam Herculem conijceres ex imagine. Atque tali ſpecie cùm ſit, tamen Herculis ornatum gerit, vt qui cùm Leonis exuuium indutus ſit, tum clauam dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tenſum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules eſt. Hæc equidem arbitrabar in Grecanicorum deorum contumeliam facere Gallos, cùm eiuſmodi pingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis vlciſcerentur, quod olim regionem ipſorum incurſaſſet, prædas agens, id temporis cùm Geryonis armenta veſtigans, Occidentalium gentium pleraſque regiones peruaſtauit. At nondum dixi id, quod erat in imagi-*
B *ne maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille ſenex, ingentem admodùm hominum multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porrò vincula catenalæ tenues auro, electrove confectæ, pulcherrimis monilibus ſimiles. Atqui cùm vinculis vſque adeò fragilibus ducantur, tamen neque de fuga cogitare videntur, cùm alioqui commodè poſſint, neque prorſus obnituntur, aut pedibus aduerſus trahentem obtendunt, ſeſe reſupinantes: verùm alacres ac læti ſequuntur, ducentem admirantes. Vltrò feſtinantes omnes & laxatis funiculis etiam anteuertere ſtudentes: perinde quaſi grauiter laturi, ſi ſoluerentur vinculis. Neque illud quidem pigebit referre quod mihi videbatur omnium abſurdiſſimum. Etenim cùm non inueniret pictor vnde catenularum ſummas anſas necteret, videlicet dextera iam clauum, læua arcum tenente, ſummam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipſe nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego cùm diutiùs adſtans eſſem contemplatus, admirans, heſitans, indignans, Gallus qui propiùs adſtabat, noſtratium literarum non ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, Philoſophus opinor, ex eo genere Philoſophorum, quod apud eos eſſe fertur. Ego tibi hoſpes, inquit, picturæ iſtius arcanum explicabo: nam videris vehementer ad eam attonitus ac mirabundus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur eſſe Mercurium, quemadmodum nos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: propterea quòd hic Mercurio longè robuſtior extiterit. Nam quòd ſenex fingitur, nihil eſt quòd mirere: ſiquidem facundia ſolet in ſenecta demū abſolutam vim oſtendere. Si modò verum veſtri dicūt Poetæ,*

Obduci iuuenum denſa caligine pectus.

contra ſenectam poſſe quiddam dicere rudi iuuenta melius ac præclarius. Hinc videlicet apud vos, & Neſtoris lingua melle profluit, & Troianorum Oratores lirioeſſam edunt, videlicet floridam quandam uocem: nam liria, ſi ſatis memini, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguam vinctos trahit ſenex hic Hercu-
C *les, qui non aliud quàm ipſe eſt ſermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata ſit: nam memini, inquit, & iambicos quoſdam verſiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam eſſe omnibus. Quin de eodem hanc in ſumma habemus opinionem, vt quicquid egit, ad illum oratione facundiaque egiſſe putemus; utpote uirum ſapientem, ac perſuadendo pleroſque ſibi ſubegiſſe. Iam tela illius nimirum rationes ſunt acutæ, miſſiles, citæ, atque animum ſancientes, unde pennigera dicta fuit oratio.* Hæc Lucianus, quę ad huius hieroglyphici explicationem ſufficere opinor.

Hercules Luciani.

Hercules *orationis numen.*

Hom. Iliad. α. ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Huc ſpectat quod Seruius 6. Aeneid. annotat ad illud: Tartareum ille manu cuſtodem in uincla petiuit.

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

HErculis Antheum interimentis ſimulachrum in multis antiquis numiſmatibus cernitur, quod quid ſignificet, nunc explicabimus. Hercules animæ rationis participis, ſpirituſque ſymbolum eſt: Antheus verò corporis. Herculis pectus ſapientiæ ſedes, atque prudentię: quibus perpetua eſt cū appetitu ac voluptatibus pugna; ſemper enim appetitus rationi obſiſtit, nec poteſt ratio ſuperare, niſi corpus ita in altum, & procul ab terrenarum rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc eſt, affectus, nullū amplius fomentum a tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ ſunt filii, prorſus interficiat. Quo de genere mortis loquitur D. Paulus, cū ait: *Mortui eſtis, & uita ueſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Et Dauid: *Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius.* Et Seruator ipſe: *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum adfert.* Et hæc eſt omnium victoriarum præſtantiſſima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegantiſſimus verſiculus:

MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA VICTA VOLVPTAS.

& Boetius hoc ipſum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS SYDERA DONAT.

Herculis cum Antheo pugnæ hieroglyphicum.

Huc ſpectat nomen Anthei *contrarietatis nimirum.*

INGE-

INGENIVM VEL INTELLIGENTIAE VIS. D

Pierius, hic tres virtutes Herculi attribuit in ea ex ſimulachro Capitolij.

Sagitta trium cuſpidum quid.

Symbolica non ſolum Aegyptiorum, uerùm etiam Grecorum Theologia, Herculem pro humano ingenio uel intelligentię ui ponit, pingitque illum arcu trium cuſpidum ſagittam iaculantem: propterea quod humani ingenij acumen, cœleſtia terrena & inferna ſcrutetur: uel propter tripartitā Philoſophiæ diſtributionem, quia ingenio Mathematicas diſciplinas, rerum naturalium cauſas, & diuina myſteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticę ſcholæ diuiſione in diſſerendi ſubtilitate, naturę obſcuritate, uita & moribus eo utimur, ita ut ſagitta trium cuſpidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philoſophiam ſignificet.

PROMETHEVS.

ARTES, ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.

Fabula de artium origine Platonis.

PLato in Protagora ſub perſona Socratis, huiuſmodi narrat de Artium origine fabulam. Erat, inquit, aliquando tempus, quo dij quidem erant, mortalium autem genera non erant. Poſtquàm autem & his tempus ſatis conſtitutum uenit, ut crearentur, formabant ipſa dij intra terram ex terra & igne permixtis, & ex ijs quæ igne ac terra permiſcentur. E Quum uerò in lucem iam illa producturi eſſent, illorum ornandorum facultatumque ſingulis, prout deceret, diſtribuendarum curam Prometheo & Epimetheo demandarunt. At Epimetheus ſibi diſtribuēdi munus depoſcit, & Prometheo, dum ego diſtribuo, dicit, Aſpice & conſidera. Sicq; illo perſuaſo diſtributionem facit. Hic uerò alijs robur abſque celeritate apponebat, alia debiliora uelocitate ornabat, alia armabat, alijs inermi data natura, aliam quandam facultatem ad ſalutem excogitabat. Quę enim ex ipſis parua fecerat, ijs uolatilem fugam aut ſubterraneam habitationem tribuebat. Quæ uero magnitudine auxerat, ea hac ipſa ſeruabat, & reliqua hoc modo exæquans diſtribuebat: ea induſtria, ut caueret, ne quod genus interiret. Poſtquam uerò mutuę corruptionis effugia ipſis ſuppeditaſſet, facilitatem anni tempora & varias cœli tempeſtates ſub dio ferendi excogitabat, induens illa denſis pilis, & ſolidis pellibus, quæ & hyemem & ęſtum arcere poſſent: & quæ ſingulis cubilia petentibus proprium ac naturale ſtratum itidem eſſent; & ſub pedibus alia ungulis, alia pilis & corijs ſolidis ac exunguibus muniuit. Nec non alimenta alijs alia ſuppeditabat, his herbam ex terra: illis arborum fructus: alijs radices, quibuſdam uerò aliorum animalium laniatum in alimentum dabat. Et his quidem paucam ſobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multam, quo genus ipſum conſeruaretur. Proinde Epimetheus, ut qui non uſque adeò ſapiens eſſet, non animaduertit, ſe facultates in bruta animantia expendiſſe. F Reſtabat adhuc ipſi inornatum hominum genus, & quid cum ipſo ageret, ambigebat. Quo dubitante, uenit Prometheus, inſpecturus diſtributionem, & uidet reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem: iamque fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Conſilij itaque inopia præhenſus Prometheus, & quamnam homini ſalutem reperiret neſciens, Vulcani & Mineruæ artificioſam ſapientiam unà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, ut illa abſque igne ab ullo poſſideretur, aut vlli vtilis eſſet: & ſic illam homini largitur. Sapientiam itaque circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem uerò uerſandi in Republ. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant: at in communem Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingreſſus erat, & furto ſublata ignea Vulcani arte, & alia Mineruæ, eas homini contribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. Prometheus vero poſt eam quæ fertur furti pœnam Epimethei cauſſa dedit. Poſtquàm autem homo diuinæ ſortis particeps factus eſt, primum quidem propter Dei cognitionem ex igne contractam, ſolus inter omnia animantia deos eſſe putauit, ijſque aras & ſtatuas dicauit. Deinde uocem & nomina breui per artem articulauit, habitationes, veſtes, calceos, ſtrata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo inſtructi initio homines ſparſim habitabant, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores eſſent, paſſim ab illis interimebantur. Ars namque opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: uerùm ad bellum contra feras manca: Reipub. enim artem nondum habebant: cuius pars eſt ars militaris. Quærebant autem quomodo congregarentur ac ſeruarentur condentes ciuitates. Quum uerò congregati eſſent, iniurias mutuò inferebant, ut qui artem gubernandæ Reipubl. non haberent, quare rurſus diſpergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi noſtro,

Vt qui prudentiſsimus ἀπὸ τῆς προμηθείας, a prouidentia, mens & cognitio.

Cognitio a rerum euentu, cuius filia pœnitentia.

Hinc Horatius Audax Iapeti genus, lib. 1. Carm.

ne in

A ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iuſtitia homines imbuat, quæ ciuitatum eſſent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaque Mercurius, quo modo iuſtitiam & pudorem hominibus diſtribuere debeat. Num vt artes diſtributę ſunt, ita & has diſtribuam? artes enim ſic ſunt diſtributæ, ut unus qui artem medicam aliamve quampiam teneat, multis imperitis ſufficiat. Itane ergo & iuſtitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes diſtribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neque enim conſtabunt ciuitates, ſi pauci illarum participes fuerint, uelut ex alijs artibus. Legem item nomine meo promulges, ut qui pudoris & iuſtitiæ particeps eſſe non poſſit, tanquam peſtis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheum facem accenſam, quæ ignis furtum ſignificet, tenentem, ingenij uim in inueniendis artibus, artiumve inuentionem & ipſum inuentorem denotari: fax enim animæ illa uis eſt: quam Ariſtoteles intellectum agentem uocat, quam Plato & Aegyptiorum Theologia cęleſtem igniculum lumenve extrinſecus adueniens appellareat, cuius proprium munus eſt artium inuentio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA.

HOminis prope rupem arduam ſtantis, anulumque ferreum ex catena, quæ monti alligata eſt, exēptum cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriam ſignificat in eo præſertim, cui delicti pœna condonata eſt. Aiunt enim Prometheum, ob ignem dijs ſurreptū, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucaſi montis rupi ferrea catena alligatum fuiſſe: & paulò poſt ab eodem eius miſerto ſolutum, in huius beneficij memoriā vnum ex illius catenæ anulis
B cum ſaxi portione ex rupe ſumpta, digito alligaſſe, indeque poſt anulorum & lapillorum iungendorū morem emanaſſe: quo fit ut etiam ſolus ferreus anulus, quo diu Romani vſi ſunt, id poſſit ſignificare.

Annulorū origo.

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDem Prometheus rupi alligatus, pęnam delicti diuinamque ultionem imminere denotat, uel iuſtum iudicium eſſe, & calamitatem flagelli loco diuinitùs immiſſam, quemadmodum ipſe Prometheus diuino iudicio ob ignem cęlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

MErcurius orationis uim interpretandiſque uirtutem & eloquentiam ſignificat, utpote Deorum nuncius atque interpres, vnde Virgilius dixit:

Interpres diuum cœlo demiſſus ab alto.

Fingitur autem protenſus atque erectus, propter orationis uim, alas in capite & pedibus habens, ut ſignificet uolucrem per aera ferri ſermonem: nam & Homerus τὰ ἔπη πτερόεντα, hoc eſt, *alata verba* appellauit.

Horat. 1. Carmin. Mercur. &c. qui feros cultus uoce formaſti.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

C

AMmianus Marcellinus ſcribit, Iulianum Cæſarem media nocte, ut Mercurio ſupplicaret, exurgere ſolitum, quo menti ſuæ lumina præferret, quia Mercurium ueloçiorem in mundo ſenſum eſſe motus mentium excitantem, quem uulgò Intellectum agentem uocant, ex Philoſophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in ſacris per Mercurium, intellectum agentem, & celeri animi ſenſuumque motum ſignificatum fuiſſe.

Mercurij uaria hieroglyphic. Odiſ. α, verſu 122. Nam & mentis potens Mercurius eiusque ſtella ad Apollinis nomē refertur. Macrob. Sat. l. 1. capit. 19.

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVm autem orationem grauem, firmam ſolidamque eſſe debere indicare uolebant, Mercurium in quadrata baſi ſine pedibus pingebant, quod ueri ſermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia ſermo ſine manuum uel pedum adiumento ſuo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PEr eandem quoque Mercurij imaginē, quæ marſupium manu teneret, gallum ad eius baſim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatoremve ſignificarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia ſermonis ope omnia mercimonia & contractus fiunt: Gallum uerò idcircò illi apponebant uigilantiæ ſymbolum, ut indicaret mercatores decere uigilantes eſſe, nec totas ſomno tribuere noctes.

De Mercurij ſermonis efficacia aliter Pier. li. 23. ibi efficax ſermo.

FVR ET FALLAX.

FVr quoque & furandi ars, atque fallacia, Mercurij Apollini Boues furantis imagine ſignificatur, quòd illum eius artis & fallaciarum ac doli fraudiſque inuentorem Poetæ tradiderint, unde

Hinc dicitē Ἐριούνης, valde vtilis Odyſ. θ.

& illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida authoribus, eſt inditum: ideòque ſic de illo cecinit D
Horatius:

Hora. li. 1. Carm. Ode 10.
Battū paſtorē quem ob perfidiā in ſaxum mutauit. Ouidius 2. Metam.

Callidum quicquid placuit iocoſo
Condere furto.
Te Boues olim niſi reddidiſſes,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Riſit Apollo.

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus.

HYDRARGYRON.

PEr eundem Mercurium Chemicæ artis profeſſores, argentum liquidum, quòd vulgò uiuum, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatem intelligunt: nam illi ſingulis metallis Planetarum nomina tribuunt: ut plumbo Saturni, ſtanno Iouis, ferro & chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris, argento Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur.

TALARIA.

VELOCITAS.

TAlaria Mercurij, uelocitatem motumque ſignificant, quòd is ſublimis per aera feratur, vt Virgilius ait: E

Aenei. l. 4.

---Et primùm pedibus talaria nectit
Aurea: quæ ſublimem alis, ſiue æquora ſupra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.

adeò ut ſi cuipiam ſignificare uelimus fugiendum eſſe, aptè talaria depingere poſſimus. unde fit, ut etiam communi ſermone dici ſoleat, *Addere pedibus alas*, pro celeritate. Idem Virgilius:

Pedibus timor addidit alas.

CADVCEVS,

POTESTAS ET VIS FATI.

ESt & alia Caducei qui Mercurio attribuitur ſignificatio, præter eas quæ a Pierio ſunt enumeratæ, Caduceus enim fati poteſtatem ſignificat, uel afflatum quendam diurnum, dictumque, quo non modò mentes noſtræ, uerùm etiam creata omnia mouentur & gubernantur: atque uinculum quo cū Deo colligati ſumus, ac inter nos, ipſiuſque fati neceſſitatem, omnia ſtringentem. Quod præclare indicaſſe uidetur Virgilius his uerbis:

Aene. li. 6. ab Homero Odyſſ. ε. & ω. & Ilia. ω.

Tum virgam capit, hac animas ille euocat Orco, F
Pellenteſque alias ſub triſtia Tartara mittit:
Dat ſomnos, adimitque, & lumina morte reſignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat.
Nubila.

Mac. lib. 1. c. 19. & idē Pierius omnino li. 15. in caduceo.
Caduceus quomodo ab Aegyptijs pingebatur.

Sic enim pingebatur ab Aegyptijs Caduceus ille, Macrobio authore, in ſpecie Draconum maris & fœminæ connectorum, qui parte media uoluminis ſui, inuicem nodo, quem uocant Herculis, obligabantur, primæque partes eorum reflexæ in circulum preſſis oſculis ambitum circuli iungebant: & poſtmodùm caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabanturque alis ex eadem capuli parte naſcentibus.

CONCORDIA.

Idem Pier. libr. 15. in Cōcordia.
Hinc caduceatores legati, fecialeſque, pacis & concordiæ ſequeſtres.
M. Anton. Triumuiri numus.

IDem Mercurii caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipſe, ut Poetæ narrant, pugnantes cùm inueniſſet, diremit, ita ut ambo Caduceo eius adhæſerint, Concordiæ ſymbolum eſt, ut in antiquis numiſmatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonii triumuiri numiſmate quodam, in cuius vna parte, mulieris laurea corona ſub capitis uelamine redimitæ caput eſt, cum his literis III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inſcriptione, M. ANTON. C. CAESAR. quod procul dubio pro Concordiæ, quæ tunc inter Cæſarem, Antonium & Lepidum erat, ſymbolo poſitum fuit: idemque Caduceus res quæ eandem uim habent, ſimilesve ſunt, denotat, duobus Serpentibus, eiuſdem uidelicet generis animalibus.

AR-

ARGVS.

MVNDI MACHINA.

ARgus circa totum caput oculos habens, de quo ſic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inq; ſuis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera ſeruabant, atque in ſtatione manebant;

& Statius:

Spectat in occiduis ſtellatum viſibus Argum.

hic, inquam vniuerſę mundi machinæ typus eſt: cuius caput cœli præ ſe fert imaginem, oculi ſtellarum, quę inferiora omnia cuſtodiunt & fouent. Voluerunt enim Theologi ſymbolici mundum animal eſſe: idque ſub Argi imagine ſignificarunt: & terram quoque moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Triſmegiſtus in Pimandro, terrā non ſolùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: ſed tamen ita, ut cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota B uideatur: idque huiuſmodi argumento probare nititur: *Non eſt,* inquit, *credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem eſſe: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat.* Vt igitur ſtellæ ac ſidera huiuſce mundi oculi ſunt, ſic herbæ, arbores & plantę omnes capillorum locum obtinent: metalla uerò & lapides oſſium: nil mirum igitur, ſi ſub Argi imagine mundum uniuerſum comprehendit Aegyptiorum Theologia.

Hæc a Macrob. lib. 1. cap. 19. παρὰ τὸ ἀργὸν ταχύ. Ibid. Macrob.

ENDYMIVM.

PIORVM OBITVS.

CVm plura ſint mortis genera, illud maximè & a ſapientibus Gentium, & Sacrarum literarum teſtimonio comprobatur, & commendatur, cùm qui piè & ſanctè uixerunt, iamque altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheū interimente diximus, mortui, hoc eſt, prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelantes, ac cum eo coniungi (quod in hoc corporis carcere fieri non poteſt) cupientes, ab eo in cœ- C lum trahuntur, corpore, nō ſecus atque altiſſimo ſomno morte conſopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cùm diceret, *Cupio diſſolui, et eſſe cum Chriſto.* Hoc autem genus mortis oſculum uocauere ſymbolici Theologi: de quo uidetur loquutus eſſe Salomon in Cantico, cum ait, *Oſculetur me oſculo oris ſui,* quod, ſub Endymionis, quem Diana in monte altiſſimo conſopitum ſomno oſculatur, imagine adumbrarunt. Aiunt enim Dianam, ut quę ſiderum uim, quam ipſa recipit, ad inferiora tranſmittat, reginam eſſe & dominam cœleſtium proportionum atque intelligentiarum: Endymionem uerò animam hominis pij ſignificare, cuius amore capti cœlites, ut illam ſibi coniungere poſſint atque oſculari, in alto monte, hoc eſt, dum cogitationem & mentem in cœlum attollit, ſomno altiſſimo conſopitam, id eſt, morte huius corporis. Nam cùm corpus impedimento ſit, quo minùs perfectè Deo coniungi poſſimus, ſequitur eo ſoluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quantò citiùs fit, tantò maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recuſare quamdiu ei uiſum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: ſed aſſidue illum rogare, qui ſolus omnia bona largitur, ut intereà ſaltem cupiditates noſtras, quæ nos ab eius complexu abſtrahere poſſunt, interimat. Quod ut faciat, clementiam eius ſuplex manus tendens rogo & obſecro.

Mortis genus optimū quod.

Canti. c. 1. At Lucianus in Aſtrologia, ait illum primum mortalib. Lunæ rationem oſtendiſſe.

D

PACIFICATOR HABITVS.

NOluimus hic omittere,priuſquam uiriles imagines abſolueremus,quin ea adijceremus,quæ Quintilianus de pacificatore habitu ſcribit. Sic enim ait: *Fit & ille habitus qui in ſtatuis pacificator eſſe ſolet,qui inclinato in humerum ſiniſtrũ capite,brachioque ab aure protenſo, manum erecto pollice protendit: qui quidem maximè placet ijs,qui ſe dicere ſublata manu iactant:* cuiuſmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima ſtatua,quę pro ęde Lateranenſi ſtat.

Num eadẽ ſtatua, de qua Pierius li.35. in Pacificator geſtus hic & ſeruetur alter a Pierio lib.36. in pacificatio. Fauoris,et contrarij figura. Idem a Pierio lib.36. in Fauor. graditur.

QVOMODO PINGI SOLERENT A VETERIBVS FAVOR, EIVSQVE contrarium.

CVm ijs qui de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quę de fauoris eiuſq; contrarij ſymbolo ſcribit Politianus in Miſcellaneis: fauorem enim pollicibus preſſis,& eius contrarium uerſis ſignificari ſolitum ait,idque Horatij, Iuuenalis,Plinij & Prudentij authoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epiſtolarum:

E

Conſentire ſuis ſtudijs qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.

Iuuenalis verò hoc modo.

--Et uerſo pollice vulgi.
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro Naturalis Hiſtoriæ uigeſimooctauo, *Pollices, cùm faueamus,premere etiã prouerbio iubemur.* Et Prudentius:

Et quoties uictor ferrum iugulo inſerit,illa
Delicias ait,eſſe ſuas,pectuſque iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi.

Deus Sabinorum.

Ex quibus patet,eos qui fauerent,pollicem premere;qui uerò fauorem denegarent,uertere ſolitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

In Platea quæ arenula dicta, penes patricios Sãtaceiceos. Vide Emble.9. Alciati, cum & in idem Minoim.

PRęſtantiſſimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij ſimulachrum, ſic expreſſum: Vir eſt imberbis quidem, ſed tamen maturam præ ſe ferens ætaté,cui adiectum eſt nomen HONOR,hic VERITATI,quæ uirginis forma expreſſa eſt, manum porrigit, prenditque: in medio autem AMOR eſt puerili ætate: quòd hæc tria ſint,quibus Fides nititur, quęque illam inuiolatam conſeruant: nempe honoris ſtudium,ueritas promiſſorum, ut uidelicet ab utroque ſeruentur,& amor, qui niſi adſit & faueat, facilè fides corrumpitur: nam fidem honos ſuſtinet, ueritas parit,amor nutrit.

F

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

Veri falſique ſomnij ſymbolum.

IMago uirilis facie reſoluta & languenti,candida ſubtus ueſte & ſupra nigrã induti quaſi diem & noctem indicaret,cornu manu tenens,Philoſtrato authore,ſomnum ſignificat: quod cùm uera ſomnia immittit, nigrum cornu habere fingitur: cùm uerò falſa eburneum: unde & geminæ ſomni portæ a Virgilio finguntur,his uerbis:

Aen. li.6.

Sunt geminæ ſomni portæ,quarum altera fertur
Cornea,qua ueris facilis datur exitus umbris
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falſa ab cœlum mittunt inſomnia manes

In Som. Sci. cap.3.

quoniam,ut inquit Macrobius ex Porphirij authoritate, latet omne uerum: hoc tamen anima cùm ab officijs corporis ſomno paulùm libera,eſt interdum aſpicit,nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum eum aſpicit,tamen non libero & perfecto lumine uidet, ſed interiecto uelamine, quod nexus naturæ caligantis obducit: quod Virgilius his uerbis indicauit.

Aſpice,

A

Aſpice, namque omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat uiſus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam. *Aeneid. 6.*

Hoc igitur uelamen, quod nigro colore ſignificatur, cùm in quiete ad uerum uſque aciem introſpicientis admittit, cornu eſſe creditur: cuius hæc eſt natura, ut tenuatum uiſui peruium ſit: cùm autem a uero habetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura denſatum eſt, ut ad quamuis extremitatem tenuitatis eraſum, nullo uiſu ad ulteriora tendente penetretur. Hæc Macobrius. Seruius uerò aliam adfert rationem: ait enim per portam corneam oculos ſignificari, qui & cornei ſunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non ſentiunt, ut & Cicero in libris de natura Deorum teſtatur. Per eburneam verò portam, os, propter dentes, quòd ea quę loquimur, falſa eſſe poſſint: ea verò quæ uidemus, ſine dubio vera ſint. Aut uerò ait, corneam portam idcirco ueram dici, quòd, ut ij, qui de ſomniorum interpretatione ſcripſerunt, teſtantur, quæ ſomnia perſonæ ſtatum & fortunā non excedunt, uera ſint, & ſimplicia, ut cornu eſt: quæ verò ſupra fortunam ſunt, & nimium habent ornatum, falſa: unde eburnea quaſi ornatior porta fingitur.

Macrobius ibidem.

HONOS ET VIRTVS.

IN quibuſdam Vitellij Cęſaris numiſmatibus inueniūtur pulcherrimę Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus ſic eſt expreſſa: Iuuenis galeatus cū pēnis ſupra galeam, haſtam ſiniſtra, ſceptrum dextra tenēs, ocreas habens, & ſub dextro pede teſtitudinē, Honorē, qui muliebri forma eſt expreſſus, intuēs. Habet autem caput galeatum, ut fortitudine ad Virtutem opus eſſe indicet, quo nos ab imminentibus inſidijs tueamur, eandemque ob cauſſam & haſtam habet: pennæ uerò uel criſta, ingenij acumen ſignificāt, & ſublimia cogitanda. Sceptrum poteſtatem uitiorum domandorū, & cupiditatum frenandarum. Ocreę duplicē habent ſignificationem, primùm quòd qui Virtutē ſectātur, ſemper ad locum, ſi opus ſit, Virtutis exercēdæ cauſſa, mutandū parati eſſe debēt. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem, quā ex hoc terreo corpore ſuſcipimus, quę nos cupiditatum ictibus obnoxios reddit Prudentia, cuius ſymbolū eſt teſtudo, quam ſub pede habet, diligenter muniamus, ſicq; greſſus noſtros dirigendos, Prudentia duce, ut ne noſmetipſos in peccandi neceſſitatem conijciamus: ſemperque in omnibus rebus honorem ſpectandum & intuendum, non autem opes. Honos muliebri potiſſimùm forma depingitur, quòd mulieres maximè honoris ſtudioſas eſſe deceat. Eſt autem ſeminuda mulieris imago, propter opum contemptionem eademque cornucopiæ geſtat, & galeam pede premit, quia ex Virtute omnium rerum copia prouenit, & uirum in Honore ob Virtutem conſtitutum omnes uenerantur.

B

Honoris & Virtutis imago, eiuſque explicatio.
Vt qua a uiro.
Eadem Pier. de Galea libro 42.
Et propter celebritatem Pier. ibi Pier. li. 27. munimentum aſsignat quod reſpōdet prudentia.

HECATE. LVNA.

C

LVnam ſub Hecates imagine pingebant, propter uarias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum ſiniſtrum Equi eſt, dextrum Canis, mediū Hominis. Luna enim ex Solis diſtantia varias figuras ſumere videtur, & cùm nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis veſtibus indutam, atque ardentem facem tenentem eam faciebant: cùm mediam oſtendere uolebant; ciſtam ei in manu ponebant, quia, creſcente lumine, fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt, tuncque ramum Laureum & Papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureū quoniā a Sole ignea fit: Laurus enim Soli conſecrata eſt; Papauer verò propter fertilitatem multitudinemque animarū quæ in ea tanquam in ciuitate habitare putabant. Duplicē enim tellurē Aegyptiorū Philoſophia ſtatuebat: ſuperiorem unam, & inferiorē alterā: ſuperioréque tellurem Lunam eſſe putabant, inferiorem verò hanc frugū procreatricē, qua nos mortales habitamus: illam enim animas corpore ſolutas incolere putabant, quia cùm Aegyptij ex Hebręorum, a quibus multa didicerūt Theologia, eſſe quendam locum, in quē animæ corpore ſolutæ tranſmigrent, ibique beatorum ſedes eſſe, & multæ prætereà de cœleſti illa patria, & ſancta ciuitate eiuſque regionibus audiuiſſent: & in plenilunio maculas quaſdam in Lunari orbe uiderēt, quæ in nullo alio ſide-

Nat. Comes li 3. Myt. c. 15. Hecates hieroglyphicum.
Auctor Xenophanes. Tellus duplex Aegyptiorum.

ſidere cernerentur, & terrarum quandam montiumque & lacuum imaginem præ ſe ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligentia metiri volentes: ea omnia in Luna eſſe putabant eamq; cœleſtem illam tellurem eſſe aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum ſtatuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium, quæ in hoc noſtro orbe ſunt, exempla atque imagines cernuntur, ab ipſo Creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ quas Ideas vocauere, ex quibus poſt & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo ſunt omnia creata ſint, mundum illum idearum Lunam eſſe dixerunt. Sic enim ratiocinabantur. Vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templumve ædificaturus, imaginem eius perfectiſſimam mente concipit: quæ cùm ex materia concreta non ſit facta, corruptioni minimè eſt obnoxia, niſi cùm architectus ipſe corrumpitur hoc eſt, aut moritur, aut mente alienatur, neque poſt ædificium ipſum tam perfectum & abſolutum reddere poteſt, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & ſummus iſte Opifex atque Architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium, quæ in eo eſſe volebat, imaginem perfectiſſimam concepit, quæ imago, vtpote in eius, qui omni corpore ſolutus eſt, quique omnia poteſt mente concepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari poſſet: & re ipſa extitit, quia potentiſſimus eſt qui eam fecit. Et quemadmodum imago humana mente concepta, ſine ſui artificis corruptione corrumpi non poteſt; ſic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, ſempiternam fore, neceſſe eſt fateri. Hanc autem imaginem Lunam eſſe volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad ſui exemplũ, ſed minùs perfecta, gignendi dederit; quam vim Naturam appellarunt. Et ſic Lunæ multitudinem animarum, vel quòd in ea corpore ſolutæ habitarent, vel quòd ad illa in mortalia corpora influerent immitterenturque, vel quod perfectiſſimas illarum contineret imagines, tribuerunt. Sed eſt & alia ratio, cur illi fertilitas multitudoque animarum tribuatur: quia videlicet Luna creſcente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis creſcunt, & quia partui præeſſe putatur. Nec tamen abſurdam prorſus illorum ſententiam exiſtimarem, qui huius mundi imaginem in Luna eſſe putarunt, modo ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia ſunt creata, intellexiſſent: quæ non magis quàm Deus ipſe mortalibus oculis cerni poteſt, cùm diuinam illam ideam ſempiternam fore ſit neceſſe, Lunam uerò & Solem mutationi obnoxium eſſe, Sacræ literæ teſtētur. Sed ſi huius mundi imaginem tanquam in ſpeculo cerni dixiſſent, facilè illis aſſentirer. Lunare enim corpus ſpeculo ſimile eſſe, ſolarium radiorum reflexio, quam in eo videmus, indicat: itemque aqueæ naturæ, quę in ſpeculis eſt, eſſe Philoſophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationem cauſſam tribuentium conſenſus, & res ipſa docet. Cùm igitur talis ſit Luna, & in plenilunio terra inter ſolem & illam poſita, huiuſmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum partem, ut illam a Geographis pingi uidemus, imitentur quis non credat maculas illas terrę imaginem eſſe? Nam quòd illas ob corporis inęqualitatem fieri dicunt, id abſurdiſſimum uidetur in cœleſti corpore: & falſum eſſe, teſtatur ſolarium radiorum tanta reflexio, quæ niſi ex politiſſimo nitidiſſimoque corpore fieri nullo modo poſſet. Quod verò alij vapores eſſe putant, quos illa aſſiduè ad ſe trahat: primùm dico fieri non poſſe, ſi vapores eſſent, ut ſemper eandem figuram ſitumque ſeruarent: deinde Mathematicorum, hoc eſt, Optices certiſſimas veriſſimaſque rationes, id falſum oſtendere. Nam cùm vapores non ſupra mediam aeris regionem attollantur, neceſſe eſſet, Lunam à Britannis, aut Hiſpanis, aut Aegyptijs, quorum acies ſupra vapores illos, qui in noſtris ſolummodò regionibus eſſent, tenderet, ſine maculis cerni: nam ſi quis fortè diceret, uapores illos totam mediam aeris regionem occupare, & ideò ab omnibus uideri: is ſciat, ſi ita ſe res haberet, nos non maculas, ſed totum Lunarem orbem quaſi uelamine quodam obductum viſuros. Ex quo patet, cùm eędem maculæ ęquè ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos non eſſe. Sed & ipſarum macularum figura optimè orbis terrarum imaginem, ut ex tam longinquo tractu perſpici poteſt, præ ſe fert, quemadmodum quilibet videre poteſt.

Opinio idearum in lunam mundum ſtatuentium.

Plin. lib. 2. c. 9. Vnde Lucina dicta, a luce. vel a circumuoluendo.

Cuius alimentum in dulcibus aquis est Plin. lib. 2. c. 101.

Imago terræ in maculis Lunæ.

D

E

F

PERSEPHONE SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

SEminum virtutem & gignendi vim, quæ potiſſimùm in terra eſt, veteres muliebri forma, germina quędam protendentem pinxerunt, hancque imaginem Bonam deam uel Perſephonem appellarunt ſemen non antè germinare ſignificantes, quàm in terram proiectum aliquandiu ibi latuerit.

Ideoque a proſerpendo dicta, quia ſemẽ per terrã ſerpat, ſitq; Cereris filia.

D I O N Y S I V S.

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

QVoniam verò plantæ non ſolùm ex ſemine, verùm etiam quædam ex ſurculis plantatis naſcuntur, hanc promiſcuam gignendi vim, ſub Dionyſij imagine expreſſerunt, quem muliebri forma & cornua habentem pingebant.

Ideoque ſepultus, ac integer reuixit propter plantas è propaginib. ortas.

IVNO.

A

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.

IVno catena de cęlo ab Ioue ſuſpenſa, & lapides pedibus alligatos habens, ab Homero fingitur: ita ut unum pedem contractiorem habeat, altero, quæ imago quatuor elementorum ſymbolum eſt. Iuno enim ipſa aerem ſignificat, catena ignem quo cætera colligantur atque miſcentur, lapis altiori pedi appenſus, aquam, alter verò terram: quę omnia Iupiter, quem cœli rectorem ſignificare volunt, ita cęlo alligauit, ut ex illo pendeant, ipſiuſque, qui cœlum mouet, nutu gubernentur.

Elementorum hieroglyphica figura Iliad. o. Hinc Orph. in hymno Iunonis. Aerem eſſe tat faciem Iuno.

TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EAdem Iuno nubibus undique ſepta, ita vt vix cerni poſſit, tum mutationem tempeſtatis (cum Iuno aeris ſymbolum ſit) tum res alta uetuſtatis caligine merſas, aut alioqui obſcuras abſconditaſq; quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem ſignificat.

Hinc Aen. l. 4. illa, His ego nigrantem, &c.

B

SPES FALLAX.

EAdem quoque Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falſas eſſe ſignificat, ſpemque fallacem: admonetque ut caueamus nobis ab illuſoribus, uel ne falſo, ut ſæpe fit, amore capiamur, noſque fœminis deludendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij ſolicitatam, illi corpus ex nubibus ſui imaginem præ ſe ferens obtuliſſe, cum quo ille iacuerit.

Plut. in Agide et Cleomene ambitioni tribuit.

EVROPA.

ANIMAE HOMINIS IN CORPORE STATVS.

MVlier Tauro inſidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuerſa, & littus quod longè liquit reſpiciens, ſignificat animam hominis, quàm corpus per huius mundi pelagus defert, cùm ipſa tamen tellurem, quam deſeruit, h. e. eſt, Deum creatorem atque opificem, auidis oculis intueatur. Et hic eſt Platonicus illę animę circulus, atque rationis motus, cùm uidelicet mente a diuinis ad humanas res cogitandas, ipſaque creata, conuerſa, tandem ad Dei contemplationem redit: ideoque Poetę finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue ſub forma Bouis, aut Vituli raptam, & per mare in Cretam delatam fuiſſe: cuius fabulæ myſtica explicatio eſt, quam modò protulimus.

C

Platonicus animæ circulus. Ouid. l. 3. Metam.

DIANA.

RERVM MVTATIO.

VIrgo cui Mercurius veſtem porrigit, Diana eſt, quę rerum mutationem ex incremento & diminutione facta ſignificat. Finxerunt enim Gręci Poetę, Iouem cùm uideret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere uideretur, Mercurio, ut ei ueſtem faceret, mandaſſe: cúque multas ei Mercurius veſtes feciſſet, nullam tamen illi aptam facere potuiſſe, propterea quod illa dum is unam pararet, aſſiduè mutaretur, ita ut poſt illam non poſſet induere. Eſt ergo hęc figura incrementi & diminutionis, rerumve aut conſilij & mentis mutationis hieroglyphicum.

Diana hieroglyphicū. Hinc forſan χθονία Orpheo dicta, terreſtris propter generationem & corruptionem.

D

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET CELESTIVM BONORVM AFFLVENTIA.

Alij ad largitiones, quibus omnia parent & parent, referunt. Aureus imber in gremio Danae.

DAnae formoſiſſimæ mulieri,aurum in gremio pluiſſe finxere Poetæ,per Danaen animi pulchritudinem ſignificantes,quæ naturalibus uirtutibus continetur,quas Deus amat:per aureum verò imbrem cœleſtium bonorum aduentiam,quæ ex diuino amore,eiuſq; benignitate ſunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia a Deo ſolo datur.

P A S I P H A E.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

Platonicorum de animabus opinio.

Hinc forſan ita dicta, quia præ cæteris omnibus appareat luceatque.

PAſiphæ Solis filia,& Minois Cretę regis uxor,quam in uaccam tranſmutatam ex Tauro Minotaurum peperiſſe ferunt, qui media ex parte homo erat,reliqua Taurus,animã ſignificat cum ſuo ętheréo vehiculo,quo illam corpori cõiũgi Platonici tradidere. Aiũt enim animas noſtras in beatis illis ſedibus & cœleſti regione, æthereum igneumve quoddam uehiculum, quo deferantur & moueantur, habere,cùm nihil quod ſit expers corporis moueri poſſit,quod & Dauid uates cõprobare videtur, cùm canit,*Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam vrentem*. Addunt deinde Platonici illas,quamuis hoc igneum vehiculum habeant,tamen corpori,hoc eſt,terreo uehiculo,ob ignis ſubtilitatem & terræ craſſitudinem, niſi aliquo intercedente medio,quod utriuſque naturæ ſit particeps,iungi non poſſe,ideoq; illam dum per cœleſtes orbes & elemẽta deſcendens,tranſit,paulatim craſſiore ſe quaſi ueſte induere,aereumque ſibi uehiculum comparare quò facilè terreo huic corpori copuletur. Id autem facit corporis induendi cupiditate,ut iſdem aiunt,accenſa: Taurus enim corpus ſignificat, Vacca ficta aereum uehiculum, Paſiphae ipſam animam,ex qua copula oritur Minotaurus,ideſt,homo ex anima & corpore conflatus. E

P A N D O R A.

Heſiod. in Theogonia.

PAndora mulier pyxidem in manu habens apertam,aduerſam fortunam,generis obſcuritatem, infelicitatem,paupertatem,infamiam,ægritudinem,ſpei fruſtrationem humanę ſortis miſeriam nobis adumbrat:nam cùm hæc uirtutes omnes in pyxide incluſas teneret eã, ut quid intus eſſet,uideret, aperiens,omnes elabi paſſa eſt,malis retẽtis,& ſpẽ ſola,quæ uaſculi labio adhæſit,ut narrat Heſiodus: eam enim a Vulcano factam,& ab omnibus Dijs muneribus,quæ pyxidi illi incluſerant,ornatã, poſtque Epimetheo coniugem datam tradit.

E V R Y D I C E.

A P P E T I T V S.

Hinc forſan a latẽporna ſubeundo ei nomen, ob concupiſcentiam. Per pedes ablutos quia ſignificetur. & in diuinis & in profanis.

EVrydice,quã in pede momordit ſerpens, appetitum hominis ſignificat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præſertim calcaneum cupiditatum hieroglyphicũ ſunt: unde Seruator diſcipulorum ſuorum pedes lauare uoluit,ut eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti ut ſe lauaret,dixit,*Niſi lauero te,non habebis partem mecum*:& in Geneſi dixit Deus Serpenti,*Inſidiaberis calcaneo eius*:nec ſolum hoc in Sacris literis, verùm & in Græcorũ fabulis legimus, Achillẽ, propterea quod puer Stygijs aquis fuiſſet immerſus,nulla in parte uulnerari potuiſſe,prterquàm in pedibus, qui abluti non fuerant, ut indicarent eum fortem fuiſſe, niſi affectibus vinceretur proprijs. Neque abhorret ab hoc ſenſu quod tradunt, Iaſonem aureum uellus petentem, unum calceum in flumine, quod ſolum in toto terrarum orbe nulli uento eſt obnoxium, amiſiſſe: hoc eſt,dum uirtutem ſectatur,& immortalitatem,aliqua affectuum parte exutum fuiſſe: & Virgilius, Didonem moriturum unum calceum exuiſſe, ſcribit his uerbis: F

Aenei.l.4.

Ipſa mola,manibuſque pijs,altaria iuxta
Vnum exuta pedem,uinclis in ueſte recincta
Teſtatur moritura deos,& conſcia fati,
Sidera. ----

hoc

A hoc eſt, vno affectu, nempè mortis formidine exutam, quę Didonis figura repentinum firmumque conſilium ſignificat.

CYBELE.
AGRICVLTVRA, VEL, VICTORIA POPVLORVM.

CYbeles turritam coronam habentis ſimulachrum, tellurem indicat, & vrbes quas illa ſuſtinet domitas, vel victoriam de agricolis ſeditioſis partam, vel tellurem agricultura domandam, & eam quæ habitatur fertiliorem eſſe ea quæ minùs incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & induſtria valent. Quod uero currui eius Leones adiunxere, vt in antiquis marmoribus numiſmatibusq; videre licet, id ſignificat nullam eſſe terrã adeò ſterilem & aſperam, quæ labore & induſtria fertilis reddi non poſſit, vel illam vim gignendi a Sole capere, cum Leo ſit animal Phœbææ naturæ. Hanc ipſam ſi non in curru, ſed humi ſedentem vel ſtantem cum circino pinxeris, Geometriæ, ſi cum quadrante, Geographiæ, ſi cum ligone vel Taurum prope ſe habentem, Agriculturæ ſimulachrum habebis.

Vide Pierium lib. 43. ibi Terra.
Cybeles ſimulachrũ, & eius interpretatio.
Vide Pier. l. 1. ibi, ſuper igne ſolicitus.

TRES CHARITES.

TRes Charites ſorores fuiſſe traduntur, Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, ſoluta ac perlucida veſte: quarum natu maxima, Heſiodo autore, Aegle vocatur, media Euphroſyne, tertia Thalia. Quid autem hæc omnia ſignificarent, pulchrè docet Seneca de beneficijs libro primo, in hunc modum: *Quare*, inquit, *tres Gratiæ, & quare ſorores ſint, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, ſoluta ac perlucida veſte? Alij quidem videri volunt vnam eſſe, quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentium, reddentium, ſimul & accipientium reddentiumque. Sed vtrumlibet ex iſtis iudica verũ. Quid iſta nos iuuat ſcientia? Quid ille conſertis manibus in ſe redeuntium chorus? Ob hoc, quia ordo beneficij per manum trãſeuntis, nihilominus ad dantem reuertitur, & totius ſpeciem perdit, ſi vſquam interruptus eſt: pulcherrimus, ſi cohæſit & vices ſeruauit. Ideò ridentes, quia promerentium vultus hilares ſunt, quales ſolent eſſe qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorum memoria ſeneſcere. Virgines quia incorrupta ſunt & ſyncera, & omnibus ſancta, in quibus nihil eſſe alligati decet, nec aſtricti. Solutis itaque tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conſpici volunt.* Hæc Seneca. Nos autem etiam illud minimè ſilentio prætereundum cenſemus, quod vna faciem auertere & occultare fingitur: ut indicet, eum qui munus dat, id clam facere debere, iuxta Seruatoris dictum, *Cùm facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te:* & alio in loco, *Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera.* Altera Charis faciem apertam oſtentat, quia eius qui beneficium accipit, eſt id oſtentare & prædicare: tertia partem faciei oſtendit, & partem occultat, ſignificans beneficij retributionem celandam eſſe, oſtentandumque ipſum beneficium.

B C

Heſ. in Theogonia.
Quid p ſimulachrũ trium Charitum, ex Seneca.
Vel Aglaiam: Ἀγλαΐαν.
Hilarem datorẽ diligit Dominus.

GORGONES.
ANIMAE TRES IN HOMINE.

GOrgones capita, Draconum ſquamis obſita, dentes maximos Aprorum inſtar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuiſſe tradunt, nomine Euryale, Sthenyo, & Meduſa, ex quibus Meduſa ſola mortalis fuiſſe perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideòque Meduſam Perſeus decollauit. Hæ Gorgones animarum hieroglyphicum ſunt. Tradit enim Aegyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoque ſchola, tres in homine animas eſſe, quarum ſingulæ apud Hebræos proprium nomen habent: una enim *Nephes* uocatur, quæ Latine, *Viuens* uel *Sentiens*, dici poteſt: quam cũ beſtijs communem habemus, & hæc mortalis eſt, quam Meduſa innuit: eſt enim corpori proxima, eique adglutinata, & ſenſibus, corporiſque affectionibus obnoxia, de qua uolunt acutiores Theologi intellexiſſe Chriſtum, cùm dixit, *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem:* &, *Qui non habuerit odio animam ſuam, perdet eam:* ideòque finxerunt Perſeum, qui diuinum ſpiritum melioremque genium ſignificat, hanc obtruncaſſe: debent enim qui altiora contemplari uolunt atque diuina, hanc prorſus interimere, ne

Ab Apollodoro lib. 2.
Tres animæ, in homine quæ.
Virgilius tamen Aenei. lib. 6. ad vlciſcendos ſceleratos eas detruſit ad Inferos.

ne quid ſenſus animæ,quæ rationis particeps eſt,obeſſe poſſit. Altera anima *Ruab*,id eſt,*Spiritus* nuncupatur,quæ rationis particeps eſt. Tertia dicitur, *Neſſamah*, id eſt, *Lumen*, ut a Pythagora & Dauide fuit appellata,quam D. Auguſtinus *Diuinitatis partem*,& Plato *Mentem* uocat. Ideò autem dixerunt has tres ſorores homines ſuo aſpectu in ſaxa conuertere:quia quamuis illas in nobis habeamus, illarũ tamen naturam nemo abſolutè poteſt ſcrutari,niſi Meduſa obtruncata,id eſt, niſi corporearum affectionum impedimento priùs fuerit liberatus: imò qui eas intueri uolunt, ſaxis eos ſimiles eſſe ad alia oportet. Oculus autem,quem ſibi inuicem hæ tres ſorores mutuò dant, ſignificant lumen quod habemus extrinſecus,a Deo nobis dari,atque ab una in alteram animam deriuari. D

VIRGO CAPILLOS HABENS ERECTOS.

HOMINIS NATVRA.

Non ſolùm ratione capillorũ,ſed capitis totius brachia uerò ac pedes tanquam rami.

Hominis cum arbore comparatio.

PLato dixit hominem arbori ſimilem eſſe, uerùm in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autem in cœlo:quod capilli capitis radicum ſimilitudinẽ quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis eſt anima,quæ cœlitùs eſt demiſſa, & per quam uiuimus, ſpiramus, & uitales fructus ferimus,ut arbor ex radice uitam trahit:unde in Cantico legimus, *Comæ tuæ iunctæ canalibus:* quod de cœleſtibus riuis, ex quibus uirtus in nos deſcendit, eſt intelligendum: nam quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur,ea omnia ad animam referri teſtantur Origenes & Hieronymus. Vnde ſi quis uirginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam uel hominis naturam expreſſerit. E

VIRGO ABSCISSIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

Sed & apud Græcos & Latinos,raſitatio capitis ſeruitutem indicabat. Vide Pier.li.32. ibi, Comæ. Robur hominis in capillis.

VIrgo,cui abſciſſi ſint capilli,imbecillitatem uirium ingenij, animiue, aut etiam mortem ſignificat:quia non modò in Sacris literis uidemus Sampſonis robur in capillis fuiſſe,quibus abſciſſis, facilè captus uictus fuit:uerùm etiam & Euripides finxit Alceſten mori non potuiſſe,donec illi a Mercurio cœlitùs demiſſo crinis abſcinderetur: & Niſus non priùs a Minoe interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abſcinderetur. Nec Dido apud Virgilium ante mori potuit,quàm Iris ab Iunone miſſa ei flauum uertice crinem auferret. F

ASTRAEA.

IVSTITIA.

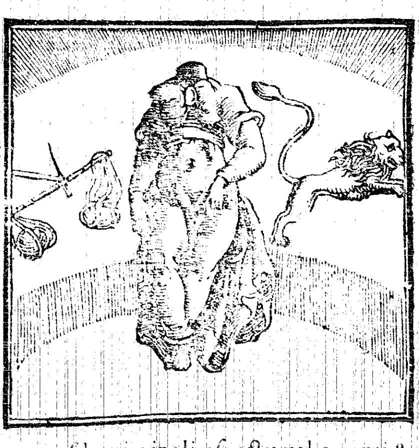

ASTræam Aſtræ Gigantis & Auroræ, uel Iouis & Themidis filiam,pro iuſtitia ſumi notiſſimum eſt: fingunt enim illam uitijs creſcentibus indignatam in cœlum euolaſſe,locumque inter Leonem & Libram medium tenuiſſe, imò etiam ipſam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur,expendat, Quamobrem ſic de illa cecinit Ouidius:

lib.1.Metam.

Aſtreæ figura,et explicatio.

Et virgo, cæde madentes
Vltima cœleſtum terras Aſtræa reliquit

& Seneca in Octau.

Neglecta terras fugit & mores feros
Hominum,& cruenta cæde pollutas manus,
Aſtræa virgo ſiderum magnum decus.

A. Gel.lib. 14.c.4.

Eam quoque, ut Gellius & Chryſippus tradunt, forma atque filo uirginali,aſpectu uehementi & formida

A formidabili, luminibus oculorum acribus, neque humilem, neque atrocem, ſed reuerendæ cuiuſdam triſtitiæ dignitate pingi ſolitam, omnes ferè norunt: cui noſtri pictores modò lancem, modò ſecurim, virgarumque faſcem adijciunt. Illud autem ferè inauditum eſt, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodiſæus ſcribit, Iuſtitiam ab Aegyptijs ſine capite pingi ſolitam, per manum ſiniſtram porrecta palma diſcapedinatam: quoniam ſiniſtra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iuſtum iudicem intrepido & forti animo eſſe oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur: eundemque decet crimina omnium atque merita ad lancem diſcutere & ponderare, ut cuique quod meritus eſt tribuat. Caput verò ei non tam ademiſſe mihi uidentur, quàm inter ſydera occultaſſe, ut indicarent à iudice neminem uideri debere: unde Athenis in Areopago, rei uelato capite cauſam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere poſſent: condit ergo caput inter ſidera, ſolum Deum intuens, & ideò à nobis cerni non poteſt: debet enim iudicis mens ad extremum uſque, donec ſententia ſit lata, occulta eſſe, ne qua fraus ſtrui poſſit.

 D

ERVDITISSIMI VIRI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS,

EA CONTINENS QVÆ PER SERPENTEM, CERBERVM, Felem, Vitulum, Capricornum, Cancrum, Aquilam, Craterem, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaedrum, Icoſaedrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narciſſum, Hyſſopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam, & alia huiuſmodi ſignificantur.

AD THEODORVM ZVINGGERVM PHILOSOPHVM ET MEDICVM PRÆSTANTISSIMVM.

E

ALTERAM hanc myſticarum imaginum partem, quam cum ſuperiore Valerianis quaſi racemationem quandam Diuinis Commentariis adiecimus, tibi (doctiſſime Zuinggere) donare atque in tuo nomine edere ſtatui: non quidem quòd tuæ famæ aliquid ſcriptis meis ornamenti adijcere poſſe ſperem, quam tu ingenij tui magnitudine, atque illuſtribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab alijs illuſtrari non pateris: ſed ut & hi mei labores nomini tuo inſcripti, plus authoritatis inueniant, & tu aliquot meæ in te obſeruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longeque impar ijs quibus tu nos ornare ſoles, ſed ex candido in te animo profectum, & tali qui libentiùs, ſi poſſet, maiora dignioraque tibi commendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus ſpectare. Quod ſi feceris, & ingenij ac prudentiæ tuæ acumine, ad intimos animi mei ſenſus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpiſti, ſic hunc meum immaturum fœtum fouendum ſuſcipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale, Baſil. XIIII. Kal. Sext. CIↃ.IↃ.LXVII.

Num c. 21. verſ. 9.

Serpentis proprietates.

Plin. lib 8. cap. 27 ope fœniculi. Plin. c. 12. lib. 28. & paſſim alibi.

Marathrū.

Val. Max. lib. 1. ca. 9. Liuius lib. 10. & 11.

Quidā pro terra, unde carmuo rus dictus alij pro auaritia po nunt.

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

BAcillum, cui Serpens circumuolutus eſt, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus Serpentis in cruce poſiti aſpectu populum Iſraelis a morte liberatum fuiſſe, uerùm etiam F apud Aegyptios & Romanos animæ atque corporis ſalutare ſymbolum fuit. Nam cùm cætera omnia reptilia craſſioris & magis terreæ ſint ſubſtantiæ, Serpentem ſpiritus & vitæ tenaciſſimum animal eſſe conſtat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam utiliſſimum ſit, & ad acuendum uiſum herbam inueniſſe, nec nō ad ſeſe in uitam reuocandum quandam herbam cognoſcere traditur. Et cùm Romani oraculo admoniti, Epidaurum miſiſſent ad Aeſculapium, quem medicinę & ſalutis Deum exiſtimabant, accerſendum, Serpentem Romam aduexerunt.

Cerberi hieroglyphica ſignificatio. Vide Pier. lib. 3. ibi, proles maſcula.

CERBERVS.

TRES COELI REGIONES, VEL TRIPLEX, DEI POTESTAS.

VEteres tres tantùm cœli regiones faciebant: nempe, Ortum, Occaſum, & Meridiem, nam in Septentrione inferos putabant eſſe, propterea quòd Sol nunquam eò perueniat; quemadmodum & Sacrę literę Aquilonē interdū accipiunt, & impios ad ſiniſtram a Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Siniſtram verò in eodem Septentrione eſſe Theologis, quis dubitet, cùm impij in eandem cum dæmone regionem ſint detrudendi? ideoque harum trium regionum ſymbolum finxerunt Cerberum canem tricipitem, quo etiam trina Dei regna ſignificarent cœleſte, terrenum & infernum.

A

TRES NATVRALES NECESSITATES.

EVndem Cerberum tricipitem finxere Poetæ infernæ domus aditum cuſtodire: eo hieroglyphico tres neceſſitates natulares, quę hominem a ſempiternarum rerum cõtemplatione abducunt, ſignificantes: nempè famem, ſitim, & ſomnum; & ideò Virgilius fingit Sibyllam, quæ Aeneam mentem ad magnarum rerum contemplationem conuertere uolentem, monet, ut huic Cerbero, *Aen. lib. 6.*

Melle ſoporatam & odoratis frugibus offam:

obijciat, ſtatimque illo relicto tranſeat: ut indicet, eſſe quidem his neceſſitatibus ſatisfaciendum, ſed non prorſus indulgendum.

F E L I S.

LIBERTATIS APPETENTIA.

FElis, præter ea quę de illo ſcripſit Pierius, libertatis appetentia hieroglyphicum fuit, quo priſci Alani, Burgundiones & Sueui, teſte Methodio, in militaribus ſignis uti ſolebant: perinde ut Feles carcerem ferre non poſſunt: ſic ſe ſeruitutis impatientiſſimos eſſe teſtantes.

V I T V L V S.

B

CONCVPISCENDI VIS.

MAnſuetus domeſticus uitulus uel bos, concupiſcendi appetendique uim quæ in nobis eſt, denotat: quia conſtat, nullum animal aquè appetitui obedire & uenereum eſſe, atque Vitulum ſiue Taurum

Attamen ſecedunt interdum à vaccis, hinc illud Ἀτιμαγελεῖν, ab Ariſtot. lib. 6. de nat. animal. id eſt, coarmentari.

C A P R I C O R N V S.

MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET SECVNDA fortuna.

CApricorni ſignum, quod in multis Auguſti Cæſaris numiſmatibus uidemus, ſummam, ut Aſtronomi tradunt, ſub ſe natis portendens felicitatem, a Platonicis Deorum porta uocatur, quia per eum tradunt, animas corporis uinculo ſolutas, rurſus in cœlum aſcendere, ubi diuinæ naturæ participes fiunt, ideoq; hoc ſignum ſidereum animas defunctorum mortemue ſignificat, & nonnunquam ſecundam fortunam, ſummamque felicitatem, ut diximus.

Capricornus Deorũ porta. Sueton. in Auguſto, cap 94. Et Pierius lib. 10. ibi, Auguſti Geneſis.

C

C A N C E R.

ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

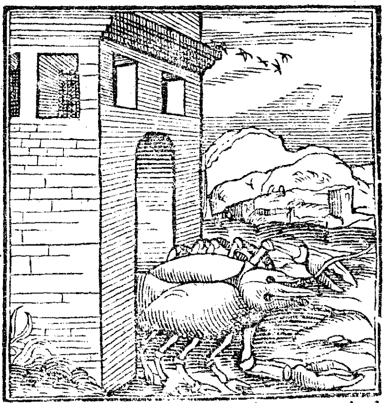

CAncer, ex eorundem Platonicorum ſententia, ortum hominis uitamque notat, uolunt enim animas per Cancri ianuam in humana corpora demitti, & ut Capricornum Deorum, ſic Cancrum hominum portam uocant, quòd per eam egredientes animæ humanam in naturam tranſeant.

Cancer porta hominũ.

A Q V I L A.

DIVINI NVMINIS PRAESENTIA.

AQuila præter ea, quæ de illa ſcripſit Pierius, in Sacris literis diuini numinis pręſentiam uel effluxum quendam ſignificat, quo ad maiorem ſuperioremque rerum diuinarum cognitionem ducimur, ut Cabaliſtæ tradunt: vnde Moſes dicit, *Sicut Aquila prouocans filios ſuos ad uolandum, & ſuper eos uolitans expandit alas ſua aſſumpſit eum, atque portauit humeris ſuis.*

Nõ abſimile Pier. li. 19. ibi, Alta cogitatio: diuini enim notitia numinis aquilæ Hieroglyphicum. Ioanni Euangeliſtæ dedit.

D

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

De Cratere Platonicorum ſententia.

CRater ille ſidereus, qui ab Aſtronomis inter Leonem & Cancrum collocatur, obliuionem ſignificat: quoniam ex Plantonicorum ſententia animæ cùm in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam deſcendentes, & per Capricornum rurſus corpore ſolutæ in cœlum aſcendentes, cùm deſcendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum uocant obliuionem bibunt: & ſic cœleſtium rerum obliuiſcuntur, ſed non omnes æquè, uerùm aliæ magis, aliæ minùs, prout magis minuſve ex eo poculo hauſere. Ex quo patet, poculum illud, obliuionis poculum eſſe, eiuſque imagine obliuionem ſignificari.

LYRA.

AVDITVS.

Rationem auditus Pierius ab Empedocle docet li. 7.

LYra duo habens foramina incurua, aures & auditum ſignificat, quoniam ut in Lyra fidibus illis & neruis tactis aer proximus commotus ad duo illa foramina inflectitur, & eandẽ in Lyræ conuexum, ubi quoque aer incluſus eſt, reflectens ſonitum edit: ſic uox aerem extra aures noſtras commouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam inſtar tympani tenſam, appulſus, aerem, qui intus eſt, naturalem mouet: his autem commotus, neruos quoſdam excitat, in quibus eſt auditus. Propter hanc ergò ſimilitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum eſt. E

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

Gen. cap. 3.

PEr arcum in Lunæ uirginali forma expreſſæ manu poſitum tenſumque, acuti dolores indicantur: quia nullus intenſior dolor quàm partus, cui Lucina ſiue Luna præeſt, eſſe putatur.

NODVS.

NECESSITAS.

Sic nodum pugna apud Virg. lib. 16. Aened. Q. Curtius in exordio lib. 3. Ptolomaus

PEr Nodum neceſſitas, Macrobio teſte, ſignificatur: quę enim uincta ſunt, ſeipſa diſſoluere nequeunt: quòd ſi nodo gladium adijcias, qui eum reſcindat, fortunam, fatum & neceſſitatem uirtute ſuperari indicabis: quoniam Alexander Magnus, Gordium illum fatalemque nodum gladio reſcidit, & ſic fatum ipſum uicit, & uetus eſt dictum: *Sapiens dominabitur Aſtris.*

F

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL DIVINAE PROVIDENTIAE VIS.

Nat. Con. lib. 2. ca. 4. ad auaritiam et ambitionẽ refert. In Timeo. Vis diuini afflatus.

DVbium non eſt, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendere de cœlo in terras Deum iuſſiſſe commemorat Iliados libro 8. his uerbis: *Agedum auream reſtim è cœlo ſuſpendite, eaque cuncti Dij ac Deæ apprenhenſæ, me hinc detrahitæ in terram: nullo id quantolibet nixu poteris efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras uos uniuerſos & in maria uſque detraham. Quinetiam circumligata reſte ad ſummitatem Olympi omnia ſupernè attollam, ut intelligatis quantum ego Deos ſimul atque homines antecello:* dubium inquam, nõ eſt, uel Macrobrio & Luciano teſtibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis connexionem, & commune quoddã uinculum, quo Deus & ſumus ille Pater, quum uult nos ad ſe trahit, menteſque noſtras in cœlum attollit, quo nos alioqui proprijs uiribus, quantolibet conatu aſcendere non poſſemus, ſignificet: adeò ut qui mentem ſuam diuinitus gubernari ſignificare uelit, is aptè catenam hanc ex ſtella pendentem & contrahentem pingere poſſit. Ea eſt enim Diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes eſſe uoluit, uis ut mentes ad creatorem conuertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœleſtis participes eſſe, quia qui eius non ſunt participes, quamuis formam corporis humanam habeant, non tamen homines ſunt, ſed belluis inferiores deterioreſque. Eſt præterea connexio illa & alio modo intelligenda vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus,

ex Luciani

A ex Luciani Dialogis, cùm Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, ad fatorum uim afflatumque Diuinum referuntur. Macrobius uerò ait, catenam hanc ſic conflatam eſſe, ut ex ſummo Deo mens manet, ex mente anima, quæ & condit & uita complet omnia quæ ſequuntur: cunctaq; unus fulgor illuminat, & in uniuerſis apparet, iuxta Peripateticorum ſententiam, ut in multis ſpeculis per ordinem poſitis uultus unus apparet. Cumque omnia continuis ſucceſſionibus ſe ſequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi, inuenietur preſſiùs intuenti, a ſummo Deo ad ultimam uſque rerum fæcem, una ſe mutuis uinculis religans, & nuſquam interrupta connexio, quę per catenam hanc ſignificatur, quam Lucretius auream funem uocat, his uerbis:

Ad verbū a Macrob. lib. 1. c. 14. in ſom. Scipio.

Haud (ut opinor) enim mortalia ſęcla ſupernè
Aurea de cœlo demiſit funis in arua.

SOLIS VIS.

PLato autem in Thæteto per hanc catenam Solem ſignificari uult, cum ait: *Et ad hæc Colophonem in ſuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud quàm Solem Homerus oſtendere uoluit. Quamdiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia ſunt ac ſeruantur inter Deos & homines. Si verò ſtaret hoc totū uelut ligatum, omnia corrumperentur, & fierent inuerſa.*

Huc ſpectat quæ de Adad, & vi Solis ex Orpheo Macro. lib. 1. c. 23. Sat. ait.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PEr eandem quoque catenam ſacrarum cœleſtiumque rerum cognitio mihi ex Homeri uerbis ſignificari uidetur, cùm ait neminem quantolibet nixu illa apprehenſa Deum de cœlo detrahe-B re poſſe, ipſum verò eadem cuncta ſurſum attollere: nam & ſi literarum ac Philoſophiæ ſtudia, ſint quaſi gradus quidam & catena, ad cœleſtium rerum cognitionem, nihilominus ſi quis per eos gradus ipſius Creatoris naturam indagare uelit, nullo id ingenij acumine, diligentia ve aut labore aſſequetur: hoc enim eſſet Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio ſubiicere. Si uerò alicui Deus ipſe ſui cognitionem dederit, is totus illi coniunctus facillimè cœleſtia aſſequetur. Quo hieroglyphico monemur, Diuinarum rerum cognitionem non ex Philoſophorum libris, ſed precibus & pietate a Deo petendam eſſe.

Fides enim donum Dei eſt. Cœleſtium rerum cognitio vnde.

MVSAE, EARVMQVE AFFLATVS.

CAtena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, ut Plato in Ione tradit, Muſarum connexionem & commune uinculum, atque afflatum illū ex quo præſtantes Poetę uim quandam Diuinam affectuum concitandorum capiunt, ſignificat.

Ἐνθουσιασμόν.

QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

C PEr Quinarium numerum Leo Baptiſta Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius ſymbolum eſſe uolunt, propter artium inuētionem, qui numeri ſint perfectiſſimi. Ex quo patet, per huiuſmodi numeros etiam artium inuentionem inuentoreſque ſignificari.

An quod ut quinarius eſt hermaphroditus, ita Mercurius modo ad ſuperos, modò ad inferos adeat. Quod cubum referat ſolidorum corporum perfectiſſimum. De hoc Pētagono qꝫ πεντάλφα, ac πεντάγραμμος dici poteſt. Pier. li. 47

PENTAGONVM.

SALVS.

PEntagonum ſalutis ſymbolum fuiſſe, teſtatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodā qui lapſus erat inter ſalutandum, cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is, qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus eſt, cùm aduerſus Galatas pugnaret, nec ſatis ea ſentētia res ſuccederet, eſſetque in diſcrimine, per quietē vel uidit, uel ſe uidiſſe ſimulauit ut militum aīos in ſpem erigeret, Alexandrum Magnū ſe monentem, ut ſalutis ſymbolum aſſumeret, idque pro teſſera tribunis daret, eorumque ueſtibus inſueret, ea re fore ut uictoria potiretur. Symbolum autem illi huiuſmodi oſtēdiſſe, triangulum triplicem inuicem inſertum ex lineis quinque conſtantem in quibus ΥΓΙΕΙΑ ſcriptum erat: ſic enim ſalus ſanitas ve Græcè appellatur, unde & hoc ſignum in ueteribus Antiochi numis adhuc cernitur, quod ſignum Mathematici a quinque angulis Pentagonum uocant.

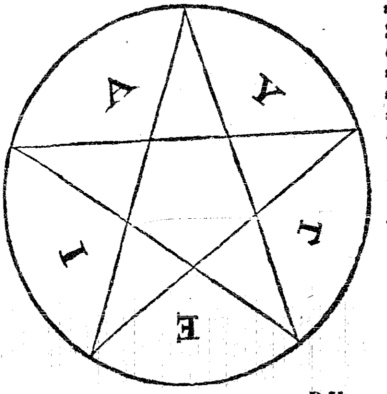

D

PYRAMIS.
RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.

Quid Pyramis ſecũdum Metaphyſicos

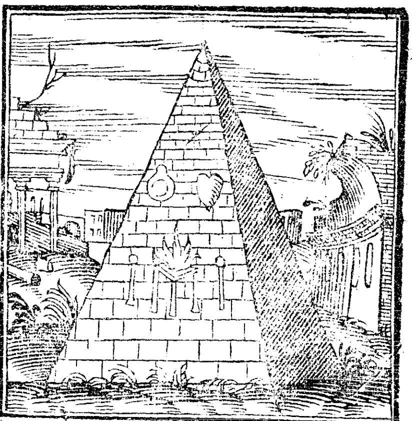

PEr Pyramidem ueteres rerum naturam & ſubſtantiam illam informem formas recipientem ſignificare uoluerũt: quòd ut Pyramis a puncto ſummo faſtigio incipiens, paulatim in omnes partes dilatatur, ſic rerum omnium natura ab unico principio & fonte, qui diuidi non poteſt, nempè a Deo ſummo opifice profecta, uarias deinceps formas ſuſcipit, & in uaria genera atque ſpecies diffunditur, omniaque apici illi & puncto coniungit, a quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempè Aſtronomica reddi poteſt: quoniam Aegyptij ſummi Aſtronomi fuere, imò ipſius Aſtronomię inuentores. Tradunt autem Aſtronomi, eſſe circulum quendam in Sphęra, uel cœleſti illa machina, ſub quo Sol & reliqua errantia ſidera, curſus ſuos circuituſque conficiant, & in quo omnium animantium uita, rerũque naturalium ortus atq; interitus ſit poſitus; adeò ut etiam Ariſtoteles in libris de Ortu atque Interitu, dicat generationis atque corruptionis, omniſque mutationis uel incrementi cauſam eſſe acceſſum & receſſum Solis in circulo obliquo: nã circulum illum, de quo agimus, Obliquum uocat Ariſtoteles. Aſtronomi verò, propterea quòd ex eo pẽdeat animantium uita, Zodiacum uocauere. Hunc igitur circulum, cui ſoli inter cœleſtes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiuntque, cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò ut quicquid ſub uno ex illis ſignis contineatur ad centrum uſque terræ, id omne in ſigno eſſe dicatur; & ſic ſignum uolunt eſſe uelut Pyramidem quandam, cuius baſis in cœlo ſit: nam fundamentum Aſtronomicum cælum eſt, & apex in centro terræ. Cùm igitur in Pyramidibus illis omnia fiant, ſitq; acceſſus Solis, qui eſt quaſi punctum quoddam ad ſigna illa ortus, & receſſus ab illis interitus rerum naturalium cauſſa, aptè uidetur per Pyramidem natura rerum omnium parens ſignificari.

Aegyptij Aſtronomiæ inuentores.

Quid ſecũdum Aſtronomos Pyramis.

E

ANIMA HOMINIS.

SEd & animam hominis ſub Pyramidis forma adumbrare uoluiſſe uidentur ijdem Aegyptij, qui magnifica Regum atque Heroum ſepulchra, ſub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt teſtarentur corpore ſoluto & corrupto animam ſupereſſe, quæ cùm ſummo opifici uiſum eſſet, hoc eſt circulo illo tringinta ſex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & ſibi factura eſſet: non ſecus ac Pyramis, ut Geometris notum eſt, uertice immoto manente, circumacta baſi circulum deſcribit, & toto corpore conum: vt circulus annorum illud curriculum ſignificet, conus uerò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Aegyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem ſtatum triginta ſex millium annorum ſpatio reſtituendis, & ab illis ſe id accepiſſe, teſtatur Plato: qui etiam hoc ipſum, id eſt, animam noſtram Pyramidis formam habere mihi teſtari uidetur, in Timæo cùm ait, ſic factam fuiſſe a Deo animam, unam accepiſſe illum ex uniuerſo portionem, quæ proculdubiò vnita puncto illo, qui in Pyramidis uertice eſt, ſignificatur: ſecundam autem primæ parti duplam: tertiam ſecundæ ſeſquialteram, & primæ triplam: quartam ſecundæ duplam: quintam tertiæ triplam, ſextam primæ octuplam; poſtremò ſeptimam, quæ partibus ſex & viginti primam excederet: poſthæc dupla & tripla interualla repleuiſſe. Quibus numeris profectò nihil aliud ſignificat, niſi expanſionem illam linearum quæ à puncto ad baſim tractę angulos efficiunt, & per interualla ipſas ſuperficies quæ lineis clauduntur: ex quo apparet illum hoc quoque ut alia ab Aegyptijs accepiſſe.

F

IGNIS.

A quo dici uidetur, uel a lapide pyropœcilo: πῦρ enim ignis ποικίλος uarius ab ignea uarietate.

IGnem quoque Pyramidis formam habere, teſtatur idem Plato: propterea quòd cùm in imo latus ſit, circa materiam & fomẽtum quo paſcitur, in acutam flammam quę cœlum ſpectat, deſinit: nam per baſim materia concreta ſignificatur, per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quaſi fermentata, per punctum ipſa informis & ſimpliciſſima ſubſtantia: unde minùs mirum eſt, quod ſupra diximus, per Pyramidem animam ſignificari: ut quæ igneæ naturæ ab eodem Platone eſſe tradatur, & corpori non ſecus ac Pyramis baſi, vel ignis fomento, adhæreat.

CVRVS.

A

CVBVS.

TERRA.

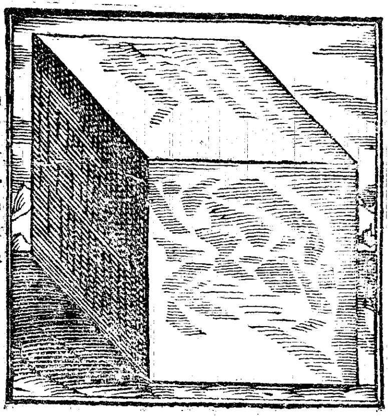

Pierius cubum ad numen refert lib. 39.

CVbum, hoc eſt teſſeram, octo angulorum, & ſex laterum terram ſignificare tradidit Plato ex Timæi Locrenſis Pythagorici Philoſophi diſciplina, quam Pythagoras, ut teſtatur Iuſtinus hiſtoricus, ab Aegyptiis potiſſimùm didicerat. Terram verò per cubum depingebant, ob eius ſtabilitatem grauedinemque: quia ut cubus quocunque uoluatur, ſemper iacet, nec facilè mouetur, ſic terra per ſe immobilis, ſi aliqua fortuita ui commoueatur, ſtatim rurſus iacens quieſcit.

Cur Terra per Cubũ.

OCTAEDRVM.

AER.

AEri ijdem Philoſophi Octaedri formã tribuere quę octo triangulis æqualibus, & æqualium laterum, id eſt, octo baſibus, & ſex angulis ſolidis, uiginti quatuor verò planis

B

continetur: quod ut meliùs intelligatur, explicandum eſt quid ſit angulus ſolidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclydes, eſt duarum linearum in plano ſe mutuò tãgentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio: ſolidus uerò angulus eſt qui pluribus quàm duobus angulis planis continetur, qui non eodẽ ſunt plano, & ad unum conſtituuntur punctum. Ideò autem hanc illi formã tribuerunt, quia in aſcenſu ignem conſequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaedri enim forma aſcendit in duos utrinque vertices, & aptiſſimè Sphæræ includi poteſt, ut docet Euclides.

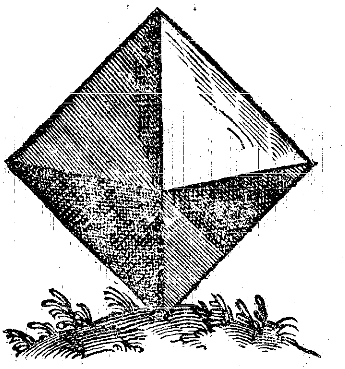

Anguli finitio.

De Octaedro, Iſocaedro aliiſq; Geometricis formis figuriſque videndi Ioſ. Scaliger, & in Sphæra Sacroboſ. Clauius Iunctinus & Schrecken fuſcius, & Peletarius in Euclidem.

ISOCAEDRVM.

AQVA.

AQuam verò Iſocaedri figuram tenere dixerunt. Eſt autem Iſocaedrum, Euclide authore, figura ſolida, quę

C

viginti triangulis æqualibus & æqualium laterum, continetur: propterea quòd aqua ſua natura mobilis ſit, & diuiſioni flexuique perfacilis. His quoque figuris ipſam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex baſium ſiue laterum & angulorum numero colligitur. Octaedri enim ad Pyramidem eſt proportio dupla in lateribus, in angulis ſolidis ſeſquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionibus fit harmonia duplicis diapaſon & diapẽte: Pyramidis uerò ad cubum in lateribus ſeſquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapaſon iterum & diapente. Cubi ad Iſocaedrum in lateribus proportio eſt tripla ſeſquitertia, in angulis ſeſquialtera, unde diapaſon, diapente & diateſſaron in baſibus, in angulis verò diapente. Iſocaedri verò ad Octoedrum in baſibus dupla ſeſquialtera, in angulis autem dupla, unde diapaſon & diapente in baſibus: in angulis uerò iterum diapaſon conſurgit, quę proportiones, & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras ſignificatis eſſe traduntur.

Iſocaedrũ quid, & eius hieroglyphicum.

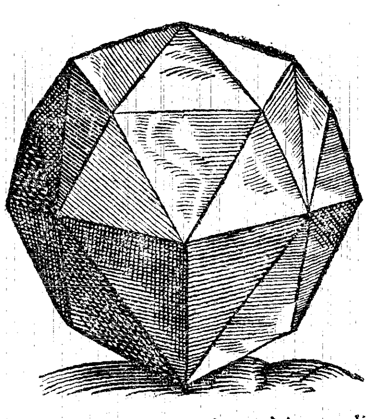

Huc ſpectant quatuor anni tēpeſtates ab Ouidio lib. 1. Met. exſcriptæ. Ex at uer tepidū cinctum florente corona. Stabat nuda Aeſtas, & ſpicea ſerta gerebat.

VER.

AESTAS.

D

Stabat & Autumnus calcatis ſordidus uuis Et genialis Hyems canos hirſuta capillos.

AVTVMNVS.

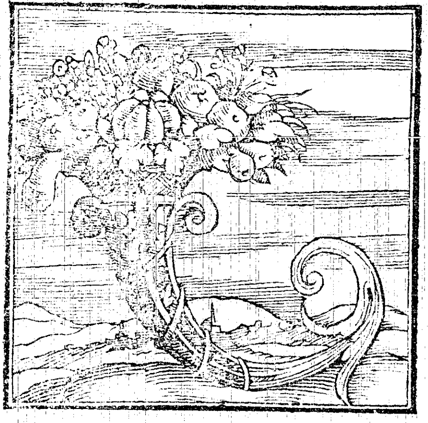

HYEMS.

E

VER.

Ciſta florum, authore Euſebio, Ver ſignificat: quia uere cuncta floreſcunt.

AESTAS.

Ciſta ſpicis referta, eodem Euſebio teſte, Aeſtatē denotat: quòd æſtate ſegetes & ſpicæ demetantur.

AVTVMNVS.

Cornu copiæ uuis & pomis plenum, Autumnum indicat: quoniam tunc uina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ fundi cornu uidentur. F

HYEMS.

Menſa apud ignem parata, Hyemem ſignificat: quia frigus & quies poſt æſtatis labores parta, terræque opes congeſtæ ad lautius uitæ genus inuitare uidentur, unde Poeta, *Inuitat genialis hyems*, & Horatius:

Virg. 1. Georgic. Hor. lib. 1. Car. Od. 9.

Vides ut alta ſtet niue candidum
Soracte, nec iam ſuſtineant onus
Syluæ laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
Largè reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche merum dyota.

At ille nationes nedum terrā ſignificare ait, ſed etiā ciuitates & populos lib. 58. de Papauere.

PAPAVER.

CIVITAS.

Papauer præter ea, quę de illo ſcripſit Pierius, Euſebio authore, ciuitatis ſymbolum eſt, quia ut in ciuitate multi homines habitant, ſic in papaueris capite quaſi intra eadem mœnia multa ſunt ſemina; & ut ciuitas in uicos & domos eſt diſtributa, ſic & papaueris caput in multas intus partes eſt diuiſum, multaque interſtitia habet.

IRIS

IRIS HERBA.
ELOQVENTIA.

IRidem herbam eloquentiæ ſymbolum eſſe, nemini mirum uideri debet: cùm Homerus fingat Troianorum oratores, ut qui diſertiſſimi eſſent, Lirioeſſam, id eſt, Iridem herbam floridam comediſſe, quod eloquentiæ præcepta illos hauſiſſe ſignificat: propterea eius herbę flos colorum uarietate atque ornatu, Iridi cœleſti, quæ & ipſa eloquentiæ dea habebatur, ſimilis ſit, & quia talem oportet eſſe orationem: nempe colorum ac figurarum uarietate diſtinctam, multaſque hæc herba eloquentiæ ſimiles uires habet: nam ut de illa tradunt Medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumque & ſuauem reddit ſpiritum, & uenena repellit: ſic etiam ornata oratio quaſi ſuis quidam halitus gratiam cōciliat, & animi uenena, hoc eſt perturbationes depellit. Hanc herbam quidam uolunt olim Hyacinthum appellatam: quod indicare uidetur Ouidius Metamorph. lib. x. his uerbis:

Nam ut Mercurius nuncius Iouis ſic Iris nuncia Iunonis. Oratores Troianorum.

Matth. & Dioſc. li. 1. cap. 1.

Flos oritur, formamque capit quam Lilia ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt: is enim fuit author honoris.
Ipſe ſuos gemitus folijs inſcribit, & hya
Flos habet inſcriptum, funeſtaque littera ducta eſt.

B Sed hanc quæſtionem Medicis permittimus: nos de illa quæ hodie Hyacinthus uocatur, mox dicemus ſeparatim, hanc uulgò Lilium cœruleum uel purpureum appellare ſcimus.

HYACINTHVS.
SAPIENTIA.

HYacinthus, quem ab Apolline in florem conuerſum Poetæ fabulantur, prudentiæ ac ſapientiæ ſymbolum eſt. Nam cùm Apollo Muſarum ingenij, ac literarum Deus ſit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, Poetæ finxerunt: quia ſenſus naturalis minimè corruptus puer eſt, hoc eſt, prudentia caret, ſed tamen formoſus eſt, quia mentem ad ſui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, ut tandem ſenſus, iuuenili ætate atque feruore illo depoſito prudentię & ſapientiæ florem ex ſe gignat, ſuauiſſimis uirtutum odoribus fragrantem: quorum poſt memoria literarum monumentis ad poſteros manat.

Quin & pueros diutiſsimè ſeruat in pubertate. Dioſcor. li. 4. c. 57. & ibi Matth.

NARCISSVS FLOS.
CORPORIS FORMA.

C NArciſſus flos corporis formam, quæ citò corrumpitur, & iuuentæ florem, qui citò tranſit ſignificat, ut roſa, & uiola, & omnes flores qui citò corrumpuntur: idcirco enim Poetæ finxere, Narciſſum formoſiſſimum puerum, dum ſuam formam, quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fonte prolapſum perijſſe, & in florem huiuſmodi conuerſum: ut indicaret, non hac fluxam corporis formam, ſed animi præſtantiam & diuinam illam æternamque pulchritudinem eſſe adamandam.

Narciſſi fictio Poetica. Ouid. Metam. lib. 3.

HYSSOPVS.
EXPIATIO PECCATORVM.

HYſſoppus herba pulmones purgans, & caput qua utebantur Hebræi cum ſanguine animalium, ad populum aſperſione luſtrandum, gradum diuinum ſignificat, & uinculum illud, quo cum Deo coniugimur: & coniuncti a peccatis expiamur. Hinc Dauid, *Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor.*

Matth. & Meſue & Dioſc. li. 3. cap. 26. Hyſſopo aqua, vnà cum ligno cedrino, & ſi e coccineo. Exod. 12.

MYRTVS.
GRATIA.

MYrtus Veneri dicata, & ob id, *Coniugula* dicta, multis morbis ſanandis utiliſſima gratiæ & bonę ualetudinis ſymbolum eſt.

Ob pulchritudinem. Virg. Ecg. 7

SALIX

D

SALIX.

HAEREDITAS.

SAlix pulcherrimo hieroglyphico præter ea quæ à Pierio ſcripta ſunt, hæreditatem ſignificat vel diuinam, uel humanam: quoniam vt ſalix iucunda arbor eſt, quæ ad torrentes naſcitur; ſic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur, iucunditas lætitiaque oritur, quod & uox ipſa Hebraica, qua in Sacris literis Salix nominatur, indicat, nam *vehirbe nachal* appellatur, quod & iucunditates hæreditatis, & ſalicem torrentis ſignificat.

CORPORA NOSTRA.

Pſalmo, 1.

COrpora quoque noſtra ſalicis hieroglyphico ſignificantur, quoniam vt ſalix niſi torrentis aquis irrigetur, non creſcit: ſic & corpora noſtra, imò & noſmetipſi, niſi cęleſtibus aquis irrigemur, & ſecundum decurſum illarum plantati ſimus, fructum nullum ad uitam ferre poſſumus. Vnde Dauid de beato uiro, *Hic arbori ſimilis eſt ad aquæ riuum ſatæ.*

CEDRVS, SIVE CITRVS.

E

MISERICORDIA VEL PIETAS.

Dioſcorides lib 1. c. 89. & ibidem Math. Citri uirtus At citrus omnino differt a cedro de quo Matheo. in Dio. ca 131. li. 1.

CEdrus ſiue Citrus arbor, fructus gignens odore ac ſapore præſtantiſſimos, miſericordiæ pietatiſq; ſymbolum eſt, propter magnas utiliſſimaſq; mortalium generi uires. Primum enim præbet reſinam electiſſimam, quæ citria dicitur dentium doloribus vtiliſsimam, ſuccus eius elephantiaſin curat, & pulmonis ulcera, ualet contra uenena, ardetque uelut facula. Vnde Hebræi fructu eius ſolennem quendam diem celebrabant, quaſi Diuinæ miſericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacædemonij, deos ſuos coronare ſolebant ijs fructibus quos oxi mala perſica nuncupant, idem per illos ſignificantes quod Hebræi per Citrum. Lignum quoque eius corruptioni minimè, obnoxium facit ut cedrus pro immortalitate æternitateve accipiatur.

PALMA.

HOMO.

Palma cur hominis hieroglyphicorum.

A Pierio libro 50. in uerbo, Iudæa.

PAlma in myſticis literis celebratiſsima, duplici de cauſa hominis ſimulachrum eſſe putatur: primum quia fructum non fert ſine coitu, ſed replentur eius rami gemmis maſculeis, quaſi ſemine quodam: deinde quia in ſuperiore parte habet quaſi cerebrum, quod Hebræi *Halulab*, Arabes verò *Chedar*, vel *Gemar* vocant, quo corrupto moritur arbor, ſicut cerebro læſo homo interit, quod quidem huic ſoli inter plantas contingit: tertiò quòd comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protenſos, & fructus digitorum figuram præ ſe ferentes, unde dactyli, id eſt, digiti ſunt appellati: pulpa quoque ipſorum fructuum caro nuncupatur, multum ſanitati conferens, & uel ex ui quadam animali, uel ex Phœbæa natura ſummæ, nutritionis, adeò ut multi ſancti Patres in ſolitudine uitam agentes, eo ſolùm cibo contenti fuerint quemadmodum & hodie quoque multi in Africa populi eo tantum fructu uictitant. F

IVDAEA.

PEr Palmam prætereà Iudęa notabatur, propterea, quòd ea potiſſimùm regio palmis abundet, & quòd Iudæi in ſacris ſuis eius foliis uterentur, haberentque diem ſolennem de palmarum nomine appellatum: unde in multis Romanorum numiſmatibus uidemus palmam, & mulierem mœſtam ſub ea ſedentem, cum huiuſmodi inſcriptione, IVDAEA CAPTA.

Eruditiſsimi viri Anonimi Hieroglyphicorum

FINIS.

PRO
SACERDOTVM BARBIS,
AD CLARISSIMVM CARDINALEM HYPPOLITVM MEDICEM,
Declamatio.

AVTHORE
IOANNE PIERIO VALERIANO BELLVNENSI,
prius Romæ cum Clementis VII. Pont. Max.
Priuilegio emiſſa,

Nunc verò ex editione Pariſienſi anni 1533. euulgata.

VENETIIS, M DC IIII.
Apud Io. Antonium, & Iacobum de Franciſcis.

F. MINITIVS CALVVS
ANDREAE ALCIATO
IVRECONSVLTO S.

SCripſiſti nuper ad me, uir Clariſſ. ut te de Italorum omnium ſtudijs et lucubrationibus, quot & quantæcunque eſſent, certiorem redderem, de diuinis humaniſque rebus quæ gererentur, de publicis priuatiſq; negotijs, etiam quæ nihil ad te attinerent, quàm diligentiſſimè perſcriberem. Faciam id quod iubes, quia nihil æquè charum eſt mihi, quàm Alciato uiro undecumque doctiſsimo gratificari. Habebis igitur quotidie à me literas, quæ te de omnibus, quæ ſcire cupis, admoneant. Quòd uerò pertinet ad ſtudioſorum lucubrationes, mitto nunc ad te Pierij Valeriani amici noſtri pro Sacerdotum Barbis defenſionem, quam ſpero & ingenio & eruditione tua non indignam. Vtinam verò & quæ in PANDECTARVM CASTIGATIONES ex antiquis codicibus elucubrauit, de ſacris quoque Aegyptiorum literis commentaria, Elegias amatorias, Hymnos aliquot, & pleraque alia mittere potuiſſem, ut quantum is pro ſtudioſorum utilitate laborauerit, inſpiceres hominemque magis ac magis tibi ſuſciperes diligendum. Huius vero editionis ego, auctor fui, qui ſciebam adhinc biennium priorem in hanc materiam eius apparatum quendam in manus hominum (auctore inſcio) prodijſſe, & in exemplaria multa iam deſcriptum, vbi multa eſſent, quæ Pierius mox ſuſtuliſſet, immutaſſet, & caſtigatiora reddidiſſet. Quæ ſi quis imprimenda curarit, non paruam offenſionem auctori fecerit. Vt quæ nec Clementi V. Pontifici ingrata non fuere. Tu verò leges defenſionem hanc, & intra paucisſimos dies, ab eodem longè uberiora alia, quæ citò publicabuntur, expectabis. Vale.

IOAN. PIERII VALERIANI BELVNEN. PRO SACERDOTVM BARBIS.

Ad Clariſs. Cardinalem Hyppolitum Medicem.

ADMONVISTI NOS, Antiſtes ampliſs. vt quoniam non nulli haud poſtremæ auctoritatis viri, concilij cuiuſdam legem, Alexandri III. vt ipſi aiunt, reſcripto corroboratam, anteacta ætate per annos aliquot obſeruatam, noſtro autem tempore non temerè deſtitutam, iterum tentant apud ſummum Pontificem, nulla eius qua nunc grauiſſimè vexatur, valetudinis ratione habita, ſuſcitare, priuſquam edictum proferatur, Barbam deponere omnes, qui auſpicijs tuis viuimus, incipiamus, atque ita exemplo reliquis futuri, ſponte faciamus, quod omnino lege lata facere compellemur. Id quod etiam ſi nullæ cogant leges, tuo vnius iudicio & auctoritate moti, libentiſſimè facturi ſumus. Sedenim cùm plerique ingenio & doctrina, addam etiam probitate, & ſapientia præſtantes viri, inceptum hoc haud ita probent, violarique hinc ſacerdotij grauitatem arbitrentur, quæ de Barba ipſa plurimum ſibi védicat dignitatis. Cumque alij legem illam non eo modo, quo in vulgatis exemplaribus habetur latam aſſeuerent. Alij quamuis lata enim fuiſſet, longo tamen vſu tacitoque conſenſu clarorum hominum antiquatam prædicent, Alij ſi non lata modò, verumetiam ſi aliquandiu obſeruata, etiamſi repetitis inſuper decretis, vires acquiſiuiſſet, quia tamen minus honeſta ſit, abrogandam cenſeant, multaque quotidie in hanc ſententiam diſputentur: Tuque ob excellentis ingenij tui acumen, ſtudiumque ea omnia cognoſcendi, quæ te digna ſunt, huiuſmodi diſceptationibus plurimum delecteris, nõ abs re me facturum arbitratus ſum, ſi Barbarum defenſionem, pro collegij Sacerdotalis tuenda dignitate ſuſcepiſſem. Ita enim tibi rem gratam me facturum intelligebam, atque ego intermiſſum per tot annos hoc dicendi ſtudium eram non ſine iucunditate mea repetiturus. Spero autem futurum, ut cum ea quæ dicturi ſumus percepta fuerint, eorum deprehendatur error, qui Sacerdotem nihil minus decere, quàm Barbatum eſſe, perſuaſum habent. Siquidē ex huiuſmodi leuitatis vſu, multa contra Sacerdotij decorum fieri videmus. Euaneſcere quippe grauitatem, virilitatem deſpici, ſeueritatem illudi, & venerabilis in homine conſpectus dignitatē eleuari. Nam quin Barba virum & probum & honeſtum, imprimiſque grauem atque ſeuerum deceat, qui negare velit, inueniri neminem arbitramur. De ijs loquor, qui rationibus potius acquieſcunt, quàm opinionibus ſuis adhæreſcant. Quòd ſi probum & honeſtum virum Barba decet, Sacerdotem quoque, cui totius probitatis & honeſtæ vitæ exemplar eſſe debet, inter alios addecere nõ temerè forſan opinabimur. Nulli enim dubiũ eſt, ſeueriorem hominis habitum, eo molli & effœminato laudabiliorem eſſe, in uiro præſertim ſacris initiato, quique alios inſtituturus ſit, atque etiam caſtigaturus, futuruſque vt Aegyptij volunt tanquam canis latrans in hominum vitijs inceſſendis, quia qui muti ſunt, ab Hieremia reprehenduntur. Quinetiam eadem de cauſa Barbatos magiſtros maiores noſtri cũ primis approbauere. Neque eſt, vt iſti dicant, ſe Barbam ponere humilitatis cauſa, vt cultum aſpernētur, ſintq; vltro hominibus opprobrio atque contemptui, quod in capillo tõdendo forſan admittemus, ſed in oris mollicie curanda nemo unus, qui benè ſentiat, humilitatē interpretabitur. Mentum ſiquidem & faciem omnem raſitare, nimirum nequitiæ delitiarumq; cauſa cœptũ. Quiq; id frequentius egere, inter effœminatos dubio procul habiti, etiam ſi multis & magnis virtutibus alijs, domi foriſq; clari extiterunt. Poſſem ad hoc innumerabilia totius antiquitatis exempla, tam Hebræorum quàm Græcorum recitare: Sed quonia Romani ſumus, & Romana eſt eccleſia, qua de nunc agitur, priuſquam ad noſtra hæc tempora deueniamus, non ab re fuerit antiquorum etiam mores perſcrutari: Quare quid de Barba Romani olim ſenſerint videamus. His enim utpote uirilibus, tardior in tonſoribus conſenſus fuit, eaque de cauſa maiores eorum à ſcriptoribus intonſi plurimum appellantur. Poſt Romam enim conditam non ante annum quadringenteſimum quinquageſimumquartum eorũ uſus reperitur. Adduxit hos ex Sicilia P. Ticinius Mena ſi Varroni credimus: nam intonſos antea uixiſſe Plinius etiam atteſtatur, primumq; omnium radi quotidie Aphricanum inſtituiſſe, quem ſtudioſè admodum Auguſtus Octauianus imitatus eſt. Sedenim Scipio nota ea, quòd mollis eſſet, nunquam caruit, deque cultu eius non modo Romano, ſed ne militari quidem, deq; hominis deſidia, multa vltro citroq; iactata ſunt. Quinetiam in ea expeditione, qua nulla vnquam Romano populo maioris momenti credita, ea ipſa inquam, vbi Carthaginis excidium pro libertate Italiæ, pro Romanorum omnium vita & nomine parabatur, de ſoluta ſub eo duce militię diſciplina Romam vſq; non priuatis tantum, verumetiã publicis ciuitatum expoſtulationibus exauditæ ſunt

Meminit huius ſcripti Pierius Hieroglyphic. l. 32. in verbo Barba.

in ſenatu querimoniæ. Agite igitur vos quoque Siculorum inſtituta ſequimini, Syracuſanos etiã apparatus luxumque frequentiſſimis Antiquorum adagijs damnatum imitamini, vt non modò ſi ignaui eritis, verumetiam ſi ſtrenui, ſi clari, ſi triumphales, veſtram hinc omnem gloriam obſcuretis. Sed quid ſuper Auguſto dicam? Nunquam ille profectò tam magnam effœminati animi ſuſpicionem concitauit ex carminibus impudiciſſimis, a ſe in balneis editis, quàm ex frequenti nouacularum vſu. Et ne multa in re tam manifeſta exempla congeram, omnis denique pilorum depoſitio, muliebre neſcio quid, omnium ferè gentium & temporum conſenſu ſapere viſa eſt. Hinc fuere nationes aliquot, quæ Barbam in luctu ponerent mœſtitię ſignum, propterea quòd fœmineum eſſet frangi calamitatibus, neque lugere virili habitu congruum iudicarent. Sanè Romani Barbæ cultum tanto ſunt honore proſequuti, vt Iouem ipſum nuſquam niſi Barbatum figurarint. Ipſis verò Quiritibus quantum grauitatis & auctoritatis Barbæ attulerint, inde manifeſtum, quòd cum capta a Senonibus Roma hoſtes ingreſſi eſſent, patres pro foribus ſuarum quiſque ædium in ſella ſedentes, Barba illa dignitate tantum hoſtibus, & quidem feris, admirationem incuſſere, vt illi totidem ſe numina conſpicere, quot ciues Romani erant, arbitrarentur, donec vnus aliquanto ferocior Senatoris vnius Barbam manu demulcere aggreſſus, ab eo virga percuſſus, prohibituſque fuit: quo facto indignati Barbari, Romanos illos omnes, & ætate & habitu venerabiles ad vnum trucidarunt.

Ita illi quos Romanorum gladiorum vis non edomuerat, Barbarum iam erant reuerentia mitigati. Hi verò, ne oris ſui maieſtas læderetur, vitam Barbis paciſci maluerunt. Non negarim autem quorundam populorum, neque ignobilium quidem, inſtitutum fuiſſe, vt Barbam raderent, capillum a tergo tantum luxuriare permitterent, quod Lacedæmonij factitaſſe perhibentur, & Abantas id primos omnium excogitaſſe Homerus tradit, & ea de cauſa Pollux Euboicos opiſthocomas vocatos ait, & Hectorem Timæus ea per terga ipſa coma inſignem deſcribit. Sed ea ratio Lacedæmonios ab aliorum inſtitutis alienos fecit, quæ multa etiam alia a reliquo humano genere aliena eiſdem perſuaſit. Cur verò Barbam abradi, capillum a tergo nutriri iuſſerint, ideo factum, vt longe tutiores in bello eſſent, adimereturque hoſti facultas in pugnamentum apprehendendi: ſi verò fugam meditarentur, vinculum atque anſam quo capi poſſent, inſtare ſibi a tergo reminiſcerentur, atque ita præ capturæ metu, deſtinatiore animo conſiſterent, aduerſique dimicarent. Verum inſtitutio hæc vnà cum eorum imperio antiquata abolitaque, imitatores nunquam vlterius habuit. Sed ut quæ ad rem noſtrã pertinent proſequamur, delicatulos illos accuſatores noſtros qui nos maledictis figunt, mihi dari uelim, ut quoniam turpe adeò putant Sacerdotem cum Barba conſpici, quid in ſe turpitudinis habeat Barba, mihi declararent, ſiquidẽ ego nihil in ea turpe, nihil non honeſtum inuenio. Cæterum ut hoc manifeſtius appareat, quid Barba ſit, primùm videamus, atque ita forte quid in ea delitescat mali, deprehendere poterimus. Multa enim quæ primò latent, per finitionẽ mox apertius innoteſcunt. Eſt aũt Barba, viriliũ maxillarũ veſtimentum a natura, ornamenti & bonæ valetudinis cauſa productum, inde Latini Veſtem eã appellauere, & impubes plerique dixerunt inueſtes, genaſque lanugine veſtire, paſſim apud auctores inuenias. Quòd autẽ uirilis naturæ Barba indiciũ ſit, magis apertũ eſt, quàm ut ulla debeat approbatione demonſtrari: meritoq; Diogenes, qui abraſos omnes inſectabatur, Barbaro neſcio cui reſpondit, Barbã ſe ideo geſtare, ut ſe virũ eſſe ſubinde recordaretur. Et ad noſtrã vſque ætatem uniuerſæ totius oriẽtis nationes abraſos uiros cũ inſpexerint, fœminas eos in ludibriũ uocant: & Alexandrũ Macedonem, tanti nominis Principẽ a militibus ſuis, a populis & nationibus omnibus irriſũ, quòd raſitaret & feminã pręſe ferre uellet, memoriæ proditum: Nam eum raſuræ auctorem fuiſſe Athenæus ex Chryſippo memorat. Manifeſtum enim eſt, in hominum genere pueros tantum & fœminas, eunuchos & qui mollius degunt uiros ſine Barba conſpici: atque ita facilè poteſt intelligi, quibus ij qui raſitant, aſſimilari poſſint. Sed ne diutius in re tam perſpicua moremur, ad alia, quæ dicere propoſuimus, aggrediamur.

Quòd ornamenti cauſa ſit a natura producta, re ipſa conſtat: Nam ueluti arbores natura frondibus, ita uiros ad eorum dignitatem uberiùs augendam Barba ornatos uoluit. Eandem autem in abraſa hominis facie deformitatem Poetæ ponunt, quæ ſyluarum eſt cùm folia deciderunt. Meritò itaque Haliabas & plerique Philoſophi admodum clari, Barbam ſcripſere uiris a natura ornamenti dignitatiſque cauſa contributam. Hinc uideas unumquemque eorum, qui uel ſupremo labro tantum uel extremo mento Barbatuli ſunt, quotieſcunque in ſpeculum inſpexerint, uel ad os manus admorint, & ſuccenſere naturæ, & ſe ita facto ingemiſcere. Vt enim in unionibus, quo grandiores ſunt, eò precioſiores æſtimantur: ita Barbis ex magnitudine ipſa auctoritas comparatur.

Artemidorus ait filios tantum ornamenti patribus afferre, quantum ori Barba decoris addit: ideoque ſuper filijs decerni a coniectoribus quæ de Barba per quietem quis imaginatus fuerit. Operæpretium uerò eſt Luciani Cynicum audire qui tam deforme eſſe putat, ornatum Barbę uiris auferre, quàm ſi leoni iubas attondere quiſpiam aggrediatur. Sanè Theſeus Herculis diſcipulus, quo non alter ea tempeſtate fortior, Barbam nunquàm tondere uoluit, ut uirtutẽ ipſe ſuam ornatu eo profiteretur. Eaq; de cauſa Exephęborũ ille toſurã, utpote gratiſſimũ Diis

donum, quo nihil ea ętas pretioſius offerre poſſet, fertur inſtituiſſe. Idq; primitiarũ, fluminibus, tũ Apollini dedicabatur ex temporum eorum ſuperſtitione. Sed hoc nihil ad negotium noſtrum. Plinius Iunior Euphratem Philoſophum ætate ea pręſtantem celebrat, cui & ingens & cana Barba multum afferebat ornamenti. Tantum verò à veteribus Barbæ attributum eſt, ut Philoſophus qui Barbatus non eſſet, vix Philoſophus putaretur: qui verò Barbatus eſſet, niſi reliquam morum grauitate vitã comprobaret, male id audiebat, quòd Barba & pallium in cõſpicuo eſſent, Philoſophus aũt nuſquam appareret. Ita veteres illi grauiſſimi quidem viri, cum Barba & ſapientiam & bonos mores eſſe coniunctos arbitrabantur. Quòd verò conferat ad valetudinem ex eo patet, quod dum ad ſui nutricationem ſuperuacaneum humorem exugit, dentes diutius à putredine conſeruat, & vt firmiores gingiuis inſideant efficit, quod non æquè accidit ijs, qui frequenter abraduntur. Nam ij uel ante tempus plerunque fiunt edentuli, vel de dolore dentium plurimum laborãt. Præterea æſtate, ne facies Solis radijs vratur exedaturque prohibet: hyems noxias & ſtrictiores ventorum flatus infringit: ab Angina, ab Vua, & alijs pleriſque incommodis tutum hominem reddit. Vt hinc denique credamus à Mythologis illis Philoſophis confictũ, ut ſit intonſa ſemper Aeſculapio Barba, cùm Apollo eius pater vbique pingatur impubis. Qui enim ſalutis auctor perhibetur, merito ijs, quæ ad ſalutem faciũt, ornamentis inſigniri debet. Huiuſmodi igitur dotes cum in barba ſint, quid in ea turpitudinis, quid vitij, quid quod abhorreamus nequaquã video. Quod ſi ea quæ utilia, quę ſalutaria, quæ honorata, quę alicuius exiſtimationis ſunt, indigna ſacerdote viro iudicabũtur, quid illud ſit, quod ſacerdotalẽ habitũ addeceat, difficulter (vt arbitror) inueniemus. Sed iniquos ne vocẽ, an inuidos hos barbarũ vituperatores, qui nos inimicè adeò inſectantur: quibus quos dijs immortalibus cultus, honores, preces adhibemus, quæq; purè & caſtè facimus, vna de Barba omnia ſordeſcere videntur? Qui denique ſacerdotes illos tantum approbant, qui cõtra grauiſſimorum hominum ſententias venerabile virilitatis ſignum exuerint? Quod ſi qui dignitatem ſuam tueri velint, à ſacris ſummouent, ac vti diris imprecationibus deuotos abominantur. Vbi enim Barba ſit, nullam iſti pietatem, ſanctitatem nullam, nullam eſſe poſſe religionem putant. In primis autem nos legum auxilijs oppugnant, cauſaque tunc omni decidiſſe clamitant, ſimulac non obſequendum legibus dixerimus. Nimirum quanti nos leges facimus, norunt: eoq; audaciores facti ſunt, quod huiuſmodi armis ſponte cedere conſueuerimus. Sedenim dicant prius, vtrũ naturę leges citaturi ſint, an ſcriptas, an de sãctiſſimorum hominum exemplis ſumptas, an diuini Spiritus admonitu cõſtitutas? Quatuor enim has inuenio fuiſſe laudabilis vitæ, ſuo quamque tempore, rationes, quibus hominis æuum, quantum ad diuina pertinet, ab orbe condito, ad noſtrum uſque tempus exigere ſua cum laude & animorũ ſalute potuerunt. Si naturæ Legem hanc eſſe dixerint, reclamabit res ipſa, dicentque viri prudentes atque ſapientes omnes, immò & ſtulti & inſipientes, quotquot nunc ſunt, quotque ab hominum memoria fuerunt. Naturã glabellas fœminas, hirſutos mares effeciſſe, portentoſumque eſſe, ſi qua barbatula mulier ſit, uti de Antiſtite, quæ Mineruæ ſacris præfecta erat apud Pedaſenſes Græcorum monumenta tradidere. Qui uolet igitur Marem arte opereve aliquo imberbem reddere, is contra Naturæ leges dubio procul feciſſe redarguetur. At multa ſunt, inquient, quæ Natura temerè feciſſe videatur, quæ humana poſtmodum diligentia, conſenſusque hominum ciuiliter degentium emendauit. Fruges tantùm ad cibum, & aquam ad potum Natura produxerat, humana mox diligentia panem & condimenta alia, uinumque facere adinuenit. Syluarum horrore nemorumque aſperitate locis omnia Natura conſueuerat: Sed aruorum, viridariorumque amœnitates, humana poſtmodum ars excogitauit. Ita pleraque alia ex hominum ſapientium ingenio, arte, perſuaſione, experientia in melius ordinata, ita Barbas radere inſtitutum, vt incommodum id amoueatur. Sybaritas puto fuiſſe hos legumlatores, qui etiam gallos gallinaceos vrbe ſua exterminarunt, ne ſomni ſuauitatem importuno cantu antelucanis horis interturbarẽt. Sed enim bene habet cum iam Naturæ Lex à nobis ſtat, quam ita eſſe non inficiantur: ſed ea qua præditi ſunt ingenij peruerſitate, contra eam nugas huiuſmodi moliuntur. Hanc itaque valere ſinunt, & ad legem confugiunt, ex aliqua nonnullorum hominum commoditate conſcriptam in cuius tamen præſidio omnem victoriæ ſpem collocauerunt. Sed enim eſt Lex ſcripta triplex. Vna quæ à Moyſe ad aſſertoris vſque noſtri tempora producta eſt.

Altera, quæ vel de ipſius magiſtri noſtri exemplo deſumpta eſt ad imitationem, uel Diuorum noſtrorum auctoritate conſtituta. Tertia Pontificum, conciliorumque ſanctione decreta. Sed quoniam ſcriptæ Legis appellatione Moſaicam præcipuè capimus, imprimis operæ pretium eſt videre, an in ea raſitandum eſſe præcipiatur. Sanè ſi ad Hebræorum mores reſpexerimus, in Regum hiſtoria legas, Nuncios à Dauide ad Hannonem Regem miſſos, qui eum de patris obitu conſolarentur, quos cum ſuſpectos Rex Barbarus habuiſſet, altera cuiuſque maxilla abraſos in Principis ſui ludibrium & iniuriam remiſit. Quare Dauid iuſſit eos in Iericho tam diu commorari, donec Barbæ creſcerent, ne fœdum hoc ſpectaculum populo exhiberetur: quòd ſi raſitandi mos fuiſſet, factum hoc non oportuit, quia ſtatim reliquum abradere potuiſſent. Si verò leges eorum inſpiciamus, compluribus locis, neque quis abraderetur, apud eos vetitum: Barbam enim

raſitandam non eſſe, Leuitici libri populo præcipitur vniuerſo: Sacerdotibus autem ſine exceptione mandatum præcipuè, ne Barbam radant. Quinetiam inter alias calamitates, quas Deus Moabitico populo Iſaiæ verbis interminatur, in cunctis eius capitibus Barba, inquit, abradetur. Vſque adeo hæc effœminati menti luculentia apud ipſos ſummæ dabatur vituperationi. Merito itaque Barbæ Aaronis ſummi Pontificis mentio quædam honorifica noſtris in templis ante ſummi Dei, Diuorumque immortalium aras quotidie decantatur: quinetiam de vnguento, quo eius Pontificis Barba delibuta fuerit, memoriæ proditum. Apud hos denique viri illi ſanctiſſimi, qui Deo præcipuè dedicati erant, Nazareni nuncupati, capillum & Barbam promittere, ſanctimoniæ ſignum habuere: eoque inſtituto in Ioannis Baptiſtæ Præcurſoris caput & faciem nouaculam nunquam aſcendiſſe legimus. Sed quonam manifeſtiori argumento Barbas Deo placere comprobare poſſumus, quàm eo ipſo, quòd in uotis de ſuſcipienda prole damnati Barbæ nutricationem obligabant, quam ſi Deo ingratam ſapientiſſimi illi patres intellexiſſent, nunquam profecto oblatione huiuſmodi gratiam ab eo ſperaſſent ſe conſecuturos: delicti verò quod forte aliqui delicatiores abradendo admiſerant commonefacti, eo voto errore emendare, & propitium ſibi Deum reddere procurabant. Paſſim verò apud Hebreos abradi Barbam inuenias, vbi vel dolor intolerabilis, vel inſignis aliqua calamitas ingruiſſet, quò ſe ornamentis omnibus expoliatos oſtentarent. Dies, immò annus me integer deficeret, ſi tã multos huiuſmodi locos & exempla toto eo tempore, ſcriptis commendata commemorare perexero, quæ cum manifeſta ſint omnibus, non eſt, ut in re notiſſima tempus diutius conteramus. Conſtat enim in veteri lege Barbam non modo non prohibitam, ſed etiam decreto habendam, imperijsque Dei ipſius nequaquam amouendam. Age igitur iam ad alteram deueniamus, quam per vndetrigeſimum ſupra mille & quingentos annos ſecuta eſt Chriſtiana pietas, cam GRATIAE LEGEM Theologi noſtri uocant, quam nos in LEGEM EXEMPLI, & in LEGEM SANCTI SPIRITVS afflatu conſcriptam diuidimus. Exempli autem Lex tantæ eſt auctoritatis, ut pro legibus omnibus ſufficere debere CHRISTVS admonuerit, cum exemplum ſe nobis dediſſe profeſſus eſt. Itaque illud potiſſimum obſeruare conſueuimus, vt CHRISTVM ipſum nobis ad imitandũ proponamus. Eo enim argumento excandeſcit Ignatius diui Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus, in quorundam ſuperſtitionem, qui ſe ideo ſanctiores fore arbitrabantur, quia carnibus abſtinere perpetuò inſtituerant. CHRISTVS, inquit ille, comedit carnes, Petrus comedit carnes, & quæ ſequuntur: Cur nos igitur earũ eſum ſanctitatis ergo ſuſtollamus? Exempla enim ille dedit nobis, ut quemadmodũ quid ipſe fecerit, ita & nos faceremus. Atque ita ſine vlla prorſus controuerſia dicimus, unamquamq; ipſius aſſertoris noſtri actionem, vitæ noſtræ legẽ & rationem eſſe. Quo conſtituto, accuſatores noſtros interrogarim, nunquid ullum CHRISTI ipſius præceptum, dictumve, aut exemplum habeant, quo Barbam ille viros abradere iuſſerit, uel iudicarit, vel ſaltem innuenerit. Nullum dubio procul huiuſmodi reperitur: contrà verò & CHRISTI ipſius exemplum, qui Barbam aſſiduè geſtaſſe fertur, & Petri, & Pauli & Apoſtolorum omnium mores, Barbarũ defenſionem conſtituere videntur. Sunt enim qui CHRISTI faciem à maioribus acceptam ita deſcribant, ut Barbam eum promiſſa, flauaq; fuiſſe aſſeuerẽt, neque aliter unquam à Græcis, à Latinis, alijsque nationibus pingi ſculpique manifeſtum eſt Petrum, cui ſumma vni in Chriſtianum omne nomen auctoritas ab ipſo Deo attributa eſt, Barbatum ab antiquis accepimus, & ita in templis delubriſque omnibus Barbatum ære, marmore, coloribuſque figuramus. Paulo, qui noſtræ dubio procul vitæ magiſter fuit, cuiuſque ſapientiſſimis inſtitutis libenter omnes adquieſcimus, pingi nihil Barbatius inſpicimus. Iam & Andreas, & Thomas, & Collegæ eorum omnes, ingentibus Barbis inſignes oſtenduntur. At leue dicent argumentum, eſt CHRISTI & eius comitum facies, quales fuerint, ex picturis ariolari, cum pictoribus atque poetis quidlibet ex libidine ſua confingere, ſemper conceſſum fuerit. Faciamus hoc non liquere, non negabis tamen communem hunc mortalium omnium conſenſum eſſe, ut & CHRISTVM ipſum, & eius comites Sacerdotij noſtri Principes, non aliter quàm Barbatos pingere ſculpereque inſtituerint: quæ omnium ſententia facilè oſtendit Barbam aliquid habere, quod ſanctitati decenter accommodetur: ſentireque idem omnes, Barbam integerrimo cuique uiro ornamentum afferre. Ita Gentiles, Deos quiſque ſuos eo habitu inſignes oſtentabant, qui mores eos, quos ipſi præcipuos iudicabant, indicaret. Hinc Lacedemonij non Martem tantùm, ſed & alios Deos, Deaſque pleraſque omnes armatos figurabant, quòd nihil armis præſtantius exiſtimarent, ac perinde Deos armis decoratos eſſe debere opinabantur. Phœnices Mercaturæ tantum dediti, Deos omnes cum loculis nummorum plenis effingebant, quòd beatiſſimum illum arbitrarentur, qui pecunioſior haberetur. Nos cum nihil Barba venerabilius intelligamus, ipſum Dominum Deumque noſtrum, & reliquum diuorum cœtum cum Barba pingere pientiſſimum arbitramur. Sed enim minimè inficiari potuerũt, quin Præcurſor ille Sanctiſs. tonſorem non admiſerit, quin idem fecerit D. Iacobus, cui inter reliquas benè inſtituti animi dotes, id ſumma omniũ conſenſione attribuitur laudi, quòd nullo unquã vitæ tempore tonſorem admiſerit. Nos infœlices, id uel vitio cuipiam dabimus, uel ſub execrationis crimine fieri prohibebimus, quod Sanctiſſimis uiris ab ipſo Dei filio, aſſertore noſtro eruditis,

tis, omnium approbatione conceditur, atque uti exemplum continentiſſimæ vitæ inter uirtutis opera recenſetur? Iampridē omnino vera non modò vocabula, uerumetiam morum bonorum ſemitam amiſimus. Iacobo cui perpetua quædam iuſtitiæ obſeruãtia cognomentum dedit, laudi datur, quòd nunquam attonſus, nec unctus unguento, nec uſus balneo ſit: Nos eos ut infames calumniabimur, qui & tonſores, & delitias alias huiuſmodi abominantur? Quòd ſi dominus Deusque noſter Barbam, virilitatis indicium geſtauit ſi Petrus, ſi Paulus, ſi Apoſtoli reliqui Barbati eſſe uoluerũt, contra Barbas nihil à fidei noſtræ præceptis dictum monitumve reperitur, quid eſt, quod in lege ulla Barbarum damnationem expectemus, aut ullorum extimeſcamus minas, ſi nobiſcum Deus ſentit, cuius in hoc habitu filium præceptorem noſtrum imitamur? Quartũ erat, ut uideremus, an hæc Barbarum ablegatio, tertio legum ſcriptarum genere, DIVINI QVIPPE SPIRITVS ADMONITV præcepta eſſet. Siquidem & alia ſunt, quæ pietatis noſtræ duces, nulla prius à CHRISTO, diſcipulisve, eius mentione facta nullove exemplo præſtito, diuino tamen eo afflatu conciti conſtituere, quæ mihi non ſunt ad commemorandum neceſſaria.

Hoc in genere ſunt conciliorum decreta, inſtitutaque, utpote qui credere tenemur: atqui ita credimus in ijs, quæ pertinent ad fidem, concilia ritè congregata nihil quicquam abſque aſpirantis Dei ueri numine conſtituiſſe, eaque & firma & rata, & immutabilia ubique & ſemper eſſe debere: Morum verò atque rituum ratio, pro locorum, temporum, & perſonarum conditione plerumque uariata, humanam potius naturam ſapit quàm diuinam. His tamen armis noſtri accuſatores inſtructi, deſumptum ex vulgatis quibuſdam codicibus, Carthaginenſe illud concilium noſtris copijs opponunt, cuius præſidio muniti, in Barbas impetũ faciunt, exultanteſq; , ſtragem, & extremum earum exitium minitantur. Quaſi diuino interueniente ſpiritu factum ſit, ut pulcherrimum hoc naturæ opus aboleretur, quiq; olim uotis de non amouenda, mutilandave Barba nuncupatis, non temere ſeſe propitium mortalibus exhibebat, Carthaginenſi concilio ſibimet contrarius, Barbas demum cœperit faſtidire: quæ quidem quàm indigna ſint, quæ Deo attribuantur, vel infantiſſimus quiſque potuerit iudicare. Neque tamen iſti verecundãtur tã abiectis & ſordidis curis Deũ admiſcere. Sed detur in hoc venia eorum imbecillitati, quòd ingeniũ ad altiora tollere nequeant, ne tamen cæteri ſub boni ſpecie decipiantur, accuratè cauendum. Idcirco, quam iſti legem recitant, audiẽdum. Ea eſt huiuſmodi, *Clerici neque comam nutriant, neque Barbam.*

Aiunt enim iſti conſtitutionem hanc à Concilio profectam Carthahinẽſi, ab Alexandro tertio repetitam, confirmatam à pleriſque alijs iuniorum, à noſtris minimè repudiandam eſſe. Quaſi uerò nos ij ſimus, qui contra leges quidpiam moliamur, aut minus intelligamus, ſi leges deſpici contemnive cœperint, breui rerum humanarum, omnium rationes euertendas, ſacra prophanis miſcenda, nihil ſanctè, nihil honeſtè, nihil laudabiliter factum expectari debere. Solutis legibus ſoluentur ciuitatũ commertia, violabuntur gentium fœdera, nullus ordo conſiſtet, nulla ratio, nulla iuſtitia, nulla æquitas permanebit. Licebit vnicuique ex libidine ſua uitam inſtituere, ſecedere iterũ in ſyluas, & antra, & in viſceribus terræ deliteſcere cogemur humanum genus uniuerſum, ut à robuſtiorum inſidijs tuti viuere valeamus. Quare nihil ego magis omnibus obſeruandum duxerim, quid quod lege ſancitum, receptũ à maioribus, vſu inſuper accedente, firmitatem ſit aliquam aſſecutum. Quid hic igitur faciemus? contra omnes rationes noſtras Lex oppoſita eſt. Actum utique de re noſtra, victi, fuſi, profligatique ſumus, delicatorum factiones imperant, & Siculorum nos moribus addixerunt. Romana iã ſeueritas faceſſat. Laſciuiendum eſt ex noua lege, abradendum expilandumque, & ut uno omnia verbo eoque nouo dicam, effœminaſcendum. Hoc, hoc illud eſt, quod accuſatores noſtri vnicum molliciei ſuę præſidium delegerunt. Hinc nos oppugnant, hinc nos ad unum cædunt, hinc nos una internitione meditantur abolere. Quòd niſi Clerici, glabelli, luculentique fuerint, ab aris omnibus ſummouebuntur, eiicientur è templis, neque ullus illis inter humana commercia locus relinquetur. Sed nimium ceſſamus. Age age, nos noſtras contrà copias inducamus, tormentumque illud principium belli torqueamus, quò præſidium eorum omne funditus euertamus. Non, ita, non. Non ita, inquit, in Carthaginenſi concilio decretum. Liquidò enim hoc negare poſſumus, propterea quod aliquot ab hinc annis, caſtigati codicis defectu, lectio illa corrupta circumfertur, una quippe abraſa locutione, verbo ſcilicet, RADANT: Nam grauiſſimi, atque integerrimi, emunctiſſimæq; naris viri apud Gratianum ita legendum cenſent:

Clerici neq; comam nutriant, neq; Barbam radant.

Nemo ſiquidem inficiatur verba hæc de Carthaginenſi concilio deſcripta. Bene autem eſt, quòd ipſa conciliorum monumenta nuper in lucem prodiere, in quibus Carthaginenſe ita dubio procul habet, prout Bibliotheca Palatina manu ſcripti codices quique antiquiſſimi habent. Ita enim ibi notatum inſpeximus, *Clericus nec comam nutriat, nec Barbam radat.*

Expalluere hoſtes notabiliter, acriùs igitur urgeamus, cedent eueſtigio, vbi cornu alterum incitato: Alexandri III. reſcriptum citant ad Cantuarienſem Archiepiſcopum, *Clerici qui comam & Barbam nutriunt, etiam inuiti à ſuis Archidiaconis tondeantur.*

Sed enim in ſuperiore Decreto, ut unam impuriſſimus neſcio quis tonſor dictionem abraſit, veriſimile eſt, in hoc Alexandri reſcripto, temerarium quempiam vnam intruſiſſe. Nam iidem & docti,

docti, & approbati viri legendum autumant, *Clerici qui comam nutriunt, etiam inuiti à ſuis Archidiaconis tondiantur*.

Quam quidem caſtam eſſe lectionem inde manifeſtum eſt, quòd interpretes partem hanc eſſe aiunt de concilij Agathenſis ſanctionibus deſumptam. In illis autem nimirum ita ſcriptum eſt, *Clerici qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etiam ſi noluerint, tondeantur*.

Nulla de Barba facta mentione, & in quarto concilio Toletano præcipitur, vt Lectores, Leuitæ, & Sacerdotes, detóſo ſuperius capite toto, inferiùs ſolam circuli coronam relinquant. De Barba autem neque ſomnium quidem. Atque hæc eadem de coma tantùm in Decretis Antiquorum Pontificum pleriſque locis reperiuntur, vnà cùm alijs, quæ Sacerdotum vitam circunſcribunt: denique Anicetus ex Apoſtolorum præceptis, comam ſanxit clero nutriendam non eſſe, de Barba profecto minimè taciturus, ſi eam quoque inhoneſtam exiſtimaſſet: Nimirum enim, comam nutrire fœminarum eſt, aut marium molliter degentium & impudicè: Conatoſq, in nequitiæ turpitudinisque notam, tam Græci quàm Latini ſemper acceperunt, vt non immerito leges uirum ſacris initiatum non modo uitijs, verumetiam vitiorum ſuſpitione carere volentes, comas eos nutrire prohibeant. Contra autem, Barba viros promiſſa decet, eoque præcipuè ſigno, uti ſæpiùs dictum, virtus maſcula à fœminarum mollitie diſtinguitur, quòd illæ comam, viri Barbam nutrire debent: Solemnique ideo Concilij Carthaginenſis edicto Sacerdotibus præcipitur, ne Barbam radant, vt viri ſint & videantur, & quandam pręſe ferant ſui, ut ita dicam, generis maieſtatem. Vos tamen Rhodios imitamini apud quos de nõ abradendo Lex habebatur, cum tamen uulgo omnes raſitarent, pręcipuè uerò Byzantios Cryſippus indigniſſimè fert, non modò leges, ſed pœnas etiam Barbas abradentibus inflixiſſe, illos tamen plerosque omnes raſitationem, quod & vos facitis, adamaſſe. Ita apud omnes gentes boni plerunque mores perditorum hominum importunitate contaminantur. Ne verò mirum cuipiam videatur ita vitiatos codices per tot annos in damno fuiſſe, ut ab eo erroris initio multa inſuper decreta, conſtitutionesq; & incontumaces animaduerſiones ſeueriſſimæq; caſtigationes acceſſerint. Bone Deus, quam multa ea ſunt, quæ omnibus in antiquorum codicibus paſſim mendoſiſſimè leguntur? quot immutata? quot adempta? quot inculcata? Atque vtinam multa quorundam iniquitate quotidie non peruerterentur.

At uidete, obſecro, quæ damna plerunque deprauati codices afferant. Noſtris in ſacris Legibus, Diſtinctione XV. Gelaſij Papę ſententia eſt, Venerabilis viri Sedulij Paſchale opus, quod Heroicis deſcripſit verſibus inſigni laude proferendum. Vulgata tamen hactenus exemplaria pro HEROICIS verſibus, HAERETICIS uerſibus habuere. Quod bonis quibuſdam Legum profeſſoribus ſuſpitionem oggeſſit, Poemata omnia eſſe hęretica Poetasque inter pios, etiamſi ſacra tractent, nequaquam adnumerari: id quod Hadriano VI. Põt. Max. vſque a deo perſuaſum uidimus, ut hac de cauſa nullum hominum genus maiori proſequeretur odio, quã Poetas: id nominis nihil aliud præ ſe ferre arbitratus, quàm impietatẽ. Et adhuc aliqui, non mali quidem Præſules, deprauatæ illius lectionis hallucinatione, & alterius huius de raſitanda Barba errore ducti, neminem ſacerdotio dignum putant, qui vel barbam nutriat, vel verſus faciat, tanti eſt prauam ſemel opinionem imbibiſſe. Sed vt alios Auctores prætereamus, qui inclementer à poſteris accepti veteres illi Iuriſconſulti? qui poſteaquam membratim à Tribuniano, & carnificibus alijs diſſecti ſunt, neque ipſa quidem membra conſeruare potuerunt, quin paſſim contaminata in imperitorũ manibus computreſcerent, vitia tamen illa pro legibus accepta, ſuos ſingula defenſores habent. Volo cuiuſmodi ſint, ex leuiſſimis quibuſdam breuiter agnoſcatis. Vulpianus de vſufructu Legato, *Proinde etſi Scenicæ veſtis vſusfr. legitur, vel annuli aurei, vel alterius apparatus, alibi quàm in Scena non vtetur*.

Lectionem, quæ eſt ANNVLI AVREI, Veteres nouiq; interpretes plerique agnoſcunt, in antiquiſſimo tamen Piſano Codice Legas, *Proinde ſi Scenicæ veſtis vſusfr. legetur, vel* AVLEI, *vel alterius apparatus, alibi quàm in ſcena non utetur*.

Quam caſtiſſimam eſſe lectionem nemo non fateatur. Rideant ſane noſtri temporis Iuriſconſulti, qui nihil hoc ad lucrum, & formulas ſuas pertinere clamitant. Sed quid illud, quod nõ obſeruare, maioris imprudentiæ fuit? *Aliqui tradidere non leues Auctores, Quinquies Quaternos.*

ENIXAM PENELOPEN, Cũ eiuſdem Codicis lectio, Enixã PENELOPONESI habeat, & tamen non iuris tantùm prudentes, verum & nonnulli politiorum literarũ profeſſores hinc decepti, multa in Penelopes impudicitiam ſcriptitarunt. Idem Vlpianus de Inſtitoria, *Si Libitinarius, quem Græcè uocant, ſeruum pollicitorem habuerit*.

Vetuſtum tamen exemplar illud, quod habetur Florentiæ, ita legendum indicat, *Si Libitinarius, quos Græcè Ne Krotbaptas uocant, ſeruum pollinctorem habuerit*.

Quid verò ſibi vult illud H. pro Socio: Aut agrum POLLICITATORI damus, Cùm dubio procul POLITORI legendum ſit? Atque ita demum multa quotidie prodeunt in lucem, quæ nos errorum admoneant, in quibus Maiores noſtri aliquandiu ſunt hallucinati, uel Codicum deprauatione decepti. Quare minimè mirum eſt, ſi Carthaginenſis concilij Decretum aliter nunc reperiatur, qui aliquot adhuc annis creditum. Bene habet, fundamentum habemus defenſionis noſtræ præclarè iactum. Recitata Lex eſt, quam legem non eſſe, manifeſtiſſimè redarguimus. Exẽpli lege nõ ſummoueri Barbas indicatum. Quod probum & honeſtum uirum Barba deceat approba-

probatum. Vnam tamen adhuc rationem afferunt, ut qui modò tam ſtudioſè Siculi eſſe contendebant, Romani nunc demum eſſe videantur. Suſpicantur enim horum plerique, Barbas ideo a Romanis Pontificibus improbatas, quòd Græci Barbis plurimùm vtantur: Non decet autē (inquiunt) Romanum ſacerdotem eorum habitum, aut mores imitari, qui ab Romana Eccleſia deſciuere. Itaq; Barbę reijciuntur, ne hęretici rebelleſue ſimus. Ad quæ quid aliud reſpondebo, niſi accuſatores noſtros, bonos forte viros, non enim iā amplius inuidos, non amplius ruſticos, non amplius imperitos dicā, ſed forte plus quàm probos neceſſe ſit, ſimpliciores eſſe, qui putent Barbas, quia Romanis Concilijs addicere noluerunt, a Latinis exploſas, & Anathematis fulminectas, vbi eſſent, locum prophanum, ac triſte bidental effeciſſe. Miror vnde ad iſtas uenerint opiniones, in quibus non dicam eos deſipere, aut delirare, neque dementes eſſe, ſed hęc quàm inania ſint ex eo manifeſtiſſimum eſſe, quòd cùm pleræque aliæ accuſatorum noſtrorum rationes riſu exceptæ ſint, nulla maiori irriſione audita, quàm hæc à Græcitate differentia. Quod ſi ita, ut aſſerunt, Græcorum hoc cauſa factum eſt, dicant obſecro cuinam Italorum hoc bono ceſſerit: quid inde emolumenti Romanis Pontif. obuenerit? cū pernitioſa illa diſcordia, tantorum fuerit malorum cauſa: quæ nemo queat ſine horrore maximo reminiſci. Verum utinam, utinam noſtri illi maiores non ita rigidi contentioſique fuiſſent: alij in quibuſdam parui admodum momenti Ritibus, ęquo forſan pertinaciùs retinendis (de Ritibus inquam: Quia quæ fidei ſunt, alterius ſunt indaginis) alij ſanciendis nouis, alij inueteratis, diuque obſeruatis moribus modò abolendis, modò immutandis. Nō enim tanta Gentium, & Regnorum iactura facta eſſet. Staret Græcia, ſtarent Aegei inſulæ tot claræ, ſtaret Thracia, ſtaret Byzantij regnum, ſtaret Aſia uniuerſa, neque tanto cum noſtri nominis dedecore occupata eſſent Hieroſolyma: & ut recētiora vulnera refricemus, non Bohemia, non Germania, CHRISTI Vicarium, atq; adeò Deū ipſum aſpernarentur. Quædam enim in adminiſtratione rerum ſæpius occurrunt quæ cum parui momenti ſint, facilè vel concedi, uel tolerari poſſunt: quę ſi pertinaciùs abneges, indignationē apud imperitam plebeculam afferunt. Indignatio mox excandeſcentiam, excandeſcentia diuturniorem iram, Ira truces inimicitias, & funebre bellum. Hoc igitur aſſecuti ſunt maiores noſtri, cùm iuſſerunt Latinos Sacerdotes Barbam in Græcorum inuidiam raſitare, quo ſymbolo Romani à Gręcis diſtinguerentur, ut tantum illi ac tale odium in nos, ea exulcerati diſſenſione, conceperint, quantum eo tempore oſtenderunt, cum mala omnino, inducti mente, inter ſe dimicantes, Turcarum potius ſocietates, fędera appetierūt, quàm auxilium à nobis poſcere, aut ultro ſummiſſum admittere dignarentur. Atque ita communium hoſtium perfidia decepti prodirique funditus periere: amiſſo regno, amiſſa patria, agris templis, ariſque omnibus deſolatis, profanatis, euerſis: noſque caſu ſuo ſtatim in diſcrimen idem attraxere. Quibus ſi, quod nullius erat momenti, indultum eſſet, adhuc longè lateque vigeret Chriſtianum nomen, neque tunica illa Domini inconſutilis in fruſtra tot, uti uidemus hodie dilaceraretur. Sed quid aliarum gētium damna culpasve commemoremus? cum domi opprobrio conſpiciantur, quæ de Barbarum odio perpetuam ſupremo ſacerdotum ordini ignominiam pepęrere. Eò enim aliquando noſtrorū delitiæ proceſſerunt, ut huius raſitationis ergo, confuſa quodammodo ſpecie difficulter uir a fœmina internoſceretur. Hinc accidit ut mulier, ſi vera eſt quæ per omnium ora fabula circumfertur, in ſempiterna ſacroſancti ordinis opprobriū ad ſolij Pontificij maieſtatem eueheretur, in cuius facti memoriam, Romani locum adhuc intento digito indicant, ubi ſumma illa Sacerdos Pontificalem inducta trabeam, enixa pepererit: Quod ne rurſum accidere poſſit, inde inſtitutum plerique omnes credunt, in noui Pontificis ingreſſu eam Maiorum noſtrorum imprudentiam publicare. In totius enim populi conſpectu, pro diui Ioannis ſuggeſtu, qui latiſſimam, & eo ſolenni ſacro omnium nationum gentibus confertiſſimam aream deſpectat, cogitur nouus Pontfex virilitatē locupletiſſimis teſtibus approbare: reſque ipſa ſacri præconis voce palam promulgata, in acta mox refertur, legitimumque tunc demum Pontificem habere nos arbitramur, cùm habere illum quid habere decet, oculata fide fuerit atteſtatum. Ita inquam ſunt quæ de mollicie, & effœminatis moribus eueniunt, cùm nullum contrà opprobrium, nullum vnquàm dedecus ex Barba proceſſiſſe deprehendatur. Quòd ſi ſacerdotum mores corrigendi ſint, aut modo aliquo cohibendi, rectum eſt cauere, ne qui tanta ſunt dignitate honeſtati, vt Deo vero ſummoque miniſtri aſſiſtant, vilibus dedecorentur, aut artibus, aut officijs: Cauponariā non exerceā, nauticam non attingā, cum ſica aut armis alijs non prodeant, virgatis nō vtantur ſagulis, aut veſte quapiam variegata, vel nimium breui: oīa illa deniq; ſummoueant, quæ uel leuitatē, vel ineptias, vel impuritatem arguūt. Quarū quidem rerum curā ſi Accuſatores noſtri ſuſcepiſſent, ne illi ab omnibus ſummopere commendarentur: Sed dum Barbam præcipuè ſtudent amouere, quæ plurimū dignitatis affert, non modò laudem non promeruerunt, verum etiam ignominiæ, moroſitatis, ſuperſtitioniſque notam in ſe contraxere. Quod quidem à me non odio ullo dicitur, ſed quia moleſtè fero ingenia quędam, alioqui magna & elegantia, doctrina etiam & vitæ probitate (ne ſua quenquam laude fraudem) excellentia, ab inſipientibus neſcio quibus ſub quadam bonitatis ſpecie decepta, tanta contentione, pertinaciaque in tam leues, ne dicam ineptias, tamque importunas nugas incidere: cumque multa longè maioris momenti pro-

curanda

curanda ſint, ſtudium lucubrationesque ſuas omnes in ſectandis Barbis exercere, qui nulli hominum neq; Deorum iniuriam faciunt. Neq; enim eſt, vt nouis quorundam Præſulum prouincialiũ legibus ſeſe tueri aggrediantur: Quæ ſi quauis & Mortalium firmitate corroboratæ eſſent etiam ſi ſummi alicuius Pontificis conſenſus acceſſiſſet, veriore tamen adinuenta ratione quotidie poſſunt abrogari, corrigi, commutari. Leges enim Decretaque & Inſtitutiones, pro re nata, quotidie ſummus Pontifex, & prout rerũ uſus expetit, ſuadetve temporum varietas, de fratrum conſilio, vel de plenitudine poteſtatis corrigit, tollit, condit, ſancit, & quę illis, vel uni ipſi Principi placuere, ea pro lege habetur. Summi verò Legumlatoris præcepto ſanctiſſimè cautum eſt, VT LEX QVAEQVE NOVISSIMA PRIOREM ABOLEAT. Sed quam de geſtanda Barba manifeſtiorem, ſanctioremve legem quæritemus, quam eam ipſam, quam nobis exemplo ſuo hoc eodem tempore Iulius Secundus, & Clemens Septimus Maximi Pontifices exhibuere? placuit enim Iulio aliquandiu geſtare Barbam, placet etiamnũ Clementi, placet Cardinalium Collegio ſacroſancto, placet Prę ſulibus alijs, placet maioribus atque minoribus ſacerdotibus. Et nos alia cõcilia, quæ tamẽ nulla ſunt, morabimur? aut leges infirmas, vel iam antiquatas renouare meditabimur? Cum hęc viua lex hodie paſſim vigeat, & paſſim obſeruetur, & pro lata comprobataque locorum vbique iam in vſum deducta ſit, & plauſibiliter adamata. Apud Venetos, apud Picentes, Brutios, Calabros, Siculos: apud Campanos, Romanos, Etruſcosque, & alios pleroſque Italiæ populos, ut quæque auitas ſanctioribus honeſtioribusque legibus & moribus inſtituta eſt, uxorem alienam filiasve exoſculari flagitioſiſſimum habetur. In prima tamen eiuſdem Italię regione, inter Padi fontem & Dorias, per omnes inde Allobrogum alpes, & quaqua populoſiſſimę Gallorum vrbes, & oppida, vicíq; inter Pyrenem & Rhenum, ad occidentalem vſque oceanum dilatantur, vſq; adeo hæc exoſculandi permiſſa licentia, ut cum hoſpitis vel amici cuiuſpiam domum intraueris, niſi quamprimum vxorem eius, filias nuptas, virginesque ſingulas in complexum receptas exoſculatus fueris, aut ruſticus, aut ſuperbus, aut etiam hoſtis, iudicio eorum, tacitaq; cogitationis ſententia exiſtimeris. Quodque demum apud nos ſummo datur dedecori, apud illos humaniſſimis adſcribitur hoſpitalitatis officijs. Tanti eſt conſuetudo, & longa annorum ſerie recepti mores: ita pleriſque in ciuitatibus & regionibus quædam non ita honeſta, ex vſu tamen conſuetudineque & diuturna, firmaq; populi conſenſione in legem abeunt. Vos honeſtiſſimũ grauitatis & ſeueritatis venerabilis morem, Pontif. ſummorũ exemplis, Senatus, atque populi totius imitatione ſuſceptũ tollere cogitabitis? neque ſapientiſſimi dictum in memoriam reducetis, quod nulla non die præmanibus habetis? *Eos, qui aliter uiuere uolunt, quã ſe habeant mores eorum, inter quos uiuunt, ſuſpitioſos, aut intemperantes haberi.*

Quòd ſi Legi uni, qualis qualis ea ſit, corrupta quippe infirmę atque vacillanti inſiſtendum curaueritis, nonne videtis grauiſſimas eorum contra vos ſtare ſententias, quibus Legum interpretandarum, condendarumque ſumma auctoritas? Nam qui ſententijs ſuis uniuerſo terrarum orbi iura dicunt, quam de Sacerdotum Barbis pertulerint legem, conſpectu ipſo longè manifeſtiùs indicant, quàm ſi tabulas ex ære præfixiſſent. Sed facite crimen hoc eſſe, facite, tametſi non liquet, Alexandri III. eam fuiſſe mentem, quam impreſſi Codices inuulgarunt. Facite deteſtabile ſcelus exiſtimari. Intereſſe ſacris non liceat Barbato Sacerdoti, non tueri lucẽ non, in hominum cœtu conſpici, atque etiam, uti cenſeris, eportandus ſit, aut in perpetuis carcerum tenebris detinendus. Age age, incipiant oratores ueſtri reos agere, de ſumma rei tandem experiri, ad iudicum tribunalia nos omnes accuſare, Bona noſtra proſcriptionibus deſtinare, & quæcunque in rebelles & perduelliones fieri ſolent, omnia meditentur. Verum ubi? vbi iudices erunt, apud quos cauſam agant? qui crimen agnoſcãt, qui nos condemnẽt? Volo grauiſſimos, volo ſanctiſſimos adeant, atque eos quidem, quorum ſententijs atque arbitrijs non plebs tantum vniuerſa, populusque omnis, verùm & Senatus, potentiſſimi quique Principes ſtare compelluntur. Eſt hoc Duodecimuirale iudicium ſub Rotæ nomine in Pontificio Palatio iudicandis litibus conſtitutum, cuiuſmodi olim, florentibus Græciæ rebus, Amphictyones erant, qui de iure vniuerſis gentibus reſpondebant. Ita & noſtri omnibus totius terrarum orbis nationibus ad eos confluentibus iura dicunt, neque cuiquam amplius licet ab eorum ſententijs prouocare. Tanta autem ijs auctoritas Pontificũ, Regumque omnium conſenſione attributa, vt etiam ſi leges contrà manifeſtè reluctentur, horũ tamen ſtetur interpretationi. Hos inquam Iudices adire neceſſe eſt, ut de ſumma rei peragatur. Ecce igitur nos minimè contumaces, minimè, vel fugitiuos, vel emanſores, ſponte adſiſtimus iudicio. Nihil opus eſt, ut ſitis de vinculis inijciendis ſoliciti. Incipite iam Iudices appellare. Ecce vobis vniuerſum collegium, in quod nemo vnus cooptatur, qui non & probatiſſimæ vitæ ſit, & iuris conſultiſſimus. Quid moramini? Quid alter alterum inſpicitis? Quid hæſitatis? Quid etiam rubore confundimini? An quid demum dicere debeatis ambigitis? Vbi nunc veſtrę accuſationis initium illud, Nouum crimen, & ante hæc ſæcula inauditum. Nimirum veſtram demum imprudentiam, & quæ in dumeta correpſeritis, iamdudum agnoſcitis, qui ne Iudices quidem inuenturi eſtis, qui non antè contra vos ſententiam ferant quàm effari incipiatis, niſi velitis ijdem eſſe & accuſatores & Iudices. Videtis enim, ſi contra Barbas apud Barbatiſſimos vobis agendum, ſit, veſtrum ſtuporem ludibrio deriſuique omnibus futurum.

futurum. Neque eſt, ut bene ſentire vos ſolos, tres numero, aut, quatuor ad ſummum opinemini. Voluntas hęc ueſtra eſt, non iudicium putantque omnes, qui prius error in uobis fuit, nunc inſpecta ueritate, deſtinati animi ſuperbiam eſſe, ne ſcilicet malè aliquando ſenſiſſe videamini.

Sedenim deſiſtite iam nimium ſatagere, & quę moribus hominum conuenire conſpicitis, uos etiã approbate. Aut ſi adeò molles eſtis, ut uirum pręſtare nequeatis, ęquo ſaltem animo tolerate, inueniri aliquos, qui quod deceat, etiam pręſtent. Intelligitis iam ſi lege agere uolueritis, quorſum res ſit euaſura. Si de honeſto, nullam in uirilis oris leuitate honeſtatem eſſe: Si de moribus apud ſummos quoſque uiros conſuetudinem hanc ita receptam, ut iam in legem abijſſe uideatur.

Spectate, obſecro, ampliſſimos noſtri Senatus proceres, quorũ conſilio, prudentia, ſanctiſſimiſq; inſtitutis, humanæ diuinæque res omnes, terrarum vbique, quaqua uiget Chriſtiana pietas adminiſtrantur, qui ſacra, cerimonias, religionemque omnem ſanctiſſimè tuentur, uerumque Dei cultum, per manus a maioribus traditum, qua ratione ritè debeat obſeruari, docent: Inter quos alios uideas (nota manifeſtaque omnibus commemorabo) quorum eloquentia nihil caſtigatius, quorum ſententijs nihil ſapientius, quorum mente nihil grauius & moderatius, alios legum, conſuetudinum, & rerum honeſtarum iuſtarumque omnium cognitione inſignes, alios Philoſophicis, alios Theologicis diſciplinis cõſumatiſſimos uiros, inquam, tum grauiſſimos, tum integerrimos, atque hos quidem Hæbraicis, Græcis, Latiniſque literis eruditiſſimos, quique nihil extra numerum facere conſuerunt in quibus agnoſcas earum rerum omnium, quæ ad Dei Optimi Mami cultum & reuerentiam ſpectant, rariſſimam ſanè pietatem, & incomparabilem obſeruantiam. Et tamen hi Barbam geſtant, id pro exiſtimatione ſua haudquaquam admiſſuri, niſi eam & Sacerdoti congruere, & honeſto proboque uiro dignitatis afferre plurimùm intelligerent. Denique inter hos tantæ celebritatis uiros, uix duos aut tres inuenias, qui Barbæ non ſit maieſtate (ut dignum re uocabulum enuntiem) decoratus. Atque hos ſi percunteris, cur non & ipſi Barbam retineant, omnia alia cauſabuntur potius quàm dicere audeant eam uiro ſacris initiato, uel indecoram eſſe, uel ignominioſam, ueritatem enim ſuiſmet præferre moribus minimè dubitabunt. Quid verò clariſſimos alios uiros, Archiepiſcopos, Epiſcopoſque, literatura, uſu rerum religioneque inſignes in exemplum adducam? quos imperitos dicere temerarium eſt, improbos ſuſpicari impium, contumaces accuſare ruſticum, qui tamen omnes Barbati ſunt, neque ſe contra leges, aut bonos mores quicquam hac de cauſa facere ſuſpicantur. Sunt & alij grauiſſimi ſapientiſſimiq; uiri, qui diuinæ adſcripti militiæ, Sacerdotium profitentur, quorum optimus quiſque Barbatus identidem reperitur. In omnibus demum Theologorum ſcholis concionatores intuemur, qui pietatis noſtræ iura aduerſus impios defendunt, qui bonos mores docent, qui a uitijs mortale genus, abſterrent, qui quæ fugienda quæque ſequenda ſunt, omnia commonſtrant, quorum quidem ingentes, uenerabileſque Barbas cùm aſpicimus, totidem ſanctorum hominum facies uidemur admirari. Et audebit quiſpiam leges potiùs alias, quàm horum omnium exempla pro legibus citare? Cùm manifeſtum ſit hos nihil quicquam tale facturos, niſi hoc piè religionis ſimulachrum exiſtimarent, aut uiri honeſti mores imitari ſe arbitrarentur.

Faceſſant igitur accuſatores noſtri, faceſſant, idque demum crimen ſuſpicari deſinant, quod proborum, ut palam eſt, omnium ſententia, intra laudatorum morum terminos continetur: Quique legem nuper contra Barbas latam aſſeuerabant. Legem eam primò non eſſe: inde ſi foret, Iulij, Clementiſque ſummorum Pontificũ exemplis, illi ſatis ſuperque obrogatam intelligant. Quòd ſi quis fieri potuiſſe pertinaciùs abneget, omnes condendarum legum rationes identidem abnegabit: Nullam populo ſciendi copiam relictam, nullam Magiſtratibus edicendi, Senatui nullam conſulendi, nullam ipſis rerum Dominis, Pontificibus ſummis, imperandi, decernẽdi, ſanciendive ſupereſſe facultatem. Siquidem poſſe ſummum Pontificem negant, uniuerſi Senatus exempla contemnunt, Conciliorum inſtitutiones decretaque reijciunt. His denique calumniatoribus noſtris intra oleam nihil, extra nucem duri nihil inuenitur.

Quòd ſi qua Principibus, ſi qua Senatui, ſi qua Concilijs auctoritas permiſſa, integra, inuiolabiliſque manet, latis olim, obſeruatis diu, hodie verò maxime renouatis eorum legibus, Barba Sacerdotibus debetur: Quæ niſi plurimùm faceret ad religionem, ad mores bonos, ad grauitatem, ad ſeueritatem, nunquam eam non abradendam eſſe Concilia decreuiſſent, nunquam Sacerdotij Principes paſſim eſſent, facies ſuas ita Barbatas, tabulis, auro argento, conſpici. Barbata Iulij tabula in æde populari dicata eſt. Barbata Clementis facies nummis aureis argenteiſque quotidie cuditur. Hi verò qui nos tam malè accipiunt, uexantque contumelioſiſſimè, non intelligunt dum Barbas damnant, Pontifici ſummo, uniuerſo Senatui, Preſulibus, & grauiſſimis quibuſque uiris ſe conuicia facere antiquorum moribus, & ſanctiſſimorum hominum inſtitutis illudere, damnare Petrum, damnare Paulum, & collegas eorũ, ab ipſo aſſertore noſtro comites electos improbare, CHRISTO ipſi denique immodeſtiam obijcere. Nimirum, Homine eo nihil quicquam iniuſtius, qui nihil niſi quod facit ipſe, rectũ putat. Sed quorſum hic omnis accuſatorum noſtorum conatus? Quorſum Barbatos a ſacris, à templis, ab hominum conſortio ſummouent, exterminantque? Quorſum tam multa turbant? niſi ut è cœlo Ioannem præcurſorem, è diuorum numero

Iacobum

Iacobum Apoſtolum, cognomento Iuſtum è beatorum ſedibus Hieronymum eijciant? Tot uero alios quos uita piè, caſteque, & integrè peracta cœlo intulit, vna cum his dicta eis poſtliminiò die, reos agant? Siquidem hos ut contumaces, ut rebelles, ut bonorum omnium morum corruptores, criminantur. Quid enim aliud eſt ex horum interpretatione Barbatum eſſe, niſi contumacem & impium eſſe? Contumax enim eſt, qui non uiuit ex lege impius, qui repellitur a ſacris. O miſerum igitur & infelicem Ioannem, qui fruſtra Prophetarum uaticinationibus præmonſtratus, omnium maximus futurus erat, qui fruſtra genium fraudauit, uitamque ſibi delegit duram & laborioſam, ſi nunc tantę ſanctimoniæ uir, imprecationibus impetitus, perduellio decernitur, qui reliquorum molliciei, atque improbitati ſeſe dedere recuſarit. O malè feriatum Iacobum, qui uitā ſemper egit integram, puram, incontaminatam, continentia moderationeque ſumma commendabilem, ſi nunc ea de cauſa reus efficitur, quia tonſores, & balnea, & unguenta, deliciaſque id genus omnes, cane peius & angue declinarit. O calamitoſum Hieronymum, cui nunc ob Barbati cognomentum, dies dicitur. Quid illi profuit Romanas omnes delicias, ut integerrimam uitā ageret euitaſſe, corpus in Aegypti ſolitudinibus maceraſſe, ieiunijs, uigilijs, lucubrationibus continuis, uoluptatum omnium illecebras edomuiſſe, mortale genus omni ſcriptorum genere inſtituiſſe, ſi nunc non aliam ob culpam, niſi quia virum exhibere uoluerit, cauſam è vinculis dicere compelletur? Quis enim dubitet, ſi qui nunc Barbam nutriunt damnati fuerint, hos quoque & alios huius habitus auctores, eadem de cauſa ab accuſatoribus noſtris in diſcrimen idem euocari? Hos autem ſi perconteris, quamnam affectatæ huius mundiciæ cauſam afferant? dubio procul reſpondebunt, ne ſacroſancto CHRISTI ſanguine intingantur pili; Clamare enim non deſinunt, Sacro huic reuerentiam undecumque præſtandum. Sed quid obſtat, obſecro, quo minus tanto illi myſterio reuerentia præſtetur, ſi homo Sacrificulus, mas potius, quàm fœmina, ut Alexis diceret, uideatur? Ille enim nullum ineſſe pilis crimen, quod Deos offendat, ait, quorum quidem officium eſt, ut per eos unuſquiſque noſtrum ſe virū oſtentet eſſe. An verò pili tam profani, tā ſordidi, tam deteſtabiles ſunt, ut ſacrum id attingere non mereantur? Cæterum ungues, digiti, etiam interdum ſcabie putridi, uola frons, cilia, cutis totius corporis reliqua ſacrum non inhoneſtè tangere potuerunt, ſola Barba Deo, vt iſti putant, inuiſa, ab huiuſmodi procul ſacro ſummouenda? Atqui non hoc ijdem ipſi faciunt, qui talia tam ſanctè præcipiunt facienda. Quem enim horum inuenias tanta ſanctimonia, ne dicam ſimulatione, præditum, ut Sacerdotum Aegyptiorum in morem, quotidie raſitet? At niſi Barbam vel quotidie raſerit, uel à cute radicitus ſemel extraxerit, actum eſt. Altero mox die ſacrificaturus, pilis ſacrum contaminabit, atque in eodem erit crimine, cuius Barbatos inſimulabāt. Nō (inquient) immundicies eſt diurni vel hebdomadarij pili, quæ mēſtrui, quæ annui, quę ſeculi alicuius. Ac ſi dicerent, Nihil quicquam peccat is qui hebdomadarium, menſtruumve vitulum ieiunij tempore menſis apponit, ſed qui grandiorem bouem epulatur. Ita prudentiſſimi accuſatores noſtri dicunt, Qui diurno vel hebdomadario pilo Sacrum contigerit, nequaquam peccat, ſed qui menſtruo vel annuo, profanus eſt. Quę quidem ſententia & ſtulta eſt, & commentitia, neque ſatis digna ut in ea confutanda vel minimum immoremur. Sed enim maximè vereor, ne ſacrum hoc iſti aliter, quā accipiendū eſt, accipiant: utpote qui putant id poſſe ex accidentium contactu contaminari, polluive, aut profanari. Diuina illa res eſt, ab omni humani corporis iniuria, tuta, ac longè lateq; remota: cuius arcanum mente cogitationeque percipitur, non ſenſu tangitur, & attrectatur: Neque illi quicquam aliud offenſionem afferre poteſt, quàm impurus animus, qui ſcelere nō eluto, aſſumere illud audeat: Reliquis vtpote pili, vlceroſum, tabidumve os, etiamſi animam venenoſo peſtilentique halitu fetidam exhalet, ad Deum nihil. Sed iam pueriles horum fabulas vixque aniicularum commentatione dignas, omittamus, & quod graue, quod optimum, pręſtantiſſimumque inſtitutum eſt, Barbas, qui uiri ſumus, diligentiſsimè cuſtodiamus, cum nihil omnino ſit, quod Barbam faciat abominabilē. Contrà uerò luculentia, raſitas ve (ut ita dicā) ſiue arte, ſiue natura cuiquam contigerit, aut vitium aut improbitatem, aut aliquid, quod non ita laudes, omnino præ ſe ferat. At non decet (inquiunt) ut demum aliquid dicant, Sacerdotem animi triſtitiam, mœrorem, aut luctum habitu profiteri. En acres Chriſtianæ pietatis vindices. En hominum, qui ſe aliorum cenſores exhibent, grauitatem, atque ſeueritatem. Non decet (inquiunt) ſacerdotē, virum quicquā prę ſe ferre, quod non hilare ſit, & ridibundum, quod non feſtiuum & ſcenicum, ne obſcœnum dicam. Sed faciamus hoc perſuaſum. Fuerit Barba triſtitiæ luctuſque, & afflicti animi ſignum. Mœrendum Sacerdotibus non eſſe, neque vllam cordis exulcerationem Epicureorum in morem admittendam dicitis? O ſaxeum pectus, O ſtuporem incomparabilem, O inauditam animorum diritatem. Non eſt mœrendum, hoc pręſertim tempore Sacerdotibus, cū nemo vnus hodie ſit, qui ridere poſsit? In omni re chara, vbi pręditati fuerit, dolere natura cogimur: neque matrē quiſpiam niſi mentis inops in funere nati flere vetat. Et Aulę Romanę Critici delicatuli, in noſtriſmet funeribus, in Italię totius euerſione, in Romanæ urbis excidio, fœdaque direptione, In totius Chriſtiani nominis multiplici vexatione, In maximo undique imminentium periculorum metu, In vniuerſi demum orbis confuſione, nos me rere prohi[illegible] Iacet quantacunque eſt Italia in extinctionis ſuæ cineribus, neque pars vlla

magis

magis his abſumpta flammis, quàm omnes ſacerdotij ordines. Sub cineribus autem prunę vigent ardentiſſimæ, quæ paulò pòſt uidentur incendia longè maiora præteritis ſuſcitaturæ. Neque formidinem hanc licebit, ſi non tanta quanta par eſſet, uoce poſſumus, habitu ſaltem atteſtari, ut tanquam depoſiti ſquallore hoc, & miſerabilis fortunæ noſtræ facie opem ab omnibus imploremus? At ſpectate, obſecro, hominum importunitatem. Nos a tot Christiani nominis Principibus deſerti, habitique indigniſſimè ſummus, quorum conſilio permiſſuque in tam calamitoſam obiecti prædam, capti ad unum omnes, quotquot *Romæ fuerunt, fortunis & bonis omnibus expoliati, intolerabilibus tributis exhauſti, per ſummã acerbitatē & iniuriam, miſerrima quæq; perpeſſi, nullum adhuc tantis calamitatibus finem intuemur, tam amicis quàm inimicis in Sacerdotum bona, & ædium ſacrarum direptiones quotidie magis irruentibus. Et ſi nos perditiſſimo hoc, miſerrimoque tempore, in tantis Reipublicæ tenebris, tantaque rerum omnium perturbatione, indigniſſimam ærumnoſiſſimæ ſortis infelicitatem ne quo modo lamentemur, ſub dirarum imprecationum metu vetare moliantur? Inhiat uniuerſus terrarum orbis apertis faucibus in Italiæ viſcera, cuius cum iam ſanguinem omnem exuxerint, quantulumcumque reliquiarum eſt, totum id demum abſumere meditantur. Septentrionales enim gentes penè ab Romanæ pietatis inſtitutis, Sanctiſſimiſque patrum noſtrorum præceptis alienæ factæ, Sacerdotes eiecerunt, templa delubraque omnia profanarunt, ſuumque omnē uiolentum furorem in unos Eccleſiæ Romanæ amicos effuderunt. Quaqua demum latis Germania campis exporrigitur, uix unum aut alterum populum inuenias, qui nō ſit pietatis uiolatæ tabe contaminatus: Occidentales * verò inter ſe tã diu, tamque acriter diſcordes, immenſos Chriſtiano ſanguine lacus expleuerunt, & quaſi crudele nihil tot atrociſſimis pręlijs actum ſit, tantum nũc peditum, tantum equorum, tantum nauium armant, ut niſi nos reſpiciat Deus, tamque inueteratas indignationes emolliat, maximorumque Principum diſcordias componat, aut Clemētem, ſummum Pontificem, in quo omnis huius concordię ſpes, tam graui, tam diuturna, tam indigna ualetudine laborantem, priſtinæ reſtituat incolumitati, in tam magno calamitatum concurſu, nihil unquam miſerabilius antea paſſa ſit uniuerſa Italia. Hinc autem Meridionales Mauri, Numidę, Barcei, piraticam exercentes, orã omnē Italię maritimam quotidianis incurſionibus deprædantur, omniſque ea pars, quæ Tyrrheno alluitur, latrocinantium claſſibus infeſtatur, diripitur, deſolatur. Orientales * demum exercitibus tot in Europam, noſtra magna cum clade immiſſis, Pannoniam omnem cædibus, rapinis, & incendijs vaſtauere: totque caſtellis, tot oppidis, tot populoſiſſimis munitiſſimiſque urbibus occupatis, breui irrupturos ſe in Italiam minitantur, vt quam noſmetipſi uiam illis aperuimus ingreſſi Chriſtianorum militum exemplo diuina humanaque omnia vno eodemque exitio vexent, violent perturbēt, euertantque. Et cenſores iſti ocioſiſſimi rerum omnium ſecuri, quia ſuæ tantum deſidiæ conſulunt, quaſi magnum collabentibus Chriſtianæ Reipublicę rebus auxilium allaturi, de delicijs, de luxu, & ignauia, de cute curanda depilandaque cogitabunt? Satiſque nobis conſultum exiſtimabunt, ſi qua parte uirum oſtendimus, noſmet effœminauerimus? Hos ego nimirum ualere iuſſerim, & ab honeſtorum conſortio ſummotus, ablegandos aliquò, ubi poſthac ignoti deliteſcant, & ſua quam tanti faciunt, ignauia perfruãtur. Nihil nos in eos grauius decernamus, neque enim illis quietem ſuam inuidemus, neque illos odimus, quod ſibi adeò delicati ſint, dũ modò bene grauiterq; inſtitutos mortalium mores labefactare non audeant, neque poſſint. Sed quod ego plura contrà raſitationis molliciem vobis diſſeram, ſi ex antiquorum inſtitutis, ſanctiſſimiſque præceptis ratio uobis allata eſt, cur Barbam omnino permittere debeamus, vt Chriſti ſcilicet & eius diſcipulorum, totque aliorum integerrimæ uitę patrum exempla, nobis ſequenda proponamus, opprobria & ignominioſos euentus, mollicici ſuſpitionem, & calumnias euitemus: Viri denique potius quã fœminę uideamur. Nam quid Barbę demum nos pudeat: ſi quid Barba ſit, & ut grauem honeſtumque uirum deceat, oſtenſum? Si quantum ad Sacerdotis dignitatem exiſtimationemque faciat, exploratum? Si lege naturę neceſſariam, lege ſcripta Deo gratam, Lege gratiæ nuſquam improbatam reperimus; Si redargutus eſt aliter ſentientium error? ſi de polluendo Sacro ambiguitas ſublata, nec eam quicquam officere arcani myſterij noſtri reuerentię comprobatum? Si ſummi noſtrę pietatis Principes legem hanc de non abradendo aliquandiu deſtitutam, nobis exemplo ſuo ſequendam propoſuere? Si ſubſecutus eſt nō tacitus, non obſcurus, ſed uulgatiſſimus aperti ſimuſque totius Senatus, populorum, nationumque penè omnium conſenſus, qui paſſim in eadem perſtare ſententia conſpiciuntur: Cur obſecro, non rationi potius quàm abuſui, non exemplis laudatorum & illuſtrium hominum potius, quàm ſuperſtitioſorum quorundam opinionibus adhęreamus? Quòd ſi mihi dicundę ſententię concedatur locus, cenſuerim ego uotum perpetuum nuncupandum, ne quiſpiam in poſterum Sacris initiatus, Barbam tollat, Sanctiſſimorum Patrum more, qui gratiſſimum hoc Deo donum intelligentes, ita uouebant, cum ſe illi maximè conciliare procurabant. Quippe, ne Deum rurſus aduerſus nos cōcitemus, quem ob huiuſmodi delicias, & quæ hinc reſultant, effœminationes ob luxum hoc genus, & molliciem, ob huiuſmodi cutis curationes, vſtulationes abraſus, volſioneſque indignatum, atrociſſimas eas in Vrbem Romam, quas adhuc perpetimur, calamitates immiſiſſe facile credendum:

* *Alludit ad Vrbis Romæ cladem anno.*

* *Innuit bella inter Gallos & Auſtriacos.*

* *Subindicat Aeno-barbi pyraticam.*

Ideo iuſſiſſe bona diripi, ſumptupſiores ædes vel euerti vel incendi: multaque nimis laſciuientium animorum oblectamenta ſummoueri. Verum ubi nos ad meliorem mentem rediiſſe conſpexit, & unumquenque noſtrum & virum ſe eſſe, & ſacris initiatum meminiſſe, caſtigatoque luxu delitijs contemptis, mollitie procul ablegata, Barba demum, quàm paſſim omnes promittere cœpimus, uirilis & conſtantis animi propoſitum teſtatos, mitigatum, dura illa & acerba incommoda in mitia atque mollia vertere cœpiſſe, & tandem aliquam diuturnis cladibus finem polliceri. Quòd ſi priora illa repetere cogitauerimus, maximè vereor, ne atrociùs & implacabiliùs ille mox indignatus, nobis ita ſuccenſeat, ut nullus amplius futurus inde ſit precibus locus, aduerſiſque à nobis luminibus, ſit omnes calamitatum habenas remiſſurus, atque ita, quod ipſe idem auertat, uniuerſus hic concitati ad crudelitatem orbis totius furor in extremum ordinis noſtri exitium conuertatur, ac demum funditus, tam noſtrorum impietate, quàm alienigenarum immanitate, truculentiaque deleamur.

FINIS.

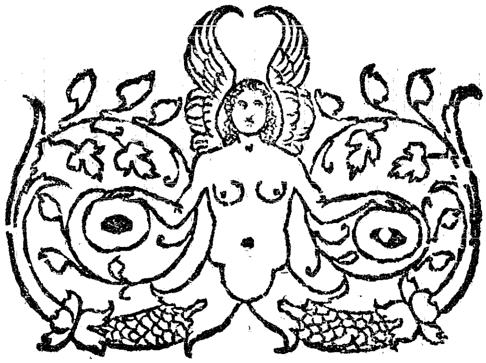

IOANNIS PIERII VAL. BELLVNENSIS POEMATA.

De ſtudiorum conditione Sermo.
Epigrammatum Lib. I.
Odarum alter.
Carpionis fabula.
Leucippi fabula.
Proteſilaus Laodamiæ.
Vitæ ſuæ calamitas.
In Fran. Grittei obitum Nænia.
Monaſticha in Iliados Homeri Periocham.

Diligentiſsimus in hæc omnia rerum ac verborum Index.

VENETIIS, M DC IIII.

Apud Io. Antonium, & Iacobum de Franciſcis.

OCTAVIVS STEPHANIVS
ALVISIO PHOSCARI CLARISS. NICOLAI FILIO S.

SVperioribus annis Pierius meus nonnullas Pieridum ſuarum primitias mihi, quem loco fratris amplexat, commendarat: ea tamen lege, vt his ſolus fruerer. tanta eſt illius verecundia, atque modeſtia, ut non ſolùm popularem auram fugiat, verùm etiam ſtantem ante fores famam admittere vereatur. Sed cur ego tam impius ſim, ut quam ex lepiditate ſcriptorum eius voluptatem percepi, alijs inuideam? Deliberaui itaque, quæcunque apud me eſſent, edere; putauíque ſub nullius nomine tutiùs ea prodire poſſe, quàm ſub amiciſſ. qualis es tu, iuuenis ornatiſſime; qui ingenio clientis, tibi, domuíque tuæ deditiſſimi, plurimum ſemper fauiſti: quem & hoſpitalitate, & beneficentia, duabus, tibi gratijs peculiaribus, ita ad te allicis, ut te uno magis neminem colat. Quocirca nulli hæc magis debent, quàm tibi neque Pierium, ſi hæc edidiſſet, aliter facturum fuiſſe putem proinde reliquos auctoritate tua perſuadeas, ut fauentes, benigníque, primitias has excipiant: ut in maturanda fruge reliqua iuuenem paulo timidiorem, audentiùs animemus. Vale, Stephanij tui memor: qui tua tibi reddit, Pierium ſcilicet, quo nihil magis tuum.

IOAN. PIERII VALERIANI
DE STVDIORVM CONDITIONE,
SERMO. AD NARDINVM.

EXIGIS edam aliquid, monitu Nardine frequenti:
Scilicet arboreum vt quæram ad ſuſpendia truncum:
Incuſasq; moram, cauſasq; annectis, iniquum
Eſſe, ſuum æternis tenebris damnare laborem:
Inſanumque, putas hominem, qui vixerit olim,
Ponere nolle ſuum viuorum nomen in albo.
Quando etiam, qui gloriolam ſunt temnere viſi,
Et ſcripto damnare libro, inſcripſere legendum
Ii tamen in titulis nomen dulcedo futuræ
Laudis tam oblectat, tam uitæ eſt certa cupido.
Contra ego, nec ſcribas moneo, nec ſcribere cogas:
Edere nedum etiam laudo. Sententia cur hæc
Stet mihi, uis dicam? Scriptorum intentio ſemper
Præcipua, ut placeant lectoribus: ut ſimul omnis
Exemplisque iuuent, & Cecropio ſale capient:
Delectentque iocis. Verùm inueniſſe, quod omnes,
Vel quota pars laudent: opus & labor omnis in iſto
Articulo eſt aliis alia ut diuerſa petuntur
Fercula, queis ſtomachum cunctorum poſſit opimè
Paſcere? nam nihil eſt, omnis ni paſcat opimè,
Nec mica in medio ſeſe intercludat hiatu.
Vſque adeò iugulat vel littera ſola poetam.
Hic Aſianus, & iſte Laconicus, Atticus ille.
Hic probat ingenium, verſu quod ſurgit anhelo,
Quod tonitrum cantu ſuperat: quod nobile bellum,
Fortunam Priami, formidatumve Tonanti
Coniugium canit: ille, ſolo quæ ſerpere cernit
Verba, ſtilo tenuit Troia eſt quò ductus Vlyßes.
Sunt quos oblectant Elegi, mollesq; Phyletæ
Delitię: capiat ſunt quos vndena Phaleci
Syllaba: quos Saphus numeri, quos moliter Odæ
Suauiloquæ alliciant. Sunt quos nocitura Lycambæ
Verba iuuent: graciles ſocci, tumidive cothurni.
Sed neque in iis ſpecies eadem placet: hic capitur vi,
Hic cultu, hic grauitate, his acumine, hic idole: acerbũ
Hic amat, hic dulce, hic ſanctum: confecta labore
Hic vigili, hic ſubito torrens quæ Copia fudit.
Quod ſecus eſt, odere prioribus id placet annis,
Quo ſemel imbutus, ſolo ſe oblectat amando.
Cuius cauſa mali ſola eſt Inſcitia princeps:
Quę nil eſſe putat, niſi quod facit ipſa, decorum.
Sermones ait hic, Vates Venuſine, ſecuri
Cædi poſſe tuos, craſſos accuſat, & odit.
Eſt cui ſit docti libertas dura Catulli:
Virgilio ingenium qui demat, propter Homerum:
Qui tibi molliciem vicio dent, terſe Tibulle.
Te quoque grandiloquũ, ac elegum ſuprà ire, Properti,
Inuideant potius, quàm damnent, optime Vates.
Ille tubam Stati dicit trepidare tremendam:
Exigit iſte horrens epigrammata Bethyca cenſor, *Ouidium.*
Hiſpanum & redolere ſitum contendit: & illum
Repere humi fluidum, à patria qui triſtia plorat
Exilia, hiſtoriam Lucanum texere puram,
In Cicerone (placet ſi diis) cenſoria turba
Inueniunt tumidum, confractum, molle, redundans.
Nedum etiam is non ſit ieiunus, & aridus vlli.
Tollio quid noſtro, notum eſt, obiecerit, vrbis
Qui Romæ Scripſit primordia facta, triumphos.
Nempe Polygnoti hic puros vt amare colores,
Zeuſidos hic vmbras pergit: ratione ſed ipſa
Protogenes, facili quod ſingula Pamphilus arte
Explicat, in precio eſt: melius phantaſmata prudens
Concipit Antiphilus: quin gratia mira Theoni,
Immo hęc Parraſio, immò omnis debet Apelli.
Plus homini, quam diis, addit Polycletus honoris,
Nec Phydias homine abſoluit. habere figuram
Perſimilem, pulchri Demetrius immemor, ardet.
Sic ſua cuique humeris appenſa eſt mantica nullus
Indamnatus abit veterum. Tyrunculus ergo,
Qui tenerum prima ſpargit lanugine mentum,
Sic licet Euphanor, ſpecie admirandus in omni,
Speret in his ſtudii turbis excudere, quod ſit
Immorſum? ſi nominibus non parcit auorum
Turba procax rictu, quos cœlo priſca ſacrarunt
Sæcula, quos cęlo poſitos nunc poſtera adorant.
Quinetiam tam praua vlli ſententia menti,
Non alia vt ratione, aliis non carmina cauſis
Deſpectet, niſi quod tecum verſetur, & arcta
Iunctus amicitia plures conuixerit annos?
Parq; in amore tuum decus, vt ſibi dedecus, horret?
Quod ſi eadem ignoto diuulges nomine, amabit
Singula: & eliciet quam nec reſpexeris, artem.
Vt tamen à triuiis quicquam modulere remotum:
Quæ Soſiis Aldi mereant ęs grande Manuti:
Qualia Pontanus: Sincerus, Bembus: ab iſtis
Vix duo tres ve canunt. hem, ſcilicet vlla putabis
Carmina poſſe legi, nullum admiſſura verutum?
Quæ meditatus eras, ea ſi vis credere chartis,
Ipſi agitant primam Calamusq; & Sepia litem.
Marmoribus gaudes antiquis, vſus at adſum
Ipſe magiſter ait ratio hunc accuſat abuſum,
Parendumque ſibi vario clamore fauentum
Alterutris, dubio pendet ſub iudice cauſa,
Et tamen interea vt priſcos imitere Sabinos,
Non liquet, vt capias vſum: confuſius illo
Eſt nihil: ipſa tibi Ciceronis tempora legem
Vix poſuere vllam. Si tempora noſtra ſequaris,
Doctorum quando ſit mente probabilis vſus:
Nil tibi turbidius, nil eſt incertius, vſum
Quem dicas: licet Eois à finibus orbem,

Ad Tarteſſiaco iuga torrida ſole pererres,
Eſt operæprecium tota tellure peritos
Offendiſſe duos, quorum mens conſona laudet
Atque affirmet idem. Quòd ſi vis pergere iuris
Eſſe tui reliquis ſputi reus omnibus eſto.
Vſque adeò iſtorum variat ſententia. Quotquot
Sunt homines, tot ſenſa, ſuis quod quiſque notauit
Aedibus incluſus, fragmenta ignobilis huius
Illius ve legens, vel marmora rupta reuoluens,
Quæq; exeſa magis vento pluuiaq; putreſcunt:
Hoc probat, hic inhiat, hoc obſeruaſſe ſuperbit.
Sic quoſdam natura homines animauit, vt eſſe
Iudicio inferior nullus velit, eſſe ſupremus
Quiſque putet, ſic quemque ſui fiducia perdit.
Quid tamen ij carpunt? Is te aſpiraſſe notarit
Huic, at non illi vocali: ſine gemellis
Litterulis quicquam ſcripſiſſe, & ſimplice debet
More ſuo ſcribi: vel ſi quid vilius iſtis
Eſt apinis gerriſq; tamen ſi ſenſa, figuras,
Virtutes, numeros, aut artem carminis vllam
Percontere: lapis, caudex, quid dixeris, hæret.
Inſiſtitq; ſuis, tanquam canis, oſſibus infra
Rodendis menſam quæ proiecere ſupernè
Conuiuæ, dapibus regalibus accumbentes.
Scribere difficile eſt igitur, ſine crimine, ſed tu
Socratico deinceps ſtudio recitare patenti
Ore paras: calamis, & chartis parcere: demum
Hoc magis horrebis, ſi quo diſcrimine lingua
Videris, in præceps titubet ruitura ſub uno
Accentu, vel ſi C non expreſſerit abſque
Barbarie, LaTium niſi Græcus dixeris, atque
HoſpiTium, natura velut pronunciat infans.
Quidnã igitur facies? pulchrè: nam ſcribere certũ eſt.
Nec reticere queunt Vates, quos cantor Apollo
Non patitur verſare lutum: ſed ad aurea cœli
Limina ſublimes Iouis omniparentis in aula
Siſtit, & ætherij monſtrat conſortia cœtus:
Ambroſiamque libens, nectarq; propinat: & illi
Magna canunt, afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq; Deum in penetralibus abdita cernunt.
Atque vbi iam ad ſeſe rediere, inſomnia mente
Attonita reputant, & quæ inſpexere repoſcunt,
Et plerunque ſuas non percepere camœnas:
Vſque adeò humanis præſtant cœleſtia rebus.
Dum tantis igitur curis diſtenta fatiſcit
Mens, cœlum accipiens, myſteria tanta reuoluens:
Scilicet vnius ne operam, ſtudiumque ſequetur
Litterulæ? quam quiſque ſuis expungere tyro,
Aut linere arbitrijs potis eſt: ea cura Poetis
Indigna, ut fœtum famulis mandare lauandum
Nixa ſolet: ſic quæ vates peperere, decorum
Dummodo legitimis conceptum menſibus edant,
Felici Iunone, patre applaudente, miniſtris
Grammaticis curare ſinunt, quod reſtat agendum.
Herculeum ij ſternant Iunonis ad atria lectum,
Populeamque ferant (genialia munera) virgam.
Præterea veluti digitus digitum abluit, æquè
Nemo ſibi ſat is eſt ſolus: cenſore perito
Eſt opus, unde uiam quo iudice, quo monitore
Tuta per Aonios librem veſtigia ſaltus.
Macte animis, liquido auſpicio vale, omine dextro
Perge: tamen prudens hæc de cenſoribus audi.
Sunt, quibus ingenium agreſtis natura negauit,
Indociles primum: quales querceta Licæi
Ediderant olim ſed quos labor improbus illo
Attriuit ſtudio, craſſam uelare Mineruam
Sic annituntur: Satis eſt mihi ſcripta priorum
Voluere: quid nugas illis ſuperaddere tentem?
Subſannantque omnes noſtraque ætate decorum
Eſſe ſtylum (idque utinam ſanis oſtendere norint
Iudicijs) renuunt, ac infelicibus ouis
Naſci omnes: dum ſcire nihil per aperta fatentur
Verba alios carpunt tacitè, affectantque probari
Iudicio. Sed iudicio qui excellere poſſit,
Ni multos artem ſcribendi exercuit annos:
Gurgite ni exundet uiuo? non nata ſub ipſis
Verba labris, ima ſed enim a radice feracis
Pectoris effundat, rebus fœcundus opimis?
Ni metri quodcunque genus, quodcunque ſoluti
Sermonis uariarit opus: quid reſpuat illud?
Quidve admittat, & hoc, quid Neſtora quid Menelaũ,
Quidve Ithacũ addeceat, demũ poſt multa rotundus.
Exempla, vt doctos ſola experientia reddat,
Nouit, & eſt iudex aliorum fidus & æquus,
Hic erat Hermoleos, hic Picus, hic Angelus acer:
Nunc tu rare puer, Veneti ſpes una nitoris,
Canalis, Milto nomen fulgente notandum.
Qui nullis igitur caluere uigoribus unquam
Sideris ætherij, ſtudijs cenſere malignis
Cuncta ſolent: veluti ſi cerdo reprendat Apellis
Symmetriam: contra plerique, ut naris habentur
Emunctæ, ſibi ſcire uolunt: oſtendere rectum
Vel dedignantur, uel prodere ſacra verentur.
Grammatici in primis ſunt, qui docuiſſe recuſant.
Qui uitium hac ratione fouent: arcana alienis
Diſcipulis dare non licet hæc, & corrigere illos,
Monſtrare antitheta, & facientia uerba colores.
Aſt operam nobis ingẽm det, & ocyus omnes
Præteriiſſe nouo faciam, preſſiſſe uetuſtos.
O leuis ambitio, fuco ſuffulta maligno.
Ergo miſer media clamet ſi naufragus unda
Obrutus, affer opem: tabulam, uel porrige contum:
Non licet adiutare, & opem, & conferre ſalutem,
Quòd non claſſe tua uehitur, ruit alter in ipſas
Fracturus Syrteis, poſcitque uiam pede fauſto
Impius exclames, perge impendere periclum
Naufragij aſpiciens, hortaberis: heus bene, rectè.
Sic lapſos in aquam ſubmergeret altius ille,
Qui populo ficum promiſerat exitialem,
Vnde homines ſoliti ſeſe ſuſpendere: ſi quis
Vincula vellet adhuc perituro nectere collo:
Humanum Timon adeò genus oderat uſque.
Sed tamen effecit ſtolidi dementia vulgi
Cenſores ita adulantum ſibi ſumere parteis.
Hic etenim, ut ſenis pedibus contexere cœpit
Verſiculum, numeros tantùm, non ſenſa ſecutus,
Egregium ſe fert uatem: ceu ſomnia Cyrrhæ
Viderit in ſummo, & uiuum hauſerit Hippocrenen
Potus aquis pluuijs, fora cuncta perambulat, omnes
Arripit, & ueſtem prenſat, manicaſque, & inertes
Te uerſus audire iubet, properes licet ire
Ad foricas, malua helleborove urgente petitque,

Inſit

Inſit vt ingenium, quantum inſit acumen: ut acri
Fulminet ore? tamen ſi caſtigare quid audes,
Durum, incompoſitum, rude, difficile, ambitioſum,
Inuidus indoctusq; vocaberis, atque malignus.
Parte alia hic veniet Muſarũ & Apollinis exors,
Βρεκκεκεκὲξ tantum ſtridens: ceu rana paludis
Incola: qui temnat reliquos, & vellicet acto
Dente furens: qui grande ſibi nomenq; decusq;
Deputet, vt quenquam primorum exegerit: unus
Qui ſapere ipſe ſibi ſolus videatur Athenis:
Magna loquens, digitis inſurgat, & intima cordis
Gaudia concipiens, numeroſa volumina iactet,
Sola legi ſua digna ratus: quid ſcripſerit alter,
Impatiens audire, ſibi quin iudicet omnis
Aſtare auriculas. Ecquid furioſa libido
Nos agitat? properata vni ſi meta quadrigæ,
Perſiſtemus adhuc plagis vrgere veredos?
Pone animum, Venete: Praſinus iam lora ſuperbus
Circum agit, ipſe licet Ruſſatum ponè ſequentem
Reſpicias: apium, pinusque, & pomum, oleaſterque
Eſt Praſini: iam frange rotas, frange apſidas, omnis:
Omnis (ait Praſinus) victoria noſtra futura eſt.
Verũ hos ferre tamen poteris: quis ferre poteſt hũc,
Qui famam abſtruſa hiſtoria, uerboque vetuſto
Venatur, dicens: hoc non intelliget vllus,
Grammatici hic rodent vngues. authoribus ipſis
Quicquid ineſt vicij, arripiens: ſe nomen adeptum
Grande putat, ſi obſcura canat, ſi verba remota
Conſilio ſine, perſonæ, rerumq; decore
Depromat, Næui non exaudita magiſtris,
Quæ Numa, quæ Euander nimiũ affectata putaſſent,
Vidi equidem vnius confictum nominis ergo
Grande poema, velut Chij qui marmoris unam
Inuenit cruſtam, ne ſcilicet illa periret,
Mercatus tophumque putrem, Lateremq; lutoſum,
Immodicis amplas extruxit ſumptibus ædes,
Vt foret in medio fruſtum id ſpectabile cœno.
Huccine peruigiles curæ, aſſiduique labores,
Contendunt? ut poſtquàm olei conſumpſeris vrnam,
Dum multa oſtentas, nihil addidiciſſe probandum
Deprændare, viris & ſuggillere peritis?
Vir ſine doctrina doctus, ſine robore fortis:
Humida vti poſſent, humore carentia dici:
Sic demum dicare poeta, poeſeos expers.
Propudor: è tenebris, ſqualenti è carcere dudum,
Non nullorum opera Carmenta erepta, per vrbes
Heſperias læto geſtari cœperat ore,
Compta ſinus, purgata cutem, cui rara cicatrix,
Rarus erat vibex facie: iam oblita Sicambros,
Immanem & Teiam, & Clephis implacabile pectus,
Secura placidam carpebat pace quietem.
Gratia magna tibi, facunde Sabellice, cuius
Eloquium cultos hac tempeſtate Quirites
Suſcitat, & verum Latio ſplendore nitorem.
Ipſa equidem Carmenta tuis abſcedere tectis
Neſciat ipſa tuis ultro requieſcat in vlnis.
Ecce autem proprios indicere bella nepotes
Ægra videt, ſæuumq; nefas, Ciuilia ſentit
Arma intromiſſis furijs miſcerier, (altrix
Aphrica monſtrorum, cauſa & caput,) ergo decentes
Vulſa comas, transfixa lacus, lacerata papillas,
Seditione, dolis, ac impietate ſuorum,
Importuna quibus mens, atque impura voluntas,
It lachrymans peplumq; deæ miſeranda Mineruæ,
Baccatum gemmis, oſtroque auroq; ſuperbum
Nuncupat, vt mallet nunquam rediuiua ſupernas
Inuiſiſſe auras, ne ſcilicet iſta videret
Præſtaret ſiquidem tenebris ſtare ſub imis,
Quàm ſic indecorem deinceps traducere vitam.
Hùc queſo, Nardine, oculos, hùc dirige mentem:
Quot mala conſpicies nunc edita carmina? riſus
Quot populus tollant, quot ſint ludibria vatum?
Quandoquidem male ſana hominum vecordia multos
Præcipitat, qui ſe venerantur, dum male iactant
Portenta ingenij deformia, dumque beatos
Se ſine riuali captam, mirantur, amantque.
Inuentis ita quiſque ſuis, ceu ſimia natis
Ridiculis, plaudit, vultus mirata venuſtos.
Adde quòd his palmã affectat, qui plura in aceruos
Vtcunque extructos, cumulo congeſſerit amplo.
Quid furis ò Corydon? quod te uixiſſe nepotes
Admoneat, centena ſat, & uerboſius equo
Carmina præſtarent, morſo trutinata labello:
Si quod, vt Antimachum ſuperes, deperdere geſtis
In torno & lima malis perpendere tempus.
An referam ſordes alias, commentaque uanis
In libros delira modis? quæ voluere firmo
Nemo queat ſtomacho ingenuus: quę ſomnia cernas,
Quas damnes putere luces. O ſæcula tricis
Dedita plæbeis, inſana agitata phreneſi?
Hi populo placuiſſe ardent, ſuffragia vulgi
Hi rudis affectant, quod uix clauſere uolumen
Iam recitant, obiecta breuis mora temporis omnem
Emendat labem: uicio, quod fecit iniquis
Excluſus ſpacijs, rogat indulgere legentem.
Poſt tamen & menſes, poſt annos cernis eundem
In uerſu ſordere ſitum. Quin edere nugas
Has inopes rerum, ſine cultu, & pondere, & arte
Non trepidant? iſtis ac ſi iam firma uigeret
Norma ſtili, ac ſi proprietas iam cognita ad unguem
Viſque foret ſæcli pudor huius & opprobrium iam
Fabula de noſtro vulgata eſt tempore. Rhetor,
Conſultuſque, Poetaque, Grammaticuſque, Sophosq;,
Ridetur, noſtri quem ſidera temporis edunt.
Quandoquidem nullus ſtudio cenſetur, at annis
Vix tribus audieris, ſatis eſt: accinge coronam,
Atque aurum, poſiti excellentia ſigna pudoris.
At non priſca tulit, phanaticus eſſet ut error
Vatibus hic, ætas. nam ſcriptus non prius extra
Ibat in acta liber, quam terque quaterque lituris
Iudice Ariſtarcho foret oblitus, atque ita cultis
Erepta ingenijs damnoſa audacia: demum
Aeterna tulerunt victura poemata luce.
Inde deum es toties incudi reddere natos
Iuſſus, Apollini primas incendere Aquinas
Perſuaſus ſatyras: & tu pater optime Vatum,
In uerſus centena decem Maro carmina cogis,
Cautus, & à recta nunquam ſecedis amuſſi.
En rerum natura parens, nil edere magnum,
Spectandumque ſolet, longo niſi tempore adultum?
Ipſa etiam maiora ſuos animalia partus,
Iuſſa diu geſtare: decem bos luca per annos

Parturit ingentem prolem, paritura nitenſque
Dotis ebur decora ampla uirũ, decora ampla deorũ,
Legibus his ſtabant ueteres plebs ſancta, Poetæ.
At modo ſcribendi nulla eſt data regula: paſſim
Verſificatores Riſſæ bacchantur ad aras.
Accipit audaces tenuis Pæonicus aſtus,
Ignigenamque canit Bacchum Iunonis in iram,
Mœſtaque iucundis querimonia panditur hymnis:
Aſſociat citharæ mollis ſibi tibia cantum.
Scribitur & nullis Comœdia legibus: omnia
Omnibus admiſcentur, & omnia corrumpuntur.
Non aliter, quam ſi Alcinoi læti hoſpitis hortos,
Hortos perpetui autumni, veriſque perennis:
Siue uelis flores, ſeu mitia & acria poma,
Ruſtica barbarico populetur turba furore.
Matura immatura ſimul, flores, folia, herbas,
Confundunt, nullo rapiunt diſcrimine cuncta:
Immiſſis & in ora effrena feruntur habenis,
Donec ab incuruo demum exutiantur aſello.
Quando omnis igitur fœda contage papyros
Polluit hæc peſtis ſcriptorum, ut nulla ſalutis
Sit uia ſi populo teipſum commiſeris: auram
Illius aſpernere, procul fugias hæc monemus.
Et ſi Pierio dignum quid cuſeris ore:
Seu Contarenus tecum Leonardus, alumnum
Moribus ingenioque probum, quem fingis ad unguem
Seu Trypho, ſeu tecum ludat Maro iunior ille:
(Qui ſubito tam multa canit, tam docta colore
Concitus, ut uideant quem iam conferre minores
Audacter poſſint maioribus:) hic placeat mos,
Quem doctum in primis noſti obſeruare Tryphonem.
Sit ſatis, id raris lectoribus, & tribus ad plus
Credere, & iudicio quos præcipuos tibi amicos
Noueris, & nulla ſuffultos pectora uulpe:
Thomæi quales gemini, ac Aurelius augur,
Abdita qui ueræ ſophiæ monumenta recludunt.
Sat mihi Fauſtinus, ſatis eſt Egnatius, & qui
Aurea numen bonitate Bononius optat:
Index quiſque bonus, cenſor grauis, arbiter æquus.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS
HIERONYMO DONATO,
VIRO PRÆSTANTISSIMO, S.

SOlent Veneti tui, Donate præſtantiſſime, quum ædificium aliquod Clodianum ſumptuoſius cõparant, Chij, uel Laconici, uel Numidici, uel cuiuſuis rariſſimã verſicoloris & pellucidi marmoris cruſtam diligenter exſecare: quod maxime ſpectandum primis ſtatim foribus affigant. Horum ego ambitionem æmulatus, primo huic epigrammatum libello raritatum uiri alicuius celeberrimi nomen affigere quum deliberaſſem: tu mihi ſtatim occurriſti, uir eminentiſſime, quem ex omnibus præcipuum diligerem, hoc ut ornamento libellum meum inſigniter honeſtarem. Quem uirtutibus omnibus ornatiſſimum excellere uno bonorum omnium præconio manifeſtiſſimum eſt quas qui ſigillatim commemorare, admirari, & extollere uelit, non oporteat Theſea (uelut Iſocrates facit) inſerere. Tot undique præconia redundant, ut quæ ſeligas potius, quàm quæ inuenias, laborandum tibi ſit. Et ueluti quis ad iucundiſſima rerum plurimarum ſpectacula profectus, quum multa ſe, quæ delectent, offerant, quo ſe potiſſimum oblectet neſcit: omnibus verò frui temporis anguſtia negat: quin οὐδ᾽ ἐν εἰς ἐπίσης ἀξίως ἀφικέσθαι δύναιτο, diceret Demoſthenes: ſic omnia, quę apud te ſunt generoſa, commemoraturus, hæſitaret, uidereturque tanquam adulterinus aquilæ pullus conniuere: tantus a te ſplendor micantiſſimus effulget: ſiue quantum in Philoſophia clareſcas intuemur, ſiue quantum in Oratoria facultate præniteas admiramur. Qui dicendi ſuauitate iucundiſſimus, conciones plurimas admirabili omnium ſtupore peregeris: in quibus tu verè tonitrus, tu fulgura ciere proculdubio videaris. Sed qui poetices attingam laudem? quam utraque manu tibi peculiarem adeo feciſti, ut de principatu apud te facultas Oratoria, neque non Poetica decertet. Quid præter hæc utriuſque Muſices abſolutiſſima peritia? quod plerique cantus intonati concinnatiſſimè teſtantur. Quid conſultiſſima facti prudentia? quid denique totius Encyclopædiæ non incurioſa cognitio? Quid in patriæ negocijs obeundis ſedulitas, perſeuerantia, felicitas? vnde fit, ut prudenter ſuſcepta tu plura feliciter confeceris, quàm alij tibi demandari quæſierint. Hinc honorificæ tot legationes, Hiſpanę, Auguſticæ, Inſubres, Gallicæ, Imperatoriæ, Pontificiæ: hinc tot foris Magiſtratus ampliſſimi, Rauennæ, Brixiæ, Cremonæ, Ferrariæ: & beata demum Creta, cuius incredibili omnium applauſu dux nuper es deſignatus. Hinc tot domi dignationes ornatiſſimæ. Tribunitia poteſtas. Continentis præfectura. Collegij ſupremi ordo primarius, & plæraque id genus: ad quę quotidie depoſceris enixiuſculè, quorum amplitudinem uel ſingula declarare poſſunt. Accedunt his integritas, comitas, ſinceritas, iucunditas, & orationis denique lepiditas: quæ omnia tam tua ſunt, quàm alicuius ſingula. Quare conſtanter aſſeuerare poſſim, cæteros plerunque laudari ſolitos, non quales ſint, ſed quales eſſe debeant; de te uerò nihil præclare adeò dici poſſe, quod re longe præſtantius non exuperes. Sed enim ad eam unam ſinceriſſimam humanitatem redeo, cui potiſſimum nunc innitor. Lex enim Homerica, deorum Heroũque laudes a partibus celebrare: laudat enim (vt ſcis) Iunonem ab vlnis, a pedibus Thetiden, a pedibus rurſum Achille. Nos quoque iuſtitia, temperantia, prudentia, fortitudi-

neque

neque,quibus maximè polles,omiſſis: eam tantum humanitatem amplectemur, qua te omnibus tam benignum, tam facilem,tam affabilem offers: qua me puerulum olim, ineptiolas quaſdam acerbiores recitantem,comiter audire dignabaris:oſculoque adhibito,ut pergerem ſuadebas. Hac ego nunc fretus,temerarius fortè, ſupra quàm par erat, libellum meum tuo nomine decorare confiſus ſum: quod boni ſpero conſules: æquè atq; ſummus ille Demoſthenes,mulierculæ nō eſt voculā aſpernatus. Vale.

IOAN. PIERII VALERIANI
LVSVVM LIBER PRIMVS,
Ad Hieronymum Donatum. V. C.

DONATO *cupis optimo libelle*
Donari: eximium eligis patronum,
Qui preter generis decus ſuperbi,
Et ſortis bona, & inclytos honores,
Ornatiſſimus vndecunque fulget,
Qui dux optimus, optimus ſenator:
Orator ſimul optimus, perenni
Doctorem celebrandus ore: quicquid
Mortalem licet aſſequi, aſſecutus
Eſt feliciter: ingeni relictis
Humani numeris, Deo propinquus.
Idcirco reuerenter hunc adito.
Sed cautus tamen ibis ad clientis
Docti iudicium Triphonis antè,
Quàm tanti domini manum fatiges.
Emunctus Trypho, & abſolutus ille
Ille eſt arbiter, an ſuo patrono,
Cuius tam ſtomachum ſcit, vt ſuum met,
Donet te: an procul exigat notatum.
Qui ſi te nitido probet lapillo,
DONATVS *probet, & probent camœnæ.*

HERMOLAI BARBARI PICTVRA.

Peregrine,ciuis, nate in vrbe, & aduena,
Quicunque adoras templa Muſarum ſacra:
Huc in beatæ, & ſi occupatus, Vrſulæ
Diuerte: cultum hinc à ſiniſtra ſuſpice,
Inter ſacratos hinc & inde Præſides,
In purpurata veſte nobilem virum:
Quid fronte prima iam ominaris maximum?
Viua hæc imago eſt Hermolai Barbari.
Aciem ſacraſti, ne profana videris,
Candente felix ære lumen erue.

DE PAVLO CANALI.

Iuppiter ad Muſas: Dilectum oſtendite natum,
Quem merito ſuperum gratus honore colam.
Confeſtim in medium prodit Muſa Attica: Paulum
Canalem oſtendit delicium Aonidum.
Hic meus eſt, Ethruſca refert: Romana repugnat,
Eſſe ſuum affirmans: lis grauis orta deis.
Conſulitur Phœbus: placitum eſt audire canentem.
Is cecinit,Græcus, Lydus, & Auſonius.
Tum Phœbus: Non eſt, cuias ſit cernere, verum
Ominor hunc fratrem, Iuppiter, eſſe mihi.
Iuppiter huic: Verum: nam te ſuprema colente,
Qui coleret terras, Phœbum alium genui.

DE LVMINIBVS DAPHNIAE.

Veſpertina meæ lumina Daphniæ
Reſplendent, rutilo ſidere vt Heſperius.
Matutina meæ lumina Daphniæ
Fulgent, vt nitida lampade Phoſphorus.
Opportuna meæ lumina Daphniæ
Demulcent, radijs Phœbus vt aureis.
Importuna meæ lumina Daphniæ
Icunt, vt celeris fulgura fulminis
Nobis ergo meæ lumina Daphniæ
Sunt fulmen, Clarius, Phoſphorus, Heſperus.
Vt fulmen penetrat corda perenniter,
Succis Phœbus adeſt auxiliaribus:
Mane aſpecta diem mi placidum exhibent,
Noctem viſa ferunt veſpere candidam.

DE IX. LYRICIS, IN LAVDEM Ioannis Aurelij Augurelli.

Præter rotundi vim fluentem Pindari,
Antiqua olores octo tollit Græcia.
Suaui canentem barbito Simoniden,
Et perſonantem molle Bacchyliden lyra,
Anacreontem uoce perſuaſoria,
Captantem Homeri dulce Steſichorum melos,
Sparſum cruore Lesbium tyrannico:
Sapphusque pecten, alterum Lesbi decus.
Alcmana tenero præferendum carmine,
Laſciuiori floridum uerſu Ibicum.
Quorum peremptis inclytis laboribus:
Vno Augurello, quem uidet, legit, colit
Cohors Latina, fido & acri examine,
Vetuſtiorum damna abundè penſitat.

PONTANI TVMVLVS.

Scriptorum uenerabilis magiſter,
Pontanus cubat hic Viator: illum
Commentus bona uerba, forte adores.
Ne fac, huic mala quin precare multa,
Omne ut ſuſtulit Aonis decorum.
Nam dum tam benè ſcribit, adque amuſſim
Aequat omnia, perpolitque ad unguem.
Quauis arte decoreque abſolutus,
Ne ſit ſpes tenus ulla prodeundi:
Sæcli pernicies fuit ſequentis,
Nemo ſcribere ut audeat nepotum.
Quin pacem huic, bona quin precare, libans
Thus, coſtum, uiolas, crocum ſepulchro:
Qui dum tam benè ſcribit, adque amuſſim

Aequat omnia, perpolitque ad unguem
Quæ abſoluerat ars, decorque recte
Scribendi auſpicijs renidet huius,
Noſtra ætas veteres ut æmulari
Et poſſit ſimul, & ſimul preire

HYPOGRAMMA SERVATORIS.

Bonum benignus omnibus
Salubre do, petentibus:
Simulque non petentibus:
Malum, neque id petentibus.

MARVLLVM IN ARNO moribundum conſolatur.

Cur adeò fluctus contrà conaris? in undis
Oppetijſſe horres cur Elicone ſatus?
Igneus ut gelido vigor extinguatur in Arno
Forte times? atqui, ſæpe fit ignis, aqua.
Non hoc, inquis, habet male me: quod miles, & acer
Sim, doleo: ſub aquis militem obire pudet.
Ah ne indigneris, miles licet impiger, aſtra
Hac peruulgata fortibus ire uia.
Hàc pius Aeneas, & bello magnus, & armis,
Hàc Romæ fertur Romulus iſſe pater:
Sfortia ſummus honos belli, inuictusque Robertus,
Hàc, quà tu, ad ſuperos tranſiliere polos.
Debentur cœlo fortes: cœlo ignis, & aer.
Vndaque ſuppoſita eſt, infima terra tenet.
Scandenti a terra ad cœlum ſtat limes in undis
Primus, age hac cœlum ſcande Marulle uia.

DE IOANNE SVLPITIO Verulano ad Camillum Capiliſtam.

Quem tradas puero tuo legendum
Quæris Grammaticum, Camille, iuris
Prudentiſſime doctor utriuſque:
Frenato ut ualeat ſtilo, ut ſoluto,
Vt compta, & lepida Latinitate
Sit cultus, ſpecioſus, expolitus.
Petro Sulpitium dabis legendum:
Hunc diſcat, repetat, frequentet unum:
Huic ſermo grauis, elegans, Latinus:
Huic ars perbreuis, erudita, fida:
Hic quantum ſatis eſt, docet: moleſtis
Non ambagibus implicat legentem:
Non incondita, & exoleta quædam
Oſtentat: nitidiſſimus magiſter,
Scitu nobile quicquid eſt reponit.
Demum, tempora noſtra quo laborant,
Hic hic iudicio ualet peracri.

DE IANO PARRHASIO.

Parrhaſius quantum picturæ contulit olim,
Parraſius noſter contulit eloquio.
Ille fuit celebri deductus origine Phœbi:
Hic genus, unde trahat, ſcripta diſerta monent.
Ille ſuos uelat tenebris ex arte labores,
Hic aperit clauſum quicquid erat tenebris,

AD BERNARDINVM CAMVSIVM.

Dacnon Camuſi nugulas carpit meas,
Quas æmulatur ſedulo.
Inſanit, aut eſt omnium vaferrimus,
Qui tam ſcienter deſipit.
Sed eſto, carpat uſque, & uſque: dum illius
Nos laudet æmulatio.

AD BERTVTIVM SVPERAN.

Quod celeri tibi ſæpe fides ſub pollice fracta eſt,
Siderei euenit numinis inuidia.
Bertuti, ſatis eſt phthongos æquare ſupernos,
Ne ſuperes par, & Dij uetuere, polos.

AD FLAMINIVM VIVVM.

Hem quot nunc homines boni feruntur;
Qui cuum plurima ſcriptitent, utroque
Dicendi modulo pedeſtri, equeſtri.
Ipſo iudicio tamen laborant:
Quod primum cauere eruditum oportet.
Sunt qui iudicio ualent ſeuero,
Verba, & ſingula penſitent ad unguem:
His dicas uideo eruditius nil.
At miror ualeas uidere nunquam,
Horum uerſiculumve, epiſtolamve.
Theſauris ſedenim incumbant repoſtis:
Mox cum funere litteras ſepulchro
Condunt immeritas, & omne nomen.
Raro Iuppiter uni utrunque donat.
Quid cenſes bone Flammini expetendum?

CLYTEMNESTRA AD F.

Quò, quò macheram diriges?
Vtero, an mammillis? is tulit
Te, nutrierunt alteræ.

AD EGNATIVM BAPT.

Incorrupta cohors iuuenculorum,
Nec non ſobrius ordo grandioris
Aetatis, veterum caterua prudens,
Defunctum modo Prunulum dolebant.
Muſarum & ſtudij unicum parentem.
Sed poſtquam rediuiuus in ſupernas
Auras prodijt, & tuas Camœnas,
Longe clarior, optima ſacerdos
Egnati grauis eruditione,
Quantum vix alius ſit Italorum,
Cuius ſcripta decora per diſertas
Incaſura volant manus, libenter
Emunctis quoque naribus legenda:
Quis non viuere Prunulum fatetur?
Aeterna & potius dic perennem.

AD DAPHNIAM.

Quum te oculis video mea Daphnia, ſum Iouis ales:
Vt nequeam a grato Sole mouere oculos.
Dum moror obtutu, langueſcunt lumina hebentque:
Vt ueſpertilio ferre aciem nequeo.
Luce tua interdum ſit gaudeo, ut auferar, atque
Vrar, uti circum lampada papilio.
Mox ſalamandra hærens oculis intentus in ipſis,
Fio: ignisque tuus, me prope eunte, perit.
Nec ſalamandra tamen fio: eriget illa, ego in æſtu
Ardeo: ſolam atræ uim ſalamandræ habeo.

IN

IN ROSAM ANT. FRAGRANTIANI.

Frangrantiani quę tegis manum roſa.
Dum ſumma cœli contuetur ſemina,
In appetentis ora maſsæ hiantia
Delapſa, rerum tot nouatus edere:
Des, an receptes inde odorem, neſcio.
Si das, ab almo conſecuta es Phoſphoro,
Quem ſtrictiorem mane fundit ſpiritum:
Sed ore Phœbi, quem receptas, defluit,
Et ſummi odorem contrahit ſecum Iouis,
Rerumque carpit omnium fragrantiam,
Humana coniectura quas vix concipit:
Fragrantiano nomen vnde eſt inditum.

IN MERACVM ET DILVTVM.

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naiades, extincto fulminis igne ſacri.
Cum Nymphis igitur tractabilis, at ſine Nymphis,
Candenti rurſus fulmine corripitur.

AD IOAN. ANTONIVM Maroſticanum.

Doctrinæ mihi conſcius puſillæ,
Nomen Pierii (quod abnuenti,
Doctorum indiderant mihi cohortes)
Nunquam admittere fiſus, abnegabam,
Sed poſtquam ex tabulis vetuſtiorum
Vatum perdidici Maroſticane,
Vt mutato habitu, profeſſione,
Victu & nomine, ſæpius miniſter
Mutetur Geniusque, viſque cœli:
Cur quod debueram vel impudenter
Vſurpare, datum omnium fauore,
Audacter verear meum tueri?

ZENODOTI PROBLEMA ſoluit.

Propter aquas flammæ dominum non fixit amorem,
Extingui hos ignes quod putet vllus aquis.
Sed, quia viſceribus ſuccenſis, vnda ab ocellis
Liquitur, eſtq; ſimul flammæ & aquæ dominus.

IN SODALES.

O felix torus, ò beata menſa,
Quam tot ſuauiloqui beant poetæ,
Quam tot Socratis æmuli frequentant:
Cauallis, citharæ decus ſupremum:
Cultus Nauiger, elegans, canorus:
Emunctus Trypho, perpolitus, acer:
Motenſis vehemens, & eruditus:
Expromptus Maro, floridus, decorus:
Borges grandiloquus, venuſtulusque.
Nardinus grauis, integer, ſeuerus:
Comis Lampridius, facetulusque.
O felix torus, ò beata menſa:
Verum, vt ſit numero vndecunque felix,
Muſarum numero decenter aucta,
Donec, quæ mereat, ſequatur vmbra,
Nonum admittite nunc Valerianum.

IN ZERBI MEDICI CAEDEM.

Dum ſatiare pio fauces in ſanguine Turcus
Ardet, & incaſſum ſæpe repulſus abit:
Perfidus allectum Zerbum iugulauit, & ictu
Sic vno extinxit millia multa hominum.

IN PLATONIS CAPVT.

Produxit Æſculapium mortalibus
Apollo, corpus vt foueret languidum.
Dehinc Platonem protulit ſanctiſsimum,
Animum vt foueret, & beatum redderet.
Qui mox peractis lege nuptijs ſua,
Aſcendit vrbem, quam ſibi conſtruxerat,
Et collocarat in pauimento Iouis:
Nobis relicta, quam uides, imagine.

AD ROSINAM.

Es roſa, fersque roſam roſea pro fronte ligatam,
Indicium roſei verticis ipſa roſa eſt.
Vnus odor flori, & fronti, color vnus, & vnus
Et decor: amborum vita eadem, vt ſapias.

DE ANDR. MARONIS EXTEMPORALITATE, ad Dantem III. Alig.

Opportunius ecquid eſſe Dante,
Aut quid commodius poteſt videri?
Te inquam, te Aligero, optimo poeta,
Et ciue optimo, & optimo patrono:
Quo Verona diu beata viuat?
Tu nunquam aureolum petis receſſum:
Quin tecum Aonię ſimul puellæ,
Quin tecum Aonij ſimul poetæ
Concedant, & Apollinis ſupellex.
Deprompta propria penu tot affers,
Atque hæc qualia Iuppiter ſupreme?
Deprompta alterius penu tot affers,
Atque hæc qualia Iuppiter benigne?
Vt addis mihi nunc mei Maronis
Tam ſuaues Epigrammatum lepores?
Qui lectus placuit tibi, & relectus.
Quid ſi illum audieris? velut ſodales
Octo audiuimus optimum ſodalem,
Nos audiuimus: audit hunc & omnis
Doctorum manus in dies, canentem
Mille ex tempore carmina erudita:
Quis nil ſit lutulentum, inexpolitum,
Nil abſurdum, & inane, nil hiulcum.
Tanquam Virgilij mora, & labore:
Tanquam tempore culta ſub nouenni.
Tunc tu pollice vtroque, tunc Maronis
Affirmes benè nomini euenire:
Quando quod veteri abfuit, ſed vnum.
Prælargè nouus hic Maro rependat.

EX TVLLIO.

Improbus omniuorusque ſorex, qui nullius amens
Decipulæ trepidus morte lucella parat,

Ner-

Neruiloquam Phœbi chordam corroſerat: illa
Contracta, eliſi gutturæ prænſa ſeri.
Quid Phœbi certos arcus miramur, in hoſtes
Cuius certa etiam torqueat arma chelys.

BERNARDI RVBII
episcopi munus.

Quis me puniceo colore veſtit?
A collo incipiens manus aduſque,
A mento incipiens pedes aduſque?
Muſarum chorus, & chorus laborum.
Sic ſic nox vigilata, ſic quieſcit:
Sic nunc auſpice Rubrio poetis
Curtas vtile ſit ſecare noctes.
Ex quarum tenebris color reſultat,
Qui cœli ſuperat decus ſereni.

L V S V S.

Dum ſerta texo, nactus
Inter roſas Amorem:
Hunc pinnulis prehenſum
Merſi in Falerna: moxque
Omnem ebibi liquentem.
Qui nunc meos per artus
Tennis titillat vdis.

PROLIXITATEM NON IN-
congruam hendecaſyllabis.

Pontani hendecaſyllabi notantur,
Vt qui nil habeant Catullianum,
Vt qui luxurient nimis: licenter,
Centenis quoque verſibus redundent.
Si legem inſpicias ſacram Platonis,
Funebres querimoniæ quaternis
Sunt verſiculis: ſed vt Pholatas,
Sed vt Callimachus, Propertiusque,
Necnon Albius, atque Naſo, voti
Senſum hoc carmine compotem attulerunt:
Accreuit numerus, decor, voluptas.
Vt incultus ager prius virenti
Tantum gramine penſionem habebat:
Vt mox impoſita eſt ſeges, nec vna
Mox interſita vitium propago,
Infoſſa & pirus omnis, omnibusque
Arte marginibus nuces obumbrant,
Iam cenſum domino aggerat, petendus
Non tantum pecori, vt prius: ſed ipſis
Iumentis, auibus, viris, deisque.
Sic olim hendecaſyllabi, Catullus
Quos princeps decorat, breues fuerunt.
Poſtquam cognita vis, leporque in illis,
Indultum ingenio eſt, patentiori
Decurſum ſpacio, procaciori
Laſciuitum animo: quid inuidendum,
Vt conuiuæ aliquid ſapit palato,
Id non ponere lautiore quadra?

SENTENTIA.

Si cum labore quippiam rectè geris,
Labor recedit, facta rectè permanent.
Quod ſi iocosè nequiter quid egeris,
Abit voluptas, turpe factum permanet.

MATTH. ALBINVM, ET NIC.
Angelicum ſodales alloquitur.

Albine, Angelice, unici ſodales,
Ambo culti, animo probo, & modeſto,
Ambo ſimplicitate liberali,
Ambo moribus optimis decori:
Vos hic charæ animæ, ſeueriori
Addictæ Sophiæ, grauem mineruam
Feruenti ſtudio coletis: inde
Solamen genitoribus cupitum,
Et vobis decus, & perenne nomen
Atque ingens mihi gaudium daturi.
Me Mons Aureus auocat, petulcas
Ad Phœbi choreas, leuesq; nugas.
Quando non licet, id ita appetenti,
Vobiſcum Sophiam ſequi beatam,
Aduerſante neceſſitate dura.
Ergo inglorius inter ocioſos
Verſatus Satyros, Chorosq; agreſtes,
Ærumnas ſtudio meas inani
Flebo illic, meditabor, & reponam
Vos noſtræ memores ſodalitatis.
Si ſincera animi fides probati
Incorrupta manet, iocoſa nulla,
Nulla & ſeria verba conferetis,
Campaguæ lepida accinente Muſa,
Quæ non accipiant Valerianum.
Nam qui verè amat, is procul repoſto
Abſit corpore quo magis, magisque,
Præſens mente aderit magis magisque.

ANTON. MERIBARBVM
ad Muſas reuocat.

Tu ne igitur ſacrum linques Meribarbe vigorem,
Ingenij extinguens fulgura clara tui?
Ille igitur nitidus dicendi candor abibit?
Et ſuauis [illegible] carminis ille decor?
Illa igitur tantos amittet Morula faſtus?
Morula carminibus nobilitata tuis.
Omnia ſurripient damnoſa volumina legum?
Quæ tot ab inceptis ſurripuere bonis.
Incultas querimur noſtri cur temporis arteis,
Si nequit ingenio ſurgere quiſque ſuo?
Hic petet extremos Arabes, Helicone relicto,
Ille Caledonias raptus adibit aquas:
Hic citharis ad fœda cadet clyſteria miſſis:
Speque auri toties aurea vena perit.
Improba ſic magnis ſitis hæc conatibus obſtat,
Nec datur accepti ſideris orſa ſequi.
Tu tamen, inuito nonnunquam patre, licebit
Clam, quæ te ſequitur gloria, reſpicias.
Sæpius horridulis chartis defeſſus, amicos
Pieridum cantus, plectraque amœna petas.

HIER. ALITHEI PICTVRA.

Non quenquam ex hominum choro referre,
Mondella hic ſtuduit: ſed appetebat
Virtutem exprimere integram, abſolutam.
In quo dum ſtudioſius laborat,
Imprudens Alitheon ecce fecit.

IN ARGONAVTICOS EGNATII Commentarios.

Quum nauigarunt Theſſali primum duces
Ignota ponti littora, & ditem Cytam,
Vix attulerunt inde vellus vnicum,
Argoa quicquid conſequi potuit ratis.
Nunc orbe toto puppe viſo, & cognito,
Et multa vectant vellera, & multas opes:
Quales dat vnda Rubri, & Indici maris,
Arabsq́; felix, & beata Perſia,
Unguenta nardi, balſamiq́; hediſmata:
Quicquid voluptas delicata congerit,
Gemmas, odores, uniones, thus, ebur.
Et quicquid æris æſtimatur plurimi.
Has aſſequuntur nunc opes, lętiſſimi,
Egnatiana quos carina vexerit.

IN PAVLI CANALIS OBITVM.

Lugentem Italiæ cladem fortuna parabat
Horrida, tormentis, igne, cruore furens,
Sed primi poſtquàm fruſtra ceſſere tumultus,
Canduit, & maius pectore mouit opus.
Torua itaque Euganeas deflexit lumina ad vndas,
Plurima qua Adriacis inſula ſurgit aquis.
Hic videt Aonia Canalem cuſpide Paulum,
Barbara ſollicita vertere caſtra manu:
Nec mora, quin totum Veneto ſubiecerit orbem
Doctrinæ, aurato bella tridente gerens.
Tum ſecum: Veneti populis dant iura ſubactis,
Iura quoque ingenijs eloquioque dabunt?
Hoc ſaltem prohibebo decus: ſimul improba Paulum
Excipit hęc vicit, cedite iam Veneti.
Euganeam indepti totam: amiſiſtis in uno
Atticum, Indumeum, Romuleumque ſolum.

AD FRAN. PHILOMVSVM.

Si non vis Philomuſe nos adire,
Diſtentis ſtudio negocioſo,
Dum rhetor nitiſſimus Latinum
Veronam eloquium doces amœnam,
Te noſtri fluuij altiles adibunt.
Nam quoſdam tibi gammaros paraui,
Qui antrorſum veluti natant, retrorſum
Veloces redeunt, pauore abacti.
Octonis pedibus, rubente teſta,
Binis brachiolis, minacibusq́;:
Et qui forcipibus caput minutum
Dentatis bene muniunt, fouentque.
Turba eſt maſcula grandiore chela,
Contrà fœmina grandiore cauda.
Atque hęc nobilis arctiore chela,
Atque hic nobilis arctiore cauda.
Scin' quo prorſus honore cenſeantur?
Si pepo fluidam relaxet aluum,
His vis, ſiſtere largus citatam.
Ad morſum rabidæ canis medentur.
Atque ad vipereos medentur ictus.
Scin' doctis rabidas canes nocere?
Scin' doctis quoque viperas nocere?
Nos (inquis) ſtudio vacamus, atque
Cura eſt & ſtomachi, & cerebri habenda,
Hi ſemper ſtomachum, caputque lædunt.
Id præſtant reliqui: aureis in vndis
Quicquid naſcitur, vtile, & ſalubre eſt.

AD AVGVST. DONATVM, HIER. F.

Donate amice, qui diſertæ Pallados
Cultor, Quirinam & Atticam Muſam tenes,
Nixus paternis firmiter veſtigijs:
Vt qui potenti ſtirpe cedis nemini.
Sic eloquenti dote cedas nemini.
Vrbanus ille patruus charus mihi.
In me educando qui vicem patris gerit,
Cliens parentis perſtitit ſemper tui
Tuusq́; ſemper illius fautor parens.
Nos æmulari par eorum ſemitam:
Ideoq́ue iure hęreditario, licet
Uterque uiuat, ſitque victurus diu,
Tu me clientem, ego te patronum poſtulo.

BERT. SVPERANTIVM ad Philoſophiam hortatur.

Incipit oppoſitam pedibus qui repere molem,
Eximio ſuperat grande labore iugum.
Vt tenet aerei placidiſſima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Paſtus amariciem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.
Hoc Sophiæ aſperioris iter ſuperantule, pergas
Dummodo, poſt fellis pocula nectar habes.

IN PRISCVM.

Quod non Hiſtorias remotiores,
Non incognita verba, & exoleta,
Non ſenſa ex penitiſſimis figuris,
Quę uix Delius eruat natator,
In noſtro facilis feram libello:
Sed quę quotidianus uſus affert,
Sed quę temporibus Terentianis,
Sed quę temporibus Maronianis,
Atque infra placitum legi, parumper
Eneruem, & uietum exigis libellum:
Oſtentasque tuum, aſſe. isque ſenſa,
Quę non explicet Oedipus tenere,
Cecia impenetrabilem magiſtro,
Euandri uetus idioma habentem:
Sic neruum, & ualidas habere uires:
Heracleitus ita aſper, & Lycophron,
Nec non Pheſtiade cutis poetæ.
Erras, Priſce, nimis diſertus, erras:
Vt dicant tibi dicta ſobriorum:
Quo quis doctior, eruditiorque,
Hoc emunctior eſt, apertiorque.
Qualis Tullius, & Maro, & Tibullus,
Sed quo infantior, imperitiorque,
Hoc obſcurior, exoletiorq́; eſt:
Qualis tu, & ſimiles tibi irrudito,

AD MARCVM.

Doctorum numeros Phalæciorum
Primos, Marce, quod inchoas choreo,
Heroo, Trybracho, Moloſo, Iambo,
Et quouis pede uel licentiore:
Iactas te fieri Catullianum,

Nil habens lapidum, & Catullianum.
Sic noctes igitur meraciore
Si produxeris ebrius falerno,
Iactes te fieri Catonianum,
Nil habens tetricum, & Catonianum.

AD ALVISIVM PHOSCARIN, Nicolai F.

Summorum Aluiſi proles generoſa parentum,
Phoſcareoque magis nobilitata Duce:
Vt taceā illuſtremq; patrem, illuſtresq; propinquos,
Diuitijs, rebus, faſcibus, ingenijs.
Incrementa tuis maioribus ampla daturus
Surgis, honorato conſpiciende loco.
Quando tibi celebres iuueni elargitur honores
Patria grata, viro qualia danda forent.
Perge igitur, quo te virtus vocat inclyta, felix:
Accreſcantque ſeni ſingula pro meritis.

DE IOANNE BAPTISTA Scytha.

Qui linguæ columen fuit Latinæ,
Præſtans ingenio, diſertus ore,
Quæris, cur Scytha dictitatus eſſet?
Exponam breuibus, Nitere cultum
Peligni eloquium diſertioris,
Eiuſdem facilem modis auenam,
Diuinum ingenij boni vigorem,
Illi ſobria turba iudicauit
Doctorum: ſimul omnibus poetę
Perſuaſum eſt, animam ſacri nouatam.
Verum, quum Scythica ſepultus ora
Naſo olim fuerit, probatus hęres,
Illuc ceu rediuiuus aduolaſſet,
Nomen de Scythia Scythæ recepit,
Qui linguę columen fuit Latinæ.

CAECILIAE BATTALIAE LAPSVS ad Chriſtoph. Trotum, eius fratrem.

Stat vetus, & longum ſine tecto expoſta per æuum
Trotte domus, bellis depopulata feris,
Cæcilia hic tibi chara ſoror tabulata pererrat
Dum malefida, aucto pignore iam grauior:
Ceſſit putre ſolum pedibus, tabulæq; labantes,
Hęc ruit, & peſſum fœmina adúſque cadit.
Embryon ecce locis ſeſe exporrexit in imis,
Suſtinuitq; pius tam graue matris onus.
Qualis erit, matura viro ſi acceſſerit ętas:
Qui cœpit, neque adhuc editus, eſſe pius?

IN CELEBRES MENDICOS.

Quęrens edaci corpori vagus cibum,
Claudum ferebat cęcus: illi fœnerans
Pedes, ab illo fœneratu lumina.
Quid non egeſtas dura mortales docet?

AD IO. GEMMOSVM BELLVN.

Pro ſtrena illepidos tibi dicaram
Quoſdam verſiculos, nec elegantes:
Tu ſex aureolos mihi dediſti
Gemmoſe, æquiparande Pollioni:
Et pergam modo, plura polliceris.
Hoc Glaucum ſuperas, quod ille ferrum
Donati precium recepit auri:
Tu chartas recipis leues inanes.
Glaucus ſtultitia fuit furenti,
Tu miti pietate liberalis.
Hunc cauſis ſuperas duabus ergo:
Quod nil accipis, & ſcienter offers.

CVPIDO FONTANVS.

Aqua hęc, perenni quę redundat flumine,
Non eſt, vt ominare, venis eruta:
Non fiſtulatim raptus humor penſilis:
Non per meatus lympha ſubterraneos
Emiſſa, plumbo proſilit foratili:
Sed ex amantum lachrymis, quas improbus
Paſcit Cupido, manat vnda iugiter.

AD VIRGILIVM ZAVARISIVM.

Intra tempora noſtra ſi leporem,
Noſtris carminibus ſat approbatum,
Adſcribis bone Virgili: erubeſcam,
De parci mihi conſcius vigoris:
Nedum carmina te feram ſuperbus,
Antiquis mea comparare chartis.
Tali Hector licet ore gaudibundus,
Laudari velit. Eſt enim beatum,
Laudato ex hominum ore habere laudem.
Tam me non tamen approbes amanter,
Quem nexus cruciat maligne iniuſtus:
Verum laus iugulat, data immerenti.

SIDERA NON FALLACIA.

Caſurum ab alto Præſulem quendam, Magus
Cœli peritus dixerat.
Ille, vt caueret, infimam partem domus
Deſcendit, & totum diem
Humi iacebat, irritas demum ratus
Vitare ſiderum minas.
Sed ecce ſero nuncius crepuſculo,
Epiſcopatu retulit
Fuiſſe truſum: tum miſer clamans, ait,
Cecidiſſe non poteram altius.

AD TRYPHONEM DELMATAM.

Plutinum celebras Agreſtianum,
Laudans nobilium genus parentum,
Laudans ingenium Attico & Latino
Excultum eloquio, atque dignitatem
Vultus eximiam, valensque pectus:
Prudentem, facilem, pium, modeſtum,
Virtutis nitidum inclytę ſacellum.
Demum dotibus omnibus decorum,
Et centum iuuenem artibus rotundum.
Qui tanta accumulas Trypho, tot uno
Verbo claudere ſi potes venuſte?
EST Ditiſſimus: hoc ſatis ſuperque eſt.

IN ODOR. FRAN. PERSICINI C. Bellun. obitum.

Perfice docte iaces: Muſis quid fiet amœnis,
Te ſolitis duro tempore habere patrem?
Quis tam feruenti ſtudium ſermone focillet,
Muneribusque datis excitet ingenia?
Quis tam erit expoſitus patriæ, tam gratus amicis?
Quis modus in magnis rebus habendus erit?

Pro

Prò dolor, ò populi factum lachrymabile noſtri?
Fulgebas patriæ tu decus omne tuæ.
Tu tamen æthercam ſelix elatus in aulam,
Exigis ingenij præmia larga tui.
Nos laceri crines, tundemus pectora palmis,
Queſti iacturæ triſtia damna grauis.
Sicque diu penitus noſtris infixe medullis,
Quo licet in terris nomine, viuus eris.

DE CYNTHIO ANCONIT.

Vt fronte vidi Cynthium prima, virum
Tanto decore præditum,
Formoſitate corporis, qualem patres
Phœbo fuiſſe prædicant:
Illi putaui nomen ex forma inditum,
Quę ſi referret Cynthium.
Vt culta legi ſcripta, verſuſque illius,
Quales Apollo fingeret:
Errore demum cognito, nunc aſſero
Eum eſſe verè Cynthium.

AD OCTAVIVM STEPHANIVM,
in Fabianum illud, Oram ſoluentibus B. P.

Infelix nunquam Fabius de littore ſoluet;
Duro adeò Octaui eſt fune ligata ratis.
Explicuit nondum quiſquam Soluentibus oram,
Vſque adeò à varijs nexibus implicita eſt.
Extricare volunt multi, quàm carbaſus oram
Colligit, & nondum hæc vela tumere vides.
Littore ceu ſoluant, alij ſoluentibus ora
Ore fauent, vincta at puppis adhęret humi.
Ille: Precemur, ait facilem ſoluentibus auram:
Soluenti hęc nunquam ſidere læta micant.
Soluere lora volunt quidam, ſoluentibus obſtat
Obtortus nodo funis inexplicito.
Qualis Saigaria nodus Iouis æde pependit,
Cuius erant Aſiæ ſubdita fata globo.
Rumpite iam nautę funem, ſi ſoluere non eſt:
Rumpet Alexander, ſoluere ſi nequeat.

DE BAPT. EGNATII, RACEMATIONIBVS.

Donare vitis aridæ racemulos
Promittis, & peracta quos vindemia
Legulis omittit auferendos omnibus:
Tui beato ſed liquore nectaris
Quod ex nitente fluxit vua plurimum
Fœcundiore lętius vindemia.
Vberrimè omnes iam lacus repleuimus.
Falerna cedant vina: cedant maſſica,
Cedat feracis dulce Nectar Setiæ:
O clara vinis, vatibuſq; Setia
Tuo futura mox labore clarior.
Non hocce caute fallis Egnati dolo?
Sic me ò ſacerdos integer: Sit decipe
Vt ſi daturum te vnciam ſpoponderis
Dones talentum liberalis Atticum.

DE PETRI NITARDI NICAEI
Canonici Taurinenſis Scriptis.

Theſaurum eſſe libros qui iuſſit: ſcripta Nitardi
Viderat: aut ſimiles his iubet eſſe libros.

IN OBITVM THEODORI GAZAE.

Roma olim abſtulerat Graiæ decus omne Mineruæ,
Siue opus ingenio, ſiue opus arte foret.
Gaza autem Argiuæ clariſſima gloria gentis
Reddiderat patriæ nunc ſpolia illa ſuę.
Dumque pari Auſonię conatu conſuluit, & dum
Muſarum & linguæ dux vtriuſque viget,
Sublatus fato traxit ſecum omnia, & uno hoc
Spes Italum, & Graium fama cadente cadunt.

IN A. PERSII SATYRAS
argumenta.

Prima leueis carpit vates mollemque Neronem,
Altera ſpes vanas, & inania vota preceſque,
Tertia ceſſantem circa præclara iuuentam,
Cenſores quarta inſanos, & facta Neronis,
Quinta hominum in vanis diuerſa negotia rebus.
Duriter impranſos ſexta inſectatur auaros.

DE LIBRIS LACTANTII FIRmiani ab Ioanne Tacuino typog. Veneto editis anno Domini 1502.

Lacteus in lucem quoties Lactantius almam
Prodijt: excuſſis dentibus ora tulit.
Eſt itaque explicito nunquam ſermone locutus:
Nec bene Romano: nec bene Cecropio.
Vir bonus vt doluit ſortem Tacuinus iniquam:
Qui bene ſanarent, appoſuit medicos.
Auctoris præſtans igitur facundia tanti
Integra compoſitis dentibus ora feret.

Ioannis Pierij Valeriani Epigrammatum.
FINIS.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS ANDREAE GRITTEO, SENATORI VENETO, & Diui Marci Procuratori pientiſſimo, S.

QVod leni parentes ingenio facere conſuerunt, Beneficentiſſime mi Mœcenas, ut peregrè profecturi liberos ſuos ijs potiſſimum commendent, apud quos lenem ac liberalem ſperare poſſint illis futuram educationem: idem ipſe Patauio profecturus, id eſt Muſas ipſas neceſſitatis ut (cui neque Dij repugnare poſſunt) intermiſſurus, effeci. Fœtibus itaque meis, utcunque ſint, alijs aliorum curæ demãdatis, aliquot etiam tuo, & Franciſci tui patrocinio commendare præcipuum iudicaui: ut qui parentem olim ſuſceperas educandum, eiuſdem natos modò ſuſcipias protegendos, qui geſtire mirum in modũ uidentur, apud te patriciũ ſplendidiſſimum hoſpitaturi: in cuius conturbernio ferè homines nati ſunt, ubi admirabilẽ tua erga omnes benignitatem intellexerunt, conſcij præſertim ſibi, quanta lenitate me, hoſpitio tuo ſuſceptum, non uti clientem, ſed uti Franciſcum tuum, illum inquam tuũ abſolutiſſima integritate adoleſcentem, tractaueris: omne porrò ſtudium, omnem diligentiam, opem omnem mihi ſtudioque meo perquàm officiosè, benignè, liberaliterque ſuppeditaueris. Nec verò minor fuerit Franciſci filij tui benigniſſ. in me demerendo liberalitas, ac paternę propemodum uirtutis concertatio, quem licet literis mihi erudiendum tradidiſſes, quod tamen illius eſt iudicium, quæ ſynceritas, quæ prudentia, rerum mearum magiſtrum habui. Quare mihi perſuaſum eſt, natos apud eos feliciter acturos, apud quos pater egerit feliciſſimè. Preterea mouet me ſummoperè, Xenophontis de Socrate teſtimonium, quem referunt ſola præſentia multis profuiſſe. Deliteſcit utique in humanis corporibus uis quædam, illapſa cęlitus, quæ clandeſtina propinquos exhalatione fortunat. Non ſecus ac Iris locum, in quem decubuerit, odoratum facit: quin & arborem totam cuius radices attigerit. Quocirca, ut mihi plurimum contulerit apud talem, tantumque Senatorem adoleſcentiam egiſſe: in libellis meis magnam ſpero celebritatis acceſſionem fore, quod nomini tuo dicati ſint, quo nihil hac ætate magnificentius inuenitur. Qui uirtutibus omnibus ornatiſſimus, nobiliſſimam Gritteorum familiæ antiquitatem in dies magis ac magis illuſtras. Qui regia formoſiſſimi corporis proceritate, effigieque ſpectabilis amorem & obſeruantiam erga te hominum excitaris ingentem. Qui ſplendore, magnificentia, liberalitateque clariſſimus in oculis omnium ferris. Qui iuſtitia, prudentia, temperantia, fortitudineque præcipuus, tuorum parentum præclariſſimas res terra marique ſumma laude geſtas, non æquare tantum, ſed exuperare ſummo ſtudio niteris. Cuiuſmodi exempla ante oculos omnium adhuc verſantur, dum non immemores eſſe poſſumus, quanta tu charitate patriam ſis proſecutus: pro cuius emolumento, non labores tantum intolerabiles ſubieris, non pericula tantum formidabilia deſpexeris, non opulentas tantum fortunas amiſeris; ſed & vitam ipſam, apud Turcarum Imperatorem, apertiſſimo diſcrimine toties expoſueris: cuius arctiſſimis oppreſſus uinculis, in æditiſſima turri ſupra biennium cuſtoditus, dum in horas mortẽ expectares, patriam adhuc iuuando perſeueraſti. Mira hominis prudentia, mira in patriam pietas: tot ſatellitibus circumſeptus, tot cuſtodibus circumuallatus, inuitis eunuchis, deceptis omnibus qua ratione patrię conſuleres, excogitaſti. Quid quod virtutem tuam immaniſſimus hoſtis admiratus, ne te trucidaret, quum id ſæpius deliberaſſet, demum obtinuit. Quem demum ita ſapientia tua emollieris, ut & ſalutem tibi, & optatiſſimam ac eo tempore maxime neceſſariam Chriſtiano nomini pacẽ ab eo reportaueris. Sunt ab his, eruntque in dies magis, non diſſimilia uirtutis tuæ monumenta quã plurima: de quibus ſatius eſſe tacere iudico, quàm pauca loqui, Quare libentius hæc in commodius ſcribendi ocium diſtulerim: quum ſcilicet dignationi tuæ, quæ omnes ominantur incrementa ſucceſſerint. Habebis interim hoc obſeruantię erga te meæ teſtimonium, dum Pataui prætor, unde ego digredior, tu iuſtitiam magnanimitatem, & munificentiam, tres tibi præcipuas uirtutes, ſapientiſſimus exerces. Vale, & clientuli munuſculum, qualecunque eſt, de more ſuſcipe benigniſſimus. Pataui, nonis Martijs, M.D.VI.

IOAN. PIERII VALERIANI ODARVM LIBER.

Exultatio pro reditu Andreæ Grittei, ad Vrbanum Valerianum patruum.

VRBANE *triſteis tot querimonias,*
Et tot timores pone miſerrimos.
Gritteus euaſit tyrannum,
Et redit, & comites recepti.
Nunc glorioſo fine laboribus
Tot ritè victis, fas te hilarem modis
Heroos inuicti iocoſis,
Præteritas memorare clades.
Quas paſſus, erga dum patriam pius
Grandes ruinas, magna pericula,
Vnius aſſis, mente firma
Inſuperabilis æſtimaret.
Non hunc minacum turba ſatellitum,
Non tot ſub haſtam diuitiæ datæ,
Sublata pondo non tot auri, &
Rapta domus manibus profanis,
Terrere poſſunt. perque triennium,
Non turris atræ celſa Propontidos,
Et vento & aſtro ſub niuali,
Editiore loco repoſtæ:
Non tot ſecuri corpora ciuium
Percuſſa, poſſunt, ante oculos, metum
Inferre: non tot fixa viuis
Robora per femora, & perexta.
Sed fronte ſemper læta animoſior,
Quum plus timendum, ſuſcitat omnium
Demortuas iam ſpes, amenoque
Eloquio ſocios focillat.
O ſumma virtus, quam Machomætius
Miratus hoſtis, dirus in Andream
Sæuire: id affectans, nequiuit:
Numen ei veritus ſubeſſe.
Is nunc ſolutus, tuque ſimul, metu
Sedes paternas viſit: vt has iuuet
Preſens, ut abſens adiuuabat
Conſilijs, opibusque promptus.
VRBANE *large nunc dabitur frui*
Virtute, quam tot laudibus inclytam
Efferre ſuetus, tum benignis
Moribus, & probitate rara.
Abſterge feſſis iam lachrymas genis,
Ridenti amicum fronte bonum cape.
Narrate, quondam, res viciſſim
Ex Aponi studio, vetuſtas.
Sed nuncupatæ liba nouem precis
Offer ſacerdos, pollicitus Deo,
Hunc ſi redonarent fluentis
Incolumem Venetis amicum.
Qui ſi periſſet, dimidium tui
Cordis, paras dimidio altero
Quacunque dilecto ſilentis
Ire comes domino per umbras.
Nanque ipſe tecum ſæpe timoribus
Vexatus, omni nunc vacuus metu,
Saltu pauimentum frequenti
Concutiam modulis Lacenis.
Cinctusque feſto malobathro caput,
Grates beato cælicolum Patri,
A Sole naſcente ad cadentem,
PIERIIS *numeris habebo.*

AD MARC. ANTONIVM Sabellicum pro defuncto F.

Quid Marce tantum filij doles vicem,
Quem acceperas precario?
En hiſce vitæ fluctibus nil proprij,
Nil poſſidemus exules.
Noſti dolendum, ſi qua negligentibus
Aduerſa nobis ingruunt.
Sed quod peractum eſt maximi nutu Dei,
Aequè ferendum iudices.
Qui dolere plurimos ob hęc facis,
Tibi erit dolere dedecus.
Quod impetrabit tempus omnino, magis
Ratio decenter impetret.
Solutus ille corporis iam carcere,
Sedes beatas incolit:
Quod vita ſuadet integra, & mores patri
Non diſcolores optimo.
Vbi eſſe demum conſtat immortalibus,
Eſſe hic nequimus dicere.
Natura quod ſi porgit ęgritudinem,
Cui difficulter abnuas.
Memor eſto, ſi quos optimus fouet Deus,
Illos fatigat caſibus,
Hinc nos tot vrgent vndiq; ac incommodant
Curæ, labores, tædia.
Quo ſæpe par eſt, efferamur mortui,
Dum ſomniamus viuere.
Subductus igitur quum ſit ærumnę graui,
Marcumve lugebis tuum?
An quod paterno fors carebis nomine,
Id te dolenter macerat?
Qui te Latini nouit eloqui patrem,
Te dicet orbatum minus.
Victura namque ſunt tot, ęternum patrem
Quæ prædicabunt, pignora.
Ergo dolori parce, ſolamen tibi
Datur, quod eſt rariſſimis.

THEOLVM, T. LIVII SECESSVM & Capiliſtar. uillam amœniſſimam commendat.

AD FRAN. CAPILISTAM.

VNde hic tam ſubito ſurripit impetu
Mentem Pierius feruor? vt allicit
Vocalis modulos tendere carminis
Aggreſſu temerario?
Cur ſignara hilarem dextra cupit lyram?
Quænam cauſa ciet? quis furor occupat
Sic ſpirantia præcordia? atat ſacri
Agnoſco ingenium loci.
Sic Virgo pedibus vix tripodem aureæ
Cortinæ attigerat, quum furor entheus
Bacchantem obruerat numine Phœbaden
Venturi bene præſciam.
Hic Franciſce choris Aonijs locus
Nimirum ſacer eſt, hinc furor ignea
Phœbeus ſtimulat corda, poematum
Hac prurire libidine.
Ad ſe melliſluas nam Theolis deas,
Quo doctus viguit Liuius in iugo,
Quo toto intumuit Flaccus Apolline,
Huc Cephiſidas auocat.
Hanc ſedem emeritæ Phocidos accolæ
Muſæ, Barbaricis inde timoribus
Expulſæ, Euganei collis in edito
Hoc ſedere cacumine.
Nam vt laxare animum delicijs velis,
Nuſquam ſe explicuit maior amœnitas,
Nuſquam temperies vlla ſalubrior
Puri candet aeris.
Lętos ferre vides vndique palmites
Vuas Sydonij muricis æmulas,
Gaudentes Thaſias inde leui ſolo,
Hinc pingui Mareotidas.
Stat pars ætherijs abdita populis,
Vlmo pars humili, pars bona pampino
Pro teſtudinibus complicat, & comis
Solis caumata ſummouet.
Immites acinos ecce racemulus
Idem fert, alijs uitibus, & propè
Florentes alios, qualia in ortulis
Nauſicæ riguis erant.
Qua ſaxoſus anex, repit humi rubens
Vua, ex Illyrio nomina quæ tulit.
Naſcenti expoſita eſt Phœbo Apiaria,
Baccis ſuaue tumentibus.
Accedunt que decus vitibus arbores,
Multis picta modis ars topiaria.
Fœcundo reliquæ mergite ſuccubant
Pomis frugiferæ omnibus.
An te nunc ſileam Punica vaſculis
Spes purpureis grata? ſed ò quibus
Nulla inſunt acinis ligna, prioribus
Res ignota parentibus.
Deductæ ſpacium vallis omittimus,
Venatu, aucupio, gramine commodum:
Et præpingue ſolum, quod pariter colunt
Pallas, Nyctelius, Ceres.
O collem placidum, cui domus inſidet,
Demiſſa aſpiciens iugera molliter:
Quem replet geminis læta ſororibus,
Multo Gratia gaudio.
Ver molle, & Veneres, atque Cupidines,
Hic feſtos celebrant Naiadibus choros:
Non abſunt Satyri, non reliqui dei,
Si mulcere animum velint.
O, ni quid temerè poſcere celites
Detur, concipiam vota ſuperſtitis
Vitæ, quod reliquum net Lacheſis mihi,
His producere collibus.
Hic hic viuere amen, hic Pierides deæ
Mentitæ volucres tam bene concinunt,
Vt ſi permaneam, ſors mea candidam
Me demutet in alitem.
O ſaltem hoc mihi non inuideas precor,
Franciſce ingenio mitis, vt entheo
Afflari quoties numine quæritem,
Hic te conueniam frequens.

AD IOSIPPVM FAVSTINVM præceptorem, quem miſsionem petit à ſtudijs politioribus.

Fauſtine, vitæ doctor integerrimę,
Linguę Latinę cenſor, & ſublimium
Rerum abſoluta notione nobilis.
Iam iam ſat, annos octo militauimus,
Vexilla tyro perſecutus inclyta,
Et quæ ſub alto caſtra metaris iugo.
Exinde miles Prunuli, & Sabellici,
Labore ſemper inquietus improbo:
Anno peracto tertio ac vigeſimo,
Veniam canendi poſcimus receptui:
Exautoratusq; rude donari velim,
Caſtra hæc amœna & delicata linquere,
Seuerioris ære conſcriptus ducis.
Cuius per altum ſigna nactus æthera,
Hylen patenti ſemen ore poſcere
Videbo: tanquam ſponſa ſit, virum appetens.
Rerum nouatus, atque cauſas omnium,
Et vnde mundi fluxerint primordia,
An pace amica, & ab odioſo prælio,
An mole maſſæ immobilis primaria:
Ab igne, an vnda ſint, ab æternio, an diu:
Anima an ſit ignis, aura, ſanguis, an nihil.
An, quod fatemur ſponte, cœli ſpiritus,
Scrutabor. ipſa pollicentur omina,
Locum hoc labore forſitan non infimum,
Ni dura egeſtas me repellat pauperem,
Aduerſa noſtro tempore emergentibus,
Magisque iniquus hoſtis emerſis piget
Quum tot laborum glorięq; inutilis.
Quando Chelonis vincitur ſapientia
Atque ipſa virtus: Atticum vt prouerbium eſt.
Sed eſto quærant improbi viles opes,
Viles per arteis, atque mercimonias,
Muſas omittat, quem ſitis cenſus rapit.
Odi appetentem ex literis ditarier.

Nan-

Nanque eſt ouilla pelle conſutus lupus,
Opibus anhelat, iam profeſſus pauperem.
Procul profanum vulgus a Muſis, procul.

AMATORIA QVAEdam problemata ſoluit.

DAPHNIA.

Si tam ſollicitis cales,
Quum me non videas, ignibus æſtuans:
Cur ſi me videas, riges.
Effectus Scythica frigidior niue?

PIERIVS.

Notæ ſæuitiæ memor,
Tunc tunc deſtituor ſenſibus omnibus:
Quare contrahitur calor,
Vt cordi miſero ſuppetias ferat.

DAPHNIA.

Siquid dicere vis mihi,
Velas oppoſita cur faciem manu?
Sed quam purpureus rubor,
Pallenti viola mixtus, obambulat.

PIERIVS.

Optati mihi conſcius,
Non ſat legitimi, memet ita obtego:
Mox nubem ingenuus pudor
Fundit ſanguineam. hac inficitur cutis.

DAPHNIA.

Sed cur lumina deijcis,
Si me cernere amas? cur varius tenor
In vultu modò frigido,
Nunc contra calido? nec ſtabili es modo?

PIERIVS.

In te ſuſtineo minus
Lumen, duriciem dum vereor tuam.
Hinc ſpes, hinc metus efficit,
Momento vt variem cuncta volubili.

DAPHNIA.

Cur ſemper querulus meam
Carpis duriciem? qui minus indices,
A me quid cupias: domus
Omnis cui pateat, res, & opes meæ.

PIERIVS.

At ſuſpiria feruida,
At pallor gelidus, lumen at humidum,
Atque hos pumice ſiccius,
A te quid cupiam, quid mercam indicat.
Et ſi dirigeam, vt lapis,
Nec fari valeam, nè ve loqui: tamen
Pernix ſeruitium, & fides
Explorata petunt, quid meream ſatis.

DE FORTVNA GVIdonis Vrbini principis.

Iam tandem imperium Prudentia
Sub meum redacta eſt,
Fortuna dixit gaudibunda nuper.
Vertimus inuicti vires ducis,
Exulare diua
Natum Minerua principem coegi.
Qui docto nulli moderamine
Cedit, Imperator
In militari gloria ſupremus.
Quem Plato, conſtituens commertia
Sancta ciuitatis,
Sanctæ creaſſet principem cohortis.
Quid vetat? ecce meo totus pede
Supprimetur orbis,
Obſtare quod Dux hic mihi nequiuit.
In ſuperos etiam forſan caput
Efferam ſuperbum,
Seruileque omnes ſub iugum prehendam.
Non tulit hanc Phœbus tam grandia
Iactitare verba:
Quid vana tantum gloriaris? inquit.
Cur inſana putas huic regia
Sceptra ſuſtuliſſe?
Cui ſceptra, non tu, ſed dei dederunt?
Doctrinæ, ingenijs, virtutibus
Imperat libenter,
Mecum miniſtrant huic nouem ſorores.
In quibus imperium clariſſimus
Obtinet, polita:
Raraque præſtans eruditione.
Sed non læta diu, ſi dicere
Vera iudicemur,
Fortuna riſus excitabis iſtos.
Nam veluti denſa caligine
Nubium repulſa,
Sudum per ipſum clarius coruſco.
Dux ita Guido tuę tot caſibus
Obrutus procellæ,
Tranquilliori ſorte mox fruetur.
Namque homines miſera quoties vice,
Iuppiter fatigat,
Feliciorem pręparat triumphum.

VANVM ESSE FVTVrorum metum ad Hie. Aleandrum Moten. amicum præcipuum.

Fruſtra minacum, docte Hieronyme,
Aduerſa plorat fulgura ſiderum,
Qui pondus humanum ſubiuit,
Lapſus ab ęthereo receſſu.
Vitare ſi quid non datur a Deo,
Id ferre ſaltem fortis opus viri:
Non voce, ſingultuque triſti
Exanimare grauis amicos.
Quanto videtur Thrax ſapientius
Sperare, quicquid ſidera iuſſerint
In fronte ſcribi naſcituris,
Mente manet placida futurum.
Idcirco nulla corda cupidine
Rerum trucidat. contigerit bonum,
Plaudet modeſtè: ſin ſiniſtrum
Acciderit, faciet nec aſſis.
Exponet ipſam caſibus omnibus
Vitam premit, ſeu mœnia Chalcidos:

Seu Marte pernix, heu cruento,
Aggreditur miſeram Methonam.
Seu Iuli amœnum depopulat forum:
Seu tot tumultus mittit in Apuli,
Dauniqúe campos: quos Iapyx
Laude facit celebres vetuſta.
In bella fortes, in Venerem, in iocos
Molles, ad omnem ſe faciles dabunt
Ii ſemper euentum paratos,
Saucia, & Genij miniſtri.
Dum nulla curant funera: dum maris
Iram furentis, fulminis impetus
Spernunt, & inſtantes cateruas
Excipiunt animoſiores.
Mox læta iugi pectora leniunt
Cantu, & cachinnis. hinc crapula in dies
Producta quinos hos retentat,
Delicijs varijs fruentes.
Solamen ingens, ponere ſub pede
Spemque, & timorem: ſit tamen vt comes
Intaminatis iuncta virtus
Moribus. En placet, hos ſequamur,
Qua parte callent. ſæpe olitoribus
Natura veri ſimplicibus viam
,, Oſtendit. omnes nunquam haberent
,, Omnia: habent tamen omnia omnes.
Centuſſe curto non liceat magos,
Seu Mars Lacænos ſollicitet meos,
Stilbonaque obnixus benignum
Excipiat radijs malignis.
Quamuis Lepali cuſpide concitus,
Quamuis fatiget vim placida Iouis,
Cum fronte Saturni feroci,
Quem trepido irradiet trigono.
Inſpector æthræ quis mihi craſtinam
Mortem minetur, non aliter genæ
Mutem colorem, quam vt ſerenum
Dixerit, aut pluuiam futuram.

AD PETRVM ALIGERVM Dantis. III. F.

Nil me deliciæ iuuent
Vrbanæ, immodicis ſumptibus inclytæ:
Non ſi me vocet Attalus:
Non ſi me hoſpitio ſuſcipiat Gyges:
Dum me viſere, floſcule
Doctorum iuuenum Petrule non neges.
Qui tam carus ades mihi,
Dum patrem aſſimulas moribus, oreque.
Qui miti ingenio omnibus,
Qui dulci eloquio, qui facili, & proba
Præſtas mente: puer quidem,
Prudenti ſed enim iudicio ſenex.
Sic dij ſint faciles tibi,
Sic doctum ſuperes eloquio patrem.
Hic in gramminco toro,
Vt tecum Daniel eſt Zauariſius,
Adſiſte, hacce Quadranthidos
In ripa vitreæ: cuius amœnior
Mulcet corda ſuſurrulus,
Inſultans gracili murmure calculis
Seu reptare velis iugum,
Surgenteſque tuos molliter hortulos,
Hoc in tramite Pallados,
Criſpato vnde, oleis, cumque virentibus
Mecum vnà Aoniam libens
Vocali citharam carmine tempera.
Accantat tibi Daulias,
Hac commenta melos dulce ſub ilice.
Et quæ Cecropium genus
Olim nobilitet, rauca cicadula.
Hic nudare caput iuuet,
Labris eteſias carpere hiantibus:
Vmbras dum canis inuidet,
Dum cœli medio ſol vehitur furens.
Statim quàm placidus tua
Perſtringat Zephyrus tempora leniter?
Quam vallis faciem tibi
Oſtentet? ſegetum, & graminis hubcrem.
Hic tot fontium aquæ oppidò
Piſcoſæ, hic leporum præda fugacium:
Hic captura volucrium,
Cuiuſuisque boni larga opulentia.
An tu quicquam aliud putas
Termeſſum, Aoniam, Pieridum loca?
Tanti ſcilicet intereſt,
Quanam parte fauor ſpiret olympus.
Vt ſis ergo beatior,
Nobiſcum ſtudeas eſſe frequentius.

ALBAE CALISTAE PVLchritudinem, admiratur, ad Paulum Capiuaccium.

Paule diuinum decus intueri
Quæris incaſſum, laticeſque tundis,
Ni prius pulchræ videas Caliſtæ
Lætus ocellos:
Quis hebent viſus hominum, nec aſtra
Clarius ſummo rutilant Olympo.
Dulcor, atque ipſæ Charites, Amorque
Defluit vnde.
Hic Amor denſa face nidulatur,
Hic micent quanto ſuperi nitore
Cernitur, quanto Lycius vapore
Splendeat ignis.
Ipſa miratur potuiſſe idipſum
Ferre ſe, rerum genitrix videtur
Plauſitans nuſquam reperire tanti
Lumina Solis
Siderum fluxus, elementa, cœlum,
Vltimas axis poſuere vires,
Vt darent nobis iubar hoc, coruſca
Lampade plenum.
Qua fuit magni regione cœli
Forma? in Ideis quibus enitebat
Lumen exempli nitidum decori,
Claraque imago?
Vnde natura hanc faciem venuſtam
Sumpſit? humano generi datura,
Sedibus quidquid fabricare ſummis
Cultius audet.

Fon-

Fontibus quænam gelidis pererrans
Nympha, vel ſyluis tacitis, capillum,
Qui magis fuluum ſimularet aurum,
Soluit in auras?
Nonne Ripheas ſuperat pruinas
Vultus, aſperſu varius roſarum?
Nonne virgultum ſuperant Meduſæ
Pulchra labella?
Aequor ecquando tulit vniones
Indicum tales? micat ore qualis
Dentium, nunquam ſatis efferendus
Omnibus ordo.
Cerne iucundos ebeni nigrantis
Arculos, audi lepidam loquelam,
Siderum phthongos celerum ſupernos
Aſſimulantem.
Dulce qui nunquam audierit loquentem,
Dulce ridenti adſtiterit Caliſtę,
Neſcit vt curet, perimatque amantum
Corda Cupido.

AD HIERONYMVM
Bononium Taruiſinum, Iambum vnicuique materię iam aptum eſſe.

Docti probare difficulter aſsolent,
Quiduis iambo traditum:
Niſi boantem concites Tragœdiam
Aut aliud illa triſtius.
Irę, furoris, vltionis carcere,
Cenſent iambum claudier.
Aureliani ſed genus poematis.
Quaqua vagatur liberum,
Seu facta regum verſibus pangat nouis
Potentiorum illuſtria:
Siue immerentem non reponat quempiam,
Vel enſe, vel opibus bonum:
Seu litteratos laude non fraudet ſua,
Proborum amator omnium:
Seu molle, ſeu laſciuulum carmen lyra
Iucundiore perſonet:
Seu rerum apertas nemini ore diſserat
Cauſas profundo plurimas.
Suum decorum ſeruat, auget, excolit,
Felicitate maxima.
Ergo Bononi docte, conſultum meo
Studio putabis optimè
Aureliani quod genus poematis
Cura ſequamur ſedula
Laudem meretur, qui ſibi legit, bonum
Vt æmuletur quempiam.
Fraudandus ipſe hac non ero, quod optimum
Mihi æmulandum legerim.

AMORIS INGENVI
conditio.

Occluſi medio pectore vulneris
Inſanam patior ſollicitudinem.
Non quæ ſub tacito pectore fax latet,
Maiorem cupido concitat impetum.
Suppreſſit labium neſcio quis tremor,
Suppreſſum reſerat neſcio quis calor.
Vecors me temerè ſuadet amor loqui:
Inſtat, ſubticeam, pallidulus pudor.
Rideri metuo: ſi loquor, improbus:
Truncari metuo, ſi taceo, diu.
Ignarus, quid agam, diſpereo miſer.
Vix conſto mihi, vix viuere iudico,
Dum tantis propero caſibus obuiam.
Veſanus quoties te video furor,
Cor vrget: quoties non video, dolor,
Mœror, triſtitię pectus obambulant.
Heu quò me miſerum ſors trahit impia?
Vrgentem nequeo ſiſtere turbinem:
Nec vitæ auxilium poſcere languidę.
Heu ſors quaque alia ſorte moleſtior.

DE NELPHO TARVIſino, qui periit caſſide medicata.

Nelphus Euganei decus
Eſt vbi certaminis?
Tanta robora militum,
Strauerat modò fortium,
Miles inſuperabilis.
Heu ſopore caſſidis
Is malo periit dolo:
Qui mori haud poterat vigil.
Parca, qua ſubeat, viam
Nouit, vt cunctos necet.
Robori nullus ſuo
Fidat: impenetrabilis
Sit licet gladio, Phrygen
Iuuit id Cycnum nihil:
Quem genu, & clypeo dedit
Acer Aeacides neci.
Verſus in tot imagines
Iam Periclymeneus polum
Ibat altum luſitans,
Factus ętherii Iouis
Ales, Herculeas manus
Sic morabatur: tamen
Illius telo occidit.
Milo fortis, & impiger,
Viribus periit ſuis:
Robori vt bifido manus
Abdidit temerarias,
Pręda ita expoſitus feris.
Noſtra ſpes ubi ſiſtitur?
Omnia incertis fluunt
Fata caſibus obuia
Sole qui fuerat nouo
Summus, occiduo infimus,
Labitur peſſum ruens.

FERINI AMORIS
CONDITIO.
Ex Praxillę vatis teſtimonio, ad Ioannem Petrum Ferettum.

Praxilla immeritis diu
Vexata, in pueri pube doloribus:
Praxilla Aonidum decus,
Quam vatem celebrat Gręcia nobilem,
Experta indomiti ferum
Tormentis animum pectoris omnibus:

Quum

Quum ſpes nulla ſuperfuit,
Inuenit medicam a tempore opem breui.
Ergo, vt compos erat ſui,
Affata eſt Calain talibus impium:
Dum formoſa tibi fuit,
Dum nullo facies tubere putida,
Dum pulcher fueras, genas
Imberbis, roſeam purpureus cutem:
Quamuis toruus, & impius,
Quamuis difficilis, ruſticus, & ferus:
Si te cernere, ſi tamen
Vnquam contigerat, vulneris illico
Inſani auxilium dabas,
Quod me perdiderat, te niſi cernerem.
Nunc deformis adeſt tibi,
Nunc multo facies tubere putida,
Fœde a furfuribus genæ
Exeſæ, & fluidam luridus es cutem:
Et ni te videam tamen
Funebri videor deliquio mori.
Scin'cur? forma, prioribus
Annis ſculpta meo pectore, tunc ſubit.
Quod ſi te videam ſtatim
Conceptusque dolor, flammaque deperit.
Sic, qui omnes ferus oderas
Effecit Nemeſis, temet vt oderis.
Nimirum volucres dies
Inſperata ferunt multa: ſed omnium
Importuna cupiditas
Clamat PETRE, *mora nil odioſius.*
Quod ſi tempora noſcitent
Mortales, habeant nil ſapientius.

PRO INITA CVM IACOBO comite Iuliario amicitia, ad Dantem III. Alig.

Qui ferre tantum ponderis, quis tot pati,
Tot, quæ vndecumque vincula annectis mihi,
TERTI, *valebit? Herculem ponas licet.*
Trinum verendo me obligaſti nomine:
Mox eleganti eſt duplicata carmine,
Incomparanda vinculorum ſarcina.
Mox pergis vſq;, & vſq;, & vſq; texere,
Et hinc & inde plura mi ligamina:
Et huic, & illi me diſerto addicere.
Addicis vt nunc ecce Iuliario,
Viro eruditione rara prædito,
Humanitate claro, & eloquentia.
Opes omitto, omitto ſtirpem nobilem,
Stirpem vetuſtis inclytam maioribus,
Stirpem probatis ſplendidam minoribus.
Quis ferre tantum ponderis, quis tot probe
TERTI *catenas ſuſtinebit Hercules?*
Nec is, nec ille protinus nec Hercules.

DE DECORO IAMBICI carminis, ad Paulum Dandulum P. V.

Ac ſi obtinere principatum Dandule
Parum ſit in elego, parum ſit in lyra,
Ad clara promptus & vigens negocia
Vis etiam iambum, præpetem celerrimum
Sequi, & peritis difficulter agnitum:
Vt multa noſtro ſeculo poemata,
Verſum eruditum, ad arduas regum vices
Aptum canendas, factaque virum maxima,
Acrem, canorum, flebilem, atrocem, grauē.
Terentianus hocce carmen approbet,
Quod alterius indiget pedis nihil,
Suosque verſus conficit ſenarios:
Quali phaſellus impetu celer volat.
Sed enim id citatum cui nimis videbitur,
Spondæo iambum iungat alterno gradu.
Dactylus in vno vertice, aut nuſquā, placet.
Anapæſtus inſit rarus, & primum locum,
Quintumve, ſi ſit, occupet: reliquos ſinat.
Infert ſonorum hic verſibus tragicis melos,
Quoties iambo terminant biſſyllabo.
Habeat honeſtè primus ipſe trybrachum,
Quartus, ſecundus: dum fuerit is vnicus.
Duos locare de ſolutis, abſonum.
Languere quintum indicamus trybracho,
Finis duarum ſyllabarum ſit grauis,
Trium citatus, plurium iucundulus.
Cæſura palmam multa ſemper obtinet,
Licentioſis eſſe dandum Comicis.
Epigramma certis obligetur legibus,
Quod difficultas ipſa reddit nobile.

DE SCAZONTE, AD Annibalem Phaetonta diſcipulum.

Sonora verba, non hiulca ſciſſuris
Sunt claudicantum dignitas iamborum.
Cæſura quintæ, aut ſeptimæ frequens partis,
Demptis duobus vltimis pedibus eſto.
Reliqua Dimetri quantitas, habe exemplum.
Sunt claudicantum dignitas,
Cęſura quintę aut ſeptimę,
Demptis duobus vltimis,
Reliqua Dimetri quantitas.
Cęſura demit hocce ſemiſeptena,
Et ſyllabæ occurrentis vnius ſegmen.
Sedes iambo quinta ſemper offertur,
Et quarta iambo, ni trybrachus eas poſcat.
Quintæ dederunt ſcripta nulla ſpondæum:
Si ſcripta vatum volueris receptorum,
Catulli, Horati, aut Virgili: quibus tantùm
Debere Muſæ gloriantur, & Phœbus,
Ineruditi quam frequenter vſurpant,
Mutare ſedes vltimas, nec aduertunt.
Quæ ſi redibunt, ſic iambicus fiet
Cæſura quintæ, aut ſeptimæ partis frequens.
Audere ſtultis, vt lubet, dato, & duris:
Qui lege nulla vicititant: age impuros
Hos chare vites Annibal, velut peſtem,
Semper ſecutus optimos poetarum.

IN PLINIANVM ILLVD duriuſculum ſe fecit. ad Petrum Alexandrum, ex Corneliano.

Corneliani Petre lumen oppidi,
Non quæſo tantas videas ineptias,

Quas

Quas iurgioſi ſomniant interpretes.
Quum de caprina conſerunt lana manum?
Eſt Plinianæ cura diligentiæ,
Mollire duriuſculum poematis
Catulliani carmen hinc certamina
Tot oboriuntur duriorem ſic facis,
Vt vix duobus eſſe credas peruium.
Tacite locutum militem hic intelligit:
A quo vocatus Imperator Sotado
Titus fuiſſet, ne patrem ſublæderet.
Veſpaſianum duriuſculum vocat,
Acclamat vnus: alius hocce durius
Senſu inuenire ſedulò conabitur.
Et his, & illis ſæpe duriuſculi
Domi foriſque clamitant, certant, ſtrepunt.
Quin molliendi ſunt, ut inde molliant.

AD ERVDITOS, DE PARALYSI Calphurnij.

Profeſſor erudite, doctor elegans,
Poeta litterate, Rhetor eloquens,
Quicunque Muſis dedit palleſcitis.
Nolite quicquid lectione plurima,
Et erudita conſequi vobis datur,
Id omne auaro conſecrare pectori,
Vt nil futuro conferatur ſæculo.
Exemplo habete ſinguli Calphurnium.
Sciebat ille, quicquid eſt ſciri datum
In expolitis vndecunque litteris,
Seu Græca velles, ſeu Latina poſceres.
Sed dum tenaci ſupprimit ſinu omnia,
Nil editurus, & ſibi tantum ſtudet
Perinde natus ac ſibi tantum foret:
Congeſta iam tot litterarum pondera,
Stipata memori tot diebus vertici
Ciere bellum: hinc conſerunt ſimul manus,
Pugnantque nixa viribus contrarijs,
Vt longa ſoluant carceris ligamina.
Soluere demum, & impetu tali caput
Rupere: vt omne excuſſerint cerebrum: ac ſtatim
Is deſtitutus, impotenſque corruit,
Luctu & dolore quæritandus omnium.
Quicunque libris igitur impalleſcitis,
Exemplo habete ſinguli Calphurnium.

ODARVM IOANNIS PIERII *Valeriani, finis.*

IO. PIERIVS VALERIANVS ad Ianum Laſcharim, V. Clariſſ.

Regia Laſcharea ſobolis ſtirps Iane, decorum
Qui vetus ingenij viribus æquiparas,
Si tibi dona parem, Veronæ cultor amœnæ,
Quæ tanto inueniam munera digna viro?
Dem ne crocū, an citrios, an Rhetica vina, an oliuū?
Immo age, ſelectus Carpio munus eat.
Rarus hic in ſtagnis, proprieque in gurgite rarus:
Et meus, vt faueas, Carpio rarus erit.
Ipſe ego quem cepi, atque alui Quadrāthide lympha,
Iugera quæ Aureoli montis amœna rigat.
Qui, ſeu legitimo, vetito ſeu ſemine cretus,
Iudicio conſtet, magne vir, ille tuo.
Qui rerum exploras cauſaſque, viceſque remotas:
Res hominum quem non, non latuere deum.
Credita ſummorum cui magna negocia Regum;
Qui pacem, atque eodem pectore bella cies:
Conſilio cuius prudenti Gallia plaudit,
Orantique potens regia quæque fauet.
Cui de Cecropijs, Latijſque in pectora cellis
Inſtillat ſuperos promptus Apollo fauos:
Dulcius vt nemo quiſquam hac ætate loquatur,
Dum Latij exundant, Cecropijque ſales.
Quid loquar, vt propior pompam ſis ipſe ſecutus,
Quam pennata Iouis rheda Tonantis agit?
Admiſſuſque ſacris, quæ raros noſcere cautum eſt,
Paſtus es ambroſiam, nectareamque dapem,
Quā licet hinc homini, ſapiens effectus, & ægro
Mortali præſtans, vt Deus ipſe tibi.
Quumque ita præcellas, humiles, at ſponte, Poetas
Amplexaris, amas, officijſque iuuas,
Omnibus expoſitus, veluti Sol omnibus idem:
Diuinæ vnde licet noſcere mentis opus.
Ergo age, quicquid erit, munus leue ſume benignus:
Auſpicijs viuat Carpio vt iſte tuis.

CARPIONEM M. MVSVRO commendat.

Si ſic Carpio mi exilire geſtis,
Anguilla mage lubricus nitenti,
Quam nemo potis eſt manu tenere:
Inter Laſcharæos, vt apparatus
Splendentis, nitidos, & eleganteis:
Phoca fœtidiorque, olentiorque,
Te te putidulum inferens, verendas
Ceteo temeres odore nares,
Qui non Idothees leuetur herbis.
Si ſic Carpio mi exilire geſtis,
Muſæi prius ibis in culinam:
Quam Phœbus colit, & piæ ſorores,
Illi fercula ſacra condientes,
Actæo, nec adultero ſapore:
Quæ mox diſcipulis ſuis propinet.
Illum qui Euganea ſchola frequentant,
Fiet Calliope obuiam & Thalia,
Et iucunda Erato, cutemque Dio
Totam nectare ſedule lauabunt,
Et veſco ſale Cecropis ſalibunt:
Ventremque ambroſia bene enteratum,
Exempta tibi, quantacunque fex eſt,
Perducent: ita lautiore menſas
Cultu Laſcharæas adire detur:
Non tantùm ſtomacho eius appetendus,
Conditus ſedenim ſale iſto, orexin
Adlectes quoque delicatiorum.

FABVLAE TOTIVS Argumentum.

Latiæ Catullus elegantiæ parens,
Profectus è Bithynia, peninſulam

It Sirmionem inuiſere actutum ſuam.
Ad hunc amici commeant compluſculi,
Lacum phaſello limpidum ſulcant læui,
Et ſe viciſſim ſuauibus mulcent modis
Canit Catullus impotentem perditi
Benaci amorem, quo pudicam deperit
Garden, nec vlli obnoxiam libidini,
Ripas Napeæ quæ virentis adcolunt,
Illum ſequuntur, atque Benacus pater,
Bibula bibentes aure carmen optumum
Et abſoluto, Naiades plauſu dato,
Exoſculari dum carinam curſitant,
Imis refuſa ſtagna miſcentur vadis,
Et vorticoſis fluctibus cælum petunt.
Quibus poeta territus, proram manu
Vtraque prehendit, immemor poematum,
Quæ lapſa fluctus in rapaces decidunt
Abit Catullus, atque confectus graui
Mœrore, paucis poſt diebus occidit.
In carpiones inde mutantur libri.
Membrana nanque piſcium id genus parit,
Ramenta in auri transferuntur litteræ:
Cognata quę eſſe conſcij piſces ſibi,
Sola illa deinceps deſtinarunt carpere,
Vnde hæc ſecuta Carpionum nomina.

IOAN. PIERII VALER.
Carpio.

IBat ab hoſpitio Memmi, Thymisque, Catullus,
Eque amplis lætæ finibus Ioniæ
Spectaret fumum a patrijs vt collibus, vtque
Natali inferret baſia chara ſolo.
Sirmio defeſſum ridens peninſula vatem
Suſcipit, & placido mulcet amœna ſinu,
Veniſſe incolumem veteres gratantur amici,
Inuiſuntque lares, docte poeta, tuos.
Ipſe peregrinos longo ſermone labores,
Aegeique refers multa pericla ſalis.
Quæ tulerit terris incommoda dura Bythymis,
Quam fuerit patrij terra adamata laris.
Soluere iam tempus curas, ægrumque grauatæ
Aedibus in notis ponere mentis onus:
Non alias æquè facilis ſuſcepit alumnum
Benacus reducem, veliuolusque lacus.
Hinc ver, hinc placidi genitabilis aura fauonij,
Aequore ſuadebant limpidiore frui.
Ergo parant tenues per ſtagna liquentia tonſas
Lentare, & ſocias addere ſorte manus.
Ipſi aderant plerique notæ melioris amici:
Quos ipſe a teneris legerat vnguiculis.
Conditor exhauſti nitidus Cornelius æui,
Varrus amore potens, Caluus amore miſer.
Tu, qui delicias elegis das, Calue, fluentes:
Tu, quem plus oculis, Calue, Catullus amat.
Nec Verranius hinc aberat iucundus, Ibero
Qui patria nuper venerat Oceano.
Lætus & ante alios riſu, ſalibuſque Fabullus,
Diues, & exprompto viuidus ingenio.
Liquerat, vt ſocijs admiſceretur amatis,
Comi celſa noui mœnia Cæcilius.
Cumque ijs blanda comes demorſo Lesbia labro,
Lesbia centenis humida baſiolis.
Lesbia delicijs tam blandi paſſeris orba,
Rubra genas fletu Lesbia turgidulas.
Ceſſodis neque non oculis mellite Iuuenti,
Dulcibus exhalans ambroſiam labijs.
Caſtulus ille puer, nullaque libidine turpis,
Qui meruit caſti vatis amore coli.
Qui comites, qui luſus erat? quàm pura voluptas?
O precibus Vatum vita petita pijs?
Ii modo trudebant abiegnis littora palmis:
Moxque dabant auræ lintea paſſa leui.
Sed, ne pigra ullum tereretur in ocia tempus,
Exhilarant gratis pectora colloquijs.
Alter ab alterius numeris incenſus, amice
Reddebant ſalſis mutua verba iocis.
Muſarum incipis hic dulceis exprimere fœtus,
Hoſpita quos dederat terra, Catulle, tibi.
Magnum opus & nondum vulgata poemata, tũ quæ
Prò dolor, inſanis rapta abiere vadis.
Dicite nunc, Muſæ (nam vos meminiſtis ab æui
Principio omnia, quæ dictaque, factaque ſunt.)
Quid vatem abſtuleris nobis, vatisque labores?
Nam tanti nondum eſt cognita cauſa mali.
Mulcebat lepidus comitum præcordia vates,
Aemula erant ſuaui conſona fila ſono.
Cui pater ipſe loci velatus harundine crines,
Extulit arridens ora benigna lacu.
Quem circum nymphę Benacides aſſultantes,
Auſcultant reſono ſingula verba choro.
Hinc Vigilina, procis tot ſuſpirata miſellis,
Cui viridis glaucam cingit oliua comam.
Illinc fulgenti rutilabat Pyrgia fronte:
Pyrgia, cui mollis grata corona ſalix.
Illa ſui tanquam Domicij præſaga, canenti
Aſſurgens vati, ſingula verba rapit.
Garde aderat, niueis vlnas implexa liguſtris,
Benaci Garde quæ nouus ardor erat.
Fronde ſinum viridanti lactea Bardoline
Oppleuerat, præcox, quam ſua ficus habet.
Nabat & vuidulis onerata Laciſſia baccis,
Pampineis glaucam nexa comam folijs,
Naidibus Salodina decem comitantibus ibat,
Attollens citrijs tempora cincta ſuis.
Sirmia ſed nymphas demum ſupereminet omnes,
Fronte, oculis, vultu, voce colore, comis.
Myrthus vti redolens florentibus Aſia ramis,
Myrtus Hamadryadon roſcida, rarus honos.
Vere caput cincta hæc, & verſicoloribus vlnis.
In ſe animos, in ſe lumina cuncta trahit.
Ichthya quam ſequitur mater, quæ prole ſuperba,
Intima ſub tacitum gaudia pectus alit.
Icthya Benacho tantum dilecta vetuſtis
Temporibus, quantum Læda venuſta Ioui.
Viderat hanc olim iuuenis Benacus aquantem,
Quam premeret flauum fictilis vrna caput.

In

Incaluit viſa, incaluit quoque Nympha, liquenti
Numine perſpecto, dum natat inter aquas.
Itur in amplexu, & mutua gaudia miſcent:
Mincius hinc, nec non Sirmia pulchra ſati.
Hęc tamen optauit collem, qui plurimus vndis
Prominet: ille ſolum per loca aperta petit.
Prole pater lętus, gratum ut penſaret amorem,
Dona libens rara ditia dote dedit.
Dona greges anguillarum tot mille, quotannis
Oſtia quę natus cogeret ante ſua.
Hęc igitur celerem ſemper comitata phaſellum,
Carmina ſurrectis auribus haurit hians.
Inde alię, quas fama uetus iam nocte recondit,
Tempus ut à memori ſingula mente rapit.
Ille canit: undæ, & tacitis ſtant flatibus auræ:
Vſque adeò cœlum laudat, & unda melos.
Garde carmen erat: Dryadum pulcherrima Garde,
Garde nigra oculos, fulua comam, os niuea.
Hanc Deus horrentis prognatam ſemine Baldi
Arſit, at ardenti copia nulla fuit.
Viderat innuptæ luſtris comitem ire Dianæ,
Venatu feſſam uiſere ſæpe lacum:
Mollia nudatæ tollentem uellera ſuræ,
Dum ſua candidulos abluit unda pedes.
Tempora flos bene olens cingebat amaracus: arcu
Læua habili iaculo dextra onerata fuit.
Dardanio qualis Paridi Cytherea ſub antro
Sed dedit Idæo, pomum habitura ſacrum.
Vritur: & cæco Benacus carpitur igni:
Et uotum ingenuus tardat obire pudor.
Dum cupit hanc inſtar hederæ uincire tenacis,
Zonaque dum ſe offert diſſoluenda animo,
Sternuit, & reſonant ſupploſa papauera pugno,
Spem minuunt tremulis lumina mota genis.
Speſq; ita dum alternat, dum mollis flāma medullas
Veſcitur, ambiguo naufragus in pelago,
Frigidulos acri ſingultus ore ciebat,
Eſt & obauditis dicta querela modis.
Nympha mihi proprijs undis prælata libenter.
Paucula amatoris uerba morare tui.
O nitidoque ſinu præſtans, roſeisque papillis,
Oreque puniceo fronteque lacteola,
Cur fugis? atque Dei ſanctum Dea temnis amorem,
Dum formoſa uires uere puella tuo?
Mollia quid ſcopulis eduris crura fatigas?
Cur genium fraudas florida nympha tuum?
Ah ſatius quanto, validam exercere iuuentam?
Amplexuque frui, dum licet, aſſiduo:
Flos rubet en regum in varijs hyacinthinus hortis:
Quem neque oues norunt, nec tetigere boues.
Dum mulcent aurę, firmat ſol, educat imber:
Quilibet hunc iuuenis, quęque puella cupit.
Ille, ſuo fuerit ſi tempore captus, odorem
Virgineis adhibet frontibus, atque decus.
Verum, vbi præteritus thyrſo defloruit ipſi:
Nulli illum iuuenes, nulla puella cupit.
Deſpectuſq; iacet, iam contundendus aratro,
Immundo ve parat ſtramina fœda gregi.
Quare, dum tenera, tuus eſt dum mollis amator,
Vtere nunc prudens tempore, nympha breui.
Vt vites gaudent vlmis, vt vitibus vlmi:
Amplexu ipſa meo lęta eris, ipſe tuo.
Gaudia quanta aderūt, & quàm numeroſa voluptas
Nocte per has ripas, antra per ima die?
Benacum Garde, Garden Benacus amabit,
Incenſus flamma uiuet uterque pari.
Benacoque liquens fuerit dum vita, feretur
Benacus Gardes nobilis eſſe lacus.
Num tibi ego putri videor regnare lacunę:
Sumne ego ſulfurea tetra Mephitis aqua?
Fluctibus en, libuit quoties aſſurgo marinis:
Vnda tamen vitreas limpida ſeruat aquas.
Aſpice florenti redolentem margine ripam:
Quam neque ſicca ęſtas, ulla nec vrit hyems.
Aſpice fœcundo prægnantes pondere truncos,
Quos ſtupeat Phæax cultor, & Heſperius.
Piſce quis vberior fluuiusve, lacusve, ſinusve
Aequoris? Oceanus certet vterque licet.
En varij tibi maiores, quæ mille tulerunt,
Committunt imis, oua fouenda vadis.
Proceriq́ue lupi, dentata fauce ſuperbi,
Et carne, & tenui vellere molliculi.
Ecce, quot anguillæ ſcopulis ſtrigmenta relinquunt,
Vtq; ea viueſcunt, ſtagnaque vt ampla replent.
Quid tibi mille canam ſpecies, quid nomina mille?
Et quicquid noſtros nobilitat latices.
Quin tibi fatidicæ Mantus oracula dicam,
Dum rerum illa meas preſcia viſit aquas.
Salue inquit, Benace pater, tibi nuncia veri
Diuinabo tui gaudia prima lacus.
Naſcetur nitida ſæclis voluentibus vnda,
Piſcis, fama recens vnde parata tibi.
Non Siculum murena fretum, non oſtrea tantum
Lucrinum extollunt, Brunduſiumque ſinum,
Non elope tam clara Rhodos, rhomboque Rauenna,
Quàm tua erit partu nobilis [illegible].
Dixit, & indidit nomen: ne[illegible] vati,
Imperijs diuum voce aperire nefas.
Hęc tibi ſit pręfata, rogo, pręſagia: Gardes:
Ille decor, Gardes ille fut[illegible] honos.
Hæc ſibi donari pulcherrima P[illegible]
Ardet, & in medium me petit vna lacum.
Scilicet his Satyrus tentet certare caprinus:
Qui tibi tam cordi eſt, quem male ſana cupis.
Ille feras, ille antra petat, dumoſaque ſaxa,
Quęque puellari ſunt minus apta pedi.
Tu vel oues nitidas adames, piſcesve nitenteis,
Et molli ripam gramine florigeram.
Cauta cole violamq;, roſamq;, crocūque, & amomū,
Quęq; puellari ſunt magis apta ſinu.
Sed quidnā iſta uagis nequicquam credimus auris?
Si miſeris nullus iam locus eſt precibus?
Nempe Lybiſſinis in montibus aſpra lęęna
Te genuit, Scyllę vel fera monſtra canes.
Me fugis heu demum, meq; aſpernaris amantem.
Ergo ab amore graui perditus ecquid agam?
Perditus, aſſiduis quem luctibus externat
Dura Venus, ſpinis pectora noſtra ſerens.
Eripis heu miſero ſenſus mihi: nil iuuat undę
Candor, & impendet quę ſuper vmbra lacum.
Acrior haud molles vnquam uſſit flamma medullas.
Quid mihi nunc gelidis imperitare vadis?

Magna, inquã, tenuis demanat flamma ſub artus:
Lumen hebet, torpet lingua, manuſque tremunt.
Atque auris gemino ſonitu pertinnit utrinque,
Extremoque miſer deliquio abripior.
His pater incaßum duram perſæpe Napeam
Inſequitur dictis, inſequiturque pede.
Illa fugit, curſu celeris ueſtigia ceruæ
Flammea præuertens, antraque nota petit.
Atque ubi tam prono decurſu rapta uolauit,
Obſita ramorum carcere delituit.
Benacuſque miſer potiundi protinus expes,
Ima ſubit, rapido turbine uerſat aquas.
Et memor irarum quoties incanduit, altis,
Eructare uadis ſtagna refuſa furens.
Aeſtuat, Euxinæ tunc æmulus Amphitritæ:
Tartara iamque aperit, iamque adit aſtra tumẽs.
Non illis cymbam concredat fluctibus ullus:
Non, ſi uel gemino Caſtore fretus eat.
Talia clariſona memorabat uoce Catullus:
Dum ſocij, atque ſacer pendet ab ore chorus.
Finierat: nympæ applaudunt Benacides omnes,
Cæruleuſque pater, nec modus ullus adeſt.
Oſcula dumque parant certatim inferre carinæ,
Illa fluentiſonis plauſibus icta ſalit.
Et iactata, laus dextrum iam, deinde ſiniſtrum
Obiectabat aquis corde Catullus inops.
Apprehendique manu ſpondam, amiſitque libellos,
Quos rapido uortex æquore ſubripuit.
Dulciloquo ſed enim lux illa nouiſſima uati,
Indecori forſan luxurat exitio:
Ni prece Pollucis, ni Caſtoris implorata,
Littora legiſſes tuta phaſelle celer.
Quid tamen hoc uitaſſe fuit; ſi cura, dolorque,
Hinc malè confecti pectora uatis habet?
Ille quidem impatiens iactura nobilis, ægro
Mærore exeſus Romula tecta petit:
Atque ibi, dum aſſiduo tabeſcunt lumina fletu,
Primæuo ætatis flore vigentis obit.
Extinctum fluere humiles, fluere potentes:
Fluerunt chariton, Aonidonque cohors.
Extinctus lepor eſt, extincta eſt gloria plectri:
Et gemit Eoum littus, & Heſperium.
Optima ſic demum fatis rapiuntur auaris:
Veſcuntur largo deteriora die.
Verum age, quæ fuerit rapti fortuna libelli,
Dic Erato: iſta tui præmia uatis erunt.
Ne tegat hoc ſeclis obliuiſcentibus ætas:
Hactenus ut nulli nota fuere patrum.
Deciderat codex, liquidas prolapſus in undas,
Deciderat plectri delicium Aonij.
Nais, & hæc atque illa librum prægeſtit apiſci:
Et lacerant auida ſcripta uerenda manu.
In uitreoſque bonam thalamos trahit Ichthya partẽ,
Diſcat ut Auſonio Mincius ore loqui.
Mincius hæc didicit: charo mox promptus alumno
Obtulit, hinc culto claruit ore Maro,
Mantua quo gaudet, veluti Verona Catullo.
Eloquij quum ſit magnus uterque parens.
Nec Vigilina ſui vult non memor eſſe poetę:
Patrem habet, & latos implet auara ſinus.
Seruet ut hęc magnis præſagia nepotibus, olim
Quales frondoſa ſub nuce nixa dabit.
Sirmia quam limis oculis proſpectat, amatque
Scripta cauernoſo fornice cuncta premi.
Ah facinus: tam clara igitur monumẽta peribunt?
Et feret hoc Erato? pulcher Apollo feret?
An non magna ſatis rapti iactura Poetæ?
Viuus opes poterat qui reparare nouas.
Aſt obijt vates, celebres obiere labores:
Heu vbi nunc riſus, heu vbi nunc lepor eſt?
Scilicet hæc nerunt Parcę ſubtegmina: quarum
Facta infecta deum reddere nemo poteſt.
At non ipſe ſui vatis oblitus Apollo,
Non oblita Hecate, non Venus Idalia.
Nanque opus inſigni ſtatuunt mutare figura,
Vnde ſui vatis fama perennis eat.
Ecce notę verti in fuluum cœpere metallum,
Scriptus vt aureolo carmine verſus erat.
Effulgent nitidę per ſtagna rubentia micę:
Scilicet hi numeri curte Catule tui.
At membrana ſimul tepido emollita liquore,
Piſciculos cœpit ſenſim animare nouos.
Turba hęc, cognatum tanquam ſibi noſcitet aurum.
Adnatat, & proprias carpere cœpit opes.
Sic referunt, utuli pertuſo tergore bimi,
Informes primùm fulgere uermiculos.
Subſtratoque thymo exceptos, caſiaque recenti,
Florentique ſenis gramine Corrijci.
Iam nitidis quis mox alis, pedibuſque ſubortis,
Tędatum flores, prataque odora uolant,
Diſtentoque replent fragrantis nectare cellas:
Vnde ſuos Cecrops cogit, & Hybla fauos.
Illicet enditem piſces populantur arenam,
Non aliam ut captem protinus ore dapem.
Candor adhuc remanet mẽbranæ, vt & ante nitebat
Aridula doctę pumice raſa manus.
Puniceuſque color tergo, qui frontibus: & qui
Argenti fuerat cornibus, ille decor.
Fulua caro, fuluum manifeſtius indicat aurum:
Et ſapor ambroſia gratior, & melior.
Aureus huic lentor, uis aurea, inutilis ęgris
Non cibus eſt: aurum noſcere vt inde queas.
Hic ſatiare nequit, nequeunt ſatiare libelli.
Spinula pungentis monſtrat amœna iocos.
At, ſale quod ueſco longos conditur in uſus
Victuros pandit tempus in omne ſales.
Gemineus utq; liber, raris uerſandus amicis,
Arcebat turbę uulgus inane rudis
Tu quoque tantùm epulis regum aſſeruate portum,
Piſcis honorato nomine rarus eris.
Nam quia, quod carpis, nihil eſt precioſius auro,
Elogium fiet nominis inde tui.
CARPIO nomen erit: quod nulla obliueret ætas,
Viue, Vale: ac aurum Carpio carpe tuum.

Carpionis Fabulæ, Finis.

IOANNIS PIERII VALERIANI LEVCIPPVS, AD BAP. EGNATIVM.

SI iuuet afflicto, miſerorum fata referre,
In ſocij detur ſi qua labore quies:
An magis vlla animum delectent carmina noſtrum,
Ponere Leucippi quàm mala fata boni?
Primus ego has Latio ſuccendam lumine flammas,
Clade fatigatus compare primus ego.
Ille meos ſiquidem Egnati pręfinxit amores:
Exemplar morum, vitę animique mei.
Is coluit Daphnen, mihi Daphnia culta: furores
Occulit ille ſuos, occulo & ipſe meos.
Ardua Daphniolæ res eſt amor, ardua Daphnes:
Vota pudica illi, vota pudica mihi.
Saucius is cecidit, ſemel attamen: acrius eheu
Sępe ego conficior, morsque petita fugit.
Verum agite, ò manes, placida Ladonis ab vnda,
Audite hic vatem funera veſtra querit,
Si qua tamen Leucippe tui pars reſtat amoris,
Quę mea ſit miſeri cernere fata capax:
Accipe me comitem, noſtroq; lauabere caſu,
Et tua ſors demum fiet acerba minus.

ARGVMENTVM EX PAVSANIA.

LEucippus Oenomai, Piſę regis filius, Daphnen amat. expes potiundi, puellarem induit ornatum. aſciſcitur a Daphne comes: gratiam in dies apud eam indipiſcitur. Riualis inuidet Phœbus, efficitque, ut Daphne venatione & ſole fatigata, vnà cum nympharum cœtu, ſe in Ladonem fluuium merſet. Tergiuerſatur Leucippus, viqúe a nimphis exuitur. Mas cognitus, iaculis conficitur.

NARRATIO.

IAm ſatis innuptæ vulgata eſt fama puellæ,
Cui Lycius tanto fauit honore Deus.
Inter Hamadryadas fuit vt formoſior omnes,
Durior ęque omnis inter Hamadryadas.
Hanc videt, Oenomao natus Leucippus Achæo.
Vt videt, ut capitur, captus vt inde furit.
Illa mares omnis fugit aduerſata, negatque
Nubere: ſiue viro ſit data, ſiue deo.
Attamen hanc Leucippus amat, ſperatque potiri:
Vſque adeò in propria re ſibi quiſque fauet.
Sed nihil ad votum demum videt, eſſe ne coniux
Mortalis cupiet, quæ negat eſſe dei?
Quid faciat puer infelix? quave arte cupitos
Speret in amplexus virginis ire ſuę?
Scitus amor, promptis hominem domitare ſagittis
Nouit, & exprompta vulnera curat ope.
Et quibus is rerum domitor dominatur, eiſdem
Conſilium prudens ſuggerit, atque animum.
Hoc monſtrante igitur patrio nutrire capillos
Incipit Alpheo, nectereque arte comam.
Flaua erat, & ſtudijs circum muliebribus aures
Preſſa, per inflexus ibat aduſque pedes.
Adijcit ornatum, qualem Spartana gerebat
Venatrix: Pholoes luſtra per alta ſacræ.
Iam Coos maculoſa ſinus lynx cingit ab armis,
Leuia purpureus crura cothurnus habet.
Iamq; habilis pharetra ex humero dependet, & arcus
Annecti geminos copula bina canes.
Iam iuga Taygeti Daphne tranſgreſſa, pauentis
Dum ſequitur ceruos, impauidoſque ſues,
Innumeris velox aderat comitata Napeis,
Vixque premens poſito gramina ſumma pede.
Vt videt hanc puer Oebalius, ſibi conſcius artis,
Horret, & egelido corda pauore tremunt.
Et ſtupet, & pudibundus abit, nec credere ſeſe
Audet, & interdum uimque animumque capit.
Ingenuæ interdum flammæ pudor obſtat alumnus,
Demum abit indomito uictus amore pudor.
Hanc igitur fidens petit, audacterque locutus
Dilectam tali uoce moratur heram.
Dic Dea, ſiue loci nympha es, ſiue inclyta proles
Es Iouis, ex ipſo noſceris ore dea.
Quà pater Oenomaus rapidos direxerit axes,
Qua ſoror acta citis Hippodamia rotis.
Namque ego dum æripedem ſolerti indagine ceruam
Perſequor, his error ſola relicta iugis.
Nympha huic: Partheniũ luſtraui, & Mænala, nuſq̃
Sunt mihi mortalis ſigna notata pedis.
Tu verò, ne ſola die errabunda cadente
(Sol Tarteſſiacas pronus adibat aquas)
Triſtis eas, mecum potes expectare parentem:
Ni ueniat, ſyluis tuta latere meis.
Diſſimulat ſe uelle puer, ſimiliſque timenti
Singula proſpectat lumine luſtra uago.
Naiadum chorus omnis adeſt, & Hamadrias omnis,
Quęque ait, hic potius chara puella mane.
Vincitur obſequio iuuenis, fallitque uidentes:
Arcada quin iſto falleret ore deum.
Ecce aper interea ſylua furibundus ab alta
Prodit, & Eurotę flumina nota petit.
Clamorem attollunt Nymphæ, ſociæ ocyus, eia,
Daphne ait, in magnam figite tela feram.
Quęque locum ante notat, quæq; eſt iaculata: ſed una,
Quæque illęſa ferit terga ruentis apri.
Altera mox dextris librant (nam bina gerebant)
Ipſa quoque illęſa tela repulſa cute.
Sed Leucippus humi iaculum defixus utrumque
Stabat adhuc, ueritus ſe ſociarę deis.
Reſpicit hunc Daphne: ceſſaſq; (ait) Oebalis una,
Ceſſas funde alacri miſſile utrumque manu.
Ille uerecundo tota oblitus ora rubore:
Mortalem, ſocium non decet eſſe dei,
Dixit, & iſta tuę potius ſunt debita dextrę
Tela: ſimulque deę porgit utrumque libens.
Quin age, reſpondit Daphne, amentabimus unà,
Ipſa unum, ac unum dextera noſtra ferat.
Iamque aper ille canum magnis latratibus actus,

Verterat ad Nymphas ſpumea roſtra ferox,
Intorquet uirgo, ſimul & Lucippus, habenam:
Signat uterque ſimul, vibrat uterque ſimul.
Lumen uterque ſimul dextrum deprændit, & unum
Ipſo eodemque loco vulnus vterque facit.
Exoritur plauſus Nympharum: fulmineus ſus
Cernuus immani corpore pulſat humum.
Se rotat in gyrum, ſurgitque caditque vicisſim:
Lapſantem rident undique Hamadryades.
Saxum habile hic manui prenſat Piſeus, in hoſtem
Id iacit: audentem fecerat alma Venus.
Saxum oculos inter uiolento turbine, frontem
Vulnerat: in clunes concidit ictus aper.
Et mox quantus erat, pedibus metitur arenam:
Approperante tremunt illa larga nece.
Tunc Daphne complexa virum, tenera oſcula libat:
Suntque (ait) iſta tui Gymnica fata Iouis.
O, tibi ſi poſthac placeant conſortia noſtra:
Perpetuo mecum uiuere uirgo uelis.
Cui puer: hoc quando tu me dignaris honore,
Noſtra erit arbitrio ſubdita cura tuo.
Accipit hunc Daphne: Nymphę gratantur, & omnes
Ignoto libant oſcula caſta uiro.
Nunc tibi, nunc demum felix Lucippe uideris
Heu quanto hæc ſtabunt oſcula cara tibi.
Tu comes is Daphne, tu ſolus amabilis illi:
Curarum Daphnes conſcius unus eras.
Illa tuo connixa manum blandisſima collo
Pendula de cubito ſtringere uela dabat
Colligere illa ſinus aliqua de parte fluentis.
Te cupit, & iuncis nectere ſæpe comam.
Singula promptus agis, doctore Cupidine: donat
Solus hic ingenium, ſolus hic eloquium.
At gremio quum ſæpe tuo defeſſa quieſcit,
Quum tua ſudorem ſiccat ab ore manus:
Quid tibi nunc animi, miſer heu Leucippe, potito
Fruſtra, quo nunquam detur amore frui?
Te cruciat, quod tanta licent tibi, ſcilicet illam,
Tangere: at vt velles tangere, non liceat.
Quæ tibi bella mouent, hinc forma uenuſta, ſed inde
Exempla indomitæ nota pudicitiæ?
Sminthea quum ſe odiſſe refert, & nolle maritum,
Certa perpetua virginitate frui.
Copia multa tibi, ſed nulla eſt copia, tantum
Præualet in uero ſemper amore pudor.
Quin, niſi caſta ſit hæc, leuius Leucippus amaret:
Leucippus ſiquidem verus amator erat.
Iam nil turpe cupit, iam ſola modeſtia cordi eſt,
Iam ſatis eſt dominæ viuere more ſuę.
Promptior hinc factus per honeſta negocia Daphnæ
Charus erat, nymphis charus Oreadibus.
Illum Naiades, illum ſpectare Napeæ
Gaudebant, Daphne diligit vna magis.
Seu tacitis ignem ſtimulis natura ciebat:
Seu decor ingenuæ frontis amandus erat.
Sic & eras felix, & eras Leucippe beatus:
Sic tua ſupremo ſors erat ęqua Ioui.
Nemo ſed humanus diuturno tempore felix:
Iugis amaricies gaudia curta rapit.
Cynthius hoc uidit: quid enim non cerneret illę?
Qui prębet terris lumina, quique polis.
Inuidia exarſit iuuenis felicis iniquus,
Ergo marem Daphnæ prodere cura ſubit,
Aeſtus erat, medioque altum ſol orbe Leonem
Preſſerat, atque omnis campus hiulcus erat,
Quęrebant Satyri, quęrebant flumina Nymphę:
Hę ſecreta, illi flumina aperta natant.
Panicolę nil denſa iuuant pineta Lycei:
Nullaque ſyluoſas occupat vmbra vias.
Aſſiduo Daphne venatu laſſa, puellas
Traxerat hac, cæſæ gloria tanta feræ.
Inijcit huic animo Phœbus, Ladonis in amnem
Se gelidum, ac ſocias mergere Hamadryadas.
Nec mora cliuus erat Zephiris genialibus aptus:
Murmure quem placido lancinat vnda frequens,
Occupat inde ſinum prelargo gurgite tutum:
Adridet vitrea calculus omnis aqua.
Hæc circum picta volitant vada læta volucres,
Argutoque melos gutture dulce canunt.
Hic reliquas poſito Daphne velamine Nymphas
Suadet arenoſo tinguere membra lacu.
Gratum opus accelerant omnes, ſaltuque procaci
Deſiliunt, palmis ſtagna repulſa ſonant.
Tunc puer erubuit: quique omnia primus obibat,
Nunc mora poſtremum ſegnis inerſque tenet.
Eleis, quid agis? Daphne proclamat, in iſtas
Merge (leuamen erunt ſuaue laboris) aquas.
Ille nihil primum Nymphæ mirantur, & inde
Exiliunt magni ſuſpicione doli:
Vique reluctantem expoliant, laceratur amictus,
Ille verecundo pectore inhęret humi.
Vt tamen agnouere marem, chorus omnis in iram
Canduit, & Triuiæ numina magna vocant.
Arripit ille fugam, fugientem tela ſequuntur
Mille, nec immites abſtinet ulla manus.
Is, fer opem Daphne, fer opem, clamat, bona Daphne,
Sed Daphne, et Nymphæ uulnera & arma ferunt,
Prima caput certis petit Orithyia ſagittis,
Sæua habilem in dorſum torquet Iera ſudem.
Nemertes innupta femur, femur haurit Agaue,
Deiopea humeros, ilia Paſſithoe:
Annicula Drimo quercu montana lacertos,
Fraxineo ſuram uimine Phylodoce.
Sic tamen ille fugit: ſed ineuitabile fatum
Non fugit, heu, ſiquidem penſa reſecta uetant,
Nam Lacheſin ſupplex, filum, exorarat Apollo,
Rumperet: argutæ ſic potuere lyrę.
Quinetiam nubem fugienti obiecit opacam,
Preſtinxitque oculis lumina flammiuomis.
Quo puer attonitus fulgore, & nube, locorum
Immemor, eductam neſcit obire uiam.
Sed modo tuta petit, medios modo fertur in hoſtes:
Quos nuſquam, niſi quam ſaucius, eſſe uidet.
Ergo magis vocem attollens, Daphnen uocat unam,
Vnicam amat Daphnem cernere, & oppetere.
At ſpecula incendens animos clamabat ab alta
Latois. pereant, turba odioſa, mares.
Hortatu Dominæ cædem omnis Orcas atrocem
Inſtaurat, puerum ſternere certus honos.
Ergo Corinthiacis Ephyre ſpectabilis hamis,
Tranſadigit collum pectora Dynamene.
Eupompa, Neſo, Pronoe, Galatea, Themiſto,

Indeſeſſa

Indefeſſa iterant ſpicula crebra manu.
Demum Arethuſa tuis traiecto poplite telis,
Concidit: inſultat cædes cruenta cohors.
Vidi ita pertuſam violenta grandine caltham
Languere, & flores Cyprogenia tuos.
Et tamen expirans, Daphnen optabat amatam,
Frigidulo Daphne ſemper in ore fuit.
Occiderat iam tot iaculorum mergite preſſus,
Quot furibunda hiſtrix tergore tela gerit.
Daphne igitur veniens, vt functum comminus hoſtē
Spectat, adhuc toruo lumine compos, abit.
Fata ita: Sic pereat, ſacrum quicunque pudorem,
Virgineumque auſit conſcelerare decus.
Dilectam ad vocem gelidos Leucippus ocellos
Suſtulit: Ah morior, Daphne adamata vbi nam es?
Inquit at illa furens impactum haſtile refigit,
In mediamque odijs expuit acta manum.
Mox toto accitis de pectore viribus, ictum
Ingeminans, iugulum terque quaterque fodit.
Sic miſerandus obit iuuenis: dum fidus amanti
Seruit, ita infidam vidit amoris opem.
Nulli illum ſuperi non ingemuere iacentem:
Illum omnes flerunt, pectora dura, feræ.
Quin nitidos tetra fucauit nube iugales
Cynthius ipſe pudor, ſeu fuit ille dolor.
Crudeles Nymphæ, Daphne crudelior, illum
Ipſa petis iaculis improba Nympha tuis.
Tu comitem examinare tuum, charumque ſodalem
Paſſa, cruore manus tu maculare pio?
Nonne tibi, immenſo quamuis ardeſceret æſtu,
Sincera frater mente pudicus erat?
Expers nequitiæ: fœdęq; libidinis expers,
Gaudebat caſto caſtus amore frui.
Illius in gremio toties quum ſola cubares,
Dormirentque homines cœlicolæq; dei.
Tentauitne vnquam verbis, factove pudorem
Soluere, vel teneros ſollicitare ſinus?
Indignata licet ſis, ipſa fatebere, nunquam:
Vita ſed huic, dices, irreprehenſa fuit.
Non impune igitur Daphne violaris amicum:
Eſt & amicitię maxima cura Ioui.
Et venus alma tibi pœnas irata parauit,
Truncus eris dura ruſticitate rudis.
Illicet, vt merita es, ſacra cędere ſecuri,
Apta veneficijs ſtirps odioſa malis.

LEVCIPPI METAMORPHOSIS in Valerianam herbam.

Sic illa Egnati maritis obnoxia flammis,
Supplicium, ramo triſte crepante, dabit.
At non Leucippus, Veneris pia cura benignæ,
Incuſet miſeræ fata beata necis.
Nam Venus hunc memori parat inſignire figura,
Quę caſti indicium ſemper amoris erit.
Illa etenim durę cędis perculſa dolore,
Qualis ad extincti funus Adonis erat:
Imperat Idalio natum de vertice ſuccos
Promere, amaracini fundere roris opem
Quo poſtquam imbutum Leucippi corpus, amico
Nectare delicui, viique adaperta ſoli:
Tranſit in Ambroſii radicem pectus odoris,
Molleque adhuc fodiunt ſpicula multa latus.
Tum Venus inuertit iaculum Peneidos, actum
Viſcera per medium cordis adusque locum.
In tenuemque iubet calamum gracileſcere modis
Omnibus ad culmum vela refecta ligat.
Tenia diſcerptis folijs accreſcit vtrinque,
Fiſtula ſubrutilo tincta cruore viret.
Sanguis at ille, hamum circum qui ſparſus aduncum,
Non iam mortalis ſanguis, at ætherius.
Qualis Acidalio de vulnere fluxerat ichor,
Quum petijt diam dextra profana manum.
Spumeus exiguos abſoluit mille corymbos
Ambroſio qui auras, prataque odore beant.
Vertice qui ſeſe exſinuant per gramina celſo,
Candiduli, ſed quos purpura rara notat.
Concolor hinc partim lacti, partimque cruori
Flos nitet, hinc Cypriæ ſpirat odor Veneris.
Quę ſimulac rerum genitrix Citherea peregit,
Gramina perflauit ſidere lęta ſuo.
Edixitque boni genitalis vt aura Fauonij
Lecta hinc in terras ſemina larga ferat.
Ne placidi tantum Ladonis ripa, ſed olim
Teſtetur facinus qualibet vnda nouum.
Sic quoties glacialis hyems diſſoluitur, atque
Vere nouo auratis cornibus aſtra micant:
Irrigua exultant caſtæ per prata Napeæ,
Surgere Piſeę gramina odora domos.
Quin ęgris miſerè languentibus obuia, pręſens
Auxilium pręſtant, preſſaque membra leuant.
Hęc vt amantilla eſt nobis, anthilla Napeis
Fertur, & agreſtis nardus odore potens.
Tum veteres dixere: operoſa vbi cognita virtus,
Ex re nomen habet, quod valet in tot opes.

EX VALERIANAE SVCCO Chimice.

Atque vtinam non tunc poſitis Caducifer alis
Luriduli audiſſet verba odioſa ſenis.
Non fueras compos Daphne, & gauderet amatum
Leucippum è manibus ſurripuiſſe tuis:
Verum a[illegible]us huic dum iuſſa modis repetita moleſtis
Imperat, inuiſæ datque alimenta moræ:
Dum pubem caſtam eſſe iubet, caſtasq; puellas,
Inculcatque decus virginitatis ament:
Præterijt dudum hora fugax, ne ſcilicet iſtis
Leucippi uindex poſſet adeſſe malis.
Attamen ingenuo pueri ſuccenſus amore,
Senſit vt hoc, penna præpete vectus adeſt.
Vixque pedes, vbi gramen erat, firmauerat acres:
Inſcius atque nouam vellere amabat humum.
Vt ſuccum tetigere manus talaria, & omnis
Penna, pedes, humeri diriguere leues.
Statque vt dura ſilex immobilis, vtque reuinctus
Aere pedem, ære manum: tantus in ore rigor.
Non oculos, non ora valet, non flectere linguam:
Corque gelu, & ſanguis frigore duruerant,
Quod ſimul vt vidit Paphie, miſerata rigorem
Fratris, ab excelſo vertice lapſa Cnidi:
Amplexata, deum flammam inſpirauit, & ignem,
Qui blando vicit triſte calore gelu.

Reddita Mercurio pennæ vis, reddita linguæ,
Redditus ipſe ſibi, rem celebrem ſic iubet.
Rem Parcæ æternis iuſſæ inſculpſere metallis,
Dignam vt ſcire dei, ſcire hominesque velint.
Adfuit his Mauors, puerum miſeratus & ipſe,
Delicias Veneris, progeniemque Iouis.
Nec dum animo exciderat Phœbea iniuria retis,
Indicio cuius prǽda pudenda fuit.
Et ſecum: Hem Daphne pœna multata merenti,
Accipiet pœnæ munera honora ſuæ.
Scilicet hæc magnis ibit prelata triumphis,
Vatibus hæc ſacris, militibuſque meis.
Non ego Leucippo faueam? ſi iungere amores
Non poſſum, iungam, par faciamque decus.
Tempus erit, quum bella manu iam nulla gerentur,
Victricisque comæ gloria inanis erit.
Marmorea ſiquidem, æſq; cauum cum ſulfure, maſſa
Omnia tentabunt, omnia conficient.
Tunc, ni ſi Piſei virtus noua graminis adſit,
In reprobum cædant æra liquata typum.
Dixit, & intonuit læuo Pater almus Olympo,
Et motare ſacrum gramina viſa caput:
Nulli inde artifices trepidum infudere metallum,
Hoc niſi adorato ceſpite ſacra ferant.
Hęc etiam Chriſtis noſtrorum impoſta parentum,
Indiderat genti nomina clara meæ.
Scilicet elogium meritæ cum laude coronæ,
Obſidio ciues quum ſoluere bonos.
Propter aquas gramen liquidas hoc forte virebat:
Hoc legere, coma eſt hoc redimita Ducis.
Hoc memores patrum gaudent geſtare nepotes,
Nobilium hoc nobis dat monumenta virum.
Ancon teſtis erit, teſtis generoſa Rauenna,
Teſtis Roma, meæ fons & origo domus.
Quis noſtrum ante omnes victrici claſſe parentum,
Signa per Adriacas Gauttica fudit aquas.
Vtq; per Italiam miſera obſidione grauatam,
Auxilium extremis rebus, opemque tulit.
Quid referam Vrbano fuerit quàm accepta Secundo,
Cana fides generis, fidaque cura mei?
Cuius ab interitu gens ipſa extorris ab vrbe,
Henrici freta eſt Cæſaris hoſpitio.
Te ne ego tam ingratus ſileam veneranda Mathildi,
Cuius honorata eſt noſtra fauore domus?
Prætereo prudens faſces, tituloſque meorum,
Geſtaque fœlici Norica bella manu.
Bulſanumque datum meritis, Belluniaque arua,
Pleraque tum Iuli prædia lata Fori.
At modo decidimus, bellorum caſibus acti,
Dum Sigiſmundi iura tuentur aui.
Sic putruere ſitu Leucippia gramina longo,
Nunc vtinam auſpicijs ſint rediuiua meis.
Non, vt bella geram, ſed chartis geſta reponam:
Phœbe tuas citharas, non tua tela, ſequar.
Pro patria noſtri, chariſque penatibus olim,
Pro ducibuſque ſuis arma tulere patres,
Nortia dum fauit, ducibus dum grata ſuorum
Magnanimis virtus, cultaque honore fuit:
Arma ego Mauorti ceſſi, Phœbumque ſecutus,
Leucippumque meum, prataque verna colo.
Phębus enim poſtquam velatam cortice Daphnen,
Atque vtriuſque datum eſt noſſe pudicitiam:
Inuentus nulli fauiſſe benignius vnquam,
Quàm Lauro, & Piſæ floribus, & folijs.
Hinc ego ſum genitus: vetus hoc de gramine nomen,
Sinceroque eadem ſors in amore mihi eſt.
Sanctus amor meus eſt, meus eſt amor ardor honeſti:
Verum æui hoc nulli iam licet eſſe probo:
Scilicet ingenijs penduntur ſingula iniquis:
Quo probior quis erit, fabula maior erit.
At ſublapſa licet retro mea fata ferantur,
Seruitij & pereat gratia tota mei:
Non aberit Venus, ingenuæ quæ conſcia flammæ
Felici afflabit ſidere ab exequijs.
Reliquiaſque meas, neglectaque membra reſumet:
Quæ ſparget lachrymis ipſe Cupido ſuis.
Et ſalicem ſubdens Amerinam, & candida virgæ
Lilia nymphea, non ſinet eſſe putrem.
Quum ſim totus amor, de gramine natus amoris,
Flos nouus, & puri gramen amoris ero.

LEVCIPPI IOANNIS PIERII VALERIANI
F I N I S.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS LAVRENTIO MEDICI, PETRI CLARISSIMI F. S.

MEminiſti Laurenti Clariſſime (cur enim hoc exciderit tibi, qui præter reliqua abſolutiſſimæ eruditionis ornamenta, memoria plurimum valeas?) meminiſti inquam quum, duris temporibus, Venetijs apud Lippomanos ageres, quantum Naſonis epiſtolam, puer adhuc, illam admirarere, quã Laodamia ad Proteſilaum ſcribit. quam, præter cætera, Vates ingenioſiſſimus affectibus mirum in modum exornauit: quos tu quum recitares, magna Hieronymi ipſius Lippomani, ac Vrbani patrui mei delectatione, Reginæ ſortem infeliciſſimam, non ſecus acſi res ageretur tua, dolere videbaris. Quare factum eſt, ut eadem ego quoque miſeratione adductus, afflictam viraginem, tam pio, tam caſto amore flagrantem, luctu & lachrymis intabeſcere diutius non ſim paſſus: ac ſumpta Proteſilai perſona, Laodamiam epiſtola conſolari voluerim Quam tuæ dicandam humanitati meritò iudicaui, ut qui Proteſilai diſceſſu incredibili dolore videbaris affici, eiuſdem aduentus pollicitatione aliquantulum leueris. Habebis igitur hoc à Valeriano tuo munuſculum, non vt me quicquam putem obtuliſſe, ſed recepiſſe plurimum: quod ineptiolas meas, qualeſcunque ſint, tuq; & Varinus præceptor tuus eruditiſſimus, acerrimoque iudicio vir, apud vos hoſpitari benignè patiamini. Valete noſtri memores. Venetijs, intra Calendas Februarias.

M. D. V.

IOAN. PIERII VALERIANI

EPISTOLA, QVA PROTESILAVS LAODAMIÆ RESPONDET.

AVlide dum vento Danai retinente moramur
Et fera, non grato tempore, ſęuit hyems:
Optatam accepi mea Laodamia ſalutem,
Et mihi dilecta verba notata manu.
O vtinam hæc lingua potius tu verba tuliſſes,
Aut ego dixiſſem, dulcis Acaſtis aue.
Oſcula tot fixi ceris, quot voluit arenas
Inſtabili Euripus ſæpe volutus aqua.
Quod quereris nimium ventos nocuiſſe fauentes,
Qui cita diſceſſus cauſa fuere mei.
Triſtis & ipſe queror, ſed quid iuuat ora, comaſque
Scindere, quum facto bella trahente petam?
Mæſta die, noctuque iaces: nec mitis Acaſtus,
Nec ſocer Iphiclus, nec iuuat ipſa parens.
Siccine, quam volui ſemper vidiſſe beatam,
Lux mea, tam miſera perdita ſorte doles?
Cur diadema negas capiti regale? nec oſtrum
Induis, & cura eſt pectere nulla comam?
Squallidulumque humili cur velas corpus amictu?
Ieiuno tenuem cur trahis ore cibum?
Nuncius, Aemonia qui venit ab vrbe, petitus
Expoſuit flenti talia facta mihi.
Me miſerum, pro me tot chara doloribus vxor,
Inſolabiliter diſcruciata gemis.
Atque mori cuperes: miſerum me, ſiſte furorem;
Ne tua ſit binis mors data corporibus.
Scilicet ipſe diem potero, ſolemq; tueri,
Si tam dilecta coniuge caſſus ero?
Non ſimus Ambraciæ? non littora Leucados alta
Sint mihi, ſupremę Deucalionis opes.
Sed feret auxilium mihi formidabilis Aegon,
Fixa vel in medio pectore cuſpis atrox.
Ergo necis ne vera tuo ſis cauſa marito,
Chara feram abſtineas Laodamia manum,
Namque prauis animæ pendent ſub iudice pęnas,
Inſontes lethum quæ peperere ſibi.
Has fera Tiſiphone diris accincta flagellis:
Aſſiduo inſultans verbere ſæua ferit.
Noli ergo tantos, noli (mea vita) dolores
Concipere, vt Stygiæ damna petamus aquæ.
Quęre laboranti potius ſolatia cordi:
In luctu properat mæſta ſenecta graui.
Vtile, quod monui, mihi ſed præſtare negatum:
Quod mihi non capio, do tibi conſilium.
Ipſe ego ſum potius monitu ſedandus ab iſto,
Quem deſiderij flamma perurit edax.
Non ita ſuppoſitis tædis adolentur ariſtę,
Ignea vt indomitus corda peredit amor.
O quoties ſtudium venandi finximus aptum,
Vt peterem aerei culmina ſumma iugi.
Scilicet hinc patrię proſpecto cacumina terrę,
Vt ſic igniculi pars ſit adempta mei.
Is Nymphæus apex buxo ſpectandus amœno,
Pelios oſſa, Othrys, Pindus, Olympus is eſt.
Leue relaxandi ſtudium fortaſſe vocabis:
Leue, ſed à nulla parte iuuare poteſt.
Acrius immo animum torquet, quia cerno negata:
Maior enim in vetita re furor eſſe ſolet.
Sed magis vt doleam, noſtri tu cauſa doloris:
Quod tantis pro me fletibus ora rigas.
Ante oculos volitat ſemper tua flentis imago,
Nec mihi luce vlla eſt, nec mihi nocte quies.
Auſpicium quid triſte times? felicius omen
Pro patria fertur prælia laude geri.
Quid trepidam falſa crucias formidine mentem?
Quod lethale putas hoſtibus omen erit:
Hectora, quem metuis noſtro ſi occurrerit enſi,
Sentiet Aemoniæ fulmina ſæua manus.
Hunc Telamoniades bello ſibi tradier optat,
Quem ſaxo feriat, quem petat enſe ferox.
Sed magis inuictus, veloxque affectat Achilles
Imbuere hoc haſtam ſanguine Peliadem.
Illi etiam tacitis inſomnia viſa tenebris,
Hectoreo vt cuſpis tincta cruore rubet.
Irruet imbellem fortis Menelaus in hoſtem,
Et petet ingenti de legione Parin.
Ve tibi raptor, opem placidæ implorato Diones.
Marte opus imbello, non Venere eſſe reor.
Inuitis nos bella deis tentare vereris,
Sunt potius monita quæ peragenda deum.
Iuppiter ægæa clamat ſublimis ab vnda,
Vertite periuri Laomedontis opes.
Multa monent etiam diuum reſponſa, futurum
Vt iaceant Graia Pergama celſa manu.
Retulit hæc nobis ſapiens oracula Calchas,
Calchas diuino numine fatidicus.
Viſa etiam horrifici nuper portenta draconis:
Quæ fati nobis ſigna fauentis erant.
Namque ſub vmbroſa platano dum ſacra paramus,
Qua [illegible] ſacro gurgite riuus aquæ.
Ecce repentino prorupit in aera ſaltu,
Serpens ingenti corpore terribilis:
Lumine flammanti, maculoſo tergore, cauda
Immenſa, implicita mille voluminibus.

Jn ſummamque ima platanum ſublatus ab ara
(Omnia quæ nobis Iuppiter exierat)
Nactus ibi nidum, pullos rapit octo, volante
Circum filiolos cum genitrice vorat.
Deinde (quis hoc credat? vix nos, qui vidimus, ipſi
Credimus) in ſaxum diriguit coluber.
Hæc vbi Teſtorides proſpexit monſtra, Pelaſgi
Ite, ait, Iliacos depopulate lares.
Sunt ecce auſpicijs præſentia numina veſtris,
Hoſte ſub Argolico Dardana tecta cadent.
Vnanimes ergo, concordi voce, minamur
Laomedontæo funera acerba ſolo.
Nec patriam rediſſe piam iurauimus omnes,
Ni ruat excidio Troia ſubacta graui.
Nec mora, quum primùm pelagus ſedauerit iras,
Euboicum linquet claſſis Achiua ſolum.
Accipe, ne timeas mihi dira pericula ponti,
Cur modo difficiles incubuere noti.
Incautus ceruam iaculo transfixit Atrides,
Dictynæ fuerat quæ fera grata deæ.
Jlla, vltura nefas ventos exciuit ab ora
Treicia, & fractis æquora verſat aquis.
Attamen, vt Vates canit, hæc errata piabit
Ex Agamemnonio victima cæſa lare.
Eſt ideò prudens Argos dimiſſus Vlyſſes,
Noctiuage vt vectet ſacra litanda deæ.
Ocyus ille aderit: placidum iam cernitur æquor,
Et rabidos venti depoſuere ſonos.
Ibimus ergo omnes: placato numine, læti,
Vltores quò nos Troia fata vocant.
Corruet, atque potens olim feret Ilios arma
Dorica, ſeruili terra premenda iugo.
Deinde petet celebri patrios cum laude penates,
Cum prædabunda Graia carina manu.
Tunc me conſpicies (mens ſi mihi conſcia recti,
Augurat euentus optima ſigna boni.)
Jlluſtrem factis, ſpolijs prædonis onuſtum,
Vectantem Iliades ad tua iura nurus.
Accipies reducem cupidis amplexa lacertis:
Multaque ſi rapies oſcula, multa dabis.
Tunc ego, tunc lecto tecum bene iunctus in vno,
Militiæ referam ſplendida facta meæ.
Præteriti nos tunc fletus meminiſſe iuuabit.
Intermiſſa duplex gaudia pondus habent.
Spero equidem, Troiæ poſt fata nouiſſima, felix
Aemonis Aemonij coniugis vxor eris.
Vxor eris felix, reliquæ poſt tempora vitæ,
Vnanimis mecum ſorte fruere bona.
Philacidas placidè poſt hæc in pace regemus.
O deſiderio vita beata meo.
Interea abſentem patienter ferto maritum,
Charior ò propria Laodamia die.
Hac virtute diu perſta, ò fidiſſima conſors:
Nec luctu & lachrymis diriguiſſe velis.
Sit, rogo, ſeruandæ maior tibi cura ſalutis.
Eſt mihi cura tui, ſit tibi cura mei.

IO. PER. VALERIANVS CALAMItatem ſuæ vitæ deplorat, ad M. A. Contarenum Flauum Caroli F.

FLaue, meos vnus toties miſerate labores,
Vnus lætitijs exhilarate meis.
Quid tua vult pietas, & non fucatus amoris
Candor, & ingenui pectoris integritas?
Tecum flebo meæ fatum miſerabile ſortis,
Purgatoque minus pectore mœſtus ero.
Non hilarem memini me vnquam, non eſſe quietum,
Ex quo ſignauit pes mihi firmus humum.
Semper in aſſiduis vitam mœroribus egi,
Nunc hoc nunc illo turbine ſollicitus.
Vſque adeò in noſtros eſt debacchata penates,
Fortunæ rabies imperioſa nimis.
Duriter eductus ſum primo, dum pater abſens
Horrida pro patrijs finibus arma gerit,
Dumque ille Augurdi per culmina militat ardens,
Et ſubit horrendæ ſæua pericla necis.
Aptus eram ſtudijs. ſtudium mea ſola voluptas:
Ocia ſed ſtudijs nulla fuere meis.
Vix bene finieram nonum tum paruulus annum,
Multiplicis ceſſit quum mihi cura domus.
Tractabamque puer non pauca negocia ſolus,
Dum pater Adriacas ſæpe frequentat aquas.
Adde quod inuiſis diſtentum litibus illum,
Illum mi rapuit mors inopina patrem:
Quem non nulla dies, nulla & non hora dolendum
Mi ſtatuit mœſtis ſemper imaginibus.
Namque in te penitus domus inclinata, ruinam
Traxit, chare pater, mi memorande pater.
O male grata mihi lux illa nouiſſima Iani,
Quæ male adorato ſole dolenda micat.
Non ſecus hæc inuiſa, ac non ſecus ægra quotannis,
Quàm quæ funereas inferet atra faces.
Nam mihi iam decimo dolor hic non deficit anno,
Quem fecere boni funera acerba patris.
Tanta oculis incommoda ſcilicet obſeruantur,
Immemorem vt poſſit reddere nulla dies.
Tempora qui finxit finem ſtatuiſſe dolori,
Aut ferus, at certè ferreus ille fuit.
Non amor hunc fratrum tetigit, pietaſve parentum:
Illicet, inuiſus nempe erat ipſe ſibi.
Nos non Arcadico generatos robore, functum
Flere iuuat pater heu, heu mihi adempte pater.
Tunc mea FAVSTINVS radicibus ora ſalignis
Paſcebat quę mox dulcia mella forent.
Hunc apud inſomnis noctes, ieiunia longa
Sponte tuli, ſtudio cautus obeſſe cibum.
Nam iam grandis eram, quinta Trieteride puber,
Quum varijs cœpi flectere verba modis.
Hinc pudor, hinc feruens animus ſtimulabat, iniquo
Lapſo nixu me reparare dies.
A patruo demum Venetas accitus ad vndas,
Vix menſes noſtro viximus, ęre decem.
Patricijs igitur ſeruire coegit egeſtas
Aerumnoſa, bonis inuida principijs.
Hic tuſſis, febriſque frequens, capitisq; grauedo
Occupat imperium corporis omne mei.
Plurima prętereo prudens incommoda vitæ,
Qualia venari quadra aliena ſolet.
Ocia rara die, rariſſima nocte dabantur,
Quę ſtudijs poſſem ſuppeditare bonis.
Adde etiam, infelix ſtudium quod inutile ſumpſi,
Pauperibus Muſis deditus, & Sophię,
Tyndaridę hoc voluere mei: quo ſidere natus,

Diuitijs ſtudium cogor inane ſequi.
Scilicet aut Muſas, habita aut poſt arte medendi,
Socraticos mores, Pythagoræq; modos:
Atque ita ieiunæ gentem comitare cicadæ,
Cui melos & cantus ſola alimenta famis.
At genitrix pauper, geminæ ſine dote ſorores:
Quas miſeras fruſtra ſpes fouet vna mei,
Expoſcunt à me fraterni præmia iuris,
Sed chartas nullas, carmina nulla volunt.
Quid præſtare tamen poſſim, Marce optime noſti:
Sæpe inopi ſolitus ferre benignus opem.
Hoc cruciat, miſerum cor hoc mihi vellicat, atrox
Non intermiſſo cura ſit hęc ſtimulo.
Quod ſi iure mihi ſit ſoli, vnique vacandum,
Nullius fuerit vita beata magis.
Heu quid agam? cœpiſſe piget, deſiſtere durum:
Pergere pauperies imperioſa vetat.
Non, quia proſiliat ſonipes de carcere velox,
Prima feret, medijs vt cadat in ſtadijs.
Sic, niſi magna ſonet, fruſtra mediocria tentat,
Qui capit inſigni cingere fronde comas.
Nil actum eſt igitur: ſcribendi tempus amuſſim,
Materiam tempus, iudiciumq; parit.
Nunc vereor, ne me à ſtudijs dea ſæua repellat
Quam contra ſuperis non licet ire Deis.
Atque ad ephemexidas, plebeia negocia, viles
Ut redeam, viſens oſtia Nile tua:
Aut Syrtis Lybiæ, aut magnũ tremebũdus Atlantẽ,
Claſſe petens cœlum, Tartara claſſe petens.
Fecerat hoc genitor, iuuenis: moremque paternum
Dum ſequitur, frater non rediturus abit.
Is Lauretano forti comes additus, ictus
A Turca in medijs impiger arſit aquis.
Non ea vis inopi eſt animo quem Phœbus ad vmbras
Allicit, atque vmbris poſcit harundineis.
Si referas, quanta incumbam vertigine Cori,
Siue Caledonij dira pericla maris:
Horreo, ſoluuntur genua, & pallere notantur
Ora, velut iam iam me ferat vnda rapax.
O pereat, potius quàm ſim tibi Phœbe rebellis,
Quicquid ab Eois, Heſperijſque venit.
Auerſum ingenio quicquid conamur, inane
Cedit, & infauſto ſubruit orſa modo.
Mens foret, è ſacris victum mihi quærere templis,
Quod facilis nona ſuadet ab æde Venus:
Illa quidem gelida Capricorni ſede recepta,
Summouet inducta religione, faces.
Præterea occiduo Chiron mihi mergitur aſtro:
Salue ſancta deo ſacra operate ſenex.
Eloquar, an ſileam? ſatius vixiſſe profanum,
Quam ſtipe depoſita ſacra licere Dei.
Vna tamen, reliquis amiſſis, cura placeret,
Principibus comitem me placuiſſe viris.
Adiuuat hoc votum ſummo Sol rectus in orbe,
Falciferi placidis dum ſenis inſtat aquis.
Nec fortuna procul, neque non Cyllenius alas
Explicat, a prima dum Iouis æde ſuent.
Sic fecere mei: ſic enituiſſe priores,
Plurima ſigna domi, plurima ſigna foris.
Nec mihi deſierint regum noua tecta potentum,
Nec ingrata quibus noſtra futura fides:
Obſtat at inualidum latus, impatienſque laboris
Pectus, & infirmus pes, manus ægra, tremens.
Væ miſero, vireſne vnquam ſperare licebit,
Flore iuuentatis ſi feror eſſe ſenex?
Iam quarto addemus plenam trieterida luſtro,
Quando erat vt poſſem fortiter eſſe dies?
Nec mihi, nec matri, geminiſque ſororibus vnquam
Vtilis effectus, quum mala tanta feram.
Qui lenire ioci, quæ demulcere voluptas
Mentem, quive poteſt exhilarare lepor?
Nullus lætitiæ locus, obluctantibus aſtris,
Turbarum triſti gurgite raptus agor.
Exigua vetitum eſt mœrentia corda quiete,
Aegra vel exili membra leuare mora.
Nil modus in potu ac epulis iuuat: omnia turbat
Anxietas animi languida, cura tenax.
Aerumnis igitur tantis liquefactus, & omni
Spe procul exactus, depoſituſque vię,
Deſpondere animum cogor: frangentibus Euris
Et clauum, & malum, credere vela Deo.
Ille modum noſtris dederit cruciatibus aptum,
Fatalem crinem ſi citus abſtulerit.
Interea placidè infortunia cuncta feremus,
Conſilijs dum ſit cura leuata tuis.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS,
Franc. Gritteum, Andreæ
ſplendidiſſ. Filium,
Iuget.

ERgo ego nunc lucem potero, ſolemque tueri?
Neve genas radam, neve comas lacerem?
Nuper & occiderit fato Gritteus acerbo
Franciſcus, noſtræ fama ſuprema die.
Franciſcus virtute omni teres, atque rotundus:
Scilicet eximij natus imago patris.
Quo magis hac quiſquam non tempeſtate bonorum
Fautor, & ingenuæ cultor amicitiæ.
Hic perijt, periere ſimul ſpes Aonis, atque
Vtilitas, morum præmia nobilium.
Hei mihi, tam iuuenis, tam dignus viuere: cuius
Viuere ab exemplo par foret, & ſapere.
Infelix pater, his præſtantem moribus illum
Vnum, ac vnicum ocellum miſer abdis humi.
Quid tibi nunc primi patriæ ſi dantur honores,
Nec videt hos vita natus amabilior?
Quid Thracũ ſuperaſſe manus, quid vincula prodeſt?
Vincula ſi natum non ſoluenda premunt?
Scilicet hanc retulit præcox ſapientia ſortem,
Hanc in pube noua ſedula corda ſenis.
Quid loquor? is fruitur parto pietate triumpho:
Cui propria datum eſt ora adamare Dei:
Quam mores peperere boni, ſtudiumque parentis,
Arcem, corporeo carcere liber habet.
Quam non liuor adit, quam Veſta perenniter vna
Incolit, orbem agitat dum duodena cohors.
Quod ſidibus melos expreſſit, quod voce, ſuperis
A modulis, pura nunc capere aure poteſt.
Quas coluit Muſas, cœlique nouemplicis orbes,
Nunc videt, vtq; ſuo paret Apollo Ioui.
Veſcitur ambroſia, madidus ſit nectare diuum
Accumbent epulis templa beata colit.

Nos

Nos miſeri mortem hanc, immaturamque iuuentam,
Flemus, & aſſiduo tinguimus imbre genas.
Daulias umbroſa qualis gemebunda ſub ulmo,
Et qualis rapto pignore ſola ſoror.
Et mecum urbs Venetum magno confecta, dolore,
Et mecum uatum pars bona mœſta gemit.
A nobis generoſe pater patiare dolendo
Vinci ſumma quibus cauſa doloris adeſt.
Filius hic tantùm fuerat tibi, prò dolor? idem
Filius hic, pater hic, hic mihi frater erat.
Illuſtrem hunc ſtudium fuerat tibi, reddere fatis:
Huic ſtudium auſpicijs me decorare ſuis.
Hic tibi Scipiolus, uergente ætate, futurus:
Nunc ſed erat naui clauus, & aura meæ.
Sperabas gremio illius deponere uitam:
Vitam ego in illius nunc renouare ſinu.
Hic tibi ſolus erat, nobis quoque ſolus: at unus
Hic tibi erat, nobis inſtar erat populi.
Tu ſapiens, iuſtus, prudens, moderatus ad unguem,
Humanæ expertus mille pericla uicis.
Scis luctus ſeruare modum, frenare dolores:
Et uerbis multi dedoluere tuis.
Scis, uaga quàm uario caſu Fortuna feratur:
Vt roſa mane uiget, ueſpere languidula eſt
Quàm modicè rebus par ſit gaudere ſecundis,
Parque ſit aduerſis fortis adeſſe malis?
Nos pueri infirmi ingenio, victique dolore.
Aufugimus medicæ pharmaca blanda manus.
Socraticæ licet euoluas oracula chartæ,
Nil, ut ſuccurant omnia, profuerint:
Quoque magis uolumus mortales pendere caſus,
Vt leuis umbra, uel ut bulla caduca ſumus.
Acrius excruciamur ob hoc, ſortemque dolemus
Humanam, inſidis caſibus expoſitam
Ergo ut ſemper amicum hùc deploremus ademptum
Tabeſcant fletu lumina continuo.
Nemo quod a fletu reuocet, quòd ve icta perenni
Vulnere corda leuet, carmen inane canat.
Sed quod triſte fleat, Helenæ quod pharmaca poſſit
Vincere, & ad gemitum corda ciere nouum.
Sic dolor hic, ſic effuſis ſpacietur habenis.
Humor in effœto corpore donec erit.

Ioannis Pierij Valeriani Næniæ, Finis.

MONOSTICA IN ILIADOS HOMERICÆ PERIOCHAM, AB EODEM PIERIO LATINITATE DONATA.

Ἄλφα λιτὰς χρύσου, λοιμὸν στρατοῦ, ἔχθος ἀνάκτων.
  Ἄλφα preces Chryſæ, peſtis, regumq; furores.
Βῆτα δ᾽ ὄνειρον ἔχει, ἀγορὴν, ϗ νῆας ἀριθμεῖ.
  Somnia, conſilium, dein claſſem Βῆτα recenſet.
Γάμμα δ᾽ ἄρ᾽ ἀμφ᾽ ἑλένης οἴοις μόθος ἐστὶν ἀκοίταις.
  Γάμμα Helenæ cauſa ſolis eſt pugna maritis.
Δέλτα θεῶν ἀγορὴ, ὅρκων χύσις, ἄρεος ἀρχή.
  Concio Δέλτα Deum, irrita fœdera, Martis origo.
Ε᾽ βάλλει κυθέρειαν ἄρηά τε τυδέος υἱός.
  Ε᾽ Venerem & Martem Tydidæ vulnerat ictus.
Ζῆτα δ᾽ ἄρ᾽ ἀνδρομάχης τε ϗ ἕκτορος ἐστ᾽ ὀαριστύς
  Populū adhibent, Hectorcū coniuge Ζῆτα querūtur
Ἦτ᾽ αἴας πολέμιζε μόνῳ ϗ ἕκτορι δίῳ.
  Ἦτα duo tantum decernunt, Hector, & Aiax.
Θῆτα θεῶν ἀγορὴ, τρώων κράτος, ἕκτορος εὖχος.
  Concio Θῆτα deum, Troum uis, ſtrenuus Hector.
Ἔξεστιν δ᾽ ἀχιλῆος ἀπειθέος ἐστὶν ἰῶτα.
  Aeacides Iouis non exorandus ἰῶτα.
Κάππα δ᾽ ἄρ᾽ ἀμφοτέρων σκοπιαζόμενοι ἤλυθον ἄνδρες.
  Exploratores, & Rhœſi funera Κάππα,
Λάμβδα δ᾽ ἀριστῆας δαναῶν βάλον ἕκτορος ἄνδρες.
  Λάμβδα uiros feriunt præclaros Troes Achiuum.
Μῦ τρώων παλάμῃσι κατήριπε τεῖχος ἀχαιῶν.
  Μῦ Troum manibus vertuntur caſtra Pelaſgum.
Νῦ δὲ ποσειδάων δαναοῖς κράτος ὤπασε λάθρῃ.
  Νῦ feſſis uires dat clam Neptunus Achiuis.
Ξῖ, κρονίδην ὕπνῳ λεχέεσσιν τ᾽ ἤπαφεν ἥρη.
  Sopit Iuno Iouem, Ξῖ, Aiax perit Hectora ſaxo.
Οὖ κρονίδης κεχόλωτο ποσειδάωνί τε ϗ ἥρῃ.
  Οὖ capit ira Iouem, defendit Troas Apollo.
Πῖ πάτροκλον ἔπεφνεν ἀρήϊον ἕκτορος αἰχμή.
  Sarpedon Patroclo, Πῖ, Patroclus Hectore foſſus.
Ρῶ δαναοὶ τρῶές τε περὶ νέκυν ἀμφιμάχοντο.
  Ρῶ Danaiq; Phrygeſq; diu pro corpore pugnant.
Σίγμα θέτις ἀχιλῆϊ παρ᾽ ἡφαίστου φέρεν ὅπλα.
  Σίγμα Thetis parat arma graui Vulcania nato.
Ταῦ δ᾽ ἀπέληγε χόλοιο, ϗ ἕκτορε δῖος ἀχιλλεύς.
  Ira Ταῦ poſita Pelides emicat acer.
Υ᾽, μακάρων ἔρις ὦρτο, φέρει δ᾽ ἐπὶ κάρτος ἀχαιοῖς.
  Υ᾽ ſuperum motus, Graium uis, & fuga Teucrum.
Φῖ, μόθος αἰακίδαο παρ᾽ ἠϊόνας ποταμοῖο.
  Ad fluuij ripam Φῖ bellum fortis Achillei.
Χῖ δ᾽ ἄρα τρὶς περὶ τεῖχος ἄγων, κτάνεν ἕκτορ᾽ ἀχιλλεύς.
  Hectora ter circum muros Χῖ perdit abactum.
Ψῖ δαναοῖς ἀγῶνα διδοὺς ἐτέλεσσεν ἀχιλλεύς.
  Ad tumulum Aeacides Ψῖ ludos ponit amici.
Ω πρίαμος νέκυν υἷα λαβὼν γέρα δῶκεν ἀχιλλεῖ.
  Ω Priamo corpus precio ueoundat Achilles.

ΑΥΤΟΥ͂ ΤΟΥ͂ ΠΙΕΡΙ͂ΟΥ ἀνάθημα.

Ἄρει πάντα λάφυρα πατρῶν μου ἶφι θανόντων
  Αἱματόεντ᾽ ἔθέμην ἀπόλεμος γεγαώς
Δούρατα, ϗ κώνους, κόρυθάς τε, ϗ ἀσπίδας, ὅπλα
  Ἀμφίδρυπτ᾽ ἀνδρῶν ὀλλυμένων νέμεσιν
Οὐ μὴν ἐνυαλίου θεράπων ἐγὼ εὔχομαι οὔλου
  Ἔμμεναι εἶ μ᾽ οὔλου λητοΐδου θεράπων.
Βιβλία, ϗ κάλαμοι χάρται τε μοὶ ὅπλα μέμηλε
  Ἐστὶ δ᾽ τοιούτοις φοῖβος ἀρεσκόμενος.

Ε᾽ΙΣ Α᾽ΜΠΕΛΟΝ.

Κεῖνος ἀριστεύσας κ᾽ οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν.
  Ὃς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματα δ᾽ ἐξέταμεν ϗ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης.
  Ὃς τὴν αὐξομένην ἂν ἔσβεσεν ἀφροσύναν.
Τοῦ δέ τις οἰνοβαρὴς διὰ πόματος, ἢ πρὸς ἄρηα
  Ἤλυθεν, ἢ αὐτοῦ τάχα λέληθε τρέπον.

Ioannis Pierij Valeriani Poematum
FINIS.

Errata grauiora, quæ ſententiam immutare, aut deprauare quoquo modo videbantur humana fragilitate contracta, & toto hoc opere reſperſa libuit hic ſubtexere, leuioribus omiſſis, quę diligens lector facilè reponet.

In epiſtola ad Illuſtriſs. Coſmum Medicem. Pag. 2. Bembi menſem, Bembi menſam. Pag. 3. quinque, quique. In epiſtola ad Nicolaum de Langues. canę doctrinæ, ſanæ doctrinæ. In Pierio. Pag. per autem, per auem. ibid. animo, annuo. Pag. 16. dormita, domita. ibid. domitari, dominari. Pag. 25. impioſſus, impreſſus. Pag. 33. uin nonnunquam, uides nonnumquam. Pag. 43. altero, utero. Pag. 44. alligandis, allegandis. Pag. 52. interim, interimi. ibid. corporis torporis. Pag. 70. neque doctrina, doctrina: abraſo neque. Pag. 95. deſpacitur, depaſcitur. Pag. 107. terminum, torminum. Pag. 119. Comę, Romæ. Pag. 131. geſtu, guſtu. Pag. 156. tinnæ, humanę. Pag. 185. Eſth, Eſch. Pag. 197. æqui, æquè. Pag. 212. tres, res. Pag. 213. oderent, ederent. Pag. 214. Sinerem, Sirenum. ibid. Euſthia, Euſtathius. Pag. 231. Apoſtolus, Suidas. Pag. 239. lætabile, delectabile. Pag. 240. habeta, habeto. Pag. 249. delibe raq;, debiliaq;. Pag. 253. expit, excipit. ibid. halcynios, Alcionios. Pag. 256. pelam, palam. Pag. 268. Aſini, Aſili. Pag. 284. Paguri, Pagri. Pag. 305. niraptorem, in raptorem. Pag. 310. Luciæ, Lyciæ. Pag. 343. matrou, maturo. Pag. 355. conſultis, conſutis. Pag. 356. plurimas plurimus. Pag. 382. inflectum, inflectunt. Pag. 386. dumenta, dumeta. Pag. 390. inæpti, incœpti. Pag. 397. nona, annona. Pag. 398. pranique, paruique. Pag. 437. caupſeris, carpſeris. Pag. 495. lumiana, lumina. Pag. 496. leuone, leuona. Pag. 523. præſagriem, præſagium.

Ego Ioannes Podius quondam Silueſtri filius I. V. D. & Ciuis Florentinus præſentem librum emendaui, & correxi, & in fidem me ſubſcripſi.